

OT

Genesis
Exodus
Leviticus
Numeri
Deuteronomium
Jozua
Rechters
Ruth
1 Samuël
2 Samuël
1 Koningen
2 Koningen
1 Kronieken
2 Kronieken
Ezra
Nehemia
Ester
Job
Psalmen
Spreuken

Prediker
Hooglied
Jesaja
Jeremia
Klaagliederen
Ezechiël
Daniël
Hosea
Joël
Amos
Obadja
Jona
Micha
Nahum
Habakuk
Sefanja
Haggai
Zacharia
Maleachi

NT

Matteüs
Marcus
Lucas
Johannes
Handelingen
Romeinen
1 Korintiërs
2 Korintiërs
Galaten
Efeziërs
Filippenzen
Kolossenzen
1 Tessalonicenzen
2 Tessalonicenzen

1 Timoteüs
2 Timoteüs
Titus
Filemon
Hebreeën
Jakobus
1 Petrus
2 Petrus
1 Johannes
2 Johannes
3 Johannes
Judas
Openbaring

De schepping van hemel en aarde

1

1 In het begin schiep God de hemel en de aarde.*

(1:1-3) *In het begin schiep God de hemel en de aarde* [...] *God zei* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘In het begin toen God de hemel en de aarde schiep [...] zei God’.

2 De aarde was nog woest en doods, en duisternis lag over de oervloed, maar Gods geest zweefde over het water.*

(1:2) *Gods geest zweefde over het water* – Gods geest, of: ‘Gods adem’. Ook mogelijk is de vertaling: ‘een hevige wind joeg het water op’.

3 God zei: ‘Er moet licht komen,’ en er was licht. **4** God zag dat het licht goed was, en hij scheidde het licht van de duisternis; **5** het licht noemde hij dag, de duisternis noemde hij nacht. Het werd avond en het werd morgen. De eerste dag.

6 God zei: ‘Er moet midden in het water een gewelf komen dat de watermassa’s van elkaar scheidt.’ **7** En zo gebeurde het. God maakte het gewelf en scheidde het water onder het gewelf van het water erboven. **8** Hij noemde het gewelf hemel. Het werd avond en het werd morgen. De tweede dag.

9 God zei: ‘Het water onder de hemel moet naar één plaats stromen, zodat er droog land verschijnt.’ En zo gebeurde het. **10** Het droge noemde hij aarde, het samengestroomde water noemde hij zee. En God zag dat het goed was.

11 God zei: ‘Overal op aarde moet jong groen ontkiemen: zaadvormende planten en allerlei bomen die vruchten dragen met zaad erin.’ En zo gebeurde het. **12** De aarde bracht jong groen voort: allerlei zaadvormende planten en allerlei bomen die vruchten droegen met zaad erin. En God zag dat het goed was. **13** Het werd avond en het werd morgen. De derde dag.

14 God zei: ‘Er moeten lichten aan het hemelgewelf komen om de dag te scheiden van de nacht. Ze moeten de seizoenen aangeven en de dagen en de jaren, **15** en ze moeten dienen als lampen aan het hemelgewelf, om licht te geven op de aarde.’ En zo gebeurde het. **16** God maakte de twee grote lichten, het grootste om over de dag te heersen, het kleinere om over de nacht te heersen, en ook de sterren. **17** Hij plaatste ze aan het hemelgewelf om licht te geven op de aarde, **18** om te heersen over de dag en de nacht en om het licht te scheiden van de duisternis. En God zag dat het goed was. **19** Het werd avond en het werd morgen. De vierde dag.

20 God zei: ‘Het water moet wemelen van levende wezens, en boven de aarde, langs het hemelgewelf, moeten vogels vliegen.’ **21** En hij schiep de grote zeemonsters en alle soorten levende wezens waarvan het water wemelt en krioelt, en ook alles wat vleugels heeft. En God zag dat het goed was. **22** God zegende ze met de woorden: ‘Wees vruchtbaar en word talrijk en vul het water van de zee. En ook de vogels moeten talrijk worden, overal op aarde.’ **23** Het werd avond en het werd morgen. De vijfde dag.

24 God zei: ‘De aarde moet allerlei levende wezens voortbrengen: vee, kruipende dieren en wilde dieren.’ En zo gebeurde het. **25** God maakte alle soorten in het wild levende dieren, al het vee en alles wat op de aardbodem rondkruipt. En God zag dat het goed was.

26 God zei: ‘Laten wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken; zij moeten heerschappij voeren over de vissen van de zee en de vogels van de hemel, over het vee, over de hele aarde en over alles wat daarop rondkruipt.’ **27** God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen. **28** Hij zegende hen en zei tegen hen: ‘Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag: heers over de vissen van de zee, over de vogels van de hemel en over alle dieren die op de aarde rondkruipen.’ **29** Ook zei God: ‘Hierbij geef ik jullie alle zaaddragende planten en alle vruchtbomen op de aarde; dat zal jullie voedsel zijn. **30** Aan de dieren die in het wild leven, aan de vogels van de hemel en aan de levende wezens die op de aarde rondkruipen, geef ik de groene planten tot voedsel.’ En zo gebeurde het. **31** God keek naar alles wat hij had gemaakt en zag dat het zeer goed was. Het werd avond en het werd morgen. De zesde dag.

2

1 Zo werden de hemel en de aarde in al hun rijkdom voltooid. **2** Op de zevende dag had God zijn werk voltooid, op die dag rustte hij van het werk dat hij gedaan had. **3** God zegende de zevende dag en verklaarde die heilig, want op die dag rustte hij van heel zijn scheppingswerk.

4 Dit is de geschiedenis van de hemel en de aarde. Zo ontstonden ze, zo werden ze geschapen.

De tuin van Eden

In de tijd dat God, de HEER, aarde en hemel maakte, **5** groeide er op de aarde nog geen enkele struik en was er geen enkele plant opgeschoten, want God, de HEER, had het nog niet laten regenen op de aarde, en er waren geen mensen om het land te bewerken;*

(2:5) *geen mensen om het land te bewerken* – In het Hebreeuws is er hier en in het vervolg een woordspel

tussen 'adam', 'mens', en 'adama', 'land/aarde/aardbodem/akker'.

6 wel was er water dat uit de aarde opwilde en de aardbodem overal bevroede. 7 Toen maakte God, de HEER, de mens. Hij vormde hem uit stof, uit aarde, en blies hem levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen.

8 God, de HEER, legde in het oosten, in Eden, een tuin aan en daarin plaatste hij de mens die hij had gemaakt. 9 Hij liet uit de aarde allerlei bomen opschieten die er aanlokkelijk uitzagen, met heerlijke vruchten. In het midden van de tuin stonden de levensboom en de boom van de kennis van goed en kwaad.

10 Er ontspringt in Eden een rivier die de tuin bevoeit. Verderop vertakt ze zich in vier grote stromen. 11 Een daarvan is de Pison; die stroomt om heel Chawila heen, het land waar goud gevonden wordt. 12 (Het goud van dat land is uitstekend, en er is daar ook balsemhars en onyx.) 13 De tweede rivier heet Gichon; die stroomt om heel Nubië heen. 14 De derde rivier heet Tigris; die loopt ten oosten van Assyrië. De vierde ten slotte is de Eufraat.

15 God, de HEER, bracht de mens dus in de tuin van Eden, om die te bewerken en erover te waken. 16 Hij hield hem het volgende voor: 'Van alle bomen in de tuin mag je eten, 17 maar niet van de boom van de kennis van goed en kwaad; wanneer je daarvan eet, zul je onherroepelijk sterven.'

18 God, de HEER, dacht: Het is niet goed dat de mens alleen is, ik zal een helper voor hem maken die bij hem past. 19 Toen vormde hij uit aarde alle in het wild levende dieren en alle vogels, en hij bracht die bij de mens om te zien welke namen de mens ze zou geven: zoals hij elk levend wezen zou noemen, zo zou het heten. 20 De mens gaf namen aan al het vee, aan alle vogels en alle wilde dieren, maar hij vond geen helper die bij hem paste. 21 Toen liet God, de HEER, de mens in een diepe slaap vallen, en terwijl de mens sliep nam hij een van zijn ribben weg; hij vulde die plaats weer met vlees. 22 Uit de rib die hij bij de mens had weggenomen, bouwde God, de HEER, een vrouw en hij bracht haar bij de mens. 23 Toen riep de mens uit:

'Eindelijk een gelijk aan mij,
mijn eigen gebeente,
mijn eigen vlees,
een die zal heten: vrouw,
een uit een man gebouwd.'

(2:23) *een die zal heten: vrouw, / een uit een man gebouwd* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen

'iesja', 'vrouw', en 'iesj', 'man'.

24 Zo komt het dat een man zich losmaakt van zijn vader en moeder en zich hecht aan zijn vrouw, met wie hij één van lichaam wordt.

25 Beiden waren ze naakt, de mens en zijn vrouw, maar ze schaamden zich niet voor elkaar.

3

1 Van alle in het wild levende dieren die God, de HEER, gemaakt had, was de slang het sluwst. Dit dier vroeg aan de vrouw: 'Is het waar dat God gezegd heeft dat jullie van geen enkele boom in de tuin mogen eten?' 2 'We mogen de vruchten van alle bomen eten,' antwoordde de vrouw, 3 'behalve die van de boom in het midden van de tuin. God heeft ons verboden van de vruchten van die boom te eten of ze zelfs maar aan te raken; doen we dat toch, dan zullen we sterven.' 4 'Jullie zullen helemaal niet sterven,' zei de slang. 5 'Integendeel, God weet dat jullie de ogen zullen opengaan zodra je daarvan eet, dat jullie dan als goden'

(3:5) *als goden* – Ook mogelijk is de vertaling: 'als God'.

zullen zijn en kennis zullen hebben van goed en kwaad.'

6 De vrouw keek naar de boom. Zijn vruchten zagen er heerlijk uit, ze waren een lust voor het oog, en ze vond het aanlokkelijk dat de boom haar wijsheid zou schenken. Ze plukte een paar vruchten en at ervan. 7 Toen gingen hun beiden de ogen open en merkten ze dat ze naakt waren. Daarom regen ze vijgenbladeren aan elkaar en maakten er lendenschorten van.

8 Toen de mens en zijn vrouw God, de HEER, in de koelte van de avondwind door de tuin hoorden wandelen, verborgen zij zich voor hem tussen de bomen. 9 Maar God, de HEER, riep de mens: 'Waar ben je?' 10 Hij antwoordde: 'Ik hoorde u in de tuin en werd bang omdat ik naakt ben; daarom verborg ik me.' 11 'Wie heeft je verteld dat je naakt bent? Heb je soms gegeten van de boom waarvan ik je verboden had te eten?' 12 De mens antwoordde: 'De vrouw die u hebt gemaakt om mij ter zijde te staan, heeft mij vruchten van de boom gegeven en toen heb ik ervan gegeten.' 13 'Waarom heb je dat gedaan?' vroeg God, de HEER, aan de vrouw. En zij antwoordde: 'De slang heeft me misleid en toen heb ik ervan gegeten.'

14 God, de HEER, zei tegen de slang:
'Vervloekt ben jij dat je dit hebt gedaan,

het vee zal je voortaan mijden,
 wilde dieren wenden zich af;
 op je buik zul je kruipen
 en stof zul je eten,
 je hele leven lang.

15 Vijandschap sticht ik tussen jou en de vrouw,
 tussen jouw nageslacht en het hare,
 zij verbrijzelen je kop,
 jij bijt hen in de hiel.'

16 Tegen de vrouw zei hij:
 'Je zwangerschap maak ik tot een zware last,
 zwoegen zul je als je baart.
 Je zult je man begeren,
 en hij zal over je heersen.'

17 Tegen de mens zei hij:
 'Je hebt geluisterd naar je vrouw,
 gegeten van de boom die ik je had verboden.
 Vervloekt is de akker om wat jij hebt gedaan,
 zwoegen zul je om ervan te eten,
 je hele leven lang.

18 Dorens en distels zullen er groeien,
 toch moet je van zijn gewassen leven.

19 Zweten zul je voor je brood,
 totdat je terugkeert tot de aarde, waaruit je bent genomen:
 stof ben je, tot stof keer je terug.'

20 De mens noemde zijn vrouw Eva;*

(3:20) *Eva* – Eva kan worden vertaald als 'leven'.

zij is de moeder van alle levenden geworden. **21** God, de HEER, maakte voor de mens en zijn vrouw kleren van dierenvellen en trok hun die aan.

22 Toen dacht God, de HEER: Nu is de mens aan ons gelijk geworden, nu heeft hij kennis van goed en kwaad. Nu wil ik voorkomen dat hij ook vruchten van de levensboom plukt, want als hij die zou eten, zou hij eeuwig leven. **23** Daarom stuurde hij de mens weg uit de tuin van Eden om de aarde te gaan bewerken, waaruit hij was genomen. **24** En nadat hij hem had weggejaagd, plaatste hij ten oosten van de tuin van Eden de cherubs en het heen en weer flitsende, vlammeende zwaard. Zij moesten de weg naar de levensboom bewaken.

Adams zonen

4

1 De mens, Adam, had gemeenschap met Eva, zijn vrouw, en zij werd zwanger en bracht Kaïn ter wereld. 'Met de hulp van de HEER,' zei ze, 'heb ik het leven geschonken*'

(4:1) *Kaïn* [...] *het leven geschonken* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen de naam Kaïn en het werkwoord *qana*, 'het leven schenken aan'.

aan een man!' **2** Later bracht ze zijn broer ter wereld, Abel. Abel werd herder, Kaïn werd landbouwer. **3** Op een keer bracht Kaïn de HEER een offer van wat hij had geoogst. **4** Ook Abel bracht een offer; van de eerstgeboren dieren van zijn kudde koos hij de mooiste uit. De HEER merkte Abel en zijn offer op, **5** maar voor Kaïn en zijn offer had hij geen oog. Dat maakte Kaïn woedend, zijn blik werd donker. **6** De HEER vroeg hem: 'Waarom ben je zo kwaad, waarom kijk je zo donker?' **7** Handel je goed, dan kun je toch iedereen recht in de ogen kijken? Handel je slecht, dan ligt de zonde op de loer, begerig om jou in haar greep te krijgen; maar jij moet sterker zijn dan zij.' **8** Kaïn zei tegen zijn broer Abel: 'Laten we het veld in gaan.*'

(4:8) *Kaïn zei tegen zijn broer Abel: 'Laten we het veld in gaan.'* – Volgens de oudste vertalingen. MT:

'Kaïn zei tegen zijn broer Abel.'

Toen ze daar waren, viel hij zijn broer aan en sloeg hem dood. **9** Toen vroeg de HEER: 'Waar is Abel, je broer?' 'Dat weet ik niet,' antwoordde Kaïn. 'Moet ik soms waken over mijn broer?' **10** 'Wat heb je gedaan?' zei de HEER. 'Hoor toch hoe het bloed van je broer uit de aarde naar mij schreeuwt. **11** Daarom: vervloekt ben jij! Ga weg van deze plek, waar de aarde haar mond heeft opengesperd om het bloed van je broer te ontvangen, het bloed dat jij vergoten hebt. **12** Ook al bewerk je het land, het zal je niets meer opbrengen. Dolend en dwalend zul je over de aarde gaan.' **13** Kaïn zei tegen de HEER: 'Die straf is te zwaar. **14** U verjaagt mij nu van deze plek en ik

mag u niet meer onder ogen komen, en als ik dan dolend en dwalend over de aarde moet gaan, kan iedereen die mij tegenkomt mij doden.’ 15 Maar de HEER beloofde hem: ‘Als iemand jou doodt, zal dat zevenmaal aan hem worden gewroken.’ En hij merkte Kaïn met een teken, opdat niemand die hem tegenkwam hem zou doodslaan.

16 Toen ging Kaïn bij de HEER vandaan en hij vestigde zich in Nod,*

(4:16) *Nod* – Nod kan worden vertaald als ‘dwaling’.

een land ten oosten van Eden.

17 Kaïn had gemeenschap met zijn vrouw, en zij werd zwanger en bracht Henoeh ter wereld. Kaïn was toen een stad aan het bouwen en hij noemde die Henoeh, naar zijn zoon. 18 Henoeh kreeg een zoon, Irad. Irad was de vader van Mechujaël, Mechujaël was de vader van Metusaël en Metusaël was de vader van Lamech. 19 Lamech nam twee vrouwen; de ene heette Ada, de andere Silla. 20 Ada bracht Jabal ter wereld; hij werd de stamvader van hen die in tenten leven en vee houden. 21 Zijn broer heette Jubal; hij werd de stamvader van allen die op de lier of de fluit spelen. 22 Ook Silla bracht een zoon ter wereld, Tubal-Kaïn; hij was smid en werd de stamvader van allen die brons en ijzer bewerken. De zuster van Tubal-Kaïn heette Naäma. 23 Lamech zei tegen zijn vrouwen:

‘Ada en Silla, hoor wat ik zeg!
Vrouwen van Lamech, luister naar mij!
Wie mij verwondt, die sla ik dood,
zelfs wie mij maar een striem toebrengt.

24 Kaïn wordt zevenmaal gewroken,
Lamech zevenenzeventigmaal.’

25 Opnieuw had Adam gemeenschap met zijn vrouw, en zij bracht een zoon ter wereld. Ze noemde hem Set, ‘want,’ zei ze, ‘God heeft mij in de plaats van Abel, die door Kaïn is gedood, een ander kind gegeven.’ 26 Ook Set kreeg een zoon, die hij Enos noemde. In die tijd begon men de naam van de HEER aan te roepen.

Van Adam tot Noach

5

1 Dit is de lijst van Adams nakomelingen.

Toen God Adam schiep, de mens, maakte hij hem zo dat hij leek op God. 2 Mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen. Hij zegende hen en noemde hen mens toen zij werden geschapen.

3 Toen Adam 130 jaar was, verwekte hij een zoon die op hem leek, die zijn evenbeeld was. Hij noemde hem Set. 4 Na de geboorte van Set duurde Adams leven nog 800 jaar. Hij verwekte zonen en dochters. 5 In totaal leefde hij 930 jaar. Daarna stierf hij.

6 Toen Set 105 jaar was, verwekte hij Enos. 7 Na de geboorte van Enos leefde Set nog 807 jaar. Hij verwekte zonen en dochters. 8 In totaal leefde hij 912 jaar. Daarna stierf hij.

9 Toen Enos 90 jaar was, verwekte hij Kenan. 10 Na de geboorte van Kenan leefde Enos nog 815 jaar. Hij verwekte zonen en dochters. 11 In totaal leefde hij 905 jaar. Daarna stierf hij.

12 Toen Kenan 70 jaar was, verwekte hij Mahalalel. 13 Na de geboorte van Mahalalel leefde Kenan nog 840 jaar. Hij verwekte zonen en dochters. 14 In totaal leefde hij 910 jaar. Daarna stierf hij.

15 Toen Mahalalel 65 jaar was, verwekte hij Jered. 16 Na de geboorte van Jered leefde Mahalalel nog 830 jaar. Hij verwekte zonen en dochters. 17 In totaal leefde hij 895 jaar. Daarna stierf hij.

18 Toen Jered 162 jaar was, verwekte hij Henoeh. 19 Na de geboorte van Henoeh leefde Jered nog 800 jaar. Hij verwekte zonen en dochters. 20 In totaal leefde hij 962 jaar. Daarna stierf hij.

21 Toen Henoeh 65 jaar was, verwekte hij Metuselach. 22 Na de geboorte van Metuselach leefde Henoeh nog 300 jaar, in nauwe verbondenheid met God. Hij verwekte zonen en dochters. 23 In totaal leefde hij 365 jaar. 24 Henoeh leefde in nauwe verbondenheid met God; aan zijn leven kwam een einde doordat God hem wegnam.

25 Toen Metuselach 187 jaar was, verwekte hij Lamech. 26 Na de geboorte van Lamech leefde Metuselach nog 782 jaar. Hij verwekte zonen en dochters. 27 In totaal leefde hij 969 jaar. Daarna stierf hij.

28 Toen Lamech 182 jaar was, verwekte hij een zoon 29 die hij Noach noemde. ‘Deze zoon,’ zei hij, ‘zal ons troost geven*’

(5:29) *Noach* [...] *troost geven* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen de naam Noach en het

werkwoord *nicham*, ‘troost geven’.

voor het werken en zwoegen dat ons deel is omdat de HEER het akkerland heeft vervloekt.’ 30 Na de geboorte van Noach leefde Lamech nog 595 jaar. Hij verwekte zonen en dochters. 31 In totaal leefde hij 777 jaar. Daarna stierf hij.

32 Toen Noach 500 jaar oud was, verwekte hij Sem, Cham en Jafet.

Vermenging van goden en mensen

6

1 Zo kwamen er steeds meer mensen op aarde, en zij kregen dochters. 2 De zonen van de goden zagen hoe mooi de dochters van de mensen waren, en ze kozen uit hen de vrouwen die ze maar wilden. 3 Toen dacht de HEER: Mijn levensgeest mag niet voor altijd in de mens blijven, hij is immers niets dan vlees; hij mag niet langer dan honderdtwintig jaar leven. 4 In die tijd en ook daarna nog, zolang de zonen van de goden gemeenschap hadden met de dochters van de mensen en kinderen bij hen kregen, leefden de giganten op aarde. Dat zijn de befaamde helden uit het verre verleden.

Noach

5 De HEER zag dat alle mensen op aarde slecht waren: alles wat ze uitdachten was steeds even slecht. 6 Hij kreeg er spijt van dat hij mensen had gemaakt en voelde zich diep gekwetst. 7 Ik zal de mensen die ik geschapen heb van de aarde wegvagen, dacht hij, en met de mensen ook het vee, de kruipende dieren en de vogels, want ik heb er spijt van dat ik ze heb gemaakt. 8 Alleen Noach vond bij de HEER genade.

9 Dit is de geschiedenis van Noach en zijn nakomelingen. Noach was een rechtschapen man; hij was in zijn tijd de enige die een voorbeeldig leven leidde, in nauwe verbondenheid met God. 10 Hij had drie zonen: Sem, Cham en Jafet.

11 In Noachs tijd was de aarde in Gods ogen verdorven en vol onrecht. 12 Toen God zag dat de aarde door en door slecht was, dat iedereen een verderfelijk leven leidde, 13 zei hij tegen Noach: 'Ik heb besloten een einde te maken aan het leven van alle mensen, want door hen is de aarde vol onrecht. Ik ga hen vernietigen, en de aarde erbij. 14 Maak jij nu een ark van pijnboomhout. Maak daar verschillende ruimten in, en bestrijk hem vanbinnen en vanbuiten met pek. 15 Maak hem driehonderd el lang, vijftig el breed en dertig el hoog. 16 Je moet er een lichtopening in aanbrengen en aan de bovenkant één el openlaten; de ingang moet je in de zijkant maken. De ark moet een benedenverdieping krijgen en daarboven nog twee verdiepingen. 17 Ik laat een grote vloed over de aarde komen, een watermassa die haar zal overspoelen, om alles onder de hemel waarin levensadem is te vernietigen; alles op aarde zal omkomen. 18 Maar met jou zal ik een verbond sluiten. Jij moet de ark in gaan, samen met je zonen, je vrouw en de vrouwen van je zonen. 19 En van alle dieren moet je er twee in de ark brengen, om ervoor te zorgen dat die met jou in leven blijven. Een mannetje en een wijfje moeten het zijn. 20 Van alle soorten vogels, van alle soorten vee en van alles wat op de aardbodem rondkruipt, zullen er twee naar je toe komen; die zullen in leven blijven. 21 Leg ook een voorraad aan van alles wat eetbaar is, zodat jullie allemaal te eten hebben.' 22 Noach deed dit; hij deed alles zoals God het hem had opgedragen.

7

1 Toen zei de HEER tegen Noach: 'Ga de ark in, samen met je hele gezin, want ik heb gezien dat jij als enige van deze generatie rechtschapen bent. 2 Van alle reine dieren moet je zeven mannetjes en hun wijfjes meenemen, van de onreine dieren moet je er twee meenemen, een mannetje en zijn wijfje, 3 en van de vogels weer zeven mannetjes en wijfjes, om hun voortbestaan op aarde veilig te stellen. 4 Want over zeven dagen zal ik het veertig dagen en veertig nachten op de aarde laten regenen; dan zal ik alles wat er bestaat van de aardbodem wegvagen, alles wat ik heb gemaakt.' 5 Noach deed alles zoals de HEER het hem had opgedragen.

6 Noach was zeshonderd jaar toen de zondvloed kwam, een watermassa die de aarde overspoelde. 7 Om aan het water te ontkomen ging Noach de ark in, samen met zijn zonen, zijn vrouw en de vrouwen van zijn zonen. 8 Van de reine en de onreine dieren, van de vogels en van alles wat op de aardbodem rondkruipt, 9 kwamen er telkens twee bij Noach in de ark, een mannetje en een wijfje, in overeenstemming met wat God hem had opgedragen. 10 Toen de zeven dagen voorbij waren, kwam het water van de vloed over de aarde. 11 In het zeshonderdste jaar van Noachs leven, op de zeventiende dag van de tweede maand, braken alle bronnen van de machtige oervloed open en werden de sluizen van de hemel opengezet. 12 Veertig dagen en veertig nachten lang zou het op de aarde stortregenen. 13 Diezelfde dag gingen Noach, zijn zonen Sem, Cham en Jafet, zijn vrouw en de drie vrouwen van zijn zonen de ark in, 14 samen met alle soorten wilde dieren, vee en kruipende dieren, en ook met alle soorten vogels en wat er verder maar vleugels heeft. 15 Van alle wezens waarin levensadem was, kwamen er telkens twee bij Noach in de ark: 16 er kwamen van alle dieren een mannetje en een wijfje, in overeenstemming met wat God hem had opgedragen. Toen sloot de HEER de deur achter hem.

17 De vloed overstroomde de aarde veertig dagen lang. Het water steeg en de ark werd opgetild, zodat hij van de aarde loskwam. 18 Het water op aarde nam steeds maar toe, hoger en hoger steeg het, en de ark dreef op het water. 19 Het water bleef voortdurend toenemen, zelfs de hoogste bergen kwamen onder te staan. 20 Tot vijftien el daarboven reikte het water, de bergen stonden helemaal onder. 21 Alles wat op aarde leefde kwam om, alles wat er rondwemelde: vogels, vee, wilde dieren, en ook alle mensen. 22 Alles wat op het land leefde en ademde vond de dood. 23 Alles wat op aarde bestond werd weggevaagd: de mensen, het vee, de kruipende dieren en de vogels, ze werden van de aarde weggevaagd. Alleen Noach bleef over, met alles wat bij hem in de ark was. 24 Honderdvijftig dagen lang was de aarde helemaal met water bedekt.

8

1 Toen dacht God weer aan Noach en aan alle wilde dieren en het vee bij hem in de ark. Op zijn bevel begon er een wind over de aarde te waaien, waardoor het water afnam. 2 De bronnen van de oervloed en de sluizen van de hemel werden gesloten, zodat het ophield met regenen. 3 Geleidelijk vloeide het water weg van de aarde; na honderdvijftig dagen begon het te zakken. 4 Op de zeventiende dag van de zevende maand liep de ark vast op het Araratgebergte. 5 Het water zakte voortdurend verder, en op de eerste dag van de tiende maand werden de toppen van de bergen zichtbaar.

6 Na verloop van veertig dagen deed Noach het venster dat hij in de ark had aangebracht open 7 en liet een raaf los. Deze bleef heen en weer vliegen totdat de aarde droog was. 8 Vervolgens liet hij een duif los om te zien of het water verder gedaald was. 9 Maar de duif kon nergens een plekje vinden waar ze kon neerstrijken om te rusten en kwam bij hem terug in de ark, want overal op de aarde was nog water. Hij stak zijn hand uit, pakte haar en nam haar weer bij zich in de ark. 10 Hij wachtte nog zeven dagen en liet de duif toen opnieuw los. 11 Tegen de avond kwam ze bij hem terug – met een jong olijfbled in haar snavel. Toen wist Noach dat het water op de aarde verder gedaald was. 12 Weer wachtte hij zeven dagen en daarna liet hij de duif nogmaals los. Ze kwam niet meer bij hem terug. 13 In het zeshonderdeerste jaar van Noachs leven,*

(8:13) *het zeshonderdeerste jaar van Noachs leven* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘het zeshonderdeerste jaar’.

op de eerste dag van de eerste maand, was het water van de aarde verdwenen. Noach maakte het dak van de ark open en keek rond – de aarde was drooggevallen. 14 Op de zevenentwintigste dag van de tweede maand was de aarde droog.

15 Toen zei God tegen Noach: 16 ‘Ga de ark uit, samen met je vrouw, je zonen en de vrouwen van je zonen. 17 Laat ook alle dieren die bij je zijn naar buiten gaan: vogels, vee en alles wat op de aarde rondkruipt. Ze moeten weer vruchtbaar zijn en talrijk worden en de aarde bevolken.’ 18 Hierop ging Noach naar buiten, samen met zijn zonen, zijn vrouw en de vrouwen van zijn zonen. 19 Ook alle dieren gingen de ark uit, soort bij soort, alle vogels, en alles wat op de aarde rondkruipt.

20 Noach bouwde een altaar voor de HEER; daarop bracht hij brandoffers van al het reine vee en alle reine vogels. 21 De geur van de offers behaagde de HEER, en hij zei bij zichzelf: Nooit weer zal ik de aarde vervloeken vanwege de mens, want alles wat de mens uitdenkt, van zijn jeugd af aan, is nu eenmaal slecht. Nooit weer zal ik alles wat leeft doden, zoals ik nu heb gedaan. 22 Zolang de aarde bestaat, zal er een tijd zijn om te zaaien en een tijd om te oogsten, zal er koude zijn en hitte, zomer en winter, dag en nacht – nooit komt daar een einde aan.

9

1 Toen zegende God Noach en zijn zonen, hij zei tegen hen: ‘Wees vruchtbaar en word talrijk en bevolk de aarde. 2 De dieren die in het wild leven, de vogels van de hemel, de dieren die op de aardbodem rondkruipen en de vissen van de zee zullen ontzag en angst voor jullie voelen – ze zijn in jullie macht. 3 Alles wat leeft en beweegt zal jullie tot voedsel dienen; dit alles geef ik je, zoals ik je ook de planten heb gegeven. 4 Maar vlees waarin nog leven is, waar nog bloed in zit, mag je niet eten. 5 En ik zal genoegdoening eisen wanneer jullie eigen bloed, waarin je levenskracht schuilt, wordt vergoten; ik eis daarvoor genoegdoening van mens en dier. Van iedereen die zijn medemens doodt, eis ik genoegdoening. 6 Wie bloed van mensen vergiet, diens bloed wordt door mensen vergoten, want God heeft de mens als zijn evenbeeld gemaakt. 7 Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de hele aarde.’

8 Ook zei God tegen Noach en zijn zonen: 9 ‘Hierbij sluit ik een verbond met jullie en met je nakomelingen, 10 en met alle levende wezens die bij jullie zijn: vogels, vee en wilde dieren, met alles wat uit de ark is gekomen, alle dieren op aarde. 11 Deze belofte doe ik jullie: nooit weer zal alles wat leeft door het water van een vloed worden uitgeroeid, nooit weer zal er een zondvloed komen om de aarde te vernietigen. 12 En dit,’ zei God, ‘zal voor alle komende generaties het teken zijn van het verbond tussen mij en jullie en alle levende wezens bij jullie: 13 ik plaats mijn boog in de wolken; die zal het teken zijn van het verbond tussen mij en de aarde. 14 Wanneer ik wolken samendrijf boven de aarde en in die wolken de boog zichtbaar wordt, 15 zal ik denken aan mijn verbond met jullie en met al wat leeft, en nooit weer zal het water aanzwellen tot een vloed die alles en iedereen vernietigt. 16 Als ik de boog in de wolken zie verschijnen, zal ik denken aan het eeuwigdurende verbond tussen God en al wat op aarde leeft. 17 Dit,’ zei God tegen Noach, ‘is het teken van het verbond dat ik met alle levende wezens op aarde gesloten heb.’

18 De zonen van Noach, die samen met hem uit de ark waren gekomen, heetten Sem, Cham en Jafet; Cham was de vader van Kanaän. 19 Met de drie zonen van Noach begon de verspreiding van de mensheid over de hele aarde.

20 Noach was landbouwer en legde als eerste een wijngaard aan. 21 Hij dronk van de wijn, werd dronken en ging in zijn tent liggen, zonder kleren aan. 22 Toen Cham, de vader van Kanaän, zag dat zijn vader naakt was,

vertelde hij dat aan zijn twee broers, die buiten waren. ²³ Daarop namen Sem en Jafet een mantel, legden die over hun schouders, liepen achteruit de tent binnen en bedekten het naakte lichaam van hun vader, met afgewend gelaat, zodat zij hem niet naakt zagen. ²⁴ Toen Noach uit zijn roes ontwaakte en te weten kwam wat zijn jongste zoon hem had aangedaan, ²⁵ zei hij:

‘Vervloekt zij Kanaän,

knecht van zijn broers zal Kanaän zijn,

de minste van alle knechten.

²⁶ Geprezen zij de HEER, de God van Sem;

knecht van Sem zal Kanaän zijn.

²⁷ Moge God ruimte geven aan Jafet,*

(9:27)

ruimte geven aan Jafet

jaft

– In het Hebreeuws is er een woordspel tussen de naam Jafet en het woord

‘moge hij ruimte geven’.

hem laten wonen in de tenten van Sem;

knecht van Jafet zal Kanaän zijn.’

²⁸ Noach leefde na de zondvloed nog driehonderdvijftig jaar. ²⁹ In totaal leefde Noach negenhonderdvijftig jaar. Daarna stierf hij.

Nakomelingen van Noachs zonen

10

¹ Dit zijn de nakomelingen van Sem, Cham en Jafet, de zonen van Noach; na de zondvloed kregen zij zonen.

² Zonen van Jafet: Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesech en Tiras. ³ Zonen van Gomer: Askenaz, Rifat en Togarma. ⁴ Zonen van Jawan: Elisa en Tarsis; andere nakomelingen van Jawan: Kittiers en Dodanieten. ⁵ Van hen stammen de mensen af die verspreid over de kustgebieden leven, elke familie en elk volk in zijn eigen land en met zijn eigen taal.

⁶ Zonen van Cham: Kus, Misraïm, Put en Kanaän. ⁷ Zonen van Kus: Saba, Chawila, Sabta, Rama en Sabtecha. Zonen van Rama: Seba en Dedan. ⁸ Kus was ook de vader van Nimrod, die de eerste machthebber op aarde was. ⁹ Hij was een geweldig jager, door niemand overtroffen. Vandaar het gezegde: Een jager zonder weerga, een tweede Nimrod. ¹⁰ De kern van zijn rijk werd gevormd door Babel, Uruk, Akkad en Kalne, in Sinear. ¹¹ Vanuit dat land trok hij naar Assyrië, waar hij Nineve, Rechobot-Ir en Kalach bouwde, ¹² en ook de grote stad Resen, tussen Nineve en Kalach. ¹³ Misraïm was de stamvader van de Ludieten, de Anamieten, de Lehabiteten, de Naftuchieten, ¹⁴ de Patrusieten, de Kasluchieten – uit wie de Filistijnen zijn voortgekomen – en de Kretenzers. ¹⁵ Kanaän was de vader van Sidon, die de oudste was, en van Chet, ¹⁶ en de stamvader van de Jebusieten, Amorieten, Girgasieten, ¹⁷ Chiwvieten, Arkieten, Sinieten, ¹⁸ Arwadieten, Semarieten en Hamatieten. Later verspreidden de families van de Kanaänieten zich, ¹⁹ zodat hun gebied zich van Sidon in de richting van Gerar uitstrekte tot aan Gaza, en in de richting van Sodom, Gomorra, Adma en Seboim tot aan Lesa. ²⁰ Dit waren de nakomelingen van Cham, ingedeeld naar families, talen, landen en volken.

²¹ Ook Sem kreeg zonen. Hij, Jafets oudste broer, is de stamvader van alle nakomelingen van Eber. ²² Zonen van Sem: Elam, Assur, Arpachsad, Lud en Aram. ²³ Zonen van Aram: Us, Chul, Geter en Mas. ²⁴ Arpachsad was de vader van Selach, en Selach de vader van Eber. ²⁵ Eber kreeg twee zonen. De ene heette Peleg;*

(10:25)

Peleg

– Peleg kan worden vertaald als ‘verdeling’.

in zijn tijd werd de aarde verdeeld. De andere heette Joktan. ²⁶ Joktan was de vader van Almodad, Selef, Chasarmawet, Jerach, ²⁷ Hadoram, Uzal, Dikla, ²⁸ Obal, Abimaël, Seba, ²⁹ Ofir, Chawila en Jobab. Zij allen waren zonen van Joktan. ³⁰ Hun woongebied strekte zich uit van Mesa tot aan de Sefar, het gebergte in het oosten. ³¹ Dit waren de nakomelingen van Sem, ingedeeld naar families, talen, landen en volken.

³² Dit waren de families die afstamden van de zonen van Noach, ingedeeld naar afkomst en volken. Van hen stammen de verschillende volken af die zich na de zondvloed over de aarde hebben verspreid.

Babel

11

¹ Ooit werd er op de hele aarde één enkele taal gesproken. ² Toen de mensen in oostelijke richting trokken, kwamen ze in Sinear bij een vlakte, en daar vestigden ze zich. ³ Ze zeiden tegen elkaar: ‘Laten we van klei blokken vormen en die goed bakken in het vuur.’ De kleiblokken gebruikten ze als stenen, en aardpek als specie. ⁴ Ze zeiden: ‘Laten we een stad bouwen met een toren die tot in de hemel reikt. Dat zal ons beroemd maken, en dan zullen we niet over de hele aarde verspreid raken.’ ⁵ Maar toen daalde de HEER af om te kijken naar de stad en de toren die de mensen aan het bouwen waren. ⁶ Dit is één volk en ze spreken allemaal een en dezelfde taal, dacht de HEER, en wat ze nu doen is nog maar het begin. Alles wat ze verder nog van plan zijn, ligt nu binnen

hun bereik. ⁷ Laten wij naar hen toe gaan en spraakverwarring onder hen teweegbrengen, zodat ze elkaar niet meer verstaan. ⁸ De HEER verspreidde hen van daar over de hele aarde, en de bouw van de stad werd gestaakt. ⁹ Zo komt het dat die stad Babel heet, want daar bracht de HEER verwarring*.

(11:9) *Babel heet, want daar bracht de HEER verwarring* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen de naam Babel en het werkwoord *balal*, ‘verwarring brengen’.

in de taal die op de hele aarde gesproken werd, en van daar verspreidde hij de mensen over de hele aarde.

Van Sem tot Abram

¹⁰ Dit zijn de nakomelingen van Sem.

Toen Sem 100 jaar oud was, verwekte hij Arpachsad, twee jaar na de zondvloed. ¹¹ Na de geboorte van Arpachsad leefde Sem nog 500 jaar. Hij verwekte zonen en dochters.

¹² Toen Arpachsad 35 jaar was, verwekte hij Selach. ¹³ Na de geboorte van Selach leefde Arpachsad nog 403 jaar. Hij verwekte zonen en dochters.

¹⁴ Toen Selach 30 jaar was, verwekte hij Eber. ¹⁵ Na de geboorte van Eber leefde Selach nog 403 jaar. Hij verwekte zonen en dochters.

¹⁶ Toen Eber 34 jaar was, verwekte hij Peleg. ¹⁷ Na de geboorte van Peleg leefde Eber nog 430 jaar. Hij verwekte zonen en dochters.

¹⁸ Toen Peleg 30 jaar was, verwekte hij Reü. ¹⁹ Na de geboorte van Reü leefde Peleg nog 209 jaar. Hij verwekte zonen en dochters.

²⁰ Toen Reü 32 jaar was, verwekte hij Serug. ²¹ Na de geboorte van Serug leefde Reü nog 207 jaar. Hij verwekte zonen en dochters.

²² Toen Serug 30 jaar was, verwekte hij Nachor. ²³ Na de geboorte van Nachor leefde Serug nog 200 jaar. Hij verwekte zonen en dochters.

²⁴ Toen Nachor 29 jaar was, verwekte hij Terach. ²⁵ Na de geboorte van Terach leefde Nachor nog 119 jaar. Hij verwekte zonen en dochters.

²⁶ Toen Terach 70 jaar was, verwekte hij Abram, Nachor en Haran.

Terach

²⁷ Dit is de geschiedenis van Terach en zijn nakomelingen. Terach verwekte Abram, Nachor en Haran. Haran verwekte Lot; ²⁸ hij stierf nog tijdens het leven van zijn vader Terach, in Ur, een stad van de Chaldeeën, in zijn geboorteland. ²⁹ Abram en Nachor trouwden allebei. Abrams vrouw heette Sarai, Nachors vrouw heette Milka; zij was een dochter van Haran, die naast Milka nog een dochter had, Jiska. ³⁰ Sarai was onvruchtbaar, zij kreeg geen kinderen.

³¹ Terach verliet Ur, de stad van de Chaldeeën, en nam zijn zoon Abram met zich mee, evenals zijn kleinzoon Lot, de zoon van Haran, en zijn schoondochter Sarai, Abrams vrouw. Samen gingen ze op weg naar Kanaän. Maar toen ze in Charan waren aangekomen, bleven ze daar wonen. ³² Terach leefde tweehonderdvijf jaar. Hij stierf in Charan.

Abram naar Kanaän

12

¹ De HEER zei tegen Abram: ‘Trek weg uit je land, verlaat je familie, verlaat ook je naaste verwanten, en ga naar het land dat ik je zal wijzen.

² Ik zal je tot een groot volk maken, ik zal je zegenen, ik zal je aanzien geven, een bron van zegen zul je zijn.

³ Ik zal zegenen wie jou zegenen, wie jou bespot, zal ik vervloeken.

Alle volken op aarde zullen wensen gezegend te worden als jij.*

(12:3) *Alle volken op aarde zullen wensen / gezegend te worden als jij* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘Door jou zullen alle volken op aarde gezegend worden’.

⁴⁻⁵ Abram ging uit Charan weg, zoals de HEER hem had opgedragen. Hij was toen vijfenzeventig jaar. Hij nam zijn vrouw Sarai mee en Lot, de zoon van zijn broer, en ook alle bezittingen die ze hadden verworven en de slaven en slavinnen die ze in Charan hadden verkregen. Zo gingen ze op weg naar Kanaän. Toen ze daar waren aangekomen, ⁶ trok Abram het land door tot aan de eik van More, bij Sichem. In die tijd werd het land bewoond door de Kanaänieten. ⁷ Maar de HEER verscheen aan Abram en zei: ‘Ik zal dit land aan jouw nakomelingen geven.’ Toen bouwde Abram op die plaats een altaar voor de HEER, die aan hem verschenen was. ⁸ Daarvandaan trok hij naar het bergland dat oostelijk van Betel ligt, en ergens ten oosten van Betel en ten westen van Ai sloeg

hij zijn tent op. Hij bouwde er een altaar voor de HEER en riep er zijn naam aan. **9** Steeds verder reisde Abram, in de richting van de Negev.

Abram en Sarai in Egypte

10 Eens brak er in het land hongersnood uit. Abram trok naar Egypte om daar tijdelijk te gaan wonen, want de hongersnood was zeer zwaar. **11** Toen hij op het punt stond Egypte binnen te trekken, zei hij tegen zijn vrouw Sarai: 'Luister, ik weet heel goed dat jij een mooie vrouw bent. **12** Als de Egyptenaren je zien, zullen ze denken: Dat is zijn vrouw, en dan zullen ze jou in leven laten, maar mij zullen ze doden. **13** Zeg daarom dat je mijn zuster bent, dan kom ik er dankzij jou misschien goed vanaf en loopt mijn leven geen gevaar.' **14** Inderdaad was Abram nog maar nauwelijks in Egypte of de Egyptenaren zagen dat Sarai een bijzonder mooie vrouw was. **15** Ook de officieren van de farao merkten haar op. Ze vertelden de farao zo enthousiast over haar dat hij de vrouw naar zijn paleis liet overbrengen. **16** En vanwege haar werd Abram door de farao met geschenken overladen: hij kreeg schapen en geiten, runderen, ezels, slaven en slavinnen, ezelinnen en kamelen.

17 Maar de HEER trof de farao en zijn hof met zware plagen om wat er gebeurd was met Abrams vrouw Sarai. **18** Toen ontbood de farao Abram. 'Wat hebt u mij aangedaan!' zei hij. 'Waarom hebt u me niet verteld dat ze uw vrouw is?' **19** 'Waarom hebt u gezegd dat ze uw zuster is? Nu heb ik haar tot vrouw genomen. Hier is uw vrouw weer, neem haar mee en verdwijnt!' **20** En op bevel van de farao werd Abram, met zijn vrouw en al zijn bezittingen, onder geleide het land uit gebracht.

13

1 Vanuit Egypte trok Abram, met zijn vrouw en zijn bezittingen, weer naar de Negev. Lot ging met hem mee.

Scheiding tussen Abram en Lot

2 Abram was bijzonder rijk: hij had veel vee, zilver en goud. **3** Vanuit de Negev trok hij geleidelijk verder, tot aan Betel, tot aan de plaats tussen Betel en Ai waar zijn tent vroeger al had gestaan **4** en waar hij toen een altaar had gebouwd. Daar riep Abram de naam van de HEER aan.

5 Ook Lot, die met Abram was meegekomen, bezat schapen, geiten, runderen en tenten. **6** Beiden bezaten zo veel vee dat er te weinig land was om bij elkaar te blijven wonen. **7** Hierdoor ontstond er ruzie tussen de herders van Abrams vee en de herders van Lots vee, en ook woonden in die tijd de Kanaänieten en de Perizzieten nog in het land. **8** Daarom zei Abram tegen Lot: 'Waarom zouden we ruziemaken, jij en ik, of jouw herders en de mijne? We zijn toch familie?' **9** Het is maar beter dat we uiteengaan. Het hele land ligt voor je open. Als jij naar links gaat, ga ik naar rechts; als jij naar rechts gaat, ga ik naar links.' **10** Lot liet zijn blik rondgaan en zag hoe rijk aan water de hele Jordaanvallei was; voordat Sodom en Gomorra door de HEER werden verwoest, was de vallei tot aan Soar toe even waterrijk als de tuin van de HEER en als Egypte. **11** Daarom koos Lot voor zichzelf de Jordaanvallei en trok in oostelijke richting. Zo gingen ze uiteen. **12** Abram bleef in Kanaän wonen, maar Lot sloeg zijn tenten op bij de steden in de vallei. Zijn woongebied strekte zich uit tot aan Sodom; **13** de mensen daar waren slecht, ze zondigden zwaar tegen de HEER.

14 Nadat Lot was weggegaan, zei de HEER tegen Abram: 'Kijk eens goed om je heen, kijk vanaf de plaats waar je nu staat naar het noorden, het zuiden, het oosten en het westen. **15** Al het land dat je ziet geef ik aan jou en je nakomelingen, voor altijd. **16** En ik zal je zoveel nakomelingen geven als er stof op de aarde is: ze zullen even ontelbaar zijn als alle stofdeeltjes op de aarde. **17** Kom, doorkruis het land in zijn volle lengte en breedte, want aan jou zal ik het geven.' **18** Toen brak Abram op en ging wonen bij de eiken van Mamre, bij Hebron. Daar bouwde hij een altaar voor de HEER.

Lot door Abram bevrijd

14

1 Toen Amrafel koning van Sinear was, Arjoch koning van Ellasar, Kedorlaomer koning van Elam en Tidal koning van Goïm, **2** brak er oorlog uit tussen hen en koning Bera van Sodom, koning Birsas van Gomorra, koning Sinab van Adma, koning Semeber van Seboim en de koning van Bela, het huidige Soar. **3** De laatsten trokken gezamenlijk op naar de Siddimvallei, nu de Zoutzee. **4** Twaalf jaar waren zij aan Kedorlaomer onderworpen geweest, maar in het dertiende jaar waren ze in opstand gekomen. **5** In het veertiende jaar rukte Kedorlaomer op, samen met de koningen die zijn bondgenoten waren, en zij versloegen de Refaïeten in Asterot-Karnaïm, de Zuzieten in Ham, de Emieten in Sawe-Kirjataïm **6** en de Chorieten in het bergland waar zij woonden, het Seïrgebergte; ze rukten op tot aan El-Paran, aan de rand van de woestijn. **7** Daarna keerden ze terug over En-Mispat, het huidige Kades, en onderwierpen met harde hand het hele gebied van de Amalekieten en ook de Amorieten die in Chaseson-Tamar woonden. **8-9** Toen trok de koning van Sodom ten strijde, samen met de koning van Gomorra, de koning van Adma, de koning van Seboim en de koning van Bela, het huidige Soar. In de Siddimvallei leverden deze vijf koningen slag met de vier andere: koning Kedorlaomer van Elam, koning Tidal van Goïm, koning Amrafel van Sinear en koning Arjoch van Ellasar. **10** In de Siddimvallei waren talloze aardpekbronnen. Toen de koningen van Sodom en Gomorra moesten vluchten, kwamen ze daarin terecht. De anderen vluchtten het gebergte in. **11** Hun tegenstanders maakten alles buit wat de inwoners van Sodom en

Gomorra bezaten, ook hun hele voedselvoorraad. Daarna trokken ze weg. **12** Ook Lot, de zoon van Abrams broer, voerden ze weg, met al zijn bezittingen; Lot woonde namelijk in Sodom.

13 Dit werd door een vluchteling aan Abram gemeld, die bij de eiken van de Amoret Mamre woonde, de broer van Eskol en Aner; Mamre en zijn broers hadden met de Hebreëer Abram een bondgenootschap gesloten.

14 Toen Abram hoorde dat zijn neef gevangengenomen was, bracht hij allen op de been die in zijn huis opgegroeid waren en met de wapens konden omgaan – driehonderdachtien in getal – en achtervolgde Kedorlaomer en diens bondgenoten tot aan Dan. **15** 's Nachts viel hij hen met zijn mannen van verschillende kanten tegelijk aan, versloeg hen en achtervolgde hen tot aan Choba, dat ten noorden van Damascus ligt. **16** Alle buitgemaakte bezittingen heroverde hij. Ook zijn neef Lot wist hij veilig terug te brengen, met al zijn bezittingen, evenals de vrouwen en de andere krijgsgevangenen.

17 Toen Abram na zijn overwinning op Kedorlaomer en de andere koningen terugkeerde, kwam de koning van Sodom hem tegemoet in de Sawevallei, de Koningsvallei. **18** En Melchisedek, de koning van Salem, liet brood en wijn brengen. Hij was een priester van God, de Allerhoogste, **19** en sprak een zegen over Abram uit: 'Gezegend zij Abram door God, de Allerhoogste, schepper van hemel en aarde.

20 Gezegend zij God, de Allerhoogste: uw vijanden leverde hij aan u uit.'

Abram gaf aan Melchisedek een tiende van wat hij had heroverd. **21** De koning van Sodom verzocht Abram hem de mensen terug te geven, de bezittingen mocht Abram houden. **22** Maar Abram antwoordde hem: 'Ik zweer bij de HEER, bij God, de Allerhoogste, de schepper van hemel en aarde, **23** dat ik volstrekt niets wil aannemen van wat uw eigendom is, nog geen draad of schoenriem. U zult niet kunnen zeggen: "Ik ben het die Abram rijk heeft gemaakt." **24** Ik vraag alleen een vergoeding voor wat mijn dienaren hebben verbruikt, en het deel van Aner, Eskol en Mamre, die zich bij mij hebben aangesloten; laat hen nemen wat hun toekomt.'

Abrams visioen

15

1 Enige tijd later richtte de HEER zich tot Abram in een visioen: 'Wees niet bang, Abram: ikzelf zal jou als een schild beschermen. Je loon zal vorstelijk zijn.' **2** 'HEER, mijn God,' antwoordde Abram, 'wat voor zin heeft het mij te belonen? Ik zal kinderloos sterven, en alles wat ik bezit zal het eigendom worden van Eliëzer uit Damascus. **3** U hebt mij immers geen nakomelingen gegeven; daarom zal een van mijn dienaren mijn erfgenaam worden.' **4** Maar de HEER sprak opnieuw tot hem: 'Nee, niet je dienaar zal jouw bezittingen erven, maar een kind dat jijzelf zult verwekken.' **5** Daarop leidde hij Abram naar buiten. 'Kijk eens naar de hemel,' zei hij, 'en tel de sterren, als je dat kunt.' En hij verzekerde hem: 'Zo zal het ook zijn met jouw nakomelingen.' **6** Abram vertrouwde op de HEER en deze rekende hem dit toe als een rechtvaardige daad.

7 Ook zei de HEER tegen hem: 'Ik ben de HEER, die jou heeft weggeleid uit Ur, uit het land van de Chaldeeën, om je dit land in bezit te geven.' **8** 'HEER, mijn God,' antwoordde Abram, 'hoe kan ik er zeker van zijn dat ik het in bezit zal krijgen?' **9** 'Haal een driejarige koe,' zei de HEER, 'een driejarige geit, een driejarige ram, een tortelduif en een jonge gewone duif.' **10** Abram haalde al deze dieren, sneed ze middendoor en legde de twee helften van elk dier tegenover elkaar. Alleen de vogels sneed hij niet door. **11** Er kwamen gieren op de kadavers af, maar Abram joeg ze weg.

12 Toen de zon op het punt stond onder te gaan, viel Abram in een diepe slaap. Opeens werd hij overweldigd door angst en diepe duisternis. **13** Toen zei de HEER: 'Wees ervan doordrongen dat je nakomelingen als vreemdeling zullen wonen in een land dat niet van hen is en dat ze daar slaaf zullen zijn en onderdrukt zullen worden, vierhonderd jaar lang. **14** Maar ik zal hun onderdrukkers ter verantwoording roepen, en dan zullen ze wegtrekken, met grote rijkdommen. **15** Wat jou betreft: je zult in vrede met je voorouders worden verenigd en in gezegende ouderdom begraven worden. **16** Pas de vierde generatie zal hierheen terugkeren, want pas dan hebben de Amoriëten zo veel misdaden bedreven dat de maat vol is.'

17 Toen de zon ondergegaan was en het helemaal donker was geworden, was daar plotseling een oven waar rook uit kwam, en een brandende fakkel die tussen de dierhelften door ging. **18** Die dag sloot de HEER een verbond met Abram. 'Dit land,' zei hij, 'geef ik aan jouw nakomelingen, van de rivier van Egypte tot aan de grote rivier, de Eufraat: **19** het gebied van de Kenieten, Kenizzieten en Kadmonieten, **20** de Hethieten, Perizzieten en Refaïeten, **21** de Amoriëten, Kanaänieten, Girgasiëten en Jebusieten.'

De geboorte van Ismaël

16

1 Abrams vrouw Sarai baarde hem geen kinderen. Nu had zij een Egyptische slavin, Hagar. **2** 'Luister,' zei Sarai tegen Abram, 'de HEER houdt mijn moederschoot gesloten. Je moest maar met mijn slavin slapen, misschien kan ik door haar nakomelingen krijgen.' Abram stemde met haar voorstel in **3** en Sarai gaf hem haar Egyptische slavin Hagar tot vrouw; Abram woonde toen tien jaar in Kanaän. **4** Hij sliep met Hagar en zij werd zwanger.

Toen Hagar merkte dat ze zwanger was, verloor ze elk respect voor haar meesteres. **5** Sarai zei tegen Abram: 'Voor het onrecht dat mij wordt aangedaan ben jij verantwoordelijk! Ik heb je mijn slavine ter beschikking gesteld, en nu ze weet dat ze zwanger is toont ze geen enkel respect meer voor mij. Laat de HEER maar beoordelen wie er in zijn recht staat: ik of jij.' **6** Abram antwoordde: 'Het is jouw slavine, doe met haar wat je goeddunkt.' Toen maakte Sarai haar het leven zo zwaar dat ze vluchtte.

7 Een engel van de HEER trof haar in de woestijn aan bij een waterbron, de bron die aan de weg naar Sur ligt. **8** 'Hagar, slavine van Sarai, waar kom je vandaan en waar ga je heen?' vroeg hij. 'Ik ben gevluht voor Sarai, mijn meesteres,' antwoordde ze. **9** 'Ga naar je meesteres terug,' zei de engel van de HEER, 'en wees haar weer gehoorzaam.' **10** En hij vervolgde: 'Ik zal je heel veel nakomelingen geven, zo veel dat ze niet te tellen zullen zijn. **11** Je bent nu zwanger en je zult een zoon ter wereld brengen. Die moet je Ismaël noemen, want de HEER heeft gehoord hoe zwaar je het te verduren had. **12** Een wilde ezel van een mens zal hij zijn: hij schopt iedereen, iedereen schopt hem. Met al zijn verwanten zal hij in onmin leven.' **13** Toen riep zij de HEER, die tot haar had gesproken, zo aan: 'U bent een God van het zien. Want,' zei ze, 'heb ik hier niet hem gezien die naar mij heeft omgezien?' **14** Daaraan dankt de bron die daar is zijn naam, Lachai-Roi;✠

(16:14) *Lachai-Roi* – Lachai-Roi kan worden vertaald als '[bron] van de levende die mij ziet'.

hij ligt tussen Kades en Bered.

15 Hagar bracht een zoon ter wereld, en Abram noemde de zoon die zij hem gebaard had Ismaël. **16** Abram was zesentachtig jaar toen Hagar hem Ismaël baarde.

Verbond tussen God en Abram

17

1 Toen Abram negenennegentig jaar was, verscheen de HEER aan hem en zei: 'Ik ben God, de Ontzagwekkende. Leef in verbondenheid met mij, leid een onberispelijk leven. **2** Ik wil met jou een verbond aangaan en ik zal je veel, heel veel nakomelingen geven.' **3** Abram boog zich diep neer en God sprak: **4** 'Ik doe jou deze belofte: je zult de stamvader worden van een menigte volken. **5** Je zult voortaan niet meer Abram heten maar Abraham, want ik maak je de vader van vele volken. **6** Ik zal je bijzonder vruchtbaar maken. Er zullen veel volken uit je voortkomen en onder je nazaten zullen koningen zijn. **7** Ik sluit een verbond met jou en met je nakomelingen, met alle komende generaties, een eeuwigdurend verbond: ik zal jouw God zijn en die van je nakomelingen. **8** Heel Kanaän, het land waar je nu als vreemdeling woont, zal ik jou en je nakomelingen voor altijd in bezit geven, en ik zal hun God zijn.'

9 Ook zei God tegen Abraham: 'Jij moet je houden aan dit verbond met mij, evenals je nakomelingen, generatie na generatie. **10** Dit is de verplichting die jullie op je moeten nemen: alle mannen en jongens moeten worden besneden. **11** Jullie moeten je voorhuid laten verwijderen; dat zal het teken zijn van het verbond tussen mij en jullie. **12** In elke generatie opnieuw moet iedereen van het mannelijk geslacht besneden worden wanneer hij acht dagen oud is. Dit geldt niet alleen voor wie tot je eigen volk behoort maar ook voor jullie slaven, of ze nu bij jullie geboren zijn of van vreemdelingen zijn gekocht; **13** iedereen die bij jullie geboren is of door jullie is gekocht, moet worden besneden. Zo zal dit verbond met mij voorgoed zichtbaar zijn aan jullie lichaam. **14** Een onbesneden, een mannelijk persoon van wie de voorhuid niet verwijderd is, moet uit de gemeenschap gestoten worden, omdat hij het verbond verbroken heeft.'

15 Verder zei God tegen Abraham: 'Wat je vrouw Sarai betreft, voortaan moet je haar niet Sarai noemen maar Sara.✠

(17:15) *Sara* – Sara kan worden vertaald als 'vorstin'.

16 Ik zal haar zegenen en jou bij haar een zoon geven. Ik zal haar zo rijk zegenen dat er volken uit haar zullen voortkomen en er koningen van haar zullen afstammen.' **17** Abraham boog zich diep neer, maar lachte en dacht: Hoe zou iemand van honderd nog een kind kunnen krijgen? En Sara, zou zij op haar negentigste nog een kind ter wereld kunnen brengen? **18** En hij antwoordde God: 'Ik zou al gelukkig zijn als Ismaël onder uw bescherming mocht staan.' **19** Maar God zei: 'Nee, je vrouw Sara zal je een zoon baren, die je Isaak✠

(17:19) *Isaak* – Isaak kan worden vertaald als 'hij lacht'.

moet noemen, en met hem zal ik mijn verbond voortzetten. Het zal een eeuwigdurend verbond zijn, dat ook voor zijn nakomelingen zal gelden. **20** En wat Ismaël betreft, ik verhoor je: ik zal hem zegenen, hem vruchtbaar maken en hem veel, heel veel nakomelingen geven. Twaalf stamvorsten zal hij verwekken en er zal een groot volk uit hem voortkomen. **21** Maar mijn verbond zal ik voortzetten met Isaak, de zoon die Sara je volgend jaar omstreeks deze tijd zal baren.' **22** Nadat God zo met hem gesproken had, ging hij bij Abraham vandaan.

23 Nog diezelfde dag besneed Abraham zijn zoon Ismaël, allen die in zijn huis geboren waren en allen die hij gekocht had, kortom al zijn mannelijke huisgenoten, zoals God hem had opgedragen. **24** Abraham was negenennegentig jaar toen hij besneden werd, **25** en zijn zoon Ismaël was dertien. **26** Zo werden op een en

dezelfde dag Abraham en zijn zoon Ismaël besneden **27** en ook al Abrahams huisgenoten, zowel zij die in zijn huis geboren waren als zij die van vreemdelingen waren gekocht.

Sodom en Gomorra

18

1 De HEER verscheen opnieuw aan Abraham, bij de eiken van Mamre. Op het heetst van de dag zat Abraham in de ingang van zijn tent. **2** Toen hij opkeek, zag hij even verderop plotseling drie mannen staan. Onmiddellijk snelde hij de tent uit, naar hen toe. Hij boog diep **3** en zei: 'Heer, wees toch zo goed uw dienaar niet voorbij te gaan. **4** Ik zal wat water voor u laten halen zodat u uw voeten kunt wassen, maak het u hier onder de boom intussen gemakkelijk. **5** Ik zal u ook iets te eten brengen, zodat u weer op krachten kunt komen voordat u verdergaat. Daarvoor bent u immers bij uw dienaar langsgekomen?' Zij antwoordden: 'Wij nemen uw uitnodiging graag aan.'

6 Abraham haastte zich naar de tent, naar Sara. 'Vlug,' zei hij, 'drie schepel fijn meel! Maak deeg en bak brood.' **7** Daarna snelde hij naar de kudde, zocht een mooi kalf uit dat er mals uitzag, en gaf dat aan een knecht, die het onmiddellijk klaarmaakte. **8** Hij haalde boter en melk, nam het gebraden kalf en zette alles aan zijn gasten voor. Terwijl zij aten, bleef hij bij hen staan onder de boom.

9 'Waar is Sara, uw vrouw?' vroegen zij hem. 'Daar, in de tent,' antwoordde hij. **10** Toen zei een van hen: 'Ik kom over precies een jaar bij u terug en dan zal uw vrouw Sara een zoon hebben.' Sara, die in de ingang van de tent stond, achter de man, hoorde dat. **11** Nu waren Abraham en zij op hoge leeftijd gekomen en de jaren dat een vrouw vruchtbaar is, lagen al ver achter haar. **12** Daarom lachte ze in zichzelf. Zou de liefde voor mij dan nog weggelegd zijn? dacht ze. Ik ben immers verwelkt, en ook mijn man is al oud. **13** Toen vroeg de HEER aan Abraham: 'Waarom lacht Sara, waarom vraagt ze zich af of ze op haar leeftijd nog wel een kind ter wereld kan brengen? **14** Is ook maar iets voor de HEER onmogelijk? Op de vastgestelde tijd, over precies een jaar, kom ik bij je terug en dan heeft Sara een zoon.' **15** Geschrokken ontkende Sara: 'Ik heb niet gelachen.' Maar hij zei: 'Ja, je hebt wel gelachen.'

16 Toen de mannen weer verdergingen, lieten ze hun blik op Sodom rusten. Abraham liep met hen mee om hun uitgeleide te doen. **17** De HEER dacht: 'Waarom zou ik voor Abraham geheimhouden wat ik van plan ben? **18** Uit Abraham zal immers een groot en machtig volk voortkomen, en alle volken op aarde zullen wensen zo gezegend te worden als hij. **19** Want ik heb hem uitgekozen, hij moet zijn zonen en zijn verdere nakomelingen voorhouden de weg te volgen die ik wijs, door rechtvaardig en goed te handelen. Alleen dan zal ik verwezenlijken wat ik Abraham heb toegezegd. **20** Daarom zei de HEER: 'Er zijn ernstige beschuldigingen geuit tegen Sodom en Gomorra, hun zonden zijn ongehoord groot. **21** Ik zal ernaartoe gaan om te zien of de klachten die ik over hen heb gehoord gegrond zijn en zij verwoesting over zich hebben afgeroepen. Dat wil ik weten.'

22 Toen gingen de twee mannen weg, naar Sodom, terwijl Abraham bij de HEER bleef staan. **23** Abraham ging dichterbij hem toe en vroeg: 'Wilt u dan behalve de schuldigen ook de onschuldigen het leven benemen? **24** Misschien dat er in die stad vijftig onschuldigen zijn. Zou u die dan ook uit het leven wegrukken en niet de hele stad vergeving schenken omwille van die vijftig onschuldige inwoners? **25** Zoiets kunt u toch niet doen, hen samen met de schuldigen laten omkomen! Dan zouden schuldigen en onschuldigen over één kam worden geschoren. Dat kunt u toch niet doen! Hij die rechter is over de hele aarde moet toch rechtvaardig handelen?' **26** De HEER antwoordde: 'Als ik in Sodom vijftig onschuldigen aantref, zal ik omwille van hen de hele stad vergeving schenken.' **27** Hierop zei Abraham: 'Nu ik eenmaal zo vrij ben geweest de Heer aan te spreken, hoewel ik niets dan stof ben: **28** stel dat er aan die vijftig onschuldigen vijf ontbreken, zou u dan toch vanwege die vijf de hele stad verwoesten?' 'Nee,' antwoordde hij, 'ik zal haar niet verwoesten als ik er vijftien aantref.' **29** Opnieuw sprak Abraham hem aan: 'Stel dat het er maar veertig zijn.' 'Dan zal ik het niet doen omwille van die veertig.' **30** Toen zei hij: 'Ik hoop dat u niet kwaad wordt, Heer, wanneer ik het waag door te gaan: stel dat het er maar dertig zijn.' 'Ik zal het niet doen als ik er dertig aantref.' **31** Hierop zei hij: 'Ik ben zo vrij de Heer opnieuw aan te spreken: stel dat het er maar twintig zijn.' 'Dan zal ik de stad niet verwoesten omwille van die twintig.' **32** Abraham zei: 'Ik hoop dat u niet kwaad wordt, Heer, wanneer ik het nog één keer waag iets te zeggen: stel dat het er maar tien zijn.' 'Dan zal ik haar niet verwoesten omwille van die tien.'

33 Zodra de HEER zijn gesprek met Abraham had beëindigd, ging hij weg. En Abraham keerde terug naar de plaats waar hij woonde.

19

1 De twee engelen kwamen 's avonds in Sodom aan. Lot zat juist in de stadspoort. Zodra hij hen zag stond hij op, ging hun tegemoet en boog zich diep voor hen neer. **2** 'Heren,' zei hij, 'komt u toch mee. Het huis van uw dienaar staat voor u open; overnacht daar en was er uw voeten. Dan kunt u morgenvroeg uw weg vervolgen.' 'Nee, dank u,' antwoordden ze, 'we overnachten wel op het plein.' **3** Omdat hij echter sterk bleef aandringen,

gingen ze met hem mee naar zijn huis. Daar maakte hij een maaltijd voor hen klaar; hij bakte brood en ze aten bij hem.

4 Maar nog voordat Lot en zijn gasten konden gaan slapen, liepen alle mannen van Sodom bij Lots huis te hoop, jong en oud, niemand uitgezonderd. 5 ‘Waar zijn die mannen die bij je overnachten?’ riepen ze Lot toe. ‘Breng ze naar buiten, we willen ze nemen!’ 6 Lot ging naar buiten en deed de deur achter zich dicht. 7 ‘Maar vrienden, zoiets kunnen jullie toch niet doen!’ zei hij. 8 ‘Luister, ik heb twee dochters die nog nooit met een man geslapen hebben. Die zal ik bij jullie brengen, doe met hen wat jullie willen. Maar laat die mannen met rust, ik heb hun niet voor niets een veilig onderkomen geboden.’ 9 Maar ze schreeuwden: ‘Uit de weg!’ Ook riepen ze: ‘Dat woont hier als vreemdeling en moet ons zo nodig de wet voorschrijven. Wacht maar, jij zult er ook van lusten, en nog meer dan zij!’ En ze drongen Lot ruw opzij en wilden de deur openbreken. 10 Maar de twee mannen trokken Lot het huis in en deden de deur weer dicht, 11 en ze sloegen alle mannen die bij de ingang van het huis waren, jong en oud, met blindheid, zodat ze tevergeefs probeerden de ingang te vinden.

12 Daarna vroegen ze aan Lot: ‘Hebt u hier nog meer familie? Zonen, dochters, een schoonzoon, ga met iedereen die bij u hoort weg uit deze stad. 13 Wij staan namelijk op het punt deze stad te verwoesten: er zijn zulke ernstige beschuldigingen tegen haar ingebracht dat de HEER ons hierheen heeft gestuurd om haar te verwoesten.’ 14 Lot ging naar zijn schoonzons, de mannen die met zijn dochters zouden trouwen, en zei tegen hen: ‘Vlug, weg uit deze stad, want de HEER gaat haar verwoesten.’ Maar zijn schoonzons namen hem niet serieus.

15 Zodra het licht begon te worden zetten de engelen Lot aan tot spoed: ‘Vlug, ga hier weg met uw vrouw en uw twee dochters, anders komt u om en wordt u het slachtoffer van de misdrijven die in deze stad zijn begaan.’ 16 Toen Lot aarzelde, grepen de mannen hem en zijn vrouw en zijn twee dochters bij de hand, omdat de HEER hem wilde sparen, en ze trokken hem mee de stad uit. Pas buiten de stad bleven ze staan. 17 Toen zei een van hen: ‘Vlucht, uw leven is in gevaar! Kijk niet om en sta nergens in de vallei stil. Vlucht de bergen in, anders komt u om.’ 18 Maar Lot antwoordde: ‘Nee, dat niet, mijn heer! 19 U hebt het beste met uw dienaar voor, u bewijst mij een grote weldaad door mij in leven te laten. Maar ik kan onmogelijk naar de bergen ontkomen, het onheil zou mij inhalen en ik zou alsnog sterven. 20 Dat stadje daar is dichtbij, dat zou ik kunnen halen. Geef mij de kans om daarheen te vluchten, dat zou mijn redding kunnen zijn; het is maar een onbeduidend stadje.’ 21 Hij kreeg ten antwoord: ‘Ook in dit opzicht zal ik u ter wille zijn: het stadje dat u bedoelt zal ik niet wegvagen. 22 Vlucht daarheen en haast u, want tot u daar aangekomen bent kan ik niets doen.’ Zo kreeg die stad de naam Soar.*

(19:22) *Soar* – Soar kan worden vertaald als ‘kleinigheid’.

23 De zon was al opgegaan toen Lot in Soar aankwam. 24 Toen liet de HEER uit de hemel zwavel en vuur neerkomen op Sodom en Gomorra 25 en hij vernietigde die steden en de hele vallei, met de inwoners van al de steden en met alles wat er op het land groeide. 26 De vrouw van Lot, die achter hem liep, keek om en veranderde in een zuil van zout.

27 ’s Morgens vroeg ging Abraham naar de plaats waar hij bij de HEER had gestaan. 28 Toen hij uitkeek over Sodom en Gomorra en over de hele vallei, zag hij dikke rookwolken van het land opstijgen als uit een smeltoven.

29 Toen God de steden wegvaagde waar Lot had gewoond, liet hij Lot aan de ondergang ontkomen. Zo hield God, toen hij de steden in de vallei verwoestte, rekening met Abraham.

30 Omdat Lot niet in Soar durfde te blijven, verliet hij die plaats en ging in de bergen wonen, samen met zijn twee dochters. Daar woonden ze met elkaar in een grot. 31 Op een dag zei de oudste dochter tegen de jongste: ‘Onze vader is al oud, en er is in dit gebied nergens meer een man die met ons kan doen wat op de hele wereld de gewoonte is. 32 Laten we daarom onze vader dronken voeren en met hem slapen; dan kunnen we kinderen krijgen van onze vader.’ 33 Nog diezelfde nacht gaven ze hun vader wijn te drinken, en de oudste sliep met haar vader, zonder dat hij er ook maar iets van merkte dat ze bij hem kwam en weer wegging. 34 De volgende morgen zei de oudste tegen de jongste: ‘De afgelopen nacht heb ik met mijn vader geslapen. Laten we hem ook vannacht weer dronken voeren, en dit keer moet jij met hem slapen; dan kunnen we allebei kinderen krijgen van onze vader.’ 35 Ook die nacht gaven ze hun vader wijn te drinken, en ditmaal sliep de jongste met hem, zonder dat hij er ook maar iets van merkte dat ze bij hem kwam en weer wegging. 36 Zo werden Lots beide dochters zwanger van hun vader.*

(19:36-37) *van hun vader* [...] *Moab* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen *me-’avihen*, ‘van hun vader’, en de naam *mo’av*, ‘Moab’.

37 De oudste bracht een zoon ter wereld die ze Moab noemde. Hij werd de stamvader van de huidige Moabieten. 38 Ook de jongste bracht een zoon ter wereld, die ze Ben-Ammi*.

(19:38) *Ben-Ammi* – Ben-Ammi kan worden vertaald als ‘zoon van mijn volk’ of ‘zoon van mijn verwant’.

noemde. Hij werd de stamvader van de huidige Ammonieten.

Abraham en Sara bij Abimelech

20

1 Abraham brak op en trok naar de Negev, waar hij tussen Kades en Sur ging wonen. Toen hij een tijdlang in Gerar verbleef, **2** zei hij van zijn vrouw Sara dat ze zijn zuster was. Het gevolg was dat Abimelech, de koning van Gerar, Sara naar zijn paleis liet overbrengen. **3** Maar 's nachts verscheen God in een droom aan Abimelech en zei tegen hem: 'Je bent ten dode opgeschreven omdat je die vrouw naar je paleis hebt gehaald: ze is getrouwd.' **4** Nu had Abimelech nog niet met haar geslapen. 'Heer,' riep hij uit, 'wilt u dan mensen doden terwijl ze onschuldig zijn?' **5** Hij zei me toch dat ze zijn zuster was? En ook zijzelf heeft gezegd dat hij haar broer is. Ik heb dit gedaan met een zuiver geweten, er treft mij geen enkele blaam.' **6** God antwoordde hem in zijn droom: 'Ik weet heel goed dat je dit met een zuiver geweten gedaan hebt. Daarom heb ik je er ook van weerhouden tegen mij te zondigen en heb ik verhinderd dat je haar zou aanraken.' **7** Maar geef haar nu terug aan haar man, want hij is een profeet en kan voor je bidden, en dan zul je in leven blijven. Maar geef je haar niet terug, dan zul je onherroepelijk sterven, jij en allen die bij je horen.'

8 De volgende morgen riep Abimelech in alle vroegte zijn dienaren bij zich en vertelde hun wat er was gebeurd; de schrik sloeg hun om het hart. **9** Hierna liet hij Abraham bij zich roepen. 'Wat hebt u ons aangedaan!' zei hij. 'Wat heb ik u misdaan dat u mij en mijn rijk schuldig hebt laten worden aan zo'n zwaar vergrijp? U hebt mij op een wel heel ongepaste manier behandeld. **10** Met welke bedoeling hebt u dit gedaan?' **11** Abraham antwoordde: 'Ik dacht: Misschien heeft men in deze streken geen ontzag voor God en zullen ze me doden om mijn vrouw. **12** Bovendien, ze is werkelijk mijn zuster: ze is de dochter van mijn vader. Ze is alleen niet de dochter van mijn moeder, en zo kon ze mijn vrouw worden. **13** Toen God mij ver van mijn verwanten liet rondzwerven, zei ik dan ook tegen haar: "Bewijs me dat ik op je kan rekenen en zeg overal waar we komen dat ik je broer ben."'

14 Toen schonk Abimelech schapen en geiten, runderen, slaven en slavinnen aan Abraham, en ook gaf hij hem zijn vrouw Sara terug. **15** 'Mijn land ligt voor u open,' zei hij, 'u kunt gaan wonen waar u maar wilt.' **16** En tegen Sara zei hij: 'Ik geef uw broer duizend sjekel zilver, in de hoop dat allen in uw omgeving dan bereid zullen zijn de ogen te sluiten voor wat u is overkomen; uw eer blijft volledig bewaard.' **17** Toen bad Abraham tot God, en God genas Abimelech en zijn vrouw en bijvrouwen, zodat ze weer kinderen konden krijgen; **18** de HEER had namelijk bij alle vrouwen in Abimelechs paleis de moederschoot gesloten om wat er gebeurd was met Abrahams vrouw Sara.

Isaak en Ismaël

21

1 De HEER zag om naar Sara zoals hij had beloofd, hij gaf haar wat hij had toegezegd: **2** Sara werd zwanger en baarde Abraham op zijn oude dag een zoon, op de vastgestelde tijd, die God hem had genoemd. **3** Abraham noemde de zoon die hij gekregen had en die Sara hem geboord had, Isaak, **4** en hij besneed Isaak toen deze acht dagen oud was, zoals God hem had opgedragen. **5** Abraham was honderd jaar toen zijn zoon Isaak werd geboren. **6** 'God maakt dat ik kan lachen,' zei Sara, 'en iedereen die dit hoort zal met mij mee lachen. **7** Wie had Abraham durven voorspellen dat ik ooit een kind de borst zou geven? En toch heb ik hem op zijn oude dag nog een zoon geboord!'

8 Het kind groeide voorspoedig op, en toen de dag gekomen was dat het van de borst werd genomen, gaf Abraham een groot feest. **9** Sara zag dat de zoon die Abraham bij Hagar, haar Egyptische slavin, had gekregen, spottend lachte. **10** Daarom zei ze tegen Abraham: 'Jaag die slavin en haar zoon weg, want ik wil niet dat mijn zoon Isaak later de erfenis moet delen met de zoon van die slavin.' **11** Dit voorstel beviel Abraham allerminst; het ging immers om zijn eigen zoon. **12** Maar God zei tegen hem: 'Je hoeft je niet bezwaard te voelen vanwege de jongen of je slavin. Alles wat Sara je vraagt moet je doen, want alleen de nakomelingen van Isaak zullen gelden als jouw nageslacht. **13** Maar ook uit de zoon van je slavin zal ik een volk doen voortkomen, omdat ook hij een kind van je is.'

14 De volgende morgen vroeg nam Abraham brood en een zak water, legde dat op Hagars schouder, gaf haar ook het kind mee en stuurde haar weg. Ze trok de woestijn van Berseba in en doolde daar rond. **15** Toen het water uit de zak op was, liet ze haar kind onder een struik achter. **16** Zelf ging ze een eindje verderop zitten, op een boogschot afstand, omdat ze niet kon aanzien hoe haar kind stierf. En terwijl ze daar zo zat, huilde ze bittere tranen. **17** Maar God hoorde de jongen kermen, en een engel van God riep Hagar vanuit de hemel toe: 'Wat is er, Hagar? Wees niet bezorgd: God heeft je jongen, die daar ligt te kermen, gehoord. **18** Sta op, help de jongen overeind en ondersteun hem. Ik zal een groot volk uit hem doen voortkomen.' **19** Toen opende God haar de ogen en zag ze een waterput. Ze liep ernaartoe, vulde de waterzak en gaf de jongen te drinken.

20 God beschermde de jongen, zodat hij voorspoedig opgroeide. Hij leefde als boogschutter in de woestijn. **21** Hij ging in de woestijn van Paran wonen, en zijn moeder koos een Egyptische vrouw voor hem uit.

Bondgenootschap met Abimelech

22 Op een dag kwam Abimelech bij Abraham, samen met zijn legeraanvoerder Pichol. ‘God blijkt u ter zijde te staan bij alles wat u onderneemt,’ zei hij. 23 ‘Zweer mij daarom bij God, hier op deze plaats, dat u mij, mijn kinderen en kindskinderen nooit zult bedriegen, maar dat u mij en het land waar u gastvrijheid geniet, evenveel loyaliteit zult tonen als u van mij hebt ondervonden.’ 24 ‘Dat zweer ik,’ zei Abraham. 25 Maar wel maakte hij Abimelech verwijten over een waterput die Abimelechs knechten zich hadden toegeëigend. 26 ‘Ik weet niet wie dat heeft gedaan,’ zei Abimelech. ‘U hebt er mij niets over gezegd en ik hoor er nu voor het eerst van.’ 27 Toen schonk Abraham schapen, geiten en runderen aan Abimelech en sloten zij een bondgenootschap. 28 Zeven ooilammetjes zette Abraham apart. 29 ‘Wat hebben die zeven lammetjes te betekenen die u apart hebt gezet?’ vroeg Abimelech hem, 30 en hij antwoordde: ‘Door die zeven ooilammetjes van mij aan te nemen erkent u dat ik deze put hier heb gegraven.’

31 Omdat zij daar een eed zwoeren heet die plaats Berseba.*

(21:31) *Berseba* – Berseba kan worden vertaald als ‘put van zeven’ of ‘put van de eed’.

32 Zo sloten zij in Berseba een bondgenootschap. Daarna ging Abimelech met zijn legeraanvoerder Pichol terug naar het land van de Filistijnen. 33 Abraham plantte in Berseba een tamarisk en riep er de naam van de HEER, de eeuwige God, aan. 34 Hij woonde lang als vreemdeling in het land van de Filistijnen.

Abraham op de proef gesteld

22

1 Enige tijd later stelde God Abraham op de proef. ‘Abraham!’ zei hij. ‘Ik luister,’ antwoordde Abraham. 2 ‘Roep je zoon, je enige, van wie je zoveel houdt, Isaak, en ga met hem naar het gebied waarin de Moria ligt. Daar moet je hem offeren op een berg die ik je wijzen zal.’

3 De volgende morgen stond Abraham vroeg op. Hij zadelde zijn ezel, nam twee van zijn knechten en zijn zoon Isaak met zich mee, hakte hout voor het offer en ging op weg naar de plaats waarover God had gesproken. 4 Op de derde dag zag Abraham die plaats in de verte liggen. 5 Toen zei hij tegen de knechten: ‘Blijven jullie hier met de ezel. Ikzelf ga met de jongen verder om daarginds neer te knielen. Daarna komen we naar jullie terug.’ 6 Hij pakte het hout voor het offer, legde het op de schouders van zijn zoon Isaak en nam zelf het vuur en het mes. Zo gingen zij samen verder. 7 ‘Vader,’ zei Isaak. ‘Wat wil je me zeggen, mijn jongen?’ antwoordde Abraham. ‘We hebben vuur en hout,’ zei Isaak, ‘maar waar is het lam voor het offer?’ 8 Abraham antwoordde: ‘God zal zich zelf van een offerlam voorzien, mijn jongen.’ En samen gingen zij verder. 9 Toen ze waren aangekomen bij de plaats waarover God had gesproken, bouwde Abraham daar een altaar, schikte het hout erop, bond zijn zoon Isaak vast en legde hem op het altaar, op het hout. 10 Toen pakte hij het mes om zijn zoon te slachten. 11 Maar een engel van de HEER riep vanuit de hemel: ‘Abraham, Abraham!’ ‘Ik luister,’ antwoordde hij. 12 ‘Raak de jongen niet aan, doe hem niets! Want nu weet ik dat je ontzag voor God hebt: je hebt mij je zoon, je enige, niet willen onthouden.’ 13 Toen Abraham opkeek, zag hij een ram die met zijn horens verstrikt was geraakt in de struiken. Hij pakte het dier en offerde dat in de plaats van zijn zoon. 14 Abraham noemde die plaats ‘De HEER zal erin voorzien’. Vandaar dat men tot op de dag van vandaag zegt: ‘Op de berg van de HEER zal erin voorzien worden.’

15 Toen sprak de engel van de HEER opnieuw vanuit de hemel tot Abraham. 16 Hij zei: ‘Ik zweer bij mijzelf – spreekt de HEER: Omdat je dit hebt gedaan, omdat je mij je zoon, je enige, niet hebt onthouden, 17 zal ik je rijkelijk zegenen en je zoveel nakomelingen geven als er sterren aan de hemel zijn en zandkorrels op het strand langs de zee, en je nakomelingen zullen de steden van hun vijanden in bezit krijgen. 18 En alle volken op aarde zullen wensen zo gezegend te worden als jouw nakomelingen. Want jij hebt naar mij geluisterd.’

19 Daarna ging Abraham terug naar zijn knechten. Samen gingen ze weer op weg naar Berseba, en daar bleef Abraham wonen.

Nakomelingen van Nachor

20 Enige tijd later ontving Abraham het bericht dat ook Milka, de vrouw van zijn broer Nachor, zonen had gekregen: 21 Us als eerste, en verder Buz, Kemuël, de vader van Aram, 22 Kesed, Chazo, Pildas, Jidlaf en Betuël. 23 Betuël was het die Rebekka verwekte. Deze acht zonen baarde Milka aan Abrahams broer Nachor. 24 Ook zijn bijvrouw, die Reüma heette, bracht kinderen ter wereld: Tebach, Gacham, Tachas en Maächa.

Koop van een familiegraf

23

1 Sara leefde honderdzevenentwintig jaar. 2 Ze stierf in Kirjat-Arba, het huidige Hebron, in Kanaän. Nadat Abraham bij haar gerouwd had en haar had beweend, 3 stond hij op, verliet de tent waarin zijn overleden vrouw lag en wendde zich tot de Hethieten. Hij zei: 4 ‘Ik woon maar als vreemdeling bij u. Geeft u mij hier een eigen graf, dan kan ik mijn overleden vrouw uitdragen en begraven.’ 5 De Hethieten antwoordden hem: 6 ‘Maar luister,

heer, wij beschouwen u als een vorst die door God zelf begunstigd wordt! Begraaf uw vrouw in het beste graf dat we hebben. Niemand van ons zal u zijn graf weigeren en u beletten haar daarin te begraven.’ 7 Toen boog Abraham diep voor de Hethitische landeigenaars. 8 ‘Als u er dus mee instemt dat ik mijn vrouw uitdraag en begraaft,’ zei hij, ‘wees dan zo goed er bij Efron, de zoon van Sochar, op aan te dringen 9 dat hij mij de grot van Machpela afstaat, die zijn eigendom is en aan de rand van zijn akker ligt. Laat hij mij die geven voor de volle prijs, zodat ik bij u een eigen graf heb.’ 10 Onder de Hethieten die daar zaten, bevond zich ook Efron zelf. Zo luid dat allen die in de stadspoort bijeen waren gekomen het konden horen, zei hij tegen Abraham: 11 ‘Geen sprake van, heer! Luister: die akker schenk ik u, en ook de grot die erop ligt. Ten overstaan van mijn volksgenoten geef ik u die; u kunt uw vrouw daarin begraven.’ 12 Abraham boog diep voor de landeigenaars, 13 en terwijl iedereen toevoegde antwoordde hij Efron: ‘Als u werkelijk ... Maar luistert u toch naar wat ik voorstel! Ik wil de prijs betalen die de akker waard is. Neemt u dat geld toch van mij aan en laat mij er mijn vrouw begraven.’ 14 Toen zei Efron tegen Abraham: 15 ‘Och luister, heer, een stuk grond van vierhonderd sjekel zilver, wat betekent dat nu voor mij of voor u? U kunt er gerust uw vrouw begraven.’ 16 Abraham ging hierop in en woog de hoeveelheid zilver af die Efron in het bijzijn van de andere Hethieten had genoemd: vierhonderd sjekel zilver naar de gangbare handelswaarde. 17 Zo ging de akker van Efron in Machpela, in de buurt van Mamre, met de grot en met alle bomen op dat stuk land, 18 als rechtmatig eigendom over op Abraham, ten overstaan van alle Hethieten die in de stadspoort aanwezig waren. 19 Daarna begroef Abraham zijn vrouw Sara in de grot op de akker in Machpela, dicht bij Mamre, het huidige Hebron, in Kanaän. 20 Zo gingen het stuk grond en de daarop gelegen grot van de Hethieten over op Abraham en kwam hij in het bezit van een eigen graf.

Een vrouw voor Isaak

24

1 Abraham was inmiddels op hoge leeftijd gekomen en de HEER had hem in alle opzichten gezegend. 2 Nu zei Abraham tegen zijn oudste knecht, die het beheer had over zijn hele bezit: ‘Leg je hand in mijn lies: 3 ik wil dat je me bij de HEER, de God van hemel en aarde, zweert dat je voor mijn zoon geen vrouw zult zoeken onder de Kanaänieten, tussen wie ik hier woon; 4 ik wil dat je naar het land gaat waar ik vandaan kom, naar mijn familie, en dat je daar voor mijn zoon Isaak een vrouw zoekt.’ 5 De knecht antwoordde: ‘Misschien weigert die vrouw met mij mee te komen naar dit land. Moet ik uw zoon in dat geval terugbrengen naar het land dat u verlaten hebt?’ 6 ‘Nee,’ zei Abraham, ‘je mag mijn zoon onder geen beding daarheen terugbrengen. 7 De HEER, de God van de hemel, die mij heeft opgedragen weg te gaan bij mijn naaste verwanten en mijn geboorteland te verlaten en die mij onder ede beloofd heeft dat hij dit land hier aan mijn nakomelingen zal geven, hij zal zijn engel voor je uit sturen, zodat je daar een vrouw voor mijn zoon zult vinden. 8 Mocht die vrouw weigeren met je mee te gaan, dan ben je van deze eed ontslagen. Maar breng mijn zoon in geen geval daarheen terug.’ 9 Hierop legde Abrahams knecht zijn hand in de lies van zijn meester en zwoer hem te zullen doen wat hij gevraagd had.

10 Hij nam tien van de kamelen van zijn meester en begaf zich op weg, met allerlei kostbaarheden die hij van zijn meester meekreeg. Zo ging hij naar Aram-Naharaïm, de stad van Nachor. 11 Buiten die stad liet hij de kamelen neerknielen bij een waterput. Het was tegen de avond, omstreeks de tijd dat de vrouwen de stad uitgaan om water te putten. 12 Toen zei hij: ‘HEER, God van mijn meester Abraham, als u mijn meester Abraham genegen bent, laat het mij dan zo vergaan: 13 Ik sta nu bij deze bron, en de meisjes uit de stad komen hier straks water putten. 14 Het meisje dat ik vraag haar kruik van haar schouder te nemen om mij te drinken te geven en dat antwoordt: “Ga uw gang, ik zal ook uw kamelen te drinken geven,” laat dat het meisje zijn dat u bestemd hebt voor uw dienaar Isaak. Als zij zo reageert, zal ik weten dat u mijn meester genegen bent.’

15 Hij was nog niet uitgesproken, of Rebekka kwam de stad uit, de dochter van Betuël, die de zoon was van Milka, de vrouw van Abrahams broer Nachor, met haar kruik op haar schouder. 16 Ze was een heel knap meisje, een maagd nog, er had nog nooit een man met haar geslapen. Ze liep naar beneden, naar de bron, vulde haar kruik en kwam weer terug. 17 De knecht snelde haar tegemoet en vroeg haar: ‘Mag ik alsjeblieft wat water drinken uit je kruik?’ 18 ‘Ga uw gang, heer,’ antwoordde ze, en dadelijk liet ze de kruik op haar hand glijden en gaf hem te drinken. 19 Toen hij genoeg gedronken had, zei ze: ‘Ik zal ook voor uw kamelen putten tot ze genoeg hebben gehad.’ 20 En meteen goot ze haar kruik leeg in de drinkbak en haastte ze zich terug naar de put om opnieuw water te halen. Ze putte water voor al zijn kamelen. 21 Zwijgend sloeg de man haar gade, terwijl hij zich afvroeg of de HEER hem had doen slagen of niet. 22 Toen de kamelen genoeg gedronken hadden, haalde hij een gouden neusring te voorschijn die wel een halve sjekel woog, en twee gouden armbanden, die tien sjekel zwaar waren. 23 ‘Mag ik je vragen van wie je een dochter bent?’ vroeg hij. ‘En is er misschien in je vaders huis zo veel ruimte dat wij daar kunnen overnachten?’ 24 ‘Ik ben een dochter van Betuël, de zoon van Milka en Nachor,’ antwoordde ze. 25 ‘En jazer, we hebben stro en meer dan genoeg voer, en ook plaats om te overnachten.’ 26 Toen viel de man op zijn knieën, boog zich neer voor de HEER 27 en zei: ‘Geprezen zij de HEER, de God van mijn meester Abraham, die mijn meester zijn genegenheid en trouw niet heeft onthouden. De HEER heeft mij naar het huis van mijn meesters verwanten gebracht.’ 28 Het meisje rende naar huis, naar haar moeder, en vertelde wat er was gebeurd.

29 Nu had Rebekka een broer, Laban. Deze haastte zich de stad uit, om naar de man bij de bron te gaan; 30 zodra hij de neusring had gezien en de armbanden die zijn zuster om had, en van haar had gehoord wat de man tegen haar had gezegd, ging hij naar hem toe. De man bleek nog bij zijn kamelen te staan, bij de bron. 31 ‘Komt u toch mee, u op wie de zegen van de HEER rust,’ zei Laban. ‘Waarom blijft u hier buiten staan, terwijl ik het huis al in gereedheid heb gebracht en er plaats is voor uw kamelen?’ 32 Daarop ging de man met hem mee naar huis. De kamelen werden afgezaald, ze kregen stro en voer, en er werd water gebracht zodat de man en zijn metgezellen hun voeten konden wassen. 33 Ook werd hem een maaltijd voorgezet, maar hij zei: ‘Voordat ik ga eten moet ik u iets zeggen.’ ‘Ga uw gang,’ zei Laban. 34 Toen zei hij: ‘Ik ben een knecht van Abraham. 35 De HEER heeft mijn meester overvloedig gezegend, zodat hij rijk is geworden: hij heeft hem schapen, geiten en runderen gegeven, zilver en goud, slaven en slavinnen, kamelen en ezels. 36 En Sara, de vrouw van mijn meester, heeft hem een zoon gebaard toen ze al oud was; aan hem zal hij al zijn bezittingen nalaten. 37 Nu heeft mijn meester mij een eed laten zweren. Hij zei: “Je mag voor mijn zoon geen vrouw zoeken onder de meisjes van Kanaän, het land waar ik nu woon. 38 Je moet naar mijn eigen familie gaan, naar mijn naaste verwanten, en daar een vrouw voor mijn zoon zoeken.” 39 Toen zei ik tegen mijn meester: “Misschien wil die vrouw niet met mij meegaan.” 40 Maar hij antwoordde mij: “De HEER, naar wiens wil ik mij steeds heb gericht, zal zijn engel met je meesturen en ervoor zorgen dat je binnen mijn familie, onder mijn naaste verwanten, een vrouw vindt voor mijn zoon. 41 Je mag je alleen dan ontslagen achten van deze eed wanneer je naar mijn familie bent gegaan en ze haar niet aan je meegeven; in dat geval ben je van deze eed ontslagen.” 42 Welnu, vandaag kwam ik bij de bron hier en ik zei: “HEER, God van mijn meester Abraham, als u mijn onderneming werkelijk wilt laten slagen ... 43 Ik sta hier bij deze bron. Als er nu een jonge vrouw de stad uit komt om water te putten en ik vraag haar: ‘Wil je me alsjeblieft een beetje water uit je kruik geven,’ 44 en ze antwoordt: ‘Ga uw gang, ik zal ook voor uw kamelen water putten,’ laat dat dan de vrouw zijn die u, HEER, hebt bestemd voor de zoon van mijn meester.” 45 En nog voordat ik was uitgesproken, kwam Rebekka de stad uit, met haar kruik op haar schouder. Ze liep naar beneden, naar de bron, en putte water. Ik vroeg haar of ze me wat te drinken wilde geven. 46 Meteen nam ze de kruik van haar schouder en zei: “Ga uw gang, ik zal ook uw kamelen te drinken geven.” Toen dronk ik zelf wat en heeft ze ook de kamelen te drinken gegeven. 47 Ik vroeg haar van wie zij een dochter was. “Van Betuël,” antwoordde ze, “de zoon van Nachor en Milka.” Toen deed ik de ring in haar neus en de armbanden om haar polsen. 48 En ik ben op mijn knieën gevallen en heb me neergebogen voor de HEER, en ik heb de HEER, de God van mijn meester Abraham, geprezen: hij heeft mij de goede weg gewezen en zo heb ik voor zijn zoon de kleindochter van mijn meesters broer gevonden. 49 Welnu, als u mijn meester blijk wilt geven van genegenheid en trouw, zegt u het mij dan. Zo niet, zeg het mij dan ook, zodat ik ergens anders op zoek kan gaan.’ 50 Laban en Betuël antwoordden: ‘De HEER heeft dit alles zo beschikt. Hoe zouden wij er dan tegenin kunnen gaan? 51 Hier is Rebekka. Neem haar met u mee en laat haar de vrouw worden van de zoon van uw meester, zoals de HEER het wil.’ 52 Bij het horen van dat antwoord boog Abrahams knecht zich diep neer voor de HEER. 53 Hierna haalde hij zilveren en gouden sieraden en kledingstukken te voorschijn en gaf ze aan Rebekka. Ook haar broer en haar moeder gaf hij kostbare geschenken. 54 En nadat hij en zijn metgezellen gegeten en gedronken hadden overnachtten ze daar.

Zodra ze de volgende morgen waren opgestaan, zei hij dat hij nu graag terug wilde gaan naar zijn meester. 55 Maar Rebekka’s broer en haar moeder zeiden: ‘Laat het meisje nog een dag of tien bij ons blijven, daarna mag ze met u mee.’ 56 Hij antwoordde echter: ‘Houd mij niet op nu de HEER mij heeft laten slagen. Sta me toe te vertrekken en terug te gaan naar mijn meester.’ 57 ‘Laten we het meisje zelf roepen,’ zeiden ze, ‘en haar vragen wat zij wil.’ 58 Dus riepen ze Rebekka en vroegen haar: ‘Wil je met deze man meegaan?’ ‘Ja,’ antwoordde ze. 59 Toen namen de familieleden afscheid van Rebekka, en ook van haar voedster en van Abrahams knecht en zijn mannen. 60 Daarbij zegenden ze Rebekka met de woorden: ‘Zuster van ons, wij wensen jou duizend maal tienduizend nazaten toe, en moge de stad van de vijand hun in handen vallen.’ 61 Rebekka en haar dienaressen maakten zich klaar, bestegen de kamelen en reden achter de knecht aan. Zo vertrok hij, met Rebekka.

62 Isaak, die in de Negev woonde, was naar de bron Lachai-Roë geweest. 63 Tegen het vallen van de avond ging hij het veld in om daar te treuren. Toen hij opkeek zag hij plotseling kamelen naderen. 64 Ook Rebekka keek op. Zodra ze Isaak zag, liet ze zich van haar kameel glijden. 65 ‘Wie is die man die ons daar in het veld tegemoet komt?’ vroeg ze aan de knecht. ‘Dat is mijn meester,’ antwoordde hij. Daarop bedekte ze zich met haar sluier. 66 De knecht vertelde Isaak wat hij allemaal gedaan had. 67 Daarna bracht Isaak Rebekka naar de tent van Sara, zijn moeder. Hij nam haar tot vrouw en ging van haar houden. Zo vond Isaak troost na de dood van zijn moeder.

Abrahams levenseinde

25

1 Abraham nam een andere vrouw, Keturah. 2 Zij baarde hem Zimran, Joksan, Medan, Midjan, Jisbak en Suach. 3 Joksan was de vader van Seba en Dedan; van Dedan stammen de Assuriëten, de Letusieten en de Leümiëten af. 4 De zonen van Midjan heetten Efa, Efer, Chanoch, Abida en Eldaä. Zij waren allen nakomelingen van Keturah.

5 Abraham gaf alles wat hij bezat aan Isaak. 6 De zonen van zijn bijvrouwen gaf hij nog tijdens zijn leven geschenken, en hij stuurde hen weg naar een land in het oosten, Kedem, ver bij zijn zoon Isaak vandaan.

7 Abraham leefde honderdvijfenzeventig jaar. 8 Hij stierf in gezegende ouderdom; na een lang leven blies hij de laatste adem uit en werd hij met zijn voorouders verenigd. 9 Zijn zonen Isaak en Ismaël begroeven hem in de grot van Machpela op het land van Efron, de zoon van de Hethiet Sochar, dicht bij Mamre, 10 het stuk land dat Abraham van de Hethieten had gekocht. Daar ligt Abraham begraven, evenals zijn vrouw Sara. 11 Na Abrahams dood zegende God Isaak, zijn zoon, die bij de bron Lachai-Roi ging wonen.

Nakomelingen van Ismaël

12 Dit zijn de nakomelingen van Ismaël, de zoon die Hagar, de Egyptische slavin van Sara, aan Abraham had gebaar. 13 Hier volgen de namen van de zonen van Ismaël, in volgorde van geboorte: Nebajot, Ismaëls oudste zoon, Kedar, Adbeël, Mibsam, 14 Misma, Duma, Massa, 15 Chadad, Tema, Jetur, Nafis en Kedema. 16 Dit waren de zonen van Ismaël, dit waren hun namen – twaalf stamvorsten, elk met hun eigen nederzetting en hun eigen tentenkamp.

17 Ismaël leefde honderdzevenendertig jaar. Toen blies hij de laatste adem uit en werd hij verenigd met zijn voorouders. 18 Zijn nakomelingen woonden in een gebied dat zich uitstreckte van Chawila tot Sur, dat ten oosten van Egypte ligt, in de richting van Assur. Ze vestigden zich in de buurt van hun verwanten en leefden in onmin met hen.

Jakob en Esau

19 Dit is de geschiedenis van Abrahams zoon Isaak en zijn nakomelingen. Isaak, de zoon die Abraham verwekt had, 20 was veertig jaar toen hij trouwde met Rebekka, die een dochter was van de Arameeër Betuël uit Paddan-Aram en een zuster van de Arameeër Laban. 21 Omdat Rebekka onvruchtbaar bleek, bad Isaak vurig voor haar tot de HEER, en de HEER verhoorde zijn gebed: Rebekka, zijn vrouw, werd zwanger. 22 De kinderen in haar lichaam botsten hard tegen elkaar. Als het zo moet gaan, dacht ze, waarom leef ik dan nog? En ze ging bij de HEER te rade. 23 De HEER zei tegen haar:

‘Twee volken zijn er in je schoot, volken die uiteengaan nog voor je hebt gebaar. Het ene zal machtiger zijn dan het andere, de oudste zal de jongste dienen.’

24 Toen de dag van de bevalling was gekomen, bracht zij inderdaad een tweeling ter wereld. 25 Het kind dat het eerst te voorschijn kwam was rossig en helemaal behaard, alsof het een haren mantel aanhad; ze noemden het Esau. 26 Toen daarna zijn broer te voorschijn kwam, hield die Esau bij de hiel beet; hij werd Jakob genoemd.*

(25:26) *hield die Esau bij de hiel beet; hij werd Jakob genoemd* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen het woord *‘eqev*, ‘hiel’, en de naam *ja‘aqov*, ‘Jakob’.

Isaak was zestig jaar toen zij geboren werden.

27 Toen de jongens opgegroeid waren, werd Esau een uitstekend jager, iemand die altijd buiten was, terwijl Jakob een rustig man was, die het liefst bij de tenten bleef. 28 Isaak was zeer op Esau gesteld want hij at graag wildbraad, maar Rebekka hield meer van Jakob. 29 Eens was Jakob aan het koken toen Esau uitgeput thuiskwam van de jacht. 30 ‘Gauw, geef me wat van dat rode dat je daar kookt, ik ben doodmoe,’ zei Esau tegen Jakob. (Daarom wordt hij ook wel Edom*)

(25:30) *dat rode dat je daar kookt* [...] *Edom* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen *‘adom*, ‘rood’, en de naam Edom.

genoemd.) 31 ‘Pas als jij me je eerstgeboorterecht verkoopt,’ antwoordde Jakob. 32 ‘Man, ik sterf van de honger,’ zei Esau, ‘wat moet ik met dat eerstgeboorterecht?’ 33 ‘Zweer het me nu meteen,’ zei Jakob. Dat deed Esau, en zo verkocht hij zijn eerstgeboorterecht aan Jakob. 34 Daarop gaf Jakob hem brood en linzensoep. Esau at, dronk en ging meteen weer weg; hij hechte geen enkele waarde aan het eerstgeboorterecht.

Isaak en Rebekka in Gerar

26

1 Eens brak er in het land hongersnood uit (een andere dan de hongersnood die er vroeger was geweest, in de tijd van Abraham), en daarom ging Isaak naar Gerar, de stad van Abimelech, de koning van de Filistijnen. 2 Daar verscheen de HEER aan hem en zei: ‘Reis niet verder naar Egypte maar blijf hier wonen, in het land dat ik je aanwijs. 3 Blijf voorlopig in dit land, ik zal je ter zijde staan en je zegenen: ik zal dit hele gebied aan jou en je nakomelingen geven en zo de eed gestand doen die ik je vader Abraham heb gezworen. 4 Ik zal je zoveel nakomelingen geven als er sterren aan de hemel zijn en dit hele gebied aan hen geven, en alle volken op aarde zullen wensen zo gezegend te worden als jouw nakomelingen. 5 Want Abraham heeft naar mij geluisterd en zich gehouden aan wat ik hem opdroeg, aan mijn geboden, voorschriften en regels.’ 6 Dus bleef Isaak in Gerar wonen.

7 Toen de inwoners van die stad hem vragen stelden over zijn vrouw, zei hij dat ze zijn zuster was. Hij durfde niet te zeggen dat ze zijn vrouw was, want hij dacht: Ze zouden me hier weleens kunnen vermoorden om Rebekka, omdat ze zo mooi is. 8 Maar toen hij daar al geruime tijd woonde, zag Abimelech, de koning van de

Filistijnen, tot zijn verbazing vanuit zijn venster hoe Isaak Rebekka aan het liefkozen was. **9** Abimelech ontbood Isaak en zei: ‘Wat zie ik nu! Ze is uw vrouw! Hoe hebt u dan kunnen zeggen dat ze uw zuster is?’ Isaak antwoordde: ‘Ik dacht: Zo kan ik voorkomen dat ik om haar mijn leven verlies.’ **10** Maar Abimelech zei: ‘Wat hebt u ons aangedaan! Er had nu gemakkelijk iemand van mijn volk met uw vrouw kunnen slapen, en dan zouden wij door uw toedoen schuldig zijn geweest.’ **11** Daarop waarschuwde hij het hele volk: ‘Wie deze man of zijn vrouw met ook maar één vinger aanraakt, zal ter dood gebracht worden.’

12 Isaak zaaide in dat land en hij oogstte nog hetzelfde jaar honderdvoudig, want de HEER zegende hem. **13** Hij werd rijker en rijker, schatrijk werd hij: **14** hij bezat grote kudden schapen, geiten en runderen en een groot aantal slaven en slavinnen. De Filistijnen werden jaloers op hem, **15** en daarom maakten ze alle putten die de knechten van zijn vader Abraham indertijd hadden gegraven onbruikbaar door ze vol te gooien met aarde. **16** Het kwam zo ver dat Abimelech tegen Isaak zei: ‘U kunt maar beter bij ons weggaan, u bent veel te machtig voor ons geworden.’ **17** Toen vertrok Isaak en sloeg zijn tenten op in het dal van Gerar, en daar bleef hij wonen.

18 De waterputten die in de tijd van zijn vader Abraham waren gegraven en die de Filistijnen na Abrahams dood hadden dichtgegooid, groef Isaak weer open, en hij gaf ze dezelfde namen als zijn vader ze had gegeven. **19** Ook Isaaks knechten gingen in het dal aan het graven en zij troffen er een bron met helder water aan. **20** Maar de herders uit Gerar maakten ruzie met Isaaks herders. ‘Dat water is van ons,’ zeiden ze. Omdat hij daarover onenigheid met hen had gekregen, noemde hij die bron Esek. **21** Toen groeven ze een andere put en ook daarover kregen ze ruzie; hij noemde hem daarom Sitna. **22** Daarna trok hij verder, en weer groef hij een put. Hierover ontstond geen onenigheid. Hij noemde hem Rechobot, ‘want,’ zei hij, ‘nu heeft de HEER ons ruimte gegeven in dit land en kunnen wij ons uitbreiden.’

23 Van daar trok hij naar Berseba. **24** ’s Nachts verscheen de HEER aan hem en zei: ‘Ik ben de God van je vader Abraham. Wees niet bang want ik sta je ter zijde, en ik zal je zegenen en je veel nakomelingen geven omwille van mijn dienaar Abraham.’ **25** Toen bouwde hij op die plaats een altaar, riep er de naam van de HEER aan en sloeg er zijn tenten op; zijn knechten begonnen daar een put te graven.

26 Abimelech kwam vanuit Gerar naar hem toe, samen met zijn vertrouweling Achuzzat en zijn legeroverste Pichol. **27** ‘Wat komt u hier doen?’ vroeg Isaak hun. ‘U bent mij immers vijandig gezind, u hebt mij toch weggestuurd?’ **28** Ze antwoordden: ‘Het is voor ons duidelijk dat de HEER u ter zijde staat. Daarom leek het ons goed met u een verdrag te sluiten en dit met een plechtige eed te bekrachtigen. **29** Laten we afspreken dat u ons geen kwaad zult doen, zoals wij van onze kant u geen haar hebben gekrenkt en u alleen maar goed hebben behandeld en u in vrede hebben laten gaan. De zegen van de HEER rust immers op u.’ **30** Toen maakte Isaak een maaltijd voor hen klaar, en samen aten en dronken ze. **31** De volgende morgen vroeg zwoeren ze elkaar een eed. Daarna deed Isaak hun uitgeleide, en ze gingen in vrede uiteen.

32 Diezelfde dag nog kwamen Isaaks knechten hem vertellen over de put die ze hadden gegraven. ‘We hebben water gevonden!’ zeiden ze. **33** Hij noemde die put Seba, en daarom heet de stad daar tot op de dag van vandaag Berseba.

Jakob ontneemt Esau de zegen

34 Toen Esau veertig jaar was trouwde hij met Jehudit, die een dochter was van de Hethiet Beëri, en met Basemat, een dochter van de Hethiet Elon. **35** Zij waren een bron van voortdurende ergernis voor Isaak en Rebekka.

27

1 Toen Isaak oud geworden was en zijn ogen zo zwak waren geworden dat hij niet meer kon zien, riep hij Esau bij zich, zijn oudste zoon. ‘Mijn zoon,’ zei hij. ‘Wat wilt u mij zeggen?’ vroeg Esau. **2** Toen zei Isaak: ‘Luister, ik ben oud, iedere dag kan voor mij de laatste zijn. **3** Neem daarom je jachtgerei, je pijlkoker en je boog, ga het veld in en schiet een stuk wild voor me. **4** Maak dat voor me klaar zoals ik het lekker vind en breng me dat te eten; het zal mij de kracht geven om je te zegenen voordat ik sterf.’

5 Rebekka had gehoord wat Isaak tegen zijn zoon Esau zei, en nadat Esau erop uit was getrokken om een stuk wild voor zijn vader te schieten, **6** zei ze tegen haar zoon Jakob: ‘Luister, ik hoorde je vader tegen je broer zeggen: **7** “Maak een lekker maal van wildbraad voor me klaar en breng me dat te eten, want ik wil je voor mijn dood zegenen met de HEER als getuige.” **8** Doe jij nu precies wat ik je zeg, mijn zoon. **9** Ga naar de kudde en zoek twee malse bokjes voor me uit. Die maak ik dan voor je vader klaar zoals hij het lekker vindt. **10** Daarna breng jij ze je vader te eten, en dan zal hij jou voor zijn dood zegenen.’ **11** Jakob wierp tegen: ‘Maar Esau is toch helemaal behaard, terwijl ik juist een gladde huid heb! **12** Misschien raakt vader me aan, dan zal hij me een bedrieger vinden en breng ik een vloek over me in plaats van zegen.’ **13** Maar zijn moeder zei: ‘Die vloek moet mij dan maar treffen, mijn zoon. Doe nu wat ik zeg en ga die bokjes voor me halen.’ **14** Dus ging hij ze halen en bracht ze naar zijn moeder, en zij maakte ze klaar zoals zijn vader het lekker vond. **15** Toen pakte Rebekka kleren van haar oudste zoon Esau, de kostbaarste die ze kon vinden, en die liet ze haar jongste zoon Jakob aantrekken. **16** En over zijn handen en over zijn gladde hals trok ze het vel van de bokjes. **17** Hierna overhandigde ze Jakob het smakelijke gerecht dat ze had klaargemaakt, met brood erbij.

18 Zo ging hij naar zijn vader. ‘Vader,’ zei hij. ‘Ja, mijn zoon,’ zei Isaak, ‘wie ben je?’ 19 Jakob antwoordde zijn vader: ‘Ik ben Esau, uw eerstgeboren zoon. Ik heb gedaan wat u me hebt gevraagd. Kom, ga overeind zitten en eet van wat ik heb geschoten; dat zal u de kracht geven om mij te zegenen.’ 20 ‘Hoe heb je zo snel iets kunnen vinden, mijn zoon!’ zei Isaak. En hij antwoordde: ‘Doordat de HEER, uw God, alles zo gunstig voor me liet verlopen.’ 21 Toen zei Isaak tegen Jakob: ‘Kom eens wat dichterbij, mijn zoon, zodat ik kan voelen of je inderdaad mijn zoon Esau bent of niet.’ 22 Jakob kwam dichterbij zijn vader staan en deze betastte hem. Het is Jakobs stem, dacht hij, maar het zijn Esaus handen. 23 Omdat Jakobs handen even behaard waren als die van zijn broer Esau, herkende Isaak hem niet en dus zegende hij hem. 24 ‘Ben je echt mijn zoon Esau?’ vroeg hij nog. ‘Ja,’ antwoordde Jakob. 25 Toen zei hij: ‘Zet het wildbraad dan dichterbij me, zodat ik ervan kan eten, mijn zoon, en de kracht vind om je te zegenen.’ Jakob zette het dichterbij hem en Isaak at ervan. Ook bracht hij hem wijn, en hij dronk ervan. 26 Toen zei Isaak tegen Jakob: ‘Kom eens dichterbij, mijn zoon, en kus me.’ 27 Hij kwam dicht bij hem staan en kuste hem. Toen Isaak zijn kleren rook, sprak hij deze zegen over hem uit: ‘De geur van mijn zoon is de geur van het veld, het veld dat de HEER heeft gezegend.

28 God geve je dauw uit de hemel en vette, vruchtbare aarde, een overvloed van koren en wijn.

29 Volken zullen je dienen, naties zich voor je buigen. Je zult heer zijn over je broers, macht hebben over je moeders zonen. Vervloekt wie jou vervloekt, gezegend wie jou zegent.’

30 Toen Isaak Jakob gezegend had en Jakob nog maar net bij zijn vader was weggegaan, kwam zijn broer Esau thuis van de jacht. 31 Ook hij maakte een smakelijk gerecht klaar, bracht het zijn vader en zei tegen hem: ‘Ga overeind zitten, vader, en eet van wat uw zoon heeft geschoten; dat zal u de kracht geven om mij te zegenen.’ 32 ‘Wie ben jij?’ vroeg zijn vader Isaak hem. ‘Ik ben het, Esau, uw zoon, uw eerstgeborene.’ 33 Toen schrok Isaak hevig en zei: ‘Maar wie was het dan die mij net een stuk wild heeft gebracht dat hij geschoten had? Ik heb ervan gegeten voordat jij kwam en ik heb hem gezegend. En die zegen zal op hem blijven rusten!’ 34 Toen Esau dat van zijn vader hoorde, slaakte hij een wilde, wanhopige kreet en hij smeekte zijn vader: ‘Zegen mij, zegen ook mij, vader!’ 35 Maar Isaak antwoordde: ‘Je broer is me komen bedriegen en is er met jouw zegen vandoor gegaan.’ 36 Toen zei Esau: ‘Niet voor niets heet hij Jakob:*

(27:36)

Jakob

– In het Hebreeuws is er een woordspel tussen de naam *ja’aqov*, ‘Jakob’, en het werkwoord

‘aqav

, ‘beetnemen’.

hij heeft me nu al twee keer beetgenomen. Eerst heeft hij me mijn eerstgeboorterecht afgenomen en nu ook nog mijn zegen!’ Daarna vroeg hij: ‘Hebt u dan geen zegen meer over voor mij?’ 37 Isaak antwoordde hem: ‘Ik heb hem heer en meester over je gemaakt, hem al zijn broers als dienaar gegeven, en hem voorzien van koren en wijn. Wat zou ik dan nog voor jou kunnen doen, mijn zoon?’ 38 ‘Hebt u dan maar één zegen, vader?’ vroeg Esau hem. ‘Zegen mij, zegen ook mij, vader!’ En hij barstte in tranen uit. 39 Zijn vader Isaak antwoordde hierop: ‘Ver van de vette grond zul je wonen, ver van de hemelse dauw.

40 Je zult leven van je zwaard en dienstbaar zijn aan je broer. Maar heb je je eenmaal losgerukt, dan werp je zijn juk van je nek.’

41 Van toen af haatte Esau zijn broer omdat zijn vader hem had gezegend, en hij zei bij zichzelf: Het duurt niet lang meer of de dagen van rouw om mijn vader breken aan, dan vermoord ik Jakob. 42 Toen Rebekka vernam wat haar oudste zoon Esau van plan was, liet ze haar jongste zoon Jakob bij zich komen. ‘Luister,’ zei ze, ‘je broer Esau zint op wraak, hij wil je vermoorden. 43 Doe daarom wat ik zeg, mijn zoon: vlucht onmiddellijk naar mijn broer Laban in Charan. 44 Blijf voorlopig bij hem, totdat de woede van je broer bedaard is. 45 Ik zal je laten terughalen als zijn woede bekoeld is en hij vergeten is wat je hem hebt aangedaan. Waarom zou ik me op een en dezelfde dag van jullie beiden laten beroven?’

46 Daarna zei Rebekka tegen Isaak: ‘Ik kan die Hethitische vrouwen niet meer luchten of zien. Stel je voor dat Jakob ook trouwt met zo’n Hethitische, zo’n meisje van hier, wat heeft het leven mij dan nog te bieden?’

28

1 Toen liet Isaak Jakob roepen, zegende hem en hield hem voor: ‘Trouw in geen geval een meisje uit Kanaän. 2 Vertrek van hier, ga naar Paddan-Aram, naar de familie van Betuël, de vader van je moeder, en trouw met een

van de dochters van Laban, je moeders broer. **3** God, de Ontzagwekkende, moge je zegenen, je vruchtbaar maken en je veel nakomelingen geven, zodat er een groot aantal volken uit je voortkomt. **4** Moge hij jou en je nakomelingen de zegen van Abraham geven, zodat je het land waar je nu nog als vreemdeling woont en dat God aan Abraham heeft gegeven, in bezit krijgt.' **5** Zo stuurde Isaak Jakob weg, en hij vertrok naar Paddan-Aram, naar Laban, die een zoon was van de Arameeër Betuël en een broer van Rebekka, de moeder van Jakob en Esau.

6 Esau kwam te weten dat Isaak Jakob had gezegend en hem naar Paddan-Aram had gestuurd om daar een vrouw te gaan zoeken, en dat hij hem bij het geven van zijn zegen verboden had met een meisje uit Kanaän te trouwen; **7** ook merkte hij dat Jakob naar zijn vader en moeder had geluisterd en inderdaad naar Paddan-Aram was gegaan. **8** Hij zag wel in dat de Kanaänitische vrouwen in de ogen van zijn vader Isaak niet deugden. **9** Daarom ging hij naar Abrahams zoon Ismaël en trouwde hij, naast de vrouwen die hij al had, Machalat; zij was een dochter van Ismaël, een zuster van Nebajot.

Jakobs droom in Betel

10 Jakob verliet dus Berseba en ging op weg naar Charan. **11** Op zijn tocht kwam hij bij een plaats waar hij bleef overnachten omdat de zon al was ondergegaan. Hij pakte een van de stenen die daar lagen, legde die onder zijn hoofd en ging op die plaats liggen slapen. **12** Toen kreeg hij een droom. Hij zag een ladder die op de aarde stond en helemaal tot de hemel reikte, en daarlangs zag hij Gods engelen omhoog gaan en afdalen. **13** Ook zag hij de HEER bij zich staan, die zei: 'Ik ben de HEER, de God van je voorvader Abraham en de God van Isaak. Het land waarop je nu ligt te slapen zal ik aan jou en je nakomelingen geven. **14** Je zult zoveel nakomelingen krijgen als er stof op de aarde is; je gebied zal zich uitbreiden naar het westen en het oosten, naar het noorden en het zuiden. Alle volken op aarde zullen wensen zo gezegend te worden als jij en je nakomelingen. **15** Ikzelf sta je ter zijde, ik zal je overal beschermen, waar je ook heen gaat, en ik zal je naar dit land terugbrengen; ik zal je niet alleen laten tot ik gedaan heb wat ik je heb beloofd.'

16 Toen werd Jakob wakker. 'Dit is zeker,' zei hij, 'op deze plaats is de HEER aanwezig. Dat besepte ik niet.'
17 Eerbied vervulde hem. 'Wat een ontzagwekkende plaats is dit,' zei hij, 'dit is niets anders dan het huis van God, dit moet de poort van de hemel zijn!' **18** De volgende morgen vroeg zette Jakob de steen die hij als hoofdsteun had gebruikt rechtop, en wijdde hem door er olie over uit te gieten. **19** Hij gaf die plaats de naam Betel;*

(28:19) *Betel* – Betel kan worden vertaald als 'huis van God'.

vroeger heette het daar Luz. **20** Daarna legde hij een gelofte af: 'Als God mij ter zijde staat en mij op deze reis beschermt, als hij mij brood te eten geeft en kleren aan mijn lichaam, **21** en als ik veilig terugkom bij mijn verwanten, dan zal de HEER mijn God zijn. **22** Deze steen die ik gewijd heb, zal dan een huis van God worden – en ik beloof dat ik u dan een tiende deel zal afstaan van alles wat u mij geeft.'

Jakob bij Laban

29

1 Jakob vervolgde zijn reis naar het land waar de volken van het oosten wonen. **2** Op een dag zag hij ergens in het open veld een put waar drie kudde schapen omheen lagen; de dieren kregen altijd uit die put te drinken. Over de opening van de put lag een grote steen. **3** Als alle kudde daar bijeen waren gedreven, werd de steen van de opening gerold en kreeg het vee te drinken. Daarna werd de steen op de put teruggelegd. **4** Jakob vroeg de herders: 'Waar komen jullie vandaan, vrienden?' 'Uit Charan,' antwoordden ze. **5** 'Kennen jullie dan misschien Laban, de kleinzoon van Nachor?' 'Jazeker,' zeiden ze. **6** 'Hoe maakt hij het?' vroeg hij. 'Goed,' antwoordden ze. 'Kijk, daar komt zijn dochter Rachel juist aan met de schapen.' **7** 'Maar het is nog volop dag,' zei Jakob, 'het is toch nog geen tijd om het vee bijeen te drijven? Jullie kunnen de dieren toch te drinken geven en ze daarna weer laten grazen?' **8** 'Nee,' zeiden ze, 'dat kan niet. Pas als alle kudde bijeen zijn gedreven, rollen we de steen van de put en geven we het vee te drinken.'

9 Terwijl hij nog met hen stond te praten, kwam Rachel eraan met de schapen van haar vader; zij was herderin. **10** Zodra Jakob Rachel zag, de dochter van zijn moeders broer Laban, met Labans vee, liep hij naar de put, rolde de steen van de opening en gaf de dieren van zijn oom te drinken. **11** Daarna kustte hij Rachel, terwijl hij zijn tranen de vrije loop liet. **12** Zodra hij Rachel had verteld dat hij familie van haar vader was, een zoon van Rebekka, rende ze naar haar vader en vertelde het hem.

13 Nauwelijks had Laban het nieuws over Jakob, de zoon van zijn zuster, gehoord of hij snelde hem tegemoet, omhelsde hem, kustte hem hartelijk en nam hem mee naar zijn huis. Daar vertelde Jakob zijn hele geschiedenis aan Laban. **14** 'Het is duidelijk,' zei Laban, 'dat je familie van me bent!'

Jakob was een volle maand bij Laban in huis **15** toen deze tegen hem zei: 'Het is niet nodig dat je voor niets voor mij werkt, alleen omdat je familie van me bent. Zeg me maar wat je loon moet zijn.' **16** Nu had Laban twee dochters; de oudste heette Lea, de jongste Rachel. **17** Lea's ogen hadden geen glans, maar Rachel was mooi en

aantrekkelijk. **18** Jakob was verliefd op Rachel, daarom zei hij tegen Laban: 'Ik zal zeven jaar voor u werken om Rachel, uw jongste dochter.' **19** Laban antwoordde: 'Ik kan haar beter aan jou geven dan aan een ander. Je kunt dus blijven.' **20** Zo werkte Jakob zeven jaar om Rachel, maar voor zijn gevoel waren het maar een paar dagen, zoveel hield hij van haar.

21 Toen zei Jakob tegen Laban: 'De termijn is om. Geef me nu mijn vrouw, ik wil met haar slapen.' **22** Laban nodigde alle inwoners van de stad uit en gaf een feest. **23** Toen de avond was gevallen bracht hij zijn dochter Lea bij Jakob, en Jakob sliep met haar. **24** Ook gaf Laban haar een van zijn slavinnen mee, Zilpa. **25** 's Morgens ontdekte Jakob dat het Lea was met wie hij had geslapen. 'Hoe hebt u mij dit kunnen aandoen!' wierp hij Laban voor. 'Ik heb toch om Rachel bij u gewerkt? Waarom hebt u me zo bedrogen!' **26** Laban antwoordde: 'Het is hier niet de gewoonte om de jongste voor de oudste uit te huwelijken. **27** Wacht daarom tot de bruiloftsweek met de een voorbij is, dan krijg je ook de ander, op voorwaarde dat je nog eens zeven jaar voor me werkt.' **28** Jakob stemde toe en wachtte tot de week om was; daarna gaf Laban hem zijn dochter Rachel tot vrouw. **29** Ook gaf Laban haar een van zijn slavinnen mee, Bilha. **30** Toen sliep Jakob ook met Rachel, en van Rachel hield hij echt, meer dan van Lea. En hij werkte nog eens zeven jaar bij Laban.

31 Toen de HEER zag dat Jakob minder van Lea hield, opende hij haar moederschoot, terwijl Rachel kinderloos bleef. **32** Lea werd zwanger en bracht een zoon ter wereld, die ze Ruben noemde, 'want,' zei ze, 'de HEER heeft gezien wat ik te verduren heb. Nu zal mijn man van mij houden.' **33** Ze werd opnieuw zwanger en bracht nog een zoon ter wereld. 'De HEER heeft gehoord hoe weinig mijn man van me houdt; daarom heeft hij mij er nog een zoon bij gegeven,' zei ze, en ze noemde hem Simeon. **34** En weer werd ze zwanger en bracht ze een zoon ter wereld. 'Nu ik hem drie zonen heb gebaard, zal mijn man zich eindelijk aan mij hechten,' zei ze. Daarom werd hij Levi genoemd. **35** En nog een keer werd ze zwanger en bracht ze een zoon ter wereld. 'Nu zal ik de HEER loven!' riep ze uit, en ze noemde hem Juda. Hierna kreeg ze geen kinderen meer.

30

1 Omdat Rachel geen kinderen van Jakob kreeg, was ze jaloers op haar zuster. 'Geef mij kinderen,' zei ze tegen Jakob, 'anders ga ik dood!' **2** Jakob werd kwaad en antwoordde: 'Ik ben toch zeker God niet? Hij onthoudt jou het moederschap!' **3** 'Neem mijn slavin Bilha dan,' zei ze, 'en slaap met haar. Als zij kinderen baart, zal ik die op mijn knieën nemen; dan krijg ik door haar toch nakomelingen.' **4** Dus gaf ze hem haar slavin Bilha tot vrouw en Jakob sliep met haar. **5** Bilha werd zwanger en baarde Jakob een zoon. **6** Toen zei Rachel: 'God heeft mij recht gedaan: hij heeft mij verhoord en mij een zoon gegeven.' Daarom noemde ze hem Dan. **7** Opnieuw werd haar slavin Bilha zwanger, en ze baarde Jakob nog een zoon. **8** 'Ik heb een zware strijd met mijn zuster gevoerd,' zei Rachel, 'maar ik heb gewonnen.' Ze noemde het kind Naftali.

9 Omdat Lea geen kinderen meer kreeg, gaf zij Jakob haar slavin Zilpa tot vrouw. **10** En Zilpa, de slavin van Lea, baarde Jakob een zoon. **11** 'Het geluk is met mij!' zei Lea, en ze noemde hem Gad. **12** Toen haar slavin Zilpa Jakob een tweede zoon baarde, **13** zei Lea: 'Wat ben ik nu gelukkig! Alle vrouwen zullen mij gelukkig prijzen.' Ze noemde het kind Aser.

14 In de tijd van de tarweoogst vond Ruben buiten in het veld liefdesappels, die hij aan zijn moeder Lea gaf. 'Geef mij ook eens wat van die liefdesappels van je zoon,' vroeg Rachel haar. **15** Maar Lea antwoordde: 'Is het soms niet genoeg dat je mijn man hebt afgepakt? Wil je nu ook nog de liefdesappels van mijn zoon?' Rachel zei: 'In ruil voor de liefdesappels van je zoon mag Jakob vannacht met jou slapen.' **16** Toen Jakob 's avonds thuiskwam uit het veld, ging Lea hem tegemoet en zei: 'Je moet met mij slapen, ik heb je gehoord voor de liefdesappels van mijn zoon.' Dus sliep hij die nacht met haar, **17** en God verhoorde Lea: ze werd zwanger en baarde Jakob voor de vijfde maal een zoon. **18** 'God heeft mij beloofd omdat ik mijn slavin aan mijn man heb gegeven,' zei ze, en ze noemde het kind Issachar. **19** Opnieuw werd ze zwanger en ze baarde Jakob een zesde zoon. **20** 'God heeft mij een mooi geschenk gegeven,' zei ze, 'mijn man zal mij op handen dragen nu ik hem zes zonen heb gebaard.' Ze noemde het kind Zebulon. **21** Daarna bracht ze een dochter ter wereld, die ze Dina noemde.

22 Toen dacht God eindelijk aan Rachel: hij verhoorde haar en opende haar moederschoot. **23** Ze werd zwanger en bracht een zoon ter wereld. 'God heeft me van mijn schande verlost,' zei ze. **24** Ze noemde het kind Jozef en zei: 'Ik hoop dat de HEER mij er nog een zoon bij geeft.'

25 Toen Rachel Jozef ter wereld had gebracht, zei Jakob tegen Laban: 'Ik zou graag vertrekken: laat mij teruggaan naar het land waar ik vandaan kom. **26** Geef me mijn vrouwen mee, voor wie ik bij u heb gewerkt, en mijn kinderen, en dan ga ik. U weet hoe hard ik al die tijd voor u heb gewerkt.' **27** Laban antwoordde: 'Neem me vooral niet kwalijk – ik heb uit verschillende tekenen opgemaakt dat de HEER mij omwille van jou heeft gezegend. **28** Stel het loon maar vast dat je van me wilt, ik geef je wat je vraagt.' **29** Hierop zei Jakob: 'U weet hoe hard ik voor u heb gewerkt en hoe het met uw vee is gegaan sinds ik het verzorg. **30** Uit het weinige vee dat u voor mijn komst had, is een enorme kudde gegroeid; de HEER heeft u sinds mijn komst inderdaad gezegend. Maar nu wordt het hoog tijd dat ik voor mijzelf aan de slag ga.' **31** Laban antwoordde: 'Zeg maar wat ik je moet

geven.’ ‘U hoeft mij niets te geven,’ zei Jakob, ‘als u tenminste wilt ingaan op het volgende voorstel. Ik zal uw vee blijven weiden en verzorgen. **32** Laat mij vandaag uw hele kudde doorgaan en er alle dieren uit halen die gespikkeld of gevlekt zijn: van de schapen elk zwart dier en van de geiten alles wat gevlekt of gespikkeld is. Dat wil ik als loon. **33** Of ik eerlijk te werk ga zal blijken als u mijn loon komt inspecteren: alle geiten die niet gespikkeld of gevlekt zijn en alle schapen die niet zwart zijn, mag u als gestolen beschouwen.’ **34** ‘Goed,’ zei Laban, ‘ik neem je voorstel aan.’ **35** Maar nog diezelfde dag zette hij de gestreepte en gevlekte bokken apart en de gespikkelde en gevlekte geiten, alles waaraan maar iets wits te zien was, en alle zwarte schapen, en hij stelde die dieren onder de hoede van zijn zonen. **36** Hij bepaalde dat Jakob drie dagreizen bij hem vandaan moest blijven. Het vee dat overgebleven was, mocht Jakob weiden.

37 Jakob brak jonge takken van populieren, amandelbomen en platanen en schildte ze zo dat het wit van de takken in strepen bloot kwam. **38** Die afgeschilde takken legde hij in de drinkbakken. Wanneer de geiten kwamen drinken, werden de wijfjes, die tegenover de bokken stonden, namelijk bronstig. **39** Als ze bij de takken besprongen werden, wierpen ze gestreepte, gespikkelde en gevlekte jongen. **40** De schapen zette Jakob apart en hij zorgde ervoor dat hun koppen bij het paren gericht waren naar de dieren van Laban die gestreept of zwart waren. Zo vormde hij zijn eigen kudden, die hij gescheiden hield van Labans vee. **41** Steeds als de sterke geiten bronstig werden, legde Jakob de takken vlak voor hun ogen in de drinkbak, zodat ze bij de takken besprongen zouden worden. **42** Maar was het zwak vee, dan gebruikte hij de takken niet. Zo kreeg Laban de zwakke dieren en Jakob de sterke. **43** Jakobs bezit werd groter en groter: hij kreeg niet alleen veel schapen en geiten, maar ook slaven en slavinnen, kamelen en ezels.

31

1 Eens hoorde hij Labans zonen zeggen: ‘Jakob heeft onze vader alles wat hij bezat afhandig gemaakt, al zijn rijkdom heeft hij verworven ten koste van onze vader.’ **2** Ook merkte Jakob dat Laban niet meer zo vriendelijk tegen hem was als voorheen. **3** Toen zei de HEER tegen Jakob: ‘Ga terug naar het land van je voorouders, naar je familie. Ik zal je ter zijde staan.’

4 Jakob liet Rachel en Lea naar het veld roepen, waar zijn vee was, **5** en zei tegen hen: ‘Ik merk dat jullie vader niet meer zo vriendelijk tegen mij is als eerst, maar de God van mijn vader heeft mij geholpen. **6** Jullie weten dat ik zo hard als ik kon voor je vader heb gewerkt. **7** Toch heeft hij mij om de tuin geleid en mijn loon wel tien keer veranderd. Maar God heeft niet toegelaten dat hij me benadeelde. **8** Als hij zei: “Je krijgt de gespikkelde dieren als loon,” dan wierp al het vee gespikkelde jongen. En als hij zei: “Je krijgt de gestreepte als loon,” dan kreeg al het vee gestreepte jongen. **9** Zo heeft God het vee van jullie vader afgenomen en aan mij gegeven. **10** Op een keer, toen het vee bronstig werd, had ik een droom en daarin zag ik dat de bokken die de geiten besprongen, allemaal gestreept, gespikkeld of gevlekt waren. **11** Ik werd in die droom aangesproken door een engel van God. “Jakob,” zei hij, en ik antwoordde: “Ik luister.” **12** Hij zei: “Kijk eens goed, alle bokken die de geiten bespringen zijn gestreept, gespikkeld of gevlekt, want ik heb gezien wat Laban je allemaal heeft aangedaan. **13** Ik ben de God van Betel, waar je een steen met olie hebt gewijd en waar je een gelofte hebt afgelegd. Kom, ga weg uit dit land en keer terug naar je geboorteland.”’ **14** Rachel en Lea zeiden daarop: ‘Wat hebben wij hier nog te zoeken? Er valt van onze vader niets meer te erven. **15** Hij heeft ons immers als vreemden behandeld door ons te verkopen en ook al ons geld nog op te maken! **16** Alle rijkdom die onze vader door God is afgenomen, komt ons en onze kinderen toe. Aarzel dus niet om te doen wat God je heeft opgedragen.’

17 Toen maakte Jakob zich klaar, tilde zijn kinderen en vrouwen op de kamelen, **18** bracht zijn vee en alle bezittingen die hij had verkregen bij elkaar, alle kudden die in Paddan-Aram zijn eigendom waren geworden, en ging op weg naar zijn vader Isaak in Kanaän. **19** Laban was van huis gegaan om zijn schapen te scheren. Rachel nam de kans waar om de godenbeeldjes van haar vader te stelen, **20** en Jakob bedroog de Arameeër Laban door er heimelijk vandoor te gaan. **21** Zo vluchtte hij met alles wat hij bezat. Hij stak de Eufraat over en trok verder in de richting van het bergland van Gilead.

22 Jakob was al drie dagen onderweg toen Laban het bericht ontving dat hij gevluht was. **23** Samen met zijn verwanten zette Laban de achtervolging in. Zeven dagen lang joeg hij Jakob achterna. Bijna had hij hem in het bergland van Gilead ingehaald, **24** toen God ’s nachts in een droom aan hem verscheen. Hij waarschuwde de Arameeër Laban: ‘Denk erom dat je Jakob geen stobreed in de weg legt.’

25 Kort daarna haalde Laban hem in. (Zowel Jakob als Laban en zijn verwanten hadden hun kamp opgeslagen in het bergland van Gilead.) **26** ‘Wat heb je gedaan!’ zei hij tegen Jakob. ‘Mij bedriegen en mijn dochters wegvoeren alsof het krijgsgevangenen zijn! **27** Waarom ben je er heimelijk vandoor gegaan en heb je me bestolen, zonder ook maar iets te zeggen? Ik zou je een feestelijk afscheid hebben bezorgd; er zou gezongen zijn en op de tamboerijn en de lier zijn gespeeld. **28** Je hebt me niet eens de gelegenheid gegeven om mijn kleinkinderen en mijn dochters vaarwel te kussen. Daar heb je dom aan gedaan. **29** Ik zou het jullie gemakkelijk betaald kunnen zetten, maar de God van jullie vader heeft mij de afgelopen nacht gewaarschuwd dat ik je niets in de weg mocht leggen. **30** Alleen, je mag dan vertrokken zijn omdat je verteerd werd door heimwee – maar waarom heb je mijn goden gestolen?’ **31** Jakob antwoordde: ‘Ik was bang dat u mij zou beroven van uw dochters. **32** Maar degene bij wie u uw goden aantreft, mag niet in leven blijven. Stel samen met onze verwanten maar een

grondig onderzoek in, kijk of ik hier iets heb dat van u is en neem dat dan terug.’ Jakob wist namelijk niet dat het Rachel was die de godenbeeldjes had gestolen. **33** Laban ging de tent van Jakob binnen, en ook de tent van Lea en die van de twee slavinnen, maar hij vond de beeldjes nergens. Nadat hij de tent van Lea had verlaten, ging hij die van Rachel binnen. **34** Rachel had de beeldjes in een kameelzadel verstopt en was daarop gaan zitten. Laban doorzocht de hele tent maar kon ze niet vinden. **35** ‘Wees alstublieft niet boos dat ik niet voor u opsta,’ zei Rachel tegen haar vader, ‘ik ben ongesteld.’ Zo zocht Laban alles af, zonder zijn godenbeeldjes te vinden.

36 Jakob werd kwaad en eiste verantwoording van Laban. ‘Wat heb ik verkeerd gedaan,’ viel hij tegen hem uit, ‘wat heb ik misdreven, dat u mij zo hardnekkig hebt achtervolgd, **37** en dat u al mijn spullen hebt doorzocht? Hebt u ook maar iets aangetroffen dat van u is? Leg het dan hier neer en laat het zien aan mijn en uw verwanten, dan moeten zij maar uitmaken wie van ons beiden in zijn recht staat. **38** Al die twintig jaar dat ik bij u was, hebben uw oaien en uw geiten geen enkele misdracht gehad, nooit heb ik ook maar één ram van uw kudde gegeten. **39** Met de verscheurde dieren ben ik nooit bij u aangekomen: ik moest ze zelf vergoeden. En ook eiste u van mij een vergoeding voor al het gestolen vee, of het nu overdag was gestolen of ’s nachts. **40** Wat heb ik niet moeten doorstaan? Overdag werd ik bevangen door de hitte, ’s nachts door de kou, en ik deed geen oog dicht. **41** Twintig jaar ben ik bij u geweest: veertien jaar heb ik voor u gewerkt om uw twee dochters, en zes jaar om uw vee. En u hebt mijn loon keer op keer veranderd. **42** Als de God van mijn vader, de God van Abraham, de God voor wie Isaak diep ontzag heeft – als die God mij niet geholpen had, dan had u mij nu met lege handen weggestuurd. Maar hij heeft gezien wat ik te verduren had en hoe hard ik heb gewerkt, en daarom heeft hij gisternacht rechtgesproken.’

43 Toen zei Laban tegen Jakob: ‘Dit zijn mijn eigen dochters, mijn eigen kleinkinderen en mijn eigen dieren; alles wat je ziet is van mij. Hoe zou ik nu mijn eigen dochters iets kunnen aandoen, of de kinderen die zij ter wereld hebben gebracht? **44** Laten we daarom een overeenkomst sluiten en iets zoeken dat voor ons beiden als getuige kan dienen.’ **45** Daarop koos Jakob een steen uit en zette hem rechtop als gedenksteen; **46** hij droeg zijn verwanten op nog meer stenen te verzamelen. Dat deden ze. Ze stapelden ze op en hielden bij die steenhoop een maaltijd. **47** Laban noemde de steenhoop in zijn taal Jegar-Sahaduta, Jakob noemde hem Gal-Ed. **48** ‘Deze steenhoop,’ zei Laban, ‘is getuige van de overeenkomst tussen jou en mij.’ Daarom kreeg hij de naam Gal-Ed. **49** Een andere naam die hij kreeg was Mispa, want Laban zei daar ook: ‘Moge de HEER toezicht houden op jou en mij wanneer we niet bij elkaar in de buurt zijn. **50** Als jij mijn dochters niet goed behandelt, of als je andere vrouwen neemt en die boven mijn dochters verkiest, zonder dat iemand daar weet van heeft, dan is God getuige van wat jij en ik doen. **51** Deze steenhoop,’ vervolgde Laban, ‘en deze gedenksteen die ik hier heb neergezet, **52** zijn alle twee getuige van de afspraak dat ik niet met kwade bedoelingen voorbij deze steenhoop naar jou zal komen, en jij niet naar mij. **53** De God van Abraham en de God van Nachor, die ook de God van hun vader was, zal beoordelen wie van ons beiden in zijn recht staat.’ Jakob zwoer een eed bij de God voor wie zijn vader Isaak diep ontzag had. **54** Hij bracht daar in het bergland een offer en riep zijn verwanten op om er een maaltijd te houden. Dat deden ze, en ze overnachtten in het gebergte.

32

1 De volgende morgen vroeg kuste Laban zijn kleinkinderen en zijn dochters, en zegende hen. Daarna ging hij terug naar huis. ✠

(32:1-33) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 31:**55-32:32**.

Jakob oog in oog met Esau

2 Jakob trok verder. Plotseling verschenen er engelen van God op zijn weg. **3** ‘Een leger van God!’ riep Jakob uit toen hij hen zag, en hij noemde die plaats Machanaïm. ✠

(32:3) *leger van God* [...] *Machanaïm* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen de naam Machanaïm en het woord *machane*, ‘leger’ of ‘kamp’ (32:**8-9**).

4 Jakob stuurde boden vooruit naar zijn broer Esau in Seïr, het gebied van Edom, **5** en droeg hun het volgende op: ‘Jullie moeten tegen mijn heer, tegen Esau, zeggen: “Uw dienaar Jakob laat u weten dat hij een tijdlang bij Laban heeft gewoond en pas nu bij hem is weggegaan. **6** Hij heeft daar runderen, ezels en schapen en geiten in bezit gekregen, en ook slaven en slavinnen. Deze boodschap laat hij aan u, zijn heer, overbrengen in de hoop dat u hem goedgezind zult zijn.”’

7 Toen de boden bij Jakob terugkwamen, meldden ze hem: ‘We zijn bij uw broer Esau geweest, en hij komt u tegemoet, met vierhonderd man.’ **8** Jakob schrok hevig, het angstzweet brak hem uit. Daarom verdeelde hij zijn mensen over twee kampen, evenals zijn schapen en geiten en zijn runderen en kamelen. **9** Als Esau op het ene kamp afkomt en daar alles doodt, dacht hij, kan het andere kamp tenminste nog ontkomen. **10** En hij bad: ‘God van mijn voorvader Abraham, God van mijn vader Isaak, HEER, die tegen mij gezegd heeft: “Ga terug naar je land, naar je familie, ik zal jou voorspoed geven” – **11** ik ben alle weldaden en al de trouw die u aan mij, uw dienaar, bewezen hebt niet waard. Met alleen mijn stok ben ik indertijd de Jordaan hier overgestoken, en nu kan

ik mijn mensen zelfs over twee kampen verdelen. **12** Ik smeed u, red mij uit de handen van Esau, mijn broer, ik vrees dat hij ons zal aanvallen en mij en iedereen zal doden, ook de kinderen en hun moeders. **13** U hebt immers zelf gezegd: “Ik zal jou grote voorspoed geven en veel nakomelingen, ze zullen zo talrijk zijn als zandkorrels aan de zee – niet te tellen zullen ze zijn.”

14 Nadat Jakob de nacht daar had doorgebracht, stelde hij uit het vee dat hij bezat een geschenk voor zijn broer Esau samen: **15** tweehonderd geiten en twintig bokken, tweehonderd ooien en twintig rammen, **16** dertig nog zogende kamelen met hun veulens, veertig koeien, tien stieren, twintig ezelingen en tien ezels. **17** Elk van die kudde stelde hij onder het toezicht van een knecht, en hij gaf de knechten opdracht om voor hem uit te trekken en tussen de verschillende kudde een ruime afstand te laten. **18** Tegen de eerste knecht zei hij: ‘Als je mijn broer Esau tegenkomt en hij vraagt je bij wie je hoort en waar je heen gaat, en van wie de dieren zijn die je voor je uit drijft, **19** dan moet je zeggen: “Ik hoor bij uw dienaar Jakob, en dit is een geschenk dat bestemd is voor zijn heer, voor Esau. Jakob zelf komt achter ons aan.”’ **20** Ook de tweede en de derde knecht en alle verdere knechten die hij met de kudde meestuurdde droeg hij dit op. ‘Jullie moeten precies hetzelfde tegen Esau zeggen als jullie hem tegenkomen,’ zei hij. **21** ‘En vergeet vooral niet te zeggen: “Uw dienaar Jakob zelf komt achter ons aan.”’ Hij dacht namelijk: Ik zal proberen Esau mild te stemmen met het geschenk dat ik vooruitstuurt; pas daarna durf ik hem zelf onder ogen te komen, misschien is hij dan bereid mij welwillend te ontvangen. **22** Zo ging het geschenk voor hem uit, maar zelf bleef hij die nacht nog in het tentenkamp.

23 Het was nog nacht toen Jakob opstond en de Jabbok overstak op een doorwaadbare plaats, samen met zijn beide vrouwen, zijn twee bijvrouwen en zijn elf kinderen. **24** Nadat hij hen over de rivier had geholpen, bracht hij ook al zijn bezittingen naar de overkant. **25** Maar zelf bleef hij achter, helemaal alleen, en er worstelde iemand met hem totdat de dag aanbrak. **26** Toen de ander zag dat hij het niet van hem kon winnen, raakte hij Jakobs heup aan, en daardoor raakte Jakobs heup tijdens die worsteling ontwricht. **27** Toen zei de ander: ‘Laat mij gaan, het wordt al dag.’ Maar Jakob zei: ‘Ik laat u niet gaan tenzij u mij zegent.’ **28** De ander vroeg: ‘Hoe luidt je naam?’ ‘Jakob,’ antwoordde hij. **29** Daarop zei hij: ‘Voortaan zal je naam niet Jakob zijn maar Israël, want je hebt met God en mensen gestreden en je hebt gewonnen.’ **30** Jakob vroeg: ‘Zeg me toch hoe u heet.’ Maar hij kreeg ten antwoord: ‘Waarom vraag je naar mijn naam?’ Toen zegende die ander hem daar. **31** Jakob noemde die plaats Peniël, ‘want,’ zei hij, ‘ik heb oog in oog gestaan met God en ben toch in leven gebleven.’ **32** Zodra hij bij Peniël was overgestoken, zag hij de zon opkomen. Jakob liep mank. **33** Omdat de ander hem had aangeraakt bij de spier die boven het heupgewricht ligt, eten de Israëlieten de heupspier niet, tot op de dag van vandaag.

33

1 Plotseling zag Jakob Esau op zich afkomen, met vierhonderd man. Toen verdeelde hij de kinderen over Lea, Rachel en zijn twee bijvrouwen. **2** De bijvrouwen en hun kinderen liet hij voorop gaan, Lea en haar kinderen daarachter, en Rachel en Jozef helemaal achteraan. **3** Zelf liep hij voor iedereen uit, en terwijl hij zijn broer naderde boog hij zevenmaal diep voorover. **4** Esau rende hem tegemoet, sloot hem in zijn armen en kuste hem. Beiden lieten hun tranen de vrije loop. **5** Toen Esau opkeek en de vrouwen en kinderen zag, vroeg hij: ‘Wie heb je daar bij je?’ Jakob antwoordde: ‘Dat zijn de kinderen die God in zijn goedheid aan mij, je dienaar, heeft geschonken.’ **6** Toen kwamen de bijvrouwen met hun kinderen dichterbij, en zij bogen diep. **7** Daarna kwam Lea met haar kinderen, en ook zij bogen diep. Ten slotte kwamen Jozef en Rachel, die eveneens diep bogen. **8** ‘Wat is de bedoeling van die hele schare die ik ben tegengekomen?’ vroeg Esau. Jakob antwoordde: ‘Die was bedoeld om mijn heer gunstig te stemmen.’ **9** Maar Esau zei: ‘Ik bezit genoeg, broer, houd jij maar wat je hebt.’ **10** ‘Nee,’ zei Jakob, ‘als je mij goedgezind bent, neem dat geschenk dan alsjeblieft van mij aan, want oog in oog staan met jou is niets anders dan oog in oog staan met God, en toch ontvang je mij welwillend. **11** Neem toch aan wat ik je heb laten brengen en waarmee God mij heeft gezegend, want God is mij goedgezind geweest en ik heb meer dan genoeg.’ Omdat hij bleef aandringen nam Esau het aan.

12 Hierna zei Esau: ‘Laten we verdergaan, ik zal je vergezellen.’ **13** Maar Jakob antwoordde: ‘Mijn heer weet hoe zwak kinderen zijn, en ik heb de zorg voor zogende schapen, geiten en runderen. Als die ook maar één dag worden opgejaagd, gaan ze allemaal dood. **14** Laat mijn heer toch voor zijn dienaar uit trekken, dan zal ik hem op mijn gemak naar Seir volgen en mij aanpassen aan het tempo van het vee dat ik bij me heb en aan dat van de kinderen.’ **15** Esau zei: ‘Laat me dan tenminste een paar van mijn mannen bij je achterlaten.’ Maar Jakob sloeg dat af: ‘Waarom al die moeite? Het is mij voldoende dat mijn heer mij goedgezind is.’

16 Diezelfde dag nog keerde Esau terug naar Seir. **17** Jakob echter reisde naar Sukkot en bouwde er een huis. Ook maakte hij hutten voor zijn vee; vandaar dat die plaats Sukkot heet.

Dina en Sichem

18 Op zijn tocht vanuit Paddan-Aram kwam Jakob ook in Sichem, een stad in Kanaän. Toen hij daar behouden aangekomen was, sloeg hij ten oosten van die stad zijn kamp op. **19** Het stuk land waarop zijn tenten stonden, kocht hij voor honderd qesita van de zonen van Chamor, onder wie Sichem. **20** Hij bouwde daar een altaar, dat hij ‘El is de God van Israël’ noemde.

34

1 Op een dag ging Dina, de dochter van Lea en Jakob, eens kijken bij de meisjes van dat land. **2** Zij werd opgemerkt door Sichem, een van de zonen van de Chiwwiet Chamor, die over dat gebied heerste. Hij overweldigde en verkrachtte haar. **3** Maar omdat hij zich onweerstaanbaar tot Dina aangetrokken voelde en verliefd op haar was, deed hij zijn best om het meisje voor zich te winnen. **4** ‘Zorg ervoor dat dat kind mijn vrouw wordt,’ zei hij tegen zijn vader Chamor.

5 Het was Jakob wel ter ore gekomen dat Sichem zijn dochter had onteerd, maar zijn zonen waren op dat moment in het veld bij het vee, en hij ondernam niets zolang zij niet thuis waren. **6** Chamor, Sichems vader, kwam bij Jakob om met hem te praten. **7** Zodra Jakobs zonen van het gebeurde hadden gehoord, waren zij naar huis gekomen. Ze voelden zich diep gekrenkt en waren woedend omdat Sichem gemeenschap had gehad met hun zuster en zich schuldig had gemaakt aan iets dat voor de Israëlieten een schandelijk en ontoelaatbaar vergrijp is. **8** Chamor deed hun een voorstel: ‘Sichem, mijn zoon, houdt zielsveel van uw zuster. Daarom verzoek ik u haar aan hem uit te huwelijken. **9** En verbind u ook door andere huwelijken met ons: geef ons uw dochters en trouw zelf met die van ons. **10** En blijf dan bij ons, het land ligt voor u open: u kunt er wonen, er vrij in rondtrekken en er grond kopen.’ **11** Sichem zelf zei tegen Dina’s vader en broers: ‘Bewijs mij alstublieft die gunst, dan geef ik u wat u maar wenst. **12** Vraag gerust een hoge bruidsprijs van me en grote geschenken, ik geef u alles wat u verlangt, als u mij het meisje maar tot vrouw wilt geven.’ **13** Jakobs zonen gaven Sichem en zijn vader een listig antwoord; dat deden ze omdat Sichem hun zuster Dina had onteerd. **14** ‘Dat kunnen we niet doen,’ zeiden ze, ‘onze zuster aan iemand geven die niet besneden is, dat zou voor ons een schande zijn. **15** Wij kunnen uw verzoek alleen inwilligen op voorwaarde dat u net zo wordt als wij, dat iedereen van het mannelijk geslacht bij u wordt besneden. **16** Dan geven wij onze dochters aan u en trouwen wij met uw dochters, en dan blijven we bij u wonen en kunnen wij één volk worden. **17** Maar als u geen gehoor geeft aan deze eis, als u zich niet laat besnijden, halen we onze zuster terug en vertrekken.’ **18** Met dat voorstel konden Chamor en zijn zoon Sichem instemmen.

19 De jongeman wilde geen moment wachten met de uitvoering ervan, want hij begeerde Jakobs dochter vurig. Hij had meer invloed dan wie ook van zijn familieleden. **20** Samen met zijn vader Chamor ging hij naar de stadspoort. Tegen de mannen die daar bijeen waren, zeiden ze: **21** ‘Die mensen hebben vredelievende bedoelingen. Laat hen daarom hier wonen en vrij in ons land rondtrekken; er is immers ruimte genoeg voor hen in ons land. Wij kunnen met hun dochters trouwen, en onze dochters kunnen we aan hen geven. **22** Maar ze stellen één voorwaarde voordat ze bereid zijn om bij ons te wonen en één volk met ons te worden: al onze mannen en jongens moeten worden besneden, net als zij. **23** Denk u eens in – hun hele veestapel en al hun bezittingen zullen voor ons zijn! Laten we hun dus ter wille zijn, dan blijven ze bij ons.’ **24** Allen die in de stadspoort bijeen waren gekomen gaven gehoor aan de oproep van Chamor en Sichem, en zo werden allen van het mannelijk geslacht die daar bijeen waren, besneden.

25 Drie dagen later, toen de mannen van Sichem koortsig waren, paktten twee van Jakobs zonen, Simeon en Levi, die volle broers van Dina waren, hun zwaard en overvielen de stad, waar niemand op onraad bedacht was. Ze doodden alle mannen. **26** Ook Chamor en zijn zoon Sichem brachten ze om het leven. Ze haalden Dina uit Sichems huis en vertrokken. **27** Daarop beroofden Jakobs andere zonen de slachtoffers en plunderden de stad, omdat hun zuster onteerd was. **28** Schapen, geiten, runderen, ezels, en alles wat er in de stad of op het veld te vinden was maakten ze buit. **29** Alle bezittingen namen ze mee, en de vrouwen en kinderen voerden ze als gevangenen weg; ze roofden de huizen helemaal leeg.

30 Jakob maakte Simeon en Levi verwijten. ‘Jullie hebben mij in het ongeluk gestort,’ zei hij, ‘want jullie hebben mij een slechte naam bezorgd bij de inwoners van dit land: de Kanaänieten en de Perizzieten. Ik heb maar een handjevol mannen, dus als ze met zijn allen tegen mij optrekken, zullen ze me verslaan en word ik met mijn hele familie vermoord.’ **31** Maar zij antwoordden: ‘Moesten we onze zuster dan als een hoer laten behandelen?’

Jakob opnieuw in Betel

35

1 God zei tegen Jakob: ‘Ga naar Betel. Blijf daar en bouw er een altaar voor de God die daar aan jou verschenen is toen je op de vlucht was voor je broer Esau.’ **2** Toen zei Jakob tegen zijn familieleden en tegen alle anderen die bij hem waren: ‘Doe de vreemde goden die jullie hebben weg, reinig je en trek schone kleren aan. **3** Laten we naar Betel gaan: daar wil ik een altaar bouwen voor de God die naar mij heeft omgezien toen ik diep in de ellende zat en die mij op mijn hele reis ter zijde heeft gestaan.’ **4** Ze gaven Jakob alle afgodsbeelden die ze in hun bezit hadden, en ook hun oorringen, en Jakob begroef alles onder de terebint bij Sichem. **5** Daarna braken ze op. God joeg de inwoners van de steden in de omtrek zo’n angst aan dat ze het niet waagden Jakobs zonen te achtervolgen.

6 Toen Jakob met alle mensen die met hem meetrokken in Luz was aangekomen, het huidige Betel, in Kanaän, 7 bouwde hij er een altaar; hij noemde die plaats ‘God is in Betel’, omdat God zich daar aan hem geopenbaard had toen hij op de vlucht was voor zijn broer. 8 (De voedster van Rebekka, Debora, stierf daar. Ze werd ten zuiden van Betel begraven, onder een eik die daarom Eik van gewezen werd genoemd.) 9 Nu Jakob was teruggekeerd uit Paddan-Aram, verscheen God hem opnieuw, en hij zegende hem. 10 Hij zei: ‘Tot nu toe heette je Jakob. Die naam zul je niet langer dragen: Israël is je nieuwe naam.’ Zo gaf God hem de naam Israël. 11 En hij vervolgde: ‘Ik ben God, de Ontzagwekkende. Wees vruchtbaar en word talrijk; je zult uitgroeien tot een volk, tot een hele menigte volken, en er zullen koningen uit je voortkomen. 12 Ik geef jou het land dat ik aan Abraham en aan Isaak heb gegeven; ook aan je nakomelingen geef ik dit land.’ 13 Hierna ging God weg van de plaats waar hij met Jakob had gesproken. 14 Daar, op die plaats, zette Jakob een steen rechtop, en hij wijdde hem door er een wijnoffer op te brengen en er olie over uit te gieten. 15 Hij noemde die plaats, waar God met hem had gesproken, Betel.

16-17 Toen ze weer uit Betel waren vertrokken en nog maar een uur of twee van Efrat verwijderd waren, moest Rachel bevallen. Het was een moeizame bevalling en ze had het erg zwaar, maar de vroedvrouw zei tegen haar: ‘Troost je: je hebt er een zoon bij!’ 18 En terwijl het leven al van haar week – want ze stierf – gaf zij hem de naam Ben-Oni.*

(35:18) *Ben-Oni* – Ben-Oni kan worden vertaald als ‘zoon van smart’.

Maar zijn vader noemde hem Benjamin.*

(35:18) *Benjamin* – Benjamin kan worden vertaald als ‘zoon van de rechterhand’ of ‘zoon van het geluk’.

19 Toen Rachel overleden was, werd ze begraven langs de weg naar Efrat, het tegenwoordige Betlehem. 20 Op haar graf plaatste Jakob een gedenksteen, die tot op de dag van vandaag de plaats van Rachels graf aangeeft.

21 Israël reisde verder en sloeg zijn tent op even voorbij Migdal-Eder. 22 Tijdens Israëls verblijf in deze streek sliep Ruben eens met Bilha, zijn vaders bijvrouw. Israël hoorde ervan.

Twaalf zonen had Jakob. 23 Zonen van Lea: Jakobs oudste zoon Ruben, en verder Simeon, Levi, Juda, Issachar en Zebulon. 24 Zonen van Rachel: Jozef en Benjamin. 25 Zonen van Rachels slavin Bilha: Dan en Naftali. 26 Zonen van Lea’s slavin Zilpa: Gad en Aser. Dit waren de zonen van Jakob, die hij in Paddan-Aram kreeg.

27 Ten slotte kwam Jakob terug bij zijn vader Isaak in Mamre, bij Kirjat-Arba, dat nu Hebron heet, de woonplaats van Abraham en van Isaak. 28 Isaak leefde honderdtachtig jaar. 29 Toen blies hij de laatste adem uit en werd hij met zijn voorouders verenigd, na een lang leven. Hij werd begraven door zijn zonen Esau en Jakob.

Nakomelingen van Esau

36

1 Dit zijn de nakomelingen van Esau, ook Edom genoemd.

2 Esau trouwde met vrouwen uit Kanaän: met Ada, de dochter van de Hethiet Elon, met Oholibama, die een dochter was van Ana, de dochter van de Chiwviet Sibon, 3 en met Basemat, de dochter van Ismaël en de zuster van Nebajot. 4 Ada baarde hem Elifaz, Basemat baarde Reüel, 5 en Oholibama baarde Jeüs, Jalam en Korach. Dit waren de zonen van Esau, die hij in Kanaän kreeg.

6 Met zijn vrouwen, zijn zonen en dochters en al zijn slaven en slavinnen, met zijn hele veestapel en alle bezittingen die hij in Kanaän verworven had, trok Esau naar een ander land, weg van zijn broer Jakob. 7 Beiden bezaten namelijk zo veel vee dat het land waar zij toen woonden niet groot genoeg was om bij elkaar te blijven. 8 Esau, ook Edom genoemd, vestigde zich in het Seirgebergte.

9 Dit zijn de nakomelingen die Esau, de stamvader van de Edomieten, in het Seirgebergte kreeg. 10 Hier volgen de namen van Esaus zonen: Elifaz, de zoon van zijn vrouw Ada, en Reüel, de zoon van zijn vrouw Basemat. 11 Zonen van Elifaz: Teman, Omar, Sefo, Gatam en Kenaz. 12 Timna, een bijvrouw van Esaus zoon Elifaz, baarde hem Amalek. Dit waren de nakomelingen van Esaus vrouw Ada. 13 Zonen van Reüel: Nachat, Zerach, Samma en Mizza. Dit waren de nakomelingen van Esaus vrouw Basemat. 14 Zonen die Esaus vrouw Oholibama, die een dochter was van Ana, de dochter van Sibon, hem baarde: Jeüs, Jalam en Korach.

15 Hier volgen de stamvorsten die van Esau afstamden. Zonen van Elifaz, Esaus eerstgeborene: de stamvorsten Teman, Omar, Sefo, Kenaz, 16 Korach, Gatam en Amalek. Dit waren de stamvorsten in Edom die van Elifaz afstamden, nakomelingen van Ada. 17 Zonen van Esaus zoon Reüel: de stamvorsten Nachat, Zerach, Samma en Mizza. Dit waren de stamvorsten in Edom die van Reüel afstamden, nakomelingen van Esaus vrouw Basemat. 18 Zonen van Esaus vrouw Oholibama: de stamvorsten Jeüs, Jalam en Korach. Dit waren de stamvorsten die afstamden van Esaus vrouw Oholibama, de dochter van Ana. 19 Dit waren de zonen van Esau, ofwel Edom, en dit waren de stamvorsten die van hen afstamden.

20 Dit zijn de zonen van Seir, de Chorieten, die de bewoners van dat land waren: Lotan, Sobal, Sibon, Ana, 21 Dison, Eser en Disan; dit zijn de stamvorsten van de Chorieten, de zonen van Seir, in Edom. 22 Zonen van Lotan: Chori en Hemam; de zuster van Lotan was Timna. 23 Zonen van Sobal: Alwan, Manachat, Ebal, Sefo en Onam.

24 Zonen van Sibon: Ajja en Ana (de Ana die de warmwaterbronnen in de woestijn heeft ontdekt toen hij de ezels van zijn vader Sibon hoedde). 25 Nakomelingen van Ana: Dison en een dochter, Oholibama. 26 Zonen van Dison: ✱

(36:26) *Dison* – Voorgestelde lezing. MT: Disan.

Chemdan, Esban, Jitran en Keran. 27 Zonen van Eser: Bilhan, Zaäwan en Akan. 28 Zonen van Disan: Us en Aran.

29 Hier volgen de stamvorsten van de Choriëten: Lotan, Sobal, Sibon, Ana, 30 Dison, Eser en Disan. Dit waren de stamvorsten van de Choriëten in Seïr.

31 Dit zijn de koningen die in Edom geregeerd hebben nog voordat er een koning over de Israëliëten regeerde. 32 Over Edom regeerde eerst Bela, de zoon van Beor; de stad waar hij zetelde heette Dinhaba. 33 Na de dood van Bela werd Jobab uit Bosra koning, de zoon van Zerach. 34 Na de dood van Jobab werd Chusam uit het land van de Temaniëten koning. 35 Na de dood van Chusam werd Hadad, de zoon van Bedad, koning. Hij versloeg de Midjaniëten in Moab; de stad waar hij zetelde heette Awit. 36 Na de dood van Hadad werd Samla uit Masreka koning. 37 Na de dood van Samla werd Saül uit Rechobot aan de rivier koning. 38 Na de dood van Saül werd Baäl-Chanan, de zoon van Achbor, koning. 39 Na de dood van Baäl-Chanan, de zoon van Achbor, werd Hadar koning; de stad waar hij zetelde heette Paü, en zijn vrouw was Mehetabel, die een dochter was van Matred, de dochter van Me-Zahab.

40 Dit zijn de namen van de stamvorsten die van Esau afstamden, ieder aan het hoofd van zijn eigen familie en met zijn eigen gebied: Timna, Alwa, Jetet, 41 Oholibama, Ela, Pinon, 42 Kenaz, Teman, Mibsar, 43 Magdiël en Iram. Dit waren de stamvorsten van Edom, ieder met zijn eigen woongebied in het land dat zij in bezit hadden genomen. Esau was de stamvader van Edom.

Jozef verkocht en naar Egypte gebracht

37

1 Jakob vestigde zich in Kanaän, het land waar ook zijn vader gewoond had. 2 Dit is de geschiedenis van Jakob en zijn nakomelingen.

Jozef, die inmiddels zeventien jaar was, weidde gewoonlijk samen met zijn broers de schapen en geiten; hij hielp de zonen van zijn vaders vrouwen Bilha en Zilpa, en alle praatjes die over zijn broers de ronde deden vertelde hij aan hun vader door. 3 Omdat Israël al oud was toen Jozef werd geboren, hield hij meer van Jozef dan van zijn andere zonen, en hij had een prachtig bovenkleed voor hem laten maken in allerlei kleuren. 4 De broers zagen wel dat hun vader het meest van Jozef hield. Daarom konden ze Jozef niet uitstaan en kon er geen vriendelijk woord voor hem af.

5 Op een keer had Jozef een droom. Toen hij die aan zijn broers vertelde, kregen ze een nog grotere hekel aan hem. 6 ‘Moeten jullie nu eens horen wat ik heb gedroomd,’ zei hij. 7 ‘We waren op het land schoven aan het binden, en toen kwam mijn schoof overeind en bleef rechtop staan. En jullie schoven gingen om die van mij heen staan en bogen daarvoor.’ 8 Zijn broers zeiden: ‘Dacht je soms koning over ons te worden? Wil je over ons heersen?’ Vanwege dat gepraat over zijn dromen gingen ze hem hoe langer hoe meer haten. 9 Opnieuw kreeg hij een droom die hij aan zijn broers vertelde. ‘Ik heb alweer een droom gehad,’ zei hij. ‘Nu bogen de zon, de maan en elf sterren zich voor mij neer.’ 10 Toen hij dit aan zijn vader en zijn broers vertelde, wees zijn vader hem terecht: ‘Zeg, wat is dat voor een droom! Moeten ik, je moeder en je broers ons soms voor jou komen neerbuigen?’ 11 De broers konden Jozef wel vermoorden, maar zijn vader bleef nadenken over wat er gebeurd was.

12 Toen Jozefs broers er eens op uitgetrokken waren om de kudden van hun vader bij Sichem te laten grazen, 13 zei Israël tegen Jozef: ‘Zoals je weet zijn je broers het vee aan het weiden bij Sichem. Ga jij eens naar hen toe.’ ‘Goed,’ zei Jozef, 14 en Jakob vervolgde: ‘Ga kijken hoe je broers het maken en hoe het met het vee staat, en breng mij dan verslag uit.’ Zo stuurde Jakob hem vanuit de Hebronvallei naar Sichem. 15 Toen Jozef daar in het veld rondwaalde, kwam hij iemand tegen die hem vroeg wie hij zocht. 16 ‘Ik ben op zoek naar mijn broers,’ antwoordde hij. ‘Kunt u me zeggen waar zij het vee aan het weiden zijn?’ 17 ‘Ze zijn hier niet meer,’ zei de ander, ‘ik hoorde hen zeggen dat ze naar Dotan wilden.’ Jozef ging zijn broers achterna en trof hen in Dotan aan.

18 Zijn broers zagen hem al van ver, en nog voordat hij hen had bereikt, hadden ze een plan beraamd om hem te doden. 19 ‘Kijk daar eens,’ zeiden ze tegen elkaar, ‘daar komt die meesterdromer aan. 20 Dit is onze kans! Laten we hem vermoorden en hem ergens in een put gooien. We zeggen gewoon dat hij door een roofdier is verslonden. Dan zullen we eens zien wat er van zijn dromen uitkomt.’ 21 Toen Ruben dat hoorde, wilde hij proberen Jozef te redden. ‘Nee, laten we hem niet om het leven brengen,’ zei hij. 22 ‘Er mag geen bloed vloeien! Gooi hem in die put hier, in deze verlaten streek, maar breng hem niet om.’ Zo wilde hij Jozef uit hun handen redden en hem ongedeerd naar zijn vader terug laten gaan. 23 Zodra Jozef bij zijn broers was gekomen, trokken ze hem zijn bovenkleed uit, dat mooie veelkleurige gewaad, 24 en gooiden hem in de put; de put was leeg, er stond geen water in. 25 Daarna gingen ze zitten eten.

Opeens zagen ze een karavaan naderen. Het waren Ismaëlieten die uit de richting van Gilead kwamen en op weg waren naar Egypte. De kamelen waren beladen met gom, balsem en cistushars. **26** Toen zei Juda tegen zijn broers: 'Wat hebben we eraan om onze broer te vermoorden? Dan moeten we ook de sporen weer zien uit te wissen. **27** Laten we hem aan die Ismaëlieten verkopen in plaats van hem om te brengen; hij is tenslotte onze broer, ons eigen vlees en bloed.' De anderen stemden hiermee in. **28** Toen er Midjanitische kooplieden uit de karavaan voorbijkwamen, trokken de broers Jozef uit de put en verkochten hem voor twintig sjekel, en die Ismaëlieten namen Jozef mee naar Egypte.

29 Toen Ruben weer bij de put kwam en ontdekte dat Jozef er niet meer in zat, scheurde hij zijn kleren. **30** Hij ging naar zijn broers terug. 'De jongen is weg!' riep hij. 'Wat nu, wat moet ik nu!' **31** Toen slachtten ze een bokje, pakten Jozefs veelkleurige gewaad en dompelden dat in het bloed. **32** Daarna lieten ze het naar hun vader brengen met de boodschap: 'Dit hebben we gevonden. Kijk eens goed, is dit niet het kleed van uw zoon?' **33** Jakob herkende het en riep uit: 'Het kleed van mijn zoon! Hij moet verslonden zijn door een roofdier! Hij is verscheurd, Jozef is verscheurd!' **34** Jakob scheurde zijn kleren, deed een rouwkleed om en rouwde over zijn zoon, dagenlang. **35** Al zijn zonen en dochters deden hun best om hem te troosten, maar hij wilde niet getroost worden en zei: 'Ik zal rouw dragen totdat ik naar mijn zoon in het dodenrijk afdaal.' Zo treurde Jakob om zijn zoon.

36 De Midjanieten brachten Jozef naar Egypte en verkochten hem aan Potifar, een hoveling van de farao en commandant van zijn lijfwacht.

Juda en Tamar

38

1 In diezelfde tijd verliet Juda zijn broers en sloot hij zich aan bij een zekere Chira, een man die in Adullam woonde. **2** Daar viel zijn oog op de dochter van de Kanaäniet Sua. Hij trouwde haar en sliep met haar. **3** Ze werd zwanger en bracht een zoon ter wereld die Er werd genoemd. **4** Daarna werd ze opnieuw zwanger en kreeg weer een zoon, aan wie ze de naam Onan gaf. **5** Een derde zoon noemde ze Sela; toen Sela geboren werd bevond Juda zich in Kezib.

6 Voor Er, zijn oudste zoon, koos Juda een vrouw die Tamar heette. **7** Er was slecht in de ogen van de HEER, en daarom liet de HEER hem sterven. **8** Toen zei Juda tegen Onan: 'Vervul je zwagerplicht: trouw met de vrouw van je broer en verwek voor je broer nakomelingen bij haar.' **9** Maar omdat Onan wist dat zo'n kind niet als zijn nageslacht zou gelden, liet hij telkens als hij met de vrouw van zijn broer gemeenschap had zijn zaad op de grond terechtkomen, zodat hij geen nakomelingen voor zijn broer zou verwekken. **10** Wat hij deed was slecht in de ogen van de HEER, en daarom liet de HEER ook hem sterven. **11** Toen zei Juda tegen zijn schoondochter Tamar: 'Nu je opnieuw weduwe bent, moet je maar weer bij je vader gaan wonen, totdat mijn zoon Sela volwassen is.' Hij dacht namelijk: Ik moet voorkomen dat hij ook sterft, net als zijn broers. En Tamar ging weer bij haar vader wonen.

12 Geruime tijd later stierf Juda's vrouw, de dochter van Sua. Toen de rouwtijd voorbij was begaf Juda zich naar Timna, samen met zijn vriend Chira uit Adullam, om bij zijn schaapscheerders te gaan kijken. **13** Zodra Tamar hoorde dat haar schoonvader op weg was naar Timna om zijn schapen te scheren, **14** legde ze haar weduwedracht af, bedekte zich met een sluier zodat ze onherkenbaar was, en ging langs de weg naar Enaïm zitten, een zijweg van de weg naar Timna. Dat deed ze omdat ze nog steeds niet aan Sela tot vrouw was gegeven, hoewel die inmiddels volwassen geworden was. **15** Toen Juda haar zag hield hij haar voor een hoer, want haar gezicht was bedekt. **16** Hij sloeg de zijweg in en ging naar haar toe. 'Ik wil van je diensten gebruik maken,' zei hij, niet wetend dat het zijn schoondochter was. 'Wat staat daar van uw kant tegenover?' vroeg ze. **17** 'Ik zal je een geitenbokje uit mijn kudde laten brengen,' antwoordde hij. 'Goed,' zei ze, 'als ik dan maar een onderpand van u krijg.' **18** En op zijn vraag wat ze als onderpand van hem wilde, antwoordde ze: 'Het snoer met uw zegel en de staf die u in uw hand hebt.' Hij gaf het haar en had gemeenschap met haar, en zij werd zwanger van hem. **19** Daarna ging ze terug naar huis, deed haar sluier af en nam haar weduwedracht weer aan.

20 Juda vroeg zijn vriend uit Adullam een geitenbokje naar de vrouw te brengen om het pand in te lossen, maar hij kon haar niet vinden. **21** Hij informeerde bij de mensen daar in de buurt: 'Ik ben op zoek naar de vrouw die onlangs bij de weg naar Enaïm haar gunsten aanbod.' 'Zo'n vrouw is hier niet geweest,' antwoordden ze. **22** Dus ging hij naar Juda terug. 'Ik heb haar niet kunnen vinden,' zei hij. 'Sterker nog, de mensen daar beweren dat er nooit zo'n vrouw is geweest.' **23** Toen zei Juda: 'Laat haar alles dan maar houden, anders maken we onszelf nog belachelijk. Ik heb het beloofde bokje gestuurd, maar je hebt haar nu eenmaal niet kunnen vinden.'

24 Ongeveer drie maanden later kwam men Juda vertellen dat Tamar, zijn schoondochter, zich als een hoer had gedragen en daardoor zwanger was. 'Breng haar de stad uit,' zei Juda, 'ze moet verbrand worden.' **25** Maar terwijl ze de stad uit werd gebracht, liet ze haar schoonvader deze boodschap brengen: 'Ik ben zwanger van de eigenaar van deze voorwerpen. Kijkt u eens goed van wie dit zegel, dit snoer en deze staf zijn.' **26** Juda herkende ze en zei: 'Zij is onschuldig maar ik niet, want ik heb haar niet aan mijn zoon Sela gegeven.' Hij had geen tweede keer gemeenschap met haar.

27 Toen de tijd van de bevalling was gekomen, bracht ze een tweeling ter wereld. 28 Tijdens de bevalling stak een van de twee zijn hand naar buiten. De vroedvrouw bond een rode draad om zijn hand ten teken dat hij zich het eerst had laten zien. 29 Maar hij trok zijn hand weer terug, en daar kwam zijn broer te voorschijn. ‘Wat een baanbreker ben jij!’ zei ze. Hij kreeg de naam Peres.*

(38:29) *Peres* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen het werkwoord *parats*, ‘(zich een) baan breken’, en de naam Peres.

30 Daarna kwam zijn broer, met om zijn hand de rode draad. Hij werd Zerach*.

(38:30) *Zerach* – Zerach kan worden vertaald als ‘morgenrood’.

genoemd.

Jozef en de vrouw van Potifar

39

1 Jozef was dus door de Ismaëlieten meegenomen naar Egypte, en daar was hij gekocht door Potifar, een vooraanstaand man die tot de hovelingen van de farao behoorde en het bevel voerde over zijn lijfwacht. 2 De HEER stond Jozef ter zijde, zodat het hem goed ging. Hij mocht in het huis van zijn Egyptische meester werken. 3 Omdat zijn meester zag dat de HEER Jozef ter zijde stond en alles wat hij ter hand nam voorspoedig liet verlopen, 4 was hij Jozef goedgezind: hij maakte hem tot zijn persoonlijke bediende, liet de gang van zaken in huis aan hem over en gaf hem het beheer over alles wat hij bezat. 5 En vanaf het ogenblik dat hij hem belaste met het toezicht op zijn huis en zijn verdere bezittingen, zegende de HEER het huis van die Egyptenaar omwille van Jozef. De zegen van de HEER rustte op alles wat hij bezat, in huis en daarbuiten. 6 Daarom vertrouwde hij alles volledig aan Jozef toe; nu Jozef er was, bekommerde hij zich alleen nog om wat hij te eten kreeg.

Jozef was knap en aantrekkelijk. 7 Na verloop van tijd liet de vrouw van zijn meester haar oog op hem vallen. ‘Kom bij me liggen,’ zei ze. 8 Maar dat weigerde hij. ‘Sinds ik hier ben,’ zei hij, ‘maakt mijn meester zich geen zorgen meer over wat dan ook hier in huis, en hij heeft mij het beheer gegeven over al zijn bezittingen. 9 Ik heb hier evenveel gezag als hij, en hij heeft mij niets onthouden behalve u, omdat u zijn vrouw bent. Hoe zou ik dan zo’n grote wandaad kunnen begaan en zo kunnen zondigen tegen God?’ 10 Dag in dag uit probeerde ze Jozef over te halen, maar hij gaf niet toe, hij wilde niet bij haar gaan liggen. 11 Maar op zekere dag, toen hij de binnenvertrekken in kwam om zijn werk te doen en daar niemand anders van de bedienden was, 12 greep ze hem bij zijn kleed. ‘Kom bij me liggen,’ drong ze aan, maar hij vluchtte naar buiten; zijn kleed liet hij bij haar achter. 13 Toen ze beseftte dat hij gevlucht was en zijn kleed bij haar had gelaten, 14 riep ze haar bedienden en zei tegen hen: ‘Mooi is dat! Hij moest zo nodig een Hebreeër in huis halen – zeker om zich met ons te kunnen vermaken! Die man is mijn kamer binnengedrongen en wilde bij me komen liggen, maar ik begon hard te schreeuwen. 15 Toen hij dat hoorde, ging hij ervandoor en liet zijn kleed hier bij mij achter.’ 16 Ze liet het kleed naast zich liggen totdat Jozefs meester thuiskwam, 17 en vertelde hem hetzelfde verhaal: ‘Die Hebreeuwse slaaf die jij in huis hebt gehaald, is mijn kamer binnengedrongen om zich met me te vermaken. 18 En toen ik het op een schreeuwen zette, ging hij ervandoor en liet zijn kleed hier bij mij achter.’ 19 Toen Jozefs meester haar hoorde vertellen dat ze zo door zijn slaaf was behandeld, werd hij woedend. 20 Hij liet Jozef oppakken en in de gevangenis zetten die bestemd was voor de gevangenen van de koning.

De dromen van schenker en bakker

Zo kwam Jozef in de gevangenis terecht. 21 Maar de HEER stond hem ter zijde en bewees hem zijn goedheid door ervoor te zorgen dat Jozef bij de gevangenvaarder in de gunst kwam. 22 Jozef kreeg de leiding over alle gevangenen en hij hield toezicht op het werk dat ze deden. 23 De gevangenvaarder had geen omkijken naar wat aan Jozef was toevertrouwd, omdat de HEER hem ter zijde stond en alles wat Jozef ter hand nam voorspoedig liet verlopen.

40

1-2 Enige tijd later maakten de opperschenker en de opperbakker van de koning van Egypte zich schuldig aan een vergrijp tegenover hun heer. De farao was woedend op deze twee hovelingen, 3 en liet hen in bewaring stellen in de gevangenis van de commandant van de lijfwacht, de gevangenis waarin ook Jozef zat. 4-5 De commandant droeg Jozef op hen te bedienen. De schenker en de bakker van de koning hadden al geruime tijd in hechtenis gezeten toen ze allebei in dezelfde nacht een droom kregen, ieder een droom met een eigen betekenis. 6 Toen Jozef de volgende morgen bij hen kwam, viel het hem op dat ze er slecht uitzagen. 7 ‘Waarom kijkt u vandaag zo somber?’ vroeg hij deze hovelingen van de farao, die samen met hem in de gevangenis van zijn meester zaten. 8 ‘We hebben een droom gehad,’ antwoordden ze, ‘maar er is hier niemand die hem kan uitleggen.’ Jozef zei: ‘De uitleg van dromen is toch een zaak van God? Vertelt u mij die dromen eens.’

9 Hierop vertelde de schenker zijn droom aan Jozef: ‘In mijn droom stond er een wijnstok voor me. 10 Aan die wijnstok zaten drie ranken. En die wijnstok was nog niet uitgelopen of hij stond al in bloei en in een oogwenk

hingen er trossen rijpe druiven aan. **11** Ik had de beker van de farao in mijn hand. Ik plukte de druiven, perste ze in de beker uit en overhandigde die aan de farao.' **12** Jozef zei tegen hem: 'Dat moet zo worden uitgelegd: Die drie ranken zijn drie dagen. **13** Over drie dagen zal de farao u een hoge plaats geven en u in uw ambt herstellen, en dan zult u de farao zijn beker weer aanreiken, zoals voorheen, toen u zijn schenker was. **14** Ik hoop dat u aan mij zult denken als het u straks goed gaat, en dat u mij dan een dienst wilt bewijzen door de aandacht van de farao op mij te vestigen, zodat ik vrijkom. **15** Want eerst ben ik ontvoerd uit het land van de Hebreëen en daarna hebben ze me hier in de kerker geworpen, zonder dat ik ook maar iets heb misdaan.'

16 Toen de bakker Jozef zo'n gunstige uitleg hoorde geven, zei hij tegen hem: 'Ik droomde net zoiets. Ik had drie manden met wit brood op mijn hoofd. **17** In de bovenste mand zat allerlei brood van de fijnste kwaliteit dat bestemd was voor de farao, maar er pikten voortdurend vogels aan het lekkers in die mand op mijn hoofd.' **18** Jozef zei: 'Dat moet zo worden uitgelegd: Die drie manden zijn drie dagen. **19** Over drie dagen zal de farao u een hoge plaats geven – hij zal u laten onthoofden en u aan een paal laten hangen, en dan zullen de vogels het vlees van uw botten pikken.'

20 Drie dagen daarna gaf de farao een groot feest voor al zijn dienaren, ter gelegenheid van zijn verjaardag. Zowel de schenker als de bakker gaf hij in het bijzijn van zijn dienaren een hoge plaats: **21** de schenker herstelde hij in zijn ambt, zodat deze hem de beker weer mocht aanreiken, **22** maar de bakker liet hij ophangen, precies zoals Jozef had uitgelegd. **23** De schenker dacht echter niet meer aan Jozef, hij vergat hem.

De droom van de farao

41

1 Twee volle jaren later kreeg de farao een droom. Hij droomde dat hij aan de Nijl stond. **2** Toen zag hij zeven koeien uit de Nijl komen; het waren mooie koeien, die goed in hun vlees zaten. Ze gingen grazen in het oevergras. **3** En kijk, daar kwamen weer zeven koeien uit het water; die waren lelijk en mager. Ze voegden zich bij de andere koeien aan de oever van de rivier. **4** En die lelijke, magere koeien aten de zeven mooie, vette koeien op. Hierna werd de farao wakker. **5** Maar hij viel weer in slaap en kreeg voor de tweede keer een droom. Zeven mooie, rijpe korenaren schoten op uit één halm. **6** Toen schoten er zeven andere aren op; die waren iel en door de oostenwind verschroeid. **7** En die armetierige aren slokten de zeven rijpe, volle aren op. De farao werd wakker en beseftte dat hij alles had gedroomd.

8 De volgende morgen was hij hevig verontrust. Daarom ontbood hij alle magiërs en geleerden van Egypte en vertelde hun wat hij had gedroomd. Maar er was niemand die hem de droom kon uitleggen. **9** Toen zei de opperschenker: 'Dit brengt mij ertoe, farao, u eraan te herinneren dat ik eens een vergrijp had gepleegd. **10** U was woedend op mij en op een van uw andere dienaren, de opperbakker, en liet ons vastzetten in de gevangenis van de commandant van de lijfwacht. **11** Op een nacht kregen de bakker en ik allebei een droom, ieder een droom met een eigen betekenis. **12** Er was daar ook een jonge Hebreëer, een slaaf van de commandant van de lijfwacht. Toen we hem onze dromen vertelden, legde hij ze uit; hij gaf ons allebei de verklaring van onze droom. **13** En wat er daarna gebeurde, kwam precies overeen met zijn uitleg: ik werd in mijn ambt hersteld, de bakker werd opgehangen.'

14 Hierop gaf de farao bevel om Jozef bij hem te brengen. Onmiddellijk werd hij uit de kerker gehaald, hij werd geschoren en kreeg schone kleren aan. Toen hij voor de farao verscheen, **15** zei deze tegen hem: 'Ik heb een droom gehad en niemand kan hem uitleggen. En nu heb ik over u horen zeggen dat u een droom maar hoeft te horen of u kunt hem verklaren.' **16** Jozef antwoordde: 'Dat is niet aan mij, maar misschien geeft God een uitleg die gunstig is voor de farao.' **17** Toen deed de farao hem zijn verhaal: 'In mijn droom stond ik aan de Nijl. **18** Opeens kwamen daar zeven koeien uit, mooie koeien die goed in hun vlees zaten. Ze gingen grazen in het oevergras. **19** Daarna kwamen er zeven andere koeien uit het water; die waren afschuwelijk mager, vel over been. Ik heb in heel Egypte nog nooit zulke lelijke koeien gezien. **20** En die magere, lelijke koeien aten de zeven eerste, vette koeien op. **21** Maar toen ze die naar binnen hadden gewerkt, was daar niets van te merken: ze zagen er nog even lelijk uit als eerst. Toen werd ik wakker. **22** Even later droomde ik dat er uit één halm zeven mooie, volle korenaren opschoten. **23** En daarna kwamen er weer zeven aren op; die waren dor en iel en door de oostenwind verschroeid. **24** En die armetierige korenaren verslonden de zeven mooie aren. Ik heb dit voorgelegd aan mijn magiërs, maar geen van hen kon me er iets over zeggen.'

25 Jozef zei tegen de farao: 'U hebt tweemaal hetzelfde gedroomd, farao, en God heeft u bekendgemaakt wat hij gaat doen. **26** Die zeven mooie koeien zijn zeven jaren, en die zeven mooie korenaren zijn ook zeven jaren: het is een en dezelfde droom. **27** De zeven magere, lelijke koeien die daarna te voorschijn kwamen, staan ook voor zeven jaren, net zoals de zeven lege aren die door de wind verschroeid waren: er zullen zeven jaren van hongersnood komen. **28** Het is, farao, zoals ik u daarnet zei: God heeft u laten zien wat hij gaat doen. **29** Er komen zeven jaren waarin er in heel Egypte grote overvloed zal zijn. **30** Daarna volgen zeven jaren van hongersnood. Dan zal niemand zich nog iets herinneren van de overvloed die er in Egypte was. De hongersnood zal het land te gronde richten **31** en zo erg zijn dat er van de eerdere overvloed niets meer te bespeuren valt. **32** Dat u deze droom tweemaal hebt gekregen, betekent dat Gods besluit vaststaat en dat hij het binnenkort gaat uitvoeren. **33** U zou er daarom goed aan doen, farao, een verstandig en wijs man te zoeken en het bestuur over Egypte aan hem toe te

vertrouwen. ³⁴ Ook zou u krachtige maatregelen moeten nemen. Ik raad u aan in het hele land opzichters aan te stellen en tijdens de zeven jaren van overvloed een vijfde te vorderen van wat het land opbrengt. ³⁵ Al het voedsel dat Egypte voortbrengt in de goede jaren die straks aanbreken, moet worden verzameld. U moet erop toezien dat er in de steden graan wordt opgeslagen, en dat graan moet zuinig worden bewaard. ³⁶ Uit die voedselvoorraad kan het land dan putten in de zeven jaren van hongersnood die het te wachten staan. Zo hoeft Egypte niet van honger om te komen.'

³⁷ Zowel de farao als zijn dienaren vonden dit een goed voorstel. ³⁸ 'Zouden we ooit iemand kunnen vinden als deze man, iemand die zo vervuld is van Gods geest?' zei de farao tegen hen. ³⁹ Toen richtte hij zich weer tot Jozef: 'Aangezien God u dit allemaal bekend heeft gemaakt, is er vast niemand die zo verstandig en wijs is als u. ⁴⁰ U vertrouw ik het bestuur van mijn paleis toe, en heel mijn volk zal doen wat u beveelt. Alleen door de troon zal ik boven u staan.' ⁴¹ Hij vervolgde: 'Hierbij geef ik u het gezag over heel Egypte,' ⁴² en hij deed zijn zegelring af, schoof die aan Jozefs vinger, gaf hem kleren van fijn linnen en hing hem een gouden keten om de hals. ⁴³ Hij liet hem rondrijden in de op een na mooiste wagen die hij bezat, en voor Jozef uit gingen dienaren die riepen: 'Eerbied!' Zo stelde hij Jozef aan over heel Egypte. ⁴⁴ 'Ik ben de farao,' zei hij, 'maar zonder uw toestemming zal niemand in heel Egypte ook maar één stap verzetten.' ⁴⁵ Hij gaf Jozef de naam Safenat-Paneach, en hij gaf hem Asnat tot vrouw; zij was een dochter van Potifera, een priester in Heliopolis. Jozef reisde heel Egypte door. ⁴⁶ Dertig jaar was hij toen hij voor de farao, de koning van Egypte, verscheen, en nadat hij het koninklijk paleis had verlaten, trok hij door heel Egypte.

⁴⁷ In de zeven jaren van overvloed kon er in het land volop worden geoogst. ⁴⁸ Al het graan dat Egypte in die zeven jaar voortbracht, werd verzameld en in de steden opgeslagen; in elke stad sloeg men de opbrengst van de omliggende akkers op. ⁴⁹ Het graan dat Jozef bijeenbracht, was als het zand van de zee: het was zo veel dat men maar ophield de voorraad te tellen, want er was geen tellen meer aan.

⁵⁰ Nog voordat de periode van hongersnood aanbrak, kreeg Jozef twee zonen bij Asnat, de dochter van Potifera, de priester uit Heliopolis. ⁵¹ De oudste noemde hij Manasse, omdat God hem al zijn ellende en het gemis van zijn familie had doen vergeten. ⁵² Het tweede kind noemde hij Efraïm, 'want,' zei hij, 'God heeft mij vruchtbaar gemaakt in dit land, waar ik zoveel te verduren heb gehad.'

⁵³ Aan de zeven jaren waarin er in heel Egypte overvloed was, kwam een einde, ⁵⁴ en de zeven jaren van hongersnood braken aan, zoals Jozef had voorspeld. In alle landen heerste hongersnood, maar in Egypte had iedereen te eten. ⁵⁵ Toen ook de Egyptenaren honger begonnen te lijden en de mensen steeds luider om eten riepen bij de farao, zei deze tegen hen: 'Ga maar naar Jozef en doe wat hij zegt.' ⁵⁶ Toen de hongersnood zich over het hele land had uitgebreid, liet Jozef alle voorraadschuren openen en verkocht hij het graan aan de bevolking. De hongersnood in Egypte werd steeds erger, ⁵⁷ en ook uit alle andere landen kwamen de mensen naar Egypte om bij Jozef graan te kopen; zo erg was de hongersnood overal.

Jozefs broers in Egypte

42

¹ Toen Jakob hoorde dat er in Egypte graan was, zei hij tegen zijn zonen: 'Waarom ondernemen jullie niets? ² Ik heb gehoord dat er in Egypte graan te krijgen is. Ga ernaartoe en koop daar graan voor ons, zodat we niet van de honger omkomen.' ³ Hierop gingen tien van Jozefs broers op reis om bij de Egyptenaren graan te kopen. ⁴ Jakob liet Benjamin, Jozefs volle broer, niet met de anderen meegaan, uit angst dat hem iets zou overkomen.

⁵ Zo kwamen Israëls zonen graan kopen, samen met vele anderen, omdat de hongersnood ook Kanaän in zijn greep hield. ⁶ Jozef was de hoogste machthebber in het land en iedereen moest bij hem graan kopen. Toen zijn broers voor hem verschenen, bogen ze zich diep voor hem neer. ⁷ Zodra Jozef zijn broers zag herkende hij hen, maar hij deed alsof zij vreemden voor hem waren en vroeg op barse toon: 'Waar komen jullie vandaan?' Ze antwoordden dat ze uit Kanaän kwamen en voedsel wilden kopen. ⁸ Jozef herkende zijn broers wel, maar zij herkenden hem niet. ⁹ Hij herinnerde zich wat hij over hen had gedroomd en zei tegen hen: 'Jullie zijn spionnen, jullie zijn hier gekomen om te kijken wat de zwakke plekken van het land zijn.' ¹⁰ 'Nee heer,' antwoordden ze, 'uw dienaren zijn hier alleen maar gekomen om voedsel te kopen. ¹¹ Wij zijn allemaal zonen van dezelfde man, we zijn eerlijke mensen, we zijn nooit spionnen geweest.' ¹² 'Dat is niet waar,' hield Jozef vol, 'jullie zijn hier gekomen om te zien waar het land kwetsbaar is.' ¹³ Ze zeiden nog eens: 'Uw dienaren zijn met zijn twaalven, we zijn broers, zonen van dezelfde man uit Kanaän. De jongste is op dit moment bij onze vader, en één is er niet meer.' ¹⁴ Maar Jozef zei: 'Ik blijf erbij dat jullie spionnen zijn. ¹⁵ We zullen de proef op de som nemen: jullie gaan hier niet vandaan tenzij jullie jongste broer hierheen komt, zo waar de farao leeft. ¹⁶ Stuur een van jullie terug om hem te halen. De rest blijft hier gevangen totdat het bewijs is geleverd dat jullie de waarheid spreken. Anders zijn jullie spionnen, zo waar de farao leeft.' ¹⁷ Daarna hield hij hen drie dagen in hechtenis.

¹⁸ De derde dag zei hij tegen hen: 'Als jullie in leven willen blijven, doe dan wat ik zeg, want ik heb ontzag voor God. ¹⁹ Als jullie werkelijk eerlijke mensen zijn, moet een van jullie hier gevangen blijven. De rest gaat naar huis, met graan om de honger van jullie gezinnen te stillen. ²⁰ En breng me dan je jongste broer, om te bewijzen dat jullie de waarheid hebben gesproken; dan wordt niemand van jullie ter dood gebracht.' Ze stemden toe, ²¹ en ze zeiden tegen elkaar: 'Dit is onze straf omdat we ons niets hebben aangetrokken van de smeekbeden

van onze broer, terwijl we toch zagen dat hij doodsbenauwd was. Daardoor zitten wij nu in de ellende.’ **22** Ruben zei: ‘Heb ik jullie niet gezegd dat je je niet aan de jongen moest vergrijpen? Maar jullie wilden niet luisteren. Nu wordt ons zijn dood betaald gezet.’ **23** Ze wisten niet dat Jozef hen verstond, want hij maakte gebruik van een tolk. **24** Jozef liep bij hen vandaan, omdat hij zijn tranen niet kon bedwingen. Toen hij terugkwam sprak hij nog kort met hen; toen koos hij Simeon uit en liet die voor hun ogen in de boeien slaan. **25** Daarna gaf Jozef zijn dienaren bevel om de manden van de mannen met graan te vullen, in ieders voerzak het geld terug te leggen en hun proviand mee te geven voor onderweg. Zo gebeurde het. **26** De broers laadden het graan op hun ezels en vertrokken.

27 Toen ze aan het eind van de dag halt hielden, maakte een van hen zijn zak open om zijn ezel voer te geven. Daar lag zijn geld, boven in de zak! **28** ‘Ze hebben mijn geld teruggegegd,’ zei hij tegen zijn broers. ‘Kijk maar, hier in mijn voerzak.’ De moed zonk hun in de schoenen en ze keken elkaar verschrikt aan. ‘Waarom doet God ons dit aan?’ zeiden ze.

29 Weer terug bij hun vader Jakob in Kanaän, vertelden ze hem alles wat ze hadden meegemaakt: **30** ‘De man die het in dat land voor het zeggen heeft, sprak ons bars toe en hield ons voor spionnen. **31** We zeiden hem dat we eerlijke mensen waren en dat we nooit spionnen zijn geweest, **32** en ook dat we met zijn twaalfven waren, twaalf broers, allemaal zonen van dezelfde vader, maar dat één er niet meer was en dat de jongste bij u was, in Kanaän. **33** Toen zei die man: “Bewijs me dat jullie eerlijke mensen zijn. Laat een van jullie bij me achter, ga naar huis, neem mee wat je nodig hebt om de honger van jullie gezinnen te stillen, **34** en kom daarna bij me terug met jullie jongste broer. Dan weet ik zeker dat jullie geen spionnen zijn maar eerlijke mensen, en dan geef ik jullie je broer terug en kun je in dit land gaan en staan waar je wilt.”’ **35** Toen de broers hierna hun zakken wilden leegmaken, ontdekte ieder van hen dat zijn geldbuidel erin lag. De schrik sloeg hun om het hart. Ook hun vader werd bang. **36** ‘Jullie maken mij kinderloos,’ verweet hij hun. ‘Jozef is er niet meer, Simeon is er niet meer, en nu willen jullie ook Benjamin nog bij me weghalen. Niets blijft me bespaard.’ **37** Ruben zei tegen zijn vader: ‘U mag allebei mijn zonen doden als ik hem niet bij u terugbreng. Vertrouw hem aan mij toe, ik breng hem bij u terug.’ **38** Maar Jakob weigerde. ‘Mijn zoon gaat niet met jullie mee,’ zei hij, ‘want zijn broer is dood, en hij is nog maar alleen over. Als hem onderweg iets zou overkomen, dan zou ik, die al zo oud ben, door jullie schuld van verdriet in het dodenrijk komen.’

Jozefs broers opnieuw in Egypte

43

1 De hongersnood bleef het land teisteren. **2** Toen het graan dat Jozefs broers uit Egypte hadden meegebracht op was, zei hun vader tegen hen: ‘Ga daar nog eens heen om wat voedsel voor ons te kopen.’ **3** Juda antwoordde: ‘Die man heeft ons ten strengste gewaarschuwd dat we hem niet onder ogen mogen komen als we onze broer niet meebrengen. **4** Alleen als u bereid bent hem met ons mee te sturen, gaan we op reis om voedsel voor u te kopen. **5** Maar geeft u hem niet mee, dan gaan we niet, want die man heeft ons gezegd dat hij ons niet wil zien tenzij we onze broer meebrengen.’ **6** ‘Waarom hebben jullie die man dan ook verteld dat je nog een broer had?’ zei Israël. ‘Hoe konden jullie me dat aandoen?’ **7** Ze antwoordden: ‘Die man wilde van alles en nog wat weten over ons en onze familie: leeft jullie vader nog, hebben jullie nog een broer? En wij hebben op al die vragen antwoord gegeven. Wij konden toch niet weten dat hij zou zeggen: “Laat je broer hierheen komen?”’ **8** Juda zei tegen zijn vader: ‘Geef de jongen nu maar aan mij mee, dan kunnen we vertrekken en hoeft niemand van ons om te komen, wij niet, u niet en onze kinderen niet. **9** Ik wil persoonlijk borg voor hem staan, u mag mij verantwoordelijk voor hem stellen: als ik hem niet veilig hier bij u terugbreng, mag u mij dat mijn leven lang aanrekenen. **10** We hebben nu al zo lang gewacht dat we in die tijd wel twee keer op en neer hadden kunnen gaan.’ **11** Toen zei Israël tegen hen: ‘Als het niet anders kan, goed, maar doe dan het volgende. Vul een aantal kruiken met het beste wat het land te bieden heeft en neem dat als geschenk voor die man mee: een beetje balsem, wat honing, gom en cistushars, en verder pistachenoten en amandelen. **12** En neem een dubbele hoeveelheid geld mee, want het geld dat in jullie voerzakken is gedaan, moet je teruggeven; misschien was het een vergissing. **13** Wat je broer betreft, neem hem maar mee en ga terug naar die man. **14** God, de Ontzagwekkende, geve dat hij barmhartig voor jullie is: dat hij jullie andere broer vrijlaat en ook Benjamin laat gaan. En ik – moet ik mijn kinderen verliezen, goed, dan verlies ik ze maar.’

15 Zo vertrokken de mannen naar Egypte, met het geschenk en een dubbele hoeveelheid geld; ook Benjamin namen ze mee. Ze dienden zich bij Jozef aan. **16** Toen Jozef zag dat Benjamin bij hen was, zei hij tegen zijn hofmeester: ‘Breng deze mannen naar mijn huis, en laat iets slachten en klaarmaken, want vanmiddag eten ze bij mij.’ **17** De man deed wat Jozef hem beval, hij bracht de broers naar Jozefs paleis. **18** Dit maakte hen angstig en ze zeiden: ‘Dat ze ons hierheen brengen, komt door het geld dat de vorige keer in onze voerzakken is teruggegegd: ze willen ons overrompelen, ons van onze ezels beroven en slaven van ons maken.’ **19** Bij de ingang spraken ze Jozefs hofmeester aan. **20** ‘Neemt u ons niet kwalijk, heer,’ zeiden ze. ‘Wij zijn hier al eens eerder geweest om voedsel te kopen. **21** En toen we daarna ergens overnachtten en onze voerzakken openmaakten, ontdekten we dat bij ieder van ons zijn geld boven in de zak lag, het volle bedrag. Maar dat hebben we weer meegenomen. **22** En we hebben ander geld bij ons om voedsel te kopen. We weten niet wie dat geld in onze

zakken heeft gedaan.’ **23** De man antwoordde: ‘U hoeft niet ongerust te zijn, u hebt niets te vrezen. Uw God, de God van uw vader, moet een schat in uw voerzakken hebben gelegd, want ik heb uw geld ontvangen.’ Toen liet hij Simeon vrij en bracht hem bij hen. **24** Daarna bracht hij de mannen in Jozefs paleis, gaf hun water zodat ze hun voeten konden wassen, en voer voor hun ezels. **25** De broers zorgden ervoor dat het geschenk klaarstond voordat Jozef ’s middags kwam; er was hun namelijk verteld dat ze daar de maaltijd zouden gebruiken.

26 Toen Jozef thuiskwam, droegen ze het geschenk naar binnen, boden het hem aan en bogen zich voor hem neer. **27** Hij vroeg hun hoe ze het maakten en zei: ‘Is alles goed met jullie oude vader, over wie jullie me hebben verteld? Leeft hij nog?’ **28** Ze antwoordden: ‘Jazeker, uw dienaar, onze vader, leeft nog en hij maakt het goed.’ En weer bogen ze zich diep voor hem neer. **29** Toen zag hij zijn broer Benjamin staan, de zoon van zijn eigen moeder, en vroeg: ‘Is dat jullie jongste broer, over wie jullie me hebben verteld?’ En hij vervolgde: ‘God zij je genadig, mijn zoon.’ **30** Toen haastte hij zich weg, want bij het zien van zijn broer schoot zijn gemoed vol, hij voelde dat hij zijn tranen niet kon bedwingen. Hij ging een kamer binnen en daar huilde hij. **31** Daarna waste hij zijn gezicht, kwam de kamer weer uit, vermande zich en gaf opdracht de maaltijd op te dienen. **32** Men diende apart op voor hem, voor de broers en voor de Egyptenaren die bij hem aten. (Egyptenaren mogen niet samen met Hebreëen de maaltijd gebruiken; zoiets vinden de Egyptenaren afschuwelijk.) **33** De broers kregen ieder een plaats tegenover Jozef aangewezen, en daarbij kwamen ze precies in volgorde van geboorte te zitten, van de oudste tot de jongste. Vol verbazing keken ze elkaar aan. **34** Ze kregen van alle gerechten die bij Jozef op tafel stonden, maar Benjamin kreeg meer dan alle anderen, vijfmaal zoveel. Ze dronken samen met Jozef en raakten in een roes.

44

1 Jozef beval zijn hofmeester: ‘Vul de zakken van die mannen met voedsel, zoveel als ze maar mee kunnen nemen, en leg ieders geld boven in zijn zak. **2** En in de zak van de jongste moet u behalve het geld voor het graan ook mijn beker stoppen, mijn zilveren kelk.’ De man deed wat Jozef hem had opgedragen, **3** en zodra het licht werd liet men de broers met hun ezels vertrekken.

4 Nauwelijks hadden ze de stad achter zich gelaten of Jozef zei tegen zijn hofmeester: ‘Vlug, ga achter die mannen aan en haal ze in. Zeg tegen hen: “Waarom hebt u goed met kwaad vergolden? **5** Uitgerekend de beker waaruit mijn heer altijd drinkt en waarmee hij kan voorspellen wat nog verborgen is! Hoe hebt u dat kunnen doen!”’ **6** Toen de man hen had ingehaald en zei wat hem was opgedragen, **7** vroegen ze: ‘Hoe kunt u dit nu tegen uw dienaren zeggen, heer? Wij zouden zoiets nooit doen. **8** U weet toch dat we het geld dat we in onze voerzakken hebben gevonden, weer voor u meegebracht hebben uit Kanaän. Waarom zouden we dan uit het huis van uw heer zilver of goud stelen? **9** Als u bij een van ons iets mocht aantreffen, heer, dan moet hij ter dood gebracht worden en zal de rest van ons u als slaaf dienen.’ **10** Hij antwoordde: ‘Goed, het zal gaan zoals u zegt. Bij wie er iets wordt gevonden, die wordt mijn slaaf. Maar de anderen gaan vrijuit.’ **11** Snel zette ieder van hen zijn zak op de grond en maakte die open. **12** De man doorzocht ze, hij begon bij die van de oudste en eindigde bij die van de jongste. Toen de beker werd gevonden in de zak van Benjamin, **13** scheurden ze hun kleren. Ze laadden alles weer op hun ezels en keerden terug naar de stad.

14 Zo kwamen Juda en zijn broers weer in het paleis van Jozef. Hij was daar nog, en ze vielen voor hem op hun knieën. **15** ‘Wat hebben jullie gedaan?’ verweet Jozef hun. ‘Beseften jullie niet dat een man als ik kan zien wat voor anderen verborgen is?’ **16** Juda antwoordde: ‘Wat kunnen wij u hierop antwoorden, heer? Hoe kunnen we ons vrijpleiten? God heeft de misdaad van uw dienaren aan het licht gebracht. Wij zijn bereid uw slaaf te worden, mijn heer, niet alleen degene bij wie de beker is gevonden, maar wij allemaal.’ **17** Maar Jozef zei: ‘Geen denken aan. Degene bij wie de beker is aangetroffen wordt mijn slaaf, maar de rest van jullie kan in vrede naar zijn vader terugreizen.’ **18** Juda deed een stap naar voren en zei: ‘Neemt u mij niet kwalijk, heer. U bent als de farao, maar sta uw dienaar alstublieft toe iets tegen u te zeggen, zonder dat u in woede ontsteekt. **19** U vroeg ons, heer, of wij nog een vader of een broer hadden. **20** Daarop vertelden wij u dat we nog een oude vader hadden en een broer die nog jong is; hij werd geboren toen onze vader al oud was. Zijn broer is gestorven, en hij is van de kinderen van zijn moeder als enige overgebleven. Zijn vader houdt daarom veel van hem. **21** U zei ons toen, heer, dat we hem bij u moesten brengen, omdat u hem graag wilde zien. **22** Wij zeiden toen tegen u, heer: “Het is uitgesloten dat de jongen bij zijn vader weggaat, want als hij hem verlaat, betekent dat zijn vaders dood.” **23** Maar u zei tegen uw dienaren: “Als jullie jongste broer niet meekomt, wil ik jullie hier niet opnieuw zien.” **24** Weer thuis bij mijn vader vertelden wij wat u had gezegd, heer, **25** en toen onze vader ons vroeg om hierheen terug te gaan om weer wat voedsel te kopen, **26** zeiden wij: “Dat is onmogelijk. Alleen als onze jongste broer meegaat kunnen we de tocht ondernemen, want we mogen die man niet onder ogen komen tenzij we onze broer bij ons hebben.” **27** Maar mijn vader zei: “Zoals jullie weten heeft mijn vrouw mij twee zonen gebaard. **28** De ene ging bij mij weg en is vast en zeker verscheurd; ik heb hem tot nu toe niet teruggezien. **29** Als jullie nu ook de andere bij mij weghalen en er overkomt hem iets, dan zou ik, die al zo oud ben, door jullie schuld van ellende in het dodenrijk komen.” **30** Dus, heer, als ik bij mijn vader terugkom zonder de jongen, aan wie hij zo verknocht is, **31** dan kan het niet anders of hij sterft wanneer hij ziet dat de jongen er niet is; door het verdriet dat wij hem daarmee zouden aandoen, zou onze oude vader in het dodenrijk komen. **32** Ik heb mij bij mijn vader borg gesteld

voor de jongen; ik heb hem gezegd dat hij het mij mijn leven lang mag aanrekenen als ik de jongen niet terugbreng. ³³ Staat u daarom alstublieft toe, mijn heer, dat ik als slaaf bij u blijf in plaats van de jongen, en dat hij met zijn broers terugreist. ³⁴ Hoe zou ik immers zonder die jongen naar mijn vader kunnen teruggaan? Ik zou het verdriet dat ik mijn vader daarmee aan zou doen, niet kunnen aanzien.'

45

¹ Toen kon Jozef zich niet langer goed houden tegenover allen die daar bij hem waren. 'Laat iedereen weggaan!' riep hij. Zo was er niemand bij toen Jozef zijn broers vertelde wie hij was. ² Hij barstte in tranen uit en huilde zo luid dat de Egyptenaren het hoorden en dat het ook in het paleis van de farao te horen was. ³ Hij zei tegen zijn broers: 'Ik ben het, Jozef! Leeft mijn vader nog?' Zijn broers waren niet in staat antwoord te geven, ze waren verlamd van schrik. ⁴ 'Kom toch dichterbij,' zei Jozef tegen hen, en daarop gingen ze dicht naar hem toe. 'Ik ben Jozef,' zei hij, 'jullie broer, die jullie verkocht hebben en die naar Egypte is meegevoerd. ⁵ Maar wees niet bang en maak jezelf geen verwijten dat jullie mij verkocht hebben en dat ik hier ben terechtgekomen, want God heeft mij voor jullie uit gestuurd om jullie leven te redden. ⁶ De hongersnood teistert het land nu al twee jaar, en ook de komende vijf jaar zal er niet geploegd of geoogst worden. ⁷ God heeft mij voor jullie uit gestuurd om jullie voortbestaan op aarde veilig te stellen; zo wilde hij veel levens redden. ⁸ Niet jullie hebben mij dus hierheen gestuurd maar God; door hem ben ik de belangrijkste raadsman van de farao geworden, de bestuurder van zijn hele hof en heerser over heel Egypte. ⁹ Ga onmiddellijk terug naar mijn vader en zeg tegen hem dat zijn zoon Jozef hem het volgende laat weten: "God heeft mij heer over heel Egypte gemaakt. Kom zo snel mogelijk naar mij toe. ¹⁰ U kunt in Gosen wonen, dicht bij mij, met uw kinderen, uw kleinkinderen, uw schapen en geiten en runderen en wat u verder maar bezit. ¹¹ Ik zal u daar onderhouden, want de hongersnood zal nog vijf jaar duren. Dan hoeft u geen gebrek te lijden, u niet en ook uw familieleden en uw dieren niet.'" ¹² Tot slot zei Jozef: 'Jullie allemaal, ook jij, Benjamin, zien met eigen ogen dat ik het zelf ben die hier met jullie spreek. ¹³ Vertellen jullie mijn vader dus hoeveel aanzien ik in Egypte geniet, en alles wat jullie gezien hebben, en laat hem dan zo gauw mogelijk hierheen komen.' ¹⁴ Daarop viel hij zijn broer Benjamin om de hals; beiden huilden. ¹⁵ Jozef kuste al zijn broers, terwijl hij zijn tranen de vrije loop liet. Pas toen waren zijn broers in staat iets tegen hem te zeggen.

¹⁶ Toen het nieuws dat Jozefs broers gekomen waren, doorgedrongen was tot in het koninklijk paleis, waren de farao en zijn hovelingen verheugd. ¹⁷ De farao zei tegen Jozef: 'Zegt u maar tegen uw broers dat ze hun lastdieren moeten bepakken en terug moeten gaan naar Kanaän. ¹⁸ Laat ze hun vader en hun gezinnen daar ophalen, en dan weer hierheen komen. Zegt u ze het vruchtbaarste deel van Egypte maar toe en beloof ze dat ze het beste wat het land te bieden heeft te eten zullen krijgen. ¹⁹ Verder moet u zeggen dat ze hiervandaan wagens moeten meenemen, zodat ze kunnen terugkomen met hun vrouwen en kinderen en met hun vader. ²⁰ Ze hoeven er niet om te treuren dat ze hun huisraad moeten achterlaten, want het beste wat er in Egypte te vinden is, is voor hen.'

²¹ Israëls zonen deden wat hun gezegd werd. Jozef gaf hun in opdracht van de farao wagens, en ook proviand voor onderweg. ²² Bovendien gaf hij ieder van hen nieuwe kleren; aan Benjamin gaf hij zelfs vijf stel nieuwe kleren en ook nog driehonderd sjekel zilver. ²³ Ook voor zijn vader gaf hij iets mee: tien ezels beladen met de fijnste Egyptische producten, tien ezinnen bepakt met graan en brood, en voedsel voor onderweg. ²⁴ Toen zijn broers vertrokken en hij hun uitgeleide deed, verzekerde hij hun dat ze onderweg nergens bang voor hoefden te zijn.

²⁵ Zo verlieten ze Egypte en kwamen ze weer in Kanaän, bij hun vader Jakob. ²⁶ 'Jozef leeft nog!' zeiden ze tegen hem. 'En hij regeert over heel Egypte!' Maar Jakob bleef er koud onder, want hij geloofde hen niet. ²⁷ Toen ze hun vader echter alles overbrachten wat Jozef tegen hen had gezegd en toen hij de wagens zag die Jozef meegegeven had om hem te vervoeren, leefde hij op. ²⁸ 'Zo weet ik genoeg,' zei Israël, 'mijn zoon Jozef is nog in leven. Ik wil naar hem toe, ik wil hem zien voordat ik sterf.'

Jakob met al zijn nakomelingen naar Egypte

46

¹ Israël ging op weg; al zijn bezittingen nam hij mee. In Berseba gekomen, bracht hij offers aan de God van zijn vader Isaak. ² 's Nachts richtte God zich in een visioen tot Israël. 'Jakob! Jakob!' riep hij, en Jakob antwoordde: 'Ik luister.' ³ God zei: 'Ik ben God, de God van je vader. Wees niet bang om verder te reizen naar Egypte, want ik zal daar een groot volk uit je doen voortkomen. ⁴ Ikzelf zal met je meereizen naar Egypte, en ik zal je daar ook weer vandaan brengen. En niemand anders dan Jozef zal jou de ogen sluiten.' ⁵ Toen verliet Jakob Berseba. Zijn zonen lieten hem, hun kinderen en hun vrouwen op de wagens rijden die de farao hiervoor had meegegeven. ⁶ Zo trokken Jakob en al zijn nakomelingen naar Egypte, met hun veestapel en alle andere bezittingen die ze in Kanaän hadden verkregen; ⁷ zijn zonen en kleinzonen, zijn dochters en kleindochters, al zijn nakomelingen nam Jakob mee naar Egypte.

8 Dit zijn de namen van de Israëlieten – Jakob en zijn nakomelingen – die naar Egypte kwamen.

Jakobs oudste zoon: Ruben. 9 Zonen van Ruben: Chanoch, Pallu, Chesron en Karmi. 10 Zonen van Simeon: Jemuël, Jamin, Ohad, Jachin, Sochar en Saül, de zoon van een Kanaänitische. 11 Zonen van Levi: Gerson, Kehat en Merari. 12 Zonen van Juda: Er, Onan, Sela, Peres en Zerach. Er en Onan waren in Kanaän gestorven. Zonen van Peres: Chesron en Chamul. 13 Zonen van Issachar: Tola, Pua, Job en Simron. 14 Zonen van Zebulon: Sered, Elon en Jachleël. 15 Dit waren de zonen van Jakob die Lea hem in Paddan-Aram gebaard had, en hun nakomelingen; ook kreeg hij bij haar een dochter, Dina. In totaal drieëndertig personen, mannen en vrouwen bij elkaar geteld.

16 Zonen van Gad: Sifjon, Chaggi, Suni, Esbon, Eri, Arodi en Areli. 17 Zonen van Aser: Jimna, Jiswa, Jiswi en Beria; hun zuster was Serach. Zonen van Beria: Cheber en Malkiël. 18 Dit waren de zonen van Jakob die Zilpa hem gebaard had, de slavin die door Laban aan zijn dochter Lea was gegeven, en hun nakomelingen. Zestien personen.

19 Zonen van Jakobs vrouw Rachel: Jozef en Benjamin. 20 Jozef kreeg in Egypte kinderen bij Asnat, namelijk Manasse en Efraïm. Asnat was een dochter van Potifera, die priester was in Heliopolis. 21 Zonen van Benjamin: Bela, Becher, Asbel, Gera, Naäman, Echi, Ros, Muppim, Chuppim en Ard. 22 Dit waren de zonen van Jakob en Rachel, en hun nakomelingen. In totaal veertien personen.

23 Zoon*

(46:23) Zoon – Voorgestelde lezing. MT: 'Zonen'.

van Dan: Chusim. 24 Zonen van Naftali: Jachseël, Guni, Jeser en Sillem. 25 Dit waren de zonen van Jakob die Bilha hem gebaard had, de slavin die door Laban aan zijn dochter Rachel was gegeven, en hun nakomelingen. In totaal zeven personen.

26 Het aantal personen dat met Jakob naar Egypte kwam en dat rechtstreeks van hem afstamde – de vrouwen van Jakobs zonen dus niet meegerekend – bedroeg in totaal zesenzestig. 27 Jozef had in Egypte twee zonen gekregen. Het aantal personen van Jakobs familie dat naar Egypte kwam bedroeg dus in totaal zeventig.

28 Jakob had Juda vooruitgestuurd naar Jozef, om van hem te horen welke weg naar Gosen leidde. Toen Jakob en zijn familie in Gosen waren aangekomen, 29 spande Jozef zijn wagen in en reed daarnaartoe, zijn vader Israël tegemoet. Toen hij eindelijk voor zijn vader stond, viel hij hem om de hals en huilde langdurig. 30 En Israël zei tegen Jozef: 'Nu ik jou levend en wel heb teruggezien, kan ik sterven.'

31 Jozef zei tegen zijn broers en zijn verdere familieleden: 'Ik ga nu de farao op de hoogte brengen. Ik zal tegen hem zeggen: "Mijn broers en mijn andere familieleden zijn uit Kanaän naar mij toe gekomen. 32 Het zijn altijd schaapherders en veefokkers geweest, en ze hebben hun schapen en geiten en hun runderen meegebracht en alles wat ze verder maar bezitten." 33 Als de farao jullie ontbiedt en naar je beroep vraagt, 34 dan moeten jullie hem beleefd antwoorden dat jullie al van jongs af aan veefokkers zijn, net als jullie voorouders. Dan zullen jullie je wel hier in Gosen mogen vestigen, want de Egyptenaren hebben een afschuw van schaapherders.'

47

1 Daarop ging Jozef naar de farao en deelde hem mee dat zijn vader en broers uit Kanaän waren gekomen, met hun schapen, geiten en runderen en met alles wat ze verder bezaten, en dat ze nu in Gosen waren. 2 Vijf van zijn broers had hij meegenomen en hij stelde hen aan de farao voor. 3 'Wat is uw beroep?' vroeg de farao, en zij antwoordden: 'Wij zijn schaapherders, net als onze voorouders.' 4 En ze vervolgden: 'Uw dienaren zijn hierheen gekomen om een tijdlang in dit land te wonen, want er is in Kanaän geen weidegrond meer voor onze schapen en geiten; zo erg is de hongersnood daar. Geef uw dienaren daarom toestemming om in Gosen te gaan wonen.' 5 Toen zei de farao tegen Jozef: 'Nu uw vader en uw broers naar u toe zijn gekomen, 6 kunnen ze in Egypte blijven. Laat hen in het beste deel van het land wonen, laten ze zich in Gosen vestigen. En zijn er mannen bij die, naar u weet, hun vak verstaan, belast die dan met het toezicht over mijn veestapel.'

7 Hierna bracht Jozef zijn vader Jakob bij de farao en stelde hem aan de farao voor. Jakob begroette hem met een zegenwens. 8 De farao vroeg hem naar zijn leeftijd 9 en Jakob antwoordde: 'Honderddertig jaar heb ik nu op aarde rondgezworven. Mijn leven, dat ellendig is geweest, heeft nog maar kort geduurd, ik heb nog niet zo lang op aarde rondgezworven als mijn voorouders.' 10 Toen nam Jakob met een zegenwens afscheid van de farao.

11 Jozef gaf zijn vader en zijn broers een stuk grond in het beste deel van Egypte, in Rameses, zodat ze zich daar konden vestigen, zoals de farao had gezegd. 12 Hij voorzag zijn vader en zijn broers en heel zijn verdere familie van voedsel, zoveel als zij en hun kinderen maar nodig hadden.

13 In heel het land was het voedsel inmiddels op, zo ernstig was de hongersnood. Zowel Egypte als Kanaän dreigde onder de hongersnood te bezwijken. 14 De mensen kochten bij Jozef graan, en zo kwam al het geld dat er in Egypte en Kanaän te vinden was bij Jozef terecht. Hij liet dat geld naar het paleis van de farao brengen.

15 Toen het geld in Egypte en Kanaän op was, kwamen de Egyptenaren weer bij Jozef. 'Geef ons te eten,' zeiden ze. 'U kunt ons toch niet voor uw ogen laten sterven nu we geen geld meer hebben?' 16 Jozef antwoordde:

‘Als u geen geld meer hebt, geef me dan uw vee, dan krijgt u in ruil daarvoor eten.’ ¹⁷ Dus brachten ze hun vee naar Jozef, en hij gaf hun voedsel in ruil voor hun paarden, schapen, geiten, runderen en ezels. Zo voorzag hij hen dat jaar van voedsel in ruil voor hun vee.

¹⁸ Een jaar later kwamen ze weer bij hem. Ditmaal zeiden ze: ‘We hoeven u niet te zeggen, heer, dat we nu al ons geld en al ons vee aan u hebben gegeven. We hebben u niets anders meer te bieden dan ons lichaam en onze akkers. ¹⁹ Laat ons en onze akkers niet voor uw ogen ten onder gaan. Koop ons en onze grond in ruil voor eten; dan krijgt de farao de beschikking over onszelf en onze grond. En geeft u ons ook zaad, dan kunnen we tenminste in leven blijven en hoeven de akkers niet te verwilderen.’ ²⁰ Jozef kocht alle akkergrond van Egypte voor de farao op, want alle Egyptenaren verkochten hun akker, zo erg hadden ze onder de hongersnood te lijden. Zo kwam al het land in bezit van de farao. ²¹ En in alle delen van Egypte maakte Jozef het volk tot slaaf.*

(47:21) *maakte Jozef het volk tot slaaf* – Volgens de Samaritaanse Pentateuch en de Septuaginta. MT:

‘bracht Jozef het volk over naar de steden’.

²² Alleen de grond van de priesters kocht hij niet op, want de priesters kregen een vaste toelage van de farao en zij konden van dat inkomen leven; daarom hoefden zij hun grond niet te verkopen. ²³ Jozef zei tegen het volk: ‘Nu heb ik uzelf en uw grond voor de farao gekocht. Hier hebt u zaad; zaai de akkers daarmee in. ²⁴ Van de opbrengst moet u voortaan een vijfde deel aan de farao afstaan. Vier vijfde is voor u; dat kunt u gebruiken als zaaigoed en als voedsel voor uzelf, uw kinderen en uw verdere familieleden.’ ²⁵ Ze antwoordden: ‘U hebt ons leven gered. Als u het zo wilt, heer, zullen wij de farao voortaan als slaaf dienen.’ ²⁶ Jozef legde in een wet vast (en die wet is nog altijd van kracht) dat een vijfde van de opbrengst van de Egyptische akkers voor de farao was. Alleen de grond van de priesters werd geen eigendom van de farao.

²⁷ Zo gingen de Israëlieten in Egypte wonen, in Gosen. Ze verwierven er bezittingen, ze kregen kinderen en breidden zich sterk uit.

Jakobs levenseinde

²⁸ Jakob woonde zeventien jaar in Egypte; hij werd honderdzevenenveertig jaar. ²⁹ Toen hij voelde dat hij niet lang meer zou leven, liet hij zijn zoon Jozef bij zich komen. ‘Als je het goed met me voorhebt,’ zei Israël, ‘leg dan je hand in mijn lies en geef mij blijk van je liefde en trouw: zweer dat je me niet in Egypte begraaft. ³⁰ Als ik straks gestorven ben, breng mij dan weg uit Egypte en begraaft me in het graf van mijn voorouders.’ Jozef beloofde het. ³¹ ‘Zweer het mij,’ zei Israël. Jozef zwoer het hem, en daarna knielde Israël neer op het hoofdeinde van zijn bed.

48

¹ Niet lang daarna ontving Jozef het bericht dat zijn vader ziek was. Samen met zijn twee zonen, Manasse en Efraïm, ging hij naar hem toe. ² Toen men Jakob vertelde dat zijn zoon Jozef er was, verzamelde hij al zijn krachten en ging op de rand van het bed zitten. ³ Hij zei tegen Jozef: ‘God, de Ontzagwekkende, is in Luz, in Kanaän, aan mij verschenen en heeft mij daar gezegend. ⁴ Hij heeft me gezegd: “Ik zal je vruchtbaar maken en je veel nakomelingen geven; er zal een groot aantal volken uit je voortkomen. En dit land zal ik jouw nakomelingen voor altijd in bezit geven.” ⁵ Welnu, de twee zonen die jij in Egypte hebt gekregen voordat ik hierheen kwam, zullen als mijn eigen zonen gelden: Efraïm en Manasse stel ik op één lijn met Ruben en Simeon. ⁶ Maar als je na hen nog meer kinderen verwekt, dan zullen die als de jouwe worden beschouwd. Zij krijgen grondbezit in het stamgebied van hun broers. ⁷ Ik wil dit zo omdat toen ik terugkwam uit Paddan, Rachel tot mijn verdriet is gestorven op onze tocht door Kanaän; het was toen nog maar een uur of twee naar Efrat, en ik heb haar daar, langs de weg naar Efrat begraven.’ (Efrat is het huidige Betlehem.)

⁸ Toen viel Israëls oog op Jozefs zonen, en hij vroeg: ‘Wie zijn dat?’ ⁹ Jozef antwoordde zijn vader: ‘Dat zijn mijn zonen, die God mij hier gegeven heeft.’ ‘Laat ze toch dichterbij komen,’ zei Israël, ‘dan zal ik hen zegenen.’ ¹⁰ Doordat Israël al oud was, waren zijn ogen dof geworden, hij kon niet goed meer zien. Toen Jozef zijn zonen dicht naar hem toe had gebracht, kuste en omhelsde Israël hen. ¹¹ ‘Ik had niet gedacht dat ik jou ooit nog zou terugzien,’ zei hij tegen Jozef, ‘maar God heeft mij zelfs je nakomelingen laten zien.’ ¹² Jozef liet zijn zonen, die tegen Israëls knieën stonden, wat opzij gaan en boog zich diep voor hem neer. ¹³ Daarna bracht hij hen beiden weer dicht bij zijn vader. Aan zijn rechterhand had hij Efraïm, die hij links van Israël plaatste, en aan zijn linkerhand had hij Manasse, die hij rechts van hem plaatste. ¹⁴ Maar Israël kruiste zijn handen: zijn rechterhand legde hij op het hoofd van Efraïm, hoewel die de jongste was, en zijn linkerhand legde hij op het hoofd van Manasse, hoewel die de oudste was. ¹⁵ Hij zegende Jozef met deze woorden: ‘De God naar wiens wil mijn voorouders Abraham en Isaak zich richtten, de God die mijn leven lang mijn herder is geweest, ¹⁶ de engel die mij heeft bevrijd van alle onheil, hij geve deze jongens zijn zegen. Moge mijn naam door hen voortleven, en ook die van mijn voorouders Abraham en Isaak, en mogen zij zich over de hele aarde uitbreiden.’

¹⁷ Toen Jozef zag dat zijn vader zijn rechterhand op het hoofd van Efraïm had gelegd, leek hem dat verkeerd, en daarom pakte hij zijn vaders hand, om die te verplaatsen van Efraïms hoofd naar dat van Manasse. ¹⁸ ‘Niet zo, vader!’ zei Jozef. ‘Dit is de oudste, u moet uw rechterhand op zijn hoofd leggen.’ ¹⁹ Maar zijn vader wilde dat

niet. ‘Ik weet het, mijn zoon,’ zei hij, ‘ik weet het. Ook uit hem zal een volk voortkomen, ook hij zal machtig worden. Maar zijn jongere broer zal machtiger worden dan hij, en uit hem zullen tal van volken voortkomen.’ ²⁰ Zo zegende hij hen die dag met de woorden: ‘Jullie naam zal worden genoemd in de zegenwensen van de Israëlieten. Ze zullen zeggen: “Moge God u maken als Efraïm en Manasse.”’ Zo plaatste hij Efraïm vóór Manasse.

²¹ Daarna zei Israël tegen Jozef: ‘Ik zal nu spoedig sterven. Maar God zal jullie ter zijde staan en jullie laten terugkeren naar het land van je voorouders. ²² En jou geef ik meer dan je broers: een bergrug die ik de Amorieten met mijn zwaard en mijn boog afhandig heb gemaakt.’

49

¹ Daarop liet Jakob al zijn zonen bij zich roepen en zei: ‘Kom allemaal hier, dan zal ik jullie vertellen hoe het je in de toekomst zal vergaan.

² Kom hier en luister, zonen van Jakob, luister naar Israël, je vader.

³ Ruben, mijn oudste zoon ben jij, de eerste vrucht van mijn manlijke kracht, in fierheid en macht de voornaamste.

⁴ Onstuimig ben jij als het water – nee, jij zult niet de voornaamste zijn, want jij hebt je vaders bed beslapen, je vaders legerstee ontwijd. Hij heeft mijn bed beslapen!

⁵ Simeon en Levi zijn altijd samen, zij beramen niets dan geweld.

⁶ Ik wil niet deelnemen aan hun beraad, op hun bijeenkomsten wil ik niet zijn. In woede ontstoken doden zij mannen, moedwillig verlammen ze stieren.

⁷ Vervloekt zij hun grimmige woede, vervloekt hun ontembare razernij. Ik zal hen verstrooien over Jakobs volk, hen over Israël verspreiden.

⁸ Juda, jou zullen je broers bejubelen, voor jou buigt de vijand de nek, voor jou zullen mijn zonen zich buigen.

⁹ Sterk als een jonge leeuw ben jij, je verovert je prooi, mijn zoon, en keert naar je leger terug. Juda gaat liggen als een leeuw, vol majesteit vlijt hij zich neer – wie zou hem durven wekken?

¹⁰ In Juda’s handen zal de scepter blijven, tussen zijn voeten de heersersstaf, totdat hij komt die er recht op heeft, ✠

(49:10)

totdat hij komt die er recht op heeft

– Betekenis van het Hebreeuws onzeker. Ook mogelijk zijn de vertalingen: ‘totdat Silo komt’, ‘totdat hij naar Silo komt’, ‘totdat zijn heerser komt’, ‘totdat tribuut is gebracht aan hem’.

die alle volken zullen dienen.

¹¹ Aan een wijnstok bindt hij zijn ezel, aan een wingerd het jong van zijn ezelin, in wijn wast hij zijn gewaad, in druivenbloed zijn bovenkleed.

¹² Zijn ogen fonkelen door de wijn, zijn tanden zijn wit van de melk.

13 Zebulon, aan de zee zal hij wonen,
aan zijn strand de schepen ontvangen.
Zijn gebied strekt zich uit tot aan Sidon.

14 Issachar is een sterke ezel,
liggend tussen de manden.

15 Hij zag hoe weldadig de rust was
en hoe bekoorlijk het land;
er werd hem zwaar werk opgelegd,
hij boog zich en droeg zijn last.

16 Dan, hij handhaaft het recht van zijn stam
als elk van de stammen van Israël.

17 Dan, hij is een slang op de weg,
een adder op het pad;
hij bijt het paard in de hielen,
de berijder komt ten val.

18 Op uw hulp hoop ik, HEER!

19 Gad, een roversbende belaagt hem,
maar hij achtervolgt zijn belagers.

20 Aser, rijk aan de fijnste spijzen,
voedsel voor koningen brengt hij voort.

21 Naftali, een hinde in vrijheid,
die prachtige kalveren werpt.

22 Een vruchtbare wijnstok is Jozef,
een vruchtbare plant bij een bron,
met ranken die reiken tot over de muur.

23 De boogschutters, zij haatten hem,
zij tergden hem en schoten.

24 Maar zijn boog bleef gespannen,
zijn armen en handen soepel,
door de hulp van de Machtige, de Machtige van Jakob,
door de nabijheid van de Herder, de Rots van Israël,

25 door de God van je vader, de Ontzagwekkende.

Hij moge je helpen, hij moge je zegenen
met zegeningen van de hemel daar boven
en van de oervloed in de diepte,
met zegeningen van borsten en moederschoot.

26 De zegen van je vader is rijker
dan de zegen van de eeuwige bergen,
de kostelijke rijkdom van de eeuwige heuvels.
Moge die zegen op Jozef rusten,
de uitverkorene onder zijn broers.

27 Benjamin, een verscheurende wolf;
's morgens verslindt hij zijn prooi,
's avonds verdeelt hij de buit.'

28 Dit waren alle stammen van Israël, twaalf in getal, en met deze woorden gaf hun vader elk van hen een eigen zegen.

29 Toen gaf Jakob zijn zonen de volgende opdracht: 'Als ik straks met mijn voorouders verenigd word, begraaft me dan bij hen in de grot op het land van de Hethiet Efron, 30 in de grot op de akker in Machpela, dicht bij Mamre, in Kanaän, de akker die Abraham van Efron heeft gekocht omdat hij daar een eigen graf wilde hebben.

31 Daar zijn Abraham en zijn vrouw Sara begraven, daar zijn Isaak en Rebekka begraven, en daar heb ik Lea

begraven. **32** Het stuk land waarop die grot ligt, is van de Hethieten gekocht.’ **33** Na zijn zonen deze opdracht te hebben gegeven trok Jakob zijn voeten weer op het bed. Toen blies hij de laatste adem uit en werd hij verenigd met zijn voorouders.

50

1 Jozef boog zich over zijn vader heen en kuste huilend zijn gezicht. **2** Hij droeg de artsen die hij in dienst had op om zijn vader te balsemen, en zij deden wat hij hun opdroeg. **3** Het balsemen van Israël duurde veertig dagen (zo lang duurt een balseming), en de Egyptenaren beweenden hem zeventig dagen.

4 Toen de rouwperiode voorbij was, zei Jozef tegen de hovelingen van de farao: ‘Als u mij een dienst wilt bewijzen, legt u dan het volgende aan de farao voor: **5** Mijn vader heeft mij kort voordat hij stierf laten zweren dat ik hem in het graf zou leggen dat hij in Kanaän heeft laten uithouwen. Ik zou graag toestemming krijgen om mijn vader daar te gaan begraven. Daarna zal ik terugkomen.’ **6** De farao liet antwoorden: ‘Het is goed, u mag uw vader daar begraven, zoals u hem hebt gezworen.’

7 Zo ging Jozef op reis om zijn vader te begraven. Veel dienaren van de farao gingen met hem mee, alle hovelingen en alle andere vooraanstaanden van Egypte. **8** en verder Jozefs hele gezin, zijn broers en alle andere familieleden; alleen de kinderen en de schapen, geiten en runderen lieten ze in Gosen achter. **9** Er gingen ook wagens en ruiters mee, een zeer indrukwekkende stoet.

10 Bij Goren-Haätad aangekomen, ten oosten van de Jordaan, hieven ze een lange, aangrijpende rouwklacht aan. Zeven dagen lang liet Jozef om zijn vader treuren. **11** Toen de Kanaänieten die in die streek woonden het rouwbetoon in Goren-Haätad zagen, zeiden ze: ‘De Egyptenaren zijn in diepe rouw!’ Daarom wordt die plaats, die ten oosten van de Jordaan ligt, ook wel Abel-Misraïm genoemd.

12 Israëls zonen deden wat hun vader hun had opgedragen: **13** ze brachten hem naar Kanaän en begroeven hem in de grot op de akker in Machpela, dicht bij Mamre, op het stuk land dat Abraham van de Hethiet Efron had gekocht omdat hij een eigen graf wilde hebben. **14** Nadat hij zijn vader had begraven keerde Jozef terug naar Egypte, samen met zijn broers en met alle anderen die met hem waren meegegaan.

15 Nu hun vader er niet meer was, zeiden Jozefs broers tegen elkaar: ‘Als Jozef zich nu maar niet tegen ons keert en zich wreekt voor alle ellende die wij hem hebben aangedaan.’ **16** Daarom lieten ze hem de volgende boodschap brengen: ‘Voordat hij stierf heeft je vader ons opgedragen **17** je dit verzoek over te brengen: “Vergeef je broers hun schandelijke misdaad, Jozef. Ze hebben je in de ellende gestort, maar wees nu zo goed om de dienaren van de God van je vader die misdaad te vergeven.”’ Bij het horen van die woorden kon Jozef zijn tranen niet bedwingen. **18** Daarna gingen zijn broers zelf naar hem toe. Ze vielen voor hem op hun knieën en zeiden: ‘We zijn bereid je slaaf te worden.’ **19** Maar Jozef zei: ‘Wees maar niet bang. Ik kan toch Gods plaats niet innemen?’ **20** Jullie hadden kwaad tegen mij in de zin, maar God heeft dat ten goede gekeerd, om te bewerken wat er nu gebeurt: dat een groot volk in leven blijft. **21** Wees dus niet bang. Ik zal zelf voor jullie en jullie kinderen zorgen.’ Zo troostte hij hen en stelde hij hen gerust.

Jozefs dood

22 Jozef bleef in Egypte wonen, met zijn hele familie. Hij werd honderdtien jaar. **23** Hij zag Efraïms kleinkinderen nog, en ook de geboorte van de kinderen van Machir, de zoon van Manasse, maakte hij nog mee. **24** Toen hij zijn einde voelde naderen, zei hij tegen zijn broers: ‘God zal zich jullie lot aantrekken: hij zal jullie uit dit land wegleiden en je naar het land brengen dat hij onder ede aan Abraham, Isaak en Jakob heeft beloofd. **25** Zweer me dat jullie, wanneer God zich jullie lot aantrekt, mijn lichaam van hier zullen meenemen.’ **26** Jozef stierf toen hij honderdtien jaar was. Hij werd gebalsemd en in een sarcofaag gelegd, in Egypte.

Israël in Egypte onderdrukt

1

1 Dit zijn de namen van de zonen van Israël die samen met hem, Jakob, naar Egypte waren gekomen, ieder met zijn gezin: **2** Ruben, Simeon, Levi, Juda, **3** Issachar, Zebulon, Benjamin, **4** Dan, Naftali, Gad en Aser. **5** Jozef was al langer in Egypte. In totaal waren daar toen zeventig personen die rechtstreeks van Jakob afstamden. **6** Jozef en zijn broers en al hun generatiegenoten stierven, **7** maar hun nakomelingen kregen veel kinderen en zo breidden de Israëlieten zich steeds meer uit. Ze werden zo talrijk dat ze het hele land bevolkten.

8 Er kwam in Egypte een nieuwe koning aan de macht, die Jozef niet gekend had. **9** Hij zei tegen zijn volk: 'De Israëlieten zijn te sterk voor ons en te talrijk. **10** Laten we verstandig handelen en voorkomen dat dit volk nog groter wordt. Want stel dat er oorlog uitbreekt en zij zich aansluiten bij onze vijanden, de strijd tegen ons aanbinden en uit het land wegtrekken!' **11** Er werden slavendrijvers aangesteld die de Israëlieten tot zware arbeid dwongen. Ze moesten voor de farao de voorraadsteden Pitom en Raämses bouwen. **12** Maar hoe meer de Israëlieten onderdrukt werden, des te talrijker werden ze. Ze breidden zich zo sterk uit dat de Egyptenaren een afkeer van hen kregen. **13-14** Daarom beulden ze hen af en maakten ze hun het leven ondraaglijk met zwaar werk: ze moesten stenen maken van klei en op het land werken, en ze werden voortdurend mishandeld.

15 Bovendien gelastte de koning de Hebreeuwse vroedvrouwen, Sifra en Pua geheten, het volgende: **16** 'Als u de Hebreeuwse vrouwen bij de bevalling helpt, let dan goed op het geslacht van het kind. Als het een jongen is, moet u hem doden; is het een meisje, dan mag ze blijven leven.' **17** Maar de vroedvrouwen hadden ontzag voor God en deden niet wat de koning van Egypte hun had opgedragen: ze lieten de jongetjes in leven. **18** Daarom ontbood de koning de vroedvrouwen. 'Wat heeft dit te betekenen?' vroeg hij hun. 'Waarom laat u de jongens in leven?' **19** De vroedvrouwen antwoordden de farao: 'De Hebreeuwse vrouwen zijn anders dan de Egyptische: ze zijn zo sterk dat ze hun kind al gebaard hebben voordat de vroedvrouw er is.' **20** God zegende het werk van de vroedvrouwen, zodat het volk zich sterk uitbreidde. **21** En omdat de vroedvrouwen ontzag voor God hadden, schonk hij ook aan hen nakomelingen. **22** Toen gaf de farao aan heel zijn volk het bevel om alle Hebreeuwse jongens die geboren werden in de Nijl te gooien; de meisjes mochten in leven blijven.

De geboorte van Mozes; zijn vlucht naar Midjan

2

1 Een man uit de stam Levi trouwde met een vrouw uit diezelfde stam. **2** Zij werd zwanger en bracht een zoon ter wereld. Het was een mooi kind en ze hield het verborgen, drie maanden lang. **3** Toen ze geen kans zag haar zoon nog langer verborgen te houden, nam ze een mand van papyrus, bestreek die met pek en teer, legde het kind erin en zette de mand tussen het riet langs de oever van de Nijl. **4** De zuster van het kind ging een eind verderop staan, om te zien wat er met hem zou gebeuren.

5 Even later kwam de dochter van de farao naar de Nijl om te baden, terwijl haar dienaressen langs de rivier heen en weer liepen. Zij ontdekte de mand tussen het riet en liet die door een van haar slavinnen halen. **6** Ze maakte de mand open en zag daarin het kind. Het jongetje huilde, en vol medelijden zei ze: 'Dat moet een Hebreeuws kind zijn.' **7** Toen kwam de zuster van het kind haar vragen: 'Zal ik bij de Hebreeuwse vrouwen een voedster gaan zoeken om het kind voor u te voeden?' **8** 'Ja, doe dat maar,' antwoordde de dochter van de farao, waarop het meisje de moeder van het kind ging halen. **9** De dochter van de farao zei tegen de vrouw: 'Neem dit kind mee en voed het voor me. Ik zal u ervoor betalen.' De vrouw nam het kind mee en voedde het. **10** Toen het groot genoeg was, bracht ze het naar de dochter van de farao. Deze nam het kind aan als haar eigen zoon. Ze noemde hem Mozes, 'want,' zei ze, 'ik heb hem uit het water gehaald.'

11 Toen Mozes volwassen geworden was, zocht hij op een dag de mensen van zijn volk op. Hij zag welke zware dwangarbeid ze verrichtten en was er getuige van dat een Hebreeër, een volksgenoot van hem, door een Egyptenaar werd geslagen. **12** Hij keek om zich heen, en toen hij zag dat er niemand in de buurt was sloeg hij de Egyptenaar dood; hij verborg hem onder het zand. **13** De dag daarop zag hij hoe twee Hebreeuwse mannen met elkaar op de vuist gingen. 'Waarom sla je iemand van je eigen volk?' vroeg hij aan de man die begonnen was. **14** Maar die antwoordde: 'Wie heeft jou als leider en rechter over ons aangesteld? Wou je mij soms ook doodslaan, net als die Egyptenaar?' Mozes schrok, hij dacht: Dan is het

dus toch bekend geworden! **15** Toen de farao ervan hoorde, wilde hij Mozes laten doden. Daarom vluchtte Mozes voor de farao.

Zo kwam hij in Midjan terecht, en daar ging hij bij een put zitten. **16** De priester van Midjan had zeven dochters. Zij kwamen daar water putten en vulden de drinkbakken om de schapen en geiten van hun vader te drinken te geven. **17** Maar er kwamen ook herders, die hen wilden weggagen. Daarop schoot Mozes hun te hulp en gaf het vee te drinken. **18** Toen ze thuiskwamen, vroeg hun vader, Reüel, hoe het kwam dat ze die dag zo snel terug waren. **19** ‘Er was een Egyptenaar die ons te hulp kwam tegen de herders,’ antwoordden ze, ‘en hij heeft ook water voor ons geput en de dieren te drinken gegeven.’ **20** ‘En waar is hij nu?’ vroeg hun vader. ‘Waarom hebben jullie die man daar achtergelaten? Nodig hem uit om te komen eten.’ **21** Mozes liet zich overhalen om bij die man te blijven, en deze gaf hem zijn dochter Sippora tot vrouw. **22** Zij bracht een zoon ter wereld, en Mozes noemde hem Gersom, ‘want,’ zei hij, ‘ik ben een vreemdeling geworden, ik woon in een land dat ik niet ken.’

Mozes geroepen

23 Jaren gingen voorbij, en de koning van Egypte stierf. Maar de Israëlieten gingen nog altijd onder dwangarbeid gebukt. Ze klaagden luid en hun hulpgeroep steeg op naar God. **24** God hoorde hun jammerkreten en dacht aan het verbond dat hij met Abraham, Isaak en Jakob had gesloten. **25** Hij zag hoe de Israëlieten leden en trok zich hun lot aan.

3

1 Mozes was gewoon de schapen en geiten van zijn schoonvader Jetro, de Midjanitische priester, te weiden. Eens dreef hij de kudde tot voorbij het steppeland, en zo kwam hij bij de Horeb, de berg van God. **2** Daar verscheen de engel van de HEER aan hem in een vuur dat uit een doornstruik opvlamde. Mozes zag dat de struik in brand stond en toch niet door het vuur werd verteerd. **3** Hoe kan het dat die struik niet verbrand? dacht hij. Ik ga dat wonderlijke verschijnsel eens van dichtbij bekijken. **4** Maar toen de HEER zag dat Mozes dat ging doen, riep hij hem vanuit de struik: ‘Mozes! Mozes!’ ‘Ik luister,’ antwoordde Mozes. **5** ‘Kom niet dichtbij,’ waarschuwde de HEER, ‘en trek je sandalen uit, want de grond waarop je staat, is heilig. **6** Ik ben de God van je vader, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob.’ Mozes bedekte zijn gezicht, want hij durfde niet naar God te kijken.

7 De HEER zei: ‘Ik heb gezien hoe ellendig mijn volk er in Egypte aan toe is, ik heb hun jammerklachten over hun onderdrukkers gehoord, ik weet hoe ze lijden. **8** Daarom ben ik afgedaald om hen uit de macht van de Egyptenaren te bevrijden, en om hen uit Egypte naar een mooi en uitgestrekt land te brengen, een land dat overvloeit van melk en honing, het gebied van de Kanaänieten, de Hethieten, Amorieten, Perizzieten, Chiwwieten en Jebusieten. **9** De jammerklacht van de Israëlieten is tot mij doorgedrongen en ik heb gezien hoe wreed de Egyptenaren hen onderdrukken. **10** Daarom stuur ik jou nu naar de farao: jij moet mijn volk, de Israëlieten, uit Egypte wegleiden.’

11 Mozes zei: ‘Maar wie ben ik dat ik naar de farao zou gaan en de Israëlieten uit Egypte zou leiden?’ **12** God antwoordde: ‘Ik zal bij je zijn. En dit zal voor jou het teken zijn dat ik je heb gestuurd: als je het volk uit Egypte hebt weggeleid, zullen jullie God bij deze berg vereren.’

13 Maar Mozes zei: ‘Stel dat ik naar de Israëlieten ga en tegen hen zeg dat de God van hun voorouders mij gestuurd heeft, en ze vragen: “Wat is de naam van die God?” Wat moet ik dan zeggen?’ **14** Toen antwoordde God hem: ‘Ik ben die er zijn zal. Zeg daarom tegen de Israëlieten: “IK ZAL ER ZIJN”*

(3: 14-15) IK ZAL ER ZIJN [...] De HEER – De naam HEER is een weergave van de godsnaam JHWH, die hier opgevat wordt als een vorm van het werkwoord *haja*, ‘zijn’ (‘Hij zal er zijn’).

heeft mij naar u toe gestuurd.” **15** Ook zei hij tegen Mozes: ‘Zeg tegen hen: “De HEER heeft mij gestuurd, de God van uw voorouders, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob. En hij heeft gezegd: “Zo wil ik voor altijd heten, met die naam wil ik worden aangeropen door alle komende generaties.”’ **16** Laat de oudsten van Israël bij elkaar komen en zeg tegen hen: “De HEER, de God van uw voorouders, is aan mij verschenen, de God van Abraham, Isaak en Jakob, en hij heeft gezegd: ‘Ik heb gezien wat jullie in Egypte wordt aangedaan en ik heb mij jullie lot aangetrokken. **17** Ik heb besloten om jullie uit de ellende in Egypte weg te halen en je naar een land te brengen dat overvloeit van melk en honing, het gebied van de Kanaänieten, de Hethieten, Amorieten, Perizzieten, Chiwwieten en Jebusieten.”’ **18** Je zult bij de oudsten van Israël gehoor vinden, en dan moet je samen met hen naar de koning van Egypte gaan. Zeg hem dat de HEER, de God van de Hebreëen, naar jullie toe gekomen is, en vraag hem

toestemming om drie dagreizen ver de woestijn in te trekken om de HEER, jullie God, offers te brengen. **19** Ik weet dat de koning jullie dat niet zal toestaan, tenzij hij daartoe met harde hand wordt gedwongen. **20** Daarom zal ik met krachtige hand ingrijpen en Egypte straffen, ik zal er wonderbaarlijke daden verrichten, en dan zal hij jullie laten gaan. **21** Ik zal ervoor zorgen dat de Egyptenaren jullie goedgezind zijn: mijn volk zal niet met lege handen vertrekken. **22** Alle vrouwen moeten aan hun buurvrouw en aan de vrouwen die bij hen in huis wonen, zilveren en gouden sieraden en ook kleren vragen. Die moeten jullie je zonen en dochters laten dragen. Zo zullen jullie de Egyptenaren beroven.'

4

1 Weer maakte Mozes bezwaar. 'Ze zullen me vast niet geloven en niet naar me luisteren,' zei hij. 'Ze zullen zeggen: "De HEER is helemaal niet aan jou verschenen."' **2** De HEER vroeg: 'Wat heb je daar in je hand?' 'Een staf,' antwoordde Mozes. **3** 'Gooi hem op de grond,' beval de HEER, en toen Mozes dat deed, veranderde de staf in een slang. Mozes deinsde achteruit, **4** maar de HEER zei tegen hem: 'Grijp de slang bij zijn staart.' Toen Mozes dat deed, veranderde in zijn hand de slang weer in een staf. **5** De HEER zei: 'Hierdoor zullen ze geloven dat de HEER, de God van hun voorouders, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob, aan jou verschenen is.' **6** Ook zei hij: 'Steek je hand eens in je kleed.' Mozes deed dat, en toen hij zijn hand er weer uit trok, zat die onder de uitslag, hij was sneeuwwit. **7** 'Steek je hand nog eens in je kleed,' zei de HEER. Mozes deed het en toen hij zijn hand er opnieuw uit trok, zag die er weer net zo uit als de rest van zijn huid. **8** 'Als ze je niet geloven en zich niet door het eerste wonderteken laten overtuigen,' zei de HEER, 'dan zullen ze zich wel laten overtuigen door het tweede. **9** Maar zijn ze door geen van deze beide wonderen te overtuigen en blijven ze weigeren naar je te luisteren, dan moet je water uit de Nijl scheppen en dat over het land uitgieten; het water zal op het droge in bloed veranderen.'

10 Maar Mozes antwoordde: 'Neemt u mij niet kwalijk, Heer, maar ik ben geen goed spreker. Dat is altijd al zo geweest, en daar is geen verandering in gekomen nu u tegen mij, uw dienaar, gesproken hebt. Ik kan nooit de juiste woorden vinden.' **11** De HEER zei: 'Wie heeft de mens een mond gegeven? Wie maakt iemand stom of doof, ziende of blind? Wie anders dan ik, de HEER? **12** Ga nu, ik zal bij je zijn als je moet spreken en je de woorden in de mond leggen.'

13 Maar Mozes hield vol: 'Neemt u mij niet kwalijk, Heer, stuur toch iemand anders, wie u maar wilt.' **14** Nu werd de HEER kwaad op Mozes. 'Je hebt toch een broer, de Leviet Aäron!' zei hij. 'Ik weet dat hij welbespraakt is. Hij is al naar je onderweg en zal blij zijn je te zien. **15** Vertel jij hem wat hij moet zeggen. Ik zal bij jullie zijn als je moet spreken en jullie ingeven wat je moet doen. **16** Hij zal in jouw plaats het volk toespreken: hij zal jouw mond zijn, jij zult zijn god zijn. **17** En neem je staf in de hand, want daarmee moet je de wonderen doen.'

18 Mozes ging terug naar zijn schoonvader Jetro en zei tegen hem: 'Ik zou graag teruggaan naar Egypte, om te zien of de mensen van mijn volk nog in leven zijn.' 'Ga in vrede,' antwoordde Jetro. **19** De HEER zei Mozes nog in Midjan dat hij veilig naar Egypte kon terugkeren, aangezien iedereen die hem naar het leven had gestaan gestorven was. **20** Mozes zette zijn vrouw en kinderen op een ezel en ging op weg, terug naar Egypte. De staf van God hield hij in zijn hand. **21** Toen zei de HEER tegen Mozes: 'Nu je teruggaat naar Egypte, moeten jullie daar de farao alle wonderen laten zien waartoe ik je de macht heb gegeven. Ik zal ervoor zorgen dat hij hardnekkig weigert het volk te laten gaan. **22** En dan moet jij tegen de farao zeggen: "Dit zegt de HEER: Israël is mijn zoon, mijn eerstgeboren zoon. **23** Ik heb je bevolen mijn zoon te laten gaan om mij te vereren, maar dat heb je geweigerd. Daarom zal ik je eerstgeboren zoon doden.'"

24 Onderweg, toen Mozes en de zijnen ergens overnachtten, kwam de HEER op hem af en probeerde hem te doden. **25** Sippora pakte een scherpe steen, sneed de voorhuid van haar zoon weg en raakte daarmee Mozes' voeten aan, terwijl ze zei: 'Een bloedbruidegom ben jij voor mij.' **26** (Ze noemde hem toen 'bloedbruidegom' vanwege die besnijdenis.) Toen liet de HEER hem met rust.

27 De HEER had tegen Aäron gezegd: 'Ga de woestijn in, Mozes tegemoet.' Aäron was op weg gegaan en ontmoette Mozes bij de berg van God. Hij kuste hem **28** en Mozes vertelde Aäron wat de HEER hem had opgedragen: wat hij moest zeggen en welke wonderen hij moest doen. **29** Toen gingen Mozes en Aäron samen naar Egypte en daar riepen ze de oudsten van Israël bij elkaar. **30** Aäron herhaalde woord voor woord wat de HEER tegen Mozes gezegd had, en liet het volk de wonderen zien. **31** De Israëlieten werden hierdoor overtuigd; toen ze hoorden dat de HEER oog had gekregen voor hun ellende, knielden ze en bogen ze zich diep neer.

Mozes en Aäron voor de farao; de onderdrukking verzwaard

5

1 Hierna gingen Mozes en Aäron naar de farao, en ze zeiden tegen hem: ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël: Laat mijn volk gaan, om in de woestijn ter ere van mij een feest te vieren.’ **2** ‘Wie is die HEER, dat ik hem zou gehoorzamen?’ vroeg de farao. ‘Waarom zou ik de Israëlieten laten gaan? Ik ken de HEER niet en de Israëlieten laat ik niet gaan.’ **3** Ze zeiden: ‘De God van de Hebreëen is naar ons toe gekomen. Sta ons toe drie dagreizen ver de woestijn in te trekken om de HEER, onze God, daar offers te brengen. Anders treft hij ons met de pest of met het zwaard.’ **4** Maar de koning van Egypte zei: ‘Mozes en Aäron, hoe durft u het volk van zijn werk af te houden? Vooruit, aan het werk!’ **5** En hij voegde eraan toe: ‘Dat volk is nu al veel te talrijk, en dan wilt u ook nog dat ze ophouden met werken!’

6 Nog diezelfde dag gaf de farao zijn slavendrijvers en de opzichters dit bevel: **7** ‘Jullie mogen het volk geen stro meer geven om stenen te maken, zoals jullie tot nu toe deden; voortaan moeten ze zelf stro gaan zoeken. **8** Maar eis wel evenveel stenen van hen als altijd, het mag er niet één minder zijn. Ze zijn lui! Daarom roepen ze dat ze hun God offers willen gaan brengen. **9** Ze moeten harder aan het werk gezet worden, dan hebben ze geen tijd meer om naar zulke verzinsels te luisteren.’

10 De slavendrijvers en opzichters brachten aan het volk over wat de farao had gezegd: dat hij hun voortaan geen stro meer gaf, **11** en dat ze zelf stro moesten zien te vinden maar geen steen minder mochten afleveren. **12** Daarop zwermde de Israëlieten over heel Egypte uit om stoppels te zoeken ter vervanging van het stro. **13** En de slavendrijvers joegen hen op en eisten dat ze iedere dag evenveel werk zouden afleveren als toen ze het stro nog kregen. **14** De Israëlitische opzichters die door de slavendrijvers van de farao over het volk waren aangesteld, werden afgeranseld; zij kregen te horen dat ze de laatste dagen niet hetzelfde aantal stenen hadden afgeleverd als tevoren. **15** Ze klaagden hun nood bij de farao. ‘Waarom behandelt u uw dienaren zo?’ zeiden ze. **16** ‘We krijgen geen stro meer, en toch worden we gedwongen om stenen te maken. En wij worden afgeranseld, terwijl de schuld bij uw volk ligt.’ **17** Maar de farao antwoordde: ‘Lui zijn jullie, alleen maar lui! Daarom willen jullie offers aan de HEER gaan brengen. **18** Vooruit, onmiddellijk aan het werk! Jullie krijgen geen stro, en jullie leveren hetzelfde aantal stenen.’

19 De Israëlitische opzichters beseften hoe slecht zij ervoor stonden, nu de farao zelf tegen hen had gezegd dat de dagelijkse hoeveelheid stenen die ze moesten afleveren niet verminderd werd. **20** Toen ze het paleis uit kwamen troffen ze Mozes en Aäron aan, die op hen stonden te wachten. **21** ‘Moge de HEER u hiervoor straffen!’ zeiden de opzichters tegen hen. ‘U hebt ons bij de farao en zijn dienaren een slechte naam bezorgd. U hebt hun een zwaard in handen gegeven om ons te doden.’

22 Toen wendde Mozes zich opnieuw tot de HEER en zei: ‘Heer, waarom behandelt u dit volk zo slecht? Waarom hebt u mij hierheen gestuurd? **23** Vanaf het moment dat ik bij de farao ben gekomen en hem in uw naam heb toegesproken, wordt het volk nog slechter door hem behandeld. U hebt uw volk niet bevrijd – integendeel!’

6

1 Maar de HEER antwoordde hem: ‘Nu zul je zien wat ik de farao ga aandoen: ik zal hem met harde hand dwingen mijn volk te laten gaan, hij zal het zelfs uit zijn land weggagen.’*

(6: 1-30) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 5:24-6:29.

Mozes opnieuw geroepen

2 God zei tegen Mozes: ‘Ik ben de HEER. **3** Ik ben aan Abraham, Isaak en Jakob verschenen als God, de Ontzagwekkende, maar mijn naam HEER heb ik niet aan hen bekendgemaakt. **4** Ik heb met hen mijn verbond gesloten en Kanaän aan hen beloofd, het land waarin zij als vreemdeling hebben gewoond. **5** Ik heb het gejammer van de Israëlieten over de slavenarbeid die hun door de Egyptenaren is opgelegd gehoord, en dat heeft mij aan die belofte herinnerd. **6** Daarom moet je dit tegen hen zeggen: “Ik ben de HEER. Ik zal de last die de Egyptenaren jullie opleggen van je afnemen, ik zal jullie uit je slavenbestaan bevrijden. Met opgeheven arm zal ik jullie verlossen en de Egyptenaren zwaar straffen. **7** Ik zal jullie aannemen als mijn volk, en ik zal jullie God zijn. En jullie zullen inzien dat ik, de HEER, jullie God ben, die jullie bevrijdt van de last die je door de Egyptenaren is opgelegd. **8** Ik zal jullie naar het land brengen dat ik onder ede aan Abraham, Isaak en Jakob beloofd heb; dat land zal ik jullie in bezit geven. Ik ben de HEER.”’ **9** Mozes bracht dit aan de Israëlieten over, maar ze wilden niet naar hem luisteren, moedeloos als ze waren door de zware dwangarbeid.

10 Toen zei de HEER tegen Mozes: 11 ‘Ga naar de farao, de koning van Egypte, en zeg hem dat hij de Israëlieten uit zijn land moet laten vertrekken.’ 12 Maar Mozes antwoordde: ‘Als de Israëlieten al niet naar me luisteren, zal de farao dat dan wel doen? Ik kom immers moeilijk uit mijn woorden.’

13 Mozes en Aäron waren het tot wie de HEER zich richtte; zij werden door hem afgevaardigd naar de Israëlieten en naar de farao, de koning van Egypte, om de Israëlieten uit Egypte weg te leiden.

14 Hier volgen de familiehoofden van het geslacht waaruit zij stamden. Zonen van Ruben, Israëls eerstgeborene: Chanoch, Pallu, Chesron en Karmi. Dit waren de families die van Ruben afstamden. 15 Zonen van Simeon: Jemuël, Jamin, Ohad, Jachin, Sochar en Saul, de zoon van een Kanaänitische. Dit waren de families die van Simeon afstamden.

16 En hier volgen de namen van de zonen van Levi, in volgorde van geboorte: Gerson, Kehat en Merari. Levi werd honderdzevenendertig jaar. 17 Zonen van Gerson: Libni en Simi, elk hoofd van een familie. 18 Zonen van Kehat: Amram, Jishar, Chebron en Uzziël. Kehat werd honderddrieëndertig jaar. 19 Zonen van Merari: Machli en Musi. Dit waren de families die van Levi afstamden, in volgorde van geboorte van de familiehoofden. 20 Amram trouwde met Jochebed, een zuster van zijn vader. Zij baarde hem Aäron en Mozes. Amram werd honderdzevenendertig jaar. 21 Zonen van Jishar: Korach, Nefeg en Zichri. 22 Zonen van Uzziël: Misaël, Elsafan en Sitri. 23 Aäron trouwde met Eliseba, die een dochter was van Amminadab en een zuster van Nachson. Zij baarde hem Nadab, Abihu, Eleazar en Itamar. 24 Zonen van Korach: Assir, Elkana en Abiasaf. Dit waren de families die van Korach afstamden. 25 Aärons zoon Eleazar trouwde met een dochter van Putiël, en zij baarde hem Pinechas. Dit waren de hoofden van de families van het geslacht Levi.

26 Deze Aäron en Mozes waren het aan wie de HEER de opdracht gaf om de Israëlieten, in groepen geordend, uit Egypte te leiden. 27 Deze Mozes en Aäron waren het die de farao, de koning van Egypte, toestemming vroegen om de Israëlieten uit zijn land weg te leiden.

28 Toen de HEER zich in Egypte tot Mozes richtte, 29 zei hij: ‘Ik ben de HEER. Alles wat ik tegen je zeg, moet je overbrengen aan de farao, de koning van Egypte.’ 30 Mozes antwoordde: ‘Ik kom zo moeilijk uit mijn woorden, de farao zal niet naar me luisteren.’

7

1 Maar de HEER zei: ‘Ik zal ervoor zorgen dat jij als een god voor de farao staat, en je broer Aäron zal je profeet zijn. 2 Jij moet Aäron alles zeggen wat ik je opdraag, en hij moet het woord voeren en de farao vragen de Israëlieten uit zijn land te laten vertrekken. 3 Ik zal ervoor zorgen dat de farao hardnekkig weigert, en ik zal in Egypte veel tekenen en wonderen verrichten. 4 Ook dan zal de farao niet naar jullie luisteren. Daarom zal ik de Egyptenaren mijn macht laten voelen en hen zwaar straffen, en ik zal mijn volk, de Israëlieten, in groepen geordend uit Egypte leiden. 5 De Egyptenaren zullen beseffen dat ik de HEER ben, als ik mij tegen hen keer en de Israëlieten bij hen weg leid.’

6 Mozes en Aäron deden alles wat de HEER hun opdroeg. 7 Mozes was tachtig jaar en Aäron drieëntachtig toen zij zich tot de farao richtten.

Egypte getroffen door plagen

8 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: 9 ‘Als de farao jullie om een wonder vraagt, moet jij, Mozes, tegen Aäron zeggen dat hij voor de ogen van de farao zijn staf op de grond gooit; die staf zal dan een grote slang worden.’ 10 Mozes en Aäron gingen naar de farao en deden wat de HEER hun had opgedragen. Voor de ogen van de farao en zijn hovelingen gooide Aäron zijn staf op de grond, en de staf veranderde in een slang. 11 De farao liet op zijn beurt de geleerden en tovenaars komen, en deze Egyptische magiërs bereikten met hun toverformules hetzelfde. 12 Ieder gooide zijn staf neer, en elke staf veranderde in een slang. Maar de staf van Aäron verslond alle andere staven. 13 Toch bleef de farao onverzettelijk, hij wilde niet naar Mozes en Aäron luisteren, zoals de HEER gezegd had.

14 De HEER zei tegen Mozes: ‘De farao blijft hardnekkig weigeren het volk te laten gaan. 15 Ga morgenochtend naar hem toe, wanneer hij naar de rivier gaat. Wacht hem daar op, aan de oever van de Nijl, met in je hand de staf die in een slang veranderde. 16 Je moet het volgende tegen de farao zeggen: “De HEER, de God van de Hebreëen, heeft mij naar u toe gestuurd om te zeggen: ‘Laat mijn volk gaan om mij in de woestijn te vereren.’ Tot nu toe hebt u niet willen luisteren. 17 Daarom – zo zegt de HEER – zal hij u laten zien wie hij is. Ik zal met deze staf op het water van de Nijl slaan, en dat zal dan in bloed veranderen.

18 De vissen gaan dood en de rivier zal zo gaan stinken dat de Egyptenaren het wel zullen laten nog van het water te drinken.”

19 Toen zei de HEER tegen Mozes: ‘Zeg tegen Aäron dat hij zijn staf geheven houdt boven het water van Egypte, boven rivieren, kanalen en moerassen, boven elke plaats waar water is. Overal in Egypte zal het water dan in bloed veranderen, tot in de houten en stenen waterbakken toe.’ 20 Mozes en Aäron deden wat de HEER hun opdroeg. Voor de ogen van de farao en zijn hovelingen hield Aäron zijn staf geheven boven de Nijl en sloeg ermee op het water, en toen veranderde het Nijlwater in bloed. 21 De vissen gingen dood en de rivier stonk zo dat de Egyptenaren er niet meer uit konden drinken. Overal in Egypte was bloed. 22 Maar de Egyptische magiërs bereikten met hun toverformules hetzelfde. Daarom bleef de farao onverzettelijk, hij wilde niet naar Mozes en Aäron luisteren, zoals de HEER gezegd had. 23 Ook dit teken bracht hem niet tot andere gedachten, hij keerde zich om en ging terug naar zijn paleis. 24 Omdat de Egyptenaren het water uit de Nijl niet meer konden drinken, moesten ze in de omgeving van de Nijl naar drinkwater graven. 25 Zeven dagen duurde de plaag waarmee de HEER de Nijl had getroffen.

26 De HEER zei tegen Mozes: ‘Ga naar de farao en zeg tegen hem: “Dit zegt de HEER: Laat mijn volk gaan om mij te vereren.”*

(7: 26-29) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 8:1-4.

27 Weigert u dat, dan straf ik uw hele rijk met een kikkerplaag. 28 De Nijl zal wemelen van de kikkers; ze zullen uit het water komen en uw paleis binnendringen, tot in uw slaapkamer en uw bed toe, en ze komen in de huizen van uw hovelingen en van uw hele volk, zelfs in uw ovens en baktroggen. 29 Ze zullen ook op u en op uw volk en uw hovelingen springen.”

8

1 Toen zei de HEER tegen Mozes: ‘Zeg tegen Aäron dat hij zijn staf geheven houdt boven de rivieren, kanalen en moerassen om overal in Egypte kikkers te voorschijn te laten komen.’*

(8: 1-28) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 8:5-32.

2 Toen Aäron zijn arm boven het water hield, kwamen er kikkers uit; heel Egypte werd eronder bedolven. 3 Maar de magiërs bereikten met hun toverformules hetzelfde: ook zij lieten overal in het land kikkers te voorschijn komen.

4 Toen ontbood de farao Mozes en Aäron. ‘Bid tot de HEER dat hij mij en mijn volk van die kikkers verlost,’ zei hij, ‘dan zal ik het volk laten gaan om de HEER offers te brengen.’ 5 Mozes antwoordde: ‘Het is aan u te bepalen wanneer ik de HEER moet vragen om u, uw hovelingen en uw volk van de kikkers te bevrijden en ze uit de huizen te laten verdwijnen, zodat er alleen in de Nijl nog kikkers overblijven.’ 6 ‘Morgen,’ zei de farao. ‘Zoals u wilt,’ antwoordde Mozes. ‘Dan zult u beseffen dat er niemand is als de HEER, onze God, 7 want de kikkers zullen uit uw paleis en uit de huizen van uw hovelingen en uw volk verdwijnen, en er zullen alleen in de Nijl nog kikkers overblijven.’ 8 Hierop verlieten Mozes en Aäron het paleis. Mozes riep de HEER aan en smeekte hem de farao van de kikkerplaag te verlossen. 9 En de HEER deed wat Mozes vroeg: overal in de huizen, op de binnenplaatsen en op de akkers gingen de kikkers dood. 10 Ze werden bijeengeraapt en op hopen gegooid, het hele land stonk ervan. 11 Toen de farao merkte dat het onheil geweken was, weigerde hij weer hardnekkig naar Mozes en Aäron te luisteren, zoals de HEER gezegd had.

12 De HEER zei tegen Mozes: ‘Zeg tegen Aäron dat hij met zijn staf op de grond moet slaan, dan zal in heel Egypte het stof veranderen in muggen.’ 13 Zo gebeurde het. Aäron sloeg met zijn staf op de grond, en meteen zaten er muggen op mens en dier; in heel Egypte veranderde het stof in muggen. 14 De magiërs probeerden met hun toverformules ook muggen te voorschijn te brengen, maar zij slaagden daar niet in. Omdat alle mensen en dieren onder de muggen zaten, 15 zeiden de magiërs tegen de farao: ‘Hier moet een god de hand in hebben!’ Maar de farao bleef onverzettelijk, hij wilde niet naar Mozes en Aäron luisteren, zoals de HEER gezegd had.

16 De HEER zei tegen Mozes: ‘Wacht de farao morgen in alle vroegte op wanneer hij naar de rivier gaat, en zeg tegen hem: “Dit zegt de HEER: Laat mijn volk gaan om mij te vereren. 17 Wilt u mijn volk niet laten gaan, dan stuur ik steekvliegen af op u en op uw hovelingen, uw volk en uw huizen. In de huizen van de

Egyptenaren en waar ze maar gaan of staan, zal het wemelen van de steekvliegen. **18** Maar ik zal die dag een uitzondering maken voor Gosen, het gebied waar mijn volk woont, daar zullen de steekvliegen niet komen. Zo zal ik u doen beseffen dat ik, de HEER, aanwezig ben in uw land. **19** Ik zal mijn volk vrijwaren voor de plaag die uw volk te wachten staat. Dit wonder zal morgen gebeuren.” **20** De HEER deed wat hij had gezegd: hele zwermen steekvliegen drongen het paleis van de farao en de huizen van zijn hovelingen binnen, en overal in het land richtten ze zware schade aan.

21 Toen ontbood de farao Mozes en Aäron. ‘Goed,’ zei hij, ‘ga uw God maar offers brengen, maar blijf in mijn land.’ **22** ‘Dat is onmogelijk,’ zei Mozes. ‘De offers die wij de HEER, onze God, moeten brengen, zullen de Egyptenaren weezinwekkend vinden. Als we in hun bijzijn dergelijke offers brengen, stenigen ze ons nog!’ **23** Sta ons toe om drie dagreizen ver de woestijn in te trekken om daar aan de HEER, onze God, offers te brengen, zoals hij ons heeft opgedragen.’ **24** ‘Ik laat u gaan,’ zei de farao, ‘dan kunt u de HEER, uw God, in de woestijn offers brengen. Alleen, u mag niet te ver weg gaan. En bid voor mij.’ **25** Mozes antwoordde: ‘Zodra ik bij u weg ben zal ik tot de HEER bidden, en morgen zullen de steekvliegen dan bij u, uw hovelingen en uw volk verdwenen zijn. Maar bedriegt u ons niet nog een keer en weiger niet het volk te laten gaan om de HEER offers te brengen.’ **26** Zodra Mozes het paleis uit was, bad hij tot de HEER. **27** En de HEER deed wat Mozes vroeg: de steekvliegen verdwenen bij de farao, zijn hovelingen en zijn volk; niet één bleef er over. **28** Toch weigerde de farao ook dit keer hardnekkig het volk te laten gaan.

9

1 De HEER zei tegen Mozes: ‘Ga naar de farao en zeg tegen hem: “Dit zegt de HEER, de God van de Hebreëen: Laat mijn volk gaan om mij te vereren. **2** Weigert u dat en houdt u hen nog langer vast, **3** dan zal de HEER in alle hevigheid de pest laten uitbreken onder uw vee, onder de paarden, ezels, kamelen, runderen, schapen en geiten. **4** De HEER zal onderscheid maken tussen het vee van de Israëlieten en dat van de Egyptenaren: de Israëlieten zullen geen enkel dier verliezen. **5** De HEER heeft het tijdstip al vastgesteld: morgen zal hij Egypte met deze plaag treffen.”’ **6** De volgende dag deed de HEER wat hij had gezegd. Al het vee van de Egyptenaren stierf, maar de Israëlieten verloren geen enkel dier. **7** De farao liet navraag doen en kreeg te horen dat er bij de Israëlieten niet één dier gestorven was. Toch bleef hij hardnekkig weigeren het volk te laten gaan.

8 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: ‘Neem allebei een handvol as uit een oven, en laat Mozes dat dan voor de ogen van de farao in de lucht gooien. **9** Overal in Egypte zal het als fijn stof neerduwelen en bij mens en dier ontstekingen veroorzaken waardoor ze etterende puisten krijgen.’ **10** Dus haalden ze as uit een oven en dienden zich bij de farao aan. Toen Mozes de as in de lucht wierp, kwamen mensen en dieren onder de etterende puisten te zitten. **11** De magiërs konden zich tegenover Mozes niet staande houden, want ook zij kregen ontstekingen, net als de andere Egyptenaren. **12** Maar de HEER zorgde ervoor dat de farao hardnekkig bleef weigeren naar Mozes en Aäron te luisteren, zoals hij tegen Mozes gezegd had.

13 De HEER zei tegen Mozes: ‘Wacht de farao morgen in alle vroegte op en zeg tegen hem: “Dit zegt de HEER, de God van de Hebreëen: Laat mijn volk gaan om mij te vereren. **14** Dit keer tref ik uzelf, uw hovelingen en uw volk met mijn zwaarste plaag, dan zult u beseffen dat er op de hele aarde niemand is als ik. **15** Ik had mijn hand allang naar u en uw volk kunnen uitstrekken en u met de pest kunnen treffen, dan was u al van de aarde weggevaagd. **16** Maar ik heb u alleen in leven gelaten om u mijn macht te tonen en om iedereen op aarde te laten weten wie ik ben. **17** Als u mijn volk nog langer dwarsboomt en het niet laat gaan, **18** zal ik het morgen om deze tijd in Egypte zo zwaar laten hagelen als het nooit eerder heeft gedaan, vanaf de dag dat Egypte ontstaan is tot nu toe. **19** Laat daarom uw vee en alles wat er verder nog buiten is in veiligheid brengen, want alles wat buiten blijft, mens of dier, wordt door de hagel getroffen en komt om.”’ **20** Sommige hovelingen van de farao namen de woorden van de HEER ernstig en brachten hun slaven en vee binnen in veiligheid. **21** Anderen sloegen er geen acht op en lieten hun slaven en vee buiten.

22 Toen zei de HEER tegen Mozes: ‘Strek je arm uit naar de hemel, dan gaat het in heel Egypte hagelen, op mensen, dieren en planten.’ **23** Mozes hief zijn staf naar de hemel, en toen liet de HEER het donderen en hagelen. Er schoot vuur naar de aarde, en de HEER liet de hagel op Egypte neerkletteren. **24** Zo’n zware hagelbui, waarbij onophoudelijk de bliksem flitste, was er in Egypte nooit eerder gevallen, zolang het volk bestond. **25** Overal in Egypte sloeg de hagel neer op alles wat buiten was, op mensen, dieren en planten; zelfs de bomen werden vernield. **26** Alleen in Gosen, het gebied waar de Israëlieten woonden, hagelde het niet.

27 Toen ontbood de farao Mozes en Aäron en zei: ‘Ditmaal erken ik dat ik gezondigd heb. De HEER staat in zijn recht, de schuld ligt bij mij en mijn volk. 28 Bid tot de HEER dat hij een eind maakt aan die vreselijke donder en hagel. Dan laat ik jullie gaan en hoeven jullie hier niet langer te blijven.’ 29 Mozes antwoordde: ‘Zodra ik de stad uit ben, zal ik mijn handen opheffen naar de HEER. De donder en de hagel zullen ophouden, zodat u beseft dat de aarde aan de HEER toebehoort. 30 Maar ik weet dat u en uw hovelingen nog steeds geen ontzag hebben voor God, de HEER.’ 31 (Het vlas en de gerst waren kapotgeslagen, want de gerst stond al in de aar en het vlas in de knop. 32 Maar de tarwe en de spelt werden niet vernield, want die rijpen later.) 33 Mozes verliet het paleis en zodra hij de stad uit was, hief hij zijn handen op naar de HEER, en toen hielden de donder en de hagel op, en stortte de regen niet langer neer. 34 Toen de farao merkte dat de regen, de hagel en de donder voorbij waren, viel hij terug in zijn zondige houding; hij was onverzettelijk, net als zijn hovelingen. 35 Hardnekkig bleef hij weigeren de Israëlieten te laten gaan, zoals de HEER bij monde van Mozes had aangekondigd.

10

1 De HEER zei tegen Mozes: ‘Ga naar de farao, want ik heb hem en zijn hovelingen zo halsstarrig gemaakt om in Egypte al deze wonderen te kunnen doen. 2 Ook wil ik dat jij aan je kinderen en kleinkinderen kunt vertellen hoe hard ik tegen de Egyptenaren ben opgetreden en welke wonderen ik bij hen heb verricht. Dan zullen jullie inzien dat ik de HEER ben.’ 3 Mozes en Aäron gingen naar de farao en zeiden: ‘Dit zegt de HEER, de God van de Hebreëen: Hoe lang blijft u nog weigeren u aan mij te onderwerpen? Laat mijn volk gaan om mij te vereren. 4 Weigert u mijn volk te laten gaan, dan stuur ik morgen sprinkhanen op uw rijk af. 5 Die zullen het land in zulke dichte zwermen bedekken dat er geen stukje grond meer te zien is. Ze zullen het weinige dat er na de hagel is overgeschoten opvreten en alle bomen die weer uitgelopen zijn kaalvreten. 6 Uw paleis en de huizen van uw hovelingen en van alle andere Egyptenaren zullen er vol mee komen te zitten. Zoiets is op aarde nog nooit voorgevallen, eerdere generaties hebben zoiets nooit meegemaakt.’ Hierna keerde Mozes zich om en verliet het paleis. 7 De hovelingen zeiden tegen de farao: ‘Hoe lang moet die man ons nog in de ellende storten? Laat die Israëlieten toch gaan om de HEER, hun God, te vereren. Ziet u dan nog steeds niet in dat Egypte zo te gronde gaat?’ 8 Daarop werden Mozes en Aäron opnieuw bij de farao gebracht, en nu zei deze: ‘Ga de HEER, jullie God, dan maar vereren. Maar wie gaan er eigenlijk mee?’ 9 Mozes antwoordde: ‘We gaan met jong en oud, met onze zonen en dochters, en we nemen ook onze schapen, geiten en runderen mee, want we gaan ter ere van de HEER een feest vieren.’ 10 ‘Ik zou jullie nog eerder de hulp van de HEER toewensen,’ zei de farao, ‘dan dat ik jullie met je kinderen laat gaan! Jullie zijn niet veel goeds van plan. 11 Het gebeurt niet! Alleen de mannen mogen gaan om de HEER te vereren. Dat is toch wat jullie wilden?’ En hij liet hen uit het paleis weggagen.

12 Toen zei de HEER tegen Mozes: ‘Strek je arm uit over Egypte, dan komen er sprinkhanen, die alle planten zullen opvreten die de hagel heeft overgelaten.’ 13 Mozes strekte zijn staf uit over Egypte, en toen liet de HEER die hele dag en die hele nacht een oostenwind over het land waaien. Toen de morgen aanbrak, had de wind de sprinkhanen aangevoerd. 14 In grote zwermen streken ze in heel Egypte neer. Nooit eerder was er zo’n sprinkhanenplaag geweest en nooit zal er meer zo’n plaag komen. 15 Overal zag de grond zwart van de sprinkhanen. Ze vraten alle planten en vruchten op die de hagel had overgelaten, zodat er nergens in Egypte aan bomen of planten nog iets groens te bekennen viel.

16 Haastig ontbood de farao Mozes en Aäron. ‘Ik heb gezondigd tegen de HEER, uw God, en tegen u,’ zei hij. 17 ‘Vergeef me mijn zonde nog deze ene keer en bid de HEER, uw God, dat hij mij nog van deze ene dodelijke plaag verlost.’ 18 Hierop verliet Mozes het paleis en bad tot de HEER. 19 En de HEER liet de wind draaien en aanzwellen tot een krachtige westenwind, die de sprinkhanen de Rietzee in joeg. In heel Egypte bleef geen sprinkhaan over. 20 Maar de HEER zorgde ervoor dat de farao hardnekkig bleef weigeren de Israëlieten te laten gaan.

21 De HEER zei tegen Mozes: ‘Strek je arm uit naar de hemel, dan komt er duisternis over Egypte, een duisternis zo dicht dat ze tastbaar is.’ 22 Mozes strekte zijn arm uit naar de hemel, en toen was heel Egypte in diepe duisternis gehuld, drie dagen lang. 23 Drie dagen lang konden de mensen elkaar niet zien en kon niemand een stap verzetten. Maar waar de Israëlieten woonden was het licht.

24 Toen ontbood de farao Mozes en zei: ‘Ga de HEER dan maar vereren. Jullie kinderen mogen mee, maar jullie schapen, geiten en runderen moeten jullie hier laten.’ 25-26 Mozes antwoordde: ‘Zelfs al zou u ons offerdieren ter beschikking stellen, dan nog moet ons eigen vee mee – geen enkel dier mag er achterblijven – want we moeten de HEER, onze God, een offer brengen van dieren uit onze eigen kudden,

en pas als we op de plaats van bestemming zijn, weten we waarmee we hem moeten vereren.’ 27 Maar de HEER zorgde ervoor dat de farao hardnekkig bleef weigeren hen te laten gaan. 28 ‘Uit mijn ogen!’ beval hij. ‘En waag het niet u nog eens te laten zien. Als u hier nog eens verschijnt, wordt dat uw dood.’ 29 ‘Zoals u wilt,’ antwoordde Mozes, ‘ik zal u niet nog eens onder ogen komen.’

11

1 De HEER zei tegen Mozes: ‘Ik zal de farao en Egypte met nog één plaag treffen, daarna zal hij jullie laten gaan. Hij zal jullie zelfs het land uit jagen, niemand uitgezonderd. 2 Zeg tegen het volk dat iedereen zilveren en gouden sieraden aan zijn burens moet vragen, de mannen aan hun buurman, de vrouwen aan hun buurvrouw.’ 3 De HEER zorgde ervoor dat de Egyptenaren het volk goedgezind waren. Mozes stond zelfs in hoog aanzien bij de hovelingen en bij het Egyptische volk.

4 Toen zei Mozes tegen de farao: ‘Dit zegt de HEER: Tegen middernacht zal ik rondgaan door Egypte, 5 en dan zullen alle eerstgeborenen in het land sterven, van de eerstgeborene van de farao, zijn troonopvolger, tot de eerstgeborene van de slavin die de handmolen bedient, en ook al het eerstgeboren vee. 6 Overall in Egypte zal luid gejammerd worden, zo luid als men nog nooit heeft gehoord en ook nooit meer horen zal. 7 Maar van de Israëlieten zal niemand een haar gekrenkt worden, en ook hun vee zal niets overkomen. Dat zal u doen beseffen dat de HEER onderscheid maakt tussen Egypte en Israël. 8 Al deze hovelingen hier zullen naar mij toe komen en mij op hun knieën smeken om dit land te verlaten en mijn hele volk mee te nemen. En dat zal ik doen ook.’ Hierop verliet Mozes woedend het paleis.

9 De HEER had tegen Mozes gezegd: ‘De farao zal niet naar jullie luisteren. Zo kan ik des te meer wonderen in Egypte laten gebeuren.’ 10 Al deze wonderen hadden Mozes en Aäron daarna in het bijzijn van de farao verricht, en de HEER had ervoor gezorgd dat de farao hardnekkig bleef weigeren de Israëlieten uit zijn land weg te laten gaan.

Pesachfeest en uittocht uit Egypte

12

1 De HEER zei tegen Mozes en Aäron, nog in Egypte: 2 ‘Voortaan moet deze maand bij jullie de eerste maand van het jaar zijn. 3 Zeg tegen de hele gemeenschap van Israël: “Op de tiende van deze maand moet elke familie een lam of een bokje uitkiezen, elk gezin één. 4 Gezinnen die te klein zijn om een heel dier te eten, nemen er samen met hun naaste burens een, rekening houdend met het aantal personen en met wat ieder nodig heeft. 5 Het mag het jong van een schaap zijn of het jong van een geit, als het maar een mannelijk dier van één jaar oud is zonder enig gebrek. 6 Houd dat apart tot de veertiende van deze maand; die dag moet de voltallige gemeenschap van Israël de dieren in de avondschemer slachten. 7 Het bloed moeten jullie bij elk huis waarin een dier gegeten wordt, aan de beide deurposten en aan de bovendorpel strijken. 8 Rooster het vlees en eet het nog diezelfde nacht, met ongedesemd brood en bittere kruiden. 9 Het dier mag niet halfgaar of gekookt worden gegeten, maar uitsluitend geroosterd, en in zijn geheel: met kop, poten en ingewanden. 10 Zorg dat er de volgende morgen niets meer van over is. Mocht er toch iets overblijven, dan moet je dat verbranden. 11 Zo moeten jullie het eten: met je gordel om, je sandalen aan en je staf in de hand, in grote haast. Dit is een maaltijd ter ere van de HEER, het pesachmaal. 12 Ik zal die nacht rondgaan door Egypte, en ik zal daar alle eerstgeborenen doden, zowel van de mensen als van het vee, en ik zal alle Egyptische goden van hun voetstuk stoten, want ik ben de HEER. 13 Maar jullie zal ik voorbijgaan.*

(12:13) *voorbijgaan* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen het werkwoord *pasach*, ‘voorbijgaan’, en *pèsach* als naam van het met de uittocht verbonden feest.

aan het bloed zal ik jullie huizen herkennen, en door dat merkteken zal de dodelijke plaag waarmee ik Egypte straf, jullie niet treffen.

14 Die dag moet voortaan een gedenkdag zijn, die je moet vieren als een feest ter ere van de HEER. Dit voorschrift blijft voor altijd van kracht, alle komende generaties moeten die dag vieren. 15 Eet dan zeven dagen lang ongedesemd brood, en verwijder meteen op de eerste dag alle zuurdesem uit jullie huizen; wie op een van die zeven dagen iets eet dat zuurdesem bevat, moet uit de gemeenschap van Israël gestoten worden. 16 De eerste en zevende dag zijn heilige dagen die jullie samen moeten vieren. Die beide dagen mag er geen enkele bezigheid verricht worden, jullie mogen alleen het voedsel bereiden dat ieder nodig heeft. 17 Dit voorschrift blijft voor altijd van kracht. Generatie na generatie moeten jullie het feest van het

Ongedesemde brood vieren, omdat ik jullie die dag, in groepen geordend, uit Egypte heb geleid. **18** Van de avond van de veertiende dag van de eerste maand tot de avond van de eenentwintigste dag van die maand moeten jullie ongedesemd brood eten. **19** Gedurende die zeven dagen mag er geen zuurdesem in jullie huizen te vinden zijn; iedereen die iets eet dat zuurdesem bevat, moet uit de gemeenschap van Israël gestoten worden, of het nu een vreemdeling is of een geboren Israëliet. **20** Eet niets dat met zuurdesem bereid is; eet uitsluitend ongedesemd brood, waar jullie ook wonen.”

21 Toen riep Mozes de oudsten van Israël bij elkaar. ‘Elke familie moet een lam of een bokje kiezen,’ zei hij, ‘en dat moet worden geslacht als pesachoffer. **22** Laat ieder daarna een bos majoraantakken nemen, die in de schaal met bloed dopen en het bloed aan de bovendorpel en aan de beide deurposten strijken. Ga dan tot de morgen de deur niet uit, **23** want de HEER zal door Egypte heen gaan om het te straffen. Maar ziet hij bij een deur bloed aan de bovendorpel en aan de posten, dan zal hij die deur voorbijgaan, hij zal de doodsengel geen toestemming geven om uw huizen binnen te gaan en u te treffen. **24** Dit voorschrift blijft voor u en uw kinderen voor altijd van kracht. **25** Ook als u eenmaal in het land bent dat de HEER u zal geven, zoals hij heeft beloofd, moet u dit gebruik in ere houden. **26** En als uw kinderen dan vragen: “Wat betekent dit gebruik?” **27** antwoord dan: “Wij brengen de HEER een pesachoffer omdat hij de huizen van de Israëlieten voorbij is gegaan toen hij de Egyptenaren strafte; ons heeft hij gespaard.” Toen knielden de Israëlieten en bogen ze zich diep neer, **28** en ze deden wat de HEER aan Mozes en Aäron had bevolen.

29 Midden in de nacht doodde de HEER alle eerstgeborenen in Egypte, van de eerstgeborene van de farao, zijn troonopvolger, tot de eerstgeborene van de gevangene, en ook al het eerstgeborene vee. **30** De farao, zijn hovelingen en alle andere Egyptenaren schrokken die nacht wakker, en in heel Egypte klonk een luid gejammer, want er was geen huis waarin geen dode was.

31 Die nacht nog ontbood de farao Mozes en Aäron. ‘Ga onmiddellijk bij mijn volk weg,’ zei hij, ‘u en alle Israëlieten! Ga de HEER maar vereren, zoals u hebt gevraagd. **32** Neem uw schapen, geiten en runderen mee, zoals u gevraagd hebt, en verdwijnt! Maar bid dan ook voor mij om zegen.’ **33** De Egyptenaren drongen er bij het volk op aan zo snel mogelijk uit hun land weg te gaan. ‘Anders sterven we allemaal nog!’ zeiden ze. **34** Toen pakten de Israëlieten hun baktroggen, met daarin het nog ongedesemde deeg, wikkelden die in kleren en namen ze op de schouders. **35** Ze hadden gedaan wat Mozes had opgedragen en de Egyptenaren om zilveren en gouden sieraden en om kleren gevraagd. **36** En de HEER had ervoor gezorgd dat de Egyptenaren hun goedgezend waren, zodat ze op hun verzoek gingen. Zo beroofden ze de Egyptenaren.

37 De Israëlieten trokken te voet van Rameses naar Sukkot; hun aantal bedroeg ongeveer zeshonderdduizend, vrouwen en kinderen niet meegerekend, **38** terwijl er bovendien een grote groep mensen van allerlei herkomst met hen meetrok. Ze voerden enorme kudden schapen, geiten en runderen mee. **39** Van het deeg dat ze uit Egypte hadden meegenomen bakten ze ongedesemde broden. Doordat ze uit Egypte waren weggejaagd, was er geen tijd geweest om zuurdesem toe te voegen of voor andere proviand te zorgen.

40 Vierhonderddertig jaar hadden de Israëlieten in Egypte gewoond; **41** na precies vierhonderddertig jaar – geen dag eerder of later – trok het volk van de HEER, in groepen geordend, uit Egypte weg. **42** Die nacht waakte de HEER om hen uit Egypte weg te leiden. Daarom waken de Israëlieten nog altijd in deze nacht ter ere van de HEER, elke generatie opnieuw.

43 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: ‘Voor het pesachmaal gelden deze voorschriften: Er mag geen enkele vreemdeling aan deelnemen. **44** Een slaaf die door iemand gekocht is, mag er echter aan deelnemen zodra hij besneden is. **45** Een vreemdeling die tijdelijk bij je verblijft of een dagloner mag er niet aan deelnemen. **46** Het maal moet worden gebruikt in het huis waarin het is klaargemaakt, je mag niets van het vlees buitenshuis brengen; de botten mag je niet breken. **47** Ieder die tot de gemeenschap van Israël behoort, is verplicht dit maal te bereiden. **48** Wil een vreemdeling die bij jullie woont het pesachmaal ter ere van de HEER bereiden, dan mag dat pas nadat hij en al zijn mannelijke familieleden besneden zijn, want alleen dan kan hij op één lijn worden gesteld met een geboren Israëliet. Maar een onbesneden mag er niet aan deelnemen. **49** Voor geboren Israëlieten en voor vreemdelingen geldt een en dezelfde regel.’ **50** De Israëlieten deden wat de HEER aan Mozes en Aäron had bevolen.

51 Op diezelfde dag leidde de HEER de Israëlieten, in groepen geordend, uit Egypte.

13

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Wijd alle eerstgeborenen aan mij; alles wat bij de Israëlieten of bij hun vee als eerste de moederschoot verlaat behoort mij toe.’

3 Mozes zei tegen het volk: ‘Blijf deze dag gedenken, de dag waarop u weggetrokken bent uit Egypte, dat slavenland, want met krachtige hand heeft de HEER u daaruit bevrijd. Er mag dan niets gegeten worden dat zuurdesem bevat. 4 Deze dag, de dag van uw uittocht, valt in de maand abib. 5 Als de HEER u eenmaal in het gebied van de Kanaänieten, de Hethieten, Amorieten, Chiwvieten en Jebusieten gebracht heeft, in het land dat hij onder ede aan uw voorouders beloofd heeft, een land dat overvloedt van melk en honing, neem dan steeds in deze maand het volgende gebruik in acht: 6 Eet zeven dagen lang ongedesemd brood, en vier op de zevende dag feest ter ere van de HEER. 7 Niet alleen moet u die zeven dagen ongedesemd brood eten, ook mag er in het hele land geen gedesemd brood of zuurdesem bij u te vinden zijn. 8 En vertel uw kinderen die dag: “Zo gedenk ik wat de HEER voor mij heeft gedaan toen ik wegtrok uit Egypte.” 9 Laat dit gebruik zijn als een herinneringsteken om uw arm en op uw voorhoofd, zodat de wetten van de HEER voortdurend op uw lippen zijn. De HEER heeft u immers met sterke hand uit Egypte bevrijd. 10 Ieder jaar opnieuw moet u dit gebruik op de vastgestelde tijd in acht nemen.

11 Als de HEER u in het land van de Kanaänieten gebracht heeft, zoals hij u en uw voorouders onder ede heeft beloofd, en als hij u dat land in bezit heeft gegeven, 12 dan moet u alles wat als eerste de moederschoot verlaat aan de HEER afstaan. Alle eerstgeboren mannelijke dieren die uw vee werpt, moeten aan de HEER gegeven worden. 13 Elk eerstgeboren veulen van een ezel moet u vrijkopen met een lam. Koopt u het niet vrij, dan moet u het de nek breken. Ook elke eerstgeboren zoon moet u vrijkopen. 14 En als een van uw kinderen u later vraagt: “Waarom doen wij dit?” dan moet u dit antwoord geven: “Met krachtige hand heeft de HEER ons bevrijd uit Egypte, uit de slavernij. 15 Toen de farao weigerde ons te laten gaan, heeft de HEER alle eerstgeborenen in Egypte, van de mensen en van het vee, gedood. Daarom offer ik de HEER alle mannelijke dieren die als eerste de moederschoot verlaten en koop ik elke eerstgeboren zoon vrij.” 16 Laat dit gebruik zijn als een teken om uw arm en een band op uw voorhoofd, om u eraan te herinneren dat de HEER ons met krachtige hand uit Egypte heeft bevrijd.’

Doortocht door de Rietzee

17 Toen de farao het volk had laten vertrekken, leidde God hen niet langs de weg die door het gebied van de Filistijnen loopt, ook al was dat de kortste route. God dacht namelijk: Als ze strijd zouden moeten leveren, konden ze weleens spijt krijgen en teruggaan naar Egypte. 18 Daarom liet hij het volk een omweg maken en door de woestijn naar de Rietzee trekken.

De Israëlieten waren als een geordend leger uit Egypte weggetrokken. 19 Mozes had het lichaam van Jozef meegenomen, omdat Jozef de Israëlieten plechtig had laten zweren dat te zullen doen. ‘God zal zich jullie lot aantrekken,’ had hij gezegd, ‘en dan moeten jullie mijn lichaam van hier met je meenemen.’

20 Nadat ze Sukkot hadden verlaten, sloegen ze hun kamp op in Etam, aan de rand van de woestijn. 21 De HEER ging voor hen uit om hun de weg te wijzen, overdag in een wolkkolom, ’s nachts in een lichtende vuurzuil. Zo konden ze dag en nacht verder trekken. 22 Overdag ging de wolkkolom het volk voortdurend voor, en ’s nachts de vuurzuil.

14

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Zeg tegen de Israëlieten dat ze omkeren en hun kamp opslaan voor Pi-Hachiroth, tussen Migdol en de zee; jullie moeten je kamp recht tegenover Baäl-Sefon opslaan, vlak bij de zee. 3 De farao zal denken dat jullie de weg kwijt zijn geraakt en de woestijn niet meer uit kunnen komen. 4 Ik zal ervoor zorgen dat hij onverzettelijk blijft, zodat hij jullie achtervolgt, en dan zal ik mijn majesteit tonen door de farao en zijn hele leger ten val te brengen. Dan zullen de Egyptenaren beseffen dat ik de HEER ben.’ De Israëlieten gehoorzaamden.

5 Toen aan de farao, de koning van Egypte, bericht werd dat het volk gevlucht was, kregen hij en zijn hovelingen spijt. ‘Hoe konden we Israël zomaar laten vertrekken!’ zeiden ze. ‘Nu zijn we onze slaven kwijt.’ 6 De farao liet zijn strijdswagen inspannen en verzamelde zijn krijgsvolk. 7 Hij nam de zeshonderd beste wagens van Egypte mee, en ook alle andere, stuk voor stuk bemand met officieren. 8 De HEER zorgde ervoor dat de farao, de koning van Egypte, onverzettelijk bleef, zodat hij de achtervolging van de Israëlieten inzette, die onbevreesd vertrokken waren.

9-10 De Egyptenaren achtervolgden hen, en haalden hen in bij Pi-Hachiroth, waar het volk van Israël zijn kamp had opgeslagen, dicht bij de zee, tegenover Baäl-Sefon. Toen de Israëlieten de farao zagen naderen,

met al zijn paarden, wagens en ruiters en al zijn voetvolk, werden ze doodsbang en riepen ze de HEER luidkeels om hulp. **11** Ze zeiden tegen Mozes: ‘Waren er soms in Egypte geen graven, dat u ons hebt meegenomen om in de woestijn te sterven? Hoe kon u ons dit aandoen! Waarom hebt u ons uit Egypte weggehaald? **12** Hebben we niet al in Egypte gezegd: “Laat ons toch met rust, laat ons maar als slaven voor de Egyptenaren werken, want dat is altijd nog beter dan om te komen in de woestijn”?’ **13** Maar Mozes antwoordde het volk: ‘Wees niet bang, wacht rustig af. Dan zult u zien hoe de HEER vandaag voor u de overwinning behaalt. De Egyptenaren die u daar nu ziet, zult u hierna nooit meer terugzien. **14** De HEER zal voor u strijden, u hoeft zelf niets te doen.’

15 De HEER zei tegen Mozes: ‘Waarom roep je mij te hulp? Zeg tegen de Israëlieten dat ze verder trekken. **16** Jij moet je staf geheven houden boven de zee en zo het water splijten, zodat de Israëlieten dwars door de zee kunnen gaan, over droog land. **17** Ik zal de Egyptenaren onverzettelijk maken zodat ze hen achterna gaan, en dan zal ik mijn majesteit tonen door de farao en zijn hele leger, zijn wagens en zijn ruiters, ten val te brengen. **18** De Egyptenaren zullen beseffen dat ik de HEER ben, als ik in mijn majesteit de farao, met al zijn wagens en ruiters, ten val heb gebracht.’

19 De engel van God, die steeds voor het leger van de Israëlieten uit was gegaan, stelde zich nu achter hen op. Ook de wolkkolom die eerst voor hen uit ging stelde zich achter hen op, **20** zodat hij tussen het leger van de Egyptenaren en dat van de Israëlieten kwam te staan. Aan de ene kant bracht de wolk duisternis, aan de andere kant verlichtte de vuurzuil de nacht. Die hele nacht konden de legers niet bij elkaar komen. **21** Toen hield Mozes zijn arm boven de zee, en de HEER liet de zee terugwijken door gedurende de hele nacht een krachtige oostenwind te laten waaien. Hij veranderde de zee in droog land. Het water spleet, **22** en zo konden de Israëlieten dwars door de zee gaan, over droog land; rechts en links van hen rees het water op als een muur. **23** De Egyptenaren achtervolgden hen, alle paarden en wagens van de farao en al zijn ruiters gingen achter hen aan de zee in. **24** Maar in de morgenwake keek de HEER vanuit de vuurzuil en de wolkkolom neer op het Egyptische leger en zaaide paniek onder hen. **25** Hij liet de wielen van de wagens vastlopen, zodat de Egyptenaren de grootste moeite hadden om vooruit te komen. ‘Laten we vluchten!’ riepen ze. ‘De HEER steunt de Israëlieten, hij strijdt tegen ons!’

26 De HEER zei tegen Mozes: ‘Strek je arm uit boven de zee; dan stroomt het water terug, over de Egyptenaren en over al hun wagens en ruiters.’ **27** Mozes gehoorzaamde, en toen de dageraad aanbrak, stroomde de zee terug naar haar gewone plaats. De Egyptenaren vluchtten het water tegemoet, de HEER dreef hen regelrecht de golven in. **28** Het terugstromende water overspoelde het hele leger van de farao, al zijn wagens en ruiters, die achter de Israëlieten aan de zee in gereden waren; niet een van hen bleef in leven. **29** Maar de Israëlieten waren dwars door de zee gegaan, over droog land, terwijl rechts en links van hen het water als een muur omhoogrees.

30-31 Zo redde de HEER de Israëlieten die dag uit de handen van de Egyptenaren. Toen ze de Egyptenaren dood langs de zee zagen liggen en het tot hen doordrong hoe krachtig de HEER tegen Egypte was opgetreden, kregen ze ontzag voor de HEER en stelden ze hun vertrouwen in hem en in zijn dienaar Mozes.

15

1 Toen zong Mozes, samen met de Israëlieten, dit lied ter ere van de HEER:

‘Ik wil zingen voor de HEER,
zijn macht en majesteit zijn groot!
Paarden en ruiters wierp hij in zee.

2 De HEER is mijn sterkte, hij is mijn beschermer,
de HEER kwam mij te hulp.

Hij is mijn God, hem wil ik eren,
de God van mijn vader, hem loof en prijs ik.

3 Zijn naam is HEER, hij is een krijgsheld.

4 De wagens van de farao slingerde hij in zee.
Daar, in de Rietzee, verdronk het leger,
zijn beste officieren kwamen om.

5 Wild kolkend water overspoelde hen,
ze verdwenen in de diepte, zonken als een steen.

6 Uw hand, HEER, ontzagwekkend in kracht,
uw hand, HEER, verplettert de vijand.

7 U toont uw majesteit en breekt uw tegenstanders,
uw toorn ontbrandt en verteert hen als stro.

8 De adem van uw neus stuwde het water omhoog,
de wilde watermassa's stonden als een wal,
het kolkende water stolde in het diepst van de zee.

9 De vijand dacht: Ik achtervolg hen, haal hen in, verdeel de buit.
Weldra wordt mijn wraaklust bevredigd,
ik trek mijn zwaard, ik onderwerp hen weer.

10 Maar u blies, uw adem waaide en de zee bedekte hen,
zij kwamen om in het ontzagwekkende water,
ze zonken weg als lood.

11 Wie onder de goden is uw gelijke, HEER?
Wie is uw gelijke, zo ontzagwekkend en heilig,
wie dwingt zoveel eerbied af met roemrijke daden,
wie anders verricht zulke wonderen?

12 U strekte uw hand uit en de aarde verzwolg hen.

13 U bevrijdde dit volk en ging het liefdevol voor,
sterk en machtig leidde u het naar uw heilige woning.

14 Alle volken hoorden het, alle volken huiverden,
de Filistijnen beefden, ze krompen van angst ineen,

15 ontzetting maakte zich meester van de stamvorsten van Edom,
van de machtigen van Moab. Ze waren verlamd van schrik.
De Kanaänieten sidderden, allen waren doodsbang.

16 Angst overviel hen, vrees beving hen
toen zij hoorden van uw machtige daden,
zij werden stom als steen,
terwijl uw volk voorbijtrok, HEER,
terwijl uw volk voorbijtrok, het volk door u geschapen.

17 U brengt hen naar de berg die uw domein is, HEER,
en daar zult u hen planten,
in uw eigen woning, het heiligdom door u gebouwd.

18 De HEER is koning voor eeuwig en altijd!

19 Toen de paarden, wagens en ruiters van de farao de zee in waren getrokken, had de HEER het water over hen heen terug laten stromen, maar de Israëlieten waren dwars door de zee gegaan, over droog land.

20 De profetes Mirjam, Aärons zuster, pakte haar tamboerijn, en alle vrouwen volgden haar, dansend en op de tamboerijn spelend. En Mirjam zong dit refrein:

21 'Zing voor de HEER,
zijn macht en majesteit zijn groot!
Paarden en ruiters wierp hij in zee.'

Israël in de woestijn op de proef gesteld

22 Van de Rietzee ging Israël in opdracht van Mozes weer verder, de woestijn van Sur in. Drie dagen trokken ze door de woestijn zonder water te vinden. 23 Toen kwamen ze in Mara. Het water van Mara konden ze echter niet drinken, zo bitter was het; vandaar ook dat die plaats Mara heet. 24 Het volk begon zich bij Mozes te beklagen. 'Wat moeten we drinken?' zeiden ze. 25 Mozes riep de HEER aan, en de HEER wees hem op een stuk hout. Toen hij dat in het water gooide, werd het zoet.

Daar in de woestijn gaf de HEER hun wetten en regels, en daar stelde hij hen op de proef. 26 Hij zei: 'Als jullie de woorden van de HEER, jullie God, ter harte nemen, als jullie doen wat goed is in zijn ogen en al zijn geboden en wetten gehoorzamen, zal ik jullie met geen van de kwalen treffen waarmee ik Egypte heb gestraft. Ik, de HEER, ben het die jullie geneest.'

27 Hierna kwamen ze in Elim, een plaats met twaalf waterbronnen en zeventig dadelpalmen. Daar sloegen ze bij het water hun tenten op.

16

1 Vanuit Elim trok het hele volk van Israël weer verder. Op de vijftiende dag van de tweede maand na hun vertrek uit Egypte bereikten ze de woestijn van Sin, die tussen Elim en de Sinai ligt. 2-3 Daar in de woestijn begon het volk zich opnieuw te beklagen. ‘Had de HEER ons maar laten sterven in Egypte,’ zeiden ze tegen Mozes en Aäron. ‘Daar waren de vleespotten tenminste gevuld en hadden we volop brood te eten. U hebt ons alleen maar naar de woestijn gebracht om ons hier allemaal van honger te laten omkomen.’

4 De HEER zei tegen Mozes: ‘Ik zal voor jullie brood uit de hemel laten regenen. De mensen moeten er dan elke dag op uitgaan om net zo veel te verzamelen als ze voor die dag nodig hebben. Daarmee stel ik hen op de proef: ik wil zien of ze zich aan mijn voorschriften houden.’ 5 Op de zesde dag moeten ze tweemaal zo veel verzamelen en klaarmaken als op de andere dagen.’ 6 Hierop zeiden Mozes en Aäron tegen de Israëlieten: ‘Vanavond nog zult u inzien dat de HEER zelf u uit Egypte heeft geleid, 7 en morgen, in de ochtend, zult u de majesteit van de HEER zien. Hij heeft gehoord hoe u zich beklaagt. Dat is tegen hem gericht, want wie zijn wij dat u zich bij ons zou beklagen?’ 8 Mozes vervolgde: ‘Vanavond zal de HEER u vlees te eten geven, en morgenochtend zult u volop brood hebben, want de HEER heeft uw geklaag gehoord. Dat is immers tegen hem gericht en niet tegen ons – want wie zijn wij?’

9 Mozes zei tegen Aäron: ‘Zeg tegen de hele gemeenschap van Israël: “Wend u tot de HEER, want hij heeft uw geklaag gehoord.”’ 10 Zodra Aäron dit aan het volk had opgedragen en allen zich met het gezicht naar de woestijn hadden opgesteld, verscheen in een wolk de majesteit van de HEER. 11 De HEER zei tegen Mozes: 12 ‘Ik heb gehoord hoe de Israëlieten zich beklagen. Zeg tegen hen: “Wanneer de avond valt zullen jullie vlees eten, en morgenochtend brood in overvloed. Dan zullen jullie inzien dat ik, de HEER, jullie God ben.”’

13 Diezelfde avond kwamen er grote zwermen kwartels aangevlogen, die in het kamp neerstreken, en de volgende morgen lag er overal rond het kamp dauw. 14 Toen de dauw opgetrokken was, bleek de woestijn bedekt met een fijn, schilferachtig laagje, alsof er rijp op de aarde lag. 15 ‘Wat is dat?’

(16:15) *Wat is dat?* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen ‘Wat (Hebreeuws: *man*) is dat?’ en ‘manna’ (Hebreeuws: *man*) in 16:31.

vroegen de Israëlieten elkaar toen ze het zagen; ze begrepen niet wat het was. Mozes zei tegen hen: ‘Dat is het brood dat de HEER u te eten geeft. 16 De HEER heeft bepaald dat ieder ervan kan verzamelen wat hij nodig heeft. Iedereen mag er één omer van nemen voor elke persoon die bij hem in de tent woont.’ 17 De Israëlieten deden dat. De een verzamelde veel, de ander weinig. 18 Toen ze het namaten, hadden zij die veel verzameld hadden niet meer dan een omer, en zij die weinig verzameld hadden niet minder, terwijl toch iedereen zo veel had genomen als hij nodig had. 19 Mozes verbood om ook maar iets ervan tot de volgende dag te bewaren. 20 Sommigen luisterden niet naar hem en bewaarden toch iets; de volgende morgen zat het vol wormen en stonk het. Mozes wees hen scherp terecht.

21 Elke morgen verzamelde ieder zo veel als hij nodig had; zodra de zon begon te branden, smolt het weg. 22 Maar op de zesde dag verzamelden ze een dubbele hoeveelheid: twee omer per persoon. De leiders van het volk kwamen dit bij Mozes melden. 23 Mozes zei tegen hen: ‘De HEER heeft dit zo bepaald. Morgen is het een dag van rust, een heilige sabbat ter ere van de HEER. Bak of kook daarom wat u wilt klaarmaken, en bewaar wat er overblijft tot morgen.’ 24 Ze lieten dus iets over voor de volgende dag, zoals Mozes had opgedragen; nu stonk het niet en zaten er geen wormen in. 25 ‘Dit moet u vandaag eten,’ zei Mozes, ‘want vandaag is het sabbat, een rustdag ter ere van de HEER, en zult u buiten het kamp niets vinden. 26 Zes dagen kunt u voedsel verzamelen, maar de zevende dag is het sabbat, dan is het er niet.’ 27 Toch gingen sommigen ook op de zevende dag op zoek, maar ze vonden niets. 28 Toen zei de HEER tegen Mozes: ‘Hoe lang blijven jullie nog weigeren mijn geboden en voorschriften in acht te nemen?’ 29 De HEER heeft jullie de sabbat gegeven en daarom geeft hij jullie op de zesde dag voedsel voor twee dagen. Laat ieder dus op de zevende dag blijven waar hij is, niemand mag dan het kamp verlaten.’ 30 Toen hield iedereen op de zevende dag rust.

31 Het volk van Israël noemde het voedsel manna. Het leek op korianderzaad, maar dan wit, en het smaakte als honingkoek. 32 Mozes zei: ‘De HEER heeft het volgende bevolen: “Er moet één volle omer bewaard blijven voor de generaties die na jullie komen, want zij moeten het brood kunnen zien dat ik jullie

in de woestijn te eten heb gegeven toen ik jullie uit Egypte leidde.’” ³³ Daarom zei Mozes tegen Aäron: ‘Doe een volle omer manna in een kruik en leg die op de plaats waar de HEER wordt vereerd, om het manna daar voor de komende generaties te bewaren.’ ³⁴ Zoals de HEER Mozes had opgedragen, legde Aäron de kruik neer voor de verbondstekst, om het manna daar te bewaren. ³⁵ Veertig jaar lang aten de Israëlieten manna, tot ze in bewoond gebied kwamen; ze aten manna tot ze de grens van Kanaän bereikten. ³⁶ (Een omer is een tiende efa.)

17

¹ Vanuit de woestijn van Sin trok het hele volk van Israël verder, van de ene pleisterplaats naar de andere, volgens de aanwijzingen van de HEER. Toen ze hun tenten opsloegen in Refidim, bleek daar geen water te zijn om te drinken. ² Ze maakten Mozes verwijten. ‘Geef ons te drinken, geef ons water!’ zeiden ze. Mozes zei: ‘Waarom maakt u mij verwijten? Waarom stelt u de HEER op de proef?’ ³ Maar omdat het volk daar hevige dorst leed, bleef het klagen. ‘Waarom hebt u ons uit Egypte weggevoerd?’ zeiden ze tegen Mozes. ‘Om ons van dorst te laten sterven, met onze kinderen en ons vee?’

⁴ Mozes riep luid de HEER aan. ‘Wat moet ik met dit volk beginnen?’ vroeg hij. ‘Er hoeft niet veel meer te gebeuren of ze stenigen mij!’ ⁵ De HEER antwoordde Mozes: ‘Ga samen met een aantal van de oudsten van Israël voor het volk uit. Neem de staf waarmee je op de Nijl hebt geslagen in je hand en ga op weg. ⁶ Ik zal je opwachten op de rots bij de Horeb. Als je op de rots slaat, zal er water uit stromen, zodat het volk te drinken heeft.’ Mozes deed dit, in het bijzijn van de oudsten van Israël. ⁷ Hij noemde die plaats Massa en Meriba, omdat de Israëlieten Mozes daar verwijten hadden gemaakt en omdat ze daar de HEER op de proef hadden gesteld door te vragen: ‘Is de HEER nu in ons midden of niet?’

Strijd tegen Amalek

⁸ In Refidim werd Israël aangevallen door de Amalekieten. ⁹ Toen zei Mozes tegen Jozua: ‘Kies een aantal mannen uit en trek met hen tegen Amalek ten strijde. Ikzelf zal morgen op de top van de heuvel gaan staan, met in mijn hand de staf van God.’ ¹⁰ Jozua deed wat Mozes hem had opgedragen en trok tegen Amalek ten strijde, en Mozes ging naar de top van de heuvel, samen met Aäron en Chur. ¹¹ Zolang Mozes zijn arm opgeheven hield, was Israël de sterkste partij, maar liet hij zijn arm zakken, dan was Amalek de sterkste. ¹² Toen Mozes’ armen zwaar werden, legden Aäron en Chur een steen bij hem neer, zodat hij daarop kon gaan zitten. Zelf gingen ze aan weerszijden van hem staan, om zijn armen te ondersteunen. Daardoor konden zijn armen opgeheven blijven totdat de zon onderging. ¹³ Zo versloeg Jozua het leger van Amalek tot de laatste man.

¹⁴ De HEER zei tegen Mozes: ‘Leg deze overwinning in een oorkonde vast, zodat niemand die ooit zal vergeten, en overtuig Jozua ervan dat ik zal zorgen dat niets op aarde nog aan het volk van Amalek herinnert.’ ¹⁵ Toen bouwde Mozes een altaar, en hij noemde het ‘De HEER is mijn banier’. ¹⁶ Hij zei: ‘Omdat Amalek de hand heeft durven opheffen tegen de troon van de HEER, *

(17:16)

Omdat Amalek de hand heeft durven opheffen tegen de troon van de HEER – Betekenis van

het Hebreeuws onzeker. Ook mogelijk is de vertaling: ‘De hand omhoog naar de banier van de HEER’.

zal de HEER strijd voeren tegen Amalek, in alle komende generaties.’

Jetro geeft Mozes raad

18

¹ Jetro, Mozes’ schoonvader, die priester was in Midjan, hoorde wat God allemaal voor Mozes en voor Israël had gedaan, hoe de HEER zijn volk uit Egypte had weggeleid. ²⁻⁵ Daarom ging Jetro naar Mozes op weg. Hij nam Mozes’ vrouw Sippora met zich mee – zij was door Mozes teruggestuurd – en ook haar twee zonen. De een heette Gersom, ‘want,’ had Mozes gezegd, ‘ik ben een vreemdeling geworden, ik woon in een land dat ik niet ken.’ De ander heette Eliëzer, ‘want,’ had Mozes gezegd, ‘de God van mijn vader is mij te hulp gekomen, hij heeft mij aan het zwaard van de farao laten ontkomen.’ Toen Jetro samen met Mozes’ vrouw en zonen aangekomen was in de woestijn waar Mozes zijn kamp had opgeslagen, bij de berg van God, ⁶ liet hij Mozes weten: ‘Ik, je schoonvader Jetro, kom je bezoeken, met je vrouw en haar beide zonen.’ ⁷ Mozes ging zijn schoonvader tegemoet, boog zich voor hem neer en kuste hem. Nadat ze elkaar begroet hadden, gingen ze de tent binnen.

⁸ Mozes vertelde zijn schoonvader uitvoerig hoe de HEER omwille van Israël tegen de farao en Egypte was opgetreden, en ook welke moeilijkheden ze op hun tocht ondervonden hadden en hoe de HEER hen

daaruit had gered. **9** Jetro verheugde zich erover dat de HEER Israël zoveel weldaden had bewezen en hen had gered uit de handen van de Egyptenaren. **10** ‘Geprezen zij de HEER, dat hij jullie uit de macht van de Egyptenaren en de farao heeft bevrijd,’ zei hij, ‘dat hij het volk verlost heeft van de onderdrukking door de Egyptenaren, **11** door wie jullie met zoveel minachting behandeld zijn. Nu zie ik in dat de HEER machtiger is dan alle andere goden.’ **12** Mozes’ schoonvader Jetro bracht God een brandoffer en een vredeoffer, en Aäron en alle oudsten van Israël namen samen met hem aan het offermaal deel, ten overstaan van God.

13 De volgende dag sprak Mozes recht over het volk. Van ’s morgens vroeg tot ’s avonds laat stonden de mensen om hem heen. **14** Toen zijn schoonvader zag hoezeer hij door hen in beslag werd genomen, vroeg hij: ‘Waarom moet jij steeds voor iedereen klaarstaan? Waarom houd jij als enige zitting, terwijl de mensen zich van ’s ochtends tot ’s avonds om je verdringen?’ **15** Mozes antwoordde zijn schoonvader: ‘Omdat het volk bij mij komt om God te raadplegen. **16** Als ze een geschil hebben, wordt dat aan mij voorgelegd, en dan beslis ik wie er in zijn recht staat en vertel ik hun hoe Gods wetten en voorschriften luiden.’ **17** ‘Het is niet verstandig wat je doet,’ zei zijn schoonvader, **18** ‘je zult er nog onder bezwijken, en de mensen die bij je komen ook. Dit is een veel te zware taak voor je, je kunt die niet alleen aan. **19** Luister, ik zal je een goede raad geven, en moge God je dan ter zijde staan. Jij moet het volk bij God vertegenwoordigen en hun geschillen aan hem voorleggen. **20** Prent hun zijn wetten en voorschriften in en leer hun welke weg ze moeten bewandelen en welke plichten ze moeten vervullen. **21** Maar zoek daarnaast onder het volk een aantal doortastende, vrome mannen, die betrouwbaar zijn en zich niet laten omkopen, en geef hun de leiding over groepen van duizend, van honderd, van vijftig en van tien. **22** Zij moeten altijd over het volk rechtspreken. Belangrijke geschillen leggen ze aan jou voor, in minder belangrijke geschillen doen ze zelf uitspraak. Zij zullen je last verlichten door die samen met jou te dragen. **23** Als je het op deze manier aanpakt, en als God het wil, kun je het volhouden en kunnen al die mensen tevreden naar hun tenten gaan.’

24 Mozes luisterde naar zijn schoonvader en deed wat deze hem had aangeraden. **25** Hij koos uit heel Israël doortastende mannen en stelde hen over het volk aan: hij gaf hun de leiding over groepen van duizend, van honderd, van vijftig en van tien. **26** Zij stonden altijd klaar om over het volk recht te spreken. Moeilijke zaken legden ze aan Mozes voor, in eenvoudiger zaken deden ze zelf uitspraak.

27 Daarna deed Mozes zijn schoonvader uitgeleide, en deze keerde naar zijn land terug.

19 Verschijning van de HEER op de Sinai; de tien geboden

1 In de derde maand, op precies dezelfde dag dat ze uit Egypte waren weggetrokken, kwamen de Israëlieten in de Sinaiwoestijn. **2** Ze waren vanuit Refidim verder getrokken en in de Sinaiwoestijn gekomen. Daar sloegen de Israëlieten hun kamp op, vlak bij de berg. **3** Mozes ging de berg op, naar God. De HEER riep hem vanaf de berg toe: ‘Zeg tegen het volk van Jakob, laat de kinderen van Israël weten: **4** “Jullie hebben gezien hoe ik ben opgetreden tegen Egypte, en hoe ik je op adelaarsvleugels gedragen heb en je hier bij mij heb gebracht. **5** Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met mij houdt, zul je een kostbaar bezit voor mij zijn, kostbaarder dan alle andere volken – want de hele aarde behoort mij toe. **6** Een koninkrijk van priesters zul je zijn, een heilig volk.” Breng deze woorden aan de Israëlieten over.’ **7** Mozes ging terug, riep de oudsten van het volk bijeen en deelde hun alles mee wat de HEER hem had opgedragen. **8** En het hele volk antwoordde als uit één mond: ‘We zullen alles doen wat de HEER heeft gezegd.’ Mozes bracht het antwoord van het volk aan de HEER over, **9** waarop de HEER tegen hem zei: ‘Ik kom naar je toe in een donkere wolk, dan kan iedereen het horen wanneer ik met je spreek en zullen ze voor altijd vertrouwen in je hebben.’ Toen Mozes de HEER vertelde wat het volk had geantwoord, **10** zei de HEER hem ook: ‘Ga terug naar het volk en zorg ervoor dat ze zich vandaag en morgen heiligen, en laten ze hun kleren wassen. **11** Bij het aanbreken van de derde dag moeten ze gereed zijn, want op die dag zal de HEER voor de ogen van heel het volk neerdalen op de Sinai. **12** Geef aan tot waar het volk mag komen, en waarschuw hen dat ze de berg niet op gaan; zelfs de voet daarvan mogen ze niet betreden. Wie zich op de berg waagt, moet ter dood gebracht worden. **13** Zo iemand mag met geen vinger aangeraakt worden; hij moet worden gestenigd of met pijlen doorboord. Of het nu mensen of dieren betreft, ze mogen niet in leven blijven. Pas als het geluid van een ramshoorn weerklinkt, mogen ze de berg op gaan.’ **14** Weer ging Mozes naar beneden, naar het volk. Hij droeg hun op zich te heiligen en hun kleren te wassen. **15** ‘Zorg ervoor dat u overmorgen gereed bent,’ zei hij, ‘en dat u in de tussentijd geen gemeenschap hebt met een vrouw.’

16 Op de derde dag, bij het aanbreken van de morgen, begon het te donderen en te bliksemen, er hing een dreigende wolk boven de berg, en zeer luid weerklonk het geschal van een ramshoorn. Iedereen in het kamp beefde. **17** Mozes leidde het volk het kamp uit, God tegemoet. Aan de voet van de berg bleven ze staan. **18** De Sinai was volledig in rook gehuld, want de HEER was daarop neergedaald in vuur. De rook steeg op als de rook uit een smeltoven, en de berg trilde hevig. **19** Het geschal van de ramshoorn werd luider en luider. Mozes sprak, en God antwoordde met geweldig stemgeluid. **20** De HEER was op de top van de

Sinai neergedaald. Hij vroeg Mozes naar hem toe te komen, en Mozes ging naar boven. **21** De HEER zei tegen Mozes: ‘Ga naar beneden en waarschuw het volk dat ze niet te dichtbij komen in de hoop de HEER te zien, want dan zullen velen van hen het leven verliezen. **22** Ook de priesters, die gewoonlijk wel in de nabijheid van de HEER mogen komen, moeten op eerbiedige afstand blijven, anders zal de toorn van de HEER tegen hen losbarsten.’ **23** Mozes antwoordde de HEER: ‘Het volk kan de Sinai niet op gaan. U hebt ons immers zelf bevolen de berg af te grenzen en als heilig te beschouwen.’ **24** De HEER zei: ‘Ga naar beneden, en kom samen met Aäron weer terug. Maar de priesters en het volk mogen niet dichterbij komen, zij mogen de berg niet op gaan, anders zal mijn toorn tegen hen losbarsten.’ **25** Mozes ging terug naar het volk en bracht hun dit over.

20

1 Toen sprak God deze woorden:

2 ‘Ik ben de HEER, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd.

3 Vereer naast mij geen andere goden.

4 Maak geen godenbeelden, geen enkele afbeelding van iets dat in de hemel hier boven is of van iets beneden op de aarde of in het water onder de aarde. **5** Kniel voor zulke beelden niet neer, vereer ze niet, want ik, de HEER, uw God, duld geen andere goden naast mij. Voor de schuld van de ouders laat ik de kinderen boeten, en ook het derde geslacht en het vierde, wanneer ze mij haten; **6** maar als ze mij liefhebben en doen wat ik gebied, bewijs ik hun mijn liefde tot in het duizendste geslacht.

7 Misbruik de naam van de HEER, uw God, niet, want wie zijn naam misbruikt laat hij niet vrijuit gaan.

8 Houd de sabbat in ere, het is een heilige dag. **9** Zes dagen lang kunt u werken en al uw arbeid verrichten, **10** maar de zevende dag is een rustdag, die gewijd is aan de HEER, uw God; dan mag u niet werken. Dat geldt voor u, voor uw zonen en dochters, voor uw slaven en slavinnen, voor uw vee, en ook voor vreemdelingen die bij u in de stad wonen. **11** Want in zes dagen heeft de HEER de hemel en de aarde gemaakt, en de zee met alles wat er leeft, en op de zevende dag rustte hij. Daarom heeft de HEER de sabbat gezegend en heilig verklaard.

12 Toon eerbied voor uw vader en uw moeder. Dan wordt u gezegend met een lang leven in het land dat de HEER, uw God, u geven zal.

13 Pleeg geen moord.

14 Pleeg geen overspel.

15 Steel niet.

16 Leg over een ander geen vals getuigenis af.

17 Zet uw zinnen niet op het huis van een ander, en evenmin op zijn vrouw, op zijn slaaf, zijn slavin, zijn rund of zijn ezel, of wat hem ook maar toebehoort.’

18 Heel het volk was getuige van de donderslagen en lichtflitsen, het schallen van de ramshoorn en de rook die uit de berg kwam. Bij die aanblik deinsden ze achteruit, en ze bleven op grote afstand staan. **19** Ze zeiden tegen Mozes: ‘Spreek u met ons, wij zullen naar u luisteren. Maar laat God niet met ons spreken, want dan sterven we.’ **20** Maar Mozes antwoordde: ‘Wees niet bang, God is gekomen om u op de proef te stellen en u met ontzag voor hem te vervullen, zodat u niet meer zondigt.’ **21** En terwijl het volk op een afstand bleef staan, ging Mozes naar de donkere wolk waarin God aanwezig was.

Regels en wetten

22 De HEER droeg Mozes op het volgende tegen de Israëlieten te zeggen: ‘Jullie zijn er getuige van geweest dat ik vanuit de hemel tot jullie heb gesproken. **23** Je mag daarom geen goden van zilver of goud maken om die naast mij te vereren. **24** Maak voor mij een altaar van aarde, en slacht daarop je schapen, geiten en runderen voor de brandoffers en vredeoffers. Op elke plaats waar ik mijn naam wil laten noemen, zal ik naar jullie toe komen en je zegenen. **25** Als je voor mij een stenen altaar wilt bouwen, gebruik dan geen gehouwen stenen, want door de stenen met een beitel te bewerken ontwijdt je ze. **26** En breng geen treden aan, want als je daarlangs omhoog zou gaan, zou men je geslachtsdelen zien.’

21

1 ‘Houd hun ook deze regels voor:

2 Wanneer je een Hebreeuwse slaaf koopt, moet hij je zes jaar lang dienen; in het zevende jaar mag hij als vrij man vertrekken, zonder iets te hoeven betalen. **3** Als hij alleen is gekomen, moet hij ook alleen weggaan; was hij getrouwd, dan mag zijn vrouw met hem meegaan. **4** Als zijn meester hem een vrouw heeft

gegeven en zij heeft hem zonen of dochters gebaard, blijven de vrouw en haar kinderen eigendom van de meester en moet de slaaf alleen weggaan. **5** Mocht hij echter te kennen geven dat hij zo aan zijn meester en aan zijn vrouw en kinderen gehecht is dat hij niet als vrij man wil vertrekken, **6** dan moet zijn meester hem naar het heiligdom brengen, hem tegen de deur of de deurpost zetten, en zijn oor met een priem doorboren. Hij blijft dan voorgoed zijn slaaf.

7 Wanneer iemand zijn dochter als slavin verkoopt, kan zij niet vrijkomen zoals de mannelijke slaven. **8** Als haar meester haar voor zichzelf bestemd had en zij hem niet meer aanstaat, moet hij haar laten terugkopen; hij heeft niet het recht haar aan derden te verkopen, omdat hij zijn verplichtingen tegenover haar niet is nagekomen. **9** Bestemt hij haar voor zijn zoon, dan moet hij haar als een dochter behandelen. **10** Neemt hij naast haar een andere vrouw, dan mag hij de slavin niet minder voedsel of kleding geven en niet minder vaak gemeenschap met haar hebben; **11** doet hij haar op een van deze drie punten tekort, dan mag ze weggaan zonder ook maar iets te hoeven betalen.

12 Wie een ander zodanig slaat dat deze sterft, moet ter dood gebracht worden. **13** Maar in het geval dat hij het niet met opzet deed en God zijn hand bestuurd, kan hij vluchten naar een plaats die ik jullie zal aanwijzen. **14** Wanneer iemand een ander echter verraderlijk vermoordt, met voorbedachten rade, mag je hem zelfs van mijn altaar weghalen om hem ter dood te brengen.

15 Wie zijn vader of moeder mishandelt, moet ter dood gebracht worden.

16 Wie iemand ontvoert, moet ter dood gebracht worden, of hij de ander nu als slaaf verkocht heeft of hem nog in zijn bezit heeft.

17 Wie zijn vader of moeder vervloekt, moet ter dood gebracht worden.

18 Wanneer twee mannen ruziemaken en de een de ander zodanig met een steen of met zijn vuist slaat dat hij niet sterft maar wel het bed moet houden, **19** en hij weer op de been komt en met behulp van een kruk weer buiten kan lopen, dan gaat degene die hem geslagen heeft vrijuit. Wel moet deze hem de gedwongen rusttijd en de kosten van zijn herstel vergoeden.

20 Wanneer iemand zijn slaaf of slavin met een stok slaat en hij of zij sterft ter plekke, dan moet er vergelding plaatsvinden. **21** Als de slaaf of slavin nog enkele dagen in leven blijft, gaat de eigenaar vrijuit; door het verlies van zijn eigendom is hij genoeg gestraft.

22 Wanneer twee mannen aan het vechten zijn en een van hen een zwangere vrouw raakt met als gevolg dat zij een miskraam krijgt, maar ze heeft verder geen letsel opgelopen, dan moet een boete worden geëist waarvan de hoogte door haar echtgenoot wordt vastgesteld; de rechters moeten op de betaling toezien. **23** Heeft ze wel ander letsel opgelopen, dan geldt: een leven voor een leven, **24** een oog voor een oog, een tand voor een tand, een hand voor een hand, een voet voor een voet, **25** een brandwond voor een brandwond, een kneuzing voor een kneuzing, een striem voor een striem.

26 Wanneer iemand zijn slaaf of slavin zodanig in het oog treft dat dit verloren gaat, moet hij hem of haar als vergoeding voor dat oog vrijlaten. **27** En als hij zijn slaaf of slavin een tand uitslaat, moet hij hem of haar als vergoeding voor die tand vrijlaten.

28 Wanneer een stier een man of vrouw zodanig stoot dat deze sterft, moet die stier gestenigd worden en mag het vlees ervan niet gegeten worden. De eigenaar gaat echter vrijuit. **29** Maar als die stier een man of vrouw doodt terwijl hij voor die tijd al stotig was, en de eigenaar was gewaarschuwd maar had hem niet vastgezet, dan moet niet alleen de stier gestenigd worden maar moet ook de eigenaar ter dood gebracht worden. **30** Legt men hem een afkoopsom op, dan moet hij als losprijs voor zijn leven de volle som die hem wordt opgelegd betalen. **31** Deze regels gelden ook als de stier een jongen of meisje stoot. **32** Als hij een slaaf of slavin stoot, moet aan zijn of haar meester dertig sjekel zilver worden betaald en moet de stier gestenigd worden.

33 Wanneer iemand een put graaft of openlegt en hem daarna niet afdekt, en er valt een rund of een ezel in, **34** moet de eigenaar van de put de schade vergoeden: hij betaalt de eigenaar van het dier een bepaald bedrag en mag het dode dier houden.

35 Wanneer iemands stier de stier van een ander zodanig stoot dat die sterft, moet de levende stier verkocht worden en de opbrengst ervan gedeeld. Ook het dode dier moet verdeeld worden. **36** Maar als bekend was dat de stier voor die tijd al stotig was en de eigenaar had hem niet vastgezet, dan moet hij de dode stier met een levende vergoeden; het dode dier mag hij houden.

37 Wanneer iemand een rund steelt of een schaap of geit en hij slacht of verkoopt het dier, dan moet hij het vergoeden: een rund met vijf runderen, en een schaap of geit met vier schapen of geiten.*

(21: 37-22 :30) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 22:1-31.

22

1 Betrapt iemand de dief op heterdaad en slaat hij hem dood, dan laadt hij daarmee geen bloedschuld op zich. **2** Gebeurt dit echter na zonsopgang, dan laadt hij wel bloedschuld op zich. De dief moet alles vergoeden; bezit hij niets, dan moet men hem verkopen voor een bedrag ter waarde van het gestolene. **3** Als het gestolen dier nog levend bij hem wordt aangetroffen, moet hij het dubbel vergoeden, of het nu een rund betreft, een ezel, schaap of geit.

4 Wanneer iemand zijn vee loslaat om een stuk land of een wijngaard te begrazen, en zijn dieren grazen de akker van een ander af, dan moet hij de schade met de beste opbrengst van zijn land of wijngaard vergoeden.

5 Wanneer iemand iets verbrandt en het vuur overslaat op doornstruiken, waardoor korenschoven of een akker met het staande koren in vlammen opgaan, moet de veroorzaker van de brand de schade vergoeden.

6 Wanneer iemand geld of sieraden aan een ander in bewaring geeft en dit wordt uit het huis van die ander gestolen, moet de dief, als hij gepakt wordt, een dubbele vergoeding geven. **7** Als de dief niet gevonden wordt, moet de eigenaar van het huis in het heiligdom zweren dat hij zich niet aan de bezittingen van de ander heeft vergrepen. **8** Bij elk vermoeden van verduistering – of het nu een rund betreft, een ezel, een schaap of geit, een kledingstuk, of welk zoekgeraakt voorwerp ook waarvan iemand beweert dat het zijn eigendom is – moeten beide partijen hun zaak aan God voorleggen. Degene die door God schuldig verklaard wordt, moet de ander een dubbele vergoeding geven.

9 Wanneer iemand een ezel, rund, schaap of geit of welk dier dan ook aan een ander toevertrouwt, en het gaat dood of raakt gewond of wordt geroofd zonder dat er getuigen zijn, **10** en die ander zweert bij de HEER dat hij zich niet aan het bezit van de eigenaar vergrepen heeft, dan moet deze daar genoeg mee nemen en hoeft hem niets vergoed te worden. **11** Als vaststaat dat het dier gestolen is van de ander, moet deze het aan de eigenaar vergoeden. **12** Als het door een roofdier gedood is, moet hij dat bewijzen door hem het dode dier te brengen; hij hoeft het verscheurde dier niet te vergoeden.

13 Wanneer iemand een dier van een ander in bruikleen heeft en het raakt gewond of sterft terwijl de eigenaar er niet bij is, moet hij het dier volledig vergoeden. **14** Is de eigenaar er wel bij, dan is hij geen vergoeding verschuldigd. Was het dier gehuurd, dan is de schade bij de huurprijs inbegrepen.

15 Wanneer iemand een meisje dat nog niet uitgehuwelijkt is verleidt, moet hij de volle bruidsprijs betalen en met haar trouwen. **16** Mocht haar vader weigeren haar aan hem uit te huwelijken, dan moet hij een bedrag betalen dat overeenkomt met de bruidsprijs voor een maagd.

17 Een tovenaars mag niet in leven blijven.

18 Wie gemeenschap heeft met een dier, moet ter dood gebracht worden.

19 Wie aan andere goden offers brengt, en niet uitsluitend aan de HEER, moet onder de ban worden geplaatst en gedood worden.

20 Vreemdelingen mag je niet uitbuiten of onderdrukken, want jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in Egypte. **21** Weduwen en wezen mag je evenmin uitbuiten. **22** Doe je dat toch en smeken zij mij om hulp, dan zal ik zeker naar hen luisteren: **23** ik zal in woede ontsteken en ieder van jullie doden, en dan zullen jullie eigen vrouwen weduwe worden en jullie kinderen wees.

24 Als je geld leent aan iemand van mijn volk die armoede lijdt, gedraag je dan niet als een geldschietter en vraag geen rente van hem. **25** Als je iemands mantel als onderpand neemt, moet je die voor zonsopgang aan hem teruggeven, **26** want hij heeft niets anders om zich mee toe te dekken. Waarmee moet hij zijn lichaam anders beschermen als hij gaat slapen? Als hij mij om hulp smeekt, zal ik naar hem luisteren, want ik ben een genadige God.

27 Je mag God niet lasteren en je mag de leiders van je volk niet vervloeken.

28 Sta de eerste opbrengst van de druivenoogst zonder uitstel aan mij af, en geef mij ook je eerstgeboren zoon. **29** Hetzelfde geldt voor de eerste jongen van je runderen en van je schapen en geiten; zeven dagen mogen ze bij hun moeder blijven, op de achtste dag moet je ze aan mij afstaan.

30 Leef als mensen die aan mij gewijd zijn. Eet geen vlees van een dier dat door een roofdier is gedood; dat moet je aan de honden geven.

23

1 Onthoud je van lasterlijke aantijgingen. Maak geen gemene zaak met een misdadiger door iemand vals te beschuldigen. **2** Laat je er niet door de meerderheid toe overhalen iets onrechtvaardigs te doen, en als je in een rechtszaak getuigt, verdraai het recht dan niet door je naar de meerderheid te richten. **3** Iemand die arm is, mag je in een rechtszaak niet bevoordelen.

4 Wanneer je een verdwaald rund of een verdwaalde ezel van een vijand van je aantreft, moet je hem het dier zonder uitstel terugbrengen.

5 Wanneer je ziet dat de ezel van iemand met wie je in onmin leeft onder zijn last bezwijkt, mag je niet werkeloos toezien maar moet je hem meteen de helpende hand bieden.

6 Bij een rechtszaak moet je de rechten van de armen eerbiedigen. **7** Laat je niet beïnvloeden door valse aantijgingen en breng een onschuldige die in zijn recht staat niet ter dood; wie zich daaraan schuldig maakt, laat ik niet vrijuit gaan. **8** Neem geen steekpenningen aan, want steekpenningen maken zienden blind en maken eerlijke mensen tot leugenaars.

9 Vreemdelingen mag je niet uitbuiten. Jullie weten immers hoe het voelt om vreemdeling te zijn, omdat jullie zelf vreemdelingen zijn geweest in Egypte.

10 Zes jaar achtereen mag je je land inzaaien en de oogst binnenhalen. **11** Maar het zevende jaar moet je het land braak laten liggen en het met rust laten, dan kunnen de armen onder jullie ervan eten; wat zij nog overlaten is voor de dieren van het veld. Met je wijngaard en je olijfgaard moet je hetzelfde doen.

12 Zes dagen lang mag je werken, maar op de zevende dag moet je rust houden; dan kunnen ook je rund en je ezel uitrusten en kunnen je slaven en de vreemdelingen die voor je werken op adem komen.

13 Houd je verre van alles waarvoor ik jullie heb gewaarschuwd. Roep geen andere goden aan, laat hun naam niet over je lippen komen.

14 Driemaal per jaar moeten jullie ter ere van mij feestvieren. **15** In de maand abib, de maand waarin jullie uit Egypte weggetrokken zijn, moet je op de daarvoor vastgestelde dagen het feest van het Ongedesemd brood vieren. Eet dan zeven dagen lang ongedesemd brood, zoals ik je heb opgedragen. Niemand mag dan met lege handen voor mij verschijnen. **16** Verder moeten jullie het Oogstfeest vieren, het feest van de eerste opbrengst van wat je op de akker gezaaid hebt, en tot slot, wanneer aan het eind van het jaar de hele oogst is binnengehaald, het Inzamelingsfeest. **17** Driemaal per jaar dus moeten alle mannen voor de Machtige, de HEER, verschijnen.

18 Als je een offerdier voor mij slacht, mag het bloed van het dier alleen vloeien wanneer er niets aanwezig is dat zuurdesem bevat, en het vet van mijn feestoffer mag niet tot de volgende morgen bewaard worden.

19 De allereerste opbrengst van je akker moet je naar het heiligdom van de HEER, je God, brengen. Je mag een geitenbokje niet koken in de melk van zijn moeder.

20 Ik stuur een engel voor jullie uit om je op je tocht te beschermen en je naar de plaats te brengen die ik voor jullie bestemd heb. **21** Neem je voor hem in acht, gehoorzaam hem zonder tegenspreken, want hij handelt in mijn naam en zou jullie je opstandigheid niet vergeven. **22** Als je hem gehoorzaamt en alles doet wat ik zeg, zal ik de vijand van jullie vijanden zijn en jullie onderdrukkers onderdrukken. **23** Mijn engel zal voor jullie uit gaan naar het gebied van de Amoriëten, de Hethiëten, Perizzieten, Kanaänieten, Chiwwiëten en Jebusieten, en ik zal die volken uitroeien. **24** Neem hun gebruiken niet over, kniel niet neer voor hun goden en vereer ze niet; haal hun godenbeelden omver en verbrijzel hun gewijde stenen. **25** Vereer de HEER, jullie God, dan zal hij je voedsel en je water zegenen en jullie vrijwaren voor ziekten. **26** Geen enkele vrouw in jullie land zal dan een miskraam krijgen of onvruchtbaar zijn, en ik zal je een lang leven schenken.

27 De schrik voor mij stuur ik voor jullie uit, ik zal paniek zaaien onder elk volk waarmee jullie in aanraking komen, zodat al je vijanden op de vlucht slaan. **28** Ook stuur ik een zwerm horzels voor jullie uit, die de Chiwwiëten, de Kanaänieten en Hethiëten zullen verjagen. **29** Maar ik verdrijf hen niet allemaal in één jaar, anders zou het land verwilderen en zouden er te veel wilde dieren komen; **30** ik zal het geleidelijk doen, totdat jullie met zo velen zijn dat je hun land in bezit kunt nemen. **31** Ik zal jullie een gebied geven dat zich uitstrekt van de Rode Zee tot aan de zee waaraan de Filistijnen wonen, en van de woestijn tot aan de Eufraat. De bewoners van dat hele gebied geef ik in jullie macht, en jullie zullen hen verdrijven. **32** Sluit

geen verbond met hen of met hun goden. **33** Zij mogen niet in jullie land blijven, anders zouden ze jullie ertoe verleiden hun goden te vereren en tegen mij te zondigen. Dat zou jullie ondergang zijn.'

Verbondssluiting

24

1 Mozes kreeg van de HEER deze opdracht: 'Kom naar mij toe, de berg op, samen met Aäron, Nadab en Abihu en zeventig van Israëls oudsten, en kniel op eerbiedige afstand neer. **2** Alleen jij, Mozes, mag in de nabijheid van de HEER komen, de anderen niet. Het volk mag jou niet volgen als je de berg op gaat.'

3 Mozes maakte het volk bekend met alle geboden en regels die de HEER had gegeven, en het volk verklaarde eenstemmig dat het zich zou houden aan alles wat de HEER geboden had. **4** Hierna schreef Mozes alles op wat de HEER had gezegd. De volgende morgen bouwde hij aan de voet van de berg een altaar en richtte hij twaalf gedenkstenen op, voor elk van de twaalf stammen van Israël één. **5** Hij droeg een aantal jonge Israëlieten op om de HEER brandoffers te brengen en stieren te slachten voor een vredeoffer. **6** Mozes nam de helft van het bloed en deed dat in schalen, de andere helft goot hij tegen het altaar. **7** Vervolgens nam hij het boek van het verbond en las dit aan het volk voor, en zij zeiden: 'Alles wat de HEER gezegd heeft zullen we ter harte nemen.' **8** Toen nam Mozes het bloed en besprenkelde daarmee het volk. 'Met dit bloed,' zei hij, 'wordt het verbond bekrachtigd dat de HEER met u heeft gesloten door u al deze geboden te geven.'

9 Hierna ging Mozes de berg op, samen met Aäron, Nadab, Abihu en zeventig oudsten van het volk, **10** en zij zagen de God van Israël. Onder zijn voeten was er iets als een plaveisel van saffier, helder stralend als de hemel zelf. **11** Deze vooraanstaande Israëlieten werden niet door God gedood: zij zagen hem, en zij aten en dronken.

De stenen platen beloofd

12 De HEER zei tegen Mozes: 'Kom naar mij toe, de berg op, en wacht daar; dan zal ik je de stenen platen geven waarop ik de wetten en geboden heb geschreven om het volk te onderrichten.' **13** Samen met zijn dienaar Jozua ging Mozes de berg van God op. **14** Tegen de oudsten zei hij: 'Wacht hier tot wij terugkomen, Aäron en Chur blijven bij u. Mocht iemand een uitspraak in een geschil willen, dan kan hij zich tot hen wenden.'

15 Terwijl Mozes de berg op ging, werd deze overdekt door een wolk: **16** de majesteit van de HEER rustte op de Sinai. Zes dagen lang bedekte de wolk de berg. Op de zevende dag riep de HEER Mozes vanuit de wolk. **17** En terwijl de Israëlieten de majesteit van de HEER zagen, als een laaiend vuur op de top van de berg, **18** ging Mozes de wolk binnen en klom hij verder omhoog. Veertig dagen en veertig nachten bleef hij op de berg.

Opdracht tot het maken van een heiligdom

25

1 De HEER zei tegen Mozes: **2** 'Vraag de Israëlieten mij geschenken te geven; neem van ieder die daartoe bereid is een bijdrage in ontvangst. **3** Je moet het volgende van hen vragen: goud, zilver en koper, **4** blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol, fijn linnen garen en geitenhaar, **5** rood geverfde ramsvellen, vellen van zeekoeien, acaciahout, **6** lampolie, geurige specerijen voor de zalfolie en voor de reukoffers, **7** onyxstenen voor de priesterschort en edelstenen voor de borsttas. **8** De Israëlieten moeten een heiligdom voor mij maken, zodat ik te midden van hen kan wonen. **9** Ik zal je een ontwerp laten zien van de tabernakel en van alle voorwerpen die bij deze tent horen; houd je daar nauwkeurig aan.'

De ark

10 Laat van acaciahout een ark maken, een kist van tweeëneenhalve el lang, anderhalve el breed en anderhalve el hoog. **11** Overtrek die met zuiver goud, zowel vanbinnen als vanbuiten; aan de bovenkant moet je rondom een gouden sierlijst aanbrengen. **12** Giet vier gouden ringen en bevestig ze aan de vier poten: twee ringen aan elke kant van de ark. **13** Maak draagbomen van acaciahout, verguld ze **14** en steek ze door de ringen aan weerszijden; zo kan de ark gedragen worden. **15** De draagbomen moeten in de ringen blijven, ze mogen er niet uit gehaald worden.

16 In de ark moet je de verbondstekst leggen die ik je zal geven. **17** Je moet ook een verzoeningsplaat maken van zuiver goud, tweeëneenhalve el lang en anderhalve el breed. **18-19** Maak aan de beide uiteinden daarvan een cherub, eveneens van goud, één aan het ene uiteinde en één aan het andere uiteinde. Het moet drijfwerk zijn, de twee cherubs moeten één geheel met de plaat vormen. **20** Ze moeten tegenover elkaar

staan, met het gezicht naar de verzoeningsplaat gekeerd, en hun vleugels moeten gespreid zijn zodat ze zich daar beschermend over uitstrekken. **21** Leg de verzoeningsplaat op de ark; leg de verbondstekst die ik je zal geven in de ark. **22** Daar zal ik je ontmoeten, en vanaf die plaats, boven de verzoeningsplaat, tussen de twee cherubs op de ark met de verbondstekst, zal ik met je spreken en je alles zeggen wat ik van de Israëlieten verlang.

De tafel

23 Maak een tafel van acaciahout, twee el lang, één el breed en anderhalve el hoog. **24** Overtrek hem met zuiver goud en breng rondom een gouden sierlijst aan: **25** een rand van een hand breed, in een gouden lijst gevat. **26** Maak vier gouden ringen en bevestig ze aan de vier hoeken, bij de poten. **27** De ringen moeten vlak onder de rand zitten; ze zijn bestemd voor de draagbomen waarmee de tafel gedragen wordt. **28** De draagbomen voor de tafel moet je van acaciahout maken en je moet ze vergulden. **29** Maak ook de bijbehorende schotels, schalen en kannen, en kommen voor de wijnooffers, allemaal van zuiver goud. **30** Leg op de tafel het toonbrood; dat moet daar altijd voor mij liggen.

De lampenstandaard

31 Maak een lampenstandaard van zuiver goud. De voet, de schacht, de kelken, knoppen en bloemen moeten uit één stuk worden gedreven. **32** De schacht moet zes zijarmen hebben: drie aan de ene kant en drie aan de andere kant. **33** Deze armen moeten versierd worden met amandelbloesem; breng op elke arm drie kelken aan met een knop en bloemblaadjes, telkens op dezelfde manier. **34** Ook de schacht moet versierd worden met amandelbloesem: vier kelken, elk met een knop en bloemblaadjes. **35** Waar de armen uit de schacht komen, moeten eveneens knoppen worden aangebracht: één onder het eerste paar armen, één onder het tweede paar en één onder het derde paar. **36** De hele standaard, met de zes armen en de knoppen, moet uit één stuk zuiver goud gedreven worden. **37** Maak er zeven lampen voor en zet die er zo op dat het licht naar voren valt. **38** De snuiters en bakjes moeten ook van zuiver goud zijn. **39** Gebruik voor de lampenstandaard en voor de bijbehorende voorwerpen een talent zuiver goud. **40** Houd je bij het maken ervan aan het ontwerp dat je hier op de berg getoond is.

De tabernakel

26

1 De tabernakel moet je maken van tien geweven banen. Deze moeten vakkundig worden geweven van getwijnd linnen garen en van blauwpuurperen, roodpuurperen en karmozijnrode wol, met een patroon van cherubs. **2** Alle banen moeten dezelfde afmetingen hebben: de lengte van iedere baan moet achtentwintig el zijn, de breedte vier el. **3** Zet vijf van deze banen aan elkaar, en doe hetzelfde met de andere vijf. **4** Aan de laatste baan van elk van de twee kleden die je zo krijgt, moet je lussen van blauwpuurperen wol zetten: **5** vijftig lussen aan elk van beide kleden, zo dat ze precies tegenover elkaar komen te zitten. **6** Maak vijftig gouden haken en bevestig de kleden met deze haken aan elkaar, zodat de tabernakel één geheel is.

7 Maak banen van geitenhaar voor een tent die over de tabernakel heen komt. Het moeten er elf zijn, **8** allemaal van dezelfde afmetingen: de lengte van iedere baan moet dertig el zijn, de breedte vier el. **9** Zet vijf van deze banen aan elkaar, en de zes andere eveneens; de zesde moet, dubbelgeslagen, aan de voorkant van de tent komen. **10** Aan de laatste baan van elk van de twee kleden die je zo krijgt, zet je vijftig lussen. **11** Maak vijftig koperen haken en steek ze in de lussen om de delen te verbinden en van de tent één geheel te maken. **12** Wat het overschietende gedeelte van het tentkleed betreft: de extra halve baan moet aan de achterkant van de tabernakel afhangen, **13** en de el die in de lengte aan weerszijden overschiet, moet langs de zijkanten van de tabernakel afhangen om deze te bedekken. **14** Maak voor deze tent een dekkleed van rood geverfde ramsvellen en dek dat weer af met een kleed van zeekoevellen.

15 Voor de wanden van de tabernakel moet je planken van acaciahout maken. Ze moeten rechtop komen te staan **16** en tien el lang zijn en anderhalve el breed. **17** Voorzie elke plank van twee pinnen, en wel zo dat de pinnen van alle planken van de tabernakel een rechte lijn vormen. **18** Maak twintig planken voor de zuidwand van de tabernakel **19** en breng daaronder veertig zilveren voetstukken aan, telkens twee per plank, waar de beide pinnen in passen. **20** Voor de andere zijde van de tabernakel, aan de noordkant, eveneens twintig planken **21** met daaronder veertig zilveren voetstukken, telkens twee per plank. **22** Voor de achterwand van de tabernakel, aan de westkant, maak je zes planken. **23** Voor de hoeken van de achterwand moet je twee extra planken maken. **24** Op de beide hoeken moeten de planken van onderen precies op elkaar aansluiten en tot bovenaan, bij de ring, moeten ze volkomen gelijklopen. **25** Bij elkaar dus acht planken, met daaronder zestien zilveren voetstukken, telkens twee per plank.

26 Maak dwarsbalken van acaciahout: vijf voor de ene zijwand van de tabernakel, **27** vijf voor de andere zijwand en vijf voor de achterwand aan de westkant. **28** De middelste dwarsbalk komt halverwege de wand en verbindt de planken van het ene einde tot het andere met elkaar. **29** Overtrek de planken met goud, verguld ook de dwarsbalken en maak voor de dwarsbalken gouden ringen. **30** Houd je bij het vervaardigen van de tabernakel aan het voorbeeld dat je hier op de berg getoond is.

31 Maak een voorhangsel van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen. Het moet vakkundig geweven worden, met een patroon van cherubs. **32** Maak het met vergulde krammen vast aan vier palen van acaciahout, die overtrokken zijn met goud en op vier zilveren voetstukken rusten. **33** Bevestig het voorhangsel zo dat het onder de vijftig gouden haken komt, en zet de ark met de verbondstekst erachter: het voorhangsel vormt de scheiding tussen het heilige en het allerheiligste. **34** Op de ark met de verbondstekst in het allerheiligste moet je de verzoeningsplaat leggen. **35** Zet de tafel en de lampenstandaard voor het voorhangsel in de tabernakel, tegenover elkaar: de lampenstandaard aan de zuidkant, de tafel aan de noordkant.

36 Maak ter afscherming van de ingang van de tent een vakkundig geborduurd gordijn van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen. **37** Maak voor dit gordijn vijf palen van acaciahout, verguld ze, voorzie ze van vergulde krammen en giet er vijf bronzen voetstukken voor.

Het brandofferaltaar

27

1 Maak een altaar van acaciahout. Het moet vierkant zijn, vijf el lang en vijf el breed, en drie el hoog. **2** Op de vier hoeken moet het horens hebben, die er één geheel mee vormen. Bekleed het met brons. **3** Alle bijbehorende voorwerpen moet je van koper maken: de potten voor het wegruimen van de as, de scheppen, offerschalen, vorken en vuurbakken. **4** Maak een hekwerk om het altaar, een bronzen raster met op de vier hoeken een bronzen ring; **5** breng het langs de onderkant aan, onder de rand, zo dat het tot halverwege het altaar reikt. **6** Je moet voor het altaar ook draagbomen van acaciahout maken, die je met brons bekleedt. **7** De draagbomen moeten zodanig in de ringen gestoken worden dat ze zich aan weerszijden van het altaar bevinden wanneer dit gedragen wordt. **8** Het altaar moet van houten panelen gemaakt worden en vanbinnen hol zijn. Laat het maken zoals het je hier op de berg getoond is.

De ruimte rond de tabernakel

9 De ruimte rond de tabernakel moet worden afgeschermd. Aan de zuidkant moeten over een lengte van honderd el doeken van getwijnd linnen komen, **10** en twintig bijbehorende palen op twintig bronzen voetstukken, met krammen en dwarsstangen van zilver. **11** Evenzo aan de noordkant: doeken over een lengte van honderd el en twintig bijbehorende palen op twintig bronzen voetstukken, met krammen en dwarsstangen van zilver. **12** Aan de westkant: doeken over een breedte van vijftig el, met tien palen op tien voetstukken. **13** Aan de oostkant moet de breedte van de afgeschermd ruimte eveneens vijftig el zijn. **14-15** Daar moeten aan weerszijden over een breedte van vijftien el doeken komen en drie bijbehorende palen die elk op een voetstuk staan. **16** Scherm de ingang af met een vakkundig geborduurd gordijn van twintig el breed, van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen; daar komen vier palen bij, elk op een voetstuk. **17** Alle palen van de omheining krijgen zilveren dwarsstangen, verzilverde krammen en bronzen voetstukken. **18** De omheining moet honderd el lang zijn, vijftig el breed en vijf el hoog. De doeken zijn van getwijnd linnen, de voetstukken van brons. **19** Al het gereedschap dat nodig is voor het opbouwen van de tabernakel moet van brons zijn, evenals de pinnen van zowel de tabernakel als de omheining.

De lampolie

20-21 Draag de Israëlieten op om je voor de verlichting zuivere olijfolie te brengen: er moeten in de ontmoetingstent, buiten het voorhangsel dat de ark met de verbondstekst afschermt, altijd lampen branden. Aäron en zijn nakomelingen moeten ervoor zorgen dat ze de hele nacht voor de HEER blijven branden. Dit voorschrift blijft voor de Israëlieten voor altijd van kracht, voor alle komende generaties.

De priesterkleding

28

1 Laat je broer Aäron en zijn zonen Nadab, Abihu, Eleazar en Itamar bij je komen. Hen heb ik uit de Israëlieten uitgekozen om mij als priester te dienen. **2** Laat voor je broer Aäron heilige kleding maken, die

hem waardigheid en aanzien verleent. **3** Jij moet aanwijzingen geven aan allen die hun vak verstaan, aan wie ik vakmanschap heb geschonken, en zij moeten dan de kleding voor Aäron maken, zodat hij kan worden gewijd en mij als priester kan dienen. **4** Ze moeten de volgende kledingstukken maken: een borsttas, een priesterschort, een bovenkleed, een stevig geweven tuniek, een tulband en een gordel. Voor zowel Aäron als zijn zonen moet heilige kleding worden gemaakt, omdat ze mij als priester moeten dienen. **5** Er moet gouddraad voor worden gebruikt, blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en fijn linnen garen.

6 De priesterschort moet vakkundig geweven worden van gouddraad, blauwpurperen en roodpurperen wol en getwijnd linnen garen. **7** De beide delen ervan worden door middel van schouderstukken met elkaar verbonden. **8** De band waarmee de schort vastgetrokken wordt, moet er één geheel mee vormen en wordt op dezelfde wijze gemaakt, van gouddraad, blauwpurperen en roodpurperen wol en getwijnd linnen garen. **9** Neem twee onyxstenen en graveer daarin de namen van Israëls zonen: **10** zes in de ene steen en zes in de andere, in de volgorde van hun geboorte. **11** Dat graveren moet door een kundig vakman gebeuren, hij moet de namen in de stenen snijden zoals men zegelstenen snijdt. Vat beide stenen in gouden kassen **12** en zet ze op de schouderstukken van de priesterschort: wanneer Aäron voor de HEER verschijnt en de namen van de Israëlieten op zijn schouders draagt, zal de HEER aan de Israëlieten herinnerd worden. **13-14** Aan de gouden kassen moet je kettinkjes van zuiver goud bevestigen, in de vorm van kunstig gevlochten snoeren.

15 Maak een borsttas voor de orakelstenen. Deze moet even vakkundig geweven worden als de priesterschort, van gouddraad, blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen. **16** Dubbelgeslagen moet het weefsel vierkant zijn, een span lang en een span breed. **17** Zet er vier rijen stenen op: de eerste rij wordt gevormd door een robijn, een topaas en een smaragd; **18** de tweede rij door een granaat, een saffier en een aquamarijn; **19** de derde door een barnsteen, een agaat en een amethyst, **20** en de vierde door een turkoois, een onyx en een jaspis, allemaal in gouden kassen gevat. **21** Er moeten twaalf stenen zijn, zoals er twaalf namen zijn van Israëls zonen: in elke steen moet de naam van een van de twaalf stammen gegraveerd worden, zoals men zegelstenen snijdt. **22** Maak voor de borsttas kettinkjes van zuiver goud, in de vorm van kunstig gevlochten snoeren, **23** en ook twee gouden ringen die je bevestigt aan de bovenste hoeken van de tas. **24** Bevestig de twee gouden snoeren met het ene einde aan de ringen op de hoeken van de borsttas **25** en met het andere einde aan de kassen op de schouderstukken van de priesterschort, aan de voorkant. **26** Maak nog twee gouden ringen en zet die aan de andere hoeken van de borsttas, aan de binnenkant, waarmee de tas tegen de priesterschort hangt. **27** Bevestig ook twee gouden ringen aan de schouderstukken van de priesterschort, en wel aan de voorkant, onderaan, dicht bij de plaats waar de schouderstukken vastgezet zijn, boven de band. **28** Haal een blauwpurperen koord door de ringen van de borsttas en door die van de priesterschort en bind de tas daarmee stevig op de band van de priesterschort vast zodat hij niet kan verschuiven. **29** Zo draagt Aäron telkens als hij het heiligdom binnengaat, de namen van Israëls zonen op zijn hart, op de borsttas voor de orakelstenen, om de HEER steeds opnieuw aan hen te herinneren. **30** Leg in de borsttas de twee orakelstenen, zodat Aäron ze op zijn hart draagt wanneer hij voor de HEER verschijnt; in de tegenwoordigheid van de HEER moet hij de stenen voor de orakels over de Israëlieten altijd op zijn hart dragen.

31 Het bovenkleed dat bij de priesterschort hoort, moet in zijn geheel van blauwpurperen wol gemaakt worden. **32** De halsopening komt in het midden en wordt afgezet met een rand die net zo geweven is als die van een wapenrok, om inscheuren te voorkomen. **33** Op de hele zoom moet je granaatappels van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol aanbrengen met gouden belletjes ertussen, **34** steeds om en om een gouden belletje en een granaatappel. **35** Aäron moet dit bovenkleed dragen wanneer hij dienst doet. Wanneer hij het heiligdom binnengaat om voor de HEER te verschijnen en wanneer hij weer naar buiten komt, moet het geluid van de belletjes te horen zijn, anders zal hij sterven.

36 Maak een rozet van zuiver goud en graveer daarin, als in een zegel, de woorden "Aan de HEER gewijd". **37** Bevestig deze voor op de tulband met een koord van blauwpurperen wol. **38** Door de rozet voortdurend op zijn voorhoofd te dragen, neemt Aäron de schuld van de Israëlieten op zich wanneer zij tekortschieten bij het brengen van hun heilige gaven; dan worden deze door de HEER aanvaard.

39 Weef een tuniek en een tulband van fijn linnen garen, en maak een vakkundig geborduurde gordel. **40** Ook voor Aärons zonen moet je tunieken en gordels maken en hoofddoeken die hun waardigheid en aanzien verlenen.

41 Laat je broer Aäron en zijn zonen deze kleding aantrekken en zalf hen; zo wijd je hen en heilig je hen om mij als priester te dienen. **42** Je moet ook linnen broeken voor hen maken die hun geslachtsdelen bedekken; ze moeten van de heupen tot op de dijnen reiken. **43** Aäron en zijn zonen moeten ze dragen als ze

de ontmoetingstent binnengaan of in het heiligdom dienst gaan doen bij het altaar. Anders laden ze schuld op zich en zullen ze sterven. Dit voorschrift blijft voor hem en zijn nakomelingen voor altijd van kracht.

De priesterwijding

29

1 Doe het volgende om Aäron en zijn zonen te heiligen, zodat ze mij als priester kunnen dienen: Neem een stier en twee rammen zonder enig gebrek. **2** Neem verder brood, dikke broden, met olijfolie bereid, en dunne broden, met olijfolie bestreken – alles ongedesemd en gebakken van tarwebloem. **3** Leg dit in een mand en breng die naar het heiligdom, evenals de stier en de beide rammen.

4 Laat Aäron en zijn zonen naar de ingang van de ontmoetingstent komen en reinig hen met water. **5** Trek Aäron daarna de priesterkleding aan: de tuniek, het bovenkleed dat bij de priesterschort hoort, de priesterschort en de borsttas; bind de schort vast met de bijbehorende band. **6** Doe hem de tulband om en bevestig daarop de heilige diadeem. **7** Zalf Aäron door de zalfolie over zijn hoofd uit te gieten. **8** Laat daarna zijn zonen komen, trek hun de tunieken aan **9** en bind hun de hoofdoeken om. Doe zowel Aäron als zijn zonen een gordel om. Door hen op deze manier te wijden, verleen je Aäron en zijn zonen voor altijd het recht om het priesterschap uit te oefenen.

10 Laat de stier naar de ontmoetingstent brengen en laat Aäron en zijn zonen hun hand op de kop van de stier leggen. **11** Slacht het dier ten overstaan van de HEER bij de ingang van de ontmoetingstent. **12** Strijk met je vinger wat bloed aan de horens van het altaar en giet de rest van het bloed uit aan de voet van het altaar. **13** Neem al het vet rond de ingewanden, de kleinste lob van de lever, de beide nieren en het niervet, en verbrand dit op het altaar. **14** Maar het vlees van de stier moet je buiten het kamp verbranden, evenals de huid en de inhoud van de ingewanden. Het is een reinigingsoffer.

15 Neem vervolgens een van de rammen, en laat Aäron en zijn zonen hun hand op de kop van de ram leggen. **16** Slacht het dier en giet het bloed tegen de zijkanten van het altaar. **17** Snijd de ram in stukken, was de ingewanden en de poten en leg ze bij de stukken vlees en de kop. **18** Verbrand de ram in zijn geheel op het altaar. Het is een brandoffer, een geurige gave die de HEER behaagt.

19 Neem dan de tweede ram en laat Aäron en zijn zonen hun hand op de kop van de ram leggen. **20** Slacht het dier en strijk wat van het bloed aan de rechteroorlel van Aäron en aan die van zijn zonen, op hun rechterduim en op de grote teen van hun rechervoet. De rest van het bloed moet je tegen de zijkanten van het altaar gieten. **21** Besprenkel Aäron met wat bloed van het altaar en met zalfolie en sprenkel het ook over zijn kleren. Ook zijn zonen en hun kleren moet je ermee besprenkelen. Dan zullen Aäron en zijn zonen, evenals hun kleren, heilig zijn.

22 Neem de vette delen van de ram: de staart, al het vet van de buikholte, de kleinste lob van de lever en de beide nieren met het niervet, en ook de rechterachterbout; deze ram dient als wijdingsoffer. **23** En neem uit de mand met ongedesemd brood die de HEER gebracht is een rond brood, een dik, met olie bereid brood en een dun brood. **24** Leg dit alles op de handpalmen van Aäron en zijn zonen om het ten overstaan van de HEER omhoog te heffen. **25** Neem het daarna weer van hun handen en verbrand het op het altaar, boven op het brandoffer. Het is een geurige gave die de HEER behaagt. **26** Neem het borststuk van de ram en hef het ten overstaan van de HEER omhoog. Dit deel van Aärons wijdingsoffer is voor jou bestemd. **27** Het borststuk en de achterbout die ten overstaan van de HEER omhooggeheven zijn, en die afkomstig zijn van de ram die het wijdingsoffer voor Aäron en zijn zonen is, moet je apart houden. **28** Ze moeten voortaan worden afgestaan aan Aäron en zijn zonen; dit deel van de vredeoffers die de Israëlieten aan de HEER brengen is voor altijd voor hen bestemd.

29 De heilige kleding van Aäron gaat over op zijn nakomelingen; daarin moeten zij gezalfd en gewijd worden. **30** De zoon die hem als hogepriester opvolgt en die de ontmoetingstent binnengaat om in het heiligdom de priesterdienst te verrichten, moet deze kleding zeven dagen achtereen dragen.

31 Kook het vlees van de wijdingsram op een heilige plaats. **32** Aäron en zijn zonen moeten het vlees van de ram en het brood uit de mand eten bij de ingang van de ontmoetingstent. **33** Alleen zij mogen eten van het vlees en het brood waarmee de verzoeningsrite voltrokken werd toen zij gewijd en geheiligd werden. Een onbevoegde mag er niet van eten, want het is heilig. **34** Als er de volgende morgen nog iets over is van het vlees van het wijdingsoffer of van het brood, moet je dat verbranden. Het mag niet meer gegeten worden, omdat het heilig is.

35 Doe alles wat ik je met betrekking tot Aäron en zijn zonen heb opgedragen. De wijding moet zeven dagen duren. **36** Elke dag moet je een stier als reinigingsoffer aanbieden om verzoening te bewerken. Het altaar moet je met een verzoeningsrite van zonde reinigen en je moet het zalven om het te heiligen. **37**

Zeven dagen moet deze verzoeningsrite duren. Daarna is het altaar allerheiligst; alles wat ermee in aanraking komt wordt zelf ook heilig.

38 Op het altaar moeten elke dag twee eenjarige rammen geofferd worden, **39** de ene 's morgens, de andere tegen het vallen van de avond. **40** Offer bij het ene dier een tiende efa tarwebloem vermengd met een kwart hin zuivere olijfolie. Offer bij dit dier ook een kwart hin wijn. **41** Bij het andere dier, dat je tegen het vallen van de avond offert, moeten eenzelfde graanoffer en eenzelfde wijnoffer als 's morgens gebracht worden. Het is een geurige gave die de HEER behaagt, **42** een brandoffer dat jullie en alle komende generaties dagelijks aan de HEER moeten brengen bij de ingang van de ontmoetingstent. Daar zal ik jullie ontmoeten om met jou te spreken. **43** Daar zal ik de Israëlieten ontmoeten en die plaats zal door mijn aanwezigheid worden geheiligd. **44** Ik zal de ontmoetingstent en het altaar heiligen, evenals Aäron en zijn zonen, zodat ze mij als priester kunnen dienen. **45** Ik zal te midden van de Israëlieten wonen, en ik zal hun God zijn. **46** En zij zullen inzien dat ik, de HEER, hun God ben, die hen uit Egypte bevrijd heeft om in hun midden te wonen. Ik ben de HEER, hun God.

Het reukofferaltaar

30

1 Je moet een altaar maken voor het branden van reukwerk; gebruik er acaciahout voor. **2** Het moet vierkant zijn, één el lang en één el breed, en twee el hoog; de horens moeten er één geheel mee vormen. **3** Overtrek de bovenkant, alle zijkanten en de horens met zuiver goud en breng rondom een gouden rand aan. **4** Bevestig aan twee kanten onder de rand twee gouden ringen. Zet ze aan tegenover elkaar liggende zijden; ze zijn bestemd voor de draagbomen waarmee het altaar gedragen wordt. **5** De draagbomen moet je van acaciahout maken en je moet ze vergulden.

6 Zet het altaar voor het voorhangsel waarachter de ark met de verbondstekst staat, tegenover de verzoeningsplaat die daaroverheen ligt, waar ik je zal ontmoeten. **7** Aäron moet er elke morgen als hij de lampen in orde brengt, geurig reukwerk op branden. **8** Ook als hij tegen het vallen van de avond de lampen aansteekt, moet hij een reukoffer brengen. Alle komende generaties moeten elke dag voor de HEER reukwerk branden. **9** Jullie mogen op dit altaar alleen het voorgeschreven reukwerk offeren en er geen brandoffers, graanoffers of wijnooffers op brengen. **10** Eenmaal per jaar moet Aäron aan de horens van dit altaar de verzoeningsrite voltrekken met het bloed van het reinigungsoffer, en alle komende generaties moeten dit gebruik in stand houden. Dit altaar is voor de HEER allerheiligst.'

De heffing bij de registratie

11 De HEER zei tegen Mozes: **12** 'Als je onder de Israëlieten een telling houdt, moeten allen die geregistreerd worden de HEER losgeld betalen voor hun leven, om te voorkomen dat de telling hun noodlottig wordt. **13** Ieder die meegeteld wordt moet een halve sjekel betalen, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, twintig gera per sjekel; de heffing voor de HEER bedraagt de helft daarvan. **14** Ieder die meegeteld wordt, iedereen van twintig jaar of ouder, moet deze heffing voor de HEER betalen. **15** Rijken dragen als losprijs voor hun leven niet meer af dan een halve sjekel, armen niet minder. **16** Het losgeld dat je van de Israëlieten in ontvangst neemt, moet gebruikt worden voor de dienst in de ontmoetingstent. De losprijs die de Israëlieten voor hun leven betalen, zal ervoor zorgen dat de HEER hen niet vergeet.'

Het wasbekken

17 De HEER zei tegen Mozes: **18** 'Maak een bronzen wasbekken op een bronzen onderstel, voor de wassingen. Zet het tussen de ontmoetingstent en het altaar en doe er water in. **19** Met dit water moeten Aäron en zijn zonen hun handen en hun voeten wassen. **20** Ze moeten dit doen voordat ze de ontmoetingstent binnengaan, anders zullen ze sterven. Ook wanneer ze dienst gaan doen bij het altaar en de HEER een offer gaan brengen, **21** moeten ze hun handen en hun voeten wassen, anders zullen ze sterven. Deze bepaling blijft voor altijd van kracht voor Aäron en zijn nakomelingen, voor alle komende generaties.'

De zalfolie

22 De HEER zei tegen Mozes: **23-24** 'Neem de fijnste specerijen: vijfhonderd sjekel dikvloeiende mirre, half zoveel geurige kaneel – tweehonderdvijftig sjekel dus –, tweehonderdvijftig sjekel geurige kalmoes en vijfhonderd sjekel kassia, alles volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een hin olijfolie, **25** en bereid hieruit heilige zalfolie, een geurig mengsel zoals een reukwerker dat maakt. Met deze heilige zalfolie **26** moet je de ontmoetingstent zalven, de ark met de verbondstekst, **27** de tafel en de lampenstandaard met alle bijbehorende voorwerpen, het reukofferaltaar, **28** het brandofferaltaar met het gerei, en het wasbekken en

het onderstel ervan. **29** Hierdoor wijd je deze voorwerpen en worden ze allerheiligst; alles wat ermee in aanraking komt wordt zelf ook heilig. **30** Zalf ook Aäron en zijn zonen; zo heilig je hen om mij als priester te kunnen dienen. **31** Tegen de Israëlieten moet je zeggen: “Dit is heilige zalfolie, hij is alleen voor de HEER bestemd, in alle komende generaties. **32** Hij mag over niemands lichaam uitgegoten worden en u mag niets op dezelfde manier bereiden: deze olie is heilig en mag door u niet ontheiligd worden. **33** Wie eenzelfde mengsel bereidt of er iets van gebruikt voor een onbevoegde, moet uit de gemeenschap gestoten worden.”

Het reukwerk

34 De HEER zei tegen Mozes: ‘Neem balsemhars, cistushars en galbanum, en naast deze specerijen zuivere wierook, van alles een gelijke hoeveelheid, **35** en bereid daaruit reukwerk, een mengsel zoals een reukwerker dat maakt. Meng er zout door, het moet zuiver en heilig zijn. **36** Wrijf een deel ervan fijn en leg dat in de ontmoetingstent, voor de verbondstekst, op de plaats waar ik je zal ontmoeten. Behandel het als allerheiligst. **37** Dit reukwerk is heilig, alleen voor de HEER bestemd; reukwerk voor jezelf mag niet op dezelfde manier bereid worden. **38** Wie iets soortgelijks maakt om van de geur te genieten, moet uit de gemeenschap gestoten worden.’

De vaklieden

31

1 De HEER zei tegen Mozes: **2** ‘Ik heb mijn keuze laten vallen op Besaleël, de zoon van Uri, de zoon van Chur, uit de stam Juda. **3** Ik heb hem uitzonderlijke talenten geschonken,*

(31:3) *hem uitzonderlijke talenten geschonken* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘hem vervuld met goddelijke geest’.

wijsheid, vakmanschap en inzicht op allerlei gebied: **4** hij kan ontwerpen maken en ze in goud, zilver, koper en brons uitvoeren, **5** hij kan stenen snijden en zetten en hout bewerken en hij beheerst ook allerlei andere vaardigheden. **6** Oholiab, de zoon van Achisamach, uit de stam Dan, stel ik als zijn medewerker aan. Allen die hun vak verstaan heb ik wijsheid geschonken, zodat zij alles kunnen maken waartoe ik opdracht heb gegeven: **7** de ontmoetingstent, de ark voor de verbondstekst, de verzoeningsplaat die erop moet liggen, alle voorwerpen voor de tent, **8** de tafel en de voorwerpen die erbij horen, de lampenstandaard van zuiver goud en de bijbehorende voorwerpen, het reukofferaltaar, **9** het brandofferaltaar met het gerei, het wasbekken, het onderstel ervan, **10** de ambtsgewaden, de heilige kleding voor de priester Aäron en de kleding die zijn zonen als priester moeten dragen, **11** de zalfolie en het geurige reukwerk voor het heiligdom. Laat hen alles uitvoeren zoals ik het je heb opgedragen.’

De sabbatsrust

12 De HEER zei tegen Mozes: **13** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Neem wel steeds mijn sabbat in acht, want elke generatie opnieuw is die dag voor mij en voor jullie een teken dat eraan herinnert dat ik, de HEER, jullie geheiligd heb. **14** Neem de sabbat in acht, want het is voor jullie een heilige dag. Wie hem schendt, moet ter dood gebracht worden; ieder die dan werkt, moet uit de gemeenschap gestoten worden. **15** Zes dagen mag je werken, maar de zevende dag is het sabbat, een dag van volstrekte rust, die aan de HEER gewijd is. Wie op sabbat werkt, moet ter dood gebracht worden.” **16-17** Generatie na generatie moeten de Israëlieten de sabbat in acht nemen en vieren. Voor mij en hen is die dag een teken van een eeuwigdurend verbond, want in zes dagen heeft de HEER de hemel en de aarde gemaakt, en de zevende dag heeft hij gerust om op adem te komen.’

De stenen platen geschonken

18 Nadat de HEER dit alles op de Sinai tegen Mozes had gezegd, gaf hij hem de twee platen van het verbond, de stenen platen, door Gods vinger beschreven.

Het gouden stierkalf

32

1 Het volk wachtte lang op Mozes. Toen hij maar niet van de berg afkwam, verdrongen ze zich om Aäron en eisten van hem: ‘Maak een god*’

(32:1) *Maak een god* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘Maak goden’.

voor ons die voor ons uit kan gaan, want wat er gebeurd is met die Mozes, die ons uit Egypte heeft geleid, weten we niet.’ 2 Aäron antwoordde: ‘Neem dan uw vrouwen, zonen en dochters hun gouden oorkringen af en breng die bij mij.’ 3 Hierop deden alle Israëlieten zonder aarzelen hun gouden oorkringen af en gaven die aan Aäron. 4 Alles wat ze hem brachten smolt hij om en hij goot er een beeld van in de vorm van een stierkalf. Het volk riep uit: ‘Israël, dit is je god, die je uit Egypte heeft geleid!’ 5 Toen Aäron beseftte wat er gebeurde, bouwde hij een altaar voor het beeld en kondigde hij aan dat er de volgende dag een feest voor de HEER zou zijn. 6 De volgende morgen vroeg brachten ze brandoffers en vredeoffers. Ze gingen zitten om te eten en te drinken, en stonden daarna op om uitbundig feest te vieren.

7 De HEER zei tegen Mozes: ‘Ga terug naar beneden, want jouw volk, dat je uit Egypte hebt geleid, misdraagt zich. 8 Nu al zijn ze afgeweken van de weg die ik hun gewezen heb. Ze hebben een stierenbeeld gemaakt, hebben daarvoor neergeknield, er offers aan gebracht en gezegd: “Israël, dit is je god, die je uit Egypte heeft geleid!”’ 9 De HEER zei verder tegen Mozes: ‘Ik weet hoe onhandelbaar dit volk is. 10 Houd mij niet tegen: mijn brandende toorn zal hen verteren. Maar uit jou zal ik een groot volk laten voortkomen.’ 11 Mozes probeerde de HEER, zijn God, milder te stemmen: ‘Wilt u dan uw toorn laten woeden tegen uw eigen volk, HEER, dat u met sterke hand en grote macht uit Egypte hebt bevrijd? 12 Wilt u dat de Egyptenaren zeggen: “Hij heeft hen bevrijd om hen in het ongeluk te storten, om hen in het bergland te doden en van de aarde weg te vagen”? Wees niet langer toornig en zie ervan af onheil over uw volk te brengen! 13 Denk toch aan uw dienaren Abraham, Isaak en Israël, aan wie u onder ede deze belofte hebt gedaan: “Ik zal jullie zo veel nakomelingen geven als er sterren aan de hemel zijn, en het hele gebied waarvan ik gesproken heb zal ik hun voor altijd in bezit geven.”’ 14 Toen zag de HEER ervan af zijn volk te treffen met het onheil waarmee hij bedreigd had.

15 Mozes keerde zich om en ging de berg af. De twee platen met de verbondstekst droeg hij bij zich. Aan beide kanten waren ze beschreven, aan de voorkant en aan de achterkant. 16 De platen waren Gods eigen werk en het schrift dat erin gegrift was, was Gods eigen schrift. 17 Toen Jozua het geschreeuw van het volk hoorde, zei hij tegen Mozes: ‘Ik hoor strijdkreten in het kamp!’ 18 Maar Mozes zei: ‘Dat is geen gejuich na een overwinning en geen geweeklaag na een nederlaag. Luid gejoel – dát hoor ik.’ 19 Dichter bij het kamp gekomen, zag hij het stierenbeeld en het gedans. Woedend smeed hij de platen aan de voet van de berg aan stukken. 20 Hij greep het stierenbeeld, gooide het in het vuur en verpulverde het. De as strooide hij op het water, en dat liet hij de Israëlieten drinken. 21 Tegen Aäron zei hij: ‘Wat heeft dit volk je misdaan, dat je zo’n zware schuld op hen geladen hebt?’ 22 ‘Ik smeek je je woede te bedwingen,’ antwoordde Aäron. ‘Je weet dat dit volk alleen maar kwaad wil. 23 Ze zeiden tegen mij: “Maak een god”’

(32:23)

Maak een god

– Ook mogelijk is de vertaling: ‘Maak goden’.

voor ons die ons kan leiden, want wat er gebeurd is met die Mozes, die ons uit Egypte heeft gehaald, weten we niet.” 24 Toen ik hun om goud vroeg, deden ze meteen hun sieraden af en gaven ze aan mij. Ik gooide ze in het vuur en toen kwam dat kalf eruit te voorschijn.’

25 Mozes begreep dat het volk zich had laten gaan omdat Aäron niet ingegrepen had, en dat hun vijanden daarom de spot met hen zouden drijven. 26 Hij ging bij de ingang van het kamp staan en zei: ‘Wie voor de HEER kiest, moet hier komen.’ Alle nakomelingen van Levi voegden zich bij hem. 27 Hij zei tegen hen: ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël: Gord je zwaard om, jullie allemaal, doorkruis het kamp in de volle lengte en breedte en dood iedereen die je tegenkomt, al is het je broer, vriend of verwant.’ 28 De Levieten deden wat Mozes hun had opgedragen, en zo kwamen er die dag ongeveer drieduizend Israëlieten om. 29 ‘Vandaag hebt u zich aan de HEER gewijd,’ zei Mozes, ‘door u zelfs tegen uw zonen en broers te keren. U hebt vandaag zijn zegen verworven.’

30 De volgende morgen zei Mozes tegen het volk: ‘U hebt zwaar gezondigd. Toch zal ik de berg op gaan; misschien kan ik de HEER ertoe bewegen u uw zonden niet aan te rekenen.’ 31 Hierop keerde hij terug naar de HEER. ‘Ach HEER,’ zei hij, ‘dit volk heeft zwaar gezondigd: ze hebben een god van goud gemaakt. 32 Schenk hun vergeving voor die zonde. Wilt u dat niet, schrap mij dan maar uit het boek dat u geschreven hebt.’ 33 De HEER antwoordde Mozes: ‘Alleen wie tegen mij gezondigd heeft, schrap ik uit mijn boek. 34 Breng het volk nu naar de plaats die ik je heb genoemd; mijn engel zal voor je uit gaan. Maar op de dag van de verantwoording zal ik hen voor hun zonde ter verantwoording roepen.’

35 De HEER strafte het volk, omdat ze het kalf hadden gemaakt, het beeld dat Aäron gegoten had.

De nieuwe stenen platen

33

1 De HEER zei tegen Mozes: ‘Vertrek van hier, met het volk dat je uit Egypte hebt weggeleid, en ga naar het land waarvan ik Abraham, Isaak en Jakob onder ede heb beloofd dat ik het aan hun nakomelingen zou geven, **2-3** een land dat overvloedig van melk en honing is. Ik zal een engel voor je uit sturen en ik zal de Kanaänieten, de Amorieten, Hethieten, Perizzieten, Chivwieten en Jebusieten verdrijven. Maar ik trek niet met jullie mee, want jullie zijn een onhandelbaar volk en ik zou jullie daarom onderweg kunnen doden.’ **4** Toen het volk deze onheilstijding hoorde, ging het in de rouw; niemand deed sieraden om. **5** De HEER had Mozes namelijk opgedragen tegen de Israëlieten te zeggen: ‘Jullie zijn een onhandelbaar volk. Als ik ook maar een ogenblik met jullie mee zou reizen, zou ik je al doden. Doe daarom je sieraden af, dan zal ik besluiten wat ik met jullie zal doen.’ **6** Vanaf de dag dat ze de Horeb verlieten, droegen de Israëlieten daarom geen sieraden.

7 Mozes sloeg steeds buiten het kamp, op ruime afstand ervan, een tent op die hij de ontmoetingstent noemde. Ieder die de HEER wilde raadplegen, ging naar de ontmoetingstent buiten het kamp. **8** Telkens als Mozes zich erheen begaf, gingen allen voor de ingang van hun tent staan en keken Mozes na tot hij naar binnen was gegaan. **9** Zodra hij in de tent was daalde de wolkkolom neer, en deze bleef bij de ingang staan. Dan sprak de HEER met Mozes. **10** Wanneer het volk de wolkkolom bij de ingang van de tent zag staan, boog ieder zich voor de ingang van zijn tent neer. **11** De HEER sprak persoonlijk met Mozes, zoals een mens met een ander mens spreekt. Daarna keerde Mozes terug naar het kamp, maar zijn jonge dienaar Jozua, de zoon van Nun, verliet de tent niet.

12 Mozes zei tegen de HEER: ‘U draagt mij wel op het volk verder te laten trekken, maar u hebt mij niet laten weten wie u met mij mee zult sturen, terwijl u toch gezegd hebt: “Jou heb ik uitgekozen, jou ben ik goedgezind.”’ **13** Als dat werkelijk zo is, laat mij dan weten wat uw plannen zijn. Dan leer ik u kennen en weet ik zeker dat u mij goedgezind bent. Vergeet toch niet dat deze mensen uw volk zijn.’ **14** De HEER antwoordde: ‘Moet ik dan zelf meegaan om je gerust te stellen?’ **15** Mozes zei: ‘Als u niet zelf meegaat, laat ons dan niet verder trekken. **16** Hoe zou moeten blijken dat u mij goedgezind bent, mij en ook uw volk, tenzij u met ons meegaat? Alleen dan nemen wij immers een bijzondere plaats in onder de volken die de aarde bewonen.’ **17** De HEER zei tegen Mozes: ‘Ik verzeker je dat ik zal doen wat je vraagt, want ik ben je goedgezind en ik heb je uitgekozen.’

18 ‘Laat mij toch uw majesteit zien,’ zei Mozes. **19** Hij antwoordde: ‘Ik zal in mijn volle luister voor je langs gaan en in jouw bijzijn de naam HEER uitroepen: ik schenk genade aan wie ik genade wil schenken, en ik ben barmhartig voor wie ik barmhartig wil zijn. **20** Maar,’ zei hij, ‘mijn gezicht zul je niet kunnen zien, want geen mens kan mij zien en in leven blijven.’ **21** Toen sprak de HEER: ‘Er is een plaats op de rots waar je dicht bij mij kunt komen staan. **22** Als dan mijn majesteit voor je langs gaat, zal ik je in een kloof laten schuilen en mijn hand beschermend voor je houden tot ik voorbij ben. **23** Als ik mijn hand weghaal, zul je mij van achteren zien; mijn gezicht mag niemand zien.’

34

1 De HEER zei tegen Mozes: ‘Hak twee stenen platen uit, gelijk aan de vorige. Dan zal ik op die platen de geboden schrijven die ook op de eerste stonden, die jij stukgegooid hebt. **2** Morgenvroeg moet je gereed zijn, want dan moet je de Sinai op gaan. Kom daar, op de top van de berg, bij mij. **3** Laat niemand met je mee naar boven gaan, op de hele berg mag niemand te zien zijn, en ook de schapen, geiten en runderen mogen niet in de nabijheid van de berg grazen.’

4 Mozes hakte twee stenen platen uit, net als de vorige, en ’s morgens ging hij in alle vroegte de Sinai op, zoals de HEER hem had opgedragen. De twee stenen platen droeg hij bij zich. **5** De HEER daalde neer in een wolk, hij kwam naast Mozes staan en riep de naam HEER uit. **6** De HEER ging voor hem langs en riep uit: ‘De HEER! De HEER! Een God die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en waarachtig, **7** die duizenden geslachten zijn liefde bewijst, die schuld, misdaad en zonde vergeeft, maar niet alles ongestraft laat en voor de schuld van de ouders de kinderen en kleinkinderen laat boeten, en ook het derde geslacht en het vierde.’ **8** Onmiddellijk viel Mozes op zijn knieën en boog zich neer. **9** ‘Als u mij goedgezind bent, Heer,’ zei hij, ‘trekt u dan met ons mee, ook al is dit volk onhandelbaar. Schenk ons vergeving voor onze schuld en zonde en maak ons tot uw eigen bezit.’

10 De HEER antwoordde: ‘Ik wil een verbond sluiten. Voor de ogen van heel je volk zal ik zulke wonderbaarlijke daden verrichten als er onder geen enkel volk op aarde ooit verricht zijn, en het hele volk dat bij jou is, zal zien welke ontzagwekkende dingen ik, de HEER, voor jou zal doen. **11** Jullie moeten je houden aan de geboden die ik je vandaag geef. Ik zal de Amorieten, de Kanaänieten, Hethieten, Perizzieten, Chivwieten en Jebusieten voor je verdrijven. **12** Wacht je ervoor een verbond te sluiten met de inwoners

van het land waarheen je op weg bent, want dat zou jullie ondergang zijn. **13** Breek hun altaren af, verbrijzel hun gewijde stenen en hak hun Asjerapalen om, **14** want jullie mogen niet voor een andere god neerknielen. De HEER, de Afgunstige, duldt immers geen andere goden naast zich. **15** Sluit geen verbond met de inwoners van dat land, want wanneer die zich met hun goden afgeven en offers aan hen brengen, zouden ze jullie uitnodigen om aan hun offermaaltijden deel te nemen. **16** En als jullie uit hun dochters voor je zonen vrouwen kiezen, en die vrouwen geven zich met hun goden af, zullen ze ook je zonen daartoe verleiden.

17 Maak geen godenbeelden.

18 Vier steeds het feest van het Ongedesemde brood, en wel op de daarvoor vastgestelde dagen van de maand abib, de maand waarin jullie weggetrokken zijn uit Egypte. Eet dan zeven dagen lang ongedesemd brood, zoals ik je heb opgedragen.

19 Alles wat als eerste de moederschoot verlaat behoort mij toe. Ieder eerstgeboren mannelijk dier van je kudde is voor mij, zowel van je runderen als van je schapen en geiten. **20** Elk eerstgeboren veulen van een ezel moet je vrijkopen met een schaap of geit. Koop je het niet vrij, dan moet je het de nek breken. Ook alle oudste zonen moet je vrijkopen.

Niemand mag met lege handen voor mij verschijnen.

21 Zes dagen lang mag je werken, maar op de zevende dag moet je rust houden, ook in de ploegtijd en in de oogsttijd.

22 Vier het Wekenfeest wanneer je de eerste opbrengst van de tarweoogst binnenhaalt, en het Inzamelingsfeest wanneer het jaar ten einde loopt. **23** Driemaal per jaar moeten alle mannen voor de Machtige, de HEER, de God van Israël, verschijnen. **24** Ik zal de andere volken voor jullie verdrijven en je een uitgestrekt gebied geven; niemand zal dan je akkers in bezit durven nemen wanneer je driemaal per jaar op reis gaat om voor de HEER, je God, te verschijnen.

25 Als je een offerdier voor mij slacht, mag het bloed van het dier alleen vloeien wanneer er niets aanwezig is dat zuurdesem bevat, en van het offerdier voor het pesachfeest mag niets tot de volgende morgen bewaard worden.

26 De allereerste opbrengst van je akker moet je naar het heiligdom van de HEER, je God, brengen. Een geitenbokje mag je niet koken in de melk van zijn moeder.'

27 De HEER zei tegen Mozes: 'Stel deze geboden op schrift, want op grond van deze geboden sluit ik met jou en de Israëlieten een verbond.' **28** Veertig dagen en veertig nachten bleef Mozes daar bij de HEER, zonder te eten of te drinken. En hij schreef de tekst van het verbond, de tien geboden, op de platen.

29 Mozes daalde de Sinai af, met de twee platen van het verbond bij zich. Hij wist niet dat zijn gezicht glansde doordat hij met de HEER had gesproken. **30** Toen Aäron en de andere Israëlieten de glans op Mozes' gezicht zagen, durfden zij niet naar hem toe te gaan, **31** maar Mozes riep hen bij zich. Aäron en de leiders van het volk kwamen bij hem en Mozes sprak met hen. **32** Daarna kwamen ook de andere Israëlieten. Hij droeg hun op zich te houden aan alles wat de HEER hem op de Sinai gezegd had. **33** Toen hij uitgesproken was, bedekte hij zijn gezicht met een doek. **34** Steeds wanneer Mozes voor de HEER verscheen om met hem te spreken, deed hij de doek af, totdat hij weer naar buiten kwam. Als Mozes de Israëlieten dan zei wat hem opgedragen was, **35** zagen zij hoe zijn gezicht glansde. Daarna bedekte hij zijn gezicht met de doek, totdat hij opnieuw met de HEER ging spreken.

De sabbatsrust

35

1 Mozes riep de hele gemeenschap van Israël bijeen en zei: 'De HEER heeft opdracht gegeven om deze voorwerpen voor hem te maken. **2** Zes dagen kan daaraan gewerkt worden, maar de zevende dag, de sabbat, moet een dag van volstrekte rust zijn, gewijd aan de HEER. Iedereen die dan werkt moet ter dood gebracht worden. **3** Niemand van u mag op sabbat een vuur aansteken, waar hij ook woont.'

Bijdragen van het volk; de vaklieden

4 Mozes zei tegen de Israëlieten: 'De HEER draagt u op **5** hem geschenken te geven. Laat iedereen die daartoe bereid is iets aan de HEER afstaan: goud, zilver of koper, **6** blauwpurperen, roodpurperen of karmozijnrode wol, fijn linnen garen of geitenhaar, **7** rood geverfde ramsvellen, vellen van zeekoeien, acaciahout, **8** lampolie, geurige specerijen voor de zalfolie en voor de reukoffers, **9** onyxstenen voor de priesterschort of edelstenen voor de borsttas. **10** Alle vaklieden moeten zich melden, om alles te maken waartoe de HEER opdracht heeft gegeven: **11** de tabernakel met het bijbehorende dekkleed en alle haken, planken, dwarsbalken, palen en voetstukken, **12** de ark met de draagbomen, de verzoeningsplaat en het voorhangsel, **13** de tafel met de draagbomen, alle bijbehorende voorwerpen en het toonbrood, **14** de

lampenstandaard met de bijbehorende voorwerpen, de lampen en de olie, **15** het reukofferaltaar met de draagbomen, de zalfolie, het geurige reukwerk en het gordijn dat de ingang van de tabernakel afschermt, **16** het brandofferaltaar met het bronzen hekwerk, de draagbomen en alle bijbehorende voorwerpen, het wasbekken met het onderstel, **17** de doeken voor de omheining, de palen, de voetstukken en het gordijn voor de ingang van de afgeschermdede ruimte, **18** de pinnen en touwen van de tabernakel en die van de omheining, **19** en de ambtsgewaden voor de dienst in het heiligdom, de heilige kleding voor de priester Aäron en de kleding die zijn zonen moeten dragen wanneer zij als priester dienst doen.’

20-21 Hierop gingen de Israëlieten uiteen, en ieder die daartoe van harte bereid was, kwam bij Mozes terug met een geschenk voor de HEER als bijdrage voor de vervaardiging van de ontmoetingstent, de inrichting daarvan of de heilige kleding. **22** Alle mannen en vrouwen die bereid waren de HEER iets van goud af te staan, kwamen sierspelden, neusringen, vingerringen, halssieraden en allerlei andere gouden voorwerpen brengen. **23** Iedereen die in het bezit was van blauwpurperen, roodpurperen of karmozijnrode wol, fijn linnen garen, geitenhaar, rood geverfde ramsvellen of zeehoevellen bracht dat ook. **24** Anderen schonken de HEER zilver of koper, en weer anderen brachten het acaciahout dat ze hadden en dat voor tal van voorwerpen nodig was. **25** Vrouwen die de kunst van het spinnen verstonden, sponnen eigenhandig blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en fijn linnen garen en stonden dat af. **26** Andere vrouwen, die dat graag deden en er bedreven in waren, sponnen geitenhaar. **27** De leiders van Israël brachten de onyxstenen voor de priesterschort en de edelstenen voor de borsttas, **28** evenals de geurige specerijen en de olie voor de verlichting, de zalfolie en de reukoffers. **29** Alle Israëlieten, mannen zowel als vrouwen, die bereid waren iets af te staan voor de werkzaamheden waartoe de HEER Mozes opdracht had laten geven, brachten de HEER vrijwillig geschenken.

30 Mozes zei tegen de Israëlieten: ‘De HEER heeft zijn keuze laten vallen op Besaleël, de zoon van Uri, de zoon van Chur, uit de stam Juda. **31** Hij heeft hem uitzonderlijke talenten geschonken, wijsheid, vakmanschap en inzicht op allerlei gebied: **32** hij kan ontwerpen maken en ze uitvoeren in goud, zilver, koper en brons, **33** hij kan stenen snijden en zetten en hout bewerken en hij beheerst ook allerlei andere vaardigheden om ontwerpen uit te voeren. **34** De HEER heeft aan hem en aan Oholiab, de zoon van Achisamach, uit de stam Dan, ook de gave geschonken hun kennis over te dragen. **35** Hij heeft hun vakmanschap geschonken op allerlei gebied: zij hebben verstand van wol weven, van borduren met blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en van het weven van fijn linnen. Ze beheersen de technieken en maken zelf de ontwerpen.

36

1 Besaleël en Oholiab moeten alle voorwerpen voor de dienst in het heiligdom maken, precies zoals de HEER het heeft opgedragen. Allen die hun vak verstaan en aan wie de HEER de wijsheid en het inzicht geschonken heeft die hiervoor nodig zijn, moeten hen helpen.’

2 Hierop riep Mozes Besaleël en Oholiab bij zich, en alle vaklieden aan wie de HEER wijsheid geschonken had en die graag bereid waren het werk ter hand te nemen. **3** Zij namen van Mozes alle geschenken in ontvangst die de Israëlieten voor de bouw van het heiligdom gebracht hadden. Men bleef vrijwillig gaven brengen, iedere morgen weer, **4** totdat de vaklieden die aan het heiligdom werkten hun werk onderbraken, **5** en zij Mozes lieten weten dat de mensen veel meer bijeenbrachten dan nodig was voor het werk waartoe de HEER opdracht had gegeven. **6** Op bevel van Mozes werd toen overal in het kamp bekendgemaakt dat geen enkele man of vrouw nog iets voor het heiligdom hoefde te maken. Daarna bracht het volk geen geschenken meer. **7** Er was meer dan voldoende materiaal om al het werk te kunnen uitvoeren.

Het maken van de tabernakel

8 De vaklieden die bij de uitvoering van het werk betrokken waren, maakten van tien geweven banen de tabernakel. Ze weefden de banen op vakkundige wijze van getwijnd linnen garen en van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol, met een patroon van cherubs. **9** Alle banen hadden dezelfde afmetingen: de lengte van iedere baan was achtentwintig el, de breedte vier el. **10** Vijf aan vijf werden ze aan elkaar gezet. **11** Aan de laatste baan van elk van de twee kleden die zo ontstonden, werden lussen van blauwpurperen wol gezet: **12** vijftig lussen aan elk van beide kleden, zo dat ze precies tegenover elkaar kwamen te zitten. **13** Men maakte vijftig gouden haken en bevestigde de kleden met deze haken aan elkaar, zodat de tabernakel één geheel werd.

14 Men maakte banen van geitenhaar voor de tent die over de tabernakel heen moest komen. Het waren er elf, **15** allemaal van dezelfde afmetingen: de lengte van iedere baan was dertig el, de breedte vier el. **16**

Vijf van deze banen werden aan elkaar gezet en de zes andere eveneens. **17** Aan de laatste baan van elk van de twee kleden die zo ontstonden, zette men vijftig lussen. **18** Men maakte vijftig koperen haken om de delen te verbinden en van de tent één geheel te maken. **19** Ook werd voor de tent een dekkleed van rood geverfde ramsvellen gemaakt, en dat werd weer afgedekt met een kleed van zeekoevellen.

20 Voor de wanden van de tabernakel maakte men planken van acaciahout, die rechtop kwamen te staan. **21** Ze waren tien el lang en anderhalve el breed. **22** Elke plank werd voorzien van twee pinnen, en wel zo dat de pinnen van alle planken van de tabernakel een rechte lijn vormden. **23** Men maakte twintig planken voor de zuidwand van de tabernakel **24** en bracht daaronder veertig zilveren voetstukken aan, telkens twee per plank, waar de beide pinnen in pasten. **25** Voor de andere zijde van de tabernakel, aan de noordkant, maakte men eveneens twintig planken **26** met daaronder veertig zilveren voetstukken, telkens twee per plank. **27** Voor de achterwand van de tabernakel, aan de westkant, maakte men zes planken. **28** Voor de hoeken van de achterwand werden twee extra planken gemaakt. **29** Op de beide hoeken sloten de planken van onderen precies op elkaar aan en tot bovenaan, bij de ring, liepen ze volkomen gelijk. **30** Bij elkaar dus acht planken, met daaronder zestien zilveren voetstukken, telkens twee per plank. **31** Ook werden er dwarsbalken van acaciahout gemaakt: vijf voor de ene zijwand van de tabernakel, **32** vijf voor de andere zijwand en vijf voor de achterwand aan de westkant. **33** De middelste dwarsbalk diende ertoe om halverwege de wand de planken van het ene einde tot het andere met elkaar te verbinden. **34** Men overtrok de planken met goud, verguldde ook de dwarsbalken en maakte voor de dwarsbalken gouden ringen.

35 Het voorhangsel werd gemaakt van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen. Het werd vakkundig geweven, met een patroon van cherubs. **36** Men maakte er vier palen van acaciahout voor, die men met goud overtrok, met bijpassende vergulde krammen, en er werden voor deze palen vier zilveren voetstukken gegoten.

37 Ter afscherming van de ingang van de tent maakte men een vakkundig geborduurd gordijn van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen. **38** Er werden vijf palen voor gemaakt met bijpassende krammen; de koppen van de palen werden verguld, evenals de dwarsstangen. De vijf voetstukken waren van brons.

37

1 Besaleël maakte de ark van acaciahout, tweeëneenhalve el lang, anderhalve el breed en anderhalve el hoog. **2** Hij overtrok hem met zuiver goud, zowel vanbinnen als vanbuiten; aan de bovenkant bracht hij rondom een gouden sierlijst aan. **3** Hij goot vier gouden ringen, die hij aan de vier poten bevestigde: twee ringen aan elke kant van de ark. **4** Hij maakte draagbomen van acaciahout, verguldde ze **5** en stak ze door de ringen aan weerszijden, zodat de ark gedragen kon worden.

6 Ook maakte hij de verzoeningsplaat van zuiver goud, tweeëneenhalve el lang en anderhalve el breed. **7-8** Aan de beide uiteinden daarvan maakte hij een cherub, eveneens van goud, één aan het ene uiteinde en één aan het andere uiteinde. Het was drijfwerk, de twee cherubs vormden één geheel met de plaat. **9** Ze stonden tegenover elkaar, met het gezicht naar de verzoeningsplaat gekeerd, en hun vleugels waren gespreid zodat ze zich daar beschermend over uitstrekten.

10 Men maakte de tafel van acaciahout, twee el lang, één el breed en anderhalve el hoog. **11** Hij werd met zuiver goud overtrokken en rondom werd een gouden sierlijst aangebracht: **12** een rand van een hand breed, in een gouden lijst gevat. **13** Men goot vier gouden ringen en bevestigde die aan de vier hoeken, bij de poten. **14** De ringen zaten vlak onder de rand; ze waren bestemd voor de draagbomen waarmee de tafel gedragen kon worden. **15** De draagbomen voor de tafel maakte men van acaciahout, dat verguld werd. **16** Ook maakte men de voorwerpen die op de tafel moesten komen: de schotels, schalen en kommen, en de kannen voor de wijnoffers, allemaal van zuiver goud.

17 Men maakte de lampenstandaard van zuiver goud. De voet, de schacht, de kelken, knoppen en bloemen waren uit één stuk gedreven. **18** De schacht had zes zijarmen: drie aan de ene kant en drie aan de andere kant. **19** Deze armen werden versierd met amandelbloesem; op elk ervan werden drie kelken aangebracht met een knop en bloemblaadjes, telkens op dezelfde manier. **20** Ook de schacht werd met amandelbloesem versierd: vier kelken, elk met een knop en bloemblaadjes. **21** Waar de armen uit de schacht kwamen, werden eveneens knoppen aangebracht: één onder het eerste paar armen, één onder het tweede paar en één onder het derde paar. **22** De hele standaard, met de zes armen en de knoppen, was uit één stuk zuiver goud

gedreven. **23** Men maakte er zeven lampen voor en snuiters en bakjes, alles van zuiver goud. **24** Voor de lampenstandaard en de bijbehorende voorwerpen werd een talent zuiver goud gebruikt.

25 Men maakte het reukofferaltaar van acaciahout. Het was vierkant, één el lang en één el breed, en twee el hoog; de horens vormden er één geheel mee. **26** De bovenkant, alle zijkanten en de horens werden met zuiver goud overtrokken en rondom werd een gouden rand aangebracht. **27** Onder de rand bevestigde men aan twee kanten twee gouden ringen; deze waren bestemd voor de draagbomen waarmee het altaar gedragen kon worden. **28** Men maakte de draagbomen van acaciahout en verguldde ze. **29** Ook bereidde men de heilige zalfolie, en fijn reukwerk zoals een reukwerker dat maakt.

38

1 Men maakte het brandofferaltaar van acaciahout. Het was vierkant, vijf el lang en vijf el breed, en drie el hoog. **2** Op de vier hoeken van het altaar maakte men horens, die er één geheel mee vormden, en het werd met brons bekleed. **3** Alle bijbehorende voorwerpen werden van koper gemaakt: de potten, de scheppen, offerschalen, vorken en vuurbakken. **4** Langs de onderkant van het altaar, onder de rand, bracht men een hekwerk aan, een bronzen raster dat tot halverwege het altaar reikte. **5** Er werden vier ringen gegoten die aan de vier hoeken van het bronzen hekwerk bevestigd werden; ze waren bestemd voor de draagbomen. **6** Men maakte de draagbomen van acaciahout, bekleedde ze met brons **7** en stak ze in de ringen aan weerszijden van het altaar, zodat het gedragen kon worden. Het altaar werd van houten panelen gemaakt; vanbinnen was het hol.

8 Men maakte het bronzen wasbekken en het bronzen onderstel, en gebruikte hiervoor de spiegels van de vrouwen die bij de ingang van de ontmoetingstent samengestroomd waren.

9 De ruimte rond de tabernakel werd afgeschermd. Aan de zuidkant kwamen over een lengte van honderd el doeken van getwijnd linnen, **10** en twintig bijbehorende palen op twintig bronzen voetstukken, met krammen en dwarsstangen van zilver. **11** Evenzo aan de noordkant: honderd el doeken en twintig bijbehorende palen op twintig bronzen voetstukken, met verzilverde krammen en dwarsstangen. **12** Aan de westkant: vijftig el doeken en tien palen op tien voetstukken, met verzilverde krammen en dwarsstangen. **13** Aan de oostkant eveneens vijftig el: **14-15** aan weerszijden van de ingang van de afgeschermd ruimte vijftien el doeken en aan beide zijden drie bijbehorende palen die elk op een voetstuk stonden. **16** Al deze doeken waren van getwijnd linnen. **17** De voetstukken van de palen waren van brons, de krammen en dwarsstangen van zilver. De koppen van alle palen van de omheining waren met zilver overtrokken en alle palen waren voorzien van zilveren dwarsstangen. **18** Het gordijn voor de ingang van de afgeschermd ruimte was vakkundig geborduurd en gemaakt van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen; het was twintig el breed en evenals de doeken van de omheining vijf el lang. **19** De vier bijbehorende palen en de vier voetstukken waren van brons, de krammen en dwarsstangen waren van zilver en de koppen van de palen waren met zilver overtrokken. **20** Alle pinnen van zowel de tabernakel als de omheining waren van brons.

Berekening van het materiaal

21 Hier volgt een berekening van de hoeveelheden materiaal die voor de tabernakel gebruikt werden, voor de tent waarin de verbondstekst bewaard werd. Deze berekening werd in opdracht van Mozes door de Levieten gemaakt, onder leiding van Itamar, de zoon van de priester Aäron. **22** Besaleël, de zoon van Uri, de zoon van Chur, uit de stam Juda, had alles uitgevoerd zoals de HEER het aan Mozes had opgedragen. **23** Oholiab, de zoon van Achisamach, uit de stam Dan, een bekwaam vakman, had hem ter zijde gestaan; hij kon weven en borduren met blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen. **24** De totale hoeveelheid goud die voor de vervaardiging van het heiligdom werd gebruikt – het goud dat men had afgedragen – bedroeg negenentwintig talent en zevenhonderddertig sjekel, volgens het ijkgewicht van het heiligdom. **25** Het zilver dat de geregistreerde Israëlieten hadden afgedragen, bedroeg honderd talent en zeventienhonderdvijfenzeventig sjekel, volgens het ijkgewicht van het heiligdom: **26** één beka per persoon, dat is een halve sjekel volgens het ijkgewicht, van alle geregistreerde personen van twintig jaar en ouder, zeshonderddrieduizend vijfhonderdvijftig man. **27** Honderd talent zilver werd gebruikt voor het gieten van de voetstukken van het heiligdom en voor die van het voorhangsel: één talent per voetstuk, dus voor honderd voetstukken honderd talent. **28** De overige zeventienhonderdvijfenzeventig sjekel gebruikte men om de palen te voorzien van krammen en dwarsstangen en om de koppen ervan te overtrekken. **29** De

afgedragen hoeveelheid koper bedroeg zeventig talent en vierentwintighonderd sjekel. **30** Daarvan werden de voetstukken voor de ingang van de ontmoetingstent gemaakt, het bronzen altaar met het hekwerk daaromheen en alle bijbehorende voorwerpen, **31** alle voetstukken van de omheining en van de ingang tot de afgeschermd ruimte, en alle pinnen van zowel de tabernakel als de omheining.

De priesterkleding

39

1 Van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol maakte men ook de ambtsgewaden voor de dienst in het heiligdom. Men maakte de heilige kleding voor Aäron zoals de HEER het aan Mozes had opgedragen.

2 De priesterschort maakte men van gouddraad, blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen. **3** Uit geplet goud werden draden gesneden, die met de blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en het linnen garen verweven werden. **4** De beide delen van de schort werden met elkaar verbonden door middel van schouderstukken. **5** De band vormde er één geheel mee en was op dezelfde wijze gemaakt: van gouddraad, blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen, zoals de HEER het Mozes had opgedragen. **6** Men graveerde de namen van Israëls zonen in de onyxstenen, zoals men zegelstenen snijdt, men vatte de stenen in gouden kassen **7** en zette ze op de schouderstukken van de priesterschort, om de HEER aan de Israëlieten te herinneren; zo had de HEER het Mozes opgedragen.

8 De borsttas weefde men even vakkundig als de priesterschort, van gouddraad, blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en getwijnd linnen garen. **9** Dubbelgeslagen was het weefsel vierkant, een span lang en een span breed. **10** Er werden vier rijen stenen op gezet: de eerste rij werd gevormd door een robijn, een topaas en een smaragd; **11** de tweede rij door een granaat, een saffier en een aquamarijn; **12** de derde door een barnsteen, een agaath en een amethyst, **13** en de vierde door een turkoois, een onyx en een jaspis, allemaal in gouden kassen gevat. **14** Er waren twaalf stenen, zoals er twaalf namen zijn van Israëls zonen: in elke steen werd de naam van een van de twaalf stammen gegraveerd, zoals men zegelstenen snijdt. **15** Ook maakte men voor de borsttas kettinkjes van zuiver goud, in de vorm van kunstig gevlochten snoeren, **16** evenals twee gouden kassen en twee gouden ringen. De twee gouden ringen bevestigde men aan de bovenste hoeken van de borsttas, **17** de beide gouden snoeren werden met het ene einde aan de ringen op de hoeken van de tas bevestigd **18** en met het andere einde aan de kassen op de schouderstukken van de priesterschort, aan de voorkant. **19** Verder zette men twee gouden ringen aan de andere hoeken van de borsttas, aan de binnenkant, waarmee de tas tegen de priesterschort kwam te hangen. **20** Twee andere gouden ringen bevestigde men aan de schouderstukken van de priesterschort, en wel aan de voorkant, onderaan, dicht bij de plaats waar de schouderstukken vastgezet waren, boven de band. **21** Daarna haalde men een blauwpurperen koord door de ringen van de borsttas en door die van de priesterschort, zodat de tas stevig op de band van de priesterschort vastgebonden kon worden en niet kon verschuiven; zo had de HEER het Mozes opgedragen.

22 Het bovenkleed dat bij de priesterschort hoorde, werd in zijn geheel op vakkundige wijze van blauwpurperen wol geweven. **23** De halsopening zat in het midden en was afgezet met een rand die net zo geweven was als die van een wapenrok, om inscheuren te voorkomen. **24** Op de hele zoom van het bovenkleed bracht men granaatappels aan van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en van getwijnd linnen garen, **25** en tussen de granaatappels zette men belletjes van zuiver goud, **26** steeds om en om een gouden belletje en een granaatappel, over de hele zoom van het bovenkleed, dat tijdens de dienst moest worden gedragen; zo had de HEER het Mozes opgedragen.

27 Men weefde voor Aäron en zijn zonen op vakkundige wijze tunieken, **28** een tulband en prachtige hoofddoeken, alles van fijn linnen garen, en linnen broeken van getwijnd garen. **29** Ook maakte men een vakkundig geborduurde gordel van getwijnd linnen garen en blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol, zoals de HEER het Mozes had opgedragen.

30 Men maakte de rozet, de heilige diadeem, van zuiver goud en graveerde daarin, als in een zegel, de woorden 'Aan de HEER gewijd', **31** en er werd een blauwpurperen koord aan bevestigd, zodat de rozet voor op de tulband kon worden gebonden, zoals de HEER het Mozes had opgedragen.

Het werk aan de tabernakel voltooid

32 Zo werd het werk aan de tabernakel, de ontmoetingstent, voltooid. De Israëlieten hadden alles precies zo gemaakt als de HEER het Mozes had opgedragen. **33** Toen brachten ze de tabernakel naar Mozes: de tent met alle toebehoren, de haken, planken, dwarsbalken, palen en voetstukken, **34** het dekkleed van rood

geverfde ramsvellen, het dekkleed van zeekoevellen en het voorhangsel, **35** de ark voor de verbondstekst met de draagbomen en de verzoeningsplaat, **36** de tafel met de bijbehorende voorwerpen en het toonbrood, **37** de lampenstandaard van zuiver goud met de lampen die er op de juiste wijze op gezet moesten worden, met alle toebehoren en met de olie voor de verlichting, **38** het gouden altaar, de zalfolie, het geurige reukwerk en het gordijn voor de ingang van de tent, **39** het bronzen altaar met het bronzen hekwerk, de draagbomen en alle bijbehorende voorwerpen, het wasbekken met het onderstel, **40** de doeken voor de omheining met de palen en de voetstukken, het gordijn voor de ingang van de afgeschermdede ruimte, met de touwen en pinnen, en alle benodigdheden voor de dienst in de tabernakel, in de ontmoetingstent, **41** en ook de ambtsgewaden voor de dienst in het heiligdom, de heilige kleding voor de priester Aäron en de kleding die zijn zonen bij hun dienst als priester moesten dragen. **42-43** Alles was gemaakt zoals de HEER het Mozes had opgedragen. Toen Mozes zag dat de Israëlieten alles precies volgens de opdracht van de HEER hadden gemaakt, zegende hij hen.

De tabernakel opgebouwd en ingericht

40

1 De HEER zei tegen Mozes: **2** ‘Op de eerste dag van de eerste maand moet je de tabernakel, de ontmoetingstent, opbouwen. **3** Plaats de ark met de verbondstekst erin en scherm die af met het voorhangsel. **4** Zet de tafel erin, met de bijbehorende voorwerpen ordelijk daarop geschikt, en ook de lampenstandaard, waarvan je de lampen moet aansteken. **5** Plaats het gouden reukofferaltaar voor de ark met de verbondstekst en hang het gordijn voor de ingang van de tabernakel. **6** Het brandofferaltaar moet je voor de ingang van de tabernakel, de ontmoetingstent, zetten, **7** en het wasbekken, gevuld met water, tussen de tent en het altaar. **8** Scherm de ruimte rond de tabernakel af en hang het gordijn voor de ingang. **9** Neem dan de zalfolie en zalf de tabernakel en alles wat erin staat, om de tabernakel met alle toebehoren te wijden, zodat hij heilig is. **10** Zalf ook het brandofferaltaar met alle bijbehorende voorwerpen om het te wijden, zodat het allerheiligst is. **11** Zalf en wijd ook het wasbekken en het onderstel. **12** Laat dan Aäron en zijn zonen naar de ingang van de ontmoetingstent komen en reinig hen met water. **13** Trek Aäron de heilige kleding aan en zalf hem; zo heilig je hem om mij als priester te dienen. **14** Ontbied zijn zonen, trek hun de tunieken aan **15** en zalf hen zoals je hun vader gezalfd hebt; dan kunnen ook zij mij als priester dienen. Door deze zalving wordt hun voor altijd, voor alle komende generaties, het priesterschap verleend.’

16 Mozes deed alles wat de HEER hem had opgedragen. **17** In de eerste maand van het tweede jaar, op de eerste dag van de maand, werd de tabernakel opgebouwd. **18** Mozes liet de voetstukken voor de tabernakel plaatsen, hij liet de planken erin zetten, de dwarsbalken aanbrengen en de palen oprichten. **19** Over de tabernakel werd de tweede tent gespannen en daaroverheen werden de buitenste tentkleden gelegd, zoals de HEER Mozes had opgedragen. **20** Hij legde de verbondstekst in de ark, bevestigde de draagbomen aan de ark en legde de verzoeningsplaat erop. **21** Hij zette de ark in de tabernakel en hing ter afscherming van de ark met de verbondstekst het voorhangsel op, zoals de HEER hem had opgedragen. **22** Hij zette de tafel aan de noordkant van de tabernakel, de ontmoetingstent, buiten het voorhangsel, **23** en schikte daarop het brood, ten overstaan van de HEER, zoals de HEER hem had opgedragen. **24** De lampenstandaard zette hij aan de zuidkant van de tabernakel, tegenover de tafel, **25** en hij stak de lampen voor de HEER aan, zoals de HEER hem had opgedragen. **26** Het gouden altaar zette hij voor het voorhangsel in de ontmoetingstent **27** en hij brandde er geurig reukwerk op, zoals de HEER hem had opgedragen. **28** Hij hing het gordijn voor de ingang van de tabernakel, **29** zette het brandofferaltaar bij de ingang van de tabernakel, de ontmoetingstent, en bracht daarop het brandoffer en het graanoffer, zoals de HEER hem had opgedragen. **30** Tussen de ontmoetingstent en het altaar plaatste hij het wasbekken, en hij vulde het met water; **31** daarmee moesten Mozes en Aäron en zijn zonen hun handen en hun voeten wassen **32** voordat ze de ontmoetingstent binnengingen of het altaar naderden; zo had de HEER het Mozes opgedragen. **33** Hij schermde de ruimte rondom de tabernakel en het altaar af en hij hing voor de ingang het gordijn op. Zo legde Mozes de laatste hand aan het werk.

De majesteit van de HEER

34 Toen werd de ontmoetingstent overdekt door een wolk en werd de tabernakel gevuld door de majesteit van de HEER. **35** Mozes kon de ontmoetingstent niet meer binnengaan, want de wolk rustte daarop en de majesteit van de HEER vulde de tabernakel. **36** Zolang hun tocht duurde, trokken de Israëlieten pas verder wanneer de wolk zich van de tabernakel verhief. **37** Wanneer de wolk niet opsteeg, trokken ze niet verder; ze wachtten tot de wolk weer opsteeg. **38** Zolang hun tocht duurde, rustte overdag de wolk van de HEER op de tabernakel, 's nachts verscheen er een vuur in, dat voor alle Israëlieten zichtbaar was.

Exodus

Brandoffer, graanoffer en vredeoffer

1

1 De HEER riep Mozes en zei vanuit de ontmoetingstent tegen hem: **2** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Als iemand van jullie de HEER een offer uit de veestapel wil aanbieden, moet dat een rund, een schaap of een geit zijn.

3 Wie een brandoffer wil aanbieden en daarvoor een rund neemt, moet een mannelijk dier nemen zonder enig gebrek. Hij moet het naar de ingang van de ontmoetingstent brengen, waar de HEER het zal aanvaarden. **4** Hij moet zijn hand op de kop van het offerdier leggen, dan zal zijn offer worden aanvaard als verzoening. **5** Hij moet de stier slachten ten overstaan van de HEER, en de priesters, de zonen van Aäron, moeten het bloed naar het altaar brengen dat bij de ingang van de ontmoetingstent staat en het tegen de zijkanten ervan gieten. **6** Het offerdier moet worden gevild en in stukken gesneden, **7** en de zonen van Aäron, de priester, moeten een vuur op het altaar aansteken en er hout op leggen. **8** De priesters moeten de stukken vlees van het offerdier met de kop en het vet op het houtvuur op het altaar leggen. **9** De ingewanden en de poten van het offerdier moeten met water gewassen worden, en de priester moet alles op het altaar verbranden. Zo is het geschikt als brandoffer, als geurige gave die de HEER behaagt.

10 Wie een schaap of geit als brandoffer aanbiedt, moet een mannelijk dier nemen zonder enig gebrek. **11** Hij moet het slachten aan de noordkant van het altaar, ten overstaan van de HEER, en de priesters, de zonen van Aäron, moeten het bloed tegen de zijkanten van het altaar gieten. **12** Het dier moet in stukken worden gesneden, en de priester moet de stukken vlees met de kop en het vet op het houtvuur op het altaar leggen. **13** De poten en de ingewanden moeten met water gewassen worden, en de priester moet alles naar het altaar brengen en het daarop verbranden. Zo is het geschikt als brandoffer, als geurige gave die de HEER behaagt.

14 Wie een vogel als brandoffer aan de HEER aanbiedt, moet een tortelduif of een jonge gewone duif nemen. **15** De priester moet het offer naar het altaar brengen, het dier de kop afknippen en die op het altaar verbranden. Het bloed laat hij uitlekken langs de zijkant van het altaar. **16** Hij moet de krop met inhoud verwijderen en weggooiden op de ashoop, aan de oostkant van het altaar. **17** Daarna scheurt hij de vleugels in, zonder ze los te trekken, en verbrandt hij de vogel op het houtvuur op het altaar. Zo is het geschikt als brandoffer, als geurige gave die de HEER behaagt.

2

1 Wanneer iemand een graanoffer aan de HEER aanbiedt, moet hij tarwebloem nemen. Hij moet er olijfolie over gieten en er wierook op leggen. **2** Hij moet het offer naar de priesters, de zonen van Aäron, brengen. De priester neemt een handvol van de bloem en de olie, samen met alle wierook, en verbrandt dit als teken voor de hele offergave op het altaar, als een geurige gave die de HEER behaagt. **3** Wat er van het graanoffer overblijft, is bestemd voor Aäron en zijn zonen; als deel van de offergaven voor de HEER is dat allerheiligst.

4 Voor een graanoffer dat in de oven wordt gebakken, moet tarwebloem worden gebruikt; de offergave mag bestaan uit dikke ongedesemde broden, met olijfolie bereid, of dunne ongedesemde broden, met olijfolie bestreken. **5** Een graanoffer dat op de bakplaat wordt bereid, moet bestaan uit tarwebloem vermengd met olijfolie; het deeg moet ongedesemd zijn. **6** Het baksel wordt in stukken gebroken en overgoten met olie; dan is het geschikt als graanoffer. **7** Voor een graanoffer dat in een kookpan wordt klaargemaakt, moeten tarwebloem en olijfolie gebruikt worden. **8** Een graanoffer dat uit deze bestanddelen bereid is, mag aan de HEER worden aangeboden. Het moet aan de priester worden gegeven, die het naar het altaar brengt. **9** De priester moet een deel van het graanoffer als teken voor de hele offergave op het altaar verbranden, als een geurige gave die de HEER behaagt. **10** Wat er van het graanoffer overblijft, is bestemd voor Aäron en zijn zonen; als deel van de offergaven voor de HEER is dat allerheiligst.

11 Geen enkel graanoffer dat de HEER wordt aangeboden, mag gedesemd zijn. Gedesemd brood en vruchtenstroop mogen niet als offergave voor de HEER verbrand worden. **12** Het mag wel bij de opbrengst van de nieuwe oogst aan de HEER worden aangeboden, maar niet als geurige gave op het altaar worden verbrand. **13** Aan elk graanoffer moet zout worden toegevoegd: het zout, als teken voor het verbond met jullie God, mag bij het graanoffer niet ontbreken. Ook aan de andere offers moet zout worden toegevoegd.

14 Wanneer jullie een graanoffer uit de eerste opbrengst van de nieuwe oogst aan de HEER aanbieden, moeten jullie gries van geroosterd vers graan nemen, **15** er olijfolie over gieten en er wierook op leggen; dan is het geschikt als graanoffer. **16** De priester moet een deel van het graan en de olie en al de wierook verbranden als teken voor de hele offergave voor de HEER.

3

1 Wie een vredeoffer wil aanbieden en daarvoor een rund neemt, mag een koe of een stier nemen, maar het dier dat de HEER wordt aangeboden mag geen enkel gebrek hebben. **2** Degene die het offer aanbiedt, moet zijn hand op de kop van het dier leggen en het slachten binnen de omheining van de ontmoetingstent, waarna de priesters, de zonen van Aäron, het bloed tegen de zijkanten van het altaar gieten. **3** Een deel van het vredeoffer moet als

offergave aan de HEER worden aangeboden: het vet rond de buikholte en al het vet aan de ingewanden, 4 de beide nieren met het niervet bij de lendenspiieren, en de kleinste lob van de lever, die samen met de nieren moet worden verwijderd. 5 De zonen van Aäron verbranden dit alles samen met het brandoffer dat op het houtvuur op het altaar ligt, als een geurige gave die de HEER behaagt.

6 Wie een vredeoffer wil aanbieden en daarvoor een schaap of een geit neemt, mag een mannelijk of een vrouwelijk dier nemen, maar het dier dat de HEER wordt aangeboden mag geen enkel gebrek hebben. 7 Wie een schaap als offergave aan de HEER aanbiedt, 8 moet zijn hand op de kop van het dier leggen en het slachten binnen de omheining van de ontmoetingstent, waarna de zonen van Aäron het bloed tegen de zijkanen van het altaar gieten. 9 De vette delen van het dier moeten als offergave aan de HEER worden aangeboden: de bij het stuitbeen afgesneden staart in zijn geheel, het vet rond de buikholte en al het vet aan de ingewanden, 10 de beide nieren met het niervet bij de lendenspiieren, en de kleinste lob van de lever, die samen met de nieren moet worden verwijderd. 11 De priester doet dit alles op het altaar in rook opgaan, als voedsel en offergave voor de HEER. 12 Wie een geit als offergave aan de HEER aanbiedt, 13 moet zijn hand op de kop van het dier leggen en het slachten binnen de omheining van de ontmoetingstent, waarna de zonen van Aäron het bloed tegen de zijkanen van het altaar gieten. 14 Een deel van het vredeoffer moet als offergave aan de HEER worden aangeboden: het vet rond de buikholte en al het vet aan de ingewanden, 15 de beide nieren met het niervet bij de lendenspiieren, en de kleinste lob van de lever, die samen met de nieren moet worden verwijderd. 16 De priester doet dit alles op het altaar in rook opgaan, als voedsel, als een geurige gave. Al het vet is bestemd voor de HEER. 17 Vet en bloed mogen jullie niet eten. Deze bepaling blijft voor de Israëlieten en hun nakomelingen voor altijd van kracht, waar ze ook wonen.”

Reinigingsoffer en hersteloffer

4

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Soms zondigt iemand onopzettelijk tegen een van de geboden van de HEER en doet hij onbedoeld iets dat niet toegestaan is.

3 Als de gezalfde priester zo’n misstap begaat en schuld op het hele volk laadt, moet hij als reinigingsoffer een stier zonder enig gebrek aan de HEER aanbieden. 4 Hij moet de stier naar de ingang van de ontmoetingstent brengen, en daar, ten overstaan van de HEER, zijn hand op de kop van het dier leggen en het slachten. 5 Daarna neemt hij een deel van het bloed van de stier en gaat daarmee de ontmoetingstent binnen. 6 Hij moet zijn vinger in het bloed dopen en het ten overstaan van de HEER zevenmaal in de richting sprenkelen van het voorhangsel dat de heilige ruimte afschermt. 7 Hij strijkt ook wat bloed aan de horens van het reukofferaltaar dat in de ontmoetingstent staat, in de nabijheid van de HEER. De rest van het bloed giet hij uit aan de voet van het brandofferaltaar, dat bij de ingang van de ontmoetingstent staat. 8 Al het vet van de stier die als reinigingsoffer wordt aangeboden, moet hij weghalen: het vet rond de buikholte en het vet aan de ingewanden, 9 de beide nieren met het niervet bij de lendenspiieren, en de kleinste lob van de lever, die hij tegelijk met de nieren moet verwijderen. 10 Dat moet hij weghalen, zoals ook bij het rund voor het vredeoffer gedaan wordt. Daarna verbrandt hij dit alles op het brandofferaltaar. 11 Maar de huid van de stier en al het vlees moeten, net als de kop, de poten, de ingewanden en hun inhoud, 12 buiten het kamp worden gebracht, naar de plaats waar de as van de offers wordt gestort. Daar, op die reine plaats, moet dit alles op een houtvuur verbrand worden.

13 Als de gehele gemeenschap zonder het te beseffen zondigt tegen een van de geboden van de HEER en onopzettelijk schuld op zich laadt door iets te doen dat niet toegestaan is, 14 moet het volk, zodra het beseft wat het misdaan heeft, een stier aanbieden als reinigingsoffer. De stier moet naar de ontmoetingstent worden gebracht, 15 en daar, ten overstaan van de HEER, moeten de oudsten van het volk hun hand op de kop van het dier leggen en het slachten. 16 De gezalfde priester gaat vervolgens met een deel van het bloed van de stier de ontmoetingstent binnen. 17 Hij moet zijn vinger in het bloed dopen en het ten overstaan van de HEER zevenmaal in de richting van het voorhangsel sprenkelen. 18 Hij strijkt ook wat bloed aan de horens van het altaar dat in de ontmoetingstent staat, in de nabijheid van de HEER. De rest van het bloed giet hij uit aan de voet van het brandofferaltaar, dat bij de ingang van de ontmoetingstent staat. 19 Al het vet moet hij verwijderen en op het altaar verbranden. 20 Hij moet de stier op dezelfde wijze offeren als de stier van zijn eigen reinigingsoffer. Zo voltrekt de priester voor het volk de verzoeningsrite en krijgt het vergeving. 21 Wat er van de stier over is, moet buiten het kamp worden gebracht om daar te worden verbrand, net als bij het offer van de gezalfde priester. Zo hoort het reinigingsoffer van de gemeenschap gebracht te worden.

22 Als een leider van het volk onbedoeld zondigt tegen een van de geboden van de HEER, zijn God, en schuld op zich laadt door iets te doen dat niet toegestaan is, moet hij, 23 zodra hij beseft wat hij misdaan heeft, een bok zonder enig gebrek offeren. 24 Hij moet zijn hand op de kop van het dier leggen en het slachten ten overstaan van de HEER, op dezelfde plaats waar de dieren voor het brandoffer geslacht worden. Dan is het geschikt als reinigingsoffer. 25 De priester strijkt met zijn vinger wat bloed van het offerdier aan de horens van het brandofferaltaar. De rest van het bloed giet hij uit aan de voet van het brandofferaltaar. 26 Al het vet moet hij op het altaar verbranden, zoals ook met het vet van het vredeoffer gedaan wordt. Zo voltrekt de priester voor de leider van het volk de verzoeningsrite voor wat hij misdaan heeft, en krijgt deze vergeving.

27 Als iemand anders uit het volk onbedoeld zondigt tegen een van de geboden van de HEER en schuld op zich laadt door iets te doen dat niet toegestaan is, 28 moet hij, zodra hij beseft wat hij misdaan heeft, als reinigingsoffer een geit zonder enig gebrek aanbieden. 29 Hij moet zijn hand op de kop van het dier leggen en het slachten op de plaats waar de dieren voor het brandoffer geslacht worden. 30 De priester strijkt met zijn vinger wat bloed van het offerdier aan de horens van het brandofferaltaar. De rest van het bloed giet hij uit aan de voet van het altaar. 31 Al het vet moet hij verwijderen, zoals ook met het vet van het vredeoffer gedaan wordt, en hij moet het op het altaar verbranden als een geurige gave die de HEER behaagt. Zo voltrekt de priester voor de persoon in kwestie de verzoeningsrite, en krijgt deze vergeving. 32 Wie een schaap als reinigingsoffer aanbiedt moet een vrouwelijk dier nemen zonder enig gebrek. 33 Hij moet zijn hand op de kop van het dier leggen en het als reinigingsoffer slachten op de plaats waar de dieren voor het brandoffer geslacht worden. 34 De priester strijkt wat bloed van het offerdier aan de horens van het brandofferaltaar, en de rest van het bloed giet hij uit aan de voet van het altaar. 35 Al het vet moet hij verwijderen, zoals ook met het vet van het schaap voor het vredeoffer gedaan wordt, en hij moet het verbranden op het altaar, samen met de andere offergaven voor de HEER. Zo voltrekt de priester voor de persoon in kwestie de verzoeningsrite voor wat hij misdaan heeft, en krijgt deze vergeving.

5

1 Wie zondigt doordat hij geen gehoor geeft aan een met een vervloeking bekrachtigde oproep om te getuigen, terwijl hij het misdrijf wel heeft gezien of ervan weet, maakt zich strafbaar. 2 Ook wie vergeet dat hij in aanraking is geweest met iets onreins, zoals het kadaver van een wild of tam dier of het kadaver van een kruipend dier, en daardoor onrein blijft, maakt zich schuldig, 3 net als iemand wie het is ontschoten dat hij in aanraking is geweest met de onreinheid van een mens, van welke aard dan ook, 4 of die vergeet dat hij een onbezonnen eed heeft gezworen, ten goede of ten kwade, of hoe dan ook. 5 De betreffende persoon moet, zodra hij zich van zijn schuld bewust wordt, openlijk uitspreken wat hij misdaan heeft 6 en de HEER hiervoor bij wijze van genoegdoening een vrouwelijk dier, een ooi of een geit, als reinigingsoffer aanbieden. De priester zal voor hem de verzoeningsrite voltrekken. 7 Wie zich geen schaap of geit kan veroorloven, moet als genoegdoening twee tortelduiven of twee jonge gewone duiven aan de HEER offeren, één als reinigingsoffer en één als brandoffer. 8 Hij moet ze naar de priester brengen, en deze brengt eerst de duif die als reinigingsoffer bedoeld is naar het altaar. De priester moet het dier achteraan bij de nek de kop afknippen, maar hij mag die niet van het lichaam scheiden. 9 Hij sprenkelt wat bloed van het offerdier tegen de zijkant van het altaar, en de rest van het bloed laat hij aan de voet van het altaar uitlekken. Dan is het geschikt als reinigingsoffer. 10 De tweede duif moet hij als brandoffer opdragen, overeenkomstig de voorschriften. Zo voltrekt de priester voor de persoon in kwestie de verzoeningsrite voor wat hij misdaan heeft, en krijgt deze vergeving. 11 Wie geen twee tortelduiven of twee jonge gewone duiven heeft, moet als reinigingsoffer voor wat hij misdaan heeft een tiende efa tarwebloem aanbieden. Er mag geen olie over worden gegoten en er mag geen wierook op worden gelegd, het is immers een reinigingsoffer. 12 De bloem wordt naar de priester gebracht, en deze neemt een handvol ervan als teken voor de hele offergave en verbrandt dit samen met de andere offergaven voor de HEER op het altaar. Dan is de gave geschikt als reinigingsoffer. 13 Zo voltrekt de priester voor de persoon in kwestie de verzoeningsrite voor wat hij misdaan heeft, en krijgt deze vergeving. Wat overblijft is, net als bij het graanoffer, bestemd voor de priester.”

14 De HEER zei tegen Mozes: 15 ‘Wie heiligschennis pleegt door zich onbewust te vergrijpen aan wat de HEER toebehoort, moet bij wijze van genoegdoening een ram zonder enig gebrek als hersteloffer aan de HEER aanbieden. Het dier moet een waarde hebben van een vastgestelde hoeveelheid zilver, berekend volgens het ijkgewicht van het heiligdom. 16 Datgene wat de HEER toebehoort en ontwijfd is, moet worden vergoed. De persoon in kwestie moet de waarde ervan aan de priester betalen, vermeerderd met een vijfde. Door de ram te offeren voltrekt de priester voor de persoon in kwestie de verzoeningsrite, en krijgt deze vergeving.

17 Wie zonder het te weten zondigt tegen een van de geboden van de HEER en schuld op zich laadt door iets te doen dat niet toegestaan is, is strafbaar. 18 Als hersteloffer moet hij een ram zonder enig gebrek ter waarde van een vastgesteld bedrag naar de priester brengen. Dan zal de priester voor hem de verzoeningsrite voltrekken voor wat hij onbedoeld en zonder het te weten misdaan heeft, en krijgt hij vergeving. 19 Het is een hersteloffer, want hij heeft zich schuldig gemaakt tegenover de HEER.’

20 De HEER zei tegen Mozes:✳

(5:20-26) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 6:1-7.

21 ‘Wie zondigt en een overtreding tegenover de HEER begaat door te ontkennen dat een volksgenoot hem iets in bewaring heeft gegeven of hem iets heeft geleend, terwijl dat wel zo is, of door ten onrechte te ontkennen dat hij iets gestolen heeft, of wie iemand afperst 22 of ten onrechte ontkent dat hij iets heeft gevonden dat een ander verloren heeft, en in zo’n geval meeneed pleegt, 23 laadt schuld op zich. Hij moet het gestolen goed, het afgeperste geld of wat hem in bewaring is gegeven of wat de ander verloren heeft, 24 of wat hij zich ook maar door meeneed probeerde toe te eigenen, volledig vergoeden en de eigenaar boven de hoofdsom een vijfde extra

betalen, op de dag dat hij zijn hersteloffer brengt. **25** Bij wijze van genoegdoening voor de HEER moet hij als hersteloffer een ram zonder enig gebrek ter waarde van een vastgesteld bedrag naar de priester brengen. **26** Dan zal de priester voor hem ten overstaan van de HEER de verzoeningsrite voltrekken voor datgene waaraan hij zich schuldig gemaakt heeft, en krijgt hij vergeving.’

Nadere bepalingen bij de offers

6

1 De HEER zei tegen Mozes: *

(6:1-23) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als **6:8-30**.

2 ‘Geef Aäron en zijn zonen de volgende instructies. Dit zijn de voorschriften voor het brandoffer: Het brandoffer moet de hele nacht op het altaar blijven branden, het vuur op het altaar mag niet doven. Bij het aanbreken van de ochtend **3** moet de priester, gekleed in een linnen gewaad met daaronder een linnen broek die zijn geslachtsdelen bedekt, de as van het brandoffer dat in het vuur verteerd is van het altaar nemen en naast het altaar leggen. **4** Dan moet hij andere kleren aantrekken en de as naar de ashoop buiten het kamp brengen. **5** Het vuur op het altaar moet blijven branden, het mag niet doven. Elke ochtend moet de priester hout op het vuur doen, er een nieuw brandoffer op leggen en het vet van het vredeoffer erop verbranden. **6** Het vuur op het altaar moet steeds blijven branden, het mag niet doven.

7 Dit zijn de voorschriften voor het graanoffer: De zonen van Aäron moeten het aan de voorzijde van het altaar aan de HEER aanbieden. **8** De priester neemt een handvol van het offer: een deel van de tarwebloem, een deel van de olijfolie en alle wierook die op het graanoffer ligt. Dat moet hij als teken voor het hele offer op het altaar verbranden, als een geurige gave die de HEER behaagt. **9** Wat overblijft, is bestemd voor Aäron en zijn zonen. Het moet worden gegeten in de vorm van ongedesemd brood, op een heilige plaats, binnen de omheining van de ontmoetingstent. **10** Het mag niet met zuurdesem worden gebakken. Ik schenk het hun als aandeel in mijn offergaven; het is allerheiligst, net als het reinigingsoffer en het hersteloffer. **11** Alle mannelijke nakomelingen van Aäron mogen ervan eten. Het is voor altijd voor hen bestemd, van generatie op generatie, als hun aandeel in de offergaven voor de HEER. Alles wat ermee in aanraking komt, wordt zelf ook heilig; het valt de HEER toe.’

12 De HEER zei tegen Mozes: **13** ‘Dit is de offergave die Aäron en zijn opvolgers vanaf de dag dat ze tot priester gezalfd zijn dagelijks aan de HEER moeten aanbieden: een graanoffer bestaande uit een tiende efa tarwebloem, de helft ’s ochtends en de helft ’s avonds. **14** Nadat de bloem met olijfolie is vermengd, moeten er op de bakplaat broden van worden gebakken. Die broden moeten in stukken worden gebroken en als graanoffer worden aangeboden, als een geurige gave die de HEER behaagt. **15** Alle nakomelingen van Aäron die hem opvolgen, moeten dit offer brengen. Het is voor altijd bestemd voor de HEER; het moet volledig worden verbrand. **16** Elk graanoffer dat een priester brengt, moet in zijn geheel geofferd worden, er mag niet van worden gegeten.’

17 De HEER zei tegen Mozes: **18** ‘Zeg tegen Aäron en zijn zonen: “Dit zijn de voorschriften voor het reinigingsoffer: Op de plaats waar de dieren voor het brandoffer geslacht worden, moeten ook de dieren voor het reinigingsoffer worden geslacht, ten overstaan van de HEER; dit offer is allerheiligst. **19** Het vlees is bestemd voor de priester die het reinigingsoffer opdraagt. Het moet op een heilige plaats worden gegeten, binnen de omheining van de ontmoetingstent. **20** Alles waarmee het vlees van het offer in aanraking komt, wordt zelf ook heilig; het valt de HEER toe. Als het bloed ervan op iemands kleren spat, moeten die op een heilige plaats worden gewassen. **21** Het aardewerk waarin het vlees gekookt is, moet worden stukgebroken, en als het in bronzen of koperen gerei is gekookt moet dat worden geschuurd en met water schoongespoeld. **22** Alle mannelijke leden van de priesterfamilie mogen van het reinigingsoffer eten; het is allerheiligst. **23** Maar reinigingsoffers waarvan het bloed naar de ontmoetingstent is gebracht om te worden gebruikt voor de verzoeningsrite in het heiligdom zelf, mogen niet gegeten worden; ze moeten worden verbrand.

7

1 Dit zijn de voorschriften voor het hersteloffer: Het is een allerheiligst offer. **2** De dieren voor het hersteloffer moeten worden geslacht op dezelfde plaats als de dieren voor het brandoffer. Het bloed giet de priester tegen de zijkanten van het altaar. **3** Al het vet moet worden geofferd: het vet van de staart en al het vet van de buikholte, **4** de beide nieren met het niervet bij de lendenspiieren, en de kleinste lob van de lever, die samen met de nieren moet worden verwijderd. **5** De priester verbrandt dit alles op het altaar als een offergave voor de HEER. Zo is het geschikt als hersteloffer. **6** Alle mannelijke leden van de priesterfamilie mogen ervan eten, op een heilige plaats; het is allerheiligst. **7** Net als bij het reinigingsoffer geldt dat het vlees van het hersteloffer bestemd is voor de priester die met dit offer de verzoeningsrite voltrekt. **8** De priester die voor iemand een brandoffer brengt, krijgt de huid van het dier dat als brandoffer is aangeboden. **9** Een graanoffer dat in de oven wordt gebakken, of in de

kookpan of op de bakplaat wordt bereid, is bestemd voor de priester die het opdraagt. 10 Elk ander graanoffer, al dan niet met olie bereid, is bestemd voor alle zonen van Aäron en wordt onder hen verdeeld.

11 Dit zijn de voorschriften voor het vredeoffer dat aan de HEER wordt aangeboden: 12 Wie het offer als dankbetuiging aanbiedt, offert bij het offerdier dikke ongedesemde broden, met olijfolie bereid, dunne ongedesemde broden, met olijfolie bestreken, en dikke broden van fijne tarwebloem, doordrenkt met olijfolie. 13 Aan deze gaven, die hij tegelijk met het offerdier moet brengen, moet hij ook gedesemde broden toevoegen. 14 Van elke soort brood wordt er één apart gehouden en aan de HEER geschonken. Die zijn bestemd voor de priester die het bloed van het offerdier tegen de zijkanten van het altaar heeft gegoten. 15 Het vlees van dit dankoffer moet gegeten worden op de dag dat het wordt aangeboden, het mag niet tot de volgende dag bewaard worden. 16 Een dier dat wordt aangeboden als gelofteoffer of als vrijwillige gave, moet gegeten worden op de dag dat het wordt aangeboden, maar wat overblijft mag de volgende dag worden gegeten. 17 Wat er daarna nog van het vlees van het offerdier over is, moet op de derde dag worden verbrand. 18 Als er op die dag nog van het offervlees wordt gegeten, zal het offer niet worden aanvaard en komt het de offeraar niet ten goede. Het is verwerpelijk en wie ervan eet, zal de gevolgen van zijn zonde dragen. 19 Ook offervlees dat met iets onreins in aanraking is geweest, mag niet gegeten worden maar moet worden verbrand. Iedereen die rein is mag van het offervlees eten, 20 maar wie onrein is en van het vredeoffer voor de HEER eet, wordt uit de gemeenschap gestoten. 21 Wie iets onreins van een mens of een dier heeft aangeraakt of in aanraking is geweest met onrein gedierte en daarna van het vlees van het vredeoffer voor de HEER eet, wordt uit de gemeenschap gestoten.”

22 De HEER zei tegen Mozes: 23 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Vet van een rund, een schaap of een geit mogen jullie niet eten. 24 Het vet van een dier dat een natuurlijke dood is gestorven en het vet van een doodgebeten dier mag overal voor worden gebruikt, maar het mag niet worden gegeten. 25 Wie vet eet van een dier dat als offergave aan de HEER mag worden aangeboden, zal uit de gemeenschap worden gestoten. 26 Bloed mogen jullie evenmin eten, waar jullie ook wonen, geen bloed van vogels en geen bloed van landdieren. 27 Wie bloed eet, zal uit de gemeenschap worden gestoten.”’

28 De HEER zei tegen Mozes: 29 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wie een vredeoffer aan de HEER wil aanbieden, moet een deel ervan naar de HEER brengen; 30 eigenhandig moet hij naast het vet ook het borststuk als offergave aan de HEER aanbieden. Het borststuk moet ten overstaan van de HEER omhooggeheven worden. 31 Het vet moet door de priester op het altaar worden verbrand, maar het borststuk is bestemd voor Aäron en zijn zonen. 32 De rechterachterbout moet apart gehouden worden en aan de priester worden geschonken als zijn aandeel in jullie vredeoffer; 33 die achterbout is bestemd voor diegene van Aärons zonen die het bloed en het vet van het vredeoffer aanbiedt. 34 Want van de vredeoffers van de Israëlieten neem ik het borststuk en de achterbout om ze voor altijd aan Aäron, de priester, en aan zijn zonen te geven, als een geschenk van de Israëlieten. 35 Ze zijn bestemd voor Aäron en zijn zonen, het is hun aandeel in de offergaven voor de HEER, vanaf de dag dat ze zijn ontboden om voor de HEER het priesterambt te bekleden. 36 De HEER heeft bevolen dat als geschenk van de Israëlieten aan hen te geven, vanaf de dag dat hij hen heeft gezalfd. Dit voorschrift blijft voor de Israëlieten en hun nakomelingen voor altijd van kracht.”’

37 Tot zover de voorschriften voor het brandoffer, het graanoffer, het reinigingsoffer, het herstelloffer, het wijdingsoffer en het vredeoffer, 38 die de HEER op de Sinai aan Mozes heeft bekendgemaakt toen hij de Israëlieten in de Sinaiwoestijn opdroeg hem hun gaven aan te bieden.

Aäron en zijn zonen als priester gewijd

8

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Ontbied Aäron en zijn zonen, haal de priesterkleding, de zalfolie, een stier voor het reinigingsoffer, twee rammen en een mand met ongedesemd brood, 3 en roep het hele volk bijeen bij de ingang van de ontmoetingstent.’

4 Mozes deed wat de HEER hem had opgedragen. Toen de hele gemeenschap zich bij de ingang van de ontmoetingstent verzameld had, 5 zei Mozes tegen hen: ‘Wat er nu gedaan wordt, gebeurt in opdracht van de HEER.’ 6 Mozes liet Aäron en zijn zonen bij zich komen en waste hen met water. 7 Daarna trok hij Aäron de tuniek aan, bond hem de gordel om en trok hem het bovenkleed aan. Hij bond hem de priesterschort om, maakte die vast met de bijbehorende band 8 en deed hem de borsttas voor, waarin hij de twee orakelstenen legde. 9 Hij deed hem de tulband om en plaatste aan de voorkant daarvan de gouden rozet, de heilige diadeem, zoals de HEER hem had opgedragen. 10 Toen nam Mozes de zalfolie en zalfde daarmee de tabernakel en alles wat zich erin bevond, en heiligde dat. 11 Hij besprenkelde het altaar zevenmaal met de olie en zalfde ook alles wat bij het altaar hoorde, evenals het wasbekken en het onderstel. Zo heiligde hij alles. 12 Hij goot een deel van de olie over het hoofd van Aäron en zo, door hem te zalven, heiligde hij hem. 13 Daarna liet Mozes de zonen van Aäron bij zich komen. Hij trok hun een tuniek aan, deed hun een gordel om en bond hun een hoofddoek om, zoals de HEER hem had opgedragen.

14 Toen liet hij de stier voor het reinigingsoffer bij zich brengen. Aäron en zijn zonen legden hun hand op de kop van de stier. 15 Mozes slachtte het dier en streek met zijn vinger wat bloed aan de horens van het altaar. Zo reinigde hij het altaar van zonde. De rest van het bloed goot hij uit aan de voet van het altaar, dat hij door deze verzoeningsrite heiligde. 16 Hij nam al het vet rond de ingewanden, de kleinste lob van de lever en de beide nieren met het niervet, en verbrandde alles op het altaar. 17 De huid en het vlees van de stier en de inhoud van de ingewanden liet hij buiten het kamp verbranden, zoals de HEER hem had opgedragen.

18 Toen liet hij de ram voor het brandoffer bij zich brengen. Aäron en zijn zonen legden hun hand op de kop van de ram. 19 Mozes slachtte het dier en goot het bloed tegen de zijkanten van het altaar. 20 Hij sneed de ram in stukken en verbrandde de kop, de stukken vlees en het vet. 21 Hij waste de ingewanden en de poten met water en verbrandde ze met de rest van de ram op het altaar. Zo was het een brandoffer, een geurige gave voor de HEER, zoals de HEER hem had opgedragen.

22 Hierna liet hij de tweede ram bij zich brengen, de ram voor het wijdingsoffer. Aäron en zijn zonen legden hun hand op de kop van de ram. 23 Mozes slachtte het dier en streek wat bloed aan de rechteroorlel van Aäron, op zijn rechterduim en op de grote teen van zijn rechtervoet. 24 Hij liet de zonen van Aäron bij zich komen en streek wat bloed aan hun rechteroorlel, op hun rechterduim en op de grote teen van hun rechtervoet. De rest van het bloed goot hij tegen de zijkanten van het altaar. 25 Daarna nam hij de vette delen van het offerdier: de staart, al het vet rond de ingewanden, de kleinste lob van de lever en de beide nieren met het niervet, en ook de rechterachterbout. 26 Uit de mand met ongedesemd brood die de HEER gebracht was, pakte hij een met olijfolie bereid dik brood en een dun brood, die hij op de vette delen van het offerdier en de rechterachterbout legde. 27 Dat alles legde hij op de handpalmen van Aäron en zijn zonen om het ten overstaan van de HEER omhoog te heffen. 28 Daarna nam hij het offer van hun handen en verbrandde het op het altaar, boven op het brandoffer. Zo was het een wijdingsoffer, een geurige gave voor de HEER. 29 Mozes nam het borststuk van de ram en hief het ten overstaan van de HEER omhoog. Dit deel van het wijdingsoffer was voor Mozes bestemd, zoals de HEER hem had gezegd. 30 Mozes besprenkelde Aäron en diens kleren met wat zalfolie en bloed van het altaar. Ook de zonen van Aäron en hun kleren besprenkelde hij ermee. Zo heiligde hij Aäron en zijn zonen, evenals hun kleren.

31 Toen zei Mozes tegen Aäron en zijn zonen: ‘Kook het vlees binnen de omheining van de ontmoetingstent en eet het daar, samen met het brood in de mand van het wijdingsoffer. Want zo is het mij bevolen:✠

(8:31) *Want zo is het mij bevolen* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Want zo heb ik het bevolen’.

Aäron en zijn zonen mogen ervan eten. 32 Wat er van het vlees en het brood overblijft, moeten jullie verbranden. 33 Zeven dagen moeten jullie binnen de omheining van de ontmoetingstent blijven, tot de tijd van jullie wijding voorbij is. Zeven dagen zal jullie wijding duren. 34 Op bevel van de HEER moet wat vandaag is gedaan ook de komende dagen gedaan worden, om verzoening voor jullie te bewerken. 35 Jullie moeten zeven dagen en nachten binnen de omheining van de ontmoetingstent blijven en doen wat de HEER jullie heeft opgedragen, anders sterven jullie. Zo is het mij bevolen.’ 36 Aäron en zijn zonen deden alles wat de HEER hun bij monde van Mozes had opgedragen.

Instelling van de offerdienst

9

1 Op de achtste dag riep Mozes Aäron en zijn zonen bij zich, en ook de oudsten van Israël. 2 Hij zei tegen Aäron: ‘Haal een jonge stier voor het reinigingsoffer en een jonge ram voor het brandoffer, dieren zonder enig gebrek, en breng ze naar de ontmoetingstent. 3 Zeg tegen de Israëlieten: “Haal een bok voor het reinigingsoffer, en voor het brandoffer een eenjarige stier en een eenjarige ram zonder enig gebrek. 4 Haal een stier en een ram om ze als vredeoffer aan de HEER aan te bieden, en ook een met olijfolie bereid graanoffer. Want vandaag verschijnt de HEER aan u.” 5 Ze deden wat Mozes bevolen had en brachten de offers naar de ontmoetingstent. Daarna stelde de hele gemeenschap zich voor de HEER op. 6 Mozes zei: ‘Dit is wat de HEER u opgedragen heeft om te doen opdat zijn majesteit aan u zal verschijnen.’

7 Tegen Aäron zei Mozes: ‘Neem je plaats bij het altaar in en draag het reinigingsoffer en het brandoffer op om voor jezelf en het volk verzoening te bewerken. Draag daarna de offers van het volk op om voor hen verzoening te bewerken, zoals de HEER bevolen heeft.’ 8 Aäron ging naar het altaar en slachtte de jonge stier die bestemd was voor zijn eigen reinigingsoffer. 9 Zijn zonen reikten hem het bloed aan. Hij doopte zijn vinger in het bloed en streek het aan de horens van het altaar. De rest van het bloed goot hij aan de voet van het altaar uit. 10 Het vet, de nieren en de kleinste lob van de lever, afkomstig van het reinigingsoffer, verbrandde hij op het altaar, zoals de HEER Mozes had opgedragen. 11 Het vlees en de huid liet hij buiten het kamp verbranden. 12 Daarna slachtte hij de ram voor het brandoffer. Zijn zonen reikten hem het bloed aan, en hij goot het tegen de zijkanten van het altaar. 13 Ze reikten hem ook de stukken vlees en de kop van het offerdier aan, en hij verbrandde ze op het altaar. 14 Hij waste de ingewanden en de poten en verbrandde die samen met de rest van het offerdier. 15 Daarna liet Aäron de offers van het volk bij zich brengen. Hij slachtte de bok die voor het reinigingsoffer van het volk bestemd was en droeg het op dezelfde wijze op als zijn eigen reinigingsoffer. 16 Hij liet de dieren voor het brandoffer bij zich brengen en offerde ze volgens de voorschriften. 17 Hij liet het graanoffer bij zich brengen en

verbrandde er een handvol van op het altaar. Dit offer kwam niet in mindering op het ochtendbrandoffer. **18** Tot slot slachtte hij de stier en de ram die bedoeld waren als vredeoffer van het volk. Zijn zonen reikten hem het bloed aan, en hij goot het tegen de zijkanten van het altaar. **19** De vette delen van de stier en de ram, namelijk de staart en al het vet van de buikholte, de nieren en de kleinste lob van de lever, **20** legden ze bij de borststukken, en Aäron verbrandde het vet op het altaar. **21** Het borststuk en de rechterachterbout van de dieren hief hij ten overstaan van de HEER omhoog, zoals Mozes bevolen had. **22** Daarna strekte hij zijn handen naar het volk uit en zegende het. Nadat Aäron de offers had opgedragen, daalde hij af van het altaar **23** en ging hij samen met Mozes de ontmoetingstent binnen. Toen ze weer buitenkwamen, zegenden ze het volk. Daarop verscheen de majesteit van de HEER aan het verzamelde volk. **24** Een felle vlam kwam uit het heiligdom en verteerde het brandoffer en het vet op het altaar. Toen het volk dat zag, begon het te jubelen, en iedereen wierp zich ter aarde.

10

1 Aärons zonen Nadab en Abihu deden gloeiende kolen in hun vuurbak en legden er reukwerk op. Maar het was verkeerd vuur dat ze de HEER wilden aanbieden, vuur dat niet voldeed aan de voorschriften van de HEER. **2** Een felle vlam kwam uit het heiligdom en verteerde hen, zodat ze daar, in de nabijheid van de HEER, stierven. **3** Mozes zei tegen Aäron: ‘Dit bedoelde de HEER toen hij zei: “Door degenen die in mijn nabijheid verkeren, toon ik mijn heiligheid. Het hele volk maak ik getuige van mijn majesteit.”’ Aäron zweeg.

4 Mozes riep Misaël en Elsafan bij zich, de zonen van Aärons oom Uzziël. Hij zei tegen hen: ‘Kom hier en draag jullie broeders bij het heiligdom vandaan en breng hen buiten het kamp.’ **5** Ze droegen hen, nog gekleed in hun tuniek, het kamp uit, zoals Mozes hun had opgedragen. **6** Mozes zei tegen Aäron en zijn zonen Eleazar en Itamar: ‘Jullie mogen je haar niet los laten hangen en je kleren niet scheuren, anders sterven jullie en ontsteekt de HEER in woede tegen de hele gemeenschap. Maar jullie broeders, de overige Israëlieten, mogen wel weeklagen over het vuur dat de HEER ontstoken heeft. **7** Omdat jullie zijn gezalfd met de olie van de HEER, mogen jullie niet buiten de omheining van de ontmoetingstent komen, anders sterven jullie.’ Ze hielden zich aan wat Mozes hun had opgedragen.

8 Toen zei de HEER tegen Aäron: **9** ‘Jij en je zonen mogen geen wijn of andere drank drinken voor je naar de ontmoetingstent komt, anders sterven jullie. Deze bepaling blijft voor jullie en je nakomelingen voor altijd van kracht. **10** Jullie moeten onderscheid kunnen maken tussen wat heilig is en wat niet, tussen wat rein is en wat onrein, **11** en de Israëlieten uitleg geven over alle bepalingen die de HEER bij monde van Mozes aan hen bekendgemaakt heeft.’

12 Mozes zei tegen Aäron en zijn overgebleven zonen, Eleazar en Itamar: ‘Neem wat er over is van het graanoffer dat aan de HEER is aangeboden, en eet het in de vorm van ongedesemd brood, naast het altaar, want het is allerheiligst. **13** Jullie moeten het eten op een heilige plaats; het is voor jou en je zonen bestemd als jullie aandeel in de offergaven voor de HEER. Zo is het mij opgedragen. **14** Maar het borststuk en de rechterachterbout mogen jij en je zonen en dochters op elke reine plaats eten; ze zijn voor jou en je zonen bestemd als jullie aandeel in de vredeoffers van de Israëlieten. **15** De Israëlieten moeten behalve de vette delen ook de rechterachterbout en het borststuk naar de HEER brengen en die moeten ten overstaan van de HEER omhooggeheven worden; ze zijn voor altijd voor jou en je zonen bestemd. Zo heeft de HEER het ons opgedragen.’ **16** Toen ging Mozes overal navraag doen naar de bok die als reinigungsoffer was aangeboden, maar die bleek te zijn verbrand. Boos vroeg Mozes aan Eleazar en Itamar, de overgebleven zonen van Aäron: **17** ‘Waarom hebben jullie het vlees van het reinigungsoffer niet opgegeten, op een heilige plaats? Het is allerheiligst en de HEER heeft het aan jullie gegeven om de schuld van het volk weg te nemen en voor hen verzoening te bewerken. **18** Het bloed van het offerdier was niet het heiligdom binnengebracht, dus hadden jullie het vlees in het heiligdom moeten eten, zoals ik bevolen had.’ **19** Aäron zei tegen Mozes: ‘Mijn zonen hebben vandaag hun reinigungsoffer en hun brandoffer aangeboden aan de HEER, maar je weet wat mij vandaag overkomen is. Als ik vandaag van het vlees van het reinigungsoffer gegeten zou hebben, zou dat dan goed zijn geweest in de ogen van de HEER?’ **20** Toen Mozes dit hoorde, vond hij het goed.

Voorschriften omtrent reine en onreine dieren

11

1 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: **2** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Dit zijn de dieren die jullie mogen eten: Van alles wat op het land leeft, mogen jullie de dieren eten **3** die gespleten hoeven hebben – dus hoeven die helemaal gedeeld zijn – en bovendien hun voedsel herkauwen. Die mag je eten. **4** Maar dieren die alleen herkauwen of alleen gespleten hoeven hebben, mag je niet eten. Kamelen zijn herkauwers maar hebben geen gespleten hoeven en gelden daarom voor jullie als onrein. **5** Klipdassen zijn herkauwers maar hebben geen gespleten hoeven en gelden daarom voor jullie als onrein. **6** Hazen zijn herkauwers maar hebben geen gespleten hoeven en gelden daarom voor jullie als onrein. **7** Zwijnen hebben wel volledig gespleten hoeven maar herkauwen niet en gelden daarom voor jullie als onrein. **8** Eet geen vlees dat van zulke dieren afkomstig is en raak hun kadavers niet aan. Ze gelden voor jullie als onrein.

9 Alles wat in het water leeft, in de zee of in de rivieren, en vinnen en schubben heeft, mag je eten. 10 Maar alle kleine en grote waterdieren zonder vinnen of schubben gelden voor jullie als oneetbaar. 11 Je mag er niet van eten; ook hun kadavers moet je als weerzinwekkend beschouwen. 12 Alle waterdieren zonder vinnen en schubben gelden voor jullie als oneetbaar.

13 De volgende vogelsoorten gelden voor jullie als oneetbaar; je mag er niet van eten en moet ze als weerzinwekkend beschouwen: de vale gier, de lammergier, de zwarte gier, 14 de rode wouw en de verschillende soorten buizerds, 15 alle soorten kraaien en raven, 16 de struisvogel, de velduil, de bosuil, alle soorten valken, 17 de steenuil, de visuil, de ransuil, 18 de katuil, de dwergooruil, de visarend, 19 de ooievaar, de verschillende soorten reigers, de hop en de vleermuis.

20 Ook gevleugelde insecten gelden voor jullie als oneetbaar. 21 Van deze dieren mag je alleen die eten die ook een stel springpoten hebben. 22 Dat zijn de verschillende soorten veldsprinkhanen, sabelsprinkhanen, krekels en dwergsprinkhanen. Die mag je wel eten. 23 Alle andere gevleugelde insecten gelden voor jullie als oneetbaar.

24 Wie een kadaver van een onrein dier aanraakt, is tot de avond onrein, 25 en wie iets van zo'n kadaver meeneemt, moet zijn kleren wassen en is tot de avond onrein. 26 Dit geldt voor alle dieren die geen volledig gespleten hoeven hebben en alle dieren die niet herkauwen; deze dieren gelden voor jullie als onrein. Wie het kadaver van zo'n dier aanraakt, wordt zelf ook onrein. 27 Ook alle zoolgangers onder de viervoetige dieren gelden voor jullie als onrein. Wie het kadaver van zo'n dier aanraakt, is tot de avond onrein, 28 en wie zo'n kadaver meeneemt, moet zijn kleren wassen en blijft tot de avond onrein. Zulke dieren gelden voor jullie als onrein.

29 Van de kruipende dieren gelden de volgende voor jullie als onrein: blindmuizen, ratten en muizen, de verschillende soorten padden, 30 gekko's, varanen, hagedissen, skinken en kameleons. 31 Deze kruipende dieren gelden voor jullie als onrein. Wie het kadaver ervan aanraakt, is tot de avond onrein, 32 en alles waarop het kadaver van zo'n dier wordt aangetroffen, is ook onrein. Houten, stoffen, leren of geitenharen gebruiksvoorwerpen die hierdoor onrein zijn geworden, moeten in water worden ondergedompeld. Ze blijven tot de avond onrein en daarna zijn ze weer rein. 33 Wanneer zo'n kadaver in een aarden kruik wordt aangetroffen, is de inhoud onrein; de kruik moet worden stukgeslagen. 34 Voedsel in een vat waarop zo'n kadaver is aangetroffen, is onrein wanneer het met water in aanraking is geweest; drank in zo'n vat is in alle gevallen onrein. 35 Ook al het overige waarop het kadaver van een onrein dier wordt aangetroffen, is onrein. Ovens en kookstellen die met zo'n kadaver in aanraking zijn geweest, zijn en blijven onrein en moeten worden stukgeslagen. 36 Een bron of een waterput echter blijft rein als er een kadaver van een onrein dier in aangetroffen wordt, maar ieder die dat kadaver aanraakt, is onrein. 37 Als zo'n kadaver op zaaigoed gevonden wordt, blijft het zaad rein, 38 maar als het wordt gevonden op zaad dat in water staat, geldt dat zaad voor jullie als onrein.

39 Als een dier dat gegeten mag worden dood gevonden wordt en iemand raakt het kadaver aan, is hij tot de avond onrein. 40 Wie van het kadaver eet, moet zijn kleren wassen en blijft tot de avond onrein, en ook wie het kadaver meeneemt, moet zijn kleren wassen en blijft tot de avond onrein.

41 Alle dieren die op de grond rondkruipen gelden voor jullie als oneetbaar; je mag er niet van eten. 42 Of ze nu op hun buik kruipen, op vier poten lopen of veelpotig zijn, je moet ze als weerzinwekkend beschouwen en mag ze niet eten. 43 Jullie mogen je keel niet verontreinigen met deze kruipende dieren, je mag je niet met zulke dieren verontreinigen en zodoende onrein worden. 44 Ik ben de HEER, jullie God. Jullie moeten heilig zijn. Wees heilig, want ik ben heilig. Verontreinig je keel niet met dieren die op de grond rondkruipen. 45 Ik ben de HEER, die jullie uit Egypte heeft geleid om jullie God te zijn. Wees heilig, want ik ben heilig.”

46 Tot zover de voorschriften omtrent de dieren die op het land leven, de vogels, alle levende wezens in het water en alle dieren die over de grond kruipen. 47 Er moet onderscheid worden gemaakt tussen wat rein is en wat onrein en tussen dieren die wel en dieren die niet gegeten mogen worden.

Voorschriften omtrent de kraamvrouw

12

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer een vrouw een kind baart en het is een jongen, blijft ze zeven dagen onrein; ze is dan op dezelfde manier onrein als tijdens haar menstruatie. 3 Op de achtste dag moet het kind besneden worden. 4 Daarna duurt het nog drieëndertig dagen voor ze rein is na haar bloeding bij de bevalling; tijdens deze periode mag ze niets aanraken dat heilig is en de HEER toebehoort, en mag ze het heiligdom niet binnengaan. 5 Wanneer ze een dochter baart, blijft ze veertien dagen onrein; ze is dan op dezelfde manier onrein als tijdens haar menstruatie. Daarna duurt het nog zesenzestig dagen voor ze rein is na haar bloeding bij de bevalling.

6 Wanneer de periode van haar reiniging is verstreken, moet ze – of ze nu van een zoon of van een dochter bevallen is – een eenjarige ram als brandoffer aanbieden en een jonge gewone duif of een tortelduif als reinigungsoffer. Ze moet de offerdieren naar de priester brengen, bij de ingang van de ontmoetingstent. 7 Hij biedt de offers aan de HEER aan en voltrekt voor haar de verzoeningsrite. Dan is ze, na haar bloedverlies, weer rein.

Dit zijn de voorschriften omtrent de kraamvrouw, hetzij na de geboorte van een zoon, hetzij na de geboorte van een dochter. **8** Als ze zich geen ram kan veroorloven, moet ze twee tortelduiven meebrengen of twee jonge gewone duiven, één als brandoffer en één als reinigingsoffer. De priester voltrekt voor haar de verzoeningsrite en zij is weer rein.”

Voorschriften omtrent vraat

13

1 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: **2** ‘Als iemand een zwelling, uitslag of een lichte plek op zijn huid heeft die aan huidvraat doet denken, moet hij naar de priester worden gebracht, naar Aäron of een van diens nakomelingen, **3** die de aandoening moet bekijken. Als de priester vaststelt dat het haar op de aangetaste plek wit geworden is en de plek diep in de huid ligt, is het huidvraat en moet de priester de persoon in kwestie onrein verklaren.

4 Als de huid een lichte, witte plek vertoont die niet diep in de huid ligt en het haar niet wit geworden is, moet de priester de betreffende persoon zeven dagen afzonderen. **5** Op de zevende dag onderzoekt de priester hem opnieuw. Als blijkt dat de plek zich niet heeft uitgebreid en de huid niet verder is aangetast, moet hij hem opnieuw zeven dagen afzonderen. **6** Zeven dagen later onderzoekt de priester hem nogmaals, en als de plek dof geworden is en zich niet heeft uitgebreid, moet hij hem rein verklaren. Het is dan gewone uitslag. De persoon in kwestie moet zijn kleren wassen en is dan weer rein. **7** Maar als hij na onderzoek door de priester rein verklaard is en de plek zich later toch uitbreidt, moet hij zich opnieuw aan de priester laten zien. **8** Als de priester vaststelt dat de plek zich inderdaad heeft uitgebreid, moet hij hem onrein verklaren. Dan is het huidvraat.

9 Wanneer iemand dus aan een aandoening lijdt die aan huidvraat doet denken, moet hij naar de priester worden gebracht. **10** Als de priester een witte zwelling op de huid ziet, met wit haar erop, en er een rauwe plek ontstaan is, **11** is het huidvraat in een vergevorderd stadium en moet de priester hem onrein verklaren. Hij hoeft hem niet af te zonderen, want hij is onmiskenbaar onrein. **12-13** Wanneer het ernaar uitziet dat de aandoening zich over het hele lichaam heeft uitgebreid, moet de priester de betreffende persoon nader onderzoeken. Als hij vaststelt dat de aandoening het lichaam inderdaad van hoofd tot voeten heeft aangetast, moet hij hem rein verklaren. Aangezien hij helemaal wit is geworden, is hij rein. **14** Maar zodra er rauwe plekken bij hem te zien zijn, is hij onrein. **15** Als de priester een rauwe plek ziet, moet hij hem onrein verklaren. De rauwe plek is onrein, het is een teken van huidvraat. **16** Maar als de rauwe plek weer wit wordt, moet hij naar de priester teruggaan. **17** Als de priester vaststelt dat de huid wit geworden is, moet hij hem rein verklaren; hij is dan rein.

18 Als er een zweer op iemands huid verschijnt die weer geneest, **19** maar er op de plaats van de zweer een witte of bleekrode zwelling of vlek ontstaat, moet die persoon zich door de priester laten onderzoeken. **20** Als de priester vaststelt dat de plek diep in de huid ligt en het haar erop wit geworden is, moet hij hem onrein verklaren. Er is dan op de plek van de zweer huidvraat ontstaan. **21** Maar als de priester bij het bekijken van de plek vaststelt dat het haar niet wit is, de plek niet diep in de huid ligt en dof is, moet hij hem zeven dagen afzonderen. **22** Als de vlek zich in die tijd heeft uitgebreid, moet de priester hem onrein verklaren. Dan is het huidvraat. **23** Maar als de lichte plek zich niet heeft uitgebreid en de huid niet verder heeft aangetast, is het een litteken van de zweer en moet de priester hem rein verklaren.

24 Als iemand een brandwond heeft opgelopen en de gewonde plek wordt bleekrood of wit, **25** moet de priester ernaar kijken. Als hij vaststelt dat het haar op de plek wit geworden is en dat de plek diep in de huid ligt, is er huidvraat ontstaan op de plaats van de brandwond en moet hij die persoon onrein verklaren. Dan is het huidvraat. **26** Als de priester vaststelt dat het haar op de lichte plek niet wit is, de plek niet diep in de huid ligt en dof is, moet hij hem zeven dagen afzonderen. **27** Op de zevende dag onderzoekt de priester hem opnieuw. Als de plek zich in die tijd heeft uitgebreid, moet de priester hem onrein verklaren. Dan is het huidvraat. **28** Maar als de lichte plek zich niet heeft uitgebreid en de huid niet verder heeft aangetast en dof gebleven is, is het gewoon een zwelling als gevolg van de brandwond en moet de priester hem rein verklaren. De plek is dan het litteken van de brandwond.

29 Als iemand een aandoening onder zijn of haar hoofdhaar heeft, of een aandoening onder zijn baard, **30** moet de priester ernaar kijken. Als hij vaststelt dat de aandoening diep in de huid ligt en het haar op de aangetaste plek geel en dun is, moet hij de betreffende persoon onrein verklaren. Het is dan een ziekelijke uitslag, huidvraat aan hoofd of kin. **31** Als de priester echter vaststelt dat de plek niet diep in de huid ligt maar er toch geen donker haar op groeit, moet hij hem zeven dagen afzonderen. **32** Op de zevende dag onderzoekt de priester hem opnieuw. Als blijkt dat de uitslag zich in die tijd niet heeft uitgebreid, het haar op de aangetaste plek niet geel geworden is en de plek niet diep in de huid ligt, **33** moet de persoon in kwestie al het haar rond de aangetaste plek afscheren. De priester zondert hem daarna opnieuw zeven dagen af. **34** Op de zevende dag bekijkt de priester de plek opnieuw, en als de uitslag zich niet heeft uitgebreid en niet diep in de huid ligt, moet hij de betreffende persoon rein verklaren. Die moet zijn kleren wassen en is dan weer rein. **35** Maar als de huiduitslag zich uitbreidt nadat hij rein is verklaard, **36** moet de priester hem opnieuw onderzoeken. Als blijkt dat de ziekelijke uitslag zich inderdaad heeft uitgebreid, hoeft hij niet te zoeken naar geel haar; de persoon in kwestie is dan onrein. **37** Wanneer de

priester later vaststelt dat de uitslag zich niet verder heeft uitgebreid en dat er donker haar op de plek groeit, is de kwaal werkelijk genezen. De betreffende persoon is dan rein en de priester moet hem rein verklaren.

38 Als een man of een vrouw lichte, witte vlekken op de huid heeft, 39 moet de priester ernaar kijken. Als hij vaststelt dat de lichte witte plekken op de huid dof zijn, is het onschuldige uitslag die de huid heeft aangetast en is die man of vrouw rein.

40 Als bij een man het haar op de kruin uitvalt, is dat gewoon kaalheid en is hij rein. 41 Ook als zijn haar aan zijn voorhoofd uitvalt, is dat gewoon kaalheid en is hij rein. 42 Maar als er een bleekrode plek op zijn kale kruin of voorhoofd verschijnt, zou de kale plek aangetast kunnen zijn door huidvraat 43 en moet de priester ernaar kijken. Als hij vaststelt dat de bleekrode aandoening op het kale hoofd eruitziet zoals huidvraat op de onbehaarde huid, 44 is de man door huidvraat aangetast en is hij onrein. De priester moet hem onrein verklaren; hij heeft dan huidvraat aan zijn hoofd.

45 Wie door huidvraat aangetast is, moet zijn kleren scheuren, zijn haar los laten hangen, baard en snor bedekken en "Onrein, onrein!" roepen. 46 Zo iemand blijft onrein zolang de aandoening duurt. Als onreine moet hij apart wonen en buiten het kamp verblijven.

47 Als er plekken op wollen of linnen stof verschijnen, 48 of op ketting- of inslaggaren van linnen of wol, of op leer of op iets dat van leer gemaakt is, 49 en die plekken op de stof, het leer of het garen of het leren voorwerp zijn groen- of roodachtig, zou het desbetreffende voorwerp aangetast kunnen zijn door vraat en moet het aan de priester worden getoond. 50 De priester moet ernaar kijken en het aangetaste voorwerp zeven dagen apart houden. 51 Op de zevende dag onderzoekt hij het voorwerp opnieuw. Als hij vaststelt dat de plek op de stof, het garen of op het leren voorwerp zich in die tijd heeft uitgebreid, is het vraat. Het voorwerp is dan onrein. 52 In dat geval moet hij de stof, het linnen of wollen garen of het aangetaste leren voorwerp verbranden. Aangezien het vraat betreft, moet het voorwerp in het vuur worden verbrand. 53 Maar als de priester ziet dat de plek op de stof, het garen of het leren voorwerp zich niet heeft uitgebreid, 54 moet hij het aangetaste voorwerp laten wassen en het opnieuw zeven dagen apart houden. 55 Daarna moet hij het voorwerp opnieuw onderzoeken. Als blijkt dat de aangetaste plek zich weliswaar niet heeft uitgebreid, maar evenmin van kleur veranderd is, is het voorwerp toch onrein. Het moet worden verbrand, want het materiaal is volledig bedorven. 56 Maar als de priester ziet dat de plek na het wassen dof geworden is, moet hij de plek uit de stof, het leer of het garen scheuren. 57 Als er daarna toch weer plekken op de stof, het garen of het leren voorwerp verschijnen, gaat het om een voortwoekerende aandoening en moet het aangetaste voorwerp worden verbrand. 58 Als de stof, het garen of het leren voorwerp na het wassen geen aangetaste plek meer vertoont, moet het nogmaals worden gewassen en dan is het rein.'

59 Dit zijn de voorschriften die bepalen wanneer door vraat aangetaste wollen of linnen stoffen, ketting- of inslaggaren en leren voorwerpen rein of onrein moeten worden verklaard.

14

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 'Dit zijn de voorschriften die van toepassing zijn wanneer iemand die door huidvraat getroffen is, weer rein kan worden verklaard. Zo iemand moet naar de priester worden gebracht, 3 en de priester moet buiten het kamp onderzoeken of hij van zijn huidvraat genezen is. Als dat zo is, 4 moet de priester opdracht geven om voor degene aan wie de reiniging moet worden voltrokken twee levende, reine vogels te halen, en cederhout, karmozijn en majoraan. 5 De ene vogel laat hij slachten boven een met bronwater gevulde aarden schaal. 6 De andere, levende vogel moet hij, net als het cederhout, het karmozijn en de majoraan, in het bloed van de boven het bronwater geslachte vogel dopen, 7 en met dat bloed moet hij degene die na zijn huidvraat moet worden gereinigd zevenmaal besprenkelen. Daarna verklaart hij hem rein. De levende vogel moet hij vrijlaten in het open veld. 8 Degene aan wie de reiniging wordt voltrokken, moet zijn kleren wassen, al zijn haar afscheren en zich met water wassen. Dan is hij weer rein. Daarna mag hij in het kamp terugkeren, maar hij moet zeven dagen buiten zijn tent blijven. 9 Op de zevende dag moet hij opnieuw al zijn haar afscheren, zijn hoofdhaar, zijn baard en zijn wenkbrauwen. Al zijn haar moet hij afscheren en zijn kleren en zijn lichaam moet hij met water wassen; dan is hij weer rein.

10 Op de achtste dag moet hij twee jonge rammen zonder enig gebrek en een eenjarige ooi zonder enig gebrek meenemen, en als graanoffer drie tiende efa tarwebloem vermengd met olijfolie, en een maat olijfolie. 11 De priester die de reiniging voltrekt, moet hem met zijn offergaven naar de ingang van de ontmoetingstent brengen en hem daar, ten overstaan van de HEER, laten plaatsnemen. 12 De priester neemt een van de jonge rammen en biedt die samen met de olie als herstelloffer aan de HEER aan, na het offer ten overstaan van de HEER omhoog te hebben geheven. 13 De ram moet worden geslacht op de plaats in het heiligdom waar de dieren voor het reinigingsoffer en het brandoffer geslacht worden, want net als het reinigingsoffer is het herstelloffer bestemd voor de priester; het is allerheiligst. 14 De priester strijkt wat van het bloed van het offerdier aan de rechteroorlel van degene aan wie de reiniging wordt voltrokken. Hij strijkt ook wat bloed op de duim van zijn rechterhand en op de grote teen van zijn rechtervoet. 15 Daarna giet de priester een klein deel van de olie in zijn linkerhandpalm, 16 doopt zijn rechterwijsvinger in de olie en sprenkelt met zijn vinger zevenmaal wat olie in de richting van de ontmoetingstent. 17 Vervolgens strijkt hij wat van de olie die hij in zijn handpalm heeft uitgelopen aan de

rechteroorlel van de persoon in kwestie, op de duim van zijn rechterhand en op de grote teen van zijn rechervoet, over het bloed van het hersteloffer heen. **18** Wat er nog aan olie in zijn hand over is, strijkt hij op diens hoofd. Zo voltrekt de priester voor hem ten overstaan van de HEER de verzoeningsrite. **19** Vervolgens brengt de priester het reinigingsoffer en voltrekt zo voor degene die van zijn onreinheid moet worden gereinigd de verzoeningsrite. Daarna wordt het dier voor het brandoffer geslacht. **20** Tot slot verbrandt de priester het graanoffer en het brandoffer op het altaar. Zo voltrekt de priester voor hem de verzoeningsrite en wordt hij weer rein.

21 Als de persoon in kwestie arm is en zich dit alles niet kan veroorloven, moet hij één jonge ram meenemen, die voor het voltrekken van de verzoeningsrite als hersteloffer omhoog moet worden geheven, een tiende efa tarwebloem vermengd met olijfolie als graanoffer, een maat olijfolie **22** en twee tortelduiven of twee jonge gewone duiven – al naargelang hij zich kan veroorloven – één als reinigingsoffer en één als brandoffer. **23** Hij brengt alles op de achtste dag van zijn reiniging naar de priester, bij de ingang van de ontmoetingstent. Daar, ten overstaan van de HEER, **24** moet de priester de ram en de olie nemen en die ten overstaan van de HEER omhoogheffen. **25** De ram voor het hersteloffer wordt geslacht, en de priester neemt wat bloed van het offerdier en strijkt dat aan de rechteroorlel van degene aan wie de reiniging wordt voltrokken, op de duim van zijn rechterhand en op de grote teen van zijn rechervoet. **26** Daarna giet de priester wat olie in zijn linkerhandpalm **27** en sprenkelt met zijn rechterwijsvinger zevenmaal wat olie in de richting van de ontmoetingstent. **28** Een klein deel van de olie in zijn linkerhandpalm strijkt hij aan de rechteroorlel van de persoon in kwestie, op de duim van zijn rechterhand en op de grote teen van zijn rechervoet, over het bloed van het hersteloffer heen. **29** Wat er nog aan olie in zijn hand over is, strijkt hij op diens hoofd. Zo voltrekt de priester voor hem ten overstaan van de HEER de verzoeningsrite. **30** Hij draagt een van de tortelduiven of een van de jonge gewone duiven – al naargelang de betreffende persoon zich heeft kunnen veroorloven – **31** als reinigingsoffer op en de andere, samen met het graanoffer, als brandoffer. Zo voltrekt de priester voor hem de verzoeningsrite ten overstaan van de HEER.’

32 Dit zijn de voorschriften die van toepassing zijn wanneer iemand die door huidvraat is getroffen, zich de normale offergaven voor zijn reiniging niet kan veroorloven.

33 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: **34** ‘Wanneer jullie eenmaal in Kanaän zijn, het land dat ik jullie in bezit zal geven, en ik daar een huis door vraat laat aantasten, **35** moet de eigenaar bij de priester melden dat zijn huis is aangetast. **36** De priester moet het huis laten ontruimen voordat hij het verschijnsel komt onderzoeken; zo voorkomt hij dat alles wat zich in het huis bevindt onrein verklaard moet worden. Vervolgens komt de priester het aangetaste huis onderzoeken. **37** Als hij vaststelt dat er groen- of roodachtige putjes in de muren zijn ingevreten, **38** gaat hij naar buiten en verbiedt voor zeven dagen de toegang tot het huis. **39** Op de zevende dag komt hij terug om te zien of de muren van het huis verder zijn aangetast. Als dat zo is, **40** moet hij de aangetaste stenen laten wegbreken en ze laten weggoaien buiten de stad, op een onreine plaats. **41** Vanbinnen moeten de muren van het huis worden afgekrabd en het afgekrabde pleisterwerk moet buiten de stad, op een onreine plaats, worden weggegooid. **42** De uitgebroken stenen moeten door andere worden vervangen en het huis moet opnieuw worden bepleisterd. **43** Als de stenen zijn uitgebroken en de muren zijn afgekrabd en opnieuw bepleisterd, en het huis later toch weer wordt aangetast, **44** moet de priester opnieuw komen. Als hij vaststelt dat de aantasting zich heeft uitgebreid, is het vraat. Het huis is dan onrein. **45** Het moet worden afgebroken, en de stenen, het hout en al het pleisterwerk moeten buiten de stad worden gebracht, naar een onreine plaats. **46** Wie het huis binnengaat gedurende de tijd dat het afgesloten is, is tot de avond onrein. **47** Wie in het huis slaapt of wie er eet, moet zijn kleren wassen.

48 Als de priester, nadat het huis opnieuw bepleisterd is, bij zijn onderzoek vaststelt dat de aantasting zich niet heeft uitgebreid, moet hij het huis rein verklaren; de aantasting is dan onschuldig gebleken. **49** Om het huis van zonde te reinigen, moet hij twee vogels laten brengen, en cederhout, karmozijn en majoraan. **50** De ene vogel moet worden geslacht boven een met bronwater gevulde aarden schaal. **51** Vervolgens moet hij het cederhout, de majoraan en het karmozijn en de andere, levende vogel in het bloed van de geslachte vogel en in het bronwater dopen en dat zevenmaal in de richting van het huis sprenkelen. **52** Zo reinigt hij het huis van zonde, met het bloed van de vogel en het bronwater en met de levende vogel en het cederhout, de majoraan en het karmozijn. **53** De levende vogel laat hij vrij in het open veld buiten de stad. Zo voltrekt hij aan het huis de verzoeningsrite en wordt het weer rein.’

54 Tot zover de voorschriften in verband met de verschillende soorten vraat: de voorschriften in geval van ziekelijke uitslag aan hoofdhuid of kin, **55** van vraat aan stoffen of huizen, **56** en van zwellingen, huiduitslag en vlekken op de huid. **57** Zo kan men nauwkeurig bepalen wat er gedaan moet worden wanneer iets of iemand onrein is of rein. Tot zover de voorschriften omtrent vraat.

Voorschriften omtrent onreine vloeiingen

15

1 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: 2 'Zeg tegen de Israëlieten: "Wanneer bij een man onrein vocht uit zijn lid vloeit, 3 is hij onrein. Of er nu afscheiding uit zijn lid druipt of zijn lid door afscheiding verstopt raakt, hij is in beide gevallen onrein. 4 Alles waar hij op ligt of zit, wordt onrein. 5 Wie het bed van zo'n man aanraakt, moet zijn kleren en zichzelf met water wassen en blijft tot de avond onrein. 6 Wie gaat zitten op iets waarop zo'n man gezeten heeft, moet zijn kleren en zichzelf met water wassen en blijft tot de avond onrein. 7 Wie het lichaam van zo'n man aanraakt, moet zijn kleren en zichzelf met water wassen en blijft tot de avond onrein. 8 Als zo'n man iemand die rein is bespuwt, moet deze zijn kleren en zichzelf met water wassen en blijft hij tot de avond onrein. 9 Elk zadel waarop zo'n man rijdt, wordt onrein. 10 Wie iets aanraakt waarop hij gezeten heeft, is tot de avond onrein; wie een dergelijk voorwerp optilt, moet zijn kleren en zichzelf met water wassen en blijft tot de avond onrein. 11 Ieder die door zo'n man wordt aangeraakt zonder dat deze zijn handen met water heeft afgespoeld, moet zijn kleren en zichzelf wassen en blijft tot de avond onrein. 12 Raakt zo'n man een voorwerp van aardewerk aan, dan moet het worden stukgeslagen; raakt hij een houten voorwerp aan, dan moet het met water worden schoongespoeld. 13 Wanneer de man van zijn kwaal genezen is, moet hij zeven dagen wachten voor hij gereinigd kan worden. Dan moet hij zijn kleren en zijn lichaam met bronwater wassen en is hij weer rein. 14 Op de achtste dag moet hij met twee tortelduiven of twee jonge gewone duiven naar de ingang van de ontmoetingstent gaan; daar, ten overstaan van de HEER, moet hij zijn offergaven aan de priester geven. 15 De priester draagt de ene duif op als reinigingsoffer en de andere als brandoffer. Zo voltrekt hij voor de man in kwestie na zijn vloeijing de verzoeningsrite ten overstaan van de HEER.

16 Wanneer een man een zaadlozing heeft gehad, moet hij zijn kleren en zijn hele lichaam met water wassen en blijft hij tot de avond onrein. 17 Alles van stof of leer waarop het zaad is terechtgekomen, moet met water worden gewassen en blijft tot de avond onrein. 18 Wanneer een man en een vrouw gemeenschap hebben gehad en er bij de man een zaadlozing heeft plaatsgevonden, moeten beiden zich met water wassen en blijven ze tot de avond onrein.

19 Wanneer bij een vrouw bloed uit haar schede vloeit, duurt de periode van haar onreinheid zeven dagen. Ieder die haar gedurende die periode aanraakt is tot de avond onrein. 20 Alles waarop ze tijdens haar menstruatie ligt of zit, wordt onrein. 21-22 Ieder die haar bed aanraakt, of iets waarop ze gezeten heeft, moet zijn kleren en zichzelf met water wassen en blijft tot de avond onrein. 23 Wie iets aanraakt dat op haar bed ligt of op een voorwerp waarop ze heeft gezeten, is tot de avond onrein. 24 Wanneer een man gemeenschap met haar heeft, zodat hij met haar bloed in aanraking komt, blijft hij zeven dagen onrein. Alles waarop hij ligt, wordt ook onrein.

25 Wanneer een vrouw langer ongesteld is dan normaal, of bloed verliest terwijl ze niet ongesteld is, is ze onrein zolang ze bloed verliest, net zoals ze onrein is tijdens haar menstruatie. 26 Alles waar ze tijdens haar bloedverlies op ligt of zit, wordt onrein, net als tijdens haar menstruatie. 27 Wie zo'n voorwerp aanraakt, wordt onrein en moet zijn kleren en zichzelf met water wassen en blijft tot de avond onrein. 28 Wanneer de vrouw van haar kwaal genezen is, moet ze zeven dagen wachten tot ze weer rein is. 29 Op de achtste dag moet ze twee tortelduiven of twee jonge gewone duiven naar de priester brengen, bij de ingang van de ontmoetingstent. 30 De priester draagt de ene duif op als reinigingsoffer en de andere als brandoffer. Zo voltrekt hij voor de vrouw in kwestie na haar onreine vloeijing de verzoeningsrite ten overstaan van de HEER."

31 Wijs de Israëlieten erop dat ze zich bewust moeten zijn van hun onreinheid, anders sterven ze wanneer ze in hun onreinheid mijn tabernakel, die in hun midden staat, verontreinigen.'

32-33 Tot zover de voorschriften omtrent mensen die vloeien uit hun geslachtsorganen: mannen die onrein zijn geworden door een zaadlozing, vrouwen die menstrueren, mannen die onrein vocht verliezen, vrouwen die aan bloedingen lijden, en mannen die gemeenschap hebben gehad met een vrouw die onrein was.

Grote verzoendag

16

1 Na de dood van de twee zonen van Aäron die stierven toen ze in de nabijheid van de HEER kwamen, 2 zei de HEER tegen Mozes: 'Zeg tegen je broer Aäron dat hij niet zomaar de heilige ruimte achter het voorhangsel mag binnengaan. Het zou zijn dood betekenen, want daar, boven de verzoeningsplaat die op de ark ligt, is de plaats waar ik in een wolk verschijn.

3 Dit moet Aäron bij zich hebben wanneer hij de heilige ruimte betreedt: een stier voor een reinigingsoffer en een ram voor een brandoffer. 4 Hij moet een heilige linnen tuniek aantrekken en een linnen broek dragen. Hij moet een linnen gordel om zijn middel binden en zijn hoofd met een linnen tulband bedekken. Dat is heilige kleding; voordat hij die aantrekt, moet hij zijn lichaam met water wassen. 5 Van de Israëlieten moet hij twee bokken voor een reinigingsoffer in ontvangst nemen en een ram voor een brandoffer.

6 De stier biedt Aäron aan als reinigingsoffer namens zichzelf, om voor zichzelf en zijn familie verzoening te bewerken. 7 De beide bokken moet hij naar de ingang van de ontmoetingstent brengen, en daar, ten overstaan van de HEER, 8 moet hij door loting vaststellen welke bok bestemd is voor de HEER en welke voor Azazel. 9 De bok die door het lot voor de HEER bestemd is, moet hij als reinigingsoffer opdragen; 10 de bok die door het lot bestemd is voor Azazel moet levend voor de HEER blijven staan om verzoening mee te bewerken, en daarna de woestijn in worden gestuurd, naar Azazel.

11 Aäron moet de stier voor zijn eigen reinigingsoffer aan de HEER opdragen, om voor zichzelf en zijn familie verzoening te bewerken. Hij moet de stier slachten 12 en een vuurbak vullen met gloeiende houtskool van het altaar dat bij de ingang van de ontmoetingstent staat. Hij moet twee handen fijngestampd geurig reukwerk nemen en dat alles naar de heilige ruimte achter het voorhangsel brengen. 13 Daar moet hij het reukwerk ten overstaan van de HEER op het vuur leggen opdat de wolk van het reukwerk de verzoeningsplaat op de ark met de verbondstekst aan het oog onttrekt, anders sterft hij. 14 Hij moet met zijn vinger wat bloed van de stier op de verzoeningsplaat sprenkelen en zevenmaal wat bloed op de grond ervoor. 15 Daarna moet hij de bok voor het reinigingsoffer van het volk slachten, en het bloed naar de heilige ruimte achter het voorhangsel brengen. Met het bloed moet hij hetzelfde doen als met het bloed van de stier: hij moet het op de verzoeningsplaat en op de grond ervoor sprenkelen. 16 Zo voltrekt hij aan de heilige ruimte de verzoeningsrite voor de onreinheden en overtredingen van de Israëlieten, voor al hun zonden. Hetzelfde moet hij doen met het voorste deel van de ontmoetingstent, die in hun kamp staat, te midden van alle onreinheid van het volk. 17 Er mag niemand in de ontmoetingstent zijn, vanaf het moment dat hij die binnengaat om de verzoeningsrite te voltrekken tot het ogenblik waarop hij de tent verlaat. Nadat hij voor zichzelf en zijn familie en voor de hele gemeenschap van Israël de verzoeningsrite heeft voltrokken, 18 moet hij naar buiten gaan, naar het altaar dat bij de ingang staat. Ook daaraan moet hij de verzoeningsrite voltrekken. Hij moet wat bloed van de stier en van de bok aan de horens van het altaar strijken, 19 en vervolgens met zijn vinger het altaar zevenmaal met het bloed besprenkelen. Zo reinigt hij het van de onreinheid van de Israëlieten en heiligt hij het weer.

20 Nadat Aäron de verzoeningsrite heeft voltrokken aan de heilige ruimte, het voorste deel van de ontmoetingstent en het altaar, moet hij de andere, nog levende bok laten brengen. 21 Hij legt dan zijn beide handen op de kop van de bok en spreekt alle wandaden en vergrijpen van de Israëlieten openlijk uit, alle zonden die ze hebben begaan. Zo legt hij alle zonden op de kop van de bok. Daarna moet hij het dier de woestijn in sturen, onder de hoede van iemand die daarvoor is aangewezen. 22 De bok neemt alle zonden van het volk met zich mee, naar een verlaten gebied.

Nadat de bok in de woestijn is losgelaten, 23 moet Aäron de ontmoetingstent binnengaan. Hij moet de linnen kleren uitdoen die hij had aangetrokken toen hij de heilige ruimte binnenging, en ze daar laten liggen. 24 Op een heilige plaats moet hij zijn lichaam met water wassen en zijn gewone kleren weer aantrekken. Dan gaat hij naar buiten en brengt zijn eigen brandoffer en het brandoffer van het volk, om voor zichzelf en voor het volk verzoening te bewerken. 25 Het vet van de reinigingsoffers moet hij op het altaar verbranden. 26 De man die de bok naar Azazel heeft gestuurd, moet zijn kleren en zijn lichaam met water wassen voordat hij het kamp weer in mag. 27 De stier en de bok voor het reinigingsoffer, waarvan het bloed het heiligdom is binnengebracht voor de verzoeningsrite, worden buiten het kamp gebracht, waar de huid en het vlees en de ingewanden moeten worden verbrand. 28 Degene die ze verbrand heeft, moet zijn kleren en zijn lichaam met water wassen voordat hij het kamp weer in mag.

29 De volgende bepaling blijft voor jullie voor altijd van kracht: De tiende dag van de zevende maand moeten jullie in onthouding doorbrengen en je mag dan geen enkele bezigheid verrichten, geboren Israëlieten evenmin als de vreemdelingen die bij jullie wonen. 30 Want op die dag wordt voor jullie de verzoeningsrite voltrokken opdat jullie van al je zonden gereinigd worden en de HEER weer rein tegemoet kunnen treden. 31 Die dag moet in volstrekte rust en onthouding worden doorgebracht; deze bepaling blijft voor altijd van kracht. 32 De priester die gezalfd is en tot opvolger van zijn vader is aangesteld, zal dan de verzoeningsrite voltrekken. Gehuld in zijn heilige linnen kleding 33 moet hij de verzoeningsrite voltrekken aan de heilige ruimte in het heiligdom, en ook aan het voorste deel van de ontmoetingstent en aan het altaar. Zo bewerkt hij verzoening voor de priesters en de hele gemeenschap. 34 Deze bepaling blijft voor jullie voor altijd van kracht: eenmaal per jaar moet voor de Israëlieten verzoening bewerkt worden voor al hun zonden.'

Mozes deed wat de HEER hem had opgedragen.

Bloed is levenskracht

17

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 'Zeg tegen Aäron en zijn zonen en tegen alle Israëlieten: "De HEER heeft het volgende bepaald: 3 'Wanneer een Israëliet een rund, een schaap of een geit slacht, hetzij binnen hetzij buiten het kamp, 4 zonder het dier naar de ingang van de ontmoetingstent te brengen om het bij de tabernakel van de HEER als offergave aan de HEER aan te bieden, wordt hem dat als doodslag aangerekend. Hij heeft bloed vergoten en zal uit de gemeenschap gestoten worden.' 5 De Israëlieten moeten dus de offerdieren die ze nu nog in het open veld slachten, aan de HEER aanbieden en ze naar de priester brengen, bij de ingang van de ontmoetingstent, om ze te slachten als vredeoffer voor de HEER. 6 De priester moet immers het bloed tegen het altaar van de HEER gieten, dat bij de ingang van de ontmoetingstent staat, en het vet verbranden als een geurige gave die de HEER behaagt. 7 Men mag geen offerdieren meer slachten voor bokken die als goden vereerd worden. Deze bepaling blijft voor de Israëlieten en hun nakomelingen voor altijd van kracht. 8 Zeg dus tegen hen: 'Wanneer een Israëliet of een vreemdeling die bij jullie woont een dier offert 9 en het niet naar de ingang van de ontmoetingstent brengt om het aan de HEER op te dragen, zal hij worden uitgestoten.'

10 Wanneer een Israëliet of een vreemdeling die bij jullie woont bloed eet, zal ik mij tegen hem keren en hem uit de gemeenschap stoten. 11 Want het bloed is de levenskracht van een levend wezen. Ik heb het jullie gegeven om er op het altaar de verzoeningsrite mee te voltrekken, want bloed kan, als levenskracht, verzoening bewerken. 12 Daarom heb ik tegen de Israëlieten gezegd: ‘Niemand van jullie mag bloed eten, ook de vreemdelingen die bij jullie wonen niet.’ 13 En als een Israëliet of een vreemdeling die bij jullie woont wilde dieren of vogels jaagt die gegeten mogen worden, moet hij het bloed laten weglopen en het met droge aarde bedekken, 14 want het bloed is de levenskracht van elk levend wezen. Daarom heb ik tegen de Israëlieten gezegd: ‘Vlees met bloed erin mag je niet eten, want het bloed is de levenskracht van elk levend wezen, en ieder die ervan eet zal worden uitgestoten.’

15 Elke geboren Israëliet en elke vreemdeling die een dier eet dat een natuurlijke dood gestorven is of is doodgebeten, moet zijn kleren en zichzelf met water wassen en blijft tot de avond onrein; daarna is hij weer rein. 16 Wie nalaat zijn kleren en zijn lichaam te wassen, moet de gevolgen van zijn zonde dragen.”

Bepalingen en regels voor het heilige volk

18

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Ik ben de HEER, jullie God. 3 Volg niet de levenswijze van de Egyptenaren, bij wie je gewoond hebt, noch de levenswijze van de Kanaänieten, naar wie ik je breng. Leef niet volgens hun bepalingen, 4 maar volgens mijn regels, houd je aan mijn bepalingen en leef ze na. Ik ben de HEER, jullie God. 5 Mijn bepalingen en regels schenken leven aan wie ze volgt, houd ze dus in ere. Ik ben de HEER.

6 Niemand van jullie mag de eer van een bloedverwant aantasten. Ik ben de HEER. 7 Je mag geen gemeenschap hebben met je moeder, daarmee onteer je je vader; zij is je moeder en je mag geen gemeenschap met haar hebben. 8 Heb geen gemeenschap met een andere vrouw van je vader, daarmee onteer je je vader. 9 Heb geen gemeenschap met je zuster, of ze nu de dochter van je vader of van je moeder is; zelfs al is ze niet uit hetzelfde huwelijk geboren als jij, je mag geen gemeenschap met haar hebben. 10 Heb geen gemeenschap met de dochter van je zoon of de dochter van je dochter, daarmee onteer je jezelf. 11 Heb geen gemeenschap met de dochter van een vrouw van je vader die door je vader verwekt is; zij is je zuster en je mag geen gemeenschap met haar hebben. 12 Heb geen gemeenschap met de zuster van je vader; zij is een bloedverwante van je vader. 13 Heb geen gemeenschap met de zuster van je moeder; zij is een bloedverwante van je moeder. 14 Tast de eer van je vaders broer niet aan; je mag zijn vrouw niet te na komen, ze is je tante. 15 Heb geen gemeenschap met je schoondochter; zij is de vrouw van je zoon en je mag geen gemeenschap met haar hebben. 16 Heb geen gemeenschap met de vrouw van je broer, daarmee onteer je je broer. 17 Heb geen gemeenschap met de dochter van je vrouw, noch met de dochter van haar zoon of de dochter van haar dochter; zij zijn haar bloedverwanten en daarom zou dat een schanddaad zijn. 18 Je mag niet naast je vrouw haar zuster als bijvrouw nemen, je mag geen gemeenschap hebben met de ene zuster zolang de andere leeft.

19 Heb geen gemeenschap met een vrouw wanneer zij vanwege haar menstruatie onrein is. 20 Verontreinig jezelf niet door seksuele omgang te hebben met de vrouw van een ander. 21 Ontwijd de naam van je God niet door een van je kinderen aan Moloch te offeren. Ik ben de HEER. 22 Je mag niet het bed delen met een man zoals met een vrouw, dat is gruwelijk. 23 Verontreinig jezelf niet door de geslachtsdaad te verrichten met een dier. En een vrouw mag niet een dier uitlokken om met haar te paren, dat is pervers.

24 Verontreinig jezelf niet door dergelijke dingen te doen. De volken die ik voor jullie verdrijf hebben zich met al deze dingen verontreinigd, 25 waardoor het land onrein werd. Vanwege de wandaden die er gepleegd zijn, heb ik het land geteisterd, zodat het zijn inwoners is gaan uitbraken. 26 Jullie echter moeten mijn bepalingen en regels in ere houden, jullie mogen geen van deze gruwelen begaan. Dat geldt zowel voor geboren Israëlieten als voor de vreemdelingen die bij jullie wonen 27 – de mensen die vóór jullie in het land woonden hebben al deze gruwelen bedreven, waardoor het land onrein werd – 28 anders zal het land jullie uitbraken omdat jullie het verontreinigen, zoals het volk dat er voor jullie tijd woonde werd uitgebraakt. 29 Wie toch een dergelijke gruweldaad bedrijft, zal uit de gemeenschap gestoten worden. 30 Houd je aan je verplichtingen tegenover mij en volg geen van de gruwelijke gewoonten na die voor jullie tijd in zwang waren, opdat je er niet door verontreinigd wordt. Ik ben de HEER, jullie God.”

19

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Zeg tegen de gemeenschap van Israël: “Wees heilig, want ik, de HEER, jullie God, ben heilig.

3 Toon ontzag voor je moeder en je vader, en neem steeds mijn sabbat in acht. Ik ben de HEER, jullie God.

4 Laat je niet in met afgoden en maak geen godenbeelden. Ik ben de HEER, jullie God.

5 Wanneer je de HEER een vredeoffer aanbiedt, moet je, wil het offer aanvaard worden, 6 het vlees eten op de dag dat het dier wordt geslacht, of op de volgende dag. Wat er op de derde dag nog over is, moet worden verbrand. 7 Als er op de derde dag nog van het offervlees gegeten wordt, is dat verwerpelijk en zal het offer niet

worden aanvaard. **8** Wie ervan eet moet de gevolgen van zijn zonde dragen. Hij heeft ontwijfd wat de HEER toebehoort en wordt uit de gemeenschap gestoten.

9 Wanneer je de graanoogst binnenhaalt, oogst dan niet tot aan de rand van de akker en raap wat blijft liggen niet bijeen. **10** En wanneer je bij de wijnoogst druiven plukt, loop dan niet alles nog eens na en raap niet bijeen wat op de grond is gevallen, maar laat het liggen voor de armen en de vreemdelingen. Ik ben de HEER, jullie God.

11 Steel niet, lieg niet en bedrieg je naaste niet. **12** Leg geen valse eed af als je bij mijn naam zweert, want daarmee ontwijfd je de naam van je God. Ik ben de HEER.

13 Beroof niemand en pers een ander niet af. Betaal een dagloner zijn loon nog op dezelfde dag uit. **14** Spreek geen vloek uit over een dove en plaats geen obstakel voor de voeten van een blinde. Toon ontzag voor je God. Ik ben de HEER.

15 Wees niet partijdig wanneer je rechtspreekt. Trek onaanzienlijken niet voor en zie machthebbers niet naar de ogen. Spreek rechtvaardig recht over je naasten. **16** Breng het leven van een ander niet in gevaar door lasterpraat over hem rond te strooien. Ik ben de HEER.

17 Wees niet haatdragend. Als je iemand iets te verwijten hebt, roep hem dan ter verantwoording en laad niet omwille van een ander schuld op je **18** door je te wreken of wrok te blijven koesteren. Heb je naaste lief als jezelf. Ik ben de HEER.

19 Leef mijn bepalingen na. Laat je vee niet paren met dieren van een andere soort. Zaai je akker niet in met verschillende soorten gewassen. Draag geen kleren die zijn geweven uit twee soorten garen.

20 Als een man seksuele omgang heeft met een slavin die voor een andere man bestemd was, en ze was nog niet vrijgekocht of vrijgelaten, moet hij een schadeloosstelling betalen. Ze hoeven niet ter dood gebracht te worden, want de vrouw was nog niet vrij. **21** De man moet als hersteloffer voor de HEER een ram naar de ingang van de ontmoetingstent brengen. **22** Door de ram ten overstaan van de HEER te offeren, voltrekt de priester voor de man in kwestie de verzoeningsrite voor datgene waaraan hij zich schuldig heeft gemaakt, en krijgt hij vergeving voor zijn zonde.

23 Wanneer jullie eenmaal in het land zijn dat ik je zal geven en je daar vruchtbomen plant, moet je de eerste vruchten laten hangen. De eerste drie jaar moet je de vruchten laten hangen en mag je er niet van eten. **24** In het vierde jaar moeten jullie alle vruchten tijdens een dankfeest aan de HEER afstaan. **25** In het vijfde jaar mag je de vruchten eten. De opbrengst zal des te groter zijn. Ik ben de HEER, jullie God.

26 Eet geen vlees waar nog bloed in zit. Laat je niet in met waarzeggerij en wolkschouwerij. **27-28** Wanneer je een dode te betreuen hebt, scheer dan het haar aan je slapen niet weg en knip geen stukken uit je baard, kerf geen tekens in je lichaam en breng geen tatoeages aan. Ik ben de HEER.

29 Ontwijfd je dochters niet door hoeren van hen te maken, want dan verspreidt de ontucht zich onder het volk en zal er in het hele land zedeloosheid heersen. **30** Neem steeds mijn sabbat in acht en heb eerbied voor mijn heiligdom. Ik ben de HEER.

31 Raadpleeg geen geesten en schimmen van doden. Wie zich tot hen wendt, verontreinigt zichzelf. Ik ben de HEER, jullie God.

32 Sta op voor oude mensen en betoon hun respect. Toon ontzag voor je God. Ik ben de HEER.

33 Iemand die als vreemdeling in jullie land verblijft, mag je niet onderdrukken. **34** Behandel vreemdelingen die bij jullie wonen als geboren Israëlieten. Heb hen lief als jezelf, want jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in Egypte. Ik ben de HEER, jullie God.

35 Knoei niet met lengtematen, gewichten en inhoudsmaten. **36** Gebruik een zuivere weegschaal met zuivere gewichten, een zuivere efa en een zuivere hin. Ik ben de HEER, jullie God, die jullie uit Egypte heeft geleid. **37** Houd je aan al mijn bepalingen en regels en leef ze na. Ik ben de HEER.”

20

1 De HEER zei tegen Mozes: **2** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer een Israëliet of een vreemdeling die in Israël woont een van zijn kinderen aan Moloch offert, moet hij ter dood gebracht worden; het volk moet hem stenigen. **3** Ikzelf zal mij tegen zo iemand keren en hem uit de gemeenschap stoten, omdat hij een van zijn kinderen aan Moloch heeft geofferd en daarmee mijn heiligdom heeft verontreinigd en mijn heilige naam heeft ontwijfd. **4** Mocht het volk oogluikend toestaan dat zo’n man zijn kinderen aan Moloch offert en hem niet ter dood brengen, **5** dan zal ik mij tegen die man en zijn familie keren. Ik zal hem en allen die zich met hem en met Moloch inlaten, uit de gemeenschap stoten. **6** Ook wie zich met geesten en schimmen inlaat zal ik straffen en uitstoten. **7** Zorg ervoor dat jullie heilig zijn, en blijf heilig, want ik ben de HEER, jullie God.

8 Houd je aan mijn bepalingen en leef ze na; ik ben de HEER, ik heilig jullie.

9 Wie een vloek uitsprekt over zijn vader of zijn moeder, moet ter dood gebracht worden. Hij heeft zijn eigen vader of moeder vervloekt en heeft zijn dood aan zichzelf te wijten. **10** Wie overspel pleegt met een getrouwde vrouw, een vrouw die een ander toebehoort, moet ter dood gebracht worden. Beide echtbrekers moeten worden gedood. **11** Wie het bed deelt met de vrouw van zijn vader, onteert zijn vader. Man en vrouw moeten beiden ter dood gebracht worden en hebben hun dood aan zichzelf te wijten. **12** Wanneer iemand het bed deelt met zijn

schoondochter, moeten zij beiden ter dood gebracht worden. Ze hebben zich pervers gedragen en hebben hun dood aan zichzelf te wijten. **13** Wie met een man het bed deelt als met een vrouw, begaat een gruweldaad. Beiden moeten ter dood gebracht worden en hebben hun dood aan zichzelf te wijten. **14** Wie met een vrouw trouwt en ook met haar moeder, begaat een schanddaad. Hij en beide vrouwen moeten worden verbrand, want dergelijke schanddaden mogen bij jullie niet voorkomen. **15** Wie de geslachtsdaad bedrijft met een dier, moet ter dood gebracht worden; ook het dier moet worden gedood. **16** Wanneer een vrouw een dier uitlokt om met haar te paren, moet zowel de vrouw als het dier gedood worden. Ze moeten ter dood gebracht worden en hebben hun dood aan zichzelf te wijten. **17** Wanneer iemand met zijn zuster trouwt, of ze nu de dochter van zijn vader of van zijn moeder is, en zij dus met elkaar gemeenschap hebben, is dat een schanddaad en zullen beiden publiekelijk uitgestoten worden. Zo iemand heeft gemeenschap gehad met zijn zuster en moet de gevolgen van zijn zonde dragen. **18** Wanneer iemand het bed deelt met een vrouw die ongesteld is en gemeenschap met haar heeft – wanneer hij dus de bron van haar bloeding ontbloot of zij voor hem de bron van haar bloeding ontbloot – zullen beiden uitgestoten worden. **19** Je mag geen gemeenschap hebben met de zuster van je moeder of de zuster van je vader. Wie de eer van een bloedverwant aantast, moet de gevolgen van zijn zonde dragen. **20** Wanneer iemand gemeenschap heeft met zijn tante, onteert hij zijn oom. Beiden zullen ten gevolge van hun zonde kinderloos sterven. **21** Wie trouwt met een vrouw die zijn broer heeft toebehoord, begaat een wandaad, want hij onteert zijn broer. Het huwelijk zal kinderloos zijn.

22 Houd je aan al mijn bepalingen en regels en leef ze na, anders zal het land waarheen ik jullie breng om er te gaan wonen, jullie uitbraken. **23** Neem niet de gewoonten over van het volk dat ik voor jullie verdrijf. Zij hebben al deze dingen gedaan, en daarom heb ik een afkeer van hen gekregen. **24** Toen heb ik jullie gezegd: ‘Jullie zullen hun land in bezit krijgen. Ik zal jullie het land dat overvloedt van melk en honing in bezit geven.’

Ik ben de HEER, jullie God, die jullie van alle andere volken heeft onderscheiden. **25** Daarom moeten jullie onderscheid maken tussen reine dieren en onreine, tussen onreine vogels en reine, opdat je je keel niet verontreinigt met lopende dieren, vogels of kruipende dieren die ik voor jullie heb onderscheiden als onrein. **26** Wees heilig omwille van mij, want ik, de HEER, ben heilig en ik heb jullie van de andere volken onderscheiden om mijn volk te zijn. **27** Een man of een vrouw die geesten of schimmen van doden laat spreken, moet ter dood gebracht worden. Zulke mensen moeten worden gestenigd en hebben hun dood aan zichzelf te wijten.”

Voorschriften en bepalingen voor de priesters

21

1 De HEER zei tegen Mozes: ‘Zeg tegen de priesters, de zonen van Aäron: “Een priester mag zich niet verontreinigen wanneer zich in zijn familie een sterfgeval voordoet. **2** Alleen als het een naaste bloedverwant betreft: zijn moeder of vader, zijn zoon of dochter, zijn broer **3** of zijn ongehuwde zuster, die nog niet aan een man toebehoort en dus deel uitmaakt van zijn naaste familie, mag hij zich verontreinigen door in de nabijheid van de overledene te komen. **4** Maar hij mag zich niet ontwijden door zich te verontreinigen vanwege een sterfgeval in zijn schoonfamilie. **5** Priesters mogen hun hoofd niet kaalscheren en geen stukken uit hun baard knippen. Ook mogen ze geen tekens in hun huid kerven. **6** Ze zijn voor hun God geheiligd en mogen de naam van hun God niet ontwijden. Zij bieden de HEER de offergaven aan, het voedsel van hun God, en daarom mogen ze zich niet ontwijden.

7 Een priester mag niet trouwen met een door hoerij ontwijde vrouw of een vrouw die door haar man verstoten is, want hij is voor zijn God geheiligd. **8** Respecteer zijn heilige status, want hij biedt jullie God voedsel aan. Hij moet als heilig beschouwd worden, want ik, de HEER, ben heilig en ik heilig jullie. **9** Als de dochter van een priester zich door hoerij ontwijdt, ontwijdt ze haar vader en moet ze worden verbrand.

10 De priester die aan het hoofd van zijn verwanten staat, over wiens hoofd de zalfolie werd uitgegoten en die werd aangesteld om de heilige kleding te dragen, mag zijn haar niet los laten hangen en zijn kleren niet scheuren. **11** Hij mag nooit in de nabijheid van een lijk komen, zelfs omwille van zijn vader of moeder mag hij zich niet verontreinigen. **12** Hij mag het heiligdom niet verlaten, anders zou hij het heiligdom van zijn God ontwijden, hij is immers met de zalfolie van zijn God gewijd. Ik ben de HEER.

13 De gezalfde priester moet trouwen met een vrouw die nog maagd is. **14** Hij mag niet trouwen met een weduwe of een verstoten of door hoerij ontwijde vrouw. Hij moet een maagd uit de priesterfamilie trouwen, **15** anders zou hij zijn nageslacht ontwijden. Ik ben de HEER, ik heilig hem.”

16 De HEER zei tegen Mozes: **17** ‘Zeg tegen Aäron: “Als een van je nakomelingen een gebrek heeft, mag hij niet aantreden om voedsel aan te bieden aan zijn God. Dat geldt voor alle komende generaties. **18** Niemand met enigerlei gebrek mag als priester aantreden: niemand die blind is of verlamd, niemand met een misvormd gelaat of abnormaal ontwikkelde ledematen, **19** niemand wiens ledematen na een botbreuk vergroeid zijn, **20** niemand met een gebochelde of dwergachtige gestalte, niemand met staar, niemand met zweren of uitslag, niemand met verpletterde zaadballen. **21** Geen enkele nakomeling van de priester Aäron die een gebrek heeft, mag aantreden om de offergaven aan de HEER aan te bieden. Omdat hij een gebrek heeft mag hij niet aantreden om voedsel aan zijn God aan te bieden. **22** Hij mag wel eten van het voedsel van zijn God, zowel van de heilige als van de allerheiligste offergaven. **23** Maar omdat hij een gebrek heeft, mag hij de ruimte waar het voorhangsel hangt niet

betreden en niet bij het altaar dienst doen, anders zou hij mijn heilige plaatsen ontwijden; ik ben de HEER, ik heilig ze.”

24 Mozes zei dit alles tegen Aäron en zijn zonen en tegen alle Israëlieten.

Voorschriften en bepalingen omtrent de heilige gaven

22

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Zeg tegen Aäron en zijn zonen dat zij op gepaste wijze moeten omgaan met de heilige gaven die de Israëlieten aan mij afstaan, opdat ze mijn heilige naam niet ontwijden. Ik ben de HEER. 3 Zeg tegen hen: “Wanneer een van jullie nakomelingen in onreine toestand in de nabijheid komt van de heilige gaven die de Israëlieten aan de HEER hebben afgestaan, zal hij van omgang met mij worden uitgesloten. Dit geldt voor alle komende generaties. Ik ben de HEER. 4 Wanneer een van de nakomelingen van Aäron aan huidvraat of een geslachtsziekte lijdt, mag hij niet van de heilige offergaven eten tot hij weer rein is. En wie mensen of dingen heeft aangeraakt die door aanraking met een lijk onrein geworden zijn, wie een zaadlozing heeft gehad, 5 wie in aanraking is geweest met een kruipend dier dat onreinheid veroorzaakt of met een persoon die onreinheid veroorzaakt, van welke aard die onreinheid ook is, 6 zo iemand is tot de avond onrein en mag niet van de heilige gaven eten voor hij zijn lichaam met water heeft gewassen. 7 Pas als de zon ondergaat is hij weer rein en mag hij eten van de heilige gaven, want daar moet hij van leven. 8 De nakomelingen van Aäron mogen zich niet verontreinigen door dieren te eten die een natuurlijke dood gestorven zijn of zijn doodgebeten. Ik ben de HEER. 9 Ze moeten zich houden aan hun verplichtingen tegenover mij en mogen op dit punt niet zondigen, want als ze wat heilig is ontwijden, zullen ze sterven. Ik ben de HEER, ik heilig hen.

10 Wie niet tot de priesterfamilie behoort, mag niet van de heilige gaven eten. Iemand die bij een priester te gast is of bij hem in loondienst is, mag er niet van eten. 11 Maar wanneer een priester iemand als slaaf heeft gekocht, mag die er wel van eten. Ook allen die in zijn huishouden geboren zijn, mogen van het priestervoedsel eten. 12 Als de dochter van een priester getrouwd is met een man die niet tot de priesterfamilie behoort, mag ze niet eten van de heilige gaven die de Israëlieten afdragen. 13 Maar als die dochter weduwe wordt of verstoten wordt zonder dat ze kinderen heeft gekregen, en dus weer in het huishouden van haar vader wordt opgenomen, zoals toen ze nog een meisje was, mag ze wel van het voedsel van haar vader eten. Maar niemand van buiten de priesterfamilie mag ervan eten. 14 Wanneer iemand anders per vergissing toch van de heilige gaven eet, moet hij dat aan de priester vergoeden, vermeerderd met een vijfde. 15 De priesters mogen de heilige gaven die de Israëlieten aan de HEER schenken niet ontwijden 16 en geen schuld op het volk laden door het van de heilige gaven te laten eten, want ik, de HEER, heb het geheiligd.”

17 De HEER zei tegen Mozes: 18 ‘Zeg tegen Aäron en zijn zonen en tegen alle Israëlieten: “Wanneer een geboren Israëliet of een vreemdeling een offer aanbiedt, hetzij ter nakoming van een gelofte hetzij als vrijwillige gave, en het dier wordt als brandoffer aan de HEER aangeboden, 19 dan moet hij, wil het offer aanvaard worden, daarvoor een mannelijk dier nemen zonder enig gebrek, en wel een rund, een schaap of een geit. 20 Dieren met een gebrek mogen niet als offer worden aangeboden; ze zullen niet worden aanvaard. 21 Wanneer iemand een dier als vredeoffer voor de HEER wil slachten, ter nakoming van een gelofte of als vrijwillige gave, moet het een rund, een schaap of een geit zijn zonder enig gebrek, anders zal het niet worden aanvaard. 22 Dieren die blind zijn, vergroeide poten hebben of anderszins verminkt zijn, of etterende wonden, zweren of huiduitslag hebben, mogen niet aan de HEER worden aangeboden. Zulke dieren mogen niet als offergave op het altaar aan de HEER worden opgedragen. 23 Dieren met te lange of te korte poten mogen wel worden geofferd als vrijwillige gave, maar als gelofteoffer zullen ze niet worden aanvaard. 24 Een dier waarvan de zaadballen zijn afgekneld, verpletterd, afgescheurd of afgesneden mag niet aan de HEER worden aangeboden. Dergelijke praktijken zijn bij jullie verboden 25 en ook van vreemdelingen mag je zulke dieren niet aannemen om ze als voedsel aan jullie God aan te bieden, want ze zijn verminkt. Ze hebben een gebrek en zullen daarom niet als offer aanvaard worden.”

26 De HEER zei tegen Mozes: 27 ‘Het jong van een rund, een schaap of een geit moet na zijn geboorte minstens zeven dagen bij zijn moeder blijven. Pas als het acht dagen of ouder is zal het als offergave voor de HEER worden aanvaard. 28 Een rund, schaap of geit mag niet worden geslacht op dezelfde dag als een eigen jong. 29 Wanneer jullie een dankoffer voor de HEER slachten, moeten jullie, wil het offer worden aanvaard, 30 het vlees op diezelfde dag eten, het mag niet tot de volgende dag bewaard worden. Ik ben de HEER.

31 Houd je aan mijn voorschriften en leef ze na. Ik ben de HEER. 32 Doen jullie dat niet, dan ontwijden jullie mijn heilige naam en moet ik mijn heiligheid tegenover jullie bewijzen. Ik ben de HEER, ik heilig jullie. 33 Ik ben het die jullie uit Egypte heeft weggeleid om jullie God te zijn. Ik ben de HEER.’

Feestdagen

23

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Dit zijn de hoogtijdagen van de HEER, die je als heilige dagen samen moet vieren. Dit zijn mijn hoogtijdagen:

3 Zes dagen kun je werken, maar de zevende dag is het sabbat, een dag van volstrekte rust, die je als heilige dag samen moet vieren. Je mag die dag geen enkele bezigheid verrichten. Waar je ook woont, het moet een rustdag zijn die aan de HEER gewijd is.

4 Dit zijn de hoogtijdagen van de HEER, die je als heilige dagen samen moet vieren, elk op de aangewezen tijd:

5 Op de veertiende dag van de eerste maand wordt ter ere van de HEER het pesachoffer bereid, in de avondschemer. 6 En op de vijftiende dag van die maand begint ter ere van de HEER het feest van het Ongedesemde brood: zeven dagen lang moeten jullie dan ongedesemd brood eten. 7 De eerste dag moet je als heilige dag samen vieren; je mag dan niet werken. 8 Elk van de zeven dagen moeten jullie de HEER een offergave aanbieden. De zevende dag moet je opnieuw als heilige dag samen vieren, en ook dan mag je niet werken.”

9 De HEER zei tegen Mozes: 10 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer jullie eenmaal in het land zijn dat ik jullie zal geven en je daar de oogst binnenhaalt, moeten jullie de eerste schoof van je gersteoogst naar de priester brengen. 11 De priester moet de schoof ten overstaan van de HEER omhoogheffen opdat die als offer zal worden aanvaard. De priester moet de schoof omhoogheffen op de dag na de sabbat. 12 Op de dag dat de schoof wordt aangeboden, moeten jullie ook een eenjarige ram zonder enig gebrek als brandoffer aan de HEER opdragen, 13 met het bijbehorende graanoffer van twee tiende efa tarwebloem vermengd met olijfolie, als een geurige gave die de HEER behaagt, en het bijbehorende wijnoffer van een kwart hin wijn. 14 Tot op de dag dat deze gave aan jullie God is gebracht, mag je geen brood, geroosterd graan of vers graan eten. Deze bepaling blijft voor jullie voor altijd van kracht, generatie na generatie, waar je ook woont.

15 Vanaf die dag na de sabbat, vanaf de dag dat de schoof omhooggeheven is, moeten zeven volle weken worden afgeteld, 16 tot de dag na de zevende sabbat. Vijftig dagen moeten jullie aftellen, en dan moeten jullie de HEER een graanoffer aanbieden uit de nieuwe tarweoogst. 17 Jullie moeten dan uit je woonplaats brood meenemen om het voor de HEER omhoog te heffen: twee broden van twee tiende efa tarwebloem, met zuurdesem gebakken, als gave voor de HEER uit de eerste opbrengst van de nieuwe oogst. 18 Tegelijk met het brood moeten zeven eenjarige rammen zonder enig gebrek, een stier en twee volwassen rammen worden aangeboden. Die dienen als brandoffer voor de HEER en vormen samen met de bijbehorende graan- en wijnoffers een geurige gave die de HEER behaagt. 19 Als reinigingsoffer moet een bok worden geofferd, en als vredeoffer twee eenjarige rammen. 20 De twee jonge rammen*

(23:20) *De twee jonge rammen* – Volgens de Samaritaanse Pentateuch en de Septuaginta. MT: ‘Met twee jonge rammen’.

moet de priester tegelijk met het brood uit de eerste opbrengst van de nieuwe oogst ten overstaan van de HEER omhoogheffen. Zo worden deze offers voor de HEER geheiligd; ze zijn bestemd voor de priester. 21 Jullie moeten die dag als heilige dag samen vieren en mogen dan niet werken. Dit voorschrift blijft voor jullie voor altijd van kracht, generatie na generatie, waar je ook woont.

22 Ga bij het binnenhalen van de oogst niet tot aan de rand van de akker en raap wat blijft liggen niet bijeen, maar laat het liggen voor de armen en de vreemdelingen. Ik ben de HEER, jullie God.”

23 De HEER zei tegen Mozes: 24 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “De eerste dag van de zevende maand moeten de hoorns schallen. Het zal voor jullie een rustdag zijn, die je als heilige dag samen moet vieren. 25 Je mag die dag niet werken en moet de HEER een offergave aanbieden.”

26 De HEER zei tegen Mozes: 27 ‘Neem dit in acht: De tiende dag van de zevende maand is het Grote verzoendag, een dag die jullie als heilige dag samen moeten vieren. Jullie moeten die dag in onthouding doorbrengen en de HEER een offergave aanbieden. 28 Je mag dan geen enkele bezigheid verrichten, want het is Grote verzoendag, waarop voor jullie ten overstaan van de HEER, jullie God, de verzoeningsrite zal worden voltrokken. 29 Wie deze dag niet in onthouding doorbrengt, zal uit de gemeenschap gestoten worden. 30 Wie die dag enige bezigheid verricht, zal ik zelf uit de gemeenschap wegvagen. 31 Je mag die dag geen enkele bezigheid verrichten; deze bepaling geldt voor jullie voor altijd, generatie na generatie, waar je ook woont. 32 Het zal voor jullie een dag van volstrekte rust zijn, die je in onthouding moet doorbrengen. Deze dag moet in volstrekte rust worden doorgebracht, vanaf de avond van de negende dag van die maand tot aan de avond daarop.’

33 De HEER zei tegen Mozes: 34 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Op de vijftiende dag van de zevende maand begint ter ere van de HEER het Loofhuttenfeest, dat zeven dagen duurt. 35 De eerste dag moet je als heilige dag samen vieren; je mag dan niet werken. 36 Elk van de zeven dagen moeten jullie de HEER een offergave aanbieden. De achtste dag moet je opnieuw als heilige dag samen vieren, en ook dan moeten jullie een offergave aanbieden aan de HEER. Er zal dan een feestelijke samenkomst zijn en er mag niet gewerkt worden.

37 Dit zijn de hoogtijdagen van de HEER, die je als heilige dag samen moet vieren en waarop jullie de HEER een offergave moeten aanbieden, brandoffers, graanoffers, vredeoffers en wijnoffers, al naar gelang voor een bepaalde dag is voorgeschreven. 38 Deze offers vallen buiten wat jullie de HEER elke sabbat geven en buiten je wijgeschenken, gelofteoffers en vrijwillige gaven.

39 Neem dit in acht: Op de vijftiende dag van de zevende maand, wanneer je de oogst van het land hebt gehaald, begint het feest van de HEER, dat zeven dagen duurt. De eerste dag en de achtste dag moeten voor jullie

rustdagen zijn. **40** De eerste dag moeten jullie mooie vruchten plukken en takken afsnijden van dadelpalmen, loofbomen en beekwilgen. Zeven dagen lang moeten jullie feestvieren ten overstaan van de HEER, jullie God. **41** Elk jaar moet dit feest ter ere van de HEER zeven dagen lang gevierd worden. Dit voorschrift geldt voor altijd, generatie na generatie. Vier dit feest in de zevende maand. **42** Zeven dagen lang moeten jullie in hutten wonen, elke geboren Israëliet moet in een loofhut wonen, **43** om jullie kinderen eraan te herinneren dat ik de Israëlieten in hutten liet wonen toen ik hen uit Egypte wegleidde. Ik ben de HEER, jullie God.”

44 En Mozes maakte de hoogtijdagen van de HEER aan het volk bekend.

De lampen en het toonbrood

24

1 De HEER zei tegen Mozes: **2-3** ‘Draag de Israëlieten op om je voor de verlichting zuivere olijfolie te brengen: er moet in de ontmoetingstent, buiten het voorhangsel dat de ark met de verbondstekst afschermt, altijd licht branden. Aäron moet ervoor zorgen dat de lampen de hele nacht voor de HEER blijven branden. Dit voorschrift blijft voor altijd van kracht, voor alle komende generaties. **4** De lampen moeten elke nacht voor de HEER branden, in een lampenstandaard van zuiver goud.

5 Bak van tarwebloem twaalf broden van twee tiende efa per stuk. **6** Leg ze voor de HEER neer in twee rijen, twee rijen van zes, op de met zuiver goud overtrokken tafel. **7** Brand bij elke rij zuivere wierook, als teken voor de hele gave, als offergave voor de HEER. **8** Elke sabbat opnieuw moet de priester twee rijen brood voor de HEER neerleggen, uit naam van alle Israëlieten. Deze verplichting geldt voor altijd. **9** Het brood is bestemd voor Aäron en zijn zonen. Ze moeten het eten op een heilige plaats, want het is allerheiligst. Het is voor altijd voor hen bestemd, als hun aandeel in de offergaven voor de HEER.’

Eén wet voor vreemdelingen en Israëlieten

10 Met de Israëlieten was een man meegekomen die geboren was uit een Israëlitische vrouw en een Egyptische man. Toen deze man op zekere dag slaags raakte met een Israëliet **11** en een vloek uitsprak waarin hij Gods naam lasterde, werd hij aan Mozes voorgeleid. Zijn moeder heette Selomit; ze was een dochter van Dibri en behoorde tot de stam Dan. **12** De man werd in voorlopige hechtenis genomen tot een uitspraak van de HEER uitsluitel zou geven over wat er moest gebeuren. **13** En de HEER zei tegen Mozes: **14** ‘Breng degene die gevloekt heeft buiten het kamp. Allen die het gehoord hebben, moeten hun hand op zijn hoofd leggen en hij moet door de voltallige gemeenschap gestenigd worden. **15** En tegen de Israëlieten moet je zeggen: “Wie zijn God vervloekt, zal de gevolgen van zijn zonde dragen. **16** Wie de naam van de HEER lastert moet ter dood gebracht worden, die moet door de voltallige gemeenschap worden gestenigd. Of het nu een vreemdeling is of een geboren Israëliet, wie mijn naam lastert moet ter dood gebracht worden. **17** Ook wie een mens doodt moet ter dood gebracht worden, **18** en wie een dier uit andermans veestapel doodt, moet het vergoeden: een leven voor een leven. **19-20** Wanneer iemand letsel toebrengt aan een ander, moet hem hetzelfde letsel worden toegebracht: een breuk voor een breuk, een oog voor een oog, een tand voor een tand. Wat hij de ander heeft aangedaan zal ook hem aangedaan worden. **21** Dus wie een stuk vee doodt moet het vergoeden en wie een mens doodt moet ter dood gebracht worden. **22** Vreemdelingen en geboren Israëlieten moeten volgens dezelfde norm worden berecht. Ik ben de HEER, jullie God.”

23 Nadat Mozes dit tegen de Israëlieten had gezegd, werd de godslasteraar buiten het kamp gebracht en gestenigd. Zo voerden de Israëlieten uit wat de HEER Mozes had opgedragen.

Sabbatsjaar en jubeljaar

25

1 De HEER zei tegen Mozes, op de Sinai: **2** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer jullie eenmaal in het land zijn dat ik je zal geven, moet het land rust krijgen, een sabbatsrust gewijd aan de HEER. **3** Zes jaar achtereen mogen jullie je land inzaaien, je wijngaard snoeien en de oogst binnenhalen. **4** Maar het zevende jaar moeten jullie het land laten rusten. Het is een sabbatsjaar dat aan de HEER gewijd is. Je mag dan je land niet inzaaien, je wijngaarden niet snoeien, **5** het koren dat vanzelf opkomt niet als oogst binnenhalen en niet de druiven oogsten van je ongesnoeide wijnstokken. Het moet een jaar zijn van volstreekte rust voor het land. **6** Wat er in dat jaar op het land groeit is voor jullie allen. Je mag er zelf van eten, maar ook je slaven en slavinnen, je loonarbeiders en de vreemdelingen die bij je te gast zijn; **7** ook voor je veestapel en voor de in het wild levende dieren kan het als voedsel dienen.

8 Na verloop van zeven sabbatsjaren, na zeven maal zeven jaar, wanneer er negenenveertig jaren verstreken zijn, **9** moeten jullie op de tiende dag van de zevende maand de ramshoorn luid laten schallen. Op Grote verzoendag moet in heel het land de ramshoorn schallen. **10** Elk vijftigste jaar zal voor jullie een heilig jaar zijn, waarin kwijtschelding wordt afgekondigd voor alle inwoners van het land. Dit is het jubeljaar, waarin ieder naar zijn eigen grond en zijn eigen familie kan terugkeren. **11** Elk vijftigste jaar zal voor jullie een jubeljaar zijn. Je mag dan niet zaaien, het koren dat vanzelf opkomt niet als oogst binnenhalen en niet de druiven oogsten van je

ongesnoeide wijnstokken. **12** Het is een jubeljaar, dat als heilig beschouwd moet worden. Jullie zullen dat jaar leven van wat er vanzelf opkomt.

13 In het jubeljaar zal ieder naar zijn eigen grond terugkeren. **14** Wanneer je een stuk grond aan een ander verpand of van een ander in pand neemt, mag je elkaar niet benadelen. **15** Het aantal jaren dat na een jubeljaar verstreken is, bepaalt de prijs die de pandnemer moet betalen; het aantal jaren dat de pandgever heeft kunnen oogsten, bepaalt de prijs die hij mag vragen. **16** Hoe meer jaren er nog resten, des te hoger de prijs; hoe minder jaren, des te lager, want wat verhandeld wordt is het aantal oogsten. **17** Benadeel je volksgenoten niet. Toon ontzag voor je God; ik ben de HEER, jullie God.

18 Leef mijn bepalingen na, houd je aan mijn regels en handel ernaar, dan zul je onbezorgd in je land kunnen leven. **19** Het land zal vruchtbaar zijn en jullie zullen volop te eten hebben. Je zult er onbezorgd kunnen wonen, **20** en mochten jullie je afvragen waarvan je het zevende jaar moet leven als je niet mag zaaïen en oogsten, **21** bedenk dan dat ik jullie het zesde jaar zal zegenen met een oogst die voor drie jaar toereikend is, **22** zodat je in het achtste jaar weer kunt zaaïen en tot in het negende jaar kunt leven van de oude oogst, totdat je dat jaar de oogst kunt binnenhalen.

23 Land mag nooit verkocht worden, alleen verpand, want het land behoort mij toe en jullie zijn slechts vreemdelingen die bij mij te gast zijn. **24** In heel jullie land moet voor grond altijd het lossingsrecht blijven gelden.

25 Wanneer een van jullie tot armoede vervalt en een deel van zijn grond moet verpanden, kan zijn lossers, zijn naaste verwant, zich aanmelden om het pand voor hem in te lossen. **26** Gebeurt dat niet, maar beschikt hij na verloop van tijd zelf over voldoende middelen om het pand in te lossen, **27** dan moet hij nagaan hoeveel jaar het verpand is geweest en het resterende deel van het oorspronkelijke bedrag terugbetalen aan degene aan wie hij het verpand had. Dan kan hij naar zijn eigen grond terugkeren. **28** Vindt hij niet voldoende middelen om het pand in te lossen, dan blijft het tot aan het jubeljaar in handen van de pandnemer. Maar in het jubeljaar valt het aan hem terug en kan hij naar zijn eigen grond terugkeren. **29** Als iemand een woonhuis in een ommuurde stad verpand, geldt het lossingsrecht niet langer dan een jaar na het moment van verpanding; in dat geval geldt het lossingsrecht dus tijdelijk. **30** Wordt het pand niet binnen het jaar ingelost, dan vervalt het huis – indien het dus in een ommuurde stad staat – voorgoed aan de pandnemer en diens nakomelingen. Het valt in het jubeljaar niet aan de oorspronkelijke eigenaar terug. **31** Huizen in dorpen die niet ommuurd zijn, worden gerekend bij het land waarop ze staan. Daarvoor geldt het gewone lossingsrecht en in het jubeljaar vallen ze aan de oorspronkelijke eigenaars terug. **32** In de door de Levieten bewoonde steden, die zij als grondgebied toebedeeld hebben gekregen, geldt voor hen onbepaald lossingsrecht voor huizen. **33** Zo'n huis kan door een Leviet worden ingelost en valt – indien het op hun grondgebied staat – in het jubeljaar aan de oorspronkelijke eigenaar terug, want de huizen in de steden die bij de verdeling van het land onder de Israëlieten aan de Levieten zijn toegewezen, gelden als hun grondbezit. **34** De akkers en weidegronden bij die steden mogen helemaal niet verpand worden, want die vormen hun onvervreemdbaar bezit.

35 Wanneer een van jullie tot armoede vervalt en zich niet kan handhaven, moet je hem bijstand verlenen, zoals je ook een vreemdeling zou helpen die bij je te gast is; je mag hem niet laten verkommeren. **36** Toon ontzag voor je God en laat je volksgenoten niet verkommeren. Wanneer je een volksgenoot iets leent, mag je hem vooraf noch achteraf rente vragen. **37** Je mag van hem geen rente vragen als je hem geld leent, en geen winst maken als je hem voedsel geeft. **38** Ik ben de HEER, jullie God, die jullie uit Egypte heeft geleid om jullie Kanaän in bezit te geven en jullie God te zijn.

39 Wanneer een van jullie tot armoede vervalt en zichzelf aan jou verpand, mag je hem niet als slaaf behandelen. **40** Je moet hem beschouwen als een loonarbeider of als een vreemdeling die bij je woont. Tot aan het jubeljaar zal hij voor je werken, **41** dan hoeft hij je niet meer te dienen en kan hij met zijn gezin terugkeren naar zijn eigen familie en naar de grond van zijn voorouders. **42** Het volk dat ik uit Egypte heb weggeleid behoort mij toe, Israëlieten kunnen dus niet als slaaf verkocht worden. **43** Toon ontzag voor je God en beul hen niet af als slaven. **44** Als slaven en slavinnen kun je mensen kopen uit de omliggende volken, **45** of vreemdelingen die bij jullie wonen of de nakomelingen die zij in jullie land hebben gekregen. Die slaven en slavinnen zijn je eigendom, **46** je kunt hen als erfelijk bezit aan je nakomelingen nalaten; zij zullen voor altijd als slaaf voor je blijven werken. Maar je volksgenoten, de Israëlieten, je eigen verwanten, mag je nooit als slaven afbeulen.

47 Wanneer mensen die als vreemdeling bij jullie wonen, rijkdom vergaren en een van jullie tot armoede vervalt en zich aan zo'n vreemdeling of een afstammeling van een vreemdeling verpand, **48** behoudt hij het recht op lossing. Hij kan worden vrijgekocht door een broer, **49** een oom of een neef of een andere bloedverwant, of hij kan, wanneer hij weer over voldoende middelen beschikt, zich zelf vrijkopen. **50** Samen met degene aan wie hij zich verpand heeft, moet hij nagaan hoeveel jaren er liggen tussen het jaar van de pandstelling en het eerstvolgende jubeljaar; de pandsom wordt berekend naar het aantal dienstjaren, volgens het tarief van een loonarbeider. **51** Als er nog veel jaren resten, moet een evenredig deel van het bedrag als losgeld worden betaald; **52** als er volgens de berekening nog weinig jaren resten tot aan het jubeljaar, moet een evenredig deel worden afgelost. **53** Zo iemand moet op dezelfde manier behandeld worden als een loonarbeider die per jaar in dienst wordt genomen; jullie mogen niet toestaan dat hij als een slaaf wordt afgebeeld. **54** Wanneer hij niet op de een of

andere manier wordt vrijgekocht, komt hij in het jubeljaar met zijn kinderen vrij. **55** Want de Israëlieten behoren mij toe; ik heb hen uit Egypte weggeleid. Ik ben de HEER, jullie God.

26

1 Maak geen afgodsbeelden, zet geen godenbeelden neer, richt geen gewijde stenen op en plaats in jullie land geen stenen met afbeeldingen om je daarvoor neer te buigen, want ik, de HEER, ben jullie God. **2** Neem steeds mijn sabbat in acht en heb eerbied voor mijn heiligdom. Ik ben de HEER.

3 Als jullie mijn bepalingen opvolgen, je aan mijn geboden houden en ze naleven, **4** zal ik jullie op gezette tijden regen schenken, zodat het land opbrengst geeft en de bomen vrucht dragen. **5** Dan zal de dorstijd duren tot de druivenpluk, en de druivenpluk tot de zaaitijd. Je zult volop te eten hebben en onbezorgd in je land kunnen wonen. **6** Ik zal het land rust en vrede geven, zodat je kunt slapen zonder te worden opgeschrikt. Ik zal ervoor zorgen dat de wilde dieren je met rust laten en dat het land niet geteisterd wordt door oorlogsgeweld. **7** Jullie zullen je vijanden op de vlucht jagen en zij zullen door jullie zwaard worden gevelde. **8** Vijf van jullie zullen volstaan om honderd vijanden te verjagen en met honderd van jullie verjaag je er tienduizend; ze zullen door jullie zwaard worden gevelde. **9** Ik zal naar jullie omzien en je vruchtbaar en talrijk maken, en mijn verbond met jullie gestand doen. **10** Je zult van je oogst kunnen eten tot je de nieuwe oogst binnenhaalt en het restant van de oude oogst kunt wegdoen. **11** Mijn woning zal in jullie midden staan en ik zal nooit een afkeer van jullie krijgen. **12** Ik zal in je midden verkeren; ik zal jullie God zijn en jullie mijn volk. **13** Ik ben de HEER, jullie God, die jullie uit Egypte heeft geleid om je uit de slavernij te bevrijden. Ik heb het juk gebroken waaronder je gebukt ging, zodat je weer met opgeheven hoofd kunt rondlopen.

14 Maar als jullie mij niet gehoorzamen en deze geboden niet naleven, **15** als je mijn bepalingen naast je neerlegt en mijn regels minacht, als je door mijn geboden niet na te leven het verbond met mij verbreekt, **16** dan zal ik van mijn kant jullie het volgende aandoen: Ik zal een verschrikkelijk onheil over jullie brengen, tering en slopende koorts zullen het licht in je ogen doven en je de adem afknijpen. Je zult je land inzaaien, maar voor niets, want je vijanden zullen ervan eten. **17** Ik zal mij tegen jullie keren, zodat jullie door je vijanden verslagen worden. Jullie zullen worden overheerst door mensen die je haten, en op de vlucht slaan, zelfs als niemand je verjaagt.

18 Als jullie mij dan nog niet willen gehoorzamen, zal ik de straf voor jullie zonden zevenmaal zo zwaar maken: **19** Ik zal de kracht waarop jullie je beroemen breken. De hemel boven je hoofd zal van ijzer zijn en de grond onder je voeten van koper. **20** Je zult je afmatten, maar voor niets, want je land zal geen opbrengst geven en je bomen zullen geen vrucht dragen.

21 Als jullie tegen mij in blijven gaan en mij niet willen gehoorzamen, zal ik de straf voor jullie zonden nog zevenmaal zo zwaar maken: **22** Ik zal wilde dieren op je afsturen, die je van je kinderen zullen beroven en je vee zullen verscheuren. Ze zullen het volk zo uitdunnen dat de wegen er verlaten bij liggen.

23 Als jullie hieruit geen lering trekken en tegen mij in blijven gaan, **24** zal ik op mijn beurt ook tegen jullie in gaan. Zevenmaal zo streng zal ik jullie voor je zonden straffen: **25** Ik zal jullie met het zwaard treffen om de schending van het verbond te wreken. Wanneer jullie je dan in de steden verschansen, zal ik de pest op je loslaten, zodat je aan je vijand overgeleverd bent. **26** Het brood dat jullie staande houdt wordt schaars: tien vrouwen zullen aan één oven genoeg hebben om er hun brood in te bakken en ze zullen met afgepaste rantsoenen thuiskomen. Jullie zullen te eten hebben, maar nooit verzadigd raken.

27 Als jullie hierna nog niet naar mij willen luisteren en tegen mij in blijven gaan, **28** zal ik van mijn kant nog eens zo hard tegen jullie in gaan en je zevenvoudig voor je zonden straffen: **29** Jullie zullen je eigen zonen en dochters opeten, **30** ik zal je offerplaatsen vernietigen, je wierookaltaren omverhalen en jullie lijken neergooien op de lege sokkels van jullie godenbeelden. Ik zal een afkeer van jullie hebben. **31** Ik zal je steden in puin leggen, je heilige plaatsen verwoesten en me niet laten behagen door de geur die van jullie offers opstijgt. **32** Ik zal van het land een woestijn maken, tot ontsteltenis van je vijanden, die het zullen bezetten. **33** En jullie zal ik onder vreemde volken verstrooien; je zult moeten vluchten voor het getrokken zwaard. Je land zal een woestijn zijn en je steden zullen in puin liggen. **34** Zo, doordat het land braak ligt terwijl jullie naar het land van je vijanden verdreven zijn, wordt het schadeloos gesteld voor de rust die het heeft moeten ontberen. Dan zal het rusten ter vergoeding van de sabbatsjaren. **35** Zolang het land braak ligt, heeft het de rust die jullie het, toen je er woonde, tijdens de sabbatsjaren niet hebben gegund. **36** En wie van jullie nog in leven zijn, zal ik in het land van hun vijanden zo schrikachtig maken dat ze al op de vlucht slaan wanneer ze een blaadje horen ritselen. Ze zullen vluchten alsof ze door het zwaard worden achtervolgd, en neervallen hoewel niemand hen opjaagt. **37** Ze zullen over elkaar struikelen alsof ze zich voor het zwaard uit de voeten maken, terwijl er niemand is die hen opjaagt. Jullie zullen je tegenover je vijanden niet staande kunnen houden **38** en te midden van vreemde volken ten onder gaan. Het land van je vijanden zal jullie verslinden. **39** Wie van jullie dan nog in leven zijn, zullen vanwege hun eigen zonden en die van hun voorouders wegrotten in het land van hun vijanden.

40 Wanneer zij echter hun zonden en die van hun voorouders openlijk uitspreken, namelijk dat ze mij ontrouw zijn geweest en bovendien tegen mij in zijn gegaan **41** – juist daarom zal ik van mijn kant tegen hen in gaan en hen verdrijven naar het land van hun vijanden –, wanneer ze dus hun koppigheid laten varen en zich

verootmoedigen en voor hun schuld boeten, **42** dan zal ik weer denken aan mijn verbond met Jakob en aan mijn verbond met Isaak en met Abraham, en dan zal ik ook weer denken aan mijn land. **43** Wanneer het land eenmaal door hen verlaten is, kan het tijdens hun afwezigheid braak liggen ter vergoeding van de sabbatsjaren, en intussen boeten zij ervoor dat ze mijn regels naast zich neergelegd hebben en mijn bepalingen hebben geminacht. **44** Maar zelfs terwijl ze in het land van hun vijanden verblijven, zal ik hen niet verwerpen en hen niet uit afkeer aan de vernietiging prijsgeven. Ik zal mijn verbond met hen niet verbreken, want ik ben de HEER, hun God. **45** Ik zal denken aan het verbond dat ik sloot met hun voorouders, die ik voor de ogen van alle volken uit Egypte heb weggeleid om hun God te zijn. Ik ben de HEER.”

46 Dit zijn de bepalingen, regels en voorschriften waarin de HEER de betrekkingen tussen hem en de Israëlieten heeft vastgelegd, en die hij op de Sinai aan Mozes heeft bekendgemaakt.

27 Bepalingen omtrent het afkopen van geloften aan de HEER

1 De HEER zei tegen Mozes: **2** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer iemand de HEER de tegenwaarde van een mensenleven belooft, **3** worden de volgende bedragen berekend: Het vaste bedrag voor een man tussen de twintig en de zestig jaar is vijftig sjekel zilver, berekend volgens het ijkgewicht van het heiligdom. **4** Voor een vrouw geldt een bedrag van dertig sjekel. **5** Gaat het om iemand tussen de vijf en de twintig jaar, dan geldt er een bedrag van twintig sjekel voor een jongen en tien voor een meisje. **6** Bij kinderen tussen één maand en vijf jaar geldt er een bedrag van vijf sjekel voor een jongen en drie voor een meisje. **7** Bij mensen van zestig jaar en ouder geldt er een bedrag van vijftien sjekel voor een man en tien voor een vrouw. **8** Als degene die de gelofte heeft afgelegd zich het vastgestelde bedrag niet kan veroorloven, moet hij de persoon in kwestie aan de priester voorleiden. De priester stelt dan een ander bedrag voor, rekening houdend met wat degene die de gelofte heeft afgelegd zich kan veroorloven.

9 Wanneer iemand een of ander dier dat als offer geschikt is aan de HEER belooft, is het heilig **10** en mag hij het niet meer omruilen. Hij mag niet een goed dier omruilen voor een slecht of een slecht dier voor een goed, en als hij dat toch doet, zijn ze beide heilig: beide vallen ze toe aan de HEER. **11** Wanneer iemand een onrein dier, dat niet als offer geschikt is, aan de HEER belooft, moet hij het dier ter keuring aan de priester voorleiden, **12** die zal bepalen hoeveel het waard is. De uitspraak van de priester is bindend. **13** Als de persoon in kwestie zijn gelofte wil afkopen, moet hij het vastgestelde bedrag betalen, vermeerderd met een vijfde.

14 Wanneer iemand zijn huis als heilige gave aan de HEER opdraagt, moet de priester bepalen hoeveel het waard is. De uitspraak van de priester is bindend. **15** Als degene die het huis als heilige gave heeft opgedragen zijn gelofte wil afkopen, moet hij het vastgestelde bedrag betalen, vermeerderd met een vijfde. Dan is het huis weer van hem.

16 Wanneer iemand een stuk grond uit eigen bezit heiligt door het aan de HEER op te dragen, wordt de waarde daarvan bepaald aan de hand van het voor die akker benodigde zaaigoed: vijftig sjekel zilver per ezelslast gerst. **17** Als hij het stuk grond met ingang van het jubeljaar heiligt, geldt de vastgestelde waarde. **18** Als hij het na het jubeljaar heiligt, berekent de priester voor hem het bedrag aan de hand van het aantal jaren dat rest tot aan het volgende jubeljaar en is de vastgestelde waarde dus lager. **19** Als degene die het stuk grond als heilige gave heeft opgedragen zijn gelofte wil afkopen, moet hij het vastgestelde bedrag betalen, vermeerderd met een vijfde. Dan valt het hem weer toe. **20** Maar als hij het stuk grond verpandt zonder zijn gelofte te hebben afgekocht, kan het niet meer worden ingelost. **21** Het vervalt dan in het jubeljaar onherroepelijk als heilige gave aan de HEER; het wordt eigendom van de priester.

22 Wanneer iemand een stuk grond dat hij in pand genomen heeft en dat hem dus niet als erfbezit toebehoort, heiligt door het aan de HEER op te dragen, **23** berekent de priester voor hem de waarde tot aan het eerstvolgende jubeljaar. Dit bedrag moet nog diezelfde dag als heilige gave aan de HEER worden afgedragen. **24** In het jubeljaar valt het land weer terug aan degene die het verpand had, aan wie het als erfbezit toebehoort.

25 Alle waarden worden berekend volgens het ijkgewicht van het heiligdom, twintig gera per sjekel.

26 Bij dit alles gelden de volgende restricties:

Het eerste jong van een dier uit de veestapel behoort als zodanig de HEER toe en kan niet als heilige gave aan hem worden opgedragen. Als het een rund, schaap of geit is, is het voor de HEER bestemd, **27** als het een onrein dier is, kan het worden vrijgekocht tegen betaling van de vastgestelde waarde, vermeerderd met een vijfde. Wanneer het niet wordt vrijgekocht, moet het voor het vastgestelde bedrag worden verkocht.

28 Wanneer iemand iets uit zijn bezit onvoorwaardelijk aan de HEER heeft gewijd, of het nu slaven, vee of grond betreft, rust er een ban op. Het kan dan niet worden verpand en de gelofte kan niet worden afgekocht. Alles wat onvoorwaardelijk aan de HEER is gewijd, is allerheiligst. **29** Wanneer een mens eenmaal onvoorwaardelijk aan de HEER is gewijd, kan hij niet worden vrijgekocht; hij moet ter dood gebracht worden.

30 Van de opbrengst van het land, zowel de gewassen op de akkers als de vruchten aan de bomen, is een tiende als heilige gave voor de HEER bestemd. **31** Wanneer iemand een deel van zijn tiende wil afkopen, wordt de afkoop som met een vijfde vermeerderd. **32** Van runderen, geiten en schapen moet elk tiende dier dat bij de telling de herdersstaf passeert als heilige gave voor de HEER apart gehouden worden. **33** Daarbij mag niet naar kwaliteit gekeken worden en mogen geen dieren worden omgewisseld. Als iemand toch een dier voor een ander

omruilt, zijn ze beide heilig: beide vallen ze toe aan de HEER. Deze dieren kunnen ook niet worden vrijgekocht.”

³⁴ Tot zover de geboden die de HEER op de Sinai bij monde van Mozes aan de Israëlieten heeft opgelegd.

Telling van de Israëlieten

1

¹ Op de eerste dag van de tweede maand, in het tweede jaar na het vertrek van de Israëlieten uit Egypte, richtte de HEER zich in de Sinaiwoestijn tot Mozes. Hij sprak tegen hem in de ontmoetingstent en zei: ²⁻³ 'Houd onder heel Israël een telling van alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder. Tel hen hoofdelijk en schrijf hen met naam en toenaam in, geordend naar geslacht en familie en ingedeeld naar de legerafdelingen waartoe ze behoren. Doe dit samen met Aäron. ⁴ Uit elke stam moet iemand die aan het hoofd van een familie staat jullie daarbij behulpzaam zijn. ⁵ Dit zijn degenen die jullie zullen helpen: uit de stam Ruben Elisur, de zoon van Sedeür; ⁶ uit Simeon Selumiël, de zoon van Surisaddai; ⁷ uit Juda Nachson, de zoon van Amminadab; ⁸ uit Issachar Netanel, de zoon van Suar; ⁹ uit Zebulon Eliab, de zoon van Chelon; ¹⁰ wat de nakomelingen van Jozef betreft: uit Efraïm Elisama, de zoon van Ammihud, en uit Manasse Gamliël, de zoon van Pedasur; ¹¹ uit Benjamin Abidan, de zoon van Gidoni; ¹² uit Dan Achiëzer, de zoon van Ammisaddai; ¹³ uit Aser Pagiël, de zoon van Ochran; ¹⁴ uit Gad Eljasaf, de zoon van Deüel; ¹⁵ uit Naftali Achira, de zoon van Enan. ¹⁶ Dit zijn de Israëlieten die het meeste aanzien genieten; ieder van hen komt aan het hoofd van een stam te staan en krijgt het bevel over de legereenheden van die stam.'

¹⁷ Mozes en Aäron riepen de mannen die hun genoemd waren bij zich, ¹⁸ en nog diezelfde dag, de eerste dag van de tweede maand, lieten ze de voltallige gemeenschap bijeenkomen. Alle mannen van twintig jaar en ouder werden met naam en toenaam geregistreerd, geordend naar geslacht en familie, ¹⁹ zoals de HEER het Mozes had opgedragen. Hij stelde in de Sinaiwoestijn de volgende aantallen vast:

²⁰ Afstammelingen van Ruben, Israëls eerstgeborene, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, hoofdelijk geteld en met naam en toenaam geregistreerd, geordend naar geslacht en familie – ²¹ aantal ingeschrevenen voor de stam Ruben: 46.500.

²² Afstammelingen van Simeon, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, hoofdelijk geteld en met naam en toenaam geregistreerd, geordend naar geslacht en familie – ²³ aantal ingeschrevenen voor de stam Simeon: 59.300.

²⁴ Afstammelingen van Gad, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, met naam en toenaam, geordend naar geslacht en familie – ²⁵ aantal ingeschrevenen voor de stam Gad: 45.650.

²⁶ Afstammelingen van Juda, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, met naam en toenaam, geordend naar geslacht en familie – ²⁷ aantal ingeschrevenen voor de stam Juda: 74.600.

²⁸ Afstammelingen van Issachar, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, met naam en toenaam, geordend naar geslacht en familie – ²⁹ aantal ingeschrevenen voor de stam Issachar: 54.400.

³⁰ Afstammelingen van Zebulon, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, met naam en toenaam, geordend naar geslacht en familie – ³¹ aantal ingeschrevenen voor de stam Zebulon: 57.400.

³² Nakomelingen van Jozef: afstammelingen van Efraïm, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, met naam en toenaam, geordend naar geslacht en familie – ³³ aantal ingeschrevenen voor de stam Efraïm: 40.500; ³⁴ afstammelingen van Manasse, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, met naam en toenaam, geordend naar geslacht en familie – ³⁵ aantal ingeschrevenen voor de stam Manasse: 32.200.

³⁶ Afstammelingen van Benjamin, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, met naam en toenaam, geordend naar geslacht en familie – ³⁷ aantal ingeschrevenen voor de stam Benjamin: 35.400.

³⁸ Afstammelingen van Dan, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, met naam en toenaam, geordend naar geslacht en familie – ³⁹ aantal ingeschrevenen voor de stam Dan: 62.700.

⁴⁰ Afstammelingen van Aser, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, met naam en toenaam, geordend naar geslacht en familie – ⁴¹ aantal ingeschrevenen voor de stam Aser: 41.500.

⁴² Afstammelingen van Naftali, alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder, met naam en toenaam, geordend naar geslacht en familie – ⁴³ aantal ingeschrevenen voor de stam Naftali: 53.400.

⁴⁴ Dit waren de aantallen die Mozes noteerde, samen met Aäron en de twaalf leiders van de Israëlieten, die elk aan het hoofd van een familie stonden. ⁴⁵ Het aantal weerbare Israëlieten van twintig jaar en ouder dat ingeschreven werd, geordend naar families, ⁴⁶ bedroeg in totaal 603.550.

⁴⁷ Degenen die tot de stam Levi behoorden werden niet ingeschreven. ⁴⁸ De HEER had namelijk tegen Mozes gezegd: ⁴⁹ 'De stam Levi mag je niet inschrijven, je mag hen niet met de andere Israëlieten meetellen. ⁵⁰ Stel de Leviëten aan over de tabernakel, waarin de verbondstekst bewaard wordt, en over alle bijbehorende voorwerpen. Zij moeten de tabernakel en alles wat erbij hoort dragen, ze zijn voor de tabernakel verantwoordelijk en moeten hun tenten eromheen opslaan. ⁵¹ Wanneer de tabernakel verplaatst moet worden, dienen de Leviëten hem af te breken, en wanneer hij wordt neergezet, is het hun taak hem weer op te bouwen. Iedere onbevoegde die te dicht bij het heiligdom komt zal gedood worden. ⁵² Wanneer de Israëlieten hun kamp opslaan, ieder bij zijn eigen afdeling en bij zijn eigen vaandel, ⁵³ moeten de Leviëten hun tenten opslaan rond de tabernakel met de verbondstekst, om te voorkomen dat het volk door mijn toorn getroffen wordt. De Leviëten moeten zorg dragen voor de tabernakel.'

⁵⁴ De Israëlieten deden alles wat de HEER Mozes had opgedragen.

Legering van de Israëlieten

2

1 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: 2 ‘Wanneer de Israëlieten hun tenten opslaan, moeten ze dat doen rond de ontmoetingstent, op enige afstand ervan, ieder bij zijn eigen vaandel en bij de herkenningstekens van zijn familie.

3 Aan de oostkant, waar de zon opkomt, moeten de afdelingen van Juda zich bij hun vaandel legeren. Aanvoerder van de Judeeërs is Nachson, de zoon van Amminadab. 4 Zijn leger is volgens de telling 74.600 man sterk. 5 Aan dezelfde kant slaat de stam Issachar zijn tenten op. Hun aanvoerder is Netanel, de zoon van Suar. 6 Zijn leger telt 54.400 man. 7 Ook de stam Zebulon komt daar. Hun aanvoerder is Eliab, de zoon van Chelon. 8 Zijn leger telt 57.400 man. 9 In totaal tellen de legerafdelingen van Juda 186.400 man. Zij moeten steeds het eerst opbreken.

10 Aan de zuidkant moeten de afdelingen van Ruben zich bij hun vaandel legeren. Aanvoerder van de Rubenieten is Elisur, de zoon van Sedeür. 11 Zijn leger is volgens de telling 46.500 man sterk. 12 Aan dezelfde kant slaat de stam Simeon zijn tenten op. Hun aanvoerder is Selumiël, de zoon van Surisaddai. 13 Zijn leger telt

59.300 man. 14 Ook de stam Gad komt daar. Hun aanvoerder is Eljasaf, de zoon van Deüel.

(2:14) *Deüel* – Volgens de Samaritaanse Pentateuch en de Vulgata. MT: ‘Reüel’.

15 Zijn leger telt 45.650 man. 16 In totaal tellen de legerafdelingen van Ruben 151.450 man. Zij breken als tweede op.

17 Het leger van de Levieten, met de ontmoetingstent, bevindt zich midden tussen de andere legerafdelingen wanneer het kamp wordt opgebroken. Zoals de Israëlieten gelegerd zijn, zo moeten ze ook verder trekken, ieder op de voor hem bepaalde plaats, bij zijn eigen vaandel.

18 Aan de westkant moeten de afdelingen van Efraïm zich bij hun vaandel legeren. Aanvoerder van de Efraïmieten is Elisama, de zoon van Ammihud. 19 Zijn leger is volgens de telling 40.500 man sterk. 20 Aan dezelfde kant komt de stam Manasse. Hun aanvoerder is Gamliël, de zoon van Pedasur. 21 Zijn leger telt 32.200 man. 22 Ook de stam Benjamin komt daar. Hun aanvoerder is Abidan, de zoon van Gidoni. 23 Zijn leger telt 35.400 man. 24 In totaal tellen de legerafdelingen van Efraïm 108.100 man. Zij breken als derde op.

25 Aan de noordkant moeten de afdelingen van Dan zich bij hun vaandel legeren. Aanvoerder van de Daniëten is Achiëzer, de zoon van Ammisaddai. 26 Zijn leger is volgens de telling 62.700 man sterk. 27 Aan dezelfde kant slaat de stam Aser zijn tenten op. Hun aanvoerder is Pagiël, de zoon van Ochran. 28 Zijn leger telt 41.500 man. 29 Ook de stam Naftali komt daar. Hun aanvoerder is Achira, de zoon van Enan. 30 Zijn leger telt 53.400 man. 31 In totaal tellen de legerafdelingen van Dan 157.600 man. Zij breken het laatst op, elke afdeling bij zijn eigen vaandel.’

32 Het aantal Israëlieten dat ingeschreven was, geordend naar families, bedroeg voor het hele leger, voor alle afdelingen bij elkaar, 603.550. 33 De Levieten waren niet met de andere Israëlieten meegeteld; zo had de HEER het Mozes opgedragen.

34 De Israëlieten deden alles wat de HEER Mozes had opgedragen: allen legerden zich bij hun eigen vaandel, en zo trokken ze ook weer verder, ingedeeld naar geslacht en familie.

Telling van de Levieten; hun taken

3

1 Dit waren de nakomelingen van Aäron en Mozes in de tijd dat de HEER op de Sinai met Mozes sprak. 2 Dit zijn de namen van Aärons zonen: Nadab – de oudste –, Abihu, Eleazar en Itamar. 3 Dit waren de namen van Aärons zonen; zij waren tot priester gezalfd, zij waren aangesteld om het priesterambt te bekleden. 4 Nadab en Abihu waren bij het heiligdom gestorven toen ze de HEER in de Sinaiwoestijn vuur hadden aangeboden dat niet voldeed aan de voorschriften. Ze hadden geen zonen, zodat alleen Eleazar en Itamar overbleven om tijdens het leven van hun vader Aäron het priesterambt te bekleden.

5 De HEER zei tegen Mozes: 6 ‘Laat de stam Levi komen om zich in dienst te stellen van Aäron: zij moeten hem, de priester, behulpzaam zijn. 7 Ze moeten zijn taken en die van de hele gemeenschap op zich nemen door in de ruimte voor de ontmoetingstent dienst te doen en werkzaamheden bij de tabernakel te verrichten. 8 Zij dragen zorg voor alle voorwerpen die bij de ontmoetingstent horen en verrichten namens de Israëlieten werkzaamheden bij de tabernakel. 9 Stel de Levieten volledig ter beschikking van Aäron en zijn zonen, zij moeten hem namens alle Israëlieten ten dienste staan. 10 Aäron en zijn zonen zelf moet je opdragen het priesterschap uit te oefenen. Iedere onbevoegde die te dicht bij het heiligdom komt zal gedood worden.’

11 De HEER zei tegen Mozes: 12 ‘Ik maak de Levieten tot mijn eigendom. Zij zullen mij toebehoren in plaats van alle eerstgeboren Israëlieten, allen die als eerste de moederschoot verlaten. 13 Elke eerstgeborene komt mij

immers toe: op de dag dat ik de eerstgeborenen in Egypte doodde, heb ik alle eerstgeborenen van Israël, zowel van de mensen als van de dieren, voor mijzelf bestemd. Mij behoren ze toe. Ik ben de HEER.'

14 Ook zei de HEER in de Sinaiwoestijn tegen Mozes: 15 'Schrijf de Levieten in, geordend naar familie en geslacht. Alle mannelijke personen van één maand en ouder moeten worden ingeschreven.' 16 Hierop schreef Mozes hen in, zoals de HEER hem geboden had.

17 Dit zijn de namen van de zonen van Levi: Gerson, Kehat en Merari. 18-20 De zonen van Gerson heetten Libni en Simi. De zonen van Kehat: Amram, Jishar, Chebron en Uzziël. De zonen van Merari: Machli en Musi. Naar hen werden de verschillende geslachten genoemd. Dit waren de geslachten van de Levieten, die elk weer onderverdeeld waren in families.

21 Van Gerson stamden de Libnieten en de Simieten af; dit waren de geslachten van de Gersonieten. 22 Het aantal mannelijke personen van één maand en ouder dat werd ingeschreven, bedroeg 7500. 23 De Gersonieten sloegen hun kamp op achter de tabernakel, aan de westkant. 24 Hun leider was Eljasaf, de zoon van Laël. 25 De Gersonieten hadden wat de ontmoetingstent betreft de zorg voor de tabernakel, de tent daaroverheen en de dekkleden, het gordijn voor de ingang van de ontmoetingstent, 26 de doeken waarmee de ruimte rond de tabernakel en het altaar afgeschermd was, het gordijn voor de ingang van de afgeschermdde ruimte, en de touwen. Alles wat hiermee te maken had, was hun werk.

27 Van Kehat stamden de Amramieten, Jisharieten, Chebronieten en Uzziëlieten af; dat waren de geslachten van de Kehatieten. 28 Het aantal mannelijke personen van één maand en ouder bedroeg 8600. Zij hadden de zorg voor de heilige ruimte. 29 De Kehatieten sloegen hun kamp op aan een van de lange zijden van de tabernakel, en wel aan de zuidkant. 30 Hun leider was Elisafan, de zoon van Uzziël. 31 Zij hadden de zorg voor de ark, de tafel, de lampenstandaard, de altaren, de heilige voorwerpen die bij de dienst gebruikt werden en het voorhangsel. Alles wat hiermee te maken had, was hun werk. 32 Aan het hoofd van de leiders van de Levieten stond Eleazar, de zoon van de priester Aäron. Hij hield toezicht op degenen die de zorg voor de heilige ruimte hadden.

33 Van Merari stamden de Machlieten en de Musieten af; dat waren de geslachten van de Merarieten. 34 Het aantal mannelijke personen van één maand en ouder dat werd ingeschreven, bedroeg 6200. 35 Hun leider was Suriël, de zoon van Abichaïl. Zij sloegen hun kamp op aan de andere lange zijde van de tabernakel, aan de noordkant. 36 De Merarieten waren belast met de zorg voor de planken van de tabernakel, de dwarsbalken, palen en voetstukken en wat daarbij hoorde. Alles wat hiermee te maken had, was hun werk. 37 Ook droegen ze zorg voor de palen van de afgeschermdde ruimte, voor de voetstukken, de pinnen en de touwen.

38 Aan de voorzijde van de tabernakel, aan de oostkant, waar de zon opkomt, sloegen Mozes en Aäron en zijn zonen hun tenten op. Zij verzorgden namens de Israëlieten de dienst in het heiligdom. Iedere onbevoegde die te dicht bij het heiligdom kwam, werd gedood.

39 Het totale aantal mannelijke Levieten van één maand en ouder dat Mozes samen met Aäron in opdracht van de HEER inschreef, geordend naar geslacht, bedroeg 22.000.

40 De HEER zei tegen Mozes: 'Leg een lijst aan van alle mannelijke eerstgeborene Israëlieten van één maand en ouder en stel hun aantal vast. 41 In de plaats van de eerstgeborene Israëlieten moet je de Levieten voor mij afzonderen, en in de plaats van het eerstgeborene vee van de Israëlieten moet je het vee van de Levieten afzonderen. Ik ben de HEER.' 42 Mozes telde de eerstgeborene Israëlieten, zoals de HEER hem had opgedragen. 43 Het totale aantal mannelijke eerstgeborenen van één maand en ouder bedroeg 22.273.

44 De HEER zei tegen Mozes: 45 'Zonder de Levieten voor mij af in de plaats van de eerstgeborene Israëlieten, en het vee van de Levieten in de plaats van het vee van de Israëlieten. De Levieten behoren mij toe. Ik ben de HEER. 46-47 Voor elk van de tweehonderddrieënzeventig eerstgeborene Israëlieten die het aantal Levieten te boven gaan, moet je als losgeld vijf sjekel innen, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, twintig gera per sjekel. 48 Draag dat geld af aan Aäron en zijn zonen, als losprijs voor hen die overblijven.' 49-50 Mozes inde het losgeld voor de eerstgeborene Israëlieten die het aantal dat door de Levieten was vrijgekocht te boven gingen; hij nam dertienhonderdvijfenzestig sjekel in ontvangst, volgens het ijkgewicht van het heiligdom. 51 Hij gaf dit losgeld aan Aäron en zijn zonen, zoals de HEER hem geboden had.

4

1 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: 2-3 'Houd onder de Levieten een telling van de Kehatieten die tussen de dertig en vijftig jaar oud zijn en verplicht zijn werkzaamheden bij de ontmoetingstent te verrichten. Tel hen per geslacht en per familie. 4 De Kehatieten hebben als taak zorg te dragen voor het allerheiligste in de ontmoetingstent. 5 Wanneer het kamp wordt opgebroken, moeten Aäron en zijn zonen het voorhangsel losmaken en er de ark met de verbondstekst mee bedekken. 6 Ze leggen er een kleed van zeekoevellen overheen, spreiden daarover een geheel blauwpuurperen kleed en brengen de draagbomen aan. 7 Ook over de tafel voor de toonbroden moeten ze een blauwpuurperen kleed spreiden; daar moet het voortdurend aanwezige brood op liggen. De schotels, schalen en kommen en de kannen voor de wijnoffers zetten ze op het kleed. 8 Daaroverheen spreiden ze een karmozijnrood kleed en een kleed van zeekoevellen, en ze brengen de draagbomen aan. 9 Met een blauwpuurperen kleed moeten ze de lampenstandaard bedekken, de bijbehorende lampen, snuiters en bakjes en alle olievaatjes die erbij gebruikt worden. 10 Vervolgens zetten ze de standaard en alles wat erbij hoort op een

draagbaar waarover een kleed van zeekoevellen ligt. **11** Over het gouden altaar spreiden ze een blauwpurperen kleed. Dit bedekken ze met een kleed van zeekoevellen, en ze brengen de draagbomen aan. **12** Alle voorwerpen die ze bij de dienst in het heiligdom gebruiken, moeten ze op een blauwpurperen kleed leggen, met een kleed van zeekoevellen bedekken en op een draagbaar leggen. **13** Ze verwijderden de as van het brandofferaltaar, spreiden er een roodpurperen kleed over, **14** leggen daarop alle voorwerpen die erbij gebruikt worden – de vuurbakken, vorken, scheppen en offerschalen, kortom, al het altaargerei –, spreiden daar een kleed van zeekoevellen over en brengen de draagbomen aan. **15** Pas als Aäron en zijn zonen bij het opbreken van het kamp klaar zijn met het bedekken van het heiligdom en alle heilige voorwerpen, mogen de Kehatieten komen om ze te dragen. Zij mogen het heiligdom niet aanraken, anders sterven ze. Dat zijn de voorwerpen uit de ontmoetingstent die de Kehatieten moeten dragen. **16** Eleazar, de zoon van de priester Aäron, heeft het toezicht op de olie voor het licht, op het geurige reukwerk, het dagelijkse graanoffer en de zalfolie. Hij heeft het toezicht op de tabernakel en alles wat zich daarin bevindt, op het hele heiligdom en alle bijbehorende voorwerpen.’ **17** De HEER zei tegen Mozes en Aäron: **18** ‘Zorg ervoor dat de Kehatitische tak van de Levieten niet wordt uitgeroeid. **19** Om te voorkomen dat zij te dicht bij het allerheiligste komen en sterven, moeten jullie het volgende doen: Aäron en zijn zonen komen bij hen en wijzen ieder van hen toe wat hij moet dragen. **20** Zelf mogen ze het heilige niet binnengaan, want als ze er ook maar een glimp van zouden opvangen, zouden ze sterven.’

21 De HEER zei tegen Mozes: **22** ‘Tel ook de Gersonieten, per familie en per geslacht. **23** Schrijf allen in die tussen de dertig en vijftig jaar oud zijn en verplicht zijn werkzaamheden bij de ontmoetingstent te verrichten. **24** De Gersonieten hebben bij het vervoer de volgende taak: **25** zij dragen de kleden van de tabernakel en van de tent daaroverheen, het dekkleed en het kleed van zeekoevellen dat daaroverheen ligt, het gordijn voor de ingang van de ontmoetingstent, **26** de doeken van de ruimte die rond de tabernakel en het altaar afgeschermd is en het gordijn voor de ingang van de afgeschermd ruimte, met de touwen en alles wat er verder bij hoort. Alle werkzaamheden die hiermee verband houden, maken deel uit van hun taak. **27** Alle taken die de Gersonieten bij het vervoer hebben, moeten worden verricht volgens de aanwijzingen van Aäron en zijn zonen, en jijzelf moet nauwkeurig aangeven wat ze moeten dragen. **28** Dit is de taak die de Gersonieten bij het vervoer van de ontmoetingstent hebben. Ze moeten hun werk verrichten onder leiding van Itamar, de zoon van de priester Aäron.

29 Wat de Merarieten betreft, ook hen moet je geordend naar geslacht en familie inschrijven, **30** en wel allen die tussen de dertig en vijftig jaar oud zijn en verplicht zijn werkzaamheden bij de ontmoetingstent te verrichten. **31** De taak die zij bij het vervoer van de ontmoetingstent hebben, is het dragen van de planken van de tabernakel, de dwarsbalken, de palen en voetstukken, **32** en de palen van de omheining, met de pinnen en de touwen en wat er verder bij hoort. Alles wat hiermee te maken heeft, is hun werk. Leg een lijst aan van alle voorwerpen waarvoor zij bij het vervoer zorg moeten dragen. **33** Dit is de taak die de Merarieten bij het vervoer van de ontmoetingstent hebben. Ze moeten die verrichten onder leiding van Itamar, de zoon van de priester Aäron.’

34 Mozes, Aäron en de leiders van de gemeenschap schreven, geordend naar geslacht en familie, alle Kehatieten in **35** die tussen de dertig en vijftig jaar oud waren en verplicht waren werkzaamheden bij de ontmoetingstent te verrichten. **36** Het aantal ingeschrevenen, geordend naar geslacht, bedroeg 2750. **37** Dit was het aantal Kehatieten dat werkzaam was bij de ontmoetingstent en dat door Mozes en Aäron werd ingeschreven, zoals de HEER het Mozes geboden had.

38 Het aantal Gersonieten dat, geordend naar geslacht en familie, werd ingeschreven, **39** allen die tussen de dertig en vijftig jaar oud waren en verplicht waren werkzaamheden bij de ontmoetingstent te verrichten, **40** dit aantal ingeschrevenen, geordend naar geslacht en familie, bedroeg 2630. **41** Dit was het aantal Gersonieten dat werkzaam was bij de ontmoetingstent en dat door Mozes en Aäron werd ingeschreven, zoals de HEER geboden had.

42 Het aantal Merarieten dat, geordend naar geslacht en familie, werd ingeschreven, **43** allen die tussen de dertig en vijftig jaar oud waren en verplicht waren werkzaamheden bij de ontmoetingstent te verrichten, **44** dit aantal ingeschrevenen, geordend naar geslacht, bedroeg 3200. **45** Dit was het aantal Merarieten dat door Mozes en Aäron werd ingeschreven, zoals de HEER het Mozes geboden had.

46 Het totale aantal Levieten dat door Mozes, Aäron en de leiders van de Israëlieten werd ingeschreven, geordend naar geslacht en familie, **47** allen die tussen de dertig en vijftig jaar oud waren en verplicht waren werkzaamheden bij de ontmoetingstent te verrichten en te helpen bij het dragen ervan, **48** dit aantal bedroeg 8580. **49** Zoals de HEER had geboden, werden ze onder leiding van Mozes ingeschreven overeenkomstig de taak die ieder van hen bij het vervoer had. Zo had de HEER het Mozes opgedragen.

Voorschriften bij onreinheid en ontrouw

5

1 De HEER zei tegen Mozes: **2** ‘Geef de Israëlieten opdracht om iedereen die aan huidvraat lijdt of onrein vocht verliest en iedereen die onrein is doordat hij met een lijk in aanraking is geweest, het kamp uit te sturen. **3** Dit geldt voor zowel mannen als vrouwen. Stuur hen weg, want anders verontreinigen ze het kamp, waarin ik te

midden van het volk woon.’ 4 De Israëlieten deden wat de HEER tegen Mozes gezegd had en stuurden hen het kamp uit.

5 De HEER zei tegen Mozes: 6 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer een man of vrouw een ander iets misdaan heeft en daarmee ontrouw is geworden aan de HEER en schuld op zich geladen heeft, 7 moet zo iemand openlijk uitspreken wat hij heeft misdaan en een volledige schadevergoeding, vermeerderd met een vijfde, betalen aan degene die hij heeft benadeeld. 8 Is er niemand aan wie de schuld vergoed kan worden, dan valt het verschuldigde toe aan de HEER en komt het de priester ten goede, net als de ram waarmee hij de verzoeningsrite voor de schuldige voltrekt. 9 Ook krijgt de priester van de heilige gaven van de Israëlieten het deel dat ze aan hem afstaan. 10 De heilige gaven blijven het eigendom van wie ze aanbiedt, maar geeft iemand er iets van aan de priester, dan is dat voor hem.”’

11 De HEER zei tegen Mozes: 12 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Stel dat iemands vrouw hem ontrouw is geweest door overspel te plegen, 13 dat een ander gemeenschap met haar heeft gehad; haar man weet er niet van, het is niet aan het licht gekomen dat ze zich verontreinigd heeft, omdat ze niet betrapt is en door niemand is aangeklaagd. 14 Wanneer zo’n man zijn vrouw, die zich verontreinigd heeft, in een vlaag van jaloezie wantrouwt, of wanneer iemand uit jaloezie zijn vrouw wantrouwt zonder dat ze zich verontreinigd heeft, 15 dan moet die man met zijn vrouw naar de priester gaan en als offergave voor haar een tiende efa gerstemeel meenemen. Hij mag er geen olijfolie over gieten en er geen wierook op leggen, want het is een graanoffer dat uit jaloezie voortkomt, een graanoffer dat een zonde in herinnering brengt. 16 De priester laat de vrouw naar voren komen en brengt haar voor de HEER. 17 Hij vult een kom met heilig water en vermengt dat met stof dat op de vloer van de tabernakel ligt. 18 Nadat de priester de vrouw voor de HEER heeft gebracht, maakt hij haar hoofdhaar los en legt hij het herinneringsoffer, het graanoffer van de jaloezie, op haar handpalmen. Zelf heeft hij het bittere, vloekbrengende water in zijn hand. 19 Dan spreekt de priester deze bezwering over de vrouw uit: ‘Als niemand anders dan uw eigen man gemeenschap met u heeft gehad, als u zich als gehuwde vrouw niet verontreinigd hebt door overspel te plegen, dan zal dit bittere, vloekbrengende water u niet deren. 20 Maar als u zich als gehuwde vrouw verontreinigd hebt door overspel te plegen, als een ander dan uw eigen man gemeenschap met u heeft gehad, dan’ 21 – zo spreekt de priester de bezwering en vervloeking over de vrouw uit – ‘zal de HEER maken dat uw naam genoemd wordt in de vervloelingen die er bij uw volk worden uitgesproken: hij zal uw schoot laten verschrompelen en uw buik laten opzwellen. 22 Wanneer dit vloekbrengende water in uw ingewanden komt, zwelt uw buik op en verschrompelt uw schoot.’ De vrouw zegt hierop: ‘Amen, amen.’ 23 Dan schrijft de priester deze vervloeking op een blad en lost hij het geschrevene op in het bittere water. 24 Dat bittere, vloekbrengende water moet hij de vrouw te drinken geven, zodat het in haar lichaam komt en zijn bittere uitwerking heeft. 25 De priester neemt het graanoffer van de jaloezie van haar handen, biedt het de HEER als offergave aan en brengt het naar het altaar. 26 Hij neemt er een handvol van af en verbrandt dat als teken van de hele offergave op het altaar. Vervolgens geeft hij de vrouw het water te drinken. 27 Als ze zich verontreinigd heeft en ontrouw is geweest aan haar man, zal het vloekbrengende water dat hij haar te drinken geeft in haar lichaam zijn bittere uitwerking hebben. Haar buik zal opzwellen en haar schoot verschrompelen, en de naam van die vrouw zal bij haar volk genoemd worden wanneer men iemand vervloekt. 28 Maar als de vrouw zich niet verontreinigd heeft, als ze rein is, blijft ze ongedeerd en kan ze nog zwanger worden.

29 Dit is het voorschrift voor gevallen van jaloezie, als een gehuwde vrouw zich verontreinigt door overspel te plegen, 30 of als een man zijn vrouw in een vlaag van jaloezie wantrouwt. De man moet de vrouw voor de HEER brengen en de priester moet dit voorschrift nauwgezet volgen. 31 De man gaat vrijuit, de vrouw moet boeten voor wat ze misdaan heeft.”’

Voorschriften voor nazireeërs

6

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer een man of vrouw een bijzondere gelofte aflegt om zich als nazireeër aan de HEER te wijden, 3 moet zo iemand zich onthouden van wijn en andere drank. Hij mag ook geen verzuurde wijn drinken, geen andere verzuurde drank en geen druivensap, en hij mag geen verse of gedroogde druiven eten. 4 Zolang zijn nazireeërschap duurt, mag hij niets eten dat van de wijnstok afkomstig is, zelfs niet iets dat van de pitten en velletjes gemaakt wordt. 5 Ook mag, zolang zijn nazireeërgelofte geldt, zijn hoofd niet door een scheermes worden aangeraakt; gedurende de hele periode dat hij aan de HEER gewijd is, is hij heilig en moet hij zijn hoofdhaar laten groeien. 6 En zolang hij aan de HEER gewijd is, mag hij niet in de buurt van een dode komen. 7 Zelfs als zijn vader of moeder of zijn broer of zuster sterft, mag hij zich niet verontreinigen door bij hen te komen, want op zijn hoofd draagt hij het teken dat hij aan God gewijd is. 8 Zolang zijn nazireeërschap duurt, is hij aan de HEER gewijd. 9 Maar wanneer zijn hoofdhaar verontreinigd wordt doordat er geheel onverwachts in zijn nabijheid iemand sterft, moet hij zich op de zevende dag reinigen door zijn hoofdhaar af te scheren. 10 Op de achtste dag moet hij de priester, bij de ingang van de ontmoetingstent, twee tortelduiven of twee jonge gewone duiven brengen. 11 De priester moet dan de ene duif als reinigingsoffer opdragen en de andere als brandoffer en zo verzoening voor hem bewerken, omdat hij schuld op zich heeft geladen door in de nabijheid van de dode te komen. Diezelfde dag moet hij zijn hoofd weer heiligen, 12 zich

opnieuw voor eenzelfde tijdsduur als nazireeër aan de HEER wijden, en een eenjarige ram als hersteloffer aanbieden. De vorige periode telt niet meer, vanwege de ontwijding van zijn nazireeërschap.

13 Wanneer de periode van het nazireeërschap voorbij is, gelden de volgende voorschriften: De nazireeër moet naar de ingang van de ontmoetingstent gebracht worden, 14 en daar moet hij de HEER een offergave aanbieden: een eenjarige ram zonder enig gebrek als brandoffer, een eenjarige ooi zonder enig gebrek als reinigingsoffer en een volwassen ram zonder enig gebrek als vredeoffer, 15 verder een mand met ongedesemd tarwebrood, dikke broden, met olijfolie bereid, en dunne ongedesemde broden, met olijfolie bestreken, en de bijbehorende graan- en wijnoffers. 16 De priester biedt dit aan de HEER aan en draagt het reinigingsoffer en het brandoffer voor de nazireeër op. 17 De volwassen ram bereidt hij als vredeoffer ter ere van de HEER en hij biedt daarbij de mand met ongedesemd brood en het bijbehorende graanoffer en wijnoffer aan. 18 De nazireeër scheert voor de ingang van de ontmoetingstent zijn hoofdhaar af, het teken van zijn nazireeërschap, en gooit dat in het vuur onder het vredeoffer. 19 Nadat de nazireeër zijn haar afgeschoren heeft, neemt de priester een gekookt schouderstuk van de ram en een dik en een dun ongedesemd brood uit de mand, en legt dit alles op de handpalmen van de nazireeër. 20 De priester biedt het de HEER als offergave aan. Het is heilig en bestemd voor de priester, evenals het borststuk en de rechterachterbout. Daarna mag de nazireeër weer wijn drinken.

21 Dit zijn de voorschriften voor de nazireeër, die op grond van zijn wijding de HEER een offergave verschuldigd is. Volgens de voorschriften met betrekking tot het nazireeërschap moet hij de belofte die hij gedaan heeft nauwkeurig nakomen. Als hij het zich veroorloven kan, mag hij nog meer geven.”

De priesterzegen

22 De HEER zei tegen Mozes: 23 ‘Zeg tegen Aäron en zijn zonen dat zij de Israëlieten met deze woorden moeten zegenen:

24 “Moge de HEER u zegenen en u beschermen,

25 moge de HEER het licht van zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn,

26 moge de HEER u zijn gelaat toewenden en u vrede geven.”

27 Als zij mijn naam over het volk uitspreken, zal ik de Israëlieten zegenen.’

De inwijdingsgeschenken

7

1 Op de dag waarop Mozes de laatste hand legde aan het opbouwen van de tabernakel, zalfde hij die, met alle toebehoren, en ook het altaar en het altaargerei; zo heiligde hij alles. 2 Daarna brachten de leiders van de Israëlieten, de familiehoofden die aan het hoofd van de stammen stonden en de leiding hadden bij de inschrijving, 3 de HEER geschenken: zes overhuifde wagens en twaalf ossen – elk tweetal leiders gaf gezamenlijk een wagen en ieder van hen afzonderlijk gaf een os. Toen ze die voor de tabernakel hadden gezet, 4 zei de HEER tegen Mozes: 5 ‘Neem deze geschenken van hen aan en gebruik ze ten behoeve van de ontmoetingstent. Stel ze ter beschikking van de Levieten, afhankelijk van de taak die ieder heeft.’ 6 Daarop gaf Mozes de wagens en de ossen aan de Levieten. 7 Aan de Gersonieten gaf hij twee wagens en vier ossen, rekening houdend met hun taken, 8 en aan de Merarieten gaf hij vier wagens en acht ossen, in overeenstemming met de taken die zij onder leiding van Itamar, de zoon van de priester Aäron, zouden verrichten. 9 Aan de Kehatieten gaf hij niets, omdat zij de zorg hadden gekregen voor de heiligste voorwerpen, die op de schouders gedragen moesten worden.

10 De leiders van Israël brachten ook geschenken voor de inwijding van het altaar. Toen ze op de dag waarop het gezalfd werd met hun geschenken bij het altaar kwamen, 11 zei de HEER tegen Mozes: ‘Laat elke dag een van hen zijn geschenken voor de inwijding van het altaar aanbieden.’

12 Degene die op de eerste dag zijn geschenken aanbood was Nachson, de zoon van Amminadab, uit de stam Juda. 13 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 14 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 15 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 16 een bok als reinigingsoffer, 17 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Nachson, de zoon van Amminadab.

18 De tweede dag bood Netanel, de zoon van Suar, het hoofd van de stam Issachar, zijn geschenken aan. 19 Hij schonk een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 20 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 21 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 22 een bok als reinigingsoffer, 23 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Netanel, de zoon van Suar.

24 De derde dag kwam het hoofd van de Zebulonieten, Eliab, de zoon van Chelon. 25 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een

graanoffer; 26 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 27 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 28 een bok als reinigingsoffer, 29 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Eliab, de zoon van Chelon.

30 De vierde dag kwam het hoofd van de Rubenieten, Elisur, de zoon van Sedeür. 31 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 32 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 33 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 34 een bok als reinigingsoffer, 35 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Elisur, de zoon van Sedeür.

36 De vijfde dag kwam het hoofd van de Simeonieten, Selumiël, de zoon van Surisaddai. 37 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 38 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 39 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 40 een bok als reinigingsoffer, 41 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Selumiël, de zoon van Surisaddai.

42 De zesde dag kwam het hoofd van de Gadieten, Eljasaf, de zoon van Deüel. 43 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 44 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 45 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 46 een bok als reinigingsoffer, 47 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Eljasaf, de zoon van Deüel.

48 De zevende dag kwam het hoofd van de Efraïmieten, Elisama, de zoon van Ammihud. 49 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 50 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 51 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 52 een bok als reinigingsoffer, 53 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Elisama, de zoon van Ammihud.

54 De achtste dag kwam het hoofd van de Manassieten, Gamliël, de zoon van Pedasur. 55 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 56 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 57 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 58 een bok als reinigingsoffer, 59 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Gamliël, de zoon van Pedasur.

60 De negende dag kwam het hoofd van de Benjaminiten, Abidan, de zoon van Gidoni. 61 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 62 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 63 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 64 een bok als reinigingsoffer, 65 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Abidan, de zoon van Gidoni.

66 De tiende dag kwam het hoofd van de Danieten, Achiëzer, de zoon van Ammisaddai. 67 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 68 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 69 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 70 een bok als reinigingsoffer, 71 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Achiëzer, de zoon van Ammisaddai.

72 De elfde dag kwam het hoofd van de Aserieten, Pagiël, de zoon van Ocran. 73 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 74 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 75 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 76 een bok als reinigingsoffer, 77 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Pagiël, de zoon van Ocran.

78 De twaalfde dag kwam het hoofd van de Naftalieten, Achira, de zoon van Enan. 79 Zijn gave bestond uit een zilveren schotel die honderddertig sjekel woog, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, en een zilveren offerschaal van zeventig sjekel, beide gevuld met tarwebloem vermengd met olijfolie, bestemd voor een graanoffer; 80 een gouden schaal van tien sjekel, gevuld met reukwerk; 81 een jonge stier, een volwassen ram en een eenjarige ram als brandoffer; 82 een bok als reinigingsoffer, 83 en twee runderen, vijf volwassen rammen, vijf bokken en vijf eenjarige rammen als vredeoffer. Dat was het geschenk van Achira, de zoon van Enan.

84 Dit waren de geschenken die de leiders van de Israëlieten voor de inwijding van het altaar aanboden op de dag dat het gezalfd werd: allereerst twaalf zilveren schotels, twaalf zilveren offerschalen en twaalf gouden schalen. 85 Gewicht per zilveren schotel: honderddertig sjekel; gewicht per offerschaal: zeventig; in totaal wogen

deze zilveren voorwerpen vierentwintighonderd sjekel, volgens het ijkgewicht van het heiligdom. ⁸⁶ Gewicht van elk van de twaalf met reukwerk gevulde gouden schalen: tien sjekel, volgens het ijkgewicht van het heiligdom; in totaal wogen deze gouden schalen honderdtwintig sjekel. ⁸⁷ Verder in totaal twaalf jonge stieren, twaalf volwassen rammen en twaalf eenjarige rammen als dieren voor de brandoffers, met de bijbehorende graanoffers; twaalf bokken voor de reinigungsoffers, ⁸⁸ en in totaal vierentwintig jonge stieren, zestig volwassen rammen, zestig bokken en zestig eenjarige rammen als dieren voor de vredeoffers. Dat waren de geschenken die voor de inwijding van het altaar werden aangeboden, nadat het gezalfd was.

⁸⁹ Telkens als Mozes de ontmoetingstent binnenging om met de HEER te spreken, hoorde hij een stem die tot hem sprak vanaf een plaats boven de verzoeningsplaat op de ark met de verbondstekst, tussen de twee cherubs. Zo sprak de HEER tot hem.

De lampenstandaard

8

¹ De HEER zei tegen Mozes: ² ‘Zeg tegen Aäron dat hij de lampen zo op de standaard zet dat het licht van alle zeven lampen naar voren valt.’ ³ Aäron deed dit; hij zette de lampen zo op de standaard dat het licht naar voren viel, zoals de HEER Mozes had opgedragen. ⁴ De hele lampenstandaard, van de voet tot aan de bloemversiering bovenaan, was uit één stuk goud gedreven. Hij was gemaakt volgens het voorbeeld dat de HEER aan Mozes had laten zien.

Wijding van de Leviëten

⁵ De HEER zei tegen Mozes: ⁶ ‘Zonder de Leviëten van de overige Israëliëten af en reinig hen. ⁷ Je moet hen besprenkelen met reinigingswater, en vervolgens moeten ze hun hele lichaam scheren en hun kleren wassen. Daarna zijn ze rein. ⁸ Dan moeten ze een jonge stier brengen met het bijbehorende graanoffer van tarwebloem vermengd met olijfolie. Laat zelf een tweede jonge stier brengen voor een reinigungsoffer. ⁹ Draag de Leviëten op om naar de ruimte voor de ontmoetingstent te gaan en roep de voltallige gemeenschap van Israël bijeen. ¹⁰ Wanneer je de Leviëten zo voor de HEER hebt gebracht, moeten de Israëliëten hun de hand opleggen ¹¹ en moet Aäron hen namens de Israëliëten als offergave aan de HEER aanbieden; zij zijn bestemd voor de dienst van de HEER. ¹² Laat de Leviëten hun hand op de kop van de jonge stieren leggen, en draag daarna de ene stier als reinigungsoffer en de andere als brandoffer aan de HEER op om verzoening voor de Leviëten te bewerken. ¹³ Stel de Leviëten ter beschikking van Aäron en zijn zonen en bied hen als offergave aan de HEER aan. ¹⁴ Zo zonder je hen van de overige Israëliëten af en worden ze mijn eigendom. ¹⁵ Nadat je de Leviëten gereinigd hebt en hen als offergave hebt aangeboden, mogen ze bij de ontmoetingstent dienst doen. ¹⁶ Ze zijn bestemd om volledig aan mij te worden afgestaan. Ik heb hen voor mijzelf uitgekozen in de plaats van alle eerstgeborenen onder de Israëliëten, allen die als eerste de moederschoot verlaten. ¹⁷ Alle eerstgeborenen van Israël, zowel van de mensen als van de dieren, behoren mij immers toe: op de dag dat ik de eerstgeborenen in Egypte doodde, heb ik hen voor mijzelf bestemd, ¹⁸ en in de plaats van de eerstgeborenen Israëliëten heb ik de Leviëten uitgekozen. ¹⁹ Ik heb hen volledig ter beschikking van Aäron en zijn zonen gesteld. De Leviëten moeten als vertegenwoordigers van de Israëliëten werkzaamheden bij de ontmoetingstent verrichten en verzoening voor de Israëliëten bewerken. Zo voorkomen zij dat de Israëliëten, wanneer iemand te dicht bij het heiligdom komt, door een plaag getroffen worden.’

²⁰ Mozes en Aäron en heel Israël voerden alles uit wat de HEER Mozes met betrekking tot de Leviëten had opgedragen. ²¹ De Leviëten reinigden zich en wasten hun kleren, en Aäron bood hen als offergave aan de HEER aan en voltrok de verzoeningsrite aan hen. Zo reinigde hij hen. ²² Daarna konden de Leviëten hun werkzaamheden bij de ontmoetingstent verrichten, onder toezicht van Aäron en zijn zonen. Alles wat de HEER Mozes met betrekking tot de Leviëten had opgedragen, werd uitgevoerd.

²³ De HEER zei tegen Mozes: ²⁴ ‘Voor de Leviëten geldt dit voorschrift: iedereen van vijftientig jaar of ouder moet werkzaamheden bij de ontmoetingstent verrichten. ²⁵ Wie vijftig jaar is, is van die verplichting ontslagen en hoeft niet langer dienst te doen. ²⁶ Wel mag hij zijn verwanten nog behulpzaam zijn bij het verrichten van hun werk bij de ontmoetingstent. Zo moet je het werk van de Leviëten regelen.’

Pesachviering

9

¹ In de eerste maand van het tweede jaar na de uittocht uit Egypte richtte de HEER zich in de Sinaiwoestijn tot Mozes. Hij zei: ² ‘De Israëliëten moeten op de daarvoor vastgestelde tijd het pesachoffer bereiden. ³ Dat moet gebeuren op de veertiende dag van deze maand, in de avondschemer, op de vastgestelde tijd, met inachtneming van alle voorschriften en regels die ervoor gelden.’ ⁴ Mozes droeg de Israëliëten op het pesachoffer te bereiden, ⁵ en zo vierden ze op de veertiende dag van de eerste maand, in de avondschemer, in de Sinaiwoestijn het pesachfeest; ze vierden het precies zoals de HEER het Mozes geboden had.

⁶ Nu waren sommigen onrein doordat ze met een lijk in aanraking waren geweest, zodat ze die dag geen Pesach konden vieren. Ze wendden zich nog dezelfde dag tot Mozes en Aäron. ⁷ ‘Wij zijn onrein doordat we met

een dode in aanraking zijn geweest,' zeiden ze. 'Moet dat echt een beletsel zijn om samen met de andere Israëlieten op de vastgestelde tijd ons offer aan de HEER te brengen?' ⁸ 'Wacht hier,' antwoordde Mozes, 'dan ga ik vragen wat de HEER van u verlangt.' ⁹ Toen zei de HEER tegen Mozes: ¹⁰ 'Zeg tegen de Israëlieten: "Wanneer iemand van u of van uw nakomelingen onrein is doordat hij met een lijk in aanraking is geweest of wanneer iemand een verre reis maakt, en hij wil toch ter ere van de HEER het pesachoffer bereiden, ¹¹ dan moet hij dat doen in de tweede maand, op de veertiende dag, in de avondschemer. Hij moet er ongedesemd brood en bittere kruiden bij eten. ¹² Er mag van het offerdier niets overblijven tot de volgende morgen, en de botten mogen niet gebroken worden. Alle voorschriften voor het pesachfeest moeten nauwkeurig in acht genomen worden. ¹³ Maar wie rein is en niet op reis en desondanks nalaat het pesachoffer te bereiden, moet uit de gemeenschap gestoten worden omdat hij de HEER niet op de vastgestelde tijd zijn offer heeft gebracht. Zo iemand moet de gevolgen van zijn zonde dragen. ¹⁴ Wil een vreemdeling die bij u woont ter ere van de HEER een pesachoffer bereiden, dan moet hij dat doen met inachtneming van de voorschriften en regels die voor Pesach gelden. Voor vreemdelingen en voor geboren Israëlieten geldt een en dezelfde wet."

De wolk

¹⁵ Op de dag waarop de tabernakel met de verbondstekst was opgebouwd, werd hij overdekt door een wolk. Die avond was de wolk als een lichtend vuur boven de tabernakel te zien, en dat bleef zo tot de volgende morgen. ¹⁶ Zo was het voortdurend: de wolk overdekte de tabernakel en was 's nachts te zien als een vuur. ¹⁷ Telkens als de wolk zich van de tent verhief trokken de Israëlieten verder, en op de plaats waar de wolk stilhield sloegen ze hun kamp op. ¹⁸ Op bevel van de HEER trokken de Israëlieten verder, en op bevel van de HEER sloegen ze hun kamp op. Zolang de wolk op de tabernakel rustte, bleven ze op de plaats waar ze waren. ¹⁹ Bleef de wolk lange tijd boven de tabernakel hangen, dan braken de Israëlieten al die tijd niet op; ze hielden zich aan de aanwijzingen van de HEER. ²⁰ Soms bleef de wolk maar een paar dagen boven de tabernakel hangen. Ook dan sloegen ze hun kamp op wanneer de HEER daartoe bevel gaf en trokken ze weer verder wanneer de HEER het beval. ²¹ Soms ook bleef de wolk alleen van de avond tot de morgen. Als hij zich dan 's morgens verhief, trokken ze verder. Zodra de wolk zich verhief, of dat nu overdag gebeurde of 's nachts, trokken ze verder. ²² Rustte de wolk langere tijd boven de tabernakel – een paar dagen of een maand of nog langer – dan bleven de Israëlieten al die tijd op de plaats waar ze waren; pas wanneer hij zich verhief trokken ze weer verder. ²³ Op bevel van de HEER sloegen ze hun kamp op, en op bevel van de HEER trokken ze verder. Ze hielden zich aan de aanwijzingen van de HEER, die de HEER hun bij monde van Mozes gegeven had.

De trompetten

10

¹ De HEER zei tegen Mozes: ² 'Maak van gedreven zilver twee trompetten om de gemeenschap bijeen te roepen en om het sein tot opbreken van het legerkamp te geven. ³ Wordt er op beide trompetten geblazen, dan moet de hele gemeenschap zich bij je verzamelen, bij de ingang van de ontmoetingstent. ⁴ Als op een ervan geblazen wordt, verzamelen de leiders van Israël, de aanvoerders van de legereenheden, zich bij je. ⁵ Wordt er een luid signaal geblazen, dan breken de afdelingen op die aan de oostkant gelegerd zijn; ⁶ op een tweede luid signaal breken de afdelingen op die aan de zuidkant gelegerd zijn. Telkens als het kamp moet worden opgebroken, moet er een luid signaal gegeven worden. ⁷ Voor het bijeenroepen van de gemeenschap gebeurt dat niet: dan wordt er geen luid signaal geblazen, maar een gewone trompetstoot gegeven. ⁸ Het blazen op de trompetten is de taak van Aärons nakomelingen, de priesters. Deze bepaling blijft voor altijd van kracht, voor alle komende generaties. ⁹ Als jullie in je eigen land door vijanden worden belaagd en ten strijde trekken, blaas dan een alarmsignaal om de HEER, jullie God, aan jullie te herinneren; dan zul je van je vijanden worden verlost. ¹⁰ Ook als jullie feestvieren, op de vaste feesten en bij nieuwemaan, en brandoffers en vredeoffers brengen, moet er op de trompetten geblazen worden om jullie in herinnering te brengen bij jullie God. Ik ben de HEER, jullie God.'

Vertrek uit de Sinaiwoestijn

¹¹ Op de twintigste dag van de tweede maand in het tweede jaar verhief de wolk zich van de tabernakel met de verbondstekst ¹² en trokken de Israëlieten in de voorgeschreven volgorde weg uit de Sinaiwoestijn. De wolk bleef rusten in de woestijn van Paran. ¹³ Dit was de eerste maal dat ze opbraken zoals de HEER hun bij monde van Mozes had opgedragen. ¹⁴ Het eerst braken de afdelingen op die bij het vaandel van de Judeeërs gelegerd waren. Aanvoerder van het leger van Juda was Nachson, de zoon van Amminadab, ¹⁵ aanvoerder van het leger van de stam Issachar was Netanel, de zoon van Suar, ¹⁶ aanvoerder van het leger van de stam Zebulon was Eliab, de zoon van Chelon. ¹⁷ Daarna werd de tabernakel afgebroken en braken de Gersonieten en de Merarieten op, die hem vervoerden. ¹⁸ Vervolgens braken de afdelingen op die bij het vaandel van Ruben gelegerd waren. Aanvoerder van het leger van Ruben was Elisur, de zoon van Sedeür, ¹⁹ aanvoerder van het leger van de stam Simeon was Selumiël, de zoon van Surisaddai, ²⁰ aanvoerder van het leger van de stam Gad was Eljasaf, de zoon van Deüel. ²¹ Na hen braken de Kehatieten op, die de heilige voorwerpen droegen; voordat zij aankwamen, was de tabernakel al weer opgebouwd. ²² Daarna braken de afdelingen op die bij het vaandel van de Efraïmieten gelegerd waren. Aanvoerder van het leger van Efraïm was Elisama, de zoon van Ammihud, ²³ aanvoerder van

het leger van de stam Manasse was Gamliël, de zoon van Pedasur, ²⁴ aanvoerder van het leger van de stam Benjamin was Abidan, de zoon van Gidoni. ²⁵ Ten slotte braken de afdelingen op die bij het vaandel van de Daniëten gelegd waren; zij vormden de achterhoede. Aanvoerder van het leger van Dan was Achiëzer, de zoon van Ammisaddai, ²⁶ aanvoerder van het leger van de stam Aser was Pagiël, de zoon van Ochran, ²⁷ aanvoerder van het leger van de stam Naftali was Achira, de zoon van Enan. ²⁸ Dit was de volgorde waarin de legerafdelingen van de Israëliëten opbraken, en in die volgorde trokken ze ook verder.

²⁹ Mozes zei tegen Chobab, de zoon van de Midjaniet Reüel, Mozes' schoonvader: 'Wij vertrekken nu naar het gebied dat de HEER ons heeft toegezegd. Ga met ons mee; je zult het goed bij ons hebben, want de HEER heeft Israël voorspoed beloofd.' ³⁰ Maar hij antwoordde dat hij liever naar zijn geboorteland terugging. ³¹ 'Ga alsjeblieft niet bij ons weg,' zei Mozes. 'Jij weet immers waar wij in de woestijn het best onze tenten kunnen opslaan, je kunt onze gids zijn.' ³² Als je met ons meegaat, zullen wij je laten delen in de voorspoed die de HEER ons zal geven.'

³³ Nadat ze bij de berg van de HEER vandaan gegaan waren, trokken ze drie dagen verder. De ark van het verbond met de HEER ging voor hen uit om een rustplaats voor hen te zoeken. ³⁴ Wanneer ze verder trokken, hing overdag de wolk van de HEER boven hen. ³⁵ Steeds als de ark verder zou trekken zei Mozes: 'Sta op, HEER, en uw vijanden stuiven uiteen, uw tegenstanders vluchten voor u!'

³⁶ En steeds als de ark stilhield zei hij: 'Keer terug, HEER, naar Israël, keer terug naar de tienduizend maal duizenden!'

Het volk klaagt

11

¹ Het volk begon de HEER zijn nood te klagen. Toen de HEER dat hoorde ontstak hij in woede, en het vuur van de HEER laaide op en greep om zich heen aan de rand van het kamp. ² Het volk riep Mozes luid om hulp en Mozes bad tot de HEER. Toen doofde het vuur. ³ Ze noemden die plaats Tabera, omdat daar het vuur van de HEER bij hen was opgelaaid.

⁴ Het samenraapsel van vreemdelingen dat met hen meetrok, was onverzadigbaar, en ook de Israëliëten begonnen weer te klagen. 'Hadden we maar vlees te eten!' zeiden ze. ⁵ 'We verlangen terug naar de vis die we in Egypte volop te eten hadden, naar de komkommers en watermeloenen, de prei, uien en knoflook. ⁶ We drogen uit, we zien nooit iets anders dan dat manna.' ⁷ (Het manna leek op korianderzaad maar had de kleur van balsemhars. ⁸ Ze verzamelden het overal in de omtrek, maalden het met een handmolen of stampten het fijn in een vijzel, kookten het in een pot en maakten er koeken van. Die smaakten alsof ze in olie gebakken waren. ⁹ Wanneer het kamp 's nachts door de dauw bedekt werd, daalde ook het manna erop neer.)

¹⁰ Mozes hoorde hoe alle families bij de ingang van hun tent zaten te klagen. Toen de HEER in hevige woede ontstak, maakte Mozes zich kwaad. ¹¹ Hij vroeg de HEER: 'Waarom doet u uw dienaar dit aan? Bent u mij zo weinig genegen, dat u mij de last van heel dit volk te dragen geeft? ¹² Ben ik soms zwanger geweest van dit volk, heb ik het ter wereld gebracht? En dan wilt u mij gebieden om het in mijn armen te dragen, zoals een voedster een zuigeling draagt, en het zo naar het land te brengen dat u zijn voorouders onder ede beloofd hebt? ¹³ Ze komen bij mij klagen dat ze vlees willen. Maar waar haal ik voor dit hele volk vlees vandaan? ¹⁴ Ik alleen kan de last van dit hele volk niet dragen, dat is te zwaar voor mij. ¹⁵ Als u mij dit werkelijk wilt aandoen, dood me dan liever meteen. Dan blijft verdere ellende mij tenminste bespaard.'

¹⁶ De HEER antwoordde Mozes: 'Breng zeventig van de oudsten van Israël bijeen van wie je weet dat ze hun taak als opzichter van het volk goed vervullen, en laat hen naar de ontmoetingstent komen om zich daar bij je te voegen. ¹⁷ Ik zal neerdalen om daar met jou te spreken, en een deel van de geest die op jou rust zal ik op hen overdragen. Dan kunnen zij samen met jou de last van het volk dragen en hoeft je dat niet langer alleen te doen. ¹⁸ En tegen het volk moet je zeggen: "Zorg ervoor dat u morgen rein bent, dan krijgt u vlees te eten. U hebt immers bij de HEER geklaagd dat u geen vlees hebt en dat u het in Egypte zo goed had? Welnu, de HEER zal u vlees geven – en vlees eten zult u! ¹⁹ Niet zomaar één dag, niet twee dagen, niet vijf of tien of twintig dagen, ²⁰ maar een volle maand, tot het u de neus uit komt en u er misselijk van wordt. Want u hebt de HEER, die in uw midden is, geminacht door erover te klagen dat u uit Egypte bent weggegaan.'" ²¹ Mozes zei: 'Ik heb hier een volk van zeshonderdduizend mensen bij me, en u zegt dat u hun vlees zult geven en dat ze daar een volle maand van zullen eten? ²² Hoe zouden er ooit genoeg schapen, geiten en runderen voor hen kunnen worden geslacht? Zelfs als alle vissen van de zee gevangen werden, zouden ze daar niet genoeg aan hebben.' ²³ Maar de HEER antwoordde: 'Schiet de macht van de HEER soms tekort? Je zult spoedig zien of ik mijn belofte nakom.'

²⁴ Mozes ging naar buiten en bracht de woorden van de HEER aan het volk over. Daarna bracht hij zeventig oudsten van het volk bijeen en stelde hen rond de tent op. ²⁵ Toen daalde de HEER af, in de wolk. Hij sprak tot Mozes en droeg een deel van de geest die op hem rustte, op de zeventig oudsten over. Zodra de geest op hen

rustte begonnen ze te profeteren. Dat is daarna niet opnieuw gebeurd. **26** Twee mannen, van wie de een Eldad heette en de ander Medad, waren in het kamp gebleven; ze stonden wel op de lijst van zeventig maar waren niet naar de tent gegaan. Zodra de geest op hen rustte begonnen ook zij te profeteren, in het kamp. **27** Een jongeman rende naar Mozes toe en zei: ‘Eldad en Medad zijn in het kamp aan het profeteren!’ **28** ‘Zeg dat ze daarmee ophouden, heer!’ zei Jozua, de zoon van Nun, die van jongs af aan Mozes’ rechterhand was geweest. **29** Maar Mozes zei: ‘Denk je soms dat jij voor mijn belangen moet opkomen? Legde de HEER zijn geest maar op heel het volk! Profeteerde iedereen maar!’ **30** Daarop keerden Mozes en de oudsten van Israël naar het kamp terug.

31 Toen liet de HEER een wind opsteken, die vanaf de zee kwartels aanvoerde en ze boven het kamp liet neervallen. Ze lagen overal rond het kamp, tot op een afstand van een dagreis, in een laag van wel twee el dik. **32** Het volk raapte de kwartels op en was daar de hele dag en de hele nacht mee bezig, en ook de hele volgende dag. Niemand verzamelde minder dan tien ezelslasten. Ze legden ze overal rond het kamp te drogen. **33** Maar ze hadden het vlees nog niet fijngekauwd of de HEER ontstak in woede tegen het volk en bracht het een grote slag toe. **34** Die plaats kreeg de naam Kibrot-Hattaäwa, naar het onverzadigbare volk dat daar begraven werd.

35 Van Kibrot-Hattaäwa trok het volk verder naar Chaserot, en daar bleven ze een tijdlang.

Mozes’ gezag betwist

12

1 Mirjam en Aäron maakten aanmerkingen op Mozes vanwege zijn huwelijk met een Nubische vrouw: ‘Hij is met een Nubische getrouwd!’ **2** Ook zeiden ze: ‘Heeft de HEER soms uitsluitend bij monde van Mozes gesproken en niet ook bij monde van ons?’ De HEER hoorde dit. **3** Nu was Mozes een zeer bescheiden man – niemand op de hele wereld was zo bescheiden als hij. **4** Onmiddellijk gebood de HEER Mozes, Aäron en Mirjam: ‘Ga alle drie naar de ontmoetingstent.’ Dat deden ze. **5** Toen daalde de HEER af in de wolkkolom, ging bij de ingang van de tent staan en riep Aäron en Mirjam. Nadat zij beiden naar voren waren gekomen, **6** zei hij: ‘Luister goed. Als er bij jullie een profeet van de HEER is, maak ik mij in visioenen aan hem bekend en spreek ik met hem in dromen. **7** Maar met mijn dienaar Mozes, op wie ik volledig kan vertrouwen, ga ik anders om: **8** met hem spreek ik rechtstreeks, duidelijk, niet in raadsels, en hij aanschouwt mijn gestalte. Hoe durven jullie dan aanmerkingen op mijn dienaar Mozes te maken?’ **9** De HEER ontstak in woede tegen hen en ging weg. **10** Nauwelijks had de wolk de tent verlaten of Mirjam werd getroffen door huidvraat, haar huid was wit als sneeuw. Toen Aäron zich naar Mirjam omdraaide en zag dat ze door huidvraat getroffen was, **11** zei hij tegen Mozes: ‘Ik smeed je, reken ons de zonde die wij in onze dwaasheid begaan hebben niet aan. **12** Laat Mirjam niet als een doodgeboren kind blijven, waarvan het lichaam al half vergaan is als het uit de moederschoot komt!’ **13** Toen riep Mozes luid de HEER aan: ‘Ik smeed u, God, genees haar!’ **14** De HEER antwoordde Mozes: ‘Als haar vader haar openlijk in haar gezicht had gespuugd, zou ze die schande zeven dagen moeten dragen. Daarom moet ze zeven dagen buiten het kamp gehouden worden, daarna mag ze terugkomen.’ **15** Zo werd Mirjam zeven dagen buiten het kamp gehouden, en het volk brak niet op zolang zij niet was teruggekeerd. **16** Na haar terugkeer trokken ze weg uit Chaserot en sloegen ze hun kamp op in de woestijn van Paran.

Verkenning van Kanaän

13

1 De HEER zei tegen Mozes: **2** ‘Stuur er een aantal mannen op uit om Kanaän, het land dat ik de Israëlieten geven zal, te verkennen. Kies daartoe uit elke stam één man, een familiehoofd.’ **3** Mozes deed wat de HEER gebood en stuurde er vanuit de woestijn van Paran mannen op uit, die allen tot de leiders van de Israëlieten behoorden. **4** Dit zijn hun namen: uit de stam Ruben Sammua, de zoon van Zakkur; **5** uit de stam Simeon Safat, de zoon van Chori; **6** uit de stam Juda Kaleb, de zoon van Jefunne; **7** uit de stam Issachar Jigal, de zoon van Josef; **8** uit de stam Efraïm Hosea, de zoon van Nun; **9** uit de stam Benjamin Palti, de zoon van Rafu; **10** uit de stam Zebulon Gaddiël, de zoon van Sodi; **11** van de afstammelingen van Jozef uit de stam Manasse Gaddi, de zoon van Susi; **12** uit de stam Dan Ammiël, de zoon van Gemalli; **13** uit de stam Aser Setur, de zoon van Michaël; **14** uit de stam Naftali Nachbi, de zoon van Wofsi; **15** uit de stam Gad Geüel, de zoon van Machi. **16** Zo luidden de namen van de mannen die Mozes erop uitstuurde om het land te verkennen. Hosea, de zoon van Nun, noemde hij Jozua.

17 Toen Mozes hen uitzond om Kanaän te verkennen, droeg hij hun dit op: ‘Ga eerst door de Negev en dan de bergen in, **18** en kijk hoe het land is, of de bevolking sterk is of zwak en of er veel of weinig mensen wonen. **19** Kijk of het land bewoonbaar is of onherbergzaam en hoe de bevolking woont, in gewone dorpen of in vestingsteden, **20** en kijk of de grond vet is of schraal, en of er bomen groeien of niet. En probeer vooral ook vruchten uit het land mee te nemen.’ Het was juist de tijd van de eerste druiven. **21** Ze gingen op weg en verkenden het land van de woestijn van Sin tot aan Rechob, bij Lebo-Hamat. **22** Ze trokken door de Negev en kwamen daarna in de buurt van Hebron, waar de Enakieten Achiman, Sesai en Talmai woonden. (Hebron is zeven jaar eerder gebouwd dan Soan in Egypte.) **23** In het Eskoldal aangekomen sneden ze een rank met één tros druiven af, die ze met zijn tweeën aan een stok moesten dragen, en ook wat granaatappels en vijgen. **24** Aan de druiventros die de Israëlieten daar afsneden, heeft het Eskoldal zijn naam te danken.

25 Nadat ze het land veertig dagen lang verkend hadden, keerden ze terug 26 naar Kades in de woestijn van Paran, naar Mozes, Aäron en de andere Israëlieten. Ze brachten aan het hele volk verslag uit en lieten de vruchten uit het land zien. 27 ‘Wij zijn in het land geweest waar u ons naartoe hebt gestuurd,’ vertelden ze aan Mozes. ‘Werkelijk, het vloeit over van melk en honing, en deze vruchten groeien er. 28 Maar daar staat tegenover dat de bevolking van dat land sterk is. De steden zijn versterkt en heel groot, en ook hebben we er Enakieten gezien. 29 In de Negev wonen Amalekieten, in het bergland Hethieten, Jebusieten en Amorieten, en aan de kust en langs de Jordaan wonen Kanaänieten.’ 30 Kaleb, die wilde voorkomen dat het volk zich tegen Mozes zou verzetten, zei: ‘We kunnen zonder probleem optrekken en het land in bezit nemen. We kunnen dat volk makkelijk aan.’ 31 Maar de mannen die met hem mee waren geweest zeiden: ‘We kunnen dat volk niet aanvallen, het is te sterk voor ons.’ 32 En ze vertelden de Israëlieten allerlei ongunstigs over het land dat ze verkend hadden. ‘Het land dat wij op onze verkenningstocht doorkruist hebben,’ zeiden ze, ‘verslindt zijn inwoners, en alle mensen die we er gezien hebben waren uitzonderlijk lang. 33 We hebben daar zelfs reuzen gezien, de Enakieten. Vergeleken bij dat volk van reuzen voelden wij ons maar nietige sprinkhanen, en veel meer zullen we in hun ogen ook niet geweest zijn.’

14

1 Hierop barstte het hele volk in tranen uit, heel de nacht door klonk hun gejammer. 2 Ze begonnen zich allemaal te beklagen. ‘Waren we maar in Egypte gestorven,’ zeiden ze tegen Mozes en Aäron, ‘of hier in de woestijn. 3 Waarom brengt de HEER ons naar dat land? Om door het zwaard geveld te worden, en om onze vrouwen en kinderen te laten buitmaken? We kunnen beter teruggaan naar Egypte.’ 4 En tegen elkaar zeiden ze: ‘Laten we een leider kiezen en teruggaan naar Egypte.’ 5 Toen wierpen Mozes en Aäron zich ter aarde, ten overstaan van de voltallige gemeenschap van Israël. 6 Jozua, de zoon van Nun, en Kaleb, de zoon van Jefunne, twee van degenen die het land verkend hadden, scheurden hun kleren 7 en zeiden tegen de Israëlieten: ‘Het land dat wij op onze verkenningstocht doorkruist hebben is een buitengewoon goed land, 8 een land dat overvloedig van melk en honing. Als de HEER ons goedgezind is, zal hij ons erheen brengen en het ons geven. 9 Maar verzet u dan niet tegen de HEER en wees niet bang voor de bevolking van het land: die vermorzelen we met gemak. Zij hebben niemand die hen beschermt en wij worden bijgestaan door de HEER. Wees dus niet bang voor hen.’ 10 Het volk dreigde hen te stenigen, maar toen verscheen de majesteit van de HEER in de ontmoetingstent aan de Israëlieten.

11 De HEER zei tegen Mozes: ‘Hoe lang zal dit volk mij nog afwijzen? Hoe lang nog zal het weigeren op mij te vertrouwen ondanks alle wonderen die ik verricht heb? 12 Ik zal het met de pest treffen en het verhinderen het land in bezit te nemen, en uit jou zal ik een volk laten voortkomen dat groter en sterker is dan dit.’ 13 Maar Mozes zei tegen de HEER: ‘Als de Egyptenaren, bij wie u dit volk met krachtige arm hebt weggeleid, dat te weten komen, 14 zullen zij het vertellen aan de inwoners van dit land. Die hebben gehoord dat u, HEER, te midden van dit volk verblijft en dat u persoonlijk aan hen bent verschenen, dat uw wolk boven hen hangt en dat u overdag in een wolkkolom voor hen uit gaat en ’s nachts in een vuurzuil. 15 Als u nu iedereen van dit volk doodt, zullen alle volken die over uw daden hebben gehoord, zeggen: 16 “De HEER was zeker niet in staat om dat volk naar het land te brengen dat hij hun onder ede beloofd had. Daarom heeft hij hen in de woestijn afgeslacht.” 17 Laat daarom zien hoe groot uw verdraagzaamheid is, Heer. U hebt immers zelf gezegd: 18 “De HEER is geduldig en trouw, schuld en misdaad vergeeft hij, al laat hij niet alles ongestraft en al laat hij voor de schuld van de ouders de kinderen boeten, en ook het derde geslacht en het vierde.” 19 Ik smeed u, toon uw grote trouw en vergeef dit volk zijn schuld, zoals u het steeds vergiffenis hebt geschonken, van Egypte af tot hier toe.’ 20 De HEER antwoordde: ‘Ik zal vergeving schenken, zoals je vraagt. 21 Maar zo waar ik leef en de hele aarde vervuld is van de majesteit van de HEER, 22 niemand van degenen die mijn majesteit gezien hebben en de wonderen die ik in Egypte en in de woestijn heb verricht, en die mij nu al tien keer op de proef gesteld hebben door mij niet te gehoorzamen, 23 zal het land zien dat ik hun voorouders onder ede heb beloofd. Niemand van hen die mij hebben afgewezen krijgt het te zien. 24 Maar mijn dienaar Kaleb, die door een andere geest bezielde was en mij volkomen trouw is geweest, hem zal ik naar het land brengen waar hij geweest is, en zijn nakomelingen zullen het bezitten. 25 Nu wonen daar de Amalekieten en Kanaänieten nog in de valleien. Keer morgen om en trek de woestijn weer in, in de richting van de Rode Zee.’

26 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: 27 ‘Hoe lang blijft dit verdorven volk zich nog tegenover mij beklagen? Ik heb hun voortdurende geklaag lang genoeg aangehoord. 28 Zeg hun dit: “Zo waar ik leef – spreekt de HEER –, ik zal zeker met jullie doen wat ik je heb horen zeggen. 29 Hier in de woestijn zullen jullie lijken liggen, de lijken van allen die ingeschreven zijn, allen van twintig jaar en ouder, niemand uitgezonderd, omdat jullie je tegenover mij beklaagd hebben. 30 Jullie zullen het land waarvan ik gezworen heb dat je er zou wonen, niet binnengaan, met uitzondering van Kaleb, de zoon van Jefunne, en Jozua, de zoon van Nun. 31 Jullie kinderen, die volgens jullie zouden worden buitgemaakt, zal ik er wel brengen. Zij zullen het land dat jullie versmaad hebben, leren kennen. 32 Maar wat jullie betreft, jullie lijken zullen hier in de woestijn komen te liggen, 33 en je kinderen zullen veertig jaar lang door de woestijn ronddolen om te boeten voor je ontrouw, tot jullie lijken hier in de woestijn vergaan zijn. 34 Veertig dagen hebben jullie het land verkend, veertig jaar zul je

voor je schuld boete doen, één jaar voor elke dag. Dan zul je ondervinden wat het betekent als ik mijn handen van je aftrek.” ³⁵ Ik, de HEER, zweer dat ik zo zal handelen met heel dit verdorven volk, dat tegen mij heeft samengespannen. Hier in de woestijn zal hun leven een einde nemen, hier zullen ze sterven.’

³⁶ De mannen die Mozes erop uitgestuurd had om het land te verkennen en die na hun terugkeer het volk tot geklaag hadden aangezet door allerlei ongunstigs over dat land te vertellen, ³⁷ die mannen stierven in de buurt van het heiligdom ten gevolge van een plaag, omdat ze het land in een kwaad daglicht hadden gesteld. ³⁸ Twee van de verkenners van het land echter, Jozua, de zoon van Nun, en Kaleb, de zoon van Jefunne, bleven in leven.

³⁹ Toen Mozes de woorden van de HEER aan de Israëlieten overbracht, werd het volk diepbedroefd. ⁴⁰ De volgende morgen vroeg wilden ze de bergen in trekken. ‘We zijn alsnog bereid om op te trekken naar de plaats waarover de HEER gesproken heeft,’ zeiden ze, ‘we hebben gezondigd.’ ⁴¹ Maar Mozes zei: ‘Waarom gaat u in tegen het bevel van de HEER? Zo’n onderneming is gedoemd te mislukken. ⁴² Trek niet ten strijde, want de HEER is niet in uw midden. Doet u het toch, dan zult u door uw vijanden verslagen worden, ⁴³ want u komt daar tegenover de Amalekieten en de Kanaänieten te staan, en u zult in de strijd omkomen omdat u zich van de HEER hebt afgewend. De HEER zal u niet bijstaan.’ ⁴⁴ Toch waren ze zo overmoedig om de bergen in te trekken, hoewel Mozes en de ark van het verbond met de HEER in het kamp bleven. ⁴⁵ De Amalekieten en Kanaänieten die daar in het bergland woonden, kwamen hun tegemoet, brachten hun een verpletterende nederlaag toe en dreven hen terug tot Chorma.

Regels en voorschriften

15

¹ De HEER zei tegen Mozes: ² ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer jullie eenmaal in het land zijn dat ik je zal geven om er te wonen, ³ en jullie brengen de HEER een brandoffer of een vredeoffer van je runderen of van je schapen en geiten, om hem met die geurige gave te behagen – of je nu een offer brengt ter nakoming van een gelofte of als vrijwillige gave of omdat het een feestdag is –, ⁴⁻⁵ dan moet degene die de HEER een brandoffer of een vredeoffer brengt daar andere offers aan toevoegen. Bied bij elk schaap een graanoffer aan van een tiende efa tarwebloem vermengd met een kwart hin olijfolie, en een wijnoffer van een kwart hin wijn. ⁶ Bij een ram moet je een graanoffer van twee tiende efa tarwebloem vermengd met een derde hin olijfolie aanbieden, ⁷ en een wijnoffer van een derde hin wijn. Je moet de HEER een geurig offer brengen, om hem daarmee te behagen. ⁸ Wanneer je de HEER als brandoffer of vredeoffer een rund aanbiedt ter nakoming van een gelofte, ⁹ bied dan bij dat rund een graanoffer aan van drie tiende efa tarwebloem vermengd met een halve hin olijfolie, ¹⁰ en een wijnoffer van een halve hin wijn; zo is het een geurige gave die de HEER behaagt. ¹¹ Houd deze hoeveelheden aan voor elke stier, elke ram, elk schaap en elke geit. ¹² Hoeveel dieren je ook offert, houd per dier deze hoeveelheden aan. ¹³ Dit geldt voor iedere geboren Israëliet die de HEER een offer wil brengen, een geurige gave die hem behaagt. ¹⁴ En hetzelfde geldt voor vreemdelingen die in de toekomst tijdelijk of blijvend bij jullie wonen en die de HEER een offer willen brengen, een geurige gave die hem behaagt. ¹⁵ Voor de hele gemeenschap geldt een en dezelfde wet, voor jullie zelf en voor de vreemdelingen die bij jullie wonen, voor alle komende generaties. Er bestaat voor de HEER geen onderscheid tussen jullie en vreemdelingen. ¹⁶ Voor jullie en voor de vreemdelingen die bij jullie wonen geldt een en hetzelfde voorschrift en een en dezelfde regel.”’

¹⁷ De HEER zei tegen Mozes: ¹⁸ ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer jullie eenmaal in het land zijn waar ik je naartoe breng, ¹⁹ en van de opbrengst van de akkers eten, schenk dan een deel ervan aan de HEER. ²⁰ Maak van het eerste deeg een brood en sta dat af, zoals je ook na het dorsen een deel van je graan afstaat. ²¹ Van je eerste deeg moet je iets afstaan aan de HEER, jullie en alle komende generaties.

²² Het kan zich voordoen dat jullie onopzettelijk verzuimen een van de geboden die de HEER aan Mozes gegeven heeft na te leven – ²³ welk van de geboden dan ook die de HEER jullie bij monde van Mozes heeft opgelegd op die eerste dag dat hij zijn geboden gaf, of op enig moment daarna. ²⁴ Maakt de hele gemeenschap zich hieraan schuldig, onopzettelijk en zonder het te beseffen, dan moet ze de HEER een stier als brandoffer aanbieden, een geurige gave die hem behaagt, met het bijbehorende graan- en wijnoffer, zoals voorgeschreven. Ook moet een bok worden aangeboden als reinigingsoffer. ²⁵ De priester moet aan de hele gemeenschap van Israël de verzoeningsrite voltrekken, en dan zal hun vergeving worden geschonken, omdat het een onopzettelijke misstap was en omdat ze de HEER daarvoor een brandoffer en een reinigingsoffer hebben gebracht. ²⁶ De voltallige gemeenschap van Israël zal vergeving krijgen, evenals de vreemdelingen die bij jullie wonen, omdat het een onopzettelijke misstap was.

²⁷ Zondigt één enkele persoon onopzettelijk, dan moet hij een eenjarige geit als reinigingsoffer aanbieden. ²⁸ De priester moet voor zo iemand, die onbedoeld gezondigd heeft, verzoening bij de HEER bewerken door de verzoeningsrite aan hem te voltrekken. Dan krijgt hij vergeving. ²⁹ Wanneer iemand onopzettelijk iets misdoet, geldt voor geboren Israëlieten en voor vreemdelingen die bij jullie wonen een en dezelfde wet. ³⁰ Maar wanneer iemand willens en wetens iets misdoet, of het nu een geboren Israëliet is of een vreemdeling, spot hij met de HEER. Zo iemand moet uit de gemeenschap gestoten worden, ³¹ omdat hij geen ontzag getoond heeft voor de woorden van de HEER en zijn geboden geschonden heeft. Zo iemand moet uitgestoten worden, hij moet de gevolgen van zijn zonde dragen.”’

32 Tijdens hun verblijf in de woestijn troffen de Israëlieten eens een man aan die op sabbat hout aan het sprokkelen was. 33 Degenen die hem aangetroffen hadden, brachten hem voor Mozes en Aäron en voor de hele gemeenschap. 34 Hij werd in bewaring gesteld, omdat nog niet was bepaald wat er met zo iemand moest gebeuren. 35 De HEER zei tegen Mozes: 'Die man moet gedood worden. De hele gemeenschap moet hem buiten het kamp stenigen.' 36 Toen brachten ze hem met zijn allen buiten het kamp, en daar doodden ze hem door hem te stenigen, zoals de HEER Mozes had opgedragen.

37 De HEER zei tegen Mozes: 38 'Zeg tegen de Israëlieten dat zij en al hun nakomelingen aan de zoom van hun kleren kwastjes moeten bevestigen waarin een blauwpurperen draad verwerkt is. 39 Bij het zien van die kwastjes zullen jullie herinnerd worden aan alle geboden van de HEER, zodat jullie die naleven en mij niet ontrouw worden door de begeerten van je hart en je ogen te volgen. 40 Ze zullen jullie helpen om aan al mijn geboden te denken en die na te leven en jullie God toegewijd te blijven. 41 Ik ben de HEER, jullie God, die je uit Egypte heeft weggeleid om jullie God te zijn. Ik ben de HEER, jullie God.'

Het gezag van Mozes en Aäron betwist

16

1-2 De Leviet Korach, de zoon van Jishar, de zoon van Kehat, en de Rubenieten Datan en Abiram, de zonen van Eliab, en On, de zoon van Pelet, kwamen tegen Mozes in opstand. Ze werden gesteund door tweehonderdvijftig leiders van de Israëlieten, achtenswaardige mannen, de aanzienlijkste van de gemeenschap. 3 Ze stelden zich tegenover Mozes en Aäron op en zeiden tegen hen: 'U matigt u te veel aan. Alle leden van de gemeenschap zijn heilig, en de HEER is in hun midden. Waarom voelt u zich dan boven de gemeenschap van de HEER verheven?' 4 Bij het horen van deze woorden wierp Mozes zich ter aarde. 5 Daarna zei hij tegen Korach en zijn aanhang: 'Morgen zal de HEER bekendmaken wie hem toebehoort, wie heilig is en in zijn nabijheid mag verkeren. Wie hij zal uitkiezen, mag in zijn nabijheid komen. 6 Luister wat u moet doen, Korach, en u, zijn aanhangers, ook: neem morgen allemaal een vuurbak, 7 doe er gloeiende kolen in en leg daar reukwerk op voor de HEER. Degene die dan door de HEER wordt uitgekozen, die is heilig. U matigt u te veel aan, Levieten.' 8 Mozes zei verder tegen Korach: 'Luister goed, Levieten. 9 Is het u niet genoeg dat u door de God van Israël van de andere Israëlieten bent afgezonderd om in zijn nabijheid te verkeren, om werkzaamheden bij de tabernakel van de HEER te verrichten en om de hele gemeenschap ten dienste te staan en die te vertegenwoordigen? 10 Is het u niet genoeg dat hij u en uw stamgenoten, de Levieten, in zijn nabijheid heeft toegelaten? Eist u nu ook nog het priesterschap op? 11 U en al die aanhangers van u spannen tegen de HEER zelf samen, want wie is Aäron dat u zich bij hem zou beklagen?'

12 Mozes liet Datan en Abiram roepen, de zonen van Eliab. Maar zij zeiden: 'We komen niet. 13 Is het niet genoeg dat u ons uit een land dat overvloedig van melk en honing hebt weggehaald om ons in de woestijn te laten sterven? Moet u zich ook nog als heer en meester over ons opwerpen? 14 U hebt ons bepaald niet naar een land gebracht dat overvloedig van melk en honing, en ons ook geen akkers en wijngaarden gegeven. Denkt u dat u mannen als wij een rad voor ogen kunt draaien? We komen niet.' 15 Toen werd Mozes woedend. 'Schenk geen aandacht aan hun offer,' zei hij tegen de HEER. 'Niemand van hen heb ik ook maar een ezel afgenomen, niemand van hen heb ik kwaad gedaan.'

16 Tegen Korach zei Mozes: 'Morgen moeten u en al uw aanhangers voor de HEER verschijnen – u en zij, en Aäron. 17 Iedereen moet dan een vuurbak nemen en er reukwerk in leggen, en alle tweehonderdvijftig vuurbakken moeten in de nabijheid van de HEER worden gebracht, ook die van uzelf en Aäron.' 18 Iedereen nam een vuurbak, deed er gloeiende kolen in, legde daar reukwerk op en stelde zich bij de ingang van de ontmoetingstent op, net als Mozes en Aäron. 19 Toen Korach al zijn aanhangers bij de ingang van de ontmoetingstent had verzameld en zij daar bij Mozes en Aäron stonden, verscheen de majesteit van de HEER aan het hele volk.

20 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: 21 'Zonder je van deze menigte af, dan zal ik die in een oogwenk vernietigen.' 22 Hierop wierpen ze zich ter aarde en zeiden: 'God, u die al wat leeft de levensadem schenkt, als één mens zondigt, laat u uw toorn dan op het hele volk neerkomen?' 23 De HEER antwoordde Mozes: 24 'Draag allen op om bij de tenten van Korach, Datan en Abiram weg te gaan.' 25 Gevolgd door de oudsten van Israël ging Mozes naar Datan en Abiram. 26 'Ga bij de tenten van die goddeloze mannen vandaan,' zei hij tegen het volk, 'en raak niets aan dat van hen is, anders komt u om vanwege hun zonden.' 27 Iedereen ging bij de tenten van Korach, Datan en Abiram weg. Datan en Abiram kwamen naar buiten en bleven bij de ingang van hun tent staan, samen met hun vrouwen en kinderen. 28 Mozes zei: 'Nu zult u inzien dat het de HEER is die mij gezonden heeft om alles te doen wat ik heb gedaan, en dat het niet uit mijzelf is voortgekomen. 29 Sterven deze mensen op de manier waarop iedereen sterft, treft hen hetzelfde lot als ieder ander, dan heeft de HEER mij niet gezonden. 30 Maar als de HEER iets laat gebeuren dat nog nooit gebeurd is, als de aarde haar mond openspert en hen met al hun bezittingen opslokt en zij levend in het dodenrijk afdalen, dan zult u inzien dat die mannen de HEER hebben afgewezen.' 31 Nauwelijks was hij uitgesproken of de grond onder hun voeten spleet open, 32 de aarde opende

haar mond en slokte hen op, met hun families, alle mensen van Korach en alles wat ze bezaten. **33** Zo daalden zij met allen die bij hen hoorden levend in het dodenrijk af. De aarde sloot zich boven hen, en zij waren uit de gemeenschap verdwenen. **34** Alle Israëlieten die eromheen stonden vluchtten weg toen ze hen hoorden schreeuwen, uit angst dat de aarde ook hen zou opslokken.

35 Toen kwam er een felle vlam uit het heiligdom, die de tweehonderdvijftig mannen die het reukwerk geofferd hadden dodelijk trof.

17

1 De HEER zei tegen Mozes: *

(17:1-15) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 16:36-50.

2 'Beveel Eleazar, de zoon van de priester Aäron, de vuurbakken uit de as te halen, en gooi de gloeiende kolen eruit, ver weg, want ze zijn heilig. **3** De vuurbakken van de mannen die hun zonde met de dood hebben moeten bekopen zijn de HEER aangeboden, en daarom zijn ze heilig. Sla er platen van en bekleed daarmee het altaar. Zo zullen ze de Israëlieten als waarschuwing dienen.' **4-5** De priester Eleazar pakte de bronzen vuurbakken waarmee door hen die door de vlam gedood waren een offer was gebracht; ze werden geplet en met de platen werd het altaar bekleed; zo had de HEER het bij monde van Mozes aan Eleazar opgedragen. Deze platen moeten de Israëlieten eraan herinneren dat een onbevoegde, iemand die niet van Aäron afstamt, niet in de nabijheid van de HEER mag komen om hem een reukoffer te brengen; zo iemand zal het vergaan als Korach en zijn aanhangers.

6 De volgende dag echter beklagden alle Israëlieten zich bij Mozes en Aäron. 'U hebt het volk van de HEER gedood,' zeiden ze. **7** Toen ze tegen Mozes en Aäron te hoop liepen en naar de ontmoetingstent keken, zagen ze hoe die overdekt werd door de wolk en hoe de majesteit van de HEER verscheen. **8** Nadat Mozes en Aäron naar de ontmoetingstent waren gegaan, **9** zei de HEER tegen Mozes: **10** 'Ga weg bij dit volk, dan zal ik het in een oogwenk vernietigen.' Toen wierpen zij zich ter aarde, **11** en Mozes zei tegen Aäron: 'Neem een vuurbak, doe er gloeiende kolen van het altaar in, leg daar reukwerk op en ga zo snel mogelijk naar het volk. Bewerk verzoening voor hen, want de toorn van de HEER is ontbrand, de plaag is al begonnen.' **12** Aäron deed wat Mozes had gezegd en haastte zich naar het volk. De plaag was al onder hen uitgebroken. Hij legde reukwerk op de gloeiende kolen en bewerkte zo verzoening voor het volk. **13** Hij ging tussen de doden en hen die nog leefden staan, en de plaag hield op. **14** Aan veertienduizend zeventienhonderd mensen had de plaag het leven gekost, nog afgezien van degenen die door het voorval met Korach omgekomen waren. **15** Nadat de plaag uitgewoed was, ging Aäron terug naar Mozes, die zich bij de ingang van de ontmoetingstent bevond.

16 De HEER zei tegen Mozes: *

(17:16-28) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 17:1-13.

17-18 'Vraag aan het hoofd van elk van de Israëlitische stammen om je een staf te geven, twaalf staven bij elkaar: voor elk stamhoofd moet er een staf zijn. Schrijf ieders naam op zijn staf. Op die van Levi moet je Aärons naam schrijven. **19** Leg alle staven in de ontmoetingstent, voor de verbondstekst, waar ik altijd bij jullie kom. **20** De staf van de man die ik uitkies, zal gaan bloeien. Zo zal ik dat voortdurende geklaag van de Israëlieten tegen jullie doen verstommen.' **21** Nadat Mozes dit aan de Israëlieten had overgebracht, gaf ieder van de stamhoofden hem een staf, twaalf bij elkaar; daaronder was er ook een voor Aäron. **22** Mozes legde de staven voor de HEER, in de tent met de verbondstekst. **23** Toen hij de volgende dag de verbondstent binnenging, zag hij dat de staf van Aäron, de staf van de stam Levi, in bloei stond. Er waren knoppen ontsproten en bloemen ontloken, en de staf droeg rijpe amandelen. **24** Mozes nam de staven uit het heiligdom van de HEER en ging ermee naar buiten. Nadat de Israëlieten gezien hadden wat er gebeurd was, nam ieder zijn eigen staf terug. **25** 'De staf van Aäron moet je voor de verbondstekst terugleggen,' zei de HEER tegen Mozes. 'Die moet worden bewaard als waarschuwing voor dat opstandige volk. Er moet een eind komen aan hun geklaag tegen mij, anders zullen ze sterven.' **26** Mozes deed wat de HEER hem had opgedragen.

27 De Israëlieten zeiden tegen Mozes: 'We komen om, het is met ons gedaan, het is met ons allemaal gedaan. **28** Iedereen die in de buurt van de tabernakel van de HEER komt, sterft. Moeten wij dan allemaal omkomen?'

Taken en inkomsten van priesters en Levieten

18

1 De HEER zei tegen Aäron: 'Jij en je zonen en je hele familie zullen verantwoordelijk worden gesteld voor overtredingen die in het heiligdom worden begaan, en jij en je zonen alleen worden verantwoordelijk gesteld voor overtredingen die jullie bij het uitoefenen van het priesterschap begaan. **2** Laat je verwanten, de stam Levi, de stam van je voorvader, samen met jou naar het heiligdom komen; ze moeten zich bij je aansluiten en jou en je zonen behulpzaam zijn wanneer jullie voor de tent met de verbondstekst dienst doen. **3** Zij moeten de taken verrichten die jij hun geeft en zorg dragen voor de tent zelf. Maar ze mogen niet in de buurt van de heilige voorwerpen of het altaar komen, anders zullen ze sterven, en jullie ook. **4** Ze moeten zich bij je aansluiten en zorg dragen voor de ontmoetingstent, voor alle werkzaamheden die daar verricht worden. Onbevoegden mogen

niet in jullie nabijheid komen **5** wanneer jullie de heilige voorwerpen en het altaar verzorgen. Zo kunnen jullie voorkomen dat de Israëlieten door mijn toorn getroffen worden. **6** Hierbij zonder ik jullie verwanten, de Levieten, van de andere Israëlieten af, en ik wijs hen aan jullie toe. Zij zijn afgestaan aan de HEER en moeten werkzaamheden bij de ontmoetingstent verrichten. **7** Maar jij en je zonen verrichten alle priesterlijke taken bij het altaar en in de ruimte achter het voorhangsel. Dat is jullie werk. Ik geef jullie het priesterschap als een geschenk. Iedere onbevoegde daarentegen die te dicht bij het heiligdom komt zal gedood worden.'

8 De HEER zei verder tegen Aäron: 'Hierbij vertrouw ik de geschenken die mij gebracht worden aan jou toe. Alle heilige gaven die de Israëlieten mij brengen, geef ik aan jou en je zonen. Ze zijn voor jullie bestemd, jullie hebben daar voor altijd recht op. **9** Wat van de allerheiligste gaven niet verbrand wordt, komt jou toe. Dit geldt voor alle gaven die de Israëlieten mij brengen bij hun graanoffers, hun reinigingsoffers en hun hersteloffers. De allerheiligste gaven komen jou en je zonen toe. **10** Eet ze op de allerheiligste plaats. Al je mannelijke nakomelingen mogen ervan eten. Respecteer de heiligheid ervan. **11** Ook komt jou een vast deel toe van alle offergaven van de Israëlieten die omhooggeheven worden. Dit geef ik voor altijd aan jou, je zonen en je dochters. Iedereen in je familie die rein is mag ervan eten. **12** Ik geef je het beste van de olijfolie en het beste van de wijn en het graan, de allereerste opbrengst, die de Israëlieten aan de HEER afstaan. **13** De eerste opbrengst van hun land, die ze aan de HEER geven, is voor jou. Iedereen in je familie die rein is mag ervan eten. **14** Alles in Israël waarop mijn ban rust, is voor jou. **15** Alles wat het eerst de moederschoot verlaat en aan de HEER wordt aangeboden, hetzij mens of dier, is voor jou, maar de eerstgeborenen van de mensen moet je laten vrijkopen, en ook de eerstgeborene onreine dieren. **16** Zodra een eerstgeborene een maand oud is, moet je hem laten vrijkopen voor een vast bedrag van vijf sjekel zilver, volgens het ijkgewicht van het heiligdom, twintig gera per sjekel. **17** Het eerstgeboren jong van een rund of het eerste jong van een schaap of geit mag echter niet worden vrijgekocht, want die zijn heilig. Hun bloed moet je tegen het altaar gieten en hun vet op het altaar verbranden, als een geurige gave die de HEER behaagt. **18** Maar hun vlees komt jou toe, zowel het borststuk als de rechterachterbout. **19** Van alle heilige gaven die de Israëlieten aan de HEER brengen, geef ik jou, je zonen en je dochters voor altijd een vast deel. Voor de HEER geldt dit als een eeuwigdurend, met zout bekrachtigd verbond met jou en je nakomelingen.' **20** Ook zei de HEER tegen Aäron: 'Jij krijgt geen eigen grondgebied en geen andere bezittingen zoals de overige Israëlieten. Ik ben je bezit en je grondgebied.'

21 Wat de Levieten betreft, hun geef ik alle tienden van de Israëlieten in bezit, als vergoeding voor de werkzaamheden die ze bij de ontmoetingstent verrichten. **22** De Israëlieten mogen niet langer in de buurt van de ontmoetingstent komen, ze zouden daarmee schuld op zich laden en sterven. **23** De werkzaamheden bij de ontmoetingstent worden verricht door de Levieten, en zij worden verantwoordelijk gesteld voor overtredingen. Dit voorschrift blijft voor altijd van kracht, voor alle komende generaties. De Levieten krijgen geen grondbezit zoals de andere Israëlieten; **24** hun geef ik de tienden in eigendom die de Israëlieten aan de HEER afdragen. Daarom heb ik bepaald dat zij geen grondbezit krijgen zoals de andere Israëlieten.'

25 De HEER zei tegen Mozes: **26** 'Zeg tegen de Levieten: "Wanneer jullie van de Israëlieten de tienden in ontvangst nemen, die ik jullie in eigendom geef, moeten jullie van die tienden een tiende aan de HEER afdragen. **27** Dat wordt dan beschouwd als jullie bijdrage, alsof het graan was van jullie dorsvloer en wijn en olijfolie uit jullie perskuip. **28** Ook jullie moeten dus van alle tienden die je van de Israëlieten ontvangt, een vast deel aan de HEER afstaan en aan de priester Aäron geven. **29** Houd van alles wat je geschonken wordt een deel apart als bijdrage voor de HEER, het beste deel, als een heilige gave." **30** Zeg hun ook: "Wanneer jullie, Levieten, het beste deel afstaan, wordt dat beschouwd als de opbrengst van jullie dorsvloer en perskuip. **31** Jullie mogen met je familieleden op elke willekeurige plaats van de tienden eten, want het is je loon, het is een vergoeding voor je werkzaamheden bij de ontmoetingstent. **32** Als je het beste deel afdraagt, laad je geen schuld op je en ontwijf je de heilige gaven van de Israëlieten niet, maar anders zullen jullie sterven.'"

Het reinigingswater

19

1 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: **2** 'Dit is een wet die de HEER heeft ingesteld: Zeg tegen de Israëlieten dat ze je een koe brengen, een gave rode koe zonder enig gebrek, die nog nooit een juk heeft gevoeld. **3** Geef die aan de priester Eleazar. Ze moet buiten het kamp worden gebracht en daar in zijn aanwezigheid geslacht worden. **4** De priester Eleazar moet zijn vinger in het bloed dopen en het zevenmaal in de richting van de voorkant van de ontmoetingstent spreken. **5** De koe moet voor zijn ogen verbrand: de huid, het vlees, het bloed en de inhoud van de ingewanden. **6** De priester neemt cederhout, majoraan en karmozijn, en gooit dat midden in het vuur waarin de koe verbrand wordt. **7** Dan moet hij zijn kleren en zijn lichaam met water wassen. Daarna mag hij het kamp weer binnen, maar hij blijft tot de avond onrein. **8** Ook degene die de koe verbrand heeft moet zijn kleren en zijn lichaam met water wassen. Ook hij blijft tot de avond onrein. **9** Iemand die rein is, moet de as van de koe verzamelen en op een reine plaats buiten het kamp leggen. Daar moet de as bewaard worden, omdat er reinigingswater mee moet worden bereid dat de Israëlieten van zonde reinigt. **10** De man die de as van de koe verzameld heeft moet zijn kleren wassen. Hij blijft tot de avond onrein. Deze wet blijft voor altijd van kracht, zowel voor de Israëlieten als voor de vreemdelingen die bij jullie wonen.'

11 Wie het lijk van een mens aanraakt is zeven dagen onrein. 12 Zo iemand moet zich op de derde en op de zevende dag met het water laten reinigen, dan is hij weer rein. Als hij zich niet laat reinigen op zowel de derde als de zevende dag, blijft hij onrein. 13 Iedereen die een dode aanraakt, het lijk van een mens, en zich niet laat reinigen, verontreinigt de tabernakel van de HEER en moet uit de gemeenschap van Israël gestoten worden. Omdat hij niet met het reinigingswater besprenkeld is blijft hij onrein; zijn onreinheid blijft hem aankleven.

14 Wanneer iemand gestorven is in een tent geldt deze regel: iedereen die de tent binnengaat en alles wat zich in de tent bevindt, is zeven dagen onrein; 15 alle vaten die niet stevig met een deksel zijn afgesloten, gelden als onrein. 16 Iedereen die in het open veld het lijk aanraakt van iemand die door een ander gedood is of een natuurlijke dood is gestorven, of de beenderen van een mens, of een graf, is ook zeven dagen onrein. 17 Als iemand hierdoor onrein is geworden, moet men as nemen van het dier dat verbrand is om hen die onrein geworden zijn te reinigen, de as in een vat doen en er water uit een bron op gieten. 18 Iemand die rein is moet dan een majoraantak nemen, die in het water dopen en daarmee de tent, alle vaten en de mensen die in de tent geweest zijn besprenkelen. Hetzelfde moet gebeuren met degene die beenderen, het lijk van iemand die gedood of gestorven is, of een graf heeft aangeraakt. 19 De reine persoon moet de onreine op de derde en op de zevende dag besprenkelen. Nadat hij de onreine op de zevende dag gereinigd heeft, moet deze zijn kleren en zijn lichaam met water wassen. 's Avonds is hij dan weer rein. 20 Maar wie onrein is en zich niet laat reinigen, moet uit de gemeenschap gestoten worden, omdat hij het heiligdom van de HEER verontreinigd heeft. Omdat hij zich niet met reinigingswater heeft laten besprenkelen, blijft hij onrein. 21 Deze wet blijft voor altijd van kracht. Wie het reinigingswater sprengt, moet zijn kleren wassen; wie het reinigingswater aanraakt, blijft tot de avond onrein. 22 Alles wat iemand die onrein is aanraakt, wordt onrein, en wie zo iemand aanraakt blijft tot de avond onrein.'

Mirjams dood; het water van Meriba

20

1 In de eerste maand kwamen de Israëlieten, het hele volk, in de woestijn van Sin, en ze bleven lang in Kades. Mirjam stierf daar en werd er begraven.

2 Toen er geen water meer was, liep het volk tegen Mozes en Aäron te hoop. 3 Ze maakten Mozes verwijten. 'Waren wij ook maar omgekomen toen een deel van ons volk door het ingrijpen van de HEER stierf,' zeiden ze. 4 'Waarom hebt u het volk van de HEER naar deze woestijn gebracht? Om ons hier te laten sterven, met ons vee?' 5 'Waarom hebt u ons weggehaald uit Egypte en ons naar dit afschuwelijke oord gebracht? Er is hier geen koren, er zijn hier geen vijgenbomen, geen wijnstokken en geen granaatappelbomen. En drinkwater is er ook niet.' 6 Mozes en Aäron verwijderden zich van de gemeenschap en gingen naar de ingang van de ontmoetingstent. Daar wierpen ze zich ter aarde. Toen verscheen de majesteit van de HEER. 7 De HEER zei tegen Mozes: 8 'Neem de staf en roep met je broer Aäron de Israëlieten bijeen. In hun bijzijn moeten jullie de rots daar bevelen water te geven. Jullie zullen water voor hen uit de rots laten komen, en mensen en vee te drinken geven.' 9 Mozes nam de staf uit het heiligdom, zoals de HEER hem had opgedragen. 10 Hij en Aäron lieten iedereen bij de rots samenkomen. 'Luister, opstandig volk,' zei Mozes, 'zullen wij voor u uit deze rots water laten stromen?' 11 Hij hief zijn hand op, sloeg tweemaal met zijn staf op de rots, en het water stroomde eruit, zodat iedereen te drinken had, en ook het vee. 12 De HEER zei tegen Mozes en Aäron: 'Omdat jullie niet op mij vertrouwd hebben, en in het bijzijn van de Israëlieten geen ontzag hebben getoond voor mijn heiligheid, zullen jullie dit volk niet in het land brengen dat ik het geef.' 13 Dit was het water van Meriba, *

(20:13) **Meriba** – Meriba kan worden vertaald als 'verwijt' of 'twist'.

waar de Israëlieten de HEER verwijten maakten en hij hun zijn heiligheid toonde.

Edom weigert Israël de doortocht

14 Vanuit Kades stuurde Mozes gezanten naar de koning van Edom met deze boodschap: 'Uw broeder Israël bericht u het volgende: Het is u bekend met welke moeilijkheden wij te kampen hebben gehad. 15 U weet dat onze voorouders naar Egypte zijn getrokken, dat wij daar lang hebben gewoond en dat de Egyptenaren ons en onze voorouders slecht behandeld hebben. 16 Wij riepen de HEER aan en hij hoorde ons hulpgeroep; hij heeft ons een engel gezonden en ons uit Egypte weggeleid. Nu zijn wij in Kades, een stad aan de grens van uw rijk. 17 Sta ons toe door uw land te trekken. We zullen niet door akkers en wijngaarden gaan en we zullen geen water uit bronnen drinken. Zolang we ons in uw gebied bevinden, zullen we de koninklijke hoofdweg volgen en daarvan niet afwijken, naar links noch naar rechts.' 18 De Edomieten antwoordden: 'U mag niet door ons gebied trekken; doet u dat wel, dan komen we u gewapend tegemoet.' 19 De Israëlieten zeiden: 'We zullen de gebaande weg volgen, en als wij en ons vee van uw water drinken, zullen we daarvoor betalen wat u wilt. We vragen alleen toestemming om te voet door uw land te mogen trekken, meer niet.' 20 Maar de Edomieten weigerden hun de doortocht en kwamen hun met een groot, sterk leger tegemoet. 21 Omdat de Edomieten hun geen doortocht verleenden, namen de Israëlieten een omweg.

Aärons dood

22 Nadat ze Kades verlaten hadden, kwamen de Israëlieten, het hele volk, bij de Hor, 23 een berg aan de grens van Edom. Daar zei de HEER tegen Mozes en Aäron: 24 ‘Aäron zal nu met zijn voorouders verenigd worden. Hij zal het land dat ik de Israëlieten geef niet binnengaan, omdat jullie bij het water van Meriba tegen mijn bevel zijn ingegaan. 25 Jij, Mozes, moet Aäron en zijn zoon Eleazar mee naar boven nemen, de berg op. 26 Laat Aäron zijn priesterkleding uittrekken en laat zijn zoon Eleazar die aantrekken. Aäron zal daar sterven en met zijn voorouders verenigd worden.’ 27 Ze gingen voor de ogen van het hele volk de berg op, zoals de HEER Mozes had opgedragen. 28 Mozes liet Aäron zijn priesterkleding uittrekken en droeg Aärons zoon Eleazar op die aan te trekken. Daar, op de top van de berg, stierf Aäron. Daarna ging Mozes met Eleazar weer naar beneden. 29 Toen de Israëlieten vernamen dat Aäron was gestorven, beweede heel de gemeenschap hem dertig dagen lang.

De koning van Arad verslagen

21

1 De Kanaänitische koning van Arad in de Negev vernam dat de Israëlieten in aantocht waren en dat ze via Atarim kwamen. Hij viel hen aan en maakte een aantal van hen krijgsgevangen. 2 Toen deden de Israëlieten de HEER deze gelofte: ‘Als u dit volk aan ons uitlevert, zullen wij hun steden volledig vernietigen.’ 3 De HEER kwam Israël te hulp, hij leverde de Kanaänieten aan hen uit. De Israëlieten doodden hen allen en vernietigden hun steden. Die plaats kreeg de naam Chorma.*

(21:3) **Chorma** – Chorma kan worden vertaald als ‘vernietiging’.

De koperen slang

4 Van de Hor trokken ze verder in de richting van de Rode Zee; ze moesten immers om Edom heen trekken. Maar onderweg werd het volk ongeduldig. 5 ‘Waarom hebt u ons weggehaald uit Egypte?’ verweten ze God en Mozes. ‘Om ons in de woestijn te laten sterven? We hebben geen brood en geen water, en we kunnen dit ellendige eten niet meer zien.’ 6 Toen stuurde de HEER giftige slangen op de Israëlieten af, die hen beten, zodat velen van hen stierven. 7 Daarop ging het volk naar Mozes. ‘We hebben gezondigd,’ zeiden ze, ‘want we hebben de HEER en u verwijten gemaakt. Bid tot de HEER dat hij ons van die slangen verlost.’ Mozes bad voor het volk, 8 en de HEER zei tegen hem: ‘Laat een slang maken en bevestig die op een staak. Iedereen die gebeten is en daarnaar kijkt, blijft in leven.’ 9 Mozes liet een koperen slang maken en bevestigde die op een staak. En iedereen die door een slang gebeten was en opkeek naar de koperen slang, bleef in leven.

Van Obot naar de Pisga

10 De Israëlieten trokken verder en sloegen hun kamp op in Obot. 11 Nadat ze uit Obot weggetrokken waren, sloegen ze hun kamp op bij Ijje-Haäbarim, in de woestijn die ten oosten van Moab ligt. 12 Van daar trokken ze verder, en ze sloegen hun kamp op in het dal waardoor de Zered loopt. 13 Weer trokken ze verder, en ze sloegen hun kamp op aan de overkant van de Arnon, en wel in de woestijn die aan het gebied van de Amorieten grenst; de Arnon vormt de grens tussen Moab en het gebied van de Amorieten. 14 Daarom wordt er in het Boek van de oorlogen van de HEER gesproken van ‘Waheb in Sufa en de beken die de Arnon vormen, 15 en het stroomgebied van die beken, dat zich uitstrekt tot waar Ar ligt en dat aan het gebied van Moab grenst’. 16 Van daar ging het verder naar Beër, de bron waar de HEER tegen Mozes gezegd had: ‘Roep het volk bijeen, dan zal ik het water geven.’ 17 Israël zong toen dit lied:

‘Wel op, bron!

Zing voor de bron,

18 ontsloten door vorsten,
geopend door de hoogsten,
met scepter en heersersstaf!’

Vanuit de woestijn ging het verder naar Mattana, 19 van Mattana naar Nachaliël, van Nachaliël naar Bamot, 20 en van Bamot naar de vallei in Moab, en vervolgens verder naar de Pisga. Vanaf de top van die berg kijkt men uit over de Jesimon.

Sichon en Og verslagen

21 Israël stuurde gezanten naar koning Sichon van de Amorieten met deze boodschap: 22 ‘Sta ons toe door uw land te trekken. We zullen niet door akkers en wijngaarden gaan en we zullen geen water uit bronnen drinken. Zolang we ons in uw gebied bevinden, zullen we de koninklijke hoofdweg volgen.’ 23 Maar Sichon weigerde Israël doortocht te verlenen, hij verzamelde zijn troepen en trok de woestijn in, Israël tegemoet. Bij Jahas viel hij hen aan. 24 Maar de Israëlieten versloegen hem en veroverden zijn land, van de Arnon tot aan de Jabbok, die de grens vormde met de Ammonieten en waarlangs versterkingen lagen. 25 Israël nam alle steden van de Amorieten in en ging er wonen, ook in Chesbon en de omliggende dorpen. 26 Chesbon was de hoofdstad van de Amoritische koning Sichon. Hij had oorlog gevoerd tegen de vorige koning van Moab en hem zijn hele land afgenomen, tot aan de Arnon. 27 Vandaar dat de dichters zeggen:

‘Kom naar Chesbon en herbouw de stad,
versterk de stad van Sichon.

28 Vanuit Chesbon verspreidde zich vuur,
een vlam kwam uit Sichons woonplaats.
Het vuur verteerde Ar-Moab,
de heersers over de hoogten,
de heuvels langs de Arnon.

29 Wee Moab!

Je ging ten onder, volk van Kemos.
De zonen van Kemos moesten vluchten,
zijn dochters werden buitgemaakt
door Sichon, koning der Amorieten.

30 Wij bestookten hen met pijlen
en hun land ging te gronde,
van Chesbon af tot aan Dibon toe.
Wij verwoestten Nofach, bij Medeba.'

31 Israël vestigde zich dus in het gebied van de Amorieten. 32 Nadat Mozes Jazer had laten verkennen, werden de dorpen rond die stad ingenomen. De Amorieten die er woonden, werden verdreven.

33 Daarna trokken ze verder in de richting van Basan, en koning Og van Basan trok tegen hen ten strijde. Hij rukte met zijn voltallige leger op naar Edrei. 34 Maar de HEER zei tegen Mozes: 'Je hoeft niet bang voor hem te zijn, want ik lever hem aan je uit, met heel zijn leger en zijn land. Doe met hem hetzelfde als wat je gedaan hebt met Sichon, de koning van de Amorieten, die in Chesbon zetelde.' 35 De Israëlieten versloegen hem en zijn zonen en ook zijn hele leger, tot de laatste man, en namen zijn land in bezit.

22

1 Daarna trokken ze verder en sloegen hun kamp op in de vlakte van Moab, aan de overkant van de Jordaan, ter hoogte van Jericho.

Bileam en Balak

2-4 Balak, de zoon van Sippor, die in die tijd koning van Moab was, hoorde wat Israël de Amorieten had aangedaan. De Moabieten waren buitengewoon bang voor het volk van Israël, omdat het zo talrijk was. Ze raakten in paniek en zeiden tegen de oudsten van Midjan: 'Die horde vreet hier de hele streek nog kaal, als een rund dat een veld afgraast.' 5 Balak stuurde gezanten naar Bileam, de zoon van Beor, die zich in Petor aan de Eufraat bevond, in zijn geboortestreek. Ze moesten hem ontbieden met deze woorden: 'Er is een volk uit Egypte gekomen, dat overal in mijn land is neergestreken. Ze zijn hier vlakbij gelegerd. 6 Dat volk is te sterk voor mij. Kom daarom hierheen om het voor mij te vervloeken. Misschien kan ik het dan verslaan en het uit mijn land verjagen. Immers, wie door u wordt gezegend is gezegend, en wie door u wordt vervloekt is vervloekt.' 7 De oudsten van Moab en de oudsten van Midjan gingen op weg. Ze hadden een beloning voor de waarzegger bij zich. Bij Bileam gekomen, brachten ze hem Balaks woorden over. 8 'Blijf vannacht hier,' zei hij, 'dan zal ik u daarna antwoorden wat de HEER mij zal ingeven.' Dus bleven de Moabitische leiders bij Bileam. 9 God verscheen aan Bileam en vroeg: 'Wie zijn die mannen hier bij jou?' 10 Bileam antwoordde God: 'Die zijn naar mij toe gestuurd door koning Balak van Moab, de zoon van Sippor, met deze boodschap: 11 "Er is een volk uit Egypte gekomen, dat overal in mijn land is neergestreken. Kom hierheen en spreek er een vloek over uit. Misschien kan ik het dan aanvallen en verjagen.'" 12 God zei tegen Bileam: 'Ga niet met hen mee en vervloek dat volk niet, want het is gezegend.' 13 De volgende morgen zei Bileam tegen Balaks gezanten: 'Keer naar uw land terug. De HEER geeft mij geen toestemming om met u mee te gaan.' 14 De Moabitische leiders vertrokken, en toen ze weer bij Balak terug waren, meldden ze hem dat Bileam geweigerd had met hen mee te komen.

15 Opnieuw stuurde Balak gezanten, meer dan de eerste keer en met groter aanzien. 16 Bij Bileam gekomen zeiden ze: 'Dit zegt Balak, de zoon van Sippor: "Laat niets u ervan weerhouden naar mij toe te komen. 17 Ik zal u rijk belonen en ik zal alles doen wat u zegt. Kom toch en spreek een vloek over dat volk uit."'" 18 Bileam antwoordde Balaks dienaren: 'Ook al gaf Balak me al het zilver en goud uit zijn paleis, dan nog zou ik niets maar dan ook niets kunnen doen dat ingaat tegen het bevel van de HEER, mijn God. 19 Maar blijft ook u een nacht hier, dan kan ik horen wat de HEER mij ditmaal zal zeggen.' 20 's Nachts verscheen God aan Bileam en zei: 'Als die mannen gekomen zijn om je te ontbieden, ga dan maar met hen mee. Maar je mag alleen doen wat ik je opdraag.'

21 De volgende morgen maakte Bileam zich gereed, zadelde zijn ezelin en ging met de Moabitische leiders mee. 22 Maar nauwelijks was hij op weg, rijdend op zijn ezelin en vergezeld door twee van zijn dienaren, of God ontstak in woede, en een engel van de HEER ging op de weg staan om Bileam tegen te houden. 23 De ezelin zag de engel van de HEER op de weg staan, met een getrokken zwaard in de hand, en ze ging opzij, van de weg af het veld in. Bileam sloeg de ezelin om haar weer naar de weg te drijven. 24 Hierop ging de engel van de HEER op een smalle weg tussen de wijngaarden staan. Aan weerszijden was een muur. 25 Toen de ezelin de engel van de HEER zag, drukte ze zich tegen de muur, zodat Bileams voet bekneld raakte. Weer sloeg hij haar. 26 De engel van de HEER ging opnieuw een stuk verderop staan, in een nauwe doorgang, waar geen ruimte was om naar

links of rechts uit te wijken. **27** Toen de ezelin de engel van de HEER zag ging ze liggen, met Bileam nog op haar rug. Bileam werd woedend en sloeg de ezelin met een stok. **28** Toen liet de HEER de ezelin spreken. Ze vroeg Bileam: ‘Wat heb ik u misdaan, dat u me nu al drie keer geslagen hebt?’ **29** ‘Je drijft de spot met me,’ zei Bileam. ‘Als ik een zwaard bij me had, dan had ik je allang gedood.’ **30** De ezelin vroeg Bileam: ‘Ben ik niet de ezelin waarop u al uw hele leven rijdt? Heb ik mij soms ooit eerder zo gedragen?’ ‘Nee,’ antwoordde hij. **31** Toen opende de HEER Bileam de ogen, zodat hij de engel van de HEER op de weg zag staan, met het getrokken zwaard in de hand. Hij knielde en boog diep voorover. **32** De engel van de HEER vroeg hem: ‘Waarom heb je je ezelin nu al drie keer geslagen? Ik ben hier gekomen om je tegen te houden, want deze reis is tegen mijn wil ondernomen, deze weg voert naar de afgrond. **33** Driemaal zag je ezelin mij, en driemaal is ze voor me opzij gegaan. Had ze dat niet gedaan,*

(22:33) *Had ze dat niet gedaan* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘Misschien is ze [uit vrees] voor mij opzij gegaan’.

dan had ik jou gedood maar haar in leven gelaten.’ **34** Bileam zei tegen de engel van de HEER: ‘Ik heb gezondigd, want ik wist niet dat u mij de weg versperde. Maar als wat ik doe slecht is in uw ogen, ga ik terug naar huis.’ **35** De engel van de HEER zei tegen Bileam: ‘Ga maar met die mannen mee. Maar je mag alleen zeggen wat ik je opdraag.’ Dus ging Bileam met Balaks gezanten mee.

36 Toen Balak hoorde dat Bileam eraan kwam, ging hij hem tegemoet tot aan de Moabitische stad die helemaal aan de rand van het stroomgebied van de Arnon ligt. **37** ‘Ik had u toch dringend ontboden?’ zei Balak tegen Bileam. ‘Waarom bent u niet eerder gekomen? Dacht u soms dat ik niet in staat zou zijn om u te belonen?’ **38** ‘Ik ben er nu toch?’ antwoordde Bileam hem. ‘Maar of ik iets zal kunnen zeggen? Alleen wat God mij in de mond legt kan ik zeggen.’ **39** Bileam ging met Balak mee naar Kirjat-Chusot. **40** Balak offerde runderen, geiten en schapen en liet stukken daarvan naar Bileam brengen en naar de gezanten die hem vergezelden.

41 De volgende morgen nam Balak Bileam mee naar Bamot-Baäl, een hooggelegen plaats, vanwaar hij een klein deel van de Israëlieten kon zien.

23

1 Bileam droeg Balak op om daar zeven altaren te bouwen, en zeven stieren en zeven rammen gereed te maken voor een offer. **2** Balak deed wat Bileam had gezegd. Samen met Bileam offerde hij op elk altaar een stier en een ram. **3** Daarna zei Bileam tegen Balak: ‘Blijft u hier bij uw brandoffers wachten, terwijl ik wat verderop ga. Misschien dat de HEER naar mij toe wil komen. Alles wat hij me laat zien zal ik u meedelen.’ Hij ging een kale heuvel op, **4** waar God bij hem kwam. ‘Ik heb zeven altaren laten oprichten,’ zei Bileam, ‘en op elk altaar heb ik een stier en een ram laten offeren.’ **5** De HEER droeg Bileam op naar Balak terug te gaan en legde hem in de mond wat hij moest zeggen. **6** Toen Bileam terugkwam, stond Balak nog bij zijn brandoffers, samen met de Moabitische leiders. **7** Bileam hief een orakelspreuk aan en zei:

‘Balak liet mij uit Aram komen,
uit het bergland in het oosten riep Moabs koning mij.
“Kom Jakob voor mij vervloeken,
kom Israël vervloeken!”

8 Hoe kan ik vervloeken wie door God niet is vervloekt?
Hoe kan ik verwensen wie door de HEER niet is verwenst?

9 Ik zie hen vanaf de top van de rotsen,
ik neem hen waar vanaf de heuvels,
een volk dat afgezonderd leeft,
zich niet verbindt met andere naties.

10 Wie kan Jakob tellen, wie telt Israël?
Wie stelt de omvang van die stofwolk vast?
Moge ik sterven als die rechtvaardigen,
moge ik heengaan zoals zij.’

11 Balak zei tegen Bileam: ‘Wat hebt u nu gedaan! Ik heb u hierheen laten halen om mijn vijanden te vervloeken, en nu zegent u ze.’ **12** Bileam antwoordde: ‘Ik zeg niets anders dan wat de HEER mij in de mond legt.’

13 ‘Komt u mee naar een andere plek vanwaar u hen kunt zien,’ zei Balak, ‘niet het hele volk, maar wel een deel ervan. Spreek vanaf daar voor mij een vloek over hen uit.’ **14** En hij nam hem mee naar de top van de Pisga, in de Sofimvlakte, bouwde zeven altaren en offerde op elk ervan een stier en een ram. **15** Bileam zei tegen Balak: ‘Blijft u hier bij uw brandoffers, ik zal daarginds wachten tot de HEER naar mij toe komt.’ **16** De HEER kwam bij Bileam, hij droeg hem op naar Balak terug te gaan en legde hem in de mond wat hij moest zeggen. **17** Toen Bileam terugkwam, stond Balak nog bij zijn brandoffers, samen met de Moabitische leiders. ‘Wat heeft de HEER gezegd?’ vroeg Balak. **18** Daarop hief Bileam deze orakelspreuk aan:

‘Let goed op, Balak, en luister,
zoon van Sippor, leen mij uw oor.

19 God is geen mens, dat hij zijn woord zou breken of terug zou komen op zijn besluit.

Zou hij beloven en niet vervullen, zijn woord geven en het niet gestand doen?

20 Hij droeg mij op te zegenen.

Hij heeft gezegend – kan ik dat keren?

21 Voor Jakob laat zich geen onheil schouwen, voor Israël laat zich geen ramspoed zien.

De HEER, hun God, is in hun midden, gejubel klinkt op rond hun koning.

22 God, die hen uit Egypte leidde, is voor hen als de horens van een wilde stier.

23 Voortekens lezen is Jakob vreemd, van waarzeggerij houdt Israël zich ver; God zelf spreekt tot Jakob, op zijn eigen tijd, God zelf zegt tegen Israël wat hij bewerken zal.

24 Zie, een volk richt zich op als een leeuw.

Vol majesteit verheft het zich.

Het rust pas als het zijn prooi heeft verslonden en het bloed van zijn buit heeft gedronken.'

25 Balak zei tegen Bileam: 'Als u dan blijft weigeren hen te vervloeken, zegen hen dan tenminste niet.' 26 Bileam antwoordde hem: 'Ik heb u toch gezegd dat ik alleen doe wat de HEER mij opdraagt?'

27 Daarop zei Balak: 'Kom met mij mee, ik zal u ergens anders naartoe brengen. Misschien dat het in Gods ogen goed is als u vanaf daar voor mij een vloek over hen uitspreekt.' 28 En hij nam hem mee naar de top van de Peor; van daar kijkt men uit over de Jesimon. 29 Bileam droeg Balak op om er zeven altaren te bouwen en zeven stieren en zeven rammen gereed te maken voor een offer. 30 Balak deed wat Bileam had gezegd. Op elk altaar offerde hij een stier en een ram.

24

1 Bileam begreep dat het in de ogen van de HEER goed was als hij Israël zou zegenen. Daarom ging hij niet, zoals de keren daarvoor, op zoek naar voortekens, maar keerde hij zijn gezicht naar de woestijn. 2 Toen hij zijn blik liet rondgaan en Israël daar gelegerd zag, stam bij stam, werd hij door de geest van God gegrepen 3 en hief hij deze orakelspreuk aan:

'Zo spreekt Bileam, de zoon van Beor, zo spreekt de man wiens oog geopend is,

4 zo spreekt hij die Gods woorden hoort en ziet wat de Ontzagwekkende toont,

in vervoering, met ontsloten ogen:

5 Hoe mooi zijn uw tenten, Jakob,

hoe mooi uw woningen, Israël,

6 als palmbomen, overal verspreid,

als tuinen langs een rivier,

als aloë's door de HEER geplant,

als ceders langs het water.

7 Israëls emmers lopen over,

zijn zaad krijgt water in overvloed.

Zijn koning wordt groter dan Agag,

zeer machtig zijn koningschap.

8 God, die hem uit Egypte leidde, is voor hem als de horens van een wilde stier.

Vijandige volken verslindt hij,

hun botten verbrijzelt hij,

hij valt aan en vermorzelt hen.

9 Hij gaat liggen als een leeuw,

majesteitelijk vlijt hij zich neer –

wie zou hem durven wekken?

Gezegend wie u zegent, vervloekt wie u vervloekt!'

10 Toen werd Balak woedend op Bileam. Hij balde zijn vuisten en zei: 'Ik heb u laten roepen om een vloek over mijn vijanden uit te spreken, maar u hebt hen nu al drie keer gezegend. 11 Verdwij, ga terug naar waar u vandaan komt. Ik had beloofd dat ik u rijk zou belonen, maar u loopt die beloning mis – door toedoen van de

HEER.’ **12** Bileam antwoordde: ‘Ik heb al tegen uw gezanten gezegd: **13** “Ook al gaf Balak me al het zilver en goud uit zijn paleis, dan nog zou ik niets kunnen doen dat ook maar enigszins ingaat tegen het bevel van de HEER. Uit mezelf kan ik niets ondernemen; alleen wat de HEER zegt, zal ik zeggen.” **14** Goed, ik ga terug naar mijn eigen land. Maar eerst zal ik u laten weten wat dit volk uw volk in de toekomst zal aandoen.’ **15** Daarop hief hij deze orakelspreuk aan:

‘Zo spreekt Bileam, de zoon van Beor,
zo spreekt de man wiens oog geopend is,
16 zo spreekt hij die Gods woorden hoort,
die weet wat de Allerhoogste weet
en ziet wat de Ontzagwekkende toont,
in vervoering, met ontsloten ogen:

17 Wat ik zie is niet in het heden,
wat ik waarneem is niet nabij.

Een ster komt op uit Jakob,
een scepter uit Israël.

Hij verbrijzelt Moab de slapen,
de kinderen van Set slaat hij neer.

18 Het land van zijn vijand verovert hij,
het land van Edom en Seir.

Israël wordt machtig en sterk,
19 uit Jakob staat een heerser op.

Wie ontkomt uit de stad brengt hij om.’

20 Toen zag Bileam Amalek en hief hij deze orakelspreuk aan:

‘Amalek, vooraanstaand onder de volken,
zal ten slotte volledig te gronde gaan.’

21 Toen zag hij de Kenieten en hief hij deze orakelspreuk aan:

‘Vast staat uw woning, Kaïn,
op een rots is uw nest gebouwd.

22 Toch zult u worden weggevaagd,
weldra voert Assur u weg.’

23 Ook hief hij deze orakelspreuk aan:

‘Wee! Wie blijft in leven als God dit alles uitvoert?’

24 Van de kust der Kittiers komen schepen.

Assur en Eber onderdrukken zij,
maar ooit gaan ook zij te gronde.’

25 Hierna keerde Bileam naar zijn woonplaats terug, en ook Balak ging naar huis.

Israël vereert de Baäl van de Peor

25

1 Toen de Israëlieten in Sittim verbleven, begonnen ze zich in te laten met Moabitische vrouwen. **2** Deze vrouwen nodigden hen uit voor de offerplechtigheden ter ere van hun goden, en het volk at van de offers en boog zich voor die goden neer. **3** Zo gaf Israël zich af met de Baäl van de Peor. Daarom ontstak de HEER in woede tegen Israël. **4** ‘Laat alle familiehoofden van het volk in het openbaar terechtstellen en ophangen, ten overstaan van de HEER,’ zei hij tegen Mozes. ‘Dan zal de HEER zijn brandende toorn tegen Israël laten varen.’ **5** Hierop droeg Mozes de rechters van Israël op om allen die onder hun bevoegdheid vielen en zich hadden afgegeven met de Baäl van de Peor te doden.

6 Terwijl Mozes en heel Israël bij de ingang van de ontmoetingstent aan het weeklagen waren, bracht een van de Israëlitische mannen voor hun ogen toch nog een Midjanitische vrouw naar zijn tent. **7** Toen Pinechas, de zoon van Eleazar, de zoon van de priester Aäron, dat zag, stond hij op, greep een speer, **8** volgde de Israëliet tot in zijn slaapvertrek en doorstak hem en de vrouw, dwars door hun onderbuik. Op hetzelfde moment werden de Israëlieten van de plaag verlost. **9** Aan vierentwintigduizend mensen had de plaag het leven gekost. **10** De HEER zei tegen Mozes: **11** ‘Dankzij Pinechas, de zoon van Eleazar, de zoon van de priester Aäron, heb ik mijn woede tegen de Israëlieten laten varen. Omdat hij bij de Israëlieten voor mij is opgekomen, heb ik hen niet allemaal in mijn afgunst om het leven gebracht. **12** Maak daarom bekend dat ik een vriendschapsverbond met hem sluit: **13** ik beloof dat hij en zijn nakomelingen voor altijd het priesterschap zullen bekleden, omdat hij voor zijn God is opgekomen en verzoening voor de Israëlieten bewerkt heeft.’ **14** De Israëliet die samen met de Midjanitische vrouw gedood was, heette Zimri. Hij was een zoon van Salu, die aan het hoofd van een Simeonitische familie stond. **15** De Midjanitische vrouw die gedood was, heette Kozbi. Zij was een dochter van Sur, een Midjanitisch stamhoofd. **16** De HEER zei tegen Mozes: **17** ‘Behandel de Midjanieten als jullie vijanden en dood hen, **18** want zij hebben jullie als hun vijanden behandeld door sluwe plannen tegen jullie te smeden; dat is gebleken uit de

gebeurtenissen bij de Peor en ook uit wat er is voorgevallen met Kozbi, de dochter van een Midjanitische leider, iemand van hun eigen volk, die gedood werd tijdens de plaag die op de gebeurtenissen bij de Peor volgde.’

De Israëlieten opnieuw geteld

¹⁹ Na de plaag

26

¹ zei de HEER tegen Mozes en Eleazar, de zoon van de priester Aäron: ² ‘Houd onder heel Israël een telling van alle weerbare mannen van twintig jaar en ouder. Tel hen per familie.’ ³⁻⁴ Mozes en de priester Eleazar riepen alle mannen van twintig jaar en ouder bijeen, in de vlakte van Moab, aan de Jordaan, ter hoogte van Jericho, zoals de HEER Mozes had opgedragen.

Dit waren de nakomelingen van de Israëlieten die weggetrokken waren uit Egypte:

⁵ De stam Ruben, Israëls eerstgeborene. Afstammelingen van Ruben: van Chanoch stamde het geslacht van de Chanochieten af, van Pallu het geslacht van de Palluïeten, ⁶ van Chesron het geslacht van de Chesronieten, van Karmi het geslacht van de Karmieten. ⁷ Dit waren de geslachten van de Rubenieten; het aantal ingeschrevenen bedroeg 43.730. ⁸ Pallu had een zoon,*

(26:8) *een zoon* – Voorgestelde lezing. MT: ‘zonen’.

Eliab, ⁹ en de zonen van Eliab waren Nemuël, Datan en Abiram. Deze Datan en Abiram, zeer aanzienlijke Israëlieten, waren het die zich met de aanhang van Korach tegen Mozes en Aäron verzet hadden en in opstand waren gekomen tegen de HEER. ¹⁰ De aarde had haar mond geopend en hen met Korach opgeslokt, terwijl zijn tweehonderdvijftig aanhangers de dood vonden door een verterend vuur. Zo waren zij een afschrikwekkend voorbeeld geworden. ¹¹ Korachs zonen waren echter niet omgekomen.

¹² Afstammelingen van Simeon, geordend naar geslacht: van Nemuël stamde het geslacht van de Nemuëlieten af, van Jamin het geslacht van de Jaminieten, van Jachin het geslacht van de Jachinieten, ¹³ van Zerach het geslacht van de Zarchieten, van Saül het geslacht van de Saülüieten. ¹⁴ Dit waren de geslachten van de Simeonieten – 22.200.

¹⁵ Afstammelingen van Gad, geordend naar geslacht: van Sefon stamde het geslacht van de Sefonieten af, van Chaggi het geslacht van de Chaggieten, van Suni het geslacht van de Sunieten, ¹⁶ van Ozni het geslacht van de Oznieten, van Eri het geslacht van de Erieten, ¹⁷ van Arod het geslacht van de Arodieten, van Areli het geslacht van de Arelieten. ¹⁸ Dit waren de geslachten van de Gadieten – 40.500 ingeschrevenen.

¹⁹ Zonen van Juda: Er en Onan. Zowel Er als Onan was in Kanaän gestorven. ²⁰ Afstammelingen van Juda, geordend naar geslacht: van Sela stamde het geslacht van de Selanieten af, van Peres het geslacht van de Parsieten, van Zerach het geslacht van de Zarchieten. ²¹ Afstammelingen van Peres: van Chesron stamde het geslacht van de Chesronieten af, van Chamul het geslacht van de Chamulieten. ²² Dit waren de geslachten van Juda – 76.500 ingeschrevenen.

²³ Afstammelingen van Issachar, geordend naar geslacht: van Tola stamde het geslacht van de Tolaïeten af, van Puwwa het geslacht van de Punieten, ²⁴ van Jasub het geslacht van de Jasubieten, van Simron het geslacht van de Simronieten. ²⁵ Dit waren de geslachten van Issachar – 64.300 ingeschrevenen.

²⁶ Afstammelingen van Zebulon, geordend naar geslacht: van Sered stamde het geslacht van de Sardieten af, van Elon het geslacht van de Elonieten, van Jachleël het geslacht van de Jachleëlieten. ²⁷ Dit waren de geslachten van de Zebulonieten – 60.500 ingeschrevenen.

²⁸ Zonen van Jozef: Manasse en Efraïm. Van beiden stamden verschillende geslachten af. ²⁹ Afstammelingen van Manasse: van Machir stamde het geslacht van de Machirieten af, Machir verwekte Gilead, en van Gilead stamde het geslacht van de Gileadieten af. ³⁰ Dit waren de afstammelingen van Gilead: van Iëzer stamde het geslacht van de Iëzrieten af, van Chelek het geslacht van de Chelkieten, ³¹ van Asriël het geslacht van de Asriëlieten, van Sechem het geslacht van de Sichmieten, ³² van Semida het geslacht van de Semidaïeten, van Chefer het geslacht van de Chefrieten. ³³ Chefers zoon Selofchad had geen zonen maar wel dochters. De namen van de dochters van Selofchad waren Machla, Noa, Chogla, Milka en Tirsa. ³⁴ Dit waren de geslachten van Manasse; het aantal ingeschrevenen bedroeg 52.700. ³⁵ Afstammelingen van Efraïm, geordend naar geslacht: van Sutelach stamde het geslacht van de Satalchieten af, van Becher het geslacht van de Bachrieten, van Tachan het geslacht van de Tachanieten. ³⁶ Afstammelingen van Sutelach: van Eran stamde het geslacht van de Eranieten af. ³⁷ Dit waren de geslachten van de Efraïmieten – 32.500 ingeschrevenen. Dit waren de nakomelingen van Jozef, geordend naar geslacht.

³⁸ Afstammelingen van Benjamin, geordend naar geslacht: van Bela stamde het geslacht van de Balieten af, van Asbel het geslacht van de Asbelieten, van Achiram het geslacht van de Achiramieten, ³⁹ van Sefufam het geslacht van de Sufamieten, van Chufam het geslacht van de Chufamieten. ⁴⁰ De zonen van Bela waren Ard en Naäman. Van Ard stamde het geslacht van de Ardieten af, van Naäman het geslacht van de Naämieten. ⁴¹ Dit waren de afstammelingen van Benjamin, geordend naar geslacht; het aantal ingeschrevenen bedroeg 45.600.

42 Afstammelingen van Dan, geordend naar geslacht: van Sucham stamde het geslacht van de Suchamieten af. Dit waren de geslachten van Dan. 43 Voor de geslachten van de Suchamieten bedroeg het aantal ingeschrevenen 64.400.

44 Afstammelingen van Aser, geordend naar geslacht: van Jimna stamde het geslacht Jimna af, van Jiswi het geslacht van de Jiswieten, van Beria het geslacht van de Beriieten. 45 Wat de afstammelingen van Beria betreft: van Cheber stamde het geslacht van de Chebrieten af, van Malkiël het geslacht van de Malkiëlieten. 46 De naam van de dochter van Aser was Serach. 47 Dit waren de geslachten van de Aserieten – 53.400 ingeschrevenen.

48 Afstammelingen van Naftali, geordend naar geslacht: van Jachseël stamde het geslacht van de Jachseëlieten af, van Guni het geslacht van de Gunieten, 49 van Jeser het geslacht van de Jisrieten, van Sillem het geslacht van de Sillemieten. 50 Dit waren de Naftalieten, geordend naar geslacht; het aantal ingeschrevenen bedroeg 45.400.

51 Het aantal ingeschrevenen Israëlieten bedroeg 601.730.

52 De HEER zei tegen Mozes: 53-54 ‘Het land moet onder deze stammen verdeeld worden overeenkomstig het aantal ingeschrevenen: geef een grote stam een groot gebied als erfelijk bezit, een kleine stam een klein gebied. 55 Het lot zal beslissen hoe het land verdeeld moet worden en welk gebied elke stam, overeenkomstig het aantal ingeschrevenen, toegewezen krijgt; 56 het lot beslist over de toewijzing van zowel de grote als de kleine stamgebieden.’

57 Dit waren de ingeschrevenen van de Levieten, geordend naar geslacht: afstammend van Gerson het geslacht van de Gersonieten, van Kehat het geslacht van de Kehatieten, van Merari het geslacht van de Merarieten. 58 Dit waren de geslachten van Levi: het geslacht van de Libnieten, het geslacht van de Chebronieten, het geslacht van de Machlieten, het geslacht van de Musieten, het geslacht van de Korchieten. Kehat verwekte Amram. 59 De naam van de vrouw van Amram was Jochebed. Zij was een dochter van Levi, wiens vrouw haar in Egypte gebaard had, en zij baarde aan Amram Aäron, Mozes en hun zuster Mirjam. 60 Aäron kreeg de volgende zonen: Nadab en Abihu, Eleazar en Itamar. 61 Nadab en Abihu stierven toen zij de HEER vuur hadden aangeboden dat niet aan de voorschriften voldeed. 62 Het aantal ingeschrevenen Levieten, te weten alle mannelijke personen van één maand en ouder, bedroeg 23.000. Zij werden apart van de andere Israëlieten ingeschreven, omdat aan hen geen grondgebied werd toegewezen, zoals aan de anderen.

63 Dit waren de Israëlieten die door Mozes en de priester Eleazar in de vlakte van Moab werden ingeschreven, aan de Jordaan, ter hoogte van Jericho. 64 Onder hen bevond zich niemand van degenen die door Mozes en de priester Aäron waren ingeschreven in de Sinaiwoestijn, 65 want de HEER had gezegd dat ze allemaal in de woestijn zouden sterven. Er was niemand van hen overgebleven, behalve Kaleb, de zoon van Jefunne, en Jozua, de zoon van Nun.

Erfrecht van vrouwen

27

1-2 De dochters van Selofchad, die tot een geslacht behoorden dat van Jozefs zoon Manasse afstamde – Selofchad was een zoon van Chefer, de zoon van Gilead, de zoon van Machir, de zoon van Manasse – kwamen naar de ingang van de ontmoetingstent en wendden zich tot Mozes, de priester Eleazar, de leiders en het hele volk. Deze vrouwen, Machla, Noa, Chogla, Milka en Tirsa genaamd, legden hun het volgende voor: 3 ‘Onze vader is in de woestijn gestorven. Hij behoorde niet tot de aanhangers van Korach, die tegen de HEER in opstand kwamen, maar is om zijn eigen zonden gestorven. Hij had geen zonen. 4 Moet de naam van onze vader nu uit de familie verdwijnen omdat hij geen zoon heeft nagelaten? Wijst u ons, net als de broers van onze vader, een stuk grond toe.’ 5 Mozes legde hun zaak aan de HEER voor, 6 en de HEER zei tegen Mozes: 7 ‘Selofchads dochters hebben gelijk. Je moet hun inderdaad een stuk grond in bezit geven, net als de broers van hun vader. Wat hun vader toekwam moet op hen overgaan. 8 En zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer iemand sterft zonder een zoon na te laten, moet zijn bezit overgaan op zijn dochter. 9 Heeft hij geen dochter, dan moet zijn bezit aan zijn broers gegeven worden. 10 Heeft hij geen broers, dan moet zijn bezit aan de broers van zijn vader gegeven worden. 11 Heeft zijn vader geen broers, dan moet zijn bezit aan zijn naaste bloedverwant gegeven worden; dat is dan zijn erfgenaam. Dit is een wettelijke bepaling voor alle Israëlieten, door de HEER aan Mozes gegeven.”’

Mozes draagt de leiding over aan Jozua

12 De HEER zei tegen Mozes: ‘Beklim het Abarimgebergte, zodat je kunt uitkijken over het land dat ik de Israëlieten geef. 13 Wanneer je het gezien hebt, zul je met je voorouders verenigd worden, net als je broer Aäron. 14 Dat is omdat jullie in de woestijn van Sin, toen de Israëlieten met verwijten kwamen over water, tegen mijn bevel zijn ingegaan en in hun bijzijn geen ontzag hebben getoond voor mijn heiligheid.’ (Dat was het water van Meribat-Kades in de woestijn van Sin.) 15 Mozes antwoordde de HEER: 16 ‘Moge de HEER, de God die aan al wat leeft de levensadem schenkt, dan iemand over het volk aanstellen 17 die het kan leiden en de troepen kan aanvoeren, zodat het volk van de HEER niet wordt als een kudde schapen zonder herder.’ 18 De HEER zei tegen Mozes: ‘Laat Jozua, de zoon van Nun, bij je komen; hij is een man die geestkracht bezit. Leg hem de hand op 19 en laat hem plaatsnemen voor de priester Eleazar en voor de hele gemeenschap. Draag in ieders aanwezigheid de leiding aan hem over 20 en laat hem delen in het aanzien dat jij geniet. Dan zal heel Israël hem voortaan

gehoorzamen. **21** Wanneer er een beslissing moet worden genomen, moet hij zich tot de priester Eleazar wenden, en die raadpleegt dan ten overstaan van de HEER de orakelstenen. Zijn uitspraak bepaalt of Jozua met de andere Israëlieten een veldtocht moet ondernemen of niet.'

22 Mozes deed wat de HEER hem had opgedragen: hij liet Jozua bij zich komen, liet hem plaatsnemen voor de priester Eleazar en voor de hele gemeenschap, **23** legde hem de handen op en droeg de leiding aan hem over. Zo had de HEER het bij monde van Mozes bevolen.

Dagelijkse offers en offers op hoogtijdagen

28

1 De HEER zei tegen Mozes: **2** 'Laat de Israëlieten ervoor zorgen dat ze mij op de vastgestelde tijden mijn offers brengen, het voedsel dat mij wordt aangeboden als een geurige gave die mij behaagt.

3 Zeg tegen hen: "Elke dag moet u de HEER een offergave aanbieden. Draag hem dagelijks twee eenjarige rammen zonder enig gebrek als brandoffer op, **4** de ene ram 's morgens, de andere tegen het vallen van de avond, **5** met een graanoffer van een tiende efa tarwebloem vermengd met een kwart hin zuivere olijfolie. **6** Dit is een brandoffer dat u dagelijks moet brengen en dat op de Sinai is ingesteld; het is een geurige gave die de HEER behaagt. **7** Bij de eerste ram hoort een wijnoffer van een kwart hin wijn. De wijn die de HEER geofferd wordt, moet in het heiligdom worden uitgegoten. **8** De tweede ram offert u tegen het vallen van de avond, met eenzelfde graanoffer en eenzelfde wijnoffer als 's morgens, een geurige gave die de HEER behaagt.

9 Op sabbat biedt u twee eenjarige rammen zonder enig gebrek aan, met een graanoffer van twee tiende efa tarwebloem vermengd met olijfolie, en het bijbehorende wijnoffer. **10** Dit brandoffer moet elke sabbat gebracht worden, naast het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende wijnoffer.

11 Bij elke nieuwemaan moet u de HEER als brandoffer twee stieren, een volwassen ram en zeven eenjarige rammen zonder enig gebrek opdragen. **12** Bij elke stier komt een graanoffer van drie tiende efa tarwebloem vermengd met olijfolie, bij de volwassen ram een graanoffer van twee tiende efa tarwebloem vermengd met olijfolie, **13** en bij elke jonge ram een graanoffer van één tiende efa tarwebloem vermengd met olijfolie. Dit alles is bestemd als brandoffer, als een geurige gave die de HEER behaagt. **14** De bijbehorende wijnoffers zijn een halve hin wijn bij elke stier, een derde hin bij de volwassen ram en een kwart hin bij elke jonge ram. Dit is het maandelijkse brandoffer; het moet elke maand van het jaar gebracht worden. **15** Ook moet als reinigingsoffer een bok aan de HEER worden opgedragen, naast het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende wijnoffer.

16 Op de veertiende dag van de eerste maand wordt ter ere van de HEER het pesachoffer bereid. **17** En op de vijftiende dag van die maand begint het feest waarop er zeven dagen lang ongedesemd brood gegeten wordt. **18** De eerste dag moet u als heilige dag samen vieren; u mag dan niet werken. **19** Draag de HEER als brandoffer twee stieren, een volwassen ram en zeven eenjarige rammen op; ze mogen geen enkel gebrek hebben. **20** Bied daarbij een graanoffer aan van tarwebloem vermengd met olijfolie: drie tiende efa bij elke stier, twee tiende efa bij de volwassen ram **21** en één tiende efa bij elk van de zeven jonge rammen. **22** Ook moet u, als reinigingsoffer, een bok aanbieden, om verzoening voor uw zonden te bewerken. **23** Deze offers komen niet in mindering op het brandoffer dat elke morgen gebracht wordt. **24** Elk van de zeven dagen moet u dit voedsel als offergave aanbieden, een geurige gave die de HEER behaagt. Met het bijbehorende wijnoffer moet het naast het dagelijkse brandoffer worden aangeboden. **25** De zevende dag moet u als heilige dag samen vieren; u mag dan niet werken.

26 Ook de dag van de eerste opbrengst, de dag van het Wekenfeest, waarop u de HEER een graanoffer uit de nieuwe oogst aanbiedt, moet u als heilige dag samen vieren; u mag dan niet werken. **27** Bied die dag als brandoffer, als een geurige gave die de HEER behaagt, twee stieren aan, een volwassen ram en zeven eenjarige rammen, **28** met het bijbehorende graanoffer van tarwebloem vermengd met olijfolie: drie tiende efa bij elke stier, twee tiende efa bij de volwassen ram, **29** en één tiende efa bij elk van de zeven jonge rammen. **30** Bied ook een bok aan, om verzoening voor u te bewerken. **31** De dieren mogen geen enkel gebrek hebben. Deze offers, met de bijbehorende wijnoffers, komen niet in mindering op het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende graanoffer.

29

1 De eerste dag van de zevende maand zullen de hoorns schallen. Vier die dag gezamenlijk als heilige dag; u mag dan niet werken. **2** U moet de HEER die dag als brandoffer, als een geurige gave die de HEER behaagt, een stier opdragen, een volwassen ram en zeven eenjarige rammen zonder enig gebrek, **3** met het bijbehorende graanoffer van tarwebloem vermengd met olijfolie: drie tiende efa bij de stier, twee tiende efa bij de volwassen ram **4** en één tiende efa bij elk van de zeven jonge rammen. **5** Bied ook een bok aan, als reinigingsoffer, om verzoening voor u te bewerken. **6** Deze offers komen niet in mindering op het maandelijkse brandoffer en het daarbij horende graanoffer en ook niet op het dagelijkse brandoffer en de voorgeschreven graan- en wijnoffers die daarbij horen. Dit is een geurige offergave die de HEER behaagt.

7 Ook de tiende dag van de zevende maand moet u als heilige dag samen vieren. U moet die dag in onthouding doorbrengen en mag geen enkele bezigheid verrichten. **8** Bied de HEER die dag als brandoffer, als een geurige gave, een stier aan, een volwassen ram en zeven eenjarige rammen, alle zonder enig gebrek, **9** met

het bijbehorende graanoffer van tarwebloem vermengd met olijfolie: drie tiende efa bij de stier, twee tiende efa bij de volwassen ram **10** en één tiende efa bij elk van de zeven jonge rammen. **11** Als reinigingsoffer moet u een bok aanbieden. Deze offers komen niet in mindering op het reinigingsoffer waarmee de verzoeningsrite voltrokken wordt, en ook niet op het dagelijkse brandoffer en de daarbij horende graan- en wijnooffers.

12 De vijftiende dag van de zevende maand moet u eveneens als heilige dag samen vieren; u mag dan niet werken. Vier ter ere van de HEER zeven dagen lang feest. **13** Bied als brandoffer, als een geurige offergave die de HEER behaagt, dertien stieren aan, twee volwassen rammen en veertien eenjarige rammen, dieren zonder enig gebrek, **14** met het bijbehorende graanoffer van tarwebloem vermengd met olijfolie: drie tiende efa bij elk van de dertien stieren, twee tiende efa bij elk van de twee volwassen rammen, **15** en één tiende efa bij elk van de veertien jonge rammen. **16** Bied als reinigingsoffer een bok aan. Deze offers komen niet in mindering op het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende graan- en wijnoffer. **17** Op de tweede dag biedt u twaalf stieren aan, twee volwassen rammen en veertien eenjarige rammen zonder enig gebrek, **18** en bij elk van de stieren en bij elk van de volwassen en jonge rammen de bijbehorende graan- en wijnooffers, zoals voorgeschreven. **19** Verder als reinigingsoffer een bok. Deze offers komen niet in mindering op het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende graan- en wijnoffer. **20** Op de derde dag elf stieren, twee volwassen rammen en veertien eenjarige rammen zonder enig gebrek, **21** en bij elk van de stieren en bij elk van de volwassen en jonge rammen de bijbehorende graan- en wijnooffers, zoals voorgeschreven. **22** Verder als reinigingsoffer een bok. Deze offers komen niet in mindering op het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende graan- en wijnoffer. **23** Op de vierde dag tien stieren, twee volwassen rammen en veertien eenjarige rammen zonder enig gebrek, **24** en bij elk van de stieren en bij elk van de volwassen en jonge rammen de bijbehorende graan- en wijnooffers, zoals voorgeschreven. **25** Verder als reinigingsoffer een bok. Deze offers komen niet in mindering op het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende graan- en wijnoffer. **26** Op de vijfde dag negen stieren, twee volwassen rammen en veertien eenjarige rammen zonder enig gebrek, **27** en bij elk van de stieren en bij elk van de volwassen en jonge rammen de bijbehorende graan- en wijnooffers, zoals voorgeschreven. **28** Verder als reinigingsoffer een bok. Deze offers komen niet in mindering op het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende graan- en wijnoffer. **29** Op de zesde dag acht stieren, twee volwassen rammen en veertien eenjarige rammen zonder enig gebrek, **30** en bij elk van de stieren en bij elk van de volwassen en jonge rammen de bijbehorende graan- en wijnooffers, zoals voorgeschreven. **31** Verder als reinigingsoffer een bok. Deze offers komen niet in mindering op het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende graan- en wijnoffer. **32** Op de zevende dag zeven stieren, twee volwassen rammen en veertien eenjarige rammen zonder enig gebrek, **33** en bij elk van de stieren en bij elk van de volwassen en jonge rammen de bijbehorende graan- en wijnooffers, zoals voorgeschreven. **34** Verder als reinigingsoffer een bok. Deze offers komen niet in mindering op het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende graan- en wijnoffer. **35** De achtste dag moet er een feestelijke samenkomst zijn; u mag dan niet werken. **36** Bied dan als brandoffer, als een geurige offergave die de HEER behaagt, een stier aan, een volwassen ram en zeven eenjarige rammen zonder enig gebrek, **37** en bied bij de stier, bij de volwassen ram en bij elk van de jonge rammen het bijbehorende graan- en wijnoffer aan, zoals voorgeschreven. **38** Verder als reinigingsoffer een bok. Deze offers komen niet in mindering op het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende graan- en wijnoffer. **39** Dit zijn de brandoffers, graanoffers, wijnooffers en vredeoffers die u de HEER op uw hoogtijdagen moet opdragen. Ze vallen buiten uw gelofteoffers en uw vrijwillige gaven.”

30

1 Mozes bracht alles wat de HEER hem had geboden aan de Israëlieten over.*

(30:1-17) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 29:40-30:16.

Geloften van vrouwen

2 Mozes zei tegen de stamhoofden van de Israëlieten: ‘De HEER heeft het volgende bepaald: **3** Wanneer een man de HEER belooft iets te zullen doen of onder ede de verplichting op zich neemt zich van iets te onthouden, mag hij zijn woord niet breken; aan alles wat hij met zoveel woorden zegt, moet hij zich houden.

4 Wanneer een vrouw de HEER belooft iets te zullen doen of de verplichting aangaat zich van iets te onthouden terwijl ze nog als meisje bij haar vader woont, **5** en haar vader zegt er niets van wanneer hij hoort van haar gelofte of van de verplichting die ze op zich heeft genomen, dan blijven al haar geloften en alle verplichtingen die ze op zich heeft genomen geldig. **6** Maar als haar vader bezwaar maakt zodra hij ervan hoort, verliezen al haar geloften en alle verplichtingen die ze op zich genomen heeft hun geldigheid. De HEER ontheft haar ervan omdat haar vader bezwaar heeft gemaakt.

7 Is ze bij haar trouwen nog gebonden door geloften die ze heeft gedaan of door een onbezonnen toezegging, **8** en zegt haar man er niets van zodra hij ervan hoort, dan blijven haar geloften en de verplichtingen die ze op zich genomen heeft geldig. **9** Maar als haar man bezwaar maakt zodra hij ervan hoort, doet hij de gelofte waardoor ze gebonden is of de onbezonnen toezegging die ze heeft gedaan teniet, en de HEER ontheft haar ervan.

10 Wat de geloften van weduwen en verstoten vrouwen betreft: alles waartoe zij zich verplicht hebben, moeten ze nakomen.

11 Als een vrouw getrouwd is en ze doet een gelofte of neemt onder ede een verplichting op zich, 12 en haar man zegt er niets van en maakt geen bezwaar wanneer hij ervan hoort, dan blijven al haar geloften en alle verplichtingen die ze is aangegaan geldig. 13 Maar als haar man ze nadrukkelijk ongeldig verklaart zodra hij ervan hoort, verliest alles wat ze heeft toegezegd zijn geldigheid, elke gelofte en iedere verplichting. Haar man doet alles teniet, en de HEER ontheft haar ervan. 14 Elke gelofte en elke verplichting tot onthouding die ze onder ede aangaat, kan haar man zowel bekrachtigen als ongeldig verklaren. 15 Heeft haar man er binnen een etmaal niets van gezegd, dan bekrachtigt hij al haar geloften en alle verplichtingen die ze zichzelf heeft opgelegd; door er niets van te zeggen zodra hij ervan hoort, bekrachtigt hij ze. 16 Maar verklaart hij ze nadrukkelijk ongeldig als hij ervan hoort, dan draagt hij de volle verantwoordelijkheid.'

17 Dit zijn de wetten die de HEER Mozes heeft opgelegd met betrekking tot een man en zijn vrouw en met betrekking tot een vader en een dochter die nog als meisje bij hem woont.

Wraak op de Midjanieten en verdeling van de buit

31

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 'Spoor de Israëlieten ertoe aan wraak te nemen op de Midjanieten, daarna zul je met je voorouders verenigd worden.' 3 Hierop zei Mozes tegen het volk: 'Een deel van de mannen moet zich klaarmaken voor de strijd. Ze moeten de Midjanieten aanvallen om de wraak van de HEER aan Midjan te voltrekken. 4 Elke stam van Israël moet duizend man in het veld brengen.' 5 Zo werden er twaalfduizend weerbare mannen gerekruteerd, duizend man uit elke stam van Israël. 6 Mozes liet deze mannen, duizend uit elke stam, uitrukken samen met Pinechas, de zoon van de priester Eleazar, die de heilige voorwerpen en de trompetten bij zich droeg. 7 Ze trokken tegen de Midjanieten ten strijde, zoals de HEER Mozes had bevolen, en doodden alle mannen, 8 onder wie de koningen van Midjan: Ewi, Rekem, Sur, Chur en Reba. En naast de vijf Midjanitische koningen doodden ze ook Bileam, de zoon van Beor. 9 De Israëlieten namen de Midjanitische vrouwen en kinderen gevangen, maakten zich meester van de runderen en het overige vee van de Midjanieten en van al hun bezittingen, 10 en legden de steden waarin ze woonden en hun tentenkampen in de as. 11 De geroofde bezittingen en de hele buit aan mensen en dieren namen ze mee, 12 en ze brachten zowel de gevangenen als de buitgemaakte goederen naar Mozes, de priester Eleazar en het volk van Israël, naar het kamp in de vlakte van Moab, aan de Jordaan, ter hoogte van Jericho.

13 Mozes, de priester Eleazar en de leiders van de gemeenschap verlieten het kamp en gingen hun tegemoet. 14 Toen werd Mozes woedend op de bevelhebbers, de aanvoerders van duizend en de aanvoerders van honderd man, die daar uit de strijd terugkeerden. 15 'U hebt de vrouwen in leven gelaten?!' zei hij. 16 'Juist zij waren het die de Israëlieten, op aanraden van Bileam, destijds bij de Peor verleid hebben tot ontrouw aan de HEER, en dat veroorzaakte de plaag die de gemeenschap van de HEER getroffen heeft. 17 Dood daarom alle kinderen van het mannelijk geslacht en alle vrouwen die met een man hebben geslapen, 18 maar laat meisjes die nog nooit met een man hebben geslapen in leven. 19 Zelf moet u zeven dagen buiten het kamp blijven. Iedereen die iemand gedood heeft en iedereen die een gesneuvelde heeft aangeraakt, moet zich op de derde en op de zevende dag laten reinigen. Dit geldt niet alleen voor uzelf maar ook voor de gevangenen. 20 Ook alle kleren moeten gereinigd worden, en alle voorwerpen die gemaakt zijn van leer, geitenhaar of hout.'

21 De priester Eleazar zei tegen de mannen die aan de strijd hadden deelgenomen: 'Dit is een wet die de HEER heeft ingesteld en die hij aan Mozes bekend heeft gemaakt: 22 Alles van goud of zilver, van koper, ijzer, tin of lood, 23 alles wat vuurbestendig is, moet door het vuur gehaald worden om weer rein te worden, en het moet bovendien met reinigingswater worden gereinigd. Alles wat niet tegen vuur bestand is, moet door het water gehaald worden. 24 Was op de zevende dag uw kleren, dan bent u weer rein en mag u weer in het kamp komen.'

25 De HEER zei tegen Mozes: 26 'Ga samen met de priester Eleazar en de familiehoofden van de gemeenschap na hoe groot de buit aan mensen en dieren is; 27 geef de ene helft aan de mannen die aan de strijd hebben deelgenomen en de andere helft aan de rest van de gemeenschap. 28 Leg degenen die aan de strijd hebben deelgenomen een heffing op van één op de vijfhonderd mensen, runderen, ezels, schapen en geiten; dit moeten zij aan de HEER afstaan. 29 Houd dit op hun aandeel in en geef het aan de priester Eleazar, als een geschenk voor de HEER. 30 Op het aandeel van de andere Israëlieten moet je één op de vijftig mensen, runderen, ezels, schapen, geiten en andere dieren inhouden. Geef ze aan de Leviëten die zorg dragen voor de tabernakel van de HEER.'

31 Mozes en de priester Eleazar deden wat de HEER Mozes had geboden. 32 Afgezien van de buitgemaakte goederen die de troepen al hadden verbruikt, bedroeg de buit 675.000 schapen en geiten, 33 72.000 runderen 34 en 61.000 ezels, 35 en verder mensen, namelijk 32.000 vrouwen die nog nooit met een man geslapen hadden. 36 De helft, het aandeel van hen die aan de strijd hadden deelgenomen, bedroeg dus 337.500 schapen en geiten, 37 waarvan er 675 aan de HEER moesten worden afgestaan, 38 36.000 runderen, waarvan er 72 aan de HEER werden afgestaan, 39 30.500 ezels, waarvan er 61 aan de HEER werden afgestaan, 40 en 16.000 mensen, van wie er 32 aan de HEER werden afgestaan. 41 Mozes droeg alles wat als geschenk aan de HEER moest worden afgestaan, over aan de priester Eleazar, zoals de HEER hem had geboden. 42 Op het aandeel dat Mozes apart gehouden had voor de Israëlieten die niet aan de strijd hadden deelgenomen 43 – de voor hen bestemde helft omvatte 337.500 schapen en geiten, 44 36.000 runderen, 45 30.500 ezels 46 en 16.000 mensen – 47 op dat aandeel

van de Israëlieten hield Mozes één op de vijftig mensen en dieren in, en hij gaf die aan de Levieten die zorg droegen voor de tabernakel van de HEER, zoals de HEER hem had geboden.

48-49 De bevelhebbers van het leger, de aanvoerders van duizend man en die van honderd, kwamen Mozes zeggen: ‘We hebben de manschappen die onder ons bevel stonden geteld, heer, en er ontbreekt niemand. 50 Wat wijzelf aan gouden voorwerpen hebben aangetroffen, bieden we de HEER als offergave aan: enkelkettinkjes, armbanden, vingerringen, oorringen en halssieraden. Hiermee willen we bij de HEER verzoening voor onszelf bewerken.’ 51 Mozes en de priester Eleazar namen de gouden sieraden van hen aan. 52 Het goud dat ze als geschenk voor de HEER in ontvangst namen van de aanvoerders van duizend man en die van honderd, woog 16.750 sjekel. 53 De manschappen hielden de buit die ze veroverd hadden zelf. 54 Mozes en de priester Eleazar brachten het goud dat ze van de aanvoerders van duizend en van honderd man in ontvangst hadden genomen naar de ontmoetingstent, opdat de HEER aan de Israëlieten zou blijven denken.

Toewijzing van grondbezit ten oosten van de Jordaan

32

1 De Rubenieten en de Gadieten bezaten bijzonder veel vee. Toen ze zagen dat het gebied van Jazer en Gilead bij uitstek geschikt was om er vee te houden, 2 gingen ze naar Mozes en de priester Eleazar en de leiders van de gemeenschap en zeiden: 3 ‘Het gebied van Atarot, Dibon, Jazer, Nimra, Chesbon, Elale, Sebam, Nebo en Beon, 4 dat de HEER voor het volk van Israël veroverd heeft, dat gebied is zeer geschikt voor vee. En wij hebben veel vee.’ 5 En ze vervolgden: ‘Wees zo goed uw dienaren dit gebied in bezit te geven, laat ons niet de Jordaan oversteken.’ 6 Mozes antwoordde de Gadieten en Rubenieten: ‘U wilt hier blijven terwijl uw broeders ten strijde trekken? 7 Wilt u de Israëlieten de moed ontnemen om over te steken naar het land dat de HEER hun gegeven heeft? 8 Dat hebben uw voorouders ook gedaan, toen ik hen er vanuit Kades-Barnea op uitstuurde om te gaan kijken hoe het land was. 9 Ze verkenden het land tot aan het Eskoldal en ontnamen de Israëlieten de moed om het land dat de HEER hun gegeven had binnen te trekken. 10 Toen ontstak de HEER in woede, en hij zwoer: 11 “Omdat zij niet volledig op mij hebben vertrouwd, zal geen van de mannen van twintig jaar en ouder die uit Egypte zijn weggetrokken, het land zien dat ik Abraham, Isaak en Jakob onder ede heb beloofd, 12 met uitzondering van de Kenizziet Kaleb, de zoon van Jefunne, en Jozua, de zoon van Nun, die wel volledig op de HEER hebben vertrouwd.” 13 De woede van de HEER was zo hevig dat hij de Israëlieten veertig jaar in de woestijn liet rondzwerven, totdat die hele generatie, die gedaan had wat slecht is in de ogen van de HEER, gestorven was. 14 En nu wilt u precies hetzelfde doen als uw zondige voorouders en zo de woede van de HEER tegen de Israëlieten nog aanwakkeren! 15 Als u zich van hem afwendt, zal hij hen nog langer in de woestijn laten en zult u dit hele volk in het verderf storten.’ 16 Maar zij antwoordden, dichterbij komend: ‘We willen hier schaapskooien bouwen voor ons vee en steden voor onze kinderen. 17 Dan kunnen onze kinderen in de vestingsteden wonen, veilig voor de inwoners van het land, en dan zullen wijzelf ons wapenen en voor de andere Israëlieten uit trekken, totdat we hen op de plaats van hun bestemming hebben gebracht. 18 Wij gaan niet naar huis voordat ieder van de Israëlieten een eigen stuk grond heeft gekregen. 19 Maar als wij ten oosten van de Jordaan ons deel krijgen, hoeven wij niet net als zij grond te hebben aan de overkant van de Jordaan of nog verder weg.’ 20 Hierop zei Mozes tegen hen: ‘Als u dat doet, als u zich ten overstaan van de HEER opmaakt voor de strijd, 21-22 en als al uw weerbare mannen voor de HEER de Jordaan overtrekken en niet terugkeren voordat de HEER zijn vijanden verdreven heeft en het land aan hem onderworpen is, dan zult u zich volledig van uw plicht tegenover de HEER en Israël gekweten hebben en wordt dit gebied ten overstaan van de HEER uw eigendom. 23 Maar doet u dit niet, dan zondigt u tegen de HEER en zult u de gevolgen van uw zonde ondervinden. 24 Bouw steden voor uw kinderen en bouw schaapskooien, en doe wat u hebt beloofd.’ 25 De Gadieten en de Rubenieten antwoordden Mozes: ‘We zullen doen wat u ons opdraagt, heer. 26 Onze vrouwen en kinderen, ons vee, al onze dieren, zullen in de steden van Gilead blijven, 27 maar alle weerbare mannen zullen doen wat u zegt, heer: wij zullen voor de HEER naar de overkant gaan om daar strijd te leveren.’

28 Daarna gaf Mozes instructies aan de priester Eleazar, aan Jozua, de zoon van Nun, en aan de stamhoofden van Israël. 29 Hij zei tegen hen: ‘Als de weerbare mannen van de Gadieten en de Rubenieten samen met u de Jordaan overtrekken om onder bevel van de HEER te strijden, dan moet u hun, wanneer het land aan u onderworpen is, Gilead in eigendom geven. 30 Maar wapenen ze zich niet en steken ze niet samen met u over, dan moeten ze net als u land in Kanaän krijgen.’ 31 De Gadieten en de Rubenieten beloofden te doen wat de HEER hun had opgedragen: 32 ‘We zullen onder bevel van de HEER gewapend naar Kanaän oversteken, maar we zullen grondbezit krijgen aan deze kant van de Jordaan.’

33 Daarop gaf Mozes aan de Gadieten en de Rubenieten en aan de helft van de stam Manasse, de zoon van Jozef, het rijk van koning Sichon van de Amorieten en het rijk van koning Og van Basan – alle steden binnen de landsgrenzen en al het gebied rondom die steden. 34-36 De Gadieten herbouwden de vestingsteden Dibon, Atarot, Aroër, Atrot-Sofan, Jazer, Jogbeha, Bet-Nimra en Bet-Haran, en herstelden de schaapskooien. 37 De Rubenieten herbouwden Chesbon, Elale, Kirjataïm 38 en de plaatsen die voordat hun naam veranderd werd Nebo en Baäl-Meon heetten, en Sibma, en ze gaven alle herbouwde steden een nieuwe naam. 39 De zonen van Machir, de zoon van Manasse, gingen naar Gilead en namen het in. De Amorieten die er woonden werden verdreven. 40 Mozes

gaf Gilead aan Machir, de zoon van Manasse, en deze vestigde zich daar. **41** Jaïr, ook een zoon van Manasse, trok erop uit, nam een aantal dorpen van de Amorieten in en noemde die de Dorpen van Jaïr. **42** Ook Nobach trok erop uit, nam Kenat met de omliggende dorpen in en noemde het naar zichzelf, Nobach.

Lijst van pleisterplaatsen

33

1 Dit zijn de pleisterplaatsen die de Israëlieten aandeden, nadat ze onder leiding van Mozes en Aäron, geordend in legerafdelingen, waren weggetrokken uit Egypte. **2** Op bevel van de HEER heeft Mozes de plaatsen waar ze hun kamp hadden opgeslagen genoteerd. Ze trokken als volgt van de ene pleisterplaats naar de andere:

3 Op de vijftiende dag van de eerste maand verlieten de Israëlieten Rameses; voor de ogen van de Egyptenaren trokken ze de dag na het pesachmaal onbevreesd weg. **4** De Egyptenaren waren toen hun eerstgeborenen, die de HEER gedood had, aan het begraven; hun goden waren door de HEER van hun voetstuk gestoten.

5 Nadat de Israëlieten Rameses verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Sukkot.

6 Nadat ze Sukkot verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Etam, aan de rand van de woestijn.

7 Nadat ze Etam verlaten hadden, keerden ze terug naar Pi-Hachiroth, tegenover Baäl-Sefon, en sloegen ze hun kamp op voor Migdol.

8 Nadat ze Pi-Hachiroth verlaten hadden, *

(33:8) *Pi-Hachiroth verlaten hadden* – Volgens de Samaritaanse Pentateuch en de Vulgata. MT: ‘van voor Hachiroth waren opgebroken’.

trokken ze dwars door de zee naar de woestijn. Ze trokken drie dagreizen ver de woestijn van Etam in en sloegen hun kamp op in Mara.

9 Nadat ze Mara verlaten hadden, kwamen ze in Elim. In Elim waren twaalf waterbronnen en zeventig dadelpalmen; daar sloegen ze hun kamp op.

10 Nadat ze Elim verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op aan de Rode Zee.

11 Nadat ze de Rode Zee verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in de woestijn van Sin.

12 Nadat ze de woestijn van Sin verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Dofka.

13 Nadat ze Dofka verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Alus.

14 Nadat ze Alus verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Refidim; daar was geen drinkwater voor het volk.

15 Nadat ze Refidim verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in de Sinaiwoestijn.

16 Nadat ze de Sinaiwoestijn verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Kibrot-Hattaäwa.

17 Nadat ze Kibrot-Hattaäwa verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Chaserot.

18 Nadat ze Chaserot verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Ritma.

19 Nadat ze Ritma verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Rimmon-Peres.

20 Nadat ze Rimmon-Peres verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Libna.

21 Nadat ze Libna verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Rissa.

22 Nadat ze Rissa verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Kehelata.

23 Nadat ze Kehelata verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op bij de Seferberg.

24 Nadat ze de Seferberg verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Charada.

25 Nadat ze Charada verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Makhelot.

26 Nadat ze Makhelot verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Tachat.

27 Nadat ze Tachat verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Terach.

28 Nadat ze Terach verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Mitka.

29 Nadat ze Mitka verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Chasmona.

30 Nadat ze Chasmona verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Moserot.

31 Nadat ze Moserot verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Bene-Jaäkan.

32 Nadat ze Bene-Jaäkan verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Chor-Haggidgad.

33 Nadat ze Chor-Haggidgad verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Jotbata.

34 Nadat ze Jotbata verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Abrona.

35 Nadat ze Abrona verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Esjon-Geber.

36 Nadat ze Esjon-Geber verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in de woestijn van Sin, en wel in Kades.

37 Nadat ze Kades verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op bij de Hor, een berg aan de grens van Edom. **38** Toen ging de priester Aäron op bevel van de HEER de berg op, en hij stierf daar, op de Hor, in het veertigste jaar na de uittocht van de Israëlieten uit Egypte, op de eerste dag van de vijfde maand. **39** Aäron was honderddrieëntwintig jaar toen hij op de Hor stierf. **40** De Kanaänitische koning van Arad, die in de Negev in Kanaän woonde, vernam dat de Israëlieten in aantocht waren.

41 Nadat ze de Hor verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Salmona.

42 Nadat ze Salmona verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Punon.

43 Nadat ze Punon verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Obot.

44 Nadat ze Obot verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op bij Ijje-Haäbarim aan de grens van Moab.

45 Nadat ze Ijje-Haäbarim verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Dibon-Gad.

46 Nadat ze Dibon-Gad verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in Almon-Diblataïm.

47 Nadat ze Almon-Diblataïm verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in het Abarimgebergte, bij de Nebo.

48 Nadat ze het Abarimgebergte verlaten hadden, sloegen ze hun kamp op in de vlakte van Moab, bij de Jordaan, tegenover Jericho; 49 ze sloegen hun tenten op langs de Jordaan, van Bet-Hajjesimot tot aan Abel-Hassittim, in de vlakte van Moab.

Verdeling van Kanaän

50 In de vlakte van Moab, aan de Jordaan ter hoogte van Jericho, zei de HEER tegen Mozes: 51 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer jullie de Jordaan oversteken naar Kanaän, 52 moeten jullie de bewoners van dat land verdrijven. Vernietig al hun stenen met afbeeldingen en al hun gegoten beelden, en verwoest de offerplaatsen. 53 Neem het land in bezit en ga er wonen, ik geef jullie dit land in eigendom. 54 Jullie moeten het land door middel van loting onder de verschillende geslachten verdelen. Geef een groot geslacht een groot stuk grond in bezit, een klein geslacht een klein stuk. Het lot bepaalt wat elk geslacht krijgt. Zo moeten jullie het land onder de verschillende stammen verdelen. 55 Maar als jullie de bewoners ervan niet verdrijven, zullen degenen die je van hen overlaat zich vijandig tegenover je opstellen wanneer jullie eenmaal in het land wonen; ze zullen tot stekels in je zij en tot dorens in je ogen worden. 56 En dan zal ik met jullie doen wat ik van plan was met hen te doen.”’

34

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Deel de Israëlieten het volgende mee: “Wanneer jullie in Kanaän zijn aangekomen, zullen dit de grenzen zijn van het grondgebied dat jullie toevalt: 3 Jullie zuidgrens loopt vanaf de woestijn van Sin langs het gebied van Edom, en begint dus bij de uiterste zuidoostpunt van de Zoutzee. 4 Hij loopt in een bocht zuidelijk om de Schorpioenenpas heen, gaat dan verder naar Sin, loopt vervolgens rechtstreeks naar een punt ten zuiden van Kades-Barnea, en gaat via Chasar-Addar verder naar Asmon. 5 Bij Asmon buigt de grens af naar de wadi die de grens met Egypte vormt, en van daar loopt hij rechtstreeks naar de zee. 6 De westgrens wordt gevormd door de Grote Zee; houd dat als westgrens aan. 7 Jullie noordgrens loopt als volgt: Trek een lijn van de Grote Zee naar de Hor, 8 en trek van deze berg een lijn naar Lebo-Hamat. De grens loopt daarna rechtstreeks naar Sedad, 9 vervolgens naar Zifron, en eindigt bij Chasar-Enan. Houd dit als noordgrens aan. 10 Voor de grens in het oosten moeten jullie een lijn trekken van Chasar-Enan naar Sefam. 11 Van Sefam loopt de grens naar beneden, naar Haribla, ten oosten van Aïn, vervolgens gaat hij verder omlaag en loopt hij vlak langs de bergketen ten oosten van het Meer van Kinneret. 12 Daarna loopt hij nog verder omlaag, volgt de Jordaan en komt uit bij de Zoutzee. Dat zijn de grenzen van het land dat voor jullie bestemd is.”’

13 Mozes deelde de Israëlieten mee: ‘Dit is het land dat u door middel van loting onder elkaar moet verdelen en dat aan negeneenehalve stam gegeven moet worden, zoals de HEER geboden heeft. 14 De families van de stam Ruben en van de stam Gad, en ook de helft van de stam Manasse, hebben immers het grondgebied dat hun toekomt al ontvangen; 15 tweeënehalve stam hebben grondbezit ontvangen aan deze kant van de Jordaan, ter hoogte van Jericho, aan de oostkant, waar de zon opkomt.’

16 De HEER zei tegen Mozes: 17 ‘Degenen die het land onder jullie moeten verdelen, zijn de priester Eleazar en Jozua, de zoon van Nun. 18 Wijs in elke stam iemand aan die de leiding heeft bij de verdeling van het land. 19 Dit zijn hun namen: voor de stam Juda Kaleb, de zoon van Jefunne; 20 voor de stam Simeon Semuël, de zoon van Ammihud; 21 voor de stam Benjamin Elidad, de zoon van Kislon; 22 voor de stam Dan het familiehoofd Bukki, de zoon van Jogli; 23 wat de nakomelingen van Jozef betreft: voor de stam Manasse het familiehoofd Channiël, de zoon van Efod, 24 en voor de stam Efraïm het familiehoofd Kemuël, de zoon van Siftan; 25 voor de stam Zebulon het familiehoofd Elisafan, de zoon van Parnach; 26 voor de stam Issachar het familiehoofd Paltiël, de zoon van Azzan; 27 voor de stam Aser het familiehoofd Achihud, de zoon van Selomi; 28 voor de stam Naftali het familiehoofd Pedaël, de zoon van Ammihud.’ 29 Dit waren degenen aan wie de HEER opdroeg om Kanaän onder de Israëlieten te verdelen.

Steden voor de Levieten en vrijplaatsen

35

1 De HEER zei tegen Mozes, in de vlakte van Moab, aan de Jordaan, ter hoogte van Jericho: 2 ‘Geef de Israëlieten opdracht om van het gebied dat ze als eigendom ontvangen een aantal steden af te staan aan de Levieten, zodat die daarin kunnen wonen. Ook de weidegronden rond die steden moeten jullie aan de Levieten geven. 3 Zij kunnen in de steden wonen, de omliggende weidegronden zijn voor hun vee, voor al hun dieren. 4 De weidegronden bij de steden die jullie aan de Levieten afstaan, moeten zich vanaf de stadsmuur naar alle kanten duizend el uitstrekken. 5 Meet vanuit het midden van de stad aan de oostkant tweeduizend el af, aan de zuidkant tweeduizend el, aan de westkant tweeduizend el en aan de noordkant tweeduizend el. Dat gebied hoort als weidegrond bij hun steden. 6 Wat betreft de steden die jullie aan de Levieten moeten afstaan: zes daarvan dienen

als vrijplaatsen waarheen iemand die een ander gedood heeft kan uitwijken, en daarnaast moeten jullie nog tweeënveertig steden afstaan. **7** In totaal moet je de Leviëten achtenveertig steden met de omliggende weidegronden afstaan. **8** Bij het toewijzen van deze steden moet rekening gehouden worden met het aantal steden dat de Israëliëten bezitten. Van degenen die er veel hebben, moeten er meer genomen worden dan van hen die er weinig hebben; het aantal steden dat aan de Leviëten moet worden afgestaan, wordt bepaald door de omvang van het gebied dat elke stam als zijn eigendom ontvangen heeft.’

9 De HEER zei tegen Mozes: **10** ‘Zeg tegen de Israëliëten: “Wanneer jullie de Jordaan oversteken naar Kanaän, **11** moeten jullie een aantal steden uitkiezen die als vrijplaats kunnen dienen; dan kan iemand die zonder opzet een ander heeft gedood daarheen uitwijken. **12** Die steden dienen als vrijplaats tegen bloedwrekers, zodat voorkomen wordt dat iemand die een ander gedood heeft, sterft voordat hij voor de gemeenschap heeft terechtgestaan. **13** Van de steden die jullie afstaan, moeten er zes een vrijplaats zijn: **14-15** drie steden aan de overkant van de Jordaan en drie in Kanaän. Deze zes steden moeten een vrijplaats zijn voor zowel de Israëliëten als de vreemdelingen die bij jullie wonen of tijdelijk bij je verblijven, zodat iedereen die zonder opzet een ander heeft gedood, daarheen kan vluchten.

16 Wie een ander echter met een ijzeren voorwerp zo hard slaat dat deze sterft, is een moordenaar en moet ter dood gebracht worden. **17** Ook wie een ander met een steen waarmee je iemand kunt doden zo hard slaat dat deze sterft, is een moordenaar en moet ter dood gebracht worden. **18** En ook wie een ander met een houten voorwerp waarmee je iemand kunt doden zo hard slaat dat deze sterft, is een moordenaar en moet ter dood gebracht worden. **19** De bloedwreker moet hem doden zodra hij hem aantreft. **20** Als iemand een ander uit haat een duw geeft of met opzet iets naar hem gooit en de ander sterft daardoor, **21** of als iemand een ander uit vijandschap zo’n vuistslag geeft dat hij sterft, dan moet de dader ter dood gebracht worden. Hij is een moordenaar en de bloedwreker moet hem doden zodra hij hem vindt.

22 Maar als iemand een ander per ongeluk een duw geeft zonder dat er van vijandschap sprake is, of onopzettelijk een voorwerp naar hem gooit, **23** of uit onoplettendheid een steen die de dood kan veroorzaken op hem laat vallen, en de ander sterft zonder dat hij hem vijandig gezind was of erop uit was hem kwaad te doen, **24** dan moet de gemeenschap met behulp van deze regels rechtspreken over de dader en de bloedwreker. **25** De gemeenschap moet de dader tegen de bloedwreker beschermen en hem laten terugkeren naar de vrijplaats waar hij zijn toevlucht had gezocht. Daar moet hij blijven tot de dood van de hogepriester, die met de heilige olie gezalfd is. **26** Maar begeeft de dader zich ook maar even buiten de grenzen van de vrijplaats waarheen hij is uitgeweken **27** en treft de bloedwreker hem dan buiten die vrijplaats aan en doodt hij hem, dan laadt de bloedwreker daarmee geen bloedschuld op zich. **28** De dader is verplicht in de vrijplaats te blijven tot de dood van de hogepriester en mag pas na diens dood naar zijn eigen gebied terugkeren. **29** Dit zijn wettelijke bepalingen die voor jullie en voor alle komende generaties gelden, waar jullie ook wonen.

30 Als iemand een ander gedood heeft, mag hij alleen op grond van getuigenverklaringen ter dood gebracht worden, maar de verklaring van één getuige is niet voldoende om iemand ter dood te veroordelen. **31** Je mag geen losprijs aannemen voor het leven van een moordenaar die schuldig bevonden en ter dood veroordeeld is; zo iemand moet ter dood gebracht worden. **32** Je mag ook geen losgeld aannemen van iemand die naar een vrijplaats is uitgeweken en nog voor de dood van de priester wil terugkeren naar zijn eigen woonplaats. **33** Jullie mogen het land waarin je woont niet ontwijden. Bloed ontwijdt het land, en wanneer er bloed vergoten is, kan er alleen verzoening voor het land bewerkt worden door het bloed van degene die bloed vergoten heeft. **34** Jullie mogen het land waarin jullie wonen en waarin ik woon, niet verontreinigen, want ik, de HEER, woon te midden van de Israëliëten.”

Erfelijk bezit en huwelijk

36

1 De familiehoofden van het geslacht dat afstamde van Gilead, de zoon van Machir, de zoon van Manasse, een van de geslachten die van Jozef afstamden, kwamen naar Mozes en legden hem en de leiders en familiehoofden van de Israëliëten het volgende voor: **2** ‘De HEER heeft u geboden, heer, om het land door middel van loting onder de Israëliëten te verdelen en om dat wat onze stamgenoot Selofchad toekwam, aan zijn dochters te geven. **3** Maar stel nu dat zij trouwen met een Israëliet uit een andere stam, dan zou hun eigendom onttrokken worden aan het bezit van onze voorouders en toegevoegd worden aan het bezit van de stam waartoe zij dan zouden behoren; het zou worden afgenomen van dat wat ons door loting toegewezen is. **4** En wanneer de Israëliëten dan een jubeljaar vieren, zou hun bezit voorgoed worden toegevoegd aan het bezit van de stam waartoe ze dan zouden behoren en aan het bezit van onze eigen stam worden onttrokken.’

5 Op bevel van de HEER deed Mozes toen deze uitspraak. ‘De nakomelingen van Jozef hebben gelijk,’ zei hij tegen de Israëliëten. **6** ‘De HEER heeft ten aanzien van Selofchads dochters het volgende bepaald: ze mogen trouwen met wie ze willen, mits het iemand is uit een geslacht van hun eigen stam. **7** Want erfelijk bezit van de Israëliëten mag niet van de ene stam overgaan op de andere; iedere Israëliet moet ervoor zorgen dat erfelijk bezit binnen de eigen stam blijft. **8** Daarom moet ieder meisje dat in een van de stammen van Israël bezit verwerft,

trouwen met iemand uit een geslacht van haar eigen stam. Zo kan iedere Israëliet erven wat zijn voorouders is toegewezen. **9** Erfelijk bezit mag niet van de ene stam op de andere overgaan; iedere Israëliet moet ervoor zorgen dat erfelijk bezit binnen de eigen stam blijft.

10 De dochters van Selofchad deden wat de HEER Mozes geboden had: **11** Machla, Tirsä, Chogla, Milka en Noa trouwden met zonen van hun ooms, **12** mannen uit geslachten die afstamden van Manasse, de zoon van Jozef. Zo bleef hun bezit binnen de stam waartoe het geslacht van hun vader behoorde.

13 Tot zover de geboden en regels die de HEER de Israëlieten bij monde van Mozes heeft opgelegd in de vlakte van Moab, aan de Jordaan, ter hoogte van Jericho.

Terugblik op Israëls geschiedenis

1

1 Dit is de toespraak die Mozes tot heel Israël heeft gehouden in de dorre vlakte aan de overkant van de Jordaan, ter hoogte van Suf, tussen Paran aan de ene kant en Tofel, Laban, Chaserot en Di-Zahab aan de andere. **2** (Het is elf dagreizen van de Horeb naar Kades-Barnea, als men de route door het Seirgebergte volgt.) **3** Veertig jaar na het vertrek uit Egypte, op de eerste dag van de elfde maand, sprak Mozes het volk van Israël toe zoals de HEER hem had opgedragen. **4** Dat gebeurde nadat hij Sichon, de koning van de Amorieten, die in Chesbon zetelde, had verslagen, alsook koning Og van Basan, die zetelde in Astarot en Edreï. **5** Aan de overkant van de Jordaan, in Moab, begon Mozes het volk te onderrichten, duidelijk en uitvoerig:

6 De HEER, onze God, heeft bij de Horeb tegen ons gezegd: ‘Jullie zijn nu lang genoeg bij deze berg gebleven. **7** Breek het kamp op en trek naar het bergland van de Amorieten en naar het gebied van de naburige volken: de Jordaanvallei, het bergland, het heuvelland, de Negev en de kuststrook – de gebieden van de Kanaänieten – en de Libanon tot aan de grote rivier de Eufraat. **8** Heel dat gebied schenk ik jullie. Trek het binnen en neem het in bezit, want dat is het land dat de HEER jullie voorouders Abraham, Isaak en Jakob en hun nageslacht onder ede heeft beloofd.’

9 Daarna heb ik tegen u gezegd: ‘Ik alleen kan de verantwoordelijkheid voor u niet dragen. **10** De HEER, uw God, heeft u zo in aantal doen toenemen dat u nu zo talrijk bent als de sterren aan de hemel, **11** en moge hij, de God van uw voorouders, u nog duizendmaal zo talrijk maken en u zegenen zoals hij heeft beloofd. **12** Maar hoe zou ik alleen de last van uw problemen en geschillen kunnen dragen? **13** Wijs daarom in elke stam bekwame, verstandige en ervaren mannen aan, dan zal ik hen als leiders over u aanstellen.’ **14** Toen antwoordde u: ‘Uw voorstel is goed, dat zullen we doen.’ **15** Daarop koos ik de hoofden van uw stammen uit, bekwame, ervaren mannen, en gaf hun de leiding over groepen van duizend man, van honderd, van vijftig en van tien; anderen stelde ik voor uw stammen als schrijver aan. **16** De rechters gaf ik toen deze instructie: ‘Hoor beide partijen en doe rechtvaardig uitspraak, zowel tussen twee volksgenoten als wanneer er een vreemdeling bij betrokken is. **17** Oordeel zonder aanzien des persoons, hoor de arme evengoed als de rijke. Laat u door niemand bang maken, want u spreekt recht namens God. Wanneer iets u te moeilijk is, leg het dan aan mij voor en ik zal me erover buigen.’ **18** En zo heb ik u destijds vele aanwijzingen gegeven.

19 Vanaf de Horeb zijn we dwars door die grote, verschrikkelijke woestijn getrokken, die u nog lang zal heugen, naar het bergland van de Amorieten, zoals de HEER, onze God, ons had opgedragen. Ten slotte kwamen we bij Kades-Barnea. **20** Toen zei ik tegen u: ‘U bent nu het bergland van de Amorieten genaderd, dat de HEER, onze God, ons zal geven. **21** Hij is het die u dat gebied schenkt. Welnu, trek verder en neem het in bezit, want zo heeft de HEER, de God van uw voorouders, het bepaald. Wees niet bang en laat u door niets ontmoedigen.’ **22** Toen bent u allemaal bij me gekomen en u zei: ‘We willen mannen vooruitsturen om het land te verkennen. Dan kunnen zij ons verslag uitbrengen en ons vertellen welke route we moeten nemen en langs welke steden we komen.’ **23** Ik vond dat een goed voorstel en koos twaalf mannen uit, één per stam. **24** Zij zijn erop uitgegaan, het bergland in getrokken en uiteindelijk in het Eskoldal aangekomen. Na verkenning van het dal **25** plukten ze daar vruchten, namen die mee en deden ons verslag. ‘Het is prachtig,’ vertelden ze, ‘dat land dat de HEER, onze God, ons zal geven!’

26 Maar u wilde niet verder trekken en verzette u tegen het bevel van de HEER, uw God. **27** U zat in uw tenten te klagen: ‘De HEER moet ons wel haten! Hij heeft ons alleen maar uit Egypte weggehaald om ons uit te leveren aan de Amorieten en om ons te laten uitroeien. **28** Waar gaan we eigenlijk heen? De moed is ons in de schoenen gezonken toen onze verkenners vertelden dat de mensen daar sterker en langer zijn dan wij, dat ze in grote steden met hemelhoge versterkingen wonen en dat er zelfs reuzen leven.’ **29** Toen heb ik u geantwoord: ‘Er is geen enkele reden om bang voor hen te zijn. **30** De HEER, uw God, die voor u uit gaat, zal immers voor u strijden. U hebt toch gezien hoe hij het in Egypte voor u opnam, **31** en ook in de woestijn, waar u ervaren hebt dat de HEER, uw God, u gedragen heeft zoals een vader zijn kind draagt, de hele weg die u gegaan bent tot uw aankomst hier.’ **32** Desondanks vertrouwde u niet op de HEER, uw God, **33** hoewel hij u voorging op uw weg om een plaats voor u te zoeken waar u uw kamp kon opslaan, en u ’s nachts met een vuur en overdag met een wolk de weg wees die u moest gaan.

34 Toen de HEER u hoorde klagen, ontstak hij in woede. Hij zwoer: **35** ‘Niemand van deze verdorven generatie zal het goede land zien dat ik jullie voorouders onder ede heb beloofd. **36** Alleen Kaleb, de zoon van Jefunne, zal het zien; aan hem en zijn zonen zal ik het gebied geven dat hij verkend heeft, want hij bleef volledig op de HEER vertrouwen.’ **37** Door uw schuld werd de HEER ook kwaad op mij: ‘Ook jij mag het land niet in,’ zei hij. **38** ‘Maar je rechterhand Jozua, de zoon van Nun, zal het wél binnengaan. Bereid hem voor op zijn taak; hij zal het land aan Israël in bezit geven. **39** En jullie kinderen, die volgens jullie buitgemaakt zouden worden, jullie kinderen die zich nog niet bewust zijn van goed en kwaad, mogen dat land ook binnengaan. Aan hen zal ik het geven, zij zullen het in bezit nemen. **40** Maar jullie moeten nu omkeren en de woestijn weer in trekken, in de richting van de Rode Zee.’

41 Toen hebt u mij geantwoord: ‘Wij hebben gezondigd tegen de HEER. Maar nu zullen we ten strijde trekken, zoals de HEER, onze God, ons heeft opgedragen.’ En nadat ieder van u zijn wapens had aangegord, wilde u in uw overmoed naar de bergen trekken. 42 Maar de HEER droeg mij op u te waarschuwen: ‘Trek niet ten strijde – anders zullen jullie door je vijanden verslagen worden, want ik ben niet in jullie midden.’ 43 Ik heb u dat gezegd, maar u wilde niet luisteren en verzette u tegen het bevel van de HEER. U had de euvele moed om toch naar de bergen op te trekken. 44 De Amorieten, die daar wonen, kwamen op u af en achtervolgden u als een zwerm bijen. Ze brachten u in het Seirgebergte een verpletterende nederlaag toe en joegen u na tot aan Chorma. 45 Na terugkomst klaagde u uw nood bij de HEER, maar hij wilde niet naar u luisteren en hield zich doof. 46 Zo bent u lange tijd in Kades gebleven.

2

1 Ten slotte zijn we omgekeerd en de woestijn weer in getrokken, in de richting van de Rode Zee, zoals de HEER mij had opgedragen. Jarenlang trokken we om het Seirgebergte heen.

2 Toen zei de HEER tegen mij: 3 ‘Jullie zijn nu lang genoeg om dit gebergte heen getrokken. Keer om en ga naar het noorden. 4 En jij moet het volk voorhouden: “Straks komen jullie door het gebied van jullie broeders, de afstammelingen van Esau, die in de Seir wonen. Zij zullen bang voor jullie zijn, maar jullie moeten jezelf goed in acht nemen 5 en hen niet uitdagen. Ik geef jullie nog niet het kleinste stukje van hun land; het Seirgebergte heb ik immers aan Esau in eigendom gegeven. 6 Het voedsel dat jullie nodig hebben moet je gewoon van hen kopen, en ook voor je drinkwater moet je hun betalen. 7 Want de HEER, jullie God, heeft jullie gezegend in alles wat je ondernomen hebt. Hij heeft op heel die tocht door de grote woestijn over je gewaakt. De HEER, jullie God, stond jullie ter zijde, veertig jaar lang, en het heeft je aan niets ontbroken.”’

8 Toen wij onze broeders in de Seir, Esaus afstammelingen, achter ons gelaten hadden, verlieten we de route die van Elat en Esjon-Geber door de Araba loopt, en trokken we naar de woestijn van Moab. 9 Toen zei de HEER tegen mij: ‘Je mag de Moabieten niet vijandig bejegenen en hen niet uitdagen, want ik geef je van hun land niets in bezit; ik heb Ar immers aan de nakomelingen van Lot in eigendom gegeven.’ 10 (Vroeger woonden daar de Emieten, een groot en machtig volk van reuzen zoals de Enakieten. 11 Evenals de Enakieten worden zij tot de Refaïeten gerekend; in Moab worden ze Emieten genoemd. 12 En in de Seir woonden vroeger de Chorieten, maar de afstammelingen van Esau hebben zich van hun land meester gemaakt door hen uit te roeien en zich in hun plaats daar te vestigen, net zoals de Israëlieten gedaan hebben met het land dat de HEER hun in bezit heeft gegeven.) 13 De HEER zei: ‘Breek op en steek het dal van de Zered over,’ en dat hebben we gedaan. 14 Tussen ons vertrek uit Kades-Barnea en de oversteek van de Zered waren er achtendertig jaar verstreken. Uiteindelijk was er van de eerste generatie geen weerbare man meer over in ons kamp, zoals de HEER gezworen had. 15 Ook had de HEER er eigenhandig voor gezorgd dat ze in paniek het kamp uit gevlucht waren en ten slotte allemaal de dood hadden gevonden.

16 Toen dus alle weerbare mannen waren gestorven, 17 zei de HEER tegen mij: 18 ‘Vandaag trek je door Ar heen, het gebied van Moab. 19 Je zult dan in de buurt komen van de Ammonieten. Bejegen ook hen niet vijandig en daag hen niet uit. Ook van het land van de Ammonieten geef ik je niets in bezit; ik heb het aan de nakomelingen van Lot in eigendom gegeven.’ 20 (Ook dat wordt beschouwd als land van de Refaïeten, die daar vroeger woonden; in Ammon worden ze Zamzummieten genoemd. 21 Het was een groot en machtig volk van reuzen zoals de Enakieten, maar de HEER heeft hen uitgeroeid, zodat de Ammonieten zich meester konden maken van hun land en zich daar in hun plaats konden vestigen. 22 Hetzelfde heeft hij gedaan voor de afstammelingen van Esau in de Seir. Ter wille van hen heeft hij de Chorieten uitgeroeid, waarna zij zich meester maakten van hun land en zich daar in hun plaats vestigden; zij wonen er tot op de dag van vandaag. 23 En zo hebben ook de Kaftorieten, afkomstig van Kreta, de Awwieten uitgeroeid die in de buurt van Gaza in dorpen woonden, en zich daar in hun plaats gevestigd.) 24 De HEER zei: ‘Breek nu het kamp op en steek het dal van de Arnon over. Hierbij lever ik Sichon, de Amoritische koning van Chesbon, met zijn land aan je uit. Val aan, daag hem uit en neem zijn land in bezit. 25 Vanaf dit moment laat ik alle volken ter wereld van angst voor jullie sidderen. Wanneer ze de geruchten over jullie horen, zullen ze jullie komst met schrik en beven tegemoet zien.’

26 Ik stuurde toen vanuit de woestijn van Kedemot gezanten naar koning Sichon van Chesbon met een vredelievende boodschap. Ik vroeg hem: 27 ‘Sta mij toe door uw land te trekken. Ik verzeker u dat ik de hoofdweg zal volgen en er niet van zal afwijken, naar links noch naar rechts. 28 Verkoop me het voedsel dat ik nodig heb en laat me voor mijn drinkwater betalen. Vergun me slechts om te voet uw land door te trekken, 29 zoals Esaus afstammelingen in de Seir en de Moabieten in Ar me dat hebben toegestaan, tot ik de Jordaan ben overgestoken naar het land dat de HEER, onze God, ons zal geven.’ 30 Maar koning Sichon van Chesbon weigerde ons door zijn land te laten trekken. Want de HEER, uw God, had hem koppig en onverzettelijk gemaakt omdat hij hem aan u wilde uitleveren, wat ook gebeurd is. 31 De HEER zei tegen mij: ‘Ik laat je zegevieren over Sichon en zijn land. Val hem aan en neem zijn land in bezit.’ 32 Sichon trok tegen ons ten strijde. Hij rukte met zijn hele leger op naar Jahas. 33 Maar de HEER, onze God, schonk ons de overwinning. We brachten Sichon en zijn zonen ter dood en versloegen zijn hele leger. 34 We veroverden toen al zijn steden en doodden er de mannen, vrouwen en kinderen; we lieten niemand in leven. 35 Maar het vee en de goederen van de veroverde steden

maakten we voor onszelf buit. **36** Vanaf Aroër aan de rand van het Arnondal – vanaf de stad in het dal – tot aan Gilead toe was geen stad voor ons onneembaar; de HEER, onze God, liet ons over dit hele gebied zegevieren. **37** Maar het land van de Ammonieten, het hele stroomgebied rond de bovenloop van de Jabbok en de steden in de bergen, hebben we ongemoeid gelaten, want die gebieden had de HEER, onze God, ons ontzegd.

3

1 Daarna zijn we verder getrokken, in de richting van Basan. Maar koning Og van Basan trok tegen ons ten strijde. Hij rukte met zijn voltallige leger op naar Edreï. **2** Toen zei de HEER tegen mij: ‘Je hoeft niet bang voor hem te zijn, want ik lever hem aan je uit, met heel zijn leger en zijn land. Doe met hem hetzelfde als wat je gedaan hebt met Sichon, de koning van de Amorieten, die in Chesbon zetelde.’ **3** En zo leverde de HEER, onze God, koning Og van Basan met zijn voltallige leger aan ons uit. We versloegen hem en doodden al de zijnen – niemand van hen bleef in leven. **4** We veroverden al zijn steden, zestig in getal, en bezetten het hele gebied van Argob, het rijk waarover Og in Basan heerste. Er was geen stad die we hem niet afnamen **5** – zonder uitzondering steden die met hoge muren en poorten met grendels waren versterkt –, en verder een zeer groot aantal nederzettingen. **6** We doodden alle inwoners, zoals we eerder hadden gedaan bij Sichon, de koning van Chesbon. In elke stad doodden we de mannen, vrouwen en kinderen. **7** Het vee en de goederen van de steden maakten we echter voor onszelf buit.

8 Zo hebben wij toen het gebied aan de oostkant van de Jordaan, vanaf het Arnondal tot aan het Hermongebergte, op die twee Amoritische koningen veroverd. **9** (De inwoners van Sidon noemen de Hermon Sirjon, de Amorieten Senir.) **10** Het omvatte alle steden van de hoogvlakte, heel Gilead en heel Basan tot aan Salka en Edreï toe, kortom, alle steden in het rijk van Og. **11** (Koning Og van Basan was de enig overgebleven afstammeling van de Refaïeten. Zijn bed – te zien in Rabba, de hoofdstad van Ammon – is van ijzer en maar liefst negen el lang en vier breed, gemeten in de gewone el.)

12 Wij hebben dat land in bezit genomen, en ik heb het gebied met alle steden vanaf Aroër op de rand van het Arnondal tot halverwege het bergland van Gilead toegewezen aan de stammen Ruben en Gad. **13** De rest van Gilead en heel Basan, het rijk van Og, het hele gebied van Argob, heb ik aan de helft van de stam Manasse toegewezen. (Heel Basan wordt ook wel het land van de Refaïeten genoemd.) **14** Jair, een nakomeling van Manasse, veroverde het gebied van Argob tot aan de grens met Gesur en Maächa en noemde Basan de Dorpen van Jair, naar zichzelf, en zo heet het tot op de dag van vandaag. **15** Aan Manasses zoon Machir wees ik dus Gilead toe. **16** De stammen Ruben en Gad gaf ik het stuk ten zuiden van Gilead tot aan het Arnondal, vanaf het midden van de Arnon, die een natuurlijke grens vormt, tot aan het dal van de Jabbok, de grens met het land van de Ammonieten. **17** Verder de Jordaanvallei, met de Jordaan als natuurlijke grens, tussen het Meer van Kinneret en de Zoutzee, ofwel de Dode Zee, tot aan de rotskloven van de Pisga aan de oostkant daarvan.

18 Ik heb u toen het volgende opgedragen: ‘De HEER, uw God, heeft u dit land gegeven om het in bezit te nemen. Nu moeten uw weerbare mannen als voorhoede voor uw broeders, het volk van Israël, uit trekken. **19** Alleen uw vrouwen, kinderen en vee – ik weet hoeveel vee u hebt – mogen in de steden blijven die ik u heb toegewezen, **20** totdat de HEER ook uw broeders vrede heeft gegeven en ook zij het land in bezit hebben genomen dat de HEER, uw God, hun geeft aan de overkant van de Jordaan. Pas dan mag ieder van u teruggaan naar zijn eigen grond, die hij van mij heeft gekregen.’ **21** Jozua heb ik toen op het hart gedrukt: ‘Jij hebt met eigen ogen gezien wat de HEER, je God, met die twee koningen heeft gedaan. Precies zo zal de HEER doen met alle vorsten die je na de oversteek zult treffen. **22** Je hoeft niet bang voor hen te zijn, want het is de HEER, je God, zelf die voor jullie strijdt.’

23 En ik heb de HEER gesmeekt: **24** ‘HEER, mijn God, u bent begonnen uw dienaar uw grootheid en kracht te tonen. Welke god in de hemel of op aarde kan uw daden en uw macht evenaren? **25** Sta mij toch toe over te steken en dat goede land aan de overkant van de Jordaan te zien, die mooie bergen en de Libanon.’ **26** Maar door uw schuld was de HEER tegen mij in woede ontstoken en hij weigerde naar mij te luisteren. Hij zei: ‘Genoeg, zwijg hier verder over! **27** Beklim de Pisga en kijk vanaf de top uit naar het westen, het noorden, het oosten en het zuiden. Kijk goed om je heen, want je zult de Jordaan niet oversteken. **28** Draag het bevel over aan Jozua en bereid hem voor op zijn taak. Hij zal het volk voorgaan en hun het land in bezit geven dat jij zult zien liggen.’ **29** Zo bleven wij in de vallei, ter hoogte van Bet-Peor.

4

1 Luister dus, Israël, naar de wetten en de regels waarin ik u onderwijs en kom ze na. Dan blijft u in leven en kunt u het land in bezit nemen dat de HEER, de God van uw voorouders, u zal geven. **2** Voeg niets toe aan wat ik u voorschrijf en doe er niets van af. Houd u aan de geboden die ik u geef; het zijn de geboden van de HEER, uw God. **3** U hebt met eigen ogen gezien wat de HEER in Baäl-Peor heeft gedaan. Iedereen die zich met de Baäl van de Peor had afgegeven, heeft hij uit uw midden weggevaagd. **4** U daarentegen bleef de HEER, uw God, toegedaan en bent nu allemaal nog in leven.

5 Zoals de HEER, mijn God, mij heeft opgedragen, leer ik u wetten en regels waarnaar u moet handelen in het land dat u in bezit zult nemen. **6** Leef ze strikt na, dan toont u wijsheid en inzicht. Alle volken die dat zien en van

deze wetten horen, zullen zeggen: ‘Wat is dat grote volk wijs en verstandig!’ ⁷ Want welk volk, hoe groot ook, heeft goden zo dichtbij als wij de HEER, onze God, telkens als wij hem om hulp roepen? ⁸ En welk volk, hoe groot ook, heeft wetten en regels zo rechtvaardig als het onderricht dat ik u nu geef? ⁹ Wees gewaarschuwd en neem u zorgvuldig in acht, zodat u nooit vergeet wat u met eigen ogen hebt gezien, maar de herinnering daaraan levendig houdt en alles aan uw kinderen en kleinkinderen doorvertelt.

¹⁰ Vertel ze hoe u bij de Horeb voor de HEER, uw God, verscheen, nadat hij tegen mij had gezegd: ‘Roep het volk bijeen, dan maak ik hun mijn geboden bekend. Dan leren ze ontzag voor mij te hebben zolang ze leven, en brengen ze dat ook hun kinderen bij.’ ¹¹ Op die dag kwam u schoorvoetend naar de voet van de berg, waaruit vuur hemelhoog opvlamde, te midden van duisternis en dreigende, donkere wolken. ¹² Toen sprak de HEER tot u vanuit het vuur. U hoorde een stem spreken, maar een gedaante zag u niet; er was alleen die stem. ¹³ Hij maakte de regels van het verbond bekend, de tien geboden. Hij schreef ze op twee stenen platen en eiste dat u zich eraan zou houden. ¹⁴ Mij droeg de HEER toen op om u de wetten en regels te leren die u moet nakomen in het land aan de overkant, dat u in bezit zult nemen. ¹⁵ Maar aangezien u geen gedaante hebt gezien toen de HEER u op de Horeb vanuit het vuur toesprak, moet u zich zorgvuldig in acht nemen: ¹⁶ misdraag u niet door een godenbeeld te maken, een afbeelding van welk wezen dan ook, man of vrouw, ¹⁷ of van een dier dat op het land leeft of van de vogels in de lucht, ¹⁸ van kruipende dieren of van vissen in het water onder de aarde. ¹⁹ En als u omhoog kijkt en de zon, de maan en de sterren ziet, al die lichten aan de hemel, laat u er dan niet toe verleiden daarvoor neer te knielen en te vereren wat de HEER, uw God, voor de andere volken op aarde heeft bestemd. ²⁰ Want u bent door de HEER uitgekozen en uit de smeltoven van Egypte weggehaald om hem als zijn eigen volk toe te behoren, zoals nu het geval is.

²¹ Door uw schuld is de HEER kwaad op mij geworden. Hij zwoer dat ik de Jordaan niet zou oversteken en het goede land niet binnen zou gaan dat hij u als grondgebied zou geven. ²² Ik moet hier sterven, ik zal de Jordaan niet oversteken, maar u mag wel oversteken en het land in bezit nemen. ²³ Zorg er dan voor dat u het verbond dat de HEER, uw God, met u heeft gesloten niet vergeet door tegen zijn gebod in iets af te beelden en een godenbeeld te maken. ²⁴ Want de HEER, uw God, is een verterend vuur, hij duldt geen andere goden naast zich. ²⁵ Als u eenmaal in dat land geworteld bent en er kinderen en kleinkinderen hebt gekregen, en u gaat u misdragen door een godenbeeld te maken, een afbeelding van wat dan ook, en u tergt de HEER, uw God, door te doen wat slecht is in zijn ogen – ²⁶ ik roep vandaag de hemel en de aarde op als getuigen tegen u, dat u dan spoedig zult worden verdreven uit het land aan de overkant van de Jordaan, dat u in bezit zult nemen. Daar zal u dan geen lang leven beschoren zijn, integendeel, u zult worden weggevaagd. ²⁷ De HEER zal u uiteenjagen en u wegvoeren naar vreemde volken, waar maar een klein aantal van u zal overblijven. ²⁸ Daar zult u dan andere goden vereren, goden van hout en van steen, door mensen gemaakt, goden die niet kunnen horen en zien, niet eten en niet ruiken. ²⁹ Maar ten slotte zult u de HEER, uw God, weer zoeken, en hem ook vinden, als u hem tenminste met hart en ziel zoekt. ³⁰ Wanneer dit alles u overkomt zult u, door de nood gedreven, naar de HEER, uw God, terugkeren en naar hem luisteren. ³¹ Want de HEER, uw God, is een God van liefde. Hij zal u niet verlaten en u niet in het verderf storten. Wat hij uw voorouders onder ede heeft beloofd, vergeet hij niet.

³² Ga de hele geschiedenis maar eens na, vanaf de dag dat God de mens op aarde schiep, en doorkruis de hele wereld van het uiterste oosten tot het uiterste westen: is zoiets geweldigs ooit voorgekomen, heeft men ooit iets dergelijks vernomen? ³³ Is er ooit een volk geweest dat net als u vanuit een vuur de stem van een god heeft gehoord en dat heeft overleefd? ³⁴ Is er ooit een god geweest die het heeft aangedurfd zich een volk toe te eigenen waarover een ander volk macht uitoefende, en die dat deed met grootse daden, met tekenen en wonderen en felle strijd, met sterke hand en opgeheven arm, en op angstaanjagende wijze – zoals u met eigen ogen de HEER, uw God, in Egypte hebt zien doen? ³⁵ U bent er getuige van geweest opdat u zou beseffen dat de HEER de enige God is; er is geen ander naast hem. ³⁶ Vanuit de hemel heeft hij zijn stem laten horen om u op te voeden, en op aarde heeft hij u dat grote vuur laten zien en vanuit het vuur zijn geboden bekendgemaakt. ³⁷ De HEER heeft uw voorouders liefgehad en hun nageslacht uitgekozen, en hij zelf heeft u met zijn grote macht uit Egypte bevrijd ³⁸ en ter wille van u volken verdreven die groter en machtiger waren dan u, om u hun land binnen te leiden en het u in eigendom te geven, zoals dat nu gebeurt. ³⁹ Wees u er daarom van bewust en laat goed tot u doordringen dat de HEER de enige God is, boven in de hemel en hier beneden op de aarde; een ander is er niet. ⁴⁰ Houd u altijd aan zijn wetten en geboden, zoals ik ze u vandaag geef. Dan zal het u en uw kinderen goed gaan, en zult u lang mogen leven in het land dat de HEER, uw God, u geven zal.

Aanwijzing van vrijplaatsen

⁴¹ Toen wees Mozes in het gebied ten oosten van de Jordaan drie steden aan ⁴² waarheen iemand kon uitwijken die zonder opzet en zonder hem ooit te hebben gehaat een ander had gedood. Zo iemand kon in leven blijven als hij naar een van die steden vluchtte. ⁴³ Voor de stam Ruben was het Beser op het onontgonnen deel van de hoogvlakte, voor Gad Ramot in Gilead, en voor Manasse Golan in Basan.

Afkondiging van de tien geboden

⁴⁴ Dit is het onderricht dat Mozes de Israëlieten heeft gegeven. ⁴⁵ Hier volgen de bepalingen, wetten en regels die Mozes ten overstaan van de Israëlieten heeft afgekondigd nadat ze uit Egypte weggetrokken waren. ⁴⁶ Dat gebeurde aan de overkant van de Jordaan, in het dal tegenover Bet-Peor, in het land dat had toebehoord aan

Sichon, de koning van de Amoriëten, die in Chesbon zetelde en die evenals koning Og van Basan door Mozes en de Israëliëten op hun tocht uit Egypte verslagen werd, 47 waarbij het hele gebied van deze twee Amoritische koningen ten oosten van de Jordaan door hen in bezit werd genomen, 48 vanaf Aroër op de rand van het Arnondal tot aan de Sionberg, ofwel de Hermon, 49 met de hele vallei aan de oostkant van de Jordaan tot waar de rotskloven van de Pisga in de Dode Zee afdalen.

5

1 Mozes riep het hele volk van Israël bijeen en sprak het als volgt toe:

Luister, Israël, naar de wetten en de regels die ik u vandaag bekendmaak. Maak ze u eigen en leef ze strikt na. 2 De HEER, onze God, heeft bij de Horeb een verbond met ons gesloten. 3 Niet met onze voorouders heeft hij dit verbond gesloten, maar met ons, zoals wij hier nu levend en wel bij elkaar zijn. 4 De HEER heeft zich daar vanuit het vuur rechtstreeks tot u gericht. 5 Ik stond toen tussen hem en u in om zijn woorden aan u door te geven, want u was bang voor het vuur en durfde de berg niet op. Dit zei de HEER:

6 'Ik ben de HEER, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd.

7 Vereer naast mij geen andere goden.

8 Maak geen godenbeelden, geen enkele afbeelding van iets dat in de hemel hier boven is of van iets beneden op de aarde of in het water onder de aarde. 9 Kniel voor zulke beelden niet neer, vereer ze niet, want ik, de HEER, uw God, duldt geen andere goden naast mij. Voor de schuld van de ouders laat ik de kinderen boeten, en ook het derde geslacht en het vierde, wanneer ze mij haten; 10 maar als ze mij liefhebben en doen wat ik gebied, bewijs ik hun mijn liefde tot in het duizendste geslacht.

11 Misbruik de naam van de HEER, uw God, niet, want wie zijn naam misbruikt laat hij niet vrijuit gaan.

12 Neem de sabbat in acht, zoals de HEER, uw God, u heeft geboden; het is een heilige dag. 13 Zes dagen lang kunt u werken en al uw arbeid verrichten, 14 maar de zevende dag is een rustdag, die gewijd is aan de HEER, uw God; dan mag u niet werken. Dat geldt voor u, voor uw zonen en dochters, voor uw slaven en slavinnen, voor uw runderen, uw ezels en al uw andere dieren, en ook voor vreemdelingen die bij u in de stad wonen; want uw slaaf en slavine moeten evengoed rusten als u. 15 Bedenk dat u zelf slaaf was in Egypte totdat de HEER, uw God, u met sterke hand en opgeheven arm bevrijdde. Daarom heeft hij u opgedragen de sabbat te houden.

16 Toon eerbied voor uw vader en uw moeder, zoals de HEER, uw God, u heeft geboden. Dan wordt u gezegend met een lang leven en met voorspoed in het land dat de HEER, uw God, u geven zal.

17 Pleeg geen moord.

18 Pleeg geen overspel.

19 Steel niet.

20 Leg over een ander geen vals getuigenis af.

21 Zet uw zinnen niet op de vrouw van een ander, en laat evenmin uw oog vallen op zijn huis, of op zijn akker, zijn slaaf, zijn slavine, zijn rund of zijn ezel, of wat hem ook maar toebehoort.'

22 De HEER heeft deze woorden – deze, en niet meer – tot u gesproken toen u daar bijeen was. Met een geweldig stemgeluid kondigde hij op de berg zijn geboden af, vanuit vuur en dreigende, donkere wolken, en hij schreef ze op twee stenen platen en gaf die aan mij. 23 Toen u die stem had gehoord vanuit de duisternis, terwijl de berg in vuur en vlam stond, zijn uw stamhoofden en oudsten bij mij gekomen 24 met de woorden: 'Zojuist heeft de HEER, onze God, ons zijn luister en zijn grootheid laten zien en hebben we zijn stem uit het vuur gehoord. We hebben vandaag ondervonden dat God met mensen spreekt zonder dat het hun het leven hoeft te kosten. 25 Maar moeten we ons leven nu opnieuw op het spel zetten? Dit enorme vuur zal ons levend verbranden! Als we de stem van de HEER, onze God, nogmaals horen, zullen we zeker sterven. 26 Want er is toch geen mens die net als wij de stem van de levende God vanuit het vuur heeft horen spreken en het heeft kunnen navertellen? 27 Kunt u niet gaan om te horen wat de HEER zeggen wil? Als u zijn woorden dan aan ons overbrengt, zullen wij luisteren en ernaar handelen.' 28 Toen de HEER hoorde wat u me vroeg, zei hij tegen mij: 'Ik heb gehoord wat het volk tegen je zei; ze hebben goed gesproken. 29 Hadden ze altijd maar zo'n verlangen om mij te vereren en mijn geboden na te leven; voor eeuwig zou het hun en hun kinderen goed gaan.' 30 En hij vervolgde: 'Stuur hen nu maar terug naar hun tenten. 31 Maar jij moet hier blijven, bij mij, dan zal ik jou alle geboden, wetten en regels bekendmaken die je hun moet leren en die zij moeten naleven in het land dat ik hun in bezit zal geven.'

32 Het is nu aan u om ze in acht te nemen, zoals de HEER, uw God, u heeft opgedragen; wijk er op geen enkele manier van af. 33 Volg steeds de weg die hij u heeft gewezen, dan zult u in leven blijven en er wél bij varen en lang mogen wonen in het land dat u in bezit krijgt.

6

1 Dit zijn de geboden, wetten en regels die ik u in opdracht van de HEER, uw God, moet leren en die u moet naleven in het land aan de overkant, dat u in bezit zult nemen. 2 U moet voor de HEER, uw God, ontzag tonen door u te houden aan zijn wetten en geboden, zoals ik die nu aan u geef; dat geldt voor u, zolang u leeft, en voor uw kinderen en uw kleinkinderen. Dan zult u met een lang leven gezegend worden. 3 Luister dus, Israël, en neem

ze nauwlettend in acht. Dan zal het u goed gaan in het land dat overvloedt van melk en honing, en zult u sterk in aantal toenemen, zoals de HEER, de God van uw voorouders, u heeft toegezegd.

De HEER is de enige

4 Luister, Israël: de HEER, onze God, de HEER is de enige!

(6:4) *de HEER, onze God, de HEER is de enige* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘de HEER, onze God, de HEER is één’, of: ‘de HEER is onze God, de HEER alleen’.

5 Heb daarom de HEER lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten. 6 Houd de geboden die ik u vandaag opleg steeds in gedachten. 7 Prent ze uw kinderen in en spreek er steeds over, thuis en onderweg, als u naar bed gaat en als u opstaat. 8 Draag ze als een teken om uw arm en als een band op uw voorhoofd. 9 Schrijf ze op de deurposten van uw huis en op de poorten van de stad.

10 Straks brengt de HEER, uw God, u naar het land dat hij u zal geven, zoals hij uw voorouders Abraham, Isaak en Jakob onder ede heeft beloofd. U krijgt daar grote, mooie steden, die u niet zelf hebt gebouwd, 11 huizen vol voorraden, die u niet hebt aangelegd, regenputten, die u niet hebt uitgehouwen, en wijnstokken en olijfbomen, die u niet hebt geplant. Als u daar in overvloed leeft, 12 zorg er dan voor dat u de HEER niet vergeet, die u uit de slavernij in Egypte heeft bevrijd. 13 Heb alleen ontzag voor de HEER, uw God, dien hem en zweer alleen bij zijn naam. 14 Laat u niet in met de goden van de omringende volken; 15 u zou daarmee de toorn van de HEER over u afroepen en hij zou u van de aardbodem wegvagen. Want de HEER, uw God, die in uw midden is, duldt geen andere goden naast zich. 16 Stel hem niet op de proef, zoals u bij Massa deed. 17 Leef de geboden, de bepalingen en de wetten die de HEER, uw God, u heeft voorgehouden, zorgvuldig na 18 en doe wat goed is in zijn ogen. Dan zal het u goed gaan en kunt u het goede land in bezit nemen dat hij uw voorouders onder ede heeft toegezegd. 19 Al uw vijanden zal hij voor u op de vlucht drijven, zoals hij heeft beloofd.

20 Wanneer uw kinderen u later vragen: ‘Wat betekenen al die bepalingen en wetten en regels die de HEER, onze God, u heeft voorgehouden?’ 21 geef dan dit antwoord: ‘Wij waren in Egypte slaven van de farao, maar met sterke hand heeft de HEER ons uit Egypte bevrijd. 22 Wij zagen met eigen ogen hoe hij tekenen en indrukwekkende wonderen deed, die groot onheil brachten over de Egyptenaren, de farao en zijn hof. 23 Maar ons leidde hij weg uit Egypte, om ons hierheen te brengen en ons het land te geven dat hij onze voorouders onder ede had beloofd. 24 Daarom gebod de HEER, onze God, ons al deze wetten na te komen en ontzag voor hem te tonen. Dan zou het ons goed gaan en zou hij ons leven sparen, zoals hij tot nu toe heeft gedaan. 25 Als wij voor het oog van de HEER, onze God, deze geboden altijd naleven, zoals hij ons heeft opgedragen, zal het ons ten goede worden aangerekend.’

Omgang met andere volken

7

1 Straks zal de HEER, uw God, u naar het land brengen dat u in bezit zult nemen en veel volken voor u op de vlucht jagen: de Hethieten, de Girgasiëten, de Amorieten, de Kanaänieten, de Perizzieten, de Chiwwieten en de Jebusieten – zeven volken die groter en machtiger zijn dan u. 2 Wanneer de HEER, uw God, u de overwinning op hen schenkt, moet u hen doden. U mag geen vredesverdrag met hen sluiten en hen niet sparen. 3 Sta ook geen huwelijksverbintenissen met hen toe; sta uw dochter niet af aan een van hun zonen en zoek bij hen geen vrouw voor uw eigen zoon. 4 Want zij zouden uw kinderen ertoe verleiden de HEER ontrouw te worden en andere goden te dienen. Daarmee zou u zijn toorn over u afroepen en dat zou u meteen met de dood moeten bekopen. 5 Nee, dít staat u te doen: u moet hun altaren slopen en hun gewijde stenen verbrijzelen, hun Asjerapalen omhakken en hun godenbeelden verbranden. 6 Want u bent een volk dat aan de HEER, uw God, is gewijd. U bent door hem uitgekozen om, anders dan alle andere volken op aarde, zijn kostbaar bezit te zijn. 7 Het is niet omdat u talrijker was dan de andere volken dat hij u lief kreeg en uitkoos – u was het kleinste van allemaal! 8 Maar omdat hij u liefhad en zich wilde houden aan wat hij uw voorouders onder ede had beloofd, heeft de HEER u met sterke hand bevrijd uit de slavernij, uit de macht van de farao, de koning van Egypte. 9 Besef dus goed: alleen de HEER, uw God, is God en hij houdt woord; hij komt zijn beloften na en is trouw aan ieder die hem liefheeft en die doet wat hij gebiedt, tot in het duizendste geslacht. 10 Maar ieder die hem haat zal daarvoor boeten met zijn leven; de HEER zal hem niet laten begaan, hij laat hem persoonlijk boeten. 11 Neem daarom de geboden, wetten en regels die ik u vandaag voorhoud zorgvuldig in acht.

12 Wanneer u zich gehoorzaam houdt aan deze voorschriften zal de HEER, uw God, zich van zijn kant houden aan wat hij uw voorouders in zijn goedheid heeft beloofd. 13 Hij zal u zijn liefde betonen, u zegenen en u talrijk maken. Zijn zegen zal rusten op de vrucht van uw schoot en de vrucht van het land – koren, wijn en olie –, op de dracht van uw runderen, schapen en geiten, in het land dat hij u zal geven, zoals hij uw voorouders onder ede heeft beloofd. 14 Meer dan alle andere volken zult u gezegend worden. Onvruchtbaarheid zal bij u niet voorkomen, niet onder mannen en niet onder vrouwen, en evenmin bij uw dieren. 15 De HEER zal u vrijwaren voor elke ziekte, hij zal u alle kwalen die u zich uit Egypte herinnert besparen en ze voor uw vijanden

bestemmen. **16** Daarom moet u alle volken die hij aan u uitlevert vernietigen, zonder medelijden te tonen. Dien hun goden niet, want dat zou uw ondergang betekenen.

17 Misschien denkt u bij uzelf: Die volken zijn groter dan wij, hoe zouden wij ze kunnen verslaan? **18** Wees niet bang voor hen; bedenk wat de HEER, uw God, de farao en heel Egypte heeft aangedaan. **19** Herinner u de grootse daden die u met eigen ogen hebt gezien, de tekenen en wonderen en uw bevrijding met sterke hand en opgeheven arm! Zo zal de HEER ook optreden tegen alle volken die u angst aanjagen. **20** Daarna zal hij horzels op hen afsturen, tot iedereen die er nog over is of zich voor u schuilhoudt, zal zijn omgekomen. **21** Wees dus niet bang voor hen, want de HEER, uw God, een machtige en ontzagwekkende God, is in uw midden. **22** Wanneer hij die volken voor u op de vlucht drijft zal hij dat geleidelijk doen. U moet hen niet in één keer uitroeien, anders krijgt u te maken met grote aantallen roofdieren. **23** De HEER zal u de overwinning schenken en paniek onder hen zaaien, tot ze zijn uitgeroeid. **24** Hij zal hun koningen aan u uitleveren en u zult het land zuiveren van alles wat aan hen herinnert; steeds verder zullen ze teruggedrongen worden, tot u ze allemaal uitgeroeid hebt. **25** Hun godenbeelden moet u verbranden, zonder u het zilver en goud ervan toe te eigenen, want dat zou uw ondergang worden omdat de HEER, uw God, ze verafschuwt. **26** Geef die gruwelijke beelden geen plaats in uw huizen, anders wordt u net als zij aan de vernietiging prijsgegeven. U moet er een diepe afschuw, een hartgrondige afkeer van hebben; de ban van de HEER rust erop.

8 Vergeet in voorspoed de HEER niet

1 Leef alle geboden die ik u vandaag voorhoud strikt na. Dan zult u in leven blijven, in aantal toenemen en het land dat de HEER uw voorouders onder ede heeft beloofd, binnengaan en het in bezit nemen. **2** Denk aan de tocht die de HEER, uw God, u door de woestijn heeft laten maken, veertig jaar lang. Hij wilde u zijn macht laten voelen en u op de proef stellen, om te ontdekken wat er in uw hart leefde: gehoorzaamheid aan zijn geboden of niet. **3** U hebt zijn macht leren kennen: hij liet u honger lijden en gaf u toen manna te eten, voedsel dat u nooit eerder had gezien en uw voorouders evenmin. Zo maakte hij u duidelijk dat een mens niet leeft van brood alleen, maar van alles wat de mond van de HEER voortbrengt. **4** Veertig jaar lang raakten uw kleren niet versleten en zwollen uw voeten niet op. **5** Laat ieder van u dan beseffen dat de HEER, uw God, u opvoedt zoals een vader zijn kind opvoedt. **6** Leef daarom zijn geboden na door de weg te volgen die hij u wijst en door ontzag voor hem te tonen.

7 Straks brengt de HEER, uw God, u naar een goed land, een land van beken, bronnen en waterstromen, die ontspringen in de valleien en op de bergen, **8** een land van tarwe en gerst, van wijnstokken, vijgenbomen en granaatappelbomen, een land van olijven en honing, **9** een land waar u niet slechts schamel brood zult eten, maar waar het u aan niets zal ontbreken, een land waar u ijzer vindt in het gesteente en waar u koper delft uit de bergen. **10** Wanneer u daar in overvloed leeft, dank de HEER, uw God, dan voor het goede land dat hij u gegeven heeft. **11** Zorg ervoor dat u hem niet vergeet, waardoor u zijn geboden, wetten en regels, die ik u vandaag voorhoud, zou veronachtzamen. **12** Wanneer u volop te eten hebt en mooie huizen bouwt om in te wonen, **13** wanneer u steeds meer runderen, schapen en geiten krijgt, steeds meer goud en zilver, wanneer uw hele bezit toeneemt, **14** mag u daardoor niet hoogmoedig worden en de HEER, uw God, vergeten. Was hij het niet die u uit de slavernij in Egypte bevrijdde; **15** die u veilig door die grote, verschrikkelijke woestijn leidde, dat dorre land waar geen water te vinden is en waar giftige slangen en schorpioenen huizen; die voor u water liet ontspringen uit de steenharde rots; **16** die u in de woestijn manna te eten gaf, voedsel dat uw voorouders nog nooit hadden gezien – en dat alles om u zijn macht te laten voelen en u op de proef te stellen, zodat hij u later zou kunnen zegenen? **17** En dan zou u bij uzelf denken: Al die voorspoed hebben we op eigen kracht verworven!? **18** Nee, u moet beseffen dat het de HEER, uw God, is die u in staat stelt om die welvaart te verwerven, omdat hij zich wil houden aan wat hij uw voorouders onder ede heeft beloofd, zoals hij dat tot nu toe heeft gedaan.

19 Maar als u de HEER, uw God, toch vergeet en achter andere goden aan loopt, ze vereert en voor ze neerknielt – ik waarschuw u op voorhand dat u dan zeker zult omkomen. **20** Het zal u net zo vergaan als de volken die de HEER ter wille van u uitroeit: u zult omkomen omdat u niet naar hem hebt geluisterd.

Geen reden voor zelfverheffing

9

1 Luister, Israël! U staat op het punt de Jordaan over te steken om het land van die andere volken binnen te gaan en het in bezit te nemen. Zij zijn groter en machtiger dan u en hebben grote steden met hemelhoge versterkingen. **2** Onder hen is ook het grote volk van de Enakiëten, de beruchte reuzen, tegen wie volgens de verhalen niemand opgewassen is. **3** Laat vandaag echter goed tot u doordringen dat het de HEER, uw God, is die u voorgaat als een verterend vuur. Hij zal hun ondergang bewerken en hen op de knieën dwingen. Zo zult u hen in korte tijd kunnen uitroeien, zoals de HEER u heeft beloofd. **4** Maar wanneer hij hen zo voor u op de vlucht jaagt, moet u niet bij uzelf denken: We hebben het ook wel verdiend dat de HEER ons hierheen heeft gebracht om ons dit land in bezit te geven. Nee, het is omdat die volken zo slecht zijn dat hij ze voor u verdrijft. **5** Niet uw eigen rechtvaardigheid of uw zuivere geweten geeft u toegang tot hun land. De HEER, uw God, verdrijft die volken voor u omdat ze zo slecht zijn, en omdat hij zich wil houden aan de eed die hij uw voorouders Abraham, Isaak en Jakob heeft

gezworen. **6** Onthoud goed dat de HEER u dit goede land niet in bezit geeft omdat u het verdiend hebt, want u bent een onhandelbaar volk.

7 Herinner u hoe u in de woestijn de woede van de HEER, uw God, hebt gewekt. Vanaf het moment dat u Egypte verliet tot uw aankomst hier hebt u zich steeds weer tegen de HEER verzet. **8** Vooral bij de Horeb hebt u hem kwaad gemaakt, zo kwaad dat hij u wilde vernietigen. **9** Ik was de berg opgegaan om de stenen platen van het verbond dat de HEER met u gesloten had, in ontvangst te nemen. Veertig dagen en nachten bleef ik op de berg, zonder iets te eten of te drinken; **10** daarna overhandigde de HEER mij twee stenen platen, met Gods vinger beschreven. Op die platen stonden alle geboden die de HEER u vanuit het vuur had bekendgemaakt, toen u bij de berg bijeengekomen was. **11** Na veertig dagen en nachten gaf hij mij de twee stenen platen van het verbond, **12** en zei: 'Haast je naar beneden. Jouw volk, dat jij uit Egypte hebt meegenomen, misdraagt zich. Nu al zijn ze afgeweken van de weg die ik hun heb gewezen: ze hebben een godenbeeld gemaakt.' **13** En de HEER voegde eraan toe: 'Ik weet inmiddels hoe onhandelbaar dit volk is. **14** Houd me niet tegen: ik roei hen uit, zodat niets op aarde nog aan hen zal herinneren. Maar uit jou zal ik een volk laten voortkomen dat groter en machtiger is dan dit.'

15 Toen ging ik terug; ik daalde de berg af, die in vuur en vlam stond, en de twee platen van het verbond droeg ik met beide handen. **16** En toen zag ik hoe u tegen de HEER, uw God, had gezondigd: u had een beeld gemaakt in de vorm van een stierkalf. Zo snel was u al afgeweken van de weg die de HEER u gewezen had. **17** Ik heb toen in uw bijzijn de twee platen die ik in mijn handen had, stukgesmeten. **18** Ik wierp me ter aarde voor de HEER, net als de eerste keer, en bleef veertig dagen en nachten zo liggen, zonder iets te eten of te drinken. Dat was omdat u zo zwaar gezondigd had: u had gedaan wat slecht is in de ogen van de HEER en hem daarmee getergd. **19** Ik vreesde de toorn van de HEER, want hij was zo kwaad op u dat hij u wilde uitroeien. Maar ook ditmaal gaf hij mij gehoor. **20** Ik heb toen in het bijzonder voor Aäron gebeden, want ook hem wilde de HEER doden, zo groot was zijn woede. **21** Het bewijs van uw wangedrag, het stierenbeeld dat u gemaakt had, heb ik verbrand en verbrijzeld, versplinterd en verpulverd; het stof dat overbleef heb ik in de bergstroom gegooid. **22** Ook later, in Tabera, in Massa, in Kibrot-Hattaäwa, zou u steeds opnieuw de woede van de HEER wekken. **23** En ook toen de HEER u vanuit Kades-Barnea op weg stuurde met de woorden: 'Trek op, neem het land dat ik je geef in bezit,' verzette u zich nog tegen zijn bevel, in plaats van hem te vertrouwen en te gehoorzamen. **24** Vanaf het moment dat ik met u te maken kreeg, hebt u zich tegen de HEER verzet.

25 Ik had me dus voor de HEER ter aarde geworpen, en bleef veertig dagen en nachten op de grond liggen, omdat hij tot uw ondergang besloten had. **26** En ik bad tot de HEER: 'Ach HEER, mijn God, spaar toch het volk dat u toebehoort en dat u zelf in uw grootheid hebt gered en met sterke hand uit Egypte hebt weggeleid. **27** Denk terug aan uw dienaren Abraham, Isaak en Jakob. Blijf niet stilstaan bij het halsstarrige, slechte en zondige gedrag van dit volk. **28** Laat de mensen in het land waaruit u dit volk hebt weggeleid, niet kunnen zeggen: "De HEER was zeker niet in staat om ze naar het land te brengen dat hij hun beloofd had. Hij moet hen wel gehaat hebben, dat hij ze hier heeft weggehaald om ze in de woestijn te laten omkomen!"' **29** Ach HEER, het is toch het volk dat u toebehoort en dat u door uw grote macht met opgeheven arm hebt bevrijd?

10

1 Toen zei de HEER tegen mij: 'Hak twee stenen platen uit, gelijk aan de vorige, maak een kist en kom naar mij toe, op de berg. **2** Dan zal ik op die platen de geboden schrijven die ook op de eerste stonden, voor jij ze stuksloeg. Daarna moet je ze in de kist leggen.' **3** Ik heb toen van acaciahout een kist gemaakt en twee nieuwe stenen platen gehouwen. Daarna ben ik met de twee stenen platen de berg opgegaan. **4** En de HEER heeft er hetzelfde op geschreven als de eerste keer: de tien geboden die hij u vanuit het vuur had bekendgemaakt, toen u bij de berg bijeen was. Hij overhandigde mij de platen, **5** waarna ik terugging, de berg af. Ik heb ze in de ark gelegd, de kist die ik in opdracht van de HEER gemaakt had, en daar liggen ze nog.

6 Vervolgens zijn de Israëlieten van de bronnen van Bene-Jaäkan naar Mosera getrokken. Aäron is daar toen gestorven en er begraven; zijn zoon Eleazar volgde hem op als priester. **7** Ze zijn daarna verder gereisd naar Gudgod en van daar naar Jotbata, dat in een gebied met veel wadi's ligt. **8** In die tijd wees de HEER de stam Levi aan om de ark van het verbond met de HEER te dragen, om voor hem dienst te doen en in zijn naam de zegen uit te spreken. Zo is het tot op de dag van vandaag. **9** Daarom bezitten de Levieten geen eigen grond zoals de anderen; zij mogen immers bestaan van de dienst aan de HEER, zoals hij hun heeft beloofd.

10 Net als de eerste keer heb ik dus veertig dagen en nachten op de berg doorgebracht, en ook ditmaal gaf de HEER mij gehoor: hij besloot u te sparen. **11** En de HEER zei tegen mij: 'Ga aan het hoofd van het volk weer op weg, dan kunnen ze het land binnengaan dat ik hun voorouders onder ede heb beloofd, en het in bezit nemen.'

Gehoorzaamheid leidt tot voorspoed

12 Israëel, bedenk dus dat de HEER, uw God, niets anders van u vraagt dan dat u ontzag voor hem toont, dat u de weg volgt die hij u wijst, dat u hem liefhebt, hem met hart en ziel dient **13** en zijn geboden en wetten, die ik u vandaag voorhoud, naleeft; dan zal het u goed gaan. **14** De HEER, die vrij kan beschikken over de hoogste hemel en over de aarde en alles wat daarop leeft, **15** heeft toch alleen voor úw voorouders liefde opgevat en uit alle volken juist u, hun nazaten, uitgekozen! **16** Besnijd daarom uw hart en wees niet langer halsstarrig. **17** Want de

HEER, uw God, is de hoogste God en Heer. Hij is de grote, de machtige, de ontzagwekkende God. Hij handelt zonder aanzien des persoons en is onomkoopbaar; **18** hij verschaft weduwen en wezen recht, neemt vreemdelingen in bescherming en voorziet hen van voedsel en kleding. **19** Ook u moet vreemdelingen met liefde behandelen, want u bent zelf vreemdelingen geweest in Egypte.

20 Toon ontzag voor de HEER, uw God, dien hem, wees hem toegedaan en zweer alleen bij zijn naam. **21** Zing zijn lof, hij is uw God! U hebt met eigen ogen gezien welke grootse, indrukwekkende daden hij voor u heeft verricht: **22** met zeventig personen trokken uw voorouders naar Egypte, maar nu heeft hij u zo talrijk gemaakt als de sterren aan de hemel!

11

1 Heb daarom de HEER, uw God, lief en houd u aan uw verplichtingen tegenover hem. Leef zijn wetten, regels en geboden elke dag na. **2** Wees u ervan bewust dat uw kinderen geen getuige zijn geweest van de opvoeding die de HEER u gaf, en niet met eigen ogen zijn grootheid hebben gezien, zijn sterke hand en opgeheven arm. **3** Wat weten zij van de wonderen en daden die hij in Egypte verrichtte, ten koste van de farao en zijn hele volk? **4** Of van wat hij met het leger van Egypte en al zijn paarden en wagens heeft gedaan, hoe hij ze liet verdwijnen in het water van de Rietzee toen ze u achtervolgden, waarmee hij hun macht heeft gebroken tot op de dag van vandaag? **5** Uw kinderen weten toch niet wat hij in de woestijn voor u heeft gedaan voordat u hier aankwam? **6** En wat hij ten overstaan van het hele volk deed met Datan en Abiram, de zonen van de Rubeniet Eliab: hoe de aarde haar mond opensperde en hen opslokte met hun families, hun tenten en al het vee dat ze bezaten? **7** U daarentegen hebt al die machtige daden die de HEER verrichtte met eigen ogen gezien. **8** Daarom moet u alle geboden die ik u vandaag voorhoud naleven. Daaruit zult u de moed putten om het land aan de overkant binnen te gaan en het in bezit te nemen. **9** Dan zult u lang leven in het land dat de HEER onder ede aan uw voorouders en hun nageslacht heeft beloofd, het land dat overvloeit van melk en honing.

10 Want het land dat u in bezit zult nemen is heel anders dan Egypte, waar u vandaan komt. Daar moest u de akkers na het zaaien kunstmatig bevoeien als een groentetuin. **11** Maar het land aan de overkant is een land met bergen en dalen, dat zijn dorst lest met het water uit de hemel. **12** Het is een land waaraan de HEER, uw God, veel zorg besteedt en waarover hij waakt, het hele jaar door, van de eerste tot de laatste dag. **13** Als u de geboden gehoorzaamt die ik u vandaag voorhoud, en de HEER, uw God, liefhebt en hem met hart en ziel dient, **14** belooft de HEER: 'Ik zal jullie akkers op de juiste tijd regen geven, in het najaar en in het voorjaar. Je zult je oogst binnenhalen, koren, wijn en olie, **15** en ik zal groene weiden geven voor je vee. Je zult er leven in overvloed.' **16** Maar pas op: laat u er niet toe verleiden een dwaalspoor te volgen, voor andere goden neer te knielen en ze te vereren. **17** Want dan roept u de woede van de HEER over u af en zal hij de hemel sluiten. Er zal geen regen meer vallen en de hele oogst zal mislukken, en spoedig zult u verdwenen zijn uit het goede land dat de HEER u zal geven.

18 Houd mijn woorden dus in gedachten, maak ze u eigen, draag ze als een teken om uw arm en als een band op uw voorhoofd. **19** Prent ze uw kinderen in en spreek er steeds over, thuis en onderweg, als u naar bed gaat en als u opstaat. **20** Schrijf ze op de deurposten van uw huis en op de poorten van de stad. **21** Dan zullen u en uw kinderen lang mogen wonen in het land dat de HEER uw voorouders onder ede heeft beloofd, zolang de hemel boven de aarde staat.

22 Wanneer u alle geboden die ik u geef zorgvuldig naleeft, en u de HEER, uw God, liefhebt, hem bent toegedaan en de weg volgt die hij wijst, **23** dan zal hij ter wille van u al die volken, die groter en machtiger zijn dan u, verdrijven en hun land aan u in bezit geven. **24** Elk stuk grond dat u zult betreden is voor u. Uw gebied zal zich uitstrekken van de woestijn tot aan de Libanon, en van de rivier de Eufraat tot aan de zee in het westen. **25** Er zal niemand zijn die tegen u kan standhouden. De HEER, uw God, laat in het land dat u binnengaat iedereen van angst voor u beven, zoals hij u heeft beloofd.

26 Besef goed, vandaag stel ik u voor de keuze tussen zegen en vloek. **27** Zegen, als u gehoorzaam bent aan de geboden van de HEER, uw God, zoals ik ze u vandaag voorhoud. **28** Vloek, als u zijn geboden niet gehoorzaamt en afwijkt van de weg die ik u vandaag wijs en achter andere goden aan loopt die u eerst niet kende. **29** Wanneer u straks door zijn toedoen in het land aankomt dat u in bezit zult nemen, moet u op de Gerizim de zegen uitspreken, en op de Ebal de vloek. **30** (Deze bergen liggen ten westen van de Jordaan, ter hoogte van Gilgal, vlak bij de eiken van More. Ze zijn te bereiken over de weg die door het gebied van de Kanaänieten in de Jordaanvallei naar het westen loopt.) **31** Straks steekt u de Jordaan over om het land binnen te gaan dat de HEER u zal geven. Wanneer u het in bezit hebt genomen en er woont, **32** leef dan alle wetten en regels die ik u vandaag voorhoud strikt na.

12

1 Dit zijn de wetten en regels waaraan u zich moet houden zolang u leeft in het land dat de HEER, de God van uw voorouders, u in bezit geeft.

Eén plaats om te offeren

2 De volken die u zult verdrijven, vereren hun goden op heuveltoppen en hoge bergen en onder bladrijke bomen. U moet hun gewijde plaatsen met de grond gelijk maken, 3 hun altaren slopen en hun gewijde stenen verbrijzelen; hun Asjerapalen moet u verbranden en hun godenbeelden in stukken hakken. Er mag niets overblijven dat aan die goden herinnert. 4 Het is u verboden om de HEER, uw God, op allerlei plaatsen te vereren. 5 U mag u daarvoor alleen naar de plaats begeven die hij in een van uw stamgebieden zal kiezen om er zijn naam te laten wonen. Ga dus naar de plaats waar hij woont 6 en neem de dieren mee die u voor de brandoffers en vredeoffers hebt bestemd, en ook uw tienden en andere heffingen, de offers die u brengt ter nakoming van een gelofte en uw vrijwillige gaven, en uw eerstgeboren runderen, schapen en geiten. 7 Richt daar ten overstaan van de HEER, uw God, een feestmaal aan en geniet met uw familie van de zegeningen waarmee hij uw inspanningen heeft beloofd.

8 Wij zijn hier nu gewend dat iedereen offert naar het hem goeddunkt, maar dat mag niet zo blijven. 9 Weliswaar bent u nu nog niet binnen de veilige grenzen van het gebied dat de HEER, uw God, u zal geven, 10 maar straks steekt u de Jordaan over om u in het land dat de HEER u in eigendom geeft, te vestigen. Als hij u eenmaal vrede heeft gegeven door u te verlossen van de vijanden die u omringen, en u leeft er ongestoord, 11 dan mag u zich alleen maar naar de ene plaats begeven die de HEER, uw God, zal uitkiezen om er zijn naam te laten wonen. Ga daar met alles wat u moet afdragen heen: de dieren voor uw brandoffers en vredeoffers, uw tienden en andere heffingen, en de bijzondere offers die u ter nakoming van een gelofte aan de HEER brengt. 12 En vier dan feest ten overstaan van de HEER, samen met uw zonen en dochters, uw slaven, uw slavinnen, en de Levieten bij u in de stad, die immers geen grondgebied hebben zoals u.

13 Denk erom dat u geen brandoffers brengt op een willekeurige plaats. 14 Alleen op de plaats die de HEER in een van uw stamgebieden kiest mag u offers brengen en aan uw andere verplichtingen voldoen. 15 Maar verder mag u, naar de mate waarin de HEER, uw God, u zal zegenen, dieren slachten en vlees eten wanneer u maar wilt, overal waar u woont. Iedereen mag dat, rein of onrein, zoals dat ook geldt voor het eten van gazellen of herten. 16 Onthoud u alleen wel van het bloed; laat dat als water op de grond weglopen. 17 Het is niet toegestaan om in uw eigen woonplaats een feestmaal aan te richten van de tienden van uw koren, wijn en olie, of van uw eerstgeboren runderen, schapen en geiten, van uw gelofteoffers, uw vrijwillige gaven en de andere heffingen. 18 Want dat mag alleen gebeuren ten overstaan van de HEER, uw God, op de plaats die hij uitkiest. Dat geldt voor ieder van u, voor uw zonen en dochters, uw slaven, uw slavinnen, en voor de Levieten die bij u in de stad wonen. In tegenwoordigheid van de HEER, uw God, zult u genieten van de vrucht van uw arbeid. 19 Maar vergeet, zolang u in dat land woont, de Levieten niet.

20-21 Wanneer de HEER, uw God, u de beschikking heeft gegeven over het hele gebied dat hij u beloofd heeft, ligt de plaats die hij zal kiezen om er zijn naam te laten wonen misschien te ver weg. In dat geval kunt u, als u zomaar eens vlees wilt eten, dat toch met een gerust hart doen. U mag runderen, schapen of geiten die u van de HEER hebt gekregen, slachten zoals ik u heb voorgeschreven, en het vlees eten wanneer u wilt, overal waar u woont. 22 Net zoals u gazellen of herten vrijuit mag eten, mag dat ook met zulk vlees, en dat geldt voor iedereen, rein of onrein. 23 Maar wees er wel op bedacht dat u zich van het bloed onthoudt, want bloed is leven; vlees met leven erin mag u niet eten. 24 Nogmaals, onthoud u van bloed, laat het als water op de grond weglopen. 25 Als u dit ter harte neemt, zal het u en uw nageslacht goed gaan, want dan doet u wat goed is in de ogen van de HEER. 26 Maar alle gaven die de HEER toekomen en alles wat u hem hebt toegezegd, moet u meenemen naar de plaats die hij zal uitkiezen. 27 Van de brandoffers moet u zowel het vlees als het bloed offeren op het altaar van de HEER, uw God. Bij uw vredeoffers moet alleen het bloed tegen het altaar worden gegoten, en mag het vlees gegeten worden. 28 Ga zorgvuldig te werk in alles wat ik u vandaag heb voorgehouden. Daar zullen u en uw nageslacht tot in lengte van dagen wél bij varen, omdat u dan doet wat goed is in de ogen van de HEER, uw God.

Tegen verleiding tot afgodendienst

29 Straks zal de HEER, uw God, voor u de volken uitroeien die nu nog het land bewonen dat voor u bestemd is. Als u het eenmaal in bezit hebt gekregen en er bent gaan wonen, 30 zorg er dan voor dat die volken, die voor u zijn uitgeroeid, niet alsnog uw ondergang worden. Wees niet nieuwsgierig naar hun goden en vraag u niet af: Hoe hebben die volken hun goden vereerd? Zo willen wij het ook doen! 31 Nee, de HEER, uw God, verbiedt u dat. Want zij hebben voor hun goden alles gedaan wat de HEER verafschuwt; ze hebben zelfs hun zonen en dochters als offer voor hen verbrand.

13

1 U daarentegen moet alles wat ik u gebied strikt naleven; voeg er niets aan toe en doe er ook niets van af.*

(13:1-19) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 12:32-13:18.

2 Wanneer een profeet of een droomuitlegger uit uw midden een teken of een wonder voorspelt, 3 dat vervolgens uitkomt, en hij verbindt daaraan een oproep om andere, u onbekende goden te volgen en te dienen – 4 luister dan niet naar wat hij zegt. Want de HEER, uw God, wil u daarmee op de proef stellen, om te ontdekken of u hem wel met hart en ziel liefhebt. 5 Blijf de HEER, uw God, volgen en heb alleen voor hem ontzag. Leef zijn geboden na en luister naar hem; dien alleen hem en blijf hem toegedaan. 6 En die profeet of droomuitlegger moet

ter dood gebracht worden omdat hij u wilde opzetten tegen de HEER, uw God, die u uit Egypte heeft weggehaald en u uit de slavernij heeft bevrijd. Die man heeft immers geprobeerd u af te brengen van de weg die de HEER, uw God, u had gewezen. Zo moet u het kwaad dat zich bij u aandient in de kiem smoren.

7 Wanneer iemand – uw volle broer, uw zoon of uw dochter, of de vrouw die u bemint, of uw beste vriend – u in het geheim probeert over te halen om andere goden te dienen, goden die u nog niet kende en ook uw voorouders niet, 8 goden van de naburige volken, vlakbij of ver weg of waar ook ter wereld, 9 luister dan niet naar zo iemand en geef niet toe; wees onverbiddelijk, heb geen medelijden met hem en houd hem niet de hand boven het hoofd. 10-11 U moet hem ter dood brengen; samen met uw volksgenoten moet u hem stenigen tot de dood erop volgt, en zelf moet u de eerste steen werpen. Dat is zijn straf, want hij heeft geprobeerd u te vervreemden van de HEER, uw God, die u uit de slavernij in Egypte heeft bevrijd. 12 Het hele volk van Israël moet daardoor worden afgeschrikt, zodat dergelijke wandaden zich niet herhalen.

13 Wanneer in een van de steden die u van de HEER, uw God, krijgt om u daar te vestigen, het gerucht de ronde doet 14 dat er onder uw volk nietswaardige figuren zijn opgestaan die de andere inwoners van hun stad tot ontrouw hebben aangezet en hen naar andere goden hebben laten overlopen – goden die u onbekend zijn –, 15 dan moet u navraag doen, een onderzoek instellen en de zaak tot op de bodem uitzoeken. Als blijkt dat het waar is, als onomstotelijk vaststaat dat zoiets afschuwelijks bij u heeft plaatsgevonden, 16 dan moet u de inwoners van die stad ter dood brengen. De hele stad, iedereen die er woont, en alle dieren moeten onvoorwaardelijk aan de HEER worden gewijd en gedood worden, 17 en alle goederen van de stad moeten op het plein bijeengebracht worden. Daarna moet u de stad en de goederen in brand steken, als een brandoffer voor de HEER, uw God. De stad wordt zo voor eeuwig tot een ruïne gemaakt, ze mag nooit meer herbouwd worden. 18 Van de goederen waarop de ban van de HEER rust mag u niets verduisteren. Als u zo handelt zal de woede van de HEER bekoelen en zal hij u genadig zijn. Hij zal zich over u ontfermen en u in aantal doen toenemen, zoals hij uw voorouders onder ede heeft beloofd. 19 Want dan bent u de HEER, uw God, gehoorzaam: u leeft de geboden na die ik u vandaag voorhoud en u doet wat goed is in zijn ogen.

Verboden rouwgebruiken; over reine en onreine dieren

14

1 Omdat u kinderen van de HEER, uw God, bent is het u niet geoorloofd als teken van rouw uw lichaam te kerven of het haar op uw voorhoofd weg te scheren. 2 Want u bent een volk dat aan de HEER, uw God, is gewijd: u heeft hij uitgekozen om, anders dan alle andere volken op aarde, zijn kostbaar bezit te zijn.

3 U mag niets eten dat door de HEER wordt verafschuwd.

4 De volgende dieren mag u eten: runderen, schapen, geiten, 5 herten, gazellen, reeën, steenbokken, spiesbokken, antilopen, wilde schapen, 6 en alle andere dieren die gespleten hoeven hebben – dus hoeven die helemaal gedeeld zijn – en bovendien hun voedsel herkauwen. Dat zijn de dieren die u wel mag eten. 7 Maar dieren die alleen herkauwen of alleen gespleten hoeven hebben, mag u niet eten. Kamelen, hazen en klipdassen zijn herkauwers, maar hebben geen gespleten hoeven; daarom gelden ze voor u als onrein. 8 En zwijnen hebben wel gespleten hoeven, maar herkauwen niet; daarom moet u ook die als onrein beschouwen. Eet geen vlees dat van zulke dieren afkomstig is en raak hun kadavers niet aan.

9 Alles wat in het water leeft en vinnen en schubben heeft mag u eten, 10 maar dieren zonder vinnen of schubben niet; die gelden voor u als onrein.

11 Alle vogelsoorten die rein zijn mag u eten. 12 De volgende vogels mag u niet eten: de vale gier, de lammergier, de zwarte gier, 13 de rode wouw en de verschillende soorten buizerds,*

(14:13)

de rode wouw en de verschillende soorten buizerds

– De Hebreeuwse tekst heeft hier één vogelnaam meer; waarschijnlijk staan er twee namen voor een en dezelfde vogel.

14 alle soorten kraaien en raven, 15 de struisvogel, de velduil, de bosuil, alle soorten valken, 16 de steenuil, de ransuil, de katuil, 17 de dwergooruil, de visarend, de visuil, 18 de ooievaar, de verschillende soorten reigers, de hop en de vleermuis. 19 Ook gevleugelde insecten moet u als onreine dieren beschouwen, die u niet mag eten, 20 met uitzondering van enkele reine soorten.

21 U mag geen vlees eten van dieren die dood gevonden zijn. Laat het aan de vreemdelingen die bij u in de stad wonen, of verkoop het aan een buitenlander. Want u bent een volk dat aan de HEER, zijn God, gewijd is.

U mag een geitenbokje niet koken in de melk van zijn moeder.

Over plichten op gezette tijden

22 Ieder jaar moet u het tiende deel van de opbrengst van uw akkers afdragen. 23 Van de tienden van uw koren, wijn en olie en uw eerstgeboren runderen, schapen en geiten moet u een feestmaal aanrichten ten overstaan van de HEER, uw God, op de plaats die hij zal uitkiezen om er zijn naam te laten wonen. Zo leert u steeds opnieuw te leven in ontzag voor de HEER, uw God. 24 Voor het geval u niet in staat bent om uw tienden en uw offergaven die hele afstand mee te nemen – zeker wanneer de HEER u rijk gezegend heeft – omdat de plaats die hij uitkiest te ver weg is, 25 moet u uw afdracht te gelde maken en met dat geld in een buidel naar de plaats van zijn keuze

gaan. **26** Daar mag u het uitgeven aan alles wat u maar wilt: runderen, schapen en geiten, wijn en andere drank en wat maar in u opkomt, en daarvan richt u dan, ten overstaan van de HEER, uw God, een feestmaal aan met uw hele familie. **27** En vergeet daarbij de Levieten die bij u in de stad wonen niet, want zij bezitten geen eigen grond zoals u.

28 Elk derde jaar moet u het tiende deel van de opbrengst in zijn geheel afstaan en het opslaan in de stad. **29** De Levieten, die geen grond bezitten zoals u, en de vreemdelingen, de weduwen en de wezen die bij u in de stad wonen, mogen daarvan dan nemen zo veel als ze nodig hebben. De HEER, uw God, zal u erom zegenen in alles wat u onderneemt.

15

1 Elk zevende jaar moet u algemene kwijtschelding verlenen. **2** Dat houdt het volgende in: elke schuldeiser moet iedereen die iets van hem heeft geleend zijn schuld kwijtschelden; hij mag zijn volksgenoot, zijn broeder, niet tot afbetaling dwingen, want de kwijtschelding is afgekondigd in de naam van de HEER. **3** Van een buitenlander mag u wel betaling vorderen, maar wat u van een volksgenoot te goed hebt moet u kwijtschelden. **4** Overigens zal niemand van u in armoede leven, zozeer zal de HEER u zegenen in het land dat hij u in bezit zal geven, **5** tenminste, als u hem gehoorzaamt en de geboden die ik u vandaag voorhoud zorgvuldig naleeft; **6** dan zal de HEER, uw God, u zeker zegenen, zoals hij beloofd heeft. U zult aan veel volken leningen verstrekken, maar zelf hoeft u niet te lenen. U zult over veel volken macht uitoefenen, maar zij niet over u.

7 Zou er in een van de steden in het land dat de HEER, uw God, u zal geven toch iemand uit uw eigen volk gebrek lijden, dan mag dat u niet koud laten. U mag uw hand niet op de zak houden, **8** maar u moet diep in de buidel tasten en hem lenen zo veel als hij nodig heeft. **9** Wees niet zo berekenend om bij uzelf te denken: Het zevende jaar, het jaar van de kwijtschelding, komt eraan – waardoor u zich afsluit voor de ellende van uw volksgenoot en hem met lege handen laat gaan. Als hij dan de HEER zijn nood klaagt om wat u hem hebt aangedaan, zal het u als zonde worden aangerekend. **10** Geef hem dus ruimhartig en zonder spijt, en de HEER, uw God, zal u erom zegenen in alles wat u doet en onderneemt. **11** Armen zullen er altijd zijn bij u. Daarom druk ik u op het hart om vrijgevig te zijn tegenover iedereen in uw land die in armoede leeft of er slecht aan toe is.

12 Wanneer iemand uit uw volk, een Hebreeuwse man of vrouw, zich als slaaf of slavin aan u verkoopt, moet deze u zes jaar lang dienen; in het zevende jaar moet u hem of haar de vrijheid teruggeven. **13** Wanneer u dan de betreffende persoon in vrijheid laat vertrekken, mag u hem niet met lege handen laten gaan. **14** U moet hem met gulle hand een deel geven van uw kudde, van uw graan en uw wijn, of van wat de HEER u ook maar heeft toebedeeld. **15** Bedenk dat u zelf slaaf bent geweest in Egypte totdat de HEER, uw God, u bevrijdde. Daarom geef ik u vandaag dit gebod. **16** Maar indien hij niet bij u weg wil, omdat hij het goed bij u heeft en aan u en uw familie gehecht is geraakt, **17** moet u een priem door zijn oor in uw deur steken. Daarmee wordt hij voorgoed uw slaaf. En met een slavin moet u hetzelfde doen. **18** Laat het u niet hard vallen als u hen moet laten gaan, want zij hebben in zes jaar trouwe dienst hetzelfde gedaan als een dagloner, voor de helft van het geld. De HEER, uw God, zal u erom zegenen in alles wat u doet.

19 Elk eerstgeboren mannelijk dier dat uw koeien, geiten en schapen werpen, moet u aan de HEER, uw God, wijden. Zo'n eerstgeboren kalf mag u niet voor u laten werken en zo'n lam of bokje mag u niet scheren. **20** U moet die eerstgeboren dieren elk jaar samen met uw familie eten ten overstaan van de HEER, uw God, op de plaats die hij uitkiest. **21** Maar als zo'n dier een gebrek heeft, als het kreupel of blind is of wat dan ook, dan mag u het niet ter ere van de HEER, uw God, slachten. **22** In dat geval moet u het in uw eigen stad eten, net zoals iedereen, rein of onrein, gazellen of herten mag eten. **23** Onthoud u alleen wel van het bloed; laat het als water op de grond weglopen.

Over de grote feesten

16

1 Ieder jaar in de maand abib moet u voor de HEER, uw God, het pesachoffer bereiden. Hij heeft u immers op een nacht in die maand uit Egypte weggeleid. **2** Voor het pesachoffer ter ere van de HEER moet u geiten, schapen of runderen slachten op de plaats die hij zal kiezen om er zijn naam te laten wonen. **3** Bij dat vlees mag u geen gedesemd brood eten, maar alleen ongedesemd brood, gedurende zeven dagen. Het is het tranenbrood dat u, zolang u leeft, zal herinneren aan de dag waarop u wegtrok uit Egypte, aan dat overhaaste vertrek. **4** Zeven dagen lang mag er in het hele land bij u geen stukje zuurdesem te vinden zijn. En van het vlees dat de slacht van de eerste avond oplevert, mag niets tot de volgende dag bewaard worden. **5** U mag de dieren voor het pesachoffer niet slachten in elk van de steden die de HEER, uw God, u zal geven, **6** maar u moet dat op de ene plaats doen die hij zal uitkiezen om er zijn naam te laten wonen, en wel 's avonds, bij zonsondergang, het tijdstip waarop u uit Egypte vertrok. **7** Daar moet u het vlees bereiden en eten; de volgende morgen kunt u weer naar uw eigen woonplaats terugkeren. **8** Zes dagen lang moet u ongedesemd brood eten, en de zevende dag is er een feestelijke samenkomst voor de HEER, uw God; dan mag u niet werken.

9 Zeven weken moet u aftellen: zeven weken nadat de eerste sikkel in het koren is gezet **10** moet u voor de HEER, uw God, het Wekenfeest vieren, zo uitbundig als uw vrijwillige gaven het toelaten, naar de mate waarin de HEER, uw God, u zegent. **11** Ten overstaan van hem moet u dan feestvieren, samen met uw zonen en dochters, uw slaven, uw slavinnen, de Levieten die bij u in de stad wonen, en de vreemdelingen, de weduwen en de wezen. Doe dat op de plaats die de HEER, uw God, zal kiezen om er zijn naam te laten wonen. **12** Bedenk dat u zelf in Egypte slaaf bent geweest; houd u daarom zorgvuldig aan deze voorschriften.

13 Wanneer het graan is gedorst en de druiven zijn geperst, moet u gedurende zeven dagen het Loofhuttenfeest vieren. **14** Vier dan uitbundig feest, samen met uw zonen en dochters, uw slaven, uw slavinnen, en de Levieten, de vreemdelingen, de weduwen en de wezen die bij u in de stad wonen. **15** Zeven dagen lang moet u voor de HEER, uw God, feestvieren op de plaats van zijn keuze. Hij zal immers al uw werk zegenen en u een rijke oogst geven. Vier daarom uitbundig feest.

16 Driemaal per jaar moeten alle mannen dus voor de HEER, uw God, verschijnen op de plaats die hij zal kiezen: voor het feest van het Ongedesemde brood, het Wekenfeest en het Loofhuttenfeest. Ze mogen daar niet met lege handen komen; **17** ieder moet geven naar de mate waarin de HEER, uw God, hem heeft gezegend.

Over rechters, koningen, priesters en profeten

18 Stel in alle steden die de HEER, uw God, u in uw stamgebieden zal geven, rechters en griffiers aan, die zorg moeten dragen voor een zuivere rechtspraak. **19** U mag de rechtsgang niet beïnvloeden en niet partijdig zijn. U mag geen steekpenningen aannemen, want steekpenningen maken het oog van de wijze blind en de stem van de rechtvaardige vals. **20** Zoek het recht en niets dan het recht. Dan zult u in leven blijven en mag u het land dat de HEER, uw God, u zal geven, in bezit nemen.

21 U mag naast het altaar dat u voor de HEER, uw God, gaat bouwen geen Asjerapaal of wat voor gewijde paal ook plaatsen, **22** en ook geen gewijde steen, want de HEER heeft daarvan een afschuw.

17

1 Ook mag u hem geen rund, schaap of geit met een of ander gebrek offeren, want ook daarvan heeft hij een afschuw.

2 Wanneer zich in een van de steden die de HEER, uw God, u zal geven, iemand bevindt, man of vrouw, die doet wat slecht is in de ogen van de HEER door de regels van het verbond te overtreden, **3** door andere goden te vereren, de zon, de maan of de sterren, en daarvoor neer te knielen, hoewel ik dat verboden heb, **4** en het komt u ter ore, dan moet u zorgvuldig navraag doen. Als blijkt dat het waar is, als onomstotelijk vaststaat dat deze gruwelijke dingen onder het volk van Israël hebben plaatsgevonden, **5** dan moet u de man of vrouw die zich zo misdragen heeft de stad uit brengen en buiten de poort stenigen tot de dood erop volgt. **6** Het doodvonnis mag alleen op grond van de verklaring van ten minste twee getuigen worden voltrokken, één getuigenverklaring is onvoldoende. **7** De getuigen moeten, samen met de rest van het volk, de dader stenigen tot de dood erop volgt, en zelf moeten zij de eerste steen werpen. Zo moet u het kwaad dat zich bij u aandient in de kiem smoren.

8 Met betrekking tot moord of doodslag, rechtsvordering en geweldpleging kunnen zich in uw steden rechtszaken voordoen waarin het te moeilijk is om vonnis te wijzen. In dergelijke gevallen moet u naar de plaats gaan die de HEER, uw God, zal uitkiezen. **9** Daar raadpleegt u de Levitische priesters en de rechter die daar op dat moment zetelt, en zij zullen uitspraak doen. **10** Doe precies wat zij u voorschrijven en volg de aanwijzingen die u van hen krijgt nauwkeurig op. **11** Houd u aan de uitleg die zij u geven en aan het vonnis dat ze uitspreken. Probeer in geen enkel opzicht te schikken en te plooiën. **12** Degene die de euvele moed heeft om de woorden van de rechter of van de priester die daar voor de HEER, uw God, dienst doet in de wind te slaan, moet ter dood gebracht worden. Zo moet u het kwaad dat zich bij de Israëlieten aandient in de kiem smoren. **13** Het hele volk moet daardoor worden afgeschrikt, zodat ze zoiets geen tweede keer wagen.

14 Wanneer u in het land gekomen bent dat de HEER, uw God, u zal geven en u het in bezit hebt genomen en er woont, zegt u misschien: 'Laten we een koning aanstellen, net zoals de volken om ons heen.' **15** Dat is geoorloofd: u mag uit uw midden iemand die door de HEER, uw God, zal worden uitgekozen, als koning aanstellen. Maar het mag niet iemand uit een ander land of van een ander volk zijn. **16** Hij mag geen paarden gaan houden, want hij zou zijn volksgenoten naar Egypte kunnen terugsturen om voor uitbreiding van zijn stallen te zorgen, in strijd met de waarschuwing van de HEER dat we nooit meer die weg terug mogen gaan. **17** Evenmin is het de koning toegestaan er veel vrouwen op na te houden, want dat zou hem tot afgodendienst kunnen verleiden. En verder mag hij ook geen zilver en goud ophopen.

18 Als de koning eenmaal over zijn rijk heerst moet hij een afschrift van dit wetboek laten maken, naar de tekst die bij de Levitische priesters berust. **19** Hij moet het onder handbereik hebben en erin lezen zolang hij leeft. Zo leert hij ontzag te hebben voor de HEER, zijn God, en alle wetten uit dit boek in acht te nemen. **20** Dan zal hij zich niet inbeelden dat hij meer is dan anderen en in enig opzicht boven de wet staat, en zal zijn koningschap over Israël bestendig worden en op zijn zonen overgaan.

18

¹ De Levitische priesters, ofwel de hele stam Levi, zullen geen eigen grond bezitten zoals de andere Israëlieten. Zij mogen de offergaven eten die de HEER toekomen, ² maar eigen grond zoals de anderen hebben ze niet; zij mogen immers bestaan van de dienst aan de HEER, zoals hij hun heeft beloofd. ³ Van de gaven van het volk komt de priesters het volgende deel toe: van het offerdier – of het nu om een rund, een schaap of een geit gaat – moeten de schouder, de wangen en de lebmaag aan de priester worden afgestaan. ⁴ Ook het eerste en beste deel van uw koren, wijn en olie en van de wol van uw schapen en geiten moet u hem geven. ⁵ Want uit uw midden heeft de HEER, uw God, de Levieten gekozen om hem voor altijd als priester te dienen. ⁶ Als iemand die als Leviet ergens in het land van Israël woont zich aandient in de plaats die de HEER zal uitkiezen, dan is hij welkom. Hij mag zich wanneer het maar bij hem opkomt naar die plaats begeven ⁷ en daar deelnemen aan de dienst voor de HEER, zijn God, net als zijn Levitische broeders die er al dienst doen. ⁸ Hij moet dan eenzelfde aandeel als zij ontvangen, ongeacht de waarde van de bezittingen die hij geërfd heeft.*

(18:8) *ongeacht de waarde van de bezittingen die hij geërfd heeft* – Voorgestelde lezing. MT: ‘alleen wat verkocht is met betrekking tot de voorouders’.

⁹ Wanneer u in het land komt dat de HEER, uw God, u geven zal, mag u de verfoeilijke praktijken van de volken daar niet navolgen. ¹⁰ Er mag bij u geen plaats zijn voor mensen die hun zoon of dochter als offer verbranden, en evenmin voor waarzeggers, wolkenschouwers, wichelaars, tovenaars, ¹¹ bezweerders, en voor hen die geesten raadplegen of doden oproepen. ¹² Want de HEER verafschuwt mensen die zulke dingen doen, en om die verfoeilijke praktijken verdrijft hij deze volken voor u. ¹³ U moet volledig op de HEER, uw God, gericht zijn. ¹⁴ Ook al luisteren de volken in het land dat u in bezit zult nemen wel naar wolkenschouwers en waarzeggers, ú heeft de HEER, uw God, dat verboden. ¹⁵ Hij zal in uw midden profeten laten opstaan, profeten zoals ik. Naar hen moet u luisteren. ¹⁶ U hebt de HEER daar immers zelf om gevraagd, toen u bij de Horeb bijeen was? U zei: ‘Wij kunnen het stemgeluid van de HEER, onze God, en de aanblik van dit enorme vuur niet langer verdragen; dat overleven we niet.’ ¹⁷ De HEER heeft toen tegen mij gezegd: ‘Zij hebben goed gesproken. ¹⁸ Ik zal in hun midden profeten laten opstaan zoals jij. Ik zal hun mijn woorden ingeven, en zij zullen het volk alles overbrengen wat ik hun opdraag. ¹⁹ Wie niet wil luisteren naar de woorden die zij in mijn naam spreken, zal ik ter verantwoording roepen. ²⁰ Maar als een profeet de euvele moed heeft om in mijn naam iets te zeggen dat ik hem niet heb opgedragen, of om in de naam van andere goden te spreken, dan moet hij ter dood gebracht worden.’ ²¹ Misschien vraagt u zich af: Is er een manier om te bepalen of een profetie al dan niet van de HEER komt? ²² Die is er inderdaad: als een profeet zegt te spreken in de naam van de HEER, maar zijn woorden komen niet uit en er gebeurt niets, dan is dat geen profetie van de HEER geweest. Heb geen ontzag voor een profeet die zich dat aanmatigt.

Over zaken van leven en dood

19

¹ Wanneer de HEER, uw God, de volken in het land dat hij u zal geven heeft uitgeroeid, en u hun land in bezit hebt genomen en in hun steden en hun huizen bent gaan wonen, ² dan moet u in dat land drie steden aanwijzen als vrijplaats. ³ Stel de afmetingen vast van het gehele gebied dat u van de HEER, uw God, krijgt, en verdeel het land in drieën, zodat iedereen die iemand heeft gedood een plaats heeft waarheen hij kan uitwijken. ⁴ Het recht om daarheen te vluchten en zo het eigen leven te redden is voorbehouden aan degene die per ongeluk iemand heeft gedood, zonder hem ooit te hebben gehaat. ⁵ Iemand die bijvoorbeeld samen met een ander hout gaat hakken in het bos en zijn bijl zwaait om een boom te vellen, waarbij het blad van de steel schiet en de ander dodelijk treft, kan zijn leven redden als hij naar een van die steden kan uitwijken. ⁶ Op die manier wordt voorkomen dat hij, omdat de afstand naar de vrijplaats te groot is, wordt ingehaald en gedood door de bloedwreker die hem belust op wraak achtervolgt; zo’n wraakneming zou ook niet terecht zijn, want hij had zijn slachtoffer nooit gehaat. ⁷ Daarom draag ik u op drie steden aan te wijzen.

⁸ En wanneer de HEER, uw God, uw grondgebied uitbreidt, zoals hij uw voorouders onder ede heeft beloofd, en u heel het land geeft dat hij hun heeft toegezegd – ⁹ als u tenminste alle geboden die ik u vandaag geef strikt naleeft, de HEER, uw God, liefhebt en altijd de weg volgt die hij wijst –, dan moet u nog drie andere steden aanwijzen. ¹⁰ Dan hoeft er in het land dat de HEER u toekent geen onschuldige bloed te vloeien, en laadt u geen schuld op u.

¹¹ Als echter iemand een ander uit haat en met voorbedachten rade doodt, en dan naar een van die steden uitwijkt, ¹² moeten de oudsten van zijn stad hem daar laten ophalen en hem aan de bloedwreker uitleveren. ¹³ Wees daarin onverbiddelijk. Zo bevrijdt u zich van de bloedschuld die op Israël rust, en u zult er wél bij varen.

¹⁴ U mag in het gebied dat de HEER, uw God, u toewijst in het land dat hij u in bezit geeft, de stenen die al generaties lang andermans grond begrenzen niet verplaatsen.

¹⁵ Eén enkel getuigenis dat iemand een overtreding heeft begaan of een misdrijf of wat dan ook, is niet geldig. Een aanklacht krijgt pas rechtsgeldigheid op grond van de verklaring van ten minste twee getuigen. ¹⁶ Als een getuige tracht een ander ten val te brengen door een leugenachtige verklaring over hem af te leggen, ¹⁷ dan moeten de twee partijen in het geding samen voor de HEER verschijnen, voor de priesters en de rechters die op

dat moment in functie zijn. **18** De rechters moeten de zaak zorgvuldig onderzoeken. Als blijkt dat de getuige heeft gelogen en een vals getuigenis heeft afgelegd, **19** dan moet u hem de straf opleggen die hij de ander had toebedacht. Zo moet u het kwaad dat zich bij u aandient in de kiem smoren. **20** De anderen moeten daardoor worden afgeschrikt, zodat dergelijke wandaden zich niet herhalen. **21** Heb geen medelijden en eis een leven voor een leven, een oog voor een oog, een tand voor een tand, een hand voor een hand, een voet voor een voet.

20

1 Als u ten strijde trekt tegen de vijand en u stuit op een overmacht, met paarden en strijdagens, wees dan niet bang, want de HEER, uw God, die u uit Egypte heeft weggeleid, staat u bij. **2** Voor het tot een treffen komt, moet de priester naar voren treden en het krijgsvolk zo toespreken: **3** 'Luister, Israël. Vandaag bindt u de strijd aan met de vijand. Wees sterk en moedig, laat u niet afschrikken en wees niet bang voor hem: **4** de HEER, uw God, gaat met u mee, hij is het die de strijd voor u voert tegen de vijand; hij schenkt u de overwinning.' **5** Daarna krijgen de schrijvers het woord: 'Wie net een huis heeft gebouwd en het nog niet in gebruik heeft kunnen nemen, mag naar huis terugkeren; anders neemt een ander het in gebruik als hij in de strijd sneuvelt. **6** Wie een wijngaard heeft geplant en nog niet zelf de eerste druiven heeft kunnen plukken, mag naar huis terugkeren; anders plukt een ander die als hij in de strijd sneuvelt. **7** Ook wie een bruid heeft maar haar nog niet heeft kunnen huwen, mag naar huis terugkeren; anders huwt een ander haar als hij in de strijd sneuvelt.' **8** Verder moeten ze tegen het krijgsvolk zeggen: 'Wie bang is, wie het aan moed ontbreekt, mag naar huis terugkeren; anders verliezen de anderen misschien ook de moed.' **9** Als al deze dingen gezegd zijn, moeten ze officieren over de manschappen aanstellen.

10 Voordat u een stad aanvalt, moet u eerst een vredesregeling aanbieden. **11** Als men op het voorstel ingaat en de poorten voor u opent, moeten alle inwoners van de stad tot herendienst worden gedwongen. **12** Als ze echter geen vrede willen sluiten en liever de strijd met u aangaan, **13** en de HEER, uw God, u de belegerde stad in handen geeft, moet u alle mannelijke inwoners ter dood brengen. **14** Maar de vrouwen en kinderen en het vee en alles wat er aan goederen in de stad is mag u buitmaken. U mag van de buit eten wat u wilt, want u krijgt het van de HEER, uw God. **15** Zo moet u te werk gaan bij de steden die op grote afstand van u liggen, buiten het gebied dat u nu gaat veroveren. **16** Maar daarbinnen, in de steden van het land dat de HEER, uw God, u als grondgebied zal geven, mag u geen mens in leven laten. **17** Alle Hethieten, Amorieten, Kanaänieten, Perizzieten, Chivvieten en Jebusieten moet u doden, zoals de HEER, uw God, u heeft opgedragen, **18** om te voorkomen dat u de gruwelijke dingen die zij voor hun goden doen van hen overneemt, waardoor u tegen de HEER, uw God, zou zondigen.

19 Als u een stad langdurig moet belegeren, mag u haar boomgaarden niet vernietigen. Laat de bijl rusten en laat de bomen staan, want u moet er zelf van eten, en bovendien: is een boom soms een mens, dat u tegen hem moet strijden?*

(20:19)

is een boom soms een mens, dat u tegen hem moet strijden?

– Voorgestelde lezing. MT: 'de boom

van het veld is de mens.'

20 Alleen de bomen waarvan u weet dat ze geen vruchten geven, mag u vernietigen of omhakken om ze te gebruiken voor de belegering van de stad waarmee u in oorlog bent.

21

1 Als in het land dat de HEER, uw God, u in bezit zal geven, ergens in het open veld het lichaam wordt gevonden van iemand die vermoord is en de dader is niet te achterhalen, **2** dan moeten uw oudsten en rechters de afstand tussen het lijk en de steden in de directe omgeving meten. **3** De oudsten van de dichtstbijgelegen stad moeten een jonge koe, waarmee nog niet gewerkt is en die geen juk gedragen heeft, **4** meevoeren naar een beek die nooit droog komt te staan en waarvan de oevers niet bewerkt of ingezaaid worden. Daar moeten ze het dier de nek breken. **5** Daarna moeten de Levitische priesters, die door de HEER, uw God, zijn uitgekozen om hem te dienen en in zijn naam de zegen uit te spreken, naar voren treden. Zij zijn het immers die bij geschillen en in geval van geweldpleging uitspraak doen. **6** De oudsten van de stad het dichtst bij het lijk moeten dan boven de dode koe hun handen wassen, **7** onder het uitspreken van de volgende woorden: 'Onze handen hebben dit bloed niet vergoten, onze ogen hebben het niet gezien. **8** Ach HEER, houd Israël, het volk dat u bevrijd hebt, niet verantwoordelijk voor deze moord, en reken het ons niet aan dat er onder uw volk een onschuldige is gedood.' Dan zal die moord hun niet worden aangerekend. **9** Zo bevrijdt u zich van de bloedschuld. Daarmee doet u wat goed is in de ogen van de HEER.

Familierecht

10 Als u ten strijde trekt tegen de vijand, en de HEER, uw God, levert hem aan u uit, **11-12** en u ziet onder de mensen die u krijgsgevangen maakt een mooi meisje dat bij u in de smaak valt en dat u tot uw vrouw wilt maken, en u neemt haar mee naar huis, dan moet zij haar hoofd kaalscheren, haar nagels knippen **13** en de kleren die ze als krijgsgevangene droeg afleggen. Gedurende een maand mag ze in uw huis om haar vader en haar

moeder treuren. Daarna mag u met haar slapen en kan ze uw vrouw worden. **14** Als u haar op een gegeven moment niet meer wilt, moet u haar laten gaan waarheen ze wil. U mag haar niet verkopen en haar evenmin als een slavin behandelen, want u hebt haar al haar eer ontnomen.

15 Als iemand twee vrouwen heeft, van wie hij de een meer liefheeft dan de ander, en beiden baren hem een zoon, de minst geliefde vrouw het eerst, **16** dan mag hij, wanneer hij zijn bezit aan zijn zonen vermaakt, de zoon van de vrouw die hij liefheeft niet bevoordelen ten koste van de zoon van de minst geliefde vrouw, die het eerst geboren is. **17** Hij moet de zoon van de minst geliefde vrouw als eerstgeborene erkennen, en hem dus een dubbel deel van zijn bezittingen geven. Deze zoon is immers de eerste vrucht van zijn mannelijkheid, daarom heeft hij het eerstgeboorterecht.

18 Als ouders een opstandige, onhandelbare zoon hebben, die niet naar hen luistert en ook na hardhandige bestraffing nog niet wil gehoorzamen, **19** dan moeten zijn vader en zijn moeder hem meevoeren naar de stadspoort en hem aan de oudsten voorgeleiden. **20** Ze moeten tegenover de stadsoudsten verklaren: 'Onze zoon is opstandig en onhandelbaar. Hij wil niet naar ons luisteren. Hij is een losbol en hij drinkt te veel.' **21** De inwoners van de stad moeten hem dan stenigen tot de dood erop volgt. Zo moet u het kwaad dat zich bij u aandient in de kiem smoren. Het hele volk van Israël moet erdoor worden afgeschrikt.

Diverse voorschriften

22 Als iemand een misdrijf heeft gepleegd waarop de doodstraf staat, en u hangt hem na voltrekking van het vonnis op aan een paal, **23** dan moet u zijn lijk voor het einde van de dag begraven en het daar niet 's nachts nog laten hangen; anders maakt u het land dat de HEER, uw God, u als grondgebied geeft onrein. Want op een gehangene rust Gods vloek.

22

1 Als u een verdwaald rund of schaap van een ander aantreft, moet u daar niet uw schouders over ophalen, maar het hem meteen terugbezorgen. **2** Woont de eigenaar ver weg of is hij u onbekend, dan moet u het dier onder uw hoede nemen totdat hij het komt halen; geef het dan aan hem terug. **3** Op dezelfde wijze moet u handelen met de ezel of met een kledingstuk van een ander, of met wat iemand ook maar kwijtgeraakt is; als u iets vindt, moet u daar niet uw schouders over ophalen.

4 Als u ziet dat een ezel of rund van een ander op straat onder zijn last bezwijkt, mag u niet werkeloos toezien. Help hem het dier weer op de been te krijgen.

5 Een vrouw mag geen kleren en attributen van een man dragen en een man mag geen vrouwenkleren dragen. Want de HEER verafschuwt ieder die zulke dingen doet.

6 Als u onderweg toevallig een vogelnest vindt in een boom of op de grond, een nest waarin een vogel op haar jongen of haar eieren zit, dan moet u het moederdier zelf ontzien als u het nest mocht uithalen. **7** De jongen mag u meenemen, maar de moeder moet u in elk geval laten gaan. U zult er wél bij varen, een lang leven zal u beschoren zijn.

8 Als u een huis bouwt, moet u het dak voorzien van een balustrade; anders bent u aansprakelijk wanneer iemand eraf valt.

9 U mag uw wijngaard niet inzaaien met verschillende soorten zaad, want dan zou de hele oogst – dat wat u gezaaid hebt evenals de opbrengst van de wijngaard – niet door u gebruikt mogen worden.

10 U mag een rund en een ezel niet samen voor de ploeg spannen.

11 U mag geen kleding dragen van tweeeërlei weefsel, van wol en linnen samen.

12 Aan de vier hoeken van het kleed dat u draagt moet u kwastjes maken.

Over seksuele misdrijven

13 Het volgende kan zich voordoen: Een man trouwt een vrouw, slaapt met haar en krijgt dan een afkeer van haar. **14** Hij begint haar vals te beschuldigen en leugens over haar rond te strooien: 'Ik ben met deze vrouw getrouwd, maar tijdens de huwelijksnacht ontdekte ik dat ze geen maagd meer was.' **15** Laten haar vader en moeder dan met het bewijs van haar maagdelijkheid naar de oudsten in de stadspoort gaan. **16** De vader van het meisje moet de oudsten vertellen: 'Ik heb mijn dochter aan deze man ten huwelijk gegeven, maar hij heeft een afkeer van haar gekregen.' **17** Nu beschuldigt hij haar er ten onrechte van dat ze geen maagd meer was. Maar hier is het kleed dat bewijst dat mijn dochter nog wel maagd was.' En vervolgens moeten de ouders het kleed voor de stadsoudsten uitspreiden. **18** De oudsten moeten die man hardhandig bestraffen **19** en hem een boete van honderd sjekel zilver laten betalen aan de vader van het meisje, omdat hij twijfel heeft gezaaid over de maagdelijkheid van een Israëlitisch meisje. Verder zal hij haar als zijn vrouw moeten aanvaarden, en zolang hij leeft mag hij niet van haar scheiden.

20 Maar als het wél waar is en de maagdelijkheid van het meisje niet kan worden aangetoond, **21** moet zij naar haar ouderlijk huis worden teruggebracht en daar voor de deur door de andere inwoners van de stad worden gestenigd tot de dood erop volgt. Want zij heeft onder het volk van Israël een schandaad begaan door met iemand te slapen terwijl ze nog bij haar vader thuis woonde. Zo moet u het kwaad dat zich bij u aandient in de kiem smoren.

22 Als een man wordt betrappt met een getrouwde vrouw moeten beiden ter dood gebracht worden, zowel de man als de vrouw met wie hij geslapen heeft. Zo moet u het kwaad dat zich bij de Israëlieten aandient in de kiem smoren.

23 Als iemand in de stad een meisje ontmoet dat al uitgehuwelijkt is, en gemeenschap met haar heeft, 24 dan moet u hen allebei mee de stad uit nemen en hen stenigen tot de dood erop volgt. Want het meisje heeft nagelaten om hulp te roepen, en de man heeft zich vergrepen aan de bruid van een ander. Zo moet u het kwaad dat zich bij u aandient in de kiem smoren. 25 Maar als het meisje in het open veld wordt belaagd en de man heeft dan gemeenschap met haar, dan verdient alleen de man de doodstraf 26 en gaat het meisje vrijuit, want zij heeft niets gedaan waarvoor ze ter dood gebracht zou moeten worden. Het geval is vergelijkbaar met moord met voorbedachten rade: 27 de man heeft het uitgehuwelijkte meisje belaagd in het open veld, waar niemand haar kon redden als ze om hulp zou roepen.

28 Als iemand betrappt wordt met een meisje, een maagd die nog vrij is, 29 dan moet de man die zich aan het meisje heeft vergrepen vijftig sjekel zilver aan haar vader betalen. Bovendien moet hij met haar trouwen en zolang hij leeft mag hij niet van haar scheiden, omdat hij haar onteerd heeft.

23

1 Een man mag een vrouw die heeft toebehoord aan zijn vader niet huwen; anders schendt hij het bed van zijn vader.*

(23:1-26) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 22:30-23:25.

Diverse voorschriften

2 Mannen bij wie de zaadballen zijn geplet of het lid is afgesneden, mogen niet deelnemen aan de dienst van de HEER. 3 Ook bastaards en hun nakomelingen tot in het tiende geslacht zullen er nooit aan mogen deelnemen. 4 Hetzelfde geldt voor Ammonieten en Moabieten: nooit ofte nimmer zullen ze tot de dienst van de HEER worden toegelaten, 5 omdat ze u op uw tocht uit Egypte niet van voedsel en water hebben voorzien, en omdat ze Bileam, de zoon van Beor, uit Petor in Aram-Naharaïm hebben ingehuurd om u te vervloeken. 6 Maar omdat de HEER, uw God, u liefhad, heeft hij Bileam geen gehoor geschonken en de vervloeking in een zegening omgezet. 7 Draag dus, zolang u leeft, in geen enkel opzicht bij aan hun voorspoed en geluk. 8 Edomieten moet u echter met respect behandelen, want dat zijn uw broeders. Ook Egyptenaren moet u respectvol behandelen, want u hebt als vreemdeling in hun land gewoond. 9 En wat hun nageslacht betreft: vanaf de derde generatie kunnen ze worden toegelaten tot de dienst van de HEER.

10 Tijdens een veldtocht tegen de vijand moet u zich in acht nemen voor onbetamelikheden. 11 Zo moet een man die 's nachts door een zaadlozing onrein is geworden het legerkamp uit gaan en buiten blijven. 12 Tegen het vallen van de avond moet hij zich baden; na zonsondergang mag hij dan het kamp weer binnenkomen. 13 Verder moet er buiten het kamp een gelegenheid zijn waar u uw behoefte kunt doen. 14 U moet een tentpin bij uw uitrusting steken, die u kunt gebruiken om een gat te maken waar u boven hurkt, en om uw uitwerpselen te bedekken. 15 Want de HEER, uw God, is tijdens zo'n veldtocht in uw midden, om u te beschermen en u te laten zegevieren over uw vijand. Daarom moet u het kamp rein houden, opdat hij niets onbetamelijks bij u aantreft en hij zich niet van u afkeert.

16 U mag een slaaf die bij u zijn toevlucht zoekt, niet uitleveren aan zijn meester. 17 U moet hem opnemen en hem een plaats gunnen in de stad die hij uitkiest. U mag hem niet uitbuiten.

18 Geen enkel Israëlitisch meisje mag als hoer bij een tempel zitten en geen enkele Israëlitische jongen als schandknaap. 19 U mag in de tempel van de HEER, uw God, geen hoerenloon of schandegeld gebruiken voor het inlossen van een gelofte, want de HEER, uw God, heeft van beide een afschuw.

20 U mag geen rente vragen als u iets aan een volksgenoot leent, of het nu gaat om geld of voedsel of wat u ook maar tegen rente te leen kunt geven. 21 Van een buitenlander mag u wel rente heffen, maar niet van iemand uit uw eigen volk. Als u zich hieraan houdt zal de HEER, uw God, u zegenen in alles wat u onderneemt in het land dat u in bezit zult nemen.

22 Als u de HEER, uw God, een gelofte doet, los die dan ook spoedig in. Want hij zal zijn aanspraak zeker laten gelden, en dan wordt uw laksheid u als zonde aangerekend. 23 Als u echter helemaal geen gelofte doet, valt u niets aan te rekenen. 24 Maar als u uw woord gegeven hebt, moet u het nakomen; u hebt zelf, uit eigen vrije wil, de HEER, uw God, een gelofte gedaan.

25 Als u door andermans wijngaard loopt mag u zo veel druiven eten als u maar wilt, tot u genoeg hebt, maar u mag ze niet ergens in meenemen. 26 En wanneer u door andermans korenveld loopt mag u wel aren plukken met de hand, maar niet de sikkel in zijn koren slaan.

24

1 Het volgende kan zich voordoen: Iemand heeft een vrouw getrouwd, maar om een of andere reden is hij ontevreden over haar. Hij schrijft een scheidingsbrief, die hij bij haar vertrek aan haar meegeeft. 2 Ze gaat bij

hem weg en wordt de vrouw van een ander. **3** Maar dan krijgt die tweede man een afkeer van haar, en ook hij schrijft een scheidingsbrief en geeft haar die bij haar vertrek mee; of de man die als tweede met haar is getrouwd, komt te overlijden. **4** In zo'n geval mag de eerste man, die van haar gescheiden is, haar niet opnieuw tot vrouw nemen, nu zij voor hem onrein geworden is. Want de HEER verafschuwte zulke dingen. Wanneer u zo iets doet, werpt u een smet op het land dat de HEER, uw God, u in eigendom zal geven.

5 Als een man pas een vrouw heeft getrouwd, hoeft hij niet onder de wapens te gaan of enige dienst in het leger te verrichten. Hij is een jaar lang vrijgesteld en mag thuisblijven om zijn vrouw gelukkig te maken.

6 Het is verboden een handmolen of een maalsteen in pand te nemen, want daarmee neemt u iemands leven in pand.

7 Als wordt ontdekt dat iemand een van zijn volksgenoten, een Israëliet, heeft ontvoerd en hem als slaaf behandelt of verkoopt, moet die mensendief ter dood gebracht worden. Zo moet u het kwaad dat zich bij u aandient in de kiem smoren.

8 In geval van huidvraat dient u de aanwijzingen die u van de Levitische priesters krijgt nauwgezet op te volgen; houd u precies aan wat ik hun heb voorgeschreven. **9** Bedenk wat de HEER, uw God, tijdens uw tocht uit Egypte met Mirjam heeft gedaan.

10 Wanneer u iemand het een of ander leent, mag u niet zijn huis binnengaan om het onderpand op te halen. **11** U moet buiten wachten tot degene aan wie u de lening geeft met het onderpand naar buiten komt. **12** En als hij zo arm is dat hij zijn overkleed moet afstaan, mag u zich daar niet 's nachts mee toedekken. **13** Voor zonsondergang moet u hem zijn onderpand terugbrengen, zodat hij onder zijn eigen overkleed kan slapen. Hij zal u dan de zegen van de HEER, uw God, toewensen, en de HEER zal het u ten goede aanrekenen.

14 Een dagloner, die het al moeilijk genoeg heeft, mag u niet uitbuiten, of het nu iemand van uw eigen volk betreft of een vreemdeling die in een van uw steden woont. **15** U moet hem nog dezelfde dag, voor zonsondergang, uitbetalen; want hij is arm en het gaat hem juist om dat loon. Anders zal hij de HEER zijn nood klagen, en dan zal u wat u hem hebt aangedaan als zonde worden aangerekend.

16 Ouders mogen niet ter dood gebracht worden om wat hun kinderen hebben misdaan, en kinderen niet om de misdaden van hun ouders; alleen om wat iemand zelf misdaan heeft, mag hij ter dood gebracht worden.

17 U moet de rechten van vreemdelingen en wezen eerbiedigen; van weduwen mag u het overkleed niet in pand nemen. **18** Bedenk dat u zelf slaaf bent geweest in Egypte totdat de HEER, uw God, u heeft bevrijd. Daarom gebied ik u zo te handelen.

19 Wanneer u bij de graanoogst op de akker een schoof vergeet, mag u niet teruggaan om die op te halen. Laat hem achter voor de vreemdelingen, weduwen en wezen. De HEER, uw God, zal u erom zegenen in alles wat u onderneemt. **20** En wanneer u bij de olijvenogst tegen de takken slaat, mag u achteraf niet nagaan of u wel alles hebt. De rest is voor de vreemdelingen, weduwen en wezen. **21** En wanneer u bij de wijnoogst druiven plukt, mag u niet alles nog eens nalopen. De rest is voor de vreemdelingen, weduwen en wezen. **22** Bedenk dat u zelf slaaf bent geweest in Egypte. Daarom gebied ik u zo te handelen.

25

1 Wanneer twee mannen een geschil hebben en ermee naar de rechter gaan, en in het vonnis wordt de een vrijgesproken en de ander veroordeeld, **2** dan moet de rechter de schuldige, als die tot stokslagen veroordeeld is, op de grond laten neerleggen en hem in zijn bijzijn het aantal slagen laten toedienen dat past bij het misdrijf. **3** Ten hoogste veertig stokslagen mogen hem gegeven worden, niet meer. Anders wordt er geen maat gehouden, en zou een volksgenoot voor uw ogen zijn eer verliezen.

4 U mag een rund bij het dorsen niet muilkorven.

5 Wanneer twee broers bij elkaar wonen en een van hen sterft zonder dat hij een zoon heeft, dan mag zijn weduwe niet de vrouw worden van iemand buiten de familie. Haar zwager moet met haar slapen; hij moet haar tot vrouw nemen en de zwagerplicht tegenover haar vervullen. **6** De eerste zoon die zij baart geldt dan als zoon van zijn gestorven broer, opdat diens naam onder het volk van Israël zal voortleven. **7** Maar als de man weigert met zijn schoonzuster te trouwen, dan moet zij naar de stadsoudsten in de poort gaan en zeggen: 'Mijn zwager wil geen nageslacht voor zijn broer verwekken. Hij weigert zijn zwagerplicht tegenover mij te vervullen.' **8** Dan moeten de stadsoudsten hem erop aanspreken. Als hij blijft bij zijn weigering om met zijn schoonzuster te trouwen, **9** moet zij ten overstaan van de oudsten op hem afgaan, hem zijn sandaal uittrekken en hem in zijn gezicht spugen, waarbij ze hem toevoegt: 'Zo vergaat het de man die zijn broer nageslacht onthoudt.' **10** En bij de Israëlieten zal zijn familie bekendstaan als de familie Zonder Schoen.

11 Als twee mannen aan het vechten zijn en de vrouw van een van hen mengt zich erin om haar man te helpen en grijpt de ander bij zijn schaamdelen, **12** dan moet zonder pardon haar hand worden afgehakt.

13 U mag niet twee verschillende gewichten, waarvan er één te zwaar of te licht is, in uw buidel hebben. **14** En u mag ook niet twee verschillende maatkannen, waarvan er één te groot of te klein is, in huis hebben. **15** U moet het doen met één gewicht en één maatkan die zuiver en geijkt zijn. Dan wordt u gezegend met een lang leven in het land dat de HEER, uw God, u geven zal. **16** Want de HEER heeft een afschuw van iedereen die oneerlijk zaken doet.

17 Vergeet niet wat de Amalekieten u hebben aangedaan tijdens uw tocht uit Egypte. 18 Toen u uitgehongerd en uitgeput was hebben ze gewetenloos, zonder enig ontzag voor God, de achterhoede overvallen, waar de zwaksten zich bevonden. 19 Vergeet het niet! En wanneer straks de HEER, uw God, u vrede heeft gegeven in het land dat u als grondgebied van hem krijgt, door u te verlossen van de vijanden die u omringen, zorg er dan voor dat niets op aarde nog aan het volk van Amalek herinnert.

Gebeden bij het afdragen van gaven; slotwoord van Mozes

26

1 Straks zult u het land binnengaan dat de HEER, uw God, u als grondgebied zal geven. U zult het in bezit nemen en er gaan wonen. 2 U zult er de oogst kunnen binnenhalen. Als u daarvan dan het eerste en beste deel in een mand meeneemt naar de plaats die de HEER, uw God, zal uitkiezen om er zijn naam te laten wonen, 3 en u verschijnt er voor de priester die daar op dat moment dienst doet, zeg dan het volgende tegen hem: 'Hiermee verklaar ik voor de HEER, uw God, dat ik het land waarvan de HEER onze voorouders onder ede heeft beloofd dat hij het ons zou geven, ben binnengegaan.' 4 Als de priester de mand in ontvangst heeft genomen en die voor het altaar van de HEER, uw God, heeft neergezet, 5 moet u het volgende voor de HEER belijden: 'Mijn vader was een zwervende Arameeër. Hij trok naar Egypte en woonde daar als vreemdeling met een handvol mensen, maar ze groeiden uit tot een zeer groot en machtig volk. 6 De Egyptenaren begonnen ons slecht te behandelen: ze onderdrukten ons en dwongen ons tot slavenarbeid. 7 Toen klaagden we de HEER, de God van onze voorouders, onze nood. Hij hoorde ons hulpgeroep en zag ons ellendig slavenbestaan. 8 En de HEER bevrijdde ons uit Egypte, met sterke hand en opgeheven arm, op angstaanjagende wijze, met tekenen en wonderen. 9 Hij bracht ons hierheen en gaf ons dit land, dat overvloedig is van melk en honing. 10 HEER, hierbij breng ik u de eerste opbrengst van het land dat u me gegeven hebt.' Bied de HEER, uw God, zo uw gaven aan en kniel voor hem neer. 11 Daarna mag u, samen met de Levieten en de vreemdelingen die bij u wonen, een feestmaal houden met al het goede dat u en uw familie van hem hebben ontvangen.

12 Als u in het derde jaar, het jaar van de tienden, het tiende deel van de opbrengst hebt afgestaan aan de Levieten, de vreemdelingen, de weduwen en de wezen, zodat zij bij u in de stad voldoende te eten hebben, 13 dan moet u tegenover de HEER, uw God, verklaren: 'Ik heb niets van de gaven die de HEER toekomen achtergehouden. Ik heb alles aan de Levieten, vreemdelingen, weduwen en wezen gegeven, geheel overeenkomstig de geboden die u mij hebt opgelegd. Ik heb geen enkel gebod overtreden en ben in niets nalatig geweest. 14 Ik heb niet van deze gaven gegeten in een tijd dat ik in de rouw was, ik heb er niets van afgedragen terwijl ik onrein was, en ik heb er niets van aan een dode meegegeven. Ik ben de HEER, mijn God, gehoorzaam geweest en heb me gehouden aan alles wat hij me geboden heeft. 15 HEER, zie vanuit uw heilige woning in de hemel neer en schenk uw volk Israël en het land dat u ons hebt gegeven uw zegen, zoals u onze voorouders hebt gezworen; zegen dit land van melk en honing.'

16 Vandaag draagt de HEER, uw God, u op om u aan deze wetten en regels te houden. Neem ze zorgvuldig in acht en leef ze met hart en ziel na. 17 Vandaag hebt u de HEER verzekerd dat hij uw God zal zijn, dat u de weg zult volgen die hij u wijst, en dat u zijn wetten, geboden en regels zult naleven en hem gehoorzaam zult zijn. 18 Vandaag heeft de HEER u verzekerd dat u, zoals hij u heeft beloofd, zijn volk zult zijn, zijn kostbaar bezit. U moet al zijn geboden naleven. 19 Hij zal u hoog verheffen boven alle volken die hij geschapen heeft. U zult lof oogsten en met roem overladen worden. U zult het volk zijn dat aan de HEER, uw God, is gewijd, zoals hij heeft beloofd.

Aanwijzingen voor de plechtigheden na de oversteek

27

1 Mozes droeg, samen met de oudsten van Israël, het volgende aan het volk op: 'Leef alle geboden na die ik u vandaag gegeven heb. 2 En op de dag dat u de Jordaan oversteekt om het land binnen te gaan dat de HEER, uw God, u zal geven, moet u daar aan de overkant grote stenen oprichten. Nadat u daarop een kalklaag hebt aangebracht, 3 moet u de wetten waarin ik u onderwezen heb erop schrijven. Dan mag u het land van melk en honing, dat de HEER, de God van uw voorouders, u heeft beloofd, binnentrekken. 4 Plaats, zodra u de Jordaan bent overgestoken, de stenen op de Ebal, zoals ik u nu voorschrijf, en voorzie ze van een kalklaag. 5 Bouw daar bovendien een altaar voor de HEER, uw God, van stenen die niet met ijzeren gereedschap bewerkt zijn, 6 en breng hem brandoffers op het uit ruwe steen opgetrokken altaar. 7 Breng er vredeoffers en houd een feestmaal ten overstaan van de HEER, uw God. 8 Schrijf alle bepalingen van deze wet heel duidelijk op die stenen.'

9 Omringd door de Levitische priesters zei Mozes tegen heel Israël: 'Wees stil en luister, Israël. Vandaag bent u het volk van de HEER, uw God, geworden. 10 Wees hem daarom gehoorzaam en leef zijn geboden en wetten na, zoals ik ze u nu heb voorgehouden.'

11 Daarna gaf Mozes het volk deze aanwijzingen: 12 'Wanneer u de Jordaan bent overgestoken, moeten de stammen Simeon, Levi, Juda, Issachar, Jozef en Benjamin zich op de Gerizim opstellen en daar de zegen

uitspreken. **13** Op de Ebal moeten zich de stammen Ruben, Gad, Aser, Zebulon, Dan en Naftali opstellen om de vloek uit te spreken.

14 Verder moeten de Levitische priesters alle Israëlieten luid en duidelijk het volgende toeroepen:

15 “Vervloekt is eenieder die een godenbeeld maakt en het op een geheime plaats bewaart; in de ogen van de HEER is het een gruwelijk maaksel van mensenhanden.” En heel het volk moet antwoorden: “Amen.”

16 “Vervloekt is eenieder die geen eerbied heeft voor zijn vader en moeder.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.”

17 “Vervloekt is eenieder die de grensstenen van een ander verplaatst.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.”

18 “Vervloekt is eenieder die een blinde de verkeerde richting wijst.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.”

19 “Vervloekt is eenieder die de rechten van vreemdelingen, weduwen en wezen schendt.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.”

20 “Vervloekt is eenieder die het bed van zijn vader schendt door gemeenschap te hebben met een vrouw van zijn vader.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.”

21 “Vervloekt is eenieder die gemeenschap heeft met een dier.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.”

22 “Vervloekt is eenieder die gemeenschap heeft met zijn zuster of zijn halfzuster.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.”

23 “Vervloekt is eenieder die gemeenschap heeft met zijn schoonmoeder.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.”

24 “Vervloekt is eenieder die in het geheim een ander vermoordt.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.”

25 “Vervloekt is eenieder die zich laat betalen om een onschuldige te vermoorden.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.”

26 “Vervloekt is eenieder die zich niet houdt aan de bepalingen van deze wet.” Dan antwoordt heel het volk: “Amen.””

Zegen en vloek

28

1 Mozes sprak: ‘Als u de HEER, uw God, gehoorzaam bent en al zijn geboden, zoals ik ze u vandaag heb voorgehouden, zorgvuldig naleeft, zal hij u hoog boven alle andere volken op aarde verheffen. **2** En omdat u hem gehoorzaamt, zullen u deze zegeningen toevallen:

3 Gezegend zult u zijn in de stad en gezegend op het land.

4 Gezegend is de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw land en de vrucht van uw vee: de dracht van uw runderen, schapen en geiten.

5 Gezegend is de oogst die u binnenhaalt en het deeg dat u kneedt.

6 Gezegend zult u zijn in uw komen en uw gaan.

7 De HEER zal u de overwinning schenken op alle vijanden die u aanvallen: als één man zullen ze op u afkomen, maar naar alle kanten stuiven ze uiteen.

8 De HEER zal zijn zegen laten rusten op uw voorraadschuren en op alle arbeid die u verricht. Hij zal u zegenen in het land dat hij u geeft.

9 De HEER zal zijn plechtige belofte gestand doen en u tot een volk maken dat aan hem is gewijd; u leeft immers de geboden van de HEER, uw God, na en volgt de weg die hij wijst. **10** Alle andere volken zullen opmerken dat u de HEER toebehoort, en ze zullen hoog tegen u opzien.

11 De HEER zal u ruim bedelen met kinderen en ook uw vee en uw akkers overvloedig zegenen, wanneer u straks het land bewoont dat de HEER u zal geven, zoals hij uw voorouders onder ede heeft beloofd.

12 De HEER zal de rijk gevulde schatkamer van de hemel openen om uw akkers op de juiste tijd regen te geven. Hij zal uw arbeid op het land zo zegenen dat u aan veel volken leningen kunt verschaffen, zonder ooit zelf te hoeven lenen.

13 De HEER zal u altijd de eerste plaats laten bekleden en nooit de laatste. U zult iedereen voorbijstreven en nooit achterop raken, als u de geboden van de HEER, uw God, gehoorzaamt en ze strikt naleeft. **14** Wijk dan ook op geen enkele manier van de geboden af zoals ik ze u vandaag heb voorgehouden, door achter andere goden aan te lopen en die te vereren.

15 Maar als u de HEER, uw God, niet gehoorzaamt en zijn geboden en wetten, zoals ik ze u vandaag heb voorgehouden, niet nauwkeurig naleeft, zullen deze vervloekingen u treffen:

16 Vervloekt zult u zijn in de stad en vervloekt op het land.

17 Vervloekt is de oogst die u binnenhaalt en het deeg dat u kneedt.

18 Vervloekt is de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw land en de dracht van uw runderen, schapen en geiten.

19 Vervloekt zult u zijn in uw komen en uw gaan.

20 De HEER zal aan alle arbeid die u verricht een vloek laten kleven; hij sticht verwarring en vijandschap. Omdat u zich slecht hebt gedragen en zich van hem hebt afgekeerd, zult u spoedig ten onder gaan.

21 De HEER zal u met de pest treffen, tot u geheel en al bent weggevaagd uit het land dat u in bezit zult nemen.

22 De HEER zal u treffen met tering en ontstekingen, met koorts en waanzin, met droogte, korenbrand en meeldauw, die u zullen achtervolgen en te gronde richten. 23 De hemel boven uw hoofd zal van koper zijn en de grond onder uw voeten van ijzer.

24 De HEER zal het stof laten regenen op uw akkers: fijn zand zal uit de hemel op u neerdalen. Zo zult u ten onder gaan.

25 De HEER zal de overwinning aan uw vijanden schenken: als één man gaat u op hen af, maar naar alle kanten zult u uiteenstuiven. Voor alle koninkrijken op aarde zult u als afschrikwekkend voorbeeld gelden. 26 Vogels en roofdieren zullen zich aan uw lijken te goed doen, zonder dat iemand ze verjaagt.

27 De HEER zal u treffen met zweren als Egypte destijds, met builen, uitslag en schurft, met ongeneeslijke ziekten.

28 De HEER zal u treffen met krankzinnigheid, blindheid en verstandsverbijstering. 29 U zult op klaarlichte dag in het duister tasten, zoals een blinde op de tast zijn weg moet zoeken. Alles wat u onderneemt zal mislukken. Dag in dag uit zult u worden beroofd en uitgebuit, en er is niemand die u komt redden.

30 U zult een bruid hebben gevonden, maar een ander zal met haar slapen. U zult een huis bouwen, maar er niet in wonen. U zult een wijngaard planten, maar niet zelf van de eerste vruchten genieten.

31 Uw runderen worden voor uw ogen geslacht, maar van het vlees zult u geen stukje krijgen. Uw ezel wordt u afgenomen en u ziet hem niet meer terug. Uw schapen en geiten worden aan uw vijand gegeven, en er is niemand die u te hulp komt.

32 U zult moeten aanzien dat uw zonen en dochters aan een ander volk uitgeleverd worden. Met smart wacht u op hun terugkeer, elke dag opnieuw, maar u staat machteloos.

33 Een onbekend volk zal zich te goed doen aan alles wat uw land voortbrengt en waarvoor u zich hebt ingespannen. En u wordt mishandeld en uitgebuit, dag in dag uit. 34 U zult gek worden van alles wat u voor uw ogen ziet gebeuren.

35 De HEER zal u treffen met vreselijke, ongeneeslijke zweren aan knieën en dijën, die u ten slotte van voetzool tot kruin bedekken.

36 De HEER zal u, met de koning die u hebt aangesteld, laten wegvoeren naar een land dat u vreemd is en dat ook uw voorouders onbekend was. Daar zult u andere goden vereren, goden van hout en van steen. 37 U zult voor de inwoners van al die landen waarheen de HEER u verbant een schrikbeeld zijn, en een doelwit voor hun spotwoorden en schimpscheuten.

38 U zult uw akkers overvloedig inzaaien, maar doordat de sprinkhanen ze kaalvreten zal het een schrale oogst worden. 39 U zult wijngaarden planten en bewerken, maar door vraat van rupsen zal er geen druivenoogst zijn en zult u geen wijn kunnen drinken. 40 U zult overal olijfbomen hebben staan, maar doordat ze hun vruchten voortijdig verliezen zal uw huid het zonder olie moeten stellen.

41 U zult zonen en dochters verwekken, maar ze niet zien opgroeien, want ze zullen in ballingschap worden weggevoerd.

42 Sprinkhanen zullen zich meester maken van uw bomen, van alles wat op uw land groeit.

43 De vreemdelingen die bij u wonen zullen u volkomen voorbijstreven, en u raakt steeds verder achterop. 44 Zij zullen u leningen verschaffen, maar u zult zelf nooit iets te leen kunnen geven. Zij zullen de eerste plaats bekleden en u de laatste.

45 Al deze vervloekingën zullen u treffen en u achtervolgen tot er niemand meer over is, omdat u de HEER, uw God, ongehoorzaam bent geweest en de geboden en wetten die hij u voorhield niet hebt nageleefd. 46 Door de ellende getekend zult u met uw nageslacht voor altijd een afschrikwekkend voorbeeld zijn. 47 Omdat u de HEER, uw God, niet met vreugde hebt gediend, blij met alles wat u bezat, 48 zult u de vijand die de HEER op u afstuurt moeten dienen, en dat zal gepaard gaan met honger en dorst, met een tekort aan kleding, met gebrek aan alles. U krijgt een loodzwaar juk opgelegd, tot er niemand meer over is. 49 Zoals een arend onverwacht opdoemt, zo zal uit de verste uithoek van de wereld een volk op u afkomen. De HEER stuurt een volk dat een onverstaanbare taal spreekt 50 en meedogenloos optreedt, zonder uw oude mensen te ontzien en uw kinderen te sparen. 51 Ze verslinden alles wat uw vee en uw land voortbrengen, tot u niets meer over hebt. U zult van uw koren, wijn en olie niets overhouden, en geen enkel jong van uw runderen, schapen en geiten; zo zullen ze u te gronde richten. 52 Ze belegeren alle steden in het land dat de HEER, uw God, u heeft gegeven, totdat de hoge, versterkte muren waar u zo op vertrouwt, allemaal gevallen zijn. De nood in die steden zal zo hoog stijgen 53 dat u de zonen en dochters die u van de HEER, uw God, hebt gekregen, zult eten – uw eigen vlees en bloed; tot zo grote wanhoop zal de vijand u tijdens het beleg drijven. 54 De gevoeligste, zachtaardigste man zal zijn eigen broer of de vrouw die hij bemint of de kinderen die hem resten 55 nog geen stukje vlees van zijn kinderen gunnen, maar ze helemaal alleen opeten, omdat hij niets anders heeft; tot zo grote wanhoop zal de vijand u tijdens het beleg drijven. 56 En ook de gevoeligste, zachtaardigste vrouw, een vrouw zo verfijnd dat ze nooit een voet op de grond heeft hoeven zetten, zal de man die ze bemint en haar eigen zoon en dochter 57 nog geen stukje gunnen van het kind dat ze

baart en van de nageboorte die haar lichaam verlaat, maar in het geheim alles zelf opeten; zo'n gebrek zal er in uw steden zijn, tot zo grote wanhoop zal de vijand u tijdens het beleg drijven.

58 Als u niet zorgvuldig de wetten naleeft waarin ik u onderwezen heb en die in dit boek zijn opgetekend, en de glorierijke en ontzagwekkende naam van de HEER, uw God, de eerbied onthoudt die hem toekomt, **59** zal hij u en uw nageslacht zeer zwaar straffen. Hij zal u treffen met ongehoorde plagen, waar geen einde aan komt, en met vreselijke, ongeneeslijke ziekten. **60** Hij zal opnieuw al die gevreesde kwalen uit Egypte op u afsturen en u ermee treffen. **61** Maar ook de ziekten en plagen waarover dit wetboek zwijgt zal hij op u afsturen, tot er niemand meer over is. **62** Al bent u eerst zo talrijk als de sterren aan de hemel, u zult maar met een handvol mensen overblijven, omdat u niet naar de HEER, uw God, hebt geluisterd. **63** En zoals de HEER er eerst vreugde in vond om u te zegenen en in aantal te doen toenemen, zo zal hij u dan met vreugde te gronde richten en uitroeien. U zult worden weggerukt uit het land dat u in bezit zult nemen, **64** want de HEER zal u uiteenjagen en onder alle volken verstrooien, tot in de verste uithoeken van de aarde. Daar zult u andere goden vereren, goden die u nog niet kende en ook uw voorouders niet, goden van hout en van steen.

65 Denk niet dat u bij die volken op adem kunt komen of een plek krijgt om te rusten. De HEER zal u daar in angst laten leven en u, met doffe ogen, een kwijnend bestaan laten leiden. **66** U zult er voortdurend op uw hoede moeten zijn, want u zult uw leven niet zeker zijn en dag en nacht het ergste vrezen. **67** 's Morgens zegt u: "Ach, was het maar avond," en 's avonds verzucht u: "Was het maar ochtend." Zo groot zal dan de angst zijn waarin u verkeert, zo bedreigend is het wat u ziet. **68** De HEER zal u in schepen terugsturen naar Egypte, ook al had ik gezegd dat u nooit meer daarheen zou teruggaan. En hoewel u zichzelf daar aan uw vijanden te koop aanbiedt als slaven en slavinnen, is er niemand die u wil kopen.'

69 Met deze woorden heeft de HEER Mozes in Moab een verbond laten sluiten met het volk van Israël, als aanvulling op het verbond dat hij bij de Horeb met hen gesloten had.*

(28:69-29:28) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 29:1-29.

Verdere vermaningen

29

1 Mozes riep het hele volk van Israël bijeen en sprak het als volgt toe: 'U hebt in Egypte met eigen ogen gezien wat de HEER allemaal heeft gedaan met de farao en zijn onderdanen, met heel zijn land. **2** U was getuige van zijn grootse daden en tekenen en wonderen, **3** maar pas vandaag heeft de HEER u werkelijk inzicht gegeven, u de ogen en oren geopend. **4** Veertig jaar lang heeft hij u door de woestijn geleid en in al die tijd raakten uw kleren en uw sandalen niet versleten, **5** en had u geen brood en geen wijn of andere drank nodig. Dat moest u ervan doordringen dat hij, de HEER, uw God is. **6** Toen wij vervolgens hier aankwamen, trokken koning Sichon van Chesbon en koning Og van Basan tegen ons ten strijde. Maar wij versloegen hen **7** en namen hun land in bezit; dat hele gebied werd aan de stammen Ruben en Gad en aan de helft van de stam Manasse toegewezen. **8** Houd u daarom aan de regels van dit verbond, opdat u slaagt in alles wat u doet.

9 Hier bent u allen nu bijeen, ten overstaan van de HEER, uw God: de stamhoofden, de oudsten, de schrijvers, alle mannen, **10** vrouwen en kinderen van Israël, en alle vreemdelingen die als houthakker of waterputter in het kamp werken – **11** bijeen om toe te treden tot het verbond dat de HEER, uw God, vandaag met u sluit, en de sancties die erbij horen te aanvaarden. **12** Zo wil hij u vandaag tot zijn volk maken, en dan zal hij uw God zijn, zoals hij u heeft beloofd en zoals hij ook uw voorouders Abraham, Isaak en Jakob onder ede heeft toegezegd. **13** Niet alleen met u, die hier nu ten overstaan van de HEER, onze God, bijeen bent, sluit ik dit verbond, **14** maar ook met degenen die er nu nog niet bij zijn.

15 U herinnert u de tijd dat we in Egypte woonden en hoe we daarna door het gebied van andere volken trokken. **16** U hebt toen kennism gemaakt met de gruwelijke afgodsbeelden van hout, steen, zilver en goud die zij erop na hielden. **17** Mogelijk is er hier een man of vrouw, of zelfs een familie of stam, die op dit moment liever de HEER, onze God, zou willen verlaten om de goden van die volken te gaan vereren; mogelijk sluimert er zo'n giftige kiem in ons midden. **18** Mocht zo iemand bij het horen van de vervloekingen menen: Als ik mijn eigen koppige hart volg zal het me evengoed voor de wind gaan, en zichzelf daarmee geruststellen, dan zet hij alles wat hij is en heeft op het spel. **19** Want de HEER zal het hem niet willen vergeven; de HEER zal zijn gekrenkte liefde wreken en al zijn woede tegen hem laten losbarsten. Alle vervloekingen die in dit boek beschreven zijn zullen hem treffen, en de HEER zal ervoor zorgen dat niets op aarde nog aan hem herinnert. **20** De HEER zal hem afzonderen van de stammen van Israël en hem voor het ongeluk bestemmen overeenkomstig de vervloekingen van het verbond dat in dit wetboek is opgetekend.

21 Dan zal de vraag rijzen bij de komende generaties, zowel uw eigen nakomelingen als buitenlanders uit verre streken, wanneer ze zien hoe uw land te lijden heeft en met welke plagen de HEER het heeft getroffen – **22** heel de bodem door zwavel en zout vergiftigd, zodat zaaien geen zin meer heeft en er helemaal niets meer wil groeien, net zoals toen de HEER in zijn grote woede Sodom en Gomorra, Adma en Seboïm weggevaagd had –, **23** bij ieder volk rijst dan de vraag: "Waarom behandelt de HEER dit land zo? Waarom is zijn toorn zo hevig

opgelaaid?” ²⁴ Dit zal het antwoord zijn: “Zij hebben het verbond geschonden dat de HEER, de God van hun voorouders, met hen sloot toen hij hen wegleidde uit Egypte; ²⁵ ze zijn andere goden gaan vereren en hebben neergeknield voor goden die ze nog niet kenden en die de HEER niet voor hen had bestemd. ²⁶ Dat is de reden waarom de HEER in woede tegen dit land is uitgebarsten en alle vervloekingen die in dit boek beschreven staan over hen heeft uitgestort. ²⁷ Zo kwaad, zo woedend, zo razend was de HEER dat hij hen van hun eigen grond heeft gerukt en naar een ander land heeft weggeslingerd. Zover is het nu gekomen.”

²⁸ Wat verborgen is, behoort de HEER, onze God, toe; wat openbaar is, komt ons toe. Wij en onze kinderen dienen ons altijd te richten naar alle bepalingen van deze wet.

30

¹ Wanneer alles werkelijkheid is geworden wat ik u beschreven heb, zegeningen en vervloekingen, en wanneer u ten slotte, door de HEER, uw God, uiteengejaagd en verstrooid onder alle volken, daar lering uit getrokken hebt ² en samen met uw kinderen naar de HEER, uw God, terugkeert en hem weer met hart en ziel gaat gehoorzamen – daartoe heb ik u vandaag aangespoord –, ³ dan zal de HEER, uw God, in uw lot een keer brengen: hij zal zich over u ontfermen en u, na u eerst verstrooid te hebben, weer uit al die landen bijeenbrengen. ⁴ Zelfs al zijn sommigen verbannen naar het eind van de wereld, de HEER, uw God, zal u terughalen en weer bij elkaar brengen. ⁵ Hij zal u terugbrengen naar het land dat uw voorouders ooit bezaten en het u weer in bezit geven. Hij zal u meer nog dan uw voorouders zegenen en in aantal doen toenemen. ⁶ De HEER, uw God, zal uw hart besnijden en ook dat van uw nakomelingen, zodat u hem weer met hart en ziel zult liefhebben en in leven zult blijven. ⁷ De vervloekingen zal hij bestemmen voor uw vijanden en voor iedereen die op uw ondergang uit was. ⁸ En u zult de HEER weer gehoorzaam zijn en al zijn geboden, zoals ik ze u vandaag heb voorgehouden, in acht nemen. ⁹ De HEER, uw God, zal u voorspoed geven in alles wat u onderneemt, u kinderrijk maken en uw wee en uw land vruchtbaar maken. Hij zal er weer vreugde in vinden om u te zegenen, zoals voorheen bij uw voorouders. ¹⁰ Want u toont de HEER, uw God, dan uw gehoorzaamheid door de geboden en bepalingen in dit wetboek in acht te nemen, en u wilt hem weer met hart en ziel toebehoren.

¹¹ De geboden die ik u vandaag heb gegeven, zijn niet te zwaar voor u en liggen niet buiten uw bereik. ¹² Ze zijn niet in de hemel, dus u hoeft niet te zeggen: “Wie stijgt voor ons op naar de hemel om ze daar te halen en ze ons bekend te maken, zodat wij ernaar kunnen handelen?” ¹³ Ook zijn ze niet aan de overkant van de zee, dus u hoeft niet te zeggen: “Wie steekt de zee voor ons over om ze daar te halen en ze ons bekend te maken, zodat wij ernaar kunnen handelen?” ¹⁴ Nee, die geboden zijn heel dichtbij, u kunt ze in u opnemen en ze u eigen maken; u kunt ze volbrengen.

¹⁵ Besef goed, vandaag stel ik u voor de keuze tussen voorspoed en tegenspoed, tussen leven en dood. ¹⁶ Wanneer u zich houdt aan de geboden van de HEER, uw God, *

(30:16)

Wanneer u zich houdt aan de geboden van de HEER, uw God – Volgens de Septuaginta. In MT

ontbreken deze woorden.

zoals ik ze u vandaag heb gegeven, door hem lief te hebben, door de weg te volgen die hij wijst, en zijn geboden, wetten en regels in acht te nemen, dan zult u in leven blijven en in aantal toenemen, en dan zal de HEER, uw God, u zegenen in het land dat u in bezit zult nemen. ¹⁷ Maar als u hem de rug toekeert en weigert te luisteren, als u zich ertoe laat verleiden neer te knielen voor andere goden en die te vereren, ¹⁸ dan zeg ik u op voorhand dat u te gronde zult gaan. Uw verblijf aan de overkant van de Jordaan, in het land dat u in bezit zult nemen, zal dan van korte duur zijn. ¹⁹ Ik roep vandaag hemel en aarde als getuigen op: u staat voor de keuze tussen leven en dood, tussen zegen en vloek. Kies voor het leven, voor uw eigen toekomst en die van uw nakomelingen, ²⁰ door de HEER, uw God, lief te hebben, hem te gehoorzamen en hem toegedaan te blijven. Dan zult u lang blijven wonen in het land dat hij uw voorouders Abraham, Isaak en Jakob onder ede heeft beloofd.’

Mozes’ opvolging

31

¹ Hierna sprak Mozes de Israëlieten opnieuw toe. Hij zei: ² ‘Ik ben nu honderdtwintig jaar oud en niet in staat om nog langer leiding te geven. Bovendien heeft de HEER me gezegd dat ik de Jordaan niet mag oversteken. ³ De HEER, uw God, zal zelf voor u uit gaan en de volken aan de overkant voor u uitroeien, zodat u hun land in bezit kunt nemen. Jozua zal u daarbij aanvoeren, zoals de HEER heeft gezegd. ⁴ De HEER zal hen het lot laten delen van de Amoritische koningen Sichon en Og, die hij met heel hun land heeft vernietigd. ⁵ Wanneer hij u de overwinning op die volken geschonken heeft, moet u met hen precies zo handelen als ik u heb opgedragen. ⁶ Wees vastberaden en standvastig. Er is geen enkele reden om bang voor hen te zijn, want het is de HEER, uw God, die met u meegaat. Hij zal niet van uw zijde wijken en u niet verlaten.’

⁷ Toen riep Mozes Jozua bij zich en ten overstaan van alle Israëlieten zei hij tegen hem: ‘Wees vastberaden en standvastig, want jij zult het volk het land binnenleiden dat de HEER onder ede aan hun voorouders had beloofd,

en onder jouw leiding zullen ze het in bezit nemen. **8** De HEER zelf gaat voor je uit, hij zal je bijstaan en geen moment van je zijde wijken. Wees niet bang en laat je door niets ontmoedigen.'

Laatste aanwijzingen; het lied van Mozes

9 Mozes stelde zijn hele onderricht op schrift en gaf de boekrol aan de Levitische priesters, die de ark van het verbond met de HEER moesten dragen, en aan de oudsten van Israël. **10-11** Hij droeg hun daarbij het volgende op: 'Lees deze voorschriften elk zevende jaar, het jaar van de kwijtschelding, tijdens het Loofhuttenfeest voor aan alle Israëlieten. Want dan komt heel Israël naar de plaats die de HEER uitkiest, om daar voor hem te verschijnen. **12** Roep dan het volk bijeen, met inbegrip van de vrouwen en kinderen en de vreemdelingen die bij u in de stad wonen. Laat iedereen naar de voorlezing luisteren en zo leren ontzag te tonen voor de HEER, uw God, en de wetten waarin u onderwezen bent, strikt na te leven. **13** Ook hun kinderen, die nog van niets weten, moeten luisteren en leren om ontzag te tonen voor de HEER, uw God, al de tijd dat u aan de overkant van de Jordaan leeft in het land dat u in bezit zult nemen.'

14 De HEER zei tegen Mozes: 'Je leven loopt ten einde. Roep Jozua en kom samen naar de ontmoetingstent; dan zal ik hem als jouw opvolger aanstellen.' Nadat Mozes en Jozua de tent waren binnengetreten, **15** verscheen de HEER in een wolkkolom, die boven de ingang bleef staan. **16** De HEER zei tegen Mozes: 'Als jij bij je voorouders te ruste bent gegaan, zal het volk mij ontrouw worden en zich afgeven met de vreemde goden die zij zullen aantreffen in het land waar ze heen gaan. Ze zullen mij verlaten en het verbond dat ik met hen gesloten heb verbreken. **17** Dan zal ik in toorn tegen hen ontsteken, ik zal hen aan hun lot overlaten en me van hen afkeren. Wanneer ze zo kwetsbaar zijn geworden, zullen ze ten prooi vallen aan allerlei ellende en tegenspoed. Dan zullen ze zeggen: "Deze ellende overkomt ons zeker doordat onze goden ons verlaten hebben." **18** Nee, ik ben het die zich van hen afkeert, omdat ze zoveel kwaad hebben gedaan en zich met andere goden hebben ingelaten.'

19 Daarom moet jij het volgende lied opschrijven en het de Israëlieten uit hun hoofd laten leren; ik zal het tegen hen laten getuigen. **20** Want zo zal het gaan: Ik breng hen naar het land dat ik hun voorouders onder ede heb beloofd, een land dat overvloedig van melk en honing. Ze zullen zich te goed doen aan alle overvloed en als ze helemaal verzadigd zijn, laten ze zich met andere goden in om die te dienen; maar mij wijzen ze af en het verbond dat ik met hen gesloten heb, verbreken ze. **21** Wanneer ze eenmaal aan allerlei ellende en tegenspoed ten prooi zijn gevallen, zal dit lied, dat ook onder hun nakomelingen nog algemeen bekend zal zijn, tegen hen getuigen. Ik weet nu al waar hun hart naar uitgaat, nog voor ik hen in het land gebracht heb dat ik hun onder ede heb beloofd.'

22 Zo schreef Mozes die dag het lied op en hij leerde het de Israëlieten. **23** Jozua, de zoon van Nun, werd aangesteld als zijn opvolger, en de HEER zei tegen hem: 'Wees vastberaden en standvastig, want jij zult de Israëlieten naar het land brengen dat ik hun onder ede heb beloofd, en ik zal je ter zijde staan.'

24 Toen Mozes alle bepalingen van de wet op schrift had gesteld, **25** gaf hij de Levieten die de ark van het verbond met de HEER moesten dragen de volgende opdracht: **26** 'Leg dit wetboek naast de ark van het verbond met de HEER, uw God; het moet daar blijven om tegen dit volk te getuigen. **27** Want, Israël, ik weet hoe opstandig en onhandelbaar u bent: tijdens mijn leven hebt u zich al steeds tegen de HEER verzet, hoe zal het dan niet gaan na mijn dood! **28** Roep alle oudsten van uw stammen bijeen, evenals uw schrijvers, dan zal ik hun mijn waarschuwing laten horen, en daarbij hemel en aarde als getuigen oproepen. **29** Want ik weet dat u zich na mijn dood zult gaan misdragen en zult afwijken van de weg die ik u gewezen heb. Daarom zal ellende uiteindelijk uw deel zijn, want u zult doen wat slecht is in de ogen van de HEER: hem tergen met uw zelfgemaakte goden.'

30 En terwijl de verzamelde Israëlieten er getuige van waren, zong Mozes dit lied, van begin tot eind:

32

1 'Leen mij uw oor, hemel, nu ik ga spreken, luister, aarde, naar wat ik zeggen zal.

2 Moge mijn onderricht neerdalen als regen, mogen mijn woorden zijn als milde dauw, als regen die de grond doordrenkt, lenteregen die het groen in bloei zet.

3 Want de naam van de HEER roep ik uit: de HEER is onze God, laat iedereen hem prijzen!

4 Hij is een rots, hij staat voor recht; alles wat hij doet is volmaakt.

Trouw is God, rechtvaardig en zuiver, in hem is geen spoor van kwaad.

5 Maar zijn kinderen werden hem ontrouw: tot hun schande gaven zij hun kindschap op. Vals en trouweloos is dit volk.

6 Is dit uw antwoord aan de HEER?

Hoe komt u zo dwaas? Waar is uw verstand?
 Is hij niet uw vader, uw schepper?
 Hij heeft u gemaakt, hij riep u tot leven.
 7 Denk aan de tijden van weleer,
 verdiep u in het verre verleden.
 Vraag uw vader ernaar, hij zal het vertellen;
 vraag de oudsten en zij zullen verhalen.

8 Toen de Allerhoogste land toewees aan elk volk
 en de mensen ieder hun deel gaf,
 bepaalde hij de grenzen voor alle volken
 naar het aantal nazaten van Israël,✠

(32:8) *naar het aantal nazaten van Israël* – Een Qumran-handschrift en de Septuaginta lezen: ‘naar het aantal van de zonen van God’.

9 want voor de HEER gold dat volk als het zijne,
 Jakob was het deel dat hij zichzelf toemat.
 10 Hij vond het in een dorre woestijn,
 in een niemandsland vol van gevaar.
 Hij omringde het met zorg en met liefde,
 koesterde het als zijn oogappel.
 11 Zoals een arend over zijn jongen waakt
 en voortdurend erboven blijft zweven,
 zijn vleugels uitspreidt en zijn jongen daarop draagt,
 12 zo heeft de HEER zijn volk geleid,
 hij alleen: geen andere god stond hem bij.
 13 Hij legde het bergland voor hen open,
 de oogst van het land viel hun in de schoot.
 Hij laafde hen met honing uit de rotsen,
 met olijfolie uit steenharde rots,
 14 met melk van koeien en geiten,
 met vlees van Basans rammen,
 met vet van lammeren en bokken,
 met de fijnste bloem van tarwe
 en met wijn, het bloed van druiven.
 15 Toen werd Jesurun✠

(32:15) *Jesurun* – Jesurun is een andere naam voor Israël.

vadsig en vet,
 het raakte verzadigd, werd dik en rond.
 Het kwam in verzet, liep weg van zijn schepper,
 versmaadde zijn stut en steun, zijn rots.
 16 Ze tergden hem met vreemde goden,
 met gruwelijke beelden krenkten ze hem.
 17 Ze brachten offers aan demonen,
 aan goden die geen goden zijn,
 goden die zij eerst niet kenden,
 nieuwkomers, nog maar net in zwang,
 die voor hun voorouders niet eens bestonden.
 18 U vergat de God die u gebaard heeft,
 u verwierp de rots die u ter wereld bracht.

19 Toen de HEER zag wat u deed,
 bemerkte hoe zijn kinderen hem krenkten,
 ontstak hij in hevige toorn en zei:
 20 “Ik zal me van hen afkeren
 en dan eens zien hoe het hun vergaat.
 Want dit is een verdorven geslacht,
 niemand van hen is te vertrouwen.
 21 Ze tergden mij met wat geen god is
 en daagden mij uit met hun nietige afgoden.

Daarom terg ik hen met wat geen volk is,
ik daag hen uit met een volk zonder verstand.

22 Als het vuur van mijn toorn is ontstoken
zal het branden tot in het diepste dodenrijk;
het zal de aarde verschroeien en alles wat daar groeit,
het zal de grondvesten van de bergen verteren.

23 Ramp na ramp breng ik over hen,
al mijn pijlen schiet ik op hen af.

24 Honger zal hen uitmergelen, de pest hen verteren,
ziekten zullen hen te gronde richten.
Ik geef hen ten prooi aan wilde dieren,
giftige slangen laat ik hen bijten.

25 Buiten eist de oorlog zijn tol,
binnen heerst de angst voor de dood.
Niemand wordt ontzien,
man noch vrouw, jong noch oud.

26 Ik zou hen wel willen wegvagen,
elke herinnering aan hen willen uitwissen,
27 maar ik vrees de hoon van hun vijanden.
Die zullen immers de feiten verdraaien,
de overwinning voor zichzelf opeisen
en de hand van de HEER daarin ontkennen.

28 Zo kortzichtig zijn die vijanden,
het ontbreekt hun aan elk begrip.

29 Waren ze wijs, dan hadden ze inzicht
en begrepen ze hoe het hunzelf zal vergaan.

30 Want hoe zouden zij met één man
duizend van jullie kunnen achtervolgen,
met twee er tienduizend verjagen,
als de HEER, jullie rots, je niet uitleverde?

31 Jullie vijanden zullen het erkennen:
de rots waarop zij steunen is niets naast jullie rots.

32 De wijn die ik hun te drinken geef
is afkomstig van Sodoms wijnstok,
hij komt uit Gomorra's wijngaarden;
bittere, giftige druiven brengen die voort,
33 de wijn ervan is vol venijn,
dodelijk als het gif van slangen.

34 Ik heb dat allemaal bewaard,
het opgeborgen in mijn schatkamers

35 voor de dag dat ik wraak ga nemen, ✱

(32:35)

voor de dag dat ik wraak ga nemen

– Volgens de Septuaginta. MT: 'mij komt de wraak toe'.

het tijdstip waarop ik hun kwaad vergeld,
wanneer aan hun voorspoed een einde komt.
Want de dag van hun ongeluk is nabij,
hun noodlot komt onafwendbaar op hen af.”

36 Want de HEER zal zijn volk recht doen,
hij ontfermt zich weer over zijn dienaren.
Als hij ziet dat alle krachten hun begeven
en weldra iedereen bezwijkt,

37 zal hij zeggen: “Waar zijn je goden nu?
Waar is de rots waarop je steunde?

38 Hebben ze niet het vet van je offers gegeten,
niet gedronken van de wijn die je ze aanbood?
Laten die goden je dan te hulp schieten,
laten zij een schuilplaats voor je zijn!

39 Zie het toch in: ik ben de enige,
naast mij is er geen andere god.

Ik laat sterven, ik geef leven,
 ik sla wonden en ik genees.
 Wanneer ik mijn macht laat gelden
 is er niemand die redding bieden kan.
 40 Ik hef mijn hand op naar de hemel
 en zweer: 'Zo waar ik eeuwig leef:
 41 Ik wet mijn bliksemend zwaard,
 ik ga het vonnis voltrekken.
 Ik zal mij wreken op mijn vijanden,
 ik reken af met wie mij haatten.
 42 Mijn pijlen maak ik dronken van het bloed
 van vijanden, gevallen en gevangen;
 mijn zwaard verslindt het vlees van hun mannen
 die zo dreigend hun haren hadden losgeworpen.'"

43 Laat alle volken zijn volk toejuichen,
 omdat hij het bloed van zijn dienaren wreekt;
 hij neemt wraak op zijn vijanden
 en de schuld van zijn land en zijn volk wist hij uit.'

44 Heel dit lied heeft Mozes samen met Jozua, de zoon van Nun, gezongen en het volk was er getuige van.

45 Toen Mozes zijn toespraak tot heel Israël beëindigd had, 46 besloot hij: 'Neem mijn waarschuwingen ter harte, en draag ook uw kinderen op om zich strikt te houden aan de wetten waarin u onderwezen bent. 47 Want het gaat hier niet om iets onbeduidends, het is een zaak van levensbelang! Als u er gehoor aan geeft, zult u lang mogen leven in het land aan de overkant van de Jordaan, dat u in bezit zult nemen.'

Mozes' zegen en zijn dood

48 Op diezelfde dag zei de HEER tegen Mozes: 49 'Ga het Abarimgebergte in en beklim de Nebo, die in Moab ligt, tegenover Jericho. Daar kun je uitkijken over Kanaän, het land dat ik de Israëlieten in bezit ga geven. 50 Op die berg zul je sterven en met je voorouders verenigd worden, zoals je broer Aäron op de Hor stierf en met zijn voorouders werd verenigd. 51 Want bij het water van Meribat-Kades, in de woestijn van Sin, kwamen jullie tegen mij in opstand; in het bijzijn van heel Israël toonden jullie geen ontzag voor mijn heiligheid. 52 Alleen van een afstand zul je het land zien dat ik hun zal geven, je zult het niet binnengaan.'

33

1 Dit is de zegen die Mozes, de godsmann, uitsprak over de stammen van Israël, voor hij stierf. 2 Hij zei:

'De HEER verscheen vanaf de Sinai,
 zijn licht bescheen hen van de Seïr,
 met luister kwam hij van de bergen van Paran.
 Talloze engelen vergezelden hem,*

(33:2) *Talloze engelen vergezelden hem* – Voorgestelde lezing. MT: 'En hij kwam van tienduizenden van heiligheid'.

bliksem flitste uit zijn rechterhand.

3 Hij kreeg Israëls stammen lief,
 hij hield al de zijnen in zijn hand.
 Ze waren gezeten aan zijn voeten
 en ontvingen zijn onderwijzing.

4 Mozes gaf ons zijn onderricht
 als een kostbaar bezit voor Jakobs volk.

5 Zo werd de HEER koning van Jesurun,
 terwijl de oudsten van het volk bijeen waren
 en de stammen van Israël zich verzameld hadden.

6 Ruben, hij moge leven, en niet sterven,
 hoe gering zijn aantal ook is.'

7 Dit zei hij over Juda:

'O HEER, hoor Juda's hulpgeroep,
 laat zijn strijders behouden huiswaarts keren,

want ze voeren een eenzame strijd.
Sta hun ter zijde tegen hun vijanden.’

8 Over Levi zei hij:

‘HEER, u vertrouwt uw orakelstenen toe
aan Levi, uw vertrouweling.

U stelde hem op de proef bij Massa,
daagde hem uit bij het water van Meriba.

9 Hij had geen mededogen met zijn vader en moeder,
zijn eigen broers ontzag hij niet,
zijn kinderen waren als vreemden voor hem.

Want de Levieten hielden zich aan wat u gebod,
het verbond dat u sloot bleven ze trouw.

10 Laat hen uw regels onderwijzen aan Jakob,
uw voorschriften doorgeven aan Israël.

Laat hun geurige gave u behagen,
laat hen brandoffers brengen op uw altaar.

11 HEER, zeg hen met voorspoed
en zie welwillend op hun verrichtingen neer.
Maar breek hun tegenstanders de heup,
verlam hun vijanden voor altijd.’

12 Over Benjamin zei hij:

‘De HEER laat zijn lieveling bij zich schuilen.
Zijn kind omarmt hem van vroeg tot laat,
het nestelt zich veilig op zijn rug.’

13 Over Jozef zei hij:

‘Moge de HEER zijn land rijk zegenen
met de gaven van hemelwater, met dauw,
en met de oervloed die onderaards woont;

14 met al wat de zon laat groeien,
met de zegening van de jaargetijden;

15 met de weelde van oeroude bergen,
met de gaven van eeuwige heuvels;

16 met al wat de aarde te bieden heeft.

Moge de gunst van hem die in de doornstruik was
rusten op Jozef, de uitverkorene onder zijn broers.

17 Machtig als een eerstgeboren stier*

(33:17)

als een eerstgeboren stier

– Volgens een Qumran-handschrift en de oudste vertalingen. MT: ‘zijn eerstgeboren stier’.

is hij;

hij heeft twee horens als een oeros,
waarmee hij vijandige volken wegstoot
tot voorbij de einden der aarde:
het zijn de duizenden van Efraïm,
de tienduizenden van Manasse.’

18 Over Zebulon zei hij:

‘Een voorspoedige vaart, Zebulon!
En moge Issachar geluk vinden in zijn tenten!

19 Zij nodigen de anderen naar de berg
waar ze waardige offers brengen.

Zij halen overvloed van overzee,
graven rijkdom op van onder het zand.’

20 Over Gad zei hij:

‘Geloofd is hij die ruimte gaf aan Gad.
Gad waakt over zijn deel als een leeuwin,
die alles verslindt wat in haar klauwen valt.

21 Het beste land koos hij voor zichzelf:
dat land was een aanvoerder waardig,
daar verzamelden zich de oudsten van het volk.*

(33:21) *dat land was een aanvoerder waardig, / daar verzamelden zich de oudsten van het volk* –

Voorgestelde lezing. MT: ‘want daar was het stuk land van de wetgever verborgen en de hoofden van het volk kwamen’.

Hij volbracht de wil van de HEER,
hij volvoerde zijn bevrijding van Israël.’

22 Over Dan zei hij:
‘Dan is als een jonge leeuw
die uit Basans bossen te voorschijn springt.’

23 Over Naftali zei hij:
‘Naftali is door de HEER ruim bedeed,
rijk gezegend door zijn gunst.
Laat hij het westen en zuiden veroveren.’

24 En over Aser zei hij:
‘Gezegend is Aser, nog meer dan zijn broeders,
moge hij bij hen allen geliefd zijn.
Hij zal waden door de olijfolie,
25 en al zijn steden zijn versterkt
met grendels van ijzer en brons.
Niets zal hem deren zolang hij leeft.’

26 ‘Wie, Jesurun, wie evenaart uw God?
Als een vorst rijdt hij langs de hemel
en over de wolken, om u te hulp te komen.

27 Van oudsher is God een schuilplaats,
zijn armen dragen u voor eeuwig.
Hij dreef uw vijand op de vlucht
en droeg u op: “Vernietig hem!”

28 Israël mocht in vrede leven,
Jakob woonde ongestoord
in een land van koren en most,
waarop dauw van de hemel neerdaalt.

29 Wie is zo gelukkig als u, Israël?
Geen ander volk liet de HEER de overwinning.
Hij is het schild dat u beschermt,
het zwaard dat u triomfen brengt.
De vijand moet uw macht erkennen,
hij zal het stof van uw voeten likken.’

34

1 Toen verliet Mozes de vlakte van Moab en hij beklom de Nebo, een van de toppen van de Pisga, tegenover Jericho. Daar liet de HEER hem het hele land zien: het hele gebied van Gilead tot aan Dan, 2 Naftali, het gebied van Efraïm en Manasse, heel Juda tot aan de zee in het westen, 3 de Negev, de Jordaanvallei en de vlakte bij de palmstad Jericho, tot aan Soar. 4 De HEER zei tegen hem: ‘Dit is het land waarvan ik aan Abraham, Isaak en Jakob onder ede heb beloofd dat ik het aan hun nakomelingen zou geven. Ik laat het je nu zien, maar erheen oversteken zul je niet.’

5 Zo stierf Mozes, de dienaar van de HEER, daar in Moab, zoals de HEER gezegd had. 6 En de HEER begroef hem in een vallei in Moab, tegenover Bet-Peor. Tot op de dag van vandaag weet niemand waar zijn graf is. 7 Honderdtwintig jaar oud was Mozes toen hij stierf. Tot het laatst toe waren zijn krachten niet afgenomen en zijn ogen niet verzwakt. 8 De Israëlieten, die in de vlakte van Moab bijeen waren, treurden om Mozes’ dood tot de dertig dagen van rouw voorbij waren. 9 Ze luisterden naar Jozua, de zoon van Nun, omdat hij vervuld was met de geest van wijsheid sinds Mozes hem de handen had opgelegd. Daarmee deden de Israëlieten wat de HEER tegen Mozes had gezegd.

10 Nooit meer heeft Israël een profeet gekend als Mozes, met wie de HEER zo vertrouwelijk omging. **11** Door zijn toedoen heeft de HEER in Egypte tekenen en wonderen laten zien aan de farao en zijn onderdanen, aan heel zijn land. **12** Van alles wat Mozes' krachtige hand verrichtte en van de daden waarmee hij alom ontzag inboezemde, is heel Israël getuige geweest.

1 Opdracht van de HEER aan Jozua

1 Na de dood van Mozes, de dienaar van de HEER, zei de HEER tegen Jozua, de zoon van Nun en de rechterhand van Mozes: **2** ‘Nu mijn dienaar Mozes is gestorven, moet jij je gereedmaken om met heel dit volk de Jordaan over te trekken. Ga naar het land dat ik het volk van Israël zal geven. **3** Elk stuk grond dat jullie zullen betreden geef ik jullie, zoals ik Mozes heb beloofd. **4** Jullie gebied zal zich uitstrekken van de woestijn tot aan de Libanon, en van de grote rivier, de Eufraat, met het land van de Hethieten, tot aan de Grote Zee in het westen. **5** Zolang je leeft zal niemand tegen je kunnen standhouden. Zoals ik Mozes heb bijgestaan, zo zal ik ook jou bijstaan. Ik zal niet van je zijde wijken en je niet verlaten. **6** Wees vastberaden en standvastig, want jij moet dit volk leiden wanneer ze het land veroveren dat ik hun zal geven, zoals ik hun voorouders gezworen heb. **7** En houd je vóór alles vastberaden en standvastig aan de wet waarin mijn dienaar Mozes je heeft onderwezen. Houd je daar altijd aan en wijk er op geen enkele manier van af, opdat je in alles wat je doet zult slagen. **8** Leg dat wetboek geen moment ter zijde en verdiep je er dag en nacht in, opdat je je aan alles houdt wat erin geschreven staat. Dan zal alles wat je onderneemt voorspoedig verlopen. **9** Ik gebied je dus: wees vastberaden en standvastig, laat je door niets weerhouden of ontmoedigen, want waar je ook gaat, de HEER, je God, staat je bij.’

10 Jozua gaf toen de schrijvers van het volk de opdracht: **11** ‘Ga het hele kamp door en zeg tegen het volk dat het voor proviand moet zorgen. Het zal over drie dagen de Jordaan overtrekken om het land in bezit te nemen dat de HEER, hun God, hun zal geven.’ **12** Tegen de stammen Ruben en Gad en de eerste helft van de stam Manasse zei hij: **13** ‘Houd u aan de opdracht die Mozes, de dienaar van de HEER, u gegeven heeft. Mozes heeft gezegd: “De HEER, uw God, zal u vrede schenken en u dit gebied geven.”’ **14** En Mozes zei verder dat uw vrouwen, kinderen en vee in dit gebied mogen blijven dat hij u aan deze zijde van de Jordaan heeft toegewezen. Maar alle weerbare mannen onder u moeten hun broeders in slagorde voorgaan in de strijd om ze te steunen, **15** totdat de HEER u allemaal vrede geeft en ook zij het gebied in bezit hebben genomen dat de HEER, uw God, hun geeft. Pas dan mag u teruggaan en uw eigen gebied in bezit nemen dat Mozes, de dienaar van de HEER, u ten oosten van de Jordaan heeft toegewezen.’ **16** Zij antwoordden Jozua: ‘We zullen alles doen wat u ons bevolen hebt en overal naartoe gaan waar u ons heen stuurt. **17** Zoals we naar Mozes hebben geluisterd, zo zullen we naar u luisteren. Moge de HEER, uw God, u bijstaan, zoals hij Mozes heeft bijgestaan. **18** Iedereen die niet naar u luistert en zich tegen uw bevelen verzet, tegen welk bevel dan ook, zal worden gedood. Wees vastberaden en standvastig.’

Spionnen in Jericho

2

1 Hierna stuurde Jozua, de zoon van Nun, er vanuit Sittim in het geheim twee spionnen op uit. Hij gaf hun de opdracht: ‘Verken het hele gebied, maar vooral Jericho.’ De mannen vertrokken. Toen ze in Jericho waren gekomen, vonden ze onderdak bij een hoer, Rachab genaamd, bij wie ze wilden overnachten. **2** Maar toen de koning van Jericho hoorde dat er die nacht spionnen van Israël waren gekomen, **3** liet hij Rachab het volgende bevel geven: ‘Lever ze uit, die mannen die bij je zijn, want ze zijn hier om te spioneren.’ **4** Maar Rachab – die de twee mannen verborgen had – zei: ‘Die mannen hebben mij inderdaad bezocht, maar ik weet niet waar ze vandaan kwamen. **5** Ze zijn vertrokken vlak voordat het donker werd en de poort zou worden gesloten. Ik heb geen idee waar ze naartoe zijn gegaan. Ga ze snel achterna, dan haalt u ze nog in.’ **6** Rachab had de mannen naar het dak gebracht en ze daar verborgen onder bundels vlas. **7** Hun achtervolgers vertrokken meteen in de richting van de Jordaan, naar de oversteekplaatsen. Zodra ze de stad hadden verlaten werd de poort gesloten.

8 Rachab ging naar het dak voordat de mannen in slaap zouden zijn. **9** ‘Ik weet,’ zei ze tegen hen, ‘dat de HEER dit land aan jullie heeft gegeven. Wij zijn door angst overmand. Alle inwoners van dit land zijn doodsbang voor jullie, **10** want we hebben gehoord dat de HEER de Rietzee voor jullie heeft drooggelegd toen jullie uit Egypte wegtrokken en dat jullie Sichon en Og, de twee koningen van de Amorieten ten oosten van de Jordaan, hebben vernietigd. **11** Toen we dat hoorden, sloeg de angst ons om het hart en werden we wanhopig. De HEER, jullie God, is immers een God die macht heeft in de hemel en op aarde. **12** Zweer me dan bij de HEER dat jullie mijn familie en mij goed zullen behandelen. Ik heb jullie toch ook goed behandeld? Zweer het me, geef me de zekerheid **13** dat jullie mijn vader en moeder, mijn broers en zusters en hun kinderen zullen sparen. Red ons van de dood!’ **14** De mannen antwoordden haar: ‘We staan voor jullie borg met ons leven, op voorwaarde dat jullie onze plannen niet verraden. Wanneer de HEER ons dit land gegeven heeft, zullen we onze belofte nakomen.’

15 Rachab woonde in een huis in de stadsmuur. Ze liet de spionnen langs een touw door het venster naar beneden zakken. **16** ‘Probeer in de bergen te komen,’ zei ze, ‘anders vinden de achtervolgers jullie. Houd je daar drie dagen schuil, totdat ze teruggekomen zijn. Ga daarna pas weg.’ **17** De mannen zeiden: ‘We zijn niet in alle gevallen gebonden aan de eed die je ons hebt laten zweren. **18** Wanneer we dit land binnentrekken, moet je dit rode koord aan het venster binden waardoor je ons hebt laten zakken. Zorg er dan voor dat je vader en moeder, je broers en je hele verdere familie bij je in huis zijn. **19** Wie van jullie dan naar buiten gaat, is zelf schuldig aan zijn dood. In dat geval zijn we niet aan onze eed gebonden. Maar wordt er ook maar iemand kwaad gedaan die

binnen blijft, dan zijn wij schuldig. **20** En we zijn ook niet gebonden aan de eed die je ons hebt laten zweren als je onze plannen verraadt.' **21** Rachab stemde hiermee in en liet de mannen gaan. En ze bond het rode koord aan het venster.

22 De mannen gingen de bergen in en bleven daar drie dagen, totdat de achtervolgers waren teruggekeerd. Ze hadden overal gezocht, maar niemand gevonden. **23** Toen kwamen de twee mannen de bergen uit, staken de Jordaan over en meldden zich bij Jozua, de zoon van Nun, aan wie ze alles vertelden wat hun overkomen was. **24** Ze zeiden hem: 'De HEER heeft ons het hele land in handen gegeven, de inwoners zijn doodsbang voor ons.'

Overtocht over de Jordaan

3

1 De volgende ochtend vroeg trok Jozua met het hele volk weg uit Sittim. Ze kwamen tot aan de Jordaan, waar ze drie dagen bleven voor ze overtrokken. **2** Op de derde dag gingen de schrijvers het kamp door **3** om het volk te zeggen: 'Wanneer u de Levitische priesters de ark van het verbond met de HEER, uw God, ziet dragen, dan moet u het kamp opbreken en de ark volgen. **4** Maar blijf op grote afstand, ongeveer tweeduizend el, kom niet dichterbij. Dan kunt u zien welke weg u moet volgen, want u bent hier nooit eerder geweest.' **5** En Jozua zei tegen het volk: 'Reinig u, want morgen zal de HEER in uw midden wonderen verrichten.'

6 De volgende dag gaf hij de priesters de opdracht: 'Ga met de ark van het verbond voor het volk uit.' De priesters namen toen de ark van het verbond op en gingen voor het volk uit, **7** en de HEER zei tegen Jozua: 'Vandaag zal ik ervoor zorgen dat je bij alle Israëlieten hoog in aanzien komt te staan, zodat ze weten dat ik je zal bijstaan, zoals ik Mozes heb bijgestaan. **8** Zeg tegen de priesters die de ark van het verbond dragen dat ze, zodra ze bij de oever van de Jordaan zijn gekomen, in het water moeten blijven staan.' **9** Jozua riep toen het volk bij elkaar en zei: 'Luister naar de woorden van de HEER, uw God.' En hij vervolgde: **10** 'U zult merken dat de levende God in uw midden is en beseffen dat hij het is die de Kanaänieten en de Hethieten, de Chiwrietten en de Perizzieten, de Girgasiëten, de Amoriëten en de Jebusieten voor u op de vlucht zal jagen. **11** De ark van het verbond met de Heer van de hele aarde gaat immers voor u uit de Jordaan in. **12** Kies nu twaalf mannen, één uit elke stam van Israël. **13** Op het moment dat de priesters die de ark van de HEER dragen, de Heer van de hele aarde, de Jordaan in gaan, zal de stroom tot stilstand komen en zal het water oprijzen als een dam.'

14 Toen het volk het kamp had opgebroken om de Jordaan over te trekken, gingen de priesters die de ark van het verbond droegen voor het volk uit. **15** Zodra de priesters bij de Jordaan waren gekomen en hun voeten door het water werden omspoeld – de Jordaan stond de hele oogsttijd buiten zijn oevers –, **16** kwam het water tot stilstand en vormde het een dam, heel in de verte bij de stad Adam, die vlak bij Saretan ligt. Het water dat naar de Zoutzee ging, ofwel de Dode Zee, stroomde helemaal weg. Het volk trok over ter hoogte van Jericho. **17** De priesters die de ark van het verbond met de HEER droegen, bleven precies in het midden van de bedding van de Jordaan staan, terwijl heel Israël overtrok, tot de laatste man.

4

1 Nadat het hele volk de Jordaan was overgetrokken, zei de HEER tegen Jozua: **2** 'Kies nu twaalf mannen, één uit elke stam, **3** en zeg hun dat ze van de plaats waar de priesters in de Jordaan staan twaalf stenen moeten halen. Die moeten ze meenemen en in het kamp leggen waar ze vanaf deze nacht zullen verblijven.' **4** Jozua liet twaalf mannen aanwijzen, één uit elke stam van Israël, en nadat hij hen bij elkaar geroepen had, **5** zei hij tegen hen: 'Ga voor de ark van de HEER, uw God, de Jordaan in. U moet allemaal één steen op uw schouders nemen, één voor elke stam van Israël. **6** Ze zullen een gedenkteken voor u zijn. Wanneer uw kinderen later zullen vragen wat die stenen betekenen, **7** dan moet u ze vertellen dat het water van de Jordaan werd tegengehouden door de aanwezigheid van de ark van het verbond met de HEER. Vertel ze dat toen de ark de Jordaan in ging het water werd afgesneden en dat deze stenen daarvan voor Israël een eeuwig gedenkteken zijn.' **8** De mannen deden wat Jozua hun had gezegd. Ze haalden twaalf stenen uit de Jordaan, één voor elke stam, zoals de HEER aan Jozua had opgedragen. Ze droegen de stenen met zich mee naar hun kamp en legden ze daar neer. **9** Jozua richtte ook twaalf stenen op in het midden van de Jordaan, op de plaats waar de priesters stonden die de ark van het verbond droegen. Die stenen staan daar tot op de dag van vandaag. **10** De priesters die de ark droegen stonden in het midden van de Jordaan, totdat de opdracht die Jozua het volk in naam van de HEER gegeven had volledig was uitgevoerd, volgens de opdracht die hij al van Mozes gekregen had. Het volk trok zo snel mogelijk over, **11** en toen het volledig aan de overkant was gingen ook de priesters met de ark van de HEER naar de overkant en trokken ze verder voor het volk uit. **12** Ook de stammen Ruben en Gad en de eerste helft van de stam Manasse trokken in slagorde voor Israël uit, zoals Mozes hun bevolen had. **13** Deze voorhoede van het leger, zo'n veertigduizend man, trok nog voor de ark van de HEER uit ten strijde naar de vlakte van Jericho. **14** Op die dag verhoogde de HEER het aanzien van Jozua bij de Israëlieten, zodat ze zijn leven lang ontzag voor hem hadden, zoals ze ook voor Mozes hadden gehad.

15 De HEER zei tegen Jozua: **16** 'Zeg tegen de priesters die de ark met de tekst van het verbond dragen dat ze uit de Jordaan komen.' **17** Jozua gaf hun die opdracht, **18** en toen de priesters die de ark van het verbond met de

HEER droegen uit de Jordaan kwamen en de oever betraden, hernam het water zijn loop en trad het weer buiten zijn oevers, zoals het eerder had gedaan. **19** Het volk bereikte de overkant van de Jordaan op de tiende dag van de eerste maand, en het sloeg zijn kamp op bij Gilgal, dat oostelijk van Jericho ligt. **20** Jozua richtte daar de twaalf stenen op die ze uit de Jordaan hadden meegenomen. **21** Hij zei tegen de Israëlieten: ‘Wanneer uw kinderen later vragen wat deze stenen betekenen, **22** dan moet u hun het volgende vertellen: “Israël is de Jordaan overgetrokken, en wel over de droge bedding. **23** Want de HEER, jullie God, heeft de Jordaan voor jullie drooggelegd totdat jullie waren overgetrokken, zoals hij ook de Rietzee voor ons heeft drooggelegd totdat we die waren overgetrokken. **24** Want alle volken op aarde moeten weten hoe machtig de HEER, jullie God, is, en jullie moeten altijd vol ontzag voor hem zijn.’”

5

1 Toen de koningen van de Amorieten ten westen van de Jordaan en de koningen van de Kanaänieten bij de zee hoorden dat de HEER de Jordaan had drooggelegd, zodat de Israëlieten konden oversteken, sloeg de angst voor Israël hun om het hart en werden ze door wanhoop bevangen.

Besnijden en Pesach

2 Na de overtocht zei de HEER tegen Jozua: ‘Maak messen van vuursteen en besnijdt de Israëlieten opnieuw.’ **3** Jozua maakte die messen en hij besneed de Israëlieten opnieuw bij de Voorhuidenheuvel. **4** Hij besneed hen omdat alle weerbare mannen die uit Egypte waren weggetrokken, na de uittocht waren gestorven, onderweg in de woestijn. **5** Van het volk dat weggetrokken was waren alle mannen besneden geweest, maar de mannen die na de uittocht waren geboren, toen het volk onderweg was in de woestijn, waren niet besneden. **6** Want Israël trok veertig jaar door de woestijn, totdat alle weerbare mannen die uit Egypte waren weggetrokken, gestorven waren. Ze hadden niet geluisterd naar de HEER, en daarom had de HEER hun gezworen dat hij hun niet het land zou laten zien dat hij ons zou geven, zoals hij onze voorouders had beloofd: het land dat overvloedig van melk en honing. **7** Maar hij liet hun zonen hun plaats innemen. Dus besneed Jozua deze zonen, omdat dit onderweg niet gedaan was. **8** Nadat ze allemaal waren besneden, moesten ze in hun tenten blijven tot ze waren genezen. **9** En de HEER zei tegen Jozua: ‘Vandaag heb ik de schande van Egypte van jullie afgewenteld,’ en Jozua noemde die plaats Gilgal.*

(5:9) afgewenteld [...] *Gilgal* – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen het werkwoord *galal*, ‘afwentelen’, en de naam Gilgal, ‘Steenkring’.

Zo heet die plaats tot op de dag van vandaag.

10 Toen de Israëlieten in hun kamp bij Gilgal waren, op de vlakte van Jericho, bereidden ze in de avond van de veertiende dag van die eerste maand het pesachoffer. **11** Al één dag na het pesachoffer aten ze ongedesemd brood en geroosterd graan van de opbrengst van het land. **12** Er kwam die dag geen manna meer; de Israëlieten kregen vanaf toen nooit meer manna. Ze aten dat jaar van de opbrengst van de akkers van Kanaän.

Vernietiging van Jericho

13 Toen Jozua eens in de omgeving van Jericho liep, zag hij plotseling een man tegenover zich met een getrokken zwaard in de hand. Jozua ging op hem af en vroeg: ‘Hoor je bij ons of bij de vijand?’ **14** De man antwoordde: ‘Bij geen van beide, ik ben de aanvoerder van het leger van de HEER. Daarom ben ik hier.’ Jozua viel op zijn knieën, boog diep voorover en vroeg hem: ‘Mijn heer, ik ben uw dienaar, wat beveelt u mij?’ **15** De aanvoerder van het leger van de HEER zei tegen Jozua: ‘Trek je sandalen uit, want de plaats waarop je staat is heilig.’ Jozua deed wat hem bevolen was.

6

1 Jericho was toen al volkomen afgegrensd uit angst voor de Israëlieten, er kon niemand in of uit. **2** De HEER zei tegen Jozua: ‘Ik lever Jericho met zijn koning en al zijn dappere helden aan je uit. **3** Jullie moeten om de stad trekken; alle weerbare mannen moeten eenmaal om de stad gaan, en dat zes dagen achter elkaar. **4** Er moeten zeven priesters met zeven ramshoorns voor de ark van het verbond uit gaan. Maar op de zevende dag moeten jullie zevenmaal om de stad trekken. De priesters moeten op de ramshoorns blazen, **5** en als het volk die hoort klinken moet het uitbarsten in luid geschreeuw. De muur van de stad zal dan instorten en iedereen zal de stad binnenklimmen vanaf de plaats waar hij zich bevindt.’

6 Jozua, de zoon van Nun, liet toen de priesters komen en gaf hun de opdracht: ‘Neem de ark van het verbond op. Zeven priesters moeten met zeven ramshoorns voor de ark van de HEER uit gaan.’ **7** En tegen het volk zei hij: ‘Trek op naar de stad, trek eromheen en laat de voorhoede van het leger voor de ark van de HEER uit gaan.’ **8** Het gebeurde zoals Jozua het volk had opgedragen. Zeven priesters gingen met zeven ramshoorns voor de HEER uit; ze trokken al blazend op de ramshoorns op naar de stad. De ark van het verbond met de HEER kwam achter hen aan, **9** de voorhoede ging voor de priesters uit die op de ramshoorns bliezen en de rest van het volk kwam achter de ark. De ramshoorns klonken onophoudelijk, **10** maar Jozua had strijdkreten verboden. ‘Laat uw stem niet horen,’ had hij gezegd, ‘slaak geen enkele kreet tot het moment waarop ik u dat bevel.’ **11** Jozua liet de ark van de HEER eenmaal om de hele stad trekken. Daarna ging het volk terug naar het kamp, waar het overnachtte.

12 De volgende dag stond Jozua in alle vroegte op. De priesters namen de ark van de HEER op, 13 de zeven priesters met de zeven ramshoorns trokken al blazend op de hoorns voor de ark van de HEER uit, de voorhoede ging voor hen uit en de rest van het volk kwam achter de ark van de HEER. Onophoudelijk klonken de ramshoorns. 14 De Israëlieten trokken ook op de tweede dag eenmaal om de stad en gingen daarna terug naar het kamp. Zo deden ze zes dagen.

15 Op de zevende dag stonden ze bij dageraad op en trokken op dezelfde wijze zevenmaal om de stad. Alleen op deze dag trokken ze zevenmaal om de stad, 16 en bij de zevende maal, toen de priesters de ramshoorns lieten klinken, riep Jozua tegen het volk: ‘Schreeuw, want de HEER heeft u Jericho in handen gegeven! 17 Maar op de stad en alles wat erin is rust de ban van de HEER: ze is onvoorwaardelijk aan de HEER gewijd en moet vernietigd worden. Alleen de hoer Rachab mag in leven blijven, samen met iedereen die bij haar in huis is, want zij heeft onze verkenners een schuilplaats gegeven. 18 Maar denk eraan dat op al het andere een ban rust. Dus vernietig de stad maar maak niets buit, zodat u niet Israëls eigen kamp aan de vernietiging prijsgeeft en Israël in het ongeluk stort. 19 Al het zilver en goud en alle voorwerpen van koper, brons en ijzer zijn aan de HEER gewijd; alles gaat naar de schatkamer van de HEER.’

20 Toen de ramshoorns klonken, brak het volk uit in een donderend geschreeuw. De muur stortte in en iedereen klom de stad binnen vanaf de plaats waar hij zich bevond. Ze namen de stad in 21 en doodden alles wat erin was, zowel mannen als vrouwen, zowel kinderen als bejaarden, zowel runderen en schapen als ezels. 22 Maar Jozua zei tegen de twee mannen die het gebied hadden verkend: ‘Ga naar het huis van die hoer en breng haar met haar hele familie naar buiten, zoals jullie haar hebben gezworen.’ 23 De verkenners brachten Rachab naar buiten, samen met haar vader en moeder, broers en verdere familie. Kortom, ze brachten haar met al haar verwanten naar buiten en gaven hun een verblijfplaats buiten het kamp van Israël. 24 De Israëlieten lieten de stad met alles wat erin was in vlammen opgaan; alleen het zilver en goud en de koperen, bronzen en ijzeren voorwerpen brachten ze in de schatkamer van het heiligdom van de HEER. 25 Maar de hoer Rachab werd door Jozua gespaard, samen met iedereen die tot haar familie behoorde. Hun nakomelingen wonen tot op de dag van vandaag onder de Israëlieten, want Rachab had de mannen die in opdracht van Jozua Jericho moesten verkennen een schuilplaats gegeven.

26 Jozua liet het volk de volgende eed zweren: ‘Wij vervloeken ten overstaan van de HEER iedere man die het waagt deze stad, Jericho, weer op te bouwen. Hij zal de fundamenten leggen ten koste van zijn oudste zoon en de poortdeuren bevestigen ten koste van zijn jongste zoon.’ 27 En de HEER stond Jozua bij en zijn roem ging door het hele land.

Schending van de ban

7

1 Maar Israël schond de ban. Er was een zekere Achan: hij was een zoon van Karmi, die een zoon was van Zabdi, de zoon van Zerach, en hij was afkomstig uit de stam Juda. Deze Achan vergreep zich aan de goederen die onvoorwaardelijk aan de HEER gewijd waren. Hierop ontstak de HEER in woede tegen het volk van Israël.

2 Jozua stuurde een paar mannen van Jericho naar Ai, dat bij Bet-Awen ligt, ten oosten van Betel. Hij droeg hun op dat gebied te verkennen. De mannen verkenden Ai, 3 en toen ze teruggekomen waren rapporteerden ze aan Jozua: ‘U hoeft niet het hele leger naar Ai te laten uitrukken. Zo'n twee- of drieduizend man is voldoende om de stad te verslaan. Het is echt niet nodig dat u het hele leger met een veldtocht naar die stad vermoeit, want Ai heeft maar weinig inwoners.’

4 Er gingen toen een drieduizend man. Maar ze werden op de vlucht gejaagd door het leger van Ai, 5 dat hen achtervolgde vanaf de poort tot op de helling even voorbij het ravijn. Daar doodde het zesendertig man. Toen sloeg de angst het volk om het hart en het werd radeloos. 6 Jozua en de oudsten van Israël scheurden hun kleren, wierpen zich voor de ark van de HEER ter aarde en gooiden stof over hun hoofd. Zo bleven ze tot de avond liggen. 7 Jozua riep uit: ‘Nee, HEER! Nee, mijn God! Waarom hebt u dit volk eigenlijk de Jordaan laten overtrekken? Alleen om ons over te leveren aan de Amorieten en ons door hen te laten doden? Waren we maar zo verstandig geweest aan de overzijde van de Jordaan te blijven. 8 Ach Heer, wat kan ik anders zeggen nu Israël voor zijn vijanden op de vlucht geslagen is? 9 Als de Kanaänieten en alle andere inwoners van dit land het horen, zullen ze ons van alle kanten aanvallen en onze naam van de aardbodem wegvagen. En hoe wilt u dan uw grote naam instandhouden?’ 10 De HEER sprak hierop tot Jozua: ‘Sta op! Wat lig je daar nu op de grond! 11 Israël heeft gezondigd. Ze hebben het gewaagd de regels van het verbond te overtreden die ik hun gegeven heb. Ze hebben zich vergrepen aan de goederen waarop mijn ban rustte. Ze hebben die gestolen, en dat ook nog eens proberen te verdoezelen door ze tussen hun eigen bezittingen te verbergen. 12 Daarom kan het volk van Israël niet standhouden tegen zijn vijanden. Het zal voor zijn vijanden op de vlucht slaan, omdat het nu zelf aan de vernietiging is prijsgegeven. Ik zal jullie niet meer bijstaan als jullie je niet van de gestolen goederen ontdoen. 13 Zorg ervoor dat het volk zich reinigt. Geef het volgende bevel: “Wees morgen rein, want dit zegt de HEER, de God van Israël: jullie hebben goederen in je bezit waarop mijn ban rust, Israëlieten. Jullie zullen niet kunnen standhouden tegen je vijanden totdat jullie die hebben weggedaan. 14 Treed morgenochtend aan volgens jullie stammen. De stam die de HEER aanwijst moet volgens de geslachten aantreden. En het geslacht dat de HEER

aanwijst moet volgens de families aantreden. En van de familie die de HEER aanwijst moeten de mannen aantreden. 15 Dan moet degene die wordt aangewezen als de schuldige, verbrand worden, hij en al de zijnen, want hij heeft het verbond met de HEER geschonden. Wat hij gedaan heeft is voor het volk van Israël een schanddaad.”

16 De volgende ochtend vroeg liet Jozua Israël aantreden volgens de stammen en de stam Juda werd aangewezen. 17 Daarna liet Jozua de stam Juda aantreden en de HEER wees het geslacht van Zerach aan. Daarna liet Jozua van het geslacht van Zerach de familiehoofden aantreden en Zabdi werd aangewezen. 18 En van diens familie liet Jozua de mannen aantreden en Achan werd aangewezen: een zoon van Karmi, die een zoon was van Zabdi, de zoon van Zerach, en afkomstig uit de stam Juda. 19 Jozua zei tegen hem: ‘Kom, Achan, eerbiedig de HEER, de God van Israël, en leg voor hem een bekentenis af. Zeg me wat je hebt gedaan. Houd het niet voor me verborgen.’ 20 Achan antwoordde: ‘Ik beken dat ik heb gezondigd tegen de HEER, de God van Israël. Dit is wat ik heb gedaan: 21 Ik zag dat er onder de buit een prachtige mantel uit Sinear was en tweehonderd sjekel zilver en een goudstaaf die wel vijftig sjekel woog. Ik kon mijn ogen er niet vanaf houden en heb het gestolen. Het ligt allemaal in mijn tent onder de grond verborgen. Het zilver ligt onder de mantel.’ 22 Jozua stuurde een paar mannen, die snel naar de tent gingen en daar de mantel vonden, met het zilver eronder. 23 Ze namen het allemaal mee uit de tent, brachten het naar Jozua en de Israëlieten en spreidden het voor de ark van de HEER uit op de grond. 24 Hierna brachten Jozua en de Israëlieten Achan, de nakomeling van Zerach, naar het Achordal, samen met het zilver, de mantel en de goudstaaf, en met zijn zonen en dochters, runderen en ezels, schapen en geiten en zijn tent – kortom, met alles wat hij bezat. 25 Jozua zei: ‘Jij hebt ons in het ongeluk gestort! Daarom zal de HEER jou vandaag in het ongeluk storten.’*

(7:25-26) in het ongeluk storten [...] Achordal – In het Hebreeuws is er een woordspel tussen het werkwoord ‘*achar*, ‘in het ongeluk storten’, en de naam van het dal.

Hij en al de zijnen werden door heel Israël gestenigd en verbrand. 26 Daarna bedolven ze hen onder een grote hoop stenen. Toen bekoelde de woede van de HEER. Deze steenhoop is er tot op de dag van vandaag en deze plaats wordt het Achordal genoemd, tot op de dag van vandaag.

Vernietiging van Ai

8

1 De HEER zei tegen Jozua: ‘Maak je gereed om met het voltallige leger tegen Ai ten strijde te trekken. Wees niet bang en laat je door niets ontmoedigen. Ik lever de koning van Ai met heel zijn leger, heel zijn stad en heel zijn gebied aan je uit. 2 Doe met Ai en de koning hetzelfde als wat je met Jericho en de koning hebt gedaan. Maar nu mogen jullie de goederen en het vee voor jezelf buitmaken. Laat een troepenmacht zich verdekt achter de stad opstellen.’

3 Jozua en het leger maakten zich toen gereed om tegen Ai ten strijde te trekken. Jozua koos dertigduizend soldaten uit, die hij ’s nachts naar Ai stuurde. 4 ‘Stel je verdekt op achter de stad,’ beval hij hun, ‘maar niet al te ver ervandaan. Blijf paraat. 5 Wanneer ik met het leger de stad nader, zullen ze net als de vorige keer op ons afkomen. Dan slaan we voor hen op de vlucht. 6 Ze denken dan natuurlijk dat we net als de vorige keer echt vluchten en zullen ons achterna komen. We vluchten net zo lang tot we ze van de stad hebben weggelokt. 7 Dan moeten jullie te voorschijn komen en haar innemen. De HEER, jullie God, zal jullie de stad in handen geven. 8 Dus neem haar in en steek haar in brand, zoals de HEER heeft opgedragen. Dit zijn jullie orders.’ 9 Hierna liet Jozua de mannen vertrekken, die zich ten westen van Ai, tussen Ai en Betel, verdekt opstelden. Jozua zelf sliep die nacht bij het leger.

10 De volgende ochtend vroeg inspecteerde Jozua het leger. Daarna trok hij samen met de oudsten van Israël aan het hoofd van het leger ten strijde naar Ai. 11 Al het krijgsvolk rukte met hem op, en toen ze in de omgeving van Ai waren gekomen, sloegen ze hun kamp op ten noorden van de stad. Ze werden alleen van haar gescheiden door een dal. 12 Verder liet Jozua ongeveer vijfduizend man zich ten westen van de stad, tussen Ai en Betel, verdekt opstellen. 13 Daar bevond zich dus de achterhoede van het leger, terwijl het leger zelf zijn kamp ten noorden van Ai had opgeslagen.

De nacht daarop trok Jozua met het leger het dal door. 14 Toen de koning van Ai hen zag naderen, rukte hij onmiddellijk met al zijn mannen uit om Israël aan te vallen. Hij trok regelrecht naar het terrein dat uitziet op de Jordaanvallei. Hij wist echter niet dat zich achter de stad een troepenmacht schuilhield. 15 Jozua liet zich met heel Israël terugdringen. Ze sloegen op de vlucht in de richting van de woestijn, 16 en de inwoners van Ai zweepten elkaar op om hen na te jagen, maar door achter hen aan te gaan werden ze van de stad weggelokt. 17 Er bleef in Ai en Betel niet één man over die niet achter Israël aan ging, maar door de achtervolging in te zetten lieten ze de stad onbeschermd achter. 18 Toen zei de HEER tegen Jozua: ‘Strek je zwaard uit naar Ai, want ik geef je de stad in handen.’ Jozua strekte zijn zwaard uit naar Ai, 19 en op dat teken kwam de achterhoede onmiddellijk te voorschijn, stormde de stad binnen, nam haar in en stak haar in brand. 20 Toen de soldaten van Ai omkeken en zagen dat er uit de stad rook opsteeg, stonden ze zo verlamd van schrik dat ze niet in staat waren om nog te vluchten. Ook werden ze nu bestookt door het leger van Israël, dat niet langer naar de woestijn vluchtte. 21 Want toen Jozua en het leger zagen dat de achterhoede de stad had ingenomen en dat er rook uit opsteeg,

keerden ze om en vielen het leger van Ai aan. **22** Tegelijkertijd werd het vanuit de stad door de achterhoede aangevallen, zodat het door de Israëlieten was omsingeld. Israël doodde de soldaten van Ai tot er niemand meer over was, **23** maar de koning van Ai namen ze levend gevangen en ze brachten hem naar Jozua. **24** Zo doodde Israël alle soldaten van Ai op de akkers en in de woestijn waar ze Israël hadden achtervolgd; ze werden omgebracht tot de laatste man. Daarna ging Israël opnieuw naar Ai en doodde het de rest van de bevolking. **25** Er stierven op die dag twaalfduizend mannen en vrouwen uit Ai, **26** want Jozua hield zijn zwaard uitgestrekt totdat alle inwoners van Ai waren gedood. **27** Maar het vee en de goederen van die stad maakte Israël voor zichzelf buit, zoals de HEER aan Jozua had opgedragen. **28** Jozua liet Ai in vlammen opgaan en maakte die stad voor eeuwig tot een ruïne. Deze is daar tot op de dag van vandaag. **29** De koning van Ai hing hij op aan een boom en hij liet hem hangen tot de avond. Pas bij zonsondergang gaf Jozua bevel het lijk van de boom te halen en het in de stadspoort neer te gooien. Daar bedolven ze hem onder een grote hoop stenen, en die is er tot op de dag van vandaag.

Plechthigheid op de Ebal

30 Hierna bouwde Jozua op de Ebal een altaar voor de HEER, de God van Israël, **31** zoals Mozes, de dienaar van de HEER, het volk van Israël had opgedragen. Hij bouwde het altaar volgens de voorschriften van Mozes: een altaar van ruwe stenen, die niet met ijzeren gereedschap bewerkt waren. De Israëlieten brachten daarop brandoffers en vredeoffers voor de HEER. **32** Jozua maakte op stenen een afschrift van de wet die Mozes in aanwezigheid van het volk had opgeschreven. **33** Ondertussen stond Israël, met alle oudsten, griffiers en rechters ter weerszijden van de ark van het verbond met de HEER, tegenover de Levitische priesters die de ark droegen. Zowel de geboren Israëlieten als de vreemdelingen die bij hen woonden waren aanwezig. De ene helft van het volk keek uit op de Gerizim en de andere helft keek uit op de Ebal, zoals Mozes, de dienaar van de HEER, had opgedragen. Eerst zegende Jozua het volk van Israël, zoals Mozes had opgedragen, **34** en daarna las hij heel diens wetboek voor, woord voor woord, ook alle zegeningen en vervloeking die in dat boek zijn opgeschreven. **35** Er was geen voorschrift van Mozes dat Jozua niet voorlas aan de Israëlieten, die daar allemaal bijeengekomen waren. Ook de vrouwen en kinderen en de vreemdelingen die bij hen woonden waren daar aanwezig.

List van de Chiwwieten

9

1-2 Toen de koningen ten westen van de Jordaan, die van het bergland, het heuvelland en het hele kustgebied bij de Grote Zee, tot aan de Libanon toe, van Israëls zegetocht hoorden, sloten ze een bondgenootschap. Zij, de koningen van de Hethieten, de Amorieten, de Kanaänieten, de Perizzieten, de Chiwwieten en de Jebusieten, besloten gezamenlijk tegen Jozua en Israël te strijden.

3 Maar toen de Chiwwieten uit Gibeon te weten kwamen wat Jozua met Jericho en Ai had gedaan, **4** namen ze hun toevlucht tot een list: een aantal van hen ging naar Jozua onder de dekmantel van een gezantschap. Ze bepakten hun ezels met versleten zadeltassen en oude, gebarsten wijnzakken **5** en trokken opgelapte sandalen en afgedragen kleren aan. Als proviand namen ze alleen uitgedroogd en verkruid brood mee. **6** Zo gingen ze naar het kamp bij Gilgal, naar Jozua. Ze zeiden tegen hem en de Israëlieten: ‘We komen uit een ver land en willen een vredesverdrag met u sluiten.’ **7** ‘Dat kunnen we niet zomaar doen,’ antwoordden de Israëlieten. ‘Misschien woont u wel in dit gebied, hoe kunnen wij dan een verdrag met u sluiten?’ **8** Hierop wendden de Chiwwieten zich tot Jozua. ‘We zijn bereid ons aan u te onderwerpen,’ zeiden ze. Jozua vroeg: ‘Wie bent u en waar komt u vandaan?’ **9** ‘Uw dienaren komen uit een zeer ver land,’ antwoordden ze. ‘De naam van de HEER, uw God, heeft ons hier gebracht, want zijn roem is tot bij ons doorgedrongen. We hebben gehoord wat hij allemaal in Egypte heeft gedaan, **10** en ook wat hij met de twee Amoritische koningen ten oosten van de Jordaan heeft gedaan: koning Sichon van Chesbon en koning Og van Basan, die in Astarot zetelde. **11** Onze oudsten en alle inwoners van ons land zeiden ons daarom proviand in te slaan en naar u op reis te gaan. Bij u aangekomen moesten we u onze onderwerping aanbieden en u vragen een vredesverdrag met ons te sluiten. **12** Kijk, dit is ons brood. We hebben het op de dag van ons vertrek als verse proviand uit onze huizen meegenomen, maar nu is het uitgedroogd en verkruid. **13** En kijkt u eens naar deze wijnzakken: ze waren nieuw toen we ze vulden, maar nu zijn ze gebarsten. En dit zijn onze kleren en sandalen: u ziet dat ze op onze lange tocht helemaal versleten zijn.’ **14** De stamhoofden van Israël namen toen wat van de proviand aan, maar ze verzuimden de HEER om raad te vragen. **15** Jozua sloot een vredesverdrag met hen en beloofde hun dat hun leven zou worden gespaard. De stamhoofden bekrachtigden dit met een eed.

16 Maar drie dagen nadat ze dit verdrag met hen gesloten hadden, ontdekten ze dat de Chiwwieten niet ver weg maar juist dichtbij woonden. **17** De Israëlieten waren namelijk verder getrokken en na drie dagen bij hun steden gekomen: Gibeon, Kefira, Beërot en Kirjat-Jearim. **18** Maar de Chiwwieten werden niet door hen gedood, omdat de stamhoofden hun dat bij de HEER, de God van Israël, hadden gezworen. De hele volksvergadering beklaagde zich hierover bij de stamhoofden, **19** maar die zeiden: ‘We hebben het hun gezworen bij de HEER, de God van Israël, dus we kunnen ze niets doen. **20** We moeten onze eed gestand doen en ze in leven laten, anders roepen we de woede van de HEER over ons af omdat we onze eed hebben geschonden. **21** Dus ze moeten blijven

leven.’ De stamhoofden voegden hier echter aan toe: ‘Maar we kunnen ze voortaan voor heel Israël hout laten hakken en water laten putten.’ Aldus werd besloten. **22** Jozua liet hen bij zich roepen en vroeg hun: ‘Waarom hebt u ons bedrogen door te zeggen dat u heel ver van ons vandaan woont, terwijl u in dit gebied woont?’ **23** Vervloekt bent u! U zult voor altijd onze slaven zijn, houthakkers en waterputters voor het heiligdom van mijn God.’ **24** De Chiwviëten antwoordden Jozua: ‘We hoorden steeds weer dat de HEER, uw God, zijn dienaar Mozes had opgedragen het hele land tot uw bezit te maken en alle inwoners uit te roeien. We werden doodsbang voor u. Daarom hebben we het gedaan. **25** Maar nu zijn we in uw macht. Doe met uw dienaren wat naar uw oordeel goed en rechtvaardig is.’ **26** En Jozua deed dat. Hij beschermde hen tegen de Israëlieten: hij doodde hen niet, **27** maar maakte hen op die dag tot houthakkers en waterputters voor heel Israël en voor het altaar van de HEER, dat op een plaats zou komen die de HEER zou kiezen. Ze zijn dit tot op de dag van vandaag.

Slag bij Gibeon

10

1 Toen Adonisedek, de koning van Jeruzalem, hoorde dat Jozua Ai had ingenomen en alle inwoners had gedood, dat hij met Ai en de koning van die stad hetzelfde had gedaan als met Jericho en zijn koning, en dat de inwoners van Gibeon een vredesverdrag met Israël hadden gesloten en in hun midden woonden, **2** toen werden hij en zijn volk doodsbang. Gibeon was namelijk even groot als de koningssteden, zelfs nog groter dan Ai, en de mannen die er woonden waren buitengewoon dapper. **3** Koning Adonisedek stuurde boden naar Hoham, de koning van Hebron, Piram, de koning van Jarmut, Jafia, de koning van Lachis, en Debir, de koning van Eglon. Hij vroeg hun: **4** ‘De inwoners van Gibeon hebben een vredesverdrag met Jozua en Israël gesloten. Kom me te hulp, dan kunnen we ze samen verslaan.’ **5** De vijf Amoritische koningen sloten zich aaneen. Zij, de koningen van Jeruzalem, Hebron, Jarmut, Lachis en Eglon, trokken met hun legers ten strijde tegen Gibeon, sloegen het beleg voor die stad en voerden er aanvallen op uit. **6** De Gibeonieten stuurden toen een bode naar het kamp bij Gilgal. Ze smeekten Jozua: ‘Laat ons niet in de steek, kom snel naar ons toe om ons te helpen. Red ons, want de Amoritische koningen uit de bergen hebben zich allemaal tegen ons aaneengesloten.’

7 Hierop trok Jozua met zijn hele leger, geen enkele soldaat uitgezonderd, vanuit Gilgal ten strijde. **8** De HEER zei tegen hem: ‘Je hoeft voor die koningen niet bang te zijn, want ik lever ze aan je uit. Geen van hen zal tegen je kunnen standhouden.’ **9** Jozua wist de vijand vanuit Gilgal in één nachtelijke mars te bereiken, en hij verraste hem in een plotselinge aanval. **10** Toen de soldaten van de vijand het leger van Israël zagen verschijnen, zaaide de HEER paniek in hun gelederen, zodat de Israëlieten hun bij Gibeon een zware nederlaag konden toebrengen. Ze achtervolgden hen tot aan de pas van Bet-Choron, en nog verder – ja, ze sloegen hen zelfs vlak voor Azeka en Makkeda nog neer. **11** Toen hun vijanden de pas van Bet-Choron afvluchtten, wierp de HEER vanuit de hemel grote hagelstenen op hen, tot aan Azeka toe. Er stierven meer soldaten door die hagelstenen dan door de zwaarden van de Israëlieten. **12** Want op die dag, de dag dat de HEER de Amorieten aan Israël overleverde, had Jozua gebeden tot de HEER. In aanwezigheid van Israël sprak hij:

‘Zon, sta stil boven Gibeon,
maan, blijf staan boven de vlakke van Ajjalon.’

13 En de zon stond stil
en de maan bleef staan,

tot Israël zijn vijanden had afgestraft.

Dit staat opgetekend in het Boek van de Oprechte. De zon bleef een volle dag boven aan de hemel staan voordat ze onderging. **14** Het is voor noch na die dag ooit voorgekomen dat de HEER op die manier gehoor gaf aan de bede van een mens, maar de HEER streed dan ook voor Israël. **15** Na deze overwinning keerde Jozua met het hele leger terug naar het kamp bij Gilgal.

16 De vijf koningen waren gevlucht en hadden zich in een grot bij Makkeda verscholen. **17** Toen Jozua hoorde dat ze daar waren ontdekt, **18** gaf hij bevel die grot met grote stenen af te sluiten en er een wachtpost bij te zetten. **19** ‘Maar het leger mag hier niet blijven,’ zei hij. ‘Ga de vijand achterna. Vernietig wat er nog van over is. Laat ze niet ontkomen naar hun steden nu de HEER, jullie God, ze aan jullie heeft overgeleverd.’ **20-21** En het leger van Israël keerde pas terug naar Jozua, naar de legerplaats bij Makkeda, nadat het de vijand vernietigend verslagen had, tot de laatste man, en nadat de paar vijanden die nog konden vluchten, waren ontkomen in hun vestingsteden. Van Israël was geen enkele soldaat ook maar een haar gekrenkt.

22 Nadat het leger was teruggekeerd, beval Jozua: ‘Haal die vijf koningen uit de grot en breng ze bij me.’ **23** Zijn bevel werd uitgevoerd, de vijf koningen werden bij Jozua gebracht: de koningen van Jeruzalem, Hebron, Jarmut, Lachis en Eglon. **24** Jozua liet het hele leger aantreden en riep de aanvoerders naar voren, de mannen die hem in de strijd ter zijde hadden gestaan. ‘Zet jullie voet op de nek van die koningen,’ beval hij hun. Nadat ze dit hadden gedaan, **25** zei hij: ‘Wees niet bang en laat je door niets ontmoedigen, blijf vastberaden en standvastig. De HEER zal met alle vijanden die jullie nog moeten bevechten hetzelfde doen als met deze koningen.’ **26** En met die woorden sloeg Jozua de vijf koningen dood, waarna hij hen aan vijf bomen liet ophangen. Daar hingen ze tot de avond. **27** Bij zonsondergang gaf Jozua bevel hen van de bomen te halen, hen in de grot te gooien waarin ze zich hadden verscholen en die met grote stenen af te sluiten. Die stenen liggen er tot op de dag van vandaag.

28 Jozua had op dezelfde dag Makkeda ingenomen en de koning en alle inwoners gedood. Hij bracht iedereen die er woonde om, hij liet geen mens in leven. Met de koning van Makkeda deed hij hetzelfde als hij met de koning van Jericho had gedaan.

Verovering van het zuiden

29 Vervolgens trok Jozua met het hele leger van Makkeda naar Libna. Hij viel Libna aan, 30 en de HEER leverde ook die stad en haar koning aan Israël uit. Jozua doodde iedereen die er woonde, hij liet geen mens in leven. Met de koning van Libna deed hij hetzelfde als hij met de koning van Jericho had gedaan.

31 Vervolgens trok Jozua met het leger van Libna naar Lachis. Hij sloeg het beleg voor die stad en viel haar aan. 32 De HEER gaf Israël Lachis in handen; Jozua nam de stad in op de tweede dag van het beleg en hij doodde iedereen die er woonde, zoals hij in Libna had gedaan. 33 Horam, de koning van Gezer, kwam Lachis te hulp, maar Jozua versloeg hem. Hij doodde hem en zijn soldaten tot er niemand meer over was.

34 Vervolgens trok Jozua met het leger van Lachis naar Eglon. Ze sloegen het beleg voor die stad en vielen haar aan. 35 Ze namen Eglon in één dag in en doodden alle inwoners. Jozua bracht iedereen die er woonde om, zoals hij in Lachis had gedaan.

36 Vervolgens trok Jozua met het leger van Eglon naar Hebron. Ze vielen Hebron aan, 37 namen die stad in en doodden er evenals in Eglon de koning en alle inwoners. Jozua liet ook van de omliggende steden geen mens in leven, hij bracht iedereen om.

38 Op zijn terugtocht ging Jozua met het leger naar Debir. Hij viel die stad aan, 39 nam haar in en veroverde ook de omliggende steden. Hij doodde de koning en alle inwoners. De Israëlieten brachten iedereen om, Jozua liet geen mens in leven. Wat hij met Hebron en Libna en de koningen ervan had gedaan, deed hij ook met Debir en zijn koning.

40 Zo veroverde Jozua het volgende gebied: het bergland, de Negev, het heuvelland en de streek van de rotskloven. Hij liet geen enkele koning in leven, hij bracht iedereen die er woonde om, zoals de HEER, de God van Israël, had opgedragen. 41 Jozua trok van Kades-Barnea tot aan Gaza en van het hele gebied rond Gosen tot aan Gibeon, en hij doodde er iedereen. 42 Hij veroverde de gebieden van al die koningen op één veldtocht doordat de HEER, de God van Israël, voor Israël streed. 43 Daarna keerde Jozua met het leger terug naar het kamp bij Gilgal.

Verovering van het noorden

11

1 Toen Jabin, de koning van Hasor, van Israëls zegetocht hoorde, stuurde hij boden naar Jobab, de koning van Madon, naar de koningen van Simron en Achsaf 2 en naar de overige koningen van het noorden: het bergland, de Jordaanvallei ten zuiden van het Meer van Kinneret, het heuvelland en het kustgebied van Dor in het westen. 3 Het betrof de koningen van de Kanaänieten in het oosten en het westen, de Amorieten, de Hethieten, de Perizzieten, de Jebusieten in het bergland en de Chiwvieten aan de voet van de Hermon, in de streek van Mispa. 4 Die koningen trokken met hun legers ten strijde: het was een onafzienbare menigte soldaten, zo talrijk als zandkorrels aan de zee, met een groot aantal paarden en strijdwapens. 5 Al die koningen troffen elkaar bij de bronnen van Merom, waar ze hun kamp opsloegen. Daar kwamen ze samen om de strijd aan te binden tegen Israël.

6 Maar de HEER zei tegen Jozua: 'Je hoeft niet bang voor ze te zijn. Ik zorg ervoor dat jullie ze morgen om deze tijd allemaal dood op de grond zien liggen. Dan moet je hun paarden de pezen doorsnijden en hun strijdwapens verbranden.' 7 Jozua ging toen met zijn leger de strijd met hen aan. De Israëlieten verrasten hen in een plotselinge aanval bij de bronnen van Merom, 8 en de HEER leverde hen uit aan Israël. Ze brachten hun een nederlaag toe en achtervolgden hen tot aan Groot-Sidon, Misrefot-Maïm en de Mispevallei in het oosten. Ze doodden hen tot er niemand meer over was. 9 En Jozua deed wat de HEER hem had opgedragen: hij liet hun paarden de pezen doorsnijden en hun strijdwapens verbranden.

10 Op zijn terugtocht ging Jozua naar Hasor. Die stad was destijds de machtigste van al die koninkrijken en dus nam Jozua haar in en doodde hij de koning. 11 Hij doodde bovendien alle inwoners. De Israëlieten brachten iedereen die er woonde om, geen mens uitgezonderd. Jozua liet Hasor in vlammen opgaan 12 en daarna nam hij de steden van de andere koningen in. Hij nam hen gevangen en doodde hen, en doodde eveneens alle inwoners. Hij bracht iedereen om, zoals Mozes, de dienaar van de HEER, had opgedragen. 13 Maar Jozua liet alleen Hasor verbranden; alle andere, nu nog bestaande steden werden door de Israëlieten niet verbrand. 14 Van deze steden maakten ze de goederen en het vee voor zichzelf buit, ze doodden echter alle mensen. Ze roeiden de inwoners zonder uitzondering uit. 15 De HEER had dit aan zijn dienaar Mozes opgedragen, en Mozes had het aan Jozua opgedragen, en Jozua voerde het uit. Hij liet niets achterwege van wat de HEER aan Mozes had opgedragen.

Overzicht van de veroveringen

16 Zo veroverde Jozua het hele land: de bergen van Juda, de hele Negev, het hele gebied rond Gosen, het heuvelland, de Jordaanvallei en de bergen van Israël met hun uitlopers. 17 Dit is het gebied vanaf de Kale Bergen, die oplopen naar Seïr, tot aan Baäl-Gad in de Libanonvallei aan de voet van het Hermongebergte. Jozua

nam alle koningen gevangen en doodde hen zonder uitzondering. **18** Hij voerde lange tijd oorlog tegen die koningen, **19** want er was geen enkele stad die een vredesverdrag met de Israëlieten had gesloten, behalve Gibeon, de stad van de Chiwvieten. Er viel Israël niets zonder slag of stoot in handen. **20** De HEER had namelijk alle volken zo eigenzinnig gemaakt dat ze hoe dan ook oorlog tegen Israël wilden voeren. Daarom hoefden de Israëlieten die volken niet te sparen en konden ze die vernietigen. Ja, zo konden ze die volken uitroeien, zoals de HEER aan Mozes had opgedragen.

21 Jozua roeide in die tijd ook de Enakieten uit die in de bergen van Juda woonden, in Hebron, Debir en Anab, en in de bergen van Israël. Hij doodde hen en liet hun steden aan de HEER. **22** Er bleven in het land van Israël geen Enakieten meer over, behalve in Gaza, Gat en Asdod.

23 Nadat Jozua het hele land veroverd had, zoals de HEER aan Mozes had opgedragen, gaf hij het Israël als grondgebied volgens de indeling in stammen. Hiermee eindigde de oorlog.

Lijst van verslagen koningen

12

1 De Israëlieten veroverden eerst het gebied ten oosten van de Jordaan, van het Arnondal tot aan het Hermongebirge met de oostkant van de Jordaanvallei. Ze versloegen de twee volgende koningen:

2 Koning Sichon van de Amorieten, die in Chesbon zetelde. Hij heerste vanaf Aroër aan de rand van het Arnondal, beter gezegd, vanaf de middenloop van de Arnon, tot aan het dal van de Jabbok, dat de grens met het land van de Ammonieten vormde. Zijn gebied omvatte de ene helft van Gilead **3** en dat deel van de Jordaanvallei dat zich vanaf de oostkant van het Meer van Kinneret uitstrekte tot aan de oostkant van de Zoutzee, ofwel de Dode Zee, tot aan Bet-Hajjesimot. Verder liep het in zuidelijke richting tot aan de rotskloven van de Pisga, **4** die een natuurlijke grens vormden.

En koning Og van Basan, die nog van de Refaieten afstamde en in Astarot en Edrei zetelde. **5** Hij heerste over het Hermongebirge, Salka en heel Basan tot aan de gebieden Gesur en Maächa, en verder over de andere helft van Gilead tot aan het gebied van koning Sichon uit Chesbon.

6 De Israëlieten hebben deze twee koningen verslagen onder aanvoering van Mozes, de dienaar van de HEER. Mozes gaf hun gebieden in bezit aan de stammen Ruben en Gad en de eerste helft van de stam Manasse.

7 Daarna veroverde Israël onder aanvoering van Jozua het gebied ten westen van de Jordaan, van Baäl-Gad in de Libanonvallei tot aan de Kale Bergen, die oplopen naar Seïr. Jozua gaf Israël dit gebied in bezit volgens de indeling in stammen. **8** Het omvatte het bergland, het heuvelland, de westkant van de Jordaanvallei, de streek van de rotskloven, de woestijn en de Negev. Dit waren de gebieden van de Hethieten, de Amorieten, de Kanaänieten, de Perizzieten, de Chiwvieten en de Jebusieten. Israël versloeg de volgende koningen: **9** die van Jericho, Ai (dat vlak bij Betel ligt), **10** Jeruzalem, Hebron, **11** Jarmut, Lachis, **12** Eglon, Gezer, **13** Debir, Geder, **14** Chorma, Arad, **15** Libna, Adullam, **16** Makkeda, Betel, **17** Tappuach, Chefer, **18** Afek en de koning van de Saronvlakte, **19** die van Madon, Hasor, **20** Simron-Meron, Achsaf, **21** Taänach, Megiddo, **22** Kedes, Jokneam (bij de Karmel), **23** Dor (in het kustgebied van die stad), Goïm (in Galilea)*

(12:23) *Goïm (in Galilea)* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Goïm (bij Gilgal)’.

24 en Tirsa. In totaal eenendertig koningen.

Nog te veroveren gebieden

13

1 Toen Jozua op hoge leeftijd was gekomen, zei de HEER tegen hem: ‘Je bent nu oud, maar er wacht nog heel veel land dat veroverd moet worden. **2** Dit zijn de overgebleven gebieden: Allereerst alle streken waar de Filistijnen en de Gesurieten wonen, **3** vanaf de wadi die de oostgrens van Egypte vormt tot aan Ekron in het noorden. Dit hele gebied wordt tot Kanaän gerekend. Het wordt geregeerd door de vijf stadsvorsten van de Filistijnen: die van Gaza, Asdod, Askelon, Gat en Ekron. Ook de Awvieten wonen er, **4** ten zuiden van de Filistijnen. Verder is er het hele gebied van de Kanaänieten vanaf Ara, een stad van de Sidoniërs.*

(13:4) *vanaf Ara, een stad van de Sidoniërs* – Voorgestelde lezing. MT: ‘en een grot van de Sidoniërs’.

tot aan Afek op de grens met het land van de Amorieten. **5** Er is bovendien het land van de Giblieten en, ten oosten daarvan, de hele Libanon vanaf Baäl-Gad aan de voet van de Hermon tot aan Lebo-Hamat; **6** kortom, het hele berggebied van de Libanon tot aan Misrefot-Maïm, dus met inbegrip van de streek waar de Sidoniërs wonen. Ik zal al die volken zelf voor Israël verdrijven. Jij hoeft het land alleen maar door loting onder de Israëlieten te verdelen, zoals ik je heb opgedragen. **7** Verdeel het daarom in gebieden voor de negen overgebleven stammen en de tweede helft van de stam Manasse.’

Verdeling van het land ten oosten van de Jordaan

8 De stammen Ruben en Gad en de eerste helft van de stam Manasse*

(13:8) *en de eerste helft van de stam Manasse* – Volgens de Septuaginta. Ontbreekt in MT.

hadden reeds het grondgebied ontvangen dat Mozes, de dienaar van de HEER, hun ten oosten van de Jordaan had toegewezen. **9-10** Het liep vanaf de stad Aroër aan de rand van het Armondal, beter gezegd, vanaf de stad die in het dal zelf ligt, tot aan het land van de Ammonieten en omvatte de hele hoogvlakte van Medeba tot Dibon, met alle steden van koning Sichon van de Amorieten, die in Chesbon heerste. **11** Verder omvatte het Gilead en de gebieden Gesur en Maächa, het hele Hermongebirge en heel Basan tot aan Salka; **12** kortom, het hele rijk van koning Og uit Basan, die in Astarot en Edrei heerste en nog van de Refaïeten afstamde. Mozes had de Amorieten verslagen en uitgeroeid. **13** Maar Israël roeide de Gesurieten en de Maächatieten niet uit, zodat deze volken in hun midden bleven wonen, tot op de dag van vandaag.

14 Mozes had de Leviëten geen grondgebied toegewezen. Zij zouden mogen delen in de offergaven aan de HEER, de God van Israël, zoals hij hun had beloofd.

Het grondgebied van de stam Ruben

15 Mozes had aan de families van de stam Ruben het volgende grondgebied toegewezen: **16** Het begon bij de stad Aroër aan de rand van het Armondal, beter gezegd, bij de stad die in het dal zelf ligt, en omvatte verder de hele hoogvlakte tot aan Medeba, **17** dat wil zeggen Chesbon met de omliggende steden; verder Dibon, Bamot-Baäl, Bet-Baäl-Meon, **18** Jahas, Kedemot, Mefaät, **19** Kirjataim, Sibma en Seret-Hassachar, dat in de uitlopers van de bergen ligt. **20** En verder nog Bet-Peor, de rotskloven van de Piska en Bet-Hajjesimot. **21** Kortom, alle steden op de hoogvlakte, ofwel het hele rijk van Sichon, de koning van de Amorieten, die in Chesbon heerste en door Mozes verslagen was. (Mozes versloeg tegelijk de Midjanitische stamhoofden Ewi, Rekem, Sur, Chur en Reba, die in Sichons rijk woonden en diens legeraanvoerders waren. **22** Bovendien hadden de Israëliëten de waarzegger Bileam, de zoon van Beor, gedood.)

23 Dit was het gebied dat met alle steden en dorpen toebehoorde aan de families van de stam Ruben. De natuurlijke grens werd gevormd door de Jordaan.

Het grondgebied van de stam Gad

24 Mozes had aan de stam Gad, aan de families van die stam, het volgende grondgebied toegewezen: **25-26** Het begon even boven Chesbon en strekte zich uit tot aan Ramat-Hammispe en Betonim, en vanaf Machanaïm tot aan het gebied rond Lo-Debar.*

(13:25-26) *Lo-Debar* – Voorgestelde lezing. MT: 'Lidbir'.

Het omvatte Jazer, alle steden van Gilead en de helft van het land van de Ammonieten tot aan Aroër bij Rabba.

27 Het omvatte bovendien een aantal steden in de Jordaanvallei: Bet-Haram, Bet-Nimra, Sukkot en Safon. Kortom, de rest van het rijk van Sichon, de koning van Chesbon, ten oosten van de Jordaan. Hierbij vormde de Jordaan de natuurlijke grens, precies tot de zuidkant van het Meer van Kinneret.

28 Dit was het gebied dat met alle steden en dorpen toebehoorde aan de families van de stam Gad.

Het grondgebied van de eerste helft van de stam Manasse

29 Mozes had aan de families van de eerste helft van de stam Manasse het volgende grondgebied toegewezen: **30** Het strekte zich uit ten noorden van Machanaïm en omvatte heel Basan, dus het hele rijk van koning Og, met inbegrip van alle dorpen van Jaïr, zo'n zestig nederzettingen. **31** Verder omvatte het de helft van Gilead en de beide koningssteden die Og in Basan had: Astarot en Edrei.

Dit was het gebied dat toebehoorde aan de eerste helft van de families die van Manasses zoon Machir afstamden.

32 Tot zover de gebieden die Mozes op de vlakte van Moab, ten oosten van de Jordaan en Jericho, had verdeeld.

33 Hij wees de stam van de Leviëten echter geen grondgebied toe. Zij zouden mogen bestaan van de dienst aan de HEER, de God van Israël, zoals hij hun had beloofd.

Verdeling van het land ten westen van de Jordaan

14

1-2 Dan volgen nu de gebieden die de Israëliëten in Kanaän in bezit kregen en die door de priester Eleazar, door Jozua, de zoon van Nun, en door de stamhoofden van Israël door loting werden toegewezen aan de tweede helft van de stam Manasse en aan de negen andere stammen, zoals de HEER hun bij monde van Mozes had opgedragen. **3-4** Er waren nog negeneneenhalve stam overgebleven. Dit kwam doordat Mozes aan de eerste helft van Manasse en aan Ruben en Gad al een gebied had toegewezen ten oosten van de Jordaan, doordat Jozefs nakomelingen twee stammen vormden, Manasse en Efraïm, en doordat de Leviëten nergens grondgebied kregen, maar alleen steden om in te wonen en weidegronden voor hun vee. **5** Kortom, de Israëliëten gingen bij de verdeling van het land precies zo te werk als de HEER aan Mozes had opgedragen.

Toewijzing van Hebron aan Kaleb

6 Er kwamen enige mannen van de stam Juda bij Jozua in Gilgal. Een van hen was Kaleb, een Kenizziet, een zoon van Jefunne. Hij zei tegen Jozua: 'U weet wat de HEER aan Mozes, de godsmann, in Kades-Barnea over ons beiden heeft gezegd. **7** Ik was veertig jaar oud toen Mozes, de dienaar van de HEER, mij er vanuit Kades-Barnea

op uitstuurde om dit land te verkennen. Ik bracht hem naar eer en geweten verslag uit. **8** Mijn metgezellen joegen ons volk de schrik op het lijf, maar ik bleef volledig op de HEER, mijn God, vertrouwen. **9** Mozes beloofde me toen: “Omdat je op de HEER, mijn God, bent blijven vertrouwen, zweer ik je dat de hele streek die je hebt verkend voor altijd het grondgebied van jou en je nageslacht zal zijn.” **10** Welnu, de HEER heeft mijn leven gespaard, zoals hij had beloofd. Het is nu vijfenveertig jaar geleden dat hij Mozes die belofte gaf, toen Israël nog door de woestijn trok. Ik ben nu vijftachtig jaar oud, **11** maar nog altijd even sterk als op de dag dat Mozes me op verkenning stuurde. Ik ben nog even goed als toen in staat te vechten en het bevel te voeren. **12** Geef me dus dit bergland dat de HEER me indertijd heeft beloofd. U hebt toen toch gehoord dat er Enakieten wonen, in grote en versterkte steden? Als de HEER me maar bijstaat zal ik ze wel meester worden, zoals hij heeft beloofd.’ **13** Nadat Kaleb dit had gezegd, zegende Jozua hem en gaf hem Hebron als grondgebied. **14-15** Hebron heette destijds Kirjat-Arba, naar Arba, de grootste reus onder de Enakieten. Omdat Kaleb, een Kenizziet, een zoon van Jefunne, op de HEER, de God van Israël, was blijven vertrouwen, kregen hij en zijn nageslacht Hebron als grondgebied, tot op de dag van vandaag. Hiermee eindigde de oorlog.

Het grondgebied van de stam Juda

15

1 Het grondgebied dat door loting aan de families van de stam Juda werd toegewezen, lag in het uiterste zuiden. Het strekte zich uit tot in de woestijn van Sin, waar de grens met Edom liep.

2 De zuidgrens begon bij het zuidelijkste punt van de Zoutzee, **3** liep vervolgens zuidelijk langs de Schorpioenenpas, ging verder naar Sin en liep daarna ten zuiden van Kades-Barnea omhoog. Vervolgens liep de grens naar Chesron en ging hij verder omhoog naar Addar. Hij boog af naar Karka, **4** ging naar Asmon en bereikte de wadi die de grens met Egypte vormde. Van daar liep hij rechtstreeks naar de zee. (Deze grens moet voor heel Israël de zuidgrens zijn.)

5 De oostgrens werd gevormd door de Zoutzee tot aan de monding van de Jordaan.

De noordgrens begon bij de noordkant van de Zoutzee, bij de monding van de Jordaan. **6** Hij liep naar Bet-Chogla, passeerde Bet-Araba aan de noordkant en ging omhoog in de richting van de rots van Bohan. (Bohan was een nakomeling van Ruben.) **7** Vervolgens liep hij vanuit het Achordal omhoog naar Debir en boog in noordelijke richting af naar Gilgal, dat tegenover de Adummimpas ligt, ten zuiden van de wadi. Hij ging naar de Semesbron en van daar rechtstreeks naar de Rogelbron. **8** Vervolgens liep de grens via het Ben-Hinnomdal om het zuiden van de heuvelrug waarop Jebus lag (het huidige Jeruzalem). Daarna ging hij omhoog naar de top van de berg die westelijk van het Hinnomdal en noordelijk van de vallei van Refaïm ligt. **9** Van daar liep hij in een lichte bocht naar de bron van Me-Neftoach, daarna naar Ijjim✳

(15:9) Ijjim – Volgens de Septuaginta. MT: ‘de steden’.

in het berggebied van Efron, en vervolgens in een lichte bocht naar Baäla (het huidige Kirjat-Jearim). **10** Bij Baäla boog de grens af naar het westen, naar de bergen van Seir. Vervolgens passeerde hij de noordkant van de beboste heuvelrug waarop Kesalon ligt, daalde naar Bet-Semes en liep door naar Timna. **11** Hij passeerde de noordkant van de heuvelrug van Ekron, maakte een lichte bocht naar Sikkaron en liep via de berg van Baäla naar Jabneël en van daar rechtstreeks naar de zee.

12 De westgrens werd op natuurlijke wijze gevormd door de Grote Zee.

Dit waren de grenzen van het grondgebied van de families van de stam Juda.

13 Jozua wees, zoals de HEER hem had opgedragen, een deel van Juda’s grondgebied toe aan Kaleb, de zoon van Jefunne: hij kreeg Hebron, dat toen nog Kirjat-Arba heette, naar Arba, de vader van Enak. **14** Kaleb verdreef er de drie zonen van Enak: Sesai, Achiman en Talmai; **15** vervolgens trok hij op tegen Debir, dat toen nog Kirjat-Sefer heette. **16** Kaleb beloofde: ‘Wie Kirjat-Sefer verovert zal ik mijn dochter Achsa tot vrouw geven.’ **17** Otniël, een zoon van Kalebs broer Kenaz, veroverde de stad en kreeg Achsa tot vrouw. **18** Bij haar aankomst spoorde Achsa hem aan om aan haar vader een stuk vruchtbaar land te vragen. Toen ze van haar ezel was afgestegen, vroeg Kaleb haar wat ze verlangde. **19** ‘Geef me toch een geschenk waar ik wat aan heb,’ antwoordde ze. ‘U hebt me dit dorre stuk land gegeven, geef me dan ook bronnen.’ Hierop gaf Kaleb haar zowel de hoog- als de laaggelegen bronnen.

20 Dit was het grondgebied van de families van de stam Juda.

De steden van de stam Juda

21 In het gebied van de stam Juda lagen de volgende steden:

In het uiterste zuiden bij de grens met Edom, dus in de Negev: Kabseël, Eder, Jagur,✳

(15:21-32) De tekstoverlevering van de plaatsnamen en hun aantal is onzeker.

22 Kina, Dimona, Adada, **23** Kedes, Hasor, Jitnan, **24** Zif, Telem, Bealot, **25** Chasor-Chadatta, Keriot-Chesron (dat ook Hasor genoemd wordt), **26** Amam, Sema, Molada, **27** Chasar-Gadda, Chesmon, Bet-Pelet, **28** Chasar-Sual, Berseba met de omliggende dorpen,✳

(15:28) met de omliggende dorpen – Volgens de Septuaginta. MT: ‘de steden’.

29 Baäla, Ijjim, Esem, 30 Eltolad, Kesil, Chorma, 31 Siklag, Madmanna, Sansanna, 32 Lebaot, Silchim, Aïn en Rimmon. In totaal negenentwintig steden met de omliggende dorpen.

33 In het heuvelland: Estaol, Sora, Asna, 34 Zanoach, En-Gannim, Tappuach, Enam, 35 Jarmut, Adullam, Socho, Azeka, 36 Saäraïm, Aditaïm, Gedera en Gederotaïm. Veertien steden met de omliggende dorpen.

37 Verder Senan, Chadasa, Migdal-Gad, 38 Dilan, Misper, Jokteël, 39 Lachis, Boskat, Eglon, 40 Kabbon, Lachmas, Kitlis, 41 Gederot, Bet-Dagon, Naäma en Makkeda. Zestien steden met de omliggende dorpen.

42 Verder Libna, Eter, Asan, 43 Jiftach, Asna, Nesib, 44 Keïla, Achzib en Maresa. Negen steden met de omliggende dorpen.

45 Verder Ekron met de omliggende dorpen en gehuchten, 46 alle dorpen tussen Ekron en de zee, alle dorpen en gehuchten rond Asdod, 47 Asdod en Gaza met de omliggende dorpen en gehuchten tot aan de wadi die de grens met Egypte vormde, en verder tot aan de Grote Zee, die een natuurlijke grens vormde.

48 In het bergland: Samir, Jattir, Socho, 49 Danna, Kirjat-Sefer*

(15:49) Kirjat-Sefer – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘Kirjat-Sanna’.

(het huidige Debir), 50 Anab, Estemoa, Anim, 51 Gosen, Cholon en Gilo. Elf steden met de omliggende dorpen.

52 Verder Arab, Ruma, Esan, 53 Janum, Bet-Tappuach, Afeka, 54 Chumta, Kirjat-Arba (het huidige Hebron) en Sior. Negen steden met de omliggende dorpen.

55 Verder Maon, Karmel, Zif, Jutta, 56 Jizreël, Jokdeam, Zanoach, 57 Kaïn, Gibea en Timna. Tien steden met de omliggende dorpen.

58 Verder Chalchul, Bet-Sur, Gedor, 59 Maärat, Bet-Anot en Eltekon. Zes steden met de omliggende dorpen.*

(15:59) Zes steden met de omliggende dorpen – Tussen de verzen 59 en 60 vermeldt de Septuaginta (lezing van handschrift A) een district dat in MT ontbreekt: ‘Tekoa, Efrata (dat is Betlehem), Peor, Etam, Kulon, Tatam, Sores, Kerem, Gallim, Beter en Manachat. Elf steden met de omliggende dorpen’.

60 Verder Kirjat-Baäl (het huidige Kirjat-Jearim) en Rabba. Twee steden met de omliggende dorpen.

61 In de woestijn: Bet-Araba, Middin, Sechacha, 62 Nibsan, Ir-Hammelach en Engedi. Zes steden met de omliggende dorpen.

63 Maar de inwoners van Jeruzalem, de Jebusieten, konden door de stam Juda niet worden verdreven; ze wonen tot op de dag van vandaag te midden van de nakomelingen van Juda in Jeruzalem.

Het grondgebied van de nakomelingen van Jozef

16

1 Het lot wees de nakomelingen van Jozef het volgende grondgebied toe: de zuidgrens begon bij de Jordaan, ter hoogte van Jericho. Hij liep vervolgens oostelijk langs de bronnen van Jericho, ging door de bergen van de woestijn en kwam bij Betel. 2 Van daar liep hij naar Luz en vervolgens naar Atarot, dat in het gebied van de Arkieten ligt. 3 Daarna daalde de grens naar het westen: hij liep eerst door het gebied van de Jafletieten, daarna door de streek rond Laag-Bet-Choron, vervolgens kwam hij bij Gezer en ten slotte eindigde hij bij de zee.

4 Dit was het grondgebied dat de nakomelingen van Jozef, de stammen Manasse en Efraïm, in bezit kregen.

Het grondgebied van de stam Efraïm

5 De families van de stam Efraïm kregen het volgende grondgebied:

De zuidgrens begon ten oosten van Atrot-Addar, liep naar Hoog-Bet-Choron 6 en eindigde bij de zee.

De oostgrens begon bij Michmetat in het noorden. Hij liep in zuidoostelijke richting naar Taänat-Silo, passeerde die stad in het oosten en liep verder naar Janoach. 7 Vervolgens daalde hij naar Atarot en Naära, ging vlak langs Jericho en eindigde bij de Jordaan.

8 De noordgrens liep vanaf Tappuach via de wadi Kana naar het westen. Hij eindigde bij de zee.

Dit was het grondgebied van de families van de stam Efraïm. 9 Verder kregen ze nog enkele steden in het gebied van Manasse, met inbegrip van de omliggende dorpen. 10 Maar de Kanaänieten uit Gezer konden ze niet verdrijven; die bleven in hun midden wonen, tot op de dag van vandaag. Ze werden echter gedwongen tot herendienst.

Het grondgebied van de tweede helft van de stam Manasse

17

1 Het lot werd ook geworpen voor de stam Manasse. Manasse was Jozefs oudste zoon. De oudste zoon van Manasse zelf was Machir, de vader van Gilead. Omdat Machir een krijgshaftig man was, had hij al eerder de streken Gilead en Basan gekregen. 2 Het lot wees nu ook grondgebied toe aan de overige mannelijke nakomelingen van Manasse en hun families. Het waren Abiëzer, Chelek, Asriël, Sechem, Chefer en Semida. Zij, de mannelijke nakomelingen van Jozefs zoon Manasse, zijn de stamvaders van de families van Manasse. 3 Maar Selofchad, die een zoon was van Chefer, de zoon van Gilead, de zoon van Machir, de zoon van Manasse –

Selofchad had geen zonen, maar alleen dochters. Hun namen waren Machla, Noa, Chogla, Milka en Tirsä. ⁴ Ze verschenen voor de priester Eleazar, voor Jozua, de zoon van Nun, en voor de stamhoofden en zeiden tegen hen: 'U bent toch niet vergeten dat de HEER aan Mozes heeft opgedragen om ons net als onze ooms een deel van het land te geven?' Jozua gaf hun toen vanwege deze opdracht van de HEER een deel van het land, net als hun ooms. ⁵ Zo werd het grondgebied van Manasse – uitgezonderd het oostelijk van de Jordaan gelegen Gilead en Basan – in tien stukken verdeeld, ⁶ want de vrouwen van die stam kregen net als de mannen een deel van het land. Maar Gilead was voor de overige nakomelingen van Manasse.

⁷ Het grondgebied van Manasse liep van het gebied van de stam Aser tot aan Michmetat, dat bij Sichem ligt. Van daar liep de zuidgrens naar Jasib en En-Tappuach.*

(17:7) *Jasib en En-Tappuach* – Volgens de Septuaginta. MT: 'de inwoners van En-Tappuach'.

⁸ De streek bij Tappuach behoorde aan Manasse, maar Tappuach zelf, dat precies op de grens van Manasse lag, behoorde aan Efraïm. ⁹⁻¹⁰ De grens daalde vervolgens naar de wadi Kana, liep via de zuidkant ervan verder en eindigde bij de zee. Dus het gebied ten zuiden van de wadi Kana behoorde aan Efraïm, het gebied ten noorden ervan aan Manasse. Er lagen echter tussen de steden van Manasse ook enkele steden die van Efraïm waren.

Het gebied van Manasse grensde in het westen aan de zee, in het noordwesten aan het gebied van Aser en in het noordoosten aan dat van Issachar.

¹¹ Verder kreeg Manasse in het gebied van Issachar en Aser een aantal steden met de omliggende dorpen: Bet-San, Jibleam, Dor, met een deel van de kust,*

(17:11) *met een deel van de kust* – Volgens sommige oude vertalingen. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): 'het drietal duingebieden'.

Endor, Taänach en Megiddo. ¹² Maar Manasse kon zich niet van deze steden meester maken; in dit gebied wisten de Kanaänieten zich te handhaven. ¹³ Toen de Israëlieten sterker werden, legden ze de Kanaänieten herendienst op, maar ze konden hen niet verdrijven.

Efraïm en Manasse beklagen zich

¹⁴ De nakomelingen van Jozef kwamen zich bij Jozua beklagen. 'Waarom,' vroegen ze, 'hebt u voor ons het lot maar één keer geworpen en ons slechts het gebied van één stam toebedeeld? Wij zijn toch met zeer velen, omdat de HEER ons tot nu toe altijd heeft gezegend?' ¹⁵ Jozua antwoordde hun: 'Als het bergland van Efraïm te klein voor u is omdat u met zo velen bent, ga dan naar de bossen van de Perizzieten en de Refaïeten. Daar kunt u voor uzelf land ontginnen.' ¹⁶ De nakomelingen van Jozef zeiden echter: 'Ook dan is het bergland niet groot genoeg voor ons. En in de laagvlakte wonen de Kanaänieten. Die hebben allemaal ijzeren strijdwagens, zowel die uit Bet-San en de dorpen eromheen als die in de vallei van Jizreël.' ¹⁷ Hierop antwoordde Jozua de twee stammen die Jozef als voorvader hadden, de stammen Efraïm en Manasse: 'U bent met zo velen en zo sterk, dat u uw gebied makkelijk kunt uitbreiden. ¹⁸ U hebt toch bergen? En die bergen hebben toch bossen? Rooi die dan eerst! Dan krijgt u ook de uitlopers van het gebergte. En op den duur zult u ook de Kanaänieten kunnen verdrijven, ook al hebben die ijzeren strijdwagens en zijn ze sterk.'

Volksvergadering in Silo

18

¹ De hele volksvergadering van Israëel kwam bijeen in Silo. Daar werd ook de ontmoetingstent opgezet. Het land was al veroverd, ² maar er waren zeven stammen overgebleven die hun grondgebied nog niet hadden verdeeld. ³ Jozua zei tegen de Israëlieten: 'Hoe lang moet die besluiteloosheid nog duren? Wanneer neemt u nu eindelijk het land in bezit dat de HEER, de God van uw voorouders, u geschonken heeft?' ⁴ Wijs per stam drie mannen aan. Die zal ik dan naar dat gebied sturen om het te verkennen en te beschrijven, zodat het kan worden verdeeld. Wanneer ze bij me teruggekomen zijn, ⁵ moeten ze het in zeven gebieden verdelen. Het gebied van Juda in het zuiden moet echter blijven zoals het is, evenals dat van de nakomelingen van Jozef ten noorden daarvan. ⁶ Daarna moet u een beschrijving van die zeven gebieden maken en die aan mij geven. Ik zal dan hier in Silo ten overstaan van de HEER, onze God, het lot voor u werpen. ⁷ Maar de Leviëten zullen niet zoals u delen in het land; hun is het toebedeeld priesters van de HEER te zijn. Gad, Ruben en de eerste helft van Manasse hebben al eerder het grondgebied ontvangen dat Mozes, de dienaar van de HEER, hun ten oosten van de Jordaan heeft toegewezen.' ⁸ Jozua herhaalde deze opdracht tegen de mannen die het gebied gingen verkennen. Toen zij zich gereedmaakten om te vertrekken, zei hij tegen hen: 'Verken het gebied, beschrijf het en kom bij mij terug. Dan zal ik hier in Silo ten overstaan van de HEER het lot voor u werpen.' ⁹ De mannen verkenden toen het gebied, maakten een lijst van de steden, verdeelden het gebied in zeven stukken en gingen terug naar het kamp in Silo, naar Jozua. ¹⁰ Deze wierp daar ten overstaan van de HEER het lot en verdeelde het land onder de Israëlieten volgens de indeling in stammen.

Het grondgebied van de stam Benjamin

¹¹ Het eerste lot viel op de stam Benjamin. Het grondgebied dat aan de families van deze stam werd toegewezen, lag tussen de gebieden van Jozef en Juda.

12 De noordgrens begon bij de Jordaan. Hij ging langs de noordkant van de heuvelrug bij Jericho omhoog, liep door de bergen naar het westen en kwam uit bij de woestijn van Bet-Awen. 13 Hij liep vervolgens naar Luz (het huidige Betel), ging zuidelijk langs de berg bij die stad, daalde naar Atrot-Addar en liep verder over de berg die ten zuiden van Laag-Bet-Choron ligt. 14 Daar maakte hij een bocht, waarmee hij overging in de westgrens.

De westgrens liep vanaf de berg die ten zuiden van Bet-Choron ligt naar het zuiden tot aan de grens met Kirjat-Baäl (het huidige Kirjat-Jearim), een stad die aan de stam Juda toebehoorde. Zo liep de westgrens.

15 De zuidgrens begon boven Kirjat-Jearim en liep van daar via Ijjim*

(18:15) via Ijjim – Voorgestelde lezing. MT: ‘naar het westen’.

naar de bron van Me-Neftoach. 16 Hij daalde naar de voet van de berg die westelijk van het Ben-Hinnomdal en noordelijk van de vallei van Refaïm ligt, en daalde vervolgens verder naar het Hinnomdal. Via dat dal liep hij om het zuiden van de heuvelrug waarop Jebus lag. Hij daalde naar de Rogelbron 17 en liep in een lichte bocht naar het noordoosten. Daarna ging hij in een rechte lijn naar de Semesbron en vervolgens naar Gelilot, dat tegenover de Adummimpas ligt, en daalde af naar de rots van Bohan. (Bohan was een nakomeling van Ruben.)

18 De grens liep vervolgens langs de noordkant van de heuvelrug die ter hoogte van Bet-Araba ligt, daalde naar de Jordaanvallei, 19 liep langs de noordkant van de heuvelrug die bij Bet-Chogla ligt en ging daarna in zuidelijke richting verder tot aan de monding van de Jordaan. Daar, bij de noordkant van de Zoutzee, eindigde hij. Zo liep de zuidgrens van de stam Benjamin.

20 De oostgrens werd gevormd door de Jordaan.

Dit waren de grenzen van het grondgebied dat aan de families van de stam Benjamin toebehoorde.

21 In het gebied van de stam Benjamin lagen de volgende steden:

Jericho, Bet-Chogla, Emek-Kesis, 22 Bet-Araba, Semaraïm, Betel, 23 Awwim, Para, Ofra, 24 Kefar-Haämmoni, Ofni en Geba. Twaalf steden met de omliggende dorpen.

25 Verder Gibeon, Rama, Beërot, 26 Mispa, Kefira, Mosa, 27 Rekem, Jirpeël, Tarala, 28 Sela, Elef en Jebus (het huidige Jeruzalem), Gibeon en Kirjat-Jearim. Veertien steden met de omliggende dorpen.

Dit was het grondgebied van de families van de stam Benjamin.

Het grondgebied van de stam Simeon

19

1 Het tweede lot viel op de stam Simeon. Het grondgebied dat aan de families van deze stam werd toegewezen, lag binnen het gebied van Juda. 2 Het omvatte Berseba, Sema,*

(19:2) Sema – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Seba’.

Molada, 3 Chasar-Sual, Bala, Esem, 4 Eltolad, Betul, Chorma, 5 Siklag, Bet-Hammarkabot, Chasar-Susa, 6 Bet-Lebaot en Saruchen. Dertien steden met de omliggende dorpen. 7 En verder Ain, Rimmon, Eter en Asan. Vier steden met de omliggende dorpen. 8 De dorpen rond al deze steden reikten helemaal tot aan Baäl-at-Beër en Ramat-Negev.

Dit was het gebied dat toebehoorde aan de families van de stam Simeon. 9 Het vormde een afgescheiden deel van het gebied van Juda, dat voor die stam te groot was. Daarom kreeg Simeon een gebied binnen dat van Juda.

Het grondgebied van de stam Zebulon

10 Het derde lot viel op de stam Zebulon. De zuidgrens van het grondgebied dat aan de families van deze stam werd toegewezen, begon bij Sarid. 11 Hij liep vervolgens in westelijke richting omhoog naar Marala, ging vlak langs Dabbeset en kwam precies uit bij de wadi die tegenover Jokneam ligt. 12 De grens liep vanaf Sarid in oostelijke richting langs de streek rond Kislot-Tabor, ging rechtstreeks naar Daberat, ging omhoog naar Jafia 13 en liep van daar verder naar het oosten. Hij passeerde Gat-Hachefer en Et-Kasin en liep rechtstreeks naar Rimmon. Vervolgens boog hij af naar Nea.*

(19:13) Rimmon. Vervolgens boog hij af naar Nea – Voorgestelde lezing. MT: ‘Rimmon, dat gericht is op Nea’.

14 Daarna boog de grens opnieuw af ten noorden van Channaton, waarna hij uitkwam in de vallei van Jiftach-El. 15 Andere steden zijn Kattat, Nahalal, Simron, Jidala en Bet-Lechem. Twaalf steden met de omliggende dorpen.

16 Dit was het gebied dat met alle steden en dorpen toebehoorde aan de families van de stam Zebulon.

Het grondgebied van de stam Issachar

17 Het vierde lot wees de families van de stam Issachar het volgende grondgebied toe: 18 De steden Jizreël, Kesullot, Sunem, 19 Chafaraïm, Sion, Anacharat, 20 Rabbit, Kisjon, Ebes, 21 Remet, En-Gannim, En-Chadda en Bet-Passes. 22 De grens van hun gebied liep vlak langs de Tabor, passeerde vervolgens Sachasim en Bet-Semes, en eindigde bij de Jordaan. Het omvatte zestien steden met de omliggende dorpen.

23 Dit was het gebied dat met alle steden en dorpen toebehoorde aan de families van de stam Issachar.

Het grondgebied van de stam Aser

24 Het vijfde lot wees de families van de stam Aser het volgende grondgebied toe: 25 De steden Chelkat, Chali, Beten, Achsaf, 26 Allammelech, Amad en Misal. De grens van hun gebied liep helemaal langs de Karmel, via de

rivier de Libnat, naar de zee. ²⁷ De andere kant op, in oostelijke richting, liep hij naar Bet-Dagon; daarna viel hij even ten noorden van het dal van Jiftach-El samen met de grens van Zebulon. Vervolgens ging hij in noordelijke richting naar Bet-Haëmek, Neël en Kabul. ²⁸ Andere steden daar zijn Abdon,✳

(19:28) *Abdon* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften. MT: ‘Ebron’.

Rechob, Chammon, Kana en Groot-Sidon. ²⁹ Vanaf Groot-Sidon liep de grens terug in de richting van Rama, hij passeerde de vestingstad Tyrus, boog af naar Chosa en eindigde ten slotte bij de zee. Dit gebied omvatte verder de steden Machaleb,✳

(19:29) *Machaleb* – Volgens de Septuaginta (lezing van handschrift B). MT: ‘vanaf Chebel naar’, of: ‘vanaf [het door het] meetlint [toegewezen gebied] naar’.

Achzib, ³⁰ Akko,✳

(19:30) *Akko* – Volgens sommige handschriften van de Septuaginta. MT: ‘Umma’.

Afek en Rechob. Tweeëntwintig steden met de omliggende dorpen.

³¹ Dit was het gebied dat met alle steden en dorpen toebehoorde aan de families van de stam Aser.

Het grondgebied van de stam Naftali

³² Het zesde lot wees de families van de stam Naftali het volgende grondgebied toe: ³³ De zuidgrens liep vanaf Chelef, vanaf de eik in Saännanim, via Adami-Nekeb en Jabneël naar Lakkum, waarna hij eindigde bij de Jordaan. ³⁴ De andere kant op, in westelijke richting, liep de grens vanaf Chelef naar Aznot-Tabor; van daar liep hij naar Chukok. Hij viel in het zuiden samen met de grens van Zebulon, in het westen met de grens van Aser, en in het oosten eindigde hij bij de Jordaan, bij Jehuda. ³⁵ Dit gebied omvatte de vestingsteden Siddim, Ser, Chammat, Rakkat, Kinneret, ³⁶ Adama, Rama, Hasor, ³⁷ Kedes, Edreï, En-Chasor, ³⁸ Jiron, Migdal-El, Chorem, Bet-Anat en Bet-Semes. Negentien steden met de omliggende dorpen.

³⁹ Dit was het gebied dat met alle steden en dorpen toebehoorde aan de families van de stam Naftali.

Het grondgebied van de stam Dan

⁴⁰ Het zevende lot wees de families van de stam Dan het volgende grondgebied toe: ⁴¹ De steden Sora, Estaol, Ir-Semes, ⁴² Saälabbin, Ajjalon, Jitla, ⁴³ Elon, Timna, Ekron, ⁴⁴ Elteke, Gibbeton, Baälat, ⁴⁵ Jehud, Bene-Berak, Gat-Rimmon, ⁴⁶ Me-Hajjarkon en Rakkon met het gebied tegenover Jafo. ⁴⁷ Maar de Daniëten verloren hun gebied. Ze ondernamen daarom een veldtocht naar Lesem, namen die stad in en doodden iedereen die er woonde. Ze namen Lesem in bezit, vestigden zich in die stad en noemden haar Dan, naar hun stamvader.

⁴⁸ Dit was het gebied dat met alle steden en dorpen toebehoorde aan de families van de stam Dan.

Een stad voor Jozua

⁴⁹ Toen de Israëliëten de verdeling van het land hadden voltooid, wezen ze ook een gebied toe aan Jozua, de zoon van Nun. ⁵⁰ Overeenkomstig de opdracht van de HEER gaven ze hem de stad waarom hij had gevraagd: Timnat-Serach in het bergland van Efraïm. Jozua bouwde die stad weer op en ging er wonen.

⁵¹ Tot zover de gebieden die de priester Eleazar, Jozua, de zoon van Nun, en de stamhoofden van Israël in Silo, voor de ingang van de ontmoetingstent, ten overstaan van de HEER, door loting hebben toegewezen. Daarmee was de verdeling van het land voltooid.

Vrijplaatsen

20

¹ De HEER zei tegen Jozua: ² ‘Zeg tegen het volk van Israël dat het de vrijplaatsen moet aanwijzen waarover ik al bij monde van Mozes met jullie gesproken heb. ³ Iemand die per ongeluk, zonder enige opzet, een ander heeft gedood, kan daarheen uitwijken voor de bloedwreker. ⁴ Hij kan naar een van die steden vluchten en in de stadspoort zijn zaak aan de oudsten voorleggen. Ze moeten hem in hun stad opnemen en een plek geven waar hij kan wonen. ⁵ Als de bloedwreker hem dan achterhaalt, mogen ze hem niet uitleveren. Tenslotte heeft hij zijn slachtoffer niet opzettelijk gedood en hem nooit gehaat. ⁶ Hij kan in de stad blijven tot hij voor de volksvergadering moet verschijnen, en wanneer hij vrijgesproken wordt mag hij er blijven wonen tot aan de dood van de dan zittende hogepriester. Daarna kan hij rustig huiswaarts keren naar de stad waaruit hij was gevlucht.’

⁷ De Israëliëten verklaarden de volgende steden tot vrijplaats: Kedes in Galilea, in het bergland van Naftali; Sichem in het bergland van Efraïm; Kirjat-Arba (het huidige Hebron) in het bergland van Juda; ⁸ Beser op het onontgonnen deel van de hoogvlakte ten oosten van de Jordaan, ter hoogte van Jericho, op het grondgebied van Ruben; Ramot in Gilead, op het grondgebied van Gad; en Golan in Basan, op het grondgebied van Manasse. ⁹ Dit waren voor alle Israëliëten en voor de vreemdelingen die bij hen woonden de aangewezen vrijplaatsen, waarheen iedereen kon vluchten die per ongeluk iemand had gedood. Zo zou hij niet door de bloedwreker kunnen worden gedood voordat hij voor de volksvergadering terechtgestaan had.

Steden voor de Levieten

21

1 De familiehoofden van de Levieten kwamen in Silo, in Kanaän, bij de priester Eleazar, bij Jozua, de zoon van Nun, en bij de stamhoofden van Israël. **2** Ze zeiden tegen hen: 'De HEER heeft u bij monde van Mozes opgedragen ons steden te geven om in te wonen en weidegronden voor ons vee.' **3** Hierop stonden de Israëlieten van hun eigen grondgebied een reeks steden en weidegronden af aan de Levieten, overeenkomstig deze opdracht van de HEER.

4 Er werden door loting eerst steden toegewezen aan de Levitische families die van Kehat afstamden. Hiervan kregen de nakomelingen van de priester Aäron dertien steden; deze kwamen van de stammen Juda, Simeon en Benjamin. **5** De overige nakomelingen van Kehat kregen door loting tien steden toegewezen; deze kwamen van de families van de stammen Efraïm en Dan en van de tweede helft van de stam Manasse. **6** Vervolgens kregen de nakomelingen van Gerson door loting dertien steden toegewezen; deze kwamen van de families van de stammen Issachar, Aser en Naftali en van de eerste helft van de stam Manasse in Basan. **7** De families die van Merari afstamden kregen twaalf steden toegewezen; deze kwamen van de stammen Ruben, Gad en Zebulon. **8** Zo wezen de Israëlieten door loting aan de Levieten een reeks steden en weidegronden toe, zoals de HEER hun bij monde van Mozes had opgedragen.

9-10 Het eerste lot viel op de families van de Kehatieten die nakomelingen waren van Aäron. Deze Levieten kregen de volgende, hieronder opgesomde steden van de stammen Juda en Simeon: **11** Kirjat-Arba met de omliggende weidegronden, in het bergland van Juda. (Arba was de vader van Enak; Kirjat-Arba is het huidige Hebron.) **12** De Israëlieten gaven echter de akkers rond deze stad en de omliggende dorpen aan Kaleb, de zoon van Jefunne. **13** De nakomelingen van de priester Aäron kregen behalve Hebron (een vrijplaats ter bescherming tegen bloedwrekers) eveneens Libna, **14** Jattir, Estemoa, **15** Cholon, Debir, **16** Asan, ✱

(21:16) *Asan* – Volgens de Septuaginta. MT: 'Ain'.

Jutta en Bet-Semes. Negen steden van de stammen Juda en Simeon, elk met de omliggende weidegronden. **17** En van de stam Benjamin kregen ze Gibeon, Geba, **18** Anatot en Almon. Vier steden, elk met de omliggende weidegronden. **19** In totaal kregen de priesters, de nakomelingen van Aäron, dertien steden met de omliggende weidegronden.

20 Het lot wees de overige Levitische families die van Kehat afstamden de volgende steden van de stam Efraïm toe: **21** Sichem in het bergland van Efraïm (een vrijplaats ter bescherming tegen bloedwrekers), Gezer, **22** Kibsaïm en Bet-Choron. Vier steden, elk met de omliggende weidegronden. **23** Van de stam Dan kregen ze Elteke, Gibbeton, **24** Ajjalon en Gat-Rimmon. Vier steden, elk met de omliggende weidegronden. **25** En van de tweede helft van de stam Manasse kregen ze Taänach en Jibleam. ✱

(21:25) *Jibleam* – Voorgestelde lezing. MT: 'Gat-Rimmon'.

Twee steden, beide met de omliggende weidegronden. **26** In totaal kregen de overige families die van Kehat afstamden tien steden met de omliggende weidegronden.

27 De Israëlieten gaven aan de Levitische families die van Gerson afstamden de volgende steden van de eerste helft van de stam Manasse: Golan in Basan (een vrijplaats ter bescherming tegen bloedwrekers) en Astarot. ✱

(21:27) *Astarot* – Volgens de Pesjitta. MT: 'Beëstera'.

Twee steden, beide met de omliggende weidegronden. **28** Van de stam Issachar gaven ze Kisjon, Daberat, **29** Jarmut en En-Gannim. Vier steden, elk met de omliggende weidegronden. **30** Verder Misal, Abdon, **31** Chelkat en Rechob van de stam Aser. Vier steden, elk met de omliggende weidegronden. **32** En van de stam Naftali gaven ze Kedes in Galilea (een vrijplaats ter bescherming tegen bloedwrekers), Chamnot-Dor en Kartan. Drie steden, elk met de omliggende weidegronden. **33** In totaal kregen de families die van Gerson afstamden dertien steden met de omliggende weidegronden.

34 De Israëlieten gaven aan de families die van Merari afstamden, de Levieten die nog resteerden, de volgende steden van de stam Zebulon: Jokneam, Karta, **35** Dimna en Nahalal. Vier steden, elk met de omliggende weidegronden. ✱

(21:35) Tussen de verzen 35 en 38 hebben sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen nog de volgende tekst: '[**36**] Van de stam van Ruben gaven ze Beser op het onontgonnen deel van de hoogvlakte, Jahas, [**37**] Kedemot en Mefaät. Vier steden, elk met de omliggende weidegronden'.

38 En van de stam Gad gaven ze Ramot in Gilead (een vrijplaats ter bescherming tegen bloedwrekers), Machanaïm, **39** Chesbon en Jazer. Vier steden, elk met de omliggende weidegronden. **40** In totaal kregen de families die van Merari afstamden, de nog resterende Levitische families, door loting twaalf steden toegewezen.

41 Tot zover de steden die de Levieten op het grondgebied van Israël kregen toegewezen. In totaal achtenveertig steden met de omliggende weidegronden. **42** Bij al deze steden moesten de omliggende weidegronden worden meegerekend; dit gold voor elke stad.

43 Zo schonk de HEER Israël het hele land, zoals hij hun voorouders onder ede beloofd had. De Israëlieten namen het in bezit en gingen er wonen. **44** En de HEER gaf hun vrede aan al hun grenzen, precies zoals hij hun

voorouders beloofd had. Geen van hun vijanden kon tegen hen standhouden, de HEER leverde al hun vijanden aan hen uit. **45** Hij brak niet één van de beloften die hij Israël had gedaan. Hij deed ze alle gestand.

Bouw van een altaar aan de Jordaan

22

1 Jozua liet de stammen Ruben en Gad en de eerste helft van de stam Manasse bij zich komen. **2** Hij zei tegen hen: ‘U hebt alles gedaan wat Mozes, de dienaar van de HEER, u heeft opgedragen en u bent ook mij in alles gehoorzaam geweest. **3** U hebt uw broeders al die jaren nooit in de steek gelaten, maar de opdracht die de HEER, uw God, u gegeven heeft getrouw uitgevoerd, tot op de dag van vandaag. **4** Nu heeft hij uw broeders vrede gegeven, zoals hij hun heeft beloofd. Ga daarom terug naar uw eigen woonplaatsen, ga naar uw eigen gebied dat Mozes, de dienaar van de HEER, u heeft toegewezen ten oosten van de Jordaan. **5** Maar houd u altijd aan de geboden die hij u in zijn onderricht gegeven heeft: heb de HEER, uw God, lief en volg de weg die hij u wijst, leef zijn geboden na, wees hem toegedaan en dien hem met hart en ziel.’ **6** Hierna zegende Jozua hen en nam afscheid, waarna ze huiswaarts gingen. **7** (Aan de eerste helft van Manasse had Mozes al grondgebied in Basan toegewezen. Jozua wees aan de tweede helft een grondgebied toe bij dat van de andere stammen ten westen van de Jordaan.) Jozua zegende hen bij het afscheid **8** met de woorden: ‘Ga terug naar huis, beladen met vele rijkdommen, met zeer veel vee, met zilver en goud, koper, brons en ijzer, met kleding in overvloed, en deel deze oorlogsbuit met uw stamgenoten.’ **9** Hierop verlieten de nakomelingen van Ruben en Gad en de eerste helft van de stam Manasse de andere Israëlieten; vanuit Silo in Kanaän gingen ze terug naar Gilead, hun eigen gebied, om zich daar te vestigen, zoals de HEER hun bij monde van Mozes had opgedragen.

10 Toen ze bij de Jordaan waren gekomen bouwden ze, nog op de westelijke oever in Kanaän, een opvallend, groot altaar. **11** Dit kwam de andere Israëlieten ter ore. Ze hoorden dat Ruben, Gad en half Manasse op de oever van de Jordaan, aan de grens van Kanaän, een altaar hadden gebouwd. **12** De volksvergadering werd bijeengeroepen in Silo en er werd besloten om tegen Ruben, Gad en half Manasse ten strijde te trekken. **13** De Israëlieten stuurden echter eerst een afvaardiging naar hen toe. Deze bestond uit Pinechas, de zoon van de priester Eleazar, **14** en tien vooraanstaande Israëlieten: familiehoofden die ook aan het hoofd van een stam stonden.

15 Toen ze in Gilead waren aangekomen, bij de nakomelingen van Ruben en Gad en de eerste helft van de stam Manasse, zeiden ze tegen hen: **16** ‘Wij spreken namens het volk van de HEER. De volksvergadering wil weten waarom u de God van Israël ontrouw bent geworden door dat altaar te bouwen. Vanwaar deze ontrouw waarmee u zich van de HEER hebt afgekeerd en tegen hem in opstand bent gekomen? **17** Waren de wandaden bij de Peor nog niet rampzalig genoeg voor ons? Daar hebben we ons tot op de dag van vandaag nog niet van gereinigd, en het volk van de HEER heeft er zwaar onder te lijden gehad. **18** En nu wilt u zich opnieuw van de HEER afkeren? Zodra u tegen hem in opstand komt, treft zijn woede onmiddellijk het hele volk. **19** Is uw eigen land soms onrein? Kom dan naar het land van de HEER, waar hij zijn tabernakel heeft; kom bij ons wonen. Maar kom niet in opstand tegen de HEER; en kom ook niet in opstand tegen ons door nog een tweede altaar te bouwen, naast het altaar van de HEER, onze God. **20** Heeft Achan, de nakomeling van Zerach, zich soms niet vergrepen aan goederen waarop de ban van de HEER rustte? Trof de woede van de HEER toen niet het hele volk? Achan was niet de enige die om die misdaad stierf.’

21 De stammen Ruben en Gad en de eerste helft van de stam Manasse antwoordden de stamhoofden van Israël: **22** ‘Maar de God der goden, de HEER, weet toch ... En ook Israël moet weten dat wij beslist niet tegen hem in opstand zijn gekomen en hem niet ontrouw zijn geweest. Als het wel zo is ... HEER, God der goden, trek dan onmiddellijk uw handen van ons af. **23** Als wij dit altaar inderdaad zouden hebben gebouwd om ons van de HEER af te keren, om er brand- of graanoffers op te brengen of vredeoffers, dan mag de HEER ons daarvoor laten boeten. **24** We hebben het alleen maar uit voorzorg gedaan. We wilden voorkomen dat uw nakomelingen tegen die van ons zouden zeggen: “Wat hebt u eigenlijk met de HEER, de God van Israël, te maken? **25** De HEER heeft immers tussen u, nakomelingen van Ruben en Gad, en ons de Jordaan als grens gesteld. U hoort helemaal niet bij de HEER.” Kortom, we waren bang dat uw nakomelingen die van ons zouden beletten de HEER te dienen. **26** Daarom zeiden we tegen elkaar: “Laten we een eigen altaar bouwen.” Het is geen altaar voor brandoffers en vredeoffers, **27** maar een altaar dat kan getuigen van de afspraak tussen u en ons en onze nakomelingen. Want ook wij willen de HEER dienen bij zijn tabernakel en hem daar onze brandoffers en vredeoffers brengen. Dan kunnen uw nakomelingen nooit tegen die van ons zeggen dat ze niet bij de HEER horen. **28** En als ze dat later toch zeggen, dan kunnen die van ons hun antwoorden: “Kijk, hier staat een kopie van het altaar van de HEER dat onze voorouders hebben gebouwd. Het dient niet voor brandoffers en vredeoffers, maar getuigt van de afspraak tussen u en ons.” **29** Werkelijk, het is verre van ons om tegen de HEER in opstand te komen en ons nu van hem af te keren door nog een tweede altaar voor brand- en graanoffers en vredeoffers te bouwen, naast het altaar van de HEER, onze God, dat voor zijn tabernakel staat.’

30 Deze verklaring van Ruben, Gad en half Manasse stelde de priester Pinechas en de hoofden van de volksvergadering, de stamhoofden van Israël, gerust. **31** Pinechas, de zoon van de priester Eleazar, zei tegen hen: ‘Nu weten we dat de HEER in ons midden is, want u bent hem niet ontrouw geweest. Met deze verklaring hebt u

het volk van Israël voor zijn ingrijpen behoed.’ ³² Hierop namen Pinechas, de zoon van de priester Eleazar, en de stamhoofden afscheid van de Rubenieten en Gadieten en gingen van Gilead terug naar Kanaän, naar het volk van Israël. Ze brachten verslag uit, ³³ en ook de Israëlieten waren gerustgesteld. Ze prezen God en zagen ervan af tegen de Rubenieten en Gadieten ten strijde te trekken en hun gebied te verwoesten.

³⁴ De Rubenieten en Gadieten noemden het altaar ‘Getuige’. ‘Want,’ zeiden ze, ‘het getuigt er voor u en voor ons van dat de HEER onze God is.’

Afscheidsrede van Jozua

23

¹⁻² De HEER had Israël aan alle grenzen rust gegeven door het volledig van zijn vijanden te verlossen. Vele jaren later riep Jozua, die toen op hoge leeftijd was gekomen, heel Israël, de oudsten, stamhoofden, rechters en griffiers bijeen. Hij zei tegen hen: ‘Ik heb niet lang meer te leven. ³ U hebt zelf kunnen zien wat de HEER, uw God, met al die volken heeft gedaan. Hij was het immers die voor u streed. ⁴ Ik heb voor uw stammen door loting het land verdeeld van de volken die ik heb uitgeroeid, van de Jordaan tot aan de Grote Zee in het westen; en eveneens het land van de volken die nog zijn overgebleven. ⁵ Die zal de HEER, uw God, zelf voor u verdrijven en uitroeien. Dan kunt u hun land in bezit nemen, zoals hij heeft beloofd. ⁶ Wees daarom zeer standvastig met betrekking tot de voorschriften van Mozes. Wijk daar op geen enkele manier van af. ⁷ Vermeng u niet met die vreemde volken die nog bij u overgebleven zijn. Neem de naam van hun goden niet in de mond en zweer er nooit bij, dien die niet en buig u nooit voor ze neer. ⁸ U moet alleen de HEER, uw God, zijn toegedaan, zoals u dat tot nu toe bent geweest. ⁹ De HEER roeide grote en machtige volken voor u uit, niemand kon tegen u standhouden, tot op de dag van vandaag. ¹⁰ Hoe vaak kwam het niet voor dat slechts een van u wel duizend man achtervolgde? Dat kwam doordat het de HEER was, uw God, die voor u streed, zoals hij had beloofd. ¹¹ Daarom is het voor u van levensbelang hem lief te hebben. ¹²⁻¹³ Weet dat wanneer u zich van hem afwendt en bevriend raakt met die volken die nog bij u overgebleven zijn, wanneer u zich daarmee vermengt door huwelijken met ze aan te gaan, dan zal de HEER, uw God, die volken niet meer voor u uitroeien. Dan worden ze voor u een klapnet en een valstrik, een zweep die u geselt en een doortak die u de ogen uitsteekt, net zolang tot u allemaal bent weggevaagd uit dit goede land dat de HEER, uw God, u gegeven heeft. ¹⁴ Luister. Nu ik de weg moet gaan die ieder mens wacht, moet u goed beseffen dat de HEER, uw God, geen van de beloften heeft gebroken die hij u heeft gedaan. Hij heeft ze alle gestand gedaan, hij heeft er niet één gebroken. ¹⁵⁻¹⁶ Maar zoals hij u de voorspoed heeft geschonken die hij had beloofd, zo zal hij elk mogelijk onheil over u brengen wanneer u de regels van het verbond overtreedt die hij u heeft opgelegd. Wanneer u andere goden gaat dienen en u voor ze neerbuigt, zal hij u wegvagen uit dit goede land dat hij u gegeven heeft. Dan zal zijn woede tegen u losbarsten en zult u heel snel worden weggevaagd uit dit goede land, dat u van hem gekregen hebt.’

Volksvergadering in Sichem

24

¹ Jozua riep alle stammen van Israël bijeen in Sichem. Nadat hij de oudsten, stamhoofden, rechters en griffiers zich ten overstaan van God had laten opstellen, ² sprak hij tot het volk: ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël: Jullie voorouders woonden lang geleden ten oosten van de Eufraat. Het waren Terach en zijn zonen Abraham en Nachor. Ze dienden andere goden. ³ Maar ik heb jullie stamvader Abraham daar weggehaald en hem door heel Kanaän laten trekken. Ik schonk hem een groot aantal nakomelingen. Ik gaf hem Isaak als zoon ⁴ en Isaak gaf ik Jakob en Esau. Esau kreeg van mij het Seirgebergte in bezit, maar Jakob en zijn zonen trokken naar Egypte. ⁵ Ik stuurde Mozes en Aäron, teisterde Egypte, jullie weten hoe, en leidde jullie het land uit. ⁶ Ik heb jullie voorouders uit Egypte bevrijd. Ze kwamen bij de Rietzee, terwijl de Egyptenaren hen achtervolgden met strijdwapens en ruiters. ⁷ Toen riepen ze mij, de HEER, om hulp, en ik scheidde hen van de Egyptenaren door een zware duisternis en liet de Egyptenaren door de zee verzwelgen. Jullie hebben met eigen ogen gezien wat ik met hen heb gedaan. Vervolgens bleven jullie jarenlang in de woestijn, ⁸ tot ik jullie naar het land van de Amorieten bracht, die ten oosten van de Jordaan woonden. Ze namen de wapens tegen jullie op, maar ik leverde hen aan jullie uit en vernietigde hen, en jullie namen hun land in bezit. ⁹ Daarna verscheen koning Balak van Moab, de zoon van Sippor, om de strijd tegen jullie aan te binden. Hij liet Bileam, de zoon van Beor, komen; die moest jullie vervloeken, ¹⁰ maar ik schonk hem geen gehoor. Ik beschermde jullie tegen hem; meer nog, hij zegende jullie zelfs. ¹¹ Vervolgens trokken jullie de Jordaan over en kwamen jullie bij Jericho. De inwoners van Jericho verdedigden zich tegen jullie, net als de Amorieten, Perizzieten, Kanaänieten, Hethieten, Girgasieten, Chiwwieten en Jebusieten, maar ik leverde ze allemaal aan jullie uit. ¹² Ik stuurde een zwerm horzels voor jullie uit die ze op de vlucht joeg, zoals eerder de twee koningen van de Amorieten op de vlucht werden gejaagd. Jullie zwaarden en bogen hoefden er niet aan te pas te komen. ¹³ Ik heb jullie een land gegeven waarvoor jullie niets hebben hoeven te doen, steden die jullie niet hebben gebouwd en waarin jullie zomaar konden gaan wonen, wijngaarden en olijfbomen die jullie niet hebben geplant en waarvan jullie zomaar kunnen eten.

14 Nu dan,' vervolgde Jozua, 'eerbiedig de HEER, dien hem met onvoorwaardelijke trouw en doe de goden weg die uw voorouders ten oosten van de Eufraat en in Egypte hebben gediend. Dien alleen de HEER. 15 Wanneer u daar niet toe bereid bent, kies dan nu wie u wel wilt dienen: de goden van uw voorouders ten oosten van de Eufraat of de goden van de Amorieten, van wie u nu het land bewoont. In ieder geval zullen ik en mijn familie de HEER dienen.'

16 Hierop antwoordde het volk: 'Het is verre van ons de HEER te verlaten om andere goden te dienen. 17 Hij is het, de HEER, onze God, die ons en onze voorouders uit de slavernij in Egypte heeft bevrijd. Hij heeft grote wonderen voor ons verricht; dat hebben we met eigen ogen gezien. Hij heeft ons op onze hele tocht beschermd tegen alle volken waarvan we het gebied doortrokken. 18 De HEER heeft ze allemaal voor ons verdreven, en ook de Amorieten, die vroeger in dit land woonden. Natuurlijk zullen wij de HEER dienen, want hij is onze God.'

19 Jozua antwoordde het volk echter: 'U zult niet in staat zijn de HEER te dienen, want hij is een heilige God, hij duldt niemand naast zich, hij zal u uw overtredingen en zonden niet vergeven. 20 Wanneer u de HEER verlaat en andere goden gaat dienen, zal hij zich tegen u keren. Dan zal hij u niet langer weldaden bewijzen, maar u kwaad doen en u vernietigen.'

21 Maar het volk zei opnieuw: 'Wees ervan verzekerd dat we de HEER zullen dienen.'

22 'In dat geval,' antwoordde Jozua, 'bent u zelf de getuigen van uw keuze om hem, de HEER, te dienen.' 'Ja, dat zijn wij,' bevestigde het volk, 23 waarop Jozua zei: 'Doe dan die vreemde goden weg en richt u volledig op de HEER, de God van Israël.' 24 En het volk beloofde: 'We zullen de HEER, onze God, dienen en gehoorzamen.'

25 Zo legde Jozua het volk die dag in Sichem deze verplichting op en hij gaf het wetten en regels, 26 die hij in het wetboek van God opschreef. Ook richtte hij een grote steen op onder de terebint bij het heiligdom van de HEER. 27 'Deze steen,' zei hij tegen het volk, 'is getuige, want hij heeft alles gehoord wat de HEER tegen ons heeft gezegd. Hij is dus getuige opdat u uw God niet afvallig wordt.' 28 Daarna liet Jozua het volk vertrekken, iedereen ging naar zijn eigen grondgebied.

Dood van Jozua en Eleazar

29 Korte tijd later stierf Jozua, de zoon van Nun, de dienaar van de HEER, op de leeftijd van honderdtien jaar. 30 Hij werd begraven in het gebied dat hem was toegewezen: in Timnat-Serach in het bergland van Efraïm, ten noorden van de Gaäs. 31 Zolang Jozua leefde diende het volk de HEER. Ook na zijn dood bleven ze de HEER dienen zolang de stammen werden aangevoerd door Jozua's leeftijdsgenoten, die getuige waren geweest van de grootse daden die de HEER voor Israël had verricht.

32 De beenderen van Jozef, die het volk van Israël uit Egypte had meegevoerd, werden begraven in Sichem, op het stuk land dat Jakob voor honderd qesita had gekocht van de zonen van Chamor, onder wie Sichem. De nakomelingen van Jozef kregen dit stuk land in bezit.*

(24:32) *De nakomelingen van Jozef kregen dit stuk land in bezit – Volgens sommige oude vertalingen. MT: 'De nakomelingen van Jozef kregen ze [de beenderen van Jozef] in bezit'.*

33 Ook Eleazar, de zoon van Aäron, stierf. Hij werd begraven in het bergland van Efraïm op de heuvel die zijn zoon Pinechas was toegewezen.

Vestiging in Kanaän

1

1 Na de dood van Jozua raadpleegden de Israëlieten de HEER: 'Wie van ons moet als eerste de strijd aanbinden met de Kanaänieten?' **2** De HEER antwoordde: 'Juda moet als eerste oprukken; hun geef ik het land in handen.' **3** Toen zeiden de Judeeërs tegen de stam Simeon, hun broeders: 'Trek met ons op naar het grondgebied dat ons door het lot is toegewezen en bind samen met ons de strijd aan tegen de Kanaänieten. Daarna zullen wij op onze beurt met u meegaan naar het grondgebied dat u door het lot is toegewezen.' Hierop ging Simeon met hen mee.

4 Juda rukte op, en de HEER leverde de Kanaänieten en Perizzieten aan hen uit; bij Bezek versloegen ze er tienduizend. **5** Ze kwamen daar tegenover Adonibezek te staan, bonden de strijd met hem aan en versloegen de Kanaänieten en Perizzieten. **6** Adonibezek sloeg op de vlucht, maar na een achtervolging kregen ze hem te pakken en hakten hem zijn duimen en zijn grote tenen af. **7** Adonibezek verklaarde: 'Ik heb aan mijn hof wel zeventig koningen van wie ik de duimen en grote tenen heb afgehakt en die zich in leven houden met de kruimels onder mijn tafel. God vergeldt mij nu wat ik hun heb aangedaan!' Hij werd naar Jeruzalem gebracht, en daar is hij gestorven.

8 De Judeeërs deden een aanval op Jeruzalem en veroverden de stad. Ze doodden alle inwoners en lieten de stad in vlammen opgaan. **9** Toen trokken ze verder om de strijd aan te binden tegen de Kanaänieten die in het bergland woonden, in de Negev en in het heuvelland. **10** Eerst vielen ze de Kanaänieten in Hebron aan, dat toen nog Kirjat-Arba heette. Daar versloegen ze Sesai, Achiman en Talmai. **11** Vervolgens trokken ze op tegen Debir, dat toen nog Kirjat-Sefer heette. **12** Kaleb beloofde: 'Wie Kirjat-Sefer verovert zal ik mijn dochter Achsa tot vrouw geven.' **13** Otniël, een zoon van Kalebs jongere broer Kenaz, veroverde de stad en kreeg Achsa tot vrouw. **14** Bij haar aankomst spoorde Achsa hem aan om aan haar vader een stuk vruchtbaar land te vragen. Toen ze van haar ezel was afgestegen, vroeg Kaleb haar wat ze verlangde. **15** 'Geef me toch een geschenk waar ik wat aan heb,' antwoordde ze. 'U hebt me dit dorre stuk land gegeven, geef me dan ook bronnen.' Hierop gaf Kaleb haar zowel de hoog- als de laaggelegen bronnen.

16 Vanuit de Palmstad waren met de Judeeërs ook de Kenieten, stamgenoten van de schoonvader van Mozes, naar de woestijn van Juda opgetrokken. Zij vestigden zich te midden van de bewoners van het gebied rond Arad. **17** Samen met de stam Simeon versloegen de Judeeërs vervolgens de Kanaänieten in Sefat en vernietigden de stad. Sindsdien heet die stad Chorma.*

(1:17) *Chorma* – Chorma kan worden vertaald als 'vernietiging'.

18 Ook veroverden de Judeeërs het hele gebied van Gaza, het hele gebied van Askelon en het hele gebied van Ekron.

19 Met de hulp van de HEER maakte Juda zich meester van het bergland, maar het lukte niet om de bewoners van de laagvlakte te verdrijven, want die beschikten over ijzeren strijdwapens. **20** Hebron werd, overeenkomstig de woorden van Mozes, toegewezen aan Kaleb, die de drie zonen van Enak uit de stad verdreef. **21** Maar de Jebusieten in Jeruzalem werden door de stam Benjamin niet verdreven; zij wonen er tot op de dag van vandaag samen met de Benjaminieten.

22 Ook de nakomelingen van Jozef rukten op, naar Betel, en de HEER stond hen bij. **23** Ze stuurden verkenners naar Betel, dat vroeger Luz heette. **24** Toen de verkenners een man uit de stad zagen komen, zeiden ze tegen hem: 'Als u ons wijst hoe we in de stad kunnen komen, zullen wij u goed behandelen.' **25** De man wees hun hoe ze de stad konden binnenkomen. Ze doodden alle inwoners, maar lieten de man met heel zijn familie in leven. **26** Hij trok naar het land van de Hethieten. Daar bouwde hij een stad die hij Luz noemde, en die zo heet tot op de dag van vandaag.

27 De stam Manasse heeft zich niet meester gemaakt van Bet-San en Taänach en de omliggende dorpen. Ze verdreven ook de inwoners van Dor, Jibleam en Megiddo en de omliggende dorpen niet; in dit gebied handhaafden de Kanaänieten zich. **28** Toen de Israëlieten sterker werden, legden ze de Kanaänieten herendienst op, maar ze verdreven hen niet. **29** De stam Efraïm heeft de inwoners van Gezer niet verdreven; de Kanaänieten daar bleven in hun midden wonen. **30** De stam Zebulon heeft de inwoners van Kitron en Nahalol niet verdreven; de Kanaänieten bleven in hun midden wonen en werden gedwongen tot herendienst. **31** De stam Aser heeft de inwoners van Akko en Sidon niet verdreven en Achlab, Achzib, Chelba, Afek en Rechob niet veroverd; **32** de Aserieten vestigden zich te midden van de Kanaänieten die er woonden en verdreven hen niet. **33** De stam Naftali heeft de inwoners van Bet-Semes en Bet-Anat niet verdreven; ze vestigden zich te midden van de Kanaänieten die er woonden en dwongen hen tot herendienst. **34** De stam Dan werd door de Amorieten teruggedrongen tot in het bergland en kreeg geen kans naar de laagvlakte af te dalen. **35** De Amorieten handhaafden zich in Har-Cheres, Ajjalon en Saälbim, maar toen de nakomelingen van Jozef sterker werden, dwongen zij hen tot herendienst. **36** Het gebied van de Amorieten reikte tot aan de Schorpioenenpas, tot aan Sela en verder.

2

¹ Er kwam een engel van de HEER uit Gilgal naar Bochim. Daar zei hij: 'Ik heb jullie uit Egypte geleid naar het land dat ik jullie voorouders onder ede had beloofd. Ik heb gezegd dat ik mijn verbond met jullie nooit zou verbreken. ² Maar jullie mochten geen verdragen sluiten met de inwoners van dit land en hun altaren moesten jullie afbreken. Maar jullie hebben niet geluisterd naar wat ik heb gezegd. Hoe hebben jullie dat kunnen doen? ³ Daarom heb ik besloten dat ik de inwoners van dit land niet voor jullie zal verdrijven. Zij zullen jullie in hun netten verstrikken en hun goden zullen jullie ondergang worden.' ⁴ Toen de engel van de HEER deze woorden tot de Israëlieten had gesproken, barstte het volk in gejammer uit. ⁵ Ze noemden die plaats Bochim*

(2:5) *Bochim* – Bochim kan worden vertaald als 'jammerplaats'.

en brachten er offers aan de HEER.

Israël verbreekt het verbond

⁶ Toen Jozua de volksvergadering had ontbonden, waren de Israëlieten erop uitgetrokken om het land in bezit te nemen, elke stam het gebied dat hun was toegewezen. ⁷ Zolang Jozua leefde, had het volk de HEER gediend. Ook na zijn dood waren ze de HEER blijven dienen zolang de stammen werden aangevoerd door Jozua's leeftijdsgenoten, die getuige waren geweest van de grootse daden die de HEER voor Israël had verricht. ⁸ Jozua, de zoon van Nun, de dienaar van de HEER, was gestorven toen hij honderdtien jaar oud was. ⁹ Hij was begraven in het gebied dat hem was toegewezen: in Timnat-Cheres in het bergland van Efraïm, ten noorden van de Gaäs. ¹⁰ Toen ook zijn leeftijdsgenoten met hun voorouders waren verenigd, kwam er een volgende generatie, die niet vertrouwd was met de HEER en wat hij voor Israël had gedaan.

¹¹ De Israëlieten begonnen te doen wat slecht is in de ogen van de HEER: ze gingen de Baäls dienen. ¹² Ze keerden de HEER de rug toe, de God van hun voorouders, die hen uit Egypte had geleid, en begonnen achter andere goden aan te lopen die werden vereerd door de volken waartussen ze woonden. Door voor die vreemde goden te buigen krenkten ze de HEER. ¹³ Ze keerden hem de rug toe om Baäl en de Astartes te dienen. ¹⁴ Toen ontstak de HEER in woede tegen de Israëlieten. Hij leverde hen uit aan roversbenden en aan de hen omringende vijanden, zodat ze daartegen geen stand meer hielden. ¹⁵ Telkens als ze iets tegen hun vijanden ondernamen, werkte de HEER hen tegen, zoals hij hun gezegd en gezworen had. Steeds weer kregen de Israëlieten het zwaar te verduren. ¹⁶ Dan liet de HEER een rechter optreden om het volk te leiden en het te bevrijden van de roversbenden. ¹⁷ Maar ook naar hun rechters luisterden ze niet; ze gaven zich af met andere goden en bogen zich voor hen neer. Binnen de kortste keren dwaalden ze weer af van de weg die hun voorouders waren gegaan: die hadden de geboden van de HEER gehoorzaamd, maar zij niet. ¹⁸ Steeds wanneer de HEER een rechter liet optreden, stond hij die bij. Want wanneer het volk zuchtte onder het juk van onderdrukkers, kreeg de HEER medelijden en verloste hij hen van hun vijanden zolang die rechter leefde. ¹⁹ Maar wanneer de rechter dan stierf, verviel het volk van kwaad tot erger. Meer nog dan hun voorouders liepen ze achter andere goden aan om die te dienen en bogen ze zich voor hen neer. Ze weigerden hardnekkig hun kwalijke praktijken op te geven.

²⁰ De HEER ontstak in woede tegen Israël en zei: 'Dit volk overtreedt de regels van het verbond die ik hun voorouders heb opgelegd en het luistert niet naar mij. ²¹ Ik zal daarom geen enkel volk meer verdrijven dat nog in het land woonde toen Jozua stierf.' ²²⁻²³ De HEER had die volken namelijk in het land laten blijven en ze niet onmiddellijk verdreven omdat hij de Israëlieten op de proef wilde stellen. Hij had ze niet aan Jozua uitgeleverd, omdat hij wilde zien of de Israëlieten zich net als hun voorouders zouden houden aan de weg die hij hun had gewezen of niet.

3

¹⁻² Om de Israëlieten die de strijd tegen de Kanaänieten niet hadden meegemaakt te leren hoe het er in de oorlog aan toegaat (dus alleen om de nieuwe generaties die nog geen ervaring met de strijd hadden opgedaan daarmee vertrouwd te maken), had de HEER de volgende volken in het land laten blijven: ³ de Filistijnen in hun vijf vorstendommen en verder de Kanaänieten, de Sidoniërs en de Chiwwieten die in het Libanongebergte leefden, vanaf de Baäl-Hermon tot aan Lebo-Hamat. ⁴ Deze volken waren overgebleven om de Israëlieten op de proef te stellen, opdat de HEER te weten zou komen of zij de geboden zouden gehoorzamen die hij hun voorouders bij monde van Mozes had opgelegd. ⁵ Maar toen de Israëlieten eenmaal tussen de volken van Kanaän woonden, te weten de Hethieten, Amorieten, Perizzieten, Chiwwieten en Jebusieten, ⁶ namen ze hun dochters tot vrouw en gaven ze hun eigen dochters aan de zonen van die volken, en dienden hun goden.

De eerste rechters: Otniël, Ehud, Samgar

⁷ De Israëlieten deden wat slecht is in de ogen van de HEER: ze vergaten de HEER, hun God, en dienden de Baäls en de Asjera's. ⁸ De HEER werd woedend op de Israëlieten en leverde ze uit aan Kusan-Risataïm, de koning van Aram-Naharaïm; acht jaar moesten ze hem dienen. ⁹ De Israëlieten riepen de HEER te hulp, en de HEER zond iemand om hen te bevrijden: Otniël, een zoon van Kalebs jongere broer Kenaz. ¹⁰ Gedreven door de geest van de HEER trad hij op als rechter over Israël. Hij trok ten strijde, en de HEER leverde koning Kusan-Risataïm van Aram aan hem uit, zodat hij hem een zware nederlaag kon toebrengen. ¹¹ Veertig jaar had het land rust. Toen stierf Otniël.

12 Weer deden de Israëlieten wat slecht is in de ogen van de HEER. Daarom zette de HEER koning Eglon van Moab aan om de wapens tegen Israël op te nemen. 13 Eglon wist ook de Ammonieten en de Amalekieten op zijn hand te krijgen. In een gezamenlijke aanval versloegen ze Israël en maakten zich meester van de Palmstad. 14 Achttien jaar moesten de Israëlieten koning Eglon van Moab dienen. 15 Toen riepen ze de HEER te hulp, en de HEER zond iemand om hen te bevrijden: Ehud, de zoon van Gera uit de stam Benjamin, een linkshandige. Deze Ehud ging namens de Israëlieten schatting afdragen aan koning Eglon. 16 Maar eerst liet hij zich een kort tweesnijdend zwaard maken dat hij onder zijn kleding verborg, op zijn rechterheup. 17 Nadat hij de schatting aan de vadsig dikke koning Eglon had aangeboden, 18 deed hij zijn dragers uitgeleide, 19 maar zelf maakte hij bij de stenen beelden bij Gilgal rechtsomkeert. Hij liet zich bij de koning aandienen met de mededeling dat hij een geheime boodschap voor hem had. Op een wenk van de koning verlieten alle aanwezigen de zaal. 20 Ehud ging naar de koning, die zich had teruggetrokken in de koelte van zijn bovenvertrek, en zei: 'Ik heb voor u een boodschap van God.' Toen de koning opstond van zijn troon, 21 trok Ehud met zijn linkerhand het zwaard van zijn rechterheup en stak het in Eglons buik. 22 De kling verdween tussen de vetkwabben, die zich daarna ook om het gevest sloten, want Ehud trok het zwaard niet terug maar liep snel de kamer uit, 23 de galerij op, nadat hij de deuren van het vertrek van binnenuit vergrendeld had. 24 Hij was nog niet weg, of de dienaren van de koning kwamen de zaal weer binnen. Ze merkten dat de deuren van het bovenvertrek waren vergrendeld en zeiden tegen elkaar: 'Hij heeft zich zeker weer afgezonderd om zijn behoefte te doen.' 25 Ze wachtten een hele tijd, maar de deuren van het vertrek werden niet geopend. Ten slotte haalden ze een sleutel en openden de deur van buitenaf – en daar lag hun heer, dood op de grond.

26 Ehud had van hun getalms gebruik gemaakt om te ontsnappen. Hij passeerde de stenen beelden en ontkwam naar Seïra. 27 Bij zijn aankomst in het bergland van Efraïm blies hij op de ramshoorn. Onder zijn aanvoering kwamen de Israëlieten uit de bergen. 28 Hij zei tegen hen: 'Volg mij, want de HEER heeft uw vijanden, de Moabieten, aan u uitgeleverd.' Ze volgden hem en bezetten de oversteekplaatsen in de Jordaan, zodat er geen Moabiet meer langs kon. 29 De Israëlieten versloegen ongeveer tienduizend Moabieten. Hoewel het stuk voor stuk stevige, strijdbare mannen waren, ontkwam er niet een. 30 Moab moest die dag buigen voor Israël, en het land had tachtig jaar rust.

31 Na Ehud kwam Samgar, de zoon van Anat. Hij doodde zeshonderd Filistijnen met een ossenprik. Zo bevrijdde ook hij Israël.

Debora en Barak

4

1 Na de dood van Ehud deden de Israëlieten weer wat slecht is in de ogen van de HEER. 2 Daarom leverde de HEER hen uit aan koning Jabin van Kanaän, die regeerde in Hasor. Diens legeraanvoerder heette Sisera; hij had zijn legerkamp in Charoset-Haggojim. 3 Jabin beschikte over negenhonderd ijzeren strijdwagens en heerste met harde hand over Israël, wel twintig jaar lang. Daarom riepen de Israëlieten de HEER te hulp.

4 In die tijd was een zekere Debora rechter over Israël. Deze Debora, de vrouw van Lappidot, was profetes. 5 Ze hield zitting onder de Deborapalm tussen Rama en Betel, in het bergland van Efraïm, en daar kwamen de Israëlieten haar hun rechtsgeschillen voorleggen. 6 Debora liet Barak, de zoon van Abinoam, afkomstig uit Kedes in Naftali, bij zich komen en zei tegen hem: 'De HEER, de God van Israël, gebiedt u: "Trek met tienduizend man uit de stammen Naftali en Zebulon op naar de Tabor. 7 Dan zal ik Jabins legeraanvoerder Sisera met al zijn strijdwagens en soldaten laten optrekken tot in het dal van de Kison en hem aan je uitleveren.'" 8 'Als u meegaat, zal ik gaan,' antwoordde Barak, 'maar als u niet meegaat, ga ik niet.' 9 'Goed,' zei Debora, 'ik zal met u meegaan. Maar let wel, u zult geen eer behalen aan deze veldtocht, want de HEER zal Sisera uitleveren aan een vrouw.' Zo besloot Debora met Barak mee te gaan op zijn veldtocht naar Kedes. 10 Barak riep de mannen van Zebulon en Naftali onder de wapenen en trok aan het hoofd van tienduizend man naar Kedes op. Debora ging met hem mee.

11 In de buurt van Kedes had een zekere Cheber zijn tenten opgeslagen bij de eik in Saänanim. Deze Cheber was een Keniet die zich had afgescheiden van zijn stamgenoten, nakomelingen van Mozes' schoonvader Chobab.

12 Sisera kreeg bericht dat Barak de Tabor was opgegaan. 13 Daarom riep hij zijn soldaten onder de wapenen en trok met al zijn negenhonderd ijzeren strijdwagens en zijn hele leger vanuit Charoset-Haggojim op naar het dal van de Kison. 14 Debora spoorde Barak aan: 'Vooruit! Vandaag levert de HEER Sisera aan u uit. Hij zal voor u uit gaan.' Toen kwam Barak de Tabor af met tienduizend man achter zich aan. 15 Op het moment dat de manschappen van Sisera Barak zagen verschijnen, zaaide de HEER paniek onder hen en ontstond er grote verwarring. Sisera sprong van zijn wagen en maakte zich uit de voeten. 16 Barak achtervolgde de strijdwagens en de soldaten tot in Charoset-Haggojim. Alle soldaten van Sisera sneuvelden; niet een bleef er in leven.

17 Sisera vluchtte te voet naar de tent van Jaël, de vrouw van de Keniet Cheber, want hij wist dat er een bondgenootschap bestond tussen de familie van Cheber en koning Jabin van Hasor. 18 Jaël kwam hem tegemoet en zei: 'Kom binnen, heer, kom binnen. Wees niet bevreesd.' Hij ging bij haar de tent binnen en zij verborg hem

onder een deken. 19 ‘Geef me wat water te drinken,’ vroeg hij, ‘ik heb zo’n dorst.’ Jaël opende een melkzak, gaf hem te drinken en dekte hem weer toe. 20 Toen zei hij: ‘Ga in de tentopening staan. Als er dan iemand komt vragen of er een man bij u is, moet u zeggen: “Nee, er is hier niemand.”’ 21 Jaël nam een tentpin en een hamer en sloop de tent binnen. Ze sloeg, terwijl hij daar uitgeput in slaap lag, de tentpin dwars door zijn hoofd de grond in, zodat hij stierf. 22 Op dat moment kwam Barak eraan, op jacht naar Sisera. Jaël ging hem tegemoet en zei: ‘Kom, ik zal u de man laten zien die u zoekt.’ Barak ging met haar naar binnen – en daar lag Sisera, dood, met de tentpin door zijn hoofd.

23 Zo bracht God koning Jabin van Kanaän in zijn strijd met de Israëlieten een zware nederlaag toe. 24 Daarna wist Israël koning Jabin steeds verder terug te dringen, totdat ze hem hadden vernietigd.

5

1 Die dag zongen Debora en Barak, de zoon van Abinoam, dit lied:

2 ‘Loof de HEER, omdat Israël zijn haren dreigend loswierp,
loof de HEER, omdat Israël zich meldde voor de strijd.

3 Koningen en vorsten, luister en hoor toe hoe ik de HEER bezing,
een lied zing voor de HEER, de God van Israël.

4 HEER, de aarde beefde toen u voortschreed vanuit Seïr;
toen u optrok vanuit Edom stortte water uit de hemel en de wolken neer.

5 Voor de heerser van de Sinai wankelden de bergen,
voor u, HEER, u, de God van Israël.

6 Onder Samgar, de zoon van Anat, in de tijd van Jaël,
begaf geen karavaan zich nog op weg.

Wie toch op reis moest, nam de kronkelpaden.

7 Aanvoerders ontbraken, het land kende geen leiding
totdat jij, Debora, kwam en Israël tot leidsvrouw werd.

8 Verkoos men andere goden, dan stond de vijand voor de poorten;
ons leger telde veertigduizend man, maar van schild of speer geen spoor.

9 Loof de HEER!

Ik dank hen die niet aarzelden de strijders aan te voeren.

10 Reizigers, gezeten op gezadelde ezinnen,
en ook jullie die te voet moeten gaan,

11 overstem met je verhalen het geklets bij de bronnen
en laat ieder bij het drinken zingen van de HEER die overwon,
van de overwinning door zijn aanvoerders voor Israël behaald.

Daar trok het volk van de HEER ten strijde, voorwaarts vanuit de steden.

12 Ga voorop, Debora, vuur ons aan en zing een lied!

Barak, val aan! Grijp de vijand, jij zoon van Abinoam!

13 Daar trokken toen de ware aanvoerders ten strijde,
het volk van de HEER trok met zijn helden op.*

(5:13) *Daar trokken toen de ware aanvoerders ten strijde,/ het volk van de HEER trok met zijn helden op* – Volgens sommige handschriften van de Septuaginta. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘Mogen dan de ware aanvoerders heersen, het volk,/ moge de HEER over zijn helden heersen’.

14 Uit Efraïm kwamen zij die in Amalek wonen
en voegden zich bij jou en je verwanten, Benjamin.

Uit Machir kwamen aanvoerders, uit Zebulon de leiders van het leger.

15 Uit Issachar sloten de vorsten*.

(5:15) *de vorsten* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘mijn vorsten’.

zich bij Debora aan.

Na Issachar kwam Barak; hij ging het volk voor in de vlakte.

Maar de stam Ruben bleef steeds maar overleggen.

16 Wat hield je bij je schaapskooi en het fluitspel van je herders?

Ruben bleef maar overleggen,

17 Gilead kwam de Jordaan niet over, Dan bleef bij zijn schepen,

Aser bleef aan zee en verliet zijn havens niet,
 18 maar Zebulon en Naftali waagden hun leven op de heuvels.

19 Daar kwamen de koningen, de stadsvorsten van Kanaän.
 Zij streden bij Taänach, bij Megiddo, aan de oever van de stroom,
 maar er viel voor hen geen zilver buit te maken.

20 De sterren aan de hemel streden mee tegen de vijand,
 zij hadden in hun baan zich tegen Sisera gekeerd.

21 Vorsten werden meegesleurd door het water van de Kison,
 de Kison, die aloude en snelstromende rivier.
 Ga voort, mijn ziel, ga voort!

22 Dreunend klonk de hoefslag van zijn wegstormende paarden,
 van zijn schitterende paarden, in onstuimige galop.

23 Vervloekt zij Meroz, dat de HEER geen hulp bood,
 vervloekt! – zo spreekt de engel van de HEER –,
 vervloekt zijn inwoners, zij sloten zich niet bij de helden aan.

24 Geloofd zij Jaël, de beste aller vrouwen,
 Jaël, de vrouw van Cheber, de Keniet.

Was ooit een tent gezegend met een vrouw als zij?

25 Sisera vroeg om water en zij gaf hem melk te drinken,
 room bracht ze hem te drinken, in een rijk versierde schaal.

26 Met één hand vatte ze een tentpin, met de andere een hamer.
 Ze dreef de tentpin door zijn slaap, spleet met een hamerslag zijn hoofd.

27 Aan haar voeten viel hij neer, bezweek hij en bleef liggen.
 Aan haar voeten bezweek hij, daar viel hij neer.

Waar hij bezweek, daar bleef hij liggen, verpletterend verslagen.

28 Aan haar venster stond zijn moeder, ze tuurde en ze klaagde:
 “Waar blijft zijn wagen toch? Klinkt het geratel van de wielen al?”

29 De wijste van haar vrouwen gaf haar antwoord
 en zei haar wat zij zelf reeds had bedacht:

30 “Wellicht zijn ze nog bezig om hun schatten te verdelen:
 elke man een meisje, of misschien wel twee.

En voor Sisera gekleurde stoffen met borduursel,
 stoffen met borduursel waarmee hij zijn schatjes tooit.”

31 HEER, laat zo al uw vijanden ten onder gaan,
 en maak wie u liefhebben onstuitbaar als de opgaande zon.’

Veertig jaar had het land rust.

Gideon geroepen

6

1-2 Maar de Israëlieten deden wat slecht is in de ogen van de HEER. Daarom leverde hij hen uit aan het volk van Midjan, dat hen zeven jaar achtereen kwam plunderen. Uit angst voor de Midjanieten richtten de Israëlieten in bergspleten, grotten en op andere moeilijk bereikbare plekken schuilplaatsen in. 3 Elk jaar wanneer het gewas op het veld stond, kwamen de Midjanieten, de Amalekieten en nog andere woestijnvolken uit het oosten aanzetten en vielen ze Israël binnen. 4 Ze sloegen er hun tenten op en vernietigden de oogsten, tot helemaal in Gaza. Niets lieten ze voor de Israëlieten over om van te leven, nog geen schaap, geen rund en geen ezel. 5 Als een zwerm sprinkhanen kwamen ze aanzetten met hun vee en hun tenten: een onafzienbare massa mensen en kamelen die het land binnenviel en alles verwoestte. 6 Door toedoen van Midjan verviel Israël tot bittere armoede, en het volk riep de HEER te hulp.

7 Toen de Israëlieten de HEER tegen de Midjanieten te hulp riepen, 8 stuurde hij een profeet, die hun zei: ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël: Ik ben het die jullie uit Egypte heeft geleid, ik heb jullie verlost uit de slavernij. 9 Ik heb jullie bevrijd uit de greep van de Egyptenaren en van de volken die jullie hier bedreigden; die heb ik voor jullie weggejaagd en ik heb jullie hun land gegeven. 10 En ik heb jullie gezegd: Ook al wonen jullie nu in het land van de Amorieten, hun goden mogen jullie niet vereren want ik, de HEER, ben jullie God. Maar jullie hebben niet geluisterd naar wat ik zei.’

11 Toen kwam er een engel van de HEER. Hij nam plaats onder de terebint bij Ofra, op het land van Joas, een afstammeling van Abiëzer. Joas' zoon Gideon was juist bezig tarwe te dorsen. Om te zorgen dat de Midjanieten de tarwe niet zouden zien, deed hij dat in de wijnpers. 12 De engel van de HEER vertoonde zich aan hem en zei: 'De HEER zij met je, dappere krijgsman.' 13 'Mag ik u vragen,' antwoordde Gideon, 'als de HEER ons werkelijk bijstaat, waarom overkomt dit ons dan allemaal? Waar blijft hij dan met zijn wonderbaarlijke daden, waarover onze voorouders hebben verteld? Uit Egypte heeft hij ze geleid, zeiden ze toch? Nu trekt hij zich in elk geval niets van ons aan en zijn we overgeleverd aan de Midjanieten!' 14 Toen wendde de HEER zich tot Gideon en zei: 'Toon je moed en bevrijd Israël, dat is mijn opdracht.' 15 'Mag ik u vragen,' antwoordde Gideon, 'hoe zou ik Israël kunnen bevrijden? Mijn familie heeft in onze stam, Manasse, niets in te brengen, en ikzelf ben de jongste van de familie.' 16 De HEER antwoordde: 'Dat kun je omdat ik je bijsta. Je zult de Midjanieten verslaan alsof je met niet meer dan één man te doen had.' 17 Toen zei Gideon: 'Heer, als ú het bent die tot mij spreekt en ik uw gunst geniet, geef me dan een teken. 18 Gaat u vooral niet weg, ik wil iets halen om u aan te bieden.' 'Goed,' antwoordde de HEER, 'ik blijf hier totdat je terugkomt.'

19 Gideon ging snel naar huis, maakte een geitenbokje klaar en bakte ongedesemd brood van een efa tarwebloem. Hij legde het vlees in een mand en goot het kookvocht in een kom, bracht het naar degene die onder de terebint zat te wachten en bood het hem aan. 20 De engel van God zei tegen hem: 'Leg het vlees en de broden hier op dit rotsblok en giet het kookvocht erover uit.' Gideon deed wat hem gevraagd was. 21 Toen raakte de engel van de HEER met het uiteinde van zijn staf het voedsel aan en meteen laaide er een vuur uit het rotsblok op dat het vlees en de broden verteerde. Tegelijk was ook de engel van de HEER verdwenen. 22 Toen begreep Gideon dat het een engel van de HEER was geweest, en hij riep uit: 'Nee, HEER! Nee, mijn God! Ik heb oog in oog gestaan met een engel van de HEER!' 23 Maar de HEER stelde hem gerust: 'Je hoeft niet bang te zijn, je zult niet sterven.' 24 Gideon bouwde op die plek een altaar voor de HEER, en noemde het 'De HEER geeft rust'. Tot op de dag van vandaag staat dat altaar op het land van de afstammelingen van Abiëzer in Ofra.

25 Diezelfde nacht zei de HEER tegen Gideon: 'Neem de stier van je vader, dat prachtbeest dat nu al zeven jaar gespaard is. Sloop het altaar dat je vader voor Baäl heeft opgericht en hak de Asjerapaal die ernaast staat om. 26 Bouw voor de HEER, je God, een altaar op het hoogste punt van het ommuurde terrein, zoals het hoort. Maak met het hout van de omgehakte Asjerapaal een vuur om de stier te offeren.' 27 Gideon nam tien van zijn knechten mee en deed wat de HEER hem had opgedragen. Uit vrees voor zijn familie en stadsgenoten durfde hij het niet overdag te doen, daarom deed hij het 's nachts. 28 De volgende ochtend zagen de inwoners van de stad dat het altaar van Baäl was afgebroken en dat de Asjerapaal ernaast was omgehakt. Ze zagen ook dat de stier was geofferd, en wel op een nieuw altaar. 29 Ze vroegen zich af wie dat gedaan kon hebben, en na enig onderzoek kwamen ze erachter dat Gideon, de zoon van Joas, de schuldige was. 30 Toen eisten ze van Joas: 'Lever uw zoon aan ons uit. Hij moet sterven, want hij heeft het altaar van Baäl gesloopt en de Asjerapaal omgehakt.' 31 Maar Joas zei tegen de mensen die bij zijn huis te hoop waren gelopen: 'U wilt het voor Baäl opnemen? U wilt hem te hulp komen? Wie het voor Baäl opneemt, zal nog voor de ochtend sterven! Als Baäl een god is, zal hij wel voor zichzelf opkomen wanneer iemand zijn altaar heeft gesloopt.' 32 En hij gaf Gideon de naam Jerubbaäl, en zei: 'Laat Baäl het maar tegen hem opnemen omdat hij zijn altaar heeft gesloopt.'

33 Weer sloten de Midjanieten, de Amalekieten en andere woestijnvolken uit het oosten zich aaneen. Ze staken de Jordaan over en sloegen hun tenten op in de vallei van Jizreël. 34 Toen kwam de geest van de HEER over Gideon. Hij blies op de ramshoorn om de afstammelingen van Abiëzer onder de wapenen te roepen 35 en zond boden naar het gebied van Manasse om daar iedereen op te roepen. Hij stuurde ook boden naar de stammen Aser, Zebulon en Naftali, en ook die voegden zich bij hem. 36 Toen zei Gideon tegen God: 'Ik wil graag weten of het werkelijk uw bedoeling is door mijn toedoen Israël te bevrijden, zoals u hebt gezegd. 37 Daarom leg ik hier op de dorsvloer een wollen vacht. Als er morgenochtend dauw ligt op de wol terwijl de grond eromheen droog is, dan weet ik zeker dat u inderdaad door mijn toedoen Israël zult bevrijden.' 38 En zo gebeurde het. De volgende morgen wrong Gideon de wol uit. En er kwam water uit, wel een kom vol. 39 Toen zei Gideon tegen God: 'U moet niet kwaad op me worden als ik nog één keer aandrings, maar ik wil nog een laatste proef nemen: nu moet de wol droog blijven en de grond eromheen nat zijn van dauw.' 40 Die nacht deed God wat Gideon had gevraagd: de wol bleef droog en de grond eromheen werd nat van dauw.

Gideon overvalt de Midjanieten

7

1 De volgende morgen vroeg sloeg Jerubbaäl, Gideon dus, met zijn troepen zijn kamp op bij de Charodbron. De Midjanieten lagen iets noordelijker, in de vallei aan de voet van de More. 2 Toen zei de HEER tegen Gideon: 'Het leger dat je bij je hebt is te groot. Ik lever de Midjanieten niet aan jullie uit, want ik wil niet dat Israël zich erop beroemt dat het zich op eigen kracht heeft bevrijd. 3 Maak daarom bekend dat iedereen die bang is, kan vertrekken en via het bergland van Gilead terug naar huis kan gaan.' Daarop vertrokken tweeëntwintigduizend man; tienduizend bleven er over. 4 Maar de HEER zei tegen Gideon: 'Het leger is nog steeds te groot. Laat je manschappen naar het water gaan, daar zal ik voor jou een keus uit hen maken. Ik zal je zeggen wie er met je mee moeten gaan en wie niet.' 5 Gideon liet de mannen naar het water gaan, en de HEER zei tegen hem:

‘Degenen die het water met hun tong oplikken, zoals honden doen, die moet je apart zetten van degenen die knielen om te drinken.’ ⁶ Driehonderd man likten het water op met hun tong,✱

(7:6) *Driehonderd man likten het water op met hun tong* – Volgens een handschrift van de Septuaginta. MT: ‘Driehonderd man brachten het water met hun hand naar hun mond’.

de overigen knielden om te drinken. ⁷ ‘Met die driehonderd man die het water met hun tong oplikten, zal ik jullie bevrijden,’ zei de HEER tegen Gideon. ‘Door hun toedoen zal ik Midjan aan je uitleveren. De rest van het leger kan naar huis terugkeren.’ ⁸ Gideon hield dus alleen die driehonderd man bij zich en stuurde de rest van de Israëlieten weg, elk naar zijn eigen woonplaats. Maar eerst had hij hun proviand overgenomen, en al hun ramshoorns. Het kamp van de Midjanieten lag beneden hem, in de vallei.

⁹ Die nacht zei de HEER tegen Gideon: ‘Het is zover! Doe een aanval op hun kamp; ik geef het je in handen. ¹⁰ En als je geen aanval durft te wagen, sluip dan met je knecht Pura naar beneden ¹¹ om te horen waar ze het over hebben. Dat zal je moed geven voor de aanval.’ Samen met zijn knecht Pura sloop Gideon tot vlak bij de voorposten van de vijand. ¹² De Midjanieten waren met de Amalekieten en nog andere woestijnvolken als sprinkhanen over de vlakke uitgezwermde. Hun kamelen waren ontelbaar als zandkorrels aan de zee. ¹³ Toen Gideon aankwam, was er juist iemand aan het vertellen wat hij had gedroomd. ‘Wat ik nu toch gedroomd heb!’ zei hij. ‘Een gerstebrood rolde razendsnel rond door het kamp, botste tegen een tent aan en kegelde die omver, zodat hij in elkaar zakte.’ ¹⁴ ‘Dat kan niets anders zijn dan het zwaard van de Israëliet Gideon, de zoon van Joas,’ verklaarde zijn kameraad. ‘Dat betekent dat God hem ons met ons hele kamp in handen heeft gegeven.’

¹⁵ Zodra Gideon de droom en de uitleg ervan had gehoord, boog hij zich dankbaar neer. Terug in het kamp spoorde hij de Israëlieten aan: ‘Het is zover! De HEER geeft jullie het kamp van Midjan in handen!’ ¹⁶ Hij verdeelde de driehonderd man in drie groepen en gaf ieder van hen een ramshoorn en een lege waterkruik met een brandende fakkel erin. ¹⁷ Toen zei hij: ‘Let goed op wat ik doe. Wanneer ik de voorposten van het kamp benaderd, moeten jullie precies hetzelfde doen als ik. ¹⁸ Blazen wij, ik en mijn groep, op de ramshoorn, dan moeten jullie ook op je ramshoorn blazen, rond heel het kamp, en schreeuwen: “Voor de HEER en Gideon!”’ ¹⁹ Aan het begin van de middelste nachtwake, vlak na de wisseling van de wacht, kwam Gideon met zijn groep van honderd man bij de voorposten van het kamp. Ze bliezen op hun ramshoorns en sloegen de kruiken die ze bij zich hadden aan stukken. ²⁰ Alle drie de groepen bliezen nu op hun ramshoorns en sloegen hun kruiken kapot. Ze hielden hun fakkels in de linkerhand en hun ramshoorns in de rechter en schreeuwden: ‘Te wapen voor de HEER en Gideon!’ ²¹ Ze bleven rond het kamp staan en brachten de Midjanieten in rep en roer. ²² Terwijl de driehonderd Israëlieten op hun ramshoorns bliezen, liet de HEER de Midjanieten in heel het kamp het zwaard tegen elkaar opnemen, tot ze uiteindelijk op de vlucht sloegen in de richting van Serera, naar Bet-Hassitta, tot aan de rivieroever bij Abel-Mechola, boven Tabbat.

Efraïm slaat de Midjanieten terug

²³ Gideon liet de weerbare Israëlieten uit Naftali, Aser en Manasse terugroepen om de Midjanieten te achtervolgen. ²⁴ Ook stuurde hij een afvaardiging naar het bergland van Efraïm, met de boodschap: ‘Ga de Midjanieten tegemoet en snijd hun de pas af door de Jordanoever te bezetten tot aan Bet-Bara.’ Na deze oproep bezetten de mannen van Efraïm de Jordanoever tot aan Bet-Bara. ²⁵ Ze overmeesterden Oreb en Zeëb, de beide legeraanvoerders van de Midjanieten. Oreb werd gedood bij de Rots van Oreb en Zeëb bij de Perskuip van Zeëb. Ze zetten de achtervolging op de Midjanieten in en brachten de hoofden van Oreb en Zeëb naar Gideon, die inmiddels de Jordaan was overgestoken.

8

¹ Daarbij zeiden ze: ‘Waarom hebt u ons er niet bij betrokken toen u tegen Midjan ten strijde trok? Dat is toch geen manier van doen!’ Ze maakten hem de heftigste verwijten, ² maar Gideon antwoordde: ‘Wat ik deed, is toch niets vergeleken bij wat u gedaan hebt? Efraïm heeft de kroon gezet op het werk van Abiëzer. ³ God heeft de beide legeraanvoerders van Midjan, Oreb en Zeëb, aan u uitgeleverd. Daarbij valt alles wat ik heb kunnen doen toch in het niet?’ Toen Gideon de zaak zo voorstelde, bedaarde de woede van de mannen van Efraïm.

Gideon rekent af met Midjan, Sukkot en Penuël

⁴ Ook Gideon was dus met zijn driehonderd manschappen de Jordaan overgestoken om de Midjanieten te achtervolgen, hoewel ze de uitputting nabij waren. ⁵ Daarom vroeg hij aan de burgers van Sukkot: ‘Ik zit Zebach en Salmunna achterna, de koningen van Midjan. Geef mijn soldaten wat te eten, want ze zijn uitgeput.’ ⁶ Maar het stadsbestuur van Sukkot zei: ‘Waarom zouden wij uw leger te eten geven? Hebt u Zebach en Salmunna soms al in handen gekregen?’ ⁷ ‘Nee, dat niet,’ antwoordde Gideon. ‘Maar zodra de HEER Zebach en Salmunna aan mij uitlevert, zal ik u komen afranselen met doorntakken en distels uit de woestijn, daar kunt u van op aan!’ ⁸ Van Sukkot ging hij verder naar Penuël. Hij deed de burgers van Penuël hetzelfde verzoek als hij de burgers van Sukkot had gedaan, en kreeg van hen hetzelfde antwoord. ⁹ Daarop bedreigde hij ook de burgers van Penuël, met de woorden: ‘Zodra ik ongedeerd terugkeer, zal ik uw toren met de grond gelijk maken.’

¹⁰ Zebach en Salmunna hadden intussen hun kamp opgeslagen in Karkor. Ze waren met ongeveer vijftienduizend man, meer was er van het leger van de woestijnvolken niet over. Honderdtwintigduizend

geofende krijgslieden waren al gesneuveld. **11** Gideon volgde de nomadenroute ten oosten van Nobach en Jogbeha en slaagde erin het kamp van de Midjanieten, die zich veilig waanden, te overrompelen. **12** De beide koningen Zebach en Salmunna probeerden in de algemene verwarring te ontkomen, maar hij haalde ze in en nam ze gevangen.

13 Gideon, de zoon van Joas, keerde via de Cherespas uit de strijd terug. **14** Onderweg kreeg hij een jongen uit Sukkot te pakken. Hij hoorde hem uit en liet hem de namen opschrijven van de oudsten en de leden van het stadsbestuur; het waren er zevenenzeventig. **15** Toen ging hij naar Sukkot en zei: ‘Kijk, hier heb ik Zebach en Salmunna, met wie u mij hebt gehoord door te zeggen: “Waarom zouden wij uw leger te eten geven? Hebt u Zebach en Salmunna soms al in handen gekregen?”’ **16** Hij nam de oudsten gevangen en liet doorntakken en distels uit de woestijn halen. En de burgers van Sukkot hebben het geweten! **17** Ook haalde hij de toren van Penuël omver en doodde hij de inwoners van die stad.

18 Gideon vroeg aan Zebach en Salmunna: ‘Wat waren dat voor mannen die u bij de Tabor hebt gedood?’ ‘Ze zagen er net zo uit als u,’ antwoordden ze. ‘Het leken stuk voor stuk wel koningszonen.’ **19** Toen zei Gideon: ‘Dat waren mijn volle broers, de zonen van mijn eigen moeder. Zo waar de HEER leeft, als u hen toen in leven had gelaten, zou ik u nu niet doden.’ **20** En hij droeg zijn oudste zoon Jeter op: ‘Vooruit, dood ze!’ Maar de jongen trok zijn zwaard niet; hij durfde niet, omdat hij nog zo jong was. **21** Zebach en Salmunna zeiden: ‘Doet u het dan zelf. U bent mans genoeg.’ Toen doodde Gideon hen zelf. De gouden maantjes die de nek van hun kamelen sierden nam hij mee.

Hulde aan Gideon

22 De Israëlieten zeiden tegen Gideon: ‘U hebt ons bevrijd uit de greep van Midjan. Wees daarom onze heerser, en na u uw zoon, en de zoon van uw zoon.’ **23** Maar Gideon antwoordde: ‘Ik zal uw heerser niet zijn, en mijn zoon zal uw heerser niet zijn, want de HEER is uw heerser. **24** Maar ik wil u iets anders vragen: laat ieder mij een ring geven uit de buit die hij op de Midjanieten heeft behaald.’ (Deze afstammelingen van Ismaël droegen hun rijkdommen immers in de vorm van gouden sieraden bij zich.) **25** ‘Maar natuurlijk!’ antwoordden ze, en er werd een mantel uitgespreid waarin iedereen een ring wierp. **26** De gouden ringen die hij van de Israëlieten ontving wogen samen wel zeventienhonderd sjekel. Daar kwamen dan nog bij de gouden maantjes en oorringen en de purperen mantels van de Midjanitische koningen, en de halssieraden van hun kamelen. **27** Gideon liet van dit alles een priestergewaad maken. Hij gaf het een plaats in Ofra, waar heel Israël het als een afgod kwam vereren. Dit zou uiteindelijk leiden tot de ondergang van Gideon en zijn familie.

28 Midjan kwam de nederlaag niet meer te boven en moest het hoofd buigen voor Israël. Onder Gideon had het land veertig jaar rust. **29** Gideon zelf, de zoon van Joas, die ook wel Jerubbaäl wordt genoemd, ging weer in Ofra wonen. **30** Hij verwekte zeventig zonen, want hij had vele vrouwen. **31** Een van zijn bijvrouwen woonde in Sichem. Ook zij schonk hem een zoon, en die gaf hij de naam Abimelech.*

(8:31) *Abimelech* – Abimelech kan worden vertaald als ‘mijn vader is koning’.

32 Gideon, de zoon van Joas, stierf op hoge leeftijd. Hij werd bijgezet in het graf van zijn vader Joas in Ofra, waar de afstammelingen van Abiëzer wonen.

Abimelech koning in Sichem

33 Na de dood van Gideon begonnen de Israëlieten opnieuw achter de Baäls aan te lopen. Ze verhieven Baäl-Berit tot god **34** en vergaten de HEER, hun God, die hen had bevrijd van de hen omringende vijanden. **35** Ook bewezen ze de familie van Jerubbaäl niet de verschuldigde dankbaarheid voor al het goede dat hij, Gideon, voor Israël had gedaan.

9

1 Abimelech, de zoon van Jerubbaäl, ging naar Sichem, waar de familie van zijn moeder woonde, en zei tegen zijn ooms en zijn neven: **2** ‘Leg de burgers van Sichem de vraag voor wie ze liever als heerser hebben: de zeventig zonen van Jerubbaäl gezamenlijk of één man, die bovendien hun bloedverwant is.’ **3** Toen zijn ooms zijn vraag voorlegden aan de burgers van Sichem, spraken die hun voorkeur uit voor Abimelech, met als argument dat hij familie van hen was. **4** Ze gaven hem zeventig sjekel uit de tempel van Baäl-Berit. Met dat geld huurde Abimelech een legertje gewetenloze avonturiers. **5** Daarmee ging hij naar Ofra, naar het huis van zijn vader, waar hij zijn broers, de zeventig zonen van Jerubbaäl, stuk voor stuk ter dood bracht op een en dezelfde steen. Alleen Jotam, de jongste, wist te ontkomen, want hij had zich verstopt. **6** Daarop kwamen de burgers van Sichem en Bet-Millo bij de eik bij het gedenkteken in Sichem bijeen en riepen Abimelech tot koning uit.

7 Toen Jotam dit vernam, ging hij de Gerizim op en riep met stemverheffing vanaf de top: ‘Hoor mij aan, burgers van Sichem, en God zal u verhoren! **8** Eens gingen de bomen eropuit om een koning te kiezen. Ze vroegen de olijfbom: “Wilt u onze koning zijn?” **9** Maar de olijfbom antwoordde: “Zou ik ophouden mijn olie af te staan, waarmee mensen en goden worden vereerd, om wat te wuiven boven de andere bomen uit?” **10** Toen vroegen ze het aan de vijgenboom: “En u, wilt u onze koning zijn?” **11** Maar de vijgenboom antwoordde: “Zou ik ophouden mijn zoete vruchten af te staan, om wat te wuiven boven de andere bomen uit?” **12** Toen vroegen ze het aan de wijnstok: “En u, wilt u onze koning zijn?” **13** Maar de wijnstok antwoordde: “Zou ik ophouden mijn

sap af te staan, dat goden en mensen verblijdt, om wat te wuiven boven de andere bomen uit?” ¹⁴ Ten slotte vroegen de bomen aan de doornstruik: “En u, wilt u onze koning zijn?” ¹⁵ En de doornstruik antwoordde: “Als u mij werkelijk tot uw koning wilt zalven, kom dan maar hier, in mijn schaduw is het goed toeven. Maar zo niet, dan zal er uit mijn takken een vuur komen dat de ceders van de Libanon zal verteren.” ¹⁶ Welnu, burgers van Sicheem, als u te goeder trouw gehandeld hebt toen u Abimelech tot koning uitriep, als u Jerubbaäl en zijn familie de verschuldigde dankbaarheid hebt bewezen, als u mijn vader naar zijn verdienste hebt beloond – ¹⁷ hij is immers voor u ten strijde getrokken, hij heeft voor u zijn leven op het spel gezet, hij heeft u bevrijd uit de greep van Midjan, ¹⁸ maar u bent vandaag tegen mijn familie in opstand gekomen, u hebt de zonen van mijn vader, zeventig man, op een en dezelfde steen ter dood gebracht, u hebt Abimelech, de zoon van zijn slavin, tot uw koning uitgeroepen omdat hij familie van u is –, ¹⁹ als u kortom vandaag te goeder trouw gehandeld hebt ten opzichte van Jerubbaäl en zijn familie, dan wens ik u veel geluk met Abimelech en hem met u! ²⁰ Maar zo niet, dan zal er uit Abimelech een vuur komen dat de burgers van Sicheem en Bet-Millo zal verteren, en er zal uit de burgers van Sicheem en Bet-Millo een vuur komen dat Abimelech zal verteren.’ ²¹ Daarop nam Jotam de vlucht. Hij week uit naar Beër en bleef daar wonen, buiten bereik van zijn broer Abimelech.

²² Drie jaar had Abimelech het in Israël voor het zeggen. ²³ Toen zaaide God onenigheid tussen Abimelech en de burgers van Sicheem, zodat de burgers van Sicheem hun belofte van trouw aan Abimelech braken. ²⁴ Dat was om de moord op de zeventig zonen van Jerubbaäl te wreken op hun broer Abimelech, die hen had gedood, en op de burgers van Sicheem, die hem daarbij hadden geholpen. ²⁵ Om Abimelech te benadelen, lieten de burgers van Sicheem een groep mannen zich hoog in de bergen verdekt opstellen; vanuit hun hinderlaag beroofden die iedereen die daar langskwam. Dit kwam Abimelech ter ore.

²⁶ In diezelfde tijd kwam Gaäl, de zoon van Ebed, met zijn verwanten in Sicheem aan, en de burgers van Sicheem schonken hem hun vertrouwen. ²⁷ Ze gingen weer naar hun wijngaarden, plukten de druiven en persten die uit. Daarna hielden ze een oogstfeest, en tijdens het feestmaal in de tempel van hun god begonnen ze Abimelech te beschimpen. ²⁸ Gaäl zei: ‘Wie is die Abimelech eigenlijk? Waarom zou een stad als Sicheem onderworpen zijn aan de zoon van Jerubbaäl en Zebul, zijn gevolmachtigde? Zouden wij er niet beter aan doen de nakomelingen van Chamor te dienen, de vader van Sicheem, in plaats van Abimelech?’ ²⁹ Als ik het hier voor het zeggen had, zou ik Abimelech afzetten. Ik zou tegen hem zeggen: “Kom maar op met je leger, hoe groot het ook is!” ³⁰ Zebul, de stadscommandant van Sicheem, werd woedend bij het horen van deze woorden. ³¹ Heimelijk stuurde hij boden naar Abimelech om hem te zeggen: ‘Gaäl, de zoon van Ebed, is met zijn verwanten naar Sicheem gekomen, en nu stoken zij de stad tegen u op! ³² Kom daarom vannacht nog met uw leger hierheen en stel u verdekt op in het veld. ³³ Doe morgen bij zonsopgang een aanval op de stad. Als hij dan met zijn manschappen vanuit de stad tegen u uitrukt, kunt u uw kans grijpen.’ ³⁴ Diezelfde nacht betrok Abimelech met zijn leger vier verdekte stellingen in de buurt van Sicheem. ³⁵ Toen Gaäl de volgende morgen in de stadspoort verscheen, kwamen Abimelech en zijn soldaten uit hun stellingen te voorschijn. ³⁶ Gaäl zag hen en zei tegen Zebul: ‘Kijk, daar komt een leger aan vanuit de bergen.’ Zebul antwoordde: ‘Dat is de schaduw van de bergen, die u voor een leger aanziet.’ ³⁷ Maar Gaäl hield vol: ‘Nee, kijk maar, er komt een leger aanzetten vanaf de Gerizim, en daarginds komt nog een eenheid aan van de kant van de Waarzeggerseik.’ ³⁸ Toen zei Zebul tegen hem: ‘U moest toch zo nodig zeggen: “Wie is die Abimelech eigenlijk, dat wij aan hem onderworpen zouden zijn?” Hier is het leger waarover u zo laatdunkend hebt gesproken. Vooruit, bind nu de strijd maar met hem aan!’ ³⁹ Gaäl rukte uit aan het hoofd van de burgers van Sicheem en bond de strijd aan met Abimelech. ⁴⁰ Abimelech sloeg hem terug en joeg hem op de vlucht. Het slagveld was tot aan de stadspoort toe met lijken bezaaid. ⁴¹ Abimelech woonde in Aruma; Gaäl en zijn verwanten werden door Zebul uit Sicheem verbannen.

⁴² De volgende dag gingen de inwoners van Sicheem weer aan het werk op het land. Toen Abimelech hiervan op de hoogte werd gesteld, ⁴³ verdeelde hij zijn leger in drie groepen en stelde zich verdekt op in het veld. Zodra hij de mensen de stad uit zag komen, overviel hij hen. ⁴⁴ Terwijl Abimelech met zijn groep een aanval op de stadspoort deed en die bezette, overmanden de twee andere groepen de mensen op het land. ⁴⁵ Na een dag van strijd nam Abimelech de stad in. Hij doodde er iedereen, maakte de stad met de grond gelijk en bestrooide de resten met zout. ⁴⁶ Toen de inwoners van Migdal-Sicheem dit vernamen, trokken zij zich terug in de versterkte toren bij de tempel van El-Berit. ⁴⁷ Abimelech werd ervan op de hoogte gesteld dat de inwoners van Migdal-Sicheem zich hadden verschanst. ⁴⁸ Hij ging met al zijn manschappen de Salmon op. Daar kapte hij met zijn bijl wat kreupelhout, legde de takken op zijn schouder en gaf zijn soldaten bevel vlug zijn voorbeeld te volgen. ⁴⁹ Ook de soldaten kaptten allemaal een bos takken en volgden Abimelech terug naar beneden. Ze plaatsten hun takkenbossen tegen de versterking en staken die in brand, zodat de mensen daarbinnen in de vlammen omkwamen. Zo vonden ook alle inwoners van Migdal-Sicheem de dood, ongeveer duizend mannen en vrouwen.

⁵⁰ Enige tijd later trok Abimelech op tegen Tebes. Hij belegerde de stad en nam haar in. ⁵¹ In het midden van de stad stond een versterkte toren, en daarin namen de burgers van de stad hun toevlucht, zowel mannen als vrouwen. Ze vergrendelden de poort en klommen naar het dak. ⁵² Abimelech bestookte de toren van dichtbij. Toen hij de poort naderde om de toren in brand te steken, ⁵³ gooide een vrouw een maalsteen op zijn hoofd, waardoor zijn schedel werd verbrijzeld. ⁵⁴ Hij kon nog net zijn wapendrager roepen en vragen: ‘Trek je waard en dood mij, zodat er niet van mij gezegd zal worden: “Een vrouw heeft hem gedood.”’ Zijn wapendrager

doorstak hem, en hij stierf. ⁵⁵ Toen het leger van Israël zag dat Abimelech dood was, keerden de soldaten naar huis terug.

⁵⁶ Zo vergold God Abimelech het kwaad dat hij tegen zijn vader had begaan door zijn zeventig broers te doden, ⁵⁷ en liet hij ook het kwaad van de burgers van Sichem op hun eigen hoofd neerkomen. Zo werd de vloek van Jotam, de zoon van Jerubbaäl, aan hen voltrokken.

Tola en Jaïr

10

¹ Na Abimelech kwam Tola, die optrad als bevrijder van Israël. Hij was een zoon van Pua, de zoon van Dodo, en behoorde tot de stam Issachar. Maar hij woonde in Samir, in het bergland van Efraïm. ² Drieëntwintig jaar was hij rechter over Israël. Toen stierf hij en werd begraven in Samir.

³ Na hem kwam Jaïr uit Gilead. Tweeëntwintig jaar was hij rechter over Israël. ⁴ Hij had dertig zonen, die allemaal een ezelshengst als rijdier hadden en aan het hoofd van een nederzetting stonden. Tot op de dag van vandaag worden deze dorpen in Gilead de Dorpen van Jaïr genoemd. ⁵ Na zijn dood werd Jaïr begraven in Kamon.

Jefta als leider aangezocht

⁶ Weer deden de Israëlieten wat slecht is in de ogen van de HEER: weer begonnen ze de Baäls en Astartes te vereren, en ook de goden van Aram, Sidon en Moab en de goden van de Ammonieten en de Filistijnen. Ze keerden de HEER de rug toe en dienden hem niet meer. ⁷ De HEER ontstak in woede en leverde hen uit aan de Filistijnen en de Ammonieten. ⁸ Nog datzelfde jaar begonnen zij Israël te knechten en te knevelen: achttien jaar lang onderdrukten ze de Israëlieten die aan de overkant van de Jordaan woonden, in Gilead, het gebied dat ooit aan de Amorieten had toebehoord. ⁹ Uiteindelijk staken de Ammonieten zelfs de Jordaan over om de strijd aan te binden met Juda, Benjamin en Efraïm. De Israëlieten kregen het zo zwaar te verduren ¹⁰ dat ze de HEER te hulp riepen en zeiden: ‘We hebben tegen u, onze God, gezondigd door u de rug toe te keren en de Baäls te dienen.’ ¹¹ De HEER antwoordde: ‘Ik heb jullie vaak genoeg gered: van de Egyptenaren en de Amorieten, en van de Ammonieten en de Filistijnen. ¹² Ook toen jullie onderdrukt werden door de Sidoniërs, de Amalekieten en de Maonieten hebben jullie mij te hulp geroepen en heb ik jullie uit hun greep bevrijd. ¹³ Maar telkens keren jullie mij weer de rug toe om andere goden te dienen. Daarom bevrijd ik jullie niet meer. ¹⁴ Roep die goden maar te hulp aan wie jullie de voorkeur hebben gegeven. Laten zij jullie nu maar uitkomst brengen!’ ¹⁵ Toen zeiden de Israëlieten tot de HEER: ‘Wij hebben gezondigd. Doe met ons wat u goeddunkt, alleen, bevrijd ons nog deze ene keer.’ ¹⁶ En ze deden de vreemde goden weg en dienden de HEER. Toen kon de HEER niet langer aanzien hoe moeilijk Israël het had.

¹⁷ De Ammonieten brachten een leger op de been en sloegen hun kamp op in Gilead. De Israëlieten verzamelden zich en sloegen hun kamp op in Mispa. ¹⁸ De leiders van Gilead zeiden tegen elkaar: ‘Degene die als eerste de strijd durft aan te binden met de Ammonieten, komt aan het hoofd te staan van heel Gilead.’

11

¹ Nu was er in die tijd een zekere Jefta, een krijgshaftig man, afkomstig uit Gilead. Hij was door zijn vader Gilead verwekt bij een hoer, ² maar Gilead had ook zonen bij zijn eigen vrouw. Toen die volwassen waren, hadden ze Jefta weggejaagd met de woorden: ‘Jij krijgt geen erfdeel uit het bezit van onze vader, want je bent de zoon van een andere vrouw.’ ³ Jefta had voor zijn broers de wijk moeten nemen en zich gevestigd in Tob. Daar sloot zich een stel avonturiers bij hem aan, die met hem erop uittrokken. ⁴ Enige tijd nadat de Ammonieten hun kamp hadden opgeslagen in Gilead, bonden ze de strijd aan met Israël. ⁵ Toen de oorlog eenmaal was uitgebroken, gingen de oudsten van Gilead naar Tob om Jefta terug te halen. ⁶ ‘Kom terug,’ zeiden ze tegen hem, ‘en wees onze aanvoerder in de strijd tegen de Ammonieten.’ ⁷ Maar Jefta zei: ‘Uit minachting hebt u mij uit het huis van mijn vader verdreven. En nu u in het nauw zit, komt u bij mij?’ ⁸ ‘U hebt gelijk,’ antwoordden de oudsten van Gilead. ‘Maar nu willen we ons met u verzoenen. Als u met ons meegaat en de strijd aanbindt met de Ammonieten, komt u aan het hoofd te staan van heel Gilead.’ ⁹ Jefta antwoordde: ‘Als u me terughaal om de strijd aan te binden met de Ammonieten en als de HEER ze in mijn macht geeft, mag ik dus uw leider zijn?’ ¹⁰ ‘Daar kunt u op rekenen,’ zwoeren ze. ‘Het zal gebeuren zoals u zegt, de HEER is onze getuige.’ ¹¹ Jefta ging met de oudsten mee naar Gilead, waar hij door het volk tot aanvoerder en leider werd aangesteld. En in Mispa herhaalde hij ten overstaan van de HEER nog eens alles wat hij had gezegd.

Jefta slaat de Ammonieten terug

¹² Jefta stuurde gezanten naar de koning van de Ammonieten met de vraag: ‘Wat bezielt u om mij op mijn eigen grondgebied aan te vallen?’ ¹³ De koning van Ammon antwoordde de afgezanten van Jefta: ‘Dat weet u heel goed! Israël heeft, toen het uit Egypte wegtrok, land van mij in bezit genomen: het hele gebied vanaf de Arnon tot aan de Jabbok en de Jordaan. Ik raad u aan mij dat nu zonder slag of stoot terug te geven.’ ¹⁴ Toen stuurde Jefta opnieuw gezanten naar de koning van de Ammonieten. ¹⁵ Ditmaal moesten ze de volgende boodschap overbrengen: ‘Dit zegt Jefta: “Israël heeft nooit land van de Moabieten of de Ammonieten afgenomen! ¹⁶ Zo is

het gegaan: Toen de Israëlieten weggingen uit Egypte, trokken ze door de woestijn naar de Rietzee en kwamen daarna bij Kades. **17** Israël stuurde gezanten naar de koning van Edom met het verzoek of ze door zijn land mochten trekken, maar hij gaf daaraan geen gehoor. Aan de koning van Moab werd hetzelfde verzoek voorgelegd, maar ook hij willigde het niet in. Dus moest Israël in Kades blijven. **18** Ten slotte kozen ze hun weg door de woestijn, om het gebied van Edom en Moab heen. Ze bleven ten oosten van Moab en sloegen hun tenten op aan de overkant van de Arnon. Ze zijn dus nooit op het grondgebied van Moab geweest, want ze zijn de grensrivier de Arnon niet overgestoken. **19** Vervolgens stuurde Israël gezanten naar Chesbon, naar koning Sichon van de Amorieten, met het verzoek of ze over zijn grondgebied naar hun eigen land mochten trekken. **20** Sichon vertrouwde Israël echter niet binnen zijn grenzen. Hij verzamelde zijn troepen, sloeg zijn kamp op in Jahas en deed een aanval op Israël. **21** Maar de HEER, de God van Israël, leverde Sichon met zijn hele leger aan Israël uit, zodat ze werden verslagen. Israël nam het hele gebied in bezit dat aan de Amorieten had toebehoord. **22** Ze namen al het land van de Amorieten in bezit: het hele gebied van de Arnon tot aan de Jabbok en van de woestijn tot aan de Jordaan. **23** Welnu, de HEER, de God van Israël, heeft de Amorieten voor zijn eigen volk verdreven. En ú meent aanspraak te kunnen maken op hun bezit? **24** Nee! Wat u dankzij uw god Kemos in bezit hebt gekregen kunt u uw eigendom noemen, maar het bezit van degenen die de HEER, onze God, voor ons verdreven heeft, is ons eigendom! **25** Bent u soms meer dan koning Balak van Moab, de zoon van Sippor? Heeft hij ons ooit ons grondgebied betwist en ons daarom aangevallen? **26** De Israëlieten wonen nu al driehonderd jaar in Chesbon en Aroër en de omliggende dorpen en in de steden langs de Arnon. Waarom hebben de Ammonieten dan niet eerder geprobeerd dat gebied te bevrijden? **27** Ik heb u niets misdaan, maar u doet mij onrecht door mij aan te vallen. Laat de HEER, de hoogste rechter, vandaag rechtspreken tussen de Israëlieten en de Ammonieten.”

28 Maar de koning van de Ammonieten trok zich niets aan van de boodschap die Jefta hem had laten overbrengen. **29** Toen werd Jefta gegrepen door de geest van de HEER. Hij trok door heel Gilead en Manasse, ging daarna weer terug naar Mispa in Gilead en trok van daar op tegen de Ammonieten. **30** Hij beloofde de HEER: ‘Als u de Ammonieten aan mij uitlevert, **31** dan zal het eerste dat me bij mijn behouden thuiskomst tegemoet komt voor u zijn; dat zal ik als brandoffer aan u opdragen.’ **32** Toen trok hij op tegen de Ammonieten en bond de strijd met hen aan, en de HEER leverde ze aan hem uit. **33** Jefta sloeg hen terug van Aroër tot Minnit en Abel-Keramim en nam daarbij niet minder dan twintig steden in. Zo bracht hij een zware nederlaag toe aan de Ammonieten, die het hoofd moesten buigen voor de Israëlieten.

34 Toen Jefta terugkwam in zijn woonplaats Mispa, werd hij met reidansen en trommelspel verwelkomd. Zijn dochter ging voorop. Zij was zijn enige kind, andere zonen of dochters had hij niet. **35** Meteen toen hij haar zag scheurde hij zijn kleren en riep uit: ‘Ach mijn kind, dat jij me deze slag moet toebrengen, dat juist jij het bent die me in het ongeluk stort! Ik heb de HEER een gelofte gedaan en daar kan ik niet op terugkomen.’ **36** ‘U hebt de HEER een gelofte gedaan, vader,’ antwoordde ze. ‘Nu hij u gewroken heeft op uw vijanden, de Ammonieten, moet u met mij doen zoals u hebt beloofd.’ **37** Maar dit wil ik nog vragen: gun me voordat u uw gelofte ten uitvoer brengt nog twee maanden tijd, zodat ik met mijn vriendinnen de bergen in kan trekken om erover te treuren dat ik nooit iemands vrouw zal zijn.’ **38** ‘Goed,’ zei Jefta, en hij liet haar voor twee maanden de bergen in gaan om met haar vriendinnen om haar maagdelijkheid te treuren. **39** Toen die twee maanden voorbij waren keerde ze naar haar vader terug, en hij bracht zijn gelofte ten uitvoer. Nooit had ze met een man geslapen. Sindsdien is het in Israël de gewoonte **40** dat de jonge meisjes elk jaar vier dagen lang rouwklagen om Jefta’s dochter.

Conflict met Efraïm

12

1 De Efraïmieten brachten een leger op de been en staken de Jordaan over naar Safon. ‘Waarom bent u tegen de Ammonieten opgetrokken zonder ons erbij te betrekken?’ wilden ze van Jefta weten. ‘We zullen u met huis en al verbranden!’ **2** Jefta antwoordde hun: ‘Toen mijn volk en ik in oorlog waren met de Ammonieten heb ik u opgeroepen, maar u bent me niet te hulp gekomen. **3** Dus toen ik merkte dat er van uw kant geen hulp te verwachten was, ben ik met gevaar voor eigen leven zelf tegen de Ammonieten ten strijde getrokken, en de HEER heeft ze aan mij uitgeleverd. Waarom valt u mij nu dan aan?’ **4** Daarop riep hij alle mannen van Gilead op, bond de strijd aan met de Efraïmieten en versloeg hen. De Efraïmieten hadden namelijk gezegd: ‘Jullie zijn niets anders dan een stel gevluichte Efraïmieten. Gilead hoort bij Manasse, en dus evengoed bij Efraïm!’ **5** Daarna bezetten de Gileadieten de oversteekplaatsen van de Jordaan om de Efraïmieten de terugtocht te beletten. Wanneer een Efraïmiet die wilde vluchten vroeg of hij de rivier mocht oversteken, vroegen ze hem: ‘Kom jij uit Efraïm?’ Dat ontkende hij natuurlijk, **6** maar dan vroegen ze: ‘Zeg eens: “sjibbolet”.’ Als hij dan ‘sibbolet’ zei, en het woord dus niet goed uitsprak, grepen ze hem en doodden ze hem ter plekke. Op die dag sneuvelden al met al tweeënveertigduizend Efraïmieten.

7 Zes jaar was de Gileadiet Jefta rechter over Israël. Toen stierf hij en werd begraven in zijn woonplaats in Gilead.*

(12:7) *in zijn woonplaats in Gilead* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘in de steden van Gilead’.

Ibsan, Elon en Abdon

8 Na Jefta was Ibsan uit Bet-Lechem rechter over Israël. 9 Hij had dertig zonen. Zijn dertig dochters huwelijkte hij buiten zijn eigen familie uit, en ook voor zijn zonen koos hij dertig bruiden van buiten de familie. Zeven jaar leidde hij Israël. 10 Toen stierf hij en werd begraven in Bet-Lechem.

11 Na hem was Elon uit de stam Zebulon rechter over Israël. Tien jaar leidde hij het land. 12 Toen stierf hij en werd begraven in Ajjalon in Zebulon.

13 Na hem was Abdon, de zoon van Hillel, uit Piraton rechter over Israël. 14 Hij had veertig zonen en dertig kleinzonen, die allemaal een ezelshengst als rijdier hadden. Acht jaar leidde hij Israël. 15 Toen stierf hij en werd begraven in Piraton in Efraïm, in het bergland dat ooit aan de Amalekieten had toebehoord.

De geboorte van Simson

13

1 Weer deden de Israëlieten wat slecht is in de ogen van de HEER. Daarom leverde de HEER hen veertig jaar lang over aan de Filistijnen. 2 In die tijd leefde er in de omgeving van Sora een zekere Manoach, die tot de stam Dan behoorde. Zijn vrouw was onvruchtbaar en had nooit kinderen gekregen. 3 Op een dag verscheen bij haar een engel van de HEER. 'Tot nu toe was u onvruchtbaar en hebt u geen kinderen gekregen,' zei hij. 'Maar nu zult u zwanger worden en een zoon baren. 4 Onthoud u daarom van wijn en andere drank en eet geen voedsel dat onrein is. 5 U zult zwanger worden en een zoon krijgen. Zijn haar mag nooit door een scheermes worden aangeraakt, want hij zal al vanaf de moederschoot als nazireeër aan God gewijd zijn. Hij zal een begin maken met de bevrijding van Israël uit de greep van de Filistijnen.'

6 De vrouw ging naar haar man en vertelde hem dat er een godsman bij haar was geweest. 'Hij zag er bijzonder ontzagwekkend uit,' zei ze, 'het leek wel een engel van God. Ik heb hem niet gevraagd waar hij vandaan kwam en hij heeft me zijn naam niet gezegd. 7 Hij zei tegen me dat ik zwanger zou worden en een zoon zou krijgen. Van nu af aan mag ik geen wijn of andere drank drinken en niets onreins eten, want onze zoon zal vanaf de moederschoot tot aan de dag van zijn dood als nazireeër aan God gewijd zijn.'

8 Manoach bad tot de HEER: 'Mag ik u vragen, Heer, laat de godsman die u gezonden hebt toch opnieuw bij ons komen, om ons te vertellen wat we moeten doen wanneer de jongen eenmaal geboren is.' 9 God verhoorde hem en de engel van God kwam opnieuw naar de vrouw toe. Zij was bezig op het land, Manoach was op dat moment niet bij haar. 10 Ze haastte zich naar haar man: 'Hij is er weer,' riep ze, 'die man die laatst bij me was!' 11 Manoach ging meteen met haar mee. Bij de vreemdeling aangekomen vroeg hij: 'Bent u degene die met mijn vrouw gesproken heeft?' 'Inderdaad,' antwoordde hij, 12 en Manoach vroeg: 'Wanneer uw woorden uitgekomen zijn, hoe moet de jongen zich dan gedragen en wat moet hij doen?' 13 De engel van de HEER antwoordde: 'Uw vrouw moet zich onthouden van alle dingen die ik heb genoemd: 14 ze mag niet eten van de vruchten van de wijnstok en geen wijn of andere drank drinken of iets eten dat onrein is; ze moet zich nauwkeurig houden aan wat ik haar heb opgedragen.' 15 Toen zei Manoach tegen de engel van de HEER: 'Wij zouden graag zien dat u nog bleef, zodat we voor u een geitenbokje kunnen klaarmaken.' 16 Maar de engel van de HEER antwoordde: 'Ik wil nog wel even blijven, maar ik zal niet eten van wat u mij aanbiedt. Als u echter een brandoffer aan de HEER wilt opdragen, mag u dat doen.' Manoach wist nog altijd niet dat hij met een engel van de HEER te maken had. 17 'Zeg ons uw naam,' vroeg hij, 'zodat wij u eer kunnen bewijzen wanneer uw woorden uitgekomen zijn.' 18 Maar de engel van de HEER antwoordde: 'Waarom vraagt u naar mijn naam? Die is voor u toch te wonderbaarlijk.' 19 Manoach nam een geitenbokje en wat brood en bracht dit op een rotsblok ten offer aan de HEER. Toen gebeurde er voor de ogen van Manoach en zijn vrouw iets wonderbaarlijks: 20 in de vlam die van het altaar opschoot naar de hemel steeg de engel van de HEER op. Manoach en zijn vrouw zagen het gebeuren; ze vielen op hun knieën en bogen diep voorover. 21 De engel van de HEER zou zich niet meer aan hen laten zien. Nu beseftte Manoach dat het een engel van de HEER was geweest. 22 Hij zei tegen zijn vrouw: 'We hebben God gezien. Dat wordt onze dood!' 23 Maar zijn vrouw antwoordde: 'Als God ons had willen doden, had hij vast ons offer niet aanvaard en ons niet laten zien wat we nu gezien hebben. En dan had hij ons daarnet zeker niet zulke beloften gedaan.'

24 De vrouw bracht een zoon ter wereld en noemde hem Simson. De jongen genoot de zegen van de HEER en groeide voorspoedig op. 25 Tussen Sora en Estaol, waar de Daniëten hun tenten hadden opgeslagen, werd hij voor het eerst door de geest van de HEER tot daden aangezet.

Simsons huwelijk

14

1 Op een keer ging Simson naar Timna. Daar viel zijn oog op een Filistijns meisje. 2 Toen hij thuiskwam vertelde hij zijn ouders: 'Ik heb in Timna een Filistijns meisje gezien. Ik zou willen dat u haar voor mij ten huwelijk vraagt.' 3 Maar zijn ouders zeiden: 'Waarom zoek je een bruid bij die onbesneden Filistijnen? Er is onder de dochters van je verwanten toch wel een vrouw voor je te vinden, of in elk geval onder de meisjes van ons eigen volk.' 'Nee, vader,' antwoordde Simson. 'Dit meisje moet u voor me vragen, want zij bevalt me.' 4 Zijn ouders

wisten niet dat het de HEER was die hierop aanstuurde, omdat hij een aanleiding zocht om de strijd met de Filistijnen aan te gaan. De Filistijnen waren in die tijd namelijk heer en meester in Israël.

5 Simson ging met zijn vader en moeder op weg naar Timna. In de buurt van de wijngaarden van Timna kwam opeens een leeuw brullend op hem af. 6 Toen voer de geest van de HEER in hem en met zijn blote handen verscheurde hij de leeuw, alsof het een geitenbokje was. Maar tegen zijn vader en moeder sprak hij er met geen woord over. 7 Hij vervolgde zijn weg en sprak met het meisje, en zij beviel hem nog steeds. 8 Niet lang daarna maakte hij de reis opnieuw, nu om haar tot vrouw te nemen. Onderweg verliet hij even het pad om naar de dode leeuw te kijken. Daar zag hij dat zich in het kadaver een zwerm bijen had genesteld, en dat er honing in zat. 9 Met zijn blote handen haalde hij de honing eruit, en al etend liep hij terug naar zijn ouders. Hij gaf hun er ook wat van te eten, maar hij zei er niet bij dat hij die honing uit het kadaver van een leeuw had gehaald.

10 Zijn vader ging naar het ouderlijk huis van het meisje. Simson gaf daar een feest, want zo hoorde dat wanneer een jongeman ging trouwen. 11 Na de kennismaking werden dertig van zijn leeftijdsgenoten uitgekozen om het feest bij te wonen. 12 Simson zei tegen hen: 'Laat ik jullie een raadsel opgeven. Als jullie me binnen de zeven dagen van dit feest de oplossing vertellen, krijgen jullie alle dertig een stel onder- en bovenkieren van mij. 13 Maar als jullie de oplossing niet kunnen vinden, krijg ik van jullie dertig stel onder- en bovenkieren.'

'Afgesproken!' antwoordden ze. 'Laat je raadsel maar horen.' 14 Toen zei Simson:

'Het is sterk en het verslindt altijd,
nu biedt het een maal van zoetheid.'

Na drie dagen hadden ze de oplossing nog niet gevonden. 15 Daarom zeiden ze op de vierde dag [✠]

(14:15) *de vierde dag* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: 'de zevende dag'.

tegen Simsons vrouw: 'Jij moet je man overhalen om ons de oplossing van het raadsel te vertellen, anders steken we jullie huis in brand zodat jij en je familie in de vlammen omkomen. Wat denken jullie wel! Hebben jullie ons soms uitgenodigd om ons tot de bedelstaf te brengen?' 16 Snikkend viel Simsons vrouw haar man om de hals en verweet hem: 'Je houdt niet van me, het lijkt wel of je een hekel aan me hebt. Je hebt mijn stadsgenoten een raadsel opgegeven maar mij niet eens de oplossing verteld.' 'Die heb ik zelfs niet aan mijn eigen vader en moeder verteld,' zei Simson. 'Waarom zou ik het dan aan jou verklappen?' 17 Maar de hele feestweek door bleef ze hem in tranen verwijten maken, en op de zevende dag gaf hij ten slotte toe, zo had ze hem met haar verwijten bestookt. Ze vertelde de oplossing van het raadsel door aan haar stadsgenoten, 18 en die stelden op die zevende dag, vlak voor zonsopgang, aan Simson de wedervraag:

'Wat zou er zoeter zijn dan honing
en sterker dan de leeuwenkoning?'

'Ja ja,' zei Simson. 'Jullie hebben met mijn vaars geploegd, anders waren jullie er nooit achter gekomen.' 19 De geest van de HEER voer in hem en hij ging naar Askelon en doodde daar dertig man. Hij nam hun kleren mee en gaf die aan de jongemannen die de oplossing van het raadsel hadden gegeven. Hij was zo kwaad dat hij terugging naar het huis van zijn vader. 20 Zijn vrouw werd aan een ander gegeven, aan degene die bij zijn huwelijk als getuige was opgetreden.

15

1 Niet lang daarna, in de tijd van de tarweoogst, wilde Simson zijn vrouw een bezoek brengen. Hij had een geitenbokje voor haar meegenomen. 'Ik wil graag mijn vrouw bezoeken in haar eigen vertrek,' zei hij, maar haar vader weigerde hem de toegang. 2 'Ik was er vast van overtuigd dat je niets meer van haar wilde weten,' zei hij. 'Daarom heb ik haar aan een ander gegeven. Maar haar jongere zuster is nog mooier dan zij. Waarom zou je die niet nemen in haar plaats?' 3 Toen zei Simson: 'Ik zal ze krijgen, die Filistijnen. En deze keer valt mij niets te verwijten!' 4 Hij ging weg, ving driehonderd vossen en legde fakkels klaar. De vossen bond hij twee aan twee met de staarten aan elkaar, steeds met een fakkel ertussen. 5 Toen stak hij de fakkels aan en stuurde de vossen de korenvelden van de Filistijnen in. Zo stak hij alles in brand, niet alleen de korenschoven en het koren dat nog op de akker stond, maar ook de wijngaarden en de olijfgaarden. 6 De Filistijnen wilden weten wie daarvoor verantwoordelijk was. Toen ze erachter kwamen dat Simson het had gedaan, omdat zijn schoonvader hem zijn vrouw had afgenomen en haar aan een ander had gegeven, staken ze het huis van Simsons schoonvader in Timna in brand, zodat Simsons vrouw en haar vader in de vlammen omkwamen. 7 Toen zei Simson: 'O, gaat het er hier zo aan toe? Dan zal ik niet rusten voor ik me gewroken heb!' 8 En hij sloeg er ongenadig op los en maakte talloze slachtoffers. Daarna trok hij zich terug onder een overhangende rots bij Etam.

9 De Filistijnen vielen daarop Juda binnen, sloegen hun kamp op bij Lechi en begonnen zich van daar te verspreiden. 10 De Judeeërs vroegen hun waarom ze hun gebied waren binnengevallen en kregen als antwoord: 'We zijn gekomen om Simson gevangen te nemen. We willen hem betaald zetten wat hij ons heeft aangedaan.' 11 Toen gingen drieduizend Judeeërs naar Simsons rotshol bij Etam. 'Hoe kon je ons dit aandoen?' vroegen ze. 'Je weet toch dat de Filistijnen hier de baas zijn!' Maar Simson zei: 'Ik heb hun alleen betaald gezet wat zij mij hebben aangedaan.' 12 'We zijn gekomen om je gevangen te nemen,' zeiden de Judeeërs. 'We gaan je uitleveren aan de Filistijnen.' 'Zweer me dan dat jullie me niet zullen doden,' zei Simson. 13 'Nee, daar is geen sprake van,'

verzekerden ze hem. ‘We binden je vast en leveren je aan hen uit, maar doden zullen we je niet.’ Ze boeiden hem met twee nieuwe touwen, leidden hem uit zijn rotshol **14** en brachten hem naar Lechi, waar de Filistijnen juichend op hem afstormden. Toen voer de geest van de HEER in hem. De touwen waarmee hij was gebonden leken wel vlas dat wegschroeit in het vuur, zo makkelijk vielen ze van zijn armen en zijn polsen. **15** Hij zag een ezelskaak liggen; het bot was nog hard. Hij raapte het op en sloeg er duizend man mee dood.

16 ‘Met een ezelskaak

heb ik hun botten gekraakt.

Met een ezelskaak

heb ik er duizend geraakt!’

riep hij uit, **17** en gooide het bot weer weg. Hij noemde die plek Ramat-Lechi.*

(15:17) *Ramat-Lechi* – Ramat-Lechi kan worden vertaald als ‘kaakheuve!’.
*

18 Hij had ondertussen erge dorst gekregen, en daarom riep hij tot de HEER: ‘Aan u, Heer, heb ik deze geweldige overwinning te danken. Moet ik nu sterven van de dorst en alsnog in handen vallen van die onbesnedenen?’ **19**

Toen liet God in de kom van het dal bij Lechi de aarde openbarsten. Er kwam water uit en Simson dronk ervan, zodat hij weer helemaal op krachten kwam. En hij noemde die bron, die tot op de dag van vandaag bij Lechi is te vinden, En-Hakkore.*

(15:19) *En-Hakkore* – En-Hakkore kan worden vertaald als ‘bron van de roepende’.
*

20 Tijdens de Filistijnse overheersing trad Simson twintig jaar lang op als rechter.

Simson en Delila

16

1 Op een keer was Simson in Gaza. Daar viel zijn oog op een hoer en hij ging bij haar naar binnen. **2** De inwoners van Gaza kwamen erachter dat Simson in de stad was. De waakzaamheid in de stad werd verhoogd en bij de stadspoort hield een aantal mannen zich gereed om hem te overmeesteren; verder deden ze die nacht nog niets. ‘Zodra het licht wordt zullen we hem doden,’ zeiden ze. **3** Maar Simson sliep niet langer dan tot middernacht, toen stond hij op. Bij de stadspoort gekomen greep hij de beide deurposten vast en rukte ze los met deuren en sluitbalk en al; hij nam het hele gevaarte op zijn schouders en droeg het weg, helemaal naar een van de bergtoppen tegenover Hebron.

4 Enige tijd later begon Simson een verhouding met een vrouw uit het Sorekdal, een zekere Delila. **5** De Filistijnse stadsvorsten gingen naar Delila toe en zeiden tegen haar: ‘Haal Simson over om u te vertellen waarin zijn geweldige kracht schuilt en wat we moeten doen om hem weerloos te maken. Dan kunnen we hem gevangennemen, zodat we geen last meer van hem hebben, en krijgt u van ieder van ons elfhonderd sjekel zilver.’ **6** Dus vroeg Delila aan Simson: ‘Vertel me eens: waarin schuilt toch je geweldige kracht? Hoe kan iemand je zo boeien dat je weerloos wordt?’ **7** Simson antwoordde: ‘Als ik geboeid word met zeven verse, soepele pezen, dan ben ik even zwak als ieder ander.’ **8** De Filistijnse vorsten stuurden Delila zeven verse, soepele pezen. Daarmee bond ze hem vast, **9** terwijl in het vertrek ernaast een aantal Filistijnen klaarstond om hem te overmeesteren. Toen riep ze: ‘De Filistijnen komen je halen, Simson!’ Maar hij liet de pezen knappen als hennepvezels die te dicht bij het vuur komen. Het geheim van zijn kracht bleef in raadselen gehuld. **10** ‘Wat is dat nu?’ zei Delila tegen Simson. ‘Je hebt me voor de gek gehouden en leugens opgedist! Vertel me nu echt hoe je geboeid moet worden.’ **11** Simson antwoordde: ‘Als ik word vastgebonden met nieuwe, ongebruikte touwen, dan ben ik even zwak als ieder ander.’ **12** Toen nam Delila nieuwe touwen en bond hem daarmee vast. Weer riep ze: ‘De Filistijnen komen je halen, Simson!’ Maar terwijl de Filistijnen al klaarstonden om hem te overmeesteren, liet Simson de touwen als draadjes van zijn armen knappen. **13** ‘Je hebt me weer voor de gek gehouden en met leugens afgescheept!’ zei Delila. ‘Vertel me nu eindelijk hoe je geboeid moet worden.’ En Simson zei: ‘Als je mijn zeven haarvlechten inweeft in het weefgetouw en ze met een pin vastzet in de wand, dan ben ik even zwak als ieder ander.’ Zodra hij in slaap was gevallen, weefde Delila zijn zeven haarvlechten door de schering van haar weefgetouw.*

(16:13) ‘[...] en ze met een pin vastzet in de wand, dan ben ik even zwak als ieder ander.’ Zodra hij in slaap was gevallen, weefde Delila zijn zeven haarvlechten door de schering van haar weefgetouw – Volgens de

Septuaginta. Ontbreekt in MT.

14 en stak het weefsel vast met een pin. Toen riep ze: ‘De Filistijnen komen je halen, Simson!’ Simson werd wakker, rukte de pin los en trok zijn haarvlechten uit het weefgetouw, met schering en al. **15** ‘Hoe kun je zeggen dat je van me houdt?’ zei Delila. ‘Je vertrouwt me niet eens! Tot drie keer toe heb je me voor de gek gehouden in plaats van me te vertellen waarin je geweldige kracht schuilt.’ **16** Zo bleef ze hem dag in dag uit met verwijten bestoken en drong net zo lang aan tot hij het niet meer uithield en bezweek. **17** ‘Nog nooit heeft een scheermes mijn hoofd aangeraakt,’ vertrouwde hij haar toe. ‘Dat is omdat ik al vanaf de moederschoot als nazireeër aan God gewijd ben. Als mijn hoofdhaar zou worden afgeschoren, zou mijn kracht me in de steek laten en zou ik net

zo zwak zijn als ieder ander.’ 18 Delila voelde dat hij ditmaal de waarheid had verteld en stuurde de Filistijnse vorsten de boodschap: ‘Deze keer moet u zelf komen, want nu heeft hij mij de waarheid toevertrouwd.’ Ze kwamen naar haar toe en brachten het geld voor haar mee. 19 Zodra Simson in haar schoot in slaap was gevallen liet ze een van de Filistijnen binnenkomen, en in diens bijzijn schoor ze Simsons zeven haarvlechten af. Daardoor week zijn kracht en zo maakte zij hem weerloos. 20 ‘De Filistijnen zijn er om je te halen, Simson!’ riep ze. Simson werd wakker en wilde opspringen en zich losrukken, net als de vorige keren, want hij wist niet dat de HEER hem verlaten had. 21 Maar de Filistijnen grepen hem, staken zijn ogen uit en voerden hem mee naar Gaza, geboeid met bronzen ketenen. In Gaza werd hij in de gevangenis gezet, waar hij meel moest malen. 22 Maar zijn afgeschoren haar begon meteen weer aan te groeien.

23 ‘Onze god heeft onze vijand Simson aan ons uitgeleverd,’ verklaarden de Filistijnse vorsten, en daarom hielden ze een groot offerfeest ter ere van hun god Dagon. 24 Bij het zien van Simson juichte het volk: ‘Geloofd zij onze god, want hij levert aan ons uit onze vijand, die ons land verwoestte, onze vijand, die zovelen van ons doodde.’

25 Ze waren in een steeds vrolijker stemming geraakt, en ten slotte had iemand voorgesteld: ‘Laten we Simson erbij halen, dan kunnen we lachen.’ Simson werd uit de gevangenis gehaald en moest om de feestgangers te vermaken tussen de zuilen van de tempel gaan staan. 26 Hij vroeg aan de jongen die hem geleidde: ‘Zet me zo neer dat ik de zuilen kan aanraken waarop de tempel rust, dan kan ik daartegen steunen.’ 27 De tempel was vol mensen, onder wie de Filistijnse stadsvorsten, en er waren ook nog zo’n drieduizend mannen en vrouwen op het dak geklommen om naar Simson te kijken en hem uit te jouwen. 28 Maar Simson riep de HEER om hulp en bad: ‘HEER, mijn God, denk toch aan mij! Geef me alstublieft nog eenmaal genoeg kracht, zodat ik me voor minstens een van mijn beide ogen op de Filistijnen kan wreken.’ 29 Voorzichtig betastte hij de twee middelste steunpilaren van de tempel, zette zich met beide handen schrap 30 en riep uit: ‘Mijn dood zal de dood zijn van de Filistijnen!’ Toen duwde hij uit alle macht. De tempel stortte in en alle aanwezigen, ook de stadsvorsten, werden bedolven. Zo maakte Simson bij zijn dood meer slachtoffers dan tijdens zijn hele leven.

31 Zijn verwanten, zijn hele familie van vaderskant, kwamen naar Gaza om zijn lichaam op te halen. Ze namen het mee en begroeven het tussen Sora en Estaol, in het graf van zijn vader Manoach. Twintig jaar lang had hij Israël geleid.

De Daniëten en het godenbeeld van Micha

17

1 In die tijd leefde er in het bergland van Efraïm een man met de naam Micha. 2 Op zekere dag zei hij tegen zijn moeder: ‘Laatst is er toch elfhonderd sjekel zilver van u gestolen? U hebt toen in mijn bijzijn een vloek uitgesproken. Dat geld heb ik, ik heb het gestolen.’ ‘Moge de HEER je zegenen, mijn zoon,’ antwoordde zijn moeder. 3 Hij gaf de elfhonderd sjekel zilver aan haar terug, maar zij zei: ‘Ter wille van mijn zoon wijd ik mijn zilver aan de HEER om er een beeld mee te laten beslaan. Hier heb je het geld terug.’ 4 Maar hij gaf het weer aan zijn moeder en zij bracht tweehonderd sjekel naar de zilversmid, die er een houten beeld mee besloeg dat in Micha’s huis kwam te staan. 5 Micha had namelijk voor zichzelf een heiligdom ingericht. Hij had een priestergewaad en verschillende godenbeeldjes laten maken en een van zijn zonen als priester aangesteld. 6 In die tijd was er geen koning in Israël; iedereen deed wat in zijn eigen ogen goed was.

7 Nu was er een jonge Leviet die verblijf hield in het stamgebied van Juda en in Betlehem woonde. 8 Op zekere dag vertrok hij uit Betlehem om een andere verblijfplaats te zoeken. Zijn weg voerde hem door het bergland van Efraïm, langs het huis van Micha. 9 ‘Waar komt u vandaan?’ vroeg Micha, en de Leviet antwoordde: ‘Ik ben een Leviet. Ik heb een tijdlang in Betlehem in Juda gewoond en nu zoek ik elders onderdak.’ 10 Toen zei Micha: ‘Kom dan bij mij wonen. Als u mijn raadgever en priester wilt worden, zal ik u tien sjekel zilver per jaar betalen en u van kleding en levensmiddelen voorzien.’ Na enige aarzeling 11 besloot de Leviet bij Micha te blijven. Micha behandelde hem als een eigen zoon 12 en stelde hem als priester aan. Zo kwam de Leviet bij Micha in huis terecht. 13 Micha dacht bij zichzelf: Nu ik een Leviet als priester in dienst heb, ben ik ervan verzekerd dat ik van de HEER niets dan goeds te verwachten heb.

18

1 Er was in die tijd geen koning in Israël. De stam Dan was nog steeds op zoek naar een eigen grondgebied om zich blijvend te vestigen, want het was de enige stam van Israël waaraan nog geen grondgebied was toegevalen. 2 Vanuit hun verblijfplaats tussen Sora en Estaol hadden ze vijf van hun dapperste mannen erop gestuurd met de opdracht het land grondig te verkennen. Onderweg kwamen ze door het bergland van Efraïm, waar ze bij het huis van Micha overnachtten. 3 Daar viel hun het accent van de jonge Leviet op. Ze gingen naar hem toe en vroegen hem: ‘Hoe bent u hier zo terechtgekomen? Wie heeft u hierheen gehaald en wat doet u hier?’ 4 Hij vertelde hun van Micha’s aanbod. ‘Hij heeft me in dienst genomen,’ zei hij, ‘en nu ben ik zijn priester.’ 5

Toen vroegen de Daniëten: ‘Wilt u dan God voor ons raadplegen en hem vragen of onze tocht iets zal opleveren?’ ⁶ ‘Ga gerust verder,’ antwoordde de priester. ‘Uw onderneming is de HEER welgevallig.’

⁷ De vijf mannen trokken verder, tot ze in Laïs kwamen. Ze zagen dat de bevolking daar een rustig en onbezorgd leven leidde, net als die van Sidon. Ze hadden van niemand iets te vrezen want ze werden door niemand bedreigd, maar aan de andere kant hadden ze ook geen enkele bondgenoot. Sidon was ver weg. ⁸ Toen de verkenners terugkwamen bij hun stamgenoten, vroegen die hun: ‘En, hoe is het jullie vergaan?’ ⁹ ‘Laten we meteen ten strijde trekken,’ antwoordden ze. ‘We hebben een gebied gevonden dat bijzonder geschikt is, dus waar zouden jullie op wachten? Treuzel niet maar ga erheen en neem het in bezit. ¹⁰ Jullie zullen er een volk aantreffen dat op geen gevaar bedacht is. Het kan niet anders of God zal jullie dat uitgestrekte gebied, waar werkelijk aan niets gebrek is, in handen geven.’

¹¹ Hierop vertrokken de Daniëten uit hun verblijfplaats tussen Sora en Estaol. Het leger bestond uit zeshonderd gewapende mannen. ¹² Ze gingen op weg en sloegen hun kamp op bij Kirjat-Jearim in Juda. Daarom wordt die plek sindsdien Machane-Dan*[†]

(18:12) *Machane-Dan* – Machane-Dan kan worden vertaald als ‘legerkamp van Dan’.

genoemd. Het ligt iets ten westen van Kirjat-Jearim. ¹³ Van daar trokken ze verder door het bergland van Efraïm. Toen ze langs de plaats kwamen waar Micha woonde, ¹⁴ vertelden de vijf die het gebied verkend hadden aan hun stamgenoten dat zich in een van die gebouwen een priestergewaad en godenbeeldjes bevonden, en ook een zilveren beeld. ‘Jullie weten dus wat je te doen staat,’ zeiden ze. ¹⁵ Ze sloegen de weg naar het huis van Micha in, waar de jonge Leviet woonde, en begroetten hem hartelijk. ¹⁶ Terwijl de zeshonderd gewapende Daniëten postvatten bij de toegangspoort, ¹⁷ liepen de vijf verkenners door. Ze drongen het huis binnen en namen het priestergewaad en de godenbeeldjes mee, en ook het beeld met het zilverbeslag. De priester stond dus met de zeshonderd gewapende mannen bij de toegangspoort, ¹⁸ terwijl de vijf het huis van Micha binnengingen en het beeld met het zilverbeslag, het priestergewaad en de godenbeeldjes meenamen. ‘Wat moet dat daar?’ riep de priester. ¹⁹ ‘Stil,’ antwoordden ze. ‘Zeg niets, maar ga met ons mee en word onze raadgever en priester. U kunt toch beter priester zijn voor een hele stam Israëlieten dan voor het huishouden van één man?’ ²⁰ Daar stemde de priester van harte mee in. Hij nam zelf het priestergewaad, de godenbeeldjes en het zilveren beeld en sloot zich bij hen aan. ²¹ De Daniëten vervolgden hun tocht; de vrouwen en kinderen lieten ze voorop gaan, samen met het vee en hun andere bezittingen. ²² Ze waren al een flink eind op weg, toen de inderhaast bij elkaar geroepen knechten die bij Micha woonden hen achterop kwamen ²³ en tegen hen begonnen te schreeuwen. De Daniëten draaiden zich om en vroegen aan Micha: ‘Wat is er aan de hand? Waarom hebt u al die mensen op de been gebracht?’ ²⁴ ‘U hebt de goden gestolen die ik heb laten maken,’ antwoordde Micha. ‘Ook mijn priester hebt u meegenomen. Niets heb ik meer over! Hoe kunt u dan nog vragen wat er aan de hand is?’ ²⁵ Maar de Daniëten antwoordden: ‘U kunt maar beter niet zo’n grote mond tegen ons opzetten, want wanneer deze heetgebakerde mannen zich op u storten, is het met u en uw mensen gedaan.’ ²⁶ Hierop vervolgden de Daniëten hun weg. En Micha, die inzag dat hij toch niets tegen hen kon beginnen, keerde terug naar huis.

²⁷ Zo kwamen de Daniëten met de beelden die Micha had laten maken en de priester die bij hem in dienst was geweest, bij Laïs aan. Ze overvielen de inwoners, die een rustig leven leidden en zich van geen gevaar bewust waren, doodden ze allemaal en staken de stad in brand. ²⁸ Er was niemand die de bevolking van Laïs te hulp kwam, want Sidon lag ver weg en ze hadden geen enkele bondgenoot. Daarna herbouwden de Daniëten de stad, die in de vallei van Bet-Rechob lag, en gingen er wonen. ²⁹ Ze noemden hun stad Dan, naar hun stamvader, een van de zonen van Israël; daarvoor heette die stad Laïs. ³⁰ Ze gaven er het zilveren godenbeeld een plaats, en Jonatan, die een zoon was van Gersom, de zoon van Mozes,*[†]

(18:30) *de zoon van Mozes* – Volgens de Vulgata en sommige handschriften van de Septuaginta. MT: ‘de zoon van Manasse’.

werd hun priester. Na hem bleven zijn nakomelingen bij de Daniëten het priesterambt vervullen, totdat de bevolking werd weggevoerd. ³¹ Zolang het heiligdom van God in Silo bestond, bleef het godenbeeld dat Micha had laten maken bij de Daniëten.

Het gastrecht geschonden in Gibeā

19

¹ In die tijd, toen er geen koning in Israël was, woonde er een Leviet diep in het bergland van Efraïm. Hij had een meisje uit Betlehem in Juda als bijvrouw genomen. ² Na een hevige ruzie liep ze van hem weg en ging terug naar het huis van haar vader in Betlehem. Vier maanden later ³ ging haar man haar achterna om haar te overreden bij hem terug te komen. Hij had zijn knecht bij zich en een span ezels. Zijn vrouw liet hem binnen in het huis van haar vader, die zijn schoonzoon allerhartelijkst ontving ⁴ en er bij hem op aandrong om nog wat te blijven. Drie dagen bleef de man bij de vader van zijn vrouw te gast: hij at en dronk er en bleef overnachten. ⁵ Op de vierde dag maakte hij zich ’s ochtends vroeg klaar om te vertrekken, maar zijn schoonvader zei: ‘Eet eerst nog wat om krachten op te doen voor de reis.’ ⁶ Samen zetten zij zich aan de maaltijd. Daarna zei de vader van de vrouw:

‘Blijf nog een nacht hier, gun jezelf dat genoeg.’ 7 De man wilde eerst toch gaan, maar zijn schoonvader drong zo aan dat hij toegaf en bleef overnachten. 8 Toen hij op de morgen van de vijfde dag wilde vertrekken, zei zijn schoonvader: ‘Eet toch eerst wat en wacht tot de zon over haar hoogste punt is.’ En weer aten ze samen. 9 Toen de man aanstalten maakte om met zijn vrouw en zijn knecht te vertrekken, zei de vader van de vrouw: ‘Het is al laat op de dag. Blijf toch hier slapen. Kijk maar, de zon begint al te dalen. Blijf nog een nacht hier, gun jezelf toch dat genoeg. Dan kunnen jullie morgenvroeg voor dag en dauw vertrekken.’ 10 Maar de man wilde niet nog een nacht blijven. Hij zadelde zijn ezels en ging met zijn vrouw op weg.

Toen ze ter hoogte van Jebus waren, het huidige Jeruzalem, 11 stond de zon al zo laag dat de knecht tegen zijn meester zei: ‘Daar ligt de stad van de Jebusieten. Zouden we er niet goed aan doen om daar voor vannacht onderdak te zoeken?’ 12 ‘Nee,’ antwoordde zijn meester. ‘We gaan geen stad vol vreemden binnen die niet tot het volk van Israël behoren. We kunnen beter doorgaan naar Gibeā 13 en misschien halen we zelfs Rama nog. Dan kunnen we in een van die plaatsen overnachten.’ 14 Ze liepen dus de stad voorbij en gingen verder. Juist bij zonsondergang kwamen ze bij Gibeā, in het gebied van Benjamin. 15 Ze gingen de stad binnen om er de nacht door te brengen. Op het stadsplein hield de man halt, maar er was niemand die hen uitnodigde om bij hem thuis te overnachten. 16 Na een tijdje kwam er een oude man aan, die juist terugkwam van zijn werk op het land. Hij was afkomstig uit Efraïm en woonde als vreemdeling in Gibeā; de inwoners van de stad zelf waren Benjaminieten. 17 Toen hij de reizigers op het stadsplein zag staan, sprak hij de man aan en vroeg: ‘Waar gaat u naartoe? Waar komt u vandaan?’ 18 ‘Wij zijn op weg van Betlehem in Juda naar onze woonplaats diep in het bergland van Efraïm, waar ik vandaan kom,’ antwoordde de Leviet. ‘Ik ben in Betlehem geweest en nu ben ik op weg naar huis.’*

(19:18) naar huis – Volgens de Septuaginta. MT: ‘naar het huis van de HEER’.

Maar niemand biedt me onderdak. 19 We hebben zelf alles bij ons, heer: stro en voer voor onze ezels, en ook voedsel en wijn voor mezelf en voor mijn vrouw hier en mijn knecht.’ 20 ‘Bij mij bent u welkom,’ zei de oude man. ‘Maar ik sta erop dat u mij laat zorgen voor alles wat u nodig hebt. Breng in elk geval niet hier op het plein de nacht door.’ 21 Hij nodigde hen binnen in zijn huis, en nadat hij hun ezels had gevoerd, wasten ze hun voeten en gingen ze aan tafel.

22 Terwijl de reiziger en zijn gastheer genoeglijk aan de maaltijd zaten, liepen de mannen van de stad bij het huis te hoop. Deze onverlaten bondsden op de deur en riepen tegen de oude heer des huizes: ‘Laat die gast van u naar buiten komen, we willen hem nemen!’ 23 De gastheer ging naar buiten en zei tegen hen: ‘Mensen, bega toch geen schanddaad. Zoiets kunt u niet doen: deze man is bij mij te gast! 24 Ik heb hier mijn dochter, die nog maagd is, en de bijvrouw van mijn gast; laat me die naar buiten sturen. Neem hen maar en doe met hen wat u wilt, maar doe deze man hier zoiets schandelijks niet aan.’ 25 De belagers gingen daar niet op in, maar toen de Leviet zijn vrouw de straat op duwde, naar hen toe, verkrachtten en misbruikten ze haar de hele nacht lang. Pas bij het eerste ochtendgloren lieten ze haar gaan. 26 Terwijl het langzaam licht werd, sleepte ze zich naar het huis waar haar man te gast was. Voor de drempel viel ze neer. 27 Toen haar man die ochtend bij de eerste zonnestralen de deur opende en naar buiten ging om zijn reis te vervolgen, zag hij zijn vrouw daar liggen, haar handen uitgestrekt naar de drempel. 28 ‘Sta op,’ zei hij tegen haar. ‘Kom, we vertrekken.’ Maar er kwam geen antwoord. Hij tilde haar op de ezel en vertrok naar zijn woonplaats. 29 Bij zijn thuiskomst nam hij zijn mes en sneed het lichaam van zijn vrouw in twaalf stukken; naar elk stamgebied van Israël stuurde hij een stuk. 30 En ieder die het zag zei: ‘Zoiets is nog nooit gebeurd! Nog nooit hebben we in Israël zoiets meegemaakt, vanaf de uittocht uit Egypte tot op de dag van vandaag. Dit kunnen we niet toestaan. We moeten ons beraden en besluiten wat we zullen doen.’

Gibeā en Benjamin gestraft

20

1 Uit heel Israël, van Dan tot Berseba, en zelfs uit Gilead, kwamen de Israëlieten naar het heiligdom van de HEER in Mispa om daar een volksvergadering te houden. 2 Deze vergadering van het volk van God, vierhonderdduizend man die de wapens konden hanteren, werd geleid door de aanvoerders van het volk, de hoofden van de stammen van Israël. 3 Het bleef in Benjamin niet onopgemerkt dat de andere Israëlieten naar Mispa waren gekomen. De Israëlieten vroegen: ‘Wie kan ons vertellen hoe dit misdrijf heeft plaatsgevonden?’ 4 De Leviet, de man van de vermoorde vrouw, nam het woord en zei: ‘Toen ik met mijn bijvrouw op doorreis was in Gibeā in Benjamin, 5 kwamen de burgers van de stad mij lastigvallen. Ze liepen ’s nachts te hoop bij het huis waar we onderdak hadden gekregen. Mij bedreigden ze met de dood en mijn vrouw hebben ze zo gruwelijk verkracht dat ze het niet heeft overleefd. 6 Ik heb haar lichaam in stukken gesneden en die naar alle delen van het gebied van Israël gestuurd om te laten zien dat er een misdaad is begaan die voor Israël geldt als een schandelijk en ontoelaatbaar vergrijp. 7 U bent hier bijeengekomen, Israëlieten, om gezamenlijk te beslissen wat er moet gebeuren.’ 8 Hierop stond het hele volk als één man op en verklaarde: ‘Niemand van ons gaat terug naar zijn tent of huis. 9 We zullen Gibeā niet ongemoeid laten! Door loting 10 zullen tien op de honderd van elke stam van Israël worden aangewezen, ofwel honderd op de duizend of duizend op de tienduizend. Die moeten proviand

bijeenbrengen voor het leger dat in Gibeā de schanddaad zal vergelden die de inwoners ervan Israēl hebben aangedaan.’ 11 Zo sloten de Israēlieten zich aaneen om als één man tegen Gibeā op te trekken.

12 De stammen van Israēl stuurden boden uit die in heel Benjamin moesten vragen: ‘Hoe heeft er bij u zo’n misdaad kunnen plaatsvinden?’ 13 Lever die onverlaten in Gibeā aan ons uit, dan zullen we hen doden en zo afrekenen met het kwaad dat in Israēl werd begaan.’ Maar de Benjaminieten gaven geen gehoor aan de oproep van hun volksgenoten. 14 Uit alle steden in hun stamgebied kwamen ze naar Gibeā om de strijd aan te binden tegen de andere Israēlieten. 15 Afgezien van de inwoners van Gibeā zelf meldden zich uit de steden van Benjamin zesentwintigduizend man die de wapens konden hanteren. Zevenhonderd van hen waren uitzonderlijk goede krijgslieden: 16 dat waren zevenhonderd linkshandige slingeraars die zo haarscherp konden mikken dat ze hun doel nooit misten. 17 De overige Israēlieten, met uitzondering dus van Benjamin, telden vierhonderdduizend man die de wapens konden hanteren; het waren stuk voor stuk ervaren krijgslieden.

18 Voor de aanvang van de strijd gingen de Israēlieten naar Betel om God te raadplegen: ‘Wie van ons moet als eerste oprukken tegen de Benjaminieten?’ vroegen ze. ‘Juda,’ antwoordde de HEER. 19 De volgende morgen vroeg sloegen de Israēlieten hun kamp op bij Gibeā. 20 Ze rukten uit tegen de Benjaminieten en stelden zich in slagorde op om de stad aan te vallen. 21 Het leger van Benjamin deed een uitval vanuit de stad en doodde die dag tweeëntwintigduizend man van Israēls leger. 22 Maar de Israēlieten gaven de moed niet op en stelden op dezelfde plaats als de keer daarvoor nieuwe linies op. 23 Ze waren na afloop van de slag naar Betel gegaan en hadden daar tot de avond viel ten overstaan van de HEER hun leed geklaagd. Ten slotte hadden ze de HEER geraadpleegd en gevraagd of ze hun broeders, de Benjaminieten, opnieuw moesten aanvallen. ‘Ja,’ had de HEER geantwoord, ‘val hen aan.’ 24 Toen de Israēlieten op de tweede dag nogmaals tot de aanval overgingen, 25 deden de Benjaminieten opnieuw een uitval vanuit de stad en doodden nog eens achttienduizend bedreven Israēlitische krijgslieden. 26 Daarop ging het voltallige leger van de Israēlieten naar Betel. Ze vastten de hele dag en klaagden op de grond gezeten hun leed ten overstaan van de HEER. Toen de avond was gevallen, brachten ze de HEER brandoffers en vredeoffers. 27 Daarna raadpleegden ze de HEER. De ark van het verbond met God bevond zich in die tijd namelijk in Betel, 28 en de priester Pinechas, die een zoon was van Eleazar, de zoon van Aāron, deed er dienst in het heiligdom. ‘Moeten we onze broeders, de Benjaminieten, nog een keer aanvallen of moeten we het opgeven?’ vroegen ze, en de HEER antwoordde: ‘Val aan, morgen lever ik hen aan jullie uit.’

29 Enkele Israēlitische eenheden stelden zich verdekt op rondom Gibeā. 30 Ook op de derde dag rukte de hoofdmacht op tegen de Benjaminieten, en net als de vorige keren stelde men zich in slagorde op om de stad aan te vallen. 31 Weer deden de Benjaminieten een uitval naar het leger van Israēl, maar nu werden ze weggelokt van de stad. Even buiten de stad, bij de splitsing van de weg naar Gibeā en de weg naar Betel kwam het tot een eerste treffen, waarbij net als de vorige keren slachtoffers vielen onder het leger van Israēl, ongeveer dertig man. 32 De Benjaminieten dachten al dat ze voor de derde maal de overwinning hadden behaald, maar de Israēlieten hadden afgesproken om te doen alsof ze vluchtten en zo de Benjaminieten via de gebaande wegen van de stad weg te lokken. 33 Terwijl de hoofdmacht van de Israēlieten zich terugtrok en zich in slagorde opstelde bij Baāl-Tamar, kwamen de mannen die zich aan de onbeschermd kant van Gibeā schuilhielden te voorschijn 34 en rukten op naar de stad: tienduizend van de beste Israēlitische krijgslieden. Bij Baāl-Tamar brandde de strijd nu in alle hevigheid los; de Benjaminieten wisten nog niet welk onheil hun boven het hoofd hing. 35 Die dag schonk de HEER de overwinning aan Israēl: de Israēlieten doodden vijftigduizend en honderd bewapende Benjaminieten. 36 De Benjaminieten moesten ondervinden dat de strijd voor hen verloren was. De Israēlieten waren immers zo ver teruggeweken omdat ze rekenden op de mannen die zich bij Gibeā verdekt hadden opgesteld. 37 Die hadden ondertussen een verrassingsaanval op de stad uitgevoerd en alle inwoners gedood. 38 Met de hoofdmacht van het leger was afgesproken dat er rook uit de stad zou opstijgen*.

(20:38) *dat er rook uit de stad zou opstijgen* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘Vermeerder het opstijgen van rook uit de stad’.

wanneer het zover was. 39 De hoofdmacht van het leger week dus terug, en de Benjaminieten zagen kans om onder de Israēlieten meteen zo’n dertig slachtoffers te maken. Daarom dachten ze al dat ze de slag gewonnen hadden, net als de vorige keren. 40 Maar op dat moment begonnen uit de stad dikke rookwolken op te stijgen. Toen de Benjaminieten omkeken, zagen ze hoe achter hen de hele stad in vlammen opging. 41 Op hetzelfde moment stortte de hoofdmacht van het Israēlitische leger zich op hen. Nu begrepen de Benjaminieten welk onheil hun boven het hoofd hing. In paniek 42 sloegen ze voor de Israēlieten op de vlucht, de kant van de woestijn uit. Maar ze konden de strijd niet ontlopen, want de Israēlieten uit Gibeā*.

(20:42) *de Israēlieten uit Gibeā* – Volgens de Vulgata en sommige handschriften van de Septuaginta. MT: ‘die uit de steden’.

smeden hun de pas af en sloegen hen neer. 43 Ze sloten de Benjaminieten in en achtervolgden hen; zonder hun rust te gunnen*.

(20:43) *zonder hun rust te gunnen* – Volgens de Vulgata. MT: ‘rust(plaats)’.

joegen ze hen op tot ver ten oosten van Gibea. **44** Er sneuvelden achttienduizend Benjaminiten, stuk voor stuk moedige krijgslieden. **45** De overigen probeerden te ontkomen in de richting van de woestijn, naar de rotsen van Rimmon. Maar de Israëlieten haalden hen in en doodden nog eens vijfduizend man. Ter hoogte van Gidom versloegen ze er nog tweeduizend. **46** Al met al sneuvelden er die dag vijftienduizend bedreven Benjaminitische soldaten, zonder uitzondering moedige krijgslieden. **47** Slechts zeshonderd Benjaminiten wisten te ontkomen naar de woestijn, waar ze zich vier maanden lang schuilhielden in de rotsholen van Rimmon. **48** Het leger van Israël ging terug om af te rekenen met de Benjaminiten die niet aan de strijd hadden deelgenomen. Ze trokken van stad tot stad en doodden er mens en dier zonder ook maar iets of iemand te ontzien. En elke stad waar ze geweest waren, lieten ze in vlammen opgaan.

Het voortbestaan van de stam Benjamin verzekerd

21

1 De Israëlieten hadden in Mispa gezworen dat niemand van hen zijn dochter aan een Benjaminit tot vrouw zou geven. **2** Nadat ze met Benjamin hadden afgerekend, kwamen de Israëlieten opnieuw in Betel bij elkaar. Tot de avond viel zaten ze daar op de grond en klaagden ten overstaan van God met groot misbaar hun leed. **3** 'HEER, God van Israël,' vroegen ze, 'hoe heeft het zover met ons kunnen komen dat er nu een van de stammen van Israël ontbreekt?' **4** De volgende morgen bouwden ze een altaar waarop ze brandoffers en vredeoffers brachten. **5** Daarna vroegen ze: 'Wie van ons heeft er niet deelgenomen aan de volksvergadering in Mispa?' De Israëlieten hadden namelijk plechtig gezworen dat ieder die niet naar het heiligdom van de HEER in Mispa was gekomen, ter dood zou worden gebracht. **6** Nu voelden ze zich bezwaard vanwege hun broeders, de Benjaminiten: 'Een van de stammen van Israël is vandaag verloren gegaan,' zeiden ze. **7** 'Wat kunnen we doen om de overlevenden vrouwen te bezorgen? We hebben immers bij de HEER gezworen dat wij hun onze dochters niet tot vrouw zouden geven.' **8** Vandaar de vraag wie van hen er niet aan de volksvergadering in Mispa had deelgenomen. Het bleek dat er uit Jabes in Gilead niemand naar het heiligdom van de HEER in Mispa was gekomen: **9** toen de strijders zich meldden, was er niemand uit Jabes bij. **10** Dus stuurden de Israëlieten twaalfduizend van hun beste soldaten naar Jabes, met als opdracht: 'Dood alle inwoners van Jabes: mannen, vrouwen en kinderen. **11** Let wel, dood alle mannen, maar van de vrouwen alleen degenen die met een man hebben geslapen.' **12** In Jabes bleken vierhonderd jonge meisjes nog nooit met een man te hebben geslapen. Zij werden overgebracht naar de verzamelplaats in Silo in Kanaän. **13** De volksvergadering van de Israëlieten stuurde een afvaardiging naar de Benjaminiten die zich ophielden in de rotswand van Rimmon, om vrede met hen te sluiten. **14** Daarop keerden de Benjaminiten terug en de Israëlieten gaven hun de vrouwen uit Jabes die ze in leven hadden gelaten. Maar er waren er niet genoeg voor allemaal.

15 De HEER had een bres geslagen in de stammen van Israël, en daarover voelden de Israëlieten zich nu bezwaard. **16** Daarom vroegen de leiders van de volksvergadering: 'Wat kunnen we doen om de overlevenden van de stam Benjamin vrouwen te bezorgen nu al hun vrouwen zijn gedood?' **17** Het grondgebied van Benjamin moet kunnen overgaan op een volgende generatie, want er mag geen enkele stam van Israël verloren gaan. **18** Maar wij kunnen hun onze dochters niet tot vrouw geven, want we hebben onder elkaar een vloek afgeroepen over ieder die een vrouw aan Benjamin geeft.' **19** Toen dachten ze aan het feest ter ere van de HEER dat elk jaar in Silo werd gevierd (Silo ligt ten noorden van Betel en ten zuiden van Lebona, iets ten oosten van de weg van Betel naar Sichem), **20** en ze raadden de Benjaminiten aan: 'Ga naar Silo en houd u daar in de wijngaarden verborgen **21** tot u de meisjes uit de stad in reidansen naar buiten ziet komen. Kom dan te voorschijn en roef voor ieder van u een meisje om als vrouw mee te nemen naar uw eigen stamgebied. **22** Wanneer hun vaders of broers zich bij ons komen beklagen, zullen we zeggen: "Wees zo goed hen aan ons af te staan; niet iedereen heeft in de strijd een vrouw kunnen bemachtigen, en tenslotte hebt u hun uw dochters niet vrijwillig tot vrouw gegeven, dus u treft geen schuld.'" **23** De Benjaminiten deden wat hun was aangeraden. Elk van hen greep een van de dansende meisjes en nam haar als vrouw mee naar zijn eigen stamgebied. Daar teruggekeerd herbouwden ze de steden en gingen er weer wonen. **24** De volksvergadering van de Israëlieten werd ontbonden. Ieder keerde terug naar zijn eigen grondgebied, elk naar zijn eigen stam en zijn eigen familie.

25 In die tijd was er geen koning in Israël; iedereen deed wat in zijn eigen ogen goed was.

1

1 In de tijd dat de rechters het volk leidden, brak er een hongersnood uit in het land. Een man trok daarom met zijn vrouw en zijn twee zonen weg uit Betlehem in Juda, om een tijdlang in de vlakte van Moab te gaan wonen. 2 De naam van de man was Elimelech, die van zijn vrouw Noömi, en zijn twee zonen heetten Machlon en Kiljon; het waren Efratieten uit Betlehem in Juda. Toen ze in Moab waren aangekomen, bleven ze daar als vreemdeling wonen. 3 Na enige tijd stierf Elimelech, de man van Noömi, en zij bleef achter met haar twee zonen. 4 Zij trouwden allebei met een Moabitische vrouw. De naam van de ene was Orpa, die van de andere was Ruth. Nadat ze daar ongeveer tien jaar gewoond hadden, 5 stierven ook Machlon en Kiljon, en de vrouw bleef alleen achter, zonder haar twee zonen en zonder haar man.

6 Toen Noömi hoorde, daar in Moab, dat de HEER zich het lot van zijn volk had aangetrokken en dat het weer te eten had, maakte ze zich samen met haar twee schoondochters gereed om Moab te verlaten en terug te keren. 7 Samen met hen verliet ze de plaats waar ze gewoond had. Maar toen ze eenmaal op de terugweg waren naar Juda, 8 zei Noömi: ‘Gaan jullie nu maar allebei terug naar het huis van je moeder. Moge de HEER zo goed voor jullie zijn als jullie voor mij en mijn gestorven zonen zijn geweest. 9 Moge hij ervoor zorgen dat jullie allebei geborgenheid vinden in het huis van een man,’ en ze kuste hen. Toen barstten zij in tranen uit 10 en zeiden: ‘Maar we willen met u terugkeren naar uw volk!’ 11 ‘Ga terug, mijn dochters,’ zei Noömi, ‘waarom zouden jullie met mij meegaan? Kan ik soms nog zonen krijgen die jullie mannen kunnen worden?’ 12 Ga toch terug, want ik ben te oud voor een man. Zelfs al zou ik nog hoop koesteren, zelfs al sliep ik vannacht nog met een man en al bracht ik nog zonen ter wereld – 13 zouden jullie dan wachten tot ze groot zijn en je ervan laten weerhouden met een andere man te trouwen? Nee, mijn dochters, mijn lot is te bitter voor jullie; de HEER heeft zich tegen mij gekeerd.’ 14 Opnieuw begonnen zij te huilen. Orpa kuste haar schoonmoeder vaarwel, maar Ruth week niet van haar zijde. 15 ‘Kijk, je schoonzuster gaat terug naar haar volk en haar god,’ zei Noömi, ‘ga haar toch achterna!’ 16 Maar Ruth antwoordde: ‘Vraag me toch niet langer u te verlaten en terug te gaan, weg van u. Waar u gaat, zal ik gaan, waar u slaapt, zal ik slapen; uw volk is mijn volk en uw God is mijn God. 17 Waar u sterft, zal ook ik sterven, en daar zal ik begraven worden. De HEER is mijn getuige: alleen de dood zal mij van u scheiden!’ 18 Noömi zag dat Ruth vastbesloten was om met haar mee te gaan en drong niet langer aan. 19 Zo gingen zij samen verder, tot in Betlehem.

Hun aankomst in Betlehem baarde veel opzien. Overal in de stad riepen de vrouwen: ‘Dat is toch Noömi?’ 20 Maar ze zei tegen hen: ‘Noem me niet Noömi,✱

(1:20) *Noömi* – Noömi kan worden vertaald als ‘de gelukkige’.

noem me Mara,✱

(1:20) *Mara* – Mara kan worden vertaald als ‘de bittere’.

want de Ontzagwekkende heeft mijn lot zeer bitter gemaakt. 21 Toen ik hier wegging had ik alles, maar de HEER heeft mij met lege handen laten terugkomen. Waarom mij nog Noömi noemen, nu de HEER zich tegen mij heeft gekeerd, nu de Ontzagwekkende me kwaad heeft gedaan?’ 22 Zo kwamen ze samen terug uit Moab, Noömi en haar schoondochter Ruth, de Moabitische. Ze kwamen in Betlehem aan bij het begin van de gersteoogst.

2

1 Nu was Noömi van de kant van haar echtgenoot Elimelech verwant aan een belangrijk man, die Boaz heette. 2 Ruth, de Moabitische, zei tegen Noömi: ‘Ik zou graag naar het land willen gaan om aren te lezen bij iemand die me dat toestaat.’ Noömi antwoordde: ‘Doe dat maar, mijn dochter.’ 3 Ze ging dus naar het land om aren te lezen, achter de maaiers aan. Het toeval wilde dat de akker waar ze kwam van Boaz was, het familielid van Elimelech. 4 Na enige tijd kwam Boaz zelf eraan, uit Betlehem. ‘De HEER zij met jullie,’ groette hij de maaiers. ‘De HEER zegene u,’ groetten zij terug. 5 Boaz vroeg de voorman van zijn maaiers: ‘Bij wie hoort die jonge vrouw daar?’ 6 De man antwoordde: ‘Dat is de Moabitische vrouw die met Noömi is teruggekeerd.’ 7 Toen ze hier aankwam zei ze: ‘Ik zou graag achter de maaiers aan willen gaan om aren te lezen bij de schoven,’ en nu is ze hier al de hele dag, vanaf de vroege ochtend – ze heeft maar even gezeten.’ 8 Daarop zei Boaz tegen Ruth: ‘Luister goed, mijn dochter. Je moet niet naar een andere akker gaan om aren te lezen; ga hier niet weg maar blijf dicht bij de vrouwen die voor mij werken. 9 Volg ze op de voet en houd je ogen gericht op het veld waar gemaaid wordt. Ik zal mijn mannen zeggen je niet lastig te vallen. Als je dorst hebt, ga dan naar de kruiken en drink van het water dat ze daar scheppen.’ 10 Ze knielde, boog diep voorover en zei: ‘Waaraan heb ik het te danken dat u zo goed voor mij bent, terwijl ik toch maar een vreemdeling ben?’ 11 En Boaz antwoordde: ‘Meer dan eens is mij verteld over alles wat je voor je schoonmoeder hebt gedaan na de dood van je man: dat je je vader en moeder en je geboorteland hebt verlaten en naar een volk bent gegaan dat je volkomen onbekend was. 12 Moge de HEER je daarvoor rijkelijk belonen – de HEER, de God van Israël, onder wiens vleugels je een toevlucht hebt gezocht.’ 13 ‘Ik dank u, heer,’ zei ze, ‘want u hebt zich mijn lot aangetrokken en mij moed ingesproken, terwijl ik niet eens bij u in dienst ben.’

14 Toen het etenstijd was zei Boaz tegen haar: ‘Kom maar hier en neem een stuk brood en doop het in de wijn.’ Ze ging naast de maaiers zitten, en hij gaf haar geroosterd graan. Ze at tot ze genoeg had en ze hield zelfs nog over. 15 Toen ze weer opstond om te gaan werken, gaf Boaz zijn mannen de volgende opdracht: ‘Laat haar ook tussen de schoven aren lezen, zeg daar niets van. 16 Integendeel, jullie moeten juist wat halmen voor haar uit de bundels trekken en die laten liggen, zodat zij ze op kan rapen. Verwijt haar dus niets.’ 17 Zij werkte tot de avond op het veld en sloeg de korrels uit de aren die ze geraapt had. Het was ongeveer een efa gerst. 18 Ze pakte het op en ging terug naar de stad.

Toen Noömi zag hoeveel ze verzameld had, en toen Ruth haar ook nog gaf wat ze van het middagmaal had overgehouden, 19 riep ze uit: ‘Waar heb jij vandaag aren gelezen, waar heb je gewerkt? Gezegend de man die zo goed voor jou geweest is!’ Ruth vertelde haar schoonmoeder dat de man bij wie ze die dag gewerkt had Boaz heette. 20 Toen zei Noömi tegen haar schoondochter: ‘Moge de HEER hem zegenen, want hij heeft trouw bewezen aan de levenden en aan de doden.’*

(2:20) *Moge de HEER hem zegenen, want hij heeft trouw bewezen aan de levenden en aan de doden* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘Moge de HEER, die trouw heeft bewezen aan de levenden en aan de doden, hem zegenen’.

En ze vervolgde: ‘Hij is een naaste verwant van ons en kan daarom zijn rechten als lossers laten gelden.’ 21 En Ruth, de Moabitische, zei: ‘Hij heeft ook nog tegen me gezegd dat ik bij zijn maaiers moest blijven totdat zijn hele oogst is binnengehaald.’ 22 ‘Het is goed dat je optrekt met de vrouwen op zijn land, mijn dochter,’ zei Noömi tegen Ruth, ‘want dan zal niemand je op een ander veld lastig kunnen vallen.’ 23 Ze bleef dus aren lezen bij de vrouwen die voor Boaz werkten, tot het einde van de gerste- en de tarweoogst. Al die tijd woonde ze bij haar schoonmoeder.

3

1 Op een dag zei Noömi, haar schoonmoeder: ‘Mijn dochter, zal ik niet een thuis voor je zoeken waar het je goed zal gaan?’ 2 Boaz, bij wie je gewerkt hebt, is zoals je weet familie van ons. Vanavond zal hij op de dorsvloer gerst wassen. 3 Baad je, wrijf je in met olie, kleed je aan en ga naar de dorsvloer. Zorg dat hij je niet ziet voordat hij klaar is met eten en drinken. 4 Als hij gaat slapen moet je goed opletten waar hij zich neerlegt, en dan moet je naar hem toe gaan, de deken aan zijn voeteneinde terugslaan en daar gaan liggen. Hij zal je dan wel vertellen wat je moet doen.’ 5 Ruth antwoordde: ‘Ik zal doen wat u mij zegt.’ 6 Ze ging naar de dorsvloer en deed precies wat haar schoonmoeder haar had opgedragen.

7 Boaz at en dronk, voelde zich voldaan, en legde zich te slapen tegen een hoop gerst. Toen kwam Ruth stilletjes naar hem toe, sloeg de deken aan zijn voeteneinde terug en ging liggen. 8 Midden in de nacht schrok hij wakker, draaide zich om en zag een vrouw aan zijn voeteneinde liggen. 9 ‘Wie is daar?’ vroeg hij. ‘Ik ben het, Ruth,’ zei ze. ‘Wilt u mij bij u nemen, want u kunt voor ons als lossers optreden.’ 10 ‘Moge de HEER je zegenen, mijn dochter,’ zei hij. ‘Dit getuigt van nog meer trouw dan wat je voorheen al hebt gedaan. Je hebt niet omgekeken naar jongere mannen, arm of rijk. 11 Daarom, mijn dochter, wees niet bang. Ik zal doen wat je van me vraagt; iedereen in de stad weet immers dat je een bijzondere vrouw bent. 12 Maar al is het waar dat ik jullie kan helpen, er is nog iemand anders voor wie dat geldt, en hij staat dicht bij jullie dan ik. 13 Blijf vannacht hier. Als morgenochtend blijkt dat die man als lossers wil optreden is het goed, maar als hij dat niet wil, dan doe ik het, zo waar de HEER leeft. Blijf hier nu maar liggen, tot het ochtend wordt.’ 14 En zij bleef tot de ochtend aan zijn voeteneinde liggen.

Voordat het zo licht werd dat men iemand herkennen kon, stond ze op, want hij wilde niet dat bekend werd dat ze op de dorsvloer was geweest. 15 Hij zei: ‘Pak je omslagdoek en houd hem open.’ Dat deed ze, en hij goot er zes maten gerst in en hielp haar dit alles op te tillen. Daarna ging hij naar de stad. 16 Zij ging naar haar schoonmoeder, die haar vroeg hoe het haar was vergaan. Ruth vertelde haar wat Boaz voor haar gedaan had. 17 ‘Deze zes maten gerst heeft hij me gegeven, “want,” zei hij, “je moet niet met lege handen bij je schoonmoeder aankomen.”’ 18 Daarop zei Noömi: ‘Blijf hier dan maar rustig wachten tot je weet hoe het afloopt, mijn dochter, want ik weet zeker dat deze man niet zal rusten voordat hij de zaak geregeld heeft.’

4

1 Boaz was intussen naar de poort gegaan en daar gaan zitten. Toen kwam de man voorbij van wie hij gesproken had – zijn naam is niet van belang – en hij zei: ‘Kom hier even bij me zitten.’ De man deed wat hem gevraagd werd. 2 Ook vroeg Boaz tien stadsoudsten plaats te nemen, en ook zij gingen zitten. 3 Toen zei hij tegen de man die ook als lossers kon optreden: ‘Het stuk land van onze broeder Elimelech wordt door Noömi, die teruggekeerd is uit Moab, verkocht. 4 Ik meen dan ook u het volgende te moeten meedelen: U kunt het stuk land kopen ten overstaan van de hier aanwezigen en ten overstaan van de oudsten van het volk. Als u van plan bent uw rechten te doen gelden, dan kunt u dat doen, zo niet dan moet u mij dat laten weten. U bent de eerste die hiervoor in aanmerking komt, en ik kom na u.’ ‘Ik zal mijn rechten doen gelden,’ zei de man. 5 Daarop zei Boaz: ‘Wanneer u het stuk land koopt van Noömi, koopt u het ook van Ruth, de weduwe uit Moab, en zal de naam van

haar overleden man voortleven op zijn land.’ **6** Toen zei de man: ‘Dan kan ik mijn rechten niet doen gelden, want dat zou ten koste gaan van mijn eigen familiebezit. Neemt u het maar van mij over, want ik kan het me niet veroorloven. **7-8** Koopt u het land maar!’ en hij trok zijn sandaal uit. (Als vroeger een dergelijke koop of ruil rechtsgeldig gemaakt moest worden, bestond er in Israël het gebruik dat men zijn sandaal uittrok en die aan de ander gaf. Zo werd een dergelijke zaak in Israël bekrachtigd.) **9** Daarop sprak Boaz tot de oudsten en alle anderen die daar waren: ‘U bent er vandaag getuige van dat ik van Noömi het gehele bezit van Elimelech en dat van Kiljon en Machlon koop. **10** Daarmee neem ik ook Ruth tot vrouw, de Moabitische, de vrouw van Machlon, om de naam van haar overleden man te laten voortleven op zijn land. Zo zal zijn naam niet verloren gaan bij zijn verwanten en de inwoners van de stad. U bent daar vandaag getuige van.’ **11** ‘Ja,’ zeiden de oudsten en allen die bij de poort aanwezig waren, ‘daarvan zijn wij getuige. De HEER geve dat de vrouw die in uw huis komt zal zijn als Rachel en Lea, die beiden het huis van Israël groot hebben gemaakt, zodat ook u groot zult zijn in Efrata en uw naam in Betlehem zal voortbestaan. **12** Moge uw huis worden als het huis van Peres, de zoon van Tamar en Juda, en wel door de kinderen die de HEER u bij deze jonge vrouw zal geven.’

13 Daarna nam Boaz Ruth bij zich, zij werd zijn vrouw, en hij sliep met haar. De HEER liet haar zwanger worden en ze baarde een zoon. **14** De vrouwen zeiden tegen Noömi: ‘Geprezen zij de HEER, die jou vandaag iemand gegeven heeft die voor je zorgen zal. Moge zijn naam in Israël blijven voortbestaan! **15** Hij zal je je levensvreugde teruggeven en je onderhouden als je oud bent, want je schoondochter, die je liefheeft en die meer waard is dan zeven zonen, heeft hem gebaard.’ **16** Noömi nam de jongen op haar schoot en bleef hem vanaf dat moment verzorgen. **17** De buurvrouwen gaven hem zijn naam. ‘Noömi heeft een zoon gekregen,’ zeiden ze, en ze noemden hem Obed. Hij is de vader van Isaï, die de vader is van David.

18 Dit zijn de nakomelingen van Peres: Peres verwekte Chesron, **19** Chesron verwekte Ram, Ram verwekte Amminadab, **20** Amminadab verwekte Nachson, Nachson verwekte Salmon, **21** Salmon verwekte Boaz, Boaz verwekte Obed, **22** Obed verwekte Isaï, en Isaï verwekte David.

De gelofte van Hanna en de geboorte van Samuël

1

1 In Rama in de streek Suf,*

(1:1) *Rama in de streek Suf* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Ramataïm-Sofim’.

in het bergland van Efraïm, woonde een man die Elkana heette. Hij was een zoon van Jerocham, die een zoon was van Elihu, de zoon van Tochu, de zoon van Suf, en behoorde tot de stam Efraïm. 2 Hij had twee vrouwen: de ene heette Hanna en de andere Peninna. Peninna had kinderen, maar Hanna niet. 3 Elk jaar ging deze man vanuit zijn woonplaats naar Silo, om daar de HEER van de hemelse machten te vereren en hem offers te brengen. Chofni en Pinechas, de twee zonen van Eli, waren daar priesters van de HEER. 4 Wanneer Elkana zijn jaarlijkse offer bracht, gaf hij zijn vrouw Peninna en haar zonen en dochters een stuk van het offervlees. 5 Maar het mooiste stuk gaf hij aan Hanna, want haar had hij lief, ook al hield de HEER haar moederschoot gesloten. 6 Haar rivale kwetste haar dan diep, door haar te sarren omdat de HEER haar geen kinderen gaf. 7 Zo ging het jaar in jaar uit. Elke keer als ze naar het heiligdom van de HEER gingen, treiterde Peninna Hanna zo erg dat ze begon te huilen en haar eten liet staan. 8 Toen dat weer eens gebeurde, vroeg Elkana: ‘Waarom huil je, Hanna? Waarom eet je niet en waarom ben je zo bedroefd? Beteken ik niet meer voor je dan tien zonen?’ 9 Na de maaltijd stond Hanna op en ging naar het heiligdom van de HEER, waar de priester Eli op een bankje bij de ingang zat. 10 Diep bedroefd bad Hanna tot de HEER. In tranen 11 legde ze een gelofte af: ‘HEER van de hemelse machten, ik smeek u, heb toch oog voor mijn ellende. Denk aan mij, uw dienares, vergeet mij niet. Schenk mij een zoon, dan schenk ik hem voor zijn hele leven aan u: nooit zal zijn haar worden afgeschoren.’ 12 Terwijl Hanna zo lang bad, keek Eli opmerkzaam naar haar mond. 13 Ze bad namelijk in stilte: haar lippen bewogen wel, maar haar stem was niet te horen. Daarom dacht Eli dat ze dronken was. 14 Hij sprak haar aan en vroeg: ‘Gaat dit nog lang zo duren? Als u dronken bent, ga dan uw roes uitslapen!’ 15 ‘U vergist u, heer,’ antwoordde Hanna. ‘Ik heb geen wijn of andere drank gedronken. Nee, ik ga gebukt onder een zwaar verdriet en stort mijn hart uit bij de HEER. 16 Denk niet dat ik een slechte vrouw ben; ik bid zo lang omdat ik overstelpt ben door droefheid en ellende.’ 17 ‘Ga dan in vrede,’ antwoordde Eli. ‘De God van Israël zal u geven waar u om hebt gevraagd.’ 18 ‘Ik dank u voor uw vriendelijkheid,’ zei Hanna, en ze ging terug naar haar familie. Haar gezicht was opgeklaard en ze at ook weer. 19 De volgende morgen vroeg bogen ze zich neer voor de HEER, waarna ze zich op de terugreis begaven. Thuis in Rama sliep Elkana met zijn vrouw Hanna, en de HEER verhoorde haar. 20 Hanna werd zwanger en na verloop van tijd baarde ze een zoon. Ze noemde hem Samuël, ‘want,’ verklaarde ze, ‘ik heb hem aan de HEER gevraagd.’

21 Toen Elkana het jaar daarop weer met zijn familie op weg ging om de HEER zijn jaarlijkse offer te brengen, wilde hij de gelofte inlossen. 22 Maar Hanna ging niet mee. Ze zei tegen haar man: ‘Pas als het kind van de borst is, zal ik hem brengen. Dan zal hij voor de HEER verschijnen en daar voor altijd blijven.’ 23 Haar man Elkana antwoordde: ‘Doe maar wat jij het beste vindt. Blijf thuis zolang je hem nog zelf voedt. Laten we hopen dat de HEER dan niet van zijn belofte terugkomt.’ Hanna bleef dus thuis en voedde haar zoon totdat ze hem de borst ontwend had. 24 Zodra het zover was, nam ze hem mee naar Silo en bracht hem, zo jong als hij was, naar het heiligdom van de HEER. Ze had ook een driejarige stier*

(1:24) *een driejarige stier* – Volgens een Qumran-handschrift en de Septuaginta. MT: ‘met drie stieren’.

bij zich, een efa meel en een zak wijn. 25 Ze slachtten de stier en brachten de jongen naar Eli. 26 Daar zei Hanna: ‘Neem me niet kwalijk, heer, zo waar u leeft, ik ben de vrouw die destijds hier bij u tot de HEER heeft gebeden. 27 Om deze zoon heb ik gebeden, en de HEER heeft mij gegeven waar ik om heb gevraagd. 28 Nu geef ik hem op mijn beurt aan de HEER, voor alle dagen die hem gegeven zijn.’ Toen knielde Eli voor de HEER

2

1 en Hanna bad:

‘Nu juicht mijn hart dankzij de HEER,
fier heft mijn hoofd zich op, dankzij de HEER,
mijn mond spreekt vrijmoedig tegen mijn vijanden,
want dankzij uw hulp beleef ik vreugde.

2 Geen is er heilig als de HEER,
er is geen andere God dan u,
geen rots is er als onze God.

3 Gebruik toch geen grote woorden,
blaas niet zo hoog van de toren,
want de HEER is een alwetende God:
door hem worden onze daden gewogen.

4 De boog van de helden is gebroken,
 en wie wankelen weten zich gesterkt.
 5 Die genoeg hadden, verkopen zich voor brood,
 en wie hongerden zijn verzadigd.
 De onvruchtbare baart zeven zonen,
 en wie veel kinderen heeft, verwelkt.
 6 De HEER doet sterven en doet leven,
 zendt naar het dodenrijk en leidt eruit omhoog.
 7 De HEER maakt arm en hij maakt rijk,
 vernedert diep en heft hoog op.
 8 De zwakke en de arme helpt hij overeind,
 hij haalt hen uit het stof en uit het slijk.
 Tussen de edelen zet hij hen neer,
 hij houdt een ereplaats voor hen vrij.
 Van de HEER zijn de pijlers der aarde
 waarop hij de wereld heeft vastgezet.

9 Die hem trouw zijn, behoedt hij op hun pad,
 maar de zondaars komen om in het duister.
 Ontoereikend is de menselijke kracht:
 10 wie het opneemt tegen de HEER wordt gebroken,
 vanuit de hemel dondert hij hun toe.
 De HEER spreekt recht over heel de aarde,
 hij geeft macht aan de koning die hij kiest
 en verhoogt het aanzien van zijn gezalfde.'

11 Daarop ging Elkana terug naar huis, naar Rama. De jongen bleef achter onder de hoede van de priester Eli om de HEER te dienen.

Het wangedrag van de zonen van Eli

12 De zonen van Eli waren een stel afpersers. Ze trokken zich niets van de HEER aan 13 en maakten misbruik van de rechten die aan het priesterambt verbonden zijn. Wanneer iemand een offerdier liet slachten, dan kwam er als het vlees gaar was een priesterknecht met een drietandige vork. 14 Daarmee prikte hij in de pot, de pan, de ketel of de schaal, en alles wat aan de vork bleef hangen, eigende de priester zich toe. Zo verging het alle Israëlieten die in Silo kwamen offeren. 15 Sterker nog, soms kwam de priesterknecht al voor er rook van het vet opsteeg eisen: 'Geef het vlees aan de priester om het te roosteren. Maar wel rauw; gestoofd vlees wil hij niet!' 16 Als dan degene die aan het offeren was antwoordde: 'Wacht tenminste tot er rook van het vet komt, dan kunt u nemen wat u hebben wilt,' zei de knecht: 'Geef op! Anders neem ik het met geweld!' 17 De HEER nam het wangedrag van Eli's zonen zeer hoog op; ze toonden geen eerbied voor de gaven die de HEER toekwamen.

18 De kleine Samuël diende de HEER, en droeg daarbij een linnen priesterhemd. 19 Zijn moeder maakte ieder jaar een nieuw manteltje voor hem, dat ze meebracht wanneer zij en haar man hun jaarlijkse offer kwamen brengen. 20 Eli zegende Elkana en zijn vrouw met de woorden: 'Moge de HEER u bij deze vrouw nog andere kinderen geven, in plaats van de jongen die zij aan de HEER heeft afgestaan.'

(2:20) *in plaats van de jongen die zij aan de HEER heeft afgestaan* – Voorgestelde lezing ondersteund door een Qumran-handschrift. MT: 'in plaats van de jongen die de HEER voor zichzelf heeft gevraagd'.

Dan gingen ze weer terug naar huis. 21 De HEER zag inderdaad naar Hanna om: ze werd opnieuw zwanger en baarde nog vijf kinderen, drie zonen en twee dochters, terwijl de jonge Samuël dicht bij de HEER opgroeide.

22 Inmiddels was Eli op hoge leeftijd gekomen. Van tijd tot tijd bereikten hem geruchten over wat zijn zonen de Israëlieten allemaal aandeden, en dat ze zelfs sliepen met de vrouwen die dienst deden bij de ingang van de ontmoetingstent. 23 Dan verweet hij hun: 'Waarom misdragen jullie je zo? Van alle kanten hoor ik slechte dingen over jullie. 24 Het is niet veel fraais wat het volk van de HEER over jullie te vertellen heeft. Zo gaat het niet langer! 25 Wanneer mensen elkaar kwaad doen, kan God als scheidsrechter optreden, maar wanneer mensen zondigen tegen de HEER, wie zal dan voor hen pleiten?' Maar de zonen weigerden naar hun vader te luisteren; de HEER had namelijk besloten hen te doden. 26 Intussen groeide Samuël verder op. Hij was zeer geliefd, zowel bij de HEER als bij de mensen.

Profetie tegen Eli en zijn nakomelingen

27 Ten slotte kwam een godsman tegen Eli zeggen: 'Dit zegt de HEER: Heb ik mij destijds in Egypte niet aan jouw voorouders geopenbaard, toen zij bij de farao werden vastgehouden? 28 Uit alle stammen van Israël heb ik jouw voorouders gekozen om priester te worden. Zij mogen mijn altaar betreden, reukoffers brengen en in het

heiligdom het priestergewaad dragen. Ook heb ik hun een deel geschonken van de offergaven van de Israëlieten. **29** Maar jullie gaan je te buiten aan het vlees en het brood dat volgens mijn voorschrift bij het heiligdom wordt geofferd. Kennelijk sla je je zonen hoger aan dan mij, want je mest jezelf vet door steeds het beste deel op te eisen van de offers die mijn volk Israël mij brengt. **30** Welnu – spreekt de HEER, de God van Israël –, ooit heb ik plechtig verklaard dat jouw familie mij van vader op zoon ter zijde zou staan. Maar nu – spreekt de HEER – kom ik daarvan terug. Wie mij hoogachten acht ik hoog, maar verachtelijk zijn zij die mij geringschatten! **31** Er komt een dag dat ik jou en je familie machteloos maak; niemand van hen zal nog een hoge leeftijd bereiken. **32** Met lede ogen zul je moeten aanzien dat er in jouw familie nooit meer iemand rustig oud wordt, terwijl het Israël voor de wind gaat. **33** Niemand van jouw familie, op één enkeling na, zal mijn altaar nog betreden. Je ogen zullen dof worden van verdriet en je leven zal alle glans verliezen. Al je mannelijke nakomelingen zal ik laten sterven in de kracht van hun leven. **34** Ten teken van dit alles zullen je beide zonen Chofni en Pinechas op één dag sterven. **35** Als priester zal ik iemand aanstellen die mij trouw is en al mijn wensen en verlangens uitvoert. Zijn familie zal ik laten voortbestaan, en hij zal degene die op mijn aanwijzing gezalfd wordt getrouwd ter zijde staan. **36** Wie er dan nog van jouw familie over zijn, zullen hem nederig komen vragen om wat kleingeld en een stuk brood, met het verzoek: “Stel me alstublieft aan als hulp priester, zodat ik tenminste mijn brood kan verdienen.”

Samuël geroepen

3

1 De jonge Samuël diende dus de HEER, onder de hoede van Eli. Er klonken in die tijd zelden woorden van de HEER en er braken geen visioenen door. **2** Op zekere nacht lag Eli op zijn slaapplaats. Zijn ogen waren dof geworden, hij kon bijna niet meer zien. **3** Samuël lag te slapen in het heiligdom van de HEER, bij de ark van God. De godslamp was bijna uitgedoofd. **4** Toen riep de HEER Samuël. ‘Ja,’ antwoordde Samuël. **5** Hij liep snel naar Eli toe en zei: ‘Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?’ Maar Eli antwoordde: ‘Ik heb je niet geroepen. Ga maar slapen.’ Toen Samuël weer lag te slapen, **6** riep de HEER hem opnieuw. Samuël stond op, ging naar Eli en zei: ‘Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?’ Maar Eli antwoordde: ‘Ik heb je niet geroepen, mijn jongen. Ga maar weer slapen.’ **7** Samuël had de HEER nog niet leren kennen, want de HEER had zich niet eerder aan hem bekendgemaakt door het woord tot hem te richten. **8** Opnieuw riep de HEER Samuël, voor de derde keer. Samuël stond op, ging naar Eli en zei: ‘Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?’ Toen begreep Eli dat het de HEER was die de jongen riep. **9** Hij zei tegen Samuël: ‘Ga maar weer slapen. Wanneer je wordt geroepen, moet je antwoorden: “Spreek, HEER, uw dienaar luistert.”’ Samuël legde zich weer te slapen, **10** en de HEER kwam bij hem staan en riep net als de voorgaande keren: ‘Samuël! Samuël!’ En Samuël antwoordde: ‘Spreek, uw dienaar luistert.’ **11** Toen zei de HEER tot Samuël: ‘Let op! Ik ga in Israël iets doen waarvan ieder zo zal ophoren dat zijn beide oren tuiten! **12** Als die tijd aanbreekt zal ik alles, maar dan ook alles ten uitvoer brengen wat ik Eli en zijn familie heb voorzegd. **13** Ik heb hem aangekondigd dat ik onherroepelijk het vonnis over zijn familie zou voltrekken vanwege het wangedrag van zijn zonen: hij wist dat zij God minachtten,*

(3:13) *dat zij God minachtten* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘dat zij zichzelf minachtten’, of: ‘dat zij een vloek over zichzelf zouden afroepen’.

maar hij heeft ze niet terechtgewezen. **14** Daarom heb ik Eli’s familie gezworen dat hun schuld met geen enkel offer kan worden ingelost.’

15 Samuël bleef tot de ochtend liggen en opende toen de deuren van het heiligdom van de HEER. Hij zag ertegen op om Eli te vertellen wat hij had gehoord. **16** Maar Eli riep hem bij zich: ‘Samuël, mijn jongen, kom eens hier!’ ‘Hier ben ik,’ antwoordde Samuël, **17** en Eli vroeg: ‘Wat heeft hij tegen je gezegd? Probeer niet het voor me te verbergen. God mag met je doen wat hij wil, als je ook maar iets achterhoudt van wat hij tegen je heeft gezegd!’ **18** Zonder iets achter te houden vertelde Samuël hem alles wat hij had gehoord, en Eli zei: ‘Hij is de HEER. Laat hij doen wat hij het beste vindt.’

19 Samuël groeide op. De HEER stond hem bij en bracht alles in vervulling wat hij had voorzegd. **20** Daardoor kwam iedereen in Israël, van Dan tot Berseba, tot de erkenning dat Samuël door de HEER als profeet was aangewezen. **21** In de jaren daarna bleef de HEER in Silo verschijnen. Hij maakte zich daar aan Samuël bekend door het woord tot hem te richten.

4

1 En heel Israël luisterde naar Samuëls woorden.

De ondergang van Eli en zijn nakomelingen

Enige tijd later trokken de Israëlieten ten strijde tegen de Filistijnen. Ze sloegen hun kamp op bij Eben-Haëzer; de Filistijnen lagen in Afek. **2** Nadat de Filistijnen zich in slagorde tegenover de Israëlieten hadden opgesteld, brandde de strijd los. Israël werd door de Filistijnen verslagen: vierduizend man sneuvelden in de slag. **3** Toen het leger naar het kamp was teruggekeerd, vroegen de oudsten van Israël: ‘Hoe komt het dat de HEER ons vandaag tegen de Filistijnen een nederlaag heeft laten lijden? De ark van het verbond met de HEER moet uit Silo

hierheen worden gehaald. Dan zal de HEER in ons midden zijn en ons bevrijden uit de greep van onze vijanden.’
4 Het leger liet de ark van het verbond uit Silo overbrengen, de ark van de HEER van de hemelse machten, die op de cherubs troont. Chofni en Pinechas, de beide zonen van Eli, kwamen met de ark mee. **5** Toen de ark van het verbond met de HEER in het legerkamp aankwam, barstten alle Israëlieten uit in luid gejuich, zodat de aarde ervan dreunde. **6** De Filistijnen hoorden het lawaai en vroegen: ‘Wat klinkt daar voor gejuich uit het kamp van de Hebreëen?’ Toen ze vernamen dat de ark van de HEER in het legerkamp was aangekomen, **7** werden ze bang en zeiden: ‘Hun God is naar het legerkamp gekomen. Het ziet er slecht voor ons uit, want zoiets is nooit eerder gebeurd. **8** Het ziet er slecht voor ons uit! Wie redt ons uit de greep van die machtige God? Het is dezelfde God die in de woestijn de Egyptenaren met allerlei plagen heeft getroffen. **9** Verlies de moed niet, Filistijnen, laat zien wat je kunt! Anders worden wij slaven van de Hebreëen zoals zij het van ons zijn geweest. Laat dus zien wat je kunt. Ten aanval!’ **10** De Filistijnen gingen tot de aanval over en de Israëlieten werden verslagen. Ieder vluchtte naar zijn eigen woonplaats. Het was een zware nederlaag voor Israël, waarbij dertigduizend man voetvolk omkwamen. **11** De ark van God werd buitgemaakt en Chofni en Pinechas, de beide zonen van Eli, vonden de dood.

12 Een Benjamineet maakte zich uit de gelederen los en rende naar Silo, waar hij nog dezelfde dag aankwam. Hij had zijn kleren gescheurd en stof over zijn hoofd geworpen. **13** Toen hij aankwam, zat Eli op een bankje langs de kant van de weg op de uitkijk, want hij maakte zich ernstig ongerust over de ark van God. Zodra de man in de stad verslag had uitgebracht, begon de hele bevolking te jammeren. **14** Eli hoorde het geschreeuw en vroeg: ‘Wat is dat voor lawaai?’ De man haastte zich naar Eli om het hem te vertellen. **15** Eli was toen achtennegentig jaar; zijn ogen waren helemaal star geworden en hij kon niets meer zien. **16** De man zei tegen Eli: ‘Ik kom van het slagveld, ik ben zojuist van het slagveld gevlucht.’ ‘Maar wat is er dan gebeurd?’ vroeg Eli, **17** en de bode antwoordde: ‘Israël is op de vlucht geslagen voor de Filistijnen. Er is een grote slachting aangericht onder onze soldaten. Ook uw zonen Chofni en Pinechas zijn gesneuveld. En de ark van God is ons ontnomen.’ **18** Op het moment dat de man de ark van God noemde, viel Eli van het bankje naast de stadspoort achterover op de grond. Hij was zo oud en zwaar dat hij zijn nek brak en stierf. Veertig jaar was hij rechter over Israël geweest.

19 Eli’s schoondochter, de vrouw van Pinechas, was in de laatste dagen van haar zwangerschap. Toen ze hoorde dat de ark van God was buitgemaakt en dat haar schoonvader en haar man waren gestorven, overvielen haar de weeën. Ze kromp ineen en bracht haar kind ter wereld. **20** Terwijl ze stervende was, zeiden de vrouwen die haar bijstonden: ‘Wees gerust, je hebt een zoon gekregen.’ Maar ze reageerde niet en schonk hun geen aandacht. **21** Ze noemde haar zoon Ichabod en verklaarde: ‘Israël is van zijn eer beroofd.’ Daarmee doelde ze op het verlies van de ark en op de dood van haar schoonvader en haar man. **22** Ze zei: ‘Israël is van zijn eer beroofd, want de ark van God is ons ontnomen.’

Omzwervingen van de ark

5

1 De ark van God, die bij Eben-Haëzer door de Filistijnen was buitgemaakt, werd overgebracht naar Asdod. **2** Ze namen de ark op, brachten hem naar de tempel van Dagon en zetten hem daar naast het godenbeeld neer. **3** De volgende morgen zagen de inwoners van Asdod dat Dagon voorover was gevallen en voor de ark van de HEER op de grond lag. Ze pakten het beeld op en zetten het weer op zijn plaats, **4** maar toen ze de volgende morgen vroeg terugkwamen, lag Dagon weer voorover op de grond voor de ark. Alleen zijn romp was nog heel; zijn hoofd en zijn beide handen lagen afgehakt op de drempel. **5** Daarom durven de priesters van Dagon en alle anderen die naar de tempel komen deze drempel tot op de dag van vandaag niet te betreden.

6 De HEER pakte de inwoners van Asdod hard aan. Hij zaaide paniek en trof alle inwoners van het vorstendom met aambeien. **7** Toen de burgers van Asdod zagen hoe het er voorstond, zeiden ze: ‘De ark van de God van Israël kan hier niet blijven, want hij treedt met harde hand op tegen ons en onze god Dagon.’ **8** Ze riepen de Filistijnse stadsvorsten erbij en legden hun de vraag voor: ‘Wat moeten we doen met de ark van de God van Israël?’ ‘Naar Gat brengen,’ luidde het antwoord, en ze besloten de ark weg te brengen. **9** Toen de ark naar Gat was overgebracht, keerde de HEER zich tegen die stad, zodat ook daar een geweldige paniek ontstond. Hij trof de inwoners van de stad van groot tot klein en iedereen kreeg aambeien. **10** Ze stuurden de ark van God door naar Ekron, maar zodra hij daar aankwam begon de bevolking te schreeuwen: ‘Ze hebben de ark van de God van Israël hierheen gestuurd om ons allemaal te doden!’ **11** Weer riepen ze de Filistijnse stadsvorsten erbij en zeiden: ‘Stuur de ark van de God van Israël terug naar waar hij vandaan komt, anders worden we allemaal gedood.’ In heel de stad heerste namelijk een dodelijke angst, want God pakte de inwoners hard aan. **12** Wie niet stierf, werd geplaagd door aambeien; het gekerm van de stad steeg op naar de hemel.

6

1 De ark van de HEER was intussen al zeven maanden op Filistijns grondgebied. **2** Nu riepen ze ook de priesters en de waarzeggers erbij en legden hun de vraag voor: ‘Wat moeten we doen met de ark van de HEER? Hoe kunnen we hem het beste terugsturen?’ **3** Het antwoord luidde: ‘Als u de ark van de God van Israël

terugstuurt, laat hem dan niet zonder meer weggaan. Geef in ieder geval een schadeloosstelling mee, dan zult u genezen en te weten komen waarom u al die tijd zo hard bent aangepakt.’ ⁴ ‘Waaruit moet die schadeloosstelling bestaan?’ vroeg men, en het antwoord luidde: ‘Er zijn vijf vorstendommen. Geef daarom vijf gouden gezwollen mee en vijf gouden muizen. Alle vorstendommen hebben immers onder dezelfde plaag geleden, ook de stadsvorsten zelf. ⁵ Maak beeldjes van uw gezwollen en van de muizen die uw land hebben geteisterd, om zo eer te bewijzen aan de God van Israël. Misschien laat hij u dan met rust, en ook uw goden en uw land. ⁶ Waarom zou u zich tegen hem blijven verzetten, zoals Egypte en de farao hebben gedaan? Toen hij zijn woede op hen botvierde, moesten zij de Israëlieten toch ook laten gaan? ⁷ Dit moet er gebeuren: Zorg voor een nieuwe wagen en twee zogende koeien die nog nooit een juk hebben gevoeld. Span de koeien voor de wagen, haal hun kalveren bij hen weg en breng die naar de stal. ⁸ Zet de ark van de HEER op de wagen met daarnaast een zadeltas met de gouden voorwerpen die u ter genoegdoening meegeeft, en laat die wagen zijn eigen weg gaan. ⁹ Als hij voor uw ogen de grens over rijdt in de richting van Bet-Semes, dan betekent dat dat de God van Israël deze ramp over ons heeft voltrokken. Zo niet, dan weten we dat niet hij ons met dit leed heeft getroffen, maar dat het toeval was.’ ¹⁰ En zo gebeurde het. Ze spanden twee zogende koeien voor de wagen en sloten hun kalveren op in de stal. ¹¹ Ze zetten de ark op de wagen en daarnaast de zadeltas met de gouden muizen en de beeldjes van hun gezwollen. ¹² De koeien liepen regelrecht naar Bet-Semes. Ze loeiden wel, maar bogen niet af naar links of rechts. De Filistijnse stadsvorsten volgden hen tot aan de grens met Bet-Semes.

¹³ In de vallei van Bet-Semes waren mensen bezig met de tarweoogst. Toen ze plotseling de ark zagen aankomen, waren ze bijzonder blij die te zien. ¹⁴ Op de akker van Josua, een van de inwoners van Bet-Semes, kwam de wagen tot stilstand. Ze hakten de wagen tot brandhout en offerden daarop de koeien aan de HEER. ¹⁵ Maar eerst hadden de Levieten de ark van de HEER van de wagen geladen en hem samen met de zadeltas met de gouden voorwerpen neergezet op een grote steen die daar lag. De bevolking van Bet-Semes bracht die dag brandoffers en vredeoffers aan de HEER. ¹⁶ De vijf Filistijnse stadsvorsten hadden alles gezien en keerden nog dezelfde dag terug naar Ekron. ¹⁷ Vijf gouden gezwollen gaven de Filistijnen ter genoegdoening aan de HEER: één voor Asdod, één voor Gaza, één voor Askelon, één voor Gat en één voor Ekron. ¹⁸ En ook nog zoveel gouden muizen als er plaatsen waren in de Filistijnse vorstendommen, van de sterkste vestingstad tot het meest afgelegen dorp. De grote steen*

(6:18) *De grote steen* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de oudste vertalingen. MT: ‘Het grote Abel’, of: ‘De grote rouw’.

in de akker van Josua bij Bet-Semes, waarop de ark van de HEER heeft gestaan, herinnert tot op de dag van vandaag aan deze gebeurtenis.

¹⁹ Maar de bevolking van Bet-Semes werd gestraft, omdat ze naar de ark van de HEER hadden gekeken. Er stierven zeventig inwoners*

(6:19) *zeventig inwoners* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de Septuaginta. MT: ‘zeventig inwoners, vijftigduizend’.

van de stad. En het volk treurde, want de HEER had hen zwaar getroffen. ²⁰ De burgers van Bet-Semes vroegen zich af: ‘Wie kan de aanwezigheid van de HEER, die heilige God, verdragen? Bij wie kunnen we de ark kwijt?’ ²¹ Toen lieten ze in Kirjat-Jearim vragen: ‘De Filistijnen hebben de ark van de HEER teruggebracht. Kunt u hem hier komen halen?’

7

¹ Er kwamen mensen uit Kirjat-Jearim om de ark op te halen. Ze brachten hem naar het huis van Abinadab, op de heuvel, en wijdden zijn zoon Elazar om zorg te dragen voor de ark van de HEER.

Samuël spreekt het volk toe

² Er verstreek geruime tijd vanaf de dag dat de ark naar Kirjat-Jearim was overgebracht, wel twintig jaar. Steeds meer Israëlieten klaagden hun nood bij de HEER. ³ Ten slotte sprak Samuël het volk als volgt toe: ‘Als het u werkelijk ernst is terug te keren naar de HEER, doe dan de vreemde goden zoals Astarte weg en richt u met heel uw hart naar de HEER. Dien hem alleen, dan zal hij u bevrijden uit de greep van de Filistijnen.’ ⁴ Dus deden de Israëlieten de Baäls en Astartes weg en dienden alleen nog de HEER. ⁵ Toen zei Samuël: ‘Laat iedereen naar Mispa komen, dan zal ik voor u tot de HEER bidden.’ ⁶ Het hele volk kwam in Mispa bij elkaar. Ze putten water dat ze voor de HEER uitgoten, en vastten de hele dag. Ze erkenden: ‘We hebben tegen de HEER gezondigd.’ Zo gaf Samuël in Mispa richtlijnen aan de Israëlieten.

⁷ Toen de Filistijnse stadsvorsten vernamen dat de Israëlieten in Mispa bijeen waren gekomen, trokken ze op naar Israël. De Israëlieten hoorden hiervan en werden bang. ⁸ Ze zeiden tegen Samuël: ‘Laat ons niet in de steek en roep voor ons de HEER, onze God, te hulp, opdat hij ons redt uit de greep van de Filistijnen.’ ⁹ Samuël nam een lammetje en droeg het in zijn geheel als brandoffer aan de HEER op. Hij riep de HEER om hulp voor Israël, en de HEER verhoorde hem. ¹⁰ Terwijl Samuël nog met het offer bezig was, kwamen de Filistijnen er al aan om Israël aan te vallen. Maar toen donderde de HEER met luide stem tegen de Filistijnen en zaaide zo veel

verwarring dat ze tegen Israël wel het onderspit moesten delven. **11** De Israëlieten zetten vanuit Mispa de achtervolging in en dreven hen terug tot onder Bet-Kar. **12** Na afloop plaatste Samuël tussen Mispa en Sen een steen en noemde die Eben-Haëzer. ‘Want,’ verklaarde hij, ‘tot hier toe heeft de HEER ons geholpen.’ **13** De Filistijnen moesten zich gewonnen geven en waagden het niet nog eens op het grondgebied van Israël te komen. Zo lang Samuël leefde, hield de HEER de Filistijnen in bedwang. **14** Het hele gebied van Ekron tot Gat werd door Israël op de Filistijnen heroverd, en ook met de Amorieten was er vrede.

15 Tot het einde van zijn leven bleef Samuël rechter over Israël. **16** Hij maakte jaarlijks een rondreis langs Betel, Gilgal en Mispa en gaf daar zijn richtlijnen aan het volk. **17** Dan keerde hij weer terug naar zijn woonplaats Rama, van waaruit hij Israël bestuurde en waar hij een altaar had gebouwd voor de HEER.

Israël vraagt een koning

8

1 Toen Samuël oud geworden was, benoemde hij zijn zonen tot rechters over Israël. **2** De oudste heette Joël en de tweede Abia. Ze bestuurden het land vanuit Berseba. **3** Maar ze volgden het voorbeeld van hun vader niet na: ze waren op eigen voordeel uit, namen steekpenningen aan en verdraaiden het recht. **4** De oudsten van Israël kwamen daarom bij elkaar en gingen naar Rama, naar Samuël. **5** ‘U bent oud geworden,’ zeiden ze, ‘en uw zonen volgen uw voorbeeld niet na. Benoem liever een koning om ons te besturen, zoals alle andere volken er een hebben.’ **6** Samuël vond het ontoelaatbaar dat ze om een koning vroegen. Daarom richtte hij een gebed tot de HEER, **7** maar die antwoordde: ‘Geef gehoor aan de stem van het volk, aan alles wat ze je vragen. Jou verwerpen ze niet. Ze verwerpen juist mij als hun koning. **8** Zo is het altijd gegaan, vanaf de dag dat ik hen uit Egypte heb geleid tot nu toe. Ze hebben mij de rug toegekeerd en andere goden gediend, en zo vergaat het nu ook jou. **9** Geef dus gehoor aan hun verzoek, maar waarschuw hen door uitdrukkelijk te wijzen op de rechten die aan het koningschap verbonden zijn.’

10 Samuël vertelde alles wat de HEER had gezegd aan het volk, dat om een koning vroeg. **11** Toen zei hij: ‘Dit zijn de rechten die aan het koningschap verbonden zijn: Uw zonen zal een koning u afnemen en ze indelen bij zijn strijdwapens, zijn ruitery of zijn persoonlijke escorte, **12** of ze aanstellen als bevelhebbers over duizend man of over vijftig. Hij zal ze zijn akkers laten ploegen, zijn oogst laten binnenhalen en zijn wapens en strijdwapens laten maken. **13** Uw dochters zal hij u afnemen om ze zelf te laten bereiden en te laten koken en bakken. **14** Uw vruchtbaarste landerijen, wijngaarden en olijfgaarden zal hij u afnemen en toewijzen aan zijn hovelingen. **15** Van de opbrengst van uw akkers en wijngaarden zal hij een tiende deel opeisen en dat aan zijn hovelingen en hoge ambtenaren geven. **16** Uw beste slaven en slavinnen en uw sterkste arbeidskrachten zal hij u afnemen om ze voor zichzelf te laten werken, en ook uw ezels. **17** Van uw schapen en geiten zal hij een tiende deel opeisen en ook uzelf zult hem moeten dienen. **18** En wanneer u dan de HEER te hulp roept tegen de koning die u zelf gewild hebt, dan zal hij u niet verhoren.’

19 Het volk trok zich niets van Samuëls woorden aan en zei: ‘Nee, we willen een koning en anders niet! **20** Dan pas zullen we gelijk zijn aan alle andere volken. We willen dat een koning ons bestuurt en recht over ons spreekt, voor ons uittrekt en ons voorgaat in de strijd.’ **21** Samuël hoorde aan wat het volk te zeggen had en bracht het over aan de HEER. **22** Toen zei de HEER tegen Samuël: ‘Geef gehoor aan hun verzoek en stel een koning over hen aan.’ En Samuël zei tegen de Israëlieten dat iedereen naar zijn eigen stad moest terugkeren.

Saul door Samuël tot koning gezalfd

9

1 In Benjamin woonde een man die Kis heette. Hij was een zoon van Abiël, die een zoon was van Seror, de zoon van Bechorat, de zoon van Afiach. Hij behoorde tot de stam Benjamin en was een vermogend man. **2** Hij had een zoon die Saul heette, een lange, goedgebouwde jongeman die met kop en schouders boven iedereen in Israël uitstak. **3** Op een keer, toen zijn ezellen waren zoekgeraakt, zei Kis tegen zijn zoon: ‘Vooruit, ga jij met een van de knechten de ezellen zoeken.’ **4** Saul doorkruiste het bergland van Efraïm: Hij zocht in de streek Salisa, maar ze vonden ze niet. Hij zocht in de streek Saälim, maar van de ezellen geen spoor. Zo doorzochten ze het hele gebied van Benjamin zonder ze te vinden. **5** Toen ze ten slotte in Suf waren beland, zei Saul tegen zijn knecht: ‘Kom, laten we maar teruggaan, anders maakt mijn vader zich nog ongeruster over ons dan over zijn ezellen.’ **6** Maar de knecht antwoordde: ‘We zijn nu juist bij een stad waar een godsman woont. Hij staat hoog aangeschreven, wat hij zegt komt altijd uit. Laten we naar hem toe gaan. Misschien kan hij ons vertellen waar we heen moeten.’ **7** ‘Als we dat doen,’ vroeg Saul, ‘wat kunnen we die man dan geven? Onze mondvoorraad is op, dus we kunnen hem niets te eten aanbieden. En verder hebben we toch niets bij ons?’ **8** ‘Hier heb ik nog een zilverstukje,’ zei de knecht. ‘Dat geef ik aan de godsman, dan zal hij zeggen waar we heen moeten.’ **9** (Vroeger zei men in Israël wanneer men God om raad wilde vragen: ‘Kom, laten we naar de ziener gaan,’ want wat nu een profeet heet, werd vroeger een ziener genoemd.) **10** ‘Dat is een goed voorstel,’ zei Saul tegen zijn knecht. ‘Kom, we gaan.’ En ze begaven zich naar de stad waar de godsman woonde.

11 Toen ze de helling naar de stad op gingen, kwamen ze een paar meisjes tegen die op weg waren om water te putten. 'Is de ziener in de stad?' vroegen ze. 12 'Jazeker,' antwoordden de meisjes. 'Als u snel bent, treft u hem nog. Hij is juist vandaag naar de stad gekomen ter gelegenheid van het offerfeest. 13 Als u nu de stad binnengaat, treft u hem nog aan voordat hij naar de offerhoogte gaat voor het offermaal. De genodigden wachten namelijk met eten op hem, omdat hij het offer moet zegenen voor ze aan de maaltijd beginnen. Maak voort, dan kunt u hem niet mislopen.' 14 Ze liepen door naar de stad, en juist toen ze de poort binnen wilden gaan kwamen ze Samuël tegen, die op weg was naar buiten, naar de offerhoogte. 15 Een dag voor de komst van Saul had de HEER aan Samuël bekendgemaakt: 16 'Morgen om deze tijd stuur ik je een man uit Benjamin. Hem zul je zalven tot vorst over mijn volk Israël. Hij zal mijn volk bevrijden uit de greep van de Filistijnen, want ik heb me hun lot aangetrokken en hun roep om hulp gehoord.' 17 Zodra Samuël Saul zag, liet de HEER hem weten: 'Dit is nu de man over wie ik je gezegd heb: "Hij zal mijn volk betuigen."' 18 In de stadspoort sprak Saul Samuël aan en vroeg hem: 'Kunt u mij zeggen waar de ziener woont?' 19 'Ik ben de ziener,' antwoordde Samuël. 'Wees mijn gast en ga mee naar de offerhoogte. Vandaag zult u met mij eten en morgenvroeg zal ik u uitgeleide doen. Ik zal u vertellen wat er in u schuilt. 20 En wat betreft die ezellen die nu al drie dagen zoek zijn: maakt u zich geen zorgen, die zijn terecht. Maar naar wie is heel Israël verlangend op zoek? Naar u en uw familie!' 21 'Maar ik hoor bij Benjamin, een van de kleinste stammen van Israël,' wierp Saul tegen. 'En in die stam is mijn familie weer de onbelangrijkste. Hoe kunt u dan zoiets zeggen?' 22 Samuël nam Saul en zijn knecht mee naar de eetzaal en gaf hun daar een plaats aan het hoofd van de tafel. Er waren dertig genodigden. 23 Tegen de offerbereider zei Samuël: 'Dien nu het stuk vlees op dat ik u gegeven heb met het verzoek het apart te houden.' 24 De offerbereider nam de rechterachterbout en diende die aan Saul op met de woorden: 'Alstublieft. Dit stuk is speciaal voor u apart gehouden ter gelegenheid van deze bijeenkomst, die door Samuël is belegd. Laat het u smaken.' Toen at Saul met Samuël. 25 Daarna gingen ze van de offerhoogte terug naar de stad, waar Samuël op het dak van zijn huis met Saul een vertrouwelijk gesprek had.

26 De volgende morgen, bij het krieken van de dag, riep Samuël naar Saul op het dak: 'Sta op, ik zal u uitgeleide doen.' Samen met Samuël ging Saul naar buiten. 27 Toen ze vanaf de stad naar beneden liepen, zei Samuël tegen Saul: 'Zeg tegen uw knecht dat hij vast vooruitgaat.' Toen de knecht hen een eind vooruit was, zei Samuël: 'Blijft u nog even staan, dan zal ik u vertellen wat God met u voorheeft.'

10

1 Hij goot een kruikje olie over Sauls hoofd uit, kuste hem en zei: 'Hierbij zalft de HEER u tot vorst over het volk dat hem toebehoort.' 2 Daarna zei hij: 'Als u straks na ons afscheid verdergaat, zult u in Selsach op de grens met Benjamin bij het graf van Rachel twee mannen aantreffen. Zij zullen u vertellen dat de ezellen waarnaar u op zoek was terecht zijn, en dat uw vader zich over hen geen zorgen meer maakt, maar dat hij ongerust is over u en zich afvraagt wat hij moet doen om u te vinden. 3 Wanneer u dan uw weg vervolgt en aankomt bij de Tabor-eik, zult u daar drie mannen tegenkomen die op weg zijn om God in Betel te vereren. De eerste heeft drie geitenbokjes bij zich, de tweede drie broden en de derde een zak wijn. 4 Ze zullen u vragen hoe het met u gaat en u twee broden geven, die u moet aannemen. 5 Als u ten slotte terugkomt in Gibeon-Elohim, zult u in de buurt van de stad, bij de Filistijnse wachtpost, een stoet profeten tegenkomen die in vervoering van de offerhoogte afdaalt, voorafgegaan door muzikanten met harpen, tamboerijnen, fluiten en lieren. 6 Dan zult u worden gegrepen door de geest van de HEER en ook in vervoering raken, en u zult een ander mens worden. 7 Tijdens de gebeurtenissen die ik zojuist heb beschreven kunt u doen zoals uw hart u ingeeft, want God staat u bij. 8 Ga daarna door naar Gilgal en wacht daar zeven dagen op mij. Ik zal u achterna reizen om brandoffers en vredeoffers op te dragen. Daarna zal ik u laten weten wat u verder doen moet.'

9 En inderdaad, zodra Saul zich had omgedraaid om zijn weg te vervolgen, maakte God van hem een ander mens. En alle voorspelde gebeurtenissen kwamen diezelfde dag nog uit. 10 Toen ze bij Gibeon aankwamen, kwam hun een stoet profeten tegemoet. Saul werd gegrepen door de geest van God en raakte net als zij in vervoering. 11 Allen die hem van vroeger kenden en zagen dat hij zich in vervoering bij de profeten had aangesloten, zeiden tegen elkaar: 'Wat is er met de zoon van Kis gebeurd? Hoort Saul nu ook al bij de profeten?' 12 En een van hen merkte op: 'Wie is hun vader eigenlijk?' Zo komen we aan de uitdrukking: Hoort Saul nu ook al bij de profeten? 13 Toen zijn vervoering voorbij was, ging Saul naar de offerhoogte. 14 Zijn oom kwam op hem af en vroeg aan hem en zijn knecht waar ze geweest waren. 'De ezellen zoeken,' antwoordde Saul. 'Maar we konden ze niet vinden en toen zijn we naar Samuël gegaan.' 15 'En, wat heeft hij tegen jullie gezegd?' vroeg Sauls oom. 16 'Hij heeft ons alleen maar gezegd dat de ezellen terecht waren,' antwoordde Saul. Maar dat Samuël over het koningschap had gesproken vertelde hij niet.

Saul door Israël tot koning uitgeroepen

17 Samuël riep het volk op om zich in Mispa voor de HEER te verzamelen. 18 Daar sprak hij de Israëlieten als volgt toe: 'Dit zegt de HEER, de God van Israël: Ik ben het die jullie uit Egypte heeft geleid. Ik ben het die jullie heeft bevrijd uit de greep van Egypte en alle andere koninkrijken door wie jullie onderdrukt werden. 19 Maar nu hebben jullie je God, die jullie steeds uit alle rampspoed en ellende heeft gered, verworpen en vragen jullie hem of hij een koning over jullie aanstelt. Welnu, stel je op voor de HEER per stam en per familie.' 20 Samuël liet de

stammen van Israël aantreden en het lot viel op de stam Benjamin. **21** Vervolgens liet hij de families van de stam Benjamin aantreden en het lot viel op de familie van Matri. Uiteindelijk viel het lot op Saul, de zoon van Kis. Ze gingen naar hem op zoek, maar ze konden hem niet vinden. **22** Daarom raadpleegden ze nogmaals de HEER: 'Waar is de man die ontbreekt?' 'Daar is hij,' zei de HEER. 'Hij houdt zich schuil tussen de bagage.' **23** Ze renden op hem af en haalden hem te voorschijn. Toen hij tussen het volk stond, stak hij met kop en schouders boven iedereen uit. **24** Samuël zei tegen de Israëlieten: 'Ziet u wat voor iemand de HEER gekozen heeft? In heel het volk is er geen tweede als hij!' En het volk juichte en riep: 'Leve de koning!'

25 Daarop wees Samuël het volk nogmaals op de rechten die aan het koningschap verbonden zijn, en stelde die op schrift in een boekrol die hij voor de HEER neerlegde. Daarna ontbond hij de volksvergadering, en iedereen keerde terug naar huis. **26** Ook Saul ging weer naar zijn woonplaats Gibea. Een leger van dappere krijgslieden ging met hem mee, door God daartoe bewogen. **27** Sommigen waren minder overtuigd en zeiden smalend: 'Moet die ons uit de nood redden?' Ze keken minachtend op hem neer en boden hem geen geschenken aan. Maar Saul deed alsof hij er niets van merkte.

Saul komt Jabes te hulp

11

1 Koning Nachas van Ammon trok ten strijde en belegerde Jabes in Gilead. De inwoners van Jabes stelden Nachas het volgende voor: 'Als u met ons een verdrag sluit, zullen wij ons aan u onderwerpen.' **2** 'Goed,' antwoordde koning Nachas, 'op voorwaarde dat ik ieder van jullie het rechteroog uitsteek, ter vernedering van heel Israël.' **3** Toen zeiden de oudsten van Jabes tegen hem: 'Geef ons zeven dagen de tijd om boden het land rond te sturen. Als niemand ons komt helpen, zullen we naar u toe komen.' **4** Toen de boden van Jabes in Sauls woonplaats Gibea kwamen en vertelden wat er aan de hand was, begon de hele bevolking te weeklagen. **5** Saul, die juist met zijn ossen van het land kwam, vroeg waarom de mensen zo van streek waren. Ze vertelden hem wat de mannen uit Jabes hadden gezegd. **6** Toen hij dat hoorde, werd hij gegrepen door de geest van God en barstte hij in woede uit. **7** Hij greep een span ossen en hieuw de dieren aan stukken. Hij gaf de stukken vlees aan de boden mee en liet in heel Israël rondzeggen: 'Zo zal het de runderen vergaan van ieder die niet met Saul en Samuël ten strijde trekt!' Beducht voor de HEER trokken de Israëlieten als één man ten strijde. **8** In Bezek monsterde Saul de troepen: er waren driehonderdduizend Israëlieten en dertigduizend Judeeërs. **9** Aan de boden werd het volgende bericht meegegeven: 'Zeg tegen de bevolking van Jabes in Gilead dat ze morgen, op het heetst van de dag, zullen worden ontzet.' De inwoners van Jabes waren zeer opgelucht bij het horen van deze boodschap. **10** en zeiden tegen Nachas: 'Morgen komen we naar u toe, dan kunt u met ons doen wat u goeddunkt.' **11** De volgende morgen verdeelde Saul het leger in drie eenheden. Tijdens de morgenwake vielen ze het kamp binnen en tot aan het middaguur leverden ze slag met de Ammonieten. Degenen die het overleefden werden uiteengeslagen, zodat er geen twee man bij elkaar bleven.

12 Na afloop zeiden de Israëlieten tegen Samuël: 'Wie heeft gezegd: "Moet Saul onze koning zijn?" Lever die mannen aan ons uit, dan zullen we ze ter dood brengen.' **13** Maar Saul antwoordde: 'Vandaag wordt er niemand ter dood gebracht, want vandaag is de HEER Israël te hulp gekomen.'

Samuël spreekt het volk voor het laatst toe

14 Samuël riep de Israëlieten op om naar Gilgal te gaan en daar het koningschap plechtig te bevestigen. **15** Heel het volk ging naar Gilgal, waar Saul ten overstaan van de HEER als koning werd ingehuldigd. Ze slachtten dieren voor een vredeoffer ter ere van de HEER en Saul vierde uitbundig feest met alle Israëlieten.

12

1 Toen sprak Samuël het volk als volgt toe: 'Ik heb uw verzoek ingewilligd en gedaan wat u hebt gevraagd: ik heb een koning over u aangesteld. **2** Hier is de koning die u voortaan voor zal gaan. Nu ik oud en grijs geworden ben, staan mijn zonen hier u bij. En zelf ben ik u vanaf mijn vroegste jeugd tot op de dag van vandaag voorgedaan. **3** Hier sta ik. Zeg mij nu ten overstaan van de HEER en zijn gezalfde: Heb ik ooit iemand zijn stier afgenomen? Heb ik ooit iemand zijn ezel afgenomen? Heb ik ooit iemand uitgebuit of mishandeld? Heb ik me ooit door iemand laten omkopen om oogluikend iets toe te staan? Mocht dat zo zijn, dan zal ik het u vergoeden.' **4** Maar het volk antwoordde: 'U hebt ons niet uitgebuit, u hebt ons niet mishandeld en u hebt nooit iets van iemand aangenomen.' **5** Toen zei Samuël: 'De HEER en zijn gezalfde zijn er vandaag getuige van dat u mij niets te verwijten hebt.' Het volk antwoordde: 'Zo is het!' **6** 'Ja,' vulde Samuël aan, 'de HEER die Mozes en Aäron heeft aangesteld en uw voorouders uit Egypte heeft geleid. **7** En nu wil ik u rekenschap vragen. Sta op, dan houd ik u hier ten overstaan van de HEER de weldaden voor die hij u en uw voorouders heeft bewezen. **8** Toen uw voorouders na Jakobs komst naar Egypte de HEER te hulp riepen, stuurde hij hun Mozes en Aäron. Zij leidden hen weg uit Egypte en bezorgden hun hier een woonplaats. **9** Maar later vergaten uw voorouders de HEER, hun God, en daarom leverde hij ze uit aan Sisera, de bevelhebber van het leger van Hasor, en aan de Filistijnen en de koning van Moab. Toen die oorlog tegen hen voerden, **10** riepen ze de HEER te hulp en zeiden: "We hebben gezondigd! We hebben de HEER de rug toegekeerd om de Baäls en Astartes te vereren. Bevrijd ons uit de greep

van onze vijanden, dan zullen we u weer dienen.” **11** En de HEER stuurde Jerubbaäl, Bedan, Jefta en mij, Samuël. Zo bevrijdde hij u uit de greep van de vijanden die u omringden en kon u hier onbezorgd wonen. **12** Maar toen u zag dat koning Nachas van Ammon u aanviel, zei u tegen mij: “Nee, we willen een koning!” En dat terwijl toch de HEER, uw God, uw koning is. **13** Welnu, hier is de koning die u gekozen hebt, de koning waar u om hebt gevraagd; de HEER heeft u een koning gegeven. **14** Als u de HEER dan maar ontzag en toewijding blijft tonen, hem blijft gehoorzamen en u niet verzet tegen zijn bevelen! Als u en de koning die over u is aangesteld de HEER, uw God, dan maar trouw blijven. **15** Maar als u de HEER niet gehoorzaamt en u tegen zijn bevelen verzet, zal hij zich tegen u keren zoals hij zich ook tegen uw voorouders heeft gekeerd. **16** Blijf staan en wees getuige van het wonder dat de HEER voor uw ogen gaat verrichten. **17** Het is toch de tijd van de tarweoogst? Ik zal de HEER aanroepen en hij zal het laten onweren en regenen. Dan zult u eindelijk inzien dat de HEER het volstrekt ontoelaatbaar vindt dat u om een koning hebt gevraagd.’

18 Samuël riep de HEER aan, en meteen liet de HEER het onweren en regenen, zodat het volk vervuld werd van angst voor de HEER en Samuël. **19** Ze vroegen Samuël: ‘Bid voor ons, uw dienaren, tot de HEER, uw God, dat we niet hoeven te sterven. Want we hebben al zoveel verkeerd gedaan, en nu hebben we het nog erger gemaakt door om een koning te vragen.’ **20** ‘Ook al hebt u gezondigd,’ antwoordde Samuël, ‘u hoeft niet bang te zijn zolang u de HEER maar trouw blijft en hem met heel uw hart toegedaan bent. **21** Dwaal niet af om achter iets aan te lopen dat niets oplevert en niet bevrijdt, omdat het niets is. **22** Ter wille van zijn grote naam zal de HEER zijn volk immers niet in de steek laten, want hij heeft zelf besloten om u tot zijn volk te maken. **23** En hetzelfde geldt voor mij: ook ik moet niet zondigen tegen de HEER en ik moet zeker niet ophouden voor u te bidden en u het goede en rechte pad te wijzen. **24** Dus: heb ontzag voor de HEER en wees hem oprecht, met hart en ziel toegewijd. U hebt immers zelf ervaren welke grootse daden hij voor u heeft verricht. **25** Maar als u volhardt in het kwaad, zal het met u en met uw koning gedaan zijn.’

Saul verspeelt de gunst van Samuël

13

1 Saul was dertig jaar*

(13:1) *dertig jaar* – Volgens sommige handschriften van de Septuaginta. MT: ‘een jaar’.

oud toen hij koning werd. Twee jaar was hij koning van Israëel.

2 Saul had drieduizend Israëlieten uitgekozen. Tweeduizend waren met hem gelegerd bij Michmas en het gebergte van Betel; duizend lagen er met Jonatan bij Gibeä in Benjamin. De rest van het volk werd teruggestuurd naar huis. **3** Jonatan versloeg de Filistijnse wachtpost in Gibeä,*

(13:3) *Gibeä* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Geba’.

en dat kwam de Filistijnen ter ore. Saul liet in heel het land de ramshoorn blazen en rondzeggen: ‘Hebreeën, luister: **4** Israëel heeft de Filistijnen vernederd doordat Saul een van hun wachtposten verslagen heeft!’ Het volk werd opgeroepen om zich in Gilgal bij Saul aan te sluiten. **5** De Filistijnen verzamelden hun troepen om tegen Israëel ten strijde te trekken. Met drieduizend*

(13:5) *drieduizend* – Volgens de Septuaginta en de Pesjitta. MT: ‘dertigduizend’.

strijdwagens en zesduizend paarden, en voetvolk zo talrijk als zandkorrels aan de zee trokken ze op en legerden zich bij Michmas, ten oosten van Bet-Awen. **6** Het leger van de Israëlieten werd teruggedreven en de soldaten zagen dat ze in het nauw kwamen. Daarom verscholen de mannen zich in grotten, spelonken en rotsholen, in grafkamers en waterputten. **7** Ook waren er Hebreeën die de Jordaan overstaken naar Gad en Gilead. Ondertussen bevond Saul zich nog steeds in Gilgal en de manschappen daar wachtten in angst en beven op wat er komen zou. **8** Hij wachtte daar zeven dagen op Samuël, zoals de afspraak was, maar toen Samuël niet kwam opdagen, begonnen zijn soldaten hem in de steek te laten. **9** Toen beval Saul: ‘Breng mij de offerdieren.’ Hij droeg zelf het brandoffer op, **10** en hij was nauwelijks klaar, of daar kwam Samuël aan. Saul ging hem tegemoet om hem te begroeten, **11** maar Samuël zei: ‘Wat hebt u gedaan?’ Saul antwoordde: ‘Wat moest ik doen? Ik merkte dat mijn soldaten me in de steek begonnen te laten en u kwam niet op de afgesproken tijd. De Filistijnen liggen al bij Michmas **12** en ik dacht bij mezelf: Nu zullen de Filistijnen me hier in Gilgal aanvallen zonder dat ik de HEER mild heb gestemd. Toen heb ik het erop gewaagd en zelf het brandoffer opgedragen.’ **13** ‘Hoe hebt u zo dom kunnen doen?’ vroeg Samuël. ‘Waarom hebt u zich niet*

(13:13) *Waarom hebt u zich niet* – Voorgestelde lezing. MT: ‘U hebt u niet’.

gehouden aan het gebod dat de HEER, uw God, u heeft opgelegd? Dan had de HEER uw koningschap over Israëel nu voor altijd bestendigd. **14** Maar nu zal uw koningschap niet standhouden. De HEER zal een man naar zijn hart zoeken en hem aanstellen tot vorst over zijn volk, want u hebt u niet gehouden aan wat de HEER u bevolen heeft.’ **15** Daarop verliet Samuël Gilgal en ging naar Gibeä in Benjamin.

Jonatans heldendaad

Saul monsterde de mannen die bij hem waren gebleven. Het waren er zeshonderd. **16** Saul en zijn zoon Jonatan waren met hun troepen gelegerd bij Gibeā*

(13:16) *Gibeā* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Geba’.

in Benjamin; de Filistijnen hadden hun kamp opgeslagen bij Michmas. **17** De stoottroepen van de Filistijnen rukten uit in drie richtingen: één naar Ofra in Sual, **18** één naar Bet-Choron en één naar de grensstrook waar je over de Hyenavallei heen uitkijkt op de woestijn.

19 In die tijd was in heel Israël geen smid te vinden. De Filistijnen wilden namelijk voorkomen dat de Hebreëen zwaarden of speren zouden maken. **20** Alle Israëlieten moesten hun ploegscharen, hakken, bijlen en sikkels*

(13:20) *sikkels* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘ploegscharen’.

bij de Filistijnen laten slijpen. **21** Dit kostte twee derde sjekel voor ploegscharen en hakken, en een derde sjekel voor bijlen en ossenprikken. **22** Bij het uitbreken van de oorlog beschikte dus geen van de soldaten van Saul en Jonatan over een zwaard of een speer, alleen Saul zelf en zijn zoon Jonatan.

23 Een eenheid van de Filistijnen had de wacht betrokken op de bergpas bij Michmas.

14

1 Op zekere dag zei Jonatan, de zoon van Saul, tegen zijn wapendrager: ‘Laten we oversteken naar de Filistijnse wachtpost daar aan de overkant.’ Maar hij vertelde niet aan zijn vader wat hij van plan was. **2** Saul had zijn tent opgeslagen onder de granaatappelboom bij Migron, even buiten Gibeā. Hij had zeshonderd soldaten bij zich. **3** De functie van priester werd bekleed door Achia, de zoon van Achitub. Achitub was een broer van Ichabod, die de zoon was van Pinechas, de zoon van Eli, de priester van de HEER in Silo. Niemand wist dat Jonatan weg was.

4-5 Aan weerszijden van het ravijn dat Jonatan wilde oversteken om bij de Filistijnse wachtpost te komen, staken twee rotstanden uit: de Boses in het noorden, tegenover Michmas, en de Senne in het zuiden, tegenover Gibeā.*

(14:4-5) *Gibeā* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Geba’.

6 Jonatan zei tegen zijn wapendrager: ‘Laten we oversteken naar de wachtpost van die onbesnedenen. Misschien is de HEER op onze hand. Hij kan immers evengoed met weinigen voor een overwinning zorgen als met velen.’ **7** ‘Dat lijkt me een goed plan,’ antwoordde de wapendrager. ‘Ik ben uw man.’ **8** ‘Luister,’ zei Jonatan, ‘we steken over en zorgen dat de soldaten ons zien. **9** Misschien zeggen ze tegen ons: “Halt! Verroer je niet tot we bij jullie zijn!” Dan blijven we staan en gaan we niet naar ze toe. **10** Of ze zeggen: “Kom maar op!” En dan klimmen we naar boven, want dat is voor ons het teken dat de HEER ze aan ons uitlevert.’ **11** Ze zorgden er dus voor dat de bezetting van de Filistijnse wachtpost hen tweeën in het oog kreeg. De Filistijnen zeiden tegen elkaar: ‘Kijk, de Hebreëen komen uit hun holen te voorschijn.’ **12** En de soldaten van de wachtpost riepen naar Jonatan en zijn wapendrager: ‘Kom maar op, dan zullen we jullie wel eens leren!’ ‘Volg mij,’ zei Jonatan tegen zijn wapendrager, ‘de HEER heeft ze aan Israël uitgeleverd!’ **13** Jonatan klom op handen en voeten naar boven, met zijn wapendrager achter zich aan. Waar hij kwam, vielen de Filistijnen neer, en zijn wapendrager gaf hun de genadestoot. **14** Bij dit eerste treffen doodden Jonatan en zijn wapendrager twintig mannen. Dit alles speelde zich af op een terrein half zo groot als een span ossen in één dag kan ploegen. **15** Er ging een siddering door het kamp in het veld en door de bezetting van de wachtpost, en ook de stoottroepen rilden van schrik. De aarde beefde, en alle Filistijnen sidderden van angst voor God.

16 De mannen van Saul die bij Gibeā in Benjamin op de uitkijk stonden, zagen wat er gebeurde: er ontstond een golf van paniek en de menigte rende heen en weer. **17** Daarop beval Saul: ‘Laat iedereen aantreden en zoek uit wie er ontbreekt.’ Het bleek dat Jonatan en zijn wapendrager er niet waren. **18** ‘Breng de ark van God hier,’ zei Saul tegen Achia. De ark van God bevond zich namelijk in het kamp van de Israëlieten. **19** Maar terwijl Saul met Achia sprak, zwol het rumoer in het kamp van de Filistijnen nog aan en daarom trok hij zijn bevel weer in. **20** Saul en zijn mannen verzamelden zich en stortten zich in de strijd. De verwarring was zo groot dat de Filistijnen het zwaard tegen elkaar opnamen. **21** Zelfs de Hebreëen die zich al jaren eerder bij de Filistijnen hadden aangesloten en aan hun kant meevochten, bedachten zich*

(14:21) *Zelfs* [...] *bedachten zich* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘rondom, en ook zij’.

en kozen nu de kant van de Israëlieten onder Saul en Jonatan. **22** En toen de Israëlieten die zich in het bergland van Efraïm schuilhielden hoorden dat de Filistijnen op de vlucht sloegen, zetten ook zij de achtervolging in en bleven hen op de hielen zitten. **23** Zo schonk de HEER Israël die dag de overwinning.

Sauls eed

De strijd zette zich voort tot voorbij Bet-Awen. **24** Van de Israëlieten werd die dag het uiterste gevegd, want Saul had de soldaten onder ede bezworen: ‘Vervloekt wie het waagt om vóór de avond iets te eten, voor ik me op mijn vijanden heb gewroken.’ Dus nam niemand ook maar iets te eten. **25** Op een gegeven moment kwamen ze in een dichtbegroeid gebied waar veel bijennesten waren, die dropen van de honing. **26** Maar zelfs toen waagde

niemand het zijn hand uit te steken om uit die nesten, die werkelijk boordevol honing zaten, iets te eten te halen, zo bang waren ze voor de vervloeking. 27 Jonatan had echter niet gehoord dat zijn vader de soldaten een eed had opgelegd. Hij doopte de punt van zijn stok in een honingraat en bracht de honing naar zijn mond. Meteen stonden zijn ogen weer helder. 28 Een van de soldaten sprak hem aan en zei: ‘Uw vader heeft ons dringend bezworen om vandaag niet te eten, ook al hebben we nog zo’n honger.’ 29 ‘Mijn vader stort het land in het ongeluk,’ zei Jonatan. ‘Kijk toch hoe helder mijn ogen weer staan nu ik wat van die honing heb geproefd. 30 Als de soldaten vandaag wel hadden gegeten van de buit die ze op de vijanden hebben veroverd, hadden ze een veel grotere overwinning op de Filistijnen kunnen behalen!’

31 De Israëlieten dreven de Filistijnen die dag terug van Michmas tot Ajjalon. De soldaten, volkomen uitgeput, 32 stortten zich op de buit. Ze grepen geiten, schapen, koeien en kalveren, slachtten die zomaar op de grond en aten ervan terwijl het bloed er nog in zat. 33 Men vertelde Saul dat de soldaten tegen de HEER zondigden door vlees te eten waar nog bloed in zat. ‘Het is verkeerd wat jullie doen!’ zei Saul. ‘Rol onmiddellijk een grote steen hierheen. 34 Ga het kamp rond en zeg tegen iedereen dat ze hun stier of schaap of geit bij mij moeten brengen en hier op deze steen moeten slachten. Daarna kunnen ze eten zonder tegen de HEER te zondigen, want dan hoeven ze geen vlees te eten waar nog bloed in zit.’ Alle soldaten brachten toen het dier dat ze bemachtigd hadden naar de steen en slachtten het daarop. 35 Zo bouwde Saul zijn eerste altaar voor de HEER.

36 Later die avond zei Saul: ‘Laten we vannacht de Filistijnen achternagaan en ze bestoken tot de morgen aanbreekt. Niet één zullen we er in leven laten.’ ‘Wat u maar wilt,’ zeiden de soldaten, maar de priester zei: ‘Laten we ons eerst tot God wenden.’ 37 Saul raadpleegde God en vroeg: ‘Zal ik de Filistijnen achternagaan? Zult u ze aan Israël uitleveren?’ Maar deze keer gaf God geen antwoord. 38 Toen zei Saul: ‘Laat alle aanvoerders aantreden en laten we uitzoeken wat voor zonde vandaag is begaan. 39 Zo waar de HEER leeft, de redder van Israël, al is mijn eigen zoon Jonatan de schuldige, sterven zal hij!’ Maar niemand gaf antwoord. 40 Toen zei hij tegen de Israëlieten: ‘Jullie gaan aan de ene kant staan, en ik en mijn zoon Jonatan aan de andere kant.’ ‘Zoals u wilt,’ zeiden de soldaten. 41 En Saul vroeg de HEER: ‘God van Israël, breng de waarheid aan het licht!’ Jonatan en Saul werden aangewezen; de soldaten gingen vrijuit. 42 Toen zei Saul: ‘Werp het lot tussen mij en mijn zoon Jonatan.’ En Jonatan werd aangewezen. 43 ‘Zeg op, wat heb je gedaan?’ vroeg Saul. Jonatan vertelde dat hij inderdaad met de punt van zijn stok wat honing had geproefd en zei: ‘Ik ben bereid te sterven.’ 44 ‘En sterven zul je, Jonatan!’ riep Saul uit. ‘God is mijn getuige!’ 45 Maar de soldaten protesteerden: ‘Moet Jonatan sterven, die voor Israël deze grote overwinning heeft behaald? Geen denken aan! Zo waar de HEER leeft, hem mag geen haar worden gekrenkt. Wat hij vandaag gedaan heeft, heeft hij bereikt met Gods hulp!’ Zo pleitten de soldaten Jonatan vrij, en hij werd niet ter dood gebracht. 46 Saul staakte de achtervolging van de Filistijnen en de Filistijnen trokken zich terug op hun eigen grondgebied.

Verdere gegevens over Saul en zijn familie

47 Saul nam het koningschap over Israël op zich en voerde oorlog tegen alle hem omringende vijanden: tegen Moab, tegen de Ammonieten, tegen Edom, tegen de koningen van Soba en tegen de Filistijnen. Overal waar hij kwam, behaalde hij de overwinning.*

(14:47) behaalde hij de overwinning – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘maakte hij zich schuldig’.

48 Hij werd steeds machtiger, versloeg de Amalekieten en bevrijdde zo Israël uit de greep van zijn plundersaars. 49 De zonen van Saul waren Jonatan, Jiswi en Malkisua. Hij had ook twee dochters; de oudste heette Merab en de jongste Michal. 50 Sauls vrouw was Achinoam, de dochter van Achimaäs. Zijn opperbevelhebber was zijn neef Abner, de zoon van Ner. 51 Sauls vader Kis en Abners vader Ner waren allebei zonen van Abiël. 52 Tijdens de hele regering van Saul werd er fel tegen de Filistijnen gestreden. Daarom keek hij steeds uit naar heldhaftige en moedige mannen en nam die in dienst.

Saul verspeelt de gunst van God

15

1 Op een keer zei Samuël tegen Saul: ‘De HEER heeft mij destijds gezonden om u te zalven tot koning over zijn volk, over Israël. Luister dus nu naar wat de HEER te zeggen heeft. 2 Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Ik ben niet vergeten wat Amalek Israël heeft aangedaan: het heeft Israël de weg versperd bij zijn uittocht uit Egypte. 3 Trek daarom op tegen de Amalekieten en versla ze. Wijd al hun bezittingen onvoorwaardelijk aan de HEER. Spaar ze niet, maar dood alles en iedereen: mannen en vrouwen, kinderen en zuigelingen, runderen en schapen, kamelen en ezels.’ 4 Saul liet het leger oproepen en hield wapenschouw in Telaïm. Er waren tweehonderdduizend man voetvolk en nog eens tienduizend man uit Juda. 5 Toen hij bij de stad van de Amalekieten kwam, legde hij een hinderlaag in de rivierbedding. 6 Intussen waarschuwde hij de Kenieten: ‘Maak dat u wegkomt! Blijf niet bij de Amalekieten, want dan moet ik u samen met hen uitroeien, terwijl u de Israëlieten tijdens hun uittocht uit Egypte juist goed behandeld hebt.’ De Kenieten gingen dus weg bij de Amalekieten. 7 Saul sloeg de Amalekieten terug van Chawila tot aan Sur, op de grens met Egypte. 8 Hun koning Agag nam hij levend gevangen, maar de rest van het volk doodde hij. 9 Agag werd door Saul en zijn manschappen gespaard, samen met de beste schapen, geiten en runderen en de sterkste jonge stieren en rammen,

kortom, alles wat van waarde was. Die wilden ze niet vernietigen, maar alles wat geen of weinig waarde had, maakten ze af.

10 Toen richtte de HEER zich tot Samuël en zei: 11 'Ik betreur het dat ik Saul koning heb gemaakt, want hij heeft mij de rug toegekeerd en doet niet wat ik hem heb opgedragen.' Samuël werd boos en schreeuwde het de hele nacht uit tegen de HEER. 12 De volgende morgen vroeg wilde hij Saul tegemoet gaan. Men vertelde hem dat Saul in Karmel was geweest en daar voor zichzelf een gedenkteken had opgericht, en toen was doorgereisd naar Gilgal. 13 Toen Samuël bij Saul aankwam, begroette deze hem met de woorden: 'Wees gezegend door de HEER. Ik heb gedaan wat de HEER mij heeft opgedragen.' 14 Maar Samuël vroeg: 'Hoe komt het dan dat ik schapen hoor blaten en runderen hoor loeien?' 15 'Die hebben ze meegenomen van de Amalekieten,' antwoordde Saul. 'De soldaten wilden de beste schapen, geiten en runderen sparen om ze te offeren aan de HEER, uw God. De rest hebben we afgemaakt.' 16 'Geen woord meer!' zei Samuël tegen Saul. 'Laat me u vertellen wat de HEER mij vannacht gezegd heeft.' 'Zoals u wilt,' zei Saul, 17 en Samuël zei: 'U mag dan in uw eigen ogen onbelangrijk zijn, toch staat u aan het hoofd van de stammen van Israël, nietwaar? De HEER heeft u gezalft tot koning van Israël, 18 en de HEER heeft u erop uitgestuurd met de opdracht om de Amalekieten, die zondaars, te vernietigen en ze te bestrijden tot ze volledig waren uitgeroeid. 19 Waarom hebt u niet geluisterd naar wat de HEER u heeft gezegd? Waarom hebt u zich op de buit gestort en iets gedaan dat slecht is in de ogen van de HEER?' 20 'Maar ik heb toch geluisterd naar wat de HEER gezegd heeft!' wierp Saul tegen. 'Ik ben er toch op uitgetrokken zoals de HEER me heeft opgedragen! Koning Agag heb ik gevangengenomen en de rest van de Amalekieten heb ik gedood. 21 En de soldaten hebben de beste van de buitgemaakte schapen, geiten en runderen voor vernietiging gespaard om ze in Gilgal te offeren aan de HEER, uw God.' 22 Daarop zei Samuël: 'Schept de HEER meer behagen in offers dan in gehoorzaamheid? Nee! Gehoorzaamheid is beter dan offers, volgzzaamheid is beter dan het vet van rammen. 23 Weerspanning is even erg als toverij, en eigenzinnigheid is even slecht als afgodendienst. U hebt de opdracht van de HEER verworpen; daarom verwerpt hij u als koning!' 24 Toen zei Saul tegen Samuël: 'Ik heb gezondigd! Ik ben voorbijgegaan aan wat de HEER gezegd heeft, aan wat u gezegd hebt. Ik was bang voor de soldaten en daarom deed ik wat zij wilden. 25 Alstublieft, vergeef me en laat me niet alleen; ik wil neerknielen voor de HEER.' 26 'Nee,' antwoordde Samuël. 'U hebt de opdracht van de HEER verworpen, daarom verwerpt de HEER u als koning van Israël.' 27 Toen Samuël zich omdraaide om weg te gaan, greep Saul de slip van zijn mantel beet, maar die scheurde af. 28 En Samuël zei: 'Hierbij scheurt de HEER het koningschap over Israël van u los en geeft hij het aan iemand anders, iemand die waardiger is dan u. 29 En u weet dat de Glorie van Israël nooit zijn woord breekt en nimmer van zijn besluiten terugkomt. Hij is immers geen mens, dat hij van zijn besluiten terug zou komen.' 30 Weer zei Saul: 'Ik heb gezondigd! Maar val me alstublieft niet af waar de oudsten van mijn volk en heel Israël bij zijn en laat me niet alleen; ik wil neerknielen voor de HEER, uw God.' 31 Toen ging Samuël met Saul mee en Saul knielde neer voor de HEER.

32 Daarna zei Samuël: 'Laat koning Agag van Amalek hier komen.' Agag kwam naar hem toe, nog steeds geboeid. 'De bittere dreiging van de dood is zeker wel geweken?' vroeg hij. 33 Maar Samuël antwoordde: 'Zoals uw zwaard vrouwen van hun kinderen heeft beroofd, zo wordt nu uw moeder van haar kind beroofd.' En hij hakte Agags hoofd af ten overstaan van de HEER in Gilgal.

34 Samuël ging terug naar Rama en Saul keerde terug naar zijn woonplaats Gibeon. 35 Samuël heeft Saul nooit meer terug willen zien, maar hij treurde wel om hem. En de HEER betreurde het dat hij Saul als koning van Israël had aangesteld.

David door Samuël gezalft

16

1 De HEER vroeg aan Samuël: 'Hoe lang blijf je nog treuren om Saul, die ik als koning van Israël verworpen heb? Kom, vul je hoorn met olie en ga voor mij naar Isai in Betlehem, want een van zijn zonen heb ik als koning uitgekozen.' 2 'Hoe kan ik dat nu doen?' wierp Samuël tegen. 'Saul zal me vermoorden als hij het hoort.' De HEER antwoordde: 'Neem een jonge koe mee en zeg dat je bent gekomen om de HEER een offer te brengen. 3 Nodig Isai uit voor het offermaal, dan zal ik je laten weten wat je doen moet. Wie ik je aanwijs, die moet je voor mij zalven.' 4 Samuël deed wat de HEER had gezegd. Toen hij in Betlehem aankwam, kwamen de oudsten van de stad hem ongerust tegemoet en vroegen: 'Uw komst is toch geen slecht teken?' 5 'Wees gerust,' antwoordde Samuël. 'Ik ben gekomen om de HEER een offer te brengen. Reinig u en neem met mij deel aan het offermaal.' Ook Isai en zijn zonen nodigde hij uit, en aan hen voltrok hij persoonlijk de reiniging. 6 Bij hun aankomst viel zijn oog meteen op Eliab, en hij zei bij zichzelf: Hij die daar klaarstaat is vast en zeker degene die de HEER wil zalven. 7 Maar de HEER zei tegen Samuël: 'Ga niet af op zijn voorkomen en zijn rijzige gestalte. Ik heb hem afgewezen. Het gaat niet om wat de mens ziet: de mens kijkt naar het uiterlijk, maar de HEER kijkt naar het hart.' 8 Toen riep Isai Abinadab en stelde hem aan Samuël voor, maar die zei: 'Ook hem heeft de HEER niet gekozen.' 9 Isai stelde Samma voor, maar weer zei Samuël: 'Ook hem heeft de HEER niet gekozen.' 10 Zo stelde Isai zijn zeven zonen aan Samuël voor, maar telkens zei Samuël dat dit niet degene was die de HEER gekozen had. 11 'Zijn dit alle zonen die u heeft?' vroeg hij. 'Nee,' antwoordde Isai, 'de jongste is er niet bij, die hoedt de schapen en de geiten.' Toen zei Samuël tegen Isai: 'Laat hem hier komen. We beginnen niet aan de maaltijd

voordat hij er is.’ **12** Isaï liet hem halen. Het was een knappe jongen met rossig haar en sprekende ogen. En de HEER zei: ‘Hem moet je zalven. Hij is het.’ **13** Samuël nam de hoorn met olie en zalfde hem te midden van zijn broers. Van toen af aan was David doordrongen van de geest van de HEER. Daarna vertrok Samuël weer naar Rama.

David verdrijft de kwade geest van Saul

14 De geest van de HEER had Saul verlaten; in plaats daarvan stuurde de HEER hem een kwade geest, die hem kwelde. **15** Zijn hovelingen zeiden tegen hem: ‘Het is duidelijk dat u door een kwade geest wordt gekweld. **16** U heeft maar te bevelen, heer, en uw dienaren staan klaar om iemand voor u te zoeken die lier kan spelen. Hij kan dan muziek voor u maken wanneer u door de kwade geest van God wordt bezocht; dat zal u goeddoen.’ **17** ‘Doe dat,’ zei Saul. ‘Zoek iemand voor me uit die goed kan spelen en laat hem bij me komen.’ **18** ‘Ik weet iemand die goed kan spelen,’ zei een van de hovelingen. ‘Hij is een zoon van Isaï uit Betlehem. Hij behoort tot een voorname familie en is een goed krijgsman, en hij is welbespraakt en goedgebouwd. Bovendien staat de HEER hem bij.’ **19** Saul stuurde boden naar Isaï met het verzoek: ‘Stuur me uw zoon David, die uw schapen en geiten hoedt.’ **20** Isaï gaf zijn zoon David voor Saul een ezel beladen met brood mee, en ook een zak wijn en een geitenbokje. **21** Zo kwam David bij Saul in dienst. Saul raakte zeer op hem gesteld en benoemde hem tot zijn wapendrager. **22** Aan Isaï liet hij vragen: ‘Ik ben zeer tevreden over uw zoon. Mag hij voorgoed bij mij in dienst komen?’ **23** En steeds wanneer de geest van God Saul overmande, nam David zijn lier en tokkelde op de snaren. Dat luchtte Saul op en het deed hem goed: de kwade geest liet hem dan voor even met rust.

David verslaat Goliat

17

1 De Filistijnen bereidden opnieuw een oorlog voor. Ze verzamelden zich in Socho in Juda en sloegen hun kamp op in Efes-Dammim, tussen Socho en Azeka. **2** Saul riep het leger van Israël op en sloeg zijn kamp op in de Terebintenvallei. Daar stelden ze zich op tegenover de Filistijnen: **3** op de ene helling stonden de Filistijnen en op de andere de Israëlieten; het dal lag tussen hen in. **4** Uit de gelederen van de Filistijnen trad een kampvechter naar voren, een zekere Goliat uit Gat, een man van ruim zes el lang. **5** Hij had een bronzen helm op zijn hoofd en droeg een bronzen schubbenpantser dat wel vijfduizend sjekel woog. **6** Ook zijn scheenplaten waren van brons, evenals het kromzwaard dat over zijn schouder hing. **7** De schacht van zijn lans was zo dik als de boom van een weefgetouw en de punt was gemaakt van zeshonderd sjekel ijzer. Een schildknecht ging voor hem uit. **8** In het dal bleef de Filistijn staan en riep de Israëlieten toe: ‘Waarom zouden jullie optrekken en slag leveren? Ik ben een vrije Filistijn, en jullie zijn maar slaven van Saul! Kies iemand uit jullie midden en laat hem hier beneden komen. **9** Als hij me aankan en me verslaat, zullen wij aan jullie onderworpen zijn, maar als ik hem aankan en hem versla, zullen jullie aan ons onderworpen zijn en ons als slaven dienen. **10** Hierbij daag ik het leger van Israël uit om me iemand te sturen met wie ik een tweegevecht kan houden.’ **11** Bij het horen van deze woorden stonden Saul en het leger van Israël verlamd van schrik.

12 David was een zoon van Isaï uit Betlehem, dat in de streek Efrata in Juda ligt. Deze Isaï had acht zonen. Hijzelf was in de tijd van Saul al te oud om nog onder de wapenen te gaan, **13** maar zijn drie oudste zonen trokken met Saul ten strijde. De oudste heette Eliab, de tweede Abinadab en de derde Samma. **14** David was de jongste. Zijn drie oudste broers waren met Saul ten strijde getrokken, **15** en hij ging heen en weer tussen het kamp van Saul en Betlehem, waar hij de kudde van zijn vader hoedde.

16 Ondertussen trad de Filistijn elke ochtend en elke avond naar voren, veertig dagen lang, en bleef dan staan wachten.

17 Op een dag zei Isaï tegen zijn zoon David: ‘Hier heb je een zak geroosterd graan en tien broden. Breng die snel naar je broers in het legerkamp. **18** En deze tien kazen moet je aan hun bevelhebber geven. Vraag je broers hoe het met ze gaat en neem een levensteken van hen mee terug.’ **19** Saul was met de soldaten van Israël, onder wie Davids broers, nog steeds gelegerd in de Terebintenvallei, tegenover de Filistijnen. **20** De volgende ochtend vroeg ging David met de proviand op weg, zoals Isaï hem had opgedragen. Zijn kudde liet hij achter onder de hoede van iemand anders. Hij kwam juist bij het wagenkamp aan toen het leger onder het aanheffen van strijdkreten de linies betrok. **21** De Israëlieten en de Filistijnen stelden zich in slagorde tegenover elkaar op. **22** David gaf zijn spullen af aan de foerier en haastte zich naar de gevechtlijn. Daar vond hij zijn broers en hij vroeg hun hoe het met ze ging. **23** Terwijl hij met ze aan het praten was, trad uit de Filistijnse gelederen de kampvechter naar voren, Goliat uit Gat, en David hoorde hem de Israëlieten uitdagen zoals hij dat elke dag deed. **24** Bij het zien van Goliat renden de Israëlieten angstig weg. **25** ‘Zien jullie die man daar?’ zeiden ze tegen elkaar. ‘Israël vernederen, daar is het hem om te doen! Wie hem verslaat, zal door de koning met rijkdommen worden overladen. Bovendien krijgt hij de koningsdochter tot vrouw en wordt zijn familie vrijgesteld van schatting en herendienst.’ **26** David vroeg aan de soldaten die in zijn buurt stonden: ‘Wat gebeurt er met degene die die Filistijn daar verslaat en Israël van deze schande bevrijdt? Wat denkt die onbesneden Filistijn wel, dat hij de gelederen van de levende God durft te beschimpen!’ **27** De soldaten herhaalden tegen hem wat ze zojuist gezegd hadden. **28** Toen Davids oudste broer Eliab hem met de soldaten hoorde praten, viel hij woedend uit: ‘Wat doe je

hier eigenlijk? Hoor jij niet in de woestijn op je schapen te passen? Echt iets voor jou, om met je brutale neus vooraan te willen staan als er gevochten gaat worden.’ 29 ‘Wat doe ik nu weer verkeerd?’ antwoordde David. ‘Ik vraag het toch alleen maar!’ 30 Hij draaide zijn broer de rug toe en legde zijn vraag nog aan anderen voor, en kreeg weer hetzelfde antwoord.

31 Davids vragen bleef niet onopgemerkt. Men vertelde het aan Saul, en die liet hem bij zich komen. 32 David zei tegen Saul: ‘We hoeven om die Filistijn toch niet de moed te verliezen, heer. Ik zal met hem het gevecht aangaan.’ 33 ‘Maar je kunt hem toch onmogelijk aan,’ wierp Saul tegen. ‘Jij bent nog maar een jongen en hij is al van jongs af aan gewend om te vechten.’ 34 ‘Ik heb altijd de kudde van mijn vader gehoed,’ antwoordde David. ‘Wanneer er een leeuw of een beer kwam om een schaap of een geit uit de kudde te stelen, 35 ging ik erachteraan, overmeesterde hem en redde het dier uit zijn muil. En als hij me wou aanvallen greep ik hem bij zijn kaken en sloeg ik hem dood. 36 Leeuwen en beren heb ik verslagen en die onbesneden Filistijn zal het net zo vergaan, omdat hij de gelederen van de levende God heeft beschimpt! 37 De HEER, die me gered heeft uit de klauwen van leeuwen en beren, zal me ook redden uit de handen van deze Filistijn.’ ‘Ga dan,’ zei Saul tegen David, ‘en moge de HEER je bijstaan.’ 38 Hij gaf hem zijn eigen uitrusting en hielp hem die aan te doen: een bronzen helm voor op zijn hoofd en een borstkuras. 39 Ten slotte gordde David het zwaard om en probeerde een paar passen te lopen, omdat hij aan zo’n zware uitrusting niet gewend was. ‘Ik kan hier niet mee lopen,’ zei hij tegen Saul, ‘ik ben dat niet gewend.’ En hij deed de uitrusting weer af. 40 Hij pakte zijn stok, zocht vijf ronde stenen uit de rivierbedding en stopte die in zijn herderstas. Toen liep hij op de Filistijn af, zijn slinger in de hand.

41 Met zware stappen kwam de Filistijn op David af, voorafgegaan door zijn schildknecht. 42 Hij nam David, een knappe jongen met rossig haar, geringschattend op 43 en zei: ‘Ben ik soms een hond, dat je met een stok op me af komt?’ En hij vervloekte David in de naam van zijn goden. 44 ‘Kom maar op,’ zei hij, ‘dan maak ik jou tot aas voor de gieren en de hyena’s.’ 45 ‘Jij daagt me uit met je zwaard en je lans en je kromzwaard,’ antwoordde David, ‘maar ik daag jou uit in de naam van de HEER van de hemelse machten, de God van de gelederen van Israël, die jij hebt beschimpt. 46 Maar vandaag zal de HEER je aan mij uitleveren: ik zal je verslaan en je hoofd afhouden, en ik zal de lijken van de Filistijnen aan de aasgieren en de hyena’s ten prooi geven, zodat de hele wereld weet dat Israël een God heeft. 47 Dan zal iedereen hier beseffen dat de HEER geen zwaard of lans nodig heeft om te overwinnen, want hij is degene die de uitslag van de strijd bepaalt en hij zal jullie aan ons uitleveren.’ 48 Toen kwam de Filistijn op David af en wilde tot de aanval overgaan, maar David was hem te snel af. Hij rende hem tegemoet, 49 stak zijn hand in zijn tas en haalde er een steen uit, slingerde die weg en trof de Filistijn zo hard tegen het voorhoofd dat de steen naar binnen drong en de Filistijn voorover stortte. 50 Zo overwon David de Filistijn met een slinger en een steen; hij trof hem dodelijk zonder dat hij daar een zwaard bij nodig had. 51 Hij rende naar de Filistijn toe, boog zich over hem heen en trok diens zwaard uit de schede. Daarmee gaf hij hem de genadestoot en sloeg hem zijn hoofd af. Toen de Filistijnen zagen dat hun held dood was, sloegen ze op de vlucht. 52 Nu sprongen de Israëlieten en Judeeërs op, hieven de strijdkreet aan en achtervolgden hen tot aan Gat en de poorten van Ekron. De hele weg van Saäraïm tot aan Gat*

(17:52) Gat [...] Gat – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Gai [...] Gat’.

en Ekron lag bezaaid met gesneuvelde Filistijnen. 53 En toen de Israëlieten van hun achtervolging terugkwamen, plunderden ze het Filistijnse legerkamp. 54 David nam het hoofd van de Filistijn mee om het naar Jeruzalem te brengen; de wapens die hij hem had afgenomen legde hij in zijn tent.

55 Terwijl Saul toekeek hoe David de Filistijn tegemoet trad, vroeg hij aan zijn opperbevelhebber Abner: ‘Zeg eens, van wie is die jongen een zoon?’ ‘Zo waar u leeft, koning,’ antwoordde Abner, ‘ik weet het niet.’ 56 ‘Zoek dan uit van wie die jongeman een zoon is,’ droeg de koning hem op. 57 Toen David na zijn overwinning op de Filistijn terugkwam, wachtte Abner hem op en leidde hem naar Saul. Het hoofd van de Filistijn had hij nog in zijn hand. 58 ‘Van wie ben jij een zoon, jongen?’ vroeg Saul, en David antwoordde: ‘Ik ben de zoon van uw dienaar Isai uit Betlehem.’

18

1 Jonatan, die bij dit gesprek aanwezig was, voelde zich meteen sterk tot David aangetrokken en vatte een innige vriendschap voor hem op. 2 Saul nam David vanaf die dag bij zich en liet hem niet meer teruggaan naar zijn ouderlijk huis. 3 En Jonatan, die David zo lief had als zijn eigen leven, sloot vriendschap met hem: 4 hij deed zijn mantel af en gaf die aan David. Ook gaf hij hem zijn uitrusting, tot en met zijn zwaard, zijn boog en zijn koppelriem.

5 Alle veldtochten die David in opdracht van Saul ondernam, bracht hij tot een goed einde. Daarom benoemde Saul hem tot legeraanvoerder, met instemming van de soldaten en ook van de hovelingen.

David aan het hof

6 Bij de intocht van het leger, toen David terugkeerde van zijn overwinning op de Filistijn, liepen in alle steden van Israël de vrouwen zingend en dansend uit om koning Saul feestelijk in te halen met muziek van tamboerijnen en rinkelbellen. 7 Opgetogen zongen ze:

‘Saul versloeg ze bij duizenden,

David bij tienduizenden.’

8 Saul ergerde zich aan dit lied en werd woedend: ‘David geven ze er tienduizenden en mij maar duizenden. Nog even en ze geven hem het koningschap!’ 9 Vanaf die dag begon Saul David te wantrouwen.

10 De volgende dag werd Saul opnieuw overmand door een kwade geest van God. Hij liep als een razende door het huis, met zijn speer in de hand, terwijl David zoals gewoonlijk op de lier tokkelde. 11 ‘Ik spies die jongen aan de wand!’ riep Saul uit. Hij wierp zijn speer, maar David kon hem tot tweemaal toe ontwijken. 12 Toen begon Saul bang te worden voor David, omdat hij merkte dat de HEER hem verlaten had en David bijstond. 13 Hij wilde David niet meer in zijn buurt hebben en stelde hem aan als bevelhebber over een eenheid van duizend man. Aan het hoofd van zijn troepen ondernam David verschillende veldtochten, 14 en hij bracht ze alle tot een goed einde omdat de HEER hem bijstond. 15 Toen Saul zag dat David slaagde in alles wat hij ondernam, werd hij nog banger voor hem. 16 Maar verder droeg iedereen in Israël en Juda David op handen, omdat hij hen steeds opnieuw aanvoerde in hun veldtochten.

17 Toen zei Saul tegen David: ‘Hier is mijn oudste dochter Merab. Ik bied je haar als vrouw aan, op voorwaarde dat je in mijn dienst je heldhaftigheid blijft tonen en voor de HEER ten strijde trekt’ – want hij dacht bij zichzelf: Ik hoef hem niet zelf om het leven te brengen, laten de Filistijnen dat maar doen. 18 David antwoordde: ‘Wie ben ik en wat heeft mijn familie, de verwanten van mijn vader, in Israël te betekenen, dat ik een schoonzoon van de koning mag worden?’ 19 Toen de dag was aangebroken dat Merab, de dochter van Saul, met David in het huwelijk zou treden, werd ze uitgehuwelijkt aan Adriël uit Mechola. 20 Ondertussen was Sauls dochter Michal op David verliefd geworden. Saul hoorde hiervan en het kwam hem goed uit. 21 Ik bied hem Michal als vrouw aan, dacht hij. Als hij zich door dat aanbod laat verlokken, kunnen de Filistijnen hem om het leven brengen. Tegen David zei hij: ‘Je kunt alsnog mijn schoonzoon worden, door met mijn tweede dochter te trouwen.’ 22 En hij droeg zijn hovelingen op: ‘Gaan jullie eens met David praten en zeg hem dan: “Zie je wel dat de koning op je gesteld is? En al zijn dienaren mogen je graag. Grijp dus je kans om de schoonzoon van de koning te worden.”’ 23 Sauls hovelingen brachten deze woorden aan David over, maar hij antwoordde: ‘Jullie denken zeker dat het zo eenvoudig is om schoonzoon van de koning te worden. Ik ben anders maar een arm en eenvoudig man.’ 24 Toen ze aan Saul vertelden wat David gezegd had, 25 zei hij: ‘Zeg tegen David dat de koning niet aan een bruidsprijs hecht en dat hij genoeg neemt met de voorhuiden van honderd Filistijnen, als wraak op zijn vijanden.’ Het was zijn bedoeling dat David op die manier zou sneuvelen in de strijd tegen de Filistijnen. 26 De hovelingen brachten Sauls woorden aan David over, en die stemde er toen mee in om schoonzoon van de koning te worden. Nog binnen de termijn voldeed hij aan de gestelde voorwaarde. 27 Hij rukte met zijn troepen uit en doodde tweehonderd Filistijnen. Hun voorhuiden nam hij mee om ze aan de koning af te dragen. Het waren er meer dan genoeg om de hand van de koningsdochter te verwerven, en Saul gaf hem zijn dochter Michal tot vrouw.

28 Uit dit alles maakte Saul op dat de HEER David bijstond. Bovendien had zijn dochter Michal David lief. 29 Zijn angst voor David nam nog toe, en van toen af was hij Davids aartsvijand. 30 En telkens als de Filistijnse vorsten een aanval op Israël ondernamen, streed David met meer succes tegen hen dan enig andere bevelhebber van Saul. Zo oogstte hij steeds meer roem.

Davids vlucht

19

1 Saul maakte aan zijn hovelingen en zijn zoon Jonatan bekend dat hij Davids dood wenste. Maar Jonatan, die zeer op David gesteld was, 2 waarschuwde hem: ‘Mijn vader Saul is van plan je te doden. Wees op je hoede morgenochtend, houd je schuil en blijf waar je bent. 3 Ik ga dan met mijn vader de stad uit, houd bij jou in de buurt halt en breng het gesprek op jou. Daarna zal ik je laten weten hoe de zaken staan.’ 4 Jonatan hield tegen zijn vader Saul een pleidooi voor David. Hij sprak als volgt: ‘Laat de koning zich niet vergrijpen aan zijn dienaar David. Hij heeft u immers niets misdaan. Integendeel, hij heeft u juist grote diensten bewezen. 5 Met gevaar voor eigen leven heeft hij de Filistijn verslagen, en de HEER heeft Israël een grote overwinning bezorgd. U hebt het met eigen ogen gezien en was er opgetogen over. Waarom zou u dus onschuldig bloed vergieten door David te doden zonder dat daar aanleiding toe is?’ 6 Saul liet zich door Jonatan overreden en zwoer: ‘Zo waar de HEER leeft, hij zal niet worden gedood.’ 7 Toen riep Jonatan David en vertelde hem hoe het gesprek verlopen was. Hij bracht David bij Saul en David kwam weer aan het hof wonen, zoals eerst.

8 Ondertussen ging de oorlog voort. Weer trok David tegen de Filistijnen ten strijde, bracht hun een grote slag toe en joeg ze op de vlucht. 9 En weer werd Saul gekweld door een kwade geest van de HEER. Hij zat thuis, zijn speer in de hand, terwijl David muziek voor hem maakte. 10 Weer probeerde hij David met zijn speer aan de muur te spiesen, maar weer kon David hem ontwijken en boorde de speer zich in de muur. David vluchtte weg en zocht nog diezelfde nacht een veilig heenkomen. 11 Saul stuurde mannen naar Davids huis, die hem de volgende ochtend moesten opwachten en doden. Maar Davids vrouw Michal waarschuwde hem: ‘Breng je vannacht nog in veiligheid, anders is het morgen met je gedaan.’ 12 Ze hielp hem uit het venster naar beneden, en hij maakte zich uit de voeten en wist te ontkomen. 13 Toen nam Michal het beeld van de huisgod en legde dat in het bed. Om de kop vlocht ze wat geitenhaar en ze dekte het beeld toe met een deken. 14 Saul stuurde mannen om

David gevangen te nemen, maar Michal zei dat hij ziek was. ¹⁵ Toen stuurde Saul hen opnieuw naar Davids huis om zich er met eigen ogen van te overtuigen dat David er was en droeg hun op: 'Breng hem hier, desnoods met bed en al, zodat hij ter dood kan worden gebracht.' ¹⁶ Toen de mannen binnenkwamen, zagen ze dat er een beeld in bed lag, met een pluk geitenhaar om zijn kop. ¹⁷ 'Waarom heb je mij zo bedrogen?' vroeg Saul aan Michal. 'Je hebt mijn aartsvijand helpen ontsnappen!' 'Ik moest wel,' antwoordde Michal. 'Hij zei tegen me: "Help me ontsnappen, of moet ik je soms doden?"'

¹⁸ David had zich uit de voeten gemaakt en een veilig heenkomen gezocht. Hij was naar Rama gegaan, naar Samuël, en had hem alles verteld wat Saul hem had aangedaan. Hij nam zijn intrek bij Samuël in het profetenhuis. ¹⁹ Toen Saul hoorde dat David in het profetenhuis in Rama verbleef, ²⁰ stuurde hij er mannen naartoe om hem gevangen te nemen. Daar aangekomen zagen ze de hele profetengemeenschap in vervoering, onder toezicht van Samuël. Ook Sauls mannen werden door de geest van God overmand en ook zij raakten in vervoering. ²¹ Toen Saul hiervan hoorde, stuurde hij andere mannen, maar ook die raakten in vervoering. Saul gaf niet op en stuurde een derde groep, maar ook die raakte in vervoering. ²² Ten slotte ging hij er zelf op af. Toen hij bij de grote put in Sechu aankwam, vroeg hij: 'Waar zijn Samuël en David?' 'Die zijn in het profetenhuis in Rama,' luidde het antwoord. ²³ Saul begaf zich naar Rama en onderweg werd ook hij overmand door de geest van God. De hele weg naar het profetenhuis was hij in vervoering, ²⁴ en daar aangekomen trok ook hij zijn kleren uit en viel naakt en tierend voor Samuël op de grond. Dat ging een hele dag en nacht zo door, en sindsdien zegt men: Hoort Saul nu ook al bij de profeten?

Jonatans verbond met David

20

¹ David maakte dat hij uit het profetenhuis in Rama wegkwam. Hij ging naar Jonatan en vroeg hem: 'Wat heb ik toch verkeerd gedaan? Waaraan heb ik me schuldig gemaakt? Wat heb ik je vader misdaan, dat hij mij wil doden?' ² 'Er is geen sprake van dat jij moet sterven,' antwoordde Jonatan. 'Mijn vader doet immers nooit iets zonder mij in vertrouwen te nemen, al is het nog zo onbelangrijk. Zou hij dan zoiets voor mij verborgen houden? Dat bestaat niet!' ³ Maar David hield vol: 'Je vader weet heel goed dat jij op me gesteld bent. Daarom denkt hij: Jonatan mag dit niet te weten komen, het zou hem maar verdriet doen. Maar ik zweer je, zo waar de HEER leeft en zo waar jij leeft, Jonatan, ik ben maar één stap van de dood verwijderd.' ⁴ 'Zeg maar wat ik voor je doen kan,' zei Jonatan, ⁵ en David antwoordde: 'Luister, morgen is het nieuwemaan. Eigenlijk zou ik dan met de koning aan de maaltijd moeten aanzitten. Maar als jij me verlof geeft, houd ik me buiten de stad schuil tot het donker is.*'

(20:5) *tot het donker is* – Volgens de Septuaginta. MT: 'tot de derde avond'.

⁶ Als je vader mijn afwezigheid opmerkt, moet je zeggen: "David heeft mij dringend gevraagd om te mogen afreizen naar zijn vaderstad Betlehem, waar zijn hele familie bijeen is voor het jaarlijkse offerfeest." ⁷ Als hij zegt dat het goed is, kan ik gerust zijn, maar als hij boos wordt, dan weet je dat hij vast van plan is om mij kwaad te doen. ⁸ Op jouw aandringen hebben jij en ik elkaar tegenover de HEER trouw gezworen, bewijs me dus alsjeblieft deze vriendendienst: als ik iets heb misdaan, dood jij me dan, maar lever me niet uit aan je vader.' ⁹ 'Dat nooit!' riep Jonatan uit. 'Mocht ik erachter komen dat mijn vader van plan is om je kwaad te doen, dan zal ik het je beslist laten weten.' ¹⁰ 'Hoe kom ik te weten wat je vader gezegd heeft, en of hij kwaad is geworden?' vroeg David. ¹¹ 'Wacht, laten we eerst de stad uitgaan,' stelde Jonatan voor.

Toen ze samen buiten de stad waren gekomen ¹² zei Jonatan: 'Bij de HEER, de God van Israël, morgen of overmorgen om deze tijd zal ik uitzoeken hoe mijn vader over je denkt. Als het er goed voor je uitziet, zal ik een boodschap sturen om het je te laten weten. ¹³ Maar mocht mijn vader zich het in zijn hoofd hebben gezet om je kwaad te doen, dan mag de HEER met mij doen wat hij wil, als ik je dat niet zou laten weten en er niet voor zou zorgen dat je een veilig heenkomen kunt vinden. Moge de HEER je bijstaan zoals hij eerst mijn vader bijstond. ¹⁴ Ik weet wel dat je me zo lang als ik leef goed zult behandelen, zoals de HEER dat voorschrijft, maar belof me dat je ook na mijn dood ¹⁵ mijn nakomelingen steeds goedgezind blijft, zelfs wanneer de HEER al je vijanden een voor een van de aardbodem wegvaagt.' ¹⁶ Jonatan sloot een verbond met het huis van David met de woorden: 'Moge de HEER je daaraan houden.*'

(20:16) *Moge de HEER je daaraan houden* – Voorgestelde lezing. MT: 'Moge de HEER de vijanden van David daaraan houden'.

¹⁷ Vervolgens liet hij David dit bekrachtigen met een eed op hun vriendschap, want hij had David lief als zijn eigen leven. ¹⁸ Daarna zei hij: 'Als je plaats morgen tijdens het nieuwemaansfeest leeg blijft, zal men je zeker missen. ¹⁹ Overmorgen moet je een flink eind weggaan en je verbergen op dezelfde plek als de vorige keer, bij de Haëzelrots. ²⁰ Ik zal drie pijlen op de rots afschieten, alsof ik op een doel mik, ²¹ en die door mijn wapendrager laten ophalen. Als ik tegen hem roep: "Nee, dichterbij!" neem hem dan mee en kom naar me toe, want zo waar de HEER leeft, dan kun je gerust zijn en is er niets aan de hand. ²² Maar als ik roep: "Nee, verderop!" dan moet je vertrekken, want dan is het de HEER zelf die je wegstuurt. ²³ En bij alles wat we nu hebben afgesproken, jij en ik, is de HEER onze getuige.'

24 David hield zich dus buiten de stad verborgen. Met nieuwemaan zette de koning zich aan het feestmaal. 25 Toen de koning ging zitten, op zijn vaste plaats tegen de wand, stond Jonatan op. Abner nam plaats naast Saul; Davids plaats bleef onbezet. 26 Saul zei er die dag niets van; hij dacht bij zichzelf dat het misschien toeval was, dat David niet rein was of iets dergelijks. 27 Maar toen Davids plaats de volgende dag, de tweede dag van het nieuwemaansfeest, nog steeds onbezet bleef, vroeg Saul aan zijn zoon Jonatan: ‘Waarom is de zoon van Isaï niet aan de maaltijd verschenen, gisteren niet en vandaag ook niet?’ 28 ‘David heeft mij dringend verlof gevraagd om naar Betlehem te gaan,’ antwoordde Jonatan. 29 “‘Laat me alsjeblijft gaan,’ vroeg hij. ‘Er wordt bij mij thuis in de familiekring een offerfeest gehouden, en mijn broer heeft mij gezegd dat ik moet komen. Wees zo goed mij ongehinderd naar huis te laten gaan, zodat ik mij bij mijn broers kan voegen.’” Daarom laat hij zich verontschuldigen bij het feestmaal van de koning. 30 Woedend barstte Saul tegen Jonatan uit: ‘Hoerenjong! Alsof ik niet weet dat jij de kant van de zoon van Isaï hebt gekozen. Je maakt jezelf te schande, en de moeder bij wie ik je verwekt heb erbij! 31 Zolang de zoon van Isaï hier op aarde rondloopt, ben jij je leven en je koningschap niet zeker. Laat hem onmiddellijk halen en breng hem bij me, want hij is ten dode opgeschreven.’ 32 ‘Maar waarom moet hij sterven?’ vroeg Jonatan. ‘Wat heeft hij dan gedaan?’ 33 Daarop slingerde Saul zijn speer naar Jonatan in een poging om hem te treffen. Toen begreep Jonatan dat zijn vader vastbesloten was om David uit de weg te ruimen. 34 Woedend liep hij van tafel weg, zonder dat hij die tweede dag van het nieuwemaansfeest iets gegeten had, want hij maakte zich zorgen om David en was gegriefd omdat zijn vader hem zo beledigd had.

35 De volgende morgen ging Jonatan met een knechtje de stad uit om David op de afgesproken plaats te ontmoeten. 36 ‘Zoek snel de pijlen op die ik afschiet,’ beval hij hem. Zodra de jongen wegrende, schoot Jonatan een pijl over hem heen. 37 Toen de jongen bij de plek kwam waar de pijl terecht was gekomen, riep Jonatan hem na: ‘Ligt de pijl niet verder weg?’ 38 En: ‘Schiet op, blijf daar niet zo staan!’ Jonatans knecht raapte de pijlen bij elkaar en bracht ze terug naar zijn meester. 39 Hij wist natuurlijk niet waar het om ging, maar Jonatan en David des te beter. 40 Jonatan gaf zijn wapens aan zijn knecht en droeg hem op ze naar de stad terug te brengen. 41 Zodra de jongen weg was, kwam David van achter de rotsblokken*¹

(20:41) *van achter de rotsblokken* – Voorgestelde lezing ondersteund door de Septuaginta. MT: ‘van bij de Negev’.

te voorschijn, knielde neer en boog driemaal diep voorover. Ze kusten elkaar terwijl hun de tranen over de wangen liepen, tot Jonatan zich vermande 42 en zei: ‘Vaarwel. Onthoud wat wij tweeën elkaar bij de naam van de HEER gezworen hebben en dat wij en onze nakomelingen daar voor altijd aan gehouden zijn. De HEER is onze getuige.’

21

¹ Daarop ging David weg en Jonatan keerde terug naar de stad.*²

(21:1-16) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 20:43-21:15.

David ontkomt met behulp van Achimelech

2 David begaf zich naar Nob, naar de priester Achimelech. Deze kwam hem ongerust tegemoet en vroeg: ‘Waarom bent u alleen, waarom is er niemand bij u?’ 3 ‘Orders van de koning,’ antwoordde David. ‘De koning heeft me belast met een opdracht waarvan niemand iets mag weten. Mijn mannen wachten op me op een afgesproken plek. 4 Maar nu terzake: wat hebt u in voorraad? Geef me vijf broden, of wat u anders in huis hebt.’ 5 ‘Gewoon brood heb ik niet,’ antwoordde de priester. ‘Ik kan u wel gewijd brood geven, maar alleen als uw mannen geen omgang met een vrouw hebben gehad.’ 6 ‘Wij hebben zoals gewoonlijk de verplichting op ons genomen om ons van de omgang met vrouwen te onthouden,’ antwoordde David. ‘Altijd als ik er met mijn mannen op uittrek zijn wij en alles wat we bij ons hebben gewijd, zelfs als het een gewone onderneming betreft. Dus vandaag zijn we zeker gewijd.’ 7 Daarop gaf de priester hem gewijd brood, want hij had geen ander brood dan het toonbrood uit het heiligdom, dat om de zoveel dagen wordt verversd.

8 Er bevond zich daar op die dag ook een dienaar van Saul, een zekere Doëg uit Edom, de opzichter van Sauls herders. Hij was daar vanwege een of andere verplichting aan de HEER.

9 ‘Hebt u hier misschien ook een lans of een zwaard?’ vroeg David aan Achimelech. ‘Ik heb niet eens mijn zwaard en mijn andere wapens kunnen meenemen, zoveel haast was er bij de opdracht van de koning.’ 10 ‘Ik heb hier het zwaard van de Filistijn Goliat, die u in de Terebintenvallei verslagen hebt,’ antwoordde de priester. ‘Daar hangt het, achter het priestergewaad, gewikkeld in een doek. Als u wilt kunt u het meenemen. Een ander wapen is hier niet.’ ‘Zoals dit is er geen tweede,’ zei David. ‘Geef het mij.’

11 Nog diezelfde dag zette David zijn vlucht voor Saul voort, tot hij bij Achis kwam, de stadsvorst van Gat. 12 De hovelingen van Achis zeiden tegen hun vorst: ‘Is dat niet David, de koning van het land? Is dat niet degene over wie ze triomfantelijk hebben gezongen: “Saul versloeg ze bij duizenden, David bij tienduizenden?”’ 13 Deze woorden ontgingen David niet, en hij werd bang dat Achis hem kwaad zou doen. 14 Daarom deed hij net alsof hij gek was: toen ze hem beetpakten, ging hij als een waanzinnige tekeer, kraste tekens op de deuren van de poort en kwijlde in zijn baard. 15 ‘Zien jullie niet dat die man gek is?’ zei Achis tegen zijn dienaren. ‘Waarom brengen

jullie hem bij mij? **16** Heb ik hier soms geen gekken genoeg, dat jullie hem bij me brengen om tegen me tekeer te gaan? Wat moet die kerel in mijn paleis?’

22

1 David ging weer weg uit Gat en vond een veilig heenkomen in een grot in de buurt van Adullam. Toen zijn broers en zijn overige familieleden dat hoorden, voegden ze zich daar bij hem. **2** Ook allerlei mensen die in moeilijkheden zaten, schulden hadden of verbitterd waren, sloten zich bij hem aan. David werd hun aanvoerder; het was een groep van ongeveer vierhonderd man. **3** Van daaruit bezocht hij de koning van Moab in Mispe en vroeg hem: ‘Sta mijn vader en moeder alstublieft toe om naar uw grondgebied uit te wijken tot ik weet wat God met mij voorheeft.’ **4** Zo bracht hij zijn ouders onder bij de koning van Moab, en daar bleven ze zolang David zich in zijn schuilplaats in de bergen verschanst hield. **5** Maar de profeet Gad zei tegen David: ‘Blijf niet in de bergen, maar ga naar het land van Juda.’ Daarop trok David naar het Cheretbos.

Saul wreekt zich op de priesters van Nob

6 Saul zat met zijn speer in zijn hand onder de tamarisk op de heuvel bij Gibeā, met al zijn dienaren om zich heen. Toen hij hoorde dat David en zijn mannen waren gesignaleerd, **7** zei hij tegen zijn dienaren: ‘Mannen van Benjamin, luister. Heeft de zoon van Isaï u allemaal soms akkers en wijngaarden beloofd? Verwacht u dat hij u zal aanstellen als bevelhebber over duizend of honderd man? **8** Waarom spant u anders tegen mij samen? Niemand heeft me ingelicht dat mijn zoon een verbond heeft gesloten met de zoon van Isaï. Niemand van u bekommert zich om mij. En niemand heeft me laten weten dat het nu al zo ver is dat mijn zoon mijn dienaar heeft opgestookt om me te belagen.’ **9** Onder de dienaren van Saul bevond zich ook de Edomiet Doëg. Hij nam het woord en zei: ‘Ik heb de zoon van Isaï in Nob gezien, bij Achimelech, de zoon van Achitub. **10** Die heeft voor hem de HEER geraadpleegd en hem niet alleen leeftocht gegeven, maar ook het zwaard van de Filistijn Goliat.’ **11** Daarop ontbood de koning de priester Achimelech, de zoon van Achitub, en al zijn familieleden, die ook priester waren in Nob. Toen ze aan de koning werden voorgeleid, **12** zei Saul: ‘Zoon van Achitub, luister.’ ‘Jawel, mijn heer,’ antwoordde Achimelech, **13** en Saul vroeg: ‘Waarom hebt u met de zoon van Isaï tegen mij samengespannen door hem brood en een zwaard te geven en God voor hem te raadplegen, zodat hij nu in het geheim een opstand tegen mij voorbereidt?’ **14** ‘Maar koning,’ antwoordde Achimelech, ‘wie van al uw dienaren zou men beter kunnen vertrouwen dan David? Hij is uw eigen schoonzoon en de commandant van uw lijfwacht, en hij staat in hoog aanzien aan uw hof. **15** Het is toch niet de eerste keer dat ik voor hem God geraadpleegd heb? Integendeel! Ik smeed u, leg dit mij en mijn familie niet ten laste, want ik wist van dit alles niets maar dan ook niets af.’ **16** Maar de koning zei: ‘Sterven zult u, Achimelech, u en heel uw familie.’ **17** En hij beval de soldaten van de lijfwacht die naast hem stonden: ‘Sla toe, dood de priesters van de HEER, want ze hebben David geholpen, en hoewel ze wisten dat hij voortvluchtig was, hebben ze mij niet op de hoogte gesteld.’ Maar de lijfwachten van de koning weigerden hun hand op te heffen tegen de priesters van de HEER. **18** Daarom zei de koning tegen Doëg: ‘Doet u het dan. Sla toe en steek de priesters neer.’ En de Edomiet Doëg sloeg toe en stak de priesters eigenhandig neer. Zo doodde hij die dag vijftientig mannen die het linnen priesterhemd droegen. **19** Ook alle inwoners van de priesterstad Nob werden gedood: alle mannen en vrouwen, alle kinderen en zuigelingen, en ook de levende have: stieren, ezels en schapen.

20 Eén zoon van Achimelech, de zoon van Achitub, wist echter te ontkomen en zocht zijn toevlucht bij David. Zijn naam was Abjatar. **21** Toen hij aan David vertelde dat Saul de priesters van de HEER had laten vermoorden, **22** zei David tegen hem: ‘Toen ik die dag in Nob merkte dat de Edomiet Doëg er ook was, was ik er al bang voor dat hij Saul zou inlichten. Ik ben dus de oorzaak van de dood van uw familieleden. **23** Blijf voortaan bij mij en wees niet bang. Wie u naar het leven staat, krijgt met mij te doen. Bij mij bent u veilig.’

David bevrijdt Keïla

23

1 Het was David ter ore gekomen dat de Filistijnen een aanval deden op Keïla en het graan van de dorsvloeren wegroofden. **2** David raadpleegde de HEER en vroeg: ‘Zal ik de strijd met deze Filistijnen aanbinden?’ De HEER antwoordde: ‘Ja, bind de strijd aan met de Filistijnen; je zult Keïla bevrijden.’ **3** Maar Davids mannen zeiden: ‘We zitten hier in Juda al zo in angst, wat moet het dan niet worden wanneer we naar Keïla gaan, de Filistijnse gelederen tegemoet?’ **4** Daarom raadpleegde David nogmaals de HEER, en de HEER antwoordde: ‘Komaan, ruk op naar Keïla; ik lever de Filistijnen aan je uit.’ **5** Toen ging David met zijn manschappen naar Keïla en leverde slag met de Filistijnen. Hij voerde hun veestapel weg en bracht hun grote verliezen toe. Zo bevrijdde David de inwoners van Keïla. **6** Daar in Keïla zocht ook Achimelechs zoon Abjatar zijn toevlucht bij David. Het priestergewaad was met hem meegekomen.

7 Toen Saul hoorde dat David Keïla was binnengekomen, dacht hij: Door een stad binnen te gaan met een dubbele deur en een grendel heeft hij zichzelf ingesloten. God heeft hem aan mij uitgeleverd! **8** Hij riep het leger onder de wapenen met de bedoeling om David en zijn mannen in Keïla in te sluiten. **9** David wist wel dat Saul kwaad in de zin had. Daarom vroeg hij de priester Abjatar om met het priestergewaad bij hem te komen. **10** Toen

zei hij: 'HEER, God van Israël, men heeft uw dienaar verzekerd dat Saul voorbereidingen treft om naar Keïla te gaan en de stad vanwege mij te vernietigen. **11** Zullen de burgers van Keïla mij aan hem uitleveren? Is Saul inderdaad onderweg, zoals men mij heeft verteld? HEER, God van Israël, ik smeed u, laat het mij weten!' 'Ja, hij is onderweg,' antwoordde de HEER, **12** en David vroeg: 'Zullen de burgers van Keïla mij en mijn mannen aan Saul uitleveren?' 'Ja, dat zullen ze doen,' antwoordde de HEER. **13** Daarop vertrokken David en zijn mannen uit Keïla en begonnen rond te zwerven, nu hier en dan daar. Hun aantal was inmiddels aangegroeid tot zeshonderd. Toen Saul hoorde dat David uit Keïla was ontkomen, brak hij zijn veldtocht af.

David in de woestijn van Juda

14 David en zijn mannen verschansten zich in rotsholen in de met kloven doorsneden woestijn ten oosten van Zif. Saul stuurde elke dag verkenners uit om David op te sporen, maar God leverde hem niet aan hem uit. **15** David, die in Choresa zat, in de woestijn van Zif, merkte wel dat Saul het nog steeds op zijn leven gemunt had. **16** Sauls zoon Jonatan zocht David in Choresa op om hem te zeggen dat hij op God moest blijven vertrouwen. **17** 'Je hoeft niet bang te zijn,' zei hij, 'mijn vader Saul zal je niet te pakken krijgen. Jij zult koning van Israël worden en ik zal je tweede man zijn. En dat weet mijn vader zelf ook.' **18** Nadat ze samen ten overstaan van de HEER hun vriendschapsverbond hadden bevestigd, ging Jonatan terug naar huis; David bleef in Choresa.

19 Ondertussen waren enkele inwoners van Zif naar Gibeon gegaan om Saul te vertellen: 'Weet u niet dat David zich bij ons in Choresa schuilhoudt, in de hollen in de wand van de Chachila, ten zuiden van de Jesimon?' **20** U bent er toch zo op gebrand om op David af te gaan, koning? Doe het dan nu; wij zullen ervoor zorgen dat hij u in handen valt.' **21** 'Moge de HEER u zegenen,' antwoordde Saul. 'U bent tenminste met mij begaan. **22** Maar ga eerst nog een keer precies na waar hij zit en wie hem daar gezien heeft, want men heeft me verteld dat hij bijzonder listig te werk gaat. **23** Zorg ervoor dat u al zijn schuilplaatsen te weten komt en kom dan met de precieze gegevens bij me terug. Dan zal ik met u meegaan, en als hij zich inderdaad bij u in Juda bevindt, zal ik hem tussen alle duizenden inwoners van het land weten te vinden.' **24** Daarop vertrokken de bezoekers om Saul voor te gaan naar Zif. David en zijn mannen bevonden zich inmiddels in de woestijn bij Maon in de Araba, ten zuiden van de Jesimon. **25** Toen David hoorde dat Saul en zijn mannen hem op het spoor waren, daalde hij in het ravijn af. Saul, die had vernomen dat David zich in de woestijn bij Maon bevond, begon daar jacht op hem te maken. **26** Saul volgde het pad aan de ene kant van de kloof en David en zijn mannen het pad aan de andere kant. David deed zijn uiterste best om Saul voor te blijven, maar Saul en de zijnen liepen steeds meer op David en zijn mannen in. Juist toen ze op het punt stonden hen te overmeesteren, **27** kwam er een bode op Saul af, die zei: 'U moet onmiddellijk meekomen, de Filistijnen zijn het land binnengevallen!' **28** Saul staakte de achtervolging van David en ging de Filistijnen tegemoet. Daarom noemt men die plaats Sela-Hammachlekot.*

(23:28) *Sela-Hammachlekot* – Sela-Hammachlekot kan worden vertaald als 'kloof van de scheiding'.

David spaart Sauls leven bij Engedi

24

1 David trok zich met zijn mannen terug in de rotsholen in de buurt van Engedi. **2** Toen Saul bij terugkeer van zijn veldtocht tegen de Filistijnen hoorde dat David zich in de woestijn bij Engedi bevond, **3** koos hij drieduizend van de beste mannen van Israël uit en ging met hen in het rotsachtige gebied waar de steenbokken leven, op zoek naar David en zijn mannen. **4** Onderweg kwam hij langs een spelonk die door een muurtje was afgeschermd. Daar ging hij naar binnen en hurkte neer om zijn behoefte te doen. En juist achter in die spelonk hadden David en zijn mannen zich verstopt. **5** Davids mannen zeiden tegen hem: 'Dit is je kans! Dit is het moment waar de HEER op doelde toen hij zei: "Ik zal je vijand aan je uitleveren; je kunt met hem doen wat je goeddunkt."' David stond op en sneed stilletjes een reep van Sauls mantel af. **6** Zijn hart bonsde ervan, **7** en hij zei tegen zijn mannen: 'De HEER verhoede dat ik mijn koning, Gods gezalfde, iets zou aandoen en mijn hand tegen hem zou opheffen. Hij is immers door de HEER zelf als koning aangewezen.' **8** Zo maande David zijn mannen tot kalmte en weerhield hij ze ervan om Saul te overvallen.

Saul was opgestaan en weer naar buiten gegaan. **9** Nu haastte ook David zich naar buiten en riep hem achterna: 'Mijn heer en koning!' Toen Saul omkeek, knielde David neer, boog diep voorover **10** en zei: 'Waarom schenkt u gehoor aan de mensen die beweren dat ik u kwaad wil doen? **11** Vandaag hebt u aan den lijve kunnen ondervinden dat de HEER u in die spelonk aan mij had overgeleverd. Ze zeiden dat ik u moest vermoorden, maar ik was met u begaan en ik zei bij mezelf dat ik mijn hand niet tegen mijn heer moest opheffen, omdat u immers de gezalfde van de HEER bent. **12** Kijk zelf maar, vader, hier heb ik een stuk van uw mantel; ik heb een reep van uw mantel afgesneden, maar ik heb u niet vermoord. Ziet u wel dat ik niets kwaads of verkeerd tegen u in de zin heb? Ik heb u niets misdaan, maar u jaagt me op en staat me naar het leven. **13** Laat de HEER beslissen wie van ons beiden in zijn recht staat en laat de HEER mij op u wreken; ik zal mijn hand niet tegen u opheffen. **14** Zoals het oude spreekwoord luidt: Slechte mensen, slechte daden. Nee, ik zal mijn hand niet tegen u opheffen. **15** Tegen wie is de koning van Israël eigenlijk uitgerukt? Op wie maakt u jacht? Een dode hond, een nietige vlo! **16** De HEER zal uitspraak doen en beslissen wie van ons beiden in zijn recht staat. Hij zal mijn zaak onderzoeken en verdedigen en mij recht verschaffen tegenover u.' **17** Nadat David was uitgesproken, vroeg Saul: 'Is het jouw

stem die ik daar hoor, David, mijn zoon?’ Toen barstte hij in tranen uit **18** en zei: ‘Jij staat meer in je recht dan ik, want jij hebt kwaad met goed vergolden. **19** Je hebt zojuist getoond dat je het goed met me voorhebt: de HEER had me aan jou uitgeleverd, en toch heb je me niet gedood. **20** Wie laat ooit zijn vijand gaan als hij hem op zijn weg vindt? Moge de HEER je belonen voor wat je vandaag voor mij hebt gedaan. **21** Nu weet ik zeker dat jij koning zult worden en dat je het koningschap van Israël vast in handen zult houden. **22** Maar zweer me bij de HEER dat je mijn nakomelingen niet zult uitroeien, zodat mijn naam binnen de familie behouden blijft.’ **23** David zwoer wat Saul van hem vroeg. Toen ging Saul terug naar huis en David en zijn mannen trokken weer de bergen in.

Samuëls dood

25

1 Omstreeks die tijd kwam Samuël te overlijden. Heel Israël kwam bijeen om over hem te rouwen. Hij werd begraven bij zijn huis in Rama.

David, Nabal en Abigaïl

David trok verder, naar de woestijn van Paran. **2** Nu woonde er in Maon iemand die zijn bedrijf in Karmel had. Hij was schatrijk: hij bezat drieduizend stuks schapen en duizend geiten. Hij was voor het scheren van de schapen naar Karmel gekomen. **3** Zijn naam was Nabal en zijn vrouw heette Abigaïl. Zij had een helder verstand en was mooi om te zien; hij was hard en gewetenloos. Hij was een nakomeling van Kaleb. **4** Toen David in de woestijn hoorde dat bij Nabal de schapen werden geschoren, **5** stuurde hij tien van zijn knechten naar Karmel met de opdracht: ‘Ga naar Nabal en breng hem mijn groeten over. **6** Zeg hem uit mijn naam: “Ik wens u en uw familie en uw bedrijf alle goeds, ook voor volgend jaar. **7** Ik heb gehoord dat ze uw schapen aan het scheren zijn. Nu zit het zo: toen uw herders bij ons in de buurt waren, hebben we hen niet lastiggevalen; al die tijd dat ze hier in Karmel waren is hun niets ontvreemd. **8** Vraag het uw knechten maar, zij zullen het u bevestigen. Ik hoop dat u op uw beurt mijn knechten goed zult behandelen, ze komen immers op een feestdag bij u. Daarom verzoek ik u beleefd om mijn knechten en mij, David, te geven wat u missen kunt.”’ **9** Toen Davids knechten bij Nabal kwamen, brachten ze uit Davids naam dit alles over en wachtten af wat hij zou zeggen. **10** Nabal antwoordde Davids knechten als volgt: ‘Wie is die David? Wie is die zoon van Isai? Het wemelt vandaag de dag van de slaven die bij hun meester weggelopen zijn. **11** Denken jullie heus dat ik mijn brood en mijn water en het vlees dat ik voor mijn scheerders heb laten klaarmaken aan de eerste de beste onbekende ga weggeven?’ **12** Davids knechten gingen onverrichter zake terug en vertelden David wat Nabal had gezegd. **13** Daarop beval David zijn mannen: ‘Te wapen!’ Allen gordden hun zwaard om, ook David zelf, en met vierhonderd man trokken ze onder aanvoering van David naar Karmel op; tweehonderd man bleven achter om het kamp te bewaken.

14 Intussen was Nabals vrouw Abigaïl door een van de knechten op de hoogte gesteld. ‘David heeft uit de woestijn boden gestuurd om onze heer te groeten,’ zei hij, ‘maar die is tegen hen uitgevaren. **15** En dat terwijl David en zijn mannen ons juist zo goed behandeld hebben: ze hebben ons niet lastiggevalen en al die tijd dat we in hun buurt rondtrokken om de schapen te weiden is ons niets ontvreemd. **16** Ze zijn juist dag en nacht als een muur om ons heen geweest, al die tijd dat we in hun buurt onze kudde hoedden. **17** U moet er iets op verzinnen, want nu onze heer, die onheilstichter, zo’n toon tegen hem heeft aangeslagen, heeft hij zichzelf in het ongeluk gestort en ons erbij.’ **18** Haastig liet Abigaïl tweehonderd broden, twee zakken wijn, gedroogd vlees van vijf schapen, vijf schepel geroosterd graan, honderd plakken rozijnen en tweehonderd plakken gedroogde vijgen op ezels laden **19** en ging zonder met haar man te overleggen op weg. ‘Rijden jullie voor me uit,’ beval ze haar knechten, ‘ik kom achter jullie aan.’

20 Abigaïl reed op haar ezel door de kloof, terwijl David en zijn mannen van de andere kant optrokken. Omdat ze door de bergwand aan het zicht onttrokken was, werd David door haar komst verrast. **21** Hij was nog steeds vreselijk kwaad: ‘Wat denkt die vent wel? Heb ik daarom al die tijd zijn bezittingen beschermd? Ik had het net zo goed kunnen laten! Nog niet één schaap is hij kwijt, en wat krijg ik? Stank voor dank! **22** God mag met me doen wat hij wil*’

(25:22) *God mag met me doen wat hij wil* – Volgens de Septuaginta en de Pesjitta. MT: ‘God mag met de vijanden van David doen wat hij wil’.

als ik morgenvroeg van zijn familie ook maar iemand van het mannelijk geslacht in leven heb gelaten!’ **23-24** Zodra Abigaïl David zag, sprong ze van haar ezel af. Ze viel voor zijn voeten op haar knieën, boog diep voorover en zei: ‘Mij treft alle schuld, mijn heer. Sta me toe het woord tot u te richten en wees zo goed te luisteren naar wat ik te zeggen heb. **25** Schenk alstublieft geen aandacht aan die domme praatjesmaker van een Nabal. Hij is een onbenul, zoals zijn naam al zegt. Had ik uw boden maar zelf te woord kunnen staan. **26** Zo waar de HEER leeft, mijn heer, en zo waar u zelf leeft, de HEER heeft u ervan weerhouden om het recht in eigen hand te nemen en bloedschuld op u te laden. Maar ik hoop dat het al uw vijanden en tegenstanders zal vergaan zoals Nabal. **27** Aanvaard de geschenken die ik voor u heb meegebracht, mijn heer; ze zijn bestemd voor de mannen die u op uw tochten vergezellen. **28** Vergeef me alstublieft dat ik heb gefaald. Ik weet zeker dat de HEER uw huis zal laten voortbestaan, u trekt immers voor de HEER ten strijde. Er mag bij u dus uw leven lang geen spoor van

kwaad te vinden zijn. ²⁹ Mocht iemand het wagen om u te achtervolgen en u naar het leven te staan, dan zal het steentje van uw leven veilig geborgen zijn in de buidel waarin de HEER, uw God, de mensenlevens bewaart, maar het leven van uw vijanden zal worden weggeslingerd. ³⁰ Wanneer de HEER al zijn goede beloften aan u inlost en u aanstelt tot vorst van Israël, ³¹ zult u niet gehinderd worden doordat u uw geweten hebt belast door het recht in eigen hand te nemen en onschuldig bloed te vergieten. Wanneer het eenmaal zover is, mijn heer, vergeet uw dienares dan niet.’ ³² David antwoordde: ‘Ik dank de HEER, de God van Israël, dat hij u vandaag op mijn weg heeft gestuurd. ³³ En u dank ik voor uw verstandig optreden van zojuist, waarmee u hebt voorkomen dat ik het recht in eigen hand nam en me schuldig zou maken aan moord. ³⁴ Maar zo waar de HEER leeft, de God van Israël, die me ervan heeft weerhouden om u kwaad te doen, als u niet zo snel naar me toe was gekomen, was er van Nabals familie morgenvroeg niemand van het mannelijk geslacht meer in leven geweest!’ ³⁵ En hij aanvaardde haar geschenken met de woorden: ‘Ga gerust naar huis; ik heb uw woorden aangehoord en uw verontschuldiging aanvaard.’

³⁶ Bij haar thuiskomst zag Abigaïl dat Nabal een feestmaal had aangericht, het leek wel een koningsmaal. Hij had zeer veel gedronken en de wijn was hem naar het hoofd gestegen, daarom repte ze die avond met geen woord van het gebeurde. ³⁷ De volgende ochtend, toen Nabal zijn roes had uitgeslagen, vertelde ze hem wat ze had gedaan. Zijn hart bleef stilstaan in zijn borst, en hij zakte roerloos in elkaar. ³⁸ Tien dagen later trof de HEER Nabal zo zwaar dat hij bezweek.

³⁹ Toen David hoorde dat Nabal dood was, zei hij: ‘Geprezen zij de HEER; hij heeft het voor mij opgenomen tegen Nabal, die me zo beledigd heeft. Op die manier heeft hij mij ervan weerhouden iets verkeerd te doen en heeft hij toch Nabal zijn verdiende loon gegeven.’ Daarop stuurde hij boden naar Abigaïl om haar ten huwelijk te vragen. ⁴⁰ In Karmel aangekomen zeiden Davids dienaren tegen Abigaïl: ‘David heeft ons gestuurd om u te vragen zijn vrouw te worden.’ ⁴¹ Abigaïl knielde neer, boog diep voorover en zei: ‘Ik ben uw dienares. Ik ben bereid de slavin te zijn die de voeten wast van de dienaren van mijn heer.’ ⁴² Snel maakte ze zich klaar om te vertrekken. Toen reed ze op haar ezel, met vijf slavinnen in haar gevolg, achter de boden van David aan en werd zijn vrouw. ⁴³ Hij had ook Achinoam uit Jizreël tot vrouw genomen; zij beiden waren nu zijn vrouw. ⁴⁴ Davids vrouw Michal was door haar vader Saul inmiddels uitgehuwelijkt aan Palti, de zoon van Laïs, uit Gallim.

David spaart Sauls leven op de Chachila

26

¹ Enkele inwoners van Zif waren naar Gibeon gegaan om Saul te vertellen: ‘Weet u wel dat David zich schuilhoudt op de Chachila, tegenover de Jesimon?’ ² Onmiddellijk vertrok Saul met drieduizend man, die tot de beste soldaten van Israël behoorden, naar de woestijn van Zif om David te zoeken. ³ Op de Chachila aangekomen sloeg hij zijn kamp op langs de kant van de weg. David, die daar in de buurt verbleef, merkte dat Saul achter hem aan was gekomen ⁴ en stuurde verkenners uit. Zodra hij zeker wist waar Saul zich bevond, ⁵ ging hij naar de plaats waar die zijn kamp had opgeslagen. Daar zag hij Saul liggen, naast zijn legeraanvoerder Abner, de zoon van Ner. Saul lag in het midden van het kamp; daaromheen waren de soldaten gelegerd. ⁶ ‘Wie gaat er met me mee het kamp in, naar Saul?’ vroeg hij aan zijn metgezellen, de Hethiet Achimelech en Abisai, die een zoon van Seruja was en een broer van Joab. ‘Ik ga mee,’ antwoordde Abisai. ⁷ Gedekt door de duisternis slopen David en Abisai tussen de soldaten door. Daar, omringd door Abner en de soldaten, lag Saul te slapen, met zijn speer naast zijn hoofd in de grond gestoken. ⁸ ‘Vandaag heeft God je vijand aan je uitgeleverd,’ zei Abisai tegen David. ‘Laat mij hem met zijn eigen speer aan de grond nagelen. Eén gerichte stoot en het is met hem gedaan.’ ⁹ ‘Nee, dood hem niet,’ antwoordde David. ‘Niemand heft ongestraft zijn hand op tegen de gezalfde van de HEER. ¹⁰ Zo waar de HEER leeft, hijzelf zal Saul treffen: hetzij doordat hij een natuurlijke dood sterft wanneer zijn tijd gekomen is, hetzij doordat hij ten oorlog trekt en sneuvelt. ¹¹ De HEER verhoede dat ik mijn hand ophef tegen zijn gezalfde! Kom, pak de speer daar bij zijn hoofdeind, en de waterkruik, dan gaan we.’ ¹² David nam de speer en de waterkruik mee die bij Sauls hoofdeind stonden, en zo verlieten ze het kamp. Niemand had iets gezien, niemand had iets gemerkt, niemand was wakker geworden. Ze lagen allemaal vast te slapen, want de HEER had hen in een diepe slaap gedompeld.

¹³ David stak het ravijn over en een eind verder, op de kam van de rotsen aan de overkant, bleef hij staan, op veilige afstand van het kamp. ¹⁴ Daarvandaan begon hij de soldaten en Abner, de zoon van Ner, toe te schreeuwen. ‘Geef je nog antwoord, Abner!’ riep hij. Abner antwoordde: ‘Wie ben jij wel, dat je de koning durft te roepen?’ ¹⁵ Maar David riep tegen Abner: ‘En jij, wat ben jij voor een man? Zoals jij is er in Israël toch geen tweede? Waarom heb je dan niet gewaakt over je heer, de koning? Heb je niet gemerkt dat de koning, je heer, bijna door een van zijn onderdanen is gedood?’ ¹⁶ Je hebt je taak slecht vervuld. Zo waar de HEER leeft, jullie zijn ten dode opgeschreven, want jullie hebben niet gewaakt over je heer, zijn gezalfde. Kijk maar, waar zijn de speer en de waterkruik gebleven die aan zijn hoofdeind stonden?’ ¹⁷ Saul had Davids stem herkend en vroeg: ‘Is dat jouw stem die ik daar hoor, David, mijn zoon?’ ‘Ja, ik ben het, mijn heer en koning,’ antwoordde David. ¹⁸ En meteen vroeg hij: ‘Waarom jaagt u me toch achterna, mijn heer? Wat heb ik misdaan, waaraan heb ik me schuldig gemaakt?’ ¹⁹ Luister alstublieft naar wat ik u te zeggen heb, mijn heer en koning: Als het de HEER is die u tegen mij heeft opgezet, laat dan een geurig offer hem vermurwen. Maar als u door mensen bent opgestoot,

moge de HEER ze dan vervloeken omdat ze mij uit Gods eigen land verdrijven en zeggen dat ik maar andere goden moet gaan dienen. **20** Ik smeeek u, voorkom toch dat mijn bloed in vreemde bodem vloeit, ver weg van de HEER. De koning van Israël is uitgetrokken om een vlo na te jagen, zoals men in de bergen jacht maakt op een patrijs.’ **21** Toen zei Saul: ‘Ik heb verkeerd gedaan. Kom terug, David, mijn zoon. Ik wil je niet langer kwaad doen, want jij hebt vandaag mijn leven gespaard. Ja, ik ben dwaas geweest en heb ernstige fouten gemaakt.’ **22** Maar David zei: ‘Hier is uw speer, koning, laat een van uw mannen hem komen halen. **23** Wie rechtvaardig en trouw is, wordt door de HEER beloond; ik heb vandaag mijn hand niet tegen de gezalfde van de HEER willen opheffen, ofschoon hij u aan mij had uitgeleverd. **24** Zoals ik vandaag uw leven gespaard heb, zo zal de HEER mijn leven sparen; hij zal me redden uit alle nood.’ **25** Toen zei Saul tegen David: ‘Gezegend ben je, David, mijn zoon. Je zult volbrengen wat je te doen staat. Ik weet dat je het kunt.’ Daarop vervolgde David zijn weg en Saul keerde terug naar zijn woonplaats.

David bij koning Achis

27

1 Vandaag of morgen val ik natuurlijk toch in handen van Saul, dacht David bij zichzelf. Ik kan me dus maar beter in veiligheid brengen in het land van de Filistijnen. Dan zal Saul het opgeven om mij door heel Israël te achtervolgen en kan ik aan hem ontkomen. **2** Daarom vertrok hij met de zeshonderd man die bij hem waren naar de koning van Gat, Achis, de zoon van Maoch, **3** waar hij en zijn mannen met hun gezinnen hun toevlucht namen. David had zijn twee vrouwen bij zich: Achinoam uit Jizreël en Abigaïl, de weduwe van Nabal uit Karmel. **4** Toen Saul hoorde dat David naar Gat was gevlucht, gaf hij de achtervolging op. **5** David had aan Achis gevraagd: ‘Heer, wees zo goed mij een van de stadjes op het platteland ter beschikking te stellen om in te wonen. Wie ben ik, dat ik bij u in de koningsstad zou wonen?’ **6** Achis wees David Siklag toe, en zo komt het dat Siklag tot op de dag van vandaag aan de koningen van Juda behoort.

7 In de tijd dat David en zijn mannen op Filistijns grondgebied woonden, een jaar en vier maanden om precies te zijn, **8** trokken ze er geregeld op uit om de stammen te overvallen die woonden in het gebied van Telam*

(27:8) van Telam – Volgens de Septuaginta. MT: ‘van oudsher’, of: ‘vanaf Olam’.

tot aan Sur, waar Egypte begint: nu eens de Gesurieten, dan weer de Girzieten of de Amalekieten. **9** Wanneer David daar ergens toesloeg, liet hij geen man of vrouw in leven en nam alles mee: schapen, geiten, runderen en kamelen, en dekens en kleren. Als hij dan weer bij Achis kwam **10** en die hem vroeg: ‘Waar hebt u ditmaal een overval gepleegd?’ antwoordde David: ‘In de Negev, bij de Judeeërs,’ of: ‘Bij de familie van Jerachmeël,’ of: ‘Bij de Kenieten.’ **11** Hij liet niemand in leven en nam geen enkele gevangene mee naar Gat, want hij wilde voorkomen dat iemand aan Achis zou kunnen navertellen wat hij en zijn mannen hadden gedaan. Heel de tijd dat hij op Filistijns grondgebied woonde ging hij zo te werk. **12** Achis kreeg vertrouwen in hem en dacht bij zichzelf: Bij zijn landgenoten heeft hij het nu vast en zeker verbruid. Voortaan zal hij mij dienen.

28

1 En toen de Filistijnen hun troepen op de been brachten om tegen Israël ten oorlog te trekken, vroeg Achis aan David: ‘U begrijpt zeker wel dat u en uw mannen zich bij mij moeten aansluiten.’ **2** ‘Jazeker, heer,’ antwoordde David. ‘U zult eens zien wat ik zal doen.’ ‘Afgesproken,’ zei Achis, ‘dan stel ik u aan als mijn vaste lijfwacht.’

Saul bezoekt een geestenbezweerster

3 Samuël was inmiddels gestorven. Heel Israël had over hem gerouwd, en hij was begraven in Rama, zijn woonplaats. Daarna had Saul in het hele land een verbod uitgevaardigd op geestenbezweering en waarzeggerij. **4** Toen nu de Filistijnen hun troepen hadden verzameld en waren opgerukt naar Sunem, waar ze hun kamp opsloegen, bracht ook Saul zijn leger op de been en sloeg zijn kamp op in het Gilboagebergte. **5** Maar toen hij het kamp van de Filistijnen zag, greep de angst hem bij de keel. **6** Hij raadpleegde de HEER, maar de HEER gaf geen antwoord: noch in dromen, noch door middel van orakelstenen, noch bij monde van profeten. **7** Daarom beval hij zijn dienaren om voor hem een dodenbezweerster op te sporen. ‘Daar wil ik naartoe gaan om antwoord te vinden op mijn vragen,’ zei hij. Toen zijn dienaren hem vertelden dat er in Endor nog een dodenbezweerster woonde, **8** vermomde hij zich door andere kleren aan te trekken en ging hij met twee dienaren op pad. Midden in de nacht kwamen ze bij de vrouw aan. ‘Wilt u voor mij de geest van een dode raadplegen?’ verzocht hij haar. ‘Ik zal u zeggen wie u moet oproepen.’ **9** Maar de vrouw antwoordde: ‘U weet toch wat Saul heeft gedaan: hij heeft een streng verbod uitgevaardigd op geestenbezweering en waarzeggerij. Waarom probeert u me in de val te lokken? Wilt u me soms de dood in jagen?’ **10** Maar Saul bezwoer haar bij de HEER dat haar niets zou overkomen. **11** ‘Wie moet ik dan voor u oproepen?’ vroeg ze. ‘Samuël,’ antwoordde Saul. **12** Zodra de vrouw Samuël zag, slaakte ze een ijselfijne kreet. ‘Waarom hebt u me bedrogen?’ vroeg ze aan Saul. ‘U bent Saul zelf!’ **13** ‘Wees niet bang,’ stelde de koning haar gerust. ‘Maar zeg me, wat ziet u?’ ‘Ik zie een goddelijke gestalte uit de aarde oprijzen,’ antwoordde ze. **14** ‘Hoe ziet hij eruit?’ vroeg Saul. ‘Het is een oude man, gehuld in een mantel.’ Toen wist Saul dat het Samuël was, en hij knielde neer en boog diep voorover. **15** Samuël vroeg aan Saul: ‘Waarom

heb je me opgeroepen en mijn rust verstoord?’ ‘Ik zie geen uitweg meer,’ antwoordde Saul. ‘Ik word aangevallen door de Filistijnen en God heeft me in de steek gelaten. Hij geeft geen antwoord meer op mijn vragen, noch bij monde van profeten, noch in dromen. Daarom heb ik u opgeroepen om u te vragen wat ik moet doen.’ **16** Maar Samuël zei: ‘Waarom kom je bij mij om raad? Je weet toch dat de HEER je verlaten heeft en zich nu tegen je heeft gekeerd. **17** De HEER heeft gedaan wat hij bij monde van mij heeft voorgezegd: hij heeft het koningschap van je losgescheurd en aan je tegenspeler gegeven, aan David. **18** De HEER doet je dit nu aan omdat je destijds niet naar hem geluisterd hebt en voor hem geen wraak hebt genomen op de Amalekieten. **19** En om diezelfde reden zal hij Israël samen met jou aan de Filistijnen uitleveren. Morgen zijn jij en je zonen hier bij mij, en het leger van Israël zal hij aan de Filistijnen uitleveren.’ **20** Saul schrok zo van Samuëls woorden dat hij languit op de grond viel: zijn krachten lieten hem in de steek, ook al omdat hij de hele dag en de hele nacht niets gegeten had. **21** De vrouw kwam naar hem toe en zag dat hij erg in de war was. ‘Ik heb aan uw verzoek voldaan, heer,’ zei ze. ‘Met gevaar voor eigen leven heb ik gedaan wat u me vroeg. **22** Doe dan nu ook wat ik u aanraad, heer. Laat me u iets te eten voorzetten, zodat u weer op krachten komt voordat u aan de terugreis begint.’ **23** Saul weigerde en zei dat hij niets wilde eten, maar zijn dienaren en ook de vrouw drongen aan en ten slotte gaf hij toe. Hij kwam overeind en ging op het bed zitten. **24** De vrouw had een mestkalf in huis, dat ze nu snel slachtte. Ook nam ze meel, kneedde het en bakte er ongedesemde broden van. **25** Nadat Saul en zijn dienaren gegeten hadden van het maal dat ze hun had voorgezet, vertrokken ze nog diezelfde nacht.

David door de Filistijnen gewantrouwd

29

1 De Filistijnen hadden zich verzameld in Afek; de Israëlieten lagen in de buurt van de bron bij Jizreël. **2** De Filistijnse stadsvorsten hielden troepenschouw. De manschappen trokken in afdelingen van honderd en duizend voorbij. In de achterste gelederen liepen David en zijn mannen met het leger van Achis mee. **3** ‘Wat doen die Hebreëen hier?’ vroegen de Filistijnse bevelhebbers zich af. ‘U kent David toch wel, de vroegere veldheer van Saul, de koning van Israël,’ zei Achis. ‘Het is nu al meer dan een jaar geleden dat hij naar mij is overgelopen, en al die tijd heb ik niets op hem aan te merken gehad.’ **4** Maar de Filistijnse bevelhebbers waren woedend en zeiden tegen hem: ‘Stuur hem terug naar de woonplaats die u hem hebt toegewezen. Onder geen beding mag hij met ons ten strijde trekken. Stel dat hij zich tegen ons keert in het gevecht! Hij zou zijn heer toch nergens een groter plezier mee doen dan met de hoofden van onze mannen?’ **5** Dit is toch die David over wie ze triomfantelijk gezongen hebben: “Saul versloeg ze bij duizenden, David bij tienduizenden!” **6** Toen riep Achis David bij zich en zei tegen hem: ‘Zo waar de HEER leeft, ik ben ervan overtuigd dat u te vertrouwen bent. Ik vind het een goede zaak dat u aan mijn veldtochten meedoet, want vanaf de dag dat u naar mij toe bent gekomen tot nu toe heb ik niets op u aan te merken gehad. Maar de andere stadsvorsten zijn het er niet mee eens, **7** en daarom moet u naar huis teruggaan. Ga in vrede, en doe niets waar de Filistijnse stadsvorsten aanstoot aan zouden kunnen nemen.’ **8** ‘Wat heb ik dan misdaan, heer?’ riep David uit. ‘Waarom mag ik niet deelnemen aan de strijd tegen de vijanden van mijn heer en koning? Al die tijd dat ik bij u in dienst ben, hebt u toch nooit iets op me aan te merken gehad?’ **9** ‘Nee, ik weet het,’ antwoordde Achis. ‘Ik voor mij vertrouw u alsof u door God zelf gestuurd was, maar onze bevelhebbers zijn er fel op tegen dat u met ons ten strijde trekt. **10** Morgenochtend vroeg moet u vertrekken, en de soldaten van uw heer die met u zijn meegekomen ook. Morgenochtend vroeg, zodra het licht wordt, moet u gaan.’ **11** De volgende morgen vroeg ging David met zijn mannen terug naar het land van de Filistijnen. De Filistijnen zelf trokken op naar Jizreël.

David verslaat de Amalekieten

30

1 Drie dagen later kwamen David en zijn mannen bij Siklag aan. Tijdens hun afwezigheid hadden de Amalekieten een plundertocht ondernomen in de Negev; ook Siklag hadden ze overvallen. Ze hadden de stad in de as gelegd **2** en de vrouwen, van jong tot oud, als gevangenen weggevoerd. Er was niemand gedood, maar ze hadden de vrouwen op hun tocht meegevoerd. **3** Toen David en zijn mannen bij Siklag aankwamen en zagen dat de stad in de as was gelegd en dat hun vrouwen en kinderen waren weggevoerd, **4** begonnen ze luidkeels te jammeren, tot ze geen kracht meer hadden om te huilen. **5** Ook de beide vrouwen van David waren verdwenen: Achinoam uit Jizreël en Abigaïl, de vroegere vrouw van Nabal uit Karmel. **6** David kreeg het zwaar te verduren, want zijn mannen waren zo verbitterd over het verlies van hun kinderen dat ze hem dreigden te stenigen. Daarom zocht hij steun bij de HEER, zijn God. **7** Hij vroeg de priester Abjatar, de zoon van Achimelech, om met het priestergewaad bij hem te komen. Abjatar kwam met het priestergewaad **8** en David raadpleegde de HEER: ‘Moet ik deze bende achtervolgen? Zal ik ze inhalen?’ ‘Ja,’ antwoordde de HEER. ‘Achtervolg hen; je zult ze zeker inhalen en de gevangenen bevrijden.’

9 David ging met zijn zeshonderd mannen op weg. Bij het dal van de Besor gekomen hielden de achterblijvers halt, **10** tweehonderd man die te uitgeput waren om het dal over te steken. Met vierhonderd man zette David de achtervolging voort. **11** Onderweg vonden ze een Egyptenaar, die bij David werd gebracht. Hij kreeg wat brood

te eten en water te drinken, **12** en ook gaven ze hem een plak gedroogde vijgen en twee plakken rozijnen. Daardoor kwam hij weer op krachten; hij had namelijk drie dagen en drie nachten niets gegeten of gedronken. **13** Daarna vroeg David hem bij wie hij hoorde en waar hij vandaan kwam, en hij antwoordde: ‘Ik ben een Egyptenaar, de slaaf van een Amalekiet. Toen ik drie dagen geleden ziek werd, heeft mijn meester me achtergelaten. **14** We waren op plundertocht in de Negev en hebben overvallen gedaan op de Keretieten, de Judeeërs en de Kalebieten; en Siklag hebben we in de as gelegd.’ **15** ‘Kun jij me de weg wijzen naar jullie bende?’ vroeg David. ‘Dat wil ik wel doen,’ antwoordde de Egyptenaar, ‘maar zweer me dan eerst bij God dat u me niet zult doden of aan mijn meester uitleveren.’

16 De Egyptenaar leidde David naar het kamp van de Amalekieten. Daar zaten ze, in groepjes verspreid, te eten en te drinken. Ze deden zich te goed aan de enorme buit die ze in het land van de Filistijnen en in Juda hadden vergaard. **17** De volgende dag overviel David hen en bestookte hen van de vroege ochtend tot de late avond. Niemand ontquam, op vierhonderd jongemannen na, die op hun kamelen wegluchtten. **18** Alles wat de Amalekieten hadden weggeroofd viel nu in Davids handen; ook zijn beide vrouwen bevrijdde hij. **19** Niet het minste of geringste van de buit ontbrak: alle kinderen waren er nog en alles wat ze verder maar hadden meegenomen. Alles werd door David mee teruggevoerd. **20** Hij legde beslag op de schapen, geiten en runderen; die werden meegevoerd, voor hun eigen vee uit. ‘Dit is Davids buit,’ zo zeiden ze.

21 Toen David weer terugkwam in het dal van de Besor, werden hij en zijn mannen opgewacht door de tweehonderd man die daar waren achtergebleven omdat ze te moe waren om met hem mee te gaan. Hij ging naar hen toe en vroeg hun hoe het met ze was. **22** Onder de mannen die met David waren meegegaan, was echter een aantal kwaadwillige lieden die zeiden: ‘Omdat zij niet met ons zijn meegegaan, krijgen ze niets van de buit die wij heroverd hebben. Ze kunnen hun eigen vrouwen en kinderen terugkrijgen en dan moeten ze maar gaan.’ **23** Maar David zei: ‘Nee, mannen, geen sprake van. Het gaat hier om een geschenk van de HEER: hij heeft ons gespaard en de bende die ons had overvallen aan ons uitgeleverd.’ **24** Denken jullie dat iemand het met jullie eens is? Nee, degenen die hebben deelgenomen aan de strijd krijgen evenveel als degenen die zijn achtergebleven om de spullen te bewaken: ze moeten de buit samen delen.’ **25** En zo gebeurde het voortaan. Deze regel, die door David is ingesteld, geldt in Israël tot op de dag van vandaag.

26 Terug in Siklag stuurde David een deel van de buit aan de oudsten van Juda, zijn vrienden. ‘Hier is voor u een geschenk uit de buit die wij op de vijanden van de HEER veroverd hebben,’ luidde de boodschap. **27** Het betrof de oudsten van Betuël,✳

(30:27) *Betuël* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Betel’.

Ramot-Negev en Jattir, **28** Aroër, Sifmot, Estemoa **29** en Rachal, van de steden van de Jerachmeëlieten en de Kenieten, **30** van Chorma, Bor-Asan, Atach **31** en Hebron, kortom alle plaatsen die David en zijn mannen tijdens hun omzwervingen hadden aangedaan.

Sauls dood

31

1 Ondertussen leverden de Filistijnen slag met de Israëlieten. Het leger van Israël sloeg op de vlucht en velen sneuvelden in het Gilboagebergte. **2** De Filistijnen drongen tot bij Saul en zijn zonen door en doodden zijn drie zonen Jonatan, Abinadab en Malkisua. **3** Toen richtte de strijd zich in alle hevigheid tegen Saul zelf. De Filistijnse boogschutters hadden hem al onder schot, en Saul werd zo bang **4** dat hij zijn wapendrager beval: ‘Trek je zwaard en steek me dood, want ik wil niet dat die onbesnedenen me doorboren en zich op me gaan uitleven.’ Maar de wapendrager schrok ervoor terug en weigerde. Toen nam Saul zelf zijn zwaard en stortte zich erin. **5** Toen de wapendrager zag dat Saul dood was, stortte ook hij zich in zijn zwaard en volgde hem in de dood. **6** Zo sneuvelden Saul, zijn drie zonen, zijn wapendrager en al zijn manschappen op een en dezelfde dag. **7** Toen het tot de Israëlieten aan de overkant van de Jordaan en aan de overkant van de vlakte van Jizreël doordrong dat het leger van Israël was gevlucht en dat Saul en zijn zonen gesneuveld waren, verlieten zij hun steden en vluchtten weg. De Filistijnen trokken hun steden binnen en namen ze in bezit.

8 De volgende dag kwamen de Filistijnen op het slagveld terug om de gesneuvelden te plunderen. Daar, op de Gilboa, vonden ze de lijken van Saul en zijn drie zonen. **9** Ze sloegen Sauls hoofd af en ont deden hem van zijn wapenrusting, en lieten in hun hele land boden rondgaan om het nieuws van de overwinning in de tempels van hun goden en aan het hele volk bekend te maken. **10** Sauls wapenrusting kreeg een plaats in de tempel van Astarte en zijn lijk werd aan de stadsmuur van Bet-San genageld. **11** Toen de inwoners van Jabes in Gilead hoorden wat er met Saul was gebeurd, wat de Filistijnen met hem hadden gedaan, **12** besloten ze om de lijken van de stadsmuur van Bet-San weg te halen. Alle weerbare mannen gingen mee. Ze liepen de hele nacht, namen de lichamen van Saul en zijn zonen mee naar Jabes en verbrandden ze daar. **13** Hun gebeente begroeven ze aan de voet van de tamarisk in Jabes, en daarna vastten ze zeven dagen.

David rouwt over Saul en Jonatan

1

1 Saul was gesneuveld en David had de Amalekieten verslagen en was alweer twee dagen terug in Siklag. **2** Op de derde dag liet zich iemand uit het legerkamp van Saul aandienen. Hij had zijn kleren gescheurd en stof over zijn hoofd geworpen. Bij David gekomen, boog hij diep voorover. **3** ‘Waar komt u vandaan?’ vroeg David, en de man antwoordde: ‘Uit het legerkamp van Israël. Ik ben ontkomen.’ **4** ‘Wat is er dan gebeurd?’ vroeg David ongerust. ‘De soldaten moesten vluchten,’ vertelde hij. ‘Velen van hen zijn gesneuveld, en ook Saul en zijn zoon Jonatan zijn omgekomen.’ **5** ‘Hoe weet u zo zeker dat Saul en zijn zoon Jonatan dood zijn?’ vroeg David aan de boodschapper die hem dit was komen vertellen. **6** ‘Ik was heel toevallig op de Gilboa,’ antwoordde hij. ‘En daar stond Saul, leunend op zijn speer; de strijdagens en ruiters hadden hem al bijna te pakken. **7** Hij keek om, en toen hij mij zag, riep hij me bij zich. “Wat kan ik voor u doen, heer?” vroeg ik, **8** en hij vroeg: “Wie ben jij?” “Ik ben een Amalekiet,” zei ik, **9** en toen zei hij: “Kom hier en geef me de genadestoot. Want ik leef nog wel, maar de dood heeft mij al in zijn greep.” **10** Dus ik ging naar hem toe en gaf hem de genadestoot, want ik begreep dat hij, nu de strijd verloren was, niet lang meer te leven had. Toen nam ik hem zijn hoofdband en zijn armband af om ze voor u mee te nemen, mijn heer.’ **11** Hierop greep David zijn kleren en scheurde ze, en ook al zijn mannen deden dat. **12** Ze rouwden, jammerden en vastten tot de avond viel voor Saul, zijn zoon Jonatan en het volk van de HEER, het volk van Israël, omdat zij in de strijd waren gesneuveld. **13** David vroeg aan de boodschapper die hem dit alles was komen vertellen: ‘Waar komt uw familie vandaan?’ ‘Ik ben een Amalekiet,’ antwoordde hij. ‘Mijn vader is hier als vreemdeling komen wonen.’ **14** Daarop vroeg David: ‘Hoe hebt u het gewaagd uw hand op te heffen tegen de gezalfde van de HEER, en hem te doden?’ **15** Hij riep een van zijn dienaren bij zich en beval: ‘Kom hier, dood hem.’ En de dienaar stak hem dood, **16** terwijl David zei: ‘U hebt uw dood aan uzelf te wijten, want u hebt uzelf met zoveel woorden beschuldigd door te zeggen: “Ik heb de gezalfde van de HEER de genadestoot gegeven.”’

17 Toen hief David een klaaglied aan over Saul en zijn zoon Jonatan. **18** Hij heeft gezegd dat alle Judeeërs dit lied, het Lied van de boog, moesten leren. Het staat opgetekend in het Boek van de Oprechte:

19 ‘Als een gevelde hinde, Israël,
ligt jouw trots gesneuveld op je heuvels.
Ach, dat je helden moesten vallen!’

20 Maak het niet bekend in Gat,
roep het niet rond in Askelon;
laat niet de Filistijnse vrouwen zich verheugen,
de dochters van die onbesnedenen niet juichen.

21 Bergen van Gilboa, draag geen dauw meer,
duld geen regen op je hooggelegen velden:
daar ligt het heldenschild, vertrapt,
het schild van Saul, vergeten en verwaarloosd.

22 Nooit keerde de boog van Jonatan terug
zonder het bloed van verslagenen, zonder het vet van helden;
het zwaard van Saul bleef nimmer onverzadigd.

23 Saul en Jonatan, de geliefden en beminden,
bij leven niet te scheiden, en onafscheidelijk verbonden in de dood.
Sneller dan een arend waren ze, en sterker dan een leeuw.

24 O dochters van Israël, treur om Saul!
Rijk bewerkt scharlaken gaf hij je te dragen,
door hem werd je getooid met sieraden van goud.

25 Ach, dat de helden in de oorlog moesten vallen!

Jonatan ligt gesneuveld op de heuvels.

26 Het verdriet verstikt me, Jonatan,
je was mijn broeder, en mijn beste vriend.
Jouw liefde was mij dierbaar, meer dan die van vrouwen.

27 Ach, dat de helden moesten vallen,
dat jullie, wapens in de strijd van Israël, verloren moesten gaan!’

David gezalfd tot koning van Juda

2

1 Enige tijd later wendde David zich tot de HEER en vroeg: ‘Zal ik naar Juda gaan?’ ‘Goed,’ antwoordde de HEER. ‘Naar welke stad zal ik gaan?’ vroeg David, en de HEER antwoordde: ‘Naar Hebron.’ 2 Daarop trok David naar Hebron. Hij nam zijn beide vrouwen mee, Achinoam uit Jizreël en Abigaïl, de vroegere vrouw van Nabal uit Karmel, 3 en ook zijn aanhangers met hun families. Zij allen vestigden zich in Hebron en de omliggende dorpen. 4 De Judeeërs kwamen naar Hebron en zalfden David tot koning van Juda.

Men vertelde aan David dat Saul door de bevolking van Jabes in Gilead was begraven. 5 David stuurde afgezanten naar Jabes in Gilead met de boodschap: ‘Wees gezegend door de HEER, omdat u trouw hebt bewezen aan uw heer Saul en hem begraven hebt. 6 Moge de HEER u allen daarom goed behandelen en u trouw bewijzen. Ook ik wil u hierbij mijn vriendschap aanbieden. 7 Wees dapper en houd moed, want ook al is uw heer Saul dood, het volk van Juda heeft nu mij tot hun koning gezalfd.’

8 Intussen was Sauls zoon Isboset door Abner, de zoon van Ner en opperbevelhebber van Saul, naar Machanaïm gebracht 9 en door hem uitgeroepen tot koning van Gilead, van Aser*

(2:9) *van Aser* – Voorgestelde lezing ondersteund door de Targoem. MT: ‘van de Assuriet’.

en Jizreël, van Efraïm en Benjamin, kortom, van heel Israël. 10 Isboset was veertig jaar oud toen hij koning over Israël werd, en hij regeerde twee jaar. Maar Juda stond achter David. 11 Vanuit Hebron regeerde David zeven jaar en zes maanden over Juda.

De slag bij Gibeon

12 Abner, de zoon van Ner, trok met het leger van Sauls zoon Isboset uit Machanaïm op naar Gibeon. 13 Ook Joab, de zoon van Seruja, was uitgerukt met het leger van David. Bij het waterbekken van Gibeon troffen ze elkaar, ieder aan een kant van het water. 14 Abner zei tegen Joab: ‘Laten er kampvechters naar voren treden en met elkaar een tweegevecht houden.’ ‘Goed,’ antwoordde Joab. 15 De kampvechters traden naar voren en werden geteld: twaalf voor Benjamin en Sauls zoon Isboset en twaalf van de mannen van David. 16 Ieder greep zijn tegenstander bij de haren beet en stak hem zijn zwaard in zijn zij, zodat ze samen sneuvelden. Daarom wordt die plek in Gibeon Chelkat-Hassurim*

(2:16) *Chelkat-Hassurim* – Chelkat-Hassurim kan worden vertaald als ‘veld van de scherpe punten’.

genoemd.

17 Meteen ontbrandde er een hevige strijd, waarin Abner met het leger van Israël door het leger van David werd verslagen. 18 De drie zonen van Seruja waren er ook: Joab, Abisai en Asaël. Asaël kon lopen als een wilde gazelle. 19 Hij zette de achtervolging op Abner in en bleef hem op de hielen zitten. 20 Abner keek achterom en riep: ‘Ben jij het, Asaël?’ ‘Jazeker,’ antwoordde deze. 21 Toen riep Abner: ‘Laat me toch met rust! Grijp liever een van de soldaten en pak hem zijn uitrusting af.’ Maar Asaël bleef hem op de hielen zitten. 22 Nogmaals riep Abner: ‘Laat me met rust! Dwing me niet om je te doden, want dan zou ik je broer Joab niet meer recht in de ogen kunnen kijken.’ 23 Maar toen Asaël hem nog altijd niet met rust wilde laten, stootte Abner hem met het achtereinde van zijn lans in de buik, zodat die aan de andere kant weer naar buiten kwam. Asaël viel neer en stierf ter plekke. Iedereen die langs de plaats kwam waar Asaël was gesneuveld, bleef stilstaan. 24 Maar Joab en Abisai zetten de achtervolging van Abner voort, tot ze bij zonsondergang bij de heuvel Amma kwamen, tegenover Giach, op de weg naar de woestijn van Gibeon. 25 De Benjaminiten sloten de gelederen achter Abner en stelden zich op de top van een heuvel op. 26 Abner riep Joab toe: ‘Moet het zwaard dan blijven verslinden? Dat leidt toch alleen maar tot bittere ellende! Hoe lang zal het nog duren tot u uw mannen beveelt om hun broeders met rust te laten?’ 27 ‘Zo waar God leeft,’ antwoordde Joab, ‘als u niets had gezegd, hadden mijn mannen hun broeders vanmorgen gewoon laten gaan.’ 28 Joab blies op de ramshoorn, waarop heel het leger halt hield. De achtervolging van Israël werd opgegeven en de strijd gestaakt. 29 Abner trok de hele nacht met zijn leger door de Jordaanvallei. Ze staken de Jordaan over en gingen door de Bitron naar Machanaïm. 30 Nadat Joab de achtervolging van Abner had gestaakt, verzamelde hij zijn troepen. Behalve Asaël bleken er nog negentien soldaten van David te zijn gesneuveld. 31 Van het leger van Benjamin, de mannen van Abner, hadden Davids soldaten driehonderd zestig man gedood. 32 Joab en zijn mannen namen Asaël mee om hem in Betlehem in het graf van zijn vader te begraven. Daarna liepen ze de hele nacht door, tot ze bij het aanbreken van de dag in Hebron aankwamen.

Abner onderhandelt met David en wordt door Joab vermoord

3

1 De strijd tussen het huis van David en het huis van Saul duurde lang. Maar terwijl David steeds sterker werd, werd het huis van Saul steeds zwakker.

2 David kreeg in Hebron zes zonen: de oudste was Amnon, een zoon van Achinoam uit Jizreël; 3 de tweede was Kileab, een zoon van Abigaïl, de vroegere vrouw van Nabal uit Karmel; de derde was Absalom, een zoon van Maächa, die een dochter was van koning Talmai van Gesur; 4 de vierde was Adonia, een zoon van Chaggit; de vijfde was Sefatja, een zoon van Abital; 5 en de zesde was Jitream, een zoon van Davids vrouw Eglä. Dat waren de zonen die David in Hebron kreeg.

6 Terwijl de strijd tussen het huis van Saul en het huis van David voortduurde, verwierf Abner zich een steeds machtiger positie in het huis van Saul. 7 Saul had een bijvrouw gehad, een zekere Rispa, de dochter van Ajja. Isboset vroeg aan Abner: ‘Waarom hebt u bezit genomen van de bijvrouw van mijn vader?’ 8 Abner werd woedend over de woorden van Isboset en viel uit: ‘Wat?! Ben ik soms zo’n hondsvot uit Juda? Heb ik niet steeds het beste voorgehad met het huis van uw vader Saul, met zijn familie en zijn vrienden? Ik heb ervoor gezorgd dat u niet in handen van David viel, en ú verwijt mij overspel?’ 9 God mag met mij doen wat hij wil als ik David niet zal bezorgen wat de HEER hem gezworen heeft: 10 het koningschap afnemen van het huis van Saul en voor David een troon oprichten over Israël en over Juda, van Dan tot Berseba!’ 11 Isboset was zo bang voor Abner dat hij hier niets tegenin durfde brengen.

12 Meteen stuurde Abner afgezanten naar David met de boodschap: ‘Aan wie behoort het land? Sluit met mij een verdrag, dan zal ik u helpen om heel het volk van Israël voor u te winnen.’ 13 David liet antwoorden: ‘Goed, ik zal met u een verdrag sluiten, maar onder één voorwaarde: ik zal u alleen ontvangen als u Sauls dochter Michal voor me meebrengt.’ 14 Hij stuurde ook afgezanten naar Sauls zoon Isboset met de boodschap: ‘Geef me mijn vrouw Michal terug, die ik als bruid verworven heb voor de voorhuiden van honderd Filistijnen.’ 15 Isboset liet Michal ophalen bij haar man Paltiël, de zoon van Laïs. 16 Haar man ging met haar mee en volgde haar in tranen tot aan Bachurim. Pas toen Abner zei: ‘Vooruit, ga naar huis!’ maakte hij rechtsomkeert.

17 Abner onderhandelde met de oudsten van Israël: ‘Eigenlijk hebt u altijd David al als koning gewild. 18 Grijp dan nu uw kans, want de HEER heeft David beloofd dat hij door zijn toedoen zijn volk Israël zal redden uit de handen van de Filistijnen en al hun andere vijanden.’ 19 Abner sprak ook met de Benjaminiten. Daarna ging hij naar Hebron om David mee te delen wat de Israëlieten en ook de stam Benjamin hadden besloten. 20 Hij kwam met twintig afgevaardigden in Hebron aan, waar David voor hen een feestmaal aanrichtte. 21 Abner zei tegen David: ‘Ik stel voor dat ik op weg ga om alle Israëlieten bijeen te brengen onder mijn heer en koning. Zij zullen een verdrag met u sluiten en u zult koning zijn over heel het gebied dat u verlangt.’ En David liet Abner ongehinderd vertrekken.

22 Vlak daarop kwam Joab met de mannen van David terug van een strooptocht. Ze brachten een grote buit mee. Abner was niet meer in Hebron, want David had hem ongehinderd laten gaan. 23 Toen Joab met zijn mannen aankwam, hoorde hij dat Abner, de zoon van Ner, bij de koning was geweest en dat die hem ongehinderd had laten vertrekken. 24 Daarop ging Joab naar de koning en vroeg: ‘Wat hebt u gedaan? Abner is naar u toe gekomen en u hebt hem zomaar laten gaan?’ 25 U kent hem toch! Hij is natuurlijk gekomen om u te misleiden en zich op de hoogte te stellen van uw troepenbewegingen en uw plannen.’ 26 Joab ging bij David weg en stuurde boden achter Abner aan, die hem bij de put van Sira lieten terugkeren; David wist hier niets van. 27 Toen Abner in Hebron terugkwam, nam Joab hem in het poortgebouw ter zijde alsof hij hem onder vier ogen wilde spreken en stak hem in de buik. Zo stierf Abner omdat hij Joabs broer Asaël had gedood.

28 David vernam pas naderhand wat er gebeurd was. Toen riep hij uit: ‘Ik en mijn koningshuis zijn tegenover de HEER onschuldig aan de dood van Abner, voor nu en altijd!’ 29 Moge het bloed van Abner, de zoon van Ner, gewroken worden aan Joab en zijn familie. Laat er in Joabs familie altijd iemand zijn die een druiper of de schurft heeft, iemand die met krukken loopt, een gewelddadige dood sterft of honger lijdt.’ 30 Joab en zijn broer Abisai vermoordden Abner dus omdat hij hun broer Asaël in de slag bij Gibeon had gedood. 31 David zei tegen Joab en diens mannen: ‘Scheur je kleren, trek een rouwkleed aan en ga jammerend voor Abner uit.’ Koning David zelf liep achter de baar 32 toen Abner in Hebron werd begraven. De koning jammerde luidkeels bij Abners graf, en de soldaten jammerden mee. 33 De koning zong een klaaglied voor Abner:

‘Hoe eerloos moest je sterven, Abner.

34 Je handen waren niet geboeid,
je voeten niet gekluisterd,
toch ben je als door struikrovers geveld.’

Toen begon iedereen nog luider te jammeren. 35 De soldaten kwamen David iets te eten brengen, terwijl het nog licht was. Maar David zwoer: ‘God mag met mij doen wat hij wil als ik voor zonsondergang brood eet of wat dan ook.’ 36 Allen waren er getuige van en ze achtten het juist, zoals ze alles juist vonden wat de koning deed. 37 Het leger en iedereen in Israël wist toen dat het niet van de koning was uitgegaan om Abner, de zoon van Ner, te doden. 38 De koning zei tegen zijn soldaten: ‘Besef dat Israël vandaag een groot bevelhebber is ontvallen. 39 Ik ben nog zwak, al ben ik dan tot koning gezalfd; tegen deze mannen, de zonen van Seruja, ben ik niet opgewassen. Moge de HEER de misdadiger naar zijn misdaad vergelden.’

Isboset vermoord

4

1 Sauls zoon Isboset gaf alle moed op toen hij hoorde dat Abner in Hebron was vermoord. Heel Israël was ontredderd.

2 Aan het hoofd van de stoottroepen van de zoon van Saul stonden twee Beërotieten. Ze heetten Baäna en Rechab en waren zonen van Rimmon, een Beërotiet uit de stam Benjamin. De Beërotieten worden namelijk bij

Benjamin gerekend, **3** omdat ze in het verleden naar Gittaïm zijn gevlucht en daar tot op de dag van vandaag als vreemdeling zijn blijven wonen.

4 Er was ook nog een zoon van Sauls zoon Jonatan. Hij was mank. Dat was zo gekomen: Toen hij vijf jaar oud was kwam uit Jizreël het bericht over Saul en Jonatan. Zijn voedster tilde hem op om te vluchten, maar in haar haast om weg te komen liet ze hem vallen, zodat hij kreupel werd. Zijn naam was Mefiboset.

5 Rechab en Baäna, de zonen van de Beërotiet Rimmon, gingen op weg en kwamen op het heetst van de dag bij het huis van Isboset, die juist zijn middagrust hield. **6** Onder het voorwendsel dat ze graan kwamen halen wisten de beide broers het huis binnen te dringen. Daar staken ze Isboset in de buik en toen maakten ze zich uit de voeten. **7** Ze drongen dus het huis binnen waar hij in het slaapvertrek op bed lag te slapen en staken hem dood. Ze sloegen zijn hoofd af en namen het mee. De hele nacht liepen ze door de Jordaanvallei. **8** In Hebron aangekomen overhandigden ze het hoofd van Isboset aan koning David met de woorden: 'Hier is het hoofd van Isboset, de zoon van uw vijand Saul die u naar het leven stond. Vandaag heeft de HEER u, onze heer en koning, gewroken op Saul en zijn nageslacht.' **9** David antwoordde Rechab en zijn broer Baäna, de zonen van de Beërotiet Rimmon: 'Zo waar de HEER leeft, die mij steeds uit de nood heeft gered! **10** Waarachtig, de bode die mij in Siklag kwam vertellen dat Saul dood was, en die meende dat hij goed nieuws kwam brengen, die heb ik gegrepen en ter plekke gedood: dat was het bodeloos dat ik hem heb gegeven. **11** En nu hebben sluipmoordenaars als jullie een onschuldig man in zijn huis op zijn bed vermoord! Zou ik dan niet zijn bloed aan jullie wreken en jullie van de aarde wegvagen?' **12** David gaf zijn soldaten een teken, en Rechab en Baäna werden ter dood gebracht. Hun handen en voeten werden afgehakt en hun lijken werden opgehangen bij het waterbekken van Hebron. Het hoofd van Isboset werd begraven in het graf van Abner in Hebron.

David tot koning van Israël gezalfd

5

1 Alle stammen van Israël kwamen bij David in Hebron en zeiden tegen hem: 'Hier zijn we, uw eigen vlees en bloed. **2** Ook vroeger al, toen Saul nog over ons regeerde, was u degene die de troepen van Israël aanvoerde. De HEER heeft u beloofd: Jij zult mijn volk, Israël, weiden; jij zult vorst over Israël zijn.' **3** De oudsten van Israël kwamen bij de koning in Hebron. Daar sloot koning David ten overstaan van de HEER een verdrag met hen, en zij zalfden hem tot koning van Israël. **4** David was dertig jaar toen hij koning werd en hij regeerde veertig jaar: **5** vanuit Hebron regeerde hij zeven jaar en zes maanden over Juda en vanuit Jeruzalem regeerde hij drieëndertig jaar over heel Israël en Juda.

De inname van Jeruzalem

6 De koning en zijn mannen trokken op naar Jeruzalem, waar de Jebusieten woonden. De Jebusieten zeiden tegen David: 'U komt er niet in! Sterker nog: de lammen en de blinden zullen u verjagen! David komt er niet in!' **7** Toch veroverde David de bergvesting van Sion, de huidige Davidsburcht, **8** en hij verklaarde: 'Wie de Jebusiet wil verslaan, hoeft slechts de watertoevoer af te snijden. En wat de lammen en de blinden betreft, die veracht ik uit de grond van mijn hart.' Daarom zegt men: Lammen en blinden, die komen het huis niet in.

9 David ging in de bergvesting wonen en noemde deze de Davidsburcht. Hij liet een muur bouwen die liep van het Millobolwerk tot aan het paleis. **10** In de loop der tijd werd David steeds machtiger, want de HEER, de God van de hemelse machten, stond hem ter zijde. **11** Koning Chiram van Tyrus stuurde afgezanten naar David en leverde hem cederhout en timmerlieden en steenhouders voor de bouw van het paleis. **12** David beseftte dat de HEER hem als vorst over Israël had aangesteld, en hem ten behoeve van Israël, zijn volk, tot een machtig koning had gemaakt.

13 Na zijn komst uit Hebron nam David nog meer vrouwen en bijvrouwen, afkomstig uit Jeruzalem, en kreeg hij nog meer zonen en dochters. **14** Dit zijn de namen van de zonen die in Jeruzalem geboren werden: Sammua, Sobab, Natan en Salomo, **15** Jibchar, Elisua, Nefeg en Jafia, **16** en Elisama, Eljada en Elifelet.

Twee aanvallen van de Filistijnen afgeslagen

17 Toen de Filistijnen hoorden dat David tot koning van Israël was gezalfd, rukten ze met al hun troepen uit omdat ze hem wilden overmeesteren. Zodra David dit vernam, verschanste hij zich in de bergvesting. **18** De hele vallei van Refaïm stond al vol Filistijnen. **19** David wendde zich tot de HEER en vroeg: 'Zal ik de Filistijnen aanvallen? Zult u ze aan mij uitleveren?' De HEER antwoordde: 'Ga op hen af! Ik verzeker je dat ik de Filistijnen aan je zal uitleveren.' **20** David ging naar Baäl-Perasim. ✱

(5:20) *Baäl-Perasim* – Baäl-Perasim kan worden vertaald als 'de Heer van de doorbraak'.

Daar versloeg hij hen, en sprak de woorden: 'De HEER is voor mij door de vijandelijke linies gebroken zoals plotseling opkomend water zich een baan breekt.' Daarom wordt die plaats Baäl-Perasim genoemd. **21** De godenbeelden die door de Filistijnen waren achtergelaten, werden door David en zijn soldaten meegenomen.

22 De Filistijnen waagden nog een tweede aanval. Opnieuw stond de hele vallei van Refaïm vol. **23** Opnieuw wendde David zich tot de HEER, en deze zei: 'Ga niet recht op hen af. Maak een omtrekkende beweging tot bij de moerbeibomen en val hen in de rug aan. **24** Zodra je in de boomkruinen het geluid van een aanstormend leger

hoort, moet je toeslaan, want dan gaat de HEER voor je uit om het leger van de Filistijnen te verslaan.’ 25 David deed wat de HEER hem had bevolen en sloeg de Filistijnen terug van Geba tot Gezer.

De ark van God overgebracht naar Jeruzalem

6

1 Weer riep David alle weerbare mannen van Israël bijeen; het waren er dertigduizend. 2 Hij ging met zijn gevolg op weg om de ark van God op te halen uit Baäla in Juda,*

(6:2) *Baäla in Juda* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Baäle-Jehuda’.

de ark waaraan een bijzondere naam verbonden is: die van de HEER van de hemelse machten, die op de cherubs troont. 3-4 Ze haalden de ark van God uit het huis van Abinadab, dat op een heuvel ligt, en laadden hem op een nieuwe wagen. Abinadabs zonen Uzza en Achio leidden de wagen; Achio liep voor de ark uit.*

(6:3-4) *Ze haalden de ark van God uit het huis van Abinadab, dat op een heuvel ligt, en laadden hem op een nieuwe wagen. Abinadabs zonen Uzza en Achio leidden de wagen; Achio liep voor de ark uit* – Voorgestelde

lezing. MT: ‘Ze haalden de ark van God uit het huis van Abinadab, dat op een heuvel ligt, en laadden hem op een nieuwe wagen. Abinadabs zonen Uzza en Achio leidden de wagen – ze haalden de ark van God uit het huis van Abinadab, dat op een heuvel ligt – met de ark van God; Achio liep voor de ark uit’.

5 David en de Israëlieten speelden voor de HEER op allerlei muziekinstrumenten van hout en op lieren en harpen, op tamboerijnen, rinkelbellen en cimbalen. 6 Toen ze langs de plek kwamen waar Nachon zijn graan dorste, gingen de ossen daar op af. Uzza stak zijn hand uit en greep de ark van God vast. 7 De HEER ontstak in woede tegen Uzza en strafte hem ter plekke voor zijn onachtzaamheid, zodat hij op slag dood was. 8 David werd kwaad omdat de HEER Uzza had doorkliefd. Hij noemde die plaats Peres-Uzza,*

(6:8) *Peres-Uzza* – Peres-Uzza kan worden vertaald als ‘de kloof van Uzza’.

en zo heet het daar tot op de dag van vandaag. 9 Toen werd David bang voor de HEER en hij vroeg zich af: Hoe kan de ark van de HEER ooit bij mij in Jeruzalem komen? 10 Hij durfde de ark niet meer terug te leiden op de weg naar de Davidsburcht, en liet de wagen afslaan naar het huis van Obed-Edom, een Gatiët. 11 De ark van de HEER bleef drie maanden in het huis van Obed-Edom, en de HEER zegende Obed-Edom en zijn hele huishouden.

12 Toen koning David hoorde dat de HEER Obed-Edom en zijn familie en bezittingen had gezegend vanwege de aanwezigheid van de ark van God, ging hij naar het huis van Obed-Edom om de ark feestelijk in te halen in de Davidsburcht. 13 Telkens als de dragers van de ark van de HEER zes passen gedaan hadden, offerde hij een stier en een vetgemeste koe. 14 Vol overgave danste hij voor de HEER, slechts gekleed in een linnen priesterhemd. 15 Onder gejuich en stoten op de ramshoorn brachten David en de Israëlieten de ark van de HEER de berg op. 16 Toen de ark de Davidsburcht werd binnengedragen, stond Michal, de dochter van Saul, al op de uitkijk bij haar venster. Ze zag koning David dansen en springen voor de HEER, en haar hart vulde zich met minachting. 17 De ark van de HEER werd neergezet in de tent die David ervoor had opgericht, en David bracht de HEER brandoffers en vredeoffers. 18 Na afloop daarvan zegende hij het volk in de naam van de HEER van de hemelse machten. 19 Aan heel het volk, aan alle aanwezige Israëlieten, zowel de mannen als de vrouwen, liet hij brood, gedroogde dadels en rozijnen uitdelen. Daarna ging iedereen naar huis. 20 Ook David ging naar huis, om zijn familie en bedienden te zegenen. Michal kwam hem tegemoet en zei: ‘De koning van Israël heeft zich vandaag wel bijzonder waardig gedragen! Als de eerste de beste dwaas heeft hij zich voor de ogen van zijn slavinnen en onderdanen ontbloot!’ 21 David antwoordde: ‘Dat deed ik voor de HEER, die mij heeft aangesteld als vorst over het volk van de HEER, over Israël, en mij zo heeft verkozen boven jouw vader en heel zijn familie; voor de HEER danste ik! 22 En al zou ik me nog erger vernederen, al zou ik me zelfs in mijn eigen ogen verlagen, dan nog zou ik in aanzien staan bij de slavinnen over wie je spreekt.’ 23 Michal, de dochter van Saul, zou kinderloos blijven tot op de dag van haar dood.

Toezeggingen over de voortzetting van Davids koningshuis

7

1 Toen de koning zijn intrek had genomen in het paleis en de HEER hem rust had gegeven door hem van al zijn vijanden te verlossen, 2 zei de koning tegen de profeet Natan: ‘Kijk nu toch! Ik woon in een paleis van cederhout, terwijl de ark van God in een tent staat.’ 3 ‘Doe wat uw hart u ingeeft,’ antwoordde Natan, ‘de HEER staat u immers ter zijde.’ 4 Maar diezelfde nacht richtte de HEER zich tot Natan: 5 ‘Zeg tegen mijn dienaar, tegen David: “Dit zegt de HEER: Wil jij voor mij een huis bouwen om in te wonen? 6 Ik heb toch nooit in een huis gewoond, vanaf de dag dat ik de Israëlieten uit Egypte heb geleid tot nu toe! Al die tijd trok ik rond in tent en tabernakel. 7 Overall heb ik met de Israëlieten rondgetrokken, en heb ik ooit aan een van de herders van Israël, die ik had aangesteld om mijn volk te weiden, gevraagd om voor mij een huis van cederhout te bouwen?” 8 Welnu, zeg

tegen mijn dienaar, tegen David: “Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Ik heb je achter de kudde vandaan gehaald om mijn volk, Israël, te leiden. **9** Ik heb je bijgestaan in alles wat je ondernam, ik heb al je vijanden voor je uitgeschakeld en ik heb je naam gevestigd als een van de groten der aarde. **10** Ik heb aan mijn volk, Israël, een gebied toegewezen. Daar heb ik het geplant en daar kan het nu onbevreesd wonen. Het wordt niet langer door misdadige volken onderdrukt, zoals toen het er pas woonde **11** en ik rechters over mijn volk Israël had aangesteld. Jou heb ik rust gegeven door je van je vijanden te verlossen. De HEER zegt je dat hij voor jou een huis zal bouwen: **12** Wanneer je leven voorbij is en je bij je voorouders te ruste gaat, zal ik je laten opvolgen door je eigen zoon en hem een bestendig koningschap schenken. **13** Hij zal een huis bouwen voor mijn naam, en ik zal ervoor zorgen dat zijn troon nooit wankelt. **14** Ik zal een vader voor hem zijn en hij voor mij een zoon: als hij zondigt, zal ik hem kastijden met stok- en zweepslagen, zoals een vader doet, **15** maar hij zal nooit bij mij uit de gunst raken zoals Saul, die ik verstootte omwille van jou. **16** Jou stel ik in het vooruitzicht dat je koningshuis eeuwig zal voortbestaan en je troon nooit zal wankelen.”

17 Natan bracht alles wat hij had gezien en gehoord aan David over. **18** Koning David ging het heiligdom binnen, nam plaats voor de HEER en bad: ‘Wie ben ik, HEER, mijn God, wat is mijn familie, dat u mij zo ver hebt gebracht? **19** En alsof dat nog niet genoeg was, HEER, mijn God, hebt u ook gesproken over de toekomst van mijn koningshuis. Moge dit de mensheid tot wet worden gesteld, HEER, mijn God. **20** Wat kan ik verder nog zeggen? U kent uw dienaar, HEER, mijn God. **21** U hebt al deze grootse dingen gedaan en ze aan mij bekendgemaakt omdat u handelt naar uw woord en u houdt aan wat u zich hebt voorgenomen. **22** Daarom bent u groot, HEER, mijn God. Het is zoals ons altijd is voorgehouden: zoals u is er geen, er bestaat geen andere God dan u. **23** En wie kan zich meten met Israël, uw volk? Het is het enige volk op aarde waarvoor een god zich heeft ingezet om het vrij te kopen en tot zijn volk te maken, om zo voor zichzelf een naam te vestigen door middel van grootse en indrukwekkende daden: omwille van uw volk, dat u hebt bevrijd, hebt u vreemde volken en hun goden op de vlucht gedreven.*

(7:23) *hebt u* [...] *op de vlucht gedreven* – Voorgestelde lezing. MT: ‘voor uw land’.

24 U hebt uw volk Israël voor altijd aan u toegewijd, en u, HEER, bent hun tot God. **25** Welnu, HEER, mijn God, houd u dan ook aan de belofte die u aan mij en mijn koningshuis hebt gedaan en doe uw woord voor altijd gestand. **26** Dan zal uw naam voor altijd in ere worden gehouden en zal men zeggen: “De HEER van de hemelse machten is God over Israël,” en dan zal het koningshuis van uw dienaar David altijd standhouden. **27** U, HEER van de hemelse machten, God van Israël, hebt aan uw dienaar onthuld dat u voor mij een huis zult bouwen. Daarom durf ik dit gebed tot u te richten. **28** U, HEER, mijn God, hebt me zo’n grootse toekomst beloofd. U alleen bent God, uw woorden zullen zeker in vervulling gaan. **29** Welnu, zegen dus mijn koningshuis opdat het altijd standhoudt. Dat hebt u, HEER, mijn God, immers beloofd. Moge het koningshuis van uw dienaar voor altijd door u gezegend zijn.’

Davids overwinningen

8

1 Enige tijd later versloeg David de Filistijnen. Hij onderwierp hen en ontnam hun het bestuur over hun hoofdstad. **2** Ook de Moabieten versloeg hij. Hij dwong hen op de grond te gaan liggen en mat de rij af met een touw: twee derde van de rij moest worden gedood en één derde mocht in leven blijven. Sindsdien waren de Moabieten aan David onderworpen en moesten ze schatting afdragen. **3** Later versloeg hij Hadadezer, de zoon van Rechob, de koning van Soba, toen deze op weg was om zijn macht over het gebied langs de Eufraat te herstellen. **4** David nam zeventienhonderd wagenmenners en twintigduizend man voetvolk gevangen. De strijdwagens schakelde hij uit door van alle paarden, op honderd span na, de pezen door te laten snijden. **5** Van de Arameeërs uit de buurt van Damascus die koning Hadadezer van Soba te hulp kwamen, versloeg David er tweeëntwintigduizend. **6** Vervolgens bezette hij strategische punten in het rijk van Damascus. Sindsdien waren de Arameeërs aan hem onderworpen en moesten ze schatting afdragen. De HEER stond David bij in alles wat hij ondernam.

7 David nam de gouden schilden van de lijfwacht van Hadadezer in beslag en nam ze mee naar Jeruzalem. **8** Uit Betach en Berotai, steden die aan Hadadezer toebehoorden, bracht hij een grote hoeveelheid koper mee. **9** Toen koning Toï van Hamat hoorde dat David het leger van Hadadezer had verslagen, **10** liet hij zijn zoon Joram zijn opwachting maken bij koning David en hem gelukwensen met zijn overwinning. Toï was namelijk in oorlog met Hadadezer. Joram had geschenken bij zich van goud, zilver en koper. **11** Koning David wijdde deze geschenken aan de HEER, samen met het goud en zilver van de volken die hij had onderworpen: **12** de Arameeërs, de Moabieten, de Ammonieten, de Filistijnen en de Amalekieten, en van Hadadezer, de koning van Soba.

13 Toen David na zijn overwinning op de Arameeërs terugkeerde, breidde hij zijn roem nog uit door de Edomieten in de Zoutvallei te verslaan.*

(8:13) *door de Edomieten* [...] *te verslaan* – Voorgestelde lezing. Ontbreekt in MT.

achttienduizend man. ¹⁴ Overal in Edom bezette hij strategische punten, en sindsdien waren de Edomieten aan David onderworpen. De HEER stond David bij in alles wat hij ondernam.

Davids ambtenaren

¹⁵ David regeerde over heel Israël. Hij behandelde zijn onderdanen goed en rechtvaardig. ¹⁶ Joab, de zoon van Seruja, was opperbevelhebber van het leger; Josafat, de zoon van Achilud, was kanselier; ¹⁷ Sadok, de zoon van Aчитub, en Abjatar, de zoon van Achimelech, *

(8:17) *Abjatar, de zoon van Achimelech* – Voorgestelde lezing ondersteund door de Pesjitta. MT:

‘Achimelech, de zoon van Abjatar’.

waren priester; Seraja was hofschrijver; ¹⁸ Benaja, de zoon van Jojada, was bevelhebber van de Keretieten en Peletieten. *

(8:18) *Benaja, de zoon van Jojada, was bevelhebber van de Keretieten en Peletieten* – Volgens de oudste

vertalingen. MT: ‘Benaja, de zoon van Jojada, en de Keretieten en Peletieten’.

Davids zonen waren ook priester.

David en de zoon van Jonatan

9

¹ David vroeg: ‘Is er nog iemand over van de familie van Saul? Die zal ik dan goed behandelen, dat ben ik aan Jonatan verplicht.’ ² Nu was er bij de familie van Saul een zekere Siba in dienst. Hij werd bij David geroepen, en de koning zei tegen hem: ‘Bent u Siba?’ ‘Uw dienaar, heer,’ antwoordde hij. ³ De koning vroeg hem: ‘Is er nog iemand over van de familie van Saul? Die zal ik goed behandelen, zoals God dat voorschrijft.’ Siba antwoordde: ‘Er is nog een zoon van Jonatan, een kreupele.’ ⁴ ‘Waar is hij?’ vroeg de koning hem, en Siba antwoordde: ‘Hij woont bij Machir, de zoon van Ammiël, in Lo-Debar.’

⁵ Koning David liet de zoon van Jonatan, de kleinzoon van Saul, ophalen uit het huis van Machir in Lo-Debar.

⁶ Toen hij bij David kwam, liet hij zich op zijn knieën vallen en boog diep voorover. ‘Mefiboset?’ vroeg David, en hij antwoordde: ‘Ik ben uw dienaar, heer.’ ⁷ Daarop zei David tegen hem: ‘Wees niet bang, ik verzeker u dat ik u goed zal behandelen, dat ben ik aan uw vader Jonatan verplicht. Ik zal u het land van uw grootvader Saul teruggeven, en voortaan bent u aan mijn tafel te gast.’ ⁸ Opnieuw boog Mefiboset, en hij zei: ‘Wie ben ik, heer, dat u zich bekommert om een dode hond als ik?’

⁹ Toen liet de koning Siba komen, de dienaar van Saul, en zei tegen hem: ‘Alles wat aan Saul en zijn familie behoorde, geef ik aan de kleinzoon van uw meester. ¹⁰⁻¹² U zult voor hem de grond bewerken, samen met uw zonen en knechten, en de opbrengst afdragen aan de kleinzoon van uw meester, zodat hij ervan leven kan. En Mefiboset, de kleinzoon van uw meester, is voortaan aan mijn tafel te gast.’ Siba antwoordde de koning: ‘Zoals u beveelt, mijn heer en koning. Het zal gebeuren.’ Zo werd Mefiboset aan het hof opgenomen en behandeld als een van de koningszonen. Hij had een zoontje, dat Micha heette. Siba, die zelf vijftien zonen en twintig knechten had, was met alle leden van zijn huishouding in dienst bij Mefiboset. ¹³ Mefiboset woonde in Jeruzalem en was opgenomen aan het hof. Hij had een gebrek aan beide benen.

Oorlog tegen de Ammonieten

10

¹ Enige tijd later stierf de koning van Ammon. Zijn zoon Chanun volgde hem op. ² Toen zei David: ‘Ik wil Chanun, de zoon van Nachas, op gepaste wijze behandelen, zoals zijn vader mij behandeld heeft,’ en hij stuurde afgezanten om hem zijn deelneming te betuigen met het verlies van zijn vader. Toen Davids afgezanten in Ammon waren aangekomen, ³ zeiden de raadsheren van Ammon tegen hun vorst: ‘Dacht u dat David u zijn deelneming laat overbrengen omdat hij de nagedachtenis van uw vader wil eren? Die afgezanten van hem zijn natuurlijk spionnen die de stad moeten verkennen, zodat hij haar te gronde kan richten!’ ⁴ Daarop liet Chanun Davids afgezanten oppakken. Hij liet één kant van hun baard afscheren en de onderkant van hun kleren afscheuren, tot op hun achterste, en stuurde ze weg. ⁵ Toen koning David dit hoorde, liet hij aan de diep vernederde mannen de volgende boodschap overbrengen: ‘Blijf in Jericho en kom pas terug wanneer uw baard is aangegroeid.’

⁶ De Ammonieten beseften dat ze zich bij David onmogelijk hadden gemaakt. Daarom wierven ze huurlingen: twintigduizend man voetvolk bij de Arameeërs van Rechob en Soba, duizend man bij de koning van Maächa en nog eens twaalfduizend bij Is-Tob. ⁷ Toen dit David ter ore kwam, stuurde hij Joab met zijn keurtroepen naar Rabba. ⁸ De Ammonieten rukten uit en stelden zich in slagorde op voor de poort. De Arameeërs van Soba en Rechob en de mannen van Is-Tob en Maächa betrokken stellingen elders in het veld. ⁹ Joab, die zag dat hij op twee fronten werd bedreigd, koos de allerbeste soldaten van Israël uit en stelde deze op tegen de Arameeërs. ¹⁰ De rest van de soldaten plaatste hij onder bevel van zijn broer Abisai en stelde hij op tegen de Ammonieten. ¹¹ Daarbij zei hij: ‘Als de Arameeërs sterker blijken dan ik, kom jij mij te hulp, en als de Ammonieten sterker

blijken dan jij, zal ik jou helpen. **12** Wees sterk! Laten we onze krachten bundelen omwille van ons volk en de steden van onze God; de HEER zal doen wat hij het beste vindt.' **13** Zodra Joab met zijn soldaten de aanval opende, sloegen de Arameeërs op de vlucht. **14** Toen de Ammonieten zagen dat de Arameeërs waren gevlucht, maakten ze zich voor Abisai uit de voeten en trokken ze zich terug in de stad. Joab staakte de strijd tegen Ammon en ging terug naar Jeruzalem.

15 De Arameeërs beseften dat ze door Israël verslagen waren en zochten versterking. **16** Hadadezer deed een beroep op de Arameeërs die aan de overkant van de Eufraat woonden, en liet ze naar Chelam oprukken onder aanvoering van zijn opperbevelhebber Sobach. **17** Toen David hiervan hoorde, verzamelde hij alle troepen van Israël en trok de Jordaan over naar Chelam. De Arameeërs stelden zich tegenover David op en vielen hem aan. **18** De Israëlieten joegen hen op de vlucht, en David doodde zevenhonderd Aramese wagenmenners en veertigduizend ruiters. Ook opperbevelhebber Sobach werd door hem getroffen en gedood. **19** De vazallen van Hadadezer moesten zich bij hun nederlaag neerleggen. Ze sloten vrede met Israël en onderwierpen zich. De Arameeërs waagden het voortaan niet meer om de Ammonieten te hulp te komen.

David en Batseba

11

1 Bij het aanbreken van het voorjaar, de tijd waarin koningen gewoonlijk ten strijde trekken, stuurde David opnieuw een leger erop uit, onder leiding van Joab en zijn aanvoerders, om de Ammonieten te verslaan en Rabba te belegeren. Zelf bleef hij in Jeruzalem achter. **2** Op een keer stond hij aan het eind van de middag op van zijn rustbed en liep wat heen en weer over het dak van het paleis. Beneden zag hij een vrouw die aan het baden was. Ze was heel mooi om te zien. **3** Hij liet uitzoeken wie ze was, en men zei hem: 'Dat is Batseba, de dochter van Eliam, de vrouw van de Hethiet Uria.' **4** David liet haar bij zich komen en sliep met haar. (De voorgeschreven periode van onthouding na haar onreinheid was juist verstreken.) Daarna ging ze terug naar huis. **5** Enige tijd later merkte ze dat ze zwanger was. Ze liet dat aan David berichten, **6** waarop David aan Joab opdracht gaf om Uria naar hem toe te sturen. **7** Uria meldde zich op bevel van Joab bij David, die hem vroeg hoe Joab en het leger het maakten en hoe het er met de oorlog voorstond. **8** Vervolgens zei hij: 'Ga naar huis en ontspan u wat.' Toen Uria het paleis verliet, kreeg hij nog een geschenk van de koning mee. **9** Maar Uria ging niet naar huis; hij bleef slapen in het poortgebouw van het paleis, bij de knechten van zijn heer. **10** Toen men David verteld had dat Uria niet naar huis was gegaan, zei hij tegen hem: 'U hebt toch een lange reis achter de rug. Waarom bent u niet naar huis gegaan?' **11** Uria antwoordde: 'De ark en het leger van Israël en Juda zijn ondergebracht in hutten, opperbevelhebber Joab en zijn manschappen bivakkeren in het open veld; zou ik dan naar huis gaan om te eten en te drinken, en te slapen met mijn vrouw? Zo waar u leeft, dat doe ik niet!' **12** David zei tegen Uria: 'Blijf ook vandaag nog hier, dan laat ik u morgen teruggaan.' Uria bleef die dag dus nog in Jeruzalem. De dag daarop **13** nodigde David hem bij zich aan tafel en voerde hem dronken. Toch ging Uria 's avonds niet naar huis, maar legde zich opnieuw te slapen bij de knechten van zijn heer.

14 De volgende morgen schreef David Joab een brief, die hij aan Uria meegaf. **15** In de brief stond: 'Stel Uria op waar het hevigst wordt gevochten en geef hem geen rugdekking, opdat hij wordt getroffen en sneuvelt.' **16** Joab onderzocht waar de verdediging het sterkst was, en stelde Uria juist daar op. **17** De verdedigers van de stad deden een uitval naar Joab. Er vielen slachtoffers onder de soldaten van David, en ook Uria vond de dood. **18** Joab liet aan David verslag uitbrengen van de strijd **19** en beval de bode: 'Als je de koning het hele verloop van de strijd hebt verteld, **20** en als hij dan woedend tegen je uitvalt: "Waarom hebben jullie je zo dicht bij de stad gewaagd? Jullie konden toch weten dat ze vanaf de muur zouden schieten! **21** Zijn jullie soms vergeten hoe Abimelech, de zoon van Jerubbeset, in Tebes aan zijn einde is gekomen? Een vrouw heeft toen vanaf de stadsmuur een maalsteen op zijn hoofd gegooid, zodat hij stierf. Waarom hebben jullie je dan zo dicht bij de muur gewaagd?" dan moet je zeggen: "Ook uw bevelhebber Uria is omgekomen."' **22** De bode ging naar David en vertelde hem alles wat Joab hem had opgedragen. **23** Hij zei tegen David: 'Onze tegenstanders waren sterker dan wij en deden een uitval naar ons. We dreven ze terug tot voor de poort, **24** maar toen namen de boogschutters ons vanaf de muur onder schot en sneuvelde er soldaten van de koning. Ook uw bevelhebber Uria is omgekomen.' **25** David droeg de bode op om tegen Joab te zeggen: 'U moet er maar niet te slecht over oordelen; de oorlog eist nu eenmaal zijn tol. Houd moed! Heropen de aanval op de stad en maak haar met de grond gelijk.'

26 De vrouw van Uria kreeg bericht dat haar man was gesneuveld, en ze treurde om haar echtgenoot. **27** Toen de rouwtijd voorbij was, nam David haar bij zich aan het hof. Zij werd zijn vrouw en baarde hem een zoon. Naar het oordeel van de HEER was het wel degelijk slecht wat David had gedaan.

12

1 Hij stuurde de profeet Natan naar David toe om hem het volgende te vertellen: 'Er woonden eens twee mannen in dezelfde stad, een rijke en een arme. **2** De rijke man had heel veel geiten, schapen en runderen, **3** de arme man had niet meer dan één lammetje kunnen kopen. Hij koesterde het en het groeide bij hem op, samen met zijn kinderen. Het at van zijn brood en dronk uit zijn beker en sliep in zijn schoot; hij had het lief als een dochter. **4**

Op zekere dag kreeg de rijke man een gast op bezoek. Hij kon het niet over zijn hart verkrijgen om de reiziger een van zijn eigen geiten, schapen of runderen voor te zetten. Daarom nam hij het lammetje van de arme man en zette dat zijn gast voor.’ **5** David ontstak in woede over de rijke man en zei tegen Natan: ‘Zo waar de HEER leeft, de man die zo iets doet verdient de dood. **6** Viervoudig moet hij het lam vergoeden, omdat hij zich zo harteloos heeft gedragen.’ **7** Toen zei Natan: ‘Die man, dat bent u! Dit zegt de HEER, de God van Israël: Ik was het die je zelfde tot koning van Israël, ik was het die je redde uit de greep van Saul. **8** Have en goed van je heer, en de vrouwen van je heer erbij, heb ik jou in de schoot geworpen; de heerschappij over Israël en Juda heb ik aan jou overgedragen. Als dat je te weinig is, zal ik er nog het een en ander aan toevoegen. **9** Waarom heb je dan mijn geboden met voeten getreden door iets te doen dat slecht is in mijn ogen? De Hethiet Uriah is door jouw toedoen gedood. Je hebt hem zijn vrouw afgenomen en hem in de strijd tegen de Ammonieten laten vermoorden. **10** Welnu, voortaan zullen moord en doodslag in je koningshuis om zich heen grijpen, omdat je mij hebt getrotseerd en de vrouw van Uriah tot vrouw hebt genomen. **11** Dit zegt de HEER: Je eigen familie zal een bron van ellende voor je worden. Je zult moeten aanzien dat ik je vrouwen aan een ander geef, aan iemand van je eigen familie. Die zal met je vrouwen slapen op klaarlichte dag. **12** Jij hebt in het diepste geheim gehandeld, maar ik zal dit laten gebeuren ten overstaan van heel Israël en in het volle daglicht.’ **13** David antwoordde Natan: ‘Ik heb gezondigd tegen de HEER.’ Toen zei Natan: ‘De HEER vergeeft u die zonde, u zult niet sterven. **14** Maar omdat u de vijanden van de HEER aanleiding hebt gegeven tot laster, moet wel uw pasgeboren zoon sterven.’ **15** Daarop ging Natan naar huis. De HEER trof het kind dat de vrouw van Uriah David geboort had met een dodelijke ziekte.

16 David bad tot God voor de jongen. Hij vastte streng en legde zich ’s nachts op de grond te slapen. **17** De hovelingen probeerden hem ertoe te bewegen van de grond op te staan, maar hij weigerde, en hij wilde ook geen eten aannemen. **18** Na zeven dagen stierf het kind. Davids dienaren durfden hem niet te zeggen dat het kind was gestorven. Ze zeiden tegen elkaar: ‘Toen het kind nog leefde wilde hij al niet naar ons luisteren. Hoe kunnen we hem dan zeggen dat het gestorven is? Hij zal een ongeluk begaan.’ **19** David zag zijn dienaren met elkaar fluisteren. Hij begreep dat het kind gestorven was en vroeg hun: ‘Is mijn kind dood?’ ‘Ja, het is gestorven,’ antwoordden ze. **20** David stond van de grond op, nam een bad, wreef zich in met olie en trok andere kleren aan. Hij ging het huis van de HEER binnen en knielde. Daarna ging hij naar huis en liet zich iets te eten brengen. **21** Zijn dienaren vroegen hem: ‘Hoe kunt u dat nu doen? Toen het kind nog leefde, vastte u en stortte u tranen, maar nu het gestorven is, staat u op en gaat u eten.’ **22** Hij antwoordde: ‘Toen het kind nog leefde, vastte ik en stortte ik tranen. Ik dacht: Wie weet is de HEER me genadig en blijft het kind in leven. **23** Maar nu het dood is, wat zou ik nu nog vasten? Daarmee kan ik het toch niet terughalen. Ik ga naar hem toe; hij komt niet terug bij mij.’

24 David troostte zijn vrouw Batseba. Hij sliep met haar en ze kreeg een zoon, die hij Salomo noemde. De HEER had het kind lief **25** en gaf het bij monde van de profeet Natan de naam Jedidja, ‘Lieveling van de HEER’.

Einde van de oorlog tegen de Ammonieten

26 Ondertussen had Joab de Ammonieten in Rabba belegerd. Toen hij de koningsburch had omsingeld, **27** liet hij aan David de volgende boodschap overbrengen: ‘Ik sta op het punt om Rabba in te nemen; de watertoevoer heb ik afgesneden. **28** Roept u nu de overige soldaten op, sla uw kamp op bij de stad en neem haar in, zodat de verovering van Rabba niet op mijn naam komt te staan.’ **29** David riep alle soldaten op, ging naar Rabba, viel de stad aan en nam haar in. **30** De koning van de Ammonieten nam hij de kroon van het hoofd. Deze kroon, waarin wel een talent aan goud en edelstenen was verwerkt, rustte voortaan op Davids hoofd. Hij voerde een zeer grote buit uit de stad weg. **31** Ook de inwoners van de stad voerde hij weg, en hij stelde hen te werk in steengroeven en steenbakkerijen. Hetzelfde deed hij met alle andere steden van Ammon. Daarna keerde David met het hele leger naar Jeruzalem terug.

Amnon en Tamar

13

1 Enige tijd later gebeurde het volgende. Absalom, een zoon van David, had een zuster die Tamar heette. Ze was heel mooi. Amnon, de oudste zoon van David, werd verliefd op haar. **2** Maar omdat ze als jong meisje onder streng toezicht stond, zag hij geen kans om haar te benaderen. Hij werd bijna ziek van verlangen naar zijn halfzuster. **3** Nu was Amnon bevriend met zijn neef Jonadab, de zoon van Davids broer Sima, en deze Jonadab was iemand met veel ervaring. **4** ‘Zeg eens, Amnon,’ vroeg hij aan de koningszoon, ‘waarom ben je toch al dagenlang zo neerslachtig?’ Amnon antwoordde: ‘Omdat ik verliefd ben op Tamar, de zuster van mijn broer Absalom.’ **5** Jonadab raadde hem aan: ‘Ga op je bed liggen en doe alsof je ziek bent. Wanneer je vader dan naar je komt kijken, moet je tegen hem zeggen: “Kon Tamar maar komen om me te eten te geven. Als zij hier iets versterkends klaarmaakt zodat ik het met eigen ogen kan zien, dan zal ik wel eten.”’ **6** Dus ging Amnon op bed liggen en deed hij alsof hij ziek was. Toen de koning naar hem kwam kijken, zei Amnon tegen hem: ‘Kon Tamar maar komen en hier twee hartenkoeken klaarmaken. Als zij ze me aanreikt, zal ik wel eten.’ **7** Meteen stuurde David een boodschap naar Tamar: ‘Ga vlug naar Amnon en maak iets versterkends voor hem klaar.’

8 Tamar ging naar het huis van haar broer Amnon. Terwijl hij op bed bleef liggen, maakte ze deeg, kneedde het en vormde er onder zijn ogen harten van. Toen ze de hartenkoeken gebakken had, **9** zette ze de schaal klaar,

maar Amnon weigerde te eten. Hij stuurde alle aanwezigen weg **10** en zei toen tegen Tamar: 'Breng de koeken hier en reik ze me met je eigen handen aan.' Tamar bracht de hartenkoeken naar het slaapvertrek van haar broer Amnon **11** en hield ze hem voor. Maar hij greep haar beet en zei tegen haar: 'Kom, mijn zusje, kom bij me liggen.' **12** Ze smeekte: 'Nee, mijn broer, laat dat! Raak me niet aan! Zoiets schandelijks doet men in Israël toch niet! **13** Denk eens aan mij, wat moet er van me worden als ik van mijn eer ben beroofd? En denk eens aan jezelf, heel Israël zal schande van je spreken. Praat toch eerst met de koning, hij zal jou mijn hand heus niet weigeren.' **14** Maar hij wilde niet luisteren naar wat ze zei, en hij overweldigde haar en onteerde haar en verkrachtte haar.

15 Meteen welde een diepe haat in Amnon op. Hij haatte haar zelfs meer dan hij haar eerst had liefgehad. 'Sta op, ga weg!' beet hij haar toe. **16** Tamar riep uit: 'Dat kun je niet doen! Me wegsturen is nog erger dan het andere dat je me al hebt aangedaan.' Maar hij wilde niet naar haar luisteren. **17** Hij riep zijn bediende en zei: 'Laat die vrouw uit mijn ogen verdwijnen. Zet haar het huis uit en doe de deur achter haar op slot.' **18** Tamar droeg een veelkleurig gewaad, zoals de jonge, huwbare koningsdochters dat als overkleed droegen. Toen Amnons bediende haar op straat had gezet en de deur achter haar had vergrendeld, **19** wierp ze stof over haar hoofd en scheurde ze haar veelkleurig kleed. Ze greep naar haar hoofd en liep jammerend naar huis. **20** Daar vroeg haar broer Absalom haar: 'Is Amnon je te na gekomen? Zwijg dan, zusje, hij is je broer; je doet er beter aan het te laten rusten.' Tamar bleef voortaan bij haar broer Absalom, van het leven afgesneden. **21** Toen koning David hoorde wat er gebeurd was, werd hij woedend. **22** Absalom sprak er niet met Amnon over, er viel tussen hen geen onvertogen woord, maar hij haatte hem omdat hij zijn zuster Tamar had onteerd.

Absaloms wraak

23 Twee jaar later nodigde Absalom alle zonen van de koning uit om bij hem in Baäl-Chasor, in de buurt van Efraïm, het schapenscheerdersfeest bij te wonen. **24** Hij ging naar de koning en vroeg: 'Ze zijn bij mij de schapen aan het scheren; mag ik u en de uwen vragen onze gasten te zijn?' **25** De koning antwoordde: 'Nee, mijn zoon, laten we dat maar niet doen, we zouden je met zijn allen tot last zijn.' Hoe Absalom ook aandrong, de koning bleef bij zijn weigering en wilde al afscheid nemen. **26** Toen zei Absalom: 'Als u niet wilt komen, laat dan mijn broer Amnon met ons meegaan.' 'Waarom dan toch?' vroeg de koning, **27** maar Absalom bleef aandringen, en ten slotte stuurde de koning Amnon en de andere koningszonen met hem mee. **28** Toen beval Absalom zijn dienaren: 'Let op, wanneer de wijn Amnon naar het hoofd gestegen is en ik tegen jullie zeg: "Sla Amnon dood!" dan moeten jullie hem doden. Jullie hoeven niets te vrezen, want ik heb het jullie zelf bevolen. Houd je flink en aarzel niet.' **29** Zodra Absaloms dienaren met Amnon hadden gedaan zoals Absalom bevolen had, stonden alle koningszonen op, sprongen op hun muilieren en maakten dat ze wegkwamen.

30 Terwijl ze nog onderweg waren, bereikte David het gerucht dat Absalom alle koningszonen had gedood en dat niet één van hen ontkomen was. **31** De koning stond op, scheurde zijn kleren en wierp zich op de grond. De hele hofhouding stond met gescheurde kleren om hem heen. **32** Toen nam Jonadab, de zoon van Davids broer Sima, het woord en zei: 'Het is niet waar dat alle jongens, al uw zonen zijn gedood, mijn heer en koning; alleen Amnon is dood. Vanaf de dag dat Amnon zijn zuster Tamar had onteerd, beschouwde Absalom het immers als zijn plicht om hem te doden. **33** Neem het gerucht dat al uw zonen zijn gedood dus niet ernstig, want alleen Amnon is dood.' **34** Even later meldde de wachtpost die op de uitkijk stond, dat hij in de verte vanuit de bergen een grote menigte zag aankomen. Absalom had inmiddels een veilig heenkomen gezocht. **35** Jonadab zei tegen de koning: 'Ziet u wel, daar komen de koningszonen, wat heb ik u gezegd?' **36** Hij was nog niet uitgesproken, of inderdaad, daar kwamen de koningszonen al aan. Ze begonnen luidkeels te jammeren, en ook de koning en alle hovelingen schreeuwden het uit van verdriet. **37** Ondertussen vond Absalom een veilig heenkomen bij Talmi, de zoon van Ammichur, de koning van Gesur, terwijl David bleef rouwen over zijn zoon.

Absaloms terugkeer

38 Toen Absalom drie jaar in Gesur woonde, waar hij een veilig heenkomen gevonden had, **39** vatte koning David het plan op om tegen Absalom ten strijde te trekken, want de rouw over de dood van Amnon was voorbij.

14

1 Het ontging opperbevelhebber Joab niet dat de koning Absalom vijandig gezind was. **2** Hij liet uit Tekoa een wijze vrouw komen en zei tegen haar: 'Doe alsof u in de rouw bent: trek een rouwkleed aan, wrijf u niet in met olie en gedraag u als een vrouw die al vele jaren om een dode treurt. **3** Ga dan naar de koning en zeg hem wat ik u nu vertel.' En hij legde haar woordelijk in de mond wat ze moest zeggen.

4 De vrouw uit Tekoa wendde zich tot de koning. Ze knielde, boog diep voorover en zei: 'Mijn heer en koning, help me alstublieft.' **5** De koning vroeg wat er aan de hand was, en ze vertelde: 'Ach heer, ik ben een weduwe; mijn man is gestorven. **6** Op een keer kregen mijn twee zonen ruzie buiten op het veld, en er was niemand die tussenbeide kwam. Toen heeft de een de ander doodgeslagen. **7** Nu is mijn hele familie tegen mij in het geweer gekomen. Ze zeggen: "Lever die broedermoordenaar aan ons uit, dan zullen we hem ter dood brengen om het leven te vergelden van de broer die hij heeft doodgeslagen. Ook al is hij de stamhouder, we zullen hem doden." Zo zullen ze het laatste koeltje dat mij rest uitdoven, en dan zal er op aarde niets meer zijn dat nog aan mijn man en zijn naam herinnert.' **8** 'Ga gerust naar huis,' zei de koning, 'ik zal zorgen dat het in

orde komt.’ 9 Maar de vrouw uit Tekoa hield aan: ‘Jawel, maar ik en mijn familie krijgen de schuld, mijn heer en koning; u en uw troon zal men niets verwijten.’ 10 Toen zei de koning: ‘Als iemand het er niet mee eens is, verwijst u die maar naar mij; ik zal zorgen dat ze u niet langer lastigvallen.’ 11 Maar de vrouw smeekte: ‘Mijn heer en koning, wilt u niet de HEER, uw God, als getuige aanroepen dat er niet door bloedwraak nog meer kwaad wordt aangericht en dat ze mijn zoon niet van het leven beroven?’ En hij zei: ‘Zo waar de HEER leeft, uw zoon zal geen haar worden gekrenkt.’

12 Toen zei de vrouw: ‘Als mijn heer en koning mij toestaat, zou ik graag nog iets zeggen.’ ‘Spreek vrijuit,’ antwoordde hij, 13 en de vrouw zei: ‘Waarom wilt u dan wel zoiets doen tegen Gods eigen volk? Wanneer u uw balling niet terugroept, beschuldigt u met deze uitspraak uzelf. 14 Sterven zullen we immers allemaal; we zijn als water dat in de aarde wegvloeit wanneer het niet wordt opgevangen. Zou God niet op middelen zinnen en alles in het werk stellen om zijn balling terug te roepen? 15 Dat ik gekomen ben om u, mijn heer en koning, deze zaak voor te leggen, is omdat de mensen me bang hebben gemaakt. Ik dacht bij mezelf: Laat ik mijn zaak aan de koning voorleggen, wellicht voldoet hij aan mijn verzoek. 16 De koning zal me beslist gehoor geven en zorgen dat niemand mij en mijn zoon uit Gods eigen land verdrijft. 17 Ik zei bij mezelf: De koning zal het verlossende woord spreken. U bent immers als een engel van God, mijn heer en koning, zoals u het voor en tegen van een zaak tegen elkaar afweegt. Moge de HEER, uw God, u ter zijde staan.’

18 Hierop zei de koning tegen de vrouw: ‘Nu wil ik u iets vragen, en ik verwacht een eerlijk antwoord.’ ‘Wat wilt u weten, mijn heer?’ vroeg ze, 19 en de koning zei: ‘Heeft Joab hier soms de hand in?’ De vrouw antwoordde: ‘Zo waar u leeft, mijn heer en koning, u hebt het bij het rechte eind. Het is inderdaad uw dienaar Joab die me dit heeft opgedragen. Hij heeft me deze woorden in de mond gelegd. 20 Dat heeft hij gedaan om u de zaak op een verholde manier voor te leggen. U bent werkelijk zo wijs als een engel van God, mijn heer en koning, zoals u alles doorziet.’

21 De koning zei tegen Joab: ‘Goed dan, ik zal doen waar u op aanstuurt. U kunt mijn zoon Absalom terughalen.’ 22 Joab knielde, boog diep voorover en zei: ‘Ik dank u, mijn heer en koning, dat u mij goedgezind bent en mijn verzoek inwilligt.’ 23 Daarop vertrok hij naar Gesur en haalde Absalom terug naar Jeruzalem. 24 Toen zei de koning: ‘Laat hij rechtstreeks naar zijn huis gaan, want ontvangen zal ik hem niet.’ Zo keerde Absalom naar huis terug, maar door de koning werd hij niet ontvangen.

25 Nu was er in heel Israël geen man die zo om zijn uiterlijk bewonderd werd als Absalom; van voetzool tot kruin was er niets dat hem ontsierde. 26 Wanneer hij zijn hoofdhaar knipte – hij moest het elk jaar afknippen, anders werd het te zwaar – woog dat wel tweehonderd sjekel volgens het koninklijk ijkgewicht. 27 Absalom had drie zonen, en ook een dochter, die Tamar heette; zij groeide op tot een mooie vrouw.

28 Toen Absalom twee jaar in Jeruzalem woonde zonder dat hij door de koning was ontvangen, 29 riep hij Joab bij zich om hem te vragen of hij bij de koning wilde bemiddelen. Maar Joab wilde niet komen. Opnieuw liet hij Joab roepen, en opnieuw weigerde deze. 30 Daarop zei hij tegen zijn knechten: ‘Zien jullie die akker van Joab, hiernaast, waar hij gerst heeft staan? Ga erheen en steek de akker in brand.’ De knechten van Absalom deden wat hun was opgedragen. 31 Toen kwam Joab naar het huis van Absalom en vroeg hem: ‘Waarom hebben uw knechten mijn akker in brand gestoken?’ 32 Absalom antwoordde: ‘Ik heb u laten roepen om u te vragen naar de koning te gaan en hem uit mijn naam te zeggen: “Waarom ben ik eigenlijk uit Gesur teruggekomen? Het was beter geweest als ik daar was gebleven. Ik wil nu dat u mij ontvangt. Als mij iets te verwijten valt, laat me dan ter dood brengen.”’ 33 Joab ging naar de koning en vertelde het hem. Toen liet de koning Absalom komen. Hij knielde voor de koning en boog diep voorover, en de koning kuste Absalom.

Absalom grijpt naar de macht

15

1 Enige tijd later liet Absalom een wagen maken, schafte zich paarden aan en nam een escorte van vijftig man in dienst. 2 Elke ochtend vroeg stelde hij zich op bij de stadspoort. Hij sprak iedereen aan die op weg was naar de koning om een uitspraak te vragen in een rechtsgeschil. ‘Waar komt u vandaan?’ vroeg hij dan, en wanneer het antwoord luidde: ‘Uit dat en dat stamgebied van Israël,’ 3 dan zei Absalom: ‘Hoor eens, ook al hebt u volkomen gelijk, bij de koning zult u geen gehoor vinden.’ 4 En hij vervolgde: ‘Waarom word ik niet aangesteld tot rechter van dit land? Ik zou iedereen in het gelijk stellen die een geschil of een rechtsoverdring aan me kwam voorleggen.’ 5 Wanneer zo iemand dan voor Absalom wilde neerknielen, breidde Absalom zijn armen uit en omhelsde hem. 6 Zo trad hij iedereen uit Israël tegemoet die een uitspraak kwam vragen bij de koning, en op die manier palmde hij het volk van Israël in.

7 Toen er vier jaar*

(15:7) vier jaar – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘veertig jaar’.

verstreken waren zei Absalom tegen de koning: ‘Ik vraag u toestemming om naar Hebron te gaan en de gelofte in te lossen die ik de HEER heb gedaan. 8 Ik heb tijdens mijn verblijf te Gesur in Aram namelijk aan de HEER beloofd dat ik hem eer zou bewijzen wanneer hij ervoor zorgde dat ik in Jeruzalem terugkeerde.’ 9 De koning antwoordde: ‘Ga gerust.’ Absalom ging op weg naar Hebron. 10 Eerst stuurde hij echter handlangers naar

alle stamgebieden van Israël met de boodschap: ‘Zodra het geluid van de ramshoorn klinkt, moeten jullie dit bekendmaken: “Absalom is in Hebron tot koning uitgeroepen!”’ **11** Tweehonderd genodigden uit Jeruzalem vergezelden Absalom op weg naar Hebron. Ze gingen nietsvermoedend en volkomen te goeder trouw met hem mee. **12** Ook Achitofel, de raadsheer van David, liet hij voor het offermaal overkomen uit diens woonplaats Gilo. Steeds meer mensen sloten zich bij Absalom aan. Zo ontstond een wijdvertakte samenzwering.

David vlucht uit Jeruzalem

13 Toen David bericht kreeg dat het volk van Israël de kant van Absalom had gekozen, **14** zei hij tegen zijn hovelingen: ‘Kom, we moeten vluchten, willen we aan Absalom ontkomen. Snel, we moeten hem vóór blijven, want als hij ons hier in Jeruzalem overvalt, zal hij een bloedbad aanrichten en is het met ons gedaan.’ **15** ‘Zoals u wilt, mijn heer en koning,’ antwoordden de hovelingen. ‘Wij staan tot uw beschikking.’ **16** De koning vertrok, en zijn hele hofhouding volgde hem. Hij liet echter tien van zijn bijvrouwen achter om voor het huis te zorgen.

17 De koning vertrok, en al zijn soldaten volgden hem. In Bet-Hammerchak hielden ze halt. **18** Nadat de lijfwacht van Keretieten en Peletieten aan de koning voorbijgetrokken was, kwamen ook zeshonderd Gatieten voorbij, die zich bij hem hadden aangesloten. **19** De koning zei tegen hun leider Ittai: ‘Maar ú hoeft toch niet met ons mee te gaan? Keer terug en voeg u bij de nieuwe koning. U bent immers een vreemdeling, verbannen uit uw eigen woonplaats. **20** U bent pas onlangs aangekomen, dan kan ik toch niet van u verlangen dat u nu weer met ons meegaat? Ik weet zelf niet eens waar ik terecht zal komen. Keer terug en neem uw mensen met u mee. Moge de HEER u goed en welwillend behandelen.’*

(15:20) *Moge de HEER u goed en welwillend behandelen* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘genade en waarheid’.

21 Maar Ittai antwoordde: ‘Zo waar de HEER leeft, en zo waar u leeft, mijn heer en koning, ik zal u volgen waar u ook gaat, in leven of dood.’ **22** ‘Goed,’ zei David tegen Ittai, ‘u kunt meegaan.’ Daarop ging Ittai weer verder, met iedereen die bij hem was, mannen, vrouwen en kinderen.

23 Het volk jammerde luidkeels terwijl het leger voorbijtrok. Toen de koning de Kidron overstak en het leger de weg naar de woestijn insloeg, **24** zag hij Sadok, die samen met de Levieten de ark van het verbond met God droeg. Ze zetten de ark van God neer en Abjatar bracht brandoffers tot iedereen vanuit de stad voorbijgetrokken was. **25** De koning zei tegen Sadok: ‘Breng de ark van God terug naar de stad. Als de HEER me gunstig gezind is, zal hij zorgen dat ik terugkeer en de ark terugzie op zijn eigen plaats. **26** Maar als de HEER mij afwijst, dan zal ik me daar bij neerleggen. Hij mag met me doen wat hij het beste vindt.’ **27** En hij vervolgde: ‘U en Abjatar kunnen gerust teruggaan naar de stad en dan uw zonen Achimaäs en Jonatan met u meenemen. **28** Ikzelf zal wachten in de woestijn, waar men de Jordaan kan oversteken, tot ik bericht van u krijg.’ **29** Sadok en Abjatar brachten de ark van God dus terug naar Jeruzalem en bleven in de stad.

30 David ging de helling van de Olijfberg op. Jammerend klom hij naar boven, zijn hoofd bedekt en barrevoets. Allen die met hem meegingen, hadden hun hoofd bedekt en klommen jammerend naar boven. **31** Toen kreeg David bericht*.

(15:31) *Toen kreeg David bericht* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘En David vertelde’.

dat Achitofel zich bij de samenzwering van Absalom had gevoegd, en hij riep uit: ‘Ach HEER, verijdel toch de plannen van Achitofel!’

32 Toen David de gebedsplaats op de top van de berg had bereikt, kwam de Arkiet Chusai hem tegemoet. Hij had zijn kleren gescheurd en stof over zijn hoofd geworpen. **33** David zei tegen hem: ‘Als u met me meegaat, bent u me alleen maar tot last. **34** Gaat u liever terug naar de stad en zeg tegen Absalom: “Mijn koning, uw dienaar zal ik zijn; zoals ik vroeger uw vader heb gediend, zo zal ik nu u dienen.” Op die manier kunt u voor mij de plannen van Achitofel doorkruisen. **35** De priesters Sadok en Abjatar zijn daar namelijk ook. Alles wat u in het paleis ter ore komt, moet u aan hen beiden doorvertellen. **36** Ze hebben hun twee zonen bij zich, Achimaäs en Jonatan. Laat hen alles aan mij doorgeven wat u ter ore komt.’ **37** Chusai, de vertrouwensman van David, kwam in Jeruzalem aan juist toen Absalom de stad binnentrok.

16

1 Nauwelijks was David de top van de berg over, of daar kwam Siba, de dienaar van Mefiboset, hem met een span ezels tegemoet. Deze waren bepakt met tweehonderd broden, honderd plakken rozijnen, honderd verse vruchten en een zak wijn. **2** ‘Wat hebt u daar?’ vroeg de koning, en Siba zei: ‘De ezels zijn voor de koninklijke familie om erop te rijden, het brood en de vruchten zijn voor de soldaten om te eten en de wijn is om te drinken voor wie uitgeput raakt in de woestijn.’ **3** De koning vroeg: ‘En waar is de kleinzoon van uw meester Saul?’ Siba antwoordde: ‘Die is in Jeruzalem gebleven omdat, zoals hij zei, het volk van Israël hem vandaag het koningschap van zijn grootvader teruggeeft.’ **4** Toen zei de koning tegen Siba: ‘Dan is alles wat Mefiboset bezit voortaan van u.’ En Siba zei: ‘Ik dank mijn heer en koning nederig, dat hij mij zo gunstig gezind is.’

5 Zodra David bij Bachurim was aangekomen, kwam er iemand aanlopen uit de familie van Saul, een zekere Simi, de zoon van Gera. Vloekend en tierend kwam hij aanlopen, **6** en hoewel David door zijn lijfwacht van

heldhaftige soldaten was omringd, bekogelde hij de koning en zijn gevolg met stenen. ⁷ Hij vloekte en schreeuwde: 'Maak dat je wegkomt, moordenaar! Stuk ongeluk!' ⁸ Je hebt je de troon van Saul toegeëigend. Nu wreekt de HEER het bloed van Saul en zijn familie aan jou en geeft hij het koningschap aan Absalom, je zoon. Dat is je verdiende loon, moordenaar die je bent!' ⁹ Joabs broer Abisai zei tegen de koning: 'Hoe waagt dat hondsvot het mijn heer en koning te vervloeken? Uit de weg jullie, ik sla zijn kop eraf!' ¹⁰ Maar de koning zei: 'Wat heb ik met jullie te maken, zonen van Seruja? Hij vervloekt mij; en wat dan nog? Dat heeft de HEER hem natuurlijk ingegeven. Wat vraag je dan: Hoe waagt hij het?' ¹¹ En tot het hele gezelschap vervolgde David: 'Luister, mijn bloedeigen zoon staat me naar het leven. Zou deze afstammeling van Benjamin me dan met rust laten? Laat hem maar vloeken, de HEER heeft het hem immers ingegeven. ¹² Misschien merkt de HEER mijn ellende op en vergoedt hij me later de vervloeking van vandaag.' ¹³ Toen zetten David en zijn gevolg zich weer in beweging. Simi bleef op een iets hoger gelegen bergrichel vloekend en tierend met hem meelopen, gooide met stenen en joeg stofwolken op. ¹⁴ Ten slotte kwamen de koning en zijn soldaten aan in Ajefim. Daar konden ze uitrusten.

Krijgsraad bij Absalom

¹⁵ Intussen kwamen Absalom en zijn manschappen, het leger van Israël, in Jeruzalem aan. Ook Achitofel was bij hem. ¹⁶ Toen kwam Chusai, de vertrouwensman van David, naar Absalom toe. 'Leve de koning! Leve de koning!' riep hij uit. ¹⁷ Absalom vroeg hem: 'Is dat nu vriendentrouw? Had u niet met uw vriend mee moeten gaan?' ¹⁸ 'Nee,' antwoordde Chusai. 'Wiens zijde de HEER en het volk en het leger van Israël kiezen, aan diens zijde sta ik en aan diens zijde blijf ik. ¹⁹ Bovendien, u bent toch zijn zoon; wie zou ik anders dienen? Zoals ik vroeger in dienst stond van uw vader, zo zal ik ook u van dienst zijn.'

²⁰ Daarna wendde Absalom zich tot Achitofel: 'Geeft u ons raad. Hoe moet het nu verder?' ²¹ Achitofel sprak: 'Ga naar de bijvrouwen die uw vader heeft achtergelaten om voor het huis te zorgen. Dan zal heel Israël vernemen dat u uw vader hebt vernederd en zullen al uw aanhangers moed vatten.' ²² Dus werd er voor Absalom een tent neergezet op het dak van het paleis, en voor de ogen van heel Israël nam Absalom bezit van de bijvrouwen van zijn vader.

²³ In die dagen nam men een raadgeving van Achitofel evenzeer ter harte als wanneer men God zelf om een uitspraak vroeg; dat gold voor elke raad van Achitofel, zowel voor David als voor Absalom.

17

¹ Achitofel zei tegen Absalom: 'Laat mij twaalfduizend mannen uitkiezen en achter David aan gaan, vannacht nog. ² Ik zal hem overrompelen wanneer hij uitgeput is en de moed laat zinken, zodat al zijn soldaten op de vlucht slaan. Ik zal alleen de koning doden ³ en het leger naar u terugsturen. De dood van de man die u naar het leven staat betekent immers dat het leger kan terugkeren. Allen zullen ongedeerd blijven.' ⁴ Dit voorstel vond instemming bij Absalom en de oudsten van Israël. ⁵ Toch liet Absalom ook de Arkiet Chusai roepen: 'Laten we horen wat hij ervan denkt.'

⁶ Toen Chusai bij Absalom kwam, vroeg deze hem: 'Dit is het voorstel van Achitofel. Moeten we doen wat hij zegt? Of denkt u er anders over?' ⁷ Chusai antwoordde: 'Ditmaal is de raad die Achitofel gegeven heeft niet goed.' ⁸ En hij vervolgde: 'U kent uw vader en zijn mannen. U weet, het zijn heldhaftige soldaten. Bovendien zijn ze verbitterd, als een berin die beroofd is van haar jongen. Uw vader is trouwens een ervaren krijgsman. Hij zal de nacht niet doorbrengen bij zijn manschappen. ⁹ Hij houdt zich natuurlijk ergens schuil in een spelonk of op een andere goede plek. Wanneer hij dan als eerste aanvalt, zal zich het gerucht verspreiden dat er een slachting is aangericht onder de aanhangers van Absalom. ¹⁰ Zelfs wie zo dapper is als een leeuw zal sidderen, want heel Israël weet dat uw vader een held is en zijn aanhangers dappere krijgers. ¹¹ Daarom raad ik u aan: roep alle mannen van Israël op, van Dan tot Berseba, talrijk als zandkorrels aan de zee, en trek zelf mee ten strijde. ¹² Waar hij ook is, we zullen hem vinden. We zullen hem overvallen zoals dauw op de aarde valt. Dan zal er van hem en zijn aanhangers niet één in leven blijven. ¹³ En mocht hij zich in een of andere stad verschansen, dan laten we uit heel Israël touwen aandragen en slepen we die stad het ravijn in tot er geen steen meer van over is.' ¹⁴ Absalom en de Israëlieten vonden de raad van Chusai beter dan die van Achitofel. Zo beschikte de HEER dat het goede krijgsplan van Achitofel werd verijdeld, omdat hij Absalom te gronde wilde richten.

David gewaarschuwd

¹⁵ Chusai vertelde aan de priesters Sadok en Abjatar welke raad Achitofel aan Absalom en de oudsten van Israël had gegeven en wat hij zelf had aangeraden. ¹⁶ Toen zei hij: 'Zend zo snel mogelijk bericht naar David dat hij de nacht niet doorbrengt aan deze kant van de Jordaan, maar onmiddellijk oversteekt, anders worden hij en iedereen die bij hem is van de aardbodem weggevaagd.' ¹⁷ Jonatan en Achimaäs stonden bij de Rogelbron te wachten tot een slavin hun het nieuws kwam vertellen. Zij zouden het dan weer overbrengen aan koning David. In de stad konden ze zich natuurlijk niet laten zien. ¹⁸ Maar iemand zag ze toch, en vertelde dat aan Absalom. Jonatan en Achimaäs haastten zich naar Bachurim. Daar kwamen ze bij een man die op het erf van zijn huis een put had, waarin ze zich verstopten. ¹⁹ Zijn vrouw spreidde een zak over de opening van de put en strooide daar gerst over uit, zodat er niets te zien was. ²⁰ Toen de mannen van Absalom bij het huis aankwamen, vroegen ze haar: 'Waar

zijn Achimaäs en Jonatan?’ ‘Die zijn aan de overkant van het bevoeiingskanaal verder gegaan,’ antwoordde ze. De mannen zochten, maar ze konden hen niet vinden en keerden terug naar Jeruzalem. ²¹ Toen ze waren verdwenen, klommen Jonatan en Achimaäs weer uit de put. Ze gingen naar koning David en brachten hem het bericht over: ‘Snel, steek onmiddellijk het water over, want Achitofel heeft aangeraden u te overrompelen.’ ²² David en het volk dat bij hem was, begonnen onmiddellijk de Jordaan over te steken, en toen de morgen aanbrak bevond iedereen zich aan de overkant van de rivier.

²³ Toen Achitofel merkte dat zijn raad niet werd opgevolgd, zadelde hij zijn ezel en ging terug naar huis, naar Gilo. Thuis wikkeldde hij zijn zaken af en daarna verhing hij zich. Hij werd begraven in het graf van zijn vader.

De dood van Absalom

²⁴ David was inmiddels gevorderd tot Machanaïm, toen Absalom de Jordaan overstak met heel het leger van Israël bij zich. ²⁵ In Joabs plaats had Absalom Amasa als opperbevelhebber aangesteld. Deze Amasa was een zoon van de Israëliet Jitra en Abigal, de dochter van Nachas en een zuster van Joabs moeder Seruja. ²⁶ Absalom sloeg met het leger van Israël zijn kamp op in Gilead. ²⁷ Toen David in Machanaïm aankwam, werd hij bevoorrad door Sobi, de zoon van Nachas, uit Rabba, de hoofdstad van Ammon, door Machir, de zoon van Ammiël, uit Lo-Debar en door de Gileadiet Barzillai uit Rogelim. ²⁸ Ze brachten hem en zijn aanhangers dekens, kookgerei en voedsel: tarwe, gerst, meel, geroosterd graan, bonen en linzen.*

(17:28) *linzen* – Volgens de Septuaginta en de Pesjitta. MT: ‘linzen en geroosterd graan’.

²⁹ en honing, boter, kaas en schapen en geiten. ‘Want,’ zeiden ze, ‘u allen zult in de woestijn wel uitgeput zijn geraakt, en hongerig en dorstig.’

18

¹ David monsterde zijn troepen, en stelde over elke eenheid van duizend en van honderd man een bevelhebber aan. ² Hij verdeelde het leger in drieën: een derde deel kwam onder bevel van Joab, een derde deel onder bevel van diens broer Abisai en een derde deel onder bevel van de Gatiet Ittai. De koning sprak tot de troepen: ‘Ik zal persoonlijk met jullie ten strijde trekken.’ ³ ‘Nee, doet u dat niet,’ wierpen ze tegen. ‘Als wij moeten vluchten, zal niemand dat erg vinden. Zelfs als de helft van ons sneuvelt, zal niemand dat erg vinden. Maar u*’

(18:3) *Maar u* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften, de Septuaginta en de Vulgata. MT: ‘Maar welnu’.

bent evenveel waard als tienduizend van ons. Daarom is het beter dat u ons vanuit de stad bijstaat.’ ⁴ De koning antwoordde: ‘Ik zal doen wat jullie het beste lijkt.’ Hij stelde zich op bij de poort, en de troepen rukten uit in eenheden van honderd en van duizend. ⁵ Aan Joab, Abisai en Ittai beval hij: ‘Treed niet te hard op tegen mijn jongen, tegen Absalom.’ Heel het leger hoorde wat de koning de bevelhebbers omtrent Absalom opdroeg.

⁶ Het leger trok ten strijde, Israël tegemoet. In de bossen van Efraïm kwam het tot een treffen. ⁷ Daar werd het leger van Israël verslagen door de aanhangers van David. Het was een zware slag: er sneuvelden die dag twintigduizend man. ⁸ De strijdende partijen raakten over het hele gebied verspreid; er werden daar die dag meer mannen verslonden door het woud dan door het zwaard.

⁹ Absalom, die op zijn muildier reed, kwam plotseling oog in oog te staan met een aantal soldaten van David. Toen het muildier onder een grote terebint doorging, raakte Absalom met zijn haren verstrikt in de takken. Zo bleef hij hangen tussen hemel en aarde, terwijl het muildier verder draafde. ¹⁰ Een van de soldaten zag het en vertelde het aan Joab: ‘Ik heb Absalom gezien! Hij hangt in een boom!’ ¹¹ ‘Wat!’ riep Joab. ‘Heb je hem gezien? Waarom heb je hem dan niet meteen gedood? Ik had je er tien zilverstukken en een koppelriem voor gegeven!’ ¹² Maar de soldaat antwoordde Joab: ‘Al zou u duizend zilverstukken in mijn hand uittellen, dan nog zou ik mijn hand niet opheffen tegen de zoon van de koning. De koning heeft u en Abisai en Ittai immers ten overstaan van ons allen bevolen zijn zoon Absalom te sparen. ¹³ En zelfs al zou ik tegen dat bevel zijn ingegaan, voor de koning blijft niets verborgen, en dan zou u zich buiten schot houden.’ ¹⁴ ‘Integendeel,’ riep Joab, ‘ik ga voorop!’ Hij greep drie stokken en stootte daarmee Absalom, die nog levend in de boom hing, in de borst. ¹⁵ Tien van Joabs soldaten, zijn wapendragers, gingen om Absalom heen staan en sloegen op hem in tot hij dood was. ¹⁶ Toen blies Joab op de ramshoorn ten teken dat de achtervolging van het leger van Israël moest worden gestaakt. ¹⁷ Ze maakten Absalom los, gooiden hem ter plekke in een diep gat en stapelden er een grote berg stenen overheen. Het leger van Israël vluchtte; ieder keerde terug naar zijn eigen woonplaats.

¹⁸ Absalom had bij zijn leven voor zichzelf een gedenksteen opgericht in de Koningsvallei. Omdat hij, zoals hij zei, geen zoon had om zijn naam te doen voortleven, gaf hij de gedenksteen zijn eigen naam. Tot op de dag van vandaag wordt deze het Gedenkteken van Absalom genoemd.

David rouwt over Absalom

¹⁹ Achimaäs, de zoon van Sadok, vroeg aan Joab: ‘Laat mij uw koerier zijn en het goede nieuws aan de koning gaan brengen dat de HEER hem recht heeft gedaan en hem uit de handen van zijn vijanden heeft bevrijd.’ ²⁰ Joab antwoordde: ‘Maar je hebt geen goed nieuws vandaag! Een andere keer kun je goed nieuws brengen, maar vandaag heb je geen goed nieuws, want de zoon van de koning is dood.’ ²¹ En hij gaf een Nubiër opdracht om

aan de koning te gaan vertellen wat hij gezien had. De Nubiër boog voor Joab en rende weg. ²² Maar Achimaäs hield aan: 'Toch wil ik ook koerier zijn. Laat mij de Nubiër achternagaan.' Joab vroeg: 'Waarom wil je dat dan, mijn jongen, als je geen nieuws te vertellen hebt dat de moeite waard is?' ²³ 'Toch doe ik het!' 'Ga dan maar,' zei Joab. En Achimaäs rende weg, over de vlakte, en haalde de Nubiër in.

²⁴ David had plaatsgenomen in het poortgebouw. De wachtpost ging op het dak van de stadspoort op de uitkijk staan. Daar zag hij iemand komen aanrennen, alleen. ²⁵ Hij riep de koning toe wat hij zag, en de koning zei: 'Als hij alleen is, brengt hij goed nieuws.' De koerier kwam steeds dichterbij. ²⁶ Toen zag de wachtpost nog iemand rennen, en hij riep naar de poortwachter: 'Daar komt nog iemand aanrennen, ook alleen.' De koning zei: 'Ook hij brengt goed nieuws.' ²⁷ Toen zei de wachtpost: 'Aan de loop van de eerste koerier herken ik Achimaäs, de zoon van Sadok.' 'Die is betrouwbaar,' zei de koning, 'dus hij komt zeker goed nieuws brengen.' ²⁸ 'Alles is goed!' riep Achimaäs de koning toe, en hij knielde, boog diep voorover en zei: 'Geprezen zij de HEER, uw God, die heeft afgerekend met degenen die hun hand tegen de koning hebben opgeheven.' ²⁹ 'En is alles goed met mijn jongen, met Absalom?' vroeg de koning. Achimaäs antwoordde: 'Toen Joab de koerier en mij op weg stuurde, zag ik net een grote oploop ontstaan, maar wat er precies aan de hand was weet ik niet.' ³⁰ 'Wacht hier even,' zei de koning, en dat deed Achimaäs.

³¹ Toen kwam de Nubiër binnen. Hij zei: 'Ik breng u goed nieuws, mijn heer en koning. Vandaag heeft de HEER u recht gedaan en u bevrijd uit de handen van degenen die tegen u in opstand waren gekomen.' ³² 'En is alles goed met mijn jongen, met Absalom?' vroeg de koning. De Nubiër antwoordde: 'Moge het al uw vijanden en al uw tegenstanders vergaan zoals uw zoon.'

19

¹ Toen voer er een siddering door de koning. Jammerend trok hij zich terug in het vertrek boven de poort: 'Mijn zoon Absalom, mijn zoon, mijn zoon Absalom! Was ik maar dood in plaats van jij! Absalom, mijn zoon, mijn zoon!'

(19:1) In sommige vertalingen is dit vers genummerd als 18:33.

² Men vertelde aan Joab dat de koning huilde en rouwde over Absalom.*

(19:2-44) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 19:1-43.

³ Toen het leger hoorde dat de koning treurde om zijn zoon, sloeg de overwinningsroes om in een rouwstemming. ⁴ Als dieven in de nacht slopen de soldaten die dag de stad binnen, als een leger dat zich schaamt dat het de strijd is ontvlucht. ⁵ De koning had zijn gezicht in zijn handen verborgen en schreeuwde luid: 'Mijn zoon Absalom, Absalom, mijn zoon, mijn zoon!' ⁶ Toen ging Joab bij de koning binnen en zei: 'Vandaag hebt u al uw aanhangers te schande gemaakt, terwijl zij uw leven en dat van uw zonen en dochters en dat van uw vrouwen en bijvrouwen hebben gered. ⁷ U haat degenen die u liefhebben en u hebt degenen die u haten lief. Vandaag hebt u laten merken dat u geen waarde hecht aan uw bevelhebbers, noch aan uw aanhangers. Vandaag weet ik zeker dat u het beter zou vinden wanneer Absalom nog in leven was en wij allemaal waren gesneuveld. ⁸ Komaan, sta op, ga naar buiten en steek uw aanhangers een hart onder de riem. Want bij de HEER, ik zweer u: als u nu niet naar buiten gaat, is er vannacht geen man meer bij u. En dat zou erger zijn dan al het kwaad dat u tot nu toe in uw leven is overkomen.' ⁹ De koning stond op en ging naar buiten. Men vertelde aan het leger dat de koning in de doorgang van de poort had plaatsgenomen, en het hele leger kwam zijn opwachting maken bij de koning.

David keert terug naar Jeruzalem

De Israëlieten waren gevlucht, ieder naar zijn eigen woonplaats. ¹⁰ In heel het land, bij alle stammen van Israël, was men druk aan het beraadslagen: 'De koning heeft ons bevrijd uit de greep van onze vijanden; hij was het die ons heeft gered uit de handen van de Filistijnen. Nu is hij het land uit gevlucht voor Absalom. ¹¹ Maar Absalom, die wij tot koning hadden gezalfd, is in de strijd gesneuveld. Laten we daarom een daad stellen en de koning naar huis terughalen.' ¹² De uitspraak van de Israëlieten kwam de koning ter ore. Daarop zond koning David het volgende bericht aan de priesters Sadok en Abjatar: 'Zeg tegen de oudsten van Juda: "Waarom zou u de laatsten zijn om de koning naar huis terug te halen? ¹³ U bent mijn broeders, mijn vlees en bloed; waarom zou u de laatsten zijn om de koning terug te halen?" ¹⁴ En tegen Amasa moet u zeggen: "Bent u niet mijn vlees en bloed? Voortaan zult u mijn opperbevelhebber zijn in plaats van Joab, God is mijn getuige.'" ¹⁵ Op die manier won hij de Judeeërs als één man voor zich. Ze stuurden bericht naar de koning: 'Keer terug, met al uw aanhangers.'

¹⁶ De koning begaf zich op de terugreis. Toen hij bij de Jordaan kwam, stonden de Judeeërs bij Gilgal klaar om de koning te verwelkomen en hem te begeleiden bij het oversteken van de rivier. ¹⁷ Onder hen bevond zich de Benjaminiet Simi, de zoon van Gera, uit Bachurim. Haastig ging hij koning David tegemoet. ¹⁸ Met hem waren duizend Benjaminieten meegekomen. Ook Siba, de dienaar van de familie van Saul, was erbij met zijn vijftien zonen en twintig knechten. Nog voor de koning de oever van de Jordaan had bereikt, renden zij de rivier in. ¹⁹ Ze waadden door het water.*

(19:19) *Ze waadden door het water* – Voorgestelde lezing ondersteund door de Septuaginta. MT: ‘Ze stak de doorwaadbare plaats over’.

om de koning en zijn hofhouding naar de overkant te helpen en zo een goede indruk op hem te maken. Toen de koning op het punt stond om de Jordaan over te steken, viel Simi voor hem op zijn knieën ²⁰ en zei: ‘Mijn heer, vergeef me alstublieft wat ik u heb misdaan. Ik smeed u, vergeet dat ik me tegen u heb misdragen op de dag dat u wegging uit Jeruzalem, mijn heer en koning, en reken het me niet aan. ²¹ Ik, uw dienaar, weet dat ik gezondigd heb. Daarom, mijn heer en koning, ben ik u vandaag als eerste van alle nakomelingen van Jozef tegemoet gekomen.’ ²² Abisai, de zoon van Seruja, nam het woord en zei: ‘Simi verdient toch zeker de dood, hij heeft immers de gezalfde van de HEER vervloekt!’ ²³ Maar David antwoordde: ‘Wat heb ik met jullie te maken, zonen van Seruja? Juist vandaag moeten jullie me niet tegenwerken. Vandaag wordt in Israël niemand ter dood gebracht, want vandaag weet ik dat mijn koningschap over Israël is hersteld.’ ²⁴ En tegen Simi zei de koning: ‘U zult niet sterven!’ en hij zwoer het hem.

²⁵ Ook Mefiboset, de kleinzoon van Saul, was de koning tegemoet gekomen. Vanaf de dag dat de koning was weggegaan tot nu, de dag waarop hij ongedeerd terugkeerde, had Mefiboset zijn voeten niet gewassen, zijn baard niet verzorgd en zijn kleren niet verschoond. ²⁶ Toen hij de koning vanuit Jeruzalem tegemoet kwam, vroeg deze hem: ‘Waarom bent u niet met me meegegaan, Mefiboset?’ ²⁷ Hij antwoordde: ‘Mijn heer en koning, mijn dienaar heeft me bedrogen. U moet weten dat ik me had voorgenomen om mijn ezel te zadelen en met u mee te rijden, omdat ik immers kreupel ben. ²⁸ Toen heeft hij me erin laten lopen met zijn valse beschuldiging tegenover u. Maar mijn heer en koning is als een engel van God; doet u wat u het beste vindt. ²⁹ U had het in uw macht om heel mijn familie ter dood te brengen, maar u nam mij op aan uw hof. Met welk recht zou ik me dan nu nog bij u beklagen?’ ³⁰ De koning antwoordde: ‘Genoeg hierover. U en Siba moeten het land maar delen.’ ³¹ Toen zei Mefiboset tegen de koning: ‘Nu u ongedeerd bent teruggekomen, mijn heer en koning, mag hij wat mij betreft zelfs alles hebben.’

³² De Gileadiet Barzillai was uit Rogelim gekomen en had de koning vergezeld naar de Jordaan om hem uitgeleide te doen bij de oversteek van de rivier. ³³ Hij was al heel oud, wel tachtig jaar. Hij had de koning tijdens diens verblijf in Machanaïm gastvrij onthaald; hij was een zeer vermogend man. ³⁴ De koning zei tegen hem: ‘Barzillai, ga met me mee de rivier over, dan zal ik u bij mij in Jeruzalem gastvrij onthalen.’ ³⁵ Maar Barzillai antwoordde: ‘Ik ben aan het einde van mijn levensdagen. Waarom zou ik nog met de koning meegaan naar Jeruzalem?’ ³⁶ Ik ben nu tachtig jaar. Wat valt er voor mij nog te genieten van het leven? Kan ik nog proeven wat ik eet en drink? Kan ik de stem nog horen van zangers en zangeressen? Waarom zou ik u dan nog tot last zijn, mijn heer en koning? ³⁷ Ik zou zelfs nauwelijks in staat zijn met u de rivier over te steken. Waarom zou u mij op die manier belonen? ³⁸ Laat me toch teruggaan, zodat ik kan sterven in mijn eigen stad, bij het graf van mijn vader en mijn moeder. Neem liever Kimham met u mee, mijn heer en koning, en behandel hem zoals u voor ogen staat.’ ³⁹ De koning antwoordde: ‘Kimham zal met mij meegaan, en ik zal hem behandelen zoals u voor ogen staat. Ik zal doen zoals u wenst.’ ⁴⁰ Ondertussen stak het leger de Jordaan over. Toen de koning aan de beurt was om over te steken, bedankte hij Barzillai en kuste hem vaarwel. Barzillai ging terug naar zijn woonplaats, ⁴¹ en de koning vervolgde zijn reis naar Gilgal. Kimham ging met hem mee.

Afgunst tussen Juda en Israël

Heel het volk van Juda had de koning bij zijn doortocht begeleid, en de helft van het volk van Israël. ⁴² De Israëlieten kwamen op de koning af en vroegen hem: ‘Waarom hebben onze broeders, de Judeeërs, beslag op u gelegd door u en uw gevolg bij het oversteken van de Jordaan te begeleiden terwijl al uw aanhangers al bij u waren?’ ⁴³ Maar de Judeeërs wierpen tegen: ‘De koning is immers aan ons verwant! Waarom maken jullie je zo kwaad? Laten we ons soms door de koning onderhouden? Worden we soms door hem bevoordeeld?’ ⁴⁴ De Israëlieten antwoordden: ‘Wij hebben tien keer zoveel aandeel in het koningschap, en ook op David hebben wij meer recht dan jullie. Waarom doen jullie zo geringschattend? Hebben wij soms niet als eersten besloten dat we onze koning zouden terughalen?’ Maar de Judeeërs stonden sterker dan de Israëlieten.

20

¹ Nu was er onder de Israëlieten ook een echte onruststoker, een zekere Seba, de zoon van Bichri, uit de stam Benjamin. Hij blies op de ramshoorn en zei: ‘Wat hebben wij met David te maken? Wij hebben niets gemeen met de zoon van Isai! We breken op, volk van Israël!’ ² Alle Israëlieten keerden David de rug toe en volgden de Benjaminiet Seba, maar de Judeeërs bleven hun koning vergezellen van de Jordaan tot aan Jeruzalem.

³ Toen koning David in zijn paleis in Jeruzalem kwam, stelde hij de tien bijvrouwen die hij als huisbewaarsters had achtergelaten, in bewaring in een eigen huis. Hij bleef hen onderhouden, maar hij zocht hen niet meer op. Zo bleven zij tot aan de dag van hun dood opgesloten als onbestorven weduwen.

⁴ De koning zei tegen Amasa: ‘Roep alle mannen van Juda bijeen en meld u binnen drie dagen weer bij mij.’ ⁵ Amasa ging op weg om de Judeeërs bijeen te roepen, maar op de afgesproken tijd was hij nog niet terug. ⁶ Toen zei David tegen Abisai: ‘Seba, de zoon van Bichri, vormt een nog grotere bedreiging voor ons dan Absalom! Abisai, neemt u dan mijn leger onder uw bevel en ga achter hem aan voordat hij onze versterkte steden voor zich

wint, want dan staan wij met lege handen.’ ⁷ De mannen van Joab, de Keretieten en Peletieten en al Davids helden sloten zich bij Abisai aan en zetten vanuit Jeruzalem de achtervolging van Seba in. ⁸ Bij de grote steen in Gibeon kwamen ze Amasa achterop. Joab droeg gevechtsskleding, met daarop een koppelriem waarin zijn zwaard gestoken was. Toen hij een stap naar voren deed, gleed het zwaard uit de schede. ⁹ ‘Is alles goed met je, Amasa?’ vroeg hij, en hij greep hem met zijn rechterhand bij zijn baard om hem te kussen. ¹⁰ Amasa was niet verdacht op het zwaard dat Joab in zijn andere hand hield. Joab stak Amasa in de buik, zodat zijn ingewanden naar buiten kwamen. Hij hoefde geen tweede maal te steken: de verwonding was dodelijk. Joab en zijn broer Abisai zetten de achtervolging van Seba voort. ¹¹ Een van Joabs wapendragers bleef bij Amasa staan en riep: ‘Wie het goed meent met Joab, wie vóór David is, hij volge Joab!’ ¹² Amasa lag op de weg, stuiptekkend in zijn bloed. Toen de wapendrager merkte dat de soldaten stil bleven staan, rolde hij Amasa van de weg af, het veld in, en wierp een kleed over hem heen omdat iedereen die langs hem kwam stilhield. ¹³ Toen Amasa van de weg was verwijderd, volgden allen Joab, Seba achterna.

¹⁴ Seba was dwars door Israël naar Abel-Bet-Maächa getrokken. Alle Bichrieten*

(20:14) *Bichrieten* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Berieten’.

hadden zich bij hem aangesloten. ¹⁵ Toen kwam ook Joab met zijn leger bij Abel-Bet-Maächa en sloot hem daar in. Ze wierpen een wal op tegen de muur van de vesting en bestookten van daar af met man en macht de stadsmuur. ¹⁶ Toen riep een wijze vrouw vanuit de stad: ‘Luister, luister! Vraag of Joab dichterbij komt, zodat ik met hem praten kan.’ ¹⁷ Joab kwam naderbij en de vrouw vroeg: ‘Bent u Joab?’ ‘Jazeker,’ antwoordde hij. ‘Luister naar wat ik u te zeggen heb,’ zei de vrouw, en Joab antwoordde: ‘Ik luister.’ ¹⁸ Toen zei de vrouw: ‘Vroeger bestond er een zegswijze: Wie in Abel om raad vraagt, komt nooit bedrogen uit.’ ¹⁹ Wij zijn vredelievende en getrouwe Israëlieten. Maar u, u wilt een stad van de aardbodem wegvagen die als een wijze moeder is in Israël. Waarom vergrijpt u zich aan Gods eigen land?’ ²⁰ ‘Geen sprake van!’ antwoordde Joab. ‘Ik ben er beslist niet op uit om me aan uw stad te vergrijpen of haar van de aardbodem weg te vagen. ²¹ Daar is het me niet om te doen. Maar iemand uit het bergland van Efraïm – een zekere Seba, een zoon van Bichri – is in opstand gekomen tegen de koning, tegen David. Lever hem aan mij uit, dan zal ik de stad verder ongemoeid laten.’ Toen zei de vrouw tegen Joab: ‘Goed, zijn hoofd zal u over de muur worden toegeworpen.’ ²² De vrouw legde haar wijze raad voor aan de bevolking van de stad, en zij hakten Seba’s hoofd af en wierpen het Joab toe. Joab blies op de ramshoorn en het beleg van de stad werd opgebroken. De soldaten gingen terug naar hun eigen woonplaats, en Joab keerde terug naar Jeruzalem, naar de koning.

Davids ambtenaren

²³ Joab was opperbevelhebber van het leger van Israël en Benaja, de zoon van Jojada, was bevelhebber van de Keretieten en Peletieten; ²⁴ Adoram was opzichter van de herendienst; Josafat, de zoon van Achilud, was kanselier ²⁵ en Seja was hofschrijver; Sadok en Abjatar waren priester, ²⁶ en ook de Järiet Ira was priester bij David.

Het lot van de nakomelingen van Saul

21

¹ Tijdens de regering van David heerste er eens drie jaar achtereen hongersnood. David wendde zich tot de HEER, en de HEER antwoordde: ‘Het komt door Saul en zijn moordenaarsbende, omdat hij de Gibeonieten heeft gedood.’ ² De Gibeonieten namelijk behoorden niet tot het volk van Israël. Het waren overlevenden van de Amorieten, en de Israëlieten hadden hun gezworen dat ze hen met rust zouden laten, maar Saul had in zijn ijver voor Israël en Juda geprobeerd hen uit te roeien. David liet de Gibeonieten bij zich komen ³ en vroeg hun: ‘Wat kan ik doen om het onrecht goed te maken dat u is aangedaan, zodat de vloek die er wegens u op Gods eigen land rust ongedaan wordt gemaakt?’ ⁴ De Gibeonieten antwoordden: ‘Wij willen geen recht doen gelden op het goud en zilver van Saul en zijn familie en we hebben het recht niet om iemand uit Israël te doden.’ De koning zei: ‘Wat u ook vraagt, ik zal het u toestaan.’ ⁵ ‘De man die ons heeft willen verdelen en plannen heeft beraamd om ons uit heel Israël weg te vagen!’ antwoordden ze. ⁶ ‘Lever zeven van zijn mannelijke nakomelingen aan ons uit, dan zullen wij die in Sauls woonplaats Gibeon terechtstellen en ophangen ten overstaan van de HEER, die ooit Saul had uitverkozen.’ ‘Goed,’ zei de koning. ⁷ Hij spaarde echter de zoon van Sauls zoon Jonatan, Mefiboset, vanwege de eed die David en Jonatan elkaar bij de HEER gezworen hadden. ⁸ Daarom nam hij Armoni en Mefiboset, de twee zonen die Saul had gekregen bij Rispa, de dochter van Ajja, en de vijf zonen die Sauls dochter Merab*

(21:8) *Merab* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT: ‘Michal’.

had gekregen van Adriël, de zoon van Barzillai uit Mechola. ⁹ Hij leverde hen uit aan de Gibeonieten, die hen boven op een berg ophingen ten overstaan van de HEER. Ze werden alle zeven tegelijk ter dood gebracht, in het begin van de oogsttijd, in de tijd van de gersteoogst. ¹⁰ Rispa, de bijvrouw van Saul, spreidde een kleed op de rotsen en bleef daar van het begin van de oogsttijd totdat de eerste herfstregens vielen om overdag de aasvogels van de lijken te verjagen en ’s nachts de wilde dieren. ¹¹ Toen David hoorde wat Rispa had gedaan, ¹² liet hij het

gebeente van Saul en diens zoon Jonatan weghalen bij de burgers van Jabes in Gilead. Die hadden immers heimelijk de lijken geborgen van Saul en Jonatan, die na de slag bij Gilboa door de Filistijnen waren opgehangen op het plein van Bet-San. **13-14** Hij liet hun gebeente overbrengen naar Sela in Benjamin en begrooft hen samen met de lijken van de gehangenen in het graf van Sauls vader Kis. Alles gebeurde zoals de koning het beval, en God liet zich ten gunste van het land vermurwen.

Heldedaden tegen het reuzengeslacht van de Refaïeten

15 Tijdens een van de veldslagen tussen Israël en de Filistijnen trok David met zijn leger ten strijde en vocht tegen de Filistijnen tot hij uitgeput raakte. **16** Jisbibenob, een Refaïet die een nieuwe wapenrusting droeg met een speer die wel driehonderd sjekel koper woog, dreigde dat hij David zou doden. **17** Abisai, de zoon van Seruja, kwam David te hulp. Hij sloeg de Filistijn neer en doodde hem. Daarop bezwoeren de soldaten David: ‘Trek niet meer met ons ten strijde, opdat het licht van Israël niet wordt gedoofd.’ **18** Enige tijd later, tijdens een veldslag tegen de Filistijnen bij Gob, werd de Refaïet Saf gedood door Sibbechai uit Chusa. **19** Tijdens een andere veldslag tegen de Filistijnen, opnieuw bij Gob, werd Goliat uit Gat gedood door Elchanan, de zoon van Jari, *

(21:19) **Jari** – Voorgestelde lezing. MT: ‘Jaäre-Oregim’.

uit Betlehem. De schacht van Goliats speer was zo dik als de boom van een weefgetouw. **20** Tijdens weer een andere veldslag, ditmaal bij Gat, was er een vechtjas die aan elke hand zes vingers had en aan elke voet zes tenen: vierentwintig in totaal. Ook hij was een Refaïet. **21** Hij hoorde Israël en werd gedood door Jonatan, een zoon van Davids broer Sima. **22** Dit waren de vier Refaïeten uit Gat die werden gevelde door David en zijn soldaten.

Het overwinningslied van David

22

1 Dit zijn de woorden van het lied dat David voor de HEER aanhief toen de HEER hem aan de greep van zijn vijanden had ontrukkt, ook aan die van Saul. **2** Hij zei:

‘HEER, mijn rots, mijn vesting, mijn bevrijder,
3 God, mijn steenrots, bij u kan ik schuilen,
 mijn schild, kracht die mij redt, mijn burcht,
 mijn toevlucht, mijn redder, u redt mij van het geweld.
4 Ik roep: “Geloofd zij de HEER,”
 want ik ben van mijn vijanden verlost.

5 Mij omsloten de golven van de dood,
 de kolkende afgrond joeg mij angst aan,
6 de banden van het dodenrijk omklemden mij,
 op mijn weg lagen de valstrikken van de dood.

7 In mijn nood riep ik tot de HEER,
 ik riep mijn God om hulp,
 en in zijn paleis hoorde hij mijn stem,
 mijn geroep klonk in zijn oren.

8 Toen schudde en schokte de aarde,
 de hemel trilde op zijn grondvesten,
 ze beefden omdat hij vlamde van woede,
9 rook steeg op uit zijn neus,
 verterend vuur kwam uit zijn mond,
 hij spuwde hete as.

10 Hij schoof de hemel open en daalde af,
 duisternis onder zijn voeten,
11 hij besteeg de cherub en vloog –
 daar verscheen hij op vleugels van de wind.

12 Hij maakte van het donker een tent om zich heen,
 een waaier van water, dichte wolken.
13 Een vuurgloed ging voor hem uit
 en verbrandde alles tot gloeiende as.

14 De donder van de HEER klonk uit de hemel,
de Allerhoogste verhief zijn stem.

15 Hij schoot pijlen en sloeg de vijanden uiteen,
met zijn bliksem verdreef hij hen.

16 De beddingen van de zee werden zichtbaar,
de grondvesten van de wereld kwamen bloot
onder de dreigende blik van de HEER,
door de briesende adem uit zijn neus.

17 Hij bood hulp van omhoog, greep mij vast
en trok mij op uit de woeste wateren,

18 ontrukte mij aan mijn machtige vijand,
aan mijn haters, die sterker waren dan ik.

19 Op de dag van mijn ondergang vielen zij aan,
maar de HEER was mijn steun.

20 Hij leidde mij uit de nood en gaf mij ruimte,
bevrijdde mij, omdat hij mij liefhad.

21 De HEER heeft mijn onschuld vergolden,
mij beloond voor mijn reine handen:

22 ik volgde de wegen die de HEER had geweest,
en werd mijn God niet ontrouw,

23 zijn voorschriften hield ik voor ogen,
van zijn wetten week ik nooit af.

24 Ik was hem volkomen toegewijd
en hoedde mij steeds voor het kwaad,

25 daarom heeft de HEER mijn onschuld beloond,
hij zag mijn reinheid.

26 U bent trouw voor de trouwe,
volmaakt voor de volmaakte,

27 zuiver voor de zuivere,
maar voor de sluwe ongrijpbaar.

28 U redt het vertrapte volk,
maar ziet op de hoogmoedigen neer.

29 U bent mijn lamp, HEER,
u, HEER, verlicht mijn duisternis,

30 met u storm ik af op een legerbende,
met mijn God beklim ik de hoogste muur.

31 Gods weg is volmaakt,
het woord van de HEER is zuiver,
een schild is hij
voor allen die bij hem schuilen.

32 Wie anders is God dan de HEER,
wie anders een rots dan onze God?

33 De God die mijn sterke vesting is
baant een volmaakte weg voor mij,

34 hij geeft mij voeten, snel als hinden,
doet mij op toppen van bergen staan,

35 oefent mijn handen voor de strijd –
mijn armen spannen de bronzen boog.

36 U was het schild dat mij redde,

uw antwoord maakte mij sterk,
37 u baande de weg voor mijn voeten,
ik wankelde niet.

38 Ik achtervolgde mijn vijanden en verdelgde hen,
ik keerde niet terug voor ik hen had vernietigd,
39 ik vernietigde, verpletterde hen, ze stonden niet meer op,
dood lagen ze onder mijn voeten.

40 U hebt mij omgord met kracht voor de strijd,
mijn tegenstanders voor mij doen buigen,
41 u liet mij de rug van mijn vijanden zien,
mijn haters, ik roeide ze uit.

42 Ze zagen om naar hulp, maar er was geen redder,
zij riepen de HEER, maar hij antwoordde niet.
43 Ik verpulverde hen tot fijn stof,
ik vertrad ze, veegde hen weg als vuil van de straat.

44 U bevrijdde mij van een opstandig volk,
onder uw hoede bleef ik het hoofd van naties,
een volk dat ik niet kende, onderwierp zich.
45 Vreemdelingen toonden zich onderdanig,
ze gehoorzaamden mij zodra ze van mij hoorden,
46 vreemde volken verloren hun kracht,
wankelend kwamen zij uit hun burchten.

47 De HEER leeft, geprezen zij mijn rots,
hoogverheven is God, de rots die mij redt.
48 De God die mij wraak liet nemen,
bracht volken onder mijn gezag,
49 schudde mijn vijanden van mij af,
verhief mij boven mijn tegenstanders,
ontrukte mij aan mannen van geweld.

50 Daarom wil ik u prijzen, HEER, te midden van de volken,
een loflied zingen tot eer van uw naam.
51 Hij schenkt zijn koning overwinningen,
betoont zich trouw aan zijn gezalfde,
aan David en zijn nageslacht, voor altijd.'

Davids laatste woorden

23

1 Dit zijn de laatste woorden van David.
Zo spreekt David, de zoon van Isai,
zo spreekt hij, tot hoge macht verheven,
de gezalfde van de God van Jakob,
de geliefde zanger van Israël:
2 'De geest van de HEER sprak in mij,
zijn woorden zijn op mijn tong.
3 De God van Israël heeft gesproken,
de rots van Israël heeft over mij gezegd:
"Wie rechtvaardig heerst over de mensen,
heerst in diep ontzag voor God.
4 Hij is als een stralende morgenzon
die na de regens opkomt aan een wolkeloze hemel
en met zijn warmte het jonge groen laat opschieten."
5 Zo, met Gods hulp, is ook mijn koningshuis,
want een eeuwig verbond heeft hij me toegezegd,
nauwkeurig opgesteld en onverbreekelijk.

Op zijn hulp kan ik me verlaten,
wat mij dierbaar is laat hij gedijen.

6 Maar de onwaardigen, zij zijn als doornstruiken,
ontworteld door de wind,
met blote handen raakt men ze niet aan.

7 Wie ze wil opruimen
neemt een stok met ijzeren punt ter hand
om ze in het vuur te werpen en ter plekke te verbranden.’

David's helden

8 Dit zijn de namen van David's helden:

Isboset uit Chachmon*

(23:8) *Isboset uit Chachmon* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Joseb Bassebet de Tachkemoniet’.

was de belangrijkste van het beroemde drietal. Hij doorboorde met zijn speer*

(23:8) *doorboorde met zijn speer* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Adino de Esniet’.

achthonderd mannen in één gevecht. 9 De tweede van de drie helden was Elazar, een zoon van Dodo uit Achoach. Hij was erbij toen David en zijn mannen de Filistijnen honend uitdaagden. Daarop trokken de Filistijnen hun troepen samen voor de strijd, en Israël moest zich terugtrekken. 10 Maar Elazar hield stand en sloeg op de Filistijnen in; zelfs toen hij niet meer kon liet hij het zwaard niet los. Zo schonk de HEER Israël die dag een grote overwinning. Het leger sloot zich weer bij Elazar aan, maar alleen nog om te plunderen. 11 De derde was Samma, de zoon van Age, uit Harar. De Filistijnen hadden op een keer hun troepen samengetrokken bij Lechi.*

(23:11) *hun troepen samengetrokken bij Lechi* – Voorgestelde lezing. MT: ‘hun troepen samengetrokken’.

waar een akker met linzen was. Het leger van Israël was op de vlucht geslagen, 12 maar Samma stelde zich op de akker op en wist die te behouden; hij versloeg de Filistijnen, en de HEER schonk Israël een grote overwinning.

13 Drie van de dertig hoofdmannen kwamen eens voor de oogst bij David, in de grot bij Adullam. In de vallei van Refaïm waren toen Filistijnse troepen gelegerd. 14 David hield zich in die tijd verschanst in de bergen, terwijl in Betlehem een Filistijnse wachtpost was uitgezet. 15 Op een keer, toen hij smachtte van dorst, verzuchtte David: ‘Wie geeft me wat te drinken uit de waterput in de poort van Betlehem?’ 16 De drie helden baanden zich een weg door het Filistijnse kamp en haalden water uit de put in de poort van Betlehem. Maar toen ze ermee bij David kwamen, wilde hij er niet van drinken. Hij goot het uit voor de HEER 17 en zei: ‘De HEER verhoede dat ik hiervan drink. Dat zou zijn alsof ik het bloed dronk van de mannen die hun leven hebben gewaagd om het te halen!’ Hij weigerde dus te drinken. Zulke heldendaden verrichtte dit drietal.

18 Abisai, een broer van Joab en een zoon van Seruja, was de belangrijkste van de dertig helden. Hij doorboorde met zijn speer driehonderd mannen. Zo maakte hij naam bij het drietal. 19 Hij was de aanvoerder van de dertig*

(23:19) *dertig* – Volgens een Hebreeuws handschrift en sommige oude vertalingen. MT: ‘drie’.

helden en stond van hen het meest in aanzien, maar met het beroemde drietal kon hij zich niet meten. 20 Ook Benaja, de zoon van Jojada, uit Kabseël, was een dapper en krijgshaftig man. Hij versloeg de twee zonen van Ariël uit Moab. Een andere keer, toen het sneeuwde, liet hij zich in een put zakken en doodde daar een leeuw. 21 Ook versloeg hij eens een Egyptenaar, een reus van een kerel. De Egyptenaar was gewapend met een speer, maar Benaja ging op hem af met een stok, sloeg hem de speer uit handen en doodde hem ermee. 22 Zulke heldendaden verrichtte Benaja, de zoon van Jojada, en zo maakte hij naam bij het drietal. 23 Hij was een van de aanzienlijksten van de dertig helden, maar met het beroemde drietal kon hij zich niet meten. David benoemde hem tot commandant van zijn lijfwacht.

24 Tot de dertig helden behoorden verder: Asaël, een broer van Joab; Elchanan, de zoon van Dodo, uit Betlehem; 25 Samma en Elika uit Charod; 26 Cheles uit Pelet; Ira, de zoon van Ikkes, uit Tekoa; 27 Abiëzer uit Anatot; Mebunnai uit Chusa; 28-29 Salmon uit Achoach; Maharai en Cheleb, de zoon van Baäna, beiden uit Netofa; Ittai, de zoon van Ribai, uit Gibeä in Benjamin; 30 Benaja uit Piraton; Hiddai uit de wadi's van Gaäs; 31 Abialbon uit de wadi Araba; Azmawet uit Barchum; 32 Eljachba uit Saälbon; Jasen uit Gun; Jonatan,*

(23:32-33) *Jasen uit Gun; Jonatan, de zoon van Samma, en Achiam, de zoon van Sarar, beiden uit Harar* – Voorgestelde lezing. MT: ‘de zonen van Jasen; Jonatan; Samma uit Harar; Achiam, de zoon van Sarar, uit Arar’.

33 de zoon van Samma, en Achiam, de zoon van Sarar, beiden uit Harar; 34 Elifelet, de zoon van Achasbai uit Maächa; Eliam, de zoon van Achitofel, uit Gilo; 35 Chesro uit Karmel; Paärai uit Arba; 36 Jigal, de zoon van Natan, uit Soba; Bani uit Gad; 37 Selek uit Ammon; Nachrai uit Beërot, de wapendrager van Joab, de zoon van Seruja; 38 Ira en Gareb uit Jeter; 39 en de Hethiet Uria. Bij elkaar waren het er zevenendertig.

De volkstelling

24

¹ Opnieuw ontstak de HEER in toorn tegen Israël. Hij zette David tegen het volk op met de woorden: ‘Ga in Israël en Juda een volkstelling houden.’ ² De koning zei tegen Joab, de opperbevelhebber van zijn leger: ‘Ga alle stammen van Israël af, van Dan tot Berseba, en schrijf de weerbare mannen in, zodat ik weet hoe groot mijn leger is.’ ³ Joab antwoordde: ‘Moge de HEER, uw God, uw leger tijdens uw leven nog honderdmaal zo sterk maken als nu, mijn heer en koning, maar waarom wilt u dit eigenlijk?’ ⁴ Maar het woord van de koning was wet, dus trokken Joab en de bevelhebbers van het leger erop uit om een volkstelling te houden onder het volk van Israël. ⁵ Ze staken de Jordaan over en begonnen in Aroër,*

(24:5) *en begonnen in Aroër* – Voorgestelde lezing ondersteund door de Septuaginta. MT: ‘en sloegen hun kamp op in Aroër’.

een Gaditische vesting aan de Arnon. Van daar gingen ze naar Jazer, ⁶ naar Gilead en in de richting van het gebied van de Hethieten bij Kades.*

(24:6) *de Hethieten bij Kades* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Tachtim-Chodsi’.

Vanuit Dan-Jaän bogen ze af naar Sidon. ⁷ Vervolgens deden ze de vestingstad Tyrus aan en alle steden van de Chiwvieten en Kanaänieten, en ten slotte trokken ze naar de Negev in Juda, tot aan Berseba. ⁸ Zo gingen ze het hele land rond, en na negen maanden en twintig dagen kwamen ze weer terug in Jeruzalem. ⁹ Joab meldde de uitkomst van de volkstelling aan de koning: Israël telde achthonderdduizend weerbare mannen die de wapens konden hanteren en Juda vijfhonderdduizend.

¹⁰ Toen het tot David doordrong wat hij had gedaan, sloeg de schrik hem om het hart. Hij zei tegen de HEER: ‘Ik heb ernstig gezondigd met mijn daad. Ach HEER, vergeef uw dienaar zijn zonde; ik ben een dwaas geweest.’ ¹¹⁻¹² De HEER richtte zich tot de profeet Gad, de ziener van David: ‘Ga naar David en zeg hem: “Dit zegt de HEER: Drie straffen leg ik je voor. Kies er een uit; die zal ik je opleggen.”’ Toen David de volgende morgen opstond, ¹³ kwam Gad hem vragen: ‘Wat hebt u liever: zeven jaar hongersnood in uw rijk, drie maanden op de vlucht voor een belager die u in het nauw drijft, of drie dagen de pest in uw land? Denk goed na wat voor antwoord ik moet geven aan degene die mij gezonden heeft.’ ¹⁴ David antwoordde: ‘Ik ben in het nauw gedreven! Liever vallen wij in handen van de HEER, want groot is zijn mededogen, dan dat ik in mensenhanden val.’

¹⁵ Diezelfde morgen nog liet de HEER in Israël de pest uitbreken, die duurde tot de vastgestelde tijd. Van Dan tot Berseba vonden zeventigduizend mensen de dood. ¹⁶ Maar toen de engel zijn hand naar Jeruzalem uitstreckte om ook daar dood en verderf te zaaien, begon de HEER het onheil dat was aangericht te betreuren. ‘Genoeg!’ zei hij tegen de engel. ‘Laat je hand zakken!’ De engel van de HEER stond bij het bergterras waar de Jebusiet Arauna zijn graan dorste. ¹⁷ Toen David de engel die dood en verderf onder het volk zaaide zag staan, zei hij tegen de HEER: ‘Ik ben het die gezondigd heeft; ik ben het die een zonde heeft begaan. Maar deze arme schapen, wat hebben zij misdaan? Hef uw hand toch op tegen mij en mijn familie!’ ¹⁸ Diezelfde dag kwam Gad bij David en zei tegen hem: ‘Ga naar de dorsvloer van de Jebusiet Arauna en richt daar voor de HEER een altaar op.’ ¹⁹ David ging naar boven zoals de HEER hem bij monde van Gad had bevolen. ²⁰ Toen Arauna de koning en zijn gevolg zag naderen, ging hij hun tegemoet en knielde voor de koning neer. ²¹ ‘Wat is de reden van uw komst, mijn heer en koning?’ vroeg hij, en David antwoordde: ‘Ik wil van u deze dorsvloer kopen om er een altaar te bouwen voor de HEER, zodat het volk van deze plaag wordt verlost.’ ²² Arauna zei: ‘Neem toch wat u voor uw offer nodig hebt, mijn heer en koning. Alstublieft: mijn runderen voor het brandoffer, en hun tuig en de dorssleden om er een vuur mee te maken. ²³ Dit alles schenk ik u, mijn heer.’ En hij voegde eraan toe: ‘Moge de HEER, uw God, u goedgezend zijn.’ ²⁴ ‘Nee,’ antwoordde de koning, ‘ik wil ervoor betalen. Ik ga niet de HEER, mijn God, een brandoffer brengen dat me niets heeft gekost.’ Daarop kocht David de dorsvloer en de runderen voor vijftig sjekel zilver. ²⁵ Hij bouwde er een altaar voor de HEER en bracht brandoffers en vredeoffers. Daardoor liet de HEER zich ten gunste van het land vermurwen en werd Israël van de plaag verlost.

Salomo tot koning gezalfd

1

1 Koning David was op hoge leeftijd gekomen. Hoewel men hem met dekens toedekte, kon hij het niet meer warm krijgen. 2 Zijn hovelingen zeiden tegen hem: ‘Laat ons een jong meisje voor u zoeken, mijn heer en koning, dat u gezelschap kan houden en verzorgen. Laat haar in uw schoot slapen, dan zult u weer warm worden.’ 3 Ze gingen overal in Israël op zoek naar een mooi meisje, en de keus viel op Abisag uit de stad Sunem. Haar brachten ze bij de koning. 4 Ze was werkelijk bijzonder mooi. Ze verzorgde de koning en bediende hem, maar de koning had geen gemeenschap met haar.

5 Intussen liet Adonia, een zoon van David en Chaggit, zich erop voorstaan dat hij koning zou worden. Hij schafte zich wagens en paarden aan en nam een escorte van vijftig man in dienst. 6 Zijn vader viel hem toch nooit lastig met vragen over zijn doen en laten. Net als zijn oudere halfbroer Absalom was hij heel knap om te zien. 7 Hij verzekerde zich van de steun van Joab, de zoon van Seruja, en de priester Abjatar, 8 maar de priester Sadok, Benaja, de zoon van Jojada, en de profeet Natan steunden Adonia niet, evenmin als Simi, Reï en Davids helden. 9 Adonia hield een offerfeest in de buurt van de Slangensteen, bij de Rogelbron, waar hij vetgemeste schapen, geiten en runderen slachtte. Daarbij had hij al zijn broers, de koningszonen, uitgenodigd, en alle Judese hovelingen. 10 Maar de profeet Natan, Benaja en Davids helden had hij niet uitgenodigd, en zijn broer Salomo ook niet.

11 Natan zei tegen Batseba, de moeder van Salomo: ‘Hebt u het gehoord? Adonia, de zoon van Chaggit, is buiten medeweten van onze heer David tot koning uitgeroepen. 12 Laat mij u raadgeven: stel uw leven en dat van uw zoon Salomo in veiligheid! 13 Ga naar koning David en zeg hem: “Hebt u, mijn heer en koning, mij niet zelf gezworen dat mijn zoon Salomo na u koning zou zijn, en dat hij op uw troon zou zitten? Waarom is Adonia dan koning geworden?” 14 Terwijl u met de koning spreekt, zal ik binnenkomen en uw woorden aanvullen.’ 15 Batseba ging het vertrek binnen waar de oude koning werd verzorgd door Abisag uit Sunem. 16 Ze neeg en knielde voor de koning, en hij vroeg haar wat ze wenste. 17 ‘Mijn heer,’ antwoordde ze, ‘u hebt me bij de HEER, uw God gezworen: “Jouw zoon Salomo zal na mij koning zijn, en hij zal op mijn troon zitten.” 18 Maar nu is buiten uw medeweten Adonia tot koning uitgeroepen. 19 Hij heeft een offerfeest gehouden en een stier en een groot aantal vetgemeste schapen en geiten geslacht. Alle koningszonen heeft hij uitgenodigd, en ook de priester Abjatar en Joab, de zoon van Seruja, maar uw dienaar Salomo niet. 20 Nu, *

(1:20) *Nu* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT: ‘U’.

mijn heer en koning, zijn de ogen van heel Israël op u gericht. Van u wil men horen wie er na u op uw troon zal zitten. 21 Anders zullen mijn zoon Salomo en ik na uw dood van hoogverraad beschuldigd worden.’ 22 Terwijl Batseba met de koning sprak, kwam de profeet Natan zijn opwachting maken. 23 Men kondigde de koning aan: ‘Natan de profeet!’ Natan knielde voor de koning neer, boog diep voorover 24 en vroeg: ‘Mijn heer en koning, hebt u niet gezegd: “Adonia zal koning zijn na mij, en hij zal op mijn troon zitten?” 25 Adonia is vandaag namelijk naar de Rogelbron gegaan om een offerfeest te houden. Hij heeft een stier en een groot aantal vetgemeste schapen en geiten geslacht. Alle koningszonen heeft hij uitgenodigd, en ook de bevelhebbers en de priester Abjatar. Nu zijn zij allen met hem aan het eten en drinken, en ze roepen: “Leve koning Adonia!” 26 Maar mij, uw dienaar, heeft hij niet uitgenodigd, evenmin als de priester Sadok, Benaja, de zoon van Jojada, en uw dienaar Salomo. 27 Als dit van u is uitgegaan, mijn heer en koning, waarom hebt u mij dan niet laten weten wie er na u op uw troon zou zitten?’

28 Koning David nam het woord en beval: ‘Laat Batseba hier komen.’ Batseba liep op de koning toe en ging voor hem staan, 29 en de koning zwoer: ‘Zo waar de HEER leeft, die mij steeds uit de nood heeft gered, 30 vandaag zal ik doen wat ik je bij de HEER, de God van Israël, gezworen heb: je zoon Salomo zal na mij koning zijn, en hij zal in mijn plaats op mijn troon zitten.’ 31 Batseba neeg, boog diep voorover en zei: ‘Moge mijn heer, koning David, leven tot in eeuwigheid.’

32 Toen beval koning David: ‘Laat de priester Sadok, de profeet Natan en Benaja, de zoon van Jojada, hier komen.’ Zij kwamen naar de koning toe 33 en deze zei: ‘Roep mijn hovelingen bijeen, laat mijn zoon Salomo op mijn eigen muil dier rijden en begeleid hem naar de Gichonbron. 34 Daar moeten de priester Sadok en de profeet Natan hem zalven tot koning van Israël. Blaas vervolgens op de ramshoorn en roep: “Leve koning Salomo!” 35 Trek dan in zijn gevolg de stad weer binnen. Als hij hier aangekomen is, zal hij plaatsnemen op mijn troon en in mijn plaats koning zijn. Hem wijs ik aan als vorst over Israël en Juda.’ 36 Benaja antwoordde de koning: ‘Zo zij het! Moge de HEER, de God van mijn heer en koning, uw woorden bekrachtigen. 37 Moge de HEER Salomo ter zijde staan zoals hij mijn heer en koning ter zijde heeft gestaan, en moge hij zijn troon nog machtiger maken dan de troon van mijn heer, koning David.’ 38 De priester Sadok, de profeet Natan en Benaja met de Keretieten en Peletieten begeleidden Salomo, die op het muil dier van koning David reed, naar de Gichonbron. 39 De priester Sadok nam de hoorn met olie, die hij uit het heiligdom had meegenomen, en zalfde Salomo. Toen werd er op de ramshoorn geblazen en iedereen riep: ‘Leve koning Salomo!’ 40 De hele menigte volgde hem terug naar het paleis. Ze bliezen op schalmeien en juichten zo luid, dat de aarde ervan dreunde.

41 Adonia en al zijn gasten waren juist aan het einde van de maaltijd gekomen toen dit rumoer tot hen doordrong. Toen Joab het geluid van de ramshoorn herkende, vroeg hij: 'Waarom komt er zo'n lawaai uit de stad?' 42 Hij was nog niet uitgesproken, of daar kwam Jonatan aan, de zoon van de priester Abjatar. Adonia zei: 'Kom eens hier, op jou kan ik vertrouwen, dus je zult wel goed nieuws brengen.' 43 Maar Jonatan antwoordde: 'Integendeel! Onze heer, koning David, heeft Salomo tot koning uitgeroepen. 44 Hij heeft de priester Sadok en de profeet Natan met hem meegestuurd, en ook Benaja met de Keretieten en Peletieten. Ze hebben hem op het muidier van de koning laten rijden, 45 en bij de Gichonbron hebben Sadok en Natan hem tot koning gezalfd. Daarna gingen ze onder gejuich weer terug naar het paleis, en nu gonst heel de stad van vreugde; dat is het lawaai dat u hoort. 46 Bovendien heeft Salomo plaatsgenomen op de koningstroon. 47 Hovelingen kwamen onze heer, koning David, gelukwensen met de woorden: "Moge uw God de naam van Salomo nog groter maken dan uw naam en zijn troon nog machtiger dan de uwe." Hierop boog de koning diep voorover op zijn bed. 48 Ook zei hij: "Geprezen zij de HEER, de God van Israël, dat ik zelf nog heb mogen meemaken dat hij mij een troonopvolger heeft gegeven." 49 De schrik sloeg de gasten van Adonia om het hart. Allen stonden op en gingen snel naar huis. 50 Ook Adonia was bang voor Salomo. Hij ging naar het heiligdom en greep de horens van het altaar vast. 51 Men vertelde Salomo dat Adonia zich uit angst voor de koning aan de horens van het altaar had vastgeklampt met de woorden: 'Laat koning Salomo mij eerst zweren dat hij mij niet ter dood zal laten brengen.' 52 En Salomo zei: 'Als hij zich behoorlijk gedraagt, zal hem geen haar worden gekrenkt, maar zodra hij een misstap begaat, zal hij sterven.' 53 Koning Salomo liet hem van het altaar af halen. Adonia verscheen voor koning Salomo en knielde voor hem neer, en Salomo zei hem: 'Je kunt gaan.'

David's laatste wilsbeschikking

2

1 Toen David zijn einde voelde naderen, droeg hij zijn zoon Salomo op: 2 'Ik moet nu heengaan, net als iedereen. Wees sterk en laat zien dat je een man bent. 3 Houd je aan je verplichtingen tegenover de HEER, je God: gehoorzaam hem en neem zijn bepalingen, geboden, rechtsregels en voorschriften in acht, zoals die zijn vastgelegd in de wetten van Mozes. Dan zul je slagen in alles wat je doet en onderneemt, 4 en dan zal de HEER zijn woord aan mij gestand doen: Als je zonen het rechte pad houden en mij met hart en ziel toegewijd blijven, dan zal er altijd een van jouw nakomelingen op de troon van Israël zitten. 5 En er is nog iets: je weet wat Joab, de zoon van Seruja, mij heeft aangedaan – wat hij de twee opperbevelhebbers van het leger van Israël heeft aangedaan, Abner, de zoon van Ner, en Amasa, de zoon van Jeter. Die heeft hij vermoord. Hij heeft nodeloos bloed vergoten in vreedstijd en zo zijn soldateneer met bloed bevekt. 6 Laat je door je wijsheid leiden en gun hem geen vredige dood op zijn oude dag. 7 Maar de zonen van Barzillai uit Gilead moet je goed behandelen. Laat hen aan je hof te gast zijn, want zij hebben mij gastvrij onthaald toen ik op de vlucht was voor je broer Absalom. 8 Dan is er nog de Benjaminit Simi, de zoon van Gera, uit Bachurim. Hij heeft me de vreselijkste verwensingen naar het hoofd geslingerd toen ik op weg was naar Machanaïm. Later is hij me bij de Jordaan tegemoet gekomen, en toen heb ik hem bij de HEER gezworen dat ik hem niet ter dood zou brengen. 9 Maar jij moet hem niet ongestraft laten. Je bent een verstandig man, dus je weet wat je te doen staat: laat hem op zijn oude dag een gewelddadige dood sterven.'

10 David stierf en werd begraven in de Davidsburcht. 11 Veertig jaar lang was hij koning van Israël geweest: zeven jaar in Hebron en drieëndertig jaar in Jeruzalem. 12 Salomo besteedde de troon van zijn vader David en regeerde met vaste hand.

13 Op zekere dag wendde Adonia, de zoon van Chaggit, zich tot Batseba, de moeder van Salomo. 'Kan ik u met een gerust hart ontvangen?' vroeg ze. 'Wees gerust,' antwoordde hij, 14 'ik wil u alleen maar iets vragen.' 'Ga uw gang,' zei Batseba. 15 Toen zei Adonia: 'U weet dat het koningschap mij toekwam; heel Israël verwachtte dat ik koning zou worden. Maar de HEER besliste anders en het koningschap ging over op mijn broer. 16 Nu heb ik een verzoek aan u, alstublieft, weiger het me niet.' 'Ga verder,' zei Batseba. 17 'Wilt u aan Salomo, de koning, vragen of hij me de hand schenkt van Abisag uit Sunem? U zal hij het immers niet weigeren.' 18 'Goed,' zei Batseba, 'ik zal bij de koning voor u pleiten.' 19 Batseba ging naar de koning om met hem over Adonia te spreken. De koning stond op, kwam haar tegemoet en knielde voor haar. Toen ging hij weer zitten en liet voor de koningin-moeder een tweede troon aandragen. Ze nam plaats aan zijn rechterhand 20 en zei: 'Ik heb een klein verzoekje aan u, alstublieft, weiger het me niet.' De koning antwoordde: 'Vraagt u maar, moeder, ik zal het u niet weigeren.' 21 Batseba vroeg: 'Kan uw broer Adonia de hand krijgen van Abisag uit Sunem?' 22 Koning Salomo antwoordde zijn moeder: 'Waarom vraagt u voor Adonia de hand van Abisag? Dan kunt u net zo goed het koningschap voor hem opeisen! Hij is immers ouder dan ik. Als u voor hem pleit, pleit u ook voor Abjatar en Joab!' 23 Toen zwoer de koning bij de HEER: 'God mag met mij doen wat hij wil als Adonia dit verzoek niet met zijn leven zal bekopen! 24 Zo waar de HEER leeft, die mij heeft aangesteld en me op de troon van mijn vader David heeft geplaatst en die mijn koningshuis gevestigd heeft zoals hij had beloofd, zo waar zal Adonia vandaag nog sterven!' 25 Benaja, de zoon van Jojada, werd door koning Salomo belast met de opdracht Adonia ter dood te brengen.

26 Tegen de priester Abjatar zei de koning: 'Ga terug naar Anatot, naar uw landerijen. Eigenlijk verdient u de doodstraf, maar voor deze keer zal ik u niet terechtstellen, omdat u de ark van God, de HEER, voor mijn vader David uit hebt gedragen en alle ellende met hem hebt gedeeld.' 27 Salomo ontzette Abjatar uit het priesterambt en liet zo in vervulling gaan wat de HEER in Silo over Eli en zijn familie had verkondigd.

28 Toen Joab hiervan hoorde, vluchtte hij naar het heiligdom van de HEER en greep de horens van het altaar vast. Hij had immers de zijde van Adonia gekozen, hoewel hij Absalom niet had gesteund. 29 Men vertelde Salomo dat Joab zijn toevlucht had gezocht in het heiligdom van de HEER en zich daar aan het altaar had vastgeklampt. Salomo gaf Benaja opdracht om hem ter dood te brengen. 30 Benaja ging naar het heiligdom van de HEER en zei tegen Joab: 'De koning zegt: "Kom naar buiten!"' 'Nee!' antwoordde Joab. 'Hier zal ik sterven.' Benaja bracht deze weigering aan de koning over: 'Joab zegt: "Hier zal ik sterven."' 31 Toen zei de koning: 'Doe zoals hij zegt: dood hem, maar zorg wel dat hij begraven wordt. Door hem te doden zuivert u mij en mijn koningshuis van het onschuldig bloed dat hij vergoten heeft. 32 De HEER zal het hem met de dood laten bekopen dat hij twee mannen heeft vermoord die allebei beter en rechtvaardiger waren dan hij. Buiten medeweten van mijn vader David heeft hij hen gedood: Abner, de zoon van Ner, de opperbevelhebber van het leger van Israël, en Amasa, de zoon van Jeter, de opperbevelhebber van het leger van Juda. 33 Moge hun bloed gewroken worden aan Joab en al zijn nakomelingen; de HEER geve dat de nakomelingen en het koningshuis van David in vrede voortbestaan.' 34 Benaja ging terug naar Joab en bracht hem ter dood. Hij werd bijgezet in zijn familiegraf in de woestijn. 35 In Joabs plaats werd Benaja, de zoon van Jojada, door de koning benoemd tot opperbevelhebber van het leger; de priester Sadok was benoemd in de functie van Abjatar.

36 Vervolgens ontbood de koning Simi, de zoon van Gera, en zei tegen hem: 'U kunt in Jeruzalem voor uzelf een huis bouwen en er gaan wonen, maar u mag de stad niet verlaten om ergens anders heen te gaan. 37 Zodra u de stad verlaat en de Kidron oversteekt, bent u ten dode opgeschreven, wees daarvan verzekerd. U hebt uw dood dan aan uzelf te wijten.' 38 Simi antwoordde: 'Het is goed, mijn heer en koning, ik zal doen wat u zegt,' en hij bleef in Jeruzalem wonen. 39 Maar na verloop van drie jaar liepen twee van zijn slaven weg naar Achis, de zoon van Maächa, de koning van Gat. Toen Simi vernam waar zijn slaven waren, 40 zadelde hij zijn ezel en vertrok hij naar Gat, om ze bij Achis op te halen en terug te brengen naar Jeruzalem. 41 Toen koning Salomo vernam dat Simi van Jeruzalem naar Gat was gegaan en weer was teruggekomen, 42 ontbood hij hem en zei: 'Heb ik u niet bij de HEER gezworen en gewaarschuwd dat u ten dode opgeschreven zou zijn wanneer u de stad zou verlaten om ergens anders heen te gaan? En hebt u toen niet geantwoord: "Ik heb het gehoord, het is goed"?' 43 Waarom hebt u zich niet gehouden aan de eed die ik de HEER gezworen heb, en mijn bevel niet opgevolgd?' 44 En de koning vervolgde: 'U weet maar al te goed wat u mijn vader David hebt aangedaan. De HEER zal u uw wandaad vergelden; 45 maar ik, koning Salomo, ben gezegend, en Davids troon zal nooit wankelen voor de HEER.' 46 De koning gaf Benaja opdracht om Simi ter dood te brengen.

Zo kreeg Salomo de macht stevig in handen.

Salomo's wijsheid

3

1 Door de dochter van de farao tot vrouw te nemen, werd Salomo de schoonzoon van de koning van Egypte. Hij liet haar in de Davidsburcht wonen, totdat hij gereed was met de bouw van zijn paleis, de tempel van de HEER en de muur rondom Jeruzalem.

2 Omdat er in die tijd nog geen tempel was gebouwd voor de naam van de HEER, bleef het volk zijn offers brengen op de offerplaatsen. 3 Salomo zelf toonde zijn liefde voor de HEER door te handelen naar wat zijn vader David hem had voorgehouden, maar ook hij bracht zijn offers en brandde wierook op de offerplaatsen. 4 Zo ging de koning op een keer naar Gibeon, de belangrijkste offerhoogte van het land, om er te offeren. Wel duizend dieren droeg hij daar op het altaar als brandoffer op. 5 Die nacht verscheen de HEER hem daar in een droom. 'Vraag wat je wilt,' zei God, 'ik zal het je geven.' 6 Salomo antwoordde: 'U bent uw dienaar, mijn vader David, altijd goedgezind geweest, omdat hij u trouw toegewijd was en steeds eerlijk en oprecht was tegenover u. U hebt hem een grote gunst bewezen door hem een zoon te geven die nu op zijn troon zit. 7 U, HEER, mijn God, hebt mij als opvolger van mijn vader David als koning aangesteld. Maar ik ben nog zo jong en ik heb geen ervaring. 8 Ik sta nu voor de taak uw uitverkoren volk te leiden, een volk zo talrijk dat het niet te tellen is. 9 Schenk uw dienaar een opmerkelijke geest, zodat ik uw volk kan besturen en onderscheid kan maken tussen goed en kwaad. Want hoe zou ik anders recht kunnen spreken over dit immense volk van u?' 10 Het beviel de Heer dat Salomo juist hierom vroeg, 11 en hij zei tegen hem: 'Omdat je hierom vraagt – niet om een lang leven of grote rijkdom of de dood van je vijanden, maar om het vermogen om te luisteren en te onderscheiden tussen recht en onrecht – 12 zal ik je wens vervullen. Ik zal je zo veel wijsheid en onderscheidingsvermogen schenken dat je iedereen vóór jou en na jou overtreft. 13 Ook waar je niet om gevraagd hebt zal ik je geven: zo veel rijkdom en roem dat geen enkele andere koning je tijdens je leven zal evenaren. 14 En als je mij gehoorzaamt en je houdt aan mijn bepalingen en geboden, zoals je vader David dat deed, zal ik je een lang leven schenken.' 15 Toen Salomo wakker werd, besefte hij dat hij een droom had gehad. Bij zijn terugkomst in Jeruzalem ging hij naar de ark van

het verbond met de Heer, waar hij brandoffers en vredeoffers bracht. Hij nodigde al zijn hovelingen voor het feestmaal uit.

16 Kort daarna vroegen twee hoeren bij de koning gehoor. **17** De eerste vrouw vertelde: ‘Staat u mij toe, heer, deze vrouw en ik wonen in hetzelfde huis. In dat huis heb ik in haar bijzijn een kind ter wereld gebracht. **18** Drie dagen later kreeg ook zij een kind. Wij waren daar samen; er was niemand anders in huis, alleen wij tweeën. **19** Maar haar kind is ’s nachts doodgegaan, want zij was erop gaan liggen. **20** Toen is ze midden in de nacht opgestaan en heeft ze mijn kind bij me weggenomen, terwijl ik sliep. Ze nam mijn kind in haar armen en legde mij haar dode kind in de armen. **21** Toen ik de volgende ochtend mijn kind wilde voeden, merkte ik dat het dood was. Maar toen ik het nog eens goed bekeek, zag ik dat het niet het kind was dat ik geboord had.’ **22** ‘Dat is niet waar!’ zei de andere vrouw. ‘Het levende kind is van mij en het dode van jou.’ ‘Niet waar!’ zei de eerste. ‘Het dode is van jou en het levende van mij.’ Zo bepleitten ze ieder hun zaak bij de koning. **23** De koning nam het woord en zei: ‘De een zegt: “Mijn kind leeft en het jouwe is dood,” en de ander zegt: “Nee! Het dode kind is van jou en het levende van mij.”’ **24** En hij beval: ‘Breng mij een zwaard.’ Er werd hem een zwaard gebracht, **25** en toen zei hij: ‘Hak het levende kind in tweeën en geef hun ieder de helft.’ **26** De echte moeder van het levende kind kon de gedachte dat haar kind iets overkomen niet verdragen en riep uit: ‘Nee, heer, ik smeed u, geef het kind aan haar, maar dood het alstublieft niet!’ De ander zei: ‘Als ik het niet krijg, krijg jij het ook niet. Hak het maar doormidden!’ **27** Maar de koning deed de volgende uitspraak: ‘Het zal niet gedood worden. Geef het levende kind aan háár, want zij is de moeder.’

28 Toen de Israëlieten hoorden welk vonnis de koning had gevelde, kregen ze groot ontzag voor hem, want ze begrepen dat hij het recht handhaafde met goddelijke wijsheid.

Salomo’s ambtenaren

4

1 Salomo regeerde over heel Israël. **2** Dit waren zijn raadsheren: Azarja, de zoon van Sadok, was priester; **3** Elichoref en Achia, de zonen van Sisa, waren hofschrijver; Josafat, de zoon van Achilud, was kanselier; **4** Benaja, de zoon van Jojada, was opperbevelhebber van het leger; Sadok en Abjatar waren priester; **5** Azarja, de zoon van Natan, stond aan het hoofd van de stadhouders; de priester Zabud, de zoon van Natan, was de vertrouwensman van de koning; **6** Achisar was hofmeester; Adoniram, de zoon van Abda, was opzichter van de herendienst.

7 Salomo had in Israël twaalf stadhouders aangesteld. Zij moesten om beurten één maand per jaar in het levensonderhoud van de koning en zijn hofhouding voorzien. **8** Dit zijn hun namen: Ben-Chur was stadhouder in het bergland van Efraïm. **9** Ben-Deker was stadhouder in Makas, Saälbim, Bet-Semes en Elon-Bet-Chanan. **10** Ben-Chesed was stadhouder in Arubbot; ook Socho en het gebied rond Chefer vielen onder zijn gezag. **11** Ben-Abinadab was stadhouder in het kustgebied van Dor; hij was getrouwd met Salomo’s dochter Tafat. **12** Baäna, de zoon van Achilud, was stadhouder in Taänach en Megiddo en het hele gebied van Bet-San; dat gebied grenst aan Saretan, het ligt ten zuiden van Jizreël en loopt door tot Abel-Mechola en tot voorbij Jokmeam. **13** Ben-Geber was stadhouder in Ramot in Gilead; onder zijn gezag vielen ook de dorpen van Jaïr, een nakomeling van Manasse, eveneens in Gilead, en het gebied van Argob in Basan; in deze streek lagen zestig grote, ommuurde steden met poorten met bronzen grendels. **14** Achinadab, de zoon van Iddo, was stadhouder in Machanaïm. **15** Achimaäs was stadhouder in Naftali; hij trouwde met Salomo’s dochter Basemat. **16** Baäna, de zoon van Chusai, was stadhouder in Aser en Alot; **17** Josafat, de zoon van Paruach, in Issachar; **18** Simi, de zoon van Ela, in Benjamin, **19** en Geber, de zoon van Uri, was stadhouder in Gilead, het land dat aan koning Sichon van de Amoriëten en koning Og van Basan had toebehoord; hij was daar de enige stadhouder.

Salomo’s grootheid

20 De bevolking van Juda en Israël was zo talrijk als zandkorrels aan de zee. De mensen hadden volop te eten en te drinken en waren gelukkig.

5

1 Salomo had de heerschappij over alle koninkrijken tussen de Eufraat en het land van de Filistijnen, en tot aan de grens met Egypte. Zolang Salomo leefde, waren ze aan hem onderworpen en droegen ze hem schatting af.*

(5:1-32) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 4:**21-5:18**.

2 Aan Salomo’s hof werd dagelijks de volgende hoeveelheid voedsel gebruikt: dertig ezelslasten tarwebloem en zestig ezelslasten meel, **3** tien gemeste runderen, nog twintig runderen, honderd schapen en geiten, en dan nog herten, gazellen, reebokken en gemeste hoenders.

4 Salomo heerste over het hele gebied ten westen van de Eufraat, van Tifsach tot aan Gaza, over alle koninkrijken ten westen van de rivier, en hij leefde in vrede met alle omringende landen. **5** Zolang Salomo leefde, konden de inwoners van Juda en Israël, van Dan tot Berseba, onbezorgd onder hun wijnrank en hun vijgenboom zitten.

6 Voor zijn wagens beschikte Salomo over veertigduizend paarden in zijn stallen en twaalfduizend wagenmenners. 7 De stadhouders moesten niet alleen om beurten een maand in het levensonderhoud van koning Salomo en zijn hofhouding voorzien, waarbij ze het hun aan niets mochten laten ontbreken; 8 ieder van hen was bovendien verplicht gerst en stro voor de paarden en lastdieren bijeen te brengen in die plaats waarvoor hij verantwoordelijk was.

9 God schonk Salomo zeer veel wijsheid en onderscheidingsvermogen en een veelomvattende kennis van zaken, zo overvloedig als zandkorrels op het strand langs de zee. 10 In wijsheid overtrof Salomo alle oosterlingen en alle Egyptenaren. 11 Hij was wijzer dan alle andere mensen, wijzer dan de Ezrachiet Etan en wijzer dan Machols zonen Heman, Kalkol en Darda; zijn roem drong door tot alle omringende volken. 12 Hij dichtte drieduizend spreuken en duizendenvijf liederen, 13 over allerlei soorten planten, van de ceder op de Libanon tot de majoraan die uit de muur groeit, en over de lopende dieren, de vogels, de kruipende dieren en de vissen. 14 Uit alle omringende landen kwamen mensen om naar Salomo's wijsheid te luisteren, afgezanten van de koningen die over zijn wijsheid hadden gehoord.

Vorbereidingen voor de tempelbouw

15 Toen koning Chiram van Tyrus hoorde dat Salomo als opvolger van zijn vader tot koning was gezalfd, stuurde ook hij afgezanten naar hem toe, want hij had met David altijd op vriendschappelijke voet gestaan. 16 Salomo liet hem de volgende boodschap overbrengen: 17 'Zoals u weet, heeft mijn vader David geen tempel kunnen bouwen voor de naam van de HEER, zijn God, omdat hij van alle kanten door vijanden werd belaagd, totdat de HEER ervoor zorgde dat koning David zijn voet in hun nek kon planten. 18 Maar mij gunt de HEER, mijn God, rust aan al mijn grenzen. Er zijn geen tegenstanders meer en er dreigt geen gevaar. 19 Daarom heb ik besloten om voor de naam van de HEER, mijn God, een tempel te bouwen, zoals de HEER mijn vader David heeft toegezegd: "Je zoon, die ik als je opvolger op je troon zal zetten, die zal een huis bouwen voor mijn naam." 20 Wilt u dus uw knechten opdracht geven om voor mij ceders te kappen op de Libanon. Mijn knechten zullen de uwe daarbij helpen. Ik zal uw knechten het loon betalen dat u mij vraagt, want zoals u weet beschikken wij niet over zulke goede houthakkers als de Sidoniërs.'

21 Toen Chiram Salomo's verzoek ontving, was hij zeer verheugd. 'Geprezen zij de HEER,' zei hij, 'die aan David een verstandige zoon heeft gegeven om dit grote volk te besturen.' 22 Hij liet Salomo de volgende boodschap overbrengen: 'Ik heb uw verzoek ontvangen en ik zal u ceders en cipressen leveren zoveel u maar wilt. 23 Mijn knechten zullen ze van de Libanon naar de kust brengen. Ik zal er vloten van laten maken om ze over zee te vervoeren naar de plaats die u me opgeeft. Daar zal ik ze weer uit elkaar laten halen, zodat u de stammen kunt meenemen. In ruil daarvoor verzoek ik u mijn hof van levensmiddelen te voorzien.'

24 Chiram leverde Salomo zoveel ceders en cipressen als hij maar wilde, 25 en Salomo leverde Chiram elk jaar twintigduizend ezelslasten tarwe en twintig ezelslasten zuivere olijfolie voor het levensonderhoud van zijn hof. 26 De HEER schonk Salomo wijsheid, zoals hij hem had beloofd. Er heerste vrede tussen Chiram en Salomo en ze sloten een verdrag met elkaar.

27 Uit heel Israël liet Salomo mensen komen om herendienst te verrichten, wel dertigduizend man. 28 Die stuurde hij in ploegen naar de Libanon, tienduizend man per maand: één maand werkten ze in de Libanon en twee maanden thuis. Adoniram was opzichter van de herendienst. 29 Verder had Salomo zeventigduizend sjouwers en tachtigduizend steenhouwers aan het werk in de bergen, 30 nog afgezien van de drieëndertighonderd opzichters die met de leiding over het werk waren belast en toezicht hielden op het werkvolk. 31 In opdracht van de koning hakten ze grote brokken hardsteen uit, die op maat werden gehouwen voor de fundering van de tempel. 32 Bijgestaan door vaklui uit Gebal maakten bouwlieden van Salomo en Chiram de balken en stenen pasklaar voor de bouw van de tempel.

De bouw van de tempel

6

1 In het vierhonderdachtigste jaar na de uittocht van de Israëlieten uit Egypte, in het vierde jaar van zijn regering over Israël, in de maand ziw, de tweede maand, begon koning Salomo met de bouw van de tempel.

2 De tempel die Salomo voor de HEER bouwde was zestig el lang, twintig el breed en dertig el hoog. 3 De voorhal voor de grote zaal was twintig el breed – hij besloeg dus de hele breedte van het gebouw – en tien el diep. 4 Salomo voorzag de tempel van vensters met kozijnen en traliewerk. 5 Rondom de tempel, dat wil zeggen langs de gevels van de grote zaal en de achterste zaal, liet hij een galerij met verdiepingen aanbrengen. 6 De onderste galerij was vijf el breed, de middelste zes el en de bovenste zeven el. Dat kwam doordat de muren van de tempel aan de buitenkant insprongen omdat hij er geen steunpunten in wilde uithakken. 7 (Bij de bouw van de tempel werden alleen stenen gebruikt die al in de groeve waren afgewerkt; in de tempel was tijdens de bouw geen enkel geluid van hamers, houwelen of andere ijzeren gereedschappen te horen.) 8 Aan de zuidkant van de tempel bevonden zich in de middelste galerij trapgaten; via trappen kwam men op de middelste en de bovenste verdieping. 9 Toen de muren van de tempel voltooid waren, liet hij een dak aanbrengen van balken en panelen

van cederhout. **10** De galerij, waarvan de verdiepingen vijf el hoog waren, was aan de tempel bevestigd met balken van cederhout.

11 Toen sprak de HEER tot Salomo: **12** 'Jij bouwt nu dit huis. Welnu, als jij je aan mijn voorschriften houdt, mijn rechtsregels volgt en mijn geboden strikt naleeft, zal ik nakomen wat ik je vader David met betrekking tot jou heb beloofd. **13** Ik zal te midden van de Israëlieten komen wonen en mijn volk Israël niet in de steek laten.'

14 Toen de bouw van de tempel voltooid was, **15** liet Salomo tegen de binnenkant van de wanden een raamwerk van cederhouten latten maken, van de vloer tot aan het dak, waarop hout werd aangebracht. De vloer werd belegd met planken van cipressenhout. **16** Twintig el voor de achtermuur liet hij van cederhouten planken een wand optrekken vanaf de vloer tot aan het dak. Zo ontstond de achterste zaal van de tempel: het allerheiligste. **17** De ruimte ervoor, de grote zaal, was dus veertig el diep. **18** Het cederhout waarmee de tempel vanbinnen was afgewerkt, was versierd met houtsnijwerk van kolokwinten en bloemenranken. Alles was van cederhout; van de stenen was niets meer te zien.

19 De achterzaal van de tempel werd door Salomo ingericht om er de ark van het verbond met de HEER in onder te brengen. **20** Deze zaal, die twintig el lang, twintig el breed en twintig el hoog was, liet hij vanbinnen met bladgoud bedekken. Ook het cederhouten altaar dat ervoor stond werd met bladgoud bedekt, **21** evenals de hele binnenkant van de tempel. Vóór de achterzaal, die zelf al geheel met bladgoud was bedekt, liet hij gouden kettingen spannen. **22** De hele tempel werd van onder tot boven met bladgoud bedekt, ook het altaar van de achterzaal.

23 Van het hout van de aleppo-den liet hij twee cherubs maken van tien el hoog, die bestemd waren voor de achterzaal. **24** Elk van hun vleugels mat vijf el; de afstand van vleugelspits tot vleugelspits bedroeg tien el. **25-26** Dat gold voor beide cherubs, ze waren gelijkvormig en even groot, allebei tien el hoog en met een spanwijdte van tien el. **27** Ze werden zo in de achterzaal geplaatst dat de vleugel van de ene cherub de ene muur raakte en de vleugel van de andere de andere muur. Hun andere vleugels raakten elkaar precies in het midden van de zaal. **28** Ook de cherubs liet hij vergulden.

29 Alle wanden van de tempel, van zowel de voorste als de achterste zaal, liet hij rondom versieren met houtsnijwerk van cherubs, bloemenranken en palmetten. **30** De vloeren werden bedekt met een laagje goud, zowel in de voorste als in de achterste zaal. **31** De toegang tot de achterzaal liet hij afsluiten met deuren van aleppohout, die waren opgehangen in deurkozijnen met vijfhoekige stijlen. **32** Die twee deuren liet hij versieren met houtsnijwerk van cherubs, palmetten en bloemenranken, en met bladgoud bedekken; ook het houtsnijwerk werd verguld. **33** De deurposten van de toegang tot de grote zaal werden eveneens van het hout van de aleppo-den gemaakt, met vierhoekige stijlen. **34** Hierin werden twee scharnierende deuren van cipressenhout gehangen, die elk twee panelen*

(6:34) *panelen* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: 'doeken'.

hadden. **35** Ook deze deuren liet hij versieren met houtsnijwerk van cherubs, palmetten en bloemenranken, dat vervolgens werd verguld. **36** De ommuring van de binnenhof liet hij optrekken uit drie lagen op maat gehouwen steen, met daar bovenop een laag cederhouten balken.

37 De fundering van de tempel voor de HEER werd gelegd in het vierde jaar van Salomo's regering, in de maand ziw. **38** In zijn elfde regeringsjaar, in de maand bul, de achtste maand, was de tempel tot in de kleinste details geheel volgens plan voltooid. Salomo besteedde dus zeven jaar aan de bouw van de tempel.

Salomo's paleis

7

1 Salomo liet ook een paleis voor zichzelf bouwen. Hij besteedde dertien jaar aan de bouw van het hele paleiscomplex. **2-3** Eerst bouwde hij een hal die het Woud van de Libanon werd genoemd. Deze was honderd el lang, vijftig el breed en dertig el hoog. Het dak van cederhout rustte op vier rijen cederhouten zuilen, waarover cederhouten balken lagen. Daaroverheen lagen vijfenveertig dwarsbalken, vijftien per rij. **4** Er waren drie rijen vensteropeningen met vensters op drie passen afstand van elkaar. **5** Alle kozijnen waren rechthoekig, en ze waren aangebracht op drie passen afstand van elkaar. **6** Vóór deze ruimte, ervan afgescheiden door een hekwerk, liet hij een zuilenhal bouwen van vijftig el breed en dertig el diep. **7** Hij liet ook een troonzaal maken, waarin hij rechtsprak. Het hele plafond van de rechtszaal was van cederhout. **8** Achter deze zaal, aan een andere hof, lagen zijn woonvertrekken, die op dezelfde manier waren gebouwd. Voor zijn vrouw, de dochter van de farao, liet hij soortgelijke vertrekken maken. **9** Al deze gebouwen, vanaf de buitenzijde van het complex tot aan de grote hof, waren van de fundamente tot aan de daklijst opgetrokken van nauwkeurig op maat gezaagde blokken hardsteen. **10** De fundering bestond uit enorme blokken hardsteen, blokken van tien el en blokken van acht el. **11** De muren waren van behouwen hardsteen en cederhout. **12** De grote hof was ommuurd met drie lagen gehouwen steen met daar bovenop een laag cederhouten balken. Datzelfde gold voor de binnenhof van de tempel van de HEER en voor de voorhal.

De inrichting van de tempel

13 Koning Salomo liet een zekere Chiram uit Tyrus komen. 14 Deze Chiram was de zoon van een weduwe uit de stam Naftali. Zijn vader kwam uit Tyrus, waar hij bronsgieter was geweest. Chiram bezat alle kennis en vakmanschap die nodig zijn voor het vervaardigen van brons- en koperwerk. Hij trad bij Salomo in dienst en maakte al het brons- en koperwerk dat de koning hem opdroeg te vervaardigen.

15 Chiram maakte twee bronzen zuilen, elk met een hoogte van achttien el en een omtrek van twaalf el. 16 Voor de bekroning van de zuilen maakte hij twee kapitelen van gegoten brons, allebei vijf el hoog. 17 Die kapitelen op de zuilen versierde hij met vlechtwerk, en om de hals van elk kapiteel legde hij zeven ketens met kwasten. 18 Ook maakte hij granaatappels, die hij in twee rijen aan het vlechtwerk bevestigde waarmee beide kapitelen overtrokken waren.*

(7:18) *Ook maakte hij granaatappels, die hij in twee rijen aan het vlechtwerk bevestigde waarmee beide*

kapitelen overtrokken waren – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften. MT: ‘Ook maakte hij zuilen, en twee rijen rondom het vlechtwerk om de kapitelen boven op de granaatappels te bedekken’.

19 De kapitelen op de zuilen, die bestemd waren voor de voorhal van de tempel, gaf hij de vorm van lotusbloemen. Ze waren vier el hoog. 20 Aan de bovenkant van elk van de kapitelen, aan de zoom van het vlechtwerk, hingen tweehonderd granaatappels in rijen om de uitstulping heen. 21 De zuilen werden opgesteld in de voorhal voor de grote zaal. De rechterzuil kreeg de naam Jachin en de linkerzuil de naam Boaz. 22 Toen de lotusvormige kapitelen boven op de zuilen waren aangebracht, was het werk aan de zuilen voltooid.

23 Verder maakte Chiram de Zee, een bekken van gegoten brons van vijf el hoog, met een middellijn van tien el en een omtrek van dertig el. 24 Onder de rand liep een festoen van tien el lang, dat bestond uit twee rijen kolokwinten die met het bekken waren meegegoten. 25 Het bekken rustte op twaalf runderen: drie met hun kop naar het noorden, drie met hun kop naar het westen, drie met hun kop naar het zuiden en drie met hun kop naar het oosten; hun achterlijven waren naar het midden gekeerd. Daarop rustte het bekken. 26 De wand was wel een handbreedte dik. De rand was gevormd als bij een beker, als een lotuskelk. Het bekken had een inhoud van tweeduizend bat.

27 Chiram maakte ook tien bronzen onderstellen voor verrijdbare spoelbekkens, elk vier el lang, vier el breed en drie el hoog. 28 Deze onderstellen bestonden uit panelen die in een lijstwerk waren gevat. 29 De panelen en het lijstwerk waren versierd met leeuwen, runderen en cherubs. Boven en onder deze reliëfs waren festoenen van drijfwerk. 30 Elk onderstel had vier bronzen wielen aan bronzen assen. Aan de vier hoekstijlen bevonden zich steunpunten, die tussen de festoenen gemonteerd waren. Hierop rustten de dragers van het spoelbekken. 31 Deze schraagden een bronzen ring van meer dan een el hoog en met een doorsnede van anderhalve el. Deze ring was gegraveerd. Daar omheen zaten de panelen van het onderstel, die een vierhoek vormden, geen cirkel. 32 De vier wielen waren onder aan de zijkanten van het onderstel gemonteerd. Ze waren elk anderhalve el hoog. 33 De wielen waren gemaakt als wagenwielen, met velgen, spaken en naven, die evenals de ophanging van gegoten brons waren gemaakt. 34 Op de hoekpunten rustten dus de vier dragers, die aan het onderstel vastzaten. 35 Boven op het onderstel was een ronde opstaande rand van een halve el hoog. Aan de bovenkant van de panelen zaten handgrepen. 36 Op de handgrepen en de panelen van het onderstel graveerde Chiram cherubs, leeuwen en palmetten met festoenen ertussen. 37 De tien onderstellen waren alle op dezelfde manier gegoten en hadden dezelfde maat en vorm. 38 Vervolgens maakte hij tien bronzen bekkens, elk met een inhoud van veertig bat en een middellijn van vier el: voor elk van de tien onderstellen een spoelbekken. 39 Vijf van de onderstellen werden aan de zuidkant van de tempel geplaatst, en vijf aan de noordkant. De Zee kreeg een plaats schuin voor de tempel, aan de zuidoostkant.

40 Chiram maakte nog andere bekkens, vuurscheppen en offerschalen, en daarmee was het werk dat koning Salomo hem voor de tempel van de HEER had opgedragen voltooid: 41 de twee zuilen met de twee bolvormige kapitelen erop, het vlechtwerk waarmee die kapitelen op de zuilen waren omhuld, 42 de vierhonderd granaatappels die in twee rijen aan het vlechtwerk om de bolvormige kapitelen op elk van de zuilen hingen, 43 de tien onderstellen en de tien spoelbekkens daarop, 44 de Zee, waarvan er maar één was, met de twaalf runderen eronder, 45 en de vuurbekkens, vuurscheppen en offerschalen. Al deze voorwerpen die Chiram in opdracht van koning Salomo voor de tempel van de HEER had gemaakt, waren van gepolijst koper en brons. 46 De koning liet ze gieten in de Jordaanvlakte, tussen Sukkot en Saretan, waar volop vette klei te vinden was. 47 De hoeveelheid materiaal die in al deze voorwerpen was verwerkt, was zo groot dat koning Salomo ervan afzag ze te laten wegen: het gewicht aan brons en koper was te groot om het te kunnen bepalen.

48 Ook voor het interieur van de tempel van de HEER liet Salomo allerlei voorwerpen maken: het met een laag goud bedekte altaar en de tafel voor het toonbrood, 49 de vergulde lampenstandaards die voor de achterste zaal stonden, vijf aan de linkerkant en vijf aan de rechterkant, met gouden bloemversieringen, gouden lampen en gouden snuiters, 50 de vergulde schotels, messen, offerschalen, kommen en vuurbakken. Ook het beslag van de deuren die toegang gaven tot de achterzaal van de tempel, het allerheiligste, was van goud, evenals het beslag van de deuren die toegang gaven tot de tempel zelf.

51 Toen al het werk dat koning Salomo aan de tempel van de HEER had laten verrichten voltooid was, liet hij de wijgeschenken van zijn vader David naar de tempel overbrengen. Hij borg het goud en zilver en de andere voorwerpen in de schatkamer van de tempel van de HEER.

De inwijding van de tempel

8

1 Daarna liet koning Salomo de oudsten van Israël, de stamhoofden, allen die aan het hoofd van een familie stonden, in Jeruzalem bij zich komen om de ark van het verbond met de HEER over te brengen vanuit de Davidsburcht, de bergvesting op de Sion. 2 Alle Israëlieten kwamen in de maand etanim, de zevende maand, voor het feest naar koning Salomo.

3 Toen alle oudsten van Israël aanwezig waren, namen de priesters de ark op. 4 De ark van de HEER, de ontmoetingstent en de bijbehorende gewijde voorwerpen werden gedragen door de priesters en de Levieten. 5 Koning Salomo hield met de Israëlieten, die zich met hem rond de ark verzameld hadden, een offerplechtigheid waarbij zo veel schapen, geiten en runderen werden geofferd dat hun aantal niet vast te stellen was. 6 De priesters brachten de ark van het verbond met de HEER naar zijn nieuwe plaats in de achterste zaal van de tempel, het allerheiligste, en zetten hem neer onder de vleugels van de cherubs, 7 zodat de gespreide vleugels van de cherubs zich beschermend over de ark en zijn draagbomen uitstrekten. 8 Deze draagbomen staken een stuk uit, en vanuit het heilige, de grote zaal, kon men de uiteinden ervan alleen zien wanneer men vlak voor de toegang tot de achterzaal stond; van verder weg waren ze niet te zien. Ze bevinden zich daar tot op de dag van vandaag. 9 De ark bevat niets anders dan de twee stenen platen die Mozes er op de Horeb in heeft gelegd, de platen waarop is vastgelegd wat de HEER voor de Israëlieten heeft bepaald tijdens hun uittocht uit Egypte. 10 Zodra de priesters uit het heiligdom naar buiten kwamen, vulde een wolk de tempel van de HEER. 11 De priesters konden hun dienst niet meer verrichten, want de majesteit van de HEER vulde de hele tempel.

12 Toen sprak Salomo: ‘HEER, u hebt gezegd dat u in een donkere wolk wilde wonen. 13 Welnu, ik heb voor u een vorstelijk huis gebouwd, dat voor altijd uw woning kan zijn.’ 14 Hierna keerde de koning zich om en zegende de gemeenschap van Israël. Toen iedereen was gaan staan, 15 zei hij: ‘Geprezen zij de HEER, de God van Israël, die het niet bij woorden heeft gelaten maar zijn belofte aan mijn vader David daadwerkelijk is nagekomen. Hij heeft gezegd: 16 “Nooit, vanaf de dag dat ik mijn volk Israël uit Egypte heb weggeleid, heb ik een van de steden van Israëls stammen uitgekozen om er een tempel te laten bouwen waar mijn naam zou wonen. Wel heb ik David gekozen om mijn volk Israël te regeren.” 17 Toen nu mijn vader David het plan opvatte om een tempel te bouwen voor de naam van de HEER, de God van Israël, 18 zei de HEER tegen hem: “Je hebt er goed aan gedaan een huis te willen bouwen voor mijn naam. 19 Toch zul jij de tempel niet bouwen. Je zoon, die uit jou zal voortkomen, die zal voor mijn naam een huis bouwen.” 20 En de HEER heeft zijn woord gestand gedaan. Ik ben mijn vader David opgevolgd en zit nu op de troon van Israël, zoals de HEER heeft beloofd. En ik heb voor de naam van de HEER, de God van Israël, een tempel gebouwd 21 als verblijfplaats voor de ark die het verbond bevat dat de HEER met onze voorouders sloot toen hij hen uit Egypte wegleidde.’

22 Toen wendde Salomo zich naar het altaar van de HEER, ten aanschouwen van de verzamelde Israëlieten, hief zijn handen ten hemel 23 en zei: ‘HEER, God van Israël, er is geen god zoals u, noch in de hemel daar boven, noch op de aarde hier beneden. U houdt u aan het verbond en blijft trouw aan uw dienaren die u met heel hun hart toegewijd zijn. 24 U hebt u gehouden aan wat u uw dienaar, mijn vader David, hebt beloofd. U hebt het niet bij woorden gelaten, maar u bent vandaag uw belofte daadwerkelijk nagekomen. 25 Daarom vraag ik u, HEER, God van Israël, of u zich ook wilt blijven houden aan wat u uw dienaar, mijn vader David, hebt beloofd, namelijk dat u zijn nakomelingen de troon van Israël nooit zult ontzeggen, zolang wij tenminste op het rechte pad blijven door u toegewijd te zijn, zoals ook hij u toegewijd was. 26 Welnu, God van Israël, mogen alle beloften die u uw dienaar, mijn vader David, hebt gedaan, bewaarheid worden.

27 Zou God werkelijk op aarde kunnen wonen? Zelfs de hoogste hemel kan u niet bevatten, laat staan dit huis dat ik voor u heb gebouwd. 28 HEER, mijn God, hoor het smeekgebed van uw dienaar aan en luister naar de verzuchtingen die ik vandaag tot u richt. 29 Wees dag en nacht opmerkzaam op wat er gebeurt in deze tempel, de plaats waarvan u zelf hebt gezegd dat daar uw naam zal wonen, en verhoor het gebed dat ik naar deze tempel richt. 30 Luister naar de smeekbeden die uw dienaar en uw volk Israël naar deze tempel richten, aanhoor ons gebed vanuit de hemel, uw woonplaats, aanhoor ons en schenk ons vergeving.

31 Wanneer iemand een ander kwaad heeft gedaan en deze van hem eist dat hij een vervloeking over zichzelf uitsprekt, en wanneer hij dan naar uw altaar in deze tempel komt om zichzelf te vervloeken, 32 aanhoor hem dan vanuit de hemel en grijp in. Spreek recht over uw dienaren, verklaar de boosdoener schuldig en geef hem zijn verdiende straf, maar spreek de onschuldige vrij en herstel hem in zijn recht.

33 Wanneer uw volk Israël door de vijand is verslagen omdat het tegen u gezondigd heeft, en wanneer zij dan naar u terugkeren, uw naam prijzen en tot u in deze tempel bidden en smeken, 34 aanhoor hen dan vanuit de hemel, vergeef uw volk Israël wat het heeft misdaan en breng hen terug naar het grondgebied dat u aan hun voorouders hebt gegeven.

35 Wanneer de hemel gesloten blijft en er geen regen valt omdat het volk tegen u gezondigd heeft, en wanneer zij dan een gebed richten naar deze tempel, uw naam prijzen en hun leven beteren, antwoord hun dan. **36** Aanhoor hen vanuit de hemel en vergeef uw dienaren, uw volk Israël, wat ze hebben misdaan. Wijs hun de juiste levensweg en laat het regenen op uw land, dat u als erfdeel aan uw volk gegeven hebt.

37 Wanneer er in het land hongersnood of pest uitbreekt, wanneer het gewas wordt getroffen door korenbrand, meeldauw of vraatzuchtige sprinkhanen, wanneer het volk in eigen land door vijanden bedreigd wordt, wanneer er kortom bij enige ramp of ziekte **38** ook maar iemand van uw volk Israël een smeekgebed tot u richt en zijn handen heft in de richting van deze tempel – ieder onder de druk van het leed dat hem persoonlijk treft –, **39** aanhoor hem dan vanuit de hemel, uw woonplaats, en vergeef hem. Grijp in en geef hem wat hem toekomt, want u weet wat er in hem omgaat. U alleen immers kunt de mens doorgronden. **40** Dan zullen ze in het land dat u aan hun voorouders hebt gegeven hun leven lang ontzag voor u tonen.

41 Ook wanneer een vreemdeling, die niet tot uw volk Israël behoort en die uit een ver land hierheen is gekomen om u te vereren **42** – want ook daar is de faam van uw sterke hand en opgeheven arm doorgedrongen –, wanneer een vreemdeling hierheen komt en een gebed richt naar deze tempel, **43** aanhoor hem dan vanuit de hemel, uw woonplaats, en doe wat hij u vraagt. Dan zullen alle volken op aarde uw naam leren kennen en ontzag voor u tonen, zoals uw volk Israël dat doet, en zij zullen weten dat uw naam verbonden is aan deze tempel die ik heb gebouwd.

44 Wanneer uw volk op uw bevel ten strijde trekt tegen de vijand en zij tot u bidden in de richting van de stad die u hebt uitgekozen en van de tempel die ik voor uw naam heb gebouwd, **45** luister dan vanuit de hemel naar hun bidden en smeken en verschaf hun recht.

46 Wanneer ze tegen u zondigen – er is immers geen mens die niet zondigt – en u hen uit woede uitlevert aan vijanden die hen gevangennemen en meevoeren naar hun land, hetzij ver weg of dichtbij, **47** en wanneer ze dan in hun ballingsoord tot inkeer komen en zich in dat vreemde land smekend tot u wenden en belijden dat ze hebben gezondigd, dat ze verkeerd hebben gedaan en slecht hebben gehandeld, **48** wanneer ze zich in het land van de vijanden die hen gevangen hebben genomen weer met hart en ziel aan u toewijden en tot u bidden in de richting van het land dat u aan hun voorouders hebt gegeven, van de stad die u hebt uitgekozen en van de tempel die ik voor uw naam heb gebouwd, **49** luister dan vanuit de hemel, uw woonplaats, naar hun bidden en smeken en verschaf hun recht. **50** Vergeef uw volk alle zonden en misstappen die het tegen u begaan heeft en wek het mededogen op van degenen die hen als gevangenen hebben weggevoerd.

51 Zij zijn uw volk, HEER, mijn God, uw eigen volk, dat u uit die smeltoven van Egypte hebt weggeleid. **52** Wees opmerkzaam op de smeekbeden van uw dienaar en van uw volk Israël en luister naar hen wanneer ze u maar roepen. **53** Uit alle volken op aarde hebt u immers hen uitgekozen om uw volk te zijn, zoals u bij monde van uw dienaar Mozes hebt gezegd toen u onze voorouders uit Egypte wegleidde.’

54 Tijdens dit hele smeekgebed lag Salomo geknield voor het altaar van de HEER, met zijn handen ten hemel geheven. Toen hij zijn gebed tot de HEER beëindigd had, **55** stond hij op en sprak met luide stem zijn zegen uit over de gemeenschap van Israël: **56** ‘Geprezen zij de HEER, die zijn volk Israël rust heeft gegeven, zoals hij heeft beloofd. Niet één van de beloften die hij bij monde van zijn dienaar Mozes heeft gedaan, is on vervuld gebleven. **57** Moge de HEER, onze God, ons bijstaan, zoals hij onze voorouders heeft bijgestaan. Moge hij zich om ons blijven bekommeren en ons niet in de steek laten. **58** Moge hij ervoor zorgen dat wij hem toegenegen en gehoorzaam blijven en ons houden aan de geboden, voorschriften en rechtsregels die hij onze voorouders heeft gegeven.

59 Moge mijn smeekgebed dag en nacht bij de HEER, onze God, zijn en moge hij zijn dienaar en zijn volk Israël recht verschaffen, telkens als dat nodig is. **60** Dan zullen alle volken op aarde beseffen dat de HEER God is, hij alleen. **61** Blijf volkomen toegewijd aan de HEER, onze God, door zijn voorschriften te volgen en u aan zijn geboden te houden, zoals u dat nu ook doet.’

62 Met alle Israëlieten droeg de koning offers op aan de HEER. **63** Om de tempel in te wijden bracht hij met de Israëlieten een vredeoffer aan de HEER, waarvoor tweeëntwintigduizend runderen en honderdtwintigduizend schapen en geiten werden geslacht. **64** De koning wijdde die dag het midden van het voorplein van de tempel van de HEER, zodat de offers daar konden worden opgedragen, want het bronzen altaar was te klein voor alle brandoffers, graanoffers en het vet van de geslachte dieren.

65 Zo vierde Salomo bij die gelegenheid feest ten overstaan van de HEER, onze God, samen met de Israëlieten, die in groten getale bijeen waren gekomen uit het hele land, vanaf Lebo-Hamat tot aan de wadi die de grens met Egypte vormt. Het feest duurde zeven dagen en nog eens zeven, samen veertien dagen. **66** Daarna stuurde de koning het volk naar huis terug, en nadat ze hem geluk hadden gewenst, ging ieder naar zijn woonplaats, opgewekt en verheugd om al het goede dat de HEER voor zijn dienaar David en zijn volk Israël gedaan had.

Belofte aan Salomo

9

¹ Toen Salomo de bouw van de tempel voor de HEER en van het koninklijk paleis voltooid had, en ook al zijn andere bouwplannen ten uitvoer had gebracht, ² verscheen de HEER hem een tweede keer, zoals hij hem ook in Gibeon was verschenen. ³ De HEER zei tegen Salomo: ‘Ik heb het smeekgebed dat je tot mij gericht hebt gehoord. Ik heb de tempel die je gebouwd hebt tot heilige plaats gemaakt, om er voor altijd mijn naam te laten wonen. Niets van wat daar gebeurt zal me ontgaan; ik zal alles ter harte nemen. ⁴ En wat jezelf betreft, als jij mij met heel je hart oprecht toegewijd blijft, zoals je vader David dat was, als je alles doet wat ik je opdraag en je altijd houdt aan mijn bepalingen en rechtsregels, ⁵ zal ik ervoor zorgen dat jouw troon in Israël nooit wankelt, zoals ik je vader David heb beloofd toen ik hem zei dat er altijd een van zijn nakomelingen op de troon van Israël zou zitten. ⁶ Maar mochten jullie of je nakomelingen je van mij afwenden en je niet houden aan de geboden en bepalingen die ik jullie heb opgelegd, en in plaats daarvan andere goden gaan vereren, ⁷ dan zal ik de Israëlieten verdrijven van het grondgebied dat ik hun gegeven heb en wil ik niets meer weten van deze tempel, die ik voor mijn naam heb geheiligd. Israël zal dan bij alle volken het mikpunt worden van hoon en spot, ⁸ en van deze tempel zal alleen een puinhoop overblijven.*

(9:8) *en van deze tempel zal alleen een puinhoop overblijven* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘en dit huis zal hoog zijn’.

zodat ieder die er voorbijkomt zal huiveren en sissen van afschuw. En wie zich afvraagt waarom de HEER zo tegen dit land en deze tempel is opgetreden, ⁹ zal als antwoord krijgen: “Omdat ze zich hebben afgewend van de HEER, hun God, die hun voorouders uit Egypte heeft geleid, en zich aan andere goden hebben vastgeklampt. Ze zijn andere goden gaan vereren, en daarom heeft de HEER hun al deze rampspoed bezorgd.”

Andere ondernemingen van Salomo

¹⁰ Twintig jaar had Salomo besteed aan deze twee bouwwerken, de tempel voor de HEER en het koninklijk paleis. ¹¹ Koning Chiram van Tyrus had hem daarvoor ceders, cipressen en goud geleverd zoveel hij maar wilde. Na afloop van die twintig jaar schonk koning Salomo Chiram twintig steden in Galilea. ¹² Maar toen Chiram uit Tyrus kwam om de steden die Salomo hem gegeven had te bekijken, was hij niet tevreden ¹³ en hij beklagde zich: ‘Wat zijn dat voor steden die u me gegeven hebt, waarde vriend?’ Hij noemde die streek Eres-Kabul,*

(9:13) *Eres-Kabul* – Eres-Kabul kan worden vertaald als ‘land van niets’.

en zo heet het daar tot op de dag van vandaag. ¹⁴ In totaal had Chiram honderd-twintig talent goud aan koning Salomo geleverd.

¹⁵ Salomo liet de bouw van de tempel, het paleis, het Millolbolwerk en de stadsmuur van Jeruzalem uitvoeren als herendienst, evenals de bouwwerkzaamheden in Hasor, Megiddo en Gezer. ¹⁶ De farao, de koning van Egypte, was indertijd tegen Gezer opgetrokken, had de stad ingenomen en in de as gelegd en alle Kanaänieten die er woonden gedood, en toen zijn dochter met Salomo trouwde, had hij haar deze stad als bruidsschat meegegeven. ¹⁷ Salomo had Gezer weer opgebouwd. Ook versterkte hij Laag-Bet-Choron, ¹⁸ Baälat, Tamar in de woestijn van Juda ¹⁹ en alle steden waar hij zijn voorraden opsloeg en zijn wagens en paarden stalde. Hij bouwde wat hij maar wilde, in Jeruzalem, in de Libanon of waar ook in zijn rijk. ²⁰⁻²¹ Salomo legde aan alle bevolkingsgroepen die niet tot het volk van Israël behoorden herendienst op, dat wil zeggen aan de Amorieten, Hethieten, Perizzieten, Chiiwieten en Jebusieten die nog in het land woonden omdat de Israëlieten er niet in waren geslaagd ze te vernietigen. Deze maatregel geldt tot op de dag van vandaag. ²² De Israëlieten zelf werden door Salomo niet verplicht tot herendienst; zij deden dienst als soldaten, hofdienaars, aanvoerders, adjudanten en bevelhebbers van de wagenmenners en de ruitery. ²³ Vijfhonderdvijftig opzichters hielden voor Salomo toezicht op het werk en hadden de leiding over het werkvolk.

²⁴ Zodra de dochter van de farao van de Davidsburcht was verhuisd naar de vertrekken die Salomo voor haar in het paleis had laten bouwen, begon hij aan de bouw van het Millolbolwerk.

²⁵ Nadat hij de tempel voltooid had, bracht Salomo driemaal per jaar brandoffers en vredeoffers op het altaar dat hij voor de HEER had laten maken; ook brandde hij wierook bij het altaar van de HEER.

²⁶ Koning Salomo had ook een vloot laten bouwen, in Esjon-Geber bij Elat, aan de kust van de Rode Zee, in Edom. ²⁷ Chiram stuurde ervaren zeelieden met Salomo’s vloot mee om de bemanning bij te staan. ²⁸ De vloot voer naar Ofir, van waar ze vierhonderd-twintig talent goud voor koning Salomo meebrachten.

Bezoek van de koningin van Seba

10

¹ De roem van Salomo, die de naam van de HEER tot eer strekte, was tot de koningin van Seba doorgedrongen. Ze ging naar hem toe om hem met raadsels op de proef te stellen. ² Ze kwam naar Jeruzalem met een grote karavaan kamelen beladen met reukwerk, een grote hoeveelheid goud, en edelstenen. Ze bracht Salomo een bezoek en legde hem alle vragen voor die ze had bedacht. ³ En Salomo wist op al haar vragen een antwoord, er was er niet één waarop hij het antwoord schuldig moest blijven. ⁴ Toen de koningin van Seba merkte hoe wijs Salomo was en ze het paleis zag dat hij gebouwd had, ⁵ de gerechten die bij hem op tafel kwamen, de wijze waarop zijn hovelingen aanzaten, de kleding en de goede manieren van zijn bedienden, de dranken die werden

geschonken en de offers die hij opdroeg in de tempel van de HEER, was ze buiten zichzelf van bewondering. **6** Ze zei tegen de koning: ‘Het is dus echt waar wat ik in mijn land over u en uw wijsheid heb horen vertellen. **7** Ik geloofde het niet, maar nu ik hierheen ben gekomen en het met eigen ogen gezien heb, moet ik toegeven dat ik nog niet de helft te horen heb gekregen. Uw wijsheid en welvaart zijn nog veel groter dan wordt gezegd. **8** Wat zijn uw hovelingen, die voortdurend in uw gezelschap verkeren en al uw wijze woorden horen, bevoorrecht! **9** Geprezen zij de HEER, uw God, die zo veel behagen in u schept dat hij u op de troon van Israël heeft gezet. Zijn liefde voor Israël is zo grenzeloos dat hij u als koning heeft aangesteld om recht en gerechtigheid te handhaven.’

10 De koningin van Seba schonk Salomo honderdtwintig talent goud en een grote hoeveelheid reukwerk en edelstenen. Zoveel reukwerk als de koningin van Seba aan koning Salomo gaf, is later nooit meer aangevoerd. **11** De vloot van Chiram die het goud uit Ofir had meegebracht, voerde van daar ook een grote hoeveelheid sandelhout en edelstenen mee. **12** Uit het sandelhout liet Salomo balustrades maken voor de tempel van de HEER en het koninklijk paleis, en ook lieren en harpen voor de zangers. Het is tot op de dag van vandaag niet meer voorgekomen dat er zulk sandelhout werd aangevoerd. **13** Koning Salomo gaf de koningin van Seba de gebruikelijke koninklijke geschenken en daarbij nog alles wat ze verder maar vroeg. Daarna keerde ze met haar gevolg naar haar eigen land terug.

Salomo's rijkdom

14 Koning Salomo ontving jaarlijks zeshonderdzesenzestig talent goud, **15** nog afgezien van het goud dat de handelskaravanan meebrachten, de winst die zijn handelaars maakten en het goud dat de oosterse vorsten en de stadhouders van Israël afdroegen.

16 De koning liet tweehonderd grote schilden maken van gedreven goud; in één zo'n schild werd zeshonderd sjekel goud verwerkt. **17** En ook nog driehonderd kleinere schilden van gedreven goud; in één zo'n schild werd drie mine goud verwerkt. Deze schilden liet hij opstellen in de hal die het Woud van de Libanon werd genoemd. **18** Van ivoor liet hij een grote troon maken, die werd overtrokken met zuiver goud. **19** Zes treden leidden naar de troon, die aan de bovenkant een ronde hoofdsteun had en armleuningen aan weerskanten van de zitting. Naast de armleuningen stonden twee leeuwen **20** en op de zes treden stonden twaalf leeuwen, één aan elke kant van iedere tree. In geen enkel koninkrijk was ooit zo'n troon gemaakt. **21** Al het drinkgerei van koning Salomo was van goud en al het andere vaatwerk in het Woud van de Libanon was verguld. Er werd geen zilver gebruikt, want aan zilver hechtte men in de tijd van Salomo geen bijzondere waarde. **22** De koning beschikte namelijk over een handelsvloot die samen met de vloot van Chiram de zeeën bevoer en eens in de drie jaar binnenliep met een lading goud, zilver, olifantstanden, apen en pauwen.

23 Koning Salomo overtrof alle andere koningen op aarde in rijkdom en wijsheid. **24** Uit alle delen van de wereld kwamen mensen naar Salomo toe om te luisteren naar de wijsheid waarmee God hem vervuld had. **25** En allemaal brachten ze geschenken mee: zilveren en gouden voorwerpen, gewaden, wapens, reukwerk, paarden en muilieren. Dat ging zo jaar in jaar uit.

26 Salomo schafte ook wagens en paarden aan. Hij bezat veertienhonderd wagens en twaalfduizend paarden, die hij deels in Jeruzalem bij zich hield en deels onderbracht in garnizoenssteden verspreid over het land.

27 Dankzij koning Salomo was zilver in Jeruzalem even gewoon als steen, en was er aan cederhout net zo'n overvloed als aan wilde vijgenbomen in het heuvelland.

28 Salomo's paarden waren afkomstig uit Egypte, uit Kewe, waar ze door handelaars van de koning werden aangekocht. **29** Een wagen kostte in Egypte zeshonderd sjekel zilver, een paard honderdvijftig. Deze handelaars leverden ook paarden aan de koningen van de Hethieten en de Arameeërs.

Salomo's ontrouw

11

1 Koning Salomo beminde vele buitenlandse vrouwen: behalve de dochter van de farao beminde hij ook vrouwen uit Moab, Ammon, Edom en Sidon, en Hethitische vrouwen. **2** Ze waren afkomstig uit de volken waarover de HEER tegen de Israëlieten had gezegd: ‘Jullie mogen je niet met hen inlaten en zij mogen zich niet met jullie inlaten, anders zullen zij jullie ertoe verleiden hun goden te gaan dienen.’ Juist tot die vrouwen voelde Salomo zich aangetrokken. **3** Hij had zevenhonderd hoofdvrouwen en driehonderd bijvrouwen, en deze vrouwen maakten hem ontrouw: **4** op zijn oude dag verleidden zij hem ertoe andere goden te gaan dienen en was hij de HEER, zijn God, niet meer met hart en ziel toegedaan zoals zijn vader David dat was geweest. **5** Salomo zocht zijn heil bij Astarte, de godin van de Sidoniërs, en Milkom, de gruwelijke god van de Ammonieten. **6** Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER en was de HEER niet zo trouw als zijn vader David. **7** Zo liet hij op een heuvel in de buurt van Jeruzalem een offerplaats maken ter ere van Kemos, de gruwelijke god van Moab, en ter ere van Moloch, de gruwelijke god van de Ammonieten. **8** Voor al zijn buitenlandse vrouwen maakte hij eigen offerplaatsen, zodat zij wierook konden branden en offers konden brengen voor hun goden.

9 De HEER werd woedend op Salomo, omdat hij ontrouw was geworden aan hem, de God van Israël, die hem tot tweemaal toe was verschenen **10** en hem uitdrukkelijk had verboden zich met andere goden in te laten. Omdat Salomo zich niet hield aan wat de HEER hem bevolen had, **11** zei de HEER tegen hem: ‘Het is met jou zo ver

gekomen dat je het verbond met mij niet in acht neemt en je niet houdt aan de bepalingen die ik je heb opgelegd. Daarom zal ik het koningschap van je losscheuren en het aan een van je ondergeschikten geven. **12** Maar omwille van je vader David zal ik wachten tot na je dood, en pas je zoon het koningschap ontnemen. **13** En omwille van mijn dienaar David en omwille van Jeruzalem, de stad die ik heb uitgekozen, zal ik je zoon niet het hele koninkrijk ontnemen; één stam zal ik hem laten houden.'

Salomo's tegenstanders

14 De HEER gaf Salomo een tegenstander: de Edomiet Hadad, een lid van het koningshuis van Edom. **15** Dat kwam zo: Toen Davids legeraanvoerder Joab tijdens de veldtocht tegen Edom de gesneuvelden ging begraven, had hij daar alles wat mannelijk was gedood. **16** Zes maanden was Joab met het leger in Edom gebleven, tot hij er alles wat mannelijk was had uitgeroeid. **17** Hadad, die toen nog heel jong was, was met enkele Edomieten, hovelingen van zijn vader, ontkomen. **18** Via Midjan en Paran, van waar ze een aantal mannen meenamen, vluchtte hij naar Egypte, waar de farao, de koning van Egypte, hem onderdak verschafte. Hij beloofde hem voedsel en gaf hem land. **19** De farao raakte zo op Hadad gesteld dat hij hem de zuster van zijn gemalin Tachpenes ten huwelijk gaf. **20** Deze zuster van Tachpenes baarde hem een zoon, Genubat. Nadat hij van de borst genomen was, werd de jongen door de vorstin persoonlijk in het paleis grootgebracht, samen met de zonen van de farao. **21** Toen Hadad in Egypte vernam dat David bij zijn voorouders te ruste was gegaan en dat legeraanvoerder Joab dood was, vroeg hij aan de farao verlof om naar zijn land terug te keren. **22** 'Wat kom je bij mij tekort, dat je zo opeens naar je eigen land wilt terugkeren?' vroeg de farao. 'Niets,' antwoordde Hadad, 'maar laat me alstublieft toch gaan.'

23 God gaf Salomo nog een tegenstander: Rezon, de zoon van Eljada. Deze was weggelopen van zijn heer, koning Hadadezer van Soba, **24** toen David Hadadezer en de zijnen een bloedige nederlaag toebrengt. Rezon had een groep mannen om zich heen verzameld en was met zijn bende naar Damascus gegaan, waar ze zich vestigden en heersten als koningen. **25** Zolang Salomo leefde, was Rezon een vijand van Israël. Net als Hadad bracht hij het land veel schade toe, want hij had een afkeer van Israël. Hij heerste als koning over Aram.

26 Een ander die tegen koning Salomo in opstand kwam, was een van zijn eigen ambtenaren, Jerobeam, de zoon van Nebat, een Efraïmiet uit Sereda. Zijn moeder was weduwe en heette Serua. **27** De reden waarom hij tegen de koning in opstand kwam, was de volgende. Salomo liet het Millobolwerk bouwen om de laatste bres in de Davidsburcht te dichtten. **28** Jerobeam toonde zich daarbij een flinke kracht. Omdat hij Salomo opviel door het werk dat hij verzette, stelde de koning hem aan als opzichter over alle werklieden uit het gebied van de nakomelingen van Jozef. **29** Toen Jerobeam in die tijd een keer de stad uit ging, kwam hij de profeet Achia uit Silo tegen. Achia droeg een nieuwe mantel. Ze waren helemaal alleen in het open veld. **30** Achia greep zijn nieuwe mantel en scheurde hem in twaalf stukken. **31** Toen zei hij tegen Jerobeam: 'Neem tien van deze stukken, want dit zegt de HEER, de God van Israël: Hierbij scheur ik het koningschap van Salomo los en geef ik jou tien stammen. **32** Eén stam zal ik hem laten houden, omwille van mijn dienaar David en omwille van Jeruzalem, de stad die ik uit alle steden van Israëls stammen heb uitgekozen. **33** Ik breng deze scheuring teweeg omdat ze mij verlaten hebben en Astarte zijn gaan vereren, de godin van de Sidoniërs, en Kemos, de god van Moab, en Milkom, de god van de Ammonieten. Ze zijn mij ongehoorzaam geworden en hebben gedaan wat slecht is in mijn ogen, want ze hebben mijn voorschriften en rechtsregels niet nageleefd zoals Salomo's vader David dat deed. **34** Toch zal ik Salomo het koningschap niet helemaal ontnemen. Omwille van mijn dienaar David, die ik had uitgekozen en die mijn geboden en voorschriften in acht heeft genomen, mag Salomo blijven regeren zolang hij leeft. **35** Maar zijn zoon zal ik het koningschap ontnemen. Tien stammen geef ik aan jou, **36** en zijn zoon zal ik één stam laten houden, opdat er bij mij in Jeruzalem, de stad die ik heb uitgekozen om er mijn naam te laten wonen, altijd iemand zal zijn die het licht van het koningshuis van mijn dienaar David brandend houdt. **37** Jou zal ik aanstellen tot koning over heel het gebied dat je verlangt. Jij zult koning van Israël zijn. **38** Als je luistert naar alles wat ik je opdraag, mij gehoorzaamt en doet wat goed is in mijn ogen door mijn voorschriften en geboden in acht te nemen zoals mijn dienaar David dat deed, dan zal ik je ter zijde staan en je koningshuis bestendigen, zoals ik dat ook voor David heb gedaan. Ik zal Israël aan jou geven. **39** Zo zal ik de nakomelingen van David vernederen, maar niet voor altijd.'

40 Salomo wilde Jerobeam doden, daarom week Jerobeam uit naar Egypte, waar hij bij koning Sisak zijn toevlucht zocht. Hij bleef daar tot Salomo gestorven was.

Salomo's dood

41 Verdere bijzonderheden over Salomo en over zijn wijsheid zijn opgetekend in de annalen van Salomo. **42** Veertig jaar regeerde Salomo vanuit Jeruzalem over heel Israël, **43** tot hij bij zijn voorouders te ruste ging. Hij werd begraven in de Davidsburcht, en zijn zoon Rechabeam volgde hem op.

De scheuring van het rijk

12

1 Rechabeam ging naar Sichem, waar heel Israël was samengekomen om hem tot koning uit te roepen. **2** Jerobeam, de zoon van Nebat, hoorde hiervan, maar hij bleef in Egypte, waarheen hij voor koning Salomo was

gevlucht. ³ Daarom werden er boden gestuurd om hem te halen, en samen met de verzamelde Israëlieten wendde hij zich tot Rechabeam met het volgende verzoek: ⁴ ‘Uw vader heeft ons een zwaar juk opgelegd. Maakt u onze taak nu minder zwaar, verlicht het juk waarmee uw vader ons heeft belast, dan zullen wij u dienen.’ ⁵ ‘Geef me drie dagen bedenktijd,’ antwoordde Rechabeam, ‘en kom dan bij me terug.’ Toen het volk was weggegaan, ⁶ raadpleegde Rechabeam de oudsten die zijn vader Salomo ter zijde hadden gestaan toen die nog leefde: ‘Wat raadt u mij aan? Wat moet ik het volk antwoorden?’ ⁷ ‘Als u zich nu een dienaar van het volk toont,’ zeiden ze, ‘en het van dienst bent met een welwillend antwoord, zal het u voor altijd dienen.’ ⁸ Maar hij legde de raad van de oudsten naast zich neer en raadpleegde de jongemannen die met hem waren opgegroeid en die hem nu ter zijde stonden: ⁹ ‘Wat raden jullie aan? Wat moeten wij het volk antwoorden op zijn verzoek om het juk te verlichten dat mijn vader het heeft opgelegd?’ ¹⁰ De jongemannen zeiden tegen hem: ‘Het volk heeft je gevraagd om het te ontlasten van het zware juk dat je vader het heeft opgelegd. Welnu, zeg tegen hen: “Mijn pink is dikker dan het lid van mijn vader! ¹¹ Mijn vader heeft u een zwaar juk opgelegd, ik zal het nog verzwaren. Mijn vader heeft u gehoorzaamheid geleerd met zweepen, ik zal u gehoorzaamheid leren met schorpioenen!”’ ¹² Toen Jerobeam en de andere Israëlieten na drie dagen bij koning Rechabeam terugkwamen, zoals hun gezegd was, ¹³ gaf de koning hun een hardvochtig antwoord. Hij legde de raad van de oudsten naast zich neer ¹⁴ en antwoordde zoals de jongemannen hem hadden aangeraden: ‘Mijn vader heeft u een zwaar juk opgelegd, ik zal het nog verzwaren. Mijn vader heeft u gehoorzaamheid geleerd met zweepen, ik zal u gehoorzaamheid leren met schorpioenen.’ ¹⁵ De koning gaf dus geen gehoor aan het verzoek van het volk. De HEER had dit zo beschikt om in vervulling te laten gaan wat hij bij monde van Achia uit Silo aan Jerobeam, de zoon van Nebat, had voorzegd.

¹⁶ Toen de Israëlieten merkten dat de koning aan hun verzoek geen gehoor gaf, zeiden ze tegen hem: ‘Wat hebben wij met David te maken? Wij hebben niets gemeen met de zoon van Isäi! We breken op, volk van Israël! Het koningshuis van David zorgt maar voor zichzelf!’ En de Israëlieten braken op. ¹⁷ Rechabeam bleef alleen koning over de Israëlieten die in de steden van Juda woonden. ¹⁸ Hij stuurde Adoniram, de opzichter van de herendienst, nog naar de Israëlieten, maar die werd gestenigd. De koning zelf kon nog net op een wagen klimmen en naar Jeruzalem ontkomen. ¹⁹ Zo brak Israël met het koningshuis van David, en dat is zo gebleven tot op de dag van vandaag.

²⁰ De Israëlieten, die hadden gehoord dat Jerobeam was teruggekeerd, lieten hem vragen om voor de volksvergadering te verschijnen. Daar werd hij uitgeroepen tot koning van heel Israël. Er was niemand meer die het koningshuis van David steunde, behalve de stam Juda.

²¹ Bij zijn terugkeer in Jeruzalem riep Rechabeam uit de stammen Juda en Benjamin honderdtachtigduizend geoefende krijgslieden op om de strijd aan te binden met de Israëlieten en het koningschap voor hem, de zoon van Salomo, terug te winnen. ²² Maar God richtte zich tot de godsman Semaja met de woorden: ²³ ‘Zeg tegen Rechabeam, de zoon van Salomo en koning van Juda, en tegen Juda en Benjamin en de rest van het volk: ²⁴ “Dit zegt de HEER: Trek niet ten strijde tegen de Israëlieten, jullie broeders, maar keer terug naar huis, want dit alles is van mij uitgegaan.”’ Ze gehoorzaamden en gingen terug naar huis, zoals de HEER had gezegd.

Jerobeam, koning van Israël

²⁵ Jerobeam vestigde zich in Sichem, in het bergland van Efraïm, nadat hij de stad eerst had versterkt. Later trok hij daar weg en versterkte hij Penuël. ²⁶ Hij bedacht dat er alle kans was dat het koningschap weer zou terugvallen aan het huis van David ²⁷ en overlegde bij zichzelf: Wanneer het volk naar Jeruzalem blijft gaan om daar offers op te dragen in de tempel van de HEER, zullen ze zich weer hechten aan hun heer, koning Rechabeam van Juda. Dan zullen ze mij vermoorden en zich weer bij Rechabeam aansluiten. ²⁸ Na rijp beraad besloot hij om twee gouden beelden te laten maken in de vorm van een stierkalf. Daarop zei hij tegen het volk: ‘U bent nu vaak genoeg ter bedevaart naar Jeruzalem gegaan! Israël, dit is uw god die u uit Egypte heeft geleid.’ ²⁹ Het ene beeld liet hij in Betel plaatsen, en het andere in Dan, ³⁰ waar het door de Israëlieten in optocht naartoe werd gebracht. Zo verviel het volk tot zonde. ³¹ Jerobeam liet tempels bouwen op de offerhoogten en stelde priesters aan die niet tot de nakomelingen van Levi behoorden, maar afkomstig waren uit alle groepen van de bevolking. ³² Ook stelde hij op de vijftiende dag van de achtste maand een feest in dat leek op het feest in Juda. Hij besteeg dan, in Betel, de treden naar het altaar om offers op te dragen aan de stierenbeelden die hij had laten maken. In Betel installeerde hij ook de priesters die hij voor de offerplaatsen had aangesteld.

Profetie tegen Jerobeam

³³ Op de vijftiende dag van de achtste maand, de datum die Jerobeam eigenmachtig had vastgesteld als feestdag voor de Israëlieten, besteeg hij de treden naar het altaar dat hij in Betel had laten maken, om er een offer te ontsteken.

13

¹ Hij stond al bij het altaar klaar, toen er een godsman uit Juda aankwam die door de HEER gezonden was. ² Op bevel van de HEER riep hij tegen het altaar: ‘Altaar! Altaar! Dit zegt de HEER: In de familie van David zal een zoon worden geboren, Josia geheten. Op jou zal deze Josia de priesters van de offerplaatsen, die wierook op je branden, ten offer brengen. Op jou zal het gebeente van mensen worden verbrand.’ ³ Hierop kondigde hij een

wonder aan: 'Dit is het teken dat het de HEER is die gesproken heeft: het altaar zal splijten en de as die erop ligt zal op de grond vallen.' 4 Toen de koning hoorde wat de godsman over het altaar in Betel zei, stak hij over het altaar heen zijn hand naar hem uit en beval: 'Grijp hem!' Maar zijn uitgestrekte arm verstijfde, hij kon hem niet meer naar zich toe bewegen. 5 Toen spleet het altaar en de as viel op de grond, zoals de godsman in opdracht van de HEER had aangekondigd. 6 'Alstublieft,' smeekte de koning de godsman, 'bid voor mij en probeer de HEER, uw God, te vermurwen, zodat ik mijn arm weer kan bewegen.' De godsman wist de HEER mild te stemmen, zodat de koning zijn arm weer kon bewegen zoals eerst. 7 Toen zei de koning: 'Kom met mij mee naar huis, dan kunt u zich verkwikken. En ik zal u een geschenk geven.' 8 Maar de godsman antwoordde: 'Al gaf u mij de helft van uw bezit, dan nog zou ik niet met u meekomen. Ik zal hier in Betel niets eten en niets drinken. 9 Dat is een bevel van de HEER, dat mij werd opgelegd met de woorden: "Je mag niets eten en niets drinken en niet langs dezelfde weg teruggaan als je gekomen bent." 10 Daarom nam hij een andere weg terug dan die waarlangs hij was gekomen.

11 Nu woonde er in Betel een oude profeet. Een van zijn zonen kwam naar hem toe en vertelde hem wat de godsman die dag in Betel had gedaan en wat hij tegen de koning had gezegd. Toen zijn zonen hem alles hadden verteld, 12 vroeg hun vader hun welke weg hij genomen had. Nadat ze waren nagegaan langs welke weg de godsman naar Juda was teruggegaan, 13 droeg hun vader hun op de ezel voor hem te zadelen. Dat deden ze, en toen reed de oude profeet op zijn ezel 14 de godsman achterna. Hij trof hem aan, zittend onder een terebint. 'Bent u de godsman die uit Juda is gekomen?' vroeg hij. 'Ja,' zei de godsman. 15 Toen zei de profeet: 'Ga met me mee naar huis om wat te eten.' 16 'Ik kan niet op uw uitnodiging ingaan,' antwoordde de godsman. 'Ik mag in uw woonplaats niets eten en niets drinken, 17 want er is mij door de HEER een verbod opgelegd met de woorden: "Je mag daar niets eten en niets drinken en niet langs dezelfde weg teruggaan als je gekomen bent." 18 'Maar ik ben ook een profeet, net als u,' voerde de ander aan. 'En tegen mij heeft een engel in opdracht van de HEER gezegd: "Neem hem mee terug naar je huis en laat hem wat eten en drinken." 19 Zo loog hij hem voor, 19 en de godsman ging met hem mee terug om bij hem thuis iets te eten en te drinken. 20 Terwijl ze aan tafel zaten, richtte de HEER zich tot de profeet die de godsman had meegenomen, 21 en deze riep tegen de godsman uit Juda: 'Dit zegt de HEER: Je hebt je verzet tegen het bevel van de HEER en je niet gehouden aan het verbod dat de HEER, je God, je had opgelegd. 22 Je bent teruggegaan en je hebt gegeten en gedronken op een plaats waarvan hij had gezegd dat je er niets mocht eten of drinken. Daarom zal je lichaam na je dood niet worden bijgezet in het graf van je voorouders.'

23 Toen de godsman had gegeten en gedronken, liet de profeet die hem had meegenomen een ezel voor hem zadelen. 24 De godsman ging op weg, maar onderweg werd hij door een leeuw aangevallen en gedood. Zijn dode lichaam bleef op de weg liggen, en de ezel en de leeuw bleven ernaast staan. 25 Voorbijgangers zagen het lijk liggen, met de leeuw ernaast. Toen ze in de stad kwamen waar de oude profeet woonde, vertelden ze wat ze hadden gezien. 26 Ook deze profeet, die de godsman had overgehaald om terug te keren, hoorde ervan en hij zei: 'Dat moet de godsman zijn die zich verzet heeft tegen het bevel van de HEER. De HEER heeft hem laten verscheuren door een leeuw, zoals hij hem had voorzien.' 27 Hierop droeg hij zijn zonen op een ezel voor hem te zadelen, en toen dat gebeurd was 28 reed hij uit. Hij trof het levenloze lichaam van de godsman liggend op de weg, met de ezel en de leeuw ernaast. De leeuw had het lijk niet verslonden en de ezel niet verscheurd. 29 De profeet nam het lichaam van de godsman op, legde het op zijn ezel en nam het mee terug naar de stad om het daar met gepaste rouw te begraven. 30 Hij zette het lichaam bij in het voor hemzelf bestemde graf, en ze rouwden over hem met de woorden: 'Ach, mijn broeder!' 31 Na de begrafenis zei de oude profeet tegen zijn zonen: 'Wanneer ik doodga, moeten jullie mij begraven in het graf waarin de godsman ligt. Leg mijn gebeente bij het zijne, 32 want wat hij in opdracht van de HEER over het altaar in Betel voorzien heeft, zal uitkomen, en ook wat hij heeft voorzien over alle tempels op de offerplaatsen in de steden van Samaria.'

33 Ondanks deze gebeurtenissen beterde Jerobeam zijn leven niet. Hij bleef voor de offerplaatsen priesters aanstellen uit alle groepen van de bevolking; wie maar wilde kon een aanstelling krijgen als priester van de offerplaatsen. 34 Zo verviel het koningshuis van Jerobeam tot zonde, waardoor het uiteindelijk zou worden uitgeroeid en van de aarde weggevaagd.

Jerobeam gestraft

14

1 In die tijd werd Jerobeams zoon Abia ziek. 2 Jerobeam zei tegen zijn vrouw: 'Kom, verkleed je zo dat niemand je als mijn vrouw herkent, en ga naar Silo. Daar woont de profeet Achia, die mij voorzien heeft dat ik koning over dit volk zou worden. 3 Neem tien broden, een paar koeken en een kruik honing voor hem mee en ga naar hem toe; hij zal je vertellen hoe het met onze zoon zal aflopen.' 4 De vrouw van Jerobeam deed wat hij gezegd had. Ze ging naar Silo, naar het huis van de profeet Achia. Achia kon niet meer zien, want zijn ogen waren door de ouderdom helemaal dof geworden. 5 Maar de HEER had tegen Achia gezegd: 'De vrouw van Jerobeam komt naar je toe om je te raadplegen over haar zoon, die ziek is. Ze zal in vermomming bij je komen.' En hij zei tegen Achia wat hij tegen Jerobeams vrouw moest zeggen.

6 Toen Achia de vrouw bij de deur hoorde aankomen, begroette hij haar als volgt: ‘Kom binnen, vrouw van Jerobeam. Waarom hebt u zich vermomd? Ik moet u een nare boodschap overbrengen. 7 Ga naar Jerobeam en zeg tegen hem: “Dit zegt de HEER, de God van Israël: Ik heb je verheven boven het volk en je als vorst over mijn volk, Israël, aangesteld. 8 Ik heb het koningschap van het huis van David losgescheurd en het aan jou gegeven. Maar jij bent anders dan mijn dienaar David, die mijn geboden in acht nam, mij met heel zijn hart toegewijd was en altijd deed wat goed is in mijn ogen. 9 Jij hebt je nog slechter gedragen dan al je voorgangers: je hebt me getergd door je in te laten met andere goden en godenbeelden te maken, en mij heb je verworpen. 10 Daarom zal ik nu onheil brengen over het huis van Jerobeam. Alle mannelijke leden van je familie zal ik uitroeien, van hoog tot laag, ik zal je koningshuis wegvegen als straatvuil, tot er niets meer van over is. 11 Wie van de familie van Jerobeam in de stad sterft, zal door de honden worden opgevreten, en wie sterft in het open veld, zal worden opgevreten door de vogels. Zo heeft de HEER gesproken.” 12 Ga nu naar huis. Zodra u de stad bereikt, zal uw kind sterven. 13 In heel Israël zullen ze over hem rouwen, en hij zal begraven worden. Hij is de enige nakomeling van Jerobeam die in een graf zal worden bijgezet, omdat hij de enige is van het huis van Jerobeam in wie de HEER, de God van Israël, iets goeds heeft kunnen vinden. 14 Binnenkort – wat zeg ik, nu vandaag nog zal de HEER iemand tot koning van Israël verheffen die het huis van Jerobeam zal uitroeien. 15 De HEER zal Israël treffen zoals de wind het riet in het water heen en weer zwiëpt. Hij zal de Israëlieten verdrijven uit dit goede land dat hij aan hun voorouders heeft gegeven. Hij zal ze uiteendrijven en verjagen tot over de Eufraat, omdat ze hem hebben getergd door Asjerapalen te maken. 16 Hij zal Israël aan zijn lot overlaten omdat Jerobeam gezondigd heeft en de Israëlieten tot zonde heeft aangezet.’

17 De vrouw van Jerobeam vertrok en ging terug naar Tirsä. Zodra ze haar voet over de drempel zette, stierf het kind. 18 Het werd begraven en heel Israël rouwde over hem, zoals de HEER bij monde van zijn profeet Achia had voorzegd.

19 Verdere bijzonderheden over Jerobeam, over de oorlogen die hij heeft gevoerd en over zijn regering, zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. 20 Jerobeam regeerde tweeëntwintig jaar. Toen ging hij bij zijn voorouders te ruste. Zijn zoon Nadab volgde hem op.

Rechabeam, koning van Juda

21 Rechabeam, de zoon van Salomo, was dus koning van Juda. Hij was eenenveertig jaar oud toen hij koning werd. Zeventien jaar regeerde hij in Jeruzalem, de stad die de HEER uit alle steden van Israëls stammen had uitgekozen om er zijn naam te laten wonen. Zijn moeder was Naäma, een Ammonitische.

22 De Judeeërs deden wat slecht is in de ogen van de HEER. Met hun wangedrag ergerden ze hem nog meer dan hun voorouders ooit hadden gedaan. 23 Op alle hoge heuvels en onder elke bladerrijke boom bouwden ook zij offerplaatsen, richtten ze gewijde stenen op of plaatsten ze Asjerapalen. 24 Ook werd er in het land tempelprostitutie bedreven. Kortom, men gaf zich over aan alle verfoeilijke praktijken van de volken die de HEER voor de Israëlieten verdreven had.

25 In het vijfde jaar van de regering van koning Rechabeam trok koning Sisak van Egypte tegen Jeruzalem op. 26 Hij roofde de schatten uit de tempel van de HEER en het koninklijk paleis en nam alles mee, ook de gouden schilden die koning Salomo had laten maken. 27 Koning Rechabeam liet toen bronzen schilden maken en gaf deze in bewaring aan de bevelhebbers van de koninklijke garde, die het paleis bewaakte. 28 Telkens als de koning naar de tempel van de HEER kwam, namen de leden van de garde de schilden mee, en daarna brachten ze die weer terug naar hun kazerne.

29 Verdere bijzonderheden over Rechabeam zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. 30 Rechabeam en Jerobeam waren voortdurend met elkaar in oorlog. 31 Toen Rechabeam stierf, werd hij begraven bij zijn voorouders in de Davidsburch. Zijn moeder was Naäma, een Ammonitische. Zijn zoon Abiam volgde hem op.

Abiam, koning van Juda

15

1 Abiam werd koning van Juda in het achttiende regeringsjaar van koning Jerobeam, de zoon van Nebat. 2 Drie jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Maächa, de dochter van Abisalom. 3 Hij bedreef alle zonden die zijn vader vóór hem had bedreven en was, in tegenstelling tot zijn voorvader David, de HEER, zijn God, niet met heel zijn hart toegedaan. 4 Maar omwille van David liet de HEER het licht van Davids koningshuis in Jeruzalem branden: hij liet het koningschap van vader op zoon overgaan en zorgde dat Jeruzalem standhield. 5 David had immers steeds gedaan wat goed is in de ogen van de HEER en zich altijd gehouden aan wat God hem opdroeg, behalve in de kwestie met de Hethiet Uria.

6-7 Net als Rechabeam was Abiam voortdurend in oorlog met Jerobeam. Verdere bijzonderheden over Abiam zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. 8 Toen Abiam bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in de Davidsburch. Zijn zoon Asa volgde hem op.

Asa, koning van Juda

9 Asa werd koning van Juda in het twintigste regeringsjaar van koning Jerobeam van Israël. 10 Eenenveertig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn grootmoeder was Maächa, de dochter van Abisalom. 11 Net zoals zijn voorvader David deed Asa wat goed is in de ogen van de HEER. 12 Hij joeg de mannen die tempelprostitutie bedreven het land uit en verwijderde alle godenbeelden die zijn voorouders hadden gemaakt. 13 Zijn grootmoeder Maächa ontnam hij zelfs haar koninklijke titel, omdat ze een aanstootgevend beeld van Asjera had laten maken. Het beeld hakte hij in stukken en hij verbrandde het in de bedding van de Kidron. 14 En al verdwenen de offerplaatsen dan niet, toch was Asa de HEER zijn leven lang met heel zijn hart toegedaan. 15 Hij liet de wijgeschenken van zijn vader overbrengen naar de tempel van de HEER en bracht daar ook zijn eigen wijgeschenken onder: goud, zilver en gebruiksvoorwerpen.

16 Asa was voortdurend in oorlog met Basa, de koning van Israël. 17 Koning Basa van Israël viel Juda binnen en versterkte Rama om de aan- en afvoerwegen voor koning Asa van Juda af te snijden. 18 Daarom verzamelde Asa al het goud en zilver dat in de schatkamers van de tempel en het paleis over was en stuurde enkele van zijn hovelingen ermee naar Damascus. Daar moesten ze het aan koning Benhadad van Aram, de zoon van Tabrimmon, de zoon van Chezjon, overhandigen met de woorden: 19 'Wij zijn bondgenoten, en onze vaders waren dat ook. Hierbij bied ik u een geschenk in goud en zilver aan. Verbreek uw verdrag met koning Basa van Israël, zodat hij zich uit mijn land terugtrekt.' 20 Benhadad willigde het verzoek van koning Asa in en gaf zijn bevelhebbers opdracht met hun legers tegen de steden van Israël op te rukken. Zo versloeg hij Ijjon, Dan, Abel-Bet-Maächa, heel het gebied van Kinneret en heel het land van Naftali. 21 Toen Basa hiervan hoorde, zag hij ervan af Rama verder te versterken en trok hij zich terug in Tirsä. 22 Koning Asa liet heel Juda oproepen, niemand uitgezonderd, om mee te helpen bij het afbreken van de versterkingen die Basa in Rama had gebouwd. De stenen en het hout werden gebruikt om de steden Mispa en Geba in Benjamin te versterken.

23 Verdere bijzonderheden over Asa, over de vele overwinningen die hij behaalde en de steden die hij liet versterken, zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. Overigens werd hij op latere leeftijd slecht ter been. 24 Toen Asa stierf, werd hij begraven bij zijn voorouders in de Davidsburch. Zijn zoon Josafat volgde hem op.

Nadab, koning van Israël

25 Jerobeams zoon Nadab werd koning van Israël in het tweede regeringsjaar van koning Asa van Juda. Twee jaar regeerde hij over Israël. 26 Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER en volgde het voorbeeld van zijn vader, die de Israëlieten tot zonde had aangezet. 27 Basa, de zoon van Achia, uit de stam Issachar, beraamde een aanslag op Nadab en doodde hem bij de Filistijnse stad Gibbeton toen Nadab met het leger van Israël deze stad belegerde. 28 Het was in het derde regeringsjaar van koning Asa van Juda dat Basa Nadab doodde en in zijn plaats koning werd. 29 Zodra hij de macht in handen had, liet hij de hele familie van Jerobeam ter dood brengen. Geen van Jerobeams nakomelingen bleef in leven; ze werden allemaal uitgeroeid, zoals de HEER bij monde van zijn profeet Achia uit Silo had voorgezegd, 30 omdat Jerobeam gezondigd had door de Israëlieten tot zonde aan te zetten en de HEER, de God van Israël, had getergd.

31 Verdere bijzonderheden over Nadab zijn te vinden in de kronieken van de koningen van Israël. 32 Asa en koning Basa van Israël waren voortdurend met elkaar in oorlog.

Basa, koning van Israël

33 Basa, de zoon van Achia, werd koning van Israël in het derde regeringsjaar van koning Asa van Juda. Vierentwintig jaar regeerde hij in Tirsä. 34 Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER en volgde het voorbeeld van Jerobeam, die de Israëlieten tot zonde had aangezet.

16

1 Daarom richtte de HEER zich tot Jehu, de zoon van Chanani, met de volgende uitspraak tegen Basa: 2 'Ik heb je uit het stof gehaald en je aangesteld tot vorst over mijn volk, Israël. Maar jij hebt het voorbeeld van Jerobeam gevolgd en de Israëlieten, mijn volk, ertoe aangezet te zondigen en mij met hun wangedrag te tergen. 3 Daarom zal ik Basa en zijn koningshuis wegvagen zoals ik het koningshuis van Jerobeam, de zoon van Nebat, heb weggevaagd. 4 Wie van de familie van Basa in de stad sterft, zal door de honden worden opgevreten, en wie sterft in het open veld, zal worden opgevreten door de vogels.'

5 Verdere bijzonderheden over Basa en over de overwinningen die hij behaalde zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. 6 Toen Basa bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in Tirsä. Zijn zoon Ela volgde hem op. 7 Bij monde van de profeet Jehu, de zoon van Chanani, had de HEER zich dus tegen Basa en zijn familie gericht, omdat hij had gedaan wat slecht is in de ogen van de HEER. Hij had immers, net zoals Jerobeam en zijn familie, de HEER met zijn handelwijze getergd. Bovendien had hij de familie van Jerobeam uitgemoord.

Ela, koning van Israël

8 Ela, de zoon van Basa, werd koning van Israël in het zesentwintigste regeringsjaar van koning Asa van Juda. Twee jaar regeerde hij in Tirsä. 9 Tegen hem werd een aanslag beraamd door zijn dienaar Zimri, de bevelhebber van de helft van de wagenmenners. Toen Ela zich een keer aan het bedrinken was in het huis van zijn hofmeester

Arsa, in Tirsa, **10** drong Zimri binnen en doodde hem. Het was in het zeventwintigste regeringsjaar van koning Asa van Juda dat Zimri Ela doodde en in zijn plaats koning werd. **11** Toen hij de macht eenmaal in handen had en goed en wel op de troon zat, liet hij het hele koningshuis van Basa ter dood brengen. Niemand van het mannelijk geslacht bleef in leven, niet één familielid of vriend bleef over om hem te wreken. **12** Zo roeide Zimri de hele familie van Basa uit, zoals de HEER bij monde van de profeet Jehu over Basa had voorgezegd, **13** omdat Basa en zijn zoon Ela gezondigd hadden en de Israëlieten ertoe hadden aangezet te zondigen door de HEER, de God van Israël, met hun nietige afgoden te tergen.

14 Verdere bijzonderheden over Ela zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël.

Zimri, koning van Israël

15 Zimri werd koning van Israël in het zeventwintigste regeringsjaar van koning Asa van Juda. Zeven dagen regeerde hij in Tirsa. Het leger lag in die tijd voor de Filistijnse stad Gibbeton. **16** Toen de Israëlieten daar hoorden dat Zimri een aanslag op de koning had gepleegd en hem gedood had, riepen ze diezelfde dag nog, in het legerkamp, hun bevelhebber Omri tot koning van Israël uit. **17** Omri trok met het hele leger uit Gibbeton tegen koning Zimri op en belegerde Tirsa. **18** Toen Zimri begreep dat de stad zou worden ingenomen, trok hij zich terug in het versterkte gedeelte van het paleis en stak hij het paleis in brand. Zo kwam hij om het leven, **19** omdat hij gezondigd had door te doen wat slecht is in de ogen van de HEER. Hij had immers het voorbeeld van Jerobeam gevolgd door net zoals hij de Israëlieten tot zonde aan te zetten.

20 Verdere bijzonderheden over Zimri en over de aanslag die hij beraamde zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël.

21 Na de dood van Zimri viel het leger van Israël in twee partijen uiteen. De ene helft wilde Tibni, de zoon van Ginat, als koning uitroepen, de andere helft koos de kant van Omri. **22** Maar de aanhangers van Omri waren sterker dan de aanhangers van Tibni. Tibni, de zoon van Ginat, vond de dood en Omri werd koning.

Omri, koning van Israël

23 Omri werd koning van Israël in het eenendertigste regeringsjaar van koning Asa van Juda. Hij regeerde twaalf jaar. Toen hij zes jaar in Tirsa had geregeerd, **24** kocht hij van een zekere Semer voor twee talent zilver een berg. Hij liet er huizen op bouwen en noemde de stad die hij liet bouwen Samaria, naar Semer, de vorige bezitter van de berg.

25 Omri deed wat slecht is in de ogen van de HEER; zijn gedrag was nog erger dan dat van zijn voorgangers. **26** Hij volgde in alle opzichten het voorbeeld van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten ertoe had aangezet te zondigen door de HEER, de God van Israël, met hun nietige afgoden te tergen.

27 Verdere bijzonderheden over Omri en over de overwinningen die hij behaalde zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. **28** Toen Omri bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in Samaria. Zijn zoon Achab volgde hem op.

Achab, koning van Israël

29 Achab, de zoon van Omri, werd koning van Israël in het achtendertigste regeringsjaar van koning Asa van Juda. Tweeëntwintig jaar regeerde hij in Samaria. **30** Achab deed wat slecht is in de ogen van de HEER; zijn gedrag was nog erger dan dat van zijn voorgangers. **31** Alsof het nog niet erg genoeg was dat hij het voorbeeld volgde van Jerobeam, de zoon van Nebat, nam hij Izebel tot vrouw, de dochter van koning Etbaäl van Sidon, en begon hij Baäl te vereren. **32** Hij liet in Samaria een tempel voor Baäl bouwen en richtte er een altaar voor hem op. **33** Ook maakte hij een Asjerapaal. Zo deed hij allerlei dingen waarmee hij de HEER, de God van Israël, tergde, meer nog dan de vorige koningen van Israël gedaan hadden.

34 In de tijd van Achab werd Jericho weer opgebouwd door Chiël uit Betel. Ten koste van zijn oudste zoon, Abiram, legde hij de fundamenten, en de poortdeuren bevestigde hij ten koste van Segub, zijn jongste zoon, zoals de HEER bij monde van Jozua, de zoon van Nun, had voorgezegd.

De profeet Elia

17

1 De Tisbiet Elia uit Gilead zei tegen Achab: ‘Zo waar de HEER leeft, de God van Israël, in wiens dienst ik sta, de eerstkomende jaren zal er geen dauw of regen komen tenzij ik het zeg.’

2 De HEER richtte zich tot Elia met de woorden: **3** ‘Ga weg van hier. Ga naar het oosten en zoek een schuilplaats in de wadi Kerit, aan de overkant van de Jordaan. **4** Drinken kun je uit de rivier, en ik heb de raven opgedragen je daar van voedsel te voorzien.’ **5** Elia deed wat de HEER hem had gezegd, hij ging weg en trok zich terug in de wadi Kerit, ten oosten van de Jordaan. **6** De raven brachten hem daar ’s ochtends en ’s avonds brood en vlees, en water dronk hij uit de rivier.

7 Maar doordat het almaar niet regende in het land, viel de rivier na verloop van tijd droog. **8** Toen richtte de HEER zich tot Elia met de woorden: **9** ‘Ga naar Sarefat, in de buurt van Sidon, en neem daar je intrek. Ik heb een weduwe daar opgedragen je van voedsel te voorzien.’ **10** Elia ging op weg naar Sarefat, en toen hij bij de stadspoort aankwam, zag hij een weduwe die bezig was hout te sprokkelen. Hij riep haar en vroeg of ze een kommetje water voor hem wilde halen, zodat hij zijn dorst kon lessen. **11** Terwijl ze wegliep om water te halen,

riep hij haar na of ze ook een stuk brood voor hem wilde meenemen. ¹² ‘Zo waar de HEER, uw God, leeft,’ antwoordde zij, ‘ik heb niets meer in voorraad, alleen een handjevol meel in de pot en een restje olijfolie in de kruik. Kijk, ik heb net een paar takken geraapt om iets te eten te maken voor mij en mijn zoon. Als dat op is, zullen we van honger sterven.’ ¹³ Maar Elia zei: ‘Maak u niet ongerust. Doe wat u van plan was, maar bak van wat u in huis hebt eerst iets voor mij en kom me dat brengen. Daarna kunt u voor uzelf en uw zoon iets klaarmaken, ¹⁴ want dit zegt de HEER, de God van Israël: Tot op de dag dat ik weer regen op de aarde zal laten vallen, zal er meel in de pot zijn en zal de oliekruik niet leeg raken.’ ¹⁵ De vrouw ging naar huis en deed wat Elia had gezegd. En ze hadden elke dag te eten, zij, Elia en haar familie. ¹⁶ Er was meel in de pot en de oliekruik raakte niet leeg, zoals de HEER bij monde van Elia had beloofd.

¹⁷ Enige tijd later werd het kind van Elia’s gastvrouw ziek, en wel zo ernstig dat ten slotte alle leven uit hem week. ¹⁸ Toen zei de vrouw tegen Elia: ‘Wat heb ik u misdaan, godsman? Bent u soms naar me toe gekomen om mijn zonden aan het licht te brengen en mijn zoon te doden?’ ¹⁹ ‘Geef mij uw zoon,’ zei hij, en hij nam de jongen van haar schoot en droeg hem naar boven, naar de kamer die hij in gebruik had, en legde hem op zijn eigen bed. ²⁰ Toen riep hij de HEER aan en vroeg: ‘HEER, mijn God, waarom treft u juist deze weduwe, met mij gastvrijheid verleent, door haar zoon te doden?’ ²¹ Hij strekte zich driemaal over het kind uit, daarbij de HEER aanroepend met de woorden: ‘HEER, mijn God, laat toch de levensadem in de borst van dit kind terugkeren.’ ²² De HEER verhoorde Elia’s smeekbede: de levensadem keerde terug in de borst van het kind, en het leefde weer. ²³ Elia nam het kind op, droeg het naar beneden en gaf het aan zijn moeder terug. ‘Kijk, uw zoon leeft,’ zei hij. ²⁴ Toen zei de vrouw tegen Elia: ‘Nu weet ik dat u door God gezonden bent en dat u werkelijk namens de HEER spreekt.’

Elia en de profeten van Baäl

18

¹ Voor er drie jaren verstreken waren, richtte de HEER zich opnieuw tot Elia, met de woorden: ‘Ga je opwachting maken bij Achab. Ik zal weer regen op de aarde laten vallen.’ ² Elia ging dus op weg naar de koning. Intussen was de hongersnood in Samaria zo groot geworden, ³ dat Achab zijn hofmeester Obadja ontboden had. Deze Obadja had groot ontzag voor de HEER. ⁴ Toen koningin Izebel de profeten van de HEER liet uitroeien, had Obadja honderd van hen in twee groepen van vijftig in grotten verborgen en hen daar van voedsel en drinkwater voorzien. ⁵ Achab zei tegen Obadja: ‘Ga alle bronnen en rivieren in het land langs. Misschien is er ergens gras te vinden, zodat we onze paarden en muilieren in leven kunnen houden en het vee niet hoeven af te maken.’ ⁶ Ze namen ieder een deel van het land voor hun rekening: Achab ging de ene kant uit, alleen, en Obadja de andere kant, ook alleen.

⁷ Onderweg kwam Obadja Elia tegen. Toen hij hem herkende, boog hij diep voorover en vroeg: ‘Bent u het, Elia, mijn heer?’ ⁸ ‘Jazeker,’ antwoordde Elia. ‘Ga uw meester zeggen dat Elia eraan komt.’ ⁹ Maar Obadja protesteerde: ‘Dat zou mijn dood zijn! Wat heb ik misdaan, heer, dat u mij aan Achabs genade wilt overleveren?’ ¹⁰ Zo waar de HEER, uw God, leeft, er is geen volk of koninkrijk waar mijn meester niet naar u heeft laten zoeken. En als ze zeiden dat u daar niet was, dan liet hij dat volk of dat koninkrijk zweren dat ze u niet konden vinden. ¹¹ En nu wilt u dat ik mijn meester ga zeggen dat u eraan komt? ¹² Zodra ik van u wegga komt er natuurlijk een geest van de HEER die u meevoert naar ik weet niet waar, en als ik dan tegen Achab zeg dat u er bent en hij kan u niet vinden, dan zal hij me vermoorden. Vanaf mijn vroegste jeugd heb ik een groot ontzag voor de HEER. ¹³ Hebben ze u nooit verteld, heer, wat ik gedaan heb toen Izebel de profeten van de HEER liet uitmoorden? Dat ik honderd van hen een schuilplaats heb geboden, vijftig in één grot en vijftig in een andere, en dat ik hen van voedsel en drinkwater heb voorzien? ¹⁴ En nu wilt u dat ik mijn meester ga zeggen dat u eraan komt? Hij zal me vermoorden!’ ¹⁵ Maar Elia antwoordde: ‘Zo waar de HEER van de hemelse machten, in wiens dienst ik sta, leeft, vandaag zal ik bij Achab mijn opwachting maken.’

¹⁶ Obadja zocht Achab op en vertelde hem dat Elia eraan kwam. Achab ging Elia tegemoet, ¹⁷ en zodra hij hem in het oog kreeg riep hij uit: ‘Bent u het, Elia? U, die Israël in het ongeluk hebt gestort?’ ¹⁸ Elia antwoordde: ‘Ik heb Israël niet in het ongeluk gestort, dat hebt u zelf gedaan, u en het koningshuis van uw vader, omdat u de geboden van de HEER naast u hebt neergelegd en de Baäls bent gaan vereren. ¹⁹ Welnu, laat heel Israël naar mij toe komen, bij de Karmel. Laat alle vierhonderdvijftig profeten van Baäl bij me komen, en ook alle vierhonderd profeten van Asjera, die door Izebel aan het hof zijn opgenomen.’

²⁰ Achab stuurde boden naar alle stammen van Israël en liet ook alle profeten bij de Karmel bijeenkomen. ²¹ Daar sprak Elia het volk als volgt toe: ‘Hoe lang blijft u nog op twee gedachten hinken? Als de HEER God is, volg hem dan; is Baäl het, volg dan hem.’ De Israëlieten zeiden niets. ²² Toen zei Elia: ‘Ik ben de enige profeet van de HEER die nog over is. De profeten van Baäl zijn met vierhonderdvijftig man. ²³ Breng ons twee stieren. Zij mogen als eersten een stier uitkiezen. Laten ze die in stukken snijden en op een brandstapel leggen, maar ze mogen het hout niet aansteken. Ik zal de andere stier gereedmaken en op een brandstapel leggen, maar ik zal het hout niet aansteken. ²⁴ U moet de naam van uw god aanroepen, en ik zal de naam van de HEER aanroepen. De god die antwoordt met vuur, is de ware God.’ Heel het volk stemde met dit voorstel in.

25 'Begint u maar, u bent met velen,' zei Elia tegen de profeten van Baäl. 'Kies maar een dier en maak het gereed voor het offer. Roep dan de naam van uw god aan, maar steek het hout niet in brand.' 26 De profeten namen een van de twee beschikbare stieren en maakten die voor het offer gereed. De hele morgen lang riepen ze Baäl aan: 'Baäl, geef ons antwoord!' Maar het bleef stil en niemand gaf antwoord, hoe ze ook dansten en sprongen rond het altaar dat daar was opgericht. 27 Toen het middaguur aanbrak, begon Elia hen te honen: 'Roep zo hard u kunt! Hij is toch een god? Hij heeft zeker iets anders te doen. Ik denk dat hij zich even moest afzonderen. Is hij soms op reis gegaan? Misschien slaapt hij, en moet u hem wekken!' 28 De profeten riepen uit alle macht en brachten zichzelf, zoals hun gewoonte was, met zwaarden en lansen verwondingen toe tot het bloed over hun lijf stroomde. 29 In vervoering bleven ze schreeuwen, maar ook toen het middaguur allang voorbij was en het uur voor het graanoffer aanbrak, was er nog steeds geen enkele reactie gekomen: het bleef stil, niemand gaf antwoord.

30 Elia zei tegen de Israëlieten dat ze naar hem toe moesten komen. Toen ze bij hem waren komen staan, bouwde hij het verwoeste altaar van de HEER weer op. 31 Hij nam twaalf stenen, evenveel als het aantal stammen van Israël, de nakomelingen van de zonen van Jakob, tot wie de HEER had gezegd: 'Israël is je nieuwe naam.' 32 Met die twaalf stenen maakte hij een altaar ter ere van de HEER, en daaromheen liet hij een geul graven met een lengte van tweehonderd el. 33 Hij stapelde het brandhout op, sneed de stier in stukken en legde die op de brandstapel. 34 Toen zei hij: 'Vul vier kruiken met water en giet die over het offer en het brandhout uit.' Toen dat gebeurd was, liet hij het nog een tweede en een derde keer doen. 35 Het water liep over het altaar heen en de geul eromheen kwam vol water te staan. 36 Toen het uur voor het graanoffer was aangebroken, trad de profeet Elia op het altaar toe en zei: 'HEER, God van Abraham, Isaak en Israël, vandaag zal blijken dat u in Israël God bent, en dat ik u dien en dit alles in uw opdracht gedaan heb. 37 Geef mij antwoord, HEER, geef antwoord. Dan zal dit volk beseffen dat u, HEER, God bent en dat u het bent die hen tot inkeer brengt.' 38 Het vuur van de HEER sloeg in en verteerde het brandoffer met brandhout, stenen, as en al; zelfs het water in de geul likte het op. 39 Alle Israëlieten zagen het, en allen vielen op hun knieën en riepen: 'De HEER is God, de HEER is God!'

40 Toen zei Elia tegen hen: 'Grijp de profeten van Baäl; laat niet één van hen ontkomen!' De profeten werden gevangengenomen, en Elia liet hen afdalen naar het dal van de Kison, waar hij hen ter dood liet brengen.

41 Tegen Achab zei Elia: 'Ga nu wat eten en drinken, ik hoor het geruis van de stortregen al.' 42 Achab ging iets eten en drinken en Elia ging naar de top van de Karmel. Daar ging hij gehurkt op de grond zitten, met zijn gezicht tussen zijn knieën. 43 Zijn knecht droeg hij op: 'Ga jij eens kijken, de kant van de zee uit.' De knecht ging kijken, maar toen hij terugkwam zei hij: 'Er is niets te zien.' Zeven keer stuurde Elia hem terug, 44 en toen de knecht voor de zevende keer was gaan kijken zei hij: 'Er komt een klein wolkje uit zee opzetten, niet groter dan een handpalm.' Daarop zei Elia: 'Ga snel naar Achab en zeg hem dat hij zijn wagen moet inspannen en vertrekken, anders zal de regen hem de weg afsnijden.' 45 In minder dan geen tijd werd de hemel verduisterd door wolken, stak de wind op en barstte er een enorme regenbui los. Achab reed in de richting van Jizreël. 46 Elia werd door de hand van de HEER gegrepen. Hij schortte zijn lendendoek op en rende voor Achab uit, helemaal tot Jizreël.

Elia op de Horeb

19

1 Achab vertelde Izebel alles wat Elia had gedaan, ook dat hij alle profeten ter dood had gebracht. 2 Toen liet Izebel Elia de volgende boodschap overbrengen: 'De goden mogen met mij doen wat ze willen als u morgen om deze tijd niet hetzelfde lot ondergaat als zij.' 3 Elia werd bang*

(19:3) *Elia werd bang* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: 'Elia zag het'.

en vluchtte om zijn leven te redden. Bij Berseba in Juda aangekomen liet hij zijn knecht achter 4 en zelf trok hij één dagreis ver de woestijn in. Daar ging hij onder een bremstruik zitten, verlangend naar de dood, en zei: 'Het is genoeg geweest, HEER. Neem mijn leven, want ik ben niet beter dan mijn voorouders.' 5 Hij viel onder de bremstruik in slaap, maar er kwam een engel, die hem aanraakte en zei: 'Word wakker en eet wat.' 6 Elia keek op en ontdekte naast zijn hoofd een brood, in gloeiende kooltjes gebakken, en een kruik water. Nadat hij had gegeten en gedronken ging hij weer onder de struik liggen. 7 Maar de engel van de HEER kwam terug, raakte hem opnieuw aan en zei: 'Sta op en eet wat, anders is de reis te zwaar voor je.' 8 Elia stond op, en toen hij had gegeten en gedronken liep hij, gesterkt door dit voedsel, veertig dagen en veertig nachten door de woestijn, tot hij bij de Horeb kwam, de berg van God. 9 Daar ging hij een grot binnen om er de nacht door te brengen.

Toen richtte de HEER zich tot hem met de woorden: 'Elia, wat doe je hier?' 10 Elia antwoordde: 'Ik heb me met volle overgave ingezet voor de HEER, de God van de hemelse machten, maar de Israëlieten hebben uw verbond met hen naast zich neergelegd, uw altaren verwoest en uw profeten gedood. Ik ben als enige overgebleven, en nu hebben ze het ook op mijn leven voorzien.' 11 'Kom naar buiten,' zei de HEER, 'en treed hier op de berg voor mij aan.' En daar kwam de HEER voorbij. Er ging een grote, krachtige windvlaag voor de HEER uit, die de bergen spleet en de rotsen aan stukken sloeg, maar de HEER bevond zich niet in die windvlaag. Na de windvlaag kwam er een aardbeving, maar de HEER bevond zich niet in die aardbeving. 12 Na de

aardbeving was er vuur, maar de HEER bevond zich niet in dat vuur. Na het vuur klonk het gefluister van een zachte bries. **13** Toen Elia dat hoorde, sloeg hij zijn mantel voor zijn gezicht. Hij kwam naar buiten en ging in de opening van de grot staan, en daar klonk een stem die tot hem sprak: ‘Elia, wat doe je hier?’ **14** Elia antwoordde: ‘Ik heb me met volle overgave ingezet voor de HEER, de God van de hemelse machten, maar de Israëlieten hebben uw verbond met hen naast zich neergelegd, uw altaren verwoest en uw profeten vermoord. Ik ben als enige overgebleven, en nu hebben ze het ook op mijn leven voorzien.’ **15** De HEER zei tegen Elia: ‘Keer terug en ga naar de woestijn van Damascus. Daar aangekomen moet je Hazaël tot koning van Aram zalven. **16** Jehu, de zoon van Nimsi, moet je zalven tot koning van Israël, en Elisa, de zoon van Safat, uit Abel-Mechola, moet je tot je eigen opvolger zalven. **17** Wie ontkomt aan het zwaard van Hazaël, zal gedood worden door Jehu. En wie ontkomt aan het zwaard van Jehu, zal gedood worden door Elisa. **18** Ik zal in Israël niet meer dan zeventuizend mensen in leven laten, alleen degenen die niet voor Baäl hebben geknield en hem niet hebben gekust.’

19 Elia ging weg van de Horeb. Toen hij Elisa, de zoon van Safat, aantrof was deze aan het ploegen. Ze waren aan het werk met twaalf span ossen; Elisa liep achter het twaalfde span. Elia liep op hem af en gooide zijn mantel over hem heen. **20** Meteen liet Elisa zijn ossen in de steek en rende achter Elia aan. ‘Laat mij afscheid nemen van mijn vader en moeder,’ zei hij, ‘dan zal ik met u meegaan.’ ‘Doe wat je wilt,’ zei Elia. ‘Ik dwing je nergens toe.’ **21** Elisa ging terug, slachtte zijn ossen, braadde het vlees op het hout van hun juk en bood het zijn knechten aan. Daarna ging hij met Elia mee als zijn dienaar.

Eerste oorlog met Aram

20

1 Koning Benhadad van Aram riep al zijn troepen onder de wapenen. Met tweeëndertig andere koningen, uitgerust met paarden en wagens, rukte hij op tegen Samaria en omsingelde het. **2** Benhadad stuurde afgezanten naar de stad, naar koning Achab van Israël. **3** Ze moesten de volgende boodschap overbrengen: ‘Dit zegt Benhadad: “Uw goud en zilver komen mij toe, en uw mooiste vrouwen en flinkste zonen ook!”’ **4** De koning van Israël liet antwoorden: ‘Het is zoals u zegt, mijn heer en koning: ik behoor u toe met alles wat ik bezit.’ **5** De afgezanten kwamen opnieuw naar Achab toe en zeiden: ‘Dit zegt Benhadad: “Ik heb afgezanten naar u toe gestuurd met de boodschap dat u uw goud en uw zilver en uw vrouwen en uw zonen aan mij moet geven. **6** Welnu, morgen om deze tijd stuur ik mijn dienaren naar u toe. Zij zullen uw paleis en de huizen van uw dienaren doorzoeken en alles meenemen waaraan u waarde hecht.”’

7 De koning van Israël riep alle oudsten van het land bij zich en zei: ‘Zoals u ziet heeft koning Benhadad het slecht met ons voor. Hij had mijn vrouwen en zonen en mijn goud en zilver al opgeëist, en ik heb het hem niet geweigerd.’ **8** De oudsten en de andere Israëlieten zeiden tegen de koning: ‘Doe niet wat hij zegt, willig zijn eis niet in.’ **9** Hierop zei Achab tegen de afgezanten van Benhadad: ‘Zeg tegen mijn heer en koning: “Alles waar u mij de eerste keer om hebt gevraagd zal ik u geven, heer, maar op uw tweede eis kan ik niet ingaan.”’ De afgezanten vertrokken en brachten dit antwoord aan Benhadad over. **10** Daarop zond Benhadad de volgende boodschap: ‘De goden mogen met mij doen wat ze willen als er van Samaria genoeg stof overblijft om er alle soldaten die voor mij vechten een handvol van mee te geven.’ **11** De koning van Israël antwoordde: ‘Zeg hem dat wie zich opmaakt voor de strijd, niet moet juichen voor hij de wapens weer heeft afgelegd!’ **12** Benhadad zat met de andere koningen in de schaduw te drinken toen hij dit antwoord ontving, en onmiddellijk beval hij zijn aanvoerders hun stellingen tegenover de stad te betrekken.

13 Toen kwam er een profeet naar koning Achab van Israël toe en zei: ‘Dit zegt de HEER: Zie je die geweldige legermacht daar? Welnu, vandaag lever ik hen aan jou uit, opdat je beseft dat ik de HEER ben.’ **14** ‘Door wie zal dat gebeuren?’ vroeg Achab. De profeet antwoordde: ‘De HEER zegt: Door de soldaten van de provinciehoofden.’ ‘En wie zal de aanval openen?’ vroeg Achab. ‘U,’ antwoordde de profeet.

15 Achab hield troepenschouw: de provinciehoofden hadden tweehonderdtweeëndertig soldaten bij zich en de hoofdmacht van het leger bestond uit zeventuizend Israëlieten. **16** In de middag deden ze een uitval. Benhadad en de tweeëndertig koningen die hem te hulp waren gekomen zaten nog steeds in de schaduw te drinken en waren ondertussen flink dronken geworden. **17** De soldaten van de provinciehoofden waren vooruitgegaan. Benhadad liet informeren wat er aan de hand was, en men vertelde hem dat er een groep mannen de stad uit was gekomen. **18** Daarop zei hij: ‘Of ze Samaria nu met vreedzame of met vijandige bedoelingen verlaten hebben, zorg dat jullie ze levend in handen krijgen.’ **19** Inmiddels waren niet alleen de soldaten van de provinciehoofden de stad uit getrokken, maar in hun gevolg ook de overige manschappen. **20** Ze sloegen hun tegenstanders de een na de ander neer, en ten slotte sloegen de Arameeërs op de vlucht, achtervolgd door de Israëlieten. Koning Benhadad van Aram wist te paard te ontkomen, met enkele ruiters in zijn gevolg. **21** Nu kwam ook de koning van Israël de stad uit. Hij maakte zich meester van de paarden en wagens en bracht de Arameeërs een grote nederlaag toe. **22** Maar de profeet diende zich opnieuw bij de koning van Israël aan en zei hem: ‘Zorg voor versterkingen en overleg wat u te doen staat, want volgend jaar zal de koning van Aram u opnieuw aanvallen.’

Tweede oorlog met Aram

23 De raadsheren van de koning van Aram zeiden tegen hun vorst: 'De Israëlieten hebben ons verslagen omdat hun God een berggod is. Maar als we in de vlakke met hen strijden, zullen wij hen zeker verslaan. 24 Wij raden u dit aan: Onthef de koningen van hun taak en stel in hun plaats gouverneurs op. 25 Breng een nieuw leger op de been, even sterk als het leger dat u verloren hebt, en zorg voor evenveel paarden en wagens als u eerst had. Laten we met hen strijden in de vlakke, dan zullen wij hen beslist verslaan.' De koning nam hun advies ter harte.

26 Het volgende jaar monsterde Benhadad het leger van Aram en trok op naar Afek, om daar de strijd met Israël aan te binden. 27 Toen ook de troepen van Israël gemonsterd en bevoorraad waren, trokken ze de vijand tegemoet. Opgesteld tegenover de Arameeërs, die het hele terrein vulden, waren zij niet veel meer dan twee onbeduidende kudden geiten. 28 De godsmann diende zich bij de koning van Israël aan en zei: 'Dit zegt de HEER: Aram heeft gezegd dat de HEER een berggod is, en niet een god van de vlakten. Daarom zal ik deze hele legermacht aan jullie uitleveren, zodat jullie beseffen dat ik de HEER ben.' 29 Zes dagen lang stonden de legers tegenover elkaar, en op de zevende dag barstte de strijd los. De Israëlieten versloegen de Arameeërs: honderdduizend man voetvolk op één dag. 30 De Arameeërs die de slag overleefden vluchtten de stad Afek in, maar de stadsmuur stortte in en verpletterde hen: zeventwintigduizend man.

Ook Benhadad was de stad in gevlucht en hield zich schuil op een verborgen plek in een huis. 31 Zijn raadsheren zeiden tegen hem: 'We hebben gehoord dat de koningen van Israël genadige koningen zijn. Laten wij een boetekleed aantrekken en een touw om onze nek doen en zo de koning van Israël tegemoet gaan, misschien spaart hij dan uw leven.' 32 Ze trokken een boetekleed aan en deden een touw om hun nek, en gingen zo naar de koning van Israël. Ze zeiden tegen hem: 'Uw dienaar Benhadad vraagt u of u zijn leven wilt sparen.' 'Leeft hij nog?' vroeg koning Achab. 'Hij is mijn vriend.' 33 De mannen vatten dit op als een gunstig teken en haastten zich zijn woorden te bevestigen. 'Ja, Benhadad is uw vriend,' zeiden ze. 'Ga hem halen,' beval de koning. Toen Benhadad bij koning Achab kwam, liet deze hem bij zich op de strijdswagen plaatsnemen. 34 Benhadad zei tegen hem: 'De steden die mijn vader uw vader heeft ontnomen zal ik u teruggeven, en u kunt in Damascus een eigen markt openen zoals mijn vader in Samaria heeft gedaan.' 'We zullen dat in een verdrag vastleggen,' zei Achab, 'en dan zal ik u laten gaan.' En hij sloot een verdrag met Benhadad en liet hem gaan.

35 Iemand uit de profetengemeenschap vroeg op bevel van de HEER aan een andere profeet: 'Sla me alsjeblieft.' Toen de ander weigerde hem te slaan, 36 zei hij: 'Je doet niet wat de HEER zegt. Daarom zal een leeuw je doden zodra je van mij vandaan gaat.' Nauwelijks was hij vertrokken, of een leeuw kruiste zijn pad en doodde hem. 37 Daarna vroeg de profeet aan een ander: 'Sla me alsjeblieft.' Deze man sloeg hem tot bloedens toe. 38 De profeet ging langs de weg staan waar de koning voorbij zou komen, nadat hij zich onherkenbaar had gemaakt door zijn doek voor zijn gezicht te doen. 39 Toen de koning voorbijkwam, riep de profeet hem toe: 'Toen ik op het slagveld was, heer, kwam er iemand op me af met een man bij zich, en hij droeg mij op die te bewaken. "Als je hem laat ontsnappen," zei hij, "moet jij in zijn plaats je leven geven, of anders moet je een talent zilver betalen." 40 Maar mijn aandacht werd van alle kanten opgeëist, en opeens was hij verdwenen.' De koning van Israël zei: 'Je hebt je eigen vonnis geveld.' 41 Snel trok de man de doek voor zijn gezicht weg, en toen zag de koning dat het een van de profeten was. 42 'Dit zegt de HEER,' zei hij tegen de koning. 'Je hebt de man wiens leven mij toebehoorde laten gaan, daarom moet jij in zijn plaats je leven geven en moet jouw volk het lot ondergaan dat het zijne was toebedeeld.' 43 Woedend en terneergeslagen keerde de koning naar zijn paleis in Samaria terug.

De wijngaard van Nabot

21

1 Enige tijd later gebeurde het volgende. De Jizreëliet Nabot had een wijngaard die grensde aan het paleis dat koning Achab van Samaria in Jizreël bezat. 2 'Sta mij uw wijngaard af,' zei Achab tegen Nabot. 'Hij ligt naast mijn paleis; ik kan hem goed gebruiken om er groente te verbouwen. Ik zal u er een betere wijngaard voor teruggeven, of ik zal u, als u dat liever hebt, de prijs ervan in zilver uitbetalen.' 3 Maar Nabot zei tegen Achab: 'De HEER verhoede dat ik de grond die ik van mijn voorouders heb geërfd aan u zou afstaan.' 4 Achab ging terug naar zijn paleis, woedend en terneergeslagen omdat Nabot tegen hem had gezegd dat hij hem de grond die hij van zijn voorouders had geërfd niet zou afstaan. Hij ging op zijn rustbed liggen, met zijn gezicht naar de muur, en weigerde te eten. 5 Toen kwam zijn vrouw Izebel naar hem toe en vroeg: 'Wat is er gebeurd, dat je zo mismooedig bent en niet eten wilt?' 6 'Ik heb met de Jizreëliet Nabot gesproken,' antwoordde hij. 'Ik heb hem gevraagd mij zijn wijngaard te verkopen. Of, als hij dat liever had, kon hij er een andere wijngaard voor terugkrijgen. Maar hij weigerde zijn wijngaard aan mij af te staan.' 7 Daarop zei Izebel: 'Wat? Jij bent toch de koning van Israël? Sta op en eet wat, dat zal je goeddoen. Ik zal ervoor zorgen dat jij de wijngaard van Nabot krijgt.' 8 Uit naam van Achab schreef Izebel brieven, verzegelde die met het koninklijke zegel en stuurde ze naar de oudsten en aanzienlijksten in de stad waar Nabot woonde. 9 In die brieven stond het volgende: 'Kondig een vastendag af en zet Nabot vooraan wanneer het volk samenkomt. 10 Laat dan twee mannen die nergens voor terugdeinzen tegenover hem plaatsnemen en hem beschuldigen van godslastering en majesteitsschennis. Daarop moet u hem buiten de stad brengen en stenigen.' 11 Nabots stadsgenoten, de oudsten en aanzienlijksten van zijn woonplaats, deden wat Izebel hun had opgedragen in de brieven die ze had gestuurd. 12 Ze kondigden een

vastendag af en lieten Nabot vooraan zitten toen het volk samenkwam. ¹³ Twee mannen namen tegenover hem plaats en beschuldigden hem ten overstaan van het volk van godslastering en majesteitsschennis. Daarop werd hij buiten de stad gebracht en gestenigd. ¹⁴ Ze stuurden Izebel bericht dat Nabot door steniging ter dood was gebracht. ¹⁵ Toen Izebel hoorde dat Nabot dood was, zei ze tegen Achab: 'Je kunt de wijngaard die de Jizreëliet Nabot je weigerde te verkopen in bezit nemen, want Nabot leeft niet meer, hij is dood.' ¹⁶ Toen Achab hoorde dat Nabot dood was, ging hij naar Jizreël om de wijngaard van Nabot in bezit te nemen.

¹⁷ De HEER richtte zich tot de Tisbiet Elia met de woorden: ¹⁸ 'Kom, ga Achab, de koning van Israël, tegemoet. Hij is uit Samaria naar de wijngaard van Nabot gekomen om die in bezit te nemen. ¹⁹ Zeg tegen hem: "Dit zegt de HEER: Je hebt een moord gepleegd en je het bezit van een ander toegeëigend." Zeg hem ook: "Dit zegt de HEER: Op de plaats waar de honden het bloed van Nabot hebben opgelikt, zullen ze ook jouw bloed oplikken.'" ²⁰ Toen Achab Elia zag, zei hij: 'Mijn vijand heeft me dus weer weten te vinden.' 'Ik heb u gevonden,' antwoordde Elia. 'U hebt u ertoe geleend iets te doen dat slecht is in de ogen van de HEER. ²¹ Daarom breng ik onheil over u: U zult worden weggevaagd en alle mannelijke leden van uw koningshuis, van hoog tot laag, zullen worden uitgeroeid. ²² Omdat u de HEER hebt getergd door de Israëlieten aan te zetten tot zonde, zal het uw familie vergaan zoals het de familie van Jerobeam, de zoon van Nebat, vergaan is, en de familie van Basa, de zoon van Achia. ²³ En over Izebel heeft de HEER gezegd: "De honden zullen Izebel opvreten onder de stadsmuur van Jizreël." ²⁴ Wie van de familie van Achab in de stad sterft, zal door de honden worden opgevreten, en wie sterft in het open veld, zal worden opgevreten door de vogels.' ²⁵ (Inderdaad, niemand heeft zich er meer dan Achab op toegelegd te doen wat slecht is in de ogen van de HEER. En het was zijn vrouw Izebel die hem daartoe aanzette. ²⁶ Het was gruwelijk, zoals hij afgoden vereerde naar het voorbeeld van de Amorieten, die door de HEER voor de Israëlieten waren verdreven.) ²⁷ Bij het horen van deze woorden scheurde Achab zijn kleren. Hij trok een boetekleed aan, dat hij op zijn blote lijf droeg en waarin hij ook sliep. Hij vastte en gedroeg zich ook verder zeer berouwvol. ²⁸ De HEER richtte zich tot Elia met de woorden: ²⁹ 'Heb je gezien hoe Achab zich voor mij vernedert? Omdat hij berouw toont, zal ik het onheil over zijn koningshuis niet tijdens zijn leven voltrekken, maar tijdens het leven van zijn zoon.'

Derde oorlog met Aram

22

¹ Er verstreken ruim twee jaren waarin geen oorlog werd gevoerd tussen Aram en Israël. ² In het derde jaar bracht Josafat, de koning van Juda, een bezoek aan de koning van Israël. ³ De koning van Israël zei tegen zijn raadsheren: 'U weet dat Ramot in Gilead ons toebehoort. Wat weerhoudt ons ervan die stad op de koning van Aram te heroveren?' ⁴ Hij vroeg aan Josafat of deze met hem mee ten strijde wilde trekken tegen Ramot in Gilead, en Josafat antwoordde: 'U en ik zijn één; mijn leger is uw leger, mijn paarden zijn uw paarden.' ⁵ En hij voegde eraan toe: 'Vraag vandaag nog raad aan de HEER.' ⁶ De koning van Israël ontbood vierhonderd profeten en vroeg hun: 'Zal ik tegen Ramot in Gilead ten strijde trekken, of kan ik er beter van afzien?' 'Trek op,' antwoordden ze. 'De Heer zal u de stad in handen geven.' ⁷ Maar Josafat vroeg: 'Is hier niet nog een profeet van de HEER die wij kunnen raadplegen?' ⁸ De koning van Israël antwoordde: 'Er is nog wel iemand die de HEER voor ons zou kunnen raadplegen. Maar ik heb een hekel aan hem. Hij heeft nog nooit iets goeds over mij geprofeteerd, alleen maar onheil. Dat is Micha, de zoon van Jimla.' 'Zegt u dat toch niet!' zei Josafat. ⁹ De koning van Israël liet een hofdienaar komen die hij opdroeg om snel Micha, de zoon van Jimla, te gaan halen. ¹⁰ De koning van Israël en de koning van Juda, Josafat, zaten ieder in hun staatsgewaad op een troon op de dorsvloer voor de stadspoort van Samaria, in gezelschap van de in vervoering geraakte profeten. ¹¹ Sidkia, de zoon van Kenaäna, had twee ijzeren horens gemaakt en zei: 'Dit zegt de HEER: Met deze horens zult u de Arameeërs neerslaan, tot u ze allemaal verslagen hebt.' ¹² Ook de andere profeten voorspelden dergelijke dingen. 'Trek op tegen Ramot in Gilead,' zeiden ze. 'Uw veldtocht zal slagen en de HEER zal u de stad in handen geven.'

¹³ De bode die Micha was gaan halen, zei tegen hem: 'Luister, alle profeten verzekeren de koning eensgezind dat de strijd goed zal aflopen. Mogen uw woorden even gunstig zijn als die van hen.' ¹⁴ Maar Micha zei: 'Zo waar de HEER leeft, ik zeg alleen wat de HEER mij in de mond legt.' ¹⁵ Hij ging naar de koning toe, die hem vroeg: 'Micha, zullen wij tegen Ramot in Gilead ten strijde trekken, of kunnen we er beter van afzien?' 'Trek op,' antwoordde Micha. 'Uw veldtocht zal slagen en de HEER zal u de stad in handen geven.' ¹⁶ Hierop zei de koning: 'Hoe vaak heb ik u niet bezworen om in de naam van de HEER niets dan de waarheid tegen mij te spreken?' ¹⁷ Toen zei Micha: 'Ik zag Israël verspreid over de berghellingen, als een kudde schapen die geen herder heeft. De HEER zei: "Ze hebben geen aanvoerder, laat ieder in vrede naar huis terugkeren.'" ¹⁸ De koning van Israël zei tegen Josafat: 'Heb ik het u niet gezegd: hij profeteert nooit iets goeds over mij, alleen maar onheil!' ¹⁹ Micha zei: 'Luister naar wat de HEER te zeggen heeft. Ik zag de HEER op zijn troon zitten, en aan weerszijden van hem stonden alle hemelse machten opgesteld. ²⁰ De HEER vroeg: "Wie gaat Achab overhalen om tegen Ramot in Gilead ten strijde te trekken, zijn ondergang tegemoet?" De een zei dit en de ander dat, ²¹ en ten slotte trad een van de geesten op de HEER toe en zei: "Ik zal hem overhalen." "Hoe wil je dat doen?" vroeg de HEER. ²² "Ik zal naar hem toe gaan en leugens spreken door de mond van al zijn profeten," zei de geest. "Doe

dat,” zei de HEER. “Het zal je beslist lukken.” ²³ Welnu, zo heeft de HEER in de mond van al deze profeten van u leugens gelegd. Hij heeft het juist slecht met u voor.’ ²⁴ Sidkia, de zoon van Kenaana, kwam op Micha af en sloeg hem in zijn gezicht. ‘Wilt u soms beweren dat de geest van de HEER van mij naar u is overgestoken om tegen u te spreken?’ vroeg hij. ²⁵ ‘Dat zult u wel merken,’ zei Micha, ‘op de dag dat u probeert u te verschuilen op een verborgen plek in een huis.’ ²⁶ De koning van Israël zei: ‘Breng Micha naar Amon, de stadscommandant, en naar mijn zoon Joas. ²⁷ Zeg tegen hen dat ze hem in de gevangenis moeten opsluiten en op water en brood moeten zetten totdat ik behouden ben teruggekeerd.’ ²⁸ Hierop zei Micha: ‘Als u behouden terugkeert, is het niet de HEER die door mijn mond gesproken heeft.’ (Micha was het ook die zei: ‘Luister, volken, allemaal!’)

²⁹ De koning van Israël trok samen met Josafat, de koning van Juda, ten strijde tegen Ramot in Gilead. ³⁰ Hij zei tegen Josafat: ‘Ik wil niet als koning gekleed de strijd ingaan, maar houdt u uw koninklijke gewaad aan.’ De koning van Israël verkleedde zich dus voordat hij ten strijde trok. ³¹ De koning van Aram had de bevelhebbers van zijn strijdwagens, tweeëndertig man, het volgende opgedragen: ‘Vecht niet met een willekeurige soldaat, maar alleen met de koning van Israël.’ ³² Toen de bevelhebbers van de strijdwagens Josafat zagen, riepen ze: ‘Maar dat is de koning van Israël!’ Ze gingen op hem af om met hem te vechten, en Josafat schreeuwde om hulp. ³³ Maar toen de bevelhebbers van de strijdwagens merkten dat hij niet de koning van Israël was, lieten ze hem met rust. ³⁴ Een soldaat spande zijn boog en trof nietsvermoedend de koning van Israël tussen de schubben van zijn pantser. De koning zei tegen zijn wagenmenner: ‘Wend de teugel en breng me buiten het strijdgewoel; ik ben zwaargewond.’ ³⁵ Maar de strijd liep zo hoog op dat de koning zich voor de ogen van de Arameeërs in zijn wagen overeind moest houden. Tegen de avond stierf hij; zijn wagen zat onder het bloed. ³⁶ Toen de zon onderging, werd in het kamp het sein tot opbreken gegeven.

³⁷ De koning was dus gesneuveld. Na terugkomst in Samaria werd hij daar begraven. ³⁸ De strijdwagen werd schoongespoeld bij het waterbekken van de stad, waar de hoeren zich baadden, en de honden likten zijn bloed op zoals de HEER had voorgezegd. ³⁹ Verdere bijzonderheden over Achab, over het paleis van ivoor dat hij heeft laten bouwen en over alle steden die hij heeft versterkt, zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. ⁴⁰ Toen Achab bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij opgevolgd door zijn zoon Achazja.

Josafat, koning van Juda

⁴¹ Josafat, de zoon van Asa, werd koning van Juda in het vierde regeringsjaar van koning Achab van Israël. ⁴² Hij was vijfendertig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde vijfentwintig jaar in Jeruzalem. Zijn moeder was Azuba, de dochter van Silchi. ⁴³ Hij volgde in alle opzichten het voorbeeld van zijn vader Asa en deed wat goed is in de ogen van de HEER. ⁴⁴ Toch bleven de offerplaatsen bestaan en bleven de Judeeërs daar offers brengen en wierook branden. ⁴⁵ Met de koning van Israël stond hij op goede voet. ⁴⁶ Verdere bijzonderheden over Josafat en over de overwinningen die hij behaalde zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. ⁴⁷ Degenen die ook na de tijd van zijn vader Asa nog tempelprostitutie bedreven, heeft hij uit het land verjaagd.

⁴⁸ In Edom was geen koning; het land werd bestuurd door een stadhouder.

⁴⁹ Josafat bouwde een handelsvloot om goud te halen in Ofir, maar de reis ging niet door want de schepen vergingen al bij Esjon-Geber. ⁵⁰ Achazja, de zoon van Achab, had Josafat voorgesteld: ‘Laat mijn knechten met uw knechten meevaren,’ maar dat had Josafat geweigerd.

⁵¹ Toen Josafat bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in de Davidsburcht. Zijn zoon Joram volgde hem op.

Achazja, koning van Israël

⁵² Achazja, de zoon van Achab, werd koning van Israël in het zeventiende regeringsjaar van koning Josafat van Juda. Twee jaar regeerde hij in Samaria over Israël. ⁵³ Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, en volgde zo het voorbeeld van zijn vader en zijn moeder en van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet. ⁵⁴ Hij tergde de HEER, de God van Israël, door Baäl te vereren, precies zoals zijn vader gedaan had.

De dood van Achazja

1

1 Na de dood van Achab kwam Moab tegen Israël in opstand.

2 Achazja was uit het venster gevallen van een vertrek op de bovenverdieping van zijn paleis in Samaria, en zwaargewond geraakt. Hij stuurde boden uit met de opdracht Baäl-Zebub, de god van Ekron, te raadplegen. 'Vraag hem of ik mijn val zal overleven.' 3 Een engel van de HEER zei tegen de Tisbiet Elia: 'Ga de boden van de koning van Samaria tegemoet en zeg hun: "U gaat Baäl-Zebub, de god van Ekron, raadplegen, alsof Israël zelf geen God heeft. 4 Daarom – zegt de HEER – zul je niet meer van je ziekbed opstaan, maar sterven.'" Elia deed wat hem gezegd was. 5 Toen de boden bij de koning terugkeerden, vroeg deze: 'Hoe kan het dat jullie nu al terug zijn?' 6 Ze antwoordden: 'We kwamen onderweg iemand tegen die zei: "Ga terug naar de koning die u gestuurd heeft en zeg hem: 'Dit zegt de HEER: Jij laat Baäl-Zebub, de god van Ekron, raadplegen, alsof Israël zelf geen God heeft. Daarom zul je niet meer van je ziekbed opstaan, maar sterven.'" 7 'Hoe zag hij eruit, die man die jullie tegemoet kwam en dit tegen jullie heeft gezegd?' vroeg de koning. 8 'Hij was sterk behaard,' antwoordden ze, 'en hij droeg een leren lendendoek.' 'Dan was het de Tisbiet Elia,' zei de koning.

9 Achazja stuurde een bevelhebber met vijftig mannen naar Elia toe. Ze troffen Elia aan op de top van een berg. De bevelhebber zei: 'Godsman, de koning beveelt u naar beneden te komen.' 10 Maar Elia antwoordde: 'Als ik een godsman ben, laat er dan vuur uit de hemel komen om u en uw vijftig mannen te verteren.' Hierop kwam er vuur uit de hemel dat de bevelhebber en zijn mannen verteerde. 11 Opnieuw stuurde de koning een bevelhebber met vijftig mannen naar Elia toe, en die zei tegen Elia: 'Godsman, de koning beveelt u onmiddellijk naar beneden te komen.' 12 En weer antwoordde Elia: 'Als ik een godsman ben, laat er dan vuur uit de hemel komen om u en uw vijftig mannen te verteren.' Hierop kwam er een goddelijk vuur uit de hemel dat de bevelhebber en zijn mannen verteerde. 13 Voor de derde maal stuurde de koning een bevelhebber met vijftig mannen. Toen deze derde bevelhebber bij Elia kwam, knielde hij voor hem neer en smeekte: 'Godsman, spaar alstublieft mijn leven en dat van deze vijftig mannen. 14 Ik weet dat er vuur uit de hemel is gekomen dat de twee vorige bevelhebbers en hun mannen heeft verteerd. Maar alstublieft, spaar mijn leven.' 15 Toen zei de engel van de HEER tegen Elia: 'Ga met hem mee, je hebt van de koning niets te vrezen.' Hierop ging Elia met de bevelhebber mee naar de koning 16 en zei tegen hem: 'Dit zegt de HEER: Je hebt boden gestuurd om Baäl-Zebub, de god van Ekron, te raadplegen, alsof Israël zelf geen God heeft die je had kunnen raadplegen. Daarom zul je niet meer van je ziekbed opstaan, maar sterven.'

17 Achazja stierf, zoals de HEER bij monde van Elia had voorspeld. Dit gebeurde in het tweede regeringsjaar van koning Joram van Juda, de zoon van Josafat. Omdat hij geen zoon had, werd hij opgevolgd door zijn broer Joram. 18 Verdere bijzonderheden over Achazja zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël.

Elia in de hemel opgenomen

2

1 De tijd was niet ver meer dat de HEER Elia in een stormwind in de hemel zou opnemen. Elia en Elisa stonden op het punt uit Gilgal te vertrekken, 2 maar Elia zei tegen Elisa: 'Blijf jij hier, de HEER wil dat ik naar Betel ga.' Elisa antwoordde: 'Zo waar de HEER leeft, en zo waar u leeft, er is geen denken aan dat ik u alleen laat gaan.' Zo gingen ze samen op weg naar Betel. 3 De profeten uit Betel kwamen Elisa vanuit de stad tegemoet en zeiden tegen hem: 'Weet u wel dat de HEER vandaag uw meester van u zal wegnemen?' 'Ja, ik weet het,' antwoordde hij. 'Zegt u maar niets.' 4 Elia zei tegen Elisa: 'Blijf jij hier, Elisa, de HEER wil dat ik naar Jericho ga.' Maar Elisa antwoordde: 'Zo waar de HEER leeft, en zo waar u leeft, er is geen denken aan dat ik u alleen laat gaan.' Zo gingen ze samen naar Jericho. 5 De profeten uit Jericho kwamen naar Elisa toe en zeiden tegen hem: 'Weet u wel dat de HEER vandaag uw meester van u zal wegnemen?' 'Ja, ik weet het,' antwoordde Elisa. 'Zegt u maar niets.' 6 Elia zei tegen Elisa: 'Blijf jij hier, de HEER wil dat ik naar de Jordaan ga.' Maar Elisa antwoordde: 'Zo waar de HEER leeft, en zo waar u leeft, er is geen denken aan dat ik u alleen laat gaan.' Zo gingen ze samen verder.

7 Bij de oever van de Jordaan hielden ze stil. Vijftig profeten die hen waren gevolgd bleven op een afstand staan kijken. 8 Elia deed zijn mantel af en vouwde hem dubbel. Hij sloeg ermee op het water, waarop het naar links en naar rechts wegvloede en zij tweeën droog konden oversteken. 9 Terwijl ze overstaken vroeg Elia aan Elisa: 'Wat kan ik nog voor je doen voor ik van je word weggenomen? Vraag het maar.' Elisa antwoordde: 'Laat mij dubbel in uw geest delen.' 10 'Je vraagt iets heel moeilijks,' zei Elia. 'Als je ziet hoe ik van je word weggenomen, zal je wens vervuld worden, maar als je het niet ziet, gebeurt het niet.' 11 En terwijl ze liepen te praten, werden ze plotseling uit elkaar gedreven door een wagen van vuur, met paarden van vuur ervoor, en Elia werd in een stormwind meegevoerd naar de hemel. 12 Elisa zag het gebeuren en riep uit: 'Vader, vader! Strijdswagen en ruitery van Israël!' Toen hij Elia niet meer kon zien, scheurde hij zijn kleren. 13 Hij raapte Elia's mantel, die was afgegleden, op, en liep terug. Bij de oever van de rivier hield hij stil. 14 Hij sloeg met Elia's mantel op het water en riep uit: 'Waar is de HEER, de God van Elia?' Dus ook hij sloeg op het water en opnieuw

vloeide het naar links en naar rechts weg, zodat Elisa kon oversteken. **15** De profeten uit Jericho, die Elisa vanaf de overkant in het oog hielden, zeiden tegen elkaar: ‘De geest van Elia is op Elisa neergedaald.’ Ze gingen hem tegemoet, knielden voor hem neer **16** en zeiden: ‘We hebben vijftig flinke mannen bij ons. Laat die uw meester gaan zoeken. Misschien heeft een geest van de HEER hem opgetild en ergens op een berg of in een dal neergeworpen.’ ‘Doe dat niet,’ zei Elisa, **17** maar ze drongen zo aan dat hij ten slotte hun aanbod aannam. Vijftig mannen werden erop uitgestuurd en zochten drie dagen lang, maar ze vonden Elia niet. **18** Toen ze terugkwamen bij Elisa, die in Jericho zijn intrek had genomen, zei hij tegen hen: ‘Ik had u toch gezegd dat u niet moest gaan zoeken?’

Eerste optreden van Elisa

19 De inwoners van Jericho zeiden tegen Elisa: ‘De ligging van de stad is goed, zoals u ziet, maar het water is slecht en de grond veroorzaakt misgeboorten.’ **20** Elisa zei: ‘Breng me een nieuwe schaal, met wat zout erop.’ Ze brachten hem een schaal, **21** en Elisa ging naar de bron en strooide daar zout in terwijl hij zei: ‘Dit zegt de HEER: Hierbij zuiver ik dit water. Het zal geen sterfgevallen of misgeboorten meer veroorzaken.’ **22** En tot op de dag van vandaag is het water daar zuiver, zoals Elisa heeft gezegd.

23 Van Jericho ging Elisa naar Betel. Toen hij naar de stad omhoog liep, rende een troep kinderen op hem af die hem uitlachten en schreeuwden: ‘Kaalkop, kaalkop! Zet ’m op, zet ’m op!’ **24** Elisa keek om, en toen hij de kinderen zag, vervloekte hij ze in de naam van de HEER. Meteen kwamen er twee berinnen uit het bos, die tweeënveertig van de kinderen verscheurden.

25 Vanuit Betel trok Elisa naar de Karmel, en van daar keerde hij naar Samaria terug.

Joram, koning van Israël, trekt ten strijde tegen Moab

3

1 Joram, de zoon van Achab, werd koning van Israël in het achttiende regeringsjaar van koning Josafat van Juda. Twaalf jaar regeerde hij in Samaria. **2** Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, maar ging daarin niet zo ver als zijn vader en moeder. De steen die zijn vader ter ere van Baäl had opgericht, liet hij verwijderen, **3** maar voor het overige hield hij vast aan de zondige praktijken van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet; daarmee brak hij niet.

4 Koning Mesa van Moab was schapenfokker. Hij moest aan de koning van Israël jaarlijks honderdduizend lammeren afstaan en honderdduizend ongeschoren rammen. **5** Maar na de dood van Achab kwam de koning van Moab tegen de koning van Israël in opstand. **6** Daarom rukte koning Joram vanuit Samaria op, nadat hij heel Israël onder de wapenen had geroepen. **7** Aan koning Josafat van Juda liet hij de volgende boodschap overbrengen: ‘De koning van Moab is tegen mij in opstand gekomen. Wilt u met mij tegen Moab ten strijde trekken?’ ‘Ja, ik ga met u mee,’ luidde het antwoord. ‘U en ik zijn één; mijn leger is uw leger, mijn paarden zijn uw paarden.’

8 Joram vroeg aan Josafat langs welke route ze het beste konden oprukken, en die raadde hem aan dwars door de woestijn van Edom te trekken. **9** Samen met de koning van Juda en de koning van Edom rukte de koning van Israël op. Maar doordat ze een omtrekkende beweging maakten, waren ze zeven dagen onderweg, en op het laatst was er geen water meer voor de soldaten en voor het vee dat ze bij zich hadden. **10** ‘Wat zijn we begonnen!’ riep de koning van Israël uit. ‘Heeft de HEER deze drie koningen soms bijeengebracht om ze aan Moab uit te leveren?’ **11** Maar Josafat vroeg: ‘Is er hier geen profeet van de HEER, die voor ons de HEER kan raadplegen?’ Een van de dienaren van de koning van Israël zei dat Elisa, de zoon van Safat, bij hen was, die altijd water uitgoot over de handen van Elia. **12** ‘Als iemand ons kan zeggen wat de HEER met ons voorheeft, is hij het wel,’ zei Josafat. De koning van Israël, Josafat en de koning van Edom gingen naar Elisa toe, **13** maar Elisa zei tegen de koning van Israël: ‘Wat wilt u van mij? Gaat u maar naar de profeten van uw vader en moeder.’ ‘Nee,’ zei Joram, ‘want het is de HEER die deze drie koningen bijeen heeft gebracht om ze aan Moab uit te leveren.’ **14** Toen antwoordde Elisa: ‘Zo waar de HEER leeft, de HEER van de hemelse machten, in wiens dienst ik sta, het is dat ik zoveel achting heb voor koning Josafat van Juda, anders zou ik u geen blik waardig keuren. **15** Maar goed, laat een lierspeler komen.’ En terwijl de muzikant op de lier speelde, werd Elisa gegrepen door de hand van de HEER **16** en hij zei: ‘Dit zegt de HEER: Graaf overal in de wadi kuilen. **17** Want dit zegt de HEER: Jullie zullen geen wind voelen en geen regen zien, maar toch zal deze wadi vol komen te staan met water, zodat jullie te drinken hebben, ook jullie vee en lastdieren. **18** En dat is voor de HEER nog maar een kleinigheid: hij zal ook de Moabieten aan u uitleveren. **19** Elke sterke vesting en elke mooie stad zult u verwoesten, elke vruchtboom vellen, elke waterbron dichtstoppen en elke vruchtbare akker volgooien met stenen.’

20 De volgende morgen, op het uur van het graanoffer, kwam uit de richting van Edom plotseling water opzetten, en in minder dan geen tijd stond de vallei helemaal onder. **21** De Moabieten hadden gehoord dat de drie koningen tegen hen ten strijde waren getrokken, en allen die oud genoeg waren om de wapens op te nemen waren opgeroepen en aan de grens opgesteld. **22** Toen zij diezelfde morgen opstonden, kleurde het eerste zonlicht het water rood als bloed, en toen de Moabieten dat zagen **23** riepen ze uit: ‘Maar dat is bloed! De koningen zijn natuurlijk onderling slaags geraakt en nu hebben ze elkaar gedood. Eropaf, Moab, op naar de buit!’ **24** Maar toen

de Moabieten bij het kamp van de Israëlieten kwamen, werden ze overrompeld. De Israëlieten joegen de Moabieten tot in hun eigen land achterna en versloegen hen. ²⁵ Ze verwoestten de steden, gooiden de vruchtbare akkers vol met stenen, stopten alle waterbronnen dicht en velden elke vruchtboom. Ten slotte stond alleen Kir-Chareset nog overeind, maar de slingersaars omsingelden ook deze stad en begonnen haar te bekogelen. ²⁶ Toen de koning van Moab besefte dat hij de strijd ging verliezen, probeerde hij met zevenhonderd geoefende krijgers een uitbraak te doen naar de koning van Edom, maar tevergeefs. ²⁷ Toen nam hij zijn oudste zoon, zijn troonopvolger, en offerde hem als brandoffer op de stadsmuur. Dat wekte zo veel ontzetting bij de Israëlieten dat ze de aanval staakten en naar hun eigen land terugkeerden.

Elisa helpt een arme weduwe

4

¹ Op een keer riep de vrouw van een van de profeten Elisa's hulp in: 'Mijn man, uw dienaar, die zoals u weet altijd groot ontzag had voor de HEER, is gestorven. Nu zal mijn schuldeiser komen en mijn twee kinderen als slaven meenemen.' ² 'Wat kan ik voor u doen?' vroeg Elisa. 'Vertel me eens, wat hebt u nog in huis?' 'Alleen een kruikje olie, heer,' antwoordde ze, 'verder niets.' ³ Toen zei Elisa: 'Ga bij uw burens kruiken en kannen te leen vragen, lege, zoveel als u er krijgen kunt. ⁴ Als u weer thuiskomt, doe dan de deur achter u en uw kinderen dicht en giet uw olie in die kruiken en kannen over; telkens als er een vol is, neemt u een volgende.' ⁵ Thuisgekomen sloot de vrouw de deur achter zich. Terwijl haar kinderen haar de kruiken en kannen een voor een aangaven, goot ze de olie over. ⁶ Toen ze allemaal vol waren en ze haar zoon vroeg haar de volgende aan te geven, antwoordde hij: 'Er zijn er geen meer.' Toen hield de olie op te vloeien. ⁷ De weduwe ging terug naar de godsman en vertelde hem wat er gebeurd was. 'Die olie moet u verkopen om uw schuld af te betalen,' zei hij. 'En van wat er overblijft, kunnen u en uw kinderen leven.'

Elisa en de vrouw uit Sunem

⁸ Op zekere dag kwam Elisa door Sunem. Daar woonde een voorname vrouw die hem dringend uitnodigde om te komen eten. Van toen af aan ging hij elke keer als hij langs Sunem kwam bij haar eten. ⁹ De vrouw zei tegen haar man: 'Die godsman die telkens bij ons op bezoek komt, is beslist heilig. ¹⁰ Laten we op het dak van ons huis een kamer voor hem maken en daar een bed, een tafel, een stoel en een lamp neerzetten, dan kan hij zich daar terugtrekken als hij bij ons komt.'

¹¹ Toen Elisa op een dag weer door Sunem kwam, onderbrak hij zijn reis en ging rusten in het voor hem ingerichte vertrek. ¹² Hij vroeg zijn knecht Gehazi de gastvrouw te roepen. Toen de vrouw op Gehazi's verzoek naar boven was gekomen ¹³ zei Elisa tegen Gehazi: 'Vraag haar wat we voor haar kunnen doen in ruil voor alle moeite die zij zich voor ons getroost heeft. Kunnen we voor haar bij de koning pleiten, of bij de bevelhebber van het leger?' Maar de vrouw antwoordde: 'Ik leef te midden van mijn eigen volk.' ¹⁴ Weer vroeg Elisa: 'Kan ik echt niets voor haar doen?' en Gehazi antwoordde: 'Jawel, ze heeft geen zoon, en haar man is al oud.' ¹⁵ Toen zei Elisa: 'Roep haar binnen.' Gehazi riep haar, de vrouw kwam in de deuropening staan ¹⁶ en Elisa zei tegen haar: 'Vandaag over een jaar zult u een zoon in uw armen houden.' 'Nee, waarde godsman,' antwoordde ze, 'spiegelt u me toch niets voor.' ¹⁷ Maar de vrouw werd zwanger en precies een jaar later baarde ze een zoon, zoals Elisa had voorgezegd.

¹⁸ Het kind groeide op. Op zekere dag, toen hij was gaan kijken bij zijn vader, die met de maaiers op het land was, ¹⁹ riep hij plotseling uit: 'Mijn hoofd! Mijn hoofd!' De vader beval een knecht de jongen naar zijn moeder te brengen. ²⁰ De knecht nam hem op en droeg hem naar zijn moeder. Zij hield hem op haar schoot, maar tegen het middaguur stierf hij. ²¹ Toen ging ze naar boven, legde de jongen op het bed van de godsman en sloot de deur van het vertrek. Daarna ging ze naar buiten ²² en riep tegen haar man: 'Stuur me een van de knechten met een ezelin! Ik wil zo snel mogelijk naar de godsman, maar ik kom direct weer terug.' ²³ 'Waarom zou je naar de godsman gaan?' vroeg hij. 'Het is toch geen nieuwemaan vandaag, en ook geen sabbat?' 'Laat me nu maar,' zei ze. ²⁴ Ze zadelde de ezelin en zei tegen de knecht: 'Drijf de ezelin zonder ophouden aan, tot ik zeg dat je halt kunt houden.'

²⁵ Zo ging ze op weg naar Elisa, die op de Karmel verbleef. Toen de godsman haar zag aankomen, zei hij tegen zijn knecht Gehazi: 'Kijk, daar heb je de vrouw uit Sunem. ²⁶ Ga haar vlug tegemoet en vraag hoe het met haar gaat, en met haar man en haar zoon.' De vrouw antwoordde dat het goed ging, ²⁷ maar toen ze bij de godsman op de berg aankwam, greep ze zijn voeten vast. Gehazi liep op haar toe om haar weg te jagen, maar de godsman zei: 'Laat haar maar, ze heeft verdriet. En ik wist daar niets van, de HEER heeft het voor mij verborgen gehouden.' ²⁸ Toen zei de vrouw: 'Heb ik u soms om een zoon gevraagd? Heb ik niet gezegd dat u geen valse hoop moest wekken?' ²⁹ Hierop zei Elisa tegen Gehazi: 'Neem mijn staf en ga er zo snel mogelijk naartoe. Als je iemand tegenkomt, groet hem dan niet. Als iemand jou groet, zeg dan niets terug. Je moet mijn staf op de jongen leggen.' ³⁰ Maar de moeder van de jongen zei: 'Zo waar de HEER leeft, en zo waar u leeft, ik ga niet zonder u.' Toen stond Elisa op en ging met haar mee.

³¹ Gehazi was hun vooruitgegaan en had de staf op de jongen gelegd, maar die had geen teken van leven gegeven. Hij keerde terug en vertelde Elisa dat de jongen niet wakker was geworden. ³² Toen Elisa zelf bij het

huis aankwam, zag hij de jongen dood op zijn eigen bed liggen. **33** Hij ging de kamer binnen en sloot de deur achter zich. Toen bad hij tot de HEER. **34** Daarna liep hij naar het bed toe en ging boven op het kind liggen, met zijn mond op zijn mond, zijn ogen op zijn ogen en zijn handpalmen op zijn handpalmen. Zo bleef hij over het kind uitgestrekt liggen tot het lichaam weer warm werd. **35** Toen kwam hij overeind, liep door de kamer heen en weer, en strekte zich nogmaals over het kind uit. Uiteindelijk niesde de jongen wel zeven keer, en opende zijn ogen. **36** 'Roep de moeder,' riep Elisa tegen Gehazi. Gehazi waarschuwde haar, en toen ze boven kwam zei Elisa: 'U kunt uw zoon meenemen.' **37** De vrouw kwam de kamer binnen, viel aan Elisa's voeten neer en boog diep voorover. Toen nam ze haar zoon op en ging de kamer uit.

Het bittere gerecht

38 Elisa ging terug naar Gilgal. Er heerste in die tijd weer hongersnood in het land. Toen hij een keer met de leden van de profetengemeenschap bijeen zat, droeg hij zijn knecht op een grote kookpot op het vuur te zetten en een warm gerecht voor hen te bereiden. **39** Een van de profeten ging buiten eetbare planten zoeken. Hij vond een wilde kruipplant, een kolokwint, en plukte daarvan zoveel vruchten als hij in zijn kleed kon meedragen. Toen hij terugkwam sneed hij de vruchten in stukjes en deed ze door het gerecht in de pot; ze wisten namelijk niet wat het was. **40** Het gerecht werd rondgediend, en zodra ze ervan proefden schreeuwden ze uit: 'Godsman, de dood zit in de pot!' Ze konden geen hap door hun keel krijgen. **41** Toen zei Elisa: 'Breng me wat meel.' Hij strooide wat meel in de pot en zei: 'Schep iedereen opnieuw op. Nu kunnen ze ervan eten.' En inderdaad, de bittere smaak was volkomen verdwenen.

Een maal voor honderd profeten

42 Op een keer kwam iemand uit Baäl-Salisa Elisa opzoeken. Hij bracht twintig gerstebroden voor de godsman mee, gebakken van meel uit de nieuwe oogst, en een zakje vers graan. Elisa droeg zijn bediende op dit als maal aan de profeten voor te zetten. **43** Toen de bediende protesteerde dat het beslist niet genoeg was voor honderd personen, zei Elisa nogmaals: 'Zet het de profeten voor, ze zullen er een maaltijd aan hebben. Want dit zegt de HEER: Ze zullen ervan eten en nog overhouden ook.' **44** Toen zette zijn bediende het de profeten voor, en zij aten ervan en hielden nog over, zoals de HEER had gezegd.

De genezing van Naäman

5

1 Naäman, de bevelhebber van het Aramese leger, stond bij zijn koning in hoog aanzien en werd zeer door hem gewaardeerd, want de HEER had hem voor Aram een grote overwinning laten behalen. Maar deze grote krijgsman leed aan huidvraat. **2** Nu hadden de Arameeërs op een van hun strooptochten uit Israël een jong meisje meegevoerd, dat als slavin diende bij de vrouw van Naäman. **3** Zij zei tegen haar meesteres: 'Ach, kon mijn meester maar eens naar de profeet in Samaria gaan, die zou hem wel genezen.' **4** Naäman ging naar zijn koning en vertelde hem wat het meisje uit Israël had gezegd. **5** Daarop zei de koning van Aram: 'Ga erheen. Ik zal u een brief meegeven voor de koning van Israël.'

Naäman ging op weg, met tien talent zilver bij zich, zesduizend sjekel goud en tien stel kleren. **6** In de brief die hij aan de koning van Israël overhandigde, stond het volgende: 'Met deze brief stuur ik mijn dienaar Naäman naar u toe, om door u van zijn huidvraat te worden genezen.' **7** Zodra de koning van Israël de brief gelezen had, scheurde hij zijn kleren en riep uit: 'Ben ik soms een god, dat ik kan beschikken over leven of dood? Hij stuurt mij deze man om hem van zijn huidvraat te genezen. Let op mijn woorden: hij is uit op een conflict met mij!' **8** Toen de godsman Elisa hoorde dat de koning van Israël zijn kleren had gescheurd, liet hij hem vragen: 'Waarom hebt u uw kleren gescheurd? Laat die man bij mij komen, dan zal hij merken dat er in Israël een echte profeet woont.'

9 Naäman reed met zijn strijdswagen naar het huis van Elisa. **10** Elisa stuurde iemand naar buiten om hem te zeggen: 'Baad u zevenmaal in de Jordaan, dan zal uw huid weer gezond worden en zult u weer rein zijn.' **11** Kwaad ging Naäman weg. 'Ik had gedacht dat hij zelf naar buiten zou komen,' zei hij. 'En dat hij de naam van de HEER, zijn God, zou aanroepen en met zijn hand over de aangetaste plek zou strijken, en zo de huidvraat zou wegnemen.' **12** Zijn de rivieren van Damascus, de Abana en de Parpar, soms niet beter dan alle wateren in Israël? Had ik me daarin niet kunnen baden om rein te worden?' Verontwaardigd draaide hij zich om en ging weg. **13** Maar zijn bedienden kwamen hem achterna en zeiden: 'Maar overste, als de profeet u een ingewikkelde opdracht had gegeven, had u die toch ook uitgevoerd? Dus nu hij tegen u zegt: "Baad u, en u zult weer rein worden," moet u dat zeker doen.' **14** Hierop daalde Naäman af naar de Jordaan en dompelde zich daar zevenmaal onder, zoals de godsman had gezegd. Zijn huid werd weer gezond, zo gaaf als de huid van een kind, en hij was weer rein. **15** Toen keerde hij met zijn hele gevolg naar Elisa terug, maakte bij de godsman zijn opwachting en zei: 'Ik wist wel dat er behalve in Israël in de hele wereld geen God is. Alstublieft, neemt u een geschenk van uw dienaar aan.' **16** Maar Elisa antwoordde: 'Zo waar de HEER, in wiens dienst ik sta, leeft, ik zal niets aannemen.' En hoe Naäman ook aandrong, Elisa bleef weigeren. **17** Toen zei Naäman: 'Als u werkelijk niets van uw dienaar wilt aannemen, wees dan zo goed mij twee muilnierlasten aarde mee te geven. Ik verzeker u dat ik nooit meer offers zal brengen aan andere goden dan de HEER.' **18** Maar ik hoop dat de HEER mij het volgende zal willen vergeven:

wanneer mijn vorst naar de tempel gaat om zich voor Rimmon neer te buigen, steunt hij altijd op mijn arm, zodat ik wel gedwongen ben me ook in de tempel van Rimmon neer te buigen. Ik hoop dus dat de HEER het mij zal willen vergeven wanneer ik me neerbuig in de tempel van Rimmon.’ 19 Elisa antwoordde: ‘Ga in vrede.’

Naäman was nog niet zo lang vertrokken, 20 toen Elisa’s knecht Gechazi bedacht: Mijn meester heeft de Arameeër Naäman voor het hoofd gestoten door het geschenk dat hij voor hem had meegebracht te weigeren. Zo waar de HEER leeft, ik ga hem zo snel mogelijk achterna om iets van hem aan te nemen. 21 Gechazi ging Naäman achterna, en toen Naäman hem zag komen aanrennen, sprong hij van zijn wagen en snelde hem tegemoet. ‘Is alles in orde?’ vroeg hij. 22 ‘Ja,’ antwoordde Gechazi. ‘Alleen, mijn meester laat zeggen dat er zojuist twee jongemannen uit het bergland van Efraïm zijn aangekomen, leerlingen van de profetengemeenschap, en hij verzoekt u hun een talent zilver en twee stel kleren te geven.’ 23 ‘Met alle genoeg,’ antwoordde Naäman. ‘Neemt u toch twee talent.’ Hij stond erop dat Gechazi het geschenk zou aannemen en hij maakte twee pakketten, met in elk een talent zilver en een stel kleren, en gaf die aan twee van zijn knechten om ze voor Gechazi te dragen. 24 Toen ze bij de stadswal aankwamen, nam Gechazi de pakketten van hen over en stuurde hij hen weg. De geschenken verborg hij in huis. 25 Toen hij zich weer bij zijn meester meldde, vroeg Elisa: ‘Waar ben je geweest, Gechazi?’ ‘Ik? Nergens,’ antwoordde hij. 26 Toen zei Elisa: ‘Dacht je dat het me ontgaan was dat een zeker iemand van zijn wagen is gesprongen en jou tegemoet is gesnelde? Is dit de manier om aan zilver te komen, aan kleren, olijfgaarden en wijngaarden, en aan vee en slaven en slavinnen?’ 27 Moge de huidvraat van Naäman voor eeuwig op jou en je nakomelingen overgaan!’ Gechazi verliet zijn meester, zijn huid schilferig en wit als sneeuw.

De drijvende bijl

6

1 Op zekere dag zeiden de leden van de profetengemeenschap tegen Elisa: ‘Het gebouw waarin wij met u wonen is te klein voor ons allen, zoals u ziet. 2 Laten we naar de Jordaan gaan en daar boomstammen halen om een nieuw onderkomen te bouwen.’ ‘Ga je gang,’ zei Elisa. 3 Maar een van de profeten zei: ‘Doet u ons een genoeg, heer, en ga met ons mee.’ ‘Goed,’ zei Elisa 4 en hij ging met hen mee naar de Jordaan, waar ze bomen begonnen om te hakken. 5 Terwijl ze daarmee bezig waren, schoot bij een van de profeten het ijzeren blad van zijn bijl los en viel in het water. ‘Wat nu, heer!’ riep hij uit. ‘Ik had hem te leen!’ 6 ‘Waar is hij gevallen?’ vroeg de godsmann. Nadat de man hem de plaats had aangewezen, sneed Elisa een twijg af en gooide die in het water, waarop het ijzer kwam bovendrijven. 7 ‘Haal hem er maar uit,’ zei hij, en de man pakte het blad van de bijl weer uit het water.

Elisa’s optreden in de oorlog tegen Aram

8 De koning van Aram voerde oorlog tegen Israël. Telkens als hij in overleg met zijn bevelhebbers besloot om bij een bepaalde plaats zijn kamp op te slaan, 9 liet de godsmann Elisa de koning van Israël waarschuwen dat hij uit die buurt moest wegblijven omdat de Arameeërs daar een aanval beraamden. 10 De koning van Israël liet dan de inwoners van de plaats die de godsmann had genoemd waarschuwen en zorgde ervoor zelf uit de buurt te blijven. Dat ging zo keer op keer, 11 tot grote ergernis van de koning van Aram. Hij riep zijn bevelhebbers bij zich en vroeg hun: ‘Zeg me: wie van onze mensen heult met de koning van Israël?’ 12 Een van de bevelhebbers antwoordde: ‘Niemand, mijn heer en koning, maar de profeet Elisa in Israël weet de koning van Israël zelfs te vertellen wat u in uw slaapkamer zegt.’ 13 Hierop zei de koning: ‘Zoek voor mij uit waar hij is, dan zal ik hem gevangen laten nemen.’ Toen hem werd verteld dat Elisa in Dotan was, 14 stuurde hij een groot leger met strijdwagens en paarden op de stad af.

De Arameeërs kwamen ’s nachts bij Dotan aan en omsingelden de stad. 15 Toen de bediende van Elisa de volgende morgen opstond en naar buiten kwam, zag hij dat de stad omsingeld was door een leger met strijdwagens en paarden. ‘Wat moeten we beginnen, heer?’ riep hij uit. 16 Zijn meester antwoordde: ‘Wees niet bang, wij zijn met meer dan zij.’ 17 En hij bad: ‘HEER, open zijn ogen en laat het hem zien.’ De HEER opende Elisa’s knecht de ogen, en toen zag hij dat de heuvels vol stonden met paarden en wagens van vuur, die Elisa omringden. 18 Toen de Arameeërs op Elisa afkwamen, smeekte hij de HEER hen te verblinden. De HEER verblindde hen, zoals Elisa had gevraagd, 19 en toen zei Elisa tegen hen: ‘U bent verkeerd. Dit is niet de stad waar u zijn moet. Volg mij, dan zal ik u de weg wijzen naar de man die u zoekt.’ Hij leidde hen naar Samaria, 20 en daar aangekomen bad hij: ‘HEER, open hun ogen en laat hen weer zien.’ De HEER opende hun de ogen, en toen zagen ze dat ze zich midden in Samaria bevonden. 21 Toen de koning van Israël de Arameeërs zag, vroeg hij aan Elisa: ‘Wat vindt u, vader? Zal ik ze doden?’ 22 ‘Nee,’ antwoordde Elisa, ‘dood hen niet. Hebt u ze soms met uw eigen wapens krijgsgevangen gemaakt, dat u hen zou doden? Zet hun een maaltijd voor, zodat ze kunnen eten en drinken, en laat hen teruggaan naar hun heer.’ 23 Hierop liet de koning een overvloedig gastmaal voor hen aanrichten, en toen ze gegeten en gedronken hadden stuurde hij hen terug naar hun heer. Van toen af aan deden de Aramese benden geen invallen meer in Israël.

Het beleg van Samaria

24 Enige tijd later riep koning Benhadad van Aram zijn leger onder de wapenen. Hij trok op en belegerde Samaria. 25 Het beleg duurde zo lang dat er in de stad een groot tekort aan voedsel ontstond. Voor een ezelskop betaalde men uiteindelijk tachtig sjekel zilver, en voor een pond duivendrek vijf sjekel.

26 Toen de koning van Israël op een keer over de stadsmuur liep, schreeuwde een vrouw hem toe: 'Help me toch, mijn heer en koning!' 27 De koning antwoordde: 'Als de HEER u niet helpt, hoe zou ik dat dan kunnen? De dorsvloer en de perskuip zijn leeg. 28 Maar wat is er aan de hand?' De vrouw vertelde: 'Een vrouw die ik ken zei tegen me: "Kom hier met je kind. Vandaag zullen we jouw kind opeten, en morgen het mijne." 29 Toen hebben we mijn kind gekookt en opgegeten. Maar toen ik de volgende dag tegen haar zei dat nu het hare aan de beurt was om opgegeten te worden, bleek dat ze haar kind verstopt had.' 30 Bij het horen van het verhaal van de vrouw scheurde de koning zijn kleren, terwijl hij daar over de stadsmuur liep, en de hele bevolking kon zien dat hij onder zijn kleren op zijn blote lijf een boetekleed droeg. 31 De koning riep uit: 'God mag met mij doen wat hij wil als het hoofd van Elisa, de zoon van Safat, vanavond nog op zijn romp zit!'

32 Elisa was thuis, en de oudsten waren bij hem. De koning stuurde een bode naar hem toe, maar nog voor deze aankwam zei Elisa tegen de oudsten: 'Weet u wel dat die moordenaarszoon iemand heeft gestuurd om mij te onthoofden? Sluit de deur zodra de bode van de koning eraan komt, houd hem tegen. Hoor, volgt zijn meester hem niet op de voet?' 33 Elisa was nog niet uitgesproken, of daar kwam de bode van de koning al aan. 'De HEER heeft deze ellende over ons gebracht,' zei hij. 'Waarom zou ik mijn hoop dan nog op hem vestigen?'

7

1 'Luister naar wat de HEER te zeggen heeft,' antwoordde Elisa. 'Dit zegt de HEER: Morgen om deze tijd zal een schepel tarwebloem in de stadspoort van Samaria één sjekel kosten, en twee schepel gerst ook één sjekel.' 2 De adjudant die de koning begeleidde nam het woord en zei: 'Zelfs al zou de HEER de hemelsluizen openzetten, wat u daar zegt is toch onmogelijk!' Maar Elisa antwoordde: 'U zult het met eigen ogen zien, maar u zult niet de kans krijgen ervan te eten.'

3 Nu waren er bij de stadspoort vier mannen die aan huidvraat leden. Ze zeiden tegen elkaar: 'Waarom zouden we hier de dood blijven afwachten? 4 Als we de stad binnengaan, zullen we van honger omkomen. En als we hier blijven zitten, sterven we ook. Laten we overlopen naar de Arameeërs. Als zij ons in leven laten, blijven we leven, en als ze ons doden, sterven we.' 5 Bij het vallen van de avond gingen ze naar het kamp van de Arameeërs. Maar toen ze bij de rand van het kamp aankwamen, was er niemand te bekennen. 6 De Heer had namelijk in het Aramese kamp het geluid laten klinken van paarden en wagens, van een groot leger, en de Arameeërs hadden tegen elkaar gezegd: 'Hoor, de koning van Israël heeft de koningen van de Hethieten en van Egypte ingehuurd om ons aan te vallen.' 7 Tegen het vallen van de avond waren ze er meteen vandoor gegaan, met achterlating van hun tenten, paarden en ezels. Ze hadden het kamp hals over kop verlaten en waren gevluht om het vege lijf te redden. 8 Toen de vier mannen bij de rand van het kamp kwamen, gingen ze een tent binnen. Ze aten en dronken, en namen het goud en zilver en de kleren en dekens die ze er aantroffen mee. Nadat ze hun buit verstopt hadden, kwamen ze terug en gingen een volgende tent binnen. Ook wat ze daar vonden namen ze mee om het te verstoppen. 9 Maar ten slotte zeiden ze tegen elkaar: 'Wat we doen is niet goed. Er is vandaag goed nieuws, en als we dat voor ons houden tot het licht wordt, raken we in de problemen. Laten we meteen naar het paleis van de koning gaan om te vertellen wat er gebeurd is.'

10 Ze gingen terug naar de stad, riepen de poortwachter en vertelden: 'We zijn in het Aramese kamp geweest. Er was daar geen mens te zien of te horen. Wel stonden de paarden en ezels nog vastgebonden, en ook de tenten stonden er nog, met alles erop en eraan.' 11 De poortwachters sloegen alarm en gaven het bericht door aan het paleis. 12 Hoewel het midden in de nacht was, stond de koning op. Hij zei tegen zijn raadsheren: 'Ik zal u zeggen wat de Arameeërs van plan zijn. Ze weten dat wij honger lijden. Daarom hebben ze hun kamp verlaten en zich in het veld verborgen. Zo hopen ze ons de stad uit te lokken, zodat ze ons levend gevangen kunnen nemen en de stad kunnen innemen.' 13 Een van de raadsheren stelde voor: 'Er zijn nog enkele paarden over – het is met de paarden in deze stad al net zo gesteld als met de tallozen van Israël: er is bijna niets meer van over. Laten we met vijf van die paarden gaan kijken wat er aan de hand is.' 14 Hierop liet de koning twee wagens inspannen en gaf hij bevel om het Aramese leger achterna te gaan en uit te zoeken wat er aan de hand was. 15 De boden volgden het spoor van de Arameeërs tot aan de Jordaan. De hele weg lag bezaaid met kleren en stukken uitrusting die de Arameeërs inderhaast hadden weggegooid.

Toen de boden terug waren gekomen en aan de koning verslag hadden uitgebracht, 16 stroomden de mensen de stad uit om het Aramese kamp te plunderen. Een schepel tarwebloem kostte nu nog maar één sjekel, en twee schepel gerst ook, zoals de HEER had voorzien. 17 De adjudant van de koning, die opdracht had gekregen om toezicht te houden bij de stadspoort, waar de goederen verhandeld werden, werd daar door de menigte vertrappt. Zo stierf hij, zoals de godsman had voorzien toen de koning bij hem kwam. 18 Immers, toen Elisa tegen de koning zei: 'Morgen om deze tijd zal twee schepel gerst in de stadspoort van Samaria één sjekel kosten, en een schepel tarwebloem ook één sjekel,' 19 had de adjudant van de koning geantwoord: 'Zelfs al zou de HEER de hemelsluizen openzetten, wat u daar zegt is toch onmogelijk!' Daarop had Elisa gezegd: 'U zult het met eigen

ogen zien, maar u zult niet de kans krijgen ervan te eten.’ ²⁰ En zo gebeurde het ook: hij werd door de menigte in de stadspoort vertrappt en stierf.

De vrouw uit Sunem krijgt haar bezittingen terug

8

¹ Elisa had de vrouw van wie hij het kind weer tot leven had gewekt de volgende raad gegeven: ‘U moet vertrekken en met uw familie tijdelijk ergens anders gaan wonen, waar u maar terecht kunt, want de HEER laat een hongersnood komen die deze streek zeker zeven jaar in zijn greep zal houden.’ ² De vrouw was vertrokken, zoals de godsmann had gezegd, en zij en haar familie hadden zeven jaar als vreemdelingen in het land van de Filistijnen gewoond. ³ Toen ze na zeven jaar weer in haar eigen land terugkwam, ging ze naar de koning om zijn hulp in te roepen om haar huis en haar grond terug te krijgen. ⁴ De koning was juist in gesprek met Elisa’s knecht Gechazi, aan wie hij gevraagd had om hem over de bijzondere daden van de godsmann te vertellen. ⁵ Net toen Gechazi aan het vertellen was hoe Elisa een dode tot leven had gewekt, kwam de moeder van het bewuste kind de hulp van de koning inroepen. ‘Dit is de vrouw over wie ik het had, mijn heer en koning,’ zei Gechazi, ‘en dat is de jongen die Elisa tot leven gewekt heeft.’ ⁶ De koning vroeg aan de vrouw wat ze kwam doen, en toen ze verteld had wat ze verlangde, stuurde hij een van zijn kamerheren met haar mee met de opdracht: ‘Zorg ervoor dat ze al haar bezittingen terugkrijgt, en ook alles wat haar grond heeft opgebracht vanaf de dag dat ze het land verliet tot nu toe.’

Elisa in Damascus

⁷ Op een keer kwam Elisa naar Damascus, juist toen koning Benhadad van Aram ziek was. Men vertelde de koning dat de godsmann was gekomen, ⁸ en de koning droeg Hazaël op: ‘Ga de godsmann met een geschenk tegemoet, en verzoek hem de HEER te vragen of ik van deze ziekte zal herstellen.’ ⁹ Met veertig kamelen, beladen met allerlei kostbaarheden uit Damascus, ging Hazaël Elisa tegemoet. Hij maakte bij de godsmann zijn opwachting en zei: ‘Koning Benhadad van Aram stuurt me naar u, zijn raadgever, om te vragen of hij van zijn ziekte zal herstellen.’ ¹⁰ Elisa antwoordde: ‘U kunt tegen de koning zeggen dat hij vast en zeker zal herstellen, maar mij heeft de HEER laten weten dat de koning zal sterven.’ ¹¹ De godsmann keek Hazaël lange tijd strak aan en barstte toen in tranen uit. ¹² ‘Waarom huilt u, mijn heer?’ vroeg Hazaël, en Elisa antwoordde: ‘Omdat ik weet welke ellende u de Israëlieten zult aandoen. U zult hun versterkte steden in de as leggen, hun jongemannen aan uw zwaard rijgen, hun kinderen de schedel inslaan en hun zwangere vrouwen de buik openrijten.’ ¹³ Hazaël wierp tegen: ‘Maar heer, hoe zou een nietswaardige hond als ik tot zulke indrukwekkende daden in staat zijn?’ Maar Elisa antwoordde: ‘De HEER heeft mij u getoond als koning van Aram.’ ¹⁴ Hazaël ging terug naar zijn heer. ‘Wat heeft Elisa gezegd?’ vroeg de koning, en Hazaël antwoordde: ‘Hij zei me dat u vast en zeker zult herstellen.’ ¹⁵ De volgende dag nam Hazaël een doek, maakte die nat en spreidde hem over het gezicht van Benhadad, zodat hij stikte. Hazaël werd in zijn plaats koning.

Joram, koning van Juda

¹⁶ Joram, de zoon van Josafat, werd koning van Juda in het vijfde regeringsjaar van koning Joram van Israël, de zoon van Achab, toen Josafat over Juda regeerde. ¹⁷ Hij was tweeëndertig jaar oud toen hij koning werd, en regeerde acht jaar in Jeruzalem. ¹⁸ Hij volgde het voorbeeld van de koningen van Israël, net zoals het koningshuis van Achab dat deed, aangezien hij met een vrouw uit de familie van Achab getrouwd was. Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, ¹⁹ maar toch wilde de HEER Juda niet vernietigen, omwille van zijn dienaar David, aan wie hij had beloofd dat hij het licht van zijn koningshuis voor altijd zou laten branden.

²⁰ Tijdens de regering van Joram kwamen de Edomieten tegen Juda in opstand en wezen ze een eigen koning aan. ²¹ Joram trok met al zijn strijdagens naar Saïr op. Maar de Edomieten omsingelden hem en de aanvoerders van zijn strijdagens. Toen deed hij ’s nachts een uitval en versloeg de Edomieten, zodat het leger kon ontkomen. ²² Zo maakte Edom zich van Juda los, en dat is zo gebleven tot op de dag van vandaag. Ook Libna maakte zich in die tijd los van Juda.

²³ Verdere bijzonderheden over Joram zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. ²⁴ Toen hij stierf, werd hij begraven bij zijn voorouders in de Davidsburcht. Zijn zoon Achazja volgde hem op.

Achazja, koning van Juda

²⁵ Achazja, de zoon van koning Joram van Juda, werd koning in het twaalfde regeringsjaar van koning Joram van Israël, de zoon van Achab. ²⁶ Hij was tweeëntwintig jaar oud toen hij koning werd. Eén jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Atalja, de dochter van koning Omri van Israël. ²⁷ Hij volgde het voorbeeld van het koningshuis van Achab en deed wat slecht is in de ogen van de HEER, net zoals de leden van het koningshuis van Achab, want ook hij had een vrouw uit de familie van Achab getrouwd.

²⁸ Achazja ging met koning Joram, de zoon van Achab, mee naar Ramot in Gilead om de strijd aan te binden met koning Hazaël van Aram. Maar toen Joram gewond raakte, ²⁹ keerde hij naar Jizreël terug om te herstellen van de verwondingen die de Arameeërs hem tijdens de slag met koning Hazaël van Aram, bij Ramot, *

(8:29) **Ramot** – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Rama’.

hadden toegebracht. Achazja, de zoon van Joram en koning van Juda, ging naar Jizreël om de gewonde koning Joram van Israël een bezoek te brengen.

Jehu, koning van Israël

9

¹ Ondertussen riep de profeet Elisa een van de leerlingen van de profetengemeenschap bij zich en droeg hem op: 'Neem dit kruikje met olie en ga zo snel mogelijk naar Ramot in Gilead. ² Daar aangekomen moet je Jehu opzoeken, de zoon van Josafat, de zoon van Nimsi. Ga naar hem toe en neem hem apart. Ga met hem naar een afgezonderd vertrek ³ en giet het kruikje olie over zijn hoofd uit met de woorden: "Dit zegt de HEER: Hierbij zalf ik je tot koning van Israël." Daarna moet je het vertrek verlaten en maken dat je wegkomt.'

⁴ De jonge profeet ging naar Ramot in Gilead. ⁵ Toen hij daar aankwam, zaten de bevelhebbers van het leger bij elkaar. 'Kan ik u spreken, overste?' vroeg hij. 'Wie van ons wilt u spreken?' vroeg Jehu. 'U, overste,' antwoordde hij. ⁶ Jehu stond op en ging met de jonge profeet mee naar binnen. Daar goot de profeet de olie over Jehu's hoofd uit en zei: 'Dit zegt de HEER, de God van Israël: Hierbij zalf ik je tot koning over Israël, het volk van de HEER. ⁷ Ruim het koningshuis van Achab, waarbij je in dienst staat, uit de weg, want ik wil het bloed wreken van de profeten en van al mijn andere dienaren die door Izebel ter dood zijn gebracht. ⁸ Heel het koningshuis van Achab zal ten onder gaan, alle mannelijke leden van zijn familie zal ik uitroeien, van hoog tot laag. ⁹ Het zal het koningshuis van Achab vergaan als het koningshuis van Jerobeam, de zoon van Nebat, en het koningshuis van Basa, de zoon van Achia. ¹⁰ En Izebel zal op de akkers van Jizreël door de honden worden opgevreten, niemand zal haar begraven.' Daarop verliet de profeet het vertrek en maakte dat hij wegkwam.

¹¹ Toen Jehu terugkwam bij de dienaren van zijn heer vroegen ze hem: 'Is alles in orde? Wat moest die gek van jou?' 'Ach, het gewone gezeur, jullie kennen dat wel,' antwoordde Jehu. ¹² 'Maak dat een ander wijs,' zeiden ze. 'Zeg op, wat had hij te vertellen?' Toen zei Jehu: 'Hij heeft me het volgende gezegd: "Dit zegt de HEER: Hierbij zalf ik jou tot koning van Israël."' ¹³ Ogenblikkelijk deden ze allemaal hun mantels af en spreidden die voor hem als loper over de traptreden uit. Toen bliezen ze op de ramshoorn en riepen: 'Jehu is koning!'

De dood van Joram en Achazja

¹⁴ Jehu, de zoon van Josafat, de zoon van Nimsi, beraamde een complot tegen koning Joram. Die had met heel het leger van Israël Ramot in Gilead verdedigd tegen koning Hazaël van Aram, ¹⁵ maar was naar Jizreël teruggekeerd om te herstellen van de verwondingen die de Arameeërs hem tijdens de slag met koning Hazaël van Aram hadden toegebracht. 'Als jullie het ermee eens zijn,' zei Jehu tegen de andere bevelhebbers, 'laten we er dan voor zorgen dat niemand uit de stad ontsnapt om in Jizreël te vertellen wat hier gebeurd is.' ¹⁶ Daarop reed hij zelf naar Jizreël, waar Joram gewond te bed lag. Koning Achazja van Juda was ook naar Jizreël gekomen om Joram te bezoeken.

¹⁷ Toen de wachtpost op de toren van Jizreël Jehu en zijn gevolg in het oog kreeg, meldde hij dat er een stoet in aantocht was. Joram beval dat hun een ruiter tegemoet moest gaan om te vragen of alles in orde was. ¹⁸ De ruiter ging hun tegemoet en zei: 'De koning laat vragen of alles in orde is.' 'Dat gaat je niets aan,' antwoordde Jehu. 'Volg mij.' De wachtpost meldde dat de bode de stoet had bereikt en niet terugkeerde. ¹⁹ Joram stuurde een tweede ruiter, en toen deze bij Jehu kwam zei hij: 'De koning laat vragen of alles in orde is.' 'Dat gaat je niets aan,' antwoordde Jehu. 'Volg mij.' ²⁰ De wachtpost meldde dat de bode de stoet had bereikt en niet terugkeerde. En hij voegde eraan toe: 'Aan zijn rijstijl te zien is het Jehu, de zoon van Nimsi, die de stad nadert, want hij rijdt als een waanzinnige.' ²¹ Hierop beval Joram zijn wagen in te spannen. De wagen werd ingespannen en koning Joram van Israël en koning Achazja van Juda reden uit, ieder in zijn eigen wagen, Jehu tegemoet. Op de akker van de Jizreëliet Nabot troffen zij elkaar. ²² Toen Joram Jehu zag, vroeg hij: 'Is alles in orde, Jehu?' Jehu antwoordde: 'Hoe kan alles in orde zijn zolang de losbandige praktijken en de toverkunsten van uw moeder Izebel voortduren?' ²³ Joram wendde de teugels en vluchtte weg, terwijl hij Achazja toeriep: 'Verraad, Achazja!' ²⁴ Maar Jehu greep snel zijn boog en trof Joram tussen zijn schouderbladen. De pijl ging dwars door zijn hart en Joram zakte in zijn wagen in elkaar. ²⁵ Jehu zei tegen zijn adjudant Bidkar: 'Pak hem op en gooi hem op de akker van de Jizreëliet Nabot. U herinnert u vast nog hoe wij tweeën zij aan zij achter zijn vader Achab reden toen de HEER de volgende profetie over hem uitsprak: ²⁶ "Zo waar ik gisteren het bloed van Nabot en zijn zonen heb zien vloeien – zo spreekt de HEER –, zo waar zal ik het u op deze akker vergelden – zo spreekt de HEER." Dus pak hem op en gooi hem op de akker, zoals de HEER heeft gezegd.' ²⁷ Koning Achazja van Juda, die zag wat er gebeurde, vluchtte in de richting van Bet-Haggan. Maar Jehu zette de achtervolging in en riep: 'Dood ook hem!' Achazja werd getroffen*.

(9:27) *werd getroffen* – Volgens sommige oude vertalingen. In MT ontbreekt de werkwoordsvorm.

terwijl hij in zijn wagen de pas van Gur bij Jibleam opreed. Hij wist te ontkomen naar Megiddo, en daar is hij gestorven. ²⁸ Zijn dienaren brachten zijn lichaam op een wagen over naar Jeruzalem, waar ze hem begroeven bij zijn voorouders in de Davidsburch. ²⁹ Achazja was koning van Juda geworden in het elfde regeringsjaar van Joram, de zoon van Achab.

De dood van Izebel

³⁰ Toen Izebel hoorde dat Jehu onderweg was naar Jizreël, zette ze haar ogen aan, maakte haar kapsel op en ging bij haar venster op de uitkijk staan. ³¹ Toen Jehu bij de stadspoort aankwam verwelkomde ze hem met de woorden: ‘Gaat het goed met je, Zimri de Koningsmoordenaar?’ ³² Jehu keek omhoog en vroeg: ‘Is daar iemand die aan mijn kant staat? Niemand?’ Twee, drie eunuchen verschenen aan het venster ³³ en Jehu beval hun: ‘Gooi haar het raam uit!’ Ze wierpen haar naar beneden, zodat haar bloed tegen de stadsmuur en tegen de paarden opspatte. Jehu vertrapte haar lichaam. ³⁴ Daarna trok hij de stad binnen en liet zich een maaltijd voorzetten. Toen hij gegeten en gedronken had zei hij: ‘Ga eens naar die vervloekte vrouw kijken en begraaft haar, tenslotte is ze een koningsdochter.’ ³⁵ Maar de mannen die haar gingen begraven vonden alleen nog haar schedel, haar voeten en haar handen. ³⁶ Toen ze terugkwamen om het aan Jehu te vertellen zei deze: ‘Zo is in vervulling gegaan wat de HEER bij monde van de Tisbiet Elia heeft voorspeld: “De honden zullen het lichaam van Izebel op de akkers van Jizreël opvreten. ³⁷ Het lijk van Izebel zal als een hoop mest op het land liggen, op de akkers van Jizreël, en niemand zal kunnen zeggen: ‘Dit was Izebel.’”’

Jehu roeit het koningshuis van Achab uit en maakt een einde aan de Baälsdienst

10

¹ In Samaria woonden nog zeventig zonen van Achab. Jehu stelde brieven op die hij naar Samaria stuurde, naar de bevelhebbers van Jizreël, de oudsten en de voogden die Achab had aangesteld. Deze brieven luiden als volgt: ² ‘De zonen van uw heer wonen bij u en u beschikt over paarden en strijdwapens, een versterkte stad en wapens. Welnu, wanneer u deze brief ontvangt, ³ kies dan de meest geschikte koningszoon, zet hem op zijn vaders troon en wees bereid het koningshuis van uw heer te verdedigen.’ ⁴ De ontvangers van deze brieven werden verschrikkelijk bang en zeiden: ‘Twee koningen hebben het al tegen hem afgelegd. Hoe zouden wij dan standhouden?’ ⁵ De paleis- en de stadscommandanten, de oudsten en de voogden van de koningszonen stuurden Jehu daarom het volgende bericht: ‘Wij zijn uw dienaren, heer. We zullen alles doen wat u ons opdraagt. Wij zullen niemand als koning aanwijzen. Doet u wat u het beste vindt.’ ⁶ Hierop schreef Jehu hun een tweede brief, waarin hij zei: ‘Als u op mijn hand bent en mij wilt gehoorzamen, onthoofd dan alle zonen van uw heer en meld u morgen om deze tijd bij mij in Jizreël.’ Er waren zeventig koningszonen, die door voornamen inwoners van de stad werden opgevoed. ⁷ Na ontvangst van de tweede brief werden alle zeventig koningszonen gevangengenomen en ter dood gebracht. Hun hoofden werden in manden gedaan, die naar Jehu in Jizreël werden gestuurd. ⁸ Toen een bode meldde dat de hoofden van de koningszonen gebracht waren, beval Jehu ze in twee hopen bij de ingang van de stadspoort te leggen en ze daar tot de volgende dag te laten liggen. ⁹ De volgende morgen kwam hij naar buiten en sprak de bevolking als volgt toe: ‘Oordeelt u zelf: Ik heb tegen mijn heer een samenzwering gesmeed en hem vermoord. Maar door wie zijn deze koningszonen gedood? ¹⁰ Besef goed dat niets van wat de HEER tegen het koningshuis van Achab heeft uitgesproken, onvervuld blijft. De HEER brengt ten uitvoer wat hij bij monde van zijn dienaar Elia heeft voorspeld.’ ¹¹ En Jehu liet alle familieleden van Achab die nog in Jizreël waren ter dood brengen, en ook al zijn ambtenaren, vertrouwelingen en priesters; niet één bleef in leven.

¹² Hierna vertrok Jehu naar Samaria. Toen hij onderweg door Bet-Eked kwam, een trefpunt van herders, ¹³ kwam hij daar de broers van koning Achazja van Juda tegen. ‘Wie bent u?’ vroeg hij, en zij antwoordden: ‘Wij zijn broers van Achazja. We zijn op weg om de koningszonen en de zonen van de koningin-moeder een bezoek te brengen.’ ¹⁴ ‘Grijp ze levend!’ beval Jehu, en de broers van Achazja werden gegrepen en bij de put van Bet-Eked ter dood gebracht. Ze waren met tweeënveertig man, en niet één bleef in leven.

¹⁵ Jehu vervolgde zijn weg en kwam een eind verder tegenover Jonadab, de zoon van Rechab, te staan. Hij begroette hem en zei: ‘Heeft u het goed met mij voor, zoals ik met u?’ ‘Jazeker,’ antwoordde Jonadab, ‘geef mij uw hand.’ Jehu reikte hem de hand en liet hem zijn wagen bestijgen. ¹⁶ ‘Ga met mij mee,’ zei hij, ‘dan kunt u zien hoe ik me voor de HEER bejiver.’ Zo reed Jonadab met Jehu mee.

¹⁷ Toen Jehu in Samaria aankwam, doodde hij daar allen die nog over waren van het hof van Achab, tot hij het hele koningshuis van Achab had uitgeroeid, zoals de HEER aan Elia had voorspeld. ¹⁸ Daarna liet hij de bevolking van de stad bijeenkomen en zei: ‘Achab heeft Baäl maar matig vereerd; Jehu zal hem beter dienen. ¹⁹ Laat alle profeten van Baäl hier komen, al zijn dienaren en al zijn priesters, niet één mag er ontbreken. Ik wil namelijk een plechtige offerdienst voor Baäl houden, en wie ontbreekt zal dat met de dood bekopen.’ Dit was een list van Jehu om de dienaren van Baäl te doden. ²⁰ ‘Kondig een feestelijke samenkomst af ter ere van Baäl,’ beval Jehu, en zo gebeurde het. ²¹ Jehu stuurde boodschappers door heel Israël en van alle kanten kwamen de dienaren van Baäl naar Samaria, geen van hen bleef weg. Ze verzamelden zich in de tempel van Baäl, en toen de tempel helemaal vol stond, ²² gaf Jehu de beheerder van de priesterkleding opdracht om alle dienaren van Baäl van feestkleden te voorzien. Toen dat gebeurd was ²³ begaf Jehu zich met Jonadab, de zoon van Rechab, naar de tempel van Baäl en zei tegen de aanwezigen: ‘Kijk goed om u heen of zich onder u geen dienaren van de HEER bevinden. Deze plechtigheid is uitsluitend bestemd voor de dienaren van Baäl.’ ²⁴ Jehu en Jonadab gingen de tempel binnen om vredeoffers en brandoffers te brengen, terwijl buiten tachtig man op wacht stonden die Jehu

daar had neergezet. ‘Jullie zijn verantwoordelijk,’ had hij gezegd. ‘Wie ook maar iemand laat ontkomen, zal dat met zijn eigen leven bekopen.’ ²⁵ Toen Jehu met het brandoffer gereed was, beval hij zijn escorte en zijn adjudanten: ‘Vooruit, dood ze! Laat niet één van hen ontkomen.’ Ze doodden de dienaren van Baäl tot de laatste man en lieten de lijken liggen. Vervolgens drongen ze het versterkte deel van de tempel van Baäl binnen, ²⁶ haalden de gewijde stenen eruit en gooiden die in het vuur. ²⁷ Ze sloegen de aan Baäl gewijde steen aan stukken en haalden de tempel van Baäl omver. Sindsdien doet het tempelterrein dienst als mestvaalt, tot op de dag van vandaag.

²⁸ Jehu maakte dus een einde aan de Baälsdienst in Israël, ²⁹ maar hij brak niet met de zondige praktijken van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet, want de gouden stierenbeelden in Betel en Dan liet hij ongemoeid. ³⁰ De HEER zei tegen Jehu: ‘Je hebt juist gehandeld door te doen wat goed is in mijn ogen: je hebt mijn voornemens ten aanzien van het koningshuis van Achab volledig ten uitvoer gebracht. Daarom zullen jouw nakomelingen tot in de vierde generatie op de troon van Israël zitten.’ ³¹ Maar Jehu nam de wetten van de HEER, de God van Israël, niet met hart en ziel in acht. Hij brak niet met de zondige praktijken van Jerobeam, die de Israëlieten tot zonde had aangezet.

³² In deze tijd begon de HEER het grondgebied van Israël in te perken. Hazaël veroverde op de Israëlieten het hele gebied ³³ ten oosten van de Jordaan: heel Gilead, het stamgebied van Gad, Ruben en Manasse, vanaf Aroër aan de Arnon, en behalve Gilead ook Basan.

³⁴ Verdere bijzonderheden over Jehu en over de overwinningen die hij behaalde zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. ³⁵ Toen Jehu bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in Samaria. Zijn zoon Joachaz volgde hem op. ³⁶ Achtentwintig jaar had Jehu Israël vanuit Samaria geregeerd.

Atalja, koningin van Juda

11

¹ Toen Atalja, de moeder van Achazja, hoorde dat haar zoon dood was, besloot ze alle kinderen van de koninklijke familie ter dood te brengen. ² Maar Jehoseba, de dochter van koning Joram en de zuster van Achazja, haalde een van Achazja's zonen, Joas, heimelijk weg uit de groep koningskinderen die gedood zouden worden en verstopte hem met zijn voedster in de linnenkamer. Ze wisten hem voor Atalja verborgen te houden, en zo ontsnapte hij aan de dood. ³ Zes jaar zat hij bij zijn tante in de tempel van de HEER verborgen, terwijl Atalja het land regeerde.

⁴ In het zevende regeringsjaar van Atalja riep Jojada, die toen hogepriester was, de bevelhebbers van de Kariërs en van de koninklijke garde bij zich in de tempel van de HEER. Daar sloot hij een verbond met hen en liet hij hen trouw zweren. Vervolgens stelde hij de koningszoon aan hen voor. ⁵ Daarna droeg hij hun het volgende op: ‘Dit is wat u moet doen: Splits de eenheid die deze week dienst heeft in drie groepen. Laat de eerste groep de wacht betrekken bij het koninklijk paleis, ⁶ de tweede in de Surpoort en de derde in de poort achter het verblijf van de koninklijke garde, zodat u het paleis van alle kanten in de gaten kunt houden. ⁷ De twee eenheden die deze week geen dienst hebben, moeten de wacht houden bij de tempel en de koning beschermen. ⁸ Laat allen hun wapens in de aanslag houden en vorm een hecht kordon rond de koning. Verlies hem geen moment uit het oog en dood ieder die het kordon probeert te doorbreken.’ ⁹ De bevelhebbers deden precies wat de hogepriester Jojada had bevolen. Allen meldden zich met hun eenheid van honderd man bij Jojada, zowel degenen die die week dienst hadden als degenen die die week vrij waren van dienst. ¹⁰ Jojada gaf de bevelhebbers de speren en schilden uit de tempel van de HEER, die nog van koning David waren geweest. ¹¹ De leden van de garde stelden zich, allen met hun wapen in de aanslag, voor de tempel op, over de volle breedte van het plein en vanaf de ingang van de tempel tot aan het altaar, om de koning te beschermen. ¹² Toen leidde de hogepriester de koningszoon naar buiten, zette hem de hoofdband op en overhandigde hem de kroningsakte. Zo werd hij tot koning uitgeroepen en gezalfd, terwijl alle aanwezigen in hun handen klaptten en riepen: ‘Leve de koning!’ ¹³ Toen Atalja de koninklijke garde en het volk hoorde juichen, begaf zij zich in de menigte die zich voor de tempel verzameld had. ¹⁴ Daar zag ze de koning, die zich volgens het gebruik op het podium had opgesteld, met de bevelhebbers en de trompetblazers naast zich. De hele bevolking was in feeststemming en men blies op de trompetten, maar Atalja scheurde haar kleren en riep: ‘Verraad! Verraad!’ ¹⁵ De hogepriester Jojada droeg de bevelhebbers, de aanvoerders van het leger, op: ‘Leid haar onder bewaking weg; wie haar volgt, moet gedood worden.’ Hij zei er uitdrukkelijk bij dat ze niet op het tempelterrein mocht worden gedood. ¹⁶ Atalja werd weggeleid en door de Paardenpoort naar het paleis gevoerd, waar ze ter dood werd gebracht.

¹⁷ Jojada bekrachtigde het verbond tussen de HEER en de koning en het volk, zodat zij de HEER weer zouden toebehoren, en ook het verbond tussen de koning en het volk. ¹⁸ De mensen, die uit heel Juda waren toegestroomd, haalden de tempel van Baäl omver en verbrijzelden de altaren en beelden die voor hem waren opgericht. De Baälspriester Mattan werd voor de altaren ter dood gebracht. Nadat Jojada wachters had aangewezen om de tempel van de HEER te bewaken, ¹⁹ begeleidde hij de koning met de bevelhebbers, de Kariërs, de koninklijke garde en heel het volk van de tempel via de Gardepoort naar het paleis, waar hij hem liet plaatsnemen op de koningstroon. ²⁰ Heel het volk was verheugd, en hoewel Atalja in het koninklijk paleis ter dood gebracht was, bleef het rustig in de stad.

Joas, koning van Juda

12

¹ Joas was zeven jaar oud toen hij koning werd,*

(12:1-22) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 11:21-12:21.

² in het zevende regeringsjaar van Jehu. Veertig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder heette Sibja en was afkomstig uit Berseba. ³ Zijn leven lang deed Joas wat goed is in de ogen van de HEER, zoals de hogepriester Jojada hem geleerd had. ⁴ Toch bleven de offerplaatsen bestaan, en bleven de Judeeërs daar offers brengen en wierook branden.

⁵⁻⁶ Joas droeg de priesters het volgende op: 'De priesters mogen al het zilver dat als wijgeschenk voor de tempel van de HEER wordt afgedragen voor zichzelf houden, ieder wat hij persoonlijk ontvangt. Dat geldt niet alleen het zilver dat moet worden betaald wanneer men bij een volkstelling wordt geregistreerd en het zilver dat volgens tarief moet worden betaald om iemand vrij te kopen, maar ook al het zilver dat vrijwillig aan de tempel van de HEER wordt afgestaan. Zij moeten er dan wel voor zorgen dat de tempel van de HEER overal waar dat nodig is hersteld wordt.' ⁷ Maar in Joas' drieëntwintigste regeringsjaar waren de priesters nog steeds niet aan het herstel van de tempel begonnen. ⁸ Daarom liet de koning de hogepriester Jojada en de andere priesters bij zich komen en vroeg: 'Waarom doet u niets om de tempel te herstellen? Voortaan mag u het zilver dat ieder van u ontvangt niet meer voor uzelf houden, maar moet u het direct afdragen voor het herstel van de tempel.' ⁹ De priesters stemden ermee in dat ze geen zilver van het volk meer zouden aannemen, maar dan ook geen verantwoordelijkheid zouden dragen voor het herstel van de tempel.

¹⁰ De hogepriester Jojada nam een kist, boorde een gat in het deksel en zette de kist bij het altaar, rechts bij de ingang van de tempel. Daarin deden de priesters die de ingang bewaakten al het zilver dat voor de tempel van de HEER werd afgedragen. ¹¹ Wanneer ze zagen dat er veel zilver in de kist lag, lieten ze de hofschrijver en de hogepriester komen om het zilver dat zich in de tempel bevond in zakjes over te doen en die te tellen. ¹²⁻¹³ Het zilver werd in afgewogen hoeveelheden overhandigd aan de bouwmeesters die met het herstel van de tempel waren belast. De bouwmeesters betaalden de timmerlieden, metselaars, steenhouwers en andere werklieden die aan de tempel werkten, zodat zij balken en gehouwen steen konden aanschaffen om de bouwvallige gedeeltes van de tempel te herstellen, en bekostigden ook verder alles wat er voor de herstelwerkzaamheden nodig was. ¹⁴ Het zilver dat voor de tempel van de HEER werd afgedragen werd niet gebruikt om zilveren schotels, messen, offerschalen, trompetten of andere zilveren of gouden voorwerpen aan te schaffen; ¹⁵ alles werd aan de bouwmeesters gegeven om er de herstelwerkzaamheden mee te bekostigen. ¹⁶ De bouwmeesters die het zilver aan de werklieden moesten overhandigen hoefden geen rekening over te leggen, want zij waren door en door betrouwbaar. ¹⁷ Zilver voor hersteloffers en reinigingsoffers werd niet voor de tempel van de HEER bestemd; dat bleef voor de priesters.

¹⁸ In die tijd rukte koning Hazaël van Aram op tegen Gat. Hij belegerde de stad en nam haar in. Vervolgens nam hij zich voor tegen Jeruzalem op te trekken. ¹⁹ Koning Joas van Juda verzamelde alle wijgeschenken die zijn voorouders Josafat, Joram en Achazja, koningen van Juda, aan de tempel hadden geschonken, en ook zijn eigen wijgeschenken en de rest van het goud dat zich in de schatkamers van de tempel en het paleis bevond. Dat alles stuurde hij naar koning Hazaël van Aram, die daarop van zijn veldtocht tegen Jeruzalem afzag.

²⁰ Verdere bijzonderheden over Joas zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. ²¹ Zijn hovelingen kwamen in opstand en zwoeren tegen hem samen. Ze doodden hem in Bet-Millo, aan de weg naar Silla. ²² Hij werd vermoord door zijn dienaren Jozachar,*

(12:22) *Jozachar* – Voorgestelde lezing. MT: 'Jozabad'.

de zoon van Simat, en Jozabad, de zoon van Somer. Na zijn dood werd hij begraven bij zijn voorouders in de Davidsburch. Zijn zoon Amasja volgde hem op.

Joachaz, koning van Israël

13

¹ Joachaz, de zoon van Jehu, werd koning van Israël in het drieëntwintigste regeringsjaar van koning Joas van Juda, de zoon van Achazja. Zeventien jaar regeerde hij in Samaria. ² Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER: hij volgde het slechte voorbeeld van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet, en brak niet met diens zondige praktijken. ³ Daarom werd de HEER woedend op de Israëlieten en leverde hij hen gedurende die hele periode over aan koning Hazaël van Aram en diens zoon Benhadad. ⁴ Joachaz probeerde de HEER mild te stemmen en de HEER gaf hem gehoor, want hij had gezien hoe Israël te lijden had onder de onderdrukking door de koning van Aram. ⁵ Hij stuurde iemand om de Israëlieten te bevrijden. Toen zij het Aramese juk hadden afgeworpen, konden ze hun gewone leven weer opvatten. ⁶ Toch braken ze niet met de zondige praktijken van het huis van Jerobeam, die hen tot zonde had aangezet, maar volhardden erin. Zelfs de Asjerapaal in Samaria lieten ze staan. ⁷ Van het leger van Joachaz was niets meer over, alleen nog vijftig

wagenmenners, tien strijdwagens en tienduizend man voetvolk. De koning van Aram had vernietigend toegeslagen en het leger van Israël totaal onder de voet gelopen.

8 Verdere bijzonderheden over Joachaz en over de overwinningen die hij behaalde zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. 9 Toen hij bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in Samaria. Zijn zoon Joas volgde hem op.

Joas, koning van Israël; de dood van Elisa

10 Joas, de zoon van Joachaz, werd koning van Israël in het zevenendertigste regeringsjaar van koning Joas van Juda. Zestien jaar regeerde hij in Samaria. 11 Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER: hij brak niet met de zondige praktijken van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet, maar volhardde erin. 12 Verdere bijzonderheden over Joas en over de overwinning die hij behaalde in de oorlog tegen koning Amasja van Juda, zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. 13 Toen hij bij zijn voorouders te ruste ging, volgde Jerobeam hem op. Joas werd begraven in Samaria, bij de koningen van Israël.

14 Toen Elisa ziek was geworden en op sterven lag, zocht koning Joas van Israël hem op. Huilend riep hij uit: 'Vader, vader! Strijdwagen en ruitery van Israël!' 15 Elisa zei tegen de koning: 'Haal een boog en pijlen.' Toen Joas dat gedaan had, 16 zei Elisa: 'Span de boog.' Joas spande de boog, en Elisa legde zijn handen over de handen van de koning heen 17 en zei: 'Open het venster dat uitziet naar het oosten.' Joas opende het venster, en Elisa zei: 'Schiet!' De koning schoot een pijl af, en Elisa zei: 'Deze pijl is een overwinningsteken van de HEER. Deze pijl betekent de overwinning op Aram. Bij Afek zult u Aram vernietigend verslaan.' 18 Daarna zei Elisa: 'Pak uw pijlen.' Joas nam de pijlen in zijn hand en Elisa zei tegen de koning: 'Sla met de pijlen op de grond.' Joas sloeg driemaal met de pijlen op de grond, niet vaker. 19 Toen riep de godsmann woedend uit: 'Had maar vijf of zes keer geslagen! Dan zou u Aram vernietigend verslagen hebben. Nu zult u Aram maar drie keer een nederlaag toebrengen.'

20 Elisa stierf en werd begraven. Het was het seizoen waarin elk jaar weer Moabitische benden het land binnenvielen. 21 Toen de plunders eraan kwamen, werd er juist iemand begraven. Snel wierpen ze de dode in Elisa's graf. Zodra hij in het graf in aanraking kwam met het gebeente van Elisa, kwam de dode weer tot leven en stond hij op.

22 Koning Hazaël van Aram had Israël gedurende de hele regeringsperiode van Joachaz onderdrukt. 23 Maar de HEER was de Israëlieten genadig. Hij kreeg medelijden met hen en was met hen begaan vanwege het verbond dat hij met Abraham, Isaak en Jakob gesloten had. Hij wilde de Israëlieten niet uitroeien en verstootte hen niet, zoals hij dat tot op de dag van vandaag niet heeft gedaan. 24 Toen koning Hazaël van Aram stierf, volgde zijn zoon Benhadad hem op. 25 Joas, de zoon van Joachaz, heroverde op Benhadad, de zoon van Hazaël, de steden die de vader van Benhadad in de oorlog op Joachaz veroverd had. Driemaal bracht hij hem een nederlaag toe en hij heroverde de steden voor Israël.

Amasja, koning van Juda

14

1 Amasja, de zoon van Joas, werd koning van Juda in het tweede regeringsjaar van koning Joas van Israël, de zoon van Joachaz. 2 Hij was vijftienvintig jaar oud toen hij koning werd. Negenentwintig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Jehoaddan, ze was afkomstig uit Jeruzalem. 3 Hij deed wat goed is in de ogen van de HEER, zij het niet in die mate als zijn voorvader David. Hij volgde in alle opzichten het voorbeeld van zijn vader Joas, 4 dus bleven de offerplaatsen bestaan en bleven de Judeeërs daar offers brengen en wierook branden.

5 Toen Amasja de macht eenmaal stevig in handen had, liet hij de hovelingen die zijn vader hadden vermoord ter dood brengen. 6 Maar de kinderen van de moordenaars doodde hij niet, zoals geschreven staat in het boek met de wet van Mozes, die door de HEER is opgelegd: 'Ouders mogen niet ter dood worden gebracht om wat hun kinderen hebben misdaan, en kinderen niet om de misdaden van hun ouders; alleen om wat iemand zelf misdaan heeft, mag hij ter dood worden gebracht.'

7 In de Zoutvallei versloeg Amasja de Edomieten, tienduizend man. Hij veroverde Sela en gaf het de naam Jokteël, en zo heet het tot op de dag van vandaag. 8 Daarop stuurde hij gezanten naar de koning van Israël, Joas, de zoon van Joachaz, de zoon van Jehu, met de boodschap: 'Laten wij zien wie van ons de sterkste is.' 9 Koning Joas van Israël liet koning Amasja van Juda het volgende antwoord overbrengen: 'Eens, in de Libanon, verzocht de doornstruik de ceder: "Geef uw dochter aan mijn zoon ten huwelijk." Maar toen kwam er een wild dier voorbij, dat de doornstruik vertrapte. 10 U hebt Edom verslagen, dat is waar, maar nu bent u overmoedig geworden. Gedraag u waardig en blijf waar u bent. Waarom zou u uzelf in het ongeluk storten en Juda meesleuren in uw val?' 11 Maar Amasja luisterde niet. Toen rukte koning Joas van Israël op, en in Bet-Semes in Juda maten hij en koning Amasja van Juda hun krachten. 12 Juda werd door Israël verslagen en alle Judeeërs sloegen op de vlucht. 13 De koning van Juda, Amasja, de zoon van Joas, de zoon van Achazja, werd in Bet-Semes door koning Joas van Israël gevangengenomen. Vervolgens trok koning Joas op naar Jeruzalem en sloeg een bres van vierhonderd el in de stadsmuur, van de Efraïmpoort tot aan de Hoekpoort. 14 Toen hij naar Samaria

terugkeerde, nam hij al het goud en zilver en alle andere voorwerpen mee die zich in de tempel van de HEER en de schatkamers van het koninklijk paleis bevonden, en een groep gijzelaars.

15 Verdere bijzonderheden over Joas en over de overwinning die hij in zijn strijd tegen koning Amasja van Juda behaalde, zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. 16 Toen hij bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in Samaria, bij de koningen van Israël. Zijn zoon Jerobeam volgde hem op.

17 Na de dood van koning Joas van Israël, de zoon van Joachaz, leefde koning Amasja van Juda, de zoon van Joas, nog vijftien jaar. 18 Verdere bijzonderheden over Amasja zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. 19 Toen er in Jeruzalem tegen hem werd samengespannen, vluchtte hij naar Lachis, maar ze kwamen hem achterna en doodden hem daar. 20 Hij werd met paarden overgebracht naar Jeruzalem, waar hij werd begraven bij zijn voorouders in de Davidsburcht. 21 Het volk van Juda riep Amasja's zestien jaar oude zoon Azarja tot opvolger van zijn vader uit. 22 Het was Azarja die Elat na de dood van koning Amasja weer bij Juda inlijfde en het versterkte.

Jerobeam, koning van Israël

23 Jerobeam, de zoon van Joas, werd koning van Israël in het vijftiende regeringsjaar van koning Amasja van Juda, de zoon van Joas. Eenenvieftig jaar regeerde hij in Samaria. 24 Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER: hij brak niet met de zondige praktijken van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet.

25 Jerobeam herstelde de grens van Israël, van Lebo-Hamat tot aan de Zoutzee, zoals de HEER, de God van Israël, had voorgezegd bij monde van zijn profeet Jona, de zoon van Amittai, uit Gat-Hachefer. 26 De HEER had namelijk gezien hoe bitter*

(14:26) bitter – Volgens de oudste vertalingen. MT: 'weerspannig'.

de Israëlieten, van hoog tot laag, te lijden hadden en dat er niemand was die hun te hulp kwam. 27 En omdat hij had besloten om de herinnering aan Israël op aarde niet uit te wissen, liet hij hen door Jerobeam, de zoon van Joas, bevrijden.

28 Verdere bijzonderheden over Jerobeam en over de overwinningen die hij behaalde toen hij Damascus en Hamat, die vroeger aan Juda behoorden, heroverde en weer inlijfde bij Israël, zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. 29 Toen hij bij zijn voorouders, de koningen van Israël, te ruste ging, volgde zijn zoon Zecharja hem op.

Azarja, koning van Juda

15

1 Azarja, de zoon van Amasja, werd koning van Juda in het zevenentwintigste regeringsjaar van koning Jerobeam van Israël. 2 Hij was zestien jaar oud toen hij koning werd. Tweeënvijftig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Jecholja, ze was afkomstig uit Jeruzalem. 3 Hij deed wat goed is in de ogen van de HEER, net zoals zijn vader Amasja gedaan had. 4 Toch bleven de offerplaatsen bestaan en bleven de Judeeërs daar offers brengen en wierook branden.

5 De HEER trof de koning met huidvraat, waaraan hij leed tot op de dag van zijn dood. Al die tijd leefde hij in afzondering, terwijl zijn zoon Jotam de gang van zaken in het paleis regelde en ook het landsbestuur waarnam. 6 Verdere bijzonderheden over Azarja zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. 7 Toen hij stierf, werd hij begraven bij zijn voorouders in de Davidsburcht. Zijn zoon Jotam volgde hem op.

Zecharja, koning van Israël

8 Zecharja, de zoon van Jerobeam, werd koning van Israël in het achtendertigste regeringsjaar van koning Azarja van Juda. Zes maanden regeerde hij in Samaria. 9 Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER: net zomin als zijn voorvaders brak hij met de zondige praktijken van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet.

10 Tegen Zecharja werd een samenzwering beraamd door Sallum, de zoon van Jabes. Deze liet hem publiekelijk ter dood brengen en werd in zijn plaats koning. 11 Verdere bijzonderheden over Zecharja zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. 12 De HEER had aan Jehu voorgezegd dat zijn nakomelingen tot in de vierde generatie op de troon van Israël zouden zitten, en zo is het ook gebeurd.

Sallum, koning van Israël

13 Sallum, de zoon van Jabes, werd koning in het negenendertigste regeringsjaar van koning Uzzia van Juda. Eén maand regeerde hij in Samaria. 14 Menachem, de zoon van Gadi, trok vanuit Tirsas naar Samaria op en versloeg Sallum, de zoon van Jabes. Hij doodde hem en werd in zijn plaats koning. 15 Verdere bijzonderheden over Sallum en over de samenzwering die hij beraamde zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. 16 Toen Menachem vanuit Tirsas optrok, doodde hij alle inwoners van Tifsach en omgeving. Omdat de stad hem geen vrije doortocht had willen geven, doodde hij alle inwoners en reet hij alle zwangere vrouwen de buik open.

Menachem, koning van Israël

17 Menachem, de zoon van Gadi, werd koning van Israël in het negenendertigste regeringsjaar van koning Azarja van Juda. Tien jaar regeerde hij in Samaria. 18 Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER: zijn leven lang brak hij niet met de zondige praktijken van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet.

19 In die tijd viel koning Pul van Assyrië het land binnen. Menachem gaf Pul duizend talent zilver om zich te verzekeren van diens steun bij het handhaven van zijn koningschap. 20 Daartoe legde hij de vermogende Israëlieten een schatting op van vijftig sjekel zilver per hoofd. Hij droeg het zilver over aan de koning van Assyrië, die daarop zijn troepen terugtrok en het land niet bezette. 21 Verdere bijzonderheden over Menachem zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël. 22 Toen hij bij zijn voorouders te ruste ging, volgde zijn zoon Pekachja hem op.

Pekachja, koning van Israël

23 Pekachja, de zoon van Menachem, werd koning van Israël in het vijftigste regeringsjaar van koning Azarja van Juda. Twee jaar regeerde hij in Samaria. 24 Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER: hij brak niet met de zondige praktijken van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet.

25 Tegen Pekachja werd een samenzwering beraamd door zijn adjudant Pekach, de zoon van Remaljahu. Met de hulp van vijftig Gileadieten doodde Pekach de koning, en ook Argob en Arje, in het versterkte deel van het paleis in Samaria. Hij doodde Pekachja en werd in zijn plaats koning. 26 Verdere bijzonderheden over Pekachja zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël.

Pekach, koning van Israël

27 Pekach, de zoon van Remaljahu, werd koning van Israël in het tweeënvijftigste regeringsjaar van koning Azarja van Juda. Twintig jaar regeerde hij in Samaria. 28 Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER: hij brak niet met de zondige praktijken van Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet.

29 In de tijd van koning Pekach van Israël viel koning Tiglatpileser van Assyrië het land binnen. Hij veroverde Ijjon, Abel-Bet-Maächa, Janoach, Kedes en Hasor, Gilead en Galilea inclusief het gebied van Naftali, en voerde de inwoners van die steden en gebieden als ballingen naar Assyrië mee.

30 Tegen Pekach, de zoon van Remaljahu, werd een samenzwering beraamd door Hosea, de zoon van Ela. Het was in het twintigste regeringsjaar van koning Jotam, de zoon van Uzzia, dat Hosea Pekach doodde en in zijn plaats koning werd. 31 Verdere bijzonderheden over Pekach zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Israël.

Jotam, koning van Juda

32 Jotam, de zoon van Uzzia, werd koning van Juda in het tweede regeringsjaar van koning Pekach van Israël, de zoon van Remaljahu. 33 Hij was vijfentwintig jaar oud toen hij koning werd. Zestien jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Jerusa, de dochter van Sadok. 34 Hij deed wat goed is in de ogen van de HEER en volgde in alle opzichten het voorbeeld van zijn vader Uzzia. 35 Toch bleven de offerplaatsen bestaan en bleven de Judeeërs daar offers brengen en wierook branden.

Het was Jotam die de Bovenpoort van de tempel van de HEER bouwde. 36 Verdere bijzonderheden over Jotam zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. 37 Het was in die tijd dat de HEER voor het eerst koning Resin van Aram en koning Pekach van Israël op Juda afstuurde. 38 Toen Jotam stierf, werd hij begraven bij zijn voorouders in de Davidsburch. Zijn zoon Achaz volgde hem op.

Achaz, koning van Juda

16

1 Achaz, de zoon van Jotam, werd koning van Juda in het zeventiende regeringsjaar van koning Pekach van Israël, de zoon van Remaljahu. 2 Hij was twintig jaar oud toen hij koning werd. Zestien jaar regeerde hij in Jeruzalem. Hij deed niet wat goed is in de ogen van de HEER, zoals zijn voorvader David, 3 maar volgde het voorbeeld van de koningen van Israël. Hij ging zelfs zo ver dat hij zijn zoon als offer verbrandde volgens het gruwelijke gebruik van de volken die de HEER voor de Israëlieten had verdreven. 4 Hij bracht offers en brandde wierook op de offerplaatsen, op de heuvels en onder elke bladerrijke boom.

5 In die tijd trokken koning Resin van Aram en koning Pekach van Israël, de zoon van Remaljahu, tegen Jeruzalem ten strijde. Ze dreven Achaz in het nauw, maar slaagden er niet in hem te overwinnen. 6 Het was in diezelfde tijd dat koning Resin van Aram Elat weer bij zijn rijk inlijfde en de Judeeërs eruit verdreef. De Edomieten trokken Elat binnen, en ze zijn er gebleven tot op de dag van vandaag. 7 Achaz stuurde gezanten naar koning Tiglatpileser van Assyrië, met de boodschap: 'Ik ben uw dienaar en uw zoon. Trek op en verlos mij uit de greep van de koning van Aram en de koning van Israël, die zich tegen mij hebben gekeerd.' 8 Hij zette zijn verzoek kracht bij door het goud en zilver uit de tempel van de HEER en de schatkamers van het koninklijk paleis aan de koning van Assyrië te laten overhandigen. 9 De koning van Assyrië gaf gehoor aan Achaz' verzoek. Hij trok op tegen Damascus en nam de stad in. De bevolking voerde hij als ballingen naar Kir, en Resin liet hij ter dood brengen.

10 Koning Achaz ging naar Damascus om koning Tiglatpileser van Assyrië te ontmoeten. Toen hij het altaar in Damascus zag, stuurde hij een model en een gedetailleerd bouwplan naar de priester Uria. **11** Nog voordat Achaz terugkeerde liet Uria het altaar nabouwen, precies volgens het ontwerp dat de koning hem vanuit Damascus had gestuurd. **12** Toen koning Achaz uit Damascus terugkeerde, nam hij het altaar in ogenschouw, liep ernaartoe en besteede de treden. **13** Hij droeg persoonlijk verschillende offers op: een brandoffer, een graanoffer en een wijnoffer, en goot het bloed van de dieren voor het vredeoffer tegen de zijanten van het altaar. **14** Tussen het nieuwe altaar en de tempel stond nog het bronzen altaar ter ere van de HEER. Dat liet hij verwijderen en opzij van het nieuwe altaar opstellen, aan de noordkant. **15** Hij beval de priester Uria: 'Op dit grote altaar moeten vanaf nu 's morgens het brandoffer en 's avonds het graanoffer worden opgedragen. Ook het brandoffer en het graanoffer van de koning moeten daar worden opgedragen, evenals de brandoffers, de graan- en de wijnoffers van de mensen uit het land, en het bloed van de offerdieren moet tegen de zijanten van het grote altaar worden gegoten. Het bronzen altaar gebruik ik voortaan zelf, wanneer ik een godsspraak wil verkrijgen.' **16** De priester Uria voerde alles precies uit zoals de koning het hem had opgedragen. **17** Verder liet koning Achaz de spoelbekkens van hun onderstellen halen en de panelen van de onderstellen slopen. Het grote bekken, de Zee, liet hij verwijderen van de bronzen runderen waarop het rustte, en op een stenen fundering zetten. **18** Ook liet hij het sabbatsbaldakijn dat men aan de tempel had aangebouwd en de speciale opgang voor de koning verplaatsen naar de binnenkant van de tempel, opdat de koning van Assyrië ze niet te zien zou krijgen.

19 Verdere bijzonderheden over Achaz zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. **20** Toen hij stierf, werd hij begraven bij zijn voorouders in de Davidsburch. Zijn zoon Hizkia volgde hem op.

Hosea, koning van Israël; de val van Samaria

17

1 Hosea, de zoon van Ela, werd koning van Israël in het twaalfde regeringsjaar van koning Achaz van Juda. Negen jaar regeerde hij in Samaria. **2** Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, maar ging daarin niet zo ver als zijn voorgangers.

3 Koning Salmanassar van Assyrië rukte tegen Hosea op en onderwierp hem. Voortaan moest Hosea schatting afdragen aan de koning van Assyrië. **4** Na verloop van tijd ontdekte Salmanassar dat Hosea tegen hem samenspande en afgezanten had gestuurd naar koning So van Egypte. Ook verzuimde hij de jaarlijkse schatting af te dragen. Daarom liet de koning van Assyrië Hosea in de boeien slaan en in de gevangenis opsluiten. **5** Hij viel het land binnen, trok op tegen Samaria en belegerde de stad drie jaar lang. **6** In het negende regeringsjaar van Hosea nam de koning van Assyrië Samaria in. Hij voerde de Israëlieten als ballingen mee naar Assyrië. Sommigen wees hij een woonplaats aan in Chalach, anderen aan de rivier de Chabor in Gozan, en weer anderen in de steden van Medië.

Beschouwing over de ondergang van Israël

7 Dit alles gebeurde omdat de Israëlieten zondigden tegen de HEER, hun God, die hen had bevrijd uit de handen van de farao, de koning van Egypte, en hen uit Egypte had weggeleid. Ze waren andere goden gaan vereren **8** en volgden de levenswijze van de volken die de HEER voor hen verdreven had en de bepalingen die de koningen van Israël zelf uitvaardigden. **9** Ze hielden er onjuiste denkbeelden over de HEER, hun God, op na. Overal waar ze woonden, van de kleinste wachtpost tot de sterkste vestingstad, bouwden ze offerplaatsen. **10** Op alle hoge heuvels en onder elke bladerrijke boom richtten ze gewijde stenen en Asjerapalen op **11** en op al die offerhoogten ontstaken ze offers, naar het voorbeeld van de volken die de HEER van hen had weggevoerd. Met deze kwalijke praktijken tergden ze de HEER. **12** Ze dienden afgoden, hoewel de HEER hun dat uitdrukkelijk verboden had. **13** Telkens opnieuw vermaande de HEER Israël en Juda bij monde van de profeten en de zieners: 'Keer terug van jullie dwaalwegen en houd je aan mijn geboden en bepalingen, aan de wet die ik jullie voorouders heb opgelegd en die jullie door mijn dienaren de profeten is overgeleverd.' **14** Maar even halsstarrig als hun voorouders, die geen vertrouwen stelden in de HEER, hun God, weigerden de Israëlieten te luisteren. **15** Ze trokken zich niets aan van zijn bepalingen en van het verbond dat hij met hun voorouders had gesloten, en sloegen zijn waarschuwingen in de wind. Ze liepen achter nietige goden aan en werden zo zelf nietswaardig. Ze volgden het voorbeeld van de hen omringende volken, hoewel de HEER hun dat verboden had. **16** Ze veronachtzaamden alle geboden van de HEER, hun God. Ze goten twee beelden in de vorm van een stierkalf en maakten een Asjerapaal. Ze aanbaden de hemellichamen en dienden Baäl. **17** Ze verbrandden hun zonen en dochters als offer, deden aan waarzeggerij en probeerden voortekens te lezen. Zo tergden ze de HEER door zich erop toe te leggen te doen wat slecht is in zijn ogen. **18** De HEER werd woedend op de Israëlieten en verstootte hen. Niets bleef er van hen over, behalve de stam Juda. **19** Maar ook de Judeërs hielden zich niet aan de geboden van de HEER, hun God, en volgden de bepalingen die de Israëlieten eigenmachtig hadden uitgevaardigd. **20** Daarom verwierp de HEER alle nakomelingen van Israël. Hij vernederde hen door hen uit te leveren aan plundersaars, en uiteindelijk verstootte hij hen allemaal. **21** Want Israël had zich van het koningshuis van David losgescheurd en Jerobeam, de zoon van Nebat, als koning aangesteld. En Jerobeam dreef een wig tussen Israël en de HEER, door de Israëlieten aan te zetten tot grote zonde. **22** De Israëlieten volgden in alle opzichten het slechte voorbeeld van Jerobeam en braken

niet met zijn zondige praktijken. **23** Uiteindelijk verstootte de HEER Israël, zoals hij bij monde van alle profeten, zijn dienaren, had voorzeggd, en de Israëlieten werden in ballingschap van hun grondgebied weggevoerd naar Assyrië, waar zij wonen tot op de dag van vandaag.

24 De koning van Assyrië stuurde mensen uit Babel, Kuta, Awwa, Hamat en Sefarwaïm naar de steden van Samaria, waar hij hun een woonplaats toewees in plaats van de Israëlieten. Deze mensen namen Samaria in bezit en gingen er wonen. **25** De eerste tijd dat zij daar woonden, vereerden ze de HEER niet. Daarom liet de HEER leeuwen op hen los, die een aantal van hen verscheurden. **26** Men zei tegen de koning van Assyrië: 'De volken die u naar Samaria hebt overgebracht om in de steden daar te gaan wonen, zijn niet op de hoogte van de regels die de God van dat land heeft gesteld. Nu heeft hij leeuwen op hen losgelaten omdat de mensen de regels van de God van dat land niet kennen, en die hebben al een aantal van hen gedood.' **27** Daarop beval de koning van Assyrië: 'Stuur een van de priesters die jullie hebben weggevoerd terug naar het land waar hij vandaan komt. Hij moet daar gaan wonen en de mensen de regels van de God van dat land onderwijzen.' **28** Zo keerde een van de priesters die waren weggevoerd terug naar Samaria en vestigde zich in Betel, waar hij de mensen leerde hoe ze de HEER moesten vereren. **29** Toch bleven al die volken hun eigen godenbeelden maken, die ze in hun nieuwe woonplaats neerzetten in de tempels die de Samaritanen op de offerhoogten gebouwd hadden. **30** De mensen uit Babel maakten een beeld van Sukkot-Benot, de mensen uit Kuta maakten een beeld van Nergal, de mensen uit Hamat maakten een beeld van Asima, **31** de Awwieten maakten beelden van Nibchaz en Tartak, en de Sefarwieten verbrandden hun kinderen als offer voor hun goden Adrammelech en Anammelech. **32** Daarnaast vereerden zij de HEER en stelden ze uit hun eigen midden priesters aan om dienst te doen in de tempels op de offerhoogten. **33** Ze vereerden dus wel de HEER, maar dienden ook hun eigen goden zoals ze in hun land van herkomst gewoon waren geweest.

34 Ook de Israëlieten zelf vervielen telkens opnieuw in hun oude gewoonten en doen dat tot op de dag van vandaag: ze vereren de HEER niet en houden zich niet aan de voorschriften, regels, wetten en geboden die de HEER heeft opgelegd aan de nakomelingen van Jakob, aan wie hij de naam Israël heeft gegeven. **35** De HEER heeft met hen een verbond gesloten en hun opgedragen: 'Jullie mogen geen andere goden vereren: niet voor hen neerknielen, hen niet dienen en hun geen offers brengen. **36** Alleen de HEER, die jullie met sterke hand en opgeheven arm uit Egypte heeft weggeleid, moeten jullie vereren, voor hem moeten jullie neerknielen en aan hem moeten jullie offers brengen. **37** Jullie moeten je altijd houden aan de voorschriften, regels, wetten en geboden die hij heeft vastgelegd, en geen andere goden vereren. **38** Jullie mogen het verbond dat ik met jullie heb gesloten niet vergeten en geen andere goden vereren; **39** alleen de HEER, jullie God, moeten jullie vereren, dan zal hij jullie redden uit de greep van al jullie vijanden.' **40** Maar ze hebben niet geluisterd en houden nog altijd vast aan hun oude gewoonten.

41 De nieuwe bewoners van het land vereerden de HEER, maar dienden ook hun eigen godenbeelden. Hun kinderen en kindskinderen volgden het voorbeeld van hun ouders en leven tot op de dag van vandaag op dezelfde wijze voort.

Hizkia, koning van Juda

18

1 Hizkia, de zoon van Achaz, werd koning van Juda in het derde regeringsjaar van koning Hosea van Israël, de zoon van Ela. **2** Hij was vijfentwintig jaar oud toen hij koning werd. Negenentwintig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Abi, de dochter van Zecharja. **3** Hij deed wat goed is in de ogen van de HEER, net zoals zijn voorvader David gedaan had. **4** Hij verwijderde de offerplaatsen, verbrijzelde de gewijde stenen, haalde de Asjerapalen omver en sloeg de koperen slang die Mozes gemaakt had aan stukken. De Israëlieten hadden namelijk nog altijd de gewoonte voor deze slang, die de naam Koperslang droeg, wierook te branden. **5** Hizkia stelde zijn vertrouwen in de HEER, de God van Israël. Nooit, noch voor noch na zijn tijd, is hij geëvenaard, door geen van de koningen van Juda. **6** Hij was de HEER toegedaan en heeft zich nooit van hem afgekeerd; hij hield zich aan de geboden die de HEER aan Mozes heeft gegeven. **7** De HEER stond hem bij, zodat Hizkia alles wat hij ondernam tot een goed einde bracht. Hij kwam in opstand tegen de koning van Assyrië en weigerde nog langer diens vazal te zijn. **8** Hij was het ook die de Filistijnen terugvloog en het hele gebied tot aan Gaza en de omliggende dorpen veroverde, van de kleinste wachtpost tot de sterkste vestingstad.

9 In het vierde regeringsjaar van koning Hizkia, dus het zevende regeringsjaar van koning Hosea van Israël, trok koning Salmanassar van Assyrië tegen Samaria op en belegerde de stad. **10** Na een beleg van drie jaar, in het zesde regeringsjaar van Hizkia, dus het negende regeringsjaar van koning Hosea van Israël, werd Samaria ingenomen. **11** De koning van Assyrië voerde de Israëlieten als ballingen mee naar zijn land, waar sommigen een woonplaats kregen aangewezen in Chalach, anderen aan de rivier de Chabor in Gozan, en weer anderen in de steden van Medië. **12** Dit gebeurde omdat de Israëlieten de HEER, hun God, niet gehoorzaamd hadden. Ze hadden de regels van het verbond overtreden die Mozes, de dienaar van de HEER, hun gegeven had. Ze hadden niet geluisterd en niet gehandeld naar wat hun was voorgehouden.

Jeruzalem door Sanherib bedreigd

13 In het veertiende regeringsjaar van koning Hizkia trok koning Sanherib van Assyrië op tegen de versterkte steden van Juda en nam ze in. 14 Koning Hizkia van Juda stuurde afgezanten naar de koning van Assyrië, die in Lachis verbleef. Hun boodschap luidde: 'Ik ben tegenover u in gebreke gebleven. Staak uw aanval. Wat u mij oplegt, zal ik dragen.' De koning van Assyrië eiste van koning Hizkia van Juda driehonderd talent zilver en dertig talent goud. 15 Hizkia droeg al het zilver af dat zich in de tempel van de HEER en de schatkamers van het koninklijk paleis bevond. 16 Ook liet hij het gouden beslag verwijderen dat hij zelf op de deuren en deurposten van de grote zaal van de tempel had laten aanbrengen, en gaf dat aan de koning van Assyrië.

17 De koning van Assyrië stuurde vanuit Lachis drie hoogwaardigheidsbekleders, de tartan, de rabsaris en de rabsake, met een geweldig leger naar koning Hizkia in Jeruzalem. Zij trokken naar Jeruzalem op. Daar hielden ze halt bij de watertoevoer naar het bovenste waterbekken, aan de straat van het bleekveld, 18 en vroegen de koning te spreken. Hofmeester Eljakim, de zoon van Chilkia, hofschrijver Sebna en kanselier Joach, de zoon van Asaf, gingen naar hen toe. 19 De rabsake zei tegen hen: 'Zeg tegen Hizkia: "Dit zegt de grote koning, de koning van Assyrië: "Waarop berust toch dat vertrouwen van u? 20 U meent dat mooie beloften opwegen tegen strategie en militaire macht? En in wie stelt u zo veel vertrouwen dat u tegen mij in opstand durft te komen? 21 In Egypte, die geknakte rietstengel die je hand doorboort wanneer je probeert erop te leunen! Want meer heeft de farao, de koning van Egypte, niet te betekenen voor degenen die hun vertrouwen in hem stellen."'" 22 En u kunt mij nu wel zeggen: "Wij stellen ons vertrouwen in de HEER, onze God," maar was het niet juist die God wiens offerplaatsen en altaren Hizkia heeft laten verwijderen? Hizkia heeft immers tegen de bevolking van Juda en Jeruzalem gezegd dat ze alleen voor het altaar in Jeruzalem mogen neerknielen? 23 Welnu, waag uw kans met mijn heer, de koning van Assyrië. Hij zal u tweeduizend paarden geven, mits u in staat bent de ruiters ervoor te leveren. 24 Zolang u voor strijdagens en ruiters op Egypte vertrouwt, zult u immers nog niet de afgevaardigde van de minste dienaar van mijn heer kunnen weerstaan. 25 U denkt toch niet dat hij zonder instemming van de HEER is opgetrokken om Jeruzalem te vernietigen? De HEER heeft hem gezegd: "Val dit land aan en vernietig het."'" 26 Eljakim, Sebna en Joach zeiden tegen de rabsake: 'Spreek alstublieft Aramees met ons, heer; wij verstaan dat. Spreek toch geen Judees met ons, het volk op de muur luistert mee.' 27 Maar de rabsake antwoordde: 'Dacht u dat mijn heer mij gestuurd heeft om het woord uitsluitend tot uw heer en u te richten? Onze woorden zijn net zo goed bestemd voor de mensen daar op de muur, die binnenkort net als u hun eigen stront zullen eten en hun eigen pis zullen drinken.' 28 En hij rechte zijn schouders, verhief zijn stem en zei, in het Judees: 'Luister naar wat de grote koning, de koning van Assyrië u te zeggen heeft! 29 Dit zegt de koning: "Laat u door Hizkia geen rad voor ogen draaien, hij is niet in staat u uit mijn greep te bevrijden. 30 Laat hij u niet verleiden uw vertrouwen te stellen in de HEER. Als hij beweert: 'De HEER zal ons vast en zeker redden en deze stad zal niet in handen vallen van de koning van Assyrië,' 31 luister dan niet naar hem. Want dit zegt de koning van Assyrië: 'Geef u over en stel u onder mijn hoede, dan kan ieder van u van zijn wijnstok en zijn vijgenboom eten en het water uit zijn eigen put drinken, 32 tot ik kom en u meevoer naar een land dat niet onderdoet voor dat van u: een land van graan en wijn, van brood en wijngaarden, van olierijke olijfbomen en honing. U zult in leven blijven en hoeft niet te sterven. Luister toch niet naar Hizkia, die u valse hoop geeft met zijn bewering dat de HEER u zal redden. 33 Hebben de goden van andere volken hun land soms gered uit de handen van de koning van Assyrië? 34 Waar zijn de goden van Hamat en Arpad gebleven, waar waren de goden van Sefarwaim, Hena en Iwwa? Hebben die Samaria soms uit mijn handen gered? 35 Als geen enkele god in staat is gebleken zijn land uit mijn handen te redden, hoe zou dan de HEER Jeruzalem kunnen redden?'" 36 Maar het volk zweeg en antwoordde met geen woord, want zo had de koning het bevolen.

37 Hofmeester Eljakim, de zoon van Chilkia, hofschrijver Sebna en kanselier Joach, de zoon van Asaf, gingen met gescheurde kleren naar Hizkia om hem de woorden van de rabsake over te brengen.

19

1 Zodra koning Hizkia de boodschap hoorde, scheurde hij zijn kleren, trok een boetekleed aan en begaf zich naar de tempel van de HEER. 2 Hofmeester Eljakim, hofschrijver Sebna en de oudsten van de priesters stuurde hij gehuld in boetekleren naar de profeet Jesaja, de zoon van Amos. 3 Ze zeiden hem: 'Dit zegt Hizkia: "Deze dag is er een van angst, straf en vernedering: het is als bij een geboorte waarbij de baarmoeder ontsloten is maar de kracht om te baren ontbreekt. 4 Maar misschien slaat de HEER, uw God, acht op wat de rabsake gezegd heeft, die door zijn heer, de koning van Assyrië, hierheen is gestuurd om de levende God te honen, en misschien zal hij die belediging vergelden. Bid daarom voor degenen van ons volk die er nog over zijn."'" 5 Zo kwamen de hovelingen van koning Hizkia bij Jesaja, 6 en Jesaja antwoordde hun: 'Zeg tegen uw koning: "Dit zegt de HEER: Laat je niet ontmoedigen door de woorden waarmee de knechten van de koning van Assyrië mij hebben bespot. 7 Ik zal hem een geest sturen en hem een gerucht laten influisteren waardoor hij naar zijn eigen land terugkeert, en daar zal ik hem een gewelddadige dood laten sterven."'"

8 Inmiddels had de rabsake zich weer bij zijn koning gevoegd, die, zoals hij had vernomen, zijn kamp bij Lachis had opgebroken en nu de aanval had geopend op Libna. 9 Maar toen Sanherib het gerucht opving dat koning Tirhaka van Nubië was uitgetrokken om de strijd met hem aan te binden, zond hij opnieuw gezanten naar Hizkia, met de opdracht: 10 'Zeg tegen koning Hizkia van Juda: "Laat u niet misleiden door de HEER, uw God,

in wie u uw vertrouwen hebt gesteld omdat hij u heeft toegezegd dat Jeruzalem niet in handen zal vallen van de koning van Assyrië. **11** U hebt toch zelf gehoord hoe de koningen van Assyrië alle landen die ze binnenvielen vernietigd hebben. Zou u dan gered worden? **12** Gozan, Charan, Resef en de inwoners van Eden in Telassar, die door mijn voorouders werden uitgeroeid, zijn toch ook niet door hun goden gered? **13** En wat is er geworden van de koningen van Hamat en Arpad, en van de koningen van de stad Sefarwaïm en van Hena en Iwwa?"

14 Toen Hizkia de brief had gelezen die de boden hem overhandigd hadden, ging hij naar de tempel van de HEER en legde de brief daar open voor hem neer. **15** En hij bad tot de HEER: 'HEER, God van Israël, u die op de cherubs troont, u alleen bent God van alle koninkrijken op aarde, u hebt de hemel en de aarde gemaakt. **16** Leen mij uw oor, HEER, en luister, open uw ogen en zie toe. Hoor met welke woorden Sanherib de levende God hoont. **17** Het is waar, HEER, de koningen van Assyrië hebben andere volken en hun landen verwoest **18** en hun goden aan het vuur prijsgegeven. Dat waren dan ook geen goden, het waren slechts maaksels van mensenhanden, beelden van hout en steen, die ze vernietigd hebben. **19** Ik vraag u, HEER, onze God: red ons uit zijn handen, opdat alle koninkrijken op aarde zullen beseffen dat u, HEER, de enige God bent.'

20 Jesaja, de zoon van Amos, liet Hizkia weten: 'Dit zegt de HEER, de God van Israël: Ik heb je gebed over koning Sanherib van Assyrië gehoord, **21** en dit is wat ik, de HEER, over hem zeg:

Vrouwe Sion minacht je, ze lacht je uit,
meewarig schudt Jeruzalem haar hoofd.

22 Weet wie je hebt beledigd en bespot,
wie je hebt uitgejouwd, uitdagend aangekeken:
het was de Heilige van Israël!

23 Bij monde van je boden heb je de Heer gehoord. Je zei:
"Mijn strijdwagens brachten mij tot op de hoogste bergen,
tot in de verste hoeken van de Libanon.
Zijn hoogste ceders velde ik, zijn machtigste cipressen.
Ik drong door tot in zijn verste schuilhoek, tot in zijn diepste woud.

24 Ik heb gegraven en vreemd water gedronken,
de stromen van Egypte met mijn voeten drooggelegd."

25 Heb je dan niet gehoord dat ik dit heb beschikt?

In lang vervlogen tijden nam ik het me voor,
nu is de tijd gekomen dat ik het volbreng.

Onneembare steden worden in puin gelegd,

26 hun inwoners staan machteloos en gloeien van schaamte.
Ze zijn als jonge scheuten op de akker, pril groen in de woestijn,
tere sprietjes op het dak: verschroeid nog voor ze opgekomen zijn.

27 Maar ik ken je, ik ben op de hoogte van je doen en laten,
ik weet heel goed hoe je tekeergaat tegen mij;

28 ik zie je zelfgenoegzaamheid,
je razernij is tot mijn oren doorgedrongen.

Ik sla mijn haak door je neus en leg mijn bit in je mond
en voer je op je schreden terug.

29 Jou, Hizkia, kondig ik het volgende aan: dit jaar zul je eten wat er na de oogst toevallig nog opkomt, volgend jaar wat er vanzelf groeit, maar het jaar daarna kun je zaaïen en oogsten, wijngaarden planten en van de opbrengst eten. **30** De Judeeërs die ontkomen en het overleven, zullen wortel schieten en vrucht dragen, **31** want wie het overleven en ontkomen, zullen zich vanuit Jeruzalem, vanaf de Sion verspreiden. De HEER zal zich daarvoor beijveren. **32** Daarom – dit zegt de HEER over de koning van Assyrië: Hij zal deze stad niet te na komen. Hij zal er geen pijl op afschieten, geen schild tegen opheffen en geen wal tegen opwerpen. **33** Hij zal op zijn schreden terugkeren en deze stad niet te na komen – spreekt de HEER. **34** Omwille van mijzelf en omwille van mijn dienaar David zal ik deze stad beschermen en haar bevrijden.'

35 Diezelfde nacht trok een engel van de HEER ten strijde en doodde in het kamp van de Assyriërs honderdvijfentachtigduizend man. De volgende ochtend zag men niets dan lijken liggen. **36** Koning Sanherib van Assyrië brak het beleg op en keerde voorgoed terug naar zijn woonplaats Nineve. **37** Daar werd hij, terwijl hij neerknielde in de tempel van zijn god Nisroch, vermoord door Adrammelech en Sareser, die vervolgens naar Ararat wisten te ontkomen. Zijn zoon Esarhaddon volgde hem op.

Hizkia's ziekte en genezing

20

1 Omstreeks dezelfde tijd werd Hizkia dodelijk ziek. De profeet Jesaja, de zoon van Amos, kwam naar hem toe en zei: 'Dit zegt de HEER: Maak je laatste wilsbeschikking op, want je sterft. Je zult niet meer beter worden.' **2** Hizkia draaide zijn gezicht naar de muur en bad tot de HEER: **3** 'HEER, ik smeed u, neem toch in aanmerking dat ik me altijd oprecht en met heel mijn hart naar uw wil heb gericht en steeds heb gedaan wat goed is in uw ogen.'

Daarbij stortte hij bittere tranen. ⁴ Toen richtte de HEER zich opnieuw tot Jesaja, die de binnenste hof nog niet verlaten had, en zei: ⁵ 'Ga weer naar binnen en zeg tegen Hizkia, de koning van mijn volk: "Dit zegt de HEER, de God van je voorvader David: Ik heb je gebed gehoord en je tranen gezien. Welnu, ik zal je genezen. Over drie dagen zul je in staat zijn naar mijn tempel te gaan. ⁶ Ik geef je nog vijftien jaar te leven, en ik zal jou en deze stad redden uit de handen van de koning van Assyrië. Omwille van mijzelf en omwille van mijn dienaar David zal ik deze stad beschermen.'" ⁷ Jesaja beval de dienaren van de koning een plak gedroogde vijgen te nemen. Dat deden ze, en ze legden de vijgen op de ontstoken plek, waarop Hizkia nieuwe krachten kreeg. ⁸ Hij vroeg aan Jesaja: 'Krijg ik van de HEER ook een teken dat hij me zal genezen en ik over drie dagen naar de tempel zal kunnen gaan?' ⁹ 'Ja,' antwoordde Jesaja, 'de HEER zal u een teken geven dat hij zijn belofte zal nakomen. Wat denkt u, zal de schaduw tien graden vooruitgaan of tien graden achteruit?' ¹⁰ 'Tien graden vooruit zou niets bijzonders zijn,' antwoordde Hizkia, 'maar tien achteruit wel.' ¹¹ Daarop riep de profeet Jesaja de HEER aan, en deze liet de schaduw op de zonnewijzer van Achaz tien graden achteruitgaan.

¹² In die tijd stuurde koning Berodach-Baladan van Babylonië, de zoon van Baladan, die had vernomen dat Hizkia ziek was, gezanten met brieven en een geschenk naar hem toe. ¹³ Hizkia nam hun boodschap in ontvangst en liet hun al zijn schatkamers zien: het zilver, het goud, het reukwerk, de kostbare oliën, en ook zijn arsenaal en alles wat zich in zijn magazijnen bevond. Er was niets in zijn paleis of in zijn rijk dat Hizkia hun niet liet zien. ¹⁴ De profeet Jesaja ging naar koning Hizkia toe en vroeg hem: 'Wat hebben deze mannen tegen u gezegd? Waar kwamen ze vandaan?' 'Uit een ver land,' antwoordde Hizkia, 'uit Babylonië.' ¹⁵ 'Wat hebben ze in uw paleis te zien gekregen?' vroeg Jesaja, en Hizkia antwoordde: 'Ze hebben alles gezien wat zich in mijn paleis bevindt. Er is niets in mijn magazijnen dat ik hun niet heb laten zien.' ¹⁶ Hierop zei Jesaja tegen Hizkia: 'Luister naar wat de HEER te zeggen heeft. ¹⁷ Het duurt niet lang meer, of alles wat zich in uw paleis bevindt, alles wat uw voorouders tot nu toe hebben vergaard, zal naar Babel worden weggesleept. Er blijft niets van over – zegt de HEER. ¹⁸ Ook een aantal van uw zonen, het nageslacht dat u hebt verwekt, zal worden weggevoerd om dienst te doen in het paleis van de koning van Babylonië.' ¹⁹ Hizkia antwoordde: 'Het is goed, wat u namens de HEER tegen mij hebt gezegd.' Want hij dacht bij zichzelf: Dat betekent dat er zolang ik leef, rust en vrede zal heersen.

²⁰ Verdere bijzonderheden over Hizkia, over de vele overwinningen die hij behaalde en over het waterreservoir dat hij heeft laten aanleggen en de tunnel waardoor het water naar de stad wordt geleid, zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. ²¹ Toen hij bij zijn voorouders te ruste ging, volgde zijn zoon Manasse hem op.

Manasse, koning van Juda

21

¹ Manasse was twaalf jaar oud toen hij koning werd. Vijfenvijftig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Chefsiba. ² Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER: hij gaf zich over aan de verfoeilijke praktijken van de volken die de HEER voor de Israëlieten verdreven had. ³ Hij herstelde de offerplaatsen die zijn vader Hizkia verwijderd had, richtte nieuwe altaren op voor Baäl en maakte een nieuwe Asjerapaal, naar het voorbeeld van koning Achab van Israël. Hij aanbad de hemellichamen en diende die. ⁴ Hij richtte altaren op in de tempel van de HEER, waarvan de HEER had gezegd: 'In Jeruzalem zal ik mijn naam laten wonen,' ⁵ en plaatste op de beide voorhoven van de tempel altaren voor de hemellichamen. ⁶ Hij verbrandde zijn zoon als offer en liet zich in met wolkschouwerij, wichelarij, geestenbezwering en waarzeggerij. Hij tergde de HEER door voortdurend te doen wat slecht is in zijn ogen. ⁷ Zo liet hij bijvoorbeeld een beeld van de godin Asjera maken, dat hij een plaats gaf in de tempel waarvan de HEER tegen David en zijn zoon Salomo had gezegd: 'In deze tempel, in Jeruzalem, dat ik uit alle steden van Israëls stammen heb uitgekozen, zal ik voor altijd mijn naam laten wonen. ⁸ Ik zal ervoor zorgen dat de Israëlieten nooit meer hoeven weg te trekken uit het land dat ik hun voorouders heb gegeven, maar dan moeten zij zich wel houden aan alles wat ik hun heb opgedragen, aan de wet die mijn dienaar Mozes hun heeft opgelegd.' ⁹ Maar ze luisterden niet en lieten zich door Manasse verleiden nog meer kwaad te doen dan de volken die de HEER voor hen had uitgeroeid. ¹⁰ Daarom sprak de HEER bij monde van zijn dienaren, de profeten: ¹¹ 'Koning Manasse van Juda heeft zich ingelaten met verfoeilijke praktijken, erger nog dan die van de Amorieten die hier vroeger woonden, en hij heeft daarbij ook de Judeeërs met zijn afgoden tot zonde aangezet. ¹² Daarom – zegt de HEER, de God van Israël: Ik zal over Jeruzalem en Juda onheil brengen waarvan ieder zo zal ophoren dat zijn beide oren tuiten. ¹³ Ik zal over Jeruzalem het meetlint van Samaria leggen en het schietlood van het koningshuis van Achab. Ik zal Jeruzalem schoonvegen zoals je een gebruikte schaal schoonveegt en daarna ondersteboven wegzet. ¹⁴ Wie er van mijn volk nog overblijven zal ik aan hun lot overlaten. Ik zal ze aan hun vijanden uitleveren, zodat hun vijanden ze kunnen plunderen en beroven. ¹⁵ Dit alles zal ik doen omdat zij hebben gedaan wat slecht is in mijn ogen en me hebben getergd vanaf de dag dat ze uit Egypte vertrokken tot nu toe.'

¹⁶ Behalve dat Manasse zondigde door de Judeeërs tot zonde aan te zetten, zodat ze deden wat slecht is in de ogen van de HEER, vergoot hij ook onschuldig bloed, zo veel dat Jeruzalem ervan overvloedde. ¹⁷ Verdere bijzonderheden over Manasse en zijn zondige praktijken zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van

Juda. 18 Toen hij bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in de tuin van zijn paleis, de tuin van Uzza. Zijn zoon Amon volgde hem op.

Amon, koning van Juda

19 Amon was tweeëntwintig jaar oud toen hij koning werd. Twee jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Mesullemet, de dochter van Charus, uit Jotba. 20 Net als zijn vader Manasse deed hij wat slecht is in de ogen van de HEER. 21 Hij volgde in alles het voorbeeld van zijn vader, diende dezelfde afgoden als hij en knielde voor hen neer. 22 Hij keerde zich af van de HEER, de God van zijn voorouders, en gehoorzaamde hem niet. 23 De dienaren van Amon beraamden een aanslag op de koning en vermoordden hem in zijn paleis. 24 Maar het volk doodde allen die tegen koning Amon hadden samengezworen en riep zijn zoon Josia tot zijn opvolger uit. 25 Verdere bijzonderheden over Amon zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. 26 Hij werd begraven in de tuin van Uzza; zijn zoon Josia volgde hem op.

Josia, koning van Juda

22

1 Josia was acht jaar oud toen hij koning werd. Eenendertig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Jedida, de dochter van Adaja, uit Boskat. 2 Hij volgde in alle opzichten het voorbeeld van zijn voorvader David en hield zich daaraan: hij deed wat goed is in de ogen van de HEER.

3 In het achttiende jaar van zijn regering stuurde koning Josia zijn hofschrijver Safan, de zoon van Asaljahu, de zoon van Mesullam, met de volgende opdracht naar de tempel van de HEER: 4 ‘Ga naar de hogepriester Chilkia en laat hem het zilver klaarleggen dat door het volk ten bate van de tempel is afgedragen en door de priesters die de ingang bewaken in ontvangst is genomen. 5 Dat zilver moet ter hand worden gesteld aan de bouwmeesters die met het werk aan de tempel belast zijn, en die moeten het weer overhandigen aan de mensen die bezig zijn de bouwvallige gedeelten van de tempel te herstellen, 6 de handwerkslieden, bouwers en metselaars, zodat ze balken en gehouwen steen kunnen aanschaffen om de tempel te repareren. 7 Ze hoeven geen rekening over te leggen voor het zilver dat ze ontvangen, want ze zijn door en door betrouwbaar.’

8 De hogepriester Chilkia zei tegen hofschrijver Safan: ‘Ik heb hier in de tempel van de HEER een boekrol gevonden met de tekst van de wet.’ Safan nam het boek in ontvangst en las het. 9 Daarop ging hij terug naar de koning om verslag uit te brengen. Hij zei: ‘Uw dienaren hebben het zilver dat in de tempel bewaard wordt, te voorschijn gehaald en overhandigd aan de bouwmeesters die belast zijn met de herstelwerkzaamheden aan de tempel van de HEER.’ 10 Vervolgens vertelde hij dat de priester Chilkia hem een boekrol had gegeven, en hij begon de koning eruit voor te lezen. 11 Bij het horen van de tekst van het wetboek scheurde de koning zijn kleren. 12 Hij beval de priester Chilkia, Achikam, de zoon van Safan, Achbor, de zoon van Micha, de hofschrijver Safan en zijn persoonlijke dienaar Asaja: 13 ‘Ga ter wille van mij en heel het volk van Juda de HEER raadplegen over de inhoud van de boekrol die we gevonden hebben, want het kan niet anders of de HEER is in hevige woede ontstoken omdat onze voorouders zich niet hebben gehouden aan wat er in dit boek staat en niet hebben gedaan wat ons is voorgeschreven.’

14 De priester Chilkia, Achikam, Achbor, Safan en Asaja gingen naar de profetes Chulda, de vrouw van Sallum. Sallum was de zoon van Tikwa, de zoon van Charchas; hij beheerde de priesterkleding. Chulda woonde in het nieuwe stadsdeel van Jeruzalem. Toen ze haar alles verteld hadden, 15 zei Chulda tegen hen: ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël: Zeg tegen degene die jullie naar mij heeft toegestuurd: 16 “Dit zegt de HEER: Ik zal onheil brengen over deze stad en haar bewoners, precies zoals beschreven staat in het boek dat de koning van Juda heeft gelezen. 17 Dat doe ik omdat zij zich van mij hebben afgekeerd, offers hebben ontstoken voor andere goden en mij hebben getergd met de beelden die ze gemaakt hebben. Mijn toorn tegen deze stad is hoog opgelaaid en zal niet meer doven.” 18-19 En tegen de koning van Juda persoonlijk, die jullie heeft gestuurd om de HEER te raadplegen, moeten jullie zeggen: “Dit zegt de HEER, de God van Israël: Jij hebt je hart opengesteld voor de woorden die je hebt gehoord. Je hebt je verootmoedigd toen je hoorde wat ik over deze stad en haar inwoners heb gezegd, namelijk dat ze als vloek en schrikbeeld zou gelden. Je hebt je kleren gescheurd en voor mij gehuild. Daarom heb ook ik naar jou geluisterd – spreekt de HEER. 20 Je zult in vrede sterven en bij je voorouders begraven worden. Jij zult niet met eigen ogen hoeven aan te zien hoe ik onheil breng over deze stad.”’

Dit antwoord brachten ze aan de koning over.

Maatregelen tegen de afgodendienst

23

1 De koning ontbood de oudsten van Juda en Jeruzalem. 2 Met alle inwoners van Juda en Jeruzalem, de priesters en de profeten, kortom, de hele bevolking, van hoog tot laag, begaf hij zich naar de tempel van de HEER. Daar las hij hun de hele tekst voor van het verbondsboek dat in de tempel was gevonden. 3 Staande op het podium bekrachtigde hij ten overstaan van de HEER het verbond. Hij zwoer dat hij de HEER zou volgen en zich geheel

en al zou houden aan zijn geboden, voorschriften en bepalingen, om zo het verbond dat in deze boekrol was vastgelegd met hart en ziel na te leven. Heel het volk sloot zich hierbij aan.

4 Vervolgens beval de koning dat de hogepriester Chilkia met zijn plaatsvervangers en de priesters die aan het hoofd van de tempelwacht stonden, alle voorwerpen uit de tempel van de HEER moesten halen die voor Baäl, Asjera en de hemellichamen waren gemaakt. Deze voorwerpen verbrandde hij buiten de stad, op het braakliggende terrein bij de Kidron, en de as liet hij naar Betel afvoeren. **5** Hij ontsloeg de afgodspriesters die door de koningen van Juda waren aangesteld om offers te ontsteken op de offerplaatsen in de steden van Juda en in de omgeving van Jeruzalem, en stuurde de priesters weg die offers ontstaken voor Baäl en voor de zon, de maan en de sterren, voor alle hemellichamen. **6** Hij liet de Asjerapaal uit de tempel van de HEER verwijderen en buiten de stad brengen, naar de bedding van de Kidron. Daar werd hij verbrand, en de resten werden verpulverd en over de begraafplaats van het gewone volk uitgestrooid. **7** Hij liet de vertrekken afbreken waar mannen tempelprostitutie bedreven en waar vrouwen kleren weefden voor Asjera. **8** Alle priesters uit de steden van Juda liet hij naar Jeruzalem komen. In het hele land, van Geba tot Berseba, liet hij de offerplaatsen ontwijden waar de priesters offers ontstoken hadden. Ook de offerplaatsen links van de stadspoort, bij de ingang van de poort van stadscommandant Josua, haalde hij neer. **9** De priesters van de offerplaatsen mochten het altaar van de HEER in Jeruzalem niet betreden; wel mochten ze samen met hun ambtgenoten van het ongedesemde brood eten. **10** Verder liet Josia de offerplaats Tofet in het Hinnomdal ontwijden, zodat niemand er meer zijn zoon of dochter als offer voor Moloch kon verbranden. **11** Hij liet de paarden weghalen die de koningen van Juda ter ere van de zon hadden opgesteld vanaf de ingang van het tempelterrein tot aan het vertrek van de eunuch Netanmelech, en de zonnewagens liet hij verbranden. **12** Hij liet de altaren afbreken die de koningen van Juda op het dak van het bovenvertrek van Achaz hadden geplaatst, en ook de altaren die Manasse op de beide voorhoven van de tempel had laten maken. Het puin liet hij zo snel mogelijk afvoeren en in de bedding van de Kidron storten. **13** De offerplaatsen buiten de stad, ten zuiden van de Berg van het verderf, die koning Salomo van Israël had laten oprichten voor Astarte, de gruwelijke godin van de Sidoniërs, Kemos, de gruwelijke god van Moab, en Milkom, de weerzinwekkende god van Ammon, werden door de koning ontwijd: **14** hij sloeg de gewijde stenen aan stukken, hakte de Asjerapalen om en liet de gaten opvullen met beenderen van mensen.

15 Ook het altaar en de offerhoogte in Betel brak hij af. Die offerplaats was aangelegd door Jerobeam, de zoon van Nebat, die de Israëlieten tot zonde had aangezet. Josia stak de offerplaats in brand, verpulverde de resten en liet de Asjerapaal in vlammen opgaan. **16** Zijn oog viel op de begraafplaats daar op de heuvel, en hij gaf bevel de beenderen uit de graven te halen. Die verbrandde hij op het altaar, dat hij op die manier ontwijdde. Zo ging de profetie van de HEER in vervulling die was uitgesproken door de godsman die dit alles had voorzien. **17** Josia vroeg: 'Wat is dat daar voor een steen?' 'Dat is het graf van de godsman uit Juda,' antwoordden de mensen die daar woonden. 'Alles wat u met het altaar van Betel hebt gedaan, is door hem voorzien.' **18** Daarop zei Josia: 'Laat hem met rust. Zijn gebeente mag door niemand worden aangeraakt.' Dus lieten ze zijn gebeente ongemoeid, evenals het gebeente van de profeet uit Samaria.

19 Josia liet ook de heiligdommen afbreken die de koningen van Israël op de offerhoogten in Samaria hadden gebouwd om de HEER te tergen. Hij deed daarmee hetzelfde als hij in Betel had gedaan. **20** Op de altaren in Samaria bracht hij de priesters van de offerplaatsen ten offer en hij verbrandde er mensenbeenderen.

Terug in Jeruzalem **21** beval de koning het volk: 'Vier Pesach ter ere van de HEER, uw God, zoals het hier in het boek van het verbond beschreven staat.' **22** Sinds de tijd dat de rechters Israël bestuurden was Pesach namelijk niet meer op die manier gevierd, ook niet in de tijd van de koningen van Israël en Juda. **23** Pas in het achttiende regeringsjaar van koning Josia werd in Jeruzalem weer op de juiste wijze Pesach gevierd ter ere van de HEER.

24 Ook zuiverde Josia het land van geestenbezweerders, waarzeggers, huisgoden, afgoden, kortom, van alle verfoeilijke praktijken die in Juda en Jeruzalem voorkwamen. Zo kwam hij na wat beschreven stond in het wetboek dat de priester Chilkia in de tempel van de HEER had gevonden.

25 Met hart en ziel en met inzet van al zijn krachten trachtte hij de wetten van Mozes strikt na te leven en terug te keren tot de HEER, zoals geen van zijn voorgangers of opvolgers ooit gedaan heeft. **26** Toch liet de HEER zijn toorn tegen Juda, waarin hij was ontbrand doordat Manasse hem tot het uiterste had getergd, niet varen. **27** Hij zei: 'Zoals ik Israël verstoten heb, zo zal ik ook Juda verstoten. En Jeruzalem, de stad die ik had uitverkozen, zal ik verwerpen, evenals de tempel waarvan ik heb gezegd dat daar mijn naam zou wonen.'

28 Verdere bijzonderheden over Josia zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. **29** Tijdens de regering van Josia trok farao Necho van Egypte naar de Eufraat op om zich bij de koning van Assur te voegen. Koning Josia ging de farao tegemoet, maar werd bij het eerste treffen, in Megiddo, door hem gedood. **30** Zijn dienaren brachten zijn lichaam op een wagen van Megiddo naar Jeruzalem, waar ze hem begroeven in zijn eigen graf. Josia's zoon Joachaz werd door het volk tot opvolger van zijn vader uitgeroepen en tot koning gezalfd.

Joachaz, koning van Juda

31 Joachaz was drieëntwintig jaar oud toen hij koning werd. Drie maanden regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Chamutal, de dochter van Jirmeja, uit Libna. **32** Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER,

precies zoals zijn voorouders. ³³ Hij werd door farao Necho gevangengezet in Ribla in Hamat, zodat hij het koningschap niet kon uitoefenen. De farao legde het land een schatting op van honderd talent zilver en één talent goud. ³⁴ Hij stelde Eljakim, een andere zoon van Josia, als opvolger van zijn vader aan en veranderde zijn naam in Jojakim. Joachaz werd door de farao meegevoerd naar Egypte, en daar is hij gestorven. ³⁵ Jojakim betaalde de farao het zilver en goud. Om de vastgestelde schatting te betalen, legde hij het land belasting op. Iedereen werd naar vermogen aangeslagen; zo werd het zilver en goud voor farao Necho bijeengebracht.

Jojakim, koning van Juda

³⁶ Jojakim was vijftienvintig jaar oud toen hij koning werd. Elf jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Zebudda, de dochter van Pedaja, uit Ruma. ³⁷ Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, precies zoals zijn voorouders.

24

¹ Tijdens de regering van Jojakim viel koning Nebukadnessar van Babylonië het land binnen en maakte hij Jojakim tot zijn vazal. En toen Jojakim na drie jaar rebelleerde en tegen Nebukadnessar in opstand kwam, ² stuurde de HEER benden Chaldeeën, Arameeërs, Moabieten en Ammonieten op hem af, die hij Juda liet binnenvallen om het te vernietigen, zoals hij bij monde van zijn dienaren, de profeten, had voorgezegd. ³ Dit overkwam Juda omdat de HEER zelf het zo beschikt had; hij verstootte het vanwege alle zonden die Manasse had bedreven. ⁴ Wat de HEER hem vooral niet vergaf, was dat hij onschuldig bloed had vergoten – hij had Jeruzalem gevuld met onschuldig bloed.

⁵ Verdere bijzonderheden over Jojakim zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Juda. ⁶ Toen hij bij zijn voorouders te ruste ging, volgde zijn zoon Jojachin hem op. ⁷ De koning van Egypte ondernam geen veldtochten meer buiten zijn eigen land, want de koning van Babylonië had heel het gebied dat aan de koning van Egypte toebehoorde ingenomen, vanaf de wadi die de grens met Egypte vormt tot aan de Eufraat.

Jojachin, koning van Juda

⁸ Jojachin was achttien jaar oud toen hij koning werd. Drie maanden regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Nechusta, de dochter van Elnatan, uit Jeruzalem. ⁹ Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, precies zoals zijn vader.

¹⁰ Het was in die tijd dat veldheren van koning Nebukadnessar van Babylonië tegen Jeruzalem optrokken en de stad belegerd werd. ¹¹ Toen koning Nebukadnessar zelf voor de omsingelde stad verscheen, ¹² gaf koning Jojachin van Juda zich samen met zijn moeder, zijn hovelingen, zijn legeraanvoerders en zijn kamerheren aan de koning van Babylonië over; deze nam hem gevangen in het achtste jaar van zijn regering. ¹³ Nebukadnessar haalde alle schatten weg uit de tempel van de HEER en het koninklijk paleis en haalde alle gouden versieringen los die koning Salomo van Israël in de grote zaal van de tempel had aangebracht, zoals de HEER had voorgezegd. ¹⁴ Heel Jeruzalem werd in ballingschap weggevoerd: alle legeraanvoerders en alle krijgslieden, tienduizend man, en alle handwerkslieden en smeden; alleen de onaanzienlijksten van het gewone volk bleven achter. ¹⁵ Koning Jojachin werd als balling meegevoerd naar Babel, samen met zijn moeder, zijn vrouwen, zijn kamerheren en de notabelen. ¹⁶ Ook zeventienduizend militairen en duizend handwerkslieden en smeden, allen betrokken bij het krijgsbedrijf, werden door de koning van Babylonië in ballingschap weggevoerd. ¹⁷ Hij stelde Mattanja, een oom van Jojachin, in diens plaats als koning aan en veranderde zijn naam in Sedekia.

Sedekia, koning van Juda; de verwoesting van Jeruzalem

¹⁸ Sedekia was eenentwintig jaar oud toen hij koning werd. Elf jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Chamutal, de dochter van Jirmeja, uit Libna. ¹⁹ Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, precies zoals Jojakim. ²⁰ De HEER was zo woedend op Jeruzalem en Juda dat hij ze uiteindelijk verstootte.

Sedekia kwam tegen de koning van Babylonië in opstand.

25

¹ In het negende jaar van zijn regering, op de tiende dag van de tiende maand, kwam Nebukadnessar, de koning van Babylonië, met heel zijn leger bij Jeruzalem aan. Hij sloeg er zijn kamp op en wierp een wal op rondom de stad. ² Het beleg van de stad duurde tot in het elfde regeringsjaar van koning Sedekia. ³ Op de negende dag van de maand – de hongersnood in de stad was ondraaglijk geworden, er was voor de bevolking niets meer te eten – ⁴ werd er een bres in de stadsmuur geslagen. Hoewel de Chaldeeën rondom de stad lagen, wisten alle soldaten 's nachts te ontkomen via de poort tussen de beide stadsmuren die uitkwam op de tuin van de koning. De koning vluchtte in de richting van de Jordaanvallei, ⁵ maar het Chaldeese leger zette de achtervolging in en haalde hem in op de vlakte van Jericho. Heel zijn leger werd uiteengeslagen ⁶ en de koning zelf namen ze gevangen. Ze brachten hem naar Ribla, naar de koning van Babylonië, en daar werd hij berecht. ⁷ Eerst werden zijn zonen voor zijn ogen afgeslacht en toen werden hem de ogen uitgestoken. Daarna werd hij naar Babel afgevoerd, geboeid met bronzen ketenen.

⁸ Op de zevende dag van de vijfde maand, in het negentiende regeringsjaar van koning Nebukadnessar van Babylonië, trok diens dienaar Nebuzaradan, de commandant van zijn lijfwacht, Jeruzalem binnen. ⁹ Hij stak de

tempel van de HEER in brand, en ook het koninklijk paleis en alle andere huizen van Jeruzalem; alle huizen van de welgestelden gingen in vlammen op. **10** Het Chaldeese leger, dat onder zijn bevel stond, haalde de stadsmuren van Jeruzalem neer. **11** De mensen die nog in de stad over waren, werden door commandant Nebuzaradan als ballingen weggevoerd, evenals degenen die naar de koning van Babylonië waren overgelopen, kortom, iedereen die nog over was. **12** Slechts de allerarmsten liet hij achter om voor de wijngaarden en akkers te zorgen.

13 De bronzen zuilen bij de tempel van de HEER, de verrijdbare onderstellen van de spoelbekkens en het grote bronzen bekken, de Zee, werden door de Chaldeeën uit elkaar gehaald; het brons namen ze mee naar Babel. **14** Ook de vuurbekkens, vuurscheppen, messen, kommen en het andere koperen tempelgerei namen ze mee. **15** Verder nam commandant Nebuzaradan alles mee wat maar van goud of zilver was, zoals de vuurbakken en de offerschalen. **16** De twee zuilen, de Zee, waarvan er maar één was, en de verrijdbare onderstellen die Salomo voor de tempel van de HEER had laten maken, bevatten samen een niet te wegen massa brons. **17** De zuilen waren elk achttien el hoog en bekroond met een bronzen kapiteel van drie el. Daar omheen zat een koperen vlechtwerk, versierd met granaatappels.

18 De hogepriester Seraja, zijn plaatsvervanger Sefanja en de drie priesters die aan het hoofd van de tempelwacht stonden, werden door Nebuzaradan, de commandant van de lijfwacht, gevangengenomen. **19** En uit de stad haalde hij de raadsheer die belast was met oorlogszaken, vijf van de vertrouwelingen die vrij toegang hadden tot de koning, de secretaris van de opperbevelhebber die tot taak had het volk onder de wapenen te roepen, en zestig grootgrondbezitters. **20** Deze personen werden door Nebuzaradan gevangengenomen en naar Ribla overgebracht, naar de koning van Babylonië. **21** De koning van Babylonië liet hen in Ribla, in het gebied van Hamat, ter dood brengen.

Zo werd Juda uit zijn land weggevoerd in ballingschap. **22** Over het deel van het volk dat van koning Nebukadnessar van Babylonië in Juda mocht blijven, stelde hij Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, als gouverneur aan. **23** Toen de bevelhebbers van het leger en hun manschappen daarvan hoorden, zochten zij Gedalja in Mispa op: Jismaël, de zoon van Netanja, Jochanan, de zoon van Kareach, Seraja, de zoon van Tanchumet uit Netofa, en Jaāzanja, de zoon van iemand uit Maācha, allen met hun mannen. **24** Gedalja bezwoer de bevelhebbers en hun mannen: ‘Van de Chaldeese ambtenaren hebt u niets te vrezen. U kunt in het land blijven wonen, en zolang u de koning van Babylonië dient zal het u goed gaan.’ **25** Maar in de zevende maand van dat jaar kwam Jismaël, de zoon van Netanja, de zoon van Elisama, die tot de koninklijke familie behoorde, met tien mannen naar Mispa. Ze doodden Gedalja en de Judeeërs en Chaldeeën die bij hem waren. **26** Uit angst voor de Chaldeeën nam daarop heel het volk, van hoog tot laag, met de bevelhebbers van het leger de vlucht naar Egypte.

Gratie voor Jojachin

27 In het zevenendertigste jaar van de ballingschap van koning Jojachin van Juda, op de zevenentwintigste dag van de twaalfde maand, verleende koning Ewil-Merodach van Babylonië hem ter gelegenheid van zijn troonsbestijging gratie en ontsloeg hij hem uit de gevangenis. **28** Koning Ewil-Merodach verzekerde hem van zijn welwillendheid en bevoorrechtte hem boven de andere koningen die gedwongen in Babel verbleven. **29** Jojachin hoefde niet langer gevangenisstraffen te dragen en werd voor de rest van zijn leven aan het hof opgenomen. **30** In zijn dagelijks onderhoud werd voortaan door de koning voorzien, zijn leven lang.

De generaties van Adam tot Abraham

1

1 Adam, Set, Enos, 2 Kenan, Mahalalel, Jered, 3 Henoch, Metuselach, Lamech, 4 Noach, Sem, Cham en Jafet. 5 Zonen van Jafet: Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesech en Tiras. 6 Zonen van Gomer: Askenaz, Difat en Togarma. 7 Zonen van Jawan: Elisa en Tarsis;*

(1:7) *Tarsis* – Volgens de Septuaginta en de Vulgata. MT: ‘Tarsisa’.

andere nakomelingen van Jawan: Kittiers en Rodanieten.

8 Zonen van Cham: Kus, Misraïm, Put en Kanaän. 9 Zonen van Kus: Saba, Chawila, Sabta, Rama en Sabtecha. Zonen van Rama: Seba en Dedan. 10 Kus was ook de vader van Nimrod, de eerste machthebber op aarde. 11 Misraïm was de stamvader van de Ludieten, de Anamieten, de Lehabieten, de Naftuchieten, 12 de Patrusieten, de Kasluchieten – uit wie de Filistijnen zijn voortgekomen – en de Krentzers. 13 Kanaän was de vader van Sidon, die de oudste was, en van Chet, 14 en de stamvader van de Jebusieten, Amoriëten, Girgasieten, 15 Chiwwieten, Arkieten, Siniëten, 16 Arwadieten, Semariëten en Hamatiëten.

17 Nakomelingen van Sem: Elam, Assur, Arpachsad, Lud en Aram, Us, Chul, Geter en Mesech. 18 Arpachsad was de vader van Selach, en Selach de vader van Eber. 19 Eber kreeg twee zonen. De ene heette Peleg;*

(1:19) *Peleg* – Peleg kan worden vertaald als ‘verdeling’.

in zijn tijd werd de aarde verdeeld. De andere heette Joktan. 20 Joktan was de vader van Almodad, Selef, Chasarmawet, Jerach, 21 Hadoram, Uzal, Dikla, 22 Ebal, Abimaël, Seba, 23 Ofir, Chawila en Jobab. Zij allen waren zonen van Joktan.

24 Sem, Arpachsad, Selach, 25 Eber, Peleg, Reü, 26 Serug, Nachor, Terach, 27 Abram, dat is Abraham.

Afstammelingen van Abraham

28 Zonen van Abraham: Isaak en Ismaël.

29 Dit zijn hun nakomelingen: Nebajot, Ismaëls oudste zoon, Kedar, Adbeël, Mibsam, 30 Misma, Duma, Massa, Chadad, Tema, 31 Jetur, Nafis en Kedema. Dit waren de zonen van Ismaël.

32 Zonen van Ketura, een bijvrouw van Abraham: zij baarde Zimran, Joksan, Medan, Midjan, Jisbak en Suach. Zonen van Joksan: Seba en Dedan. 33 Zonen van Midjan: Efa, Efer, Chanoch, Abida en Eldaä. Zij allen waren nakomelingen van Ketura.

34 Abraham verwekte Isaak. Zonen van Isaak: Esau en Israël. 35 Zonen van Esau: Elifaz, Reüel, Jeüs, Jalam en Korach. 36 Zonen van Elifaz: Teman, Omar, Sefi, Gatam, Kenaz, Timna en Amalek. 37 Zonen van Reüel: Nachat, Zerach, Samma en Mizza.

38 Zonen van Seir: Lotan, Sobal, Sibon, Ana, Dison, Eser en Disan. 39 Zonen van Lotan: Chori en Homam; de zuster van Lotan was Timna. 40 Zonen van Sobal: Aljan, Manachat, Ebal, Sefi en Onam. Zonen van Sibon: Ajja en Ana. 41 Zoon van Ana: Dison. Zonen van Dison: Chamran, Esban, Jitran en Keran. 42 Zonen van Eser: Bilhan, Zaäwan en Jaäkan. Zonen van Disan:*

(1:42) *Disan* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Dison’.

Us en Aran.

43 Dit zijn de koningen die in Edom geregeerd hebben nog voordat er een koning regeerde over de Israëliëten. Eerst Bela, de zoon van Beor; de stad waar hij zetelde heette Dinhaba. 44 Na de dood van Bela werd Jobab uit Bosra koning, de zoon van Zerach. 45 Na de dood van Jobab werd Chusam uit het land van de Temanieten koning. 46 Na de dood van Chusam werd Hadad koning, de zoon van Bedad; hij versloeg de Midjanieten in Moab en de stad waar hij zetelde heette Awit. 47 Na de dood van Hadad werd Samla uit Masreka koning. 48 Na de dood van Samla werd Saül uit Rechobot aan de rivier koning. 49 Na de dood van Saül werd Baäl-Chanan, de zoon van Achbor, koning. 50 Na de dood van Baäl-Chanan werd Hadad koning; de stad waar hij zetelde heette Paï, en zijn vrouw was Mehetabel, die een dochter was van Matred, de dochter van Me-Zahab. 51 Toen stierf Hadad.

Er waren ook stamvorsten in Edom: Timna, Alja, Jetet, 52 Oholibama, Ela, Pinon, 53 Kenaz, Teman, Mibsar, 54 Magdiël en Iram. Dit waren de stamvorsten van Edom.

Afstammelingen van Juda

2

1 Dit zijn de zonen van Israël: Ruben, Simeon, Levi en Juda, Issachar en Zebulon, 2 Dan, Jozef en Benjamin, Naftali, Gad en Aser.

3 Zonen van Juda: Er, Onan en Sela. Deze drie zonen werden hem geboord door Batsua uit Kanaän. Juda's oudste zoon Er was slecht in de ogen van de HEER, en daarom liet de HEER hem sterven. 4 Bij zijn

schoondochter Tamar verwekte Juda Peres en Zerach. In totaal had hij dus vijf zonen. **5** Zonen van Peres: Chesron en Chamul. **6** Zerach had vijf zonen: Zimri, Etan, Heman, Kalkol en Dara.

7 Zoon van Karmi: Achar, die Israël in het ongeluk stortte doordat hij zich vergreep aan goederen die onvoorwaardelijk aan de HEER waren gewijd. **8** Zoon van Etan: Azarja.

9 Chesron kreeg de volgende zonen: Jerachmeël, Ram en Kelubai. **10** Ram verwekte Amminadab en Amminadab verwekte Nachson, stamhoofd van Juda. **11** Nachson verwekte Salma, Salma verwekte Boaz, **12** Boaz verwekte Obed en Obed verwekte Isai. **13** Isai verwekte de volgende kinderen: zijn oudste zoon was Eliab, de tweede Abinadab, de derde Sima, **14** de vierde Netanel, de vijfde Raddai, **15** de zesde Osem en de zevende David; **16** hun zusters heetten Seruja en Abigaïl. Seruja had drie zonen: Absai, Joab en Asaël. **17** Abigaïl was de moeder van Amasa, zijn vader was de Ismaëliet Jeter.

18 Chesrons zoon Kaleb verwekte bij zijn vrouw Azuba een dochter, Jeriot.*

(2:18) *verwekte bij zijn vrouw Azuba een dochter, Jeriot* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘verwekte Azuba, een vrouw, en Jeriot’.

Haar zonen waren Jeser, Sobab en Ardon. **19** Na de dood van Azuba nam hij Efrat tot vrouw. Zij baarde hem Chur. **20** Chur verwekte Uri en Uri verwekte Besaleël.

21 Op zestigjarige leeftijd trouwde Chesron met een dochter van Machir, de vader van Gilead. Hij sliep met haar en zij baarde hem Segub. **22** Segub verwekte Jaïr. Jaïr bezat drieëntwintig nederzettingen in het gebied van Gilead. **23** Deze zogeheten Dorpen van Jaïr werden ingenomen door Gesur en Aram, zestig nederzettingen in totaal, waaronder Kenat en de omringende dorpen, die allemaal werden bewoond door nakomelingen van Machir, de vader van Gilead.

24 Ook na de dood van Chesron, die getrouwd was met Abia, sliep Kaleb met Efrat.*

(2:24) *sliep Kaleb met Efrat* – Voorgestelde lezing ondersteund door de Septuaginta en de Vulgata. MT: ‘in Kaleb-Efrata’.

Toen baarde zij hem Aschur, de stichter van Tekoa.

25 De zonen van Chesrons oudste zoon Jerachmeël waren Ram, de oudste, en Buna, Oren, Osem en Achia. **26** Jerachmeël had nog een andere vrouw, die Atara heette. Zij was de moeder van Onam. **27** De zonen van Jerachmeëls oudste zoon Ram waren Maäs, Jamin en Eker. **28** De zonen van Onam waren Sammai en Jada. Zonen van Sammai: Nadab en Abisur. **29** De vrouw van Abisur heette Abihaïl, zij baarde hem Achban en Molid. **30** Zonen van Nadab: Seled en Appaïm. Seled stierf kinderloos, **31** Appaïm had een zoon, Jisi. Zoon van Jisi: Sesan. Zoon van Sesan: Achlai. **32** Zonen van Sammais broer Jada: Jeter en Jonatan. Jeter stierf kinderloos, **33** Jonatan had de zonen Pelet en Zaza. Zij allen waren nakomelingen van Jerachmeël. **34-35** Sesan had geen zonen, alleen dochters. Een van zijn dochters gaf hij tot vrouw aan zijn dienaar, de Egyptenaar Jarcha. Zij baarde Attai. **36** Attai verwekte Natan, Natan verwekte Zabad, **37** Zabad verwekte Eflal, Eflal verwekte Obed, **38** Obed verwekte Jehu, Jehu verwekte Azarja, **39** Azarja verwekte Cheles, Cheles verwekte Elasa, **40** Elasa verwekte Sisemai, Sisemai verwekte Sallum, **41** Sallum verwekte Jekamja en Jekamja verwekte Elisama.

42 Nakomelingen van Jerachmeëls broer Kaleb: zijn oudste zoon Mesa was de stichter van Zif, Maresa was de stichter van Hebron. **43** Uit Hebron zijn voortgekomen: Korach, Tappuach, Rekem en Sema. **44** Sema verwekte Racham, de stichter van Jorkeam, en Rekem verwekte Sammai. **45** Sammai had een zoon, Maon, en Maon was de stichter van Bet-Sur.

46 Kalebs bijvrouw Efa baarde Charan, Mosa en Gazez. Charan verwekte Gazez. **47** Zonen van Jodai: Regem, Jotam, Gesan, Pelet, Efa en Saäf.

48 Kalebs bijvrouw Maächa baarde Seber en Tirchana. **49** Zij bracht ook Saäf ter wereld, de stichter van Madmanna, en Sewa, de stichter van Machbena en Gibeä.

Kaleb had ook een dochter, Achsa.

50 Andere afstammelingen van Kaleb waren de zonen van Efrats oudste zoon Chur: Sobal, de stichter van Kirjat-Jearim, **51** Salma, de stichter van Betlehem, en Charef, de stichter van Bet-Gader. **52** Van Sobal, de stichter van Kirjat-Jearim, stamt Haroë af en de helft van de inwoners van Menuchot. **53** Uit Kirjat-Jearim komen de families Jeter, Put, Suma en Misra, uit wie de bewoners van Sora en Estaol zijn voortgekomen. **54** Van Salma stammen de bewoners van Betlehem, Netofa en Atrot-bet-Joab af, half Manachat, de Sorieten **55** en de families in Jabes die zich op de schrijfkunst hebben toegelegd, namelijk de families Tira, Sima en Sucha, Kenieten uit Chammat, waar ook de Rechabieten vandaan komen.

Afstammelingen van David

3

1 Dit zijn de zonen die David in Hebron kreeg: de oudste was Amnon, een zoon van Achinoam uit Jizreël; de tweede was Daniël, een zoon van Abigaïl uit Karmel; **2** de derde was Absalom, een zoon van Maächa, die een dochter was van koning Talmai van Gesur; de vierde was Adonia, een zoon van Chaggit; **3** de vijfde was Sefatja, een zoon van Abital; de zesde was Jitream, een zoon van zijn vrouw Eglä. **4** Zes zonen kreeg hij in Hebron, waar

hij zeven jaar en zes maanden regeerde. In Jeruzalem regeerde hij drieëndertig jaar **5** en daar kreeg hij de volgende kinderen: Sima, Sobab, Natan en Salomo, de vier zonen van Batsua, de dochter van Ammiël; **6-9** verder nog negen zonen: Jibchar, Elisama en Elifelet, Noga, Nefeg en Jafia, Elisama, Eljada en Elifelet, en dan nog de zonen van zijn bijvrouwen; hun zuster was Tamar.

10 Salomo was de vader van Rechabeam, die de vader was van Abia, de vader van Asa, de vader van Josafat, **11** de vader van Joram, de vader van Achazja, de vader van Joas, **12** de vader van Amasja, de vader van Azarja, de vader van Jotam, **13** de vader van Achaz, de vader van Hizkia, de vader van Manasse, **14** de vader van Amon, de vader van Josia.

15 Zonen van Josia: Jochanan, de oudste, Jojakim, de tweede, Sedekia, de derde, en Sallum, de vierde. **16** Zonen van Jojakim: Jechonja en Sidkia. **17** De zoon van Jechonja was Assir; diens zonen waren Sealtiël, **18** Malkiram, Pedaja en Senassar, Jekamja, Hosama en Nedabja. **19** Zonen van Pedaja: Zerubbabel en Simi. Zonen van Zerubbabel: Mesullam en Chananja; hun zuster was Selomit. **20** Chasuba, Ohel, Berechja, Chasadja en Jusab-Chesed waren vijf andere zonen van Zerubbabel. **21** Zonen van Chananja: Pelatja en Jesaja. Diens zoon was Refaja, diens zoon was Arnan, diens zoon was Obadja, diens zoon was Sechanja.*

(3:21) *Diens zoon was Refaja, diens zoon was Arnan, diens zoon was Obadja, diens zoon was Sechanja* –

Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de oudste vertalingen. MT: ‘De zonen van Refaja, de zonen van Arnan, de zonen van Obadja, de zonen van Sechanja’.

22 Sechanja had zes nakomelingen: zijn zoon Semaja en diens zonen Chattus, Jigal, Bariach, Nearja en Safat. **23** Nearja had drie zonen: Eljoënai, Chizkia en Azrikam. **24** Eljoënai had zeven zonen: Hodawja, Eljasib, Pelaja, Akkub, Jochanan, Delaja en Anani.

Andere afstammelingen van Juda

4

1 Nakomelingen van Juda: Peres, Chesron, Karmi, Chur en Sobal. **2** Sobals zoon Reaja verwekte Jachat en Jachat verwekte Achumai en Lahad; al deze families komen uit Sora.

3 Dit zijn de nakomelingen van de stichter van Etam: Jizreël, Jisma en Jidbas. Hun zuster heette Hasselelponi.

4 Penuël, de stichter van Gedor, en Ezer, de stichter van Chusa. Dit waren de nakomelingen van Chur, de oudste zoon van Efrat en de stichter van Betlehem.

5 Aschur, de stichter van Tekoa, had twee vrouwen, Chela en Naära. **6** Naära baarde hem Achuzzam, Chefer en de stamvaders van de families Temen en Achastar, allemaal nakomelingen van Naära. **7** Zonen van Chela: Seret, Jesochar en Etnan.

8 Kos verwekte Anub en Hassobeba en was de stamvader van de families van Acharchel, de zoon van Harum.

9 Jabes stond in hoger aanzien dan zijn broers. Zijn moeder had hem Jabes genoemd, ‘want,’ zei ze, ‘ik heb hem in pijn gebaard.’ **10** Jabes bad tot de God van Israël: ‘Zegen mij: maak mijn grondgebied groot en bescherm me tegen het kwaad, zodat ik geen pijn hoeft te lijden.’ God gaf hem wat hij gevraagd had.

11 Kelub, de broer van Sucha, verwekte Mechir, de vader van Eston. **12** Eston verwekte Bet-Rafa, Paseach en Techinna, de stichter van de stad Nachas. Zij waren inwoners van Recha.

13 Zonen van Kenaz: Otniël en Seraja. Zoon van Otniël: Chatat. **14** Meonotai verwekte Ofra en Seraja verwekte Joab, de stichter van Gai-Charasim. Deze plaats werd zo genoemd omdat er handwerkslieden woonden.

15 Zonen van Kaleb, de zoon van Jefunne: Iru, Ela en Naäm. Zoon van Ela: Kenaz.

16 Zonen van Jehallelel: Zif en Zifa, Tireja en Asarel.

17-18 Zonen van Ezra: Jeter, Mered, Efer en Jalon. Mered nam Bitja tot vrouw, een dochter van de farao. Zij werd zwanger en baarde Mirjam, Sammai en Jisbach, de stichter van Estemoa. Dit waren de nakomelingen van Bitja. Zijn Judese vrouw baarde hem Jered, de stichter van Gedor, Cheber, de stichter van Socho, en Jekutiël, de stichter van Zanoach.

19 Afstammelingen van de vrouw van Hodia, de zuster van Nacham: de stichter van Keïla, de stad van de Garmieten, en Estemoa, de stad van de Maächatieten.

20 Zonen van Simon: Amnon en Rinna, Ben-Chanan en Tilon.

Zonen van Jisi: Zochet en Ben-Zochet.

21 Nakomelingen van Juda’s zoon Sela: Er, de stichter van Lecha; Lada, de stichter van Maresa; de families van linnenwevers in Bet-Asbea; **22** en verder Jokim, de burgers van Kozeba, en Joas en Saraf, die in Moabitische families trouwden en later terugkeerden naar Betlehem,*

(4:22) *terugkeerden naar Betlehem* – Voorgestelde lezing ondersteund door de Targoem en de Vulgata. MT: ‘en Jasubi-Lechem’.

zoals oude bronnen vermelden. **23** Zij waren pottenbakkers in dienst van de koning en woonden in Netaïm en Gedera.

Afstammelingen van Simeon

24 Zonen van Simeon: Nemuël, Jamin, Jarib, Zerach en Saül. 25 Saül was de vader van Sallum, die de vader was van Mibsam, de vader van Misma. 26 Nakomelingen van Misma: Misma was de vader van Chammuël, die de vader was van Zakkur, de vader van Simi. 27 Simi had zestien zonen en zes dochters; zijn broers hadden niet veel kinderen. Al deze families waren samen minder talrijk dan de nakomelingen van Juda. 28 Zij woonden in Berseba, Molada en Chasar-Sual, 29 in Bilha, Esem en Tolad, 30 in Betuël, Chorma en Siklag, 31 in Bet-Hammarkabot, Chasar-Susim, Bet-Biri en Saäraim. Tot koning David aan de macht kwam behoorden deze steden 32 en de omliggende dorpen aan hen toe. Vijf andere plaatsen waar zij zich hadden gevestigd waren Etam, Aïn, Rimmon, Tochen en Asan, 33 elk met de omliggende dorpen, tot aan Baäl.

In hun geslachtslijst staan: 34 Mesobab, Jamlech en Josa, de zoon van Amasja, 35 Joël en Jehu, die de zoon was van Josibja, de zoon van Seraja, de zoon van Asiël, 36 Eljoënai, Jaäkoba, Jesochaja, Asaja, Adiël, Jesimiël, Benaja 37 en Ziza, die de zoon was van Sifi, de zoon van Allon, de zoon van Jedaja, de zoon van Simri, de zoon van Semaja. 38 Deze bij name genoemde personen waren familiehoofden. Omdat hun families sterk in omvang waren toegenomen, 39 trokken ze naar Gedor, en van daar oostwaarts de vallei in, om nieuwe weidegronden te zoeken voor hun schapen en geiten. 40 Ze vonden er een uitgestrekt gebied met vruchtbare, goede weidegronden. De bevolking, afstammelingen van Cham, leefde er rustig en onbezorgd. 41 In de tijd van koning Hizkia van Juda vielen bovengenoemde familiehoofden het gebied binnen. Ze vernielden de tenten, maakten de bronnen onbruikbaar en verdreven de hele bevolking, die nooit meer is teruggekeerd. Ze zijn er zelf gaan wonen, omdat daar weidegronden voor hun kudde waren. 42 Vijfhonderd leden van de stam Simeon trokken onder aanvoering van Jisi's zonen Pelatja, Nearja, Refaja en Uzziël naar het Seirgebergte. 43 Daar doodden ze de overgebleven Amalekieten, en sindsdien wonen ze er, tot op de dag van vandaag.

Afstammelingen van Ruben, Gad en Manasse

5

1 Zonen van Ruben, de oudste zoon van Israël – Ruben was de oudste zoon, maar omdat hij zijn vaders bed had ontwijfd, ging zijn eerstgeboorterecht over op de nakomelingen van Israëls zoon Jozef, hoewel deze niet als eerstgeborene staat ingeschreven. 2 Juda was sterker dan zijn broers en er is een vorst uit hem voortgekomen, maar het eerstgeboorterecht ging over op Jozef – 3 zonen van Ruben, de oudste zoon van Israël: Chanoch en Pallu, Chesron en Karmi.

4 Nakomelingen van Joël: Joël was de vader van Semaja, die de vader was van Gog, de vader van Simi, 5 de vader van Micha, de vader van Reaja, de vader van Baäl, 6 de vader van Beëra. Beëra, die door koning Tiglatpileser van Assyrië als balling werd weggevoerd, stond aan het hoofd van de stam Ruben. 7 Zijn verwanten, zoals ze in de geslachtslijsten staan ingeschreven: Jeïel, de belangrijkste, Zecharja 8 en Bela, die de zoon was van Azaz, de zoon van Sema, de zoon van Joël. Bela woonde in het gebied dat zich uitstrekt van Aroër tot aan Nebo en Baäl-Meon. 9 Naar het oosten strekte het woongebied van de stam Ruben zich uit tot aan de woestijn langs de Eufraat, want Gilead was niet groot genoeg voor hun kudde. 10 In de tijd van Saul vielen ze de Hagrietten aan. Ze overwonnen hen en gingen in hun tentenkampen wonen, in heel het gebied ten oosten van Gilead.

11 De nakomelingen van Gad woonden in het gebied dat grensde aan dat van de stam Ruben, in Basan, tot aan Salka. 12 De belangrijkste was Joël; Safam was de tweede man. Ook Janai en Safat woonden in Basan. 13 Hun stamgenoten waren Michaël, Mesullam, Seba, Jorai, Jakan, Zia en Eber: zeven families. 14 Zij waren nakomelingen van Abichaël, die de zoon was van Churi, de zoon van Jaroach, de zoon van Gilead, de zoon van Michaël, de zoon van Jesisai, de zoon van Jachdo, de zoon van Buz. 15 Achi, de zoon van Abdiël, de zoon van Guni, stond aan het hoofd van deze families. 16 Ze woonden in de dorpen van Gilead en Basan, tot in de verste uithoeken van de weidegronden van Saron. 17 Al deze families lieten zich inschrijven in de tijd van koning Jotam van Juda en koning Jerobeam van Israël.

18 Ruben, Gad

(5:18) *Gad* – Volgens de oudste vertalingen. MT: 'Gadi'.

en Oost-Manasse hadden een legermacht van vierenveertigduizend zeventienhonderdzestig geofefende en strijdvaardige krijgslieden, bewapend met kleine schilden, zwaarden en bogen. 19 Ze deden een aanval op de Hagritische stammen Jetur, Nafis en Nodab. 20 Daar de Israëlieten in hun strijd geholpen werden, vielen de Hagrietten en hun bondgenoten hun in handen. Tijdens de gevechten riepen ze God aan, en omdat ze hun vertrouwen in hem stelden, stond hij hen bij. 21 Ze maakten vee buit: vijftigduizend kamelen, tweehonderdvijftigduizend schapen en geiten, en tweeduizend ezels, en ze namen honderdduizend mensen gevangen. 22 Het aantal gesneuvelden was enorm, want God had de strijd gevoerd. De overwinnaars bleven in het veroverde gebied wonen tot aan de tijd van de ballingschap.

23 De leden van de oostelijke helft van de stam Manasse woonden in het gebied tussen Basan en de Baäl-Hermon en de Senir in het Hermonmassief. Ze waren zeer talrijk. 24 Hun familiehoofden waren Efer, Jisi, Eliël, Azriël, Jirmeja, Hodawja en Jachdiël, dappere krijgslieden en achtenswaardige familiehoofden.

25-26 Na verloop van tijd werden Ruben, Gad en Oost-Manasse de God van hun voorouders ontrouw en begonnen ze zich af te geven met de goden van de volken die God voor hen uit het land had verdreven. Daarom zette de God van Israël koning Pul van Assyrië, ook bekend als Tiglatpileser, ertoe aan om hen als ballingen weg te voeren. Hij bracht hen naar Chalach, Chabor, Hara en de rivier van Gozan, en daar wonen ze tot op de dag van vandaag.

Afstammelingen van Levi; hun taken en woongebieden

27 Zonen van Levi: Gerson, Kehat en Merari. *

(5: 27-6 :66) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 6:1-81.

28 Zonen van Kehat: Amram, Jishar, Chebron en Uzziël. 29 Kinderen van Amram: Aäron, Mozes en Mirjam. Zonen van Aäron: Nadab en Abihu, Eleazar en Itamar. 30 Eleazar verwekte Pinechas, Pinechas verwekte Abisua, 31 Abisua verwekte Bukki, Bukki verwekte Uzzi, 32 Uzzi verwekte Zerachja, Zerachja verwekte Merajot, 33 Merajot verwekte Amarja, Amarja verwekte Achitub, 34 Achitub verwekte Sadok, Sadok verwekte Achimaäs, 35 Achimaäs verwekte Azarja, Azarja verwekte Jochanan, 36 Jochanan verwekte Azarja, die als eerste het priesterambt bekleedde in de tempel die Salomo in Jeruzalem bouwde. 37 Deze Azarja verwekte Amarja, Amarja verwekte Achitub, 38 Achitub verwekte Sadok, Sadok verwekte Sallum, 39 Sallum verwekte Chilkia, Chilkia verwekte Azarja, 40 Azarja verwekte Seraja en Seraja verwekte Josadak, 41 die als balling werd meegevoerd toen de HEER de inwoners van Juda en Jeruzalem door Nebukadnessar liet wegvoeren.

6

1 Zonen van Levi: Gerson, Kehat en Merari. 2 De zonen van Gerson heetten Libni en Simi. 3 Zonen van Kehat: Amram, Jishar, Chebron en Uzziël. 4 Zonen van Merari: Machli en Musi.

Dit zijn de Levitische families, geordend naar hun stamvaders:

5 Gerson had een zoon, Libni. Libni was de vader van Jachat, die de vader was van Zimma, 6 de vader van Joach, de vader van Iddo, de vader van Zerach, de vader van Jeaterai.

7 Nakomelingen van Kehat: Kehat was de vader van Amminadab, die de vader was van Korach, de vader van Assir, 8 de vader van Elkana, de vader van Ebjasaf, de vader van Assir, 9 de vader van Tachat, de vader van Uriël, de vader van Uzzi, de vader van Saül. 10 Zonen van Elkana: Amasai, Achimot 11 en Elkana.

Nakomelingen van Elkana: Elkana was de vader van Sofai, die de vader was van Nachat, 12 de vader van Eliab, de vader van Jerocham, de vader van Elkana. 13 Zonen van Samuël: Wasni, de oudste, en Abia.

14 Nakomelingen van Merari: Merari was de vader van Machli, die de vader was van Libni, de vader van Simi, de vader van Uzza, 15 de vader van Sima, de vader van Chaggia, de vader van Asaja.

16 Hier volgen degenen die David aanstelde voor de lofzang bij het heiligdom van de HEER nadat de ark daar was ondergebracht. 17 Totdat Salomo in Jeruzalem voor de HEER een tempel bouwde, verrichtten zij hun dienst voor de tabernakel van de HEER, de ontmoetingstent. Zij traden daar altijd in dezelfde opstelling aan. 18 Dit zijn degenen die dit ambt van vader op zoon vervulden: Heman, de voorzanger, uit de familie van Kehat – hij was een zoon van Joël, die de zoon was van Samuël, 19 de zoon van Elkana, de zoon van Jerocham, de zoon van Eliël, de zoon van Toach, 20 de zoon van Suf, de zoon van Elkana, de zoon van Machat, de zoon van Amasai, 21 de zoon van Elkana, de zoon van Joël, de zoon van Azarja, de zoon van Sefanja, 22 de zoon van Tachat, de zoon van Assir, de zoon van Ebjasaf, de zoon van Korach, 23 de zoon van Jishar, de zoon van Kehat, de zoon van Levi, de zoon van Israël. 24 Rechts van hem stond zijn stamgenoot Asaf, die de zoon was van Berechja, de zoon van Sima, 25 de zoon van Michaël, de zoon van Baäseja, de zoon van Malkia, 26 de zoon van Etni, de zoon van Zerach, de zoon van Adaja, 27 de zoon van Etan, de zoon van Zimma, de zoon van Simi, 28 de zoon van Jachat, de zoon van Gerson, de zoon van Levi. 29 Aan de linkerkant stonden de nakomelingen van Merari, ook stamgenoten: Etan, die de zoon was van Kisi, de zoon van Abdi, de zoon van Malluch, 30 de zoon van Chasabja, de zoon van Amasja, de zoon van Chilkia, 31 de zoon van Amsi, de zoon van Bani, de zoon van Semer, 32 de zoon van Machli, de zoon van Musi, de zoon van Merari, de zoon van Levi.

33 De andere Levieten moesten verschillende werkzaamheden verrichten in en om de tabernakel, het huis van God. 34 Maar de uitvoering van de allerheiligste taken, het brengen van offers op het brandofferaltair en het reukofferaltair, was voorbehouden aan Aäron en zijn nakomelingen. Ook moesten zij voor Israël verzoening bewerken volgens de voorschriften van Mozes, de dienaar van God. 35 Dit zijn de nakomelingen van Aäron: Aäron was de vader van Eleazar, die de vader was van Pinechas, de vader van Abisua, 36 de vader van Bukki, de vader van Uzzi, de vader van Zerachja, 37 de vader van Merajot, de vader van Amarja, de vader van Achitub, 38 de vader van Sadok, de vader van Achimaäs.

39 Dit zijn de gebieden waar de Levieten in hun tentenkampen woonden:

Het eerste lot viel op de families van de Kehatieten die nakomelingen waren van Aäron. 40 In het stamgebied van Juda kregen zij Hebron met de omliggende weidegronden. 41 De akkers rond de stad en de omliggende dorpen werden echter aan Kaleb gegeven, de zoon van Jefunne. 42 De nakomelingen van Aäron kregen behalve Hebron, een vrijplaats, ook de vrijplaatsen Libna, Jattir, Estemoa, 43 Chilez, Debir, 44 Asan en Bet-Semes, elk met de omliggende weidegronden. 45 In het stamgebied van Benjamin kregen ze Geba, Alemet en Anatot met de

omliggende weidegronden. In totaal kregen deze families dertien steden. **46** Aan de overige nakomelingen van Kehat werden door loting tien steden toegewezen van de families uit de westelijke helft van de stam Manasse. **47** Aan de families van de nakomelingen van Gerson werden dertien steden toegewezen van de stammen Issachar, Aser, Naftali en Manasse in Basan. **48** Aan de families van de nakomelingen van Merari werden door loting twaalf steden toegewezen van de stammen Ruben, Gad en Zebulon. **49** De Israëlieten stonden dus steden en weidegronden aan de Levieten af. **50** Uit de stamgebieden van Juda, Simeon en Benjamin werden hun door loting de hierboven genoemde steden toegewezen.

51 Verder kregen de families van de nakomelingen van Kehat de volgende steden van de stam Efraïm tot hun beschikking: **52** de vrijplaatsen Sichem, in het bergland van Efraïm, Gezer, **53** Jokmeam, Bet-Choron, **54** Ajjalon en Gat-Rimmon, elk met de omliggende weidegronden. **55** Van de westelijke helft van de stam Manasse kregen ze Aner en Bileam en de omliggende weidegronden. Deze waren bestemd voor de families van de overige nakomelingen van Kehat. **56** De nakomelingen van Gerson kregen van de oostelijke helft van de stam Manasse Golan, in Basan, en Astarot, elk met de omliggende weidegronden. **57** In het stamgebied van Issachar kregen ze Kedes, Dabarat, **58** Ramot en Anem met de omliggende weidegronden. **59** Van de stam Aser kregen ze Masal, Abdon, **60** Chukok en Rechob met de omliggende weidegronden **61** en van de stam Naftali kregen ze Kedes in Galilea, Chammon en Kirjataïm, elk met de omliggende weidegronden. **62** De overigen, de nakomelingen van Merari, kregen in het stamgebied van Zebulon Rimmono en Tabor met de omliggende weidegronden. **63** Aan de overkant van de Jordaan, op het onontgonnen deel van de hoogvlakte, kregen ze van de stam Ruben Beser, ter hoogte van Jericho maar dan dus aan de overkant, en verder Jahas, **64** Kedemot en Mefaät, elk met de omliggende weidegronden. **65** En in het stamgebied van Gad kregen ze Ramot in Gilead, Machanaïm, **66** Chesbon en Jazer, elk met de omliggende weidegronden.

Afstammelingen van Issachar

7

1 Issachar had vier zonen: Tola en Pua, Jasub en Simron. **2** Zonen van Tola: Uzzi, Refaja, Jeriël, Jachmai, Jibsam en Semuël. Deze dappere krijgslieden staan in de geslachtslijsten als familiehoofden van de Tolaïeten. In de tijd van David telde deze familie 22.600 mannen. **3** Zoon van Uzzi: Jizrachja. Zonen van Jizrachja: Michaël, Obadja, Joël en Jissia, vijf familiehoofden. **4** Ze hadden zo veel vrouwen en kinderen dat voor hun families 36.000 man gevechtstroepen in de geslachtslijsten staan. **5** Ook voor de andere families van Issachar staan vele weerbare mannen ingeschreven, 87.000 in totaal.

Afstammelingen van Benjamin en Naftali

6 Benjamin had drie zonen: Bela, Becher en Jediaël. **7** Bela had vijf zonen: Esbon, Uzzi, Uzziël, Jerimot en Iri. Zij waren familiehoofden, dappere krijgslieden. Voor hun families staan 22.034 mannen ingeschreven.

8 Zonen van Becher: Zemira, Joas, Eliëzer, Eljoënai, Omri, Jeremot, Abia, Anatot en Alemet; allemaal zonen van Becher. **9** Voor de families van deze familiehoofden staan in de geslachtslijsten 22.200 weerbare mannen ingeschreven.

10 Zoon van Jediaël: Bilhan. Zonen van Bilhan: Jeüs, Benjamin, Ehud, Kenaäna, Zetan, Tarsis en Achisachar; **11** allemaal nakomelingen van Jediaël. Zij waren familiehoofden, dappere krijgslieden. Van hun families waren 17.200 mannen in krijgsdienst.

12 Suppim en Chuppm waren zonen van Ir; Chusim was een zoon van Acher.

13 Zonen van Naftali: Jachasiël, Guni, Jeser en Sallum, zonen van Bilha.

Afstammelingen van Manasse en Efraïm

14 Zoon van Manasse: Asriël.*

(7:14) *Zoon van Manasse: Asriël* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Zonen van Manasse: Asriël, die zij hem baarde’.

Zijn Aramese bijvrouw baarde Machir, de vader van Gilead. **15** Machir nam vrouwen voor Chuppm en Suppim. Zijn zuster heette Maächa. Een andere nakomeling van Manasse heette Selofchad. Selofchad kreeg dochters. **16** Machirs vrouw Maächa baarde een zoon, die zij Peres noemde. Zijn broer heette Seres. Zonen van Seres: Ulam en Rekem. **17** Zoon van Ulam: Bedan. Dit waren de nakomelingen van Gilead, de zoon van Machir, de zoon van Manasse. **18** Machirs zuster Molechet baarde Ishod, Abiëzer en Machla. **19** De zonen van Semida waren Achjan, Sechem, Likchi en Aniam.

20 Nakomelingen van Efraïm: Efraïm was de vader van Sutelach, die de vader was van Bered, de vader van Tachat, de vader van Elada, de vader van Tachat, **21** de vader van Zabad, de vader van Sutelach. Efraïms andere zonen, Ezer en Elad, werden door de inheemse bevolking van Gat vermoord toen ze daar vee probeerden te stelen. **22** Hun vader Efraïm rouwde lange tijd over hen, en zijn verwanten kwamen hem troosten. **23** Hij sliep met zijn vrouw en ze werd zwanger. Ze baarde een zoon, die hij Beria noemde, omdat hij verwekt was toen het huis door onheil was getroffen. **24** Zijn dochter was Seëra; zij stichtte Laag-Bet-Choron, Hoog-Bet-Choron en Uzzen-Seëra. **25** Hij had ook een zoon,* Refach. Refach was de vader van Resef,*

(7:25) *Refach was de vader van Resef* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de Septuaginta. MT: 'En Resef'.

die de vader was van Telach, de vader van Tachan, ²⁶ de vader van Ladan, de vader van Ammihud, de vader van Elisama, ²⁷ de vader van Nun, de vader van Jozua.

²⁸ Hun grondgebied omvatte de volgende steden, elk met de omliggende dorpen: Betel, in oostelijke richting Naäran, in westelijke richting Gezer, en ook het gebied van Sichem tot aan Ajja. ²⁹ De stam Manasse bezat Bet-San, Taänach, Megiddo en Dor, elk met de omliggende dorpen. Dit waren de gebieden waar de nakomelingen van Israëls zoon Jozef woonden.

Afstammelingen van Aser

³⁰ Kinderen van Aser: Jimna, Jiswa, Jiswi, Beria en hun zuster Serach.

³¹ Zonen van Beria: Cheber en Malkiël, de stichter van Bir-Zaït. ³² Cheber verwekte Jaflet, Somer, Chotam en hun zuster Sua. ³³ Zonen van Jaflet: Pasach, Bimhal en Aswat; zij waren de zonen van Jaflet. ³⁴ Zonen van Semer: Achi en Roga, Jechubba en Aram. ³⁵ Zonen van zijn broer Helem: Sofach, Jimna, Seles en Amal.

³⁶ Zonen van Sofach: Suach, Charnefer, Sual, Beri en Jimra, ³⁷ Beser, Hod, Samma, Silsa, Jitran en Beëra.

³⁸ Zonen van Jeter: Jefunne, Pispä en Ara.

³⁹ Zonen van Ulla: Arach, Channiël en Risja.

⁴⁰ Zij allen waren nakomelingen van Aser, familiehoofden, beroemde, weerbare mannen, stamvorsten. Van hun families staan zesentwintigduizend mannen voor de krijgsdienst ingeschreven.

Afstammelingen van Benjamin

8

¹ Benjamin verwekte vijf zonen: Bela, de oudste, Asbel, de tweede, Achrach, de derde, ² Nocha, de vierde, en Rafa, de vijfde. ³ Bela had de zonen Addar, Gera, Abihud, ⁴ Abisua, Naäman, Achoach, ⁵ Gera, Sefufan en Churam. ⁶ En dit zijn de zonen van Echud – zij waren de familiehoofden van de inwoners van Geba, die als ballingen naar Manachat werden gevoerd: ⁷ Naäman, Achia en Gera. Onder Gera's leiding werden ze weggevoerd. Hij verwekte Uzza en Achichud.

⁸⁻⁹ Sacharaïm, die op de hoogvlakte van Moab woonde, verwekte bij zijn vrouw Chodes de volgende zonen, nadat hij zijn vrouwen Chusim en Baära had weggestuurd: Jobab, Sibja, Mesa en Malkam, ¹⁰ Jeüs, Sochja en Mirma. Deze zonen van Sacharaïm waren familiehoofden. ¹¹ Bij Chusim had hij Abitub en Elpaäl verwekt. ¹² Zonen van Elpaäl: Eber, Misam, Semed (die Ono en Lod en de omliggende dorpen stichtte), ¹³ Beria en Sema. Zij waren de familiehoofden van de inwoners van Ajjalon, die de inwoners van Gat op de vlucht joegen.

¹⁴ Achio, Sasak en Jeremot, ¹⁵ Zebadja, Arad en Eder, ¹⁶ Michaël, Jispa en Jocha waren de zonen van Beria. ¹⁷ Zebadja, Mesullam, Chizki en Cheber, ¹⁸ Jismerai, Jizlia en Jobab waren de zonen van Elpaäl. ¹⁹ Jakim, Zichri en Zabdi, ²⁰ Eliënai, Silletai en Eliël, ²¹ Adaja, Beraja en Simrat waren de zonen van Simi. ²² Jispan, Eber en Eliël, ²³ Abdon, Zichri en Chanan, ²⁴ Chananja, Elam en Antotia, ²⁵ Jifdeja en Peniël waren de zonen van Sasak. ²⁶ Samserai, Secharja en Atalja, ²⁷ Jaäresja, Elia en Zichri waren de zonen van Jerocham. ²⁸ Zij staan in de geslachtslijsten als familiehoofden. Ze woonden met hun families in Jeruzalem.

²⁹ In Gibeon woonde de stichter van Gibeon met zijn vrouw, die Maächa heette, en zijn zonen: ³⁰ Abdon, de oudste, en Sur, Kis, Baäl en Nadab, ³¹ Gedor, Achio en Zecher. ³² Miklot verwekte Sima. Zij volgden het voorbeeld van hun verwanten en vestigden zich bij hen in Jeruzalem.

³³ Ner verwekte Kis, Kis verwekte Saul, Saul verwekte Jonatan, Malkisua, Abinadab en Esbaäl. ³⁴ De zoon van Jonatan was Meribbaäl. Meribbaäl verwekte Micha. ³⁵ Zonen van Micha: Piton, Melech, Tarea en Achaz. ³⁶ Achaz verwekte Jehoadda, Jehoadda verwekte Alemet, Azmawet en Zimri. Zimri verwekte Mosa ³⁷ en Mosa verwekte Bina. Bina was de vader van Rafa, de vader van Elasa, de vader van Asel. ³⁸ Asel had zes zonen. Zij heetten Azrikam, Bocheru, Jismaël, Searja, Obadja en Chanan; allemaal zonen van Asel. ³⁹ Zonen van Asels broer Esek: Ulam, de oudste, Jeüs, de tweede, en Elifelet, de derde. ⁴⁰ De zonen van Ulam waren dappere krijgslieden, boogschutters. Ze kregen veel zonen en kleinzonen, honderdvijftig in totaal.

Zij allen waren afstammelingen van Benjamin.

9

¹ Zo is heel Israël ingeschreven in de registers die zijn opgenomen in de kroniek van de koningen van Israël.

De inwoners van Jeruzalem na de terugkeer uit Babylonië

De Judeeërs waren vanwege hun ontrouw als ballingen naar Babylonië gevoerd. ² Nu keerden de rechtmatige eigenaars weer terug naar hun bezittingen in de verschillende steden: gewone Israëlieten, priesters, Levieten en tempelknechten.

³ In Jeruzalem vestigden zich families uit de stammen Juda, Benjamin, Efraïm en Manasse: ⁴ Utai, de zoon van Ammihud, die de zoon was van Omri, de zoon van Imri, de zoon van Bani, uit de familie van Juda's zoon Peres. ⁵ Van de Silonieten: Asaja, de oudste, en zijn zonen. ⁶ Uit de familie van Zerach: Jeüel. In totaal

zeshonderdnegentig Judeeërs. **7** Uit de stam Benjamin: Sallu, die de zoon was van Mesullam, de zoon van Hodawja, de zoon van Hassenua; **8** Jibneja, de zoon van Jerocham; Ela, die de zoon was van Uzzi, de zoon van Michri; en Mesullam, die de zoon was van Sefatja, de zoon van Reüel, de zoon van Jibnia. **9** De geslachtslijst van de Benjaminiten vermeldt negenhonderdzesenvijftig namen in totaal. Bovengenoemde personen waren allen familiehoofden.

10 Verder woonden er de priesters Jedaja, Jojarib, Jachin, **11** Azarja, die in de tempel van God de leiding had en de zoon was van Chilkia, de zoon van Mesullam, de zoon van Sadok, de zoon van Merajot, de zoon van Achitub, **12** Adaja, die de zoon was van Jerocham, de zoon van Paschur, de zoon van Malkia, en Masai, die de zoon was van Adiël, de zoon van Jachzera, de zoon van Mesullam, de zoon van Mesillemit, de zoon van Immer. **13** Zij waren de hoofden van de priesterfamilies, die in totaal zeventienhonderd zestig leden telden, allemaal aanzienlijke personen die betrokken waren bij de eredienst in de tempel van God.

14 Ook woonden er de volgende Levieten: uit de familie van Merari: Semaja, die de zoon was van Chassub, de zoon van Azrikam, de zoon van Chasabja, **15** en verder Bakbakkar, Cheres, Galal, Mattanja, die de zoon was van Micha, de zoon van Zichri, de zoon van Asaf, **16** Obadja, die de zoon was van Semaja, de zoon van Galal, de zoon van Jedutun, en Berechja, die de zoon was van Asa, de zoon van Elkana uit een van de dorpen bij Netofa.

17 De poortwachters waren Sallum, Akkub, Talmon en Achiman. (Sallum, die familie was van de drie anderen, was de belangrijkste. **18** De oostelijke poort, de Koningspoort, wordt tot op de dag van vandaag bewaakt door zijn rechtstreekse afstammelingen.) Zij behoorden tot de poortwachters uit het kamp van de Levieten. **19** Sallum, die een nakomeling was van Kore, de zoon van Ebjasaf, de zoon van Korach, was samen met zijn verwanten uit de familie van Korach belast met de bewaking van de ingang van de tent, zoals hun voorouders vroeger de toegang tot het kamp van de HEER hadden bewaakt. **20** Pinechas, de zoon van Eleazar, had over hen de leiding gehad en de HEER had hem ter zijde gestaan. **21** Zecharja, de zoon van Meselemja, bewaakte de ingang van de ontmoetingstent. **22** In totaal waren tweehonderd twaalf mannen, die in verschillende dorpen stonden ingeschreven, als poortwachters aangesteld. De instelling van hun ambt gaat terug op David en de ziener Samuël. **23** Zij en hun nakomelingen bewaakten de ingangen van de tent van de HEER en de poorten van de tempel volgens een strikt wachtrooster. **24** Naar elk van de vier windstreken hielden poortwachters de wacht: aan de oostkant, aan de westkant, aan de noordkant en aan de zuidkant. **25** De wachtploegen werden gevormd door hun verwanten, die op geregelde tijden uit hun woonplaatsen kwamen om zeven dagen wacht te lopen. **26** Omdat de vier leiders van de poortwachters – alle vier Levieten – ambtshalve steeds ter plaatse waren, werden zij tevens belast met het toezicht op de voorraadkamers en de schatkamers van de tempel van God. **27** Wanneer ze wachtdienst hadden, bleven ze ook 's nachts bij het heiligdom, en elke morgen ontsloten ze de poorten.

28 Andere Levieten waren verantwoordelijk voor de voorwerpen die nodig waren bij de eredienst en die voor en na gebruik werden geteld, **29** of voor de andere gewijde voorwerpen en benodigdheden, de tarwebloem, de wijn, de olijfolie, de wierook en het reukwerk. **30** Het samenstellen van de welriekende mengsels was echter voorbehouden aan de leden van bepaalde priesterfamilies. **31** De Leviet Mattitja, de oudste zoon van Sallum uit de familie van Korach, was ambtshalve belast met het toezicht op de bakkerij. **32** Weer andere Levieten, uit de familie van Kehat, moesten voor het toonbrood zorgen en het elke sabbat vervangen. **33** De zangers, Levitische familiehoofden, waren vrijgesteld van het werk in de voorraadkamers, omdat zij dag en nacht beschikbaar moesten zijn voor de eredienst.

34 Bovengenoemde Levieten staan in de geslachtslijsten als familiehoofden. Ze woonden met hun families in Jeruzalem.

Stamboom van Saul

35 In Gibeon woonde de stichter van Gibeon, Jeïel, met zijn vrouw, die Maächa heette, **36** en zijn zonen: Abdon, de oudste, en Sur, Kis, Baäl, Ner en Nadab, **37** Gedor, Achio, Zecharja en Miklot. **38** Miklot verwekte Simam. Zij volgden het voorbeeld van hun verwanten en vestigden zich bij hen in Jeruzalem.

39 Ner verwekte Kis, Kis verwekte Saul, Saul verwekte Jonatan, Malkisua, Abinadab en Esbaäl. **40** De zoon van Jonatan was Meribbaäl. Meribbaäl verwekte Micha. **41** Zonen van Micha: Piton, Melech en Tachrea. **42** Achaz verwekte Jara, Jara verwekte Alemet, Azmawet en Zimri. Zimri verwekte Mosa **43** en Mosa verwekte Bina. Bina was de vader van Refaja, de vader van Elasa, de vader van Asel. **44** Asel had zes zonen. Zij heetten Azrikam, Bocheru, Jismaël, Searja, Obadja en Chanan; allemaal zonen van Asel.

Sauls dood

10

1 De Filistijnen leverden slag met Israël. Het leger van Israël sloeg op de vlucht en velen sneuvelden in het Gilboagebergte. **2** De Filistijnen drongen tot dicht bij Saul en zijn zonen door en doodden zijn drie zonen Jonatan, Abinadab en Malkisua. **3** Toen richtte de strijd zich in alle hevigheid tegen Saul zelf. De Filistijnse boogschutters hadden hem al onder schot, en Saul werd zo bang **4** dat hij zijn wapendrager beval: 'Trek je zwaard en steek me dood, want ik wil niet dat die onbesnedenen zich op me gaan uitleven.' Maar de wapendrager schrok ervoor terug en weigerde. Toen nam Saul zelf zijn zwaard en stortte zich erin. **5** Toen de

wapendrager zag dat Saul dood was, stortte ook hij zich in het zwaard en vond de dood. **6** Zo sneuvelen Saul en zijn drie zonen op een en dezelfde dag en kwam er in één keer een eind aan het koningshuis van Saul. **7** Toen het tot de Israëlieten in de vlakte doordrong dat het leger was gevlucht en dat Saul en zijn zonen gesneuveld waren, verlieten zij hun steden en vluchtten weg. De Filistijnen trokken hun steden binnen en namen ze in bezit.

8 De volgende dag kwamen de Filistijnen op het slagveld terug om de gesneuvelden te plunderen. Daar, op de Gilboa, vonden ze de lijken van Saul en zijn zonen. **9** Ze ontdeden Saul van zijn kleding en gaven zijn hoofd en zijn wapens mee aan boden die het Filistijnse land moesten rondgaan om het nieuws van de overwinning aan hun goden en aan het hele volk bekend te maken. **10** Sauls wapenrusting kreeg een plaats in een van hun tempels en zijn hoofd werd aan de tempel van Dagon genageld. **11** Toen men in Jabes in Gilead hoorde wat de Filistijnen met Saul hadden gedaan, **12** gingen de weerbare mannen van Jabes de lichamen van Saul en zijn zonen ophalen. Ze begroeven hun gebeente aan de voet van de terebint in Jabes, en daarna vastten ze zeven dagen.

13 Saul vond de dood omdat hij de HEER ontrouw was geweest door niet uit te voeren wat de HEER hem had opgedragen. Ook had hij de geest van een dode geraadpleegd **14** in plaats van de HEER om raad te vragen. Daarom had de HEER hem gedood en het koningschap laten overgaan op David, de zoon van Isaï.

David wordt tot koning van Israël gezalfd en verovert Jeruzalem

11

1 De Israëlieten kwamen bij David in Hebron en zeiden tegen hem: ‘Hier zijn we, uw eigen vlees en bloed. **2** Ook vroeger al, toen Saul nog koning was, was u degene die de troepen van Israël aanvoerde. De HEER, uw God, heeft u beloofd: “Jij zult mijn volk, Israël, weiden; jij zult vorst over mijn volk Israël zijn.”’ **3** De oudsten van Israël kwamen bij de koning in Hebron. Daar sloot David ten overstaan van de HEER een verdrag met hen, en zij zalfden hem tot koning van Israël, zoals de HEER bij monde van Samuël had voorzegd.

4 David en het leger van Israël trokken op naar Jeruzalem, het toenmalige Jebus, waar de Jebusieten woonden. **5** De Jebusieten zeiden tegen David: ‘U komt er niet in!’ Toch veroverde David de bergvesting van Sion, de huidige Davidsburcht. **6** Hij had aangekondigd: ‘Wie de Jebusieten de eerste slag toebrengt, benoem ik tot opperbevelhebber.’ Joab, de zoon van Seruja, opende de aanval en werd tot opperbevelhebber benoemd. **7** David ging in de bergvesting wonen, die daarom de Davidsburcht wordt genoemd. **8** David breidde de stad rondom uit, vanaf het Millobolwerk naar buiten, en Joab herstelde de oude stad. **9** In de loop der tijd werd David steeds machtiger, want de HEER van de hemelse machten stond hem ter zijde.

Davids helden

10 Hieronder volgen de belangrijkste helden van David. Zij, en trouwens heel Israël, maakten zich sterk voor zijn aanspraken op de troon en riepen hem tot koning uit, zoals de HEER met betrekking tot Israël had gezegd, en ze bleven hem ook daarna steunen.

11 Dit is de lijst van Davids helden:

Jasobam uit Chachmon was de belangrijkste van het beroemde drietal. Hij doorboorde met zijn speer driehonderd mannen in één gevecht. **12** De tweede van de drie helden was Elazar, een zoon van Dodo uit Achoach. **13** Hij was met David in Pas-Dammim toen de Filistijnen hun troepen daar voor de strijd hadden samengetrokken bij een akker met gerst. Het leger van Israël was op de vlucht geslagen, **14** maar zij stelden zich op de akker op en wisten die te behouden; ze versloegen de Filistijnen, en de HEER schonk Israël een grote overwinning.

15 Drie van de dertig hoofdmannen kwamen eens bij David, in de grot in de rotsen bij Adullam. In de vallei van Refaïm waren toen Filistijnse troepen gelegerd. **16** David hield zich in die tijd verschanst in de bergen, terwijl in Betlehem een Filistijnse wachtpost was uitgezet. **17** Op een keer, toen hij smachtte van dorst, verzuchtte David: ‘Wie geeft me wat te drinken uit de waterput in de poort van Betlehem?’ **18** De drie baanden zich een weg door het Filistijnse kamp en haalden water uit de put in de poort van Betlehem. Maar toen ze ermee bij David kwamen, wilde hij er niet van drinken. Hij goot het uit voor de HEER **19** en zei: ‘God verhoede dat ik hiervan drink. Dat zou zijn alsof ik het bloed van deze mannen dronk. Zij hebben immers hun leven gewaagd om het te halen.’ Hij weigerde dus te drinken. Zulke heldendaden verrichtte dit drietal. **20** Absai, een broer van Joab, was de belangrijkste van deze drie. Hij doorboorde met zijn speer driehonderd mannen. Zo maakte hij naam bij het beroemde drietal. **21** Hij was de aanvoerder van de twee anderen en stond meer dan zij in aanzien, maar met het beroemde drietal kon hij zich niet meten. **22** Ook Benaja, de zoon van Jojada uit Kabseël, was een dapper en krijgshaftig man. Hij versloeg de twee zonen van Ariël uit Moab. Een andere keer, toen het sneeuwde, liet hij zich in een put zakken en doodde daar een leeuw. **23** Ook versloeg hij eens een Egyptenaar, een reus van wel vijf el lang. De Egyptenaar was gewapend met een speer zo dik als de boom van een weefgetouw, maar Benaja ging op hem af met een stok, sloeg hem de speer uit handen en doodde hem ermee. **24** Zulke heldendaden verrichtte Benaja, de zoon van Jojada, en zo maakte hij naam bij het beroemde drietal. **25** Hij was een van de aanzienlijksten van de dertig helden, maar met het beroemde drietal kon hij zich niet meten. David benoemde hem tot commandant van zijn lijfwacht.

26 Tot de helden van het leger behoorden verder: Asaël, een broer van Joab; Elchanan, de zoon van Dodo, uit Betlehem; 27 Sammot uit Haror; Cheles uit Pelon; 28 Ira, de zoon van Ikkes, uit Tekoa; Abiëzer uit Anatot; 29 Sibbechai uit Chusa; Ilai uit Achoach; 30 Maharai en Cheled, de zoon van Baäna, beiden uit Netofa; 31 Itai, de zoon van Ribai, uit Gibeon in Benjamin; Benaja uit Piraton; 32 Churai uit de wadi's van Gaäs; Abiël uit de wadi Araba; 33 Azmawet uit Bacharum; Eljachba uit Saälbon; 34-35 Hasem*

(11: 34-35) *Hasem* – Voorgestelde lezing. MT: 'zonen van Hasem'.

uit Gizon; Jonatan, de zoon van Sage, en Achiam, de zoon van Sachar, beiden uit Harar; Elifal, de zoon van Ur; 36 Chefer uit Mechera; Achia uit Pelon; 37 Chesro uit Karmel; Naärai, de zoon van Ezbai; 38 Joël, de broer van Natan; Mibchar, de zoon van Hagri; 39 Seleke uit Ammon; Nachrai uit Beërot, de wapendrager van Joab, de zoon van Seruja; 40 Ira en Gareb uit Jeter; 41 de Hethiet Uria; Zabad, de zoon van Achlai; 42 Adina, de zoon van Siza uit de stam Ruben, hij was het hoofd van zijn stam en bracht dertig man mee; 43 Chanan, de zoon van Maächa; Josafat uit Meten; 44 Uzzia uit Astarot; Sama en Jeïel, de zonen van Chotam uit Aroër; 45 Jediaël, de zoon van Simri, en zijn broer Jocha, uit Tis; 46 Eliël uit Machanaïm;*

(11:46) *uit Machanaïm* – Voorgestelde lezing. MT: 'de Machawim'.

Jeribai en Josawja, de zonen van Elnaäm; Jitma uit Moab; 47 Eliël; Obed; en Jaäsiël uit Soba.

Davids aanhangers

12

1 Hier volgen degenen die zich in Siklag bij David aansloten toen hij zich voor Saul, de zoon van Kis, moest schuilhouden.

Onder deze vechtlustige medestrijders 2 waren ook stamgenoten van Saul uit Benjamin. Zij waren uitgerust met pijlen en bogen en met slingers, die ze zowel met de rechter- als met de linkerhand konden hanteren. 3 Hun aanvoerder was Achiëzer, de zoon van Semaä uit Gibeon. Verder diens broer Joas; Jeziël en Pelet, de zonen van Azmawet; Beracha en Jehu uit Anatot; 4 Jismaja uit Gibeon, een van de dertig helden en tevens hun aanvoerder;

5 Jirmeja, Jachaziël, Jochanan en Jozabad uit Gadera;

(12: 5-41) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 12:4-40.

6 Eluzai, Jerimot, Bealja, Semarja en Sefatja uit Charuf; 7 Elkana, Jissia, Azarel, Joëzer en Jasobam, nakomelingen van Korach; 8 en Joëla en Zebadja, de zonen van Jerocham uit Gedor.

9 Ook uit de stam Gad sloten zich dappere, ervaren krijgslieden bij David aan toen hij zich in rotsholen in de woestijn verschanst hield. Zij waren uitgerust met grote schilden en lansen. Ze waren vervaarlijk als leeuwen en snel als gazellen in de bergen. 10 Hun aanvoerder was Ezer; de tweede was Obadja, de derde Eliab, 11 de vierde Mismanna, de vijfde Jirmeja, 12 de zesde Attai, de zevende Eliël, 13 de achtste Jochanan, de negende Elzabad, 14 de tiende Jirmeja en de elfde Machbannai. 15 Deze mannen uit de stam Gad waren allen legeraanvoerders; de kleinste telde voor honderd en de grootste voor duizend. 16 Zij waren het die in de eerste maand, toen de Jordaan buiten zijn oevers was getreden, de rivier overstaken en de bewoners van de valleien ten oosten en ten westen ervan op de vlucht joegen.

17 Op een keer kwamen enkele Benjaminiten en Judeeërs bij de schuilplaats van David. 18 David kwam naar buiten, ging voor hen staan en zei: 'Als u met goede bedoelingen bij me bent gekomen, om mij te steunen, dan ben ik uw man. Maar als u van plan bent me aan mijn vijanden te verraden hoewel er geen enkel onrecht aan mijn handen kleeft, moge dan de God van onze voorouders zien wat mij wordt aangedaan en het vergelden.' 19 Toen nam een geest bezit van Amasai, de aanvoerder van de dertig helden, en hij zei: 'Voor u zijn wij gekomen, David! Wij steunen de zoon van Isai! Vrede zij met u, en met hen die u steunen, want uw God steunt u.' Daarop nam David hen in zijn bende op en benoemde hij hen tot bevelhebbers.

20 Uit de stam Manasse liepen mensen naar David over toen hij met de Filistijnen tegen Saul ten strijde trok. Maar zij hebben de Filistijnen uiteindelijk niet geholpen. Na onderlinge beraadslaging stuurden de Filistijnse stadsvorsten David namelijk weg omdat ze dachten: Als hij overloopt naar zijn heer, Saul, kost ons dat de kop. 21 Toen David naar Siklag uitweek, waren de volgende Manassieten naar hem overgelopen: Adnach, Jozabad, Jediaël, Michaël, Jozabad, Elihu en Silletai, bevelhebbers over eenheden van duizend uit Manasse. 22 Zij allen waren dappere krijgslieden en hielpen David bij zijn overvallen op andere benden. Ze werden tot bevelhebbers benoemd. 23 Elke dag opnieuw sloten zich mensen bij David aan om hem te steunen, en zo werd zijn leger geweldig groot.

24 Dit zijn de aantallen van de bewapende krijgers die zich in Hebron bij David voegden om Sauls koningschap op hem over te dragen, zoals de HEER had beschikt: 25 Judeeërs, uitgerust met grote schilden en lansen: 6800 gewapende mannen; 26 uit de stam Simeon: 7100 dappere krijgslieden; 27 van de Levieten: 4600 man, 28 onder wie Jojada, de leider van de nakomelingen van Aäron, met 3700 man, 29 en Sadok, een jonge krijgsman, met 22 legeraanvoerders uit de familie van zijn vader; 30 uit de stam Benjamin, de verwanten van Saul: 3000 man (tot

dan toe was de meerderheid van Benjamin het huis van Saul trouw gebleven); 31 uit de stam Efraïm: 20.800 dappere krijgslieden, die bij hun families in hoog aanzien stonden; 32 uit de westelijke helft van Manasse 18.000 man, officieel afgevaardigd om David tot koning uit te roepen; 33 uit de stam Issachar, waar men de tekenen des tijds goed aanvoelde en begreep welke koers Israël zou kiezen: 200 hoofden met hun stamgenoten onder hun bevel; 34 uit de stam Zebulon: 50.000 man parate troepen, uitgerust met allerlei soorten wapens, vechtlustig en vastberaden; 35 uit de stam Naftali: 1000 aanvoerders met 37.000 mannen bewapend met grote schilden en speren; 36 uit de stam Dan: 28.600 man parate troepen; 37 uit de stam Aser: 40.000 man parate troepen; 38 en van de overkant van de Jordaan, uit de stammen Ruben, Gad en Oost-Manasse: 120.000 man, uitgerust met allerlei soorten wapens en oorlogstuig.

39 Al deze geoefende krijgslieden waren naar Hebron gekomen, van ganser harte bereid om David te steunen en hem koning over heel Israël te maken, en ook de rest van Israël kwam, eensgezind, om David tot koning uit te roepen. 40 Drie dagen lang bleven ze bij David, genietend van het feestmaal dat hun verwanten voor hen hadden aangericht. 41 Allemaal, tot uit Issachar, Zebulon en Naftali toe, hadden ze op ezels, kamelen, muil dieren en ossen proviand meegebracht: een overvloed aan meel, gedroogde vijgen en rozijnen, wijn, olie, runderen, schapen en geiten, want er heerste vreugde in Israël.

De ark opgehaald uit Kirjat-Jearim

13

1 Nadat David met al zijn legeraanvoerders had beraadslaagd, met de bevelhebbers over duizend man en die over honderd, 2 zei hij tegen de gemeenschap van Israël: 'Als u het ermee eens bent, en als de HEER, onze God, ons vrij baan geeft, laten we dan boden sturen naar onze verwanten die in de verschillende gebieden van Israël zijn achtergebleven, ook naar de priesters en de Levieten in hun steden met de omliggende weidegronden, en hun vragen zich bij ons te voegen. 3 Ik stel voor dat wij de ark van onze God, waar we ons in de tijd van Saul niet om hebben bekommerd, hierheen halen.' 4 De hele vergadering stemde ermee in, want het volk achtte het juist.

5 David riep heel Israël bijeen, vanaf de grensrivier van Egypte tot aan Lebo-Hamat, om de ark van God uit Kirjat-Jearim op te halen. 6 Samen met de Israëlieten ging hij naar Baäla, naar Kirjat-Jearim in Juda, om de ark van God op te halen, de ark van de HEER, waaraan een bijzondere naam verbonden is, namelijk van hem die op de cherubs troont. 7 Op een nieuwe wagen reden ze de ark weg uit het huis van Abinadab. De wagen werd geleid door Uzza en Achio. 8 David en de Israëlieten dansten vol overgave voor God, begeleid door zang en muziek van lieren, harpen, tamboerijnen, cimbalen en trompetten. 9 Toen ze langs de plek kwamen waar Kidon zijn graan dorste, gingen de ossen daar op af. Uzza stak zijn hand uit om de ark vast te grijpen. 10 De HEER ontstak in woede tegen Uzza en strafte hem omdat hij zijn hand naar de ark had uitgestoken, zodat hij daar, in de nabijheid van God, stierf. 11 David werd kwaad omdat de HEER Uzza had doorkliefd. Hij noemde die plaats Peres-Uzza,*

(13:11) *Peres-Uzza* – Peres-Uzza kan worden vertaald als 'de kloof van Uzza'.

en zo heet het daar tot op de dag van vandaag. 12 Toen werd David bang voor God en hij vroeg zich af: Hoe kan ik de ark van God ooit bij mij in Jeruzalem brengen? 13 Hij leidde de ark niet meer terug op de weg naar de Davidsburcht, maar liet de wagen afslaan naar het huis van Obed-Edom, een Gatiët. 14 De ark van God bleef drie maanden bij de familie van Obed-Edom, in zijn huis, en de HEER zegende de familie van Obed-Edom en alles wat hij bezat.

David vestigt zich in Jeruzalem

14

1 Koning Churam van Tyrus stuurde afgezanten naar David en leverde hem cederhout en metselaars en timmerlieden voor de bouw van een paleis. 2 David beseftte dat de HEER hem had aangesteld als vorst over Israël, want hij had hem ten behoeve van Israël, zijn volk, tot een machtig koning gemaakt.

3 In Jeruzalem nam David nog meer vrouwen en verwekte hij nog meer zonen en dochters. 4 Dit zijn de namen van de zonen die hij in Jeruzalem kreeg: Sammua, Sobab, Natan en Salomo, 5 Jibchar, Elisua en Elpelet, 6 Noga, Nefeg en Jafia, 7 en Elisama, Beëljada en Elifelet.

Twee aanvallen van de Filistijnen afgeslagen

8 Toen de Filistijnen hoorden dat David tot koning van heel Israël was gezalfd, rukten ze met al hun troepen uit omdat ze hem wilden overheersen. Zodra David dit vernam, trok hij hun tegemoet. 9 De hele vallei van Refaïm stond al vol Filistijnen. 10 David wendde zich tot God en vroeg: 'Zal ik de Filistijnen aanvallen? Zult u ze aan mij uitleveren?' De HEER antwoordde: 'Ga op hen af! Ik zal de Filistijnen aan je uitleveren.' 11 Ze trokken op naar Baäl-Perasim.*

(14:11) *Baäl-Perasim* – Baäl-Perasim kan worden vertaald als 'de Heer van de doorbraak'.

Daar versloeg David hen, en hij sprak de woorden: ‘God is door mijn toedoen door de vijandelijke linies gebroken zoals plotseling opkomend water zich een baan breekt.’ Daarom wordt die plaats Baäl-Perasim genoemd. **12** De godenbeelden die door de Filistijnen waren achtergelaten, werden op bevel van David verbrand.

13 De Filistijnen waagden een tweede poging. Opnieuw stond de hele vallei vol. **14** Opnieuw wendde David zich tot God, en God zei: ‘Ga niet op hen af. Maak een omtrekkende beweging tot bij de moerbeibomen en val hen in de rug aan. **15** Zodra je in de boomkruinen het geluid van een aanstormend leger hoort, moet je aanvallen, want dan gaat God voor je uit om het leger van de Filistijnen te verslaan.’ **16** David deed wat God hem had bevolen, en het Filistijnse leger werd van Gibeon tot Gezer teruggeslagen. **17** Zo verwierf David roem in alle landen en maakte de HEER alle volken beducht voor hem.

De ark feestelijk ingehaald in Jeruzalem

15

1 David liet voor zichzelf een paleis bouwen in de Davidsburcht en maakte voor de ark van God een plaats gereed door er een tent voor te laten oprichten. **2** Daarna verklaarde hij dat alleen de Levieten de ark van God mochten dragen, want hen had de HEER aangewezen om zijn ark te dragen en hem voor altijd te dienen. **3** Vervolgens liet hij heel Israël in Jeruzalem bijeenkomen om de ark van de HEER over te brengen naar de plaats die hij in gereedheid had gebracht. **4** Hij riep de nakomelingen van Aäron en de Levieten bijeen: **5** uit de familie van Kehat: honderdtwintig man onder leiding van Uriël; **6** uit de familie van Merari: tweehonderdtwintig man onder leiding van Asaja; **7** uit de familie van Gerson: honderddertig man onder leiding van Joël; **8** uit de familie van Elisafan: tweehonderd man onder leiding van Semaja; **9** uit de familie van Chebron: tachtig man onder leiding van Eliël; **10** uit de familie van Uzziël: honderdtwaalf man onder leiding van Amminadab.

11 David ontbood de priesters Sadok en Abjatar en de Levieten Uriël, Asaja, Joël, Semaja, Eliël en Amminadab **12** en zei tegen hen: ‘U bent de hoofden van de Levitische families. U en uw verwanten moeten zich heiligen en de ark van de HEER, de God van Israël, overbrengen naar de plaats die ik in gereedheid heb gebracht. **13** Want omdat u er de vorige keer niet bij was, is de HEER tegen ons uitgebarsten. Wij hadden toen zijn aanwijzingen niet nauwkeurig opgevolgd.’ **14** De priesters en de Levieten heiligden zich om de ark van de HEER, de God van Israël, over te brengen. **15** De Levieten droegen de ark van God, zoals Mozes het in opdracht van de HEER heeft voorgeschreven, met draagbomen op hun schouders. **16** Verder beval David de hoofden van de Levitische families diegenen van hun verwanten te laten aantreden die met luide stem, onder begeleiding van muziekinstrumenten, van harpen, lieren en cimbalen, vreugdeliederen konden zingen. **17** De Levieten lieten Heman, de zoon van Joël, aantreden, en zijn verwanten Asaf, de zoon van Berechja, en Etan, de zoon van Kusajahu uit de familie van Merari. **18** Zij werden bijgestaan door hun verwanten Zecharja, Ben, Jaäziël, Semiramot, Jechiël, Unni, Eliab, Benaja, Maäseja, Mattitja, Elifelehu, Miknejahu, en Obed-Edom en Jeïel, de poortwachters. **19** De zangers Heman, Asaf en Etan lieten de koperen cimbalen klinken, **20** Zecharja, Aziël, Semiramot, Jechiël, Unni, Eliab, Maäseja en Benaja bespeelden de harpen, die in een hoge toonsoort waren gestemd, **21** en Mattitja, Elifelehu, Miknejahu, Obed-Edom, Jeïel en Azazjahu de lager gestemde lieren. **22** Kenanja, een van de Levitische familiehoofden, had de leiding van de stoet. Hij was vanwege zijn deskundigheid met de leiding van de stoet belast. **23** Berechja en Elkana bewaakten de ark. **24** De priesters Sebanja, Josafat, Netanel, Amasai, Zecharja, Benaja en Eliëzer liepen voor de ark van God uit en bliezen op de trompetten, en Obed-Edom en Jechia bewaakten de ark.

25 Zo gingen David en de oudsten van Israël en de bevelhebbers over duizend man op weg om de ark van het verbond met de HEER feestelijk op te halen uit het huis van Obed-Edom. **26** En terwijl de Levieten met de hulp van God de ark van het verbond met de HEER droegen, offerden zij zeven stieren en zeven rammen. **27** David was gekleed in een linnen mantel, evenals de Levieten die de ark droegen en de zangers en Kenanja, die de stoet leidde, dus ook de zangers. David droeg bovendien een linnen priesterhemd.

28 Onder gejuich en hoorngeschal haalde heel Israël de ark van het verbond met de HEER in, terwijl de trompetten en cimbalen klonken en er gespeeld werd op harpen en lieren. **29** Toen de ark de Davidsburcht binnenkwam, stond Michal, de dochter van Saul, al op de uitkijk bij haar venster. Ze zag koning David dansen en springen, en haar hart vulde zich met minachting.

16

1 De ark van God werd neergezet in de tent die David had laten oprichten, en men bracht brandoffers en vredeoffers aan God. **2** Na afloop daarvan zegende David het volk in de naam van de HEER. **3** Aan alle Israëlieten, zowel de mannen als de vrouwen, liet hij brood, gedroogde dadels en rozijnen uitdelen.

4 David stelde de volgende Levieten aan om dienst te doen bij de ark van de HEER door de HEER, de God van Israël, te roemen, te loven en te prijzen: **5** Asaf als leider en Zecharja als zijn helper. Jeïel, Semiramot, Jechiël, Mattitja, Eliab, Benaja, Obed-Edom en Jeïel moesten de harpen en lieren bespelen, en Asaf moest de cimbalen slaan. **6** De priesters Benaja en Jachaziël moesten voortdurend op de trompetten blazen voor de ark van het

verbond met God. ⁷ Op die dag droeg David Asaf en zijn verwanten op voortaan als volgt de lof van de HEER te zingen:

⁸ 'Loof de HEER, roep luid zijn naam,
maak zijn daden bekend onder de volken,
⁹ zing en speel voor hem,
spreek vol lof over zijn wonderen,
¹⁰ beroem u op zijn heilige naam.
Wees blij van hart, u die de HEER zoekt.

¹¹ Zie uit naar de HEER en zijn macht,
zoek voortdurend zijn nabijheid.
¹² Gedenk de wonderen die hij heeft gedaan,
de oordelen die hij heeft uitgesproken,
¹³ nageslacht van Israël, zijn dienaar,
kinderen van Jakob, door hem verkozen.

¹⁴ Hij is de HEER, onze God,
zijn besluiten gelden over de hele aarde.
¹⁵ Gedenk tot in eeuwigheid
zijn belofte aan duizend geslachten,
¹⁶ het verbond dat hij sloot met Abraham
en voor Isaak bevestigde met een eed.

¹⁷ Voor Jakob verhief hij het tot wet,
voor Israël tot een eeuwig verbond,
¹⁸ toen hij zei: "Ik zal jou Kanaän geven,
dat land wordt je onvervreemdbaar bezit,"
¹⁹ terwijl jullie daar nog maar korte tijd waren,
een handjevol vreemdelingen,
²⁰ zwervend van volk naar volk,
van het ene koninkrijk naar het andere.

²¹ Hij stond niet toe dat iemand hen verdrukte,
ter wille van hen strafte hij koningen:
²² "Raak mijn gezalfden niet aan,
doe mijn profeten geen kwaad."

²³ Zing voor de HEER, heel de aarde.
Verkondig van dag tot dag dat hij ons redt.
²⁴ Maak aan alle volken zijn majesteit bekend,
aan alle naties zijn wonderdaden.

²⁵ Groot is de HEER, hem komt alle lof toe,
geducht is hij, meer dan alle goden.
²⁶ De goden van de volken zijn minder dan niets,
maar de HEER: hij heeft de hemel gemaakt.
²⁷ Glans en glorie gaan voor hem uit,
macht en luister vullen zijn woning.

²⁸ Erken de HEER, stammen en volken,
erken de HEER, zijn majesteit en macht,
²⁹ erken de HEER, de majesteit van zijn naam,
draag geschenken voor hem aan.

Buig u voor de HEER in zijn heilige glorie,
³⁰ huiver, heel de aarde, wanneer hij verschijnt.
Vast staat de wereld, ze wankelt niet.
³¹ Laat de hemel zich verheugen, de aarde juichen.
Zeg onder de volken: "De HEER is koning."

32 Laat bruisen de zee en het leven dat haar vult,
laat het veld juichen en alles wat daar groeit,
33 en laten de bomen jubelen voor de HEER,
want hij is in aantocht, als rechter der aarde.

34 Loof de HEER, want hij is goed,
eeuwig duurt zijn trouw.

35 Zeg: "Red ons, God, onze redder,
bevrijd ons en breng ons bijeen uit de andere volken,
dan loven wij uw heilige naam
en verkondigen trots uw roem.

36 Geprezen zij de HEER, de God van Israël,
van eeuwigheid tot eeuwigheid."

En het hele volk antwoordde: 'Amen!' en 'Prijs de HEER!'

37 David stelde dus Asaf en zijn verwanten aan om dagelijks de dienst bij de ark van het verbond met de HEER te verzorgen, waarbij ze de voorschriften voor de afzonderlijke dagen in acht moesten nemen. 38 De bewaking vertrouwde hij toe aan Obed-Edom en Chosa en hun verwanten, achtenzestig poortwachters; Obed-Edom was een zoon van Jedutun. 39 Sadok en de overige leden van de priesterfamilie werden aangesteld voor de tabernakel van de HEER op de offerhoogte van Gibeon. 40 Daar moesten ze iedere dag 's ochtends en 's avonds op het brandofferaltaar brandoffers brengen aan de HEER en alle overige handelingen uitvoeren die zijn voorgeschreven in de wet die de HEER voor Israël heeft uitgevaardigd. 41 Heman en Jedutun en andere officieel benoemde personen moesten daar de HEER loven met de woorden: 'Eeuwig duurt zijn trouw.' 42 Zij, Heman en Jedutun, bewaarden de trompetten, cimbalen en andere instrumenten waarop voor God muziek gemaakt werd. De zonen van Jedutun bewaakten de poort.

43 Hierna ging iedereen terug naar huis. Ook David ging naar huis, om zijn familie en bedienden te zegenen.

Toezeggingen over de voortzetting van Davids koningshuis

17

1 Toen David zijn intrek had genomen in het paleis, zei hij tegen de profeet Natan: 'Nu woon ik hier in een paleis van cederhout, terwijl de ark van het verbond met de HEER in een tent staat.' 2 'Doe wat uw hart u ingeeft,' antwoordde Natan, 'God staat u immers ter zijde.' 3 Maar diezelfde nacht richtte God zich tot Natan: 4 'Zeg tegen mijn dienaar David: "Dit zegt de HEER: Jij zult voor mij geen huis bouwen om in te wonen. 5 Nooit heb ik in een huis gewoond, vanaf de dag dat ik de Israëlieten uit Egypte heb geleid tot nu toe! In tent en tabernakel ging ik van de ene verblijfplaats naar de andere. 6 Overal in Israël heb ik rondgetrokken, en heb ik ooit aan een van de rechters van Israël, die ik had aangesteld om mijn volk te weiden, gevraagd om voor mij een huis van cederhout te bouwen?" 7 Welnu, zeg tegen mijn dienaar, tegen David: "Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Ik heb je achter de kudde vandaan gehaald om mijn volk, Israël, te leiden. 8 Ik heb je bijgestaan in alles wat je ondernam, ik heb al je vijanden voor je uitgeschakeld en ik heb je naam gevestigd als een van de groten der aarde. 9 Ik heb aan mijn volk, Israël, een gebied toegewezen. Daar heb ik het geplant en daar kan het nu onbevreesd wonen. Het wordt niet langer geplaagd door misdadige volken, zoals toen het er pas woonde 10 en ik rechters over mijn volk Israël had aangesteld. Je vijanden heb ik allemaal onderworpen. Ik zeg je dat de HEER voor jou een huis zal bouwen: 11 Wanneer je leven voorbij is en je met je voorouders verenigd wordt, zal ik je laten opvolgen door een van je eigen nakomelingen en hem een bestendig koningschap schenken. 12 Hij zal voor mij een huis bouwen, en ik zal ervoor zorgen dat zijn troon nooit wankelt. 13 Ik zal een vader voor hem zijn en hij voor mij een zoon, en ik zal hem nooit mijn gunst ontnemen zoals je voorganger. 14 Ik zal hem voor eeuwig aanstellen in mijn huis en in mijn koninkrijk, en zijn troon zal nooit wankelen."

15 Natan bracht alles wat hij had gezien en gehoord aan David over. 16 Koning David ging het heiligdom binnen, nam plaats voor de HEER en bad: 'Wie ben ik, HEER, mijn God, wat is mijn familie, dat u mij zo ver hebt gebracht? 17 En alsof dat nog niet genoeg was, God, hebt u ook gesproken over de toekomst van mijn koningshuis. U hebt mij uitgekozen als kroon op de mensheid, door God, de HEER, verheven. 18 Wat kan ik verder nog zeggen over de grote eer die u mij bewijst? U kent uw dienaar. 19 Omwille van uw dienaar, HEER, en in overeenstemming met uw voornemen, hebt u al deze grootse dingen gedaan en ze bekendgemaakt. 20 Het is zoals ons altijd is voorgehouden, HEER: zoals u is er geen, er bestaat geen andere God dan u. 21 En wie kan zich meten met Israël, uw volk? Het is het enige volk op aarde waarvoor u zich hebt ingezet om het vrij te kopen en tot uw volk te maken, om zo voor uzelf een naam te vestigen door grootse en indrukwekkende daden: omwille van uw volk, dat u hebt bevrijd, hebt u vreemde volken verdreven. 22 U hebt uw volk Israël voor altijd aan u

toegewijd, en u, HEER, bent hun tot God. **23** Welnu, HEER, moge de belofte die u aan mij en mijn koningshuis hebt gedaan voor altijd worden waargemaakt, laat uw woord in vervulling gaan. **24** Dan zal uw naam waargemaakt zijn en voor altijd in ere worden gehouden, en men zal zeggen: “De HEER van de hemelse machten, de God van Israël, is God over Israël,” en dan zal het koningshuis van uw dienaar David altijd standhouden. **25** U, mijn God, hebt aan uw dienaar onthuld dat u voor mij een huis zult bouwen. Daarom durf ik dit gebed tot u te richten. **26** U, HEER, u alleen bent God. U hebt me zo’n grootse toekomst beloofd. **27** Welnu, zegen dus mijn koningshuis opdat het altijd standhoudt. U, HEER, bent het die zegent. U bent gezegend voor altijd.’

Davids overwinningen

18

1 Enige tijd later versloeg David de Filistijnen. Hij onderwierp hen en ontnam hun Gat en de omliggende dorpen. **2** Ook de Moabieten versloeg hij. Sindsdien waren de Moabieten aan David onderworpen en moesten ze schatting afdragen. **3** Bij Hamat versloeg hij Hadadezer, de koning van Soba, toen deze op weg was om zijn macht te vestigen over het gebied langs de Eufraat. **4** David veroverde duizend strijdwagens op hem en nam zeventuizend wagenmenners en twintigduizend man voetvolk gevangen. De strijdwagens schakelde hij uit door van alle paarden, op honderd span na, de pezen door te laten snijden. **5** Van de Arameeërs uit de buurt van Damascus die koning Hadadezer van Soba te hulp kwamen, versloeg David er tweeëntwintigduizend. **6** Vervolgens bezette hij strategische punten in het rijk van Damascus. Sindsdien waren de Arameeërs aan hem onderworpen en moesten ze schatting afdragen. De HEER stond David bij in alles wat hij ondernam.

7 David nam de gouden schilden van de lijfwacht van Hadadezer in beslag en nam ze mee naar Jeruzalem. **8** Uit Tibchat en Kun, steden die aan Hadadezer toebehoorden, bracht hij een grote hoeveelheid koper mee. Dit werd later door Salomo gebruikt om er de bronzen Zee, de zuilen en andere voorwerpen van brons en koper van te maken. **9** Toen koning Toü van Hamat hoorde dat David het leger van koning Hadadezer van Soba had verslagen, **10** liet hij zijn zoon Hadoram zijn opwachting maken bij koning David en hem gelukwensen met zijn overwinning. Toü was namelijk in oorlog met Hadadezer. Hij stuurde ook allerlei geschenken van goud, zilver en koper. **11** Koning David wijdde deze geschenken aan de HEER, samen met het goud en zilver dat hij had buitgemaakt op de omringende volken: de Edomieten, de Moabieten, de Ammonieten, de Filistijnen en de Amalekieten.

12 Absai, de zoon van Seruja, versloeg de Edomieten in de Zoutvallei, achttienduizend man. **13** Hij bezette strategische punten in Edom, en sindsdien waren de Edomieten aan David onderworpen. De HEER stond David bij in alles wat hij ondernam.

Davids ambtenaren

14 David regeerde over heel Israël. Hij behandelde zijn onderdanen goed en rechtvaardig. **15** Joab, de zoon van Seruja, was opperbevelhebber van het leger; Josafat, de zoon van Achilud, was kanselier; **16** Sadok, de zoon van Achitub, en Abjatar, de zoon van Abimelech,*

(18:16) *Abjatar, de zoon van Abimelech* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Abimelech, de zoon van Abjatar’.

waren priester; Sawsa was hofschrijver; **17** Benaja, de zoon van Jojada, was bevelhebber van de Keretieten en Peletieten. De hoogste rangen aan het hof werden bekleed door Davids zonen.

Oorlog tegen de Ammonieten en de Arameeërs

19

1 Enige tijd later stierf Nachas, de koning van Ammon. Zijn zoon volgde hem op. **2** Toen zei David: ‘Ik wil Chanun, de zoon van Nachas, op gepaste wijze behandelen, want zijn vader heeft mij ook altijd op gepaste wijze behandeld,’ en hij stuurde afgezanten om hem zijn deelneming te betuigen met het verlies van zijn vader. Toen de afgezanten in Ammon waren aangekomen om Chanun Davids deelneming over te brengen, **3** zeiden de raadsheren van Ammon tegen Chanun: ‘Dacht u dat David u zijn deelneming laat overbrengen omdat hij de nagedachtenis van uw vader wil eren? Die afgezanten van hem zijn natuurlijk spionnen die het land moeten verkennen, zodat hij het te gronde kan richten!’ **4** Daarop liet Chanun Davids afgezanten oppakken. Hij liet hun baard afscheren en de onderkant van hun kleren afscheuren, tot op hun achterwerk, en stuurde ze weg. **5** Zo vertrokken ze. Toen koning David hoorde wat zijn afgezanten was overkomen, liet hij aan de diep vernederde mannen de volgende boodschap overbrengen: ‘Blijf in Jericho en kom pas terug wanneer uw baard is aangegroeid.’

6 De Ammonieten beseften dat ze zich bij David onmogelijk hadden gemaakt. Daarom stuurden Chanun en de Ammonieten duizend talent zilver naar de Arameeërs van Naharaïm, Maächa en Soba om strijdwagens en wagenmenners te huren. **7** Ze huurden tweeëndertigduizend strijdwagens en verzekerden zich van de hulp van de koning van Maächa en zijn leger. Nadat deze troepen waren aangekomen en hun kamp hadden opgeslagen voor Medeba, kwamen de Ammonieten uit hun woonplaatsen en verzamelden ze zich voor de strijd. **8** Toen dit David

ter ore kwam, stuurde hij Joab met zijn keurtroepen erop af. **9** De Ammonieten rukten uit en stelden zich in slagorde op voor de poort. De koningen met de huurlegers betrokken stellingen elders in het veld. **10** Joab, die zag dat hij op twee fronten werd bedreigd, koos de allerbeste soldaten van Israël uit en stelde deze op tegen de Arameeërs. **11** De rest van de soldaten plaatste hij onder bevel van zijn broer Absai en stelde hij op tegen de Ammonieten. **12** Daarbij zei hij: ‘Als de Arameeërs sterker blijken dan ik, kom jij mij te hulp, en als de Ammonieten sterker blijken dan jij, zal ik jou helpen. **13** Wees sterk! Laten we onze krachten bundelen omwille van ons volk en de steden van onze God; de HEER zal doen wat hij het beste vindt.’ **14** Zodra Joab met zijn soldaten de aanval opende, sloegen de Arameeërs op de vlucht. **15** Toen de Ammonieten zagen dat de Arameeërs waren gevlucht, maakten ze zich voor Joabs broer Absai uit de voeten en trokken ze zich terug in de stad. Daarop ging Joab terug naar Jeruzalem.

16 Toen de Arameeërs beseften dat ze door Israël verslagen waren, deden ze een beroep op de Arameeërs die aan de overkant van de Eufraat woonden. Dezen rukten onder aanvoering van Hadadezer opperbevelhebber Sofach op. **17** Toen David hiervan hoorde, verzamelde hij alle troepen van Israël, trok de Jordaan over, de vijand tegemoet, en stelde zich in slagorde op tegenover de Arameeërs. Zij vielen hem aan, **18** maar de Israëlieten joegen hen op de vlucht, en David doodde zeventien Aramese wagenmenners en veertigduizend man voetvolk. Ook opperbevelhebber Sofach werd door hem gedood. **19** De vazallen van Hadadezer moesten zich bij hun nederlaag neerleggen. Ze sloten vrede met David en onderwierpen zich. De Arameeërs weigerden voortaan de Ammonieten te hulp te komen.

20

1 Bij het aanbreken van het voorjaar, de tijd waarin koningen gewoonlijk ten strijde trekken, leidde Joab een verwoestende veldtocht door Ammon. Hij sloeg het beleg voor Rabba, terwijl David zelf in Jeruzalem achterbleef. Nadat Joab de stad had ingenomen en met de grond gelijk gemaakt, **2** nam David de koning van de Ammonieten de kroon van het hoofd. Deze kroon, waarin naar hij vaststelde een heel talent aan goud en een kostbare edelsteen waren verwerkt, rustte voortaan op Davids hoofd. Hij voerde een zeer grote buit uit de stad weg. **3** Hij liet de inwoners buiten de stad brengen en met steenzagen in stukken zagen en met ijzeren houwelen doorklieven. Hetzelfde deed David met alle andere steden van Ammon. Daarna keerde hij met het hele leger naar Jeruzalem terug.

Heldendaden tegen het reuzengeslacht van de Refaïeten

4 Enige tijd later was er een veldslag tegen de Filistijnen, bij Gezer. Maar Sibbechai uit Chusa doodde de Refaïet Sippai, en daarop gaven de Filistijnen zich gewonnen. **5** Tijdens een andere veldslag tegen de Filistijnen werd Lachmi, de broer van Goliath uit Gat, gedood door Elchanan, de zoon van Jaïr. De schacht van Lachmi's speer was zo dik als de boom van een weefgetouw. **6** Tijdens weer een andere veldslag, ditmaal bij Gat, was er een reus die aan elke kant zes vingers en zes tenen had: vierentwintig in totaal. Ook hij was een Refaïet. **7** Hij hoonde Israël en werd gedood door Jonatan, een zoon van Davids broer Sima. **8** Dit waren de Refaïeten uit Gat die werden geveld door David en zijn soldaten.

De volkstelling

21

1 Satan keerde zich tegen Israël en zette David ertoe aan in Israël een volkstelling te houden. **2** De koning zei tegen Joab en tegen de bevelhebbers van het leger: ‘Houd in Israël een volkstelling, van Dan tot Berseba, en breng mij de uitslag, zodat ik weet hoe groot het is.’ **3** Joab antwoordde: ‘Al zou de HEER zijn volk nog honderdmaal zo groot maken als nu, mijn heer en koning, het blijven allen dienaren van mijn heer. Dus waarom wilt u dit? Waarom zou u schuld op Israël laden?’ **4** Maar het woord van de koning was wet, dus ging Joab op weg. Hij trok heel het land door, en ten slotte kwam hij weer terug in Jeruzalem. **5** Hij meldde de uitkomst van de volkstelling aan David: Israël telde één miljoen honderdduizend mannen die de wapens konden hanteren en Juda vierhonderdzeventigduizend. **6** Omdat de opdracht van de koning Joab tegen de borst stuitte, had hij de stammen Levi en Benjamin niet ingeschreven.

7 Het was slecht in Gods ogen dat dit was gebeurd, daarom strafte hij Israël. **8** Hierop zei David tegen God: ‘Ik heb ernstig gezondigd met mijn daad. Vergeef uw dienaar zijn zonde; ik ben een dwaas geweest.’ **9** De HEER sprak tot Gad, de ziener van David: **10** ‘Ga naar David en zeg hem: “Dit zegt de HEER: Hier heb je drie straffen. Kies er een uit; die zal ik je opleggen.”’ **11** Gad ging naar David en zei tegen hem: ‘Dit zegt de HEER: Als je blijft, wat heb je liever? **12** Drie jaar hongersnood, drie maanden – voortdurend belaagd door het zwaard van je tegenstanders – opgejaagd worden door je vijanden, of drie dagen getroffen worden door het zwaard van de HEER: de pest in het land, een engel van de HEER die in het hele gebied van Israël dood en verderf zaait? Zegt u maar wat voor antwoord ik moet geven aan degene die mij gezonden heeft.’ **13** David antwoordde: ‘Ik ben in het nauw gedreven! Liever val ik in handen van de HEER, wiens mededogen zeer groot is, dan dat ik in mensenhanden val.’

14 De HEER liet in Israël de pest uitbreken. Zeventigduizend Israëlieten vonden de dood. 15 God stuurde zijn engel ook naar Jeruzalem om daar dood en verderf te zaaien, maar toen hij het onheil zag dat werd aangericht, begon hij het te betreuren. ‘Genoeg!’ zei hij tegen de engel. ‘Laat je hand zakken!’ De engel van de HEER stond bij het bergterras waar de Jebusiet Ornan zijn graan dorste. 16 Toen David opkeek zag hij de engel van de HEER tussen aarde en hemel staan, het blanke zwaard uitgestrekt over Jeruzalem. David en de oudsten wierpen zich, gehuld in een boetkleed, ter aarde 17 en David zei tegen God: ‘Ik was het toch die opdracht heeft gegeven tot een volkstelling? Ik ben het die gezondigd heeft; ik ben het die verkeerd heeft gehandeld. Maar deze arme schapen, wat hebben zij misdaan? HEER, mijn God, hef uw hand toch op tegen mij en mijn familie, in plaats van uw volk met deze plaag te treffen!’

18 De engel van de HEER droeg Gad op tegen David te zeggen dat hij naar de dorsvloer van de Jebusiet Ornan moest gaan om daar een altaar voor de HEER op te richten. 19 David ging naar boven, zoals Gad hem in naam van de HEER had opgedragen. 20 Ook Ornan had, toen hij opkeek, de engel zien staan. Zijn vier zonen, die bij hem waren, verstopten zich, maar Ornan ging door met dorsen. 21 David ging naar Ornan. Zodra hij David zag naderen, ging hij hem vanaf de dorsvloer tegemoet en knielde voor hem neer. 22 David zei tegen hem: ‘Verkoop mij het terrein waarop u uw graan dorst, zodat ik er een altaar kan bouwen voor de HEER. Ik zal u er de volle prijs voor betalen, zodat het volk van deze plaag wordt verlost.’ 23 Ornan antwoordde: ‘Neem het, mijn heer en koning, en doe wat goed is in uw ogen. Alstublieft: mijn runderen voor het brandoffer, mijn dorssleden als brandhout en mijn koren voor het graanoffer, dit alles schenk ik u.’ 24 ‘Nee,’ antwoordde koning David, ‘ik wil er de volle prijs voor betalen. Ik ga niet iets dat van u is aan de HEER opdragen, en geen brandoffer brengen dat me niets heeft gekost.’ 25 David betaalde Ornan zeshonderd sjekel goud voor het terrein. 26 Hij bouwde er een altaar voor de HEER en bracht brandoffers en vredeoffers. Hij riep de HEER aan, en de HEER antwoordde hem door vanuit de hemel vuur te laten neerdalen op het altaar waarop het brandoffer lag. 27 En de HEER droeg de engel op zijn zwaard weer in de schede te steken.

28 Toen David daar op de dorsvloer van de Jebusiet Ornan zag dat de HEER hem verhoord had, bracht hij daar nog meer offers. 29 De tabernakel van de HEER, die Mozes in de woestijn had gemaakt, en het brandofferaltaar bevonden zich in die tijd op de offerhoogte van Gibeon. 30 Daarheen had David echter niet durven gaan om God om raad te vragen, zoveel angst had het zwaard van de engel van de HEER hem ingeboezemd.

22

1 Hij verklaarde: ‘Dit is de verblijfplaats van God, de HEER. Dit is voor Israël het brandofferaltaar.’

Vorbereidingen voor de tempelbouw

2 David gaf opdracht om alle vreemdelingen in Israël op te roepen en stelde hen aan als steenhouwers om stenen te houwen voor de bouw van de tempel van God. 3 Hij legde een grote voorraad ijzer aan om er spijkers en klinknagels voor de poortdeuren van te maken, een grote voorraad koper, zo veel dat het niet te wegen was, 4 en verzamelde een ontelbaar aantal cederstammen, die hem door de Sidoniërs en Tyriërs in overvloed werden geleverd. 5 David dacht namelijk bij zichzelf: Mijn zoon Salomo is nog jong en onervaren, en de tempel die voor de HEER zal worden gebouwd moet zo groots en indrukwekkend worden dat hij over de hele wereld geroemd en bewonderd wordt. Laat ik daarom vast voorbereidingen treffen. Dus trof David voor zijn dood nog een groot aantal voorbereidingen.

6 David riep zijn zoon Salomo bij zich en droeg hem op een tempel te bouwen voor de HEER, de God van Israël. 7 Hij zei hem: ‘Ik had graag zelf een tempel gebouwd voor de naam van de HEER, mijn God. 8 Maar de HEER heeft zich tot mij gericht met de woorden: “Jij hebt ten overstaan van mij veel bloed vergoten en grote oorlogen gevoerd. Daarom zul jij geen huis bouwen voor mijn naam, je hebt te veel bloed vergoten. 9 Maar je zult een zoon krijgen. Hij zal een man van vrede zijn, want ik zal hem rust geven door hem van al zijn vijanden te verlossen. Salomo zal hij daarom heten; tijdens zijn bewind zal ik Israël rust en vrede schenken. 10 Hij zal een huis bouwen voor mijn naam. Hij zal voor mij een zoon zijn en ik voor hem een vader, en ik zal ervoor zorgen dat zijn troon in Israël niet zal wankelen.” 11 Welnu, mijn zoon, moge de HEER je ter zijde staan, zodat je zult slagen en voor de HEER, je God, een tempel zult bouwen zoals hij over jou heeft voorgezegd. 12 Ik hoop dan ook dat de HEER je verstand en inzicht zal schenken zodat je, wanneer hij je over Israël aanstelt, de wetten van de HEER, je God, zult naleven. 13 Wanneer je je houdt aan de bepalingen en regels die de HEER met betrekking tot Israël aan zijn dienaar Mozes heeft opgedragen, zul je zeker slagen. Wees vastberaden en standvastig, laat je door niets weerhouden of ontmoedigen. 14 Kijk, ik heb al voorbereidingen getroffen voor de bouw van een tempel voor de HEER en daarbij kosten noch moeite gespaard: honderdduizend talent goud en een miljoen talent zilver, een hoeveelheid koper en ijzer, niet te wegen zo groot, en een voorraad balken en stenen. Jij moet die voorraden nog uitbreiden. 15 Een menigte werklieden staat tot je beschikking: steenhouwers, metselaars en houtsnijders, vaklieden op allerlei gebied. 16 En goud, zilver, koper en ijzer is er in overvloed, dus je kunt meteen aan het werk. Moge de HEER je ter zijde staan.’

17 David riep alle leiders van Israël op om zijn zoon Salomo te steunen: 18 ‘Staat de HEER, uw God, u niet ter zijde? Heeft hij u geen rust verschaft aan al uw grenzen? Hij heeft immers de vroegere inwoners van dit land aan mij uitgeleverd, zodat het land kon worden veroverd voor de HEER en zijn volk. 19 Welnu, richt u met hart en

ziel naar de HEER, uw God, en begin zo snel mogelijk een heiligdom te bouwen voor God, de HEER, zodat de ark van het verbond met de HEER en de heilige voorwerpen van God kunnen worden overgebracht naar de tempel die voor de naam van de HEER zal worden gebouwd.'

Indeling en taken van de Levieten

23

1 Toen David oud was geworden en zijn levenseinde naderde, riep hij zijn zoon Salomo tot koning van Israël uit. **2** Nadat hij de leiders van Israël en de priesters en Levieten bijeen had geroepen, **3** werden alle mannelijke Levieten van dertig jaar en ouder hoofdelijk geteld: het waren er achtendertigduizend. **4** Vierentwintigduizend van hen kregen de verantwoordelijkheid voor de eredienst in de tempel van de HEER; zesduizend werden aangesteld als griffiers en rechters, **5** vierduizend als poortwachters en vierduizend kregen tot taak de lofzang voor de HEER te begeleiden 'op,' zoals David zei, 'de instrumenten die ik voor dat doel heb laten maken.'

6 David deelde de Levieten in afdelingen in, naar de families van Gerson, Kehat en Merari.

7 De Gersonieten: Ladan en Simi. **8** Ladan had drie zonen: Jechiël, de belangrijkste, Zetam en Joël. **9** Simi had drie zonen: Selomit, Chaziël en Haran. Zij waren de hoofden van de families van Ladan. **10** Simi had vier zonen: Jachat, Zina, Jeüs en Beria, de zonen van Simi. **11** Jachat was de belangrijkste en Zina was de tweede man. Jeüs en Beria hadden niet veel nakomelingen, daarom vormden zij samen één familie en één dienstafdeling.

12 Kehat had vier zonen: Amram, Jishar, Chebron en Uzziël. **13** Zonen van Amram: Aäron en Mozes. Aäron kreeg een bijzondere positie: hij werd geheiligd tot het allerheiligste ambt. Hij en zijn nakomelingen kregen voor altijd tot taak offers te ontsteken ten overstaan van de HEER, hem te dienen en uit zijn naam de zegen uit te spreken. **14** De zonen van Mozes, de man van God, werden ingedeeld bij de gewone Levieten. **15** Zonen van Mozes: Gersom en Eliëzer. **16** Van de zonen van Gersom was Sebuël de belangrijkste. **17** Van de nakomelingen van Eliëzer was Rechabja de belangrijkste. Eliëzer had geen andere zonen, maar Rechabja had een zeer talrijk nageslacht. **18** Van de zonen van Jishar was Selomit de belangrijkste. **19** Zonen van Chebron: Jeria, de belangrijkste, Amarja, de tweede, Jachaziël, de derde, en Jekamam, de vierde. **20** Zonen van Uzziël: Micha, de belangrijkste, en Jissia, de tweede.

21 Zonen van Merari: Machli en Musi. Zonen van Machli: Elazar en Kis. **22** Elazar had toen hij stierf geen zonen, alleen dochters. Hun neven, de zonen van Kis, namen hen in hun familie op door met hen te trouwen. **23** Musi had drie zonen: Machli, Eder en Jeremot.

24 Dit waren de nakomelingen van Levi, ingedeeld naar familie, de dienstafdelingen onder leiding van de familiehoofden. Zij werden voortaan vanaf de leeftijd van twintig jaar hoofdelijk geteld en met naam en toenaam geregistreerd voor de dienst in de tempel van de HEER. **25** David had namelijk gezegd: 'De HEER, de God van Israël, heeft zijn volk rust gegeven. Hij zal nu voor altijd in Jeruzalem komen wonen. **26** De Levieten hoeven de tabernakel en de voorwerpen voor de eredienst daarom niet meer mee te dragen.' **27** Volgens de laatste aanwijzingen van David werden dus ook de Levieten van twintig jaar en ouder meegeteld. **28** Zij kregen tot taak de nakomelingen van Aäron behulpzaam te zijn bij de dienst in de tempel van de HEER, het werk in de tempelhoven en de voorraadkamers, het reinigen van de heilige voorwerpen en alle andere werkzaamheden die verband houden met de eredienst in de tempel van God. **29** Zo waren zij verantwoordelijk voor de toonbroden, de tarwebloem voor de graanoffers, de ongedesemde broden, de op de bakplaat gebakken broden waarvan het deeg met olijfolie werd bereid, en het afmeten en wegen van alle ingrediënten. **30-31** Verder moest bij het brandofferen voor de HEER elke ochtend en elke avond, en op sabbat, nieuwemaan en de andere hoogtijdagen steeds het voorgeschreven aantal Levieten aantreden om de lof van de HEER te zingen. **32** De Levieten vervulden dus hun plichten bij de ontmoetingstent en het heiligdom door hun verwanten, de nakomelingen van Aäron, behulpzaam te zijn bij de dienst in de tempel van de HEER.

Indeling van de priesters

24

1 De nakomelingen van Aäron, ingedeeld in afdelingen:

Zonen van Aäron: Nadab en Abihu, Eleazar en Itamar. **2** Nadab en Abihu stierven eerder dan hun vader en lieten geen zonen na, zodat alleen Eleazar en Itamar het priesterambt uitoefenden. **3** Samen met Sadok uit de familie van Eleazar en Achimelech uit de familie van Itamar deelde David de nakomelingen van Aäron in een dienstrooster in. **4** De familie van Eleazar bleek meer familiehoofden te tellen dan de familie van Itamar, daarom werd de familie van Eleazar naar zestien hoofden ingedeeld en de familie van Itamar naar acht. **5** Ze werden door loting ingedeeld, zonder onderscheid, want zowel onder de nakomelingen van Eleazar als onder de nakomelingen van Itamar bevinden zich dienaren van het heiligdom en dienaren van God. **6** Ten overstaan van de koning en zijn raadsheren, van de priesters Sadok en Achimelech, de zoon van Abjatar, en van de familiehoofden van de priesters en de Levieten schreef hofschrijver Semaja, de zoon van Netanel, een Leviet, de groepen in. Daarbij kreeg de familie van Itamar steeds twee beurten tegen de familie van Eleazar één.

7 Het eerste lot viel op Jojarib, het tweede op Jedaja, 8 het derde op Charim, het vierde op Seorim, 9 het vijfde op Malkia, het zesde op Miamin, 10 het zevende op Hakkos, het achtste op Abia, 11 het negende op Jesua, het tiende op Sechanja, 12 het elfde op Eljasib, het twaalfde op Jakim, 13 het dertiende op Chuppa, het veertiende op Jesebab, 14 het vijftiende op Bilga, het zestiende op Immer, 15 het zeventiende op Chezir, het achttiende op Happisses, 16 het negentiende op Petachja, het twintigste op Jechezkel, 17 het eenentwintigste op Jachin, het tweeëntwintigste op Gamul, 18 het drieëntwintigste op Delaja, het vierentwintigste op Maázja. 19 Volgens dit rooster moesten zij aantreden in de tempel van de HEER, om daar de plichten te vervullen die hun voorvader Aäron voor hen had vastgelegd op bevel van de HEER, de God van Israël.

Indeling van de overige Levieten

20 De indeling van de overige Levieten:

Zoon van Amram: Subaël; zoon van Subaël: Jechdejahu. 21 Rechabja; zoon van Rechabja: Jissia, een familiehoofd. 22 De Jisharieten: Selomot; zonen van Selomot: Jachat 23 en Benai. *

(24:23) *en Benai* – Voorgestelde lezing. MT: ‘en mijn zonen’.

Jeria, Amarja, de tweede, Jachaziël, de derde, Jekamam, de vierde. 24 Zoon van Uzziël: Micha; zoon van Micha: Samir. 25 De broer van Micha: Jissia; zoon van Jissia: Zecharja. 26 Zonen van Merari: Machli en Musi. Zonen van zijn zoon Jaäziahu – 27 de zonen van Merari’s zoon Jaäziahu: Soham, Zakkur en Ibri. 28 Machli: Elazar; deze had geen zonen. 29 Kis; zoon van Kis: Jerachmeël. 30 Zonen van Musi: Machli, Eder en Jerimot. Dit waren de overige Levieten, ingedeeld volgens hun families. 31 Ook zij werden, net als hun verwanten, de nakomelingen van Aäron, door loting ingedeeld ten overstaan van koning David, van Sadok en Achimelech, en van de familiehoofden van de priesters en de Levieten, zonder onderscheid te maken tussen de families van de hoofden en de families van hun jongere broers.

De zangers

25

1 De nakomelingen van Asaf, Heman en Jedutum werden door David en de hoofden van de eredienst van de gewone taken vrijgesteld om de lofliederen te zingen onder begeleiding van lieren, harpen en cimbalen. Hier volgt de lijst van de mannen die deze taak moesten verrichten: 2 Uit de familie van Asaf: Zakkur, Josef, Netanja en Asarela, zonen van Asaf. Zij begeleidden Asaf wanneer hij de lofliederen zong volgens de aanwijzingen van de koning. 3 Uit de familie van Jedutum: Jedutuns zes zonen Gedalja, Seri, Jesaja, Chasabja en Mattitja. Zij begeleidden hun vader Jedutum wanneer hij onder begeleiding van de lier zong om de HEER te loven en te prijzen. 4 Uit de familie van Heman: Hemans zonen Bukkiahu, Mattanja, Uzziël, Sebuël en Jerimot, Chananja, Chanani, Eliata, Giddalti en Romamti-Ezer, Josbekasa, Malloti, Hotir en Machaziot. 5 Zij waren de zonen van Heman, de ziener van de koning, die de woorden van God kon duiden en ze kracht bijzetten. (God schonk Heman veertien zonen en drie dochters.)

6 Zij allen begeleidden hun vaders Asaf, Jedutum en Heman op cimbalen, harpen en lieren bij de lofzang in de tempel van de HEER, en luisterden zo, volgens de aanwijzingen van de koning, de dienst in de tempel van de HEER op. 7 Met hun andere verwanten die in de zangkunst voor de HEER waren opgeleid, bestond de groep vollere zangers uit tweehonderdachtentachtig man.

8 De zangers werden door loting in wisseldienst ingedeeld, zonder onderscheid te maken tussen oud en jong, vollere zangers en leerlingen. 9 Het eerste lot viel op de familie van Asaf, op Josef; het tweede viel op Gedalja, met zijn verwanten en zonen samen twaalf man;

10 het derde op Zakkur, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 11 het vierde op Jisri, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 12 het vijfde op Netanja, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 13 het zesde op Bukkiahu, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 14 het zevende op Jesarela, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 15 het achtste op Jesaja, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 16 het negende op Mattanja, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 17 het tiende op Simi, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 18 het elfde op Azarel, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 19 het twaalfde op Chasabja, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man;

20 het dertiende op Subaël, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 21 het veertiende op Mattitja, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 22 het vijftiende op Jeremot, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 23 het zestiende op Chananja, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 24 het zeventiende op Josbekasa, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 25 het achttiende op Chanani, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 26 het negentiende op Malloti, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 27 het twintigste op Eliata, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 28 het eenentwintigste op Hotir, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 29 het tweeëntwintigste op Giddalti, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 30 het drieëntwintigste op Machaziot, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man; 31 het vierentwintigste op Romamti-Ezer, met zijn zonen en verwanten samen twaalf man.

De poortwachters

26

¹ De afdelingen van de poortwachters:

Uit de familie van Korach: Meselemja, de zoon van Kore uit de familie van Asaf. ² Meselemja had de volgende zonen: Zecharja, de oudste, Jediaël, de tweede, Zebadja, de derde, Jatniël, de vierde, ³ Elam, de vijfde, Jochanan, de zesde, en Eljoënai, de zevende. ⁴ Obed-Edom had de volgende zonen: Semaja, de oudste, Jozabad, de tweede, Joach, de derde, Sachar, de vierde, Netanel, de vijfde, ⁵ Ammiël, de zesde, Issachar, de zevende, en Peülletai, de achtste – God had hem rijk gezegend. ⁶ De zonen die Obed-Edoms zoon Semaja kreeg, waren gezaghebbende familiehoofden, want het waren dappere krijgslieden. ⁷ Zonen van Semaja: Otni, Refaël, Obed en Elzabad. Zijn verwanten Elihu en Semachjahu waren eveneens dappere mannen. ⁸ Zij en hun zonen en neven waren allen nakomelingen van Obed-Edom, stuk voor stuk dappere, op hun taak berekende mannen: tweeënzestig man uit de familie van Obed-Edom. ⁹ Meselemja had achttien zonen en broers, allemaal dappere mannen. ¹⁰ Chosa, uit de familie van Merari, had de volgende zonen: Simri, de belangrijkste – hij was niet de oudste, maar zijn vader had hem boven zijn broers verheven –, ¹¹ Chilkia, de tweede, Tebaljahu, de derde, en Zecharja, de vierde. Alle zonen en broers meegerekend telde de familie van Chosa dertien mannen.

¹² Net zoals hun verwanten deden ook de poortwachters, in afdelingen ingedeeld naar hun hoofdmannen, bij toerbeurt dienst bij de tempel van de HEER. ¹³ De verschillende poorten werden door loting aan de hoofdmannen toegewezen, zonder onderscheid te maken tussen jong en oud. ¹⁴ Het lot voor de wacht in het oosten viel op Selemja. Daarna werd er geloot voor zijn zoon Zecharja, een wijze raadsman. Zijn lot viel op het noorden. ¹⁵ Het lot van Obed-Edom viel op het zuiden, dat van zijn zonen op de voorraadkamers, ¹⁶ en dat van Suppin en Chosa op het westen, met de Sallechetpoort aan het eind van de Trappenstraat. Voor alle wachtdiensten gold hetzelfde: ¹⁷ dagelijks stonden er zes Levieten in het oosten, vier in het noorden, vier in het zuiden, bij de voorraadkamers telkens twee ¹⁸ en bij de zuilengang in het westen vier aan de straatkant en twee in de zuilengang. ¹⁹ Dit waren de afdelingen van de poortwachters uit de familie van Korach en de familie van Merari.

De schatbewaarders, rechters en bestuursambtenaren

²⁰ Andere Levieten kregen de volgende taken:

Achia werd belast met het toezicht op de schatkamers van de tempel van God en de schatkamers waar de wijgeschenken werden bewaard. ²¹⁻²² Ook Jechiëls nakomelingen Zetam en zijn broer Joël, uit de familie van Ladan, werden belast met het toezicht op de schatkamers van de tempel van de HEER. De hoofden van de familie van de Gersoniet Ladan waren namelijk afstammelingen van Jechiël.

²³ De afstammelingen van Amram, Jishar, Chebron en Uzziël kregen de volgende taken: ²⁴ Sebuël, een afstamming van Mozes' zoon Gersom, werd opperschatbewaarder. ²⁵ Een familielid van hem was Selomit, de zoon van Zichri, die de zoon was van Joram, de zoon van Jesaja, de zoon van Rechabja, de zoon van Eliëzer. ²⁶ Deze Selomit en zijn verwanten werden belast met het toezicht op de schatkamers waar de wijgeschenken werden bewaard die door koning David, de familiehoofden, de bevelhebbers*

(26:26) *de bevelhebbers* – Voorgestelde lezing ondersteund door de Septuaginta en de Vulgata. MT: 'aan de bevelhebbers'.

over duizend en die over honderd man en de legeraanvoerders aan de HEER waren afgestaan; ²⁷ zij hadden steeds een deel van hun oorlogsbuit geheiligd om het heiligdom van de HEER te onderhouden. ²⁸ Ook de voorwerpen die aan de HEER waren afgestaan door de ziener Samuël, door Saul, de zoon van Kis, Abner, de zoon van Ner, Joab, de zoon van Seruja, en vele anderen, werden toevertrouwd aan de zorg van Selomit en zijn familie.

²⁹ Kenanja en zijn zonen, uit de familie van Jishar, werden benoemd als griffiers en rechters buiten Jeruzalem. ³⁰ Chasabja en zijn verwanten, zeventienhonderd aanzienlijke mannen uit de familie van Chebron, behartigden de staatszaken van Israël in het gebied ten westen van de Jordaan. Zij dienden zowel de belangen van de HEER als de belangen van de koning. ³¹ Jeria, het hoofd van de familie van Chebron – toen de stamboom van zijn familie in het veertigste regeringsjaar van David werd onderzocht, bleek in Jazer in Gilead een aantal aanzienlijke personen te wonen – ³² werd met zijn verwanten, zevenentwintighonderd aanzienlijke familiehoofden, door koning David belast met het toezicht op de godsdienstige en bestuurlijke zaken in de stamgebieden van Ruben, Gad en Oost-Manasse.

Indeling van de overige Israëlieten

27

¹ Hier volgen de Israëlieten die in afdelingen van vierentwintigduizend man bij toerbeurt één maand per jaar opkwamen, met hun familiehoofden en de bevelhebbers over de eenheden van duizend en van honderd man, die samen met hun ambtenaren alles wat de dienstplicht betrof voor de koning regelden. ²⁻³ Aan het hoofd van de eerste afdeling, voor de eerste maand, stond Jasobam, de zoon van Zabdiël, uit de familie van Peres. Zijn

afdeling telde vierentwintigduizend man. Hij voerde het bevel over de legeraanvoerders van de eerste maand. **4** Aan het hoofd van de afdeling voor de tweede maand stond Dodai uit Achoach. Zijn afdeling stond onder bevel van Miklot en telde vierentwintigduizend man. **5** Bevelhebber van de derde afdeling, voor de derde maand, was Benaja, de zoon van de hogepriester Jojada. Zijn afdeling telde vierentwintigduizend man. **6** Dit was de beroemde Benaja, een van de dertig helden, en wel hun aanvoerder. Daarom stond zijn afdeling onder bevel van zijn zoon Ammizabad. **7** De vierde afdeling, voor de vierde maand, stond onder bevel van Asaël, de broer van Joab, en na zijn dood onder bevel van zijn zoon Zebadja. Zijn afdeling telde vierentwintigduizend man. **8** De vijfde afdeling, voor de vijfde maand, stond onder bevel van legeroverste Samhut uit Jizrach. Zijn afdeling telde vierentwintigduizend man. **9** De zesde afdeling, voor de zesde maand, stond onder bevel van Ira, de zoon van Ikkes, uit Tekoa. Zijn afdeling telde vierentwintigduizend man. **10** De zevende afdeling, voor de zevende maand, stond onder bevel van Cheles uit Pelon, uit de stam Efraïm. Zijn afdeling telde vierentwintigduizend man. **11** De achtste afdeling, voor de achtste maand, stond onder bevel van Sibbechai uit Chusa, uit de familie van Zerach. Zijn afdeling telde vierentwintigduizend man. **12** De negende afdeling, voor de negende maand, stond onder bevel van Abiëzer uit Anatot, uit de stam Benjamin. Zijn afdeling telde vierentwintigduizend man. **13** De tiende afdeling, voor de tiende maand, stond onder bevel van Maharai uit Netofa, uit de familie van Zerach. Zijn afdeling telde vierentwintigduizend man. **14** De elfde afdeling, voor de elfde maand, stond onder bevel van Benaja uit Piraton, uit de stam Efraïm. Zijn afdeling telde vierentwintigduizend man. **15** De twaalfde afdeling, voor de twaalfde maand, stond onder bevel van Cheldai uit Netofa, uit de familie van Otniël. Zijn afdeling telde vierentwintigduizend man.

16 Aan het hoofd van de stammen van Israëel stonden de volgende personen: vorst van de stam Ruben was Eliëzer, de zoon van Zichri; van Simeon: Sefatja, de zoon van Maächa; **17** van Levi: Chasabja, de zoon van Kemuël; van de afstammelingen van Aäron: Sadok; **18** van Juda: Elihu, een broer van David; van Issachar: Omri, de zoon van Michaël; **19** van Zebulon: Jismaja, de zoon van Obadja; van Naftali: Jerimot, de zoon van Azriël; **20** van Efraïm: Hosea, de zoon van Azazjahu; van de oostelijke helft van de stam Manasse: Joël, de zoon van Pedaja; **21** van de helft van Manasse die in Gilead woonde: Jiddo, de zoon van Zecharja; van Benjamin: Jaäsiël, de zoon van Abner; **22** van Dan: Azarel, de zoon van Jerocham. Dit waren de stamhoofden van Israëel.

23 David telde de personen onder de twintig jaar niet mee, want de HEER had beloofd dat hij het volk van Israëel even talrijk zou maken als de sterren aan de hemel. **24** Joab, de zoon van Seruja, had wel een begin gemaakt met de volkstelling, maar maakte die niet af, want Israëel werd vanwege de volkstelling getroffen door een hevige toorn. De uitslag werd dan ook niet opgenomen in de kronieken van koning David.

25 Azmawet, de zoon van Adiël, kreeg de verantwoordelijkheid voor de koninklijke magazijnen. Jonatan, de zoon van Uzzia, kreeg de verantwoordelijkheid voor de voorraden in de rest van het land, in de steden en dorpen en versterkte opslagplaatsen. **26** Ezri, de zoon van Kelub, kreeg de verantwoordelijkheid voor de landarbeiders die de akkers bewerkten. **27** Simi uit Rama kreeg de verantwoordelijkheid voor de wijngaarden en de Sifmiet Zabdi voor de kelders waarin de wijn werd bewaard. **28** De Gederiet Baäl-Chanan kreeg de verantwoordelijkheid voor de olijfgaarden en de wilde vijgenbomen in het heuvelland. Joas kreeg de verantwoordelijkheid voor de opslagplaatsen voor olie. **29** De Saroniet Sitrai kreeg de verantwoordelijkheid voor het rundvee dat in de Saron weidde, en Safat, de zoon van Adlai, voor het rundvee in de valleien. **30** De Ismaëliet Obil kreeg de verantwoordelijkheid voor de kamelen en Jechdejahu uit Meronot voor de ezellen. **31** Jaziz, een afstameling van Hagar, kreeg de verantwoordelijkheid voor de geiten en de schapen. Zij allen waren opzichters over de bezittingen van koning David.

32 Davids oom Jonatan was raadsheer; hij was een wijs man en vervulde de taak van hofschrijver. Jechiël, de zoon van Chachmoni, was belast met de opvoeding van de koningszonen. **33** Achitofel was 's konings raadgever en de Arkiet Chusai was zijn vertrouwensman. **34** Achitofel werd opgevolgd door Jojada, de zoon van Benaja, en door Abjatar. Joab was bevelhebber van het koninklijke leger.

David draagt zijn taken over aan Salomo

28

1 David riep alle leiders van Israëel in Jeruzalem bijeen: de stamhoofden, de hoofden van dienst, de bevelhebbers over de eenheden van duizend en van honderd man, de opzichters over het vee en de bezittingen van de koning en zijn zonen, de kamerheren, de helden, kortom alle invloedrijke personen.

2 Koning David ging staan en zei: 'Mijn broeders, mijn volk, hoor mij aan. Ik had graag zelf een tempel gebouwd waarin de ark van het verbond met de HEER, de voetenbank van onze God, een rustplaats zou vinden. Ik was al met de voorbereidingen begonnen, **3** maar God zei tegen mij: "Jij zult voor mijn naam geen huis bouwen, want je hebt oorlogen gevoerd en bloed vergoten." **4** De HEER, de God van Israëel, heeft uit heel de familie van mijn vader juist mij gekozen om voor altijd koning van Israëel te zijn. Hij koos immers Juda als leider, en uit de stam Juda de familie van mijn vader, en uit de zonen van mijn vader verkoos hij mij als koning van heel Israëel. **5** En uit al mijn zonen – de HEER heeft mij immers veel zonen gegeven – verkoos hij mijn zoon Salomo om plaats te nemen op de troon van de heerschappij van de HEER over Israëel. **6** Hij zei me: "Je zoon Salomo, die zal voor mij een tempel en tempelhoven bouwen. Hem heb ik als mijn zoon verkozen, voor hem zal

ik een vader zijn. **7** En als hij mijn geboden en voorschriften steeds zo nauwgezet blijft naleven als hij nu doet, zal ik zijn koningschap voor altijd bestendigen.”

8 Welnu, ten aanschouwen van heel Israël, de gemeenschap van de HEER, en ten aanhoren van onze God, draag ik u op: houd u aan de geboden van de HEER, uw God, en richt u ernaar, opdat u dit goede land in bezit mag houden en het voor altijd aan uw nakomelingen kunt nalaten. **9** En jij, Salomo, mijn zoon, wees ontvankelijk voor de God van je vader en dien hem met volle overgave. Want de HEER onderzoekt alle harten en kent alle verlangens en gedachten. Als je hem zoekt, zul je hem vinden; als je hem verlaat, zal hij je voor eeuwig verstoten. **10** Zie, de HEER heeft jou uitgekozen om een tempel te bouwen die hem als heiligdom zal dienen. Ga dus vastberaden aan het werk.’

11 David overhandigde zijn zoon Salomo het bouwplan van de voorhal en de achterliggende vertrekken, van de schatkamers, de bovenzalen, de binnenvertrekken en de ruimte voor de verzoeningsrite. **12** Daarbij was ook omschreven hoe alles hem verder voor de geest stond: de tempelhoven en de voorraadmamers, de schatkamers van de tempel van God en de schatkamers voor de wijgeschenken, **13** het dienstrooster van de priesters en de Levieten, de tempeldiensten en de voorwerpen die daarbij gebruikt moesten worden, **14** tot en met het gewicht aan goud of zilver dat de voorwerpen voor de verschillende diensten moesten hebben, **15** namelijk het gewicht aan goud voor elk van de gouden lampenstandaards en de bijbehorende lampen, het gewicht aan zilver voor de zilveren lampenstandaards en de bijbehorende lampen, afhankelijk van hun functie, **16** het gewicht aan goud voor elk van de toontafels en het gewicht aan zilver voor de zilveren tafels, **17** het gewicht van de zuiver gouden drietandige vorken, offerschalen en kannen, het gewicht aan goud voor elk van de kleine gouden schaaltes, het gewicht aan zilver voor elk van de kleine zilveren schaaltes, **18** het gewicht aan puur goud voor het reukofferaltaar en het goud voor de uitvoering van het wagenstel, de cherubs en de vleugels die zij beschermend uitspreiden over de ark van het verbond met de HEER. **19** ‘Dit alles heb ik opgetekend op aanwijzing van de HEER, die mij heeft laten zien hoe het bouwplan moet worden uitgevoerd.’

20 Tot slot zei David tegen zijn zoon Salomo: ‘Wees vastberaden en standvastig, ga aan het werk, laat je door niets weerhouden of ontmoedigen, want God, de HEER, mijn God, staat je ter zijde. Hij zal je niet verlaten en niet van je zijde wijken zolang de uitvoering van het werk aan de tempel van de HEER niet is voltooid. **21** En verder zijn er de afdelingen van de priesters en de Levieten voor de verschillende onderdelen van de tempeldienst, staan allerlei vaklieden klaar om het werk uit te voeren en zullen de leiders en het gewone volk al je bevelen opvolgen.’

29

1 Daarna wendde David zich tot de verzamelde Israëlieten: ‘God heeft mijn zoon Salomo uitgekozen, hem alleen, een jongeman nog, zonder ervaring. Zijn taak is zwaar, want de burcht die hij moet bouwen is niet voor een mens bestemd, maar voor God, de HEER. **2** Ikzelf heb me tot het uiterste ingespannen om zo veel mogelijk materiaal voor de tempel van mijn God bijeen te brengen: ik heb goud verzameld voor de gouden voorwerpen, zilver voor die van zilver, koper voor die van koper, ijzer voor die van ijzer, hout voor die van hout, en verder een grote hoeveelheid onyx en edelstenen om in te zetten, mozaïeksteentjes om in te leggen en allerlei andere kostbare gesteenten en soorten marmer. **3** Bovendien, de tempel van mijn God gaat mij zo ter harte, ik stel boven op alles wat ik al voor het heilige huis bijeen heb gebracht mijn hele persoonlijke vermogen aan goud en zilver voor de tempel van mijn God ter beschikking: **4** drieduizend talent goud uit Ofir en zeventuizend talent puur zilver om de wanden van de vertrekken mee te versieren, **5** goud voor de gouden voorwerpen die de ambachtslieden zullen maken en zilver voor die van zilver. Wie van u stelt zich vandaag in dienst van de HEER door een vrijwillige gave te schenken?’

6 De familiehoofden en de stamhoofden van Israël, de bevelhebbers over de eenheden van duizend en van honderd man en de hoofden van dienst schonken allen een vrijwillige gave. **7** Zij stonden voor het werk aan de tempel van God vijfduizend talent baar goud en tienduizend gouden munten af, tienduizend talent zilver, achttienduizend talent koper en honderdduizend talent ijzer. **8** Wie edelstenen bezat, stelde ze ter hand aan de Gersoniet Jechiël ten bate van de schatkamer van de tempel van de HEER. **9** Het volk bracht zijn gaven met vreugde, want men was van ganser harte bereid een bijdrage te schenken voor de HEER. Ook koning David was zeer verheugd.

10 Toen loofde David de HEER, ten aanhoren van de hele gemeenschap. Hij zei: ‘Geprezen bent u, HEER, God van onze voorvader Israël, voor altijd en eeuwig. **11** U, HEER, bent groots en machtig, vol luister, roem en majesteit. Alles in de hemel en op aarde behoort u toe, HEER, u bezit het koningschap en de heerschappij. **12** Roem en rijkdom zijn van u afkomstig, u heerst over alles. In uw hand liggen macht en kracht besloten, u beslist wie groot en machtig is. **13** Daarom danken wij u, onze God, en prijzen wij uw luisterrijke naam. **14** Wat ben ik, en wat is mijn volk, dat wij in staat zijn gebleken zoveel kostbaarheden af te staan? Alles is van u afkomstig, en wat wij u schenken komt uit uw hand. **15** Net als al onze voorouders zijn wij slechts vreemdelingen die als gasten bij u verblijven, ons bestaan op aarde is als een schaduw, zonder enige zekerheid. **16** HEER, onze God, al deze rijkdom die we bijeengebracht hebben om voor u een tempel te bouwen voor uw heilige naam, komt uit uw hand en aan u dragen wij die op. **17** Ik weet, mijn God, dat u de harten van de mensen beproeft en oprechtheid

verlangt. Welnu, uit de oprechtheid van mijn hart heb ik u dit alles geschonken, en ook uw volk, dat hier bijeen is, heb ik zijn bijdrage met vreugde zien schenken. **18** HEER, God van onze voorouders Abraham, Isaak en Israël, koester dit blijk van de gezindheid van uw volk voor altijd en laat hun hart op u gericht zijn. **19** Geef ook dat mijn zoon Salomo met volle toewijding uw geboden, bepalingen en wetten naleeft en alles in het werk stelt om de burcht te bouwen waarvoor ik de voorbereidingen heb getroffen.’ **20** Daarna droeg David de gemeenschap op de HEER, hun God, te loven. Heel de gemeenschap loofde de HEER, de God van hun voorouders, en knielde neer en boog diep voorover voor de HEER en voor de koning.

21 De volgende dag brachten ze vredeoffers en brandoffers aan de HEER: duizend stieren, duizend volwassen rammen en duizend jonge rammen, en de bijbehorende wijnoffer. Voor de verzamelde Israëlieten werd een enorm aantal dieren geslacht. **22** Vol blijdschap aten en dronken ze die dag ten overstaan van de HEER. Davids zoon Salomo werd ten tweeden male tot koning uitgeroepen. Ten overstaan van de HEER zalfde men hem tot vorst, en Sadok tot hogepriester. **23** Zo besteeg Salomo de troon van de HEER en volgde hij zijn vader David als koning op. Hij ondervond geen tegenstand en heel Israël accepteerde hem. **24** Alle aanvoerders en helden en ook alle andere zonen van koning David betuigden hem trouw. **25** De HEER maakte dat Salomo buitengewoon veel aanzien genoot bij de Israëlieten en verleende hem een koninklijke majesteit zoals geen enkele koning van Israël vóór hem had gehad.

26 David, de zoon van Isai, heeft over heel Israël geregeerd. **27** Hij regeerde veertig jaar over Israël, zeven jaar in Hebron en drieëndertig jaar in Jeruzalem. **28** Toen hij stierf, had hij een eerbiedwaardige ouderdom bereikt en veel roem en rijkdom vergaard. Zijn zoon Salomo volgde hem op. **29** De geschiedenis van koning David is van begin tot eind opgetekend in de geschriften van de ziener Samuël, de profeet Natan en de schouwer Gad. **30** Daarin staat zijn machtig koningschap beschreven en alles wat hij heeft meegemaakt, en de gebeurtenissen die in Israël en de andere koninkrijken hebben plaatsgevonden.

Salomo's wijsheid en rijkdom

1

¹ Salomo, de zoon van David, verstevigde zijn positie als koning. De HEER, zijn God, stond hem ter zijde en maakte hem buitengewoon machtig.

² Salomo ontbood de vertegenwoordigers van heel Israël: de bevelhebbers over duizend man en die over honderd, de rechters en alle leiders, alle familiehoofden, ³ kortom, de hele gemeenschap van Israël. Samen met hen ging hij naar de offerhoogte van Gibeon. Daar stond de ontmoetingstent van God, die Mozes, de dienaar van de HEER, in de woestijn had gemaakt. ⁴ De ark van God daarentegen was door David opgehaald uit Kirjat-Jearim en overgebracht naar Jeruzalem, naar de tent die hij ervoor had opgericht. ⁵ In Gibeon, voor de tent van de HEER, stond ook het bronzen altaar*

(1:5) *stond ook het bronzen altaar* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: 'had hij ook het bronzen altaar geplaatst'.

dat Besaleël, de zoon van Uri, de zoon van Chur, gemaakt had. Dat altaar was het doel van hun komst. ⁶ Op dat bronzen altaar, voor de ontmoetingstent, in de nabijheid van de HEER, offerde Salomo; hij bracht er een brandoffer van wel duizend dieren.

⁷ Die nacht verscheen God aan Salomo en zei: 'Wat wil je dat ik je geef?' ⁸ Salomo antwoordde: 'U bent mijn vader David goedgezind geweest en hebt mij als zijn opvolger aangesteld. ⁹ Laat nu, HEER, mijn God, uw belofte aan mijn vader David bewaarheid worden. U hebt mij aangesteld als koning over een volk dat zo talrijk is als het stof van de aarde, ¹⁰ schenk mij daarom wijsheid en inzicht, zodat ik dit volk kan leiden. Want hoe zou ik anders dit grote volk van u kunnen besturen?' ¹¹ Hierop zei God tegen Salomo: 'Omdat dit je wens is, omdat je niet gevraagd hebt om rijkdom en schatten, niet om roem en de dood van je vijanden, en ook niet om een lang leven, maar om wijsheid en inzicht om het volk te kunnen besturen waarover ik je als koning heb aangesteld, ¹² zal ik je wijsheid en inzicht schenken. En ik zal je ook rijkdom, schatten en roem geven, zoveel als geen enkele koning vóór jou ooit heeft gehad of na jou ooit nog zal verkrijgen.' ¹³ Hierna keerde Salomo van de ontmoetingstent op de offerhoogte van Gibeon terug naar Jeruzalem, waar hij regeerde over Israël.

¹⁴ Salomo bracht wagens en paarden bijeen. Hij bezat veertienhonderd wagens en twaalfduizend paarden, die hij deels in Jeruzalem bij zich hield en deels onderbracht in garnizoenssteden verspreid over het land. ¹⁵ Dankzij koning Salomo waren zilver en goud in Jeruzalem even gewoon als steen en was er aan cederhout net zo'n overvloed als aan wilde vijgenbomen in het heuvelland. ¹⁶ Salomo's paarden waren afkomstig uit Egypte en uit Kewe, waar ze door handelaars van de koning werden aangekocht. ¹⁷ In Egypte betaalden ze voor een wagen zeshonderd sjekel zilver, en voor een paard honderdvijftig. Deze handelaars leverden ook paarden aan de koningen van de Hethieten en de Arameeërs.

Vorbereidingen voor de tempelbouw

¹⁸ Salomo besloot een tempel te bouwen voor de naam van de HEER, en een koninklijk paleis voor zichzelf.*

(1:18-2:17) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 2:1-18.

2

¹ Hij beschikte over zeventigduizend sjouwers en tachtigduizend steenhouders in het gebergte, die onder leiding stonden van zesendertighonderd opzichters. ² Hij stuurde afgezanten naar koning Churam van Tyrus met het volgende verzoek: 'Indertijd hebt u mijn vader David cederhout geleverd voor de bouw van een paleis. ³ Nu wil ik beginnen met de bouw van een tempel voor de naam van de HEER, mijn God. Die zal ik aan hem wijden om hem er reukoffers te brengen, met vaste regelmaat toonbroden neer te leggen en er 's morgens en 's avonds, op sabbat, nieuwemaan en de hoogtijdagen van de HEER, onze God, brandoffers op te dragen zoals dat aan Israël is opgelegd als een eeuwige verplichting. ⁴ Het moet een grote tempel worden, want onze God is groter dan alle andere goden. ⁵ Eigenlijk is niemand in staat voor hem een huis te bouwen, want zelfs de hoogste hemel kan hem niet bevatten. Dus wie ben ik dat ik voor hem een tempel zou bouwen, behalve dan om er voor hem offers te brengen? ⁶ Welnu, stuur mij iemand die verstand heeft van de bewerking van goud en zilver, koper, brons en ijzer, de verwerking van roodpurperen, karmozijnrode en blauwpurperen wol, en het aanbrengen van snijwerk, zodat hij de ambachtlieden kan bijstaan die mijn vader David hier in Juda en Jeruzalem al heeft aangesteld. ⁷ Lever mij ook ceders, cipressen en sandelhout uit de Libanon, want ik weet hoe bedreven uw knechten daar zijn in het kappen van bomen. Mijn knechten zullen de uwe helpen ⁸ om mij van een grote hoeveelheid hout te voorzien, want de tempel die ik aan het bouwen ben moet groot en indrukwekkend worden. ⁹ Ik zal uw houthakkers belonen met twintigduizend kor tarwegries, twintigduizend kor gerst, twintigduizend bat wijn en twintigduizend bat olijfolie.'

¹⁰ Koning Churam van Tyrus stuurde Salomo een brief met het volgende antwoord: 'Omdat de HEER zijn volk liefheeft, heeft hij u als koning over hen aangesteld.' ¹¹ De brief vervolgde: 'Geprezen zij de HEER, de God van Israël, de schepper van hemel en aarde, die aan koning David een wijze zoon heeft gegeven die over

verstand en inzicht beschikt en een tempel wil bouwen voor de HEER en een koninklijk paleis voor zichzelf. **12** Ik stuur u hierbij iemand die over groot vakmanschap beschikt, meester Churam. **13** Hij is de zoon van een Danitische moeder en een Tyrische vader. Hij is bedreven in de bewerking van goud en zilver, koper, brons en ijzer, steen en hout; hij kan roodpurperen, blauwpurperen, karmozijnrode wol en fijn wit linnen verwerken en allerlei snijwerk aanbrengen. Bovendien is hij een begenadigd ontwerper. Samen met uw ambachtslieden en de ambachtslieden van mijn heer, uw vader David, zal hij alles uitvoeren wat hem wordt opgedragen. **14** Stuur ons de tarwe, gerst, olie en wijn die u hebt toegezegd, heer, **15** dan zullen wij op de Libanon bomen kappen zoveel u maar nodig hebt. We zullen de stammen als vlotten over zee naar Jafo vervoeren, vanwaar u ze naar Jeruzalem kunt overbrengen.’

16 In navolging van zijn vader David hield Salomo een telling onder de vreemdelingen in Israël. Het waren er honderddrieënvijftigduizend zeshonderd. **17** Zeventigduizend van hen stelde hij aan als sjouwers, tachtigduizend als steenhouwers in het geberge en zesendertighonderd als opzichters om toezicht op het werk te houden.

Bouw en inrichting van de tempel

3

1 Toen begon Salomo met de bouw van de tempel voor de HEER, in Jeruzalem, op de berg Moria, waar zijn vader David een verschijning had gehad, op de dorsvloer van de Jebusiet Ornan die David als bouwplaats had aangewezen.*

(3:1) *die David als bouwplaats had aangewezen* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘die hij had bepaald op de plaats van David’.

2 Salomo begon met de bouw op de tweede dag van de tweede maand in het vierde jaar van zijn regering. **3** Het grondplan dat Salomo bij de bouw van de tempel voor God volgde, mat zestig el in de lengte en twintig el in de breedte (volgens de oude maat). **4** In het verlengde van de tempel was er een voorhal over de volle breedte van het gebouw, twintig el breed en honderdtwintig el hoog, vanbinnen overdekt met zuiver goud. **5** De grote zaal liet hij bekleden met cipressenhout, dat werd overtrokken met zuiver goud en versierd met palmetten en ketens. **6** Als extra versiering liet hij de wanden met edelstenen bezetten; het goud was afkomstig uit Parwaïm. **7** De hele zaal werd met goud overdekt, niet alleen de wanden en deuren, maar ook de balken en kozijnen, en op de wanden werden reliëfs van cherubs aangebracht. **8** Het allerheiligste besloeg de hele breedte van de tempel. Deze ruimte was twintig el diep en twintig el breed en werd eveneens met zuiver goud overdekt, zeshonderd talent in totaal. **9** Voor de klinknagels werd vijftig sjekel goud gebruikt. Ook de bovenvertrekken waren met goud overdekt.

10 Voor het allerheiligste liet Salomo twee cherubfiguren maken, die hij liet vergulden. **11-12** Hun vleugels hadden een gezamenlijke lengte van twintig el. Elke cherub had twee vleugels van elk vijf el lang, waarvan één vleugel de wand raakte en de andere de vleugel van de andere cherub. **13** Samen hadden hun vleugels dus een spanwijdte van twintig el. Ze stonden rechtop, met hun gezicht naar de grote zaal. **14** Verder liet hij een voorhangsel maken van blauwpurperen, roodpurperen en karmozijnrode wol en fijn wit linnen, versierd met cherubfiguren.

15 Salomo liet twee zuilen maken van vijfendertig el hoog, met kapitelen erop van nog eens vijf el, die voor de grote zaal kwamen te staan. **16** Hij liet ketens smeden voor de achterzaal en voor de kapitelen op de zuilen. Aan de ketens om de kapitelen liet hij honderd gesmede granaatappels hangen. **17** De zuilen werden aan weerszijden van de ingang van de grote zaal geplaatst. De rechterzuil noemde hij Jachin, de linker Boaz.

4

1 Salomo liet een bronzen altaar maken van twintig el lang, twintig el breed en tien el hoog. **2** Hij liet ook de Zee maken, een bekken van gegoten brons, vijf el hoog, met een middellijn van tien el en een omtrek van dertig el. **3** Aan de onderkant was het omkranst met een band van tien el lang, die bestond uit twee rijen runderen, en die met het bekken was meegegoten. **4** Het bekken rustte op twaalf runderen: drie met hun kop naar het noorden, drie met hun kop naar het westen, drie met hun kop naar het zuiden en drie met hun kop naar het oosten; hun achterlijven waren naar het midden gekeerd. Daarop rustte het bekken. **5** De wand was wel een handbreedte dik. De rand was gevormd als bij een beker, als een lotuskelk. Het bekken had een inhoud van drieduizend bat. **6** Hij liet ook tien andere bekkens maken, waarvan er vijf aan de zuidkant en vijf aan de noordkant van de tempel werden geplaatst. Dit waren spoelbekkens. Ze waren bedoeld om er alles wat nodig was voor de brandoffers in af te spoelen; de priesters wasten zich met het water uit de Zee.

7 Voor de grote zaal liet hij tien gouden lampenstandaards maken, geheel volgens voorschrift, waarvan er vijf aan de linker kant en vijf aan de rechter kant werden geplaatst. **8** Er werden ook tien tafels neergezet, vijf links en vijf rechts. Voorts liet hij honderd gouden offerschalen maken.

9 Hij liet een binnenplaats voor de priesters aanleggen en een grote voorhof met toegangspoorten. De deuren daarvan liet hij met koper beslaan. **10** De Zee kreeg een plaats schuin voor de tempel, aan de zuidoostkant.

11 Churam maakte ook nog vuurbekkens, vuurscheppen en offerschalen, en daarmee was het werk dat koning Salomo hem voor de tempel van God had opgedragen voltooid. **12** De twee zuilen met de twee bolvormige

kapitelen erop, het vlechtwerk waarmee die kapitelen op de zuilen waren omhuld, **13** de vierhonderd granaatappels die in twee rijen aan het vlechtwerk om de bolvormige kapitelen op elk van de zuilen hingen, **14** de onderstellen met de spoelbekkens erop, **15** de Zee, waarvan er maar één was, met de twaalf runderen eronder, **16** en de vuurbekkens, vuurscheppen, drielandige vorken en alle bijbehorende voorwerpen die meester Churam in opdracht van koning Salomo voor de tempel van de HEER had gemaakt, alles was van gepolijst koper en brons. **17** De koning liet ze gieten in de Jordaanvlakte, tussen Sukkot en Seredata, waar volop vette klei te vinden was. **18** Salomo liet zo veel van deze voorwerpen maken dat het gewicht ervan aan brons en koper te groot was om het te kunnen bepalen. **19** Ook voor het interieur van de tempel van God liet Salomo allerlei voorwerpen maken: het met een laag goud bedekte altaar en de tafels voor het toonbrood; **20** de vergulde lampenstandaards die voor de achterste zaal stonden, waarin volgens voorschrift lampen brandden **21** die, evenals hun bloemversieringen en de bijbehorende snuiters, van goud, zuiver goud waren gemaakt; **22** en de vergulde messen, offerschalen, kommen en vuurbakken. Ook de toegangsdeuren, zowel de binnenste deuren die toegang gaven tot het allerheiligste als de deuren van de tempel zelf, waren met goud overtrokken.

5

1 Toen al het werk dat koning Salomo aan de tempel van de HEER had laten verrichten voltooid was, liet hij de wijgeschenken van zijn vader David naar de tempel overbrengen. Hij borg het goud en zilver en de andere voorwerpen in de schatkamers van de tempel van God.

De inwijding van de tempel

2 Daarna liet koning Salomo de oudsten van Israël en de stamhoofden, allen die aan het hoofd van een familie stonden, naar Jeruzalem komen om de ark van het verbond met de HEER over te brengen vanuit de Davidsburcht, de bergvesting op de Sion. **3** Alle Israëlieten kwamen voor het feest in de zevende maand naar de koning.

4 Toen alle oudsten van Israël aanwezig waren, namen de Levieten de ark op. **5** De ark, de ontmoetingstent en de bijbehorende gewijde voorwerpen werden gedragen door de Levitische priesters. **6** Koning Salomo hield intussen met de Israëlieten, die zich met hem rond de ark verzameld hadden, een offerplechtigheid waarbij zo veel schapen, geiten en runderen werden geofferd dat hun aantal niet vast te stellen was. **7** De priesters brachten de ark van het verbond met de HEER naar zijn nieuwe plaats in de achterste zaal van de tempel, het allerheiligste, en zetten hem neer onder de vleugels van de cherubs, **8** zodat de gespreide vleugels van de cherubs zich beschermend over de ark en zijn draagbomen uitstrekten. **9** Deze draagbomen staken een stuk uit, en men kon de uiteinden ervan alleen zien wanneer men vlak voor de ark stond, dus vlak voor de toegang tot de achterzaal; van verder weg waren ze niet te zien. De ark bevindt zich daar tot op de dag van vandaag. **10** Hij bevat niets anders dan de twee platen die Mozes op de Horeb heeft doorgegeven toen de HEER een verbond sloot met de Israëlieten tijdens hun uittocht uit Egypte.

11 Op het moment dat de priesters uit het heiligdom naar buiten kwamen – alle priesters hadden zich zonder uitzondering geheiligd, ook zij die volgens het rooster geen dienst hadden, **12** en alle Levitische zangers, te weten Asaf, Heman, Jedutun en hun zonen en broers, gekleed in fijn linnen, stonden met hun cimbalen, harpen en lieren aan de oostkant van het altaar klaar, en ook nog honderdtwintig priesters met trompetten –, **13** op dat moment moesten de blazers en zangers samen muziek ten gehore brengen ter ere van de HEER. Zodra het geluid van de trompetten, cimbalen en andere instrumenten opklonk en de zangers de lofzang aanhieven: ‘De HEER is goed, eeuwig duurt zijn trouw,’ vulde de tempel, het huis van de HEER, zich met een wolk. **14** De priesters konden hun dienst niet meer verrichten, want de majesteit van God vulde de hele tempel.

6

1 Toen sprak Salomo: ‘HEER, u hebt gezegd dat u in een donkere wolk wilde wonen. **2** Welnu, ik heb voor u een vorstelijk huis gebouwd, dat voor altijd uw woning kan zijn.’ **3** Hierna keerde de koning zich om en zegende de gemeenschap van Israël. Toen iedereen was gaan staan, **4** zei hij: ‘Geprezen zij de HEER, de God van Israël, die het niet bij woorden heeft gelaten maar zijn belofte aan mijn vader David daadwerkelijk is nagekomen. Hij heeft gezegd: **5** “Nooit, vanaf de dag dat ik mijn volk uit Egypte heb weggeleid, heb ik een van de steden van Israëls stammen uitgekozen om er een tempel te laten bouwen waar mijn naam zou wonen. En nooit heb ik iemand aangewezen om als vorst over mijn volk, Israël, te regeren. **6** Maar nu heb ik Jeruzalem uitgekozen als woning voor mijn naam, en David om mijn volk Israël te regeren.” **7** Toen nu mijn vader David het plan opvatte om een tempel te bouwen voor de naam van de HEER, de God van Israël, **8** zei de HEER tegen hem: “Je hebt er goed aan gedaan een huis te willen bouwen voor mijn naam. **9** Toch zul jij niet de tempel bouwen. Je zoon, die uit jou zal voortkomen, die zal voor mijn naam een huis bouwen.” **10** En de HEER heeft zijn woord gestand gedaan. Ik ben mijn vader David opgevolgd en zit nu op de troon van Israël, zoals de HEER heeft beloofd. En ik heb voor de naam van de HEER, de God van Israël, een tempel gebouwd **11** en daar de ark geplaatst die het verbond bevat dat de HEER met de Israëlieten heeft gesloten.’

12 Toen wendde Salomo zich naar het altaar van de HEER, ten aanschouwen van de verzamelde Israëlieten, en hief zijn handen. 13 Hij had een bronzen podium laten maken van vijf el lang, vijf el breed en drie el hoog, en dat midden in de voorhof laten neerzetten. Daarop had hij plaatsgenomen, en nu knielde hij neer, ten aanschouwen van de hele gemeenschap van Israël, hief zijn handen ten hemel 14 en zei: 'HEER, God van Israël, er is geen god zoals u, noch in de hemel, noch op de aarde. U houdt u aan het verbond en blijft trouw aan uw dienaren die u met heel hun hart toegewijd zijn. 15 U hebt u gehouden aan wat u uw dienaar, mijn vader David, hebt beloofd. U hebt het niet bij woorden gelaten, maar u bent vandaag uw belofte daadwerkelijk nagekomen. 16 Daarom vraag ik u, HEER, God van Israël, of u zich ook wilt blijven houden aan wat u uw dienaar, mijn vader David, hebt beloofd, namelijk dat u zijn nakomelingen de troon van Israël nooit zult ontzeggen, zolang wij tenminste op het rechte pad blijven door uw wetten in acht te nemen, zoals ook hij u toegewijd was. 17 Welnu, HEER, God van Israël, moge de belofte die u uw dienaar David hebt gedaan, bewaarheid worden.

18 Zou God werkelijk bij de mensen op aarde kunnen wonen? Zelfs de hoogste hemel kan u niet bevatten, laat staan dit huis dat ik voor u heb gebouwd. 19 HEER, mijn God, hoor het smeekgebed van uw dienaar aan en luister naar de verzuchtingen die ik tot u richt. 20 Wees dag en nacht opmerkzaam op wat er gebeurt in deze tempel, de plaats waarvan u zelf hebt gezegd dat daar uw naam zal wonen, en verhoor het gebed dat ik naar deze tempel richt. 21 Luister naar de smeekbeden die uw dienaar en uw volk Israël naar deze tempel richten, aanhoor ons gebed vanuit de hemel, uw woonplaats, aanhoor ons en schenk ons vergeving.

22 Wanneer iemand een ander kwaad heeft gedaan en deze van hem eist dat hij een vervloeking over zichzelf uitspreekt, en wanneer hij dan naar uw altaar in deze tempel komt om zichzelf te vervloeken, 23 aanhoor hem dan vanuit de hemel en grijp in. Spreek recht over uw dienaren, vergeld de boosdoener zijn misdaad en geef hem zijn verdiende straf, maar spreek de onschuldige vrij en herstel hem in zijn recht.

24 Wanneer uw volk Israël door de vijand is verslagen omdat het tegen u gezondigd heeft, en wanneer zij dan tot inkeer komen, uw naam prijzen en tot u in deze tempel bidden en smeken, 25 aanhoor hen dan vanuit de hemel, vergeef uw volk Israël wat het heeft misdaan en breng hen terug naar het grondgebied dat u aan hen en hun voorouders hebt gegeven.

26 Wanneer de hemel gesloten blijft en er geen regen valt omdat het volk tegen u gezondigd heeft, en wanneer zij dan een gebed richten naar deze tempel, uw naam prijzen en hun leven beteren, antwoord hun dan. 27 Aanhoor hen vanuit de hemel en vergeef uw dienaren, uw volk Israël, wat ze hebben misdaan. Wijs hun de juiste levensweg en laat het regenen op uw land, dat u als erfdeel aan uw volk gegeven hebt.

28 Wanneer er in het land hongersnood of pest uitbreekt, wanneer het gewas wordt getroffen door korenbrand, meeldauw of vraatzuchtige sprinkhanen, wanneer het volk in eigen land door vijanden bedreigd wordt, wanneer er kortom bij enige ramp of ziekte 29 ook maar iemand van uw volk Israël een smeekgebed tot u richt en zijn handen heft in de richting van deze tempel – ieder gebukt onder zijn eigen leed en verdriet –, 30 aanhoor hem dan vanuit de hemel, uw woonplaats, en vergeef hem. Geef hem wat hem toekomt, want u weet wat er in hem omgaat. Alleen u kunt immers de mens doorgronden. 31 Dan zullen ze in het land dat u aan onze voorouders hebt gegeven hun leven lang ontzag voor u tonen en u gehoorzamen.

32 Ook wanneer een vreemdeling, die niet tot uw volk Israël behoort en die uit een ver land hierheen is gekomen vanwege uw grote naam, vanwege uw sterke hand en opgeheven arm – wanneer zo iemand hierheen komt en een gebed richt naar deze tempel, 33 aanhoor hem dan vanuit de hemel, uw woonplaats, en doe wat hij u vraagt. Dan zullen alle volken op aarde uw naam leren kennen en ontzag voor u tonen, zoals uw volk Israël dat doet, en zij zullen weten dat uw naam verbonden is aan deze tempel die ik heb gebouwd.

34 Wanneer uw volk op uw bevel ten strijde trekt tegen de vijand en zij tot u bidden in de richting van deze stad die u hebt uitgekozen en van de tempel die ik voor uw naam heb gebouwd, 35 luister dan vanuit de hemel naar hun bidden en smeken en verschaf hun recht.

36 Wanneer ze tegen u zondigen – er is immers geen mens die niet zondigt – en u hen uit woede uitlevert aan vijanden die hen gevangennemen en meevoeren naar een ander land, hetzij ver weg of dichtbij, 37 en wanneer ze dan in hun ballingsoord tot inkeer komen en zich in dat vreemde land smekend tot u wenden en belijden dat ze hebben gezondigd, dat ze verkeerd hebben gedaan en slecht hebben gehandeld, 38 wanneer ze zich in het land waarheen ze zijn weggevoerd weer met hart en ziel aan u toewijden en bidden in de richting van het land dat u aan hun voorouders hebt gegeven, naar de stad die u hebt uitgekozen en de tempel die ik voor uw naam heb gebouwd, 39 luister dan vanuit de hemel, uw woonplaats, naar hun bidden en smeken en verschaf hun recht. Vergeef uw volk alle zonden en misstappen die het tegen u begaan heeft.

40 God, wees opmerkzaam en luister naar de gebeden die vanaf deze plaats tot u worden gericht.

41 Kom, HEER, mijn God, neem hier uw intrek, u en uw machtige ark.

Mogen uw priesters bekleed zijn met zegen, uw getrouwen zich verheugen in geluk.

42 HEER, mijn God, wijs uw gezalfde*

(6:42) gezalfde – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de oudste vertalingen. MT: 'gezalfden'. niet af,

gedenk de trouw van uw dienaar David.'

7

1 Toen Salomo zijn gebed tot de HEER beëindigd had, daalde er vuur uit de hemel neer, dat het brandoffer en de vredeoffers verteerde. De majesteit van de HEER vulde de tempel. **2** De priesters konden niet naar binnen gaan, want de tempel was gevuld door de majesteit van de HEER. **3** Alle Israëlieten zagen het vuur en de majesteit van de HEER op de tempel neerdalen. Ze knielden op het plaveisel neer, bogen diep voorover en loofden de HEER: 'Hij is goed, eeuwig duurt zijn trouw.'

4 Samen met de Israëlieten droeg de koning offers op aan de HEER. **5** Hij liet tweeëntwintigduizend runderen en honderdtwintigduizend schapen en geiten slachten om samen met het volk de tempel in te wijden. **6** De priesters stonden op hun vaste plaatsen. De Levieten loofden de HEER met het lied 'Eeuwig duurt zijn trouw', zoals dat ook onder koning David gebeurde, en begeleidden die lofzang op de instrumenten die David voor dat doel had laten maken. Tegenover hen stonden de priesters die op de trompetten bliezen, en heel het volk van Israël was gaan staan. **7** Salomo wijdde het midden van het voorplein van de tempel van de HEER, zodat de offers daar konden worden opgedragen, want het bronzen altaar was te klein voor alle brandoffers, graanoffers en het vet van de geslachte dieren.

8 Toen vierde Salomo het Loofhuttenfeest, zeven dagen lang, samen met de Israëlieten, die in zeer groten getale bijeen waren gekomen uit het hele land, vanaf Lebo-Hamat tot aan de wadi die de grens met Egypte vormt. **9** Op de achtste dag hielden ze een feestelijke samenkomst; het inwijdingsfeest van het altaar had zeven dagen geduurd, en daarna vierden ze zeven dagen het Loofhuttenfeest. **10** Op de drieëntwintigste dag van de zevende maand stuurde de koning het volk naar huis terug. Allen waren opgewekt en verheugd om het goede dat de HEER voor David, Salomo en zijn volk Israël had gedaan.

Belofte aan Salomo

11 Toen Salomo het werk aan de tempel van de HEER en het koninklijk paleis voltooid had, en alles wat hij zich omtrent de bouw van de tempel en het paleis had voorgenomen geheel volgens plan was uitgevoerd, **12** verscheen de HEER hem in de nacht. Hij zei tegen hem: 'Ik heb je gebed gehoord. Ik heb deze tempel aanvaard als de plaats waar men mij offers mag brengen. **13** Wanneer ik de hemel gesloten houd zodat er geen regen valt, of de sprinkhanen bevel het land kaal te vreten, of pest onder mijn volk laat uitbreken, **14** en wanneer dan mijn volk, het volk dat mij toebehoort, het hoofd buigt, al biddend mijn aanwezigheid zoekt en terugkeert van zijn dwaalwegen, dan zal ik het aanhoren vanuit de hemel, zijn zonden vergeven en het land genezen. **15** Ja, ik zal opmerkzaam zijn en luisteren naar de gebeden die vanaf deze plaats tot mij worden gericht. **16** De tempel die je gebouwd hebt aanvaard ik en heilig ik om er voor altijd mijn naam te laten wonen. Niets van wat daar gebeurt zal me ontgaan; ik zal alles ter harte nemen. **17** En wat jezelf betreft, als je mij toegewijd blijft, zoals je vader David dat was, als je alles doet wat ik je opdraag en je altijd houdt aan mijn bepalingen en rechtsregels, **18** zal ik ervoor zorgen dat jouw troon nooit wankelt, zoals ik met je vader David overeengekomen ben toen ik hem zei dat er altijd een van zijn nakomelingen over Israël zou heersen. **19** Maar mochten jullie je van mij afwenden en je niet houden aan de bepalingen en geboden die ik jullie heb opgelegd, en in plaats daarvan andere goden gaan vereren, **20-21** dan zal ik de Israëlieten verdrijven van het grondgebied dat ik hun gegeven heb en wil ik niets meer weten van deze tempel, die ik voor mijn naam heb geheiligd. Deze tempel, ooit hoog verheven, zal dan bij alle volken het mikpunt worden van hoon en spot; ieder die er voorbijkomt zal huiveren. En wie zich afvraagt waarom de HEER zo tegen dit land en deze tempel is opgetreden, **22** zal als antwoord krijgen: "Omdat ze zich hebben afgewend van de HEER, de God van hun voorouders, die hen uit Egypte heeft geleid, en zich aan andere goden hebben vastgeklampt. Ze zijn andere goden gaan vereren, en daarom heeft hij hun al deze rampspoed bezorgd."

Andere ondernemingen van Salomo

8

1 Twintig jaar had Salomo besteed aan de bouw van de tempel voor de HEER en het koninklijk paleis. **2** De steden die koning Choram hem gegeven had breidde hij uit, zodat daar Israëlieten konden wonen. **3** Hij trok op tegen Hamat-Soba en veroverde het. **4** Hij versterkte Tadmor, dat in de woestijn ligt, en de steden die hij in Hamat had laten bouwen om er voorraden op te slaan. **5** Van Hoog-Bet-Choron en Laag-Bet-Choron maakte hij vestingsteden met muren en vergrendelbare stadspoorten, **6** en hij versterkte ook Baälät en alle steden waar hij zijn voorraden opsloeg en zijn wagens en paarden stalde. Hij bouwde wat hij maar wilde, in Jeruzalem, in de Libanon of waar ook in zijn rijk.

7-8 Salomo legde aan alle bevolkingsgroepen die niet tot het volk van Israël behoorden herendienst op, dat wil zeggen aan de Hethieten, Amorieten, Perizzieten, Chivvieten en Jebusieten die nog in het land woonden omdat de Israëlieten hen niet hadden uitgeroeid. Deze maatregel geldt tot op de dag van vandaag. **9** De Israëlieten zelf, die soldaten waren en bevelhebbers van de garde, de wagenmenners en de ruitery, waren dus niet verplicht tot

herendienst. **10** Tweehonderdvijftig van hen stelde Salomo aan als opzichters die de leiding over het werkvolk hadden.

11 De dochter van de farao liet hij van de Davidsburcht verhuizen naar de vertrekken die hij voor haar in het paleis had laten bouwen, 'want,' zei hij, 'geen vrouw van mij zal in de burcht van koning David van Israël wonen. De plaatsen waar de ark van de HEER heeft gestaan zijn immers heilig.'

12 Toen de tempel eenmaal voltooid was, bracht Salomo brandoffers op het altaar van de HEER dat hij tegenover de voorhal van de tempel had laten maken. **13** Daar bracht hij de offers die Mozes had voorgeschreven voor sabbat, nieuwemaan en de drie grote jaarlijkse feesten: het feest van het Ongedesemde brood, het Wekenfeest en het Loofhuttenfeest. **14** Hij stelde het dienstrooster in werking dat zijn vader David had opgesteld voor de afdelingen van de priesters en voor de Levieten die tot taak hadden de lofzang ten gehore te brengen en de priesters bij de eredienst behulpzaam te zijn. Ook de poortwachters voor de verschillende poorten liet hij volgens wachtdienst aantreden, alles overeenkomstig de voorschriften van David, de man van God. **15** Alle voorschriften van de koning aangaande de priesters en de Levieten, ook wat betreft het beheer van de tempelschatten, werden stipt opgevolgd. **16** Zo werd het werk van koning Salomo volledig uitgevoerd, vanaf de dag van de grondvesting van de tempel van de HEER tot aan zijn uiteindelijke voltooiing.

17 Daarna ging Salomo naar Esjon-Geber en Elat, aan de kust van Edom. **18** Churam stuurde hem onder bevel van zijn gezagvoerders een vloot met een ervaren bemanning, die samen met de zeelieden van Salomo naar Ofir voer, van waar ze vierhonderdvijftig talent goud voor koning Salomo meebrachten.

Bezoek van de koningin van Seba

9

1 De roem van Salomo was tot de koningin van Seba doorgedrongen. Ze ging naar hem toe om hem met raadsels op de proef te stellen en kwam naar Jeruzalem met een grote karavaan kamelen beladen met reukwerk, een grote hoeveelheid goud, en edelstenen. Ze bracht Salomo een bezoek en legde hem alle vragen voor die ze had bedacht. **2** En Salomo wist op al haar vragen een antwoord, er was er niet één waarop hij het antwoord schuldig moest blijven. **3** Toen de koningin van Seba merkte hoe wijs Salomo was en ze het paleis zag dat hij gebouwd had, **4** de gerechten die bij hem op tafel kwamen, de wijze waarop zijn hovelingen aanzaten, de kleding en de goede manieren van zijn bedienden en schenkers en de plechtige stoet waarin hij zich naar de tempel van de HEER begaf, was ze buiten zichzelf van bewondering. **5** Ze zei tegen de koning: 'Het is dus echt waar wat ik in mijn land over u en uw wijsheid heb horen vertellen. **6** Ik geloofde het niet, maar nu ik hierheen ben gekomen en het met eigen ogen gezien heb, moet ik toegeven dat ik nog niet de helft te horen heb gekregen. Uw wijsheid is nog veel groter dan wordt gezegd. **7** Wat zijn uw hovelingen, die voortdurend in uw gezelschap verkeren en al uw wijze woorden horen, bevoorrecht! **8** Geprezen zij de HEER, uw God, die zo veel behagen in u schept dat hij u op de troon heeft gezet om in zijn naam koning te zijn. Uw God heeft Israël zo lief dat hij het voor altijd wil doen standhouden. Daarom heeft hij u als koning aangesteld om recht en gerechtigheid te handhaven.'

9 De koningin van Seba schonk Salomo honderdtwintig talent goud en een grote hoeveelheid reukwerk en edelstenen. Het reukwerk dat de koningin van Seba aan koning Salomo gaf, was van onovertroffen kwaliteit. **10** De zeelieden van Churam en Salomo die het goud uit Ofir hadden meegebracht, voerden ook sandelhout en edelstenen mee. **11** Uit het sandelhout liet Salomo trappen maken voor de tempel van de HEER en het koninklijk paleis, en ook lieren en harpen voor de zangers. Nooit eerder was er in Juda zoiets gezien. **12** Koning Salomo gaf de koningin van Seba alles waar ze maar om vroeg. Hij gaf haar zelfs meer dan zij voor hem had meegebracht. Daarna keerde ze met haar gevolg naar haar eigen land terug.

Salomo's rijkdom

13 Koning Salomo ontving jaarlijks zeshonderdzesenzestig talent goud, **14** nog afgezien van het goud dat de handelskaravanen meebrachten. Ook de Arabische vorsten en de stadhouders van Israël droegen goud en zilver aan Salomo af.

15 De koning liet tweehonderd grote schilden maken van gedreven goud; in één zo'n schild werd zeshonderd sjekel gedreven goud verwerkt. **16** En ook nog driehonderd kleinere schilden van gedreven goud; in één zo'n schild werd driehonderd sjekel goud verwerkt. Deze schilden liet hij opstellen in de hal die het Woud van de Libanon werd genoemd. **17** Van ivoor liet hij een grote troon maken, die werd verguld met zuiver goud. **18** Zes treden leidden naar de troon, waaraan ook een gouden voetenbank was bevestigd en armleuningen aan weerskanten van de zitting. Naast de armleuningen stonden twee leeuwen **19** en op de zes treden stonden er twaalf, één aan elke kant van iedere tree. In geen enkel koninkrijk was ooit zo'n troon gemaakt. **20** Al het drinkgerei van koning Salomo was van goud en al het andere vaatwerk in het Woud van de Libanon was verguld, want aan zilver hechtte men in de tijd van Salomo geen bijzondere waarde. **21** De koning beschikte namelijk over een handelsvloot die, bemand door zeelieden van Churam, op Tarsis voer en eens in de drie jaar binnenliep met een lading goud, zilver, olifantstanden, apen en pauwen.

22 Koning Salomo overtrof alle andere koningen op aarde in rijkdom en wijsheid. **23** Van heinde en ver kwamen koningen naar Salomo toe om te luisteren naar de wijsheid waarmee God hem vervuld had. **24** En

allemaal brachten ze geschenken mee: zilveren en gouden voorwerpen, gewaden, wapens, reukwerk, paarden en muil dieren. Dat ging zo jaar in jaar uit.

25 Salomo beschikte over vierduizend stalplaatsen voor paarden en wagens, en over twaalfduizend wagenmenners. Die waren deels bij de koning in Jeruzalem ondergebracht en deels in garnizoenssteden verspreid over het land.

26 Salomo had de heerschappij over alle koningen tussen de Eufraat en het land van de Filistijnen, en tot aan de grens met Egypte. **27** Dankzij koning Salomo was zilver in Jeruzalem even gewoon als steen, en was er aan cederhout net zo'n overvloed als aan wilde vijgenbomen in het heuvelland. **28** Paarden werden voor Salomo aangevoerd uit Egypte en verschillende andere landen.

Salomo's dood

29 Verdere bijzonderheden over Salomo zijn van begin tot eind opgetekend in de geschriften van de profeet Natan, in de profetie van Achia uit Silo en in de visioenen van de ziener Jedo over Jerobeam, de zoon van Nebat.

30 Veertig jaar regeerde Salomo vanuit Jeruzalem over heel Israël, **31** tot hij bij zijn voorouders te ruste ging. Hij werd begraven in de Davidsburch, en zijn zoon Rechabeam volgde hem op.

De scheuring van het rijk

10

1 Rechabeam ging naar Sichem, waar heel Israël was samengekomen om hem tot koning uit te roepen. **2** Zodra Jerobeam, de zoon van Nebat, hiervan hoorde, keerde hij terug uit Egypte, waarheen hij voor koning Salomo was gevluht. **3** Er werden boden gestuurd om hem te halen, en samen met de Israëlieten wendde hij zich tot Rechabeam met het volgende verzoek: **4** 'Uw vader heeft ons een zwaar juk opgelegd. Maakt u onze taak nu minder zwaar, verlicht het juk waarmee uw vader ons heeft belast, dan zullen wij u dienen.' **5** 'Kom over drie dagen bij me terug,' antwoordde Rechabeam. Toen het volk was weggegaan, **6** raadpleegde Rechabeam de oudsten die zijn vader Salomo ter zijde hadden gestaan toen die nog leefde: 'Wat raadt u mij aan? Wat moet ik het volk antwoorden?' **7** 'Als u zich tegenover het volk inschikkelijk toont,' zeiden ze, 'en het tegemoetkomt met een welwillend antwoord, zal het u voor altijd dienen.' **8** Maar hij legde de raad van de oudsten naast zich neer en raadpleegde de jongemannen die met hem waren opgegroeid en die hem nu ter zijde stonden: **9** 'Wat raden jullie aan? Wat moeten wij het volk antwoorden op zijn verzoek om het juk te verlichten dat mijn vader het heeft opgelegd?' **10** De jongemannen zeiden tegen hem: 'Het volk heeft je gevraagd om het te ontlasten van het zware juk dat je vader het heeft opgelegd. Welnu, zeg tegen hen: "Mijn pink is dikker dan het lid van mijn vader! **11** Mijn vader heeft u een zwaar juk opgelegd, ik zal het nog verzwaren. Mijn vader heeft u gehoorzaamheid geleerd met zwepen, ik zal u gehoorzaamheid leren met schorpioenen!"' **12** Toen Jerobeam en de andere Israëlieten op de derde dag bij koning Rechabeam terugkwamen, zoals hun gezegd was, **13** gaf de koning hun een hardvochtig antwoord. Hij legde de raad van de oudsten naast zich neer **14** en antwoordde zoals de jongemannen hem hadden aangeraden: 'Ik zal u een zwaar juk opleggen, ik zal het zelfs nog verzwaren. Mijn vader heeft u gehoorzaamheid geleerd met zwepen, ik zal u gehoorzaamheid leren met schorpioenen.' **15** De koning gaf dus geen gehoor aan het verzoek van het volk. God had dit zo beschikt om in vervulling te laten gaan wat de HEER bij monde van Achia uit Silo aan Jerobeam, de zoon van Nebat, had voorgezegt.

16 Omdat de koning aan hun verzoek geen gehoor gaf, zeiden de Israëlieten tegen hem: 'Wat hebben wij met David te maken? Wij hebben niets gemeen met de zoon van Isaï! We breken op, volk van Israël! Het koningshuis van David zorgt maar voor zichzelf!' En heel het volk van Israël brak op. **17** Rechabeam bleef alleen koning over de Israëlieten die in de steden van Juda woonden. **18** Hij stuurde Hadoram, de opzichter van de herendienst, nog naar de Israëlieten, maar die werd gestenigd. De koning zelf kon nog net op een wagen klimmen en naar Jeruzalem ontkomen. **19** Zo brak Israël met het koningshuis van David, en dat is zo gebleven tot op de dag van vandaag.

11

1 Bij zijn terugkeer in Jeruzalem riep Rechabeam uit de stammen Juda en Benjamin honderdtachtigduizend geoefende krijgslieden op om de strijd aan te binden met de Israëlieten en het koningschap voor hem terug te winnen. **2** Maar de HEER richtte zich tot de godsmann Semaja met de woorden: **3** 'Zeg tegen Rechabeam, de zoon van Salomo en koning van Juda, en tegen de Israëlieten die in Juda en Benjamin wonen: **4** "Dit zegt de HEER: Trek niet ten strijde tegen jullie broeders, maar keer terug naar huis, want dit alles is van mij uitgegaan." Ze namen de woorden van de HEER ter harte en zagen ervan af de strijd aan te binden met Jerobeam.

De regering van Rechabeam

5 Rechabeam zetelde in Jeruzalem. Van verschillende steden in Juda en Benjamin maakte hij vestingsteden: **6** Betlehem, Etam, Tekoa, **7** Bet-Sur, Socho, Adullam, **8** Gat, Maresa, Zif, **9** Adoraïm, Lachis, Azeka, **10** Sora, Ajjalon en Hebron. **11** Hij maakte er sterke vestingen van door er overal een bevelhebber aan te stellen, voorraden voedsel, olie en wijn op te slaan **12** en ze alle te bewapenen met grote schilden en lansen. Hij maakte de vestingsteden zo sterk dat Juda en Benjamin voor hem behouden bleven.

13 De priesters en de Leviëten uit heel het grondgebied van Israël voegden zich bij hem. 14 Ze trokken weg van hun weidegronden en bezittingen en kwamen naar Juda en Jeruzalem, omdat Jerobeam en zijn zonen het hun onmogelijk maakten de HEER als priester te dienen. 15 Jerobeam had namelijk zelf priesters aangesteld voor de offerplaatsen en voor de bokken, en ook voor de stierenbeelden die hij had laten maken. 16 In het voetspoor van de Leviëten kwamen ook uit de andere stammen van Israël mensen die vastbesloten waren zich naar de HEER, de God van Israël, te blijven richten, naar Jeruzalem om daar offers te brengen aan de HEER, de God van hun voorouders. 17 Ze versterkten door hun komst het koninkrijk Juda en waren gedurende de eerste drie jaar een steun voor Rechabeam, de zoon van Salomo, doordat ze die eerste drie jaren het voorbeeld van David en Salomo volgden.

18 Rechabeam trouwde met Machalat. Zij was een dochter van Jerimot, een zoon van David, en Abihaïl, een dochter van Isai's zoon Eliab. 19 Ze baarde hem de zonen Jeüs, Semarja en Zaham. 20 Later nam hij Maächa tot vrouw, de dochter van Absalom. Zij baarde hem Abia, Attai, Ziza en Selomit. 21 Van al zijn vrouwen en bijvrouwen – hij had in totaal achttien vrouwen en zestig bijvrouwen, bij wie hij achtentwintig zonen en zestig dochters verwekte – hield Rechabeam het meest van Maächa, de dochter van Absalom. 22 Haar zoon Abia wilde hij tot troonopvolger maken, en daarom stelde hij hem aan het hoofd van zijn broers. 23 Wel was hij zo verstandig een aantal van zijn andere zonen uit te zenden naar verschillende vestingsteden in het gebied van Juda en Benjamin. Hij voorzag ruimschoots in hun levensonderhoud en vroeg voor hen een groot aantal vrouwen ten huwelijk.

12

1 Toen Rechabeam zich eenmaal verzekerd wist van zijn positie en hij de macht stevig in handen had, legde hij de wet van de HEER naast zich neer, en alle Israëliëten volgden zijn voorbeeld. 2 En omdat ze hun plicht tegenover de HEER verzaakten, gebeurde het in het vijfde regeringsjaar van koning Rechabeam dat koning Sisak van Egypte tegen Jeruzalem ten strijde trok 3 met twaalfhonderd strijdwapens, zestigduizend ruiters en een ontelbare menigte voetvolk die hij uit Egypte had meegenomen: Libiërs, Sukkieten en Nubiërs. 4 Hij veroverde de versterkte steden van Juda en trok op tot aan Jeruzalem.

5 De profeet Semaja ging naar Rechabeam en de leiders van Juda, die zich toen Sisak naderde in Jeruzalem hadden verzameld, en zei tegen hen: 'Dit zegt de HEER: Omdat jullie je van mij hebben afgewend, wend ik mij op mijn beurt van jullie af en lever ik jullie aan Sisak uit.' 6 Hierop bogen de koning en de leiders van Israël het hoofd en zeiden: 'De HEER is rechtvaardig.' 7 Toen de HEER zag dat ze berouw toonden, richtte hij zich tot Semaja met de woorden: 'Omdat ze zich verootmoedigd hebben, zal ik hen niet vernietigen. Ik zal ervoor zorgen dat ze ongedeerd blijven, en niet, door toedoen van Sisak, mijn toorn over Jeruzalem uitstorten. 8 Maar ze zullen zich wel aan hem moeten onderwerpen en ervaren dat het een groot verschil is of ze mij dienen of een aardse koning.'

9 Koning Sisak van Egypte viel Jeruzalem aan en roofde de schatten uit de tempel van de HEER en het koninklijk paleis. Hij nam alles mee, ook de gouden schilden die Salomo had laten maken. 10 Koning Rechabeam liet toen bronzen schilden maken en gaf deze in bewaring aan de bevelhebbers van de koninklijke garde, die het paleis bewaakte. 11 Telkens als de koning naar de tempel van de HEER kwam, traden de leden van de garde aan en namen de schilden mee, en daarna brachten ze die weer terug naar hun kazerne.

12 Omdat Rechabeam zich verootmoedigd had, wendde de HEER zijn toorn van hem af en richtte hij hem niet geheel en al te gronde – ook vanwege het goede dat er was in Juda. 13 Koning Rechabeam verstevigde zijn positie in Jeruzalem en behield het koningschap. Hij was eenenveertig jaar oud toen hij koning werd. Zeventien jaar regeerde hij in Jeruzalem, de stad die de HEER uit alle steden van Israëls stammen had uitgekozen om er zijn naam te laten wonen. Zijn moeder was Naäma, een Ammonitische. 14 Hij deed wat slecht is, want zijn hart was niet gericht op de HEER. 15 De geschiedenis van Rechabeam is van begin tot eind opgetekend in de geschriften van de profeet Semaja en de ziener Iddo, in het gedeelte met het geslachtsregister. Rechabeam en Jerobeam waren voortdurend met elkaar in oorlog. 16 Toen Rechabeam bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in de Davidsburcht. Zijn zoon Abia volgde hem op.

De regering van Abia

13

1 Abia werd koning van Juda in het achttiende regeringsjaar van koning Jerobeam. 2 Drie jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Micha, de dochter van Uriël, uit Gibeä.

Abia was in oorlog met Jerobeam. 3 Abia trok ten strijde met een leger van vierhonderdduizend uitgelezen krijgshelden, en Jerobeam bracht achthonderdduizend voortreffelijke krijgslieden tegen hem in stelling. 4 Abia posteerde zich op de Semaraïm, in het bergland van Efraïm, en riep: 'Jerobeam en Israël, luister naar mij! 5 U zou toch moeten weten dat de HEER, de God van Israël, het koningschap over Israël voor eeuwig aan David en zijn nakomelingen heeft gegeven, in een met zout bekrachtigd verbond. 6 Jerobeam, de zoon van Nebat, was een dienaar van Salomo, de zoon van David. Hij kwam tegen zijn heer in opstand, 7 en samen met de leeglopers en

nietsnutten die zich bij hem hadden aangesloten, wist hij Rechabeam, de zoon van Salomo, te trotseren. Rechabeam was nog te jong en onervaren om hun weerstand te bieden. **8** En nu denkt u, omdat u over een groot leger beschikt en de gouden stierkalveren meedraagt die Jerobeam heeft laten maken om u tot god te zijn, een aanval te kunnen doen op het koningschap van de HEER, dat berust bij de nakomelingen van David! **9** U hebt toch de priesters van de HEER verjaagd, de nakomelingen van Aäron, en de Levieten, en zelf priesters aangesteld zoals andere volken dat doen? Iedereen die een stier en zeven rammen komt brengen, kan een aanstelling krijgen als priester voor die zogenaamde goden. **10** Onze God echter is de HEER; wij hebben ons niet van hem afgewend, en de priesters die de HEER dienen zijn nakomelingen van Aäron, die in hun taak worden bijgestaan door de Levieten. **11** Ze dragen elke ochtend en elke avond brandoffers op aan de HEER, brengen reukoffers, leggen de toonbroden neer op de met zuiver goud overtrokken tafel en ontsteken elke avond de lampen in de gouden lampenstandaard. Wij nemen dus de voorschriften van de HEER in acht, maar u hebt u van hem afgewend. **12** Besef wel: God zelf voert ons aan, en zijn priesters staan klaar om tegen u op de signaltrompetten te blazen. Israëlieten, bind de strijd niet aan met de HEER, de God van uw voorouders, want u zult het onderspit delven.'

13 Jerobeam had een deel van zijn troepen een omtrekkende beweging laten maken tot achter de Judese linies. De hoofdmacht van zijn leger stond tegenover hen, de rest was verdekt achter hen opgesteld. **14** Plotseling werden de Judeeërs zowel frontaal als in de rug aangevallen. Ze riepen de HEER om hulp, terwijl de priesters de trompetten lieten schallen. **15** De Judeeërs hieven hun strijdkreet aan, en terwijl ze dat deden, liet God Jerobeam en het leger van Israël het onderspit delven tegen Abia en Juda. **16** De Israëlieten sloegen op de vlucht, maar de HEER leverde hen uit aan de Judeeërs. **17** Abia en zijn leger brachten hun een zware nederlaag toe: er sneuvelden niet minder dan vijfhonderdduizend voortreffelijke Israëlitische krijgers. **18** Zo moesten de Israëlieten die dag het hoofd buigen, terwijl de Judeeërs de overhand kregen omdat zij hun vertrouwen stelden in de HEER, de God van hun voorouders. **19** Abia achtervolgde Jerobeam en veroverde een aantal steden op hem: Betel, Jesana en Efron, elk met de omliggende dorpen. **20** Tot een nieuwe krachtmeting was Jerobeam tijdens de regering van Abia niet meer in staat. Uiteindelijk trof de HEER hem met de dood.

21 Abia verstevigde zijn positie. Hij nam veertien vrouwen, bij wie hij tweeëntwintig zonen en zestien dochters verwekte. **22** Verdere bijzonderheden over wat Abia heeft gezegd en gedaan zijn opgetekend in het werk van de profeet Iddo. **23** Toen Abia bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in de Davidsburch. Zijn zoon Asa volgde hem op.

De regering van Asa

Tijdens de regering van Asa heerste er tien jaar vrede in het land.*

(13:23-14:14) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 14:1-15.

14

1 Asa deed wat goed en juist is in de ogen van de HEER, zijn God. **2** Hij verwijderde de uitheemse altaren en de offerplaatsen, verbrijzelde de gewijde stenen en hakte de Asjerapalen om. **3** Hij hield de Judeeërs voor dat ze hun heil moesten zoeken bij de HEER, de God van hun voorouders, en zijn wetten en bepalingen moesten naleven. **4** Uit alle steden van Juda liet hij de offerplaatsen en de wierookaltaren verwijderen. Onder zijn bewind heerste er rust en vrede in het koninkrijk. **5** Doordat er vrede heerste in het land en er in die tijd geen oorlog tegen hem gevoerd werd, was Asa in staat in Juda vestingsteden te bouwen. De HEER had hem immers rust verschaft. **6** Asa zei tegen de Judeeërs: 'Laten we vestingsteden bouwen, omringd door muren met torens en vergrendelbare poorten. Nu behoort het land nog aan ons, want omdat wij ons heil hebben gezocht bij de HEER, heeft hij ons rust verschaft aan onze grenzen.' Zo begon men te bouwen, en de werkzaamheden werden tot een goed einde gebracht. **7** Asa beschikte over een leger van driehonderdduizend Judeeërs, bewapend met grote schilden en lansen, en tweehonderdtachtigduizend Benjaminieten, bewapend met kleine schilden en bogen. Al zijn soldaten waren dappere krijgslieden.

8 Na verloop van tijd viel de Nubiër Zerach het land binnen met een leger van duizend maal duizenden soldaten en driehonderd strijdwegens, en rukte op tot aan Maresa. **9** Asa ging hem tegemoet en bracht zijn leger in stelling in de vallei van Sefata, bij Maresa. **10** Hij riep de HEER, zijn God, aan met de woorden: 'HEER, er is niemand die hulp biedt zoals u wanneer de machteloze het moet opnemen tegen een overmacht. Help ons, HEER, onze God, want in u hebben we ons vertrouwen gesteld en in uw naam zijn we tegen deze overmacht in het geweer gekomen. HEER, onze God, sta niet toe dat een mens zich met u meet.' **11** De HEER liet de Nubiërs tegen Asa en Juda het onderspit delven. De Nubiërs sloegen op de vlucht **12** en Asa en zijn leger achtervolgden hen tot bij Gerar. Er sneuvelden zo veel Nubiërs dat hun leger tot niets meer in staat was. Ze werden door de HEER en zijn leger verpletterend verslagen. De Judeeërs wisten een grote buit in de wacht te slepen. **13** Ze veroverden alle steden in de omgeving van Gerar, die door vrees voor de HEER waren bevangen, en plunderden die omdat er een rijke buit te halen viel. **14** Ze overvielen ook de tenten van de veedrijvers en voerden een groot aantal schapen, geiten en kamelen weg. Toen keerden ze terug naar Jeruzalem.

15

1 Azarja, de zoon van Oded, werd gegrepen door de geest van God. 2 Hij ging Asa tegemoet en zei tegen hem: 'Asa en Juda en Benjamin, luister naar mij! De HEER staat aan uw kant zolang u aan zijn kant staat. Als u hem zoekt, zal hij zich door u laten vinden, maar als u zich van hem afwendt, zal hij zich van u afwenden. 3 Lange tijd hebben de Israëlieten zonder de ware God geleefd, zonder priesters om hun de wet uit te leggen, zonder onderricht. 4 Pas in hun rampspoed keerden ze terug naar de HEER, de God van Israël; ze hebben hem gezocht en hij heeft zich door hen laten vinden. 5 Wie in die tijd maar een voet buiten de deur zette werd belaagd, want overal heerste ontreddeering. 6 Volken en steden raakten met elkaar slaags omdat God hen tot ontreddeering bracht door hen met allerlei rampen te treffen. 7 Wees dus vastberaden en geef de moed niet op: voor uw inspanningen zult u beloond worden.'

8 Gesterkt door deze woorden en door de profetie van de profeet Oded liet Asa onmiddellijk alle gruwelijke godenbeelden uit Juda en Benjamin verwijderen en ook uit de steden die hij in het bergland van Efraïm had veroverd. Hij herstelde het altaar voor de HEER tegenover de voorhal van de tempel. 9 Hij ontbood heel Juda en Benjamin, en ook de mensen uit de stamgebieden van Efraïm en Manasse en Simeon die als vreemdeling in zijn koninkrijk verbleven sinds zij in groten getale uit Israël waren gekomen en zich bij hem hadden gevoegd toen ze merkten dat de HEER, zijn God, hem bijstond. 10 In de derde maand van het vijftiende regeringsjaar van Asa kwamen ze in Jeruzalem bijeen. 11 Ze offerden die dag aan de HEER zeventienhonderd runderen en zeventien duizend schapen en geiten uit de buit die ze hadden meegebracht. 12 Ze zwoeren dat ze zich met hart en ziel zouden richten naar de HEER, de God van hun voorouders, 13 en dat iedereen die zich daar niet aan hield, jong of oud, man of vrouw, zou worden gedood. 14 Met luide stem zwoeren ze trouw aan de HEER. Daarbij juichten ze en lieten ze de trompetten en ramshoorns schallen. 15 Iedereen in Juda verheugde zich over de eed die ze hadden afgelegd. Ze hadden uit volle overtuiging gezworen en zochten met heel hun hart de HEER, en hij liet zich door hen vinden en verschaftte hun rust aan al hun grenzen.

16 Asa ging zelfs zo ver dat hij zijn grootmoeder Maächa haar koninklijke titel ontnam, omdat ze een aanstootgevend beeld van Asjera had laten maken. Het beeld hakte hij in stukken, en hij verpulverde de resten en verbrandde die in de bedding van de Kidron. 17 En al verdwenen de offerplaatsen dan niet uit Israël, toch bleef Asa zijn leven lang met heel zijn hart het goede nastreven. 18 Hij liet de wijgeschenken van zijn vader overbrengen naar de tempel van God en bracht daar ook zijn eigen wijgeschenken onder: goud, zilver en gebruiksvoorwerpen.

19 Tot en met het vijfendertigste regeringsjaar van Asa bleef het land gevrijwaard van oorlog.

16

1 Maar in het zesendertigste regeringsjaar van Asa viel koning Basa van Israël Juda binnen en versterkte hij Rama om de aan- en afvoerwegen voor koning Asa van Juda af te snijden. 2 Daarom nam Asa goud en zilver uit de schatkamers van de tempel en uit het koninklijk paleis en liet dat met de volgende woorden overhandigen aan koning Benhadad van Aram, die in Damascus zetelde: 3 'Wij zijn bondgenoten, en onze vaders waren dat ook. Hierbij bied ik u goud en zilver aan. Verbreek uw verdrag met koning Basa van Israël, zodat hij zich uit mijn land terugtrekt.' 4 Benhadad willigde het verzoek van koning Asa in en gaf zijn bevelhebbers opdracht met hun legers tegen de steden van Israël op te rukken. Zij versloegen Ijjon, Dan en Abel-Maïm en plunderden alle voorraadschuren van de steden van Naftali. 5 Toen Basa hiervan hoorde, zag hij ervan af Rama verder te versterken en liet hij het werk stilleggen. 6 Koning Asa riep iedereen in Juda op om de versterkingen die Basa in Rama had gebouwd af te breken en met de stenen en het hout ervan de steden Geba en Mispa te versterken.

7 In die tijd kwam de ziener Chanani bij koning Asa van Juda en zei tegen hem: 'Omdat u uw vertrouwen hebt gesteld in de koning van Aram en niet in de HEER, uw God, is het leger van de koning van Aram u ontglipt. 8 Beschikken de Nubiërs en Libiërs niet ook over een enorme overmacht aan strijdwapens en ruiters? Toch heeft de HEER hen aan u uitgeleverd, omdat u in hem uw vertrouwen stelde. 9 De HEER laat immers voortdurend zijn ogen over de aarde rondgaan en biedt iedereen hulp die hem met heel zijn hart is toegedaan. Maar dit keer hebt u verkeerd gehandeld, en daarom zal van nu af oorlog uw deel zijn.' 10 Asa was zo verontwaardigd over deze woorden dat hij tegen de ziener in razernij ontstak en hem in het blok liet sluiten. Ook beging hij in die tijd wreedheden tegen het volk.

11 De geschiedenis van Asa is van begin tot eind opgetekend in het boek over de koningen van Juda en Israël. 12 In zijn negenendertigste regeringsjaar raakte hij slecht ter been, vanwege een kwaal die hem veel last bezorgde. Maar ook toen hij ziek was zocht hij zijn heil niet bij de HEER, maar bij genezers. 13 In het eenenveertigste jaar van zijn regering ging Asa bij zijn voorouders te ruste. 14 Hij werd begraven in het graf dat hij in de Davidsburcht voor zichzelf had laten uithouwen. Ze legden hem op een rustbed dat hij had laten vullen met reukwerk, een vakkundig samengesteld mengsel van verschillende kruiden, en ontstaken een groot vuur voor hem.

17

1 Zijn zoon Josafat volgde hem op.

De regering van Josafat

Josafat verstevigde zijn positie in Israël. **2** In alle steden van Juda legerde hij garnizoenen en in heel Juda installeerde hij wachtposten, ook in de steden van Efraïm die zijn vader Asa veroverd had. **3** De HEER stond Josafat bij, omdat hij het voorbeeld van zijn voorvader David volgde: hij zocht zijn heil niet bij de Baäls, **4** maar bij de God van zijn voorvader en hield zich – anders dan in Israël gebeurde – aan zijn geboden. **5** De HEER gaf Josafat het koningschap stevig in handen. Heel Juda bracht hem geschenken, en grote roem en rijkdom vielen hem ten deel. **6** Het vervulde hem met trots dat hij de HEER gehoorzaamde, en ook hij verwijderde de offerplaatsen en Asjerapalen uit Juda. **7** In het derde jaar van zijn regering stuurde hij zijn ambtenaren Ben-Chaïl, Obadja, Zecharja, Netanel en Micha het land in om in de steden van Juda onderricht te geven. **8** Zij werden vergezeld door de Levieten Semaja, Netanja, Zebadja, Asaël, Semiramot, Jonatan, Adonia, Tobia en Tob-Adonia, en de priesters Elisama en Joram. **9** Met het wetboek van de HEER gingen ze alle steden van Juda langs om het volk te onderrichten.

10 Alle omringende koninkrijken waren bevangen door vrees voor de HEER, daarom vielen ze Josafat niet aan. **11** Een aantal Filistijnen droeg een last zilver aan hem af en de Arabieren brachten hem vee: zevenenzeventighonderd rammen en zevenenzeventighonderd bokken. **12** Zo werd Josafat machtiger en machtiger. Overal in Juda bouwde hij burchten en legeropslagplaatsen. **13** Hij beschikte over grote voorraden in de steden van Juda, en in Jeruzalem over een leger van weerbare mannen. **14** Hun bevelhebbers waren, geregistreerd naar afkomst: voor Juda Adna, bevelhebber over driehonderdduizend weerbare mannen, **15** en verder Jochanan, bevelhebber over tweehonderdtachtigduizend man, **16** en Amasja, de zoon van Zichri, bevelhebber over tweehonderdduizend weerbare mannen – hij had zich vrijwillig in dienst van de HEER gesteld; **17** en uit Benjamin Eljada, een dapper krijgsman, met tweehonderdduizend mannen uitgerust met bogen en kleine schilden, **18** en verder Jozabad, met honderdtachtigduizend goed toegeruste mannen. **19** Dit waren degenen die in dienst van de koning stonden, nog afgezien van de mannen die door de koning in de vestingsteden van Juda waren aangesteld.

Josafat trekt met koning Achab van Israël ten strijde tegen Aram

18

1 Josafat verwierf dus steeds meer rijkdom en roem. Door een huwelijk smeedde hij familiebanden met Achab. **2** Enige jaren later bracht hij Achab in Samaria een bezoek. Achab slachtte voor hem en zijn gevolg een grote hoeveelheid schapen, geiten en runderen, en haalde hem over om op te trekken tegen Ramot in Gilead. **3** Koning Achab van Israël vroeg koning Josafat van Juda: ‘Gaat u met mij mee naar Ramot in Gilead?’ ‘U en ik zijn één,’ antwoordde Josafat, ‘mijn leger is uw leger. Ik trek met u mee ten strijde.’ **4** En hij voegde eraan toe: ‘Vraag vandaag nog raad aan de HEER.’ **5** De koning van Israël ontbood vierhonderd profeten en vroeg hun: ‘Zullen wij tegen Ramot in Gilead ten strijde trekken, of kan ik er beter van afzien?’ ‘Trek op,’ antwoordden ze. ‘God zal u de stad in handen geven.’ **6** Maar Josafat vroeg: ‘Is hier niet nog een profeet van de HEER die wij kunnen raadplegen?’ **7** De koning van Israël antwoordde: ‘Er is nog wel iemand die de HEER voor ons zou kunnen raadplegen. Maar ik heb een hekel aan hem. Hij profeteert nooit iets goeds over mij, altijd onheil. Dat is Micha, de zoon van Jimla.’ ‘Zegt u dat toch niet!’ zei Josafat. **8** De koning van Israël liet een hofdienaar komen die hij oproeg om snel Micha, de zoon van Jimla, te gaan halen. **9** De koning van Israël en de koning van Juda, Josafat, zaten ieder in hun staatsiegewaad op een troon op de dorsvloer voor de stadspoort van Samaria, in gezelschap van de in vervoering geraakte profeten. **10** Sidkia, de zoon van Kenaäna, had twee ijzeren horens gemaakt en zei: ‘Dit zegt de HEER: Met deze horens zult u de Arameeërs neerslaan, tot u ze allemaal verslagen hebt.’ **11** Ook de andere profeten voorspelden dergelijke dingen. ‘Trek op tegen Ramot in Gilead,’ zeiden ze. ‘Uw veldtocht zal slagen en de HEER zal u de stad in handen geven.’

12 De bode die Micha was gaan halen, zei tegen hem: ‘Luister, alle profeten verzekeren de koning eensgezind dat de strijd goed zal aflopen. Mogen uw woorden even gunstig zijn als die van hen.’ **13** Maar Micha zei: ‘Zo waar de HEER leeft, ik zeg alleen wat mijn God mij in de mond legt.’ **14** Hij ging naar de koning toe, die hem vroeg: ‘Micha, zullen wij tegen Ramot in Gilead ten strijde trekken, of kan ik er beter van afzien?’ ‘Trek op,’ antwoordde Micha. ‘Uw veldtocht zal slagen en de stad zal u beiden in handen vallen.’ **15** Hierop zei de koning: ‘Hoe vaak heb ik u niet bezworen om in de naam van de HEER niets dan de waarheid tegen mij te spreken?’ **16** Toen zei Micha: ‘Ik zag Israël verspreid over de bergheellingen, als een kudde schapen die geen herder heeft. De HEER zei: “Ze hebben geen aanvoerder, laat ieder in vrede naar huis terugkeren.”’ **17** De koning van Israël zei tegen Josafat: ‘Heb ik het u niet gezegd: hij profeteert nooit iets goeds over mij, alleen maar onheil!’ **18** Micha zei: ‘Luister naar wat de HEER te zeggen heeft. Ik zag de HEER op zijn troon zitten, en aan weerszijden van hem stonden alle hemelse machten opgesteld. **19** De HEER vroeg: “Wie gaat koning Achab van Israël overhalen om tegen Ramot in Gilead ten strijde te trekken, zijn ondergang tegemoet?” De een zei dit en de ander zei dat, **20** en ten slotte trad een van de geesten op de HEER toe en zei: “Ik zal hem overhalen.” “Hoe wil je dat doen?” vroeg de HEER. **21** “Ik zal naar hem toe gaan en leugens spreken door de mond van al zijn profeten,” zei de geest. “Doe dat,” zei de HEER. “Het zal je beslist lukken.” **22** Welnu, zo heeft de HEER in de mond van deze profeten van u

leugens gelegd. Hij heeft het juist slecht met u voor.’ **23** Sidkia, de zoon van Kenaäna, kwam op Micha af en sloeg hem in zijn gezicht. ‘Wilt u soms beweren dat de geest van de HEER van mij naar u is overgestoken om tegen u te spreken?’ vroeg hij. **24** ‘Dat zult u wel merken,’ zei Micha, ‘op de dag dat u probeert u te verschuilen op een verborgen plek in een huis.’ **25** De koning van Israël zei: ‘Breng Micha naar Amon, de stadscommandant, en naar mijn zoon Joas. **26** Zeg tegen hen dat ze hem in de gevangenis moeten opsluiten en op water en brood moeten zetten totdat ik behouden ben teruggekeerd.’ **27** Hierop zei Micha: ‘Als u behouden terugkeert, is het niet de HEER die door mijn mond gesproken heeft.’ (Micha was het ook die zei: ‘Luister, volken, allemaal!’)

28 De koning van Israël trok samen met Josafat, de koning van Juda, ten strijde tegen Ramot in Gilead. **29** Hij zei tegen Josafat: ‘Ik wil niet als koning gekleed de strijd ingaan, maar houdt u uw koninklijke gewaad aan.’ De koning van Israël verkleedde zich dus voordat ze ten strijde trokken. **30** De koning van Aram had de bevelhebbers van zijn strijdswagens het volgende opgedragen: ‘Vecht niet met een willekeurige soldaat, maar alleen met de koning van Israël.’ **31** Toen de bevelhebbers van de strijdswagens Josafat zagen, riepen ze: ‘Dat is de koning van Israël!’ Ze omsingelden hem en vielen hem aan. Josafat schreeuwde het uit en de HEER kwam hem te hulp door hen van hem weg te lokken. **32** Toen de bevelhebbers van de strijdswagens merkten dat hij niet de koning van Israël was, lieten ze hem met rust. **33** Maar een soldaat spande zijn boog en nietsvermoedend trof hij de koning van Israël tussen de schubben van zijn pantser. De koning zei tegen zijn wagenmenner: ‘Wend de teugel en breng me buiten het strijdgewoel; ik ben zwaargewond.’ **34** Maar de strijd liep zo hoog op dat de koning van Israël zich nog de hele dag voor de ogen van de Arameeërs in zijn wagen overeind moest houden. Tegen zonsondergang stierf hij.

19

1 Koning Josafat van Juda keerde behouden terug naar Jeruzalem. **2** De ziener Jehu, de zoon van Chanani, ging de koning tegemoet en zei tegen hem: ‘U vond het nodig degenen die de HEER afwijzen te helpen en degenen die hem haten lief te hebben. Daarom hebt u de toorn van de HEER over u afgeroepen. **3** Gelukkig hebt u ook goede dingen gedaan: u hebt het land gezuiverd van Asjerapalen en uw hart op God gericht.’

Josafat regelt de rechtspraak

4 Josafat bleef voortaan in Jeruzalem. Wel ging hij nog een keer op reis om zijn onderdanen, van Berseba tot in het bergland van Efraïm, aan te sporen om terug te keren tot de HEER, de God van hun voorouders. **5** Hij stelde rechters aan in het land, in alle vestingsteden van Juda, niet één uitgezonderd, **6** en droeg hun op: ‘Besef goed welke taak u op u neemt, want u oordeelt niet op menselijk gezag, maar op gezag van de HEER, die u bij het rechtspreken ter zijde staat. **7** Laat u leiden door vrees voor de HEER en neem u in acht, want de HEER, onze God, duldt geen onrecht, partijdigheid of corruptie.’ **8** In Jeruzalem stelde Josafat een aantal Leviëten, priesters en familiehoofden van Israël aan om de rechtsorde van de HEER te handhaven en recht te spreken over de inwoners van de stad.*

(19:8) *en recht te spreken over de inwoners van de stad* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘en recht te spreken. En zij keerden terug naar Jeruzalem’.

9 Hun droeg hij op: ‘Handel in ontzag voor de HEER, wees betrouwbaar en toegewijd. **10** Wanneer uw ambtgenoten uit andere steden kwesties aan u voorleggen, bijvoorbeeld inzake een uitspraak over moord of doodslag, of over de interpretatie van geboden, bepalingen en rechtsregels, licht u hen dan in, zodat zij zich tegenover de HEER niet schuldig maken en u en uw ambtgenoten niet door zijn toorn getroffen worden. Wanneer u doet wat ik zeg, zult u vrijuit gaan. **11** De hogepriester Amarja stel ik aan als hoogste rechter voor alle zaken met betrekking tot de HEER, en Zebadja, de zoon van Jismaël, het hoofd van de stam Juda, als hoogste rechter voor alle zaken met betrekking tot de koning. Levitische griffiers zullen u ter zijde staan. Ga vastberaden aan het werk; moge de HEER bijstaan wie rechtschapen is.’

Overwinning op de Moabieten en de Ammonieten

20

1 Enige tijd later trokken de Moabieten en de Ammonieten, samen met een deel van de Meünieten,*

(20:1) *Meünieten* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Ammonieten’.

tegen Josafat ten strijde. **2** Boodschappers kwamen Josafat melden: ‘Een groot leger valt u aan vanuit Edom,*

(20:2) *vanuit Edom* – Volgens een Hebreeuws handschrift en de Vetus Latina. MT: ‘vanuit Aram’.

aan de overkant van de zee. Ze zijn al bij Chaseson-Tamar.’ (Dat is Engedi.) **3** Josafat schrok hevig en hij besloot de HEER om raad te vragen. Hij kondigde in heel Juda een vastendag af, **4** en uit werkelijk alle steden van Juda kwam men bijeen om de HEER om raad te vragen.

5 Toen de gemeenschap van Juda en Jeruzalem zich in de nieuwe voorhof van de tempel had opgesteld, trad Josafat naar voren **6** en zei: ‘HEER, God van onze voorouders, u bent God in de hemel en u heerst over de koninkrijken van alle volken. In uw hand liggen macht en kracht besloten, niemand kan zich tegen u verzetten. **7**

U, onze God, hebt de vroegere inwoners van dit land voor uw volk, Israël, verdreven en het voor altijd aan de nakomelingen van uw vriend Abraham toebedeeld. **8** Zij gingen er wonen en bouwden er een heiligdom voor uw naam, dat ze inwijdden met de woorden: **9** “Wanneer enig onheil ons treft, het straffend zwaard of de pest of een hongersnood, en wij ons voor deze tempel voor u opstellen – in deze tempel immers woont uw naam – en u in onze ellende aanroepen, aanhoor ons dan en kom ons te hulp.” **10** Nu worden wij aangevallen door de bewoners van Ammon, Moab en het Seirgebergte, de gebieden waar de Israëlieten tijdens hun uittocht uit Egypte van u niet doorheen mochten trekken, en die zij daarom voorbijgetrokken zijn en niet hebben vernietigd. **11** En als dank daarvoor trekken ze nu tegen ons op om ons te verdrijven uit uw eigen land, dat u ons in bezit hebt gegeven! **12** God, straf u hen af. Wij zijn niet opgewassen tegen de grote legermacht die ons nu aanvalt. Wij weten niet wat we moeten doen, op u zijn onze ogen gevestigd.’

13 Heel Juda stond opgesteld voor de HEER, ook de vrouwen en kinderen. **14** In hun midden bevond zich ook Jachaziël, de zoon van Zecharja, die de zoon van van Benaja, de zoon van Jeiel, de zoon van Mattanja, een Leviet uit de familie van Asaf. Hij werd ter plekke gegrepen door de geest van de HEER en zei: **15** ‘Juda en Jeruzalem en u, koning Josafat, luister goed! Dit zegt de HEER: Jullie hoeven niet bang te zijn voor de grote legermacht die jullie bedreigt, want dit is niet jullie strijd, maar die van God. **16** Ga hun morgen tegemoet. Zij trekken nu over de pas van Sis. Waar de wadi uitkomt in de woestijn van Jeruël, zullen jullie hen treffen. **17** Jullie hoeven in deze strijd geen slag te leveren. Wacht rustig af, dan zullen jullie zien hoe de HEER, die jullie, Juda en Jeruzalem, bijstaat, voor jullie de overwinning behaalt. Jullie hoeven nergens bang voor te zijn. Ga hun morgen tegemoet, de HEER staat jullie bij.’ **18** Josafat boog diep voorover en heel Juda en Jeruzalem knielde neer om de HEER hulde te brengen. **19** En de Levieten uit de familie van Korach, die weer behoorde tot de familie van Kehat, zongen staande met luide stem de lof van de HEER, de God van Israël.

20 De volgende morgen vroeg gingen ze op weg naar de woestijn van Tekoa. Bij hun vertrek trad Josafat naar voren en sprak hen als volgt toe: ‘Juda en Jeruzalem, luister! Vertrouw op de HEER, uw God, en u zult standhouden, vertrouw op zijn profeten en uw welslagen is verzekerd.’ **21** In overleg met het volk wees hij zangers aan om de lof van de HEER te zingen. Zij trokken voor de bewapende legermacht uit, de heilige glorie prijzend met de woorden: ‘Loof de HEER, eeuwig duurt zijn trouw.’ **22** Zodra zij jubelend hun lofzang aanhieven, zorgde de HEER ervoor dat de Ammonieten en Moabieten en de bewoners van het Seirgebergte, die Juda wilden aanvallen, vanuit verdeckte stellingen werden belaagd, en zo werden ze verslagen. **23** De Ammonieten en Moabieten raakten slaags met de bewoners van het Seirgebergte en doodden hen tot de laatste man. En nadat ze met de bewoners van Seir hadden afgerekend, stortten ze zich op elkaar. **24** De Judeeërs waren inmiddels op een punt aangekomen vanwaar ze de woestijn konden overzien. Toen ze uitkeken naar het leger, zagen ze dat de grond bezaaid was met lijken: niemand was ontkomen. **25** Josafat en zijn leger gingen erop af om de buit binnen te halen. Ze troffen een grote kudde vee*

(20:25) *vee* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘onder hen’.

aan, en goederen, kleding*

(20:25) *kleding* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften, de Vetus Latina en de Vulgata. MT: ‘lijken’.

en kostbare voorwerpen. Ieder verzamelde meer dan hij dragen kon. Het kostte wel drie dagen om alles te vergaren, zo groot was de buit. **26** De dag daarop kwamen ze bijeen in Emek-Beracha. (Omdat ze daar de HEER loofden wordt die plaats tot op de dag van vandaag Emek-Beracha genoemd.) **27** Met Josafat aan het hoofd keerden alle mannen van Juda en Jeruzalem terug naar Jeruzalem, opgetogen omdat de HEER hen had laten zegevieren over hun vijanden. **28** In Jeruzalem aangekomen trokken ze begeleid door muziek van lieren, harpen en trompetten naar de tempel van de HEER.

29 Toen de andere koninkrijken hoorden hoe de HEER de vijanden van Israël had bestreden, werden ze door vrees voor God bevangen. **30** Voortaan heerste er vrede in het koninkrijk van Josafat, want zijn God verschaftte hem rust aan al zijn grenzen.

Het einde van Josafats regering

31 Zo regeerde Josafat over Juda. Hij was vijfendertig jaar oud toen hij koning van Juda werd, en regeerde vijfentwintig jaar in Jeruzalem. Zijn moeder was Azuba, de dochter van Silchi. **32** Hij volgde het voorbeeld van zijn vader Asa en deed wat goed is in de ogen van de HEER. **33** Toch bleven de offerplaatsen bestaan en richtten de Judeeërs hun hart niet op de God van hun voorouders. **34** Verdere bijzonderheden over Josafat zijn van begin tot eind opgetekend in de geschriften van Jehu, de zoon van Chanani, die zijn opgenomen in het boek over de koningen van Israël.

35 Later sloot koning Josafat van Juda een overeenkomst met de goddeloze koning Achazja van Israël **36** om een vloot te bouwen die op Tarsis zou varen. De schepen werden gebouwd in Esjon-Geber. **37** Eliëzer, de zoon van Dodawahu, uit Maresa, voorzegde Josafat dat de HEER zijn onderneming zou laten mislukken omdat hij een overeenkomst had gesloten met Achazja. En inderdaad, de schepen vergingen en kwamen nooit in Tarsis aan.

21

¹ Toen Josafat bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in de Davidsburcht. Zijn zoon Joram volgde hem op. ² Jorams broers, zonen van Josafat, waren Azarja, Jechiël, Zecharja, Azarja, Michaël en Sefatja. Dit waren allemaal zonen van koning Josafat van Israël. ³ Hun vader had hun grote hoeveelheden goud, zilver en andere kostbaarheden geschonken, en vestingsteden in Juda, maar het koningschap had hij overgedragen aan Joram, want die was zijn eerstgeboren zoon. ⁴ Zodra Joram de macht in zijn vaders koninkrijk had overgenomen, vermoordde hij al zijn broers en ook een aantal leiders van Israël.

De regering van Joram

⁵ Joram was tweeëndertig jaar oud toen hij koning werd. Acht jaar regeerde hij in Jeruzalem. ⁶ Hij volgde het voorbeeld van de koningen van Israël, net zoals het koningshuis van Achab dat deed, aangezien hij met een vrouw uit de familie van Achab getrouwd was. Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, ⁷ maar toch wilde de HEER het koningshuis van David niet vernietigen, omwille van het verbond dat hij met David had gesloten, aan wie hij had beloofd dat hij het licht van zijn koningshuis voor altijd zou laten branden.

⁸ Tijdens de regering van Joram kwamen de Edomieten tegen Juda in opstand en wezen ze een eigen koning aan. ⁹ Joram trok met zijn legeraanvoerders en al zijn strijdswagens tegen hen op. Toen de Edomieten hem en de aanvoerders van zijn strijdswagens omsingelden, deed hij 's nachts een uitval en versloeg de Edomieten, ¹⁰ maar toch maakte Edom zich van Juda los, en dat is zo gebleven tot op de dag van vandaag. Ook Libna maakte zich in die tijd los van koning Joram. Dat gebeurde omdat hij zich van de HEER, de God van zijn voorouders, had afgewend. ¹¹ Hij ging zelfs zo ver dat hij op de bergen in Juda offerplaatsen bouwde. Zo zette hij de inwoners van Jeruzalem tot ontrouw aan en bracht hij Juda op het slechte pad.

¹² Op zekere dag ontving Joram een brief van de profeet Elia, waarin stond: 'Dit zegt de HEER, de God van uw voorvader David: In plaats van je te houden aan het voorbeeld van je vader Josafat en van koning Asa van Juda ¹³ heb je het voorbeeld gevolgd van de koningen van Israël. Je hebt Juda en Jeruzalem tot ontrouw verleid zoals het koningshuis van Achab Israël verleid heeft, en bovendien heb je je broers vermoord, zonen van je eigen vader, die beter waren dan jij. ¹⁴ Daarom zal de HEER je volk, je kinderen en vrouwen en al je have en goed zwaar treffen. ¹⁵ En jijzelf zult ten gevolge van een ziekte aan je ingewanden aan allerlei ongemakken lijden, tot je ingewanden ten slotte naar buiten komen.'

¹⁶ De HEER zette de Filistijnen en de Arabische stammen die in de buurt van de Nubiërs woonden tegen Joram op. ¹⁷ Zij trokken op tegen Juda, braken door de verdediging heen en namen alle goederen uit het koninklijk paleis mee. Ze voerden ook zijn kinderen en vrouwen als gevangenen weg. Niet één kind bleef hem over, alleen zijn jongste zoon Joachaz. ¹⁸ Daarna trof de HEER hem met een ingewandsziekte waarvoor geen genezing bestond. ¹⁹ Na bijna twee jaar was zijn ziekte zo ver voortgeschreden dat zijn ingewanden naar buiten kwamen, en stierf hij een gruwelijke dood. Het volk ontstak voor hem geen groot vuur, zoals voor zijn voorouders was gebeurd.

²⁰ Joram was tweeëndertig jaar oud toen hij koning werd. Acht jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn heengaan werd door niemand betreurd. Hij werd begraven in de Davidsburcht, maar niet bijgezet in de koninklijke grafkamers.

22

¹ De inwoners van Jeruzalem riepen Achazja tot zijn opvolger uit, omdat Achazja's oudere broers allemaal vermoord waren door de benden die met de Arabieren ten strijde waren getrokken.

De regering van Achazja

Achazja, de zoon van koning Joram van Juda, werd dus tot koning uitgeroepen. ² Hij was twintig✠

(22:2) *twintig* – Volgens de Septuaginta. MT: 'tweeënveertig'.

jaar oud toen hij koning werd. Eén jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Atalja, de dochter van Omri. ³ Ook hij volgde het voorbeeld van het koningshuis van Achab, want hij liet zich door de raad van zijn moeder tot goddeloosheid verleiden. ⁴ Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, net zoals de leden van het koningshuis van Achab, want na de dood van zijn vader waren zij zijn raadgevers. Dat is zijn ondergang geworden.

⁵ Het was ook op hun aanraden dat hij met koning Joram van Israël, de zoon van Achab, naar Ramot in Gilead meeging om de strijd aan te binden met koning Hazaël van Aram. Maar toen Joram gewond raakte, ⁶ keerde hij naar Jizreël terug om te herstellen, aangezien hem tijdens de slag met koning Hazaël van Aram, bij Ramot, zware verwondingen waren toegebracht. Achazja,✠

(22:6) *Achazja* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT: 'Azarja'.

de zoon van Joram en koning van Juda, ging naar Jizreël om de gewonde koning Joram van Israël een bezoek te brengen. ⁷ Dit bezoek aan Joram werd Achazja door Gods beschikking fataal. Toen Achazja bij Joram was, reden ze samen Jehu, de zoon van Nimsi, tegemoet, die door de HEER gezalfd was om het koningshuis van Achab uit te roeien. ⁸ Vlak nadat Jehu met het huis van Achab had afgerekend, stuitte hij op de leiders van Juda en de zonen van Achazja's broers, die in dienst van Achazja stonden. Hij doodde hen, ⁹ en ging daarna op zoek

naar Achazja zelf. Deze hield zich schuil in Samaria, maar werd gevangengenomen en aan Jehu voorgeleid. Hij werd ter dood gebracht, maar wel begraven, 'want,' zeiden ze, 'hij is een kleinzoon van Josafat, die de HEER met heel zijn hart was toegedaan.'

Geen van Achazja's nakomelingen was in staat hem op te volgen.

Opstand tegen Atalja

10 Toen Atalja, de moeder van Achazja, hoorde dat haar zoon dood was, besloot ze alle kinderen van de koninklijke familie van Juda ter dood te brengen. **11** Maar Jehosabat, de dochter van koning Joram, haalde een van Achazja's zonen, Joas, heimelijk weg uit de groep koningskinderen die gedood zouden worden en verstopte hem met zijn voedster in de linnenkamer. Jehosabat was de dochter van koning Joram en ze was getrouwd met de priester Jojada. Ze was dus een zuster van Achazja. Ze wist Joas voor Atalja verborgen te houden, en zo ontsnapte hij aan de dood. **12** Zes jaar hielden zij hem verborgen in de tempel van God, terwijl Atalja het land regeerde.

23

1 In het zevende regeringsjaar van Atalja verstevigde Jojada zijn positie. Hij verzekerde zich van de medewerking van de bevelhebbers Azarja, de zoon van Jerocham, Jismaël, de zoon van Jochanan, Azarja, de zoon van Obed, Maäseja, de zoon van Adaja, en Elisafat, de zoon van Zichri, **2** en zij gingen het hele land door om in alle steden van Juda de Levieten en de familiehoofden van Israël op te roepen om naar Jeruzalem te komen. **3** In de tempel van God zwoer de hele gemeenschap trouw aan de koning. Jojada sprak hen als volgt toe: 'De zoon van de koning zal het land regeren, zoals de HEER met betrekking tot de nakomelingen van David beloofd heeft. **4** Dit is wat u moet doen: Splits de priesters en de Levieten die deze week dienst hebben in drie groepen. Laat de eerste groep de wacht betrekken bij de poorten van de tempel, **5** de tweede bij het koninklijk paleis en de derde in de Fundamentpoort. Het volk moet zich opstellen op de tempelhoven. **6** Niemand mag de tempel van de HEER binnengaan, behalve de priesters en de dienstdoende Levieten. Zij mogen naar binnen, want zij zijn geheiligd, maar het volk moet het verbod van de HEER in acht nemen. **7** De Levieten moeten hun wapens in de aanslag houden en een hecht kordon rond de koning vormen. Verlies hem geen moment uit het oog en dood ieder die de tempel probeert binnen te gaan.'

8 De Levieten en de vertegenwoordigers van de gemeenschap van Juda deden precies wat de priester Jojada had bevolen. Allen meldden zich met hun eenheid, zowel degenen die die week dienst hadden als degenen die die week geen dienst hadden, want Jojada had alle verloven ingetrokken. **9** Jojada gaf de bevelhebbers de speren, schilden en pijlkokers uit de tempel van God, die nog van koning David waren geweest. **10** Het volk moest zich, ieder met zijn wapen in de aanslag, voor de tempel opstellen, over de volle breedte van het plein en vanaf de ingang van de tempel tot aan het altaar, om de koning te beschermen. **11** Toen leidden ze de koningszoon naar buiten, zetten hem de hoofdband op en overhandigden hem de kroningsakte. Zo werd hij door Jojada en diens zonen tot koning uitgeroepen en gezalfd, terwijl alle aanwezigen riepen: 'Leve de koning!' **12** Toen Atalja hoorde hoe het volk te hoop liep en de koning toejuichte, begaf zij zich in de menigte die zich voor de tempel verzameld had. **13** Daar zag ze de koning, die zich op het koninklijke podium naast de ingang had opgesteld, met de bevelhebbers en de trompetblazers naast zich. De hele bevolking was in feeststemming. Er werd op trompetten geblazen en de voorzangers leidden met hun instrumenten de lofzang. Maar Atalja scheurde haar kleren en riep: 'Verraad! Verraad!' **14** De priester Jojada stuurde de bevelhebbers, de aanvoerders van het leger, op haar af met de opdracht: 'Leid haar onder bewaking weg; wie haar volgt, moet gedood worden.' Hij zei er uitdrukkelijk bij dat ze haar niet op het tempelterrein mochten doden. **15** Atalja werd weggeleid en naar het paleis gevoerd. Zodra ze de Paardenpoort had bereikt, werd ze ter dood gebracht.

16 Samen met het volk en de koning beloofde Jojada plechtig dat ze de HEER weer als volk zouden toebehoren. **17** Heel het volk trok op naar de tempel van Baäl. Ze haalden de tempel omver en verbrijzelden de altaren en beelden die voor hem waren opgericht. De Baälpriester Mattan werd voor de altaren ter dood gebracht. **18** Jojada droeg de zorg voor de tempel van de HEER op aan de Levitische priesters uit de families die David met de tempeldienst had belast. Zij moesten brandoffers opdragen aan de HEER, zoals voorgeschreven in de wet van Mozes, en dit volgens de aanwijzingen van David begeleiden met feestgezang. **19** Ook stelde hij poortwachters aan die erop moesten toezien dat niemand die in enig opzicht onrein was de tempel van de HEER betrad.

20 Met de bevelhebbers, de hoogwaardigheidsbekleders en de leiders van het volk begeleidde Jojada de koning van de tempel via de Bovenpoort naar het paleis, waar ze hem lieten plaatsnemen op de koningstroon. **21** Heel het volk was verheugd, en hoewel Atalja ter dood gebracht was, bleef het rustig in de stad.

De regering van Joas

24

1 Joas was zeven jaar oud toen hij koning werd. Veertig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder heette Sibja en was afkomstig uit Berseba. **2** Zolang Jojada leefde, deed Joas wat goed is in de ogen van de HEER. **3** Jojada koos twee vrouwen voor hem, en Joas kreeg zonen en dochters.

4 Na verloop van tijd vatte Joas het plan op om de tempel van de HEER te herstellen. **5** Hij riep de priesters en de Levieten bijeen en droeg hun het volgende op: ‘Ga naar de steden van Juda en zamel in heel Israël zilver in voor het jaarlijkse onderhoud van de tempel van uw God. Zet zo veel mogelijk spoed achter deze zaak.’ Maar de Levieten maakten geen haast. **6** Daarom liet de koning de hogepriester Jojada bij zich komen en vroeg: ‘Waarom hebt u er niet bij de Levieten op aangedrongen om in Juda en Jeruzalem de bijdrage te innen die door Mozes, de dienaar van de HEER, en de gemeenschap van Israël voor de tent met de verbondstekst is vastgesteld?’ **7** Temeer daar de aanhangers van Atalja, de verdorvenheid in eigen persoon, in de tempel van God hebben ingebroken en zelfs de wijgeschenken uit de tempel voor de Baäls hebben gebruikt!’ **8** Op aanwijzing van de koning werd er een kist gemaakt, die buiten bij de ingang van de tempel van de HEER werd neergezet. **9** In Juda en Jeruzalem werden de mensen opgeroepen om de bijdrage voor de HEER te komen brengen die Mozes, de dienaar van God, in de woestijn voor Israël had vastgesteld. **10** Zowel de leiders als het volk brachten bereidwillig hun bijdrage, en zo raakte de kist vol. **11** De kist werd geregeld naar de toezichhouders gebracht, Levieten die de koning daartoe had aangesteld. Wanneer die vaststelden dat er voldoende zilver in de kist lag, lieten ze de hofschrijver en de gevolmachtigde van de hogepriester komen. Dan werd de kist geleegd en vervolgens op zijn plaats teruggezet. Dat ging zo dag in dag uit, en op die manier werd er een enorme hoeveelheid zilver ingezameld.

12 De koning en de hogepriester overhandigden het zilver aan de bouwmeesters die met het herstel van de tempel van de HEER waren belast. Die huurden steenhouwers en timmerlieden in om de tempel te herstellen, en smeden en bronsgieters om de constructie te verstevigen. **13** Door toedoen van de bouwmeesters vorderden de herstelwerkzaamheden aan de tempel van God gestaag. Het gebouw werd tot zijn oorspronkelijke verhoudingen teruggebracht en waar nodig verstevigd. **14** Toen de bouwmeesters klaar waren met het werk, brachten ze het overgebleven zilver naar de koning en de hogepriester terug. Dat werd gebruikt om tempelgerei te laten maken: benodigdheden voor de dienst in de tempel van de HEER en voor het brengen van brandoffers, kommen en allerlei andere gouden en zilveren voorwerpen.

Zolang Jojada leefde, werden er dagelijks brandoffers gebracht in de tempel van de HEER. **15** Jojada bereikte een zeer hoge leeftijd: toen hij stierf was hij honderddertig jaar oud. **16** Omdat hij voor Israël en voor God en diens tempel zoveel goeds had gedaan, werd hij begraven bij de koningen in de Davidsburch. **17** Na de dood van Jojada kwamen de leiders van Juda de koning hulde betuigen. Vanaf die tijd luisterde de koning naar hen. **18** Ze begonnen de tempel van de HEER, de God van hun voorouders, te verwaarlozen, en Asjerapalen en godenbeelden te vereren. Vanwege deze zonde werden Juda en Jeruzalem getroffen door een hevige toorn. **19** De HEER stuurde profeten naar hen toe om hen op te roepen terug te keren naar de HEER, maar hun waarschuwingen werden in de wind geslagen.

20 Toen kwam de geest van God over Zecharja, de zoon van de hogepriester Jojada. Hij ging voor het volk staan en zei: ‘Dit zegt God: Waarom verzaken jullie je plicht tegenover de HEER? Jullie zullen niets meer tot een goed einde brengen, want jullie hebben je van de HEER afgewend en daarom wendt hij zich nu van jullie af.’ **21** Maar men spande tegen hem samen, en op bevel van de koning werd hij in de voorhof van de tempel gestenigd. **22** Koning Joas sloeg geen acht op de trouwe diensten die Zecharja’s vader Jojada hem bewezen had, en liet de zoon van zijn weldoener vermoorden. Zecharja’s stervenswoorden luiden: ‘Moge de HEER zien wat mij wordt aangedaan en het vergelden.’

23 Aan het begin van het nieuwe jaar viel het Aramese leger Joas aan. Ze rukten op tegen Juda en Jeruzalem, versloegen alle legeraanvoerders en stuurden alles wat ze buitmaakten naar hun koning in Damascus. **24** Want hoewel de Arameeërs hun aanval ondernamen met een kleine troepenmacht, leverde de HEER een zeer groot leger aan hen uit, omdat de Judeeërs zich van de HEER, de God van hun voorouders, hadden afgewend. Ook aan Joas werd de straf voltrokken. **25** Nadat de Arameeërs hem zwaargewond hadden achtergelaten, spanden zijn hovelingen tegen hem samen om de dood van de zoon van*

(24:25) *de zoon van* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘de zonen van’.

de hogepriester Jojada te wreken. Hij werd op zijn ziekbed vermoord. Na zijn dood werd hij begraven in de Davidsburch, maar hij werd niet bijgezet in de koninklijke grafkamers. **26** De aanslag was gepleegd door Zabad, de zoon van Simat, een Ammonitische, en Jozabad, de zoon van Simrit, een Moabitische. **27** Gegevens over Joas’ zonen, over de vele profetieën die tegen hem zijn uitgesproken en over zijn herstelwerkzaamheden aan de tempel van God, zijn opgetekend in de toelichting op het boek over de koningen. Zijn zoon Amasja volgde hem op.

De regering van Amasja

25

1 Amasja werd op vijftienvijftigjarige leeftijd koning. Negenentwintig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Jehoaddan, ze was afkomstig uit Jeruzalem. **2** Hij deed wat goed is in de ogen van de HEER, maar niet van ganser harte. **3** Toen Amasja de macht eenmaal stevig in handen had, liet hij de hovelingen die zijn vader hadden

vermoord ter dood brengen. **4** Maar hun kinderen doodde hij niet, want hij hield zich aan wat geschreven staat in het boek van Mozes, in de wet die door de HEER is opgelegd: 'Ouders zullen niet sterven om wat hun kinderen hebben misdaan, en kinderen niet om de misdaden van hun ouders; alleen om wat iemand zelf misdaan heeft, zal hij sterven.'

5 Amasja ontbood de mannen van Juda. Hij liet heel Juda en Benjamin per familie aantreden, in eenheden van duizend en van honderd man, elk met een eigen aanvoerder. Na telling van alle mannen van twintig jaar en ouder bleek hij te beschikken over een gevechtssklare legermacht van driehonderdduizend voortreffelijke krijgers, bewapend met lansen en grote schilden. **6** In Israël huurde hij voor honderd talent zilver nog eens honderdduizend geoefende krijgers. **7** Toen kwam er een godsman naar Amasja toe, die zei: 'Mijn koning, laat het leger van Israël niet met u meetrokken, want de HEER werkt de Israëlieten, die zonen van Efraïm, tegen. **8** Trek zelf ten strijde en vecht zo hard u kunt, anders zal God u het onderspit laten delven. God bezit immers de macht om u te helpen, maar ook om u ten val te brengen.' **9** 'Maar die honderd talent dan, die ik aan het leger van Israël heb betaald?' vroeg Amasja. 'Het ligt in de macht van de HEER om u meer dan schadeloos te stellen,' antwoordde de godsman. **10** Hierop ontsloeg Amasja alle soldaten die zich vanuit Efraïm bij hem hadden gevoegd en hij stuurde hen naar huis. De Efraïmieten waren woedend op Juda en keerden vol wrok naar huis terug.

11 Amasja raapte al zijn moed bijeen en trok aan het hoofd van zijn leger op naar de Zoutvallei, waar hij tienduizend Seïrieten doodde. **12** Tienduizend anderen, die de slag overleefden, werden door de Judeeërs gevangengenomen en meegevoerd naar de top van een rots. Daar werden ze naar beneden gegooid, zodat ze allemaal te pletter vielen. **13** Intussen vielen de soldaten van het leger dat Amasja, voor hij ten strijde trok, had weggestuurd, de steden van Juda aan, vanaf Samaria tot Bet-Choron. Ze doodden er drieduizend man en haalden een rijke buit binnen.

14 Nadat Amasja van zijn overwinning op de Edomieten, de inwoners van Seïr, was teruggekeerd, liet hij hun godenbeelden naar Jeruzalem overbrengen en daar opstellen. Hij knielde ervoor neer en bracht ze offers. **15** De HEER ontstak in woede tegen Amasja en stuurde een profeet naar hem toe, die hem zei: 'Waarom zoekt u uw heil bij de goden van dit volk, die niet eens hun eigen volk uit uw handen hebben kunnen redden?' **16** Maar Amasja viel hem in de rede. 'Hebben wij u soms als raadgever van de koning aangesteld? Zwijs, of wilt u soms gedood worden?' De profeet vroeg niet verder, maar zei: 'Nu u dit zegt en mijn raad in de wind slaat, weet ik dat God besloten heeft u te gronde te richten.'

17 Na overleg met zijn raadsheren stuurde Amasja, de koning van Juda, gezanten naar de koning van Israël, Joas, de zoon van Joachaz, de zoon van Jehu, met de boodschap: 'Laten wij zien wie van ons de sterkste is.' **18** Koning Joas van Israël liet koning Amasja van Juda het volgende antwoord overbrengen: 'Eens, in de Libanon, verzocht de doornstruik de ceder: "Geef uw dochter aan mijn zoon ten huwelijk." Maar toen kwam er een wild dier voorbij, dat de doornstruik vertrapte. **19** U zegt bij uzelf: Kijk, ik heb Edom verslagen, en in uw overmoed hunkert u naar nog meer roem. Maar ik zeg u: Blijf waar u bent. Waarom zou u uzelf in het ongeluk storten en Juda meesleuren in uw val?' **20** Maar Amasja luisterde niet, want God had beschikt dat Juda in handen van de vijand zou vallen omdat het zijn heil had gezocht bij de goden van Edom. **21** Koning Joas van Israël rukte op, en in Bet-Semes in Juda maten hij en koning Amasja van Juda hun krachten. **22** Juda werd door Israël verslagen en alle Judeeërs sloegen op de vlucht. **23** De koning van Juda, Amasja, de zoon van Joas, de zoon van Joachaz, werd in Bet-Semes door koning Joas van Israël gevangengenomen. Koning Joas voerde hem mee naar Jeruzalem. Daar sloeg hij een bres van vierhonderd el in de stadsmuur, van de Efraïmpoort tot aan de Hoekpoort.*

(25:23) *de Hoekpoort* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de oudste vertalingen. MT: 'de poort die gericht is naar'.

24 Daarna keerde hij terug naar Samaria, met medeneming van al het goud en zilver en alle andere voorwerpen die zich onder bewaking van Obed-Edom in de tempel van God bevonden, de schatten uit het koninklijk paleis, en een groep gijzelaars.

25 Na de dood van koning Joas van Israël, de zoon van Joachaz, leefde koning Amasja van Juda, de zoon van Joas, nog vijftien jaar. **26** Verdere bijzonderheden over Amasja zijn van begin tot eind opgetekend in het boek over de koningen van Juda en Israël. **27** Toen Amasja de HEER eenmaal ontrouw was geworden, werd er in Jeruzalem tegen hem samengespannen. Hij vluchtte naar Lachis, maar ze kwamen hem achterna en doodden hem daar. **28** Hij werd met paarden overgebracht naar de hoofdstad van Juda, waar hij bij zijn voorouders werd begraven.

26

1 Het volk van Juda riep Amasja's zestien jaar oude zoon Uzzia tot opvolger van zijn vader uit. **2** Het was Uzzia die Elat na de dood van koning Amasja weer bij Juda inlijfde en het versterkte.

De regering van Uzzia

3 Uzzia was zestien jaar oud toen hij koning werd. Tweeënvijftig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Jecholja, ze was afkomstig uit Jeruzalem. **4** Hij deed wat goed is in de ogen van de HEER, net zoals zijn vader Amasja gedaan had. **5** Zolang Zecharja leefde, die hem had geleerd in ontzag te leven voor God,✠

(26:5) *die hem had geleerd in ontzag te leven voor God* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de oudste vertalingen. MT: ‘de kenner/leraar in het zien van God’.

legde hij zich erop toe zich naar God te richten. En zolang hij zich naar de HEER richtte, liet God hem slagen in alles wat hij ondernam.

6 Zo trok Uzzia ten strijde tegen de Filistijnen. Hij sloeg bressen in de muren van Gat, Jabne en Asdod, en bouwde vestingen in het vorstendom Asdod en andere Filistijnse gebieden. **7** God steunde hem in zijn strijd tegen de Filistijnen, en ook tegen de Arabieren die in Gur-Baal woonden en tegen de Meünieten. **8** De Ammonieten betaalden hem schatting. Uzzia’s gezag reikte tot aan de grens met Egypte, zo groot was zijn macht.

9 In Jeruzalem versterkte hij de stadsmuur en richtte hij torens op bij de Hoekpoort, de Dalpoort en de Punt. **10** Ook bouwde hij uitkijktorens in de woestijn en liet tal van regenputten uithouwen. Hij bezat veel vee, en er werkten boeren voor hem in het heuvelland en op de hoogvlakte, en wijnbouwers in de bergen en op vruchtbare grond, want de landbouw ging hem zeer ter harte.

11 Uzzia beschikte over een strijdmacht van parate troepen. De manschappen waren per eenheid geregistreerd door de schrijver Jeël en de griffier Maäseja, de helpers van Chananja, een van de hoge ambtenaren van de koning. **12** Het aantal familiehoofden bedroeg zesentwintighonderd weerbare mannen. **13** Onder hun leiding stond een sterk leger van driehonderdzevenduizend vijfhonderd geoefende, krachtige strijders, die de koning bijstonden tegen zijn vijanden. **14** Zij allemaal, de hele legermacht, waren door Uzzia uitgerust met schilden, lansen, helmen, borstkurassen, bogen en slingerstenen. **15** In Jeruzalem liet hij op de torens en de hoeken van de stadsmuur vernuftige verdedigingswerktuigen neerzetten, waarmee pijlen en grote stenen konden worden afgeschoten. Uzzia’s gezag reikte tot ver over de grenzen, want met wonderbaarlijke hulp had hij zijn macht steeds verder uitgebreid.

16 Maar toen Uzzia het toppunt van zijn macht had bereikt, werd hij hoogmoedig, en dat leidde tot zijn ondergang. Hij overtrad het gebod van de HEER, zijn God, door de tempel van de HEER binnen te gaan om daar zelf een reukoffer te brengen op het reukofferaltaar. **17** De hogepriester Azarja kwam hem met nog tachtig andere priesters van de HEER achterna, allen vooraanstaande mannen. **18** Zij sneden koning Uzzia de pas af en zeiden hem: ‘Het is niet aan u, Uzzia, om reukoffers te brengen voor de HEER. Dat is voorbehouden aan de priesters, de afstammelingen van Aäron. Zij zijn geheiligd om reukoffers te brengen. Verlaat het heiligdom; u bent in overtreding. Dit zal u bij de HEER niet tot eer strekken.’ **19** Uzzia ontstak in woede. En terwijl hij, de schaal met reukwerk in zijn hand, tegen de priesters tekeerging, verscheen daar, ten overstaan van de priesters, in de tempel van de HEER, bij het reukofferaltaar, plotseling uitslag op zijn voorhoofd. **20** Toen de hogepriester Azarja en de andere priesters hem recht aankeken en vaststelden dat zijn voorhoofd door huidvraat was aangetast, joegen ze hem onmiddellijk de tempel uit. Hij maakte zelf ook haast, want de HEER had hem getroffen. **21** Tot op de dag van zijn dood bleef koning Uzzia aan huidvraat lijden. Al die tijd leefde hij in afzondering, want het tempelcomplex was voor hem verboden terrein. Zijn zoon Jotam, die de gang van zaken in het paleis regelde, nam intussen het landsbestuur waar.

22 Verdere bijzonderheden over Uzzia zijn van begin tot eind opgetekend door de profeet Jesaja, de zoon van Amos. **23** Toen Uzzia stierf en bij zijn voorouders begraven werd, besloot men hem wegens zijn ziekte te begraven in het veld bij de koningsgraven. Zijn zoon Jotam volgde hem op.

De regering van Jotam

27

1 Jotam was vijftwintig jaar oud toen hij koning werd. Zestien jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Jerusa, de dochter van Sadok. **2** Hij deed wat goed is in de ogen van de HEER, precies zoals zijn vader Uzzia – hij echter betrad de tempel van de HEER niet –, maar de Judeeërs bleven doorgaan met hun verfoeilijke praktijken.

3 Het was Jotam die de Bovenpoort van de tempel van de HEER bouwde. Hij liet ook uitgebreide werkzaamheden verrichten aan de stadsmuur bij de Ofel. **4** Hij bouwde vestingen in het bergland van Juda en burchten en torens in de beboste gebieden. **5** Hij trok ten strijde tegen de koning van de Ammonieten en overwon hem. De Ammonieten droegen hem dat jaar honderd talent zilver, tienduizend kor tarwe en tienduizend kor gerst aan schatting af, en ook het volgende jaar en het jaar daarop. **6** Jotam kon de macht stevig in handen houden, want zijn hele leven was gericht op de HEER, zijn God.

7 Verdere bijzonderheden over Jotam, over de oorlogen die hij voerde en wat hij nog meer ondernam, zijn opgetekend in het boek over de koningen van Israël en Juda. **8** Hij was vijftwintig jaar oud toen hij koning werd, en regeerde zestien jaar in Jeruzalem. **9** Toen hij stierf, werd hij begraven in de Davidsburcht. Zijn zoon Achaz volgde hem op.

De regering van Achaz

28

1 Achaz was twintig jaar oud toen hij koning werd. Zestien jaar regeerde hij in Jeruzalem. Hij deed niet wat goed is in de ogen van de HEER, zoals zijn voorvader David, **2** maar volgde het voorbeeld van de koningen van Israël. Hij ging zelfs zo ver dat hij godenbeelden maakte voor de Baäls. **3** Ook ontstak hij offers in het Hinnomdal en verbrandde hij zijn zonen als offer volgens het gruwelijke gebruik van de volken die de HEER voor de Israëlieten had verdreven. **4** Hij bracht offers en brandde wierook op de offerplaatsen, op de heuvels en onder elke bladerrijke boom.

5 De HEER, zijn God, leverde hem uit aan de koning van Aram. De Arameeërs versloegen hem en voerden een grote groep gevangenen naar Damascus weg. Vervolgens werd hij overgeleverd aan de koning van Israël, die een grote overwinning op hem behaalde. **6** Pekach, de zoon van Remaljahu, doodde in Juda honderdtwintigduizend man op één dag, allen geofende krijgslieden, omdat zij zich van de HEER, de God van hun voorouders, hadden afgekeerd. **7** Zichri, de held van Efraïm, doodde Maäseja, de zoon van de koning, Azrikam, de hofmeester, en Elkana, de rechterhand van de koning. **8** De Israëlieten voerden tweehonderdduizend vrouwen, zonen en dochters van hun broeders als gevangenen weg en ontroofden hun een grote buit, die ze meenamen naar Samaria.

9 In Samaria woonde een profeet van de HEER, Oded genaamd. Toen het leger naar Samaria terugkeerde, ging hij het tegemoet en zei: 'De HEER, de God van uw voorouders, heeft de Judeeërs aan u uitgeleverd omdat hij woedend op hen was. Met een razernij die tot in de hemel reikte hebt u velen van hen gedood. **10** En nu bent u van plan de mensen uit Juda en Jeruzalem als slaven en slavinnen te onderwerpen. Bent u niet evengoed met schuld beladen tegenover de HEER, uw God? **11** Welnu, luister goed, stuur de gevangenen die u van uw broeders hebt weggevoerd terug, want u hebt de toorn van de HEER over u afgeroepen.' **12** Enkele familiehoofden uit de stam Efraïm, Azarja, de zoon van Jochanan, Berechja, de zoon van Mesillemot, Jechizkia, de zoon van Sallum, en Amasa, de zoon van Chadlai, traden de binnentrekkende legermacht tegemoet **13** en zeiden: 'Breng de gevangenen niet hierheen. Wanneer u doet wat u van plan bent, belaadt u ons met schuld tegenover de HEER. U zou onze zonden en schulden nog vermeerderen, terwijl onze schuld nu al zo groot is dat wij de toorn van de HEER hebben opgewekt.' **14** Hierop droegen de soldaten de gevangenen en de buit aan de leiders en het aanwezige volk over. **15** Speciaal daartoe aangewezen mannen namen de gevangenen onder hun hoede. Met wat in de buit voorhanden was kleedden ze degenen die naakt waren. Ze kleedden en schoeiden ze, gaven hun te eten en te drinken, verzorgden hun wonden en zetten degenen die moeizaam voortstropelden op ezels. Zo begeleidden ze hen tot aan de palmstad Jericho, aan de grens met het gebied van hun broeders, waarna ze terugkeerden naar Samaria.

16 Het was in diezelfde tijd dat koning Achaz de hulp inriep van de koning van Assyrië. **17** Ook de Edomieten waren namelijk Juda binnengevallen en hadden gevangenen weggevoerd. **18** En de Filistijnen hadden aanvallen gedaan op verschillende steden in het heuvelland en het Judese gedeelte van de Negev. Ze hadden Bet-Semes, Ajjalon en Gederot, en Socho, Timna en Gimzo en de omliggende dorpen veroverd en zich daar gevestigd. **19** De HEER had Juda vernederd omdat Achaz als koning van de Israëlieten de zeden in Juda had laten verwilderen en zijn plicht tegenover de HEER had verzaakt. **20** Maar in plaats van Achaz te helpen, viel koning Tiglatpileser van Assyrië hem aan en dreef hij hem in het nauw. **21** Achaz had weliswaar de tempel van de HEER, het koninklijk paleis en de huizen van de hoogwaardigheidsbekleders leeggehaald en de schatten aan de koning van Assyrië gegeven, maar toch kwam die hem niet te hulp. **22** Toen hij zo in het nauw was gedreven, beging hij, koning Achaz, nog meer overtredingen tegenover de HEER. **23** Hij bracht offers aan de goden van Damascus, die hem verslagen hadden, want hij dacht bij zichzelf: De goden van de koningen van Aram helpen hun volk wél. Als ik hun offers breng, helpen ze mij vast ook. Maar zij brachten hem en heel Israël juist ten val. **24** Achaz haalde alle voorwerpen uit de tempel van God en sloeg ze aan stukken. Hij liet de tempel van de HEER sluiten en plaatste altaren op alle straathoeken van Jeruzalem. **25** En hij tergde de HEER, de God van zijn voorouders, nog verder door in alle steden van Juda offerplaatsen voor andere goden in te richten.

26 Alle verdere bijzonderheden over Achaz zijn van begin tot eind opgetekend in het boek over de koningen van Juda en Israël. **27** Toen hij stierf, werd hij wel in Jeruzalem begraven, maar niet bijgezet in de graven van de koningen van Israël. Zijn zoon Jechizkia volgde hem op.

Jechizkia neemt de tempel weer in gebruik

29

1 Jechizkia was vijftwintig jaar oud toen hij koning werd. Negenentwintig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Abia, de dochter van Zecharja. **2** Hij deed wat goed is in de ogen van de HEER, net zoals zijn voorvader David gedaan had.

3 Al in de eerste maand van het eerste jaar van zijn regering heropende hij de tempel van de HEER en liet hij de deuren herstellen. **4** Hij riep de priesters en de Levieten bijeen op het plein aan de oostzijde van de tempel **5** en sprak hen als volgt toe: 'Levieten, luister! Heilig u, zodat u de tempel van de HEER, de God van uw voorouders,

kunt reinigen door alles wat onrein is uit het heiligdom te verwijderen. **6** Onze voorouders hebben hun plicht tegenover de HEER verzaakt. Ze hebben gedaan wat slecht is in de ogen van de HEER, onze God, en zich van hem afgewend. Ze hebben de woning van de HEER de rug toegekeerd en zich er niet meer om bekommerd. **7** Ze hebben zelfs de deuren van de voorhal afgesloten en de lampen gedoofd, zodat er geen reukoffers of brandoffers meer konden worden gebracht in het heiligdom van de God van Israël. **8** Daarom heeft de toorn van de HEER Juda en Jeruzalem getroffen. Hij heeft ze tot afschrikwekkend voorbeeld gemaakt, en tot voorwerp van ontzetting en spot, zoals u uit eigen ondervinding weet. **9** Daarom immers zijn onze vaders gesneuveld, en onze zonen, dochters en vrouwen in gevangenschap weggevoerd. **10** Welnu, ik heb me voorgenomen het verbond met de HEER, de God van Israël, te bekrachtigen, opdat hij zijn toorn laat varen. **11** Aan het werk nu, mijn zonen, want u bent door de HEER uitgekozen om voor hem dienst te doen en hem offers te brengen.'

12 De Levieten traden aan: Machat, de zoon van Amasai, en Joël, de zoon van Azarja, uit de familie van Kehat; van de nakomelingen van Merari: Kis, de zoon van Abdi, en Azarja, de zoon van Jehallelel; van de nakomelingen van Gerson: Joach, de zoon van Zimma, en Eden, de zoon van Joach; **13** van de nakomelingen van Elisafan: Simri en Jeïel; van de nakomelingen van Asaf: Zecharja en Mattanja; **14** van de nakomelingen van Heman: Jechiël en Simi; en van de nakomelingen van Jedutun: Semaja en Uzziël. **15** Ze riepen hun verwanten bijeen en heiligden zich om de tempel van de HEER te heiligen, zoals de koning op gezag van de HEER bevolen had. **16** Daarop gingen de priesters naar binnen. Ze reinigden de tempel van de HEER door alle onreine voorwerpen die ze er aantroffen naar buiten te brengen, naar de voorhof van de tempel. De Levieten namen de onreine voorwerpen over en voerden ze af naar de bedding van de Kidron, buiten de stad. **17** Ze begonnen met de reiniging op de eerste dag van de eerste maand, en op de achtste dag van die maand bereikten ze de voorhal van de tempel. Daarna heiligden ze de tempel van de HEER gedurende acht dagen, en op de zestiende dag van de eerste maand waren ze klaar. **18** Toen meldden ze zich bij koning Jechizkia en zeiden: 'We hebben de tempel van de HEER helemaal gereinigd, ook het brandofferaltaar en de tafel voor de toonbroden en het bijbehorende gerei. **19** Al het tempelgerei dat koning Achaz tijdens zijn regering door zijn overtredingen had ontwijfd, hebben we weer in orde gemaakt en geheiligd. Alles staat gereed voor het altaar van de HEER.'

20 De volgende ochtend vroeg riep koning Jechizkia de stadscommandanten bijeen en begaf hij zich naar de tempel. **21** Ze brachten zeven stieren, zeven volwassen rammen en zeven jonge rammen mee, en zeven bokken als reinigingsoffer voor het koningshuis, voor het heiligdom en voor Juda. Jechizkia beval de nakomelingen van Aäron, de priesters, de dieren te verbranden op het altaar van de HEER. **22** Het rundvee werd geslacht, en de priesters vingden het bloed op en goten het tegen het altaar. De volwassen rammen werden geslacht, en de priesters goten het bloed tegen het altaar. De jonge rammen werden geslacht, en de priesters goten het bloed tegen het altaar. **23** Daarna werden de bokken voor het reinigingsoffer langs de koning en de vertegenwoordigers van de gemeenschap geleid, die hun handen op de dieren legden. **24** De priesters slachtten ze en reinigden met het bloed het altaar van zonde om voor heel Israël verzoening te bewerken. De koning had namelijk bevolen dat het reinigingsoffer en het brandoffer ten behoeve van heel Israël moesten worden gebracht. **25** Hij stelde de Levieten met cimbalen, lieren en harpen op in de tempel van de HEER, naar het voorschrift van David, van Gad, de ziener van de koning, en van de profeet Natan (het voorschrift dat door de HEER bij monde van zijn profeten kenbaar gemaakt was), **26** en toen de Levieten met de instrumenten van David en de priesters met de trompetten klaarstonden, **27** beval Jechizkia de dieren op het altaar te verbranden. Zodra het offer werd ontstoken, klonk er trompetgeschal op en werd het lied voor de HEER aangeheven, begeleid door de instrumenten van koning David van Israël. **28** Gedurende het brandoffer boog de hele gemeenschap zich neer, terwijl de muziek klonk en de trompetten schalden. **29** Toen het brandoffer ten einde was, bogen ook de koning en zijn gezelschap zich neer. **30** Koning Jechizkia en de raadsheren vroegen de Levieten de lof van de HEER te zingen met de woorden van David en de ziener Asaf. Ze zongen vol vreugde, en allen bogen zich in aanbidding neer.

31 Daarna nam Jechizkia het woord en zei: 'U hebt u weer in dienst gesteld van de HEER. Breng nu wat u voor de vredeoffers en dankoffers hebt meegebracht naar de tempel van de HEER.' De hele gemeenschap kwam dieren brengen voor vredeoffers en dankoffers, en wie daartoe bereid was ook voor brandoffers. **32** Alleen al voor het brandoffer voor de HEER werden door de gemeenschap zeventig runderen, honderd volwassen rammen en tweehonderd jonge rammen aangeboden, **33** en verder werden zeshonderd runderen en drieduizend schapen en geiten als vredeoffer en dankoffer meegebracht. **34** Er waren echter te weinig priesters om alle dieren voor het brandoffer te villen. Daarom werden ze in hun werk bijgestaan door hun verwanten, de Levieten, totdat ook de overige priesters zich hadden geheiligd. (De Levieten hielden zich namelijk nauwgezet dan de priesters aan hun plicht om zich te heiligen.) **35** Behalve het grote aantal dieren voor het brandoffer was er ook nog een grote hoeveelheid vet van de dieren voor de vredeoffers en wijn voor de bij het brandoffer behorende wijnooffers.

Zo werd de eredienst in de tempel van de HEER opnieuw ingesteld. **36** Jechizkia en heel het volk verheugden zich over wat God voor hen tot stand had gebracht, want het was al met al heel snel in zijn werk gegaan.

Jechizkia herstelt de pesachviering in ere

30

1 Jechizkia stuurde boden rond in heel Israël en Juda en schreef ook brieven naar Efraïm en Manasse, waarin hij iedereen opriep naar de tempel van de HEER in Jeruzalem te komen om aan de HEER, de God van Israël, het pesachoffer op te dragen. **2** De koning had zich, samen met zijn raadsheren en de volksvergadering van Jeruzalem, gebogen over de mogelijkheid om Pesach te vieren in de tweede maand. **3** Het was namelijk niet mogelijk geweest Pesach te vieren op de vastgestelde tijd, omdat zich toen niet genoeg priesters geheiligd hadden en het volk niet in Jeruzalem bijeen was. **4** Nadat dit voorstel door de koning en de volksvergadering was aangenomen, **5** besloten ze om in heel Israël, van Berseba tot Dan, te laten omroepen dat men naar Jeruzalem moest komen om aan de HEER, de God van Israël, het pesachoffer op te dragen. Voor die tijd hadden ze dat namelijk niet gezamenlijk gedaan, hoewel het zo was voorgeschreven.

6 De boden gingen met de brieven van de koning en zijn raadsheren heel Israël en Juda rond en verspreidden in opdracht van de koning de volgende oproep: 'Israëlieten, keer terug naar de HEER, de God van Abraham, Isaak en Israël, dan zal hij terugkeren naar u die aan de greep van de koning van Assyrië ontkomen bent. **7** Wees niet zoals uw voorouders en uw verwanten die hun plicht tegenover de HEER, de God van uw voorouders, verzaakten. Hen heeft hij, zoals u uit ondervinding weet, tot afschrikwekkend voorbeeld gemaakt. **8** Wees dus niet langer halsstarrig, zoals uw voorouders dat waren, maar betuig de HEER trouw en kom naar zijn heiligdom, dat hij voor eeuwig heeft geheiligd, om de HEER, uw God, te dienen. Dan zal hij zijn toorn van u afwenden. **9** Want als u terugkeert tot de HEER, zullen uw verwanten en uw kinderen genadig behandeld worden door degenen die hen hebben weggevoerd, en zullen ze weer naar dit land mogen terugkeren. De HEER, uw God, is immers genadig en liefdevol; als u naar hem terugkeert, zal hij zich niet van u afwenden.'

10 Met deze boodschap gingen de boden in het gebied van Efraïm en Manasse van stad tot stad, tot aan Zebulon toe, maar ze werden uitgelachen en bespot. **11** Slechts enkelen uit Aser, Manasse en Zebulon bogen het hoofd en kwamen naar Jeruzalem. **12** In Juda echter gaf men, door toedoen van God, eensgezind gehoor aan de oproep die de koning en de raadsheren op gezag van de HEER hadden doen uitgaan.

13 Een grote menigte verzamelde zich in Jeruzalem om in de tweede maand het feest van het Ongedesemde brood te vieren; ze kwamen in groten getale. **14** Eerst verwijderden ze de altaren die in Jeruzalem stonden, ook alle reukofferaltaren, en gooiden die in de bedding van de Kidron. **15** Daarna slachtten ze op de veertiende dag van de tweede maand de dieren voor het pesachoffer. Beschaamd hadden de priesters en de Leviëten zich geheiligd en brandoffers gebracht in de tempel van de HEER. **16** Ze namen hun vaste plaatsen in, zoals beschreven in de wet van Mozes, de godsman, en de priesters goten het bloed uit dat de Leviëten hun aanreikten. **17** Een groot aantal deelnemers had zich niet voor de heilige plechtigheid gereedgemaakt. Daarom hadden de Leviëten tot taak het pesachlam te slachten voor iedereen die niet rein was en het dus niet zelf aan de HEER kon wijden. **18** Een groot aantal mensen, uit onder andere Efraïm, Manasse, Issachar en Zebulon, had zich dus niet gereinigd maar toch van het pesachoffer gegeten, hoewel dat eigenlijk verboden was. Maar Jechizkia had voor hen gebeden met de woorden: 'Moge de HEER in zijn goedheid vergeving schenken **19** aan ieder wiens hart gericht is op God, de HEER, de God van zijn voorouders, ook aan degenen die zich niet hebben gehouden aan de reinheidsvoorschriften die in het heiligdom gelden.' **20** En de HEER verhoorde Jechizkia en vergaf het volk.

21 Vol vreugde vierden de in Jeruzalem bijeengekomen Israëlieten zeven dagen lang het feest van het Ongedesemde brood. Dag aan dag loofden de Leviëten en de priesters de HEER door klankvolle instrumenten voor de HEER te bespelen. **22** Jechizkia preeste de Leviëten om de kundigheid waarmee ze de HEER dienden. Gedurende de zeven dagen van het feest werden er vredeoffers gebracht en beleed men trouw aan de HEER, de God van de voorouders. **23** Vervolgens besloot de volksvergadering om nog zeven feestdagen af te kondigen, en vol vreugde vierde men nog zeven dagen feest. **24** Jechizkia, koning van Juda, had aan de gemeenschap nog duizend stieren en zeventuizend schapen en geiten ter beschikking gesteld en de raadsheren gaven nog eens duizend stieren en tienduizend schapen en geiten, en opnieuw had een groot aantal priesters zich geheiligd. **25** De hele gemeenschap van Juda vierde feest met de priesters en de Leviëten, samen met de hele gemeenschap die uit Israël was gekomen, en met de vreemdelingen uit Israël en Juda. **26** Er heerste grote vreugde in Jeruzalem, want sinds de tijd dat Salomo, de zoon van David, in Israël regeerde, had iets dergelijks in Jeruzalem niet meer plaatsgevonden. **27** De Levitische priesters zegenden het volk en hun stem werd gehoord, want hun gebed steeg op tot in Gods heilige woning, de hemel.

31

1 Toen het feest afgelopen was, trokken alle aanwezige Israëlieten naar de steden van Juda. In heel Juda en Benjamin en in heel Efraïm en Manasse verbrijzelden ze de gewijde stenen, hakten ze de Asjerapalen om en sloopten ze de offerplaatsen en altaren. Pas toen er niet één meer over was gingen de Israëlieten terug naar huis, ieder naar zijn eigen woonplaats en bezittingen.

Jechizkia regelt de bijdragen voor de tempel

2 Jechizkia liet de priesters en de Leviëten in dienstafdelingen aantreden en wees de verschillende afdelingen hun taken. Ze waren verantwoordelijk voor de brandoffers en vredeoffers en moesten binnen de poorten van het kamp van de HEER dienst doen en de lofzang verzorgen.

3 De koning stond voortaan uit zijn eigen vermogen een vaste bijdrage af voor de brandoffers die in de wet van de HEER zijn voorgeschreven, zowel de brandoffers die elke ochtend en avond worden opgedragen, als de brandoffers op sabbat, nieuwemaan en andere hoogtijdagen. **4** Het volk, de inwoners van Jeruzalem, droeg hij op hun bijdrage af te staan voor het onderhoud van de priesters en de Levieten, zodat zij zich volledig konden wijden aan de wet van de HEER. **5** Zodra dit bevel was afgekondigd, stonden de Israëlieten met gulle hand vruchten van de nieuwe oogst af, van hun graan, wijn, olie en vruchtenstroop en alle andere voortbrengselen van het land, en leverden ze ruimhartig een tiende van hun oogst in. **6** Ook de Israëlieten en Judeeërs die in de andere steden van Juda woonden, leverden hun bijdrage: een tiende van hun runderen, schapen en geiten en de als heilige gaven aan de HEER, hun God, gewijde tienden. Er werden enorme voorraden opgehoopt: **7** in de derde maand werd begonnen met het aanleggen van de voorraden, en tot in de zevende maand gingen ze ermee door.

8 Toen Jechizkia en de raadsheren kwamen kijken en zagen hoe hoog de voorraden lagen opgetast, dankten ze de HEER en zijn volk Israël. **9** Jechizkia informeerde bij de priesters en de Levieten naar de voorraden, **10** en de hogepriester Azarja, uit de familie van Sadok, vertelde hem: 'Vanaf het eerste moment dat er heffing voor de tempel van de HEER werd afgedragen, hebben wij ervan gegeten tot we verzadigd waren, en we hielden zelfs nog over. De HEER heeft zijn volk wel gezegend, dat we zoveel hebben kunnen overhouden!' **11** Jechizkia beval dat in de tempel van de HEER de voorraadkamers in gereedheid moesten worden gebracht. Toen dat gebeurd was, **12** werd alles wat werd afgedragen, dus de tienden en de heilige gaven, steeds daarheen gebracht. De Leviet Konanjahu werd belast met het toezicht op de gang van zaken en zijn broer Simi was zijn plaatsvervanger. **13** Zij hadden de leiding over Jechiël, Azazjahu, Nachat, Asaël, Jerimot, Jozabad, Eliël, Jismachjahu, Machat en Benaja, die eveneens door koning Jechizkia en de hogepriester Azarja waren benoemd. **14** De Leviet Kore, de zoon van Jimna en bewaker van de Oostpoort, was belast met de distributie van de aan God geschonken gaven, dus de aan de HEER afgedragen heffingen en de allerheiligste gaven. **15** In de andere steden waar de priesters woonden werd hij daarin getrouwd ter zijde gestaan door Eden, Minjamin, Jesua, Semaja, Amarja en Sechanja: zij zorgden voor de distributie aan hun verwanten, ongeacht de afdeling waartoe die behoorden en ongeacht hun leeftijd. **16** (Van deze families stonden namelijk alle personen van het mannelijk geslacht van drie jaar en ouder als priester ingeschreven.) Zo kreeg ieder zijn deel, dus niet alleen degenen die volgens het dienstrooster van hun afdeling hun dagtaak in de tempel van de HEER vervulden. **17** De priesters waren geregistreerd per familie, maar de Levieten waren ingedeeld naar afdeling en werden pas geregistreerd wanneer ze op de leeftijd van twintig jaar daadwerkelijk hun dienst gingen vervullen. **18** De hele groep werd met gezin en al geregistreerd, vrouwen, zonen en dochters inbegrepen, want zij waren door het ambt van de Levieten geheiligd. **19** Voor de priesters, de afstammelingen van Aäron, die op de weidegronden bij hun steden woonden, werd de distributie van levensmiddelen onder de mannelijke leden van de priesterfamilies en de geregistreerde Levieten per stad geregeld door speciaal daartoe aangewezen personen.

20 Op deze manier stelde Jechizkia in heel Juda orde op zaken. Hij deed wat goed en juist is in de ogen van de HEER, zijn God, en bewees hem trouw. **21** Alles wat hij in zijn streven om God te dienen ondernam ten behoeve van de dienst in de tempel en voor de naleving van Gods wet en geboden, deed hij met volle overgave, en daardoor bracht hij het tot een goed einde.

Jeruzalem door Sanherib bedreigd

32

1 Nadat Jechizkia met deze maatregelen de HEER trouw had bewezen, viel koning Sanherib van Assyrië Juda binnen en belegerde de versterkte steden, ervan overtuigd dat hij ze met geweld zou kunnen innemen. **2** Jechizkia begreep dat het in Sanheribs bedoeling lag Jeruzalem aan te vallen, **3** en daarom stelde hij aan zijn raadsheren en legeraanvoerders voor om de buiten de stad gelegen bronnen af te dekken. Zij waren het met hem eens **4** en brachten een groot aantal mensen op de been om alle bronnen af te dekken en de irrigatiekanalen af te sluiten, 'want,' zeiden ze, 'waarom zou de koning van Assyrië, als hij met zijn legermacht hier aankomt, een overvloed aan water moeten vinden?' **5** Jechizkia bracht de verdediging op volle sterkte: hij herstelde de zwakke plekken in de stadsmuur, verhoogde de torens, wierp buiten de muur nog een tweede wal op en versterkte het Millobolwerk van de Davidsburcht. Ook liet hij een grote hoeveelheid wapens en schilden maken. **6** Hij benoemde legeraanvoerders, en nadat hij het hele leger op het plein bij de stadspoort bijeen had geroepen, sprak hij het als volgt moed in: **7** 'Wees vastberaden en standvastig. Laat u door de koning van Assyrië en de grote legermacht die hij bij zich heeft geen angst aanjagen, want wij zijn sterker dan hij: **8** hij verlaat zich op menselijke kracht, maar wij worden bijgestaan door de HEER, onze God, die voor ons strijdt.' Door deze woorden van Jechizkia, koning van Juda, voelde het leger zich gesterkt.

9 Kort daarop stuurde koning Sanherib van Assyrië, die op dat moment met heel zijn legermacht Lachis belegerde, afgezanten naar Jeruzalem om aan koning Jechizkia van Juda en alle Judeeërs die zich in de stad bevonden de volgende boodschap over te brengen: **10** 'Dit zegt Sanherib, koning van Assyrië: "Waarom ontleent u het vertrouwen om in het belegerde Jeruzalem te blijven? **11** Jechizkia wil u zeker van honger en dorst laten omkomen door u voor te spiegelen dat de HEER, uw God, u uit de greep van de koning van Assyrië zal redden! **12** Heeft niet juist hij, Jechizkia, diens offerplaatsen en altaren laten verwijderen? Jechizkia heeft immers tegen

de bevolking van Juda en Jeruzalem gezegd dat ze maar voor één altaar mochten neerknielen en alleen daar hun offers mochten brengen. **13** Weet u dan niet wat ik en mijn voorouders hebben gedaan met de volken van de landen die we binnenvielen? Die andere volken zijn toch ook niet door hun goden uit mijn handen gered? **14** Als geen enkele god zijn volk uit mijn handen heeft kunnen redden wanneer het eenmaal aan de genade van mijn voorouders was overgeleverd, hoe zou uw God u dan kunnen redden? **15** Welnu, laat u door Jechizkia geen rad voor ogen draaien, laat u door hem niets voorspiegelen en hecht geen geloof aan wat hij zegt, want geen enkele god, van om het even welk volk of koninkrijk, is in staat gebleken zijn volk uit handen van mij of mijn voorouders te redden, dus hoe zou uw God u ooit uit mijn handen kunnen redden?'" **16** Dergelijke en nog andere dingen zeiden de afgezanten van Sanherib over God, de HEER, en zijn dienaar Jechizkia. **17** Sanherib had ook een brief geschreven waarin hij de HEER, de God van Israël, hoonde door over hem te zeggen: 'Zoals de goden van andere landen hun volk niet uit mijn handen hebben kunnen redden, zo zal ook de God van Jechizkia zijn volk niet uit mijn handen kunnen redden.' **18** Luidkeels, en in het Judees, bedreigden de afgezanten de inwoners van Jeruzalem, die op de stadsmuur meeluisterden. Ze wilden hun schrik en angst aanjagen om zo de stad gemakkelijker te kunnen veroveren. **19** Ze spraken over de God van Jeruzalem in dezelfde bewoordingen als over de goden van de andere volken op aarde, die door mensenhanden zijn gemaakt.

20 Vanwege deze dreigementen baden koning Jechizkia en de profeet Jesaja, de zoon van Amos, de hemel om hulp. **21** Daarop stuurde de HEER een engel, die alle geoeffende krijgers, aanvoerders en bevelhebbers in het kamp van de koning van Assyrië verdelgde. Diep vernederd keerde Sanherib terug naar zijn land. Daar werd hij, toen hij de tempel van zijn god binnenging, door zijn eigen zonen vermoord.

22 De HEER redde Jechizkia en de inwoners van Jeruzalem dus uit de handen van Sanherib, de koning van Assyrië. Zo redde hij hen uit de handen van al hun belagers en verschafte hij hun rust aan hun grenzen.*

(32:22) *en verschafte hij hun rust aan hun grenzen* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: 'en leidde hij hen'.

23 Velen kwamen naar Jeruzalem om de HEER offergaven te brengen en om koning Jechizkia van Juda, die na deze gebeurtenissen bij de andere volken zeer in aanzien was gestegen, kostbare geschenken aan te bieden.

Het verdere verloop van de regering van Jechizkia

24 Omstreeks dezelfde tijd werd Jechizkia dodelijk ziek. Hij bad tot de HEER, en deze antwoordde hem en gaf hem een teken. **25** Jechizkia was echter zo hoogmoedig geworden dat hij zich niet dankbaar toonde voor de weldaad die hem was bewezen. Zo riep hij Gods toorn over zich af, en ook over heel Juda en Jeruzalem. **26** Maar omdat Jechizkia het hoofd boog en zijn trots liet varen, en de inwoners van Jeruzalem met hem, heeft de toorn van de HEER hen niet getroffen zolang Jechizkia leefde.

27 Jechizkia vergaarde zeer veel rijkdom en roem. Hij liet schatkamers bouwen voor zilver, goud, edelstenen, reukwerk, schilden en allerlei andere kostbare voorwerpen, **28** voorraadschuren voor de opbrengst aan graan, wijn en olie, en stallen voor verschillende soorten vee, waarin hij zijn kudden onderbracht. **29** Hij bouwde diverse steden en fokte grote aantallen schapen, geiten en runderen. Zo schonk God hem een zeer groot vermogen. **30** Het was ook Jechizkia die de bovenste uitmonding van de Gichonbron afsloot en al het water ondergronds kanaliseerde om het aan de westkant van de Davidsburcht op te vangen. Jechizkia slaagde in alles wat hij ondernam. **31** En de keer dat er afgezanten van de vorsten van Babylonië waren gekomen (ze waren gestuurd om navraag te doen naar aanleiding van het teken dat in het land was waargenomen): toen had God hem alleen maar verlaten om hem op de proef te stellen en zo te weten te komen wat er in zijn hart omging.

32 Verdere bijzonderheden over Jechizkia en de bewijzen van zijn trouw zijn vastgelegd in de visioenen van de profeet Jesaja, de zoon van Amos, zoals opgetekend in het boek over de koningen van Juda en Israël. **33** Toen hij bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven aan de weg naar de graven van de nakomelingen van David. Heel Juda en Jeruzalem kwamen hem de laatste eer bewijzen. Zijn zoon Manasse volgde hem op.

De regering van Manasse

33

1 Manasse was twaalf jaar oud toen hij koning werd. Vijfenvijftig jaar regeerde hij in Jeruzalem. **2** Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER: hij gaf zich over aan de verfoeilijke praktijken van de volken die de HEER voor de Israëlieten verdreven had. **3** Hij herstelde de offerplaatsen die zijn vader Jechizkia had laten slopen, richtte nieuwe altaren op voor de Baäls en maakte nieuwe Asjerapalen. Hij aanbad de hemellichamen en diende die. **4** Hij richtte altaren op in de tempel van de HEER, waarvan de HEER had gezegd: 'In Jeruzalem zal mijn naam voor altijd wonen,' **5** en plaatste op de beide voorhoven van de tempel altaren voor de hemellichamen. **6** Hij verbrandde zijn zonen als offer in het Hinnomdal en liet zich in met wolkenschouwerij, wichelarij, magie, geestenbezwering en waarzeggerij. Hij tergde de HEER door voortdurend te doen wat slecht is in zijn ogen. **7** Zo liet hij bijvoorbeeld een godenbeeld houthouwen, dat hij een plaats gaf in de tempel waarvan God tegen David en zijn zoon Salomo had gezegd: 'In deze tempel, in Jeruzalem, dat ik uit alle steden van Israëls stammen heb uitgekozen, zal ik voor altijd mijn naam laten wonen. **8** Ik zal ervoor zorgen dat de Israëlieten nooit meer verjaagd worden uit het land dat ik jullie voorouders heb toegewezen, maar dan moeten zij zich wel houden aan

alles wat ik hun heb opgedragen: de wetten, bepalingen en regels die ik hun bij monde van Mozes heb opgelegd.’
9 Maar Manasse verleidde Juda en de inwoners van Jeruzalem om nog meer kwaad te doen dan de volken die de HEER voor hen had uitgeroeid.

10 De HEER sprak Manasse en het volk vermanend toe, maar zij schonken geen aandacht aan zijn woorden. **11** Toen stuurde de HEER de aanvoerders van de koning van Assyrië met zijn leger op hen af. Zij bedwongen Manasse met haken, boeiden hem met bronzen ketenen en voerden hem mee naar Babel. **12** Toen Manasse zo in het nauw gedreven was, probeerde hij de HEER, zijn God, mild te stemmen door zich voor de God van zijn voorouders te verootmoedigen. **13** Hij bad tot God, en God liet zich vermurwen en verhoorde zijn smeekbede. Hij liet hem terugkeren naar Jeruzalem en herstelde hem in zijn macht. Toen erkende Manasse dat de HEER God is.

14 Na zijn terugkeer bouwde hij een tweede muur om de Davidsburcht, westelijk van de Gichonbron in het dal, om de Ofel heen, tot aan de Vispoort. Hij liet de muur hoog optrekken. In alle vestingsteden van Juda stationeerde hij bevelhebbers. **15** Hij verwijderde de vreemde goden en het gehouwen beeld uit de tempel van de HEER, sloopte alle altaren die hij op de tempelberg en in Jeruzalem had laten oprichten, en gooide alles buiten de stad weg. **16** Nadat hij het altaar van de HEER in orde had gebracht, bracht hij er vredeoffers en een dankoffer. Ook droeg hij de Judeeërs op de HEER, de God van Israël, te dienen. **17** Toch bleef het volk offers brengen op de offerplaatsen, maar uitsluitend aan de HEER, hun God.

18 Verdere bijzonderheden over Manasse, over zijn gebed tot zijn God en de woorden die de zieners in de naam van de HEER, de God van Israël, tot hem richtten, staan in de kronieken van de koningen van Israël. **19** Zijn gebed en hoe de HEER zich door hem liet vermurwen, maar ook al zijn zonden en overtredingen, hoe hij voortdurend hij zich verootmoedigde op allerlei plekken offerplaatsen liet bouwen en Asjerapalen en godenbeelden oprichtte, zijn opgetekend in de geschriften van Chozai. **20** Toen hij bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in zijn paleis. Zijn zoon Amon volgde hem op.

De regering van Amon

21 Amon was tweeëntwintig jaar oud toen hij koning werd. Twee jaar regeerde hij in Jeruzalem. **22** Net als zijn vader Manasse deed hij wat slecht is in de ogen van de HEER. Hij bracht offers voor alle godenbeelden die zijn vader Manasse had laten maken en diende die. **23** Maar hij verootmoedigde zich niet voor de HEER, zoals zijn vader Manasse gedaan had. Integendeel, hij, Amon, laadde nog veel meer schuld op zich. **24** Zijn dienaren beraamden een aanslag op hem en vermoordden hem in zijn paleis. **25** Maar het volk doodde allen die tegen koning Amon hadden samengezworen en riep zijn zoon Josia tot zijn opvolger uit.

De regering van Josia

34

1 Josia was acht jaar oud toen hij koning werd. Eenendertig jaar regeerde hij in Jeruzalem. **2** Hij volgde het voorbeeld van zijn voorvader David en hield zich daaraan: hij deed wat goed is in de ogen van de HEER. **3** Vanaf het achtste jaar van zijn regering – hij was toen nog een jongeman – richtte hij zich naar de God van zijn voorvader David. En in het twaalfde jaar begon hij Juda en Jeruzalem te ontdoen van de offerplaatsen, de Asjerapalen en de gesneden en gegoten beelden. **4** Hij zag er persoonlijk op toe dat de altaren voor de Baäls omver werden gehaald. Hij haalde ook de wierookaltaren die daar bovenop stonden neer, sloeg de Asjerapalen en de godenbeelden aan stukken en verpulverde ze. Het stof strooide hij uit over de graven van degenen die er offers aan hadden gebracht, **5** en de botten van de priesters verbrandde hij op hun altaren. Zo reinigde hij Juda en Jeruzalem. **6** In de steden van Manasse en Efraïm en van Simeon tot in Naftali liet hij de heiligdommen doorzoeken. **7** In heel Israël haalde hij de altaren en de Asjerapalen omver, sloeg hij de beelden aan stukken en verpulverde ze, en haalde hij de wierookaltaren neer. Daarop keerde hij naar Jeruzalem terug.

8 In het achttiende jaar van zijn regering, die in het teken stond van de reiniging van het land en de tempel, gaf Josia aan Safan, de zoon van Asaljahu, Maäseja, de stadscommandant, en kanselier Joach, de zoon van Joachaz, de opdracht om de tempel van de HEER, zijn God, te herstellen. **9** Zij gingen naar de hogepriester Chilkia voor de overdracht van het zilver dat door het volk van Manasse, Efraïm en de rest van Israël en het volk van Juda en Benjamin en de inwoners van Jeruzalem ten bate van de tempel was afgedragen en door de Levieten die de ingang bewaken in ontvangst was genomen. **10** Ze stelden het ter hand aan de bouwmeesters die met het werk aan de tempel belast waren, en die moesten het weer overhandigen aan de mensen die de tempel repareerden en herstelden, **11** de handwerkslieden en de bouwers, zodat ze gehouwen steen en zware balken konden aanschaffen om het tempelcomplex, dat door de koningen van Juda was verwaarloosd, van nieuwe dakspanten te voorzien. **12** De mannen deden hun werk nauwgezet. Ze stonden onder leiding van Jachat en Obadja, Levieten uit de familie van Merari, en Zecharja en Mesullam uit de familie van Kehat. Andere Levieten, allen zeer bedreven in het bespelen van muziekinstrumenten, **13** hadden de leiding over de sjouwers. Zo stonden alle werklieden, ongeacht het werk dat ze deden, onder leiding van Levieten. Weer andere Levieten waren schrijver, griffier of poortwachter.

14 Bij het te voorschijn halen van het zilver dat aan de tempel was afgedragen, vond de priester Chilkia een boekrol met de tekst van de wet van de HEER die door Mozes was overgeleverd. **15** Chilkia zei tegen hofschrijver

Safan: 'Ik heb hier in de tempel van de HEER een boekrol gevonden met de tekst van de wet.' Safan nam het boek in ontvangst 16 en bracht het naar de koning. Eerst bracht hij de koning verslag uit: 'Alles wat u uw dienaren hebt opgedragen, is gebeurd. 17 Het zilver dat in de tempel van de HEER bewaard wordt, is tevoorschijn gehaald en aan de bouwmeesters en de werklieden overhandigd.' 18 Vervolgens vertelde hij dat de priester Chilkia hem een boekrol had gegeven, en hij begon de koning eruit voor te lezen. 19 Bij het horen van de tekst van de wet scheurde de koning zijn kleren. 20 Hij beval Chilkia, Achikam, de zoon van Safan, Abdon, de zoon van Micha, de hofschrijver Safan en zijn persoonlijke dienaar Asaja: 21 'Ga ter wille van mij en ter wille van het volk dat in Israël en Juda is overgebleven de HEER raadplegen over de inhoud van de boekrol die we gevonden hebben, want het kan niet anders of de HEER zal zijn hevige woede over ons uitstorten omdat onze voorouders zich niet hebben gehouden aan de woorden van de HEER en niet hebben nageleefd wat in dit boek geschreven staat.'

22 Chilkia ging met de dienaren van de koning naar de profetes Chulda, de vrouw van Sallum. Sallum was de zoon van Tokhat, de zoon van Chasra; hij beheerde de priesterkleding. Chulda woonde in het nieuwe stadsdeel van Jeruzalem. Toen ze haar alles verteld hadden, 23 zei Chulda tegen hen: 'Dit zegt de HEER, de God van Israël: Zeg tegen degene die jullie naar mij heeft toegestuurd: 24 "Dit zegt de HEER: Ik zal onheil brengen over deze stad en haar bewoners, ik zal alle vervloekingen die beschreven staan in het boek dat aan de koning van Juda is voorgelezen, voltrekken. 25 Dat doe ik omdat zij zich van mij hebben afgekeerd en offers hebben ontstoken voor andere goden en mij hebben getergd met de beelden die ze gemaakt hebben. Mijn toorn zal over deze stad worden uitgestort en niet meer doven." 26-27 En tegen de koning van Juda persoonlijk, die jullie heeft gestuurd om de HEER te raadplegen, moeten jullie zeggen: "Dit zegt de HEER, de God van Israël: Jij hebt je hart opengesteld voor de woorden die je hebt gehoord. Je hebt je verootmoedigd toen je hoorde wat ik over deze stad en haar inwoners heb gezegd. Je hebt je voor mij vernederd, je kleren gescheurd en voor mij gehuild. Daarom heb ook ik naar jou geluisterd – spreekt de HEER. 28 Je zult in vrede sterven en bij je voorouders begraven worden. Jij zult niet met eigen ogen hoeven aan te zien hoe ik onheil breng over deze stad en haar inwoners.'"

Nadat ze dit antwoord aan de koning hadden overgebracht, 29 ontbood de koning de oudsten van Juda en Jeruzalem. 30 Met alle inwoners van Juda en Jeruzalem, de priesters en de Levieten, kortom, de hele bevolking, van hoog tot laag, begaf hij zich naar de tempel van de HEER. Daar las hij hun de hele tekst voor van het verbondsboek dat in de tempel was gevonden. 31 Staande op zijn vaste plaats bekrachtigde hij ten overstaan van de HEER het verbond. Hij zwoer dat hij de HEER zou volgen en zich geheel en al zou houden aan diens geboden, voorschriften en bepalingen, om zo het verbond dat in deze boekrol was vastgelegd met hart en ziel na te leven. 32 Hij liet allen uit Jeruzalem en Benjamin zich hierbij aansluiten. Van toen af aan hielden de inwoners van Jeruzalem zich weer aan het verbond met God, de God van hun voorouders. 33 In alle gebieden die aan de Israëlieten toebehoorden, maakte Josia een einde aan de verfoeilijke praktijken, en hij verplichtte alle Israëlieten om de HEER, hun God, te dienen. Zolang hij leefde, zijn ze de HEER, de God van hun voorouders, trouw gebleven.

Pesachviering

35

1 Josia vierde in Jeruzalem Pesach ter ere van de HEER. Op de veertiende dag van de eerste maand werden de dieren voor het pesachoffer geslacht. 2 Hij liet de priesters aantreden om hun taken uit te voeren en spoorde hen aan hun dienst in de tempel van de HEER plichtsgetrouw te volbrengen. 3 En de Levieten, die heel Israël onderwijzen en voor de dienst van de HEER geheiligd zijn, droeg hij op: 'Zet de heilige ark neer in de tempel die koning Salomo van Israël, de zoon van David, heeft gebouwd. U hoeft de ark niet meer op uw schouders mee te dragen. Voortaan kunt u zich volledig wijden aan de dienst van de HEER, uw God, en zijn volk Israël. 4 Neem per familie en afdeling uw plaatsen in, overeenkomstig de voorschriften van koning David van Israël en zijn zoon Salomo. 5 Voor elke groep families van uw volksgenoten moet in het heiligdom een afdeling van de Levitische families gereedstaan. 6 Slacht de dieren voor het pesachoffer. Heilig u en bereid voor uw volksgenoten het pesachoffer zoals de HEER het bij monde van Mozes heeft bevolen.' 7 Koning Josia had voor alle aanwezigen van het gewone volk uit zijn eigen vermogen dieren voor het pesachoffer ter beschikking gesteld, dertigduizend lammeren en geitjes, en bovendien nog drieduizend runderen. 8 Ook de raadsheren van de koning stelden met gulle hand bijdragen ter beschikking van het volk, de priesters en de Levieten. Chilkia, Zecharja en Jechiël, die in de tempel van God de leiding hadden, schonken aan de priesters zesentwintighonderd dieren die als pesachoffer geschikt waren en driehonderd runderen. 9 De leiders van de Levieten, Konanjahu en zijn broers Semaja en Netanel, Chasabja, Jeïel en Jozabad, stelden vijfduizend lammeren en geitjes en vijfhonderd runderen ter beschikking van de Levieten.

10 Toen alles voor de dienst in gereedheid was gebracht, de priesters hun vaste plaatsen hadden ingenomen en de Levieten zich per afdeling hadden opgesteld, zoals de koning had bevolen, 11 werden de dieren voor het pesachoffer geslacht. De priesters goten het bloed uit en de Levieten vilden de offerdieren. 12 Zij verwijderden ook de delen die verbrand moesten worden en deelden die uit aan de families van het gewone volk, zodat die ze aan de HEER konden aanbieden zoals in het boek van Mozes is voorgeschreven. Hetzelfde gebeurde met de

runderen. **13** Het vlees voor het pesachoffer werd, anders dan dat voor de overige offers, dat in kookpotten, pannen en schalen werd bereid, boven het vuur geroosterd, zoals de regel voorschrijft, en meteen onder het volk uitgedeeld. **14** Daarna maakten de Levieten ook voor zichzelf en voor de priesters het pesachmaal klaar. De priesters, de nakomelingen van Aäron, waren namelijk tot in de nacht bezig de vette delen van de offers te verbranden. Daarom bereidden de Levieten behalve voor zichzelf ook voor de priesters het pesachoffer. **15** Ook de zangers, de nakomelingen van Asaf, konden op hun post blijven, zoals koning David en zijn zieners aan Asaf, Heman en Jedutun bevolen hadden, evenals de poortwachters die bij alle poorten stonden opgesteld. Er was niets dat hen ervan weerhield hun plicht te vervullen, want hun verwanten, de Levieten, bereidden voor hen het pesachoffer.

16 Zo herstelde men die dag op bevel van koning Josia de dienst aan de HEER in ere door Pesach te vieren en offers te brengen op het altaar van de HEER. **17** Alle aanwezige Israëlieten vierden Pesach en daarna het feest van het Ongedesemde brood, zeven dagen lang. **18** Sinds de dagen van de profeet Samuël was Pesach in Israël niet meer op deze manier gevierd. Geen van Israëls koningen had Pesach gevierd zoals Josia nu deed met de priesters en de Levieten en allen die uit Juda en Israël waren gekomen en de inwoners van Jeruzalem. **19** Het was in het achttiende regeringsjaar van Josia dat Pesach weer op deze manier gevierd werd.

De dood van Josia

20 Na dit alles, nadat Josia in de tempel orde op zaken had gesteld, gebeurde het dat koning Necho van Egypte optrok om slag te leveren bij Karkemis aan de Eufraat. Josia trok hem tegemoet. **21** Koning Necho stuurde hem afgezanten met het volgende bericht: 'Wat wilt u van mij, koning van Juda? Het is niet tegen u dat ik optrek, maar tegen het koningshuis waarmee ik in oorlog ben. God heeft mij gezegd dat ik moest voortmaken. U kunt u beter niet mengen in de zaken van God, die mij ter zijde staat, anders zal hij u vernietigen.' **22** Josia trok zich echter niet terug, maar verkleedde zich om met Necho slag te leveren. Hij luisterde niet naar wat Necho op gezag van God had gezegd, maar ging in de vlakke van Megiddo tot de aanval over. **23** Hij werd door boogschutters geraakt en riep toen zijn dienaren toe: 'Haal me hier weg, ik ben zwaargewond.' **24** Zijn dienaren haalden hem van zijn strijdwagen, legden hem op zijn andere wagen en brachten hem naar Jeruzalem. Daar stierf hij, en hij werd bij zijn voorouders begraven. Heel Juda en Jeruzalem rouwde over Josia. **25** Jeremia dichtte een klaaglied op hem, en tot op de dag van vandaag is het in Israël de gewoonte dat de zangers en zangeressen Josia in hun klaagliederen bezingen. Ze zijn opgetekend in het boek van de Klaagliederen. **26** Verdere bijzonderheden over Josia en de bewijzen van zijn trouw aan de wet van de HEER **27** zijn van begin tot eind opgetekend in het boek over de koningen van Israël en Juda.

36

1 Josia's zoon Joachaz werd door het volk in Jeruzalem als opvolger van zijn vader tot koning uitgeroepen.

De regering van Joachaz

2 Joachaz was drieëntwintig jaar oud toen hij koning werd. Drie maanden regeerde hij in Jeruzalem. **3** Toen werd hij afgezet door de koning van Egypte, die het land een schatting oplegde van honderd talent zilver en één talent goud. **4** De koning van Egypte stelde Joachaz' broer Eljakim als koning van Juda en Jeruzalem aan en veranderde zijn naam in Jojakim. Joachaz zelf werd door Necho meegevoerd naar Egypte.

De regering van Jojakim

5 Jojakim was vijfentwintig jaar oud toen hij koning werd. Elf jaar regeerde hij in Jeruzalem. Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, zijn God.

6 Koning Nebukadnessar van Babylonië trok tegen hem ten strijde, nam hem gevangen en voerde hem, geboeid met bronzen ketenen, mee naar Babel. **7** Nebukadnessar nam ook voorwerpen uit de tempel van de HEER mee en gaf ze een plaats in zijn paleis in Babel. **8** Verdere bijzonderheden over Jojakim, over zijn verfoeilijke praktijken en de andere dingen die hij heeft misdaan, zijn opgetekend in het boek over de koningen van Israël en Juda. Zijn zoon Jojachin volgde hem op.

De regering van Jojachin

9 Jojachin was acht jaar oud toen hij koning werd. Drie maanden en tien dagen regeerde hij in Jeruzalem. Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER.

10 Bij het aanbreken van het voorjaar liet koning Nebukadnessar hem en ook de kostbaarheden uit de tempel van de HEER naar Babel brengen. Nebukadnessar stelde Jojachins broer Sedekia als koning van Juda en Jeruzalem aan.

De regering van Sedekia; de verwoesting van Jeruzalem

11 Sedekia was eenentwintig jaar oud toen hij koning werd. Elf jaar regeerde hij in Jeruzalem. **12** Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, zijn God, en boog het hoofd niet voor Jeremia toen die hem in opdracht van de HEER waarschuwde. **13** Ook kwam hij in opstand tegen koning Nebukadnessar, die hem bij God trouw had laten zweren. Koppig en halsstarrig weigerde hij terug te keren naar de HEER, de God van Israël. **14** Ook de leiders van

de priesters en het volk verzaakten voortdurend hun plichten, gaven zich over aan de verfoeilijke praktijken van andere volken en bezoedelden de tempel die de HEER in Jeruzalem geheiligd had.

15 De HEER, de God van hun voorouders, waarschuwde hen bij monde van zijn boden, die hij telkens opnieuw naar hen toe zond omdat hij zijn volk en zijn woning voor de ondergang wilde behoeden. 16 Maar zij lachten Gods boden uit, minachtten zijn woorden en dreven de spot met zijn profeten, totdat de toorn van de HEER tegen zijn volk zo hoog oplaaide dat niets hen meer kon helpen. 17 Toen stuurde hij de koning van de Chaldeeën op hen af, die hun uitgelezen mannen ombracht in hun heilige tempel. Niemand werd gespaard; jonge mannen en vrouwen, oude mensen en ook hoogbejaarden werden aan de koning uitgeleverd. 18 En alle voorwerpen uit de tempel van God, de grote zowel als de kleine, liet hij naar Babel overbrengen, evenals de schatten uit de tempel en de kostbaarheden van de koning en zijn raadsheren. 19 Ze staken de tempel van God in brand en haalden de stadsmuur van Jeruzalem neer. Ook alle paleizen werden in brand gestoken en gingen met kostbaarheden en al in vlammen op. 20 De mensen die aan het zwaard ontkomen waren, werden als ballingen naar Babylonië meegevoerd, waar ze de koning en zijn nakomelingen als slaven dienden totdat het rijk in handen viel van Perzië. 21 Zo ging in vervulling wat de HEER bij monde van Jeremia had voorzien. Zeventig jaar bleef het land braak liggen en had het rust, totdat alle niet in acht genomen sabbatsjaren vergoed waren.

Opdracht tot herbouw van de tempel

22 In het eerste regeringsjaar van Cyrus, de koning van Perzië, ging in vervulling wat de HEER Jeremia had laten aankondigen. Hij zette de koning ertoe aan om in zijn hele koninkrijk mondeling en ook schriftelijk het volgende besluit bekend te laten maken:

23 'Dit zegt Cyrus, de koning van Perzië: Alle koninkrijken van de aarde heeft de HEER, de God van de hemel, mij gegeven. Hij heeft mij opgedragen om voor hem een tempel te bouwen in Jeruzalem, een stad in Juda. Laten al diegenen onder u die tot zijn volk behoren, zich verzekerd weten van de hulp van de HEER, hun God, en daarheen gaan.'

Opdracht tot herbouw van de tempel

1

1 In het eerste regeringsjaar van Cyrus, de koning van Perzië, ging in vervulling wat de HEER Jeremia had laten aankondigen. Hij zette de koning ertoe aan om in zijn hele koninkrijk mondeling en ook schriftelijk het volgende besluit bekend te laten maken:

2 'Dit zegt Cyrus, de koning van Perzië: Alle koninkrijken van de aarde heeft de HEER, de God van de hemel, mij gegeven. Hij heeft mij opgedragen om voor hem een tempel te bouwen in Jeruzalem, een stad in Juda. 3 Laten al diegenen onder u die tot zijn volk behoren, zich met de hulp van hun God naar Jeruzalem in Juda begeven om er de tempel van de HEER weer op te bouwen, de God van Israël, de God die in Jeruzalem woont. 4 Allen die hier nog als vreemdeling verblijven, waar zij zich ook mogen bevinden, dienen van hun medeburgers ondersteuning te krijgen in de vorm van zilver, goud, goederen en vee. Dit komt boven op de vrijwillige gaven voor de tempel van de God die in Jeruzalem woont.'

Terugkeer naar Jeruzalem

5 De familiehoofden van de stammen Juda en Benjamin, de priesters en de Levieten, allen die God daartoe aanzette, maakten zich gereed om naar Jeruzalem te vertrekken en te beginnen met de bouw van de tempel van de HEER. 6 Al hun buren ondersteunden hen met voorwerpen van zilver en goud, met goederen, vee en kostbare geschenken, nog afgezien van wat vrijwillig aangeboden werd. 7 Koning Cyrus van Perzië gaf de voorwerpen vrij die uit de tempel van de HEER afkomstig waren en die Nebukadnessar uit Jeruzalem had meegenomen en in de tempel van zijn eigen god had neergezet. 8 Hij vertrouwde de teruggave toe aan Mitredat, de schatmeester, die ze met een inventarislijst aan Sesbassar, de leider van Juda, overdroeg. 9 Het betrof dertig gouden schalen, duizend zilveren schalen, negenentwintig messen, 10 dertig gouden bekers, vierhonderdtien zilveren bekers van verschillende soort en duizend andere voorwerpen, 11 bij elkaar vijfduizendvierhonderd voorwerpen van zilver of goud. Dit alles liet Sesbassar meevoeren toen hij de ballingen uit Babylonië terugbracht naar Jeruzalem.

Lijst van teruggekeerde ballingen

2

1-2 Hier volgt een lijst van inwoners van de provincie Juda die zijn teruggekeerd uit de ballingschap in Babylonië, waarheen zij eerder waren weggevoerd door koning Nebukadnessar. Zij zijn teruggekeerd met Zerubbabel, Jesua, Nechemja, Seraja, Reëlaja, Mordechai, Bilsan, Mispar, Bigwai, Rechum en Baäna, en vestigden zich in Jeruzalem en Juda, in hun eigen steden.

De aantallen:

Israëlitische mannen: \li 3 2172 afstammelingen van Paros \li 4 372 afstammelingen van Sefatja \li 5 775 afstammelingen van Arach \li 6 2812 afstammelingen van Pachat-Moab, en wel de nakomelingen van Jesua en Joab*

(2:6) *Jesua en Joab* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: 'Jesua Joab'.

\li 7 1254 afstammelingen van Elam \li 8 945 afstammelingen van Zattu \li 9 760 afstammelingen van Zakkai \li 10 642 afstammelingen van Bani \li 11 623 afstammelingen van Bebai \li 12 1222 afstammelingen van Azgad \li 13 666 afstammelingen van Adonikam \li 14 2056 afstammelingen van Bigwai \li 15 454 afstammelingen van Adin \li 16 98 afstammelingen van Ater, en wel de nakomelingen van Chizkia \li 17 323 afstammelingen van Besai \li 18 112 afstammelingen van Jora \li 19 223 afstammelingen van Chasum \li 20 95 afstammelingen van Gibbar \li 21 123 inwoners van Betlehem \li 22 56 inwoners van Netofa \li 23 128 inwoners van Anatot \li 24 42 inwoners van Azmawet \li 25 743 inwoners van Kirjat-Jearim, Kefira en Beërot \li 26 621 inwoners van Rama en Geba \li 27 122 inwoners van Michmas \li 28 223 inwoners van Betel en Ai \li 29 52 inwoners van Nebo \li 30 156 afstammelingen van Magbis \li 31 1254 afstammelingen van een andere Elam \li 32 320 afstammelingen van Charim \li 33 725 inwoners van Lod, Chadid en Ono \li 34 345 inwoners van Jericho \li 35 3630 inwoners van Senaä. \li 36 Priesters:

973 afstammelingen van Jedaja, en wel het geslacht van Jesua \li 37 1052 afstammelingen van Immer \li 38 1247 afstammelingen van Paschur \li 39 1017 afstammelingen van Charim. \li 40 Levieten:

74 afstammelingen van Jesua en Kadmiël, en wel de nakomelingen van Hodawja. \li 41 Tempelzangers:

128 afstammelingen van Asaf. \li 42 Poortwachters:

in totaal 139 afstammelingen van Sallum, Ater, Talmon, Akkub, Chatita en Sobai.

\li 43 Tempelknechten:

afstammelingen van Sicha, Chasufa, Tabbaoth, \li 44 Keros, Siaha, Padon, \li 45 Lebana, Chagaba, Akkub, \li 46 Chagab, Salmai, Chanan, \li 47 Giddel, Gachar, Reaja, \li 48 Resin, Nekoda, Gazzam, \li 49 Uzza, Paseach, Besai, \li 50 Asna, Meünim, Nefusim, \li 51 Bakbuk, Chakufa, Charchur, \li 52 Baslut, Mechida, Charsa, \li 53 Barkos, Sisera, Temach, \li 54 Nesiach en Chatifa.

\li 55 Afstammelingen van de slaven van Salomo:

afstammelingen van Sotai, Soferet, Peruda, \li 56 Jaäla, Darkon, Giddel, \li 57 Sefatja, Chattil, Pocheret-Hassebaïm en Ami, \li 58 in totaal 392 tempelknechten en afstammelingen van de slaven van Salomo.

59-60 Verder nog zij die kwamen uit Tel-Melach, Tel-Charsa, Kerub, Addan en Immer, 652 afstammelingen van Delaja, Tobia en Nekoda. Zij konden echter niet aantonen dat de families waartoe zij behoorden Israëlitisch waren. 61 Dat gold ook voor de priesterfamilies Chobaja, Hakkos en Barzillai (zij heetten zo sinds hun stamvader een van de dochters van de Gileadiet Barzillai tot vrouw genomen had). 62 Zij zochten naar het schriftelijke bewijs dat ze in de geslachtsregisters waren ingeschreven, maar ze vonden het niet. Op grond daarvan werden ze onrein verklaard en van het priesterschap uitgesloten. 63 De landvoogd liet hun weten dat ze niet van de allerheiligste offergaven mochten eten totdat er een priester was die met behulp van de orakelstenen uitspraak kon doen.

64 De hele gemeenschap telde in totaal 42.360 personen. 65 Daarbij kwamen nog 7337 slaven en slavinnen, 200 zangers en zangeressen, 66 736 paarden, 245 muil dieren, 67 435 kamelen en 6720 ezels.

68 Toen zij aankwamen bij de tempel van de HEER in Jeruzalem, droeg een aantal familiehoofden een vrijwillige bijdrage af voor de herbouw ervan op de vroegere plaats. 69 Zij brachten naar vermogen het volgende kapitaal bijeen: 61.000 gouden drachmen, 5000 zilveren minen en 100 priestergewaden.

70 De priesters, de Levieten en een deel van het volk, de tempelzangers, de poortwachters en de tempelknechten vestigden zich in hun eigen steden, en alle andere Israëlieten in de overige steden.

Begin van de herbouw van de tempel

3

1 Aan het begin van de zevende maand, toen de Israëlieten zich in hun steden hadden gevestigd, verzamelde het voltallige volk zich in Jeruzalem. 2 Jesua, de zoon van Josadak, en zijn medepriesters, en Zerubbabel, de zoon van Sealtiël, en zijn verwanten, bouwden het altaar van de God van Israël, om daarop te kunnen offeren zoals is voorgeschreven in de wet van Mozes, de godsmann. 3 Ondanks hun angst voor de bevolking van het land richtten ze het altaar op zijn oude fundamenten op en offerden aan de HEER. Ze droegen de brandoffers voor de morgen en de avond op, 4 en vierden het Loofhuttenfeest volgens de voorschriften: elke dag brachten ze het vereiste aantal brandoffers, zoveel offers dus als er voor iedere dag zijn voorgeschreven. 5 Van toen af aan brachten ze ook het dagelijkse offer, het offer op nieuwemaan en de offers bij alle andere heilige hoogtijdagen van de HEER, en verder alle vrijwillige gaven aan de HEER. 6 Al vanaf de eerste dag van de zevende maand droegen ze brandoffers op aan de HEER, ook al waren de fundamenten van het heiligdom van de HEER nog niet gelegd.

7 De steenhouders en andere vaklieden werden uitbetaald in zilver; de Sidoniërs en Tyriërs ontvingen voedsel, drank en olie om, met toestemming van Cyrus, de koning van Perzië, cederhout over zee van de Libanon naar Jafo te vervoeren.

8 In het tweede jaar nadat zij naar Gods tempel in Jeruzalem waren gekomen, in de tweede maand, begonnen Zerubbabel, de zoon van Sealtiël, en Jesua, de zoon van Josadak, en de rest van hun broeders – priesters en Levieten en allen die uit de ballingschap naar Jeruzalem waren teruggekeerd – met het aanstellen van Levieten van twintig jaar en ouder, om toezicht te houden op de werkzaamheden aan de tempel van de HEER. 9 Jesua, zijn zonen en verwanten, en Kadmiël en zijn zonen, nakomelingen van Juda, waren gezamenlijk verantwoordelijk voor het toezicht op de arbeiders die werkten aan Gods tempel, met de zonen van Chenadad en hun zonen en verwanten, allen Levieten.

10 Terwijl de bouwers de fundamenten van het heiligdom van de HEER legden, stelden de priesters, gekleed in amtsgewaad, zich op met trompetten, en de Levieten, de nakomelingen van Asaf, stelden zich op met cimbalen, om de HEER te prijzen volgens de aanwijzingen van David, de koning van Israël. 11 Zij dankten en prezen de HEER, en ze zongen in beurtzang: 'Hij is goed, eeuwig duurt zijn trouw aan Israël.' Heel het volk begon daarop luid te juichen en de HEER te prijzen omdat de fundamenten van de tempel van de HEER werden gelegd. 12 Veel priesters, Levieten en familiehoofden, de ouderen die de eerste tempel nog hadden gezien, hielden luid toen voor hun ogen de fundamenten van de tempel werden gelegd, maar vele anderen juichten en jubelden. 13 Juichen en huilen waren niet meer te onderscheiden, het gejubel was zo sterk dat het tot op grote afstand te horen was.

Ondanks verzet wordt de tempel herbouwd

4

1 De tegenstanders van Juda en Benjamin hoorden dat de teruggekeerde ballingen een heiligdom voor de HEER, de God van Israël, aan het bouwen waren. **2** Zij gingen naar Zerubbabel en de familiehoofden, en zeiden: 'Wij willen meehelpen met de bouw, want ook wij vereren uw God, wij offeren al aan hem sinds de dag dat Esarhaddon, de koning van Assyrië, ons hierheen heeft gebracht.' **3** Zerubbabel en Jesua en de andere familiehoofden van Israël antwoordden hun: 'Wij mogen niet samen met u een tempel bouwen voor onze God. Wij alleen zullen die bouwen voor de HEER, de God van Israël, want alleen aan ons heeft Cyrus, de koning van Perzië, deze opdracht verstrekt.'

4-5 Vanaf de tijd dat Cyrus, de koning van Perzië, regeerde, tot onder de regering van koning Darius, probeerde de bevolking van het land het moreel van de Judeeërs te ondermijnen en hen bang te maken, om hen af te houden van de bouw. Ze kochten zelfs raadgevers om opdat die de plannen van de Judeeërs zouden verijdelen.

6 In het begin van het bewind van Xerxes werd een schriftelijke aanklacht ingediend tegen de inwoners van Juda en Jeruzalem, **7** en later, tijdens het koningschap van Artaxerxes, schreven Bislam, Mitredat, Tabeël en hun ambtgenoten een brief aan de koning. Deze brief was in het Aramees geschreven, en was vertaald.

8 Rechum, het hoofd van de kanselarij, en Simsai, de hofschrjver, schreven de volgende brief aan koning Artaxerxes over Jeruzalem:*

(4:8) Hier begint een gedeelte (4:8-6:18) dat niet in het Hebreeuws is geschreven, maar in het Aramees.

9 'Van Rechum, het hoofd van de kanselarij, en van Simsai, de hofschrjver, en van hun overige ambtgenoten: rechters, afgezanten, ambtenaren, mannen uit Sippar, Uruk, Babel en Susa (dat zijn Elamieten), **10** en van de andere volken die de grote en doorluchtige Asnappar in ballingschap heeft weggevoerd en heeft laten wonen in de steden van Samaria en het overige gebied van de provincie Trans-Eufraat. **11** (Dit is een afschrift van de door hen geschreven brief.) Aan koning Artaxerxes, van uw dienaren, inwoners van de genoemde provincie.

12 Het zij de koning bekend dat de Judeeërs die bij u zijn weggegaan bij ons in Jeruzalem zijn aangekomen, en dat zij deze opstandige en slechte stad aan het herbouwen zijn: ze herstellen de muren en repareren de fundamenten. **13** Het zij de koning bekend dat wanneer deze stad zal zijn herbouwd en de muren zullen zijn hersteld, er niet langer belasting, cijns of tol zal worden afgedragen, wat de belangen van het koninkrijk zeker zal schaden. **14** Welnu, omdat wij ons gebonden weten aan het paleis, en omdat het ons niet past lijdzaam toe te zien hoe de macht van de koning wordt uitgehold, stellen wij u hiervan op de hoogte, **15** zodat onderzoek kan worden gedaan in de boeken met de gedenkwaardige gebeurtenissen van uw voorgangers. Als u daarin leest, zult u ontdekken dat deze stad een opstandige en vanouds oproerige stad is, waar de belangen van koningen en provincies worden geschaad. Daarom ook werd deze stad verwoest. **16** Wij wijzen de koning erop dat wanneer deze stad zal zijn herbouwd en de muren zullen zijn hersteld, u de macht over de provincie Trans-Eufraat kwijt zult raken.'

17 De koning stuurde het volgende antwoord:

'Aan Rechum, het hoofd van de kanselarij, en aan Simsai, de hofschrjver, en aan hun overige ambtgenoten die wonen in Samaria en de rest van de provincie Trans-Eufraat: wij wensen u vrede!

18 Het schrijven dat u ons heeft doen toekomen, is mij woordelijk voorgelezen. **19** Ik heb bevel gegeven de zaak te onderzoeken, en er is aan het licht gekomen dat deze stad zich van oudsher tegen haar koningen verzet heeft en dat ze een bron is van opstand en oproer. **20** Er blijken in Jeruzalem zelfs sterke koningen geweest te zijn die hun macht hebben doen gelden in de hele provincie Trans-Eufraat, en aan wie belasting, cijns en tol werd betaald. **21** Geef daarom de mannen bevel het werk te staken, want deze stad mag niet worden herbouwd totdat ik daartoe opdracht geef. **22** Hoed u in dezen voor nalatigheid, opdat het koninkrijk geen grote schade zal lijden.'

23 Toen het afschrift van het schrijven van koning Artaxerxes was voorgelezen aan Rechum, aan de hofschrjver Simsai en aan hun ambtgenoten, gingen zij zo snel mogelijk naar de Judeeërs in Jeruzalem, en met geweld dwongen zij hen de werkzaamheden te staken.

24 Het werk aan de tempel van God in Jeruzalem werd stilgelegd, en daarin kwam geen verandering tot het tweede regeringsjaar van koning Darius van Perzië.

5

1 Toen begonnen de profeten Haggai en Zacharia, de kleinzoon van Iddo, in opdracht van de God van Israël te profeteren tegen de Judeeërs die in Juda en in Jeruzalem woonden. **2** Daarop hervatten Zerubbabel, de zoon van Sealtiel, en Jesua, de zoon van Josadak, de bouw van de tempel van God in Jeruzalem. Ze kregen daarbij de steun van Gods profeten. **3** Kort daarna kwamen Tattenai, de gouverneur van de provincie Trans-Eufraat, en

Setar-Boznai met hun ambtgenoten naar hen toe, en vroegen: ‘Wie heeft u bevel gegeven deze tempel te herbouwen, dit heiligdom te voltooien?’ ⁴ Ook vroegen ze: *

(5:4) *Ook vroegen ze* – Volgens de Septuaginta en de Pesjitta. MT: ‘Toen zeiden wij’.

‘Hoe heten de mannen die hier aan het bouwen zijn?’ ⁵ Maar hun God waakte over de oudsten van de Judeeërs: ze werden niet gedwongen het werk stil te leggen voordat er aan Darius zou zijn gerapporteerd en er een schriftelijk antwoord zou zijn ontvangen.

⁶ Afschrift van de brief die Tattenai, de gouverneur van de provincie Trans-Eufraat, en Setar-Boznai, en diens ambtgenoten, bestuurders van de genoemde provincie, aan koning Darius hebben gezonden. ⁷ Het bericht aan hem luidde als volgt:

‘Aan Darius, de koning: alle goeds!

⁸ Het zij de koning bekend dat wij naar de provincie Juda zijn gegaan, naar de tempel van de grote God. Die tempel wordt opgetrokken van steenblokken, en in de muren worden balken gelegd. Het werk wordt zorgvuldig uitgevoerd en vordert gestaag.

⁹ Wij hebben de oudsten gevraagd wie hun het bevel had gegeven tot de bouw van de tempel en de voltooiing van het heiligdom. ¹⁰ Ook hebben wij hun namen gevraagd, zodat we, te uwer informatie, de namen van de leiders schriftelijk konden vastleggen. ¹¹ Dit was hun antwoord: “Wij zijn dienaren van de God van de hemel en de aarde, en wij herstellen de tempel die reeds vele jaren geleden werd gebouwd; een groot koning van Israël heeft de bouw ervan destijds voltooid. ¹² Maar omdat onze voorouders de God van de hemel hebben vertoornd, heeft hij hen aan de koning van Babylonië, de Chaldeeër Nebukadnessar, uitgeleverd. Hij heeft deze tempel verwoest en het volk in ballingschap naar Babylonië weggevoerd. ¹³ Koning Cyrus van Babylonië echter heeft in zijn eerste regeringsjaar bevel gegeven de tempel van God te herbouwen. ¹⁴ Ook de gouden en zilveren voorwerpen die Nebukadnessar uit Gods heiligdom in Jeruzalem had weggenomen en naar het heiligdom in Babel had gebracht, zijn door koning Cyrus daar weer vandaan gehaald en aan een zekere Sesbassar gegeven, die door hem was aangesteld als gouverneur. ¹⁵ Hij zei hem: ‘Neem deze voorwerpen en zet ze terug in het heiligdom van Jeruzalem. Zorg ervoor dat Gods tempel op zijn vroegere plaats herbouwd wordt.’ ¹⁶ Genoemde Sesbassar is hier gekomen en heeft de fundamenten gelegd van Gods tempel in Jeruzalem, en van toen af aan tot nu toe is eraan gebouwd, maar hij is nog niet gereed.”

¹⁷ Welnu, als het de koning behaagt, laat hij dan in Babylonië een onderzoek instellen in de koninklijke archieven naar de vraag of het werkelijk zo is dat koning Cyrus bevel heeft gegeven om deze tempel van God in Jeruzalem op te bouwen. Laat hij ons vervolgens op de hoogte brengen van zijn wil in dezen.’

6

¹ Toen gaf koning Darius bevel om een onderzoek in te stellen in de Babylonische archieven, waar de schatten worden bewaard. ² In de burcht van Ekbatana, in de provincie Medië, vond men een rol waarin de volgende gedenkwaardige gebeurtenis beschreven was:

³ ‘In zijn eerste regeringsjaar heeft koning Cyrus het volgende bevel gegeven aangaande de tempel van God in Jeruzalem: De tempel moet worden herbouwd, op de plaats waar geofferd wordt. De fundamenten moeten dezelfde blijven, en hij moet zestig el hoog worden en zestig el breed. ⁴ Hij moet bestaan uit drie lagen steenblokken en één laag hout, *

(6:4) *één laag hout* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘nieuw hout’.

en de kosten moeten worden betaald uit de koninklijke schatkist. ⁵ Ook moeten de gouden en zilveren voorwerpen uit Gods tempel, die Nebukadnessar uit het heiligdom in Jeruzalem heeft gehaald en naar Babel heeft gebracht, worden teruggegeven en worden overgebracht naar het heiligdom in Jeruzalem, waar ze horen, en daar worden neergezet, in de tempel van God.’

⁶ ‘Wat uw vraag betreft, Tattenai, gouverneur van de provincie Trans-Eufraat, en Setar-Boznai en uw ambtgenoten, bestuurders van de genoemde provincie: laat de bouw ongemoeid. ⁷ Laat het werk aan de tempel van God ongestoord voortgang vinden. De gouverneur en de oudsten van de Judeeërs mogen de tempel herbouwen op zijn vroegere plaats. ⁸ En ik heb bevel gegeven dat u de oudsten van de Judeeërs moet steunen bij de bouw van de tempel van God: zij moeten de kosten steeds volledig vergoed krijgen uit de koninklijke schatkist, uit de belastingopbrengst van de provincie Trans-Eufraat, zolang als nodig is. ⁹ Alles wat de priesters in Jeruzalem nodig hebben, moet hun dagelijks, zonder enige terughoudendheid, gegeven worden: jonge stieren en rammen en lammeren om te offeren aan de God van de hemel, en tarwe, zout, wijn en olie, ¹⁰ zodat zij offergaven aan de God van de hemel kunnen brengen, en zullen bidden voor het leven van de koning en zijn zonen. ¹¹ Ook heb ik het bevel gegeven dat er bij iedereen die dit besluit overtreedt een balk uit zijn huis moet worden gesloopt, waaraan hij vervolgens rechtop zal worden vastgenageld. Zijn huis moet worden verwoest. ¹² Moge de God die zijn naam laat wonen in deze tempel, de tempel van God in Jeruzalem, alle koningen en volken neerslaan die een poging doen om dit besluit te overtreden door de tempel te verwoesten. Ik, Darius, heb dit bevel gegeven, en het moet nauwkeurig worden uitgevoerd.’

13 Tattenai, de gouverneur van de provincie Trans-Eufraat, Setar-Boznai en hun ambtgenoten voerden nauwgezet uit wat koning Darius bevolen had. 14 De oudsten van de Judeeërs vorderden gestaag met de bouw, dankzij het optreden van de profeet Haggai en van Zacharia, de kleinzoon van Iddo. Zij voltooiden de tempelbouw zoals de God van Israël en de Perzische koningen Cyrus, Darius en Artaxerxes bevolen hadden. 15 In het zesde regeringsjaar van koning Darius, op de derde dag van de maand adar, was de tempel gereed. 16 De Israëlieten, de priesters, de Levieten en de overige teruggekeerde ballingen, vierden de inwijding van de tempel van God met vreugde, 17 en daarvoor brachten zij de volgende offers: honderd stieren, tweehonderd rammen en vierhonderd lammeren. Daarnaast offerden zij nog twaalf geitenbokken als reinigingsoffer voor heel Israël, één voor elk van de twaalf stammen. 18 Ook werden de priesters ingedeeld in hun klassen en de Levieten in hun afdelingen, voor de dienst van God in Jeruzalem, volgens de voorschriften in het boek van Mozes.

19 De teruggekeerde ballingen vierden Pesach op de veertiende dag van de eerste maand. 20 De priesters en de Levieten hadden zich allemaal gereinigd, zij allen waren rein. Ze slachtten het pesachlam voor alle ballingen, voor hun medepriesters, en voor zichzelf. 21 De Israëlieten die teruggekeerd waren uit de ballingschap aten het pesachlam, en ook allen die zich hadden afgekeerd van de onreinheid van de plaatselijke bevolking en zich bij de Israëlieten hadden aangesloten om de HEER, de God van Israël, te vereren.

22 Ze vierden vrolijk het feest van het Ongedesemde brood, zeven dagen lang, want de HEER had hen met vreugde vervuld: hij had de koning van Assyrië op andere gedachten jegens hen gebracht, zodat de koning hen krachtig steunde bij het werk aan de tempel van God, de God van Israël.

Ezra vertrekt naar Jeruzalem

7

1-6 Later, tijdens de regering van Artaxerxes, de koning van Perzië, vertrok een zekere Ezra uit Babylonië. Hij was de zoon van Seraja, de zoon van Azarja, de zoon van Chilkia, de zoon van Sallum, de zoon van Sadok, de zoon van Achitub, de zoon van Amarja, de zoon van Azarja, de zoon van Merajot, de zoon van Zerachja, de zoon van Uzzi, de zoon van Bukki, de zoon van Abisua, de zoon van Pinechas, de zoon van Eleazar, de zoon van Aäron, de eerste priester. Deze Ezra was een schrijver, goed onderlegd in de wet van Mozes, de wet die de HEER, de God van Israël, heeft gegeven, en hij werd door de HEER, zijn God, beschermd, waardoor de koning hem alles toestond wat hij verlangde. 7 Een aantal priesters, Levieten, tempelzangers, poortwachters, tempelknechten en andere Israëlieten reisde met hem mee naar Jeruzalem. Het was in het zevende regeringsjaar van koning Artaxerxes, 8 en ze kwamen aan in de vijfde maand van dat jaar. 9 Ezra was volgens plan*

(7:9) *volgens plan* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘fundament’.

uit Babylonië vertrokken op de eerste dag van de eerste maand, en op de eerste dag van de vijfde maand kwam hij in Jeruzalem aan, want God bood hem onderweg bescherming. 10 Hij was er namelijk met heel zijn hart op gericht de wet van de HEER te onderzoeken, die na te leven, en de Israëlieten te leren wat hun wetten en regels zijn.

11 Dit is een afschrift van de brief die koning Artaxerxes meegaf aan Ezra, de priester en schrijver die een groot kenner was op het gebied van de geboden en de wetten van de HEER betreffende Israël:

12 ‘Artaxerxes, de koning der koningen, aan de priester Ezra, groot kenner van de wet van de God van de hemel: alle goeds gewenst!

13 Hierbij bepaal ik dat elke priester, Leviet of andere Israëliet in mijn koninkrijk die voornemens is om met u naar Jeruzalem te gaan, vrij is zulks te doen. 14 U wordt namelijk vanwege de koning en zijn zeven raadgevers naar Juda en Jeruzalem gezonden om daar een onderzoek in te stellen naar de naleving van de wet van uw God, waarover u beschikt. 15 Ook moet u er het zilver en goud brengen dat de koning en zijn raadgevers vrijwillig hebben geschonken aan de God van Israël die in Jeruzalem woont, 16 evenals het zilver en goud dat u zult ontvangen in de hele provincie Babylonië, en verder de vrijwillige gaven die het volk en de priesters zullen schenken voor de tempel van hun God in Jeruzalem. 17 Vervolgens moet u dat geld zorgvuldig besteden om stieren, rammen en lammeren te kopen, en de daarbij voorgeschreven hoeveelheden graan en wijn, die u als offer moet opdragen op het altaar in de tempel van uw God in Jeruzalem. 18 De rest van het zilver en het goud kunnen u en uw broeders naar eigen inzicht besteden, mits dat overeenkomt met de wil van uw God. 19 Lever ook het tempelgerei af dat u ontvangen hebt voor de dienst in de tempel van uw God. 20 Wat er verder nodig is voor de tempel van uw God en voor uw rekening zou komen, kunt u bekostigen uit de koninklijke schatkist.

21 Bovendien bepaal ik, koning Artaxerxes, dat alle schatmeesters in de provincie Trans-Eufraat onverwijld alles moeten verstrekken waar Ezra, groot kenner van de wet van de God van de hemel, om zal vragen, 22 tot een bedrag van honderd talent zilver en een hoeveelheid van honderd kor tarwe, honderd bat wijn en honderd bat olie, en zout in onbeperkte hoeveelheden. 23 Alle voorschriften van de God van de hemel die zijn tempel betreffen moeten nauwgezet worden uitgevoerd, opdat zijn toorn het rijk van de koning en zijn zonen niet zal treffen. 24 Eveneens deel ik u mee dat het niet is toegestaan belasting, cijns of schatting op te leggen aan de priesters en de Levieten, de zangers, poortwachters, tempelknechten of andere dienaren van de tempel.

25 In overeenstemming met de wijsheid van uw God waarover u beschikt moet u, Ezra, magistraten en rechters aanstellen die rechtspreken over het hele volk in de provincie Trans-Eufraat, over allen die de wetten van uw God kennen, en moet u wie ze niet kent ermee bekend maken. 26 Over een ieder die de wet van uw God en de wet van de koning niet naleeft moet zonder uitstel een oordeel worden geveld. Zo iemand moet ter dood worden gebracht of tot een lijfstraf worden veroordeeld, zijn bezit moet verbeurdverklaard worden, of er moet hem een gevangenisstraf worden opgelegd.'

27 Geloofd zij de HEER, de God van onze voorouders, die de koning het besluit heeft ingegeven de tempel van de HEER in Jeruzalem van grote luister te voorzien, 28 en mij heeft verheven in de gunst van de koning, van zijn raadgevers, en van al zijn machtige rijksgroten. En omdat de HEER, mijn God, mij beschermde, vatte ik moed en bracht de leiders van Israël bijeen om met mij te vertrekken.

8

1 Dit is, met vermelding van hun geslachtsregisters, de lijst van de hoofden van de families die met mij uit Babylonië vertrokken tijdens de regering van koning Artaxerxes.

2 De familie van Pinechas met Gersom, de familie van Itamar met Daniël, de familie van David met Chattus, 3 de familie van Sechanja, de familie van Paros met Zecharja, alsmede honderdvijftig personen van het mannelijk geslacht die met hem in de registers waren ingeschreven. 4 De familie van Pachat-Moab met Eljoënai, de zoon van Zerachja, alsmede tweehonderd personen van het mannelijk geslacht. 5 De familie van Sechanja, de zoon van Jachaziël, alsmede driehonderd personen van het mannelijk geslacht. 6 De familie van Adin met Ebed, de zoon van Jonatan, alsmede vijftig personen van het mannelijk geslacht. 7 De familie van Elam met Jesaja, de zoon van Atalja, alsmede zeventig personen van het mannelijk geslacht. 8 De familie van Sefatja met Zebadja, de zoon van Michaël, alsmede tachtig personen van het mannelijk geslacht. 9 De familie van Joab met Obadja, de zoon van Jechiël, alsmede tweehonderdachtien personen van het mannelijk geslacht. 10 De familie van Selomit, de zoon van Josifja, alsmede honderdzesentwintig personen van het mannelijk geslacht. 11 De familie van Bebai met Zecharja, de zoon van Bebai, alsmede achtentwintig personen van het mannelijk geslacht. 12 De familie van Azgad met Jochanan, de zoon van Hakkatan, alsmede honderdtien personen van het mannelijk geslacht. 13 De laatsten van de familie van Adonikam, namelijk Elifelet, Jeïel en Semaja, alsmede zestig personen van het mannelijk geslacht. 14 De familie van Bigwai met Utai en Zakkur, alsmede zeventig personen van het mannelijk geslacht.

15 Ik bracht hen bijeen bij het kanaal dat naar Ahawa loopt, en daar sloegen wij voor drie dagen ons kamp op. Ik stelde vast dat er zich onder het volk en de priesters geen Levieten bevonden, 16 en ontbood daarom de leiders Eliëzer, Ariël, Semaja, Elnatan, Jarib, Elnatan, Natan, Zecharja en Mesullam en de wijze mannen Jojarib en Elnatan, 17 en beval hen naar Iddo te gaan, de hoofdmans van de heilige plaats Kasifja. Ik zei hen dat ze Iddo, zijn broeders en de tempelknechten van Kasifja moesten verzoeken ons dienaren voor de tempel van onze God te sturen. 18 Omdat God ons bescherming bood, stuurden zij ons Serebja, een verstandig man uit de familie van Machli, een nakomeling van Levi, de zoon van Israël, samen met zijn zonen en verwanten, achttien mannen in totaal. 19 Verder nog Chasabja en Jesaja uit de familie van Merari, en zijn broers en hun zonen, twintig in totaal, 20 en tweehonderd twintig van de tempelknechten, al door David en zijn raadsheren aan de Levieten toegewezen om hen bij te staan, allen bij name bekend en ingeschreven.

21 Daar bij het Ahawakanaal riep ik op tot een vasten, om ons te verootmoedigen voor onze God, en hem te smeken om een voorspoedige reis voor onszelf, voor onze kleine kinderen en voor al onze bezittingen. 22 Ik had mij er namelijk voor geschaamd de koning om een escorte te vragen van soldaten en ruiters die ons zouden kunnen beschermen tegen vijanden op onze weg, want wij hadden tegen de koning gezegd: 'Onze God biedt allen bescherming die zijn hulp vragen, maar zijn hevige toorn treft allen die zich van hem afkeren.' 23 Daarom vastten wij en vroegen onze God om hulp, en hij verhoorde ons.

24 Ik koos twaalf van de belangrijkste priesters uit, en Serebja en Chasabja,*

(8:24) *en Serebja en Chasabja* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: 'namelijk Serebja Chasabja'.

samen met tien van hun broeders. 25 In hun aanwezigheid woog ik het zilver, het goud en het tempelgerei. Dit alles was als bijdrage voor de tempel van onze God aangeboden door de koning en zijn raadgevers en rijksgroten, en door alle Israëlieten die zich in Babylonië bevonden. 26 Zo woog ik zeshonderdvijftig talent zilver af en stelde hun die ter hand. Voorts honderd zilveren voorwerpen ter waarde van twee talenten, honderd talent goud 27 en twintig gouden schalen ter waarde van duizend darieken. Ten slotte twee vaten van prachtig glanzend brons, kostbaar als goud. 28 Ik zei tegen de mannen: 'U bent aan de HEER gewijd en deze voorwerpen zijn heilig. Het zilver en het goud zijn een vrijwillige gave voor de HEER, de God van uw voorouders. 29 Bewaak dit alles zorgvuldig totdat u het in de voorraadkamers van de tempel van de HEER in Jeruzalem hebt afgewogen, in het bijzijn van de hoofden van de priesters en de Levieten, en van de familiehoofden van Israël.' 30 De priesters en de Levieten namen de gewogen hoeveelheden zilver en goud en de andere voorwerpen in ontvangst, om alles naar Jeruzalem te brengen, naar de tempel van onze God.

31 Op de twaalfde van de eerste maand braken we op bij het Ahawakanaal, en gingen op weg naar Jeruzalem. Onze God beschermde ons, en zo bleven we gespaard voor vijanden en struikrovers. 32 Toen we in Jeruzalem aangekomen waren, rustten we drie dagen. 33 Op de vierde dag werden het zilver, het goud en de voorwerpen gewogen in de tempel van onze God en ter hand gesteld aan de priester Meremot, de zoon van Uria, en aan Elazar, de zoon van Pinechas, met in hun gezelschap de Levieten Jozabad, de zoon van Jesua, en Noadja, de zoon van Binnui. 34 Toen werd elk aantal en elk gewicht afzonderlijk, en ook het totale gewicht, schriftelijk vastgelegd. 35 De ballingen die uit de gevangenschap kwamen droegen offers op aan de God van Israël: twaalf stieren voor heel Israël, zesennegentig volwassen rammen en zevenenzeventig jonge rammen, en als reinigingsoffer twaalf geitenbokken. Dit alles diende tot een brandoffer voor de HEER. 36 Zij gaven de bevelschriften van de koning aan zijn satrapen en gouverneurs in de provincie Trans-Eufraat, en die verleenden hun steun aan het volk en aan de tempel van God.

De schuld van het volk

9

1 Toen deze zaken afgehandeld waren, kwamen de leiders naar mij toe en zeiden: ‘Het volk van Israël, de priesters en de Levieten hebben zich niet afzijdig gehouden van de bevolking van het land en ook niet van de gruwelijke gebruiken van de Kanaänieten, Hethieten, Perizzieten, Jebusieten, Ammonieten, Moabieten, Egyptenaren en Amorieten. 2 Ze hebben namelijk meisjes van die volken tot vrouw genomen, voor zichzelf en voor hun zonen, en zo hebben zij, het heilige zaad, zich vermengd met de bevolking van het land. De leiders en bestuurders gingen in deze ontrouw voorop.’

3 Zodra ik dit hoorde, scheurde ik mijn kleren en mijn mantel. Ik trok het haar uit mijn hoofd en mijn baard, en ging zitten, verbijsterd. 4 En allen die vanwege de ontrouw van de ballingen de dreigende woorden van de God van Israël vreesden, kwamen bij mij. Zo bleef ik verbijsterd zitten tot het avondoffer. 5 Toen stond ik op, beëindigde mijn boetedoening, en met gescheurde kleren en mantel viel ik op mijn knieën en spreidde mijn handen uit naar de HEER, mijn God. 6 Ik zei: ‘Mijn God, ik schaam me, mijn God, ik ben te beschaamd om mijn gezicht naar u op te heffen, want onze zonden reiken tot boven ons hoofd en onze schuld is zo hoog als de hemel. 7 Vanaf de dagen van onze voorouders tot aan deze dag zijn wij zeer schuldig tegenover u, en vanwege onze zonden zijn wij, onze koningen, onze priesters, overgeleverd aan de macht van de koningen van andere landen, aan geweld, aan gevangenschap, aan plundering, en aan openlijke schande, zoals nu. 8 En toch heeft de HEER, onze God, onlangs zijn erbarmen getoond door een deel van ons volk te laten ontkomen, en door ons een houvast te geven in zijn heilige plaats. Onze God heeft onze ogen doen oplichten en ons in onze slavernij weer wat levensmoed gegeven. 9 Want wij zijn slaven, en in onze slavernij heeft onze God ons niet verlaten. Hij heeft de koningen van Perzië gunstig gestemd jegens ons, om ons weer levensmoed te geven opdat wij de tempel van onze God kunnen laten herrijzen en hem uit de puinhopen herstellen, en om voor ons te zijn als een veilige muur in Juda en in Jeruzalem. 10 En wat, onze God, was daarop ons antwoord? Veronachtzaamd hebben wij uw geboden, 11 die u ons gegeven hebt bij monde van uw dienaren de profeten, die zeiden: ‘Het land dat jullie binnengaan en in bezit nemen is een verontreinigd land, bezoedeld door de bevolking van het land met haar gruwelijke gebruiken. Zij hebben het met hun onreinheid gevuld, van het ene einde tot het andere. 12 Geef daarom jullie dochters niet aan hun zonen, en neem hun dochters niet voor jullie zonen tot vrouw. Draag nooit bij aan hun voorspoed en geluk. Dan zullen jullie sterk zijn en het goede van het land eten, en het voor altijd voor jullie kinderen in bezit nemen.’ 13 Na alles wat ons is overkomen vanwege onze slechte daden, vanwege onze grote schuld, nu u, onze God, ons minder hebt gestraft dan wij verdienden en u er zelfs voor gezorgd hebt dat er zovelen van ons overgebleven zijn – 14 zouden wij nu opnieuw uw geboden met voeten treden door huwelijken aan te gaan met deze volken die zulke gruwelijke gebruiken kennen? Zou u dan niet zodanig vertoornd zijn dat u ons zou vernietigen, en niemand het zou overleven, niemand zou ontkomen? 15 HEER, God van Israël, u bent rechtvaardig, want wij zijn ontkomen, wij zijn overgebleven tot op deze dag. Schuldig staan wij hier voor u – hoe kunnen we u zo onder ogen komen?’

Uitheemse vrouwen met hun kinderen weggestuurd

10

1 En terwijl Ezra bad en schuld beleed, en zich wenend neerwierp voor Gods tempel, kwam er een zeer grote menigte Israëlitische mannen en vrouwen en kinderen om hem heen staan. Zij huilden bitter. 2 Toen nam Sechanja, de zoon van Jechiël, een van de zonen van Elam, het woord. Hij zei tegen Ezra: ‘Wij zijn onze God ontrouw geweest, wij zijn getrouwd met uitheemse vrouwen, afkomstig uit de bevolking van het land. En toch, ondanks dat, is er hoop voor Israël. 3 Laat ons daarom ten overstaan van onze God de verplichting aangaan dat wij al die vrouwen en alle kinderen die zij hebben gebaard wegsturen, zoals u, heer, ons dat aanraadt, en op aanraden van hen die ontzag hebben voor de geboden van onze God, opdat de wet wordt nageleefd. 4 Sta op, Ezra, het is aan u dit af te handelen. Wij staan achter u. Treed krachtig op!’ 5 Ezra stond op om de leiders van de

priesters, van de Levieten en van heel Israël te laten zweren dat te doen waartoe Sechanja opriep, en zij zwoeren deze eed.

6 Ezra ging weg bij Gods tempel en trok zich terug in het vertrek van Jochanan, de zoon van Eljasib. Hij at geen brood en dronk geen water, want hij rouwde om de ontrouw van de teruggekeerde ballingen.

7 Men liet een oproep uitgaan naar alle teruggekeerde ballingen in Juda en Jeruzalem om zich in Jeruzalem te verzamelen. 8 Op voorstel van de leiders en de oudsten zou iedereen die niet binnen drie dagen verscheen uitgesloten worden van de gemeenschap van de ballingen, en zouden zijn goederen verbeurdverklaard worden. 9 Binnen drie dagen verzamelden alle mannen van Juda en Benjamin zich dan ook in Jeruzalem, en heel het volk ging op het plein voor de tempel van God zitten; ze rilden van angst voor wat er zou gebeuren, en vanwege de stortbuien. Het was de twintigste dag van de negende maand.

10 Ezra, de priester, stond op en zei: 'U bent ontrouw geweest, u bent met uitheemse vrouwen getrouwd en daardoor hebt u de schuld van Israël vergroot. 11 Leg daarom een bekentenis af voor de HEER, de God van uw voorouders, en doe wat hij van u vraagt: houd u afzijdig van de bevolking van het land en van uitheemse vrouwen.' 12 De hele gemeenschap antwoordde luid: 'We zullen doen wat u ons gezegd hebt. 13 Maar wij, het volk, wij zijn met velen, en het is regentijd. We kunnen niet lang buiten blijven staan; in één of twee dagen hebben we deze zaak niet afgehandeld, want we hebben op grote schaal fouten begaan. 14 Laten onze leiders daarom namens de hele gemeenschap optreden, en laat iedereen die in een van onze steden met een uitheemse vrouw is getrouwd op een vastgestelde tijd hierheen komen, samen met de oudsten en de rechters van die stad, zodat we de brandende toorn van onze God hierover✠

(10:14) *hierover* – Volgens de oudste vertalingen. MT: 'zolang deze zaak duurt'.

van ons kunnen afwenden.' 15 Alleen Jonatan, de zoon van Asaël, en Jachzeja, de zoon van Tikwa, verzetten zich hertegen. Ze werden gesteund door Mesullam en de Leviet Sabbetai. 16 De andere teruggekeerde ballingen wilden wel doen wat was voorgesteld. Ezra wees een aantal mannen aan, per familie een familiehoofd, van wie de namen werden genoteerd en die de zaak moesten onderzoeken.✠

(10:16) *onderzoeken* – Volgens de Septuaginta en de Vulgata. MT: 'van Darius'.

Zij hielden de eerste zitting op de eerste dag van de tiende maand, 17 en op de eerste dag van de eerste maand sloten ze het onderzoek af naar alle mannen die met uitheemse vrouwen getrouwd waren.

18 De priesters die met uitheemse vrouwen waren getrouwd, waren:

Uit de familie van Jesua, de zoon van Josadak, en uit die van zijn broers: Maäseja, Eliëzer, Jarib en Gedalja. 19 Zij gaven hun hand erop dat ze hun vrouwen zouden wegsturen, en ze offerden een ram uit hun kudde als hersteloffer voor hun schuld.

20 Uit de familie van Immer: Chanani en Zebadja.

21 Uit de familie van Charim: Maäseja, Elia, Semaja, Jechiël en Uzzia.

22 Uit de familie van Paschur: Eljoënai, Maäseja, Jismaël, Netanel, Jozabad en Elasa.

23 Van de Levieten: Jozabad, Simi, Kelaja (beter bekend als Kelita), Petachja, Jehuda en Eliëzer.

24 Van de tempelzangers: Eljasib.

Van de poortwachters: Sallum, Telem en Uri.

25 Van het volk:

Uit de familie van Paros: Ranja, Jizzia, Malkia, Miamin, Elazar, Malkia en Benaja.

26 Uit de familie van Elam: Mattanja, Zecharja, Jechiël, Abdi, Jeremot en Elia.

27 Uit de familie van Zattu: Eljoënai, Eljasib, Mattanja, Jeremot, Zabad en Aziza.

28 Uit de familie van Bebai: Jochanan, Chananja, Zabbai en Atlai.

29 Uit de familie van Bani: Mesullam, Malluch, Adaja, Jasub, Seal en Jeramot.

30 Uit de familie van Pachat-Moab: Adna, Kelal, Benaja, Maäseja, Mattanja, Besaleël, Binnui en Manasse.

31 Uit de familie van Charim: Eliëzer, Jissia, Malkia, Semaja, Simeon, 32 Benjamin, Malluch en Semarja.

33 Uit de familie van Chasum: Mattenai, Mattatta, Zabad, Elifelet, Jeremai, Manasse en Simi.

34 Uit de familie van Bani: Maädai, Amram, Uël, 35 Benaja, Bedeja, Keluhu, 36 Wanja, Meremot, Eljasib, 37 Mattanja, Mattenai, Jaäsai, 38 Bani, Binnui, Simi, 39 Selemja, Natan, Adaja, 40 Machnadbai, Sasai, Sarai, 41 Azarel, Selemja, Semarja, 42 Sallum, Amarja en Josef.

43 Uit de familie van Nebo: Jeïel, Mattitja, Zabad, Zebina, Jaddai, Joël en Benaja.

44 Ieder van hen was met een uitheemse vrouw getrouwd, en sommigen hadden bij die vrouw kinderen gekregen.

1

1 Verslag van Nehemia, de zoon van Chachalja.

In de maand kislew van het twintigste jaar, toen ik mij in de burcht van Susa bevond, **2** kwam een van mijn broers, Chanani, met een aantal mannen vanuit Juda naar me toe. Ik vroeg hun hoe het de Joden verging die waren overgebleven en de ballingschap hadden overleefd, en informeerde naar de toestand in Jeruzalem. **3** Ze vertelden me dit: ‘Het gaat heel slecht met de mensen die de ballingschap hebben overleefd en die nu in de provincie Juda wonen. Ze zijn er het mikpunt van spot, want de muur van Jeruzalem is afgebroken en de poorten zijn in vlammen opgegaan.’

4 Toen ik deze woorden hoorde, ging ik huilend op de grond zitten. Ik rouwde dagenlang, ik vastte en riep de God van de hemel aan. **5** Ik bad: ‘Ach HEER, God van de hemel, machtige en ontzagwekkende God, u die uw beloften nakomt en trouw bent aan ieder die u liefheeft en doet wat u gebiedt, **6** luister aandachtig en zie hoe uw dienaar dag en nacht tot u bidt ten behoeve van uw dienaren, de Israëlieten. Ik belijd de zonden die wij, Israëlieten, tegenover u hebben begaan, ook ik en mijn familie. **7** Wij hebben u veel kwaad gedaan; wij hebben ons niet gehouden aan de geboden, voorschriften en rechtsregels die u aan Mozes, uw dienaar, hebt gegeven. **8** Denk toch aan wat u Mozes hebt voorgehouden: “Als jullie ontrouw zijn, zal ik je onder alle volken verstrooien, **9** maar als jullie naar mij terugkeren, en je houden aan mijn geboden en die naleven, zal ik jullie, ook al zouden jullie verbannen zijn naar het eind van de hemel, terughalen en bijeenbrengen op de plaats die ik heb uitgekozen om er mijn naam te laten wonen.” **10** De Israëlieten zijn uw dienaren, zij zijn uw volk; u hebt hen door uw grote macht en met uw sterke hand bevrijd. **11** Ach mijn Heer, luister toch aandachtig naar het gebed van uw dienaar en naar dat van al uw dienaren die uw naam willen eerbiedigen. Laat me vandaag toch slagen en laat de koning mij welgezind zijn.’ In die tijd was ik schenker aan het hof van de koning.

Nehemia gaat naar Jeruzalem

2

1 Het was in de maand nisan, in het twintigste regeringsjaar van Artaxerxes. De wijn stond op tafel. Ik nam de wijn en bood die de koning aan. Nooit had hij iets op me aan te merken gehad, **2** maar nu zei hij: ‘Waarom kijk je zo somber, je bent toch niet ziek? Er is vast iets dat je dwarszit.’ Ik schrok hevig **3** en zei: ‘Majesteit, leef in eeuwigheid! Hoe zou ik niet somber zijn als de stad waar mijn voorouders begraven zijn, is verwoest en haar poorten in vlammen zijn opgegaan?’ **4** ‘Wat is dan je wens?’ vroeg de koning. Ik bad tot de God van de hemel, **5** en antwoordde de koning: ‘Als het de koning goeddunkt, en als u het mij, uw dienaar, toestaat, zend mij dan naar Juda, om de stad te herbouwen waar mijn voorouders begraven liggen.’ **6** De koning – met zijn lievelingsvrouw aan zijn zijde – wilde weten hoe lang mijn reis zou duren en wanneer ik terug zou keren. Nadat ik de koning een tijdstip had genoemd, willigde hij mijn verzoek om te vertrekken in. **7** ‘En als het de koning goeddunkt,’ zo zei ik, ‘laat men mij dan brieven meegeven voor de gouverneurs van de provincie Trans-Eufraat, opdat zij mij doorgang verlenen tot aan Juda.’ **8** Ook verzocht ik om een brief voor Asaf, het hoofd van de koninklijke houtvesterijen, om mij hout te leveren voor de balken van de poorten van de tempelburcht, voor de stadsmuur en voor de woning waarin ik mijn intrek zou nemen. Omdat mijn God mij bescherming bood, gaf de koning mij de verlangde brieven. **9** Toen ik bij de gouverneurs van de provincie Trans-Eufraat aankwam, overhandigde ik hun de brieven van de koning. De koning had mij een escorte van officieren en ruiters meegegeven. **10** Toen Sanballat uit Bet-Choron en Tobia, zijn Ammonitische dienaar, hoorden dat er iemand was gekomen die het welzijn van de Israëlieten wilde bevorderen, waren ze hierover zeer ontstemd.

Nehemia krijgt medestanders in Jeruzalem

11 Zo kwam ik in Jeruzalem aan. Na drie dagen **12** trok ik er met enkele mannen in de nacht op uit. Ik had niemand verteld welke plannen mijn God mij voor Jeruzalem had ingegeven, en het enige dier dat ik bij me had, was het dier waarop ik reed. **13** Die nacht ging ik door de Dalpoort en langs de Drakenbron naar de Mestpoort, om de neergehaalde stadsmuren en de door vuur verteerde poorten te inspecteren. **14** Ik ging door naar de Bronpoort en naar de Koningsvijver, waar mijn rijdier niet verder kon. **15** Daarom klom ik die nacht door het Kidrondal omhoog om de muur te inspecteren, en door de Dalpoort keerde ik terug. **16** De stadsbestuurders wisten niet waar ik heen was gegaan en wat ik aan het doen was, want de Joden, of ze nu priester waren, vooraanstaand burger, bestuurder of ambtenaar, had ik nog niets verteld. **17** Maar nu zei ik tegen hen: ‘U ziet in welke ellende wij verkeren: Jeruzalem ligt in puin en de poorten zijn in vlammen opgegaan. Laten we de stadsmuur weer opbouwen, zodat we niet langer het mikpunt van spot zijn.’ **18** Ik vertelde hun dat mijn God mij bescherming geboden had, en ook bracht ik de woorden van de koning over. ‘Laten we dan meteen met de herbouw beginnen,’ zeiden ze, en ze pakten het werk voortvarend aan. **19** Toen Sanballat uit Bet-Choron, Tobia, zijn Ammonitische dienaar, en de Arabier Gesem dit hoorden, begonnen zij ons uit te lachen en te beschimpen: ‘Wat zijn jullie hier aan het doen? Komen jullie soms tegen de koning in opstand?’ **20** Dit was mijn antwoord: ‘Het is de God van de hemel die ons doet slagen. Wij, zijn dienaren, beginnen met de herbouw. U hoort niet in Jeruzalem, u kunt er geen rechten laten gelden, hier is niets dat aan u herinnert.’

Herbouw van de stadsmuur

3

1 Eljasib, de hogepriester, begon samen met zijn medepriesters aan de herbouw van de Schaapspoort. Nadat ze die hadden ingewijd, plaatsten ze de deuren en wijdden ze het gedeelte van de Honderdtoren tot de Chananeltoren in. **2** Naast hem werkten de mannen van Jericho, en daarnaast Zakkur, de zoon van Imri. **3** De Vispoort werd door de zonen van Senaä herbouwd. Ze legden de balken en plaatsten de deuren, compleet met sluitbalken en grendels. **4** Naast hen voerde Meremot, de zoon van Uria, de zoon van Hakkos, de herstelwerkzaamheden uit, en daarnaast Mesullam, de zoon van Berechja, de zoon van Mesezabel, en wat verderop Sadok, de zoon van Baäna. **5** Daar weer naast werkten de inwoners van Tekoa, maar de aanzienlijken van die stad deden niet mee met het werk van hun heer. **6** De Oude Poort werd hersteld door Jojada, de zoon van Paseach, en door Mesullam, de zoon van Besodja. Ze legden de balken en plaatsten de deuren, compleet met sluitbalken en grendels. **7** Naast hen werkten Melatja uit Gibeon en Jadon uit Meronot met de mannen uit Gibeon en Mispa, waar de residentie van de gouverneur van de provincie Trans-Eufraat was. **8** Weer verder werd Jeruzalem tot aan de Brede Muur herbouwd door de goudsmid Uzziël, de zoon van Charhaja, *

(3:8) *de goudsmid Uzziël, de zoon van Charhaja* – Volgens de Pesjitta. MT: ‘Uzziël, de zoon van Charhaja, goudsmiden’.

en door Chananja, een zalfbereider. **9** Refaja, de zoon van Chur en het hoofd van de ene helft van het district Jeruzalem, werkte daar weer naast. **10** Jedaja, de zoon van Charumaf, herstelde het gedeelte tegenover zijn huis, en Chattus, de zoon van Chasabneja, werkte naast hem. **11** Een volgend gedeelte, met de Bakoventoren, werd hersteld door Malkia, de zoon van Charim, en door Chassub, de zoon van Pachat-Moab. **12** Sallum, de zoon van Halloches en het hoofd van de andere helft van het district Jeruzalem, werkte naast hen, samen met zijn dochters. **13** Chanun en de inwoners van Zanoach herstelden de Dalpoort: ze bouwden hem op, plaatsten de deuren, compleet met sluitbalken en grendels, en repareerden de muur over een lengte van duizend el, tot aan de Mestpoort. **14** De Mestpoort zelf werd hersteld door Malkia, de zoon van Rechab, het hoofd van het district Bet-Hakkerem. Hij bouwde hem op en plaatste de deuren, compleet met sluitbalken en grendels. **15** Sallun, de zoon van Kolchoze en het hoofd van het district Mispa, herstelde de Bronpoort. Hij bouwde hem op, legde het dak en plaatste de deuren, compleet met sluitbalken en grendels, en hij repareerde de muur die van het waterbekken van het kanaal naar de paleistuin loopt tot aan de trappen die leiden naar de Davidsburcht. **16** Verderop werkte Nechemja, de zoon van Azbuk en het hoofd van de ene helft van het district Bet-Sur, tot tegenover de graven van David, en verder tot aan het aangelegde waterbekken en het Huis van de Helden. **17** Daarnaast werkten de Levieten Rechum, de zoon van Bani, en Chasabja, het hoofd van de ene helft van het district Keïla, namens dat district. **18** Een volgend deel werd hersteld door verwanten van hen. Binnui, *

(3:18) *Binnui* – Volgens de Pesjitta. MT: ‘Bawwai’.

de zoon van Chenadad en het hoofd van de andere helft van het district Keïla, **19** en Ezer, de zoon van Jesua en het hoofd van Mispa, herstelden het gedeelte bij de helling naar het wapendepot en de Punt. **20** Met grote ijver herstelde Baruch, de zoon van Zabbai, een volgend deel, van de Punt tot de ingang van het huis van Eljasib, de hogepriester. **21** Meremot, de zoon van Uria, de zoon van Hakkos, herstelde nog een stuk, en wel van de ingang van het huis van Eljasib tot aan het einde daarvan. **22** Daarnaast werkten de priesters uit de nabije omgeving, **23** en verderop herstelden Benjamin en Chassub het gedeelte tegenover hun huis, en daar weer naast herstelde Azarja, de zoon van Maäseja, de zoon van Ananja, het gedeelte naast zijn huis. **24** Binnui, de zoon van Chenadad, herstelde nog een deel, van het huis van Azarja tot de Punt en tot de Hoek. **25** Palal, de zoon van Uzai, werkte tegenover de Punt en de hoge uitspringende toren van het koninklijk paleis, bij het plein van de paleiswacht. Daarnaast werkten Pedaja, de zoon van Paros, **26** en de tempelknechten die op de Ofel woonden, aan het gedeelte tot aan de Waterpoort in het oosten en de paleistoren. **27** Ook de Tekoïeten herstelden nog een deel, het deel dat begint bij de grote uitspringende toren en loopt tot de muur van de Ofel. **28** De priesters waren aan het werk in het gedeelte boven de Paardenpoort, ieder tegenover zijn eigen huis. **29** Verderop repareerde Sadok, de zoon van Immer, de muur tegenover zijn huis, en naast hem werkte Semaja, de zoon van Sechanja en de bewaker van de Oostpoort. **30** Chananja, de zoon van Selenja, en Chanun, de zesde zoon van Salaf, herstelden weer een ander gedeelte van de muur, en Mesullam, de zoon van Berechja, werkte tegenover zijn eigen vertrek. **31** Malkia, een goudsmid, repareerde de muur tot het huis van de tempelknechten en de handelaars, tegenover de Wachtpoort en tot de bovenzaal van de Hoek. **32** En tussen de bovenzaal op de Hoek en de Schaapspoort werkten de goudsmiden en de handelaars.

Tegenwerking bij het herstel van de muur

33 Toen Sanballat hoorde dat de muur door ons werd herbouwd, werd hij woedend, en in zijn ergernis bespote hij de Joden. *

(3:33-38) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 4:1-6.

34 In tegenwoordigheid van zijn ambtgenoten en van het leger van Samaria zei hij: ‘Wat doen die zielige Joden toch? Denken ze de muur zelf te kunnen repareren? Willen ze echt gaan offeren? Denken ze dat werk vandaag nog af te krijgen? Zijn ze serieus van plan de stenen uit die totaal verbrande puinhopen opnieuw te gebruiken?’

35 En Tobia uit Ammon, die naast hem stond, zei: ‘Hoe ze ook hun best doen bij het bouwen, er hoeft maar een vos op die stenen muur van hen te klimmen of hij stort al in.’

36 Hoor, onze God, hoe wij worden veracht! Laat hun hoon op hun eigen hoofd neerkomen. Voer hen weg in ballingschap, geef hen prijs aan plundersaars. 37 Dek hun misdaden niet toe, zie hun zonden niet door de vingers, want ze hebben degenen die de muur herstellen zwaar beledigd.

38 Zo bouwden wij de muur weer op. De hele muur werd voltooid tot op halve hoogte, het hele volk was vastbesloten door te gaan.

4

1 Toen Sanballat en Tobia, en de Arabieren, de Ammonieten en de Asdodieten hoorden dat het herstel van de muren van Jeruzalem vorderde en dat de gaten langzaam maar zeker werden gedicht, werden ze woedend.*

(4:1-17) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 4:7-23.

2 Ze spanden samen om eendrachtig Jeruzalem aan te vallen en er verwarring te stichten. 3 Wij baden tot onze God, en met het oog op hun plannen zetten we wachten uit om hen dag en nacht in de gaten te houden. 4 Juda klaagde:

‘De sjouwers zijn uitgeput,
het puin is te zwaar.

Nooit zal het ons lukken
de muur te herstellen.’

5 Onze tegenstanders dachten ons onverhoeds aan te vallen en te doden, en zo het werk te kunnen stopzetten. 6 De Joden die in de buurt van onze vijanden woonden kwamen overal vandaan naar ons toe en drongen er wel tien keer op aan dat wij met hen mee terug zouden gaan. 7 Maar ik stelde het volk, familie bij familie, bewapend met zwaarden, speren en bogen, bij de open plekken achter de muur op, daar waar de muur nog laag was. 8 Na een inspectie drukte ik de vooraanstaande burgers, de bestuurders en de rest van het volk dit op het hart: ‘Wees niet bang voor hen, denk aan de grote en geduchte Heer en strijd voor uw volksgenoten, voor uw zonen, dochters en vrouwen, en voor uw huizen.’

9 Toen onze vijanden merkten dat wij van hun plannen op de hoogte waren en dat God ze had vrijdeld, konden we ons werk aan de muur hervatten. 10 Vanaf die dag voerde de ene helft van mijn mannen het werk uit, terwijl de andere helft werd uitgerust met schilden, speren, bogen en borstkurassen. De officieren stonden opgesteld achter de Judeeërs 11 die de muur aan het bouwen waren. De lastdragers deden het werk met de ene hand en hielden een werpspies in de andere, 12 en de bouwers werkten met het zwaard op de heup gebonden. Naast mij stond een ramshoornblazer. 13 Ik zei tegen de vooraanstaande burgers, de bestuurders en de rest van het volk: ‘Er is veel werk te doen aan heel verschillende delen van de muur, we werken op grote afstand van elkaar en hebben nauwelijks contact. 14 Als u de ramshoorn hoort schallen, dan moet u allemaal naar ons toe komen. Onze God zal voor ons strijden.’ 15 Zo werkten wij, terwijl de helft van mijn mannen klaarstond met de speer in de hand, van het ochtendgloren tot aan het opkomen van de sterren. 16 Toen ook heb ik de werklieden opgedragen om in Jeruzalem te overnachten, samen met hun knechten. Zo hielden ze ’s nachts voor ons de wacht, en overdag werkten ze. 17 Geen ogenblik waren we uit de kleren, ik niet, en mijn verwanten, mijn mannen en mijn lijfwacht ook niet; iedereen had zijn werpspies steeds bij de hand.*

(4:17) *iedereen had zijn werpspies steeds bij de hand* – Voorgestelde lezing. MT: ‘iedereen had zijn werpspies bij het water’, of: ‘men kleedde zich uit bij het water’.

Het goede bestuur van Nehemia

5

1 De bevolking, en vooral de vrouwen, beklagde zich luid over een aantal van hun Joodse volksgenoten. 2 Sommigen zeiden: ‘We hebben veel zonen en dochters, en daarom willen we graan! We moeten eten, anders gaan we dood!’ 3 Anderen zeiden: ‘We hebben onze akkers, wijngaarden en huizen in onderpand gegeven om graan te kunnen kopen nu er honger heerst.’ 4 Weer anderen zeiden: ‘We hebben onze akkers en wijngaarden moeten belenen om de belasting aan de koning te kunnen betalen. 5 En nu onze akkers en wijngaarden in het bezit van anderen zijn, moeten we onze zonen en dochters als slaaf verkopen. Sommige van onze dochters zijn al slavin. Wij staan machteloos! Maar we zijn toch van hetzelfde vlees en bloed als onze volksgenoten, onze kinderen zijn toch niet minder dan die van hen!’

6 Ik werd woedend toen ik hun klachten en de aangedragen feiten hoorde. 7 Ik ging bij mezelf te rade en besloot de vooraanstaande burgers en de bestuurders ter verantwoording te roepen. Ik verweet hun dat zij rente van hun volksgenoten verlangden. In een grote vergadering die ik met het oog op hun gedrag bijeen had

geroepen, 8 zei ik tegen hen: ‘Voorzover het ons mogelijk was hebben wij de Joodse volksgenoten die zich aan vreemden hadden moeten verkopen, teruggekocht. En nu moeten we zelfs volksgenoten vrijkopen die door u worden verkocht!’ Ze zwegen, ze wisten niet wat ze moesten zeggen. 9 Ik vervolgde: ‘Wat u doet, is niet goed. Heb toch, bij alles wat u doet, ontzag voor onze God, anders haalt u zich de hoon van de vijandelijke volken op de hals! 10 Ook ik, mijn broers en mijn mannen hebben geld en graan uitgeleend. Laten we nu deze schuld kwijtschelden! 11 Geef hun daarom vandaag nog hun akkers terug, hun wijngaarden, olijfbomen en huizen, en scheld de rente kwijt van het geld en het graan, de wijn en de olie die u aan hen hebt geleend.’ 12 Toen zeiden ze: ‘We zullen alles teruggeven en niets vorderen. We zullen doen wat u zegt,’ en in aanwezigheid van de priesters die ik had laten komen, liet ik hen zweren dat ze woord zouden houden. 13 Vervolgens schudde ik de plooi van mijn mantel uit en zei: ‘Zo zal God iedereen uitschudden die zich niet aan deze afspraak houdt. Uitgeschud en berooid zal hij zijn, zonder huis of have.’ Alle aanwezigen riepen ‘Amen,’ en ze loofden de HEER. Iedereen kwam zijn belofte na.

14 Overigens heb ik in de twaalf jaar dat ik door de koning als gouverneur van Juda was aangesteld, vanaf het twintigste tot het tweeëndertigste regeringsjaar van Artaxerxes, nooit een vergoeding verlangd voor de kosten die een gouverneur*

(5:14) *een gouverneur* – Volgens de Septuaginta, de Pesjitta en de Vulgata. MT: ‘houtschool’.

voor zijn onderhoud moet maken, en mijn broers evenmin. 15 De gouverneurs vóór mij daarentegen hadden het volk zware lasten opgelegd en vorderden van hen niet alleen voedsel en wijn, maar ook nog eens veertig sjekel zilver, en hun manschappen terroriseerden het volk. Maar ik deed het anders, uit ontzag voor God. 16 Ik heb zelf deelgenomen aan het herstel van de muur, grond hebben wij ons niet toegeëigend, en al mijn mannen waren voortdurend bij de herstelwerkzaamheden aanwezig. 17 En wat de Joden betreft, thuis had ik steeds honderdvijftig bestuurders aan tafel, plus degenen die uit de omringende volken naar ons toe kwamen. 18 Dagelijks werd er op mijn kosten van alles bereid: een rund, zes van de mooiste schapen, gevogelte, en om de tien dagen liet ik diverse wijnen in grote hoeveelheden komen. Toch heb ik nooit een vergoeding geëist voor de kosten die een gouverneur voor zijn onderhoud moet maken, want het volk was al zwaar genoeg belast. 19 Mijn God, reken mij ten goede aan wat ik voor dit volk heb gedaan.

Meer tegenwerking

6

1 Sanballat, Tobia, de Arabier Gesem en alle anderen die ons vijandig gezind waren, hoorden dat ik de muur had opgebouwd en dat er geen gaten meer in zaten – de deuren had ik overigens nog niet in de poorten laten plaatsen. 2 Daarom stelden Sanballat en Gesem mij voor om overleg te plegen in Kefirim, in het Onodal. Maar ze hadden weinig goeds met me voor. 3 Ik stuurde hun de volgende boodschap: ‘Ik heb belangrijk werk te doen en kan daarom onmogelijk komen. Het werk zou stil komen te liggen als ik het in de steek liet en naar u toe kwam.’ 4 Vier keer deden ze mij dit voorstel, en steeds gaf ik hun hetzelfde antwoord. 5 Ten slotte stuurde Sanballat voor de vijfde keer een van zijn mannen, met hetzelfde doel. Deze man bracht een niet-verzegelde brief mee 6 met de volgende inhoud:

‘Onder de bevolking gaat het verhaal – en Gesem bevestigt het – dat u met de Joden een opstand voorbereidt en dat u daarom de muur opbouwt. Volgens dezelfde bron zou u hun koning willen worden 7 en laat u zelfs profeten optreden die, met een verwijzing naar u, in Jeruzalem verkondigen dat Juda een koning heeft! Welnu, zoiets zal ook de koning ter ore komen. Laten wij daarom toch eens overleggen.’

8 Ik stuurde hem het volgende antwoord: ‘Wat u beweert is onjuist. U bedenkt het allemaal zelf!’ 9 Ze waren er allemaal op uit ons bang te maken, zodat we het werk zouden opgeven en er niets meer gebeuren zou. Maar ik pakte het werk juist voortvarend aan.

10 Toen ik op bezoek was bij Semaja, de zoon van Delaja, de zoon van Mehetabel, deed hij zeer bezorgd en zei:

‘Wij moeten naar het huis van God gaan,
elkaar ontmoeten in het hart van de tempel;
we moeten de tempeldeuren sluiten,
ze komen om u te doden,
ze komen u doden in de nacht.’

11 Maar ik zei: ‘Zou iemand in mijn positie op de vlucht slaan? Waarom zou iemand als ik zijn leven redden door de tempel binnen te gaan? Nee, ik ga niet.’ 12 Ik had namelijk gemerkt dat het niet God was die hem opdracht had gegeven deze profetie tegen mij uit te spreken, maar dat Tobia en Sanballat hem ervoor hadden betaald. 13 Hij was betaald om mij bang te maken, zodat ik op zijn voorstel zou ingaan en heiligschennis zou plegen. Dan hadden ze iets om mij zwart te maken en mij in opspraak te brengen. 14 Mijn God, denk aan alles wat Tobia en Sanballat hebben gedaan, en ook aan de profetes Noadja en de andere profeten die eropuit waren mij bang te maken.

15 Na tweeënvijftig dagen was de muur voltooid, op 25 elul. 16 Toen de volken rondom ons, onze vijanden, dat hoorden, werden ze bang en voelden ze zich klein, omdat ze beseften dat dit werk door onze God tot stand was gebracht.

17 In die tijd onderhield een aantal vooraanstaande Judeeërs een intensieve briefwisseling met Tobia. 18 Velen in Juda waren door een eed met hem verbonden, omdat hij de schoonzoon was van Sechanja, de zoon van Arach, en zijn zoon Jochanan getrouwd was met de dochter van Mesullam, de zoon van Berechja. 19 In mijn aanwezigheid gaven ze zelfs hoog van hem op, en ze vertelden alles wat ik zei aan hem door. Daarop stuurde Tobia mij dan weer brieven om me bang te maken.

7

1 Toen de muur was opgebouwd liet ik de deuren in de poorten plaatsen. Er werden poortwachters aangesteld en de tempelzangers en de Levieten kregen hun taken toegewezen. 2 De verdediging van Jeruzalem droeg ik op aan mijn broer Chanani, en ook aan Chananja, de commandant van de burcht, want hij was meer dan wie ook een betrouwbaar en godvrezend man. 3 Ik zei tegen hen: 'Op het heetst van de dag mogen de poorten van Jeruzalem niet opengedaan worden, en nog tijdens hun dienst moeten de poortwachters de deuren sluiten. Vergrendel ze dan, en laat de inwoners van Jeruzalem wachtlopen, ieder op zijn post, ieder bij zijn eigen huis.' 4 De stad was weliswaar zeer uitgestrekt, maar er waren weinig inwoners en ook waren er nog nauwelijks huizen herbouwd. 5 Mijn God gaf mij in om de vooraanstaande burgers, het stadsbestuur en het volk bijeen te roepen om in de registers te worden ingeschreven, en toen ontdekte ik het register van hen die destijds uit Babel waren weggetrokken. Het volgende was daarin opgetekend:

Lijst van teruggekeerde ballingen

6-7 Hier volgt een lijst van inwoners van de provincie Juda die zijn teruggekeerd uit de ballingschap in Babylonië, waarheen zij eerder waren weggevoerd door koning Nebukadnessar. Zij zijn teruggekeerd met Zerubbabel, Jesua, Nechemja, Azarja, Raämja, Nachamani, Mordechai, Bilsan, Misperet, Bigwai, Nechum en Baäna, en vestigden zich in Jeruzalem en Juda, in hun eigen steden.

De aantallen:

Israëlitische mannen: \li 8 2172 afstammelingen van Paros \li 9 372 afstammelingen van Sefatja \li 10 652 afstammelingen van Arach \li 11 2818 afstammelingen van Pachat-Moab, en wel de nakomelingen van Jesua en Joab \li 12 1254 afstammelingen van Elam \li 13 845 afstammelingen van Zattu \li 14 760 afstammelingen van Zakkai \li 15 648 afstammelingen van Binnuï \li 16 628 afstammelingen van Bebai \li 17 2322 afstammelingen van Azgad \li 18 667 afstammelingen van Adonikam \li 19 2067 afstammelingen van Bigwai \li 20 655 afstammelingen van Adin \li 21 98 afstammelingen van Ater, en wel de nakomelingen van Chizkia \li 22 328 afstammelingen van Chasum \li 23 324 afstammelingen van Besai \li 24 112 afstammelingen van Charif \li 25 95 afstammelingen van Gibeon \li 26 188 inwoners van Betlehem en Netofa \li 27 128 inwoners van Anatot \li 28 42 inwoners van Bet-Azmawet \li 29 743 inwoners van Kirjat-Jearim, Kefira en Beërot \li 30 621 inwoners van Rama en Geba \li 31 122 inwoners van Michmas \li 32 123 inwoners van Betel en Ai \li 33 52 inwoners van het andere Nebo \li 34 1254 inwoners van het andere Elam \li 35 320 inwoners van Charim \li 36 345 inwoners van Jericho \li 37 721 inwoners van Lod, Chadid en Ono \li 38 3930 inwoners van Senä.

\li 39 Priesters:

973 afstammelingen van Jedaja, en wel het geslacht van Jesua \li 40 1052 afstammelingen van Immer \li 41 1247 afstammelingen van Paschur \li 42 1017 afstammelingen van Charim.

\li 43 Levieten:

74 afstammelingen van Jesua, namelijk van Kadmiël, en wel van de nakomelingen van Hodewa.

\li 44 Tempelzangers:

148 afstammelingen van Asaf.

\li 45 Poortwachters:

138 afstammelingen van Sallum, Ater, Talmon, Akkub, Chatita en Sobai.

\li 46 Tempelknechten:

afstammelingen van Sicha, Chasufa, Tabaot, \li 47 Keros, Sia, Padon, \li 48 Lebana, Chagaba, Salmai, \li 49 Chanan, Giddel, Gachar, \li 50 Reaja, Resin, Nekoda, \li 51 Gazzam, Uzza, Paseach, \li 52 Besai, Meünim, Nefusim, \li 53 Bakbuk, Chakufa, Charchur, \li 54 Baslit, Mechida, Charsa, \li 55 Barkos, Sisera, Temach, \li 56 Nesiach en Chatifa.

\li 57 Afstammelingen van de slaven van Salomo:

afstammelingen van Sotai, Soferet, Perida, \li 58 Jaäla, Darkon, Giddel, \li 59 Sefatja, Chattil, Pocheret-Hassebaïm en Amon, \li 60 in totaal 392 tempelknechten en afstammelingen van de slaven van Salomo.

61-62 Verder nog zij die kwamen uit Tel-Melach, Tel-Charsa, Kerub, Addon en Immer, 642 afstammelingen van Delaja, Tobia en Nekoda. Zij konden echter niet aantonen dat de families waartoe zij behoorden Israëlitisch waren. 63 Dat gold ook voor de priesterfamilies Chobaja, Hakkos en Barzillai (zij heetten zo sinds hun stamvader een van de dochters van de Gileadiet Barzillai tot vrouw genomen had). 64 Zij zochten naar het schriftelijke bewijs dat ze in de geslachtsregisters waren ingeschreven, maar ze vonden het niet. Op grond daarvan werden ze onrein verklaard en van het priesterschap uitgesloten. 65 De landvoogd liet hun weten dat ze niet van de allerheiligste offergaven mochten eten totdat er een priester was die met behulp van de orakelstenen uitspraak kon doen.

66 De hele gemeenschap telde in totaal 42.360 personen. 67 Daarbij kwamen nog 7337 slaven en slavinnen, 245 zangers en zangeressen, 68 435 kamelen en 6720 ezels.

69 Een aantal familiehoofden stond een bijdrage af voor de tempeldienst, en de landvoogd gaf 1000 gouden drachmen, 50 offerschalen, 30 priestergewaden en 500 zilveren minen*

(7:69) en 500 zilveren minen – Voorgestelde lezing. MT: ‘en 500’.

voor de tempelschat. 70 Enkele familiehoofden brachten voor de tempeldienst 20.000 gouden drachmen en 2200 zilveren minen bijeen, 71 en de overige teruggekeerde ballingen gaven 20.000 gouden drachmen, 2000 zilveren minen en 67 priestergewaden.

72 De priesters, de Levieten, de poortwachters, de tempelzangers, een deel van het volk, de tempelknechten en alle andere Israëlieten vestigden zich in hun steden.

Voorlezing uit de wet

Aan het begin van de zevende maand, toen de Israëlieten zich in hun steden hadden gevestigd, *

(7:72b-8:18) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 8:1-19.

8

1 verzamelde het voltallige volk zich op het plein voor de Waterpoort. Men vroeg Ezra, de schrijver, het boek te halen met de wet van Mozes, de wet die de HEER aan Israël had opgelegd. 2 Ezra, de priester, haalde het wetboek en toonde het aan de aanwezige mannen en vrouwen, en aan iedereen die in staat was het te begrijpen. Dit gebeurde op de eerste dag van de zevende maand. 3 Op het plein voor de Waterpoort las Ezra de mannen en de vrouwen en iedereen die het kon begrijpen hardop uit het boek voor, vanaf het moment dat het licht werd tot de middag. Allen luisterden aandachtig naar het boek van de wet.

4 Ezra, de schrijver, stond op een houten verhoging die voor deze gelegenheid was vervaardigd. Naast hem, aan zijn rechterhand, stonden Mattitja, Sema, Anaja, Uria, Chilkia en Maäseja, en aan zijn linkerhand Pedaja, Misaël, Malkia, Chasum, Chasbaddana, Zecharja en Mesullam. 5 Ezra stond hoger dan het volk, zodat iedereen kon zien hoe hij het boek opende, en op dat moment ging heel het volk staan. 6 Ezra preeste de HEER, de grote God, en heel het volk antwoordde ‘Amen, amen,’ en ze hieven hun handen op, knielden neer en bogen diep voor de HEER. 7 Vervolgens legden de Levieten Jesua, Bani, Serebja, Jamin, Akkub, Sabbetai, Hodia, Maäseja, Kelita, Azarja, Jozabad, Chanan en Pelaja de wet uit aan het volk, dat weer was gaan staan. 8 De Levieten lazen het boek met de wet van God duidelijk voor en gaven er uitleg bij; zo verschaften ze inzicht in het gelezene. 9 Nehemia – hij was de landvoogd –, Ezra, de priester en schrijver, en de Levieten die het volk uitleg gaven, zeiden tegen iedereen: ‘Deze dag is gewijd aan de HEER, uw God; rouw dus niet, en huil niet!’ Het hele volk was namelijk in tranen uitgebarsten toen het de woorden van de wet hoorde. 10 Ezra zei tegen hen: ‘Maak een feestmaal klaar met lekker eten en drinken, en deel ervan uit aan wie niets heeft, want deze dag is gewijd aan onze Heer. Wees niet bedroefd, want de vreugde die de HEER u geeft, is uw kracht.’ 11 De Levieten maanden het volk tot stilte. Ze zeiden: ‘Wees stil, dit is een heilige dag, wees dus niet bedroefd.’ 12 Toen ging iedereen eten en drinken. Ze deelden alles met elkaar en maakten er een groot en vrolijk feest van. Ze hadden begrepen wat hun was verteld.

13 De volgende dag kwamen de priesters en de Levieten en alle familiehoofden van het volk samen bij Ezra, de schrijver, om zich te verdiepen in de bepalingen van de wet. 14 In de wet die de HEER hun had opgelegd en die ze bij monde van Mozes hadden ontvangen, vonden ze opgetekend dat zij, de Israëlieten, tijdens een feest in de zevende maand in loofhutten moesten wonen, 15 en dat ze in Jeruzalem en in alle andere steden het volgende bekend moesten maken: ‘Ga de bergen in en haal takken van de olijfboom, de oleaster, de mirte, de palm en andere loofbomen om er loofhutten mee te maken, zoals is voorgeschreven.’ 16 De mensen gingen eropuit om takken te halen, en iedereen maakte een loofhut, op zijn dak of op zijn erf, en ook in de voorhoven van de tempel en op de pleinen voor de Waterpoort en de Efraïmpoort. 17 De hele gemeenschap die uit de ballingschap was teruggekeerd maakte loofhutten en ging erin wonen. Dat hadden de Israëlieten vanaf de tijd van Jozua, de zoon van Nun, tot op deze dag niet meer gedaan. De feestvreugde was groot. 18 Iedere dag van het feest, van de eerste

dag tot de laatste, werd er voorgelezen uit het boek van de wet van God. Zeven dagen vierden ze feest, en op de achtste dag was er een feestelijke samenkomst, zoals was voorgeschreven.

Vernieuwing van het verbond

9

1 Op de vierentwintigste dag van deze maand kwamen de Israëlieten weer bijeen. Ze vastten en waren gehuld in boetekleren, met stof op hun hoofd. **2** De geboren Israëlieten gingen apart staan van de vreemdelingen, en zij beleden schuld voor hun zonden en voor de wandaden van hun voorouders. **3** Zo stonden ze daar, en gedurende een vierde deel van de dag werd er voorgelezen uit het boek van de wet van de HEER, hun God, en nog eens een vierde deel van de dag beleden ze schuld en bogen ze zich neer voor de HEER, hun God. **4** Op de verhoging van de Levieten stonden Jesua, Bani, Kadmiël, Sebanja, Bunni, Serebja, Bani en Kenani, en met luide stem riepen zij de HEER, hun God, aan. **5** De Levieten Jesua, Kadmiël, Bani, Chasabneja, Serebja, Hodia, Sebanja en Petachja zeiden: ‘Sta op, prijs de HEER, uw God, voor eeuwig en altijd:

“Moge uw luisterrijke naam, die verheven is boven alle lof en roem, geprezen zijn. **6** U alleen bent de HEER, u hebt de hemel gemaakt, de hoogste hemel en alle hemellichamen, de aarde en de zeeën met alles wat daar leeft. U geeft aan alles het leven, voor u buigen de hemelse machten. **7** U bent de HEER, de God die Abram heeft uitgekozen, die hem uit Ur, de stad van de Chaldeeën, heeft geleid, die zijn naam veranderd heeft in Abraham. **8** U hebt gezien hoe zijn hart trouw bleef aan u, u hebt een verbond met hem gesloten en hem beloofd het land van de Kanaänieten, de Hethieten, de Amorieten, de Perizzieten, de Jebusieten en de Girgasieten aan zijn nageslacht te geven. U hebt uw woord gehouden, u bent rechtvaardig.

9 U zag de ellende van onze voorouders in Egypte, bij de Rietzee hoorde u hen om hulp roepen. **10** Daarop verrichtte u tekenen en wonderen bij de farao en al zijn dienaren, bij zijn hele volk, omdat u wist hoe slecht zij onze voorouders behandelden. Zo vestigde u uw naam, die tot op heden voortleeft. **11** Voor de ogen van de Israëlieten spleet u de zee, midden in de zee liepen zij op het droge. U wierp hun achtervolgers in de diepte, als een steen in kolkend water. **12** Overdag leidde u hen in een wolkkolom, ’s nachts in een vuurzuil, zodat er licht was op de weg die ze moesten gaan. **13** U daalde neer op de Sinai, u sprak met hen vanuit de hemel, u gaf hun juiste rechtsregels, deugdelijke wetten en goede voorschriften en geboden.

14 U maakte uw heilige sabbat aan hen bekend, u gaf hun uw geboden, voorschriften en wetten bij monde van uw dienaar Mozes. **15** Wanneer ze honger hadden gaf u hun brood uit de hemel, wanneer ze dorst hadden liet u water voor hen uit een rots stromen. U beval hun het land binnen te gaan en in bezit te nemen, het land dat u hun onder ede had beloofd. **16** Maar onze voorouders hebben zich misdragen; koppig als ze waren luisterden ze niet naar uw geboden. **17** Ze weigerden te luisteren en ze vergaten de wonderen die u voor hen verricht had. Koppig stelden ze een nieuwe leider aan, ze wilden weer slaven worden in Egypte.*

(9:17) *in Egypte* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘in hun opstandigheid’.

Maar u bent een God van vergeving, genadig en liefdevol, geduldig en zeer trouw: u verliet hen niet.

18 Ze tergden u door een stierkalf te gieten en te zeggen: ‘Dit is je god, die je uit Egypte heeft geleid!’ **19** Maar liefdevol als u bent, hebt u hen zelfs toen, daar in de woestijn, niet verlaten. Boven hen stond steeds de wolkkolom om hun bij dag de weg te wijzen, en ’s nachts was er de vuurzuil die de weg verlichtte waarlangs ze moesten gaan. **20** U gaf hun uw goede geest, en zo verkregen ze inzicht; u stilde hun honger met manna, u leste hun dorst met water. **21** Veertig jaar lang hebt u hen onderhouden, in de woestijn ontbrak het hun aan niets, hun kleding raakte niet versleten en hun voeten zwollen niet op. **22** U gaf hun koninkrijken en volken, hun gebied verdeelde u onder hen. Ze namen het land van Sichon in bezit, het land van de koning van Chesbon en dat van Og, de koning van Basan. **23** Hun kinderen maakte u zo talrijk als de sterren aan de hemel, en u bracht hen naar het land waarvan u hun voorouders had gezegd dat ze het in bezit moesten nemen.

24 Hun kinderen kwamen inderdaad om het land in bezit te nemen. Voor hun ogen dwong u de Kanaänieten, de inwoners van het land, op de knieën, en u leverde de koningen en de volken die er woonden aan hen uit, zodat ze met hen konden doen wat ze wilden. **25** Ze namen versterkte steden in en veroverden vruchtbare grond, ze namen huizen in bezit, vol met de mooiste goederen, en ook uitgehouwen putten, wijngaarden, olijfbomen en fruitbomen. Ze aten, ze raakten verzadigd en werden vet, ze baadden in weelde door uw grote goedheid. **26** Toch kwamen ze in opstand; ze rebelleerden en traden uw wetten met voeten. Ze vermoordden uw profeten, dezelfde profeten die hen naar u wilden terugbrengen en hen daarom hadden gewaarschuwd, en ze lasterden u. **27** Daarom leverde u hen uit aan hun onderdrukkers.

Wanneer ze werden onderdrukt riepen ze u aan, en u, vanuit de hemel, verhoorde hen. In uw grote liefde stuurde u bevrijders naar hen toe, en telkens weer redden die hen van hun onderdrukkers. **28** Maar zodra ze weer rust hadden deden ze weer wat slecht is in uw ogen. Dan leverde u hen aan hun vijanden uit, die hen vervolgens weer overheersten, en dan riepen zij u opnieuw aan, en vanuit de hemel verhoorde u hen weer. Liefdevol als u bent, redde u hen vele malen.

29 U waarschuwde hen, om hen terug te brengen naar uw wet, maar zij misdroegen zich, ze luisterden niet naar uw geboden en ze overtraden uw rechtsregels – terwijl ieder die ze nakomt, leven zal! Ze verzetten zich met

hand en tand en hardnekkig weigerden ze te luisteren. **30** U had vele jaren geduld met hen, u waarschuwde hen door uw geest, bij monde van uw profeten, maar zij luisterden niet, en daarom leverde u hen uit aan de volken om hen heen. **31** Maar in uw grote liefde hebt u hen niet voor altijd vernietigd. U hebt hen niet verlaten, want u bent een genadige en liefdevolle God.

32 En nu, o God, grote, sterke en ontzagwekkende God, u die zich trouw houdt aan het verbond, wees niet onverschillig voor de rampspoed die ons getroffen heeft, ons en onze koningen, onze vorsten, onze priesters en onze profeten, onze voorouders en heel uw volk, vanaf de tijd van de Assyrische koningen tot op de dag van vandaag.

33 U handelde rechtvaardig bij alles wat ons overkomen is, u bent betrouwbaar en wij zijn het die verkeerd handelden. **34** Onze koningen, onze vorsten, onze priesters en onze voorouders hielden zich niet aan uw wet. Ze sloegen geen acht op de geboden en voorschriften die u hun gegeven hebt. **35** Zij hadden hun eigen koninkrijk – in uw grote goedheid door u aan hen gegeven –, maar in dat ruime en vruchtbare land, het land dat u hun had gegeven, hebben ze u niet gediend. Hun wangedrag hebben ze niet opgegeven.

36 Kijk naar ons: nu zijn wij slaven! In het land dat u onze voorouders hebt gegeven om er te eten van de vruchten en van al het goede dat het opbrengt, in dat land zijn wij slaven. **37** Omdat wij gezondigd hebben, valt alle rijke oogst toe aan de koningen die u over ons hebt aangesteld, die over ons lichaam regeren en die met ons vee doen wat ze willen. Wij leven in grote ellende.”

10

1 Op grond van dit alles gaan wij een verbintenis aan en stellen die op schrift. Onder de oorkonde staan de namen van onze leiders, van de Levieten en van de priesters.*

(10:1-40) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 9:**38-10:39**.

2 Dit zijn degenen die hun zegel zetten:

Landvoogd Nehemia, de zoon van Chachalja, Sidkia, \li 3 en de priesters Seraja, Azarja, Jirmeja, \li 4 Paschur, Amarja, Malkia, \li 5 Chattus, Sebanja, Malluch, \li 6 Charim, Meremot, Obadja, \li 7 Daniël, Ginneton, Baruch, \li 8 Mesullam, Abia, Miamin, \li 9 Maäzja, Bilgai en Semaja. \li 10 Dan de Levieten:

Jesua, de zoon van Azanja, Binnui en Kadmiël, een zoon van Chenadad, \li 11 met hun verwanten Sebanja, Hodia, Kelita, Pelaja, Chanan, \li 12 Micha, Rechob, Chasabja, \li 13 Zakkur, Serebja, Sebanja, \li 14 Hodia, Bani en Beninu. \li 15 Dan de leiders van het volk:

Paros, Pachat-Moab, Elam, Zattu, Bani, \li 16 Bunni, Azgad, Bebai, \li 17 Adonia, Bigwai, Adin, \li 18 Ater, Chizkia, Azzur, \li 19 Hodia, Chasum, Besai, \li 20 Charif, Anatot, Nebai, \li 21 Magpias, Mesullam, Chezir, \li 22 Mesezabel, Sadok, Jaddua, \li 23 Pelatja, Chanan, Anaja, \li 24 Hosea, Chananja, Chassub, \li 25 Halloches, Pilcha, Sobek, \li 26 Rechum, Chasabna, Maäseja, \li 27 Achia, Chanan, Anan, \li 28 Malluch, Charim en Baäna.

29-30 De rest van ons volk sluit zich bij deze vooraanstaande volksgenoten aan. De priesters, de Levieten, de poortwachters, de zangers, de tempelknechten en alle anderen die afstand genomen hebben van de bevolking van het land en zich op de wet van God hebben gericht, verplichten zich onder zelfvervloeking en onder ede om te leven volgens de wet van God, die door Mozes, Gods dienaar, is gegeven, en om alle geboden, rechtsregels en voorschriften van de HEER, onze Heer, te onderhouden en na te leven. Dit geldt ook voor hun vrouwen, hun zonen en dochters, en voor iedereen die ze kan begrijpen.

31 Voorts verplichten wij ons onze dochters niet aan de bevolking van het land te zullen uithuwelijken, en hun dochters niet voor onze zonen te zullen nemen. **32** Ook zullen wij de waren en de verschillende graansoorten die de bevolking van het land ons op sabbat te koop aanbiedt niet van hen kopen, op sabbat noch op feestdagen, en elk zevende jaar zullen wij het land braak laten liggen en alle schulden kwijtschelden. **33** Tevens nemen wij als verplichting op ons om per jaar een derde sjekel bij te dragen aan de dienst in de tempel van onze God, **34** en wel voor het toonbrood, de dagelijkse graan- en brandoffers, voor de offers op sabbat, het nieuwemaansfeest en de hoogtijdagen, en voor de heilige gaven, de offers om verzoening voor Israël te bewerken, en voor de overige diensten in de tempel van onze God.

35 Wij hebben door loting bepaald wanneer de priesters, de Levieten en het volk, ingedeeld naar familie, brandhout moeten leveren voor het altaar van de HEER, onze God, in zijn tempel. Dit dient op vastgestelde tijden te gebeuren, elk jaar opnieuw, zoals in de wet is voorgeschreven. **36** Verder zullen wij de eerste opbrengst van onze akkers en de eerste vruchten van alle fruitbomen naar de tempel van onze God brengen, elk jaar opnieuw, **37** en ook zullen wij, zoals in de wet is voorgeschreven, onze eerstgeboren zonen, en van ons vee de eerstgeboren runderen, schapen en geiten, naar de tempel van onze God brengen, naar de priesters die daar dienst doen. **38** Ook het eerste deeg zullen wij naar de priesters brengen, naar de voorraadkamers van de tempel van onze God,

evenals wat wij moeten afdragen van het fruit van de boomgaarden, de wijn en de olie. Een tiende van de opbrengst van het land is voor de Levieten. Zij mogen zelf in alle gebieden waar wij werken tienden heffen; **39** ze zullen daarbij door een priester, een afstammeling van Aäron, worden vergezeld. De Levieten moeten vervolgens een tiende van die tienden naar de voorraadkamers van de tempel van onze God brengen. **40** Daarheen moeten de Israëlieten en de Levieten hun bijdragen in graan, wijn en olie brengen. Daar ook bevindt zich het tempelgerei, en daar verblijven de dienstdoende priesters, de poortwachters en de zangers. Nooit zullen wij de tempel van onze God verwaarlozen.'

De inwoners van Jeruzalem en andere steden

11

1 De leiders van het volk gingen in Jeruzalem wonen, en de rest van het volk wierp het lot, want één op de tien families moest in Jeruzalem, de heilige stad, gaan wonen, en de negen andere in een andere stad. **2** Wanneer families zich vrijwillig in Jeruzalem wilden vestigen werd dat algemeen toegejuicht.

3 Hier volgen de familiehoofden uit de provincie die zich in Jeruzalem vestigden. Hoewel vele Israëlieten, priesters, Levieten, tempelknechten en nakomelingen van de slaven van Salomo in de andere steden van Juda gingen wonen, op hun eigen grond in hun eigen stad, **4** waren er toch ook Judeeërs en Benjaminieten die zich in Jeruzalem vestigden.

De Judeeërs: Ataja, de zoon van Uzzia, die de zoon was van Zecharja, de zoon van Amarja, de zoon van Sefatja, de zoon van Mahalalel, uit de familie van Peres, **5** en Maäseja, de zoon van Baruch, die de zoon was van Kolchoze, de zoon van Chazaja, de zoon van Adaja, de zoon van Jojarib, de zoon van Zecharja, de zoon van de Siloniet. **6** In totaal woonden er vierhonderdachtenzestig afstammelingen van Peres in Jeruzalem, allen weerbare mannen.

7 De Benjaminieten: Sallu, de zoon van Mesullam, die de zoon was van Joëd, de zoon van Pedaja, de zoon van Kolaja, de zoon van Maäseja, de zoon van Itiël, de zoon van Jesaja; **8** en verder Gabbai en Sallai, bij elkaar negenhonderdachtentwintig personen. **9** Joël, de zoon van Zichri, was hun leider, en Jehuda, de zoon van Hassenua, was de ondercommandant van de stad.

10 De priesters: Jedaja, de zoon van Jojarib, Jachin, **11** en Seraja, die de zoon was van Chilkia, de zoon van Mesullam, de zoon van Sadok, de zoon van Merajot, de zoon van Achitub, die in de tempel de leiding had, **12** samen met hun verwanten die dienst deden in de tempel, achthonderdtweeëntwintig in totaal; en verder Adaja, die de zoon was van Jerocham, de zoon van Pelalja, de zoon van Amsi, de zoon van Zecharja, de zoon van Paschur, de zoon van Malkia, **13** en zijn verwanten, familiehoofden, tweehonderdtweeënveertig in totaal; en Amassai, die de zoon was van Azarel, de zoon van Achzai, de zoon van Mesillemot, de zoon van Immer, **14** en hun verwanten, honderdachtentwintig weerbare mannen. Hun leider was Zabdiël, de zoon van Gedolim.

15 De Levieten: Semaja, de zoon van Chassub, die de zoon was van Azrikam, de zoon van Chasabja, de zoon van Bunni. **16** Sabbetai en Jozabad, hoofden van de Levieten, waren verantwoordelijk voor de werkzaamheden die buiten de tempel plaatsvonden. **17** Mattanja, die de zoon was van Micha, de zoon van Zabdi, de zoon van Asaf, was de voorzanger die de lofprijzing bij het gebed aanheft, en verder waren er Bakbukja, zijn plaatsvervanger, en Abda, de zoon van Sammua, de zoon van Galal, de zoon van Jedutun. **18** In totaal woonden er tweehonderdvierentachtig Levieten in de heilige stad.

19 De poortwachters: Akkub, Talmon en hun verwanten, in totaal honderdtweeënzeventig mannen die in de poorten de wacht hielden.

20 De overige Israëlieten, onder wie priesters en Levieten, woonden in de andere steden van Juda, allen op hun eigen grond. **21** De tempelknechten woonden op de Ofel; hun leiders waren Sicha en Gispa. **22** Uzzi, de zoon van Bani, die de zoon was van Chasabja, de zoon van Mattanja, de zoon van Micha, was de leider van de Levieten in Jeruzalem. Hij was een van de afstammelingen van Asaf, die tijdens de eredienst in de tempel als tempelzangers optraden. **23** Er bestond namelijk een koninklijke verordening waarin de dagelijkse diensten van de tempelzangers geregeld waren. **24** Petachja, de zoon van Mesezabel, een van de afstammelingen van Zerach, de zoon van Juda, was de adviseur van de koning in alle zaken die het volk betroffen.

25 Over de nederzettingen op het platteland het volgende: er woonden Judeeërs in Kirjat-Arba en de omliggende dorpen, in Dibon en de omliggende dorpen, in Jekabseël en de bijbehorende nederzettingen, **26** in Jesua, Molada en Bet-Pelet, **27** in Chasar-Sual en Berseba en de omliggende dorpen, **28** in Siklag en Mechona en de omliggende dorpen, **29** in En-Rimmon, Sora en Jarmut, **30** in Zanoach en Adullam en de bijbehorende nederzettingen, in Lachis en zijn velden, en in Azeka en de omliggende dorpen. Zij vestigden zich van Berseba tot aan het Hinnomdal. **31** De Benjaminieten gingen wonen in Geba,*

(11:31) *De Benjaminieten gingen wonen in Geba* – Voorgestelde lezing. MT: 'De Benjaminieten vanaf Geba'.

Michmas en Ajja, in Betel en de omliggende dorpen, **32** in Anatot, Nob en Ananja, **33** in Hasor, Rama en Gittaïm, **34** in Chadid, Seboïm en Neballat, **35** in Lod, Ono en het Handwerkersdal. **36** Ook afdelingen van de Levieten uit Juda kwamen in Benjamin wonen.

Lijst van priesters en Levieten

12

1 Hier volgt een lijst van de priesters en de Levieten die met Zerubbabel, de zoon van Sealtiel, en met Jesua zijn teruggekeerd:

Seraja, Jirmeja, Ezra, \li **2** Amarja, Malluch, Chattus, \li **3** Sechanja, Rechum, Meremot, \li **4** Iddo, Ginnetoi, Abia, \li **5** Miamin, Maädja, Bilga, \li **6** Semaja, Jojarib, Jedaja, \li **7** Sallu, Amok, Chilkia, Jedaja.

Zij waren in de tijd van Jesua de leiders van de priesters en hun ambtgenoten.

8 De Levieten: Jesua, Binnui, Kadmiël, Serebja, Jehuda en Mattanja, die met zijn broers was aangesteld om de dankliederen te zingen. **9** Bakbukja en Unni en hun verwanten stonden tijdens de diensten tegenover hen opgesteld. **10** En Jesua verwekte Jojakim, Jojakim verwekte Eljasib, Eljasib verwekte Jojada, **11** Jojada verwekte Jonatan, en Jonatan verwekte Jaddua. **12** In de tijd van Jojakim waren de hoofden van de priesterlijke families: van de familie van Seraja: Meraja; van Jirmeja: Chananja; \li **13** van Ezra: Mesullam; van Amarja: Jochanan; \li **14** van Melichu: Jonatan; van Sebanja: Josef; \li **15** van Charim: Adna; van Merajot: Chelkai; \li **16** van Iddo: Zecharja; van Ginneton: Mesullam; \li **17** van Abia: Zichri; van Minjamin, van Moadja: Piltai; \li **18** van Bilga: Sammua; van Semaja: Jonatan; \li **19** van Jojarib: Mattenai; van Jedaja: Uzzi; \li **20** van Sallai: Kallai; van Amok: Eber; \li **21** van Chilkia: Chasabja; van Jedaja: Netanel.

22 Ingeschreven werden de familiehoofden van de Levieten in de tijd van Eljasib, Jojada, Jochanan en Jaddua, evenals zij die tot de priesterfamilies behoorden tijdens de regering van de Perzische koning Darius. **23** Zij werden ingeschreven in de kronieken, tot aan de tijd van Jochanan, de zoon van Eljasib. **24** Het waren: Chasabja, Serebja en Jesua, de zoon van Kadmiël. Dit waren hun verwanten, die afdeling bij afdeling tegenover hen opgesteld stonden bij het zingen van de lof- en dankliederen, naar het voorschrift van David, de godsman: **25** Mattanja, Bakbukja en Obadja. De poortwachters die de wacht hielden bij de voorraadkamers in de poortgebouwen waren Mesullam, Talmon en Akkub. **26** Zij allen waren tijdgenoten van Jojakim, de zoon van Jesua, de zoon van Josadak, van Nehemia, de gouverneur, en van Ezra, de priester en schrijver.

Inwijding van de stadsmuur

27 Toen de muur van Jeruzalem zou worden ingewijd, werden de Levieten in al hun woonplaatsen opgespoord en naar Jeruzalem gebracht om feestelijk de inwijding te vieren, met lofzang en liederen, onder begeleiding van cimbalen, harpen en lieren. **28** De tempelzangers werden bijeengeroepen vanuit de streek rondom Jeruzalem en vanuit de nederzettingen bij Netofa, **29** en vanuit Bet-Haggilgal en het gebied van Geba en Azmawet, vanuit de nederzettingen dus die de tempelzangers in de buurt van Jeruzalem voor zichzelf hadden gebouwd. **30** De priesters en de Levieten reinigden niet alleen zichzelf, maar ook het volk, de poorten en de muur.

31 Ik liet de leiders van Juda de muur opgaan. Ik stelde twee grote koren op; een daarvan trok in processie*

(12:31) *een daarvan trok in processie* – Voorgestelde lezing. MT: ‘processies’.

zuidwaarts over de muur, in de richting van de Mestpoort. **32** Hosaja volgde hen met de helft van de leiders van Juda, **33** en met Azarja, Ezra, Mesullam, **34** Jehuda, Benjamin, Semaja en Jirmeja. **35** Daarna een aantal priesters met trompetten: Zecharja, de zoon van Jonatan, die de zoon was van Semaja, de zoon van Mattanja, de zoon van Micha, de zoon van Zakkur, de zoon van Asaf, **36** met zijn verwanten Semaja, Azarel, Milalai, Gilalai, Maäi, Netanel, Jehuda en Chanani, die de muziekinstrumenten van David, de godsman, bij zich hadden. Ezra, de schrijver, ging voorop. **37** Bij de Bronpoort gingen ze rechtdoor, de trappen van de Davidsburcht op, en via de omhooggaande muur klommen ze langs het paleis van David naar de Waterpoort in het oosten. **38** Het tweede koor ging noordwaarts. Ik klom met de andere helft van het volk achter hen aan. Ze gingen over de muur langs de Bakoventoren naar de Brede Muur, **39** en via de Efraïmpoort, de Oude Poort, de Vispoort, de Chananeltoren en de Honderdtoren liepen ze tot aan de Schaapspoort, en hielden halt bij de Gevangenpoort.

40 De twee koren stelden zich op in de tempel, net als ik met de helft van de bestuurders, **41** en de priesters Eljakim, Maäseja, Minjamin, Micha, Eljoënai, Zecharja en Chananja, met hun trompetten. **42** De tempelzangers Maäseja, Semaja, Elazar, Uzzi, Jochanan, Malkia, Elam en Ezer, onder leiding van Jizrachja, zongen luid. **43** Die dag brachten de Israëlieten talloze offers, en iedereen was vrolijk omdat God hun grote vreugde schonk. Ook de vrouwen en de kinderen waren blij; de feestvreugde in Jeruzalem was tot op grote afstand te horen.

Over het gebruik van de tempelruimtes

44 Op die dag werden er mannen aangesteld tot opzichters van de voorraadkamers waarin de opbrengst van de eerste oogst en de tienden bijeengebracht werden, namelijk het deel dat volgens de wet aan de priesters en de Levieten toekwam, al naar gelang de opbrengst van de rond de steden gelegen akkers. Juda schepte namelijk vreugde in de priesters en de Levieten die dienst deden. **45** Ze voldeden trouw aan hun verplichtingen tegenover hun God en hielden zich aan de reinheidsvoorschriften. Dat deden ook de zangers en de poortwachters,

overeenkomstig de voorschriften van David en zijn zoon Salomo 46 – in de tijd van David en Asaf, lang geleden, ligt immers de oorsprong van de dienst van de zangers die de lofzangen aanheffen en God prijzen. 47 In de tijd van Zerubbabel en Nehemia gaven de Israëlieten aan de zangers en de poortwachters wat zij dagelijks nodig hadden, en ze schonken heilige gaven aan de Levieten, waarin ook de nakomelingen van Aäron deelden.

13

1 In die tijd las men het volk voor uit het boek van Mozes. Daarin bleek te zijn opgetekend dat Ammonieten en Moabieten nooit ofte nimmer tot Gods gemeenschap mogen worden toegelaten, 2 omdat ze ooit geweigerd hadden de Israëlieten met brood en water tegemoet te gaan, en omdat ze Bileam hadden omgekocht om hen te vervloeken – een vloek die door onze God werd veranderd in een zegen. 3 Nadat deze wettelijke bepalingen waren voorgelezen, zette men alle vreemdelingen apart van de Israëlieten. 4 Eerder al had de priester Eljasib, die verantwoordelijk was voor de voorraadkamers in de tempel van onze God en nauw verwant was met Tobia, 5 voor deze Tobia een groot vertrek ingericht. Het was het vertrek waar vroeger de graanoffers werden opgeslagen, en ook de wierook en het tempelgerei; en verder de tienden van graan, wijn en olie die aan de Levieten, de zangers en de poortwachters toekwamen, en de bijdragen voor de priesters. 6 Toen dit alles gebeurde was ik niet in Jeruzalem, want ik was in het tweëndertigste jaar van zijn regering naar koning Artaxerxes van Babylonië gegaan. Na verloop van tijd vroeg ik de koning toestemming 7 om naar Jeruzalem terug te keren. Daar aangekomen ontdekte ik het kwaad dat Eljasib had aangericht door voor Tobia een vertrek in te richten in de tempelhoven. 8 Dit beviel mij in het geheel niet, en daarom gooide ik alle huisraad van Tobia naar buiten, het vertrek uit. 9 Ik beval de vertrekkende te reinigen en bracht vervolgens het tempelgerei weer terug, en ook de graanoffers en de wierook. 10 Ook kwam ik te weten dat de Levieten hun aandeel niet kregen, en dat zij en de dienstdoende zangers daarom wegliepen, terug naar hun akkers. 11 Ik maakte de bestuurders verwijten en vroeg hun: ‘Waarom wordt de tempel verwaarloosd?’ Ik liet de Levieten bijeenkomen en hun plaats weer innemen, 12 en alle Judeeërs brachten hun tienden van graan, wijn en olie naar de voorraadkamers. 13 Ik belastte de priester Selemja, de schrijver Sadok en de Leviet Pedaja met het toezicht op*

(13:13) *Ik belastte* [...] *met het toezicht op* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘Ik liet [...] bevoorraden’.

de voorraadkamers, met Chanan, de zoon van Zakkur, de zoon van Mattanja, als hun helper, want deze mannen werden betrouwbaar geacht. Het was hun taak alles onder hun ambtgenoten te verdelen. 14 Mijn God, denk aan alles wat ik heb gedaan; laten de goede daden die ik heb verricht voor de tempel van mijn God en voor de eredienst, niet worden uitgewist.

Nehemia treedt op tegen misstanden

15 In diezelfde tijd zag ik in Juda op sabbat mensen druiven in wijnpersen treden en graanschoven op ezels laden, en ook wijn, druiven, vijgen en allerlei koopwaar naar Jeruzalem brengen, en dat op sabbat, en ik vermaande hen omdat zij op die dag levensmiddelen verkochten. 16 De Tyriërs die er woonden voerden op sabbat vis aan en andere koopwaar, die ze verkochten aan de Judeeërs, en dat in Jeruzalem! 17 Ik maakte de vooraanstaande burgers van Juda verwijten, en zei tegen hen: ‘Wat doet u voor schandaligs, u ontheiligt de sabbat! 18 Is dat niet hetzelfde wat uw voorouders deden, en waarom onze God zoveel kwaad over ons en over deze stad heeft gebracht? Door de sabbat te ontheiligen roept u een nog groter onheil over Israël af.’ 19 Zodra het bij de poorten van Jeruzalem rustig was geworden, vlak voor het ingaan van de sabbat, beval ik dat de poortdeuren moesten worden gesloten en pas weer mochten worden geopend op de dag na de sabbat, en ik stelde een aantal van mijn mannen bij de poorten op; op sabbat kwam er geen koopwaar de stad meer binnen. 20 Handelaars en kooplieden overnachtten daarop een paar maal buiten Jeruzalem. 21 Ik waarschuwde hen met de volgende woorden: ‘Waarom overnacht u bij de muur? Als u dat nog eens doet, laat ik u inrekenen!’ en vanaf die tijd kwamen zij niet meer op sabbat. 22 Tegen de Levieten zei ik dat ze zichzelf moesten reinigen en de poorten moesten komen bewaken, opdat de sabbat een heilige dag zou blijven. Mijn God, denk ook hierom aan mij, en wees met mij begaan in uw grote goedgunstigheid.

23 In diezelfde tijd ook kwam ik erachter dat er Joden met vrouwen uit Asdod, Ammon en Moab waren getrouwd, 24 en kinderen hadden van wie de helft Asdoditisch of de taal van een ander volk sprak, maar geen Judees. 25 Ik maakte hun daarover verwijten, ik vervloekte hen, sommige mannen sloeg ik, ik trok de haren uit hun hoofd en ik bezwoer hen bij God: ‘Waag het niet je dochters aan hun zonen te geven of een van hun dochters voor je zonen of voor jezelf te nemen! 26 Zijn dit niet de vergrijpen waaraan Salomo, de koning van Israël, zich schuldig maakte? Onder alle volken was er geen koning zoals hij, hij was geliefd bij zijn God, en God stelde hem dan ook als koning over heel Israël aan, maar zelfs hij zondigde vanwege vrouwen van buitenlandse afkomst. 27 En moeten wij nu over jullie horen dat ook jullie deze grote fout maken, dat jullie onze God ontrouw zijn door met vreemde vrouwen te trouwen?’ 28 Zelfs een van de zonen van Jojada, de zoon van de hogepriester Eljasib, was getrouwd met de dochter van Sanballat uit Choron, en ik joeg hem van mij weg. 29 Vergeet niet, mijn God, dat zij en de Levieten het priesterschap en het priesterlijk verbond dat u met hen hebt gesloten, te schande hebben gemaakt. 30 Vervolgens reinigde ik hen van alle vreemde smetten, en ik stelde roosters op voor de werkzaamheden van de priesters en de Levieten, naar de aard van hun werk, 31 en ook voor

de levering van hout op vastgestelde tijden, en voor de aanvoer van de eerste oogst. Reken het mij, mijn God, ten goede aan.

Koningin Wasti verstoten

1

¹ Het was in de tijd van Ahasveros,*

(1:1) *Ahasveros* – Ahasveros is de Hebreeuwse vorm van de naam van de Perzische koning Xerxes.

de Ahasveros die regeerde over een rijk dat zich uitstreckte van India tot Nubië en dat honderdzevenentwintig provincies telde. ²⁻³ In het derde jaar van zijn regering, toen hij in de burcht van Susa zetelde, richtte deze koning Ahasveros een feestmaal aan voor al zijn rijksgroten en hoge functionarissen; alle bevelhebbers van het leger van Perzië en Medië, de adel en de hoofden van de provincies waren aanwezig. ⁴ Vele dagen spreidde hij de rijkdom en luister van zijn koningschap tentoon en de pracht en praal van zijn majesteit – honderdtachtig dagen lang.

⁵ Toen deze dagen voorbij waren, richtte de koning een feestmaal aan voor alle bewoners van de burcht van Susa, van hoog tot laag. Dit duurde zeven dagen, en het werd gehouden in de binnenhof van de tuin van het koninklijk paleis. ⁶ Draperieën van fijn linnen, wit en blauwpurper van kleur, waren aan albasten zuilen bevestigd met roodpurperen koorden van byssus en zilveren ringen; op een mozaïekvloer van porfier, albast, parelmoer en gekleurde stenen stonden rustbanken van goud en zilver. ⁷ Er werd wijn geschonken in gouden bekertjes, de ene nog fraaier dan de andere, en er was koninklijke wijn in overvloed, zoals men dat bij een koning mag verwachten. ⁸ En bij het drinken gold de regel: geen beperkingen;*

(1:8) *geen beperkingen* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘geen dwang’.

de koning had alle hofmeesters opgedragen aan ieders wensen tegemoet te komen. ⁹ Ook Wasti, de koningin, richtte een feestmaal aan, voor de vrouwen in het paleis van koning Ahasveros.

¹⁰ Op de zevende dag, toen de koning door de wijn in een vrolijke stemming was, beval hij Mehuman, Bizzeta, Charbona, Bigta, Abagta, Zetar en Karkas – de zeven eunuchen die zijn persoonlijke dienaren waren – ¹¹ om koningin Wasti, getooid met de koninklijke hoofdband, bij hem te brengen; hij wilde de rijksgroten van de volken haar schoonheid laten zien, want zij was mooi. ¹² Maar toen haar het bevel van de koning door de eunuchen werd overgebracht, weigerde koningin Wasti te komen. Dit ergerde de koning zeer en hij ontstak in woede.

¹³ Hij wendde zich tot de wijzen, die kennis bezaten van het verleden. De koning was namelijk gewoon zijn zaken voor te leggen aan al zijn wets- en rechtsgeleerden. ¹⁴ Zijn meest vertrouwde raadsheren waren Karsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena en Memuchan, de zeven rijksgroten van Perzië en Medië; zij hadden vrij toegang tot de koning en bekleedden de hoogste posten in het rijk. ¹⁵ ‘Wat zegt de wet?’ vroeg de koning. ‘Wat moet er gebeuren met koningin Wasti, nu ze geen gehoor heeft gegeven aan het koninklijk bevel dat haar door de eunuchen is overgebracht?’ ¹⁶ Daarop verklaarde Memuchan ten overstaan van de koning en de rijksgroten: ‘Niet alleen tegenover de koning heeft koningin Wasti zich misdragen, maar ook tegenover alle rijksgroten en alle volken in de provincies van koning Ahasveros. ¹⁷ Immers, wat de koning heeft gedaan, zal alle vrouwen ter ore komen en hen ertoe aanzetten hun echtgenoten te minachten. Ze zullen zeggen: “Koning Ahasveros gaf bevel om koningin Wasti bij hem te brengen, maar ze kwam niet.” ¹⁸ Nog vandaag zullen de vrouwen van alle rijksgroten van Perzië en Medië, zodra ze hebben gehoord wat de koning heeft gedaan, zich hierop beroepen tegenover hun echtgenoten, en dat zal leiden tot veel minachting en ergernis. ¹⁹ Als het de koning goeddunkt, laat hij dan een koninklijk besluit uitvaardigen dat schriftelijk in de wetten van Perzië en Medië wordt vastgelegd, zodat het niet kan worden herroepen. Hierin moet bepaald worden dat Wasti koning Ahasveros niet meer onder ogen mag komen en dat de koning haar koninklijke waardigheid aan een ander zal geven, die beter is dan zij. ²⁰ Als in het hele rijk – en dat is groot! – bekend wordt dat de koning een dergelijke verordening heeft uitgevaardigd, dan zullen alle vrouwen, van de hoogste tot de laagste, hun echtgenoten met respect bejegenen.’

²¹ Het voorstel van Memuchan vond instemming bij de koning en de rijksgroten, en de koning volgde het op. ²² Hij stuurde brieven naar alle provincies van zijn rijk, naar elke provincie in haar eigen schrift en naar elk volk in zijn eigen taal. Daarin stond dat iedere man thuis heer en meester moest zijn, en ook dat hij de taal van zijn eigen volk moest spreken.

Ester als koningin gekozen

2

¹ Na verloop van tijd, toen de woede van koning Ahasveros bedaard was, gingen zijn gedachten weer uit naar Wasti; hij overdacht wat ze had gedaan en wat er over haar besloten was. ² Daarom opperden zijn kamerdiens: ‘Er zouden voor de koning mooie jonge meisjes gezocht moeten worden, meisjes die nog maagd zijn. ³ De koning zou in alle provincies van zijn rijk gevolmachtigden moeten aanstellen met de opdracht op zoek te gaan naar de mooiste meisjes en die bij elkaar te brengen in de burcht van Susa, in het vrouwenverblijf. Daar zouden ze onder toezicht van Hegai moeten worden gesteld, de eunuch die de koning als haremwachter dient, en een schoonheidsbehandeling moeten krijgen. ⁴ En het meisje dat de koning het meest bevalt, zou dan koningin moeten worden in de plaats van Wasti.’ Dit voorstel vond instemming bij de koning en hij voerde het uit.

5 Nu woonde er in de burcht van Susa een zekere Mordechai, een Jood. Hij was een zoon van Jaïr, de zoon van Simi, de zoon van Kis, uit de stam Benjamin. 6 Hij was een van de mensen die samen met Jechonja, de koning van Juda, door koning Nebukadnessar van Babylonië als ballingen uit Jeruzalem waren weggevoerd. 7 Deze Mordechai was de pleegvader van Hadassa, ook Ester genoemd, die een nicht van hem was en geen vader of moeder meer had. Na de dood van haar ouders had Mordechai haar als dochter aangenomen. Het meisje was lieflijk en mooi. 8 Toen nu het besluit van de koning in een verordening bekend was gemaakt en er veel meisjes bij elkaar werden gebracht in de burcht van Susa, waar ze onder toezicht van Hegai kwamen te staan, werd ook Ester naar het koninklijk paleis overgebracht en onder toezicht van deze haremwachter gesteld. 9 Het meisje stond hem aan en won zijn genegenheid. Daarom liet hij haar zonder uitstel de schoonheidsbehandeling en het voorgeschreven voedsel geven en stelde hij zeven voortreffelijke dienaressen uit het koninklijk paleis tot haar beschikking. Bovendien bracht hij haar samen met deze dienaressen over naar het mooiste gedeelte van het vrouwenverblijf. 10 Ester had niet verteld uit welk volk of welke familie ze stamde; Mordechai had haar namelijk op het hart gedrukt dit niet bekend te maken. 11 En iedere dag wandelde Mordechai langs de voorhof van het vrouwenverblijf om te weten hoe het met Ester ging en wat er met haar zou gebeuren.

12 Een meisje was aan de beurt om de nacht met koning Ahasveros door te brengen wanneer na twaalf maanden haar schoonheidsbehandeling overeenkomstig de voorschriften voor de vrouwen voltooid was: zes maanden werd ze behandeld met mirreolie, zes maanden met balsem en andere schoonheidsmiddelen. 13 En telkens als er een meisje na deze voorbereiding naar de koning ging, werd haar uit het vrouwenverblijf alles wat ze wenste meegegeven naar het koninklijk paleis. 14 's Avonds ging ze daar naar binnen, 's morgens keerde ze terug; ze kwam dan in een ander deel van het vrouwenverblijf, dat onder toezicht stond van Saäsgaz, de eunuch die de koning diende als bewaker van de bijvrouwen. Ze ging niet opnieuw naar de koning, tenzij hij haar begeerde en zij persoonlijk bij hem werd ontboden.

15 Toen het de beurt was van Ester – de dochter van Abichaïl, die een oom was van haar pleegvader Mordechai – verlangde zij niets anders mee te nemen dan wat haar werd aangeraden door Hegai, de eunuch die de koning als haremwachter diende. En allen die Ester zagen, keken vol bewondering naar haar. 16 Zo werd Ester bij koning Ahasveros gebracht, in het koninklijk paleis, in het zevende jaar van zijn regering, in de tiende maand, de maand tebet. 17 En de koning voelde voor Ester meer liefde dan voor alle andere vrouwen, meer dan alle andere meisjes verwierf zij zijn bewondering en genegenheid. Daarom deed hij haar de koninklijke hoofdband om en maakte haar koningin in de plaats van Wasti. 18 De koning richtte een groot feestmaal aan voor al zijn rijksgroten en hoge functionarissen, het Feestmaal van Ester. Ook kondigde hij voor alle provincies een rustdag*

(2:18) *een rustdag* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘vrijstelling van belasting’, of: ‘amnestie’.

af, en met een vrijgevigheid die men van een koning mag verwachten deelde hij geschenken uit.

Mordechai verijdelt een aanslag

19 Eens, toen er opnieuw jonge meisjes bij elkaar werden gebracht, deed Mordechai dienst in de Koningspoort. 20 Ester had nog steeds niet verteld uit welke familie of welk volk ze stamde, zoals Mordechai haar op het hart had gedrukt; ze gehoorzaamde Mordechai zoals voorheen, toen hij als pleegvader voor haar zorgde. 21 Toen Mordechai dus in de Koningspoort zat, gebeurde het dat twee eunuchen die de koning als lijfwacht dienden, Bigtan en Teres, uit verbittering een plan beraamden om koning Ahasveros om het leven te brengen. 22 Dit voornemen kwam Mordechai ter ore en hij bracht koningin Ester ervan op de hoogte, en Ester vertelde namens Mordechai alles aan de koning. 23 De zaak werd onderzocht en de beschuldiging bleek gegrond. De beide mannen werden aan een paal gehangen. En in aanwezigheid van de koning werd dit alles opgetekend in de kronieken.

Bevelschrift tegen de Joden

3

1 Na verloop van tijd gaf koning Ahasveros een hoge positie aan Haman, de zoon van Hammedata, een nakomeling van Agag: hij plaatste hem boven alle rijksgroten aan zijn hof. 2 Alle hoge functionarissen van de koning die in de Koningspoort waren, vielen telkens voor Haman op de knieën en bogen zich voor hem neer, want zo had de koning het geboden. Alleen Mordechai knielde of boog nooit voor hem. 3 De functionarissen van de koning in de Koningspoort spraken Mordechai daarover aan: ‘Waarom overtreedt u steeds het gebod van de koning?’ 4 Dit vroegen ze hem elke dag weer, zonder dat hij zich iets van hun woorden aantrok. Toen lichtten ze Haman erover in, om te zien of Mordechai in zijn houding zou kunnen volharden; hij had hun namelijk verteld dat hij een Jood was. 5 Toen Haman te weten kwam dat Mordechai niet voor hem knielde of boog, werd hij woedend, 6 en hij besloot Mordechai uit de weg te ruimen. Maar nadat men hem had verteld uit welk volk Mordechai stamde, was de dood van Mordechai alleen hem niet genoeg: vanaf dat moment zon Haman op middelen om alle Joden in Ahasveros' rijk om te brengen, heel Mordechais volk.

7 In de eerste maand van het twaalfde regeringsjaar van koning Ahasveros, de maand nisan, liet Haman in zijn persoonlijke aanwezigheid het *poer* werpen, dat wil zeggen het lot, over alle dagen en over alle maanden, een

voor een, tot en met de twaalfde maand, de maand adar. **8** Daarna zei Haman tegen koning Ahasveros: 'Er is een bepaald volk dat over alle provincies van uw rijk verspreid leeft en te midden van de andere volken zijn eigen leven leidt. Hun wetten verschillen van die van alle andere volken en aan de wetten van de koning houden ze zich niet. De koning is er niet bij gebaat hen maar rustig hun gang te laten gaan. **9** Als het de koning goeddukt, laat er dan een bevel op schrift worden gesteld dat ze moeten worden uitgeroeid. Dan zal ik tienduizend talent zilver afdragen aan de ambtenaren die de koninklijke schatkist beheren.' **10** De koning deed zijn zegelring af en gaf die aan Haman, de zoon van Hammedata, de nakomeling van Agag, de vijand van de Joden. **11** 'Over uw zilver kunt u vrij beschikken,' zei hij tegen Haman, 'en ook over dat volk: doe ermee wat u het beste lijkt.'

12 Zo werden op de dertiende dag van de eerste maand de schrijvers van de koning ontboden. Er werd een bevel op schrift gesteld dat precies zo luidde als Haman het wilde en dat gericht was aan de satrapen die de koning vertegenwoordigden, aan de gouverneurs van alle provincies en aan de vorsten van alle volken. Voor elke provincie was er een bevel in haar eigen schrift en voor elk volk in zijn eigen taal. Het werd geschreven in naam van koning Ahasveros en met de zegelring van de koning verzegeld. **13** En er werden door boden in alle provincies van het koninkrijk brieven verspreid waarin stond dat op één bepaalde dag, en wel op de dertiende dag van de twaalfde maand, de maand adar, alle Joden moesten worden gedood en volledig uitgeroeid, jong en oud, vrouwen en kinderen inbegrepen, en dat hun bezittingen mochten worden buitgemaakt. **14** In elke provincie moesten afschriften van de brief worden verspreid; de inhoud ervan moest overal als wet worden uitgevaardigd en aan alle volken bekendgemaakt, zodat ze zich tegen de genoemde dag gereed konden houden. **15** Op bevel van de koning vertrokken de boden met spoed. Ook in de burcht van Susa werd de wet uitgevaardigd. En terwijl de koning en Haman rustig zaten te drinken, raakte de stad Susa in rep en roer.

Mordechais beroep op Ester

4

1 Toen Mordechai vernam wat er was gebeurd, scheurde hij zijn kleren, hulde zich in een rouwkleed en wierp stof over zijn hoofd. Zo ging hij de stad door, terwijl hij luid en bitter klaagde. **2** Voor de Koningspoort bleef hij staan, want het was niet toegestaan deze in rouwkleding binnen te gaan. **3** In alle provincies heerste onder de Joden diepe rouw zodra het bevel en de wet van de koning er bekend werden: ze vastten, huilden en weeklaagden, en velen huilden zich in een rouwkleed en legden zich neer in het stof.

4 Esters dienaressen en de eunuchen die haar dienden, brachten Ester op de hoogte. De koningin was hevig geschokt en liet Mordechai kleren brengen, opdat hij die zou dragen in plaats van zijn rouwkleed. Maar hij wilde ze niet aannemen.

5 Toen ontbood Ester Hatach, een van de eunuchen die de koning haar als persoonlijke dienaar had gegeven. Ze droeg hem op uit te zoeken wat de reden was van Mordechais gedrag. **6** Dus ging Hatach naar Mordechai, die op het stadsplein voor de Koningspoort stond. **7** Mordechai vertelde hem alles wat hem was overkomen. Ook wist hij hem precies mee te delen hoeveel zilver Haman beloofd had te zullen afdragen aan de koninklijke schatkist als hij de Joden mocht uitroeien. **8** Bovendien gaf hij hem een afschrift van de wet die in Susa was uitgevaardigd, waarin stond dat ze moesten worden omgebracht. Dat moest Hatach aan Ester laten zien om haar op de hoogte te brengen. 'En,' zei hij, 'verzoek haar met klem naar de koning te gaan. Ze moet hem om genade smeken en bij hem voor haar volk pleiten.' **9** Hatach ging naar Ester terug en bracht haar Mordechais woorden over. **10** Ester droeg Hatach op om Mordechai het volgende te antwoorden: **11** 'Alle dienaren van de koning en de inwoners van alle provincies van het koninkrijk weten dat er maar één wet geldt voor iedere man of vrouw die zonder ontboden te zijn naar de koning gaat en in de binnenhof komt: die persoon wordt ter dood gebracht. Alleen degene wie de koning zijn gouden scepter toesteeft, brengt het er levend af. Wat mijzelf betreft, ik ben nu al in geen dertig dagen bij de koning ontboden.' **12** Esters woorden werden aan Mordechai overgebracht. **13** Toen liet Mordechai het volgende antwoord aan Ester geven: 'Beeld je maar niet in dat jij, omdat je in het koninklijk paleis woont, als enige van alle Joden zult ontkomen. **14** Als jij nu je mond niet opendoet, nu het moment daar is, komt er van een andere kant wel uitkomst en redding voor de Joden. Maar jij en je vaders familie komen dan om. Wie weet ben je juist koningin geworden met het oog op een tijd als deze.' **15** Toen liet Ester het volgende antwoord aan Mordechai geven: **16** 'Roep alle Joden die in Susa wonen bij elkaar en vast voor mij: eet niet en drink niet, overdag niet en 's nachts niet, drie dagen lang. Ook ik zal op die manier vasten met mijn dienaressen. En na die voorbereiding zal ik naar de koning gaan, al is dat tegen de wet. Moet ik omkomen, goed, dan zal ik omkomen.' **17** Mordechai ging weg en deed wat Ester hem had opgedragen.

Feestmaal bij Ester

5

1 Toen de derde dag aangebroken was, hulde Ester zich in een koninklijk gewaad en ging naar de binnenhof van het koninklijk paleis. Daar bleef ze staan, tegenover de troonzaal. In de zaal zat de koning op zijn koninklijke troon, tegenover de ingang. **2** Zodra hij koningin Ester in de hof zag staan, voelde hij zo veel genegenheid voor haar dat hij haar de gouden scepter toestak die hij in zijn hand hield. Ester ging naar voren en raakte het uiteinde

van de scepter aan. ³ Toen vroeg de koning haar: 'Wat is er, koningin Ester? Wat is uw wens? Al was het de helft van mijn rijk, het zal u gegeven worden.' ⁴ En Ester antwoordde: 'Als het de koning goeddunkt, laat hij dan vandaag nog samen met Haman bij mij komen en deelnemen aan de feestelijke maaltijd die ik voor hem heb bereid.' ⁵ Daarop gaf de koning bevel om Haman zo snel mogelijk te halen. 'We zullen doen,' zei hij, 'wat Ester verzoekt.'

Zo kwamen de koning en Haman om deel te nemen aan de maaltijd die Ester had bereid. ⁶ Toen de wijn geschonken werd, zei de koning tegen Ester: 'Wat wilt u vragen? Het zal u gegeven worden. Wat is uw wens? Al was het de helft van mijn rijk, uw wens zal vervuld worden.' ⁷ 'Wat ik wil vragen, wat ik wens ...' antwoordde Ester, ⁸ 'als de koning mij goedgezind is en als de koning genegen is mij te geven wat ik wil vragen en mijn wens te vervullen, laat de koning dan nogmaals met Haman bij mij komen en deelnemen aan een feestmaal dat ik voor hen zal bereiden. Morgen zal ik op de vraag van de koning antwoord geven.'

⁹ Haman verliet het paleis die dag vrolijk en goedgehumeurd. Maar zodra hij in de Koningspoort Mordechai zag, die niet opstond en niet van ontzag voor hem beefde, werd hij woedend. ¹⁰ Hij beheerste zich echter en ging naar huis. Daarop liet hij zijn vrienden bij zich komen en Zeres, zijn vrouw. ¹¹ Hij wees hun op zijn geweldige rijkdom, het grote aantal zonen dat hij had en de eervolle positie die de koning hem had gegeven door hem boven alle rijksgroten en hoge functionarissen te plaatsen. ¹² 'En daar komt nog bij,' zei Haman, 'dat koningin Ester een feestmaal heeft bereid waarvoor ze behalve de koning niemand anders dan mij heeft uitgenodigd. En ook voor morgen ben ik door haar gevraagd, samen met de koning. ¹³ Maar dit betekent allemaal niets voor mij zolang ik Mordechai, die Jood, in de Koningspoort zie zitten.' ¹⁴ Zijn vrouw Zeres en al zijn vrienden zeiden toen tegen hem: 'Laat een paal neerzetten van vijftig el hoog en zeg morgenochtend tegen de koning dat Mordechai daaraan moet worden gehangen. Dan kun je daarna vrolijk met de koning aan tafel gaan.' Dat voorstel beviel Haman, en hij liet de paal klaarzetten.

Mordechai geëerd

6

¹ Die nacht kon de koning niet in slaap komen. Daarom gaf hij bevel de kronieken te brengen, het boek met de gedenkwaardige gebeurtenissen van het rijk. Daaruit liet hij zich voorlezen. ² Op zeker moment kwam men bij het gedeelte waarin stond dat Mordechai iets had onthuld over Bigtan en Teres, twee eunuchen die de koning als lijfwacht dienden, en wel dat zij een plan hadden beraamd om koning Ahasveros om het leven te brengen. ³ 'Welk eerbewijs of welke onderscheiding is daarvoor aan Mordechai gegeven?' vroeg de koning. 'Er is hem niets gegeven,' antwoordden zijn kamerdiens. ⁴ Daarop vroeg de koning: 'Is er iemand in de hof?' Nu was Haman zojuist in de buitenhof van het paleis gekomen om de koning te zeggen dat hij Mordechai aan de paal moest hangen die Haman voor hem had laten klaarzetten. ⁵ De kamerdiens antwoordden dus: 'Ja, Haman staat in de hof te wachten.' 'Laat hem binnen,' zei de koning. ⁶ Toen Haman binnengekomen was, vroeg de koning hem: 'Wat moet er gedaan worden als de koning iemand eer wil bewijzen?' Haman dacht bij zichzelf: Aan wie zou de koning meer eer willen bewijzen dan aan mij? ⁷ En hij antwoordde de koning: 'Als de koning iemand eer wil bewijzen ...' ⁸ Er zou een koninklijk gewaad moeten worden gehaald dat de koning zelf heeft gedragen en een paard waarop de koning zelf heeft gereden en dat een koninklijke kroon op het hoofd heeft. ⁹ Dat gewaad en dat paard moeten worden toevertrouwd aan een van de rijksgroten van de koning, aan iemand die tot de adel behoort. En die moet dan degene aan wie de koning eer wil bewijzen het gewaad omhangen, hem op het paard over het stadsplein laten rijden en, voor hem uit gaand, roepen: "Dit valt eenieder ten deel aan wie de koning eer wil bewijzen!" ¹⁰ Daarop zei de koning tegen Haman: 'Haal snel het gewaad en het paard waarover u hebt gesproken en handel op de voorgestelde manier met de Jood Mordechai, die dienst doet in de Koningspoort. Laat niets van wat u hebt voorgesteld achterwege.' ¹¹ Haman haalde het gewaad en het paard, hing Mordechai het gewaad om en liet hem over het stadsplein rijden. En terwijl hij voor hem uit ging, riep hij: 'Dit valt eenieder ten deel aan wie de koning eer wil bewijzen!'

¹² Mordechai ging hierna terug naar de Koningspoort. Maar Haman haastte zich naar huis, treurend, het hoofd bedekt. ¹³ Aan zijn vrouw Zeres en aan al zijn vrienden vertelde hij wat hem was overkomen. Zijn raadgevers en zijn vrouw zeiden daarop tegen hem: 'Als die Mordechai, van wie je nu voor het eerst hebt verloren, tot het Joodse volk behoort, kun je niet tegen hem op; je zult het volledig van hem verliezen.'

¹⁴ Ze waren nog niet uitgesproken, of daar waren de eunuchen van de koning al, die Haman zo snel mogelijk naar het feestmaal brachten dat Ester had bereid.

Val van Haman

7

¹ Zo waren de koning en Haman weer bij koningin Ester te gast. ² Ook op deze tweede dag zei de koning, terwijl de wijn geschonken werd, tegen Ester: 'Wat wilt u vragen, koningin Ester? Het zal u gegeven worden. Wat is uw wens? Al was het de helft van mijn rijk, uw wens zal vervuld worden.' ³ Koningin Ester antwoordde: 'Majesteit, als u mij goedgezind bent en als het de koning goeddunkt, schenk mij en ook mijn volk dan het leven; dat is wat

ik wil vragen, dat is mijn wens. **4** Want we zijn verkocht, mijn volk en ik, om gedood te worden en volledig te worden uitgeroeid. Als we waren verkocht als slaven en slavinnen, dan zou ik hebben gezwegen, want zo'n ramp zou de belangen van de koning niet schaden.' **5** 'Wie is die man, waar is die man die zijn zinnen erop heeft gezet om zo iets te doen?' vroeg koning Ahasveros aan koningin Ester. **6** En Ester antwoordde: 'Die meedogenloze vijand, dat is die ellendeling daar, Haman!'

Haman kromp ineem van angst voor de koning en de koningin. **7** Woedend stond de koning van tafel op en ging de paleistuin in. Maar Haman bleef, om koningin Ester om zijn leven te smeken, want hij besepte dat hij van de koning niets goeds te verwachten had. **8** Toen de koning uit de paleistuin terugkwam in het vertrek waar de maaltijd werd gehouden, had Haman zich juist laten neervallen op de bank waarop Ester lag. 'Ook nog de koningin aanranden in mijn aanwezigheid?!' riep de koning uit. Nauwelijks had hij deze beschuldiging geuit of men bedekte Hamans gezicht. **9** Charbona, een van de eunuchen die de koning dienden, zei: 'Staat er bij Hamans eigen huis niet al een paal van vijftig el hoog, die Haman heeft neergezet voor Mordechai, dezelfde Mordechai die de koning ooit zo'n grote dienst heeft bewezen?' 'Hang hem daaraan,' zei de koning. **10** Zo werd Haman aan de paal gehangen die hij had laten klaarzetten voor Mordechai. Toen bedaarde de woede van de koning.

8

1 Diezelfde dag nog schonk koning Ahasveros de bezittingen van Haman, de vijand van de Joden, aan koningin Ester. En Mordechai kreeg vrij toegang tot de koning, want Ester had verteld in welke relatie hij tot haar stond. **2** De koning deed de zegelring af die hij Haman had afgenomen en gaf die aan Mordechai. En Ester gaf Mordechai het beheer over Hamans bezittingen.

Bevelschrift ten gunste van de Joden

3 Opnieuw wendde Ester zich tot de koning. Huilend viel ze aan zijn voeten en smeekte hem het verderfelijke plan te verijdelen dat Haman, de nakomeling van Agag, tegen de Joden had beraamd. **4** De koning stak Ester de gouden scepter toe, waarna ze opstond, voor de koning ging staan **5** en zei: 'Als het de koning goeddunkt en hij mij goedgezind is, als het de koning juist lijkt en hij op mij gesteld is, laat er dan een schrijven uitgaan dat de brieven herroept die geschreven zijn door Haman, de zoon van Hammedata, de nakomeling van Agag, waarin zijn plan staat om in alle provincies van het rijk de Joden uit te roeien. **6** Want hoe zou ik het onheil dat mijn volk treft kunnen aanzien? Hoe zou ik het uitroeien van mijn familie kunnen aanzien?' **7** Koning Ahasveros zei tegen koningin Ester en tegen de Jood Mordechai: 'Hamans bezittingen heb ik al aan Ester gegeven en hijzelf is aan de paal gehangen omdat hij de Joden om het leven wilde brengen. **8** Stel nu zelf, in naam van de koning, een verordening op schrift die volgens u in het belang van de Joden is, en verzegel die met de koninklijke zegelring. Want wat geschreven is in naam van de koning en verzegeld met de zegelring van de koning kan niet worden herroepen.'

9 Meteen daarna, op de drieëntwintigste dag van de derde maand, de maand siwan, werden de schrijvers van de koning ontboden. Er werd een bevel op schrift gesteld dat precies zo luidde als Mordechai het wilde en dat gericht was aan de Joden, aan de satrapen en de gouverneurs, en aan de hoofden van alle provincies, van India tot Nubië, honderdzeventwintig provincies. Voor elke provincie was er een bevel in haar eigen schrift en voor elk volk in zijn eigen taal, ook voor de Joden in hun eigen schrift en hun eigen taal. **10** Mordechai liet dit bevel schrijven in naam van koning Ahasveros en verzegelde het met de zegelring van de koning. Door boden die snelle paarden bereden, gefokt in de koninklijke stoeterij, liet hij brieven verspreiden **11** waarin stond dat de koning de Joden in alle steden het recht gaf om zich aaneen te sluiten en hun leven te verdedigen; iedere groep gewapenden van welk volk of uit welke provincie ook die hen en hun vrouwen en kinderen zou willen aanvallen, mochten ze tot de laatste man doden, en hun bezittingen mochten ze buitmaken. **12** In alle provincies van koning Ahasveros zou dit recht gelden voor één bepaalde dag, en wel de dertiende dag van de twaalfde maand, de maand adar. **13** In alle provincies moesten afschriften van de brief worden verspreid; de inhoud ervan moest overal als wet worden uitgevaardigd en aan alle volken bekendgemaakt worden, zodat de Joden zich tegen de genoemde dag gereed konden houden om zich op hun vijanden te wreken. **14** Op bevel van de koning vertrokken de boden op hun snelle, koninklijke paarden met de grootste spoed. Ook in de burcht van Susa werd de wet uitgevaardigd.

15 Mordechai verliet de koning in een koninklijk gewaad van fijn linnen, blauwpurper en wit van kleur, en hij droeg een grote gouden kroon en een roodpurperen mantel van byssus. De stad Susa juichte en was opgetogen. **16** Voor de Joden brak er een tijd aan van licht en vreugde, blijdschap en eer. **17** In alle provincies en in alle steden heerste onder de Joden vreugde en blijdschap zodra het bevel en de wet van de koning er bekend werden; er werden maaltijden aangericht en er werd feest gevierd. En uit alle volken van het land sloten zich velen bij de Joden aan, want angst voor de Joden had zich van hen meester gemaakt.

De vijanden verslagen

9

1 De dertiende dag van de twaalfde maand, de maand adar, brak aan, de dag waarop het bevel en de wet van de koning zouden worden uitgevoerd, de dag waarop de vijanden van de Joden hen in hun macht hoopten te krijgen. Maar het omgekeerde gebeurde: het waren juist de Joden die hun belagers in hun macht kregen. **2** Die dag sloten de Joden zich in alle steden aaneen, in alle provincies van koning Ahasveros' rijk, om hen die op hun ondergang uit waren om te brengen. Niemand hield stand tegen de Joden, want angst voor hen had zich van alle volken meester gemaakt. **3** De hoofden van alle provincies, de satrapen, de gouverneurs en de koninklijke ambtenaren steunden de Joden uit angst voor Mordechai. **4** Mordechai had immers een hoge positie in het paleis en zijn faam verbreidde zich over alle provincies; hij werd hoe langer hoe machtiger. **5** De Joden sloegen met het zwaard op al hun vijanden in en zaaiden dood en verderf, ze deden met hun belagers wat ze wilden. **6** In de burcht van Susa doodden ze niet minder dan vijfhonderd man. **7** Ook doodden ze Parsandata, Dalfon en Aspata, **8** Porata, Adalja en Aridata, **9** Parmasta, Arisai en Aridai en Waizata, **10** de tien zonen van Haman, de zoon van Hammedata, de vijand van de Joden. Maar hun bezittingen raakten ze met geen vinger aan.

11 Toen de koning die dag vernam hoeveel mensen er in de burcht van Susa gedood waren, **12** zei hij tegen koningin Ester: 'Alleen al in de burcht van Susa hebben de Joden vijfhonderd man gedood, ook de tien zonen van Haman. Hoeveel tegenstanders zullen ze dan wel niet hebben gedood in de andere provincies van het rijk! Wat wilt u verder nog vragen? Het zal u gegeven worden. Wat is uw wens? Hij zal vervuld worden.' **13** Ester antwoordde: 'Als het de koning goeddunkt, laat hij de Joden in Susa dan toestemming geven om ook morgen te handelen volgens de wet die voor vandaag geldt. En laat hij hun toestaan om de lijken van Hamans tien zonen aan een paal te hangen.' **14** De koning gaf bevel dat het zo zou gebeuren. Er werd in Susa een wet uitgevaardigd, en ook werden de tien zonen van Haman opgehangen. **15** De Joden in Susa sloten zich dus ook op de veertiende dag van de maand adar aaneen en ze doodden in Susa nog eens driehonderd man. Maar hun bezittingen raakten ze met geen vinger aan.

16-17 Ook de andere Joden, elders in de provincies van het koninkrijk, hadden zich aaneengesloten en hun leven verdedigd. Op de dertiende dag van de maand adar verzekerden zij zich van rust door vijfenzeventigduizend van hun belagers te doden; hun bezittingen echter raakten ze met geen vinger aan. Op de veertiende van die maand hadden ze rust, en ze maakten van die dag een dag van feestmalen en feestvreugde. **18** (De Joden in Susa daarentegen, die zich op zowel de dertiende als de veertiende van die maand aaneengesloten hadden, hadden rust op de vijftiende en maakten van die dag een feestdag.) **19** Zo komt het dat de Joden van het platteland, die in niet-ommuurde steden wonen, de veertiende dag van de maand adar vieren met feestvreugde en feestmalen en elkaar op die dag lekkernijen sturen.

Voorschriften voor het poerimfeest

20 Mordechai stelde al deze gebeurtenissen op schrift en hij stuurde brieven naar de Joden in alle provincies van koning Ahasveros' rijk, of ze nu dichtbij woonden of ver weg. **21** Daarin verplichtte hij hen ertoe om elk jaar opnieuw zowel de veertiende als de vijftiende dag van de maand adar te vieren, **22** omdat dit de dagen waren waarop de Joden rust gekregen hadden en niet meer door hun vijanden werden bedreigd, en omdat dit de maand was waarin droefheid was veranderd in vreugde en waarin rouw was veranderd in feest. Ze moesten er dagen van feestmalen en feestvreugde van maken, dagen waarop ze elkaar lekkernijen stuurden en geschenken gaven aan de armen. **23** De Joden gaven gevolg aan wat Mordechai hun schreef, en maakten zo een vast gebruik van iets waarmee ze zelf al een begin hadden gemaakt.

24 Want zo was het gegaan: Haman, de zoon van Hammedata, een nakomeling van Agag en de vijand van alle Joden, had een plan beraamd om de Joden uit te roeien. Hij had het *poer*, dat wil zeggen het lot, laten werpen om paniek onder hen te zaaien en hen te kunnen uitroeien. **25** Maar nadat Ester zich tot de koning had gewend, gaf deze niet alleen toestemming om een brief te schrijven, maar besloot hij ook dat het onheil dat Haman met zijn verderfelijke plan tegen de Joden had beraamd, op diens eigen hoofd zou neerkomen. Hij en zijn zonen werden aan de paal gehangen. **26** Het is naar het woord *poer* dat deze dagen Poerim worden genoemd.

Daarom – vanwege de inhoud van het schrijven van Mordechai, en vanwege alles wat ze hadden meegemaakt en wat hun was overkomen – **27** namen de Joden de verplichting op zich om deze beide dagen nooit ongemerkt voorbij te laten gaan, maar ze elk jaar te vieren op de voorgeschreven wijze en op de vastgestelde tijd. Ze wilden dit tot een vast gebruik maken voor zichzelf en voor hun nakomelingen, en voor allen die zich bij hen zouden aansluiten. **28** De herinnering aan deze dagen moest levend gehouden worden: ze moesten worden gevierd door elke generatie en door elke familie, in iedere provincie en in iedere stad. Nooit mocht de viering van deze poerimdagen bij de Joden in onbruik raken, en ook bij hun nakomelingen mochten ze niet in vergetelheid raken.

29 Koningin Ester, de dochter van Abichail, stelde samen met de Jood Mordechai een tweede schrijven op om Poerim nadrukkelijk verplicht te stellen. **30** Er werden brieven gestuurd naar alle Joden in alle honderdzeventwintig provincies van Ahasveros' koninkrijk, met betuigingen van vriendschap en trouw. **31** Daarin werd de viering van Poerim op de vastgestelde tijd verplicht gesteld: ze moesten zich houden aan wat de Jood Mordechai hun had opgelegd – ook koningin Ester legde hun dit nu op – en de verplichtingen nakomen die zij voor zichzelf en voor hun nakomelingen waren aangegaan wat betreft vasten en weeklagen. **32** Esters bevelschrift bevatte bindende voorschriften voor de poerimdagen, en de inhoud ervan werd te boek gesteld.

Mordechais aanzien

10

¹ Koning Ahasveros legde zowel het vasteland als de eilanden voor de kust belasting op. ² Al zijn machtige daden en krijgsverrichtingen zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Medië en Perzië, evenals alle bijzonderheden over de hoge positie die hij Mordechai had gegeven. ³ Mordechai, de Jood, volgde in rang immers onmiddellijk op koning Ahasveros. Hij stond bij de Joden in aanzien en was bij hen allen geliefd, want hij streefde het geluk van zijn volk na en was een pleitbezorger voor het welzijn van allen die tot dit volk behoorden.

Jobs beproeving

1

1 In het land Us woonde een man die Job heette. Hij was rechtschapen en onberispelijk, hij had ontzag voor God en meed het kwaad. 2 Job had zeven zonen en drie dochters. 3 Hij bezat zeventienduizend schapen en geiten, drieduizend kamelen, vijfhonderd span runderen, vijfhonderd ezellen en een groot aantal slaven en slavinnen. Hij was de aanzienlijkste man van het Oosten. 4 Zijn zonen hadden de gewoonte om de beurt een feest te geven, ieder in zijn eigen huis, en nodigden dan hun drie zusters uit om bij hen te komen eten en drinken. 5 Nadat elk van zijn zonen zo'n feest had gegeven, liet Job hen bij zich komen voor een reinigingsritueel. Hij stond dan 's ochtends vroeg op om voor elk van hen een offer te brengen, want hij dacht bij zichzelf: Misschien hebben mijn kinderen wel gezondigd en God in hun hart vervloekt. Job deed dit telkens weer.

6 Op een dag kwamen de hemelbewoners hun opwachting maken bij de HEER, en ook Satan bevond zich onder hen. 7 De HEER vroeg aan Satan: 'Waar kom je vandaan?' Hij antwoordde: 'Ik heb rondgezworven en rondgedoeld op aarde.' 8 De HEER vroeg aan Satan: 'Heb je ook op mijn dienaar Job gelet? Zoals hij is er niemand op aarde: hij is rechtschapen en onberispelijk, hij heeft ontzag voor God en mijdt het kwaad.' 9 Satan antwoordde de HEER: 'Zou Job werkelijk zonder reden zoveel ontzag voor God hebben? 10 U beschermt hem immers, evenals zijn gezin en alles wat hem toebehoort. U hebt het werk dat hij doet gezegend, zodat zijn bezit zich steeds meer uitbreidt. 11 Maar als u uw hand naar hem uitstrekt en aantast wat hem toebehoort, zal hij u ongetwijfeld in uw gezicht vervloeken.' 12 Toen zei de HEER tegen Satan: 'Goed, met alles wat van hem is mag je doen wat je wilt, maar raak Job zelf niet aan.' Hierop vertrok Satan.

13 Toen Jobs zonen en dochters op een dag weer in het huis van hun oudste broer zaten te eten en te drinken, 14 kwam er een boodschapper bij Job en zei: 'De runderen trokken de ploeg en de ezellen liepen vlakbij in de wei te grazen, 15 maar plotseling werden we overvallen door de Sabeeërs, die het vee roofden en de knechten met hun zwaarden doodden. Ik ben als enige ontkomen om u te zeggen wat er gebeurd is.' 16 Nog voordat de boodschapper uitgesproken was, kwam er een volgende met het bericht: 'Een verwoestende bliksem uit de hemel trof de schapen en geiten en de knechten, en het vuur verbrandde en verteerde allen. Ik ben als enige ontkomen om u te zeggen wat er gebeurd is.' 17 En ook hij was nog niet uitgesproken, of er kwam een volgende met het bericht: 'De Chaldeeën overvielen ons van drie kanten en roofden de kamelen, en ze doodden de knechten met hun zwaarden. Ik ben als enige ontkomen om u te zeggen wat er gebeurd is.' 18 Ook deze boodschapper was nog niet uitgesproken, of er kwam een volgende met het bericht: 'Uw zonen en uw dochters zaten in het huis van hun oudste broer te eten en wijn te drinken. 19 Maar plotseling werd het huis getroffen door een hevige storm uit de woestijn, zodat de vier muren instortten, en uw kinderen onder het puin bedolven werden en de dood vonden. Ik ben als enige ontkomen om u te zeggen wat er gebeurd is.' 20 Toen stond Job op, hij scheurde zijn kleren, schoor zijn hoofd kaal en wierp zich neer in het stof. 21 En hij zei: 'Naakt ben ik uit de schoot van mijn moeder gekomen en naakt zal ik in haar schoot terugkeren. De HEER heeft gegeven, de HEER heeft genomen, de naam van de HEER zij geprezen.' 22 Ondanks alles zondigde Job niet en maakte hij God geen enkel verwijt.

2

1 Op een dag kwamen de hemelbewoners hun opwachting maken bij de HEER, en ook Satan maakte bij hem zijn opwachting. 2 De HEER vroeg aan Satan: 'Waar kom je vandaan?' Hij antwoordde: 'Ik heb rondgezworven en rondgedoeld op aarde.' 3 De HEER vroeg aan Satan: 'Heb je ook op mijn dienaar Job gelet? Zoals hij is er niemand op aarde: hij is rechtschapen en onberispelijk, hij heeft ontzag voor God en mijdt het kwaad. Ja, hij is nog even onberispelijk als altijd, en jij hebt mij ertoe aangezet hem zonder reden te gronde te richten.' 4 Hierop zei Satan: 'Zijn leven is hem alles waard. Daarvoor geeft hij zijn hele bezit. 5 Maar als u uw hand naar hem uitstrekt en zijn lichaam aantast, zal hij u ongetwijfeld in uw gezicht vervloeken.' 6 Toen zei de HEER tegen Satan: 'Goed, doe met hem wat je wilt, maar spaar zijn leven.' 7 Hierop vertrok Satan en overdekte Job van voetzool tot kruin met kwaadaardige zweren. 8 Job pakte een potscherf om zich te krabben, terwijl hij in het stof en het vuil zat. 9 Zijn vrouw zei tegen hem: 'Waarom blijf je zo onberispelijk? Vervloek God toch en sterf.' 10 Maar Job zei tegen haar: 'Je woorden zijn de woorden van een dwaas. Al het goede aanvaardden we van God, zouden we dan het kwade niet aanvaardden?' Ondanks alles zondigde Job niet en sprak hij geen onvertogen woord.

11 Drie vrienden van Job, Elifaz uit Teman, Bildad uit Suach en Sofar uit Naäma, hoorden van de rampspoed die hem had getroffen, en ze besloten hem op te zoeken. Onderweg ontmoetten ze elkaar, en samen gingen ze naar hem toe om hun medeleven te tonen en hem te troosten. 12 Toen ze Job vanuit de verte zagen herkenden ze hem niet, en ze barstten uit in luid geweeklaag, ze scheurden hun kleren en wierpen stof omhoog over hun hoofd. 13 Zeven dagen en zeven nachten bleven ze naast hem op de grond zitten zonder iets tegen hem te zeggen, want ze zagen hoe vreselijk hij leed.

Jobs klacht

3

1 Daarna opende Job zijn mond en vervloekte de dag van zijn geboorte. 2 Hij zei:

3 'Laat de dag dat ik geboren ben vergaan,
en ook de nacht die zei: "Een jongen is verwekt."

4 Laat die dag een dag van duisternis worden,
laat God in de hemel er geen acht op slaan.
Laat die dag niet baden in het licht.

5 Laat het diepste donker hem omhullen,
een dichte wolk hem bedekken
en een zonsverduistering hem teisteren.

6 Laat het donker die nacht wegnemen,
zodat hij geen dag van het jaar vergezelt,
en geen plaats vindt in de reeks van maanden.

7 Laat die nacht onvruchtbaar worden –
een nacht waarin geen vreugdekreet opklinkt.

8 Laten zij die het licht wekken die dag vervloeken,
zij die het wagen om Leviatan te verstoren.

9 Zelfs de ochtendsterren zullen niet verschijnen,
die dag verwacht vergeefs de komst van het licht
en zal nooit de wimpers van het morgenrood zien.

10 Hij opende de deuren van mijn moeders buik,
hij hield het ongeluk niet voor mij verborgen.

11 Waarom ben ik niet in haar schoot gestorven,
niet gestikt toen ik ter wereld kwam!

12 Hadden knieën mij maar niet ontvangen
en borsten mij maar niet gezoogd!

13 Dan zou ik nu geborgen in de aarde liggen,
dan zou ik geen zorgen hebben, ik zou slapen,

14 omringd door koningen en raadsheren,
bouwers van paleizen, al vergaan tot puin,

15 tussen machtigen die goud bezaten
en die hun huis met zilver vulden.

16 Was ik maar als een misgeboorte weggestopt,
als een kind dat het licht nooit heeft gezien.

17 In het dodenrijk worden de goddelozen stil,
zij die uitgeput zijn, vinden daar hun rust.

18 Gevangenen worden niet meer opgejaagd,
de stem van de drijver horen ze niet meer.

19 Daar zijn hoog en laag verzameld
en is de slaaf vrij van zijn meester.

20 Waarom geeft God het licht aan ongelukkigen,
het leven aan verbitterden?

21 Zij wachten op de dood die uitblijft,
ze zoeken naar hem, meer dan naar schatten;

22 hun vreugde kent geen grenzen,
ze jubelen als ze hun graf gevonden hebben.

23 Waarom geeft God het licht aan hem
voor wie de weg verborgen blijft,
wie hij de weg verspert?

24 Ik heb geen ander voedsel dan verdriet,
mijn klachten stromen in een vloed van tranen.

25 Wat ik vreesde, komt nu over me,
wat mij angst aanjoeg, heeft me getroffen.

26 Ik vind geen vrede, vind geen kalmte,
mijn rust is weg – onrust bevangt mij.'

Elifaz' eerste betoog

4

1 Toen nam Elifaz uit Teman het woord:
 2 ‘Kun je verdragen dat iemand het woord tot je richt?
 Maar wie zou nu kunnen zwijgen?
 3 Velen stond je bij met raad en daad
 en wie de moed ontzonk, heb je gesterkt.
 4 Je woorden richtten hem die struikelde weer op,
 aan knikkende knieën gaf je nieuwe kracht.
 5 Maar nu word jij beproefd, en je verliest de moed,
 nu treft jou het onheil, en je geeft het op.
 6 Vertrouw je niet op je ontzag voor God,
 geeft je onbesproken levenswandel je geen hoop?
 7 Ken jij onschuldigen die hij te gronde richtte?
 Werden rechtschapenen ooit in het ongeluk gestort?
 8 Ik heb gezien: wie onrecht ploegt,
 wie rampspoed zaait, zal het ook oogsten.
 9 Eén ademstoot van God, en ze komen om,
 één vlaag van zijn woede vaagt ze weg.
 10 De leeuw brult, de welp gromt,
 maar hun tanden worden uitgeslagen.
 11 De leeuw gaat zonder prooi te gronde,
 de jonge leeuwen zwerven hongerend rond.

 12 Een verholen stem drong tot mij door,
 mijn oor ving een fluisteren op,
 13 in de verontrustende visioenen van de nacht,
 die de mensen dompelt in een diepe slaap.
 14 Opeens werd ik door angst gegrepen,
 een siddering voer door mijn gebeente.
 15 Een adem streek langs mijn gezicht
 en de haren rezen mij te berge.
 16 Een verschijning doemde op,
 een gestalte voor mijn ogen.
 Stilte – en toen zei een zachte stem:
 17 “Kan een mens zich gedragen zoals God het wil,
 kan iemand zonder smet zijn voor zijn schepper?”
 18 Zelfs in zijn dienaren stelt God geen vertrouwen,
 ook bij zijn engelen bespeurt hij nog gebreken.
 19 Hoeveel te meer dan bij de mens, wonend in zijn huis van leem,
 met fundamenteën in het stof.
 Hij is een mot: men drukt hem dood.
 20 Van de ochtend tot de avond afgepijnd
 gaat hij onbemerkt ten onder, voor eeuwig weggevaagd.
 21 De koorden van zijn tent zijn losgerukt,
 hij sterft en heeft de wijsheid niet gekend.

5

1 Roep dan, is er iemand die jou antwoordt?
 Tot wie in de hemel kun jij je wenden?
 2 Aan ergernis gaat de dwaas ten onder,
 van afgunst sterft de domme.
 3 Ik zag een dwaas die het voor de wind ging,
 maar plotseling was zijn huis vervloekt.
 4 Zijn kinderen vonden hulp noch bescherming,
 ze werden in de poort vertrapt en niemand schoot te hulp.
 5 Wat de dwaas oogst, eet de hongerige,
 zelfs tussen dorens haalt hij weg al wat hij kan,
 en de dorstige smacht naar zijn bezit.
 6 Nee, niet uit de aarde spruit het kwaad,
 niet uit de grond komt het ongeluk voort.
 7 De mens is voor het ongeluk geboren –

zoals vonken uit het vuur omhoog spatten.

8 Ik zou me in jouw plaats tot God wenden,
aan God zou ik het oordeel overlaten.

9 Hij doet grote, ondoorgrondelijke dingen,
ontelbaar zijn de wonderen die hij verricht.

10 Hij zendt de regen die op aarde valt,
hij laat het water over de akkers vloeien.

11 Onaanzienlijken brengt hij tot aanzien,
treurenden geeft hij weer vertrouwen.

12 Hij doorkruist de listen van de sluwen,
wat zij ondernemen zal mislukken.

13 De wijzen overtroeft hij in hun wijsheid,
verraderlijke plannen lopen op niets uit.

14 Overdag stuiten ze op duisternis,
ze tasten in de middag rond alsof het nacht is.

15 Maar de armen redt hij van de gesel van hun tong,
hij redt hen uit de greep van de sterken.

16 Er is hoop voor de weerlozen –
het kwaad wordt de mond gesnoerd.

17 Gelukkig de mens die door God wordt getuchtigd,
wijs daarom de straf van de Ontzagwekkende niet af!

18 Want hij verwondt en hij verbindt,
hij slaat en zijn handen genezen.

19 Zesmaal zal hij je redden in gevaar,
ook de zevende maal zal je niets overkomen.

20 In tijden van honger behoedt hij je voor de dood,
in tijden van oorlog voor de macht van het zwaard.

21 Voor de gesel van de tong ben je veilig,
bij naderend geweld zul je niet bang zijn.

22 Met honger en geweld kun je spotten,
de wilde dieren van de aarde hoef je niet te vrezen.

23 Je hebt een verbond met de stenen van het veld,
met de dieren van het veld leef je in vrede.

24 Je weet dat er vrede in je huis heerst,
je kijkt uit over je weiden – niets ontbreekt je.

25 Je weet dat je kroost talrijk zal zijn,
dat je nageslacht de aarde als gras zal bedekken.

26 Verzadigd van het leven zul je in het graf dalen,
als een rijpe korenschoof die wordt binnengehaald.

27 Dit hebben wij onderzocht, en zo is het;
luister naar ons en neem het ter harte.'

Jobs antwoord op Elifaz' eerste betoog

6

1 Hierop antwoordde Job:

2 'Weeg mijn verdriet en mijn boosheid,
leg mijn lijden erbij in de weegschaal:

3 zwaarder is het dan het zand van de zee.
Daarom waren mijn woorden zo onbezonnen.

4 De pijlen van de Ontzagwekkende steken in mij,
mijn geest wordt door hun gif vergiftigd.

Voor mij staat de slagorde van Gods verschrikkingen.

5 Balkt een ezel bij het zien van mals gras,
loeit een os bij zijn voederbak?

6 Eet men flauwe spijzen zonder zout,
zit er smaak aan het wit van een ei?

7 Ik keer mij af van zulk voedsel,
het is weezinwekkend.

8 Laat toch gebeuren waar ik om vraag,

laat God mijn hoop verwerklijken.

9 Wilde hij mij maar verpletteren,
zijn hand terugtrekken, mijn levensdraad afsnijden.

10 Dat zou een troost voor mij zijn,
ik zou opspringen, ondanks de pijn die hij mij niet bespaart,
ik heb de woorden van de Heilige nooit verloochend.

11 Ik heb geen kracht meer om te wachten.
Met welk doel zou ik alles verdragen?

12 Is mijn kracht de kracht van stenen?
Is mijn lichaam hard als brons?

13 Vind ik nog ergens hulp?
Zal ik ooit weer aanzien krijgen?

14 Wie zich bekommert om een vriend in nood
toont zijn eerbied voor de Ontzagwekkende.

15 Maar mijn vrienden zijn onbetrouwbaar,
als beken die voorbijstromen,

16 troebel onder het ijs,
donker in de sneeuw.

17 's Zomers slinken ze en zijn niet meer te horen,
ze verdampen in de hitte en zijn onvindbaar.

18 Al kronkelend door de woestenij
eindigen ze in het niets en gaan verloren.

19 Karavanen van Tema speuren naar hun loop,
reizigers uit Seba rekenen op hun water.

20 Maar hun vertrouwen wordt beschaamd,
daar aangekomen zien ze zich bedrogen.

21 Welnu, zo zijn jullie ook geworden,
jullie zien mijn rampspoed en angst is jullie antwoord.

22 Heb ik jullie soms gevraagd: "Geef me iets"?
Of: "Betaal voor mij met jullie geld"?

23 Of: "Bevrijd me uit vijandelijke hand,
verlos me uit de macht van tirannen"?

24 Als ik iets misdaan heb, vertel het dan.
Leg het me uit, ik zal wel zwijgen.

25 Oprechte woorden sterken,
maar jullie verwijten – wat tonen die aan?

26 Nemen jullie me mijn woorden kwalijk?
Is mijn vertwijfeld spreken voor jullie niets dan wind?

27 Een weeskind zouden jullie nog verdobbelen,
jullie zouden zelfs je eigen vriend verkopen!

28 Keer mij je gezicht toe en luister.
Ik zal tegen jullie toch niet liegen?

29 Bezin je, laat geen onrecht gebeuren.
Bezin je, nog altijd sta ik in mijn recht.

30 Ligt er kwaad op mijn tong?
Ken ik de smaak van rampspoed niet?

7

1 Is het aardse leven van de mens geen slavendienst,
brengt hij zijn dagen niet door als een dagloner?

2 Als een slaaf smacht hij naar schaduw,
als een dagloner wacht hij op zijn loon.

3 Maanden van leegte heb ik ervaren,
nachtenlang werd ik door ellende overmand.

4 Als ik ga slapen, vraag ik: "Wanneer sta ik weer op?"
Maar de avond duurt en duurt

en onrust vervult me tot de ochtendwind komt.

5 Mijn lichaam is met wormen en korsten bedekt,
mijn huid verschilfert en laat los.

6 Mijn dagen gaan sneller dan een weversspoel,
 ze haasten zich naar een einde zonder hoop.
 7 Bedenk toch: in een zucht is mijn leven voorbij,
 nooit weer zal mijn blik het goede aanschouwen.
 8 Het oog dat op mij is gericht, zal niets zien:
 u kijkt naar mij, maar ik zal er niet zijn.
 9 Zoals wolken verwaaien en verdwijnen,
 zo daalt de mens voorgoed af in het dodenrijk.
 10 Naar zijn huis keert hij niet terug
 en zijn woonplaats zal hem niet meer kennen.
 11 Maar ik zal mijn mond niet houden,
 zo beklemd als mijn hart is, zal ik spreken,
 zo bitter als mijn ziel is, zal ik klagen.
 12 Ben ik de zee of het zeemonster?
 Moet u mij daarom bewaken?
 13 Want als ik zeg: "In mijn bed vind ik troost,
 mijn slaap zal mijn verdriet verzachten,"
 14 dan schrikt u mij met dromen op,
 en de beelden die ik zie, jagen me angst aan.
 15 Liever zou ik gewurgd worden en sterven
 dan in dit lichaam blijven.
 16 Ik kan niet meer, ik zal niet eeuwig leven;
 laat mij toch met rust, mijn dagen zijn al vluchtig.
 17 Waarom acht u de mens zo hoog?
 Waarom krijgt hij al die aandacht van u?
 18 Elke ochtend dringt u zich aan hem op,
 u onderzoekt hem, elk ogenblik opnieuw.
 19 Wanneer wendt u uw blik eens af,
 wanneer gunt u mij even rust, zodat ik kan slikken?
 20 Heb ik gezondigd?
 Heb ik u iets misdaan, bespieder van de mens?
 Waarom hebt u mij tot mikpunt gekozen?
 Ik ben mezelf al tot last.
 21 Waarom negeert u mijn misstappen niet?
 Waarom gaat u niet voorbij aan mijn fouten?
 Weldra zal ik tot stof zijn vergaan,
 u zult naar me zoeken, maar ik zal er niet zijn.'

Bildads eerste betoog

8

1 Toen nam Bildad uit Suach het woord:
 2 'Hoe lang blijf je deze dingen nog verkondigen?
 Al die woorden van je – ze zijn niets dan wind.
 3 Is God dan onrechtvaardig?
 Zou de Ontzagwekkende het recht verdraaien?
 4 Als je kinderen tegen hem gezondigd hebben,
 gingen zij te gronde aan wat zij zelf misdeden.
 5 Als jij je zelf tot God zult wenden
 en de Ontzagwekkende om genade smeekt,
 6 als je rein bent, en rechtschapen –
 dan zal hij het voor je opnemen
 en zal de gerechtigheid weer wonen in je huis.
 7 En al was je verleden onbeduidend,
 je toekomst zal des te grootser zijn.
 8 Ga bij eerdere geslachten te rade,
 bouw voort op de wijsheid van je voorouders.
 9 Wij zijn hier pas sinds gisteren en wij weten niets;
 ons leven op aarde is zo vluchtig als een schaduw.
 10 Zij zullen tot je spreken en je onderrichten,

je laten delen in de kennis van hun hart:

11 Kan papyrus gedijen buiten het moeras,
komt riet tot wasdom zonder water?

12 Nog in de knop, te vroeg voor de oogst,
verdort het en droogt uit, eerder dan het oevergras.

13 Dat is het lot van hem die God vergeet,
de hoop van de trouweloze gaat teloor.

14 Herfstdraad[✠]

(8:14) *Herfstdraad* – Voorgestelde lezing. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘Dat van de zomer’.

– daarop verlaat hij zich,

een huis van spinrag is zijn toevlucht.

15 Als hij er schuilt, houdt het geen stand,
grijpt hij het vast, dan stort het in.

16 Toch gedijt hij, bloeiend in de zon,
zijn loten spreiden zich over de tuin.

17 Zijn wortels woekeren rond de stenen,
ze dringen zelfs door de rotsen heen.

18 Maar dan wordt hij weggerukt
en men verloochent hem: “Ik heb je nooit gezien.”

19 Dit nu is de vreugde van zijn leven:
in zijn plaats spruiten anderen uit de grond.

20 Maar nooit zal God onschuldigen verachten,
nooit zal hij hem die kwaad doet sterken.

21 Eens zal hij je mond weer vullen met gelach,
de vreugde van je lippen laten klateren.

22 Hen die je haten zal hij met schande overladen,
de huizen van de goddelozen worden weggevaagd.’

Jobs antwoord op Bildads eerste betoog

9

1 Hierop antwoordde Job:

2 ‘Zeker, ik weet dat het zo is,
hoe kan een mens in zijn recht staan tegenover God?

3 Als je met hem een rechtsgeding wilt aangaan,
heb je niet één op de duizend maal een weerwoord.

4 Hoe wijs van hart, hoe sterk een mens ook is,
God kan hij nimmer straffeloos trotseren.

5 Hij verplaatst bergen, voor men het merkt;
in zijn woede stoot hij ze omver.

6 De aarde schudt hij van haar plaats,
zodat haar zuilen wankelen.

7 De zon houdt op te schijnen als hij het beveelt,
en hij sluit de sterren weg, verzegeld.

8 Hij spant het hemelgewelf, hij alleen,
en wandelt op de hoog oprijzende zee.

9 De Grote Beer heeft hij gemaakt, en Orion,
de Plejaden en de sterren van het zuiden.

10 Hij doet grote, ondoorgrondelijke dingen,
ontelbaar zijn de wonderen die hij verricht.

11 Hij gaat mij voorbij en ik zie hem niet,
hij glipt langs mij heen en ik merk het niet.

12 Als hij iets wegrukt, wie weerhoudt hem dan?
Wie zal hem zeggen: “Wat doet u?”

13 God houdt zijn woede niet in toom;
zelfs Rahabs helpers moeten voor hem buigen.

14 Hoe kan ik mijn stem dan laten horen,
hoe kan ik dan de juiste woorden vinden?

15 Al sta ik in mijn recht, een weerwoord heb ik niet,
ik kan slechts mijn rechter om genade smeken.

16 Als ik hem zou roepen en hij antwoordde,
zou ik niet geloven dat hij naar me luisterde.
17 Hij teistert mij als een stormwind,
zonder reden brengt hij mij steeds nieuwe wonden toe.
18 Hij laat me nooit op adem komen,
hij vervult mij met een diepe bitterheid.
19 Gaat het om kracht, dan is hij de sterkste,
gaat het om recht, dan zegt hij: "Wie daagt mij voor de rechter?"
20 Ook al heb ik geen schuld,
mijn eigen mond zal me veroordelen.
Ook al ben ik onschuldig,
hij zal mij schuldig verklaren.
21 Ik ben rechtschapen – maar mijn leven telt niet meer,
ik veracht mijn bestaan.
22 Hij maakt geen onderscheid, en daarom zeg ik:
"Onschuldige of goddeloze, beiden vernietigt hij."
23 Als plotseling een ramp verderf zaait,
spot hij met de wanhoop van onschuldigen.
24 De aarde wordt gegeven aan de goddelozen,
het gezicht van haar rechters wordt bedekt.
Als niet hij dit doet, wie dan?

25 Mijn dagen gaan sneller dan een ijlbode;
ze vliegen voorbij zonder enige vreugde.
26 Ze spoeden langs als rieten boten,
als een adelaar die wegschiet naar zijn prooi.
27 Als ik zeg: "Laat ik mijn geklaag nu staken
en een vrolijker gezicht zetten,"
28 dan blijft mijn pijn me angst aanjagen
en weet ik: nooit verklaart u mij onschuldig.
29 Ik zal veroordeeld worden;
waarom zou ik nog vruchteloos verder zwoegen?
30 Al zou ik me wassen met sneeuw
en mijn handen reinigen met loog,
31 u zou mij in een put gooien;
zelfs mijn kleren zouden van me walgen.
32 Hij is geen mens, zoals ik,
anders zou ik hem kunnen antwoorden,
als we samen voor de rechter stonden.
33 Was er maar iemand die tussen ons rechtsprak,
die over ons beiden zijn gezag kon laten gelden.
34 Dan zou zijn hand mij niet meer straffen
en zijn verschrikking mij niet meer overweldigen.
35 Dan zou ik spreken zonder hem te vrezen –
maar nee, dat is mij niet vergund.

10

1 Vervuld van afschuw voor het leven
laat ik mijn klacht de vrije loop
en zal ik spreken uit het bitterst van mijn ziel.
2 Tegen God zal ik zeggen: "Veroordeel mij niet,
laat me weten waarom u mij bestrijdt.
3 Doet het u goed mij te verdrukken,
te verachten wat uw handen hebben voortgebracht
en de plannen van de goddelozen te begunstigen?
4 Hebt u de ogen van een mens,
ziet u zoals mensen ogen zien?
5 Zijn uw dagen als de dagen van een sterveling,
uw jaren als de levensdagen van een mens?
6 Zoals u naar mijn fouten speurt,

zoals u probeert te ontdekken wat ik heb misdaan!

7 U weet dat ik niet schuldig ben,
maar niets kan mij uit uw macht bevrijden.

8 Uw handen hebben me gevormd en gemaakt,
geheel en al – en nu wilt u mij verdelgen?

9 Bedenk toch dat u mij uit leem gevormd hebt,
wilt u mij tot stof doen terugkeren?

10 Hebt u mij niet als melk uitgegoten
en als kaas doen stremmen?

11 Met vlees en huid ben ik door u bekleed,
met botten en pezen hebt u mij samengeweven.

12 U schonk mij het leven en de liefde,
uw zorg heeft mij bewaard.

13 Maar dit houdt u in uw hart verborgen,
ik weet wat u met mij voorhebt:

14 wanneer ik zondig, dan merkt u het op,
nooit laat u mij vrijuit gaan.

15 Als ik schuldig ben – wee mij!
Maar zelfs onschuldig kan ik mijn hoofd niet oprichten,
verdwaasd van schande, dronken van ellende als ik ben.

16 Als ik het opricht, zult u mij bespringen als een leeuw
en u nogmaals oppermachtig tonen.

17 Steeds weer roept u nieuwe getuigen op,
steeds erger wordt uw boosheid jegens mij,
vijand na vijand overvalt me.

18 Waarom hebt u mij ter wereld laten komen?
Waarom ben ik niet gestikt, voor iemand mij had gezien?

19 Dan was het of ik nooit had geleefd,
ik was uit de moederschoot zo naar het graf gebracht.

20 Mij resten weinig dagen, laat dit ophouden.
Keer u af van mij, zodat ik nog wat vreugde heb,

21 voor ik vertrek, voorgoed,
naar het land van diepe donkerte,
22 het land van het donkerste duister,
van de diepzwarte chaos,
van het nachtzwarte licht.”

Sofars eerste betoog

11

1 Toen nam Sofar uit Naäma het woord:

2 ‘Vraagt die woordenstroom niet om een tegenstem?
Zo’n zwetser krijgt toch niet zomaar gelijk?

3 Denk je dat jouw dwaasheid ons tot zwijgen brengt?
Dat je spot door niemand aan de kaak gesteld wordt?

4 Je beweert: “Zuiver zijn mijn woorden
en onschuldig ben ik in uw ogen.”

5 O, wilde God zelf toch eens spreken
en zich tot jou richten,

6 om de geheimen van zijn wijsheid te onthullen
– want ondoorgrondelijk zijn zijn werken –,
dan zou je weten: God rekent je niet al je zonden aan.

7 Kun jij Gods wijsheid ten diepste doorvorsen,
het wezen van de Ontzagwekkende geheel omvatten?

8 Van de hemelse hoogten – vermag jij daar iets? –
tot het diepst van het dodenrijk – reikt jouw kennis zo ver?

9 Langer dan de aarde is zijn maat,
hij is breder dan de zee.

10 Als hij iemand achtervolgt, gevangenzet
en over hem laat oordelen, wie zal hem daarbij hinderen?

11 Hij kent de onoprechten,
 moeiteloos doorziet hij het kwaad.
 12 Een leeghoofd komt niet tot inzicht,
 zomin als een ezelsveulen als mens wordt geboren.
 13 Keer je naar hem toe,
 hef je handen naar hem op,
 14 werp alle kwaad ver van je af,
 laat het onrecht niet wonen in je huis.
 15 Dan kun je je hoofd oprichten, zonder smet,
 en zul je staan als een toren en niet meer vrezén.
 16 Je zult je ongeluk vergeten,
 het zal zijn als water dat is weggestroomd.
 17 Lichter dan de middag zal het leven zijn,
 als de ochtend zal het donker stralen.
 18 Je zult vol vertrouwen zijn, er is hoop,
 je zult je veilig weten, je kunt rustig slapen.
 19 Je gaat liggen, niemand schrikt je op,
 en velen zullen naar je vriendschap dingen.
 20 Maar de ogen van de goddelozen doven,
 zij vinden nergens meer een toevlucht;
 hun enige vooruitzicht is de dood.'

Jobs antwoord op Sofars eerste betoog

12

1 Hierop antwoordde Job:
 2 'Ja, jullie zijn werkelijk onovertroffen,
 met jullie zal de wijsheid sterven!
 3 Maar net als jullie heb ik mijn verstand,
 ik ben niet jullie mindere.
 Wie weet dit soort dingen niet?
 4 Een mikpunt van spot ben ik voor mijn vrienden,
 terwijl ik God aanroep en op zijn antwoord wacht!
 Spot valt hem ten deel die onberispelijk en rechtvaardig is.
 5 Ongeluk verdient verachting, denkt de zorgeloze,
 de wankelende wordt omvergestoten.
 6 De huizen van geweldplegers staan onbedreigd,
 Gods beschimpers zijn volkomen veilig,
 ze hebben hem naar hun hand gezet.
 7 Vraag het vee hiernaar, het zal je onderrichten,
 vraag de vogels in de lucht, ze zullen het verkondigen.
 8 Of spreek tot de aarde, ze zal je onderrichten,
 het wordt je verteld door de vissen van de zee.
 9 Wie weet van al deze dingen niet:
 de HEER heeft ze tot stand gebracht.
 10 Want in zijn macht is de ziel van al wat leeft,
 in zijn macht de adem van het menselijk geslacht.
 11 Toetst het oor de woorden niet,
 zoals het gehemelte het voedsel proeft?
 12 Valt de wijsheid aan de oudsten toe?
 Groeit inzicht met het vorderen van de jaren?
 13 Nee, God bezit de wijsheid en de kracht,
 hij heeft inzicht en verstand.
 14 Wat God verwoest, wordt niet weer opgebouwd,
 wie hij gevangenzet, wordt niet meer bevrijd.
 15 God bedwingt de wateren, en stromen vallen droog,
 laat hij ze gaan, dan ontwrichten ze de aarde.
 16 Kracht en voorspoed zijn aan hem te danken,
 hij heerst over bedrieger en bedrogene.
 17 Raadsheren stuurt hij barvoets weg
 en van rechters maakt hij dwazen.

18 Hij rukt koningen hun mantel af
en bindt hun een lendendoek om.
19 Priesters stuurt hij barrevoets weg
en heersers brengt hij ten val.
20 Hij knevelt de tong van wijze mannen
en berooft de ouden van hun oordeelskracht.
21 Over aanzienlijken stort hij verachting uit
en hij maakt de gordels van edelen los.
22 Hij onthult het diepste van de duisternis
en brengt het zwartste donker naar het licht.
23 Volken maakt hij groot, dan richt hij ze te gronde,
volken maakt hij machtig, dan voert hij ze weg.
24 Hun aanvoerders beneemt hij het verstand,
hij laat hen dolen in een woestenijs zonder uitweg.
25 Ze tasten in een lichtloos duister rond,
hij laat hen zwalken als beschonkenen.

13

1 Mijn ogen hebben alles gezien,
mijn oren alles gehoord en begrepen.
2 Wat jullie weten, weet ik ook,
ik ben niet jullie mindere.
3 Nu zal ik spreken tot God, de Ontzagwekkende,
ik wil me verdedigen ten overstaan van God.
4 Want jullie dekken alles toe met leugens,
kwakzalvers zijn jullie, allemaal!
5 O, wilden jullie maar eens zwijgen,
dat zou wel een blijk van wijsheid zijn.
6 Luister goed naar mijn verweer,
hoor het pleidooi dat over mijn lippen komt.
7 Spreken jullie onwaarheid namens God?
Willen jullie God met leugens dienen?
8 Zien jullie hem naar de ogen?
Is het zijn zaak waarvoor jullie pleiten?
9 Loopt het goed af, als hij jullie onderzoekt?
Kun je hem bedriegen zoals je een mens bedriegt?
10 Streng zal hij je straffen,
als je heimelijk partijdig bent.
11 Boezemt zijn majesteit je dan geen schrik in?
Overweldigt je geen siddering van angst?
12 Jullie betoog is louter zand,
jullie verweer een lemen schild.

13 Zwijg nu, dan zal ik spreken,
wat er ook gebeuren mag.
14 Al moet ik mijzelf aan stukken rijten,
al moet ik mijn leven op het spel zetten
15 – hij wil me zeker doden –, ik deins niet terug,
ik zal mijn daden tegenover hem verdedigen.
16 Ja, dit zal zelfs mijn redding worden,
want huichelaars verschijnen niet voor hem.
17 Luister dus aandachtig naar mijn woorden,
laat mijn betoog in jullie oren dringen.
18 Nu zal ik mijn zaak uiteenzetten;
ik weet: het recht staat aan mijn kant.
19 Is er iemand die mijn gelijk betwisten kan?
Dan zal ik zwijgen en te gronde gaan.
20 Maar ik vraag u om twee dingen,
zodat ik mij niet voor u hoef te verbergen:
21 haal uw handen van mij af

en laat angst voor u mij niet verlammen.

22 Roep mij, dan zal ik antwoorden,
of ik zal spreken en dan antwoordt u.

23 Hoeveel wandaden en zonden heb ik begaan?
Laat me weten wat mijn overtredingen zijn!

24 Waarom verbergt u uw gezicht
en behandelt u mij als uw vijand?

25 Wilt u een opgewaaid blad opjagen,
een verdorde strohalm achtervolgen?

26 Want u verordent bitterheid voor mij,
u belast mij met de zonden van mijn jeugd.

27 U sluit mijn voeten in het blok,
u bewaakt me waar ik ga of sta,
u merkt mijn voetzool met uw teken.

28 En dat bij iemand die verteerd wordt, als door wormen,
als een door motten aangetast gewaad.

14

1 Een mens, geboren uit een vrouw –
kort zijn zijn dagen, doordrenkt van onrust.

2 Als een bloem ontluikt hij en verwelkt,
hij vlucht als een schaduw en houdt geen stand.

3 En op zo'n mens richt u uw blik;
mij daagt u voor het gerecht?

4 Kan een mens tot reinheid brengen wat onrein is?
Nee, dat kan hij niet!

5 Als de dagen van de mens al vaststaan,
als u het aantal maanden dat hij leeft bepaalt
en de grens stelt die hij niet kan overschrijden,
6 wend uw blik dan af en gun hem rust,
zodat hij als een dagloner van zijn dag geniet.

7 Voor een boom is er altijd hoop:
als hij wordt omgehakt, loopt hij weer uit,
er blijven nieuwe loten komen.

8 Al wordt zijn wortel in de aarde oud,
al gaat zijn stronk dood in de grond,

9 zodra hij water ruikt, bot hij weer uit
en vormt twijgen, als een jonge scheut.

10 Maar een mens sterft en hij ligt terneer.
Hij blaast zijn laatste adem uit – waar is hij dan?

11 Water van de zee verdamppt,
beddingen van rivieren worden dor en droog.

12 Een mens gaat liggen en staat niet meer op.
Zolang de hemel zal bestaan, ontwaakt hij niet,
hij wordt niet uit zijn slaap gewekt.

13 O, geef mij een schuilplaats in het dodenrijk
en verberg me daar totdat uw woede is geluwd,
stel een tijd vast en kijk dan weer naar mij om.

14 Als een mens sterft – kan hij dan herleven?
Dan zou ik heel mijn tijd uitdienen,
totdat ik werd afgelost.

15 U zou me roepen en ik zou antwoorden,
u zou terugverlangen naar het werk van uw handen.

16 U zou al mijn stappen tellen,
maar geen acht slaan op mijn zonden.

17 U zou mijn wandaad in een buidel weggesloten hebben,
mijn fouten hebben toegedekt.

18 Maar een berg stort in en wordt vernietigd,
een rots wordt van zijn plaats gesleurd,

19 water slijpt stenen tot stof,
aarde wordt door regens✳

(14:19) *regens* – Voorgestelde lezing. MT: 'haar nagroei'.

weggespoeld.

Zo doet u de hoop van de mens teniet.

20 U overweldigt hem, hij gaat teloor;
u vervormt zijn gezicht, u zendt hem weg.

21 Zijn zonen krijgen aanzien – hij weet het niet,
zijn zonen gaat het slecht – hij merkt het niet.

22 Zijn lichaam kent slechts pijn
en zijn ziel treurt over hem.'

Elifaz' tweede betoog

15

1 Toen nam Elifaz uit Teman het woord:

2 'Zou een wijs man antwoorden met zoveel onverstand?
Zou hij zijn binnenste vullen met niets dan lucht?

3 Wijst hij terecht met zinloze frasen,
met woorden waarmee niemand gebaat is?

4 Daarbij tast je ook het ontzag voor God aan
en verzwak je de eerbied voor hem.

5 Schuld geeft jou je woorden in,
dwingt jou een taal te spreken die misleidt.

6 Je eigen mond veroordeelt je, niet ik,
je eigen lippen getuigen tegen je.

7 Was jij de eerste mens die werd geboren,
werd jij geschapen vóór de bergen en de heuvels?

8 Heb jij toegelisterd bij Gods raad
en houd jij je wijsheid voor jezelf?

9 Wat weet jij dat wij niet weten?
Welk inzicht heb jij dat ons ontbreekt?

10 Onder ons zijn oude mannen, grijsaards zelfs,
die meer jaren tellen dan je vader.

11 Is Gods troost je niet genoeg,
zijn milde woorden je te min?

12 Waarom sleept je hartstocht je zo mee,
waarom bliksemen je ogen?

13 Dat jij je zo heftig tegen God keert
en je zulke woorden laat ontvallen!

14 Hoe kan een mens nu zuiver zijn,
wie uit een vrouw geboren is, onschuldig?

15 Zelfs in zijn engelen stelt God geen vertrouwen,
ook de hemel is niet zuiver in zijn ogen.

16 Hoezeer wordt dan de mens verafschuwd,
die verdorven is en het kwaad als water drinkt.

17 Nu zal ik spreken, luister naar mij,
dit heb ik gezien en ik vertel het je.

18 Dit is wat wijze mannen zeggen,
wat door hun voorouders onthuld is,

19 aan wie als enigen het land gegeven werd,
vóór er vreemdelingen onder hen verkeerden.

20 Een goddeloze brengt zijn dagen door in angst,
een despoot zijn weinig jaren toegemeten.

21 De stem van de verschrikking buldert in zijn oren,
zelfs in tijd van voorspoed dreigt hem de verwoester.

22 Voor hem geen hoop op terugkeer uit de duisternis,
hij zal vallen door het zwaard.

23 Hij dwaalt rond op zoek naar brood – waar is het?

Hij weet dat de dag van duisternis hem wacht.
 24 Tegenspoed en angst benauwen hem,
 overweldigen hem als een koning die ten strijde trekt.
 25 Want hij heft zijn arm op tegen God,
 de Ontzagwekkende wil hij trotseren.
 26 Uitdagend stormt hij op hem af,
 de knoppen van zijn schild vooruitgestoken.
 27 Zijn gezicht is ingesmeerd met vet,
 zijn lendenen zijn met vet bedekt.
 28 Hij zal wonen in verwoeste steden,
 in huizen waar geen mens meer woont,
 in huizen die tot puin vervallen.
 29 Hij vergaart geen rijkdom, zijn vermogen houdt geen stand,
 zijn bezit vergezelt hem niet naar het dodenrijk.
 30 Hij zal niet ontkomen aan de duisternis,
 zijn loten worden door het vuur verdelgd,
 ze verzengen in de adem van Gods woede.
 31 Laat hij niet vertrouwen op bedrieglijke schijn,
 want bedrog zal ook zijn loon zijn.
 32 Dit valt hem vóór zijn tijd ten deel,
 zijn takken blijven zonder loof.
 33 Hij is een wijnstok die onrijpe druiven afschudt,
 een olijfbom die zijn bloesems afstoot.
 34 Onvruchtbaar is het samenspannen van de goddelozen,
 vuur verteert de huizen van bedriegers.
 35 Zij verwekken ongeluk en baren kwaad,
 in hun schoot groeit het bedrog.'

Jobs antwoord op Elifaz' tweede betoog

16

1 Hierop antwoordde Job:
 2 'Dit soort dingen heb ik al zo vaak gehoord,
 niets dan ellende brengt mij jullie troost.
 3 Een eindeloze stroom van lege woorden!
 Wat drijft jou ertoe zo tegen mij te spreken?
 4 Zaten jullie op mijn plaats,
 ik zou hetzelfde tegen jullie inbrengen;
 ik zou een lange redevoering houden,
 meewarig schuddend met mijn hoofd.
 5 Toch zou ik jullie moed inspreken,
 mijn woorden zouden mild en troostend zijn.
 6 Maar nu – niets verzacht mijn pijn wanneer ik spreek,
 en als ik zweeg, zou hij dan weggaan?
 7 Hij heeft mijn krachten uitgeput.
 U hebt al mijn naasten weggevaagd!
 8 U hebt mij aangetast, en dat spreekt tegen mij.
 Mijn ziekte teert mij uit, daarmee word ik aangeklaagd.
 9 Zijn woede verscheurt me, hij valt aan,
 tandenknarsend staat hij tegenover me,
 mijn vijand – hij richt zijn stekende blik op mij.
 10 Hij spert zijn mond open, schreeuwt me toe,
 hij slaat me schimpend op de wang,
 allen spannen samen tegen mij.
 11 God levert me uit aan het gespuis,*

(16:11) *het gespuis* – Voorgestelde lezing. MT: 'de jongen'.

hij geeft mij over aan de goddelozen.
 12 Ik leefde onbedreigd, maar hij heeft me gebroken.
 Hij grijpt me bij de nek, hij smijt me neer.
 Hij dwingt me op te staan – zijn doelwit.

13 Zijn pijlen richten zich op mij van alle kanten,
 hij doorboort mijn nieren, zonder enig medelijden,
 hij giet mijn gal uit op de grond.
 14 Bres na bres slaat hij in mij,
 hij neemt een stormloop als een krijgsman.
 15 Met een rouwkleed heb ik mij bedekt,
 mijn aanzien ligt begraven in het stof.
 16 Mijn gezicht ziet rood van tranen,
 over mijn ogen daalt de diepste duisternis,
 17 al kleeft aan mijn handen geen geweld,
 al zijn mijn gebeden zuiver.
 18 Aarde, dek mijn bloed niet toe,
 laat mijn jammerklacht geen rustplaats vinden.
 19 Maar nog heb ik in de hemel mijn getuige,
 nog heb ik daar mijn pleitbezorger.
 20 Zijn mijn vrienden soms mijn voorspraak?
 Nee, in tranen zien mijn ogen op naar God.
 21 Laat hij oordelen tussen mens en God,
 zoals tussen een mens en zijn gelijke.
 22 Nog enkele jaren resten mij,
 voor ik het pad zal gaan waarlangs ik niet terugkeer.

17

1 Mijn geest is vernietigd, mijn levensdag gedoofd,
 mij wacht het graf.
 2 Ja, ik word bespot van alle kanten
 en ik moet hun beledigingen maar verdragen.
 3 God, stel u zelf borg voor mij,
 wie staat er anders voor mij in?
 4 U hebt het inzicht uit hun hart gebannen,
 u zult hen toch niet laten zegevieren?
 5 Wie zijn vrienden noodt om in zijn buit te delen,
 laat zijn kinderen versmachten van de honger.
 6 God maakt mij tot een schrikbeeld voor de mensen,
 in het gezicht zal men mij spuwen.
 7 Mijn blik ziet donker van ellende,
 van mijn ledematen rest nog slechts een schim.
 8 De oprechte is ontzet hierover,
 de onschuldige keert zich tegen goddelozen.
 9 De rechtvaardige houdt vast aan zijn weg,
 hij die zonder smet is wint aan kracht.
 10 Maar jullie, ach, begin gerust opnieuw,
 al is de wijsheid onder jullie ver te zoeken.

11 Mijn dagen zijn geteld,
 mijn toekomst wordt aan mij ontrukkt,
 met de wensen van mijn hart.
 12 Zij maken van de nacht de dag,
 zeggen dat het licht is waar het donker heerst.
 13 Ja, mijn huis staat in het dodenrijk,
 in de duisternis spreid ik mijn bed.
 14 Tot het graf roep ik: "Jij bent mijn vader,"
 en tot de wormen: "Moeder, zuster!"
 15 En waar is dan mijn hoop,
 mijn hoop, wie kan die nog bespeuren?
 16 Daalt hij met mij*?

(17:16) *met mij* – Voorgestelde lezing. MT: 'delen' of 'stokken'.

af naar het dodenrijk?
 Dalen we samen af*?

(17:16) *Dalen we* [...] *af* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Rust’.

in het stof?’

Bildads tweede betoog

18

- 1 Toen nam Bildad uit Suach het woord:
- 2 ‘Wat een woorden! Zijn jullie nooit uitgesproken?
Gebruik je verstand, dan kunnen we praten.
- 3 Waarom worden wij beschouwd als onmondig vee,
waarom doen jullie alsof wij onnozel zijn?
- 4 Jij verscheurt jezelf in woede –
wordt om jou de wereld dan dooreengeschud,
wordt om jou één rots van zijn plaats getild?
- 5 Nee, het licht van de goddeloze dooft,
de gloed van zijn vuur vlamt niet meer op.
- 6 In zijn huis wordt alles donker,
het licht dat hem omringde dooft.
- 7 Van zeker wordt zijn tred krampachtig,
zijn boze opzet laat hem struikelen.
- 8 Zijn voeten voeren hem ten val,
een net verstrikt hem op zijn weg.
- 9 Een klem grijpt om zijn hiel,
een strop houdt hem gevangen.
- 10 In de grond is voor hem een touw verborgen,
over zijn pad een strik gespannen.
- 11 De verschrikking staart hem allerwegen aan
en jaagt hem voort bij elke stap.
- 12 De honger put zijn krachten uit,
de rampen wijken niet meer van zijn zijde.
- 13 Huid en leden worden aangevreten door de dood,
door zijn eerstgeborene verteerd.
- 14 Aan de veiligheid van zijn huis ontruikt,
wordt hij gevoerd naar de vorst van de verschrikking.
- 15 Verwoesting treft zijn bezit,
zijn woning wordt bedolven onder zwavel.
- 16 Zijn wortels verdrogen in de grond,
zijn takken verdorren in de lucht.
- 17 Zijn nagedachtenis op aarde zal vergaan,
niemand zal nog weten wie hij was.
- 18 Uit het licht wordt hij het duister in geworpen,
hij wordt uit de wereld weggestoten.
- 19 Hij heeft geen kinderen, niemand draagt zijn naam;
waar hij woonde zijn geen overlevenden.
- 20 Jonge mensen zijn ontzet over zijn lot,
zijn ondergang doet oude mensen huiveren.
- 21 Zo vergaat het het huis van de boosdoener,
zo vergaat het de woning van hem die God niet kent.’

Jobs antwoord op Bildads tweede betoog

19

- 1 Hierop antwoordde Job:
- 2 ‘Hoe lang blijven jullie mij nog pijnigen,
hoe lang nog martelen met woorden?’
- 3 Keer op keer beschimpen jullie mij,
is het geen schande mij zo te vernederen?
- 4 Als ik werkelijk gedwaald heb,
dan is het toch mijn dwaling?’
- 5 Als jullie werkelijk jezelf zoveel beter wanen

en mijn vernedering terecht vinden,
6 weet dan dat God zich tegen mij gekeerd heeft,
dat hij zijn netten om mij samentrekt.
7 Ik schreeuw: "Onrecht!" – maar krijg geen antwoord.
Ik roep om hulp – maar vind geen recht.
8 Mijn weg verspert hij met een muur,
de paden die ik ga hult hij in duisternis.
9 Hij heeft me van mijn eer beroofd,
de kroon is van mijn hoofd genomen.
10 Hij heeft mij omvergehaald, ik lig terneer;
mijn hoop heeft hij ontworteld als een boom.
11 Hij is in woede tegen mij ontstoken
en heeft mij tot zijn aartsvijand gemaakt.
12 Zijn troepen hebben zich verzameld
en banen zich een weg naar mij,
ze slaan hun kampen op rondom mijn tent.
13 Mijn verwanten heeft hij van mij verwijderd,
ik word verloochend door mijn vrienden.
14 Mijn familie ziet mij onverschillig aan,
mijn vertrouwelingen kennen mij niet meer.
15 Ik ben een gast voor mijn bedienden en slavinnen,
een vreemdeling ben ik voor hen geworden.
16 Ik roep mijn slaaf, hij antwoordt niet,
ik moet hem smeken.
17 Mijn vrouw walgt van mijn adem,
mijn eigen broers deinzen terug omdat ik stink.
18 Zelfs jongeren verachten mij,
ze spreken smalend als ik opsta.
19 Ik word verafschuwd door mijn naaste vrienden,
ieder die ik liefheb keert zich tegen me.
20 Mijn botten steken door mijn magere vel,
alleen het vege lijf heb ik behouden.
21 Heb medelijden, vrienden, heb medelijden met mij,
want de hand van God heeft mij getroffen.
22 Waarom vervolgen jullie mij, zoals God?
Waarom houden jullie nooit op mij te belasteren?

23 O, mochten mijn woorden worden opgeschreven,
vastgelegd in een inscriptie,
24 met een ijzeren stift gegrift, met lood gevuld,
voor altijd in de rotsen uitgehouwen!
25 Ik weet: mijn redder leeft,
en hij zal ten slotte hier op aarde ingrijpen.
26 Hoezeer mijn huid ook is geschonden,
toch zal ik in dit lichaam God aanschouwen.
27 Ik zal hem aanschouwen,
ik zal hem met eigen ogen zien, ik, geen ander,
heel mijn binnenste smacht van verlangen.
28 Als jullie zeggen: "Hoe zullen we hem vervolgen?"
omdat ik de wortel van het kwaad zou zijn –
29 vrees dan zelf het zwaard,
want jullie woede is een wandaad die het zwaard verdient.
Weet dat er recht gesproken wordt.'

Sofars tweede betoog

20

1 Toen nam Sofar uit Naäma het woord:
2 'Ik ben verontrust en moet daarom wel antwoorden;
tot in mijn binnenste ben ik gekwetst.
3 Wat ik hoorde was een les in smaad;

inzicht in het leven dwingt mij tot een antwoord.

- 4 Weet je niet dat al sinds mensenheugenis,
sinds de mens op aarde is gezet,
5 het gejuich van goddelozen snel verklinkt
en de vreugde van de misdadiger kortstondig is?
6 Ook al zal zijn roem ten hemel stijgen,
ook al zal zijn hoofd de wolken raken,
7 als zijn eigen drek zal hij voorgoed vergaan
en zij die hem kenden, zullen vragen: “Waar is hij?”
8 Als een droom vervliegt hij, spoorloos,
hij wordt uitgewist, als een nachtelijk visioen.
9 Het oog dat hem zag, ziet hem niet meer;
nooit meer zal zijn woonplaats hem aanschouwen.
10 Zijn kinderen zullen de gunsten van de armen zoeken,
want hij moet afstaan wat hij zich heeft toegeëigend.
11 Zijn lichaam heeft nog de kracht van de jeugd,
maar hij wordt geveld – en zijn botten liggen in het stof.
12 Hoewel het kwaad hem zoet smaakt in de mond
en hij het verbergt onder zijn tong,
13 hoewel hij zuinig is en niets laat glippen,
maar het tegen zijn gehemelte bewaart,
14 zal het in zijn ingewanden gisten,
in zijn binnenste tot adergif verworden.
15 Rijkdom heeft hij doorgeslikt, maar weer uitgebraakt,
God perst alles uit zijn buik omhoog.
16 Hij zuigt slangengif op,
een slangentong zal hem ook doden.
17 Nooit zal hij genieten van de overvloed,
van rivieren die van room en honing stromen.
18 Wat hij heeft verworven, spuugt hij uit, het smaakt hem niet,
zoals ook zijn handel hem geen vreugde schenkt.
19 Want hij heeft de armen onderdrukt en in de steek gelaten;
hij heeft hun huis verwoest, hij heeft het niet gebouwd.
20 Zijn binnenste is altijd rusteloos,
niets van zijn kostbaarheden weet hij te bewaren.
21 Al wat hij bezit verslindt hij,
zijn welvaart zal dan ook niet duren.
22 Hoe groot ook zijn vermogen, hij weet zich niet veilig;
het onheil stort zich in volle omvang over hem uit.
23 Terwijl hij zijn buik nog vult,
treffen hem de vlammen van Gods woede,
een regen van verderf komt op hem neer.
24 Hij kan vluchten voor een ijzeren wapen,
maar wordt door een bronzen boog doorschoten.
25 De pijl steekt in zijn rug, hij trekt hem uit,
de schacht zal glinsteren van zijn gal,
ontzetting overweldigt hem.
26 Het donker verbergt al zijn schatten,
een smeulend vuur verslindt ze
en verteert wat in zijn huis nog over is.
27 De hemel openbaart zijn schuld,
de aarde keert zich tegen hem.
28 Een vloedgolf overspoelt zijn huis,
het wordt weggevaagd op die dag van Gods woede.
29 Dat wacht hem die God ontrouw is.
Dat is de erfenis die God voor hem bestemd heeft.’

Jobs antwoord op Sofars tweede betoog

21

1 Hierop antwoordde Job:

2 'Luister nu goed naar mijn woorden,
laat dat de troost zijn die jullie mij geven.
3 Heb geduld met mij, terwijl ik spreek;
als ik uitgesproken ben, kun je weer spotten.
4 Is mijn aanklacht tegen een mens gericht?
Waarom zou ik dan mijn geduld bewaren?
5 Kijk naar mij en wees ontzet,
en sla je hand voor je mond.
6 Als ik aan dit alles denk, grijpt angst mij aan
en siddert heel mijn lichaam.
7 Waarom leven goddelozen lang,
tot in hun ouderdom welvarend en gezond?
8 Zij leven en ze zien hun kinderen gedijen,
en zelfs de kinderen van hun kinderen.
9 In hun huis heerst vrede zonder vrees,
ze worden niet getroffen door Gods gesel.
10 Hun stieren springen en bevruchten,
hun koeien kalven zonder misdracht.
11 Hun kinderen rennen buiten rond,
vrolijk als de schapen en de geiten.
12 Ze zingen, begeleid door lier en tamboerijn,
ze vermaken zich bij fluitmuziek.
13 Hun leven kent slechts voorspoed
en rustig dalen ze af naar het dodenrijk.
14 Ze zeggen tegen God: "Blijf ver van ons,
wij willen niet de wegen volgen die u wijst.
15 Wie is de Ontzagwekkende dat wij hem zouden eren?
Wat baat het ons tot hem te bidden?"
16 Maar de welvaart ligt niet in hun eigen handen.
De bedrijvigheid van goddelozen blijve ver van mij!

17 Hoe zelden dooft de lamp van wie kwaad doet?
Tref hem ooit de ramspoed
die God de mensen in zijn woede toebedeelt?
18 Wordt hij weggeblazen als kaf in de wind?
Wordt hij meegerukt als dorre aren in de storm?
19 Of bewaart God de ellende voor zijn kinderen?
Laat hij het aan hém vergelden, zodat hij het zelf voelt!
20 Mogen zijn eigen ogen de ondergang aanschouwen,
moge hij de woede van de Ontzagwekkende drinken!
21 Waarom zou hij daar zijn familie mee bezwaren,
wanneer het getal van zijn maanden al ten einde is?
22 Kan God iets van de mensen leren,
hij die over de hemelingen rechtspreekt?
23 Sommigen sterven, in kracht ongebroken,
vredig en zonder zorgen;
24 ze zien eruit als melk en bloed,
het merg stroomt in hun botten.
25 Anderen sterven vervuld van bitterheid,
zonder ooit vreugde te hebben gesmaakt.
26 Samen liggen ze in het stof,
overdekt met wormen.
27 Ja, ik weet wat jullie denken,
wat jullie tegen mij in de zin hebben.
28 Jullie zeggen: "Waar staat het huis van die edele,
waar heeft die goddeloze zich gevestigd?"
29 Vraag het toch aan de voorbijgangers!
Aan wat zij verklaren zullen jullie toch niet twijfelen?
30 Wie kwaad doet wordt gespaard tot zijn rampzalig eind,
hij zal leven tot die dag van Gods woede.

31 Wie zal hem zijn gedrag openlijk verwijten;
wat hij heeft misdaan – wie zal hem dat vergelden?

32 Met veel eerbetoon draagt men hem ten grave
en men houdt de wacht bij zijn tombe.

33 Zacht rust hij in zijn pas gedolven graf,
tallozen liepen voor zijn baar
en velen volgden deze.

34 Ach, jullie troosten mij met lege woorden,
wat jullie zeggen is niets dan bedrog.'

Elifaz' derde betoog

22

1 Toen nam Elifaz uit Teman het woord:

2 'Kan een mens God ooit tot nut zijn,
kan zelfs een wijze hem een dienst bewijzen?

3 Verheugt het de Ontzagwekkende dat jij onschuldig bent?
Baat het hem dat jij een onberispelijk leven leidt?

4 Zou hij je voor je vroomheid willen straffen
en je daarom in een rechtsgeding betrekken?

5 Je weet toch dat je levenswandel slecht is,
dat je zonden ontelbaar zijn?

6 Zonder reden eiste je een pand van je naaste
en armen nam je zelfs hun laatste kleren af.

7 Wie uitgeput was weigerde je water,
brood onthield je hem die honger had.

8 Ja, de gewelddadige bezit het land,
de nietsontziende heeft er zijn macht gevestigd.

9 Weduwen heb je weggestuurd met lege handen,
de krachten van wezen heb je gebroken.

10 Daarom staan er valstrikken rondom
en raak je plotseling door angst ontzet.

11 Zie je dan het duister niet,
bespeur je niet de vloed die jou bedekt?

12 Zou God niet in de hoge hemel wonen?
Kijk toch naar de sterren aan de hemeltrans!

13 Maar jij zegt: "Wat weet God?
Kan hij oordelen door het donker heen?"

14 Hij wordt omhuld door wolken en ziet niets
wanneer hij langs de grenzen van de hemel wandelt."

15 Wil je het pad van vroeger blijven gaan,
dat door de onrechtvaardigen gevolgd wordt?

16 Zij werden vóór hun tijd geveld,
alsof een rivier hun fundament had weggespoeld.

17 Steeds weer zeiden ze tot God: "Wend u van ons af.
Wat kan de Ontzagwekkende voor ons doen?"

18 Toch vulde hij hun huis met rijkdom.
De bedrijvigheid van goddelozen blijve ver van mij!

19 De rechtvaardige ziet het aan en hij verheugt zich,
de onschuldige lacht hen smalend uit.

20 Worden onze vijanden niet weggevaagd,
wordt hun laatste rijkdom niet door vuur verzvolgen?

21 Verzoen je met God en leef met hem in vrede,
dan zul je weer tot welstand komen.

22 Aanvaard wat je van hem hebt te leren
en sluit zijn woorden in je hart.

23 Keer terug tot de Ontzagwekkende en je zult herstellen,
zuiver je huis van alle kwaad.

24 Laat het goud toch in de aarde rusten,
laat het erts van Ofir liggen op de bodem van de stroom,

25 dan zal de Ontzagwekkende je goud zijn,
dan zal hij een schat zijn van het puurste zilver.
26 Je zult vreugde vinden bij de Ontzagwekkende
en je gezicht weer naar hem opheffen.
27 Als je tot hem bidt, dan luistert hij,
en je geloften los je in.
28 Wat jij ook besluit, het zal worden uitgevoerd,
en het licht zal schijnen op de wegen die je gaat.
29 Als ramspoed iemand velt en jij zegt: "Sta op!",
dan redt God hem, die het hoofd moest buigen.
30 Hij redt zelfs hen die niet onschuldig zijn.
Hun redding danken ze aan jouw reine handen.'

Jobs antwoord op Elifaz' derde betoog

23

1 Hierop antwoordde Job:
2 'Ook vandaag is mijn klacht een klacht vol bitterheid,
mijn hand kan mijn zuchten nauwelijks onderdrukken.
3 O, wist ik maar waar ik hem kon vinden,
kon ik hem maar opzoeken in zijn verblijf.
4 Dan zou ik mijn zaak aan hem voorleggen
en het zou mij aan argumenten niet ontbreken.
5 Ik zou horen wat hij mij te zeggen had
en begrijpen wat hij tegen mij aanvoerde.
6 Zou hij zijn macht gebruiken, als hij mij bestrijdt?
Nee, hij zou aandachtig naar mij luisteren.
7 Dan kon ik, geheel oprecht, mijn zaak uiteenzetten
en zou voor altijd door mijn rechter worden vrijgesproken.
8 Maar ik ga naar het oosten – daar is hij niet,
naar het westen – ik zie hem nergens.
9 Hij is in het noorden – en blijft onvindbaar,
hij toeft in het zuiden – ik kan hem niet ontdekken.
10 Maar hij kent de wegen die ik kies;
als hij me toetste, zou ik puur als goud zijn.
11 Ik ben in zijn spoor getreden,
zonder af te buigen volgde ik zijn weg.
12 De geboden die hij voorschreef heb ik nageleefd,
de woorden die hij sprak heb ik het meest van al gekoesterd.
13 Maar onwrikbaar als hij is –
wie doet hem op zijn schreden keren?
Al wat hij verlangt, laat hij gebeuren.
14 Wat hij heeft besloten, voert hij uit,
en hij heeft nog veel meer plannen.
15 Daarom maakt zijn aanwezigheid mij zo beducht;
wanneer ik hem beschouw, dan sidder ik.
16 God heeft mijn hart verzwakt,
de Ontzagwekkende heeft mij verlamd.
17 Want niet de duisternis brengt mij tot zwijgen,
niet het donker berooft mij van het gezicht.

24

1 Waarom kent de Ontzagwekkende de tijd van alle dingen,
maar weten zij die hem vereren nooit wanneer hij ingrijpt?
2 Er zijn mensen die grensstenen verplaatsen,
die kudden stelen en ze weiden als de hunne.
3 Ze drijven de ezel van de wezen weg,
ze nemen van de weduwe haar os als onderpand.
4 De armen worden van het pad gedrongen,
de behoeftigen kruipen bij elkaar.

5 Kijk, als wilde ezels in de woestijn
trekken ze uit, op zoek naar voedsel,
want de wildernis moet hun kinderen te eten geven.
6 Van andermans veld oogsten ze de resten,
in de wijngaard van de goddelozen plukken ze de laatste druiven.
7 Naakt brengen ze de nacht door, zonder bovenkleed,
door niets tegen de kou beschermd.
8 Ze raken doorweekt van onweersbuien in de bergen,
geen schuilplaats vindend klampen ze zich aan de rotsen vast.
9 De goddelozen rukken de wees los van de moederborst,
de armen nemen ze hun kinderen af als onderpand.
10 Naakt lopen ze rond, zonder bovenkleed;
ze helpen, hongerend, de schoven binnenhalen.
11 Midden op de dag staan ze in de wijngaard
en treden, door dorst gekweld, de wijnpers.
12 Het gekerm van stervenden stijgt op uit de stad,
hartverscheurend roepen gewonden er om hulp,
maar God bekommert zich niet om hun ellende.

13 De goddelozen zijn de vijanden van het licht,
zij willen zijn wegen niet kennen
en weigeren zijn pad te volgen.
14 Voor het dag wordt, staat de moordenaar op
om de arme en behoeftige te doden;
als een dief sluipt hij door de nacht.
15 De echtbreker wacht de avondschemer af,
hij denkt: Geen oog zal mij nu herkennen,
en bedekt zijn gezicht met een masker.
16 In het donker dringen zij de huizen binnen;
na zonsopgang houden zij zich schuil
om aan het daglicht te ontsnappen.
17 Het diepste duister is voor hen als de ochtend –
ze zijn met zijn verschrikkingen vertrouwd.
18 Maar ze zijn onbestendig als schuim op het water,
hun bezit wordt door ieder in het land vervloekt;
niemand slaat de weg in naar hun wijngaarden.
19 Zoals droogte en hitte smeltwater doen verdwijnen,
zo ruikt het dodenrijk hen die gezondigd hebben weg.
20 Zelfs de moederschoot kent hen niet meer;
de wormen doen zich aan hen te goed.
Hun namen raken in vergetelheid –
als een boom wordt hun misdadigheid geveld.
21 Ze mishandelen de vrouwen, die onvruchtbaar worden,
ze staan de weduwen niet bij.
22 Maar God grijpt de sterken aan, met al zijn kracht,
de goddelozen richten zich op, ze zijn hun leven niet zeker.
23 Hij laat hun een schijn van veiligheid waarop ze steunen,
maar geen van hun daden ontsnapt aan zijn blik.
24 Kort duurt hun voorspoed – dan zijn ze er niet meer,
ze verschrompelen als melde in de knop,
worden als korenaren afgesneden.
25 Is dit niet zo? Kan iemand mij een leugenaar noemen
en mijn woorden als onwaar bestempelen?’

Bildads derde betoog

25

1 Toen nam Bildad uit Suach het woord:
2 ‘Heersen en ontzetting zaaien – dat is God,
tot in de hoogste hemel dwingt hij vrede af.
3 Zijn de troepen van zijn leger niet ontelbaar?’

Kan iemand zich verbergen voor zijn licht?

4 Kan een mens zich gedragen zoals God het wil,
kan een mens, geboren uit een vrouw, ooit zuiver zijn?

5 Voor God schijnt zelfs de maan niet helder,
zelfs de sterren zijn onzuiver in zijn ogen.

6 Wat vermag dan de mens, een worm slechts,
wat kan het mensenkind, een made!

Jobs antwoord op Bildads derde betoog

26

1 Hierop antwoordde Job:

2 'Heb jij dan hulp geboden aan de machteloze,
heb jij de arm gesteund die het aan kracht ontbrak?

3 Wat heb jij tegen hem gezegd die de wijsheid mist,
heb jij goede raad gegeven aan de onervarenen?

4 En wie heeft jou je woorden ingefluisterd,
wiens geest spreekt door jouw mond?

5 De schimmen worden aan het sidderen gebracht,
de oneraardse wateren en hun bewoners.

6 Het dodenrijk ligt open voor hem:
niets in de afgrond blijft verborgen.

7 Hij strekt het noorden uit boven de woeste leegte,
en hangt de aarde op – boven het niets.

8 Hij laat de wolken zwellen van het water,
maar ze splijten niet onder hun gewicht.

9 Hij bedekt de aanblik van zijn troon
en spreidt er een wolk over uit.

10 Hij trekt een cirkel rond de wateren,
langs de verste grens van licht en duisternis.

11 De hemelzuilen schudden heen en weer
en zijn verbijsterd, zo vervaarlijk is hij.

12 Met zijn kracht doet hij de zee bedaren
en met zijn vaardigheid verdelgt hij Rahab.

13 Met zijn adem blaast hij de hemel schoon,
zijn hand doorboort de kronkelende slang.

14 En dat is nog maar het minste van zijn kunnen;
wij vangen van zijn woorden slechts gefluister op.
Wie kan de donder van zijn kracht bevatten?'

27

1 Job zette zijn betoog voort:

2 'Ja! God heeft mij mijn recht onthouden,
de Ontzagwekkende heeft mij diep verbitterd.

3 Zolang het leven in mij ademt,
zolang Gods geest mij nog doortrekt,

4 zullen mijn lippen geen onwaarheid spreken,
zal geen leugen aan mijn tong ontsnappen.

5 Het laatst van al zal ik jullie gelijk erkennen,
tot aan mijn dood houd ik mijn onschuld staande.

6 Ik blijf bij mijn rechtschapenheid, tot het einde toe,
over mijn leven heb ik mijzelf niets te verwijten.

7 Laat men mijn vijand een goddeloze noemen,
mijn tegenstander als boosdoener beschouwen.

8 Waarop kan de misdadiger hopen,
wanneer God zijn levensdraad afsnijdt
en hem de stilte van de dood oplegt?

9 Zal God zijn angstkreet horen,
als hij door ramspoed wordt getroffen?

10 Kan hij zich toevertrouwen aan de Ontzagwekkende,

kan hij zijn hulp invoeren wanneer hij maar wil?

- 11 Nu zal ik jullie onderrichten namens God,
ik zal niet verhullen wat de Ontzagwekkende van plan is.
12 Jullie denken alles al gezien te hebben,
maar toch zijn jullie woorden leeg en niets dan lucht!
13 Dit is wat de goddeloze toevalt van Godswege,
dit beschikt de Ontzagwekkende voor de onderdrukker:
14 Al zijn zijn kinderen nog zo talrijk, allen wacht het zwaard,
geen van zijn nakomelingen zal ooit tot welstand komen.
15 Hen die overleven draagt de pest ten grave,
en geen van de weduwen zal over hen rouwen.
16 Al hoopt hij zilver op alsof het stof is,
en al vergaart hij kleren alsof het leem is –
17 hoeveel hij er ook vergaart: de rechtvaardige zal ze dragen
en het zilver zal aan de onschuldige toevallen.
18 Zijn huis is broos als het omhulsel van een mot,
wankel als de hut van een wachter in het veld.
19 Rijk gaat hij slapen – voor het laatst:
wanneer hij zijn ogen opent, is zijn bezit vergaan.
20 Een vloed van verschrikkingen overvalt hem,
's nachts sleurt een wervelstorm hem mee.
21 De oostenwind neemt hem op – en hij is spoorloos,
weggeslingerd van zijn plaats.
22 God gaat zonder mededogen tegen hem tekeer,
al probeert hij te ontsnappen uit zijn greep.
23 Zijn ondergang wordt met gejoel begroet,
waar hij vroeger woonde wordt hij nagefloten.'

Over de wijsheid

28

- 1 Er is een plaats waar zilver wordt gewonnen,
een plaats waar goud gewassen wordt.
2 IJzer wordt uit de aarde opgedolven
en koper wordt uit erts gesmolten.
3 De mens verdrijft de duisternis,
hij dringt door tot in het binnenste der aarde,
tot aan de steen van diepst verborgen donkerte.
4 Hij hakt een schacht, daalt af in de verlatenheid,
tot waar zijn voet geen steun meer vindt
en hij verloren in de leegte hangt.
5 Op de aarde schiet het koren op,
maar diep in haar woelt een vuur.
6 Daar zijn de stenen van saffier,
daar is het stof van gouden korrels.
7 De roofvogel kent niet het pad daarheen,
het haviksoog ontdekt het niet.
8 De trotse dieren zullen het nooit betreden,
ook de leeuw waagt zich er niet.
9 De mens zet het houweel in het gesteente,
hij keert de bergen om vanaf hun voet.
10 In de rotsen hakt hij tunnels uit
en zijn oog ontdekt hun kostbaarheden.
11 Hij damt de ondergrondse stromen in
en brengt naar het licht wat diep verborgen is.

12 Maar de wijsheid – waar moet je haar zoeken,
en het inzicht – waar is het te vinden?
13 Geen sterveling kent de weg erheen,
de wijsheid is niet in het land der levenden.

14 De oervloed zegt: 'Ze is niet bij mij,'
de diepste zee: 'Bij mij evenmin.'

15 De wijsheid is niet te koop voor enig goud,
noch kan ze in zilver worden afgewogen.

16 Kostbaarder is ze dan het goud van Ofir,
dan de duurste onyx of saffier.

17 Ze wordt niet geëvenaard door goud of glas,
niet verworven voor schalen van het fijnste goud.

18 Vergelijk haar niet met robijnen of kristallen,
een buidel wijsheid is meer waard dan parels.

19 Topaas uit Nubië kan haar niet evenaren,
ze is kostbaarder dan zuiver goud.

20 Maar van waar stamt de wijsheid dan,
en het inzicht – waar is het te vinden?

21 De wijsheid is verborgen voor de blik der levenden,
ook aan de vogels in de lucht laat ze zich niet zien.

22 De afgrond en de dood, ze zeggen beide:
'Onze oren kennen haar slechts bij geruchte.'

23 Maar God kent haar wegen
en hij weet waar ze verblijft.

24 Want hij ziet tot aan de randen van de aarde,
onder heel de hemel ontsnapt niets aan zijn blik.

25 Toen hij de kracht schiep van de winden
en de wateren omgrensde,
26 toen hij zijn wet oplegde aan de regen
en de wegen van de donderwolken baande,
27 zag hij de wijsheid en hij toetste haar,
hij peilde en doorgrondde haar.

28 En hij sprak tot de mens:
'Ontzag voor de Heer – dat is wijsheid;
het kwaad mijden – dat is inzicht.'

Slot van Jobs betoog

29

1 Job zette zijn betoog voort:

2 'Was alles maar als in de dagen van weleer,
als in de dagen dat God over mij waakte,
3 in de tijd dat zijn lamp boven mij scheen
en mijn weg door het donker verlichtte,
4 in de tijd dat ik de kracht van de jeugd bezat,
met het vertrouwde gezelschap van God in mijn huis,
5 toen de Ontzagwekkende met mij verkeerde
en mijn kinderen bij mij waren,
6 toen ik mijn voeten in room liet baden
en voor mij een stroom van olie uit de rots opwelde.

7 Wanneer ik naar de stadspoort ging
om mijn plaats op het plein in te nemen,
8 trokken de jongeren zich terug zodra ze me zagen,
en stonden de ouderen op om mij te begroeten.

9 De aanzienlijken staakten hun gesprekken
en legden eerbiedig een hand op hun mond,
10 de stemmen van de edelen verstomden
en hun tong kleefde aan hun gehemelte.

11 Ieder die mij hoorde prees mijn woorden,
ieder die mij zag had niets dan lof,
12 omdat ik de arme redde die om hulp riep,
en de wees die in de steek gelaten was.

13 Ik werd gezegend door de stervende,
in het hart van de weduwe bracht ik de vreugde terug.

14 Ik kleepte mij in gerechtigheid en deze kleepte mij,

het recht was mij een mantel en een tulband.
 15 Ogen was ik voor de blinde,
 voeten was ik voor de lamme.
 16 Voor de behoeftigen was ik een vader,
 ik verdedigde de zaak van vreemdelingen.
 17 Ik brak de kaken van de boosdoener
 en ontrukte de prooi aan zijn tanden.
 18 En ik zei bij mezelf: Ik zal sterven in mijn nest,
 als een feniks zal ik mijn dagen vermenigvuldigen,
 19 met mijn wortels gestrekt naar het water
 en de dauw van de nacht op mijn takken,
 20 met mijn eer die nooit zal verbleken,
 de boog in mijn hand steeds weer gespannen.
 21 Zij luisterden vol verwachting naar mij,
 ze zwegen om te horen wat ik hun zou raden.
 22 Wanneer ik had gesproken waren ze stil,
 mijn woorden daalden zacht op hen neer.
 23 En ze keken naar mij uit als naar de regen,
 ze openden hun mond als voor de lentedruppels.
 24 Ik lachte hun toe – zij waren verrast,
 en deden alles om mij niet te misnoegen.
 25 Ik wees hun de weg en nam plaats als hun leider,
 zoals een koning bij zijn legers woont,
 ik was de trooster van de treurenden.

30

1 Maar nu bespotten ze mij,
 mannen die minder jaren tellen dan ik, zonen van vaders
 die zelfs de honden van mijn kudden onwaardig waren!
 2 Wat baat mij de kracht van hun handen,
 als al hun levenssap is weggevloeid?
 3 Onmachtig door gebrek en honger
 stropen ze de woestijn af,
 in een donker vol onheil en troosteloosheid.
 4 Ze plukken melde en bladeren van struiken,
 de wortels van de brem zijn hun voedsel.
 5 Ze worden uit de gemeenschap gestoten,
 nagejouwd als dieven,
 6 en moeten wonen op de hellingen van het dal,
 in holen in de grond en tussen de rotsen.
 7 Ze kermen in het struikgewas,
 kruipen onder de distels bij elkaar,
 8 mannen zonder verstand en zonder aanzien,
 weggeslagen uit het land.
 9 En nu ben ik het onderwerp van hun spotlied,
 het mikpunt van hun lasterpraat.
 10 Van afschuw deinzen ze terug voor mij
 en niets weerhoudt hen mij in het gezicht te spuwen.
 11 God rukt mijn tentkoord los, hij vernedert mij,
 en zij overschrijden alle grenzen.
 12 Het gespuis aan mijn rechterhand dringt op,
 ze dwingen mij te vluchten,
 zetten de aanval in, tot mijn vernietiging.
 13 Mijn weg is versperd – de ondergang komt nader,
 en er is niemand die te hulp schiet.
 14 Aanstormend in een woeste golf
 slaan ze een brede bres in mij.
 15 Verschrikkingen storten zich over me uit,
 mijn eer wordt weggevaagd als door de wind,
 als een wolk vervliegt mijn aanzien.

16 Nu stroomt het leven uit mij weg,
ik ontsnap niet meer aan mijn ellende.
17 's Nachts jaagt hij helse pijnen door mijn botten,
het bloed in mijn aderen komt niet tot rust.
18 Hij rukt met geweld aan mijn kleed,
omklemt mij met de kraag van mijn mantel.
19 Hij heeft me neergesmeten in het slijk
en ik ben als stof, als as geworden.

20 Ik roep u om hulp, maar u antwoordt niet;
ik sta voor u, maar u wilt mij niet zien.
21 U bent wreed voor mij geworden,
met al uw kracht hebt u zich tegen mij gekeerd.
22 U tilt me op en laat me rijden op de wind,
uw woedende storm schudt mij heen en weer.
23 Ja, ik weet dat u mij naar de dood drijft,
naar het huis van samenkomst voor alle levenden.
24 Maar keert men zich tegen een mens in nood,
wanneer hij, de ondergang nabij, om hulp roept?
25 Heb ik niet gehuild om wie in nood verkeerde?
Had ik geen medelijden met de behoeftige?
26 Ik hoopte op het goede, maar het kwade kwam,
het licht verwachtte ik, maar de duisternis brak aan.
27 Heel mijn binnenste is in beroering, ik ken geen rust;
ik zie slechts dagen van ellende naderen.
28 In het zwart gehuld dool ik rond, van licht verstoken,
ik sta op in de vergadering en roep om hulp.
29 Een broeder van de jakhals ben ik geworden,
een metgezel van de struisvogels.
30 Mijn huid is verschroeid en schilfert,
koorts verteert mijn gebeente.
31 Mijn lier is geworden tot rouwinstrument,
mijn fluit tot de stem van de treurenden.

31

1 Ik heb een verbond gesloten met mijn ogen:
nooit zal ik naar jonge vrouwen kijken.
2 Wat heb ik van God in de hemel te verwachten,
wat valt mij ten deel van de Ontzagwekkende daar boven?
3 Wacht de boosdoener geen rampspoed,
treft het ongeluk niet hen die onrecht doen?
4 Ziet hij niet de wegen die ik ga,
telt hij niet al mijn stappen?
5 Heb ik het pad van het bedrog bewandeld,
vluchtte ik ooit in de leugen?
6 Laat hij mij op een eerlijke weegschaal wegen,
dan zal hij zien dat ik onschuldig ben.
7 Als mijn voet is afgeweken van de goede weg,
als mijn hart heeft toegegeven aan mijn oog,
als er aan mijn hand een smet is blijven kleven,
8 dan zal ik zaaien, maar anderen zullen eten,
en wat ik voortbreng zal verdelgd worden.
9 Als mijn hart zich door een vrouw heeft laten lokken
en ik geloerd heb bij mijn buurmans deur,
10 laat mijn vrouw dan koren malen voor een vreemde,
laat anderen maar bij haar liggen,
11 want het zou een schanddaad zijn,
een misdrijf dat bestraft moet worden,
12 een vuur dat een mens de afgrond in drijft,
dat de oogst verdelgt tot aan de wortels.

13 Als ik mijn slaaf of slavin ooit hun recht ontzegd heb
wanneer wij van mening verschilden,
14 wat zal ik dan beginnen als God voor mij oprijst,
en als hij mij ondervraagt – wat kan ik dan antwoorden?
15 Maakte hij hen in de moederschoot niet net als mij,
vormde een en dezelfde ons niet eender in de moederbuik?
16 Onthield ik aan de armen ooit waar ze om vroegen,
liet ik de ogen van weduwen versmachten?
17 At ik mijn brood alleen,
deelde ik het niet met wezen?
18 Hadden zij van kindsbeen geen vader in mij,
stond ik weduwen niet van jongs af bij?
19 Als ik een zwerver zag die geen kleren had,
een verschoppeling die zich met niets kon bedekken,
20 zegende hij mij dan niet met heel zijn hart,
wanneer hij zich warmde met de wol van mijn schapen?
21 Als ik mijn vuisten tegen wezen heb gebald,
omdat de rechters in de poort mijn vrienden waren,
22 mogen mijn schouders dan ontwricht worden
en mijn arm doormidden breken bij de elleboog –
23 want één ding vrees ik: een door God gezonden ramp –
tegen zijn oppermacht ben ik niet opgewassen.
24 Heb ik mijn hoop gevestigd op goud,
van het fijnste goud gezegd: “Daarop vertrouw ik”?
25 Heb ik mij verheugd over mijn vermogen,
omdat ik eigenhandig zoveel had verworven?
26 Keek ik ooit naar de zon, haar stralende licht,
naar de maan in haar wassende pracht,
27 terwijl mijn hart zich heimelijk liet lokken
en ik in verering mijn mond op mijn hand drukte?
28 Ook dat zou een misdrijf zijn dat bestraft moet worden,
want dan zou ik God daar boven verloochend hebben.
29 Verheugde ik mij over de ondergang van mijn vijand,
juichte ik wanneer hij door het kwaad getroffen werd?
30 Nooit heb ik mijn mond laten zondigen
door met een vloek zijn leven te verlangen.
31 Zullen mijn verwanten niet getuigen:
“Ieder deed zich te goed aan het vlees van zijn kudden”?
32 Geen vreemdeling liet ik buiten overnachten,
voor elke reiziger opende ik mijn deuren.
33 Heb ik als anderen mijn overtredingen verhuld
en mijn zonden weggeborgen in mijn binnenste,
34 omdat ik in angst en beven voor de menigte verkeerde
en de verachting van anderen mij angst aanjoeg,
zodat ik mij stilhield en geen stap naar buiten deed?
35 O, wilde er maar iemand luisteren!
Ik sta in voor wat ik heb gezegd.
Laat nu de Ontzagwekkende antwoord geven,
laat mijn tegenstander zijn klacht boekstaven!
36 Dan zou ik die op mijn schouders dragen,
als een krans zou ik hem om mijn hoofd vlechten.
37 Ik kan van al mijn gangen rekenschap afleggen,
fier als een vorst treed ik hem tegemoet.
38 Als mijn akkers ooit geroepen hebben om vergelding,
als uit hun voren een jammerklacht is opgestegen,
39 als ik hun vruchten heb verteerd zonder te betalen
en de boeren tot wanhoop heb gebracht –
40 mogen er dan dorens opschieten in plaats van tarwe
en woekerkruid in plaats van gerst.’

Hier eindigen de woorden van Job.

Elihu's betoog

32

1 Hierop wisten de drie mannen Job niets meer te antwoorden, omdat hij zichzelf als onschuldig bleef beschouwen. **2** Maar toen ontbrandde de woede van Elihu, de zoon van Barachel uit Buz, uit de familie van Ram; hij ontstak in woede tegen Job, omdat deze in zijn recht meende te staan tegenover God, **3** en hij ontstak in woede tegen Jobs drie vrienden, omdat ze niets tegen Job wisten aan te voeren en hem toch schuldig verklaarden. **4** Elihu had gewacht tot Job was uitgesproken, omdat zij allen ouder waren dan hij. **5** Maar toen hij zag dat de drie mannen niets meer wisten te antwoorden, ontbrandde zijn woede. **6** En Elihu, de zoon van Barachel uit Buz, nam het woord:

'Ik ben nog jong, en jullie zijn oud, daarom hield ik mij stil.

In jullie bijzijn durfde ik mijn mening niet te geven.

7 Ik zei bij mezelf: Laat de ouderdom spreken, laat de jaren hun wijsheid verkondigen.

8 Maar het is de geest van God in de mens, de adem van de Ontzagwekkende die inzicht brengt.

9 Niet de ouderdom maakt wijs, de jaren leiden niet vanzelf tot een juist oordeel.

10 Daarom zeg ik: luister naar mij, nu zal ook ik mijn mening geven.

11 Ik heb gewacht totdat jullie waren uitgesproken; ik heb jullie redematies aangehoord, tot het jullie aan woorden begon te ontbreken.

12 Ik heb aandachtig geluisterd en zag dat niemand Job terecht kon wijzen; niemand kon weerleggen wat hij beweerde.

13 Maar zeg niet: "Wij hebben de wijsheid in hem gevonden; alleen God kan hem weerspreken, niet een mens."

14 Job heeft zijn woorden niet tot mij gericht en ik zal hem niet op jullie manier antwoorden.

15 Ze zijn verslagen, weten niets meer te zeggen; de woorden laten hen in de steek.

16 Zou ik dan wachten, nu zij niets meer zeggen en hun zwijgen steeds langer voortduurt?

17 Nu is het mijn beurt om te spreken, ik wil ook mijn mening geven.

18 Ik ben boordevol woorden, mijn hart popelt van ongeduld.

19 Mijn binnenste is als jonge wijn die niet kan ademen, mijn buik als een volle wijnzak die bijna openbarst.

20 Laat mij spreken en mijn gevoelens luchten, ik zal het woord nemen en zeggen wat ik denk.

21 Ik kies geen partij, voor niemand, ik zal niemand naar de mond praten.

22 Want ik weet dat als ik al kon vleien, mijn maker mij onmiddellijk zou wegvagen.

33

1 Welnu, Job, hoor mij aan, luister naar wat ik te berde breng.

2 Dit is wat ik te zeggen heb, de woorden liggen op mijn tong.

3 Ik zal oprecht spreken, vanuit mijn hart, ik zal met een eerlijk oordeel komen.

4 De geest van God heeft mij gemaakt, de adem van de Ontzagwekkende doet mij leven.

5 Als je daartoe in staat bent, antwoord mij;

maak je klaar voor de strijd, stel je teweer.

6 Voor God zijn wij elkaars gelijken,
jij bent net als ik uit leem gevormd.

7 Laat angst voor mij je niet verlammen,
mijn hand zal niet zwaar op je drukken.

8 Welnu, ik was erbij terwijl je sprak,
ik heb gehoord hoe je woorden klonken:

9 “Ik ben zuiver, ik heb niets misdaan,
ik ben rein, er kleeft geen schuld aan mij.

10 Toch vindt God gronden voor een aanklacht,
hij beschouwt me als zijn vijand.

11 Hij sluit mijn voeten in het blok,
hij bewaakt me waar ik ga of sta.”

12 Maar je hebt ongelijk, ik zeg je:
God is de meerdere van de mens.

13 Waarom beschuldig je hem,
zeg je: “Hij antwoordt niet, als iemand tot hem spreekt”?

14 God antwoordt wel, op meer dan één manier,
alleen merkt de mens het niet op.

15 In de dromen en visioenen van de nacht,
in de tover van de diepste slaap,
of wanneer hij ligt te sluimeren,

16 opent God de oren van de mens
en laat hem schrikken*[†]

(33:16) *laat hem schrikken* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘verzegelt’.

– een waarschuwing

17 om hem af te houden van een slechte daad,
om hem voor hoogmoed te vrijwaren.

18 Hij behoedt hem voor de val in de afgrond,
voor het oversteken van de doodsrivier.

19 Of de pijn op zijn ziekbed wijst hem terecht,
de nooit aflatende strijd in zijn lichaam,

20 waardoor hij geen voedsel verdraagt
en walgt van zijn lievelingsgerecht.

21 Hij teert weg tot een schim van zichzelf,
en zijn botten, eerst onzichtbaar, steken uit.

22 Hij kruipt naar de afgrond,
nadert de herauten van de dood.

23 Maar als hij een pleitbezorger heeft,
een die zijn voorspraak is, één uit duizenden,
om van zijn onschuld te getuigen,

24 en als God hem welgezind is en zegt:
“Laat niet toe dat hij in de afgrond afdaalt,
ik heb een losgeld voor hem verkregen,”

25 dan krijgt hij weer vlees op zijn botten als vroeger
en keert hij terug naar de kracht van zijn jeugd.

26 Hij bidt weer tot God en God is hem gunstig gezind,
hij roept het uit van vreugde en verschijnt voor hem,
want hij wordt door God in ere hersteld.

27 Dan zingt hij het uit en zegt tegen ieder:
“Ik heb gezondigd, wat recht is maakte ik krom,
maar het werd mij niet aangerekend.

28 Hij redde mij van de val in de afgrond,
opdat ik zal leven en van het licht genieten.”

29 Zie, dit alles doet God,
tot twee-, driemaal toe doet hij dit voor de mens:

30 hij haalt hem weg van de afgrond
en het licht van het leven omstraalt hem.

- 31 Let goed op, Job, luister aandachtig;
wees stil en laat mij spreken.
32 Als je iets te zeggen hebt, antwoord dan,
spreek – moge het recht aan jouw kant staan.
33 Als je niets te zeggen hebt, luister dan,
wees stil – laat mij jou de wijsheid leren.’

34

- 1 En Elihu vervolgde:
2 ‘Luister, wijzen, naar mijn woorden,
jullie die alles weten, hoor wat ik zeg.
3 Want het oor toetst de woorden,
zoals het gehemelte het voedsel proeft.
4 Laten we samen onderzoeken wat juist is,
laten we met elkaar vaststellen wat goed is.
5 Welnu, Job heeft gezegd: “Ik sta in mijn recht,
maar God heeft het mij onthouden.
6 Ondanks mijn gelijk ga ik voor leugenaar door;
een dodelijke pijn heeft mij getroffen, al heb ik niets misdaan.”
7 Is er een tweede zoals Job,
die zijn dorst met laster lest,
8 die zich onder de onrechtplegers schaart
en omgaat met wettelozen?
9 Want hij heeft gezegd:
“Het baat de mens niet om bevriend te zijn met God.”
- 10 Jullie die zo verstandig zijn, luister dus naar mij:
het is verre van God om kwaad te doen,
de Ontzagwekkende zal geen misdaad plegen.
11 Hij vergeldt daarentegen de mens zijn daden,
hij beslist over hem naar gelang zijn doen en laten.
12 God zal geen slechtheden begaan,
de Almachtige zal het recht niet verdraaien.
13 Wie heeft de aarde aan hem toevertrouwd,
wie heeft de hele wereld onder zijn bevel gesteld?
14 Als hij zijn aandacht alleen op zichzelf zou richten
en hij zijn geest en adem voor zichzelf zou bewaren,
15 dan zou al wat leeft onmiddellijk ten onder gaan
en de mens zou terugkeren tot stof.
- 16 Als je ook maar iets begrijpt, luister dan;
laat de woorden die ik zeg tot je doordringen.
17 Kan wie het recht haat met macht omgord zijn?
Wil je hem veroordelen die machtig en rechtvaardig is,
18 die tegen koningen zegt “nietswaardige!”
en “goddeloze!” tegen edelen?
19 Die geen partij kiest voor de vorsten
en de rijken niet begunstigt boven de geringen,
omdat zij allen het werk van zijn handen zijn?
20 Onverwacht sterven zij, in het diepst van de nacht;
de rijke wordt opgeschrikt en het is voorbij met hem,
de machtige wordt weggehaald, en niet door mensenhand.
21 Want Gods oog is op de wegen van de mens gericht,
geen van zijn stappen blijft voor hem verborgen.
22 Geen donker is zo diep, zo zwart,
dat het onrechtplegers kan verbergen.
23 Het is niet aan de mens het tijdstip te bepalen
waarop God zijn rechtsgeding begint.
24 God maakt korte metten met de machtigen
en stelt anderen in hun plaats.

25 Jazeker, hij doorziet hun daden
en brengt hen in de nacht ten val;
verpletterd liggen ze terneer.

26 Ter plaatse, ten overstaan van allen,
geselt hij hen voor hun goddeloosheid.

27 Want ze hebben zich van hem verwijderd,
ze slaan geen acht op de wegen die hij wijst;

28 het komt door hen dat de armen om hulp roepen,
door hen hoort God de vertrapten schreeuwen.

29 Maar als hij zwijgt, wie kan hem dan verstoren?
Als hij zijn gelaat verbergt, wie kan hem dan aanschouwen?
Over de mensen en de volken waakt hij evenzeer,

30 opdat geen schurk ooit koning wordt,
niemand die het volk in zijn net verstrikt.

31 Stel, een mens heeft tegen God gezegd:
“Ik heb mijn straf gekregen, ik zal niets kwaads meer doen.

32 Leer mij de dingen die ik niet kan zien;
als ik onrecht heb gepleegd, zal het niet weer gebeuren” –

33 moet God het volgens jou dan toch vergelden?
Maar jij hebt zijn oordeel afgewezen!
Jij, niet ik, moet kiezen. Zeg nu wat je denkt.

34 Mensen met verstand zullen mij zeggen,
en elke wijze man die naar mij luistert:

35 “Job spreekt zonder kennis van zaken,
zijn woorden getuigen niet van inzicht.

36 O, werd Job maar tot het uiterste beproefd,
want hij praat als iemand die op kwaad uit is.

37 Hij voegt zonde toe aan zonde,
hij is opstandig waar wij bij zijn
en spreekt zich keer op keer uit tegen God.”

35

1 En Elihu vervolgde:

2 ‘Denk je dat het juist is om te zeggen:
“Ik sta in mijn recht tegenover God”?’

3 Je zegt: “Wat baat het u, God,
wat heeft het voor nut als ik niet zondig?”

4 Ik zal je daarop het antwoord geven,
jou en ook je vrienden.

5 Kijk eens naar de hemel
en aanschouw de wolken boven je.

6 Als je zondigt, schaad je hem daarmee?
Deert het hem als je veel misstappen begaat?

7 Als je rechtvaardig bent, wat geef je hem dan?
Een geschenk, dat hij uit jouw hand ontvangt?

8 Je goddeloosheid raakt mensen als jezelf,
je rechtvaardigheid helpt anderen.

9 De mensen, vertrap als ze worden, klagen hun nood;
ze schreeuwen om hulp tegen het geweld van de machtigen.

10 Maar niet één van hen zegt: “Waar is God, mijn maker,
hij die in de nacht mijn krachten herstelt,
11 die aan ons meer kennis geeft dan aan de dieren op de aarde,
ons meer wijsheid schenkt dan de vogels in de lucht?”

12 Ze schreeuwen, maar hij antwoordt niet,
omdat de hoogmoed van de kwaden schandelijk is.

13 Maar het is schijn dat God niet luistert,
dat de Ontzagwekkende geen aandacht aan hen schenkt.

14 Je zegt dat jij hem niet aanschouwt,
maar hij heeft het vonnis voor zich – hij laat je wachten.

15 En eerder zal zijn woede niet bekoelen,
hij weet immers al te goed van je opstandigheid.
16 Maar uit Jobs mond komt slechts lucht en leegte,
een vloed van woorden zonder kennis.'

36

1 En Elihu vervolgde:

2 'Heb een ogenblik geduld, dan laat ik je zien
dat er nog veel meer over God te zeggen is.

3 Mijn kennis komt uit vele bronnen
en ik zal mijn schepper recht doen.

4 Want in mijn woorden steekt geen bedrog;
voor je staat een man die weet waarover hij spreekt.

5 Welnu, God is machtig, maar minacht niet,
want hij is machtig door zijn oordeelskracht.

6 Hij laat de goddelozen niet in leven,
de vertrapten verschaft hij recht.

7 Hij wendt zijn blik niet van de rechtvaardigen af,
maar zet hen als koningen op een troon,
voor altijd, en hij geeft hun aanzien.

8 En als zij met ketenen geboeid zijn,
door koorden van smart worden gekneveld,

9 dan is dit om slechte daden te onthullen,
misstappen, die uit trots zijn voortgekomen.

10 Hij opent hun de oren voor zijn vermaning
en zegt hun het kwaad de rug toe te keren.

11 Als zij gehoorzamen en hem zullen dienen,
leven zij tot in lengte van dagen in voorspoed,
brengen zij hun jaren door in geluk.

12 Gehoorzamen zij niet,
dan zullen zij de doodsrivier oversteken;
verstoken van kennis blazen ze de laatste adem uit.

13 Doortrapte schurken zijn halsstarrig,
zij roepen niet om hulp wanneer hij hen knevelt.

14 Voortijdig geven ze de geest,
ze eindigen als schandjongens van de tempel.

15 God redt echter de vertrapten,
door ellende, tegenspoed opent hij hun de ogen.

16 Ook jou lokte hij weg van het gevaar dat je benauwde,
naar een plaats waar je vrij kon ademhalen
en je tafel met vette spijsen overladen was.

17 Maar jij denkt slechts aan de veroordeling van goddelozen,
al ontkom je zelf evenmin aan een geding en vonnis.

18 Pas op: laat je woede je niet meeslepen,
vertrouw niet op het losgeld dat je kunt betalen.

19 Zouden je rijkdommen je vrijwaren van ellende?
Al je krachtsinspanningen en al je goud?

20 Verlang niet naar de nacht
die volken plotseling wegsleurt van hun plaats.

21 Hoed je voor een toevlucht tot het kwaad,
verkies dat niet, maar draag je ongeluk.

22 Hoe verheven is God in zijn macht!
Is er een tweede die leert zoals hij?

23 Wie kan hem zijn weg voorschrijven,
wie zal zeggen: "U hebt kwaad gedaan"?

24 Bedenk dat je zijn werk moet prijzen,
dat immers door de mensen wordt bezongen,

25 door iedereen bewonderd wordt,
 door iedereen van ver aanschouwd.
 26 Zie hoe groot God is, buiten elk begrip,
 het getal van zijn jaren is ontelbaar.
 27 Hij schept de waterdruppels op
 en zeeft de regen door zijn nevels,
 28 dan daalt deze uit de wolken neer,
 daalt neer op alle mensen.
 29 Wie kan de uitgestrektheid van de wolken peilen,
 het donderen dat uit zijn tent komt?
 30 De hemel laat hij baden in zijn licht
 en hij legt het diepste van de zeeën bloot.
 31 Zo oordeelt hij over de volken,
 zo geeft hij de mensen voedsel in overvloed.
 32 In beide handen neemt hij schichten
 die hij op hun doelwit richt.
 33 Donderslagen kondigen zijn komst aan,
 en ook het vee voelt dat het onweer nadert.

37

1 Ja, hierdoor beeft mijn hart,
 het klopt mij in de keel.
 2 Luister, luister naar zijn daverende stem,
 naar het rommelen dat uit zijn mond komt.
 3 Hij laat het rollen langs de hele hemel,
 zijn schichten lichten tot het einde van de aarde.
 4 Dan horen we zijn donder bulderen,
 zo is het geluid van zijn majesteitlijke stem,
 en doet hij eenmaal van zich spreken,
 dan laat hij steeds meer bliksems volgen.
 5 God laat zijn donder wonderbaarlijk rollen,
 hij doet grote dingen die wij niet bevatten.
 6 Hij beveelt de sneeuw: “Val op de aarde,”
 hij zegt de regenvloed: “Stort neer met al je kracht.”
 7 Hij doet de hand van de mens verstarren,
 opdat ieder weet wat God vermag.
 8 De wilde dieren gaan naar hun holen,
 ze blijven in hun leger.
 9 Uit zijn kamers komt de storm te voorschijn,
 de noordelijke winden voeren koude aan.
 10 Uit Gods adem vormt zich ijs
 en de uitgestrektheid van de zee bevroest.
 11 Donkere wolken maakt hij zwaar van vocht,
 lichtend strekt het wolkendek zich uit.
 12 Flitsen schieten heen en weer zoals hij het wil,
 om zijn bevelen uit te voeren, waar de mens ook leeft.
 13 Of het nu is om de aarde te straffen*

(37:13) *Of het nu is om de aarde te straffen* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Of voor zijn staf of voor zijn aarde’.
 of ten teken van liefde – hij laat het gebeuren.

14 Laat dit tot je doordringen, Job,
 sta even stil en heb oog voor Gods wonderen.
 15 Weet jij hoe God ze onder zijn bevel brengt,
 hoe zijn licht de wolken doorboort?
 16 Weet jij hoe de wolken blijven zweven,
 hoe hij die alles weet zijn wonderen verricht?
 17 Wanneer de aarde in de zuidenwind verstart
 en de hitte jou in je kleren al te machtig wordt,
 18 kun jij dan als hij de hemelkoepel uithameren,

die zo hard is als een gegoten spiegel?

19 Vertel ons dan wat wij hem moeten zeggen;
wij kunnen onze zaak niet zelf voorleggen,
ons omringt de duisternis.

20 Krijgt hij het te horen wanneer ik tot hem spreek?
Wie heeft gezegd dat woorden hem bereiken?

21 Soms blijft de zon onzichtbaar,
terwijl ze achter de wolken straalt,
maar daarna komt de wind en blaast de hemel schoon.

22 Uit het noorden nadert een gouden schittering;
huiveringwekkend is de luister waarin God zich hult.

23 De Ontzagwekkende, die wij niet kunnen vatten,
is groot door zijn kracht en door zijn recht;
wie rechtvaardigheid tentoonspreidt onderdrukt hij niet.

24 Daarom hebben de mensen ontzag voor hem;
hij ziet niet om naar wie zichzelf voor wijs houdt.'

Gods antwoord aan Job

38

1 En de HEER antwoordde Job vanuit een storm. Hij zei:

2 'Wie is het die mijn besluit bedekt
onder woorden vol onverstand?

3 Sta op, Job, wapen je;
ik zal je ondervragen, zeg mij wat je weet.

4 Waar was jij toen ik de aarde grondvestte?
Vertel het me, als je zoveel weet.

5 Wie stelde haar grenzen vast? Jij weet dat toch?
Wie strekte het meetlint over haar uit?

6 Waar zijn haar sokkels verankerd,
wie heeft haar hoeksteen gelegd,

7 terwijl de morgensterren samen jubelden
en Gods zonen het uitschreeuwden van vreugde?

8 En wie sloot de zee af met een deur,
toen ze uit de schoot van de aarde brak?

9 Ik hulde haar in een gewaad van wolken
en omwond haar met donkere nevels.

10 Ik legde haar mijn grenzen op
en sloot haar af met deur en grendelbalk,

11 en zei: "Tot hiertoe en niet verder,
dit is de grens die ik je trotse golven stel."

12 Heb jij ooit de morgen ontboden,
de dageraad zijn plaats gewezen,

13 om de uiteinden van de aarde te pakken
en de goddelozen van haar af te schudden?

14 Als klei waarin een zegel wordt gedrukt, zo krijgt de aarde vorm,
haar oppervlak wordt gedrapeerd als een kleed.

15 Alleen de goddelozen blijven verstoken van het licht,
hun opgeheven arm wordt gebroken.

16 Betrad jij ooit de plaats waar de zee opwelt,
heb jij over haar diepste bodem gewandeld?

17 Zijn de poorten van de dood aan jou getoond,
de deuren van het diepste donker – heb je die gezien?

18 Kun jij de aarde in haar volle uitgestrektheid bevatten?
Vertel het, als je het allemaal weet!

19 Waar is de weg naar de oorsprong van het licht,
en de plaats van het donker – is die jou bekend,

20 zodat je het naar zijn gebied kunt voeren
en het pad naar zijn huis kunt vinden?

21 Jij weet dat vast, want jij werd toen geboren,
zoveel jaren liggen achter je!
22 Ken je de voorraadkamers van de sneeuw,
heb je de voorraadkamers van de hagel gezien,
23 die ik heb aangelegd voor tijden van nood,
voor dagen van oorlog en strijd?
24 Hoe kom je op de plaats van waar het licht verspreid wordt,
van waar de oostenwind over de aarde uitwaait?
25 Wie heeft de geulen gekliefd voor de stromen,
de weg voor donder en bliksem gebaad,
26 zodat de regen neervalt op de onbewoonde aarde,
op de woestijn waar geen mensen leven,
27 en wildernis en woestijnen doordrenkt raken
en er overal jong gras opschiet?
28 Heeft de regen een vader?
Wie brengt de dauwdruppels voort?
29 Uit welke schoot wordt het ijs geboren,
wie baart de rijp van de hemel,
30 wanneer de wateren stollen, hard als steen,
wanneer het oppervlak van de zee bevroren raakt?
31 Kun jij de Plejaden aan banden leggen
of de ketenen van Orion losmaken?
32 Kun jij de dierenriem op tijd laten schijnen
en de Grote Beer met haar jongen de weg wijzen?
33 Ken jij de wetten van de hemel,
kun jij jouw orde aan de aarde opleggen?
34 Kan jouw stem de wolken bevelen
om je met hun regenvloed te bedekken?
35 Kun jij de bliksems uitsturen,
zullen ze jou zeggen: "Wij staan klaar"?
36 Wie heeft de ibis zijn wijsheid gegeven,
van wie heeft de haan zijn inzicht gekregen?
37 Wie is in staat om de wolken te schikken,
en de kruiken van de hemel – wie kan ze kantelen,
38 zodat het stof op aarde stolt
en in kluiten samenklontert?
39 Kun jij voor de leeuw op prooi jagen
en de honger van de welpen stillen, *

(38:39-41) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 39:1-3.

40 wanneer ze weggedoken zitten in hun holen,
of op de loer liggen onder een dak van bladeren?
41 Wie verschaft de raaf zijn voedsel,
wanneer zijn jongen God aanroepen,
wanneer ze zonder voedsel rondzwerven?

39

1 Weet jij wanneer de berggeit moet werpen?
Ben jij getuige van de weeën van de hinde? *

(39:1-30) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 39:4-33.

2 Kun jij de maanden tellen dat ze moet dragen,
weet jij wanneer ze moet baren,
3 wanneer ze hurkt om te jongen,
om van haar kalveren verlost te worden?
4 Haar kroost wordt sterk en groeit op in het vrije veld,
dan gaat het weg en het komt niet meer terug.
5 Wie heeft de wilde ezel zijn vrijheid gegeven,
wie heeft de balker van zijn banden bevrijd?
6 Ik laat hem wonen in de wildernis,
de zoutvlakte is zijn domein.

7 Hij spot met het lawaai van de stad,
 het geschreeuw van de drijvers hoort hij niet.
 8 Hij stroopt de bergen af, zijn weidegronden,
 hij speurt naar ieder stukje groen.
 9 Zou de wilde stier bereid zijn jou te dienen,
 zou hij willen overnachten bij je voederbak?
 10 Kun jij hem met een touw voren laten trekken,
 zou hij achter jou de dalgrond eggen?
 11 Kun je op hem vertrouwen, zo sterk als hij is,
 en aan hem het werk overlaten?
 12 Ben jij er zeker van dat hij binnenhaalt
 wat jij gezaaid hebt en het naar de dorsvloer brengt?

13 Het struisvogelvrouwtje staat vrolijk te klapwieken,
 maar met haar slagpennen en veren is zij nog geen ooeivaar.
 14 Ze legt haar eieren op de grond
 en laat haar legsel door het zand verwarmen;
 15 ze vergeet dat een voet het kan breken,
 dat een wild dier het kan vertrappen.
 16 Ze is hard voor haar jongen, alsof ze niet van haar zijn,
 onverschillig of haar moeite misschien voor niets geweest is,
 17 want God heeft haar elk inzicht onthouden
 en haar niet met wijsheid begiftigd.
 18 Maar wanneer ze opspringt en wegsnelt,
 lacht ze paard en ruiter uit.
 19 Geef jij het paard zijn kracht?
 Bekleed jij zijn nek met welige manen?
 20 Laat jij hem voorwaarts springen als een sprinkhaan,
 terwijl zijn geweldige briesen angst aanjaagt?
 21 Van vreugde schraapt hij de grond in het dal;
 fier rukt hij uit, de strijd tegemoet.
 22 Hij spot met het gevaar, niets maakt hem bang;
 hij deinst niet terug voor het zwaard.
 23 Pijlen schieten hem voorbij,
 speren en lansen flitsen langs hem heen.
 24 Driftig stampend woelt hij de grond om,
 onbeteugelbaar wanneer de hoorn eenmaal schalt.
 25 Bij elke stoot van de trompet roept hij "Aaah!" –
 hij ruikt de oorlog van verre,
 hoort het getier van de aanvoerders, de kreten.
 26 Is het aan jouw wijsheid te danken dat de valk opstijgt
 en zijn vleugels spreidt om zuidwaarts te trekken?
 27 Vliegt de gier weg als jij hem beveelt,
 om zijn nest hoog in de bergen te bouwen,
 28 op een rots waar hij woont en overnacht,
 op een richel, een onbereikbare piek?
 29 Van daar spiedt hij naar prooi,
 zijn oog speurt in de verste verten.
 30 Zijn jongen slurpen bloed;
 waar gevallenen liggen, daar is hij.'

40

1 En de HEER vervolgde:*

(40:1-5) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 39:34-38.

2 'Een mens die met de Ontzagwekkende twist – kan hij hem iets leren?
 Laat hij die God terechtwijst op dit alles antwoorden!'

3 En Job antwoordde de HEER:

4 'Ik ben onaanzienlijk. Wat zal ik u antwoorden?'

Ik leg mijn hand op mijn mond.

5 Ik heb eenmaal gesproken en zeg niets meer,
tweemaal – en doe er het zwijgen toe.’

6 Toen antwoordde de HEER Job vanuit een storm:*

(40:6-32) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 40:1-27.

7 ‘Sta op, Job, wapen je;

ik zal je ondervragen, zeg mij wat je weet.

8 Wil je mijn recht loochenen,
wil je mij schuldig verklaren en zelf vrijuit gaan?

9 Is jouw arm zo sterk als die van God,
heb jij zo’n donderstem als hij?

10 Tooi je dan met trots en waardigheid,
omkleed jezelf met eer en glorie.

11 Stort je razende woede over alles uit,
zie je een hoogmoedige – verneder hem,

12 zie je een hoogmoedige – buig zijn nek,
vertrap de goddelozen, waar ze ook zijn.

13 Begraaf ze allemaal in het stof,
beneem hun in de onderwereld het gezicht.

14 Wanneer je op eigen kracht zult winnen,
dan zal ook ik je prijzen.

15 Zie het nijlpaard dat ik heb geschapen, net als jou;
het eet gras als een rund.

16 Hoe krachtig zijn zijn lendenen,
hoe machtig de spieren van zijn buik!

17 Hij kan zijn staart rechten als een ceder,
de pezen van zijn dijen spannen zich in bundels.

18 Zijn botten zijn staven van brons,
zijn ribben stangen van ijzer.

19 Hij is een van Gods eerste meesterwerken,
tegen hem trekt alleen zijn maker het zwaard.

20 Zijn voedsel vindt hij in de bergen,
waar de dieren van het veld zich vermaken.

21 Hij strekt zich uit onder de lotusplanten,
hij ligt verborgen tussen het riet van het moeras.

22 De lotusplanten hullen hem in hun schaduw;
de wilgen van het dal beschutten hem.

23 Hij slurpt een rivier leeg zonder zich te haasten;
hij blijft kalm wanneer de Jordaan zijn muil in golft.

24 Wie kan oog in oog met hem staan
en een ring door zijn neus halen?

25 Kun jij met een haak de krokodil op de kant trekken
en zijn tong met een touw beteugelen?

26 Kun jij met een riet zijn neus doorsteken
en met een doorn zijn kaak doorboren?

27 Zou hij jou bidden en smeken
en vriendelijke woorden tot je richten?

28 Zou hij een verbond sluiten met jou,
zodat jij hem voortaan als knecht kunt hebben?

29 Kun je met hem spelen als met een vogel,
hem aan een touw houden, voor je dochters?

30 Zal het vissersgilde over zijn prijs onderhandelen
en hem tussen de kooplieden verdelen?

31 Kun jij speren in zijn huid planten
en een harpoen door zijn kop steken?

32 Waag het eens hem aan te raken –
weet wel: het zou je laatste strijd zijn.

41

1 De hoop van elke aanvaller wordt beschaamd,
alleen al bij zijn aanblik wordt hij teruggeworpen.*

(41:1-26) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 40:28-41:25.

2 Wie zou het wagen om hem op te schrikken?

Wie kan aantreden om met hem te strijden?

3 Wie daagt hem uit zonder daarvoor te boeten?

Niemand, hij heeft op de hele aarde zijn gelijke niet.

4 Ik zal niet zwijgen over zijn machtige dijen,
over zijn geweldige krachten en fraaie gestalte.

5 Wie kan zijn opperhuid afvillen?

Wie dringt door zijn dubbele pantser*?

(41:5) *pantser* – Volgens de Septuaginta. MT: 'bit'.

heen?

6 Wie heeft de kracht om zijn kaken te openen?

Schrikwekkend gapen de tanden in zijn muil.

7 Zijn rug is met schilden geschubd,
ondoordringbaar verzegeld.

8 Ze sluiten dicht op elkaar aan
en laten niet de minste lucht door;

9 het ene kleeft vast aan het andere,
aaneengesloten en onscheidbaar.

10 Wanneer hij proest, flikkert het licht,
zijn ogen schitteren als de dageraad.

11 Brandende fakkels komen uit zijn bek,
vonkenregens vliegen door de lucht.

12 Zijn neusgaten walmen,
als een kokende ketel of rokend riet.

13 Zijn adem laat kolen ontbranden,
uit zijn bek slaat een vlam.

14 Zijn nek zwelt op van kracht,
zijn muil straalt niets dan verschrikking uit.

15 Zijn vlees sluit dicht om hem heen,
als om hem gegoten, onwrikbaar.

16 Zijn hart is hard als een rots
en hard als de onderste maalsteen.

17 Komt hij overeind, dan deinzen stortzeeën terug
en wijken brekers.

18 Geen tegen hem getrokken zwaard houdt stand,
geen speer, geen lans, geen pijl.

19 IJzer beschouwt hij als stro,
brons als rot hout.

20 Hij slaat niet op de vlucht voor de pijl uit de boog,
slingerstenen raken hem – het zijn maar stoppels.

21 Voor hem is een knuppel als stro
en hij lacht om het suizen van speren.

22 Zijn onderlijf is zo scherp als een scherf;
als een dorsslede snijdt hij door de modder.

23 Hij laat de diepten kolken,
de zee als een mengkroes zieden.

24 Hij laat een spoor van lichten achter,
alsof de zee met zilverwitte koppen is be kroond.

25 Hij heeft op de aarde zijn gelijke niet,
hij is een schepsel zonder vrees.

26 Op al wat hoog is kijkt hij neer,
hij is de koning van alle trotse dieren.'

Jobs antwoord aan God en zijn verdere lot

42

1 Nu antwoordde Job de HEER:

2 'Ik weet dat niets buiten uw macht ligt
en geen enkel plan voor u onuitvoerbaar is.

3 Wie was ik dat ik, door mijn onverstand, uw besluit wilde toedekken?
Werkelijk, ik sprak zonder enig begrip,
over wonderen, te groot voor mij om te bevatten.

4 "Luister," zei ik, "dan zal ik spreken,
ik zal u ondervragen, zeg mij wat u weet."

5 Eerder had ik slechts over u gehoord,
maar nu heb ik u met eigen ogen aanschouwd.

6 Daarom herroep ik mijn woorden en buig ik mij,
zoals ik hier zit in het stof en het vuil.'

7 Nadat de HEER deze woorden tot Job had gesproken, richtte hij zich tot Elifaz uit Teman: 'Ik ben in woede ontstoken tegen jou en je twee vrienden, omdat jullie niet juist over mij hebben gesproken, zoals mijn dienaar Job. 8 Welnu, neem elk zeven jonge stieren en zeven rammen, ga daarmee naar mijn dienaar Job, zodat jullie een offer kunnen brengen voor jezelf. Job, mijn dienaar, zal voor jullie bidden, want ik ben alleen hem goedgezind. Dan zal ik jullie niet blootstellen aan schande, ook al hebben jullie niet juist over mij gesproken, zoals mijn dienaar Job.' 9 En Elifaz uit Teman, Bildad uit Suach en Sofar uit Naäma deden zoals de HEER had gezegd en de HEER was Job goedgezind. 10 Nadat Job voor zijn vrienden had gebeden, bracht de HEER een keer in het lot van Job en hij gaf hem het dubbele van wat hij eerder bezat.

11 Al zijn broers en al zijn zusters, en iedereen die hem had gekend, kwamen naar zijn huis om samen met hem te eten; ze schudden hun hoofd en troostten hem, omdat de HEER zoveel ramspoed over hem had uitgestort. En elk van hen gaf hem een geldstuk en een gouden ring. 12 De HEER zegende Job in zijn latere leven nog meer dan in zijn vroegere, en zo kreeg Job veertienduizend schapen en geiten, zesduizend kamelen, duizend span runderen en duizend ezelinnen. 13 Ook kreeg hij zeven zonen en drie dochters. 14 De eerste dochter noemde hij Jemima, de tweede Kesia en de derde Keren-Happuch. 15 In het hele land waren geen mooiere vrouwen dan de dochters van Job. En hun vader gaf aan hen een even groot erfdeel als aan hun broers. 16 Hierna leefde Job nog honderdveertig jaar en hij zag zijn kinderen en de kinderen van zijn kinderen opgroeien, tot in het vierde geslacht. 17 En toen stierf Job, oud en verzadigd van het leven.

1

1 Gelukkig de mens
die niet meegaat met wie kwaad doen,
die de weg van zondaars niet betreedt,
bij spotters niet aan tafel zit,
2 maar vreugde vindt in de wet van de HEER
en zich verdiept in zijn wet, dag en nacht.

3 Hij zal zijn als een boom,
geplant aan stromend water.
Op tijd draagt hij vrucht,
zijn bladeren verdorren niet.
Alles wat hij doet komt tot bloei.

4 Zo niet de wettelozen!
Zij zijn als kaf
dat verwaait in de wind.

5 Wettelozen houden niet stand waar recht heerst,
zondaars niet in de kring van de rechtvaardigen.
6 De HEER beschermt de weg van de rechtvaardigen,
de weg van de wettelozen loopt dood.

2

1 Waartoe leidt het woeden van de volken,
het rumoer van de naties? Tot niets.
2 De koningen van de aarde komen in verzet,
de wereldmachten spannen samen
tegen de HEER en zijn gezalfde:
3 'Wij moeten hun juk afwerpen,
ons van hun boeien bevrijden.'

4 Die in de hemel troont licht,
de Heer spot met hen.
5 Dan spreekt hij tot hen in woede,
en zijn toorn verbijstert hen:
6 'Ikzelf heb mijn koning gezalfd,
op de Sion, mijn heilige berg.'

7 Het besluit van de HEER wil ik bekendmaken.
Hij sprak tot mij:
'Jij bent mijn zoon,
ik heb je vandaag verwekt.

8 Vraag het mij
en ik geef je de volken in bezit,
de einden der aarde in eigendom.
9 Jij kunt ze breken met een ijzeren staf,
ze stukslaan als een aarden pot.'

10 Daarom, koningen, wees verstandig,
wees gewaarschuwd, leiders van de aarde.
11 Onderwerp u, toon de HEER uw ontzag,
breng hem bevend uw hulde.
12 Bewijs eer aan zijn zoon met een kus,
anders ontvlamt zijn woede, en uw weg loopt dood,
want bij het geringste ontsteekt hij in toorn.
Gelukkig wie schuilen bij hem.

3

1 Een psalm van David, op de vlucht voor zijn zoon Absalom.

2 HEER, hoe talrijk zijn mijn belagers,
velen vallen mij aan,

3 velen zeggen van mij:

‘God zal hem niet redden.’ *sela**

(3:3) *sela* – De betekenis van deze Hebreeuwse term, die vele malen in het boek Psalmen voorkomt, is onzeker. Vermoedelijk gaat het om een liturgische of muzikale aanwijzing die te maken had met het zingen van de psalmen.

4 U, HEER, bent een schild om mij heen,
u bent mijn eer, u houdt mij staande.

5 Roep ik tot de HEER om hulp,
hij antwoordt mij vanaf zijn heilige berg. *sela*

6 Ik ga liggen, val in slaap
en word wakker – de HEER beschermt mij.

7 Ik vrees de tienduizenden niet
die mij aan alle kanten omringen.

8 Sta op, HEER, en red mij, God,
sla mijn vijanden in het gezicht,
breek de tanden van de wettelozen.

9 Bij u, HEER, is redding,
uw zegen rust op uw volk. *sela*

4

1 Voor de koorleider. Bij snarenspeel. Een psalm van David.

2 Antwoord mij als ik roep,
God die mij recht doet.
Geef mij ruimte als ik belaagd word,
wees genadig, hoor mijn gebed.

3 Machtigen, hoe lang nog maakt u mij te schande,
is de schijn u lief, de leugen uw leidraad? *sela*

4 De HEER schenkt zijn gunst aan wie hem trouw is,
de HEER luistert als ik tot hem roep.

5 Beef voor hem en zondig niet,
bezin u in de nacht en zwijg. *sela*

6 Breng de juiste offers,
heb vertrouwen in de HEER.

7 Velen zeggen: ‘Wie maakt ons gelukkig?’ –
HEER, laat het licht van uw gelaat over ons schijnen.

8 In u vindt mijn hart meer vreugde
dan zij in hun koren en wijn.

9 In vrede leg ik mij neer
en meteen slaap ik in,
want u, HEER, laat mij wonen
in een vertrouwd en veilig huis.

5

1 Voor de koorleider. Bij het spel op de schalmei. Een psalm van David.

2 Hoor mijn woorden, HEER,
sla acht op mijn klagen.

3 Luister naar mijn hulpgeroep,
mijn koning en mijn God,
tot u richt ik mijn bede.

4 In de morgen, HEER, hoort u mijn stem,
in de morgen wend ik mij tot u en wacht.

5 U bent een God die zich niet verheugt in het kwaad,
bij u is de misdaad niet welkom.

6 Gewetenlozen houden geen stand
onder de blik van uw ogen.

U haat allen die onrecht doen,
7 leugenaars richt u te gronde.
U verafschuwt, HEER,
wie bedriegt en bloed vergiet.

8 Maar ik mag door uw grote liefde uw huis binnengaan,
van ontzag vervuld mij buigen naar uw heilige tempel.

9 Leid mij langs mijn belagers, HEER, door uw gerechtigheid,
maak effen de weg die u mij wijst.

10 Onwaarheid komt uit hun mond,
onheil huist in hun hart,
een open graf is hun keel,
gespleten is hun tong.

11 Laat hen boeten, God,
laat hen in hun eigen valkuil lopen.
Verstoot hen om hun grote wandaden,
want ze zijn opstandig tegen u.

12 Er is vreugde bij allen die schuilen bij u,
eeuwige jubel omdat u hen beschermt,
wie uw naam beminnen juichen u toe!

13 U zegent de rechtvaardigen, HEER,
als een schild beschut hen uw genade.

6

1 Voor de koorleider. Bij snarenspeel, op de wijs van De achtste. Een psalm van David.

2 HEER, straf mij niet in uw woede,
tuchtig mij niet in uw toorn.

3 Heb erbarmen, HEER, want ik kwijn weg.
Genees mij, HEER, ik ben doodsbang,

4 ik vrees voor mijn leven.
Hoe lang, HEER, moet ik nog wachten?

5 Keer terug, HEER, spaar toch mijn leven,
toon mij uw trouw en red mij.

6 Want doden noemen uw naam niet meer!
Wie in het dodenrijk kan u nog loven?

7 Moe ben ik van zuchten,
elke nacht is mijn kussen nat,
mijn bed doorweekt van tranen.

8 Mijn ogen zijn gezwollen van verdriet,

roodomrand van alles wat mij benauwt.

9 Weg van mij, allen die kwaad doen!

De HEER hoort hoe luid ik ween,

10 de HEER hoort mijn roep om erbarmen,
de HEER neemt mijn smeekbede aan.

11 Beschaamd en doodsbang keren mijn vijanden om,
in een oogwenk met schande bedekt.

7

1 Een klaaglied van David, dat hij voor de HEER gezongen heeft over de Benjaminit Kus.

2 HEER, mijn God, bij u schuil ik,

bevrijd mij van mijn vervolgers, red mij,

3 ze zullen mij nog verscheuren als leeuwen,
mij meesleuren zonder dat iemand mij redt.

4 HEER, mijn God, als ik iets heb misdaan,
als er onrecht kleeft aan mijn handen,

5 als ik goed met kwaad heb vergolden,
of mijn belager zonder reden heb beroofd –

6 laat dan de vijand mij achtervolgen, mij inhalen,
vertreden en vertrappen in het stof,
mij beroven van mijn eer en mijn leven. *sela*

7 Sta op, HEER, laat uw toorn ontbranden,
keer u tegen de razernij van mijn belagers,
kom mij te hulp, gebied er van het recht.

8 Laat u omringen door de raad van de volken
en bestijg hoog boven hen uw troon,

9 HEER, rechter van de wereld.

Doe mij recht, HEER, ik ben onschuldig,
mij treft geen blaam.

10 Roep de goddelozen een halt toe
en wees de rechtvaardige tot steun.

U die hart en nieren doorgrondt
bent een rechtvaardige God.

11 God is het schild dat mij beschermt,
hij bevrijdt de oprechten van hart.

12 God is een rechtvaardige rechter,
hij bestraft het kwaad, elke dag.

13 Maar de vijand scherpt opnieuw zijn zwaard,*

(7:13)

Maar de vijand scherpt opnieuw zijn zwaard

– Betekenis van het Hebreeuws onzeker. Ook mogelijk is de vertaling: ‘Opnieuw scherpt hij [God] zijn zwaard’, of: ‘Als hij [een mens] zich niet bekeert, scherpt hij [God] zijn zwaard’.

hij spant zijn boog en legt aan,

14 hij richt zijn wapens om te doden,
zijn pijlen zijn schichten van vuur.

15 Hij draagt verderf onder het hart,
zwanger van onheil baart hij bedrog.

16 Hij delft een put en diept hem uit,
maar valt in de kuil die hij zelf heeft gegraven.

17 Het onheil keert zich tegen hem,
het geweld komt neer op zijn eigen hoofd.

18 Ik zal de HEER om zijn rechtvaardigheid loven,
de naam van de HEER, de Allerhoogste, bezingen.

8

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De Gatitische. Een psalm van David.

2 HEER, onze Heer,
hoe machtig is uw naam
op heel de aarde.

U die aan de hemel uw luister toont –
3 met de stemmen van kinderen en zuigelingen
bouwt u een macht op tegen uw vijanden
om hun wraak en verzet te breken.

4 Zie ik de hemel, het werk van uw vingers,
de maan en de sterren door u daar bevestigd,
5 wat is dan de sterveling dat u aan hem denkt,
het menselijk kind dat u naar hem omziet?

6 U hebt hem bijna een god gemaakt,
hem gekroond met glans en glorie,
7 hem toevertrouwd het werk van uw handen
en alles aan zijn voeten gelegd:

8 schapen, geiten, al het vee,
en ook de dieren van het veld,
9 de vogels aan de hemel, de vissen in de zee
en alles wat trekt over de wegen der zeeën.

10 HEER, onze Heer,
hoe machtig is uw naam
op heel de aarde.

9

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De dood van de zoon. Een psalm van David. ✱

(9:1-10:18) Psalm 9 en 10 vormen samen een acrostichon: de verzen beginnen steeds met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet. Er zijn onregelmatigheden: een aantal letters ontbreekt, en enkele regels vallen buiten de alfabetische reeks.

2 Ik wil u loven, HEER, met heel mijn hart,
vertellen van uw wonderdaden.

3 Ik wil vrolijk zijn, u toejuichen,
uw naam bezingen, Allerhoogste,

4 nu mijn vijanden terugdeinzen,
ten val komen en onder uw blik vergaan.
5 Want u hebt mijn rechten verdedigd,
u nam plaats op uw zetel, rechtvaardige rechter.

6 U hebt volken bedreigd, goddelozen omgebracht,
hun namen uitgewist voor eeuwig.
7 De vijanden zijn verslagen, uit de herinnering verdwenen.
U vaagde hun steden weg: ruïnes voor altijd.

8 Zo vergaat het hun! Maar de HEER zetelt voor eeuwig,
zijn rechterstoel staat onwrikbaar vast.
9 Hij bestuurt de wereld naar recht en wet,
alle volken berecht hij eerlijk.

10 Moge de HEER een burcht zijn voor de verdrukte,
een burcht in tijden van nood.

11 Wie uw naam kent, kan op u vertrouwen,
u verlaat niet wie u zoeken, HEER.

12 Zing voor de HEER die zetelt op de Sion,
maak aan de volken zijn daden bekend.

13 Hij wreekt vergoten bloed, gedenkt de doden,
de noodkreet van de nederigen vergeet hij niet.

14 Heb erbarmen, HEER, zie hoe mijn haters mij kwellen,
draag mij weg van de poorten van de dood.

15 Dan kan ik vertellen van uw roemrijke daden,
juichen in de poorten van Sion: 'U hebt mij gered!'

16 De volken verdwijnen in de kuil die zij groeven,
hun voet raakt verstrikt in het net dat zij heimelijk spanden.

17 De HEER maakt zich bekend en doet recht,
door zijn hand komt de goddeloze ten val. *higgajon, sela*

18 Laten de goddelozen weggaan naar het dodenrijk,
alle volken die God zijn vergeten.

19 Maar God vergeet de armen niet,
voor de zwakken is niet alle hoop verloren.

20 Sta op, HEER, laat de macht niet aan mensen.
Mogen de volken berecht worden in uw aanwezigheid.

21 Jaag ze angst aan, HEER,
zij moeten weten dat ze mensen zijn. *sela*

10

1 Waarom, HEER, bent u zo ver
en verbergt u zich in tijden van nood?

2 In hun hoogmoed vervolgen zondaars de zwakken –
maak hen gevangenen van hun eigen plannen!

3 De mens zonder God prijst wat hij najaagt,
en als hij rijk is, vervloekt en veracht hij de HEER.

4 Hij denkt in zijn waan: Niemand vraagt mij rekenschap.
Er is geen God, maakt hij zich wijs.

5 Het gaat hem goed, wat hij ook onderneemt,
maar uw verheven oordelen raken hem niet.
Zijn tegenstanders beticht hij van leugens.

6 Hij denkt bij zichzelf: Ik kom niet ten val,
nooit kan het kwaad mij deren.

7 Zijn mond vloekt en liegt, dreigt met geweld,
zijn tong brengt misdaad en onrecht voort.

8 Op stille plaatsen ligt hij in hinderlaag,
op verborgen plekken doodt hij onschuldigen,
zijn ogen spieden naar weerloze mensen.

9 Hij loert, verborgen als een leeuw in het struikgewas,
hij loert naar een prooi en tracht hem te vangen,
hij vangt zijn prooi in een net en sleurt hem mee –

10 die buigt, krimpt ineen,
en valt in zijn klauwen, weerloos.

11 Hij denkt bij zichzelf: God vergeet het,

wendt zijn blik af, ziet het niet.

12 Sta op, HEER, hef uw hand, God,
vergeet de armen niet.

13 Hoe kan de zondaar u verachten
en denken: God vraagt geen rekenschap.

14 Toch ziet u de pijn en het verdriet,
u merkt het op en weegt het in uw hand.
Op u vertrouwen weerloze mensen,
de wezen, u komt hun te hulp.

15 Breek de macht van de goddelozen,
eis rekenschap en ban het kwade uit.

16 De HEER is koning voor eeuwig en altijd:
vijandige volken verdwijnen uit zijn land.

17 U, HEER, verhoort de wens van de nederigen,
u bemoedigt hen en luistert met aandacht,

18 u doet recht aan wezen en verdrukten.
Geen mens kan hen nog uit het land verjagen.

11

1 Voor de koorleider. Van David.

Schuilen doe ik bij de HEER.
Hoe kunnen jullie dan zeggen:
‘Vogel, vlieg weg naar de bergen!

2 Zondaars spannen de boog
en leggen hun pijlen al op de pees
om de oprechte in het duister te treffen.

3 Wat kan een rechtvaardige anders doen,
als de grond onder alles wegzinkt?’

4 De HEER in zijn heilig paleis,
de HEER op zijn troon in de hemel,
met aandacht beziet hij
en fronsend keurt hij
de mensen op aarde.

5 De HEER keurt rechtvaardigen en zondaars.
Wie het geweld liefhebben, haat hij.

6 Vuur en zwavel stort hij over hen uit,
storm drinken zij uit de beker die hij aanreikt.

7 Rechtvaardig is de HEER, hij heeft rechtvaardigheid lief.
De oprechte zal zijn gelaat aanschouwen.

12

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De achtste. Een psalm van David.

2 Grijp in, HEER! Niemand is nog trouw,
geen mens spreekt nog waarheid.

3 Ze beliegen elkaar allemaal,
vals en verraderlijk is hun woord.

4 HEER, snijd hun valse tongen af,
snoer de monden vol grootspraak

5 die zeggen: ‘Met onze tong zijn we sterk,
onze mond helpt ons, wie kan ons aan?’

6 Zwakken en armen zuchten onder het geweld –
'Om hen sta ik op,' zegt de HEER,
'ik breng de redding die zij verlangen.'

7 De woorden van de HEER zijn zuiver
als zilver, gesmolten in de smeltkuil,
gelouterd tot zevenmaal toe.

8 Behoed hen, HEER,
bescherm hen steeds tegen dat volk.

9 Overal sluipen verraders rond
en onder de mensen verbreidt zich het kwaad.

13

1 Voor de koorleider. Een psalm van David.

2 Hoe lang nog, HEER, zult u mij vergeten,
hoe lang nog verbergt u voor mij uw gelaat?
3 Hoe lang nog wordt mijn ziel gekweld door zorgen
en mijn hart door verdriet overstelpt, dag aan dag?
Hoe lang nog houdt mijn vijand de overhand?

4 Zie mij, antwoord mij, HEER, mijn God!
Verlicht mijn ogen, dat ik niet in doodsslaap wegzink.
5 Laat mijn vijand niet roepen: 'Ik heb hem verslagen',
mijn belagers niet juichen omdat ik bezwijk.

6 Ik vertrouw op uw liefde:
mijn hart zal juichen omdat u redding brengt,
ik zal zingen voor de HEER, hij heeft mij geholpen.

14

1 Voor de koorleider. Van David.

Dwazen denken: Er is geen God.
Verdorven zijn ze, en gruwelijk hun daden,
geen van hen deugt.

2 De HEER kijkt vanuit de hemel naar de mensen
om te zien of er één verstandig is,
één die God zoekt.

3 Allen zijn afgedwaald, allen ontaard,
geen van hen deugt, niet één.
4 Hebben ze dan geen inzicht, die kwaadstichters?
Ze verslinden mijn volk of het brood is
en roepen de HEER niet aan.

5 Nog even, en hen overvalt een hevige angst,
want God is met de rechtvaardigen.

6 Lach maar om het vertrouwen van de zwakke –
hij vindt zijn toevlucht bij de HEER.

7 Ach, laat uit Sion redding komen voor Israël.
Als de HEER het lot van zijn volk ten goede keert,
zal Jakob juichen, Israël zich verheugen.

15

1 Een psalm van David.

HEER, wie mag gast zijn in uw tent,

wie mag wonen op uw heilige berg?

2 Wie de volmaakte weg gaat en doet wat goed is,
wie oprecht de waarheid spreekt.

3 Hij doet aan lasterpraat niet mee,
hij benadeelt een ander niet
en drijft niet de spot met zijn naaste.

4 Hij veracht wie geen achting waard is,
maar eert wie ontzag heeft voor de HEER.
Zijn eed breekt hij niet, al brengt het hem nadeel,
5 voor een lening vraagt hij geen rente,
hij verraadt geen onschuldigen voor geld.

Wie zo doet, komt nooit ten val.

16

1 Een stil gebed van David.

Behoed mij, God, ik schuil bij u.

2 Ik zeg*

(16:2) *Ik zeg* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de Septuaginta. MT: ‘Jij zegt’.

tot de HEER: ‘U bent mijn Heer,
mijn geluk, niemand gaat u te boven.’

3 Maar tot de goden in dit land,
de machten die ik vereerd heb, zeg ik:

4 ‘Wie u volgt, wacht veel verdriet.’

Ik pleng voor hen geen bloed meer,
niet langer ligt hun naam op mijn lippen.

5 HEER, mijn enig bezit, mijn levensbeker,
u houdt mijn lot in handen.

6 Een lieflijk land is voor mij uitgemeten,
ik ben verrukt van wat mij is toebedeeld.

7 Ik prijs de HEER die mij inzicht geeft,
zelfs in de nacht spreekt mijn geweten.

8 Steeds houd ik de HEER voor ogen,
met hem aan mijn zijde wankel ik niet.

9 Daarom verheugt zich mijn hart en juicht mijn ziel,
mijn lichaam voelt zich veilig en beschermt.

10 U levert mij niet over aan het dodenrijk
en laat uw trouwe dienaar het graf niet zien.

11 U wijst mij de weg naar het leven:
overvloedige vreugde in uw nabijheid,
voor altijd een lieflijke plek aan uw zijde.

17

1 Een gebed van David.

Luister, HEER, ik vraag om recht,
luister naar mijn smeken,
hoor mijn gebed –
geen leugen komt over mijn lippen.

2 Laat van u het oordeel komen,
laat uw oog zien wat juist is.

3 Bezoekt u mij in de nacht
en beproeft en peilt u mijn hart,
u zult niets in mijn nadeel vinden,
geen kwaad kwam uit mijn mond.

4 Hoe de mensen ook leven,
ik houd mij aan het woord van uw lippen.
De weg van roof en geweld
heb ik altijd gemeden,
5 mijn voeten volgden uw spoor,
mijn stappen wankelden niet.

6 Ik roep tot u om hulp,
want u geeft mij antwoord.

Wil mij horen, God,
luister naar mijn spreken,
7 toon mij de wonderen van uw trouw.

Wie bij u schuilen redt u
van hun tegenstanders, met uw machtige hand.

8 Behoed mij als de appel van uw oog,
verberg mij in de schaduw van uw vleugels
9 voor de goddelozen die mij geweld aandoen,
voor de vijanden die mij naar het leven staan.

10 Hun hart is gevoelloos en gesloten,
hun mond spreekt hoogmoedige taal.

11 Ze sluiten mij in waar ik mijn voeten ook zet,
ze houden mij in het oog en hopen op mijn val.

12 Mijn vijand is een leeuw, belust op prooi,
een roofdier dat zich schuilhoudt.

13 Sta op, HEER,
ga op hem af en druk hem tegen de grond.
Laat uw zwaard mij bevrijden van de goddelozen,
14 uw hand, HEER, mij verlossen van die mannen
des doods, die leven voor kortstondig gewin.

Ze mogen hun buik vullen met de straf die hun toekomt,
ze mogen hun kinderen ermee verzadigen,
hun kleinkinderen geven wat ervan overschiet.

15 Laat mij, recht gedaan, uw gelaat aanschouwen,
bij het ontwaken mij verzadigen aan uw beeld.

18

1 Voor de koorleider. Van David, de dienaar van de HEER. Hij sprak de woorden van dit lied tot de HEER toen de HEER hem aan de greep van zijn vijanden had ontrukkt, ook aan die van Saul. 2 Hij zei:

Ik heb u lief, HEER, mijn sterkte,
3 HEER, mijn rots, mijn vesting, mijn bevrijder,
God, mijn steenrots, bij u kan ik schuilen,
mijn schild, kracht die mij redt, mijn burcht.
4 Ik roep: 'Geloofd zij de HEER,'
want ik ben van mijn vijanden verlost.

5 Mij omsloten de banden van de dood,
de kolkende afgrond joeg mij angst aan,
6 de banden van het dodenrijk omklemden mij,
op mijn weg lagen de valstrikken van de dood.

7 In mijn nood riep ik tot de HEER,
ik schreeuwde naar mijn God om hulp.
In zijn paleis hoorde hij mijn stem,
mijn roepen bereikte zijn oren.

8 Toen schudde en schokte de aarde,
de bergen trilden op hun grondvesten,
beefden omdat hij vlamde van woede,
9 rook steeg op uit zijn neus,
verterend vuur kwam uit zijn mond,
hij spuwde hete as.

10 Hij schoof de hemel open en daalde af,
duisternis onder zijn voeten,
11 hij besteeg de cherub en vloog,
zwevend op de vleugels van de wind.

12 Hij maakte van het donker zijn schuilplaats,
trok een tent om zich heen
van duister water, dichte wolken.
13 Een vuurgloed ging voor hem uit,
wolken joegen voort, hagel en gloeiende as.

14 De donder van de HEER klonk aan de hemel,
de Allerhoogste verhief zijn stem:
hagel en gloeiende as.
15 Hij schoot zijn pijlen en sloeg de vijanden uiteen,
wierp zijn bliksemschichten en verdreef hen.

16 De beddingen van het water werden zichtbaar,
de grondvesten van de wereld kwamen bloot
door uw dreigende blik, HEER,
door de briesende adem uit uw neus.

17 Hij bood hulp van omhoog, greep mij vast
en trok mij op uit de woeste wateren,
18 ontrukte mij aan mijn machtige vijand,
aan mijn haters, die sterker waren dan ik.

19 Op de dag van mijn ondergang vielen zij aan,
maar de HEER was mij tot steun.
20 Hij leidde mij weg uit de nood en gaf mij ruimte,
bevrijdde mij, omdat hij mij liefhad.

21 De HEER heeft mijn onschuld vergolden,
mij beloond voor mijn reine handen:
22 ik volgde de wegen die de HEER had geweest
en werd mijn God niet ontrouw,
23 zijn voorschriften hield ik voor ogen,
zijn wetten wees ik nooit af.

24 Ik was hem volkomen toegewijd
en hoedde mij steeds voor het kwaad,
25 daarom heeft de HEER mijn onschuld beloond,
hij zag mijn reine handen.

26 U bent trouw voor de trouwe,
volmaakt voor de volmaakte,
27 zuiver voor de zuivere,
maar voor de sluwe ongrijpbaar.

28 U bent de redder van het vertrapte volk,
wie zich hoog wanen, brengt u ten val.
29 U bent het die mijn lamp doet schijnen,
u, HEER, mijn God, verlicht mijn duisternis,
30 met u storm ik af op een legerbende,
met mijn God beklim ik de hoogste muur.

31 Gods weg is volmaakt,
het woord van de HEER is zuiver,
een schild is hij
voor allen die bij hem schuilen.

32 Wie anders is God dan de HEER,
wie anders een rots dan onze God?
33 De God die mij met kracht omgordt,
leidt mij op een volmaakte weg,

34 hij geeft mij voeten snel als hinden,
doet mij op toppen van bergen staan,
35 oefent mijn handen voor de strijd –
mijn armen spannen de bronzen boog.

36 U was het schild dat mij redde,
uw rechterhand ondersteunde mij,
uw woord maakte mij sterk,
37 u baande de weg voor mijn voeten,
ik wankelde niet.

38 Ik achtervolgde mijn vijanden, haalde hen in
en keerde niet terug voor ik hen had vernietigd,
39 ik verpletterde hen, ze stonden niet meer op,
dood lagen ze onder mijn voeten.

40 U hebt mij omgord met kracht voor de strijd,
mijn tegenstanders voor mij doen buigen,
41 u liet mij de rug van mijn vijanden zien,
mijn haters, ik roeide ze uit.

42 Ze riepen om hulp, maar er was geen redder,
ze riepen de HEER, maar hij antwoordde niet.
43 Ik verpulverde hen tot stof in de wind,
veegde hen weg als vuil van de straat.

44 U bevrijdde mij van een opstandig volk,
stelde mij aan tot hoofd van de naties.
Een volk dat ik niet kende, onderwierp zich,
45 gehoorzaamde mij zodra het van mij hoorde.
Vreemdelingen toonden zich onderdanig,
46 vreemde volken verloren hun kracht,
bevend kwamen zij uit hun burchten.

47 De HEER leeft, geprezen zij mijn rots,
hoogverheven is God, mijn redder.
48 De God die mij wraak liet nemen,
dwong volken op de knieën,
49 bevrijdde mij van mijn vijanden,
verhief mij boven mijn tegenstanders,
ontrukte mij aan mannen van geweld.

50 Daarom wil ik u prijzen te midden van de volken, HEER,
een loflied zingen tot eer van uw naam.

51 Hij schenkt zijn koning grote overwinningen,
betoont zich trouw aan zijn gezalfde,
aan David en zijn nageslacht, voor altijd.

19

1 Voor de koorleider. Een psalm van David.

2 De hemel verhaalt van Gods majesteit,
het uitspannel roemt het werk van zijn handen,
3 de dag zegt het voort aan de dag die komt,
de nacht vertelt het door aan de volgende nacht.

4 Toch wordt er niets gezegd, geen woord
gehoord, het is een spraak zonder klank.

5 Over heel de aarde gaat hun stem, ✱

(19:5) *hun stem* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘hun meetlint’.

tot aan het einde van de wereld hun taal.

Daar heeft hij een tent opgeslagen voor de zon:
6 een jonge bruidegom die het bruidsbed verlaat,
een held die vrolijk voortrent op zijn weg.
7 Aan het ene einde van de hemel komt hij op,
aan het andere einde voltooit hij zijn loop,
niets blijft voor zijn gloed verborgen.

8 De wet van de HEER is volmaakt:
levenskracht voor de mens.
De richtlijn van de HEER is betrouwbaar:
wijsheid voor de eenvoudige.

9 De bevelen van de HEER zijn eenduidig:
vreugde voor het hart.
Het gebod van de HEER is helder:
licht voor de ogen.

10 Het ontzag voor de HEER is zuiver,
houdt stand, voor altijd.
De voorschriften van de HEER zijn waarachtig,
rechtvaardig, geheel en al.

11 Ze zijn begeerlijker dan goud,
dan fijn goud in overvloed,
en zoeter dan honing,
dan honing vers uit de raat.

12 Uw dienaar laat zich erdoor verlichten,
wie ze opvolgt wordt rijk beloond.

13 Maar wie kan al zijn fouten kennen?
Spreek mij vrij van verborgen zonden.

14 Bescherm mij, uw dienaar, en laat hoogmoed
niet over mij heersen, dan zal ik volmaakt zijn
en bevrijd van grote zonde.

15 Laten de woorden van mijn mond u behagen,
de overpeinzingen van mijn hart u bekoren,
HEER, mijn rots, mijn verlosser.

20

1 Voor de koorleider. Een psalm van David.

2 Moge de HEER u antwoorden in dagen van nood
en de naam van Jakobs God u beschermen,

3 moge hij hulp zenden uit zijn heiligdom,
uit Sion u bijstaan.

4 Moge hij al uw gaven gedenken,
uw brandoffers welwillend aanvaarden, *sela*

5 moge hij geven wat uw hart verlangt,
en al uw plannen doen slagen.

6 Laat ons juichen om uw overwinning,
het vaandel heffen, in de naam van onze God.
Moge de HEER al uw wensen vervullen.

7 Dit weet ik zeker:
de HEER schenkt de overwinning aan zijn gezalfde,
hij antwoordt hem uit zijn heilige hemel
met de overwinning door zijn machtige hand.

8 Anderen vertrouwen op paarden en wagens,
wij op de naam van de HEER, onze God.

9 Anderen buigen en vallen ter aarde,
wij richten ons op en houden stand.

10 HEER, schenk de koning de overwinning,
antwoord ons*

(20:10)

HEER, schenk de koning de overwinning, /

antwoord ons

– Volgens de Septuaginta en de

Targoem. MT: 'HEER, schenk de overwinning! / De koning antwoordt ons'.

wanneer wij u aanroepen.

21

1 Voor de koorleider. Een psalm van David.

2 HEER, uw kracht verblijdt de koning,
luid juicht hij om uw overwinning.

3 U gaf hem wat zijn hart verlangde,
het verzoek van zijn lippen wees u niet af. *sela*

4 U nadert hem met rijke zegen
en plaatst op zijn hoofd een gouden kroon.

5 Leven heeft hij gevraagd, u hebt het hem gegeven,
lengte van dagen, voor eeuwig en altijd.

6 Groot is zijn roem door uw overwinning,
u tooit hem met glans en met glorie,

7 u schenkt hem voor altijd uw zegen,
u verblijdt hem met het licht van uw gelaat.

8 Ja, de koning vertrouwt op de HEER,
door de trouw van de Allerhoogste wankelt hij niet.

9 Uw hand zal uw vijanden slaan,
uw machtige hand uw haters treffen,

10 u doet hen branden als vuur in een oven

wanneer u verschijnt.

De HEER zal hen in zijn woede verslinden,
vuur zal hen verteren.

11 Hun kinderen zult u op aarde verdelgen,
hun nageslacht uitroeien onder de mensen.

12 Al spannen zij tegen u samen,
al zinnen zij op kwaad, ze bereiken niets,

13 want u zult hen op de vlucht jagen,
u schiet uw pijlen recht op hen af.

14 Verhef u, HEER, in uw kracht,
wij zullen uw macht in liederen bezingen.

22

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De hinde van de dageraad. Een psalm van David.

2 Mijn God, mijn God,
waarom hebt u mij verlaten?
U blijft ver weg en redt mij niet,
ook al schreeuw ik het uit.

3 'Mijn God!' roep ik
overdag, en u antwoordt niet,
's nachts, en ik vind geen rust.

4 U bent de Heilige,
die op Israëls lofzangen troont.

5 Op u hebben onze voorouders vertrouwd;
zij hebben vertrouwd en u verlost hen,

6 tot u geroepen en zij ontkwamen,
op u vertrouwd en zij werden niet beschaamd.

7 Maar ik ben een worm en geen mens,
door iedereen versmaad, bij het volk veracht.

8 Allen die mij zien, bespotten mij,
ze schudden meewarig het hoofd:

9 'Wend je tot de HEER! Laat hij je verlossen,
laat hij je bevrijden, hij houdt toch van je?'

10 U hebt mij uit de buik van mijn moeder gehaald,
mij aan haar borsten toevertrouwd,

11 bij mijn geboorte vingten uw handen mij op,
van de moederschoot af bent u mijn God.

12 Blijf dan niet ver van mij,
want de nood is nabij
en er is niemand die helpt.

13 Een troep stieren staat om mij heen,
buffels van Basan omsingelen mij,

14 roofzuchtige, brullende leeuwen
sperreren hun muil naar mij open.

15 Als water ben ik uitgegoten,
mijn gebeente valt uiteen,
mijn hart is als was,
het smelt in mijn lijf.

16 Mijn kracht is droog als een potscherf,
mijn tong kleeft aan mijn gehemelte,
u legt mij neer in het stof van de dood.

17 Honden staan om mij heen,
een woeste bende sluit mij in,
zij hebben mijn handen en voeten doorboord.*

(22:17) *zij hebben* [...] *doorboord* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de Septuaginta. MT
(betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘als een leeuw’.

18 Ik kan al mijn beenderen tellen.
Zij kijken vol leedvermaak toe,
19 verdelen mijn kleren onder elkaar
en werpen het lot om mijn mantel.

20 HEER, houd u niet ver van mij,
mijn sterkte, snel mij te hulp.
21 Bevrijd mijn ziel van het zwaard,
mijn leven uit de greep van die honden.
22 Red mij uit de muil van de leeuw,
bescherm mij tegen de horens van de wilde stier.
U geeft mij antwoord.

23 Ik zal uw naam bekendmaken,
u loven in de kring van mijn volk.
24 Loof hem, allen die de HEER vrezen,
breng hem eer, kinderen van Jakob,
wees beducht voor hem, volk van Israël.

25 Hij veracht de zwakke niet,
verafschuwt niet wie wordt vernederd,
hij wendt zijn blik niet van hem af,
maar hoort zijn hulpgeroep.

26 Van u komt mijn lofzang in de kring van het volk,
mijn geloften los ik in bij wie u vrezen.
27 De vernederden zullen eten en worden verzadigd.
Zij die hem zoeken, brengen lof aan de HEER.
Voor altijd mogen jullie leven!

28 Overal, tot aan de einden der aarde,
zal men de HEER gedenken en zich tot hem wenden.
Voor u zullen zich buigen
alle stammen en volken.
29 Want het koningschap is aan de HEER,
hij heerst over de volken.

30 Wie op aarde in overvloed leven,
zullen aanzitten en zich voor hem buigen.
Ook zullen voor hem knielen
wie in het graf zijn neergedaald,
wie hun leven niet konden behouden.

31 Een nieuw geslacht zal hem dienen
en aan de kinderen vertellen van de Heer;
32 aan het volk dat nog geboren moet worden
zal het van zijn gerechtigheid verhalen:
hij is een God van daden.

23

1 Een psalm van David.

De HEER is mijn herder,

het ontbreekt mij aan niets.

2 Hij laat mij rusten in groene weiden
en voert mij naar vredig water,
3 hij geeft mij nieuwe kracht*

(23:3) *hij geeft mij nieuwe kracht* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘hij brengt mij behouden terug’.

en leidt mij langs veilige paden
tot eer van zijn naam.

4 Al gaat mijn weg
door een donker dal,
ik vrees geen gevaar,
want u bent bij mij,
uw stok en uw staf,
zij geven mij moed.

5 U nodigt mij aan tafel
voor het oog van de vijand,
u zalft mijn hoofd met olie,
mijn beker vloeit over.

6 Geluk en genade volgen mij
alle dagen van mijn leven,
ik keer terug in het huis van de HEER
tot in lengte van dagen.

24

1 Van David, een psalm.

Van de HEER is de aarde en alles wat daar leeft,
de wereld en wie haar bewonen,

2 hij heeft haar op de zeeën gegrondvest,
op de stromen heeft hij haar verankerd.

3 Wie mag de berg van de HEER bestijgen,
wie mag staan op zijn heilige plaats?

4 Wie reine handen heeft en een zuiver hart,
zich niet inlaat met leugens*

(24:4) *zich niet inlaat met leugens* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de oudste vertalingen.

MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘geen valse eed aflegt op mijn leven’.
en niet bedrieglijk zweert.

5 Zegen zal hij ontvangen van de HEER
en recht verkrijgen van God, zijn redder.

6 Dat valt hun ten deel die u zoeken,
die zich tot u wenden – het volk van Jakob. *sela*

7 Hef, o poorten, uw hoofden omhoog,
verhef u, aloude ingangen:
de koning vol majesteit wil binnengaan.

8 Wie is die koning vol majesteit?
De HEER, machtig en heldhaftig,
de HEER, heldhaftig in de strijd.

9 Hef, o poorten, uw hoofden omhoog,
verhef ze, aloude ingangen:
de koning vol majesteit wil binnengaan.

10 Wie is hij, die koning vol majesteit?

De HEER van de hemelse machten,
hij is de koning vol majesteit. *sela*

25

1 Van David.

Naar u, HEER, gaat mijn verlangen uit,✳

(25:1-22) Psalm 25 is een acrostichon: de verzen beginnen steeds met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet. Er zijn kleine onregelmatigheden in vers 2 en in vers 18; de letter waw ontbreekt. Het afsluitende vers 22 valt buiten de alfabetische reeks.

2 mijn God, op u vertrouw ik, maak mij niet te schande,
laat mijn vijanden niet triomferen.

3 Zij die op u hopen worden niet beschaamd,
beschaamd worden zij die u achteloos verraden.

4 Maak mij, HEER, met uw wegen vertrouwd,
leer mij uw paden te gaan.

5 Wijs mij de weg van uw waarheid en onderricht mij,
want u bent de God die mij redt,
op u blijf ik hopen, elke dag weer.

6 Denk aan uw barmhartigheid, HEER,
aan uw liefde door de eeuwen heen.

7 Denk niet aan de zonden uit mijn jeugd,
maar denk met liefde aan mij
en laat uw goedheid spreken, HEER.

8 Goed en rechtvaardig is de HEER:
hij wijst zondaars de weg,
9 wie nederig zijn leidt hij in het rechte spoor,
hij leert hun zijn paden te gaan.

10 Liefde en trouw zijn de weg van de HEER
voor wie de wetten van zijn verbond onderhouden.

11 Vergeef mij, HEER, mijn grote schuld,
omwille van uw naam.

12 Aan wie in ontzag voor hem leven,
leert de HEER de rechte weg te kiezen.

13 Hun leven verloopt in voorspoed
en hun kinderen zullen het land bezitten.

14 De HEER is een vriend van wie hem vrezen,
hij maakt hen vertrouwd met zijn verbond.

15 Ik houd mijn oog gericht op de HEER,
hij bevrijdt mijn voeten uit het net.

16 Keer u tot mij en wees mij genadig,
ik ben alleen en ellendig.

17 Mijn hart is vol van angst,
bevrijd mij uit mijn benauwenis.

18 Zie mij in mijn nood, in mijn ellende,
vergeef mij al mijn zonden.

19 Zie met hoe velen mijn vijanden zijn,
hoe ze mij dodelijk haten.

20 Behoed mij en bevrijd mij,
maak mij niet te schande, want ik schuil bij u.

21 Onschuld en oprechtheid mogen mij bewaren,
op u is mijn hoop gevestigd.

22 God, verlos Israël,
verlos het van al zijn angsten.

26

1 Van David.

Doe mij recht, HEER,
want zonder dwalen ben ik mijn weg gegaan,
op u, HEER, heb ik vertrouwd,
ik wankelde niet.

2 Doorgrond mij, HEER, en ken mij,
peil mijn hart en mijn nieren,

3 want uw liefde staat mij voor ogen
en ik bewandel de weg van uw waarheid.

4 Met bedriegers zit ik niet aan,
met huichelaars ga ik niet om,
5 ik haat de kring van slechte mensen,
met wettelozen wil ik niet aan tafel.

6 Ik zal mijn handen in onschuld wassen,
een rondgang maken om uw altaar, HEER,
7 om een loflied aan te heffen
en van uw wonderen te verhalen.

8 HEER, het huis waar u woont heb ik lief,
de plaats waar uw glorie verblijft.

9 Verwerp mij niet met de zondaars,
met mensen die bloed vergieten.

10 Aan hun vingers kleeft onrecht,
hun handen zijn met smeergeld gevuld.

11 Maar ik ga mijn weg zonder dwalen.
Verlos mij en wees mij genadig.

12 Mijn voeten staan op effen grond,
waar uw volk bijeen is, wil ik u prijzen, HEER.

27

1 Van David.

De HEER is mijn licht, mijn behoud,
wie zou ik vrezen?
Bij de HEER is mijn leven veilig,
voor wie zou ik bang zijn?

2 Kwaadwilligen kwamen op mij af
om mij levend te verslinden,
mijn vijanden belaagden mij,
maar zij struikelden, zij vielen.

3 Al trok een leger tegen mij op,
mijn hart zou onbevreesd zijn,
al woedde er een oorlog tegen mij,
nog zou ik mij veilig weten.

4 Ik vraag aan de HEER één ding,
het enige wat ik verlang:

wonen in het huis van de HEER
alle dagen van mijn leven,
om de liefde van de HEER te aanschouwen,
hem te ontmoeten in zijn tempel.

5 Hij laat mij schuilen onder zijn dak
op de dag van het kwaad,
hij verbergt mij veilig in zijn tent,
hij tilt mij hoog op een rots.

6 Daarom heft zich mijn hoofd
fier boven de vijanden rondom mij,
ik wil offers brengen in zijn tent,
hem juichend offers brengen,
ik wil zingen en spelen voor de HEER.

7 Hoor mij, HEER, als ik tot u roep,
wees genadig en antwoord mij.

8 Mijn hart zegt u na:
'Zoek mijn nabijheid!'
Uw nabijheid, HEER, wil ik zoeken,
9 verberg uw gelaat niet voor mij,
wijs uw dienaar niet af in uw toorn.

U bent mij altijd tot hulp geweest,
verstoot mij niet, verlaat mij niet,
God, mijn behoud.

10 Al verlaten mij vader en moeder,
de HEER neemt mij liefdevol aan.

11 Wijs mij uw weg, HEER,
leid mij op een effen pad,
bescherm mij tegen mijn vijanden,
12 lever mij niet uit aan mijn belagers.
Valse getuigen staan tegen mij op
en dreigen met geweld.

13 Mag ik niet verwachten
de goedheid van de HEER te zien
in het land van de levenden?

14 Wacht op de HEER,
wees dapper en vastberaden,
ja, wacht op de HEER.

28

1 Van David.

U, HEER, roep ik aan,
mijn rots, houd u niet doof.
Als u blijft zwijgen, word ik
een dode met de doden in het graf.

2 Hoor mijn smeekbede
als ik u om hulp roep,
als ik mijn handen ophef
naar het hart van uw heiligdom.

3 Ruk mij niet weg met de kwaadwilligen,
met hen die onrecht doen,
die hun vrienden vrede wensen,

maar in hun hart zinnen op kwaad.

4 Geef hun wat ze verdienen,
vergeld hun naar hun daden,
naar het werk van hun handen,
laat hen voor hun misdrijven boeten.

5 Voor uw daden, HEER, hebben ze geen oog,
noch voor het werk van uw handen.
Breek hen af, bouw hen niet meer op.

6 De HEER zij geprezen,
hij heeft mijn smeekbede gehoord.

7 De HEER is mijn kracht en mijn schild,
op hem vertrouwde mijn hart,
ik werd geholpen en mijn hart jubelde,
hem wil ik loven in mijn lied.

8 De HEER is de kracht van zijn volk,*

(28:8) *zijn volk* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT: ‘voor hen’.

een burcht van redding voor zijn gezalfde.

9 Red het volk dat u toebehoort, zegen het,
wees zijn herder en draag het voor eeuwig.

29

1 Een psalm van David.

Erken de HEER, o goden,
erken de HEER, zijn macht en majesteit,
2 erken de HEER, de majesteit van zijn naam,
buig u voor de HEER in zijn heilige glorie.

3 De stem van de HEER boven de wateren,
de God vol majesteit doet de donder rollen,
de HEER boven de wijde wateren,
4 de stem van de HEER vol kracht,
de stem van de HEER vol glorie.

5 De stem van de HEER splijt ceders,
de HEER splijt de ceders van de Libanon.
6 Opspringen doet hij de Libanon als een kalf
en de Sirjon als het jong van een wilde stier.

7 De stem van de HEER ontbrandt in vurige vlammen,
8 de stem van de HEER brengt de woestijn tot beven,
beven doet de HEER de woestijn van Kades.
9 De stem van de HEER doet de hinden kalven
en de geiten hun jongen werpen.*

(29:9) *en de geiten hun jongen werpen* – Betekenis van het Hebreeuws onzeker. Ook mogelijk is de

vertaling: ‘en ontbladert de bossen’.

Majesteit! roept heel zijn paleis.

10 De HEER heeft zijn troon boven de vloed,
ten troon zit de HEER als koning voor eeuwig.
11 De HEER zal macht aan zijn volk verlenen,
de HEER zal zijn volk zegenen met vrede.

30

1 Een psalm. Een lied bij de inwijding van de tempel. Van David.

2 Hoog wil ik u prijzen, HEER, want u hebt mij gered
en mijn vijand geen reden gegeven tot vreugde.

3 HEER, mijn God, ik riep tot u
om hulp en u hebt mij genezen.

4 HEER, u trok mij uit het dodenrijk omhoog,
ik daalde af in het graf, maar u hield mij in leven.

5 Zing voor de HEER, allen die hem trouw zijn,
loof zijn heilige naam.

6 Zijn woede duurt een oogwenk,
zijn liefde een leven lang,
met tranen slapen we 's avonds in,
's morgens staan we juichend op.

7 In mijn overmoed dacht ik:
Nooit zal ik wankelen.

8 HEER, u had mij lief en ik stond als een machtige berg,
u verborg uw gelaat en ik bezweek van angst.

9 U, HEER, roep ik aan,
u, Heer, smee ik om genade.

10 Wat baat het u als ik sterf,
als ik afdaal in het graf?
Kan het stof u soms loven
en getuigen van uw trouw?

11 Luister, HEER, en toon uw genade,
HEER, kom mij te hulp.

12 U hebt mijn klacht veranderd in een dans,
mijn rouwkleed weggenomen, mij in vreugde gehuld.

13 Mijn ziel zal voor u zingen en niet zwijgen.
HEER, mijn God, u wil ik eeuwig loven.

31

1 Voor de koorleider. Een psalm van David.

2 Bij u, HEER, schuil ik,
maak mij nooit te schande.
Bevrijd mij en doe mij recht,

3 hoor mij,
haast u mij te helpen,
wees voor mij een rots, een toevlucht,
een vesting die mij redding biedt.

4 U bent mijn rots, mijn vesting,
u zult mijn gids zijn, mij leiden, tot eer van uw naam,
5 mij losmaken uit het net dat voor mij is gespannen,
u bent mijn toevlucht.

6 In uw hand leg ik mijn leven,
HEER, trouwe God, u verlost mij.

7 Wie armzalige goden vereren – ik haat ze,
ik vertrouw op de HEER.

8 Ik zal mij verblijden, juichen over uw trouw,
want u ziet mijn ellende,

u kent de nood van mijn ziel,
9 u laat niet toe dat de vijand mij insluit,
u geeft mijn voeten de ruimte.

10 Heb erbarmen, HEER,
want ik verkeer in nood,
mijn ogen zijn gezwollen van verdriet,
mijn ziel en mijn lichaam verkwijnen,

11 mijn leven verloopt in ellende,
zuchtend slijt ik mijn dagen,
door eigen schuld slinken mijn krachten,
tot op mijn botten teer ik weg.

12 Bij allen die mij belagen
wek ik de lachlust,
bij mijn burenen nog het meest.
Wie mij kennen zijn verbijsterd,
wie mij zien aankomen op straat
wenden zich af en ontvluchten mij.

13 Vergeten ben ik als een dode, weg uit het hart,
afgedankt als gebroken aardewerk.

14 Ik hoor de mensen over mij fluisteren,
van alle kanten dreigt gevaar.
Ze steken de hoofden bijeen
en smeden plannen om mij te doden.

15 Maar ik vertrouw op u, HEER,
ik zeg: U bent mijn God,

16 in uw hand liggen mijn lot en mijn leven, bevrijd mij
uit de greep van mijn vijanden en vervolgers.

17 Laat het licht van uw gelaat over mij schijnen,
toon uw trouw en red uw dienaar.

18 HEER, u roep ik aan, maak mij niet te schande,
laat de goddelozen te schande staan
en verstommen in het dodenrijk.

19 Zwijgen moeten de leugenaars,
die hoogmoedig en vol verachting
rechtvaardige mensen beschuldigen.

20 Hoe groot is het geluk
dat u hebt weggelegd voor wie u vrezen,
dat u bereid hebt voor wie schuilen bij u,
heel de wereld zal het zien.

21 U verbergt hen in de beschutting van uw gelaat
voor de lagen en listen van mensen,
uw tent biedt hun een schuilplaats
voor de laster van kwade tongen.

22 Geprezen zij de HEER om zijn trouw,
hij heeft een wonder voor mij verricht,
hij ontzette mij als een belegerde stad.

23 In mijn angst had ik gezegd:
'Ik ben verbannen uit uw ogen,'
maar u hebt mijn smeekbede gehoord
toen ik u om hulp riep.

24 Getrouwen van de HEER, heb hem lief.
De HEER behoedt de standvastigen,
voorgoed rekent hij af met de hoogmoedigen.

25 Allen die uw hoop vestigt op de HEER :
wees sterk en houd moed.

32

1 Van David, een kunstig lied.

Gelukkig de mens van wie de ontrouw wordt vergeven,
van wie de zonden worden bedekt.

2 Gelukkig als de HEER zijn schuld niet telt,
als in zijn geest geen spoor van bedrog is.

3 Zolang ik zweeg, teerden mijn botten weg,
kreunend leed ik, de hele dag.

4 Zwaar drukte uw hand op mij, dag en nacht,
mijn kracht smolt weg als in de zomerhitte. *sela*

5 Toen beleed ik u mijn zonde,
ik dekke mijn schuld niet toe,
ik zei: 'Ik beken de HEER mijn ontrouw' –
en u vergaf mij mijn zonde, mijn schuld. *sela*

6 Laten uw getrouwen dus tot u bidden
als zij in zichzelf een zonde vinden.*

(32:6)

als zij in zichzelf een zonde vinden

– Betekenis van het Hebreeuws onzeker. Ook mogelijk is de

vertaling: 'zolang u zich laat vinden.'

Stormt dan een vloed van water aan,
die zal hen niet bereiken.

7 Bij u ben ik veilig, u behoedt mij in de nood
en omringt mij met gejuich van bevrijding. *sela*

8 'Ik geef inzicht en wijs de weg die je moet gaan.
Ik geef raad, op jou rust mijn oog.

9 Wees niet redeloos als paarden of ezels
die met bit en toom worden bedwongen,
dan zal geen kwaad je treffen.'

10 Een slecht mens heeft veel leed te verduren,
maar wie op de HEER vertrouwt wordt met liefde omringd.

11 Verheug u in de HEER, rechtvaardigen, en juich,
zing het uit, allen die oprecht zijn van hart.

33

1 Juich, rechtvaardigen, voor de HEER,
de oprechten moeten hem loven.

2 Huldig de HEER bij de klank van de lier,
speel voor hem op de tiensnarige harp.

3 Zing voor hem een nieuw lied,
speel en zing met overgave.

4 Oprecht is het woord van de HEER,
alles wat hij doet is betrouwbaar.

5 Hij heeft recht en gerechtigheid lief,
van de trouw van de HEER is de aarde vervuld.

6 Door het woord van de HEER is de hemel gemaakt,
door de adem van zijn mond het leger der sterren.

7 Hij verzamelt het zeewater en sluit het in,

hij bergt de oceanen in schatkamers weg.

8 Laat heel de aarde vrezen voor de HEER,
en wie de wereld bewonen hem duchten,
9 want hij sprak en het was er,
hij gebod en daar stond het.

10 De HEER doet de plannen van volken teniet,
hij verijdelt wat naties beramen,
11 maar het plan van de HEER houdt eeuwig stand,
wat hij beraamt, blijft van geslacht tot geslacht.

12 Gelukkig het volk dat de HEER als zijn God heeft,
de natie die hij verkoos als de zijne.
13 Uit de hemel ziet de HEER omlaag
en slaat hij de sterveling gade.

14 Vanaf zijn troon houdt hij het oog
op allen die de aarde bewonen.
15 Hij die de harten van allen vormt,
hij doorziet al hun daden.

16 Koningen winnen niet door een machtig leger,
brute kracht redt krijgsheren niet.
17 Van geen nut zijn paarden voor de overwinning,
hoe sterk ook, ze bieden geen uitkomst.

18 Het oog van de HEER rust op wie hem vrezen
en hopen op zijn trouw:
19 hij zal hen redden in doodsgevaar,
bij hongersnood zal hij hun leven sparen.

20 Wij verwachten vol verlangen de HEER,
hij is onze hulp en ons schild.
21 Ja, om hem is ons hart verblijd,
op zijn heilige naam vertrouwen wij.

22 Schenk ons uw trouw, HEER,
op u is al onze hoop gevestigd.

34

1 Van David, toen hij zich aan het hof van Abimelech als een krankzinnige voordeed en pas wegging toen deze hem verjoeg.*

(34:1-23) Psalm 34 is een acrostichon: de verzen beginnen steeds met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet. Er zijn kleine onregelmatigheden. De letter waw ontbreekt, en het afsluitende vers 23 valt buiten de alfabetische reeks.

2 De HEER wil ik prijzen, elk uur van de dag,
mijn mond is altijd vol van zijn lof.
3 Laat mijn leven een loflied zijn voor de HEER,
de nederigen zullen het met vreugde horen.

4 Roem met mij de grootheid van de HEER,
sluit u aan om zijn naam te verheffen.
5 Ik zocht de HEER en hij gaf antwoord,
hij heeft mij van alle angst bevrijd.

6 Wie naar hem opzien, stralen van vreugde,

schaamte zal hun gezicht niet kleuren.

7 In mijn verdrukking riep ik tot de HEER,
hij heeft geluisterd en mij uit de nood gered.

8 De engel van de HEER waakt
over wie hem vrezen, en bevrijdt hen.

9 Proef, en geniet de goedheid van de HEER,
gelukkig de mens die bij hem schuilt.

10 Vromen, heb ontzag voor de HEER:
wie hem vreest lijdt geen gebrek.

11 Jonge leeuwen lopen hongerig rond,
wie de HEER zoekt, ontbreekt het aan niets.

12 Kom, kinderen, luister naar mij,
ik leer je ontzag voor de HEER.

13 Hebben jullie het leven lief,
wil je goede jaren genieten?

14 Behoed dan je tong voor het kwaad,
je lippen voor woorden van bedrog.

15 Mijd het kwade, doe wat goed is,
streef naar vrede, jaag die na.

16 Het oog van de HEER rust op de rechtvaardigen,
zijn oor luistert naar hun hulpgeroep.

17 Toornig ziet de HEER wie kwaad doen aan,
hij wist hun namen op aarde uit.

18 De HEER hoort de kreten van de rechtvaardigen,
hij bevrijdt hen uit de nood,

19 gebroken mensen is de HEER nabij,
hij redt wie zwaar wordt getroffen.

20 Al blijft de rechtvaardige niets bespaard,
de HEER zal hem steeds weer bevrijden.

21 Hij waakt zelfs over zijn beenderen,
niet één ervan wordt verbrijzeld.

22 Een slecht mens komt om door eigen kwaad,
wie een rechtvaardige haat zal boeten,

23 de HEER redt het leven van zijn dienaren,
nooit zal boeten wie schuilt bij hem.

35

1 Van David.

Bestrijd, HEER, wie mij bestrijden,
vecht tegen wie mij bevechten,

2 wapen u, grijp het schild,
sta op om mij te helpen!

3 Zwaai met uw speer en strijdbijl
en werp ze naar mijn achtervolgers.

Zeg tegen mij:
'Ik ben het die je redt.'

4 Dat beschaamd en vernederd worden
wie mij naar het leven staan,
dat eerloos terugdeinzen

wie mij kwaad willen doen.

5 Laten zij verwaaien als kaf in de wind
wanneer de engel van de HEER hen opjaagt,
6 laat hun weg donker en glad zijn
wanneer de engel van de HEER hen vervolgt.

7 Zonder reden hebben ze een net gespannen,
zonder reden een kuil voor mij gegraven.
8 Laat hen ten onder gaan voor zij het weten,
verstrikt raken in hun eigen netten
en zelf de ondergang tegemoet gaan.

9 Dan zal ik juichen om de HEER,
mij verheugen over de redding die hij brengt.
10 Uit de grond van mijn hart zal ik zeggen:
'HEER, wie is aan u gelijk?
U bevrijdt de zwakken van hun onderdrukkers,
de zwakken en de armen van hun uitbuiters.'

11 Valse getuigen staan tegen mij op
en vragen mij naar wat ik niet weet.
12 Ze vergelden goed met kwaad,
ik voel mij van ieder verlaten.

13 Waren zij ziek, ik trok een boetekleed aan,
en bleef mijn gebed onverhoord,
ik pijnigde mij door te vasten.
14 Ik liep rond als waren zij vrienden, broers,
ik ging in het zwart gehuld en liep gebogen
als iemand die rouwt om zijn moeder.

15 Maar toen ik dreigde te vallen, verheugden zij zich,
ze liepen te hoop en sloegen me onverwachts neer,
ze hadden me willen verscheuren,
16 die bende godvergeten spotters
met een grijns op hun gezicht.

17 Heer, hoe lang nog blijft u toezien?
Behoed mij voor hun moordlust,
red mijn kostbaar leven van die leeuwen.
18 Dan zal ik u prijzen in de gemeenschap,
u loven waar heel uw volk bijeen is.

19 Gun mijn vijanden, die valsaards, geen leedvermaak,
mijn redeloze haters geen blik van triomf,
20 want het woord vrede kennen zij niet,
en tegen de weerlozen in het land
smeden zij bedrieglijke plannen.
21 Ze roepen spottend,
hun mond wijd open:
'Zie hém daar!'

22 U hebt het gezien, HEER, zwijg dan niet,
mijn Heer, houd u niet ver van mij.
23 Verhef u, ontwaak, mijn God en mijn Heer,
verdedig mij, vecht voor mijn zaak.

24 Doe mij recht, HEER, mijn God,
u bent rechtvaardig,

sta niet toe dat ze zich om mij vermaken,
25 laat hen niet kunnen denken:
'Dit is wat we wilden.'
Laat hen niet kunnen zeggen:
'We hebben hem verslonden.'

26 Dat beschaamd staan en vernederd
wie zich verheugen op mijn ondergang.
Dat met schaamte en schande bedekt worden
wie zich boven mij verheffen.

27 Dat van vreugde juichen
wie willen dat mij recht wordt gedaan.
Laat hen gedurig mogen zeggen:
'Groot is de HEER,
vrede wil hij voor zijn dienaar.'
28 Van uw gerechtigheid zal mijn tong spreken,
van uw roem wil ik zingen, dag aan dag.

36

1 Voor de koorleider. Van David, de dienaar van de HEER.

2 De zonde spreekt tot de goddeloze, diep in zijn hart*

(36:2) *zijn hart* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT: 'mijn hart'.

—
angst voor God kent hij niet.

3 De zonde sust zijn geweten in slaap –
geen besef van schuld, geen afkeer van het kwaad.

4 Hij spreekt woorden van onheil en bedrog
en blijft ver van wat wijs en goed is,
5 op zijn bed bedenkt hij verderfelijke plannen,
hij betreedt een verkeerde weg
en het kwade verwerpt hij niet.

6 HEER, hoog als de hemel is uw liefde,
tot in de wolken reikt uw trouw,
7 uw gerechtigheid is als de machtige bergen,
uw rechtvaardigheid als de wijde oceaan:
u, HEER, bent de redder van mens en dier.

8 Hoe kostbaar is uw liefde, God!
In de schaduw van uw vleugels schuilen de mensen,
9 zij laven zich aan de overvloed van uw huis,
u lest hun dorst met een stroom van vreugden,
10 want bij u is de bron van het leven,
door úw licht zien wij licht.

11 Toon aan uw getrouwen gedurig uw liefde,
aan de oprechten van hart uw gerechtigheid.
12 Laat de voet van hoogmoedigen mij niet vertrappen,
de hand van goddelozen mij niet verjagen.
13 Daar liggen zij die verderf zaaiden – gevallen,
neergestoten, zonder kracht om op te staan.

37

1 Van David.

Erger je niet aan slechte mensen,

wees niet jaloers op wie kwaad doen,*

(37:1-40) Psalm 37 is een acrostichon: elk vers of elk paar verzen begint steeds met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet. Er zijn kleine onregelmatigheden, maar de alfabetische reeks is compleet.

2 zij verdorren snel als gras,
zij verwelken als het jonge groen.

3 Vertrouw op de HEER en doe het goede,
bewoon het land en leef er veilig.

4 Zoek je geluk bij de HEER,
hij zal geven wat je hart verlangt.

5 Leg je leven in de handen van de HEER,
vertrouw op hem, hij zal dit voor je doen:
6 het recht zal dagen als het morgenlicht,
de gerechtigheid stralen als de middagzon.

7 Blijf kalm en wacht op de HEER,
erger je niet aan wie slaagt in het leven,
aan wie met listen te werk gaat.

8 Wind je niet op, laat je woede varen,
erger je niet, dat brengt maar onheil.
9 Slechte mensen worden verdeld,
wie hopen op de HEER, zullen het land bezitten.

10 Nog even, en verdwenen is de zondaar,
je kijkt waar hij is, maar vindt hem niet.
11 Wie nederig zijn, zullen het land bezitten
en gelukkig leven in overvloed en vrede.

12 De zondaar belaagt de rechtvaardige
met een grijns op zijn gezicht.
13 Maar de Heer lacht hem uit
en ziet de dag al van zijn ondergang.

14 Zondaars trekken hun zwaard
en spannen hun boog,
om zwakken en armen te doden,
om af te slachten wie eerlijk hun weg gaan.
15 Maar het zwaard dringt in hun eigen hart
en hun bogen worden gebroken.

16 Beter het weinige dat een rechtvaardige heeft
dan de rijkdom van talloze zondaars.
17 De macht van de zondaars wordt gebroken,
maar de HEER zal de rechtvaardigen steunen.

18 De HEER trekt zich het lot van onschuldigen aan,
hun bezit blijft voor eeuwig behouden.
19 Zij worden niet teleurgesteld in kwade dagen,
in tijden van hongersnood hebben zij te eten.

20 De zondaars zullen ten onder gaan,
de vijanden van de HEER verdwijnen
als bloemen in het veld, verdwijnen als rook.*

(37:20) *als bloemen in het veld, verdwijnen als rook* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘wegsmelten als het vet van lammeren bij het rokofer’.

21 De zondaar vraagt te leen en brengt niet terug,

de rechtvaardige geeft, uit mededogen.

22 Gods gezegenden zullen het land bezitten,
de vervloekten worden verdelgd.

23 Wie de HEER welgevallig is,
mag zijn weg gaan met vaste tred.

24 Al komt hij ten val, hij blijft niet liggen,
want de HEER richt hem op.

25 Ooit was ik jong, nu ben ik oud,
en nooit zag ik dat een rechtvaardige werd verlaten,
nooit zag ik zijn kinderen zoeken naar brood;
26 hij is vol mededogen en leent uit, elke dag,
voor zijn kinderen is hij een zegen.

27 Mijd het kwade en doe het goede,
en je zult voor eeuwig wonen in het land,
28 want de HEER heeft gerechtigheid lief,
wie hem trouw zijn, verlaat hij niet.

Zij blijven voor eeuwig behouden,
maar het nageslacht van zondaars wordt verdelgd.
29 De rechtvaardigen zullen het land bezitten
en het bewonen, hun leven lang.

30 De mond van de rechtvaardige spreekt wijsheid,
zijn tong spreekt gerechtigheid,
31 hij draagt de wet van God in zijn hart
en zijn voeten struikelen niet.

32 De zondaar loert op de rechtvaardige
en zoekt een kans om hem te doden,
33 maar de HEER laat zijn dienaar niet los:
wordt hij aangeklaagd, vrijspraak zal volgen.

34 Vestig je hoop op de HEER
en blijf op de weg die hij wijst,
hij zal je aanzien geven en grondbezit,
je zult beleven dat zondaars worden verdelgd.

35 Ik heb een zondaar gezien, een uitbouter,
hij groeide uit als een woekerende laurier;
36 op een dag was hij verdwenen,
ik zocht hem en ik vond hem niet.

37 Zie de onschuldigen, kijk naar de oprechten:
wie vredelievend zijn hebben de toekomst.
38 Maar zondaars worden verdelgd,
er is geen toekomst voor een slecht mens.

39 De rechtvaardigen vinden redding bij de HEER,
hij is hun toevlucht in tijden van nood.
40 De HEER heeft hen altijd geholpen en bevrijd,
hij bevrijdt hen ook nu van de zondaars, hij redt hen,
want zij schuilen bij hem.

38

1 Een psalm van David, een dringend gebed.

2 Wees niet vertoornd, HEER, straf mij niet,

bedwing uw woede, sla mij niet.

3 Diep zijn uw pijlen in mij gedrongen,
zwaar is uw hand op mij neergedaald.

4 Door uw toorn is niets aan mijn lichaam nog gaaf,
door mijn zonden is niets van mijn gebeente nog heel.

5 Mijn schuld steekt hoog boven mij uit,
als een zware last, te zwaar om te dragen.

6 Mijn wonden zweren en stinken
vanwege mijn lichtzinnig leven.

7 Ik loop gebogen, diep gebukt,
ik ga in het zwart gehuld, dag in dag uit.

8 In mijn lendenen woedt de koorts,
niets aan mijn lichaam is nog gaaf,

9 ik ben uitgeput, gebroken,
met bonzend hart schreeuw ik het uit.

10 Heer, al mijn verlangens zijn u bekend,
mijn zuchten is u niet verborgen,

11 mijn hart gaat tekeer, mijn kracht ebt weg,
mijn ogen verliezen hun glans.

12 Mijn liefste vrienden ontlopen mijn leed,
wie mij na staan, houden zich ver van mij.

13 Mijn belagers lokken mij in de val,
wie mijn ongeluk willen, spreken dreigende taal,
dag in dag uit verspreiden ze leugens.

14 Maar ik houd mij doof en wil niet horen,
ik doe als een stomme mijn mond niet open,

15 ik ben als iemand die niet kan horen,
geen verweer komt uit mijn mond.

16 Want op u, HEER, hoop ik,
van u komt antwoord, mijn Heer en mijn God.

17 Ik denk: Laten ze niet om mij lachen,
niet triomferen nu mijn voet wankelt.

18 Want ik ben de ondergang nabij
en altijd vergezelt mij de pijn.

19 Ik wil u mijn schuld belijden,
door mijn zonden word ik gekweld.

20 Maar mijn vijanden leven, zij zijn sterk,
zij zijn met velen en blind is hun haat.

21 Ze vergelden goed met kwaad
en vallen mij aan, al zoek ik het goede.

22 Verlaat mij niet, HEER,
mijn God, blijf niet ver van mij.

23 Haast u mij te helpen,
Heer, u bent mijn redding.

39

1 Voor de koorleider. Voor Jedutun. Een psalm van David.

2 Ik had mij voorgehouden: Ik moet mij beheersen
en mijn tong voor zonde behoeden,

mijn mond met een muilband bedwingen
te midden van mensen zonder God of gebod.

3 En ik zei dan ook niets, geen woord,
ik zweeg en vond geen verlichting,
ik voelde steeds heviger pijn.

4 Het brandde in mijn binnenste,
bij mijn zuchten laaide een vuur op
en mijn tong begon te spreken:

5 'Geef mij weet van mijn einde, HEER,
van de maat van mijn levensdagen,
laat mij weten hoe vergankelijk ik ben.

6 U maakte mijn dagen een handbreed lang,
mijn levensduur is niets in uw ogen,
niet meer dan lucht is het bestaan van een mens, *sela*

7 niet meer dan een schaduw zijn levenspad,
niet meer dan lucht wat hij rusteloos najaagt,
hij vergaart en weet niet wie het toevalt.'

8 Wat heb ik dan te verwachten, Heer?
Mijn hoop is alleen op u gevestigd.

9 Bevrijd mij van al mijn zonden,
bespaar mij de hoon van dwazen.

10 Ik zei niets, opende mijn mond niet,
want u was het die mij dit alles aandeed.

11 Houd op mij nog langer te kwellen,
ik bezwijk onder de slagen van uw hand.

12 U kastijdt de mens als straf voor zijn zonde,
als een mot vreet u weg wat hij begeert,
niet meer dan lucht is een mens. *sela*

13 Hoor mijn gebed, HEER,
luister naar mijn hulpgeroep,
wees niet doof voor mijn verdriet,
want een vreemdeling ben ik, bij u te gast
zoals ook mijn voorouders waren.

14 Wend uw straffende blik van mij af,
dan beleef ik nog vreugde
voordat ik heenga en niet meer ben.

40

1 Voor de koorleider. Van David, een psalm.

2 Vol verlangen heb ik op de HEER gewacht
en hij boog zich naar mij toe,
hij heeft mijn roep om hulp gehoord.

3 Hij trok mij uit de kuil van het graf,
uit de modder, uit het slijk.

Hij zette mij neer op een rots,
een vaste grond voor mijn voeten.

4 Hij gaf mij een nieuw lied in de mond,
een lofzang voor onze God.

Mogen velen het zien vol ontzag
en vertrouwen op de HEER.

5 Gelukkig de mens
die vertrouwt op de HEER

en zich niet keert tot hoogmoedigen,
tot hen die verstrikt zijn in leugens.

6 Veel wonderen hebt u verricht,
veel goeds voor ons besloten,
HEER, mijn God.
Niemand is te vergelijken met u!
Wil ik erover spreken, ervan verhalen,
het is te veel om op te sommen.

7 Offers en gaven verlangt u niet,
brand- en reinigingsoffers vraagt u niet.
Nee, u hebt mijn oren voor u geopend
8 en nu kan ik zeggen: 'Hier ben ik,
over mij is in de boekrol geschreven.'
9 Uw wil te doen, mijn God, verlang ik,
diep in mij koester ik uw wet.

10 Wanneer het volk bijeen is,
spreek ik over uw rechtvaardigheid,
ik houd mijn lippen niet gesloten,
u weet het, HEER.

11 Ik zwijg niet over uw goedheid,
maar getuig van uw trouw en uw hulp.
In de kring van het volk verheel ik niet
hoe liefdevol, hoe trouw u bent.

12 U, HEER,
u weigert mij uw ontferming niet,
uw liefde en uw trouw
zullen mij steeds bewaren,

13 ook nu rampen mij omringen,
talloos vele,
nu mijn zonden mij achtervolgen
en ik geen uitweg zie,
nu ze talrijker zijn dan de haren op mijn hoofd
en de moed mij is ontzonken.

14 Wil uitkomst brengen, HEER,
HEER, kom mij haastig te hulp.

15 Laat beschaamd en vernederd worden
wie mij naar het leven staan,
met schande terugwijken
wie mijn ongeluk zoeken,
16 van schaamte verstommen
wie de spot met mij drijven.

17 Wie bij u hun geluk zoeken
zullen lachen en vrolijk zijn,
wie van u hun redding verwachten
zullen steeds weer zeggen:
'Groot is de HEER.'

18 Ik ben arm en zwak,
Heer, denk aan mij.
U bent mijn helper, mijn bevrijder,
mijn God, wacht niet langer.

41

1 Voor de koorleider. Een psalm van David.

2 Gelukkig wie zorgt voor de armen;
in kwade dagen zal de HEER hem uitkomst geven,
3 de HEER zal hem beschermen en in leven houden,
men prijst hem gelukkig in het hele land.
'Lever hem niet uit aan zijn vijanden!'
4 Op zijn ziekbed zal de HEER hem tot steun zijn.
'Hoe lang hij ook ziek ligt, u keert zijn lot ten goede.'

5 Ik zeg: 'HEER, wees mij genadig,
genees mij, ik heb tegen u gezondigd.'
6 Mijn vijanden verwensen mij, ze zeggen:
'Wanneer sterft hij en verdwijnt zijn naam?'
7 Wie mij bezoekt, heeft mooie woorden,
maar zijn hart is vol kwade gedachten;
staat hij buiten, hij spreekt ze uit.

8 Wie mij haten hopen het ergste voor mij
en fluisteren aan mijn bed tegen elkaar:
9 'Een dodelijke kwaal heeft hem geveld,
wie zo ziek ligt, staat nooit meer op.'
10 Zelfs mijn beste vriend,
op wie ik vertrouwde, die at van mijn brood,
heeft zich tegen mij gekeerd.

11 Toon mij, HEER, uw genade en laat mij opstaan,
dan zal ik hun geven wat ze verdienen.
12 Hieraan zal ik weten dat u mij liefhebt:
als mijn vijand niet langer juicht,
13 als u mij bijstaat, omdat ik onschuldig ben,
en mij voorgoed laat wonen in uw nabijheid.

14 Geprezen zij de HEER, de God van Israël,
van eeuwigheid tot eeuwigheid.
Amen, amen.

42

1 Voor de koorleider. Een kunstig lied van de Korachieten.

2 Zoals een hinde smacht
naar stromend water,
zo smacht mijn ziel
naar u, o God.

3 Mijn ziel dorst naar God,
naar de levende God,
wanneer mag ik nader komen
en Gods gelaat aanschouwen?*

(42:3) *en Gods gelaat aanschouwen* – Volgens een Hebreeuws handschrift en sommige oude vertalingen.

MT: 'en voor Gods gelaat verschijnen'.

4 Tranen zijn mijn brood,
bij dag en bij nacht,
want heel de dag hoor ik zeggen:
'Waar is dan je God?'

5 Weemoed vervult mijn ziel
nu ik mij herinner hoe
ik meeliep in een dichte stoet
en optrok naar het huis van God –
een feestende menigte,
juichend en lovend.

6 Wat ben je bedroefd, mijn ziel,
en onrustig in mij.
Vestig je hoop op God,
eens zal ik hem weer loven,
mijn God die mij ziet en redt.*

(42:6-7) *mijn God die mij ziet en redt.* // *Mijn ziel is bedroefd* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften, de Septuaginta en de Pesjitta. MT: ‘die hem ziet en redt.// Mijn God, mijn ziel is bedroefd’.

7 Mijn ziel is bedroefd,
daarom denk ik aan u,
hier in het land van de Jordaan,
bij de Hermon, op de top van de Misar.

8 De roep van vloed naar vloed,
de stem van uw waterstromen –
al uw golven slaan
zwaar over mij heen.

9 Overdag bewijst de HEER mij zijn liefde,
’s nachts klinkt een lied in mij op,
een gebed tot de God van mijn leven.

10 Tot God, mijn rots, wil ik zeggen:
‘Waarom vergeet u mij,
waarom ga ik gehuld in het zwart,
door de vijand geplaagd?’

11 Mij gaat door merg en been
de hoon van mijn belagers,
want ze zeggen heel de dag:
‘Waar is dan je God?’

12 Wat ben je bedroefd, mijn ziel,
en onrustig in mij.
Vestig je hoop op God,
eens zal ik hem weer loven,
mijn God die mij ziet en redt.

43

1 Verschaf mij recht, o God,
vecht voor mijn zaak.
Bescherm mij tegen
een liefdeloos volk, vol list en bedrog.

2 U bent toch mijn God, mijn toevlucht,
waarom wijst u mij af,
waarom ga ik gehuld in het zwart,
door de vijand geplaagd?

3 Zend uw licht en uw waarheid,
laten zij mij geleiden
en brengen naar uw heilige berg,

naar de plaats waar u woont.

4 Dan zal ik naderen tot het altaar van God,
tot God, mijn hoogste vreugde.
Dan zal ik u loven bij de lier,
God, mijn God.

5 Wat ben je bedroefd, mijn ziel,
en onrustig in mij.
Vestig je hoop op God,
eens zal ik hem weer loven,
mijn God die mij ziet en redt.

44

1 Voor de koorleider. Van de Korachieten, een kunstig lied.

2 God, met eigen oren hebben wij het gehoord,
onze voorouders vertelden het ons door:
de daden die u verrichtte in hun dagen,
in de dagen van weleer.

3 Om hén te planten hebt u volken verdreven,
naties verslagen om ruimte te geven aan hén.

4 Zij verkregen het land niet met het zwaard,
niet hun eigen kracht heeft hen gered,

maar uw rechterhand, uw arm,
het licht van uw gelaat – u had hen lief.

5 U, God, bent mijn koning,
u beveelt*

(44:5) *u beveelt* – Volgens de Septuaginta. MT: 'beveel'.
de redding van Jakob.

6 Met u stoten wij onze belagers neer,
met uw naam vertrappen wij onze tegenstanders.

7 Het is niet mijn boog waarop ik vertrouw,
niet mijn zwaard dat mij redt,

8 u hebt ons gered van onze belagers,
u liet onze haters beschaamd staan.

9 God, wij loven u dag na dag,
uw naam zullen wij altijd prijzen. *sela*

10 Toch hebt u ons nu verstoten en vernederd:
u trok niet ten strijde met onze legers,

11 u deed ons wijken voor onze belagers,
onze haters roofden ons leeg.

12 U hebt ons als slachtvee uitgeleverd,
ons onder vreemde volken verstrooid,

13 u hebt uw volk van de hand gedaan,
veel bracht de verkoop u niet op.

14 U hebt ons het mikpunt van spot gemaakt,
onze naburen smaden en honen ons,

15 u hebt ons bij de volken belachelijk gemaakt,
ze schudden meewarig het hoofd.

16 Heel de dag moet ik mijn schande dragen,

het schaamrood bedekt mijn gezicht

17 als ik de vijand hoor spotten en sarren,
hem vol wraakzucht zie staan.

18 Dit is ons overkomen, maar wij zijn u niet vergeten,
uw verbond verloochenden wij niet,

19 ons hart keerde zich niet van u af,
onze voeten weken niet van uw pad.

20 Toch hebt u ons naar de jakhalzen verbannen
en ons met diepe duisternis bedekt.

21 Hadden wij de naam van onze God vergeten,
onze handen uitgestrekt naar een vreemde god,

22 zou God dit niet hebben ontdekt?
Hij kent de geheimen van ons hart.

23 Toch worden wij dag na dag om u gedood
en afgevoerd als schapen voor de slacht.

24 Word wakker, Heer, waarom slaapt u?
Ontwaak! Verstoot ons niet voor eeuwig.

25 Waarom verbergt u uw gelaat,
waarom vergeet u onze ellende, onze nood?

26 Onze ziel ligt neergebogen in het stof,
ons lichaam vastgekleefd aan de aarde.

27 Sta op, kom ons te hulp,
verlos ons, omwille van uw trouw.

45

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De lelies. Van de Korachieten, een kunstig lied. Een liefdeslied.

2 In mijn hart wellen de juiste woorden op,
mijn gedicht spreek ik uit voor de koning,
mijn tong is de stift van een vaardige schrijver.

3 U bent de mooiste van alle mensen
en lieflijkheid vloeit van uw lippen –
God heeft u voor altijd gezegend.

4 Gord uw zwaard aan de heup, o held,
het teken van uw majesteit en glorie.

5 Treed op in uw glorie en begin de strijd
voor waarheid, deemoed en recht.
Laat uw hand geduchte daden verrichten.

6 Uw pijlen zijn gescherpt en treffen
de vijanden van de koning in het hart.
Volken vallen dood voor u neer.

7 Uw troon is voor eeuwig en altijd, o god,
de scepter van het recht is uw koningsscepter,

8 u hebt gerechtigheid lief en haat het kwaad.
Daarom heeft God, uw God, u gezalfd
met vreugdeolie, als geen van uw gelijken.

9 Uw gewaden geuren naar mirre, aloë en kaneel,
muziek die u verblijdt, klinkt uit ivoren paleizen,

10 juwelen sieren de dochters van koningen,
rechts van u staat de koningin, getooid met goud uit Ofir.

11 Luister, dochter, zie en hoor,

vergeet uw volk en het huis van uw vader.

12 Begeert de koning uw schoonheid,
buig voor hem, hij is uw heer.

13 Dochter van Tyrus, met geschenken
zoeken de rijksten van het volk uw gunst.

14 Stralend wacht de koningsdochter binnen,
van goudbrokaat is haar mantel.

15 Een kleurige stoet brengt haar naar de koning,
in haar gevolg de meisjes, haar vriendinnen.
Zij worden naar hem toe gebracht;

16 begeleid door gejuich en vreugdezang
gaan zij het paleis van de koning binnen.

17 Uw zonen volgen uw voorouders op,
u laat hen heersen over heel het land.

18 Ik zal uw naam bezingen, geslacht na geslacht,
alle volken zullen u prijzen, eeuwig en altijd.

46

1 Voor de koorleider. Van de Korachieten. Op de wijs van De jonge vrouwen. Een lied.

2 God is voor ons een veilige schuilplaats,
een betrouwbare hulp in de nood.

3 Daarom vrezen wij niet, al wankelt de aarde
en storten de bergen in het diepst van de zee.

4 Laat de watervloed maar kolken en koken,
de hoge golven de bergen doen beven. *sela*

5 Een rivier, wijd vertakt, verblijdt de stad van God,
de heilige woning van de Allerhoogste.

6 Met God in haar midden stort zij niet in,
vroeg in de morgen komt God haar te hulp.

7 Volken roeren zich, rijken storten ineen,
zijn donderstem klinkt – de aarde siddert.

8 De HEER van de hemelse machten is met ons,
onze burcht is de God van Jakob. *sela*

9 Kom en zie wat de HEER heeft gedaan,
verbijsterend is wat hij op aarde verricht:

10 wereldwijd bant hij oorlogen uit,
bogen breekt hij, lansen verbrijzelt hij,
wagens verbrandt hij in het vuur.

11 'Staak de strijd, en erken dat ik God ben,
verheven boven de volken, verheven boven de aarde.'

12 De HEER van de hemelse machten is met ons,
onze burcht is de God van Jakob. *sela*

47

1 Voor de koorleider. Van de Korachieten, een psalm.

2 Klap in de handen, o volken,
juich God toe met jubelzang:

3 geducht is de HEER, de Allerhoogste,
machtige koning van heel de aarde.

4 Volken dwong hij voor ons op de knieën,
naties legde hij aan onze voeten.

5 Hij koos voor ons een eigen land,
de trots van Jakob, het volk dat hij liefheeft. *sela*

6 Onder gejuich steeg God omhoog,
de HEER steeg op bij hoorngeschal.

7 Zing voor God, zing een lied,
zing voor onze koning, zing hem een lied:

8 God is koning van heel de aarde.
Zing een feestelijk lied.

9 God heerst als koning over de volken,
God zetelt op zijn heilige troon.

10 De vorsten van de volken zijn bijeen
in het gevolg van Abrahams God.
Zijn schildwachten zijn ze op aarde.
Hoog is hij verheven.

48

1 Een lied, een psalm van de Korachieten.

2 Groot is de HEER, hem komt alle lof toe.
In de stad van onze God, op zijn heilige berg
3 – schone hoogte, vreugde van heel de aarde,
Sionsberg, flank op het noorden,
zetel van de grote koning –
4 in haar vesting weet men:
God is onze burcht.

5 Koningen sloten zich aaneen,
samen trokken zij ten strijde.
6 Maar wat zij zagen, verbijsterde hen,
verschrikt namen zij de vlucht.

7 Een siddering greep hen daar aan,
zoals krampen een barende vrouw,
8 zoals de oosterstorm inbeukt
op schepen uit Tarsis.

9 In de stad van de HEER van de hemelse machten,
in de stad van onze God,
hebben wij gezien wat wij hadden gehoord:
God houdt haar voor eeuwig in stand. *sela*

10 In uw tempel, God,
gedenken wij uw blijken van trouw.
11 Zoals uw naam, o God, zo reikt ook uw roem
tot aan de einden der aarde,
uw rechterhand is vol van gerechtigheid.
12 De Sionsberg verheugt zich,
de steden van Juda juichen
om uw rechtvaardige daden.

13 Ga rond Sion, trek eromheen,
tel zijn torens.

14 Bezie met aandacht zijn muren,
bewonder zijn vesting
en vertel aan uw nageslacht:

15 'Zo is God,
onze God, nu en altijd,
hij is het die ons leidt, voor eeuwig.' ✠

(48:15) voor eeuwig – Voorgestelde lezing ondersteund door de Septuaginta. Betekenis van het Hebreeuws onzeker.

49

1 Voor de koorleider. Van de Korachieten, een psalm.

2 Hoor, alle volken,
 luister, bewoners van de wereld,
3 mensen, kinderen van Adam,
 rijk en arm, iedereen.

4 Mijn mond spreekt wijze woorden,
 diepzinnig is wat mijn hart overpeinst,
5 ik heb een open oor voor raadselspreuken,
 bij het spel op de lier onthul ik een geheim.

6 Waarom zou ik vrezen in slechte tijden,
 als ik door uitbuiters word omringd,
7 die vertrouwen op hun vermogen
 en pronken met hun rijkdom?

8 Geen mens kan een ander vrijkopen,
 wat God vraagt voor een leven, is niet te betalen.
9 De prijs van het leven is te hoog,
 in eeuwigheid niet op te brengen.
10 Onmogelijk dat iemand voor altijd zou leven,
 de kuil van het graf nooit zou zien.

11 Dit zien we: wijze mensen sterven,
 maar ook dommen en dwazen vergaan
 en laten hun vermogen achter.

12 Het graf*

(49:12) *Het graf* – Volgens de oudste vertalingen. MT: 'Hun binnenste'.

is hun eeuwig thuis,
 hun woning van geslacht op geslacht,
 ook al stond er veel land op hun naam.

13 Nee, een mens, hoe rijk ook,
 ontkomt niet aan het duister,
 hij is als een dier dat wordt afgemaakt.

14 Dit is het lot van wie op zichzelf vertrouwen,
 zo vergaat het wie zichzelf graag horen: *sela*
15 als schapen verblijven zij in het dodenrijk,
 en de dood is hun herder.

In de morgen vertrappen de oprechten hun graf,
 hun lichaam teert weg in het dodenrijk en vindt geen rust.

16 Maar mij zal God vrijkopen uit de macht
 van het dodenrijk, mij zal hij wegnemen. *sela*

17 Wees niet bevreesd als iemand rijk wordt,
 een groter huis heeft en meer weelde.
18 Want bij zijn dood kan hij niets meenemen,
 zijn weelde volgt hem niet in het graf.

19 Ook al prijst hij zich gelukkig met zijn leven
 – wie roemt je niet in je voorspoed? –,
20 hij zal zich voegen bij zijn voorgeslacht,

bij hen die het licht nooit meer zullen zien.

21 Een mens zonder inzicht, hoe rijk ook,
is als een dier dat wordt afgemaakt.

50

1 Een psalm van Asaf.

De God der goden, de HEER,
gaat spreken en roept de aarde bijeen
van waar de zon opkomt tot waar zij ondergaat.

2 Uit Sion, stad van volmaakte pracht,
verschijnt God in stralend licht.

3 Hij komt, onze God, en zal niet zwijgen!
Laaiend vuur raast voor hem uit,
rondom hem wervelt een storm.

4 Hij roept de hemel op, daar boven,
en ook de aarde, bij het oordeel over zijn volk:

5 'Breng mijn getrouwen vóór mij,
die zich met offers aan mij verbinden.'

6 De hemel verkondigt Gods gerechtigheid,
hijzelf treedt op als rechter. *sela*

7 'Luister, mijn volk, ik ga spreken,
Israël, ik ga tegen je getuigen,
ik, God, je eigen God.

8 Ik klaag je niet aan om je offers,
nooit dooft voor mij het offervuur.

9 Maar de stier uit je stal heb ik niet nodig,
noch de bokken uit je kooien.

10 Mij behoren de dieren van het woud,
de beesten op duizenden bergen,

11 ik ken alle vogels van het gebergte,
wat beweegt in het veld is van mij.

12 Had ik honger, ik zou het je niet zeggen,
van mij is de wereld en wat daar leeft.

13 Eet ik soms het vlees van stieren
of drink ik het bloed van bokken?

14 Breng God een dankoffer
en doe wat je de Allerhoogste belooft.

15 Roep mij te hulp in tijden van nood,
ik zal je redden, en je zult mij eren.'

16 Maar tot wie kwaad doet zegt God:
'Wat baat het dat je mijn geboden opzegt
en mijn verbond in de mond neemt?

17 Je haat het als ik je terechtwijs,
mijn woorden schuif je ter zijde.

18 Zie je een dief, je loopt met hem mee,
en bij overspeligen ben je thuis.

19 Je gebruikt je mond voor lastertaal
en verbindt je tong aan bedrog.

20 Je getuigt tegen je eigen broer,
werpt een smet op de zoon van je moeder.

21 Zou ik dan zwijgen bij wat je doet,
je denkt toch niet dat ik ben als jij?
Ik klaag je aan, ik som je wandaden op.
22 Begrijp dit goed, jullie die God vergeten,
of ik verscheur je, en er is niemand die redt:

23 wie een dankoffer brengt, geeft mij alle eer,
wie zo zijn weg gaat, zal zien dat God redt.'

51

1 Voor de koorleider. Een psalm van David, 2 toen de profeet Natan hem had bezocht, nadat hij met Batseba geslapen had.

3 Wees mij genadig, God, in uw trouw,
u bent vol erbarmen, doe mijn daden teniet,
4 was mij schoon van alle schuld,
reinig mij van mijn zonden.

5 Ik ken mijn wandaden,
ik ben mij steeds van mijn zonden bewust,
6 tegen u, tegen u alleen heb ik gezondigd,
ik heb gedaan wat slecht is in uw ogen.

Laat uw uitspraak rechtvaardig zijn
en uw oordeel zuiver.

7 Ik was al schuldig toen ik werd geboren,
al zondig toen mijn moeder mij ontving,
8 maar u wilt dat waarheid mij vervult,
u leert mij wijsheid, diep in mijn hart.

9 Neem met majoraan mijn zonden weg en ik word rein,
was mij en ik word witter dan sneeuw.
10 Laat mij vreugde en blijdschap horen:
u hebt mij gebroken, laat mij ook juichen.
11 Sluit uw ogen voor mijn zonden
en doe heel mijn schuld teniet.

12 Schep, o God, een zuiver hart in mij,
vernieuw mijn geest, maak mij standvastig,
13 verban mij niet uit uw nabijheid,
neem uw heilige geest niet van mij weg.
14 Red mij, geef mij de vreugde van vroeger,
de kracht van een sterke geest.

15 Dan wil ik verdwaalden uw wegen leren,
en zullen zondaars terugkeren tot u.

16 U bent de God die mij redt,
bevrijd mij, God, van de dreigende dood,*

(51:16) *van de dreigende dood* – Ook mogelijk is de vertaling: 'van bloedschuld', of: 'van bloed [van offers]'.

en ik zal juichen om uw gerechtigheid.

17 Ontsluit mijn lippen, Heer,
en mijn mond zal uw lof verkondigen.

18 U wilt van mij geen offerdieren,
in brandoffers scheidt u geen behagen.
19 Het offer voor God is een gebroken geest;
een gebroken en verbrijzeld hart

zult u, God, niet verachten.

20 Wees Sion welgezind en schenk het voorspoed,
bouw de muren van Jeruzalem weer op.

21 Dan zult u de juiste offers aanvaarden,
offers in hun geheel verbrand,
dan legt men stieren op uw altaar.

52

1 Voor de koorleider. Een kunstig lied van David, 2 toen de Edomiet Doëg naar Saul was gegaan en hem had meegedeeld: 'David bevindt zich in het huis van Achimelech.'

3 Wat prijs je het kwade aan, jij held,
en smaal je voortdurend op God!*

(52:3) *en smaal je voortdurend op God* – Ook mogelijk is de vertaling: 'Gods trouw [duurt] dag na dag'.

4 Je zint op ongeluk, je tong
is het scherpe mes van een bedrieger.

5 Je hebt het kwade lief, meer dan het goede,
de leugen meer dan de waarheid. *sela*

6 Je houdt van woorden die pijn doen,
van een tong die bedriegt.

7 God zelf zal je breken, voorgoed,
hij zal je grijpen en meesleuren uit je tent,
je wegrukken uit het land van de levenden. *sela*

8 De rechtvaardigen zullen het zien, vol ontzag,
en zij lachen hem uit:

9 'Kijk die held,
die zijn toevlucht niet zocht bij God,
maar vertrouwde op zijn rijkdom –
zijn toevlucht werd zijn ongeluk.'

10 Maar ik ben als een groene olijfboom
in het huis van God,
ik vertrouw op de liefde van God
voor eeuwig en altijd.

11 Ik zal u eeuwig loven om wat u hebt gedaan,
ik blijf hopen op uw naam, die goed is,
in de kring van wie u lief zijn.

53

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De rietpijp. Een kunstig lied van David.

2 Dwazen denken bij zichzelf: Er is geen God.
Verdorven zijn ze, en gruwelijk is hun onrecht,
geen van hen deugt.

3 God kijkt vanuit de hemel naar de mensen
om te zien of er één verstandig is,
één die God zoekt.

4 Allen zijn afgegleden, allen ontaard,
geen van hen deugt, niet één.

5 Hebben ze dan geen inzicht, die kwaadstichters?
Ze verslinden mijn volk of het brood is
en God roepen ze niet aan.

6 Nog even, en hen overvalt een hevige angst,
een angst als nooit tevoren.
God zal het gebeente van je belagers verstrooien,
lach maar om hen, want God heeft hen verworpen.

7 Ach, laat uit Sion redding komen voor Israël.
Als God het lot van zijn volk ten goede keert,
zal Jakob juichen, Israël zich verheugen.

54

1 Voor de koorleider. Bij snarenspeel. Een kunstig lied van David, 2 toen de inwoners van Zif aan Saul waren gaan zeggen: 'Weet u niet dat David zich bij ons schuilhoudt?'

3 God, bevrijd mij door uw naam,
verschaf mij recht door uw macht.

4 God, luister naar mijn gebed,
hoor de woorden van mijn mond.

5 Vreemden vallen mij aan,
zij staan mij met geweld naar het leven,
zij houden God niet voor ogen. *sela*

6 Zie, God is mijn helper,
de Heer is het die mijn leven draagt.

7 Laat het kwaad zich keren tegen mijn belagers,
toon uw trouw en breng hen tot zwijgen.

8 Van harte zal ik u offers brengen
en uw naam loven, HEER, want hij is goed:

9 hij heeft mij uit de nood gered,
onbevreesd zie ik mijn vijanden aan.

55

1 Voor de koorleider. Bij snarenspeel. Een kunstig lied van David.

2 Luister, God, naar mijn gebed,
verberg u niet als ik om hulp smeek,
3 sla acht op mij en geef mij antwoord.
Klagend loop ik rond, radeloos

4 door het schreeuwen van de vijand
en het tieren van de goddelozen,
want zij storten onheil over mij uit
en bestoken mij met hun woede.

5 Mijn hart krimpt in mijn binnenste,
doodsangst heeft mij bevangen,
6 vrees en beven grijpen mij aan,
ik huiver over heel mijn lichaam.

7 Had ik maar vleugels als een duif,
ik zou opvliegen en neerstrijken,

8 ver, ver weg zou ik vluchten,
overnachten in de woestijn, *sela*

9 haastig beschutting zoeken
tegen de vlagen van de stormwind.

10 Splijt hun tong, Heer, verwar hun spraak,
want in de stad zie ik geweld en strijd,

11 dag en nacht gaan die rond op haar muren.

In het hart van de stad heerst onheil en leed,
12 in het hart van de stad heerst rampspoed,
het plein is in de greep van terreur en bedrog.

13 Zou een vijand mij grieven, ik zou het verdragen,
zou hij mij haten en zich tegen mij keren,
ik zou me voor hem verschuilen.

14 Maar jij, die dacht en deed als ik,
mijn hartsvriend, mijn vertrouwde!

15 Wat genoten wij als wij samen waren
bij het feestgedrang in Gods huis.

16 Laat de dood hen onverhoeds treffen,
laat hen levend neerdalen in het dodenrijk,
want bij hen huist het kwaad,
het heerst in hun hart.

17 En ik? Ik roep tot God,
de HEER zal mij redden.

18 In de avond, in de morgen, in de middag
klaag ik en zucht ik,
en hij hoort mijn stem.

19 Hij zal mij verlossen en in veiligheid brengen,
mijn vijanden zal hij afweren,
al zijn ze met velen tegen mij.

20 God hoort mij en vernedert hen.
Hij troont van voor onze dagen, *sela*
in hem is geen verandering,
maar zij hebben voor hem geen ontzag.

21 Zo iemand verraadt zijn vrienden
en verbreekt de broederband.

22 Zijn mond is glad als boter,
maar vijandig is zijn hart,
zijn woorden, zachter dan olie,
zijn een getrokken dolk.

23 Leg uw last op de HEER
en hij zal u steunen,
nooit zal hij dulden
dat een rechtvaardige ten val komt.

24 Maar hen, God, doet u neerdalen
in de kuil der ontbinding.
Die mannen van bloed en bedrog –
zij zullen hun leven niet half voltooiën,
maar ik, ik vestig mijn hoop op u.

56

1 Voor de koorleider. Op de wijs van Een roerloze duif in de verte. Van David, een stil gebed, toen de Filistijnen hem in Gat hadden gegrepen.

2 Wees mij genadig, God, want ze bedreigen mij,
de hele dag bestoken en bestrijden ze mij.

3 Mijn tegenstanders bedreigen mij, heel de dag,
en bestrijden mij vanuit hun hoge vesting.

4 In mijn bangste uur vertrouw ik op u.

5 Op God, wiens woord ik prijs,

op God vertrouw ik, angst ken ik niet,
wat kan een sterveling mij aandoen?

6 Hun woorden krenken mij de hele dag,
tegen mij zijn hun boze plannen gericht.

7 Ze wachten hun kans af
en bespieden mijn gangen,
loerend op mijn leven.

8 Gaan zij hun straf ontlopen?
Toon uw toorn, God, en sla dat volk neer!

9 Mijn omzwervingen hebt u opgetekend,
vang mijn tranen op in uw kruik.
Staat het niet alles in uw boek?

10 In het uur dat ik u aanroep wijken mijn vijanden,
want dit weet ik: God staat mij ter zijde.

11 Op God, wiens woord ik prijs,
op de HEER, wiens woord ik prijs,

12 op God vertrouw ik, angst ken ik niet,
wat kan een mens mij aandoen?

13 Aan u, God, heb ik geloften gedaan,
met dankoffers wil ik u betalen,

14 u hebt mijn leven aan de dood ontrukkt,
mijn voet voor struikelen behoed.
Nu kan ik wandelen onder Gods hoede
in het licht van het leven.

57

1 Voor de koorleider. Op de wijs van Verdelg niet. Van David, een stil gebed, toen hij voor Saul was gevlucht in een spelonk.

2 Wees mij genadig, God, wees mij genadig,
want bij u is mijn leven geborgen.
In de schaduw van uw vleugels zal ik schuilen,
tot het doodsgevaar is geweken.

3 Ik roep tot God, de Allerhoogste,
tot God, die mij beschermt.

4 Uit de hemel zal hij hulp sturen,
wie mij bedreigt wordt smadelijk verjaagd. *sela*
Ja, God stuurt mij zijn liefde en trouw.

5 Tussen leeuwen moet ik liggen,
tussen dieren die mensen verslinden,
hun tanden zijn speren en pijlen,
hun tong is een geslepen zwaard.

6 Verhef u boven de hemelen, God,
laat uw glorie heel de aarde vervullen.

7 Ze hadden een net op mijn weg gespannen,
mijn voeten raakten erin verstrikt,
ze hadden voor mij een kuil gegraven,
maar vielen er zelf in. *sela*

8 Mijn hart is gerust, o God,
mijn hart is gerust,
ik wil voor u zingen en spelen.

9 Ontwaak, mijn ziel, ontwaak
met harp en lier,
ik wil het morgenrood wekken.

10 U, Heer, zal ik loven onder de volken,
over u zingen voor alle naties.

11 Hemelhoog is uw liefde,
tot aan de wolken reikt uw trouw.

12 Verhef u boven de hemelen, God,
laat uw glorie heel de aarde vervullen.

58

1 Voor de koorleider. Op de wijs van Verdelfg niet. Van David, een stil gebed.

2 Machtigen, ✠

(58:2) *Machtigen* – Voorgestelde lezing. MT: 'stilte' of 'stilzwijgen'.

spreekt u werkelijk recht,
beoordeelt u de mensen eerlijk?

3 In uw hart bedrijft u al onrecht, en overal op aarde
geeft u vrij spel aan het geweld van uw handen.

4 Van de moederschoot af zijn ze van God vervreemd,
van hun geboorte af dwalen die leugenaars.

5 Giftig zijn ze als een bijtende adder,
doof als een slang die zijn oren sluit,

6 die niet luistert naar de stem van zijn bezweerders,
hoe bedreven zij hun spreuken ook zeggen.

7 God, sla hun de tanden uit de mond,
verbrijzel de kaken van die leeuwen, HEER –

8 dat ze verdwijnen als water dat wegvloeit,
als pijlen die op de boog al breken,

9 als een slak die kruipend oplost in slijm,
als een misgeboorte die nooit de zon ziet,

10 als een doornak die in storm verwaait,
nog voor hij de pot kan verhitten.

11 Verheugd is de rechtvaardige als hij vergelding ziet,
in het bloed van de wettelozen wast hij zijn voeten.

12 Dan zegt men: 'De rechtvaardige wordt beloond,
er is een God die recht doet op aarde.'

59

1 Voor de koorleider. Op de wijs van Verdelfg niet. Van David, een stil gebed, toen Saul opdracht had gegeven David thuis vast te houden en hem te doden.

2 Bevrijd mij van mijn vijanden, mijn God,
bescherm mij tegen mijn belagers.

3 Bevrijd mij van wie onrecht doen,
red mij van hen die bloed vergieten.

4 Zij hebben het op mijn leven voorzien
en vallen mij aan met geweld.

Niet om mijn misdaad, niet om mijn zonde, HEER,

5 ik ben onschuldig, maar zij dringen op en sluiten de rijen.

Verhef u om mij te helpen, zie naar mij om,

6 HEER, God van de hemelse machten,
God van Israël, ontwaak en straf alle volken,
heb geen genade met verraad en onrecht. *sela*

7 Avond aan avond keren zij terug
en zwerven rond in de stad,
grommend als honden.

8 Hun mond loopt over van venijn,
de woorden op hun lippen zijn zwaarden,
zij denken: Wie hoort het?

9 U, HEER, zult om hen lachen,
u drijft de spot met alle volken.

10 Mijn sterkte, aan u houd ik mij vast,
ja, God is mijn burcht.

11 God, die trouw is, zal mij te hulp komen,
God zal mij doen neerzien op wie mij aanvallen.

12 Dood hen nog niet – mijn volk mag niet vergeten –,
laat hen ronddolen en sla hen dan neer,
met uw kracht, Heer, ons schild.

13 Zonde is de taal uit hun mond,
het woord van hun lippen.
Laat hen stikken in hun trots,
in hun vloeken en leugens.

14 Sla toe in uw toorn,
sla vernietigend toe.
Tot aan de einden der aarde
zullen zij weten dat God
over Jakob heerst. *sela*

15 Ze keren terug, avond aan avond,
grommend als honden
zwerven ze rond door de stad,

16 dolend op zoek naar voedsel,
jankend als ze niet worden verzadigd.

17 Maar ik, ik zal uw sterkte roemen,
in de morgen uw trouw bezingen:
u bent voor mij altijd een burcht geweest,
een toevlucht in tijden van nood.

18 Mijn sterkte, voor u wil ik zingen,
mijn burcht is God,
de God die mij trouw blijft.

60

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De lelie van het getuigenis. Een stil gebed van David, ter lering, 2 toen hij vocht tegen de Arameeërs uit het Tweestromenland en uit Soba, en toen Joab op zijn terugtocht de Edomieten in het Zoutdal versloeg, twaalfduizend man.

3 God, u hebt ons verstoten, ons uiteengeslagen,
uw toorn over ons uitgestort. Keer ons lot ten goede.

4 U hebt het land geschokt en gespleten,
genees zijn scheuren, want het stort ineen.

5 U hebt uw volk zwaar laten lijden,
ons een bittere wijn laten drinken.

6 Geef een teken aan wie ontzag hebben voor u,

laat hen ontkomen aan de pijlen van de boog. *sela*
 7 Bevrijd uw geliefde volk,
 help het met uw machtige hand, verhoor ons.

8 God heeft gesproken in zijn heiligdom:
 ‘Juichend zal ik Sichem verdelen,
 het dal van Sukkot uitmeten.
 9 Van mij is Gilead, en van mij is Manasse,
 Efraïm is de helm op mijn hoofd,
 Juda de scepter in mijn hand.
 10 Moab is mijn wasbekken,
 op Edom zet ik mijn voet.
 Filistea, juich mij toe!’

11 Wie voert mij de vesting binnen,
 wie zal mij naar Edom leiden?
 12 Bent u het niet, God, u die ons verstoten had,
 voert u niet, God, onze legers aan?

13 Sta ons bij tegen de vijand,
 de hulp van mensen is vergeefs.
 14 Met God zullen wij triomferen,
 hij zal onze vijanden vertrappen.

61

1 Voor de koorleider. Bij snarenspeel.*

(61:1)

Bij snarenspeel

– Ook mogelijk is de vertaling: ‘Op de wijs van Neginat’.

Van David.

2 Hoor, o God, mijn smeken,
 sla acht op mijn gebed,
 3 van het einde der aarde roep ik u aan,
 want mijn hart bezwijkt.
 Breng mij op de rots hoog boven mij,
 4 u bent altijd mijn schuilplaats geweest,
 een toren te sterk voor de vijand.

5 Laat mij altijd wonen in uw tent,
 veilig verscholen onder uw vleugels, *sela*
 6 u hoort mijn geloften, God,
 u beloont wie uw naam vereren.

7 Voeg dagen toe aan de dagen van de koning,
 dat zijn jaren duren van geslacht op geslacht.
 8 Wil zijn troon altijd beschermen, God,
 laten trouw en waarheid over hem waken.
 9 Dan zal ik uw naam voor altijd bezingen,
 en mijn geloften volbrengen, dag na dag.

62

1 Voor de koorleider. Op de wijs van Jedutun. Een psalm van David.

2 Alleen bij God vindt mijn ziel haar rust,
 van hem komt mijn redding.
 3 Hij alleen is mijn rots en mijn redding,
 mijn burcht, nooit zal ik wankelen.

4 Hoe lang nog vallen jullie aan op één man
 en bedreigen jullie hem met de dood?

Hij is als een muur die omvalt,
als een wal die op instorten staat.

5 Zij willen hem van zijn hoogte storten,
de leugen is hun lust en hun leven,
een zegenwens ligt op hun lippen,
maar in hun hart verbergt zich een vloek. *sela*

6 Zoek rust, mijn ziel, bij God alleen,
van hem blijf ik alles verwachten.
7 Hij alleen is mijn rots en mijn redding,
mijn burcht, ik zal niet wankelen.

8 Bij God is mijn redding en eer,
mijn machtige rots, mijn schuilplaats is God.
9 Vertrouw op hem, mijn volk, te allen tijde,
open voor hem uw hart,
God is onze schuilplaats. *sela*

10 Niets dan lucht zijn de kinderen van Adam,
niets dan een leugen de mensenkinderen,
in de weegschaal gaan zij omhoog,
samen zijn zij lichter dan lucht.

11 Vertrouw niet op geweld,
op iets vluchtigs als geroofd bezit,
ook al groeien geld en goed,
houd je hart ervan vrij.

12 Eenmaal heeft God gesproken,
tweemaal heb ik het gehoord:
'De macht is aan God.'
13 Bij u, Heer, is ontferming,
u beloont ieder mens
naar zijn daden.

63

1 Een psalm van David, toen hij in de woestijn van Juda was.

2 God, u bent mijn God, u zoek ik,
naar u smacht mijn ziel,
naar u hunkert mijn lichaam
in een dor en dorstig land, zonder water.

3 In het heiligdom heb ik u gezien,
uw macht en majesteit aanschouwd.

4 Uw liefde is meer dan het leven,
mijn lippen zingen uw lof.

5 U wil ik prijzen, mijn leven lang,
roepend uw naam, de handen geheven.

6 Dan wordt mijn ziel verzadigd met uw overvloed,
jubel ligt op mijn lippen, mijn mond zal u loven.

7 Liggend op mijn bed denk ik aan u,
wakend in de nacht prevel ik uw naam.

8 U bent altijd mijn hulp geweest,
ik juichte in de schaduw van uw vleugels.

9 Ik ben aan u gehecht, met heel mijn ziel,
uw rechterhand houdt mij vast.

10 Laat verzinken in de diepten der aarde
wie mij naar het leven staan,
11 laat ten prooi vallen aan de jakhalzen
wie mij uitleveren aan het zwaard.
12 Maar de koning zal zich verheugen in God,
wie hem trouw zweert, prijst zich gelukkig –
leugenaars wordt de mond gesnoerd.

64

1 Voor de koorleider. Een psalm van David.

2 Hoor mijn stem, God, hoor mijn klacht,
behoed mij voor de dreiging van de vijand,
3 verberg mij voor die misdadige bende,
voor die meute van boosdoeners.

4 Ze scherpen hun tong als een mes,
ze richten hun pijl, een giftig woord,
5 uit verborgen hoeken schieten ze op een onschuldige,
ze schieten onverhoeds, voor niemand bang.

6 Ze wapenen zich met kwade woorden,
overwegen het zetten van een val,
en zeggen: ‘Wie zou het zien?’
7 Ze zinnen op misdaden en denken:
‘We lijken onschuldig, zo verborgen is ons plan.
– Diep als een afgrond is het hart van de mens.’

8 Dan schiet God zijn pijl op hen af,
onverhoeds worden ze zwaar verwond,
9 hun eigen tong heeft hen ten val gebracht,
wie hen ziet, schudt verbijsterd het hoofd.

10 De mensen zijn van ontzag vervuld
en roemen wat God heeft gedaan,
zij beseffen dat het zijn werk is.
11 De rechtvaardige verblijdt zich in de HEER
en zoekt bij hem zijn toevlucht.
Wie oprecht van hart is, prijst zich gelukkig.

65

1 Voor de koorleider. Een psalm van David, een lied.

2 U komt de lof toe, ✠

(65:2) *U komt de lof toe* – Volgens de Septuaginta en de Pesjitta. MT: ‘Voor u is stilte een lofzang’.

God die woont op de Sion,
u zult ontvangen wat u is beloofd.

3 U die ons bidden hoort –
tot u komt de sterveling.
4 Worden onze zonden mij te zwaar,
u neemt weg wat wij misdeden.

5 Gelukkig wie door u gekozen is en u mag naderen,
hij mag wonen in uw voorhoven.
Wij genieten het goede van uw huis,
het heilige van uw tempel.

6 Ontzagwekkend is uw antwoord,
u doet recht en redt ons, God,
op u hopen de einden der aarde,
de verten van de zee.

7 U hebt met kracht de bergen vastgezet,
u bent omgord met macht,
8 u brengt tot bedaren het geraas van de zeeën,
het gebulder van de golven,
het tumult van de volken.
9 Vrees voor uw tekenen vervult de bewoners der verten,
u brengt gejuich van het oosten tot het westen.

10 U zorgt voor het land en bevloeit het,
u maakt het vruchtbaar,
vol water staat de rivier van God.
U bewerkt het land voor het koren, zo bewerkt u het:
11 u doordrenkt de voren en effent de kluiten,
doorweekt ze met regen en zegent het jonge groen.

12 U kroont het jaar met uw goede gaven,
waar uw voeten gaan, druipt het van overvloed,
13 de velden in de steppe druipen,
de heuvels omgorden zich met gejubel,
14 de weiden kleden zich met kudde,
de dalen tooien zich met graan.
Zij zingen en juichen elkaar toe.

66

1 Voor de koorleider. Een lied, een psalm.

Heel de aarde, juich voor God,
2 bezing de eer van zijn naam,
breng hem eer en lof.
3 Zeg tot God: 'Hoe ontzagwekkend zijn uw daden,
uw vijanden kruipen voor u, zo groot is uw macht.
4 Laat heel de aarde voor u buigen
en zingen, uw naam bezingen.' *sela*

5 Kom en zie de werken van God,
zijn daden vervullen de mens met ontzag:
6 hij heeft de zee veranderd in droog land,
zijn volk trok te voet door de rivier.
Laten wij ons dan in hem verheugen:
7 machtig heerst hij voor eeuwig,
zijn ogen waken over de volken.
Laat niemand zich tegen hem verzetten. *sela*

8 Prijs, o volken, onze God,
laat luid uw lof weerklinken,
9 hij heeft ons het leven gegeven
en onze voeten voor struikelen behoed.

10 U hebt ons beproefd, o God,
ons gezuiverd, gezuiverd als zilver,
11 ons in een vangnet gedreven,
ons een zware last op de schouders gelegd.
12 Mensen zijn over ons heen gereden,
wij zijn door vuur en door water gegaan,
maar u bracht ons naar een land van overvloed.

13 Ik zal met offers uw huis binnengaan
en doen wat ik u beloofd heb,
14 wat mijn lippen hebben toegezegd,
mijn mond in nood heeft gesproken:
15 'Vetgemeste schapen zal ik u aanbieden,
een geurig offer van rammen,
ik zal stieren en bokken slachten.' *sela*

16 Kom en hoor wat ik wil vertellen,
ieder die ontzag heeft voor God,
hoor wat hij voor mij heeft gedaan.
17 Toen mijn mond hem aanriep,
lag een lofzang op mijn tong.
18 Had ik kwaad in mijn hart gevonden,
de Heer had mij niet gehoord.

19 Maar God heeft mij gehoord,
hij heeft geluisterd naar mijn gebed.
20 Geprezen zij God,
hij heeft mijn gebed niet afgewezen,
mij zijn trouw niet geweigerd.

67

1 Voor de koorleider. Bij snarenspeel. Een psalm, een lied.

2 God, wees ons genadig en zegen ons,
laat het licht van uw gelaat over ons schijnen, *sela*
3 dan zal men op aarde uw weg leren kennen,
in heel de wereld uw reddende kracht.

4 Dat de volken u loven, God,
dat alle volken u loven.
5 Laten de naties juichen van vreugde,
want u bestuurt de volken rechtvaardig
en regeert over de landen op aarde. *sela*
6 Dat de volken u loven, God,
dat alle volken u loven.

7 De aarde heeft een rijke oogst gegeven,
God, onze God, zegent ons.
8 Moge God ons blijven zegenen,
zodat men ontzag voor hem heeft
tot aan de einden der aarde.

68

1 Voor de koorleider. Van David, een psalm, een lied.

2 God staat op,
zijn vijanden stuiven uiteen,
zijn haters vluchten als hij verschijnt.
3 U verdrijft ze zoals wind de rook verdrijft.
Zoals was smelt bij het vuur,
zo vergaan de zondaars als God verschijnt.
4 Maar de rechtvaardigen verblijden zich,
zij juichen als God verschijnt,
uitgelaten van vreugde.

5 Zing voor God, bezing zijn naam,
maak ruim baan voor hem die door de vlakten*

(68:5) *door de vlakten* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘door de wolken’.

rijdt,

HEER is zijn naam, jubel als hij verschijnt:

6 vader van wezen, beschermer van weduwen,
God in zijn heilig verblijf.

7 God geeft eenzamen een thuis
en gevangenen vrijheid en voorspoed.
Maar opstandigen zullen wonen op dorre grond.

8 God, toen u optrok aan het hoofd van uw volk,
toen u voortschreed door de woestijn, *sela*

9 beefde de aarde,
en water stortte uit de hemel
toen God verscheen, de heerser van de Sinai,
toen God verscheen, de God van Israël.

10 U liet een milde regen neerdalen, God,
en schonk uw uitgeput land nieuwe kracht.

11 Uw kleine kudde ging er wonen,
in uw goedheid, God, gaf u het aan de zwakken.

12 De HEER sprak een bevel uit,
een menigte vrouwen zei het voort:

13 ‘Koningen vluchten, hun legers vluchten,
thuis verdelen de vrouwen de buit

14 en jullie slapen bij de schaapskooi!’

De vleugels van de duif waren met zilver bedekt,
haar slagpennen met geelgroen goud:

15 de Ontzagwekkende dreef koningen uiteen,
sneeuw viel neer op de Salmon.

16 Machtige berg, berg van Basan,
veeltoppige berg, berg van Basan,

17 waarom afgunstig, veeltoppig gebergte,
op de berg die God als zetel koos?

De HEER woont daar voor eeuwig.

18 Met machtige wagens, tweemaal tienduizend,
met duizenden en duizenden,

trok de Heer van de Sinai naar het heiligdom.*

(68:18) *trok de Heer van de Sinai naar het heiligdom* – Voorgestelde lezing. MT: ‘de Heer onder hen, de Sinai in het heiligdom’.

19 U voerde gevangenen mee,
eiste gaven van opstandige mensen,
en steeg op naar uw woning, HEER, onze God.

20 Geprezen zij de Heer, dag aan dag,
deze God draagt ons en redt ons, *sela*

21 onze God is een reddende God.

Bij God, de HEER, is bevrijding uit de dood.

22 God verplettert de hoofden van zijn vijanden,
de harige kruinen van wie met schuld zijn beladen.

23 De Heer zegt: ‘Ik haal jullie vijanden uit Basan,
ik haal ze uit de diepten van de zee:

24 jullie voeten zullen waden in hun bloed,
met hun tong zullen jullie honden ervan likken.’

25 Een schouwspel is uw stoet, o God,
de stoet van mijn God, mijn koning, naar zijn heiligdom:

26 voorop zangers, daarachter snarenspelelers,
omstuwde door meisjes met tamboerijnen.

27 Prijs God wanneer u samenkomt,
prijs de HEER, u die aan Israëls bron bent ontsprongen.

28 Daar is Benjamin, de jongste, hij opent de rij,
daar zijn de vorsten van Juda, uitbundig bijeen,
de vorsten van Zebulon, de vorsten van Naftali.

29 Ontplooï uw macht, o God,*

(68:29) *Ontplooï uw macht, o God* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘Uw God heeft uw macht ontplooid’.

de macht die u, God, ons altijd toonde,

30 vanuit uw tempel die boven Jeruzalem oprijst.

Laten koningen u schatting brengen.

31 Vaar uit tegen het gedierte in het riet,
die troep stieren, die kalveren van volken.

Vertrap wie zilver begeren,*

(68:31) *Vertrap wie zilver begeren* – Voorgestelde lezing. MT: ‘wie zich onderwerpen met zilverstukken’.

verstrooi*
de volken die belust zijn op strijd.

(68:31) *verstrooi* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘hij heeft verstrooid’.

de volken die belust zijn op strijd.

32 Laten de gezanten uit Egypte zich aandienen,
de Nubiërs met geschenken zich haasten naar God.

33 Koninkrijken der aarde,
zing voor God,
zing een lied voor de Heer, *sela*

34 voor hem die rijdt door de hoogste, eeuwige hemel.
Hoor, zijn stem is een machtige stem.

35 Erken Gods macht:

zijn majesteit heerst over Israël,
zijn macht reikt tot boven de wolken.

36 Ontzagwekkend bent u, God, in uw heiligdom.

De God van Israël, hij geeft macht
en nieuwe kracht aan zijn volk.

Geprezen zij God!

69

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De lelies. Van David.

2 Red mij, God,

het water staat aan mijn lippen,

3 ik zink weg in bodemloos slijk
en vind geen grond voor mijn voeten,

ik ben in diep water geraakt,
de stroom sleurt mij mee.

4 Uitgeput ben ik van het roepen,

mijn keel is schor geschreeuwd,

mijn ogen zijn verzwakt

van het uitzien naar mijn God.

5 Talrijker dan de haren op mijn hoofd
zijn zij die mij haten zonder reden,
met velen zijn mijn belagers,
mijn vijanden die mij bedriegen:
teruggeven moet ik
wat ik niet heb geroofd.

6 God, u kent mijn lichtzinnig leven,
mijn schuld is u niet ontgaan.

7 Laat ik niet beschamen wie naar u uitzien,
HEER, God van de hemelse machten,
laat wie u zoekt niet om mij te schande staan,
God van Israël.

8 Om u moet ik smaad verduren
en bedekt het schaamrood mijn gezicht.

9 Ik ben voor mijn broers een vreemde geworden,
een onbekende voor de zonen van mijn moeder.

10 De hartstocht voor uw huis heeft mij verteerd,
de smaad van wie u smaadt, is op mij neergekomen.

11 Ik hilde tranen toen ik vastte,
maar wat ik oogste was hoon,

12 ik hulde mij in een boetekleed,
maar verachting werd mijn deel.

13 In de stadspoort wordt over mij gepraat,
en de liedjes van drinkers spotten met mij.

14 En nu, HEER, richt ik mijn gebed tot u,
laat dit een uur zijn van mededogen.
Groot is uw ontferming, God, antwoord mij,
toon uw trouw en red mij.

15 Trek mij uit het slijk voordat ik wegzink,
laat mij ontkomen aan wie mij haten,
haal mij uit dit diepe water.

16 Laat de stroom mij niet meesleuren,
het slijk mij niet verzwelgen,
de afgrond zijn muil niet boven mij sluiten.

17 Antwoord mij, HEER, u bent genadig en goed,
keer u tot mij, zie mij in erbarmen aan.

18 Verberg uw gelaat niet voor uw dienaar,
antwoord mij snel, want de angst benauwt mij.

19 Wees mij nabij en bevrijd mij,
verlos mij van mijn vijanden.

20 U kent mijn smaad, mijn schande, mijn schaamte,
al mijn belagers staan voor u.

21 Smaad heeft mijn hart gebroken, ik ben radeloos,
ik hoopte op mededogen – vergeefs;
op troost – die ik niet vond.

22 Nee, ze mengden gif door mijn eten
en lesten mijn dorst met azijn.

23 Laat hun tafel hun valstrik worden
en een valkuil voor hun vrienden.

24 Laat het licht uit hun ogen verdwijnen,
berooft hun lendenen van alle kracht.

25 Stort over hen uw toorn uit,

laat hen aan uw woede niet ontkomen.

26 Maak hun woonplaats tot een woestenij,
verdrijf uit hun tenten de laatste bewoner.

27 Want zij vervolgen wie u hebt geslagen,
en wegen het leed van wie door u is verwond.

28 Voeg dit alles toe aan hun schuld,
sluit hen uit van uw genade,

29 schrap hun namen uit het boek van het leven,
laat ze niet geschreven staan bij de rechtvaardigen.

30 Ik ben verzwakt, ik ben verwond,
maar uw hulp, o God, zal mij beschermen.

31 De naam van God wil ik loven met een lied,
zijn grootheid met een lofzang prijzen.

32 Dat behaagt de HEER meer dan offerdieren,
dan stieren met hun horens en hoeven.

33 De nederigen zien het en verheugen zich,
wie God zoeken, hun hart zal opleven.

34 Want de HEER hoort de armen,
zijn gevangen volk verwerpt hij niet.

35 Hemel en aarde moeten hem loven,
de zeeën, met alles wat daarin leeft.

36 Want God zal Sion redden
en de steden van Juda herbouwen.

Daar zal worden geleefd en geërfd,
37 het volk dat hem dient, zal het land bezitten,
wie zijn naam liefheeft, mag er wonen.

70

1 Voor de koorleider. Van David, een dringend gebed.

2 God, breng mij uitkomst,
HEER, kom mij haastig te hulp.

3 Dat beschaamd en vernederd worden
wie mij naar het leven staan,
met schande terugwijken
wie mijn ongeluk zoeken,
4 beschaamd zich omkeren
wie de spot met mij drijven.

5 Wie bij u hun geluk zoeken
zullen lachen en vrolijk zijn,
wie van u hun redding verwachten
zullen steeds weer zeggen:
'God is groot!'

6 Ik ben arm en zwak,
God, kom haastig,
u bent mijn helper, mijn bevrijder,
HEER, wacht niet langer.

71

1 Bij u, HEER, schuil ik,
maak mij nooit te schande,
2 red en bevrijd mij, doe mij recht,
hoor mij en kom mij te hulp.

3 Wees de rots waarop ik kan wonen,
waar ik altijd heen kan gaan.
U hebt mijn redding bevolen,
mijn rots en mijn burcht, dat bent u.

4 Mijn God, bevrijd mij uit de hand van schurken,
uit de greep van wrede onderdrukkers.

5 U bent mijn enige hoop,
HEER, mijn God,
van jongs af vertrouw ik op u.

6 Al vanaf mijn geboorte steun ik op u,
al in de moederschoot was u het die mij droeg, ✠

(71:6) *die mij droeg* – Voorgestelde lezing. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘die mij [de navelstreng] afsneed’.
u wil ik altijd loven.

7 Voor velen ben ik een teken,
u bent mijn veilige schuilplaats.

8 Heel de dag is mijn mond
vervuld van uw lof en uw luister.

9 Verstoot mij niet nu ik oud word,
verlaat mij niet nu mijn kracht bezwijkt.

10 Mijn vijanden spreken over mij,
ze loeren op mij en spannen samen,

11 ze zeggen: ‘God heeft hem verlaten,
jaag hem op, grijp hem, niemand die hem redt.’

12 God, blijf niet ver van mij,
mijn God, kom mij haastig te hulp,

13 laat mijn tegenstanders van schaamte bezwijken,
wie mijn ongeluk zoeken, met schande worden bedekt.

14 Ik blijf naar u uitzien, altijd,
u lof brengen, meer en meer.

15 Mijn mond verhaalt van uw gerechtigheid,
van uw reddende daden, dag aan dag,
hun aantal kan ik niet tellen.

16 Spreken zal ik over uw macht, HEER, mijn God,
de rechtvaardigheid roemen van u alleen.

17 God, u onderwees mij van jongs af aan,
en steeds nog vertel ik uw wonderen.

18 Nu ik oud en grijs ben,
verlaat mij niet, o God,
zodat ik het nageslacht, elk nieuw kind,
kan verhalen van de macht van uw arm.

19 Uw gerechtigheid rijst hoog op, o God,
u hebt grootse daden verricht.

God, wie is aan u gelijk?

20 U hebt mij doen zien
veel ellende en nood –

laat mij nu herleven,
laat mij herrijzen
uit de diepten van de aarde.

21 Verhoog mij in aanzien,
omgeef mij met uw troost.

22 Dan zal ik u loven bij het spel op de harp,
u en uw trouw, mijn God.
Ik zal voor u zingen bij de lier,
Heilige van Israël.

23 Mijn lippen zullen juichen wanneer ik voor u zing,
ik zal jubelen omdat u mij hebt verlost.

24 Mijn tong zal heel de dag van uw gerechtigheid spreken:
wie mijn ongeluk zoekt, zal te schande staan.

72

1 Van Salomo.

Geef, o God, uw wetten aan de koning,
uw gerechtigheid aan de koningszoon.

2 Moge hij uw volk rechtvaardig besturen,
uw arme volk naar recht en wet.

3 Mogen de bergen vrede brengen aan het volk
en de heuvels gerechtigheid.*

(72:3) *gerechtigheid* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘in gerechtigheid’.

4 Moge hij recht doen aan de zwakken,
redding bieden aan de armen,
maar de onderdrukker neerslaan.

5 Moge hij leven*

(72:5) *Moge hij leven* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Mogen zij u vrezén’.

zolang de zon bestaat,
zolang de maan zal schijnen,
van geslacht op geslacht.

6 Moge hij zijn als regen die valt op kale akkers,
als buien die de aarde doordrenken.

7 Moge in zijn dagen de rechtvaardige bloeien,
de vrede wereldwijd zijn tot de maan niet meer bestaat.

8 Moge hij heersen van zee tot zee,
van de Grote Rivier tot de einden der aarde.

9 Laten de woestijnbewoners voor hem buigen,
zijn vijanden het stof van zijn voeten likken.

10 De koningen van Tarsis en de kustlanden,
laten zij hem een geschenk brengen.

De koningen van Seba en Saba,
laten ook zij hem schatting afdragen.

11 Laten alle koningen zich neerwerpen voor hem,
alle volken hem dienstbaar zijn.

12 Hij zal bevrijden wie arm is en om hulp roept,
wie zwak is en geen helper heeft.

13 Hij ontfermt zich over weerlozen en armen,
wie arm is, redt hij het leven.

14 Hij verlost hen van onderdrukking en geweld,
hun bloed is kostbaar in zijn ogen.

15 Leve de koning! Men zal hem goud van Seba schenken,
zonder ophouden voor hem bidden,

hem zegen toewensen, dag aan dag.

16 Er zal overvloed van koren zijn in het land,
zelfs op de toppen van de bergen.
Rijpe aren zullen golven als de bossen van de Libanon.
Vanuit zijn stad zal voorspoed ontluiken
als jong groen op de aarde.

17 Zijn naam zal eeuwig bestaan, zijn naam
zal voortleven zolang de zon zal schijnen.
Men zal wensen gezegend te worden als hij,
en alle volken prijzen hem gelukkig.

18 Geprezen zij God, de HEER,
de God van Israël.

Hij doet wonderen, hij alleen.

19 Geprezen zij zijn luisterrijke naam, voor eeuwig.
Moge zijn luister heel de aarde vervullen.
Amen, amen!

20 Hier eindigen de gebeden van David, de zoon van Isai.

73

1 Een psalm van Asaf.

Ja, God is goed voor Israël,
voor wie zuiver zijn van hart!

2 Toch had ik bijna een misstap begaan,
bijna waren mijn voeten uitgegleden,
3 want ik keek met afgunst naar de dwazen,
benijdde het geluk van wie kwaad doen.

4 Tot hun dood blijven zij voor ziekte gespaard,
hun buik is goedgevuld,
5 aardse kwellingen kennen zij niet,
het lijden van anderen gaat aan hen voorbij.

6 Daarom is hoogmoed hun halssieraad
en bedekt geweld hen als een mantel,
7 hun ogen puilen uit het vet,
van eigenwaan zwelt hun hart.

8 Ze spotten, spreken kwaad
en dreigen vanaf hun hoge zetels,
9 ze zetten een mond op tot aan de hemel
en hun tong roert zich overal op aarde.

10 Daarom lopen de mensen achter hen aan,
drinken hun woorden in als water
11 en zeggen: 'Hoe zou God iets weten?
Heeft de Allerhoogste een antwoord?'
12 Zo zijn de goddelozen ten voeten uit,
ze verrijken zich, onverstoorbaar.

13 Ja, vergeefs hield ik mijn geweten zuiver
en waste ik mijn handen in onschuld!
14 Want ik werd gestraft, dag aan dag,
en geslagen, elke morgen weer.

15 Maar zou ik spreken als zij,

ik pleegde verraad aan Gods kinderen!

16 Dus bleef ik nadenken, ik wilde weten
waarom – het was een vraag die mij kwelde,
17 tot ik Gods heiligdom binnenging
en mij hun einde voor ogen bracht.

18 Ja, u zet hen op een glibberig pad
en stort hen in een diepe afgrond.
19 In een oogwenk is het met hen gedaan,
hun ondergang, hun einde is een verschrikking.
20 Ze zijn als een nachtmerrie na het ontwaken, Heer,
bij het opstaan verjaagt u ze als beelden uit een droom.

21 Zolang ik verbitterd was,
gekwetst van binnen,
22 dom en dwaas,
was ik bij u als een redeloos dier.

23 Maar nu weet ik mij altijd bij u,
u houdt mij aan de hand
24 en leidt mij volgens uw plan.
Dan neemt u mij weg, met eer bekleed.

25 Wie buiten u heb ik in de hemel?
Naast u wens ik geen ander op aarde.
26 Al bezwijkt mijn hart en vergaat mijn lichaam,
de rots van mijn bestaan, al wat ik heb,
is God, nu en altijd.

27 Wie ver van u blijven, komen om,
wie u ontrouw zijn, verdelgt u.
28 Bij God te zijn is mijn enig verlangen,
mijn toevlucht vind ik bij God, de HEER.
Van al uw daden zal ik verhalen.

74

1 Een kunstig lied van Asaf.

Waarom, God, hebt u ons voor altijd verstoten,
brandt uw woede tegen de schapen die u hoedt?

2 Denk aan het volk dat u ooit hebt verworven,
de stam die u hebt vrijgekocht, uw eigen bezit,
de Sionsberg waar u ging wonen.

3 Kom naar de stad die voor altijd in puin ligt,
de vijand liet niets van het heiligdom heel.

4 In het hart van uw huis brulden uw tegenstanders,
zij zetten er hun zegetekens neer.

5 Zoals met kapmessen wordt ingehakt
op struikgewas en kreupelhout,

6 zo sloegen zij met bijl en breekijzer
al het snijwerk kort en klein.

7 Ze hebben uw heiligdom in de as gelegd,
de plaats waar uw naam woont, verwoest en ontwijfd.

8 'We vagen alles weg,' zeiden ze,
en alle godshuizen in het land hebben zij verbrand.

9 Een gunstig teken zien wij niet, niet één profeet meer,
en geen van ons weet voor hoe lang.

10 Hoe lang nog, God, zal de tegenstander u bespotten?
Zal de vijand uw naam voor altijd beschimpen?
11 Waarom houdt uw hand zich in bedwang?
Hef uw machtige hand en sla toe,
12 God, mijn koning van oudsher,
die verlossing brengt in het hart van het land!

13 U hebt door uw kracht de zee gespleten
en de koppen van monsters op het water verpletterd,
14 u hebt de schedels van Leviatan verbrijzeld,
hem als voedsel gegeven aan de dieren in de woestijn,
15 u hebt bronnen en beken laten ontspringen,
altijd stromende rivieren drooggelegd.

16 Van u is de dag, van u is de nacht,
u hebt maan en zon een vaste plaats gegeven,
17 u hebt de grenzen van de aarde bepaald,
zomer en winter – u hebt ze gevormd.

18 Bedenk dit, HEER, nu de vijand u bespot
en dwazen uw naam beschimpen.
19 Geef uw duifje niet prijs aan de wilde dieren,
vergeet uw vernederd volk niet voorgoed.

20 Kom uw verbond met ons na – vol is het land
met duistere oorden, holen van geweld.
21 Laat verdrukten niet teleurgesteld heengaan,
laat zwakken en armen uw naam loven.

22 Sta op, God, verdedig uw zaak,
bedenk dat dwazen u dag na dag bespotten,
23 vergeet het razen van uw tegenstanders niet,
het tieren van uw vijanden – het klinkt voortdurend op.

75

1 Voor de koorleider. Op de wijs van Verdelg niet. Een psalm van Asaf, een lied.

2 Wij loven, God, wij loven u,
uw naam is ons nabij,
uw wonderen gaan van mond tot mond.

3 'Ja, ik bepaal of de tijd is gekomen,
ik zal oordelen naar recht en wet.
4 Al heeft de aarde met haar bewoners,
ik heb haar op zuilen vastgezet. *sela*

5 Tot de hoogmoedigen zeg ik: Wees niet hoogmoedig,
tot de trotse zondaars: Verhef je niet,
6 verhef je niet tegen de hemel,
spreek niet op hoge toon.'

7 Niet uit het oosten, niet uit het westen,
niet uit de woestijn komt verheffing,
8 het is God die rechtsprekt
en de een vernedert, de ander verheft.

9 In zijn hand houdt de HEER een beker
met wijn, schuimend en bitter gekruid,
hij schenkt hem uit aan de zondaars op aarde,
zelfs de droesem moeten zij drinken.

10 Ik wil er altijd over spreken,
 erover zingen voor de God van Jakob:
 11 ‘De trots van de zondaar zal ik breken,
 de rechtvaardige zal worden verheven.’

76

1 Voor de koorleider. Bij snarenspeel. Een psalm van Asaf, een lied.

2 Vermaard is God in Juda,
 groot is zijn naam in Israël.
 3 In Salem sloeg hij zijn tent op,
 in Sion lag hij in hinderlaag.
 4 Daar brak hij bogen en pijlen,
 schilden en zwaarden, oorlogstuig. *sela*

5 Hoe stralend bent u, hoe machtig,
 vanuit het gebergte loerend op prooi.
 6 Dapperen werden beroofd, in slaap verzonken,
 geen held die zijn kracht nog hervond.
 7 Al door uw dreigen, God van Jakob,
 bezweken ruiters en paarden.

8 Vreeswekkend bent u;
 wie kan uw toorn trotseren?
 9 Vanuit de hemel klonk uw oordeel,
 de aarde vreesde en hield de adem in:
 10 u, God, rees op om recht te spreken,
 te redden alle vernederden op aarde. *sela*

11 Wie in woede tegen u opstond, zal u loven,
 wie ontkwam aan uw woede, omgordt zich met gejuich.*

(76:11) *omgordt zich met gejuich* – Betekenis van het Hebreeuws onzeker. Ook mogelijk is de vertaling:
 ‘maakt u tot de uwe’.

12 Doe geloften aan de HEER, uw God, en los ze in.
 Allen rondom hem: breng gaven aan de Geduchte,
 13 die machtigen de moed beneemt,
 koningen der aarde met vrees vervult.

77

1 Voor de koorleider. Op de wijs van Jedutun. Van Asaf, een psalm.

2 Luid roep ik God, ik schreeuw het uit,
 luid roep ik God – dat hij mij hoort.
 3 Op de dag van mijn nood zoek ik de Heer,
 bij nacht hef ik mijn handen, rusteloos,
 mijn ziel laat zich niet troosten.
 4 Ik denk aan God en moet zuchten,
 mijn gedachten vermoeien mijn geest. *sela*

5 U laat me mijn ogen niet sluiten,
 van onrust vind ik geen woorden,
 6 ik zie terug op voorbije tijden,
 op de dagen en jaren van vroeger,
 7 bij nacht denk ik aan mijn spel op de snaren,
 mijn hart zoekt, mijn geest vraagt:

8 Zou de Heer voor eeuwig verstoten,
 zou hij niet langer liefhebben?

9 Is zijn trouw voorgoed verdwenen,
zijn woord voor eens en altijd verstomd?
10 Vergeet God genadig te zijn,
verbergt zijn ontferming zich achter zijn toorn? *sela*

11 En ik zeg: 'Ik weet wat mij kwelt,
de hand van de Allerhoogste is niet meer dezelfde.'
12 Ik denk terug aan de daden van de HEER –
ja, ik denk aan uw wonderen van vroeger,
13 overweeg elk van uw werken
en houd in gedachten uw grote daden.

14 Uw weg, God, is een heilige weg –
welke god is zo groot als onze God?
15 U bent de God die wonderen doet,
u hebt de volken uw macht getoond,
16 uw arm heeft uw volk bevrijd,
de kinderen van Jakob en Jozef. *sela*

17 Toen het water u zag, o God,
toen het water u zag, begon het te beven,
een huivering trok door de oceanen.
18 De wolken stortten water,
de hemel dreunde luid,
uw pijlen flitsten heen en weer,
19 uw donder rolde dreunend rond,
bliksems verlichtten de wereld,
de aarde trilde en schokte.

20 Door de zee liep uw weg,
door de wijde wateren uw pad,
maar uw voetsporen bleven onzichtbaar.
21 U leidde uw volk als een kudde
door de hand van Mozes en Aäron.

78

1 Een kunstig lied van Asaf.

Luister, mijn volk, naar wat ik leer,
hoor de woorden uit mijn mond.

2 Ik open mijn mond voor een wijze les,
spreek uit wat sinds lang verborgen is.

3 Wij hebben het gehoord, wij weten het,
onze ouders hebben het ons verteld.

4 Wij willen het onze kinderen niet onthouden,
wij zullen aan het komend geslacht vertellen
van de roemrijke, krachtige daden van de HEER,
van de wonderen die hij heeft gedaan.

5 Hij stelde een richtlijn vast voor Jakob
en kondigde in Israël een wet af.
Onze voorouders gaf hij de opdracht
die aan hun kinderen te leren.

6 Zo zou het volgende geslacht ervan weten,
en zij die nog geboren moesten worden,
zouden het weer aan hun kinderen vertellen.

7 Dan zouden zij op God vertrouwen,
Gods grote daden niet vergeten

en zich richten naar zijn geboden.

8 Dan zouden zij niet worden als hun voorouders,
een onwillig en opstandig geslacht,
onstandvastig van hart en geest,
een geslacht dat God ontrouw was.

9 De mannen van Efraim,
bewapend met pijl en boog,
trokken zich terug op de dag van de strijd.

10 Zij hielden zich niet aan het verbond met God
en weigerden te leven naar zijn wet.

11 Zij vergaten zijn grote daden,
de wonderen die hij had getoond.

12 In het land Egypte, in de vlakte van Soan
zagen hun voorouders hoe hij een wonder verrichtte:

13 hij spleet de zee en voerde hen erdoor,
als een dam hield hij het water tegen.

14 Hij leidde hen met een wolk overdag,
in de nacht met een lichtend vuur.

15 Hij spleet de rotsen in de woestijn
en leste hun dorst met een watervloed,

16 uit de steen ontsprongen beken,
het water stroomde als rivieren.

17 Maar zij bleven tegen hem zondigen,
de Allerhoogste tergen in de woestijn.

18 Met opzet daagden zij God uit
en riepen om eten zoveel als ze wilden.

19 Zij beledigden God
en zeiden: 'Zou God in staat zijn
een tafel te dekken in de woestijn?'

20 Toen hij op de rots sloeg,
vloeiende er water,
stroomden er beken –
maar zou hij zijn volk ook
brood en vlees kunnen geven?'

21 Toen de HEER dat hoorde, ontstak hij in woede,
een vuur laaide op tegen Jakob,
tegen Israël ontbrandde zijn toorn.

22 Want zij hadden God niet geloofd,
niet vertrouwd op zijn hulp.

23 Hij gaf een bevel aan de hoge wolken
en de deuren van de hemel gingen open,

24 manna om te eten regende op hen neer.
Hij schonk hun het koren van de hemel,

25 zij aten het brood van de engelen,
hij stuurde voedsel dat hen verzadigde.

26 Hij liet uit de hemel de oostenwind los,
de zuidenwind wakkerde hij aan,

27 en vlees regende als stof op hen neer,
vogels zo talrijk als zandkorrels aan de zee,

28 hij liet ze vallen midden in zijn kamp,
in een kring om zijn tabernakel.

29 Zij aten en werden meer dan verzadigd,
hij gaf hun zoveel ze begeerden.

30 Maar nauwelijks was hun honger gestild,
hun mond was nog vol eten,

31 of tegen hen ontbrandde Gods toorn,
hij sloeg de vraatzuchtigen dood
en bracht de sterksten van Israël om.

32 Toch bleven zij zondigen,
op zijn wonderen vertrouwden zij niet.

33 En hun dagen eindigden in leegte,
hun jaren liepen uit op een verschrikking.

34 Zodra er doden vielen, zochten zij God,
zij kwamen tot inkeer en verlangden naar hem,

35 dachten eraan dat God hun rots was,
God, de Allerhoogste, hun bevrijder.

36 Maar zij bedrogen hem met hun mond,
met hun tong logen zij hem voor,

37 hun hart was niet aan hem gehecht,
zij waren zijn verbond niet trouw.

38 Uit erbarmen bedekte hij hun zonde,
hij wilde geen dood en verderf,
dikwijls bedwong hij zijn toorn
en joeg hij het vuur van zijn woede niet aan.

39 Dan dacht hij: Ze zijn maar vlees,
adem die gaat en niet terugkeert.

40 Hoe vaak tergden zij God in de woestijn,
kwetsten zij hem in dat dorre land,

41 hoe vaak keerden zij zich af en daagden zij hem uit,
krenkten zij de Heilige van Israël!

42 Zij dachten niet aan zijn helpende hand,
aan de dag dat hij hen verlost van hun belager

43 en in Egypte tekenen verrichtte,
wonderen in de vlakte van Soan.

44 Hij veranderde hun rivieren in bloed,
uit geen waterstroom was meer te drinken.

45 Hij stuurde de steekvlieg die hen opvrat,
en de kikvors die verderf bracht.

46 Hij gaf hun gewas aan de sprinkhaan,
aan de kaalvreter hun oogst.

47 Hij doodde hun wijnstokken met hagel,
hun vijgenbomen met ijzel.

48 Hij gaf hun vee aan de hagel prijs,
hun kudde aan het vuur van de bliksem.

49 Hij liet zijn woede op hen los,
toorn, razernij, verschrikking,
en zond hun rampen en onheil.

50 Hij baande een weg voor zijn toorn,
hij behoedde hen niet voor de dood,

gaf hun leven prijs aan de pest.

51 Hij doodde in Egypte elke oudste zoon,

de eerstgeboren mannen in de tenten van Cham.

52 Maar zijn volk liet hij wegtrekken als een kudde,
hij voerde hen door de woestijn als schapen en geiten,
53 hij leidde hen veilig, zij hadden niets te vrezen,
het water van de zee had hun vijanden bedekt.

54 Hij bracht hen naar zijn heilig domein,
naar de berg, met eigen hand verworven,
55 hij joeg vreemde volken voor hen uit,
verdeelde hun land met het meetlint
en liet Israëls stammen wonen in hun tenten.

56 Maar zij daagden God uit en tergden hem,
namen de Allerhoogste en zijn richtlijnen niet ernstig,
57 ze werden afvallig en ontrouw zoals hun voorouders,
ze faalden als een bedrieglijke boog,
58 griedden hem met hun offerdienst op de hoogten
en wekten met hun godenbeelden zijn afgunst.

59 Toen God dit hoorde, werd hij verbolgen
en wierp hij Israël ver van zich af.
60 Hij gaf zijn woning in Silo op,
de tent waar hij woonde onder de mensen.

61 Hij liet zijn volk gevangen wegvoeren,
leverde zijn sieraad uit aan de belager,
62 gaf zijn sterke mannen prijs aan het zwaard.
Hij was verbolgen op zijn eigen bezit.

63 Het vuur verslond zijn jonge mannen,
zijn jonge vrouwen werden niet bejubeld,
64 zijn priesters kwamen om door het zwaard,
zijn weduwen vonden geen tranen meer.

65 De Heer ontwaakte als uit een slaap,
als een strijder uit de roes van de wijn,
66 hij joeg zijn belagers terug,
bedekte hen met eeuwige smaad.

67 Hij verwierp de tent die bij Jozef stond,
de stam Efraïm koos hij niet,
68 nee, de stam Juda koos hij,
de Sionsberg heeft hij lief.
69 Hij bouwde zijn heiligdom, hoog als de hemel,
en zette het vast als de aarde, voor eeuwig.

70 Zijn keuze viel op David, zijn dienaar,
hij riep hem weg bij de schapen,
71 haalde hem achter de zogende ooien vandaan
en maakte hem herder van Jakob, zijn volk,
van Israël, zijn eigen bezit.
72 Hij was een herder met een zuiver hart,
met vaste hand heeft hij hen geleid.

79

1 Een psalm van Asaf.

God, vreemde volken hebben uw land bezet,
uw heilige tempel geschonden

en Jeruzalem in puin veranderd.

2 De lijken van uw dienaren lieten zij liggen
als aas voor de vogels van de hemel,
het vlees van uw getrouwen als voedsel
voor de wilde dieren op aarde.

3 Hun bloed werd als water vergoten
rond Jeruzalem – en niemand die hen begroef.

4 Gehoond worden wij door onze naburen,
beschimpt en bespot door de volken rondom.

5 Hoe lang nog, HEER! Bent u voor eeuwig verbolgen?
Hoe lang blijft uw woede branden?

6 Stort uw toorn uit over de volken die u niet kennen,
over de koninkrijken die uw naam niet aanroepen,

7 want zij hebben Jakob verslonden
en zijn woonplaats verwoest.

8 Reken ons de zonden van vroeger niet aan,
toon erbarmen en haast u, want onze ellende is groot,

9 help ons, God, bevrijd ons, tot eer van uw roemrijke naam,
red ons en bedek onze zonden, omwille van uw naam.

10 Waarom mogen de volken zeggen: ‘Waar is nu hun God?’

Laat de volken weten, laat ons het zien,
dat het bloed van uw dienaren wordt gewroken.

11 Laat het zuchten van uw geknechte volk u bereiken,
mchtig is uw arm: houd in leven wie ten dode zijn gedoemd.

12 Straf de volken rondom ons zeventvoudig
voor de smaad die zij u hebben aangedaan, Heer!

13 Wij zijn uw volk, de kudde die u hoedt,
wij zullen u prijzen tot in eeuwigheid,
van geslacht op geslacht verhalen van uw roem.

80

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De lilies. Een getuigenis. Van Asaf, een psalm.

2 Hoor ons, herder van Israël,
die Jozef leidt als een kudde.

U die troont op de cherubs, verschijn in luister

3 aan Efraïm, Benjamin en Manasse.

Laat uw kracht ontwaken,
kom, en red ons.

4 God, keer ons lot ten goede,
toon uw lichtend gelaat en wij zijn gered.

5 HEER, God van de hemelse machten,
hoe lang nog blijft u vertoornd op uw biddende volk?

6 U liet ons brood van tranen eten
en een stroom van tranen drinken.

7 U hebt andere volken tegen ons opgezet,
onze vijanden drijven de spot met ons.

8 God van de hemelse machten, keer ons lot ten goede,
toon uw lichtend gelaat en wij zijn gered.

9 U hebt een wijnstok uitgegraven in Egypte,
en volken verdreven om hem te planten.

10 U gaf hem een ruime plek,
hij schoot wortel en vulde het land.

11 De bergen werden bedekt door zijn schaduw,
de machtige ceders door zijn twijgen,
12 hij strekte zijn takken uit tot de zee,
tot aan de Grote Rivier zijn ranken.

13 Waarom hebt u zijn omheining vernield?
Voorbijgangers plukken hem leeg,
14 wilde zwijnen wroeten hem om,
velddieren vreten hem kaal.

15 God van de hemelse machten, keer u tot ons,
kijk neer uit de hemel en zie,
bekommer u om deze wijnstok,
16 de stek die uw hand heeft geplant,
het kind dat u zelf hebt grootgebracht.

17 Hij is verbrand en weggehakt,
verkwijnd onder uw duistere blik.
18 Leg uw hand op uw beschermeling,
het mensenkind dat u hebt grootgebracht.

19 Dan zullen wij niet van u wijken.
Laat ons leven, en wij roepen uw naam:
20 HEER, God van de hemelse machten, keer ons lot ten goede,
toon uw lichtend gelaat en wij zijn gered.

81

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De Gatitische. Van Asaf.

2 Jubel voor God, onze sterkte,
juich voor de God van Jakob,
3 zing een lied en sla de tamboerijn,
speel op de harp en de lieflijke lier,
4 blaas op de ramshoorn bij nieuwemaan
en bij vollemaan voor onze feestdag,

5 want dat is een opdracht aan Israël,
een voorschrift van Jakobs God.
6 Daartoe verplichtte hij Jozef,
toen hij optrok tegen Egypte.

Onvermoede woorden hoor ik zeggen:

7 'Ik nam de last van je schouder,
je hand raakte geen draagkorf meer aan.
8 Riep je om hulp, ik redde uit de nood
en gaf antwoord uit het duister van de donder.
Ik stelde je op de proef bij het water van Meriba: *sela*

9 "Hoor, mijn volk, ik moet je vermanen,
Israël, luister naar mij.
10 Laat geen andere god bij je toe,
buig je niet voor een vreemde god,
11 ik ben de HEER, je God,
die je wegleidde uit Egypte –
open wijd je mond, ik zal hem vullen."

12 Maar mijn volk luisterde niet,

Israël wilde niet van mij weten.

13 Toen liet ik hen begaan,
koppig volgden zij hun eigen inzicht.

14 Ach, wilde mijn volk maar horen,
wilde Israël mijn wegen maar volgen.

15 Spoedig zou ik zijn vijanden vernederen,
zou mijn hand zich keren tegen zijn belagers.

16 Wie de HEER haten, zouden kruipen voor zijn volk,
dat zou voor altijd hun lot zijn.

17 Maar Israël zou hij voeden met de edelste tarwe –
ja, jou zou ik spijzigen met honing uit de rots.’

82

1 Een psalm van Asaf.

God staat op in de hemelse raad,
hij spreekt recht in de kring van de goden:

2 ‘Hoe lang nog oordeelt u onrechtvaardig
en kiest u partij voor wie kwaad doen? *sela*

3 Doe recht aan weerlozen en wezen,
kom op voor verdrukten en zwakken,
4 bevrijd wie weerloos zijn en arm,
red hen uit de greep van wie kwaad wil.

5 U toont geen inzicht, geen begrip,
en doolt in duisternis rond,
de aarde wankelt op haar grondvesten.

6 Ooit heb ik gezegd: “U bent goden,
zonen van de Allerhoogste, allemaal.”

7 Toch zult u sterven als mensen,
ten val komen als aardse vorsten.’

8 Verhef u, God, spreek recht op aarde,
alle volken behoren u toe.

83

1 Een lied, een psalm van Asaf.

2 God, houd u niet stil,
zwijg niet, God, zie niet onbewogen toe,
3 uw vijanden roeren zich,
trots heffen uw haters het hoofd.

4 Tegen uw volk smeden zij een complot,
ze spannen tegen uw lieveling samen,
5 en zeggen: ‘Kom, wij verdelgen dit volk,
Israëls naam zal nooit meer worden genoemd.’

6 Zij hebben samen plannen gesmeed
en zich tegen u verenigd:
7 de tenten van Edom en de Ismaëlieten,
Moab en de zonen van Hagar,

8 Gebal en Ammon en Amalek,
Filistea en de bewoners van Tyrus.

9 Zelfs Assyrië heeft zich aangesloten
en de hand gereikt aan de zonen van Lot. *sela*

10 Doe met hen als met Midjan,
als met Sisera en Jabin in het Kisondal,
11 die bij Endor werden vernietigd
en als mest op het land bleven liggen.

12 Behandel hun vorsten als Oreb en Zeëb,
hun leiders als Zebach en Salmunna,
13 die zeiden: 'Wij bezetten het land
waar God zijn woning heeft.'

14 Mijn God, maak hen tot distelpluis,
tot kaf dat verwaait in de wind.
15 Zo snel als vuur het bos verbrandt,
als vlammen de bergen verschroeien,
16 laat zo uw storm hen voortjagen,
uw wervelwind hen verwarren.

17 Overdek hen met schande,
dan zullen zij vragen naar uw naam, HEER.
18 Laat hen beschaamd staan, in verwarring raken
en eerloos verloren gaan, voorgoed.
19 Dan zullen zij weten dat uw naam HEER is,
dat u alleen de Allerhoogste bent op aarde.

84

1 Voor de koorleider. Op de wijs van De Gatitische. Van de Korachieten, een psalm.

2 Hoe lieflijk is uw woning,
HEER van de hemelse machten.
3 Van verlangen smacht mijn ziel
naar de voorhoven van de HEER.
Mijn hart en mijn lijf roepen
om de levende God.

4 Zelfs de mus vindt een huis
en de zwaluw een nest
waarin ze haar jongen neerlegt,
bij uw altaren, HEER van de hemelse machten,
mijn koning en mijn God.
5 Gelukkig wie wonen in uw huis,
gedurig mogen zij u loven. *sela*

6 Gelukkig wie bij u hun toevlucht zoeken,
met in hun hart de wegen naar u.
7 Trekken zij door een dal van dorheid,
het verandert voor hen in een oase;
rijke zegen daalt als regen neer.
8 Steeds krachtiger gaan zij voort
om in Sion voor God te verschijnen.

9 HEER, God van de hemelse machten, hoor mijn gebed,
luister naar mij, God van Jakob. *sela*

10 God, ons schild, zie naar ons om,
sla goedgunstig het oog op uw gezalfde.
11 Beter één dag in uw voorhoven
dan duizend dagen daarbuiten,
beter op de drempel van Gods huis
dan wonen in de tenten der goddelozen.

12 Want God, de HEER, is een zoon en een schild.

Genade en glorie schenkt de HEER,
zijn weldaden weigert hij niet
aan wie onbevungen op weg gaan.

13 HEER van de hemelse machten,
gelukkig de mens die op u vertrouwt.

85

1 Voor de koorleider. Van de Korachieten, een psalm.

2 U bent uw land genadig geweest, HEER,
u keerde het lot van Jakob ten goede,

3 nam de schuld van uw volk weg
en bedekte al zijn zonden. *sela*

4 U bedwong uw woede
en wendde u af van uw brandende toorn.

5 God, onze helper, keer tot ons terug,
onderdruk uw afschuw van ons.

6 Wilt u voor eeuwig uw toorn laten duren,
verbolgen zijn van geslacht op geslacht?

7 Breng ons weer tot leven,
dan zullen wij ons in u verheugen.

8 Toon ons uw trouw, HEER,
en geef ons uw hulp.

9 Ik wil horen wat God ons zegt.

De HEER spreekt woorden van vrede
tegen zijn volk, zijn getrouwen.

Laten zij niet weer vervallen in dwaasheid!

10 Voor wie hem eren is zijn hulp nabij:

zijn glorie komt wonen in ons land,

11 trouw en waarheid omhelzen elkaar,

recht en vrede begroeten elkaar met een kus,

12 uit de aarde bloeit de waarheid op,

het recht ziet uit de hemel toe.

13 De HEER geeft al het goede:
ons land zal vruchten geven.

14 Het recht gaat voor God uit
en baant voor hem de weg.

86

1 Een gebed van David.

Hoor mij, HEER, en antwoord mij,
ik ben verzwakt en arm.

2 Behoed mij, want ik ben u toegewijd,
red uw dienaar die op u vertrouwt,
u bent mijn God.

3 Wees mij genadig, Heer,
heel de dag roep ik tot u,

4 verblijd het hart van uw dienaar,
naar u verlang ik, Heer.

5 U, Heer, bent goed en tot vergeving bereid,
uw trouw is groot voor ieder die u aanroept.

6 Hoor mijn gebed, HEER,
luister naar mijn smeken.
7 In dit uur van mijn nood roep ik u aan,
want u geeft mij antwoord.

8 Geen god is u gelijk, Heer,
uw daden zijn zonder weerga.
9 Alle volken, door u gemaakt, komen
en buigen zich, Heer, voor u
en prijzen uw naam.
10 U bent groot, u doet wonderen,
u alleen bent God.

11 Wijs mij uw weg, HEER,
laat mij wandelen op het pad van uw waarheid,
vervul mijn hart met ontzag voor uw naam.
12 U, Heer, mijn God, zal ik loven met heel mijn hart,
uw naam voor eeuwig prijzen.
13 Want u toont mij uw grote trouw,
u verlost mij uit de diepte van het dodenrijk.

14 God, een opstandige bende komt op mij af,
met geweld bedreigen zij mijn leven,
zij houden u niet voor ogen.
15 U, Heer, bent een God die liefdevol is en genadig,
geduldig, trouw en waarachtig.

16 Keer u tot mij en wees mij genadig,
schenk kracht aan uw dienaar,
red het kind van uw dienares.
17 Geef mij een teken van uw goedheid,
dan zullen mijn haters verbleken en zien
dat u, HEER, mij bijstaat en troost.

87

1-2 Van de Korachieten, een psalm, een lied.

Boven alle steden van Jakob
heeft de HEER de poorten van Sion lief,
zijn vesting op de heilige bergen.
3 Van u wordt met lof gesproken,
stad van God. *sela*

4 'Ik noem Rahab en Babel mijn getrouwen.
Filistea, Tyrus en Nubië
zijn allen hier geboren.'
5 Met recht kan men van Sion zeggen:
'Welk volk ook, het is hier geboren,
de Allerhoogste houdt Sion in stand.'

6 Bij de namen van de volken schrijft de HEER:
'Dit volk is hier geboren.' *sela*
7 En dansend zingen zij:
'Mijn bronnen zijn alleen in u.'

88

1 Een lied, een psalm van de Korachieten. Voor de koorleider. Op de wijs van De rietpijp. Een beurtzang, een kunstig lied van de Ezrachiet Heman.

2 HEER, God, mijn redder,
overdag schreeuw ik het uit,
's nachts zit ik stil voor u neer.

3 Laat mijn gebed u bereiken,
luister naar mijn klagen,

4 ik word door rampen bezocht,
mijn leven nadert het dodenrijk.

5 Ik hoor bij wie afgedaald zijn in het graf,
ik ben als een man aan het eind van zijn krachten,

6 een naamloze dode, ik ben
als een gesneuvelde in een massagraf,
aan wie u niet langer denkt,
losgerukt uit uw hand.

7 U hebt mij onder in de kuil gelegd,
in het duister van de diepte,

8 uw toorn drukt zwaar op mij,
uw golven slaan over mij heen. *sela*

9 Bekenden hebt u van mij vervreemd,
afgrijzen roep ik bij hen op,
ik ben ingesloten en zie geen uitweg meer.

10 Mijn ogen zijn dof van ellende,
ik roep u aan, HEER, elke dag,
en strek mijn handen naar u uit.

11 Doet u aan doden wonderen,
staan schimmen op om u te loven? *sela*

12 Komt uw liefde in het graf ter sprake
of uw trouw in de afgrond?

13 Weet men in de duisternis van uw wonderen
of van uw weldaden in het land der vergetelheid?

14 Daarom roep ik u om hulp, HEER,
elke morgen nader ik u met mijn gebed.

15 Waarom, HEER, verstoot u mij
en verbergt u voor mij uw gelaat?

16 Ik ben verzwakt, van jongs af in doodsgevaar,
verbijsterd moet ik uw woede verduren.

17 De gloed van uw toorn overweldigt mij,
uw verschrikkingen maken mij sprakeloos,

18 als water omringen ze mij, dag aan dag,
van alle kanten sluiten ze mij in.

19 Mijn beste vrienden hebt u van mij vervreemd,
mijn enige metgezel is de duisternis.

89

1 Een kunstig lied van de Ezrachiet Etan.

2 Van uw liefde, HEER, wil ik eeuwig zingen,
van uw trouw getuigen, geslacht na geslacht.

3 Ik belijd: uw liefde houdt eeuwig stand,
uw trouw hebt u in de hemel gevestigd.

4 'Ik heb met mijn uitverkorene een verbond gesloten,
aan mijn dienaar David gezworen:

5 Uw dynastie zal ik voor eeuwig vestigen,
uw troon in stand houden, geslacht na geslacht.' *sela*

6 HEER, laat de hemel dit wonder prijzen,
laat de kring van hemelingen u loven om uw trouw.

7 Want wie daar boven kan de HEER evenaren,
wie van de goden zich meten met de HEER,

8 met God, zeer geducht in de raad van de hemelingen,
gevreest bij allen die hem omringen?

9 HEER, God van de hemelse machten,
HEER, wie is zo sterk als u?
Trouw omhult u als een mantel.

10 U heerst over de hoogrijzende zee –
verheffen zich haar golven, u brengt ze tot rust.

11 U hebt Rahab verpletterd en doorboord,
met krachtige arm uw vijanden verstrooid.

12 Van u is de hemel, van u ook de aarde,
de wereld met alles wat er leeft, hebt u gegrond,
13 het noorden, het zuiden, u hebt ze geschapen,
Tabor en Hermon bejubelen uw naam.

14 Uw arm verricht heldendaden,
krachtig is uw hand, geheven uw rechterarm,
15 uw troon rust op recht en gerechtigheid,
liefde en waarheid staan in uw dienst.

16 Gelukkig het volk dat van uw roem getuigt
en leeft, HEER, in het licht van uw gelaat.

17 Juichend roepen zij uw naam, dag aan dag,
door uw gerechtigheid richten zij zich op.

18 U bent de glans van onze kracht,
door uw gunst verhoogt u ons aanzien.

19 Aan de HEER danken wij ons schild,
aan de Heilige van Israël onze koning.

20 Ooit hebt u in een visioen gesproken
tot uw getrouwen en gezegd:

‘Ik heb hulp geboden aan een held,
een jongen uit het volk verheven.

21 In David vond ik een dienaar,
ik zalft hem met heilige olie.

22 Mijn hand geeft hem steun,
mijn arm maakt hem sterk,

23 geen vijand zal hem overvleugelen,
geen boosdoener hem bedwingen,

24 zijn belagers zal ik voor zijn ogen verslaan,
zijn haters vermorzelen.

25 Mijn trouw en mijn liefde vergezellen hem,
door mijn naam zal hij in aanzien stijgen.

26 Zijn linkerhand leg ik op de zee,
zijn rechterhand op de rivier.

27 Hij zal tot mij roepen: “U bent mijn vader,
mijn God, de rots die mij redt!”

28 Ik maak hem tot mijn eerstgeborene,
tot de hoogste van de koningen der aarde.

29 Mijn liefde zal hem altijd beschermen,
hecht is mijn verbond met hem.

30 Zijn dynastie houd ik voor altijd in stand,
zijn troon zolang de hemel duurt.

31 Als zijn zonen zich afkeren van mijn wet,
niet leven naar mijn voorschriften,

32 mijn wetten schenden,
mijn bevelen niet opvolgen,

33 dan zal ik hen tuchtigen voor hun misdaden,
hun zonden bestraffen met slagen.

34 Maar mijn liefde zal ik hem niet afnemen,
mijn trouw aan hem niet breken,

35 ik zal mijn verbond niet schenden,
mijn woorden niet herroepen.

36 Eens heb ik dat bij mijn heiligheid gezworen,
nooit breek ik mijn woord aan David.

37 Zijn dynastie zal altijd voortleven,
zijn troon voor mij staan als de zon,

38 als de maan die standhoudt voor eeuwig,
trouwe getuige aan de hemel.' *sela*

39 Toch hebt u hem verstoten en verworpen,
uw toorn over uw gezalfde uitgestort,

40 het verbond met uw dienaar versmaad,
zijn kroon vertrappt en ontwijfd.

41 U hebt de wallen van zijn stad gesloopt,
al zijn vestingen afgebroken,

42 voorbijgangers beroofden hem,
naburige volken bespotten hem.

43 U gaf zijn tegenstanders de overhand,
zijn vijanden verheugden zich,

44 u beroofde zijn zwaard van zijn scherpste,
u hield hem niet staande in de strijd.

45 U hebt zijn glans gedoofd,
zijn troon omver geworpen,

46 de dagen van zijn jeugd verkort,
hem met schande overdekt. *sela*

47 Hoe lang nog, HEER? Bent u voor altijd verborgen,
blijft het vuur van uw woede branden?

48 Gedenk mij en mijn vluchtig bestaan,
de nietige mens, door u geschapen.

49 Leeft er iemand die de dood niet zal zien,
die ontkomt aan de greep van het dodenrijk? *sela*

50 Waar is uw liefde van vroeger, Heer,
hebt u David geen trouw gezworen?

51 Gedenk, Heer, dat uw dienaren worden bespot,
dat ik lijd onder de hoon van vele volken.

52 Uw vijanden, HEER, bespotten mij,
spotten met uw gezalfde, waar hij ook gaat.

53 Geprezen zij de HEER in eeuwigheid.
Amen, amen.

90

1 Een gebed van Mozes, de godsmann.

Heer, u bent ons een toevlucht geweest
van geslacht op geslacht.

2 Nog voor de bergen waren geboren,
voor u aarde en land had gebaard –
u bent, o God, van eeuwigheid tot eeuwigheid.

3 U doet de sterveling terugkeren tot stof
en zegt: 'Keer terug, mensenkind.'

4 Duizend jaar zijn in uw ogen
als de dag van gisteren die voorbij is,
niet meer dan een wake in de nacht.

5 U vaagt ons weg als slaap
in de morgen, als opschietend gras
6 dat ontkiemt in de morgen en opschiet,
en 's avonds verwelkt en verdort.

7 Wij komen om door uw toorn,
door uw woede bezwijken wij.
8 U hebt onze zonden vóór u geleid,
onze geheimen onthuld in het licht van uw gelaat.

9 Al onze dagen gaan heen door uw woede,
wij beëindigen onze jaren in een zucht.
10 Zeventig jaar duren onze dagen,
of tachtig als wij sterk zijn.
Het beste daarvan is moeite en leed,
het gaat snel voorbij en wij vliegen heen.

11 Wie kent de kracht van uw toorn,
wie vreest oprecht uw woede?
12 Leer ons zo onze dagen te tellen
dat wijsheid ons hart vervult.

13 Keer u tot ons, HEER – hoe lang nog?
Ontferm u over uw dienaren.
14 Vervul ons in de morgen met uw liefde,
laat ons van blijdschap juichen, al onze dagen.

15 Geef ons vreugde, vergoed de dagen dat u ons kwelde,
de jaren dat wij ellende doorstonden.
16 Toon uw daden aan uw dienaren,
maak uw glorie bekend aan hun kinderen.

17 Laat ons uw genade zien, Heer, onze God.
Bevestig het werk van onze handen,
het werk van onze handen, bevestig dat.

91

1 Wie in de beschutting van de Allerhoogste woont
en overnacht in de schaduw van de Ontzagwekkende,

2 zegt*

(91:2) zegt – Volgens de Septuaginta. MT: 'ik zeg'.

tegen de HEER: 'Mijn toevlucht, mijn vesting,
mijn God, op u vertrouw ik.'

3 Hij bevrijdt je uit het net van de vogelvanger
en redt je van de dodelijke pest,
4 hij zal je beschermen met zijn vleugels,
onder zijn wieken vind je een toevlucht,
zijn trouw is een veilig schild.

5 De verschrikking van de nacht hoef je niet te vrezen,
ook de pijl niet die overdag op je afvliegt,
6 noch de pest die rondwaart in het donker,
noch de plaag die toeslaat midden op de dag.

7 Al vallen er duizend aan je linkerzijde
en tienduizend aan je rechterhand,
jou zal niets overkomen.
8 Open je ogen en zie
hoe wie kwaad doen worden gestraft.

9 U bent mijn toevlucht, HEER.
Als je mag wonen bij de Allerhoogste,
10 zal het kwaad je niet bereiken,
geen plaag je tent ooit treffen.

11 Hij vertrouwt je toe aan zijn engelen,
die over je waken waar je ook gaat.
12 Hun handen zullen je dragen,
je voet zul je niet stoten aan een steen.
13 Leeuw en adder zul je vertrappen,
roofdier en slang vermorzelen.

14 'Ik zal bevrijden wie mij liefheeft
en beschermen wie met mijn naam vertrouwd is.
15 Roep je mij aan, ik geef antwoord,
in de nood zal ik bij je zijn,
je bevrijden en met roem overladen,
16 je overvloed geven van dagen.
Ik zal je redding zijn.'

92

1 Een psalm, een lied voor de sabbat.

2 Het is goed de HEER te loven,
uw naam te bezingen, Allerhoogste,
3 in de morgen te getuigen van uw liefde
en in de nacht van uw trouw,

4 bij de klank van de tiensnarige harp
en bij het ruisend spel op de lier.
5 U verheugt mij, HEER, met uw daden,
ik juich om wat uw hand verricht.

6 Hoe groot zijn uw daden, HEER,
hoe peilloos diep uw gedachten.
7 Het dringt tot de dommen niet door
en dwazen kunnen het niet vatten:

8 dat de wettelozen als onkruid gedijen
en de onrechtvaardigen bloeien
alleen om te worden verdelgd, voor altijd.

9 U, HEER, bent eeuwig verheven,
10 maar uw vijanden, HEER,
uw vijanden gaan te gronde
en wie onrecht doen, worden verstrooid.

11 U geeft mij de kracht van een wilde stier,
met pure olie ben ik overgoten.
12 Mijn oog ziet op mijn aanvallers neer,
mijn oor hoort de angstkreet van mijn belagers.

13 De rechtvaardigen groeien op als een palm,
als een ceder van de Libanon rijzen zij omhoog.
14 Ze staan geplant in het huis van de HEER,
in de voorhoven van onze God groeien zij op.

15 Zij dragen nog vrucht als ze oud zijn
en blijven krachtig en fris.
16 Zo getuigen zij dat de HEER recht doet,
mijn rots, in wie geen onrecht is.

93

1 De HEER is koning, met hoogheid is hij bekleed,
de HEER is met macht bekleed en omgord.
Vast staat de wereld, zij wankelt niet,
2 en vast staat van oudsher uw troon,
u bent van alle eeuwigheden.

3 De stromen verheffen, HEER,
de stromen verheffen hun stem,
luid verheffen de stromen hun stem.
4 Maar boven het geraas van de wijde wateren,
van de machtige baren der zee,
is hoog in de hemel de machtige HEER.

5 Uw uitspraken zijn betrouwbaar.
Heiligheid is van uw huis het sieraad,
HEER, tot in lengte van dagen.

94

1 God van vergelding, HEER,
God van vergelding, verschijn in luister.
2 Verhef u, rechter van de aarde,
geef de hoogmoedigen hun loon.

3 Hoe lang nog zullen de wettelozen, HEER,
hoe lang nog zullen de wettelozen juichen,
4 de onrechtvaardigen het hoogste woord
voeren en trotse taal uitslaan?

5 Zij vertrappen uw volk, HEER,
onderdrukken uw liefste bezit,
6 weduwen en vreemdelingen doden ze,
kinderen zonder vader brengen ze om.

7 'De HEER ziet het niet,' zeggen ze,
'de God van Jakob merkt toch niets.'

8 Kom tot inzicht, onverstandigen.
Dwazen, worden jullie ooit wijs?
9 Hij heeft het oor geplant – zou hij niet horen?

het oog gevormd – zou hij niet zien?

10 Die de volken leidt, de mensen leert
en vermaant – zou hij niet straffen?

11 De HEER kent de mensen,
niet meer dan lucht zijn hun gedachten.

12 Gelukkig de mens, HEER, die door u wordt geleid
en onderwezen in uw wet en uw leer.

13 Hij zal rust vinden in kwade dagen,
terwijl voor de wettelozen een kuil wordt gegraven.

14 Nee, de HEER zal zijn volk niet verstoten,
zijn liefste bezit niet verlaten.

15 De rechtspraak voegt zich weer naar het recht,
de oprechten van hart sluiten zich aan.

16 Wie treedt voor mij op tegen die onrechtvaardigen,
wie beschermt mij tegen die schurken?

17 Had de HEER mij niet geholpen,
dan woonde ik al in de stilte van het graf.

18 Toen ik dacht: Mijn voet glijdt weg,
hield uw trouw mij staande, HEER.

19 Toen ik door zorgen werd overstelpt,
was uw troost de vreugde van mijn ziel.

20 Kiest u de kant van verdorven rechters,
die onheil stichten in naam van de wet?

21 Ze spannen samen tegen de rechtvaardigen
en veroordelen onschuldigen ter dood!

22 De HEER is mijn burcht geworden,
mijn God de rots waarop ik schuil.

23 Hij geeft de schuldigen het loon dat zij verdienen,
om hun onrecht brengt hij hen tot zwijgen,
de HEER, onze God, brengt hen voorgoed tot zwijgen.

95

1 Kom, laten wij jubelen voor de HEER,
juichen voor onze rots, onze redding.

2 Laten wij hem naderen met een loflied,
hem toejuichen met gezang.

3 De HEER is een machtige God,
een machtige koning, boven alle goden verheven.

4 Hij houdt in zijn hand de diepten der aarde,
de toppen van de bergen behoren hem toe,

5 van hem is de zee, door hem gemaakt,
en ook het droge, door zijn handen gevormd.

6 Ga binnen, laten wij buigen in aanbidding,
knielen voor de HEER, onze maker.

7 Ja, hij is onze God
en wij zijn het volk dat hij hoedt,
de kudde door zijn hand geleid.

Luister vandaag naar zijn stem:

8 'Wees niet koppig als bij Meriba,
als die dag bij Massa, in de woestijn,

9 toen jullie voorouders mij op de proef stelden,
mij tartten, al hadden ze mijn daden gezien.

10 Veertig jaar voelde ik weerszin tegen hen.
Ik zei: "Het is een stuurloos volk
dat mijn wegen niet wil kennen."

11 En ik zwoer in mijn woede:
"Nooit gaan zij mijn rustplaats binnen!"

96

1 Zing voor de HEER een nieuw lied,
zing voor de HEER, heel de aarde.
2 Zing voor de HEER, prijs zijn naam,
verkondig van dag tot dag dat hij ons redt.
3 Maak aan alle volken zijn majesteit bekend,
aan alle naties zijn wonderdaden.

4 Groot is de HEER, hem komt alle lof toe,
geducht is hij, meer dan alle goden.
5 De goden van de volken zijn minder dan niets,
maar de HEER: hij heeft de hemel gemaakt.
6 Glans en glorie gaan voor hem uit,
macht en luister vullen zijn heiligdom.

7 Erken de HEER, stammen en volken,
erken de HEER, zijn majesteit en macht,
8 erken de HEER, de majesteit van zijn naam,
draag geschenken zijn voorhoven binnen.

9 Buig u voor de HEER in zijn heilige glorie,
huiver, heel de aarde, als hij verschijnt.
10 Zeg aan de volken: 'De HEER is koning.
Vast staat de wereld, zij wankelt niet.
Hij oordeelt de volken naar recht en wet.'

11 Laat de hemel verheugd zijn, de aarde juichen,
de zee bruisen en alles wat daar leeft.
12 Laat het veld verblijd zijn en alles wat daar groeit,
laten alle bomen jubelen

13 voor de HEER, want hij is in aantocht,
in aantocht is hij als rechter van de aarde.
Rechtvaardig zal hij de wereld berechten,
de volken oordelen, trouw aan zijn woord.

97

1 De HEER is koning – laat de aarde juichen,
laat vreugde heersen van kust tot kust.
2 In wolk en duisternis is hij gehuld,
zijn troon stoelt op recht en gerechtigheid.
3 Vuur gaat voor hem uit,
rondom verterend wie tegen hem opstaan.

4 Zijn bliksems verlichten de wereld,
de aarde ziet het en beeft.
5 De bergen smelten als was voor de HEER,
voor de Heer van heel de aarde.

6 De hemel vertelt van zijn gerechtigheid,
alle volken aanschouwen zijn majesteit.

7 Beschaamd staan zij die beelden aanbidden
en zich beroemen op goden van niets.
Voor hem moeten alle goden zich buigen.

8 Sion hoort het en verheugt zich;
de steden van Juda juichen
om uw rechtspraak, HEER.

9 U, HEER, bent de hoogste op heel de aarde,
boven alle goden hoog verheven.

10 U die de HEER bemint: haat het kwade.
Hij behoedt het leven van wie hem trouw zijn,
uit de greep van de goddelozen bevrijdt hij hen.

11 Licht is uitgezaaid voor de rechtvaardige,
vreugde voor de oprechten van hart.

12 Verheug u, rechtvaardigen, in de HEER,
en breng hulde aan zijn heilige naam.

98

1 Een psalm.

Zing voor de HEER een nieuw lied:
wonderen heeft hij verricht.
Zijn rechterhand heeft overwonnen,
zijn heilige arm heeft redding gebracht.

2 De HEER heeft zijn overwinning bekendgemaakt,
voor de ogen van de volken zijn gerechtigheid onthuld.

3 Hij heeft gedacht aan zijn liefde en trouw
voor het volk van Israël.
De einden der aarde hebben het gezien:
de overwinning van onze God.

4 Juich de HEER toe, heel de aarde,
juich en jubel, zing het uit.

5 Zing voor de HEER bij de lier,
laat bij de lier uw lied weerklinken.

6 Blaas op de ramshoorn en de trompetten,
juich als de HEER, uw koning, verschijnt.

7 Laat bruisen de zee en alles wat daar leeft,
laat juichen de wereld met haar bewoners.

8 Laten de rivieren in de handen klappen
en samen met de bergen jubelen

9 voor de HEER, want hij is in aantocht
als rechter van de aarde.
Rechtvaardig zal hij de wereld berechten,
de volken oordelen naar recht en wet.

99

1 De HEER is koning – volken, beef!
Hij troont op de cherubs – aarde, sidder!

2 Groot is de HEER op de Sion,
verheven is hij boven alle volken.

3 Uw naam moeten zij loven,
zo groot en geducht.
Heilig is hij.

4 Machtige koning, die het recht bemint:

u stelde rechtvaardige wetten vast.
Recht en gerechtigheid in Jakob:
ze zijn uw werk.

5 Breng hulde aan de HEER, onze God,
en buig u neer aan zijn voeten.
Heilig is hij.

6 Mozes en Aäron waren zijn priesters,
ook Samuël riep zijn naam.
Riepen zij tot de HEER, hij antwoordde;
7 in de wolkkolom sprak hij hen toe
en zij onderhielden zijn geboden,
de wet die hij hun gaf.

8 HEER, onze God, u hebt hun geantwoord.
U was voor hen een God van vergeving
en een God die hun misdaden strafte.
9 Breng hulde aan de HEER, onze God,
en buig u neer voor zijn heilige berg.
Heilig is de HEER, onze God.

100

1 Een psalm voor het dankoffer.

Juich de HEER toe, heel de aarde,
2 dien de HEER met vreugde,
kom tot hem met jubelzang.
3 Erken het: de HEER is God,
hij heeft ons gemaakt, hem behoren wij toe,
zijn volk zijn wij, de kudde die hij weidt.

4 Kom zijn poorten binnen met een loflied,
hef in zijn voorhoven een lofzang aan,
breng hem hulde, prijs zijn naam:
5 de HEER is goed,
zijn liefde duurt eeuwig,
zijn trouw van geslacht op geslacht.

101

1 Van David, een psalm.

Ik wil zingen over trouw en recht
in een lied voor u, o HEER,
2 nadenken over de volmaakte weg –
wanneer zult u bij mij komen?

Ik handel met een zuiver hart,
ook in mijn paleis,
3 niets staat mij voor ogen
wat boosaardig is.

Gedraai, ik haat het,
ik laat mij er niet mee in,
4 sluwheid houd ik ver van mij,
het kwaad wil ik niet kennen.

5 Wie heimelijk een vriend belastert,
leg ik het zwijgen op,
een trotse blik, een aanmatigend hart
verdraag ik niet.

6 Mijn oog zoekt de getrouwen in het land,
met hen wil ik mijn woning delen.
Wie de volmaakte weg bewandelt,
mag mij dienen.

7 In mijn paleis is geen plaats
voor wie liegt en bedriegt,
wie onwaarheid spreekt
komt mij niet onder ogen.

8 De schuldigen in het land
breng ik elke morgen tot zwijgen,
uit de stad van de HEER verdrijf ik
allen die onrecht begaan.

102

1 Gebed van een ongelukkige die dreigt te bezwijken en zijn klacht uitstort voor de HEER.

2 HEER, hoor mijn gebed,
laat mijn hulpkreet u bereiken.

3 Verberg uw gelaat niet voor mij,
nu ik in nood verkeer.
Wil naar mij luisteren,
antwoord mij haastig nu ik roep.

4 Mijn dagen vervliegen als rook,
mijn gebeente gloeit als vuur.

5 Mijn hart is verschroeid en verdord als gras,
ik vergeet mijn brood te eten.

6 Ik ben door mijn klagen
tot op het bot vermagerd.

7 Ik ben als een uil in de woestijn,
een steenuil in een verlaten bouwval,

8 slaap ken ik niet, ik ben eenzaam
als een vogel op het dak.

9 Mijn vijanden honen mij weg,
heel de dag word ik bespot en verwenst.

10 As is het brood dat ik eet,
het water dat ik drink vermeng ik met tranen,

11 want uw toorn is tegen mij ontbrand,
u tilde mij op en smeed mij neer.

12 Mijn dagen gaan heen als een schaduw,
ik moet verdorren als gras.

13 Maar u, HEER, troont voor eeuwig,
uw roem zal duren, geslacht na geslacht.

14 U zult opstaan en u over Sion ontfermen,
de tijd van genade is gekomen, dit is het uur,

15 want uw dienaren hebben de stenen van Sion lief,
de ruïnes vervullen hen met deernis.

16 Alle volken zullen de naam van de HEER vrezen,
alle koningen van de aarde zijn majesteit eren

17 als de HEER Sion heeft opgebouwd
en hij in majesteit is verschenen,

18 als hij zich neigt tot het gebed van de ontheemden
en zich van hun bidden niet afkeert.

19 Laat dit voor het nageslacht worden opgeschreven,
dan zal een herboren volk de HEER loven
20 als de HEER heeft neergezien van zijn heilige hoogte,
zich vanuit de hemel naar de aarde heeft neergebogen
21 om het zuchten van gevangenen te horen,
om vrij te laten wie de dood nabij zijn.

22 Dan wordt in Sion de naam van de HEER geprezen,
zijn lof gezongen in Jeruzalem
23 als volken en koninkrijken bijeenkomen
om de HEER te aanbidden.

24 Hij heeft halverwege mijn kracht gebroken,
hij heeft mijn levensdagen verkort.
25 Ik smeek: Mijn God,
neem mij niet midden in het leven weg,
uw jaren duren van geslacht op geslacht.

26 Vóór alle tijden hebt u de aarde gegrondvest,
de hemel is het werk van uw handen.
27 Zij zullen vergaan, maar u houdt stand,
zij zullen als kleren verslijten,

u verwisselt ze als een gewaad en zij verdwijnen,
28 maar u blijft dezelfde, uw jaren nemen geen einde.
29 De kinderen van uw dienaren zullen veilig wonen,
ook op hun nageslacht rust uw oog.

103

1 Van David.

Prijs de HEER, mijn ziel,
prijs, mijn hart, zijn heilige naam.
2 Prijs de HEER, mijn ziel,
vergeet niet één van zijn weldaden.

3 Hij vergeeft u alle schuld,
hij geneest al uw kwalen,
4 hij redt uw leven van het graf,
hij kroont u met trouw en liefde,
5 hij overlaadt u met schoonheid en geluk,
uw jeugd vernieuwt zich als een adelaar.

6 De HEER doet wat rechtvaardig is,
hij verschaft recht aan de verdrukten.
7 Hij maakte aan Mozes zijn wegen bekend,
aan het volk van Israël zijn grootse daden.

8 Liefdevol en genadig is de HEER,
hij blijft geduldig en groot is zijn trouw.
9 Niet eindeloos blijft hij twisten,
niet eeuwig duurt zijn toorn.

10 Hij straft ons niet naar onze zonden,
hij vergeldt ons niet naar onze schuld.
11 Zoals de hoge hemel de aarde overspant,
zo welft zich zijn trouw over wie hem vrezen.

12 Zo ver als het oosten is van het westen,

zo ver heeft hij onze zonden van ons verwijderd.
13 Zo liefdevol als een vader is voor zijn kinderen,
zo liefdevol is de HEER voor wie hem vrezen.
14 Want hij weet waarvan wij gemaakt zijn,
hij vergeet niet dat wij uit stof zijn gevormd.

15 De mens – zijn dagen zijn als het gras,
hij is als een bloem die bloeit op het veld
16 en verdwijnt zodra de wind hem verzenget;
de plek waar hij stond, kent hem niet meer.

17 Maar de HEER is trouw aan wie hem vrezen,
van eeuwigheid tot eeuwigheid.
Hij doet recht aan de kinderen en kleinkinderen
18 van wie zich houdt aan zijn verbond
en naar zijn geboden leeft.

19 De HEER – zijn troon staat vast in de hemel,
als koning heerst hij over alles.
20 Prijs de HEER, u die zijn boden bent,
sterke helden die doen wat hij zegt,
gehoorzaam aan het woord dat hij spreekt.

21 Prijs de HEER, hemelse machten,
dienaren die doen wat hem behaagt.
22 Prijs de HEER, al zijn schepselen,
prijs hem, overal in zijn rijk.
Prijs de HEER, mijn ziel.

104

1 Prijs de HEER, mijn ziel.
HEER, mijn God, hoe groot bent u.
Met glans en glorie bent u bekleed,
2 in een mantel van licht gehuld.

U spant de hemel uit als een tentdoek
3 en bouwt op de wateren uw hoge zalen,
u maakt van de wolken uw wagen
en beweegt u op de vleugels van de wind,
4 u maakt van de winden uw boden,
van vlammend vuur uw dienaren.

5 U hebt de aarde op pijlers vastgezet,
tot in eeuwigheid wankelt zij niet.
6 De oerzee bedekte haar als een kleed,*

(104:6) *De oerzee bedekte haar als een kleed* – Volgens sommige oude vertalingen. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘met de oerzee bedekte u hem als met een kleed’.

tot boven de bergen stonden de wateren.
7 Toen u hen dreigde, vluchtten zij weg,
toen uw donderstem klonk, stoven zij heen:

8 naar hoog in de bergen, naar diep in de dalen,
naar de plaatsen die u had bepaald.
9 U stelde een grens die zij niet overschrijden,
nooit weer zullen zij de aarde bedekken.

10 U leidt het water van de bronnen door beken,
tussen de bergen beweegt het zich voort.
11 Het drenkt alles wat leeft in het veld,

de wilde ezels lessen er hun dorst.

12 Daarboven wonen de vogels van de hemel,
uit het dichte groen klinkt hun gezang.

13 U bevoeit de bergen vanuit uw hoge zalen,
de aarde wordt verzadigd en vruchtbaar:

14 gras laat u groeien voor het vee
en gewassen die de mens moet verbouwen.

Zo zal hij brood winnen uit de aarde

15 en wijn die het mensenhart verheugt,
geurige olie die het gelaat doet stralen,
ja, brood dat het mensenhart versterkt.

16 De bomen van de HEER zuigen zich vol,
de ceders van de Libanon, door hemzelf geplant.

17 De vogels bouwen daar hun nesten,
in hun kronen✠

(104:17) *hun kronen* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘de cipressen’.

huizen de ooievaars.

18 De hoge bergen zijn voor de steenbokken,
in de kloven schuilen de klipdassen.

19 U hebt de maan gemaakt voor de tijden,
de zon weet wanneer zij moet ondergaan.

20 Als u het duister spreidt, valt de nacht,
en alles wat leeft in het woud gaat zich roeren.

21 De jonge leeuwen gaan uit op roof,
brullend vragen zij God om voedsel.

22 Bij zonsopgang trekken zij zich terug
en leggen zich neer in hun legers.

23 De mensen gaan aan het werk
en arbeiden door tot de avond.

24 Hoe talrijk zijn uw werken, HEER.
Alles hebt u met wijsheid gemaakt,
vol van uw schepselen is de aarde.

25 Zie hoe wijd de zee zich uitstrekt.
Daar wemelt het, zonder tal,
van dieren, klein en groot.

26 Daar bewegen de schepen zich voort,
daar gaat Leviatan, door u gemaakt om ermee te spelen.✠

(104:26) *ermee te spelen* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘om er te spelen’.

27 En allen zien ernaar uit
dat u brood geeft, op de juiste tijd.

28 Geeft u het, dan doen zij zich te goed,
opent zich uw hand, dan worden zij verzadigd.

29 Verberg uw gelaat en zij bezwijken van angst,
ontneem hun de adem en het is met hen gedaan,
dan keren zij terug tot het stof dat zij waren.

30 Zend uw adem en zij worden geschapen,
zo geeft u de aarde een nieuw gelaat.

31 De luister van de HEER moge eeuwig duren,
laat de HEER zich verheugen in zijn werken.

32 Hij richt zijn oog op de aarde en zij beeft,

hij raakt de bergen aan en zij stoten rook uit.

33 Voor de HEER wil ik zingen zolang ik leef,
een lied voor mijn God zolang ik besta.

34 Moge mijn lofzang de HEER behagen,
zoals ik mijn vreugde vind in hem.

35 Zondaars zullen van de aardbodem verdwijnen,
onrechtvaardigen zullen niet meer bestaan.
Prijs de HEER, mijn ziel.

Halleluja!

105

1 Loof de HEER, roep luid zijn naam,
maak zijn daden bekend onder de volken,

2 zing en speel voor hem,
spreek vol lof over zijn wonderen,

3 beroem u op zijn heilige naam.
Wees blij van hart, u die de HEER zoekt.

4 Zie uit naar de HEER en zijn macht,
zoek voortdurend zijn nabijheid.

5 Gedenk de wonderen die hij heeft gedaan,
de oordelen die hij heeft uitgesproken,

6 nageslacht van Abraham, zijn dienaar,
kinderen van Jakob, door hem verkozen.

7 Hij is de HEER, onze God,
zijn besluiten gelden over de hele aarde.

8 Tot in eeuwigheid zal hij gedenken
zijn belofte aan duizend geslachten,

9 het verbond dat hij sloot met Abraham
en voor Isaak bevestigde met een eed.

10 Voor Jakob verhief hij het tot wet,
voor Israël tot een eeuwig verbond,

11 toen hij zei: 'Ik zal jou Kanaän geven,
dat land wordt je onvervreemdbaar bezit.'

12 Toen zij daar nog maar korte tijd waren,
een handjevol vreemdelingen,

13 zwierven zij van volk naar volk,
van het ene koninkrijk naar het andere.

14 Hij stond niet toe dat iemand hen verdrukte,
ter wille van hen strafte hij koningen:

15 'Raak mijn gezalfden niet aan,
doe mijn profeten geen kwaad.'

16 Hij riep een hongersnood over het land af
en vernietigde elke voorraad brood.

17 Hij stuurde een van hen vooruit:
Jozef die als slaaf werd verkocht.

18 Ze klonken zijn voeten in ketenen,
sloten zijn hals in ringen van ijzer,

19 totdat zijn voorspelling uitkwam
en het woord van de HEER hem vrijsprak.

20 De koning beval hem los te laten,

de heerser der volken liet hem vrij.

21 Hij stelde hem aan als heer van zijn huis,
als beheerder van heel zijn bezit,

22 om zijn prinsen aan banden te leggen
en zijn oudsten wijsheid te leren.

23 Israël trok weg naar Egypte,
Jakob verbleef als vreemde in het land van Cham.

24 God maakte zijn volk zeer vruchtbaar,
machtiger dan wie het belaagden.

25 Hij veranderde hun hart: ze gingen zijn volk haten
en spanden samen tegen zijn dienaren.

26 Hij stuurde Mozes, zijn dienaar,
en Aäron, de man van zijn keuze.

27 Zij kondigden zijn wondertekenen aan,
machtige daden in het land van Cham.

28 Hij stuurde duisternis en het werd duister
– waren ze niet doof voor zijn woorden?

29 Hij veranderde hun waterstromen in bloed
en liet al hun vissen sterven.

30 Hun land krioelde van kikkers,
tot in de kamers van hun koningen.

31 Hij sprak en er kwamen steekvliegen
en muggen in heel hun gebied.

32 In plaats van regen gaf hij hagel,
hevige branden ontstak hij in hun land,

33 hij trof hun wijnstok en vijgenboom
en verwoestte de bomen in hun gebied.

34 Hij sprak en de sprinkhaan kwam
met zijn larven, niet te tellen,

35 die vrat al het groen van de velden,
die vrat het gewas van hun akkers.

36 Hij trof de eerstgeborenen in hun land,
hun sterke oudste zonen.

37 Hij liet zijn volk vertrekken met zilver en goud,
niemand in hun stammen ging strompelend weg.

38 Egypte was vervuld van angst
en zag hen met vreugde gaan.

39 Hij hing een wolk op als gordijn
en ontstak vuur om de nacht te verlichten.

40 Op hun vraag liet hij kwartels komen,
met brood uit de hemel stilde hij hun honger,

41 hij sloeg de rots open en er vloeiende water,
een rivier stromend in uitgedroogd land.

42 Hij dacht aan zijn heilig woord,
gegeven aan Abraham, zijn dienaar,

43 hij liet zijn volk in vreugde vertrekken,
zijn uitverkoren volk jubelend gaan.

44 Hij gaf hun het land van andere volken,
het bezit van vreemde naties viel hun ten deel.

45 Zij moesten daar zijn geboden naleven
en zich houden aan zijn wet.

Halleluja!

106

1 Halleluja!

Loof de HEER, want hij is goed,
eeuwig duurt zijn trouw.

2 Wie kan zijn machtige daden verwoorden,
wie de roem van de HEER laten klinken?

3 Gelukkig wie zich houden aan het recht
en doen wat rechtvaardig is, telkens weer.

4 Denk aan mij, HEER, uit liefde voor uw volk,
zie naar mij om wanneer u het komt redden,
5 dan zal ik uw uitverkorenen gelukkig zien,
vreugde vinden in de vreugde van uw volk,
vervuld zijn van trots op uw liefste bezit.

6 Wij hebben gezondigd zoals onze voorouders,
wij hebben gefaald en kwaad bedreven.

7 Toen onze voorouders in Egypte waren,
sloegen zij geen acht op uw wonderen,
dachten zij niet aan uw tekenen van trouw,
en kwamen in opstand aan de oever van de Rietzee.

8 Toch redde hij hen, tot eer van zijn naam,
om hun zijn macht te tonen.

9 Op zijn dreigen viel de Rietzee droog,
hij leidde hen door de diepte als door een woestijn.

10 Hij redde hen uit de greep van hun haters,
verloste hen uit de greep van de vijand.

11 Het water bedekte hun belagers,
niet één van hen bleef in leven.

12 Toen hadden zij vertrouwen in zijn woorden
en bezongen ze zijn roem,

13 maar snel vergaten zij wat hij gedaan had,
ze wachtten niet geduldig zijn plannen af.

14 Onverzadigbaar was hun eetlust in de woestijn,
ze daagden God uit in het dorre land.

15 Hij gaf hun wat zij verlangden,
zo veel dat ze erin stikten.

16 In het kamp werden zij afgunstig op Mozes,
en op Aäron, de heilige dienaar van de HEER.

17 De aarde opende zich: verzwolgen werd Datan
en bedolven de bende van Abiram.

18 Vuur verbrandde hun aanhang,
een felle vlam heeft de schuldigen verteerd.

19 Zij maakten een stierkalf bij de Horeb
en bogen zich voor een stuk metaal.

20 God, hun eer, ruilden zij in voor een beeld
van een dier dat gras eet.

21 Vergeten waren zij God, hun redder,
die iets groots had verricht in Egypte,

22 wonderen in het land van Cham,
geduchte daden bij de Rietzee.

23 Hij besloot hen uit te roeien,
maar Mozes, de man die hij had gekozen,
verdedigde hen, ging voor hem staan
en wendde zijn dodelijke woede af.

24 Zij weigerden het begerlijke land
en stelden geen vertrouwen in zijn woord.

25 Ze bleven klagend in hun tenten
en wilden niet luisteren naar de HEER.

26 Hij hief zijn hand en zwoer
hen te doden in de woestijn,

27 hun nazaten te verspreiden*

(106:27) *te verspreiden* – Volgens de Pesjitta. MT: ‘te doden’.

onder de volken,
te verstrooien over alle landen.

28 Zij verbonden zich aan de Baäl van de Peor
en aten van offers voor de doden.

29 Ze grieden hem met hun gedrag,
en onder hen brak een plaag uit.

30 Pinechas stond op en kwam tussenbeide,
en de plaag werd bedwongen.

31 Het is hem toegerekend als een rechtvaardige daad,
van geslacht op geslacht, tot in eeuwigheid.

32 Zij wekten zijn toorn bij het water van Meriba
en brachten Mozes in moeilijkheden,

33 want toen zij zich verzetten tegen Gods geest,
sprak hij overhaast en onbezonnen.

34 Zij roeiden de volken niet uit
die de HEER hun had aangewezen,

35 vermengden zich zelfs met hen
en spiegelden zich aan hun daden,

36 vereerden hun godenbeelden
en raakten verstrikt in hun netten.

37 Zij brachten hun zonen en dochters
ten offer aan de demonen

38 en vergoten het bloed van onschuldigen,
het bloed van hun zonen en dochters,
geofferd aan de beelden van Kanaän.

Een stroom van bloed ontheiligde het land.

39 Zij werden onrein door hun daden,
overspelig was hun gedrag.

40 Toen ontstak de HEER in toorn,
hij gruwde van zijn volk, zijn liefste bezit.

41 Hij gaf het in de macht van vreemde volken,
zij werden overheerst door hun haters,

42 onderdrukt door hun vijanden,
en moesten zwichten voor hun macht.

43 Vele malen kwam hij hen bevrijden,
maar zij volhardden in opstandig gedrag

en zonken weg door eigen schuld.

44 Toch zag hij naar hen om, telkens
als hij hen hoorde klagen in hun nood.

45 Hij dacht weer aan zijn verbond met hen,
zo trouw was hij dat hij deernis voelde

46 en medelijden wekte bij allen
die hen hadden weggevoerd.

47 Red ons, HEER, onze God,
breng ons bijeen uit de andere volken,
dan loven wij uw heilige naam
en verkondigen trots uw roem.

48 Geprezen zij de HEER, de God van Israël,
van eeuwigheid tot eeuwigheid.
Laat het hele volk antwoorden: 'Amen!'

Halleluja!

107

1 'Loof de HEER, want hij is goed,
eeuwig duurt zijn trouw.'

2 Zo spreken zij die door de HEER zijn verlost,
die hij verlost uit de greep van de angst,

3 bijeenbracht uit alle landen,
uit het oosten en het westen,
uit het noorden en het zuiden. ✱

(107:3) *het zuiden* – Voorgestelde lezing. MT: 'de zee'.

4 Soms doolden zij door de woestijn,
maar een weg in de wildernis,
een stad, een woonplaats vonden ze niet.

5 Ze kregen honger en dorst
en kwijnden van uitputting weg.

6 Ze riepen in hun angst tot de HEER –
hij heeft hen bevrijd uit vele gevaren,

7 hij wees hun de rechte weg,
de weg naar een stad, een woonplaats.

8 Laten zij de HEER loven om zijn trouw,
om zijn wonderen aan mensen verricht,

9 wie dorst had, gaf hij te drinken,
wie honger had, volop te eten.

10 Soms woonden zij in donkere krochten
als slaven met ijzere boeien,

11 want ze hadden zich tegen Gods woorden verzet,
de raad van de Allerhoogste verworpen,

12 hij liet hen buigen onder een zware last,
ze vielen, en er was niemand die hielp.

13 Ze schreeuwden in hun angst tot de HEER –
hij heeft hen gered uit vele gevaren,

14 haalde hen weg uit donkere holen
en brak hun boeien aan stukken.

15 Laten zij de HEER loven om zijn trouw,

om zijn wonderen aan mensen verricht,
16 bronzen deuren heeft hij verbrijzeld,
ijzeren grendels verbroken.

17 Soms leidden zij een lichtzinnig leven
en gingen onder hun zonden gebukt,
18 ze gruwden van elk voedsel
en waren de poorten van de dood nabij.

19 Ze schreeuwden in hun angst tot de HEER –
hij heeft hen gered uit vele gevaren,
20 hij zond zijn woord en genas hen,
ontrukte hen aan het graf.

21 Laten zij de HEER loven om zijn trouw,
om zijn wonderen aan mensen verricht,
22 laten zij hem dankoffers brengen,
juichend zijn daden bezingen.

23 Soms daalden zij af naar zee,
gingen scheep en bevoeren het wijde water,
24 ze zagen de daden van de HEER,
zijn wonderen op de oceaan.

25 Hij sprak en ontketende storm,
hoog zweepte hij de golven op.
26 Zij stegen tot aan de hemel, vielen neer in de diepte,
hun maag keerde om van ellende,
27 ze tolden en tuimelden als dronkaards,
alle kennis baatte hun niets.

28 Ze riepen in hun angst tot de HEER –
hij leidde hen weg uit vele gevaren,
29 hij bracht de storm tot zwijgen,
de golven gingen liggen.
30 Het verheugde hen dat de zee tot rust kwam,
hij bracht hen naar een veilige haven.

31 Laten zij de HEER loven om zijn trouw,
om zijn wonderen aan mensen verricht,
32 hem hoog verheffen als het volk bijeen is,
hem loven in de kring van de oudsten.

33 Hij maakt van rivieren woestijn,
van waterbronnen dorstig land,
34 van vruchtbaar land een zoutzee
vanwege het kwaad van de bewoners.

35 Hij maakt van woestijnen waterland,
van dor gebied een bronrijke streek.
36 Hij laat daar wonen wie honger leden,
zij stichten een stad, een woonplaats,
37 zaaien akkers in, planten wijngaarden,
met een rijke oogst aan vruchten.

38 Zegent hij hen, zij worden zeer talrijk
en ook hun vee breidt zich uit,
39 zegent hij niet, hun aantal neemt af, ze buigen
onder de last van onheil en verdriet.

40 Hij stort schande uit over de aanzienlijken,
hij laat hen dolen in een woestenij zonder uitweg;
41 de armen behoedt hij voor slavernij,
hun families maakt hij talrijk als kudde.

42 Wie oprecht zijn, zien het met blijdschap,
wie onrecht doet, moet zwijgen.

43 De wijze neemt dit ter harte
en kent de trouw van de HEER.

108

1 Een lied, een psalm van David.

2 Mijn hart is gerust, o God,
ik wil zingen en spelen. Mijn ziel,
3 ontwaak met harp en lier,
ik wil het morgenrood wekken.

4 U, HEER, zal ik loven in heel de wereld,
over u zingen voor alle volken.

5 Hemelhoog is uw liefde,
tot aan de wolken reikt uw trouw.

6 Verhef u boven de hemelen, God,
laat uw glorie heel de aarde vervullen.

7 Bevrijd uw geliefde volk,
help het met uw machtige hand, verhoor mij.

8 God heeft gesproken in zijn heiligdom:
'Juichend zal ik Sichem verdelen,
het dal van Sukkot uitmeten.

9 Van mij is Gilead, van mij is Manasse,
Efraïm is de helm op mijn hoofd,
Juda de scepter in mijn hand.

10 Moab is mijn wasbekken,
op Edom zet ik mijn voet.
Over Filistea klinkt mijn juichkreet.'

11 Wie voert mij de vesting binnen,
wie zal mij naar Edom leiden?

12 Bent u het niet, God, u die ons verstoten had,
voert u niet, God, onze legers aan?

13 Sta ons bij tegen de vijand,
de hulp van mensen is vergeefs.

14 Met God zullen wij triomferen,
hij zal onze vijanden vertrappen.

109

1 Voor de koorleider. Van David, een psalm.

God, die ik loof, blijf niet zwijgen,
2 want vijandig en bedrieglijk is de mond
van hen die mij beschuldigen,
hun tong spreekt niets dan leugens,
3 ze bestoken mij met woorden van haat,
zonder reden bestrijden ze mij.

4 Ik bid voor hen,
maar mijn liefde roept vijandschap op,

5 ze vergelden goed met kwaad,
woorden van haat zijn de dank voor mijn liefde:

6 'Wijs een gewetenloos man aan
die hem aanklaagt bij de rechter.
7 Dat hij schuldig wordt bevonden
en dat zijn gebed God niet bereikt.

8 Dat zijn dagen geteld zijn,
een ander zijn ambt overneemt,
9 dat hij zijn kinderen vaderloos,
zijn vrouw als weduwe achterlaat.

10 Dat zijn kinderen bedelend rondzwerven,
naar eten zoeken in het puin van hun huizen,
11 dat schuldeisers beslag leggen op zijn bezit
en vreemden roven wat hij moeizaam verwierf.

12 Dat niemand hem trouw blijft,
niemand zich ontfermt over zijn kinderen,
13 dat zijn nageslacht voorgoed verdwijnt,
hun naam na hun leven wordt uitgewist.

14 Dat de schuld van zijn voorouders de HEER in gedachte blijft,
de zonde van zijn moeder niet wordt uitgewist,
15 dat hun zonde en schuld de HEER steeds voor ogen staan
en niemand op aarde hun naam nog gedenkt.
16 Want hij bewees aan niemand trouw,
hij vervolgde zwakken en armen,
wanhopigen dreef hij de dood in.

17 Dat de vloek die hij liefhad hem treft,
de zegen die hij een ander misgunde
hem nooit ten deel zal vallen.
18 Dat de vloek hem als een mantel omhult,
zijn lichaam vult als water,
zijn gebeente doordringt als olie.
19 Dat de vloek als het kleed is dat hij draagt,
als de gordel die hij dagelijks omheeft!

20 Laat zó de HEER mijn aanklagers straffen,
hen die zelf over mij dit kwaad afroepen.

21 Maar u, HEER, mijn God,
doe voor mij wat tot eer van uw naam is:
bevrijd mij, u bent goed en trouw.
22 Ik ben verzwakt en arm,
gewond in het diepst van mijn hart.

23 Ik verdwijn als een schaduw die lengt,
als een sprinkhaan die wordt afgeschud;
24 mijn knieën zijn slap van het vasten,
ik ben tot op het bot vermagerd.
25 Ik wek de lachlust op,
wie mij ziet schudt meewarig het hoofd.

26 Help mij, HEER, mijn God,
red mij in uw trouw,
27 dan zullen zij weten dat het uw hand is,
dat u, HEER, dit hebt gedaan.

28 Komt van hen de vloek, van u verwacht ik zegen,
 schande over mijn belagers, vreugde over uw dienaar,
 29 hoon zal het kleed zijn van wie mij aanklagen,
 schande de mantel waarin zij zich hullen.

30 De HEER zal ik prijzen met luide stem,
 hem loven te midden van velen,
 31 hij staat de armen ter zijde
 en redt hen uit de greep van hun rechters.

110

1 Van David, een psalm.

De HEER spreekt tot mijn heer:
 ‘Neem plaats aan mijn rechterhand,
 ik maak van je vijanden
 een bank voor je voeten.’

2 Uit Sion reikt de HEER u
 de scepter van de macht,
 u zult heersen over uw vijanden.

3 Uw volk staat klaar op de dag dat u ten strijde trekt.
 Op de heilige bergen,*

(110:3) *Op de heilige bergen* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT: ‘In heilige pracht’.

uit de schoot van de dageraad,
 komt tot u de dauw van uw jeugd.*

(110:3) *van uw jeugd* – Sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen lezen: ‘ik heb u verwekt’.

4 De HEER heeft gezworen, en komt op zijn eed niet terug:
 ‘Je bent priester voor eeuwig,
 zoals ook Melchisedek was.’*

(110:4) *zoals ook Melchisedek was* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘rechtmatig koning volgens mijn besluit’.

5 De Heer aan uw rechterhand
 verplettert koningen op de dag van zijn toorn.

6 Hij berecht de volken,
 verplettert hoofden, overal op aarde,
 lijken stapelen zich op.

7 Hij drinkt onderweg uit de beek
 en dan heft hij zijn hoofd.

111

1 Halleluja!

Ik wil de HEER loven met heel mijn hart
 in de grote kring van oprechten.*

(111:1-10) Psalm 111 is een acrostichon: de versregels beginnen steeds met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet.

2 Machtig zijn de werken van de HEER,
 wie ze liefheeft, onderzoekt ze.

3 Zijn daden hebben glans en glorie,
 zijn rechtvaardigheid houdt stand, voor altijd.

4 Hij stelde een gedenkdag in voor zijn wonderen,
genadig en liefdevol is de HEER.

5 Hij gaf voedsel aan wie hem vrezen,
eeuwig gedenkt hij zijn verbond.

6 Hij toonde zijn volk de kracht van zijn daden
en gaf hun het land van andere volken.

7 Waarheid en recht zijn het werk van zijn handen,
uit al zijn regels blijkt zijn trouw,
8 ze zijn onwrikbaar, voor altijd en eeuwig,
gemaakt volgens waarheid en recht.

9 Hij heeft zijn volk verlossing gebracht,
voor eeuwig zijn verbond ingesteld.
Heilig en ontzagwekkend is zijn naam.

10 Het begin van wijsheid is ontzag voor de HEER,
wie leeft naar zijn wet, getuigt van goed inzicht.
Zijn roem houdt stand, voor altijd.

112

1 Halleluja!

Gelukkig de mens met ontzag voor de HEER
en met liefde voor zijn geboden.*

(112:1-10) Psalm 112 is een acrostichon: de versregels beginnen steeds met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet.

2 Zijn nageslacht geniet aanzien in het hele land,
de oprechten worden gezegend.

3 Rijkdom en weelde bewonen zijn huis,
en zijn rechtvaardigheid houdt stand, voor altijd.

4 Hij straalt voor de oprechten als licht in het duister,
genadig, liefdevol en rechtvaardig.

5 Goed gaat het wie genadig is en vrijgevig,
wie zijn zaken eerlijk behartigt.

6 De rechtvaardige komt nooit ten val,
men zal hem eeuwig gedenken.

7 Voor een vals gerucht zal hij niet vrezen,
hij is standvastig en vertrouwt op de HEER.

8 Standvastig is zijn hart en zonder vrees.
Aan het eind ziet hij zijn vijanden verslagen.

9 Gul deelt hij uit aan de armen,
zijn rechtvaardigheid houdt stand, voor altijd,
hij zal stijgen in aanzien en eer.

10 Kwaadwilligen zien het met ergernis aan,
ze verbijten zich en verliezen de moed,
al hun plannen gaan op in rook.

113

1 Halleluja!

Loof, dienaars van de HEER,
loof de naam van de HEER.

2 De naam van de HEER zij geprezen
van nu tot in eeuwigheid.

3 Van waar de zon opkomt tot waar zij ondergaat,
zij geloofd de naam van de HEER.

4 Verheven boven alle volken is de HEER,
verheven boven de hemel zijn luister.

5 Wie is gelijk aan de HEER, onze God,
die hoog daar boven zijn woning heeft,

6 die zijn oog richt naar beneden,
wie in de hemel en op de aarde?

7 Hij verheft uit het stof wie berooid is,
uit het vuil tilt hij op wie alles ontbeert.

8 Hij laat hem wonen bij hooggeplaatsten,
bij de hoogsten van zijn volk.

9 De onvruchtbare vrouw laat hij wonen in het huis,
een vrolijke moeder van kinderen.

Halleluja!

114

1 Toen Israël wegtrok uit Egypte,
het volk van Jakob dat vreemdtalige land verliet,

2 werd Juda zijn heiligdom,
Israël zijn koninkrijk.

3 De zee zag en vluchtte,
de Jordaan trok zich terug,

4 de bergen schrokken op als rammen,
als lammeren sprongen de heuvels op.

5 Waarvoor, zee, neem je de vlucht,
Jordaan, trek jij je terug?

6 Waarvoor, bergen, schrikken jullie op als rammen,
springen jullie, heuvels, als lammeren op?

7 'Voor het aanschijn van de Heer, – beef, aarde! –
voor het aanschijn van de God van Jakob.

8 Hij verandert de rots in een bron,
hard gesteente in een stroom van water.'

115

1 Niet ons, HEER, niet ons,
geef uw naam alle eer,
om uw liefde, uw trouw.

2 Waarom zeggen de volken:
'Waar is die God van hen?'

3 Onze God is in de hemel,
hij doet wat hem behaagt.

4 Hun goden zijn van zilver en goud,
gemaakt door mensenhanden.

5 Ze hebben een mond, maar kunnen niet spreken,
ze hebben ogen, maar kunnen niet zien,

6 ze hebben oren, maar kunnen niet horen,
ze hebben een neus, maar kunnen niet ruiken.

7 Hun handen kunnen niet tasten,
hun voeten kunnen niet lopen,
geen geluid komt uit hun keel.

8 Zoals zij, zo worden ook hun makers,

en ieder die op hen vertrouwt.

9 Israël, vertrouw op de HEER
– hun hulp is hij, hun schild –
10 huis van Aäron, vertrouw op de HEER
– hun hulp is hij, hun schild –
11 wie de HEER vrezen, vertrouw op de HEER
– hun hulp is hij, hun schild.

12 De HEER gedenkt en zegent ons,
zegenen zal hij het volk van Israël,
zegenen het huis van Aäron,
13 zegenen wie de HEER vrezen,
van klein tot groot.

14 Moge de HEER u talrijk maken,
u en uw kinderen.
15 Moge de HEER u zegenen,
hij die hemel en aarde gemaakt heeft.
16 De hemel is de hemel van de HEER,
de aarde heeft hij aan de mensen gegeven.

17 Niet de doden loven de HEER,
niet wie zijn afgedaald in de stilte,
18 wij zijn het, wij zegenen de HEER,
van nu tot in eeuwigheid.

Halleluja!

116

1 De HEER heb ik lief, hij hoort
mijn stem, mijn smeken,
2 hij luistert naar mij,
ik roep hem aan, mijn leven lang.

3 Banden van de dood omknelden mij,
angsten van het dodenrijk grepen mij aan,
ik voelde angst en pijn.
4 Toen riep ik de naam van de HEER:
'HEER, red toch mijn leven!'

5 De HEER is genadig en rechtvaardig,
onze God is een God van ontferming,
6 de HEER beschermt de eenvoudigen,
machteloos was ik en hij heeft mij bevrijd.

7 Kom weer tot rust, mijn ziel,
de HEER is je te hulp gekomen.
8 Ja, u hebt mijn leven ontrukkt aan de dood,
mijn ogen gedroogd van tranen,
mijn voeten voor struikelen behoed.

9 Ik mag wandelen in het land van de levenden
onder het oog van de HEER.
10 Ik bleef vertrouwen, ook al zei ik:
'Ik ben diep ongelukkig.'

11 Al te snel dacht ik:
Geen mens die zijn woord houdt.
12 Hoe kan ik de HEER vergoeden

wat hij voor mij heeft gedaan?

13 Ik zal de beker van bevrijding heffen,
de naam aanroepen van de HEER
14 en mijn geloften aan de HEER inlossen
in het bijzijn van heel zijn volk.

15 Met pijn ziet de HEER
de dood van zijn getrouwen.
16 Ach, HEER, ik ben uw dienaar,
uw dienaar ben ik, de zoon van uw dienares:
u hebt mijn boeien verbroken.

17 U wil ik een dankoffer brengen.
Ik zal de naam aanroepen van de HEER
18 en mijn geloften aan de HEER inlossen
in het bijzijn van heel zijn volk,
19 in de voorhoven van het huis van de HEER,
binnen uw muren, Jeruzalem.

Halleluja!

117

1 Loof de HEER, alle volken,
prijs hem, alle naties:
2 zijn liefde voor ons is overstelpend,
eeuwig duurt de trouw van de HEER.

Halleluja!

118

1 Loof de HEER, want hij is goed,
eeuwig duurt zijn trouw.
2 Laat Israël zeggen:
'Eeuwig duurt zijn trouw' –
3 het huis van Aäron zeggen:
'Eeuwig duurt zijn trouw' –
4 wie de HEER vreest, zeggen:
'Eeuwig duurt zijn trouw.'
5 In mijn nood heb ik geroepen: 'HEER!'
En de HEER antwoordde, hij gaf mij ruimte.
6 Met de HEER aan mijn zijde heb ik niets te vrezen,
wat kunnen mensen mij doen?
7 Met de HEER, mijn helper, aan mijn zijde,
kijk ik op mijn haters neer.
8 Beter te schuilen bij de HEER
dan te vertrouwen op mensen.
9 Beter te schuilen bij de HEER
dan te vertrouwen op mannen met macht.
10 Alle volken hadden mij ingesloten
– ik weerstond ze met de naam van de HEER –
11 ze sloten mij van alle kanten in
– ik weerstond ze met de naam van de HEER –
12 ze sloten mij in als een zwerm bijen
maar doofden snel als een vuur van dorens
– ik weerstond ze met de naam van de HEER.

13 Jullie sloegen mij en ik viel,
maar de HEER heeft geholpen.

14 De HEER is mijn sterkte, mijn lied,
hij gaf mij de overwinning.

15 Hoor, gejubel om de overwinning
in de tenten van de rechtvaardigen:
de rechterhand van de HEER doet machtige daden,
16 de rechterhand van de HEER verheft mij,
de rechterhand van de HEER doet machtige daden.

17 Ik zal niet sterven, maar leven
en de daden van de HEER verhalen:
18 de HEER heeft mij gestraft,
maar mij niet prijsgegeven aan de dood.

19 Open voor mij de poorten van de gerechtigheid,
ik wil binnengaan om de HEER te loven.
20 Dit is de poort die leidt naar de HEER,
hier gaan de rechtvaardigen binnen.
21 Ik wil u loven omdat u antwoordde
en mij de overwinning gaf.

22 De steen die de bouwers afkeurden
is een hoeksteen geworden.
23 Dit is het werk van de HEER,
een wonder in onze ogen.

24 Dit is de dag die de HEER heeft gemaakt,
laten wij juichen en ons verheugen.
25 HEER, geef ons de overwinning,
HEER, geef ons voorspoed.

26 Gezegend wie komt met de naam van de HEER.
Wij zegenen u vanuit het huis van de HEER.
27 De HEER is God, hij heeft ons licht gebracht.
Vier feest en ga met groene twijgen*

(118:27) *Vier feest en ga met groene twijgen* – Betekenis van het Hebreeuws onzeker. Ook mogelijk is de vertaling: 'Bind de feestoffers met touwen'.

tot aan de horens van het altaar.
28 U bent mijn God, u zal ik loven,
hoog zal ik u prijzen, mijn God.

29 Loof de HEER, want hij is goed,
eeuwig duurt zijn trouw.

119

1 Gelukkig wie de volmaakte weg gaan
en leven naar de wet van de HEER,*

(119:1-176) Psalm 119 is een acrostichon van tweeëntwintig strofen: de verzen 1-8 beginnen elk met de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet, de verzen 9-16 met de tweede, enzovoort.

2 gelukkig wie zijn richtlijnen volgen,
hem zoeken met heel hun hart.
3 Zij bedrijven geen onrecht,
maar gaan de wegen die hij wijst.

4 Uw regels hebt u gegeven

opdat wij ons eraan houden.

5 Laat toch mijn wegen recht zijn,
ik wil mij houden aan uw wetten.

6 Ik zal nooit beschaamd staan
als ik uw geboden in acht neem.

7 Ik zal u loven met een oprecht hart
als ik uw rechtvaardige voorschriften leer.

8 Ik zal mij houden aan uw wetten –
verlaat mij dan niet voorgoed.

*

9 Hoe kan wie jong is zuiver leven?
Door zich te houden aan uw woord.

10 Met heel mijn hart heb ik u gezocht,
laat mij niet afdwalen van uw geboden.

11 Uw belofte heb ik in mijn hart geborgen,
zo zal ik niet tegen u zondigen.

12 Geprezen bent u, HEER,
onderwijs mij in uw wetten.

13 Mijn lippen hebben uitgesproken
wat uw mond ons voorschreef.

14 Leven naar uw richtlijnen geeft mij vreugde,
meer vreugde dan rijkdom en overvloed.

15 Uw regels wil ik overdenken,
het oog op uw paden gericht.

16 Ik verheug mij in uw wetten,
uw woord zal ik niet vergeten.

*

17 Wees goed voor uw dienaar – dan zal ik leven
en mij houden aan uw woord.

18 Neem de sluier van mijn ogen – dan zal ik zien
hoe wonderlijk mooi uw wet is.

19 Ik ben een vreemdeling op aarde,
verberg uw geboden niet voor mij.

20 Mijn ziel kwijnt weg van verlangen
naar uw voorschriften, dag en nacht.

21 U zult de hoogmoedigen straffen,
de vervloekten die afdwalen van uw geboden.

22 Neem spot en verachting van mij weg,
want ik heb uw richtlijnen gevolgd.

23 Al spannen machtigen tegen mij samen,
uw dienaar blijft uw wetten overdenken.

24 Uw richtlijnen verheugen mij,
ze geven mij goede raad.

*

25 Mijn ziel ligt neergedrukt in het stof,
laat mij leven zoals u hebt beloofd.

26 Vertel ik u mijn wegen, dan antwoordt u.

Onderwijs mij in uw wetten.

27 Leer mij de weg van uw regels begrijpen,
en ik zal uw wonderen overdenken.

28 Mijn ziel schreit van verdriet,
richt mij op zoals u hebt beloofd.

29 Houd mij ver van bedrieglijke wegen
en leer mij genadig uw wet.

30 Ik heb de betrouwbare weg gekozen,
met uw voorschriften voor ogen.

31 Ik druk uw richtlijnen aan mijn hart,
HEER, maak mij niet beschaamd.

32 Ik zal voortgaan op de weg van uw geboden,
want u geeft mij ruimte.

*

33 Wijs mij, HEER, de weg van uw wetten,
dan volg ik die tot het einde toe.

34 Geef mij inzicht, en ik zal uw wet volgen,
hem onderhouden met heel mijn hart.

35 Laat mij het pad gaan van uw geboden,
dat is mij het liefst.

36 Neig mijn hart naar uw richtlijnen
en niet naar winstbejag.

37 Houd mijn ogen af van wat leeg is,
laat mij uw wegen gaan, en leven.

38 Kom uw belofte aan uw dienaar na,
dan zal ik van ontzag voor u vervuld zijn.

39 Houd spot van mij af: die beangstigt mij,
maar uw voorschriften maken mij gelukkig.

40 Hoe verlang ik naar uw regels,
doe mij leven in uw gerechtigheid.

*

41 Laat mij, HEER, uw trouw ervaren,
red mij, zoals u hebt beloofd.

42 Dan kan ik antwoorden wie mij bespot,
want ik vertrouw op uw woord.

43 Neem de waarheid nooit weg uit mijn mond,
in uw voorschriften stel ik mijn hoop.

44 Ik zal mij houden aan uw wet,
voor eeuwig en altijd.

45 Laat mij voortgaan op een ruime weg,
want steeds zoek ik uw regels.

46 Dan kan ik zelfs voor koningen getuigen
van uw richtlijnen, zonder schaamte.

47 Ik verheug mij in uw geboden,
ik heb ze lief.

48 Ik reikhals naar uw geboden,
ik heb ze lief.

Uw wetten blijf ik overdenken.

*

49 Denk aan het woord, tot uw dienaar gesproken,
waarmee u mij hoop hebt gegeven.

50 Dit is de troost in mijn ellende:
dat uw belofte mij doet leven.

51 Al lachen de hoogmoedigen mij ook uit,
ik wijk niet af van uw wet.

52 Ik denk aan uw eeuwige voorschriften,
HEER, daarin vind ik troost.

53 Ik ben ontzet over de zondaars
die uw wet verlaten.

54 Uw wetten zijn voor mij als liederen
in het huis waar ik als vreemdeling woon.

55 Zelfs in de nacht denk ik aan uw naam, HEER,
en houd ik mij aan uw wet.

56 Dit is mij gegeven:
dat ik uw regels volg.

*

57 HEER, mijn enig bezit, ik heb beloofd
mij te houden aan uw woorden.

58 Met heel mijn hart zoek ik uw gunst,
wees mij genadig zoals u hebt beloofd.

59 Ik heb nagedacht over de weg die ik ga
en volg weer het spoor van uw richtlijnen,

60 ik haast mij, en aarzel niet
mij te houden aan uw geboden.

61 Al zetten rondom mij zondaars hun strikken,
uw wet vergeet ik niet.

62 Midden in de nacht sta ik op en loof u
om uw rechtvaardige voorschriften.

63 Ik ben een vriend van allen die u vrezen
en zich houden aan uw regels.

64 De aarde is vol van uw trouw, HEER,
onderwijs mij in uw wetten.

*

65 U bent goed geweest voor uw dienaar,
HEER, zoals u hebt beloofd.

66 Leer mij goed oordelen en onderscheiden,
ik heb vertrouwen in uw geboden.

67 Voor ik vernederd werd, tastte ik mis,
nu houd ik mij aan uw woord.

68 U bent goed geweest en hebt goed gedaan,
onderwijs mij in uw wetten.

69 Hoogmoedigen beschuldigen mij vals,
maar ik volg uw regels, met heel mijn hart,

70 gevoelloos als vet is hun hart,

maar ik verheug mij in uw wet.

71 Het was goed voor mij dat ik vernederd werd,
zo leerde ik uw wetten kennen.

72 Goed voor mij is de wet uit uw mond,
beter dan een schat aan goud en zilver.

*

73 Uw handen hebben mij gemaakt en gevormd,
schenk mij inzicht, dan leer ik uw geboden.

74 Wie u vrezen zien mij met blijdschap,
in uw woord heb ik mijn hoop gesteld.

75 Ik weet het, HEER,
uw voorschriften zijn rechtvaardig,
en u vernederde mij in uw trouw.

76 Moge uw liefde mij vertroosten,
zoals u aan uw dienaar hebt beloofd.

77 Heb mededogen met mij, en ik zal leven,
uw wet verheugt mij.

78 Laat de hoogmoedigen beschaamd staan,
zij doen mij kwaad met hun leugens,
maar ik overdenk uw regels.

79 Laat mijn vriend zijn wie u vreest
en uw richtlijnen kent.

80 Laat mij volmaakt naar uw wetten leven,
dan zal ik niet beschaamd staan.

*

81 Mijn ziel smacht naar de redding die u brengt,
in uw woord heb ik mijn hoop gesteld.

82 Mijn ogen smachten naar uw belofte,
wanneer zult u mij troosten?

83 Al schrompel ik weg als een leren zak in de rook,
uw wetten vergeet ik niet.

84 Hoeveel dagen nog telt het leven van uw dienaar,
wanneer zult u mijn vervolgers berechten?

85 Ze hebben voor mij een kuil gegraven,
de hoogmoedigen die uw wet niet erkennen.

86 Elk van uw geboden is betrouwbaar,
maar leugens achtervolgen mij – kom mij te hulp!

87 Bijna was ik van de aarde verdwenen,
toch heb ik uw regels niet verlaten.

88 Blijf mij trouw, laat mij leven,
dan houd ik mij aan de richtlijn uit uw mond.

*

89 HEER, voor eeuwig
staat uw woord in de hemel vast.

90 Uw trouw duurt van geslacht op geslacht,
u hebt de aarde gegrondvest en zij houdt stand.

91 Naar uw voorschriften blijven hemel en aarde bestaan,

alles is aan u onderworpen.

92 Verheugde ik mij niet in uw wet,
ik zou vergaan van ellende.

93 In eeuwigheid zal ik uw regels niet vergeten,
daardoor houdt u mij in leven.

94 Ik ben van u, red mij,
want steeds zoek ik uw regels.

95 Zondaars zijn uit op mijn ondergang,
maar uw richtlijnen geven mij inzicht.

96 Aan alles, hoe volmaakt ook, zag ik een einde,
maar uw gebod is grenzeloos ruim.

*

97 Hoe lief heb ik uw wet,
heel de dag is hij in mijn gedachten.

98 Uw gebod maakt mij wijzer dan mijn vijanden,
ik ben er eeuwig mee verbonden.

99 Ik ben verstandiger dan al mijn leermeesters,
want ik overdenk uw richtlijnen,

100 ik heb meer inzicht dan ouderen,
want uw regels volg ik op.

101 Mijn voeten mijden elk pad dat slecht is,
zo kan ik mij houden aan uw woord,

102 van uw voorschriften wijk ik niet af,
u bent het die mij onderricht.

103 Hoe zoet zijn uw woorden voor mijn gehemelte,
zoeter dan honing voor mijn mond.

104 Uw regels geven mij inzicht,
daarom haat ik elk bedrieglijk pad.

*

105 Uw woord is een lamp voor mijn voet,
een licht op mijn pad.

106 Ik zweer mij te houden aan uw rechtvaardige voorschriften
en ik zal mijn eed gestand doen.

107 Ik ben zo diep vernederd,
houd mij in leven, HEER, zoals u hebt beloofd.

108 Aanvaard, HEER, de lof uit mijn mond
en onderwijs mij in uw voorschriften.

109 Mijn leven is voortdurend in gevaar,
maar uw wet vergeet ik niet.

110 Zondaars hebben voor mij een net gespannen,
maar ik wijk niet af van uw regels.

111 Uw richtlijnen zijn mijn eeuwig bezit,
ze zijn de vreugde van mijn hart.

112 Met hart en ziel ben ik bereid
uw wetten uit te voeren,
eeuwig, tot het einde toe.

*

113 Wankelmoedigen haat ik,
maar uw wet heb ik lief.

114 Bij u schuil ik, u bent mijn schild,
in uw woord stel ik mijn hoop.

115 Zondaars, ga weg van mij!

Ik wil de geboden volgen van mijn God.

116 Steun mij zoals u hebt beloofd, en ik zal leven,
beschaam mijn verwachting niet.

117 Sta mij bij, dan zal ik gered zijn,
altijd houd ik uw wetten voor ogen.

118 U verwerpt wie afdwalen van uw wetten,
hun bedrog loopt uit op niets.

119 Als schuim veracht u*

(119:119)

Als schuim veracht u

– Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT:

‘[Als] schuim doet u ophouden’.

wie kwaad doen op aarde,
daarom heb ik uw richtlijnen lief.

120 Ik huiver van angst voor u,
uw vonnissen wekken mijn vrees.

*

121 Ik heb altijd gedaan wat recht is en wettig,
geef mij niet over aan mijn onderdrukkers.

122 Waarborg het geluk van uw dienaar,
sta niet toe dat hoogmoedigen mij verdrukken.

123 Mijn ogen smachten naar de redding die u brengt,
naar de gerechtigheid die u hebt beloofd.

124 Toon uw dienaar uw genade en trouw,
onderwijs mij in uw wetten.

125 Ik ben uw dienaar, geef mij inzicht,
dan leer ik uw richtlijnen kennen.

126 Het is tijd om in te grijpen, HEER,
overall wordt uw wet geschonden.

127 Maar ik, ik heb uw geboden lief,
meer dan goud, dan zuiver goud.

128 Ik richt mij naar al uw regels*

(119:128)

al uw regels

– Voorgestelde lezing ondersteund door de Septuaginta. MT: ‘alle regels in hun

geheel’.

en haat elk bedrieglijk pad.

*

129 Uw richtlijnen zijn voor mij een wonder,
daarom volg ik ze met heel mijn hart.

130 Als uw woorden opengaan, is er licht
en inzicht voor de eenvoudigen.

131 Dorstig opent zich mijn mond,
zo hunker ik naar uw geboden.

132 Keer u tot mij en wees mij genadig,
dat is het voorrecht van wie uw naam bemint.

133 Stuur mijn gangen zoals u hebt beloofd,
 lever mij niet uit aan de macht van het kwaad,
 134 verlos mij van de onderdrukking van mensen,
 en ik zal mij houden aan uw regels.

135 Laat het licht van uw gelaat over mij schijnen,
 onderwijs uw dienaar in uw wetten.
 136 Beken van tranen vloeien uit mijn ogen,
 want uw wet wordt niet onderhouden.

*

137 U bent rechtvaardig, HEER,
 elk van uw voorschriften is juist.

138 De richtlijnen door u uitgevaardigd
 zijn eerlijk en volkomen betrouwbaar.

139 Mijn hartstocht voor u verteert mij,
 mijn belagers zijn uw woorden vergeten.

140 Uw woord is volkomen zuiver,
 uw dienaar heeft het lief.

141 Al ben ik maar klein en niet in tel,
 ik ben uw regels niet vergeten.

142 Uw gerechtigheid is gerechtigheid voor eeuwig,
 uw wet berust op waarheid.

143 Al ben ik in nood en dreigt er gevaar,
 uw geboden verheugen mij.

144 Uw richtlijnen zijn rechtvaardig tot in eeuwigheid,
 geef mij inzicht, en ik zal leven.

*

145 Ik roep met heel mijn hart,
 geef antwoord, HEER,
 ik wil uw wetten volgen.

146 Ik roep u aan, red mij,
 en ik zal mij houden aan uw richtlijnen.

147 Nog voor het morgenlicht roep ik om hulp,
 in uw woord stel ik mijn hoop.

148 In de uren van de nacht houd ik mijn ogen geopend
 en overdenk ik uw woord.

149 Luister goedgunstig naar mijn stem,
 houd mij in leven, HEER, u bent rechtvaardig.

150 Mijn sluwe vervolgers*

(119:150)

Mijn sluwe vervolgers

– Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT:

‘Zij die sluwheid najagen’.

zijn nabij,

ver zijn ze afgeweken van uw wet.

151 U bent nabij, HEER,

al uw geboden zijn betrouwbaar.

152 Sinds lang weet ik: uw richtlijnen
 hebt u voor eeuwig vastgesteld.*

(119:152)

Sinds lang weet ik: uw richtlijnen

/ hebt u voor eeuwig vastgesteld

– Ook mogelijk is de

vertaling: ‘Uit uw richtlijnen weet ik sinds lang: u hebt ze voor eeuwig vastgesteld’.

*

153 Zie mijn ellende en red mij,
uw wet vergeet ik niet.
154 Strijd voor mij en verlos mij,
houd mij in leven zoals u hebt beloofd.

155 Redding blijft ver van de zondaars,
want uw wetten zoeken ze niet.
156 Groot is uw mededogen, HEER,
houd mij in leven, u bent rechtvaardig.

157 Met velen zijn mijn vervolgers en belagers,
toch wijk ik van uw richtlijnen niet af.
158 Ik zie de afvalligen en weerzin vervult mij,
want zij houden zich niet aan uw woord.

159 Zie hoe ik uw regels liefheb,
HEER, laat mij leven, u bent trouw.
160 Uw woord is volkomen betrouwbaar,
elk van uw voorschriften rechtvaardig en eeuwig.

*

161 Machtigen vervolgen mij zonder reden,
maar alleen voor uw woorden huivert mijn hart.
162 Ik schep vreugde in uw belofte,
als de vinder van een rijke buit.

163 Ik haat, ik verafschuw de leugen,
maar uw wet heb ik lief.
164 Ik zing u dagelijks zevenmaal lof
om uw rechtvaardige voorschriften.

165 Groot is de vrede voor wie uw wet beminnen,
zij vinden geen hindernis op hun weg.
166 Ik verwacht dat u mij redt, HEER,
uw geboden zal ik volbrengen.

167 Ik houd mij aan uw richtlijnen,
mijn ziel heeft ze innig lief.
168 Ik houd mij aan uw regels en richtlijnen,
al mijn wegen zijn u bekend.

*

169 Laat mijn hartenkreet u bereiken, HEER,
geef mij inzicht zoals u hebt beloofd,
170 laat mijn smeekbede tot u doordringen,
bevrijd mij zoals u hebt toegezegd.

171 Laten mijn lippen overvloeien van lof,
want u onderwijst mij in uw wetten,
172 laat mijn mond uw woord bezingen,
want al uw geboden zijn rechtvaardig.

173 Laat uw hand mij te hulp komen,
ik heb gekozen voor uw regels.
174 Ik verlang ernaar dat u mij redt, HEER,

uw wet verheugt mij.

175 Moge mijn ziel leven en u loven,
mogen uw voorschriften mijn hulp zijn.

176 Ik dwaal rond als een verloren schaap.
Zoek uw dienaar,
want ik vergeet uw geboden niet.

120

1 Een pelgrimslied.

Roep ik in mijn nood tot de HEER,
hij geeft mij antwoord.

2 Bevrijd mijn ziel, HEER,
van lippen die liegen,
van de tong die bedriegt.

3 Wat zal je straf zijn,
bedrieglijke tong,
en wat je straf nog verzwaren?

4 Pijlen, gescherpt voor de strijd,
en dan gloeiend houtskool van brem!

5 Ach, dat ik moet wonen in Mesech,
ver van huis bij de tenten van Kedar.

6 Te lang al woont mijn ziel
bij mensen die vrede haten.

7 Spreek ik woorden van vrede,
zij willen oorlog.

121

1 Een pelgrimslied.

Ik sla mijn ogen op naar de bergen,
van waar komt mijn hulp?

2 Mijn hulp komt van de HEER
die hemel en aarde gemaakt heeft.

3 Hij zal je voet niet laten wankelen,
hij zal niet sluimeren, je wachter.

4 Nee, hij sluimert niet,
hij slaapt niet,
de wachter van Israël.

5 De HEER is je wachter,
de HEER is de schaduw
aan je rechterhand:

6 overdag kan de zon je niet steken,
bij nacht de maan je niet schaden.

7 De HEER behoedt je voor alle kwaad,
hij waakt over je leven,

8 de HEER houdt de wacht
over je gaan en je komen
van nu tot in eeuwigheid.

122

1 Een pelgrimslied van David.

Verheugd was ik toen ik hoorde:
'Wij gaan naar het huis van de HEER,'
2 verheugd ben ik, nu onze voeten staan
binnen je poorten, Jeruzalem.

3 Jeruzalem, als een stad gebouwd,
hecht en dicht opeen.

4 Daar komen de stammen samen,
de stammen van de HEER,

om Israëls plicht te vervullen,
te prijzen de naam van de HEER.

5 Daar zetelt het gerecht,
daar troont het huis van David.

6 Vraag om vrede voor Jeruzalem:
'Dat rust hebben wie van je houden,
7 dat vrede heerst binnen je muren
en rust in je vesting.'

8 Om mijn verwanten en vrienden
zeg ik: 'Vrede zij in jou.'

9 Om het huis van de HEER, onze God,
wens ik je al het goede.

123

1 Een pelgrimslied.

Naar u sla ik mijn ogen op,
naar u die in de hemel troont,
2 zoals de ogen van een slaaf
de hand van zijn heer volgen,

en de ogen van een slavin
de hand van haar meesteres,
zo volgen onze ogen
de HEER, onze God,
tot hij ons genadig wil zijn.

3 Wees genadig, HEER, wees ons genadig,
wij worden veracht, meer dan te dragen is.

4 Meer dan onze ziel kan dragen
raakt ons achteloze spot,
de hoogmoed van onverschilligen.

124

1 Een pelgrimslied van David.

Was de HEER niet voor ons geweest,
– Israël, blijf het herhalen –
2 was de HEER niet voor ons geweest
toen de mensen zich tegen ons keerden,
3 ze hadden ons levend verslonden,
zo hevig was hun woede.

4 Dan had het water ons meegesleurd,
de stroom ons overspoeld,
5 wij zouden zijn overspoeld
door het ziedende water.

6 Geprezen de HEER, die ons niet ten prooi gaf aan hun tanden:
7 wij zijn als een vogel ontsnapt uit het net van de vogelvangers, het net is gescheurd en wij, wij zijn ontkomen.

8 Onze hulp is de naam van de HEER die hemel en aarde gemaakt heeft.

125

1 Een pelgrimslied.

Wie op de HEER vertrouwt is als de Sionsberg, die onwankelbaar vast staat voor eeuwig.

2 Zoals de bergen Jeruzalem omringen, zo omringt de HEER zijn volk van nu tot in eeuwigheid.

3 De scepter van het kwaad zal niet rusten op het land van de rechtvaardigen en de rechtvaardigen zullen het onrecht de hand niet reiken.

4 Wees goed voor wie goed is, HEER, voor de oprechte van hart.

5 Maar wie een dwaalweg gaat: HEER, verdrijf hem en allen die onrecht doen.

Vrede over Israël!

126

1 Een pelgrimslied.

Toen de HEER het lot van Sion keerde, was het of wij droomden,

2 een lach vulde onze mond, onze tong brak uit in gejuich.

Toen zeiden alle volken:

‘De HEER heeft voor hen iets groots verricht.’

3 Ja, de HEER had voor ons iets groots verricht, we waren vol vreugde.

4 Keer ook nu ons lot, HEER, zoals u water doet weerkeren in de woestijn.

5 Zij die in tranen zaaien, zullen oogsten met gejuich.

6 Wie in tranen op weg gaat, dragend de buidel met zaad, zal thuiskomen met gejuich, dragend de volle schoven.

127

1 Een pelgrimslied van Salomo.

Als de HEER het huis niet bouwt, vergeefs zwoegen de bouwers;

als de HEER de stad niet bewaakt,
vergeefs doet de wachter zijn ronde.

2 Vergeefs is het
dat je vroeg opstaat,
je laat te ruste legt,
je aftobt voor wat brood –
hij geeft het zijn lieveling in de slaap.*

(127:2) *hij geeft het zijn lieveling in de slaap* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘hij schenkt zijn lieveling de slaap’.

3 Kinderen zijn een geschenk van de HEER,
de vrucht van de schoot is een beloning van God.

4 Als pijlen in de hand van een schutter,
zo zijn kinderen, verwekt in je jeugd.

5 Gelukkig de man
wiens koker is gevuld
met pijlen zoals zij.
Hij staat niet te schande
als hij zijn vijanden aanklaagt in de poort.

128

1 Een pelgrimslied.

Gelukkig ieder die ontzag heeft voor de HEER
en de weg gaat die hij wijst:

2 je zult eten wat je werk opbrengt,
geluk en voorspoed vallen je toe,

3 je vrouw als een vruchtbare wijnstok
in het midden van je huis,
je kinderen als jonge olijfbomen
in een kring om je tafel.

4 Ja, zo wordt gezegend
de man die ontzag heeft voor de HEER.

5 Ontvang de zegen van de HEER uit Sion,

verheug je in de voorspoed van Jeruzalem,
alle dagen van je leven,

6 en verheug je in de kinderen van je kinderen.
Vrede over Israël!

129

1 Een pelgrimslied.

Dikwijls werd ik gekweld, van mijn jeugd af aan,
– Israël, blijf het herhalen –

2 dikwijls werd ik gekweld, van mijn jeugd af aan,
maar gebroken hebben ze mij niet.

3 Ze trokken hun ploeg over mijn rug
en maakten lange voren,

4 maar de HEER die rechtvaardig is,
sneed de riemen van de drijvers door.

5 Beschaamd deinzen terug
allen die Sion haten,

6 ze zijn als gras op de daken
dat verdort nog voor het bloeit:

7 de maaier vult er zijn hand niet mee
noch de schovenbinder zijn armen,
8 en geen voorbijganger zegt:
'Moge de HEER u zegenen.'

Wij zegenen u in de naam van de HEER.

130

1 Een pelgrimslied.

Uit de diepte roep ik tot u, HEER,
2 Heer, hoor mijn stem,
wees aandachtig, luister
naar mijn roep om genade.

3 Als u de zonden blijft gedenken, HEER,
Heer, wie houdt dan stand?
4 Maar bij u is vergeving,
daarom eert men u met ontzag.

5 Ik zie uit naar de HEER,
mijn ziel ziet uit naar hem
en verlangt naar zijn woord,
6 mijn ziel verlangt naar de Heer,
meer dan wachters naar de morgen,
meer dan wachters uitzien naar de morgen.

7 Israël, hoop op de HEER!
Bij de HEER is genade, bij hem
is bevrijding, altijd weer.
8 Hij zal Israël bevrijden
uit al zijn zonden.

131

1 Een pelgrimslied van David.

HEER, niet trots is mijn hart,
niet hoogmoedig mijn blik,
ik zoek niet wat te groot is
voor mij en te hoog gegrepen.

2 Nee, ik ben stil geworden,
ik heb mijn ziel tot rust gebracht.
Als een kind op de arm van zijn moeder,
als een kind is mijn ziel in mij.

3 Israël, hoop op de HEER,
van nu tot in eeuwigheid.

132

1 Een pelgrimslied.

Blijf David gedenken, HEER,
en alles wat hij heeft doorstaan,
2 omdat hij de HEER had gezworen,
de Machtige van Jakob had beloofd:

3 'Ik zal mijn tent niet binnengaan
noch mij te ruste leggen op mijn bed,
4 mijn ogen niet overgeven aan de slaap
noch mijn wimpers aan de sluimer,
5 voordat ik een plaats vind voor de HEER,
een woning voor de Machtige van Jakob.'

6 In Efrata hoorden wij van de ark,
wij vonden hem in de velden van Jaär.
7 Laten wij zijn woning binnengaan,
ons neerbuigen aan zijn voeten.

8 Trek op, HEER, naar uw rustplaats,
u en uw machtige ark.
9 Laten uw priesters zich kleden in gerechtigheid,
uw getrouwen juichen van vreugde.

10 Wijs omwille van David, uw dienaar,
het verzoek van uw gezalfde niet af.
11 De HEER heeft David trouw gezworen,
en zijn belofte neemt hij niet terug:

'Een van je nazaten
laat ik je troon bestijgen.
12 Houden je zonen zich aan mijn verbond,
aan de richtlijnen die ik hun geef,
dan zullen ook hun zonen voor altijd
zetelen op je troon.'

13 De HEER heeft Sion verkozen
en als woonplaats begeerd:
14 'Dit is, voor altijd, mijn rustplaats,
hier verlang ik te wonen.

15 Ik zal Sion met voedsel zegenen,
de armen brood geven in overvloed
16 en de priesters met eer bekleden.
Zijn getrouwen zullen juichen van vreugde.

17 Hier breng ik Davids huis tot aanzien,
hier ontsteek ik een lamp voor mijn gezalfde.
18 Zijn vijanden bekleed ik met schande,
maar op zijn hoofd schittert een kroon.'

133

1 Een pelgrimslied van David.

Hoe goed is het, hoe heerlijk
als broeders bijeen te wonen!

2 Goed als olie op het hoofd
die neervalt op de baard,
de baard van Aäron,
en neervalt op de hals van zijn gewaad,

3 als de dauw van de Hermon
die neervalt op de bergen van Sion.
Daar geeft de HEER zijn zegen:
leven voor altijd.

134

1 Een pelgrimslied.

Zegen de HEER, u allen
die de dienst van de HEER verricht
en in het huis van de HEER staat, nacht aan nacht.

2 Hef uw handen op naar het heiligdom
en zegen de HEER.

3 Moge uit Sion de HEER u zegenen,
die hemel en aarde gemaakt heeft.

135

1 Halleluja!

Loof de naam van de HEER,
loof hem, dienaren van de HEER,
2 u die staat in het huis van de HEER,
in de voorhoven van het huis van onze God.

3 Loof de HEER, want hij is goed,
bezing zijn naam, zo lieflijk van klank.

4 De HEER heeft Jakob uitgekozen,
Israël als zijn kostbaar bezit.

5 Ik weet het: groot is de HEER,
onze Heer overtreft alle goden.

6 De HEER maakt alles wat hij wil
in de hemel en op de aarde
en in de diepten van de oceanen.

7 Wolken wekt hij aan de einder der aarde,
bliksems maakt hij en de regen valt,
de wind laat hij los uit zijn schatkamers.

8 Hij trof de eerstgeborenen van Egypte,
van mens en van dier,

9 en deed wonderen en tekenen
– in je midden, Egypte –
voor de farao en al zijn dienaren.

10 Hij trof vele volken
en doodde machtige koningen:

11 Sichon, koning van de Amoriëten,
en Og, koning van Basan,
en alle koningen van Kanaän.

12 Hun land gaf hij in bezit,
in bezit aan Israël, zijn volk.

13 Uw naam, HEER, blijft in eeuwigheid,
van u, HEER, zal men spreken, van geslacht op geslacht.

14 Want de HEER doet recht aan zijn volk
en ontfermt zich over zijn dienaren.

15 Goden van andere volken zijn van zilver en goud,
gemaakt door mensenhanden.

16 Ze hebben een mond, maar kunnen niet spreken,
ze hebben ogen, maar kunnen niet zien,

17 ze hebben oren, maar kunnen niet horen;

er komt geen adem uit hun mond.

18 Zoals zij, zo worden ook hun makers,
en ieder die op hen vertrouwt.

19 Huis van Israël, prijs de HEER,

huis van Aäron, prijs de HEER,

20 huis van Levi, prijs de HEER,

wie de HEER vrezet, prijs de HEER.

21 Geprezen zij de HEER op de Sion,
hij die zijn woning heeft in Jeruzalem.

Halleluja!

136

1 Loof de HEER, want hij is goed

– eeuwig duurt zijn trouw –

2 loof de allerhoogste God

– eeuwig duurt zijn trouw –

3 loof de oppermachtige Heer

– eeuwig duurt zijn trouw –

4 die wonderen doet, hij alleen

– eeuwig duurt zijn trouw –

5 die de hemel maakte, met wijsheid

– eeuwig duurt zijn trouw –

6 die de aarde uitspreidde, op het water

– eeuwig duurt zijn trouw –

7 die de grote lichten maakte

– eeuwig duurt zijn trouw –

8 de zon, om te heersen over de dag

– eeuwig duurt zijn trouw –

9 maan en sterren, om te heersen over de nacht

– eeuwig duurt zijn trouw –

10 die Egypte trof, in hun eerstgeborenen

– eeuwig duurt zijn trouw –

11 en Israël wegleidde, uit hun midden

– eeuwig duurt zijn trouw –

12 met krachtige hand en geheven arm

– eeuwig duurt zijn trouw –

13 die de Rietzee spleet, in tweeën

– eeuwig duurt zijn trouw –

14 en Israël overbracht, daar midden doorheen

– eeuwig duurt zijn trouw –

15 en de farao met zijn leger achterliet, in de Rietzee

– eeuwig duurt zijn trouw –

16 die zijn volk leidde, in de woestijn

– eeuwig duurt zijn trouw –

17 die geduchte koningen versloeg

– eeuwig duurt zijn trouw –

18 en machtige koningen doodde

– eeuwig duurt zijn trouw –

19 Sichon, koning der Amoriëten

– eeuwig duurt zijn trouw –

20 en Og, de koning van Basan

– eeuwig duurt zijn trouw –

21 en hun land weggaf, als bezit
– eeuwig duurt zijn trouw –
22 als bezit aan Israël, zijn dienaar
– eeuwig duurt zijn trouw –

23 die in onze rampspoed aan ons heeft gedacht
– eeuwig duurt zijn trouw –
24 en ons ontrukte aan onze belagers
– eeuwig duurt zijn trouw –

25 hij geeft brood aan alles wat leeft
– eeuwig duurt zijn trouw –
26 loof de God van de hemel
– eeuwig duurt zijn trouw!

137

1 Aan de rivieren van Babel,
daar zaten wij treurend
en dachten aan Sion.

2 In de wilgen op de oever
hingen wij onze lieren.

3 Daar durfden onze bewakers
te vragen om een lied,
daar vroegen onze beulen:
'Zing voor ons
een vrolijk lied uit Sion.'

4 Hoe kunnen wij zingen
een lied van de HEER
op vreemde grond?

5 Als ik jou vergeet, Jeruzalem,
laat dan mijn hand de snaren vergeten.

6 Laat mijn tong aan mijn gehemelte kleven
als ik niet meer denk aan jou,
als ik Jeruzalem niet stel
boven alles wat mij verheugt.

7 Gedenk, HEER,
de dag van Jeruzalems val,
toen het volk van Edom zei:
'Neer met die stad, neer,
maak haar met de grond gelijk.'

8 Babel, weldra word je verwoest.
Gelukkig hij die wraak zal nemen
en jou doet wat jij ons hebt gedaan.

9 Gelukkig hij die jouw kinderen grijpt
en op de rotsen verplettert.

138

1 Van David.

Ik wil u loven met heel mijn hart,
voor u zingen onder het oog van de goden,
2 mij buigen naar uw heilige tempel,
uw naam loven om uw liefde en trouw:
grote dingen hebt u beloofd, tot eer van uw naam.
3 Toen ik u aanriep, hebt u geantwoord,

mij bemoedigd en gesterkt.

4 Laten alle koningen op aarde u loven, HEER,
zij hebben de beloften uit uw mond gehoord.

5 Laten zij de wegen van de HEER bezingen:
'Groot is de majesteit van de HEER.

6 De HEER is hoogverheven! Naar de nederige ziet hij om,
de hoogmoedige doorziet hij van verre.'

7 Al is mijn weg vol gevaren, u houdt mij in leven,
u verdedigt mij tegen de woede van mijn vijanden,
uw rechterhand brengt mij redding.

8 De HEER zal mij altijd beschermen.
HEER, uw trouw duurt eeuwig,
laat het werk van uw handen niet los.

139

1 Voor de koorleider. Van David, een psalm.

HEER, u kent mij, u doorgrondt mij,
2 u weet het als ik zit of sta,
u doorziet van verre mijn gedachten,
3 ga ik op weg of rust ik uit, u merkt het op,
met al mijn wegen bent u vertrouwd.

4 Geen woord ligt op mijn tong,
of u, HEER, kent het ten volle.
5 U omsluit mij, van achter en van voren,
u legt uw hand op mij.
6 Wonderlijk zoals u mij kent,
het gaat mijn begrip te boven.

7 Hoe zou ik aan uw aandacht ontsnappen,
hoe aan uw blikken ontkomen?
8 Klom ik op naar de hemel – u tref ik daar aan,
lag ik neer in het dodenrijk – u bent daar.

9 Al verhief ik mij op de vleugels van de dageraad,
al ging ik wonen voorbij de verste zee,
10 ook daar zou uw hand mij leiden,
zou uw rechterhand mij vasthouden.

11 Al zei ik: 'Laat het duister mij opslokken,
het licht om mij heen veranderen in nacht,'
12 ook dan zou het duister voor u niet donker zijn –
de nacht zou oplichten als de dag,
het duister helder zijn als het licht.

13 U was het die mijn nieren vormde,
die mij weefde in de buik van mijn moeder.
14 Ik loof u voor het ontzaglijke wonder van mijn bestaan,
wonderbaarlijk is wat u gemaakt hebt.
Ik weet het, tot in het diepst van mijn ziel.

15 Toen ik in het verborgene gemaakt werd,
kunstig geweven in de schoot van de aarde,
was mijn wezen voor u geen geheim.
16 Uw ogen zagen mijn vormeloos begin,
alles werd in uw boekrol opgetekend,
aan de dagen van mijn bestaan ontbrak er niet één.

17 Hoe rijk zijn uw gedachten, God,
hoe eindeloos in aantal,
18 ontelbaar veel, meer dan er zandkorrels zijn.
Ontwaak ik, dan nog ben ik bij u.

19 God, breng de zondaars om,
– weg uit mijn ogen, jullie die bloed vergieten –
20 ze spreken kwaadaardig over u,
uw vijanden misbruiken uw naam.

21 Zou ik niet haten wie u haten, HEER,
niet verachten wie tegen u opstaan?
22 Ik haat hen, zo fel als ik haten kan,
ze zijn mijn vijand geworden.

23 Doorgrond mij, God, en ken mijn hart,
peil mij, weet wat mij kwelt,
24 zie of ik geen verkeerde weg ga,
en leid mij over de weg die eeuwig is.

140

1 Voor de koorleider. Een psalm van David.

2 Bevrijd mij, HEER, van wie mij kwaad doen,
behoed mij voor hun bruto geweld.
3 In hun hart bedenken zij boze plannen,
heel de dag zoeken ze strijd.
4 Hun tong is scherp als die van een slang,
achter hun lippen schuilt het gif van een adder. *sela*

5 Houd mij, HEER, uit de handen van schurken,
behoed mij voor hun bruto geweld.
Ze zijn op mijn ondergang uit,
6 in hun hoogmoed leggen ze strikken,
ze spannen met touwen een net
en zetten een val op mijn weg. *sela*

7 Ik roep tot de HEER: ‘U bent mijn God,
luister, HEER, naar mijn smeekgebed.
8 HEER, mijn God, machtige redder,
u beschermt mij op de dag van de strijd.
9 HEER, geef de schurken niet wat zij begeren,
doorkruis hun plannen als zij opstaan tegen mij. *sela*

10 Dat het hoofd van mijn belagers
wordt getroffen door de vloek van hun lippen.
11 Dat vurige kolen op hen neerstorten,
dat ze vallen in een kuil waaruit ze nooit meer opstaan.
12 Dat er in het land voor lasteraars geen plaats is,
dat het kwaad onderdrukkers tot de dood achtervolgt.’

13 Dit weet ik: de HEER doet
recht aan zwakken en armen.
14 De rechtvaardigen zullen uw naam prijzen,
de oprechten wonen in uw nabijheid.

141

1 Een psalm van David.

HEER, u roep ik aan, kom mij te hulp,
luister naar mij nu ik tot u roep.
2 Laat mijn gebed voor u zijn als reukwerk,
mijn geheven handen als een avondoffer.

3 Zet een wacht voor mijn mond, HEER,
een post voor de deur van mijn lippen.
4 Houd mijn hart ver van het kwaad,
verleid het niet tot goddeloze daden
met hen die onrecht bedrijven,
laat mij niet eten van hun overvloed.

5 Zou een rechtvaardige mij slaan, het was mij een weldaad,
zou hij mij straffen, het was balsem op mijn hoofd.
Zou ik lijden onder de kwaden, dan nog bleef ik bidden,
6 en werden hun leiders van de rotsen geworpen,
van mij hoorden ze woorden van deernis.

7 Verspreid als de aarde, geploegd en omgewoeld,
ligt ons gebeente bij de muil van het dodenrijk.
8 Maar HEER, mijn God: naar u zijn mijn ogen gericht,
bij u schuil ik, giet mijn leven niet weg als water.

9 Behoed mij voor de strik die zij hebben gespannen,
voor de valkuil van hen die onrecht doen.
10 Laat de goddelozen in hun eigen netten raken
en mij alleen ontkomen.

142

1 Een kunstig lied van David, een gebed toen hij in de spelonk was.

2 Luid roep ik tot de HEER,
luid smee ik de HEER om hulp,
3 bij hem stort ik mijn hart uit,
bij hem klaag ik mijn nood.

4 Ik ben ten einde raad,
u kent de weg die ik moet volgen,
u weet dat op mijn pad
een strik verborgen ligt.

5 Ik kijk ter zijde en zie
niemand die om mij geeft,
nergens een toevlucht voor mij,
niemand die hecht aan mijn leven.

6 Ik roep tot u, HEER:
'U bent mijn schuilplaats,
al wat ik heb in het land van de levenden.'

7 Hoor mijn noodkreet,
ik ben uitgeput en moe,
verlos mij van mijn vervolgers,
zij zijn sterker dan ik.

8 Leid mij uit de beklemming,
dat ik uw naam mag loven
in de kring van de rechtvaardigen:
u hebt naar mij omgezien.

143

1 Een psalm van David.

HEER, hoor mijn gebed,
luister naar mijn smeken,
antwoord mij, u bent trouw en rechtvaardig.

2 Daag uw dienaar niet voor het gerecht,
voor u is geen sterveling onschuldig.

3 De vijand heeft mij vervolgd,
mijn leven vertrappt in het stof,
ik moet wonen in duisternis
als de doden van eeuwen her,

4 ik ben ten einde raad,
geschokt tot diep in mijn hart.

5 Ik denk terug aan vroeger dagen,
mijmer over uw daden
en beschouw het werk van uw handen,
6 ik strek mijn handen naar u uit,
dorstig als droge aarde. *sela*

7 HEER, geef mij antwoord, haast u,
mijn kracht is uitgeput.
Houd u niet voor mij verborgen,
ik word als wie afgedaald is in het graf.

8 Laat mij in de morgen uw liefde horen,
in u stel ik mijn vertrouwen,
wijs mij de weg die ik gaan moet,
mijn ziel verlangt naar u.

9 Verlos mij van mijn vijanden, HEER,
bij u zoek ik bescherming.

10 Leer mij uw wil te volbrengen,
u bent mijn God,
laat uw goede geest mij leiden
over geëffende grond.

11 Houd mij in leven, HEER, tot eer van uw naam,
leid mij uit de verdrukking, door uw gerechtigheid,

12 toon uw trouw, versla mijn vijanden,
vernietig al mijn belagers
– ik ben uw dienaar.

144

1 Van David.

Geprezen zij de HEER, mijn rots,
die mijn handen oefent voor de strijd,
die mijn vingers schoolt voor het gevecht,

2 mijn beschermer, mijn vesting,
de burcht die mij veiligheid biedt,
het schild waarachter ik schuil,
hij die volken ✠

(144:2) *volken* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT: ‘mijn volk’.

aan mij onderwerpt.

3 HEER, wat is de mens dat u om hem geeft,
de sterveling dat u aan hem denkt?

4 Een mens is vluchtig als een ademtocht,
zijn dagen glijden als een schaduw weg.

5 HEER, schuif uw hemel open en daal af,
raak de bergen aan zodat ze roken.

6 Werp uw bliksem, sla de volken uiteen,
schiet uw pijlen en verdrijf hen.

7 Reik mij uw hand van omhoog,
bevrijd mij, ontruk mij aan de woeste wateren,
aan de greep van vreemdelingen

8 die leugens spreken met hun mond,
bedrog verbergen in hun handen.

9 Ik wil een nieuw lied voor u zingen, God,
voor u spelen op de tiensnarige harp,
10-11 want u brengt koningen redding,
u hebt David, uw dienaar, bevrijd.

Bevrijd ook mij van het moordende zwaard,
ontruk mij aan de greep van vreemdelingen
die leugens spreken met hun mond,
bedrog verbergen in hun handen.

12 Onze zonen zijn als jonge planten,
in hun jeugd met liefde verzorgd,
onze dochters als de hoekzuilen
van een paleis, zo sierlijk gesneden,

13 onze schuren gevuld,
van voorraad en voedsel voorzien,
onze schapen en geiten, met duizenden,
met tienduizenden op onze velden,
14 onze kudde doorvoed,

geen inval, geen uittocht,
geen weklacht op onze pleinen.
15 Gelukkig het volk dat zo mag leven,
gelukkig het volk dat de HEER als God heeft.

145

1 Een loflied van David.

U, mijn God en koning, wil ik roemen,
uw naam prijzen tot in eeuwigheid.

2 Elke dag opnieuw wil ik u prijzen,
uw naam loven tot in eeuwigheid:

3 'Groot is de HEER, hem komt alle lof toe,
zijn grootheid is niet te doorgronden.'

4 Laat geslacht na geslacht van uw schepping verhalen,
uw machtige daden verkondigen.

5 Laten zij spreken over de glorie van uw majesteit,
ook ik wil uw wonderen bekendmaken.*

(145:5) *Laten zij* [...] *bekendmaken* – Volgens een Qumran-handschrift en sommige oude vertalingen.

MT: 'De glorie van uw majesteit en uw wonderwerken wil ik bekendmaken'.

6 Laten zij getuigen van uw geduchte daden,
ook ik wil van uw grootheid vertellen.
7 Laten zij de roem van uw goedheid verbreiden,
uw gerechtigheid luid bezingen:

8 ‘Genadig en liefdevol is de HEER,
hij blijft geduldig en groot is zijn trouw.
9 Goed is de HEER voor alles en allen,
hij ontfermt zich over heel zijn schepping.’

10 Laten al uw schepselen u loven, HEER,
en uw getrouwen u prijzen.
11 Laten zij getuigen van de luister van uw koningschap,
spreken over uw machtige werken,

12 aan de stervelingen uw machtige daden verkondigen,
de glorie en de glans van uw koningschap:

13 ‘Uw koningschap omspant de eeuwen,
uw heerschappij omvat alle geslachten.’*

(145:13) Psalm 145 is een acrostichon: de verzen beginnen steeds met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet. De veertiende letter (*noen*) ontbreekt echter in MT. Een Qumran-handschrift en sommige oude vertalingen lezen aanvullend: ‘Betrouwbaar is de HEER in alles wat hij zegt, heel zijn schepping blijft hij trouw.’

14 ‘Een steun is de HEER voor wie is gevallen,
wie gebukt gaat richt hij op.
15 Allen zien hoopvol naar u uit,
u geeft brood, op de juiste tijd.
16 Gul is uw hand geopend,
u vervult het verlangen van alles wat leeft.

17 Rechtvaardig is de HEER in alles wat hij doet,
zijn schepselen blijft hij trouw.
18 Allen die hem aanroepen is de HEER nabij,
die hem roepen in vast vertrouwen.

19 Hij vervult het verlangen van wie hem eren,
hij hoort hun klacht en komt te hulp.
20 De HEER waakt over wie hem liefhebben,
maar wie hem afwijzen, vaagt hij weg.’
21 Laat zó mijn mond de lof spreken van de HEER,
en alles wat leeft zijn heilige naam prijzen,
tot in eeuwigheid.

146

1 Halleluja!

Loof de HEER, mijn ziel.

2 De HEER wil ik loven, zolang ik leef,
mijn God bezingen zolang ik besta.

3 Vertrouw niet op mensen met macht,
op een sterveling bij wie geen redding is.
4 Stokt zijn adem, hij keert terug tot de aarde,
op die dag gaat hij met zijn plannen ten onder.

5 Gelukkig wie de God van Jakob tot hulp heeft,
wie zijn hoop vestigt op de HEER, zijn God,

6 die hemel en aarde heeft gemaakt,
de zee en alles wat daar leeft,

hij die trouw is tot in eeuwigheid,
7 recht doet aan de verdrukten,
brood geeft aan de hongerigen.
De HEER bevrijdt de gevangenen,
8 de HEER opent de ogen van blinden,
de HEER richt de gebogenen op,

de HEER heeft de rechtvaardigen lief,
9 de HEER beschermt de vreemdelingen,
wezen en weduwen steunt hij,
maar wie kwaad doen, richt hij te gronde.

10 De HEER is koning tot in eeuwigheid,
je God, Sion, van geslacht op geslacht.

Halleluja!

147

1 Halleluja!

Hoe goed is het te zingen voor onze God,
hoe heerlijk hem onze lof te brengen.

2 De bouwer van Jeruzalem, dat is de HEER,
hij brengt de ballingen van Israël bijeen.

3 Hij geneest wie gebroken zijn
en verzorgt hun diepe wonden.

4 Hij bepaalt het getal van de sterren,
hij roept ze alle bij hun naam.

5 Groot is onze Heer en oppermachtig,
zijn inzicht is niet te meten.

6 De HEER richt de vernederden op
en drukt de goddelozen neer.

7 Hef voor de HEER een hymne aan,
zing voor onze God een lied bij de lier,
8 voor hem die de hemel met wolken bedekt,
die de aarde met regen doordrenkt,
die het gras op de bergen laat groeien,
9 die voedsel geeft aan de dieren,
aan de roepende jongen van de raaf.

10 Niet de kracht van paarden verheugt hem,
niet de sterkte van soldaten geeft hem vreugde,
11 vreugde vindt de HEER in wie hem eren
en in wie hopen op zijn liefde en trouw.

12 Prijs, Jeruzalem, prijs de HEER,
loof, Sion, loof je God.

13 Hij heeft de grendels van je poorten versterkt,
het volk binnen je muren gezegend.

14 Hij geeft je vrede en veilige grenzen,
met vette tarwe stilt hij je honger.

15 Hij zendt zijn bevelen naar de aarde,
vlug als een renbode gaat zijn woord.

16 Hij laat het sneeuwen als wol,

rijp strooit hij uit als stof,

17 hagel werpt hij in brokken neer,
wie is tegen zijn koude bestand?

18 Hij zendt zijn woord en alles smelt,
hij stuurt zijn adem, de wateren stromen.

19 Hij maakt zijn woorden aan Jakob bekend,
zijn wetten en voorschriften aan Israël.

20 Met geen ander volk heeft hij zich zo verbonden,
met zijn wetten zijn zij niet vertrouwd.

Halleluja!

148

1 Halleluja!

Loof de HEER, bewoners van de hemel,
loof hem daar in de hoogten,
2 loof hem, al zijn herauten,
loof hem, heel zijn engelenmacht.

3 Loof hem, zon en maan,
loof hem, heldere sterren,
4 loof hem, hoogste hemelen,
water boven de hoge hemel.

5 Laten zij loven de naam van de HEER:
op zijn bevel zijn zij geschapen,
6 hij gaf hun een plaats voor eeuwig en altijd,
hij stelde een wet die nooit zal vergaan.

7 Loof de HEER, bewoners van de aarde,
zeemonsters en oceanen,
8 vuur en hagel, sneeuw en rook,
stormwind die doet wat hij zegt.

9 Alle bergen en heuveltoppen,
hout dat vrucht draagt, alle ceders,
10 dieren van het veld en dieren in de wei,
alles wat kruipt en op vleugels gaat.

11 Koningen van de aarde en alle naties,
vorsten en alle leiders van de aarde,
12 jonge mannen en jonge vrouwen,
oud en jong tezamen.

13 Laten zij loven de naam van de HEER,
alleen zijn naam is hoogverheven,
zijn luister gaat aarde en hemel te boven.
14 Hij verhoogt het aanzien van zijn volk,
de roem van al wie hem trouw zijn,
het volk van Israël, dat hem nabij is.

Halleluja!

149

1 Halleluja!

Zing voor de HEER een nieuw lied,

roem hem te midden van zijn getrouwen.
2 Laat Israël verheugd zijn over zijn machtige maker,
het volk van Sion juichen om zijn koning.

3 Laten zij dansend zijn naam loven,
bij lier en tamboerijn voor hem zingen.
4 Ja, de HEER vindt vreugde in zijn volk,
hij kroont de vernederden met de zege.

5 Laten zijn getrouwen juichen in triomf,
nog jubelen als zij te ruste gaan,
6 met lofzang voor God uit hun kelen,
een tweesnijdend zwaard in hun hand.

7 De volken laten boeten,
de naties bestraffen,
8 hun koningen in boeien slaan,
hun leiders met ketenen binden,
9 het geschreven recht aan hen voltrekken:
dat is de glorie voor al zijn getrouwen.

Halleluja!

150

1 Halleluja!

Loof God in zijn heilige woning,
loof hem in zijn machtig gewelf,
2 loof hem om zijn krachtige daden,
loof hem om zijn oneindige grootheid.

3 Loof hem met hoorngeschal,
loof hem met harp en lier,
4 loof hem met dans en tamboerijn,
loof hem met snaren en fluit.

5 Loof hem met klinkende bekkens,
loof hem met slaande cimbalen.
6 Alles wat adem heeft, loof de HEER.

Halleluja!

1

1 Hier volgen de spreuken van Salomo, zoon van David en koning van Israël. 2 Ze bieden wijsheid en zijn een leidraad in het leven, verdiepen het inzicht 3 en bevatten wijze lessen over recht, rechtvaardigheid en eerlijkheid. 4 Ze vormen het ongeoefende verstand en geven de jeugd kennis en bezonnenheid. 5 Laat wie wijs is goed naar deze spreuken luisteren en nog wijzer worden. Laat wie verstandig is meer en meer de vaardigheid verwerven 6 deze spreuken en diepzinnigheden te begrijpen, deze woorden en scherpzinnigheden van de wijzen te doorgronden. 7 Het begin van alle kennis is ontzag voor de HEER; een dwaas veracht de wijsheid en weigert elk onderricht.

Hoed je voor slecht gezelschap

8 Mijn zoon, luister naar de lessen van je vader, verwaarloos niet wat je moeder je leert.
9 Hun lessen zijn een sierlijke krans om je hoofd, ze zijn een ketting om je hals.

10 Mijn zoon, als zondaars je proberen in te palmen, geef er niet aan toe.
11 Luister niet naar hen als ze je willen overhalen met hen mee te gaan, als ze zeggen: 'We willen bloed vergieten, we gaan onschuldigen de dood in jagen, zonder reden, 12 we verslinden ze met huid en haar, zoals het dodenrijk de levenden verslindt, het graf de doden opslokt. 13 Hoeveel kostbaarheden zullen we niet vinden, we vullen onze huizen met een rijke buit. 14 Kom, sluit je bij ons aan, we zullen alles delen.' 15 Mijn zoon, ga niet met hen op pad, mijd de weg die zij gaan, 16 want ze haasten zich om kwaad te doen en zijn op bloed belust. 17 Het net wordt tevergeefs gespannen als de vogels het bespieden. 18 Alleen hun eigen bloed zal vloeien, hun eigen leven is hun prooi. 19 Dat is het lot van allen die uit zijn op roof, hun pad voert naar de dood.

Oproep van Wijsheid

20 Wijsheid roept in de straten, over de pleinen klinkt haar stem, 21 ze laat zich horen bij de poorten, te midden van alle rumoer roept ze uit: 22 'Hoe lang nog, onnozele mensen, hechten jullie aan je onvolwassenheid, willen jullie, spotters, blijven spotten, haten jullie, dwazen, kennis? 23 Luister, neem mijn berispingen ter harte – dan stort ik mijn geest over je uit, dan laat ik je delen in mijn wijsheid. 24 Maar toen ik je riep, wees je me af, toen ik je mijn hand bood, nam je die niet aan. 25 Al mijn goede raad heb je in de wind geslagen, elke berisping heb je genegeerd. 26 Daarom lach ik om je ongeluk, schater ik het uit om je ellende, 27 wanneer ellende op je afkomt als een storm, ongeluk als een onweer over je losbarst, leed en nood je treffen.

28 Dan zul je me roepen, maar ik antwoord niet,
je zult me zoeken, maar je vindt me niet.
29 Want je was afkerig van mijn kennis
en toonde geen ontzag voor de HEER.
30 Je nam mijn raad niet aan
en verachtte mijn berispingen.
31 Daarom pluk je de wrange vruchten van je plannen,
je daden liggen je zwaar op de maag.
32 Want wie onnozel is, gaat aan zijn halsstarrigheid ten onder,
en zelfgenoegzaamheid brengt de dwazen om.
33 Maar wie naar mij luistert, zal veilig zijn,
hij hoeft geen angst te hebben voor het kwaad.'

2 Wijsheid komt van de HEER

1 Mijn zoon, als je in acht neemt wat ik zeg,
mijn richtlijnen altijd onthoudt,
2 een open oor hebt voor mijn wijsheid,
een geest die neigt naar inzicht,
3 als je erom vraagt de dingen te begrijpen,
roept om scherpzinnigheid,
4 ernaar zoekt als was het zilver,
ernaar speurt als naar een verborgen schat –
5 dan zul je ontdekken wat ontzag voor de HEER is,
dan zul je kennis van God verwerven.
6 Want het is de HEER die wijsheid schenkt,
zijn woorden bieden kennis en inzicht.
7 Aan wie rechtschapen is, geeft hij voorspoed,
voor wie op rechte wegen gaat, is hij een schild.
8 Hij waakt over het rechte pad
en beschut de weg van wie hem trouw zijn.
9 Als je in acht neemt wat ik zeg,
zul je leren wat oprecht, eerlijk en rechtvaardig is,
dan volg je altijd het juiste spoor.
10 Want wijsheid zal je geest doordringen,
je koestert je in kennis.
11 Bedachtzaamheid zal je behoeden,
inzicht houdt de wacht
12 om je af te houden van verkeerde wegen,
om je te beschermen tegen leugenaars,
13 mannen die het rechte pad hebben verlaten,
de wegen van de duisternis gaan,
14 genieten van hun slechte daden,
staan te juichen bij hun valse streken,
15 mannen die op kromme wegen gaan
en slechts een dwaalspoor volgen.
16 En inzicht houdt de wacht
om je te beschermen tegen een lichtzinnige vrouw,
die je met haar vleierij wil paaien,
17 een vrouw die ver is afgedwaald,
de geliefde van haar jeugd heeft verlaten,
het verbond met haar God is vergeten.
18 Het huis van zo'n vrouw verzinkt in de dood,
haar pad voert naar het rijk van de schimmen.
19 Niemand die bij haar komt keert ooit terug,
onbereikbaar is de weg die naar het leven leidt.
20 Houd daarom het rechte pad,
volg de weg van wie rechtvaardig zijn,
21 want wie rechtschapen zijn,
zullen wonen in het land der levenden,
wie onberispelijk hun weg gaan,
vinden er een vast verblijf.

22 Maar wie kwaad doen, worden verdreven,
wie God niet trouw zijn, worden weggevaagd.

3 Heb ontzag voor de HEER

1 Mijn zoon, vergeet mijn lessen niet,
houd in je hart mijn richtlijnen vast.

2 Ze vermeerderen de dagen van je leven,
geven je vele jaren van geluk.

3 Mogen liefde en trouw je nooit verlaten,
wind ze om je hals,
schrijf ze in je hart.

4 God en de mensen zullen je genegen zijn
en je zult waardering ondervinden.

5 Vertrouw op de HEER met heel je hart,
steun niet op eigen inzicht.

6 Denk aan hem bij alles wat je doet,
dan baant hij voor jou de weg.

7 Wees niet eigenzinnig,
maar heb ontzag voor de HEER
en ga het kwaad uit de weg.

8 Het zal je sterken als een medicijn,
het verkwikt je lichaam.

9 Eer de HEER met al je rijkdom,
met het beste van de oogst.

10 Graan zal je voorraadschuren vullen,
je kuipen lopen over van wijn.

11 Mijn zoon, een berisping van de HEER
mag je nooit terzijde schuiven,
zijn bestraffing moet je zonder afschuw ondergaan,

12 want de HEER straft wie hij liefheeft,
zoals een vader die houdt van zijn zoon.

13 Gelukkig is een mens die wijsheid heeft gevonden,
een mens die inzicht wint.

14 Wijsheid levert meer op dan zilver,
geeft meer profijt dan goud,

15 is kostbaarder dan edelstenen.

Alles wat je ooit zou kunnen wensen
valt bij de wijsheid in het niet.

16 Met haar ene hand schenkt ze een lang leven,
eer en rijkdom geeft ze met haar andere hand.

17 Haar wegen zijn lieflijk,
haar paden vredig.

18 Ze is een levensboom voor wie haar omhelst,
wie haar omarmt mag zich gelukkig prijzen.

19 De HEER heeft de aarde met wijsheid gegrondvest,
de hemel met inzicht gevestigd.

20 Door zijn kennis brak het water los uit de diepte
en druppelt er dauw uit de wolken.

21 Mijn zoon, streef naar bedachtzaamheid en wijs beraad,
verlies die nooit uit het oog.

22 Ze zullen een bron van leven voor je zijn,
een sieraad om je hals.

23 Je zult veilig je weg kunnen gaan,
nergens zul je struikelen.

24 Je hoeft niet bang te zijn wanneer je slapen gaat,
je slaap zal vredig zijn.

25 Je hoeft geen angst te hebben plotseling te worden opgeschrikt
door onheil dat van goddelozen komt.

26 Je kunt vertrouwen op de HEER,
hij beschermt je tegen hinderlagen.

- 27 Onthoud een ander niet waarop hij recht heeft,
terwijl je het hem geven kunt.
- 28 Zeg nooit tegen je medemens:
'Ga weg, kom morgen maar terug,'
terwijl je hebt wat je hem schuldig bent.
- 29 Behandel hem niet zo schandelijk
terwijl hij zijn vertrouwen in je heeft gesteld.
- 30 Maak geen ruzie met iemand
die je geen kwaad berokkend heeft.
- 31 Wees niet jaloers op iemand die geweld gebruikt,
kies niet de weg die hij gaat,
- 32 want de HEER verafschuwt wie dat dwaalspoor gaat,
maar wie rechtschapen is, geeft hij zijn vertrouwen.
- 33 De HEER vervloekt het huis van goddelozen,
maar de woning van rechtvaardigen zegent hij.
- 34 Met spotters drijft hij de spot,
maar verschoppelingen schenkt hij zijn gunst.
- 35 Wijzen verwerven eer,
dwazen torsen schande.

Laat je beschermen door de wijsheid

4

- 1 Zonen, luister naar de lessen van je vader,
wees vol aandacht en kom tot begrip.
- 2 Wat ik je leer is waardevol,
sla dus mijn onderricht niet in de wind.
- 3 Ik was mijn vaders beminde zoon,
mijn moeders lieveling.
- 4 Mijn vader leerde mij:
'Laat je hart mijn woorden bewaren,
handel naar mijn richtlijnen, dan gaat het je goed.
- 5 Streef naar wijsheid, zoek naar kennis,
wijk niet af van wat ik zeg, vergeet het niet.
- 6 Verlaat de wijsheid niet, dan beschermt ze je,
heb haar lief, dan behoedt ze je.
- 7 Het begin van wijsheid is dat je wijsheid zoekt,
aan alles wat je hebt verworven, inzicht toevoegt.
- 8 Acht de wijsheid hoog, dan geeft ze je aanzien,
ze strekt je tot eer wanneer je haar omhelst.
- 9 Ze legt een sierlijke krans om je hoofd,
schenkt je een luisterrijke kroon.'
- 10 Mijn zoon, luister, neem mijn woorden aan,
ze vermeederen de jaren van je leven.
- 11 Ik heb je de weg van de wijsheid gewezen,
op rechte paden heb ik je gevoerd.
- 12 Je zult onbelemmerd voortgaan,
nergens zul je struikelen, al ga je nog zo snel.
- 13 Laat mijn onderricht niet los, houd het vast,
vergeet het nooit, het is je leven.
- 14 Ga niet het pad van goddelozen,
bewandel niet de weg van wie boosaardig zijn.
- 15 Mijd hun weg, betreed hem niet,
ga eraan voorbij, loop door.
- 16 Ze gaan niet slapen voor ze kwaad hebben gedaan;
wanneer ze anderen niet ten val brengen,
worden ze van hun rust beroofd.
- 17 Ze doen zich te goed aan het brood van goddeloosheid,
zwellen in de wijn van het geweld.

18 De weg van de rechtvaardigen is stralend als de zon,
die opkomt, hoger klimt, totdat de dag zijn licht verspreidt.

19 De weg van goddelozen is alleen maar duisternis,
ze struikelen, en weten niet waarover.

20 Mijn zoon, heb aandacht voor mijn woorden,
geef aan mijn uitspraken gehoor.

21 Houd ze steeds voor ogen,
bewaar ze in het diepste van je hart.

22 Ze zijn het leven voor wie ze aanvaarden,
sterken heel het lichaam als een medicijn.

23 Van alles waarover je waakt, waak vooral over je hart,
het is de bron van je leven.

24 Neem nooit leugens in de mond,
laat geen bedrog over je lippen komen.

25 Je moet elk mens recht in de ogen kunnen zien,
nooit je ogen hoeven neerslaan.

26 Effen de weg waarover je gaat,
dan loop je met vaste tred.

27 Wijk niet af naar rechts, wijk niet af naar links,
wijk alleen uit voor het kwaad.

Mijd lichtzinnige vrouwen

5

1 Mijn zoon, luister naar mijn wijsheid,
schenk mijn inzicht een aandachtig oor,
2-3 opdat bezonnenheid je blijft behoeden,
kennis over je waakt bij wat je zegt tegen een lichtzinnige vrouw.

Van haar lippen komen gladde praatjes,
haar mond spreekt honingzoete woorden,
4 maar uiteindelijk zijn ze als gif zo bitter,
zo scherp als een tweesnijdend zwaard.

5 Haar pad voert naar het graf,
haar voeten dalen af in het dodenrijk.

6 Ze wil dat je de weg die naar het leven leidt niet inslaat,
haar valse sporen volg je zonder dat je het beseft.

7 Daarom, mijn zonen, luister naar mij,
wijk nooit af van wat ik zeg.

8 Blijf bij zo'n vrouw vandaan,
houd afstand van haar woning.

9 Want je zult bij anderen je eer verkwanselen,
je verspeelt je leven aan die wrede vrouw.

10 Van wat jij zo moeizaam hebt verworven,
genieten vreemde mannen in de woning van die afgedwaalde.

11 En uiteindelijk, wanneer er niets meer van je over is,
schreeuw je het uit:

12 'Waarom heb ik wat mij is geleerd verworpen?
Elke waarschuwing heb ik veracht.

13 Waarom heb ik niet geluisterd naar mijn leraren?
Ik sloot mijn oren voor hun raad.

14 Nu ben ik bijna te gronde gegaan,
voor ieders blik, voor het oog van alle mensen.'

15 Drink water uit je eigen bekken,
ga naar de stromen van je eigen bron.

16 Je wilt toch niet dat ze de vrije loop krijgen
en de pleinen overstromen?

17 Ze zijn van jou, van jou alleen,
laat niemand anders ervan drinken.

18 Moge je bron gezegend zijn,

moge de geliefde van je jeugd je vreugde geven.

19 Ze is zo lieflijk als een hinde, bekoorlijk als een ree.

Ze laat je altijd van haar borsten drinken,

je kunt eindeloos verzinken in haar liefde.

20 Waarom, mijn zoon, zou je dan dwalen bij een lichtzinnige vrouw,

je vlijen aan de borsten van zo'n afgedwaalde?

21 De HEER ziet alle wegen die een mens bewandelt,

al zijn stappen slaat hij gade.

22 Wie kwaad doet, zet voor zichzelf een val,

hij raakt verstrikt in de koorden van zijn zonde.

23 Omdat hij weigerde te luisteren naar een wijze les,

verdwaalt hij in zijn eigen dwaasheid

en wacht hem de dood.

Waarschuwingen wijzen de weg door het leven

6

1 Mijn zoon, als je borg staat voor een ander,

hem dat met handslag hebt beloofd,

2 als je aan je woord gebonden bent,

vastgeketend zit aan je belofte –

3 bevrijd je dan, mijn zoon,

want die ander heeft je in zijn greep.

Vooruit, vat moed, ga op hem af,

4-5 ga niet slapen, gun jezelf geen rust

voordat je je van hem hebt losgemaakt,

zoals een gazelle ontkomt aan de jager,

een vogel ontsnapt aan de vogelaar.

6 Ga naar de mieren, luiaard,

kijk hoe ze werken en word wijs.

7 Hoewel er onder hen geen leider is,

geen aanvoerder, geen koning,

8 halen ze in de zomer voedsel binnen,

leggen ze in de oogsttijd een voorraad aan.

9 Hoe lang nog, luiaard, zul je blijven slapen,

wanneer kom je uit bed?

10 Nog even dan? Nog even slapen, nog een beetje rusten,

een ogenblik nog blijven liggen?

11 Armoede overvalt je als een struikrover,

gebrek slaat je neer als een bandiet.

12 Een kwaadaardig mens, een onbetrouwbaar iemand,

strooit voortdurend leugens rond.

13 Hij knijpt heimelijk zijn oog dicht,

geeft een tikje met zijn voet, een verborgen vingerwijzing.

14 Zo iemand zit vol leugen en bedrog, is altijd uit op kwade zaken,

zaait voortdurend tweedracht.

15 Daarom gaat hij plotseling ten onder,

daarom komt hij ten val, in een oogwenk,

en hij komt het niet te boven.

16 Zes dingen haat de HEER,

zeven dingen zijn hem een gruwel:

17 ogen die hooghartig kijken en een tong die liegt,

handen die onschuldig bloed vergieten

18 en een hart dat op het kwade zint,

voeten die zich naar de misdaad reppen

19 en getuigen die bedriegen, altijd liegen,

en zij die stoken tussen broers.

Laat je niet in met de vrouw van een ander

- 20 Mijn zoon, houd vast aan wat je vader je opdraagt,
verwerp de lessen van je moeder niet.
- 21 Bind hun onderricht voor altijd op je hart,
wind het om je hals.
- 22 Moge het je leiden op de wegen die je gaat,
moge het over je waken als je slaapt,
moge het je raden als je wakker wordt.
- 23 Want de lessen van je vader en je moeder zijn een lamp,
een licht dat je vermaant en de weg wijst naar het leven.
- 24 Hun onderricht beschermt je tegen lichtzinnige vrouwen,
tegen de gladde woorden van een afgedwaalde vrouw.
- 25 Zet nooit je zinnen op haar schoonheid,
laat haar ogen je niet strikken.
- 26 Een hoer kost je niet meer dan een brood,
maar de vrouw van een ander jaagt op je kostbare leven.
- 27 Als een man vuur in een plooi van zijn mantel steekt,
vat zijn mantel dan geen vlam?
- 28 Als hij over gloeiende kolen loopt,
brandt hij dan zijn voeten niet?
- 29 Zo vergaat het een man die de vrouw van een ander omhelst,
wie zich met haar inlaat blijft niet ongestraft.
- 30 Een dief die steelt omdat hij honger heeft,
steelt uit noodzaak. Men veracht hem niet,
31 al moet hij het gestolene
ook zeventvoudig terugbetalen als hij wordt betrapt,
al kost het hem ook alles wat hij heeft.
- 32 Maar pleeg je overspel, dan heb je geen verstand,
wie zoiets doet richt zichzelf te gronde.
- 33 Hij zal door smaad worden getroffen
en zijn schande zal niet worden uitgewist.
- 34 Want door jaloezie ontsteekt een man in woede,
als hij wraak kan nemen, doet hij dat meedogenloos.
- 35 Hij accepteert geen zwijggeld,
blijft onverbiddelijk, ook als je de afkoopsom verhoogt.

7

- 1 Mijn zoon, denk altijd aan mijn uitspraken,
vergeet mijn woorden niet,
- 2 denk altijd aan wat ik je leer,
dan zul je blijven leven.
Koester mijn lessen als het licht in je ogen,
- 3 draag mijn woorden als een ring aan je vinger,
schrijf ze in je hart.
- 4 Zeg tegen Wijsheid: 'Je bent mijn zuster,'
noem Inzicht je vriendin.
- 5 Ze behoeden je voor lichtzinnige vrouwen,
voor afgedwaalde vrouwen met hun vleierij.
- 6 Ik stond eens bij het raam van mijn huis,
en keek uit het venster naar buiten.
- 7 Ik zag daar onervaren jongens;
een van hen, ontdekte ik, was zonder verstand.
- 8 Hij liep door de straat,
kwam bij de hoek waar zo'n vrouw woont,
hij was vlak bij haar huis.
- 9 Het was in de schemering, de avond viel,
de nacht brak aan, duisternis verspreidde zich.
- 10 En kijk, daar komt die vrouw op hem af,
gekleed als een hoer, een listig karakter.
- 11 Ongedurig en losbandig,

als iemand die in huis geen rust vindt,
12 loopt ze nu eens in de straten, dan weer op de pleinen,
op elke straathoek staat ze op de loer.
13 Ze grijpt de jongen vast en kust hem,
schaamteloos kijkt ze hem aan.
14 Ze zegt: 'Ik moest een vredeoffer brengen,
vandaag heb ik mijn geloften ingelost.
15 Daarom ben ik de deur uit gegaan,
ik ging op zoek naar jou, nu heb ik je gevonden.
16 Ik heb mijn bed al opgemaakt met kostbaar linnen,
met bontgekleurde dekens uit Egypte.
17 Ik heb het besprenkeld met mirre,
met aloë en kaneel.
18 Kom, laten we dronken worden van de liefde,
laten we genieten van het minnespel tot in de morgen.
19 Mijn man is niet thuis,
hij is ver weg, hij is op reis
20 en heeft meer dan voldoende geld bij zich.
Hij komt pas terug wanneer het vollemaan is.'
21 Zo wist ze hem te paaien met haar vleierij,
ze haalde hem over met allerlei lokkende woorden,
22 en zonder na te denken liep hij achter haar aan.
Zoals een os die naar de slachtbank gaat
bleef die dwaas aan haar geketend –
23 totdat een pijl zijn lever doorboorde,
zoals een vogel in het net vliegt
en niet merkt dat het hem zijn leven kost.
24 Nu dan, mijn zonen, luister naar mij,
schenk aandacht aan mijn woorden.
25 Volg de wegen van zo'n vrouw niet,
dwaal niet op haar paden.
26 Veel slachtoffers heeft zij gemaakt,
talloos velen zijn door haar gevelde.
27 Haar woning is de toegang tot het dodenrijk,
van daar daal je af tot in de kamers van de dood.

Wijsheid spreekt

8

1 Roept Wijsheid niet,
laat Inzicht haar stem niet horen?
2 Wijsheid heeft zich opgesteld op een heuvel langs de weg,
bij het kruispunt van de wegen.
3 Bij de poorten van de stad, bij de ingang,
bij de toegangswegen klinkt haar stem:
4 'Mensen, tot jullie roep ik,
ik richt mij tot iedereen.
5 Onnozele mensen, word toch eens verstandig,
dwazen, denk eens na!
6 Luister, ik vertel je waardevolle dingen,
mijn woorden zijn oprecht.
7 Mijn mond verkondigt slechts de waarheid,
mijn lippen haten onbetrouwbaarheid.
8 Op mijn uitspraken kun je vertrouwen,
niets is vals en krom.
9 Wie inzicht heeft vindt ze duidelijk,
ze zijn eenvoudig voor wie kennis heeft verworven.
10 Stel mijn lessen boven zilver,
mijn kennis boven zuiver goud.
11 Wijsheid is kostbaarder dan edelstenen,
alles wat je ooit zou kunnen wensen

valt bij wijsheid in het niet.’

12 Ik, Wijsheid, ik woon bij Beraad,
door overpeinzing vind ik kennis.

13 Wie ontzag heeft voor de HEER haat het kwaad.
Ik verafschuw trots en hoogmoed,
leugens en het kwaad.

14 Bij mij vind je beraad en overleg,
ik heb inzicht, ik heb kracht.

15 Door mij regeren koningen,
bepalen heersers wat rechtvaardig is.

16 Vorsten heersen dankzij mij,
ik laat leiders rechtvaardig regeren.

17 Wie mij liefheeft, heb ik ook lief,
wie mij zoekt, zal mij vinden.

18 Rijkdom en eer zijn mijn bezit,
duurzame weelde en gerechtigheid.

19 Wat ik je geef is kostbaarder dan het zuiverste goud,
ik bied iets dat meer is dan het fijnste zilver.

20 Ik ga de weg van de rechtvaardigheid,
ik volg de paden van het recht

21 om rijk te maken wie mij liefheeft,
om zijn schatkamers te vullen.

22 De HEER heeft mij vóór al het andere verworven,
toen hij zijn scheppingswerk begon, schiep hij eerst mij.

23 Ik ben in het begin gemaakt, nog voor alles er was,
nog voor de aarde vorm kreeg.

24 Toen er nog geen oceanen waren, werd ik voortgebracht,
nog voor de bronnen met hun waterstromen.

25 Toen de bergen nog niet waren neergezet, werd ik voortgebracht,
nog voor er heuvels waren.

26 De aarde en de velden had de HEER nog niet geschapen,
geen korrel zand was nog gemaakt.

27 Ik was erbij toen hij de hemel zijn plaats gaf
en een cirkel om het water trok,

28 de wolken aan de hemelkoepel plaatste,
de oceanen bruisend op liet wellen,

29 toen hij aan de zeeën grenzen stelde,
het water met zijn woord zijn plaats gaf,
de fundamenten van de aarde legde.

30 Ik was zijn lieveling,
een bron van vreugde, elke dag opnieuw.
Ik was altijd verheugd in zijn aanwezigheid,

31 vond vreugde in zijn hele aarde
en was blij met alle mensen.

32 Nu dan, zonen, luister naar mij,
gelukkig is een mens die op mijn wegen blijft.

33 Luister naar wat ik je leer, en word wijs,
negeer mijn lessen niet.

34 Gelukkig is elk mens die naar mij luistert,
dag in dag uit bij mijn woning staat,
de wacht houdt bij mijn deur.

35 Want wie mij vindt, vindt het leven,
en ontvangt de gunst van de HEER.

36 Wie aan mij voorbijgaat, doet zichzelf veel kwaad,
wie mij haat, bemint de dood.

Wijsheid en Dwaasheid

9

- 1 Wijsheid heeft haar huis gebouwd,
zeven zuilen heeft ze uitgekapt.
2 Ze heeft haar vee geslacht, haar wijn gemengd,
haar tafel heeft ze gedekt.
3 Haar dienaressen heeft zij de stad in gestuurd,
zelf roept zij vanaf de hoogste plaats:
4 'Onnozele mensen, kom toch deze kant op.'
Wie geen verstand heeft roept ze toe:
5 'Kom, eet het brood dat ik je geef,
drink de wijn die ik heb gemengd.
6 Wees niet langer zo onnozel,
leef, en betreed de weg van het inzicht.'
- 7 Wie een spotter terechtwijst, wordt bespot,
wie een goddeloze de les leest, wordt belachelijk gemaakt.
8 Wijs een spotter niet terecht, hij zou je haten,
berisp een wijze, en hij mag je graag.
9 Een wijze wordt nog wijzer als je hem berispt,
een rechtvaardige vergroot zijn inzicht door wat je hem leert.
10 Wijsheid begint met ontzag voor de HEER,
inzicht is vertrouwdheid met de Heilige.
11 Door mij, Wijsheid, vermeerderen de dagen van je leven,
je levensjaren nemen door mij toe.
12 Als je wijs bent, heb je er zelf voordeel van,
als je spot, benadeel je jezelf.

- 13 Vrouwe Dwaasheid bazelt maar,
door haar domheid heeft ze nergens weet van.
14 Ze zit bij de deur van haar huis,
in een zetel, hoog in de stad.
15 Ze roept naar de voorbijgangers,
naar hen die rechtdoor willen gaan:
16 'Onnozele mensen, kom toch deze kant op.'
Wie geen verstand heeft roept ze toe:
17 'Gestolen water smaakt verrukkelijk,
geroofd brood is een lekkernij.'
18 Maar wie zij naar zich toe lokt
weet niet dat hij afdaalt naar de schimmen,
hij daalt af tot in het dodenrijk.

Spreuken van Salomo

10

- 1 Hier volgen spreuken van Salomo.

Een wijze zoon geeft zijn vader veel vreugde,
een dwaze zoon bezorgt zijn moeder verdriet.

- 2 Oneerlijk verkregen rijkdom baat je niet,
rechtvaardigheid redt van de dood.

- 3 De HEER laat een rechtvaardige geen honger lijden,
hij geeft niet toe aan de begeerte van een goddeloze.

- 4 Luie handen maken arm,
ijverige handen brengen rijkdom.

- 5 Een zoon die in de zomer oogst, is verstandig,
slaapt hij in de oogsttijd, dan maakt hij zijn ouders te schande.

- 6 Een rechtvaardige wordt rijk gezegend,

de woorden van een goddeloze verhullen geweld.

7 De herinnering aan een rechtvaardige strekt tot zegen,
de naam van goddelozen vergaat.

8 Een wijze doet wat hem geboden wordt,
een bedrieger komt ten val.

9 Wie onberispelijk leeft, gaat een veilige weg,
wie op kronkelpaden gaat, wordt ontmaskerd.

10 Wie heimelijk zijn oog dichtknijpt, veroorzaakt ellende,
zo'n bedrieger komt ook zelf ten val.

11 De uitspraken van een rechtvaardige zijn een bron van leven,
de woorden van een goddeloze verhullen geweld.

12 Haat brengt ruzie voort,
liefde dekt alle fouten toe.

13 Een verstandig mens spreekt wijze woorden,
een dwaas verdient de stok.

14 Een wijze loopt niet met zijn kennis te koop,
het gebazel van een dwaas leidt tot een ramp.

15 Het bezit van een rijkaard is zijn vesting,
de armoede van een arme een ruïne.

16 Het loon van een rechtvaardige is een gelukkig leven,
goddeloosheid leidt alleen tot zonde.

17 Wie zich laat terechtwijzen, is op weg naar een gelukkig leven,
wie zich niet berispen laat, bevindt zich op een dwaalspoor.

18 Wie heimelijk haat is een huichelaar,
wie openlijk lastert een dwaas.

19 Een veelprater begaat al snel een misstap,
wie zijn tong in toom houdt is verstandig.

20 De uitspraken van een rechtvaardige zijn als zuiver zilver,
de gedachten van een goddeloze zijn niets waard.

21 De woorden van een rechtvaardige zijn voedsel voor velen,
dwazen sterven door gebrek aan verstand.

22 Alleen de zegen van de HEER maakt rijk,
zwoegen voegt daar niets aan toe.

23 Zoals een dwaas vermaak scheidt in zijn slechte daden,
zo geniet een wijze van zijn inzicht.

24 Wat een goddeloze vreest, overkomt hem,
een rechtvaardige ontvangt wat hij verlangt.

25 Als de storm is uitgewoed, zijn de goddelozen weggevaagd,
wie rechtvaardig zijn, staan voor altijd overeind.

26 Als azijn voor de tanden, als rook voor de ogen,

zo is een luiaard voor zijn meester.

27 Wie ontzag heeft voor de HEER leeft vele jaren langer,
het leven van een goddeloze wordt bekort.

28 Een rechtvaardige heeft vreugde te verwachten,
een goddeloze hoeft op niets te hopen.

29 Voor wie onberispelijk zijn weg gaat, is de HEER een vesting,
wie onrecht doet, vernietigt hij.

30 Wie rechtvaardig is, zal nooit wankelen,
de goddelozen worden van de aarde weggevaagd.

31 Een rechtvaardige spreekt wijze woorden,
de tong van leugenaars wordt uitgerukt.

32 Wie rechtvaardig is, kiest het juiste woord,
een goddeloze neemt slechts leugens in de mond.

11

1 Een valse weegschaal is de HEER een gruwel,
zuivere gewichten zijn hem welgevallig.

2 Hoogmoed leidt tot schande,
wijsheid kenmerkt wie bescheiden is.

3 Wie eerlijk leeft, heeft zijn onkreukbaarheid als gids,
wie onbetrouwbaar is, gaat aan zijn oneerlijkheid ten onder.

4 Rijkdom helpt je niet op de dag dat God straft,
rechtvaardigheid redt van de dood.

5 Wie rechtvaardig leeft, baant zich een rechte weg,
een goddeloze legt voor zichzelf een hinderlaag.

6 Wie eerlijk leeft, wordt door zijn rechtvaardigheid gered,
wie onbetrouwbaar is, raakt verstrikt in zijn begeerte.

7 Wanneer een goddeloze sterft, gaat al zijn hoop verloren,
van zijn rijkdom hoeft hij niets te verwachten.

8 Wie rechtvaardig is, wordt bevrijd van zijn ellende,
zijn plaats wordt ingenomen door een goddeloze.

9 Een kwaadaardig iemand richt met zijn woorden anderen te gronde,
een rechtvaardige wordt door inzicht gered.

10 Als het rechtvaardigen goed gaat, is heel de stad verheugd,
als goddelozen ten onder gaan, klinkt overal gejuich.

11 Door de zegen van oprechte mensen komt een stad tot bloei,
de uitspraken van goddelozen zijn haar ondergang.

12 Wie zijn medemens kleineert, heeft geen verstand,
iemand met inzicht zwijgt.

13 Bij een roddelaar is een geheim niet veilig,
wie betrouwbaar is, hult zich in zwijgen.

- 14 Door gebrek aan visie gaat het volk ten onder,
een keur van raadgevers brengt het tot bloei.
- 15 Wie borg staat voor een vreemde brengt zichzelf veel schade toe,
wie zo'n handslag wantrouwt, weet zich veilig.
- 16 Een vrouw verwerft haar eer door haar bevalligheid,
een man zijn rijkdom door zijn kracht.
- 17 Wie liefdevol is, bewijst zichzelf een weldaad,
wie wreed is, schaadt zichzelf.
- 18 De winst van een goddeloze is bedrieglijk,
het loon van een rechtvaardige is duurzaam.
- 19 Wie werkelijk rechtvaardig is vindt het leven,
wie uit is op het kwaad de dood.
- 20 De HEER verfoeit bedriegers,
wie eerlijk leven, zijn hem welgevallig.
- 21 Zo zeker als een onrechtvaardige gestraft wordt,
zo zeker gaat het nageslacht van een rechtvaardige vrijuit.
- 22 Schoonheid bij een vrouw zonder verstand
is een gouden ring in de snuit van een varken.
- 23 Wat een rechtvaardige verlangt, brengt niets dan goeds,
wat een goddeloze hoopt, veroorzaakt rampspoed.
- 24 Wie vrijgevig is, wordt almaar rijker,
wie gierig is, wordt arm.
- 25 Een gulle gever zal gedijen,
wie te drinken geeft, zal te drinken krijgen.
- 26 Wie zijn graan vasthoudt, wordt door het volk vervloekt,
wie het verkoopt, wordt gezegend.
- 27 Wie het goede zoekt, zal waardering vinden,
wie het kwade zoekt, wordt door het kwaad getroffen.
- 28 Wie vertrouwt op zijn rijkdom is een blad dat valt,
een rechtvaardige komt tot bloei.
- 29 Wie have en goed verwaarloost, krijgt er wind voor terug,
zo'n dwaas wordt de slaaf van een wijze.
- 30 Een rechtvaardig mens plant een levensboom,
wie wijs is, neemt veel mensen voor zich in.
- 31 Een rechtvaardige krijgt op aarde zijn loon,
zondaars en goddelozen niet minder.
- ## 12
- 1 Wie van onderricht houdt, houdt van kennis,
wie berispingen haat, is dom.
- 2 Een goed mens geniet de gunst van de HEER,
wie kwade plannen heeft, wordt door hem veroordeeld.

- 3 Goddeloosheid brengt een mens ten val,
de rechtvaardigen staan onwrikbaar geworteld.
- 4 Een sterke vrouw is een krans voor haar man,
een vrouw die hem te schande maakt, is als beenrot.
- 5 Rechtvaardigen denken volgens het recht,
goddelozen hebben bedrog in de zin.
- 6 De woorden van de goddelozen zijn een dodelijke hinderlaag,
wat oprechten zeggen, is een bevrijding.
- 7 De goddelozen worden omvergeworpen en verdwijnen,
het huis van de rechtvaardigen houdt stand.
- 8 Men prijst een mens naar de maat van zijn verstand,
een warhoofd wordt geminacht.
- 9 Beter een onaanzienlijk mens met een knecht
dan een bluffer die gebrek aan voedsel heeft.
- 10 Een rechtvaardige zorgt goed voor zijn vee,
een goddeloze is alleen maar wreed.
- 11 Wie zijn grond bewerkt, heeft altijd genoeg te eten,
wie lucht najaagt, heeft geen verstand.
- 12 Een goddeloze jaagt op zijn eigen ondergang,
wat rechtvaardigen doen, werpt vruchten af.
- 13 Een kwaadaardig mens verstrikt zich in zijn eigen leugens,
een rechtvaardige ontsnapt aan ieder gevaar.
- 14 Wie iets goeds zegt, voedt zich met zijn eigen woorden,
van wat hij tot stand brengt, profiteert hij zelf.
- 15 Een dwaas denkt dat hij de juiste weg gaat,
wie wijs is, luistert naar goede raad.
- 16 Een dwaas toont onmiddellijk zijn woede,
wie verstandig is, zwijgt als hij beledigd wordt.
- 17 Wie de waarheid spreekt, dient het recht,
een valse getuige verkondigt slechts leugens.
- 18 De woorden van een dwaas zijn dolkstoten,
wat de wijze zegt, brengt genezing.
- 19 Een betrouwbaar woord houdt altijd stand,
een leugen slechts voor korte tijd.
- 20 Wie kwaad smeden, zijn een en al bedrog,
vreugde wacht wie vrede zoeken.
- 21 De rechtvaardige wordt niet door onheil getroffen,
goddelozen worden bedolven onder ellende.
- 22 Bedriegers zijn de HEER een gruwel,
wie waarachtig handelen, zijn hem welgevallig.

23 Een verstandig mens loopt niet met zijn kennis te koop,
dwazen strooien met hun dwaasheid.

24 Een vlijtig mens verwerft gezag,
luiheid leidt tot slavernij.

25 Kommer maakt een mens neerslachtig,
een hartelijk woord beurt hem op.

26 De rechtvaardige is beter af dan ieder ander,
de goddeloze volgt een dwaalspoor.

27 Een luie jager vangt nooit wild,
een vlijtig mens verwerft een kostbaar vermogen.

28 De weg van de rechtvaardigheid leidt naar het leven,
een geëffend pad is het, vrij van de dood.

13

1 Een wijze zoon luistert naar de lessen van zijn vader,
een spotter sluit zijn oren voor berispingen.

2 Wie iets goeds zegt, voedt zich met zijn woorden,
wie onbetrouwbaar is, hongert naar geweld.

3 Wie zijn mond op slot houdt, waakt over zichzelf,
wie zijn lippen hun gang laat gaan, stort zichzelf in het verderf.

4 De verlangens van een luiaard worden niet vervuld,
een vlijtig mens wordt rijkelijk gelaafd.

5 Een rechtvaardige verafschuwt leugens,
door zijn schandelijke praatjes staat een goddeloze in een kwade reuk.

6 Rechtvaardigheid waakt over wie de juiste weg gaat,
goddeloosheid laat de zondaar dwalen.

7 De een doet zich rijk voor terwijl hij niets bezit,
de ander doet of hij arm is terwijl hij een vermogen heeft.

8 De rijkdom van een mens is het losgeld voor zijn leven,
ben je arm, dan word je niet bedreigd.

9 Het licht van een rechtvaardige brengt vreugde,
de lamp van goddelozen wordt gedoofd.

10 Betweters maken ruzie,
wie goede raad ter harte neemt, is wijs.

11 In de schoot geworpen rijkdom is weer snel verdwenen,
gestage groei maakt rijk.

12 Almaar onvervulde hoop maakt ziek,
vervuld verlangen is een levensboom.

13 Wie een gebod veracht, zal daarvoor de prijs betalen,
wie het in acht neemt, wordt beloond.

14 De lessen van de wijze zijn een bron van leven,

ze laten je ontkomen aan de strikken van de dood.

15 Inzicht maakt een mens geliefd,
trouweloosheid brengt hem op een kronkelig pad.

16 Een verstandig mens handelt met overleg,
een dwaas spreidt onverstand tentoon.

17 Een onbetrouwbare bode brengt onheil teweeg,
een betrouwbare boodschapper redt.

18 Wie zich niet laat terechtwijzen, wachten armoede en schande,
wie berispingen aanvaardt, wordt geëerd.

19 Vervuld verlangen is een groot genot,
een dwaas gruwet als hij zich niet inlaat met het kwaad.

20 Wie met wijzen omgaat, wordt zelf wijs,
wie met dwazen verkeert, is er ellendig aan toe.

21 Zondaars treft ellende,
rechtvaardigen wacht een beloning.

22 Een goed mens laat ook een kleinkind een erfdeel na,
een zondaar vergaart bezit voor een rechtvaardige.

23 Het pas ontgonnen land schenkt arme mensen overvloed,
onrecht rukt het van hen weg.

24 Wie zijn zoon de stok onthoudt, haat hem,
wie hem liefheeft, tuchtigt hem.

25 Wanneer een rechtvaardige eet, wordt hij verzadigd,
een goddeloze houdt een hongerige maag.

14

1 Vrouwe Wijsheid bouwt haar huis,
Dwaasheid breekt het hare eigenhandig af.

2 Wie de juiste weg volgt, toont ontzag voor de HEER,
wie verkeerde wegen gaat, minacht hem.

3 De woorden van een dwaas zijn een stok voor zijn hoogmoed,
wat een wijze zegt, biedt veiligheid.

4 Als er geen runderen zijn, kan de voederbak leeg blijven,
de kracht van ossen biedt een rijke oogst.

5 Een betrouwbare getuige spreekt de waarheid,
een valse getuige strooit alleen maar leugens rond.

6 Een spotter zoekt naar wijsheid – tevergeefs,
wie verstandig is, vindt zonder moeite kennis.

7 Blijf uit de buurt van een dwaas,
er komt geen verstandig woord over zijn lippen.

8 Door zijn wijsheid weet de wijze welke weg hij moet gaan,
dwazen bedriegen zichzelf met hun dwaasheid.

- 9 Wat dwazen verenigt, is hun wangedrag,
oprechten waarden elkaar.
- 10 Alleen je eigen hart kent je diepste verdriet,
in je vreugde kan een ander niet delen.
- 11 Het huis van goddelozen wordt verwoest,
voorspoed is er voor de woning van oprechten.
- 12 Een mens denkt de juiste weg te gaan,
terwijl die eindigt bij de dood.
- 13 Zelfs al lacht het hart, het lijdt pijn,
vreugde eindigt altijd in verdriet.
- 14 Wie afdwaalt krijgt zijn verdiende loon,
een goed mens wacht een betere beloning.
- 15 Wie onnozel is, hecht aan ieder woord geloof,
wie verstandig is, let op elke stap.
- 16 Een wijze is voorzichtig, hij gaat het kwaad uit de weg,
een dwaas is roekeloos, en waant zich nog veilig ook.
- 17 Wie onbesuisd is, handelt dwaas,
wie berekenend is, maakt zich gehaat.
- 18 Dwaasheid wacht wie onbezonnen leeft,
een verstandig iemand wordt gekroond met kennis.
- 19 Slechte mensen moeten buigen voor goede,
goddelozen kloppen op de poorten van rechtvaardigen.
- 20 Een arm mens wordt zelfs door zijn vriend gehaat,
wie rijk is heeft veel vrienden.
- 21 Wie zijn medemens veracht, is een zondaar,
gelukkig hij die zich bekommert om de armen.
- 22 Wie kwaad smeden, komen zij niet op een dwaalweg?
Wie goed doen, oogsten zij geen liefde en trouw?
- 23 Elke inspanning levert iets op,
loze praatjes leiden enkel tot gebrek.
- 24 Wijzen worden met rijkdom gekroond,
dwaasheid is de tooi van dwazen.
- 25 Een betrouwbare getuige redt levens,
een valse getuige liegt en bedriegt.
- 26 Ontzag voor de HEER geeft een krachtig vertrouwen,
het biedt je kinderen een schuilplaats.
- 27 Ontzag voor de HEER is de bron van het leven,
het hoedt je voor de strikken van de dood.
- 28 De luister van een koning is een talrijk volk,
bij gebrek aan onderdanen gaat een machthebber ten onder.

- 29 Wie geduldig is geeft blijk van groot inzicht,
wie onbesuisd is stapelt dwaasheid op dwaasheid.
- 30 Een tevreden geest geeft een goede gezondheid,
jaloezie knaagt aan je botten.
- 31 Wie een verschoppeling onderdrukt, beledigt zijn schepper,
wie zich over een arme ontfermt, eert hem.
- 32 Een goddeloze gaat door zijn slechtheid ten onder,
een rechtvaardige vindt als hij sterft een schuilplaats.
- 33 In de geest van een verstandig mens is wijsheid,
zelfs onder dwazen wordt zij herkend.
- 34 Rechtvaardigheid verheft een volk,
zonde maakt het te schande.
- 35 Een verstandige dienaar geniet de gunst van de koning,
diens woede treft de dienaar die zijn taak verwaarloost.

15

- 1 Een vriendelijk antwoord doet woede bedaren,
krenkende woorden wakkeren toorn aan.
- 2 Uit de woorden van de wijzen spreekt een overvloed aan kennis,
uit de mond van dwazen komt alleen maar dwaasheid.
- 3 De ogen van de HEER zijn overal,
zowel de goeden als de kwaden houdt hij in het oog.
- 4 Kalme woorden zijn een levensboom,
een valse tong vernietigt de geest.
- 5 Een dwaas veracht de lessen van zijn vader,
wie berispingen ter harte neemt, is verstandig.
- 6 Het huis van een rechtvaardige bergt talloze schatten,
in wat een goddeloze voortbrengt, schuilt ellende.
- 7 De woorden van de wijzen zaaien kennis,
zo niet de geest van de dwazen.
- 8 Het offer van de goddelozen is de HEER een gruwel,
het gebed van de oprechten is hem welgevallig.
- 9 De weg van de goddelozen is de HEER een gruwel,
wie rechtvaardigheid nastreeft, heeft hij lief.
- 10 Wie het rechte pad verlaat, wordt zwaar gestraft,
wie berispingen verafschuwt, sterft.
- 11 De HEER doorgrondt de afgrond van het dodenrijk,
hoeveel te meer het hart van de mensen.
- 12 Een spotter wordt niet graag terechtgewezen,
nooit wendt hij zich tot de wijzen.
- 13 Een vrolijk hart brengt een lach op het gezicht,
een verdrietig hart pijnigt de geest.

- 14 De geest van een verstandig mens zoekt kennis,
dwazen zwelgen in dwaasheid.
- 15 Voor wie arm is, is het leven niets dan ellende,
maar blijmoedigheid maakt het leven tot een feest.
- 16 Beter een schamel bezit en ontzag voor de HEER
dan grote rijkdom en veel onrust.
- 17 Beter een karige schotel groenten en liefde
dan een vetgemeste os en haat.
- 18 Een driftkop wakkert ruzie aan,
wie kalm is sust een twistgesprek.
- 19 Het pad van een luiaard is vol dorens,
de weg van de oprechten is geëffend.
- 20 Een wijze zoon geeft zijn vader veel vreugde,
een dwaas veracht zijn moeder.
- 21 Voor wie geen verstand heeft, is dwaasheid een vreugde,
een mens met inzicht kiest de juiste weg.
- 22 Bij gebrek aan overleg mislukken plannen,
ze slagen door ampel beraad.
- 23 Een mens vindt vreugde in een goedgekozen antwoord,
de juiste woorden op de juiste tijd – hoe voortreffelijk is dat.
- 24 De levensweg van een verstandig mens voert omhoog,
hij blijft op verre afstand van de diepte van het dodenrijk.
- 25 De HEER verwoest het huis van de hoogmoedigen,
het bezit van weduwen beschermt hij.
- 26 Kwade gedachten zijn de HEER een gruwel,
vredige woorden zijn zuiver.
- 27 Wie woekerwinst najaagt, richt zijn huis te gronde,
wie steekpenningen haat, zal leven.
- 28 Een rechtvaardige denkt na voordat hij antwoordt,
uit de mond van goddelozen komt alleen maar onheil.
- 29 De HEER is ver verwijderd van de goddelozen,
het gebed van de rechtvaardigen hoort hij.
- 30 Een lachend gezicht verblijdt het hart,
een goed bericht verkwikt het lichaam.
- 31 Wie luistert naar de lessen van het leven
schaart zich onder de wijzen.
- 32 Wie zich niet laat terechtwijzen, doet zichzelf tekort,
wie berispingen ter harte neemt, wint daarbij.
- 33 Wie ontzag heeft voor de HEER wint aan wijsheid,
bescheidenheid gaat aan eerbetoon vooraf.

16

- 1 Een mens stelt zich veel vragen,
de HEER geeft het antwoord.
- 2 Een mens kiest in zijn eigen ogen altijd de juiste weg,
de HEER toetst wat hem innerlijk beweegt.
- 3 Vertrouw bij je werk op de HEER,
en je plannen zullen slagen.
- 4 De HEER heeft alles wat hij heeft gemaakt zijn doel gegeven,
de goddelozen heeft hij voor de ondergang bestemd.
- 5 De HEER verafschuwt hooghartige mensen,
ze worden hoe dan ook gestraft.
- 6 Zonden worden toegedekt door liefde en trouw,
wie ontzag heeft voor de HEER mijdt het kwaad.
- 7 Als de weg die iemand gaat de HEER behaagt,
doet hij zelfs zijn vijand vrede met hem sluiten.
- 8 Beter een schamel bezit, rechtvaardig verworven,
dan een grote rijkdom, verkregen door onrecht.
- 9 Een mens stippelt zijn weg uit,
de HEER bepaalt de richting die hij gaat.
- 10 De koning spreekt Gods oordeel uit,
wanneer hij rechtsprekt, faalt hij niet.
- 11 De HEER bepaalt de maatstaf van het recht,
hij stelt de gewichten en balans vast.
- 12 Koningen verfoeien goddeloosheid,
rechtvaardigheid schraagt hun troon.
- 13 Een koning scheidt behagen in oprechte woorden,
wie de waarheid spreekt, is hem dierbaar.
- 14 De woede van de koning is een bode van de dood,
een wijze brengt hem tot bedaren.
- 15 Het stralende gezicht van de koning brengt leven,
als een voorjaarsregen is zijn gunstbewijs.
- 16 Hoeveel beter is het wijsheid te verwerven dan goud,
hoezeer is inzicht te verkiezen boven zilver.
- 17 Wie oprecht is, mijdt de weg van het kwaad,
wie zijn weg in het oog houdt, beschermt zijn leven.
- 18 Hooghartigheid gaat vooraf aan ellende,
hoogmoed komt voor de val.
- 19 Beter in eenvoud leven met de armen
dan de buit verdelen met hoogmoedigen.
- 20 Wie goed luistert, zal het goed vergaan,

wie op de HEER vertrouwt, is gelukkig.

21 Wie wijs is van hart, wordt verstandig genoemd,
wie op milde toon spreekt, heeft meer overtuigingskracht.

22 Inzicht is een bron van leven,
dwazen worden met dwaasheid gestraft.

23 Wie een wijs hart heeft, spreekt verstandige woorden,
en geeft kracht aan het betoog van zijn lippen.

24 Een vriendelijke uitspraak is een korf vol honing,
zoet voor de ziel en gezond voor het lichaam.

25 Een mens denkt de juiste weg te gaan,
terwijl hij eindigt bij de dood.

26 Een mens zwoegt omdat hij moet eten,
het is de honger die hem dwingt.

27 Een nietsnut roept het kwaad op,
wat hij zegt is een verzegend vuur.

28 Een vals karakter zaait voortdurend tweedracht,
een lasteraar drijft vrienden uit elkaar.

29 Een boosdoener bedriegt zelfs zijn vriend,
hij lokt hem op het slechte pad.

30 Wie heimelijk zijn oog dichtknijpt, heeft kwaad in de zin,
wie zijn lippen samenperst, heeft het kwaad al gedaan.

31 De ouderdom is een prachtige kroon,
je vindt hem op de weg van de rechtvaardigheid.

32 Beter een geduldig mens dan een vechtjas,
beter zelfbeheersing dan een stad veroveren.

33 Men werpt het lot in een mantel,
de HEER bepaalt hoe het valt.

17

1 Beter een stuk droog brood en vrede
dan een huis vol met voedsel en ruzie.

2 Een verstandige slaaf verdrijft een onwaardige zoon,
hij deelt samen met de broers in de erfenis.

3 De smeltkroes toetst het zilver, de oven toetst het goud,
de HEER toetst het hart.

4 Een boosdoener is gespitst op kwaadaardige woorden,
een bedrieger luistert graag naar verderfelijke taal.

5 Wie een verschoppeling bespot, beledigt zijn schepper,
wie zich over iemands ongeluk verheugt, blijft niet ongestraft.

6 Kleinkinderen zijn voor grootouders de kroon op hun leven,
kinderen zijn trots op hun voorouders.

- 7 Verheven woorden passen niet bij een dwaas,
leugens des te minder bij een edel mens.
- 8 Wie steekpenningen uitdeelt, denkt edelstenen uit te delen,
zo hoopt hij overal succes te hebben.
- 9 Wie vriendschap zoekt, dekt fouten toe,
wie ze telkens oprakelt, verliest zijn vrienden.
- 10 Een verstandig mens wordt meer geraakt door een verwijt
dan een dwaas door honderd slagen.
- 11 Een kwaadaardig mens is alleen op ruzie uit,
er wordt een onheilsbode op hem afgestuurd.
- 12 Beter dat je een berin ontmoet die beroofd is van haar jongen
dan een dwaas met al zijn dwaasheid.
- 13 Als je telkens goed met kwaad vergeldt,
verdwijnt het kwaad nooit uit je huis.
- 14 Wie een ruzie begint, ontketent een stortvloed;
staak de strijd voordat hij losbarst.
- 15 Wie een goddeloze vrijspreekt
en wie een rechtvaardige beschuldigt,
beiden zijn de HEER een gruwel.
- 16 Welk nut heeft geld in de hand van een dwaas?
Dom als hij is, kan hij toch geen wijsheid kopen.
- 17 Een vriend is je altijd toegedaan,
je broer is geboren om te helpen in tijden van nood.
- 18 Wie al te makkelijk een handslag geeft,
wie zomaar borg staat voor een ander,
ontbreekt het aan verstand.
- 19 Wie van ruzie houdt, doet een ander graag geweld aan,
wie een grote mond opzet, zoekt zijn eigen ondergang.
- 20 Wie onbetrouwbaar is, vindt geen geluk,
wie een valse tong heeft, stort zichzelf in het verderf.
- 21 Wie een dwaas verwekt, zal verdriet ervaren,
er is geen vreugde voor de vader van een dwaas.
- 22 Een vrolijk hart bevordert een goede gezondheid,
een sombere geest verzwakt het lichaam.
- 23 Een goddeloze haalt een buidel geld te voorschijn,
hij koopt om en kromt de paden van het recht.
- 24 Een verstandig mens heeft wijsheid op het oog,
een dwaas staart weg in wazige verten.
- 25 Een dwaze zoon is een groot verdriet voor zijn vader,
bitterheid voor haar die hem heeft gebaard.
- 26 Het is verwerpelijk om een onschuldige een boete op te leggen,

een edel mens zweepslagen geven is in strijd met het recht.

27 Een verstandig mens is karig met zijn woorden,
iemand met inzicht is bezonnen.

28 Een zwijgende dwaas wordt beschouwd als verstandig,
men denkt dat hij wijs is als hij zijn mond houdt.

18

1 Een zelfzuchtig iemand volgt alleen zijn eigen wil,
hij gaat de strijd met alle wijsheid aan.

2 Een dwaas is niet geïnteresseerd in inzicht,
hij wil alleen zijn eigen mening kwijt.

3 Waar goddeloosheid is, is verachting,
een schanddaad gaat gepaard met smaad.

4 De woorden van een goed mens zijn als diepe wateren,
ze zijn een sprankelende beek, een bron van wijsheid.

5 Het is niet goed een goddeloze te bevoorrechten
en het recht van een rechtvaardige te schenden.

6 De woorden van een dwaas zaaien tweedracht,
wat hij zegt leidt tot een vechtpartij.

7 Met zijn woorden stort een dwaas zichzelf in het verderf,
hij zet een valstrik voor zichzelf met wat hij zegt.

8 De woorden van een lasteraar neemt men gulzig in zich op,
als een lekkernij die de buik verzadigt.

9 Wie lui is in zijn werk,
werkt aan zijn eigen ondergang.

10 De naam van de HEER is een sterke toren,
de rechtvaardige snelt erheen, en is veilig.

11 Een rijkwaard denkt dat zijn bezit een vesting is,
achter een muur waant hij zich veilig.

12 Wie zichzelf in de hoogte steekt, komt ten val,
bescheidenheid gaat aan eerbetoon vooraf.

13 Wie antwoordt zonder eerst te luisteren,
handelt dwaas en maakt zichzelf belachelijk.

14 Door geestkracht overwint een mens zijn ziekte,
maar wie geneest een zieke geest?

15 Een verstandig mens verwerft kennis,
een wijze is gespitt op inzicht.

16 Wie geschenken uitdeelt, opent deuren voor zichzelf,
hij verschaft zich toegang tot de machtigen.

17 Wie als eerste pleit, lijkt zijn recht te krijgen,
maar dan komt zijn tegenstander, en die vecht het aan.

- 18 Het lot kan een geschil beslechten,
het bemiddelt zelfs tussen de grootste heethoofden.
- 19 Een verongelijkte broer is ontoegankelijker dan een vesting,
ruzie is als een vergrendelde toren.
- 20 Als een mens iets goeds zegt, heeft hij een gevoel van welbehagen,
hij voedt zich met de vruchten van zijn mond.
- 21 Woorden hebben macht over leven en dood,
wie zijn tong koestert, plukt daarvan de vruchten.
- 22 Wie een vrouw gevonden heeft, heeft iets goeds gevonden,
hij ontvangt de gunst van de HEER.
- 23 Een verschoppeling bidt en smeekt,
de rijkaard antwoordt hem hooghartig.
- 24 Wie veel vrienden heeft, raakt snel geruïneerd,
een echte vriend is meer waard dan een broer.

19

- 1 Beter een arme die onberispelijk leeft
dan een slinkse leugenaar – die is dwaas.
- 2 IJver zonder kennis leidt tot niets,
wie overijld te werk gaat, maakt al snel een blunder.
- 3 Dwaasheid brengt een mens op de verkeerde weg,
dan keert hij zich verbitterd tegen de HEER.
- 4 Rijkdom maakt veel vrienden,
een arme komt alleen te staan.
- 5 Een valse getuige blijft niet ongestraft,
wie leugens verkondigt, gaat niet vrijuit.
- 6 Velen dingen naar de gunst van een voornaam persoon,
ieder is de vriend van een vrijgevig mens.
- 7 Een arme wordt door al zijn broers gehaat,
meer nog door zijn vrienden, ze gaan hem uit de weg;
als hij een beroep op ze doet, is dat tevergeefs.
- 8 Wie zijn verstand gebruikt, heeft zijn leven lief,
wie zich laat leiden door inzicht, is geluk op het spoor.
- 9 Een valse getuige blijft niet ongestraft,
wie leugens verkondigt, gaat te gronde.
- 10 Weelde past niet bij een dwaas,
nog minder past het dat een slaaf heerst over vorsten.
- 11 Een verstandig mens houdt zijn woede in toom,
het siert hem als hij fouten door de vingers ziet.
- 12 Als het brullen van een leeuw, zo is de woede van een koning,
als dauw op het gras, zo is zijn goedgunstigheid.
- 13 Een dwaze zoon is voor zijn vader een ramp,

het geruzie van een vrouw is als een dak dat altijd lekt.

14 Je huis en rijkdom erf je van je voorouders,
maar een vrouw met inzicht krijg je van de HEER.

15 Als je lui bent, verslaap je je tijd,
als je laks bent, zul je honger lijden.

16 Wie de geboden naleeft, behoudt zijn leven,
wie de weg van de HEER veracht, zal sterven.

17 Wie barmhartig is voor een arme leent aan de HEER,
die zal hem zijn weldaad vergoeden.

18 Tuchtig je zoon, dan is er hoop,
zorg ervoor dat hij niet sterft.

19 Wie doldriftig is, zal moeten boeten,
als je hem zijn woede toestaat, neemt die enkel toe.

20 Luister naar raad, laat je onderwijzen,
uiteindelijk maakt het je wijs.

21 Een mens maakt allerlei plannen,
wat wordt uitgevoerd, is het plan van de HEER.

22 Een mens heeft het verlangen goed te doen,
je kunt beter arm dan onbetrouwbaar zijn.

23 Ontzag voor de HEER beschermt je leven,
je kunt rustig gaan slapen, er overkomt je niets.

24 Een luiaard laat zijn hand in de schaal rusten,
hij brengt hem zelfs niet naar zijn mond.

25 Sla je een spotter, dan wordt die onervarene verstandig,
kastijd je een verstandig mens, dan groeien zijn kennis en inzicht.

26 Wie zijn vader mishandelt en zijn moeder wegjaagt,
is een slechte zoon die zich misdraagt.

27 Mijn zoon, luister maar niet langer naar mijn onderricht
als je mijn wijze woorden in de wind wilt slaan.

28 Een onbetrouwbare getuige spot met het recht,
een goddeloze zwelgt in onrecht.

29 Voor spotters staat de straf al vast,
voor de rug van dwazen ligt de stok al klaar.

20

1 Van wijn word je een spotter, van drank een braller,
wie zich bedrinkt, verliest zijn verstand.

2 Als het brullen van een leeuw, zo zijn de dreigementen van een koning,
wie ze in de wind slaat, brengt zijn leven in gevaar.

3 Het strekt een mens tot eer om ruzie te vermijden,
een dwaas stort zich in een woordenstrijd.

- 4 Een luiaard ploegt niet in de herfst,
en vraagt zich in de zomer af waarom hij niet kan oogsten.
- 5 Wat omgaat in een mensenhart is als diep verborgen water,
iemand met inzicht brengt het naar boven.
- 6 Velen roemen hun eigen trouw,
maar wie vindt een mens die werkelijk betrouwbaar is?
- 7 Wie rechtvaardig is bewandelt de juiste weg,
zijn kinderen zullen gelukkig zijn.
- 8 Als het recht de troon van een koning schraagt,
verjaagt hij met zijn blik elke boosdoener.
- 9 Wie zou kunnen zeggen: 'Ik heb mijn hart gezuiverd,
ik ben vrij van zonden'?
- 10 Twee gewichten om te wegen, twee maten om te meten,
beide zijn de HEER een gruwel.
- 11 Reeds een kind laat zich kennen door zijn daden,
door wat het doet, zie je of het eerlijk en oprecht is.
- 12 Een oor dat hoort, een oog dat ziet,
de HEER heeft beide gemaakt.
- 13 Slaap niet al te graag, dan word je niet arm,
sta vroeg op, dan heb je genoeg te eten.
- 14 'Niets waard! Niets waard!' zegt de koper,
maar als hij weggaat, wrijft hij zich in de handen.
- 15 Goud en edelstenen zijn er genoeg,
maar wijze woorden zijn een zeldzaamheid.
- 16 Stond iemand borg voor een lichtzinnig mens,
neem dan gerust zijn mantel,
en verpand die maar aan een ander die lichtzinnig is.
- 17 Gestolen voedsel smaakt aanvankelijk goed,
maar later lijkt je mond gevuld met kiezels.
- 18 Een plan komt tot stand door overleg,
bereid een oorlog dus goed voor.
- 19 Bij een roddelaar is een geheim niet veilig,
laat je niet in met een loslippig mens.
- 20 Als je je vader en moeder vervloekt,
wordt je levenslicht gedoofd in de diepste duisternis.
- 21 Rijkdom die in korte tijd verworven is,
brengt geen zegen voor later.
- 22 Zeg niet: 'Ik zal dat kwaad vergelden,'
wacht op de HEER, hij zal je helpen.
- 23 Twee gewichten om te wegen, het is de HEER een gruwel,
een valse weegschaal is een slechte zaak.

24 De weg van een mens wordt bepaald door de HEER,
wie weet zelf welke richting hij gaat?

25 Wie God ondoordacht een belofte doet
en zich pas later afvraagt of hij haar kan houden,
zet een valstrik voor zichzelf.

26 Een wijze koning zift de goddelozen uit,
hij laat het rad over hen heen gaan.

27 Het licht van de HEER beschijnt de geest van de mens,
het dringt door tot in zijn diepste gedachten.

28 Liefde en trouw beschermen de koning,
liefde schraagt zijn troon.

29 De pracht van jonge mensen is hun kracht,
de sier van oude mensen is hun grijze haar.

30 Bloedige striemen doen het kwaad verdwijnen,
slagen zuiveren het innerlijk.

21

1 De gedachten van de koning zijn als waterstromen in de macht van de HEER,
hij leidt ze waarheen hij maar wil.

2 Een mens kiest in zijn eigen ogen altijd de rechte weg,
de HEER toetst wat hem innerlijk beweegt.

3 De HEER heeft liever dat je eerlijk en rechtvaardig handelt
dan dat je een offer brengt.

4 Een hooghartige blik, een aanmatigend hart,
wat een goddeloze uitstraalt is zondig.

5 De plannen van een vlijtig mens strekken hem tot voordeel,
wie overijld te werk gaat, zal gebrek lijden.

6 Rijkdom verworven door bedrog
is als een vluchtige adem op zoek naar de dood.

7 Het geweld van goddelozen sleurt hen naar de ondergang,
ze weigeren het recht in acht te nemen.

8 Een vreemdeling volgt slinkse wegen,
een eerlijk mens handelt oprecht.

9 Je kunt beter in een hoekje op het dak wonen
dan in één huis met een vrouw die ruzie zoekt.

10 Een goddeloze is uit op het kwaad,
hij toont geen medelijden met zijn medemens.

11 Als je een spotter terechtwijst, trekt die onervarene daar lering uit,
als je een wijze berispt, vermeerdert zijn wijsheid.

12 De rechtvaardige God slaat de goddelozen gade,
hij stort ze in het verderf.

13 Wie zijn oren sluit voor het gejammer van de arme zal ooit zelf om hulp schreeuwen, en geen antwoord krijgen.

14 Een heimelijke gift doet woede bedaren, onderhands gegeven geld temt razernij.

15 De rechtvaardige geniet ervan het recht in acht te nemen, wie onrecht doet, wacht ellende.

16 Wie afdwaalt van de weg van het verstand zal belanden in het rijk van de schimmen.

17 Wie te vaak feestviert, zal gebrek lijden, wie te veel van eten en drinken houdt, wordt nooit rijk.

18 Goddelozen zijn het losgeld voor rechtvaardigen, oprechten worden vrijgekocht, trouwelozen niet.

19 Je kunt beter in de woestijn wonen dan samenleven met een humeurige vrouw die ruzie zoekt.

20 Een wijze heeft een kostbare schat aan olie in huis, een dwaas verkwaanselt hem.

21 Wie rechtvaardigheid en trouw nastreeft, ontvangt leven, rechtvaardigheid en eer.

22 Een wijze overwint een stad vol keurtroepen, hij verlamt de kracht waarop ze vertrouwen.

23 Wie zijn tong in toom houdt, bespaart zich in zijn leven allerlei ellende.

24 Een spotter is verwaand en onbeschoft, hij is grenzeloos hooghartig.

25 De verlangens van een luiaard leiden tot zijn dood, hij weigert zijn handen te gebruiken.

26 Velen willen almaar meer bezit, maar de rechtvaardige geeft, hij houdt niets voor zichzelf.

27 Het offer van de goddelozen is een gruwel, vooral als de bedoeling slecht is.

28 Een onbetrouwbare getuige moet de mond worden gesnoerd, maar wie vertelt wat hij weet, mag uitspreken.

29 Een goddeloze zet een trots gezicht, de oprechte gaat de weg die hij moet gaan.

30 Wijsheid, inzicht, plannen, niets houdt stand tegen de HEER.

31 Het paard wordt gereedgemaakt voor de strijd, de overwinning hangt af van de HEER.

22

1 Een goede naam is te verkiezen boven grote rijkdom, waardering boven zilver en goud.

- 2 Een arme en een rijke hebben dit gemeen:
de HEER heeft hen beiden gemaakt.
- 3 Wie verstandig is, ziet het gevaar en hoedt zich ervoor,
wie onverstandig is, gaat eraan voorbij en wordt gestraft.
- 4 Wie bescheiden is en ontzag heeft voor de HEER,
wordt beloond met rijkdom, eer en een lang leven.
- 5 Wie de verkeerde weg gaat, treft dorens en valstrikken aan,
wie zijn leven liefheeft, blijft er verre van.
- 6 Leer een kind van jongs af aan de juiste weg,
en het zal er niet van afwijken wanneer het oud geworden is.
- 7 Een rijke heeft macht over armen,
wie leent, is de slaaf van wie uitleent.
- 8 Wie onheil zaait, zal onheil oogsten,
de stok waarmee hij slaat, zal hem te gronde richten.
- 9 Een goedhartig mens wordt gezegend,
hij deelt zijn voedsel met de armen.
- 10 Jaag een spotter weg, en de ruzie is voorbij,
twistgesprekken en beledigingen houden op.
- 11 Wie een zuiver hart heeft en beminnelijk spreekt,
heeft de koning als vriend.
- 12 De HEER behoedt de waarheid,
hij logenstraft de woorden van bedriegers.
- 13 Een luiaard zegt: 'Buiten loopt een leeuw,
die zal me verscheuren.'
- 14 De mond van een lichtzinnige vrouw is als een diepe put,
wie door de HEER is vervloekt, valt daarin.
- 15 Een kind is geneigd tot dwaasheid,
de stok wijst het terecht en weerhoudt het ervan.
- 16 Wie een arme onderdrukt, maakt hem enkel rijk,
wie een rijke geld geeft, zorgt ervoor dat hij gebrek lijdt.
- Spreuken van wijzen**
- 17 Schenk mijn kennis een aandachtig oor,
luister naar de woorden van de wijzen.
- 18 Het is goed ze vast te houden,
zodat je ze altijd op je lippen hebt.
- 19 Jou laat ik ze horen, nu,
opdat je op de HEER vertrouwt.
- 20 Heb ik niet dertig spreuken voor je opgeschreven,
vol kennis en goede raad?
- 21 Het is om je de waarheid te leren, waarachtige woorden,
om een betrouwbaar antwoord te geven aan wie je heeft gestuurd.
- 22 Beroof een arme niet, hij is al arm genoeg.
Vertrap een verschoppeling niet als hij terechtstaat in de poort.
- 23 Want de HEER verdedigt hun rechten,

wie hen bedreigen, jaagt hij de dood in.

24 Ga niet om met een heethoofd,
houd je niet op met een driftkop,
25 opdat je niet dezelfde weg gaat als hij
en voor jezelf een valstrik zet.

26 Geef niet zomaar een handslag,
sta niet zomaar borg voor een schuld.

27 Als je die niet kunt voldoen,
halen ze je bed onder je vandaan.

28 Verplaats geen oude grenzen,
je voorouders hebben ze vastgesteld.

29 Zie je iemand die bekwaam is?
Hij komt in dienst van de koning,
onaanzienlijken zal hij niet dienen.

23

1 Als je bij een machtig man aan tafel zit,
vergeet dan niet wie je voor je hebt.

2 Bedwing je gulzigheid,
ook al houd je van een goede maaltijd.

3 Laat je niet verleiden door zijn lekkernijen,
want je wordt erdoor misleid.

4 Tob jezelf niet af om rijk te worden,
zet dat plan opzij.

5 Zodra je op rijkdom afvliegt,
is die al verdwenen.

Hij krijgt vleugels, plotseling,
en vliegt als een arend weg.

6 Ga niet aan tafel bij een gierigaard,
laat je niet verleiden door zijn lekkernijen.

7 Hij is door en door berekenend.
Zegt hij: 'Tast toe,' dan meent hij er niets van.

8 Wat hij je voorzet, braak je uit,
je vriendelijke woorden zijn aan hem verspild.

9 Spreek niet tegen een dwaas,
hij veracht je verstandige woorden.

10 Verleg geen oude grenzen,
schend de akkers van wezen niet.

11 Want hun beschermer is sterk,
hij zal hun rechten tegen je verdedigen.

12 Heb een open oor voor onderricht,
en een open geest voor kennis.

13 Onthoud een kind geen onderricht,
van stokslagen gaat het niet dood.

14 Sla het met de stok,
en je redt het van het dodenrijk.

15 Mijn zoon, als je je verstand gebruikt,
loopt mijn hart over van vreugde.

16 Ik word vervuld van blijdschap

als je een bedachtzaam oordeel hebt.

17 Wees niet jaloers op zondaars,
heb altijd ontzag voor de HEER.

18 Dan heb je een toekomst,
je hoop gaat niet verloren.

19 Luister, mijn zoon, en word wijs,
kies de juiste weg.

20 Ga niet om met dronkelappen,
blijf bij gulzigaards vandaan.

21 Want wie slempt en brast, wordt arm,
wie altijd zijn roes ligt uit te slapen,
gaat ten slotte in lompen gehuld.

22 Luister naar je vader, hij die je verwekt heeft,
veracht je moeder niet wanneer ze oud is.

23 Verwerf de waarheid en verkwansel haar niet,
laat je onderrichten, verwerf inzicht en wijsheid.

24 De vader van een wijze is vol blijdschap,
wie een rechtvaardige verwekt, is vol vreugde over hem.

25 Mogen je vader en je moeder zich verblijden,
zij die je gebaar heeft zich verheugen.

26 Mijn zoon, geef me je vertrouwen,
vind vreugde in de weg die ik je wijs.

27 Want een hoer is een valkuil,
een lichtzinnige vrouw een nauwe put.

28 Ze legt hinderlagen als een rover,
door haar neemt ontrouw toe.

29 Wie roept altijd ach en wee,
wie maakt altijd ruzie?

Wie heeft altijd wat te klagen,
wie raakt altijd nodeloos gewond?

Wie heeft altijd troebele ogen?

30 Een dronkaard, die tot in de vroege morgen drinkt,
die blijft proeven van de wijn.

31 Laat je niet verleiden door de glans van wijn,
wanneer hij fonkelt in de beker.

Hij glijdt zo makkelijk over de tong,

32 maar later bijt hij als een slang,
spuit hij gif als een adder.

33 Dan zie je vreemde dingen
en begin je wartaal uit te slaan.

34 Je voelt je heen en weer geslingerd door de golven,
alsof je vastzit boven in het want.

35 'Ik ben geslagen, maar heb niets gevoeld,
ik ben afgerost, maar heb niets gemerkt.

Laat ik maar eens opstaan,
eerst een beker wijn.'

24

1 Wees niet jaloers op kwaadaardige mensen,
zoek hun gezelschap niet,

2 want ze hebben kwaad in de zin
en spreken onheilspellende woorden.

3 Door wijsheid wordt een huis gebouwd,
door inzicht houdt het stand,

4 door kennis worden de kamers gevuld
met rijke en kostbare pracht.

5 Alleen een wijze heeft kracht,
inzicht maakt hem sterker.

6 Voer een oorlog met beleid,
je zegeviert dankzij een keur van raadgevers.

7 Voor een dwaas is wijsheid onbereikbaar,
als de oudsten in de poort bijeen zijn, weet hij niets te zeggen.

8 Wie altijd kwaad in de zin heeft,
wordt een boosdoener genoemd.

9 Het wangedrag van een dwaas is zondig,
een spotter wordt door iedereen verafschuwde.

10 Ben je moedeloos wanneer je in het nauw zit,
dan schiet je kracht tekort.

11 Bevrijd hen die ter dood veroordeeld zijn,
doe alles om hun leven te redden.

12 Zeg niet: 'Ik wist het niet,'
want hij die de harten doorgrondt,
het innerlijk doorziet,
weet of je de waarheid spreekt.
Hij vergeldt elk mens naar zijn daden.

13 Mijn zoon, eet honing, dat is goed voor je,
zoete honing streelt de tong.

14 Zie wijsheid als de honing voor je leven.
Als je wijsheid vindt, heb je een toekomst,
je hoop gaat niet verloren.

15 Jij, goddeloze, belaag niet het huis van een rechtvaardige,
verwoest zijn woning niet.

16 Een rechtvaardige komt zevenmaal ten val,
maar telkens staat hij op.
Een goddeloze struikelt door zijn slechte daden,
en komt voorgoed ten val.

17 Verheug je niet over de val van je vijand,
juich niet als hij ten onder gaat.

18 Want de HEER ziet het en keurt het af,
en laat zijn woede op je vijand varen.

19 Wind je niet op over kwaadaardige mensen,
wees niet jaloers op goddelozen.

20 Want wie kwaad doet, heeft geen toekomst,
het licht van goddelozen wordt gedoofd.

21 Mijn zoon, heb ontzag voor de HEER en de koning,
ga niet om met wie zich tegen hen verzetten.

22 Ze gaan plotseling ten onder,
en wie weet hoe zwaar de ramp is die hen treft?

Meer spreuken

23 Ook deze spreuken zijn afkomstig van de wijzen.

Een partijdig oordeel in een rechtszaak is verkeerd.

24 Wie tegen een schuldige zegt: 'Je bent onschuldig,'
wordt door alle volken verwenst,

wordt door alle naties vervloekt.

25 Wie de schuldigen veroordeelt, zal het goed gaan,
hij wordt gezegend met voorspoed.

26 Wie een eerlijk antwoord geeft,
is als iemand die een kus op je lippen drukt.

27 Doe eerst je werk op het land,
maak eerst je akker gereed,
bouw daarna pas je huis.

28 Leg over een ander geen vals getuigenis af,
waarom zou je liegen?

29 Zeg niet: 'Wat hij mij heeft aangedaan, doe ik hem aan.
Ik betaal hem met gelijke munt.'

30 Ik liep over het veld van een luiaard,
door de wijngaard van een dwaas.

31 Alles was overwoekerd door onkruid,
zijn hele terrein was met distels bedekt,
de muur lag in puin.

32 Ik zag het, en nam het ter harte,
ik nam het in mij op, en trok er lering uit.

33 Nog even dan? Nog even slapen, nog een beetje rusten,
een ogenblik nog blijven liggen?

34 Armoede overvalt je als een struikrover,
als een bandiet slaat gebrek je neer.

Andere spreuken van Salomo

25

1 Hier volgen andere spreuken van Salomo, die de dienaren van koning Hizkia van Juda hebben gekopieerd.

2 Eer aan God, omdat hij dingen verbergt,
eer aan de koning, omdat hij dingen onderzoekt.

3 Zo peilloos hoog als de hemel, zo peilloos diep als de aarde,
zo peilloos is het hart van een koning.

4 Als het zilver van onzuiverheden is ontdaan,
maakt de edelsmid een prachtige vaas.

5 Als de koning zich ontdoet van goddelozen,
schraagt gerechtigheid zijn troon.

6 Gedraag je niet aanmatigend in aanwezigheid van de koning,
ga niet op de plaats van een voornaam persoon staan.

7 Het is beter dat de koning je naar voren roept
dan dat hij je plaats laat maken voor een edelman.

Als je denkt dat iemand iets misdagen heeft,
8 sleep hem dan niet overijld voor het gerecht.
Wat zou je moeten doen
als hij je te schande maakt?

9 Als je een rechtsgeding met iemand hebt,
onthul dan geen geheimen van een ander.

10 Als hij dat te weten komt, word je zelf het slachtoffer:
hij maakt je te schande.

11 Het juiste woord op de juiste tijd
is als een gouden appel op een zilveren schaal.

- 12 Een wijze vermaning voor een luisterend oor
is als een gouden ring, een sieraad van het zuiverste goud.
- 13 Een betrouwbare bode is voor zijn opdrachtgever
als een koele dronk tijdens de oogst: hij beurt hem op.
- 14 Wie prat gaat op een geschenk zonder waarde,
is als wind en wolken zonder regen.
- 15 Een heerser laat zich overtuigen door geduld,
kalme woorden breken krachtige tegenstand.
- 16 Als je honing hebt gevonden, eet dan niet meer dan goed voor je is,
spaar je maag, anders braak je het uit.
- 17 Bezoek een vriend alleen zo nu en dan,
anders word je hem te veel en gaat hij je haten.
- 18 Wie een vals getuigenis tegen een ander aflegt,
is als een bijl, een zwaard, een scherpe pijl.
- 19 Vertrouwen op een onbetrouwbaar mens in tijden van nood
is als eten met een rottend gebit, lopen met een verzwikte enkel.
- 20 Als je zingt voor iemand die bedroefd is,
is het of je je ontkleedt op een koude dag,
of azijn op loog giet.
- 21 Als je vijand honger heeft, geef hem dan te eten,
als hij dorst heeft, geef hem dan te drinken.
- 22 Dan stapel je gloeiende kolen op zijn hoofd,
en de HEER zal je belonen.
- 23 Zoals de noordenwind een striemende regen brengt,
zo brengt geroddel woedende blikken.
- 24 Je kunt beter in een hoekje op het dak wonen
dan in één huis met een vrouw die ruzie zoekt.
- 25 Een goed bericht uit een ver land
is als koel water voor een dorstige keel.
- 26 Een rechtvaardige die een goddeloze niet weerstaat,
is als een troebele bron, een vergiftigde put.
- 27 Overmatig honing eten is niet goed,
overmatig eer zoeken al evenmin.
- 28 Iemand zonder zelfbeheersing
is als een stad waarvan de muur is geslecht.

26

- 1 Zoals sneeuw niet bij de zomer past,
en regen niet bij de oogst,
zo past eer niet bij een dwaas.
- 2 Zoals een vogel wegvliegt, zoals een zwaluw wegwiekt,
zo vervliegt een ongegronde vloek.
- 3 Een zweep voor het paard, een teugel voor de ezel,

een stok voor de rug van een dwaas.

4 Antwoord een dwaas niet met dwaasheid,
word niet als hij.

5 Antwoord hem naar zijn dwaasheid,
hij moet niet denken dat hij wijs is.

6 Wie een dwaas een boodschap laat bezorgen,
brengt zichzelf veel schade toe,
hij is als iemand die zijn eigen voeten afhakt.

7 Een spreuk in de mond van een dwaas
is even slap als de benen van een lamme.

8 Wie eer geeft aan een dwaas
is als iemand die de slinger om de steen knoopt.

9 Een spreuk in de mond van een dwaas
prikt even weinig als een doorn in de hand van een dronkaard.

10 Wie een dwaas in dienst neemt, of een onbekende,
is als een boogschutter die blindelings schiet.

11 Zoals een hond terugkeert naar zijn eigen braaksel,
zo herkauwt een dwaas zijn dwaasheid.

12 Ken je iemand die zichzelf veel wijsheid toedicht?
Voor een dwaas is er meer hoop dan voor hem.

13 Een luiaard zegt: 'Er is een leeuw op de weg,
er sluipt een leeuw in de straten.'

14 Zoals een deur in zijn scharnieren draait,
zo draait een luiaard zich om in zijn bed.

15 Al heeft een luiaard zijn hand in de schaal,
hij vindt het te vermoeiend om hem naar zijn mond te brengen.

16 Een luiaard vindt zichzelf veel wijzer
dan zeven mensen met een afgewogen oordeel.

17 Wie zich met een woordenstrijd bemoeit die hem niet aangaat,
trekt aan de oren van een hond die rustig voorbijloopt.

18 Zoals een dolleman maar in het wilde weg schiet,
met brandende pijlen dood en verderf zaait,

19 zo is iemand die zijn vriend bedriegt, en zegt:
'Het was maar voor de grap.'

20 Als er geen hout meer is, dooft het vuur,
als de lasteraar verdwijnt, eindigt de ruzie.

21 Kolen laten gloeien, hout doet vlammen,
een ruziemaker laat een woordenstrijd ontbranden.

22 De woorden van een lasteraar neemt men gulzig in zich op,
ze zijn een lekkernij die de buik verzadigt.

23 Zilverglazuur verbergt een aarden pot,
warme woorden een kwaadaardig hart.

24 Al verbloemt iemand zijn haat met mooie woorden,
hij is een en al bedrog.

25 Al spreekt hij vriendelijk, vertrouw hem niet,
zijn hart is door en door vals.

26 Al verhult hij zijn haat met leugens,
zijn kwaadaardigheid komt toch aan het licht.

27 Wie een kuil graaft voor een ander, valt er zelf in,
wie een steen op iemand afrolt, komt er zelf onder.

28 Wie kwaadspreekt haat zijn slachtoffers,
een vleier wil hun ondergang.

27

1 Juich niet over de dag van morgen,
je weet niet wat hij brengen zal.

2 Laat een ander je prijzen, doe het niet zelf,
laat het over aan een vreemde, zie er zelf van af.

3 Een steen is zwaar, het zand is een last,
zwaarder dan beide drukt de ergernis over een dwaas.

4 Woede is wreed, razernij is als een stortvloed,
maar wie is tegen jaloezie bestand?

5 Beter dat je openlijk terechtgewezen wordt
dan dat je uit liefde wordt gespaard.

6 Het verwijt van een vriend is oprecht,
de kus van een vijand al te hartelijk.

7 Wie genoeg te eten heeft, veracht de zoetste honing,
voor wie honger heeft, is al het bittere zoet.

8 Een man die wegvlucht van zijn huis
is als een vogel die zijn nest ontvlucht.

9 De geur van balsem en wierook maakt gelukkig,
maar zoeter voor het hart is ware vriendschap.

10 Houd een vriend in ere, ook die van je vader,
ga niet naar je broer als je problemen hebt;
een vriend in de buurt is beter dan een broer ver weg.

11 Mijn zoon, wees wijs, dan geef je mij vreugde,
en heb ik een weerwoord voor wie mij beschimpt.

12 Wie verstandig is, ziet het gevaar en hoedt zich ervoor,
wie onverstandig is, gaat eraan voorbij en wordt gestraft.

13 Stond iemand borg voor een lichtzinnig mens,
neem dan gerust zijn mantel,
en verpand die maar aan een lichtzinnige vrouw.

14 Wie zijn buurman 's ochtends luid begroet,
wekt de indruk dat hij hem vervloeken wil.

15 Als een dak dat altijd lekt wanneer het regent,

zo is een vrouw die steeds weer ruzie zoekt.

16 Wie haar in toom probeert te houden,
is als iemand die de wind wil vangen
of olie denkt te grijpen.

17 Zoals men ijzer scherpt met ijzer,
zo scherpt een mens zijn medemens.

18 Wie een vijgenboom met zorg omringt, zal zijn vruchten eten,
wie zorg heeft voor zijn heer, wordt door hem gerespecteerd.

19 Zoals water het gezicht weerspiegelt,
zo weerspiegelt het hart de mens.

20 De afgrond van het dodenrijk raakt nooit verzadigd,
en ook de ogen van een mens krijgen nooit genoeg.

21 De smeltkroes toetst het zilver, de oven toetst het goud,
de toets voor een mens is zijn faam.

22 Al leg je een dwaas in een vijzel
en stamp je hem tussen de graankorrels fijn,
zijn dwaasheid stamp je er niet uit.

23 Weet hoe het met je schapen en geiten gaat,
zorg goed voor je kudde.

24 Er is niet altijd overvloed,
en ook een kroon gaat niet altijd over op het volgende geslacht.

25 Als het eerste gras gemaaid is en het nieuwe opschiet
en je in de bergen hebt gehooïd,

26 heb je jonge rammen voor je kleding,
koop je met je bokken een stuk grond,

27 en voorzien je geiten je van melk in overvloed,
voor jou, je huis en je slavinnen.

28

1 Een goddeloze vlucht, ook al is er niemand die hem achtervolgt,
een rechtvaardige voelt zich zo veilig als een leeuw.

2 Als een land in opstand komt, werpen velen zich op als leider,
slechts iemand met kennis en inzicht zorgt voor blijvende rust.

3 Wie tot armoede vervallen is en de armen onderdrukt,
is als regen die de oogst wegspoelt.

4 Wie de wet niet naleeft, prijst de goddeloze,
wie de wet in acht neemt, vecht tegen de wetteloze.

5 Een kwaadaardig mens begrijpt niets van het recht,
wie de HEER zoekt, kan alles begrijpen.

6 Beter een arme die onberispelijk leeft
dan een rijkard die vol leugens zit.

7 Een zoon met inzicht houdt zich aan wat hem is geleerd,
wie met brassers omgaat, maakt zijn vader te schande.

8 Wie zijn bezit vergroot door woekerrente,
vergroot het voor wie zich bekommert om verschoppelingen.

- 9 Als je geen gehoor geeft aan de wet,
is zelfs je gebed de HEER een gruwel.
- 10 Wie oprechte mensen op het slechte pad brengt,
komt in zijn eigen val terecht;
de oprechten vinden geluk.
- 11 Een rijkard dicht zichzelf veel wijsheid toe,
een arme met inzicht doorziet hem.
- 12 Als rechtvaardigen regeren, heeft het leven glans,
als goddelozen aan de macht zijn, houdt elk mens zich schuil.
- 13 Wie zijn fouten verbergt, zal geen voorspoed kennen,
wie ze toegeeft en vermijdt, krijgt vergeving.
- 14 Gelukkig is de mens die siddert voor de HEER,
wie eigenzinnig is, valt ten prooi aan het kwaad.
- 15 Een goddeloze die een arm volk onderdrukt
is als een brullende leeuw, een ziedende beer.
- 16 Een heerser zonder inzicht onderdrukt op grote schaal,
wie winstbejag haat, zal lang regeren.
- 17 Een mens die bloed vergoten heeft,
zal het graf in vluchten;
laat niemand hem daarvan weerhouden.
- 18 Wie onberispelijk leeft, zal worden gered,
wie kromme wegen gaat, komt plotseling ten val.
- 19 Wie zijn grond bewerkt, heeft genoeg te eten,
wie lucht najaagt, wordt gevoed met armoede.
- 20 Een eerlijk mens wordt rijkelijk gezegend,
wie snel rijk wil worden, blijft niet ongestraft.
- 21 Partijdig zijn is slecht,
maar men is het al voor een stuk brood.
- 22 Een hebzuchtig mens jaagt rijkdom na,
hij weet niet dat hem gebrek wacht.
- 23 Wie een ander terechtwijst, zal uiteindelijk waardering krijgen,
meer dan iemand die een ander vleit.
- 24 Wie zijn vader en moeder berooft en zegt:
'Daar steekt geen kwaad in,'
is niet beter dan een moordenaar.
- 25 Wie hebzuchtig is, ontketent ruzie,
wie op de HEER vertrouwt, wordt rijk.
- 26 Wie op zijn eigen verstand vertrouwt, is een dwaas,
wie wijsheid als leidraad heeft, ontsnapt aan alle gevaar.
- 27 Wie aan de armen geeft, lijdt nooit gebrek,
wie zijn ogen sluit, wordt door veel vervloekingen getroffen.

28 Komen goddelozen aan de macht, dan zoekt ieder mens een schuilplaats, gaan ze ten onder, dan zullen rechtvaardigen heersen.

29

1 Wie vaak terechtgewezen wordt en toch hardnekkig blijft, wordt plotseling geveld, zonder kans op redding.

2 Als rechtvaardigen heersen, is het volk verheugd, als een goddeloze aan de macht is, jammert het volk.

3 Wie wijsheid liefheeft, geeft zijn vader vreugde, wie met hoeren omgaat, verkwanselt diens vermogen.

4 Een koning die het recht handhaaft, houdt zijn land in stand, een uitzuiger richt het te gronde.

5 Wie een ander vleit, lokt hem in de val.

6 Een boosdoener verstrikt zich in zijn kwade daden, een rechtvaardige jubelt en juicht.

7 Een rechtvaardige erkent de rechten van de armen, een goddeloze is daar blind voor.

8 Protsers brengen onrust in een stad, wijzen doen woede bedaren.

9 Als een wijze en een dwaas voor het gerecht staan, laat de dwaas met zijn geraaskal en gesneer alles in het honderd lopen.

10 Moordenaars haten een mens die onberispelijk leeft, oprechten respecteren zijn leven.

11 Een dwaas geeft uiting aan al zijn gevoelens, een wijze houdt ze in toom.

12 Als een heerser toegeeft aan bedrog, wordt ieder die hem dient een goddeloze.

13 Een arme en een onderdrukker hebben dit gemeen: de HEER gaf hun beiden het licht in de ogen.

14 Een koning die een eerlijk oordeel velt over verschoppelingen, zal nooit zijn troon zien wankelen.

15 De stok en berispingen zorgen voor wijsheid, een kind dat niet wordt opgevoed, maakt zijn moeder te schande.

16 Als goddelozen aan de macht zijn, neemt de misdaad toe, maar eens zullen de rechtvaardigen getuige zijn van hun val.

17 Tuchtig je zoon, en je hebt geen zorgen over hem, hij zal je vreugde geven.

18 Zonder profetie vervalt het volk tot bandeloosheid, wie de wet in acht neemt, is gelukkig.

19 Je brengt een slaaf geen discipline bij met woorden, hij begrijpt ze wel, maar stoort zich er niet aan.

20 Heb je weleens iemand gezien die altijd met zijn woorden klaarstaat?
Voor een dwaas is er meer hoop dan voor hem.

21 Wie zijn slaaf vanaf zijn jeugd verwent,
krijgt uiteindelijk met een rebel te doen.

22 Een driftkop maakt snel ruzie,
een heethoofd gaat vaak over de schreef.

23 De hoogmoed van een mens brengt hem ten val,
eer is weggelegd voor wie bescheiden is.

24 Een heler doet zichzelf veel kwaad,
hij weet dat hij vervloekt wordt, toch geeft hij de dief niet aan.

25 Angst voor mensen is een valstrik,
wie op de HEER vertrouwt, wordt beschermd.

26 Velen zoeken de gunst van een heerser,
maar alleen bij de HEER vindt een mens zijn recht.

27 Een rechtvaardige verfoeit een onrechtvaardige,
een goddeloze wie de rechte weg gaat.

De uitspraken van Agur

30

1 Hier volgen de woorden van Agur, de zoon van Jake,
dit zijn de uitspraken die hij heeft gedaan.

Ik ben zo moe, mijn God, zo moe, ik kan niet meer.*

(30:1)	<i>dit zijn de uitspraken die hij heeft gedaan.</i>	//	<i>Ik ben zo moe, mijn God, zo moe, ik kan niet meer</i>	–
--------	---	----	--	---

Voorgestelde lezing. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): 'uit Massa: zijn uitspraken voor Itiël, voor Itiël en Uchal'.

2 Ik ben dommer dan ieder ander,
elk menselijk inzicht ontbreekt mij.

3 Ik heb geen wijsheid opgedaan,
van de Heilige weet ik niets.

4 Wie is naar de hemel geklommen en weer afgedaald?
Wie heeft de wind met zijn handen gevangen?
Wie heeft het water in zijn mantel gebonden?
Wie heeft de grenzen van de aarde bepaald?
Noem mij zijn naam, en de naam van zijn zoon,
als je die kent.

5 Elk woord van God is getoetst,
hij is een schild voor wie bij hem hun toevlucht zoeken.

6 Voeg niets aan zijn woorden toe,
anders straft hij je en blijkt je een leugenaar.

7 Twee dingen vraag ik u,
gun ze me zolang ik leef:

8 Houd me ver van leugen en bedrog.
Maak me niet arm, maar ook niet rijk,
voed me slechts met wat ik nodig heb.

9 Want als ik rijk zou zijn, zou ik u wellicht verloochenen,
zou ik kunnen zeggen: 'Wie is de HEER?'
En als ik arm zou zijn, zou ik stelen
en de naam van mijn God te schande maken.

Nog enkele spreuken

10 Spreek geen kwaad van een slaaf tegenover zijn meester, hij zou je vervloeken en je laten boeten.

11 Er zijn mensen die hun vader vervloeken en hun moeder hun zegen onthouden.

12 Er zijn mensen die denken zuiver te leven, maar vol vuiligheid zijn.

13 Er zijn mensen met een hooghartige blik, met van die misprijzende ogen.

14 Er zijn mensen met tanden als zwaarden en kaken als messen, die de armen op aarde verscheuren, de verschoppelingen onder de mensen verslinden.

Getalsspreuken

15 Er zijn twee soorten bloedzuigers: de eerste zegt 'Geef!', de andere 'Geef!'

Drie dingen worden nooit verzadigd, vier dingen zeggen nooit 'Het is genoeg':

16 het dodenrijk, een onvruchtbare schoot, een uitgedroogd stuk land en het vuur, dat ook nooit zegt 'Het is genoeg.'

17 Wie spottend neerkijkt op zijn vader en zijn moeder ongehoorzaam is, hem zullen de raven bij de beek de ogen uitpikken, de gieren zullen zijn ogen opschrokken.

18 Drie dingen zijn te wonderlijk voor mij, vier dingen kan ik niet bevatten:

19 de vlucht van een arend hoog aan de hemel, het glijden van een slang over de rots, de vaart van een schip op volle zee, de weg van een man naar een meisje.

20 Ziehier de houding van een overspelige vrouw: ze doet alsof ze eet en haar mond afveegt, en ze zegt: 'Ik heb niets verkeerd gedaan.'

21 Van drie dingen beeft de aarde, tegen vier dingen is ze niet bestand:

22 een slaaf die koning wordt, een zot die genoeg te eten heeft, 23 een onuitstaanbare vrouw die een man vindt, een slavin die haar meesteres verdringt.

24 Vier dieren zijn de kleinste op aarde, maar ze zijn buitengewoon wijs:

25 de mieren – sterk zijn ze niet, maar al in de zomer leggen ze een voorraad aan;

26 de klipdassen – machtig zijn ze niet, maar ze maken holen in de rotsen;

27 de sprinkhanen – een koning hebben ze niet, maar ze rukken in slagorde op;

28 de hagedissen – je kunt ze met je handen vangen, maar ze dringen door tot in het paleis van de koning.

29 Drie hebben een voorname tred, vier schrijden statig voort:

30 de leeuw – hij is de koning der dieren

en deinst voor niets terug;
31 de trotse haan, de bok,
en een koning aan het hoofd van zijn leger.

32 Als je zo dwaas bent jezelf op de borst te slaan,
denk dan eerst na en houd je hand voor je mond.

33 Want als je melk slaat, komt er boter,
als je iemand op zijn neus slaat, vloeit er bloed,
als je iemand slaat die woedend is, komt er strijd.

Raadgevingen voor koning Lemuël

31

1 Hier volgt onderricht voor koning Lemuël,
de raad die zijn moeder hem gaf.

2 Mijn zoon, die ik gedragen heb,
mijn zoon, voor wie ik geloften heb gedaan,
wat zal ik je zeggen?

3 Verspil je krachten niet aan vrouwen,
je woorden niet aan hen die koningen te gronde richten.

4 En, Lemuël, een koning mag zich evenmin te buiten gaan aan wijn,
dat past hem niet,
een leider mag niet hunkeren naar drank.

5 Hij mag niet drinken en zijn plicht vergeten,
de rechten van verschoppelingen schenden.

6 Geef drank aan wie een kommervol bestaan leiden,
geef wijn aan wie diep ongelukkig zijn.

7 Laat ze maar drinken en hun armoede vergeten,
moge hun gezwoeg uit hun herinnering verdwijnen.

8 Spreek voor hen die weerloos zijn,
bescherm het recht van de vertrapten.

9 Spreek, oordeel rechtvaardig,
geef de armen en behoeftigen hun recht.

Loflied op de sterke vrouw

10 Een sterke vrouw, wie zal haar vinden?
Zij is meer waard dan edelstenen.*

(31:10-31) De verzen 10 tot en met 31 vormen een acrostichon: elk vers begint met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet.

11 Haar man vertrouwt op haar
en zal daar rijkelijk bij winnen.

12 Ze brengt hem voorspoed, geen ellende,
alle dagen van haar leven.

13 Ze zoekt wol en linnen uit,
en spint en weeft met vreugde.

14 Zoals een koopmanschip naar verre streken vaart,
zo haalt zij van verre wat ze nodig heeft.

15 Ze staat al op als het nog donker is,
regelt het werk in huis, draagt haar slavinnen taken op.

16 Als zij haar zinnen op een akker zet, koopt ze hem,
van wat ze heeft verdiend, plant ze een wijngaard.

17 Zij is vol daadkracht,
onvermoeibaar is ze in de weer.

18 Handeldrijven gaat haar heel goed af,
's nachts gaat haar lamp niet uit.

19 Haar handen zijn voortdurend aan het spinrok,
ze houdt altijd de weefspoel vast.

20 Haar handen strekt zij uit naar de behoeftigen,
ze geeft de armen hulp.

21 Niemand in haar huis hoeft sneeuw te vrezén,
zij heeft hen allen warm ❄️

(31:21) *warm* – Voorgestelde lezing ondersteund door de Septuaginta en de Vulgata. MT: 'in scharlaken'.
gekleed.

22 Ze maakt de mooiste dekens,
ze gaat gekleed in linnen en purperen wol.

23 Haar man geniet bekendheid in de stad,
hij vergadert met de oudsten in de poort.

24 Zij vervaardigt kleding en gordels,
en levert die aan kooplui.

25 Uit haar verschijning spreken kracht en waardigheid,
de dag van morgen ziet ze lachend tegemoet.

26 Ze spreekt wijze woorden,
wat ze zegt, zijn liefdevolle lessen.

27 Ze waakt over haar huishouding,
nietsdoen is haar onbekend.

28 Haar kinderen prijzen haar,
haar man bejubelt haar:

29 'Er zijn veel sterke vrouwen,
maar jij overtreft ze allemaal.'

30 Charme is bedrieglijk en schoonheid vergaat,
maar een vrouw met ontzag voor de HEER moet worden geprezen.

31 Moge zij de vruchten plukken van haar werk,
mogen haar daden worden geprezen in de poorten.

1

1 Hier volgen de woorden van Prediker, zoon van David en koning in Jeruzalem.

Lucht en leegte

2 Lucht en leegte, zegt Prediker,
lucht en leegte, alles is leegte.

3 Welk voordeel heeft de mens van alles wat hij heeft verworven,
al zijn moeizaam gezwoeg onder de zon?

4 Generaties gaan, generaties komen,
maar de aarde blijft altijd bestaan.

5 De zon komt op, de zon gaat onder,
en altijd snelt ze naar de plaats waar ze weer op zal gaan.

6 De wind waait naar het zuiden,
dan draait hij naar het noorden.
Hij draait en waait en draait,
en al draaiend waait de wind weer terug.

7 Alle rivieren stromen naar de zee,
toch raakt de zee niet vol.

De rivieren keren om,
ze gaan weer naar de plaats vanwaar ze komen,
en beginnen weer opnieuw te stromen.

8 Alles is vermoeiend,
zozeer dat er geen woorden voor te vinden zijn.
De ogen van een mens kijken, en vinden geen rust,
zijn oren horen, en ze blijven horen.

9 Wat er was, zal er altijd weer zijn,
wat er is gedaan, zal altijd weer worden gedaan.
Er is niets nieuws onder de zon.

10 Wanneer men van iets zegt: 'Kijk, iets nieuws,'
dan is het altijd iets dat er sinds langvervlogen tijden is geweest.

11 De vroegere generaties zijn vergeten,
en ook de komende zullen weer worden vergeten.

Onderzoek naar wijsheid en dwaasheid

12 Ik, Prediker, was koning van Israël in Jeruzalem. 13 Ik heb met heel mijn hart elke vorm van wijsheid onderzocht, want ik wilde alles wat onder de hemel gebeurt doorgronden. Het is een trieste bezigheid. Een kwelling is het, die de mens door God wordt opgelegd. 14 Ik heb alles gezien wat onder de zon gebeurt, en vastgesteld dat het niet meer is dan lucht en najagen van wind. 15 Wat krom is kan niet recht worden gemaakt, en wat ontbreekt kan niet worden meegeteld. 16 Ik zei tegen mezelf: Ik heb meer en groter wijsheid verworven dan iedereen die voor mij in Jeruzalem heeft geregeerd. Ik heb veel wijsheid en kennis opgedaan. 17 Ik heb me er met hart en ziel voor ingespannen te ontdekken wat wijs is, en wat dwaas en onverstandig is. Maar ook dat, zo heb ik ingezien, is enkel najagen van wind. 18 Want wie veel wijsheid heeft, heeft veel verdriet. En wie kennis vermeedert, vermeedert smart.

2

1 Ik zei tegen mezelf: Kom, laat ik proberen de genoegens van het leven te smaken en te genieten van het goede. Maar ook dat, ontdekte ik, is enkel leegte. 2 Vrolijkheid, zei ik tegen mezelf, is niet meer dan dwaasheid. En waar leidt vreugde toe? 3 Ik heb mezelf ondergedompeld in de vrolijkheid van de wijn, en ik greep die dwaasheid aan om te onderzoeken of ik in mijn wijsheid – want die behield altijd de overhand – kon ontdekken wat een mens het beste doen kan, dat luttel aantal levensdagen dat hij doorbrengt onder de hemel.

4 Ook heb ik grootse dingen ondernomen: Ik heb voor mezelf paleizen gebouwd en wijngaarden geplant. 5 Ik heb tuinen en parken aangelegd en daarin een keur van vruchtbomen geplant. 6 Ik heb waterbekkens gegraven om een bos met jonge bomen te bevoeien. 7 Ik heb slaven en slavinnen gekocht, en ook hun kinderen werden slaven in mijn huis. Ik bezat talrijke runderen, schapen en geiten, meer dan iedereen die voor mij in Jeruzalem heeft geregeerd. 8 Ik heb goud en zilver opgestapeld en in de rijkdom gedeeld van koningen en landen. Ik heb zangers en zangeressen aangesteld en het genot geproefd van vele, vele vrouwen. 9 Grootse dingen heb ik ondernomen en meer bezit vergaard dan iedereen die voor mij in Jeruzalem heeft geregeerd. En bij alles wat ik voor mezelf verworven had, behield ik ook mijn wijsheid. 10 Alles wat mijn ogen vroegen heb ik ze gegund, elke vreugde die mijn hart verlangde heb ik het gegeven, en ik genoot naar hartelust van al het goede dat ik had verworven. Het was het loon voor mijn gezwoeg. 11 Maar toen nam ik alles wat ik ondernomen had nog eens in

ogenschouw, alles wat mijn moeizaam gezwoeg me opgeleverd had, en ik zag in dat het allemaal maar lucht en najagen van wind was. Het had geen enkel nut onder de zon.

12 Ik nam nog eens in ogenschouw wat wijs is, en wat dwaas en onverstandig is. Wat zou de koning na mij doen met alles wat zijn voorgangers tot stand hebben gebracht? **13** Zeker, ik zag wel in dat wijsheid nuttiger is dan dwaasheid, zoals het licht nuttiger is dan de duisternis. **14** Een wijze ziet tenminste wat hij doet, terwijl een dwaas in het duister tast. Maar ik weet ook dit: beiden treft hetzelfde lot. **15** Wat de dwaas treft, treft ook mij, zei ik tegen mezelf, dus waarvoor ben ik eigenlijk zo uitermate wijs geweest? Ook dat is enkel leegte. **16** Want zowel de wijze als de dwaas zal snel worden vergeten, beiden worden ze voorgoed vergeten. Hoe bitter dat de wijze sterft, niet anders dan de dwaas.

17 Ik kreeg een afkeer van het leven. Elke bezigheid onder de zon ging me tegenstaan, want het is niet meer dan lucht en najagen van wind. **18** Van alles waarvoor ik me had afgebeeld onder de zon kreeg ik een afkeer. Ik zou het moeten achterlaten voor mijn opvolger, **19** en wie zou kunnen zeggen of hij wijs of dwaas zou zijn? Toch zou hij de macht verwerven over alles wat ik met mijn wijsheid had bereikt. Ook dat is enkel leegte. **20** Vertwijfeling beving me over alles wat ik had verworven en waarvoor ik had gezwoegd onder de zon. **21** Ook al is een mens bij alles wat hij heeft bereikt bekwaam te werk gegaan, met wijsheid en kennis van zaken, hij moet het iemand geven die er niets voor heeft gedaan. Ook dat is niets dan leegte en een uiterst kwade zaak. **22** Welk voordeel heeft de mens van alles wat hij moeizaam heeft verworven? Hij jaagt het na en zwoegt ervoor onder de zon, **23** maar alle dagen van zijn leven brengen hem verdriet, alles wat hij onderneemt brengt hem niets dan smart. Zelfs 's nachts vindt hij geen rust. Ook dat is leegte. **24** Het is daarom nog maar het beste voor een mens dat hij zich aan eten en drinken te goed doet en volop geniet van alles wat hij moeizaam heeft verworven. En ook dat, zo heb ik ingezien, is in de hand van God. **25** Want wie, zegt hij, kan zich te goed doen en genieten zonder dat ik ermee instem? **26** Aan een mens die hem behaagt geeft hij wijsheid, kennis en vreugde, maar een zondaar legt hij een kwellende bezigheid op: een zondaar moet bezit vergaren voor een mens die God behaagt. Ook dat is enkel lucht en najagen van wind.

Alles heeft zijn tijd

3

1 Voor alles wat gebeurt is er een uur,
een tijd voor alles wat er is onder de hemel.

2 Er is een tijd om te baren
en een tijd om te sterven,
een tijd om te planten
en een tijd om te rooien.

3 Er is een tijd om te doden
en een tijd om te helen,
een tijd om af te breken
en een tijd om op te bouwen.

4 Er is een tijd om te huilen
en een tijd om te lachen,
een tijd om te rouwen
en een tijd om te dansen.

5 Er is een tijd om te ontvlammen
en een tijd om te verkillen,
een tijd om te omhelzen
en een tijd om af te weren.

6 Er is een tijd om te zoeken
en een tijd om te verliezen,
een tijd om te bewaren
en een tijd om weg te gooien.

7 Er is een tijd om te scheuren
en een tijd om te herstellen,
een tijd om te zwijgen
en een tijd om te spreken.

8 Er is een tijd om lief te hebben
en een tijd om te haten.
Er is een tijd voor oorlog
en er is een tijd voor vrede.

9 Welk voordeel heeft de mens van alles wat hij met zijn gezwoeg tot stand brengt? **10** Ik heb gezien dat het een kwellend is, die hem door God wordt opgelegd. **11** God heeft alles wat er is de goede plaats in de tijd gegeven, en ook heeft hij de mens inzicht in de tijd gegeven. Toch kan de mens het werk van God niet van begin

tot eind doorgronden. **12** Ik heb vastgesteld dat voor de mens niets goeds is weggelegd, behalve vrolijk te zijn en van het leven te genieten. **13** Want wanneer hij zich aan eten en drinken te goed doet en geniet van al het goede dat hij moeizaam heeft verworven, is dat een geschenk van God. **14** Alles wat God doet, zo heb ik vastgesteld, doet hij voor altijd. Daar is niets aan toe te voegen, daar is niets van af te doen. God doet het zo opdat wij ontzag voor hem hebben. **15** Wat er is, was er al lang; wat zal komen, is er altijd al geweest. God haalt wat voorbij is altijd weer terug.

Onrecht en onderdrukking

16 Ik heb nog iets onder de zon gezien: op de plaats waar recht gesproken wordt, heerst onrecht. Ik zag de plaats waar gerechtigheid zou moeten zijn, en er heerst onrecht. **17** Ik zei tegen mezelf: God zal zowel de rechtvaardigen als de goddelozen aan zijn oordeel onderwerpen, want er is bij hem voor alles wat gebeurt en voor elke daad een tijd en een plaats. **18** Ik zei tegen mezelf dat God de mensen heeft bevoorrecht: ze beseffen dat ze als de dieren zijn. Niet meer dan de dieren zijn ze, **19** want de mensen en de dieren treft hetzelfde lot. Zoals een dier sterft, zo sterft ook een mens; ze delen in dezelfde adem. Dat is hun beider lot. Een mens is niet beter af dan een dier, want alles is leegte. **20** Alles gaat naar dezelfde plaats, alles is uit stof ontstaan en alles keert terug tot stof. **21** Wie zal ooit weten of de adem van een mens naar boven opstijgt en die van een dier afdaalt*

(3:21) *weten of de adem van een mens naar boven opstijgt en die van een dier afdaalt* – Volgens de oudste

vertalingen. MT: 'de adem van een mens kennen, die naar boven opstijgt, en die van een dier, die afdaalt'. naar de aarde? **22** Daarom, zo heb ik vastgesteld, is het maar het beste voor een mens dat hij vreugde put uit alles wat hij onderneemt. Dat is wat hem is toebedeeld, want wie zal hem van iets laten genieten na zijn dood?

4

1 Ik vestigde mijn aandacht op alle onderdrukking die er is onder de zon en zag de tranen van de onderdrukten. Er is niemand die hen bijstaat. De onderdrukkers onderdrukken hen met harde hand, en er is niemand die hen bijstaat. **2** De doden, meende ik, zijn gelukkiger te prijzen dan de levenden. Zij die al gestorven zijn, zijn beter af dan zij die nog in leven zijn. **3** Maar beter af dan beiden is degene die nog niet geboren is en nog geen weet heeft van het onrecht dat er wordt begaan onder de zon. **4** Ik heb al het gezwoeg gezien, en vastgesteld dat alles wat een mens bereikt het resultaat is van zijn afgunst op een ander. Ook dat is enkel lucht en najagen van wind. **5** Het is waar, een dwaas zit met zijn handen in zijn schoot en kwijnt zo langzaam weg. **6** Maar beter is één hand gevuld met rust dan beide vuisten vol gezwoeg en najagen van wind.

Beter met zijn tweeën dan alleen

7 Ik vestigde mijn aandacht op nog iets anders onder de zon, en ook dat is leegte. **8** Iemand is helemaal alleen. Hij heeft zelfs geen zoon of broer, maar toch zwoegt hij almaar door en wordt zijn dorst naar rijkdom nooit gelest. Voor wie beult hij zich zo af en ontzegt hij zich de genoegens van het leven? Ook dat is enkel leegte en een trieste zaak. **9** Je kunt beter met zijn tweeën dan alleen zijn, want – dat is zeker – samen zwoegen loont. **10** Wanneer twee vrienden samen zijn en een van beiden valt, helpt de ander hem weer overeind, maar wie alleen is en ten val komt is beklagenswaardig, want hij heeft niemand die hem op de been helpt. **11** Wanneer je bij elkaar slaapt, geef je warmte aan elkaar, maar hoe krijgt iemand die alleen slaapt het ooit warm? **12** En iemand die alleen is kan zich niet verdedigen wanneer hij aangevallen wordt, maar met zijn tweeën houd je stand. Een koord dat uit drie strengen is gevlochten, is niet snel stuk te trekken.

Beter jong en wijs dan oud en dwaas

13 Beter een wijze jongen die van lage afkomst is dan een oude dwaze koning die zijn oren sluit voor goede raad. **14** Er was een jongen die gevangen zat, maar vrijkwam om een oude koning op te volgen. En dat terwijl hij in diens rijk als een onbeduidend iemand was geboren. **15** Ik zag dat iedereen hem volgde. Al het volk onder de zon liep die jongen achterna die in opstand kwam tegen de oude koning. **16** Er kwam geen einde aan de stoet van zijn bewonderaars. Maar later zal er niemand zijn die nog een goed woord voor hem overheeft. Je ziet, ook dit is niets dan lucht en najagen van wind.

Los je geloften in

17 Betreed Gods tempel met bescheiden tred. Je kunt er beter heen gaan om te luisteren dan om er het offer van een dwaas te brengen. Zo iemand weet niet eens dat hij een slechte daad verricht.

5

1 Wees niet te haastig met je woorden en doe God niet overijld met heel je hart geloften. Want God is in de hemel en jij bent op aarde, dus moet je spaarzaam met je woorden zijn. **2** Drukke leidt tot dromerij en veel praten tot gebazel. **3** Wanneer je God toch een gelofte doet, los die dan ook spoedig in. God is niet gesteld op dwazen. Los dus je geloften in. **4** Je kunt beter geen gelofte doen dan een gedane gelofte niet inlossen. **5** Sta je mond geen loze, zondige geloften toe en zeg niet naderhand tegen de priester dat ze een vergissing waren. Wil je soms dat

God zich kwaad maakt over dergelijk gepraat en moet hij wat je hebt bereikt te gronde richten? **6** Dromerij en lege woorden zijn er al genoeg. Dus heb ontzag voor God.

Ambtenaren beschermen elkaar

7 Wanneer je ziet dat in het land de armen worden onderdrukt en het recht en de rechtvaardigheid geschonden, wees dan niet verbaasd. Want een hoge ambtenaar wordt door een hogere beschermd, en zij beiden weer door ambtenaren die nog hoger zijn. **8** Het is hierbij nog een geluk wanneer de koning zorg draagt voor de oogst.

Rijkdom is leegte

9 Wie van geld houdt, kan er niet genoeg van krijgen. Wie verzot op rijkdom is, is altijd op meer gewin belust. Ook dat is enkel leegte. **10** Maar hoe groter iemands kapitaal is, des te groter ook het aantal mensen dat het komt verbrassen. Wat heeft de eigenaar hierbij te winnen? Hij kan alleen maar toekijken. **11** Een arbeider slaapt goed, of hij nu veel of weinig te verteren heeft, maar wie zwelgt in rijkdom, kan de slaap niet vatten.

12 Ik heb een trieste zaak onder de zon gezien die tot veel ellende leidt. Iemand waakt over zijn rijkdom, maar het loopt rampzalig af, **13** want één tegenslag vaagt al die rijkdom weg. De zoon die hij verwekt heeft, blijft met lege handen achter. **14** Naakt is zo iemand uit de moederschoot gekomen, even naakt keert hij terug. Niets van wat hij heeft verworven en in handen dacht te hebben, neemt hij mee. **15** Het is, ook dit, triest en ellendig, maar zoals hij is gekomen, zo keert hij terug. Wat is het voordeel voor de mens dat hij zwoegt voor wind? **16** Alle dagen van zijn leven brengt hij door in duisternis, heel zijn bestaan is vol ellende en verdriet, en vol ontevredenheid. **17** Het is daarom, zo heb ik ingezien, goed en weldadig voor een mens wanneer hij zich aan eten en drinken te goed doet, en geniet van alles wat hij heeft verworven. Daar zwoegt hij voor onder de zon gedurende het luttel aantal levensdagen dat hij van God gekregen heeft; dat is wat hem is toebedeeld. **18** Wanneer een mens geniet van rijkdom en bezit, wanneer hem dat door God wordt toegestaan als zijn rechtmatig deel en hij zich verheugt in alles wat hij moeizaam heeft verworven, is dat een geschenk van God. **19** Dan piekert hij tenminste niet zo veel over het luttel aantal dagen van zijn leven, maar gaat hij van ganser harte op in de vreugde die God hem toebedeelt.

6

1 Het is, dat heb ik ingezien, een trieste zaak onder de zon en voor de mens een zware last: **2** God geeft iemand rijkdom, bezittingen en aanzien; er ontbreekt hem in zijn leven niets van wat hij zich gewent heeft, maar God staat niet toe dat hij ervan geniet. Dat laat hij een vreemde doen. Leegte is het, een ellendige en trieste zaak. **3** Zo iemand zou wel honderd kinderen kunnen krijgen en wel jaren kunnen leven, vele jaren lang, maar als zijn dorst naar rijkdom nooit gelest wordt en hem nog niet eens een graf rest, dan – zeg ik – is een doodgeboren kind beter af. **4** Het wordt in leegte geboren en verdwijnt in het duister, even naamloos als het is gekomen. **5** Het heeft nooit de zon gezien en geen weet gehad van het bestaan. Het heeft rust, veel meer dan die ander **6** die, ook al leeft hij duizend jaar en nog eens duizend jaar, niet genieten kan van al het goede dat hij heeft. Zijn zij niet beiden op weg naar dezelfde plaats?

7 Al het gezwoeg dient ertoe dat de mens zijn buik vult, maar zijn verlangens blijven onvervuld. **8** Welk voordeel heeft de wijze vergeleken met de dwaas, wat is het voordeel voor de arme dat hij inzicht in het leven heeft? **9** Het is beter te genieten van iets tastbaars dan te grijpen naar iets onbereikbaars. Ook dat is niets dan lucht en najagen van wind. **10** Wie en wat de mens is, werd al lang geleden vastgesteld: zijn naam is Mens en hij is niet in staat het op te nemen tegen hem die meer macht bezit dan hij. **11** Alles wat er meer over gezegd wordt, vermeerdert slechts de leegte. Wat is hiervan het voordeel voor de mens? **12** Wie weet wat goed is voor de mens gedurende het luttel aantal dagen van zijn leeg bestaan? Ze zijn voor hem zo vluchtig als een schaduw. Wie kan hem vertellen wat er na hem komen zal onder de zon?

Wijsheden

7

1 Beter een goede naam dan een kostbare geur, de dag waarop je sterft is beter dan de dag waarop je wordt geboren. **2** Het is beter dat je naar een huis vol rouw gaat dan naar een huis vol feestrumoer, want in een huis vol rouw eindigt iedereen. Dat neme ieder mens zijn leven lang ter harte. **3** Je kunt beter droevig zijn dan vrolijk, want bij een droevig gezicht maakt het hart het goed. **4** De gedachten van de wijze zijn graag in een huis vol rouw, die van de dwaas in een huis vol plezier.

5 Je kunt beter luisteren naar de berisping van de wijzen dan naar de lofzang van de dwazen, **6** want zoals de dorens knetteren onder de pot, zo knettert het lachen van de dwaas. Ook dat is enkel leegte.

7 Afpersing maakt de wijze dwaas, steekpenningen richten het hart te gronde.

8 Beter de voltooiing van de dingen dan dat ze beginnen, beter geduld dan ongeduld. **9** Heb een lange adem en beheers je rusteloosheid, want rusteloosheid heerst in het hart van de dwazen. **10** En vraag jezelf niet af waarom het vroeger beter was dan nu. Het getuigt van weinig wijsheid als je daarnaar vraagt.

11 Bezit kan beter samengaan met wijsheid; dat is nuttiger onder de zon. **12** Ze bieden beide schaduw, maar het voordeel van de wijsheid is dat ze de mens meer schaduw in het leven biedt.

13 Bezie het werk van God: wie maakt recht wat hij krom heeft gemaakt? 14 Geniet dus op de goede dagen van het goede, maar zie op de slechte dagen in dat God naast de goede ook de slechte dagen heeft gemaakt. Geen mens kan in de toekomst zien.

15 Dit heb ik in mijn leeg bestaan gezien: een rechtvaardig mens gaat aan zijn rechtvaardigheid ten onder, een onrechtvaardig mens leeft lang ondanks zijn slechte daden. 16 Wees daarom niet al te rechtvaardig en meet jezelf geen overdreven wijsheid aan. Waarom zou je jezelf te gronde richten? 17 Maar gedraag je ook niet al te onrechtvaardig en wees niet overmatig dwaas. Waarom zou je sterven voor je tijd? 18 Houd het ene vast en laat het andere niet los. Dat is het beste, want wie ontzag voor God heeft, ontsnapt aan al te veel rechtvaardigheid en ook aan al te veel onrechtvaardigheid. 19 De wijze heeft met deze wijsheid veel meer macht dan tien stadsbestuurders samen. 20 Er is geen mens op aarde die nooit zondigt, die alleen maar goed is en altijd rechtvaardig. 21 Spits daarom je oren niet bij alles wat er om je heen gezegd wordt. Dan hoef je niet te horen hoe je dienaar je vervloekt. 22 Je weet maar al te goed hoe vaak ook jij een ander hebt vervloekt.

23 Dit alles heb ik met mijn wijsheid onderzocht. Ik zei tegen mezelf: Laat ik wijsheid zoeken, maar ze bleef ver weg. 24 Ver is alles wat er is geweest, dieper nog dan diep. Wie zal ooit inzicht vinden? 25 Ik heb met heel mijn hart kennis gezocht en alles wat er is heb ik proberen te doorgronden. Ik heb wijsheid gezocht en wilde tot een slotsom komen; van het kwaad heb ik de dwaasheid willen kennen, van de dwaasheden de waanzin. 26 En wat ik vind is altijd weer een vrouw die bitterder dan de dood is, die een valstrik is. Haar hart is een klapnet en haar handen zijn ketenen. Een mens die God behaagt zal aan haar ontsnappen, maar een zondaar laat zich door haar strikken. 27 Al met al, zegt Prediker, is dat de slotsom van mijn onderzoek. 28 Ik heb met hart en ziel gezocht, maar nog altijd niet gevonden. Onder duizend mensen vond ik er maar één die ook werkelijk een mens was, maar het was geen vrouw. 29 Alles wat ik vond is dit: de mens is een eenvoudig schepsel. Zo is hij door God gemaakt, maar hij heeft talloze gedachtespinstels.

De zin van wat God doet

8

1 Wie heeft wijsheid? Wie kent de verklaring van de dingen? De wijsheid straalt de mens van het gezicht en verandert strenge ogen in een milde blik.

2 Ik geef je deze raad: Volg de bevelen van de koning op, zoals je hebt gezworen tegenover God. 3 Onttrek je niet aan zijn gezag, voorkom problemen, want wanneer de koning iets beveelt gebeurt het ook. 4 Zijn woord is wet; is er iemand die hem rekenschap kan vragen van zijn daden? 5 Een wijs mens leeft zijn geboden na en heeft geen kwaad te duchten. Ook doet hij alles op de juiste tijd, want hij weet: 6 voor alles wat gebeurt is er een juiste tijd. Een zware last is dat, voor ieder mens. Het is een kwade zaak, 7 want niemand weet wat komen zal en hoe het later wordt. Wie kan daar iets over zeggen? 8 Niemand heeft macht over zijn adem, geen mens kan tegenhouden dat zijn adem vergaat. Niemand heeft macht over de dag waarop hij sterft, geen mens ontvlucht het slagveld van de dood. En ook het kwaad – het zal zijn dienaren niet redden. 9 Dit alles heb ik vastgesteld gedurende de tijd dat ik aandachtig keek naar alles wat gebeurt onder de zon, en zag dat een mens zijn macht misbruikt om een ander kwaad te doen.

10 Ik heb ook gezien hoe zondaars naar het graf werden gedragen. Op de heilige plaats werden ze in het graf gelegd en ze verlieten onder eerbetoon het leven. Maar de rechtvaardigen werden vergeten in de stad. Ook dat is enkel leegte. 11 Omdat een slechte daad niet snel bestraft wordt, is een mensenhart maar al te snel tot het kwaad geneigd. 12 Een zondaar kan wel honderd maal kwaad doen en toch vele jaren leven. Natuurlijk weet ook ik: het zal een mens die ontzag voor God heeft goed vergaan – want hij heeft toch ontzag voor God? 13 Een zondaar daarentegen zal het slecht vergaan: de schaduw van zijn levensdagen zal niet lengen – want hij heeft toch geen ontzag voor God? 14 Maar is het hier op aarde niet een grote leegte dat rechtvaardigen ten deel valt wat zondaars verdienen, en zondaars wat rechtvaardigen verdienen? Ook dat – zeg ik – is leegte. 15 Daarom prijs ik de vreugde, want er is onder de zon niets beters voor de mens dan dat hij zich aan eten en drinken te goed doet en geniet. De vreugde is zijn metgezel wanneer hij zwoegt op elke levensdag onder de zon die God hem heeft gegeven.

16 Ik zocht met heel mijn hart naar wijsheid. Alles wat de mens op aarde onderneemt, wilde ik doorgronden. Nooit geeft hij zijn ogen rust, dag noch nacht, 17 maar bij alles wat God doet onder de zon, zo heb ik ingezien, doet hij wat hij doet. De mens is niet in staat de zin ervan te vinden. Hij tobt zich af en zoekt ernaar, maar hij vindt hem niet, en al zegt de wijze dat hij inzicht heeft, ook hij is niet in staat de zin ervan te vinden.

De vreugde van het leven

9

1 Ik vestigde mijn aandacht op het volgende en heb het onderzocht: Wat de wijzen en rechtvaardigen tot stand brengen, is in de hand van God. Ook hun liefde, ook hun haat. Geen mens kan in de toekomst zien. 2 Hij weet alleen dat ieder mens hetzelfde lot wacht. Ben je een rechtvaardige of zondaar, goed en rein of onrein, offer je wel of offer je niet, ben je goed of zondig, durf je makkelijk een eed te zweren of ben je bang een eed te zweren

– 3 alle mensen treft hetzelfde lot. Dat is zo triest bij alles wat de mensen doen onder de zon; en hoe triest ook dat hun hart hun leven lang vol kwaad en dwaasheid is, en dat hun leven eindigt bij de doden. 4 Voor wie nog leven mag, is er nog hoop; beter een levende hond dan een dode leeuw. 5 Wie nog in leven zijn, weten tenminste dat ze moeten sterven, maar de doden weten niets. Er is niets meer dat hun loont, want ze zijn vergeten. 6 Hun liefde en hun haat, alle hartstocht die ze ooit hebben gehad, ging allang verloren. Ze nemen nooit meer deel aan alles wat gebeurt onder de zon.

7 Dus eet je brood met vreugde, drink met een vrolijk hart je wijn. God ziet alles wat je doet allang met welbehagen aan. 8 Draag altijd vrolijke kleren, kies een feestelijke geur. 9 Geniet van het leven met de vrouw die je bemint. Geniet op alle dagen van je leven, die God je heeft gegeven. Het bestaan is leeg en vluchtig en je zwoegt en zwoegt onder de zon, dus geniet op elke dag. Het is het loon dat God je heeft gegeven. 10 Doe wat je hand te doen vindt. Doe het met volle inzet, want er zijn geen daden en gedachten, geen kennis en geen wijsheid in het dodenrijk. Daar ben je altijd naar op weg. 11 Ik heb onder de zon opnieuw gezien dat niet altijd een snelle hardloper de wedloop wint, een sterke held de oorlog, dat hij die wijs is niet altijd zijn brood heeft, en hij die inzicht heeft de rijkdom, hij die bekwaam is het respect. Zij allen zijn afhankelijk van tijd en toeval. 12 Nooit weet de mens wanneer zijn tijd gekomen is: zoals de vissen verraderlijk worden gevangen door de fuik en de vogels door de val, zo wordt de mens verrast door de verraderlijke tijd, wanneer die als een klapnet op hem valt.

Dwaasheden

13 Ik heb onder de zon iets gezien dat voor wijsheid doorging. Het was verbijsterend. 14 Er was een kleine stad met weinig inwoners. Een machtig koning trok tegen het stadje op, omsingelde het en bouwde grote belegeringswerken. 15 Er woonde daar een man van lage afkomst, die wijs was en met zijn wijsheid de stad had kunnen redden. Maar niemand schonk aandacht aan die onbeduidende persoon. 16 Ik zei daarom tegen mezelf: Wijsheid is beter dan macht, maar de wijsheid van een mens van lage afkomst wordt geminacht en zijn woorden vinden geen gehoor. 17 Het is beter dat je luistert naar de kalme woorden van de wijzen dan naar het geschreeuw van een heerser onder dwazen. 18 Wijsheid is beter dan het wapengekletter van zo'n dwaas; hij alleen richt al veel goeds te gronde.

10

1 Een kostbare zalf bederft al door één dode vlieg, een beetje dwaasheid maakt de beste wijsheid ranzig. 2 De wijze volgt altijd het goede spoor, de dwaas ontspoorst voortdurend, 3 en terwijl hij doelloos rond dwaalt op de weg toont hij steeds aan iedereen hoe dwaas hij is.

4 Wanneer de koning tegen je uitvaart, onderga zijn woede dan gelaten, want kalmte helpt je te voorkomen dat je jammerlijke fouten maakt. 5 Ik heb een kwade zaak onder de zon gezien, een wandaad die machthebbers plegen te begaan: 6 dwazen zetelen op hoge posten, rijken worden neergezet op lage posten. 7 Slaven komen te paard, zo heb ik gezien, maar edelen gaan te voet als slaven.

8 Wie een kuil graaft, loopt de kans erin te vallen; wie een bres slaat in de muur, kan gebeten worden door een slang. 9 Wie stenen uit een rots houwt, kan zich verwonden; wie hout in stukken hakt, loopt gevaar. 10 Iemand die zijn bijl niet slijpt wanneer de snede bot wordt, moet meer kracht gebruiken. Wie met wijs beraad te werk gaat, heeft meer kans van slagen. 11 Wanneer de slang niet wordt bezworen en dan bijt, helpt de kunst hem te bezweren niet meer.

12 De woorden die de wijze in de mond neemt, geven hem respect; wat er van de lippen van de dwaas komt, verstrikt hem in steeds groter warrigheid. 13 Wat er uit zijn mond aan woorden komt, is aan het begin al dwaasheid en wordt erbarmelijke waanzin aan het eind. 14 Een dwaas bazelt er maar op los, terwijl geen mens weet hoe het later wordt en wat er na hem komt. Wie kan hem dat vertellen? 15 Een dwaas zwoegt almaar door en dat mat hem af, want hij weet niet eens de weg te vinden naar de stad.

16 Je bent beklagenswaardig, land, wanneer je koning maar een kind is en zijn raadgevers al in de morgen naar een feestmaal gaan. 17 Je bent gelukkig, land, wanneer je koning een man van adel is en zijn raadgevers alleen op de gepaste tijd naar een feestmaal gaan, zichzelf beteugelen en niet dronken zijn. 18 Luiheid ondermijnt de balken, door slappe handen krijgt het huis een lekkend dak. 19 Dronkelappen denken bij hun feestmaal slechts aan hun plezier, de wijn vrolijkt alleen hun eigen leven op. Hun geld staat het ze toe. 20 Maar vervloek de koning zelfs niet in gedachte en de rijke zelfs niet in je slaapvertrek, want de vogels van de hemel zeggen het voort, hun vleugels brengen je woorden verder.

Gedenk je schepper in je jeugd

11

1 Werp je brood uit over het water, want je vindt het later weer terug. 2 Bewaar je brood in zeven delen, zelfs in acht, want je weet niet welke ramp de aarde treffen zal. 3 Wanneer de wolken vol zijn, gieten ze hun regen uit over de aarde. Naar welke kant een boom ook valt, naar het noorden of het zuiden, hij blijft liggen op de plaats waar hij valt. 4 Wie altijd op de wind let, komt nooit aan zaaien toe; wie altijd naar de wolken kijkt, komt nooit aan maaien toe. 5 Je kent de wegen van de wind niet, je kent het kind dat in de moederschoot groeit niet, zo ken

je ook de daden niet van God, die alles maakt. **6** Zaai van de morgen tot de avond. Laat je hand niet rusten, want je weet niet of het zaad de ene of de andere, of elke keer ontkiemen zal.

7 Het licht is een genot. Wat een weldaad voor de ogen om de zon te zien! **8** Wanneer een mens lang leeft, laat hij dan van elke dag genieten en bedenken dat de dagen van de duisternis ontelbaar zullen zijn. De toekomst is niets dan leegte. **9** Geniet dus, beste vriend, van je jonge jaren, haal je hart op aan de dagen van je jeugd. Volg de wegen die je hart wil gaan, gun je ogen wat ze wensen. En onthoud bij alles wat je doet dat God je aan zijn oordeel onderwerpt. **10** Belast je hart niet met verdriet en houd je lichaam vrij van kwalen, want je jeugd en jonge jaren zijn al snel voorbij.

12

1 Gedenk daarom je schepper in de dagen van je jeugd – voordat de slechte dagen komen en de jaren naderen waarvan je zegt: In deze jaren vind ik weinig vreugde meer.

2 Voordat de zon verduistert,
de sterren en de maan niet langer stralen,
de lucht ook na de regen grauw van wolken wordt.

3 De dag waarop de wachter trillend voor het huis staat,
de soldaten kromgebogen voortgaan,
de maalsters langzaam verdwijnen,
de vrouwen uit het venster staren en een schaduw lijken.

4 Wanneer de deuren naar de straat worden gesloten,
de molen geen geluid meer maakt,
het fluiten van de vogels ijl van toon wordt,
wanneer hun lied versterft.

5 Je durft geen heuvel te beklimmen,
de weg is vol gevaar.
De amandelboom behoudt zijn wintertooi,
de sprinkhaan sleept zich voort,
de kapperbes droogt uit.
Een mens gaat naar zijn eeuwig huis,
een klaagzang vult de straat.

6 Voordat het zilverkoord wordt weggenomen,
de gouden lamp gebroken,
de waterkruik in stukken valt,
het scheprad bij de put wordt stukgebroken.

7 Wanneer het stof terugkeert naar de aarde,
weer wordt zoals het was,
wanneer de adem van het leven weer naar God gaat,
die het leven heeft gegeven.

8 Lucht en leegte, zegt Prediker,
alles is leegte.

Heb ontzag voor God

9 Prediker was een wijs man en heeft het volk veel kennis bijgebracht. Hij heeft gewikt en gewogen en veel spreuken opgesteld. **10** In treffende spreuken probeerde Prediker de waarheid getrouw onder woorden te brengen. **11** De woorden van de wijzen zijn zo scherp en puntig als een ossenprik, al hun spreuken zijn ons door één herder ingeprent.

12 En tot slot, mijn zoon, nog deze waarschuwing: er komt geen einde aan het aantal boeken dat geschreven wordt, en veel lezen mat het lichaam af. **13** Alles wat je hebt gehoord komt hierop neer: heb ontzag voor God en leef zijn geboden na. Dat geldt voor ieder mens, **14** want God oordeelt over elke daad, ook over de verborgen daden, zowel over de goede als de slechte.

1

1 Hooglied, van Salomo.

ZIJ

2 Laat hij mij kussen,

laat zijn mond mij kussen!

Jouw liefde is zoeter dan wijn,

3 zoet is de geur van je huid,

je naam is een kostbaar parfum.

Daarom houden de meisjes van jou.

4 Neem mij met je mee. Laten we rennen!

Mijn koning brengt mij in zijn kamers.

Laten we juichen en zingen om jou!

Laten we jouw liefde prijzen,

meer nog dan wijn.

Natuurlijk houden de meisjes van jou!

5 Meisjes van Jeruzalem,

donker ben ik, en mooi,

als de tenten van Kedar,

als het doek van Salomo's tenten.

6 Kijk niet op mij neer omdat ik donker ben,

omdat de zon mij heeft gebrand.

Mijn moeders zonen waren hard voor mij:

ik moest hun wijngaarden bewaken.

Mijn eigen wijngaard heb ik niet bewaakt.

7 Zeg mij toch, mijn allerliefste,

waar laat jij je kudde weiden,

waar laat jij die 's middags rusten?

Laat me toch niet dwalend*

(1:7)

dwalend

– Volgens de Targoem, de Pesjitta en de Vulgata. MT: 'gesluierd'.

langs de kudden van je vrienden gaan.

HIJ

8 Als je mij niet vinden kunt,

mooiste van alle vrouwen,

volg dan het spoor van de kudde,

weid je geiten waar de herders schuilen.

9 Vriendin van mij,

met een merrie voor farao's wagen

vergelijk ik jou!

10 Hoe lieflijk zijn je wangen en je ringen,

hoe sierlijk zijn je hals en je ketting.

11 Laten we een gouden sieraad voor je maken,

bezaaid met zilveren stipjes.

ZIJ

12 Nu mijn koning op zijn rustbed ligt,
geurt mijn nardus zoet.

13 Mijn lief is mij een bundel mirre,

hij slaapt tussen mijn borsten.

14 Mijn lief is mij een hennatros

in de wijngaarden van Engedi.

HIJ

15 Je bent zo mooi, vriendin van mij,
je bent zo mooi!
Je ogen zijn duiven.

ZIJ

16 Wat ben je mooi, mijn lief,
wat ben je bekoorlijk.
Het groen is ons bed,
17 de balken van ons huis zijn ceders,
de binten zijn cipressen.

2

1 Ik ben een lelie van de Saron,
een wilde lelie in het dal.

HIJ

2 Als een lelie tussen de distels,
zo is mijn vriendin tussen de meisjes.

ZIJ

3 Als een appelboom tussen de bomen van het bos,
zo is mijn lief tussen de jongens.
Ik verlang in zijn schaduw te zitten,
met mijn tong wil ik zijn zoete vruchten proeven.

4 Hij brengt mij in het wijnhuis,
boven mij zijn vaandel van liefde.

5 Verkwik me met rozijnen,
verfris me met appels,
want ik ben ziek van liefde.

6 Mijn hoofd rust op zijn linkerarm,
met zijn rechterarm omhelst hij mij.

7 Meisjes van Jeruzalem,
ik bezweer je bij de gazellen, bij de hinden op het veld:
wek de liefde niet, laat haar niet ontwaken
voordat zij het wil.

ZIJ

8 Hoor! Mijn lief!
Kijk! Hij komt,
springend over de bergen,
dansend over de heuvels.

9 Als een gazelle is mijn lief,
als het jong van een hert.
Kijk! Hij staat al bij de muur.
Hij blikt door het venster,
tuurt door de spijlen.

10 Mijn lief roept mij toe:
'Sta op, vriendin!
Mooi meisje, kom!

11 Kijk! De winter is voorbij,
voorbij zijn de regens, weggegaan.

12 De bloemen zijn verschenen op het veld,
nu breekt de zangtijd aan,

het koeren van de duif klinkt op het land.

13 De vijgenboom is al vol vruchten,
de wijnstok rankt en geurt.

Sta op, vriendin,
Mooi meisje, kom!

14 Mijn duif in de rotskloof,
verscholen in de bergwand,
laat mij je gezicht zien,
laat mij luisteren naar je stem,
want je stem is zo lieflijk,
je gezicht zo bekoorlijk.'

HIJ EN ZIJ

15 Vang voor ons de vossen,
vang die kleine vossen.
Ze vernielen de wijngaard,
onze wijngaard vol bloeiende ranken.

ZIJ

16 Mijn lief is van mij,
en ik ben van hem.
Hij weidt tussen de lelies.
17 Nu de dag weer ademt
en het duister vlucht –
ga nu weg, mijn lief.
Spring als een gazelle,
als het jong van een hert
over de geurige bergen.

3

1 's Nachts in mijn slaap zoek ik mijn lief.
Ik zoek hem, maar ik vind hem niet.
2 Laat ik opstaan, rondgaan in de stad,
laat ik in de straten, op de pleinen,
zoeken naar mijn allerliefste.
Ik zoek hem, maar ik vind hem niet.

3 De wachters vinden mij
op hun ronde door de stad.
'Hebben jullie mijn lief ook gezien?'

4 Nog maar nauwelijks ben ik hun voorbij
of ik vind mijn lief.
Ik grijp hem vast en laat hem niet meer los
tot ik hem gebracht heb in mijn moeders huis,
in de kamer van haar die mij baarde.

5 Meisjes van Jeruzalem,
ik bezweer je bij de gazellen, bij de hinden op het veld:
wek de liefde niet, laat haar niet ontwaken
voordat zij het wil.

MEISJES

6 Wie is zij,
die daar komt uit de woestijn
als een zuil van rook,
in een wolk van wierook en mirre,
in een geur van kostbare kruiden?
7 Kijk! Salomo's draagstoel,

omringd door zestig helden
uit de keurtroepen van Israël,
8 allen met de hand op het zwaard,
geoefend in de strijd,
ieder met het zwaard op de heup,
bedacht op nachtelijk gevaar.

9 Een draagkoets maakte koning Salomo,
een koets van cederhout.

10 De stijlen zijn van zilver,
het baldakijn van goud,
de zetel is van purper.
Hij is versierd met tekens van liefde
door de meisjes van Jeruzalem.

11 Kom kijken, meisjes van Sion,
kijk naar koning Salomo!
Kijk! De kroon waarmee zijn moeder hem tooide
op zijn bruiloftsdag,
de dag die zijn hart zo verblijdt.

Hij

4

1 Je bent zo mooi, vriendin van mij,
je bent zo mooi!
Je ogen zijn duiven,
door je sluier heen.

Je haar golft als een kudde geiten
die afdaalt van Gileads bergen.

2 Je tanden zijn als witte schapen:
klaar voor de scheerder
komen ze twee aan twee uit het water,
er ontbreekt er niet een.

3 Als een koord van karmozijn zijn je lippen,
je mond is betoverend.

Als het rood van een granaatappel
fonkelt je lach,
door je sluier heen.

4 Je hals is als de toren van David,
die in ringen is gebouwd,
die met schilden is behangen,
met wel duizend schilden van helden.

5 Je borsten zijn als kalfjes,
als de tweeling van een gazelle,
die tussen de lelies weidt.

6 Nu de dag weer ademt
en het duister vlucht,
ga ik naar de mirreberg,
ga ik naar de wierookheuvel.

7 Vriendin, aan jou is alles mooi,
niets ontsiert je schoonheid.

8 Mijn bruid, ga met me mee,
kom mee, weg van de Libanon.
Daal af van de top van de Amana,
de top van de Senir, de Hermon.
Weg van de bergen waar leeuwen huizen,
weg van de hollen waar panters schuilen.

9 Zusje, bruid van mij,
je brengt me in vervoering,

je brengt me in verrukking
met maar één blik van je ogen,
met één flonker van je ketting.

10 Zusje, bruid van mij,
hoe heerlijk is jouw liefde,
hoeveel zoeter nog dan wijn.
Hoeveel zoeter is je geur
dan alle balsems die er zijn.

11 Mijn bruid, je lippen druipen van honing,
melk en honing proef ik onder je tong,
je kleed geurt naar de Libanon.

12 Zusje, bruid,
een besloten hof ben jij,
een gesloten tuin,✳

(4:12) *een gesloten tuin* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften, de Septuaginta, de Targoom en de Vulgata. MT: 'een gesloten steenhoop'.

een verzegelde bron.

13 Aan jou ontspruit een boomgaard vol granaatappels,
met een overvloed aan vruchten,
hennabloemen, nardusplanten,

14 nardus en saffraan, kalmoes en kaneel,
wierookbomen, allerlei soorten,
mirre, aloë,
balsems, allerfijnst.

15 Je bent een bron omringd door tuinen,
een put met helder water,
een bergbeek van de Libanon.

ZIJ

16 Ontwaak, noordenwind! Kom, zuidenwind!
Waai door mijn hof,
laat zijn balsems geuren.
Mijn lief moet in zijn hof komen,
laat hij daar zijn zoete vruchten proeven.

HIJ

5

1 Hier ben ik in mijn hof,
zusje, bruid van mij.
Ik pluk mijn mirre en mijn balsem,
ik eet mijn honing uit mijn honingraat,
ik drink mijn melk en mijn wijn.

MEISJES

Eet, vriend en vriendin!
Drink, en word dronken van liefde!

ZIJ

2 Ik sliep, maar mijn hart was wakker.
Hoor! Mijn lief klopt aan!
'Doe open, zusje, mijn vriendin,
mijn duif, mijn allermooiste.
Mijn hoofd is nat van de dauw,
mijn lokken vochtig van de nacht.'
3 'Maar ik heb mijn kleed al uitgedaan,
moet ik het weer aandoen?
En ik heb mijn voeten al gewassen,

moet ik ze weer vuil maken?’

4 Mijn lief stak zijn hand naar binnen,
een siddering trok door mij heen – om hem!

5 Toen sprong ik op, ik ging hem opendoen.
Mijn handen dropen van mirre,
mirre vloeide van mijn vingers
op de grendel van de deur.

6 En ik deed open voor mijn lief,
maar hij was weg,
mijn lief was weggegaan.
Een duizeling beving mij
toen ik zag dat hij er niet meer was.
Ik zocht hem, maar ik vond hem niet,
ik riep hem, maar hij antwoordde niet.

7 De wachters vonden mij
op hun ronde door de stad.
Ze sloegen mij, ze verwonden mij,
ze rukten mij de sluier af,
de wachters van de muren.

8 Ik bezweer je, meisjes van Jeruzalem,
als jullie mijn lief vinden,
wat zeggen jullie tegen hem?
Dat ik ziek van liefde ben.

MEISJES

9 Wat heeft jouw lief meer dan een ander,
mooiste van alle vrouwen?
Wat heeft jouw lief meer dan een ander,
dat je ons dit zo bezweert?

ZIJ

10 Mijn lief glanst en schittert,
hij steekt boven duizenden uit.
11 Zijn hoofd is van goud, het zuiverste goud,
zijn lokken zijn als dadelrossen, ravenzwart.
12 Zijn ogen zijn als duiven
bij een stromende beek,
die baden in water,
die gedompeld zijn in melk.
13 Zijn wangen zijn als balsemtuinen,
die overheerlijk geuren.*

(5:13) *die overheerlijk geuren* – Volgens de Septuaginta, de Targoem en de Vulgata. MT: ‘torens van geurige stoffen’.

Zijn lippen zijn als lelies,
die druipen van vloeiende mirre.

14 Zijn armen zijn als staven van goud,
met turkoois bezet.
Zijn buik is als een schijf van ivoor,
versierd met saffier.

15 Zijn benen zijn als zuilen van albast,
op voetstukken van zuiver goud.
Zijn gestalte is zo fier als een ceder van de Libanon.

16 Zijn mond is zoet,
aan hem is alles begerlijk.
Dit is mijn lief, dit is mijn vriend,
meisjes van Jeruzalem!

MEISJES

6

1 Waar is je lief naartoe gegaan,
mooiste van alle vrouwen,
waar is je lief naartoe gegaan?
Laten we hem samen zoeken.

ZIJ

2 Mijn lief is naar zijn tuin gegaan,
naar zijn balsemtuin beneden.
Daar wil hij weiden,
daar wil hij lelies plukken.

3 Ik ben van mijn lief,
en mijn lief is van mij.
Hij weidt tussen de lelies.

HIJ

4 Je bent zo mooi, vriendin van mij,
zo bekoorlijk als Tirsa,
zo lieflijk als Jeruzalem,
zo ontzagwekkend als een vaandelvrouw.

5 Wend je ogen af, ze verwarren mij.
Je haar golft als een kudde geiten
die afdaalt van de Gilead.

6 Je tanden zijn als witte schapen:
klaar voor de scheerder
komen ze twee aan twee uit het water,
er ontbreekt er niet een.

7 Als het rood van een granaatappel
fonkelt je lach,
door je sluier heen.

8 Ook al zijn er zestig koninginnen,
en wel tachtig bijvrouwen,
meisjes zonder tal,

9 zoals mijn duif is er maar één,
mijn allermooiste is de enige.
De enige voor haar moeder is zij,
een stralend licht voor wie haar baarde.
Alle meisjes die haar zien, prijzen haar gelukkig,
elke koningin, elke bijvrouw juicht haar toe.

MEISJES

10 Wie is zij,
die daar oplicht als de dageraad,
zo helder als de volle maan,
zo stralend als de zon,
zo ontzagwekkend als een vaandelvrouw?

HIJ

11 Ik ging naar mijn notengaard beneden,
om te kijken naar de bloesems bij de beek,
naar de ranken aan de wijnstok,
de granaatappels in bloei.

12 En plotseling voelde ik mij meegevoerd
als op een wagen van mijn nobel volk. ✨

(6:12) *En plotseling voelde ik mij meegevoerd* / *als op een wagen van mijn nobel volk* – Betekenis van het Hebreeuws onzeker. Ook mogelijk is de vertaling: ‘Zij heeft mij doen rijden op vorstelijke wagens’, of: ‘Door de wagen van Amminadab herkende ik mezelf niet meer’.

MEISJES

7

¹ Draai rond, meisje uit Sulem, draai rond,
draai rond, we willen naar je kijken.

HIJ

Kijk! Zie je dat meisje uit Sulem,
zoals ze danst tussen twee reien?*

(7:1-14) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 6:13-7:13.

² Wat zijn je voeten mooi in je sandalen, koningskind!

Je heupen draaien sierlijk rond,
de schepping van een kunstenaar.

³ Je navel is een ronde kom,
die gevuld is met kruidige wijn.

Je buik is een bergje tarwe,
dat door lelies wordt omzoomd.

⁴ Je borsten zijn als kalfjes,
als de tweeling van een gazelle.

⁵ Je hals is als een toren van ivoor,
je ogen als de vijvers van Chesbon,
bij de poort van Bat-Rabbim.

Je neus is als een toren van de Libanon,
die uitkijkt over Damascus.

⁶ Je hoofd rijst op als de Karmel,
omkruld door purperen lokken,
waarin een koning ligt verstrikt.

HIJ

⁷ Wat ben je mooi, wat ben je bekoorlijk,
liefde en verrukking, dat ben jij.

⁸ Als een palm is je gestalte,
je borsten zijn als druiventrossen.

⁹ Ik dacht: Laat ik die palm beklimmen,
ik wil zijn bladeren grijpen.

Laten jouw borsten
als trossen van de wijnstok zijn,
je adem als de geur van appels,

¹⁰ je tong als zoete wijn
waarin mijn kussen*

(7:10) *mijn kussen* – Voorgestelde lezing. MT: ‘mijn geliefde’.

baden,

mijn lippen en tanden gedompeld zijn.*

(7:10) *mijn lippen en tanden gedompeld zijn* – Volgens de Septuaginta, de Pesjitta en de Vulgata. MT: ‘die de lippen van slapenden besprenkelt’.

ZIJ

¹¹ Ik ben van mijn lief,
en hij verlangt naar mij.

¹² Kom, mijn lief,
laten we het veld in gaan,
en tussen de hennabloemen slapen.

13 Laten we de wijngaard in gaan, morgenvroeg,
en kijken of de wijnstok al is uitgebot,
zijn bloesems al ontloken zijn,
de granaatappel al bloeit.
Daar zal ik jou beminnen.

14 De liefdesappels geuren al.
Boven onze poorten hangt een keur van vruchten,
vers geplukte, goed gedroogde.
Mijn lief, ik heb ze bewaard voor jou.

8

1 Was jij maar mijn broertje,
dronk jij nog maar aan mijn moeders borst.
Als ik je dan vond, daar buiten,
dan kuste ik jou,
en niemand zou me verachten.
2 Dan nam ik je mee
en bracht je in mijn moeders huis.
Dat heb ik van haar geleerd.
Ik gaf je kruidige wijn te drinken,
van het sap van mijn granaatappel.

3 Mijn hoofd rust op zijn linkerarm,
met zijn rechterarm omhelst hij mij.

4 Meisjes van Jeruzalem, ik bezweer je:
wek de liefde niet, laat haar niet ontwaken
voordat zij het wil.

MEISJES

5 Wie is zij,
die daar komt uit de woestijn,
leunend op de arm van haar lief?

ZIJ

Onder de appelboom wekte ik jou.
Daar kreeg je moeder weeën,
weeën van jou,
daar baarde ze jou.

6 Draag mij als een zegel op je hart,
als een zegel op je arm.
Sterk als de dood is de liefde,
beklemmend als het dodenrijk de hartstocht.
De liefde is een vlamvend vuur,
een laaiende vlam.*

(8:6) *een laaiende vlam* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘een vlam van de **HEER**’.

7 Zeeën kunnen haar niet doven,
rivieren spoelen haar niet weg.
Zou een man met al zijn rijkdom liefde willen kopen,
dan werd hij smadelijk veracht.

BROERS

8 Wij hebben een zusje,
borsten heeft ze nog niet.
Wat doen we met ons zusje
als de mensen over haar gaan spreken?

9 Was zij een muur,
dan bouwden wij er zilveren kantelen op.
Was zij een deur,
dan sloten wij die met een balk van cederhout.

ZIJ

10 Ik ben een muur,
mijn borsten zijn als torens.
Zo ben ik in zijn ogen als een stad
die vrede biedt.

11 Salomo bezat een wijngaard in Baäl-Hamon.
Hij stelde er bewakers aan,
duizend zilverstukken gaf men voor de oogst.

12 Mijn eigen wijngaard blijft van mij.
De duizend zilverstukken zijn voor jou, Salomo,
en tweehonderd voor de bewakers.

HIJ

13 Jij die in je hof verblijft,
mijn vrienden zijn gespitsd op je stem.
Laat mij die horen!

ZIJ

14 Ga nu van mij weg, mijn lief!
Spring als een gazelle,
als het jong van een hert
over de bergen vol balsemkruid.

1

1 Dit zijn de visioenen die Jesaja, de zoon van Amos, over Juda en Jeruzalem gezien heeft, toen Uzzia, Jotam, Achaz en Hizkia in Juda regeerden.

Aanklacht tegen Israël en Jeruzalem

2 Hoor toe, hemel, geef gehoor, aarde, de HEER heeft gesproken:

Ik heb mijn kinderen opgevoed en grootgebracht, maar ze zijn tegen mij in opstand gekomen.

3 Een rund herkent zijn meester, een ezel kent zijn voederbak, maar Israël mist elk inzicht, mijn volk leeft in onwetendheid.

4 Wee dit ontrouwe volk, vol ongerechtigheid, volk van zondaars, verdorven geslacht. Zij hebben de HEER verlaten, de Heilige van Israël versmaad, hem de rug toegekeerd.

5 Ben je niet genoeg geslagen, verzet je je nog altijd? Heel je hoofd doet pijn, heel je hart is ziek.

6 Van voetzool tot kruin, niets is ongeschonden: een en al wonden en builen en striemen, niet verbonden, niet verzorgd, niet met olie verzacht.

7 Je land is verwoest, je steden zijn verbrand. Vreemden stropen onder je ogen de akkers af, vreemdelingen maken alles tot een woestenij.

8 Wat rest er nog van Sion? Het is als een hut in een wijngaard, een schuilkeet in een komkommerveld, een stad in het nauw.

9 Had de HEER van de hemelse machten ons niet een laatste rest gelaten, het zou ons zijn vergaan als Sodom en Gomorra.

10 Hoor de woorden van de HEER, leiders van Sodom, geef gehoor aan het onderricht van onze God, volk van Gomorra.

11 Wat moet ik met al jullie offers? zegt de HEER. Ik heb genoeg van die schapen, die vetgemeste kalveren; het bloed van stieren, rammen en bokken wil ik niet meer.

12 En wanneer jullie voor mij verschijnen – wie heeft je gevraagd mijn voorhoven plat te lopen?

13 Houd op met die zinloze offergaven. Ik heb een afschuw van jullie wierook; jullie feesten, nieuwemaan en sabbat, ik duld ze niet naast al dat wangedrag.

14 Van jullie nieuwemaan, van ál jullie feesten heb ik een afkeer, ze hinderen mij, ik kan ze niet langer verdragen.

15 Wanneer jullie je handen opheffen, wend ik mijn ogen af, ook als je aanhoudend bidt, luister ik niet. Aan jullie handen kleeft bloed!

16 Was je, reinig je, maak een eind aan je misdaden, ik kan ze niet meer zien. Vermijd alle kwaad

17 en leer goed te doen. Zoek het recht, houd tirannen in toom, bied wezen bescherming, sta weduwen bij.

18 De HEER zegt: Laten we zien wie er in zijn recht staat.
 Al zijn je zonden rood als scharlaken, ze worden wit als sneeuw,
 al zijn ze rood als purper, ze worden wit als wol.
 19 Als je weer naar mij wilt luisteren,
 zal het beste van het land je ten deel vallen.
 20 Als je koppig bent en niet wilt luisteren,
 zul je vallen door het zwaard.
 De HEER heeft gesproken.

21 Ach, de trouwe stad is een hoer geworden.
 Waar eens recht heerste en gerechtigheid woonde,
 daar huizen nu moordenaars.
 22 Je zilver is zwart en dof geworden,
 je wijn versneden met water.
 23 Je vorsten zijn schurken, ze houden het met dieven,
 ze denken alleen aan geschenken en steekpenningen.
 Wezen bieden ze geen bescherming,
 het lot van weduwen laat hen koud.
 24 Daarom – zo spreekt de HEER van de hemelse machten,
 de sterke God van Israël:
 Wee hun, ik zal me wreken op mijn tegenstanders,
 mijn woede koelen op mijn vijanden.
 25 Ik zal mij tegen je keren,
 je zilver zuiver ik met loog,
 al je vuil verwijder ik.
 26 Ik breng je rechters en raadgevers tot inkeer,
 het zal weer worden als voorheen.
 Dan zul je deze naam dragen:
 ‘Stad van gerechtigheid’, ‘Stad van trouw’.

27 Sion zal verlost worden door recht
 en wie zich bekeert door gerechtigheid.
 28 Maar opstandige zondaars worden gebroken,
 wie de HEER verlaat, gaat ten onder.
 29 Dan zal men schande spreken van de terebinten
 die jullie zo vurig vereerden,
 men zal zich schamen voor de tuinen
 waar jullie hart naar uitging.
 30 Jullie worden als een terebint
 waarvan het blad verwelkt,
 als een tuin zonder water.
 31 Verworven schatten*

(1:31)

Verworven schatten

– Volgens een Qumran-handschrift. MT: ‘De sterke’.

worden tot kaf
 en wie ze vergaarde tot een vonk;
 samen zullen ze branden en niemand dooft het vuur.

2 De dag van de HEER

1 Dit zijn de woorden van Jesaja, de zoon van Amos; het visioen dat hij zag over Juda en Jeruzalem.

2 Eens zal de dag komen dat de berg
 met de tempel van de HEER rotsvast zal staan,
 verheven boven de heuvels, hoger dan alle bergen.
 Alle volken zullen daar samenstromen,
 3 machtige naties zullen zeggen:
 ‘Laten we optrekken naar de berg van de HEER,
 naar de tempel van Jakobs God.
 Hij zal ons onderrichten, ons de weg wijzen,
 en wij zullen zijn paden bewandelen.’
 Vanaf de Sion klinkt zijn onderricht,

vanuit Jeruzalem spreekt de HEER.

4 Hij zal rechtspreken tussen de volken,
over machtige naties een oordeel vellen.
Zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers
en hun speren tot snoeimessen.
Geen volk zal nog het zwaard trekken tegen een ander volk,
geen mens zal meer weten wat oorlog is.
5 Nakomelingen van Jakob, kom mee,
laten wij leven in het licht van de HEER.

6 U hebt uw volk, Jakobs nakomelingen, verstoten.
Zij waren ontvankelijk voor invloeden uit het Oosten,
net als de Filistijnen lieten zij zich in met waarzeggerij,
ze zijn met vreemde gebruiken vertrouwd geraakt.

7 Ze vulden hun land met zilver en goud,
hoe meer schatten, hoe beter.
Ze vulden hun stallen met paarden,
hoe meer wagens, hoe beter.

8 Ze vulden hun huizen met afgoden,
vereerden wat zij zelf hadden gemaakt,
goden die ze vormden met hun eigen handen.

9 Ze zullen vernederd worden, buigen zullen ze.
Nee, vergeef het hun niet!

10 Verschuil je tussen de rotsen, verberg je onder de grond,
vlucht voor de vreselijke macht van de HEER,
voor zijn geduchte majesteit.

11 Wie hoogmoedig was, slaat de ogen neer,
wie trots was, buigt het hoofd.
Want de dag komt

dat alleen de HEER hoog verheven is.

12 Op die dag zal de HEER van de hemelse machten
zich keren tegen ieder die hoogmoedig is en trots,
tegen ieder die zich verheven acht – ze worden vernederd! –,

13 tegen alle ceders van de Libanon
die zich zo trots verheffen,
tegen de eiken van Basan,

14 tegen de bergen met hun trotse hoogte
en de heuvels die zich hoog verheffen,

15 tegen iedere hoge toren,
tegen elke machtige muur,

16 tegen alle trotse handelsschepen,
schepen met kostbare lading.

17 Wie hoogmoedig was, buigt het hoofd,
wie trots was, bijt in het stof.

Want de dag komt

dat alleen de HEER hoog verheven is.

18 Dan zullen de afgoden in het niets verdwijnen.

19 Men schuilt weg in rotsspelonken,
in holen in de grond,
op de vlucht voor de vreselijke macht van de HEER,
voor zijn geduchte majesteit,
wanneer zijn komst de aarde schokt.

20 Op die dag zullen de mensen de afgoden,
gesmeed van hun zilver en goud,
gemaakt om te vereren,
prijsgeven aan ratten en vleermuizen.

21 Ze zullen wegschuilen in rotsholen,
in kloven en bergspleten,
op de vlucht voor de vreselijke macht van de HEER,

voor zijn geduchte majesteit,
wanneer zijn komst de aarde schokt.

22 Schenk de mens niet langer aandacht.
Wat is hij zonder adem in zijn neus?
Wat heeft hij te betekenen?

Chaos in Jeruzalem en Juda

3

1 Voorwaar, God, de HEER van de hemelse machten,
ontneemt Jeruzalem en Juda hun stut en steun:

alle steun van brood en water,

2 van krijgsheld en soldaat,

rechter en profeet, waarzegger en oudste,

3 bevelhebber, man van aanzien en raadsheer,
tovenaars en bezweerder.

4 Hij stelt kinderen als koning aan,
willekeur zal er regeren.

5 De mensen zullen elkaar verdringen,
man tegen man, de een tegen de ander;
een kind staat op tegen zijn ouders,
een nietsnut tegen een man van eer.

6 Een man grijpt in het ouderlijk huis
zijn broer bij de arm en roept hem toe:
'Jij hebt een mantel. Wees jij onze leider
en ontferm je over deze chaos.'

7 Maar dan zal die zich verweren:

'Verwacht niet dat ik jullie wonden heel.
Ik heb in mijn huis geen voedsel, geen mantel.
Stel mij niet aan als leider van het volk.'

8 Jeruzalem is gestruikeld, Juda is gevallen.
Zij keren zich tegen de HEER in woord en daad,
ze tarten hem openlijk in al zijn luister.

9 Hun partijdigheid keert zich tegen hen,
schaamteloos pronken ze met hun zonden, als Sodom.
Wee hun, want ze berokkenen zichzelf kwaad.

10 Gelukkig de rechtvaardige,*

(3:10)

Gelukkig de rechtvaardige

– Volgens de Septuaginta. MT: 'Zeg van de rechtvaardige'.

het gaat hem goed,
hij zal de vruchten plukken van zijn daden.

11 Wee de goddeloze, hem gaat het slecht,
al wat hij doet wordt hem vergolden.

12 Door tirannen wordt mijn volk uitgebuit,
woekeraars*

(3:12)

woekeraars

– Volgens de Septuaginta. MT: 'vrouwen'.

heersen erover.

Mijn volk, jullie leiders zijn verleiders,
zij brengen jullie op een dwaalspoor.

13 De HEER bereidt zijn rechtsgeding voor,
hij staat klaar om over volken vonnis te wijzen.

14 Zo luidt de aanklacht van de HEER
tegen de oudsten en de vorsten van zijn volk:
Jullie hebben mijn wijngaard in brand gestoken
en jullie huizen gevuld met wat je de armen ontnam.

15 Hoe durven jullie mijn volk te vertrappen
en de armen zo zwaar te mishandelen?

– spreekt God, de HEER van de hemelse machten.

Sions vrouwen te schande gezet

16 De HEER zegt: Kijk eens hoe hooghartig die vrouwen van Sion zijn; zie hen verwaand flaneren en verleidelijke blikken om zich heen werpen, hoor het rinkelen bij de trippelpasjes die ze maken. 17 Daarom zal de HEER Sions vrouwen de sluier afrukken en hun voorhoofd ontbloten. 18 Op die dag neemt hij hun alle opschik af: hun enkelringen, zonnnetjes en maantjes, 19 hun oorringen, armbanden en sluiers, 20 hun hoofddoeken, enkelkettinkjes, borstlinten, reukflesjes en amuletten, 21 de ringen aan hun handen en de ringetjes door hun neus, 22 hun prachtige kleren, mantels, omslagdoeken en tasjes, 23 hun doorschijnende gewaden, hemdjies, schouderdoeken en sjaals. 24 Dan zal er stank zijn in plaats van balsemgeur en zullen er touwen zijn in plaats van gordels; kale schedels en geen fraaie kapsels, grove rouwkledij en geen mooie feestgewaden. Dit alles vervangt de schoonheid.

25 Sions mannen zullen vallen door het zwaard, haar soldaten sneuvelen in de strijd.

26 Rouw en droefenis heersen in haar poorten. Berooid hurkt Sion neer op de grond.

4

1 Op die dag storten zeven vrouwen zich op één man:

‘Wij zullen zelf voor ons voedsel zorgen en in onze eigen kleding voorzien. Laat ons slechts uw naam dragen, neem de schande van ons weg.’

De HEER vernieuwt Jeruzalem

2 Op die dag zal de HEER het land tot bloei brengen, het zal als een kostbaar sieraad zijn. De rijke vrucht van het land zal elke Israëliet die ontkomen is met trots vervullen. 3 Ieder die nog in Sion is, ieder die in Jeruzalem is achtergebleven, zal heilig genoemd worden, alle mensen in Jeruzalem die ten leven opgeschreven zijn. 4 Wanneer de HEER het vuil van Sions vrouwen heeft weggewassen en het bloed van Jeruzalem heeft afgespoeld, door een zuiver oordeel en een zuiverend vuur, 5 dan zal hij boven de plaats waar de Sion ligt en waar men bijeenkomt, een wolk scheppen voor overdag en een lichtend vuur met rook en vlammen voor de nacht. Zijn luister zal alles overdekken, 6 als een hut die schaduw biedt in de hitte van de dag, en beschutting tegen storm en regen.

Het lied van de wijngaard

5

1 Voor mijn geliefde wil ik zingen het lied van mijn lief en zijn wijngaard. Mijn geliefde had een wijngaard, gelegen op vruchtbare grond.

2 Hij bewerkte de grond, haalde de stenen eruit en plantte een edele druivensoort. Hij bouwde er een wachttoren, hakte ook een perskuip uit.

Hij verwachtte veel van zijn wijngaard, maar die bracht slechts wrange druiven voort.

3 Welnu, inwoners van Juda en Jeruzalem, spreek recht tussen mij en mijn wijngaard.

4 Wat kon ik meer aan mijn wijngaard doen, wat heb ik te weinig gedaan?

Ik verwachtte zo veel van mijn wijngaard, waarom bracht hij slechts wrange druiven voort?

5 Luister, ik zal jullie vertellen

wat ik met mijn wijngaard ga doen:

Ik ruk de doornhaag uit en breek de muur af, zodat hij verbrand en vertrapt kan worden.

6 Ik zal hem laten verwilderen, er wordt niet meer gesnoeid, niet meer gewied, dorens en distels schieten er op.

De wolken zal ik opdragen geen regen op hem te laten vallen.

7 Israël is de wijngaard van de HEER van de hemelse machten,
de uitgelezen aanplant zijn de inwoners van Juda.

Hij verwachtte recht, maar oogste onrecht,
hij zocht rechtsbetrachting, maar vond rechtsverkrachting.

Zesvoudig wee over de onrechtvaardigen

8 Wee degenen die zich huis na huis toe-eigenen,
die akker na akker samenvoegen,
tot er voor niemand meer ruimte is
en zij alleen het land bewonen.

9 Ik hoor de HEER van de hemelse machten zweren:
'Al die huizen zullen tot puin vervallen,
zelfs de grootste en mooiste worden niet meer bewoond.

10 Een uitgestrekte wijngaard levert amper wijn op,
een berg zaaigoed maar één zak graan.'

11 Wee degenen die 's ochtends in alle vroegte
naarstig op zoek gaan naar drank,
die zich tot diep in de nacht door wijn laten benevelen.

12 Bij al hun drinkgelagen klinkt muziek
van lier en tamboerijn, van trommel en fluit.
Maar voor de daden van de HEER hebben zij geen oog,
wat hij tot stand brengt zien ze niet.

13 Daarom gaat mijn volk in ballingschap,
zonder in te zien waarom.

Hun edelen komen om van de honger,
de massa versmacht van dorst.

14 Het dodenrijk opent zijn keel,
het spert zijn muil wijd open.
Daar verdwijnt de bloem der natie, verzinkt de massa,
daar verstommen de druktemakers en feestvierders.

15 Zij worden vernederd, ze moeten buigen,
wie trots was, zal de ogen neerslaan.

16 De HEER van de hemelse machten houdt het recht hoog,
de heilige God toont zich heilig in zijn gerechtigheid.

17 De schapen zullen grazen als op hun eigen grond,
rondzwerven tussen de puinhopen van de rijken.

18 Wee degenen die de straf naar zich toe halen
met de touwen van onrecht,

en de zonde met de dissel van een wagen;

19 die smalen: 'Laat de HEER opschieten
en zijn werk afmaken. Wij willen het nu wel eens zien.
Laat de Heilige van Israël komen met zijn plan
en het uitvoeren, zodat we het eindelijk weten.'

20 Wee degenen die het kwade goed noemen
en het goede kwaad,
die het licht tot duisternis maken
en het duister tot licht,
die van zoet bitter maken
en van bitter zoet.

21 Wee degenen die wijs zijn in eigen ogen,
die naar eigen oordeel verstandig zijn.

22 Wee degenen die helden zijn in het drinken,
die dapper zijn als er wijn wordt geschonken,

23 die voor een geschenk de schuldige gelijk geven
en de rechtvaardige beroven van zijn recht.

24 Daarom, zoals kaf door vuur wordt verteerd
en dor gras in vlammen opgaat,
zo zal hun wortel verrotten en hun bloesem verwaaien.

Zij verwierpen het onderricht
van de HEER van de hemelse machten,
en verachtten de woorden van de Heilige van Israël.

Juda bedreigd door de vijand

25 Daarom ontsteekt de HEER in woede tegen zijn volk, hij heft zijn hand tegen hen op en slaat hen.

De bergen beginnen te beven,
de lijken liggen als vuil op straat.

Maar nog is zijn woede niet bekoeld,
nog is zijn hand tegen hen opgeheven.

26 Hij steekt de strijdvaan op voor verre volken,
hij fluit ze bijeen van de uiteinden der aarde,
en daar komen ze, in allerijl.

27 Niemand die moe is, niemand die struikelt,
geen man die dommelt of slaapt.

Geen gordel zakt van de heupen,
niet één sandaalriem breekt.

28 De pijlen zijn gescherpt, de bogen gespannen.
De paardenhoeven vonken als vuursteen,

de wagenwielen draaien als een werfelwind.

29 Hun krijgsgeschreeuw klinkt als het gebrul van een leeuw,
ze grommen als een jonge leeuw die zijn prooi grijpt en meesleurt,
en niemand die redding kan bieden.

30 Op die dag zal men dat grommen horen,
het zal klinken als een bulderende zee.

Waar men ook kijkt: vijandige duisternis,
de zon is door wolken in duister gehuld.

Jesaja geroepen

6

1 In het sterfjaar van koning Uzzia zag ik de Heer, gezeten op een hoogverheven troon. De zoom van zijn mantel vulde de hele tempel. **2** Boven hem stonden serafs. Elk van hen had zes vleugels, twee om het gezicht en twee om het onderlichaam te bedekken, en twee om mee te vliegen. **3** Zij riepen elkaar toe: 'Heilig, heilig, heilig is de HEER van de hemelse machten. Heel de aarde is vervuld van zijn majesteit.' **4** Door het luide roepen schudden de deurpinnen in de dorpels, en de tempel vulde zich met rook. **5** Ik schreeuwde het uit: 'Wee mij! Ik moet zwijgen, want ik ben een mens met onreine lippen, en ik leef te midden van een volk dat onreine lippen heeft. En nu heb ik met eigen ogen de koning, de HEER van de hemelse machten, gezien.' **6** Toen nam een van de serafs met een tang een gloeiende kool van het altaar en vloog daarmee op mij af. **7** Hij raakte mijn mond ermee aan en zei: 'Nu zijn je lippen gereinigd. Je schuld is geweken, je zonden zijn tenietgedaan.' **8** Daarop hoorde ik de stem van de Heer zeggen: 'Wie zal ik sturen? Wie kan namens ons gaan?' Ik antwoordde: 'Hier ben ik, stuur mij.' **9** Toen zei hij: 'Ga en profeteer het volgende tegen dit volk: "Luister goed, maar begrijpen zul je het niet; kijk goed, maar inzien zul je het niet." **10** Maak het hart van het volk ongevoelig, stop hun oren toe, smeer hun ogen dicht. Dan kunnen ze met hun ogen niet zien, met hun oren niet luisteren, en tot hun hart zal het niet doordringen. Ze zullen niet naar mij terugkeren en geen herstel vinden.' **11** Ik vroeg: 'Hoe lang, Heer?' Hij antwoordde: 'Totdat de steden en huizen geheel verlaten zijn en er geen mens meer woont, tot heel het land verwoest is, één grote woestenijs. **12** Totdat de HEER de mensen heeft weggevoerd en er totale verlatenheid heerst in het land. **13** En als er nog een tiende deel achterblijft, dan gaat ook dat in vlammen op, zoals een eik of een terebint wordt geveld voor een vuur. Er blijft slechts een stronk over, en het zaad in die stronk is heilig.'

Het teken van Immanuël

7

1 In de tijd dat Achaz, de zoon van Jotam, de zoon van Uzzia, regeerde over Juda, trok koning Resin van Aram samen met koning Pekach van Israël, de zoon van Remaljahu, op naar Jeruzalem. Hij belegerde de stad, maar slaagde er niet in haar in te nemen. **2** Toen het koningshuis van David het bericht kreeg dat Aram en Efraïm de krachten gebundeld hadden, sloeg de koning en zijn volk de schrik om het hart, en zij beefden als bomen in de storm. **3** Toen zei de HEER tegen Jesaja: 'Ga samen met je zoon Sear-Jasub*'

(7:3) *Sear-Jasub* – Sear-Jasub kan worden vertaald als 'een rest zal terugkeren'.

op weg om Achaz te ontmoeten, op de straat van het bleekveld, waar de watertoevoer in het bovenste waterbekken uitkomt. **4** Zeg tegen hem: "Houd het hoofd koel, laat u geen schrik aanjagen door die twee smeulende stukken hout, Resin van Aram en de zoon van Remaljahu, hoe hoog hun woede ook oplaait. **5** Aram mag dan kwaad tegen u in de zin hebben, net als Efraïm met die zoon van Remaljahu, en zeggen: **6** 'Laten we

tegen Juda ten strijde trekken, het verscheuren en overmeesteren, en dan stellen we de zoon van Tabeal aan als koning' – 7 maar dit zegt God, de HEER: Het zal niet gebeuren, het zal niet zo gaan. 8 Immers, het hoofd van Aram is Damascus, en het hoofd van Damascus is die Resin. – Nog vijfenzestig jaar en het volk van Efraïm bestaat niet meer. – 9 Het hoofd van Efraïm is Samaria, en het hoofd van Samaria is die zoon van Remaljahu. Alleen als jullie vertrouwen hebben, houden jullie stand.”

10 De HEER liet verder tegen Achaz zeggen: 11 ‘Vraag om een teken van de HEER, uw God, hetzij uit de diepte van het dodenrijk✠

(7:11) *het dodenrijk* – Volgens de Septuaginta en de Vulgata. MT: ‘vraag het’.

hetzij uit de hoge hemel.’ 12 Maar Achaz antwoordde: ‘Nee, ik zal geen teken vragen, ik zal de HEER niet op de proef stellen.’ 13 Toen antwoordde Jesaja: ‘Luister, huis van David. Is het niet genoeg de mensen te tergen? Moet u nu ook mijn God tergen? 14 Daarom zal de Heer zelf u een teken geven: de jonge vrouw is zwanger, zij zal spoedig een zoon baren en hem Immanuël✠

(7:14) *Immanuël* – Immanuël kan worden vertaald als ‘God met ons’.

noemen. 15 Boter en honing zal hij eten, totdat hij in staat is om het kwade te verwerpen en het goede te kiezen. 16 Want voordat de jongen in staat is om het kwade te verwerpen en het goede te kiezen, zal het land van de beide koningen die u zoveel angst inboezemen, ontvolkt zijn. 17 En voor u, uw volk en uw koningshuis zal de HEER een tijd laten aanbreken zoals men niet meer heeft meegemaakt sinds Efraïm zich van Juda afscheidde: de heerschappij van Assyrië.’

18 Op die dag zal de HEER de vliegen van de verste waterstromen van Egypte bijeenfluiten, en uit Assyrië een zwerm bijen. 19 Ze zullen allemaal komen en neerstrijken in steile rivierdalen en in rotsspleten, bij iedere drinkplaats en op elke doornstruik. 20 Op die dag zal de Heer met een aan de overkant van de Eufraat gehoord scheermes – de koning van Assyrië – alle haren van hoofd en baard en zelfs het schaamhaar afscheren. 21 Op die dag zal men een jonge koe houden, een geit en een schaap. 22 Door de overvloed aan melk die ze geven, heeft iedereen ruimschoots boter te eten. Boter en honing is er voor wie in het land zijn achtergebleven. 23 Op die dag zal elk stuk grond waar duizend wijnstokken staan ter waarde van duizend zilverstukken, door dorens en distels overwoekerd worden. 24 Alleen met pijl en boog dringt men er door; dorens en distels versperren de weg. 25 Hellingen die met de hak zijn bewerkt, zullen onbereikbaar worden door vervaarlijke dorens en distels. Men kan er slechts de runderen heen drijven, het door de schapen laten vertrappen.

Onheil over een volk zonder vertrouwen

8

1 De HEER zei tegen mij: ‘Neem een groot schrijftablet en noteer daarop in leesbaar schrift: haastige roof, spoedige buit.’ 2 Als betrouwbare getuigen koos ik de priester Urija en Zecharja, de zoon van Jeberechjahu. 3 Ik had gemeenschap met de profetes; zij werd zwanger en baarde een zoon. De HEER zei tegen mij: ‘Geef hem de naam “Haastige roof, spoedige buit”’. 4 Want nog voordat de jongen vader en moeder kan zeggen, zullen de rijkdommen van Damascus en de schatten van Samaria door de koning van Assyrië worden buitgemaakt.’

5 De HEER zei verder nog tegen mij: 6 ‘Omdat dit volk geen vertrouwen meer heeft in het kabbelende water van Siloach en zijn geluk zoekt bij Resin en de zoon van Remaljahu, 7 zal de Heer de koning van Assyrië en zijn geweldige legermacht over hen uitstorten als de grote watermassa’s van de Eufraat: ze zullen buiten hun oevers treden en over alles heen stromen. 8 Ze zullen Juda binnendringen en het overspoelen, zodat het water ieder tot de lippen stijgt. Ze zullen je land over de volle breedte overvleugelen, Immanuël.’

9 Roep op tot de strijd, volken, beef van angst. Luister, volken van de verste hoeken van de aarde. Gord je wapens aan en beef van angst, ja, gord je wapens aan en beef van angst. 10 Smeed een plan – het zal verijdeld worden; sluit een verbond – het zal nergens toe leiden. Want God is met ons.

11 Toen greep de HEER mij bij de hand en hield me voor dat ik me anders moest gedragen dan dit volk. Hij zei: 12 ‘Noem niet alles een samenzwering wat zij een samenzwering noemen. Wees niet bang voor wat hun angst aanjaagt, heb er geen ontzag voor. 13 Alleen de HEER van de hemelse machten is heilig, voor hem zijn angst en ontzag op hun plaats. 14 Hij zal een heiligdom zijn, maar ook de steen waaraan men zich stoot, de rots waarover de twee koningshuizen van Israëel struikelen, de valstrik en het net waarin de inwoners van Jeruzalem verstrikt raken. 15 Velen zullen struikelen, ze komen ten val en worden vermorzeld, raken verstrikt en worden gevangen. 16 Bewaar mijn getuigenis zorgvuldig, verzegel dit onderricht in mijn leerlingen.’

17 Ik stel mijn vertrouwen in de HEER, hoewel hij zich voor het volk van Jakob verborgen houdt; ik heb mijn hoop op hem gevestigd. 18 Ik ben, met de kinderen die de HEER mij heeft gegeven, een teken voor Israëel, een zinnebeeld van de HEER van de hemelse machten, die op de Sion woont.

19 Wanneer men jullie vraagt om de geesten van doden te raadplegen en naar fluisterende en mompelende waarzeggers te luisteren – elk volk raadpleegt toch zijn goden en vraagt de doden toch om raad voor de

levenden? –, 20 ga dan alleen af op dit onderricht, op mijn getuigenis. Spreek uitsluitend volgens deze woorden, waartegen geen bezwering bestand is.

21 Moedeloos en hongerig zullen de mensen door het land zwerven. Ze zullen honger lijden en in hun woede de koning en hun God vervloeken. Ze kijken omhoog 22 of staren naar de grond, maar overal heerst verstikkende duisternis; donker en somber is het, nacht overal. 23 En wie daardoor omsloten wordt, zal niet ontkomen.

Licht in de duisternis

Zoals het land van Zebulon en Naftali
in het verleden smadelijk bejegend is,
zo wordt weldra eer bewezen aan de kuststreek,
het Overjordaanse en het domein van andere volken.

9

1 Het volk dat in duisternis ronddoelt
ziet een schitterend licht.
Zij die in het donker wonen
worden door een helder licht beschenen.

2 U hebt het volk weer groot gemaakt,
diepe vreugde gaf u het,
blijdschap als de vreugde bij de oogst,
zij jubelen als bij het verdelen van de buit.

3 Het juk dat op hen drukte,
de stok op hun schouder, de zweep van de drijver,
u hebt ze verbrijzeld, zoals Midjan destijds.

4 Iedere laars die dreunend stampte
en elke mantel waar bloed aan kleeft,
ze worden verbrand, een prooi van het vuur.

5 Een kind is ons geboren,
een zoon is ons gegeven;
de heerschappij rust op zijn schouders.
Deze namen zal hij dragen: Wonderbare raadsman,
Goddelijke held, Eeuwige vader, Vredevorst.

6 Groot is zijn heerschappij,
aan de vrede zal geen einde komen.
Davids troon en rijk zijn erop gebouwd,
ze staan vast, in recht en gerechtigheid,
van nu tot in eeuwigheid.
Daarvoor zal hij zich beijveren,
de HEER van de hemelse machten.

De opgeheven hand van de HEER

7 De Heer heeft zijn woord op Israël afgestuurd,
het heeft Jakobs volk getroffen.

8 Het volk van Efraïm, de inwoners van Samaria,
zij hebben het ondervonden.
Hoogmoedig en verwaten zeiden ze:

9 'De gemetselde muren zijn ingestort,
maar wij herbouwen met gehouwen steen;
de vijgenbomen zijn geveld,
maar wij planten ceders in hun plaats.'

10 De HEER heeft Resins vijanden tegen hen opgezet,
hij heeft hun tegenstanders opgehitst:

11 vanuit het oosten viel Aram aan,
vanuit het westen de Filistijnen,
en zij verslonden Israël met huid en haar.
Maar nog is zijn woede niet bekoeld,
nog is zijn hand tegen hen opgeheven.

12 Het volk keert niet terug naar wie hen sloeg,
de HEER van de hemelse machten zoeken zij niet.

13 Daarom zal de HEER bij Israël in één haal
kop en staart, palmtak en riet afsnijden;
14 de kop zijn de oudsten en aanzienlijken,
en de staart de leugenprofeten.
15 De leiders van het volk misleiden het,
het volk dat leiding zoekt, is op een dwaalspoor gebracht.
16 Daarom wil de Heer hun jongeren niet sparen,*

(9:16) *Daarom wil de Heer hun jongeren niet sparen* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Daarom zal de Heer
zich niet verheugen over hun jongeren’.

zich over hun wezen en weduwen niet ontfermen.
Heel het volk is goddeloos en zondig,
iedereen verkondigt dwaasheid.
Maar nog is zijn woede niet bekoeld,
nog is zijn hand tegen hen opgeheven.

17 Hun goddeloosheid is als een verterend vuur:
dorens en distels verbranden, het bos vat vlam,
en alles verdwijnt in dikke rook.
18 De toorn van de HEER van de hemelse machten
zal het land in duisternis hullen,
het volk valt ten prooi aan het vuur.
De mensen zullen elkaar niet ontzien:
19 men bijt naar rechts, maar de honger blijft,
men hapt naar links, maar raakt niet verzadigd,
zelfs het vlees van hun verwanten eten zij.*

(9:19) *zelfs het vlees van hun verwanten eten zij* – Volgens de Targoem. MT: ‘ieder eet het vlees van zijn
eigen arm’.

20 Manasse eet Efraïm, Efraïm Manasse,
en samen storten zij zich op Juda.
Maar nog is zijn woede niet bekoeld,
nog is zijn hand tegen hen opgeheven.

10

1 Wee degenen die onrechtvaardige wetten uitvaardigen,
die de onderdrukking wettelijk bekrachtigen.
2 Zij verdraaien het recht van de zwakken
en ontnemen de armen van mijn volk hun deel.
Weduwen vallen hun ten prooi,
wezen worden door hen beroofd.
3 Maar wat doen jullie op de dag van de vergelding,
wanneer ver weg de storm opsteekt?
Bij wie zoeken jullie dan je toevlucht,
waar laten jullie je rijke buit?
4 In gevangenschap zullen zij zuchten,
sneuelen in de strijd.
Maar nog is zijn woede niet bekoeld,
nog is zijn hand tegen hen opgeheven.

Oordeel over Assyrië, de stok in Gods hand

5 Wee Assyrië, gesel van mijn toorn,
stok waarmee ik in mijn woede sla.
6 Je koning zend ik naar een goddeloos volk,
ik stuur hem af op het volk dat mij tergede,
om te plunderen en te roven en buit te behalen,
en hen te vertrapen als vuil op straat.
7 Maar zo heeft hij dat niet bedoeld,
hij heeft iets anders in de zin,
hij streeft naar de ondergang van talloze volken.
8 Hij zegt: ‘Zijn mijn aanvoerders niet machtig als koningen?’

9 Is het Kalno niet vergaan als Karkemis?
En Hamat als Arpad? Samaria als Damascus?
10 Ik heb de hand gelegd op koninkrijken vol afgoden,
rijker aan beelden dan Jeruzalem en Samaria.
11 Samaria met zijn afgoden heb ik vernietigd,
zou ik niet hetzelfde kunnen doen
met Jeruzalem en zijn gruwelijke beelden?
12 Maar zodra de Heer heeft afgerekend met de Sion
en zich op Jeruzalem gewroken heeft,
zal hij de koning van Assyrië straffen
om zijn hoogmoedige houding en trotse blik.
13 Want deze beweerde:
'Op eigen kracht heb ik dit gedaan,
in mijn grote wijsheid – want ik ben wijs!
Ik heb grenzen verlegd en volken geplunderd,
door mijn macht heb ik hen in het stof doen bijten.
14 Zoals iemand een vogelnest vindt,
zo vond ik de rijkdom van die volken,
en zoals iemand verlaten eieren verzamelt,
zo nam ik heel de aarde in mijn handen.
Er was niemand meer die zijn vleugels bewoog
of die zijn snavel opende om te tjilpen.'
15 Schept een bijl op tegen wie ermee hakt?
Verheft een zaag zich boven wie hem hanteert?
Alsof de scepter heerst over wie hem vastheeft,
alsof de stok optilt wie hem omhooghoudt!
16 Daarom laat God, de HEER van de hemelse machten,
zijn weldoorvoede volk vermageren,
hij verteert hun welvaart als door een groot vuur.
17 Het licht van Israël zal een vlam worden,
de Heilige van Israël een vuur;
op één dag verbrandt en verteert het
de dorens en distels van zijn volk.
18 De weelde van hun wouden en wijngaarden
vernietigt hij, met alles wat daar leeft;
het volk zal zijn als een zieke die wegwijnt.
19 Wat blijft over van zijn bossen?
Enkele bomen, een kind kan ze tellen.

20 Op die dag zullen de overlevenden van Israël niet langer vertrouwen stellen in hem door wie ze werden
geslagen. Het deel van Jakobs volk dat ontkomen is, zal weer oprecht vertrouwen op de HEER, de Heilige van
Israël. 21 Een rest zal terugkeren naar de sterke God, de rest die van Jakob is overgebleven. 22 Want, Israël, al
was je volk zo talrijk als zandkorrels aan de zee, slechts een rest zal terugkeren. Je vernietiging staat vast en de
gerechtigheid zal overvloedig zijn. 23 Want God, de HEER van de hemelse machten, heeft tot vernietiging van
het hele land besloten.

24 Daarom – dit zegt God, de HEER van de hemelse machten: Wees niet bang, mijn volk, dat op de Sion
woont, wees niet bang voor Assyrië, dat zijn stok heeft opgenomen om jullie te slaan, zoals eerder Egypte deed.
25 Want nog een korte tijd, dan is de maat van mijn toorn vol en richt mijn woede zich op zijn ondergang. 26 Dan
zal de HEER van de hemelse machten hem met een gesel slaan, zoals Midjan bij de Rots van Oreb is geslagen;
hij zal zijn stok opnemen tegen de zee, zoals hij eerder bij Egypte deed.

27 Op die dag wordt de Assyrische last van je schouders genomen, je nek wordt van zijn juk bevrijd; het sterke
juk zal verbrijzeld worden.

28 Ze rukken op naar Ajjat, ze trekken door Migron;
ze laten de legeretros bij Michmas achter, met de hele uitrusting.

29 Ze steken het ravijn over. 'In Geba zullen we overnachten!'
Rama siddert, Gibea van Saul vlucht weg.

30 Gil het uit, Bat-Gallim! Laïs, geef gehoor!
Neem die kreten over,*

(10:30) *Neem die kreten over* – Volgens de Pesjitta. MT: 'Ellendig'.

Anatot!

31 Madmena slaat op de vlucht,
de inwoners van Gebim houden zich schuil.

32 Vandaag nog houden ze halt bij Nob,
ze ballen de vuist tegen de Sion,
tegen de heuvel van Jeruzalem.

33 God, de HEER van de hemelse machten,
houwt met geweld hun takken af;
de hoogste bomen worden omgehakt,
de statigste stammen komen ten val.

34 Met een bijl kapt hij de struiken weg.
Heel de Libanon wordt door de Machtige geveld.

Vrede en gerechtigheid door de telg van Isaï

11

1 Maar uit de stronk van Isaï schiet een telg op,
een scheut van zijn wortels komt tot bloei.

2 De geest van de HEER zal op hem rusten:
een geest van wijsheid en inzicht,
een geest van kracht en verstandig beleid,
een geest van kennis en eerbied voor de HEER.

3 Hij ademt eerbied voor de HEER;
zijn oordeel stoelt niet op uiterlijke schijn,
noch grondt hij zijn vonnis op geruchten.

4 Over de zwakken velt hij een rechtvaardig oordeel,
de armen in het land geeft hij een eerlijk vonnis.
Hij tuchtigt de aarde met de gesel van zijn mond,
met de adem van zijn lippen doodt hij de schuldigen.

5 Hij draagt gerechtigheid als een gordel om zijn lendenen
en trouw als een gordel om zijn heupen.

6 Dan zal een wolf zich neerleggen naast een lam,
een panter vlijt zich bij een bokje neer;
kalf en leeuw zullen samen weiden
en een kleine jongen zal ze hoeden.

7 Een koe en een beer grazen samen,
hun jongen liggen bijeen;
een leeuw en een rund eten beide stro.

8 Bij het hol van een adder speelt een zuigeling,
een kind graait met zijn hand naar het nest van een slang.

9 Niemand doet kwaad, niemand sticht onheil
op heel mijn heilige berg.

Want kennis van de HEER vervult de aarde,
zoals het water de bodem van de zee bedekt.

10 Op die dag zal de telg van Isaï
als een vaandel voor alle volken staan.

Dan zullen de volken hem zoeken
en zijn woonplaats zal schitterend zijn.

Terugkeer van de overlevenden van Israël

11 Op die dag heft de Heer opnieuw zijn hand op
om de overlevenden van zijn volk vrij te kopen
uit Assyrië en Egypte,
uit Patros, Nubië en Elam,
uit Sinear en Hamat, en van de eilanden in zee.

12 Dan steekt hij een vaandel op voor de volken.
Hij brengt bijeen wie uit Israël verdreven waren,
de vluchtelingen uit Juda brengt hij samen,
van de vier uiteinden van de aarde.

13 Efraïms afgunst zal verdwijnen,

aan Juda's vijandschap komt een eind.
Efraïm is niet meer afgunstig op Juda,
Juda is Efraïm niet meer vijandig.

14 Ze strijken neer op de flank van Filistea, aan de zee,
samen beroven zij de stammen in het oosten;
ze leggen de hand op Edom en Moab
en de Ammonieten zullen hen gehoorzamen.

15 Dan zal de HEER de zeearm van Egypte splijten;
de Eufraat bedwingt hij met zijn machtige adem,
hij slaat het water uiteen in zeven beken
waar men droogvoets door kan gaan.

16 Zo baant hij de weg
voor wat er in Assyrië van zijn volk nog overbleef,
zoals eens voor Israël, toen het wegtrok uit Egypte.

Loflied

12

1 Op die dag zul je zeggen:

'Ik zal u loven, HEER.

U bent woedend op mij geweest,
maar uw toorn is geweken, u troost mij.

2 God, hij is mijn redder.

Ik heb een vast vertrouwen, ik wankel niet,
want de HEER is mijn sterkte, hij is mijn beschermer,
hij heeft mij redding gebracht.'

3 Vol vreugde zullen jullie water putten
uit de bron van de redding.

4 Op die dag zullen jullie zeggen:

'Loof de HEER, roep zijn naam uit.
Maak alle volken zijn daden bekend,
verkondig zijn verheven naam.

5 Zing een lied voor de HEER:
wonderbaarlijk zijn zijn daden.
Laat heel de aarde dit weten.

6 Jubel en juich, inwoners van Sion,
want groot is de Heilige van Israël,
die in jullie midden woont.'

De ondergang van Babylonië

13

1 Profetie over Babylonië; het visioen van Jesaja, de zoon van Amos.

2 Steek op een kale berg de strijdvaan op,
roep op tot de strijd en geef het teken
dat zij optrekken naar de poorten van de edelen.

3 Ik heb mijn heilige legers bevel gegeven,
mijn krijgshelden oproepen mijn wraak te voltrekken,
juichend over mijn majesteit.

4 Hoor het rumoer in de bergen,
de opmars van een groot leger,
hoor het tumult van de koninkrijken,
de volken die zich aaneensluiten:
de HEER van de hemelse machten monstert zijn troepen.

5 Daar komen ze, uit een ver land,
van de verste plaats onder de hemel:
de HEER komt heel het land verwoesten
met de werktuigen van zijn toorn.

6 Weeklaag! Want de dag van de HEER is nabij,

de dag van ondergang die komt van de Ontzagwekkende!

7 Daarom trillen alle handen
en verweekt ieders hart van angst.

8 De mensen zijn door schrik bevangen.
Door kramp en pijn krimpen ze ineen
als een vrouw in barensood.
Radeloos staren ze elkaar aan,
de vlammen slaan hun uit.

9 De dag van de HEER breekt aan,
meedogenloos, grimmig,
in brandende toorn.
Het land zal in een woestijn veranderen,
de zondaars die er wonen verdelgt hij.

10 De sterren aan de hemel geven geen licht meer,
sterrenbeelden doven uit,
de zon is verduisterd als ze opkomt,
het licht van de maan is verdwenen.

11 Dan laat ik de wereld boeten voor haar slechtheid,
de goddelozen voor hun verdorvenheid.
Ik breek de trots van hoogmoedigen,
hooghartige tirannen verneder ik.

12 Ik maak mensen schaarser dan goud,
stervelingen zeldzamer dan zuiver goud uit Ofir.

13 Ik zal de hemel doen wankelen,
de aarde raakt bevend van haar plaats
op de dag van de HEER van de hemelse machten,
de grimmige dag van zijn brandende toorn.

14 Dan zal iedereen wegvluchten
naar zijn land van herkomst,
terugkeren naar zijn eigen volk,
als opgejaagde gazellen,
als schapen die niemand bijeenhoudt.

15 Wie gegrepen wordt, zal doorstoken worden,
wie weggevoerd wordt, zal omkomen door het zwaard.

16 Hun kinderen worden voor hun ogen doodgeslagen,
hun huizen geplunderd, hun vrouwen verkracht.

17 Ik zet tegen hen de Meden op,
die niet om zilver geven,
noch zich door goud laten verleiden.

18 Hun pijlen treffen jongemannen;
met kinderen hebben ze geen medelijden,
zelfs zuigelingen ontzien ze niet.

19 Babel, de parel onder de koninkrijken,
de grote trots van de Chaldeeën,
Babel wordt als Sodom en Gomorra,
steden door God verwoest.

20 Nooit meer zullen er mensen wonen,
het blijft ontvolkt tot in het verste nageslacht.
Geen Arabier zal daar zijn tent opslaan,
geen herder laat er zijn kudde rusten.

21 Dieren uit de woestijn legeren zich daar,
uilen nemen de huizen in bezit,
struisvogels gaan er wonen
en bokken dansen er rond.

22 In de lege huizen klinkt het gehuil van hyena's,
jakhalzen janken in de weelderige paleizen van weleer.
Voor Babel is de tijd nabij,
zijn dagen zijn geteld.

14

1 Maar over Jakob zal de HEER zich ontfermen, weer wordt Israël uitverkoren. Hij zal hen in vrede laten wonen op hun eigen grond. Vreemdelingen zullen zich bij hen aansluiten en zich voegen bij het volk van Jakob. 2 Want de andere volken zullen de Israëlieten halen en hen terugbrengen naar hun eigen land. Daarna zullen de Israëlieten die volken in bezit krijgen, als slaven en slavinnen, op het grondgebied van de HEER. Zij zullen gevangennemen wie hen gevangenhielden, en heersen over wie hen overmeesterd hadden.

3 Dan, op die dag, zal de HEER jullie vrede geven en een eind maken aan jullie zwoegen, jullie ellende, jullie slavendienst. 4 En jullie zullen het volgende spotlied op de koning van Babylonië aanheffen:

‘Het is gedaan met die slavendrijver,
gedaan met zijn dwingelandij.’*

(14:4) *zijn dwingelandij* – Volgens een Qumran-handschrift. Betekenis MT onzeker.

5 De HEER heeft de stok van de goddelozen gebroken,
de scepter van de heersers,
6 die de volken sloeg met woedende slagen, zonder eind,
die hen belaagde met zijn toorn, zonder maat.

7 Overal op aarde is rust en vrede,
vrolijk gejubel weerklinkt.

8 Op de Libanon heerst zelfs vreugde
onder de ceders en de cipressen:
“Nu jij geveld bent, komt niemand ons meer vellen.”

9 Het dodenrijk beneden is in rep en roer
om jou een ontvangst te bereiden:
het wekt de schimmen voor je op
van alle leiders van de aarde,
het laat de vorsten van vreemde volken
voor jou opstaan van hun troon.

10 Hoor hoe zij je onthalen:
“Nu ben jij even zwak als wij,
je bent echt een van ons.

11 Je pracht en praal, en de klank van je harpen,
ze worden dit dodenrijk binnengebracht.
Wormen zijn je bed, maden je deken.”

12 O morgenster, zoon van de dageraad,
hoe diep ben je uit de hemel gevallen.
Overwinnaar van alle volken,
hoe smadelijk lig je daar geveld.

13 Je zei bij jezelf: Ik stijg op naar de hemel,
boven Gods sterren plaats ik mijn troon.

Ik zetel op de toppen van de Safon,
de berg waar de goden bijeenkomen.

14 Ik stijg op tot boven de wolken,
ik evenaar de Allerhoogste.

15 Nee! Je daalt af in het dodenrijk,
in de allerdiepste put.

16 Ze zien je, ze kijken naar je
en kijken nog eens goed naar je:
“Is dit de man die de aarde deed beven
en koninkrijken deed sidderen?”

17 Die het land tot verval bracht en steden verwoestte?
Die zijn gevangenen nooit liet gaan?”

18 Andere koningen worden eervol begraven,
ieder in een eigen praalgraf.

19 Maar jij bent, ver van je graf,
weggegooid als een afgekeurde twijg;

je ligt bedolven onder de lijken
van hen die door het zwaard zijn gedood,
die afgedaald zijn in de put en door stenen zijn bedekt;
je bent verschopt als een kadaver.

20 Jij wordt niet bij vorsten te ruste gelegd,
want jij hebt je land verwoest en je volk vermoord.
Het nageslacht van een schurk als jij
zal voorgoed getekend zijn.'

21 Leid zijn kinderen naar de slachtbank
om wat hun ouders hebben misdaan.
Nooit meer zullen zij de wereld veroveren,
noch de aarde bedekken met hun steden.

22 Want ik zal me tegen hen keren
– spreekt de HEER van de hemelse machten –,
ik zal Babel geheel vernietigen,
uitroeien met wortel en tak – zo spreekt de HEER.

23 Ik maak van Babel een groot moeras,
een verblijf van stekelvarkens.
Ik veeg het weg met een bezem van vernietiging
– spreekt de HEER van de hemelse machten.

Profetie over Assyrië en over de Filistijnen

24 De HEER van de hemelse machten heeft gezworen:
'Voorwaar, het zal gaan zoals ik heb bepaald,
het zal gebeuren zoals ik heb besloten.

25 Ik breek de Assyrische heerschappij over mijn land,
ik verbrijzel Assyrië op mijn bergen.
Mijn volk wordt van zijn juk bevrijd,
zijn last wordt van hun schouders genomen.'

26 Dit is het besluit dat gevallen is over heel de aarde.
Dit is de hand die opgeheven is tegen alle volken.

27 Wanneer hij dit besloten heeft,
de HEER van de hemelse machten,
wie zal het dan verijdelen?
Wanneer hij zijn hand opheft,
wie zal hem tegenhouden?

28 In het sterfjaar van koning Achaz werd dit aangekondigd:

29 'Juich niet te vroeg, Filistijnen,
nu de stok die jullie sloeg is gebroken.

Want de slang baart een adder
en die brengt een vliegensvlugge cobra voort.

30 De kinderen van de armen zullen veilig leven,
de zwakken vlijen zich rustig neer,
maar jullie nazaten laat ik verhongeren
en wie er nog over is, wordt omgebracht.

31 Weeklaag, poorten,
steden, schreeuw het uit,
beef van angst, Filistijnen.
Want uit het noorden nadert rook,
een leger in gesloten gelederen.

32 Welk antwoord krijgen de gezanten van dat volk?
Dat de HEER Sion heeft gegrondvest
als een toevlucht voor de armen van zijn volk.'

De ondergang van Moab

15

1 Profetie over Moab.

Verwoest is Ar-Moab, vernietigd in de nacht!
Verwoest is Kir-Moab, vernietigd in de nacht!

2 Dibon trekt op naar de tempel
en heft op de offerhoogten een weeklacht aan,
Moab jammert over de Nebo en over Medeba.
Ieder hoofd is kaalgeschoren,
elke baard is afgeknipt.

3 In de straten dragen allen een rouwkleed,
overal, op daken en pleinen, klinkt gejammer,
in tranen gaat men over straat.

4 Chesbon en Elale schreeuwen het uit,
tot aan Jahas klinkt hun klagen.
De soldaten van Moab sidderen en beven,
ze zijn verlamd van angst.

5 Mijn hart schreeuwt het uit om Moab.
Zijn vluchtelingen komen tot aan Soar, tot Eglat-Selisia.
Klacht op klacht klinkt op de weg omhoog naar Luchit,
hun gejammer stijgt op van de weg naar Choronaïm.

6 Zelfs de beek van Nimrim wordt een dorre geul:
het gras verdort, het groen verdroogt,
niets wil er nog groeien.

7 Wat men heeft kunnen behouden,
het weinige dat gespaard bleef,
wordt in veiligheid gebracht
over de Wadi van de wilgen.

8 Hun weeklacht waart heel Moab rond:
'Wee!' klinkt het overal, van Eglaim tot Beër-Elim.

9 Het water van Dimon is rood van het bloed,
toch zal ik Dimons lot nog verzwaren:
een leeuw jaagt op de ontkomen Moabieten,
op alles wat er nog over is van hun land.

16

1 Bied de koning van ons land een geschenk aan,
stuur hem een ram, door de woestijn,
vanuit Sela naar de Sion.

2 Dan zullen de vrouwen van Moab vluchten
naar waar men de Arnon oversteekt,
opgejaagd als vogels, verdreven van hun nest.

3 'Neem een besluit! Grijp in!
Bescherm ons op het heetst van de dag
met de schaduw van uw nacht.
Verberg de vluchteling,
lever de ontheemde niet uit.

4 Verleen Moabs vluchtelingen onderdak,
wees onze toevlucht tegen de verwoester.'
Is de verdrukking ten einde gekomen
en de verwoesting tot staan gebracht,
is de tiran uit dit land verdreven,

5 dan wordt in Davids huis een troon geplaatst,
gegrondvest op liefde en trouw.
Daar zetelt een rechter die recht zoekt,
die ijvert voor gerechtigheid.

6 Wij weten hoe hoogmoedig Moab is –
wat is het hooghartig.
Wij kennen zijn zelfgenoegzaamheid,
zijn eigendunk, zijn grenzeloze eigenwaan.
Maar Moabs grootspraak stoelt op niets.

7 Daarom is Moab nu vol zelfbeklag,
 zijn gejammer klinkt in het hele land.
 Het treurt in grote verslagenheid
 om de rozijnenkoeken van Kir-Chareset.
 8 De wijngaarden van Chesbon verkommeren,
 de wijnstokken van Sibma kwijnen weg;
 vreemde heersers hebben hun edele druiven vertrapt.
 Ooit reikten hun ranken tot Jazer,
 ze verdwaalden zelfs in de woestijn;
 woekerend reikten de ranken tot voorbij de Dode Zee.
 9 Dus zal ik luid huilen om Jazer,
 weeklagen om de wijnstokken van Sibma.
 En jullie, Chesbon en Elale,
 zal ik met mijn tranen doordrenken:
 voorbij zijn de vreugdekreten
 om je zomervruchten en je oogst.
 10 Dan zal de vreugdezang in de boomgaard verstommen,
 in de wijngaard wordt niet meer gejubeld of gejuicht,
 in de kuipen worden geen druiven meer getreden.
 Ik maak een einde aan alle vreugdekreten.
 11 Als een lier klaagt mijn hart om Moab,
 mijn binnenste weent om Kir-Cheres.
 12 Hoezeer Moab zich ook aftobt op zijn offerhoogten,
 hoe vaak het ook bijeenkomt om te bidden bij het heiligdom –
 het is alles tevergeefs.

13 Zo heeft de HEER destijds over Moab gesproken, 14 en nu spreekt hij als volgt: In drie jaar tijd, gerekend naar de jaren van een dagloner, zal Moab ontluiserd worden, al zijn machtsvertoon ten spijt. Wat ervan overblijft zal pover en onbeduidend zijn.

Onheil over Aram en Israël

17

1 Profetie over Damascus.

De stad Damascus zal niet meer bestaan,
 het zal een bouwval, een ruïne worden.

2 De steden van Aroër liggen verlaten,
 ze zijn het domein van weidend vee
 en niemand die de kudden verstoort.

3 Efraïm heeft zijn vesting verloren
 en Damascus zijn koninkrijk;
 Arams luister zal vergaan als die van Israël
 – spreekt de HEER van de hemelse machten.

4 Op die dag gaat Jakobs luister teloor,
 het vet van zijn lichaam slinkt weg.

5 Het is of men de rijpe oogst binnenhaalt
 en met de hand de aren afsnijdt,
 het is als aren lezen in het dal van Refaïm:

6 slechts een laatste rest blijft er over,
 zoals bij het oogsten van olijven:
 twee, drie rijpe vruchten boven in de top,
 vier, vijf nog aan de takken van de boom
 – spreekt de HEER, de God van Israël.

7 Op die dag zal ieder de blik op zijn maker richten,
 naar de Heilige van Israël de ogen opslaan.

8 Men zal zich niet meer wenden
 tot zelfgemaakte goden en hun altaren,
 geen oog meer hebben voor zulk mensenwerk,

voor Asjerapalen en wierookaltaren.

9 Op die dag zijn hun vestingsteden doods en uitgestorven – de stilte van een uitgestrekt bos.

Een woestijn zal het er zijn, verlaten, zoals destijds de steden bij de nadering van Israël.

10 Want je bent de God van je redding vergeten, de rots waarop je steunde, heb je veronachtzaamd. Je hebt fraaie tuinen aangelegd en stekken geplant voor vreemde goden.

11 Op de dag dat je plant, zie je ze opkomen, op de morgen dat je zaait, zie je ze bloeien. Maar heel je oogst gaat verloren, op die dag van ramspoed en ondraaglijke pijn.

12 Wee! Vele volken bulderen zoals woeste zeeën bulderen, talrijke naties razen

zoals kolkende watermassa's razen;

13 de volken razen woest, zoals het wildste water raast. Maar als God zijn stem verheft, vluchten ze ver weg. Ze stuiven uiteen, als kaf op de wind in de bergen, als dwarrelende bladeren in een storm.

14 Wanneer de avond valt, komt de verschrikking, vóór de morgen aanbreekt zijn ze weggevaagd. Dat is het lot van hen die ons beroven, dat is het deel van onze plundersaars.

Profetie over Nubië

18

1 Wee het land van de sjirpende krekels, voorbij de rivieren van Nubië,

2 dat boden over de zee zendt, papyrusschepen over de wateren.

Ga, snelle gezanten, naar het rijzige volk met glanzende huid, naar het alom gevreesde volk, een volk van tirannen en geweldenaars, in een land van rivieren doorsneden.

3 Laat alle bewoners van de aarde weten: je zult op de bergen het opgestoken vaandel zien, het schallen van de ramshoorn zul je horen.

4 Want dit heeft de HEER mij gezegd: 'Vanuit mijn woonplaats kijk ik roerloos toe, als de verzengende hitte op het middaguur of als nevel in de hitte van de oogsttijd.

5 Na de bloeitijd, maar voor de oogst, wanneer de bloesem tot rijpende druif wordt, worden de ranken met snoeimessen afgesneden, worden de loten gekapt en verwijderd.

6 Tezamen vallen ze ten prooi aan de gieren in de bergen en aan de dieren in het wild.

's Zomers leven de gieren van hun lijken, in de winter voeden wilde dieren zich ermee.'

7 In die tijd worden geschenken gebracht aan de HEER van de hemelse machten door het rijzige volk met glanzende huid,

door het alom gevreesde volk,
 een volk van tirannen en geweldenaars,
 uit een land van rivieren doorsneden.
 Zij komen naar de Sion, waar de naam woont
 van de HEER van de hemelse machten.

De val van Egypte en zijn herstel

19

1 Profetie over Egypte.

Rijdend op een lichte wolk
 spoedt de HEER zich naar Egypte.
 De goden van Egypte zullen voor hem beven,
 Egyptes hart smelt in zijn binnenste.
2 Ik zal de Egyptenaren tegen elkaar ophitsen:
 ze raken onderling in gevecht,
 man tegen man, vriend tegen vriend,
 stad tegen stad, rijk tegen rijk.
3 Egypte verliest zijn hoofd, raakt buiten zinnen.
 Ik zal al zijn plannen verijdelen.
 Dan wenden zij zich tot hun goden en bezweerders,
 ze raadplegen geesten van doden en waarzeggers.
4 Ik lever Egypte uit aan een harde meester,
 meedogenloos zal hij over hen heersen
 – spreekt God, de HEER van de hemelse machten.

5 Het water van de zee zal verdampen,
 de Nijl loopt leeg en valt droog.

6 De rivierarmen beginnen te stinken,
 de stromen van Egypte slinken en drogen op,
 riet en biezen verwelken.

7 De rietkraag langs oevers en monding verdort,
 het akkerland aan de Nijl droogt uit;
 alles verwaait, niets blijft ervan over.

8 De vissers zullen zuchten en steunen;
 ieder die in de Nijl zijn haken uitwerpt
 of zijn netten uitgooit in het water, kwijnt weg.

9 Wanhoop overvalt de vlasarbeiders,
 hekelaars en spinners trekken wit weg.*

(19:9) *trekken wit weg* – Volgens een Qumran-handschrift. Betekenis MT onzeker.

10 De wevers worden radeloos,
 de dagloners verliezen de moed.

11 De vorsten van Soan tonen louter onverstand,
 farao's wijste raadsheren geven dwaze raad.

Hoe kun je tegen de farao zeggen:
 'Een kind van wijzen ben ik,
 een kind van de koningen van weleer'?

12 Waar zijn ze dan, jullie wijzen?
 Laten zij het jullie bekendmaken,
 onthullen wat hij over Egypte besloten heeft,
 de HEER van de hemelse machten.

13 De vorsten van Soan zijn verdwaasd,
 de vorsten van Memfis laten zich bedriegen.

Zij die Egypte moesten leiden
 brachten zijn stammen op een dwaalspoor.

14 De HEER heeft hun geest in verwarring gebracht.
 Zo komt Egypte ten val, wat het ook onderneemt,
 als een dronkaard die in zijn eigen braaksel valt.

15 Kop of staart, palmtak of riet,
in Egypte brengt niemand nog iets tot stand.

16 Op die dag zullen de Egyptenaren op vrouwen lijken: ze sidderen van angst voor de dreigende hand die de HEER van de hemelse machten tegen hen opheft. 17 Telkens als Juda ter sprake komt, zal Egypte door schrik worden bevangen; wat de HEER van de hemelse machten over Egypte besloten heeft, vervult hen met angst.

18 Op die dag zullen er in Egypte vijf steden zijn waar men de taal van Kanaän spreekt en de HEER van de hemelse machten erkent; één ervan zal ‘Stad van de zon’[¶]

(19:18) *Stad van de zon* – Volgens twee Qumran-handschriften, sommige andere Hebreeuwse handschriften en de oudste vertalingen. MT: ‘Stad van verwoesting’.

genoemd worden. 19 Op die dag zal er midden in Egypte een altaar voor de HEER staan en aan de grens een aan hem gewijde steen, 20 die als teken zullen dienen om de HEER van de hemelse machten aan Egypte te herinneren. Wanneer de Egyptenaren de HEER aanroepen omdat ze onderdrukt worden, zal hij hun een bevrijder sturen, die voor hen opkomt en hen zal bevrijden. 21 Zo zal de HEER zich aan Egypte laten kennen. Op die dag zullen de Egyptenaren de HEER erkennen, hem dienen met vredeoffers en graanoffers, hem geloften doen en die inlossen. 22 De HEER zal hen slaan en hen helen; zij zullen naar hem terugkeren, hij zal hun gebeden verhoren en hen genezen.

23 Op die dag zal er een weg lopen van Egypte naar Assyrië. Dan zullen de Assyriërs naar Egypte komen en de Egyptenaren naar Assyrië, en samen zullen zij de HEER dienen. 24 Op die dag zal Israël zich als derde bij Egypte en Assyrië voegen, tot zegen voor de hele wereld. 25 Want de HEER van de hemelse machten zal hen zegenen met de woorden: ‘Gezegend is Egypte, mijn volk, en Assyrië, werk van mijn handen, en Israël, mijn bezit.’

Profetie over Egypte en Nubië

20

1 Koning Sargon van Assyrië stuurde een van zijn hoogwaardigheidsbekleders, de tartan, naar Asdod. Deze viel de stad aan en nam haar in. 2 In hetzelfde jaar dat hij naar Asdod kwam, sprak de HEER tot Jesaja, de zoon van Amos: ‘Leg het haren kleed dat je draagt af en trek je sandalen uit.’ Jesaja deed dit, en liep naakt en barrevoets rond.

3 De HEER zei: ‘Zoals mijn dienaar Jesaja drie jaar lang naakt en barrevoets moet rondlopen, als teken en zinnebeeld voor Egypte en Nubië, 4 zo zal de koning van Assyrië alle Egyptenaren en Nubiërs, jong en oud, als krijgsgevangenen en ballingen wegvoeren: naakt en barrevoets, met ontbloot achterste – de schaamte van Egypte. 5 De mensen zullen verbijsterd en beschaamd staan vanwege Nubië, waarop hun hoop gevestigd was, en vanwege Egypte, hun trots. 6 Dan zullen de bewoners van de kuststreek verzuchten: “Als het hun al zo vergaat, onze hoop, bij wie wij onze toevlucht hebben gezocht om aan de koning van Assyrië te ontkomen, hoe kunnen wij dan gered worden?”’

De val van Babel geopenbaard

21

1 Profetie over de woestijn aan de zee.

Zoals de stormen over de Negev, vlaag na vlaag,
zo zal het onheil komen uit de woestijn,
uit een angstaanjagend land.

2 Een aangrijpend visioen heeft de HEER mij geopenbaard:
de verrader pleegt verraad, de verwoester verwoest.
Inwoners van Elam, val aan! Meden, sla het beleg!
De HEER maakt aan het lijden van de verdrukten een eind.

3 Ik sta te trillen op mijn benen,
ik krimp ineen als een vrouw in barensnood.
Wat ik hoor verbijstert me, wat ik zie ontstelt me.

4 Mijn hart beeft, ik ben door angst bevangen;
de HEER heeft mijn dierbare avondschemer
veranderd in een nachtmerrie.

5 Het feestmaal is aangericht, de kleden zijn uitgespreid,
er wordt gegeten en gedronken.

Sta op, vorsten, vet uw schilden in!

6 Want dit heeft de Heer mij gezegd:

‘Zet een wachtpost uit, laat hem melden wat hij ziet.

7 Ziet hij strijdagens, met paarden bespannen,
een karavaan met ezels en kamelen,
laat hij dan toezien, nauwlettend toezien.'

8 De wachter*

(21:8) *De wachter* – Volgens een Qumran-handschrift en de Pesjitta. MT: 'Een leeuw'.

zegt: 'Heel de dag sta ik op wacht, Heer,
elke nacht blijf ik op mijn post.'

9 Daar komen soldaten op strijdagens,
agens, met paarden bespannen.

Dan roept hij: 'Gevallen, gevallen is Babel!
Al zijn godenbeelden liggen verbrijzeld!'

10 Mijn volk, vertrapt en vertreden als op de dorsvloer,
de HEER van de hemelse machten, de God van Israël,
heeft mij dit laten weten, en ik heb het jullie gemeld.

11 Profetie over Duma.

Vanuit de Seïr roept men naar mij:

'Wachter, hoe lang nog duurt de nacht?

Wachter, hoe lang nog duurt de nacht?'

12 En de wachter antwoordt:

'De morgen komt, en ook de nacht.

Wilt u iets vragen, kom dan terug en vraag het.'

13 Profetie over Arabië.

Sla jullie kamp op in het woud van Arabië,
karavanen van de Dedanieten.

14 Breng de vluchtelingen brood,

inwoners van Tema,
geef de dorstigen water.

15 Zij zijn de oorlog ontvlucht,
het getrokken zwaard en de gespannen boog,
gevlucht voor het geweld van de strijd.

16 Dit heeft de Heer mij gezegd: 'Nog een jaar, gerekend naar de jaren van een dagloner, en Kedars roem is ten
einde. 17 Van de boogschutters van Kedars leger zal nog maar een klein aantal overblijven. De HEER, de God
van Israël, heeft gesproken.'

Jeruzalems misplaatste zelfvertrouwen

22

1 Profetie over het Dal van het visioen.

Wat bezielt jullie om allemaal op de daken te klimmen,

2 stad vol rumoer en feestgedruis, oord van opwinding?

Jullie gevallenen zijn niet gevallen door het zwaard,
noch gesneuveld in de strijd.

3 Al jullie bevelhebbers zijn gevlucht,
ze zijn zonder slag of stoot gevangen;

hoever ze ook gevlucht waren,
allemaal zijn ze achterhaald.

4 Daarom zeg ik: 'Laat mij nu alleen.

Bittere tranen zal ik wenen

om de ondergang van mijn volk.

Tracht niet langer mij te troosten.'

5 Deze dag van ontreddeering, verwoesting en verwarring
is een dag van God, de HEER van de hemelse machten.

Het Dal van het visioen is met gekerm gevuld,

hulpgeroep weerkaatst tegen de bergwanden.

6 Elam had de pijlkoker gegrepen,

de strijdwagens en de ruiters stonden gereed,
Kir had het schild geheven.

7 Jullie mooiste dalen vulden zich met strijdwagens,
ruiters stelden zich op voor de poort –
8 toen nam hij Juda's beschutting weg.

Op die dag inspecteerden jullie de wapens in het Woud van de Libanon. 9 Jullie ontdekten hoeveel bressen er in de muren van de Davidsburcht waren. Het water van het onderste waterbekken sloegen jullie op. 10 Jullie bekeken welke huizen in Jeruzalem afgebroken konden worden om de stadsmuur te versterken. 11 En ten slotte legden jullie tussen de muren een reservoir aan voor het water van het oude waterbekken. Maar jullie hadden geen oog voor de maker van dat alles; hem die alles lang tevoren schiep hebben jullie veronachtzaamd.

12 Op die dag heeft God, de HEER van de hemelse machten,
jullie opgeroepen tot weeklacht en rouw;
jullie moesten je kaalscheren
en een rouwkleed aantrekken.

13 Maar jullie maakten plezier en vierden feest.
Jullie slachtten koeien, schapen en geiten,
jullie deden je te goed aan vlees en wijn.

'Laten we eten en drinken, want morgen sterven we.'

14 Dit heeft de HEER van de hemelse machten tegenover mij verklaard:

'Dit wangedrag wordt jullie, zolang je leeft,
onder geen beding vergeven

– zegt God, de HEER van de hemelse machten.'

Profetie over Sebna en Eljakim

15 God, de HEER van de hemelse machten, zei tegen mij: 'Ga naar Sebna, die beheerder van het paleis, en zeg: 16 "Wat komt u hier doen? Welke voorouders hebt u hier, dat u hier voor uzelf een graf hebt uitgehouwen?"'

(Sebna had namelijk hoog in de rotsen een laatste rustplaats voor zichzelf uitgehouwen.) 17 "Met een krachtige worp zal de HEER u wegwerpen, hoe geweldig u ook bent. Hij pakt u op, 18 wikkelt u ineen tot een bal en werpt u naar een uitgestrekt land. Dáár zult u sterven, daarheen zullen uw praalwagens gaan. U bent een schande voor het huis van uw meester. 19 Daarom ontnem ik u uw ambt en beroof u van uw post.

20 Op die dag zal ik mijn dienaar Eljakim, de zoon van Chilkia, ontbieden. 21 Ik zal hem met uw gewaad kleden en hem uw gordel omdoen; uw macht draag ik aan hem over. Hij zal als een vader zijn voor de inwoners van Jeruzalem en het volk van Juda. 22 Ik zal hem de sleutel overhandigen van het huis van David; wanneer hij opendoet, kan niemand sluiten, wanneer hij sluit, kan niemand openen. 23 Ik zal hem bevestigen, als een pin in stevige grond; voor zijn familie zal hij als een erzetel zijn."

24 Het hele gewicht van zijn familie, de hele stamboom, zal aan hem gaan hangen: al het kleine vaatwerk, van schalen tot kruiken. 25 Op die dag – spreekt de HEER van de hemelse machten – zal de pin in stevige grond losraken. De hele last die eraan hangt, komt omlaag, alles valt en gaat te gronde. De HEER heeft gesproken.

De ondergang van Tyrus en Sidon

23

1 Profetie over Tyrus.

Weeklaag, schepen uit Tarsis,
want alle huizen zijn verwoest.

Bij terugkeer uit het land der Kittiërs
kwam het jullie ter ore.

2-3 Schreeuw het uit, bewoners van de kuststreek.
Kooplui van Sidon, jullie hebben de zeeën bevaren
en zijn van het grote water rijk geworden;
het graan van Sichor, geoogst aan de Nijl,
hebben jullie met winst verkocht.

Sidon was de handelaar onder de volken.

4 Schaam je, Sidon, vesting van de zee,
want de zee klaagt je aan:

'Heb ik dan geen weeën gehad, geen kinderen gebaard?

Geen zonen grootgebracht, geen dochters opgevoed?'

5 Wanneer het bericht Egypte bereikt,

zal iedereen beven van angst
om die tijding over Tyrus.

6 Steek over naar Tarsis,
weeklaag, bewoners van de kuststreek.

7 Is dit nu jullie bruisende stad,
gesticht in een ver verleden,
met wingewesten overzee?

8 Wie heeft aldus besloten over Tyrus,
die stad zo kwistig met kronen,
waar de handelaars vorsten waren
en de kooplui groten der aarde?

9 De HEER van de hemelse machten!
Hij heeft besloten Tyrus van zijn luister te beroven
en de groten der aarde klein te maken.

10 Ga nu het land bewerken,*

(23:10) *Ga nu het land bewerken* – Volgens een Qumran-handschrift en de Septuaginta. MT: ‘Ga door het land heen’.

Tarsis,
zoals de boeren langs de Nijl,
want je scheepswerven zijn gesloten.

11 De HEER strekt zijn hand uit over de zee,
hij doet koninkrijken beven en geeft bevel
om de vestingen in Kanaän te verwoesten.

12 Hij zegt: ‘Sidon, geplaagde vrouw, geschonden stad,
je levendigheid is voorgoed gedoofd.
Toe dan, steek maar over naar de Kittitiërs –
ook daar vind je geen rust.’

13 Wat was het lot van het land der Chaldeeën?
Van heel dat volk is niets overgebleven.
Assyrië heeft hun gebied bestemd voor woestijdieren.
Er werden daar stormtorens opgesteld,
en nu zijn hun paleizen verwoest,
het is één troosteloze ruïne.

14 Weeklaag, schepen uit Tarsis,
want jullie vesting is verwoest.

15 Op die dag zal Tyrus in vergetelheid raken, gedurende zeventig jaar, de levenstijd van een koning. Aan het eind van die zeventig jaar zal het Tyrus vergaan als de hoer uit het liedje:

16 Trek met je lier door de stad,
arm vergeten hoertje.

Speel en zing een lied,
zo mooi en zo lang als je kunt,
anders zien ze je niet staan.

17 En na zeventig jaar zal de HEER zich weer over Tyrus ontfermen. Dan zal zij opnieuw haar hoerenloon krijgen, en voor alle koninkrijken op aarde zal ze de hoer spelen, overal ter wereld. 18 Het hoerenloon en de winst die ze maakt, zullen aan de HEER worden gewijd en niet worden bewaard of opgehoopt. Ze zullen ten goede komen aan hen die wonen bij de HEER, zodat zij ruimschoots te eten hebben en zich rijk kunnen kleden.

Oordeel over de aarde

24

1 De HEER verwoest de aarde en slaat haar kaal,
hij ontwricht haar en verstrooit haar bewoners.

2 Priester en volk treft hetzelfde lot,
meester en slaaf,
meesteres en slavin,
verkoper en koper,
wie te leen krijgt en wie te leen geeft,

schuldenaar en schuldeiser.

3 De aarde wordt geheel verwoest
en volkomen leeggeplunderd
– want de HEER heeft aldus gesproken.

4 De aarde treurt en verwelkt,
de wereld verwelkt en kwijnt weg.
Ook de groten der aarde kwijnen weg.

5 De aarde is door haar bewoners ontheiligd:
zij hebben de voorschriften overtreden,
zijn aan de wetten voorbijgegaan
en hebben het eeuwig verbond verbroken.

6 Daarom verslindt een vloek de aarde
en moeten haar bewoners boeten;
daarom wordt hun aantal zo klein
en blijven er nog weinig mensen over.

7 De wijn is verdroogd, de wijnstok kwijnt weg.
De vrolijke feestvierders zuchten.

8 De roffelende trommels zwijgen,
het feestgedruis sterft weg,
de jubelende lier verstomt.

9 Men drinkt de wijn zonder lied,
de drank smaakt de drinker bitter.

10 De stad is één grote woestenij,
de toegang tot ieder huis is versperd.

11 Op straat wordt luid gejammerd om de wijnoogst.
Alle blijdschap is gesmoord,
de vreugde van de aardbodem verdwenen.

12 Wat van de stad rest, is verwoesting,
troosteloos is de vernielde poort.

13 Het zal de aarde en al haar volken vergaan
als bij het leegschudden van een olijfboom,
als bij het nalezen van een wijngaard.

14 Daarginds barst men uit in gejuich,
vanaf de zee bejubelt men de majesteit van de HEER.

15 Prijs daarom de HEER in het land van de dageraad,
de naam van Israëls God op de eilanden in zee.

16 Van het einde der aarde horen wij zingen:
‘Hulde aan de rechtvaardige!’

Maar ik verzucht: ‘Wee mij!

Verloren, verloren ben ik!

Verraders plegen verraad,
hoe verraderlijk is het verraad van verraders.’

17 Verschrikking, valkuil en vangnet
wacht jullie die de aarde bewonen.

18 Wie vlucht voor de verschrikking,
zal vallen in de kuil,

wie uit de kuil weet te klimmen,
raakt gevangen in het net.

De sluizen van de hemel worden geopend,
de grondvesten van de aarde beven.

19 De aarde kraakt en barst open,
de aarde schokt en schudt heen en weer,
de aarde kantelt en wankelt vervaarlijk.

20 De aarde zwalkt en waggelt als een dronkaard,
ze zwaait heen en weer als een hut in de storm.

Haar opstandigheid drukt zwaar op haar,
ze valt en staat niet meer op.

21 Op die dag zal de HEER afrekenen

in de hemel met de machten van de hemel,
en op aarde met de vorsten van de aarde.

22 Dan worden zij bijeengedreven,
gevangen in een kuil, opgesloten in een kerker.
En na lange tijd zullen zij hun straf ontvangen.

23 Dan zal de heldere maan zich schamen,
de stralende zon van schaamte verbleken.
Want de HEER van de hemelse machten heerst op de Sion,
in Jeruzalem wordt zijn luister getoond
aan de oudsten van zijn volk.

Danklied

25

1 HEER, u bent mijn God.

Ik zal u hulde bewijzen, uw naam loven.
Want wonderbaarlijk zijn uw daden,
u hebt uw beleid sinds mensenheugenis
trouw en betrouwbaar uitgevoerd.

2 Hun stad hebt u tot een bouwval gemaakt,
hun versterkte vesting tot een ruïne;
het bolwerk van barbaren is geen stad meer.
Nooit zullen ze herbouwd worden.

3 Daarom zal het gewelddadige volk u eren,
de stad van wrede volken ontzag voor u tonen.

4 U was een toevlucht voor de zwakken,
een toevlucht voor de armen in hun nood,
beschutting tegen stortbuien, schaduw tegen hitte.

Want het woeden van die wrede volken
is als een stortbui tegen een muur,

5 als hitte in een dorre streek.

U doet het barbaarse gejoel verstommen,
u tempert de triomf van tirannen,
zoals de schaduw van een wolk de hitte tempert.

Het feestmaal op de Sion

6 Op deze berg richt de HEER van de hemelse machten
voor alle volken een feestmaal aan:
uitgelezen gerechten en belegen wijnen,
een feestmaal rijk aan merg en vet,
met pure, rijpe wijnen.

7 Op deze berg vernietigt hij het waas
dat alle volken het zicht beneemt,
de sluier waarmee alle volken omhuld zijn.

8 Voor altijd doet hij de dood teniet.
God, de HEER, wist de tranen van elk gezicht,
de smaad van zijn volk neemt hij van de aarde weg
– de HEER heeft gesproken.

9 Op die dag zal men zeggen: 'Hij is onze God!
Hij was onze hoop: hij zou ons redden.
Hij is de HEER, hij was onze hoop.
Juich en wees blij: hij heeft ons gered!'

10 De hand van de HEER rust op deze berg,
maar onder zijn voeten wordt Moab vertrappt,
zoals stro in mest wordt getreden;

11 Moab spreidt zijn armen uit
als iemand die tracht te zwemmen,
maar hoe hij ook met zijn armen maait,
de HEER laat hem door zijn hoogmoed ten onder gaan.

12 Hij haalt de hoge, versterkte muren omver,
hij maakt ze met de grond gelijk,

niets laat hij ervan heel.

Redding en vrede voor het rechtvaardige volk

26

1 Op die dag zal in Juda dit lied klinken:

‘Wij hebben een sterke stad,
de HEER biedt ons redding
als een wal, als een muur.

2 Open de poorten,
opdat het rechtvaardige volk kan binnentreden,
het volk van uw getrouwen.

3 De standvastige is veilig bij u,
vrede is er voor wie op u vertrouwt.

4 Vertrouw altijd op de HEER, alleen op hem,
want de HEER is een rots sinds mensenheugenis.

5 Hij haalt neer wie in de hoogte leven
en veilig in hun onneembare vesting wonen.

Hij brengt zelf hun stad ten val,
hij maakt haar met de grond gelijk,
niets laat hij van haar heel.

6 Dan wordt ze onder de voet gelopen,
vertrappt door de zwakken, vertreden door de armen.’

7 U effent het pad voor de rechtvaardige,
u baant voor hem een rechte weg.

8 Ook wij verlaten ons op u, HEER:
wij gaan de paden van uw recht.
Wij richten ons op uw naam,
naar u gaat ons verlangen uit.

9 Reikhalzend kijk ik naar u uit,
zelfs ’s nachts verlang ik naar u.
Wanneer u een oordeel over de wereld velst,
zullen de mensen op aarde gerechtigheid leren.

10 Maar niet de goddeloze: al wordt hij gespaard,
gerechtigheid zal hij nooit leren.

In het land van het recht doet hij slechts onrecht;
de macht van de HEER merkt hij niet op.

11 HEER, uw opgeheven hand ziet hij niet.
Laat hem dan tot zijn schande zien
hoe u ijvert voor uw volk,
hoe het vuur uw vijand verteert.

12 HEER, geef ons vrede,
alles wat wij deden, hebt u voor ons gedaan.

13 HEER, onze God,
andere heren hebben ons in hun macht gehad,
maar alleen uw naam zullen wij prijzen.

14 Doden zullen niet herleven, schimmen niet opstaan.
U bent tegen hen opgetreden, hebt hen vernietigd,
elke herinnering aan hen hebt u uitgewist.

15 Uw volk hebt u groot gemaakt, HEER,
en zo voor uzelf roem verworven.

U hebt uw volk groot gemaakt
en het land naar alle kanten uitgebreid.

16 HEER, in onze nood hebben wij u gezocht;
toen u ons tuchtigde, riepen wij u aan.*

(26:16)

riepen wij u aan

– Voorgestelde lezing. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘uitten zij een gemurmel’.

17 Zoals een zwangere vrouw in barensnood
ineenkrimpt en schreeuwt in haar weeën,

zo verschenen wij voor u, o HEER.

18 Wij waren zwanger en krompen ineen,
maar al wat we baarden was licht;
wij brachten het land geen uitkomst,
op aarde werd geen mens meer geboren.

19 Jullie doden zullen herleven, de lijken opstaan.
Ontwaak, jullie daar in het stof, en jubel!
Uw dauw is een dauw die leven geeft,
de aarde brengt haar schimmen weer tot leven.

20 Trek je terug in je kamers, mijn volk,
en sluit de deur achter je.
Nog een korte tijd, tot de woede bekoeld is.

21 Zie hoe de HEER zijn woning verlaat
en de mensen op aarde voor hun wandaden laat boeten.
Het onschuldige bloed dat op haar is vergoten
wordt door de aarde aan het licht gebracht,
ze zal het niet langer verbergen.

27

1 Op die dag zal de HEER ingrijpen:
hij trekt zijn groot en machtig zwaard
tegen Leviatan, de snelle, kronkelende slang,
en hij zal Leviatan doden, het monster in de zee.

Hoop voor Israël

2 Op die dag zal men de prachtige wijngaard bezingen.

3 Ik, de HEER, houd de wacht over mijn wijngaard,
steeds opnieuw bevoei ik hem.

Dag en nacht zal ik de wacht houden,
zodat niemand hem kan schaden;

4 ik koester mijn woede niet.

Maar zou ik dorens en distels dulden?

Strijdbaar ga ik erop af,
al dat onkruid steek ik in brand –

5 tenzij men mijn bescherming zoekt

en vrede met mij sluit,

ja, vrede sluit met mij.

6 De tijd zal komen*

(27:6) *De tijd zal komen* – Voorgestelde lezing. MT: 'Zij die komen'.

dat Jakob zal wortelen,

dat Israël zal uitbotten en bloeien.

En de vruchten van zijn oogst

zullen de hele aardbodem bedekken.

7 Heeft de HEER Israël geslagen
zoals hij hen slaat die Israël sloegen?

Of heeft hij het gedood

zoals hij doodt wie Israël doodden?

8 Door hen uiteen te jagen en te verstrooien
heeft hij een rechtsgeding tegen hen gevoerd,
met een verschroeiende wind uit het oosten
heeft hij hen verdreven.

9 Hij verbrijzelt alle altaarstenen

alsof het kalksteen is,

elk wierookaltaar wordt omvergehaald,

elke Asjerapaal wordt omgehakt.

Zo wordt afgerekend met Jakobs wandaden,

zo wordt zijn schuld vereffend.

10 Daar ligt de versterkte stad,
eenzaam, ontvolkt, verlaten als de woestijn.
Kalveren weiden en rusten er,
ze vreten de takken kaal;

11 vrouwen breken de verdorde twijgen af
en gebruiken ze voor hun vuur.
Omdat dit volk ieder inzicht mist,
kent zijn maker geen ontferming,
toont zijn schepper geen genade.

12 Op die dag zal de HEER de aren dorsen van de Eufraat tot aan de wadi die de grens met Egypte vormt. Dan zullen jullie, kinderen van Israël, als aren gelezen worden, één voor één. 13 Op die dag wordt op de grote ramshoorn geblazen. Zij die verbannen waren naar Assyrië of verdreven naar Egypte, zullen terugkeren en zich neerbuigen voor de HEER, op de heilige berg in Jeruzalem.

Oordeel over Jeruzalems slechte leiders

28

1 Wee de trotse kroon van de dronkaards van Efraïm;
bedwelmd door de wijn pronken zij met de stad
die de vruchtbare vallei bekroont,
maar hun prachtige sieraad is een bloem die verwelkt.

2 Want de Heer beschikt over iemand,
sterk als een hevige hagelbui, als een wervelwind,
krachtig als een kolkende watermassa,
die met zijn machtige hand alles omver zal stoten.

3 De trotse kroon van de dronkaards van Efraïm
zal worden vertrapt.

4 Dit pronkstuk van de vruchtbare vallei,
dit prachtige sieraad, zal als een bloem verwelken,
verdwijnen als een vroege vijg,
vóór de oogst ontdekt en onmiddellijk opgegeten.

5 Op die dag zal de HEER van de hemelse machten
de sierlijke kroon zijn, de prachtige krans
voor wie er van zijn volk nog over zijn;

6 wie zetelt op de rechterstoel
zal hij met zuiver recht bezielen,
en heldenmoed schenkt hij aan hen
die de vijand uit de stad verdrijven.

7 Maar zelfs priesters waggelen van de wijn,
profeten wankelen door de drank:
ze waggelen door de drank
en zijn verward door de wijn;
de drank doet hen wankelen,
waggelend hebben ze visioenen,
zwalkend doen ze hun uitspraken.

8 Hun tafels zitten onder het braaksel,
geen plekje dat niet walgelijk besmeurd is.

9 'Wie tracht hij nu kennis bij te brengen?
Aan wie wil hij zijn boodschap kwijt?
Houdt hij ons soms voor zuigelingen,
nog maar net de moederborst ontwend?

10 Hoor hem: "Tsav latsav, tsav latsav, kav lakav, kav lakav,
beetje van dit, beetje van dat."

11 Inderdaad, door mensen met een vreemde tongval,
in een andere taal, spreekt de HEER tot dit volk.

12 Ooit heeft hij tegen hen gezegd:
'Hier is rust, hier vind je verpozing,
laat wie vermoeid is hier rusten.'

Maar ze weigerden naar hem te luisteren.

13 Daarom horen zij nu van de HEER:
'Tsav latsav, tsav latsav, kav lakav, kav lakav,
beetje van dit, beetje van dat.'
En zo gaan ze op weg, maar ze struikelen,
ze raken gewond, verstrikt, en worden gevangen.

14 Daarom, hoor de woorden van de HEER, jullie spotters,
leiders van het volk van Jeruzalem.

15 Jullie zeiden:
'Wij hebben een verbond gesloten met de dood,
met het dodenrijk zijn we een verdrag aangegaan.
Wanneer de striemende gesel voorbijkomt
zal hij ons niet raken.
Wij houden ons schuil in bedrog
en verbergen ons in leugens.'

16 Maar dit zegt God, de HEER:
Ik leg in Sion een fundament
met een uitgelezen grondsteen, een kostbare hoeksteen.
Wie zijn vertrouwen daarop grondvest,
hoeft geen andere toevlucht te zoeken.

17 Ik zal het recht als meetlint hanteren
en de gerechtigheid als schietlood.
De hagel vernietigt de schuilhoek van je bedrog,
het water spoelt jullie schuilplaats weg.

18 Jullie verbond met de dood wordt verbroken,
jullie verdrag met het dodenrijk houdt geen stand.
Wanneer de striemende gesel voorbijkomt
zal hij jullie genadeloos afranselen.

19 Dag in dag uit komt hij voorbij,
in de morgen, in de nacht,
en telkens als hij langskomt zal hij jullie treffen.
Hoe verschrikkelijk is het om de boodschap te verstaan!

20 Het bed is te kort om je op uit te strekken,
de deken te smal om je in te wikkelen.

21 De HEER zal opstaan
zoals destijds op de Perasim,
hij zal grote beroering veroorzaken
zoals in de vlakte bij Gibeon:
hij zal iets tot stand brengen, iets bijzonders,
hij gaat iets buitengewoons volbrengen.

22 Nu dan, staak jullie spotternijen,
anders zullen jullie boeien nog meer knellen.
Want dit heb ik gehoord:
God, de HEER van de hemelse machten,
heeft tot vernietiging van het land besloten.

23 Hoor mij aan en leen mij je oor,
luister aandachtig naar mijn woorden.

24 Als een boer zaaien wil, ploegt hij dan alle dagen?
Blijft hij voren trekken in zijn land?

25 Als hij het land geëffend heeft,
strooit hij toch komijn en karwij,
zaait tarwe in rijen, gerst in vakken
en spelt langs de rand van zijn akker?

26 Het is zijn God die hem daarin onderricht,
die hem leert wat hij moet doen.

27 Zo dorst men komijn niet met een dorsslede
en over karwij rolt men geen wagenrad;
komijn wordt met een stok uitgeklopt
en karwij met een roede.

28 Graan moet voor brood worden fijngemalen;
maar een boer blijft niet eindeloos dorsen:
hij stuurt zijn paarden en het wagenrad eroverheen,
maar hij laat het niet verpletteren.

29 Ook dit vindt zijn oorsprong
bij de HEER van de hemelse machten:
zijn beleid is wonderbaarlijk
en hij volvoert het in grote wijsheid.

Redding voor Jeruzalem in het nauw

29

1 Wee Ariël, *

(29:1) *Ariël* – Ariël is een andere naam voor Jeruzalem.

Ariël, stad waar ooit David zich legerde.
Rijg de jaren aaneen, vier de kringloop van feesten.

2 Maar ik zal Ariël in het nauw drijven.

Droefenis en rouw zullen er heersen,
want ik maak van de stad een offerhaard.

3 Ik zal je van alle kanten belegeren,
ik werp schansen tegen je op
en sluit je met hoge wallen in.

4 Je zult roepen van diep onder de grond,
wat je uit het stof laat horen, klinkt gedempt;
het klinkt als de stem van een geest uit de diepte,
het stof laat slechts gefluister horen.

5 Maar dan opeens, in een oogwenk,
worden de barbaarse horden tot fijn stof,
de horden der geweldenaars tot dwarrelend kaf.

6 Want de HEER van de hemelse machten zal ingrijpen,
met donder, aardschokken en oorverdovend lawaai,
met wervelende stormen en een verterende vlammenzee.

7 Als een angstdroom, een visioen in de nacht,
verdwijnt de menigte volken die optrekt tegen Ariël,
die de stad bestrijdt, belegert en in het nauw drijft.

8 Zoals de droom van iemand die honger heeft:
hij droomt over eten, maar is bij het ontwaken nog hongerig;
of van iemand die dorst lijdt en droomt dat hij drinkt,
maar bij het ontwaken nog dorstig is en uitgedroogd –
zo zal het ook de volken vergaan,
de menigte die optrekt tegen de Sion.

9 Jullie staan daar verdwaasd, *

(29:9) *Jullie staan daar verdwaasd* – Volgens de oudste vertalingen. MT: 'Jullie aarzelen'.

alsof jullie blind zijn.

Wees maar verdwaasd en wees maar blind.
De profeten zijn dronken, maar niet van de wijn,
de priesters waggelen, maar niet door de drank.

10 Want een geest van diepe slaap
heeft de HEER over jullie uitgestort:
hij heeft jullie ogen, de profeten, gesloten
en jullie verstand, de zieners, verduisterd.

11 Elk visioen is voor jullie als de tekst van een verzegeld boek, dat aan iemand die kan lezen wordt
voorgelegd met de vraag: 'Lees dit eens,' waarop hij antwoordt: 'Dat gaat niet, het is verzegeld.' 12 Of als het
wordt voorgelegd aan iemand die niet lezen kan: 'Lees dit eens,' dan zal hij zeggen: 'Ik kan niet lezen.'

13 De Heer zegt:

Omdat dit volk mij naar de mond praat,
mij slechts met de lippen dient,
terwijl hun hart ver bij mij vandaan is;

omdat hun ontzag voor mij louter plicht is,
slechts aangeleerd en door mensen opgelegd –
14 daarom zal ik opnieuw wonderen verrichten voor dit volk,
indrukwekkende wonderen en grootse daden.
De wijsheid van wijzen zal hun dan niet baten,
het verstand van verstandigen houdt zich verborgen.
15 Wee degenen die hun ware bedoelingen
diep verborgen houden voor de HEER;
die alles doen in duisternis en zeggen:
‘Wie ziet ons? Wie weet wat wij doen?’
16 Jullie draaien de zaken om!
Is de klei soms meer dan de pottenbakker?
Kan het maaksel over zijn maker zeggen:
‘Hij heeft mij niet gemaakt’?
Of het aardewerk over de pottenbakker:
‘Hij brengt er weinig van terecht’?

17 Nog slechts een korte tijd,
dan zal de Libanon weer een boomgaard worden,
een boomgaard die is als een woud.
18 Op die dag zullen doven kunnen horen
hoe uit een boek wordt voorgelezen,
en blinden zullen met eigen ogen zien,
bevrijd van duisternis en donkerheid.
19 Dan zullen verdrukten de HEER weer loven,
zwakken juichen om de Heilige van Israël.
20 Want het is gedaan met de geweldenaar,
voorbij met de spotter.
Ieder die op onrecht zint, zal vergaan:
21 wie een ander valse beweringen ontlokt,
wie de rechters in de poort wil verstrikken,
wie het recht van de rechtvaardige schendt
met loze beweringen.
22 Daarom – dit zegt de HEER,
die Abraham bevrijd heeft,
over de nakomelingen van Jakob:
Jakob zal niet meer te schande staan,
zijn gezicht niet meer van schaamte verbleken.
23 Want wanneer zijn kinderen zien
wat ik in hun midden heb verricht,
zullen zij eerbied hebben voor mijn naam,
de heiligheid erkennen van de Heilige van Jakob
en de God van Israël vrezen.
24 Ieder die verward was, zal inzicht verwerven,
wie altijd klaagde, is vol begrip.

30 Niet Egypte brengt bevrijding, maar de HEER

1 Wee jullie, koppige kinderen – spreekt de HEER –,
die plannen uitvoeren tegen mijn wil,
verdragen sluiten tegen mijn zin
en zo zonde op zonde stapelen;
2 die zonder mij te raadplegen
op weg gaan naar Egypte,
om te schuilen in de vesting van de farao
en bescherming te zoeken in de schaduw van Egypte.
3 De vesting van de farao zal jullie schande brengen,
de bescherming van Egyptes schaduw smaadt.
4 Al gaan jullie leiders naar Soan,
al komen jullie gezanten tot in Chanes,
5 ze bereiken er helemaal niets,
want dat volk heeft niets te bieden.

Het brengt hun geen hulp of voordeel,
maar slechts schande, spot en hoon.

6 Profetie over de dieren van het Zuiden.

Door een land van ellende en ontbering
– het domein van leeuwin en leeuw,
van slang en vliegensvlugge cobra –
vervoeren zij hun schatten op ezelsruggen,
hun rijkdommen op kamelenbulten,
naar een volk dat niets te bieden heeft.

7 De hulp van Egypte is loos en leeg;
dus noem ik het Rahab, ‘Tandeloos monster’.

8 Neem een stenen plaat en schrijf dit op,
leg het met zoveel woorden voor hen vast,
zodat het bewaard blijft tot in eeuwigheid.

9 Onhandelbaar volk, kinderen vol bedrog,
die niet willen luisteren
naar het onderricht van de HEER.

10 Tegen de zieners zeggen zij: ‘Voor ons geen visioenen!’
en tegen de schouwers: ‘Schouw niet naar waarheid.
Spreek leugens tegen ons en valse profetieën.

11 Verlaat de juiste weg, wijk af van het rechte spoor.
Val ons niet lastig met de Heilige van Israël.’

12 Daarom – dit zegt de Heilige van Israël:
Omdat jullie die woorden hebben verworpen
en alles verwachtten van geweld en bedrog,
13 zal deze ongerechtigheid in jullie doorwerken
als een steeds bredere bres in een hoge muur,
die dan opeens, in een oogwenk, instort
14 en breekt als de kruik van een pottenbakker,
die zo meedogenloos wordt verbrijzeld
dat er geen scherf meer over is
waarmee vuur uit de haard gehaald
of water uit een vat geschept kan worden.

15 Dit zei God, de HEER,
de Heilige van Israël:
‘In rust en inkeer ligt jullie redding,
in geduld en vertrouwen ligt jullie kracht.’
Maar jullie wilden niet.

16 Jullie zeiden: ‘Nee!
Te paard vluchten we weg!’ –
Vluchten zúl je!
‘Wij gaan er razendsnel vandoor!’ –
Razendsnel word je ingehaald.

17 Duizend zullen er vluchten voor het dreigen van één,
voor het dreigen van vijf vluchten jullie allen.
Al wat er van jullie rest
is als een paal op een bergtop,
als een vaandel op een heuvel.

18 En toch wacht de HEER op het ogenblik
dat hij jullie genadig kan zijn;
toch zal hij zich oprichten
om zich over jullie te ontfermen.
Want de HEER is een God van recht.
Gelukkig de mens die op hem wacht.

19 Volk van Jeruzalem, dat op de Sion woont, je hoeft geen tranen meer te storten. Want hij zal zich over je ontfermen als je weeklaagt, hij zal antwoorden zodra hij je hoort. 20 De Heer zal jullie brood geven in de benauwenis en water in de nood. Hij die jullie onderricht gaf, zal zich niet langer verbergen. Met eigen ogen zul je je leermeester zien, 21 met eigen oren zul je een stem achter je horen zeggen: ‘Dit is de weg die je moet volgen. Hier moet je rechts. Ga daar naar links.’ 22 Dan zullen jullie je met zilver overtrokken beelden en je vergulde godenbeelden als onrein beschouwen. ‘Eruit!’ zul je tegen ze zeggen, zoals je een vrouw wegstuurt die ongesteld is.

23 Dan zal hij regen geven voor het zaad waarmee je het land hebt ingezaaid. Alles wat het land voortbrengt zal mals en voedzaam zijn. Op die dag zullen je kudde op uitgestrekte weidegronden grazen. 24 De runderen en ezels die het land bewerken, krijgen voer dat verrijkt is met zuring, nadat het met vork en zeef is gewand. 25 Op de dag van het bloedbad, wanneer de torens vallen, zullen er beken en waterstromen neervloeien van iedere hoge berg en van elke heuvel die zich verheft. 26 Dan is het licht van de maan als het licht van de zon, en het zonlicht wordt verzevenvoudigd, als het licht van zeven dagen tegelijk. Op die dag verbindt de HEER de wond van zijn volk en geneest hij de striemen die het zijn toegebracht.

27 De HEER zelf komt van ver, in brandende toorn:
uit zijn neus stijgt dichte rook omhoog,

vervloeking ligt op zijn lippen,

zijn tong is als een verterend vuur,

28 zijn adem als een kolkende watervloed

die tot de hals reikt.

Hij komt de volken opschudden met een bedrieglijke wan,
de naties geeft hij een misleidend bit tussen de kaken.

29 Maar bij jullie zullen liederen klinken,
zoals in de nacht van heiliging voor een feest.

Jullie zullen verheugd zijn als een pelgrim

die op de schalmei speelt, op zijn tocht

naar de berg van de HEER, de rots van Israël.

30 Dan zal de HEER zijn machtige stem laten horen
en laten zien hoe zijn arm neerkomt,

in grimmige toorn: met een verterend vuur,

met wolkbreuken, stortbuien en hagelstenen.

31 Zijn stem zal Assyrië verlammen,

de HEER zal het slaan met een stok.

32 Elke keer dat de HEER de gesel van het noodlot
op zijn rug laat neerkomen,

zullen de trommels en de lieren klinken.

Met een regen van slagen gaat hij Assyrië te lijf.

33 De offerplaats is sinds lang gereed

– dezelfde als voor Moloch[✠]

(30:33) dezelfde als voor Moloch – Voorgestelde lezing. MT: ‘ook voor de koning’.

–
met een vuurhaard diep en ruim,

en vuur en hout in overvloed.

Als een stroom van zwavel

steekt de adem van de HEER hem in brand.

31 Alleen de HEER beschermt en bevrijdt

1 Wee hun die naar Egypte gaan om hulp,

die hun heil zoeken bij paarden,

vertrouwen op een groot aantal wagens

en een overmacht aan ruiters.

Voor de HEER hebben zij geen oog,

de Heilige van Israël zoeken zij niet.

2 Maar hij weet wat hij doet, hij brengt onheil

en neemt zijn woord niet terug.

Hij keert zich tegen dat verdorven volk

en tegen hun metgezellen in het kwaad.

3 De Egyptenaren zijn mensen, geen goden,

hun paarden zijn vlees, geen geest.

Strekt de HEER zijn hand uit,

dan struikelt de helper
en valt degene die hulp zocht,
en samen gaan ze te gronde.

4 Dit zegt de HEER tegen mij:

Zoals leeuw en welp grommend bij hun prooi staan
– al komen de herders te hoop gelopen,
zij storen zich niet aan hun geschreeuw
en gaan niet voor het rumoer op de vlucht –,
zo komt de HEER van de hemelse machten
om op de hellingen van de Sion te strijden.

5 Zoals een vogel boven zijn nest vliegt,
zo waakt de HEER van de hemelse machten over Jeruzalem,
hij waakt en hij redt, hij beschermt en bevrijdt.

6 Kinderen van Israëel, keer terug naar hem
van wie jullie zo ver zijn afgedwaald.

7 Op die dag zul je de goden verwerpen
die je – tot je schande – gemaakt hebt van je goud en zilver.

8 Dan wordt Assyrië gevelde,
maar niet door het zwaard van een mens;
het wordt verslonden,
maar niet door een mensenzwaard.
Assyrië zal voor het zwaard op de vlucht gaan
en zijn jongemannen zullen dwangarbeid verrichten.

9 Verlamd van angst verliest de rots zijn kracht,
zijn aanvoerders strijken ontzet het vaandel
– zo spreekt de HEER, wiens vuur brandt in Sion,
wiens oven laait in Jeruzalem.

Vrede waar gerechtigheid heerst

32

1 Een koning die rechtvaardig regeert
en leiders*

(32:1) *en leiders* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘en voor de leiders’.

die leiden volgens het recht

2 zijn als een beschutting tegen de wind,
als een schuilplaats voor een wolkbreuk,
als waterstromen in een dorre streek,
als de koele schaduw van een rots
in een dorstig, uitgedroogd land.

3 Ogen zullen niet langer blind zijn,
oren luisteren weer aandachtig;

4 de onbezonnen geest verwerft kennis en inzicht,
de tong van stotteraars spreekt vloeiend en vlot.

5 Dan wordt een dwaas niet meer edel genoemd,
een bedrieger niet langer aanzienlijk.

6 Want een dwaas spreekt dwaas
en zijn hart brengt ongerechtigheid voort:
hij handelt goddeloos

en hij lastert de HEER;
wie honger lijdt laat hij onverzadigd,
de dorstige geeft hij niets te drinken.

7 Een bedrieger kiest valse middelen,
hij beraamt snode plannen
en tracht, door leugens rond te strooien,
de verdrukke in het verderf te storten,
en de zwakke wanneer die zijn recht bepleit.

8 Maar een edel mens zint op edele daden,

hij zet zich in voor al wat edel is.

9 Sta op, zorgeloze vrouwen, hoor mij aan,
meisjes vol vertrouwen, luister naar mijn woorden.

10 Over iets meer dan een jaar zullen jullie sidderen,
jullie die nu nog vol vertrouwen zijn.
Want dan is er geen wijnoogst meer,
geen pluk die nog vruchten oplevert.

11 Beef, jullie zorgelozen,
sidder, jullie die vol vertrouwen zijn.
Kleed je uit tot op het naakte lijf
en trek een rouwkleed aan.

12 Zij slaan zich in wanhoop op de borst,
weeklagend om de prachtige akkers,
om de vruchtdragende wijnstokken.

13 Dorens en distels overwoekeren
het land van mijn volk,
elk huis waar vreugde heerst
en elke stad vol feestgedruis.

14 De vesting zal verlaten liggen,
het rumoer van de stad valt stil.
Burcht en wachttoren worden ruïnes voor altijd,
een lustoord voor wilde ezels,
weidegrond voor het vee.

15 Zo zal het blijven totdat van boven
een geest over ons wordt uitgegoten.
Dan zal de woestijn een boomgaard worden,
een boomgaard die is als een woud.

16 Het recht zal zich vestigen in de woestijn,
gerechtigheid wonen in de boomgaard.

17 Dan zal de gerechtigheid vrede stichten,
ze brengt rust en vertrouwen voor altijd.

18 Mijn volk zal wonen in een oase van vrede,
een veilige woonplaats,
een oord van ongestoorde rust.

19 In het woud op de helling suist de koelte,
beneden in de vlakte strekt de stad zich uit.

20 Gelukkig zijn jullie
die zaaien langs het water,
die os en ezel in het gareel houden.

Bevrijding van Jeruzalem

33

1 Wee de verwoester, zelf nooit verwoest,
en de verrader, nog nooit verraden.
Wanneer er een eind komt aan je verwoesten,
dan word je zelf verwoest,
en wanneer er een eind komt aan je verraad,*

(33:1)

en wanneer er een eind komt aan je verraad – Volgens een Qumran-handschrift. Betekenis MT onzeker.

dan word je zelf verraden.

2 O HEER, wees ons genadig,
op u vestigen wij onze hoop.
Wees ons tot steun, iedere dag opnieuw,
red ons in tijden van nood.

3 Voor uw schrikwekkend tumult
slaan de volken op de vlucht,
wanneer u zich verheft stuiven ze uiteen.

4 De buit wordt bijeengebracht
zoals sprinkhanen dat doen,
men stort zich erop als een sprinkhanenzwerm.

5 Hoog verheven is de HEER,
hij woont hoog hierboven.
Hij vult Sion met recht en gerechtigheid.

6 Hij is ons houvast, zolang wij leven.
Wijsheid en toewijding leiden tot redding,
eerbied voor de HEER is Sions rijkdom.

7 Nu nog schreeuwt Ariël*

(33:7) *Ariël* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de Vulgata. Betekenis MT onzeker.

het uit
en wenen vredeboden bittere tranen.

8 De wegen liggen verlaten,
op de paden bevindt zich niemand meer.
Verdragen worden verbroken,
getuigen*

(33:8) *getuigen* – Volgens een Qumran-handschrift. MT: 'steden'.

niet meer geloofd,
geen mens staat nog in achting.

9 Het land verdroogt en verdort,
de Libanon is onteerd en verwelkt;
de Saron is een wildernis geworden,
Basan en de Karmel zijn kaalgeslagen.

10 Nu zal ik opstaan, zegt de HEER,
nu zal ik mij trots verheffen,
fier richt ik mij op.

11 Jullie zijn zwanger van dor gras
en wat jullie baren is kaf;
jullie geest is een vuur
dat jullie zelf verteren zal.

12 De volken zullen branden als in een kalkoven,
in vlammen opgaan als weggekapt doornstruiken.

13 Jullie die ver weg wonen, hoor wat ik gedaan heb,
en jullie dichtbij, erken mijn kracht.

14 De zondaars in Sion sidderen,
de goddelozen worden door angst bevangen:
'Wie van ons kan wonen in verterend vuur?
Wie kan wonen in vuur dat eeuwig brandt?'

15 Wie rechtvaardig leeft en de waarheid spreekt,
wie woekerwinst door afpersing weigert,
wie aangeboden steekpenningen afwijst,
wie niet wil toehoren als een moord wordt beraamd,
wie niet kan aanzien hoe het kwaad geschiedt –

16 hij zal hoog hierboven wonen,
veilig in de onneembare rotsburcht;
in zijn brood wordt voorzien,
aan water is nooit gebrek.

17 Met eigen ogen zul je een koning
in al zijn schoonheid aanschouwen,
weldra zul je een land zien
dat zich uitstrekt tot in de verte.

18 Met pijn in het hart
zul je aan de verschrikkingen terugdenken:
Waar zijn nu de mannen die schreven en wogen,
waar is de man die de torens telde?

19 Je ziet dat onbeschaamde volk niet meer terug,

dat volk met zijn onverstaanbare taal,
zijn vreemde, onbegrijpelijke tongval.

20 Aanschouw dan Sion, de stad
waar wij onze feesten weer vieren.
Met eigen ogen zul je Jeruzalem zien,
een oord waar je ongestoord kunt wonen,
een tent die nooit wordt afgebroken,
waarvan geen tentpin ooit wordt uitgerukt
en geen touw wordt losgemaakt.

21 Daar toont de HEER ons zijn macht.
Daar stromen rivieren en is het water uitgestrekt,
maar geen galeien varen daarop,
geen machtige schepen trekken langs.

22 Want de HEER is onze rechter,
de HEER is onze wetgever,
de HEER is onze koning,
hij zal ons redden.

23 De touwen hangen slap en ontspannen,
de tentpaal hoeft niet meer recht overeind,
het vaandel niet gehesen.

Dan wordt de rijke buit verdeeld,
zelfs de verlamden plunderen mee.

24 Geen inwoner zegt nog: 'Ik ben ziek,'
de hele bevolking is van schuld bevrijd.

Oordeel over Edom

34

1 Kom naderbij, volken, en hoor toe,
naties, luister aandachtig.

Hoor, aarde en wie haar bewonen,
wereld en al wat daarop groeit.

2 De HEER koestert woede tegen alle volken,
zijn toorn ontbrandt tegen heel hun legermacht.

Hun wacht de vernietiging,
hij heeft hen voor de slacht bestemd.

3 Gesneuvelden blijven onbegraven liggen,
de stank van hun lijken stijgt op;
de bergen druipen van hun bloed.

4 De sterren aan de hemel vergaan,
als een boekrol wordt de hemel opgerold.

Alle sterren vallen neer,
zoals bladeren vallen van een wijnstok
of verschrompelde vruchten van een vijgenboom.

5 Want mijn zwaard verschijnt*

(34:5) *verschijnt* – Volgens een Qumran-handschrift. MT: 'doordrenkt'.

aan de hemel.

Het valt neer op Edom, als een oordeel
over het volk dat mijn banvloek treft.

6 Het zwaard van de HEER is rood van het bloed
en druipt van het vet:

het bloed van rammen en bokken
en het vet van de nieren van rammen.

Want de HEER richt een offer aan in Bosra,
een grote slachting in Edom.

7 Ook wilde stieren vallen dood neer,
tegelijk met ossen en kalveren.

Het land is doordrenkt van bloed,
de grond verzadigd van vet.

8 Want de HEER houdt een dag van wraak,
 een jaar van vergelding: hij verdedigt Sion.
 9 De wateren van Edom worden pek,
 zijn grond verandert in zwavel,
 het land wordt één grote pekoven.
 10 Het blijft er branden, dag en nacht,
 voor eeuwig stijgt de rook er op.
 Het land ligt verloren, tot in het verste nageslacht,
 nooit zal iemand het nog betreden.
 11 Dwergooruil en stekelvarken nemen het in bezit,
 raaf en ransuil zullen er huizen.
 Hij heeft er het meetlint van de chaos gespannen,
 hij weegt het met de weegstenen van de woestenijs.
 12 Er zijn geen edelen meer over
 om het koningschap te bekleden,
 alle vorsten zijn verdwenen.
 13 Dorens overwoekeren de burchten,
 onkruid en distels de vestingen.
 Het land wordt het domein✠

(34:13) *domein* – Volgens een Qumran-handschrift en de oudste vertalingen. MT: 'gras'.

van jakhalzen,
 de woonplaats van struisvogels.
 14 Het is de ontmoetingsplaats
 van woestijndieren en hyena's,
 bokken meten daar hun krachten.
 Lilit zoekt er rust
 en leeft er ongestoord.
 15 Daar nestelt de pijlslang,
 ze legt er eieren en gaat er broeden,
 ze broedt ze in haar eigen schaduw uit.
 Daar verzamelen zich buizerds,
 ze komen er in paren bijeen.

16 Zoek het na in het boek van de HEER:
 niet één van die dieren ontbreekt,
 ze staan er in paren bijeen;
 want het is uit zijn mond opgetekend,
 zijn geest heeft ze bijeengebracht.
 17 Hij heeft voor hen het lot geworpen,
 hun het land toebedeeld met het meetlint.
 Voor altijd krijgen ze het in bezit,
 ze wonen daar voorgoed.

Bevrijding en terugkeer

35

1 De woestijn zal zich verheugen,
 de dorre vlakte vrolijk zijn,
 de wildernis zal jubelen en bloeien,
 2 als een lelie welig bloeien,
 jubelen en juichen van vreugde.
 De woestijn tooit zich met de luister van de Libanon,
 met de schoonheid van de Karmel en de Saron.
 Men aanschouwt de luister van de HEER,
 de schoonheid van onze God.
 3 Geef kracht aan trillende handen,
 maak knikkende knieën sterk.
 4 Zeg tegen het moedeloze volk:
 'Wees sterk en vrees niet,
 want jullie God komt met zijn wraak.

Gods vergelding zal komen,
hijzelf zal jullie bevrijden.’

5 Dan worden blinden de ogen geopend,
de oren van doven worden ontsloten.

6 Verlamden zullen springen als herten,
de mond van stommen zal jubelen:
waterstromen zullen de woestijn splijten,
beken de dorre vlakke doorsnijden.

7 Het verzengde land wordt een waterplas,
dorstige grond wordt waterrijk gebied;
waar eenmaal jakhalzen huisden,
maakt dor gras plaats voor riet en biezen.

8 Daar zal een gebaande weg lopen,
‘Heilige weg’ genaamd,
geen onreine zal die betreden.
Over die weg zullen zij gaan,
maar dwazen zijn er niet te vinden.

9 Geen leeuw of roofdier zal daar komen,
geen enkel wild dier dwaalt er rond,
ze blijven er allemaal weg,
alleen zij die verlost zijn zullen daar gaan.

10 Zij die de HEER heeft bevrijd, keren terug.
Jubelend komen zij naar Sion,
ge kroond met eeuwige vreugde.
Gejuich en vreugde trekken de stad binnen,
gejammer en verdriet vluchten eruit weg.

Jeruzalem door Sanherib bedreigd

36

1 In het veertiende regeringsjaar van koning Hizkia trok koning Sanherib van Assyrië op tegen de versterkte steden van Juda en nam ze in. 2 Vanuit Lachis stuurde de koning van Assyrië een van zijn hoogwaardigheidsbekleders, de rabsake, met een geweldig leger naar koning Hizkia. Hij hield halt bij de watertoevoer naar het bovenste waterbekken, aan de straat van het bleekveld. 3 Hofmeester Eljakim, de zoon van Chilkia, hofschrijver Sebna en kanselier Joach, de zoon van Asaf, gingen naar hem toe. 4 De rabsake zei tegen hen: ‘Zeg tegen Hizkia: “Dit zegt de grote koning, de koning van Assyrië: ‘Waarop berust toch dat vertrouwen van u? 5 Ik zou toch denken dat mooie beloften niet opwegen tegen strategie en militaire macht. In wie stelt u zo veel vertrouwen dat u tegen mij in opstand durft te komen? 6 U vertrouwt op Egypte, die geknakte rietstengel die je hand doorboort wanneer je probeert erop te leunen! Want meer heeft de farao, de koning van Egypte, niet te betekenen voor degenen die hun vertrouwen in hem stellen. 7 En u kunt mij nu wel zeggen: “Wij stellen ons vertrouwen in de HEER, onze God,” maar was het niet juist die God wiens offerplaatsen en altaren u, Hizkia, hebt laten verwijderen? U hebt immers tegen de bevolking van Juda en Jeruzalem gezegd: “Alleen voor dit altaar mag u neerknielen?”’ 8 Welnu, waag uw kans met mijn heer, de koning van Assyrië. Hij zal u tweeduizend paarden geven, mits u in staat bent de ruiters ervoor te leveren. 9 Zolang u voor strijdwegens en ruiters op Egypte vertrouwt, zult u immers nog niet de afgevaardigde van de minste dienaar van mijn heer kunnen weerstaan. 10 U denkt toch niet dat hij zonder instemming van de HEER is opgetrokken om dit land te vernietigen? De HEER heeft hem gezegd: ‘Val dit land aan en vernietig het.’”’ 11 Eljakim, Sebna en Joach zeiden tegen de rabsake: ‘Spreek alstublieft Aramees met ons, heer; wij verstaan dat. Spreek toch geen Judees tegen ons, het volk op de muur luistert mee.’ 12 Maar de rabsake antwoordde: ‘Dacht u dat mijn heer mij gestuurd heeft om het woord uitsluitend tot uw heer en u te richten? Onze woorden zijn net zo goed bestemd voor de mensen daar op de muur, die binnenkort net als u hun eigen stront zullen eten en hun eigen pis zullen drinken.’ 13 En hij rechte zijn schouders, verhief zijn stem en riep, in het Judees: ‘Luister naar wat de grote koning, de koning van Assyrië u te zeggen heeft! 14 Dit zegt de koning: “Laat u door Hizkia geen rad voor ogen draaien, hij is niet in staat u te bevrijden. 15 Laat hij u niet verleiden uw vertrouwen te stellen in de HEER. Als hij beweert: ‘De HEER zal ons vast en zeker redden en deze stad zal niet in handen vallen van de koning van Assyrië,’ 16 luister dan niet naar hem. Want dit zegt de koning van Assyrië: ‘Geef u over en stel u onder mijn hoede, dan kan ieder van u van zijn wijnstok en zijn vijgenboom eten en het water uit zijn eigen put drinken, 17 tot ik kom en u meevoer naar een land dat niet onderdoet voor dat van u: een land van graan en wijn, van brood en wijngaarden. 18 Laat Hizkia u geen valse hoop geven met zijn bewering dat de HEER u zal redden. Hebben de goden van andere volken hun land dan gered uit de handen van de koning van Assyrië? 19 Waar zijn de goden van Hamat en Arpad gebleven,

waar waren de goden van Sefarwaïm? Hebben die Samaria soms uit mijn handen gered? 20 Als geen enkele god in staat is gebleken zijn land uit mijn handen te redden, hoe zou dan de HEER Jeruzalem kunnen redden?”” 21 Maar zij zwegden en antwoordden met geen woord, want zo had de koning het bevolen.

22 Hofmeester Eljakim, de zoon van Chilkia, hofschrijver Sebna en kanselier Joach, de zoon van Asaf, gingen met gescheurde kleren naar Hizkia om hem de woorden van de rabsake over te brengen.

37

1 Zodra koning Hizkia de boodschap hoorde, scheurde hij zijn kleren, trok een boetekleed aan en begaf zich naar de tempel van de HEER. 2 Hofmeester Eljakim, hofschrijver Sebna en de oudsten van de priesters stuurde hij gehuld in boetekleren naar de profeet Jesaja, de zoon van Amos. 3 Ze zeiden hem: ‘Dit zegt Hizkia: “Deze dag is er een van angst, straf en vernedering: het is als bij een geboorte waarbij de baarmoeder ontsloten is maar de kracht om te baren ontbreekt. 4 Maar misschien slaat de HEER, uw God, acht op wat de rabsake gezegd heeft, die door zijn heer, de koning van Assyrië, hierheen is gestuurd om de levende God te honen, en misschien zal hij die belediging vergelden. Bid daarom voor degenen van ons volk die er nog over zijn.”’ 5 Zo kwamen de hovelingen van koning Hizkia bij Jesaja, 6 en Jesaja antwoordde hun: ‘Zeg tegen uw koning: “Dit zegt de HEER: Laat je niet ontmoedigen door de woorden waarmee de knechten van de koning van Assyrië mij hebben bespot. 7 Ik zal hem een geest sturen en hem een gerucht laten influisteren waardoor hij naar zijn eigen land terugkeert, en daar zal ik hem een gewelddadige dood laten sterven.”’

8 Inmiddels had de rabsake zich weer bij zijn koning gevoegd, die, zoals hij had vernomen, zijn kamp bij Lachis had opgebroken en nu de aanval had geopend op Libna. 9 Maar Sanherib ving het gerucht op dat koning Tirhaka van Nubië was uitgetrokken om de strijd met hem aan te binden en zond, toen hij dat hoorde, gezanten naar Hizkia, met de opdracht: 10 ‘Zeg tegen koning Hizkia van Juda: “Laat u niet misleiden door de HEER, uw God, in wie u uw vertrouwen hebt gesteld omdat hij u heeft toegezegd dat Jeruzalem niet in handen zal vallen van de koning van Assyrië. 11 U hebt toch zelf gehoord hoe de koningen van Assyrië alle landen die ze binnenvielen vernietigd hebben. Zou u dan gered worden? 12 Gozan, Charan, Resef en de inwoners van Eden in Telassar, die door mijn voorouders werden uitgeroeid, zijn toch ook niet door hun goden gered? 13 En wat is er geworden van de koningen van Hamat en Arpad, en van de koningen van de stad Sefarwaïm en van Hena en Iwva?”’

14 Toen Hizkia de brief had gelezen die de boden hem overhandigd hadden, ging hij naar de tempel van de HEER en legde de brief daar open voor hem neer. 15 En hij bad tot de HEER: 16 ‘HEER van de hemelse machten, God van Israël, u die op de cherubs troont, u alleen bent God van alle koninkrijken op aarde, u hebt de hemel en de aarde gemaakt. 17 Leen mij uw oor, HEER, en luister, open uw ogen en zie toe. Hoor met welke woorden Sanherib de levende God hoont. 18 Het is waar, HEER, de koningen van Assyrië hebben alle landen verwoest 19 en hun goden aan het vuur prijsgegeven. Dat waren dan ook geen goden, het waren slechts maakfels van mensenhanden, beelden van hout en steen, die ze vernietigd hebben. 20 Ik vraag u, HEER, onze God: red ons uit zijn handen, opdat alle koninkrijken op aarde zullen beseffen dat u, HEER, de enige bent.’

21 Jesaja, de zoon van Amos, liet Hizkia weten: ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël: Wat je gebed over koning Sanherib van Assyrië aangaat, 22 dit is wat ik, de HEER, over hem zeg:

Vrouwe Sion minacht je, ze lacht je uit,
meewarig schudt Jeruzalem haar hoofd.

23 Weet wie je hebt beledigd en bespot,
wie je hebt uitgejouwd, uitdagend aangekeken:
het was de Heilige van Israël!

24 Bij monde van je knechten heb je de Heer gehoond. Je zei:
“Mijn vele strijdswagens brachten mij tot op de hoogste bergen,
tot in de verste hoeken van de Libanon.
Zijn hoogste ceders velde ik, zijn machtigste cipressen.
Ik drong door tot zijn hoogste toppen, tot in zijn diepste woud.

25 Ik heb gegraven en water gedronken,
de stromen van Egypte met mijn voeten drooggelegd.”

26 Heb je dan niet gehoord dat ik dit heb beschikt?

In lang vervlogen tijden nam ik het me voor,
nu is de tijd gekomen dat ik het volbreng.
Onneembare steden worden in puin gelegd,

27 hun inwoners staan machteloos en gloeien van schaamte.
Ze zijn als jonge scheuten op de akker, pril groen in de woestijn,
tere sprietjes op het dak: verschroeid*

(37:27) *verschroeid* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften. MT: ‘een terras’.

nog voor ze opgekomen zijn.

28 Maar ik ken je, ik ben op de hoogte van je doen en laten,
ik weet heel goed hoe je tekeergaat tegen mij;

29 ik zie je zelfgenoegzaamheid,
je razernij is tot mijn oren doorgedrongen.

Ik sla mijn haak door je neus en leg mijn bit in je mond
en voer je op je schreden terug.

30 Jou, Hizkia, kondig ik het volgende aan: dit jaar zul je eten wat er na de oogst toevallig nog opkomt, en volgend jaar onkruid, maar het jaar daarna kun je zaaien en oogsten, wijngaarden planten en van de opbrengst eten. 31 De Judeeërs die ontkomen en het overleven, zullen wortel schieten en vrucht dragen, 32 want wie het overleven en ontkomen, zullen zich vanuit Jeruzalem, vanaf de Sion verspreiden. De HEER van de hemelse machten zal zich daarvoor beijveren. 33 Daarom – dit zegt de HEER over de koning van Assyrië: Hij zal deze stad niet te na komen. Hij zal er geen pijl op afschieten, geen schild tegen opheffen en geen wal tegen opwerpen. 34 Hij zal op zijn schreden terugkeren en deze stad niet te na komen – spreekt de HEER. 35 Omwille van mijzelf en omwille van mijn dienaar David zal ik deze stad beschermen en haar bevrijden.’

36 Toen trok een engel van de HEER ten strijde en doodde in het kamp van de Assyriërs honderdvijfentachtigduizend man. De volgende ochtend zag men niets dan lijken liggen. 37 Koning Sanherib van Assyrië brak het beleg op en keerde voorgoed terug naar zijn woonplaats Nineve. 38 Daar werd hij, terwijl hij neerknielde in de tempel van zijn god Nisroch, vermoord door zijn zonen Adrammelech en Sareser, die vervolgens naar Ararat wisten te ontkomen. Zijn zoon Esarhaddon volgde hem op.

Hizkia's ziekte en genezing

38

1 Omstreeks dezelfde tijd werd Hizkia dodelijk ziek. De profeet Jesaja, de zoon van Amos, kwam naar hem toe en zei: ‘Dit zegt de HEER: Maak je laatste wilsbeschikking op, want je sterft. Je zult niet meer beter worden.’ 2 Hizkia draaide zijn gezicht naar de muur en bad tot de HEER: 3 ‘HEER, ik smeed u, neem toch in aanmerking dat ik me altijd oprecht en met heel mijn hart naar uw wil heb gericht en steeds heb gedaan wat goed is in uw ogen.’ Daarbij stortte hij bittere tranen. 4 Toen richtte de HEER zich opnieuw tot Jesaja: 5 ‘Ga naar Hizkia toe en zeg tegen hem: “Dit zegt de HEER, de God van je voorvader David: Ik heb je gebed gehoord en je tranen gezien. Welnu, ik geef je nog vijftien jaar te leven, 6 en ik zal jou en deze stad redden uit de handen van de koning van Assyrië. Ik zal deze stad beschermen.”’ 7 Jesaja zei: ‘De HEER geeft u het volgende teken dat hij zijn belofte zal nakomen: 8 ik laat de schaduw op de zonnewijzer van Achaz tien graden achteruitgaan in plaats van vooruit.’ En de schaduw ging tien graden achteruit.

9 Een stil gebed*

(38:9) *Een stil gebed* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Een brief’.

van koning Hizkia van Juda, toen hij ziek was en van zijn ziekte herstelde.

10 Ik dacht: In de bloei van mijn leven moet ik gaan,
de tijd die mij rest verblijf ik in het dodenrijk.

11 Ik dacht: Ik zal de HEER niet meer zien
in het land der levenden,

of ooit nog een mens aanschouwen
daar waar alles zijn einde vindt.

12 Mijn woonplaats werd ontruimd en lag open,
zoals de tent van een herder;
ik rolde mijn leven op zoals een wever het tentdoek,
hij heeft mijn draad afgesneden.

Dag en nacht staat u mij naar het leven,

13 weerloos lig ik tot het ochtendglorien,
als een leeuw breekt u al mijn botten.

Dag en nacht staat u mij naar het leven,

14 ik piep als een gierzwaluw,*

(38:14) *als een gierzwaluw* – Voorgestelde lezing. MT: ‘als een paard’.

ik klaag en kreun als een duif.

Met geloken ogen roep ik naar omhoog:

‘Ach Heer, sta in mijn nood voor mij in.’

15 Wat zal ik nog zeggen?

Wat hij mij beloofd heeft, doet hij ook.

Ik zou mijn levensweg hebben vervolgd,
gebukt onder mijn bittere lot.

16 Maar mijn Heer zei: 'Tijd om te leven!'

Al die tijd zal mijn geest in leven blijven.

U geeft mij nieuwe kracht, u doet mij herleven.

17 Zo heeft mijn bittere lot mij vrede gebracht.

U hebt mij behoed voor het zinloze graf,*

(38:17)

U hebt mij behoed voor het zinloze graf – Volgens de Septuaginta. MT: 'U hebt mij lief boven het zinloze graf'.

u hebt mijn zonden weggedaan.

18 Nee, het dodenrijk zal u niet loven,

de dood prijst u niet,

zij die in het graf zijn afgedaald

verlaten zich niet op uw trouw.

19 Maar hij die leeft – leeft! – zal u loven,

zoals ik doe op deze dag.

Ouders laten hun kinderen weten

hoe trouw u bent.

20 De HEER is mij te hulp gekomen.

Laten wij op de snaren spelen

in de tempel van de HEER,

alle dagen van ons leven.

21 Jesaja beval de dienaren van de koning een plak gedroogde vijgen te nemen en de ontstoken plek ermee in te wrijven, waarop Hizkia nieuwe krachten kreeg. 22 Hij vroeg: 'Krijg ik van de HEER ook een teken dat ik weer naar de tempel zal kunnen gaan?'

39

1 In die tijd stuurde koning Merodach-Baladan van Babylonië, de zoon van Baladan, die had vernomen dat Hizkia ziek was geweest en weer hersteld was, gezanten met brieven en een geschenk naar hem toe. 2 Hizkia ontving hen hartelijk en liet hun zijn schatkamers zien: het zilver, het goud, het reukwerk, de kostbare oliën, en ook zijn hele arsenaal en alles wat zich in zijn magazijnen bevond. Er was niets in zijn paleis of in zijn rijk dat Hizkia hun niet liet zien. 3 Kort daarop ging de profeet Jesaja naar koning Hizkia toe en vroeg hem: 'Wat hebben deze mannen tegen u gezegd? Waar kwamen ze vandaan?' 'Uit een ver land,' antwoordde Hizkia, 'uit Babylonië.' 4 'Wat hebben ze in uw paleis te zien gekregen?' vroeg Jesaja, en Hizkia antwoordde: 'Ze hebben alles gezien wat zich in mijn paleis bevindt. Er is niets in mijn magazijnen dat ik hun niet heb laten zien.' 5 Hierop zei Jesaja tegen Hizkia: 'Luister naar wat de HEER van de hemelse machten te zeggen heeft. 6 Het duurt niet lang meer, of alles wat zich in uw paleis bevindt, alles wat uw voorouders tot nu toe hebben vergaard, zal naar Babel worden weggesleept. Er blijft niets van over – zegt de HEER. 7 Ook een aantal van uw zonen, het nageslacht dat u hebt verwekt, zal worden weggevoerd om dienst te doen in het paleis van de koning van Babylonië.' 8 Hizkia antwoordde: 'Het is goed, wat u namens de HEER tegen mij hebt gezegd.' Want hij dacht bij zichzelf: Dat betekent dat er zolang ik leef, rust en vrede zal heersen.

Troost voor Jeruzalem

40

1 Troost, troost mijn volk, zegt jullie God.

2 Spreek Jeruzalem moed in, maak haar bekend dat haar slavendienst voorbij is, dat haar schuld is voldaan, omdat zij een dubbele straf voor haar zonden uit de hand van de HEER heeft ontvangen.

3 Hoor, een stem roept:

'Baan voor de HEER een weg door de woestijn, effen in de wildernis een pad voor onze God.

4 Laat elke vallei verhoogd worden

en elke berg en heuvel verlaagd,
laat ruig land vlak worden
en rotsige hellingen rustige dalen.

5 De luister van de HEER zal zich openbaren
voor het oog van al wat leeft.
De HEER heeft gesproken!

6 Hoor, een stem zegt: 'Roep!'
En een stem antwoordt: 'Wat zou ik roepen?
De mens is als gras, hij bloeit als een veldbloem.

7 Het gras verdort en de bloem verwelkt
wanneer de adem van de HEER erover blaast.
Ja, als gras is dit volk.'

8 Het gras verdort en de bloem verwelkt,
maar het woord van onze God houdt altijd stand.

9 Beklim een hoge berg, vreugdebode Sion,
verhef je stem met kracht, vreugdebode Jeruzalem,
verhef je stem, vrees niet.

Zeg tegen de steden van Juda: 'Ziehier jullie God!'

10 Ziehier God, de HEER!

Hij komt met kracht, zijn arm zal heersen.
Zijn loon heeft hij bij zich, zijn beloning gaat voor hem uit.

11 Als een herder weidt hij zijn kudde:
zijn arm brengt de lammeren bijeen,
hij koestert ze, en zorgzaam leidt hij de ooien.

God is onvergelijkbaar

12 Wie heeft de wateren met holle hand omvat,
de hemel gemeten met een ellenmaat?
Wie heeft het stof van de aarde met een maatlepel afgepast?
Wie heeft de bergen gewogen op een weegschaal,
de heuvels met balans en gewichten?

13 Wie heeft de geest van de HEER gemeten?
Heeft iemand hem ooit raad gegeven?

14 Wie raadpleegt hij, wie biedt hem inzicht?
Wie leidt hem op de paden van het recht?
Wie leidt hem naar de wijsheid?

Wie toont hem de weg van het inzicht?

15 In zijn ogen zijn de volken
als een druppel in een emmer,
als een stofje op een weegschaal;
de eilanden weegt hij als zandkorrels.

16 Zelfs de Libanon levert te weinig hout,
te weinig wild voor een brandoffer.

17 De volken betekenen niets in zijn ogen,
voor hem zijn ze minder dan niets.

18 Met wie wil je God vergelijken,
hoe is hij uit te beelden?

19 Met een godenbeeld misschien?
Dat is door een ambachtsman gemaakt,
door een edelsmid overtrokken
met goud en zilverbeslag.

20 Met een beeld, opgericht op een bergtop?
Dat is maar een stuk hout dat niet vermolmt,
met zorg gekozen door een vakman,
die een godenbeeld wil maken dat niet omvalt.

21 Weet je het niet? Heb je het niet gehoord?
Is het je niet van meet af aan verteld?

Is het niet al helder sinds de grondvesting van de wereld?

22 Hij troont boven de schijf van de aarde
– haar bewoners zijn als sprinkhanen –,
hij spreidt de hemel uit als een doek,
spant hem uit als een tent om in te wonen.

23 Hij maakt vorsten nietig,
de leiders van de aarde onbeduidend:

24 nauwelijks zijn ze geplant, nauwelijks gezaaid,
nauwelijks hebben ze wortel geschoten,
of hij blaast over hen, en ze verdorren
en de stormwind neemt hen op als kaf.

25 Met wie wil je mij vergelijken, zegt de Heilige,
aan wie ben ik gelijk te stellen?

26 Kijk omhoog: wie heeft dit alles geschapen?
Hij laat het leger sterren voltallig uitrukken,
hij roept ze bij hun naam, een voor een;
door zijn kracht en onmetelijke grootheid
ontbreekt er niet één.

27 Jakob, waarom zeg je – Israël, waarom beweer je:
‘Mijn weg blijft voor de HEER verborgen,
mijn God heeft geen oog voor mijn recht’?

28 Weet je het niet? Heb je het niet gehoord?
Een eeuwige God is de HEER,
schepper van de einden der aarde.
Hij wordt niet moe, hij raakt niet uitgeput,
zijn wijsheid is niet te doorgronden.

29 Hij geeft de vermoeide kracht,
de machteloze geeft hij macht in overvloed.

30 Jonge strijders worden moe en raken uitgeput,
zelfs sterke helden struikelen,

31 maar wie hoopt op de HEER krijgt nieuwe kracht:
hij slaat zijn vleugels uit als een adelaar,
hij loopt, maar wordt niet moe,
hij rent, maar raakt niet uitgeput.

Wie bepaalt de loop der dingen?

41

1 Zwijg en hoor mij aan, eilanden:
Onder de naties zullen nieuwe krachten opkomen.
Laat ze naderbij komen, laat ze spreken.
Ik wil een rechtsgeding met ze aangaan.

2 Wie liet in het oosten de overwinning dagen,
wie heeft de bevrijder laten opstaan?
Wie levert volken aan hem uit
en onderwerpt koningen aan hem?*

(41:2) *en onderwerpt koningen aan hem* – Volgens een Qumran-handschrift. MT: ‘hij doet koningen met
voeten treden’.

Zijn zwaard maakt hen tot stof,
zijn boog laat hen als kaf verwaaien;
3 hij achtervolgt hen en trekt ongehinderd verder,
zijn voeten raken nauwelijks de grond.

4 Wie heeft dat tot stand gebracht?
Wie roept de generaties vanaf het begin?

Ik, de HEER, ik was de eerste
en ook bij de laatsten zal ik zijn.

5 De eilanden zien het met angst en beven,
de einden der aarde komen sidderend naderbij.

6 De mensen schieten elkaar te hulp,

de een zegt tegen de ander: 'Houd moed!'
7 De beeldsnijder spoort de goudsmid aan,
hij die met de hamer plet, prijst hem die op het aambeeld slaat.
Hij bekijkt het soldeersel, zegt: 'Het is goed,'
en zet het beeld met spijkers vast, zodat het niet omvalt.

8 Maar jou, Israël, mijn dienaar,
Jakob, die ik uitgekozen heb,
nakomeling van Abraham, mijn vriend,
9 jou die ik heb weggehaald van de einden der aarde,
die ik van haar verste uithoeken terugriep –
jou zeg ik: Jij bent mijn dienaar,
jou heb ik gekozen, ik heb je niet afgewezen.

10 Wees niet bang, want ik ben bij je,
vrees niet, want ik ben je God.
Ik zal je sterken, ik zal je helpen,
je steunen met mijn onoverwinnelijke rechterhand.

11 Allen die zich fel tegen je keerden
zullen gehoond worden en te schande staan.
Zij die jou bestreden
worden minder dan niets en gaan te gronde.

12 Zij die jou onderdrukten
zijn onvindbaar, je zoekt ze vergeefs.
De vijanden die jou bevochten
zullen verdwijnen in het niets.

13 Want ik ben de HEER, je God,
ik neem je bij je rechterhand en zeg je:
Wees niet bang, ik zal je helpen.

14 Wees niet bang, kleine Jakob,
arm volk van Israël,
ik zal je helpen – spreekt de HEER –,
de Heilige van Israël is je bevrijder.

15 Ik maak van jou een scherpe dorsslede,
een nieuwe slede met dubbele sneden.
Bergen zul je dorsen en vermalen,
van heuvels laat je niets over dan kaf.

16 Je zult ze wannen, en de wind neemt ze op,
de stormwind jaagt ze uiteen.
Dan zul je juichen om de HEER,
je om de Heilige van Israël gelukkig prijzen.

17 Armen en behoeftigen zoeken water – niets!
Hun tong verdroogt van de dorst.
Ik, de HEER, zal hun antwoord geven,
ik, de God van Israël, zal hen niet verlaten.

18 Ik laat op kale heuvels rivieren ontspringen
en bronnen in de valleien.
In de woestijn laat ik meren ontstaan,
uit dorre grond borrelt water op.

19 Ik plant in de woestijn
ceder en acacia, mirte en olijf,
en ik laat in de wildernis
den, kamperfoelie en cipres opschieten.

20 Dan zullen zij zien en beseffen,
begrijpen en erkennen
dat de hand van de HEER dit heeft verricht,
dat de Heilige van Israël dit alles schiep.

21 Voer jullie rechtsgeding, zegt de HEER,
lever overtuigende bewijzen, zegt Jakobs koning.

22 Kom ermee voor den dag
en vertel ons wat er gebeuren zal.
Vertel ons over wat vroeger is gebeurd,
zodat wij de afloop nu al kennen.
Licht ons in over wat komen gaat,
23 geef ons aanwijzingen over de toekomst,
dan weten wij dat jullie goden zijn.
Doe het, hetzij goed, hetzij slecht,
zodat wij het met eigen ogen kunnen zien.
24 Maar nee, jullie zijn minder dan niets
en jullie daden hebben geen enkele waarde;
verafschuwd wordt ieder die voor jullie kiest.
25 In het noorden liet ik iemand opstaan, en hij kwam,
in het oosten, waar de zon rijst, riep hij mijn naam.
Hij vertrapt stadhouders als leem,
zoals een pottenbakker de klei treedt.
26 Wie heeft hem vanaf het begin aangekondigd,
lang tevoren, zodat wij het wisten
en nu kunnen zeggen: 'Het is waar!'
Geen van jullie kondigde iets aan,
geen van jullie lichtte ons in,
niemand heeft een woord van jullie vernomen.
27 Ik was de eerste die Sion verkondigde: 'Kijk, daar zijn ze!'
Ik stuurde Jeruzalem een vreugdebode.
28 Ik kijk om me heen, maar er is niemand,
onder jullie zie ik geen enkele raadgever,
niet één die op mijn vragen kan antwoorden.
29 Jullie zijn allemaal even armzalig en nietig
en jullie daden betekenen niets;
wind en leegte zijn jullie beelden.

42

1 Hier is mijn dienaar, hem zal ik steunen,
hij is mijn uitverkorene, in hem vind ik vreugde,
ik heb hem met mijn geest vervuld.
Hij zal alle volken het recht doen kennen.
2 Hij schreeuwt niet, hij verheft zijn stem niet,
hij roept niet luidkeels in het openbaar;
3 het geknakte riet breekt hij niet af,
de kwijnende vlam zal hij niet doven.
Het recht zal hij zuiver doen kennen.
4 Ongebroken*

(42:4) *Ongebroken* – Volgens de Septuaginta en de Targoem. MT: 'En hij zal niet rennen'.

en vol vuur
zal hij het recht op aarde vestigen;
de eilanden zien naar zijn onderricht uit.

5 Dit zegt God, de HEER,
die de hemel heeft geschapen en uitgespannen,
die de aarde heeft uitgehamerd
met alles wat zij voortbrengt,
die de mensen op aarde levensadem geeft,
en levensgeest aan allen die daar verkeren:
6 In gerechtigheid heb ik, de HEER, jou geroepen.
Ik zal je bij de hand nemen en je behoeden,
ik neem je in dienst voor mijn verbond met de mensen
en maak je tot een licht voor alle volken,
7 om blinden de ogen te openen,
om gevangenen te bevrijden uit de kerker,

wie in het duister zitten uit de gevangenis.

8 Ik ben de HEER, dat is mijn naam.

Ik deel mijn majesteit niet met een ander,
noch de lof die mij toekomt met een beeld.

9 Wat eertijds werd voorzeggd, is nu vervuld
en ik kondig jullie nieuwe dingen aan,
nog voor ze ontkiemen zal ik ze openbaren.

10 Zing voor de HEER een nieuw lied,
laat zijn lof klinken van de einden der aarde,
jullie die de zee bevaren, en alles wat leeft in zee,
jullie, eilanden, en allen die daarop wonen.

11 Laat de woestijn en zijn steden hun stem verheffen,
de tentenkampen waar de stam Kedar leeft;
laat de rotsbewoners uitbarsten in gejuich,
luidkeels roepen vanaf de toppen van de bergen.

12 Laten zij de HEER hulde bewijzen
en zijn lof verkondigen op de eilanden.

13 De HEER zal optrekken als een krijgsheld,
als een aanvoerder wakkert hij de strijd lust aan.
Hij blaast alarm, hij slaakt een strijdkreet.
Heldhaftig verslaat hij zijn vijanden.

Een weg door de woestijn

14 Al zo lang heb ik niets gezegd,
ik heb gezwegen, me beheerst.
Nu schreeuw ik het uit als een barende vrouw,
ik zucht en ik zwoeg tegelijk.

15 Bergen en heuvels laat ik uitdrogen
en alles wat er groeit verdorren,
in rivieren laat ik eilanden ontstaan,
meren vallen droog.

16 Blinden laat ik gaan over onbekende wegen,
op paden die ze niet kennen voer ik hen.
Duisternis verander ik in licht,
ruig land maak ik vlak.
Ja, deze dingen zal ik doen,
niets daarvan zal ik nalaten.

17 Wie op afgodsbeelden vertrouwt,
tegen een godenbeeld zegt: 'U bent onze god,'
zal terugdeinzen en zich diep schamen.

18 Doven, luister! Blinden, open je ogen en zie!

19 Is er iemand zo blind als mijn dienaar,
zo doof als de bode die ik zend?
Is er iemand zo blind als dit gestrafte volk,
blind als de dienaar van de HEER?

20 Het ziet veel, maar onthoudt niets,
het heeft zijn oren open, maar hoort niets.

21 Eens scheidte de HEER er behagen in
om de kracht van zijn onderricht te tonen
omwille van zijn rechtvaardigheid.

22 Maar nu is het volk beroofd en geplunderd,
zijn jonge strijders zijn geketend
en in de gevangenis gegooid.

Een prooi zijn zij geworden, en niemand die hen redt;
ze zijn buitgemaakt, en niemand die zegt: 'Geef terug!'

23 Is er iemand onder jullie die dit hoort,
die aandachtig luistert en begrijpt wat er nu volgt?

24 Wie heeft Jakob tot buit gemaakt,

Israël uitgeleverd aan plunderslaars?
 Is het niet de HEER,
 hij tegen wie wij hebben gezondigd?
 Zij wilden niet de weg gaan die hij wees,
 niet luisteren naar zijn onderricht.
 25 Hij stortte zijn brandende toorn over hen uit
 in allesverterend krijgsgeweld.
 Ze waren omringd door vlammen,
 maar zagen niet in waarom,
 ze stonden in brand, maar trokken er geen lering uit.

43

1 Welnu, dit zegt de HEER,
 die jou schiep, Jakob, die jou vormde, Israël:
 Wees niet bang, want ik zal je vrijkopen,
 ik heb je bij je naam geroepen, je bent van mij!
 2 Moet je door het water gaan – ik ben bij je;
 of door rivieren – je wordt niet meegesleurd.
 Moet je door het vuur gaan – het zal je niet verteren,
 de vlammen zullen je niet verschroeien.
 3 Want ik, de HEER, ben je God,
 de Heilige van Israël, je redder.
 Voor jou geef ik Egypte als losgeld,
 Nubië en Seba ruil ik in tegen jou.
 4 Jij bent zo kostbaar in mijn ogen,
 zo waardevol, en ik houd zo veel van je
 dat ik de mensheid geef in ruil voor jou,
 ja alle volken om jou te behouden.
 5 Wees niet bang, want ik ben bij je.
 Ik haal je nakomelingen uit het oosten terug,
 uit het westen breng ik jullie bijeen.
 6 Tegen het noorden zeg ik: Geef hier!
 Het zuiden gebied ik: Laat los!
 Breng mijn zonen terug van verre,
 mijn dochters van de einden der aarde,
 7 allen over wie mijn naam is uitgeroepen,
 en die ik omwille van mijn majesteit
 geschapen heb, gemaakt en gevormd.
 8 Laat dit volk naar voren treden,
 een blind volk, ook al heeft het ogen,
 doof, ook al heeft het oren.
 9 Alle volken zullen zich verzamelen,
 alle naties komen bijeen.
 Wie van hun goden heeft aangekondigd
 wat eertijds nog te gebeuren stond?
 Laten zij getuigen leveren om hun gelijk te bewijzen,
 opdat ieder die hen hoort zal zeggen: ‘Het is zo!’
 10 Mijn getuige zijn jullie – spreekt de HEER –,
 mijn dienaar, die ik uitgekozen heb
 opdat jullie mij zouden kennen en vertrouwen,
 en zouden inzien dat ik het ben.
 Vóór mij is er geen god gevormd,
 en na mij zal er geen zijn.
 11 Ik, ik ben de HEER!
 Buiten mij is er niemand die redt.
 12 Ik heb redding aangekondigd en redding gebracht,
 jullie hoorden het van mij, niet van een vreemde.
 Jullie zijn mijn getuige – spreekt de HEER –,
 dat ik werkelijk God ben

13 en dat ik blijf wat ik ben.
Niemand kan zich aan mijn macht onttrekken.
Wat mijn hand doet, wie maakt het ongedaan?

14 Dit zegt de HEER, jullie bevrijder,
de Heilige van Israël:

Omwille van jullie zend ik iemand naar Babel;
ik maak alle Chaldeeën tot vluchteling
en jaag hen jammerend hun schepen op.

15 Ik ben de HEER, jullie Heilige,
de schepper van Israël, jullie koning.

16 Dit zegt de HEER,
die een weg baande door de zee
en een pad door machtige wateren,

17 die paarden en wagens liet uitrukken,
een heel leger van geweldenaars –
daar lagen ze, en ze stonden niet meer op,
ze zijn vergaan, als een kwijnende vlam gedoofd.

18 Blijf niet staan bij wat eertijds is gebeurd,
laat het verleden nu rusten.

19 Zie, ik ga iets nieuws verrichten,
nu ontkiemt het – heb je het nog niet gemerkt?
Ik baan een weg door de woestijn,
maak rivieren in de wildernis.

20 De wilde dieren zullen mij eer bewijzen,
de jakhalzen en de struisvogels,
omdat ik water schep in de woestijn
en rivieren in de wildernis;
het volk dat ik heb uitgekozen, laat ik drinken.

21 Dit is het volk dat ik mij gevormd heb,
het zal mijn lof verkondigen.

Terugkeer naar God

22 Maar jij hebt niet tot mij geroepen, Jakob,
jij gaf je geen moeite voor mij, Israël.

23 Je hebt niet aan mij je schapen geofferd,
mij met je offers geen eer bewezen.
Ik heb je niet met graanoffers belast
en je niet vermoeid met de plicht
om wierook voor mij te branden.

24 Je hebt van je zilver geen kalmoes voor mij gekocht,
mij niet verzadigd met het vet van je offers.
Nee, je hebt mij met je zonden belast,
mij vermoeid met al je schulden.

25 Ik, ik ben het, die omwille van zichzelf
je misdaden tenietdoet en je zonden vergeet.

26 Breng mij mijn tekortkomingen in herinnering,
laten we samen tot een uitspraak komen,
en voer zelf het woord om je zaak te bepleiten.

27 Je eerste voorvader heeft al gezondigd
en je woordvoerders zijn steeds tegen mij opgestaan.

28 Daarom heb ik de dienaren van het heiligdom ontwijd,
Jakob aan de vernietiging prijsgegeven
en Israël aan spot en hoon.

44

1 Nu dan, luister, Jakob, mijn dienaar,
Israël, dat ik heb uitgekozen:

2 Dit zegt de HEER, die jou gemaakt heeft
en al in de moederschoot gevormd,
en die je ter zijde staat:

Wees niet bang, mijn dienaar Jakob,
Jesurun, die ik heb uitgekozen.

3 Ik zal water uitgieten op dorstige grond,
waterstromen over het droge land.

Ik zal mijn geest uitgieten over je nazaten
en mijn zegen over je telgen.

4 Zij zullen ontkiemen tussen het gras,
uitbotten als wilgen langs het water.

5 De een zal zeggen: 'Ik hoor bij de HEER,'
de ander zal Jakobs naam gebruiken,
een derde schrijft op zijn hand: 'Van de HEER'
en tooit zich met de naam Israël.

6 Dit zegt de HEER, Israëls koning en bevrijder,
de HEER van de hemelse machten:

Ik ben de eerste en de laatste,
er is geen god buiten mij.

7 Wie is zoals ik? Laat hij het woord nemen.

Laat hij vertellen en aan mij ontvouwen
wat er te gebeuren stond

vanaf de dag dat ik de mensheid schiep,
en laat hij onthullen wat er gebeuren gaat.

8 Vrees niet, laat de angst je niet verlammen:
heb ik het je niet vanaf het begin laten horen,
heb ik het je niet aldoor verteld?

Jullie zijn mijn getuigen: is er een god buiten mij,
of een andere rots? Ik ken er geen.

9 Mensen die godenbeelden maken zijn niets, en van hun dierbare maaksels valt niets te verwachten. De mensen die van deze goden getuigen, zien niets en weten niets, zij zullen beschaamd staan. **10** Wie vormt er nu een god en giet zo'n nutteloos beeld? **11** Die ambachtslieden zijn maar mensen, en daarom zullen al hun bewonderaars bedrogen uitkomen. Laten ze bijeenkomen en zich opstellen; ze zullen sidderen en te schande staan, zonder uitzondering.

12 Een smid hanteert gereedschap om ijzer te smeden in een gloeiend vuur. Hij vormt het met een hamer en bewerkt het met krachtige hand. Maar als hij honger krijgt, verliest hij zijn kracht, en als hij geen water drinkt, raakt hij uitgeput. **13** Een beeldsnijder spant een meetlint en geeft de ruwe omtrek aan met een beitel. Dan snijdt hij een figuur uit met een fijn mes en tekent de precieze vorm af met een passer. Hij maakt er een menselijke figuur van, een prachtig beeld, om in een huis te zetten.

14 Iemand velt een paar ceders, of hij kiest een pijnboom en een eik, die hij in het bos met andere bomen heeft laten opgroeien; of een laurierboom die hij heeft geplant en die groeide door de regen. **15** Ze dienen hem tot brandhout: hij gebruikt het om zich te warmen, of om er brood op te bakken. Of hij bewerkt het tot een god, waarvoor hij knielt; hij maakt er een godenbeeld van, waarvoor hij zich neerbuigt. **16** Met de ene helft stookt hij een vuur, waarop hij vlees bereidt; hij roostert het vlees en doet er zich te goed aan. Hij wordt warm en zegt: 'Ha, lekker warm! Ik zie de gloed van het vuur!' **17** Van de rest maakt hij een god, een godenbeeld waarvoor hij knielt en zich neerbuigt in gebed: 'Red mij, want u bent mijn god.'

18 Ze begrijpen het niet, ze beseffen het niet; blijkbaar zitten hun ogen dichtgeplakt, waardoor ze niets zien en het hun aan inzicht schort. **19** Het dringt niet tot hen door, ze missen de kennis en het inzicht om te bedenken: Met de ene helft heb ik een vuur gestookt, op de gloeiende houtskool heb ik brood gebakken en vlees geroosterd om te eten. Van wat overbleef heb ik een gruwelijk beeld gemaakt. Ik buig me dus neer voor een blok hout. **20** Wat zij koesteren is as! Een verwarde geest heeft hen op een dwaalspoor gebracht. Ze zijn niet meer te redden, want ze vragen zich niet af: 'Is wat ik in mijn hand houd eigenlijk geen bedrog?'

21 Neem deze dingen ter harte, Jakob,
neem ze ter harte, Israël,
want jij bent mijn dienaar.

Ik heb je gevormd, je bent mijn dienaar,
Israël, ik zal je niet vergeten.

22 Ik heb je misdaden als een wolk doen verdampen,
je zonden als de ochtendnevel.

Keer terug naar mij: ik zal je vrijkopen.

23 Juich, hemel, want de HEER heeft dit gedaan,
jubel, diepten van de aarde,
bergen, breek uit in gejuich,
en ook jullie, bossen met al je bomen:
ja, de HEER koopt Jakob vrij,
in Israël toont hij zijn luister.

Cyrus door God geroepen

24 Dit zegt de HEER, je bevrijder,
die je al in de moederschoot heeft gevormd:
Ik, de HEER, ben het die alles gemaakt heeft,
de enige die de hemel heeft uitgespannen,
die zelf de aarde heeft uitgehamerd.
25 Die de tekenen van orakelpriesters verstoort
en waarzeggers ontmaskert,
die wijzen naar de achtergrond dringt
en hun kennis bespottelijk maakt,
26 die het woord van zijn dienaar bevestigt
en vervult wat zijn boden hebben voorzegd.
Die van Jeruzalem zegt: 'Het zal weer bewoond worden,'
en van Juda's steden: 'Ze zullen herbouwd worden,
en wat verwoest was, laat ik herrijzen.'
27 Die de diepste oceaan gebiedt: 'Word droog!
Ik zal je waterstromen droogleggen.'
28 Die over Cyrus zegt: 'Dit is mijn herder,
alles wat ik wil, brengt hij ten uitvoer:
hij geeft opdracht om Jeruzalem te herbouwen
en voor de tempel de fundering te leggen.'

45

1 Dit zegt de HEER tegen Cyrus, zijn gezalfde,
die hij bij de rechterhand neemt,
aan wie hij volken onderwerpt,
voor wie hij koningen ontwapent,
voor wie hij deuren opent
– geen poort blijft gesloten:
2 Ik zal voor je uit gaan,
ik zal ringmuren slechten,
bronzen deuren verbrijzelen,
ijzeren grendels stukbreken.
3 Ik zal je verborgen schatten schenken,
diep weggeborgen rijkdommen.
Dan zul je weten dat ik de HEER ben,
de God van Israël, die jou bij je naam roept.
4 Omwille van mijn dienaar Jakob,
van Israël, dat ik heb uitgekozen,
heb ik je bij je naam geroepen
en je met een erenaam getooid,
ofschoon je me niet kende.
5 Ik ben de HEER, er is geen ander,
buiten mij is er geen god.
Ik heb je omgord met wapens,
ofschoon je me niet kende.
6 Zo zal iedereen, van oost tot west,
weten dat er niets is buiten mij.
Ik ben de HEER, er is geen ander
7 die het licht vormt en het donker scheidt,
die vrede maakt en onheil scheidt.
Ik ben het, de HEER, die al deze dingen doet.
8 Hemel, laat gerechtigheid neerregenen,

laat haar neerstromen uit de wolken,
en laat de aarde zich openen.
Laten hemel en aarde redding voortbrengen
en ook het recht doen ontspruiten.
Ik, de HEER, heb dit alles geschapen.

9 Wee degene die de strijd aanbindt
met hem door wie hij gevormd is –
een potscherf tussen de potscherven.
Zegt klei soms tegen wie hem vormt:
‘Wat ben je eigenlijk aan het maken?’
of: ‘Deze pot heeft niet eens oren!’

10 Wee degene die tegen zijn vader zegt:
‘Wat heb je verwekt?’ en tegen zijn moeder:
‘Wat hebben je barensweeën gebracht?’

11 Dit zegt de HEER, de Heilige van Israël,
die Israël gevormd heeft:

Wilden jullie mij ondervragen
over het lot van mijn kinderen,
of mij iets voorschrijven
omtrent het werk van mijn handen?

12 Ik ben het die de aarde maakte
en de mens op aarde schiep;
mijn handen hebben de hemel uitgespannen,
ik riep het sterrenleger te voorschijn.

13 Ik ben het die Cyrus laat komen in gerechtigheid,
steeds opnieuw baan ik voor hem de weg.

Hij zal mijn stad herbouwen;
hij geeft mijn ballingen de vrijheid terug,
zonder betaling of steekpenningen te eisen
– zegt de HEER van de hemelse machten.

Alleen de HEER is rechtvaardig en brengt redding

14 Dit zegt de HEER:

De Egyptenaren met hun schatten,
de Nubiërs met hun rijkdom
en de rijzige Sabeërs,
zij zullen komen en jullie toebehoren.
Ze komen in ketenen en volgen je,
ze buigen voor je en belijden:
‘Bij u alleen is een God,
er is geen andere god, niet één.’

15 En: ‘Voorwaar, u bent een God die zich verborgen houdt,
de God van Israël, die redding brengt.’

16 De ambachtslieden met hun godenbeelden
staan te schande en worden gehoond,
ze worden samen te schande gemaakt.

17 Maar Israël wordt door de HEER gered,
hij brengt redding voor eeuwig.
Jullie staan niet te schande en worden niet gehoond,
in alle eeuwigheid niet.

18 Dit zegt de HEER,
die de hemel geschapen heeft – hij is God! –,
die de aarde gemaakt en gevormd heeft
en die haar heeft gegrondvest
– niet als chaos schiep hij de aarde,
maar om te bewonen heeft hij haar gevormd:
Ik ben de HEER, er is geen ander.

19 Ik heb niet in het verborgene gesproken,
ergens in een duister oord,

ik heb Jakobs nageslacht niet gevraagd:
'Zoek mij in de chaos.'
Nee, ik ben de HEER,
al wat ik zeg is rechtvaardig,
wat ik aankondig is waarachtig.

20 Laten de ontkomen volken zich verzamelen,
laat hen allen naderbij komen.
Wie een houten godenbeeld ronddraagt, heeft geen verstand.
Wie bidt er nu tot een god die niet redt?

21 Kom hier, overleg met elkaar en vertel:
Wie heeft dit van meet af aan laten horen,
wie heeft het lang tevoren aangekondigd?
Was ik dat niet, de HEER?

Buiten mij is er geen god.
Alleen ik ben een rechtvaardige God,
alleen ik breng redding.

22 Keer terug naar mij en laat je redden,
ook jullie aan de einden der aarde;
want ik ben God, er is geen ander.

23 Ik heb bij mijzelf gezworen:
Uit mijn mond komt gerechtigheid voort,
een woord dat ik spreek wordt niet herroepen.
Voor mij zal elke knie zich buigen
en elke tong zal bij mij zweren.

24 'Alleen bij de HEER,' zal men zeggen,
'is gerechtigheid en macht te vinden.'
Allen die zich tegen hem keerden
zullen tot hem komen en beschaamd staan.

25 Heel het nageslacht van Israël
zal bij de HEER recht vinden
en zich gelukkig prijzen.

46

1 Bel is gebroken, Nebo ligt geveld.
Eens droegen jullie hen plechtig rond,
maar nu zijn hun beelden voor de lastdieren,
een zware last voor uitgeputte beesten.

2 Ze zijn gebroken en geveld,
ze hebben zichzelf niet kunnen beschermen;
hun beelden worden weggesleept.

3 Luister naar mij, volk van Jakob
en al wat er van Israël nog over is –
van de moederschoot af door mij gedragen,
door mij gekoesterd vanaf de geboorte:

4 Tot in je ouderdom blijf ik dezelfde,
tot in je grijsheid zal ik je steunen.
Wat ik gedaan heb, zal ik blijven doen,
ik zal je steunen en beschermen.

5 Met wie wil je mij vergelijken,
aan wie mij gelijkstellen?
Met wie vertoon ik overeenkomst?

6 Mensen schudden goud uit hun buidel
of wegen zilver af op een weegschaal,
ze nemen een edelsmid in dienst
die er een god van maakt.

Ze buigen zich neer en knielen ervoor.

7 Ze nemen hem op hun schouders en torsen hem.

Waar ze hem neerzetten, daar blijft hij staan,
hij komt niet meer van zijn plaats.
Als ze hem om hulp roepen, antwoordt hij niet,
hij redt hen niet uit hun nood.

8 Neem dit ter harte, zondaars,
verman je, kom tot inkeer!

9 Denk terug aan alles wat eertijds is gebeurd.
Ik ben God, er is geen ander,
ik ben God, niemand is aan mij gelijk.

10 Die in het begin al het einde aankondigde
en lang tevoren wat nog gebeuren moest.
Die zegt: 'Wat ik besluit, wordt van kracht,
en alles wat ik wil, breng ik ten uitvoer.'

11 Die uit het oosten een adelaar roept,
uit een ver land een man die mijn plannen uitvoert.
Ik heb gesproken, en zo zal het gebeuren.
Zoals ik het bepaald heb, zo zal het gaan.

12 Luister naar mij, hardnekkig volk,
dat zich verre houdt van gerechtigheid.

13 Ik breng mijn gerechtigheid nabij,
ze is niet ver meer,
het duurt niet lang voor ik redding breng.
Ik zal redding brengen in Sion,
ik laat Israël in mijn luister delen.

Babel in het stof

47

1 Kom van je troon af,
zet je neer in het stof,
vrouwe Babel;
kies een zitplaats op de grond,
vrouwe Chaldea.

Niet langer noemt men je
teergevoelig en verfijnd.

2 Pak de handmolen, maal het graan.
Sla je sluier terug, schort je rokken op,
ontbloot je dijen, doorwaad rivieren.

3 Naakt word je tentoongesteld,
openlijk zul je te schande staan.
Zo neem ik wraak, en niemand houdt me tegen.

4 – Hij is onze bevrijder, de Heilige van Israël,
zijn naam is HEER van de hemelse machten.

5 Ga zitten, wees stil,
tast rond in het duister,
vrouwe Chaldea.

Niet langer noemt men je
'Meesteres over koninkrijken'.

6 Ik was tegen mijn volk in woede ontstoken,
ik heb mijn eigen land ontwijfd.
Ik heb mijn volk aan jou uitgeleverd
en je hebt het niet ontzien,
zelfs de oudsten heb je een zeer zwaar juk opgelegd.

7 Je zei: 'Ik ben en ik blijf meesteres, voor altijd.'
Maar je had geen oog voor de loop der dingen,
hoe dit zou eindigen, heb je niet voorzien.

8 Luister hiernaar, verwende vrouw,
jij die zo onbekommerd leeft,

die denkt: Ik, en ik alleen!
Ik zal niet als weduwe achterblijven,
het verlies van kinderen blijft mij bespaard.
9 Integendeel, het overkomt je allebei,
in een oogwenk, op één enkele dag:
het verlies van kinderen en het weduwschap
zullen je in hun volle omvang treffen,
ondanks je talloze toverkunsten
en je krachtige bezweringsformules.
10 Zelfverzekerd in je slechtheid
dacht je: Er is niemand die me ziet.
Je wijsheid en je kennis hebben je misleid,
je dacht: Ik, en ik alleen!

11 Het kwade zal je overkomen,
en je weet het niet te bezweren.
Ongeluk zal je overvallen,
en afwenden kun je het niet.
Onverwachts komt de ondergang,
waarvan je geen vermoeden had.
12 Ga maar door met je bezweringsformules
en met de talloze toverkunsten
waarmee je je van jongs af aan hebt afgemat:
misschien kun je nog iets uitrichten,
misschien laat het onheil zich afschrikken.

13 Wat heb je je afgetobd met talloze raadgevers!
Laten zij die naar de sterren staren,
die de hemel kunnen uitleggen,
die je per maand laten weten wat je overkomen zal,
laten zij nu aantreden, laten zij je redden!
14 Ze worden als kaf, het vuur zal hen verteren,
ze zijn niet meer te redden uit de macht van de vlammen.
En dat zal geen vuur zijn om brood op te bakken,
geen gloed om je aan te warmen.

15 Zoveel hebben ze jou dus te bieden,
zij voor wie je je hebt afgemat,
met wie je van jongs af aan handeldreef:
ieder van hen zwerft een eigen kant uit
en er is niemand die jou redt.

48 De dienaar van de HEER als bevrijder van zijn volk

1 Luister hiernaar, volk van Jakob,
dat de naam Israël mag dragen,
dat uit Juda's bron is voortgekomen,
dat zweert bij de naam van de HEER
en zich op Israëls God beroept,
maar onwaarachtig en onoprecht.

2 Je noemt jezelf naar de heilige stad,
en je steunt op de God van Israël,
wiens naam is HEER van de hemelse machten.

3 Lang geleden kondigde ik aan wat nog stond te gebeuren,
ik heb het uitgesproken, ik heb het laten horen.
Onverwachts bracht ik die gebeurtenissen tot stand.

4 Omdat ik weet dat je onhandelbaar bent
– je nek hard als ijzer, je voorhoofd van brons –
5 heb ik het je van tevoren aangekondigd,
voordat het gebeurde liet ik het horen,
opdat je niet zou zeggen: 'Dat hebben mijn goden gedaan.
Dat is gebeurd op bevel van mijn beelden.'

6 Je hebt het gehoord, je kunt het allemaal zien –
waarom laat je dat niet blijken?

Vanaf nu laat ik je nieuwe dingen horen:
wat nog verborgen is en jou onbekend.

7 Nu pas zijn ze geschapen, niet eerder,
nog nooit heb je iets dergelijks gehoord,
zodat je niet kunt zeggen: 'Dat wist ik allang.'

8 Niets heb je hiervan gehoord of geweten,
deze dingen zijn je niet eerder ter ore gekomen.
Ik weet hoe onbetrouwbaar je bent,
een geboren zondaar word je genoemd.

9 Omwille van mijn naam houd ik mijn woede in toom,
omwille van mijn eer zal ik me inhouden
en je niet ten onder laten gaan.

10 Ik zal je louteren, maar niet als zilver,
in de smeltoven van de ellende zal ik je beproeven.

11 Omwille van mijzelf doe ik dit, omwille van mijzelf,
want hoe zou mijn naam ontwijfd kunnen worden!
Ik deel mijn majesteit niet met een ander.

12 Luister naar mij, Jakob – Israël, door mij geroepen.
Ik ben het! Ik ben de eerste, ik ben de laatste!

13 Eigenhandig heb ik de aarde gegrondvest,
met mijn rechterhand de hemel ontvouwd;
wanneer ik de sterren roep, treden ze aan.

14 Kom allemaal, verzamel je en luister.
Wie van hun goden heeft dit aangekondigd:
'De man die de liefde van de HEER geniet,
zal diens plannen met Babylonië uitvoeren
en bij de Chaldeeën zijn macht doen gelden'?

15 Ik was het die dat zei! En ik heb hem geroepen,
ik laat hem komen, en wat hij onderneemt zal slagen.

16 Kom naderbij en luister hiernaar.
Van meet af aan heb ik openlijk gesproken,
vanaf het begin van de geschiedenis was ik erbij.
– God, de HEER, heeft mij gezonden, met zijn geest. –

17 Dit zegt de HEER, je bevrijder, de Heilige van Israël:
Ik ben de HEER, jullie God,
die jullie onderricht in je eigen belang,
die jullie leidt op de weg die je gaat.

18 Luisterde je maar naar mijn geboden,
dan zou jouw vrede zijn als een rivier,
en je gerechtigheid als de golven van de zee.

19 Je nageslacht zou zijn als het zand,
je nazaten ontelbaar als zandkorrels.
Je naam zou nooit worden uitgewist,
maar voor altijd bij mij voortleven.

20 Trek weg uit Babel, ontvlucht de Chaldeeën!
Verkondig dit met luid gejuich, laat het horen,
laat weten tot aan de einden der aarde:
'De HEER koopt zijn dienaar Jakob vrij!'

21 Hij voert zijn volk door de woestijn,
ze zullen geen dorst lijden;
hij laat water voor hen stromen uit de rots,
hij kliëft een rots en het water gutst eruit.

22 Goddelozen zullen geen vrede kennen – zegt de HEER.

49

1 Eilanden, hoor mij aan,
verre volken, luister aandachtig.

Al in de schoot van mijn moeder
 heeft de HEER mij geroepen,
 nog voor ze mij baarde noemde hij mijn naam.
 2 Mijn tong maakte hij scherp als een zwaard,
 hij hield me verborgen in de schaduw van zijn hand;
 hij maakte me tot een puntige pijl,
 hij stak me weg in zijn pijlkoker.
 3 Hij heeft me gezegd: 'Mijn dienaar ben jij.
 In jou, Israël, toon ik mijn luister.'
 4 Maar ik zei: 'Tevergeefs heb ik me afgemat,
 ik heb al mijn krachten verbruikt,
 het was voor niets, het heeft geen zin gehad.
 Maar de HEER zal me recht doen,
 mijn God zal me belonen.'
 5 Toen sprak de HEER,
 die mij al in de moederschoot
 gevormd heeft tot zijn dienaar
 om Jakob naar hem terug te brengen,
 om Israël rond hem te verzamelen –
 dat ik aanzien zou genieten bij de HEER
 en dat mijn God mijn sterkte zou zijn.
 6 Hij zei: 'Dat je mijn dienaar bent
 om de stammen van Jakob op te richten
 en de overlevenden van Israël terug te brengen,
 dat is nog maar het begin.
 Ik zal je maken tot een licht voor alle volken,
 opdat de redding die ik brengen zal
 tot aan de einden der aarde reikt.'

7 Dit zegt de HEER, de bevrijder, de Heilige van Israël,
 tegen hem die smadelijk veracht wordt,
 die door vreemde volken wordt verafschuwd,
 die dienaar is van vreemde heersers:
 Koningen zullen dit zien en opstaan,
 vorsten buigen diep voorover,
 omwille van de HEER, die betrouwbaar is,
 de Heilige van Israël, die jou heeft uitgekozen.

8 Dit zegt de HEER:
 In het uur van mijn genade geef ik je antwoord,
 op de dag van de redding zal ik je helpen.
 Ik zal je behoeden, ik neem je in dienst
 voor mijn verbond met de mensen,
 om het land weer op te richten,
 om het verlaten erfgoed in eigendom terug te geven,
 9 om tegen gevangenen te zeggen: 'Ga in vrijheid!'
 en tegen wie in het duister verblijft: 'Kom te voorschijn!'
 Langs wegen zullen zij weiden,
 op iedere kale heuvel vinden ze weidegrond.
 10 Ze zullen dorst noch honger lijden,
 de zinderende hitte zal hen niet kwellen
 en de zon zal hen niet steken,
 want hij die zich over hen ontfermt, zal hen leiden
 en hen naar waterbronnen voeren.
 11 Ik effen al mijn bergen tot een weg,
 ik zal mijn paden plaveien.
 12 Kijk! Zij daar komen van ver,
 en kijk, zij uit het noorden, en uit het westen,
 en zij uit het land van Syene.*

(49:12) Syene – Voorgestelde lezing ondersteund door een Qumran-handschrift. MT: 'de Sinieten'.

13 Juich, hemel! Jubel, aarde!
 Bergen, breek uit in gejuich!
 De HEER heeft zijn volk getroost,
 hij heeft zich over de armen ontfermd.

Sions klachten door de HEER weerlegd

14 Sion zegt:

‘De HEER heeft mij verlaten,
 mijn Heer is mij vergeten.’

15 Maar kan een vrouw haar zuigeling vergeten
 of harteloos zijn tegen het kind dat zij droeg?
 Zelfs al zou zij het vergeten,
 ik vergeet jou nooit.

16 Ik heb je in mijn handpalm gegrift,
 je muren staan mij steeds voor ogen.

17 Je kinderen haasten zich terug naar huis,
 de vijand die je verwoestte en vernielde, trekt weg.

18 Open je ogen, kijk om je heen:
 ze stromen in drommen naar je toe.
 Zo waar ik leef – spreekt de HEER –,
 je zult je met hen tooien,
 hen dragen zoals een bruid haar sieraden.

19 Je puinhopen, je verwoeste en vernielde land –
 weldra zal het te klein zijn voor al je bewoners,
 en je aartsvijand zal in de verte verdwijnen.

20 Je dacht dat je je kinderen verloren had,
 maar eens zul je hen horen zeggen:
 ‘Het is ons hier te benauwd.
 Geef ons meer ruimte om te wonen.’

21 Je zegt bij jezelf:

Wie zou mij die kinderen schenken?
 Ik heb toch geen kinderen?
 Ik ben onvruchtbaar, verbannen en verstoten.
 En wie zou hen grootbrengen?
 Ik ben alleen over – waar komen zij dan vandaan?

22 Maar dit zegt God, de HEER:
 Ik zal mijn hand opheffen naar vreemde volken,
 ik steek mijn vaandel voor hen op.
 Ze nemen je zonen op hun arm
 en dragen je dochters op hun schouders.

23 Koningen zullen je verzorgen,
 vorstinnen zullen je zogen.
 Ze zullen voor je knielen, zich diep vooroverbuigen,
 en het stof van je voeten likken.
 Dan zul je erkennen dat ik de HEER ben,
 die niet beschaamt wie op hem hopen.

24 ‘Alsof een strijder zich zijn buit laat afnemen!
 Kunnen gevangenen soms ontkomen aan een tiran?’*

(49:24) *een tiran* – Volgens een Qumran-handschrift en de oudste vertalingen. MT: ‘een rechtvaardige’.

25 Toch zegt de HEER:
 Gevangenen worden de strijder ontnomen,
 de tiran zal zijn buit verliezen.
 Wie een geding voert tegen jou
 zal ik in een geding bestrijden,
 en ikzelf zal je kinderen redden.

26 Ik laat je onderdrukkers hun eigen vlees eten,
 hun eigen bloed is de wijn die hen dronken maakt.
 Dan zal iedereen erkennen

dat ik, de HEER, je redder ben,
je beschermer, de Machtige van Jakob.

50

1 Dit zegt de HEER:

Waar is de scheidingsbrief
waarmee ik jullie moeder heb weggestuurd?
Of waar is de schuldeiser
aan wie ik jullie heb verkocht?
Nee, vanwege jullie zonden zijn jullie verkocht,
vanwege je wandaden is je moeder weggestuurd.

2 Waarom was er niemand toen ik kwam?
Waarom antwoordde niemand toen ik riep?
Zou mijn arm te kort zijn om te bevrijden?
Ontbreekt het mij aan kracht om te redden?
Alleen al door te dreigen laat ik de zee droogvallen
en vorm ik rivieren om tot woestijn,
waarin de vis stinkt door gebrek aan water
en van dorst sterft.

3 Ik kan de hemel in duisternis hullen
en hem bekleden met een rouwgewaad.

Vertrouwen op de HEER die helpt

4 God, de HEER, gaf mij een vaardige tong,
waarmee ik de moedeloze kan opbeuren.
Elke ochtend wekt hij mijn oor,
zodat het toegerust is om aandachtig te horen.

5 God, de HEER, heeft mijn oren geopend
en ik heb geen verzet geboden,
ik ben niet teruggedeinsd.

6 Ik heb mijn rug blootgesteld aan mijn folteraars,
wie mij de baard uittrokken, bood ik mijn wangen aan.
Ik heb mijn gezicht niet verborgen
toen ze mij beschimpten en bespuwden.

7 God, de HEER, zal mij helpen,
daarom word ik niet gekwetst
en is mijn gezicht zo onbewogen als een rots,
want ik weet dat ik niet beschaamd zal staan.

8 Hij die mij recht verschaft is nabij.
Wie durft tegen mij een geding aan te spannen?
Laten we samen voor het gerecht verschijnen.
Wie is mijn tegenstander in deze zaak?
Laat hij mij tegemoet treden.

9 God, de HEER, zal mij helpen –
wie zal mij dan veroordelen?
Mijn belagers vallen uiteen als een kledingstuk,
als een gewaad dat ten prooi is aan de motten.

10 Wie van jullie heeft ontzag voor de HEER?
Wie luistert naar de stem van zijn dienaar?
Hij die door de duisternis gaat
en geen licht meer ziet,
en die dan vertrouwt op de naam van de HEER
en vertrouwen stelt in zijn God.

11 Maar jullie allen ontsteken vuur
en wapenen je met brandpijlen.
Ga door de gloed van dat vuur,
brand je aan je eigen pijlen!
Ik ben het die jullie dit laat overkomen,
in vreselijke pijn zul je bezwijken.

Troost voor het volk: Jeruzalem vrijgekocht

51

- 1** Luister naar mij,
jullie die gerechtigheid najagen,
jullie die de HEER zoeken.
Kijk naar de rots waaruit je gehouwen bent,
naar de diepe groeve waar je gedolven bent.
- 2** Kijk naar Abraham, jullie vader,
naar Sara, die jullie heeft gebaard;
toen ik hem riep was hij alleen,
maar ik heb hem gezegend en talrijk gemaakt.
- 3** De HEER troost Sion,
hij biedt troost aan haar ruïnes.
Hij maakt haar woestenij aan Eden gelijk,
haar wildernis wordt als de tuin van de HEER.
Het zal een oord zijn van vreugde en gejuich,
waar muziek en lofzang klinken.
- 4-5** Mijn volk, luister aandachtig naar mij,
mijn natie, leen mij je oor.
De wet vindt zijn oorsprong in mij,
en mijn recht zal een licht zijn voor alle volken.
In een oogwenk breng ik de zege nabij,
de hulp die ik bied is al onderweg;
ik zal krachtig rechtspreken over de volken.
De eilanden hebben hun hoop op mij gevestigd,
ze zien uit naar mijn krachtig optreden.
- 6** Kijk omhoog naar de hemel,
kijk naar de aarde beneden:
al vervliegt de hemel als rook,
al valt de aarde uiteen als een oud gewaad
en sterven haar bewoners als muggen,
de redding die ik breng, zal voor altijd blijven
en mijn recht zal geen einde hebben.
- 7** Luister naar mij,
jullie die mijn gerechtigheid kennen,
volk dat mijn wet in het hart draagt.
Wees niet bang voor de hoon van mensen,
stoor je niet aan hun spot.
- 8** Want ze vergaan zoals een gewaad door motten,
zoals wol door mottenlarven.
Maar mijn gerechtigheid zal voor altijd blijven,
de redding die ik breng, duurt van geslacht op geslacht.
- 9** Ontwaak, ontwaak, arm van de HEER,
en bekleed u met kracht!
Ontwaak als in de dagen van weleer,
als in lang vervlogen tijden.
Was u het niet die Rahab vermorzelde,
die het monster doorboorde?
- 10** Was u het niet die de zee drooglegde,
het water in de diepte,
die een weg baande op de bodem van de zee
waarover het verlost volk kon gaan?
- 11** Wie door de HEER zijn bevrijd, keren terug.
Jubelend komen zij naar Sion,
gekroond met eeuwige vreugde.
Gejuich en vreugde trekken de stad binnen,
gejammer en verdriet vluchten eruit weg.

12 Ik, ik ben het die jullie troost.
Hoe kun je dan bang zijn voor een sterveling,
voor een mensenkind dat vergaat als gras?

13 Hoe kun je de HEER vergeten,
die je gemaakt heeft,
die de hemel heeft uitgespannen
en de aarde gegrondvest?
Hoe kun je je zo laten beheersen door angst
voor de toorn van je belagers,
voor hun pogingen je te vernietigen?
Waar blijven die belagers met hun toorn?

14 Weldra wordt de geketende bevrijd;
hij zal niet sterven, niet afdalen in het graf,
het zal hem aan niets ontbreken.

15 Ik, de HEER, jullie God,
die de zee opzweept, zodat de golven bruisen,
wiens naam is HEER van de hemelse machten,

16 ik leg je mijn woorden in de mond
en bescherm je met de schaduw van mijn hand,
ik die de hemel geplant heb
en de aarde gegrondvest,
die tegen Sion zeg: 'Mijn volk ben jij.'

17 Word wakker, word wakker,
Jeruzalem, sta op!
De HEER heeft je laten drinken
uit de beker van zijn toorn;
je hebt uit die kelk gedronken,
de beker die je zo heeft bedwelmd
tot de bodem leeggedronken.

18 Er is niemand die je leidt,
geen van de kinderen die je hebt gebaard;
niemand die je bij de hand neemt,
geen van de kinderen die je hebt grootgebracht.

19 Dubbel ongeluk heeft je getroffen:
verwoesting en rampspoed – wie zal je beklagen?
honger en geweld – wie zal je troosten?*

(51:19) *wie zal je troosten?* – Volgens een Qumran-handschrift en de oudste vertalingen. MT: 'door wie zal ik je laten troosten?'

20 Je kinderen zijn bezwaken;
als een antilope gevangen in een net,
zo liggen ze op elke straathoek,
overweldigd door de toorn van de HEER,
verlamd door de dreiging van je God.

21 Daarom, luister hiernaar, ongelukkige,
jij die beschonken bent, maar niet door de wijn.

22 Dit zegt je God, de HEER,
de God die het opneemt voor zijn volk:
Ik neem de bedwelvende beker uit je hand,
de kelk, de beker van mijn toorn,
je hoeft er niet meer uit te drinken.

23 Ik geef hem aan hen die jou kwelden,
die je het bevel gaven:
'Ga liggen, dan lopen we over je heen!'
En je maakte je rug als de grond,
een weg waarover men kon gaan.

52

1 Ontwaak, ontwaak, Sion,

en bekleed je met je kracht!

Bekleed je met je pronkgewaad,
Jeruzalem, heilige stad.

Nooit meer zul je worden betreden
door wie onbesneden is, of onrein.

2 Klop het stof van je af en sta op,
Jeruzalem, neem plaats op de troon.

De ketenen om je hals zijn losgemaakt,
gevangen vrouwe Sion.

3 Want dit zegt de HEER:

Voor niets zijn jullie verkocht,
zonder geld koop ik jullie weer vrij.

4 Dit zegt God, de HEER:

Ooit trok mijn volk naar Egypte
om daar als vreemdeling te leven,
maar in Assyrië werd het zonder meer uitgebuit.

5 Wat win ik daar nu bij? – spreekt de HEER.

Voor niets is mijn volk weggenomen,
hun leiders weeklagen – spreekt de HEER –,
dag in dag uit wordt mijn naam bezoedeld.

6 Daarom, op die dag,

zal mijn volk mijn naam kennen,
beseffen dat ik het ben die zegt:

‘Hier ben ik.’

7 Hoe welkom is de vreugdebode

die over de bergen komt aangesneld,
die vrede aankondigt en goed nieuws brengt,
die redding aankondigt en tegen Sion zegt:
‘Je God is koning!’

8 Hoor! Je wachters verheffen hun stem,

samen barsten ze uit in gejuich,
want ze zien het met eigen ogen:
de HEER keert terug naar Sion.

9 Breek uit in gejubel,

ruïnes van Jeruzalem,
want de HEER troost zijn volk,
hij koopt Jeruzalem vrij.

10 De HEER ontbloot zijn heilige arm

ten overstaan van alle volken,
en de einden der aarde zien
hoe onze God redding brengt.

11 Weg! Ga weg! Ga daar weg!

Raak niets aan dat onrein is.

Jullie die het heilige gerei van de HEER dragen,
ga daar weg en blijf rein.

12 Maar jullie hoeven niet overhaast te gaan,

jullie vertrek is geen vlucht,
want de HEER gaat voor jullie uit,
de God van Israël vormt je achterhoede.

De lijdende dienaar van de HEER

13 Ja, mijn dienaar zal slagen,
hij zal groots zijn, hoog verheven in aanzien.

14 Zoals hij velen deed huiveren
– zo gruwelijk, zo onmenselijk was zijn aanblik,
zijn uiterlijk had niets meer van een mens –,

15 zo zal hij veel volken opschrikken,
en koningen zullen sprakeloos staan.

En zij aan wie niets was verteld, zullen zien,

zij die niets hadden gehoord, zullen begrijpen.

53

- 1 Wie kan geloven wat wij hebben gehoord?
Aan wie is de macht van de HEER geopenbaard?
- 2 Als een loot schoot hij op onder Gods ogen,
als een wortel die uitloopt in dorre grond.
Onopvallend was zijn uiterlijk,
hij miste iedere schoonheid,
zijn aanblik kon ons niet bekoren.
- 3 Hij werd veracht, door mensen gemedend,
hij was een man die het lijden kende
en met ziekte vertrouwd was,
een man die zijn gelaat voor ons verborg,
veracht, door ons verguisd en geminacht.
- 4 Maar hij was het die onze ziekten droeg,
die ons lijden op zich nam.
Wij echter zagen hem als een verstoteling,
door God geslagen en vernederd.
- 5 Om onze zonden werd hij doorboord,
om onze wandaden gebroken.
Voor ons welzijn werd hij getuchtigd,
zijn striemen brachten ons genezing.
- 6 Wij dwaalden rond als schapen,
ieder zocht zijn eigen weg;
maar de wandaden van ons allen
liet de HEER op hem neerkomen.
- 7 Hij werd mishandeld, maar verzette zich niet
en deed zijn mond niet open.
Als een schaap dat naar de slacht wordt geleid,
als een ooi die stil is bij haar scheerders
deed hij zijn mond niet open.
- 8 Door een onrechtvaardig vonnis werd hij weggenomen.
Wie van zijn tijdgenoten heeft er oog voor gehad?
Hij werd verbannen uit het land der levenden,
om de zonden van mijn volk werd hij geslagen.
- 9 Hij kreeg een graf bij misdadigers,
zijn laatste rustplaats was bij de rijken;
toch had hij nooit enig onrecht begaan,
nooit bedrieglijke taal gesproken.
- 10 Maar de HEER wilde hem breken, hij maakte hem ziek.
Hij offerde zijn leven voor hun schuld,
om zijn nageslacht te zien en lang te leven.
En door zijn toedoen slaagde wat de HEER wilde.
- 11 Na het lijden dat hij moest doorstaan,
zag hij het licht*

(53:11)

zag hij het licht

– Volgens enkele Qumran-handschriften en de Septuaginta. MT: ‘zag hij’.

en werd met kennis verzadigd.

Mijn rechtvaardige dienaar verschaft velen recht,
hij neemt hun wandaden op zich.

- 12 Daarom ken ik hem een plaats toe onder velen
en zal hij met machtigen delen in de buit,
omdat hij zijn leven prijs gaf aan de dood
en zich tot de zondaars liet rekenen.
Hij droeg echter de schuld van velen
en nam het voor zondaars op.

54 Eerherstel voor Jeruzalem, de bruid van de HEER

- 1 Jubel, onvruchtbare vrouw,

jij die nooit een kind hebt gebaard;
breek uit in gejuich en gejubel,
jij die geen weeën hebt gekend.

Want – zegt de HEER –,
de kinderen van deze verstoten vrouw
zullen talrijker zijn dan die van de gehuwde.

2 Vergroot de plaats voor je tent,
span het tentdoek wijder uit,
zonder enige terughoudendheid.
Verleng de touwen,
zet de tentpinnen vast.

3 Naar alle kanten zul je je uitbreiden,
je nageslacht zal de vreemde volken verdrijven
en de verlaten steden bevolken.

4 Wees niet bang: je zult niet worden beschaamd;
wees niet bedrukt: je zult niet worden vernederd.
Je zult de schande van je jeugd vergeten,
je de smaad van je weduwschap niet meer herinneren.

5 Want je maker neemt je tot vrouw,
HEER van de hemelse machten is zijn naam.
De Heilige van Israël zal je bevrijder zijn,
men noemt hem God van de hele aarde.

6 Je was een verlaten, wanhopige vrouw
toen de HEER je terugriep.
Kan iemand de vrouw van zijn jeugd verstoten? – zegt je God.

7 Ik heb je slechts een ogenblik verlaten,
maar met open armen zal ik je weer ontvangen.

8 Ik verborg mijn gezicht voor je
in laaiende toorn, één ogenblik lang,
maar ik zal me weer over je ontfermen
met eeuwigdurende liefde,
zegt de HEER, die je vrijkoopt.

9 Dit is voor mij als bij de vloed van Noach:
zoals ik heb gezworen dat het water van Noach
nooit meer de aarde zou overspoelen,
zo zweer ik dat mijn toorn jou niet meer treft
en dat ik je nooit meer bedreig.

10 Al zouden de bergen wijken
en de heuvels wankelen,
mijn liefde zal nooit meer van jou wijken
en mijn vredesverbond is onwankelbaar
– zegt de HEER, die zich over je ontfermt.

11 Ongelukkige, zo opgejaagd en ongetroost.
Met fijne leem zal ik je stenen inleggen,
op saffier zal ik je grondvesten.

12 Ik maak je torens van robijn,
je poorten van beril,
je muren van kostbare edelstenen.

13 Al je kinderen worden onderricht door de HEER,
rust en vrede zal hun ten deel vallen;

14 gerechtigheid zal je fundament zijn.
Je zult niets meer te vrezen hebben:
onderdrukking zal je niet bereiken,
voor terreur blijf je gevrijwaard.

15 Word je toch aangevallen, het komt niet van mij.
Valt iemand je aan? Het wordt zijn eigen val.

16 Ik heb de smid geschapen,
die het gloeiende vuur aanblaast

om gereedschap te vervaardigen voor een zeker doel;
zo heb ik ook de vernietiger geschapen,
die verderf wil zaaien.

17 Maar elk wapen dat tegen jou wordt gesmeed
zal machteloos zijn,
en ieder die jou in een geding belastert
zal zelf veroordeeld worden.
Dit is het deel dat de dienaren van de HEER toekomt,
dit is het recht dat ik hun toeken – spreekt de HEER .

Een nieuw verbond

55

1 Hierheen! Hier is water,
voor ieder die dorst heeft.
Kom, ook al heb je geen geld.
Koop hier je voedsel en eet.
Kom, koop voedsel zonder geld,
koop wijn en melk zonder betaling.

2 Waarom geld betalen voor iets dat geen brood is,
je loon besteden aan wat niet verzadigen kan?
Luister aandachtig naar mij,
en je zult ruimschoots te eten hebben
en genieten van een overvloedig maal.

3 Leen mij je oor en kom bij mij,
luister, en je zult leven.
Ik sluit met jullie een eeuwigdurend verbond,
als bevestiging van mijn liefde voor David.

4 Hem heb ik aangesteld
als vorst en heerser over de naties,
als getuige voor de volken.

5 Ook jij zult een volk ontbieden
dat je nog niet kende,
en een volk dat jou nog niet kende
zal zich haasten om bij je te zijn,
omwille van de HEER, je God,
de Heilige van Israël,
die je deze luister heeft verleend.

6 Zoek de HEER nu hij zich laat vinden,
roep hem terwijl hij nabij is.

7 Laat de goddeloze zijn slechte weg verlaten,
laat de onrechtvaardige zijn snode plannen herzien.
Laat hij terugkeren naar de HEER,
die zich over hem zal ontfermen;
laat hij terugkeren naar onze God,
die hem ruimhartig zal vergeven.

8 Mijn plannen zijn niet jullie plannen,
en jullie wegen zijn niet mijn wegen – spreekt de HEER .

9 Want zo hoog als de hemel is boven de aarde,
zo ver gaan mijn wegen jullie wegen te boven,
en mijn plannen jullie plannen.

10 Zoals regen of sneeuw neerdaalt uit de hemel
en daarheen niet terugkeert
zonder eerst de aarde te doordrenken,
haar te bevruchten en te laten gedijen,
zodat er zaad is om te zaaien en brood om te eten –

11 zo geldt dit ook voor het woord
dat voortkomt uit mijn mond:
het keert niet vruchteloos naar mij terug,

niet zonder eerst te doen wat ik wil
en te volbrengen wat ik gebied.

12 Vol vreugde zullen jullie uittrekken
en in vrede zul je huiswaarts keren.
Bergen en heuvels zullen je juichend begroeten,
en alle bomen zullen in de handen klappen.
13 Doornstruiken maken plaats voor cipressen,
distels voor mirtestruiken.
Zo zal de HEER zich roem verwerven,
het is een eeuwig en onvergankelijk teken.

Redding ook voor buitenstaanders

56

1 Dit zegt de HEER:
Handel rechtvaardig, handhaaf het recht;
de redding die ik breng is nabij,
en weldra openbaar ik mijn gerechtigheid.
2 Gelukkig de mens die zo handelt,
het mensenkind dat hieraan vasthoudt;
hij neemt de sabbat in acht en ontwijdt hem niet,
hij weerhoudt zijn hand van het kwaad.
3 De vreemdeling die zich met de HEER heeft verbonden,
laat hij niet zeggen:
'De HEER zondert mij zeker af van zijn volk.'
En laat de eunuch niet zeggen:
'Ik ben maar een dorre boom.'
4 Want dit zegt de HEER:
De eunuch die mijn sabbat in acht neemt,
die keuzes maakt naar mijn wil,
die vasthoudt aan mijn verbond,
5 hem geef ik iets beters dan zonen en dochters:
een gedenkteken en een naam in mijn tempel
en binnen de muren van mijn stad.
Ik geef hem een eeuwige naam,
een naam die onvergankelijk is.
6 En de vreemdeling die zich met de HEER heeft verbonden
om hem te dienen en zijn naam lief te hebben,
om dienaar van de HEER te zijn
– ieder die de sabbat in acht neemt en niet ontwijdt,
ieder die vasthoudt aan mijn verbond –,
7 hem breng ik naar mijn heilige berg,
hem schenk ik vreugde in mijn huis van gebed;
zijn offers zijn welkom op mijn altaar.
Mijn tempel zal heten 'Huis van gebed voor alle volken'.
8 Zo spreekt God, de HEER,
die bijeenbrengt wie uit Israël verdreven waren:
Ik breng er nog meer bijeen dan al bijeengebracht zijn.
Ontrouwe profeten en een overspelig volk
9 Laat de dieren van het veld komen om te eten,
en alle dieren uit het woud.
10 Want al mijn wachters zijn blind, ze merken niets;
ze zijn stom als waakhonden die niet kunnen blaffen:
vadsig en hijgend liggen ze daar,
ze willen alleen maar luieren.
11 Vraatzuchtige honden zijn het, onverzadigbaar.
Het zijn herders die geen inzicht kunnen bieden,
allemaal gaan ze hun eigen weg,
ieder belust op eigen voordeel.

12 'Kom, ik haal nog wat wijn,
we gieten ons vol met drank.
En morgen doen we het weer net zo
of pakken we het nog grootser aan.'

57

1 De rechtvaardige gaat te gronde
en niemand bekommert zich erom;
ook trouwe mensen sterven,
maar niemand ziet in
dat de rechtvaardige sterft
doordat er onrecht heerst.

2 Toch – wie de rechte weg bewandelt
zal rust hebben op zijn sterfbed
en de vrede binnengaan.

3 Maar jullie, kom dichterbij,
kinderen van een waarzegster,
nageslacht uit ontucht en overspel.

4 Over wie maken jullie je zo vrolijk?
Tegen wie zetten jullie zo'n grote mond op,
naar wie steek je je tong uit?
Zijn jullie zelf geen kinderen uit zonde,
nageslacht van leugen en bedrog?

5 Jullie hartstocht brandt onder terebinten,
onder elke bladerrijke boom.
Jullie slachten kinderen in de wadi's,
onder overhangende rotsen.

6 Tussen de gladde stenen in de rivier
komen jullie zelf te liggen,
dat is je bestemming.
Daar heb je immers wijnoffers gebracht
en graanoffers opgedragen.
Zou ik om zulke mensen treuren?

7 Je plaatste je bed op een hoogverheven berg,
je ging de berg op om een offer te brengen.

8 Achter je deur en je deurpost
heb je je schandelijke tekens geplaatst.
Je hebt je van mij afgekeerd:
naakt en wellustig spreidde je het bed,
je sprak een prijs af met je mannen,
je sliep maar al te graag met hen
en bekeek hun lid aandachtig.

9 Je boog je over je minnaars
met olie en balsem in overvloed.
Je stuurde je boden naar verre oorden,
zelfs tot diep in het dodenrijk.

10 Het vele reizen matte je af,
maar nooit zei je: 'Ik geef het op.'
Je lusten werden bevredigd,
dat hield je op de been.

11 Voor wie ben je zo bang en beducht
dat je leugens blijft verspreiden?
Aan mij heb je niet gedacht,
om mij je niet bekommerd.
Ik heb al te lang gezweven,
je hebt geen ontzag meer voor mij.

12 Ik zal je vertellen
wat dat fraaie gedrag van jou waard is.

Je godenverzameling zal je niet baten;
 13 ook al schreeuw je het uit,
 ze zullen je niet redden:
 de wind tilt ze op, een zuchtje wind voert ze weg.
 Maar ieder die bij mij schuilt
 zal het land in bezit nemen
 en mijn heilige berg in eigendom krijgen.

Troost voor de treurenden

14 Toen werd er gezegd:
 'Ruim baan! Effen de weg voor mijn volk!
 Verwijder elk struikelblok.'
 15 Dit zegt hij die hoog is en verheven,
 die troont in eeuwigheid – heilig is zijn naam:
 In hoogheid en heiligheid zal ik tronen
 met hen die verslagen en onaanzienlijk zijn,
 opdat de onaanzienlijke geest herleeft,
 opdat het verslagen hart tot leven komt.
 16 Want niet eindeloos blijf ik twisten,
 niet eeuwig duurt mijn toorn.
 Al doe ik de levensadem stokken,
 ik ben het ook die het leven geeft.
 17 Mijn toorn was op hun zondige hebzucht gericht,
 ik heb hen gestraft en me in mijn woede verborgen.
 Maar zij gingen onverdroten voort
 op de weg die ze zelf hadden gekozen.
 18-19 Ik heb gezien wat ze deden,
 maar toch zal ik hen genezen, hen leiden
 en hun barmhartigheid bewijzen.
 Treurenden bied ik troostrijke woorden:
 Vrede, vrede voor iedereen, ver weg of dichtbij
 – zegt de HEER –, ik zal genezing brengen.
 20 Maar de goddelozen blijven onrustig
 als de zee, die nooit rust kent;
 haar golven woelen vuil en modder op.
 21 Goddelozen zullen geen vrede kennen – zegt mijn God.

Vasten en sabbat

58

1 Roep luidkeels, zonder je in te houden,
 verhef je stem als een ramshoorn.
 Maak aan mijn volk zijn misdaden bekend,
 aan het volk van Jakob zijn zonden.
 2 Zeker, ze zoeken mij dag aan dag,
 vol verlangen om te ontdekken wat ik wil,
 zoals een vreemd volk dat rechtvaardig leeft
 en het recht van zijn goden niet verzaakt.
 En ze vragen naar mijn rechtvaardige voorschriften
 en verlangen naar Gods nabijheid.
 3 'Waarom ziet u niet dat wij vasten,
 en merkt u niet op dat wij ons onthouden?'
 Omdat jullie op je vastendagen nog handeldrijven
 en jullie arbeiders afbeulen,
 4 omdat jullie onder het vasten strijden en ruziën
 en vol vuur met elkaar op de vuist gaan.
 Als je op die manier vast,
 wordt je stem niet gehoord in de hemel.
 5 Zou dat het vasten zijn dat ik verkies?
 Is dat een dag van onthouding:
 dat iemand het hoofd buigt als een riet

en zich met een rouwkleed neerlegt in het stof?
Noemen jullie dat soms vasten,
is dat een dag die de HEER behaagt?

6 Is dit niet het vasten dat ik verkies:
misdadige ketenen losmaken,
de banden van het juk ontbinden,
de verdrukten bevrijden,
en ieder juk breken?

7 Is het niet: je brood delen met de hongerige,
onderdak bieden aan armen zonder huis,
iemand kleden die naakt rondloopt,
je bekommeren om je medemensen?

8 Dan breekt je licht door als de dageraad,
je zult voorspoedig herstellen.
Je gerechtigheid gaat voor je uit,
de majesteit van de HEER vormt je achterhoede.

9 Dan geeft de HEER antwoord als je roept;
als je om hulp schreeuwt, zegt hij: 'Hier ben ik.'
Wanneer je het juk van de onderdrukking uitbant,
de beschuldigende vinger en de kwaadsprekerij,

10 wanneer je de hongerige schenkt
wat je zelf nodig hebt
en de verdrukte gul onthaalt,
dan zal je licht in het donker schijnen,
je duisternis wordt als het licht van het middaguur.

11 De HEER zal je voortdurend leiden,
hij zal je verkwikken in dorre streken,
hij maakt je botten sterk en krachtig.
Je zult zijn als een goed bevoeide tuin,
als een bron waarvan het water nooit opdroogt.

12 Je eigen mensen zullen weer opbouwen
wat al eeuwenlang verwoest ligt;
fundamenten, door vroegere generaties gelegd,
zullen weer worden hersteld.
Dan zal men je noemen
'Hersteller van muren', 'Herbouwer van straten'.

13 Wanneer je je voeten rust gunt op sabbat
en geen handel drijft op mijn heilige dag,
wanneer je de sabbat als een dag van vreugde ziet,
de dag van de HEER als een heilige dag,
wanneer je hem in ere houdt door niet je gang te gaan,
geen handel te drijven of zaken te bespreken,

14 dan vind je vreugde in de HEER.
Ik zal je laten rijden over de hoogten van de aarde
en je laten genieten van het land
dat ik je voorvader Jakob in bezit heb gegeven.
De HEER heeft gesproken!

In de ban van het kwaad

59

1 De arm van de HEER is niet te kort om te redden,
zijn gehoor niet te zwak om te luisteren –

2 jullie wangedrag is het
dat jullie en je God uit elkaar heeft gedreven;
door jullie zonden houdt hij zich verborgen
en wil hij je niet meer horen.

3 Want jullie handen zijn besmeurd met bloed,
je vingers bezoedeld door wandaden,

je lippen spreken leugens,
je tong prevelt bedrog.

4 Geen aanklacht is nog zuiver,
geen rechtszaak wordt eerlijk gevoerd.

Ze vertrouwen op leegte
en spreken bedrieglijke taal,
ze zijn zwanger van onrecht
en baren misdaad.

5 Ze broeden slangeneieren uit,
ze weven spinnenwebben.

Wie hun eieren eet zal eraan sterven;
als er een wordt ingedrukt, komt er een adder uit.

6 Hun spinnendraden zijn ongeschikt voor kleding,
wat zij maken kan niet worden aangetrokken.

Hun daden zijn heilloze daden,
hun handen staan naar geweld.

7 Hun voeten snellen naar het kwaad,
ze haasten zich om onschuldig bloed te vergieten.

Hun plannen zijn heilloze plannen,
verwoesting en rampspoed vergezellen hen.

8 De weg van de vrede kennen ze niet,
waar zij gaan is geen recht te ontdekken.

Ze begeven zich op kronkelpaden;
wie daarop wandelt kent geen vrede.

9 Daarom blijft het recht ver van ons
en is gerechtigheid voor ons onbereikbaar.
Wij hopen op licht, maar het is duister,
op een sprankje licht, maar we dolen in het donker.

10 We tasten als blinden langs de muur,
we tasten rond als iemand die niets kan zien.
Op klaarlichte dag struikelen we alsof het schemert,
in de kracht van ons leven lijken we dood.

11 Wij allen grommen als beren,
we klagen en kreunen droevig als duiven.

Wij hopen op recht, maar het is er niet,
op redding, maar ze blijft ver van ons.

12 Want talloos zijn onze misdaden jegens u,
onze zonden getuigen tegen ons.

We zijn ons van onze misdaden bewust
en erkennen ons wangedrag:

13 we zijn opstandig en de HEER ontrouw,
we zijn avallig van onze God,
we zijn belust op bedrog en onderdrukking,
zwanger van leugens brengen we onwaarheid voort.

14 Het recht is verdrongen
en de gerechtigheid blijft ver van ons;
de waarheid struikelt op straat
en de oprechtheid krijgt nergens toegang.

15 Zo laat de waarheid verstek gaan,
en wie het kwaad wil mijden, wordt uitgebuit.

De HEER redt en bevrijdt

Maar de HEER zag het,
en het was slecht in zijn ogen
dat er geen recht meer was.

16 Hij zag dat er niemand was,
hij was geschokt dat niet één mens zijn zijde koos.
Op eigen kracht bracht hij redding
en zijn gerechtigheid spoorde hem aan.

17 Hij gordde het harnas van de gerechtigheid aan
en zette de helm van de redding op zijn hoofd.
Hij deed het kleed van de vergelding aan
en hulde zich in de mantel van de strijdlust.

18 Hij zal ieder naar zijn daden vergelden:
woede voor zijn vijanden,
wraak voor zijn tegenstanders;
ook op de eilanden wreekt hij zich.

19 In het westen zal men de naam van de HEER vrezen
en in het oosten zijn majesteit.
Want hij zal komen met de kracht
van een rivier in een smalle bedding,
voortgestuwd door de adem van de HEER.

20 Hij zal als bevrijder naar Sion komen,
naar allen uit Jakobs nageslacht
die met de misdaad breken
– spreekt de HEER.

21 Dit verbond sluit ik met hen – zegt de HEER:
mijn geest, die op jou rust,
en de woorden die ik je in de mond heb gelegd,
zullen uit jouw mond niet wijken,
noch uit de mond van je kinderen,
noch uit de mond van je kindskinderen,
van nu tot in eeuwigheid – zegt de HEER.

Het nieuwe Jeruzalem

60

1 Sta op en schitter, je licht is gekomen,
over jou schijnt de luister van de HEER.

2 Duisternis bedekt de aarde
en donkerte de naties,
maar over jou schijnt de HEER,
zijn luister is boven jou zichtbaar.

3 Volken laten zich leiden door jouw licht,
koningen door de glans van je schijnsel.

4 Open je ogen, kijk om je heen:
ze stromen in drommen naar je toe;
je zonen komen van ver,
je dochters worden op de heup gedragen.

5 Je zult stralen van vreugde als je het ziet,
je hart zal van blijdschap overslaan.
De schatten van de zee zullen je toevallen,
de rijkdom van vreemde volken valt je in de schoot.

6 Een vloed van kamelen zal je land overspoelen,
jonge kamelen uit Midjan en Efa.
Uit Seba komen ze in groten getale,
beladen met wierook en goud.
Zij verkondigen de roemrijke daden van de HEER.

7 Alle schapen en geiten van Kedar
worden voor jou bijeengedreven,
Nebajots rammen staan je ter beschikking;
ze zijn weer welkom als offer op mijn altaar.
Mijn tempel zal ik in alle luister herstellen.

8 Wie zijn het die daar zweven als een wolk,
die komen aanvliegen als duiven naar hun til?

9 De kustlanden hebben hun hoop op mij gevestigd.
De schepen uit Tarsis gaan voorop
om je kinderen van verre terug te brengen;

ze hebben zilver en goud bij zich
ter ere van de HEER, je God,
de Heilige van Israël,
die jou deze luister heeft verleend.

10 Vreemdelingen zullen je muren herbouwen,
hun koningen staan je ter beschikking.
Ik heb je geslagen in mijn woede,
in mijn mededogen zal ik me over je ontfermen.

11 Je poorten zullen nooit gesloten worden,
dag en nacht zullen ze openstaan,
zodat de rijkdom van vreemde volken kan binnenstromen,
met de koningen die worden meegevoerd.

12 Elk volk of koninkrijk dat weigert
jou te dienen, zal ten onder gaan;
al die volken zullen worden verdelgd en vernietigd.

13 De luister van de Libanon,
den, kamperfoelie en cipres,
ze zullen bij je komen,
om mijn heiligdom luister bij te zetten;
zo eer ik de plaats waar mijn voeten rusten.

14 Met gebogen hoofd zullen ze komen,
de zonen van je onderdrukkers,
en iedereen die jou verachtte
zal zich aan je voeten neerwerpen.
Ze noemen je 'Stad van de HEER',
'Sion van de Heilige van Israël'.

15 Eens was je verlaten en gehaat
en werd je door niemand bezocht,
maar ik zal je eeuwige roem verlenen,
geslacht op geslacht zul je een bron van vreugde zijn.

16 Je zult de melk van vreemde volken drinken,
je wordt gezoogd door koninklijke borsten.
Dan zul je beseffen

dat ik, de HEER, je redder ben,
je beschermer, de Machtige van Jakob.

17 In plaats van koper zal ik je goud brengen,
in plaats van ijzer breng ik zilver,
koper in plaats van bomen,
ijzer in plaats van stenen.

Ik stel de vrede aan als wachter
en de gerechtigheid als het gezag.

18 Van geweld in je land wordt niets meer vernomen,
noch van verwoesting en ramspoed binnen je grenzen.
Je zult je muren Redding noemen
en je poorten Faam.

19 Overdag is het licht van de zon niet meer nodig,
de glans van de maan hoeft je niet te verlichten,
want de HEER zal je voor altijd licht geven
en je God zal voor je schitteren.

20 Je zon zal niet meer ondergaan,
je maan niet meer verbleken,
want de HEER zal je voor altijd licht geven.
De dagen van je rouw zijn voorbij.

21 Je volk telt enkel nog rechtvaardigen,
zij zullen het land voorgoed bezitten.
Zij zijn de eerste scheuten van wat ik heb geplant,
ik heb hen gemaakt om mijn luister te tonen.

22 De geringste groeit uit tot een duizendtal,

de kleinste tot een machtig volk.
Ik, de HEER, zal dit spoedig volvoeren,
wanneer de tijd is gekomen.

Profetie over de komende glorie

61

1 De geest van God, de HEER, rust op mij,
want de HEER heeft mij gezalft.
Om aan armen het goede nieuws te brengen
heeft hij mij gezonden,
om aan verslagen harten hoop te bieden,
om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken
en aan geketenden hun bevrijding,
2 om een genadejaar van de HEER uit te roepen
en een dag van wraak voor onze God,
om allen die treuren te troosten,
3 om aan Sions treurenden te schenken
een kroon op hun hoofd in plaats van stof,
vreugdeolie in plaats van een rouwgewaad,
feestkledij in plaats van verslagenheid.
Men noemt hen 'Terebinten van gerechtigheid',
geplant door de HEER als teken van zijn luister.

4 Wat eertijds vernield werd, zullen zij herbouwen,
de lang verlaten streken weer bevolken;
ze herstellen de vervallen steden,
verlaten sinds mensenheugenis.
5 Vreemden staan je ten dienste en hoeden je schapen,
vreemdelingen worden je dagloner of wijnbouwer.
6 En jullie worden priester van de HEER genoemd,
dienaar van onze God zul je heten.
Je zult je te goed doen aan de rijkdom
door vreemde volken vergaard,
je zult je met hun luister bekleden.
7 De smaad die je verdiende loon werd genoemd,
je schande wordt je dubbel vergoed.
Daarom erven zij dubbel van het land
en is eeuwige vreugde hun deel.
8 Want ik, de HEER, heb het recht lief,
ik haat offers van roofgoed.
Ik zal hen getrouw belonen,
een eeuwig verbond sluit ik met hen.
9 Hun kinderen zullen vermaard zijn bij alle volken,
heel de aarde kent hun nageslacht.
Dan zullen allen die hen zien erkennen:
'Dat zijn de kinderen die de HEER heeft gezegend.'

10 Ik vind grote vreugde in de HEER,
mijn hele wezen jubelt om mijn God.
Hij deed mij het kleed van de bevrijding aan,
hulde mij*

(61:10) *hulde mij* – Voorgestelde lezing. MT: 'hult hij mij'.

in de mantel van de gerechtigheid,
zoals een bruidegom een kroon opzet,*

(61:10) *opzet* – Volgens de Septuaginta en de Vulgata. MT: 'het priesterambt vervult'.

zoals een bruid zich tooit met haar sieraden.
11 Want zoals de aarde haar gewassen voortbrengt,
zoals een tuin het gezaaide laat ontkiemen,

zo laat God, de HEER, gerechtigheid ontkiemen
en glorie voor het oog van alle volken.

Vreugde over Jeruzalem

62

1 Omwille van Sion zal ik niet zwijgen,
omwille van Jeruzalem ben ik niet stil,
totdat het licht van haar gerechtigheid daagt
en de fakkel van haar redding brandt.

2 Alle volken zullen je gerechtigheid zien,
alle koningen je majesteit.

Men zal je noemen bij een nieuwe naam
die de HEER zelf heeft bepaald.

3 Je zult een schitterende kroon zijn
in de hand van de HEER,
een koninklijke tulband
in de hand van je God.

4 Men noemt je niet langer Verlatene
en je land niet langer Troosteloos oord,
maar je zult heten Mijn verlangen
en je land Mijn bruid.

Want de HEER verlangt naar jou
en je land wordt ten huwelijk genomen.

5 Zoals een jongeman een meisje tot vrouw neemt,
zo zullen jouw zonen jou ten huwelijk nemen,
en zoals de bruidegom zich verheugt over zijn bruid,
zo zal je God zich over jou verheugen.

6 Jeruzalem, ik heb wachters op je muren gezet
die nooit zullen zwijgen, dag noch nacht.
Jullie die een beroep doen op de HEER,
gun jezelf geen rust

7 en gun hem evenmin rust,
totdat hij Jeruzalem weer heeft gegrondvest
en haar roem op aarde heeft bevestigd.

8 De HEER heeft gezworen bij zijn rechterhand
en bij zijn sterke arm:

‘Nooit meer geef ik jullie graan
aan je vijanden te eten,
nooit meer zullen vreemdelingen de wijn drinken
waarvoor jullie je hebben afgemat.

9 Zij die het graan oogsten, zullen er ook van eten
en ze zullen de HEER erom prijzen;
zij die de druiven plukken, zullen ervan drinken
in de voorhoven van mijn heiligdom.’

10 Ga door de poorten, ga erdoorheen,
maak de weg vrij voor het volk.
Ruim baan! Effen de weg en verwijder de stenen,
steek het vaandel op voor de volken.

11 De HEER laat overal horen,
tot aan de einden der aarde:

‘Verkondig aan vrouwe Sion:
“Je redder komt!

Zijn loon heeft hij bij zich,
zijn beloning gaat voor hem uit.”’

12 Dan noemt men hen ‘Het heilige volk’,
‘Volk dat door de HEER is vrijgekocht’,
en jij zult ‘Geliefde’ heten,
‘Nooit verlaten stad’.

63 De wraak van de HEER

1 'Wie is het die uit Edom komt, uit Bosra,
in purper gekleed, met praal getooid,
die zich groots en machtig verheft?'
Ik ben het die in gerechtigheid spreekt
en bij machte is te redden.
2 'Hoe komen uw kleren zo rood,
als de kleren van iemand die de wijnpers treedt?'
3 Ik heb de perskuip alleen getreden,
geen van de volken hielp me daarbij.
Ik trad hen in mijn woede,
vertrapte hen in mijn toorn.
Hun bloed bespatte mijn kleren,
al mijn kleren werden besmeurd.
4 Ik had besloten tot een dag van wraak,
het jaar van vergelding was aangebroken.
5 Toen zag ik dat er niemand was die hielp,
ik was geschokt dat niemand mij aanmoedigde.
Op eigen kracht bracht ik redding,
door mijn woede aangespoord.
6 Ik heb de volken in mijn woede vertrappt,
met mijn toorn heb ik hen dronken gevoerd.
Hun bloed liet ik op aarde neervloeien.

Waar is onze beschermer?

7 Ik zal de liefde van de HEER gedenken
en zijn roemrijke daden bezingen:
alles wat de HEER voor ons heeft gedaan,
de goedheid die hij het volk van Israël bewees
in zijn ontferming en onbegrensde liefde.
8 Hij zei: 'Natuurlijk, het is mijn volk!
Mijn kinderen zijn te vertrouwen.'
Daarom wilde hij hun redder zijn.
9 In al hun nood was ook hijzelf in nood:
zij werden gered door de engel van zijn tegenwoordigheid.
In zijn liefde en mededogen heeft hij hen zelf verlost,
hij tilde hen op en heeft hen gedragen, alle jaren door.
10 Maar zij zijn in opstand gekomen
en hebben zijn heilige geest gekrenkt.
Daarom werd hij hun tot vijand
en bond hij de strijd met hen aan.
11 Toen dacht hij aan de dagen van weleer,
aan Mozes en zijn volk.

Waar is hij die zijn volk door de zee voerde,
waar zijn de herders van zijn kudde?
Waar is hij die hen bezielde
met zijn heilige geest?
12 Die Mozes ter zijde stond met zijn luisterrijke arm,
die voor hen het water kliefde
om zich een eeuwige naam te verwerven?
13 Die hen door de diepte leidde
als paarden door de woestijn,
zonder dat ze struikelden,
14 als vee dat afdaalt naar het dal?
Het was de geest van de HEER die hun rust gaf.
Ja, u hebt zelf uw volk geleid
om u een luisterrijke naam te verwerven.

15 Zie neer vanuit de hemel,
kijk vanuit uw heilige, luisterrijke woning.

Waar zijn uw strijdlust en uw machtige daden?
U bent niet meer met mij begaan,
uw ontferming gaat aan mij voorbij.

16 U bent toch onze vader?

Abraham heeft ons niet gekend
en Israël zou ons niet herkennen,
maar u, HEER, bent onze vader,
van oudsher heet u Onze beschermer.

17 Waarom, HEER, liet u ons afdwalen van uw wegen?

Waarom hebt u ons onbuigzaam gemaakt,
zodat wij geen ontzag meer voor u hadden?
Keer toch terug, omwille van uw dienaren,
van de stammen die u toebehoren.

18 Sinds kort hebben onze vijanden
uw heilig volk in hun macht gekregen
en uw heiligdom vertrapt.

19 Het is alsof u nooit over ons hebt geheerst,
alsof uw naam nooit over ons is uitgeroepen.

Scheurde u maar de hemel open om af te dalen!
De bergen zouden voor u beven.

64

1 Zoals vuur dorre twijgen in vlam zet,
zoals vuur water doet koken,
zo zou u uw vijanden uw naam laten kennen
en alle volken voor u laten beven,

2 omdat u de geduchte daden doet
waarop wij niet durven hopen.
Als u toch zou afdalen!
De bergen zouden voor u beven.

3 Nog nooit is zoiets gehoord,
niet eerder zoiets vernomen.
Geen oog zag ooit een god buiten u,
die opkomt voor wie op hem wacht.

4 U komt ieder tegemoet
die van harte rechtvaardig handelt,
die uw weg gaat, met u voor ogen.
Maar nu bent u in toorn ontstoken,
omdat wij gezondigd hebben.
Hadden we maar de oude weg gevolgd,
dan zouden we worden gered.

5 Wij allen zijn onrein geworden,
onze gerechtigheid is als het kleed
van een menstruerende vrouw.
Wij allen zijn als verwelkte bladeren,
verwaaid op de wind van ons wangedrag.

6 Er is niemand die uw naam aanroept,
die zich ertoe zet uw hand te grijpen.
U hebt uw gelaat voor ons verborgen,
u hebt ons moedeloos gemaakt
en ons overgeleverd aan ons eigen wangedrag.

7 Toch, HEER, bent u onze vader,
wij zijn de klei, door u gevormd,
wij zijn het werk van uw handen.

8 Laat uw grote toorn toch varen, HEER,
houd onze schuld niet steeds in gedachten,
maar zie ons aan: wij zijn toch uw volk?

9 Uw heilige plaatsen zijn een woestijn geworden:
Sion is een woestijn, Jeruzalem een woestenijs.

10 Onze heilige, luisterrijke tempel,
waar onze voorouders u hebben vereerd,
is ten prooi gevallen aan het vuur,
en alles wat ons dierbaar was, is verwoest.

11 Laat dit alles u onbewogen, HEER?
Blijft u zwijgen en laat u ons zozeer lijden?

65 De HEER zal goed én kwaad vergelden

1 Al vragen zij niet naar mij,
toch laat ik me raadplegen,
en al zoeken ze mij niet,
toch laat ik me vinden.

Al roept dit volk mijn naam niet aan,*

(65:1) *roept [...] aan* – Volgens een Qumran-handschrift en de oudste vertalingen. MT: ‘dat genoemd wordt’.

toch antwoord ik: ‘Hier ben ik, hier ben ik.’

2 Heel de dag sta ik met uitgestoken handen
tegenover een opstandig volk,
dat op de verkeerde weg is
en zijn eigen ingevingen volgt.

3 Een volk dat mij openlijk tergt, telkens opnieuw:
ze ontsteken offers in tuinen
en branden wierook op branders van aardewerk,

4 ze zitten in graven
en slapen op geheime plaatsen,
ze eten vlees van zwijnen,
hun vaatwerk is gevuld met onrein vleesnat.

5 Ze zeggen: ‘Blijf waar u bent, kom niet dichterbij,
want wij zijn te heilig voor u.’

Ze prikkelen mij als rook in mijn neus,
ze zijn als een vuur dat de hele dag brandt.

6 Hier voor mij ligt wat er geschreven staat;
ik zal niet rusten*

(65:6) *ik zal niet rusten* – Volgens andere Hebreeuwse handschriften en de oudste vertalingen. Betekenis MT onzeker.

tot ik alles heb vergolden.

Ik zal jullie je wandaden terugbetalen

7 en die van je voorouders erbij – zegt de HEER;
ook zij hebben wierook gebrand op de bergen
en mij gehoond op de heuvels.

Ik heb hun loon van tevoren bepaald,
ze krijgen het allemaal terug.

8 Dit zegt de HEER:

Zolang er sap is in een druiventros, zegt men:
‘Vernietig hem niet, er zit nog iets goeds in.’

Voor mijn dienaren zal ik hetzelfde doen,
ik zal niet alles vernietigen.

9 Uit Jakob zal ik nageslacht doen voortkomen,
uit Juda een erfgenaam van mijn bergland;
mijn uitverkorenen zullen het land in bezit nemen,
mijn dienaren zullen zich daar vestigen.

10 De Saron zal weidegrond zijn voor schapen,
het Achordal een rustplaats voor rundvee,
bezit van het volk dat mij heeft geraadpleegd.

11 Maar jullie die de HEER hebben verlaten
en mijn heilige berg veronachtzaamd,
die voor de god van het geluk de tafel dekten
en voor de god van het fortuin de kruiken vulden,

12 jullie zal ik voor het zwaard bestemmen,
ieder van jullie zal knielen voor de slacht.
Want ik heb geroepen, maar jullie antwoordden niet,
ik heb gesproken, maar jullie luisterden niet;
jullie deden wat slecht is in mijn ogen,
en jullie verkozen wat ik niet wil.

13 Daarom – dit zegt God, de HEER:

Mijn dienaren zullen eten,
maar jullie zullen honger lijden;
mijn dienaren zullen drinken,
maar jullie zullen dorst lijden;
mijn dienaren zullen zich verheugen,
maar jullie zullen te schande staan;

14 mijn dienaren zullen juichen van vreugde,
maar jullie schreeuwen het vertwijfeld uit
en weeklagen, vanwege een gebroken geest.

15 De naam die jullie nalaten
wordt door mijn uitverkorenen gebruikt
wanneer zij iemand vervloeken:

‘Zo zal God, de HEER, je doden!’

Maar mijn dienaren geef ik een andere naam,

16 die in dit land zal dienen
als zegenspreuk en eedformule:

‘Bij de waarachtige God’.

Dan zal alle ellende van vroeger vergeten zijn,
verborgen voor mijn ogen.

17 Zie, ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.

Wat er vroeger was raakt in vergetelheid,
het komt niemand ooit nog voor de geest.

18 Er zal alleen maar blijdschap zijn
en groot gejuich om wat ik schep.

Ik herschep Jeruzalem in een jubelende stad
en schenk haar bevolking vreugde.

19 Dan zal ik over Jeruzalem jubelen
en mij verblijden over mijn volk.

Geen geweene of geweeklaag wordt daar nog gehoord.

20 Geen zuigeling zal daar meer zijn
die slechts enkele dagen leeft,
geen grijsaard die zijn jaren niet voltooit;
want een kind zal pas sterven als honderdjarige,
en wie geen honderd wordt, geldt als vervloekt.

21 Zij zullen huizen bouwen en er zelf in wonen,
wijngaarden planten en zelf van de opbrengst eten;

22 in wat zij bouwen zal geen ander wonen,
van wat zij planten zal geen ander eten.

Want de jaren van mijn volk
zullen zijn als de jaren van een boom;
mijn uitverkorenen zullen zelf genieten
van het werk van hun handen.

23 Zij zullen zich niet tevergeefs afmatten
en geen kinderen baren voor een verschrikkelijk lot.
Zij zullen, met heel hun nageslacht,
een volk zijn dat door de HEER is gezegend.

24 Ik zal hun antwoorden nog voor ze mij roepen,
ik zal hen verhoren terwijl ze nog spreken.

25 Wolf en lam zullen samen weiden,
een leeuw en een rund eten beide stro
en een slang zal zich voeden met stof.

Niemand doet kwaad, niemand sticht onheil
op heel mijn heilige berg – zegt de HEER.

66 Het oordeel van de HEER

1 Dit zegt de HEER:

De hemel is mijn troon, de aarde mijn voetenbank.
Waar zouden jullie een huis voor mij kunnen bouwen?
En wat zou mij als rustplaats dienen?

2 Dit alles heb ik met eigen handen gemaakt,
zo is dit alles ontstaan – spreekt de HEER.
Toch sla ik acht op wie verdrukt wordt,
op mensen met een gebroken geest,
op ieder die huivert voor mijn woorden.

3 Wie echter een stier slacht maar ook een mens doodt,
wie een schaap offert maar ook een hond de nek breekt,
wie een graanoffer brengt mét het bloed van een zwijn,
wie wierook brandt als deel van het graanoffer
maar tegelijk een afgod looft –

zoals zo iemand zijn eigen wegen kiest
en van zulke gruwelijkheden geniet,

4 zo zal ik kiezen hoe ik hem zal kwellen,
zijn grootste angsten laat ik uitkomen.
Want ik heb geroepen, maar niemand gaf antwoord,
ik heb gesproken, maar zij luisterden niet;
zij deden wat slecht is in mijn ogen,
en zij verkozen wat ik niet wil.

5 Luister naar de woorden van de HEER,
jullie die voor zijn woorden huiveren.
Er wordt gezegd door jullie volksgenoten,
die jullie haten en verstoten:
'Dankzij ons staat de HEER in aanzien.
Toon ons dan eens hoe blij je bent.'
Maar zij zullen zelf te schande staan.

6 Er klinkt tumult in de stad,
een luide stem uit de tempel:
het is de stem van de HEER,
die zijn vijanden vergeldt naar hun daden.

7 Nog voor Sion weeën heeft, moet ze bevallen;
voor de barensood over haar komt,
brengt ze een zoon ter wereld.

8 Wie heeft ooit zoiets gehoord?
Wie heeft ooit zoiets gezien?
Kan een land in één dag worden gebaard,
kan een volk in één keer worden geboren?
Maar Sion baart haar kinderen
terwijl de weeën net begonnen zijn.

9 Zou ik de moederschoot openen
en niet laten baren? – zegt de HEER.
Of zou ik laten baren
en de schoot gesloten houden? – zegt jullie God.

10 Laat allen die Jeruzalem liefhebben
zich met haar verheugen en juichen om haar,
laat allen die om haar treuren
nu samen met haar jubelen.

11 Aan haar vertroostende moederborst
zullen jullie drinken en verzadigd worden,
haar rijke, volle borsten
zullen je zogen en verkwikken.

12 Want dit zegt de HEER:

Ik laat de vrede als een rivier naar haar toe stromen,
de rijkdom van alle volken als een overlopende beek,
en jullie zullen ervan drinken.

Je zult op de heup gedragen worden
en worden gewiegd op haar schoot.

13 Zoals een moeder haar zoon troost,
zo zal ik jullie troosten;
in Jeruzalem zul je troost vinden.

14 Wat jullie daar zien, zal je hart verblijden,
je botten zullen gedijen als het jonge groen.
De HEER zal zijn dienaren zijn macht tonen
en zijn vijanden zijn verbolgenheid.

15 De HEER zal komen in een vuur,
met zijn wagens als een wervelstorm.
Hij komt zijn toorn uitvieren in vlammen,
zijn dreiging in een vuurgloed.

16 De HEER zal over al wat leeft
een oordeel vellen, te vuur en te zwaard,
en tallozen worden door hem doorboord.

17 Zij die zich wijden en reinigen
om zich naar de tuinen te begeven,
iemand uit de kring achterna,
en zij die vlees van zwijnen en muizen
of ander onrein gedierte eten,
samen zullen zij ten onder gaan – spreekt de HEER.

18 Want ik ken hun daden en hun gedachten.

De tijd is gekomen om alle landen en volken bijeen te brengen. Ze zullen komen en mijn luister zien. 19 Ik zal onder hen een teken verrichten: sommigen zal ik sparen en naar vreemde volken sturen – naar Tarsis, Pul en Lydië, volken van boogschutters, naar Tubal en Griekenland, naar de verste eilanden, waar mijn faam nog niet is doorgedrongen en mijn luister nog niet is gezien – en zij zullen mijn majesteit tegenover al deze volken verkondigen. 20 Uit alle volken zullen zij jullie ballingen terugbrengen – zegt de HEER –, met paarden en wagens, met overhuifde wagens, op muilieren en kamelen, naar mijn heilige berg, naar Jeruzalem, als een offer voor de HEER, net zoals de Israëlieten hun offers in rein vaatwerk naar de tempel van de HEER brengen. 21 Zelfs zal ik sommigen van hen aanstellen als priester of Leviet – zegt de HEER.

22 Zoals de nieuwe hemel en de nieuwe aarde die ik maak zullen voortbestaan – spreekt de HEER –, zo zullen jullie naam en jullie nageslacht voortbestaan. 23 Elke nieuwemaan en elke sabbat opnieuw zal alles wat leeft hierheen komen om zich voor mij neer te buigen – zegt de HEER. 24 Bij het verlaten van de stad zien ze de lijken van hen die tegen mij in opstand kwamen: de worm die aan hen knaagt zal niet sterven, en het vuur waarin ze branden zal niet doven; ze worden verafschuwd door alles wat leeft.

1

1 Hier volgen de woorden van Jeremia, de zoon van Chilkia, afkomstig uit een priestergeslacht uit Anatot in het gebied van Benjamin. 2 De HEER richtte zich tot hem in het dertiende jaar dat koning Josia, de zoon van Amon, over Juda regeerde. 3 Ook sprak hij tot hem tijdens de regering van koning Jojakim, de zoon van Josia, en in de jaren daarna, tot het einde van het elfde regeringsjaar van Sedekia, de zoon van Josia. In de vijfde maand van dat jaar werd Jeruzalem in ballingschap gevoerd.

Jeremia geroepen

4 De HEER richtte zich tot mij: 5 ‘Voordat ik je vormde in de moederschoot, had ik je al uitgekozen, voordat je de moederschoot verliet, had ik je al aan mij gewijd, je een profeet voor alle volken gemaakt.’ 6 Ik riep: ‘Nee, HEER, mijn God! Ik kan het woord niet voeren, ik ben te jong.’ 7 Maar de HEER antwoordde: ‘Zeg niet: “Ik ben te jong.” Richt je tot iedereen naar wie ik je zend en zeg alles wat ik je opdraag. 8 Wees voor niemand bang, want ik zal je ter zijde staan en je redden – spreekt de HEER.’ 9 En de HEER strekte zijn hand uit, raakte mijn mond aan en zei tegen mij: ‘Hiermee leg ik mijn woorden in jouw mond. 10 Nu, op deze dag, geef ik je gezag over alle koninkrijken en volken, om ze uit te rukken en te verwoesten, om ze te vernietigen en af te breken, op te bouwen en te planten.’

11 De HEER richtte zich tot mij: ‘Wat zie je, Jeremia?’ Ik antwoordde: ‘Ik zie een amandeltwijg.’ 12 ‘Dat zie je goed,’ zei de HEER, ‘zo snel als een amandelboom in het voorjaar uitbot, zo snel laat ik mijn woorden uitkomen.’

13 De HEER richtte zich opnieuw tot mij: ‘Wat zie je?’ Ik zei: ‘Ik zie een gloeiend hete kookpot die vanuit het noorden overhelt.’ 14 De HEER zei: ‘Vanuit het noorden zal onheil over alle inwoners van dit land worden uitgestort. 15 Ik roep de volken van alle koninkrijken uit het noorden op – spreekt de HEER. Ze zullen dit land binnenvallen en hun tronen voor de poorten van Jeruzalem zetten, rondom de muren en om alle andere steden van Juda. 16 Ik zal het volk vonnissen voor al het kwaad dat het heeft gedaan. Ze hebben mij verlaten, wierook gebrand voor andere goden en geknield voor wat ze zelf gemaakt hebben. 17 Jij, Jeremia, maak je gereed en zeg hun alles wat ik je opdraag. Laat je door hen geen angst aanjagen, anders zal ik jou angst aanjagen in hun bijzijn. 18 Ik maak je nu tot een vestingstad en een ijzeren zuil, tot een bronzen muur om stand te houden tegen het hele land: de koningen en leiders van Juda, de priesters en het volk. 19 Ze zullen je bestrijden, maar niet verslaan, want ik zal je ter zijde staan en je redden – spreekt de HEER.’

Ontrouw van Israël en Juda

2

1 De HEER richtte zich tot mij:

2 ‘Roep Jeruzalem toe: Dit zegt de HEER:
Ik weet nog hoe je me liefhad in je jeugd,
van me hield als mijn bruid,
hoe je me volgde door de woestijn,
dat land waar niet wordt gezaaid.
3 Israël is aan de HEER gewijd,
het is de eerste vrucht van zijn oogst.
Wie het verslindt, laadt schuld op zich,
hij wordt door onheil getroffen
– spreekt de HEER.

4 Luister naar de woorden van de HEER,
volk van Jakob.

Stammen van Israël, luister allemaal!

5 Dit zegt de HEER:

Welk onrecht heb ik jullie voorouders gedaan
dat ze mij hebben verlaten,
dat ze achter nietige goden aan liepen
en zelf nietswaardig werden?

6 Zij zeiden niet:

“Waar is de HEER,
die ons uit Egypte heeft bevrijd,
die ons heeft geleid door de woestijn,
door een land van steppen en ravijnen,

een land zo dor en duister,
 een land waar niemand doorheen trekt,
 waar geen mensen wonen.”

7 Ik leidde jullie naar een land vol boomgaarden,
 een rijke oogst aan vruchten wachtte jullie daar.
 Jullie kwamen er – en bezoedelden mijn bezit,
 mijn eigen land werd mij een gruwel.

8 De priesters zeiden niet:

“Waar is de HEER?”

De hoeders van de wetten kenden mij niet.
 De herders kwamen tegen mij in opstand.
 De profeten lieten zich door Baäl leiden
 en liepen achter goden aan
 van wie geen hulp was te verwachten.

9 Daarom klaag ik jullie nogmaals aan,
 en de kinderen van je kinderen klaag ik aan
 – spreekt de HEER.

10 Ga naar de Griekse eilanden, vraag na,
 trek naar Kedar, onderzoek:
 is zoiets ooit gebeurd,

11 heeft ooit een volk zijn goden ingeruild?

En goden zijn het nog niet eens!

Maar mijn volk heeft zijn eer verruild
 voor iets dat geen hulp bieden kan.

12 Hemel, wees ontzet!

Huiver, sidder en beef! ❄️

(2:12) beef – Volgens de Pesjitta. MT: ‘verdroog’.

– spreekt de HEER.

13 Twee wandaden heeft mijn volk begaan:
 het heeft mij verlaten, de bron van levend water,
 en het heeft waterkelders uitgehouwen,
 kelders vol scheuren, waarin het water niet blijft staan.

14 Is Israël een knecht,
 is het soms als slaaf geboren?
 Waarom is het dan een weerloze prooi?

15 Leeuwen briesen ertegen,
 heffen een machtig gebrul aan.
 Ze maken van het land een woesteni,
 de steden zijn verwoest, ontvolkt.

16 Manschappen uit Memfis en Dafne
 stropen je heuvels kaal.

17 Je hebt het aan jezelf te wijten,
 je hebt de HEER, je God, verlaten toen hij je leidde op je weg.

18 Nu dan, waarom ga je naar Egypte,
 wil je water drinken uit de Nijl?

Waarom ga je naar Assyrië,
 wil je water drinken uit de Eufraat?

19 Je eigen kwaad zal je straffen,
 je eigen ontrouw keert zich tegen je.
 Weet wel: doordat je mij verlaten hebt,
 voor mij geen ontzag meer hebt,
 loopt het jammerlijk met je af
 – spreekt de HEER, de God van de hemelse machten.

20 Je brak je juk steeds weer in stukken,
 rukte je riemen los
 en zei: “Ik wil niet dienstbaar zijn.”

Maar op elke hoge heuvel,
 onder elke bladerrijke boom,
 lag je als een hoer te wachten.

21 Ik heb je geplant als een edele druif, een prachtige stek,
maar wat ben je geworden?

Een verwilderde wijnstok, woekerende ranken!

22 Ook al was je je kleren met zeep,
en met een overvloed aan loog,
je schandvlek blijf ik zien

– spreekt God, de HEER.

23 Hoe kun je zeggen:

“Ik heb me niet besmeurd,
ik liep niet achter de Baäls aan”?
Kijk eens naar het Hinnomdal,
besef wat je daar doet.

Je bent een rusteloze kameel,
die hitsig heen en weer rent,

24 een wilde ezelin, thuis in de woestijn,
die elke ezel ruikt, tochtig als ze is.

Wie kan haar drift aan banden leggen?

Geen ezel hoeft moeite te doen,
brongstig als ze is, laat ze zich makkelijk vinden.

25 Loop je voeten niet stuk,
bespaar jezelf een dorstige keel.

Maar jij zegt: “Laat me begaan,
ik heb die andere goden lief,
hen wil ik volgen.”

26 Zoals een betrachte dief te schande staat,
zo staat het volk van Israël te schande,
de koningen en leiders,
de priesters en profeten.

27 Ze zeggen tegen een blok hout:

“U bent onze vader,”

tegen een stuk steen:

“U hebt ons gebaard.”

Ze hebben mij de rug toegekeerd,
ze kijken mij niet langer aan.

Maar als ze in nood zijn, roepen ze:

“Kom toch, red ons!”

28 Waar zijn dan je goden,
die jullie zelf gemaakt hebben?

Die moeten je maar redden uit je nood.

Je hebt toch, Juda, evenveel goden als steden?

29 Waarom klagen jullie mij aan?

Jullie kwamen zelf in opstand tegen mij

– spreekt de HEER.

30 Ik heb jullie kinderen gestraft;
vergeefs, ze hebben niets geleerd.

Jullie zwaard verslond je profeten,
als een verscheurende leeuw.

31 Let op de woorden van de HEER, Israël!

Was ik voor jullie een woestijn,
of een land vol duisternis?

Waarom zegt mijn volk:

“Wij willen niet gebonden zijn,
wij komen niet meer naar u toe”?

32 Zal een meisje haar sieraden vergeten,
of een bruid haar tooi?

Maar mijn volk is mij sinds jaar en dag vergeten.

33 Hoe goed ken je de weg naar je minnaars,
zelfs verdorven vrouwen kunnen nog iets van je leren.

34 En bovendien, je kleren zijn besmeurd
met het bloed van arme, onschuldige mensen,

niet van inbrekers, op heterdaad betrapt.

35 En je durft ook nog te zeggen:

“Maar ik ben onschuldig,

Gods toorn gaat voorbij.”

Omdat je zegt: “Ik heb niet gezondigd,”

daarom klaag ik je aan.

36 Hoe snel sla jij een andere weg in.

Met Assyrië ben je bedrogen uitgekomen,

met Egypte overkomt je dat ook.

37 Ook Egypte zul je verlaten,

ontredderd, met je handen op je hoofd.

Want de HEER heeft verstoten op wie je vertrouwde,

steun bieden ze niet meer.’

3 Oproep om terug te keren naar de HEER

1 De HEER sprak:✠

(3:1) *De HEER sprak* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Zeggende’.

‘Als een man van zijn vrouw scheidt en zij bij hem weggaat en de vrouw van een ander wordt, kan hij haar dan terugnemen? Wordt er dan geen smet op het land geworpen? Maar jij hebt met talloze minnaars overspel gepleegd, en je wilt toch weer bij me terugkomen? – spreekt de HEER.

2 Kijk naar de kale heuvels,

waar ben je niet beslapen?

Je wachtte je minnaars op langs de weg,

zoals een rover wacht in de woestijn.

Je hebt dit land besmeurd

met je overspel, je schandelijk gedrag.

3 Daarom bleven de regens uit,

is de lenteregen niet gekomen.

Toch hield je de brutale blik van een hoer,

je toonde geen enkele schaamte.

4 Maar nú roep je mij aan.

Je zegt “vader” tegen mij, en zegt:

“U bent de geliefde van mijn jeugd,

5 uw woede gaat voorbij,

niet eeuwig duurt uw toorn.”

Zo spreek je, maar onverdroten ga je voort,

je blijft je schanddaden begaan.’

6 Tijdens de regering van koning Josia zei de HEER tegen mij: ‘Heb je gezien hoe ontrouw Israël mij geworden is? Ze pleegde overspel op elke hoge berg en onder elke bladerrijke boom. **7** Ik dacht: Als ze van dat alles genoeg heeft, komt ze wel bij me terug. Maar ze kwam niet terug. Haar afvallige zuster Juda zag✠

(3:7-8) *Haar afvallige zuster Juda zag dat* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘Haar afvallige zuster Juda zag en ik zag dat’.

8 dat ik ontrouw Israël verstoten had en haar een scheidingsbrief gegeven had, juist omdat ze overspel had gepleegd. Maar toch liet afvallig Juda zich daardoor niet afschrikken, ze pleegde zelf ook overspel. **9** En door haar lichtzinnig overspel met goden van steen en hout wierp ze een smet op dit land. **10** Daarna kwam Israëls afvallige zuster Juda wel bij me terug, maar ze was niet oprecht, ze kwam met loze woorden – spreekt de HEER.’

11 De HEER vervolgde: ‘Ontrouw Israël is nog rechtvaardig in vergelijking met afvallig Juda.

12 Roep tegen het noorden:

Kom terug, ontrouw Israël – spreekt de HEER –, dan zal ik mijn woede laten varen,

want ik ben vol genade,

niet eeuwig duurt mijn toorn

– spreekt de HEER.

13 Erken alleen dat je schuldig bent,

tegen de HEER, je God, in opstand bent gekomen,

dat je overal op zoek ging naar andere goden,

onder elke bladerrijke boom,

dat je niet naar mij geluisterd hebt

– spreekt de HEER.

14 Kom terug, ontrouwe kinderen – spreekt de HEER –, want jullie behoren mij toe. Ik zal één van jullie uit elke stad nemen en twee van jullie uit elke familie, en jullie naar Sion brengen. 15 Ik zal jullie herders naar mijn hart geven, en die zullen jullie met wijsheid en inzicht weiden. 16 En als jullie in die tijd in aantal toenemen en dit land weer zullen bevolken, zal niemand meer over de ark van het verbond met de HEER spreken. Die komt in niemands gedachten op, hij wordt niet meer genoemd of gemist, en wordt niet opnieuw gemaakt. 17 In die tijd zal men Jeruzalem “Troon van de HEER” noemen. Alle volken zullen er samenstromen, ze zullen op de naam van de HEER afkomen en zich niet meer laten leiden door hun koppig en boosaardig hart. 18 In die tijd zal Juda zich bij Israël voegen, en samen zullen ze uit het noorden naar dit land komen, dat ik hun voorouders in bezit heb gegeven.

19 Ik dacht: Hoe kan ik je een plaats tussen mijn kinderen geven en je een begeerlijk land schenken, een sieraad voor de hele wereld? En ik dacht: Jullie zullen “vader” tegen mij zeggen, jullie keren je niet van mij af.

20 Maar nee, zoals een vrouw die haar man bedriegt, zo heb jij mij bedrogen, volk van Israël! – spreekt de HEER.

21 Een stem klinkt over de kale heuvels: Israël smeekt en weent.

Het is een verdorven weg gegaan, is de HEER, zijn God, vergeten.

22 Kom terug, afvallige kinderen, ik zal jullie genezen van je ontrouw. Dan zullen jullie zeggen:

“Hier zijn we, wij komen bij u terug, want u bent de HEER, onze God.

23 Het is waar, de heuvels zijn een leugen,*

(3:23) *de heuvels zijn een leugen* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘het bedrog vanaf de heuvels’.

de bergen een holle klank.

Het is alleen de HEER, onze God, die Israël de overwinning geeft.

24 Zolang ons volk bestaat, heeft de god van de schande het bezit van onze voorouders verslonden, hun schapen, geiten en runderen, hun zonen en dochters.

25 Laten we ons neerwerpen in schande, laat schaamte ons bedekken.

Tegen de HEER, onze God, hebben wij en onze voorouders gezondigd, vanaf onze jeugd, tot op de dag van vandaag.

Wij hebben niet geluisterd naar de HEER, onze God.”

4

1 Israël, wanneer je op je schreden terugkeert, keer dan terug naar mij – spreekt de HEER. Heb je die afgodsbeelden weggedaan, zwerf dan niet langer rond,

2 maar zweer waarachtig, eerlijk en oprecht: “Zo waar de HEER leeft.”

Dan willen alle volken worden gezegend als Israël,*

(4:2) *Dan willen alle volken worden gezegend als Israël* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘Alle volken zullen in hem gezegend worden’.

ze zullen zich met Israël gelukkig prijzen.

3 Want dit zegt de HEER tegen Juda en Jeruzalem:

Ontgin nieuw land, en zaai niet tussen de dorens.

4 Laat je besnijden voor de HEER, ontdoe je van de voorhuid van je hart,

inwoners van Juda en Jeruzalem.
Anders slaat zijn toorn uit als een vuur,
een brand die niet te blussen is,
vanwege jullie kwalijke praktijken.

De vijand uit het noorden in aantocht

5 Maak bekend in Juda,
laat horen in Jeruzalem, bevel:
“Blaas de ramshoorn in het land!”

Roep luid: “Verzamelen!
Verschans je in je vestingsteden.

6 Wijs met de strijdvaan naar Sion!
Vlucht, blijf niet staan!”

Want ik breng onheil uit het noorden,
een grote ramp!

7 Zoals een leeuw uit het struikgewas springt,
zo doemt een vernietiger van volken op,
rukt de vijand op uit zijn gebied.
Hij maakt je land tot een woestijn.
Je steden vallen in puin, worden ontvolkt.

8 Hul je daarom in het zwart,
weeklaag, barst uit in jammerklachten.
Onstuitbaar is de brandende toorn van de HEER.

9 Op die dag – spreekt de HEER –
ontzinkt de koning en de leiders alle moed.
De priesters zijn ontzet,
de profeten verbijsterd.’

10 Ik zei: ‘HEER, mijn God,
u hebt Jeruzalem en dit volk misleid:
wij zouden in vrede leven,
toch staat het zwaard ons op de keel!’

11 ‘Dan zeg ik Juda en Jeruzalem:
Vanuit de kale heuvels in de woestijn
waait een verzengende wind naar mijn volk.
Geen wind om het koren te wannen,

12 ik stuur een woeste wind.
Nu, ja nú vel ik mijn oordeel over hen.

13 Daar doemt de vijand op,
als een jagende wolk,
zijn wagens razen als een wervelwind,
zijn paarden gaan sneller dan adelaars.
“Wee ons! Het is met ons gedaan.”

14 Jeruzalem, zuiver je hart van het kwaad,
dan alleen word je gered.
Hoe lang blijf je broeden op je kwalijke plannen!

15 Een bode uit Dan brengt slechte tijding,
uit het bergland van Efraïm komt een onheilsbericht.

16 Meld het de volken, maak Jeruzalem bekend:
Uit verre landen naderen belegeraars,
schreeuwend slaan ze het beleg voor Juda’s steden.

17 Ze omsingelen Jeruzalem
als wachters een akker,
omdat het tegen mij in opstand kwam
– spreekt de HEER.

18 Je wangedrag heeft dit teweeggebracht.
Het bittere kwaad dat je deed,
zette zich vast in je hart.’

19 O bonzend hart! O razend hart!
Ik krimp ineen van pijn!
Ik kan niet zwijgen,

tot in mijn ziel voel ik het hoorneschal,
hoor ik het krijgsgeschreeuw.

20 Ramp op ramp wordt gemeld,
heel het land gaat te gronde.
Plotseling zijn mijn tenten vernield,
onverwacht mijn tentdoeken gescheurd.

21 Hoe lang nog moet ik de strijdvaan zien,
de ramshoorn horen schallen?

22 De HEER zegt: 'Dwaas is mijn volk,
het is met mij niet vertrouwd.
Het zijn kinderen zonder verstand,
inzicht hebben ze niet.
Zij zijn wel wijs, maar in het kwaad;
tot het goede zijn ze niet in staat.'

23 Ik zag de aarde,
ze was woest en doods.
Ik keek op naar de hemel,
er was geen licht.

24 Ik zag de bergen, ze beefden,
de heuvels, ze huiverden.

25 Ik keek, er waren geen mensen,
alle vogels waren uit de lucht verdwenen.

26 Ik keek, elke boomgaard was een woestijn,
alle steden waren verwoest –
door toedoen van de HEER,
door zijn brandende toorn.

27 Want dit zegt de HEER:
'Heel het land wordt een woestijn,
maar vernietigen zal ik het niet.

28 Hierom zal de aarde rouwen,
de hemel boven zal in zwart gedompeld zijn,
omdat ik gesproken heb en dit besloten heb.
Ik volhard in mijn besluit, ik kom er niet op terug.'

29 Voor de kreten van schutters en menners
slaat heel de stad op de vlucht.
Ze rennen de bossen in,
beklimmen de rotsen.
Heel de stad is verlaten,
niemand woont er nog.

30 Jij, Juda, bent tot ondergang gedoemd,
wat wil je nu nog doen?

Al ga je gekleed in scharlaken,
al ben je met goud getooid,
al maak je je ogen op,
tevergeefs maak je je mooi.
Je wordt door je minnaars verworpen,
ze staan je naar het leven.

31 Ik hoor een kreet van pijn,
als van een vrouw die de eerste keer baart.
Vrouwe Sion kreunt,
zij heft haar handen ten hemel:
'Wee mij! Ik bezwijk in handen van moordenaars.'

Onrecht en dwaasheid in Juda

5

1 'Zwerf door de straten van Jeruzalem,
vraag na, kijk om je heen,
zoek op de pleinen of er iemand is
die rechtvaardig handelt,

die naar eerlijkheid streeft,
dan zal ik Jeruzalem vergeven.

2 Als zij zweren: “Zo waar de HEER leeft,”
plegen zij niets dan meineed.’

3 ‘HEER, u wilt toch dat ze eerlijk zijn?

U sloeg hen, maar het raakte hen niet.

U bracht hen aan de rand van de afgrond,

zij weigerden van die straf te leren.

Zij gingen onverdroten voort

en weigerden terug te keren.

4 Ik dacht: Het zijn maar eenvoudige mensen,
veel kennis hebben ze niet.

Zij weten niet wat de HEER van hen vraagt,

zijn niet bekend met het recht van hun God.

5 Ik zal me tot hun leiders richten,

zij weten beslist wat de HEER van hen vraagt,

zij zijn bekend met het recht van hun God.

Maar ook zij hebben het juk gebroken,

hoog en laag heeft zijn riemen losgerukt.

6 Daarom werden ze gedood door leeuwen uit het bos,

verscheurd door wolven uit de steppe,

daarom loerden panters op hun steden.

Ieder die zich buiten waagde, werd verscheurd.

Niet te tellen zijn hun misdaden,

hun ontrouw bleek talloze malen.’

7 ‘Waarom zou ik jullie vergeven?

Jullie kinderen hebben mij verlaten,

zij zwoeren bij wat geen goden zijn.

Ik schonk hun overvloed,

maar zij pleegden overspel,

bij hoeren zijn ze kind aan huis.*

(5:7)

zijn ze kind aan huis

– Volgens sommige Hebreeuwse handschriften. MT: ‘kerven ze hun lichaam’.

8 Het zijn bronstige, hitsige hengsten,

ze hinniken allen naar andermans vrouw.

9 Zou ik zo’n volk niet straffen?

– spreekt de HEER.

Zou ik mij niet wreken

op een volk dat zoiets doet?

10 Bestorm de wijnterrassen, vertrap ze,

maar vernietig ze niet helemaal.

Ruk de ranken af,

ze behoren de HEER niet toe.

11 Want Israël en Juda hebben mij bedrogen

– spreekt de HEER.

12 Ze hebben de HEER niet ernstig genomen,

ze zeiden: “Zo doet hij niet, ons zal geen onheil treffen,

zwaard en honger blijven ons bespaard.

13 De profeten? Wind zijn ze,

ze spreken niet de woorden van de HEER.

Laat dat onheil hén maar treffen.”

14 Daarom – dit zegt de HEER, de God van de hemelse machten:

Omdat zij dit durven te zeggen,

maak ik dit volk tot brandhout,

maak ik mijn woorden in jouw mond

tot een vlam die hen verslindt.

15 Israël, ik stuur een volk uit verre streken op je af

– spreekt de HEER.

Dat volk is taai, dat volk is eeuwenoud,

het spreekt een taal die je niet kent,

je kunt hun woorden niet verstaan.

16 De pijlkoekers van de soldaten,
allen onverschrokken strijders,
zijn een open graf.

17 Dat volk verslindt je oogst en je voedsel,
je zonen en je dochters,
je geiten, schapen, koeien,
je wijnstokken en vijgenbomen.
Het verwoest je vestingsteden,
de burchten waarop je vertrouwt.

18 Maar als het zover is, zal ik ze toch niet vernietigen – spreekt de HEER. 19 En als ze vragen: “Waarom heeft de HEER, onze God, ons dit alles aangedaan?” antwoord hun dan: “Jullie hebben mij toch verlaten en zijn vreemde goden gaan dienen in je eigen land? Jullie zullen vreemden dienen in een land dat niet van jullie is.”

20 Zeg het volk van Jakob
en roep Juda toe:

21 Luister toch, dwaas en onverstandig volk,
dat ogen heeft, maar niet ziet,
en oren heeft, maar niet hoort.

22 Hebben jullie geen ontzag voor mij?
– spreekt de HEER.

Beven jullie niet voor mij?
Ik heb met zand de zee aan banden gelegd,
haar een vaste grens gesteld.

Haar golven donderen, maar tevergeefs,
ze bruisen onstuimig, maar worden gestuit.

23 Maar dit volk is koppig en opstandig,
het is zijn eigen weg gegaan.

24 Zij zeiden niet:

“Wij moeten ontzag hebben voor de HEER, onze God,
die ons tijdig regen geeft,
in het najaar en het voorjaar,
die een vaste oogsttijd geeft.”

25 Jullie zonden hebben deze orde verstoord,
welvaart bleef door jullie wandaden uit.

26 Ik trof schurken aan onder mijn volk,
ineengedoken als vogelvangsters loeren ze rond.
Ze zetten een val, ze jagen op mensen.

27 Zoals een korf vol vogels is,
zo zijn hun huizen vol gestolen goed.
Daardoor zijn ze machtig en rijk.

28 Ze zijn vadsig en vet
en slechter dan slecht.
Ze staan het recht in de weg,
wat wezen toekomt laat hun koud,
de belangen van de armen dienen ze niet.

29 Zou ik zo'n volk niet straffen?
– spreekt de HEER.

Zou ik mij niet wreken
op een volk dat zoiets doet?

30 Verschrikkelijke dingen, ongehoord,
gebeuren in dit land:

31 de profeten profeteren leugens,
de priesters treden eigenmachtig op.
En dat bevalt mijn volk!

Wat zullen jullie doen als je einde nadert?

De ondergang van Juda is nabij

6

1 Vlucht, volk van Benjamin, vlucht uit Jeruzalem!

Blaas de ramshoorn in Tekoa,
geef vuursignalen boven Bet-Hakkerem.
Onheil dreigt uit het noorden,
alles stort ineen.

2 Die lieflijke en tere vrouw breng ik om,
vrouwe Sion zelf.

3 Herders met hun kudden komen op haar af,
rondom haar zetten zij hun tenten op,
ieder weidt zijn deel af.

4 Ze roepen: "Bereid je voor op de strijd!
Nog deze middag vallen we aan.
Helaas, de dag loopt ten einde,
de schaduwen lengen.

5 We vallen aan in de nacht,
dan breken we de burchten af."

6 Dit zegt de HEER van de hemelse machten:
Hak de boomgaarden om,
werp een wal op tegen de stad.
Jeruzalem wordt overgeleverd,
het is een stad vol onderdrukking.

7 Zoals water opwelt uit een bron,
zo welt kwaad op uit Jeruzalem.
"Ik ben mishandeld en beroofd,"
klinkt het in de stad.

Onder mijn ogen wordt geslagen, gemarteld,
er komt geen einde aan.

8 Laat je terechtwijzen, Jeruzalem,
dan maak ik me niet van je los,
maak ik je niet tot een woestijn,
een onbewoonbaar land.'

9 Dit zei de HEER van de hemelse machten:

'Zoek goede druiven*

(6:9)

Zoek goede druiven

– Voorgestelde lezing. MT: 'Laten zij goede druiven zoeken'.

aan de wijnstok,

zoek wat van Israël nog overbleef.

Zoek als een wijnboer de ranken na.'

10 Ik zei: 'Tegen wie moet ik spreken,
wie luistert naar mijn waarschuwing?

Hun oren zitten dicht, niets merken ze op.

De woorden van de HEER bespotten ze,
ze hebben er een afkeer van.

11 Ik ben vol van de toorn van de HEER,
ik kan mij niet meer bedwingen.'

'Stort mijn woede uit over de kinderen op straat,
over alle jonge mannen.

Mannen en vrouwen worden gevangengenomen,
grijsaards en oude mensen.

12 Hun huizen vallen anderen toe,
ook hun akkers en hun vrouwen.

Ik treed op tegen de hele bevolking

– spreekt de HEER.

13 Want iedereen, van groot tot klein,

is op eigen voordeel uit;

van profeet tot priester,

ieder pleegt bedrog.

14 Ze verklaren de wond van mijn volk
lichtvaardig voor genezen,
ze zeggen: “Alles gaat naar wens.”
Nee, niets gaat naar wens!

15 Schamen zij zich voor hun wandaden?
Integendeel, zij weten niet wat schaamte is.
Daarom komen ze ten val,
als ik ze straf, storten ze allen dood neer
– zegt de HEER.

16 Dit zegt de HEER:
Ga op de kruispunten staan, denk na,
kijk naar de oude wegen.
Welke weg leidt naar het goede?
Sla die in, en vind rust.
Maar zij zeggen: “Dat doen wij niet.”

17 Ik stel wachtters over jullie aan,
let op het geluid van hun ramshoorn.
Zij zeggen: “Dat doen wij niet.”

18 Daarom, volken, luister!
Kom samen en beseef wat daar gebeurt.

19 Aarde, luister,
ik breng onheil over dat volk.
Dat is de vrucht van hun bedenksels,
omdat zij niet naar mijn woorden hebben geluisterd,
mijn wet hebben verworpen.

20 Wat heb ik aan wierook, uit Seba gehaald,
aan kalmoes uit een ver land?
Jullie brandoffers aanvaard ik niet,
jullie vredeoffers behagen mij niet.

21 Daarom – dit zegt de HEER:
Ik leg voor dit volk een struikelblok neer,
waarover het ten val komt.
Zowel vaders als zonen komen om,
zowel burens als vrienden.

22 Dit zegt de HEER:
Er komt een volk uit het noorden,
een grote overmacht.

Ze komen van de einden der aarde,
worden angevuurd tot de strijd.

23 Ze houden boog en zwaard gereed,
wreed zijn ze, meedogenloos.
Hun kriegsrumoer klinkt als een bulderende zee,
ze komen op paarden aangestormd.
Hun leger staat in slagorde,
als één man gereed voor de strijd.
Het richt zich, vrouwe Sion, tegen jou!

24 ‘Wij horen van hun komst,
onze handen beginnen te trillen.
Angst en paniek overweldigen ons,
zoals weeën een barende vrouw.

25 Waag je niet buiten de stad, ga niet op reis,
want daar heerst het zwaard van de vijand,
het zaait overal paniek!’

26 ‘Hul je in het zwart, mijn volk,
wentel je in het stof.
Rouw als om een enig kind,
klaag met bitter rouwbeklag.
De verwoester overvalt je, onverhoeds.

27 Ik maak jou tot een keurmeester,*

(6:27) keurmeester – Voorgestelde lezing. MT: ‘vesting’.

je toetst de handelwijze van mijn volk.

28 Zij allen zijn rebels en opstandig,
kwaadsprekers, waardeloos koper en ijzer,
zij allen zijn door en door slecht.

29 Het vuur verschroeit zelfs de blaasbalg,
maar het lood levert geen zilver.

Vergeefs zuivert de smelter,
het goede en het slechte worden niet gescheiden.

30 Verworpen zilver worden ze genoemd,
want ze zijn verworpen door de HEER.’

Straf voor Juda’s godsdienstige praktijken

7

1 De HEER richtte zich tot Jeremia: 2 ‘Ga in de tempelpoort staan en verkondig deze boodschap: Luister naar de woorden van de HEER, Judeeërs; luister, jullie die door deze poorten naar binnen gaan om de HEER te vereren. 3 Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Beter je leven, dan mogen jullie in dit land blijven wonen. 4 Vertrouw niet op die bedrieglijke leus: “Dit is de tempel van de HEER! De tempel van de HEER! De tempel van de HEER!” 5 Als jullie je leven werkelijk beteren, als jullie elkaar rechtvaardig behandelen, 6 vreemdelingen, wezen en weduwen niet onderdrukken, in dit land geen onschuldig bloed vergieten en niet achter andere goden aanlopen, jullie onheil tegemoet, 7 dan mogen jullie hier blijven wonen, in dit land dat ik jullie voorouders gegeven heb. Zo is het altijd geweest, zo zal het dan altijd zijn. 8 Maar jullie vertrouwen op die bedrieglijke leus, en dat zal je niet baten. 9 Jullie stelen, moorden, plegen overspel en meened, branden wierook voor Baäl en lopen achter andere goden aan, die jullie eerst niet kenden. 10 En toch durven jullie, terwijl jullie al die gruweldaden plegen, voor mij te verschijnen in deze tempel, het huis waaraan mijn naam verbonden is, met de gedachte: Ons kan niets gebeuren! 11 Denken jullie soms dat het huis dat mijn naam draagt een rovershol is? Ik zie wel degelijk wat jullie doen – spreekt de HEER.

12 Ga maar eens naar het heiligdom in Silo, waar ik mijn naam vroeger liet wonen, en zie wat ik er vanwege de wandaden van mijn volk Israël mee heb gedaan. 13 Nu dan – spreekt de HEER –, omdat jullie al die gruweldaden plegen en ik telkens weer tot jullie gesproken heb maar jullie niet hebben geluisterd, omdat ik geroepen heb maar jullie niet hebben geantwoord, 14 zal ik met deze tempel, waaraan mijn naam verbonden is en waarin jullie je vertrouwen stellen, en met heel het land dat ik jullie voorouders gegeven heb, hetzelfde doen als met Silo. 15 Ik zal jullie verstoten, zoals ik jullie broedervolk, het nageslacht van Efraïm, verstoten heb.

16 En jij, bid niet voor dit volk, kom niet langer met smeekbeden, dring niet bij me aan, want ik zal niet naar je luisteren. 17 Zie je niet wat er in de steden van Juda en de straten van Jeruzalem gebeurt? 18 De kinderen sprokkelen hout, de vaders stoken het vuur en de vrouwen kneden deeg om koeken voor de koningin van de hemel te bakken. Ook krenken ze mij door wijnoffers aan andere goden te brengen. 19 Maar treffen ze mij daarmee? – spreekt de HEER. Treffen ze niet eerder zichzelf, tot hun eigen schande? 20 Daarom, dit zegt God, de HEER: Ik stort over dit land, over de mensen, de dieren, de bomen en gewassen op het veld mijn grote woede uit. Alles zal branden, en niets zal worden geblust.

21 Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Maak van je brandoffers maar vredeoffers: eet zelf het vlees maar op! 22 Toen ik jullie voorouders uit Egypte leidde, heb ik hun nooit iets gezegd of voorgeschreven over brand- en vredeoffers. 23 Wat ik hun geboden heb, is dit: “Wees mij gehoorzaam, dan zal ik jullie God zijn en zullen jullie mijn volk zijn. Volg steeds de weg die ik jullie wijs, daar zullen jullie wél bij varen.” 24 Maar ze luisterden niet naar mij, ze hebben mij niet gehoorzaamd. Ze volgden hun eigen plannen en lieten zich leiden door hun koppig en boosaardig hart. In plaats van mij te volgen, keerden ze zich van mij af. 25 Vanaf de dag dat jullie voorouders uit Egypte wegtrokken tot op de dag van vandaag heb ik telkens weer mijn dienaren, de profeten, naar jullie gezonden. 26 Maar niemand die naar mij luisterde, niemand die mij gehoorzaamde. Jullie zijn nog halsstarriger dan jullie voorouders.

27 Als je dit alles tegen hen zegt, zullen ze niet naar je luisteren; als je hen roept, zullen ze niet antwoorden. 28 Zeg dan tegen hen: Hier is nu een volk dat niet heeft geluisterd naar de HEER, zijn God, en dat zich niet heeft laten terechtwijzen. Oprechte woorden komen niet meer over hun lippen.

29 Scheer je hoofdhaar af, werp het weg,
hef op de kale heuvels een klagelied aan.
De HEER verwerpt en verstoot je,

jullie generatie treft hij met zijn toorn.

30 De Judeeërs hebben immers gedaan wat slecht is in mijn ogen – spreekt de HEER. Ze hebben de tempel waaraan mijn naam verbonden is, met gruwelijke afgodsbeelden ontwaard, **31** en in het Hinnomdal de offerplaats Tofet gebouwd om er hun zonen en dochters te verbranden. Ik heb dat nooit geboden, ik heb dat nooit gewild. **32** Daarom – spreekt de HEER –, de dag zal komen dat er niet meer gesproken wordt over Tofet of het Hinnomdal, maar over het Moorddal. Men zal de doden in Tofet begraven tot er geen plaats meer is. **33** Dan vallen de lijken van dit volk ten prooi aan roofvogels en wilde dieren, en niemand die ze verjaagt. **34** Ik zal in de steden van Juda en de straten van Jeruzalem de vreugdezangen laten verstommen; bruid en bruidegom zullen niet langer van blijdschap zingen, want heel het land wordt een woestenijs.

8

1 In die tijd – spreekt de HEER – zal men de beenderen van de koningen van Juda, van de raadsheren, de priesters, de profeten en de inwoners van Jeruzalem uit hun graven halen **2** en ze uitspreiden voor de zon, de maan en het sterrenleger aan de hemel. Die vereerden ze met zoveel overgave en die volgden ze, die vroegen ze om raad en daarvoor knielden ze. De beenderen zullen niet worden verzameld en begraven, maar als mest op de akkers blijven liggen. **3** En wat er overblijft van dit verdorven volk zal de dood verkieszen boven het leven, op elke plaats waarheen ik hen verdreven heb – spreekt de HEER van de hemelse machten.

Het volk weigert naar de HEER terug te keren

4 Zeg tegen hen: Dit zegt de HEER:

Als iemand valt, staat hij toch op?

Als iemand afdwaalt, keert hij toch terug?

5 Waarom blijft dit volk dan dwalen,
waarom blijft Jeruzalem ontrouw,
houdt het vast aan bedrog,
weigert het terug te keren?

6 Ik heb goed naar hen geluisterd –
wat ze zeggen is gelogen.

Niemand heeft berouw over het kwaad,
niemand zegt: “Hoe kon ik dit ooit doen?”
Ze hollen steeds maar door
als een paard dat zich in de strijd stort.

7 De ooievaar aan de hemel,
de tortelduif en de gierzwaluw
kennen de tijd van hun trek,
maar mijn volk kent niet de orde van de HEER.

8 Hoe durven jullie te zeggen: “Wij zijn wijzen,
wij hebben de wet van de HEER”?
De pen van de schrijvers heeft hem vervalst.

9 De wijzen zullen te schande staan,
ten einde raad, ze lopen in een val.
Ze hebben de woorden van de HEER verworpen,
wat voor wijsheid rest hun nog?

10 Daarom geef ik hun vrouwen weg,
hun akkers geef ik aan veroveraars.
Want iedereen, van groot tot klein,
is op eigen voordeel uit,
van profeet tot priester,
ieder pleegt bedrog.

11 Ze verklaren de wond van mijn volk
lichtvaardig voor genezen,
ze zeggen: “Alles gaat naar wens.”
Nee, niets gaat naar wens!

12 Schamen zij zich voor hun wandaden?
Integendeel, ze weten niet wat schaamte is.
Daarom komen ze ten val, de een na de ander,
op het moment dat ik ze straf
komen ze ten val
– zegt de HEER.

13 Als ik wil oogsten – spreekt de HEER –

zijn er geen druiven aan de wijnstok,
 geen vijgen aan de vijgenboom,
 en zijn de bladeren verdord.
 Mijn geboden overtraden zij steeds.’
 14 ‘Waarom talmen wij nog langer? Verzamelen!
 Laten we ons verschansen in de vestingsteden,
 onze ondergang afwachten,
 want de HEER, onze God, heeft ons voor de ondergang bestemd.
 Hij heeft ons giftig water te drinken gegeven,
 omdat wij gezondigd hebben tegen de HEER.
 15 Wij hoopten op vrede, maar vrede bleef uit,
 wij verwachtten genezing, maar angst overviel ons.
 16 De vijand is al in Dan.
 Wij horen de paarden snuiven,
 bij het gehinnik van de hengsten beeft het hele land.
 De vijand is het land binnengevallen.
 Al wat leeft wordt door hem verslonden,
 elke stad en ieder die daar woont.’
 17 ‘Giftige slangen stuur ik op jullie af,
 waartegen geen bezwering helpt;
 dodelijk is hun beet – spreekt de HEER.’

Klacht van Jeremia, antwoord van de HEER

18 ‘Mijn lach versluiert mijn verdriet,
 mijn hart is ziek.
 19 Uit een ver land schreeuwt mijn volk om hulp:
 “Is de HEER niet op de Sion,
 oefent hij daar zijn koningschap niet uit?”
 ‘Waarom hebben ze mij met andere goden getergd,
 met nietige afgodsbeelden?’
 20 ‘De graanoogst is voorbij,
 de fruitoogst is geweest,
 en wij zijn niet gered.’
 21 ‘Getroffen ben ik door de wond van mijn volk,
 ik ga in het zwart gehuld, ontzetting grijpt mij aan.
 22 Er is toch balsem in Gilead,
 daar zijn toch heelmeesters?
 Waarom geneest mijn volk dan niet?
 23 Ach, was mijn hoofd maar een waterval,
 mijn oog een bron van tranen:
 dag en nacht zou ik huilen
 over de doden van mijn volk.*

(8:23-9:25) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als **9:1-26**.

9

1 Ach, had ik maar een nachtverblijf in de woestijn.
 Ik zou mijn volk verlaten, van hen weggaan.’
 ‘Ze zijn allen even trouweloos,
 het is een bende bedriegers.
 2 Ze spannen hun tong als een boog,
 ze schieten met bedrog en onbetrouwbaarheid.
 Hun macht in het land neemt almaar toe,
 ze stapelen wandaad op wandaad
 en willen van mij niets weten
 – spreekt de HEER.
 3 Wees allen op je hoede voor vrienden,
 verlaat je niet op je broers.
 Elke broer bedriegt als Jakob,
 elke vriend strooit lasterpraat rond.
 4 De een bedriegt de ander,

de waarheid spreken ze niet.
 Hun tong is afgericht op liegen,
 ze kunnen niet anders meer.*

(9:4-5) ze kunnen niet anders meer. / Onderdrukking volgt op onderdrukking, / bedrog op bedrog –

Volgens de Septuaginta. MT: 'ze kunnen niet. Jouw zitten te midden van bedrog op bedrog'.

5 Onderdrukking volgt op onderdrukking,
 bedrog op bedrog.

Ze willen van mij niets weten
 – spreekt de HEER.

6 Daarom – dit zegt de HEER van de hemelse machten:

Ik ga hen smelten en zuiveren.
 Wat kan ik anders doen met mijn volk?

7 Hun tong is een moordende pijl,
 hun mond spreekt bedrieglijke woorden.
 Ze doen allervriendelijkst tegen elkaar,
 maar leggen heimelijk een valstrik.

8 Zou ik hen hierom niet straffen?
 – spreekt de HEER.

Zou ik mij niet wreken
 op een volk dat zoiets doet?

9 'Ik weeklaag om de bergen,
 om de weidegronden hef ik een klaaglied aan.
 Ze zijn verwoest, niemand trekt er nog doorheen,
 niemand hoort nog kudden blaten.
 Vogels en vee, alles is op de vlucht.'

10 'Ik maak Jeruzalem tot een ruïne,
 tot een oord voor jakhalzen.
 Ik maak Juda's steden tot een woestenij,
 waar niemand meer kan wonen.

11 Wie inzicht heeft, moet dit doorgronden,
 wie naar de HEER geluisterd heeft, moet het verkondigen.'

'Waarom wordt dit land te gronde gericht, verschroeit het als een woestijn, waar niemand nog doorheen trekt?'

12 De HEER zei: 'Omdat ze de wet die ik hun voorgehouden heb niet in acht hebben genomen. Ze hebben niet naar mij geluisterd en niet volgens mijn wet gehandeld, **13** maar hebben zich laten leiden door hun koppige hart. Ze zijn achter de Baäls aan gelopen, zoals ze van hun voorouders hebben geleerd. **14** Daarom – dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Ik geef dit volk alsem te eten en giftig water te drinken, **15** en ik zal hen verstrooien onder volken die zij en hun voorouders nooit hebben gekend. Ik zal hen achtervolgen met het zwaard, totdat ik hen vernietigd heb.

Oproep om een klaaglied te zingen

16 Dit zegt de HEER van de hemelse machten:

Kijk rond, roep de klaagvrouwen,
 vraag of ze komen,
 roep de wijze vrouwen bijeen.

17 Zeg: Laten ze zich haasten
 om voor ons een klaaglied te zingen.

Dan vloeien onze tranen,
 dan baden onze ogen in water.

18 Hoor, er klinkt een klaaglied uit Sion:
 "Ach, wij zijn te gronde gericht,
 hoe groot is onze schande.

Wij moeten ons land verlaten,
 ze hebben onze huizen verwoest."

19 Vrouwen, luister naar de woorden van de HEER,
 open je oren, hoor wat hij zegt.

Leer jullie dochters weeklagen,
 leer elkaar dit klaaglied:

20 "De dood is door onze vensters binnengeklommen,
 hij is onze paleizen binnengedrongen.

Hij maait de kinderen neer in de straten,

roeit de jeugd uit op de pleinen.”

21 Dit zegt de HEER:

De lijken liggen als mest op het land,
als halmen achter de maaiers,
door niemand opgeraapt.

22 Dit zegt de HEER:

De wijze moet zich niet beroemen op zijn wijsheid,
de sterke niet op zijn kracht,
de rijke niet op zijn rijkdom.

23 Wil iemand zich op iets beroemen,

laat hij zich erop beroemen dat hij mij kent,
inziet dat ik, de HEER, dit land liefde schenk,
rechtvaardigheid en recht,

want daar schep ik behagen in

– spreekt de HEER.

24 De tijd zal komen – spreekt de HEER – dat ik de besnedenen straf: **25** Egypte, Juda, Edom, Ammon, Moab en al die woestijnbewoners met hun kaalgeschoren slapen. Want al die volken zijn net als Israël onbesneden van hart.

Volg andere volken niet na

10

1 Luister naar de woorden die de HEER tot jullie spreekt, volk van Israël.

2 Dit zegt de HEER:

Volg andere volken niet na,
raak niet van slag door tekenen aan de hemel,
ook al jagen die de hele wereld schrik aan.

3 De gebruiken van die volken zijn niets waard.

Ze hakken een stuk hout in het bos,
een ambachtsman bewerkt het met zijn beitel,

4 verfraait het met zilver en goud.

Ze spijkeren het vast, dan valt het niet om.

5 Het is net een vogelverschrikker,
neergezet in een komkommerveld.

Het kan niet spreken
en moet worden gedragen,
want zelf kan het geen stap verzetten.

Heb voor beelden geen ontzag,

kwaad doen ze niet,

en goed nog minder.’

6 ‘Niemand is als u, o HEER, u bent groot,
groot is uw naam door uw kracht.

7 Wie zou geen ontzag voor u hebben?

Koning van de volken, dat komt u immers toe.

Onder alle wijzen van de volken,
onder al hun koningen is niemand als u.

8 Allen zijn ze dom en dwaas,

wat ze moeten leren is dit:

die nietige beelden zijn maar hout.

9 Ze zijn bewerkt met bladzilver, uit Tarsis ingevoerd,

met goud afkomstig uit Ufaz,

door een ambachtsman,

door de handen van een goudsmid.

Ze zijn in blauw- en roodpurper gekleed,

ze zijn vakkundig gemaakt.

10 Maar alleen de HEER is werkelijk God,
hij is de levende God, de eeuwige koning.

Door zijn woede beeft de aarde,

tegen zijn toorn houden volken geen stand.’

11 ‘Zeg tegen hen:

Goden die de hemel en de aarde niet hebben gemaakt,
zullen van de aarde verdwijnen,
worden onder de hemel weggevaagd.'

12 Hij die de aarde heeft gemaakt met zijn kracht,
de wereld heeft gegrondvest met zijn wijsheid,
de hemel heeft gespannen met zijn inzicht –
13 als hij zijn stem verheft, ruist water uit de hemel neer.
Wolken wekt hij aan de einder,
bliksems smeedt hij, de regen valt,
hij laat de wind los uit zijn schatkamers.
14 Daar staat het menselijk verstand bij stil.
De goudsmid schaamt zich voor zijn beelden.
Zijn gietsels zijn niets, ze ademen niet,
15 lege, bespottelijke maaksels zijn het.
Wanneer er met ze wordt afgerekend, blijft er niets van over.
16 Hoe anders is de God van Jakob,
hij die alles vorm gegeven heeft
en aan wie het volk van Israël behoort.
Zijn naam is HEER van de hemelse machten.

Oproep om Jeruzalem te verlaten

17 'Jeruzalem, belegerde stad,
laat je inwoners hun boedel pakken
en het land verlaten.
18 Want dit zegt de HEER:
Ditmaal slinger ik ze weg,
de bevolking drijf ik in het nauw,
men zal ze weten te vinden.'
19 'Wee mij! Hoe pijnlijk zijn mijn wonden,
niet te helen is mijn letsel.
Ik dacht: Dit lijden kan ik wel dragen.
20 Maar mijn tent is vernield,
alle touwen zijn doorgesneden.
Mijn kinderen zijn mij ontvallen,
ze zijn er niet meer.
Niemand zet ooit nog mijn tent op,
niemand spant mijn tentdoeken meer.'
21 'De herders zijn een kudde dwazen,
ze gaan niet te rade bij de HEER.
Daarom lukt hun niets,
en is hun eigen kudde verstrooid.
22 Luister! Een geluid komt naderbij,
een machtig gedreun uit het noorden,
om Juda's steden tot een woestenij te maken,
tot een oord voor jakhalzen.'
23 'Ik erken, o HEER,
dat het niet aan de mens is zijn weg te bepalen,
zijn pad uit te zetten,
te kiezen waarheen hij zal gaan.
24 Straf mij, HEER, maar doe het rechtvaardig,
niet uit woede, vaag mij niet weg.
25 Stort uw woede uit over volken die u niet kennen,
over naties die uw naam niet aanroepen,
want zij verslinden Jakobs volk,
laten er niets van over,
en zijn weidegrond verwoesten zij.'

Het verbond verbroken

11

1 De HEER richtte zich tot Jeremia: 2 'Laat allen luisteren naar de bepalingen van dit verbond, zeg tegen de bevolking van Juda en Jeruzalem: 3 Dit zegt de HEER, de God van Israël: Vervloekt is eenieder die zich niet houdt aan de bepalingen van het verbond 4 die ik jullie voorouders heb opgelegd toen ik hen uit de smeltoven van Egypte haalde. Ik heb gezegd: "Luister naar mij en doe alles wat ik jullie gebied. Dan zullen jullie mijn volk zijn en zal ik jullie God zijn. 5 Dan houd ik me aan de belofte die ik jullie voorouders onder ede heb gedaan: ik beloofde hun een land te geven dat overvloeit van melk en honing. En dat land bezitten jullie tot op de dag van vandaag.'" Ik antwoordde: 'Het is zoals u zegt, HEER.' 6 De HEER vervolgde: 'Roep in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem: Luister naar de bepalingen van dit verbond en leef ze na. 7 Vanaf het moment dat ik jullie voorouders uit Egypte bevrijdde tot op de dag van vandaag heb ik hun steeds bezworen naar mij te luisteren. 8 Maar zij luisterden niet en waren ongehoorzaam, ze lieten zich leiden door hun koppig en boosaardig hart. Toen heb ik mijn bedreigingen waargemaakt. Ik had hun geboden dit verbond na te leven, maar dat hebben ze niet gedaan.'

9 De HEER zei tegen mij: 'Ik heb ontdekt dat de bevolking van Juda en Jeruzalem tegen mij samenzweert. 10 Ze zijn tot dezelfde wandaden vervallen als hun voorouders, die al weigerden mijn geboden na te leven; ze zijn achter andere goden aan gelopen en hebben die vereerd. Zowel Israël als Juda heeft het verbond verbroken dat ik met hun voorouders gesloten had. 11 Daarom – dit zegt de HEER: Ik tref hen met onheil waaraan ze niet kunnen ontkomen. Ze zullen mij om hulp roepen, maar ik zal niet naar hen luisteren. 12 De steden van Juda en de inwoners van Jeruzalem zullen de goden om hulp roepen voor wie zij nu wierook branden. Maar die komen hen in hun nood niet helpen, 13 ook al telt Juda evenveel goden als steden en heeft Jeruzalem in elke straat een wierookaltaar voor Baäl, de god van de schande.

14 Jeremia, bid niet voor dit volk, kom niet langer met smeekbeden, want ik luister niet als zij me in hun nood om hulp roepen.

15 Wat doet mijn geliefde in mijn huis,
voert zij kwade plannen uit?

Je geloften en offervlees zullen snel verdwijnen,*

(11:15)

Je geloften en offervlees zullen snel verdwijnen – Voorgestelde lezing. MT: 'De velen en het

offervlees nemen je kwaad niet weg'.

jubel maar als het kwaad je treft.

16 Een zilvergroeene olijfboom vol prachtige vruchten
noemde de HEER jou.

Hij steekt je in brand, donderslagen klinken.

Je bladeren zullen verteren.

17 De HEER van de hemelse machten, die jou geplant heeft, heeft aangekondigd dat je ten onder gaat. Want Israël en Juda hebben mij getergd en hebben kwaad gedaan door wierook te branden voor Baäl.'

Plan om Jeremia te doden

18 De HEER onthulde mij een plan waar ik geen weet van had; hij liet mij zien wat de mannen uit Anatot in de zin hadden. 19 Daarvóór was ik zo argeloos als een lam dat naar de slachtbank wordt geleid. Ik wist niet dat ze tegen mij dit plan hadden gesmeed:

'Laten wij die boom met al zijn vruchten vellen,
hem uit het land der levenden weggappen,
dan wordt zijn naam nooit meer genoemd.'

20 'Maar, HEER van de hemelse machten, rechtvaardige rechter,
u die hart en nieren doorgrondt,

laat mij zien dat u zich op hen wreekt.

U leg ik mijn zaak voor.'

21 'Daarom – dit zegt de HEER over de mannen uit Anatot die je naar het leven staan en tegen je zeggen:

"Profeteer niet in de naam van de HEER, anders brengen we je eigenhandig om." 22 Dit zegt de HEER van de

hemelse machten: Ik ga hen straffen, hun jonge mannen zullen sterven door het zwaard en hun zonen en dochters door de honger. 23 Niemand zal het overleven, want ik tref die mannen uit Anatot met onheil zodra de tijd ervoor gekomen is.'

12

1 'HEER, u staat altijd in uw recht
als ik het tegen u opneem.

Toch vraag ik, hoe verantwoordt u
dat boosdoeners in voorspoed leven,
en trouwelozen rust genieten?

2 U hebt hen geplant, ze schoten wortel,
liepen uit en droegen vrucht.

Ze hebben de mond vol van u,
maar dragen u niet in het hart.

3 Maar mij kent u, HEER, u ziet mij,
u weet dat ik u in mijn hart draag.

Sleep die boosdoeners weg,
voer ze als schapen naar de slachtbank,
zonder ze af om ze te laten doden.

4 Hoe lang nog zal de aarde treuren,
zullen gras en bloemen verdorren?
Het vee en de vogels komen om
door de wandaden van haar bewoners,
die denken: Hij voorziet niet hoe ons einde zal zijn.'

5 'Als het je al zwaar valt snelle lopers bij te houden,
kun je het dan tegen paarden opnemen?
Jij struikelt al op het vlakke land,
wat kun je dan beginnen in het struikgewas bij de Jordaan?

6 Ook je broers en zusters, je hele familie,
zullen je laten vallen,
ook zij zullen je naschreeuwen.
Vertrouw hen niet,
al zijn ze nog zo vriendelijk.

Straf en ontferming voor Israël en zijn buurvölker

7 Ik heb mijn volk verlaten,
mijn bezit opgegeven,
mijn zielsbeminde aan haar vijanden overgeleverd.

8 Mijn eigen volk werd als een leeuw in het bos,
het brulde tegen mij.
Daarom ben ik het gaan haten.

9 Mijn volk is een nest hyena's,
en gieren cirkelen eromheen.
Breng wilde dieren bijeen,
laat ze komen om het te verslinden.

10 Talloze herders hebben mijn wijngaard vernield,
mijn akker laten vertrappen.
Ze hebben mijn prachtige akker
tot een troosteloze woestijn gemaakt.

11 Hij is een wildernis geworden,
dor en verlaten ligt hij erbij.
Heel het land is verwilderd,
want niemand bekommert zich erom.

12 Op de kale heuvels in de woestijn
doemen vernietigende legers op,
de HEER houdt een verslindend zwaard gereed.
Niemand is meer veilig, nergens in het land.

13 Ze hebben tarwe gezaaid, maar distels geoogst.
Ze hebben tevergeefs gezwoegd,
ze staan verslagen bij hun oogst,
door de brandende toorn van de HEER.

14 Dit zegt de HEER: Alle slechte burenen die het bezit hebben aangetast dat ik mijn volk, Israël, gegeven heb, zal ik uit hun eigen land wegrukken. Het volk van Juda ruk ik ook weg. **15** Maar daarna zal ik mij opnieuw over hen ontfermen en ieder naar zijn eigen land en eigen bezit laten terugkeren. **16** En zoals zij mijn volk hebben geleerd om bij Baäl te zweren, zo moeten zij van mijn volk leren om bij mijn naam te zweren: "Zo waar de HEER leeft." Dan zullen ze worden opgenomen in mijn volk. **17** Maar een volk dat niet luistert ruk ik uit, voor eens en altijd – spreekt de HEER.'

Ondergang van Juda

13

1 De HEER zei tegen mij: ‘Koop een linnen gordel en bind die om je middel; zorg dat hij niet nat wordt.’ 2 Ik kocht een gordel, zoals de HEER mij opgedragen had, en bond die om mijn middel. 3 Hierna richtte de HEER zich opnieuw tot mij: 4 ‘Ga met de gordel die je gekocht hebt en die je om je middel draagt naar de Perat en verberg hem daar in een rotsspleet.’ 5 Ik verborg de gordel bij de Perat, zoals de HEER mij opgedragen had. 6 Geruime tijd later zei de HEER: ‘Ga naar de Perat en haal de gordel te voorschijn, die je daar op mijn bevel verborgen hebt.’ 7 Ik ging naar de Perat, haalde op de plaats waar ik hem verborgen had de gordel te voorschijn en zag dat hij vergaan was. Hij diende nergens meer toe. 8 Toen richtte de HEER zich tot mij: 9 ‘Dit zegt de HEER: Op dezelfde manier zal ik de grote roem van Juda en Jeruzalem laten vergaan. 10 Dit verdorven volk, dat weigert naar mijn woorden te luisteren, dat zich laat leiden door zijn koppige hart en achter andere goden aan loopt, dat hen dient en zich voor hen neerbuigt, zal als deze gordel worden, die nergens meer toe dient. 11 Want zo vast als een gordel om het lichaam van een man, zo vast wilde ik heel Israël en Juda aan mij binden – spreekt de HEER. Ze zouden mijn volk zijn, mijn eer, mijn roem, mijn glorie. Maar ze hebben niet geluisterd.

12 Zeg tegen hen: Dit zegt de HEER, de God van Israël: Kruiken vult men met wijn. En als ze dan zeggen: “Dat weten wij ook wel, dat men kruiken met wijn vult,” 13 zeg dan tegen hen: Dit zegt de HEER: Ik zal de hele bevolking van dit land, Davids troonopvolgers, de priesters, de profeten en de inwoners van Jeruzalem volgieten tot ze dronken zijn. 14 En dan sla ik hen tegen elkaar aan stukken, zowel vaders als kinderen – spreekt de HEER. Ik zal hen niet sparen, ik zal onverbiddelijk zijn, geen medelijden hebben, maar hen vernietigen.’

15 ‘Luister, open je oren,
wees niet zo trots,
want de HEER heeft gesproken.

16 Eer hem, de HEER, jullie God,
voordat het donker wordt
en jullie struikelen in de bergen,
voordat de duisternis intreedt
en jullie hopen op het licht,
terwijl hij het aardedonker maakt
en alles hult in diepe duisternis.

17 Als jullie niet naar deze oproep luisteren,
zal ik eenzaam huilen om jullie hoogmoed,
dan vergiet ik vele tranen,
dan zullen mijn ogen in tranen baden,
want de kudde van de HEER wordt weggevoerd.

18 Zeg tegen de koning en de koningin-moeder:
Kom van je verheven zetel af,
want jullie kostbare kroon,
dat teken van vorstelijke waardigheid, zal vallen.

19 De steden van de Negev worden vergrendeld,
niemand kan erin.
Juda wordt verbannen,
in zijn geheel wordt het weggevoerd.

20 Kijk wie daar nadert uit het noorden.
Jeruzalem, waar is de kudde, aan jou toevertrouwd,
waar zijn je kostbare schapen?

21 Wat zul je zeggen als je heerser zich tegen je keert,
die je zelf gekozen hebt?

Zul je dan niet ineenkrimpen van pijn
als een vrouw in barensood?

22 Dan zul je zeggen: “Waarom treft mij dit?”
Om je talloze wandaden worden je kleren afgerukt
en wordt je eer geschonden.

23 Kan een Nubiër zijn huid veranderen,
of een panter zijn vlekken?
Zouden jullie, vergroeid met het kwaad,
dan iets goeds kunnen doen?

24 Ik zal jullie verstrooien,
als stro dat in de woestijnwind verwaait.

25 Dit is je lot, dit heb ik je toebedeeld
– spreekt de HEER –

omdat je mij vergeten bent,
 vertrouwde op bedrog.
 26 Ikzelf trek je mantel omhoog, tot over je gezicht,
 je naaktheid wordt tentoongespreid,
 27 je overspel, je wellust en je schandelijke hoererij.
 Ik heb ze wel gezien,
 je gruwelijke daden op de heuvels, op de akkers.
 Wee jou, Jeruzalem, word je ooit nog rein?’

De grote droogte

14

1 Dit zijn de woorden die de HEER richtte tot Jeremia naar aanleiding van de grote droogte:

2 ‘Juda treurt, de steden kwijnen weg,
 in het zwart gehuld zit de bevolking op de grond,
 jammerklachten klinken uit Jeruzalem.

3 De rijken sturen hun knechten om water.

Ze komen bij de putten,
 maar water vinden ze niet.

Met lege kruiken keren ze terug.

Verslagen en beschaamd
 houden ze hun gezicht bedekt.

4 De aarde is ontzet over haar eigen opbrengst,
 want het heeft niet geregend op het land.

De boeren staan verslagen,
 ze houden hun gezicht bedekt.

5 Ja, zelfs de hinde in het veld
 laat het jong dat ze wierp in de steek,
 want er is geen groen.

6 Op kale heuvels happen wilde ezels
 als jakhalzen naar adem.

Hun ogen breken,
 want er is geen gras.’

7 ‘HEER, al getuigen onze wandaden tegen ons,
 grijp toch in omwille van uw naam.

Tallose malen waren wij u ontrouw,
 wij hebben tegen u gezondigd.

8 Bron van hoop voor Israël,
 redder in tijden van nood,
 waarom bent u als een vreemdeling in dit land,
 als een reiziger die maar één nacht blijft?

9 Waarom bent u als een radeloze man,
 als een soldaat die ons niet kan redden?

U bent toch in ons midden, HEER,
 wij behoren u toch toe?

Laat ons niet in de steek.’

10 ‘De HEER zegt over dit volk:

Maar al te graag dwalen ze weg,
 ze sparen hun voeten niet.

De HEER scheidt geen behagen meer in hen.

Nu brengt hij hun wandaden in rekening,
 nu bestraft hij hun zonden.’

11 De HEER zei tegen mij: ‘Bid niet voor het welzijn van dit volk. 12 Ook al vasten ze, ik zal niet naar hun smeekbeden luisteren. Ook al brengen ze brandoffers en graanoffers, die zullen mij niet behagen. Ik zal hen vernietigen met het zwaard, de honger en de pest.’ 13 Ik zei: ‘Ach HEER, mijn God, hun profeten verkondigen: “Het zwaard zal jullie bespaard blijven en jullie zullen geen honger lijden; ik schenk jullie blijvende vrede in dit land.”’ 14 De HEER antwoordde: ‘Die profeten verkondigen leugens, en dat in mijn naam. Ik heb hen niet gezonden, hun niets opgedragen, niet tot hen gesproken. De visioenen die ze profeteren zijn leugens, waarzeggerij, holle woorden en eigen verzinsels. 15 Daarom – dit zegt de HEER over de profeten die ik niet gezonden heb, maar die in mijn naam profeteren dat dit land niet door het zwaard en de honger zal worden

getroffen: Zij zullen zelf door het zwaard en de honger omkomen. **16** En de straten van Jeruzalem zullen bezaaid liggen met de lijken van hun toehoorders, geveld door de honger en het zwaard. Er zal niemand zijn die hen en hun vrouwen, zonen en dochters begraaft. Zo stort ik hun eigen kwaad over hen uit.

17 Zeg tegen hen:

Laten mijn ogen vloeien van tranen,
nacht en dag.

Ogen, kom niet tot rust,
want mijn volk is deerlijk verwond,
niet te helen is zijn letsel.

18 Als ik naar de akkers ga, zie ik ze liggen,
geveld door het zwaard.

Als ik de stad in ga, zie ik ze liggen,
uitgeteerd door de honger.

Zelfs profeten, zelfs priesters
komen terecht in een onbekend land.'

19 'Hebt u Juda verworpen,
hebt u van de Sion een afkeer gekregen?

Waarom hebt u ons zo hard geslagen
dat er geen genezing voor ons is?

Wij hoopten op vrede, maar vrede bleef uit,
wij verwachtten genezing, maar angst overviel ons.

20 HEER, wij bekennen onze schuld,
en de schuld van onze voorouders:

wij hebben tegen u gezondigd.

21 Maar verstoot ons toch niet,
doe het niet, omwille van uw naam.

Ontluister uw troon toch niet,
denk aan uw verbond met ons, verbreek het niet.

22 Brengen die nietige goden van andere volken soms regen,
of schenkt de hemel buien uit zichzelf?

U, de HEER, onze God, doet dat toch?

Wij vestigen onze hoop op u,
want u hebt alles gemaakt.'

15

1 De HEER zei tegen mij: 'Zelfs al zouden Mozes en Samuël voor mij staan, dan nog zou ik dit volk geen gehoor geven. Stuur het weg, laat het uit mijn ogen verdwijnen. **2** En als ze je vragen waar ze naartoe moeten, zeg dan: Dit zegt de HEER:

Wie bestemd is voor de pest – naar de pest,
wie bestemd is voor het zwaard – naar het zwaard,
wie bestemd is voor de honger – naar de honger,
wie bestemd is voor het ballingsoord – naar het ballingsoord.

3 Ik zal vier machten op hen afsturen – spreekt de HEER: het zwaard om te doden, honden om weg te sleuren, roofvogels en wilde dieren om te verscheuren en te verslinden. **4** Om wat koning Manasse van Juda, de zoon van Hizkia, in Jeruzalem heeft gedaan, maak ik hen tot een afschrikwekkend voorbeeld voor alle koninkrijken op aarde.

5 Jeruzalem, wie is nog met je begaan,
wie zal om jou een klaaglied aanheffen,
wie zal nog naar je toe komen
en vragen hoe het met je is?

6 Je hebt me verlaten – spreekt de HEER –,
je hebt me de rug toegekeerd.

Daarom hef ik mijn hand op
en sla ik je neer.

Ik ben mijn mededogen moe.

7 Ik verjaag je uit de steden van het land,
ik beroof je van je kinderen.

Ik zal mijn volk ombrengen,

want het heeft zijn leven niet gebeterd.

8 Er zullen meer weduwen zijn dan zandkorrels aan de zee.

Op de moeders van jonge soldaten

stuur ik geweldenaars af,

op het heetst van de dag.

Ik tref hen onverhoeds met angst en ontzetting.

9 Moeders die zeven kinderen hebben gebaard

zullen bezwijken en in onmacht vallen.

Hun zon gaat onder op klaarlichte dag,

ze worden van hun hoop beroofd en staan te schande.

En wie het overleeft, lever ik uit aan het zwaard,

geef ik aan zijn vijanden prijs

– spreekt de HEER.’

Klacht van Jeremia

10 ‘Wee mij! Ach moeder, dat u mij moest baren!

Ik wek overal ergernis, iedereen bestrijdt mij.

Ik ben niemands schuldeiser, en heb zelf geen schulden,

toch word ik door iedereen vervloekt.

11 HEER, ik heb voor hen toch tot u gebeden,*

(15:11)

HEER, ik heb voor hen toch tot u gebeden

– Voorgestelde lezing ondersteund door de Septuaginta.

MT: ‘De HEER zei: “Ik zal u zeker bevrijden!”’

voor hen gepleit in tijden van rampspoed en nood?

12 Maar het ijzer en het brons uit het noorden

doen hun vernietigend werk.’

13 ‘Jullie rijkdommen en schatten laat ik plunderen,

dat is de prijs voor*’

(15:13)

dat is de prijs voor

– Volgens de Septuaginta. MT: ‘niet voor een prijs en om’.

de zonden die je overal begint.

14 Ik maak jullie tot slaaf van je vijanden*’

(15:14)

Ik maak jullie tot slaaf van je vijanden

– Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude

vertalingen. MT: ‘Ik laat je vijanden voorbij gaan’.

in een onbekend land.

Want het vuur van mijn toorn slaat uit,

de vlammen zullen jullie verzengen.’

15 ‘O HEER, u kent mij.

Denk aan mij, bekommer u om mij,

wreek mij op mijn achtervolgers.

Heb met hen niet zo veel geduld

dat het mij het leven kost.

Weet dat ik omwille van u belasterd word.

16 Telkens als ik uw woorden hoorde,

nam ik ze als voedsel tot mij.

Uw woorden gaven mij een diepe vreugde,

want ik behoor u toe, o HEER,

God van de hemelse machten.

17 Nooit was ik in vrolijk gezelschap,

nooit heb ik plezier gemaakt.

Eenzaam was ik, door uw toedoen,

u had mij immers volgegoten met uw woede.

18 Waarom blijft mijn lijden duren,

is mijn wond niet te genezen,

waarom wil hij maar niet helen?

U hebt mij teleurgesteld,

als een beek die drooggevallen is.’

19 ‘Dit zegt de HEER:

Als je bij mij terugkeert en ik je aanneem,

zul je mij weer dienen.
 Als je waardige woorden spreekt, niets onwaardigs,
 zul je weer mijn zegsman zijn.
 Laat dit volk zich naar jou richten,
 jij mag je niet richten naar hen.
 20 Ik maak jou voor dit volk
 tot een bronzen vestingmuur.
 Ze zullen je bestrijden,
 maar je niet overwinnen,
 want ik zal je ter zijde staan
 om je te beschermen en te redden
 – spreekt de HEER.
 21 Ik zal je redden uit de handen van boosdoeners,
 ik bevrijd je uit de greep van geweldenaars.’

Jeremia's levenslot als voorbeeld

16

1 De HEER richtte zich tot mij: 2 ‘Je mag in dit land niet trouwen en geen kinderen krijgen, 3 want dit zegt de HEER over de kinderen die hier geboren zullen worden, over de moeders die hen zullen baren en de vaders die hen zullen verwekken: 4 Ze zullen aan dodelijke ziekten sterven. Niemand zal om hen rouwen en niemand zal hen begraven; ze zullen als mest op de akkers blijven liggen. Anderen zullen sterven door het zwaard en de honger. Hun lijken vallen ten prooi aan roofvogels en wilde dieren.

5 Dit zegt de HEER: Ga niet naar een huis waar een rouwmaaltijd gehouden wordt; rouw niet mee en toon geen medeleven, want ik ontnem dit volk mijn vriendschap, liefde en erbarmen – spreekt de HEER –, 6 zodat groot en klein in dit land zullen sterven. Ze zullen niet worden begraven en niemand zal om hen rouwen, niemand zal zijn lichaam kerven of zich kaalscheren van verdriet. 7 Niemand zal voor hen die rouwen brood breken om hen te troosten, niemand zal hun als troost een beker aanreiken, zelfs al rouwen ze om hun vader of moeder. 8 Ga ook niet naar een huis waar feest wordt gevierd om daar te eten en te drinken. 9 Want dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Jullie zullen nog meemaken dat ik in dit land de vreugdezangen laat verstemmen en bruid en bruidegom hun lied ontnem.

10 Als je dit alles tegen het volk zegt en ze je vragen: “Waarom dreigt de HEER ons met dit onheil, wat hebben wij misdaan, welke zonde hebben wij tegen de HEER, onze God, begaan?” 11 zeg dan tegen hen: Jullie voorouders hebben mij verlaten – spreekt de HEER – en zijn achter andere goden aan gelopen; ze hebben hen gediend en zich voor hen neergebogen. Maar mij hebben ze verlaten en mijn wet hebben ze niet in acht genomen. 12 En jullie hebben het nog erger gemaakt, want ieder van jullie laat zich nu leiden door zijn koppig en boosaardig hart in plaats van naar mij te luisteren. 13 Daarom zal ik jullie wegwerpen: ik verdrijf jullie naar een land dat jullie niet kennen en ook jullie voorouders niet hebben gekend. Daar zullen jullie andere goden dienen, dag en nacht, en ik zal geen medelijden met jullie hebben.

14 De dag zal komen – spreekt de HEER – dat er niet meer wordt gezegd: “Zo waar de HEER leeft, die het volk van Israël uit Egypte heeft bevrijd,” 15 maar: “Zo waar de HEER leeft, die het volk van Israël uit het land van het Noorden heeft bevrijd en uit de andere landen waarheen hij het verdreven had.” Ik zal hen terugbrengen naar hun land, dat ik hun voorouders gegeven heb.

16 Ik laat vissers komen om hen te vangen – spreekt de HEER –, en daarna laat ik jagers komen om hen op elke berg en elke heuvel, zelfs in de rotskloven op te jagen. 17 Ik zie alles wat ze doen, niets is voor mij verborgen, hun wandaden ontgaan mij niet. 18 Daarom zal ik hen eerst dubbel laten boeten voor hun wandaden en zonden, omdat ze mijn land hebben vol gezet met die gruwelijke en levenloze afgodsbeelden en het zo hebben ontwijfd.’

Alleen de HEER is een toevlucht

19 ‘O HEER, mijn kracht en mijn burcht,
 mijn toevlucht in tijden van nood.
 Van de einden der aarde komen alle volken naar u toe.
 Ze zullen zeggen: “De goden van onze voorouders
 blijken niets dan bedrog,
 ze zijn niets waard, ze bieden geen hulp.”’
 20 ‘Kan een mens soms goden maken?
 Wat hij maakt – goden zijn het niet!
 21 Daarom zal ik hun doen voelen –
 ditmaal zal ik hun doen voelen mijn machtige hand,
 opdat ze weten dat mijn naam HEER is.

17

1 De zonde van de Judeeërs staat geschreven met een ijzeren stift,
met een diamanten punt staat ze gegrift in hun hart
en op de horens van hun altaren.

2 Ook hun kinderen houden hun altaren en Asjerapalen in ere,
bij bladrijke bomen en op hoge heuvels.

3 Jullie die de stad verlaten en de bergen zoeken,
je rijkdom, schatten en offerhoogten laat ik plunderen,
om de zonden die jullie overal hebben begaan.

4 Het land dat ik je schonk, zul je moeten verlaten,
ik maak je de slaaf van je vijanden in een onbekend land.

Want mijn toorn slaat uit*

(17:4) *slaat uit* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de Septuaginta. MT: 'jullie slaan uit'.

als een vuur
en zal altijd blijven woeden.

5 Dit zegt de HEER:

Vervloekt wie op een mens vertrouwt,
wie zijn kracht ontleent aan stervelingen,
wie zich afkeert van de HEER.

6 Hij is als een struik in een dorre vlakte,
hij merkt de komst van de regen niet op.
Hij staat in een steenwoestijn,
in een verzilt en verlaten land.

7 Gezegend wie op de HEER vertrouwt,
wiens toeverlaat de HEER is.

8 Hij is als een boom geplant aan water,
zijn wortels reiken tot in de rivier.
Hij merkt de komst van de hitte niet op,
zijn bladeren blijven altijd groen.
Tijden van droogte deren hem niet,
steeds weer draagt hij vrucht.

9 Niets is zo onbetrouwbaar als het hart,
onverbeterlijk is het, wie zal het kennen?

10 Ik, de HEER, ben het die het hart doorgrondt,
die nieren toetst,
die ieder naar zijn levenswandel beloont,
aan ieder geeft wat hij verdient.

11 Zoals een patrijs eieren uitbroedt
die ze niet heeft gelegd,
zo is een mens die op oneerlijke wijze rijkdom verwerft.
In de bloei van zijn leven verliest hij alles,
als zijn einde komt, blijkt zijn dwaasheid.'

12 'Een luisterrijke troon,
hoog verheven vanaf het begin,
dat is ons heiligdom.

13 HEER, bron van Israëls hoop,
wie u verlaten, zullen te schande staan,
wie van u weggaan, zullen in het stof worden geschreven,
want ze hebben de HEER, de bron van levend water, verlaten.

14 Genees mij, HEER, dan zal ik gezond zijn,
red mij, dan zal ik veilig zijn.
Kon ik u niet altijd prijzen?

15 Ze zeggen tegen mij:

“Wat komt er uit van de woorden van de HEER?”

16 Ik ben u, mijn herder, nooit ontvlucht,
naar een onheilsdag heb ik nooit uitgezien.

U weet wat over mijn lippen komt,
al mijn woorden zijn u bekend.

17 Word niet mijn ondergang – niet u!
U bent toch mijn toevlucht in tijden van nood?

18 Laat mijn achtervolgers te schande staan – niet mij!
Laat hen ten onder gaan – niet mij!
Breng onheil over hen,
tref hen, tref hen dodelijk.’

De sabbat als heilige dag

19 Dit zei de HEER tegen mij: ‘Ga in de Volkspoort staan, die de koningen van Juda plegen te gebruiken, en in de andere poorten van Jeruzalem. 20 Verkondig daar: Koningen van Juda, inwoners van Juda en Jeruzalem, jullie die door deze poorten naar binnen gaan, luister naar de woorden van de HEER. 21 Dit zegt de HEER: Wacht je er terdege voor om op sabbat goederen door de poorten van Jeruzalem naar binnen te brengen 22 en om uit jullie huizen goederen naar buiten te brengen. Verricht ook verder geen enkele bezigheid en vier de sabbat als heilige dag zoals ik jullie voorouders geboden heb. 23 Maar zij luisterden niet, schonken mij geen gehoor; zij waren halsstarrig en ongehoorzaam en lieten zich niet terechtwijzen. 24 Als jullie wel naar mij luisteren – spreekt de HEER – en op sabbat geen goederen door de poorten van deze stad naar binnen brengen, de sabbat als heilige dag vieren en niet werken, 25 dan zullen Davids troonopvolgers door de poorten van deze stad naar binnen gaan, gezeten op paarden of rijdend op wagens en vergezeld van hun raadsheren en de inwoners van Juda en Jeruzalem. Dan zal deze stad altijd bewoond blijven. 26 En uit de steden van Juda, de omgeving van Jeruzalem, het stamgebied van Benjamin, het heuvelland, het bergland en de Negev zal men brandoffers, vredeoffers, graanoffers, dankoffers en wierook naar de tempel van de HEER brengen. 27 Maar als jullie geen gehoor geven aan mijn gebod om de sabbat als heilige dag te vieren, als jullie op die dag goederen door de poorten van Jeruzalem naar binnen blijven brengen, zal ik de poorten in vlammen doen opgaan, en zal vuur de burchten van Jeruzalem verteren – en niemand die het zal blussen.’

Bij de pottenbakker

18

1 De HEER richtte zich tot Jeremia: 2 ‘Ga naar de werkplaats van een pottenbakker, daar zal ik laten horen wat ik je te zeggen heb.’ 3 Ik ging naar een werkplaats, waar een pottenbakker juist op zijn draaischijf aan het werk was. 4 Als de pot die hij maakte mislukte, begon hij opnieuw en vormde hij de klei tot een andere pot, precies zoals hij zich die had voorgesteld. 5 De HEER zei: 6 ‘Volk van Israël, ik kan met jullie hetzelfde doen als die pottenbakker – spreekt de HEER. Immers, jullie zijn in mijn handen als klei in de handen van een pottenbakker. 7 De ene keer zeg ik tegen een volk en een koninkrijk dat ik het zal uitrukken, verwoesten en ombrengen – 8 maar als dat volk met zijn kwalijke praktijken breekt,*

(18:8) *als dat volk met zijn kwalijke praktijken breekt* – Volgens de Septuaginta en de Pesjitta. MT: ‘als dat volk met zijn kwalijke praktijken breekt, die ik ertegen gesproken heb’.

dan zie ik af van het onheil waarmee ik het wilde treffen. 9 De andere keer zeg ik tegen een volk en een koninkrijk dat ik het zal opbouwen en planten – 10 maar luistert dat volk daarna niet naar mij en doet het wat slecht is in mijn ogen, dan zie ik af van al het goede dat ik had beloofd te doen. 11 Daarom, zeg tegen de inwoners van Juda en Jeruzalem: Dit zegt de HEER: Uit mijn hand komt onheil over jullie en ik beraam kwade plannen. Breek met je kwalijke praktijken, beter je leven. 12 Maar ze zullen antwoorden: “Laat ons begaan, we willen onze eigen plannen volgen.” Ze zullen zeggen dat ze zich alleen willen laten leiden door hun koppig en boosaardig hart.

Israël keert zich af van de HEER en zijn profeet

13 Dit zegt de HEER:

Vraag aan alle volken:

Wie heeft zoiets ooit gehoord?

Wat Israël heeft gedaan – afschuwelijk!

14 Verdwijnt de sneeuw ooit van de rotsen van de Libanon?

Droogt koud en stromend water uit een verre bron ooit op?

15 Maar mijn volk is mij vergeten,

het brandt wierook voor nietswaardige goden,

die het lieten struikelen op van oudsher vertrouwde wegen,

het op ongebaande paden lieten gaan.

16 Zo werd het land een woestenij,
 een voorwerp van blijvende afschuw.
 Ieder die voorbijkomt huivert,
 schudt vol ontzetting het hoofd.
 17 Als de oostenwind zal ik het volk verstrooien,
 ik jaag het voor zijn vijand uit.
 Op de dag dat het ten onder gaat
 keer ik het de rug toe,✠

(18:17) *keer ik het de rug toe* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘ik zal het wat betreft de rug zien’.
 wend ik mij af.’

18 ‘Ze zeiden: “Laten we iets tegen Jeremia ondernemen.
 Want het onderricht van onze priesters,
 de raad van onze wijzen,
 de verkondiging van onze profeten
 zullen allerminst verdwijnen.
 Kom, we brengen hem in opspraak,
 we schenken aan zijn woorden niet langer gehoor.”

19 HEER, luister naar mij,
 hoor de plannen van mijn tegenstanders.
 20 Mag goed met kwaad worden vergolden?
 Een kuil hebben ze voor mij gegraven –
 en dat terwijl ik voor u stond
 om voor hen te pleiten,
 om uw toorn van hen af te wenden.
 21 Geef daarom hun kinderen prijs aan de honger,
 lever ze uit aan het zwaard.
 Beroof hun vrouwen van hun man en kinderen,
 laat hun mannen sterven door de pest,
 hun jongens vallen in de oorlog.
 22 Laat gejammer uit hun huizen klinken,
 omdat u onverhoeds een bende op hen afstuurt.
 Want zij hebben een kuil gegraven om mij te vangen,
 zij hebben een strik op mijn pad gezet.
 23 HEER, u kent hun moorddadige plannen tegen mij.
 Dek hun misdaden niet toe,
 wis hun zonden niet uit.
 Laat hen voor uw ogen bezwijken,
 reken met hen af als uw toorn losbreekt.’

De stukgeslagen kruik

19

1-2 Dit zei de HEER: ‘Koop een aarden kruik en ga met enkele oudsten van het volk en van de priesters de stad uit. Ga naar het Hinnomdal bij de Schervenpoort en verkondig daar wat ik je zeg: 3 Luister naar de woorden van de HEER, koningen van Juda en inwoners van Jeruzalem. Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Ik zal zulk onheil over deze stad brengen dat de oren van wie ervan hoort zullen tuiten. 4 Want ze hebben mij verlaten, ze hebben deze plaats geschonden en er wierook gebrand ter ere van andere goden, die zij, hun voorouders en de koningen van Juda nooit hebben gekend. Ze hebben deze plaats doen druipen van onschuldig bloed 5 en er offerplaatsen gebouwd om hun kinderen als offer voor Baäl te verbranden. Dat heb ik nooit geboden, nooit gezegd en nooit gewild. 6 Daarom, de dag zal komen – spreekt de HEER – dat deze plaats niet meer Tofet of Hinnomdal wordt genoemd, maar Moorddal. 7 Daar breek ik de plannen van Juda en Jeruzalem stuk, ik laat hen ombrengen door hun vijanden, door allen die hun naar het leven staan. De lijken van dit volk geef ik als prooi aan roofvogels en wilde dieren. 8 Ik maak van deze stad een voorwerp van spot en ontzetting. Ieder die er komt zal huiveren om het onheil dat haar getroffen heeft, ieder zal de adem in de keel stokken. 9 Ik laat de mensen het vlees van hun eigen zonen en dochters eten; men zal elkaars vlees eten, zo’n gebrek zal er zijn, tot zo grote wanhoop zal de vijand die hun naar het leven staat, hen gedurende het beleg drijven.

10 Sla in aanwezigheid van de mannen die je vergezellen de kruik stuk 11 en zeg tegen hen: Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Zo zal ik dit volk en deze stad stukslaan. Zoals iemand een kruik aan stukken slaat, zo zal ik Tofet treffen – onherstelbaar. Omdat er nergens anders plaats meer is, zullen ze hun doden zelfs in dit dal begraven. 12-13 En met de stad en haar inwoners zal ik hetzelfde doen – spreekt de HEER. De huizen van Jeruzalem en de paleizen van de koningen van Juda, ja alle huizen waar men op de daken wierook heeft gebrand voor het sterrenleger aan de hemel en wijnoffers heeft gebracht aan andere goden, worden zo onrein als Tofet.’

14 En Jeremia ging vanuit Tofet, waar de HEER hem naartoe gezonden had om te profeteren, naar de voorhof van de tempel en zei tegen de aanwezigen: 15 ‘Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Ik breng over deze stad en de omliggende steden al het onheil dat ik aangekondigd heb, want de inwoners weigeren hardnekkig naar mijn waarschuwingen te luisteren.’

20

1 Toen de priester Paschur, de zoon van Immer, hoofdopzichter van de tempel, Jeremia dit hoorde profeteren, 2 liet hij de profeet stokslagen geven en hem in de hoge Benjaminpoort bij de tempel in het blok sluiten. 3 Toen Paschur hem de volgende dag uit het blok haalde, zei Jeremia tegen hem: ‘De HEER noemt jou niet langer Paschur, maar Magor-Missabib.’

(20:3) *Magor-Missabib* – Magor-Missabib kan worden vertaald als ‘overal paniek’.

4 Want dit zegt de HEER: Ik maak jou voor jezelf en je vrienden tot een bron van paniek; zij zullen door hun vijanden worden omgebracht en jij zult het moeten aanzien. Ik lever alle Judeeërs uit aan de koning van Babylonië; hij zal hen naar Babel wegvoeren of hen ombrengen. 5 De voorraden van deze stad, de bezittingen en kostbaarheden, en de schatten van de koningen van Juda geef ik hun vijanden in handen. Ze zullen alles buitmaken en meevoeren naar Babel. 6 Ook jij, Paschur, zult samen met heel je familie in ballingschap gaan. Je zult worden weggevoerd naar Babel; daar zul je sterven en worden begraven, samen met al je vrienden, tegen wie je leugens hebt geprofeteerd.’

Klacht van Jeremia

7 ‘HEER, u hebt mij verleid, en ik ben bezwaken, u was te sterk voor mij en hebt mij in uw greep gekregen.

Dag in dag uit lachen ze om mij, iedereen bespot mij.

8 Telkens als ik spreek, moet ik schreeuwen: “Ik word mishandeld, onderdrukt!”

Want de woorden van de HEER brengen mij dag in dag uit schande en vernedering.

9 Als ik denk: Ik wil hem niet meer noemen, niet meer spreken in zijn naam, dan laait er in mijn hart een vuur op, dan brandt het in mijn gebeente.

Ik doe moeite om het in bedwang te houden, maar ik kan het niet.

10 Want de mensen bouwen mij na:

“Overal paniek! Overal paniek!

Roep het, dan vertellen wij het verder.”

Al mijn vrienden zijn uit op mijn val:

“Misschien laat hij zich verleiden, dan krijgen wij hem in onze greep, dan wreken wij ons op hem.”

11 Maar de HEER staat mij ter zijde als een machtig krijgsman.

Daarom komen mijn belagers ten val,

ze krijgen mij niet in hun greep.

Ze zullen diep worden beschaamd,

ze zullen hun doel niet bereiken.

Ze worden overladen met eeuwige schande,

nooit zal die worden vergeten.

12 HEER van de hemelse machten,

die alles rechtvaardig onderzoekt,

die hart en nieren doorgrondt,

laat mij zien dat u zich op hen wreekt.

U leg ik mijn zaak voor.

13 Zing voor de HEER, loof de HEER,

want hij heeft het leven van de arme
uit de handen van boosdoeners gered.

14 Vervloekt is de dag waarop ik ben geboren,
de dag waarop mijn moeder mij baarde.
Die dag mag niet gezegend zijn.

15 Vervloekt is de man die mijn vader het goede nieuws bracht,
en riep: "U hebt een kind, een jongen!"

16 Het zal die man vergaan
als de steden die de HEER meedogenloos verwoestte.
Hij hoort kreten om hulp in de morgen,
krijgsgeschreeuw op het middaguur.

17 Had hij me maar in de schoot gedood,
dan was mijn moeder mijn graf geworden,
dan was haar schoot voor altijd zwanger gebleven.

18 Waarom moest ik de moederschoot verlaten?
Ik heb alleen maar verdriet en pijn,
ik slijt mijn dagen in schande.'

Verzoek van koning Sedekia

21

1 De HEER richtte zich tot Jeremia, nadat koning Sedekia Paschur, de zoon van Malkia, en de priester Sefanja, de zoon van Maäseja, naar hem toe gestuurd had. Ze zeiden tegen Jeremia: 2 'Nu koning Nebukadnessar van Babylonië ons aanvalt, willen wij u vragen de HEER voor ons te raadplegen. Misschien zal hij opnieuw wonderdaden verrichten en zal de vijand het beleg opbreken.' 3 Jeremia antwoordde: 'Zeg tegen Sedekia het volgende: 4 Dit zegt de HEER, de God van Israël: Ik zal jullie dwingen je niet langer buiten, maar binnen de muren van de stad tegen de koning van Babylonië en de Chaldeeën te verdedigen. 5 Ikzelf zal met krachtige, sterke hand tegen jullie strijden, vervuld van grote woede en toorn. 6 Ik zal deze stad treffen met een verschrikkelijke pest, waaraan mensen en dieren zullen sterven. 7 En dan – spreekt de HEER – lever ik koning Sedekia van Juda, zijn hof en allen die in deze stad de pest, het zwaard en de honger hebben overleefd, uit aan koning Nebukadnessar van Babylonië, aan hun vijanden, die hun naar het leven staan. Hij zal hen aan het zwaard rijgen en niemand sparen; hij zal onverbiddelijk zijn en geen medelijden hebben.'

8 De HEER sprak: 'Zeg tegen dit volk: Dit zegt de HEER: Ik geef jullie de keuze tussen leven en dood. 9 Wie hier blijft zal sterven door het zwaard, de honger of de pest, maar wie de stad verlaat en zich overgeeft aan de Chaldese belegeraars zal zijn leven behouden. 10 Want ik heb mij tegen deze stad gekeerd: ik zal haar niet redden, maar ten onder laten gaan – spreekt de HEER. Ze zal de koning van Babylonië in handen vallen en hij zal haar in vlammen doen opgaan.'

Profetieën over de koningen van Juda

11-12 Over het koningshuis van Juda.

'Luister naar de woorden van de HEER, huis van David!

Dit zegt de HEER:

Handhaaf het recht elke dag,
red wie beroofd werd uit de handen van zijn onderdrukker.
Anders slaat mijn toorn uit als een vuur,
een brand die niet te blussen is,
vanwege jullie kwalijke praktijken.

13 Jeruzalem, ik zal je straffen – spreekt de HEER –,
jij die in een vallei gelegen bent,
op geëffende rotsen gebouwd.
Je inwoners denken:

Wie zou ons kunnen aanvallen,
wie zou onze huizen kunnen binnendringen?

14 Ik ben het die je straffen zal,
ik geef jou je verdiende loon – spreekt de HEER.
Ik steek je cederhouten zuilen in brand,
heel de stad wordt door het vuur verteerd.'

22

1 Dit zei de HEER: ‘Ga naar het paleis van de koning van Juda en breng hem deze boodschap: **2** Luister naar de woorden van de HEER, koning van Juda. U die op de troon van David zit, luister, samen met uw hovelingen en uw onderdanen, die door deze poorten naar binnen gaan. **3** Dit zegt de HEER: Handhaaf recht en gerechtigheid, red wie beroofd werd uit de handen van zijn onderdrukker, buit vreemdelingen, weduwen en wezen niet uit, pleeg geen geweld tegen hen, vergiet in deze stad geen onschuldig bloed. **4** Nemen jullie dit alles in acht, dan zullen Davids troonopvolgers door de poorten van dit paleis gaan, gezeten op paarden of rijdend op wagens, vergezeld van hun hovelingen en hun volk. **5** Maar als jullie niet naar deze woorden luisteren, dan zweer ik bij mijn eigen naam dat dit paleis in puin zal vallen – spreekt de HEER.

6 Dit zegt de HEER tegen het paleis van de koning van Juda:

Ik zie in jou de bossen van Gilead,
de toppen van de Libanon.
Maar ik maak je tot een woestijn,
tot een uitgestorven stad.

7 Ik stuur slopers met bijlen op je af,
ze hakken je mooiste cederhout aan stukken,
ze geven het prijs aan het vuur.

8 Dan zullen vele volken langs deze stad trekken en vragen: “Waarom heeft de HEER deze machtige stad zo zwaar getroffen?” **9** En het antwoord zal zijn: Ze hebben het verbond met de HEER, hun God, verbroken, ze hebben neergeknield voor andere goden en die vereerd.

10 Treur niet om een dode,
weeklaag niet om hem.

Treur liever om hem die verbannen werd:
hij ziet zijn geboorteland niet terug.

11 Dit zegt de HEER over koning Sallum van Juda, die zijn vader Josia is opgevolgd: Hij heeft deze stad verlaten en zal niet meer terugkeren. **12** Sallum zal sterven in het land waarheen hij verbannen werd; dit land zal hij niet terugzien.

13 Wee hem die zijn huis op onrechtvaardigheid bouwt,
die de bovenvertrekken met onrecht schraagt,
die anderen voor zich laat werken
maar hun geen loon betaalt,

14 die zegt: “Ik bouw voor mezelf een indrukwekkend paleis,
met ruime bovenvertrekken, vol vensters,
bekleed met cederhout,
prachtig rood geverfd.”

15 Ben je koning door de pracht van je cederhout?
Je vader had aan niets gebrek.
Recht en gerechtigheid handhaafde hij –
en hij leefde in voorspoed.

16 Hij beschermde het recht van armen en behoeftigen –
en hij leefde in voorspoed.
Is dat niet: mij kennen?
– spreekt de HEER.

17 Maar jouw ogen en jouw hart
zijn slechts op eigen voordeel gericht,
op onschuldig bloed vergieten,
op afpersen en uitbuiten.

18 Daarom – dit zegt de HEER
over koning Jojakim van Juda, zoon van Josia:
Niemand zal een klaaglied zingen:
“Ach mijn broer, ach mijn zuster.”
Niemand klaagt: “Ach heer, ach majesteit.”

19 Als een ezel wordt hij uitgedragen,
weggesleept en weggegooid,
ver buiten de poorten van Jeruzalem.

20 Beklim de Libanon en schreeuw het uit,
verhef je stem in Basan,
schreeuw het uit vanaf de Abarim,
want al je minnaars zijn verslagen.

21 Ik sprak tot jou toen jij je veilig waande,
maar je zei: "Ik luister niet."

Zo ben je al vanaf je jeugd,
nooit heb je naar mij geluisterd.

22 De wind zal al je herders hoeden,
al je minnaars gaan in ballingschap.
Ja, dan word je beschaamd en sta je te schande
vanwege je kwalijke praktijken.

23 Jij die zetelt op de Libanon,
in cederbomen nestelt,
wat zul je zuchten en kreunen,
zoals een vrouw in barensood.

24 Zo waar ik leef – spreekt de HEER –, ook al droeg ik jou, koning Jechonja van Juda, zoon van Jojakim, als een zegelring aan mijn rechterhand, ik zou je ervan afrukken. 25 Ik lever je uit aan hen die je naar het leven staan, aan de mensen voor wie je zo bang bent: koning Nebukadnessar van Babylonië en de Chaldeeën. 26 Ik werp je weg, samen met je moeder, samen met haar die jou ter wereld bracht. Jullie worden weggevoerd naar een land waar jullie niet geboren zijn en daar zullen jullie sterven. 27 Hoezeer jullie ook verlangen om naar dit land terug te keren, dat zal niet gebeuren.

28 Is Jechonja soms een afgedankte, stukgeslagen pot,
is deze man een kruik die nergens meer toe dient?
Waarom worden hij en zijn kinderen weggeworpen,
verdreven naar een onbekend land?

29 Land, o land, luister naar de woorden van de HEER! 30 Dit zegt de HEER: Stel deze man als kinderloos te boek, schrijf dat zijn leven mislukt is, want geen van zijn nakomelingen zal ooit op Davids troon zitten en over Juda regeren.

23

1 Wee de herders die de schapen van mijn weiden in het verderf storten en laten verdwalen – spreekt de HEER. 2 Daarom – dit zegt de HEER, de God van Israël, tegen de herders die mijn volk weiden: Jullie hebben mijn schapen verjaagd en laten verdwalen, en jullie zijn ze niet gaan zoeken. Daarom ga ik jullie zoeken: ik zal jullie straffen voor je kwalijke praktijken – spreekt de HEER. 3 Wat er nog van de schapen over is, zal ik bijeenbrengen uit alle landen waarheen ik ze verjaagd heb. Ik breng ze terug naar hun weide, ze zullen vruchtbaar zijn en in aantal toenemen. 4 Ik zal herders over ze aanstellen die ze zo zullen hoeden dat ze geen angst meer kennen en er niet één meer zal worden gemist – spreekt de HEER.

5 De dag zal komen – spreekt de HEER – dat ik aan Davids stam een rechtmatige telg laat ontspruiten, die als koning een wijs beleid zal voeren en die in het land recht en gerechtigheid zal handhaven. 6 Dan wordt Juda verlost en zal Israël in vrede leven. Zijn naam zal zijn "De HEER is onze gerechtigheid".

7 Daarom, de dag zal komen – spreekt de HEER – dat er niet meer wordt gezegd: "Zo waar de HEER leeft, die het volk van Israël uit Egypte heeft bevrijd," 8 maar: "Zo waar de HEER leeft, die de nakomelingen van Israël uit het land van het Noorden heeft bevrijd en uit de andere landen waarheen hij hen verbannen had." Dan zullen ze weer in hun eigen land wonen.'

Profetieën over de profeten

9 Over de profeten.

'Gebroken ben ik, heel mijn lichaam beeft,
ik lijk wel dronken, beneveld door wijn –
door toedoen van de HEER,
door zijn heilige woorden.'

10 'Overal is ontrouw,
heel het land zucht onder de vloek,
verdroogd is het groen in de woestijn.
Ieder vliegt af op het kwaad
en vindt zijn kracht in onrecht.

11 Want profeten en priesters zijn verdorven,

zelfs in mijn tempel moet ik hun wangedrag aanzien
– spreekt de HEER.

12 Daarom zal hun weg een glibberig pad zijn,
ze struikelen in het duister, en komen ten val.
Als ik met hen afreken,
tref ik hen met onheil – spreekt de HEER.

13 Bij Samaria's profeten zag ik ongehoorde dingen:
ze lieten zich door Baäl leiden
en misleidden Israël, mijn volk.

14 Bij Jeruzalems profeten zie ik gruwelijke dingen:
overspel! leugen op leugen!
Zij steunen de boosdoeners,
zodat die niet breken met hun kwalijke praktijken.
Iedereen is even slecht geworden
als de inwoners van Sodom en Gomorra.

15 Daarom – dit zegt de HEER van de hemelse machten over de profeten:
Ik geef hun alsem te eten en giftig water te drinken,
want de profeten van Jeruzalem
hebben heel het land met hun verdorvenheid besmet.

16 Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Luister niet naar wat de profeten jullie verkondigen. Ze geven
jullie valse hoop. Hun visioenen zijn hun eigen verzinsels, ze komen niet van de HEER. 17 Tegen hen die mij
minachten durven ze te zeggen: “De HEER zegt dat het jullie goed zal gaan.” En tegen ieder die zich door zijn
koppige hart laat leiden zeggen ze: “Nee, onheil blijft je bespaard.” 18 Wie het raadsbesluit van de HEER kreeg
toevertrouwd, moet zijn woorden in zich opnemen en gehoorzamen. Wie goed naar zijn woorden geluisterd
heeft, heeft ze ook begrepen.

19 De HEER zendt een woedende wind,
een razende storm treft de verdorvenen.

20 Zijn brandende toorn komt niet tot bedaren
voor hij zijn plan geheel heeft uitgevoerd.
Eens zullen jullie dat ten volle begrijpen.

21 Ik heb die profeten niet gezonden,
toch rennen zij of zij mijn boden waren.
Ik heb niet tot hen gesproken,
toch spreken zij of zij profeten waren.

22 Hadden ze mijn raadsbesluit vernomen,
dan hadden ze mijn volk mijn woorden laten horen,
het opgeroepen zijn verdorven levenswandel op te geven,
te breken met zijn kwalijke praktijken.

23 Ben ik alleen een God van dichtbij,
ben ik niet ook een God van ver? – spreekt de HEER.

24 Als iemand zich verbergt,
zou ik hem dan niet zien? – spreekt de HEER.
Ben ik niet overal,
in de hemel en op aarde? – spreekt de HEER.

25 Ik heb gehoord wat voor leugens die profeten in mijn naam verkondigen. Ze roepen: “Een droom! Ik heb een
droom gehad!” 26 Hoe lang nog zullen die leugenachtige profeten, die zichzelf een rad voor ogen draaien,
doorgaan? 27 Hoe lang nog zijn ze eropuit om met de dromen die ze elkaar vertellen mijn volk mijn naam te laten
vergeten, zoals hun voorouders mijn naam door Baäl zijn vergeten? 28 Een profeet die droomt, vertelt niet meer
dan een droom, maar wie mijn woorden kent, geeft mijn woorden betrouwbaar weer.
Wat heeft stro met graan gemeen? – spreekt de HEER.

29 Is mijn woord niet als een vuur,
als een hamer die een rots verbrijzelt? – spreekt de HEER.

30 Ik zal ze straffen – spreekt de HEER –, ik zal ze straffen, die profeten die elkaar napraten 31 en steeds zo
zelfverzekerd “spreekt de HEER” roepen; 32 ik zal ze straffen – spreekt de HEER –, die profeten die misleidende
dromen profeteren en mijn volk met hun leugens en aanmatigende praatjes bedriegen. Ik heb hen niet gezonden
en ze zijn dit volk op geen enkele manier tot nut – spreekt de HEER.

33 En als een profeet, een priester of wie dan ook vraagt: “Welke last geeft de HEER ons met zijn woorden te dragen?” antwoord dan: Jullie zelf zijn die last,*

(23:33) *Jullie zelf zijn die last* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘Welke last?’

maar ik zal jullie afwerpen – spreekt de HEER. 34 De profeet, priester of wie dan ook die het nog over een “last van de HEER” heeft straf ik, samen met zijn hele familie. 35 Vraag elkaar liever: “Wat heeft de HEER geantwoord,” of: “Wat heeft de HEER gezegd?” 36 Spreek niet langer over een “last van de HEER”. Ieder zegt op last van mij te spreken, maar daarmee verdraaien jullie de woorden van de levende God, de HEER van de hemelse machten, jullie God. 37 Vraag een profeet liever wat de HEER geantwoord heeft, of wat hij gezegd heeft. 38 Dit zegt de HEER: Als jullie toch over een “last van de HEER” spreken, terwijl ik jullie heb verboden dat te doen, 39 zal ik jullie optillen*

(23:39) *zal ik jullie optillen* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften. MT: ‘zal ik jullie vergeten’.

en van me afwerpen, samen met de stad die ik jullie en je voorouders gegeven heb. 40 Ik breng eeuwige smaad en schande over jullie, die nooit zal worden vergeten.’

De manden met vijgen

24

1 De HEER liet mij twee manden met vijgen zien, nadat koning Nebukadnessar van Babylonië koning Jechonja van Juda, de zoon van Jojakim, samen met de leiders van Juda en de smeden en de wapenmeesters uit Jeruzalem naar Babel had weggevoerd. De manden waren voor de tempel gezet. 2 In de ene mand zaten prachtige vijgen, als van de eerste pluk, in de andere mand zaten bedorven vijgen, die niet meer te eten waren. 3 De HEER zei tegen mij: ‘Wat zie je, Jeremia?’ Ik antwoordde: ‘Vijgen. De goede vijgen zijn helemaal gaaf, de slechte zijn zo bedorven dat ze niet meer te eten zijn.’ 4 Toen richtte de HEER zich tot mij: 5 ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël: De goede vijgen staan voor de Judese ballingen die ik van hier naar Babylonië heb gestuurd. 6 Ik zal welwillend naar hen omzien en hen naar dit land terugbrengen. Ik zal hen opbouwen en niet afbreken, planten en niet uitrukken. 7 Ik geef hun het inzicht dat ik de HEER ben; als ze met heel hun hart naar mij terugkeren, zullen zij mijn volk zijn en zal ik hun God zijn. 8 Maar die bedorven vijgen die niet meer te eten zijn – ja, dit zegt de HEER: Die vijgen staan voor koning Sedekia van Juda, en voor zijn raadsheren en de mensen uit Jeruzalem die in dit land zijn overgebleven of in Egypte zijn gaan wonen. 9 Ik maak hen tot een afschrikwekkend voorbeeld voor alle koninkrijken op aarde. Ze zullen te schande staan en het mikpunt zijn van hoon en spot, hun namen zullen als een vloek worden gebruikt, overal waarheen ik hen verdrijf. 10 Ik stuur het zwaard, de honger en de pest op hen af, tot ze zijn verdwenen uit het land dat ik hun en hun voorouders gegeven heb.’

Profetieën over de volken

25

1-2 In het vierde regeringsjaar van koning Jojakim van Juda, de zoon van Josia (dit was het eerste regeringsjaar van koning Nebukadnessar van Babylonië), richtte de HEER zich tot Jeremia over de inwoners van Juda en Jeruzalem. De profeet Jeremia sprak toen tot hen: 3 ‘Vanaf het dertiende regeringsjaar van koning Josia van Juda, de zoon van Amon, tot op de dag van vandaag, drieëntwintig jaar lang, heb ik telkens weer namens de HEER tot jullie gesproken, maar jullie hebben niet geluisterd. 4 Steeds opnieuw heeft de HEER zijn dienaren, de profeten, naar jullie gezonden, maar jullie hebben niet geluisterd; jullie wilden hen niet eens aanhoren. 5 Ze zeiden: “Geef je verdorven levenswandel op, breek met je kwalijke praktijken, dan mogen jullie in het land blijven wonen dat de HEER jullie en je voorouders gegeven heeft. Zo is het altijd geweest, zo zal het dan altijd zijn. 6 Loop niet achter andere goden aan, dien ze niet en buig je niet voor hen neer, krenk mij niet met wat je zelf gemaakt hebt, dan zal ik jullie niet met onheil treffen.” 7 Maar jullie hebben niet naar mij geluisterd – spreekt de HEER –, jullie hebben mij gekrenkt met wat jullie zelf gemaakt hebben, tot jullie eigen ondergang. 8 Daarom – dit zegt de HEER van de hemelse machten: Omdat jullie niet naar mij hebben geluisterd, 9 zal ik alle volken van het noorden met mijn dienaar, koning Nebukadnessar van Babylonië, ontbieden – spreekt de HEER. Ik stuur ze op de inwoners van dit land af en op alle omringende volken. Ik breng alle inwoners om; ze zullen afschuw en ontzetting wekken, en dit land zal voor altijd in puin liggen. 10 Ik laat de vreugdezangen verstommen, bruid en bruidegom zullen niet langer van vreugde zingen, het geluid van de handmolens zal versterven en het licht van de lampen zal doven. 11 Heel dit land valt in puin en wordt een woestijn, en ook de omringende volken zullen de koning van Babylonië dienen, zeventig jaar lang. 12 Maar als die zeventig jaar voorbij zijn, zal ik de koning van Babylonië en zijn volk voor hun misdaden laten boeten – spreekt de HEER. Ik maak het land van de Chaldeeën voor altijd tot een woestijn. 13 Ik breng over dat land het onheil dat ik het aangekondigd heb, alles wat in dit boek geschreven staat en door Jeremia tegen alle volken geprofeteerd is. 14 Dan zullen de Chaldeeën zelf door vele volken en machtige koningen worden onderworpen. Zo zal ik hun vergelden wat ze hebben misdaan.’

15 Vervolgens zei de HEER, de God van Israël, tegen mij: 'Neem deze beker van mij aan en laat daaruit alle volken waarheen ik je zend de wijn van mijn woede drinken. 16 Als ze die drinken worden ze dronken van angst voor het zwaard dat ik op hen afstuur.' 17 Ik nam van de HEER de beker aan en gaf alle volken waarheen hij mij zond daaruit te drinken: 18 Jeruzalem en de steden van Juda, die in puin zouden vallen; de koningen en leiders, die afschuw en ontzetting zouden wekken, van wie de namen als een vloek zouden worden gebruikt, zoals nu al gebeurt; 19 de farao, de koning van Egypte, zijn hof, zijn raadsheren en heel zijn volk, 20 en alle vreemdelingen die er woonden; alle koningen van het land Us; alle koningen van het land van de Filistijnen: die van Askelon, Gaza, Ekron en wat er nog over was van Asdod; 21 Edom, Moab en Ammon; 22 de koningen van Tyrus, de koningen van Sidon en die van de overzeese gebieden; 23 Dedan, Tema en Buz, en alle volken met kaalgeschoren slapen; 24 de koningen van Arabië en de koningen van de andere volken die in de woestijn woonden; 25 de koningen van Zimri, de koningen van Elam en de koningen van Medië; 26 en de koningen van het noorden, de een na de ander, of ze nu dichtbij of veraf woonden. Alle koninkrijken op aarde moesten uit de beker drinken; de koning van Sesach*.

(25:26) *Sesach* – Sesach is een naam voor Babel, geschreven in een soort geheimschrift, waarin de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet vervangen wordt door de laatste, de tweede door de voorlaatste, enzovoort. als laatste.

27 De HEER zei: 'Zeg tegen hen: Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Drink, duizel en braak; als ik het zwaard op jullie afstuur, storten jullie neer en kunnen jullie niet meer opstaan. 28 En als ze weigeren de beker aan te nemen, zeg dan tegen hen: Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Drinken zul je! 29 Ik sta op het punt de stad waaraan mijn naam verbonden is ten onder te laten gaan. Zouden jullie dan ongestraft blijven? Nee! Ik roep het zwaard op tegen alle bewoners van de aarde – spreekt de HEER van de hemelse machten. 30 En jij – profeteer dit alles, zeg tegen hen:

De HEER brult uit de hoge hemel,
hij gromt vanuit zijn heilige woning,
hij buldert over zijn kudde.

Als een druiventreder schreeuwt hij
tegen de bewoners van de aarde.

31 Tot aan de einden der aarde klinkt krijgsrumoer,
want de HEER klaagt alle volken aan,
hij voert een rechtszaak tegen al wat leeft.
Die boosdoeners levert hij uit aan het zwaard
– spreekt de HEER.

32 Dit zegt de HEER van de hemelse machten:
Rampen treffen volk na volk,
een orkaan steekt op van de uithoeken der aarde.

33 De slachtoffers van de HEER liggen over de aarde verspreid.
Ze worden niet betreurd, niet weggehaald en niet begraven,
maar blijven liggen als mest op het land.

34 Herders, jammer, schreeuw het uit!
Leiders van de kudde, wentel je in het stof!
Nu worden jullie geslacht,
jullie vallen in stukken als een kostbare kruik,
jullie worden verstrooid.

35 De herders kunnen niet meer vluchten,
de leiders kunnen niet ontkomen.

36 Hoor! De herders schreeuwen,
de leiders van de kudde jammeren,
want de HEER verwoest hun weidegrond.

37 Hun vredige weiden worden vernietigd
door de grote woede van de HEER.

38 Als een leeuw doemt hij op uit zijn schuilplaats,
ja, hun land wordt tot een woestenij
door het moordend geweld,*

(25:38) *door het moordend geweld* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT: 'door de toorn van de verdrukker'.

door zijn grote toorn.'

Jeremia om zijn profetie aangeklaagd

26

1 In het begin van de regering van koning Jojakim van Juda, de zoon van Josia, richtte de HEER de volgende woorden tot Jeremia: **2** ‘Dit zegt de HEER: Ga in de voorhof van mijn tempel staan en spreek tot allen die uit de steden van Juda zijn gekomen om mij in de tempel te vereren. Zeg hun alles wat ik je opdraag en laat niets achterwege. **3** Misschien zullen ze luisteren en met hun kwalijke praktijken breken. Dan zal ik afzien van het onheil waarmee ik hen wil treffen vanwege hun kwalijke praktijken. **4** Zeg tegen hen: Dit zegt de HEER: Als jullie niet naar mij luisteren, als jullie de wet niet naleven die ik je gegeven heb **5** en niet luisteren naar mijn dienaren, de profeten, die ik telkens weer naar jullie zend, maar voor wie jullie tot nu toe doof waren, **6** dan zal ik met deze tempel hetzelfde doen als met Silo, zodat alle volken op aarde de naam van deze stad als een vloek zullen gebruiken.’

7 De priesters, de profeten en alle andere aanwezigen in de tempel hoorden Jeremia deze woorden spreken. **8** Nadat hij tegen hen gezegd had wat de HEER hem had opgedragen, grepen ze hem vast. ‘Sterven moet jij!’ riepen ze. **9** ‘Hoe durf je in de naam van de HEER te profeteren dat het deze tempel zal vergaan als Silo en dat deze stad een ruïne wordt waar niemand nog zal wonen?’ Al het volk in de tempel liep tegen Jeremia te hoop. **10** Toen de leiders van Juda hoorden wat er gebeurde, kwamen ze van het koninklijk paleis naar de tempel en namen ze plaats in het nieuwe poortgebouw. **11** De priesters en de profeten namen het woord. Ze zeiden tegen de leiders en alle andere aanwezigen: ‘Deze man verdient de dood. U hebt zelf kunnen horen wat hij over deze stad heeft geprofeteerd.’ **12** Jeremia antwoordde: ‘Het is de HEER die mij gezonden heeft om te profeteren wat u over deze tempel en deze stad hebt gehoord. **13** Beter daarom uw leven en luister naar de HEER, uw God, opdat hij afziet van het onheil dat hij u heeft aangekondigd. **14** Wat mijzelf betreft: ik ben in uw handen, u kunt met mij doen wat u goed en rechtvaardig acht. **15** Maar besef wel dat u door mij te doden onschuldig bloed vergiet, waarvoor u zelf, deze stad en de inwoners zullen boeten, want werkelijk, de HEER heeft mij gestuurd om u te waarschuwen.’ **16** Toen zeiden de leiders en de andere aanwezigen tegen de priesters en de profeten: ‘Deze man kan niet ter dood gebracht worden, want hij heeft in de naam van de HEER, onze God, tot ons gesproken.’ **17** En enkelen van de oudsten van het land stonden op en zeiden tegen het samengestroomde volk: **18** ‘Toen Hizkia koning van Juda was trad Micha uit Moreset op als profeet. Hij zei tegen het volk van Juda: “Dit zegt de HEER van de hemelse machten: De Sion zal als een akker worden omgeploegd, Jeruzalem zal tot een puinhoop worden, de tempelberg tot een overwoekerde heuvel.” **19** Maar hebben koning Hizkia en de bevolking van Juda Micha ter dood gebracht? Hizkia had ontzag voor de HEER en wist hem gunstig te stemmen, zodat de HEER afzag van het onheil dat hij hun had aangekondigd. Als we deze man doden, roepen we groot onheil over ons af!’

20 Er was nog een ander die als profeet optrad in de naam van de HEER: Uria uit Kirjat-Jearim, de zoon van Semaja. Ook hij profeteerde tegen Jeruzalem en Juda, en hij verkondigde hetzelfde als Jeremia. **21** Toen koning Jojakim, de bevelhebbers en de raadsheren zijn profetieën hoorden, wilde de koning hem ter dood laten brengen. Uria kwam dat te weten en vluchtte in paniek naar Egypte. **22** Maar de koning stuurde Elnatan, de zoon van Achbor, met een aantal mannen achter hem aan. **23** Ze haalden Uria terug en leidden hem voor koning Jojakim, die hem liet doden. Zijn lijk liet hij in een gewoon volksgraf werpen.

24 Maar Jeremia werd beschermd door Achikam, de zoon van Safan, zodat hij niet werd uitgeleverd aan het volk, dat hem wilde doden.

Het juk van Babylonië

27

1 In het begin van de regering van koning Jojakim van Juda, de zoon van Josia, richtte de HEER zich tot Jeremia. **2** De HEER zei tegen mij: ‘Maak jukken met riemen en leg die op je nek. **3** Stuur de koningen van Edom, Moab, Ammon, Tyrus en Sidon ieder een juk. Je moet ze meegeven aan hun gezanten, die bij koning Sedekia in Jeruzalem zijn. **4** Laat ze hun vorst de volgende boodschap overbrengen: Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël – dit moet u dus tegen uw vorst zeggen: **5** Ik heb met mijn grote kracht en met mijn machtige arm de aarde gemaakt en de mensen en dieren die er leven. Ik geef de aarde aan wie ik wil. **6** Ik heb jullie landen nu allemaal in handen gegeven van mijn dienaar, koning Nebukadnessar van Babylonië; zelfs de wilde dieren heb ik aan hem onderworpen. **7** Alle volken zullen aan hem, zijn zoon en zijn kleinzoon onderworpen zijn, totdat ook voor zijn eigen land de tijd komt dat vele volken en machtige koningen het zullen onderwerpen. **8** Het volk of koninkrijk dat zich niet aan hem, koning Nebukadnessar van Babylonië, wil onderwerpen, dat zich niet zijn juk wil laten opleggen, zal ik straffen met het zwaard, de honger en de pest, totdat ik het door zijn toedoen vernietigd heb – spreekt de HEER. **9** Luister niet naar je profeten, waarzeggers, droomuitleggers, wolkschouwers en tovenaars, die jullie steeds oproepen je niet aan de koning van Babylonië te onderwerpen. **10** Hun profetieën zijn leugens; ze bereiken er slechts mee dat jullie uit je land worden verdreven. Ik zal jullie uiteenjagen en jullie zullen omkomen. **11** Maar het volk dat zich het juk van de koning van Babylonië laat opleggen, dat zich aan hem onderwerpt, zal ik ongestoord in zijn eigen land laten. Het mag er blijven wonen en de akkers bewerken – spreekt de HEER.’

12 Ik sprak dezelfde woorden tot koning Sedekia van Juda: 'Laat u het juk van de koning van Babylonië opleggen, onderwerp u aan hem en zijn volk, dan zult u in leven blijven. 13 Waarom zouden u en uw volk sterven door het zwaard, de honger en de pest? Want daarmee heeft de HEER ieder volk bedreigd dat zich niet aan de koning van Babylonië wil onderwerpen. 14 Luister niet naar de profeten die jullie oproepen je niet aan hem te onderwerpen. Ze profeteren leugens. 15 Hoewel ik hen niet gezonden heb – spreekt de HEER – profeteren ze in mijn naam, en nog leugens ook. Daarmee bereiken ze slechts dat ik jullie verdrijf en dat jullie samen met die profeten zullen omkomen.'

16 Ook sprak ik tot de priesters en het volk van Juda: 'Dit zegt de HEER: Luister niet naar jullie profeten, die zeggen dat de kostbaarheden uit de tempel van de HEER spoedig uit Babel worden teruggebracht. Ze profeteren leugens. 17 Luister niet naar hen. Onderwerp je aan de koning van Babylonië, als jullie in leven willen blijven. Waarom zou deze stad een ruïne moeten worden? 18 Als ze echte profeten zijn en de woorden van de HEER spreken, laten ze dan de HEER van de hemelse machten ertoe bewegen dat hij de kostbaarheden die nog in de tempel van de HEER, in het paleis van de koning en in Jeruzalem zijn overgebleven, niet in Babel laat terechtkomen. 19 Want dit zegt de HEER van de hemelse machten over de tempelzuilen, de Zee, de verrijdbare onderstellen en de rest van het tempelgerei dat nog in deze stad is, 20 over alles wat koning Nebukadnessar van Babylonië nog niet heeft meegenomen toen hij koning Jechonja, de zoon van Jojakim, en alle vooraanstaande burgers van Juda en Jeruzalem naar Babel voerde: Alles zal naar Babel worden gevoerd. 21 Ja, dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël, over de kostbaarheden die in de tempel van de HEER, in het paleis van de koning en in Jeruzalem achtergebleven zijn: 22 Alles zal naar Babel worden gevoerd, en daar zal het blijven tot de dag dat ik er zelf voor zorg dat het wordt teruggebracht – spreekt de HEER.'

De profeet Jeremia tegenover de profeet Chananja

28

1 In datzelfde jaar, in de vijfde maand van het vierde regeringsjaar van koning Sedekia van Juda,*

(28:1) *in de vijfde maand van het vierde regeringsjaar van koning Sedekia van Juda* – Volgens de

Septuaginta. MT: 'in het begin van de regering van koning Sedekia van Juda, in de vijfde maand van het vierde jaar'.

zei de profeet Chananja uit Gibeon, de zoon van Azzur, in de tempel van de HEER ten overstaan van de priesters en alle andere aanwezigen tegen mij: 2 'Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Ik ga het juk van de koning van Babylonië breken. 3 Binnen twee jaar zal ik alle kostbaarheden uit de tempel van de HEER, die koning Nebukadnessar heeft meegevoerd naar Babel, naar Jeruzalem terugbrengen. 4 Ik zal ook koning Jechonja, de zoon van Jojakim, en alle ballingen uit Juda die naar Babel zijn gevoerd, naar Jeruzalem terugbrengen – spreekt de HEER. Want ik ga het juk van de koning van Babylonië breken.' 5 Toen antwoordde de profeet Jeremia de profeet Chananja ten overstaan van de priesters en alle anderen die in de tempel van de HEER aanwezig waren: 6 'Ja! Laat de HEER dat doen. Hopelijk laat hij jouw profetie uitkomen en brengt hij al het tempelgerei en alle ballingen uit Babylonië naar deze stad terug. 7 Maar luister nu naar wat ik jou en alle anderen te zeggen heb. 8 Sinds mensenheugenis hebben de profeten die vóór jou en mij hebben geleefd tegen veel landen en machtige koninkrijken niets dan oorlogen, onheil en pest geprofeteerd. 9 Van een profeet die voorspoed en vrede profeteert, weten we pas dat hij inderdaad door de HEER gezonden is als zijn woorden uitkomen.' 10 Chananja nam toen het juk van Jeremia's nek, brak het in stukken 11 en zei ten overstaan van allen die daar waren: 'Dit zegt de HEER: Zo zal ik binnen twee jaar het juk van koning Nebukadnessar van Babylonië van alle volken afnemen en in stukken breken.' Hierop verliet Jeremia de tempel.

12 Enige tijd later richtte de HEER zich tot Jeremia: 13 'Ga naar Chananja en zeg hem: Dit zegt de HEER: Je hebt een houten juk in stukken gebroken en het door een ijzeren juk vervangen. 14 Want dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Ik leg alle volken een ijzeren juk op, waarmee ze koning Nebukadnessar van Babylonië moeten dienen. Zelfs de wilde dieren onderwerp ik aan hem.' 15 De profeet Jeremia zei toen tegen de profeet Chananja: 'Luister goed, Chananja! Jij bent niet door de HEER gezonden. Je hebt bij het volk valse hoop gewekt. 16 Daarom – dit zegt de HEER: Ik zal je alsnog zenden, ik zend je weg van de aarde. Je zult nog dit jaar sterven, want met je profetieën heb je het volk opgezet tegen de HEER.' 17 En de profeet Chananja stierf nog datzelfde jaar, in de zevende maand.

Jeremia's brief aan de ballingen

29

1 Hier volgt de brief die de profeet Jeremia vanuit Jeruzalem heeft gestuurd aan de overgebleven oudsten onder de ballingen, aan de priesters, de profeten en alle anderen die Nebukadnessar vanuit Jeruzalem naar Babel had gevoerd. 2 Hij schreef deze brief toen koning Jechonja, de koningin-moeder, de hovelingen, de leiders van Jeruzalem en Juda en de smeden en wapenmakers al uit Jeruzalem waren weggevoerd. 3 Hij liet hem bezorgen

door Elasa, de zoon van Safan, en Gemarja, de zoon van Chilkia, de gezanten die namens koning Sedekia van Juda naar koning Nebukadnessar in Babel reisden. De brief had de volgende inhoud:

4 'Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël, tegen de ballingen die hij vanuit Jeruzalem naar Babel heeft laten voeren: 5 Bouw huizen en ga daarin wonen, leg tuinen aan en eet van de opbrengst, 6 ga huwelijken aan en verwek zonen en dochters, zoek vrouwen voor je zonen en huw je dochters uit, zodat zij zonen en dochters baren. Jullie moeten in aantal toenemen, niet afnemen. 7 Bid tot de HEER voor de stad waarheen ik jullie weggevoerd heb en zet je in voor haar bloei, want de bloei van de stad is ook jullie bloei.

8 Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Laat je niet misleiden door je profeten en waarzeggers. Hecht geen geloof aan hun dromen; ze dromen slechts wat jullie wensen. 9 Wat ze jullie in mijn naam profeteren zijn leugens. Ik heb hen niet gezonden – spreekt de HEER.

10 Dit zegt de HEER: Als er in Babel zeventig jaar voorbij zijn, zal ik naar jullie omzien. Dan zal ik mijn belofte gestand doen door jullie naar Jeruzalem te laten terugkeren. 11 Mijn plan met jullie staat vast – spreekt de HEER. Ik heb jullie geluk voor ogen, niet jullie ongeluk: ik zal je een hoopvolle toekomst geven. 12 Jullie zullen mij aanroepen en tot mij bidden, en ik zal naar jullie luisteren. 13 Jullie zullen mij zoeken en ook vinden, als jullie mij tenminste met hart en ziel zoeken. 14 Ik zal me door jullie laten vinden – spreekt de HEER – en ik zal in je lot een keer brengen. Ik zal jullie samenbrengen uit alle volken en plaatsen waarheen ik je verbannen heb – spreekt de HEER – en je laten terugkeren naar Jeruzalem, waaruit ik je heb laten wegvoeren.

15 Misschien zeggen jullie: "De HEER heeft ons toch ook in Babel profeten gegeven?" 16 Maar dit zegt de HEER over de koning die op de troon van David zit en over de hele bevolking van Jeruzalem, je volksgenoten die niet met jullie in ballingschap zijn gegaan, 17 dit zegt de HEER van de hemelse machten: Ik stuur het zwaard, de honger en de pest op hen af, ik zal met hen hetzelfde doen als met bedorven vijgen, die niet meer te eten zijn. 18 Ik zal hen met het zwaard, de honger en de pest achtervolgen en hen tot een afschrikwekkend voorbeeld voor alle koninkrijken op aarde maken. Hun namen zullen als een vloek worden gebruikt, ze zullen afschuwen en ontzetting wekken en bespot worden door alle volken waarnaar ik hen zal verbannen. 19 Want ze hebben niet naar mij geluisterd – spreekt de HEER –, hoewel ik telkens weer mijn dienaren, de profeten, naar hen zond. En ook jullie hebben niet naar mij geluisterd – spreekt de HEER. 20 Luister naar mijn woorden, ballingen, die ik vanuit Jeruzalem naar Babel heb laten voeren. 21 Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël, over de profeten Achab, de zoon van Kolaja, en Sedekia, de zoon van Maäseja, die in mijn naam leugens profeteren: Ik lever hen uit aan koning Nebukadnessar van Babylonië, die hen voor jullie ogen zal terechtstellen. 22 En alle Judese ballingen in Babel zullen aan hun lot een vloek ontlennen: "Moge de HEER het je laten vergaan als Sedekia en Achab, die de koning van Babylonië boven het vuur geroosterd heeft." 23 Want ze hebben iets gedaan dat in Israël een schanddaad is: ze hebben overspel gepleegd met de vrouw van een ander en in mijn naam leugens geprofeteerd, woorden die ik hun niet heb opgedragen te spreken. Ik heb het gezien, ik was er getuige van – spreekt de HEER.'

24 De HEER richtte zich tot Jeremia met de opdracht om Semaja, de Nechelamiet, het volgende te zeggen: 25 'Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Je hebt op eigen gezag brieven gestuurd aan de priester Sefanja, de zoon van Maäseja, de overige priesters en de bevolking van Jeruzalem, brieven waarin staat: 26 "De HEER heeft u tot priester aangesteld; hij heeft u de opvolger van de priester Jojada gemaakt om in de tempel van de HEER de orde te handhaven, dus u moet elke gek die zich voor profeet uitgeeft in het blok sluiten en aan het halsijzer ketenen. 27 Waarom bent u dan niet opgetreden tegen Jeremia uit Anatot, die zich bij u voor profeet uitgeeft? 28 Hij heeft ons in Babel namelijk een brief gestuurd waarin staat dat de ballingschap nog lang zal duren, dat we huizen moeten bouwen en daarin gaan wonen, tuinen moeten aanleggen en van de opbrengst moeten eten." 29 Nadat de priester Sefanja deze brief aan Jeremia had voorgelezen, 30 richtte de HEER zich tot Jeremia: 'Stuur de volgende brief aan de ballingen: Dit zegt de HEER over Semaja, de Nechelamiet: 31 Hij heeft bij jullie geprofeteerd zonder dat ik hem gezonden heb en valse hoop bij jullie gewekt. 32 Daarom – dit zegt de HEER: Ik zal hem en zijn nageslacht straffen. Ze zullen onder dit volk ophouden te bestaan, ze zullen de voorspoed die ik mijn volk zal brengen niet meemaken – spreekt de HEER. Want hij heeft het volk tegen mij opgezet.'

Hoop voor Israël en Juda

30

1 De HEER richtte de volgende woorden tot Jeremia:

2 'Dit zegt de HEER, de God van Israël: Schrijf alle dingen die ik je heb gezegd in een boekrol. 3 Want de dag zal komen – zegt de HEER – dat ik het lot van mijn volk Israël en van Juda ten goede keer, dat ik hen terugbreng naar het land dat ik hun voorouders gegeven heb en dat zij het in bezit zullen nemen – spreekt de HEER.'

4 Hier volgen de woorden die de HEER tot Israël en Juda sprak.

5 'Dit zegt de HEER:

Ik hoor geschreeuw van ontzetting,

kreten van angst en paniek.

6 Zeg eens: kunnen mannen baren?

Waarom zie ik dan dat elke man
zijn handen op zijn buik houdt,
zoals een vrouw die baart?

Waarom is hun gezicht zo grauw?

7 Wee! Die vreselijke dag kent zijn gelijke niet!

Het volk van Jakob komt in grote nood,
maar het wordt gered.

8 Ik breek op die dag het juk van je nek,
je banden ruk ik los

– spreekt de HEER van de hemelse machten.

Nooit meer wordt Jakobs volk de slaaf van vreemden,

9 maar het dient mij, de HEER, zijn God,

en David, de koning die ik over hen heb aangesteld.

10 Wees niet bang, mijn dienaar Jakob,
heb geen angst, Israël – spreekt de HEER.

Ik zal je uit dat verre land bevrijden,
uit de ballingschap breng ik je nageslacht terug.
Het volk van Jakob keert terug en zal in vrede leven,
zonder zorgen, zonder dat het nog wordt opgeschrikt.

11 Ik sta je ter zijde en zal je bevrijden

– spreekt de HEER.

De landen waarnaar ik je verdreven heb,

vaag ik allemaal weg.

Je krijgt de straf die je verdient,

maar vernietigen zal ik je niet.

12 Dit zegt de HEER:

Ongeneeslijk zijn je wonden,
niet te helen is je letsel.

13 Geen mens verzorgt je zweren,
je wonden groeien nooit meer dicht.

14 Je minnaars zijn je vergeten,
ze kijken niet meer naar je om.

Ik was het die je sloeg, als een vijand,

ik heb je meedogenloos gestraft,

om je vele wandaden,

om je talloze zonden.

15 Wat klaag je nu over je letsel,
je dodelijke wonden?

Om je vele wandaden,

om je talloze zonden

heb ik je dit aangedaan.

16 Maar wie jou verslonden, worden zelf verslonden,
al je vijanden gaan zelf in ballingschap.

Elk volk dat jou plunderde, wordt zelf geplunderd,

ik maak ieder die naar buit zocht, zelf tot buit.

17 Weet dat ik je zal genezen,

ik zal je wonden helen – spreekt de HEER –

ook al noemt men je Verworpenen en zegt men:

“Naar Sion kijken we niet meer om.”

18 Dit zegt de HEER:

Ik keer het lot van Jakobs tenten ten goede,

ik zal me om zijn woningen bekommeren.

De steden zullen uit de as herrijzen,

paleizen worden in hun oude pracht hersteld.

19 Dansend komen de mensen naar buiten,

met een lofzang op de lippen.

Ik doe het volk in aantal toenemen,
 het neemt niet meer in aantal af.
 Ik geef het aanzien,
 het wordt niet langer veracht.
 20 Het volk wordt weer als vroeger
 en houdt door mijn bescherming altijd stand.
 Wie het bedreigt, zal ik straffen.
 21 Het zal een vorst voortbrengen,
 er komt een heerser uit zijn midden voort.
 Ik zal hem toestaan mij te naderen.
 Wie zou dat zelf wagen? – spreekt de HEER.
 22 Jullie zullen mijn volk zijn,
 en ik zal jullie God zijn.
 23 De HEER zendt een woedende wind,
 een razende storm treft de verdorvenen.
 24 Zijn brandende toorn komt niet tot bedaren
 voor hij zijn plan geheel heeft uitgevoerd.
 Eens zullen jullie dat ten volle begrijpen.

31

1 Dan zal ik voor elke stam van Israël een God zijn,
 dan is Israël mijn volk – spreekt de HEER.

2 Dit zegt de HEER:
 In de woestijn kreeg ik Israël lief,
 het volk dat aan vernietiging ontkomen was.
 Ik ging hun voor en gaf hun vrede.

3 Van ver ben ik naar je toe gekomen,*

(31:3) *ben ik naar je toe gekomen* – Voorgestelde lezing. MT: 'is de HEER naar mij toe gekomen'.

vrouwe Israël.
 Ik heb je altijd liefgehad,
 mijn liefde zal je altijd vergezellen.
 4 Ik breng je weer tot bloei.
 Je zult weer dansen in de rei
 en de tamboerijnen laten klinken.
 5 In Samaria's bergen zul je wijngaarden planten,
 en mogen eten van de eerste vruchten.
 6 De dag breekt aan
 dat in Efraïm de wachters op de bergen roepen:
 "Kom, laten we op weg gaan naar de Sion,
 naar de HEER, onze God!"

7 Dit zegt de HEER:
 Juich van vreugde over Jakob,
 jubel aan het hoofd van alle volken,
 roep het uit, zing een lofzang:
 "De HEER heeft zijn volk gered,*

(31:7) *De HEER heeft zijn volk gered* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: 'HEER, red uw volk'.

en wat er van Israël nog overbleef bevrijd."
 8 Ik laat hen uit het noorden terugkeren
 en breng hen samen van de einden der aarde.
 Ook blinden en lammen komen mee,
 ook zwangere vrouwen, en vrouwen in barensnood.
 In dichte drommen keren ze terug.
 9 Zij komen terug in tranen,
 ze heffen smeekbeden aan,
 en ik zal hen leiden.
 Ik breng hen naar stromende beken

en voer hen over geëffende wegen;
daar kunnen zij niet struikelen.
Want ik ben voor Israël een vader,
en Efraïm is mijn eerstgeboren zoon.

10 Volken, luister naar de woorden van de HEER,
vertel het verder op de verste eilanden:

Hij die Israël verstrooid heeft,
zal het samenbrengen en het hoeden,
zoals een herder zijn kudde.

11 Want de HEER verlost het volk van Jakob,
hij bevrijdt hen uit de hand die sterker was dan zij.

12 Zij komen juichend naar de Sion,
stralend van vreugde om de gaven van de HEER:

koren, wijn, olijfolie,
en geiten, schapen, koeien.

Zij gedijen als een waterrijke hof,
nooit meer zal het hun aan iets ontbreken.

13 Meisjes dansen vrolijk in de rei,
jongens en grijsaards dansen mee.
Hun rouw verander ik in vreugde, ik troost hen,
hun verdriet vergeten zij.

14 De priesters schenk ik overvloedig offervlees.
Ik overstelp mijn volk met al het goede
– spreekt de HEER.

15 Dit zegt de HEER:

In Rama hoort men klagen, bitter treuren.

Rachel beweent haar zonen,
zij wil niet worden getroost.

Haar kinderen zijn er niet meer.

16 Maar dit zegt de HEER:

Huil niet langer, droog je tranen.

Je zorg voor hen wordt nu beloond
– spreekt de HEER.

Ze keren terug uit het land van de vijand.

17 Je hebt een hoopvolle toekomst,
je kinderen keren naar hun eigen land terug
– spreekt de HEER.

18 Ik heb wel gehoord hoe Efraïm treurt:

“U hebt mij geslagen als een jonge os
die nog niet is afgericht.

Breng mij bij u terug, laat mij terugkeren,
want u, HEER, bent mijn God.

19 Ik ben tot inkeer gekomen,
ik sla mijzelf nu ik mijn hart doorzie.

Ik ben vol berouw, ik schaam mij diep,
ga gebukt onder de zonden van mijn jeugd.”

20 Is Efraïm niet mijn geliefde zoon,
is hij niet mijn oogappel?

Telkens als ik over hem spreek
rijst zijn beeld in mij op,

dan raak ik diep bewogen.

Ik móet mij over hem ontfermen
– spreekt de HEER.

21 Zet mijlpalen neer,

plaats bakens,

richt je aandacht op de weg die je volgt.

Keer terug, vrouwe Israël,
keer terug naar je steden.

22 Hoe lang nog blijf je talmen,
hoe lang nog blijf je eigenzinnig, vrouwe Israël?
De HEER zal iets nieuws op aarde scheppen:
een vrouw maakt een man het hof.

23 Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Ik zal hun lot ten goede keren, en dan zal in de steden van Juda, in het hele land, opnieuw te horen zijn: “Moge de HEER je zegenen, Jeruzalem, woonplaats van gerechtigheid, heilige berg!” 24 Stedelingen, boeren en herders zullen weer in Juda wonen. 25 Wie dorstig zijn, zal ik verkwikken; wie uitgeput zijn, geef ik kracht.’

26 Hierop ontwaakte ik en sloeg mijn ogen op. De slaap had mij goedgeedaan.

27 ‘De dag zal komen – spreekt de HEER – dat ik Israël en Juda zal inzaaien met mensen en met dieren. 28 Zoals ik niet aarzelde om hen uit te rukken en te verwoesten, af te breken, kwaad te doen en te vernietigen, zo zal ik niet aarzelen om hen te planten en op te bouwen – spreekt de HEER. 29 Dan zal men niet meer zeggen: “Als de ouders onrijpe druiven eten, krijgen de kinderen stroeve tanden,” 30 maar zal wie zondigt om zijn eigen zonden sterven. Wanneer iemand onrijpe druiven eet, zullen zijn eigen tanden stroef worden.

31 De dag zal komen – spreekt de HEER – dat ik met het volk van Israël en het volk van Juda een nieuw verbond sluit, 32 een ander verbond dan ik met hun voorouders sloot toen ik hen bij de hand nam om hen uit Egypte weg te leiden. Zij hebben dat verbond verbroken, hoewel ze mij toebehoorden – spreekt de HEER. 33 Maar dit is het verbond dat ik in de toekomst met Israël zal sluiten – spreekt de HEER: Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en hem in hun hart schrijven. Dan zal ik hun God zijn en zij mijn volk. 34 Men zal elkaar niet meer hoeven te onderwijzen met de woorden: “Leer de HEER kennen,” want iedereen, van groot tot klein, kent mij dan al – spreekt de HEER. Ik zal hun zonden vergeven en nooit meer denken aan wat ze hebben misdaan.

35 Dit zegt de HEER,
die de zon heeft gemaakt als het licht voor de dag,
de maan en sterren als de lichten voor de nacht,
die de zee opzweept, zodat de golven bruisen,
wiens naam is HEER van de hemelse machten:

36 Pas als deze orde ophoudt te bestaan
– spreekt de HEER –
bestaat ook Israël niet meer,
is het niet meer voor altijd mijn volk.

37 Dit zegt de HEER:
Zoals de hoogte van de hemel niet gemeten wordt,
de diepte van het fundament der aarde niet gepeild,
zo verwerp ik niet het nageslacht van Israël
om alles wat het heeft misdaan
– spreekt de HEER.

38 De dag zal komen – spreekt de HEER – dat Jeruzalem wordt herbouwd en aan mij wordt gewijd. Dan loopt de muur weer vanaf de Chananeltoren tot aan de Hoekpoort, 39 en vanaf dat punt zal hij worden verlengd naar de Gareb, en dan een bocht naar Goa maken. 40 Hij zal om de vallei lopen waar de doden worden begraven en de as wordt uitgestrooid, en verder om alle akkers tot aan het Kidrondal. Van daar loopt hij naar de hoek van de Paardenpoort in het oosten. Heel dit gebied zal aan de HEER zijn gewijd, en Jeruzalem zal nooit meer worden afgebroken en verwoest.’

De akker in Anatot

32

1 In het tiende regeringsjaar van koning Sedekia van Juda (het achttiende regeringsjaar van Nebukadnessar, de koning van Babylonië) richtte de HEER zich tot Jeremia. 2 De troepen van Nebukadnessar belegerden Jeruzalem en de profeet Jeremia zat gevangen in het kwartier van de wacht, dat tot het paleis van de koning van Juda behoorde. 3 Koning Sedekia had hem daar gevangengezet omdat hij had geprofeteerd: ‘Dit zegt de HEER: Ik geef deze stad in handen van de koning van Babylonië; hij zal haar innemen. 4 Koning Sedekia van Juda zal niet aan de Chaldeeën ontsnappen, maar aan de koning van Babylonië worden uitgeleverd. Hij komt oog in oog met hem te staan en zal persoonlijk met hem spreken. 5 Daarna wordt hij naar Babel gevoerd, waar hij zal blijven totdat ik naar hem omzie – spreekt de HEER. Alle verzet tegen de Chaldeeën zal nutteloos zijn.’

6 Jeremia zei: ‘De HEER richtte zich tot mij met de woorden: 7 “Chanamel, de zoon van je oom Sallum, is naar je onderweg om je te vragen zijn akker in Anatot van hem te kopen, omdat jij als lossers de plicht hebt die in de familie te houden.” 8 Het gebeurde zoals de HEER had gezegd. Mijn neef Chanamel kwam naar het kwartier van de paleiswacht en vroeg mij: “Koop alsjeblieft mijn akker in Anatot, in het gebied van Benjamin. Jij hebt als lossers het recht van eerste koop, jij kunt hem in de familie houden.” Ik begreep dat dit een opdracht van de HEER was 9-10 en kocht de akker van mijn neef Chanamel uit Anatot. Ik stelde een koopcontract op, verzegelde dat in aanwezigheid van getuigen en betaalde Chanamel zeventien sjekel zilver, die ik afwoog in een weegschaal. 11 Ik gaf zowel het verzegelde contract, waarin de bepalingen en voorwaarden waren vastgelegd, als het open contract 12 aan Baruch, de zoon van Neria, de zoon van Machseja. Dat deed ik ten overstaan van mijn neef*’

(32:12) *mijn neef* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften. MT: ‘mijn oom’.

Chanamel en de getuigen, die het contract mede hadden ondertekend, en in aanwezigheid van alle Judeeërs die zich in het kwartier van de paleiswacht bevonden. 13 In hun bijzijn gaf ik Baruch de volgende opdracht: 14 “Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Stop deze contracten, zowel het gesloten als het open contract, in een kruik; dan blijven ze lange tijd in goede staat. 15 Want dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Eens zullen in dit land opnieuw akkers, huizen en wijngaarden worden gekocht.”

16 Nadat ik het koopcontract aan Baruch, de zoon van Neria, gegeven had, bad ik tot de HEER: 17 “Ach HEER, mijn God, u hebt met uw grote kracht, met uw machtige arm, de hemel en de aarde gemaakt. Voor u is niets onmogelijk. 18 U bewijst uw liefde aan duizenden, u laat voor de schuld van de ouders ook de kinderen boeten, u bent de grote, machtige God, uw naam is HEER van de hemelse machten. 19 Uw besluiten zijn indrukwekkend, uw daden machtig. U let aandachtig op de levensweg van de mensen en beloont ieder naar zijn daden. 20 U hebt in Egypte tekenen en wonderen verricht, en verricht die tot op de dag van vandaag in Israël en onder heel de mensheid, zodat uw naam nu overal gevestigd is. 21 U hebt uw volk Israël met angstaanjagende tekenen en wonderen uit Egypte weggeleid, met sterke hand en opgeheven arm, 22 en u hebt hun dit land gegeven, dat u hun voorouders onder ede had beloofd: een land dat overvloedig van melk en honing. 23 Uw volk trok het binnen en nam het in bezit, maar gehoorzaamde u niet. Ze leefden uw wet niet na, volgden uw geboden niet op. Daarom werd deze ellende hun deel. 24 De belegeringswal reikt al tot de stadsmuur, de stad staat op het punt te worden ingenomen. Ze valt in handen van de Chaldeeën, die haar bestormen. Het zwaard, de honger en de pest brengen haar ten val. Wat u hebt aangekondigd, ziet u nu zelf gebeuren. 25 Toch hebt u, HEER, mijn God, mij gezegd de akker te kopen en in aanwezigheid van getuigen te betalen. En dat terwijl de stad in handen van de Chaldeeën valt.”

26 Hierop richtte de HEER zich tot Jeremia: 27 ‘Ik ben de HEER, de God van al wat leeft. Is er ook maar iets dat voor mij onmogelijk is? 28 Dit zegt de HEER: Ik geef deze stad in handen van de Chaldeeën, koning Nebukadnessar van Babylonië zal haar innemen. 29 De Chaldeeën, die de stad bestormen, zullen haar binnendringen en haar platbranden: alle huizen waar de Israëlieten op de daken voor Baäl wierook hebben gebrand en aan andere goden wijnooffers hebben gebracht. Ze hebben me daarmee gekrenkt. 30 Israël en Juda hebben van meet af aan gedaan wat slecht is in mijn ogen. Israël heeft mij voortdurend gekrenkt met wat het zelf gemaakt heeft – spreekt de HEER. 31 Jeruzalem heeft, vanaf de dag dat het werd gebouwd tot op de dag van vandaag, voortdurend mijn toorn gewekt. Daarom vaag ik het weg. 32 Israël en Juda, de koningen, leiders, priesters en profeten, alle inwoners van Juda en Jeruzalem, hebben al het mogelijke kwaad gedaan en mij daarmee gekrenkt. 33 Ze hebben mij niet gehoorzaamd, maar mij de rug toegekeerd. Hoewel ik hen telkens weer onderwees, luisterden ze niet naar mijn terechtwijzingen. 34 Ze hebben de tempel waaraan mijn naam verbonden is met gruwelijke afgodsbeelden ontwijfd, 35 en in het Hinnomdal offerhoogten voor Baäl gebouwd om er hun zonen en dochters aan Moloch aan te bieden. Ze hebben Juda met die gruweldaad tot zonde aangezet. Ik heb dat nooit geboden, ik heb dat nooit gewild.

36 Maar toch – dit zegt de HEER, de God van Israël, over deze stad, waarover jullie zeggen: “Door het zwaard, de honger en de pest valt ze de koning van Babylonië in handen”: 37 Ik zal de inwoners samenbrengen uit alle landen waarheen ik ze in mijn grote woede en toorn verdreven heb, ze terugbrengen naar deze stad en ze er in vrede laten wonen. 38 Zij zullen mijn volk zijn en ik zal hun God zijn. 39 Ik zal hen één van hart en één van zin maken, zodat ze altijd ontzag voor mij zullen hebben en het hun en hun nageslacht goed zal gaan. 40 Ik zal een eeuwig verbond met hen sluiten, ik keer mij nooit meer van hen af en zal hen altijd zegenen. Ik zal hen met ontzag voor mij vervullen, zodat zij zich nooit meer van mij zullen afkeren. 41 Ik zal er weer vreugde in vinden hen te zegenen en zal hen voorgoed in dit land planten. Met hart en ziel zal ik dat doen.

42 Dit zegt de HEER: Zoals ik over dit volk al dit grote onheil heb gebracht, zo zal ik het al het goede brengen dat ik hun beloof. 43 Jullie zeggen dat dit land een woestenij is, zonder mens of dier, en dat het in handen van de Chaldeeën gegeven is, maar er zullen weer akkers worden gekocht. 44 Men zal ervoor betalen en in aanwezigheid van getuigen koopcontracten opstellen en verzegelen, in het gebied van Benjamin, in het gebied rond Jeruzalem, in de steden van Juda, van het bergland, het heuvelland en de Negev. Want ik zal hun lot ten goede keren – spreekt de HEER.’

Belofte van herstel

33

1 De HEER richtte zich voor de tweede maal tot Jeremia, die nog steeds in het kwartier van de paleiswacht gevangen zat: **2** ‘Dit zegt de HEER, die de aarde heeft gemaakt, die haar heeft gevormd en gegrondvest, wiens naam is HEER: **3** Roep mij aan, en ik zal je antwoorden, ik zal je grote, wonderlijke dingen bekendmaken, dingen die je volkomen onbekend zijn. **4** Dit zegt de HEER, de God van Israël, over de huizen van deze stad en het paleis van de koningen van Juda, die worden afgebroken om een bolwerk op te werpen tegen de belegeringswallen en het aanvalsgeweld, **5** maar waarvan de stenen in de strijd tegen de Chaldeeën de lijken bedekken van hen die ik in mijn grote woede heb gedood, omdat ik mij van deze stad heb afgewend vanwege al het kwaad dat de inwoners hebben gedaan – **6** dit zegt de HEER: Ik zal de wonden van de stad verbinden en haar herstellen, ik geef de inwoners blijvende vrede en voorspoed. **7** Ik breng een keer in het lot van Juda en Israël en maak ze weer tot het volk van vroeger. **8** Ik zal het volk reinigen van alle wandaden waarmee het tegen mij gezondigd heeft. Ik zal het alle wandaden vergeven waarmee het willens en wetens tegen mij gezondigd heeft. **9** Jeruzalem zal mij weer vreugde geven en mij lof en roem brengen bij alle volken op aarde. Die zullen horen hoeveel geluk en voorspoed ik Jeruzalem schenk, en huiveren van ontzag. **10** Dit zegt de HEER: Jullie zeggen over dit land dat het een woestenij is, dat er mens noch dier meer leeft. Maar in de steden van Juda en de straten van Jeruzalem, die nu verwoest zijn, waar mens noch dier meer leeft, **11** zullen vreugdezangen klinken, zullen bruid en bruidegom van blijdschap zingen, zal te horen zijn: “Loof de HEER van de hemelse machten, want hij is goed, eeuwig duurt zijn trouw.” Er zullen dankoffers worden gebracht naar de tempel van de HEER, want ik keer het lot van Juda ten goede en maak het weer als vroeger – zegt de HEER.

12 Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Er zullen in dit verwoeste land, waar mens noch dier meer leeft, rond alle steden weiden zijn, waar de herders hun schapen en geiten zullen laten rusten. **13** In de steden van het bergland, het heuvelland en de Negev, in het gebied van Benjamin, in de omgeving van Jeruzalem en rond de steden van Juda zullen de schapen onder de tellende hand van de herder doorgaan – zegt de HEER. **14** De dag zal komen – spreekt de HEER – dat ik de belofte die ik het volk van Israël en Juda heb gedaan, gestand zal doen. **15** Op die dag, in die tijd, zal ik aan Davids stam een rechtmatige telg laten ontspruiten, die recht en gerechtigheid in het land zal handhaven. **16** Dan wordt Juda verlost en de inwoners van Jeruzalem zullen in vrede leven. En de naam van de stad zal zijn “De HEER is onze gerechtigheid”. **17** Want dit zegt de HEER: Er zal altijd een nakomeling van David op de troon van Israël zitten **18** en er zullen altijd Levitische priesters zijn die mij dienen, die brandoffers zullen brengen, graanoffers zullen opdragen en vredeoffers zullen bereiden.’

19 De HEER richtte zich tot Jeremia: **20** ‘Dit zegt de HEER: Als mijn verbond met de dag en de nacht kon worden tenietgedaan, zodat de dag en de nacht niet meer op tijd zouden aanbreken, **21** dan zou ook mijn verbond met mijn dienaar David kunnen worden tenietgedaan. Dan zou er geen nakomeling van David op zijn troon zitten. Dan zou ook mijn verbond met mijn dienaren de Levitische priesters kunnen worden verbroken. **22** Ontelbaar zijn de sterren aan de hemel en de zandkorrels aan de zee, even ontelbaar zal ik de nakomelingen maken van mijn dienaar David en van de Levieten die mij dienen.’

23 De HEER richtte zich tot Jeremia: **24** ‘Heb je gehoord wat de mensen zeggen? “De HEER heeft de twee volken die hij had uitgekozen, verworpen.” Ze schrijven mijn volk af en zien het niet langer als een volk. **25** Maar dit zegt de HEER: Ik heb een verbond met de dag en de nacht gesloten en de hemel en de aarde aan vaste wetten onderworpen. **26** Zomin als ik die zal verwerpen, zal ik het nageslacht van Jakob en van mijn dienaar David verwerpen. Ik zal altijd een van zijn nakomelingen laten heersen over het nageslacht van Abraham, Isaak en Jakob. Ik zal hun lot ten goede keren en mij over hen ontfermen.’

Profetie over het einde van Sedekia

34

1 De HEER richtte de volgende woorden tot Jeremia, toen koning Nebukadnessar van Babylonië met heel zijn leger en de troepen van alle koninkrijken en volken die hij onderworpen had, de aanval had ingezet op Jeruzalem en de omliggende steden: **2** ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël: Ga naar koning Sedekia van Juda en zeg tegen hem: Dit zegt de HEER: Ik geef deze stad in handen van de koning van Babylonië, die haar in vlammen zal doen opgaan. **3** Ook jij zult niet aan hem ontkomen, maar gevangengenomen worden en aan hem worden uitgeleverd. Je zult oog in oog met hem komen te staan en persoonlijk met hem spreken. Daarna word je naar Babel gevoerd. **4** Maar, koning Sedekia van Juda, luister naar de woorden van de HEER. Dit zegt de HEER tegen jou: Je zult geen gewelddadige dood sterven, **5** maar in vrede heengaan. Zoals er voor je voorouders, de koningen die voor je hebben geregeerd, rouwvuren werden ontstoken, zo zullen die ook voor jou worden ontstoken. En je onderdanen zullen met “Ach heer!” een klaaglied over je aanheffen. Dit is mijn belofte – spreekt de HEER.’

6 De profeet Jeremia bracht deze woorden in Jeruzalem over aan koning Sedekia van Juda, **7** toen het leger van de koning van Babylonië de aanval had ingezet op Jeruzalem en op Lachis en Azeka, de enige vestingsteden van Juda die nog standhielden.

Vrijlating van de slaven herroepen

8 De HEER richtte zich tot Jeremia, nadat koning Sedekia met de inwoners van Jeruzalem overeengekomen was dat er een algehele vrijlating zou worden afgekondigd. 9 Alle Hebreeuwse slaven en slavinnen zouden worden vrijgelaten, zodat geen Judeeër nog een volksgenoot als slaaf in dienst zou hebben. 10 De leiders en inwoners die deze overeenkomst waren aangegaan, kwamen hun verplichting na en lieten hun slaven vrij. 11 Maar enige tijd later kwamen ze erop terug en onderwierpen hun vrijgelaten slaven en slavinnen weer. 12 Toen richtte de HEER zich tot Jeremia: 13 ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël: Nadat ik jullie voorouders uit de slavernij in Egypte had bevrijd, sloot ik een verbond met hen, waarin ik bepaalde: 14 “Elk zevende jaar moeten jullie de Hebreeuwse mannen en vrouwen die zich als slaaf aan jullie verkocht hebben, vrijlaten. Zij moeten jullie zes jaar dienen, daarna moeten jullie hun de vrijheid teruggeven.” Maar jullie voorouders luisterden niet naar mij, ze hebben mij niet gehoorzaamd. 15 Dat deden jullie aanvankelijk wel. Door een algehele vrijlating af te kondigen hebben jullie gedaan wat goed is in mijn ogen. Jullie zijn ten overstaan van mij, in de tempel waaraan mijn naam verbonden is, die verplichting aangegaan. 16 Maar toen kwamen jullie erop terug. Jullie hebben mijn naam te schande gemaakt door je slaven en slavinnen terug te halen. Eerst lieten jullie hen gaan en waren ze vrij, maar later onderwierpen jullie hen weer. 17 Daarom – dit zegt de HEER: Omdat jullie niet naar mij hebben geluisterd, je volksgenoten niet de vrijheid hebben geschonken, geef ik het zwaard, de honger en de pest de vrijheid om jullie te treffen. Ik maak jullie tot een afschrikwekkend voorbeeld voor alle koninkrijken op aarde. 18 Ik zal allen die een stierkalf in tweeën hebben gehakt en tussen de stukken door zijn gelopen, maar die toch de regels van mijn verbond hebben overtreden en zich niet aan de overeenkomst hebben gehouden die ze ten overstaan van mij hebben gesloten, in het lot van dat kalf laten delen. 19 De leiders van Juda en Jeruzalem, de hovelingen, de priesters en de rest van de bevolking, allen die tussen de stukken door zijn gelopen, 20 lever ik uit aan hun vijanden, die hun naar het leven staan. Hun lijken zullen ten prooi vallen aan roofvogels en wilde dieren. 21 Ook koning Sedekia van Juda en zijn raadgevers lever ik uit aan hun vijanden, die hun naar het leven staan. Ik lever hen uit aan het leger van de koning van Babylonië. Dat trekt nu van jullie weg, 22 maar op mijn bevel – spreekt de HEER – zal het naar deze stad terugkeren en haar weer belegeren, haar innemen en in vlammen doen opgaan. Ik maak de steden van Juda tot een woestenij waar niemand meer kan wonen.’

De Rechabieten als voorbeeld

35

1 Tijdens de regering van koning Jojakim van Juda, de zoon van Josia, richtte de HEER zich tot Jeremia: 2 ‘Ga naar de Rechabieten en vraag hun met je mee te gaan naar een zijhal in de tempel van de HEER. Bied hun daar wijn aan.’ 3 Ik bracht Jaázanja, de zoon van Jeremia, de zoon van Chabassinja, met zijn broers, zijn zonen en de andere Rechabieten 4 naar de tempel van de HEER, naar de hal van de leerlingen van de godsmann Chanán, de zoon van Jigdajahu. Die ligt naast de hal van de raadsheren en boven die van Maäseja, de zoon van Sallum, het hoofd van de tempelwacht. 5 Ik zette de Rechabieten enkele kannen wijn voor, gaf hun bekers en nodigde hen uit om te drinken. 6 Maar ze zeiden: ‘Wij drinken geen wijn. Onze voorvader Jonadab, de zoon van Rechab, heeft ons dat verboden. “Jullie mogen nooit ofte nimmer wijn drinken,” heeft hij gezegd, “en jullie kinderen evenmin. 7 Jullie mogen ook geen huizen bouwen, akkers inzaaien en wijngaarden planten of bezitten. Jullie moeten voor altijd in tenten wonen; alleen dan zullen jullie lang leven in het land waarin jullie verblijven.”’ 8 Wij zijn onze voorvader Jonadab, de zoon van Rechab, gehoorzaam geweest in alles wat hij ons geboden heeft. Wijzelf en onze vrouwen, zonen en dochters drinken nooit wijn, 9 wij bouwen geen huizen om in te wonen, wij bezitten geen wijngaarden en geen akkers die we inzaaien. 10 Wij hebben altijd in tenten geleefd. Zo zijn wij onze voorvader Jonadab gehoorzaam geweest in alles wat hij ons geboden heeft. 11 Dat we nu in Jeruzalem zijn, komt doordat koning Nebukadnessar van Babylonië het land is binnengevallen. Toen besloten we uit vrees voor de legers van de Chaldeeën en de Arameeërs naar Jeruzalem te vluchten.’

12 De HEER richtte zich tot Jeremia: 13 ‘Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Zeg tegen de bevolking van Juda en Jeruzalem: Nu kunnen jullie leren wat het betekent om naar mijn woorden te luisteren – spreekt de HEER. 14 Jonadab, de zoon van Rechab, heeft zijn nakomelingen verboden wijn te drinken. Zij hebben het gebod van hun voorvader nageleefd en tot op de dag van vandaag geen wijn gedronken. Maar tot jullie heb ik telkens weer gesproken, en jullie hebben niet naar mij geluisterd. 15 Ik zond telkens weer mijn dienaren, de profeten, naar jullie met de oproep: Breek met je kwalijke praktijken, beter je leven, loop niet achter andere goden aan en dien ze niet. Dan zullen jullie blijven wonen in het land dat ik je voorouders en jullie gegeven heb. Maar jullie hebben mij niet gehoorzaamd, jullie hebben niet naar mij geluisterd. 16 De nakomelingen van Jonadab, de zoon van Rechab, hebben het gebod van hun voorvader nageleefd, maar dit volk heeft niet naar mij geluisterd. 17 Daarom – dit zegt de HEER, de God van de hemelse machten, de God van Israël: Ik zal over Juda en de bevolking van Jeruzalem al het onheil brengen dat ik hun heb aangekondigd. Want ik heb tot hen gesproken, maar zij hebben niet geluisterd; ik heb hen geroepen, maar zij hebben niet geantwoord.’

18 Hierna zei Jeremia tegen de Rechabieten: ‘Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Jullie hebben alle geboden van je voorvader Jonadab nageleefd, jullie zijn hem in alles gehoorzaam geweest. 19 Daarom – dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Er zullen altijd nakomelingen van Jonadab, de zoon van Rechab, zijn die mij dienen.’

Jeremia's boekrol voorgelezen en verbrand

36

1 In het vierde regeringsjaar van koning Jojakim van Juda, de zoon van Josia, richtte de HEER zich tot Jeremia: **2** 'Neem een boekrol en schrijf daarin alles wat ik je gezegd heb over Israël, Juda en de andere volken sinds ik in de tijd van koning Josia voor het eerst tot je sprak. **3** Misschien laten de Judeeërs tot zich doordringen met wat voor onheil ik hen wil treffen en breken ze met hun kwalijke praktijken. Dan zal ik hun wandaden en zonden vergeven.' **4** Op verzoek van Jeremia schreef Baruch, de zoon van Neria, alle woorden van de HEER die Jeremia hem dicteerde in een boekrol. **5** Jeremia zei tegen hem: 'Nu men mij belet om in de tempel van de HEER te komen, **6** moet jij ernaartoe gaan. Ga op een vastendag en lees in het openbaar de woorden van de HEER voor die ik je gedictieerd heb; aan iedereen, ook aan de Judeeërs die uit andere steden zijn gekomen. **7** Misschien zullen ze een smeekgebed tot de HEER richten en met hun kwalijke praktijken breken, want groot is het onheil waarmee de HEER dit volk in zijn toorn heeft bedreigd.'

8 Baruch, de zoon van Neria, deed wat de profeet Jeremia hem had opgedragen. In de tempel van de HEER las hij uit de boekrol voor wat de HEER had gezegd. **9** In de negende maand van het vijfde regeringsjaar van koning Jojakim van Juda, toen de inwoners van Jeruzalem en de Judeeërs die uit andere steden naar Jeruzalem waren gekomen, ten overstaan van de HEER een vasten hielden, **10** las Baruch in de tempel van de HEER de aanwezigen alles wat Jeremia had gezegd uit de boekrol voor. Hij deed dat in het vertrek van Gemarja, de zoon van de hofschrijver Safan, in de bovenste voorhof, vlak bij de nieuwe tempelpoort. **11** Toen Micha, de zoon van Gemarja, de zoon van Safan, hoorde voorlezen wat de HEER had gezegd, **12** ging hij naar het paleis van de koning. Hij betrad het vertrek van de hofschrijver, waar de raadsheren in vergadering bijeen waren: Elisama, de hofschrijver, Delaja, de zoon van Semaja, Elnatan, de zoon van Achbor, Gemarja, de zoon van Safan, Sedekia, de zoon van Chananja, en de andere raadsheren. **13** Micha vertelde hun wat hij Baruch in het openbaar uit de boekrol had horen voorlezen. **14** Hierop stuurden de raadsheren Jehudi, de zoon van Netanja, de zoon van Selemja, de zoon van Kusi, naar Baruch, de zoon van Neria, om hem te zeggen dat hij met de rol die hij voorgelezen had, bij de raadsheren moest komen. Baruch kwam met de rol naar hen toe. **15** 'Neemt u plaats,' zeiden ze, 'en lees ons de rol voor.' Baruch deed wat ze vroegen. **16** Toen ze alles gehoord hadden, keken ze elkaar verbijsterd aan. 'Dit moeten we de koning melden,' zeiden ze tegen Baruch. **17** 'Wat heeft u ertoe gebracht zulke dingen*'

(36:17)

zulke dingen

– Volgens de Septuaginta. MT: 'zulke dingen uit zijn mond'.

op te schrijven?' **18** Baruch antwoordde: 'Jeremia heeft alles gedictieerd en ik heb het met inkt in de boekrol geschreven.' **19** De raadsheren zeiden: 'U en Jeremia kunnen zich maar beter schuilhouden; vertel niemand waar u bent.'

20 Ze borgen de rol op in het vertrek van de hofschrijver Elisama, gingen naar de voorhof en lieten zich aandienen bij de koning. Ze vertelden hem alles. **21** Hierop liet de koning Jehudi de rol uit het vertrek van de hofschrijver Elisama halen. Jehudi las de tekst voor aan de koning en de raadsheren, die rond de koning stonden. **22** Het was in de negende maand. De koning zat bij het vuur van het kolenbekken in zijn winterpaleis. **23** Telkens als Jehudi drie of vier kolommen gelezen had, sneed de koning die met een schrijversmes af en gooide hij die in het vuur van het kolenbekken, totdat de hele rol verbrand was. **24** Niemand schrok van wat hij hoorde, niemand scheurde zijn kleren, de koning niet en zijn dienaren evenmin. **25** Hoewel Elnatan, Delaja en Gemarja er nog bij de koning op aandrongen de rol niet te verbranden, luisterde hij niet. **26** Hij beval Jerachmeël, een lid van de koninklijke familie, Seraja, de zoon van Azriël, en Selemja, de zoon van Abdiël, om de schrijver Baruch en de profeet Jeremia gevangen te nemen. Maar de HEER gaf hun een schuilplaats.

27 Nadat de koning de rol met alles wat Jeremia aan Baruch had gedictieerd, verbrand had, richtte de HEER zich tot Jeremia: **28** 'Neem een nieuwe rol en schrijf daarin alles wat in de eerste rol stond, die koning Jojakim van Juda heeft verbrand. **29** Zeg tegen hem: Dit zegt de HEER: Je hebt de rol verbrand en Jeremia verweten daarin te hebben geschreven dat de koning van Babylonië dit land zal binnenvallen, dat hij het zal verwoesten en de mensen en dieren zal uitroeien. **30** Daarom – dit zegt de HEER over koning Jojakim van Juda: Er zal geen nakomeling van hem op de troon van David zitten. Zijn lijk zal naar buiten worden gegooid, en overdag zijn blootgesteld aan de hitte en 's nachts aan de kou. **31** Ik zal hem, zijn kinderen en zijn hovelingen voor hun wandaden laten boeten. Ik zal over hen, de bevolking van Jeruzalem en die van Juda al het onheil brengen dat ik hun heb aangekondigd. Want ze hebben niet willen luisteren.' **32** Hierop nam Jeremia een nieuwe rol en gaf die aan de schrijver Baruch, de zoon van Neria. Deze schreef er alles in wat Jeremia hem dicteerde, alles uit de boekrol die koning Jojakim van Juda had verbrand. Bovendien werden er veel woorden van gelijke strekking aan toegevoegd.

Jeremia's gevangenschap

37

1 Koning Nebukadnessar van Babylonië liet Jechonja, de zoon van Jojakim, als koning van Juda opvolgen door Sedekia, de zoon van Josia. **2** Noch Sedekia, noch zijn hof, noch het volk luisterde naar de woorden van de HEER, die hij bij monde van de profeet Jeremia sprak.

3 Op een dag stuurde koning Sedekia Juchal, de zoon van Selemja, en de priester Sefanja, de zoon van Maäseja, naar de profeet Jeremia met het verzoek: ‘Wilt u voor ons tot de HEER, onze God, bidden?’ **4** Jeremia was toen nog op vrije voeten, ze hadden hem nog niet gevangengezet. **5** En de Chaldeeën hadden kort daarvoor het beleg van Jeruzalem opgebroken, nadat ze hadden gehoord dat het leger van de farao vanuit Egypte naderde. **6** Toen richtte de HEER zich tot de profeet Jeremia: **7** ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël: Zeg tegen de koning van Juda, die jullie heeft gestuurd om mij te raadplegen, dat het leger van de farao, dat jullie te hulp komt, naar Egypte zal terugkeren. **8** De Chaldeeën zullen terugkomen, de stad opnieuw aanvallen, haar innemen en in vlammen doen opgaan. **9** Dit zegt de HEER: Misleid jezelf niet door te denken dat de Chaldeeën voorgoed weggaan, want zo is het niet. **10** En ook al zouden jullie de Chaldeese troepen, die jullie opnieuw zullen aanvallen, verslaan, dan zouden zelfs de gewonden die overblijven uit hun tenten komen en deze stad in vlammen doen opgaan.’

11 Toen de farao met zijn leger in aantocht was en de Chaldeese troepen van Jeruzalem wegtrokken, **12** probeerde Jeremia de stad ongemerkt, tussen de mensen, te verlaten om naar het gebied van Benjamin te gaan. **13** Maar in de Benjaminpoort werd hij gearresteerd door de officier van de wacht, Jiria, de zoon van Selemja, de zoon van Chananja. ‘U wilt naar de Chaldeeën overlopen,’ zei hij. **14** ‘Dat is niet waar,’ antwoordde Jeremia, ‘ik wil niet overlopen.’ Maar Jiria geloofde hem niet, greep hem vast en bracht hem naar de raadsheren. **15** Dezen werden woedend op Jeremia, lieten hem stokslagen geven en zetten hem achter slot en grendel in het huis van de schrijver Jonatan, waarvan een gevangenis was gemaakt. **16** Zo kwam Jeremia in een overwelfde kerker terecht, waar hij lange tijd zou blijven.

17 Op een dag liet koning Sedekia hem in het geheim naar zijn paleis brengen. Hij vroeg: ‘Heeft de HEER gesproken?’ ‘Ja,’ antwoordde Jeremia, ‘u zult worden uitgeleverd aan de koning van Babylonië.’ **18** Vervolgens zei hij tegen koning Sedekia: ‘Wat heb ik u, uw hof en dit volk eigenlijk misdaan dat u mij in de gevangenis hebt gezet?’ **19** En uw profeten, die u verzekerd hebben dat de koning van Babylonië u en dit land met rust zou laten, waar zijn die nu? **20** Mijn heer en koning, luister toch naar mijn verzoek, stuur mij niet terug naar het huis van de schrijver Jonatan. Ik zou daar sterven.’ **21** Koning Sedekia beval toen Jeremia over te plaatsen naar het kwartier van de paleiswacht. Daar kreeg hij elke dag een brood uit de Bakkersstraat, totdat al het brood in de stad op was. Jeremia bleef in het kwartier van de paleiswacht.

38

1 Sefatja, de zoon van Mattan, Gedalja, de zoon van Paschur, Juchal, de zoon van Selemja, en Paschur, de zoon van Malkia, hoorden dat Jeremia de mensen bleef toespreken: **2** ‘Dit zegt de HEER: Wie in deze stad blijven, zullen sterven door het zwaard, de honger en de pest, maar wie zich overgeven aan de Chaldeeën zullen het er levend afbrengen. **3** Dit zegt de HEER: Deze stad wordt in handen gegeven van de koning van Babylonië en zijn leger; hij zal haar innemen.’ **4** De raadsheren zeiden tegen de koning: ‘Die man moet ter dood gebracht worden. Door zulke dingen te zeggen ondermijnt hij immers het moreel van de inwoners en van de soldaten die hier nog overgebleven zijn. Hij heeft niet hun behoud voor ogen, maar hun ondergang.’ **5** Koning Sedekia antwoordde: ‘Doe met hem wat je wilt; ik kan jullie niet tegenhouden.’ **6** Ze brachten Jeremia naar de waterkelder van prins Malkia, in het kwartier van de paleiswacht, en lieten hem aan touwen zakken. In de put stond geen water meer; er was alleen modder, waarin Jeremia wegzakte. **7** Ebed-Melech, een hoveling afkomstig uit Nubië, hoorde daarvan. Hij bevond zich in het koninklijk paleis, terwijl de koning zitting hield in de Benjaminpoort. **8** Ebed-Melech verliet het paleis, ging naar hem toe en zei: **9** ‘Mijn heer en koning, het is misdadig dat deze mannen Jeremia in een waterkelder hebben gegooid. Waarom moet hij juist daar van honger omkomen? Elders in de stad is ook geen brood meer.’ **10** De koning beval Ebed-Melech: ‘Ga met dertig man naar die waterkelder en haal Jeremia naar boven, voordat hij sterft.’ **11** Ebed-Melech riep toen dertig man bij elkaar en ging naar de kelder van het magazijn van het koninklijk paleis, waar hij wat versleten kleren en oude lappen haalde. Hij liet deze aan touwen naar Jeremia in de put zakken **12** en zei tegen hem: ‘Stop die kleren en lappen onder uw oksels en haal de touwen eronderdoor.’ Jeremia deed wat hij zei, **13** en zo trokken ze hem uit de put omhoog. Vanaf dat moment verbleef hij weer in het kwartier van de paleiswacht.

14 Op een dag liet koning Sedekia de profeet Jeremia opnieuw bij zich komen, in het derde poortgebouw van de tempel. Hij zei tegen hem: ‘Ik wil weten of de HEER gesproken heeft. Verzwijg niets voor me.’ **15** ‘Als ik het u vertel,’ antwoordde Jeremia, ‘zult u me laten doden; en als ik u raad geef, zult u toch niet naar me luisteren.’ **16** Maar koning Sedekia zwoer Jeremia in het geheim: ‘Zo waar de HEER, die ons dit leven heeft geschonken, leeft, ik zal u niet doden of uitleveren aan de mannen die u naar het leven staan.’ **17** Toen zei Jeremia: ‘Dit zegt de HEER, de God van de hemelse machten, de God van Israël: Als u zich overgeeft aan de bevelhebbers van de koning van Babylonië, zult u in leven blijven. Deze stad zal niet in vlammen opgaan en u en uw familie zullen worden gespaard. **18** Maar als u zich niet overgeeft aan de bevelhebbers van de koning van Babylonië, zal deze stad in handen van de Chaldeeën worden gegeven. Ze zullen haar in vlammen doen opgaan en u zult niet aan hen

ontkomen.’ 19 Koning Sedekia zei: ‘Ik ben bang voor de Judeeërs die naar de Chaldeeën zijn overgelopen. Als ik aan hen word uitgeleverd, zullen ze me martelen.’ 20 ‘Dat zal niet gebeuren,’ antwoordde Jeremia. ‘Luister toch naar de HEER, in wiens naam ik tot u spreek, dan loopt het goed met u af en blijft u in leven. 21 Maar als u weigert u over te geven, zal gebeuren wat de HEER mij heeft laten zien: 22 Alle vrouwen die nog in uw paleis overgebleven zijn, zullen naar de bevelhebbers van de koning van Babylonië worden gevoerd, terwijl ze zeggen: “Vrienden hebben u opgestookt en laten u vallen: nu uw voeten in de modder blijven steken, zijn ze van u weggevlucht.” 23 Al uw vrouwen en uw kinderen worden aan de Chaldeeën uitgeleverd. Ook u zult niet aan hen ontkomen, maar gevangengenomen worden en aan de koning van Babylonië worden uitgeleverd. En deze stad zal in vlammen opgaan.’*

(38:23) *En deze stad zal in vlammen opgaan* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften. MT: ‘En u zult deze stad verbranden’.

24 Sedekia zei tegen Jeremia: ‘Als uw leven u lief is, vertel dan niemand iets over ons gesprek. 25 Als mijn raadsheren te weten komen dat ik met u gesproken heb, zullen ze naar u toe komen en vragen wat u gezegd hebt en wat ik gezegd heb. Ze zullen dreigen u te doden als u het niet vertelt. 26 Zeg dan: “Ik heb de koning gesmeekt mij niet te laten teruggaan naar het huis van Jonatan, want daar zou ik sterven.”’ 27 En toen de raadsheren naar Jeremia kwamen en hem ondervroegen, zei hij hun precies wat de koning hem had opgedragen. Ze lieten hem verder met rust, want niemand had iets over de inhoud van het gesprek gehoord. 28 Jeremia bleef in het kwartier van de paleiswacht, tot de dag dat Jeruzalem werd ingenomen.

Jeremia vrijgelaten

Toen Jeruzalem ingenomen werd

39

1 – in het negende regeringsjaar van koning Sedekia van Juda, in de tiende maand, kwam koning Nebukadnessar van Babylonië met heel zijn leger bij Jeruzalem aan en sloeg het beleg voor de stad; 2 en op de negende dag van de vierde maand van het elfde regeringsjaar van Sedekia werd er een bres in de stadsmuur geslagen –, 3 namen de aanvoerders van de koning van Babylonië plaats in de Middenpoort: rabmag Nergal-Sareser uit Simmagir, rabsaris Nebusarsechim en de overige*.

(39:3) *rabmag Nergal-Sareser uit Simmagir* [...] *en de overige* – Voorgestelde lezing. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘Nergal-Sareser *samgar* [...] rabmag Nergal-Sareser en de overige’.

aanvoerders van de koning van Babylonië. 4 Toen koning Sedekia van Juda en de soldaten hen zagen, vluchtten zij. Ze verlieten ’s nachts de stad via de koninklijke tuin en de poort tussen de beide stadsmuren. De koning vluchtte in de richting van de Jordaanvallei, 5 maar het Chaldeese leger zette de achtervolging in en haalde hem in op de vlakte van Jericho. Ze namen hem gevangen, brachten hem naar Ribla in Hamat, naar koning Nebukadnessar van Babylonië, en daar werd hij berecht. 6 De koning van Babylonië slachtte zijn zonen en alle vooraanstaande burgers van Juda voor Sedekia’s ogen af, 7 waarna hem de ogen werden uitgestoken. Daarna werd hij geboeid met bronzen ketenen om naar Babel te worden gevoerd. 8 De Chaldeeën staken het koninklijk paleis en de huizen van de bevolking in brand, en ze haalden de muren van Jeruzalem neer. 9 De mensen die nog in de stad waren overgebleven, werden door Nebuzaradan, de commandant van de lijfwacht, als ballingen naar Babylonië gevoerd, evenals degenen die waren overgelopen, kortom, iedereen die nog in de stad was. 10 Slechts een deel van de armsten van het volk, die niets bezaten, liet Nebuzaradan in Juda achter. Aan hen gaf hij de wijngaarden en de akkers.

11 Met betrekking tot Jeremia gaf koning Nebukadnessar van Babylonië aan Nebuzaradan, de commandant van zijn lijfwacht, de volgende opdracht: 12 ‘Neem hem onder je hoede, doe hem geen kwaad, maar willig zijn wensen in.’ 13 Nebuzaradan, de commandant van de lijfwacht, rabsaris Nebusazban, rabmag Nergal-Sareser en de andere hoge ambtenaren van de koning van Babylonië 14 lieten Jeremia uit het kwartier van de paleiswacht halen. Hij werd toevertrouwd aan Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, die hem naar huis bracht. Zo kwam Jeremia weer op vrije voeten.

15 Toen Jeremia nog in het kwartier van de paleiswacht gevangen zat, had de HEER tot hem gesproken: 16 ‘Ga naar de Nubiër Ebed-Melech en zeg tegen hem: Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Ik heb niet beloofd dat ik deze stad zou redden, maar gezegd dat ze ten onder zou gaan. Mijn woorden zal ik nu waarmaken. Je zult het met eigen ogen aanschouwen, 17 maar jou zal ik redden – spreekt de HEER. Je zult niet worden uitgeleverd aan de mannen die je vreest, 18 maar ik zal je laten ontkomen. Je zult geen gewelddadige dood sterven, maar worden gespaard omdat je op mij hebt vertrouwd – spreekt de HEER.’

40

1 De HEER richtte zich tot Jeremia nadat Nebuzaradan, de commandant van de lijfwacht, hem in Rama had vrijgelaten. Hij had Jeremia daar geboeid aangetroffen onder de ballingen van Jeruzalem en Juda, die naar Babel

zouden worden gevoerd. **2** De commandant van de lijfwacht nam Jeremia apart en zei: ‘De HEER, uw God, heeft Juda dit onheil aangekondigd, **3** en de HEER heeft gedaan wat hij gezegd heeft, want jullie hebben tegen hem gezondigd en niet naar hem geluisterd. Daarom is dit alles jullie overkomen. **4** Maar uw boeien maak ik los. Als u met mij mee naar Babel wilt gaan, ga dan mee. Ik zal u in bescherming nemen. Maar als u liever niet met mij naar Babel wilt, doe het dan niet. Het hele land ligt voor u open; u kunt gaan en staan waar u wilt.’ **5** Toen Jeremia nog steeds niet wegging, zei Nebuzaradan: ‘Ga terug naar Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, die door onze koning als gouverneur over de steden van Juda is aangesteld. Ga bij hem te midden van uw volksgenoten wonen, of waar u maar wilt.’ De commandant van de lijfwacht gaf Jeremia voedsel voor onderweg en liet hem vrij. **6** Jeremia ging naar Gedalja, de zoon van Achikam, in Mispa, en ging bij hem wonen, te midden van zijn volksgenoten die nog in het land waren overgebleven.

De moord op Gedalja

7 De bevelhebbers van het leger en de manschappen die zich nog schuilhielden, hoorden dat de koning van Babylonië Gedalja, de zoon van Achikam, tot gouverneur had aangesteld en dat hij hem had belast met de zorg voor een deel van de armsten van het land, mannen, vrouwen en kinderen die niet als ballingen naar Babylonië waren gevoerd. **8** De bevelhebbers, Jismaël, de zoon van Netanja, Jochanan en Jonatan, de zonen van Kareach, Seraja, de zoon van Tanchumet, de zonen van Efai uit Netofa, en Jezanja, de zoon van een man uit Maächa, zochten samen met hun manschappen Gedalja in Mispa op. **9** Gedalja bezwoer hun: ‘Wees niet bang om de Chaldeeën te dienen. U kunt in het land blijven wonen, en zolang u de koning van Babylonië dient zal het u goed gaan. **10** Ikzelf blijf in Mispa wonen om u bij de Chaldeeën te vertegenwoordigen. U moet de druiven, zomervruchten en olijven inzamelen en opslaan. Ga in de steden wonen die u nog in bezit hebt.’ **11** Toen de Judeeërs in Moab, Ammon, Edom en in andere landen hoorden dat de koning van Babylonië een deel van de Judeeërs in het land had laten blijven en dat hij Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, tot hun gouverneur had benoemd, **12** keerden ze uit al hun toevluchtsoorden naar Juda terug. Nadat ze Gedalja in Mispa hadden bezocht, oogstten ze zeer veel druiven, zomervruchten en olijven.

13 Jochanan, de zoon van Kareach, en een aantal bevelhebbers van het leger die zich voordien hadden schuilgehouden, kwamen naar Mispa **14** en zeiden tegen Gedalja: ‘Weet u dat Jismaël, de zoon van Netanja, er door koning Baälis van Ammon op uit is gestuurd om u te vermoorden?’ Maar Gedalja geloofde hen niet. **15** Jochanan stelde hem in het geheim voor: ‘Laat mij Jismaël, de zoon van Netanja, doden; niemand zal ook maar iets vermoeden. Hij mag u niet vermoorden. Dan zouden immers alle Judeeërs die zich bij u aangesloten hebben weer worden verspreid en zou wat er van Juda nog over is te gronde gaan.’ **16** Maar Gedalja antwoordde Jochanan: ‘Geen sprake van; wat u over Jismaël zegt is niet waar.’

41

1 In de zevende maand kwam Jismaël, de zoon van Netanja, de zoon van Elisama, een hoge ambtenaar die tot de koninklijke familie behoorde, samen met tien mannen naar Mispa en bezocht Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan. Terwijl ze een maaltijd hielden, **2** sprongen Jismaël en de tien mannen op en vermoordden Gedalja, de man die door de koning van Babylonië als gouverneur was aangesteld. **3** Jismaël liet ook de Judeeërs die bij Gedalja in Mispa waren en de daar gelegde Chaldeeën vermoorden.

4 De dag na de moord op Gedalja – niemand wist er nog van – **5** kwamen er tachtig mannen uit Sichem, Silo en Samaria met afgeschoren baard en gescheurde kleren. Ze hadden hun lichaam gekerfd en hadden graan en wierook bij zich om in de tempel van de HEER te offeren. **6** Jismaël, de zoon van Netanja, kwam hun vanuit Mispa huilend tegemoet. Bij hen aangekomen zei hij: ‘Gedalja, de zoon van Achikam, heet u welkom.’ **7** Maar zodra ze in de stad waren, slachtten Jismaël en zijn mannen hen af. Hun lijken gooiden ze in een waterkelder. **8** Tien van hen zeiden: ‘Dood ons niet, wij hebben voorraden in het veld verborgen: tarwe, gerst, olijfolie en vruchtenstroop.’ Deze tien liet Jismaël ongemoeid, zodat ze niet net als de anderen werden vermoord. **9** Jismaël had de lijken van zijn slachtoffers in een grote waterkelder gegooid.*

(41:9) *Jismaël had de lijken van zijn slachtoffers in een grote waterkelder gegooid* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘De waterkelder waarin Jismaël de lijken van zijn door middel van Gedalja gemaakte slachtoffers had gegooid’.

Het was de kelder die koning Asa had laten uithakken toen er oorlog met koning Basa van Israël dreigde. Die werd helemaal gevuld met lijken. **10** Jismaël voerde de rest van de bevolking als gevangenen weg uit Mispa: de koningsdochters en de mensen die nog in Mispa overgebleven waren en over wie Nebuzaradan, de commandant van de lijfwacht, Gedalja, de zoon van Achikam, als gouverneur had aangesteld. Hij wilde met hen de Jordaan oversteken en naar Ammon gaan.

11 Toen Jochanan, de zoon van Kareach, en de andere bevelhebbers van het leger hoorden welke misdaad Jismaël, de zoon van Netanja, had begaan, **12** gingen ze hem met hun soldaten achterna. Ze haalden hem in bij het grote waterbekken van Gibeon. **13-14** De mensen die door Jismaël uit Mispa als gevangenen waren meegevoerd, waren opgetogen toen ze hen zagen aankomen. Ze maakten rechtsomkeert en renden Jochanan tegemoet. **15** Maar Jismaël wist samen met acht mannen aan Jochanan te ontkomen en vluchtte naar Ammon. **16**

Jochanan en de andere bevelhebbers namen de mensen die Jismaël na de moord op Gedalja had weggevoerd, onder hun hoede. Ze gingen met de soldaten, de andere mannen, de vrouwen, kinderen en hovelingen die ze bij Gibeon hadden bevrijd, **17** naar Gerut-Kimham, vlak bij Betlehem. Daar bleven ze korte tijd. Het was hun bedoeling naar Egypte te gaan. **18** Ze vreesden de Chaldeeën omdat Gedalja, de zoon van Achikam, die door de koning van Babylonië als gouverneur was aangesteld, door Jismaël, de zoon van Netanja, was vermoord.

Vlucht van de Judeeërs naar Egypte

42

1 De bevelhebbers van het leger, onder wie Jochanan, de zoon van Kareach, en Jezanja, de zoon van Hosaäja, kwamen met de andere Judeeërs, van jong tot oud, naar de profeet Jeremia **2** en zeiden tegen hem: ‘Wij zouden u willen vragen om voor ons, overlevenden, tot de HEER, uw God, te bidden, want zoals u ziet zijn er van ons grote aantal maar weinigen overgebleven. **3** Laat de HEER, uw God, ons de weg wijzen en zeggen wat ons te doen staat.’ **4** De profeet Jeremia antwoordde: ‘Goed, ik zal doen wat u vraagt en tot de HEER, uw God, bidden. En ik zal u alles zeggen wat de HEER u antwoordt, ik zal niets achterhouden.’ **5** Hierop zeiden zij: ‘Moge de HEER zich als een betrouwbare getuige tegen ons keren wanneer wij niet alles doen wat de HEER, uw God, ons bij monde van u opdraagt. **6** Of zijn woorden ons nu wel of niet goed uitkomen, we zullen de HEER, onze God, tot wie u zich namens ons wendt, gehoorzaam zijn. Als wij naar hem luisteren, zal het ons goed gaan.’

7 Tien dagen later richtte de HEER zich tot Jeremia, **8** waarna deze Jochanan, de zoon van Kareach, de bevelhebbers en de andere Judeeërs, van jong tot oud, bij zich riep. **9** Hij zei: ‘Op uw verzoek heb ik tot de HEER gebeden. Dit zegt de HEER, de God van Israël: **10** Als jullie in dit land blijven, zal ik jullie opbouwen en niet afbreken, zal ik jullie planten en niet uitrukken, want ik heb spijt van het onheil waarmee ik jullie getroffen heb. **11** Wees niet bang voor de door jullie zo gevreesde koning van Babylonië, wees niet bang – spreekt de HEER –, want ik zal jullie ter zijde staan en je uit zijn greep bevrijden. **12** Ik maak dat hij jullie gunstig gezind is; hij zal genade voor recht laten gelden en jullie laten terugkeren naar je akkers. **13** Maar als jullie zeggen: “Wij blijven niet in dit land,” als jullie de HEER, jullie God, niet gehoorzamen, **14** maar zeggen: “Wij gaan toch naar Egypte, waar wij geen oorlog zullen meemaken, geen hoornsignalen zullen horen, geen honger zullen lijden, daar gaan wij wonen,” **15** luister dan naar de woorden van de HEER, overlevenden van Juda! Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Als jullie volharden in je voornemen naar Egypte uit te wijken, **16** dan zal het zwaard dat jullie vrezende je in Egypte achterhalen, zal de honger waar jullie zo bang voor zijn je tot in Egypte volgen en zullen jullie daar sterven. **17** Iedereen die bij zijn voornemen blijft om naar Egypte uit te wijken, zal sterven door het zwaard, de honger en de pest. Niemand zal het onheil waarmee ik hem tref overleven of het kunnen ontvluchten. **18** Want dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Zoals ik mijn grote woede heb uitgestort over de inwoners van Jeruzalem, zo zal ik mijn woede over jullie uitstorten zodra jullie in Egypte aankomen. Jullie naam zal als een vloek worden gebruikt, jullie zullen worden bespot en ontzetting wekken, en jullie zullen dit land niet terugzien.’ **19** En Jeremia vervolgde: ‘De HEER heeft tot u gesproken, overlevenden van Juda. Ga niet naar Egypte! Besef goed dat ik u nu waarschuw. **20** U vergist u, en zet daarmee uw leven op het spel. Want u hebt mij eerst gevraagd: “Bid voor ons tot de HEER, onze God. Vertel ons alles wat hij zegt, en wij zullen het doen.” **21** Maar nu ik u dat verteld heb, luistert u niet naar de woorden waarmee de HEER, uw God, mij naar u gezonden heeft. **22** Besef daarom goed dat u in het land waarheen u wilt uitwijken, zult sterven door het zwaard, de honger en de pest.’

43

1 Nauwelijks had Jeremia deze woorden waarmee hij door de HEER, hun God, naar hen gezonden was gesproken, **2** of Azarja, de zoon van Hosaäja, Jochanan, de zoon van Kareach, en de andere eigengereide Judeeërs zeiden tegen hem: ‘U liegt. De HEER, onze God, heeft u niet gezonden met de boodschap niet naar Egypte uit te wijken. **3** Baruch, de zoon van Neria, stoekt u tegen ons op, zodat hij ons aan de Chaldeeën kan uitleveren. En die zullen ons doden of als ballingen naar Babylonië voeren.’

4 Jochanan, de andere bevelhebbers en de overige Judeeërs sloegen het bevel van de HEER om in Juda te blijven in de wind. **5** Zij gingen op weg, met de overlevenden van Juda, met de ballingen die uit alle volken waren teruggekeerd om in Juda te gaan wonen, **6** en verder met alle mannen, vrouwen, kinderen en de koningsdochters, kortom, iedereen die Nebuzaradan, de commandant van de lijfwacht, bij Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, had achtergelaten. En bovendien namen ze de profeet Jeremia en Baruch, de zoon van Neria, mee. **7** Ze waren de HEER niet gehoorzaam. Ze gingen naar Egypte en kwamen aan in Dafne.

8 In Dafne richtte de HEER zich tot Jeremia: **9** ‘Pak een aantal flinke stenen en verberg die in aanwezigheid van enkele Judeeërs in de leem van het plaveisel bij de ingang van het paleis van de farao. **10** Zeg tegen de Judeeërs: Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Ik laat mijn dienaar, koning Nebukadnessar van Babylonië, hierheen komen. Ik zal zijn troon boven op deze stenen zetten – die jij verborgen hebt*’

(43:10) *die jij verborgen hebt* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘die ik verborgen heb’.

– en hij zal zijn staatsietapijt erover uitspreiden. **11** Hij zal komen om Egypte te treffen. Wie bestemd zijn voor de pest, zullen lijden aan de pest, wie bestemd zijn voor de ballingschap, gaan in ballingschap, wie bestemd zijn voor het zwaard, worden door het zwaard getroffen. **12** Hij zal*

(43:12) *Hij zal* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘Ik zal’.

in Egypte de tempels in brand steken en de godenbeelden wegvoeren, hij zal iedereen weghalen uit Egypte zoals een herder zijn mantel van luizen ontdoet, en hij zal ongedeerd vertrekken. **13** De gewijde stenen van de Egyptische zonnetempel zal hij verbrijzelen en de tempels van de andere goden in vlammen doen opgaan.’

De Judeeërs in Egypte door onheil getroffen

44

1 De HEER richtte zich bij monde van Jeremia tot de Judeeërs die in Egypte waren gaan wonen, in Migdol, Dafne, Memfis en Boven-Egypte: **2** ‘Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Jullie hebben het onheil gezien waarmee ik Jeruzalem en de andere steden van Juda getroffen heb. Het zijn nu ruïnes waar niemand meer woont. **3** Dat komt door het kwaad dat jullie hebben gedaan; jullie hebben mij gekrenkt door wierook te branden ter ere van andere goden, die jullie en je voorouders nooit hebben gekend. **4** Ik zond telkens weer mijn dienaren, de profeten, naar jullie en liet hen zeggen: Staak deze gruwelijke praktijken, ik verafschuw ze. **5** Maar jullie luisterden niet en weigerden mij gehoor te geven. Jullie staakten die kwalijke praktijken niet en bleven wierook branden voor andere goden. **6** Toen stortte ik mijn grote woede uit en liet die ontbranden over de steden van Juda en de straten van Jeruzalem. Zo werden ze de verlaten ruïnes die ze nu zijn.

7 Nu dan – dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Waarom roepen jullie zulk groot onheil over je af door alle mannen, vrouwen, kinderen en zuigelingen van Juda ten onder te laten gaan, zodat er niets van jullie overblijft? **8** Waarom krenken jullie mij met wat je zelf gemaakt hebt door in Egypte, waarheen jullie uitgeweken zijn, wierook te branden voor andere goden, zodat jullie je eigen ondergang bewerkstelligen, jullie naam door alle volken op aarde als een vloek zal worden gebruikt en jullie zullen worden bespot? **9** Zijn jullie het kwaad vergeten dat je voorouders en de koningen van Juda en hun vrouwen hebben gedaan, en het kwaad dat jullie zelf en jullie eigen vrouwen in Juda en in de straten van Jeruzalem hebben gedaan? **10** Ze hebben tot op de dag van vandaag geen berouw getoond, hebben zich niet laten afschrikken en hebben mijn voorschriften en wetten, die ik jullie en je voorouders heb voorgehouden, niet nageleefd.

11 Daarom – dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Ik ben vastbesloten onheil over jullie te brengen, ik zal alle Judeeërs uitroeien. **12** De overlevenden van Juda, die vastbesloten waren om naar Egypte uit te wijken, zal ik in Egypte laten sterven, van groot tot klein. Ze zullen vallen door het zwaard of door de honger ten onder gaan. Hun naam zal als een vloek worden gebruikt en ze zullen worden bespot en ontzetting wekken. **13** Ik zal hen die in Egypte wonen straffen zoals ik Jeruzalem heb gestraft, met het zwaard, de honger en de pest. **14** Er zal van de overlevenden van Juda, die naar Egypte zijn uitgeweken, geen vluchteling naar Juda terugkeren, hoezeer ze ook verlangen terug te keren en er opnieuw te wonen. Ze keren niet terug, op een enkele vluchteling na.’

15 Maar de Judeeërs die in Boven-Egypte woonden, de mannen, die wisten dat hun vrouwen wierook voor andere goden brandden, en de vrouwen zelf, die in groten getale opgekomen waren, antwoordden Jeremia: **16** ‘Wij schenken geen gehoor aan wat u in de naam van de HEER tegen ons gezegd hebt. **17** Wij doen onze geloften gestand, wij blijven voor de koningin van de hemel wierook branden en wij blijven haar wijnoffers brengen. Dat deden wij, onze voorouders, onze koningen en leiders ook in de steden van Juda en de straten van Jeruzalem. Toen hadden we meer dan voldoende te eten; we waren gelukkig en bleven gevrijwaard van onheil. **18** Maar sinds we ermee opgehouden zijn, hebben we gebrek aan alles en komen we om door het zwaard en de honger.’ **19** En de vrouwen zeiden: ‘Wij hebben voor de koningin van de hemel wierook gebrand, wij hebben haar wijnoffers gebracht en koeken met haar beeltenis gebakken, maar dat gebeurde natuurlijk met medeweten van onze mannen.’

20 Jeremia zei tegen de Judeeërs, de mannen en vrouwen die hem dit antwoord gaven: **21** ‘De HEER is niet vergeten dat jullie, je voorouders, jullie koningen, leiders en de rest van de bevolking in de steden van Juda en de straten van Jeruzalem wierook hebben gebrand. Het staat hem nog levendig voor de geest. **22** De HEER kon jullie niet meer verdragen vanwege jullie kwalijke praktijken en gruwelijke daden. Daarom is jullie land de woestijn geworden die het nu is, een verschrikkelijke plaats waar niemand meer woont, waarvan de naam als een vloek wordt gebruikt. **23** Omdat jullie door wierook te branden tegen de HEER hebben gezondigd, hem niet hebben gehoorzaamd en zijn voorschriften, wetten en bepalingen niet hebben nageleefd, daarom is dat onheil jullie overkomen.’ **24** En Jeremia vervolgde tegen de Judeeërs en hun vrouwen: ‘Luister naar de woorden van de HEER, Judeeërs in Egypte! **25** Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Jullie en je vrouwen hebben die geloften gedaan en zijn die ook nagekomen. Jullie zeggen: “Wij hebben de geloften afgelegd dat wij voor de koningin van de hemel wierook zouden branden en dat wij haar wijnoffers zouden brengen. Wij komen

onze geloften na.” Dat moeten jullie vooral doen, kom je geloften maar na! ²⁶ Maar, Judeeërs in Egypte, luister dan wel naar de woorden van de HEER. Ik zweer bij mijn grote naam, zegt de HEER, dat er nergens in Egypte nog Judeeërs zullen zijn die mijn naam uitspreken in de eed: “Zo waar God, de HEER, leeft.” ²⁷ Ik ben op hun ongeluk uit, niet op hun geluk. Alle Judeeërs in Egypte zullen sterven door het zwaard en de honger, totdat Juda uitgestorven is. ²⁸ Er zal maar een klein aantal aan het zwaard ontkomen en vanuit Egypte naar Juda terugkeren. Alles wat er nog van Juda is overgebleven en naar Egypte is uitgeweken, zal weten wiens woorden standhouden – die van mij of die van hen. ²⁹ Om jullie duidelijk te maken – spreekt de HEER – dat ik jullie hier zal straffen, dat het onheil dat ik jullie aankondig werkelijk komt, geef ik jullie het volgende teken: ³⁰ Dit zegt de HEER: Ik lever farao Chofra, de koning van Egypte, uit aan zijn vijanden, die hem naar het leven staan, zoals ik koning Sedekia van Juda heb uitgeleverd aan koning Nebukadnessar van Babylonië, zijn vijand, die hem naar het leven stond.’

Baruchs leven gespaard

45

¹ In het vierde regeringsjaar van koning Jojakim van Juda, toen Baruch, de zoon van Neria, in een boekrol schreef wat Jeremia hem dicteerde, sprak de profeet de volgende woorden tot hem: ² ‘Dit zegt de HEER, de God van Israël, tegen jou, Baruch: ³ Je hebt gezegd: “Wee mij, de HEER heeft mijn leed met leed vermeerderd, moe ben ik van zuchten, rust vond ik niet.” ⁴ Maar dit zegt de HEER tegen jou: Wat ik gebouwd heb, breek ik af, wat ik geplant heb, ruk ik uit, dat hele land. ⁵ Zou jij dan voor jezelf naar iets bijzonders streven? Doe dat niet, want ik zal onheil brengen over al wat leeft – spreekt de HEER –, maar jou laat ik je leven behouden, waar je ook naartoe gaat.’

Profetie over Egypte

46

¹ De HEER richtte de volgende woorden tot de profeet Jeremia over de omringende volken.

² Over Egypte, over het leger van farao Necho, de koning van Egypte, dat zich bij de Eufraat, in Karkemis, bevond. In het vierde regeringsjaar van koning Jojakim van Juda, de zoon van Josia, werd het verslagen door koning Nebukadnessar van Babylonië.

³ “Grijp de schilden, mannen van Egypte,
maak je klaar voor de strijd!

⁴ Span de paarden in,
spring op de wagens!

Helm op, de speren gescherpt, het harnas omgord!
Vooruit, in het gelid!”

⁵ Waarom staan ze verlamd van angst,
waarom deinzen ze terug?

Hun keurtroepen worden verpletterd,
ze vluchten zonder om te kijken,
overal paniek – spreekt de HEER.

⁶ De snelste krijgsheld kan niet vluchten,
de dapperste niet meer ontkomen.

In het noorden, bij de Eufraat,
komen ze ten val.

⁷ Wie zwelt als de Nijl,
wie bruist als die onstuimige rivier?

⁸ Het is Egypte dat zwelt als de Nijl,
onstuimig als die bruisende rivier.

“Ik zal oprijzen,” roept het, “en de aarde overstromen,
steden en inwoners vernietigen.

⁹ Bestijg de paarden!

Jaag de wagens voort!

Helden, werp je in de strijd!

Nubiërs, Libiërs, hef de schilden!

Span de bogen, Lydiërs!”

¹⁰ Het is een dag van wraak voor de HEER,

de God van de hemelse machten.
Hij wreekt zich op zijn vijanden.
Zijn zwaard doet zich te goed,
het drinkt en raakt verzadigd van hun bloed.
De HEER, de God van de hemelse machten,
richt een slachting aan, in het noorden, bij de Eufraat.
11 Vrouwe Egypte, haast je maar naar Gilead
en haal daar balsem.
Geen middel baat je nog,
je wonden groeien toch niet dicht.
12 De volken horen hoe je wordt vernederd,
je jammerklachten klinken over heel de aarde.
Je helden tuimelen over elkaar,
ze storten allen neer.’

13 De HEER richtte de volgende woorden tot de profeet Jeremia over de invasie van koning Nebukadnessar in Egypte:

14 ‘Geef orders in Egypte, officieren,
geef bevel in Migdol,
beveel in Memfis en Dafne:
“Op je post, maak je gereed,
alle volken om ons heen
zijn door het zwaard verslonden.”
15 Waarom zijn je machtige soldaten teruggedreven,
waarom hielden ze geen stand?
De HEER sloeg hen uiteen.
16 Hij liet hen struikelen,
ze tuimelden over elkaar.
Ze roepen: “Overeind, terug naar ons volk,
terug naar ons geboorteland!
Weg van dit moordend geweld!”
17 Noem de farao maar Praatjesmaker,
koning van de gemiste kans.
18 Zo waar ik leef – spreekt de koning
wiens naam is HEER van de hemelse machten –,
zo zeker als de Tabor een berg is,
de Karmel oprijst uit de zee,
zo zeker wordt Egypte overweldigd.
19 Egypte, laat je inwoners hun boedel pakken
om in ballingschap te gaan.
Memfis wordt een woestenij,
het gaat in vlammen op,
geen mens kan er meer wonen.
20 Egypte is een prachtig kalf,
maar er zoemen zwermen horzels.
Ze komen uit het noorden aangevlogen.
21 Egyptes huursoldaten zijn gespierd als jonge stieren,
maar ook zij nemen de wijk.
Ze vluchten allen, geen van hen houdt stand.
De dag waarop met hen wordt afgerekend is gekomen,
de dag waarop ze in het ongeluk worden gestort.
22-23 Egypte vlucht, sissend als een slang.
De vijand bestormt het in groten getale,
hij komt met bijlen op Egypte af
en velt het, zoals houthakkers een bos
– spreekt de HEER.
Met ontelbaar velen is de vijand,
niemand weet hoeveel.
Ze zijn talrijker dan sprinkhanen.

24 Egypte wordt met schande overladen,
uitgeleverd aan het volk van het noorden.

25 De HEER van de hemelse machten, de God van Israël, zegt: Ik zal Amon, de god van Thebe, straffen, en heel Egypte, met zijn farao, zijn goden en zijn leiders. Ik straf de farao en allen die op hem vertrouwen, 26 ik lever ze uit aan hen die hun naar het leven staan: koning Nebukadnessar van Babylonië en zijn leger. Maar eens wordt Egypte weer zoals het vroeger was – spreekt de HEER.

27 Wees niet bang, mijn dienaar Jakob,
heb geen angst, Israël.
Ik zal je uit dat verre land bevrijden,
uit de ballingschap voer ik je nageslacht naar huis terug.
Het volk van Jakob keert terug en zal in vrede leven,
zonder zorgen, zonder dat het nog wordt opgeschrikt.

28 Wees niet bang, mijn dienaar Jakob,
ik sta je ter zijde – spreekt de HEER.
Ik zal ze vernietigen,
alle volken waarnaar ik je heb verdreven.
En jou zal ik tuchtigen, ik zal je straffen.
Je krijgt de straf die je verdient,
maar vernietigen zal ik je niet.'

Profetie over de Filistijnen

47

1 De HEER richtte de volgende woorden tot de profeet Jeremia over de Filistijnen, voordat de farao Gaza innam.

2 'Dit zegt de HEER:
Kijk! Het water zwelt aan uit het noorden,
het wordt een allesverwoestende stortvloed.
Het overstroomt het land en al wat er leeft,
elke stad en allen die daar wonen.
Alle mensen jammeren,
de bevolking schreeuwt het uit.

3 Daar klinkt de dreunende galop van machtige paarden,
daar klinkt het ratelen van strijdagens.
Ouders letten niet meer op hun kinderen,
ze staan verlamd van angst.

4 Want de dag is aangebroken
om alle Filistijnen uit te roeien,
om Tyrus en om Sidon te beroven
van hun laatste bondgenoot.
De HEER vernietigt alle Filistijnen,
het volk dat ooit van Kreta kwam.

5 De inwoners van Gaza rouwen al,
ze hebben zich al kaalgeschoren.
Askelon, het laatste bolwerk op de vlakte, is al neergehaald.
Filistijnen, jullie rouw is nog lang niet voorbij.

6 Hoe lang nog, zwaard van de HEER, blijf je razen?
Kom tot rust, keer naar je schede terug,
wees stil, bedaar.

7 Maar hoe zou je kunnen rusten?
De HEER heeft je naar Askelon en de kust gestuurd,
op zijn bevel ben je daarheen gegaan.

Profetie over Moab

48

1 Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël, over Moab:

Wee Nebo! Het wordt verwoest.

Kirjataïm wordt veroverd en met schande overladen.
Misgab staat te schande en is radeloos.

2 Het is met Moabs roem gedaan.

In Chesbon wordt over zijn ondergang beslist,
ze besluiten Moab uit te roeien tot de laatste man.

Ook jij, Madmen, zult worden vernietigd,
je gaat door krijgsgeweld ten onder.

3 Vanuit Choroñaïm zal gejammer klinken,
onheil treft het, alles wordt verwoest.

4 Moab ligt in puin,
de kinderen jammeren luid.

5 Klacht op klacht klinkt op de weg omhoog naar Luchit,
overal gejammer ❖

(48:5) *overal gejammer* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘ze horen rampen van gejammer’.

op de weg omlaag naar Choroñaïm.

6 Vlucht, inwoners van Moab! Red het vege lijf!

Overleef, zoals een struik in de woestijn!

7 Jullie waanden je veilig met je vestingen en voorraden,
daarom wordt het land veroverd.

Kemos gaat in ballingschap,
zijn priesters en de leiders volgen hem.

8 De vijand plundert alle steden,
geen stad ontgaat dat lot.

De Jordaanvallei is reddeloos verloren,
vernietigd wordt de hoogvlakte

– de HEER heeft het gezegd.

9 Bouw ter nagedachtenis een monument,
want van Moab blijft niets over. ❖

(48:9) *Bouw ter nagedachtenis een monument, / want van Moab blijft niets over* – Volgens de Septuaginta.

MT: ‘Geef Moab vleugels, want vliegende moet het weggaan’.

Een wildernis worden de steden,
ze worden ontvolkt.

10 Vervloekt is wie de opdracht van de HEER halfslachtig uitvoert,
vervloekt is wie zijn zwaard het bloed ontzegt.

11 Moab had vanaf zijn jeugd geen zorgen,
het was als wijn die op zijn droesem rustte.

Nooit werd het van het ene in het andere vat gegoten,
nooit ging het in ballingschap.

Daarom is zijn smaak zo goed gebleven,
is zijn geur zo onbedorven.

12 Maar de dag zal komen – spreekt de HEER –
dat ik wijnmeesters zal sturen

die de wijn gaan overgieten,
de vaten zullen legen,

de kruiken zullen stukslaan.

13 Dan wordt Moab door Kemos teleurgesteld,
zoals Israël door Betel werd teleurgesteld,
die god waarin het zijn vertrouwen stelde.

14 Mannen uit Moab, hoe durven jullie te beweren:
“Wij zijn eersteklas soldaten, heldhaftig en strijdlustig?”

15 Moab zal zijn verwoesting niet ontlopen.

De vijand voert een stormloop op de steden uit,
de keurtroepen van Moab worden afgeslacht
– spreekt de koning wiens naam is HEER van de hemelse machten.

16 De ondergang van Moab is nabij,
onheil treft het nu zeer snel.

17 Buurlanden, klaag om Moab.

Allen die het zo bewonderden, hef dit klaaglied aan:

“Ach, nu is hij gebroken,
die schitterende staf, die luisterrijke scepter.”

18 Kom van je verheven zetel af, vrouwe Dibon,
en je zult van dorst versmachten.

Moabs vernietiger trekt tegen je op
en zal je vestingen verwoesten.

19 Ga bij de weg op de uitkijk staan,
inwoners van Aroër.

Vraag de vluchtelingen: “Wat is er gebeurd?”

20 “Moab is met schande overladen, het is radeloos.
Barst uit in gejammer, schreeuw het uit!

Vertel het in het Arnondal: Moab is verwoest.”

21 Het vonnis is geveld over de hoogvlakte,
over Cholon, Jahas en Mefaät,

22 over Dibon, Nebo en Bet-Diblataïm,

23 over Kirjataïm, Bet-Gamul en Bet-Meon,

24 over Keriot en Bosra,
over elke andere stad van Moab, waar ze ook ligt.

25 Het is uit met Moabs machtsvertoon,
gebroken is zijn machtige arm – spreekt de HEER.

26 Voer het dronken, het heeft de HEER getart.
Het zal nu stikken in zijn eigen braaksel,
het wordt nu zelf bespot.

27 Moab, heb je Israël niet altijd uitgelachen,
gehoond als een betrachte dief?

Wees je het niet spottend na?

28 Ontvlucht de steden, inwoners van Moab.

Houd je schuil in grotten,
nestel je als duiven in de rots wanden.

29 Wij weten hoe hoogmoedig Moab is –
wat is het hooghartig.

Wij kennen zijn trots, zijn eigendunk,
zijn zelfgenoegzaamheid, zijn grenzeloze eigenwaan.

30 Ik weet – spreekt de HEER – hoe verwaand het is.
Maar Moabs grootspraak stoelt op niets,

zijn daden stellen niets voor.

31 Daarom zal ik jammeren om Moab,

zal ik huilen om dat hele land.

Ik zal treuren om de inwoners van Kir-Cheres.

32 En om jullie, wijnstokken van Sibma,

zal ik luider huilen dan om Jazer.

Je ranken zijn zo groot,

ze reiken tot voorbij de Dode Zee.

Ze reiken zelfs tot aan het waterbekken van Jazer.

Maar je zomervruchten en je wijnoogst

vallen ten prooi aan plundersaars.

33 Dan zal de vreugdezang verstommen

in alle boomgaarden van Moab.

Er zal geen wijn meer in de kuipen zijn.

Ik maak een einde aan het treden van de druiven,

de druivenpersers zingen niet langer hun lied.

34 Chesbon jammert. Men hoort het in Elale.

Tot aan Jahas klinkt zijn klagen,

van Soar tot aan Choronaïm,

tot aan Eglat-Selisia.

Want zelfs de beek van Nimrim wordt een dorre geul.

35 Ik laat Moabs priesters niet meer offeren,
geen wierook branden voor hun goden – spreekt de HEER.

36 Moabs rijkdom zal vergaan.

Daarom klaagt mijn hart als een schalmei om Moab,
als een klagende schalmei treurt het over Kir-Cheres.

37 Ieder zal een rouwkleed dragen,
elk hoofd zal worden kaalgeschoren,
elke baard zal worden afgeknipt,
elke hand zal zijn gekerfd.

38 Op alle daken, alle pleinen wordt gerouwd.
Want ik verbrijzel Moab
als een kruik die nergens meer toe dient
– spreekt de HEER.

39 Hef een klaaglied aan:

“Hoe verbrijzeld ligt het daar.

Nu wendt Moab zijn gezicht van schaamte af,
nu wordt het door iedereen bespot.”

40 Dit zegt de HEER:

De vijand doemt op als een gier,
een gier die boven Moab cirkelt.

41 De steden worden ingenomen,
de vestingen veroverd.

Moabs helden sidderen en beven op die dag,
zoals een vrouw in barensood.

42 Moab wordt vernietigd tot de laatste man,
want het heeft de HEER getart.

43 Verschrikking, valkuil en vangnet
wacht jullie daar, inwoners van Moab – spreekt de HEER.

44 Wie vlucht voor de verschrikking, zal vallen in de kuil,
wie uit de kuil weet te klimmen, raakt gevangen in het net.
Het moment waarop met hen wordt afgerekend,
nadert snel – spreekt de HEER.

45 Vluchtelingen blijven uitgeput onder Chesbons muren staan,
want Chesbon staat in lichterlaaie.

De stad van Sichon*

(48:45)

De stad van Sichon

– Volgens sommige Hebreeuwse handschriften. MT: ‘Van tussen Sichon’.

gaat in vlammen op.

De hoofdstad van die snoevers valt aan vuur ten prooi,
het verteert de verste uithoeken van Moab.

46 Wee Moab!

Het volk van Kemos gaat ten onder.

De mannen worden meegevoerd,
de vrouwen worden buitgemaakt.

47 Maar eens zal ik in Moabs lot een keer brengen
– spreekt de HEER.’

Tot zover het vonnis over Moab.

Profetie over Ammon

49

1 ‘Dit zegt de HEER over de Ammonieten:

Heeft Israël geen eigen zonen,
heeft het zelf geen erfgenamen?

Hoe kon de god Milkom*

(49:1)

de god Milkom

– Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘hun koning’.

dan Gad verjagen,

waarom woont zijn volk nu in de steden van die stam?
2 Maar de dag zal komen – spreekt de HEER –
 dat ik Rabbat-Ammon dreunen laat van krijgsgeschreeuw.
 Het valt in puin, het zal verlaten zijn,
 de dorpen gaan in vlammen op.
 Dan zal Israël zijn bezetter verjagen
 – spreekt de HEER.
3 Barst uit in gejammer, Chesbon,
 want Ai wordt verwoest.
 Schreeuw het uit, vrouwen van Rabba,
 weeklaag, hul je in het zwart.
 Ren radeloos rond in de velden,
 want Milkom*
 gaat in ballingschap.

(49:3) *Milkom* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘hun koning’.

Priesters en leiders volgen hem.
4 Ammon, waarom poch je zo op je valleien,
 je velden die zo vruchtbaar zijn?
 Eigenzinnig volk van Ammon,
 jullie wanen je zo veilig met je voorraden
 dat jullie zeggen: “Niemand kan ons aan.”
5 Ik stuur een angstwekkende vijand,
 hij komt van alle kanten op je af
 – spreekt de HEER, de God van de hemelse machten.
 Hij zal jullie als vluchtelingen verstrooien,
 niemand verenigt jullie weer.
6 Maar eens zal ik in Ammons lot een keer brengen
 – spreekt de HEER.

Profetie over Edom

7 Dit zegt de HEER van de hemelse machten over Edom:

Is er geen wijsheid meer in Teman,
 gaat men daar niet langer met verstand te werk,
 is elk inzicht daar verdwenen?
8 Vlucht, vlucht weg, inwoners van Dedan,
 zoek een diep verborgen schuilplaats.
 Ik breng onheil over Esaus nageslacht,
 het tijdstip is gekomen dat ik met hen afreken.
9 Als er druivenplukkers komen,
 snijden ze niet alle trossen af.
 Als er dieven komen in de nacht,
 stelen ze alleen wat hun van pas komt.
10 Maar ik pluk het land van Esau kaal,
 elke schuilplaats leg ik bloot.
 Niemand kan zich nog verbergen,
 heel het nageslacht van Esau wordt verdelgd.
 Niemand overleeft, geen broers, geen burens.
11 Niemand zegt:*

(49:11) *Niemand zegt* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Ze zijn niet meer’.

“Vertrouw de wezen toe aan mij,
 ik zal voor ze zorgen.
 Laat de weduwen op mij vertrouwen.”

12 Dit zegt de HEER: Zelfs zij die het niet verdienen uit de beker van mijn toorn te drinken, zullen eruit drinken.
 Denk jij dan je straf te ontlopen? Je zult niet ongestraft blijven. Drinken zul je! **13** Ik zweer bij mijzelf – spreekt
 de HEER – dat Bosra een verschrikkelijke woestijn wordt, een plaats die wordt bespot en vervloekt, en dat alle
 steden eromheen voor altijd een ruïne worden.’

14 ‘De HEER heeft een bode gestuurd naar alle volken,
ook ik heb zijn boodschap gehoord:
“Sluit je aaneen, trek ten strijde tegen Edom!”’

15 ‘Dit zegt de HEER over Edom:
Ik maak van jou een onbeduidend volk,
veracht door iedereen.

16 Door je hoogmoed heb je je laten verleiden,
door je ongenaakbaarheid.
Hoog woon je, hoog in de rotskloven,
de hoogste bergtoppen houd je bezet.
Maar al bouw je als een adelaar een hooggelegen nest,
dan nog haal ik je neer – spreekt de HEER.

17 Dan zal Edom een verschrikkelijke plaats zijn. Ieder die er komt zal huiveren om het onheil dat het getroffen heeft, ieder stikt de adem in de keel. 18 Het wordt volkomen verwoest – zegt de HEER – zoals Sodom en Gomorra en de naburige steden werden verwoest. Niemand zal in Edom wonen, mensen zullen er niet meer verblijven.

19 Zoals een leeuw een kudde overvalt
vanuit het struikgewas bij de Jordaan,
zo val ik Edom binnen
en jaag het volk uiteen.

Welke held zou ik het laten beschermen?
Wie is als ik, wie kan mij trotseren?
Welke herder houdt tegen mij stand?

20 Luister daarom naar de plannen van de HEER
die hij tegen Edom heeft beraamd.
Hoor wat hij voor Teman in gedachte heeft.
Hij zweert dat zelfs de zwakste schapen worden weggesleurd,
op hun weidegronden klinken kreten van verbijstering.

21 De aarde beeft van Edoms val,
hun gejammer klinkt tot aan de Rode Zee.

22 De vijand doemt op als een gier,
een gier die boven Bosra cirkelt.
Edoms helden sidderen en beven op die dag,
zoals een vrouw in barensnood.

Profetie over Damascus

23 Dit zegt de HEER over Damascus:

Hamat en Arpad zijn ontredderd,
de bevolking heeft rampzalig nieuws gehoord.
Zoals de zee wordt opgezweept,
zo woelt de angst in hen.
Rust is ver te zoeken.

24 Damascus heeft de moed verloren.
De inwoners zijn nu al op de vlucht geslagen,
aangeprepen door paniek.
Ze sidderen en beven,
zoals een vrouw in barensnood.

25 Waarom toch wordt Damascus nog verdedigd,
die schitterende stad waarin ik vreugde vond?

26 De soldaten zullen sterven op de pleinen,
elke krijgsheld sneuvelt op die dag
– spreekt de HEER van de hemelse machten.

27 Ik zal de muren van Damascus in vlammen doen opgaan,
vuur verteert de burchten van Benhadad.

Profetie over Kedar en de stammen rond Chasor

28 De HEER zegt over Kedar en de stammen rond Chasor, die door koning Nebukadnessar van Babylonië werden verslagen:

Vooruit, trek op tegen Kedar,
verdelg die stammen uit het oosten.

29 Roof hun tenten, geiten, schapen,
neem alles mee wat ze bezitten.

Maak hun kamelen buit,
laat hen schreeuwen in paniek.

30 Inwoners van Hasor, vlucht,
zwerf uit naar alle kanten,
zoek een diep verborgen schuilplaats – spreekt de HEER.

Koning Nebukadnessar van Babylonië
heeft tegen jullie kwaad in de zin,
hij heeft zijn plannen tegen jullie klaar.

31 Vooruit, trek op tegen dat zorgeloze volk
dat zich veilig waant – spreekt de HEER –,
dat poorten noch grendels heeft,
en leeft in afgelegen streken.

32 Hun kamelen worden buitgemaakt,
heel hun veestapel geroofd.
Ik zal die stammen met hun kaalgeschoren slapen
in elke windrichting verstrooien.
Ik breng van alle kanten onheil
– spreekt de HEER.

33 Hasor wordt een oord voor jakhalzen,
het wordt voor altijd een woestenijs.
Het wordt ontvolkt,
mensen zullen er niet meer verblijven.’

Profetie over Elam

34 De HEER richtte tot de profeet Jeremia de volgende woorden over Elam, in het begin van de regering van koning Sedekia van Juda:

35 ‘Dit zegt de HEER van de hemelse machten:
Ik zal Elams bogen breken,

het wapentuig waarop zijn macht berust.

36 Ik laat vier stormen over Elam komen,
uit alle vier de hoeken van de hemel.

Ik zal dat volk in elke windrichting verstrooien,
geen land waar men de ballingen niet ziet.

37 Ik jaag hun een dodelijke angst aan voor de vijand,
hun vijand die hun naar het leven staat.

In mijn laaiende woede breng ik onheil over hen
– spreekt de HEER.

Ik achtervolg hen met geweld,
totdat ik hen vernietigd heb.

38 Dan zal ik mijn troon in Elam vestigen,
en koning en leiders wegvagen – spreekt de HEER.

39 Maar eens zal ik in Elams lot een keer brengen
– spreekt de HEER.’

Profetie over Babylonië

50

1 De HEER sprak bij monde van de profeet Jeremia de volgende woorden over Babel en Chaldea.

2 ‘Maak bekend onder alle volken,
laat het horen, geef het door,
houd het niet verborgen, maak bekend:

Babel wordt veroverd,

Bel wordt te schande gemaakt,

Marduk is ten einde raad.

Babels beelden staan te schande,

zijn afgoden zijn radeloos.

3 Want een volk rukt op uit het noorden,
het maakt Babel tot een woestenij.
Niets of niemand zal er meer wonen,
ieder mens, elk dier, is op de vlucht geslagen.

4 In die dagen, in die tijd,
keert het volk van Israël terug,
samen met het volk van Juda
– spreekt de HEER.

In tranen zullen ze op weg gaan
om de HEER, hun God, te zoeken.

5 Ze zullen vragen welke weg naar Sion leidt
en richten hun schreden ernaartoe.

Ze zullen aankomen
en zich opnieuw verbinden met de HEER,*

(50:5) Ze zullen aankomen / en zich opnieuw verbinden met de HEER – Volgens de Septuaginta. MT:

‘Komen jullie en laten zij zich aansluiten bij de HEER’.

in een verbond dat eeuwig duurt
en dat ze nooit zullen vergeten.

6 Mijn volk was een dolende kudde schapen,
hun herders lieten hen dwalen,
ze dreven hen de bergen in.

Daar dwaalden ze over heuvels en bergen,
ze vergaten waar hun schaapskooi was.

7 Voor wie hun pad kruisten, waren ze een prooi.
Hun belagers zeiden: “Wij maken ons niet schuldig,
zijzelf hebben gezondigd tegen de HEER,
hun ware weidegrond,
tegen de HEER,
de bron van hoop voor hun voorouders.”

8 Maar vlucht nu weg uit Babel,
verlaat het land van de Chaldeeën!
Vlucht, als bokken voor de kudde uit.

9 Want ik breng grote volken samen
en vuur ze aan om tegen Babel op te trekken.
Ze komen uit het noorden, belegeren de stad,
ze wordt door hen veroverd.

Ze hebben uitmuntende schutters,*

(50:9) uitmuntende schutters – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften. MT: ‘een kinderloos makende schutter’.

hun pijlen treffen altijd doel.

10 Chaldea wordt de prooi van plundersaars,
naar hartelust roven ze – spreekt de HEER.

11 Chaldeeën, jullie hebben mijn bezit geplunderd.
Ook al waren jullie toen vol blijdschap,
ook al hieven jullie vreugdekreten aan,
ook al sprongen jullie op als kalveren die mogen dorsen,
hinnikten jullie als hengsten –

12 jullie moeder zal te schande staan,
de vrouw die je gedragen heeft, wordt vernederd.

Ze wordt de geringste onder de volken,
een uitgedroogde vlakke, een dorre woestijn.

13 Door de toorn van de HEER wordt Babel ontvolkt,
heel de stad wordt een woestenij.
Ieder die daar komt zal huiveren,
de adem stekt hem in de keel

om het onheil dat haar heeft getroffen.

14 Stel je op in slagorde rond Babel!

Boogschutters, leg aan,
spaar je pijlen niet,
want Babel heeft tegen de HEER gezondigd.

15 Hef strijdkreten aan, omsingel de stad,
ze zal zich overgeven.

De torens storten in, de muren worden geslecht.
Vultrek aan de stad de wraak van de HEER,
doe met haar wat ze zelf heeft gedaan.

16 Dood de zaaiers van Babel,
roei de maaiers in de oogsttijd uit.

Door het moordend geweld vlucht ieder naar zijn eigen volk,
keert ieder naar zijn eigen land terug.

17 Israël was een dolend schaap,
door leeuwen van de kudde verdreven.
Eerst viel het ten prooi aan de koning van Assyrië,
een ander kloof daarna de botten af:
Nebukadnessar, de koning van Babylonië.

18 Daarom – dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Ik ga de koning van Babylonië en zijn land straffen, zoals ik de koning van Assyrië heb gestraft, 19 en ik zal Israël terugbrengen naar zijn weidegrond. Het zal weer op de Karmel en de Basan grazen, en het zal in het bergland van Efraïm en Gilead zijn honger stillen – spreekt de HEER. 20 In die dagen, in die tijd, zal ik onderzoeken of er nog wandaden op Israëls rekening staan. Ze zullen er niet zijn. En ik zal onderzoeken of Juda nog zonden op zijn rekening heeft staan. Ik zal ze niet vinden, want allen die ik in leven laat, zal ik vergeven.

21 Trek op tegen Merataïm,
ruk op tegen de inwoners van Pekod.
Volg ze, vel ze en vernietig ze – spreekt de HEER –,
doe alles wat ik jullie heb bevolen.

22 Hoor! Het land is vol wapengekletter,
het gaat gebukt onder oorlogsgeraas.

23 Ach, nu is de hamer die de hele aarde sloeg,
gespleten en verbrijzeld.

Ach, nu is Babel zelf een schrikbeeld voor elk volk.

24 Babel, je hebt jezelf een val gezet
en bent gevangen, zonder het te merken.

Je bent gestrikt, kunt nergens heen,
want je hebt de HEER getart.

25 De HEER heeft zijn wapenkamer geopend,
hij heeft in zijn woede zijn wapens gegrepen.
De HEER, de God van de hemelse machten,
doet zijn krijgswerk in Chaldea.

26 Val Babel aan! Val aan van alle kanten!
Breek de voorraadschuren open,
gooi alles op een hoop, als was het graan.
Vernietig alles, niets mag overblijven.

27 Snijd alle leiders van Babel de keel af,
voer ze naar de slachtbank, al die stieren.
Wee hun! Hun laatste uur is aangebroken,
het moment waarop met hen wordt afgerekend, is gekomen

28 Luister naar de vluchtelingen,
die uit Babel zijn ontkomen.

In Sion brengen zij de boodschap:
“Dit is de wraak van de HEER, onze God.
Hij heeft zijn tempel gewroken.”

29 Stuur boogschutters naar Babel,
sla het beleg voor de stad,
laat niemand ontkomen.

Vergeld wat ze heeft aangericht,
doe met haar wat ze zelf heeft gedaan.
Ze was hoogmoedig tegenover de HEER,
de Heilige van Israël.

30 De soldaten zullen sterven op de pleinen,
elke krijgsheld sneuvelt op die dag
– spreekt de HEER .

31 Ik zal je straffen, hoogmoedige stad
– spreekt de HEER , de God van de hemelse machten –,
de dag dat ik je straf is nu gekomen.

32 In je hoogmoed zul je struikelen en vallen,
niemand helpt je overeind.
De steden om je heen laat ik in vlammen opgaan,
het land valt aan vuur ten prooi.

33 Dit zegt de HEER van de hemelse machten:
Ook al wordt het volk van Israël verdrukt,
samen met het volk van Juda,
ook al houdt hun vijand hen vast
en mogen ze van hem niet gaan –

34 hun beschermer is sterk.
Zijn naam is HEER van de hemelse machten!
Hij zal zeker voor hun recht opkomen.
Hij zal op aarde rust brengen,
maar de inwoners van Babel zal hij van hun rust beroven.

35 Het zwaard treft de Chaldeeën – spreekt de HEER –,
de inwoners van Babel, leiders en wijzen.

36 Het zwaard treft de orakelpriesters, ze staan voor schut.
Het zwaard treft de troepen, ze staan verlamd van angst.

37 Het zwaard treft paarden en wagens,
en Babels huurlingen worden als vrouwen.
Het zwaard treft alle voorraadkamers, ze worden geplunderd.

38 Een verzengende hitte treft alle rivieren, ze vallen droog.
Het is een land vol afgodsbeelden,
het wordt door demonen tot waanzin gedreven.

39 Er zullen daarom woestijndieren en hyena's wonen,
er zullen struisvogels in ruïnes huizen.
Nooit meer zullen er mensen wonen,
het blijft ontvolkt tot in het verste nageslacht.

40 Ik heb Sodom, Gomorra en de naburige steden verwoest,
ik liet daar niemand meer wonen
– spreekt de HEER .
Zo zal er niemand meer wonen in Babel,
geen mens zal er nog verblijven.

41 Er komt een volk aan uit het noorden,
een grote overmacht.

Vele koningen, van de einden der aarde,
worden angevuurd tot de strijd.

42 Ze houden boog en zwaard gereed,
wreed zijn ze, meedogenloos.
Hun krijgsrumoer klinkt als een bulderende zee,
ze komen op paarden aangestormd.
Hun leger staat in slagorde,
als één man gereed voor de strijd.
Het richt zich, Babel, tegen jou!

43 De koning hoort van hun komst,
zijn handen beginnen te trillen.
Angst en paniek overvallen hem,
zoals weeën een barend vrouw.

44 Zoals een leeuw een kudde overvalt
 vanuit het struikgewas bij de Jordaan,
 zo val ik Babel binnen
 en jaag het volk uiteen.
 Welke held zou ik het laten beschermen?
 Wie is als ik, wie kan mij trotseren?
 Welke herder houdt tegen mij stand?
 45 Luister daarom naar het besluit van de HEER
 dat hij over Babel heeft genomen.
 Hoor wat hij met Chaldea van plan is.
 Hij zweert dat zelfs de zwakste schapen worden weggesleurd,
 op hun weidegronden klinken kreten van verbijstering.
 46 “Babel is gevallen!” Van die tijdging beeft de aarde,
 alle volken horen hoe het schreeuwt.

51

1 Dit zegt de HEER:
 Ik ontketen een vernietigende storm over Babel,
 over de bevolking van Leb-Kamai.*

(51:1) *Leb-Kamai* – Leb-Kamai is een naam voor Chaldea, in het Hebreeuws *kasdim*, geschreven in een soort geheimschrift, waarin de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet vervangen wordt door de laatste, de tweede door de voorlaatste, enzovoort.

2 Ik stuur vreemde volken op hen af.
 Die zullen hen uiteenslaan,
 ze plunderen het hele land.
 Op die onheilsdag
 komen ze van alle kanten op hen af.
 3 Laat de boogschutters hun pijlen richten
 op ieder die de boog spant tegen hen,
 ieder die het harnas aangordt.
 Spaar zelfs de jongste strijders niet,
 vernietig heel het leger.
 4 In Chaldea zullen velen sneuvelen,
 ze liggen doorstoken in de straten,
 5 want het land boet voor zijn schuld
 tegen de Heilige van Israël.
 God laat Israël niet als weduwe achter,
 de HEER van de hemelse machten laat Juda niet in de steek.

6 Vlucht uit Babel, red het vege lijf,
 ontloop de straf voor Babels schuld.
 Dit is het tijdstip dat de HEER zich wreekt,
 de stad krijgt haar verdiende loon.
 7 Babel was een gouden beker in de hand van de HEER,
 een beker die de hele wereld dronken voerde.
 Alle volken dronken van de wijn,
 daardoor zijn ze zo waanzinnig.
 8 Plotseling valt Babel,
 hef een klaaglied aan!
 Haal balsem die haar pijn verlicht,
 misschien geneest ze nog.
 9 Maar de artsen zeggen:
 “We hebben geprobeerd haar te genezen, ze was niet te redden.
 Laat haar achter, wij gaan terug naar ons eigen land.
 Deze straf gaat elke aardse maat te boven,
 dit vonnis reikt tot aan de wolken.”
 10 Israël zal zeggen:
 “De HEER heeft onze rechten hersteld.
 Kom, laten we in Sion vertellen

wat de HEER, onze God, heeft gedaan.”

11 De HEER heeft de koning van Medië angevuurd,
zijn doel is de vernietiging van Babel.

Dit is de wraak van de HEER,
hij wreekt zijn tempel.

Mannen, scherp de pijlen, vul de kokers.

12 Steek tegen Babels muren de strijdvaan op.

Versterk het beleg, zet wachtposten uit.

Laat stoottroepen hun stellingen betrekken.

De HEER doet wat hij aangekondigd heeft,

hij doet met Babel wat hij heeft besloten.

13 Volk van Babel, je woont tussen grote rivieren,

te midden van grote rijkdommen,

maar je einde is gekomen,

je levensdraad wordt doorgesneden.

14 De HEER van de hemelse machten heeft bij zichzelf gezworen:

Ik bedek dat land met vijanden, als sprinkhanen zo talrijk,

ze heffen strijdkreten tegen je aan.’

15 Hij die de aarde heeft gemaakt met zijn kracht,

de wereld heeft gegrondvest met zijn wijsheid,

de hemel heeft gespannen met zijn inzicht –

16 als hij zijn stem verheft, ruist water uit de hemel neer.

Wolken wekt hij aan de einder,

bliksems smeedt hij, de regen valt,

hij laat de wind los uit zijn schatkamers.

17 Het menselijk verstand staat daarbij stil.

De goudsmid schaamt zich voor zijn beelden.

Zijn gietsels zijn niets, ze ademen niet,

18 lege, bespottelijke maaksels zijn het.

Wanneer er met ze wordt afgerekend, blijft er niets van over.

19 Hoe anders is de God van Jakob,

hij die alles vorm gegeven heeft

en aan wie het volk van Israël behoort.

Zijn naam is HEER van de hemelse machten.

20 ‘Medië, je bent mijn strijdhamer,

mijn wapen in de strijd.

Met jou verbrijzel ik volken,

vernietig ik koninkrijken.

21 Met jou verbrijzel ik paarden en ruiters,

vernietig ik wagens en menners.

22 Met jou verbrijzel ik mannen en vrouwen,

vernietig ik jong en oud.

Met jou verbrijzel ik jongens en meisjes,

23 vernietig ik herders en kudden.

Met jou verbrijzel ik boeren en ploegossen,

vernietig ik bestuurders en bevelhebbers.

24 Israël, ik zal ze laten boeten,

de inwoners van Babel en Chaldea,

voor alles wat ze voor jouw ogen in Sion hebben aangericht

– spreekt de HEER.

25 Babel, berg die alles vernietigt,

die heel de aarde verwoest,

ik grijp je vast en gooi je in de diepte

– spreekt de HEER –,

ik maak van jou een berg van as.

26 Niemand zal nog een hoeksteen uit je kappen,

of stenen voor een fundament.

Je wordt voor altijd een verlaten oord – spreekt de HEER.

27 Steek overal op aarde de strijdvaan op.
Blaas de ramshoorn onder alle volken,
in het rijk van Ararat, Minni en Askenaz.
Bereid ze voor op de strijd tegen Babel.
Stel officieren aan die de veldtocht leiden.
Laat woeste paarden aanstormen, als een bende sprinkhanen.

28 Bereid vele volken voor op de strijd,
de koning van Medië, bestuurders en bevelhebbers,
allen in het rijk waarover hij heerst.

29 De aarde beeft en schreeuwt als in barensood.
De HEER voert zijn plannen tegen Babel uit:
hij maakt het land tot een onbewoonde woestenij.

30 De Babyloniërs staken de strijd,
de soldaten komen hun forten niet meer uit.
Hun kracht verdampt, ze worden als vrouwen.
De huizen worden in brand gestoken,
de sluitboom van de stadspoort wordt verbrijzeld.

31 Boodschapper na boodschapper komt aangesneld,
boden rennen af en aan en melden de koning:
“De vijand dringt de stad van alle kanten binnen,

32 de bruggen zijn al genomen,
de forten staan in brand,
het leger is ten einde raad.”

33 Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël:
Babel is een dorsvloer die wordt aangestampt.
Nog even, en het graan wordt gedorst.

34 “Koning Nebukadnessar van Babylonië
heeft mij in stukken gereten, opgevreten.
Hij heeft van mij een lege schotel gemaakt.
Als een krokodil heeft hij me opgeslokt.
Hij heeft zijn buik gevuld met mijn beste vlees
en me daarna weggegooid,”
zegt Israël.

35 “Moge Babel boeten
voor het onrecht dat het ons heeft aangedaan,
voor het voedsel dat het ons ontstolen heeft,”
roepen Sions inwoners.
“Moge de bevolking van Chaldea boeten
voor het bloed dat ze vergoten heeft,”
roept Jeruzalem.

36 Daarom – dit zegt de HEER:
Ik zal voor jullie recht opkomen,
ik zal jullie wreken.

Ik zal de Eufraat laten opdrogen,
de watertoevoer leg ik droog.

37 Babel wordt een berg van puin, een oord voor jakhalzen.
Het is huiveringwekkend, ademstokkend,
alle inwoners zijn verdwenen.

38 Nu nog brullen ze als leeuwen,
nu nog grommen ze als welpen.

39 Maar als ze hongeren en dorsten,
zet ik hun een feestmaal voor.

Ik giet ze vol met wijn,
tot ze waggelen en lallen.

Dan vallen ze voorgoed in slaap,
ze worden nooit meer wakker
– spreekt de HEER.

40 Als lammeren leid ik ze naar de slachtbank,
als rammen en bokken.

41 Ach, nu is Sesach^{*}

(51:41) *Sesach* – Zie de noot bij 25:26.

veroverd,

nu is het sieraad van de hele aarde ingenomen,
nu is Babel een schrikbeeld voor elk volk.

42 Een zee rijst op tegen Babel,
het wordt overspoeld door machtige golven.

43 De steden eromheen worden een woestenij,
een uitgedroogde vlakte, een dorre woestijn.
Niemand zal er wonen,
geen mens trekt erdoorheen.

44 Ik zal Bel, de god van Babel, straffen.
Ik dwing hem heel zijn prooi weer uit te braken,
de toestroom van de volken is voorbij.

Babels muren zullen vallen!

45 Vlucht, mijn volk, ontvlucht de stad,
laat ieder vluchten voor de grote toorn van de HEER.

46 Laat het hoofd niet hangen, wees niet bang
voor geruchten her en der.

Dit jaar gaat er een bang gerucht,
het volgend jaar gaat er een ander.
Het land wordt overspoeld door geweld,
heersers vechten tegen heersers.

47 Maar houd voor ogen dat de tijd zal komen
dat ik de afgoden van Babel zal straffen.
Heel het land is dan ontredderd,
de straten zijn bezaaid met lijken.

48 Als de verwoester uit het noorden aanstormt,
juichen hemel en aarde over Babels lot,
al wat er in de hemel en op aarde leeft
– spreekt de HEER.

49 Babel zelf moet vallen,
zoals tallozen door Babel vielen,
in Israël, ja, overal ter wereld.

50 Jullie die aan het zwaard ontkomen zijn,
vlucht verder, blijf niet staan.
Al zijn jullie nog ver van huis,
noem de naam van de HEER,
richt je gedachten enkel op Jeruzalem.

51 Al zeggen jullie ook:
“Wij schamen ons, we werden bespot,
wat werden we vernederd
toen de tempel van de HEER door vreemden werd geschonden” –

52 de dag zal komen – spreekt de HEER –
dat ik hun afgoden zal straffen.

In heel hun land zullen de gewonden kermen.

53 Ook al reikt hun stad tot aan de hemel,
ook al bouwt men torenhoge vestingen,
ik stuur een vijand die haar zal verwoesten
– spreekt de HEER.

54 Vanuit Babel zal gejammer klinken,
in Chaldea klinkt oorlogsgeraas.

55 De HEER vernietigt Babel,
hij maakt een einde aan het feestgedruis.
Zijn troepen overspoelen het als donderende golven.

56 Een vernietiger trekt op tegen Babel,

de soldaten geven zich gewonnen,
hun bogen worden stukgebroken.
Want de HEER is een God die wreekt,
zijn vergelding kan niet worden afgewend.
57 Ik zal Babels leiders en wijzen,
bestuurders, bevelhebbers en soldaten dronken voeren.
Ze vallen voorgoed in slaap,
ze worden nooit meer wakker
– spreekt de koning, wiens naam is HEER van de hemelse machten.
58 Dit zegt de HEER van de hemelse machten:
Babels brede muren worden tot de laatste steen gesloopt,
zijn hoge poorten gaan in vlammen op.
De volken zwoegen voor niets,
de naties matten zich af voor een verslindend vuur.’

59 Hier volgt de opdracht van Jeremia aan Seraja, de zoon van Neria, de zoon van Machseja. Seraja was hofmaarschalk van koning Sedekia van Juda. Hij vergezelde koning Sedekia naar Babel, in het vierde jaar van diens regering. 60 Jeremia had zijn profetie over het onheil dat Babel zou treffen, alles wat hiervoor beschreven staat, in een boekrol opgeschreven. 61 Hij zei tegen Seraja: ‘Als u in Babel bent aangekomen, moet u deze hele boekrol voorlezen. 62 Verder moet u het volgende zeggen: “HEER, u bent het die heeft aangekondigd dat hij deze stad gaat verwoesten. Niets of niemand zal er nog wonen, mens noch dier, ze wordt voor altijd een verlaten oord.” 63 Nadat u de boekrol helemaal voorgelezen hebt, moet u hem aan een steen vastmaken en in de Eufraat gooien. 64 Zeg dan: “Zo zal Babel verzinken en nooit meer bovenkomen. Door het onheil dat ik, de HEER, over Babel breng zal het ten onder gaan.”’

Hier eindigen de profetieën van Jeremia.

De verwoesting van Jeruzalem

52

1 Sedekia was eenentwintig jaar oud toen hij koning werd. Elf jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Chamutal, een dochter van Jirmeja, uit Libna. 2 Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, precies zoals Jozakim. 3 De HEER was zo woedend op Jeruzalem en Juda dat hij ze uiteindelijk verstootte.

Sedekia kwam tegen de koning van Babylonië in opstand. 4 In het negende jaar van zijn regering, op de tiende dag van de tiende maand, kwam koning Nebukadnessar van Babylonië met heel zijn leger bij Jeruzalem aan en ze sloegen er hun kamp op. Ze wierpen een wal op rondom de stad 5 en belegerden haar tot in het elfde regeringsjaar van koning Sedekia. 6 Op de negende dag van de vierde maand – de hongersnood in de stad was ondraaglijk geworden, er was voor de bevolking niets meer te eten – 7 werd er een bres in de stadsmuur geslagen. Hoewel de Chaldeeën de stad omsingelden, wisten de soldaten ’s nachts te ontkomen. Ze verlieten de stad via de poort tussen de beide stadsmuren die uitkwam op de tuin van de koning. Ze vluchtten in de richting van de Jordaanvallei, 8 maar het Chaldeese leger zette de achtervolging in en haalde Sedekia in op de vlakte van Jericho. Heel zijn leger werd uiteengeslagen 9 en de koning zelf namen ze gevangen. Ze brachten hem naar Ribla in Hamat, naar de koning van Babylonië, en die berechtte hem. 10 Eerst liet hij de zonen van Sedekia voor diens ogen afslachten, samen met alle raadsheren van Juda, 11 en toen liet hij Sedekia de ogen uitsteken. Daarna voerde hij hem geboeid met bronzen ketenen naar Babel, waar hij in de gevangenis werd gezet. Daar bleef hij tot de dag van zijn dood.

12 Op de tiende dag van de vijfde maand, in het negentiende regeringsjaar van koning Nebukadnessar van Babylonië, trok diens vertegenwoordiger Nebuzaradan, de commandant van zijn lijfwacht, Jeruzalem binnen. 13 Hij stak de tempel van de HEER in brand, en ook het koninklijk paleis en alle andere huizen van Jeruzalem; alle huizen van de welgestelden gingen in vlammen op. 14 Het Chaldeese leger, dat onder zijn bevel stond, haalde de stadsmuren van Jeruzalem neer. 15 De mensen die nog in de stad overgebleven waren, onder wie de armen, werden door commandant Nebuzaradan als ballingen weggevoerd, evenals degenen die naar de koning van Babylonië waren overgelopen en de overgebleven handwerkslieden. 16 Slechts de allerarmsten liet hij achter om voor de wijngaarden en akkers te zorgen.

17 De bronzen zuilen bij de tempel van de HEER, de verrijdbare onderstellen van de spoelbekkens en het grote bronzen bekken, de Zee, werden door de Chaldeeën uit elkaar gehaald; het brons namen ze mee naar Babel. 18 Ook de vuurpannen, vuurscheppen, messen, offerschalen, kommen en het andere koperen tempelgerei namen ze mee. 19 Verder nam commandant Nebuzaradan alle vergulde en verzilverde voorwerpen mee, zoals de schalen, vuurpotten, offerschalen, vuurpannen, lampenstandaards, kommen en plengschalen. 20 De twee zuilen, de Zee, waarvan er maar één was, met de twaalf runderen van brons eronder, en de verrijdbare onderstellen*

(52:20) *met de twaalf runderen van brons eronder, en de verrijdbare onderstellen* – Volgens sommige oude

vertalingen. MT: ‘en de twaalf bronzen runderen onder de verrijdbare onderstellen’.

die Salomo voor de tempel van de HEER had laten maken, bevatten samen een niet te wegen massa brons. **21** De zuilen waren elk achttien el hoog en hadden een omtrek van twaalf el. Ze waren hol vanbinnen en hun wanddikte was vier vingers. **22** Ze waren bekroond met een bronzen kapiteel van vijf el met een vlechtwerk, versierd met granaatappels. Ze waren van massief brons. **23** Ze hadden vier zijden, waarop zesennegentig granaatappels bevestigd waren; in totaal telde het vlechtwerk honderd granaatappels.

24 De hogepriester Seraja, zijn plaatsvervanger Sefanja en de drie priesters die aan het hoofd van de tempelwacht stonden werden door Nebuzaradan, de commandant van de lijfwacht, gevangengenomen. **25** En uit de stad haalde hij de raadsheer die belast was met oorlogszaken, zeven van de raadsheren die vrij toegang hadden tot de koning, de secretaris van de opperbevelhebber, die het volk onder de wapenen riep, en zestig mensen uit het gewone volk. **26** Deze personen werden door Nebuzaradan gevangengenomen en naar Ribla overgebracht, naar de koning van Babylonië. **27** Deze liet hen in Ribla, in het gebied van Hamat, ter dood brengen.

Zo werd Juda uit zijn land weggevoerd in ballingschap. **28** Nebukadnessar voerde het volgende aantal Judeeërs weg: in het zevende jaar van zijn regering drieduizend drieëntwintig, **29** in het achttiende jaar achthonderdtweeëndertig, **30** en in het drieëntwintigste jaar liet hij Nebuzaradan, de commandant van de lijfwacht, er nog zevenhonderdvijfenveertig wegvoeren. In totaal vierduizend zeshonderd Judeeërs.

Gratie voor Jojachin

31 In het zevenendertigste jaar van de ballingschap van koning Jojachin van Juda, op de vijftwintigste dag van de twaalfde maand, verleende koning Ewil-Merodach van Babylonië hem gratie ter gelegenheid van zijn troonsbestijging en ontsloeg hij hem uit de gevangenis. **32** Koning Ewil-Merodach verzekerde hem van zijn welwillendheid en bevoorrechtte hem boven de andere koningen die gedwongen in Babel verbleven. **33** Jojachin hoefde niet langer gevangenskleren te dragen en werd voor de rest van zijn leven aan het hof opgenomen. **34** In zijn dagelijks onderhoud werd voortaan door de koning van Babylonië voorzien, zijn leven lang.

Eerste lied: het bittere lot van Jeruzalem

1

1 Ach, hoe eenzaam zit zij neer, de eens zo levendige stad.
Een weduwe is ze geworden, zij die groot was onder de volken,
de vorstin van de gewesten is tot slavernij vervallen.

2 Heel de nacht weent zij, haar wangen zijn nat van tranen.
Er is niemand die haar troost, niemand van haar vele minnaars;
geen vriend bleef haar trouw, allen zijn haar vijandig gezind.

3 Juda is verbannen na een tijd van nood en zware onderdrukking;
zij zit neer te midden van de volken, maar vindt geen rust:
haar vervolgers belagen haar, drijven haar in het nauw.

4 De wegen naar Sion treuren, er zijn geen feestgangers meer.
Haar poorten liggen verlaten, haar priesters zuchten,
haar meisjes zijn bedroefd. En zijzelf: bitter is haar lot.

5 Haar vijanden zijn heer en meester, zo zeker van zichzelf.
De HEER heeft haar dit aangedaan om haar vele overtredingen.
Haar kinderen zijn gevangen weggevoerd, voor de vijand uit.

6 Sion heeft al haar glans verloren.
Haar leiders zijn als herten die geen weidegrond meer vinden.
Ze zijn gevlucht, van al hun kracht beroofd, voor hun vervolgers uit.

7 Jeruzalem denkt ten tijde van haar nood en haar zwerfend bestaan
aan alle kostbaarheden die zij vanouds bezat.
Toen haar volk in handen van de vijand viel, schoot niemand haar te hulp;
de vijanden die haar zagen, lachten om haar ondergang.

8 Haar zware zonden maakten Jeruzalem tot een voorwerp van spot;
wie haar eerden, verachten haar, nu ze haar naaktheid zien.
En zij, zij kreunt en zucht en wendt zich af.

9 Haar onreinheid kleeft aan de zoom van haar kleed. Dit einde had ze niet voorzien.
Ontstellend diep is zij gezonken, er is niemand die haar troost.
– HEER, zie toch mijn nood, zie hoe de vijand zich verheft.

10 De vijand heeft zijn hand naar haar kostbaarheden uitgestrekt.
Zij moet aanzien hoe het heiligdom betreden wordt door vreemde volken,
aan wie u de toegang tot de gemeenschap had ontzegd.

11 Alle inwoners zuchten en steunen, op zoek naar wat brood,
ze ruilen hun kostbaarheden voor voedsel, om weer levenskracht te krijgen.
– HEER, zie mij, merk toch op hoezeer ik word veracht.

12 Jullie die hier voorbijgaan, raakt het jullie niet? Merk toch op en zie:
is er leed als het leed dat mij wordt aangedaan,
dat de HEER op de dag van zijn toorn over mij heeft uitgestort?

13 Hij liet uit de hoogte vuur neerdalen,*

(1:13) *Hij liet* [...] *vuur neerdalen* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Hij zond [...] vuur, en het heerste over haar’.

dat in mijn gebeente brandt.

Hij spande een valstrik voor mij, hij deed mij terugdeinzen.

Hij verwoestte mijn leven en maakte me ziek, dag na dag.

14 Hij heeft mijn overtredingen gebundeld en ze vastgemaakt als een juk;
ze drukken zwaar op mijn nek, mijn kracht is gebroken.

De Heer heeft mij uitgeleverd aan hen bij wie ik weerloos ben.

15 De Heer heeft de machthebbers in mijn midden verworpen,
hij heeft het tijdstip bepaald om mijn jongemannen te breken.

De Heer heeft vrouwe Juda in de wijnpers vertrapt.

16 Hierom ween ik, hierom baden mijn ogen in tranen.

Oneindig ver weg is mijn trooster, die mij levenskracht geeft.

Mijn kinderen zijn verbrijzeld, want groot was de overmacht van de vijand.

17 Sion strekt haar handen uit, maar er is niemand die haar troost.
De HEER heeft de vijanden rondom tegen Jakob opgeroepen;
zij bejegenen Jeruzalem alsof ze onrein is.

18 De HEER staat in zijn recht: ik trotseerde zijn bevel.
Luister toch, volken, en zie hoe ik lijd:
mijn meisjes en mijn jongemannen zijn gevangen weggevoerd.
19 Ik riep om mijn minnaars, maar zij lieten mij in de steek.
Mijn priesters en oudsten zijn in de stad omgekomen,
zoekend naar voedsel om in leven te blijven.

20 HEER, zie mijn ellende: mijn ingewanden staan in brand,
mijn hart wordt verscheurd, omdat ik zo opstandig ben geweest.
Buiten berooft het zwaard mij van mijn kinderen, binnen heerst de dood.

21 Hoor*

(1:21) *Hoor* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Zij hoorden’, of: ‘Men hoorde’.

toch hoe ik zucht, er is niemand die mij troost.
Al mijn vijanden hoorden van mijn ramspoed en juichten uw daden toe:
de dag die u had bepaald, brak aan. – Laat hen nu delen in mijn lot!

22 Neem hun verdorvenheid in ogeschouw, en doe met hen
wat u met mij gedaan hebt vanwege al mijn overtredingen.
Talrijk zijn mijn verzuchtingen, en mijn hart is ziek.

2 Tweede lied: de HEER als vijand

1 Ach, hoe hult de Heer in zijn toorn Sion in donkere wolken.
Hij heeft vanuit de hemel Israëls luister ter aarde geworpen,
hij zag op de dag van zijn toorn niet naar zijn voetenbank om.
2 De Heer heeft Jakobs weidegrond meedogenloos verwoest,
hij heeft in zijn woede de vestingen van Juda vernietigd,
hij heeft het koninkrijk vernederd en zijn leiders onteerd.
3 Hij heeft in brandende toorn Israëls macht gebroken,
hij trok zijn rechterhand terug, niet langer weerhield hij de vijand.
Hij is tegen Jakob ontbrand als een laaiend, allesvernietigend vuur.

4 Hij spande als een vijand zijn boog, met vaste rechterhand,
als een tegenstander doodde hij hun kostbaarste bezit.
Als vuur goot hij zijn gramschap uit over de tent van Sion.

5 De Heer was een vijand voor hen: hij verwoestte Israël.
Hij heeft de paleizen verwoest, de vestingen vernietigd.
Hij heeft in heel Juda de jammerklachten vermeerderd.

6 De HEER heeft de omheining geslecht als bij een tuin,
en de ontmoetingstent zelf heeft hij vernietigd;
hij heeft in Sion sabbat en feestdag in onbruik doen raken,
in zijn hevige toorn heeft hij koning en priester verstoten.

7 De Heer heeft zijn altaar versmaad, zijn heiligdom verworpen,
de muren van Sions paleizen prijsgegeven aan haar vijanden;
hun stemmen galmen door het huis van de HEER, als op een feestdag.

8 De HEER wilde de muur rondom Sion vernietigen:
hij spande het meetlint, trok zijn verwoestende hand niet terug,
hij bracht rouw over wallen en muren, die tezamen bezweken.
9 Haar poorten zijn ter aarde gezonken, de grendels stukgeslagen en vernield.
Nu haar koning en leiders onder vreemde volken leven,
is het onderricht van haar priesters verdwenen;
haar profeten ontvangen niet langer visioenen van de HEER.

10 De oudsten van Sion zitten zwigend op de grond,
met stof op hun hoofd, gehuld in een rouwkleed.
De meisjes van Jeruzalem buigen het hoofd ter aarde.

11 Mijn ogen zijn door tranen verteerd, mijn ingewanden staan in brand, mijn maag keert zich om – vanwege de wonden van mijn volk, omdat kind en zuigeling versmachten op de pleinen van de stad.

12 Ze blijven hun moeders vragen: ‘Is er geen brood en wijn?’, versmachtend op de pleinen van de stad, als gewonden op het slagveld; in de armen van hun moeders stroomt het leven uit hen weg.

13 Waarmee zal ik je vergelijken, Jeruzalem, welk voorbeeld kan ik je tonen? Waaraan zal ik je gelijkstellen, vrouwe Sion? Hoe kan ik je troosten? Wijd als de zee gapen je wonden – wie kan je genezen?

14 Je profeten hebben je bedrogen met valse visioenen – hadden ze maar je wandaden onthuld om je lot nog te keren! Ze hebben je valse orakels verkondigd om je te misleiden.

15 Allen die voorbijgaan wringen de handen als ze jou zien; ze sissen van afschuw, schudden meewarig het hoofd over Jeruzalem: ‘Is dit nu die stad, volmaakt van schoonheid, vreugde voor de wereld?’

16 Al je vijanden sperren hun mond naar je open; ze fluiten, grijnzen en spotten: ‘We hebben haar verwoest! Ja, dit is de dag waarop we hoopten, hiernaar hebben wij uitgezien!’

17 De HEER heeft gedaan wat hij bepaald had, hij bracht ten uitvoer wat hij lang geleden had besloten: vernietiging zonder mededogen. Hij liet je vijand triomferen, je tegenstanders gaf hij de macht.

18 Het hart van het volk schreeuwt tot de Heer. – O, muur van Sion, laat je tranen stromen als een rivier, dag en nacht, aan één stuk door; gun je ogen geen rust.

19 Weeklaag in de nacht, jammer tot aan de ochtend, stort je hart uit als water, ten overstaan van de Heer. Hef je handen naar hem op, voor het leven van je kinderen, die op elke straathoek van honger versmachten.

20 HEER, zie mij, merk toch op wie u dit aandoet. Moeten vrouwen de kinderen eten die ze zelf hebben gebaard? Moeten priester en profeet worden gedood in het heiligdom van de Heer?

21 Op straat liggen de lijken van mannen, jong en oud, mijn meisjes en mijn jongemannen zijn gevallen door het zwaard; u doodt hen op de dag van uw toorn, meedogenloos slacht u hen af.

22 U riep mijn ergste vijanden bijeen, als was het een feestdag. Op de dag van de toorn van de HEER kan niemand ontkomen, niemand overleeft; de kinderen die ik baarde en grootbracht, worden door mijn vijand gedood.

Derde lied: wanhoop en hoop

3

1 Ik ben de mens die te lijden heeft onder de stok van zijn toorn.

2 Hij leidt mij en voert mij – in een lichtloos duister.

3 Tegen mij heft hij zijn hand op, steeds opnieuw, dag na dag.

4 Mijn vlees en mijn huid doet hij wegteren, en al mijn botten breekt hij.

5 Hij sluit mij in en omringt me met gif en tegenspoed.

6 Hij laat mij in duisternis wonen, als de doden van eeuwen her.

7 Hij trekt een muur rond mij op, ik kan er niet uit; zwaar zijn mijn bronzen ketenen.

8 Al schreeuw ik en roep ik om hulp, hij wil mijn gebed niet horen.

9 Hij verspert mij de weg met rotsblokken, mijn paden maakt hij krom.

10 Als een beer loert hij op mij, als een leeuw in het verborgene.

11 Hij dringt me opzij, hij verscheurt me en verwoest mijn leven.

12 Hij spant zijn boog en kiest mij als doelwit voor zijn pijlen.

13 Hij treft mij in het hart met de pijlen uit zijn koker.

14 Dag na dag moet ik het ontgelden in het spotlied van mijn volk.

15 Hij verzadigt mij met bittere kruiden, hij geeft me alsem te drinken in overvloed,

16 hij laat me mijn tanden stukbijten op stenen, hij drukt mij neer in het stof.

17 Mijn leven is verstoken van*

(3:17) *is verstoken van* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘hebt u uitgesloten van’.

vrede, geluk is mij vreemd geworden.

18 Steeds denk ik: Verdwenen is mijn glans, vervlogen mijn hoop op de HEER.

19 Gedenk mijn nood en mijn zwervend bestaan, de alsem en het gif.

20 Telkens als ik mijn lot overdenk, ben ik diep terneergeslagen.

21 Toch geef ik de hoop niet op, want hieraan houd ik vast:

22 Genadig is de HEER: wij zijn nog in leven! Zijn ontferming kent geen grenzen.

23 Elke morgen schenkt hij nieuwe weldaden. – Veelvuldig blijkt uw trouw!

24 Ik besef: mijn enig bezit is de HEER, al mijn hoop is op hem gevestigd.

25 Goed is de HEER voor wie hem zoekt en alles van hem verwacht.

26 Goed is het geduldig te hopen op de HEER die redding brengt.

27 Goed is het als een mens zijn juk draagt in zijn jeugd.

28 Laat hij neerzitten, eenzaam en geduldig, als het hem wordt opgelegd.

29 Laat hij zich neerwerpen en stof likken, misschien is er hoop.

30 Laat hij zijn wang bieden aan wie hem slaat, laat hij verzadigd raken van hoon.

31 Want de Heer verwerpt niet voor eeuwig.

32 Als hij leed berokkent, ontfermt hij zich ook, zo groot is zijn genade;

33 slechts met tegenzin brengt hij leed en ramspoed over de mensen.

34 Dat men overal op aarde gevangenen vertrappt,

35 dat men iemands rechten schendt onder de ogen van de Allerhoogste,

36 dat men een mens een eerlijk vonnis onthoudt – zou de Heer het niet zien?

37 Wie is het die spreekt, en het is er? Zou de Heer het niet zijn die gebiedt?

38 Komt uit de mond van de Allerhoogste niet goed zowel als kwaad?

39 Wat klaagt een mens zolang hij nog leeft? Laat hij klagen over zijn zonden!

40 Laten we ons leven onderzoeken en doorvorsen, laten we terugkeren naar de HEER,

41 laten we met onze handen ook ons hart opheffen tot God in de hemel.

42 Wij hebben gezondigd, wij zijn opstandig geweest, en u hebt ons niet vergeven.

43 U hult u in toorn, u achtervolgt en doodt ons zonder mededogen.

44 U hult u in een wolk, geen gebed dringt tot u door.

45 U maakt ons tot schuim en uitschot te midden van de volken.

46 Al onze vijanden sperren hun mond naar ons open.

47 Angst en afgrijzen, dood en verderf, ze houden ons in hun greep.

48 Waterbeken stromen uit mijn ogen, om de ramspoed van mijn volk.

49 Mijn ogen vloeien van tranen, zonder rust, zonder ophouden,

50 totdat de HEER vanuit de hemel neerkijkt en mij ziet.

51 Wat ik zie, raakt mij in het hart: het lot van de vrouwen van mijn stad.

52 Mijn vijanden jaagden fel op mij, als op een vogel, al hadden ze geen reden.

53 Ze hebben mijn leven gesmoord in de put, mij afgedekt met een steen.

54 Het water sloot zich boven mijn hoofd, ik dacht: Ik ben verloren.

55 Uit de diepte van de put roep ik uw naam, HEER.

56 U hoort mijn stem. Sluit uw oor niet voor mijn zuchten en mijn hulpgeroep.

57 Altijd als ik roep, bent u nabij; u zegt mij: ‘Wees niet bang.’

58 U, Heer, neemt het voor mij op, u redt mijn leven.

59 U, HEER, ziet hoe mij onrecht wordt aangedaan; verschaf mij toch recht.

60 U doorziet hun wraakzucht, hun samenzwering tegen mij.

61 U hoort hoe zij mij honen, HEER, en hoe ze samenzweren:

62 hun vijandige taal en hun gekonkel over mij, de hele dag door.

63 Zie hen in al hun doen en laten: ik word bezongen in hun spotlied.

64 HEER, u zult hen laten boeten voor al wat ze misdeden,

65 u zult hun geest verblinden – laat uw vloek hen treffen!

66 Laat uw toorn hen achtervolgen, vaag hen weg van onder uw hemel.

Vierde lied: Sions schuld en ondergang

4

- 1 Ach, hoe heeft het goud zijn glans verloren, het zuivere goud zijn kleur;
het heilig gesteente ligt op elke straathoek uitgestrooid.
- 2 Het edele volk van Sion, kostbaarder dan het fijnste goud –
ach, niet meer waard dan een aarden kruik, dan pottenbakkerswerk.
- 3 Zelfs een jakhals biedt haar jongen haar tepels om ze te zogen,
maar mijn volk is wreed geworden, als een struisvogel in de woestijn.
- 4 Dorst doet de tong van zuigelingen aan hun gehemelte kleven,
kinderen bedelen om brood, maar niemand reikt het hun aan.
- 5 Wie altijd lekkernijen aten, gaan nu als schimmen over straat,
wie gekoesterd werden in scharlaken, speuren de mestvaalt af.
- 6 De wandaden van mijn volk zijn groter dan de zonden van Sodom,
dat in een oogwenk werd weggevaagd, zonder dat een hand het beroerde.
- 7 Ooit waren Sions vorsten smettelozer dan sneeuw, glanzender dan melk,
roder dan koraal was hun lichaam, als saffier hun verschijning;
- 8 maar nu zijn ze donkerder dan roet, ze worden op straat niet herkend:
ze zijn vel over been, hun huid is droog en dor als hout.
- 9 Beter te vallen door het zwaard dan te sterven door de honger:
verstoken van alles wat het land voortbrengt, kwijnt men weg en bezwijkt.
- 10 Zachtaardige vrouwen koken hun eigen kinderen,
die hun tot voedsel dienen, in deze tijd van rampspoed voor mijn volk.
- 11 De HEER heeft zijn woede uitgevierd, zijn brandende toorn uitgegoten,
hij heeft in Sion een vuur ontstoken dat haar fundamenten verteert.
- 12 Dat ooit een vijand of tegenstander de poorten van Jeruzalem zou binnengaan –
de koningen der aarde noch haar bewoners konden het geloven.
- 13 Het is om de zonden van haar profeten, om de wandaden van haar priesters:
zij hebben in haar midden het bloed van de rechtvaardigen vergoten.
- 14 Verblind wankelden zij door de straten, en besmeurd met bloed;
niemand was er die het waagde hun kleren aan te raken.
- 15 ‘Ga weg! Onrein!’ riep men hun toe. ‘Weg! Ga weg, raak niets aan!’
Ze zijn vertrokken en doolden rond, want overal zei men: ‘Hier kunnen ze niet blijven.’
- 16 De HEER zelf heeft hen verstrooid, hij ziet niet langer naar hen om.
Voor de priesters bestaat geen eerbied meer, voor de oudsten geen ontzag.
- 17 We zien aldoor smachtend uit naar hulp – tevergeefs.
We staan op de uitkijk, maar het volk waarnaar wij uitzien brengt geen redding.
- 18 De vijand volgt ons bij iedere stap, we kunnen ons niet meer buiten vertonen.
Ons einde is nabij, onze dagen zijn geteld, ja, ons einde is gekomen.
- 19 Sneller dan adelaars in de lucht zijn onze vervolgers,
ze jagen op ons in de bergen, beloeren ons in de woestijn.
- 20 De gezalfde van de HEER, de adem van ons leven, is in hun kuil gevangen,
hij in wiens schaduw wij hoopten te leven, te midden van de volken.
- 21 Wees maar vrolijk en blij, Edom, jij die woont in het land Us –
toch wordt ook jou de beker aangereikt, je zult dronken worden en naakt staan.
- 22 Sion, je hebt voor je wandaden geboet, de HEER zal je niet meer verbannen;
maar jouw wandaden, Edom, zal hij bestraffen, jouw zonden worden blootgelegd.

Vijfde lied: gebed om mededogen

5

- 1 Gedenk, HEER, wat ons is overkomen, merk toch op, zie onze smaad:
- 2 Ons eigen land is de vreemdeling toegevallen, ons bezit de buitenlander.
- 3 Wij zijn wezen zonder vader, onze moeders zijn weduwe geworden.
- 4 We moeten betalen om ons eigen water te drinken, en ons hout moeten we kopen.
- 5 We worden op de nek gezeten, we worden afgebeeld, ons wordt geen rust gegund.
- 6 We zochten steun bij Egypte, vroegen Assyrië om voedsel.
- 7 Onze voorouders hebben gezondigd; zij zijn er niet meer, nu dragen wij hun schuld.
- 8 Slaven heersen over ons, en niemand die ons uit hun greep verlost.
- 9 Bedreigd vanuit de woestijn halen we de oogst binnen, met gevaar voor eigen leven.

- 10 Onze huid gloeit als een oven, door de koorts van de honger.
- 11 Vrouwen hebben ze verkracht in Sion, meisjes in de steden van Juda.
- 12 Vorsten hebben ze opgehangen, de oudsten worden geminacht.
- 13 Jongemannen moeten molenstenen torsen, jongens wankelen onder een last van hout.
- 14 De oudsten zijn verdwenen uit de poort, de jeugd staakt het snarenspeel.
- 15 De vreugde is verdwenen uit ons hart, onze reidans is veranderd in rouw.
- 16 De kroon is van ons hoofd gevallen. Wee ons, wij hebben gezondigd!
- 17 Dit is wat ons hart zo ziek maakt, en onze ogen troebel:
- 18 dat de Sion nu een woestij is, dat vossen er ronddolen.
- 19 Maar u, HEER, zetelt voor eeuwig, uw troon staat vast van geslacht op geslacht.
- 20 Waarom zou u ons voorgoed vergeten, ons voor altijd verlaten?
- 21 Breng ons terug bij u, HEER, laat ons terugkeren, laat het ons gaan als voorheen.
- 22 Werkelijk, u hebt ons geheel en al verworpen, uw toorn tegen ons is onbegrensd.

Ezechiël geroepen

1

1 Op de vijfde dag van de vierde maand in het dertigste jaar, toen ik te midden van de ballingen bij het Kebarkanaal woonde, opende zich de hemel en kreeg ik een visioen van God. **2-3** (Op de vijfde dag van die maand, en wel in het vijfde jaar van koning Jojachins ballingschap, richtte de HEER zich tot de priester Ezechiël, de zoon van Buzi, in het land van de Chaldeeën, bij het Kebarkanaal. Daar werd hij door de hand van de HEER gegrepen.)

4 Dit is wat ik zag: een stormwind, komend uit het noorden, een grote gloeiende wolkenmassa, een vuur van bliksemflitsen. Daar middenin zag ik iets dat glansde als wit goud. **5** In het midden van het vuur zag ik iets dat leek op een viertal wezens. Zo zagen ze eruit: ze leken op mensen **6** maar ze hadden elk vier gezichten en vier vleugels. **7** Hun benen waren recht en hun voeten, die blonken als gepolijst koper, leken op de hoeven van een kalf. **8** Aan hun vier zijden, onder hun vleugels, zag ik mensenhanden. De gezichten en vleugels van de vier wezens zagen er zo uit: **9** hun vleugels raakten elkaar, en omdat ze aan elke kant een gezicht hadden, hoefden de vier wezens zich niet om te draaien als ze zich voortbewogen. **10** Hun gezichten leken van voren op het gezicht van een mens en van rechts op de muil van een leeuw, van links op de kop van een stier en van achteren op de bek van een adelaar. **11** Dat waren hun gezichten. Twee van hun vleugels waren naar boven uitgespreid en raakten elkaar, en met de andere twee bedekten ze hun lichaam. **12** Elk van de wezens bewoog zich recht vooruit, waarheen de geest van God hen ook maar dreef, en ze hoefden zich, waarheen ze ook gingen, niet om te draaien. **13** Ze leken op iets dat eruitzag als brandende, vurige kolen; ze zagen eruit als fakkels. Er ging vuur heen en weer tussen de wezens, een gloeiend vuur, en er kwam bliksem uit het vuur. **14** En zo flitsten de wezens heen en weer, als bliksemstralen.

15 Opnieuw keek ik naar de wezens, en ik zag bij elk van de vier een wiel op de grond staan, aan de voorkant. **16** De wielen glansden alsof ze gemaakt waren van turkoois en ze hadden alle vier dezelfde vorm: ze leken op een wiel midden in een ander wiel. **17** Ze gingen met de vier wezens mee, zonder om te draaien. **18** Hun velgen waren angstwekkend hoog, en elk van de vier velgen was afgezet met ogen. **19** Als de wezens zich bewogen, gingen de wielen mee, en als de wezens opstegen van de aarde, stegen ook de wielen op. **20** Waarheen Gods geest hen leidde, daarheen gingen de wezens: zij volgden de geest en de wielen stegen met hen op, want een en dezelfde geest leidde de wezens en de wielen. **21** Als de wezens zich bewogen, bewogen ook de wielen, en als ze stilstonden, stonden ook de wielen stil. Als ze van de aarde opstegen, stegen ook de wielen op; een en dezelfde geest leidde immers de wezens en de wielen.

22 En boven de hoofden van de wezens was een soort koepel, glinsterend als ijs, angstwekkend – deze koepel strekte zich hoog boven hun hoofden uit. **23** Daaronder stonden ze, en hun vleugels waren uitgespreid en raakten elkaar. Hun twee andere vleugels waren toegevouwen en bedekten hun lichamen. **24** Toen hoorde ik het geluid van hun vleugels. Het klonk als het gebulder van de zee, als de stem van de Ontzagwekkende, als het rumoer van een mensenmassa, als een dreunend leger. Als ze stilstonden vouwden ze hun vleugels weer toe. **25** Toen hoorde ik ook een geluid boven de koepel boven hun hoofd – maar zichzelf stonden stil met toegevouwen vleugels. **26** En boven de koepel zag ik iets dat leek op een troon van saffier, en daarboven, op die troon, zag ik een gedaante als van een mens. **27** Vanaf wat zijn lendenen leken te zijn naar boven toe zag ik iets dat glansde als wit goud en door iets als vuur omgeven was, en naar beneden toe zag ik iets als vuur, omgeven door een stralende gloed. **28** Zoals de boog die bij regen verschijnt in de wolken, zo zag die gloed eruit.

Dit was de aanblik van de stralende verschijning van de HEER, en toen ik dit alles zag, wierp ik me voorover op de grond. Ik hoorde een stem

2

1 die tegen mij zei: ‘Mensenkind, sta op, dan zal ik met je spreken.’ **2** Terwijl deze woorden klonken, voer er een geest in mij die me weer op deed staan, en er werd opnieuw tegen mij gesproken: **3** ‘Mensenkind, ik stuur jou naar de Israëlieten, naar dat weerspannige volk dat tegen mij in opstand is gekomen. Tot op de dag van vandaag verzetten ze zich tegen mij, zoals ook hun voorouders hebben gedaan. **4** Naar dat volk, dat zo halsstarrig en eigenzinnig is, stuur ik jou. Je moet tegen hen zeggen: “Dit zegt God, de HEER ...” **5** En of ze nu horen willen of niet – het is immers een opstandig volk –, ze zullen weten dat er een profeet in hun midden is geweest. **6** Maar jij, mensenkind, jij hebt van hun woorden niets te vrezen, je hoeft voor hen niet bang te zijn, al zijn ze als brandnetels en doornstruiken en belagen ze je als schorpioenen. Je hoeft je door dat volk niet te laten afschrikken of angst te hebben voor hun woorden, hoe opstandig ze ook zijn. **7** Je moet hun laten weten wat ik te zeggen heb, of ze nu horen willen of niet, hoe opstandig ze ook zijn. **8** Jij, mensenkind, luister naar mijn woorden en wees niet opstandig zoals dat volk. Doe je mond wijd open en eet wat ik je te eten geef.’

9 Ik keek, en zag een hand die naar mij was uitgestrekt en een boekrol vasthield. **10** Die werd voor mijn ogen uitgerold en ik zag dat hij aan beide kanten beschreven was. Dit stond erop te lezen: Klaagliederen, en gezucht en gesteun.

3

1 De stem zei tegen mij: ‘Mensenkind, eet op wat je wordt voorgehouden; eet deze rol op en ga naar de Israëlieten om te profeteren.’ 2 Ik opende mijn mond en kreeg de boekrol te eten, 3 en de stem zei: ‘Mensenkind, vul je maag en je buik met deze rol, die ik je geef.’ Ik at de rol op; hij was zo zoet als honing.

4 Daarop zei de stem tegen mij: ‘Mensenkind, ga naar de Israëlieten en breng hun mijn woorden over. 5 Ik stuur je niet naar een onverstaanbaar volk met een onbegrijpelijke taal, maar naar het volk van Israël. 6 Ik stuur je niet naar een van de vele onverstaanbare volken met talen die jij niet kunt begrijpen, al zouden die zeker naar je luisteren als ik je naar hen toe zou sturen. 7 Maar de Israëlieten zullen niet naar je willen luisteren, omdat ze niet naar mij willen luisteren, want heel het volk van Israël is koppig en eigenzinnig. 8 Daarom maak ik je even onbuigzaam als zij, en even koppig. 9 Ik maak je harder dan steen, ik maak je zo hard als staal; daarom hoef je voor hen niet bang te zijn, daarom mag je je niet door hen laten afschrikken, hoe opstandig ze ook zijn.’ 10 Ook zei de stem nog: ‘Mensenkind, onthoud alles wat ik je zal zeggen, luister er aandachtig naar. 11 Ga naar de ballingen, naar je landgenoten, om te profeteren en zeg tegen hen: “Dit zegt God, de HEER ...” – of ze nu horen willen of niet.’

12 Toen hief een geest mij op, en ik hoorde achter mij een zwaar dreunend geluid: ‘De luister van de HEER zij geloofd in zijn woning!’ 13 Het was het geluid van de vleugels van de wezens die elkaar raakten, en van de wielen naast hen; het klonk als een hevig dreunen. 14 De geest hief mij op en voerde mij weg. Bitter gestemd en ontdaan ging ik mee; de hand van de HEER had mij vastgegrepen. 15 Ik kwam weer in Tel-Abib, bij de ballingen die wonen bij het Kebarkanaal. Daar zat ik zeven dagen verdoofd in hun midden.

Ezechiël als wachter aangesteld

16 Toen die zeven dagen voorbij waren, richtte de HEER zich tot mij: 17 ‘Mensenkind, ik stel jou aan als wachter over de Israëlieten: als je mij hoort spreken, moet je hen namens mij waarschuwen. 18 Als ik tegen een slecht mens zeg dat hij sterven zal en je waarschuwt hem niet, je zegt niets om hem te waarschuwen voor de goddeloze weg die hij is ingeslagen, niets om zijn leven te redden – dan is hij weliswaar een slecht mens die sterft doordat hij zelf schuldig is, maar ik zal jou voor zijn dood ter verantwoording roepen. 19 Als je een slecht mens daarentegen waarschuwt en hem zegt dat hij tot inkeer moet komen en hij gaat toch voort op zijn goddeloze weg, dan is hij zelf schuldig aan zijn dood, maar zul jij het er levend afbrengen. 20 Als een goed mens zich niet langer rechtvaardig gedraagt maar onrecht doet, en als ik hem dan ten val breng, zal hij sterven als jij hem niet waarschuwt. Hij zal sterven als gevolg van zijn zondig gedrag, en zijn goede daden zullen niet meer tellen, maar ik zal jou voor zijn dood ter verantwoording roepen. 21 En als je een goed mens voorhoudt dat hij niet moet zondigen en hij zondigt niet, dan blijft hij zeker in leven omdat hij zich heeft laten waarschuwen, en ook jij zult het er levend afbrengen.’

De val van Jeruzalem aangekondigd

22 Op die plaats werd ik opnieuw door de hand van de HEER gegrepen, en hij zei tegen mij: ‘Sta op, ga naar buiten, naar het dal, want daar wil ik met je spreken.’ 23 Ik deed wat me gezegd was. Toen ik in het dal kwam stond daar de stralende verschijning van de HEER, die ik ook bij het Kebarkanaal gezien had, en weer wierp ik mij voorover op de grond. 24 Er voer een geest in mij die me weer op deed staan, en de HEER zei tegen mij: ‘Mensenkind, ga naar binnen, sluit je op in je huis. 25 Je wordt er met touwen vastgebonden, zodat je niet meer naar buiten kunt gaan om je tussen de mensen te begeven. 26 Ik zal ervoor zorgen dat je tong aan je gehemelte vastkleeft, zodat je stom zult zijn. Je mag hen niet meer waarschuwen, want ze zijn hoe dan ook opstandig. 27 Maar wanneer ik me opnieuw tot je richt zul je weer kunnen spreken, en dan moet je tegen hen zeggen: “Dit zegt God, de HEER ...” – en wie dan luistert, die luistert, en wie niet luistert, die luistert maar niet: het is immers een opstandig volk.

4

1 Menschenkind, neem een kleitablet voor je en teken daarop een stad: Jeruzalem. 2 Sla het beleg voor de stad, werp een belegeringswal op, maak een bestormingsdam, richt een legerkamp in en zet stormrammen om de stad heen. 3 Neem dan een bakplaat, zet die als een ijzeren muur tussen jou en de stad en richt je blik op haar: de stad wordt belegerd en jij bent de belegeraar. Dit alles zal een teken zijn voor het volk van Israël. 4 Daarna moet je op je linkerkant gaan liggen en die de schuld van het volk van Israël laten dragen – alle dagen dat je op je zij ligt, zul je hun schuld dragen. 5 Driehonderdnegentig dagen lang geef ik je die last te dragen, één dag voor elk jaar dat het volk van Israël schuldig is geweest. 6 Wanneer je die dagen hebt volgemaakt, ga je vervolgens op je rechterzijde liggen om de schuld van het volk van Juda te dragen, veertig dagen lang: één dag voor elk jaar geef ik je die last te dragen. 7 Je moet je blik op het belegerde Jeruzalem gericht houden, met ontblote arm, en tegen de stad profeteren. 8 Ik zal je met touwen vastbinden zodat je je niet van de ene op de andere zijde kunt draaien, net zolang tot alle dagen dat je de stad belegert voorbij zijn. 9 Je moet tarwe, gerst, bonen, linzen, gierst en spelt bij elkaar in een pot doen en er brood van bakken; dat is wat je de driehonderdnegentig dagen dat je op je zijde ligt te eten zult krijgen. 10 Het brood dat je eet moet worden afgewogen: je krijgt maar twintig sjekel per dag, elke dag weer. 11

Het water dat je drinkt moet worden afgemeten: je krijgt niet meer dan een zesde hin, elke dag weer. **12** Ook moet je nog een gerstekoek eten die je voor ieders ogen moet bakken op menselijke uitwerpselen. **13** Zo zullen alle Israëlieten in onreinheid hun brood eten, want ik zal ze verbannen naar andere volken.' **14** 'Ach HEER, mijn God,' zei ik, 'er is nooit iets onreins door mijn keel gegaan, nog nooit in mijn leven heb ik het vlees van een gestorven of verscheurd dier gegeten, nooit heb ik onrein vlees geproefd.' **15** Daarop antwoordde hij mij: 'Goed dan, ik geef je rundermest in plaats van menselijke uitwerpselen om je brood op te bakken.'

16 Ook zei hij tegen mij: 'Mensenkind, let op! Spoedig zal ik in Jeruzalem het brood dat het volk staande houdt, schaars maken. Dan zullen ze het brood dat ze eten, moeten afwegen en daarbij door zorgen worden verteerd, en het water dat ze drinken, moeten afmeten en daardoor van wanhoop worden vervuld. **17** Ze zullen door honger en dorst tot wanhoop worden gedreven, ze zullen onder de last van hun schuld wegwijnen.

5

1 Mensenkind, neem een scherp zwaard en gebruik dat als een scheermes om je hoofdhaar en je baard mee af te scheren. Het haar moet je op een weegschaal leggen en verdelen. **2** Zodra de dagen van het beleg voorbij zijn, moet je een derde deel ervan in de stad verbranden, een derde deel buiten de stad met dat zwaard fijnhakken en een derde deel uitstrooien in de wind – ik zal de vluchtelingen met mijn zwaard achtervolgen. **3** Een aantal haren houd je apart en bewaar je in een plooi van je mantel. **4** Gooi nog een paar daarvan in de vlammen, zodat ze verbranden. Het vuur dat daaruit oplaait, zal overslaan naar het hele volk van Israël.

5 Dit zegt God, de HEER: Dit is Jeruzalem. Ik had het midden tussen andere landen geplaatst, het werd door andere volken omringd. **6** Het is in opstand gekomen tegen mijn voorschriften en heeft zich nog goddelozer gedragen dan de andere volken. Het heeft erger tegen mijn geboden gezondigd dan de omringende landen; zijn inwoners hebben mijn voorschriften verworpen en zich niet gehouden aan mijn geboden. **7** Daarom – zegt God, de HEER –, omdat jullie je nog erger hebben misdragen dan de volken om je heen, omdat jullie je niet aan mijn geboden hebben gehouden en mijn voorschriften niet hebben nageleefd, en evenmin die van de volken die jullie omringen, **8** daarom – zegt God, de HEER – zal ik tegen jullie optreden en je voor de ogen van die volken straffen. **9** Omdat je je zo gruwelijk hebt misdragen, Jeruzalem, zal ik je zwaarder straffen dan ik ooit met iemand heb gedaan of doen zal. **10** Binnen jouw muren zullen ouders hun kinderen eten en kinderen hun ouders, en wie er nog overblijven, zal ik in alle windrichtingen verstrooien. Zo zal ik je straffen.

11 Daarom, zo waar ik leef – spreekt God, de HEER –, omdat je mijn heiligdom hebt verontreinigd met je afschuwelijke wangedrag, daarom zal ik je met mijn zwaard kaalscheren; ik zal geen medelijden tonen, ik zal geen medelijden kennen. **12** Een derde deel van je inwoners, Jeruzalem, zal binnen je muren sterven door de pest en de honger, een derde deel zal daarbuiten vallen door het zwaard en een derde deel zal ik in alle windrichtingen verstrooien en met het zwaard achtervolgen. **13** Ik zal mijn woede op hen koelen en mijn toorn de vrije loop laten totdat ik mij genoegdoening heb verschaft. Wanneer ik mijn woede op hen gekoeld heb, zullen ze beseffen dat het mijn hartstocht was die mij zo deed spreken. **14** Jou, Jeruzalem, verander ik in een ruïne, een mikpunt van spot voor de volken om je heen, te zien voor ieder die er voorbijkomt. **15** Je zult*

(5:15) *Je zult* – Volgens een Qumran-handschrift en de oudste vertalingen. MT: 'Zij zal'.

worden bespot en gesmaad en als afschrikwekkend voorbeeld dienen voor de volken om je heen, wanneer ik je in mijn hevige woede zal straffen, wanneer ik met je zal afrekenen in mijn toorn – ik, de HEER, heb gesproken. **16** Jullie zullen worden bespot en gesmaad wanneer ik de kwade pijlen van de honger, die dood en verderf zaaien, op je afschiet. Ik zal ze op jullie afschieten om jullie te gronde te richten: ik zal het brood dat jullie staande houdt schaars maken, ik zal jullie honger laten lijden. **17** Ik zal honger op jullie afsturen en wilde dieren: zo zullen jullie je kinderen verliezen. Pest en dood zullen je teisteren en met het zwaard zal ik je treffen – ik, de HEER, heb gesproken.'

Israël getroffen door het zwaard

6

1 De HEER richtte zich tot mij: **2** 'Mensenkind, richt je blik op de bergen van Israël, en profeteer ertegen. **3** Zeg: "Bergen van Israël, luister naar de woorden van God, de HEER! Dit zegt God, de HEER, tegen de bergen en de heuvels, tegen de rivierdalen en de valleien: Ik zal jullie treffen met het zwaard en jullie offerhoogten vernietigen. **4** Jullie altaren zullen worden verwoest, je wieroekaltaren verbrijzeld. Je bewoners zal ik voor de ogen van hun afgoden dood laten neervallen; **5** ik zal hun lijken voor ze neergooien en hun beenderen rond de altaren verstrooien. **6** Volk van Israël, overal waar jullie wonen zullen de steden tot ruïnes vervallen en de offerhoogten verlaten worden, zodat je altaren in puin komen te liggen en niet meer worden bezocht. Je afgodsbeelden zullen worden verbrijzeld en vernietigd, je wieroekaltaren in stukken geslagen, alles wat je ooit maakte zal worden weggevaagd. **7** Velen van jullie zullen omkomen, en je zult beseffen dat ik de HEER ben. **8** Maar een aantal van jullie zal ik sparen, ze zullen ontkomen aan het zwaard wanneer jullie verstrooid worden onder vreemde volken in andere landen. **9** Degenen die ontkomen, zullen aan mij denken wanneer ze wonen bij

de volken waar ze in gevangenschap naartoe worden gevoerd. Ze zullen zich herinneren hoe diep ze mij krenkten toen hun overspelig hart mij verliet en hun ogen naar hun afgoden lonkten. Dan zullen ze van zichzelf walgen omdat ze zich zo gruwelijk hebben misdragen, ¹⁰ en beseffen dat ik, de HEER, niet zonder reden heb gezegd dat ik hun deze rampspoed zou aandoen.

¹¹ Dit zegt God, de HEER: Sla in woede je handen op elkaar, stamp met je voeten en roep ach en wee over het gruwelijke wangedrag van de Israëlieten; zij zullen sterven door het zwaard, de honger en de pest. ¹² Wie ver weg is zal sterven aan de pest, wie dichtbij is zal sterven door het zwaard, en wie daaraan weet te ontkomen, zal sterven van de honger: zo zal ik mijn woede op hen koelen. ¹³ Wanneer de doden rondom de altaren liggen, midden tussen de afgodsbeelden, op alle hoge heuvels en op alle bergtoppen, onder elke bladerrijke boom en onder elke schaduwrijke terebint, op elke plaats waar ze offers hebben gebracht om hun afgoden te behagen – dan zullen jullie beseffen dat ik de HEER ben. ¹⁴ Ik zal mijn hand tegen hen opheffen, ik zal van het land en van de plaatsen waar ze wonen een kale wildernis maken, nog verlatener dan de woestijn van Dibla. Dan zullen ze beseffen dat ik de HEER ben.”

Het einde komt

7

¹ De HEER richtte zich tot mij: ² ‘Menskind, dit is wat God, de HEER, zegt over het land van Israël:

Het einde komt, het komt van alle kanten over je.

³ Nu is voor jou het einde aangebroken, ik zal mijn woede op je koelen, je straffen voor je daden, je laten boeten voor je wangedrag.

⁴ Ik zal geen medelijden tonen, geen medelijden kennen, Je zult boeten voor je daden, je wangedrag keert zich tegen je – en jullie zullen weten dat ik de HEER ben.

⁵ Dit zegt God, de HEER:

Er komt een ramp, een ramp als nooit tevoren, ⁶⁻⁷ het einde komt, het nadert, het is daar, het einde komt, de ondergang voor jullie die dit land bewonen. De dag dat er paniek heerst is nabij, de tijd dat de vreugdekreet verstomt op de bergen.

⁸ Over jou stort ik mijn toorn uit, op jou koel ik mijn woede, ik zal je straffen voor je daden, je laten boeten voor je wangedrag.

⁹ Ik zal geen medelijden tonen, geen medelijden kennen, Je zult boeten voor je daden, je wangedrag keert zich tegen je. Jullie zullen weten dat ik, de HEER, het ben die jullie geselt.

¹⁰ De dag is nabij, de ondergang nadert, er bloeit een staf, zijn bloem heet hoogmoed.

¹¹ Het geweld groeit, het kwaad regeert.

Niets blijft er over van het volk, niets van hun pracht, hun opschik*

(7:11) *hun pracht, hun opschik* – Betekenis van het Hebreeuws onzeker. Ook mogelijk is de vertaling: ‘hun getier, hun geraas’.

of hun praal.

¹² Die tijd komt dichterbij, die dag nadert.

Laat de koper niet blij zijn, de handelaar niet treuren: alle rijkdom in dit land wordt door mijn toorn getroffen.

¹³ Al zouden beiden overleven, de koopman ziet zijn koopwaar niet terug.

De profetie over dit land wordt niet herroepen, wie schuldig is wordt niet gespaard!

¹⁴ De krijgstrompet weerklinkt, de strijd wordt voorbereid, maar niemand trekt ten strijde: mijn toorn verlamt dit rijke land.

¹⁵ Buiten regeert het zwaard, binnen heersen pest en honger, wie op het veld is zal sterven door het zwaard, wie in de stad is wordt getroffen door de honger en de pest.

¹⁶ Wie toch ontkomen, zijn als duiven uit het dal – verdreven naar de bergen, kermend in hun schuld.

17 Het water loopt hun langs de benen, hun armen worden slap,
 18 ze gaan gehuld in het zwart, ze sidderen en beven,
 hun ogen zijn beschaamd, hun schedels kaalgeschoren.
 19 Hun zilver gooien ze op straat, hun goud ligt in het slijk,
 als de toorn van de HEER hen treft, kan goud noch zilver hen redden.
 Hun maag blijft leeg, de honger blijft hen kwellen,
 goud en zilver brachten hen ten val.
 20 Ik laat hen gruwen van hun rijke schatten,
 gruwen van de schatten die hun trots uitmaakten.
 Ze hebben er afschuwelijke beelden van gemaakt!
 21 Barbaren zullen ze ontvreemden,
 misdadigers ze roven en ontwijden.
 22 Ik keer mijn gelaat af van mijn volk,
 en de plaats die mij het liefst is
 wordt door rovers platgetreden en ontwijd.

23 Leg de ketenen klaar!
 Vol bloed is het land, de stad vol geweld!
 24 Wrede volken vallen aan,
 ze dringen de huizen binnen.
 Aan de hoogmoed van de machtigen maak ik een einde,
 al wat hun heilig is, wordt ontwijd.
 25 Doodsangst overvalt hen, vrede is onvindbaar,
 26 slag volgt op slag, onheilstijding op onheilstijding.
 Vergeefs vragen ze profeten om een openbaring,
 priesters om onderricht, oudsten om raad.
 27 De koning gaat in rouw gekleed, de vorst toont zich ontzet,
 en het volk staat verlamd van schrik.
 Ze zullen boeten voor hun daden, ik zal hen straffen zoals ze verdienen.
 Ze zullen weten dat ik de HEER ben!’

Visioen in de tempel van Jeruzalem

8

1 In het zesde jaar, op de vijfde dag van de zesde maand, toen ik in mijn huis zat met de oudsten van Juda tegenover me, werd ik opnieuw gegrepen door de hand van God, de HEER. 2 Dit is wat ik zag: een gedaante als van vuur. Vanaf wat zijn lendenen leken te zijn naar beneden toe zag ik vuur, en naar boven toe een schittering, glanzend als wit goud. 3 Hij strekte iets uit dat de vorm had van een hand en pakte me bij mijn haren beet. In dit goddelijk visioen tilde de geest me op, tussen hemel en aarde, en bracht me naar Jeruzalem, naar de ingang van de noordelijke binnenpoort, waar het afschuwelijke godenbeeld staat dat de woede van de HEER wekt. 4 Daar zag ik de stralende verschijning van de God van Israël, zoals ik die ook in het dal had gezien. 5 Hij zei tegen mij: ‘Mensenkind, kijk nu naar het noorden.’ Ik keek naar het noorden en zag daar buiten de poort een altaar staan; het godenbeeld dat de woede van de HEER wekt stond in de toegang.*

(8:5) *en zag daar buiten de poort een altaar staan; het godenbeeld dat de woede van de HEER wekt stond in*

de toegang – Voorgestelde lezing. MT: ‘en zag daar buiten de altaarpoort bij de toegang het godenbeeld staan dat de woede van de HEER wekt’.

6 ‘Mensenkind, zie je wat ze doen? Zie je hoe vreselijk het volk van Israël zich hier misdraagt en mij uit mijn eigen heiligdom verdrijft? En je zult nog meer gruwelijks zien.’
 7 Hij bracht me naar de ingang van de tempelhof. In de muur was een gat. 8 Hij zei tegen me: ‘Mensenkind, kruip daar doorheen.’ Dat deed ik, en aan de andere kant kwam ik bij een deur. 9 ‘Ga naar binnen om te kijken naar de verschrikkelijke dingen die ze daar doen,’ zei hij. 10 Toen ik binnen was en rondkeek, zag ik op de muren om me heen allerlei afbeeldingen van de afgoden van het volk van Israël, van kruipende beesten en andere dieren, stuk voor stuk onrein. 11 Zeventig oudsten van het volk van Israël, met in hun midden Jaāzanja, de zoon van Safan, stonden ervoor, ieder met zijn wierookschaal in de hand, en er steeg een volk van wierook op. 12 Hij vroeg me: ‘Heb je gezien, mensenkind, wat de oudsten van het volk van Israël doen, daar in het duister, in die zaal vol afbeeldingen? De HEER ziet ons niet, denken ze, de HEER heeft het land verlaten.’
 13 ‘Ik zal je nog meer van hun gruwelijke daden laten zien,’ zei hij, 14 en hij bracht me naar de ingang van de noordelijke poort van de tempel van de HEER. Daar zaten vrouwen die rouwden om de god Tammuz. 15 ‘Heb je het gezien, mensenkind?’ vroeg hij mij. ‘En nog gruwelijker dingen zal ik je laten zien!’

16 Hij bracht me naar de binnenhof van de tempel van de HEER. Bij de ingang, tussen de voorhal en het altaar, stonden ongeveer vijftig mannen. Ze stonden met hun rug naar de tempel, met hun gezicht naar het oosten, en ze bogen zich in aanbidding neer voor de zon. 17 'Heb je het gezien, mensenkind?' vroeg hij mij. 'En al deze afgodendienst waaraan het volk van Juda zich overgeeft is blijkbaar nog niet genoeg: ze vullen het land met geweld, ze beledigen mij steeds opnieuw, zie hoe schaamteloos ze mij bespotten! 18 Ik zal mijn woede op hen koelen: ik zal geen medelijden tonen, ik zal geen medelijden kennen, en al roepen ze nog zo hard om mij, ik zal niet naar hen luisteren.'

9

1 Toen hoorde ik hem luid roepen: 'Kom te voorschijn, jullie die de stad gaan straffen, en neem je vernietigingswapens mee.' 2 En ik zag hoe zes mannen uit de richting van de noordelijke bovenpoort kwamen, alle zes met een dodelijk wapen in hun hand. Er was ook nog een man bij hen in linnen kleren, die een schrijverskoker aan zijn gordel droeg. De mannen gingen naast het bronzen altaar staan.

3 De stralende verschijning van de God van Israël bewoog zich van de cherubs waarboven hij troonde naar de ingang van de tempel, en hij riep de in linnen geklede man met de schrijverskoker bij zich. 4 De HEER zei tegen hem: 'Maak een ronde door Jeruzalem, en zet een merkteken op het voorhoofd van iedereen die jammert en klaagt om de gruwelijke dingen die er in de stad gebeuren.' 5 Tegen de zes anderen hoorde ik hem zeggen: 'Ga achter hem aan, trek ook door de stad en dood iedereen. Jullie moeten geen medelijden tonen, jullie mogen geen medelijden kennen. 6 Oude mensen, jonge mannen en vrouwen, moeders en kinderen – jullie moeten ze allemaal ombrengen, behalve de mensen die het merkteken dragen. Begin bij mijn heiligdom.' En ze begonnen bij de zeventig oudsten, die voor de tempel stonden. 7 Hij zei tegen de mannen: 'Dood alle mensen in de voorhoven zodat de tempel onrein wordt, en ga dan naar buiten!' Ze gingen naar buiten en trokken moordend door de stad. 8 Terwijl zij moordend rondtrokken bleef ik achter, en ik wierp me voorover op de grond en schreeuwde: 'Ach HEER, mijn God, gaat u, nu uw woede Jeruzalem treft, alle Israëlieten vernietigen die er nog zijn?' 9 Hij antwoordde: 'De schuld die het volk van Israël en Juda op zich heeft geladen is onmetelijk groot. Het land is vol bloed, de stad vol onrecht, want ze denken bij zichzelf: De HEER heeft het land verlaten, de HEER ziet ons niet. 10 Ik zal dan ook geen medelijden tonen, ik zal geen medelijden kennen; ik zal hen voor hun daden laten boeten.' 11 De in linnen geklede man met de schrijverskoker aan zijn gordel kwam terug en bracht verslag uit: 'Ik heb gedaan wat u mij hebt bevolen.'

10

1 Daarna zag ik dit: boven de koepel boven de cherubs was iets te zien dat leek op een troon van saffier. 2 De HEER zei tegen de in linnen geklede man: 'Ga het raderwerk waarop de cherubs rusten binnen en vul er je handen met gloeiende kolen; die moet je uitstrooien over de stad.' Ik zag hoe de man naar binnen ging. 3 De cherubs stonden op dat moment aan de zuidkant van de tempel, en een wolk vulde de binnenhof. 4 Toen de stralende verschijning van de HEER zich verplaatste van de cherubs naar de tempelingang, vulde die wolk de tempel, en de hele hof was vol van de gloed van de verschijning van de HEER. 5 Tot in de buitenhof was het geluid te horen van de vleugels van de cherubs; het was een geluid als wanneer God, de Ontzagwekkende, spreekt. 6 Toen beval hij de man met de linnen kleren: 'Haal nu wat vuur weg uit het raderwerk onder de cherubs.' De man ging verder naar binnen en ging naast een wiel staan. 7 Een van de cherubs strekte zijn hand uit naar het vuur dat zich tussen hen in bevond en legde daar wat van in de handen van de in linnen geklede man, die ermee naar buiten ging. 8 Onder de vleugels van de cherubs was iets zichtbaar dat de vorm had van een mensenhand.

9 Ook zag ik vier wielen naast de cherubs staan, naast elke cherub één. De wielen glansden als turkoois 10 en hadden alle vier dezelfde vorm: ze leken op een wiel midden in een ander wiel. 11 Als ze bewogen, konden ze zonder te draaien alle vier de kanten op gaan; zonder om te draaien volgden ze het voorste wiel in de richting waarheen dat zich wendde. 12 De lichamen van de cherubs, hun rug, handen en vleugels, en ook de wielen, waren helemaal bezet met ogen; dit gold voor de vier cherubs en voor de wielen. 13 Het waren de wielen die ik eerder 'het raderwerk' had horen noemen. 14 Iedere cherub had vier gezichten: bij de eerste was het gezicht van een cherub te zien en bij de tweede dat van een mens, bij de derde de muil van een leeuw en bij de vierde de bek van een adelaar. 15 De cherubs stegen op; het waren de wezens die ik bij het Kebarkanaal al had gezien. 16 Als de cherubs zich bewogen, gingen de wielen met hen mee, en ook als ze hun vleugels uitspreidden om van de grond op te stijgen, bleven de wielen bij hen. 17 Als de cherubs stilstonden, stonden ook de wielen stil, en als ze opstegen bleven de wielen bij hen, want een en dezelfde geest leidde de wezens en de wielen.

18 Toen ging de stralende verschijning van de HEER weg bij de tempelingang en kwam tot stilstand boven de cherubs. 19 Ik zag dat ze hun vleugels spreidden, in beweging kwamen en van de grond opstegen met de wielen naast zich. Ze gingen bij de oostelijke poort van de tempel van de HEER staan, en de stralende verschijning van de God van Israël rustte op hen. 20 Dit waren de wezens die ik al bij het Kebarkanaal had gezien, de wezens waar de God van Israël ook toen op rustte, en nu begreep ik dat het cherubs waren. 21 Ze hadden elk vier gezichten en vier vleugels, en onder die vleugels was iets zichtbaar dat de vorm had van een mensenhand. 22 Ook hun

gezichten leken op de gezichten die ik bij het Kebarkanaal had gezien: ze zagen er net zo uit, het waren dezelfde wezens. Ze bewogen zich steeds recht vooruit.

11

1 De geest tilde me weer op en bracht me naar de oostelijke poort van de tempel van de HEER. Daar zag ik vijftientig mannen staan, met in hun midden Jaāzanja, de zoon van Azzur, en Pelatja, de zoon van Benaja, twee leiders van het volk. **2** De HEER zei tegen mij: ‘Menskind, dit zijn de mannen die in deze stad onheil willen stichten en slechte raad geven. **3** Ze zeggen: “Hier hoeven voorlopig geen huizen te worden gebouwd! In deze stad horen wij thuis als vlees in een pot.” **4** Daarom moet je tegen hen profeteren, menskind.’ **5** Ik werd opnieuw door de geest van de HEER overweldigd, en hij droeg mij op te zeggen: ‘Dit zegt de HEER: Israëlieten, ik hoor wat jullie zeggen, ik weet wat er in jullie hoofd opkomt. **6** Jullie hebben de dood van velen in deze stad veroorzaakt en de straten met lijken gevuld. **7** Daarom – zegt God, de HEER –, de mensen die jullie hebben gedood, die zijn het vlees in de pot, maar jullie zal ik uit de stad verdrijven. **8** Jullie vrezen het zwaard? Met het zwaard zal ik jullie treffen – spreekt God, de HEER. **9** Ik zal jullie uit de stad verdrijven, ik zal vreemdelingen over je laten heersen, ik zal je straffen. **10** Door het zwaard zullen jullie omkomen, waar je ook bent in Israël zal ik je straffen, en jullie zullen weten dat ik de HEER ben. **11** De stad zal jullie pot niet zijn, en jullie zullen het vlees niet zijn: tot aan de grenzen van Israël zal ik je straffen. **12** Jullie zullen weten dat ik de HEER ben. Jullie hebben mijn geboden niet gehoorzaamd en je niet gehouden aan mijn voorschriften, maar geleefd zoals de volken om je heen.’ **13** Terwijl ik nog aan het profeteren was stierf Pelatja, de zoon van Benaja. Ik wierp me voorover en schreeuwde: ‘Ach HEER, mijn God, gaat u nu ook de rest van het volk nog vernietigen?’

14 Daarna richtte de HEER zich weer tot mij: **15** ‘Menskind, het zijn je eigen broeders en zusters, je verwanten en alle andere Israëlieten in ballingschap, tegen wie de inwoners van Jeruzalem zeggen: “Blijf waar je bent, ver verwijderd van de HEER, want aan ons is het land in eigendom gegeven!” **16** Maar geef daarop dit antwoord: “Dit zegt God, de HEER: Al heb ik hen weggevoerd naar verre volken, al heb ik hen over vele landen verspreid en al kunnen ze mij in die landen niet in een tempel vereren, **17** toch zeg ik hun dit: Ik zal jullie weghalen bij die volken, ik zal jullie terugbrengen uit de landen waarover jullie verspreid zijn en ik zal jullie je land teruggeven! **18** Dan zullen zij daarheen terugkeren en alle afschuwelijke afgoden uit het land verwijderen. **19** Dan zal ik hen eensgezind maken en hun een nieuwe geest geven; ik zal hun versteende hart uit hun lichaam halen en hun er een levend hart voor in de plaats geven. **20** Dan zullen ze mijn wetten gehoorzamen en mijn regels in acht nemen. Zij zullen mijn volk zijn en ik zal hun God zijn. **21** Maar wie met heel zijn hart aan deze gruwelijkheden vasthoudt, zal ik laten boeten voor zijn wangedrag – zo spreekt God, de HEER.’”

22 De cherubs spreidden hun vleugels uit, de wielen stonden naast hen en de stralende verschijning van de God van Israël bevond zich boven hen. **23** De verschijning van de HEER steeg op vanuit de stad, en verplaatste zich naar de berg aan de oostkant. **24** In het visioen dat God mij had gegeven, tilde de geest mij weer op en werd ik naar de ballingen in het land van de Chaldeeën gebracht. Daar verliet het visioen mij, **25** en ik vertelde de ballingen alles wat de HEER mij had laten zien.

Een teken voor het opstandige volk

12

1 De HEER richtte zich tot mij: **2** ‘Menskind, je woont te midden van een opstandig volk. Het heeft ogen om te kijken maar het ziet niets, en oren om te horen maar het luistert niet, opstandig als het is. **3** Pak daarom bij elkaar wat je nodig hebt om in ballingschap te gaan, menskind, en vertrek bij daglicht, zodat iedereen het kan zien; ze moeten zien dat je vanuit je woonplaats in ballingschap gaat, ergens anders heen. Misschien dat ze dan, hoe opstandig ze ook zijn, hun ogen gaan gebruiken. **4** Breng alles wat je als balling nodig hebt overdag naar buiten, en ga zelf ’s avonds naar buiten alsof je in ballingschap gaat. Zorg ervoor dat ze kunnen zien wat je doet. **5** Zorg dat ze zien hoe je een gat in de muur van je huis maakt om je bezittingen naar buiten te brengen. **6** Zorg dat ze zien hoe je alles op je schouders laadt en wegdraagt als het helemaal donker is. Je moet je gezicht bedekken, zodat je het land om je heen niet meer kunt zien. Wat je doet zal een teken zijn voor het volk van Israël.’ **7** Ik deed wat mij was opgedragen. Overdag bracht ik alles naar buiten wat ik nodig had om in ballingschap te gaan en ’s avonds maakte ik met mijn handen een gat in de muur. Toen het helemaal donker was, laadde ik alles op mijn schouders en droeg het weg terwijl het volk toekeek.

8 De volgende morgen richtte de HEER zich tot mij: **9** ‘Menskind, hebben die opstandige Israëlieten je niet gevraagd wat je aan het doen was? **10** Geef ze namens mij dit antwoord: “De last die ik op mijn schouders droeg, dat is de vorst in Jeruzalem, samen met alle Israëlieten die er wonen.”*

(12:10) *die er wonen* – Voorgestelde lezing. MT: ‘in hun midden’.

11 Wat ik deed is voor jullie een teken: wat ik gedaan heb, zal ook met hen gebeuren. Dit zegt God, de HEER: Zij zullen als gevangenen in ballingschap gaan. **12** Hun vorst zal ook een last op zijn schouders laden en naar buiten gaan als het helemaal donker is. Ze zullen een gat in de stadsmuur maken om hem door te laten, en hij zal

zijn gezicht bedekken, want hij zal zijn land niet meer terugzien. **13** Ik zal mijn netten over hem uitspreiden en hem daarin vangen, en dan breng ik hem naar Babel in het land van de Chaldeeën. Daar zal hij sterven zonder dat land te kunnen zien. **14** Zijn getrouwen, zijn lijfwacht en al zijn troepen zal ik in alle windrichtingen uiteendrijven en met getrokken zwaard achtervolgen. **15** Wanneer ik hen verdrijf naar verre landen en verspreid onder vreemde volken, zullen ze beseffen dat ik de HEER ben. **16** Enkeligen zal ik sparen. Zij zullen aan het zwaard, de honger en de pest ontkomen, want ze moeten de volken waar ze terechtkomen vertellen over al hun gruwelijke daden. Dan zullen ze beseffen dat ik de HEER ben.”

17 De HEER richtte zich tot mij: **18** ‘Mensenkind, als je brood eet moet je beven, als je water drinkt moet je sidderen van angst. **19** Zeg dan tegen je landgenoten: “Dit zegt God, de HEER, over de inwoners van Jeruzalem die in Israël zijn achtergebleven: Ook zij zullen vol angst hun brood eten en in wanhoop hun water drinken, want door de misdaden van zijn bewoners wordt het land van zijn rijkdommen beroofd. **20** De steden waar nu nog mensen wonen, zullen veranderen in ruïnes en het land wordt een woestenijs. Dan zullen jullie beseffen dat ik de HEER ben.”’

Ezechiël en de andere profeten

21 De HEER richtte zich tot mij: **22** ‘Mensenkind, hoe luidt dat spreekwoord bij jullie in Israël? De dagen rijgen zich aaneen, en geen visioen komt uit? **23** Zeg hun dit: “Dit zegt God, de HEER: Ik zal zorgen dat dit spreekwoord verdwijnt; het zal in Israël niet meer worden gehoord. Nog even en elk visioen komt uit. **24** Dan zullen er in heel Israël geen bedrieglijke visioenen meer worden gezien of valse voorspellingen worden gehoord. **25** Mijn besluit staat vast! Wat ik, de HEER, zeg, zal gebeuren; het zal niet worden uitgesteld. Wat ik zeg zal ik nog tijdens jullie leven doen, opstandig volk! – zo spreekt God, de HEER.”’

26 De HEER richtte zich tot mij: **27** ‘Je weet, mensenkind, wat het volk van Israël zegt: “De visioenen van die ziener betreffen de verre toekomst, zijn profetieën gaan over verre tijden.” **28** Zeg daarom tegen hen: “Dit zegt God, de HEER: Wat ik besloten heb, zal niet worden uitgesteld! Alles wat ik zeg, zal gebeuren! – zo spreekt God, de HEER.”’

13

1 De HEER richtte zich tot mij: **2** ‘Mensenkind, klaag alle profeten van Israël aan die het nog wagen te profeteren; zeg tegen de profeten die op eigen gezag spreken: “Luister naar de woorden van de HEER! **3** Dit zegt God, de HEER: Wee de verwaasde profeten die hun eigen ingevingen volgen zonder iets te hebben gezien! **4** Israël, je profeten zijn als jakhalzen die leven tussen de ruïnes. **5** Ze zijn niet in de bres gesprongen voor hun volk, ze hebben er geen muur omheen gebouwd waardoor het op de dag van de HEER in de strijd zou kunnen standhouden. **6** Hun visioenen zijn bedrieglijk, hun voorspellingen zijn vals. Ze zeggen: ‘Zo spreekt de HEER ...,’ terwijl ze niet door de HEER gezonden zijn. En dan verwachten ze nog dat er iets van hun woorden bewaarheid wordt!

7-8 Is het niet zo – zegt God, de HEER – dat jullie visioenen bedrieglijk zijn en jullie voorspellingen vals? Jullie zeggen: ‘Zo spreekt de HEER ...,’ terwijl ik niets heb gezegd! Omdat jullie woorden bedrieglijk zijn en jullie visioenen vals, zal ik jullie straffen – spreekt God, de HEER.

9 Ik keer me tegen de profeten met hun bedrieglijke leugens en valse voorspellingen. Ze zullen uit de gemeenschap worden gestoten. Ze zullen niet meer ingeschreven staan in de boeken van het volk van Israël, en in het land van mijn volk zal geen plaats meer voor hen zijn. Dan zullen jullie inzien dat ik God, de HEER, ben. **10** De profeten hebben mijn volk op een dwaalspoor gebracht toen ze zeiden dat het vrede zou blijven, en mijn volk bouwde muren die door de profeten met witkalk werden bepleisterd – maar het bleef geen vrede. **11** Zeg daarom tegen die witkalkers dat hun muur zal instorten. Als er slagregens komen, als er hagelstenen neerkletteren, als er een stormwind losbreekt **12** en de muren instorten, zal er dan niet worden gezegd: ‘Waar is jullie pleisterwerk gebleven?’ **13** Daarom – zegt God, de HEER – zal ik in mijn woede een stormwind laten losbreken en slagregens doen neerslaan, ik zal hagelstenen laten neerkletteren in mijn alles verwoestende toorn. **14** Ik haal de witgepleisterde muren omver, ze zullen instorten en hun fundamenten zullen bloot komen te liggen. De stad zal in puin vallen en jullie zullen omkomen. Jullie zullen weten dat ik de HEER ben. **15** Ik zal mijn woede koelen op de muren en op de witkalkers, ik zeg jullie dat de muren zullen verdwijnen samen met hen die ze hebben bepleisterd: **16** de profeten van Israël met hun profetieën over Jeruzalem, die visioenen hadden van vrede terwijl het geen vrede zou blijven – zo spreekt God, de HEER.”

17 Mensenkind, richt je nu op de vrouwen van het volk die op eigen gezag profeteren, en klaag hen aan. **18** Zeg: “Dit zegt God, de HEER: Wee de vrouwen die toverbanden naaien voor alle polsen en handen, die sluiers maken die passen op ieders hoofd, om zo de zielen van de mensen te vangen! Jullie willen mijn volk in je netten vangen en zelf in leven blijven? **19** Jullie hebben mijn volk van mij vervreemd voor een handvol gerst en wat hompen brood. Jullie laten mensen sterven die niet moeten sterven, en houden mensen in leven die niet in leven mogen blijven. Jullie hebben mijn volk voorgelogen en het heeft naar je leugens geluisterd. **20** Daarom – zegt God, de HEER – verscheur ik de banden waarmee jullie de mensen als vogels vangen; ik scheur ze van je armen af en laat de mensen vrij die in je netten verstrikt zijn geraakt. **21** Ik verscheur de sluiers en ik ontruk mijn volk aan jullie

macht. Jullie zullen geen greep meer op hen hebben en jullie zullen weten dat ik de HEER ben. **22** Jullie jagen met je leugens onschuldige mensen angst aan terwijl ik tegen hen geen kwaad in de zin heb, en jullie moedigen schuldige mensen aan en verhinderen dat zij tot inkeer komen en zo hun leven redden. **23** Daarom zullen jullie geen bedrieglijke visioenen meer hebben en geen voorspellingen meer doen. Ik zal mijn volk aan jullie greep ontrukken, en dan zullen jullie weten dat ik de HEER ben.”

14

1 Een aantal van de oudsten van Israël kwam bij me, en toen ze tegenover mij hadden plaatsgenomen **2** richtte de HEER zich tot mij: **3** ‘Mensenkind, deze mannen koesteren hun afgoden en hebben niets anders voor ogen dan de zonde die hen ten val brengt. Moet ik me dan door hen laten raadplegen? **4** Zeg tegen hen: “Dit zegt God, de HEER: Elke Israëliet die bij een profeet komt en intussen zijn afgoden koestert en niets anders voor ogen heeft dan de zonde die hem ten val brengt, zal ik het antwoord geven dat hij met zijn afgoderij verdient. **5** Ik zal het volk van Israël laten voelen dat het zich met al zijn afgoderij van mij heeft afgewend.” **6** Zeg daarom tegen het volk van Israël: “Dit zegt God, de HEER: Kom terug bij mij, keer je afgoden de rug toe en houd op met je gruwelijk gedrag! **7** Alle Israëlieten en ook de vreemdelingen die in Israël leven, ieder die zich van mij heeft afgewend, ieder die zijn afgoden koestert, die niets anders voor ogen heeft dan de zonde die hem ten val brengt en dan toch naar een profeet gaat om mij te raadplegen, die zal ik, de HEER, zelf antwoorden. **8** Ik zal me tegen hem keren en hem tot een afschrikwekkend voorbeeld maken, ik zal hem uit mijn volk verwijderen, en jullie zullen beseffen dat ik de HEER ben. **9** Als de profeet zich tot een antwoord laat verleiden zal dat zijn omdat ik, de HEER, hem daartoe heb verleid. Ik zal hem straffen en hem vernietigen; hij zal geen deel meer uitmaken van mijn volk Israël. **10** De profeet is even schuldig als wie hem raadpleegt; beiden zullen hun straf niet ontlopen. **11** Dan zal het volk van Israël zich niet meer van mij afkeren, en ze zullen niet meer onrein worden door hun wandaden. Dan zullen zij mijn volk zijn en ik zal hun God zijn – zo spreekt God, de HEER.”

Het lot van Jeruzalem

12 De HEER richtte zich tot mij: **13** ‘Stel, mensenkind, dat een heel land tegen mij zondigt door mij ontrouw te worden en ik treed tegen dat land op, ik maak het brood dat het volk staande houdt schaars, zodat het honger lijdt, en ik roei mens en dier uit, **14** en stel dat de volgende drie mannen in dat land wonen: Noach, Daniël en Job – dan zullen zij met hun rechtvaardigheid alleen zichzelf redden, spreekt God, de HEER. **15** Stel dat ik dat land aan de wilde dieren prijsgeef, zodat het ontvolkt raakt en een woestijn wordt waar uit angst voor die dieren niemand doorheen durft te trekken, **16** en stel dat die drie mannen daar wonen – dan geldt, zo waar ik leef, het volgende, spreekt God, de HEER: zelfs hun zonen en dochters kunnen ze niet redden, alleen zichzelf worden gered, en het land wordt een woestijn. **17** Of als ik dat land ten prooi geef aan geweld en zeg dat er een zwaard in dat land moet rondgaan om mens en dier uit te roeien, **18** en die drie mannen wonen daar – dan geldt, zo waar ik leef, het volgende, spreekt God, de HEER: zelfs hun zonen en dochters kunnen ze niet redden, alleen zichzelf worden gered. **19** Of ik stuur in mijn dodelijke woede de pest naar dat land om mens en dier uit te roeien, **20** en Noach, Daniël en Job wonen daar – dan geldt, zo waar ik leef, het volgende, spreekt God, de HEER: niet één zoon of dochter zullen ze kunnen redden, hun rechtvaardigheid redt alleen henzelf. **21** Dit zegt God, de HEER: Dit alles geldt des te meer nu ik mijn vier straffen: het zwaard, de honger, de wilde dieren en de pest, op Jeruzalem loslaat om er mens en dier uit te roeien! **22** Toch zullen er mensen zijn die daaraan ontkomen: er zullen zonen en dochters uit de stad worden weggevoerd en naar jullie toe komen. Wanneer jullie zien wat zij hebben gedaan, zullen jullie je kunnen verzoenen met het lot dat Jeruzalem heeft getroffen en begrijpen waarom ik de stad heb gestraft. **23** Wanneer jullie hun misdaden zien zal dat jullie troosten, omdat jullie dan zullen begrijpen dat ik alles wat ik met de stad heb gedaan, niet zonder reden heb gedaan – zo spreekt God, de HEER.’

Het hout van de wijnstok

15

1 De HEER richtte zich tot mij: **2** ‘Mensenkind, wat is er zo bijzonder aan het hout van de wijnstok? Is het nuttiger dan dat van andere bomen? **3** Is er iets bruikbaar van te maken, kun je het zelfs maar gebruiken als een haak om iets aan op te hangen? **4** Het wordt als brandhout in het vuur gegooid, de uiteinden zijn verkoold, het midden is zwartgeblakerd – deugt het dan nog ergens voor? **5** Je ziet, als het gaaf is, is het al onbruikbaar; hoeveel minder heb je er dan nog aan als het in het vuur verkoold en geblakerd is! **6** Dit zegt God, de HEER: Het hout van de wijnstok is niet beter dan dat van andere bomen. Het eindigt in het vuur, en zo zullen ook de inwoners van Jeruzalem eindigen. **7** Ik zal me tegen hen keren: al overleven ze het vuur, toch zal vuur hen verteren. En dan, als ik me tegen hen keer, zullen jullie beseffen dat ik de HEER ben. **8** Ik zal van het land een woestijn maken, omdat zij mij ontrouw zijn geworden – zo spreekt God, de HEER.’

Jeruzalems ontrouw

16

1 God, de HEER, richtte zich tot mij: 2 ‘Mensenkind, je moet Jeruzalem haar gruwelijke gedrag voor de voeten werpen. 3 Dit zegt God, de HEER, tegen haar: Van oorsprong ben je een Kanaänitische, je werd geboren uit een Amoritische vader en een Hethitische moeder. 4 Op de dag dat je geboren werd, was er niemand om je navelstreng door te snijden of om je schoon te wassen, niemand om je met zout in te wrijven of in doeken te wikkelen. 5 Niemand deed een van die dingen voor je, niemand keek naar je om, niemand had medelijden met je. Op de dag dat je geboren werd, werd je ergens op een akker achtergelaten, zo weinig waarde werd er aan je leven gehecht.

6 Toen kwam ik voorbij en zag hoe je in je bloed lag te spartelen. Ik zei tegen je, terwijl je onder het bloed zat: “Leef! Blijf in leven, bedekt met bloed als je bent.” 7 Ik liet je groeien als een bloem in het veld: je groeide, je werd groot en je werd hoe langer hoe mooier. Je kreeg stevige borsten, je kreeg schaamhaar, maar je was nog helemaal naakt. 8 Ik kwam voorbij en zag dat je rijp was voor de liefde, ik spreidde mijn mantel over je uit om je naaktheid te bedekken. Ik zwoer je trouw, ik sloot een verbond met je – spreekt God, de HEER – en je werd de mijne. 9 Ik waste je met water, ik spoelde het bloed van je af, ik wreef je in met olie. 10 Ik kleepte je in bonte kleuren, ik gaf je sandalen van zacht leer, een linnen sluijer en zijden doeken. 11 Ik tooide je met sieraden, ik deed armbanden om je polsen en een ketting om je hals, 12 ik deed een ringetje door je neus, ik gaf je oorbellen en zette een prachtige kroon op je hoofd. 13 Jij tooide je met al dat goud en zilver, je kleren waren van linnen en zijde en hadden de mooiste kleuren, je eten werd bereid met fijn meel, met honing en olie, en heel, heel mooi werd je, als een koningin. 14 Je was bij alle volken beroemd om je schoonheid, en je schoonheid was volmaakt want ze kwam van mij – spreekt God, de HEER.

15 Maar je werd overmoedig omdat je zo mooi was en zo beroemd. Je was ontrouw en pleegde overspel met elke voorbijganger, je bood je aan iedereen aan! 16 Je trok je kleren uit en maakte er kleurige kussens van waarop je mij bedroeg. Zoiets was nog nooit vertoond en zal nooit meer gebeuren. 17 Je gebruikte je prachtige sieraden, het goud en zilver dat ik je gegeven had, om er mannenbeelden van te maken, en ook daarmee pleegde je overspel. 18 Je kleepte ze aan met je mooie kleren, je bood ze mijn olie en wierook als offer aan. 19 Het voedsel dat ik je te eten gaf, dat bereid was met fijn meel, olie en honing, bood je hun aan als geurige gaven om hun te behagen. Zo heb je je gedragen, spreekt God, de HEER. 20 De zonen en dochters die je mij gebaard had offerde je aan hen zodat zij te eten hadden. Was je overspel dan nog niet genoeg? 21 Je slachtte mijn kinderen om ze aan hen te offeren. 22 Bij al deze gruweldaden, bij al dit overspel dacht je geen ogenblik aan de dagen dat je nog jong was en helemaal naakt, de dagen dat je in je bloed lag te spartelen. 23 Na al deze schanddaden – wee jou, wee! spreekt God, de HEER – 24-25 bouwde je ook nog op elk plein en ieder kruispunt een verhoging om daarop je schoonheid te vergooiden. Je spreidde je benen voor elke voorbijganger, steeds weer pleegde je overspel. 26 Je hebt me bedrogen met je buurvolk, met de zwaargeschapen Egyptenaren; met al je ontrouw heb je mij diep gekrenkt. 27 Daarom heb ik me tegen je gekeerd, ik heb je rechten aangetast en je overgegeven aan de willekeur van de Filistijnse vrouwen, die je haten. Zelfs zij schaamden zich voor je schandelijke levenswijze! 28 Ook heb je me bedrogen met de Assyriërs, maar je was onverzadigbaar: al je overspel was nog niet genoeg. 29 Je ging naar de Chaldeeën, die handelaars, maar ook die konden je niet bevredigen. 30 Wat liet je je meeslepen door je hartstocht – spreekt God, de HEER – toen je al deze dingen deed: het was het werk van een hoer die zich van niemand iets aantrekt! 31 Je bouwde op elk kruispunt een verhoging, je installeerde je op elk plein, maar anders dan een hoer nam je geen beloning aan. 32 Je pleegde overspel en ontving vreemde mannen, terwijl je getrouwd was. 33 En waar hoeren geschenken krijgen, gaf jij zelf geschenken aan al je minnaars: je beloofde ze omdat je wilde dat ze van alle kanten naar je toe zouden komen, zodat jij overspel met hen kon plegen. 34 Je gedroeg je heel anders dan andere vrouwen: je was een hoer, maar niemand hoefde achter je aan te gaan, jij werd niet betaald, maar je betaalde zelf! Het was de omgekeerde wereld.

35 Luister daarom, hoer, naar de woorden van de HEER! 36 Dit zegt God, de HEER: Omdat je naakt was en nat van begeerte toen je mij met je minnaars bedroeg, en omdat je voor je gruwelijke afgoden het bloed van je kinderen hebt vergoten, 37 zal ik je naakt tentoonstellen voor de ogen van alle minnaars aan wie je je gegeven hebt, de minnaars die je hebt liefgehad en de minnaars die je hebt gehaat. Ik zal ze overal vandaan halen; ze zullen je in al je naaktheid zien. 38 Ik zal je vonnissen volgens het recht dat geldt voor moordenaresses en overspelige vrouwen, en ik zal je in mijn woede en jaloezie een bloedige afstraffing geven. 39 Ik zal je aan je minnaars uitleveren, en die zullen alle verhogingen waarop jij je geïnstalleerd had afbreken, ze zullen jou je kleren uittrekken en je je prachtige sieraden afnemen, ze zullen je naakt achterlaten. 40 Dan zullen ze een mensenmassa op je afsturen die je zal stenigen en met zwaarden op je in zal hakken. 41 Ze zullen je huizen in de as leggen en je straffen, terwijl er vele andere vrouwen toekijken. Dan zul je je niet langer als een hoer gedragen en niet langer je minnaars betalen. 42 Pas dan zal ik niet langer woedend op je zijn, aan mijn jaloezie zal een einde komen, ik zal tot rust komen en niet meer verbolgen zijn. 43 Je dacht niet aan de dagen dat je nog jong was, je had geen ontzag voor mij toen je deed wat je deed, en daarom zal ik je voor je wangedrag laten boeten – spreekt God, de HEER –, want heb jij je niet gruwelijk en schandelijk misdragen?

44 Zo moeder zo dochter, luidt het spreekwoord in de mond van iedereen die je bespotten wil. 45 Je bent echt een dochter van je moeder: ook zij verachtte haar man en haar kinderen, en je bent net als je zusters: ook zij minachtten hun man en kinderen. Je moeder was een Hethitische, je vader een Amoriet; 46 Samaria was je grote

zuster die ten noorden van je woonde, samen met haar dochters; en in het zuiden woonde je kleine zusje Sodom met haar dochters. **47** Je hebt net als zij gehandeld en je net zo gruwelijk misdragen. Al snel maakte je het zelfs nog erger! **48** Zo waar ik leef – spreekt God, de HEER –, je zuster Sodom en haar dochters hebben zich niet zo slecht gedragen als jij en je dochters. **49** Terwijl zij zich toch, omdat ze genoeg te eten hadden en onbezorgd van hun rust konden genieten, hoogmoedig gedroegen en niets deden voor de armen en de machtelozen. **50** Ze verhieven zich boven de anderen, wat ze deden vond ik gruwelijk. Ik zag het en heb hen weggevaagd. **51** En dan Samaria: ze heeft niet half zoveel misdreven als jij! Jouw gedrag was gruwelijker dan dat van haar; bij jou vergeleken waren je zusters rechtvaardig. **52** Jij moet je vernedering nu dragen, omdat de zonden van je zusters bij jouw daden verbleken; je hebt je zo veel gruwelijker misdragen dan zij dat het wel lijkt of zij onschuldig zijn. Schaam je en onderga nu je vernedering, want door jou lijken je zusters haast rechtvaardig.

53 Toch zal ik hun lot ten goede keren, het lot van Sodom en haar dochters en dat van Samaria en haar dochters, en ook jouw lot zal ik ten goede keren.*

(16:53) *en ook jouw lot zal ik ten goede keren* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘en het lot, jouw lot’.

net als dat van hen. **54** Je zult vernederd worden en je schamen voor alles wat je gedaan hebt, en zij zullen daar troost uit putten. **55** En als je zusters Sodom en Samaria met al hun dochters in ere zijn hersteld, zullen ook jij en je dochters in ere worden hersteld. **56** Was jij het niet die in je hoogmoed steeds kwaad sprak over je zuster Sodom? **57** Toen waren jouw wandaden nog niet aan het licht gekomen, zoals nu. Nu word je gehoond door de vrouwen van Aram en de aangrenzende landen, en door de Filistijnse vrouwen die om je heen wonen en op je neerkijken. **58** Nu zul je moeten boeten voor je schandelijk en gruwelijk gedrag – spreekt de HEER.

59 Dit zegt God, de HEER: Door je niet te houden aan ons verbond heb je je eed gebroken, en daarom zal ik je behandelen zoals je verdient. **60** Toch zal ik aan dat verbond blijven denken, het verbond dat ik met je gesloten heb in de dagen dat je nog jong was. Daarom zal ik nu een verbond met je sluiten dat eeuwig zal duren. **61** Als je grote en je kleine zusters weer bij je komen, zul je over je gedrag nadenken en je ervoor schamen. Je zult ze van mij als dochters krijgen, al maken zij van het verbond geen deel uit. **62** Als ik mijn verbond met jou heb gesloten, zul je beseffen dat ik de HEER ben **63** en overdenken wat je gedaan hebt; je zult je schamen, en zwijgen omdat je vernederd bent – maar ik vergeef je alles wat je hebt gedaan. Zo spreekt God, de HEER.’

De adelaars en de wijnstok

17

1 De HEER richtte zich tot mij: **2** ‘Menskind, geef de Israëlieten een raadsel op, vertel hun dit verhaal: **3** “Dit zegt God, de HEER: Eens kwam er een grote adelaar naar de Libanon. Zijn vleugels waren breed en lang, hij had veel veren en was bontgekleurd. Uit de top van een ceder plukte hij **4** het bovenste takje en bracht dat naar een land van handelaars, waar hij het neerlegde in een koopmansstad. **5** Daarna nam hij een zaailing uit de aarde en pootte die in een vruchtbaar veld, op een plaats waar veel water was. Hij plantte hem waar je ook een wilg zou planten. **6** De zaailing liep uit en werd een wijnstok, die breed uitgroeide maar dicht bij de grond bleef. Zijn ranken richtte hij naar de adelaar, zijn wortels stonden stevig in de grond. Zo groeide de zaailing uit tot een wijnstok met takken en uitlopende twijgen.

7 Toen kwam er een andere grote adelaar*’

(17:7) *een andere grote adelaar* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘een grote adelaar’.

met brede vleugels en veel veren, en de wijnstok draaide vanuit de grond waarin hij geplant was zijn wortels naar hem toe en strekte zijn ranken naar hem uit. Hij wilde zijn water van deze adelaar, **8** hoewel hij toch op een goed veld geplant was, waar hij genoeg water had om te groeien, vrucht te dragen en een prachtige wijnstok te worden.

9 En nu zegt God, de HEER: Hoe zal het de wijnstok vergaan? Zal de adelaar niet al zijn vruchten afplukken en al zijn wortels losrukken zodat hij verdort? Al zijn jonge loten zullen verdorren, en er is geen machtig leger, geen grote mensenmenigte voor nodig om hem uit de grond te rukken.

10 De wijnstok is geplant, maar zal het hem goed gaan? Zal hij niet verdorren zodra de oostenwind hem beroert – verdorren in de grond waarin hij groeit?”

11 De HEER richtte zich tot mij: **12** ‘Zeg tegen dit opstandige volk: “Begrijpen jullie niet wat dit verhaal betekent? De koning van Babylonië is naar Jeruzalem gekomen om de koning en de andere leiders van het land naar Babel mee te voeren. **13** Hij sloot een verdrag met een telg uit het koningshuis en liet hem een eed van trouw zweren. De andere machthebbers voerde hij uit het land weg, **14** want het moest een onbeduidend koninkrijk blijven dat zich niet zou verheffen. Dan zou het verdrag worden nageleefd en het koninkrijk blijven bestaan. **15** Maar de koning kwam in opstand. Hij stuurde zijn boden naar Egypte met een verzoek om paarden en een groot aantal soldaten. Zou de man die dit heeft gedaan vrijuit gaan, zou het hem goed gaan? Zou de man die het verdrag heeft geschonden vrijuit kunnen gaan? **16** Zo waar ik leef – spreekt God, de HEER –, in de stad waar de koning woont die hem tot koning heeft gemaakt, de koning aan wie hij een eed heeft gezworen die hij gebroken heeft, en met

wie hij een verdrag heeft gesloten dat hij niet heeft nageleefd – daar, bij hem in Babel, zal hij sterven! **17** Er zullen bestormingsdammen en belegeringswallen worden opgeworpen die velen het leven zullen kosten, en in die strijd krijgt hij geen steun van de farao met zijn grote en machtige leger. **18** Hij heeft zijn woord gebroken door het verdrag niet na te leven. Hoewel hij een plechtige eed gezworen had, heeft hij dit alles toch gedaan: hij zal niet vrijuit gaan!

19 Daarom, zo waar ik leef, zegt God, de HEER: Ik zal hem laten boeten omdat hij het verbond met mij niet heeft nageleefd en de eed heeft gebroken die hij bij mijn naam gezworen had. **20** Ik zal mijn net over hem uitspreiden en hem daarin vangen, ik zal hem naar Babel brengen en hem daar straffen omdat hij mij ontrouw is geweest. **21** Ook de soldaten uit zijn leger die weten te vluchten zullen worden gedood, en zij die dan nog overblijven, zullen in alle windrichtingen worden verstrooid. Dan zullen jullie weten dat ik, de HEER, heb gesproken.

22 Dit zegt God, de HEER: Ikzelf zal uit de top van de hoge ceder, tussen de bovenste takken, een teer twijgje wegplukken, en dat zal ik planten op een hoge en verheven berg. **23** Op de hoogste berg van Israël zal ik het planten, het zal takken dragen en vruchten voortbrengen, en een prachtige ceder worden. In die boom, in de schaduw van zijn takken, zullen vogels wonen, alle soorten vogels die er zijn. **24** En alle bomen in het veld zullen beseffen dat ik, de HEER, het ben die een hoge boom velt en een kleine boom doet groeien, die een gezonde boom laat verdorren en een verdorde boom weer laat bloeien. Wat ik, de HEER, gezegd heb, zal ik doen.”

Wie rechtvaardig handelt, zal leven

18

1 De HEER richtte zich tot mij: **2** ‘Waarom gebruiken jullie in Israël toch het spreekwoord: Als de ouders onrijpe druiven eten, krijgen de kinderen stroeve tanden? **3** Zo waar ik leef – spreekt God, de HEER –, nooit meer mag iemand bij jullie in Israël dit spreekwoord in de mond nemen! **4** Weet dat alle mensenlevens mij toebehoren: zowel het leven van de ouders als dat van hun kinderen ligt in mijn hand, en alleen wie zondigt zal sterven.

5 Stel, iemand is rechtvaardig. Hij is mij trouw en doet het goede. **6** Aan de offermaaltijden op de bergen neemt hij niet deel en hij vereert de afgoden van het volk van Israël niet; hij onteert de vrouw van een ander niet, hij maakt haar niet onrein, en met een vrouw die ongesteld is heeft hij geen gemeenschap; **7** hij buit niemand uit, geeft de schuldenaar zijn onderpand terug en besteeft niemand. Hij deelt zijn brood met al wie honger heeft, wie naakt is geeft hij kleren; **8** hij vraagt geen rente wanneer hij geld uitleent of toeslag wanneer hij het terugkrijgt; hij begaat geen onrecht en geeft een eerlijk oordeel bij onderlinge geschillen; **9** hij houdt zich aan mijn geboden en leeft werkelijk naar mijn voorschriften. Zo iemand is rechtvaardig en zal zeker in leven blijven – spreekt God, de HEER.

10 Maar stel, hij krijgt een gewelddadige zoon, een moordenaar, die alles doet **11** wat zijn vader nooit heeft gedaan. Hij neemt wel deel aan de offermaaltijden op de bergen en maakt de vrouw van een ander onrein; **12** wie misdeeld en arm is buit hij uit, hij steelt en geeft wat hij als onderpand heeft gekregen niet terug; hij vereert de afgoden, misdraagt zich gruwelijk, **13** vraagt rente vooraf en toeslag achteraf – moet zo iemand in leven blijven? Nee, hij zal niet in leven blijven: na zo veel wandaden zal hij zeker sterven, hij heeft zelf de dood over zich afgeroepen.

14 En ook hij krijgt weer een zoon, en deze zoon ziet alle misstappen die zijn vader begaan heeft. Hij ziet ze allemaal, maar volgt ze niet. **15** Aan de offermaaltijden op de bergen neemt hij niet deel, de afgoden van de Israëlieten vereert hij niet en ook maakt hij de vrouw van een ander niet onrein; **16** hij buit niemand uit, hij vraagt geen onderpand wanneer hij iets uitleent en hij besteelt niemand. Hij deelt zijn voedsel met al wie honger heeft, wie naakt is geeft hij kleren, **17** wie misdeeld is doet hij geen kwaad, hij vraagt vooraf geen rente, of toeslag achteraf. Hij leeft naar mijn voorschriften en houdt zich aan mijn geboden. Zo iemand zal zeker in leven blijven, en niet sterven vanwege de schuld van zijn vader. **18** Maar zijn vader – die een uitbouter is geweest, die anderen bestolen heeft en zijn eigen familie heeft benadeeld –, zijn vader zal sterven, door zijn eigen schuld. **19** ‘Maar,’ vragen jullie, ‘waarom hoeft de zoon niet te boeten voor de schuld van zijn vader?’ Die zoon is mij trouw geweest en heeft het goede gedaan, hij heeft zich aan al mijn geboden gehouden en ze nageleefd, dus zal hij zeker in leven blijven! **20** Iemand die zondigt zal sterven, maar een zoon hoeft niet te boeten voor de schuld van zijn vader, en een vader hoeft niet te boeten voor de schuld van zijn zoon; wie rechtvaardig is wordt als een rechtvaardige behandeld, en een slecht mens wordt voor zijn slechte daden gestraft.

21 Wie goddeloos leeft, maar zich afkeert van de zonden die hij heeft begaan, zich houdt aan al mijn geboden, mij trouw is en het goede doet, zal zeker in leven blijven en niet sterven. **22** De misdaden die hij heeft begaan zullen hem niet worden aangerekend; door zijn rechtvaardige daden zal hij in leven blijven. **23** Denken jullie dat ik het toejuich als een slecht mens sterven moet? – spreekt God, de HEER. Nee, ik wil dat hij tot inkeer komt en in leven blijft.

24 En wie goed heeft geleefd, maar niet langer rechtvaardig is, onrecht doet en alle wandaden begaat van een slecht mens – moet die in leven blijven? Al zijn goede daden zullen niet langer tellen; omdat hij mij ontrouw is geworden en zonden heeft begaan, zal hij sterven.

25 Nu zeggen jullie: “De wegen van de Heer zijn onrechtvaardig!” Maar luister, Israëlieten! Ben ik het die onrechtvaardig is? Gaan jullie niet eerder onrechtvaardige wegen? 26 Iemand die rechtvaardig was maar dat niet langer is en onrecht begaat, sterft omdat hij onrecht heeft begaan. 27 Iemand die goddeloos leefde maar dat niet langer doet, mij trouw is en het goede doet, zal in leven blijven. 28 Als hij tot inzicht en inkeer is gekomen en niet langer misdaden begaat, zal hij zeker blijven leven en niet hoeven sterven. 29 De Israëlieten zeggen: “De wegen van de Heer zijn onrechtvaardig!” Ben ik onrechtvaardig, Israëlieten? Zijn jullie het niet die onrechtvaardig zijn?

30 Ik zal iedereen beoordelen naar de weg die hij gegaan is – spreekt God, de HEER. Kom tot inkeer, bega geen misdaden meer, anders brengt jullie schuld je ten val. 31 Breek met het zondige leven dat jullie hebben geleid, en vernieuw je hart en je geest. Dan hoeven jullie niet te sterven, Israëlieten! 32 Want de dood van een mens geeft me geen vreugde – spreekt God, de HEER. Kom tot inkeer en leef!

De leeuwin en de wijnstok

19

1 Zing nu over de vorsten van Israël dit klaaglied:

2 “Eens was je moeder een krachtige leeuwin!
Door leeuwen omringd bracht zij haar welpen groot.
3 Een van haar welpen koos zij uit. Hij werd een sterke leeuw,
hij leerde zijn prooi te vangen, ook mensen verslond hij.
4 De volken hoorden over hem en vingden hem in een valkuil;
ze voerden hem met haken mee, tot in Egypte.
5 Toen zij zag dat haar wachten vergeefs en haar hopen zinloos was,
koos zij een andere van haar welpen*.”

(19:5) *een andere van haar welpen* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘een van haar welpen’.

uit. Ook hij werd een sterke leeuw.

6 Trots liep hij rond tussen de leeuwen,
hij leerde zijn prooi te vangen, ook mensen verslond hij.

7 Hij verwoestte hun paleizen,*

(19:7) *Hij verwoestte hun paleizen* – Volgens sommige oude vertalingen. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘Hij kende hun weduwen’.

legde elke stad in puin.

Als zijn gebrul weerklonk werd het land stil, en huiverde.

8 De volken uit de landen rondom vielen hem aan,
ze trokken netten om hem heen en vingden hem in een valkuil.

9 Ze deden hem een halster om en voerden hem met haken mee,
in een net sleepten ze hem naar Babel, naar de koning,
op de bergen van Israël verstomde zijn gebrul.

10 Je moeder was een wijnstok, net als jij aan het water geplant,
die vruchten droeg en vele takken, want er was water in overvloed.

11 Zijn takken werden sterk, machtig als een heersersstaf,
een klom er op tot hoog in de wolken,
van verre zichtbaar met zijn vele bladeren.

12 Toen werd de wijnstok in woede uitgerukt
en op de aarde neergeworpen;
de oostenwind verschroeide zijn druiven,
zijn takken werden afgerukt en verdroogden,
de sterkste werd door het vuur verteerd.

13 Nu staat hij in de woestijn, in een droog en dorstig land.

14 Uit zijn stam sloeg het vuur dat zijn twijgen en druiven verteerde,
de sterkste tak is weg, zijn heersersstaf heeft hij verloren.”

(Dit is een klaaglied, en zo wordt het nog steeds gezongen.)

Israël opstandig en ontrouw

20

1 In het zevende jaar, op de tiende dag van de vijfde maand, kwam een aantal van de oudsten uit Israël bij mij om de HEER te raadplegen. Toen ze tegenover mij hadden plaatsgenomen, 2 richtte de HEER zich tot mij: 3 'Menskind, zeg tegen de oudsten van Israël: "Dit zegt God, de HEER: Komen jullie mij raadplegen? Zo waar ik leef: ik zal me beslist niet door jullie laten raadplegen! – spreekt God, de HEER." 4 Oordeel over hen, menskind! Laat hen beseffen welke gruweldaden hun voorouders hebben begaan. 5 Zeg tegen de oudsten: "Dit zegt God, de HEER: Op de dag dat ik Israël uitkoos, heb ik de nakomelingen van Jakob een plechtige eed gezworen en maakte ik mij in Egypte aan hen bekend met deze woorden: 'Ik ben de HEER, jullie God.' 6 Op die dag zwoer ik hun dat ik hen uit Egypte weg zou leiden naar het land dat ik voor hen had uitgezocht, een land dat overvloedig van melk en honing, de parel onder de landen van de wereld. 7 Ik zei tegen hen: 'Ontdoe je van de afschuwelijke goden die jullie aanbidden, en verontreinig je niet langer met de afgoden van Egypte. Ik, de HEER, ben jullie God.'

8 Maar zij waren opstandig en wilden niet naar mij luisteren, ze ontdeden zich niet van de afschuwelijke goden die ze aanbaden, ze verlieten de afgoden van Egypte niet. Dus wilde ik mijn toorn over hen uitstorten, daar in Egypte, en mijn woede op hen koelen. 9 Maar om mijn naam niet te ontwijden in de ogen van de volken waartussen ze leefden, leidde ik hen weg uit Egypte en maakte mij zo aan die volken bekend. 10 Ik leidde de Israëlieten weg uit Egypte en bracht hen naar de woestijn. 11 Daar gaf ik hun mijn wetten, daar maakte ik hun mijn regels bekend, die leven brengen aan iedereen die zich eraan houdt. 12 Verder gaf ik hun de sabbat als het teken waaraan te zien is dat ik, de HEER, van hen mijn heilig volk heb gemaakt.

13 Maar ook in de woestijn was het volk van Israël opstandig. Ze hielden zich niet aan mijn wetten en negeerden mijn regels, die leven brengen aan iedereen die zich eraan houdt, en hielden de sabbat niet in ere. Daarom wilde ik daar in de woestijn mijn woede over hen uitstorten en hen vernietigen. 14 Ik deed het niet, want ik wilde mijn naam niet ontwijden bij de volken die hadden gezien hoe ik hen had weggeleid. 15 Wel zwoer ik in de woestijn de eed dat ik hen niet naar het land zou brengen dat ik hun geven wilde, een land dat overvloedig van melk en honing, de parel onder de landen van de wereld. 16 Ze leefden immers niet naar mijn voorschriften, ze negeerden mijn wetten en hielden zich niet aan de sabbat: hun hart ging uit naar hun afgoden. 17 Toch richtte ik het volk niet te gronde, daar in de woestijn, ik vernietigde het niet, want ik had medelijden met hen. 18 Ik zei daar tegen hun kinderen dat ze niet moesten leven volgens de wetten en regels van hun ouders, en zich niet moesten inlaten met hun afgoden: 19 'Ik, de HEER, ben jullie God: onderhoud mijn wetten en regels, en leef ze na. 20 Houd de sabbat in ere; dat zal voor jullie en mij het teken zijn waaraan te zien is dat ik, de HEER, jullie God ben.'

21 Maar ook hun kinderen gedroegen zich opstandig. Ze hielden zich niet aan mijn wetten en regels, die leven brengen aan iedereen die zich eraan houdt; ze volgden ze niet op. Ze hielden de sabbat niet in ere, en daarom wilde ik daar in de woestijn mijn toorn over hen uitstorten en mijn woede op hen koelen. 22 Ik zag daarvan af, omdat ik mijn naam niet wilde ontwijden bij de volken die hadden gezien hoe ik hen had weggeleid. 23 Wel zwoer ik in de woestijn dat ik hen zou verspreiden onder vreemde volken en verstrooien in verre landen, 24 omdat ze mijn regels en wetten negeerden en zich niet aan de sabbat hielden, maar de afgoden van hun ouders aanbaden. 25 Ik gaf hun zelfs slechte wetten, en regels die leidden tot de dood. 26 Met hun eigen offergaven maakte ik hen onrein, hun eerstgeboren kinderen liet ik hen offeren, opdat ze in ontzetting zouden beseffen dat ik de HEER ben."

27 Spreek daarom opnieuw tegen het volk van Israël, menskind, zeg hun: "Dit zegt God, de HEER: Jullie voorouders hebben mij ook verder nog met hun ontrouw bespot. 28 Ik bracht hen naar het land dat ik hun onder ede beloofd had, maar bij elke heuvel en bij iedere schaduwrijke boom die ze zagen, offerden ze hun vee en krenkten ze mij met hun offers. Daar brachten ze hun geurige reukoffers en daar plengden ze hun wijnooffers. 29 Ik vroeg: 'Wat is dat toch voor plek waar jullie heen gaan om te offeren?' Sinds die tijd wordt zo'n plek offerhoogte genoemd."

30 Zeg daarom tegen het volk van Israël: "Dit zegt God, de HEER: Is het niet zo dat jullie jezelf nog altijd onrein maken, net zoals jullie voorouders deden? En plegen jullie niet tot op de dag van vandaag overspel met hun afschuwelijke goden? 31 Maken jullie jezelf niet nog altijd onrein met jullie offergaven, door je eigen kinderen als offer te verbranden en afgoden te vereren? En moet ik mij dan door jullie laten raadplegen, volk van Israël? Zo waar ik leef, ik zal mij beslist niet door jullie laten raadplegen! 32 Wat jullie willen, zal zeker niet gebeuren. Jullie denken dat je kunt worden als de volken die in andere landen wonen en goden van hout en steen vereren! 33 Zo waar ik leef – spreekt God, de HEER –, ik zal jullie koning zijn, een koning die met sterke hand en opgeheven arm zijn toorn over jullie uitstort. 34 Uit de landen waarover jullie verstrooid zijn, uit de volken waartussen jullie wonen, zal ik je bijeenbrengen en wegvoeren, met sterke hand en opgeheven arm. Ik zal mijn toorn over jullie uitstorten en 35 je de woestijn van de volken injagen. Daar zullen jullie oog in oog met mij komen te staan en zal ik jullie aanklagen. 36 Zoals ik jullie voorouders in de woestijn van Egypte heb aangeklaagd, zo zal ik ook jullie aanklagen – spreekt God, de HEER. 37 Ik zal je onder mijn herdersstaf dwingen en je houden aan de verplichtingen van ons verbond. 38 Wie tegen mij in opstand komen en rebelleren, zal ik scheiden van de anderen: ik zal hen weg leiden uit hun ballingschap, maar niet om hen naar hun eigen land terug te brengen. Jullie zullen weten dat ik de HEER ben.

39 Luister, volk van Israël! Dit zegt God, de HEER: Loop maar achter je afgoden aan, ga daar rustig mee door als jullie niet naar mij willen luisteren, maar mijn heilige naam zullen jullie niet langer met je offers en afgoden ontwijden. 40 Want alleen op mijn heilige berg, op de verheven berg van Israël – spreekt God, de HEER – mag het volk van Israël mij dienen, iedereen, uit het hele land. Daar zal jullie gedrag mij met vreugde vervullen. De kostbaarste offers, het beste wat jullie te geven hebben, moet aan mij worden gewijd. 41 Wanneer ik jullie heb weggeleid bij de volken waartussen jullie nu leven, zullen jullie mij als een geurig offer met vreugde vervullen. Ik zal jullie bij elkaar brengen vanuit de landen waarover jullie nu verstrooid zijn, en zo de volken laten zien dat ik heilig ben. 42 Als ik jullie naar je land breng, het land dat ik onder ede aan je voorouders beloofd had, zullen jullie beseffen dat ik de HEER ben. 43 Daar zullen jullie denken aan de daden waarmee je jezelf onrein hebt gemaakt. Jullie zullen van jezelf walgen vanwege al het kwaad dat jullie hebben gedaan. 44 En dan, volk van Israël, als ik met jullie doe wat past bij mijn naam en niet wat bij jullie slechte en verderfelijke daden past, zullen jullie beseffen dat ik de HEER ben – zo spreekt God, de HEER.”

Het goddelijk zwaard

21

1 Weer richtte de HEER zich tot mij: *

(21:1-5) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 20:45-49.

2 ‘Mensenkind, richt je blik naar het zuiden, klaag het aan en profeteer tegen het struikgewas daar. 3 Zeg: “Luister naar de woorden van de HEER! Dit zegt God, de HEER: Ik steek je in brand, en het vuur zal al het levende en dorre hout verteren. De laaiende vlam zal niet doven, alle gezichten, in noord en zuid, zullen erdoor worden verschroeid, 4 en alles wat leeft zal weten dat ik die vlam heb aangestoken. Het vuur zal niet doven!” 5 Ik antwoordde: ‘Ach HEER, mijn God, zullen ze dan niet zeggen: “Hij spreekt in raadselen, die man!”’

6 De HEER richtte zich tot mij: *

(21:6-37) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 21:1-32.

7 ‘Mensenkind, richt je blik op Jeruzalem en klaag de heiligdommen aan, profeteer tegen het land van Israël. 8 Zeg: “Dit zegt de HEER: Ik keer me tegen je, ik trek mijn zwaard uit de schede en ik zal je inwoners uitroeien, de schuldigen en de onschuldigen. 9 Van het zuiden tot het noorden roei ik iedereen uit, de schuldigen en de onschuldigen. Daarom laat ik mijn zwaard uit de schede komen, 10 en alles wat leeft zal weten dat ik, de HEER, mijn zwaard getrokken heb! Het keert niet meer in de schede terug.” 11 En jij, mensenkind, kerm! Kerm van verdriet waar zij bij zijn, kerm als een gebroken man. 12 Als ze je dan vragen: “Waarom kerm je zo?” zeg dan: “Er gaat een onheilsboodschap rond! De angst zal alle mensen om het hart slaan, hun armen zullen slap langs hun lichaam hangen, ze worden wanhopig, het water loopt hun langs de benen. Het komt, het zal gebeuren! – zo spreekt God, de HEER.”

13 De HEER richtte zich tot mij: 14 ‘Mensenkind, profeteer, zeg: “Dit zegt God, de HEER:

Er is een zwaard gewet, er is een zwaard geslepen,

15-16 om te slachten is het gewet,

om te bliksemen is het gescherpt.

Moeten wij ons erover verheugen

dat de staf van mijn zoon al het hout veracht?

Het zwaard is gescherpt om te worden gegrepen.

Het is gewet, het is geslepen,

moordenaars grijpen het vast.”

17 Schreeuw het uit, mensenkind,

en sla je op je heup,

want het zwaard treft mijn volk,

het verwondt Israëls vorsten,

mijn volk wordt door het zwaard geveld.

18 Het volk wordt beproefd,

en wat als ook de staf die al het hout veracht er niet meer is?

– zo spreekt God, de HEER.

19 Mensenkind, profeteer,

sla je handen op elkaar,

en laat het zwaard tweemaal,

driemaal zijn werk doen.

Het is een zwaard dat kliëft,

dat velen doorboort,
dat diep in hen doordringt.
20 De schrik slaat hun om het hart,
velen struikelen en vallen!
Het zwaard stuur ik af op hun steden,
verwoestend doet het zijn werk.
Ja, het is gemaakt om te bliksemen
het is gewet*

(21:20) gewet – Voorgestelde lezing. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘omhuld’ of ‘bedekt’.
om te slachten.

21 Doe een uitval naar rechts,
val aan naar links,
waarheen je maar gestuurd wordt!
22 Ook ik sla mijn handen op elkaar,
ik zal mijn woede koelen.
Ik, de HEER, heb gesproken.’

23 De HEER richtte zich opnieuw tot mij: 24 ‘Mensenkind, teken twee wegen waarlangs het zwaard van de koning van Babylonië kan gaan. Beide wegen komen uit hetzelfde land. Maak aan het begin van de twee wegen, die beide naar een stad leiden, een open plek. 25 Langs de ene weg gaat het zwaard naar Rabba in Ammon, langs de andere naar het versterkte Jeruzalem in Juda. 26 Op de splitsing van de weg, aan het begin van de twee wegen, staat de koning van Babylonië, en hij vraagt om een teken. Hij schudt de pijlen, hij raadpleegt zijn godenbeeldjes, hij bekijkt de lever. 27 Rechts ligt het lot van Jeruzalem. Hij zal de stad met stormrammen aanvallen, hij zal zijn mond openen in een strijdkreet,*

(21:27) in een strijdkreet – Volgens de Septuaginta. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘om te moorden’.

hij zal zijn stem in krijgsgeschreeuw verheffen. Hij laat de stormrammen tegen de poorten beuken, hij maakt een bestormingsdam, hij werpt een belegeringswal op. 28 De Judeeërs zullen denken dat dit een valse voorspelling is, ze hebben immers eden van trouw gezworen! Maar hun schuld komt aan het licht, ze zullen gegrepen worden. 29 Dit zegt God, de HEER: Omdat jullie zelf mij aan je schuld hebben herinnerd, omdat jullie misdaden aan het licht zijn gekomen en al jullie zonden en wandaden zichtbaar zijn, omdat jullie zelf mij aan je gedrag hebben herinnerd – daarom zullen jullie in handen van de vijand vallen.

30 En wat jou betreft, goddeloze, ontaarde vorst van Israël: voor jou is de dag van de afrekening gekomen. 31 Dit zegt God, de HEER: Weg met je tulband, zet af die kroon! Niets blijft hetzelfde, wat laag is wordt hoog, wat hoog is wordt laag. 32 Puin, puin, niets dan puin blijft er over, maar eerst moet hij nog komen aan wie ik het oordeel toevertrouw.

33 Jij, mensenkind, moet profeteren. Zeg: “Dit zegt God, de HEER, over de Ammonieten en over hun schande,” zeg: “Zwaard, om te slachten ben je getrokken, om te verwoesten ben je geslepen, bliksemen zul je, zwaard! 34 Ze zeggen dat je niets voorstelt en ze doen valse voorspellingen. Toch zul je die goddeloze en ontaarde mensen de hals doorsnijden. Voor hen is de dag van de afrekening gekomen.

35 Terug in je schede! Daar waar je gemaakt bent, in het land waar je vandaan komt, zal ik je straffen. 36 Mijn toorn zal ik over je uitstorten, het vuur van mijn woede zal ik over je heen blazen, en ik zal je aan barbaren overleveren, aan mannen die dood en verderf zaaien. 37 Je zult aan het vuur ten prooi vallen, overal in het land zal bloed vloeien en je naam zal niet meer worden genoemd – ik, de HEER, heb gesproken.”

Oordeel over Jeruzalem

22

1 De HEER richtte zich tot mij: 2 ‘Mensenkind, oordeel over de bloedstad, oordeel en laat haar al haar gruweldaden beseffen. 3 Zeg: “Dit zegt God, de HEER: Je bent een stad van bloedvergieten, en daarom is je tijd gekomen! Je bent een stad vol afgodsbeelden en daardoor ben je onrein. 4 Je bent schuldig door al het bloed dat je hebt vergoten, je bent onrein door de afgodsbeelden die je hebt gemaakt. Daarom zijn je dagen geteld en is de grens van je jaren bereikt. Ik zal je uitleveren aan de hoon en spot van alle volken en landen. 5 Dichtbij en ver weg zullen ze zich vrolijk over je maken, want je naam is bezoedeld, en groot is de verwarring binnen je muren. 6 Israëls vorsten hebben er hun macht misbruikt en bloed vergoten, 7 kinderen hebben er hun vader en moeder veracht, vreemdelingen zijn er uitgebuit en weduwen en wezen zijn er onrechtvaardig behandeld. 8 Wat aan mij was gewijd, is door jou geminacht, en de sabbat heb je niet in ere gehouden. 9 Door je bewoners werd kwaad gesproken, bloed vergoten en ontucht gepleegd, er werden offermaaltijden gehouden op de bergen. 10 Mannen

bezoedelden hun vaders bed en misbruikten onreine, menstruerende vrouwen. **11** De een heeft met de vrouw van een ander geslapen, een tweede zijn schoondochter met ontucht bezoedeld, een volgende heeft zijn zuster, de dochter van zijn vader, verkracht. **12** Voor geld heb je bloed vergoten, je hebt je vooraf rente laten betalen en toeslag achteraf, je hebt anderen schade berokkend en uitgebuit, en mij ben je vergeten – spreekt God, de HEER.

13 Ik sla mijn handen in woede op elkaar omdat je woekerwinsten maakt, en omdat er binnen je muren bloed vergoten wordt. **14** Zal je hart het houden, zullen je handen sterk blijven wanneer ik tegen je optreed? Ik, de HEER, heb gesproken, en dit is wat ik zal doen: **15** Ik zal je verdrijven naar verre landen en verspreiden onder vreemde volken; ik zal een einde maken aan je onreinheid. **16** Alle volken zullen zien hoe je wordt ontwijfd, en dan zul je beseffen dat ik de HEER ben.”

17 De HEER richtte zich tot mij: **18** ‘Mensenkind, het volk van Israël is mij niet meer waard dan de slakken die overblijven wanneer koper en tin, ijzer en lood samen in een oven worden gesmolten; niets dan schuim is ervan over. **19** Daarom – dit zegt God, de HEER: Omdat jullie nu niet meer dan schuim zijn, breng ik jullie in Jeruzalem bijeen. **20** Zilver, koper, ijzer, lood, tin: het gaat allemaal de oven in, en het vuur wordt aangeblazen om het te laten smelten. Net zo zal ik jullie in mijn hevige woede bijeenbrengen en jullie laten smelten in het vuur; **21** ik zal jullie in Jeruzalem samenbrengen, ik zal het vuur van mijn woede over je heen blazen zodat jullie smelten. **22** Zoals zilver wordt gesmolten in een oven, zo zullen jullie smelten in de stad, en jullie zullen weten dat ik, de HEER, mijn toorn over jullie heb uitgestort.’

23 De HEER richtte zich tot mij: **24** ‘Mensenkind, zeg tegen Jeruzalem: “Je bent als een land dat niet is gereinigd; toen ik je vervloekte, bleef de regen uit. **25** De vorsten in de stad*’

(22:25)

De vorsten in de stad

– Volgens de Septuaginta. MT: ‘De samenzwering van haar profeten’.

waren als leeuwen die grommend hun prooi verscheuren: ze verslonden mensen, ze roofden schatten en kostbaarheden, veel vrouwen maakten ze tot weduwen. **26** De priesters deden mijn wetten geweld aan, wat aan mij was gewijd ontheiligden ze, ze maakten geen onderscheid tussen wat heilig is en wat niet, ze leerden niemand het verschil tussen rein en onrein en de sabbat hielden ze niet in ere. Zo werd mijn naam door hen ontwijfd. **27** De leiders in de stad waren als wolven die hun prooi verscheuren. Door bloed te vergieten, door mensen te gronde te richten, joegen ze hun eigen gewin na. **28** De profeten pleisterden alles met hun witkalk dicht, hun visioenen waren bedrieglijk en hun voorspellingen vals, ze zeiden: ‘Dit zegt God, de HEER ...’ – terwijl de HEER niet had gesproken. **29** Het volk gaf zich over aan uitbuiting en diefstal, het onderdrukte de machtelozen en de armen, het buitte de vreemdelingen uit en deed hun geen recht. **30** Ik heb gezocht naar iemand die een muur om de stad kon bouwen, die voor het land in de bres wilde springen opdat het niet zou worden vernietigd – maar zo iemand heb ik niet gevonden. **31** Dus vervloekte ik hen, met het vuur van mijn toorn vernietigde ik hen, ik liet hun daden op hun eigen hoofd neerkomen – zo spreekt God, de HEER.”

Ohola en Oholiba

23

1 De HEER richtte zich tot mij: **2-4** ‘Mensenkind, er waren eens twee vrouwen, dochters van dezelfde moeder. De oudste heette Ohola, haar zuster Oholiba. Al toen ze jong waren, waren ze ontrouw, in Egypte. Daar werden hun borsten betast en lieten ze zich, terwijl ze nog maagd waren, in hun tepels knijpen. Daarna werden ze de mijne, en ze baarden zonen en dochters. (Wat hun namen betreft: Ohola is Samaria en Oholiba is Jeruzalem.)

5 Maar Ohola was mij ontrouw, ze hunkerde naar haar minnaars, de Assyriërs – strijders die **6** zich kleedden in purper, ruiters te paard, gouverneurs en stadhouders, allemaal aantrekkelijke jongemannen. **7** Ze pleegde overspel met heel de Assyrische elite, in haar verlangen naar hen maakte ze zich onrein met al hun afgoden. **8** En ook haar overspel met de Egyptenaren zette ze weer voort. Die hadden immers in haar jeugd met haar geslapen, haar toen ze nog maagd was in haar tepels geknepen en haar als hoer gebruikt. **9** Daarom leverde ik haar uit aan haar minnaars, de Assyriërs naar wie zij had verlangd, **10** en die scheurden haar de kleren van het lijf, die voerden haar zonen en dochters weg en doodden haarzelf met het zwaard. Haar straf werd een waarschuwing voor alle vrouwen.

11 Haar zuster Oholiba zag dit alles en ging in haar wellust zelfs nog verder, ze dreef haar overspel nog verder dan haar zuster. **12** Ook zij verlangde naar de Assyriërs, naar hun gouverneurs en stadhouders, hun schitterende krijgers, hun ruiters te paard, naar al die aantrekkelijke jongemannen. **13** Ik zag hoe ook zij zich onrein maakte; de beide zusters gingen dezelfde weg. **14** En Oholiba liet het niet bij dit overspel. Toen ze op een muur mannen getekend zag, in rode kleuren, Chaldeeën **15** met een lendendoek om hun heupen en een wapperende tulband rond hun hoofd, mannen die er allemaal uitzagen als officieren, Babyloniërs uit Chaldea, hun geboorteland – **16** toen werd haar verlangen naar hen zo groot dat ze boden naar Chaldea zond. **17** De Babyloniërs kwamen met haar de liefde bedrijven, en maakten haar onrein door haar als hoer te gebruiken. Zo werd ze onrein, en ze kreeg een afkeer van hen. **18** Toen ze zich openlijk als een hoer gedroeg en zich naakt liet zien, kreeg ik een afkeer van haar, zoals ik ook van haar zuster een afkeer had gekregen. **19** Ze dacht terug aan de dagen van haar jeugd, toen

ze ontrouw was in Egypte, en bedreef nog meer overspel. **20** Ze verlangde terug naar haar minnaars daar, die zo zwaar geschapen zijn als ezels en hun zaad lozen als hengsten.

21 Jij, Oholiba, verviel weer in de schanddaden van je jeugd, toen ze in Egypte in je tepels knepen omdat je jonge borsten had. **22** Daarom – dit zegt God, de HEER: Ik zet je minnaars, van wie je een afkeer hebt gekregen, tegen je op; ik laat ze overal vandaan naar je optrekken: **23** de Babyloniërs en heel Chaldea, Pekod, Soa en Koa, en alle Assyriërs, al die aantrekkelijke jongemannen, gouverneurs en stadhouders, officieren en manschappen, al die mannen te paard. **24** Ze komen uit alle volken, ze trekken tegen je op met hun strijdwagens, met hun grote en kleine schilden en hun helmen, ze vallen je van alle kanten aan. Ik zal hen een oordeel over je laten vellen; overeenkomstig hun recht zullen zij je vonnissen. **25** Ik zal je mijn toorn laten voelen: zij zullen zich woedend op je storten en je neus en je oren afsnijden, en wat er van je over is valt ten prooi aan het zwaard. Ze zullen je zonen en dochters wegvoeren, en wat er dan nog van je over is wordt door het vuur verteerd. **26** Ze zullen je de kleren van het lijf scheuren en je je prachtige sieraden afnemen. **27** Dan zal ik een einde maken aan je schanddaden, en aan je ontrouw in Egypte, en je zult je minnaars niet meer naar de ogen zien en aan Egypte niet meer denken.

28 Nu dan – zegt God, de HEER –, ik lever je uit aan de mannen die je haat en van wie je een afkeer hebt gekregen. **29** Zij zullen jou haten, je alles afnemen wat je hebt vergaard en je helemaal naakt achterlaten; je schaamteloze naaktheid, je overspel en je schandelijk gedrag zullen voor iedereen zichtbaar zijn. **30** Dit alles zal met je gebeuren omdat je met alle volken overspel bedreef, en je onrein hebt gemaakt met hun afgoden. **31** Je bent de weg van je zuster gegaan; haar beker zal ik ook jou te drinken geven. **32** Dit zegt God, de HEER:

De beker van je zuster zul je drinken,
de diepe en wijde beker;
een beker vol spot en hoon,
tot de rand gevuld.

33 Dronkenschap en droefheid zul je drinken,
een beker van ontzetting en verbijstering –
dat is de beker van je zuster Samaria.

34 Je zult hem drinken en leegslurpen,
je zult op zijn scherven bijten
en er je borsten mee openhalen.

Want zo heb ik gesproken – spreekt God, de HEER.

35 Daarom – dit zegt God, de HEER –, omdat je mij vergeten bent en mij de rug hebt toegekeerd, daarom zul je nu de schande van je overspel dragen.'

36 De HEER zei tegen mij: 'Mensenkind, ga een oordeel vellen over Ohola en Oholiba! Laat hen beseffen welke gruweldaden ze hebben begaan. **37** Ze hebben overspel gepleegd en er kleeft bloed aan hun handen. Ze pleegden overspel met hun afgoden, ze hebben zelfs de kinderen die ze mij hadden gebaard, als voedsel aan hen aangeboden. **38** Ze hebben daarmee mijn heiligdom verontreinigd, en ze hebben de sabbat niet in ere gehouden. **39** Op de dag dat ze hun kinderen slachtten voor hun afgoden, zijn ze mijn heiligdom binnengegaan en hebben het ontwijfd. Zo hebben ze zich gedragen, midden in mijn tempel. **40** Ook hebben ze boden gezonden naar mannen in verre landen. En ze zijn gekomen, de mannen voor wie je je gebed hebt, voor wie je je ogen hebt opgemaakt en voor wie je je met sieraden hebt behangen. **41** Je bent gaan zitten op een prachtig bed, met een gedekte tafel ervoor waarop mijn wierook en mijn olie stonden. **42** Eromheen was het geluid te horen van een zorgeloze menigte: er waren Sabeeërs uit de woestijn en mannen van allerlei slag; jij en je zuster kregen armbanden om en een prachtige kroon op het hoofd. **43** En ik dacht over deze door ontucht getekende vrouw: Nu plegen ze overspel met haar, en zij met hen. **44** Ze bezochten haar zoals je een hoer bezoekt – zo gingen ze om met Ohola en ook met Oholiba, schaamteloze vrouwen. **45** Maar rechtvaardige mannen zullen hen vonnissen volgens het recht dat geldt voor echtbreeksters en vrouwen die bloed vergieten, want echtbreeksters zijn het, en er kleeft bloed aan hun handen.

46 Dit zegt God, de HEER: Laat een menigte tegen hen optrekken, laat angst hen overweldigen en plundering hun deel worden. **47** Die menigte zal hen stenigen, hen neerhakken met hun zwaarden, hun zonen en dochters doden en hun huizen in brand steken. **48** Dan zal ik een einde maken aan de schande in het land, en alle vrouwen zullen gewaarschuwd zijn en jullie schandelijke gedrag niet navolgen. **49** Jullie zullen boeten voor je schanddaden en voor je zondige afgodendienst, en dan zullen jullie beseffen dat ik God, de HEER ben.'

De kookpot

24

1 In het negende jaar, op de tiende dag van de tiende maand, richtte de HEER zich tot mij: **2** 'Mensenkind, schrijf op welke dag het is, de precieze datum, want vandaag is het de dag dat de koning van Babylonië het beleg voor Jeruzalem heeft geslagen. **3** Vertel dit opstandige volk een verhaal, zeg tegen hen: "Dit zegt God, de HEER: Zet

de kookpot op en giet er water in. **4** Vul de pot met vlees, met schenkel en schouderstuk, met de mooiste stukken en de beste bouten. **5** Neem het vetste dier uit de kudde, stapel hout*

(24:5) *hout* – Voorgestelde lezing. MT: ‘de bouten’.

op onder de pot, laat het water koken en zieden, laat de bouten sudderen.

6 Daarom – dit zegt God, de HEER: Wee de bloedstad! Een pot met aangekoekt vuil is zij, een pot waar het vuil niet vanaf gaat; haal de stukken vlees er een voor een uit – er is geen lot op de stad gevallen. **7** Het bloed dat ze vergoten heeft, is nog niet verdwenen. Op een kale rots blijft het liggen, ze heeft het niet laten weglopen over de aarde, waar het in de grond kan verdwijnen. **8** Opdat mijn toorn kan opkomen, opdat ik het bloed kan wreken, heb ik het op de kale rots laten liggen, waar het niet kan worden toegedekt.

9 Daarom – dit zegt God, de HEER: Wee de bloedstad! Ikzelf zal een groot vuur aanleggen. **10** Zorg voor veel brandhout, steek het vuur aan, laat het vlees verbranden, het vocht verkoken en de botten verkoken. **11** Laat de pot leeg op het vuur staan, zodat hij heet wordt en het koper gaat gloeien, om alle onreinheid in de pot te laten wegsmelten en het vuil te laten verdwijnen. **12** Maar al die moeite zal vergeefs zijn: het vele vuil wil er niet af, het wordt door het vuur niet weggebrand. **13** Jouw onreinheid is je schande; omdat je niet rein bent geworden toen ik je wilde reinigen, zul je van je onreinheid niet meer worden gezuiverd voordat ik mijn woede op je heb gekoeld. **14** Ik, de HEER, heb gesproken, en zo zal het gebeuren, zo zal ik het doen. Ik zal je niet ontzien, ik zal geen medelijden tonen, ik zal geen berouw krijgen. Naar je daden zul je worden beoordeeld. Zo spreekt God, de HEER.”

Een plotselinge slag

15 De HEER richtte zich tot mij: **16** ‘Door een plotselinge slag zal ik het liefste wat je hebt van je wegnemen. Je mag daar niet om rouwen of treuren, en je tranen niet laten vloeien. **17** Klaag in stilte, rouw niet om de dode. Wikkel een tulband om en doe je sandalen aan; bedek je baard niet en eet niet van het brood dat de mensen je brengen.’

18 Die ochtend sprak ik nog tegen het volk, en ’s avonds stierf mijn vrouw. De volgende morgen deed ik wat mij was opgedragen.

19 Het volk vroeg mij: ‘Wilt u ons uitleggen waarom u zich zo gedraagt, en wat dat voor ons betekent?’ **20** Ik antwoordde: ‘De HEER heeft zich tot mij gericht. Hij droeg me op **21** tegen het volk van Israël te zeggen: “Dit zegt God, de HEER: Ik ga mijn heiligdom ontwijden, de plaats waaraan jullie je trots en kracht ontlene, jullie liefste bezit, de plaats waarnaar jullie hart verlangt. De zonen en dochters die jullie daar achtergelaten hebben, zullen vallen door het zwaard. **22** Jullie zullen doen wat ik heb moeten doen: Jullie mogen je baard niet bedekken, en niet eten van het brood dat de mensen jullie brengen. **23** Wikkel een tulband om en doe je sandalen aan, rouw niet en treur niet. Jullie schuld wordt jullie ondergang, en jullie zullen bij elkaar je leed klagen. **24** Zo zal Ezechiël voor jullie een teken zijn: zoals hij heeft gedaan, zo moeten jullie doen. Als het onheil komt, zullen jullie beseffen dat ik God, de HEER, ben.”’

25 ‘Mensenkind, op de dag dat ik hun vesting – hun stralende vreugde, hun liefste bezit, hun hartsverlangen – van hen wegneem, en ook hun zonen en dochters, **26** op die dag zal er een overlevende bij je komen om je dat te berichten. **27** Op die dag zal je mond geopend worden, je zult weer kunnen spreken en niet langer stom zijn. Zo zul je voor het volk een teken zijn, en zij zullen weten dat ik de HEER ben.’

Profetie tegen de volken die Israël omringen

25

1 De HEER richtte zich tot mij: **2** ‘Mensenkind, richt je blik op de Ammonieten en profeteer tegen hen. **3** Zeg tegen de Ammonieten: “Luister naar de woorden van God, de HEER! Dit zegt God, de HEER: Jullie hebben je vrolijk gemaakt toen mijn heiligdom werd ontwijd, toen het land van Israël werd verwoest en het volk van Juda in ballingschap ging. **4** Daarom zal ik jullie land in eigendom geven aan de stammen uit het oosten. Zij zullen er hun tenten opslaan en er hun woonplaats van maken; zij zullen jullie vruchten eten en je melk drinken. **5** Van Rabba maak ik een weideplaats voor hun kamelen, en hun schapen zullen zich op je land te ruste leggen. Zo zullen jullie weten dat ik de HEER ben.

6 Ook dit zegt God, de HEER: Jullie hebben je handen op elkaar geslagen en met je voeten gestampt en vol minachting gelachen over het lot van Israël. **7** Daarom zal ik mijn hand tegen jullie opheffen en je uitleveren aan vijandige volken. Ik zal jullie uit de kring van de volken verwijderen, jullie land zal niet langer bestaan. Ik zal jullie vernietigen; zo zullen jullie weten dat ik de HEER ben.”

8 Dit zegt God, de HEER: Moab – en ook Seïr – heeft gezegd dat het volk van Juda niet anders is dan alle andere volken. **9** Daarom zal ik de steden op de berghellingen van Moab verwoesten, alle steden, tot de laatste toe. Ook de allermooiste zullen ten onder gaan: Bet-Hajjesimot, Baäl-Meon en Kirjataïm. **10** Net als Ammon zal ik Moab

in eigendom geven aan de stammen uit het oosten. Geen volk zal zich de Ammonieten ooit nog herinneren. **11** Zo zal ik ook Moab straffen; ze zullen weten dat ik de HEER ben.

12 Dit zegt God, de HEER: Edom heeft zich op het volk van Juda gewroken en zo een zeer zware schuld op zich geladen. **13** Daarom, zegt God, de HEER, zal ik mijn hand tegen Edom opheffen. Ik zal er mens en dier uitroeien, ik zal het land verwoesten; van Teman tot Dedan zullen allen door het zwaard worden geveeld. **14** Door Israël, mijn volk, zal ik mij op Edom wreken: Israël zal Edom treffen met mijn woede en mijn toorn, en zo zal Edom mijn wraak leren kennen – spreekt God, de HEER.

15 Dit zegt God, de HEER: De Filistijnen zijn wraakzuchtig geweest, ze hebben zich vol minachting gewroken; gedreven door een eeuwigdurende haat hebben ze verwoestingen aangericht. **16** Daarom, zegt God, de HEER, zal ik mijn hand tegen de Filistijnen opheffen. Ik zal die Kretenzers uitroeien, en wie er van hen in de kustvlakte nog in leven is, richt ik te gronde. **17** Ik zal mij meedogenloos op hen wreken, in mijn toorn zal ik hen straffen, en dan, als mijn wraak hen treft, zullen ze weten dat ik de HEER ben.’

Profetie tegen Tyrus

26

1 In het elfde jaar, op de eerste dag van de maand, richtte de HEER zich tot mij: **2** ‘Mensenkind, Tyrus heeft zich vrolijk gemaakt over Jeruzalem, zij heeft uitgeroepen: “De Poort der volken is verwoest en is mij toegevallen. Nu de stad in puin ligt, zal ik mij vullen met haar schatten!” **3** Daarom zegt God, de HEER: Ik zal je straffen, Tyrus, ik zal een vloed van volken op je afsturen, ze zullen op je aanstormen als de golven van de zee! **4** De muren van Tyrus zullen ze verwoesten en haar torens neerhalen. Ik zal zelfs het stof uit Tyrus wegvegen, ik zal van haar een kale rots maken, **5** een plaats waar je netten te drogen hangt, midden in zee. Ik heb gesproken – spreekt God, de HEER. Tyrus wordt een prooi voor andere volken, **6** en haar dochtersteden op het land zullen door het zwaard worden geveeld. Ze zullen weten dat ik de HEER ben.

7 Want dit zegt God, de HEER: Ik zal Nebukadnessar, de koning van Babylonië, de koning der koningen, naar jou, Tyrus, laten optrekken. Hij komt vanuit het noorden, met paarden, wagens en ruiters, met een groot en machtig leger. **8** Hij zal je dochters op het vasteland vellen met zijn zwaard en tegen jou zal hij een belegeringswal en een bestormingsdam opwerpen, terwijl zijn soldaten door schilden worden beschermd. **9** Met zijn stormram zal hij op je muren beuken, je torens zal hij met houwelen neerhalen. **10** Met zo veel paarden komt hij op je af dat stofwolken je zullen bedekken; als hij je poorten binnenkomt zullen je muren beven door het geraas van de ruiters, de wielen en de wagens, alsof de stad wordt opengereten. **11** De hoeven van zijn paarden zullen je straten kapot trappen, hij zal je bevolking doden met zijn zwaard, je machtige zuilen zullen tegen de grond gaan. **12** Je rijkdommen worden geroofd, je handelswaren geplunderd, je muren neergehaald en je kostbare huizen afgebroken. Alle stenen, al het houtwerk en alle puin verdwijnen in zee. **13** Je gezang zal ik doen verstommen, niemand zal de klank van je lieren nog horen. **14** Ik maak een kale rots van je, een droogplaats voor netten, je zult nooit meer worden herbouwd. Ik, de HEER, heb gesproken – zo spreekt God, de HEER.

15 Ook dit zegt God, de HEER, tegen Tyrus: De kusten en de eilanden zullen beven bij het geluid van je val, bij het gekerm van de gewonden, als er binnen je muren een slachting wordt aangericht. **16** Alle vorsten van de zee zullen van hun troon afdalen, hun mantels afleggen en hun kleurige gewaden uittrekken, gehuld in het kleed van de angst zullen ze op de grond gaan zitten, onophoudelijk bevend, verbijsterd over je val. **17** Ze zullen dit klaaglied over je zingen:

“Ach, hoe ben je te gronde gegaan!

Jij, eens vanuit de zeeën bevolkt,
roemrijke stad, burcht in de zee,
jij en je bewoners zaaiden overal angst.

18 Nu beven de kusten, op de dag van je val,
ontzet zijn de eilanden in de zee
over je ondergang.”

19 Dit zegt God, de HEER: Wanneer ik jou tot een stad van ruïnes maak, een stad zonder bewoners, wanneer ik de oervloed op je af laat komen en de machtige wateren je overspoelen, **20** dan zal ik je doen afdalen naar hen die je zijn voorgedaan, naar het volk van weleer. Daar zul je wonen, in het land van de diepten, bij hen die zijn afgedaald in de afgrond, in de eeuwige ruïnes. Je zult niet langer in het land van de levenden wonen, daar zul je geen plek meer hebben. **21** Ik zal je tot een schrikbeeld maken, je zult er niet meer zijn. Je wordt gezocht, maar nooit meer word je gevonden – zo spreekt God, de HEER.’

27

1 De HEER richtte zich tot mij: 2 'Zing, mensenkind, een klaaglied over Tyrus. 3 Zeg tegen Tyrus, de stad die met haar havens de toegang tot de zee beheerst, de stad die handeldrijft met verre volken en landen overzee: "Dit zegt God, de HEER:

Jij, Tyrus, noemde je schoonheid volmaakt.

4 Je land lag in het hart van de zee, in volmaakte schoonheid was je gebouwd.

5 Van Senircipressen waren je boorden, een Libanonceder was je mast.

6 Van eiken uit Basan waren je riemen, je dek was van ivoor, ingelegd in dennenhout van de eilanden waar de Kittiers wonen.

7 Van bont Egyptisch linnen waren de zeilen waaraan je van verre te herkennen was, het blauwpurper en roodpurper van Alasia's kusten werd de stof van je dekkleden.

8 De vorsten van Sidon en Arwad waren je roeiers, jouw wijzen, Tyrus, hielden het roer,

9 de oudsten en wijzen van Gebal voeren als timmerlui mee. Alle schepen van de zee kwamen langsij, hun zeelui dreven handel met je.

10 Soldaten uit Perzië, Lydië en Libië vochten voor je, hun schilden en helmen hingen ze aan je muren – zo zetten ze je luister bij.

11 Arwadieten en Chelechieten bewaakten je muren, Gammadieten hielden op je torens de wacht, hun pijlkokers hingen ze overal aan je muren – zo werd je schoonheid volmaakt.

12 Tarsis handelde met je vanwege je vele rijkdommen; het betaalde je goederen met zilver en ijzer, met tin en lood. 13 De kooplieden van Griekenland, Tubal en Mesech gaven je voor je handelswaar slaven en bronzen voorwerpen. 14 Bet-Togarma leverde werkpaarden, rijpaarden en muilieren voor je goederen. 15 Ook met de kooplieden uit Rhodos*

(27:15) *Rhodos* – Volgens de Septuaginta. MT: 'Dedan'.

en vele andere eilanden dreef je handel; ze betaalden je met ivoor en ebbenhout. 16 Edom*

(27:16) *Edom* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en oude vertalingen. MT: 'Aram'.

dreef handel met je voor allerlei producten; het betaalde je goederen met granaatstenen, met roodpurperen en bonte wol, met fijn linnen, koraal en robijnen. 17 De kooplieden van Juda en Israël gaven voor je handelswaar rijst, fijn meel, honing, olijfolie en balsem. 18 Damascus handelde met je vanwege je vele rijkdommen, het kocht allerlei producten; het betaalde je goederen – bewerkt ijzer, kaneel, kalmoes en andere handelswaar – met wijn uit Chelbon en wol uit Sachar 19 en met kruiken wijn uit Izalla.*

(27:19) *en met kruiken wijn uit Izalla* – Voorgestelde lezing. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): 'en Dan en Jawan uit Uzzal'.

20 Van de kooplieden uit Dedan betrok je je zadelkleden; 21 de Arabieren en de vorsten van Kedar handelden met je in lammeren, rammen en bokken. 22 De kooplieden van Seba en Rama leverden je de beste soort balsem voor je goederen, en allerlei edelstenen en goud. 23-24 Ook de kooplieden van Charan, Kanne en Eden, en die van Seba, Assur en Kilmad handelden met je en verkochten je schitterende gewaden en mantels van blauwpurperen en bonte wol, kleden van tweekleurig weefsel en stevig gevlochten touwen. 25 Met schepen uit Tarsis werd je handelswaar vervoerd.

Zo lag je volgeladen en zwaar in het hart van de zeeën.

26 Je roeiers brachten je in diepe wateren, en daar, in het hart van de zeeën, werd je door de oostenwind gebroken.

27 Al je bezit en al je goederen,
je handelswaar en je matrozen,
je stuurliu en je sloopstimmerlieden,
allen die handel met je dreven,
je soldaten en al je inwoners –
alles zal met je ten onder gaan,
in het hart van de zeeën,
op de dag dat jij vergaat.

28 De golven raken in beroering door de kreten van je stuurliu,
29 de roeiers verlaten hun schepen,
matrozen, stuurliu, allen gaan aan land.
30 Ze verheffen hun stem en beklagen je bitter.
Ze zullen stof over hun hoofd werpen
en zich wentelen in het vuil,
31 ze zullen zich kaalscheren om jou,
zich met een rouwkleed omgorden
en bitter over je wenen, in een bittere rouwklacht.
32 Dan zingen en klagen ze over je:
'Wie was aan Tyrus, daar midden in zee, gelijk?'

33 Met de aanvoer van goederen over de zeeën
heb je vele volken welvarend gemaakt;
met al je schatten en handelswaar
heb je de koningen van de aarde rijkdom gebracht.
34 Nu ben je door de zeeën gebroken,
door de waterdiepten verzwolgen.
Je handelswaar en je bewoners zijn met je vergaan.

35 Verbijsterd zijn de kustbewoners,
hun koningen rijzen de haren te berge,
hun gezicht is van angst verwrongen.
36 De handeldrijvende volken sissen van afschuw!
Een schrikbeeld ben je geworden, voor altijd vergaan.'"

28

1 De HEER richtte zich tot mij: 2 'Menskind, zeg tegen de vorst van Tyrus: "Dit zegt God, de HEER: Je bent hoogmoedig geworden, je hebt gezegd: 'Ik ben een god, ik zit op een godentroon, midden in zee.' Je achtte jezelf een god gelijk, terwijl je een mens bent, en geen god. 3 Je denkt wijzer te zijn dan Daniël, geen mysterie blijft voor je verborgen! 4 Door je wijsheid en inzicht ben je welvarend geworden en heb je je schatkamers met goud en zilver gevuld. 5 Door je grote wijsheid en je handelsgeest heb je je rijkdom nog vergroot, maar die rijkdom heeft je ook hoogmoedig gemaakt.

6 Daarom, zegt God, de HEER, omdat je jezelf een god gelijk acht, 7 zal ik vreemde volken op je afsturen, de wreedste van alle, die met hun zwaarden al je schitterende wijsheid zullen vernietigen en je van je luister zullen beroven. 8 Ze zullen je het graf in drijven, je zult een gewelddadige dood sterven, in het hart van de zee. 9 Zul je blijven zeggen: 'Ik ben een god!' als je oog in oog staat met je moordenaars? Wanneer je in de macht bent van hen die je zullen doden, zal blijken dat je een mens bent, en geen god. 10 Je zult de dood van een onbesnedene sterven, door de hand van vreemdelingen. Ik heb gesproken – zo spreekt God, de HEER.'"

11 De HEER richtte zich tot mij: 12 'Menskind, hef over de koning van Tyrus een dodenklacht aan: "Dit zegt God, de HEER: Eens was jij een toonbeeld van perfectie, vervuld van wijsheid en volmaakt van schoonheid. 13 Je leefde in Eden, in de tuin van God, en je was bekleed met een keur van edelstenen: met robijn, topaas en aquamarijn, met turkoois, onyx en jaspis, met saffier, granaat en smaragd, gevat in gouden zettingen. Op de dag dat je geschapen werd lagen ze klaar. 14 Je was een cherub, je vleugels beschermend uitgespreid, je was door mij neergezet op de heilige berg van God,*

(28:14) *berg van God* – Ook mogelijk is de vertaling: 'godenberg'.

waar je wandelde tussen vurige stenen. 15 Je was onberispelijk in alles wat je deed, vanaf de dag dat je was geschapen tot het moment dat het kwaad vat op je kreeg. 16 Door al het handeldrijven raakte je verstrikt in onrecht en geweld, en je zondigde; daarom, beschermende cherub, verbande ik je van de berg van God*"

(28:16) *berg van God* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘godenberg’.

en verdreef ik je van je plaats tussen de vurige stenen. **17** Je schoonheid had je hoogmoedig gemaakt, je had je wijsheid en luister verkwanseld. Daarom heb ik je op de aarde neergeworpen, als een schouwspel voor andere koningen. **18** Door je grote schuld, door je oneerlijke handel, waren je heiligdommen ontwijfd. Daarom liet ik een vuur in je oplaaian dat je heeft verteerd, ik maakte van jou een hoop as op de grond, voor ieder die het wil zien. **19** Alle volken die je kenden staan verbijsterd; je bent een schrikbeeld geworden, tot in eeuwigheid zul je er niet meer zijn.”

Profetie tegen Sidon

20 De HEER richtte zich tot mij: **21** ‘Mensenkind, richt je blik op Sidon en profeteer tegen de stad. **22** Zeg: “Dit zegt God, de HEER: Ik zal je straffen, Sidon! Zo zal ik mijn grootheid tonen. Ze zullen weten dat ik de HEER ben als ik Sidon straf, ik zal laten zien dat ik heilig ben. **23** Ik zal de pest op de stad afsturen, het bloed zal door de straten stromen. De stad zal vol zijn met doden en gewonden, het zwaard komt van alle kanten; ze zullen weten dat ik de HEER ben. **24** Maar het volk van Israël zal niet meer worden gepijnigd en geteisterd door dorens en distels, door de omringende volken die nu op hen neerkijken. En ze zullen beseffen dat ik God, de HEER, ben.

25 Dit zegt God, de HEER: Ik zal het volk van Israël bijeenbrengen vanuit de landen waarheen het is verstrooid – zo zal ik alle volken laten zien dat ik heilig ben. De Israëlieten zullen weer wonen in hun eigen land, het land dat ik aan mijn dienaar Jakob heb gegeven. **26** Wanneer ik de omringende volken die nu op hen neerkijken heb gestraft, zullen de Israëlieten daar veilig wonen. Ze zullen er in veiligheid huizen bouwen en wijngaarden planten, en ze zullen beseffen dat ik, de HEER, hun God ben.”

Profetie tegen Egypte

29

1 Op de twaalfde dag van de tiende maand in het tiende jaar richtte de HEER zich tot mij: **2** ‘Mensenkind, richt je blik op de farao, de koning van Egypte, en profeteer tegen hem en tegen heel Egypte. **3** Zeg: “Dit zegt God, de HEER:

Farao, ik keer me tegen je,
jij, koning van Egypte,
jij, grote krokodil die daar ligt
in de waterstromen van de Nijl,
jij die zegt: ‘De Nijl is van mij,
ik heb hem voor mijzelf gemaakt.’

4 Ik zal haken door je kaak slaan
en de vissen van de Nijl aan je schubben laten kleven.
Ik haal je omhoog uit je waterstromen,
en alle vissen van de Nijl zullen aan je schubben kleven.

5 Dan zal ik je neersmijten in de woestijn,
met alle vissen uit je waterstromen
val je in het zand,
onaangeroerd en onbegraven.

Ik geef je als voedsel
aan de dieren van het land
en aan de vogels van de hemel.

6 Alle inwoners van Egypte zullen weten
dat ik de HEER ben.

Want voor het volk van Israël
was jij, Egypte, als een rieten stok.

7 Als zij je met hun hand vastgrepen, knakte je
en sneed je hun hele schouder open.

Als zij op je leunden, brak je
en raakten hun lendenen verlamd.

8 Daarom, zegt God, de HEER: Ik stuur een zwaard op je af dat mens en dier zal uitroeien. **9** Egypte zal een woestijn vol puin worden. Ze zullen weten dat ik de HEER ben, omdat hun koning heeft gezegd: ‘Van mij is de Nijl, ik heb hem gemaakt.’ **10** Daarom keer ik me tegen jou en je waterstromen, en maak ik van Egypte een land van ruïnes, een dorre woestijn, van Migdol tot Syene, tot aan de grens met Nubië. **11** Geen mens of dier zal er nog een voet zetten, en het land zal veertig jaar onbewoond blijven. **12** Ik zal van Egypte een woestijn maken te midden van verwoeste landen, en ook de steden zullen er verlaten bij liggen, te midden van een woestijn van steden, veertig jaar lang. En ik zal de Egyptenaren verdrijven naar verre landen en hen verspreiden onder vreemde volken.

13 Maar ook zegt God, de HEER: Als die veertig jaar voorbij zijn, zal ik de Egyptenaren weer samenbrengen vanuit de landen waarheen ze verdreven zijn. 14 Ik zal hun lot ten goede keren en hen terugbrengen naar Patros, het land van hun oorsprong. Daar zullen ze een onbeduidend koninkrijk vormen. 15 Het zal het minste van alle koninkrijken zijn en zich nooit meer boven de andere volken verheffen; ik zal een klein volk van hen maken dat niet meer over andere volken heersen zal. 16 Het volk van Israël zal niet langer vertrouwen in hen stellen, het zal niet opnieuw schuld op zich laden door zich op hen te verlaten – en ze zullen weten dat ik God, de HEER, ben.”

17 Op de eerste dag van de eerste maand in het zevenentwintigste jaar richtte de HEER zich tot mij: 18 ‘Mensenkind, Nebukadnessar, de koning van Babylonië, heeft zijn leger afgebeeld in de strijd tegen Tyrus. De hoofden van zijn mannen zijn kaalgeschuurd en hun schouders zijn ontveld. Maar al die strijd tegen Tyrus heeft hem en zijn leger niets goeds gebracht.

19 Daarom – zegt God, de HEER: Ik zal Nebukadnessar Egypte geven. Hij zal de bevolking wegvoeren, hij zal buit behalen en het land plunderen; zo zal zijn leger worden beloond. 20 Als loon voor zijn moeite zal ik hem Egypte geven, als beloning voor wat hij en zijn leger voor mij gedaan hebben – zo spreekt God, de HEER. 21 Op die dag zal ik Israël nieuwe kracht geven, en jij zult weer met de Israëlieten kunnen spreken. Dan zullen zij beseffen dat ik de HEER ben.’

30

1 De HEER richtte zich tot mij: 2 ‘Mensenkind, profeteer, zeg: “Dit zegt God, de HEER: Barst uit in gejammer!

O, angstwekkende dag!

3 Nabij is de dag,

nabij is de dag van de HEER!

Een dag van wolken zal het zijn,

de dag van het oordeel over de volken.

4 In Egypte zal een zwaard rondwaren,

Nubië siddert van angst

wanneer in Egypte de doden vallen.

Het volk wordt weggesleept,

de muren worden neergehaald.

5 Nubiërs, Libiërs en Lydiërs,

huurlingen en Kubieten,

mannen uit een land van bondgenoten:

zij allen worden door het zwaard geveld.

6 Dit zegt de HEER: Wie Egypte steunt zal vallen, en de kracht waarop dat land zich beroemt zal verschrompelen: van Migdol tot Syene vallen er doden door het zwaard – spreekt God, de HEER. 7 Egypte wordt een woestenij te midden van verwoeste landen, en zijn steden zullen tot ruïnes vervallen, als zoveel andere steden. 8 Wanneer ik Egypte in vlammen doe opgaan en al zijn bondgenoten vernietig, zullen ze weten dat ik de HEER ben. 9 Op die dag zal ik boden per schip naar het onbezorgde Nubië sturen en het doen beven; sidderen zal het op de dag dat Egypte getroffen wordt – en die dag komt!

10 Dit zegt God, de HEER: Ik zal de bevolking van Egypte laten uitroeien door koning Nebukadnessar van Babylonië. 11 Hij en zijn krijgsvolk, het wreedste ter wereld, laat ik komen om het land te verwoesten. Zij zullen ten strijde trekken tegen Egypte en het land zal met lijken bezaaid zijn. 12 De Nijl leg ik droog en het land lever ik over aan barbaren; het land met al zijn rijkdom laat ik door vreemde volken verwoesten – ik, de HEER, heb gesproken.

13 Dit zegt God, de HEER: Alle afgoden zal ik vernietigen, de nietswaardige goden van Memfis laat ik verdwijnen, Egypte zal zonder vorst zijn. Er zal angst heersen in het hele land. 14 Patros zal ik verwoesten, Soan aan de vlammen prijsgeven en Thebe straffen. 15 Over Pelusium, de vesting die de grens van Egypte beschermt, zal ik mijn toorn uitstorten, en de bevolking van Thebe roei ik uit. 16 Ik zal Egypte aan de vlammen prijsgeven, Pelusium zal sidderen van angst, Thebe zal worden opengereten en Memfis wordt op klaarlichte dag door de vijand ingenomen. 17 De jonge mannen van Heliopolis*

(30:17) *Heliopolis* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘verderf’.

en Bubastis zullen vallen door het zwaard, en de bevolking zal in ballingschap worden weggevoerd. 18 In Dafne wordt het niet meer licht, want daar breek ik het juk van Egypte, daar komt een einde aan zijn trotse kracht. Wolken zullen het land bedekken, en de bevolking zal in ballingschap gaan. 19 Ik zal Egypte straffen, het zal weten dat ik de HEER ben.”

20 Op de zevende dag van de eerste maand in het elfde jaar richtte de HEER zich tot mij. Hij zei: 21 ‘Mensenkind, ik zal de arm van de farao, de koning van Egypte, breken. Niemand zal die arm verbinden om hem te laten

genezen, niemand legt om die arm een verband waardoor hij weer sterk genoeg wordt om het zwaard te hanteren. **22** Daarom, zegt God, de HEER: Ik zal optreden tegen de farao, de koning van Egypte; ik zal zijn armen breken, de gezonde en de gebroken arm, en ik zal hem het zwaard uit handen slaan. **23** Ik zal de Egyptenaren verdrijven naar verre landen en hen verspreiden onder vreemde volken. **24** Ik zal de armen van de koning van Babylonië sterk maken en hem mijn zwaard in handen geven, ik zal de armen van de farao breken en hij zal voor de ogen van de koning kermen als een dodelijk gewonde man. **25** De armen van de koning van Babylonië zal ik sterk maken, en de armen van de farao zullen slap langs zijn lichaam hangen. Als ik mijn zwaard in de hand van de koning van Babylonië leg en hij het daarna uitstrekt tegen Egypte, zal iedereen weten dat ik de HEER ben. **26** Ik zal de Egyptenaren naar verre landen verdrijven en hen onder vreemde volken verspreiden – ze zullen weten dat ik de HEER ben.’

31

1 Op de eerste dag van de derde maand in het elfde jaar richtte de HEER zich tot mij: **2** ‘Menskind, zeg tegen de farao, de koning van Egypte, en tegen zijn volk: “Wie is er zo groot als jij?

3 Ooit was er een cipres, een ceder van de Libanon,✠

(31:3)

Ooit was er een cipres, een ceder van de Libanon

– Ook mogelijk is de vertaling: ‘Ooit was Assyrië

een ceder van de Libanon’.

met mooie takken, als een woud dat schaduw geeft, duizelingwekkend hoog, zijn kruin raakte de wolken.

4 Water deed hem groeien, de oervloed maakte hem groot: rivieren stroomden waar de ceder was geplant, vanuit de oervloed vloeide het water naar alle bomen van de aarde.

5 Zo werd hij de hoogste van alle bomen, zo kreeg hij brede takken en lange twijgen, door al het water uit de diepte.

6 In zijn takken nestelden de vogels van de hemel, onder zijn twijgen wierpen de wilde dieren hun jongen, en in zijn schaduw woonden vele volken.

7 Groot was hij en mooi, met zijn lange takken, want hij had zijn wortels in veel water.

8 Zelfs in de tuin van God was er geen ceder als hij, geen cipres met zulke takken, geen plataan met zulke twijgen, in de tuin van God was er geen boom zo mooi als hij.

9 Ik had hem zo mooi gemaakt met zijn brede takken, en alle bomen van Eden benijdden hem, alle bomen in de tuin van God.

10 Daarom, zegt God, de HEER: Omdat hij zo hoog geworden was dat zijn kruin de wolken raakte en omdat hij zich hooghartig verhief, **11** leverde ik hem uit aan de machtigste heerser van de wereld, die hem voor zijn goddeloosheid liet boeten. Ik verstootte hem. **12** Vreemde volken, de wreedste ter wereld, hakten hem om en smeten hem neer op de bergen, zijn takken vielen in de dalen, zijn twijgen werden gebroken en vulden de beddingen van de rivieren. Alle volken van de aarde trokken weg uit zijn schaduw en lieten hem liggen. **13** De vogels van de hemel streken neer op zijn gevallen stam, en in zijn takken huisden de dieren van het veld. **14** Geen boom, al heeft hij zijn wortels in het water, zal ooit nog zo hoog worden, geen kruin zal ooit nog de wolken raken. Geen boom zal zich meer boven de andere verheffen. Ze worden allemaal aan de dood prijsgegeven, ze verdwijnen in de onderwereld, waar ook de mensen zijn die in het graf zijn afgedaald.

15 Dit zegt God, de HEER: Op de dag dat hij in het dodenrijk afdaalde bedekte ik de oervloed met een rouwkleed, ik hield de rivieren tegen en het vele water hield op te stromen. Om hem verduisterde ik de Libanon, om hem versmachten alle bomen op aarde van dorst. **16** Toen ik hem in het dodenrijk liet afdalen naar hen die zich al in het graf bevinden, beefden alle volken bij het geluid van zijn val. Maar in de onderwereld voelden de bomen van Eden zich getroost, de mooiste van de Libanon, alle waterdrinkers. **17** Ook zij waren naar het dodenrijk afgedaald, naar hen die door het zwaard waren gevelde: zijn bondgenoten, alle volken die in zijn schaduw hadden gewoond.

18 Wie is er aan jou gelijk, wie van de bomen in Eden is zo mooi en zo groot als jij? En toch word jij gevelde, net als de bomen van Eden, en naar de onderwereld gebracht; daar zul je liggen te midden van de onbesnedenen, naast hen die door het zwaard zijn gevallen. Zo zal het de farao en heel zijn volk vergaan – spreekt God, de HEER.’”

32

1 Op de eerste dag van de twaalfde maand in het twaalfde jaar richtte de HEER zich tot mij: **2** ‘Mensenkind, hef een klaaglied aan over de farao, de koning van Egypte, en zing:

“Je waande je een leeuw onder de volken,
je was als een krokodil in de zeeën.

Water spoot uit je neusgaten,*

(32:2) *Water spoot uit je neusgaten* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Je sproeide met je stromen’.

met je poten maakte je het water troebel,
de waterstromen donker.”

3 Dit zegt God, de HEER: Ik zal mijn vangnet over je uitspreiden; vele volken zullen samenstromen en je ophalen in mijn sleepnet. **4** Daarna gooi ik je neer op de grond, ik laat je achter in het open veld; alle vogels van de hemel strijken op je neer en de wilde dieren van heel de aarde doen zich aan je te goed. **5** Je vlees laat ik achter op de bergen, en de dalen vul ik met je botten. **6** De aarde zal ik doordrenken met het bloed dat van de bergen stroomt, de beddingen van de rivieren zullen ervan overlopen. **7** Als jouw licht gedoofd wordt, zal ik de hemel bedekken en de sterren verduisteren; wolken zullen voor de zon komen en het maanlicht zal niet langer schijnen. **8** Alle lichten die boven je aan de hemel stralen zal ik verduisteren, het zal donker zijn in je land – zo spreekt God, de HEER.

9 Vele volken zullen ontzet zijn als ik je gebroken volk onder vreemde volken verspreid en naar landen breng die jij niet kent. **10** Vele volken zullen huiveren over je lot, en als ik mijn zwaard voor hun ogen heen en weer zwaai zullen hun koningen beven van angst om wat jou overkomt. Op de dag van je val zal iedereen onophoudelijk voor zijn leven vrezen. **11** Want dit zegt God, de HEER:

Het zwaard van de koning van Babylonië zal je treffen!

12 Je volk zal ik treffen met het zwaard van helden,
helden uit het wreedste volk ter wereld.

Zij zullen alles verwoesten waar Egypte trots op is:
het hele volk wordt uitgeroeid

13 en langs de grote rivier
zal ik al het vee vernietigen;

geen voet zal het water nog troebel maken,
geen hoef maakt het ooit nog vuil.

14 Daarna zal ik het water tot rust laten komen,
het zal stromen als olie –
spreekt God, de HEER.

15 Als ik van Egypte een woestenij heb gemaakt,
als het land met heel zijn rijkdom is verwoest,
als ik allen die er wonen heb gedood,
dan zullen ze weten dat ik de HEER ben.

16 Dit is een klaaglied, het zal worden gezongen, vrouwen van vreemde volken zullen het zingen, ze zullen het zingen over Egypte en alle Egyptenaren – zo spreekt God, de HEER.’

17 Op de vijftiende dag van die maand, in het twaalfde jaar, richtte de HEER zich tot mij. Hij zei: **18** ‘Mensenkind, zing over het volk van Egypte, weeklaag met de vrouwen van machtige volken, en begeleid Egypte naar de onderwereld, naar hen die al in het graf zijn afgedaald.

19 “Ben jij soms beter dan anderen?

Daal af, laat je neerleggen tussen de onbesnedenen.

20 Je volk zal er liggen te midden van de gesneuvelden.”

Egypte is overgeleverd aan het zwaard. Sleep het weg met al zijn vazallen! **21** In het dodenrijk zeggen de dapperste helden over de farao en zijn helpers: “Ze zijn afgedaald en nu liggen ze daar, de onbesnedenen, ze zijn gesneuveld.”

22 Daar ligt het volk van Assyrië, hun graven omgeven de koning, allemaal zijn ze gesneuveld, gevallen door het zwaard. **23** Zijn graf is te vinden in het diepst van de onderwereld, en zijn volk ligt rondom hem begraven – ooit zaaiden zij angst in het land van de levenden, nu zijn ze allen gesneuveld, gevallen door het zwaard.

24 Daar ligt Elam, met heel het volk rondom het graf van de koning, allemaal zijn ze gesneuveld, gevallen door het zwaard. Als onbesnedenen zijn ze afgedaald naar de onderwereld – eens zaaiden ze angst in het land van de levenden, nu moeten ze hun schande dragen met degenen die in het graf zijn afgedaald. **25** Te midden van de gesneuvelden hebben zij een rustplaats gekregen, de koning en heel zijn volk: hun graven bevinden zich rondom. Het zijn allemaal onbesnedenen die zijn gesneuveld – eens zaaiden ze angst in het land van de levenden, en nu moeten ze hun schande dragen met degenen die in het graf zijn afgedaald, te midden van de gesneuvelden.

26 Daar ligt het volk van Mesech-Tubal, hun graven omgeven de koning. Het zijn allemaal onbesnedenen die gesneuveld zijn – eens zaaiden ze angst in het land van de levenden. 27 Ze liggen niet bij de helden uit het verre verleden*

(32:27) uit het verre verleden – Volgens de Septuaginta. MT: ‘uit de onbesnedenen’.

die met wapenrusting en al naar het dodenrijk zijn afgedaald. Ook zij zaaiden angst in het land van de levenden, en nu ligt hun zwaard onder hun hoofd en kleven hun zonden aan hun botten.

28 Ook jij zult gebroken neerliggen te midden van de onbesnedenen, bij de gesneuvelden.

29 Daar ligt Edom, met zijn koningen en vorsten, die, hoe sterk ze ook waren, naast de gesneuvelden zijn neergelegd. Nu liggen ze bij de onbesnedenen, bij hen die in het graf zijn afgedaald.

30 En daar liggen alle heersers van het noorden, en alle Sidoniërs: ze zijn, hoe sterk en gevreesd ze ook waren, afgedaald naar de gesneuvelden. Ze zijn onteerd, ze liggen als onbesnedenen bij de gesneuvelden, en ze moeten nu hun schande dragen met hen die in het graf zijn afgedaald.

31 Wanneer de farao hen ziet, zal dat hem troost geven voor het verlies van zijn hele volk. Ook de farao en heel zijn leger zullen sneuvelen – spreekt God, de HEER. 32 Het land van de levenden heb ik vervuld van angst voor de farao, maar nu komt hij met zijn volk te liggen te midden van de onbesnedenen en de gesneuvelden – zo spreekt God, de HEER.’

Ieder mens naar zijn daden beoordeeld

33

1 De HEER richtte zich tot mij: 2 ‘Spreek, mensenkind, zeg tegen je volksgenoten: “Als ik het zwaard op een land afstuur, en het volk dat daar woont heeft iemand als wachter aangesteld, 3 en die wachter ziet het zwaard op het land afkomen en blaast op de ramshoorn om het volk te waarschuwen, 4 en als dan iemand het geluid van de ramshoorn hoort maar er zich niets van aantrekt, en het zwaard komt en doodt hem, dan heeft hij zijn dood aan zichzelf te wijten. 5 Hij heeft het geluid van de ramshoorn wel gehoord maar zich er niet door laten waarschuwen, en dus heeft hij zelf de dood over zich afgeroepen. Had hij zich laten waarschuwen, dan had hij zijn leven gered. 6 Wat de wachter betreft: als hij het zwaard ziet komen maar niet op de ramshoorn blaast om het volk te waarschuwen, en als het zwaard dan komt en iemand doodt, dan sterft die mens doordat hij zelf schuld heeft, maar de wachter zal ik voor zijn dood ter verantwoording roepen.”

7 Jou, mensenkind, heb ik als wachter aangesteld voor het volk van Israël. Als je mijn woorden hoort moet je hen namens mij waarschuwen. 8 Als ik tegen een slecht mens zeg dat hij zal sterven, en jij zegt hem niet dat hij een andere weg moet inslaan, dan zal hij sterven door zijn eigen schuld, maar jou zal ik voor zijn dood ter verantwoording roepen. 9 Maar als je hem gewaarschuwd hebt dat hij een andere weg moet inslaan en hij doet dat niet, dan sterft hij door zijn eigen schuld, maar jij zult het er levend afbrengen.

10 Mensenkind, zeg tegen het volk van Israël: “Jullie zeggen: ‘Onze misdaden en onze zonden worden ons aangerekend en wij gaan eraan te gronde – hoe kunnen we dan nog blijven leven?’” 11 Zeg tegen hen: “Zo waar ik leef – spreekt God, de HEER –, de dood van een slecht mens geeft me geen vreugde, ik wil dat hij een andere weg inslaat en in leven blijft. Kom toch terug van de heilloze weg die jullie zijn ingeslagen, keer om, want waarom zouden jullie sterven, volk van Israël?”

12 Mensenkind, zeg tegen je volksgenoten: “De rechtvaardigheid van een goed mens zal hem niet redden als hij een misdaad begaat, en de slechte daden van een slecht mens zullen hem niet ten val brengen als hij zich ervan afkeert. Een goed mens zal niet door zijn goede daden in leven blijven als hij een zonde begaat. 13 Als ik tegen hem zeg dat hij in leven zal blijven en hij, vertrouwend op zijn rechtvaardigheid, begaat onrecht, dan zullen al zijn goede daden niet meer tellen, maar zal hij sterven door het onrecht dat hij begaan heeft. 14 En als ik tegen een slecht mens zeg dat hij zal sterven, en hij verlaat de weg van de zonde, hij is mij trouw en doet het goede – 15 hij geeft terug wat hij als onderpand heeft gekregen, hij vergoedt wat hij heeft gestolen, hij houdt zich aan de wetten die naar het leven leiden door geen onrecht meer te begaan –, dan zal hij leven en niet sterven. 16 De zonden die hij begaan heeft zullen hem niet meer worden aangerekend; als hij mij trouw is en het goede doet, zal hij leven!” 17 Je volksgenoten mogen dan zeggen: “De weg van de Heer is onrechtvaardig,” maar het is hún weg die onrechtvaardig is! 18 Als een goed mens zijn rechtvaardige weg verlaat en kwaad doet, zal hij daardoor sterven; 19 als een slecht mens zijn slechte weg verlaat, mij trouw is en het goede doet, dan zal hij daardoor leven. 20 Jullie zeggen: “De weg van de Heer is onrechtvaardig!” Volk van Israël, ik zal ieder van jullie oordelen naar de weg die hij gaat!”

Ezechiël niet langer stom

21 Op de vijfde dag van de tiende maand van het twaalfde jaar van onze ballingschap kwam er een vluchteling uit Jeruzalem bij me die zei: ‘De stad is gevallen!’ 22 De avond voor de komst van de vluchteling werd ik gegrepen door de hand van de HEER, en hij opende mijn mond toen de vluchteling ’s morgens bij mij kwam. Toen mijn mond geopend werd, was ik niet langer stom.

Het onheil komt

23 De HEER richtte zich tot mij: 24 ‘Mensenkind, de bewoners van de ruïnes in het land van Israël zeggen: “Abraham was maar alleen en toch kreeg hij heel het land in bezit; wij zijn met velen, dus is het land zeker aan ons gegeven en is het ons eigendom.” 25 Antwoord hun: “Dit zegt God, de HEER: Jullie eten vlees waar het bloed nog in zit, jullie vereren je afgoden, jullie vergieten bloed – en jullie willen het land bezitten? 26 Jullie vertrouwen op je zwaard, jullie begaan gruweldaden en onteren elkaars vrouwen – en jullie willen het land bezitten?” 27 Dit moet je tegen hen zeggen: “Dit zegt God, de HEER: Zo waar ik leef, wie nog in de ruïnes woont zal vallen door het zwaard, wie daarbuiten leeft geef ik als prooi aan de wilde dieren, en wie zich in holen en grotten verschuilt zal sterven aan de pest. 28 Van jullie land maak ik een verlaten woestijn, er komt een einde aan zijn trotse kracht, en ook de bergen van Israël zullen een wildernis zijn waar niemand meer doorheen trekt. 29 Wanneer ik vanwege al hun gruweldaden van het land een huiveringwekkende woestijn heb gemaakt, zullen ze beseffen dat ik de HEER ben.”

30 Wat jou aangaat, mensenkind: je volksgenoten praten allemaal over jou, bij de stadsmuur en bij de deuren van hun huizen zeggen ze tegen elkaar: “Kom, laten we gaan luisteren naar wat de HEER ons te zeggen heeft!” 31 Ze komen in grote groepen naar je toe en nemen tegenover je plaats, ze luisteren naar je woorden maar handelen er niet naar. Ze hebben hun mond vol van de liefde, maar ze denken alleen aan hun eigen voordeel. 32 En jij bent voor hen niet meer dan een zanger van liefdesliedjes, iemand met een mooie stem, iemand die goed kan spelen: ze horen wel wat je zegt, maar ze handelen er niet naar. 33 Maar als het onheil komt – en het komt! – zullen ze beseffen dat er in hun midden een profeet was.’

De slechte herders en de goede herder

34

1 De HEER richtte zich tot mij: 2 ‘Mensenkind, profeteer tegen de herders van Israël, profeteer en zeg tegen hen: “Dit zegt God, de HEER: Wee jullie, herders van Israël, want jullie hebben alleen jezelf geweid! Horen herders niet hun schapen te weiden? 3 Jullie eten wel van hun kaas,*

(34:3) kaas – Volgens de Septuaginta en de Vulgata. MT: ‘vet’.

jullie gebruiken hun wol voor je kleren en jullie slachten de vette dieren, maar de schapen weiden, dat doen jullie niet. 4 Zwakke dieren hebben jullie niet laten aansterken, zieke dieren niet genezen, gewonde dieren niet verbonden, verjaagde dieren niet teruggehaald, verdwaalde dieren niet gezocht – jullie hebben de dieren hard en wreed behandeld. 5 Zonder herder raakten ze verstrooid, en werden ze door wilde dieren verslonden. Mijn schapen zijn verstrooid, 6 ze dwalen rond in de bergen en hoog in de heuvels; over heel het aardoppervlak raken ze verstrooid, en er is niemand die naar ze omziet, niemand die naar ze op zoek gaat.

7 Daarom, herders, luister naar de woorden van de HEER: 8 Zo waar ik leef – spreekt God, de HEER –, mijn schapen hadden geen herder, ze werden weggeroofd en door de wilde dieren verslonden; en jullie, herders, keken niet naar mijn schapen om, jullie hebben alleen jezelf geweid maar niet mijn schapen! 9 Daarom, herders, luister naar de woorden van de HEER: 10 Dit zegt God, de HEER: Ik zal de herders straffen en mijn schapen opeisen; zij zullen ze niet meer mogen weiden. Ook zullen ze niet langer zichzelf weiden: ik zal mijn schapen uit hun mond redden, ze zullen ze niet meer eten! 11 Dit zegt God, de HEER: Ik zal zelf naar mijn schapen omzien en zelf voor ze zorgen. 12 Zoals een herder naar zijn kudde op zoek gaat als zijn dieren verstrooid zijn geraakt, zo zal ik naar mijn schapen op zoek gaan en ze redden, uit alle plaatsen waarheen ze zijn verdreven op een dag van dreigende, donkere wolken. 13 Ik zal ze uit alle volken terughalen en uit alle landen bijeenbrengen, ik zal ze naar hun eigen land laten terugkeren. Op de bergen van Israël en bij de waterstromen zal ik ze weiden, overal in het land waar mensen wonen. 14 Ik zal ze laten grazen op een goede weide, ook hoog in de bergen van Israël zullen ze gras vinden; op Israëls bergen zullen ze rusten op groen grasland en in een grazige weide. 15 Ikzelf zal mijn schapen weiden en ze laten rusten – spreekt God, de HEER. 16 Ik zal naar verdwaalde dieren op zoek gaan, verjaagde dieren terughalen, gewonde dieren verbinden, zieke dieren gezond maken – maar de vette en sterke dieren zal ik doden. Ik zal ze weiden zoals het moet.

17 Wat jullie betreft, mijn schapen, dit zegt God, de HEER: Ik zal rechtspreken tussen het ene schaap en het andere, tussen rammen en bokken. 18 Is het jullie niet genoeg dat jullie op de beste weide grazen? En dat jullie vertrappen wat er van het gras nog over is? Dat jullie het heldere water opdrinken en de rest met jullie poten troebel maken? 19 Mijn schapen moeten eten van wat jullie hebben vertrapt, en drinken van wat jullie met je poten troebel hebben gemaakt. 20 Daarom – dit zegt God, de HEER over jullie: Ik zal rechtspreken tussen de vette en de magere schapen. 21 Jullie dringen alle zwakke dieren met je flank en schouder weg, jullie stoten ze met je horens om ze te verjagen, 22 en daarom zal ik mijn schapen te hulp komen; ze zullen niet langer worden weggeroofd. Ik zal rechtspreken tussen de schapen.

23 Ik zal een andere herder*

(34:23) een andere herder – Volgens sommige handschriften van de Septuaginta. MT: ‘één herder’.

over ze aanstellen, een die ze wél zal weiden: David, mijn dienaar. Hij zal ze weiden, hij zal hun herder zijn. 24 Ik, de HEER, zal hun God zijn, en mijn dienaar David hun vorst. Ik, de HEER, heb gesproken. 25 Ik zal een

vredeverbond met ze sluiten, ik zal het land vrij van wilde dieren maken, zodat ze zelfs in de woestijn veilig kunnen wonen en in de bossen onbezorgd kunnen slapen. **26** Ik zal mijn schapen en het land rondom mijn heuvel zegenen, en ik zal de regen op gezette tijden doen neerdalen. Het zal regen zijn die zegen geeft. **27** De bomen zullen vrucht dragen, de akkers zullen een goede opbrengst geven en zij zullen veilig leven in hun land. Ze zullen beseffen dat ik de HEER ben wanneer ik het juk breek waaronder ze gebukt gaan, en ze uit handen van hun onderdrukkers red. **28** Ze zullen niet meer door andere volken worden geplunderd en niet meer worden verslonden door de wilde dieren, ze zullen veilig wonen en niemand zal ze nog opschrikken. **29** Ik zal akkers voor ze aanleggen die geroemd zullen worden, in het hele land zal niemand meer van honger omkomen en ze zullen niet langer door andere volken worden vernederd. **30** Ze zullen beseffen dat ik, de HEER, hun God, bij hen ben en dat zij, het volk van Israël, mijn volk zijn – spreekt God, de HEER. **31** Jullie zijn mijn schapen, de schapen die ik weid; jullie zijn mensen en ik ben jullie God – zo spreekt God, de HEER.”

Profetie over het Seirgebergte en de bergen van Israël

35

1 De HEER richtte zich tot mij: **2** ‘Mensenkind, richt je blik naar het Seirgebergte en profeteer ertegen. **3** Zeg: “Dit zegt God, de HEER: Ik zal je straffen, Seirgebergte, ik zal mijn hand tegen je opheffen en een verlaten woestijn van je maken. **4** Je steden verander ik in ruïnes, ik maak een woestijn van je, en je zult weten dat ik de HEER ben. **5** Je hebt de Israëlieten altijd gehaat, je hebt ze uitgeleverd aan het zwaard toen het onheil hen trof, toen er met hen werd afgerekend. **6** Daarom, zo waar ik leef – spreekt God, de HEER: Ik zal je bloed doen vloeien en bloed zal je achtervolgen; bloed zal je achtervolgen vanwege je bloedige haat. **7** Ik maak van het Seirgebergte een verlaten woestijn waar niemand meer doorheen zal trekken. **8** Je berghellingen zullen bezaaid zijn met doden en gewonden; op je heuvels, in je dalen en in al je rivierbeddingen zullen de lijken liggen van hen die door het zwaard zijn geveld. **9** Ik maak van jou voor altijd een woestijn met verlaten steden, en je zult weten dat ik de HEER ben. **10** Je hebt gezegd: ‘Die twee volken en die twee landen zijn van mij, ik zal ze in bezit nemen, al heeft de HEER er gewoond.’ **11** Daarom, zo waar ik leef – spreekt God, de HEER: Ik zal de woede, de afgunst en de haat waarmee jij hen belaagd hebt vergelden, en door jou te straffen, zal ik mij aan hen openbaren. **12** Jij zult weten dat ik de HEER ben! Al je beledigingen heb ik gehoord, alles wat je hebt gezegd over de bergen van Israël – dat ze verwoest waren, dat jij ze kon plunderen. **13** Ook tegen mij heb je op hoge toon gesproken, ook mij heb je uitgedaagd, ik heb het gehoord.

14 Dit zegt God, de HEER: De hele aarde zal zich verheugen als ik van jou een woestijn maak, **15** zoals jij je verheugde toen het land van Israël verwoest werd. Jou, Seirgebergte, zal ik hetzelfde aandoen: een woestijn zul je zijn, jij en de rest van Edom: ze zullen weten dat ik de HEER ben.”

36

1 Mensenkind, profeteer tegen de bergen van Israël, zeg: “Bergen van Israël, luister naar de woorden van de HEER! **2** Dit zegt God, de HEER: Vol leedvermaak heeft de vijand geroepen: ‘Die oeroude bergen zijn nu van ons!’” **3** Profeteer daarom het volgende: “Dit zegt God, de HEER: Toen jullie verwoest waren, aasden de volken om je heen op jullie. Jullie gingen over de tong en er werd over jullie gekletst. **4** Luister daarom, bergen van Israël, naar de woorden van God, de HEER. Dit zegt God, de HEER, tegen de bergen en tegen de heuvels, tegen de rivierbeddingen en tegen de dalen, tegen de verwoeste puinhopen en tegen de verlaten steden, tegen alles wat is buitgemaakt en bespot door de volken om je heen! **5** Dit zegt God, de HEER: In het vuur van mijn hartstocht klaag ik Edom en al die andere volken aan. Hun hart was vol vreugde en hun ziel vol verachting toen ze mijn land in bezit namen en er de weidegronden buitmaakten.” **6** Daarom moet jij profeteren over het land van Israël. Zeg tegen de bergen en tegen de heuvels, tegen de rivierbeddingen en tegen de dalen: “Dit zegt God, de HEER: Ik spreek met hartstocht en woede! Jullie zijn vernederd door andere volken, **7** en daarom – zegt God, de HEER – zweer ik dat de volken om je heen zelf vernederd zullen worden. **8** Maar, bergen van Israël, jullie bomen zullen weer uitlopen en vrucht dragen voor mijn volk Israël, want dat zal spoedig terugkeren. **9** Ik zal mij naar jullie toewenden, en jullie zullen weer worden bewerkt en ingezaaid. **10** Ik zal veel mensen op je laten wonen, heel het volk van Israël, en de steden zullen weer worden bewoond, de puinhopen weer worden opgebouwd. **11** Er zullen veel mensen en dieren op je wonen, ze zullen talrijk en vruchtbaar zijn, en jullie zullen weer even dichtbevolkt zijn als in het verleden. Ik zal zorgen dat het jullie beter gaat dan vroeger, en jullie zullen beseffen dat ik de HEER ben. **12** Er zullen weer mensen over je paden gaan: mijn volk Israël zal jullie weer in bezit nemen, jullie worden voorgoed hun eigendom en jullie zullen hen nooit meer van hun kinderen beroven.

13 Dit zegt God, de HEER: Er wordt van jullie gezegd dat je mensen verslindt, dat je de volken die op je leven van hun kinderen berooft. **14** Maar je zult geen mensen meer verslinden en je volken niet langer van hun kinderen beroven – spreekt God, de HEER. **15** Ik zal zorgen dat je de vernederingen van de andere volken niet meer hoeft te verduren en hun spot niet meer hoeft te horen. Je zult je volken niet langer te gronde richten – zo spreekt God, de HEER.”

Omwillen van mijn heilige naam

16 De HEER richtte zich tot mij: 17 ‘Mensenkind, toen de Israëlieten nog in hun land woonden, hebben ze dat door hun daden onrein gemaakt; ik zag hoe hun daden even onrein waren als een vrouw die ongesteld is. 18 Dus stortte ik mijn toorn over hen uit, vanwege al het bloed dat ze op het land hadden uitgestort, en vanwege de afgoden waarmee ze het hadden verontreinigd. 19 Ik verdreef hen naar vreemde volken en ze raakten verstrooid in verre landen; ik strafte hen zoals ze verdienden. 20 Bij de volken waar ze kwamen werd mijn heilige naam ontwijfd doordat men van hen zei: “Dit is nu het volk van de HEER, uit zijn land is het verbannen.” 21 Het deed mij verdriet dat mijn heilige naam zo door het volk van Israël ontwijfd werd, bij alle volken waar het kwam.

22 Zeg daarom tegen het volk van Israël: “Dit zegt God, de HEER: Ik zal ingrijpen, volk van Israël – niet omwille van jou, maar omwille van mijn heilige naam, die je hebt ontwijfd bij de volken waar je gekomen bent! 23 Ik zal mijn grote naam, die door jullie bij die volken is ontwijfd, weer aanzien verschaffen. Die volken zullen beseffen dat ik de HEER ben – spreekt God, de HEER. Ik zal ze laten zien dat ik heilig ben; 24 ik leid jullie weg bij die volken, ik breng jullie bijeen uit die landen en laat je naar je eigen land terugkeren. 25 Ik zal zuiver water over jullie uitgieten om jullie te reinigen van alles wat onrein is, van al jullie afgoden. 26 Ik zal jullie een nieuw hart en een nieuwe geest geven, ik zal je versteende hart uit je lichaam halen en je er een levend hart voor in de plaats geven. 27 Ik zal jullie mijn geest geven en zorgen dat jullie volgens mijn wetten leven en mijn regels in acht nemen. 28 Jullie zullen in het land wonen dat ik aan je voorouders gegeven heb, jullie zullen mijn volk zijn en ik zal jullie God zijn. 29 Ik zal jullie redden van alles wat je onrein maakt, ik zal het koren bevelen overvloedig te groeien en nooit meer een hongersnood op jullie afsturen. 30 De bomen zullen overvloedig vrucht dragen en de akkers zullen een rijke opbrengst geven; jullie zullen niet meer door andere volken worden bespot omdat jullie honger lijden. 31 Jullie zullen je al je dwaalwegen en wandaden herinneren, en jullie zullen van jezelf walgen vanwege jullie gruwelijke zonden. 32 Ik doe dit alles niet omwille van jullie – spreekt God, de HEER; laat dat tot je doordringen! Schaam je over je schandelijk gedrag, volk van Israël.

33 Dit zegt God, de HEER: Op de dag dat ik jullie van je zonden gereinigd heb, zal ik in de steden weer mensen laten wonen en zullen de puinhopen weer worden opgebouwd. 34 Het verwilderde land zal weer worden bewerkt – het land dat voor iedereen die erdoorheen trok een woestijn was. 35 Ze zullen zeggen: ‘Dit land hier, dat een woestijn was, is nu als de tuin van Eden, en de steden die in puin lagen, die verlaten waren en verwoest, zijn weer versterkt en bewoond.’ 36 Dan zullen de volken om je heen beseffen dat ik de HEER ben. Ik zal weer opbouwen wat verwoest was en beplanten wat verwilderd was. Wat ik, de HEER, gezegd heb, zal ik doen.

37 Dit zegt God, de HEER: Ook dit verlangen van het volk van Israël zal ik in vervulling laten gaan: ik zal het volk zo talrijk maken als een kudde schapen; 38 zo vol als Jeruzalem op hoogtijdagen is met heilige offerdieren, zo vol met mensen zullen de steden zijn die nu in puin liggen. En ze zullen beseffen dat ik de HEER ben.”

Een dal vol beenderen

37

1 Ik werd opnieuw door de hand van de HEER gegrepen. Zijn geest voerde mij mee en hij zette mij neer in een dal vol beenderen. 2 Ik moest er aan alle kanten omheen lopen, en zo zag ik dat er verspreid over het dal heel veel beenderen lagen, die helemaal waren uitgedroogd. 3 De HEER vroeg mij: ‘Mensenkind, kunnen deze beenderen weer tot leven komen?’ Ik antwoordde: ‘HEER, mijn God, dat weet u alleen.’ 4 Toen zei hij: ‘Profeteer, en zeg tegen deze beenderen: “Dorre beenderen, luister naar de woorden van de HEER! 5 Dit zegt God, de HEER: Beenderen, ik ga jullie adem geven zodat jullie tot leven komen. 6 Ik zal jullie pezen geven, vlees op jullie laten groeien en jullie met huid overtrekken. Ik zal jullie adem geven zodat jullie tot leven komen, en jullie zullen beseffen dat ik de HEER ben.”’

7 Ik profeteerde zoals mij was opgedragen. Zodra ik dat deed hoorde ik een geluid, er klonk een geruis van botten die naar elkaar toe bewogen en zich aaneen voegden. 8 Ik zag pezen zich aanhechten en vlees groeien, ik zag hoe er huid over de botten heen trok, maar ademen deden ze nog niet. 9 Toen zei hij tegen mij: ‘Profeteer tegen de wind, profeteer, mensenkind, en zeg tegen de wind: “Dit zegt God, de HEER: Kom uit de vier windstreken, wind, en blaas in deze doden, zodat ze weer gaan leven.”’ 10 Ik profeteerde zoals hij mij gezegd had, en de lichamen werden met adem gevuld. Ze kwamen tot leven en gingen op hun voeten staan: een onafzienbare menigte.

11 En hij zei tegen mij: ‘Mensenkind, deze beenderen zijn het volk van Israël. Het zegt: “Onze botten zijn verdord, onze hoop is vervlogen, onze levensdraad is afgesneden.”’ 12 Profeteer daarom en zeg tegen hen: “Dit zegt God, de HEER: Mijn volk, ik zal jullie graven openen, ik laat jullie uit je graven komen en ik zal jullie naar het land van Israël terugbrengen. 13 Jullie zijn mijn volk, en jullie zullen beseffen dat ik de HEER ben als ik je graven open en jullie uit je graven laat komen. 14 Ik zal jullie mijn adem geven zodat jullie weer tot leven komen, ik zal jullie terugbrengen naar je land, en jullie zullen beseffen dat ik de HEER ben. Wat ik gezegd heb, zal ik doen – zo spreekt de HEER.”’

Eén God, één volk, één herder

15 De HEER richtte zich tot mij: 16 ‘Mensenkind, neem een stuk hout en schrijf daarop: “Juda, en de Israëlieten die bij hem horen.”’ Neem dan nog een stuk hout en schrijf daarop: “Jozef” – dat is het stuk hout van Efraïm –

“en heel het volk van Israël dat met hem verbonden is.” 17 Voeg die twee samen tot één geheel, zodat ze in je hand één stuk hout vormen. 18 En als je volksgenoten je vragen: “Wil je ons vertellen wat je hiermee bedoelt?” 19 zeg dan: “Dit zegt God, de HEER: Ik neem het stuk hout van Jozef – dat van Efraïm dus – en van de stammen van Israël die met hem verbonden zijn, en ik leg dat tegen het stuk hout van Juda aan. Ik maak er één stuk hout van, in mijn hand zullen ze één worden.” 20 De stukken hout waarop je geschreven hebt, moet je duidelijk zichtbaar in je hand houden, 21 en dan zeggen: “Dit zegt God, de HEER: Ik haal de Israëlieten weg bij de volken waar ze terechtgekomen zijn, ik zal ze overal vandaan bijeenbrengen en ze naar hun land laten terugkeren. 22 Ik zal één volk van hen maken in het land en op de bergen van Israël, en één koning zal over hen allen regeren. Niet langer zullen ze uit twee volken bestaan en verdeeld zijn in twee koninkrijken. 23 Ze zullen zich niet meer verontreinigen met hun afgoden en hun afschuwelijke misdaden, ik zal hen van hun zondige ontrouw*

(37:23) van hun zondige ontrouw – Volgens de Septuaginta. MT: ‘uit al hun woonplaatsen waar ze gezondigd hebben’.

redden en hen reinigen. Zij zullen mijn volk zijn en ik zal hun God zijn. 24 David, mijn dienaar, zal hun koning zijn, en samen zullen ze één herder hebben. Mijn regels zullen ze in acht nemen en volgens mijn wetten zullen ze leven. 25 Ze zullen wonen in het land dat ik aan mijn dienaar Jakob gegeven heb, het land van jullie voorouders. Zij en hun kinderen en de kinderen van hun kinderen zullen daar voor altijd wonen, en mijn dienaar David zal voor altijd hun vorst zijn. 26 Ik sluit met hen een vredesverbond, een verbond dat eeuwig zal duren. Ik zal hun een vaste woonplaats geven en hen talrijk maken; mijn heiligdom zal voor altijd in hun midden staan. 27 Bij hen zal ik wonen; ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn. 28 En de volken zullen beseffen dat ik, de HEER, Israël heilig doordat mijn heiligdom voor altijd in hun midden is.”

Gogs leger vernietigd

38

1 De HEER richtte zich tot mij: 2 ‘Mensenkind, richt je blik op Gog, de oppervorst van Mesech en Tubal, in het land Magog, en profeteer tegen hem. 3 Zeg: “Dit zegt God, de HEER: Gog, oppervorst van Mesech en Tubal, ik zal je straffen! 4 Ik kom je halen, ik sla haken door je kaak en laat je wegtrekken met heel je leger, met je paarden en ruiters, met je schitterende krijgers, met heel die menigte zwaardvechters, bewapend met kleine en grote schilden; 5 en dan nog de soldaten uit Perzië, Nubië en Libië, met hun schilden en helmen, 6 en Gomer met al zijn troepen, Bet-Togarma uit het uiterste noorden met al zijn troepen: heel veel volken zijn het! 7 Bereid je voor, maak je gereed om die hele menigte die zich bij je heeft aangesloten aan te voeren. 8 Over lange tijd, in de verre toekomst, zul je bevel krijgen om op te trekken tegen een land dat zich nog maar net van de oorlog hersteld heeft, tegen een volk dat uit vele volken weer is samengebracht op de bergen van Israël, die lange tijd verlaten zijn geweest. Teruggekeerd leeft het daar zonder zorgen. 9 Met je troepen en al je bondgenoten zul je optrekken als een stormwind, als een wolk die het land overdekt.

10 Dit zegt God, de HEER: Als het zover is, zul je boze plannen uitdenken. 11 Je denkt: Dat land van niet-ommuurde steden zal ik aanvallen; ik zal optrekken tegen die argeloze mensen die zo onbezorgd leven in hun steden zonder muren, grendels of poorten. 12 Je gaat erheen om te plunderen, te roven en buit binnen te halen, om de puinhopen die weer bewoond worden aan te vallen. Daar woont een volk dat uit vele volken bijeen is gekomen, dat vee en bezit verworven heeft en nu de navel van de wereld bewoont. 13 De mensen uit Seba en Dedan, de handelaars en heersers uit Tarsis zullen tegen je zeggen: ‘Ben je gekomen om te plunderen en te roven? Heb je die hele menigte bijeengebracht om buit binnen te halen? Om goud en zilver weg te graaien, om vee en goederen mee te nemen, om alles te plunderen en te roven?’”

14 Profeteer daarom, mensenkind, zeg tegen Gog: “Dit zegt God, de HEER: Wanneer mijn volk Israël een onbezorgd bestaan leidt, zal dat jou bekend worden. 15 Dan komen jij en je vele bondgenoten uit je woonplaats in het uiterste noorden, al die mannen te paard, die grote menigte, dat talrijke leger. 16 Als een wolk die het land overdekt zul je tegen mijn volk Israël optrekken. Eens zal ik je naar mijn land brengen, en als ik alle volken door jou, Gog, laat zien dat ik heilig ben, zullen ze beseffen wie ik ben.

17 Dit zegt God, de HEER: Ben jij de man van wie ik in het verleden, jarenlang, bij monde van de profeten van Israël, mijn dienaren, gezegd heb dat ik hem zou sturen om de Israëlieten aan te vallen?

18 Op de dag dat Gog het land van Israël aanvalt – spreekt God, de HEER – zal mijn woede oplaaien. 19 In mijn hartstocht, in het vuur van mijn toorn zeg ik: Op die dag zal een zware aardbeving het land van Israël treffen. 20 De vissen in de zee, de vogels aan de hemel, de wilde dieren, alles wat op het land rondkruipt en alle mensen op aarde zullen voor mij beven. Bergen zullen wegzinken, bergwanden neerstorten, stadsmuren in puin vallen. 21 Op al mijn bergen zal ik het zwaard tegen Gog oproepen – spreekt God, de HEER – en zijn mannen zullen elkaar met hun zwaard bestrijden. 22 Ik zal Gog straffen met de pest en de dood, ik laat slagregens, hagelstenen, zwavel en vuur neerkomen op hem, op zijn troepen en al zijn bondgenoten. 23 Ik zal mijn grootheid en mijn heiligheid tonen en mij aan vele volken bekendmaken. Ze zullen beseffen dat ik de HEER ben.”

39

1 Mensenkind, profeteer tegen Gog, zeg: “Dit zegt God, de HEER: Ik zal je straffen, Gog, oppervorst van Mesech en Tubal. **2** Ik kom je halen, ik sleep je mee, ik laat je uit het uiterste noorden komen en breng je naar de bergen van Israël. **3** Daar sla ik je boog uit je linkerhand en je pijlen uit je rechterhand. **4** Op de bergen van Israël zul je sneuvelen, met al je troepen en je bondgenoten, en daar geef ik je ten prooi aan alle soorten roofvogels en aan de wilde dieren. **5** Ook in het open veld zul je sneuvelen. Ik heb gesproken – spreekt God, de HEER. **6** Magog zal ik in vlammen doen opgaan, net als de kustbewoners die zich veilig wanen. Ze zullen weten dat ik de HEER ben. **7** Mijn heilige naam zal ik aan mijn volk Israël bekendmaken, ik zal mijn heilige naam niet langer laten ontwijden, en de andere volken zullen beseffen dat ik de HEER ben, heilig in Israël.

8 Het komt, het zal gebeuren – spreekt God, de HEER! Dat zal de dag zijn waarvan ik gesproken heb. **9** Dan zullen de Israëlieten uit hun steden komen om de wapens als brandhout te gebruiken; zeven jaar zullen ze vuur kunnen stoken van de grote en kleine schilden, de bogen en de pijlen, de stokken en de lansen. **10** Omdat ze daarmee vuur kunnen stoken, hoeven ze geen takken te sprokkelen op de velden of hout te hakken in het bos. Zo plunderen ze wie hen wilden plunderen en behalen buit op wie hen tot buit wilden maken – spreekt God, de HEER.

11 Op die dag delf ik voor Gog een graf in Israël, in het Dal der passanten, ten oosten van de Dode Zee. Het zal de doorgang versperren voor deze passanten: voor Gog en heel zijn leger. Ze zullen er worden begraven, en het zal het ‘Dal van het leger van Gog’ worden genoemd. **12** De Israëlieten zullen hen begraven om het land te reinigen, en daar zullen ze zeven maanden over doen. **13** Iedereen in Israël zal daarmee bezig zijn, en dat zal hun tot eer strekken op de dag dat ik mijn grootheid zal tonen – spreekt God, de HEER. **14** Ze zullen een groep aanstellen die het land voortdurend moet doorkruisen. Die moet de passanten begraven die op het land zijn blijven liggen, om zo het land te reinigen. Na de zeven maanden zullen ze op onderzoek uitgaan **15** en opnieuw het land doorkruisen. Als een van hen dan beenderen van mensen ziet liggen moet hij er een merksteen bij zetten, zodat de doodgravers ze kunnen begraven in het Dal van het leger van Gog **16** (er is daar ook een stad die naar dat leger heet), en zo het land reinigen.”

17 Mensenkind, dit zegt God, de HEER: Zeg tegen alle soorten vogels en tegen alle wilde dieren: “Kom bij elkaar, kom samen, overal vandaan, en kom naar het slachtfest, het grote slachtfest dat ik voor jullie aanricht op de bergen van Israël. Daar kun je vlees eten en bloed drinken! **18** Je eet er het vlees van helden, drinkt het bloed van de vorsten der aarde: van rammen, lammeren, bokken en stieren, allemaal in Basan vetgemeste beesten. **19** Eet hun vet tot je verzadigd bent, drink hun bloed tot je dronken bent, het is een slachtfest dat ik voor jullie heb aangericht. **20** Aan mijn tafel kunnen jullie je te goed doen aan paarden en ruiters, aan helden en krijgslieden – spreekt God, de HEER. **21** Ik zal mijn grootheid onder alle volken doen gelden. Ze zullen zien hoe ik ze straf en hoe ik ze mijn wil opleg.

22 Vanaf die dag zal het volk van Israël beseffen dat ik, de HEER, hun God ben, **23** en de andere volken zullen beseffen dat de Israëlieten zelf aan hun ballingschap schuldig zijn. Omdat ze mij ontrouw waren verborg ik mijn gelaat voor hen. Ik leverde hen aan hun vijanden uit, en zij vielen door het zwaard. **24** Ik heb hen behandeld zoals past bij hun onreinheid en hun misdaden, ik heb me van hen afgewend. **25** Maar, zegt God, de HEER: Nu zal ik Jakobs lot ten goede keren, me ontfermen over heel het volk van Israël en strijden voor mijn heilige naam. **26** Hun schande en ontrouw aan mij moeten ze dragen, ook wanneer ze weer onbezorgd in hun land wonen, door niemand opgeschrikt. **27** Door hen weg te halen bij de vreemde volken, door hen bijeen te brengen uit de landen van hun vijanden, laat ik vele volken zien dat ik heilig ben. **28** Ze zullen beseffen dat ik, de HEER, hun God ben: ik heb hen over de hele wereld in ballingschap gestuurd en ik breng hen ook weer naar hun eigen land terug; ik zal niemand achterlaten. **29** Ik zal mijn geest over het volk van Israël uitgieten en mijn gelaat niet meer voor hen verbergen – zo spreekt God, de HEER.”

De nieuwe tempel

40

1 Op de tiende dag van de maand, aan het begin van het vijftiendste jaar van onze ballingschap, het veertiende jaar na de val van de stad, op precies die dag werd ik door de hand van de HEER gegrepen en weggevoerd. **2** In een goddelijk visioen bracht hij mij naar Israël en zette hij me neer op een heel hoge berg. Aan de zuidkant was iets gebouwd dat op een stad leek. **3** Hij bracht me erheen. In de poort stond een man die eruitzag alsof hij van brons was. Deze man had een linnen koord en een meetstok in zijn hand. **4** Hij zei tegen mij: ‘Mensenkind, kijk nauwkeurig toe, luister aandachtig en let goed op bij alles wat ik je zal laten zien. Want je bent hierheen gebracht om dit te zien te krijgen. Alles wat je ziet moet je aan de Israëlieten vertellen.’ **5** Er was daar een buitenmuur die helemaal om de tempel heen liep. De meetstok die de man bij zich had was 6 el lang, met per el een handbreedte extra. Hij mat de muur op: die was 1 stok breed en 1 stok hoog.

De oostpoort

6 De man ging naar de oostpoort, liep de trappen op en mat de drempel van de poort: 1 stok breed. Ook de andere drempel was 1 stok breed. 7 Alle wachtvertrekken waren 1 stok diep en 1 stok breed en ze bevonden zich 5 el van elkaar. Ook de drempel naar de voorhal aan de tempelkant was 1 stok breed. 8 Hij mat de voorhal van de poort aan de tempelkant: 1 stok. 9 Hij mat de voorhal van de poort: 8 el, en de muurpijlers ervan waren 2 el; de voorhal van de poort lag aan de tempelkant. 10 In deze oostpoort bevonden zich aan weerskanten drie wachtvertrekken, alle van gelijke grootte. Ook de muurpijlers aan weerskanten waren even groot. 11 Hij mat de breedte van de opening van de poort: 10 el; de poort was in totaal 13 el breed. 12 Voor elk wachtvertrek bevond zich een afscheiding van 1 el, en ook aan de andere kant waren er afscheidingen van 1 el. De wachtvertrekken aan weerskanten maten 6 el. 13 Toen mat hij de poort, vanaf de dakhoek van een wachtvertrek tot aan de dakhoek van het tegenoverliggende wachtvertrek: 25 el breed. De toegangen tot de wachtvertrekken lagen tegenover elkaar. 14 Hij mat de muurpijlers: 60 el. De voorhof sloot aan op de muurpijlers van de poort. 15 De afstand van de buitenste toegang tot de voorhal aan de binnenkant van de poort bedroeg 50 el. 16 In de wachtvertrekken en op hun muurpijlers, binnen in de poort, waren overal tralievensters aangebracht. Ditzelfde gold ook voor de voorhallen: vensters rondom aan de binnenkant. En alle muurpijlers waren voorzien van palmetten.

De buitenhof

17 Toen bracht de man me naar de buitenhof. Daaromheen liep een strook plaveisel waaraan dertig zijhallen lagen. 18 Dit was de lage geplaveide omloop. Hij lag naast de poortgebouwen, en was net zo breed als de poortgebouwen diep waren. 19 De man mat de afstand vanaf de benedenpoort tot aan de buitenkant van de binnenhof, en die bedroeg 100 el, zowel naar het oosten als naar het noorden.

De noordpoort

20 Ook van de noordelijke poort van de buitenhof mat hij de lengte en de breedte. 21 Net als de eerste poort had deze poort drie wachtvertrekken aan weerskanten, muurpijlers en een voorhal, en was hij 50 el lang en 25 el breed. 22 Ook de vensters, de voorhal en de palmetten hadden dezelfde maten als die van de oostpoort. Zeven treden leidden ernaartoe, en daartegenover bevond zich de voorhal. 23 Tegenover de noordelijke poort was er een poort naar de binnenhof, net als tegenover de oostelijke poort. Hij mat de afstand van poort tot poort, en die bedroeg 100 el.

De zuidpoort

24 Toen nam de man me mee naar de zuidkant. Ook daar was een poort, op het zuiden. Hij mat de muurpijlers en de voorhal; de poort had dezelfde afmetingen als de andere poorten. 25 De poort had net zulke vensters rondom en in de voorhal als de andere poorten. Hij was 50 el lang en 25 el breed. 26 Zeven treden leidden ernaartoe, en daartegenover bevond zich de voorhal. Op de muurpijlers aan weerskanten waren palmetten aangebracht. 27 Er was ook een zuidpoort naar de binnenhof. Hij mat de afstand tussen de poorten aan de zuidkant, en die bedroeg 100 el.

De binnenste zuidpoort

28 Door de zuidpoort bracht de man me naar de binnenhof. Hij mat de poort en die had dezelfde afmetingen als de andere poorten. 29 Ook de wachtvertrekken, de muurpijlers en de voorhal hadden dezelfde afmetingen. Er waren vensters rondom en in de voorhal. De poort was 50 el lang en 25 el breed. 30 Er waren voorhallen rondom, 25 el lang en 5 el breed. 31 De voorhal was aan de kant van de buitenhof, en op de muurpijlers waren palmetten aangebracht. Acht treden leidden ernaartoe.

De binnenste oostpoort

32 De man bracht me naar de oostkant van de binnenhof. Hij mat de poort en die had dezelfde afmetingen als de andere poorten. 33 Ook de wachtvertrekken, de muurpijlers en de voorhal hadden dezelfde afmetingen. Er waren vensters rondom en in de voorhal. De poort was 50 el lang en 25 el breed. 34 De voorhal was aan de kant van de buitenhof, en op de muurpijlers aan weerskanten waren palmetten aangebracht. Acht treden leidden ernaartoe.

De binnenste noordpoort

35 Toen bracht de man me naar de noordpoort en mat die op. Hij had dezelfde afmetingen als de andere poorten. 36 Ook waren er wachtvertrekken, muurpijlers, een voorhal en vensters rondom. De poort was 50 el lang en 25 el breed. 37 Er waren ook muurpijlers aan de kant van de buitenhof, en op die muurpijlers waren aan weerskanten palmetten aangebracht. Acht treden leidden ernaartoe.

De offerruimtes

38 Er was een hal waarvan de ingang tussen de muurpijlers van de poort was. Daar kon het vlees voor het brandoffer worden afgespoeld. 39 In de voorhal van de poort stonden aan weerskanten twee tafels om de brandoffers, reinigingsoffers en hersteloffers op te slachten. 40 Ook aan de buitenkant (voor wie omhoog liep naar de toegang tot de noordpoort) stonden twee tafels, en aan de andere kant van de voorhal van de poort stonden nog eens twee tafels. 41 Zo stonden er vier tafels aan beide zijanten van de poort: acht tafels om op te slachten. 42 Er waren ook nog vier tafels voor het brandoffer, en die waren van gehouwen steen. Ze waren elk 1° el lang, 1° el breed en 1 el hoog. Daarop lagen de gereedschappen om de dieren voor de brandoffers en de vredeoffers mee te slachten. 43 Overal in het gebouw waren haken van 1 handbreedte bevestigd. De tafels waren

bestemd voor het vlees van de offergave. **44** Aan de buitenkant van de binnenpoort waren zijhallen voor de zangers, aan de binnenhof. Die naast de noordpoort keken uit op het zuiden, en de andere, naast de oostpoort, keken uit op het noorden.

45 De man zei tegen mij: ‘De hal die uitkijkt op het zuiden is voor de priesters die dienst doen in de tempel, **46** en de hal die uitkijkt op het noorden is voor de priesters die dienst doen bij het altaar. Dat zijn de nakomelingen van Sadok, diegenen van de Leviëten die in de nabijheid van de HEER mogen komen om hem te dienen.’ **47** Toen mat hij de hof. Die was vierkant, 100 el lang en 100 el breed. Het altaar stond vóór de tempel.

Binnen in de tempel

48 Hij bracht me naar de voorhal van de tempel en mat de muurpijlers ervan: 5 el aan de ene kant en 5 el aan de andere kant. De breedte van de poort was 3 el aan de ene kant en 3 el aan de andere kant. **49** De voorhal was 20 el lang en 11 el breed. Tien treden*

(40:49) *Tien treden* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘De treden waarlangs’.

leidden ernaartoe, en bij de muurpijlers stond aan weerskanten een zuil.

41

1 Toen bracht de man me naar de grote zaal, en ook daarvan mat hij de muurpijlers: 6 el breed aan de ene kant en 6 el breed aan de andere kant; dat was de breedte van de tent. **2** De ingang was 10 el breed en de zijanten waren 5 el aan de ene kant en 5 el aan de andere kant. Hij mat de lengte, en die bedroeg 40 el, en de breedte, en die bedroeg 20 el. **3** Toen ging hij naar het binnenste vertrek en hij mat de muurpijler van de ingang. Die was 2 el. De ingang zelf was 6 el, en de breedte naast de ingang was 7 el. **4** Hij mat de lengte: 20 el, en de breedte: 20 el, net als de grote zaal. Hij zei tegen mij: ‘Dit is het allerheiligste.’

De buitenkant van de tempel

5 Hij mat de muur van de tempel en die was 6 el. Er waren vertrekken van 4 el breed, helemaal om de tempel heen, **6** in drie omgangen met elk dertig vertrekken. De vertrekken rondom zaten niet vast aan de muur van de tempel zelf, maar aan uitsparingen in een muur om de tempel. **7** De vertrekken die de tempel helemaal omgaven werden naar boven toe steeds breder. De breedte van de tempel bleef naar boven toe gelijk. Vanaf de onderste omgang was via de middelste de bovenste te bereiken. **8** Ik zag dat er rondom de tempel een verhoging was, als fundament voor de vertrekken, die een hele meetstok mat, een basis van 6 el. **9** De buitenmuur van de vertrekken was 5 el dik. Tussen*

(41:9) *Tussen* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Huis’.

de vertrekken van de tempel zelf **10** en de zijhallen was een ruimte van 20 el, helemaal rondom de tempel. **11** De vertrekken hadden uitgangen naar de tussenruimte, één aan de noordkant en één aan de zuidkant. En overal was de tussenruimte 5 el breed.

Het gebouw achter de tempel

12 Aan een plein aan de westkant stond een gebouw dat 70 el breed was. Het had een muur die overal 5 el dik was, en 90 el lang. **13** De man mat de tempel, en die was 100 el lang. Ook het plein en het gebouw met zijn muren waren samen 100 el lang, **14** en de gevel van de tempel aan de oostkant van het plein was 100 el breed. **15** Hij mat de lengte van het gebouw aan de achterzijde van het plein, en de galerijen aan weerskanten: ook 100 el.

Inrichting van de tempel

In de grote zaal binnen in de tempel, in de voorhallen aan de binnenhof, **16** bij de drempels, de tralievensters, de galerijen aan drie kanten, en ook tegenover de drempels was rondom houten beschoot aangebracht. Vanaf de vloer tot aan de blinde vensters, **17** en tot boven de ingang van de tempel, aan de binnen- en de buitenkant van de tempel, op de hele muur, bevonden zich overal panelen, zowel binnen als buiten.

18 Ook waren er cherubs en palmetten, de palmetten tussen de cherubs in. Elke cherub had twee gezichten, **19** een mensengezicht dat naar de ene palmet keek en een leeuwenmuil die naar de andere palmet keek. Zo was het overal in de hele tempel. **20** Cherubs en palmetten waren aangebracht op de muur van de grote zaal vanaf de vloer tot boven de ingang. **21** De grote zaal had een vierkante deurpost; de voorkant van het heilige zag er net zo uit. **22** Het altaar was van hout, 3 el hoog en 2 el lang, met hoekpunten, en ook de zijanten waren over de hele lengte van hout. De man zei tegen mij: ‘Dit is de tafel die gereedstaat voor de HEER.’ **23** Er waren twee dubbele deuren naar de grote zaal en ook naar het heilige. **24** Elke deur had twee deurvleugels, twee draaiende deurvleugels voor de ene deur en twee voor de andere. **25** Op de deuren van de grote zaal waren cherubs en palmetten aangebracht, net als op de muren. Buiten, vóór de voorhal, liep een houten hekwerk. **26** Er waren tralievensters en palmetten aan de beide zijmuren van de voorhal aangebracht. De tempel had steunribben en hekwerken.

De ruimten voor de priesters

42

1 Toen nam de man me mee naar het noordelijke deel van de buitenhof en bracht me naar de zijhallen bij het achtergebouw, aan de noordkant van het plein. **2** Ze hadden een lengte van 100 el, met een breedte van 50 el en met de ingang op het noorden. **3** Galerijen in drie verdiepingen lagen langs de 20 el brede binnenhof en langs de geplaveide omloop van de buitenhof. **4** Voor de zijhallen was een gang van 10 el breed; naar het binnenste was een doorgang van 1 el, en de toegangen waren op het noorden. **5** De bovenste zijhallen waren kleiner, want de galerijen namen daar meer ruimte in beslag dan bij de onderste en de middelste hallen van het gebouw. **6** Ze vormden drie verdiepingen en hadden in tegenstelling tot de voorhoven geen zuilen; daarom waren de bovenste kleiner dan de onderste en de middelste. **7** In de richting van de buitenhof liep langs de zijhallen een muur; hij was 50 el lang. **8** De lengte van de zijhallen aan de kant van de buitenhof was 50 el, en tegenover de grote zaal was dat 100 el. **9** Onder deze zijhallen was op het oosten een ingang voor wie er vanuit de buitenhof naar binnen wilde. **10** Over de breedte van de muur van de hof naar het oosten, bij het plein en bij het achtergebouw waren ook zijhallen **11** met een pad erlangs. Ze zagen er net zo uit als de zijhallen op het noorden, net zo lang en net zo breed, met dezelfde uitgangen, inrichting en toegangen. **12** Ook de zijhallen op het zuiden hadden zulke ingangen. Voor wie binnen wilde gaan, lagen alle ingangen aan het begin van het pad dat langs de beschermmuur naar het oosten liep.

13 De man zei tegen mij: 'De zijhallen op het noorden en die op het zuiden, aan het plein, zijn heilige zijhallen, want daar eten de priesters, die in de nabijheid van de HEER komen, de allerheiligste offers. Daar leggen ze de allerheiligste offers neer: de graanoffers, reinigingsoffers en herstelloffers, want die plaats is heilig. **14** Als de priesters binnen zijn mogen ze niet vanuit het heiligdom naar de buitenhof gaan. Eerst moeten ze hun dienstkleren, die heilig zijn, in de zijhallen neerleggen. Ze moeten andere kleren aantrekken en dan mogen ze naar de plaats van het gewone volk.'

Het tempelcomplex als geheel

15 Toen de man klaar was met het opmeten van het binnenste van de tempel, bracht hij mij naar de oostpoort en mat de tempel rondom op. **16** Hij mat de oostkant met een meetstok: 500 van die meetstokken. **17** Hij mat de noordkant: 500 stokken. **18** Ook de zuidkant mat hij: 500 stokken. **19** Toen kwam hij bij de westkant en hij mat 500 stokken. **20** Zo mat hij de vier buitenzijden van de tempel, die helemaal door een muur omgeven werd. Het geheel mat 500 bij 500, en de muur vormde de afscheiding tussen wat heilig is en wat niet.

43

De verschijning van de HEER keert terug in de tempel

1 Toen nam de man mij mee naar de oostpoort. **2** En daar, vanuit het oosten, zag ik de God van Israël in al zijn luister verschijnen, met een geluid als het gebulder van de zee, en de aarde straalde ervan. **3** Wat ik zag, leek op wat ik had gezien toen ik de verwoesting van de stad zag, en op wat ik had gezien bij het Kebarkanaal, en ik wierp me voorover op de grond. **4** De luisterrijke verschijning van de HEER ging door de oostpoort de tempel binnen. **5** Toen hief een geest mij op en bracht me naar de binnenhof, en ik zag dat de tempel vol was van de luister van de HEER. **6** Toen werd er vanuit de tempel tegen mij gesproken, terwijl de man naast mij stond: **7** 'Menskind, dit is de plaats van mijn troon, de plaats waar ik mijn voeten zet. Hier zal ik voorgoed blijven wonen te midden van de Israëlieten. Het volk van Israël zal mijn heilige naam nooit meer bezoedelen, zij noch hun koningen, niet met hun ontrouw en niet met de lijken van hun koningen in hun tombes. **8** Ze plaatsten hun drempel naast mijn drempel en hun deurpost naast mijn deurpost, alleen een muur stond er tussen ons in, ze bezoedelden mijn heilige naam met hun wangedrag en daarom heb ik hen in mijn woede vernietigd. **9** Maar vanaf nu zullen ze niet langer ontrouw zijn en de lijken van hun koningen ver van mij houden, zodat ik voorgoed bij hen kan wonen.

10 Menskind, vertel het volk van Israël over de tempel, zodat ze zich schamen over hun wandaden, en laat ze het model nameten. **11** Als ze zich schamen over alles wat ze hebben gedaan, maak hen dan bekend met de indeling en het ontwerp van de tempel, met de uitgangen en de ingangen, kortom met de hele indeling, en met alle bepalingen en voorschriften. Schrijf alles voor hen op, opdat zij het nauwgezet uitvoeren. **12** Dit zijn de voorschriften voor de tempel; het hele gebied rondom de tempel boven op de berg is allerheiligst. Tot zover de voorschriften voor de tempel.'

Het altaar

13 Dit waren de afmetingen van het altaar, in ellen van een el plus een handbreedte. De geul eromheen was 1 el diep en 1 el breed, en langs de kant liep rondom een afscheiding van 1 handspan hoog. En dit was het voetstuk van het altaar: **14** de onderste omgang lag 2 el boven de geul in de grond; hij was 1 el breed. De grote omgang lag 4 el boven deze kleinere omgang, en was ook 1 el breed. **15** De offerhaard lag daar weer 4 el boven, en op de offerhaard stonden vier horens. **16** De offerhaard mat 12 bij 12 el; hij was vierkant, met vier gelijke zijden. **17** De grote omgang mat 14 bij 14 el, en had dus vier gelijke zijden. Er liep een geul om het altaar van 1 el, met daaromheen een afscheiding van een halve el hoog. De trap bevond zich aan de oostkant.

Inwijding van het altaar

18 Toen zei hij tegen mij: ‘Mensenkind, dit zegt God, de HEER: Hier volgen de bepalingen voor het altaar. Op de dag dat het gereed is, klaar om er brandoffers op te offeren en er bloed tegen te gieten, 19 moet je de Levitische priesters, die nakomelingen van Sadok zijn en die in mijn nabijheid komen om mij te dienen – spreekt God, de HEER –, een jonge stier geven voor een reinigingsoffer. 20 Neem wat van zijn bloed en strijk dat aan de vier horens, aan de vier hoeken van de grote omgang van het altaar en aan de afscheiding eromheen. Zo reinig je het altaar van zonde door middel van een verzoeningsrite. 21 Verbrand dan de stier voor het reinigingsoffer op de daartoe bestemde plek in het tempelcomplex, buiten het heiligdom.

22 Op de tweede dag bied je een bok zonder enig gebrek als reinigingsoffer aan, en daarmee moeten de priesters het altaar van zonde reinigen zoals ze het reinigden met de stier. 23 Wanneer je klaar bent met de reiniging moet je een jonge stier zonder enig gebrek en een ram zonder enig gebrek aanbieden. 24 Bied ze de HEER aan. Dan moeten de priesters zout over ze heen strooien en ze als brandoffer offeren aan de HEER. 25 Zeven dagen lang breng je elke dag een bok als reinigingsoffer, en de priesters moeten hetzelfde doen met een jonge stier en een ram, beide zonder enig gebrek. 26 Zeven dagen moeten ze verzoeningsriten uitvoeren om het altaar te reinigen en in te wijden. 27 En wanneer die dagen voorbij zijn, kunnen de priesters vanaf de achtste dag op het altaar jullie brandoffers en vredeoffers opdragen, en dat zal mij met vreugde vervullen – spreekt God, de HEER.’

Toegang tot de tempel

44

1 Toen bracht de man me terug naar de oostelijke buitenpoort van het heiligdom; die was gesloten. 2 En de HEER zei tegen mij: ‘Deze poort moet gesloten blijven. Hij mag niet geopend worden en niemand mag erdoor naar binnen, want de HEER, de God van Israël, is erdoor naar binnen gegaan. Daarom moet hij gesloten blijven. 3 Alleen de vorst mag er zitten en eten ten overstaan van de HEER. Via de voorhal mag hij de poort binnengaan en verlaten.’

4 Toen bracht de man me naar de noordpoort, aan de voorkant van de tempel. Ik zag dat de tempel vol was van de luister van de HEER, en ik wierp me voorover op de grond. 5 De HEER zei tegen mij: ‘Mensenkind, let goed op, kijk nauwkeurig toe en luister aandachtig naar alles wat ik tegen je zeg, naar alle bepalingen en voorschriften voor de tempel van de HEER. Let goed op de ingang van de tempel en op alle uitgangen van het heiligdom, 6 en zeg tegen het opstandige volk van Israël: “Dit zegt God, de HEER: Jullie hebben nu meer dan genoeg wandaden bedreven, volk van Israël. 7 Jullie hebben vreemdelingen, onbesneden van hart en van lichaam, in mijn heiligdom toegelaten en zo is mijn tempel ontwijfd. Jullie hebben mij vet en bloed als voedsel aangeboden, maar met al jullie wangedrag het verbond met mij verbroken. 8 Jullie hebben niet zelf voor mijn heilige voorwerpen zorg gedragen, maar vreemdelingen aangesteld om in jullie plaats voor de voorwerpen in mijn heiligdom zorg te dragen. 9 Dit zegt God, de HEER: Geen enkele vreemdeling, onbesneden van hart en van lichaam, mag in mijn heiligdom komen. Dit geldt voor alle vreemdelingen die bij de Israëlieten wonen.

De Levieten

10 De Levieten die zich van mij hebben afgewend toen Israël zich van mij afkeerde en achter zijn afgoden aanging, zullen hun straf niet ontlopen. 11 Ze moeten in mijn heiligdom dienst doen als poortwachters en tempeldienaren. Ze moeten voor het volk de brandoffers en de vredeoffers slachten, en ze moeten klaarstaan om het te dienen. 12 Omdat ze de Israëlieten gediend hebben bij hun afgoderij, en hen zo verleidden tot de zonde die hen ten val bracht, zweer ik – spreekt God, de HEER – dat zij hun straf niet zullen ontlopen. 13 Ze mogen niet in mijn nabijheid komen om mij als priester te dienen, ze mogen bij geen van mijn heilige of allerheiligste voorwerpen komen. Ze zullen de schande moeten dragen van de wandaden die ze bedreven hebben. 14 Ik zal hen aanstellen om zorg te dragen voor de tempel, en daar alle werkzaamheden te verrichten.

De Levitische priesters

15 Maar de Levitische priesters, de nakomelingen van Sadok, die zorg droegen voor mijn heiligdom toen de Israëlieten zich van mij afkeerden, mogen in mijn nabijheid komen om mij te dienen; zij mogen voor mij klaarstaan om mij vet en bloed aan te bieden – spreekt God, de HEER. 16 Ze mogen in mijn heiligdom komen en dienst doen bij mijn tafel; ze moeten mij trouw dienen.

17 Wanneer ze de poorten van de binnenhof in gaan moeten ze linnen kleren aantrekken; ze mogen geen wol dragen wanneer ze dienst doen binnen de poorten van de binnenhof of in de tempel. 18 Ze moeten linnen tulbanden dragen en linnen broeken, ze mogen niets aanhebben waarvan men gaat zweten. 19 En wanneer ze weer naar de buitenhof gaan, de hof van het volk, moeten ze de kleren waarin ze dienst hebben gedaan uittrekken en in de heilige zijhallen leggen. Ze moeten andere kleren aantrekken, waarmee ze het volk niet heilig maken.

20 Hun hoofdhaar mogen ze niet afscheren, maar ze mogen het ook niet vrij laten groeien; ze moeten het behoorlijk knippen. 21 Geen van de priesters mag wijn drinken wanneer hij naar de binnenhof gaat. 22 Ze mogen niet trouwen met weduwen of verstoten vrouwen, maar alleen met meisjes die tot het volk van Israël behoren en nog maagd zijn, of met weduwen van priesters. 23 Ze moeten mijn volk leren wat heilig is en wat niet, en hun het

onderscheid leren tussen rein en onrein. **24** Als er een geschil is moeten ze klaarstaan om recht te spreken; ze moeten daarbij mijn rechtsregels hanteren. Op al mijn hoogtijdagen moeten ze mijn voorschriften en mijn bepalingen in acht nemen, en de sabbat moeten ze in ere houden.

25 Ze mogen zichzelf niet verontreinigen door bij een dode te komen; dat mogen ze alleen als het gaat om hun vader, moeder, zoon, dochter, broer, of een zuster die nog niet aan een man heeft toebehoord. **26** Nadat zo iemand weer rein is verklaard, moet hij zeven dagen wachten, **27** en op de dag dat hij weer naar de binnenhof van het heiligdom gaat om er dienst te doen, moet hij zijn reinigingsoffer aanbieden – spreekt God, de HEER.

28 Wat hun grondgebied betreft: ikzelf zal hun grondgebied zijn. Eigen grond mogen jullie hun in Israël niet geven: ikzelf zal hun eigen grond zijn. **29** Ze mogen de graanoffers, reinigingsoffers en hersteloffers eten. Alles in Israël dat aan mij gewijd is, mogen zij gebruiken. **30** Ook het beste deel van de nieuwe oogst en alle soorten gaven zijn voor de priesters, van elke gave iets. Ook het eerste deel moeten jullie aan de priester geven, zodat er zegen op jullie huizen rust. **31** De priesters mogen geen vogels of dieren eten die een natuurlijke dood gestorven zijn of zijn doodgebeten.

Verdeling van de grond

45

1 Wanneer jullie het land door loting verdelen, moet je een stuk van het land als heilige gave aan de HEER afstaan, van 25.000 bij 20.000*

(45:1) 20.000 – Volgens de Septuaginta. MT: ‘10.000’.

el. Dat hele stuk zal heilig zijn. **2-3** Van dat afgemeten terrein moet je een stuk van 25.000 bij 10.000 afmeten. Daar moet het allerheiligste heiligdom komen. Een vierkant stuk, van 500 bij 500 met 50 el weidegrond eromheen, is daarvoor bestemd. **4** Dit is een heilig stuk van het land; het is bestemd voor de priesters, die dienst doen in het heiligdom en die in de nabijheid van de HEER mogen komen om hem te dienen. Het is de plaats voor hun huizen en de heilige plaats voor het heiligdom. **5** Een ander terrein van 25.000 bij 10.000 el is voor de Levieten, die dienst doen in de tempel; het is hun eigen grond, bestemd voor hun woonplaatsen.*

(45:5) voor hun woonplaatsen – Volgens de Septuaginta. MT: ‘twintig zijhallen’.

6 Als eigen grond van de stad moeten jullie een terrein aanwijzen van 5000 bij 25.000, naast het heilige domein; dat is bestemd voor het hele volk van Israël. **7** De vorst krijgt grond aan weerskanten van het heilige domein en van de eigen grond van de stad. Het is grond die grenst aan zowel het heilige domein als aan de eigen grond van de stad, aan de westkant verder richting het westen en aan de oostkant naar het oosten; het moet net zo lang zijn als een stamgebied, van de westgrens tot de oostgrens. **8** Dat is zijn land, dat is zijn grondgebied in Israël. Nooit zullen mijn vorsten mijn volk meer uitbuiten; ze zullen het land aan de stammen van het volk van Israël geven.

9 Dit zegt God, de HEER: Zo is het genoeg, vorsten van Israël, stop met onderdrukking en geweld, wees goed en rechtvaardig en verdrijf mijn volk niet langer van zijn grond – spreekt God, de HEER.

Belastingen

10 Gebruik een zuivere weegschaal, een zuivere efa en een zuivere bat. **11** De efa en de bat moeten een en dezelfde inhoud hebben: een bat bevat een tiende ezelslast, net als een efa. De ezelslast is de standaardmaat. **12** Een sjekel is twintig gera, en de mine is twintig sjekel plus vijftientig sjekel plus vijftien sjekel.

13 Jullie moeten de volgende heffingen afdragen: een zesde efa over een ezelslast tarwe en een zesde efa over een ezelslast gerst; **14** wat betreft de olie, gemeten in bat: een tiende bat over een kor olie – een ezelslast bevat tien bat, dus tien bat is een ezelslast; **15** één dier uit een kudde van tweehonderd uit de waterrijke gebieden van Israël, als graanoffer, brandoffer en vredeoffer, waarmee voor de bevolking verzoening wordt bewerkt – spreekt God, de HEER. **16** De voltallige bevolking van het land moet deze heffing aan de vorst van Israël afdragen. **17** Vervolgens is het aan de vorst om brandoffers, graanoffers en wijnooffers te brengen op de feesten, op sabbat en op nieuwemaan, op alle hoogtijdagen van het volk van Israël. Het is de vorst die het reinigingsoffer moet brengen, het graanoffer, het brandoffer en het vredeoffer, om verzoening te bewerken voor het volk van Israël.

Feesten en offers

18 Dit zegt God, de HEER: Neem op de eerste dag van de eerste maand een jonge stier zonder enig gebrek, en reinig daarmee het heiligdom van zonde. **19** De priester moet wat bloed van het offerdier aan de deurpost van de tempel strijken, aan de vier hoeken van de grote omgang van het altaar en aan de deurpost van de poort naar de binnenhof. **20** Doe hetzelfde op de zevende dag van de maand, voor wie onopzettelijk of uit onwetendheid zondigt, om verzoening te bewerken voor de tempel.

21 Op de veertiende dag van de eerste maand moeten jullie Pesach vieren, het feest waarop er zeven*

(45:21) zeven – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de oudste vertalingen. MT: ‘weken’.

dagen lang ongedesemd brood gegeten wordt. **22** Op die dag moet de vorst een stier als reinigingsoffer brengen, voor zichzelf en voor de hele bevolking van het land. **23** En op alle zeven dagen van het feest moet hij

een brandoffer aan de HEER brengen, elke dag zeven stieren en zeven rammen zonder enig gebrek, zeven dagen lang, en elke dag een bok als reinigingsoffer. **24** Als graanoffer moet hij bij elke stier en bij elke ram een efa graan doen, en bij elke efa graan een hin olie.

25 Vanaf de vijftiende dag van de zevende maand, op het feest, moet hij hetzelfde doen: zeven dagen lang moet hij dezelfde reinigingsoffers, brandoffers, graanoffers en olieoffers brengen.

46

1 Dit zegt God, de HEER: De oostpoort van de binnenhof moet gedurende de zes werkdagen gesloten blijven, maar op sabbat en op nieuwemaansdag moet hij geopend worden. **2** Dan komt de vorst van buiten door de voorhal de poort binnen en stelt zich op bij de deurpost van de poort, en de priesters brengen zijn brandoffer en zijn vredeoffer. Dan moet hij zich neerbuigen op de drempel van de poort en weer naar buiten gaan. De poort mag tot de avond niet gesloten worden. **3** De bevolking van het land moet zich op sabbat en op nieuwemaan bij de toegang van die poort neerbuigen voor de HEER.

4 Het brandoffer dat de vorst op sabbat aan de HEER aanbiedt, bestaat uit zes jonge rammen en een volwassen ram, zonder enig gebrek, **5** en als graanoffer bij de volwassen ram een efa graan, als graanoffer bij de jonge rammen zoveel hij missen kan, en bij elke efa graan een hin olie. **6** Op nieuwemaansdag bestaat het brandoffer uit een jonge stier zonder enig gebrek, zes jonge rammen en een volwassen ram zonder enig gebrek, **7** en als graanoffer moet de vorst bij elke stier en bij elke volwassen ram een efa graan doen, bij de jonge rammen wat hij zich kan veroorloven, en bij elke efa graan een hin olie.

8 De vorst moet door de voorhal van de poort binnenkomen, en langs dezelfde weg weer naar buiten gaan.

9 Maar als de bevolking van het land op de hoogtijdagen naar de HEER komt om zich neer te buigen, moet wie door de noordpoort binnenkomt door de zuidpoort naar buiten gaan, en wie door de zuidpoort binnenkomt door de noordpoort naar buiten gaan. Niemand mag teruggaan door de poort waardoor hij binnenkwam, iedereen moet door de tegenoverliggende poort naar buiten gaan. **10** De vorst moet tegelijk met hen binnenkomen en tegelijk met hen weer naar buiten gaan.

11 Ook op de feesten en hoogtijdagen moet het graanoffer bestaan uit een efa graan bij elke stier en bij elke volwassen ram, en bij de jonge rammen zoveel als de vorst missen kan, en bij elke efa graan een hin olie.

12 Wanneer de vorst als vrijwillige gave een brandoffer of vredeoffer wil brengen, als vrijwillige gave aan de HEER, dan moet de oostpoort voor hem worden geopend en kan hij zijn brandoffer en vredeoffer op dezelfde manier brengen als op sabbat. Daarna gaat hij weer naar buiten, en de poort wordt gesloten zodra hij buiten is.

13 Breng dagelijks een eenjarige ram zonder enig gebrek als brandoffer aan de HEER, elke morgen weer. **14** En breng daarbij elke morgen een graanoffer van een zesde efa graan en een derde hin olie om door de tarwebloem te mengen, als graanoffer voor de HEER. Deze bepalingen blijven voor altijd van kracht. **15** Elke morgen moeten de priesters een jonge ram, een graanoffer en olie offeren, als een dagelijks brandoffer.

Grondbezit van de vorst

16 Dit zegt God, de HEER: Wanneer de vorst aan een van zijn zonen een geschenk geeft, dan wordt dat diens grondbezit; zijn zonen zullen het erven. **17** Maar wanneer hij een deel van zijn grondbezit aan een van zijn slaven geeft, dan mag die het houden tot het jaar van zijn vrijlating. Daarna vervalt het weer aan de vorst. Het blijft zijn grondbezit: zijn zonen krijgen het. **18** De vorst mag niets van het grondbezit van het volk onteigenen. Alleen uit zijn eigen bezit mag hij zijn zonen laten erven, opdat niemand van mijn volk het bezit wordt ontnomen.”

De offerkeukens

19 Toen bracht de man mij door de ingang naast de poort naar de heilige zijhallen voor de priesters, die uitkeken op het noorden. Bij de achtermuur, aan de westkant, was een ruimte. **20** Hij zei tegen mij: ‘Dit is de ruimte waar de priesters de hersteloffers en de reinigingsoffers bereiden en waar ze de graanoffers klaarmaken. Zo hoeven ze die niet naar de buitenhof te brengen, waardoor ze het volk heilig zouden maken.’

21 Toen nam hij me mee naar de buitenhof en voerde me langs de vier hoeken ervan. In elke hoek was nog een kleinere hof. **22** Dit waren besloten hoven van 40 bij 30 el; ze hadden alle vier dezelfde afmetingen. **23** Elk van de vier hoven was omgeven door een muurtje, en onder aan die muurtjes waren kookplaatsen. **24** Hij zei tegen mij: ‘Dit zijn de keukens waar degenen die in de tempel dienst doen de vredeoffers van het volk klaarmaken.’

De rivier uit de tempel

47

1 Toen bracht de man mij terug naar de ingang van de tempel. Daar zag ik water onder de drempel van de tempel vandaan komen. Het stroomde naar het oosten, want de voorkant van de tempel lag op het oosten. Het water liep van onder de rechter buitenmuur van de tempel, ten zuiden van het altaar, naar beneden. **2** Hij nam mij door de noordpoort mee naar buiten en we liepen buitenom naar de oostelijke buitenpoort. Daar zag ik het water aan de rechterkant eruit sijpelen. **3** Met een meetlint in zijn hand ging de man naar het oosten, en hij mat 1000 el. Daar liet hij mij door het water waden: het water kwam tot mijn enkels. **4** Hij mat nog eens 1000 el en liet me weer door het water waden: het water kwam tot mijn knieën. Hij mat nog eens 1000 el en liet me er weer door waden:

het water kwam tot mijn heupen. **5** Hij mat nog eens 1000 el en toen was het water een rivier waar ik niet doorheen kon waden. Het water was zo hoog dat je er alleen in zwemmen kon, het was een ondoorwaadbare rivier. **6** De man zei tegen mij: ‘Zie je dat, mensenkind?’ en hij liet mij terugkomen op de oever van de rivier. **7** Toen ik weer terug was, zag ik op de oevers van de rivier aan weerskanten heel veel bomen.

8 Hij zei tegen mij: ‘Dit water stroomt door de oostelijke landstreek, dan naar beneden de Jordaanvallei in, en mondt uit in de Dode Zee. Wanneer het de zee in stroomt wordt het water daar zoet. **9** Het zal er wemelen van levende wezens, overal waar de rivier stroomt komt leven, er zal vis zijn in overvloed.*

(47:9) *overal waar de rivier stroomt komt leven, er zal vis zijn in overvloed* – Volgens de oudste vertalingen.

MT: ‘overal waar de dubbelrivier stroomt komt leven, er zal vis zijn in overvloed’.

Als dit water in de Dode Zee aankomt wordt het water daar zoet; overal waar de rivier stroomt komt leven. **10** Van Engedi tot En-Eglaïm zullen er vissers staan, en er zullen droogplaatsen voor netten zijn. Er zullen net zoveel soorten vis zijn als in de Grote Zee. **11** Alleen de moerassen en de poelen worden niet zoet, die blijven vol staan met zout water. **12** Aan de oevers van de rivier zullen allerlei vruchtbomen opkomen, waarvan de bladeren niet zullen verwelken en de vruchten niet zullen opraken; elke maand zullen ze vrucht dragen. Het water stroomt immers uit het heiligdom. De vruchten zullen eetbaar zijn en de bladeren geneeskrachtig.’

De grenzen van het land

13 Dit zegt God, de HEER: Dit is de grens waarbinnen jullie het land als erfelijk bezit mogen verdelen onder de twaalf stammen van Israël – Jozef krijgt meer dan één gebied. **14** Jullie zullen het in bezit krijgen, ieder evenveel, het land dat ik onder ede aan je voorouders beloofd heb. Dit land zal jullie als bezit ten deel vallen.

15 Dit zijn de grenzen van het land. Aan de noordkant: van de Grote Zee, over de weg naar Chetlon tot men komt bij Sedad, **16** langs Hamat, Berota en Sibraïm, dat tussen de gebieden van Damascus en Hamat ligt, naar Chaser-Hattichon, aan de grens van Hauran. **17** De grens loopt dus van de zee naar Chasar-Enon, op de grens met Damascus; ten noorden ligt het gebied van Hamat. Dat is de noordgrens.

18 Aan de oostkant loopt de grens tussen Hauran en Damascus, tussen Gilead en het land Israël, langs de Jordaan tot aan de Oostelijke Zee, en verder tot Tamar.*

(47:18) *en verder tot Tamar* – Volgens de Septuaginta en de Pesjitta. MT: ‘jullie moeten afmeten’.

Dat is de oostgrens.

19 Aan de zuidkant loopt de grens van Tamar tot aan het water bij Meribat-Kades, en dan langs de wadi*.

(47:19) *en dan langs de wadi* – Voorgestelde lezing. MT: ‘grondbezit’.

naar de Grote Zee. Dat is de zuidgrens.

20 En aan de westkant wordt de grens gevormd door de Grote Zee, vanaf de zuidgrens tot het punt ter hoogte van Lebo-Hamat. Dat is de westkant.

De verdeling van het land

21 Dit land moeten jullie onder elkaar, onder de stammen van Israël, verdelen. **22** Verdeel het door loting onder elkaar en onder de vreemdelingen die bij jullie wonen en kinderen verwekt hebben. Die gelden als geboren Israëlieten, en net als jullie zullen ook zij bij de stammen van Israël bezit krijgen. **23** Een vreemdeling moeten jullie zijn bezit geven bij de stam waar hij woont – spreekt God, de HEER.

48

1 Dit zijn de namen van de stammen: In het uiterste noorden, langs de weg naar Chetlon, Lebo-Hamat en Chasar-Enon, bij de grens met Damascus in het noorden, aan de kant van Hamat, krijgt Dan zijn deel, van de oost- tot de westgrens.

2 Grenzend aan Dan krijgt Aser een deel, van oost naar west.

3 Grenzend aan Aser krijgt Naftali een deel, van oost naar west.

4 Grenzend aan Naftali krijgt Manasse een deel, van oost naar west.

5 Grenzend aan Manasse krijgt Efraïm een deel, van oost naar west.

6 Grenzend aan Efraïm krijgt Ruben een deel, van oost naar west.

7 Grenzend aan Ruben krijgt Juda een deel, van oost naar west.

8 Grenzend aan Juda, van oost naar west ligt het domein dat jullie moeten afstaan, 25.000 el breed en even lang als de andere delen, van oost naar west. In het midden komt het heiligdom. **9** Het domein dat jullie aan de HEER moeten afstaan is 25.000 el lang en 10.000 el breed. **10** Dit heilige domein is bestemd voor de priesters. Aan de noordkant is het 25.000 el lang, aan de westkant 10.000 el breed, in het oosten is het 10.000 el breed en aan de zuidkant is het weer 25.000 el lang. In het midden staat het heiligdom van de HEER. **11** Het heilige gebied is voor de priesters, die nakomelingen van Sadok zijn, die mij trouw bleven dienen en zich niet, zoals de Levieten deden, van mij afkeerden toen de Israëlieten zich van mij afkeerden. **12** Zij krijgen binnen het domein een allerheiligst eigen domein, naast het gebied van de Levieten.

13 De Levieten krijgen een gebied dat grenst aan dat van de priesters en even groot is: 25.000 bij 10.000 el. De hele lengte bedraagt 25.000 el en de breedte 10.000 el. 14 Ze mogen er niets van verkopen of verruilen. Men mag het beste deel van het land niet in andere handen laten overgaan, want het is aan de HEER gewijd.

15 De rest van het gebied van 5000 bij 25.000 el is niet heilig; het is bestemd voor de stad, als woongebied en weidegrond. De stad zelf komt in het midden te liggen. 16 Dit zijn de afmetingen ervan: aan de noordkant 4500 el, aan de zuidkant 4500 el, aan de oostkant 4500 el, en aan de westkant ook 4500 el. 17 De strook weidegrond rondom de stad is in het noorden 250 el breed, in het zuiden 250 el, in het oosten 250 el en in het westen 250 el. 18 Langs het heilige domein blijft aan de oostkant 10.000 el en aan de westkant 10.000 el over. Die stroken lopen langs het heilige domein, en de opbrengst ervan is bestemd voor hen die in de stad werken. 19 Zij zijn het ook die deze grond moeten bewerken. Ze komen uit alle stammen van Israël. 20 Het heilige domein dat jullie moeten afzonderen, inclusief de eigen grond van de stad, is dus vierkant en meet 25.000 bij 25.000 el.

21 Wat overblijft aan weerskanten van het heilige domein en de eigen grond van de stad, is voor de vorst: het gebied vanaf de 25.000 el van het heilige domein tot aan de oostgrens, en westelijk vanaf de 25.000 el tot aan de westgrens, evenwijdig aan de stamgebieden, is voor de vorst. Het heilige domein met het tempelheiligdom bevindt zich in het midden. 22 Afgezien van de eigen grond van de Levieten en de eigen grond van de stad, die midden in het gebied van de vorst liggen, is al het land tussen het gebied van Juda en het gebied van Benjamin voor de vorst.

23 Vervolgens de overige stammen: Benjamin krijgt een deel, van oost naar west.

24 Grenzend aan Benjamin krijgt Simeon een deel, van oost naar west.

25 Grenzend aan Simeon krijgt Issachar een deel, van oost naar west.

26 Grenzend aan Issachar krijgt Zebulon een deel, van oost naar west.

27 Grenzend aan Zebulon krijgt Gad een deel, van oost naar west.

28 Grenzend aan Gad, in het zuiden, loopt de grens vanaf Tamar tot aan het water van Meribat-Kades en dan langs de wadi naar de Grote Zee. 29 Dit is de indeling van het land dat jullie door loting moeten verdelen onder de stammen van Israël – zo spreekt God, de HEER.

De heilige stad

30 Dit zijn de omtrekken van de stad. Aan de noordkant meet ze 4500 el. 31 De poorten van de stad zijn genoemd naar de stammen van Israël.

Er zijn drie poorten op het noorden: de Rubenpoort, de Judapoort en de Levipoort.

32 Aan de oostkant 4500 el, met drie poorten: de Jozefpoort, de Benjaminpoort en de Danpoort.

33 De zuidkant meet 4500 el, met drie poorten: de Simeonpoort, de Issacharpoort en de Zebulonpoort.

34 De westkant 4500 el, met deze drie poorten: de Gadpoort, de Aserpoort en de Naftalipoort.

35 De omtrek van de stad bedraagt 18.000 el.

Voortaan heet de stad: 'De HEER is daar!'

Aan het Babylonische hof

1

1 In het derde regeringsjaar van Jojakim, de koning van Juda, trok Nebukadnessar, de koning van Babylonië, op naar Jeruzalem en belegerde de stad. **2** De Heer leverde Jojakim, de koning van Juda, aan hem uit en gaf hem een deel van de voorwerpen van Gods tempel in handen. Hij nam ze mee naar Sinear, naar de tempel van zijn eigen god, en liet ze daar in de schatkamer zetten.

3 De koning gaf het hoofd van zijn eunuchen, Aspenaz, opdracht een aantal Israëlieten van koninklijke en voorname afkomst naar zijn paleis te brengen. **4** Het moesten jongemannen zonder lichamelijke gebreken zijn, aantrekkelijk om te zien, rijk aan kennis, ontwikkeld en met een scherp verstand, en bovendien geschikt om aan het hof te dienen. Aspenaz moest hen onderwijzen in de geschriften en de taal van de Chaldeeën. **5** De koning wees hun een dagelijkse hoeveelheid toe van de spijsen en de wijn van zijn tafel. Na drie jaar onderricht zouden ze in dienst van de koning treden.

6 Onder hen waren enkele Judeeërs: Daniël, Chananja, Misaël en Azarja. **7** Maar de hoofdeunuch gaf hun andere namen; Daniël noemde hij Beltesassar, Chananja Sadrach, Misaël Mesach en Azarja Abednego. **8** Daniël was vastbesloten zich aan de reinheidsvoorschriften te houden en hij vroeg de hoofdeunuch toestemming zich van de spijsen en de wijn van de tafel van de koning te onthouden. **9** God zorgde ervoor dat de hoofdeunuch Daniël gunstig gezind was. **10** Toch zei de hoofdeunuch tegen hem: 'Ik ben bang voor mijn heer, de koning; hij heeft bepaald wat jullie zullen eten en drinken, en als hij vindt dat jullie er slechter uitzien dan jullie leeftijdsgenoten zal hij mij daarvoor verantwoordelijk stellen.' **11** Daarop richtte Daniël zich tot de kamerheer die de hoofdeunuch aan hem en aan Chananja, Misaël en Azarja had toegewezen: **12** 'Neem de proef op de som en laat uw dienaren tien dagen alleen groente eten en water drinken. **13** Vergelijk ons uiterlijk daarna met dat van de jongemannen die de koninklijke spijsen eten, en beslis dan over uw dienaren op grond van wat u ziet.' **14** De kamerheer ging op het voorstel in en gaf hun tien dagen. **15** Aan het eind van de tien dagen zagen zij er gezonder en beter doorvoed uit dan alle jongemannen die de koninklijke spijsen voorgezet hadden gekregen. **16** Dus diende de kamerheer hun geen koninklijke spijsen en wijn meer op, maar gaf hij hun alleen nog groente. **17** En God schonk de vier jongemannen wijsheid, kennis en verstand van alle geschriften; bovendien was Daniël bij machte alle mogelijke visioenen en dromen uit te leggen.

18 Toen de door de koning vastgestelde tijd verstreken was, leidde de hoofdeunuch alle jongemannen voor Nebukadnessar. **19** De koning sprak met hen, en niemand kon zich met Daniël, Chananja, Misaël en Azarja meten. Zij traden in dienst van de koning. **20** En over welke kwestie van wijsheid of inzicht de koning hen ook raadpleegde, hij vond hen tien keer zo voortreffelijk als alle magiërs en bezweerders in heel zijn rijk.

21 Daniël bleef aan het hof tot het eerste jaar van het koningschap van Cyrus.

De droom van Nebukadnessar

2

1 In het tweede jaar van zijn regering kreeg Nebukadnessar een droom die hem zo verontrustte dat hij de slaap niet meer kon vatten. **2** De koning gaf opdracht de magiërs, bezweerders, tovenaars en Chaldeeën bijeen te roepen om hem te vertellen waar zijn droom over ging. Toen ze voor de koning verschenen waren, **3** zei hij tegen hen: 'Ik heb een droom gehad die mij verontrust, daarom wil ik weten wat ik gedroomd heb.' **4** De Chaldeeën zeiden tegen de koning: ✠

(2:4) *De Chaldeeën zeiden tegen de koning* – MT voegt toe: 'Aramees'. Hiermee wordt aangegeven dat het gedeelte dat volgt **(2:4-7:28)** niet in het Hebreeuws is geschreven, maar in het Aramees.

'Majesteit, leef in eeuwigheid! Vertel uw dienaren uw droom, dan zullen wij hem verklaren.' **5** Toen zei de koning tegen de Chaldeeën: 'Mijn besluit staat vast. Als u me niet vertelt wat ik heb gedroomd en wat die droom betekent, laat ik u in stukken hakken en zal ik uw huizen in puin leggen. **6** Voldoet u aan mijn verzoek, dan zal ik u overladen met kostbare geschenken en eerbewijzen. Zeg me dus wat ik gedroomd heb en wat die droom betekent.' **7** Zij antwoordden nogmaals: 'Laat de koning zijn droom aan zijn dienaren vertellen, dan zullen wij hem verklaren.' **8** Daarop zei de koning: 'Ik weet heel goed dat u tijd probeert te winnen, want u merkt dat mijn besluit vaststaat. **9** Er is maar één oordeel over u mogelijk als u niet kunt vertellen wat ik heb gedroomd. U hebt afgesproken mij iets voor te liegen in de hoop dat de situatie verandert. Vertel me dus mijn droom, dan weet ik dat u die kunt verklaren.' **10** De Chaldeeën antwoordden de koning: 'Er is geen mens ter wereld die aan het verzoek van de koning kan voldoen; daarom heeft geen koning, hoe groot en machtig ook, iets dergelijks ooit van een magiër, bezweerder of Chaldeeër gevraagd. **11** Wat de koning vraagt is te moeilijk, niemand zal het de koning kunnen vertellen, behalve de goden, maar die verkeren niet onder de stervelingen.' **12** Hierop verloor de koning zijn geduld en hij gaf woedend het bevel alle wijzen van Babylonië ter dood te brengen.

13 Toen het bevel werd uitgevaardigd om de wijzen te doden, liepen ook Daniël en zijn vrienden gevaar. **14** Daarom wendde Daniël zich discreet en tactvol tot Arjoch, de commandant van de koninklijke lijfwacht, die de

wijzen van Babylonië moest doden. **15** Hij vroeg de gevolmachtigde van de koning: ‘Waarom heeft de koning zo’n wreed bevel uitgevaardigd?’ Daarop legde Arjoch hem de zaak uit. **16** Daniël ging naar de koning en vroeg hem respijt, opdat hij hem zijn droom zou kunnen verklaren. **17** Vervolgens ging hij naar huis, bracht zijn vrienden Chananja, Misaël en Azarja op de hoogte **18** en vroeg hun de God van de hemel te smeken zich barmhartig te tonen en het mysterie te onthullen, zodat hij en zijn vrienden niet met de rest van de wijzen van Babylonië ter dood zouden worden gebracht.

19 Het mysterie werd aan Daniël onthuld in een nachtelijk visioen. Daarop prees hij de God van de hemel. **20** Hij zei:

‘Geprezen zij de naam van God, van eeuwigheid tot eeuwigheid,
want hij bezit wijsheid en kracht.

21 Hij verandert tijden en uren,
hij zet koningen af en stelt koningen aan,
hij geeft de wijzen hun wijsheid,
en de verstandigen hun kennis.

22 Hij onthult diepe, verborgen dingen,
hij weet wat in duister is gehuld,
en het licht woont bij hem.

23 U, God van mijn voorouders, loof ik en roem ik,
want u hebt mij wijsheid en kracht geschonken,
en mij onthuld wat wij u hebben afgesmeekt,
u hebt ons laten weten wat de koning verontrust.’

24 Toen ging Daniël naar Arjoch, die van de koning opdracht had gekregen de wijzen van Babylonië ter dood te brengen. Hij ging naar hem toe en zei: ‘Breng de wijzen van Babylonië niet ter dood. Leid mij voor de koning. Ik zal de droom van de koning duiden.’ **25** Arjoch leidde Daniël zo snel hij kon voor de koning en zei tegen hem: ‘Ik heb onder de Judese ballingen iemand gevonden die de droom van de koning kan uitleggen.’ **26** De koning vroeg Daniël, die ook Beltesassar genoemd werd: ‘Kunt u me werkelijk vertellen wat ik heb gedroomd en wat die droom betekent?’ **27** Daniël antwoordde de koning: ‘Wijzen, bezweerders, magiërs noch toekomstvoorspellers kunnen het mysterie dat de koning wil begrijpen aan hem onthullen. **28** Maar er is een God in de hemel die mysteries onthult. Hij heeft koning Nebukadnessar laten weten wat er aan het einde van de tijd zal gebeuren. De droom en de visioenen die tijdens uw slaap in u opkwamen, waren deze: **29** Tijdens uw slaap, majesteit, kwamen gedachten bij u op over wat er in de toekomst gebeuren zal; hij die mysteries onthult, heeft u laten weten wat de toekomst zal brengen. **30** Dit mysterie is mij onthuld, niet door enige wijsheid die ik op anderen voor zou hebben, maar opdat ik de uitleg aan de koning zou overbrengen en u zou begrijpen wat er in uw hart omgaat. **31** U, majesteit, hebt een visioen gehad. U zag een groot beeld. Dat beeld was reusachtig en bezat een prachtige glans. Het stond voor u en de aanblik ervan was afschrikwekkend. **32** Het hoofd van het beeld was van zuiver goud, zijn borst en armen waren van zilver, zijn buik en lendenen van brons, **33** zijn benen van ijzer, zijn voeten deels van ijzer, deels van leem. **34** U zag hoe een steen losraakte, zonder dat er een mensenhand aan te pas kwam, hoe de steen tegen de ijzeren en lemen voeten van het beeld sloeg en ze verbrijzelde. **35** Op hetzelfde ogenblik verpulverden het ijzer, leem, brons, zilver en goud. Het werd als kaf op een dorsvloer in de zomer; de wind voerde het mee, totdat er geen spoor meer van te vinden was. Maar de steen die tegen het beeld was geslagen, werd een hoge berg die de hele aarde bedekte.

36 Dit was uw droom, en nu zullen wij de koning zeggen wat hij betekent: **37** U, majesteit, koning der koningen, aan wie de God van de hemel het koningschap, en macht, kracht en eer heeft verleend, **38** aan wiens hand hij de mensen, de dieren van het veld en de vogels van de hemel heeft toevertrouwd, waar zij ook wonen, aan wie hij heerschappij heeft geschonken over allen – u bent dat hoofd van goud! **39** Na u zal een ander koninkrijk opkomen, minder machtig dan het uwe, en daarna nog een, van brons, dat zal heersen over de hele aarde. **40** Een vierde koninkrijk ten slotte zal hard als ijzer zijn. Ijzer verbrijzelt en vermorzelt alles, en net als ijzer dat verplettert, zal het al die andere rijken verbrijzelen en verpletteren. **41** U zag dat de voeten en tenen voor een deel uit pottenbakkersleem en voor een deel uit ijzer bestonden; dat betekent dat het koninkrijk verdeeld zal zijn. Het zal iets van de hardheid van ijzer hebben, daarom zag u ijzer voor u, vermengd met kleiachtige leem. **42** Dat de tenen en voeten deels van ijzer en deels van leem waren, betekent dat het koninkrijk voor een deel sterk zal zijn, voor een deel broos. **43** U zag ijzer vermengd met kleiachtige leem; dat betekent dat die delen zich zullen vermengen in het nageslacht, maar ze zullen zich niet verbinden, zoals ijzer zich niet met leem laat verbinden. **44** Maar ten tijde van die koninkrijken zal de God van de hemel een rijk laten opkomen dat nooit te gronde zal gaan en dat nooit op een ander volk zal overgaan. Het zal al die koninkrijken verbrijzelen en vernietigen, maar zelf zal het eeuwig bestaan – **45** precies zoals u zag dat er een steen van de berg losraakte zonder dat er een mensenhand aan te pas kwam, en het ijzer, brons, leem, zilver en goud verbrijzelde. De grote God heeft de koning laten weten wat er in de toekomst te gebeuren staat. De droom is waar, en de uitleg betrouwbaar.’

46 Toen knielde koning Nebukadnessar neer en boog voor Daniël, en hij beval een offer te bereiden en reukwerk aan hem op te dragen. **47** De koning zei tegen Daniël: ‘Het is waar, uw God is de God der goden en de

heer der koningen. Hij onthult mysteries en daardoor hebt u dit mysterie kunnen onthullen.’ ⁴⁸ Toen benoemde de koning Daniël in een hoge functie en gaf hem vele grote geschenken; hij maakte hem heerser over de hele provincie Babel en benoemde hem tot hoofd van alle wijzen van Babylonië. ⁴⁹ Op Daniëls verzoek droeg de koning het bestuur van de provincie Babel over aan Sadrach, Mesach en Abednego, terwijl Daniël zelf aan het hof van de koning bleef.

Het gouden beeld

3

¹ Op een dag gaf koning Nebukadnessar opdracht een gouden beeld te maken, zestig el hoog en zes el breed, en hij liet het opstellen in de provincie Babel, in de vlakte van Dura. ² Vervolgens ontbood hij de satrapen, stadhouders, gouverneurs, staatsraden, schatbewaarders, rechters, magistraten en alle bestuurders van de provincies; ze moesten de inwijding bijwonen van het beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht. ³ De satrapen, stadhouders, gouverneurs, staatsraden, schatbewaarders, rechters, magistraten en alle bestuurders van de provincies kwamen bijeen om het beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht in te wijden. Ze stelden zich op voor het door Nebukadnessar opgerichte beeld. ⁴ Een heraut riep met luide stem: ‘Volken en naties, welke taal u ook spreekt, luister naar dit bevel. ⁵ Zodra u de muziek hoort van hoorn, panfluit, lier, luit, citer, dubbelfluit en andere instrumenten, valt u op uw knieën neer en buigt u in aanbidding voor het gouden beeld dat koning Nebukadnessar heeft opgericht. ⁶ Wie niet neerknielt en buigt, zal onmiddellijk in een brandende oven worden gegooid.’ ⁷ En dus knielden alle volken en naties, welke taal zij ook spraken, zodra ze de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer en andere instrumenten hoorden, en bogen zij in aanbidding voor het gouden beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht.

⁸ Enkele Chaldeeën namen de gelegenheid te baat en traden naar voren om de Judeeërs te beschuldigen. ⁹ Ze zeiden tegen koning Nebukadnessar: ‘Majesteit, leef in eeuwigheid! ¹⁰ U hebt bevolen dat iedereen die de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer, dubbelfluit en andere instrumenten hoort, op zijn knieën moet neervallen en het gouden beeld moet aanbidden, ¹¹ en dat ieder die weigert in een brandende oven moet worden gegooid. ¹² Er zijn enkele Judese mannen aan wie u het bestuur over de provincie Babel hebt opgedragen, Sadrach, Mesach en Abednego. Deze mannen storen zich niet aan uw bevel, majesteit. Ze vereren uw goden niet en buigen niet voor het gouden beeld dat u hebt opgericht.’

¹³ Nebukadnessar barstte in woede uit en beval Sadrach, Mesach en Abednego bij hem te brengen. Toen de mannen voor de koning waren geleid, ¹⁴ voer Nebukadnessar uit: ‘Is het waar, Sadrach, Mesach en Abednego, dat jullie mijn goden niet vereren en niet willen neerknielen voor het gouden beeld dat ik heb opgericht? ¹⁵ Luister goed, als jullie je bereid tonen om, zodra je de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer, dubbelfluit en andere instrumenten hoort, op je knieën te vallen en in aanbidding te buigen voor het beeld dat ik gemaakt heb ... Maar weigeren jullie te buigen, dan worden jullie onmiddellijk in een brandende oven gegooid. En welke god zal jullie dan uit mijn handen kunnen redden?’ ¹⁶ Sadrach, Mesach en Abednego zeiden hierop tegen de koning: ‘Wij vinden het niet nodig, Nebukadnessar, uw vraag te beantwoorden, ¹⁷ want als de God die wij vereren ons uit een brandende oven en uit uw handen kan redden, zal hij ons redden. ¹⁸ Maar ook al redt hij ons niet, majesteit, weet dan dat wij uw goden niet zullen vereren, noch zullen buigen voor het gouden beeld dat u hebt opgericht.’

¹⁹ Nebukadnessar werd razend, en met een van woede vertrokken gezicht keek hij Sadrach, Mesach en Abednego aan. Hij gaf opdracht de oven zevenmaal heter op te stoken dan men gewoonlijk deed. ²⁰ En hij beval enkele van de sterkste mannen uit zijn leger om Sadrach, Mesach en Abednego te knevelen en in de brandende oven te gooien. ²¹ De mannen werden gekneveld en met kleren en al, met jassen, broeken en mutsen, in de brandende oven gegooid. ²² Omdat het bevel van de koning strikt was opgevolgd en de oven uitzonderlijk heet was gestookt, werden de mannen die Sadrach, Mesach en Abednego naar boven brachten door de uitslaande vlammen gedood. ²³ De drie, Sadrach, Mesach en Abednego, vielen gekneveld in de laaiende oven.

²⁴ Toen sloeg de schrik koning Nebukadnessar om het hart. Hij stond haastig op en zei tegen zijn raadsheren: ‘Wij hebben toch drie gekneveld mannen in het vuur gegooid?’ Zij antwoordden: ‘Zeker, majesteit.’ ²⁵ Hij vervolgde: ‘Maar ik zie vier mannen vrij rondlopen in het vuur. Ze zijn ongedeerd en de vierde lijkt op een godenzoon!’ ²⁶ Nebukadnessar liep naar de deur van de brandende oven en riep: ‘Sadrach, Mesach en Abednego, dienaren van de hoogste God, kom naar buiten, kom hier!’ Toen kwamen Sadrach, Mesach en Abednego uit de vlammen naar buiten. ²⁷ De satrapen, stadhouders, gouverneurs en raadsheren van de koning drongen naar voren. Ze bekeken de mannen en zagen dat het vuur geen vat had gekregen op hun lichaam. Geen haar op hun hoofd was verschroeid, hun jassen waren nog heel, er hing zelfs geen brandlucht om hen heen.

²⁸ Nebukadnessar nam het woord. Hij zei: ‘Geprezen zij de God van Sadrach, Mesach en Abednego, die zijn engel heeft gezonden en zijn dienaren gered. Zij hebben zich op hem verlaten, zij hebben het bevel van de koning genegeerd en hun lichaam prijsgegeven, omdat zij voor geen andere dan hun eigen God willen neerknielen of buigen. ²⁹ Daarom vaardig ik het bevel uit dat eenieder, van welk volk, welke natie of taal ook, die zich oneerbiedig uitlaat over de God van Sadrach, Mesach en Abednego, in stukken wordt gehakt en dat zijn huis in puin wordt gelegd, want er is geen god die kan redden als deze.’ ³⁰ Vervolgens gaf de koning Sadrach, Mesach en Abednego een hogere positie in de provincie Babel.

Nebukadnessar door de mensen verstoten

31 Koning Nebukadnessar aan alle volken en naties, welke taal zij ook spreken en waar ter wereld zij ook wonen: moge uw voorspoed groot zijn!*

(3:31-4:34) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als **4:1-37**.

32 Het heeft mij behaagd de tekenen die de hoogste God mij heeft gegeven en de wonderen die hij heeft gedaan, bekend te maken. 33 Hoe groots zijn zijn tekenen, hoe machtig zijn wonderen! Zijn koningschap is een eeuwig koningschap en zijn heerschappij duurt van generatie tot generatie voort!

4

1 Ik, Nebukadnessar, leidde een zorgeloos bestaan in mijn huis, een weelderig leven in mijn paleis, 2 totdat ik een droom had die mij verontrustte. De beelden die ik in mijn slaap zag en de visioenen die door mijn hoofd gingen, brachten me in verwarring. 3 Ik gaf bevel alle wijzen van Babylonië bij me te brengen om me mijn droom uit te leggen. 4 De magiërs, bezweerders, Chaldeeën en waarzeggers kwamen, ik vertelde hun mijn droom, maar zij konden hem niet verklaren. 5 Ten slotte ontving ik Daniël, die de naam van mijn god Beltesassar draagt en in wie de geest van de heilige goden woont. En ik vertelde hem mijn droom: 6 'Beltesassar, eerste onder de magiërs, ik weet dat de geest van de heilige goden in u woont en dat u elk mysterie kunt ontraadselen. Zeg mij wat de visioenen betekenen die ik in mijn droom gezien heb. 7 Dit zijn de beelden die tijdens mijn slaap door mijn hoofd gingen: Ik zag een hoge boom in het midden van de aarde staan. 8 De boom werd groter en sterker, zijn kruin reikte tot aan de hemel en zijn kroon overspande de hele aarde. 9 Zijn bladeren waren prachtig, zijn vruchten overvloedig en hij bood voedsel aan allen. De dieren van het veld zochten zijn schaduw op, de vogels van de hemel nestelden in zijn takken, alles wat leeft werd door hem gevoed. 10 In de beelden die ik in mijn slaap voor me zag, daalde een wachter, een heilige engel, uit de hemel neer. 11 Hij riep met luide stem: "Vel de boom en kap zijn takken, stroop het gebladerte af en verstrooi zijn vruchten, opdat de dieren eronder vandaan vluchten en de vogels opvliegen van zijn takken. 12 Maar laat zijn wortelstronk in de aarde staan, in het jonge groen van het veld, aan een ketting van ijzer en brons. Laat hem vochtig worden van de dauw van de hemel, en laat hem het gras van de aarde delen met de dieren. 13 Zijn hart zal geen mensenhart meer zijn, een dierenhart zal hij krijgen; zeven jaren zullen zo voorbijgaan. 14 Dit vonnis is geveld door de wachters, dit oordeel is gesproken door de heilige engelen, opdat de levenden weten dat de hoogste God boven het koningschap van de mensen staat: hij bepaalt wie het ambt krijgt toebedeeld, zelfs de laagste onder de mensen kan daartoe verheven worden."

15 Dit is de droom die ik, koning Nebukadnessar, heb gehad. En u, Beltesassar, moet hem voor mij duiden, want geen van de wijzen uit mijn koninkrijk heeft hem kunnen uitleggen. U kunt het, omdat de geest van de heilige goden in u woont.'

16 Daniël, die ook Beltesassar wordt genoemd, stond een ogenblik verbijsterd, in verwarring gebracht door zijn gedachten. De koning sprak hem toe: 'Beltesassar, laten de droom en zijn betekenis u niet in verwarring brengen.' Beltesassar antwoordde: 'Mijn heer, moge de droom uw vijanden gelden en zijn betekenis uw tegenstanders. 17 De boom die u hebt gezien, die groter en sterker werd, waarvan de kruin tot aan de hemel reikte en de kroon de hele aarde overspande, 18 waarvan de bladeren prachtig waren en de vruchten overvloedig, die voedsel bood aan allen, waaronder de dieren van het veld beschutting zochten en die takken had waarin de vogels van de hemel nestelden – 19 dat bent u, majesteit! U bent machtig en sterk geworden, uw grootheid is zo toegenomen dat ze tot aan de hemel reikt, en uw heerschappij omspant de hele aarde. 20 De wachter of heilige engel die de koning uit de hemel heeft zien neerdalen en die uitriep: "Vel de boom en vernietig hem, maar laat zijn stronk in de aarde staan, in het jonge groen van het veld, aan een ketting van ijzer en brons, laat hem vochtig worden van de dauw van de hemel en zijn lot delen met de dieren van het veld, totdat er zeven jaren voorbij zijn gegaan" – 21-22 dat alles, majesteit, is het vonnis dat de hoogste God over mijn heer en koning heeft geveld. Het betekent dat u zult worden verstoten door de mensen en zult leven onder de dieren van het veld. U zult gras eten als de runderen en vochtig worden van de dauw van de hemel. Zeven jaren zullen zo voorbijgaan, totdat u erkent dat de hoogste God boven het koningschap van de mensen staat en dat hij bepaalt aan wie hij het verleent. 23 Dat de stronk van de boom mocht blijven staan, betekent dat uw koningschap bestendig zal zijn vanaf het moment dat u de macht van de hemel erkent. 24 Daarom, majesteit, laat mijn raad u welgevallig zijn: doe uw zonden teniet door vrijgevig te zijn en maak uw onrechtvaardigheid goed door u te ontfemen over de armen – misschien dat uw welzijn dan mag voortduren.'

25 Dit alles overkwam koning Nebukadnessar. 26 Twaalf maanden later, toen de koning op het dak van het koninklijk paleis van Babel liep te wandelen, 27 zei hij: 'Is Babel niet indrukwekkend, de koningsstad die ik door mijn grote macht heb gebouwd tot eer van mijn majesteit?' 28 De koning had deze woorden nog niet gesproken, of er klonk een stem uit de hemel: 'Dit wordt u aangekondigd, koning Nebukadnessar: Het koningschap is u ontnomen. 29 U wordt verstoten door de mensen; u zult leven onder de dieren van het veld en u zult gras eten als de runderen. Zo zullen zeven jaren voorbijgaan, totdat u erkent dat de hoogste God boven het koningschap van de mensen staat en dat hij bepaalt aan wie hij het verleent.' 30 En op hetzelfde ogenblik werd het vonnis over Nebukadnessar voltrokken. Hij werd door de mensen verstoten, hij at gras als de runderen, zijn lichaam werd

vochtig van de dauw van de hemel, en ten slotte was zijn haar even lang als de veren van een arend en waren zijn nagels uitgegroeid als de klauwen van een vogel.

31 Maar toen de zeven jaren verstreken waren, sloeg ik, Nebukadnessar, mijn ogen naar de hemel op en keerde mijn verstand in mij terug. Ik prees de hoogste God, ik roemde en verheerlijkte de eeuwig Levende: zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij en zijn koningschap duurt van generatie tot generatie voort. **32** De mensen op aarde zijn slechts nietige wezens; hij doet met de hemelse machten en met de mensen op aarde wat hij wil. Er is niemand die hem kan tegenhouden of tegen hem kan zeggen: ‘Wat hebt u gedaan?’ **33** Op hetzelfde moment dat ik mijn verstand terugkreeg herwon ik, tot eer van mijn koningschap, ook mijn majesteit en luister. Mijn raadsheren en machthebbers zochten mij weer op, mijn koningschap werd in ere hersteld en mijn macht nam zelfs nog toe. **34** Ik, Nebukadnessar, roem, verhef en verheerlijk nu de koning van de hemel. Al zijn daden zijn juist en zijn paden recht. Wie hoogmoedig zijn, kan hij vernederen.

Het feestmaal van Belsassar

5

1 Op zekere dag richtte koning Belsassar voor zijn duizend machthebbers een groot feestmaal aan, en in gezelschap van deze machthebbers dronk hij wijn. **2** Beneveld door de wijn gaf Belsassar opdracht de gouden en zilveren bekers te voorschijn te halen die zijn vader Nebukadnessar uit de tempel van Jeruzalem had meegenomen, opdat de koning en zijn machthebbers, zijn hoofdvrouwen en bijvrouwen daaruit konden drinken. **3** Men haalde de gouden bekers die uit de tempel van Jeruzalem, het huis van God, waren meegenomen en de koning en zijn machthebbers, zijn hoofdvrouwen en bijvrouwen dronken eruit. **4** Ze dronken wijn en prezen hun goden van goud en zilver, van brons, ijzer, hout en steen. **5** Terwijl ze dat deden verschenen er vingers van een mensenhand die iets op het pleisterwerk van de wand van het koninklijk paleis schreven, precies tegenover de luchter, zodat de schrijvende hand goed zichtbaar was voor de koning. **6** De koning trok bleek weg, in verwarring gebracht door zijn gedachten. Hij stond te trillen op zijn benen en zijn knieën knikten. **7** Luidkeels riep hij om de bezweerders, de Chaldeeën en de waarzeggers. De koning richtte zich tot de wijzen van Babylonië: ‘Wie deze tekens kan lezen en mij kan zeggen wat er staat, zal in purper gekleed worden, een gouden keten om zijn hals dragen en als derde in rang over het koninkrijk regeren.’ **8** Alle wijzen van de koning traden naar voren, maar zij konden de tekens niet lezen en de koning niet zeggen wat er stond. **9** Koning Belsassar was daarover zeer ontdaan, zijn gezicht werd nog bleker, en ook zijn machthebbers waren onthutst.

10 Het rumoer van de koning en zijn machthebbers had de koningin naar de feestzaal gebracht. Zij zei: ‘Majesteit, leef in eeuwigheid! Laten uw gedachten u niet in verwarring brengen, het is niet nodig zo bleek te worden van schrik. **11** Er is een man in uw koninkrijk in wie de geest van de heilige goden woont. In de dagen van uw vader bewees hij al evenveel verstand, inzicht en wijsheid te bezitten als de goden. Koning Nebukadnessar, uw vader, heeft hem benoemd tot hoofd van de magiërs, bezweerders, Chaldeeën en waarzeggers – uw vader, majesteit! **12** Deze Daniël, die door de koning Beltesassar werd genoemd, beschikt over een buitengewone begaafdheid, en over kennis en verstand, waardoor hij dromen kan uitleggen, raadsels kan oplossen en knopen ontwarren. Ontbied daarom Daniël, hij zal u vertellen wat er staat.’

13 Vervolgens werd Daniël voor de koning geleid. De koning zei tegen hem: ‘Dus u bent Daniël, een van de Judese ballingen die de koning, mijn vader, uit Juda heeft gevoerd? **14** Ik heb gehoord dat de geest van de goden in u woont, en dat u over veel verstand, inzicht en wijsheid beschikt. **15** De wijzen en bezweerders zijn bij mij gebracht om deze tekens te lezen en mij te vertellen wat er staat. Maar zij kunnen mij niet zeggen wat de woorden betekenen. **16** Ik heb over u gehoord dat u duidingen kunt geven en knopen ontwarren. Welnu, als u de tekens kunt lezen en mij kunt zeggen wat er staat, zult u in purper gekleed worden, een gouden keten om uw hals dragen en als derde in rang over het koninkrijk regeren.’

17 Daniël antwoordde de koning: ‘U mag uw kostbare geschenken houden, of ze aan een ander geven. Maar ik zal de tekens voor de koning lezen en hem zeggen wat er staat. **18** Majesteit – God, de Hoogste, heeft uw vader Nebukadnessar koninklijke macht, aanzien, eer en majesteit geschonken, **19** en door zijn van God gegeven grootheid beefden alle volken en naties, welke taal zij ook spraken, van ontzag voor hem. Hij doodde wie hij wilde en liet leven wie hij wilde. Hij verhief wie hij wilde en vernederde wie hij wilde. **20** Maar toen hij hooghartig en overmoedig werd, is hij van zijn koningstroon gestoten en is zijn eer hem ontnomen. **21** Hij werd door de mensen verstoten, hij kreeg het hart van een dier en hij leefde onder de wilde ezels. Hij at gras als de runderen en zijn lichaam werd vochtig van de dauw van de hemel, totdat hij erkende dat God, de Hoogste, boven het koningschap van de mensen staat en dat hij alleen bepaalt aan wie hij dat verleent. **22** En hoewel u dit alles wist, bent u, zijn zoon Belsassar, niet nederig gebleven. **23** U bent tegen de heer van de hemel opgestaan. U hebt de bekers laten halen die uit zijn tempel afkomstig zijn, en u en uw machthebbers, uw hoofdvrouwen en bijvrouwen, hebben er wijn uit gedronken. U hebt uw goden van zilver en goud, van brons, ijzer, hout en steen geprezen, goden die niets zien of horen of weten. Maar de God die beschikt over uw levensadem en die al uw doen en laten bepaalt, hebt u niet verheerlijkt. **24** Daarom heeft hij die hand gezonden en de tekens laten opschrijven. **25** Dit is*’

(5:25-28) Dit is [...] gegeven – Het is mogelijk dat de woorden mene, mene, tekkel ufarsin de namen van gewichten aanduiden (een mine, een mine, een sjekel en een halve sjekel). In het Aramees is er een woordspel tussen de woorden mene en mena, 'hij heeft geteld', tussen tekkel en tekilta, 'u bent gewogen', en tussen peres en perisat, 'zij is verdeeld'.

wat er geschreven staat: Mene, mene, tekkel ufarsin. 26 En dit is wat het betekent: mene – God heeft de dagen van uw koningschap geteld en er een einde aan gemaakt; 27 tekkel – u bent gewogen en te licht bevonden; 28 peres – uw koninkrijk is verdeeld en aan de Meden en de Perzen gegeven.'

29 Toen gaf Belsassar bevel Daniël in purper te kleden en hem een gouden keten om de hals te hangen, en hij liet afkondigen dat Daniël als derde in rang zou regeren over het koninkrijk. 30 Diezelfde nacht werd Belsassar, de koning van de Chaldeeën, gedood.

6

1 Darius de Mediër verkreeg het koningschap; hij was toen tweeënzestig jaar.

Daniël in de leeuwenkuil

2 Darius ging ertoe over honderdtwintig satrapen over het gehele koninkrijk aan te stellen. 3 Boven hen stelde hij drie rijksbestuurders aan, van wie Daniël er een was; aan hen moesten de satrapen rekenschap afleggen, opdat de koning geen schade zou lijden. 4 Daniël nu onderscheidde zich van de rijksbestuurders en satrapen door zijn buitengewone begaafdheid. De koning overwoog zelfs hem over het hele koninkrijk aan te stellen. 5 Daarom probeerden de rijksbestuurders en satrapen in Daniëls bewind iets te vinden om hem voor aan te klagen, maar zij konden geen grond voor een aanklacht vinden of hem op een misstap betrappen, want hij was betrouwbaar en hij had nooit zijn plicht verzuimd of een misstap begaan. 6 Toen zeiden die mannen: 'Met geen mogelijkheid zullen wij deze Daniël kunnen aanklagen, tenzij we iets zoeken dat verband houdt met de wet van zijn God.' 7 Daarop richtten de rijksbestuurders en satrapen zich tot de koning met een dringend verzoek: 'Koning Darius, leef in eeuwigheid! 8 Alle rijksbestuurders van het koninkrijk, stadhouders en satrapen, raadsheren en gouverneurs, zijn van mening dat er een koninklijk besluit moet worden uitgevaardigd waarin wordt vastgelegd dat eenieder die de komende dertig dagen een verzoek tot een god of een mens richt in plaats van tot u, majesteit, in de leeuwenkuil zal worden geworpen. 9 Welnu, majesteit, vaardig dat verbod uit en stel het op schrift, zodat het niet veranderd kan worden, zoals geen enkele wet van de Meden en de Perzen kan worden herroepen.' 10 Hierop stelde koning Darius het verbod op schrift.

11 Toen Daniël hoorde van het besluit dat op schrift gesteld was, ging hij naar zijn huis. In zijn bovenvertrek had hij in de richting van Jeruzalem open vensters. Daar knielde hij neer, bad tot zijn God en prees hem, precies zoals driemaal per dag zijn gewoonte was. 12 Maar toen drongen de mannen zijn huis binnen en troffen Daniël aan terwijl hij tot zijn God bad en hem prees. 13 Ze gingen onmiddellijk naar de koning en zezen hem op het koninklijk besluit: 'Hebt u geen verbod op schrift laten stellen dat ieder mens die de komende dertig dagen een verzoek tot een god of een mens richt in plaats van tot u, majesteit, in de leeuwenkuil zal worden geworpen?' De koning antwoordde: 'Die verordening ligt even vast als elke wet van de Meden en de Perzen, ze kan niet worden herroepen.' 14 Toen zeiden ze tegen de koning: 'Daniël, een van de Judese ballingen, slaat geen acht op u, majesteit, noch op het besluit dat u op schrift hebt laten stellen; driemaal daags verricht hij zijn gebed.' 15 De koning was zeer ontstemd toen hij deze beschuldiging hoorde, en hij zocht op middelen om Daniël te redden. Tot zonsondergang deed hij alles wat in zijn macht lag om Daniël te beschermen. 16 Maar de mannen drongen bij de koning aan en zeiden: 'Bedenk, majesteit, dat geen verbod of besluit dat de koning heeft uitgevaardigd veranderd kan worden; het is een wet van de Meden en de Perzen.' 17 Hierop gaf de koning bevel Daniël te halen en hem in de leeuwenkuil te werpen. De koning zei tegen Daniël: 'Uw God, die u zo vasthoudend dient, zal u redden!' 18 Er werd een steen gebracht waarmee de opening van de kuil werd afgedekt, en de koning verzegelde die met zijn zegelring en met de zegelring van zijn machthebbers, om te verhinderen dat iemand iets aan Daniëls omstandigheden zou veranderen.

19 Daarna keerde de koning terug naar zijn paleis en bracht de nacht door zonder iets te eten; hij kon de slaap niet vatten, maar liet niets ter afleiding brengen. 20 Vroeg in de ochtend, toen het licht begon te worden, stond de koning op en haastte zich naar de leeuwenkuil. 21 Zodra hij in de buurt van de kuil kwam, riep hij Daniël met bedroefde stem toe: 'Daniël, dienaar van de levende God, heeft uw God, die u zo vasthoudend dient, u van de leeuwen kunnen redden?' 22 En Daniël zei tegen de koning: 'Majesteit, leef in eeuwigheid! 23 Mijn God heeft zijn engel gezonden en de leeuwenmuilen gesloten. Ze hebben mij geen kwaad gedaan, omdat hij mij onschuldig acht; maar ook u, majesteit, heb ik niets misdaan.' 24 De koning was bijzonder verheugd en hij beval Daniël uit de kuil te halen. Daniël werd uit de kuil getrokken, en hij bleek ongedeerd te zijn, want hij had op zijn God

vertrouwd. **25** Toen gaf de koning bevel de mannen te brengen die Daniël hadden beschuldigd, en hij liet hen samen met hun kinderen en hun vrouwen in de leeuwenkuil werpen. Ze hadden de bodem van de kuil nog niet geraakt, of de leeuwen stortten zich op hen en vermorzelden al hun botten.

26 Daarop schreef koning Darius aan alle volken en naties, welke taal zij ook spraken en waar ter wereld zij ook woonden: ‘Moge uw voorspoed groot zijn! **27** Hierbij beveel ik dat iedereen in het machtsgebied van mijn koninkrijk eerbiedig ontzag moet tonen voor de God van Daniël. Want hij is de levende God die bestaat in eeuwigheid. Zijn koningschap gaat nooit te gronde en zijn heerschappij is zonder einde. **28** Hij redt en bevrijdt, geeft tekenen en doet wonderen in de hemel en op aarde; hij heeft Daniël uit de klauwen van de leeuwen gered.’

29 Zo ging het Daniël voorspoedig onder het koningschap van Darius en onder het koningschap van Cyrus de Pers.

Het visioen van de vier dieren

7

1-2 In het eerste jaar van koning Belsassar van Babylonië had Daniël een droom, beelden kwamen in hem op tijdens zijn slaap. Hij schreef die droom op en zijn verslag begon aldus:

‘Ik had een nachtelijk visioen waarin ik zag hoe de vier winden van de hemel de grote zee in beroering brachten. **3** Vier grote dieren rezen op uit de zee, elk met een andere gestalte. **4** Het eerste dier leek op een leeuw, maar dan met adelaarsvleugels. Ik zag hoe zijn vleugels werden uitgerukt, hoe het dier werd opgetild, op twee voeten overeind werd gezet als een mens en ook het hart van een mens kreeg. **5** Toen verscheen er een tweede dier; het leek op een beer en het had zich half opgericht. Het hield drie ribben tussen de tanden van zijn muil, en het dier werd aangespoord met de woorden: “Sta op, eet veel vlees.” **6** Daarna zag ik een ander dier; het leek op een panter, maar dan met vier vogelvleugels op zijn rug, en het had ook vier koppen. Dit dier werd macht toebedeeld. **7** Daarna zag ik in mijn nachtelijke visioenen een vierde dier, angstaanjagend, afschrikwekkend en geweldig sterk, met grote ijzeren tanden. Het vrat en vermaalde alles, en wat overbleef vertrapte het met zijn poten. Het verschilde van alle dieren die daarvoor verschenen waren, en het had tien horens. **8** Toen ik naar de horens keek zag ik hoe een kleine, nieuwe horen tussen de andere opkwam; drie van de oude horens werden uitgerukt om er plaats voor te maken. En in die horen bevonden zich ogen als mensenogen en een mond vol grootspraak. **9** Ik zag dat er tronen werden neergezet en dat er een oude wijze plaatsnam. Zijn kleed was wit als sneeuw, zijn hoofdhaar als zuivere wol. Zijn troon bestond uit vuurvlammen, de wielen uit laaiend vuur. **10** Een rivier van vuur welde op en stroomde voor hem uit. Duizend maal duizenden dienden hem, tienduizenden maal tienduizenden stonden voor hem. Het hof nam plaats en de boeken werden geopend. **11** Ik zag hoe het dier werd gedood vanwege de grootspraak van de horen, ik zag hoe zijn lichaam werd vernietigd en aan de vlammen werd prijsgegeven. **12** De andere dieren werd wel hun macht ontnomen, maar hun werd nog enige tijd van leven gegund. **13** In mijn nachtelijke visioenen zag ik dat er met de wolken van de hemel iemand kwam die eruitzag als een mens. Hij naderde de oude wijze en werd voor hem geleid. **14** Hem werden macht, eer en het koningschap verleend, en alle volken en naties, welke taal zij ook spraken, dienden hem. Zijn heerschappij was een eeuwige heerschappij die nooit ten einde zou komen, zijn koningschap zou nooit te gronde gaan.

15 Ik, Daniël, was tot in het diepst van mijn gemoed geraakt; de visioenen die door mijn hoofd gingen brachten mij in verwarring. **16** Ik wendde me tot een van de omstanders en vroeg hem naar de ware betekenis van dit alles. Hij gaf mij deze verklaring: **17** “Die grote dieren, vier in getal, duiden op vier koningen die uit de aarde zullen opkomen. **18** Daarna zullen de heiligen van de hoogste God het koningschap ontvangen, en zij zullen het koningschap altijd behouden – voor eeuwig en altijd.” **19** Toen wilde ik de ware betekenis weten van het vierde dier, dat anders was dan alle andere, buitengewoon angstaanjagend met zijn ijzeren tanden en bronzen klauwen, dat alles vrat en vermaalde en wat overbleef met zijn poten vertrapte; **20** en de betekenis van de tien horens op zijn kop en van de nieuwe horen die opkwam, waarvoor er drie moesten wijken – de horen met ogen en een mond vol grootspraak die er groter uitzag dan de andere. **21** Ik had immers gezien hoe die horen strijd voerde tegen de heiligen en hen overwon, **22** totdat de oude wijze kwam, er recht werd verschaft aan de heiligen van de hoogste God en de tijd aanbrak dat de heiligen het koningschap in bezit kregen. **23** Hij zei: “Dat vierde dier duidt op een vierde koninkrijk dat op aarde zal komen, anders dan alle andere koninkrijken, en dat de hele aarde zal verslinden, vertrappen en vermorzelen. **24** Die tien horens duiden op tien koningen die uit dat koninkrijk zullen opstaan, maar na hen zal een andere opstaan, anders dan alle vorige, en deze zal drie koningen ten val brengen. **25** Hij zal in opstand komen tegen de hoogste God, en de heiligen van de hoogste onderdrukken. Hij zal proberen hun feesten en hun wet te veranderen, en zij zullen aan zijn heerschappij zijn overgeleverd voor één tijd, een dubbele tijd en een halve tijd. **26** Dan zal het hof plaatsnemen en zal hem zijn heerschappij ontnomen worden, hij zal voor eeuwig verdeld en vernietigd worden. **27** Het koningschap, de heerschappij en de grootheid van alle koninkrijken onder de hemel zullen gegeven worden aan het volk van de heiligen van de hoogste God. Zijn koningschap is een eeuwig koningschap en alle machten zullen hem dienen en gehoorzamen.”

28 Hier eindigt mijn verslag. Wat mij, Daniël, betreft, mijn gedachten brachten mij geheel in verwarring en ik werd bleek; ik koesterde die woorden in mijn hart.’

Het visioen van de ram en de geitenbok

8

1 In het derde regeringsjaar van koning Belsassar kreeg ik, Daniël, na het visioen dat ik eerder had ontvangen weer een visioen. **2** In dat visioen – ik bevond me op dat moment in de burcht van Susa, in de provincie Elam – stond ik bij het Ulaikanaal. **3** Ik sloeg mijn ogen op en zag bij het kanaal een ram. Hij had twee horens; lange horens waren het, de ene was langer dan de andere, en de langste kwam het laatste op. **4** Ik zag de ram stoten naar het westen, het noorden en het zuiden. Er was geen dier dat tegen hem standhield; er was niemand die zich uit zijn macht kon redden. Hij deed wat hij wilde en maakte zich groot. **5** Terwijl ik ernaar keek, zag ik vanuit het westen een geitenbok aankomen, hij snelde over de uitgestrekte vlakte zonder de grond te raken. De bok had een opvallende horen tussen zijn ogen. **6** Hij naderde de ram met de twee horens die ik bij het kanaal had zien staan, en schoot met een razende kracht op hem af. **7** Ik zag hoe hij op de ram afstormde, hem woedend aanviel en al stotend beide horens van de ram wist te breken. De ram had te weinig kracht om weerstand te bieden. De bok wierp hem omver en vertrapte hem; er was niemand die de ram uit zijn macht kon redden. **8** De geitenbok maakte zich bijzonder groot, maar op het toppunt van zijn macht brak zijn grote horen af. Daarvoor in de plaats kwamen vier opvallende horens, die naar de vier windrichtingen wezen. **9** Uit één daarvan kwam nog een horen op, die eerst klein was, maar geweldig uitgroeide naar het zuiden, naar het oosten en naar het Sieraadland. **10** Hij groeide tot aan de hemelmachten en zorgde ervoor dat een deel van het sterrenleger naar de aarde viel, en hij vertrapte het. **11** Hij verhief zich zelfs tegen de vorst van het leger, waardoor de vorst het dagelijks offer werd ontnomen en zijn heiligdom werd neergehaald. **12** Hij bracht een leger op de been tegen het dagelijks offer, hij overtrad de wet en richtte de waarheid te gronde. Alles wat hij ondernam lukte hem. **13** Toen hoorde ik een heilige spreken, en een andere heilige zei tegen degene die gesproken had: ‘Hoe lang zal het duren, wat in het visioen is gezegd over het dagelijks offer en de verwoestende overtreding, de ontwijding van het heiligdom en het vertrapte leger?’ **14** Hij zei tegen mij: ‘Drieëntwintighonderd avonden en ochtenden; daarna zal het heiligdom in ere worden hersteld.’

15 Toen ik, Daniël, het visioen zag en het probeerde te begrijpen, verscheen er iemand voor me die eruitzag als een man. **16** En over het Ulaikanaal hoorde ik een menselijke stem roepen: ‘Gabriël, zorg dat hij het droomgezicht begrijpt.’ **17** Hij kwam vlak bij me staan. Ik schrok en viel voorover. Hij zei: ‘Begrijp, mensenkind, dat het visioen naar de tijd van het einde verwijst.’ **18** Terwijl hij tegen me sprak, verloor ik het bewustzijn en viel op de grond. Hij raakte me aan, hielp me overeind **19** en zei: ‘Ik zal je vertellen wat er gebeurt als Gods toorn is uitgewoed, want het gaat over het tijdstip van het einde. **20** De ram met de twee horens die je zag, duidt op de koningen van de Meden en de Perzen. **21** De harige geitenbok is de koning van Griekenland. De grote horen tussen zijn ogen is de eerste koning. **22** De horen brak af en er kwamen vier andere voor in de plaats; dat betekent dat er vier koninkrijken uit het volk zullen ontstaan, maar niet met dezelfde kracht. **23** Aan het einde van hun heerschappij, als de tijd van de overtreders voorbij is, zal er een meedogenloze koning opstaan, bedreven in listen. **24** Zijn kracht zal groot zijn – maar het is niet zijn eigen kracht – en hij zal een ongehoorde verwoesting aanrichten. Alles wat hij onderneemt zal hem lukken; machtigen zal hij in het verderf storten, ook het volk van de heiligen. **25** Door zijn listigheid slaagt hij in elk bedrog. Hij zal hoogmoedig zijn en velen onverhoeds in het verderf storten. Tegen de vorst der vorsten zal hij opstaan, maar zonder dat er een mensenhand aan te pas komt zal hij gebroken worden. **26** Het visioen waarin over de avonden en ochtenden werd gesproken, is waar. En jij, houd dit droomgezicht voor je, want het verwijst naar een verre toekomst.’

27 Ik, Daniël, was uitgeput en enige dagen ziek. Toen ik hersteld was, diende ik de koning weer. Maar ik was verbijsterd over het droomgezicht en ik begreep het niet.

Openbaring aan Daniël over de zeventig weken

9

1 In het eerste jaar nadat Darius, zoon van Xerxes en Mediër van geboorte, tot koning was gekroond over het rijk van de Chaldeeën, **2** in het eerste jaar van zijn koningschap, leidde ik, Daniël, uit de boeken af hoeveel jaren het zou duren voordat de puinhopen van Jeruzalem verdwenen zouden zijn. Zoals de HEER aan de profeet Jeremia had gezegd, waren dat er zeventig. **3** Ik wendde mij tot God, de Heer, en gaf me over aan gebed en smeekbeden, al vastend en rouwend. **4** Ik bad tot de HEER, mijn God, en beledigde hem: ‘Heer, grote en geduchte God, die zijn beloften nakomt en trouw is aan wie hem liefhebben en doen wat hij gebiedt; **5** wij hebben gezondigd en ons misdragen. Wij zijn slecht en opstandig geweest, wij zijn van uw geboden en regels afgeweken **6** en wij hebben niet geluisterd naar uw dienaren, de profeten, die in uw naam tot onze koningen, onze vorsten, onze oudsten en tot het hele volk gesproken hebben. **7** U, Heer, staat in uw recht, maar tot op deze dag staat de schaamte ons op het gezicht, ons, de mannen van Juda, de inwoners van Jeruzalem, alle Israëlieten, of ze nu dichtbij zijn of ver weg, in alle landen waarheen u hen hebt verdreven vanwege hun ontrouw jegens u. **8** HEER, ons en onze koningen, onze vorsten en onze oudsten staat de schaamte op het gezicht, omdat wij tegen u gezondigd hebben. **9** De Heer, onze God, is vol erbarmen en vergeving, hoewel wij tegen hem in opstand zijn gekomen **10** en niet

hebben geluisterd naar de HEER, onze God. We hebben de lessen die hij ons door zijn dienaren, de profeten, heeft laten leren in de wind geslagen. **11** Alle Israëlieten hebben uw wet overtreden, zijn daarvan afgeweken en hebben niet naar u geluisterd. De met een eed bekrachtigde vervloekingen die opgetekend staan in de wet van Mozes, de dienaar van God, zijn over ons uitgestort, want wij hebben tegen u gezondigd. **12** God heeft groot onheil over ons gebracht en het dreigement uitgevoerd dat hij tegen ons en onze leiders had geuit; in de hele wereld is nog niet gebeurd wat Jeruzalem is overkomen. **13** Het kwaad dat over ons gekomen is, staat al beschreven in de wet van Mozes, en toch hebben wij de HEER, onze God, niet gunstig gestemd door afstand te nemen van onze overtredingen en uw waarheid in acht te nemen. **14** Welbewust bracht de HEER onheil over ons, want de HEER, onze God, is rechtvaardig in alles wat hij doet, maar wij hebben niet naar hem geluisterd. **15** Nu dan, Heer, onze God, die uw volk met krachtige hand uit Egypte hebt weggeleid en daarmee uw naam hebt gevestigd tot op deze dag – wij hebben gezondigd, wij hebben ons misdragen. **16** Heer, u bent rechtvaardig, bevrijd toch uw stad Jeruzalem, uw heilige berg, van uw hevige toorn; want om onze zonden en om de overtredingen van onze voorouders worden Jeruzalem en uw volk te schande gemaakt bij alle volken om ons heen. **17** Luister daarom, onze God, naar het gebed en de smeekbeden van uw dienaar en zie uw verwoeste heiligdom met mededogen aan, ook omwille van uzelf. **18** Geef, mijn God, gehoor aan ons en luister naar ons; open uw ogen en zie de verwoesting van de stad waaraan uw naam verbonden is. Niet omdat wij rechtvaardig zouden hebben gehandeld leggen wij onze smeekbeden aan u voor, maar omdat uw barmhartigheid groot is. **19** Heer, luister naar ons! Heer, vergeef ons! Heer, verhoor ons gebed! Wacht niet langer en grijp in, mijn God, ook omwille van uzelf, want uw naam is verbonden aan uw stad en aan uw volk.’

20 Terwijl ik nog sprak en bad, mijn zonde en de zonde van mijn volk Israël beleed, en mijn smeekbede omwille van de heilige berg van mijn God richtte tot de HEER, mijn God, **21** terwijl ik mijn gebed nog uitsprak, vloog de man Gabriël, die ik eerder in het visioen had gezien, snel naar mij toe. Het was de tijd van het avondoffer. **22** Hij begon mij uitleg te geven. Hij zei: ‘Daniël, ik ben nu gekomen om je een helder inzicht te geven. **23** Er is een woord uitgegaan toen je je smeekbede begon en ik ben gekomen om het over te brengen, want je bent zeer geliefd. Luister naar het woord en sla acht op het visioen. **24** Zeventig weken zijn vastgesteld voor je volk en je heilige stad, voordat aan de overtredingen een einde komt en de zonden zijn afgesloten, voordat het wangedrag is vergolden en eeuwige gerechtigheid is gebracht, voordat het profetisch visioen bezegeld is en het allerheiligste gewijd. **25** Je moet weten en begrijpen: Vanaf het ogenblik waarop het woord is uitgegaan dat Jeruzalem hersteld en weer opgebouwd zal worden tot het tijdstip waarop een gezalfde vorst verschijnt, zullen zeven weken verstrijken; en het herstel en de wederopbouw van de stad, met pleinen en wallen en al, zal tweeënzestig weken duren, en het zal een tijd van verdrukking zijn. **26** Na de tweeënzestig weken zal een gezalfde worden vermoord, zonder dat iemand het voor hem opneemt. Het volk van een toekomstige vorst zal verderf brengen over de stad en het heiligdom. Hij zal zijn einde vinden in een overstroming. Tot aan het einde van de strijd zullen er verwoestingen zijn, zoals is vastgesteld. **27** Hij zal een sterk bondgenootschap sluiten met velen, één week lang. De helft van de week zal hij offers noch gaven laten brengen, en boven op het altaar zal een verwoesting brengende gruwel te zien zijn, totdat het aangekondigde einde van die verwoestende kracht komt.’

De eindtijd

10

1 In het derde jaar van koning Cyrus van Perzië werd aan Daniël, die Beltesassar werd genoemd, een boodschap geopenbaard. Het was een betrouwbaar bericht over een grote strijd. Door een visioen begreep hij het bericht.

2 In die dagen was ik, Daniël, drie volle weken in de rouw. **3** Smakelijk voedsel at ik niet, vlees en wijn kwamen niet in mijn mond, en ik wreef mij niet in met olie tot er drie weken verstreken waren. **4** Op de vierentwintigste dag van de eerste maand, toen ik mij aan de oever van de grote rivier de Tigris bevond, **5** sloeg ik mijn ogen op en zag een man, gekleed in linnen, met om zijn lendenen een gordel gemaakt van goud uit Ufaz. **6** Zijn lichaam was als turkoois, zijn gezicht leek een bliksem en zijn ogen waren als fakkels van vuur. Zijn armen en voeten glansden als gepolijst koper en zijn stemgeluid leek door een mensenmenigte te worden voortgebracht. **7** Alleen ik, Daniël, zag de verschijning. De mannen in mijn gezelschap zagen de verschijning niet, maar werden wel bevangen door een grote angst, zodat zij wegluchtten en zich verborgen **8** en ik alleen overbleef. Toen ik die indrukwekkende verschijning zag, verloor ik al mijn kracht; ik werd lijkkleek en was niet in staat nog iets te doen. **9** Ik hoorde zijn stem, maar zodra ik die hoorde verloor ik het bewustzijn en viel voorover op de grond. **10** Toen raakte een hand mij aan en deed me al bevend op handen en knieën steunen. **11** Hij zei tegen me: ‘Daniël, geliefde man, luister naar de woorden die ik tot je spreek en sta op, want ik ben naar je toe gestuurd.’ Nadat hij dit gezegd had, stond ik bevend op. **12** Toen zei hij: ‘Wees niet bang, Daniël, want vanaf de eerste dag dat je inzicht probeerde te verkrijgen door in deemoed te buigen voor je God, is je gebed verhoord, en daarom ben ik gekomen. **13** Maar de vorst van het Perzische koninkrijk heeft mij eenentwintig dagen tegengehouden voordat Michaël, een van de voornaamste vorsten, mij te hulp schoot toen ik daar, bij de koningen van Perzië, zo alleen stond. **14** Ik ben gekomen om je inzicht te geven in wat er aan het einde van de tijd met je volk zal gebeuren; want dit is opnieuw een visioen dat over de toekomst gaat.’

15 Terwijl hij zo tegen me sprak, hield ik mijn ogen op de grond gericht en was verstomd. 16 Toen raakte de menselijke gedaante mijn lippen aan. Ik opende mijn mond en begon te spreken. Ik zei tegen degene die voor me stond: 'Mijn heer, door het visioen verkrampst mijn lichaam, mijn kracht verlaat me. 17 Hoe kan ik, uw dienaar, met u spreken? Ik heb helemaal geen kracht meer, er rest mij geen levensadem.' 18 Toen raakte hij, die eruitzag als een mens, mij nogmaals aan en schonk me kracht. 19 Hij zei: 'Wees niet bang, geliefde man, vrede zij met je, wees sterk, wees sterk!' En doordat hij tegen me sprak, werd ik gesterkt, en ik zei: 'Mijn heer, spreek, u hebt mij gesterkt.' 20 Toen zei hij: 'Weet je waarom ik naar je toe gekomen ben? Ik moet spoedig terugkeren om tegen de vorst van Perzië te strijden, en zodra ik hem overwonnen heb, wacht mij de vorst van Griekenland. 21 Maar eerst zal ik je zeggen wat er in het geschrift van de waarheid geschreven staat. Niemand steunt mij in mijn strijd tegen deze vorsten, behalve je vorst Michaël.

11

1 In het eerste jaar van Darius de Mediër steunde en beschermde ik hem. 2 En nu zal ik je de waarheid vertellen.

Er zullen nog drie koningen in Perzië opstaan, en de vierde zal een grotere rijkdom bezitten dan alle eerdere. Als hij door zijn rijkdom macht verworven heeft, zal hij alles en iedereen opzetten tegen het Griekse rijk. 3 Daarna staat er een heldhaftige koning op, die met groot gezag regeert en doet wat hij wil. 4 Maar nauwelijks is hij opgestaan, of zijn koninkrijk stort ineen en wordt opgedeeld naar de vier windrichtingen. Zijn rijk valt niet aan zijn nakomelingen toe en is niet zo machtig als toen hijzelf heerste, want het wordt uiteengerukt, het komt aan anderen dan de zijnen toe.

5 De koning van het Zuiden zal machtig worden, maar een van zijn vorsten wordt nog machtiger dan hij en zal in zijn plaats heersen; zijn heerschappij zal zich over een groot gebied uitstrekken. 6 Na verloop van jaren sluiten zij een verbintenis: de dochter van de koning van het Zuiden zal huwen met de koning van het Noorden om de vrede te bezegelen, maar zij zal haar invloed niet behouden en zijn macht zal evenmin blijven bestaan. Op zeker moment wordt zij uitgeleverd, evenals haar gevolg, de man die haar verwekte en de man die haar tot vrouw nam. 7 Een van haar verwanten treedt in diens plaats, trekt op tegen het leger en dringt de vesting van de koning van het Noorden binnen; hij komt als overwinnaar uit de strijd. 8 Zelfs hun goden, hun gegoten beelden en hun kostbare voorwerpen van zilver en goud voert hij als buit naar Egypte. Daarna laat hij de koning van het Noorden enkele jaren met rust. 9 Deze op zijn beurt zal het rijk van de koning van het Zuiden binnenvallen, maar daarna zal hij naar zijn eigen land terugkeren. 10 Zijn zonen zullen zich wapenen voor de strijd en een menigte grote legers ronselen. Hun legermacht trekt op, voortrazend als een vloedgolf, en komt bij een tweede veldtocht tot aan de vesting van de vijand. 11 Dit verbittert de koning van het Zuiden, hij trekt ten strijde tegen de koning van het Noorden. Deze brengt een grote menigte op de been, maar die valt in handen van zijn tegenstander. 12 En wanneer de menigte is weggevaagd wordt de koning van het Zuiden hoogmoedig; tienduizenden velt hij, maar toch is hij niet machtig. 13 Opnieuw brengt de koning van het Noorden een menigte op de been, groter nog dan de eerste. Na enige jaren trekt hij op met een groot leger dat geweldig is toegerust. 14 In die tijd komen velen tegen de koning van het Zuiden in opstand; wettelozen uit je eigen volk komen in verzet om een visioen te verwerkelijken, maar zij komen ten val. 15 De koning van het Noorden zal komen, een bestormingswal opwerpen en een versterkte stad innemen. De strijdkrachten van het Zuiden kunnen geen stand houden, zelfs hun keurtroepen slagen er niet in weerstand te bieden. 16 De aanvaller doet wat hij wil, er is niemand die tegen hem standhoudt. Zo vestigt hij zich ook in het Sieraadland, waar hij verderf zal zaaien. 17 Hij neemt zich voor nog verder op te trekken tegen zijn vijand en spreekt daarvoor de hele kracht van zijn koninkrijk aan. Om diens rijk te gronde te richten, treft hij een vergelijk met hem; hij geeft hem een dochter tot vrouw, maar het loopt anders en het baat hem niet. 18 Dan laat hij zijn oog vallen op de kustlanden en verovert er vele, maar een bevelhebber maakt een einde aan zijn hoogmoedig optreden zonder dat dit vergolden kan worden. 19 Daarna keert hij zich tegen de vestingen van zijn eigen land, maar hij komt ten val en verdwijnt. 20 In zijn plaats staat een heerser op die er iemand op uitstuurt om schatting te innen tot meerdere eer van het koninkrijk, maar hij wordt binnen enkele dagen gebroken, al is het niet door toorn of strijd.

21 In zijn plaats staat een verachtelijk man op, aan wie geen koninklijke waardigheid is verleend. Hij komt uit het niets en weet het koningschap door sluwheid te verwerven. 22 Binnenvallende strijdkrachten worden door hem overrompeld en gebroken, zo ook een leider van het verbond. 23 Wie zich met hem verbindt, wordt door hem bedrogen. Zo werkt hij zich omhoog en wordt hij machtig, al heeft hij maar weinig aanhangers. 24 Onverhoeds komt hij in de vruchtbaarste delen van de provincie en doet wat geen van zijn voorouders ooit heeft gedaan: roofgoed, buit en rijkdom strooit hij voor zijn aanhangers uit. Ook tegen versterkte plaatsen smeedt hij plannen, maar dat duurt slechts korte tijd. 25 Hij zal zijn krachten verzamelen en met een groot leger optrekken tegen de koning van het Zuiden. De koning van het Zuiden zal zich opmaken voor de strijd met een zeer groot en krachtig leger, maar hij zal geen stand kunnen houden, want men zal een aanslag tegen hem beramen. 26 Zijn eigen disgenoten bewerkstelligen zijn ondergang, zijn leger wordt onder de voet gelopen en er vallen vele doden. 27 Beide koningen hebben kwaad in de zin, al zitten ze samen aan één tafel. Ze misleiden elkaar maar het baat hun niet, want de vastgestelde tijd is nog niet aangebroken. 28 Dan keert de koning van het Noorden beladen met

rijkdommen naar zijn land terug, vol haat tegen het heilig verbond. Zo zal hij optreden en naar zijn land terugkeren.

29 Op de vastgestelde tijd zal hij opnieuw het Zuiden binnenvallen, maar de tweede keer verloopt anders dan de eerste. 30 Schepen van de Kittiers vallen hem aan, zodat hij wordt afgeschrikt en rechtsomkeert maakt. Eenmaal terug richt hij zijn woede tegen het heilig verbond en besteedt hij zijn aandacht aan hen die het heilig verbond verzaken. 31 Hij brengt strijdkrachten op de been; die zullen het heiligdom, de vesting, ontwijden, het dagelijks offer afschaffen en een verwoesting brengend afgodsbeeld oprichten. 32 Degenen die zich niet houden aan het verbond, verleidt hij op listige wijze tot afvalligheid, maar degenen die hun God trouw zijn zullen zich met kracht verzetten. 33 De verlichten onder het volk brengen velen tot inzicht, maar een tijd lang worden zij te vuur en te zwaard bestreden, gevangengezet en beroofd. 34 Tijdens hun onderdrukking krijgen ze enige hulp, al zullen velen zich onder valse voorwendselen bij hen aansluiten. 35 Maar ook sommige van de verlichten komen ten val; mogen zij worden gelouterd, gereinigd en gezuiverd tot aan de eindtijd, want de vastgestelde tijd is nog niet aangebroken.

36 De koning doet wat hij wil. Hij wordt hoogmoedig en stelt zich boven iedere god, en tegen de God der goden spreekt hij lasterlijke woorden. Toch zal hij in voorspoed leven totdat de toorn is uitgewoed, want wat besloten is moet worden uitgevoerd. 37 Ook op de goden van zijn voorouders slaat hij geen acht, noch op de bij vrouwen geliefde god, noch op enige andere god, want hij stelt zich boven alle goden. 38 In plaats daarvan vereert hij de god van de vestingen; met goud, zilver, edelstenen en andere kostbaarheden vereert hij een god die zijn voorouders nooit gekend hebben. 39 Versterkte vestingen valt hij aan met hulp van die vreemde god. Allen die hem erkennen, overlaadt hij met eerbewijzen en maakt hij heerser over velen; als beloning geeft hij hun grond.

40 In de eindtijd zal de koning van het Zuiden met hem in botsing komen en de koning van het Noorden zal hem bestormen met wagens en ruiters en talloze schepen. Hij zal landen binnenvallen en er als een vloedgolf doorheen razen. 41 Ook het Sieraadland valt hij binnen. Velen worden onderworpen, alleen de volgende volken zullen aan hem ontkomen: Edom, Moab en het belangrijkste deel van de Ammonieten. 42 Hij wordt heer en meester over vele landen, ook Egypte ontkomt niet aan hem. 43 Hij eigent zich de goud- en zilverschaten en de andere kostbaarheden van Egypte toe. Libiërs en Nubiërs maken deel uit van zijn gevolg. 44 Maar geruchten uit het oosten en het noorden zullen hem opschrikken, en hij zal in grote woede uittrekken om velen te verdelen en te vernietigen. 45 Hij zal zijn koninklijke tenten opslaan tussen de zee en de berg van het heilig Sieraad, maar dan vindt hij zijn einde zonder dat iemand hem helpt.

12

1 In die tijd zal Michaël opstaan, de grote vorst, die de kinderen van je volk ter zijde staat. Het zal een tijd van verdrukking zijn, zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan. In die tijd zal je volk worden gered: allen die in het boek zijn opgetekend. 2 Velen van hen die slapen in de aarde, in het stof, zullen ontwaken, sommigen om eeuwig te leven, anderen om voor eeuwig te worden veracht en verafschuwed. 3 De verlichten zullen stralen als het fonkelende hemelgewelf, en degenen die velen tot gerechtigheid hebben gebracht als de sterren, voor eeuwig en altijd. 4 Maar houd deze woorden geheim, Daniël, en verzegel het boek tot de eindtijd. Velen zullen op zoek gaan en de kennis zal toenemen.'

5 Toen zag ik, Daniël, twee anderen staan, de ene aan deze oever van de rivier, de andere aan de overkant. 6 Een van hen zei tegen de in linnen geklede man die zich boven het water van de rivier bevond: 'Hoe lang duurt het tot het einde van deze wonderbaarlijke gebeurtenissen?' 7 Daarop hoorde ik de in linnen geklede man die zich boven het water van de rivier bevond spreken. Hij hief beide handen op naar de hemel en zwoer bij de eeuwig Levende: 'Eén tijd, een dubbele en een halve tijd: wanneer de macht van het heilige volk niet langer verbrijzeld zal worden, dan zullen al deze dingen zich hebben voltrokken.' 8 Ik hoorde het, maar begreep het niet en zei: 'Mijn heer, hoe zal dit alles aflopen?' 9 Maar hij zei: 'Ga heen, Daniël, want deze dingen blijven verborgen en verzegeld tot de eindtijd. 10 Velen zullen zich laten reinigen, zuiveren en louteren, maar de wettelozen zullen wetteloos handelen; en geen van de wettelozen zal het begrijpen, maar de verlichten zullen het wel begrijpen. 11 En vanaf het moment dat het dagelijks offer wordt afgeschaft en een verwoesting brengend afgodsbeeld is opgericht, zullen er twaalfhonderdnegentig dagen verstrijken. 12 Gelukkig is de mens die blijft wachten en dertienhonderdvijfendertig dagen bereikt. 13 Maar jij, ga het einde tegemoet. Je zult te ruste gaan en aan het einde van de dagen opstaan om je bestemming te bereiken.'

1

¹ Dit zijn de woorden die de HEER richtte tot Hosea, de zoon van Beëri, toen Uzzia, Jotam, Achaz en Hizkia in Juda regeerden, en Jerobeam, de zoon van Joas, koning was in Israël.

Israëls ontrouw

² Zo begon de HEER te spreken tegen Hosea.

De HEER zei tegen hem: 'Trouw een overspelige vrouw en verwek kinderen bij haar, want het land maakt zich schuldig aan overspel door zich van de HEER af te keren.' ³ Daarop trouwde Hosea met Gomer, de dochter van Diblaïm. Zij werd zwanger en baarde hem een zoon, ⁴ en de HEER zei tegen Hosea: 'Noem hem Jizreël, want binnenkort zal ik het koningshuis van Jehu ter verantwoording roepen voor de moorden bij Jizreël en een einde maken aan het koningschap in Israël. ⁵ Op die dag zal ik Israëls wapentuig breken in de vallei van Jizreël.' ⁶ Gomer werd opnieuw zwanger en baarde een dochter. Toen zei de HEER tegen Hosea: 'Noem haar Lo-Ruchama,*

(1:6) *Lo-Ruchama* – Lo-Ruchama kan worden vertaald als 'die geen ontferming ontvangt'.

want ik zal me niet nog eens over het volk van Israël ontfermen – alsof ik hun steeds zou moeten vergeven. ⁷ Maar over het volk van Juda zal ik me wel ontfermen; ik, de HEER, hun God, zal hen bevrijden door mijn macht, niet door het geweld van boog en zwaard of door paarden en ruiters.' ⁸ Toen Gomer Lo-Ruchama niet langer de borst gaf, werd ze weer zwanger en baarde een zoon. ⁹ Toen zei de HEER: 'Noem hem Lo-Ammi,*

(1:9) *Lo-Ammi* – Lo-Ammi kan worden vertaald als 'niet mijn volk'.

want jullie zijn mijn volk niet meer en ik zal er voor jullie niet meer zijn.'

2

¹ Maar eens zullen de kinderen van Israël talrijk zijn als zandkorrels aan de zee, die niet te meten en niet te tellen zijn. En waar tegen hen gezegd is: 'Jullie zijn mijn volk niet meer,' zullen ze weer kinderen van de levende God worden genoemd.*

(2:1-3) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als **1:10-12**.

² Dan zullen de kinderen van Juda en de kinderen van Israël weer bijeenkomen en één leider aanstellen. Op de dag dat God zelf zal zaaien, op de grote dag van Jizreël, zullen ze uit de aarde opschieten. ³ Dan noemen jullie je broeders weer Ammi*
 en je zusters weer Ruchama.*

(2:3) *Ammi* – Ammi kan worden vertaald als 'mijn volk'.

(2:3) *Ruchama* – Ruchama kan worden vertaald als 'die ontferming ontvangt'.

Israëls ontrouw beantwoord met liefde

⁴ Klaag jullie moeder aan! Klaag haar aan! Want zij is mijn vrouw niet meer en ik ben haar man niet meer. Laat ze die hoerige opschik wegdoen van haar gezicht, de tekens van overspel tussen haar borsten weghalen.*

(2:4-25) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als **2:1-22**.

⁵ Anders zal ik haar uitkleden, haar zo naakt laten staan als toen ze geboren werd; anders maak ik haar onvruchtbaar als een woestijn, als een land van grote droogte, en laat ik haar omkomen van dorst. ⁶ Ook ontferm ik me niet over haar kinderen, want ze zijn geboren uit overspel. ⁷ Overspelig was immers hun moeder; de vrouw die hen gedragen heeft leefde in schande. Ze zei: 'Ik ga achter mijn minnaars aan, want zij zorgen voor mijn eten en drinken, voor wol en vlas, olijfolie en wijn.'

⁸ Daarom zal ik haar met een doornhaag de weg versperren, met een muur zal ik haar insluiten, zodat ze niet meer op pad kan gaan. ⁹ Als ze dan achter haar minnaars aan wil gaan kan ze hen niet bereiken; ze zoekt maar kan hen niet vinden. Dan zal ze zeggen: 'Ik ga terug naar mijn eigen man, want toen had ik het beter dan nu.'

¹⁰ Zij beseft niet dat ik het was die haar koren, wijn en olie gaf. Het zilver en goud waarmee ik haar verrijkte, werd besteed aan een Baälsbeeld. ¹¹ Daarom zal ik, als het tijd is voor de oogst, mijn koren en mijn wijn terugnemen; ook mijn wol en mijn vlas, waarmee ze haar naaktheid moet bedekken, zal ik terughalen. ¹² Ik zal haar de kleren van het lijf rukken in het bijzijn van haar minnaars, en niemand die haar uit mijn greep kan redden. ¹³ Aan alle dagen dat zij feestviert, haar hoogtijdagen, nieuwemaan en sabbat, aan al haar feestvreugde zal ik een einde maken. ¹⁴ Ik verwoest haar wijnstok en haar vijgenboom, waarvan zij zei: 'Het zijn geschenken die mijn minnaars me hebben gegeven.' Ik laat ze verwilderen en geef ze prijs aan de dieren. ¹⁵ Ik zal haar straffen voor de feesten die ze aan de Baäls wijdde en waarop ze hun offers bracht; uitgedost met ringen en halssieraden liep ze achter haar minnaars aan. Maar mij vergat ze – spreekt de HEER.

16 Daarom zal ik haar meelokken naar de woestijn en dan tot haar hart spreken. 17 Daar zal ik haar wijngaarden aan haar teruggeven, het Achordal maak ik tot een poort van hoop. En zij zal mijn liefde beantwoorden als in de tijd van haar jeugd, als op de dag dat ze wegtrok uit Egypte. 18 Dan, op die dag – spreekt de HEER –, zul je zeggen: ‘Jij bent mijn man,’ en daarbij is geen wanklank meer te horen. 19 De namen van de Baäls zul je niet meer in de mond nemen, ze zullen niet langer worden gehoord. 20 Op die dag sluit ik voor mijn kinderen een verbond met de dieren van het veld en met alles wat vliegt en kruipt. Ik maak een einde aan het geweld van boog en zwaard in hun land, zodat ze in rust en vrede kunnen leven. 21 Ik zal je voorgoed tot mijn vrouw maken, ik zal je hecht aan mij verbinden, door liefde en ontferming. 22 Mijn vrouw zul je zijn, want ik beloof je trouw, en jij zult de HEER toegewijd zijn.

23 Op die dag – spreekt de HEER – zal ik antwoord geven.

Dan antwoord ik de hemel
en de hemel antwoordt de aarde,

24 en de aarde geeft antwoord aan koren, olijfboom en wijnstok,
en zij antwoorden Jizreël,

25 want het land zaai ik in met mijn volk.

Over Lo-Ruchama zal ik mij ontfermen,

Lo-Ammi noem ik weer mijn volk,

en dan antwoordt hij: ‘Mijn God.’

Israëls liefde afgedwongen

3

1 De HEER zei tegen mij: ‘Heb nogmaals een vrouw lief, een vrouw die ondanks de liefde van haar man toch overspelig is, net zoals de HEER de Israëlieten liefheeft hoewel zij zich op andere goden richten en uit zijn op de lekkernijen in hun tempels.’ 2 Ik kocht zo’n vrouw voor de prijs van vijftien sjekel zilver en anderhalve ezelslast gerst. 3 Ik zei tegen haar: ‘Je zult geruime tijd in huis moeten blijven, je zult geen overspel kunnen plegen en je met geen man inlaten. Ook ik zal niet met je slapen.’ *

(3:3) *Ook ik zal niet met je slapen* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Ook ik [ben] met je’.

4 Zo zullen de Israëlieten geruime tijd verstoken blijven van koning en leiders, van offers en gewijde stenen, van orakels en huisgoden. 5 Dan zullen ze weer verlangen naar de HEER, hun God, en hun koning David; en uiteindelijk keren ze vol ontzag terug naar de HEER en zijn zegen.

Aanklacht tegen volk en priesters

4

1 Luister naar de woorden van de HEER, Israëlieten! De HEER voert een geding tegen de inwoners van dit land, want ze kennen geen eerlijkheid meer en geen liefde, en met God zijn ze niet meer vertrouwd. 2 Het is een en al meened en bedrog, niets dan moord, diefstal en overspel; het ene bloedbad volgt op het andere. 3 Daarom is het land in rouw gedompeld en bezwijken al zijn inwoners, mét de dieren van het veld en alles wat vliegt; zelfs de vissen in zee sterven uit.

4 Maar laat niemand een aanklacht indienen en roep elkaar niet ter verantwoording. Tegen jou, priester, richt ik mijn aanklacht! *

(4:4) *Tegen jou, priester, richt ik mijn aanklacht* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Jouw volk is als degenen die een priester aanklagen’.

5 Op klaarlichte dag zul je struikelen, en ’s nachts sleep je een profeet mee in je val. En je moeder zal ik laten omkomen. 6 Mijn volk komt om doordat het met mij niet vertrouwd is. Jij wilde het niet met mij vertrouwd maken, daarom wil ik niets meer met jou te maken hebben: je zult mij niet meer als priester dienen. Jij hebt de wet van je God verwaarloosd, daarom zal ik jouw kinderen verwaarlozen. 7 Hoe talrijker de priesters werden, des te meer zondigden ze tegen mij. Maar ik zal hun aanzien verruilen voor schande. 8 Ze teren op de zonden van mijn volk en hongeren naar nog meer. 9 Ik zal volk en priesters over één kam scheren: ik zal hun wangedrag bestraffen, hun misdaden zal ik vergelden. 10-11 Ze zullen eten maar niet verzadigd raken, overspel plegen maar zich niet voortplanten. Want ze hebben de HEER verlaten en vereren nu ontucht en wijn, waardoor het verstand beneveld raakt.

12 Mijn volk raadpleegt een stuk hout, uit stokjes lezen ze de toekomst af. Ze zijn bezeten van ontucht en keren zich af van hun God. 13 Ze brengen offers op de bergtoppen en branden wierook op de heuvels en onder eik, populier en terebint, want in hun schaduw is het aangenaam. Vandaar dat jullie dochters overspel plegen en jullie schoondochters ontrouw zijn! 14 Maar jullie dochters zal ik hun overspel niet aanrekenen, jullie

schoondochters zal ik niet straffen voor hun ontrouw, want zelf gaan jullie met hoeren mee en brengen offers in gezelschap van tempelhoeren. Zo komt een volk zonder verstand ten val.

15 Als jij zo trouweloos bent, Israël, maak dan Juda tenminste niet medeschuldig. Kom niet naar Gilgal, trek niet naar het goddeloze Betel, en zweer daar niet: ‘Zo waar de HEER leeft!’ 16 Israël verzet zich als een onwillige koe. Zou de HEER het dan willen weiden, als een lam in het vrije veld? 17 Het volk van Efraïm heeft zich vergooid aan afgodsbeelden – laat het maar! 18 Ze zijn hun kater nog niet kwijt of ze haasten zich al naar de hoeren. Zie hun hartstocht branden, hun vorsten zijn dol op schande. 19 Maar een wervelstorm zal hen meesleuren. Met al dat offeren zullen ze bedrogen uitkomen.

Oordeel over de leiders

5

1 Luister, priesters! Hoor toe, oudsten van Israël! Leden van het hof, luister aandachtig! De rechtspraak is toch aan jullie toevertrouwd? Maar in Mispa hebben jullie mijn volk in de val gelokt, op de Tabor je netten voor hen uitgespreid; 2 een diepe kuil van ontrouw hebben jullie gegraven.*

(5:2) *een diepe kuil van ontrouw hebben jullie gegraven* – Voorgestelde lezing. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘de ontrouwen hebben het slachten diep gemaakt’.

Maar ik zal jullie leren, allemaal! 3 Ik kende Efraïm,*

(5:3) *Efraïm* – Efraïm is een andere naam voor het tienstammenrijk Israël.

Israël lag mij na aan het hart; maar nu is Efraïm overspelig geworden, Israël heeft zich besmeurd. 4 Hun daden verhinderen hen terug te keren naar hun God: ze zijn bezeten van ontucht, waardoor de HEER een vreemde voor hen geworden is. 5 Israëls hoogmoed zal tegen hemzelf getuigen, Efraïm komt door zijn wandaden ten val; zelfs Juda wordt in zijn val meegesleept. 6 Als ze dan met hun schapen, geiten en runderen op weg gaan om de HEER te zoeken, zullen ze hem niet vinden: hij zal zich voor hen verborgen houden. 7 Ze zijn de HEER ontrouw geweest en hebben bastaardkinderen voortgebracht. Maar vóór nieuwemaan worden ze met hun akkers verslonden.

8 Blaas de ramshoorn in Gibeá, steek de trompet in Rama, sla alarm in Betel: ‘Te wapen, Benjamin!’ 9 Efraïm zal een schrikbeeld worden als de dag van de vergelding komt; wat ik over de stammen van Israël afkondig is onafwendbaar. 10 Nu al stillen de Judese bevelhebbers hun landhonger. Maar ik stort mijn woede als een vloed over hen uit. 11 Efraïm wordt verdrukt en het recht wordt verkracht, omdat het volk onverstoort achter machten van niets aan liep.*

(5:11) *achter machten van niets aan liep* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘achter een gebod aan liep’.

12 Als een etterwond ben ik voor Efraïm, voor het volk van Juda als beenrot. 13 Toen Efraïm merkte hoe ziek het was, en Juda zijn zwerende wonden zag, wendde Efraïm zich tot Assyrië om hulp te zoeken bij koning Kemphaan. Maar die kan geen genezing brengen, die heeft geen middel tegen hun kwalen. 14 Want ik ben het die Efraïm aanvalt als een leeuw, als een sterke leeuw keer ik mij tegen het volk van Juda: ikzelf zal hen verscheuren, ik zal hen wegslepen, en niemand die hen redden kan. 15 Ik ga terug naar de plaats waar ik woon, totdat ze voor hun daden geboet hebben en mij weer gaan zoeken. Door de nood gedreven zullen ze weer naar mij vragen.

Israëls boetelied en Gods antwoord

6

1 ‘Kom, laten wij teruggaan naar de HEER!
Hij heeft ons verscheurd, hij zal ons genezen;
de hand die sloeg, zal ons verbinden.
2 Hij redt ons na twee dagen van de dood,
de derde dag doet hij ons opstaan:
in zijn nabijheid zullen wij leven.
3 Dan zullen wij hem kennen,
ernaar jagen om de HEER te kennen.
Even zeker als de dageraad zal hij komen,
hij komt naar ons als milde regen,
als de lenteregen die de aarde drenkt.’

4 Wat moet ik met je beginnen, Efraïm? Wat moet ik met je beginnen, Juda? Want jullie liefde is als een ochtendnevel, als dauw die 's morgens vroeg verdwijnt. 5 Daarom heb ik jullie gedood met de woorden die ik sprak, jullie neergehouden door mijn profeten; zo brak het volle licht van mijn recht door.*

(6:5) *zo brak het volle licht van mijn recht door* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘uw recht, licht komt te voorschijn’.

6 Want liefde wil ik, geen offers; met God vertrouwd zijn is meer waard dan enig offer. 7 Maar zij hebben het verbond met mij geschonden, zoals eens in de stad Adam:*

(6:7) *zoals eens in de stad Adam* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘zoals eens Adam’.

daar waren ze mij al ontrouw. 8 Gilead is een broeinest van misdadigers, een stad vol bloedsporen. 9 De priesters liggen als een bende rovers op de loer, plegen moorden op de weg naar Sichem. Gruwelijk is het wat ze doen! 10 Bij het volk van Israël heb ik afschuwelijke dingen gezien: Efraïm is overspelig geworden, Israël heeft zich besmeurd. 11 Ook jij, Juda, zult oogsten wat je hebt gezaaid.

Steeds wanneer ik het lot van mijn volk ten goede keer,

7

1 steeds wanneer ik Israël genees, komen Efraïms slechtheid en Samaria's zonden aan het licht. Altijd maar bedriegen! Dieven dringen de huizen binnen, buiten plunderen roversbenden. 2 Het komt niet bij hen op dat ik al hun zonden onthoud; hun daden zullen hun opbreken, want ik zie ze voor mijn ogen gebeuren. 3 Met hun zonden doen ze de koning een plezier, met hun leugens vermaken ze de leiders.

4 Ze zijn allemaal even trouweloos. Hun hartstocht lijkt op een oven die door een bakker zo hoog is opgestookt, dat hij er niet meer naar hoeft om te zien terwijl hij het deeg kneedt en het laat rijzen. 5 Op de feestdag van onze koning verhitten ze de leiders met wijn tot die er ziek van worden, en intussen schudt de koning die verraders de hand! 6 Ze loeren, ze spannen samen, hun hart is als een oven: de hele nacht smeult het vuur, om 's morgens vlammend op te laaien. 7 In het vuur van hun woede verteren ze hun vorsten. Hun koningen komen allemaal ten val. Maar niemand van hen roept tot mij.

8 Efraïm heeft zich met andere volken vermengd; hij is een misbaksel geworden. 9 Vreemdelingen hebben zijn krachten verteerd, maar hij beseft het niet; zijn haar is grijs geworden, maar hij beseft het niet. 10 Hoewel de hoogmoed van de Israëlieten tegen hen getuigde, zijn ze niet naar de HEER, hun God, teruggekeerd; ondanks alles hebben ze zich niet tot hem gewend. 11 Efraïm is als een duif, onnozel en zonder verstand: Egypte roepen ze te hulp, bij Assyrië zoeken ze hun toevlucht. 12 Maar als ze nog eens op weg gaan, zal ik mijn net over hen uitspreiden; ik haal ze neer, als vogels uit de lucht. Ik zal hen straffen zoals ik hun heb aangekondigd.*

(7:12) *zoals ik hun heb aangekondigd* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘zodra ik hun zwerm hoor’.

13 Onheil kome over hen, want ze hebben mij in de steek gelaten! Verderf over hen, want ze zijn tegen mij in opstand gekomen! Hoe kan ik hen bevrijden als ze mij in een kwaad daglicht stellen? 14 Ze roepen niet eerlijk en oprecht tot mij, maar liggen te jammeren op hun bed. Ze kerven hun lichaam voor hun goden, smekend om koren en wijn,*

(7:14) *Ze kerven hun lichaam voor hun goden, smekend om koren en wijn* – Volgens sommige Hebreeuwse handschriften en de Septuaginta. MT: ‘Ze verblijven als vreemdeling voor koren en wijn’.

en zo keren ze zich tegen mij. 15 Ik was het die hun een goede leerschool gaf, ik heb hen sterk gemaakt, en juist tegen mij beramen ze kwaad. 16 Naar mij, de Allerhoogste, keren ze niet terug; ze zijn als een boog zonder spankracht. Hun leiders zullen vallen door het zwaard, als straf voor hun onbeschaamde taal. Dan wordt in Egypte de spot met hen gedreven.

Wie wind zaait zal storm oogsten

8

1 Zet de ramshoorn aan je mond! Gieren cirkelen boven het volk van de HEER, want het heeft het verbond met mij geschonden en is in opstand gekomen tegen mijn wet. 2 Hoor ze roepen: ‘O God, u bent toch de onze? Wij zijn uw Israël!’ 3 Maar de Israëlieten wijzen af wat goed is, en daarom zal de vijand hen achtervolgen.

4 Ze hebben een koning aangesteld, maar buiten mij om, leiders gekozen zonder mij erin te kennen. Van hun zilver en goud hebben ze godenbeelden gemaakt, maar voor niets. 5 Want je stierkalf wijst je af, Samaria! Ook ik ben woedend op je: zul je dan nooit tot zuiverheid in staat zijn? 6 Dat kalf komt gewoon uit Israël, het is gemaakt door een ambachtsman, een god is het niet! Nee, het kalf van Samaria zal verpulverd worden. 7 Want wie wind zaait zal storm oogsten. Het zaad brengt geen koren voort, en als het al vrucht draagt dan geeft het geen meel, en als het al meel geeft dan wordt het door vreemden verslonden.

8 Israël wordt verslonden; door de andere volken wordt het beschouwd als een gebroken kruik waar niemand meer naar omkijkt, 9 omdat het zich vergooid heeft aan Assyrië. Een wilde ezel houdt zich afgezonderd, maar het volk van Efraïm loopt met zijn liefde te koop. 10 Maar ook al zouden ze van de andere volken slechts liefde ontvangen, voor mij is nu de maat vol. Ze krimpen al ineem onder de druk van de machtige koning van Assyrië.

11 Hoeveel altaren heeft Efraïm niet gebouwd – maar om te zondigen! Altaren die dienen om te zondigen! 12 Al schrijf ik mijn wetten in tienduizendvoud, ze zijn voor hen als van een vreemde. 13 Ze brengen mij offers om zelf het vlees te eten; voor mij heeft dat geen waarde. Nu zal ik hun wandaden in rekening brengen en hun zonden bestraffen: ze gaan terug naar Egypte! 14 Israël is zijn maker vergeten; Israël heeft paleizen gebouwd en Juda talrijke vestingsteden. Daarom zal ik hun steden in vlammen doen opgaan; vuur zal hun burchten verteren.

Terug naar Egypte

9

1 Wees maar niet zo vrolijk, Israël, houd ermee op zo te jubelen als de andere volken: in overspel heb je je God verlaten; je was altijd uit op hoerenloon, overal waar graan werd gedorst. 2 Dorsvloer en perskuip zullen hun niet langer gunstig gezind zijn, de wijnoogst zal hen teleurstellen. 3 Ze blijven niet in het land van de HEER: Efraïm zal terugkeren naar Egypte, onrein voedsel eten in Assyrië. 4 Het is als brood in een sterfhuis: wie het eet wordt onrein. Ze zullen de HEER geen wijnooffers brengen, hem met hun offers niet meer behagen. Het brood stilt alleen nog maar hun honger, het komt het huis van de HEER niet in. 5 Wat moeten jullie dan nog op hoogtijdagen of op feestdagen ter ere van de HEER? 6 En degenen die de ondergang ontlopen, vinden onderdak in Egypte: graven genoeg daar in Memfis, voor hen en hun kostbare zilver. Dorens en distels zullen hen en hun huizen overwoekeren.

7 Het is tijd voor de afrekening, de tijd van de vergelding is daar, laat Israël dat beseffen! Jullie zeggen: 'Die profeet is gek! Die ziener heeft zijn verstand verloren!' Ja, dankzij al jullie zonden en vijandigheid. 8 De profeet die in dienst van God waakt over Efraïm, vindt*

(9:8)

De profeet die in dienst van God waakt over Efraïm, vindt

– Voorgestelde lezing. MT: 'Efraïm waakt

met mijn God; een profeet vindt'.

op al zijn wegen hinderlagen en stuit tot in het huis van zijn God op vijandigheid. 9 Ze zijn diep gezonken, zoals destijds in Gibeon. Nu zal de HEER hun wandaden in rekening brengen en hun zonden bestraffen.

Gods oordeel over Israëls ontrouw

10 Als druiven in de woestijn, zo vond ik Israël, jullie voorouders keurde ik als vroege vijgen, eerstelingen van de vijgenboom.

Maar zij – zodra ze in Baäl-Peor waren wijdden ze zich aan de god van de schande.

Ze werden even weezinwekkend als het voorwerp van hun liefde.

11 Efraïms luister vervliegt, verdwijnt als een vogel: er wordt geen kind meer geboren,

er is geen zwangerschap meer, geen bevruchting.

12 Ook al brengen zij hun kinderen groot, kinderloos maak ik hen, niemand blijft over.

Groot onheil is hun deel wanneer ik van hen wijk.

13 Efraïm, in mijn ogen ooit een jonge palm, geplant in een oase, Efraïm moet nu zijn kinderen aan moordenaars toevertrouwen.

14 – Ach HEER, geef hun toch ... ja, wat te geven? ... geef hun een onvruchtbare schoot en verdroogde borsten. –

15 In Gilgal bleek mij hun slechtheid, van toen af ging ik hen haten.

Om hun wangedrag verjaag ik hen uit mijn huis.

Ik geef hun mijn liefde niet meer: al hun leiders zijn verleiders.

16 Geveld is Efraïm: zijn wortels verdroogd, een boom zonder vrucht.

Ook al brengen zij kinderen voort, het kostbaarste uit hun schoot, ik breng het om.

17 – Mijn God zal hen verwerpen want zij hebben niet naar hem geluisterd.

Zij zullen dolen onder vreemde volken. –

10

1 Israël was een weelderige wijnstok, die volop vruchten voortbracht.

Maar hoe meer vrucht de wijnstok droeg,
 hoe meer er op de altaren kwam;
 en hoe rijker het land,
 hoe rijker versierd de gewijde stenen.
 2 Zo bedrieglijk is dat volk! Nu zal het ervoor boeten:
 de HEER breekt hun altaren af,
 hun gewijde stenen verbrijzelt hij.
 3 Dan zullen ze zeggen: 'Wij missen een koning!'
 Maar wat zou een koning nog voor ons kunnen doen:
 wij hadden toch nooit ontzag voor de HEER?
 4 Koningen, ze spreken holle woorden,
 zweren valse eden, sluiten slechte verdragen.
 De rechtspraak woekert als onkruid,
 als een gifplant in de voren van een akker.
 5 Het volk van Samaria verkeert in zorg,
 is in de rouw om dat stierkalf in Betel,
 en zijn priesters schreeuwen het uit
 omdat zijn glorie vervliegt:
 6 het kalf wordt naar Assyrië gesleept
 als geschenk voor koning Kemphaan.
 Wat een schande is dat voor Efraïm,
 wat een misrekening van Israël!
 7 Nu al wordt afgerekend met Samaria en zijn koning;
 ze zijn als wrakhout op de golven.
 8 De offerhoogten worden verwoest,
 die plaatsen van verderf, tekens van Israëls zonde;
 dorens en distels zullen hun altaren overwoekeren.
 Dan roepen ze de bergen toe: 'Bedek ons!'
 en de heuvels: 'Val op ons neer!'

9 Al in Gibeon gaf jij je over aan zonden, Israël,
 en sindsdien heb je daarin volhard.
 Zou je dan nu in Gibeon worden ontzien,
 gespaard waar misdadigers worden gestraft?
 10 Ik heb besloten hen te straffen:
 vreemde volken zullen tegen hen samenspannen
 om hen vast te binden en hun bronnen leeg te drinken.
 11 Efraïm was een afgerichte jonge koe, die gewillig dorste.
 Toen ik haar fraaie hals zag, dacht ik:
 Ik ga Efraïm inspannen, ik laat Juda ploegen, Jakob eggen.
 12 Zaai rechtvaardig! Oogst met liefde! Ontgin nieuw land!
 Het is tijd om de HEER te smeken,
 dat hij nadert met de regen van zijn goedheid.
 13 Maar jullie ploegden wetteloosheid
 en oogstten onrechtvaardigheid;
 jullie moesten de vrucht van leugens eten
 omdat jullie op je eigen inspanning vertrouwden,
 op de kracht van je vele soldaten.
 14 Daarom zal het krijgsgeweld tegen jullie losbreken,
 al je vestingen zullen worden verwoest
 zoals destijds Bet-Arbel werd verwoest door Salman:
 moeders werden doodgeslagen, samen met hun kinderen.
 15 Dat heeft Betel jullie aangedaan
 om jullie eigen diepe verdorvenheid.
 Bij het aanbreken van de morgen
 komt Israëls koning voorgoed ten val.

11

1 Toen Israël nog een kind was, had ik het lief;
 uit Egypte heb ik mijn zoon weggeroepen.

2 Hoe harder ze geroepen werden,
 hoe meer ze hun eigen weg gingen.
 Ze brachten offers aan de Baäls
 en brandden wierook voor godenbeelden –
 3 terwijl ik het toch was die Efraïm leerde lopen
 en hem op mijn arm nam.
 Maar zij beseften niet dat ik hen verzorgde.
 4 Zacht leidde ik hen bij de teugels,
 aan koorden van liefde trok ik hen mee;
 ik verlostte hen van het juk om hen te laten eten,
 ik hield hun het voer zelfs nog voor.
 5 Zouden zij niet naar Egypte terugkeren,
 zou Assyrië niet over hen heersen,
 nu zij weigeren naar mij terug te keren?
 6 Het zwaard zal huishouden in hun steden
 en hun orakelpriesters neerhouwen
 om alles wat ze hebben uitgebroed.
 7 Mijn volk bijt zich vast in zijn ontrouw jegens mij.
 Al roepen ze tot mij, de Allerhoogste,
 ik zal hun lot niet verlichten.
 8 Ach Efraïm, hoe zou ik je ooit kunnen prijsgeven?
 Hoe zou ik je kunnen uitleveren, Israël?
 Zou ik je prijsgeven als Adma,
 je laten ondergaan als Seboïm?
 Mijn hart wordt verscheurd,
 door barmhartigheid word ik bewogen.
 9 Ik zal mijn toorn laten varen
 en Efraïm niet opnieuw te gronde richten.
 Want God ben ik, en geen mens,
 ik ben in jullie midden, ik ben heilig,
 ik zal niet meer in woede ontsteken.
 10 De HEER zal brullen als een leeuw en zij zullen hem weer volgen.
 Wanneer hij brult, keren ze schuchter terug van overzee,
 11 als bange vogeltjes komen ze uit Egypte,
 als duiven uit Assyrië.
 Dan laat ik hen weer wonen in hun eigen huis
 – zo spreekt de HEER.

Israël en zijn voorvader Jakob

12

1 Efraïm heeft mij omsingeld met leugens, het volk van Israël heeft mij ingesloten met bedrog. Maar Juda heeft nog een band met God en blijft de Heilige nog trouw. 2 Efraïm bouwt op lucht; het zoekt zelfs de verzengende oostenwind op. Elke dag weer stapelt het leugen op leugen en pleegt het nieuwe gewelddaden. Met Assyrië sluiten ze een verbond, Egypte bieden ze olijfolie aan. 3 De HEER voert een geding tegen Juda; hij zal Jakob om zijn wangedrag bestraffen, zijn misdaden zal hij hem vergelden. 4 Al in de moederschoot heeft hij zijn broer beetgenomen, en in de kracht van zijn leven worstelde hij met God. 5 Hij worstelde met een engel en overwon; onder tranen smeekte hij hem om een gunst. In Betel vond God hem, daar sprak hij al tot ons. 6 Hij is de HEER, de God van de hemelse machten; HEER is zijn naam! 7 Keer voorgoed terug naar die God. Laat je leiden door liefde en recht. Blijf voortdurend hopen op je God.

8 Dat handelsvolk heeft altijd een valse weegschaal bij de hand, het is verzot op afzetterij. 9 Hoor Efraïm zeggen: ‘Maar ik ben toch rijk geworden? Heb ik mij geen aanzien verworven? Wijst mijn winst soms op iets kwalijks dat de naam van zonde verdient?’ 10 Maar ik, de HEER, ben je God al sinds Egypte, en ik laat je opnieuw in tenten wonen, als in de tijd van onze ontmoeting. 11 Ik heb tot de profeten gesproken en talrijke visioenen geschonken; door mijn profeten heb ik je een spiegel voorgehouden. 12 Was Gilead al misdadig, Efraïm is nog dieper gevallen: al die stierenoffers in Gilgal! En al die altaren, als steenhopen aan de rand van een geploegde akker!

13 Jakob vluchtte naar Aram; Israël werd knecht om een vrouw te krijgen, om een vrouw hoedde hij de schapen. 14 Door een profeet leidde de HEER Israël uit Egypte weg, door een profeet werd Israël gehoord.

15 Hoe diep heeft dit volk zijn Heer gekrenkt! Maar het bloed aan Efraïms handen zal de HEER hem aanrekenen, en de smaad die Efraïm hem aandeed zal hij vergelden.

Israëls einde

13

1 Als de stam Efraïm zich liet horen, beefde iedereen; hij had groot gezag in Israël.*

(13:1) *hij had groot gezag in Israël* – Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘hij droeg in Israël’.

Toen maakte hij zich schuldig aan de verering van Baäl, en daarmee tekende hij zijn doodvonnis. 2 Toch bleven ze zondigen: ze maakten een godenbeeld. En met hun zilver maakten ze nog meer beelden, naar eigen smaak, niet meer dan het werk van ambachtslieden. Men zegt van hen: Mensen die offeren, kussen kalveren! 3 Daarom zullen ze worden als een ochtendnevel, als dauw die ’s morgens vroeg verdwijnt, als kaf dat wordt weggeblazen van de dorsvloer of als rook uit een trekgat.

4 Maar ik, de HEER, ben je God al sinds Egypte, en met andere goden mag je je niet inlaten; buiten mij is er niemand die je redt. 5 Ik heb naar je omgezien in de woestijn, in de dorre woestenij. 6 Ik heb hen op weidegrond gebracht en ze raakten verzadigd. Maar toen ze eenmaal verzadigd waren, werden ze hoogmoedig en keerden mij de rug toe. 7 Daarom ben ik naar hen op jacht gegaan als een leeuw, als een panter lig ik langs de weg op de loer. 8 Ik val hen aan als een berin die van haar jongen beroofd is. Ik rijt hun borstkas open, als een leeuw in verslind ik hen. Wilde dieren zullen hen verscheuren.

9 Het wordt je noodlottig, Israël, dat je op mij aangewezen bent! 10 Waar is die koning van je nu? Hij zou je toch redden, je steden beschermen? En je heersers? Je hebt toch om een koning en om leiders gevraagd? 11 Ik heb je koningen gegeven in mijn woede – en in mijn toorn nam ik ze weer weg.

12 Efraïms misdaden zijn gebundeld en zijn zonden blijven bewaard. 13 Wanneer de barensweeën komen, is hij het domme kind dat, als het zover is, de weg uit de baarmoeder niet weet te vinden. 14 Waarom zou ik hen dan vrijkopen uit de macht van het dodenrijk of verlossen van de dood? Dood, zaai de pest om je heen! Dodenrijk, waar zijn je kwellingen? Ik ken geen medelijden meer. 15 Zo voorspoedig als Efraïm was te midden van zijn broers ... als de oostenwind komt, ja, als de HEER de wind uit de woestijn laat opsteken, dan zullen zijn bronnen opdrogen, zijn waterputten droogvallen. Alles wat waardevol is, wordt uit zijn schatkamer geroofd.

14

1 Samaria is schuldig, omdat het in opstand is gekomen tegen zijn God. De mannen zullen omkomen in de strijd, hun kleine kinderen zullen worden doodgeslagen, hun zwangere vrouwen opengereten.

Israëls tweede bloei

2 Keer terug, Israël, naar de HEER, je God! Door je eigen wandaden ben je ten val gekomen. 3 Kom met woorden van berouw en keer terug naar de HEER. Zeg tegen hem: ‘Vergeef ons al onze misdaden. Neem wat goed is van ons aan. Als offer brengen wij u oprechte woorden. 4 Onze redding verwachten we niet langer van Assyrië, op paarden en strijdwegens zullen wij niet meer vertrouwen, wat we zelf gemaakt hebben niet meer onze god noemen. Immers, bij u vindt een wees ontferming!’

5 Ik genees hen van hun ontrouw,
mijn hart gaat naar hen uit.

Mijn toorn heb ik laten varen.

6 Ik zal voor Israël zijn als de dauw.

Het zal bloeien als een lelie,
wortelen als een ceder op de Libanon;

7 zijn jonge loten zullen uitlopen.

Het zal als een prachtige olijfbom pronken
en geuren als de ceders op de Libanon.

8 Dan is het weer goed toeven in zijn schaduw,
er wordt weer koren verbouwd.

Het zal bloeien als een wijnstok,
bepaald zijn als de wijn van de Libanon.

9 Dan zegt Efraïm: ‘Wat heb ik nog met afgoden te maken?’

Ik wil zijn liefde beantwoorden, mijn oog op hem richten.

Dan ben ik als een cipres, altijd groen;
het zijn uw vruchten die ik draag.’

10 Wie inzicht heeft doorgrondt deze woorden, wie wijs is neemt ze ter harte. Want de wegen van de HEER zijn recht: wie rechtvaardig is verlaat ze niet, maar wie zich verzet komt ten val.

1

1 Dit zijn de woorden die de HEER richtte tot Joël, de zoon van Petuël.

Het verwoeste land

2 Hoor mij aan, oudsten,

leen mij allen het oor, inwoners van het land!

Is iets als dit ooit geschied in jullie dagen

of in de dagen van jullie voorouders?

3 Vertel het aan je kinderen,

en laten je kinderen het aan hun kinderen vertellen

en hun kinderen aan het volgende geslacht.

4 Wat de ene sprinkhaan overliet, heeft de tweede afgeknaagd,

wat de tweede nog overliet, heeft de derde afgemaaid

en wat na de derde overbleef, heeft de vierde kaalgevreten.

5 Word wakker, dronkaards, en ween,

barst uit in gejammer, drinkers van wijn,

om het sap van de druiven dat jullie ontnomen is.

6 Mijn land is ten prooi aan een volk,

een machtig volk zonder tal,

met tanden als van een leeuw,

geweldige kaken als van een leeuwin.

7 Het maakte dode takken van mijn wijnstok

en brandhout van mijn vijgenboom:

naakt en kaal zijn ze, omvergehaald,

de wijnranken zijn verbleekt.

8 Weeklaag – als een jonge bruid die zich hult in het zwart,

rouwend om de man van haar jeugd.

9 Waar is nog graan of wijn

voor offers in de tempel van de HEER?

De priesters, zijn dienaren, treuren.

10 Het veld is verwoest,

de dorre grond treurt,

want het koren is vernield,

de wijn verdroogd,

de olie verloren.

11 Toon je verslagenheid, boeren,

barst uit in gejammer, wijnbouwers,

om de tarwe en om de gerst,

want de oogst van het veld is verloren gegaan.

12 De wijnstok is verdroogd,

de vijgenboom verdord;

granaatappel, dadelpalm en appelboom,

ja, alle bomen zijn verdord.

Verdord is ook de vreugde onder de mensen.

13 Priesters, hul je in rouw,

schreeuw het uit, dienaren van het altaar,

brenge de nacht door met klagen, dienaren van mijn God,

want offers van graan en wijn zijn Gods tempel ontzegd.

14 Kondig een vastentijd af

en roep op tot een plechtige samenkomst,

verzamel de oudsten en alle inwoners van het land

in de tempel van de HEER, jullie God,

en roep luid tot de HEER!

15 O angstwekkende dag!

Nabij is de dag van de HEER,

de dag van ondergang die komt van de Ontzagwekkende!

16 Is het voedsel niet voor onze ogen vernietigd?

Is de vreugdezang niet verstomd in de tempel van onze God?

17 Het zaad rust vergeefs in de verdroogde aarde,
de voorraden zijn verwoest,
de graanschuren zijn vernield:
verloren is het graan.

18 Hoor hoe het vee loeit:
runderen dolen maar rond
want nergens kunnen ze grazen,
zelfs schapen en geiten worden gestraft.

19 Tot u, HEER, roep ik,
nu het groen voor het vee door vuur is verteerd
en een vlam de bomen heeft verzengd.

20 Zelfs de dieren van het veld roepen om u,
nu elke waterstroom is opgedroogd
en het laatste groen door vuur is verteerd.

Naderend onheil

2

1 Blaas de ramshoorn op de Sion,
blaas alarm op mijn heilige berg;
laat alle inwoners van het land beven van ontzetting:
de dag van de HEER komt! Hij is nabij!

2 Het is een dag van duisternis en donkerheid,
een dag van dreigende, donkere wolken.

Als het morgenlicht over de bergen,
zo nadert een groot en machtig volk,
zoals er nooit tevoren is geweest
of ooit nog zal zijn tot in het verste nageslacht.

3 Hun voorhoede is een verterend vuur,
hun achterhoede een verzengende vlam;
als de tuin van Eden ligt het land voor hen,
achter hen blijft een kale woestijn.
Niets en niemand kan ontkomen.

4 Het is alsof het paarden zijn,
als strijdrossen draven ze voort;
5 als het ratelen van strijdwegens
klinkt hun opmars over de bergtoppen,
als het knetteren van stro dat in het vuur verteert,
als een machtig volk dat zich opmaakt voor de strijd.

6 Bij die aanblik krimpen allen ineen,
alle gezichten verbleken.

7 Onverschrokken komen zij aanstormen,
als strijders beklimmen zij de muren.
Ieder houdt vast aan zijn eigen weg,
niet één wijkt ervan af;

8 niemand van hen duwt een ander opzij,
iedereen houdt zijn eigen plaats.
Ook als er sneuvelen door tegenstand,
verbreken zij hun gelederen niet.

9 Ze bestormen de stad,
ze klimmen over de muren heen,
ze dringen de huizen binnen,
ze komen als dieven door de vensters.

10 Bij die aanblik beeft de aarde,
siddert de hemel;
zon en maan worden verduisterd,
sterren doven hun glans.

11 Want het is de HEER –
zijn stem schalt voor zijn leger uit,
zijn strijdkrachten zijn geweldig,

zijn bevel wordt met groot vertoon volbracht.
Ja, groot en ontzagwekkend is de dag van de HEER,
wie kan die dag doorstaan?

12 Daarom – spreekt de HEER –, keer nu terug tot mij met heel je hart en begin te vasten, te treuren en te rouwen.
13 Niet je kleren moet je scheuren, maar je hart. Keer terug tot de HEER, jullie God, want hij is genadig en liefdevol, geduldig en trouw, en tot vergeving bereid. 14 Misschien herroept hij zijn vonnis, komt hij erop terug en laat hij toch iets van zijn zegen over, zodat jullie weer graan en wijn kunnen offeren aan de HEER, jullie God.

15 Blaas de ramshoorn op de Sion,
kondig een vastentijd af
en roep op tot een plechtige samenkomst.
16 Breng het volk bijeen,
laat heel Israël zich reinigen.
Breng de oude mensen tezamen,
verzamel de kinderen, ook de kleintjes aan de borst.
Laat de bruidegom opstaan van het bruidsbed,
laat zijn bruid het slaapvertrek verlaten.

17 Priesters, dienaren van de HEER,
hef een smeekbede aan in de tempel,
tussen altaar en voorhal:
'Ach HEER, spaar uw volk, uw eigendom,
geef het niet prijs aan spot en hoon van andere volken.
Waarom zouden zij mogen schimpen:
"En waar is nu hun God?"'

Belofte van herstel en zegen

18 Dan zal de HEER het opnemen voor zijn land en zich ontfermen over zijn volk. 19 De HEER geeft zijn volk dit antwoord: Ik zal jullie weer overvloedig voorzien van koren, wijn en olie. Ik zal jullie niet meer prijsgeven aan de spot van andere volken. 20 Ik zal jullie bevrijden van de vijand uit het noorden, ik zal hem verdrijven naar een dor en woest land. Ik zal hem uiteenslaan naar het oosten en naar het westen, en hem de zee in drijven. Dan zal een stank opstijgen, de geur van bederf stijgt op van hem die zulke grote daden deed.

21 Wees niet bang meer, akkers, barst uit in gejubel,
want de HEER doet grote daden!

22 Wees niet bang meer, dieren van het veld,
want een kleed van groen bedekt de woestijn,
de bomen dragen volop vrucht,
vijgenboom en wijnstok geven hun rijkdom.

23 En jullie, kinderen van Sion, wees blij
en barst uit in gejubel om de HEER, jullie God,
want hij geeft regen om je te verkwikken,*

(2:23)

regen om je te verkwikken

– Ook mogelijk is de vertaling: 'een leraar van gerechtigheid'.

hij laat de regen overvloedig op je neerdalen,
vroegere regen en late regen, elk op de juiste tijd.

24 De dorsvloeren liggen weer vol met graan,
de perskuipen lopen over van wijn en olie.

25 Ik zal jullie schadeloosstellen voor de oogst van jaren die door al die zwermen sprinkhanen is opgevreten,
door mijn grote leger, dat ik op jullie had afgestuurd. 26 Je zult weer volop te eten hebben, meer dan genoeg, en je zult de naam van de HEER, je God, prijzen, want ik heb wonderbaarlijk met jullie gehandeld; nooit zal mijn volk weer te schande gemaakt worden. 27 Dan zullen jullie inzien dat ik in Israëls midden ben, dat alleen ik, de HEER, jullie God ben; nooit zal mijn volk weer te schande gemaakt worden.

3

1 Daarna zal zich dit voltrekken:
Ik zal mijn geest uitgieten over al wat leeft.
Jullie zonen en dochters zullen profeteren,
oude mensen zullen dromen dromen,
en jongeren zullen visioenen zien;*

(3:1-5) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als **2:28-32**.

2 zelfs over slaven en slavinnen
zal ik in die tijd mijn geest uitgieten.

3 Dan zal ik tekenen geven
aan de hemel en op aarde:
bloed en vuur en zuilen van rook,

4 de zon verandert in duisternis
en de maan in bloed.

Dan komt de dag van de **HEER**,
groot en ontzagwekkend.

5 Dan zal ieder die de naam van de **HEER** aanroept ontkomen:
op de Sion, in Jeruzalem, is een toevlucht te vinden,
zoals de **HEER** heeft beloofd;
ieder die hij roept zal worden gered.

4 De dag van de **HEER**

1 In dezelfde tijd dat ik het lot van Juda en Jeruzalem ten goede keer,*

(4:1-21) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als **3:1-21**.

2 zal ik alle volken bijeenbrengen en wegvoeren naar de vallei van Josafat*.

(4:2) *Josafat* – Josafat kan worden vertaald als ‘de **HEER** oordeelt’.

om daar een oordeel over hen te vellen. Want zij hebben mijn volk Israël, mijn eigendom, onder vreemde volken verstrooid, ze hebben mijn land verdeeld **3** en om mijn volk het lot geworpen; ze hebben jongens geruild tegen hoeren en meisjes verkocht voor wijn, om zich te bedrinken.

4 Jullie, inwoners van Tyrus en Sidon, en jullie, Filistijnen, wat denken jullie wel? Wilden jullie je op mij wreken? Wilden jullie iets tegen mij ondernemen? Onmiddellijk laat ik jullie daden op je eigen hoofd neerkomen. **5** Jullie hebben mijn goud en zilver weggenomen en al mijn kostbaarheden naar jullie paleizen gebracht. **6** Jullie hebben de inwoners van Juda en Jeruzalem aan de Grieken verkocht en hen zo van hun eigen grond weggerukt. **7** Maar ik haal hen terug van de plaats waarheen jullie hen verkocht hebben. Jullie daden zullen op je eigen hoofd neerkomen: **8** ik laat jullie zonen en dochters door de inwoners van Juda verkopen aan de Sabeeërs, ver hiervandaan – de **HEER** heeft gesproken.

9 Roep de volken op:

Bereid je voor op de strijd,
laat je helden aantreden,
laat al je strijders nu ten strijde trekken!

10 Smeed je ploegijzers maar om tot zwaarden
en je snoeimessen tot speren,
en laat de zwakke zich een held betonen.

11 Haast je, volken rondom, verzamel je.

– O **HEER**, zend dan uw legermacht daarheen! –

12 Laat de volken aantreden,
laat ze optrekken naar de vallei van Josafat;
daar zal ik mijn oordeel over hen vellen.

13 Sla de sikkel erin,
het is tijd om te oogsten.

Kom de wijnpers treden,
de persbak is vol,
de kuipen lopen over,
zó talrijk zijn hun misdaden.

14 Dichte drommen bijeen in de vallei van het oordeel!

Nabij is de dag van de **HEER**. Daar zal hij oordelen!

15 Zon en maan worden verduisterd,
sterren doven hun glans.

16 De **HEER** brult vanaf de Sion,
hij gromt vanuit Jeruzalem,

zodat hemel en aarde beven.

Maar voor zijn volk is de **HEER** een toevlucht,

Israël biedt hij bescherming.

17 Dan zullen jullie inzien dat ik, de **HEER**, jullie God,

woon op de Sion, mijn heilige berg.

Jeruzalem zal een heilige stad zijn;

vreemden zullen er niet meer binnengaan.

18 Dan, in die tijd,

zal de wijn van de bergen druipen

en de melk van de heuvels vloeien;

alle waterstromen van Juda zullen bruisen,

en in het huis van de **HEER** ontspringt een bron

die zelfs het droogste woestijndal bevoeit.

19 Maar Egypte wordt een woestijn

en Edom een kale woestijn,

om hun misdaden tegen Juda,

om het onschuldig bloed dat ze daar hebben vergoten.

20 Nooit gaat Juda ten onder

en Jeruzalem blijft altijd bewoond.

21 Zou ik die bloedschuld niet wreken?

O zeker zal ik die wreken!✠

(4:21) *Zou ik die bloedschuld niet wreken?! O zeker zal ik die wreken!* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘Ik zal hen van bloedschuld vrijspreken, wat ik voordien niet gedaan heb’, of: ‘Ik zal hun bloed onschuldig verklaren, dat ik tot nu toe niet onschuldig verklaard heb’.

Want de **HEER** woont op de Sion.

1

1 Hier volgen de woorden en visioenen van Amos, een schapenfokker uit Tekoa. Hij profeteerde over Israël toen Uzzia in Juda regeerde en Jerobeam, de zoon van Joas, koning was in Israël, twee jaar voor de aardbeving. **2** Dit is wat hij zei.

De HEER brult vanaf de Sion, hij gromt vanuit Jeruzalem,
de weiden van de herders verdrogen, de top van de Karmel verdort.

Het vonnis van de HEER

3 Dit zegt de HEER: Misdaad op misdaad heeft Damascus begaan: ze hebben een spoor van verwoesting getrokken door Gilead. Daarom zal ik mijn vonnis niet herroepen. **4** Ik zal het paleis van Hazaël in vlammen doen opgaan; vuur zal de burchten van Benhadad verteren. **5** Ik zal de poorten van Damascus openbeuken, de koning van Bikat-Awen zal ik ombrengen, en ook de heerser van Bet-Eden breng ik om. Het volk van Aram gaat in ballingschap naar Kir – zegt de HEER.

6 Dit zegt de HEER: Misdaad op misdaad heeft Gaza begaan: ze hebben een heel volk in ballingschap gedreven en uitgeleverd aan Edom. Daarom zal ik mijn vonnis niet herroepen. **7** Ik zal de muren van Gaza in vlammen doen opgaan; vuur zal zijn burchten verteren. **8** De koning van Asdod zal ik ombrengen, en ook de heerser van Askelon breng ik om. Ik zal mij tegen Ekron keren, tot de laatste man zullen de Filistijnen te gronde gaan – zegt God, de HEER.

9 Dit zegt de HEER: Misdaad op misdaad heeft Tyrus begaan: ze hebben een heel volk als ballingen uitgeleverd aan Edom en zich niet gehouden aan het verdrag met hun broeders. Daarom zal ik mijn vonnis niet herroepen. **10** Ik zal de muren van Tyrus in vlammen doen opgaan; vuur zal zijn burchten verteren.

11 Dit zegt de HEER: Misdaad op misdaad heeft Edom begaan: ze hebben hun broeders met het zwaard achtervolgd, zonder enig medelijden. Hun woede was onverzadigbaar, ontembaar hun razernij. Daarom zal ik mijn vonnis niet herroepen. **12** Ik zal Teman in vlammen doen opgaan; vuur zal de burchten van Bosra verteren.

13 Dit zegt de HEER: Misdaad op misdaad heeft Ammon begaan: ze hebben, toen ze hun gebied wilden vergroten, de zwangere vrouwen van Gilead de buik opengereten. Daarom zal ik mijn vonnis niet herroepen. **14** Ik zal de muren van Rabba in vlammen doen opgaan; vuur zal zijn burchten verteren. Op die dag van strijd klinkt er krijgsgeschreeuw en zal het stormen als in een orkaan. **15** Hun koning gaat in ballingschap, en de leiders van zijn rijk met hem – zegt de HEER.

2

1 Dit zegt de HEER: Misdaad op misdaad heeft Moab begaan: ze hebben de beenderen van de koning van Edom verbrand om er kalk van te maken. Daarom zal ik mijn vonnis niet herroepen. **2** Ik zal Moab in vlammen doen opgaan; vuur zal de burchten van Keriot verteren. Moab zal sterven onder oorlogsgeraas en krijgsgeschreeuw en onder de dreigende klanken van de ramshoorn. **3** Hun vorst breng ik om, en met hem zal ik alle andere leiders van dat rijk doden – zegt de HEER.

4 Dit zegt de HEER: Misdaad op misdaad heeft Juda begaan: ze hebben de wetten van de HEER verworpen en zich niet gehouden aan zijn geboden; de valse goden waar hun voorouders al achteraan liepen, hebben ook hen doen dwalen. Daarom zal ik mijn vonnis niet herroepen. **5** Ik zal Juda in vlammen doen opgaan; vuur zal de burchten van Jeruzalem verteren.

6 Dit zegt de HEER: Misdaad op misdaad heeft Israël begaan – daarom zal ik mijn vonnis niet herroepen! Ze verkopen de rechtvaardigen voor zilver en de armen voor een paar sandalen. **7** Ze zijn eropuit de zwakken in het stof te laten kruipen, en de machtelozen dringen ze opzij. Een zoon en zijn vader komen bij hetzelfde meisje en maken zo mijn heilige naam te schande. **8** Ze strekken zich naast de altaren uit op kleren die ze in onderpand hebben, en in het huis van hun God drinken ze wijn die als boete was ontvangen.

9 En toch heb ik ter wille van jullie de Amorieten uitgeroeid, die zo groot waren als ceders en zo sterk als eiken: met wortel en tak roeide ik ze uit. **10** Ik heb jullie uit Egypte weggeleid, ik heb jullie veertig jaar lang door de woestijn gevoerd, opdat jullie het land van de Amorieten in bezit konden nemen. **11** Sommigen van jullie maakte ik profeet, anderen nazireeër – zo is het toch, Israëlieten? – spreekt de HEER. **12** Maar jullie gaven de nazireeërs wijn te drinken, en tegen de profeten hebben jullie gezegd: ‘Jullie mogen niet profeteren.’

13 Daarom zal ik de grond onder jullie voeten doen kraken,
zoals een kar vol schoven kraakt in zijn voegen.

14 De snelste man vlucht dan tevergeefs,
de sterke heeft niets aan zijn kracht,
de krijgsheld redt zijn leven niet,

15 geen boogschutter houdt stand,
geen hardloper ontkomt,

geen ruiter brengt het er levend af,
 16 zelfs de dapperste held zal naakt moeten vluchten die dag
 – spreekt de HEER.

3

1 Luister naar de woorden die de HEER tot jullie spreekt, Israëlieten, tot heel het volk dat hij weggeleid heeft uit Egypte: 2 Uit alle volken op aarde heb ik alleen jullie uitgekozen, en daarom zal ik jullie voor al je wandaden straffen.

3 Gaan er ooit twee samen op weg zonder bij elkaar te zijn gekomen?

4 Brult ooit een leeuw in het struikgewas als hij geen prooi heeft?

Gromt ooit een leeuw in zijn hol zonder iets te hebben gevangen?

5 Duikt ooit een vogel in een klapnet neer als het aas ontbreekt?

Slaat ooit een klapnet dicht zonder dat er iets te vangen is?

6 Klinkt ooit in een stad de ramshoorn zonder dat haar inwoners bang worden?

En geschiedt er ooit onheil in een stad zonder toedoen van de HEER?

7 Zo doet God, de HEER, niets zonder dat hij zijn plan heeft onthuld aan zijn dienaren, de profeten.

8 Een leeuw heeft gebruld – wie zou er niet vrezen?

God, de HEER, heeft gesproken – wie zou er niet profeteren?

9 Dit moeten jullie bekendmaken in de burchten van Asdod en in de burchten van Egypte: ‘Kom naar de bergen rond Samaria om te zien hoe groot de verwarring in die stad is, hoe hevig de onderdrukking! 10 Tot rechtvaardigheid zijn ze daar niet in staat – spreekt de HEER –, zij die hun burchten vullen met onderdrukking en geweld.’ 11 Daarom, Samaria, zal je land door de vijand worden omsingeld, zullen je vestingwerken worden neergehaald en je burchten worden geplunderd – zegt God, de HEER.

12 Dit zegt de HEER: Zoals een herder uit de muil van een leeuw niet meer dan een paar botten weet te redden of een stukje oor, zo zal er ook niemand worden gered van de Israëlieten, die in Samaria maar op hun bedden hangen en achterover leunen op hun divans.

13 Luister naar deze woorden en waarschuw de nakomelingen van Jakob – spreekt God, de HEER, de God van de hemelse machten: 14 De dag komt dat ik Israël voor zijn misdaden zal straffen. Mijn straf zal dan de altaren van Betel treffen, de horens van de altaren zullen afgehakt worden en op de grond vallen. 15 Dan zal ik de winterverblijven en de zomerverblijven verwoesten, de ivoren paleizen zullen verloren gaan, en vele huizen zullen worden vernietigd – spreekt de HEER.

4

1 Vrouwen, luister naar deze woorden! Jullie zijn als vette koeien die de berg van Samaria kaalgrazen: jullie onderdrukken de zwakken, mishandelen de armen en zeggen tegen je man: ‘Breng ons iets te drinken!’ 2 God, de HEER, zweert bij zijn heiligheid: Weet dat de dagen niet ver zijn dat jullie als vissen met hengels worden opgehaald, en wie er dan nog overblijven met haken. 3 Eén voor één worden jullie door de bressen in de stadsmuur naar buiten gedreven en naar Harmon weggeslingerd – spreekt de HEER.

4 Kom naar Betel en zondig er maar, kom naar Gilgal en zondig daar nog meer. Breng er 's ochtends je offerdieren, de volgende dag je tienden. 5 Breng er een dankoffer met gedeseemd brood, en beroem je op je vrijwillige gaven – want zo willen jullie het toch, Israëlieten? – spreekt God, de HEER. 6 Ik was het die jullie in elke stad honger liet lijden en maakte dat er in geen enkel dorp brood was: maar jullie zijn niet naar mij teruggekeerd – spreekt de HEER. 7 Ik was het die jullie de regens onthield, drie maanden voor de oogst. Op de ene stad liet ik het regenen, op de andere liet ik het niet regenen; op het ene veld regende het, en het veld waarop het niet regende verdorpe. 8 Twee, drie steden wankelden naar een andere stad om water te drinken, en hun dorst werd niet gelest: maar jullie zijn niet naar mij teruggekeerd – spreekt de HEER. 9 Ik trof jullie met korenbrand en meeldauw; sprinkhanen vraten je tuinen en wijngaarden kaal, en alle vijgen en olijven: maar jullie zijn niet naar mij teruggekeerd – spreekt de HEER. 10 Ik stuurde de pest op jullie af, zoals ik die ooit op Egypte afstuurde; ik doodde je soldaten en je buitgemaakte paarden, zodat jullie de stank van je eigen legerkamp roken: maar jullie zijn niet naar mij teruggekeerd – spreekt de HEER. 11 Ik vernietigde jullie, zoals ik Sodom en Gomorra vernietigd heb; jullie werden als een stuk zwartgeblakerd hout dat uit de vlammen is weggerukt: maar jullie zijn niet naar mij teruggekeerd – spreekt de HEER. 12 Daarom zal ik tegen je optreden, Israël. Maak je gereed voor de komst van je God, Israël, want ik ben het die tegen je zal optreden.

13 De schepper van de bergen en de wind,
 hij die de mens zijn plan onthult,
 hij die de dageraad verduistert,
 hij die over de bergtoppen schrijdt –

zijn naam is HEER, God van de hemelse machten.

5

1 Luister naar mijn woorden, Israël, luister naar mijn klaaglied over jullie:

2 Ze is gevallen, vrouwe Israël, ze zal niet meer opstaan, verlaten ligt ze op haar land, en er is niemand die haar opricht.

3 Dit zegt God, de HEER, over Israël: De stad die met duizend man ten strijde trekt houdt er maar honderd over; de stad die met honderd man ten strijde trekt maar tien. 4 Dit zegt de HEER tegen Israël: Zoek mij en leef! 5 Ga niet naar Betel, kom niet in Gilgal, trek niet naar Berseba; Gilgal gaat in ballingschap en Betel wordt een plaats van onheil. 6 Zoek de HEER en leef. Anders zal hij als een vuur woeden in het land van Jozef, de vlammen zullen Betel verteren, en er zal niemand zijn om te blussen. 7 Want jullie veranderen het recht in alsem en vertrappen de gerechtigheid.

8 De maker van de Plejaden en van Orion, hij die de diepe duisternis in morgenlicht verandert en de dag tot nacht verduistert, hij die het water van de zee bijeenroept en het uitstort over de aarde – zijn naam is HEER.

9 Met zijn verwoestende bliksem treft hij de sterken, hun vestingen worden vernietigd.

10 Jullie verachten hen die in de poort het recht verdedigen, jullie verafschuwen hen die de waarheid spreken. 11 Jullie vertrappen de zwakken en eisen een deel van hun graan op. Daarom: huizen van steen hebben jullie gebouwd, maar je zult er niet in wonen; prachtige wijngaarden hebben jullie geplant, maar je zult er geen wijn van drinken. 12 Want ik weet hoe talrijk jullie misdaden zijn, hoe groot jullie zonden: jullie keren je tegen de onschuldigen, jullie ontvangen steekpenningen, jullie ontnemen de armen in de poort hun recht. 13 Wie verstandig is zwijgt in deze tijd, want het is een kwade tijd.

14 Zoek het goede, niet het kwade. Dan zullen jullie leven, en dan zal de HEER, de God van de hemelse machten, met jullie zijn, zoals jullie altijd zeggen. 15 Haat het kwade, heb het goede lief en zorg dat er recht gedaan wordt in de poort. Misschien zal dan de HEER, de God van de hemelse machten, genade schenken aan wie er overgebleven zijn van Jozefs volk. 16 Daarom – zegt de HEER, de God van de hemelse machten, de Heer – zal er op alle pleinen worden gerouwd, in alle straten gejammerd; boeren worden opgeroepen om te weklagen, klaagzangers om te rouwen, 17 en ook in alle wijngaarden zal er worden gerouwd wanneer ik zelf in jullie midden rondga – zegt de HEER.

18 Wee degenen die verlangen naar de dag van de HEER! Wat zal hij jullie brengen, de dag van de HEER? Duisternis, geen licht. 19 Zoals wanneer iemand die vlucht voor een leeuw, aangevallen wordt door een beer, en dan, als hij een huis binnenvlucht en met zijn hand tegen de muur leunt, gebeten wordt door een slang. 20 De dag van de HEER zal duisternis zijn, en geen licht; aardedonker, zonder glans.

21 Ik heb een afkeer van jullie feesten, ik wijs ze af, jullie samenkomsten verdraag ik niet. 22 Ik schep geen behagen in de brand- en graanoffers die jullie mij brengen; de vetgemeste beesten van jullie vredeoffers keur ik geen blik waardig. 23 Bespaar mij het geluid van jullie liederen; de klank van jullie harpen wil ik niet horen. 24 Laat liever het recht stromen als water, en de gerechtigheid als een altijd voortvloeiende beek.

25 Israëlieten, hebben jullie mij die veertig jaar in de woestijn ooit zulke offers en gaven gebracht? 26 Nu zullen jullie de beelden die jullie zelf gemaakt hebben – je koning Sakkut en je sterrengod Kewan*

(5:26)	je koning Sakkut en je sterrengod Kewan	– Deze godennamen luiden in het Hebreeuws	sikkoet	en	
kijjoen	: de klinkers	i	en	oe	zijn die van het Hebreeuwse woord voor ‘gruwel’.

– met je mee moeten dragen, 27 want ik zal jullie in ballingschap voeren, tot voorbij Damascus. Dit zegt de HEER, wiens naam is: God van de hemelse machten.

6

1 Wee jullie, zorgelozen in Sion, argelozen op de berg van Samaria, leiders van dit uitverkoren volk, tot wie de Israëlieten zich wenden! 2 Trek naar Kalne en bekijk het goed; ga van daar naar het grote Hamat, ga dan terug naar Gat waar de Filistijnen wonen – zijn jullie sterker dan die koninkrijken of is hun gebied juist groter dan dat van jullie? 3 Wee jullie die denken dat de onheilsdag nog ver is en die zelf de heerschappij van het geweld dichterbij brengen. 4 Jullie liggen maar op je ivoeren bedden, hangen op je divans, eten lammeren uit de kudde en kalveren uit de stal. 5 Luidkeels zingen jullie bij de harp, en jullie denken te spelen als David zelf. 6 Uit grote schalen drinken jullie wijn, en met de beste olie wrijven jullie je in, maar jullie lijden er niet onder dat Jozefs volk ten onder gaat. 7 Daarom gaan jullie nu als eersten in ballingschap; het gefeest en geluier is voorbij.

8 Dit zweert God, de HEER, bij zichzelf – zo spreekt de HEER, de God van de hemelse machten: Ik heb een afschuw van de hoogmoed van Jakobs volk, ik heb een afkeer van zijn burchten. Daarom zal ik Samaria en al

zijn inwoners aan de vijand uitleveren, 9 en als er in een huis nog tien mensen overblijven, zullen zij sterven. 10 Als iemand dan het lichaam van zijn verwant uit dat huis wegdraagt om het te verbranden, zal hij vragen aan degene die nog binnen is: 'Is daar bij jou nog iemand over?' 'Nee,' zal deze dan zeggen, 'maar wees toch stil, en noem de naam van de HEER niet!' 11 De HEER hoeft immers maar een bevel te geven, of alle huizen, groot en klein, zullen tot puin worden geslagen.

12 Rennen paarden ooit over rotsen of wordt daar met runderen geploegd? En toch veranderen jullie het recht in gif, de vruchten van de gerechtigheid in alsem. 13 Jullie verheugen je over de verovering van Lo-Debar,✠

(6:13)

over de verovering van Lo-Debar

– Voorgestelde lezing. MT:

lelo davar

, 'over niets'.

en jullie zeggen dat je op eigen kracht Karnaïm ingenomen hebt. 14 Maar ik zal een volk op jullie afsturen, Israëlieten, – spreekt de HEER, de God van de hemelse machten – dat jullie in heel het land zal onderdrukken, vanaf Lebo-Hamat tot aan de wadi Araba.

Visioenen

7

1 Dit heeft God, de HEER, mij laten zien: Ik zag hoe hij een zwerm sprinkhanen schiep net toen het nagras opkwam. (Dat is het gras dat opkomt nadat er voor de koning al gemaaid is.) 2 En toen de sprinkhanen ook het laatste groen van het land wegvraten, zei ik: 'HEER, mijn God, vergeef het volk van Jakob toch, hoe zou het dit kunnen overleven? Het is zo klein!' 3 Toen kreeg de HEER medelijden: 'Het zal niet gebeuren,' zei de HEER.

4 Dit heeft God, de HEER, mij laten zien: Ik zag hoe God, de HEER, bevel gaf om het land met vuur te straffen. De vlammen verteerden het water in de diepte, en toen ze over het land sloegen 5 zei ik: 'HEER, mijn God, ik smeed u: houd op hiermee! Hoe zou het volk van Jakob dit kunnen overleven? Het is zo klein!' 6 Toen kreeg de HEER medelijden: 'Ook dit zal niet gebeuren,' zei God, de HEER.

7 Dit heeft hij mij laten zien: Ik zag hoe de Heer op een loden muur stond met een loden voorwerp in zijn hand. 8 En de HEER vroeg mij: 'Wat zie je, Amos?' Ik antwoordde: 'Lood.' Toen zei de Heer: 'Een loden last zal ik mijn volk Israël opleggen, ik zal het niet langer sparen. 9 De offerhoogten van Isaaks volk zullen worden verwoest, de heiligdommen van Israël zullen in puin vallen, en ik zal het huis van Jerobeam treffen met het zwaard.'

10 Toen stuurde Amasja, de priester van Betel, deze boodschap aan Jerobeam, de koning van Israël: 'Amos hitst de Israëlieten tegen u op; het volk zal geen weerstand aan zijn woorden kunnen bieden. 11 Hij zegt dat u, Jerobeam, door het zwaard zult sterven en dat Israël van zijn grond zal worden verbannen.' 12 Daarna zei hij tegen Amos: 'Ziener, verdwijn! Ga naar Juda en verdien daar je brood, ga daar maar profeteren. 13 Hier in Betel mag je niet langer profeteren, want dit is het heiligdom van de koning, de tempel van het koninkrijk.' 14 Maar Amos antwoordde Amasja: 'Ik ben helemaal geen profeet, en ook geen profetenleerling. Ik ben veeboer en vijgenteler. 15 Maar de HEER heeft me van achter mijn schapen vandaan gehaald, en het is de HEER die tegen me heeft gezegd: "Ga naar mijn volk Israël en profeteer daar." 16 Luister daarom naar de woorden van de HEER. Jij zegt dat ik niet mag profeteren in Israël, geen profeet mag zijn voor Isaaks volk. 17 Daarom – zegt de HEER – zal je vrouw in de stad als hoer moeten leven, zullen je zonen en dochters sterven door het zwaard en zal je land in stukken worden verdeeld. Jijzelf zult op onreine grond sterven en Israël zal van zijn grond worden verbannen.'

8

1 Dit heeft God, de HEER, mij laten zien: Ik zag een mand met rijp fruit. 2 En de HEER vroeg mij: 'Wat zie je, Amos?' Ik antwoordde: 'Een mand met rijp fruit.' Toen zei de HEER: 'Weldra zal de tijd rijp zijn, ik zal mijn volk Israël niet langer sparen. 3 Op die dag zal er in de tempel alleen nog gejammer klinken,' – spreekt God, de HEER – 'overal liggen lijken, overal zijn ze neergeworpen. – Wees stil!'

4 Jullie die de armen kwaad willen berokkenen en uit zijn op de ondergang van de machtelozen van dit land, luister! 5 Jullie zeggen: 'Wanneer is de dag van de nieuwemaan voorbij, zodat we weer koren kunnen verkopen? Wanneer de sabbat, zodat we weer graan kunnen verhandelen?' Jullie maken de efa kleiner, jullie maken de sjekel zwaarder en jullie knoeien met de weegschaal. 6 Jullie kopen de zwakken voor een handvol zilver, de armen voor een paar sandalen, en jullie zeggen: 'Ook het kaf verkopen we als graan!' 7 Nooit – en dit zweert de HEER op wie Jakobs volk zich laat voorstaan – zal ik een van jullie daden vergeten. 8 Daarom zal de aarde beven, en al wat erop leeft gaat in rouw gehuld. Ze zal in haar geheel omhoog komen, zoals de Nijl; ze zal kolken en weer wegzinken, zoals de rivier van Egypte. 9 Op die dag – spreekt God, de HEER – zal ik op het middaguur de zon doen ondergaan, en het land verduisteren op klaarlichte dag. 10 Ik zal jullie feesten veranderen in rouw, jullie liederen in klaagzangen; om jullie heupen gord ik een rouwkleed, en jullie hoofden scheer ik kaal. Jullie zullen treuren als om de dood van een enig kind, en die dag zal eindigen in bitterheid.

11 Weet dat de dagen komen – spreekt God, de HEER – dat ik het land zal laten hongeren. Het zal geen honger zijn naar brood of dorst naar water, maar honger naar de woorden van de HEER. 12 Het volk zal zwerven van de ene zee naar de andere, en dwalen van het noorden naar het oosten om de woorden van de HEER te zoeken, maar ze zullen die niet vinden. 13 Sterke jonge vrouwen en mannen zullen op die dag van dorst bezwijken. 14 Zij die zweren bij de zonde van Samaria, bij de god van Dan en de pelgrimstocht naar Berseba, zij zullen vallen en niet meer opstaan.

9

1 Ik zag de Heer bij het altaar staan, en hij zei: ‘Sla op het kapiteel, laat de drempels dreunen! Sla de stenen stuk op de hoofden; wie er dan nog overblijven, zal ik zelf doden met het zwaard. Niemand die vlucht zal ontsnappen; niemand die ontsnapt zal ontkomen. 2 Al kruipen ze de onderwereld in, ik breng ze naar boven; al klimmen ze de hemel in, ik haal ze naar beneden. 3 Al verschuilen ze zich op de top van de Karmel, ik zal ze weten te vinden en ze daar weghalen; al proberen ze zich voor mij te verbergen op de bodem van de zee, ik zal de slang daar bevelen om hen te bijten. 4 Al worden ze door hun vijanden gevangengenomen en weggevoerd, dan nog geef ik het zwaard bevel om hen te doden. Ik richt mijn ogen op hen ten kwade, niet ten goede.’

5 De HEER, de God van de hemelse machten, raakt de aarde aan en ze beeft, al haar bewoners gaan in rouw gehuld.

Ze komt omhoog als de Nijl, zinkt weg als de rivier van Egypte.

6 Hij die in de hemel zijn verheven verblijf heeft gebouwd, hij die het hemelgewelf op de aarde laat rusten, hij die het water van de zee bijeenroept en het uitstort over de aarde – zijn naam is HEER.

7 Zijn jullie voor mij soms meer dan de Nubiërs, Israël? – spreekt de HEER. Ik heb jullie uit Egypte weggeleid, maar ook de Filistijnen uit Kreta en de Arameeërs uit Kir. 8 De ogen van God, de HEER, zijn gericht op dit zondige koninkrijk. Ik zal het van de aardbodem wegvagen, maar ik zal niet het hele volk van Jakob vernietigen – spreekt de HEER.

9 Op mijn bevel zullen de Israëlieten door alle volken heen worden geschud, als in een zeef waar niet één steentje doorheen valt! 10 Alle zondaars in mijn volk zullen sterven door het zwaard, ook al zeggen ze: ‘U zorgt er wel voor dat het kwaad ons niet treft, dat het ver van ons blijft.’

11 Dan zal ik het vervallen huis van David herbouwen, ik zal de muren herstellen en opbouwen wat is neergehaald, ik zal het in zijn vroegere luister herstellen. 12 Dan zal Israël in bezit nemen wat er nog rest van Edom en van alle volken die mij eens toebehoorden – spreekt de HEER, die dit alles doen zal.

13 Dan komen de dagen – spreekt de HEER – dat de ploeger de maaier ontmoet en de druiventreder de zaaier, dat de bergen druipen van de wijn en alle heuvels golven van het koren. 14 Ik zal het lot van mijn volk Israël ten goede keren. Zij zullen hun verwoeste steden herbouwen en erin wonen, ze zullen wijngaarden planten en de wijn ervan drinken, ze zullen tuinen aanleggen en de vruchten ervan eten. 15 Ik zal hen terugplanten in hun grond, en zij zullen niet meer worden weggerukt uit het land dat ik hun heb gegeven – zegt de HEER, jullie God.

1

1 De profetie van Obadja.

De HEER heeft een bode gestuurd naar alle volken; ook wij hebben zijn boodschap gehoord: 'Kom, laten we ten strijde trekken tegen Edom!'

Dit is wat God, de HEER, over dat volk zegt:

2 Ik maak van jou een onbeduidend volk,
veracht door iedereen.

3 Door je hoogmoed heb je je laten verleiden:
hoog woon je, hoog in de rotskloven,
daar heb je je huis gebouwd,
en je denkt: Wie haalt mij naar beneden?

4 Maar al vlieg je zo hoog als een adelaar,
al bouw je je nest in de sterren,
dan nog haal ik je neer
– spreekt de HEER.

5 Komen er dieven, rovers in de nacht –
ze stelen alleen wat hun van pas komt.
Maar Edom, jij bent leeggeroofd!
En komen er druivenplukkers –
niet alle trossen snijden ze af.

6 Maar Esaus volk is uitgeschud,
zijn schuilplaatsen geplunderd!

7 Bondgenoten verdreven je uit je eigen land,
vrienden hebben je verraden en verslagen,
tafelgenoten lokken je in de val,
en je blijft verbijsterd achter.

8 De dag komt – spreekt de HEER – dat ik de wijzen in Edom zal doden, zodat er in het bergland van Esau niemand meer is met enig verstand. 9 De helden van Teman zullen verlamd staan van schrik; in het bergland van Esau wordt iedereen omgebracht, niemand blijft in leven. 10 Je hebt je tegen het volk van Jakob gekeerd, geweld gebruikt tegen je eigen broeder. Daarom zul je met schande worden overdekt en voor altijd worden uitgeroeid.

11 Op de dag dat je toekeek hoe andere volken de bezittingen van je broeder wegsleepten, hoe vreemdelingen de stadspoorten binnengingen en het lot wierpen over Jeruzalem, toen was jij zoals zij. 12 Die dag had je je niet mogen verlustigen in de rampspoed die je broeder trof, je had je niet mogen verheugen over de ondergang van het volk van Juda, en op die dag van angst had je hen niet mogen bespotten. 13 Die dag had je de poorten van de stad niet binnen mogen gaan, je had je op die dag van onheil niet mogen verlustigen in het kwaad dat mijn volk werd aangedaan, en op die dag van ongeluk had je je niet mogen vergrijpen aan hun bezittingen. 14 Op die dag van angst had je de mensen die vluchtten de weg niet mogen versperren om ze te doden, en hen die ontkomen waren niet mogen uitleveren. 15 Maar de dag van de HEER is nabij voor alle volken; dan zal met jou gedaan worden wat jij met hen gedaan hebt, dan zullen je daden op je eigen hoofd neerkomen.

16 Zoals jullie, volk van Jakob, op mijn heilige berg de beker van mijn woede moesten drinken, zo zal ieder volk die drinken. Ze zullen moeten drinken tot ze niet meer kunnen, en het zal zijn alsof ze nooit hadden bestaan. 17 Maar jullie vinden een toevlucht op de Sion; de Sion wordt weer een heilige plaats. Het volk van Jakob zal zijn bezetters verjagen: *

(17)

zijn bezetters verjagen

– Volgens een Hebreeuws handschrift en de oudste vertalingen. MT: 'zijn bezittingen [weer] bezitten'.

18 Jakobs volk zal het vuur zijn, Jozefs volk de vlam, en het volk van Esau de stoppels. De stoppels gaan in vlammen op, het vuur zal ze verteren, en niemand van Esaus volk zal ontkomen – de HEER heeft gesproken.

19 Het volk van Jakob zal de Negev en het bergland van Esau in bezit nemen, het heuvelland en het gebied van de Filistijnen, en ook de gebieden van Efraïm en Samaria, en Benjamin en Gilead. 20 De ballingen uit Israël, een legermacht geworden, zullen het land van de Kanaänieten veroveren tot aan Sarefat, en de ballingen uit Jeruzalem, nu nog in Sefarad, zullen de steden van de Negev in bezit nemen. 21 Bevrijders zullen de Sion opgaan en regeren over het bergland van Esau – en aan de HEER zal het koningschap toebehoren.

1

1 Eens richtte de HEER zich tot Jona, de zoon van Amittai: 2 'Maak je gereed en ga naar Nineve, die grote stad, om haar aan te klagen, want het kwaad dat ze daar doen is ten hemel schreiend.' 3 En Jona maakte zich gereed, maar vluchtte naar Tarsis, weg van de HEER. Hij ging naar Jafo en vond er een schip met bestemming Tarsis. Hij betaalde de overtocht en ging aan boord om mee te varen naar Tarsis, weg van de HEER.

4 Maar de HEER wierp een hevige storm op de zee, en de zee werd zo wild dat het schip dreigde te breken. 5 De zeelieden werden bang, en ieder riep tot zijn eigen god om hulp. Ook gooiden ze, om het gevaar af te wenden, de lading in zee. Maar Jona was in het ruim van het schip afgedaald, was daar gaan liggen en in een diepe slaap gevallen. 6 De schipper ging naar hem toe en zei tegen hem: 'Wat lig jij hier te slapen! Sta op, roep je God aan! Misschien dat hij zich om ons bekommert, zodat we niet vergaan.' 7 Intussen overlegden de zeelieden: 'Laten we het lot werpen om te weten te komen wiens schuld het is dat deze ramp ons treft.' Ze wierpen het lot, en het lot viel op Jona. 8 Toen zeiden ze tegen hem: 'Vertel ons: Hoe komt het dat deze ramp ons treft? Wat doe je hier aan boord? Waar kom je vandaan? Uit welk land kom je? Bij welk volk hoor je?' 9 Jona antwoordde: 'Ik ben een Hebreëer en ik vereer de HEER, de God van de hemel, de God die de zee en het land gemaakt heeft.' 10 De mannen werden doodsbang, en toen ze van hem hoorden dat hij was weggevlucht van de HEER, zeiden ze tegen hem: 'Hoe heb je dat kunnen doen?' 11 En ze vroegen hem: 'Wat moeten we met je doen, dat de zee ons met rust laat?' Want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger. 12 Hij antwoordde: 'Gooi me in zee, dan zal de zee jullie met rust laten. Want ik weet dat het mijn schuld is dat deze storm zo tegen jullie tekeergaat.' 13 Maar de mannen roeiden uit alle macht om weer aan land te komen; dat lukte hun echter niet, want de zee ging steeds onstuimiger tegen hen tekeer. 14 Toen riepen ze tot de HEER: 'Ach HEER, laat ons toch niet vergaan als wij het leven van deze man opofferen. Reken het ons niet aan als hier een onschuldige sterft. U bent de HEER, al wat u wilt dat doet u!' 15 Toen tilden ze Jona op en gooiden hem in zee, en de woede van de zee bedaarde. 16 De mannen werden vervuld met bang ontzag voor de HEER. Ze brachten hem een offer en deden hem geloften.

2

1 De HEER liet Jona opslokken door een grote vis. Drie dagen en drie nachten zat Jona in de buik van de vis.*

(2:1-11) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als **1:17-2:10**.

2 Toen begon hij in de buik van de vis tot de HEER, zijn God, te bidden:

3 'In mijn nood roep ik de HEER aan
en hij antwoordt mij.
Uit het rijk van de dood schreeuw ik om hulp –
u hoort mijn stem!

4 U slingerde mij de diepte in, naar het hart van de zee.
Door kolkend water ben ik omgeven,
zwaar slaan uw golven over mij heen.
5 Ik dacht: Verstoten ben ik, verbannen uit uw ogen.
Maar eens zal ik opnieuw
uw heilige tempel aanschouwen.

6 Het water stijgt tot aan mijn lippen,
muren van water storten op mij neer,
zeewier om mijn hoofd verstikt mij.
7 Ik zink tot de bodem, waar de bergen oprijzen,
naar het rijk dat zijn grendels voorgoed achter mij sluit.
Maar u trekt mij levend uit de dood omhoog,
o HEER, mijn God!

8 Nu mijn levensadem mij verlaat
roep ik u aan, HEER,
en mijn gebed komt tot u
in uw heilige tempel.

9 Zij die armzalige afgoden vereren,
verlaten u, trouwe God.

10 Maar ik zal mijn stem in dank verheffen
en u offers brengen;

mijn geloften los ik in.
Het is de HEER die redt!

11 Toen, op bevel van de HEER, spuwde de vis Jona uit op het land.

3

1 Opnieuw richtte de HEER zich tot Jona: 2 'Maak je gereed en ga naar Nineve, die grote stad, om haar aan te klagen met de woorden die ik je zeg.' 3 En Jona maakte zich gereed en ging naar Nineve, zoals de HEER hem opgedragen had.

Nineve was een reusachtige stad, ter grootte van drie dagreizen. 4 Jona trok de stad in, één dagreis ver, en riep: 'Nog veertig dagen, dan wordt Nineve weggevaagd!' 5 De inwoners van Nineve geloofden God: ze riepen een vasten uit en iedereen, van hoog tot laag, hulde zich in een boetekleed. 6 Toen de profetie de koning van Nineve bereikte, stond hij op van zijn troon, legde zijn staatsiegevaad af en ging, gehuld in een boetekleed, op de grond zitten. 7 En hij liet in Nineve omroepen: 'Volgens bevel van de koning en zijn edelen is het niemand toegestaan te eten of te drinken, mens noch dier, rund noch schaap of geit. De dieren mogen niet grazen of water drinken. 8 Iedereen, mens en dier, moet zich hullen in een boetekleed en luidkeels God aanroepen. Laat iedereen anders gaan leven en breken met het onrecht dat hij doet. 9 Misschien dat God van gedachten verandert en op zijn besluit terugkomt; wie weet zal hij zijn woede laten varen, zodat wij niet te gronde gaan.' 10 Toen God zag dat zij inderdaad anders begonnen te leven, kwam hij terug op wat hij gedreigd had hun aan te doen, en hij deed het niet.

4

1 Dit wekte grote ergernis bij Jona en hij werd kwaad. 2 Hij bad tot de HEER: 'Ach HEER, heb ik het niet gezegd toen ik nog thuis was? Daarom wilde ik naar Tarsis vluchten. Ik wist het wel: u bent een God die genadig is en liefdevol, geduldig en trouw, en tot vergeving bereid. 3 Laat mij maar sterven, HEER: ik ben liever dood dan dat ik zo verder moet leven.' 4 Maar de HEER zei: 'Is het terecht dat je zo kwaad bent?'

5 Nadat Jona Nineve had verlaten, was hij aan de oostkant van de stad gaan zitten. Hij had er een hut gemaakt om in de schaduw af te wachten wat er met de stad zou gebeuren. 6 Nu liet God, de HEER, een wonderboom opschieten om Jona schaduw boven zijn hoofd te geven en zijn ergernis te verdrijven. Jona was opgetogen over de plant. 7 Maar de volgende morgen, bij het aanbreken van de dag, liet God de plant door een worm aanvreten, zodat hij verdorde. 8 En toen de zon opkwam, liet God een verzengende wind uit het oosten waaien; de zon brandde zo op Jona's hoofd dat hij door de hitte werd bevangen. Hij bad om te mogen sterven: 'Ik ben liever dood dan dat ik zo verder moet leven.' 9 Maar God zei tegen Jona: 'Is het terecht dat je zo kwaad bent over die plant?' Jona antwoordde: 'Ik ben verschrikkelijk kwaad, en terecht!' 10 Toen zei de HEER: 'Als jij al verdriet hebt om die wonderboom, waar jij geen enkele moeite voor hebt hoeven doen en die jij niet hebt laten groeien, een plant die in één nacht opkwam en in één nacht verging, 11 zou ik dan geen verdriet hebben om Nineve, die grote stad, waar meer dan honderdtwintigduizend mensen wonen die het verschil tussen links en rechts niet eens kennen, en dan nog al die dieren?'

1

1 Dit zijn de woorden die de HEER richtte tot Micha uit Moreset, toen Jotam, Achaz en Hizkia in Juda regeerden; het visioen dat hij zag over Samaria en Jeruzalem.

Het oordeel van de HEER

2 Luister, volken, allemaal,
hoor, aarde en wie haar bewonen,
hoe God, de HEER,
tegen jullie getuigen zal
vanuit zijn heilige tempel.

3 Zie hoe de HEER zijn verblijf verlaat, afdaalt,
en over de hoogten van de aarde schrijdt.

4 Onder hem smelten de bergen
en splijten de dalen
als was dat smelt voor vuur,
als water dat van een helling stort.

5 Dit alles gebeurt om Jakobs misdaad,
om de zonden van het volk van Israël.

Wat is de misdaad van Jakob?

Samaria!

Wat zijn de offerhoogten van Juda?

Jeruzalem!

6 Van Samaria maak ik een ruïne,
kale grond,
alleen geschikt voor een wijngaard.
Zijn stenen stort ik in het dal,
zijn fundamenten leg ik bloot.

7 Al zijn godenbeelden worden verbrijzeld,
al dat hoerenloon gaat in vlammen op.
Al die beelden zal ik vernietigen,
want met hoerenloon zijn ze betaald
en als hoerenloon zullen ze weer dienen.

8 Laat mij dan klagen, laat me schreeuwen,
laat mij naakt en blootsvoets gaan,
laat mij huilen als een jakhals,
laat mij roepen als een struisvogel.

9 De wonden van Samaria zijn ongeneeslijk,
ze reiken tot aan Juda,
ze raken aan de poort van mijn volk,
ze raken Jeruzalem.

10 Vertel het niet in Gat,
ween daar niet.
Wentel je in het stof
van Bet-le-Afra.

11 Trek verder in gevangenschap,
bevolking van Safir,
naakt en in schande.

Ook de bevolking van Saānan
is niet ontkomen.
Een rouwklacht in Bet-Haësel,
de stad wordt jullie ontnomen.

12 De bevolking van Marot
heeft gehoopt op het goede,
maar het kwaad van de HEER daalde neer
tot bij de poorten van Jeruzalem.

13 Bind de wagen aan het span,

bevolking van Lachis;
 in jou huist het kwaad van Israël,
 de oorsprong van de zonde van Sion.
 14 Neem daarom afscheid van Moreset-Gat;
 Achzibs werkplaatsen worden voor Israëls koningen
 als een beek die plotseling droogvalt.
 15 Opnieuw zal ik een bezetter sturen,
 bevolking van Maresa;
 Israëls leiders zullen naar Adullam vluchten.
 16 Scheer je haar af, scheer je kaal
 om de kinderen die je geluk uitmaken.
 Scheer je zo kaal als een gier,
 want ze worden bij je weggehaald.

2

1 Wee hun die kwaad in de zin hebben en op hun bed boze plannen smeden. Al in het ochtendgloren brengen ze die ten uitvoer, dat ligt in hun macht. 2 Willen ze een veld? Ze roven het! Willen ze een huis? Ze nemen het! Ze maken zich meester van huizen en hun bezitters, van mensen en hun eigendom. 3 Daarom – dit zegt de HEER: Over dit volk zal ik onheil brengen, een onheil dat jullie niet kunnen afschudden en waaronder jullie gebukt zullen gaan. Er wacht jullie een tijd van verschrikking! 4 Dan zal dit over jullie worden gezegd, dan zal deze weeklacht klinken:

‘Het is voorbij!’ zal men zeggen.

‘We zijn reddeloos verloren.

Ons erfdeel wordt verkwanseld,

het wordt ons ontnomen,

ons land onder afvalligen verdeeld.’

5 Daarom blijven jullie achter wanneer het volk van de HEER het land verdeelt. Niemand zal voor jullie het lot werpen wanneer het meetlint wordt gespannen.

6 ‘Houd op,’ zeggen zij, ‘houd op met dat geprofeteer! Komt er nooit een eind aan die beschimpingen? 7 Zou dit het zijn wat het volk van Jakob is aangezegd? Verliest de HEER zo snel zijn geduld, zouden dit zijn daden zijn?’ Betekenen mijn woorden dan geen voorspoed voor wie de rechte weg gaat? 8 Steeds weer stelt mijn volk zich vijandig op tegenover al wie vredelievend is. *

(2:8)

al wie vredelievend is

– Voorgestelde lezing ondersteund door de Septuaginta. MT: ‘een mantel’.

Nietsvermoedende, vreedzame voorbijgangers worden van hun mantel beroofd. 9 Jullie verdrijven de vrouwen van mijn volk uit de huizen waarin zij gelukkig zijn. Jullie ontnemen hun kinderen voor altijd de luister waarmee ik hen heb bekleed. 10 Sta op, ga weg, hier zul je geen rust vinden. Dit land is onrein, het brengt bederf en vreselijke vernietiging. 11 Als er iemand was die niets dan wind en valse leugens verspreidt en profeteert: ‘Ik zie wijn en drank,’ dan zou dat voor dit volk de ware profeet zijn!

12 Ik zal je bijeenbrengen, Jakob, je in je geheel bijeenbrengen.

Ik zal verzamelen wat er van Israël over is, ik zal het verzamelen.

Ik zal ze samenbrengen als schapen en geiten

binnen de omheining. *

(2:12)

binnen de omheining

– Volgens sommige oude vertalingen. MT: ‘van Bosra’.

als een kudde in de wei;

het zal daar gonzen van de mensen.

13 Hij die een bres slaat gaat voorop,

ze breken uit, ze trekken door de poort,

ze gaan erdoor naar buiten.

Hun koning gaat hun voor,

de HEER gaat aan het hoofd.

3

1 En ik zei: Hoor toch, leiders van Jakob, hoor, heersers van het volk van Israël! Jullie moeten het recht toch kennen? 2 Maar jullie haten het goede en houden van het kwaad. Jullie stropen mijn volk de huid af en rukken het vlees van hun botten. 3 Zij eten hun vlees, ze stropen hun huid af en breken hun botten. Als vlees om te koken, als vlees voor de pot hakken ze mijn volk in stukken. 4 Als ze dan tot de HEER om hulp roepen, zal hij hun niet antwoorden. Hij zal zijn gelaat voor hen verbergen vanwege het kwaad dat ze begaan.

5 Dit zegt de HEER over de profeten die mijn volk misleiden, die over vrede praten zolang ze maar iets te eten krijgen en die iedereen die hen niet op hun wenken bedient de oorlog verklaren: **6** Voor jullie zal het een nacht zijn zonder visioenen, donker en zonder voorspellingen. Voor die profeten zal de zon ondergaan en zal de dag veranderen in duisternis. **7** De zieners zullen beschaamd staan en de waarzeggers worden te schande gemaakt: ze zullen hun mond gesloten houden, want God geeft geen antwoord. **8** Ik daarentegen ben vervuld van kracht, ik heb de geest van de HEER, ik ben rechtvaardig en ik heb de moed om aan Jakob zijn wandaden bekend te maken, en aan Israël zijn zonde.

9 Hoor toch wat volgt, leiders van het volk van Jakob en heersers van het volk van Israël, jullie die de gerechtigheid verafschuwen en al wat recht is krom maken, **10** die Sion bouwen op bloed en Jeruzalem op onrecht. **11** De leiders spreken er recht in ruil voor geschenken, de priesters geven onderricht tegen betaling, de profeten voorspellen voor geld, terwijl ze zich op de HEER beroepen en zeggen: 'De HEER is toch in ons midden? Ons kan geen kwaad overkomen.' **12** Daarom, door jullie toedoen, zal de Sion als een akker worden omgeploegd, zal Jeruzalem een ruïne worden en de tempelberg een overwoekerde heuvel.

4 Het koningschap van de HEER

1 Eens zal de dag komen
dat de berg met de tempel van de HEER
rotsvast zal staan,
verheven boven de heuvels,
hoger dan alle bergen.

Volken zullen daar samenstromen,
2 machtige naties zullen zeggen:
'Laten we optrekken naar de berg van de HEER,
naar de tempel van Jakobs God.
Hij zal ons onderrichten, ons de weg wijzen,
en wij zullen zijn paden bewandelen.'
Vanaf de Sion klinkt zijn onderricht,
vanuit Jeruzalem spreekt de HEER.

3 Hij zal rechtspreken tussen machtige volken,
over grote en verre naties een oordeel vellen.
Dan zullen zij hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers
en hun speren tot snoeimessen.
Geen volk zal nog het zwaard trekken tegen een ander volk,
geen mens zal meer weten wat oorlog is.

4 Ieder zal zitten onder zijn wijnrank
en onder zijn vijgenboom,
door niemand opgeschrikt,
want de HEER van de hemelse machten heeft gesproken.

5 Laat andere volken hun eigen goden volgen –
wij vertrouwen op de naam van de HEER, onze God,
voor eeuwig en altijd.

6 Als die tijd gekomen is – spreekt de HEER –
zal ik de kreupelen verzamelen,
de verstrooiden bijeenbrengen,
verenigen wie ik onheil heb gebracht.

7 De kreupelen zal ik sparen,
van de verdrevenen maak ik een groot volk,
en op de Sion zal de HEER hun koning zijn,
van nu tot in eeuwigheid.

8 En jij, wachttorens over de kudde, vesting van Sion,
jij zult je vroegere heerschappij herkrijgen,
aan jou, Jeruzalem, behoort het koningschap toe.

9 Waarom schreeuw je nu?
Heb je dan geen koning meer,
of is je raadgever verdwenen,
dat je ineens krimp van pijn, als in barensood?
10 Krimp ineen en schreeuw het uit, vrouwe Sion,
krimp ineen als een vrouw die baren moet.

Je zult de stad moeten verlaten
en gaan leven op het veld.
Je zult naar Babel gaan,
en daar zul je worden bevrijd,
uit de handen van je vijanden
worden vrijgekocht door de HEER.

11 Nu lopen vele volken tegen je te hoop,
ze zeggen: 'Laat Sion maar worden ontwijd,
wij zullen ervan genieten!'

12 Maar ze weten niet wat de HEER met ze voorheeft,
ze hebben geen inzicht in zijn besluit:
dat hij ze verzameld heeft als graan op de dorsvloer.

13 Vrouwe Sion, dors hen.
Ik geef je een horen van ijzer
en hoeven van brons,
je zult die volken vertrappen.
Wat ze hebben buitgemaakt zal voor de HEER zijn,
aan de Heer van de hele aarde komt hun vermogen toe.

14 Kerf nu, krijgsvrouw, je lichaam open;
onze muren worden belegerd,
en hij die Israël leiden moet
wordt met een staf in het gezicht geslagen.

5

1 Uit jou, Betlehem in Efrata,
te klein om tot Juda's geslachten te behoren,
uit jou komt iemand voort die voor mij over Israël zal heersen.
Zijn oorsprong ligt in lang vervlogen tijden,
in de dagen van weleer.

2 Totdat de vrouw die zwanger is haar kind heeft gebaard,
worden zijn broeders aan hun lot overgelaten.
Daarna zullen wie er nog over zijn
terugkeren naar de andere Israëlieten.

3 Hij zal aantreden en hen als een herder weiden,
bekleed met de macht van de HEER, zijn God,
met de majesteit van diens verheven naam.

Zij zullen veilig wonen,
want hij zal heersen tot aan de einden der aarde,
4 en hij brengt vrede.

Wanneer Assyrië ons land binnenvalt
en zijn voet in onze paleizen zet,
zullen wij zeven herders doen opstaan,
ja, acht vorsten uit mensen gekozen.

5 Met het zwaard zullen zij Assyrië kaalslaan,
met blinkende wapens*

(5:5)

met blinkende wapens

– Volgens sommige oude vertalingen. MT: 'in zijn poorten'.

Nimrod vernietigen.

Hij zal ons bevrijden van Assyrië
wanneer het ons land binnenvalt
en onze grenzen overschrijdt.

6 En wat er van Jakob is overgebleven,
te midden van machtige volken,
zal zijn als dauw die van de HEER komt,
als regendruppels op het groen,
dat niets verwacht van een mens
en niet naar mensenkinderen uitziet.

7 Wat er van Jakob is overgebleven,
te midden van grote volken,
zal zijn als een machtige leeuw tussen het wild,
als een leeuw die de kudde binnendringt,
een leeuw die vertrapt en verscheurt,
en er is niemand die hem tegenhoudt.

8 Mogen je aanvallers je kracht leren kennen,
mogen je vijanden worden vernietigd!

9 Op die dag zal het gebeuren – spreekt de HEER –
dat ik je paarden zal afslachten
en je strijdwagens vernietigen.

10 Ik zal de steden in je land verwoesten
en je vestingen neerhalen.

11 Je tovermiddelen zal ik je ontnemen,
ik laat geen waarzeggers meer toe.

12 Je godenbeelden zal ik vernietigen,
evenals je gewijde stenen,
en je zult niet langer knielen voor wat je zelf hebt gemaakt.

13 Je Asjerapalen zal ik verwijderen,
je tempelburchten zal ik verwoesten,

14 en in mijn hevige toorn neem ik wraak
op alle volken die niet hebben geluisterd.

6 De gerechtigheid van de HEER

1 Hoor toch wat de HEER zegt!

Sta op, laat de bergen uw rechtsgeding horen,
laat de heuvels getuige zijn.

2 Luister, bergen, naar het pleidooi van de HEER,
hoor toe, onwrikbare fundamenten van de aarde.

De HEER heeft een geschil met zijn volk,
hij klaagt Israël aan:

3 'Mijn volk, wat heb ik je misdaan?

Waarmee heb ik je gekweld? Antwoord mij!

4 Ik heb je weggeleid,

bevrijd uit de slavernij in Egypte.

Ik zond Mozes, Aäron en Mirjam

om jullie voor te gaan.

5 Ben je dan vergeten, mijn volk,

wat Balak besloot, de koning van Moab,

wat Bileam, de zoon van Beor, hem antwoordde?

Ben je vergeten wat er gebeurde tussen Sittim en Gilgal?

Ken je de gerechtigheid van de HEER niet meer?'

6 'Wat kan ik de HEER aanbieden,

waarmee hulde brengen aan de verheven God?

Moet ik hem tegemoet treden met brandoffers,

zou hij eenjarige stieren aanvaarden?

7 Kan ik hem gunstig stemmen met duizenden rammen,

met olie, stromend in tienduizend beken?

Moet ik mijn oudste kind geven voor wat ik heb misdaan,

de vrucht van mijn schoot voor mijn zondig leven?'

8 Er is jou, mens, gezegd wat goed is,

je weet wat de HEER van je wil:

niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten

en nederig de weg te gaan van je God.

9 Hoor, de HEER roept tot de stad – wie wijs is heeft ontzag voor uw naam.*

(6:9) heeft ontzag voor uw naam – Voorgestelde lezing ondersteund door de oudste vertalingen. MT: 'zal uw naam zien'.

Hoor het striemen van de roede: wie zou er dan nog voor haar getuigen?*

(6:9) wie zou er dan nog voor haar getuigen – Voorgestelde lezing. MT: 'wie heeft haar nog bestemd'.

10 Zou ik geen aandacht schenken aan de schatten*[†]

(6:10) *Zou ik geen aandacht schenken aan de schatten* – Voorgestelde lezing. MT: ‘Zijn er schatten’.

in het huis van een gewetenloos mens, schatten door onrecht verkregen, of aan die ondermaatse efa, die om vergelding schreeuwt? 11 Zou ik een onzuivere weegschaal, een buidel met valse gewichten door de vingers zien? 12 De rijken van de stad zijn een en al geweld, haar inwoners zijn bedriegers, ze hebben een leugenachtige tong. 13 Daarom ook ben ik begonnen je te slaan,*[†]

(6:13) *ben ik begonnen je te slaan* – Volgens de oudste vertalingen. MT: ‘heb ik ziek gemaakt [door] je te slaan’. je te treffen vanwege je zonden. 14 Nu zul je eten maar niet verzadigd worden, en je darmen raken verstopt. Wat je opbergt kun je niet behouden, en wat je wel behoudt laat ik ten prooi vallen aan het zwaard. 15 Je zult wel zaaien maar niets oogsten, je zult olijven persen maar je niet met olie inwrijven, je zult druiven treden maar geen wijn drinken. 16 Jullie houden je graag aan de bepalingen van Omri en aan de besluiten van het huis van Achab, jullie volgen hun raad. Daarom maak ik van jullie, inwoners van de stad, een afschrikwekkend voorbeeld en een voorwerp van spot, en je zult de schande van mijn volk dragen.

7

1 Ongelukkige die ik ben, het is als bij de late oogst, als bij de laatste pluk: geen volle druiventros meer om te eten, geen vroege vijg meer, waarnaar ik smacht. 2 Zij die trouw waren zijn verdwenen uit het land, niemand is nog rechtschapen. Allen zijn op bloed belust, iedereen belaagt zijn naaste. 3 Ze bekwamen zich in het kwaad: alleen voor geld stellen leiders een onderzoek in, rechters spreken recht tegen betaling, hooggeplaatsten zeggen wat hun het beste uitkomt, en zo houden zij het recht op afstand. 4 De deugdzaamste van hen is als een doornstruik, de oprechtste is erger dan een stekelhaag. De dag van straf, door uw wachters aangekondigd, is gekomen, en het volk is in beroering! 5 Geloof je naaste niet, vertrouw je vriend niet, let op je woorden, ook bij wie er in je armen ligt. 6 De zoon veracht zijn vader, de dochter verzet zich tegen haar moeder, de schoondochter tegen haar schoonmoeder, en huisgenoten blijken vijanden.

7 Maar ik, ik blijf uitzien naar de HEER, ik blijf hopen op de God die mij redding zal brengen. Hij zal mij horen, mijn God.

8 Jij die me haat, maak je niet vrolijk over mij.

Al ben ik gevallen, ik sta op,
al is het donker om mij heen, de HEER is mijn licht.

9 De toorn van de HEER zal ik dragen
– ik weet, ik heb tegen hem gezondigd –
tot hij voor mij heeft gepleit,
mij recht heeft verschaft.

Hij zal me naar het licht voeren
en ik zal zijn gerechtigheid aanschouwen.

10 Zij die me haat zal het zien en beschaamd zijn,
zij die me vroeg: ‘Waar is hij dan, de HEER, je God?’
Ik zal toekijken en genieten
wanneer ze als straatvuil vertrapt wordt.

11 Dat is de dag om je muren op te bouwen,
de dag dat je grenzen worden verlegd.

12 Die dag zal men bij je komen,
van Assyrië tot de steden van Egypte,
van Egypte tot aan de Eufraat,
en vanaf de zee in het westen tot aan de hoogste berg.

13 En de aarde zal worden verwoest,
om haar bewoners, vanwege hun daden.

14 Weid uw volk met uw staf,
uw geliefde kudde die eenzaam leeft
in het woud, omringd door vruchtbaar land.
Mogen ze weiden in Basan en Gilead,
als in de dagen van weleer.

15 Als in de dagen van zijn bevrijding uit Egypte
laat ik dit volk wonderbaarlijke daden zien.

16 De volken zullen het zien en beschaamd staan,
berooft van hun kracht,
doof en met de hand op de mond.

17 Ze zullen stof likken als een slang,
als dieren die kronkelen over de grond.
Sidderend zullen ze uit hun burchten komen,
vol ontzag voor de HEER, onze God.
Ze zullen u vrezen!

18 Wie is een God als u,
die schuld vergeeft
en aan zonde voorbijgaat?
U blijft niet woedend
op wie er van uw volk nog over zijn;
liever toont u hun uw trouw.

19 Opnieuw zult u zich over ons ontfermen
en al onze zonden tenietdoen.
Onze zonden werpt u in de diepten van de zee.

20 U bewijst Jakob uw trouw
en Abraham uw goedheid,
zoals u gezworen hebt aan onze voorouders,
in de dagen van weleer.

1

1 Profetie over Nineve. Boek van het visioen van Nahum uit Elkos.

2 De HEER is een wrekende God,
hij duldt niemand naast zich.
De HEER is een woedende wreker,
de HEER wreekt zich op zijn tegenstanders,
hij richt zijn toorn op zijn vijanden.
3 De HEER is geduldig, maar zeer sterk,
hij laat nooit iets ongestraft.

De HEER gaat zijn weg door storm en wervelwind,
wolken zijn het stof van zijn voeten.
4 Hij verheft zijn stem tegen de zee en legt haar droog,
de rivieren laat hij verdrogen.
Verwelkt zijn Basan en Karmel,
ook Libanons bloesem – verwelkt.
5 Bergen beven voor hem,
heuvels wankelen,
de aarde rijst voor hem op,
de wereld met al haar bewoners.
6 Wie houdt zich staande in zijn toorn?
Wie houdt stand in de gloed van zijn woede?
Zijn woede is als een laaiend vuur,
rotsen spatten voor hem uiteen.

7 De HEER is goed,
een vesting in tijden van nood,
hij kent wie bij hem schuilen.
8 Maar zijn vijanden jaagt hij het duister in,
met een vloedgolf verwoest hij hun stad.
9 Wat denken ze tegen hem te ondernemen?
De HEER verijdelt hun plan,
Juda wordt geen tweede keer bedreigd.
10 Al sluiten ze zich aaneen als een doornhaag,
al zijn ze overmoedig door de drank,
ze worden als droge stoppels verbrand.
11 Uit hen is iemand voortgekomen
vol kwade gedachten tegen de HEER,
vol heilloze plannen.

12 Dit zegt de HEER:
Al zijn ze op volle sterkte en zeer talrijk,
toch worden ze neergemaaid, het is met hen gedaan!
Ik heb je gekweld, Juda,
maar ik zal je niet meer kwellen,
13 want nu breek ik zijn juk dat op je schouders ligt,
en je riemen ruk ik los.
14 Over hem heeft de HEER dit beslist:
Jouw naam zal niet voortbestaan,
in je tempels vernietig ik de godenbeelden.
Ik zal een graf voor je delven, verachtelijk ben je.

2

1 Daar, over de bergen,
snelt een boodschapper.
Hij kondigt vrede aan.
Vier de feesten, Juda,
los je geloften in,

want nooit meer trekken schurken door je land,
ze zijn volledig uitgeroeid.*

(2:1-14) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als **1:15-2:13**.

2 Er is iemand tegen hen opgestaan
die hen uiteen zal drijven.
Bewaak je vesting, Nineve!
Kijk uit over de weg!
Omgord je heupen!
Verzamel al je kracht!
3 De HEER herstelt het aanzien van Jakob, van Israël,
door vernielers vernield,
die zijn ranken verwoestten.

Ondergang van Nineve

4 De schilden van zijn helden zijn rood gekleurd,
zijn soldaten gaan in purper gekleed.
De wagens die hij opstelt zijn vlammend gepantserd,
de lansen worden gericht.
5 Door de straten razen de wagens,
ze jagen voort over de pleinen,
ze zien eruit als fakkels,
als bliksemschichten schieten ze voorbij.
6 Hij spoort zijn bevelhebbers aan,
hals over kop gaan zij voort.
Ze snellen naar de stadsmuur,
het stormdak wordt opgesteld,
7 de sluizen gaan open,
het paleis stort ineen.
8 Daar staat hij, hij laat de stad naakt wegvoeren.
Haar slavinnen klagen als duiven,
rouwend slaan ze zich op hun borst.
9 Nineve!
Een volle vijver zolang het bestond,
nu stroomt hij leeg.
Blijf staan! Blijf staan!
Maar niemand die zich omdraait.
10 Roof het zilver, roof het goud!
De schat is onuitputtelijk!
Kostbaarheden zonder tal!
11 Verwoesting, woestheid, woestenij:
harten bezwijken, knieën knikken,
heupen beven, gezichten verbleken.

12 Wat is er over van het leeuwenhol?
Het was een nest vol jonge leeuwen,
de leeuw, de leeuwin en de welpen
gingen er ongestoord hun gang.

13 De leeuw roofde voor zijn welpen,
beet kelen door voor zijn leeuwinnen,
vulde zijn holen met prooi,
zijn legers met buit.

14 Ik zal je straffen – spreekt de HEER van de hemelse machten.
Ik laat je strijdswagens opgaan in rook,
het zwaard zal je dappere leeuwen verslinden,
je prooi vaag ik weg van de aarde,
de stem van je gezanten wordt niet meer gehoord.

3

1 Wee de bloedstad,
een en al leugen,

vol oorlogsbuit,
het roven houdt niet op.
2 Hoor! Knallende zweepen!
Hoor! Daverende wielen!
Dravende paarden,
dansende wagens,
3 steigerende ruiters,
vlammende zwaarden,
bliksemende lansen!
Vele doden,
massa's lichamen,
ontelbare lijken,
je struikelt over de lijken.

4 Je gedraagt je als een hoer,
een verleidster ben je, bedreven in toverij,
je verkwanselt volken voor je ontuchtige praktijken,
en stammen voor je toverkunst.

5 Daarom zal ik je straffen – spreekt de HEER van de hemelse machten.
Ik zal je kleren optillen tot over je gezicht,
je naaktheid aan alle volken tonen,
je schaamte aan alle landen laten zien.

6 Ik zal je onder vuil bedelven,
je belachelijk maken,
je te kijk zetten.

7 Dan zal ieder die je ziet zich van je afwenden
en zeggen: 'Nineve is verwoest!'
Wie zal om haar rouwen?
Waar vind ik iemand die je troost?

8 Ben jij beter dan Thebe,
aan de armen van de Nijl,
omgeven door water,
met de zee als bescherming,
met als stadswal de zee?

9 Nubië en Egypte waren haar steeds weer tot steun,
Put en de Libiërs kwamen haar te hulp.

10 Toch moest ook zij in ballingschap,
ook zij werd gevangen en weggevoerd.
Ook haar zuigelingen werden vermorzeld
op iedere hoek van de straat.
Ook om haar aanzienlijken wierp men het lot,
ook haar leiders werden in de boeien geslagen.

11 Ook jij zult dronken en beneveld raken,
ook jij zult voor de vijand moeten vluchten.

12 Je vestingsteden zijn als bomen vol rijpe vijgen:
worden ze geschud, dan vallen ze de eter in de mond.

13 Je leger is een stel vrouwen,
de poorten van je land staan wijd open voor je vijanden,
vuur heeft je sluitbalken verteerd.

14 Put maar water voor het beleg,
versterk je vestingsteden!
Treed de klei en stamp de leem,
pak de steenvorm!

15 Toch zal het vuur je verteren,
het zwaard je verdelgen.
Het zal je opvreten als een zwerm sprinkhanen,
ook al ben je net zo talrijk
en plant je je voort als de bidsprinkhaan.

16 Bij jou zijn er meer handelaars
dan sterren aan de hemel –
ze ontpoppen zich als sprinkhanen, en vliegen weg.

17 Je leiders zijn als bidsprinkhanen,
je ambtenaren als een zwerm vliegen.
Op een koude dag zitten ze op de muren,
maar zodra de zon schijnt vliegen ze weg,
niemand weet waarheen. Waar zijn ze?

18 Je herders slapen, koning van Assyrië,
je leiders zitten stil,
je volk is verstrooid over de bergen
en niemand brengt het bijeen.

19 Er is geen verzachting voor je wond,
je letsel is niet te genezen.
Wie hoort wat er met jou gebeurt, klapt in zijn handen,
want wie heeft niet voortdurend geleden onder jouw wreedheid?

1

1 Profetie; visioen van de profeet Habakuk.

2 Hoe lang nog, HEER, moet ik om hulp roepen
en luistert u niet,

moet ik 'Geweld!' schreeuwen
en brengt u geen redding?

3 Waarom toont u mij dit onheil
en ziet u zelf de ellende aan?

Ik zie slechts verwoesting en geweld,
opkomende twist en groeiende tweedracht.

4 De wet wordt ondermijnd,
het recht krijgt niet langer zijn loop,
de wettelozen verdringen de rechtvaardigen,
het recht wordt verdraaid.

5 Kijk naar de volken, let goed op,
jullie zullen verbaasd zijn en verbijsterd!

Er gebeurt iets, nog tijdens jullie leven,
iets zo uitzonderlijks

dat je het niet zult geloven
als het je wordt verteld.

6 Ik laat de Chaldeeën komen,
dat grimmige, onstuimige volk,
dat de hele aarde doorkruist
om andermans woonplaatsen te bezetten.

7 Geducht en gevreesd is het,
het stelt zijn eigen wet,
vertrouwt op eigen macht.

8 Sneller dan panters zijn hun paarden,
feller dan wolven in de avond.

Hun ruiters komen aangestormd,
van verre vliegen ze aan,
als arenden duiken ze op hun prooi.

9 Dat hele volk komt aangestormd,
met geweld rukt het op;
onstuitbaar als de oostenwind
maakt het gevangenen, als zandkorrels zo veel.

10 Met koningen drijft het de spot,
met aanvoerders speelt het een spel,
om vestingen lacht het:

het werpt wat aarde op en neemt ze in.

11 Dan trekt de wind verder en waait voorbij.
Boeten zal hij die van zijn kracht zijn god maakt.

12 Bent u, HEER, niet altijd mijn God, mijn Heilige geweest?
Wij zullen toch niet sterven?

Om het vonnis te voltrekken, HEER,
hebt u de Chaldeeër opgeroepen,
u hebt hem ertoe bestemd, o Rots,
om ons te straffen.

13 Uw ogen zijn te zuiver om het kwaad te kunnen aanzien,
de ellende te kunnen verdragen.

Waarom dan verdraagt u deze trouwelozen,
zwijgt u, nu de wetteloze verslindt
wie rechtvaardiger is dan hij?

14 Als vissen in de zee maakt u de mensen,
als kruipende dieren zonder leider.

15 De Chaldeeër slaat ze allemaal aan de haak,

sleept ze mee in zijn net, verzamelt ze in zijn fuik.
Daarom is hij blij en vrolijk,
16 brengt hij offers aan zijn net,
brandt hij wierook voor zijn fuik,
alles voor een vette buit, een overvloedig maal.
17 Mag hij maar doorgaan zijn netten te legen,
meedogenloos volken blijven vermoorden?

2

1 Ik ga nu op mijn wachtpost staan,
betrek mijn post op het bolwerk,
kijk uit om te zien wat de HEER mij zal zeggen,
wat hij mij antwoordt op mijn verwijt.

2 Dit was het antwoord van de HEER.
Schrijf dit visioen op,
grif het duidelijk in platen, zodat het snel te lezen is.

3 Het visioen wacht tot zijn tijd gekomen is,
het getuigt ervan, het liegt niet.
Ook al is het nog niet vervuld,
wacht maar, het komt zeker,
het zal niet uitblijven.

4 Wie niet oprecht is kwijnt weg,
maar de rechtvaardige zal leven door zijn trouw.

5 Zo bedrieglijk als de wijn is,
zo hoogmoedig is deze man,
maar hij zal zijn doel niet bereiken.
Net als het dodenrijk spert hij zijn keelgat open,
net als de dood raakt ook hij niet verzadigd.
Hij verzamelt alle volken om zich heen,
haalt alle naties naar zich toe.
6 Iedereen zal spreuken op hem toepassen, spotliederen en raadsels.

Ze zullen zeggen:

‘Wee hem die zich verrijkt met andermans goed
en zo een steeds zwaardere schuld op zich laadt.
Hoe lang gaat hij daar nog mee door?’

7 Denk je niet dat je schuldeisers plotseling zullen opstaan,
dat je bedreigers wakker zullen worden?
Dan word jij hun prooi!

8 Je hebt vele volken geplunderd,
andere volken zullen jou plunderen.
Je hebt bloed vergoten,
je hebt gewelddaden begaan
tegen het land, de stad en haar bewoners.

9 ‘Wee hem die woekerwinsten maakt ten bate van zijn huis,
zijn nest in de hoogte bouwt,
om zo uit de greep van het onheil te blijven.’

10 Wat je van plan bent is je huis tot schande,
door vele volken te vernietigen verspeel je je leven.

11 Zelfs de stenen klagen je aan vanuit de muur,
en de balken stemmen ermee in vanuit het gebinte.

12 ‘Wee hem die een stad bouwt op bloed
en een vesting op onrecht.’

13 Is dit niet de wil van de HEER van de hemelse machten:
volken zwoegen voor een verslindend vuur,
landen matten zich af voor niets?

14 Maar zoals de zee vol water is,
zo zal de aarde vol kennis van de grootheid van de HEER zijn.

15 'Wee hem die iemand te drinken geeft
en daar gif aan toevoegt,
die iemand dronken voert om hem naakt te zien.'
16 Vol van schande ben je, zonder eer;
ook jij zult moeten drinken en je voorhuid laten zien.
De rechterhand van de HEER reikt je de beker aan,
schande over je eer!
17 Het geweld tegen de Libanon zal je achtervolgen,
de slachting onder de dieren zal je verbijsteren,*

(2:17) zal je verbijsteren – Volgens de oudste vertalingen. MT: 'zal hen verbijsteren'.

net als het bloed dat je vergoten hebt
en de gewelddaden die je hebt begaan
tegen het land, de stad en haar bewoners.

18 Wat heb je aan een godenbeeld,
gebeeldhouwd door zijn maker?
Aan een gegoten beeld dat leugens verkondigt?
Wie vertrouwt zich nu toe aan wat hij zelf heeft gemaakt?
Wat hij maakt zijn stomme afgoden!
19 'Wee hem die tegen een stuk hout zegt: "Word wakker!"
en tegen een stomme steen: "Sta op!"'
Zal dat beeld iets verkondigen?
Het is wel gevat in goud en zilver,
maar er zit geen leven in.
20 De HEER troont in zijn heilig paleis.
Aarde, wees stil voor hem!

3

1 Gebed van de profeet Habakuk. Als een klaaglied.

2 HEER, ik heb uw aankondiging gehoord.
Voor wat u gaat doen, HEER, heb ik ontzag.
Breng het in deze tijd tot stand,
maak het in deze tijd bekend,
maar toon uw mededogen
als het tumult losbarst.

3 God komt uit Teman,
de Heilige komt uit de bergen van Paran. *sela**

(3:3) *sela* – De betekenis van deze Hebreeuwse term is onzeker. Vermoedelijk gaat het om een liturgische
of muzikale aanwijzing.

Zijn glorie straalt aan de hemel,
de aarde is vol van zijn roem.
4 Schittering is er als zonlicht,
stralen komen uit zijn hand,
waarin zijn kracht verborgen is.
5 Voor hem uit gaat de pest,
de koorts volgt hem op de voet.
6 Hij staat en doet de aarde beven,
hij kijkt en de volken springen op.
De aloude bergen worden verbrijzeld,
de eeuwige heuvels zinken ineen,
hij gaat rond zoals in vroeger tijden.
7 Ik zie hoe de tenten van Kusan zuchten onder het onheil,
hoe de tentdoeken van Midjan klapperen.

8 HEER, is uw woede tegen rivieren,
is tegen de rivieren uw woede ontbrand,
en uw toorn tegen de zee,

dat u uitrijdt met uw paarden,
met uw zegewagens?

9 U haalt uw boog te voorschijn,
op uw bevel zoeven de pijlen, *sela*
met stromen van water splijt u de aarde.

10 De bergen zien u en beven van angst,
een stortvloed van water kolkt voorbij.

De diepte verheft haar stem,
ze strekt haar handen omhoog.

11 Nu uw pijlen flitsen en lichten,
nu uw lans schittert en bliksemt,
trekken zon en maan zich terug.

12 Grimmig schrijdt u voort over de aarde,
volken vertrapt u in toorn.

13 Om uw eigen volk te redden trekt u uit,
u komt tot redding van uw gezalfde.
Het dak van de wetteloze slaat u stuk,
u legt de fundamenten bloot tot de laatste steen. *sela*

14 Met zijn eigen pijlen
doorboort u de aanvoerder van de krijgers.
Zij stormen aan om mij te breken,
het doet ze plezier om in het geniep
een arme stakker te verslinden.

15 U rijdt over de zee met uw paarden,
door het schuim van grote wateren.

16 Ik hoorde dit alles en ik beefde vanbinnen,
ik vernam het en mijn lippen trilden.
Mijn botten werden aangevreten,
ik stond te trillen op mijn benen,
wachtend op de dag van het onheil,
de dag dat u optrekt tegen het volk dat ons aanviel.

17 Al zal de vijgenboom niet bloeien,
al zal de wijnstok niets voortbrengen,
al zal de oogst van de olijfboom tegenvallen,
al zal er geen koren op de akkers staan,
al zal er geen schaap meer in de kooien zijn
en geen rund meer binnen de omheining –

18 toch zal ik juichen voor de HEER,
jubelen voor de God die mij redt.

19 God, de HEER, is mijn kracht,
hij maakt mijn voeten snel als hinden,
hij laat mij over mijn bergen gaan.

Voor de koorleider. Bij snarenspeel.

1

1 Dit zijn de woorden die de HEER richtte tot Sefanja, de zoon van Kusi, de zoon van Gedalja, de zoon van Amarja, de zoon van Hizkia, toen Josia, de zoon van Amon, in Juda regeerde.

De dag van de HEER

2 Alles zal ik van de aardbodem wegvagen – spreekt de HEER. 3 Mens en dier zal ik wegvagen. Ik zal de vogels aan de hemel wegvagen en de vissen in de zee, alles wat de zondaars ten val heeft gebracht. En ik laat de mensen van de aardbodem verdwijnen – spreekt de HEER. 4 Ik zal mijn hand naar Juda en de inwoners van Jeruzalem uitstrekken. Daar zal ik de Baäls, de afgodendienaars en de priesters vernietigen. 5 Ik zal wegvagen wie op het dak knielt voor het sterrenleger aan de hemel, wie knielt voor de HEER en trouw aan hem zwerft, maar tegelijk ook aan Milkom.*

(1:5)

Milkom

– Voorgestelde lezing ondersteund door sommige handschriften van de Septuaginta, door de Pesjitta en de Vulgata. MT: ‘hun koning’.

6 Ik zal vernietigen wie de HEER de rug toekeert, hem niet zoekt en hem niet raadpleegt.

7 Wees stil voor God, de HEER,
de dag van de HEER is nabij!

De HEER zal een offermaaltijd houden
en zijn genodigden heiligen.

8 Op de dag van die maaltijd
zal ik de leiders en de koningszonen straffen,
en al wie zich hult in uitheemse kledij.

9 Op die dag zal ik straffen wie over de drempel springt,
wie het huis van zijn heer vult met geweld en bedrog.

10 Op die dag – spreekt de HEER –
klinkt er geschreeuw uit de Vispoort,
gehuil uit de nieuwe stad,
en heerst er verslagenheid in de heuvels.

11 Huil, bewoners van de Vijzelbuurt:
de handelaars zijn omgekomen,
de geldwegers zijn uitgeroeid.

12 Dan doorzoek ik Jeruzalem met lampen,
straf ik hen die zich aan wijn te buiten gaan en denken:
De HEER doet geen goed en geen kwaad.

13 Hun bezittingen worden buitgemaakt,
hun huizen verwoest.
Ze zullen huizen bouwen maar er niet in wonen,
wijngaarden planten maar de wijn niet drinken.

14 De grote dag van de HEER is nabij,
hij is nabij en komt zeer snel.
Hoor! De dag van de HEER!

Zelfs de dappersten schreeuwen het uit!

15 Die dag zal een dag zijn van razernij,
een dag van angst en benauwdheid,
een dag van rampspoed en onheil,
een dag van duisternis en donkerheid,
een dag van dreigende, donkere wolken,
16 een dag van hoorneschal en krijgsgeschreeuw
tegen de vestingsteden en hun hoge torens.

17 Ik zal de mensen angst aanjagen,
ze zullen rondlopen als blinden,
want ze hebben tegen de HEER gezondigd.
Hun bloed wordt vergoten als was het maar stof,
hun vlees zal tot straatvuil vergaan.

18 Goud noch zilver kan hen redden
als de toorn van de HEER hen treft,
als het vuur van zijn woede de aarde verteert

en hij al haar bewoners een gruwelijk einde bereidt.

2

1 Kom tot jezelf en kom samen, schaamteloos volk, **2** voordat mijn besluit gestalte krijgt – een dag verwaait als kaf –, voordat de brandende toorn van de HEER zich tegen je keert, voordat de dag van de toorn van de HEER zich tegen je keert. **3** Zoek de HEER, allen in het land die nederig zijn en naar zijn wetten leven, zoek rechtvaardigheid, zoek nederigheid: misschien blijven jullie dan gespaard op de dag van de toorn van de HEER.

Profetie over de omringende volken

4 Gaza zal verlaten zijn, Askelon een woestijn, Asdod wordt midden op de dag ontvolkt, Ekron ontworteld. **5** Wee jullie, bewoners van de kustvlakte, Kretenzers! De HEER richt zich tegen jou, Kanaän, land van de Filistijnen! Ik zal je te gronde richten, met al je bewoners. **6** De kustvlakte wordt grasland, met weidegrond voor herders en kooien voor schapen en geiten. **7** Het gebied zal toevallen aan wie er van Juda overblijven. Zij zullen daar weiden en 's avonds rusten in de huizen van Askelon, want de HEER, hun God, zal naar hen omzien en hun lot ten goede keren.

8 Ik heb de hoon van Moab gehoord en de spot van Ammon, ik heb gehoord hoe ze mijn volk hoonden en zijn gebied bedreigden. **9** Daarom, zo waar ik leef – spreekt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël – zal Moab worden als Sodom en Ammon als Gomorra: een distelveld, een zoutput, voor altijd een woestijn. Wat er nog over is van mijn volk zal ze plunderen, wat er van mijn natie nog rest zal ze in bezit nemen. **10** Dat is het loon voor de hoogmoed waarmee ze het volk van de HEER van de hemelse machten hebben gehoond en bedreigd! **11** De HEER zal ze ontzag inboezemen, hij zal alle goden van de aarde doen verschrompelen. Aan alle kusten zal men voor hem knielen, ieder in zijn eigen land.

12 Nubiërs, jullie worden door mijn zwaard doorboord!

13 Hij zal zijn hand uitstrekken naar het noorden,
Assyrië te gronde richten,
Nineve tot een wildernis maken,
dor als een woestijn.

14 Kudden zullen er een rustplaats vinden,
allerlei dieren zullen er samentroepen,
uilen en stekelvarkens zullen zich nestelen tussen de zuilen.
Hoor hoe het huult door de vensters,
puin ligt op de drempels, het cederhout is losgerukt.

15 Dat is er over van die vrolijke stad,
de stad die zo onbezorgd leefde,
die dacht: Ik, en ik alleen!
Ach, wat een wildernis is ze geworden,
een rustplaats voor wilde dieren.
Wie er voorbij komt sist tussen zijn tanden
en gebaart vol afschuw met zijn hand.

Profetie over Jeruzalem

3

1 Wee de opstandige, bezoedelde, gewelddadige stad!

2 Ze luistert naar niemand,
neemt geen terechtwijzing aan,
vertrouwt niet op de HEER,
wendt zich niet tot haar God.

3 Haar leiders zijn brullende leeuwen,
haar rechters wolven in de avond
die 's ochtends niets meer te kluiven hebben.

4 Haar profeten zijn gewetenloze bedriegers,
haar priesters ontwijden wat heilig is
en doen de wet geweld aan.

5 Maar de HEER is in haar midden, hij is rechtvaardig,
hij doet geen onrecht.

Iedere ochtend wanneer het licht wordt
spreekt hij recht, en nooit ontbreekt hij.

Maar wie onrecht doet, kent geen schaamte.

6 Volken heb ik uitgeroeid,
hun torens vernield,
hun straten verwoest,
niemand kan er door.
Hun steden zijn vernietigd,
geen mens kan er meer wonen.

7 Ik zei: 'Heb toch ontzag voor mij,
laat je door mij vermanen.'
Dan zou haar woonplaats niet vernietigd zijn,
dan had ik haar niet hoeven te straffen.
Maar nee, ze deden telkens weer de schandelijkste dingen.

8 Wacht maar – spreekt de HEER –,
wacht op de dag dat ik mijn buit kom halen.
Ik heb besloten volken te verzamelen
en koninkrijken bijeen te halen,
en mijn toorn, mijn laaiende woede over ze uit te storten.
Door het vuur van mijn woede vergaat heel de aarde.

9 Dan zal ik de lippen van de volken rein maken,
zij zullen de naam van de HEER aanroepen,
ze zullen hem dienen, zij aan zij.

10 Van over de rivieren van Nubië
zullen zij die ik verstrooid heb
mij komen vereren
en mij hun offergaven brengen.

11 Op die dag hoef je je niet meer te schamen
voor alle daden waarmee je tegen mij in opstand kwam.
Wie van overmoed vrolijk is laat ik uit je midden verdwijnen,
op mijn heilige berg zul je niet meer hoogmoedig zijn.

12 Ik zal een arm en zwak volk binnen je muren achterlaten
dat in de naam van de HEER een toevlucht vindt.

13 Wie er van Israël overblijven, zullen niet langer onrecht doen,
ze zullen geen leugens spreken,
uit hun mond zal geen bedrieglijke taal meer klinken.
Ze zullen weiden en rustig liggen, en niemand die ze stoort.

14 Jubel, vrouwe Sion,
zing van vreugde, Israël,
juich met heel je hart, vrouwe Jeruzalem!

15 De HEER heeft het vonnis over jou tenietgedaan
en je vijand verdreven.
De HEER, de koning van Israël, is in je midden,
je hebt geen kwaad meer te vrezen.

16 Op die dag zal men tegen Jeruzalem zeggen:
'Wees niet bang, Sion!
Laat de moed niet zinken!'

17 De HEER, je God, zal in je midden zijn,
hij is de held die je bevrijdt.
Hij zal vol blijdschap zijn, verheugd over jou,
in zijn liefde zal hij zwijgen,
in zijn vreugde zal hij over je jubelen.

18 Alle treurenden zal ik bijeenbrengen,
verzamelen wie op je feesten moesten ontbreken.
Hun vernedering drukte zwaar op de stad.

19 In die tijd zal ik afrekenen met je verdrukkers,
de kreupelen zal ik redden,
de verstrooiden bijeenbrengen.
En hen die in de hele wereld werden veracht

zal ik met eer en roem overladen.

20 In die tijd breng ik jullie terug.

Ik zal jullie verzamelen,

je zult met eer en roem overladen worden

door alle volken op aarde.

Met eigen ogen zullen jullie zien hoe ik je lot ten goede keer

– zegt de HEER.

Over de herbouw van de tempel

1

1 In het tweede regeringsjaar van koning Darius, op de eerste dag van de zesde maand, richtte de HEER zich bij monde van de profeet Haggai tot Zerubbabel, zoon van Sealtiel en gouverneur van Juda, en tot Jozua, zoon van Josadak en hogepriester: 2 'Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Dit volk beweert dat de tijd nog niet gekomen is om de tempel van de HEER weer op te bouwen. 3 Maar,' zo sprak de HEER bij monde van de profeet Haggai, 4 'is de tijd dan wel gekomen om zelf in mooi afgewerkte huizen te wonen? En dat terwijl mijn huis nog een ruïne is! 5 Nu dan – dit zegt de HEER van de hemelse machten: Welke weg zijn jullie ingeslagen? Denk toch na! 6 Jullie hebben veel gezaaid maar weinig geoogst; jullie eten maar raken nooit verzadigd, jullie drinken maar nooit is het genoeg, jullie kleden je maar krijgen het nooit warm; de dagloner krijgt zijn geld maar het verdwijnt in een beurs vol gaten. 7 Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Welke weg zijn jullie eigenlijk ingeslagen? 8 Ga naar de bergen, haal daar hout en bouw mijn huis weer op. Met vreugde zal ik het aanvaarden en er mij in al mijn luister tonen – zegt de HEER. 9 Jullie hebben veel verwacht, maar hoe weinig is het geworden, en wat jullie wél binnenhaalden, is door mijn adem vernietigd. En waarom? – spreekt de HEER van de hemelse machten. Omdat mijn huis nog altijd een ruïne is, terwijl ieder van jullie zich uitslooft voor zijn eigen huis. 10 Daarom onthoudt de hemel jullie zijn dauw en brengt de aarde niets meer op. 11 Ik heb het land en de bergen, het koren, de wijn en de olie, al wat de aarde opbrengt, ieder mens en elk dier, en alles wat jullie moeizaam tot stand hebben gebracht, met droogte getroffen.'

12 Zerubbabel, zoon van Sealtiel, en Jozua, zoon van Josadak en hogepriester, en wie er van het volk nog over waren, luisterden naar de oproep die de HEER, hun God, had gedaan; ze luisterden naar de woorden van de profeet Haggai, die door de HEER, hun God, gezonden was. En het volk werd vervuld van vrees voor de HEER. 13 Maar Haggai, de bode van de HEER, zei in opdracht van de HEER tot het volk: 'Ik ben bij jullie – spreekt de HEER.'

14 Zo zette de HEER Zerubbabel, zoon van Sealtiel en gouverneur van Juda, en Jozua, zoon van Josadak en hogepriester, en wie er van het volk nog over waren, ertoe aan te beginnen met het herstel van de tempel van de HEER van de hemelse machten, hun God. 15 Ze gingen aan het werk op de vierentwintigste dag van de zesde maand.

In het tweede regeringsjaar van koning Darius, *

(1:15) In sommige vertalingen is dit vers genummerd als 2:1.

2

1 op de eenentwintigste dag van de zevende maand, sprak de HEER opnieuw bij monde van de profeet Haggai. Hij droeg hem op: *

(2:1-23) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 2:2-24.

2 'Zeg tegen Zerubbabel, zoon van Sealtiel en gouverneur van Juda, en tegen Jozua, zoon van Josadak en hogepriester, en tegen wie er van het volk nog over zijn: 3 "Wie van jullie heeft deze tempel nog in zijn vroegere luister gezien? En hoe ziet hij er nu uit? Jullie denken zeker dat het niets meer kan worden!" 4 Maar houd vol, Zerubbabel – spreekt de HEER –, houd vol, Jozua, zoon van Josadak en hogepriester; jullie allen, bewoners van dit land, houd vol! – spreekt de HEER. Werk door, ik ben bij jullie – spreekt de HEER van de hemelse machten. 5 Dat heb ik jullie beloofd toen jullie wegtrokken uit Egypte; ik zal steeds in jullie midden aanwezig zijn, wees dus niet bevreesd. 6 Want dit zegt de HEER van de hemelse machten: Nog een korte tijd, een ogenblik slechts, en ik zal de hemel en de aarde, de zee en het land doen beven. 7 Alle volken breng ik in beroering, hun schatten zullen mij toevallen en mijn huis zal ik vullen met pracht en rijkdom – zegt de HEER van de hemelse machten. 8 Het zilver is voor mij en het goud is voor mij – spreekt de HEER van de hemelse machten. 9 De luister van deze tempel zal groot zijn, nog groter dan voorheen – zegt de HEER van de hemelse machten –, en van hieruit zal ik jullie vrede en voorspoed geven – spreekt de HEER van de hemelse machten.'

10 Op de vierentwintigste dag van de negende maand, in het tweede regeringsjaar van Darius, richtte de HEER zich tot de profeet Haggai: 11 'Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Vraag de priesters hierover een uitspraak te doen: 12 Als iemand offervlees bij zich draagt in een plooi van zijn mantel, en deze plooi komt in aanraking met brood of met gekookt voedsel, met wijn, olie of met wat voor voedsel ook, wordt dat voedsel daardoor dan heilig?' 'Nee,' antwoordden de priesters op deze vraag. 13 Vervolgens vroeg Haggai: 'Als iemand die onrein is doordat hij met een lijk in aanraking is geweest, zulk voedsel aanraakt, wordt het daardoor dan onrein?' 'Ja,' antwoordden de priesters, 'het wordt daardoor onrein.' 14 Daarop zei Haggai: 'Zo is het ook met deze mensen – spreekt de HEER –, zo is het in mijn ogen gesteld met heel dit volk, en zo is het ook met de vruchten van hun arbeid; alles wat zij offeren is onrein.'

15-16 Maar let op wat er vanaf vandaag gebeuren gaat. Hoe was het met jullie gesteld*

(2:15-16) *Hoe was het met jullie gesteld* – Volgens de Septuaginta. MT (betekenis van het Hebreeuws onzeker): ‘Vanaf hun zijn’.

voordat er aan de herbouw van de tempel van de HEER begonnen werd? Jullie dachten twintig maten graan te scheppen, maar de graanhoop bleek slechts tien maten groot te zijn; jullie dachten vijftig maten wijn uit de pers te halen, maar de perskuip bleek slechts twintig maten te bevatten. 17 De vruchten van jullie arbeid heb ik getroffen met korenbrand, meeldauw en hagel, en toch zijn jullie niet naar mij teruggekeerd – spreekt de HEER. 18 Maar let op wat er gebeuren gaat, vanaf vandaag, vanaf deze vierentwintigste dag van de negende maand, vanaf de dag dat de tempel van de HEER gegrondvest is, let op! 19 Het is waar dat het zaad nog ongebruikt in de schuur ligt, en ook hebben de wijnstok en de vijgenboom, de granaatappel en de olijf nog geen vrucht gedragen, maar vanaf vandaag zal ik jullie mijn zegen geven.’

20 Op die vierentwintigste dag van de maand richtte de HEER zich nogmaals tot Haggai: 21 ‘Zeg dit aan Zerubbabel, de gouverneur van Juda: “Ik zal de hemel en de aarde doen beven, 22 ik zal alle koningstronen omverstoten en de macht van alle volken breken, ik zal de strijdswagens met hun berijders omverwerpen; de paarden zullen neerstorten en de ruiters zullen elkaar ombrengen. 23 Op die dag – spreekt de HEER van de hemelse machten – zal ik jou, Zerubbabel, zoon van Sealtiel en mijn dienaar, dragen als mijn zegelring, want jou heb ik uitverkozen – zo spreekt de HEER van de hemelse machten.”’

1 Oproep terug te keren naar de HEER

1 In de achtste maand van het tweede regeringsjaar van Darius richtte de HEER zich tot de profeet Zacharia, de zoon van Berechja, de zoon van Iddo: 2 'De toorn van de HEER heeft jullie voorouders getroffen. 3 Zeg nu tegen het volk: "Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Keer terug naar mij, dan zal ik naar jullie terugkeren – zegt de HEER van de hemelse machten. 4 Wees niet als jullie voorouders. Toen de vroegere profeten hen in mijn naam opriepen om terug te keren van hun dwaalwegen en te breken met hun kwalijke praktijken, luisterden ze niet en gaven ze aan mijn woorden geen gehoor – spreekt de HEER. 5 Waar zijn ze nu, jullie voorouders? En de profeten, leven zij eeuwig voort? 6 Toch hebben mijn woorden en de wetten die ik mijn dienaren de profeten had opgedragen te verkondigen, jullie voorouders getroffen.'" Toen kwam het volk tot inkeer en erkende: 'De HEER van de hemelse machten heeft vanwege onze handel en wandel met ons gedaan wat hij zich had voorgenomen.'

Visioenen

7 Op de vierentwintigste dag van de elfde maand, de maand sebat, in het tweede regeringsjaar van Darius, richtte de HEER zich tot de profeet Zacharia, de zoon van Berechja, de zoon van Iddo. Dit is zijn relaas.

8 Vannacht had ik een visioen. Ik zag een man op een voskleurig paard. Hij stond tussen de mirstruiken aan de oever van het diepe water, en iets verderop stonden nog meer paarden: roodvossen, goudvossen en schimmels. 9 'Wat betekent dat, mijn heer?' vroeg ik, en de engel die met mij sprak antwoordde: 'Ik zal je laten zien wat dit betekent.' 10 De man die tussen de mirstruiken stond zei: 'Dit zijn de ruiters die de HEER heeft gestuurd om de aarde te doorkruisen.' 11 De ruiters zeiden tegen de engel van de HEER, die tussen de mirstruiken stond: 'Wij hebben de hele aarde doorkruist. Overal is het vredig en stil.' 12 Toen riep de engel van de HEER uit: 'HEER van de hemelse machten, hoe lang zal het nog duren voor u erbarmen toont met Jeruzalem en de steden van Juda, waarop u nu al zeventig jaar verbolgen bent?' 13 Daarop antwoordde de HEER de engel die met mij sprak met troostende en bemoedigende woorden, 14 en de engel droeg mij op te verkondigen: 'Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Brandend van liefde neem ik het op voor Jeruzalem en Sion, 15 en ziedend van woede ben ik op de zelfgenoegzame volken. Ik had mijn toorn immers al weer laten varen, maar zij hebben mijn volk steeds harder aangepakt. 16 Daarom – zegt de HEER – keer ik vol erbarmen terug naar Jeruzalem. Mijn huis zal er worden herbouwd – spreekt de HEER van de hemelse machten – en met het meetlint in de hand zal een begin worden gemaakt met de wederopbouw van de stad.' 17 Verder moest ik verkondigen: 'Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Opnieuw zullen mijn steden overvloeien van voorspoed, opnieuw zal de HEER Sion troosten, opnieuw zal hij Jeruzalem uitverkiezen.'

2

1 Weer sloeg ik mijn ogen op, en daar zag ik vier horens.*

(2:1-4) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 1:18-21.

2 'Wat betekent dat?' vroeg ik de engel die met mij sprak, en hij antwoordde: 'Dat zijn de horens die het volk van Juda, Israël en Jeruzalem uiteen hebben gedreven.' 3 Toen liet de HEER mij vier smeden zien. 4 'Wat komen die doen?' vroeg ik, en hij antwoordde: 'Met die horens hebben vreemde volken Juda uiteengedreven en zijn verzet gebroken, en nu zijn de smeden gekomen om die volken op te schrikken en de horens neer te slaan die ze hadden geheven om Juda mee uiteen te drijven.'

5 Weer sloeg ik mijn ogen op, en daar zag ik een man met een meetlint in zijn hand.*

(2:5-17) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 2:1-13.

6 'Waar gaat u heen?' vroeg ik, en hij antwoordde: 'Ik ga opmeten hoe groot Jeruzalem moet worden.' 7 Toen verscheen de engel die met mij sprak, en een andere engel kwam hem tegemoet 8 en zei: 'Vlug, zeg tegen die jongeman dat Jeruzalem een open stad zal blijven, niet ommuurd, vanwege het grote aantal mensen en dieren dat er zal wonen. 9 Ik zal zelf rondom de stad een muur van vuur zijn – spreekt de HEER – en haar met mijn luister vullen.'

10 'Kom! Vlucht weg uit het land van het Noorden! – spreekt de HEER. Als de vier winden van de hemel heb ik jullie verspreid – spreekt de HEER. 11 Kom nu, Sion; jullie die in Babel wonen, breng je in veiligheid.' 12 Want de HEER van de hemelse machten, die mij zijn grootheid heeft geopenbaard en die mij gezonden heeft, zegt over de volken door wie jullie geplunderd zijn: 'Wie aan mijn volk komt, komt aan mijn oogappel!*

(2:12) mijn oogappel – Volgens de Vulgata en sommige handschriften van de Septuaginta. MT: 'zijn oogappel'.

13 Ik zal mijn hand dreigend naar hen uitstrekken, zodat zij op hun beurt geplunderd worden door degenen die zij hadden geknecht.' Dan zullen jullie inzien dat de HEER van de hemelse machten mij gezonden heeft. 14 'Jubel, Sion, en verheug je, want ik kom in jouw midden wonen – spreekt de HEER. 15 Er komt een tijd dat vele volken zich bij mij zullen aansluiten. Zij zullen mijn volk zijn, en bij jou, Sion, zal ik wonen.' Dan zullen jullie inzien dat de HEER van de hemelse machten mij naar jullie gezonden heeft. 16 Op heilige grond zal de HEER het volk

van Juda voorgoed in bezit nemen en opnieuw zal hij Jeruzalem uitverkiezen. **17** Wees stil voor de HEER, al wat leeft, want hij komt uit zijn heilige woning naar buiten.

3

1 Vervolgens liet hij me de hogepriester Jozua zien. Deze stond voor de engel van de HEER, met aan zijn rechterhand Satan, die tegen hem pleitte. **2** De engel van de HEER zei tegen Satan: 'De HEER zal je het zwijgen opleggen. De HEER, die Jeruzalem heeft uitverkozen, zal jou het zwijgen opleggen. Is deze Jozua niet een stuk zwartgeblakerd hout dat uit het vuur is weggerukt?' **3** Nu was Jozua in vuile kleren voor de engel verschenen. **4** Deze zei tegen degenen die voor hem stonden: 'Trek hem die vuile kleren uit.' En tegen Jozua zei hij: 'Hierbij reinig ik je van alle schuld en kleed ik je in een feestelijk gewaad.' **5** Ik zei: 'Ze zouden hem een nieuwe tulband moeten omdoen.' Ze deden hem een nieuwe tulband om en kleedden hem aan in het bijzijn van de engel van de HEER.

6 De engel verzekerde Jozua: **7** 'Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Indien je mij gehoorzaamt en mijn voorschriften in acht neemt, indien je mijn tempel beheert en mijn voorhoven bewaakt, zal ik je opnemen in deze kring. **8** Luister, hogepriester Jozua, jij en je priesters die voor je zitten en die in staat zijn om tekens uit te leggen. Ik zal mijn dienaar sturen, de telg aan de stam van David. **9** Ik leg een steen voor je neer, Jozua, één enkele steen, waarop zeven ogen rusten. Ikzelf zal daarin een inscriptie graveren – spreekt de HEER van de hemelse machten – en in één enkele dag zal ik dit land reinigen van alle schuld. **10** Op die dag – spreekt de HEER van de hemelse machten – zullen jullie elkaar uitnodigen onder de wijnrank en onder de vijgenboom.'

4

1 De engel die met mij sprak kwam terug en wekte mij zoals je iemand wekt uit een diepe slaap. **2** 'Wat zie je?' vroeg hij, en ik antwoordde: 'Ik zie een lampenstandaard die helemaal van goud is, met een schaal erop, en op die schaal zijn zeven lampen bevestigd, zeven lampen met elk zeven tuitjes. **3** Daarnaast staan twee olijfbomen, één rechts en één links van de schaal. **4** Wat betekent dat, mijn heer?' **5** 'Weet je niet wat dat betekent?' vroeg de engel die met mij sprak, en ik antwoordde: 'Nee, heer.' **6** Toen zei hij: 'Luister, dit zegt de HEER over Zerubbabel: Niet door eigen kracht of macht zal hij slagen – zegt de HEER van de hemelse machten – maar met de hulp van mijn geest. **7** Voor Zerubbabel verandert zelfs de hoogste berg in een vlakte; onder luid gejuich zal hij de gevelsteen aandragen.' **8** Daarna richtte de HEER zich tot mij met de verzekering: **9** 'Zerubbabel zal deze tempel eigenhandig voltooien, zoals hij hem eigenhandig heeft gegrondvest.' Dan zullen jullie inzien dat de HEER van de hemelse machten mij naar jullie gezonden heeft. **10** Ook al hadden jullie in het begin geen vertrouwen in het werk, de ogen van de HEER zullen met welgevallen rusten op de gegraveerde steen in de handen van Zerubbabel. Die zeven lampen zijn de ogen van de HEER, die over de hele aarde rondgaan.

11 Vervolgens vroeg ik aan de engel: 'En die twee olijfbomen links en rechts van de lampenstandaard, wat betekenen die?' **12** En ik voegde eraan toe: 'Wat betekenen die twee olijftakken waaruit door twee gouden buisjes de gouden olie vloeit?' **13** 'Weet je dat niet?' vroeg hij. 'Nee, heer,' antwoordde ik, **14** en hij zei: 'Dat zijn de twee gezalfden, die naast de Heer van de hele aarde staan.'

5

1 Opnieuw sloeg ik mijn ogen op, en daar zag ik een vliegende boekrol. **2** 'Wat zie je?' vroeg hij me, en ik antwoordde: 'Ik zie een vliegende boekrol van twintig el lang en tien el breed.' **3** Toen zei hij: 'Dat is de vloek die rondwaart over het hele land. Aan de ene kant staat geschreven dat ieder die steelt zal worden gestraft, aan de andere kant dat ook ieder die meeneed pleegt zijn straf niet zal ontlopen. **4** Ik heb die vloek uitgevaardigd – spreekt de HEER van de hemelse machten. Hij zal het huis van de dief bezoeken en het huis van eenieder die bij mijn naam een valse eed zwerft. Hij zal op hun huizen rusten en ze verwoesten, zodat er geen balk of steen van heel blijft.'

5 Weer verscheen de engel die met mij sprak. Hij zei tegen me: 'Sla je ogen op en kijk wat daar te voorschijn komt.' **6** 'Wat is dat?' vroeg ik, en hij antwoordde: 'Dat is een meelvat; daarop houdt heel het land zijn blik gericht.' **7** En kijk, daar ging het loden deksel open en in het vat zat een vrouw. **8** 'Dit is de verdorvenheid,' zei hij, en hij duwde haar terug op de bodem van het vat en sloot het loden deksel. **9** Weer sloeg ik mijn ogen op, en daar zag ik twee vrouwen komen aanzweven met de wind in hun vleugels; ze hadden vleugels als van een ooievaar. Ze pakten het vat op en namen het met zich mee, hoog de lucht in. **10** Ik vroeg aan de engel die met mij sprak: 'Waar brengen ze het naartoe?' **11** Hij antwoordde: 'Ze gaan er in Sinear een tempel voor bouwen, en wanneer die klaar is, wordt het daar op een voetstuk gezet.'

6

1 Opnieuw sloeg ik mijn ogen op, en daar zag ik vier wagens tussen twee bergen vandaan komen. Die bergen waren van koper. **2** Voor de eerste wagen waren voskleurige paarden gespannen, voor de tweede zwarte, **3** voor

de derde witte en voor de vierde gevlekte. Het waren sterke paarden. **4** Ik vroeg aan de engel die met mij sprak: ‘Wat betekent dat, mijn heer?’ **5** Hij antwoordde: ‘Dat zijn de vier winden van de hemel, die uitrijden nadat ze hun opwachting hebben gemaakt bij de Heer van de hele aarde. **6** De wagen met de zwarte paarden rijdt uit naar het noorden, de witte paarden gaan naar het westen en de gevlekte naar het zuiden.’ **7** De paarden stonden te trappelen om uit te rijden en de aarde te doorkruisen. Zodra het bevel daartoe werd gegeven, stoven ze ervandoor, de hele aarde over. **8** Luid werd mij toegeroepen: ‘Let op, de paarden die uitrijden naar het noorden zullen ervoor zorgen dat mijn woede daar tot bedaren komt.’

9 Toen richtte de HEER zich tot mij: **10** ‘Je moet de geschenken van de ballingen Cheldai, Tobia en Jedaja, die uit Babel zijn gekomen, in ontvangst nemen en diezelfde dag nog naar het huis van Josia, de zoon van Sefanja, gaan. **11** Laat van het goud en zilver een kroon maken en zet die op het hoofd van de hogepriester Jozua, de zoon van Josadak. **12** Zeg tegen hem: “Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Let op, een man met de naam Telg, die aan de stam zal uitbotten, herbouwt de tempel van de HEER. **13** Hij is het die de tempel van de HEER zal herbouwen; hij is het die de koninklijke waardigheid zal dragen en zal heersen vanaf zijn troon. Er zal ook een priester zijn op een eigen troon, en samen zullen zij het land in goede vrede besturen. **14** De kroon zal in de tempel van de HEER worden bewaard ter herinnering aan Cheldai, Tobia en Jedaja, en ter herinnering aan de welwillendheid van de zoon van Sefanja. **15** Uit verre landen zullen mensen hierheen komen om te helpen bij de bouw van de tempel van de HEER.” Dan zullen jullie inzien dat de HEER van de hemelse machten mij naar jullie gezonden heeft. Dit alles zal gebeuren als jullie luisteren naar de HEER, jullie God.

Bemoediging

7

1 In het vierde jaar van koning Darius richtte de HEER zich tot Zacharia. Het was op de vierde dag van de negende maand, de maand kislew. **2** De stad Betel had Sareser en Regem-Melech met zijn mannen afgevaardigd om de gunst van de HEER af te smeken, **3** en om aan de priesters in de tempel van de HEER van de hemelse machten en aan de profeten de volgende vraag voor te leggen: ‘Al jarenlang wordt er bij ons in de vijfde maand getreurd en gevestigd. Is het werkelijk nodig dat we dat blijven doen?’

4 Toen richtte de HEER van de hemelse machten zich tot mij: **5** ‘Zeg tegen de bevolking van dit land en tegen de priesters: “Wanneer jullie in de vijfde en de zevende maand rouwen en vasten, nu al zeventig jaar lang, doe je dat dan werkelijk voor mij? **6** Ook wanneer jullie eten en drinken, doe je dat toch omdat je het zelf wilt?” **7** Jullie weten toch wat de HEER bij monde van de vroegere profeten heeft gezegd, toen Jeruzalem en de omliggende steden nog bewoond en vredig waren, en er ook mensen woonden in de Negev en het heuvelland. **8** En nu zegt de HEER het nogmaals, bij monde van mij, Zacharia: **9** ‘Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Spreek eerlijk recht, wees goed en zorgzaam voor elkaar; **10** onderdruk geen weduwen en wezen en ook geen vreemdelingen en armen, en wees er niet op uit om een ander kwaad te doen.’ **11** Maar jullie voorouders weigerden halsstarrig om te luisteren; ze stopten hun oren dicht om het maar niet te hoeven horen. **12** Ze lieten de woorden en vermaningen die de HEER van de hemelse machten hun door zijn geest bij monde van de vroegere profeten voorhield niet tot zich doordringen, maar sloten zich ervoor af. Daarom werden ze getroffen door de toorn van de HEER van de hemelse machten. **13** Ze luisterden niet toen hij hen riep. ‘Daarom’ – zei de HEER van de hemelse machten – ‘zal ik niet luisteren wanneer zij mij roepen. **14** Als een stormwind zal ik hen uiteenjagen naar onbekende volken.’ Het land bleef ontvolkt achter; niemand trok erdoorheen en niemand keerde er terug. Zo is dit heerlijke land door hun toedoen een woestijn geworden.

8

1 Maar nu luidt het woord van de HEER van de hemelse machten: **2** ‘Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Ik brand van liefde voor Sion; met vurige liefde neem ik het op voor Jeruzalem. **3** Dit zegt de HEER: Ik keer terug naar de Sion en kom in Jeruzalem wonen. “Stad van trouw” zal Jeruzalem heten, en de berg van de HEER van de hemelse machten “Heilige berg”. **4** Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Opnieuw zullen er op de pleinen van Jeruzalem oude mensen zitten, steunend op hun stok vanwege hun hoge leeftijd, **5** en de straten zullen krioelen van de spelende kinderen. **6** Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Ook al lijkt het jullie, die van dit volk nog over zijn, nu onmogelijk, waarom zou het voor mij onmogelijk zijn? – spreekt de HEER van de hemelse machten. **7** Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Ik zal mijn volk bevrijden uit het land waar de zon opkomt en het land waar de zon ondergaat **8** en hen naar Jeruzalem brengen. Daar zullen ze wonen. Zij zullen mijn volk zijn en ik hun God, in onwankelbare trouw.

9 Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Nu jullie deze woorden uit de mond van de profeten hebben gehoord, moeten jullie volhouden. Het huis van de HEER van de hemelse machten is nu gegrondvest; de herbouw van de tempel is begonnen. **10** Vóór die tijd bracht de arbeid van mens en dier niets op, en wie maar een voet buiten de deur zette werd belaagd, want ik had iedereen tegen iedereen opgezet. **11** Maar nu behandel ik jullie niet meer als vroeger – spreekt de HEER van de hemelse machten. **12** Nu is het zaad gezegend: de wijnstok

zal vrucht dragen, de aarde zal haar opbrengst geven, de hemel zal zijn dauw afstaan. Dit alles zal ik schenken aan wie er van dit volk nog over zijn. **13** Vroeger golden jullie bij de andere volken als vervloekt, Juda en Israël, maar nu ik jullie te hulp kom, zullen ze jullie als gezegend beschouwen. Geef dus de moed niet op en houd vol! **14** Want dit zegt de HEER van de hemelse machten: Toen jullie voorouders mijn woede opwekten, nam ik me voor dit volk kwaad te doen – zegt de HEER van de hemelse machten –, en dat heb ik ook gedaan, zonder erop terug te komen. **15** Maar nu heb ik me voorgenomen om het volk van Jeruzalem en Juda goed te doen. Geef dus de moed niet op. **16** Hier moeten jullie je aan houden: Spreek de waarheid tegen elkaar, bewaar de vrede door eerlijk en rechtvaardig recht te spreken; **17** wees er niet op uit om een ander kwaad te doen en laat je niet verleiden tot meened, want daar heb ik een afkeer van – spreekt de HEER.’

18 En de HEER van de hemelse machten richtte zich tot mij: **19** ‘Dit zegt de HEER van de hemelse machten: De vastendagen in de vierde en de vijfde maand en de vastendagen in de zevende en de tiende maand zullen voor Juda veranderen in blijde feestdagen vol vreugde en vrolijkheid. Maar let wel: houd de vrede en waarheid in ere! **20** Dit zegt de HEER van de hemelse machten: Er zullen opnieuw mensen komen uit allerlei landen en steden. **21** De inwoners van de ene stad zullen naar de volgende stad gaan en zeggen: “Ga met ons mee. Wij zijn op weg om eer te bewijzen aan de HEER van de hemelse machten en zijn gunst af te smeken.” **22** Grote en machtige volken zullen naar Jeruzalem komen om daar de HEER van de hemelse machten te vereren en zijn gunst af te smeken. **23** En dit zegt de HEER van de hemelse machten: Als die tijd is gekomen, zullen tien mannen uit volken met verschillende talen een Joodse man bij de slip van zijn mantel grijpen met de woorden: “Wij willen ons bij u aansluiten, want we hebben gehoord dat God bij u is.”’

Andere profetieën

9

1 Profetie.

Het woord van de HEER heeft Chadrach bereikt, en het rust op Damascus. Naar de HEER immers zal de hele mensheid zich richten, net als de stammen van Israël. **2** Ook op het aangrenzende Hamat rust het woord van de HEER, en op Tyrus en Sidon, ondanks al hun vernuft. **3** Tyrus bouwde voor zichzelf een bolwerk, het hoopte zilver op als stof en goud als slijk in de straten, **4** maar de Heer zal de stad in bezit nemen, haar rijkdom in zee storten, en de stad zelf gaat in vlammen op. **5** Wanneer Askelon dat ziet, zal het schrikken, en Gaza zal beven van angst. Zo ook Ekron, dat zijn hoop in rook ziet opgaan. Uit Gaza verdwijnt de koning, Askelon raakt ontvolkt, **6** en in Asdod woont nog slechts een onzuiver volk. Zo zal ik de hoogmoed van de Filistijnen breken. **7** Vlees waar nog bloed in zit zal ik hun uit de mond rukken, en ook het andere voedsel dat ik verafschuw. Maar een deel van hen zal gespaard worden, en ook zij zullen toebehoren aan onze God. Ze zullen in Juda worden opgenomen, en Ekron zal met ons verbonden zijn zoals de Jebusieten. **8** Ik zal de wacht betrekken en mijn land beschermen tegen doortrekkende legers. Geen tiran zal het nog binnenvallen, want nu waak ik er met eigen ogen over.

9 Juich, Sion,

Jeruzalem, schreeuw het uit van vreugde!
Je koning is in aantocht,
bekleed met gerechtigheid en zege.
Nederig komt hij aanrijden op een ezel,
op een hengstveulen, het jong van een ezelin.
10 Ik zal de strijdagens uit Efraïm verjagen
en de paarden uit Jeruzalem;
de bogen worden gebroken.
Hij zal vrede stichten tussen de volken.
Zijn heerschappij strekt zich uit van zee tot zee,
van de Rivier tot de einden der aarde.

11 Want, Sion, omwille van mijn verbond met jou, met offerbloed bekrachtigd, zal ik de gevangenen vrijlaten uit de put zonder water. **12** Keer terug naar de burcht, gevangenen. Jullie hoop is niet vergeefs geweest, want ook nu geldt de toezegging aan Sion: ik zal je dubbel schadeloosstellen. **13** Juda span ik als mijn boog, Efraïm richt ik als mijn pijl, en jouw zonen, Sion, hef ik als een heldenzwaard tegen de Grieken.

14 De HEER zal boven hen verschijnen: zijn pijlen flitsend als bliksemschichten, zijn ramshoorn grommend als de donder trekt God, de HEER, op in een zuiderstorm. **15** De HEER van de hemelse machten is hun schild. Ze zullen de vijand verslinden en zijn slingerstenen verbrijzelen, ze zullen zijn bloed drinken tot ze dronken zijn, tot ze ervan overlopen als een plengschaal en met bloed besmeurd zijn als de hoeken van een altaar. **16** Op die dag zal God, de HEER, zijn volk als een kudde in veiligheid brengen. Als edelstenen in een kroon zullen ze fonkelen op zijn land. **17** Wat schitterend! Wat mooi! Jonge mannen en vrouwen bloeien op, gesterkt door wijn en graan.

10

1 Wanneer het voorjaar wordt,
vraag dan de HEER om regen.
Hij is het die onweerswolken maakt,
hij schenkt de mensen stortregens
en gewas op het veld.

2 Orakels zijn bedrog
en waarzeggers vertellen leugens:
wat zij dromen komt niet uit,
hun troost bestaat uit holle woorden.
De mensen dolen rond als schapen,
ontredder, want een herder is er niet.

3 Woedend ben ik op de herders, en de bokken zal ik weten te vinden. De HEER van de hemelse machten zal zich ontfermen over het volk van Juda, zijn kudde, en het tot zijn prachtig strijdros maken. **4** Uit dit volk komt de hoeksteen voort, de tentpin en de oorlogsboog, uit dit volk komen alle overwinnaars. **5** Krijgshaftig zullen ze in de strijd de vijand in het slijk vertrappen. Ze zullen overwinnen, want de HEER staat hen bij, maar zij die hoog te paard zitten gaan roemloos ten onder.

6 Ik zal het volk van Juda onoverwinnelijk maken en de nakomelingen van Jozef laten zegevieren. Ik ben vol zorg voor hen en zal hen veilig thuisbrengen. Dan zal het weer zijn als voorheen, alsof ik hen nooit verstoten had, want ik ben de HEER, hun God, en ik zal hun gebeden verhoren. **7** Het krijgshaftige Efraïm zal dronken zijn van vreugde, en wanneer hun kinderen dat zien, zullen ook die zich verheugen en vol overgave juichen voor de HEER.

8 Ik zal hen bij mij fluiten en hen samenbrengen, want ik heb hen vrijgekocht. Ze zullen weer even talrijk worden als vroeger. **9** In den vreemde zal ik hen vrucht laten dragen, in verre streken zullen ze mij gedenken en hun kinderen grootbrengen.*

(10:9) *hun kinderen grootbrengen* – Volgens de Septuaginta en de Pesjitta. MT: ‘met hun kinderen leven’.

en dan zullen ze terugkeren. **10** Ik zal hen terughalen uit Egypte en Assyrië, en hen samenbrengen in Gilead en de Libanon, maar daar zal niet genoeg plaats zijn voor hen. **11** Wanneer ze door de zee trekken, die hen omspoelt, zal de HEER de golven bedwingen en de beddingen van de Nijl zullen droogvallen. Zo wordt de hoogmoed van Assyrië ten val gebracht en de scepter van Egypte gebroken.

12 Met mijn hulp zullen ze onoverwinnelijk zijn, en zij zullen optrekken in mijn naam – zo spreekt de HEER.

11

1 Open je poorten, Libanon!
Vuur zal je ceders verteren.
2 Klaag, cipres, want gevallen is de ceder:
de machtigen zijn geveld.
Huil, eiken van Basan,
want gevallen is het ondoordringbare woud.
3 Hoor de herders jammeren,
want verwoest is hun lustoord.
Hoor de leeuwen brullen,
want verwoest is de trots van de Jordaan.

4 Dit heeft de HEER, mijn God, gezegd: ‘Weid de schapen die voor de slacht bestemd zijn. **5** Hun kopers kunnen ze zonder wroeging slachten, de verkopers danken de HEER dat ze er rijk van worden, en de herders sparen het vee niet. **6** Ik zal immers de bevolking van dit land niet langer sparen – spreekt de HEER. Ik lever de mensen aan elkaar en aan hun koningen uit; ze zullen het land vernielen zonder dat ik ingrijp.’ **7** Dus weidde ik het slachtvee dat aan de veehandelaars toebehoorde.*

(11:7) *dat aan de veehandelaars toebehoorde* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘daarom de ellendigste van de schapen’.

Ik nam twee stokken – de ene noemde ik Vriendelijkheid en de andere Eenheid – en daarmee weidde ik het vee. **8** In één maand ontdeed ik me van drie herders. Ik verloor mijn geduld met het vee, dat een afkeer van mij kreeg, **9** en zei: ‘Ik weid jullie niet langer. Laat maar sterven wie sterven moet, laat maar verdwijnen wie verdwaalt, en laat de rest elkaar maar verslinden.’ **10** Toen nam ik mijn staf Vriendelijkheid en sloeg hem aan stukken om het verbond te verbreken dat ik gesloten had met alle volken, **11** en daarmee was het verbroken. De veehandelaars,*

(11:11) *De veehandelaars* – Volgens de Septuaginta. MT: ‘Zo de ellendigste van de schapen’.

die goed op mij letten, begrepen dat ik dit deed in opdracht van de HEER. **12** Ik zei tegen hen: ‘Als u tevreden bent, keer me dan mijn loon uit; zo niet, laat het dan maar.’ En ze betaalden mij mijn loon uit, dertig sjekel zilver. **13** Toen zei de HEER tegen mij: ‘Breng het maar naar de smelter, dat vorstelijke loon dat zij me waard vinden.’ Dus smeed ik dat zilver bij de smelter in de tempel neer, **14** en ik sloeg ook mijn andere staf, Eenheid, in stukken, om de broederschap tussen Juda en Israël te verbreken.

15 Toen zei de HEER tegen mij: ‘Rust je nogmaals toe als een herder, als een die niet deugt. **16** Ik zal immers in dit land een herder laten optreden die zich om het verdoolde schaap niet bekommert en het afgedwaalde niet zoekt, die het gekwetste niet geneest en het gezonde niet verzorgt, maar die het vlees van de vette dieren opeet en afkluipt tot op het bot.’

17 Wee de nietsnut van een herder
die de kudde in de steek laat!
Moge het zwaard zijn rechterarm treffen
en zijn rechteroog uitsteken.
Moge zijn arm verschrompelen
en het licht in zijn oog doven.

12

1 Profetie. De woorden van de HEER over Israël.

Zo spreekt de HEER, die de hemel heeft uitgespannen en de aarde heeft gegrondvest, die de mens het leven heeft gegeven: **2** Ik zal van Jeruzalem een beker wijn maken die de omringende volken bedwelmt. Als Jeruzalem wordt belegerd, zal ook Juda onder de voet gelopen worden. **3** Op de dag dat alle volken op aarde tegen Jeruzalem oprukken, zal ik van de stad een zware steen maken waaraan haar belagers zich vertillen. **4** Op die dag – spreekt de HEER – maak ik de paarden schichtig en zaai ik paniek onder hun berijders. Terwijl ik de paarden van de vijand verblind, zullen mijn ogen over het volk van Juda waken. **5** Dan zullen de stamhoofden van Juda bij zichzelf zeggen: Onze kracht ligt bij de inwoners van Jeruzalem, dankzij de HEER van de hemelse machten, hun God. **6** Op die dag maak ik de stamhoofden van Juda tot een fakkel in een takkenbos, tot een vonk in een korenschoof, zodat de vlammen om zich heen grijpen en de omringende volken verzengen. Jeruzalem zal blijven staan waar het staat.

7 Eerst zal de HEER de dorpen van Juda de overwinning schenken, opdat de roem van het huis van David en van de inwoners van Jeruzalem niet groter zal zijn dan die van de Judeeërs. **8** Maar de HEER zal tegelijkertijd de inwoners van Jeruzalem steunen: de zwakste onder hen zal op die dag zo sterk zijn als David en het huis van David zal hen leiden alsof God zelf hen leidde, alsof er een engel van de HEER voor hen uit ging.

9 Op die dag zal ik alles in het werk stellen om de volken uit te roeien die Jeruzalem belagen. **10** Het huis van David en de inwoners van Jeruzalem echter zal ik vervullen met een geest van mededogen en inkeer. Ze zullen zich weer naar mij wenden, en over degene die ze hebben doorstoken,*

(12:10) *Ze zullen zich weer naar mij wenden, en over degene die ze hebben doorstoken* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘Ze zullen naar mij kijken, die ze hebben doorstoken’.

zullen ze weeklagen als bij de rouw om een enig kind; hun verdriet zal zo bitter zijn als het verdriet om een oudste zoon. **11** Op die dag zal men in Jeruzalem zo luid weeklagen als er in de vlakte van Megiddo wordt geweeklaagd om Hadad-Rimmon. **12** Het hele land zal rouwen: de nakomelingen van David en die van Natan, **13** de nakomelingen van Levi en die van Simi, **14** en alle overige families, elke familie afzonderlijk en de vrouwen steeds afzonderlijk van de mannen.

13

1 Op die dag zal er een bron ontspringen waarin de nakomelingen van David en de inwoners van Jeruzalem hun zonde en onreinheid kunnen afwassen.

2 Als die tijd aanbreekt – spreekt de HEER van de hemelse machten – zal ik alle afgoden uit het land laten verdwijnen; hun namen zullen niet meer worden genoemd. Ik zal ook de profeten uitbannen, en met hen de geest van onreinheid die het land bezoedelt. **3** Wanneer er dan nog iemand een profetie uitspreekt, zullen zijn eigen vader en moeder, die hem zelf hebben voortgebracht, tegen hem zeggen: ‘Jij moet sterven, want je verkondigt leugens in de naam van de HEER.’ Ze zullen hem doorsteken, zijn eigen vader en moeder, die hem zelf hebben voortgebracht, wanneer hij een profetie uitspreekt. **4** Dan zullen ze zelfs niet meer voor hun visioenen durven uitkomen, die profeten. Ze zullen de profetenmantel niet meer aantrekken om de mensen te bedriegen. **5** Ze zullen zeggen: ‘Ik ben helemaal geen profeet; al van jongs af aan bewerk ik als slaaf de grond.’ **6** En wanneer zo iemand gevraagd wordt: ‘Hoe kom je dan aan die striemen op je rug?’, dan zal hij antwoorden: ‘Die heb ik opgelopen in het huis van mijn meesters.’

7 Zwaard, ontwaak! Verhef je tegen mijn herder, tegen de man met wie ik mij verbonden heb – spreekt de HEER van de hemelse machten. Dood de herder, zodat de schapen verdwalen. Weerloos als ze zijn zal ik ze treffen. **8** In

heel het land – spreekt de HEER van de hemelse machten – zal twee derde worden uitgeroeid en omkomen; slechts een derde deel zal worden gespaard. **9** Dat deel zal ik louteren in het vuur: ik zal hen smelten als zilver en zuiveren als goud. Zij zullen mijn naam aanroepen en ik zal antwoorden. Ik zal zeggen: ‘Dit is mijn volk,’ en zij zullen zeggen: ‘De HEER is onze God.’

14

1 Er komt een dag dat de HEER zal ingrijpen, Jeruzalem, dat de buit binnen je muren wordt verdeeld. **2** Ik zal alle volken samenbrengen – zegt de HEER – om tegen Jeruzalem ten strijde te trekken. De stad zal worden ingenomen, de huizen zullen worden geplunderd en de vrouwen verkracht. De helft van de inwoners wordt in ballingschap weggevoerd, maar het deel dat overblijft zal niet worden uitgeroeid. **3** Daarna zal de HEER uittrekken en de strijd tegen die volken aanbinden, net als weleer. **4** Die dag zal hij zijn voeten op de Olijfberg planten, ten oosten van Jeruzalem. De Olijfberg zal in tweeën splijten: de ene helft glijdt weg naar het noorden en de andere naar het zuiden, zodat er een breed dal ontstaat van oost naar west. **5** Jullie zullen wegvlugten, het dal in tussen die twee bergketens die zullen reiken tot aan Asel, zoals jullie ook gevlucht zijn bij de aardbeving in de tijd dat koning Uzzia regeerde over Juda. En de HEER, mijn God, zal verschijnen met al de zijnen. **6** Op die dag zal er geen licht zijn; de hemellichamen verliezen hun glans. **7** Op die ene dag, die alleen de HEER kent, zal er geen onderscheid zijn tussen dag en nacht. Pas tegen het vallen van de avond zal er weer licht gloren. **8** Als die tijd aanbreekt, zal er in Jeruzalem zuiver water ontspringen: de ene helft zal in het oosten in zee uitmonden en de andere helft in het westen, zowel in de zomer als in de winter. **9** En de HEER zal koning worden over de hele aarde. Dan zal de HEER de enige God zijn en zijn naam de enige naam. **10** Het hele land wordt zo vlak als de Jordaanvallei, van Geba in het noorden tot aan Rimmon in het zuiden. Maar Jeruzalem zal zijn hoogverheven plaats behouden. Van de Benjaminpoort tot aan de oude poort, de Hoekpoort, en van de Chananeltoren tot aan de koninklijke perskuipen **11** zal de stad bewoond zijn. Jeruzalem zal weer een veilige woonplaats zijn, want er zal nooit meer vernietiging over worden afgeroepen.

12 De volken die tegen Jeruzalem ten strijde zijn getrokken, zullen door de HEER worden getroffen met een afgrijselijke plaag: terwijl ze nog levend rondlopen zal hij hun vlees laten wegteren van hun botten, hun ogen laten wegrotten in hun kassen en hun tong laten wegrotten in hun mond. **13** De HEER zal op die dag zo’n paniek onder hen zaaien dat ze elkaar beetgrijpen en slaags raken. **14** Ook Juda zal zich mengen in de slag om Jeruzalem. De rijkdommen van de belagers zullen als buit bijeen worden gebracht: grote hoeveelheden goud, zilver en kostbare gewaden. **15** En alle dieren in het vijandelijke kamp, paarden, muilieren, kamelen en ezels, zullen door dezelfde plaag worden getroffen als de mensen.

16 De overlevenden van de volken die Jeruzalem hebben belaagd, zullen dan jaarlijks naar de stad komen om de HEER van de hemelse machten als koning te vereren en het Loofhuttenfeest te vieren. **17** En is er op aarde een volk dat niet naar Jeruzalem komt om de HEER van de hemelse machten als koning te vereren, dan zal er in dat land geen regen vallen. **18** Ook Egypte zal, wanneer zijn volk niet naar Jeruzalem komt, stellig worden getroffen door deze plaag, waarmee de HEER de volken straft die het Loofhuttenfeest niet komen vieren. **19** Dat zal de straf zijn voor Egypte en de andere volken die niet deelnemen aan het Loofhuttenfeest.

20 Als die tijd aanbreekt, zal zelfs op de bellen van de paarden gegraveerd staan: ‘Aan de HEER gewijd’. De kookpotten in de tempel zullen dienen als offerschalen voor het altaar. **21** Alle kookpotten in Jeruzalem en Juda zullen aan de HEER van de hemelse machten gewijd zijn; ieder die wil offeren, kan ze gebruiken om er zijn offer in te bereiden. Als die tijd aanbreekt, zullen er nooit meer handelaars zitten in de tempel van de HEER van de hemelse machten.

1

1 Profetie. De woorden die de HEER tot Israël heeft gesproken bij monde van Maleachi.

2 Ik heb jullie lief – zegt de HEER –, en jullie zeggen: ‘Waaruit blijkt die liefde dan?’ Zijn Jakob en Esau geen broers? – spreekt de HEER. Toch heb ik Jakob liefgehad 3 en Esau gehaat. Van Esaus bergland maakte ik een wildernis, Edoms grondgebied heb ik aan de jakhalzen van de woestijn gegeven. 4 Edom kan zeggen: ‘Al zijn we verslagen, we bouwen de puinhopen weer op,’ maar dit zegt de HEER van de hemelse machten: Ze kunnen bouwen zo veel ze willen, ik zal het weer afbreken. ‘Goddeloos land’ zal men het noemen, en ook: ‘Het volk waarop de HEER voor eeuwig verbolgen is’. 5 Met eigen ogen zullen jullie het zien, en dan zullen jullie zeggen: ‘De HEER toont zijn macht in Israël!’

6 Een zoon eert zijn vader, een dienaar zijn heer. Als ik jullie vader ben, waar is dan je eerbied voor mij; als ik jullie heer ben – zegt de HEER van de hemelse machten –, waar is dan je ontzag voor mij? Jullie, priesters, minachten mijn naam, en zeggen dan: ‘Hoezo minachten wij uw naam?’ 7 Jullie brengen verwerpelijk voedsel naar mijn tafel, en zeggen dan: ‘Hoezo hebben wij u verworpen?’ Door te beweren dat mijn altaar de moeite niet waard is! 8 Als jullie met een blind offerdier aankomen, zeggen jullie: ‘Wat geeft dat nu?’ En ook als jullie met een kreupel of ziek dier aankomen, zeggen jullie: ‘Dat geeft toch niets?’ Bied de gouverneur zo’n dier maar eens aan en zie of hij er tevreden mee is en jullie goedgezind zal blijven – zegt de HEER van de hemelse machten. 9 Zo zullen jullie God wel gunstig stemmen, zo zal hij zijn volk wel gunstig gezind zijn! Dit alles gebeurt door jullie toedoen; zou hij zijn volk dan nu goedgezind zijn? 10 Het zou beter zijn als een van jullie de tempeldeuren zou sluiten en jullie het vuur op mijn altaar niet langer zouden aansteken, want dat is toch zinloos. Ik wijs jullie af – zegt de HEER van de hemelse machten – en de offers die jullie brengen aanvaard ik niet. 11 Van waar de zon opgaat tot waar ze ondergaat staat mijn naam bij alle volken in aanzien, overal brengt men mij reukoffers en reine offergaven. Mijn naam staat bij alle volken in aanzien – zegt de HEER van de hemelse machten –, 12 maar jullie ontwijden hem door te beweren dat mijn altaar verontreinigd mag worden, door te denken dat je er minderwaardig voedsel heen kunt brengen. 13 Jullie halen je neus op voor de dienst aan mijn altaar – zegt de HEER van de hemelse machten –, jullie zeggen: ‘Dit alles kost ons te veel moeite.’ Jullie brengen mij gestolen dieren, en kreupele en zieke dieren – zegt de HEER –, dat is wat jullie mij als offergave aanbieden, en ik moet dat aanvaarden? 14 Vervloekt de bedrieger, die de Heer een ongeschonden mannelijk dier uit zijn kudde belooft maar hem een geschonden beest offert! Ik ben een groot koning – zegt de HEER van de hemelse machten –, en alle volken zijn vervuld van ontzag voor mijn naam!

2

1 Wat volgt, priesters, is mijn besluit. 2 Als jullie niet luisteren, en als jullie niet ter harte nemen dat je mijn naam in ere moet houden – zegt de HEER van de hemelse machten –, dan zal ik jullie met mijn vloek treffen en vervloek ik alles waarmee jullie gezegend zijn; ik zal jullie zéker vervloeken, want jullie nemen het toch niet ter harte. 3 Ik zal jullie nageslacht treffen en jullie de mest van de offerdieren in het gezicht gooien. Jullie zullen uiteindelijk zelf op de mesthoop belanden! 4 Weet dat ik dit besloten heb op grond van mijn verbond met Levi – zegt de HEER van de hemelse machten. 5 Ik beloofde Levi leven en vrede, en die heb ik hem gegeven; van Levi verwachtte ik eerbied, en hij, vervuld van diep ontzag voor mijn naam, eerde mij. 6 Alles wat hij onderwees bevatte waarheid, en er kwam niets verkeers over zijn lippen. Hij was rechtschapen en hij leefde in vrede met mij; velen hield hij af van het kwaad. 7 Kennis ligt op de lippen van de priester en waarheid zoekt men in wat hij zegt, want hij is een bode van de HEER van de hemelse machten. 8 Maar jullie zijn afgeweken van de weg die ik je wees, veel mensen zijn gestruikeld door wat jullie hun leerden. Jullie hebben mijn verbond met Levi geschonden – zegt de HEER van de hemelse machten. 9 Daarom zal ik ervoor zorgen dat heel het volk jullie minacht en op je neerkijkt, want jullie volgen de weg niet die ik je wijs en jullie hechten geen waarde aan mijn wetten.

10 Hebben wij niet allemaal dezelfde vader, heeft niet een en dezelfde God ons geschapen? Waarom behandelen wij elkaar dan zo trouweloos en schenden wij het verbond dat hij met onze voorouders sloot? 11 Juda heeft trouweloos gehandeld, en in Israël en Jeruzalem heeft men zich gruwelijk misdragen. Juda heeft ontwijfd wat de HEER heilig is en wat hij liefheeft; Juda is getrouwd met een vrouw die een vreemde god vereert. 12 Moge de HEER iedereen uit het volk van Jakob stoten die iemand beschermt die zoiets doet, iedereen die het voor zo iemand opneemt of voor hem offert aan de HEER van de hemelse machten. 13 En verder: jullie storten hete tranen op het altaar van de HEER, jullie jammeren en kreunen omdat hij niet naar je offers omziet en ze niet uit jullie handen aanvaardt. 14 En jullie vragen je af: Waarom toch? Omdat je de vrouw met wie je je leven deelde trouweloos behandeld hebt, de vrouw met wie je in je jeugd een verbintenis bent aangegaan, waarvan de HEER getuige is geweest. 15 Wie ook maar een beetje verstand heeft doet zoiets niet, want iedereen wil toch een nageslacht dat door God gewild is? Speel niet met je leven en behandel de vrouw van je jeugd niet trouweloos. 16

Want de HEER, de God van Israël, zegt dat hij het verafschuwt wanneer een man zijn vrouw wegstuurt. Wie zoiets doet besmeurt zichzelf met onrecht – zegt de HEER van de hemelse machten. Speel niet met je leven en gedraag je niet langer trouweloos.

17 Met jullie gepraat vallen jullie de HEER lastig, en dan vragen jullie: ‘Hoezo vallen wij hem lastig?’ Door te zeggen: ‘Iedereen die kwaad doet, doet wat goed is in de ogen van de HEER, zulke mensen bevallen hem.’ Of: ‘Waar is nu de God die rechtspreekt?’

3

1 Let op, ik zal mijn bode zenden; hij zal de weg voor mij effenen. Opeens zal hij naar zijn tempel komen, de Heer naar wie jullie uitzien, de engel van het verbond naar wie jullie verlangen. Komen zal hij – zegt de HEER van de hemelse machten. 2 Wie zal die dag kunnen doorstaan? Wie zal overeind blijven wanneer hij verschijnt? Hij is als het vuur van een smid, als het loog van een wolwasser. 3 Hij zal zitting houden als iemand die zilver smelt en het zuivert; de zonen van Levi zal hij zuiveren en zeven als goud en zilver, en dan zullen ze op de juiste wijze offeren aan de HEER. 4 De offers van Juda en Jeruzalem zullen de HEER met vreugde vervullen, zoals in vroeger jaren, zoals in de dagen van weleer. 5 Ik zal naar jullie toe komen om recht te spreken, en ik zal niet aarzelen te getuigen tegen tovenaars en echtbrekers, tegen mensen die meened plegen en mensen die hun dagloners uitbuiten, en tegen allen die weduwen en wezen onderdrukken en vreemdelingen geen plaats gunnen, want geen van allen hebben zij ontzag voor mij – zegt de HEER van de hemelse machten.

6 Ik, de HEER, ben niet veranderd, en jullie gedragen je nog altijd als nakomelingen van Jakob. 7 Jullie voorouders hielden zich al niet aan mijn geboden, en ook jullie doen dat niet. Keer terug naar mij – zegt de HEER van de hemelse machten –, dan zal ik naar jullie terugkeren; en jullie zeggen: ‘Hoezo moeten we terugkeren?’ 8 Vinden jullie dat een mens God mag bestelen? Toch bestelen jullie mij, en zeggen dan: ‘Hoezo bestelen we u?’ Door de tienden en de heffingen achter te houden! 9 Jullie zijn vervloekt en nogmaals vervloekt, en toch blijft het hele volk mij bestelen. 10 Stel mij maar eens op de proef – zegt de HEER van de hemelse machten. Breng alle tienden naar mijn voorraadkamer, zodat er voedsel in mijn tempel is, en zie dan of ik niet de sluizen van de hemel voor jullie open en zegen in overvloed op jullie land laat neerdalen. 11 Ik zal de sprinkhaan onschadelijk maken zodat hij de opbrengst van de aarde niet meer kan verwoesten, en de druiventros zal niet meer verdorren in de wijngaarden – zegt de HEER van de hemelse machten. 12 Alle volken zullen jullie gelukkig prijzen, want jullie zullen wonen in een heerlijk land – zegt de HEER van de hemelse machten.

13 Jullie hebben tegen elkaar harde woorden over mij gesproken – zegt de HEER –, en jullie vragen: ‘Wat hebben we dan over u gezegd?’ 14 Jullie hebben gezegd: ‘Wat heeft het voor nut om God te dienen, wat hebben we eraan dat we zijn voorschriften in acht nemen en ons in een boetekleed hullen voor de HEER van de hemelse machten?’ 15 We moeten de hoogmoedigen wel gelukkig prijzen, want wie zich goddeloos gedraagt gaat het voor de wind, en wie God beproeft komt er goed vanaf!’

16 Zo spraken de mensen die ontzag voor de HEER hadden tegen elkaar, en de HEER hoorde het en luisterde aandachtig. In zijn bijzijn werden in een boek de namen van de mensen opgetekend die ontzag voor de HEER hadden, die zijn naam hoogachtten. 17 Op de dag die ik voorbereid – zegt de HEER van de hemelse machten – zullen zij mijn eigendom zijn. Ik zal hen sparen zoals je een kind spaart dat je gehoorzaam is. 18 Dan zullen jullie het verschil weer zien tussen rechtvaardigen en wettelozen, tussen mensen die God gehoorzamen en wie dat niet doen. 19 Die dag zal zeker komen, brandend als een oven. Wie hoogmoedig zijn of wie zich goddeloos gedragen, zullen dan slechts stoppels zijn die door de hitte van die dag worden verschroeid – zegt de HEER van de hemelse machten. Geen wortel of tak zal er van hen overblijven. ✠

(3:19-24) In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 4:1-6.

20 Maar voor jullie die ontzag voor mijn naam hebben zal de zon stralend opgaan, de zon die gerechtigheid brengt en genezing in haar vleugels draagt. Huppelend als kalveren die op stal hebben gestaan zullen jullie naar buiten komen. 21 Dan vertrappen jullie de wettelozen; op de dag die ik voorbereid, zullen zij niet meer zijn dan stof onder jullie voeten – zegt de HEER van de hemelse machten.

22 Houd je aan het onderricht van Mozes, mijn dienaar, aan wie ik op de Horeb regels en wetten heb gegeven die gelden voor heel Israël. 23 Voordat de dag van de HEER aanbreekt, die groot is en ontzagwekkend, stuur ik jullie de profeet Elia, 24 en hij zal ervoor zorgen dat ouders zich verzoenen met hun kinderen en kinderen zich verzoenen met hun ouders. Anders zou ik het land volledig moeten vernietigen.

1

1 Overzicht van de afstamming van Jezus Christus, zoon van David, zoon van Abraham.

2 Abraham verwekte Isaak, Isaak verwekte Jakob, Jakob verwekte Juda en zijn broers, 3 Juda verwekte Peres en Zerach bij Tamar, Peres verwekte Chesron, Chesron verwekte Aram, 4 Aram verwekte Amminadab, Amminadab verwekte Nachson, Nachson verwekte Salmon, 5 Salmon verwekte Boaz bij Rachab, Boaz verwekte Obed bij Ruth, Obed verwekte Isaï, 6 Isaï verwekte David, de koning.

David verwekte Salomo bij de vrouw van Uria, 7 Salomo verwekte Rechabeam, Rechabeam verwekte Abia, Abia verwekte Asaf, 8 Asaf verwekte Josafat, Josafat verwekte Joram, Joram verwekte Uzzia, 9 Uzzia verwekte Jotam, Jotam verwekte Achaz, Achaz verwekte Hizkia, 10 Hizkia verwekte Manasse, Manasse verwekte Amos, Amos verwekte Josia, 11 Josia verwekte Jechonja en zijn broers ten tijde van de Babylonische ballingschap.

12 Na de Babylonische ballingschap verwekte Jechonja Sealtiël, Sealtiël verwekte Zerubbabel, 13 Zerubbabel verwekte Abiud, Abiud verwekte Eljakim, Eljakim verwekte Azor, 14 Azor verwekte Sadok, Sadok verwekte Achim, Achim verwekte Eliud, 15 Eliud verwekte Eleazar, Eleazar verwekte Mattan, Mattan verwekte Jakob, 16 Jakob verwekte Jozef, de man van Maria. Bij haar werd Jezus verwekt, die Christus genoemd wordt.

17 Van Abraham tot David telt de lijst dus veertien generaties, van David tot de Babylonische ballingschap veertien generaties, en van de Babylonische ballingschap tot Christus veertien generaties.

18 De afkomst van Jezus Christus was als volgt. Toen zijn moeder Maria al was uitgehuwelijkt aan Jozef maar nog niet bij hem woonde, bleek ze zwanger te zijn door de heilige Geest. 19 Haar man Jozef, die een rechtschapen mens was, wilde haar niet in opspraak brengen en dacht erover haar in het geheim te verstoten. 20 Toen hij dit overwoog, verscheen hem in een droom een engel van de Heer. De engel zei: 'Jozef, zoon van David, wees niet bang je vrouw Maria bij je te nemen, want het kind dat ze draagt is verwekt door de heilige Geest. 21 Ze zal een zoon baren. Geef hem de naam Jezus, want hij zal zijn volk bevrijden van hun zonden.' 22 Dit alles is gebeurd opdat in vervulling zou gaan wat bij monde van de profeet door de Heer is gezegd: 23 'De maagd zal zwanger zijn en een zoon baren, en men zal hem de naam Immanuël geven,' wat in onze taal betekent 'God met ons'. 24 Jozef werd wakker en deed wat de engel van de Heer hem had opgedragen: hij nam haar bij zich als zijn vrouw, 25 maar hij had geen gemeenschap met haar voordat ze haar zoon gebarnd had. En hij gaf hem de naam Jezus.

De vlucht voor Herodes en Archelaüs

2

1 Toen Jezus geboren was in Betlehem in Judea, tijdens de regering van Herodes, kwamen er magiërs uit het Oosten in Jeruzalem aan. 2 Ze vroegen: 'Waar is de pasgeboren koning van de Joden? Wij hebben namelijk zijn ster zien opgaan en zijn gekomen om hem eer te bewijzen.' 3 Koning Herodes schrok hevig toen hij dit hoorde, en heel Jeruzalem met hem. 4 Hij riep alle hogepriesters en schriftgeleerden van het volk samen om aan hen te vragen waar de messias* is.

(2:4) *de messias* – Grieks: *ho christos*. Deze titel ging al in een vroeg stadium deel uitmaken van Jezus' naam: 'de christus' werd 'Jezus Christus'. Soms is het moeilijk te bepalen of de titel ('de christus') of de naam ('Christus') bedoeld is. Bij het vertalen van de titel is gekozen voor '(de) messias' omdat hierin het duidelijkst naar voren komt dat de titel geworteld is in Joodse verwachtingen van een persoon die van God de volmacht heeft ontvangen om een centrale rol te spelen in de eindtijd.

geboren zou worden. 5 'In Betlehem in Judea,' zeiden ze tegen hem, 'want zo staat het geschreven bij de profeet: 6 "En jij, Betlehem in het land van Juda, bent zeker niet de minste onder de leiders van Juda, want uit jou komt een leider voort die mijn volk Israël zal hoeden."' 7 Daarop riep Herodes in het geheim de magiërs bij zich; hij wilde precies van hen weten wanneer de ster zichtbaar geworden was, 8 en stuurde hen vervolgens naar Betlehem met de woorden: 'Stel een nauwkeurig onderzoek in naar het kind. Stuur mij bericht zodra u het gevonden hebt, zodat ook ik erheen kan gaan om het eer te bewijzen.' 9 Nadat ze geluisterd hadden naar wat de koning hun opdroeg, gingen ze op weg, en nu ging de ster die ze hadden zien opgaan voor hen uit, totdat hij stil bleef staan boven de plaats waar het kind was. 10 Toen ze dat zagen, werden ze vervuld van diepe vreugde. 11 Ze gingen het huis binnen en vonden het kind met Maria, zijn moeder. Ze wierpen zich neer om het eer te bewijzen. Daarna openden ze hun kistjes met kostbaarheden en boden het kind geschenken aan: goud en wierook en mirre. 12 Nadat ze in een droom waren gewaarschuwd om niet naar Herodes terug te gaan, reisden ze via een andere route terug naar hun land.

13 Kort nadat zij op die manier de wijk genomen hadden, verscheen er aan Jozef in een droom een engel van de Heer. Hij zei: 'Sta op en vlucht met het kind en zijn moeder naar Egypte. Blijf daar tot ik je weer roep, want Herodes is naar het kind op zoek en wil het ombrengen.' 14 Jozef stond op en week nog diezelfde nacht met het kind en zijn moeder uit naar Egypte. 15 Daar bleef hij tot de dood van Herodes, en zo ging in vervulling wat bij monde van de profeet door de Heer is gezegd: 'Uit Egypte heb ik mijn zoon geroepen.'

16 Toen Herodes begreep dat hij door de magiërs misleid was, werd hij verschrikkelijk kwaad, en afgaande op het tijdstip dat hij van de magiërs had gehoord, gaf hij opdracht om in Betlehem en de wijde omgeving alle jongetjes van twee jaar en jonger om te brengen. 17 Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jeremia: 18 'Er klonk een stem in Rama, luid wenend en klagend. Rachel beweende haar kinderen en wilde niet worden getroost, want ze zijn er niet meer.'

19 Nadat Herodes gestorven was, verscheen er in een droom aan Jozef in Egypte een engel van de Heer. 20 De engel zei: 'Sta op, ga met het kind en zijn moeder naar Israël. Want zij die het kind om het leven wilden brengen, zijn gestorven.' 21 Jozef stond op en vertrok met het kind en zijn moeder naar Israël. 22 Maar toen hij daar hoorde dat Archelaüs zijn vader Herodes had opgevolgd als koning over Judea, durfde hij niet verder te reizen. Na aanwijzingen in een droom week hij uit naar Galilea. 23 Hij ging wonen in de stad Nazaret, en zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeten: 'Hij zal Nazoreeër genoemd worden.'

Optreden van Johannes de Doper

3

1 In die tijd trad Johannes de Doper op in de woestijn van Judea. Hij verkondigde: 2 'Kom tot inkeer, want het koninkrijk van de hemel is nabij!' 3 Dit was de man over wie de profeet Jesaja sprak toen hij zei: 'Luid klinkt een stem in de woestijn: "Maak de weg van de Heer gereed, maak recht zijn paden."' 4 Johannes droeg een ruwe mantel van kameelhaar met een leren gordel; hij voedde zich met sprinkhanen en wilde honing. 5 Uit Jeruzalem, uit heel Judea en uit de omgeving van de Jordaan stroomden de mensen toe, 6 en ze lieten zich door hem dopen in de rivier de Jordaan, terwijl ze hun zonden beleden.

7 Toen hij zag dat veel Farizeeën en Sadduceeën op zijn doop afkwamen, zei hij tegen hen: 'Addergebroed, wie heeft jullie wijsgemaakt dat je veilig bent voor het komende oordeel? 8 Breng liever vruchten voort die een nieuw leven waardig zijn, 9 en denk niet dat je bij jezelf kunt zeggen: Wij hebben Abraham als vader. Want ik zeg jullie: God kan uit deze stenen kinderen van Abraham verwekken! 10 De bijl ligt al aan de wortel van de boom: iedere boom die geen goede vrucht draagt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen. 11 Ik doop jullie met water ten teken van jullie nieuwe leven, maar na mij komt iemand die meer vermag dan ik; ik ben zelfs niet goed genoeg om zijn sandalen voor hem te dragen. Hij zal jullie dopen met de heilige Geest en met vuur; 12 hij houdt de wan in zijn hand, hij zal zijn dorsvloer reinigen en zijn graan in de schuur bijeenbrengen, maar het kaf zal hij verbranden in onblusbaar vuur.'

13 Toen kwam Jezus vanuit Galilea naar de Jordaan om door Johannes gedoopt te worden. 14 Maar Johannes probeerde hem tegen te houden met de woorden: 'Ik zou door u gedoopt moeten worden, en dan komt u naar mij?' 15 Jezus antwoordde: 'Laat het nu maar gebeuren, want het is goed dat we op deze manier Gods gerechtigheid vervullen.' Toen stemde Johannes ermee in. 16 Zodra Jezus gedoopt was en uit het water omhoogkwam, opende de hemel zich voor hem en zag hij hoe de Geest van God als een duif op hem neerdaalde. 17 En uit de hemel klonk een stem: 'Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde.'

Jezus in de woestijn

4

1 Daarna werd Jezus door de Geest meegevoerd naar de woestijn om door de duivel op de proef gesteld te worden. 2 Nadat hij veertig dagen en veertig nachten had gevast, had hij grote honger. 3 Nu kwam de beproever naar hem toe en zei: 'Als u de Zoon van God bent, beveel dan die stenen in broden te veranderen.' 4 Maar Jezus gaf hem ten antwoord: 'Er staat geschreven: "De mens leeft niet van brood alleen, maar van ieder woord dat klinkt uit de mond van God."' 5 Vervolgens nam de duivel hem mee naar de heilige stad en zette hem op het hoogste punt van de tempel. 6 Hij zei tegen hem: 'Als u de Zoon van God bent, spring dan naar beneden. Want er staat geschreven: "Zijn engelen zal hij opdracht geven om u op hun handen te dragen, zodat u uw voet niet zult stoten aan een steen."' 7 Jezus antwoordde: 'Er staat ook geschreven: "Stel de Heer, uw God, niet op de proef."' 8 De duivel nam hem opnieuw mee, nu naar een zeer hoge berg. Hij toonde hem alle koninkrijken van de wereld in al hun pracht 9 en zei: 'Dit alles zal ik u geven als u voor mij neervalt en mij aanbidt.' 10 Daarop zei Jezus tegen hem: 'Ga weg, Satan! Want er staat geschreven: "Aanbid de Heer, uw God, vereer alleen hem."' 11 Daarna liet de duivel hem met rust, en meteen kwamen er engelen om voor hem te zorgen.

Begin van Jezus' verkondiging

12 Toen Jezus hoorde dat Johannes gevangengenomen was, week hij uit naar Galilea. 13 Hij liet Nazaret achter zich en ging wonen in Kafarnaüm, aan het Meer van Galilea, in het gebied van Zebulon en Naftali. 14 Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jesaja: 15 'Land van Zebulon en Naftali, gebied aan de weg naar zee en aan de overkant van de Jordaan, Galilea van de heidenen, luister: 16 Het volk dat in duisternis leefde, zag een schitterend licht, en zij die woonden in de schaduw van de dood werden door het licht beschenen.' 17 Vanaf dat moment begon Jezus zijn verkondiging. 'Kom tot inkeer,' zei hij, 'want het koninkrijk van de hemel is nabij!'

18 Toen hij langs het meer liep, zag hij twee broers, Simon, die Petrus genoemd wordt, en zijn broer Andreas. Ze wierpen hun net uit in het meer, het waren vissers. 19 Hij zei tegen hen: 'Kom, volg mij, ik zal van jullie

visseren van mensen maken.’ **20** Ze lieten meteen hun netten achter en volgden hem. **21** Even verderop zag hij twee andere broers, Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en zijn broer Johannes. Ze waren met hun vader in hun boot bezig met het herstellen van de netten. Hij riep hen **22** en meteen lieten ze de boot en hun vader Zebedeüs achter en volgden hem.

23 Hij trok rond in heel Galilea; hij gaf er onderricht in de synagogen, verkondigde het goede nieuws van het koninkrijk en genas iedere ziekte en elke kwaal onder het volk. **24** Het nieuws over hem verspreidde zich in heel Syrië. Allen die ergens aan leden en die gekweld werden door een ziekte of door pijn, en ook bezeten en maanzieken en verlamden werden bij hem gebracht, en hij genas hen. **25** En grote groepen mensen volgden hem, uit Galilea en Dekapolis, uit Jeruzalem en Judea en uit het gebied aan de overkant van de Jordaan.

Bergrede

5

1 Toen hij de mensenmassa zag, ging hij de berg op. Daar ging hij zitten met zijn leerlingen om zich heen. **2** Hij nam het woord en onderrichtte hen:

3 ‘Gelukkig wie nederig van hart zijn, want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

4 Gelukkig de treurende, want zij zullen getroost worden.

5 Gelukkig de zachtmoedigen, want zij zullen het land bezitten.

6 Gelukkig wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.

7 Gelukkig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden.

8 Gelukkig wie zuiver van hart zijn, want zij zullen God zien.

9 Gelukkig de vredestichters, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

10 Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden, want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

11 Gelukkig zijn jullie wanneer ze je omwille van mij uitschelden, vervolgen en van allerlei kwaad betichten. **12** Verheug je en juich, want je zult rijkelijk worden beloond in de hemel; zo immers vervolgden ze vóór jullie de profeten.

13 Jullie zijn het zout van de aarde. Maar als het zout zijn smaak verliest, hoe kan het dan weer zout gemaakt worden? Het dient nergens meer voor, het wordt weggegooid en vertrapt.

14 Jullie zijn het licht in de wereld. Een stad die boven op een berg ligt, kan niet verborgen blijven. **15** Men steekt ook geen lamp aan om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee, men zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in huis is. **16** Zo moet jullie licht schijnen voor de mensen, opdat ze jullie goede daden zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel.

17 Denk niet dat ik gekomen ben om de Wet of de Profeten af te schaffen. Ik ben niet gekomen om ze af te schaffen, maar om ze tot vervulling te brengen. **18** Ik verzeker jullie: zolang de hemel en de aarde bestaan, blijft elke jota, elke tittel in de wet van kracht, totdat alles gebeurd zal zijn. **19** Wie dus ook maar een van de kleinste van deze geboden afschaft en aan anderen leert datzelfde te doen, zal als de kleinste worden beschouwd in het koninkrijk van de hemel. Maar wie ze onderhoudt en dat aan anderen leert, zal in het koninkrijk van de hemel in hoog aanzien staan. **20** Want ik zeg jullie: als jullie gerechtigheid niet groter is dan die van de schriftgeleerden en de Farizeeën, zullen jullie zeker het koninkrijk van de hemel niet binnengaan.

21 Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk is gezegd: “Pleeg geen moord. Wie moordt, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht.” **22** En ik zeg zelfs: ieder die in woede tegen zijn broeder of zuster tekeergaat, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht. Wie tegen hen “Nietsnut!” zegt, zal zich moeten verantwoorden voor het Sanhedrin. Wie “Dwaas!” zegt, zal voor het vuur van de Gehenna komen te staan. **23** Wanneer je dus je offergave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broeder of zuster je iets verwijt, **24** laat je gave dan bij het altaar achter; ga je eerst met die ander verzoenen en kom daarna je offer brengen. **25** Leg een geschil snel bij, terwijl je nog met je tegenstander onderweg bent, anders levert hij je uit aan de rechter, draagt de rechter je over aan de gerechtsdienaar en word je gevangengezet. **26** Ik verzeker je: dan kom je niet vrij voor je ook de laatste cent betaald hebt.

27 Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: “Pleeg geen overspel.” **28** En ik zeg zelfs: iedereen die naar een vrouw kijkt en haar begeert, heeft in zijn hart al overspel met haar gepleegd. **29** Als je rechteroog je op de verkeerde weg brengt, ruk het dan uit en werp het weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen dan dat heel je lichaam in de Gehenna geworpen wordt. **30** En als je rechterhand je op de verkeerde weg brengt,

hak hem dan af en werp hem weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen dan dat heel je lichaam naar de Gehenna gaat.

31 Er werd gezegd: “Wie zijn vrouw verstoot, moet haar een scheidingsbrief meegeven.” 32 En ik zeg jullie: ieder die zijn vrouw verstoot, drijft haar tot overspel – tenzij er sprake was van een ongeoorloofde verbintenis; en ook wie trouwt met een verstoten vrouw, pleegt overspel.

33 Jullie hebben ook gehoord dat destijds tegen het volk werd gezegd: “Leg geen valse eed af, voor de Heer gedane geloften moeten worden ingelost.” 34 En ik zeg jullie dat je helemaal niet moet zweren, noch bij de hemel, want dat is de troon van God, 35 noch bij de aarde, want dat is zijn voetenbank, noch bij Jeruzalem, want dat is de stad van de grote koning; 36 zweer evenmin bij je eigen hoofd, want je kunt nog niet één van je haren wit of zwart maken. 37 Laat jullie ja ja zijn, en jullie nee nee; wat je daaraan toevoegt komt voort uit het kwaad.

38 Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: “Een oog voor een oog en een tand voor een tand.” 39 En ik zeg jullie je niet te verzetten tegen wie kwaad doet, maar wie je op de rechterwang slaat, ook de linkerwang toe te keren. 40 Als iemand een proces tegen je wil voeren en je onderkleed van je wil afnemen, sta hem dan ook je bovenkleed af. 41 En als iemand je dwingt één mijl met hem mee te gaan, loop er dan twee met hem op. 42 Geef aan wie iets van je vraagt, en keer je niet af van wie geld van je wil lenen.

43 Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: “Je moet je naaste liefhebben en je vijand haten.” 44 En ik zeg jullie: heb je vijanden lief en bid voor wie jullie vervolgen, 45 alleen dan zijn jullie werkelijk kinderen van je Vader in de hemel. Hij laat zijn zon immers opgaan over goede en slechte mensen en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. 46 Is het een verdienste als je liefhebt wie jou liefheeft? Doen de tollenaars niet net zo? 47 En als jullie alleen je broeders en zusters vriendelijk bejegenen, wat voor uitzonderlijks doe je dan? Doen de heidenen niet net zo? 48 Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.

6

1 Let op dat jullie de gerechtigheid niet beoefenen voor de ogen van de mensen, alleen om door hen gezien te worden. Dan belooft jullie Vader in de hemel je niet. 2 Dus wanneer je aalmoezen geeft, bazuin dat dan niet rond, zoals de huichelaars doen in de synagoge en op straat om door de mensen geprezen te worden. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. 3 Maar als je aalmoezen geeft, laat dan je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet. 4 Zo blijft je aalmoes in het verborgene, en jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

5 En wanneer jullie bidden, doe dan niet als de huichelaars die graag in de synagoge en op elke straathoek staan te bidden, zodat iedereen hen ziet. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. 6 Maar als jullie bidden, trek je dan in je huis terug, sluit de deur en bid tot je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

7 Bij het bidden moeten jullie niet eindeloos voortprevelen zoals de heidenen, die denken dat ze door hun overvloed aan woorden verhoord zullen worden. 8 Doe hen niet na! Jullie Vader weet immers wat jullie nodig hebben, nog vóór jullie het hem vragen. 9 Bid daarom als volgt:

Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,

10 laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden
op aarde zoals in de hemel.

11 Geef ons vandaag het brood
dat wij nodig hebben.

12 Vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij hebben vergeven
wie ons iets schuldig was.

13 En breng ons niet in beproeving,
maar red ons uit de greep van het kwaad.*

(6:13) *van het kwaad* – Andere handschriften lezen: ‘van het kwaad. Want aan u behoort het koningschap, de macht en de majesteit tot in eeuwigheid. Amen’.

14 Want als jullie anderen hun misstappen vergeven, zal jullie hemelse Vader ook jullie vergeven. 15 Maar als je anderen niet vergeeft, zal jullie Vader jullie je misstappen evenmin vergeven.

16 Wanneer jullie vasten, zet dan niet zo’n somber gezicht als de huichelaars, want zij doen dat om iedereen te laten zien dat ze aan het vasten zijn. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. 17 Maar als jullie vasten, was dan je gezicht en wrijf je hoofd in met olie, 18 zodat niemand ziet dat je aan het vasten bent, alleen je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

19 Verzamel voor jezelf geen schatten op aarde: mot en roest vreten ze weg en dieven breken in om ze te stelen.
 20 Verzamel schatten in de hemel, daar vreten mot noch roest ze weg, daar breken geen dieven in om ze te stelen.
 21 Waar je schat is, daar zal ook je hart zijn.

22 Het oog is de lamp van het lichaam. Dus als je oog helder is, zal heel je lichaam verlicht zijn. 23 Maar als je oog troebel is, zal er in heel je lichaam duisternis zijn. Als het licht in jezelf verduisterd is, hoe groot is dan die duisternis!

24 Niemand kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon. 25 Daarom zeg ik jullie: maak je geen zorgen over jezelf en over wat je zult eten of drinken, noch over je lichaam en over wat je zult aantrekken. Is het leven niet meer dan voedsel en het lichaam niet meer dan kleding? 26 Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren, het is jullie hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij? 27 Wie van jullie kan door zich zorgen te maken ook maar één el aan zijn levensduur toevoegen? 28 En wat maken jullie je zorgen over kleding? Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet. 29 Ik zeg jullie: zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen. 30 Als God het groen dat vandaag nog op het veld staat en morgen in de oven geغوoid wordt al met zo veel zorg kleedt, met hoeveel meer zorg zal hij jullie dan niet kleden, kleingelovigen? 31 Vraag je dus niet bezorgd af: “Wat zullen we eten?” of: “Wat zullen we drinken?” of: “Waarmee zullen we ons kleden?” 32 – dat zijn allemaal dingen die de heidenen najagen. Jullie hemelse Vader weet wel dat jullie dat alles nodig hebben. 33 Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden. 34 Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen, want de dag van morgen zorgt wel voor zichzelf. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen last.

7

1 Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt. 2 Want op grond van het oordeel dat je velt, zal er over je geoordeeld worden, en met de maat waarmee je meet, zal jou de maat genomen worden. 3 Waarom kijk je naar de splinter in het oog van je broeder of zuster, terwijl je de balk in je eigen oog niet opmerkt? 4 Hoe kun je tegen hen zeggen: “Laat mij de splinter uit je oog verwijderen,” zolang je nog een balk in je eigen oog hebt? 5 Huichelaar, verwijder eerst de balk uit je eigen oog, pas dan zul je scherp genoeg zien om de splinter uit het oog van je broeder of zuster te verwijderen.

6 Geef wat heilig is niet aan de honden en gooi je parels niet voor de zwijnen; die zouden ze maar met hun poten vertrappen, zich omkeren en jullie verscheuren.

7 Vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop en er zal voor je worden opgedaan. 8 Want ieder die vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden opgedaan. 9 Is er iemand onder jullie die zijn kind, als het om een brood vraagt, een steen zou geven? 10 Of een slang, als het om een vis vraagt? 11 Als jullie dus, ook al zijn jullie slecht, je kinderen al goede gaven schenken, hoeveel te meer zal jullie Vader in de hemel dan het goede geven aan wie hem daarom vragen.

12 Behandel anderen dus steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen. Dat is het hart van de Wet en de Profeten.

13 Ga door de nauwe poort naar binnen. Want de brede weg, die velen volgen, en de ruime poort, waar velen door naar binnen gaan, leiden naar de ondergang. 14 Nauw is de poort naar het leven, en smal de weg ernaartoe, en slechts weinigen weten die te vinden.

15 Pas op voor valse profeten, die in schaapskleren op jullie afkomen maar eigenlijk roofzuchtige wolven zijn. 16 Aan hun vruchten zul je hen herkennen. Men plukt toch geen druiven van doornstruiken of vijgen van distels? 17 Zo draagt elke goede boom goede vruchten, maar een slechte boom draagt slechte vruchten. 18 Een goede boom kan geen slechte vruchten dragen, evenmin als een slechte boom goede vruchten dragen kan. 19 Elke boom die geen goede vruchten draagt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen. 20 Zo kunnen jullie hen dus aan hun vruchten herkennen.

21 Niet iedereen die “Heer, Heer” tegen mij zegt, zal het koninkrijk van de hemel binnengaan, alleen wie handelt naar de wil van mijn hemelse Vader. 22 Op die dag zullen velen tegen mij zeggen: “Heer, Heer, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd, hebben wij niet in uw naam demonen uitgedreven, en hebben wij niet vele wonderen verricht in uw naam?” 23 En dan zal ik hun rechtuit zeggen: “Ik heb jullie nooit gekend. Weg met jullie, wetsverkrachters!”

24 Wie deze woorden van mij hoort en ernaar handelt, kan vergeleken worden met een verstandig man, die zijn huis bouwde op een rots. 25 Toen het begon te regenen en de bergstromen zwollen, en er stormen opstaken en het huis van alle kanten belaagd werd, stortte het niet in, want het was gefundeerd op een rots. 26 En wie deze woorden van mij hoort en er niet naar handelt, kan vergeleken worden met een onnadenkend man, die zijn huis bouwde op zand. 27 Toen het begon te regenen en de bergstromen zwollen, en er stormen opstaken en er van alle kanten op het huis werd ingebeukt, stortte het in, en er bleef alleen een ruïne over.’

28 Toen Jezus deze rede had uitgesproken, waren de mensen diep onder de indruk van zijn onderricht, 29 want hij sprak hen toe als iemand met gezag, en niet zoals hun schriftgeleerden.

8

1 Hij daalde de berg af en grote mensenmassa's volgden hem.

Genezingen en navolging

2 Er kwam iemand naar hem toe die aan huidvraat leed. Hij wierp zich voor hem neer en zei: 'Heer, als u wilt, kunt u mij rein maken.' 3 Jezus strekte zijn hand uit, raakte hem aan en zei: 'Ik wil het, word rein.' En meteen was hij gereinigd van zijn huidvraat. 4 Jezus zei tegen hem: 'Denk erom dat u er niet met niemand over praat, maar ga u aan de priester laten zien en breng als getuigenis voor de mensen het offer dat Mozes heeft voorgeschreven.'

5 Toen hij Kafarnaüm binnenging, kwam er een centurio naar hem toe die hem om hulp smeekte. 6 'Heer,' zei hij, 'mijn slaaf ligt thuis verlamd op bed en lijdt hevige pijn.' 7 Jezus antwoordde hem: 'Ik zal meegaan en hem genezen.' 8 Daarop zei de centurio: 'Heer, ik ben het niet waard dat u onder mijn dak komt, u hoeft alleen maar te spreken en mijn slaaf zal genezen.' 9 Ook ik ben iemand die onder andermans gezag staat en zelf weer soldaten onder zich heeft, en als ik tegen een soldaat zeg: "Ga!" dan gaat hij, en tegen een andere: "Kom!" dan komt hij, en als ik tegen mijn dienaar zeg: "Doe dit!" dan doet hij het.' 10 Toen Jezus dit hoorde, verbaasde hij zich en hij zei tegen degenen die hem volgden: 'Ik verzeker jullie: bij niemand in Israël heb ik zo'n groot geloof gevonden. 11 Ik zeg jullie dat velen uit het oosten en uit het westen zullen komen en met Abraham, Isaak en Jakob zullen aanliggen in het koninkrijk van de hemel, 12 maar de erfgenamen van het koninkrijk zullen worden verbannen naar de uiterste duisternis; daar zullen zij jammeren en knarsetanden.' 13 Tegen de centurio zei Jezus: 'Ga naar huis. Zoals u het geloofd hebt, zo zal het gebeuren.' Op hetzelfde moment genas zijn slaaf.

14 Toen Jezus het huis van Petrus was binnengegaan, zag hij diens schoonmoeder met koorts in bed liggen. 15 Hij raakte haar hand aan en de koorts verdween. Ze stond op en begon voor hem te zorgen.

16 Bij het vallen van de avond brachten ze vele bezetenen bij hem. Met een enkel bevel dreef hij de geesten uit, en allen die ziek waren genas hij, 17 opdat in vervulling ging wat gezegd is door de profeet Jesaja: 'Hij was het die onze ziekten wegnam en onze kwalen op zich heeft genomen.'

18 Toen Jezus de mensenmassa om zich heen zag, gaf hij bevel naar de overkant te varen. 19 Maar een schriftgeleerde kwam op hem af en zei: 'Meester, ik zal u volgen waarheen u ook gaat.' 20 Jezus zei tegen hem: 'De vossen hebben holen en de vogels hebben nesten, maar de Mensenzoon kan zijn hoofd nergens te ruste leggen.' 21 Een ander, een van zijn leerlingen, zei: 'Heer, sta me toe eerst terug te gaan om mijn vader te begraven.' 22 Maar Jezus zei tegen hem: 'Volg mij en laat de doden hun doden begraven.'

Naar de overkant van het meer

23 Hij stapte in de boot en zijn leerlingen volgden hem. 24 Plotseling begon het meer enorm te kolken, zodat de boot bijna door de golven werd verzwolgen. Maar Jezus sliep. 25 Ze maakten hem wakker en riepen: 'Heer, red ons toch, we vergaan!' 26 Hij zei tegen hen: 'Waarom hebben jullie zo weinig moed, kleingelovigen?' Toen stond hij op en sprak de wind en het water bestraffend toe, en het meer kwam geheel tot rust. 27 De mensen zeiden vol verbazing: 'Wat is dit toch voor iemand, dat zelfs de wind en het water hem gehoorzamen?'

28 Toen hij aan de overkant in het gebied van de Gadarenen kwam, liepen hem vanuit de grafspelonken twee bezetenen tegemoet. Ze waren zo gevaarlijk dat niemand daar langs durfde te gaan. 29 Ze begonnen te schreeuwen en te roepen: 'Wat hebben wij met jou te maken, Zoon van God? Ben je hier gekomen om ons pijn te doen nog voordat de tijd daarvoor is aangebroken?' 30 Een eind verderop liep een grote kudde varkens te grazen. 31 De demonen smeekten hem: 'Als je ons uitdrijft, stuur ons dan naar die kudde varkens.' 32 Hij antwoordde hun: 'Vooruit!' Ze verlieten de twee mannen en trokken in de varkens. Toen stormde de hele kudde van de steile helling af het meer in, en de dieren kwamen om in de golven. 33 De varkenshoeders sloegen op de vlucht, en toen ze in de stad kwamen vertelden ze het overal rond, ook wat er met de bezetenen was gebeurd. 34 Nu trok de hele stad uit, Jezus tegemoet. Toen ze hem gevonden hadden, verzochten ze hem dringend hun gebied te verlaten.

Terug naar Kafarnaüm

9

1 Hij stapte weer in de boot en stak over, terug naar zijn eigen stad. 2 Daar probeerden een paar mensen een verlamde bij hem te brengen die op een draagbed lag. Bij het zien van hun geloof zei Jezus tegen de verlamde: 'Wees gerust, uw zonden worden u vergeven.' 3 Daarop zeiden enkele schriftgeleerden bij zichzelf: 'Wat een godslasterlijke taal!' 4 Jezus doorzag hun gedachten en zei: 'Waarom hebt u zulke boosaardige gedachten?' 5 Wat is gemakkelijker, te zeggen: "Uw zonden worden u vergeven" of: "Sta op en loop"? 6 Ik zal u laten zien dat de Mensenzoon volmacht heeft om op aarde zonden te vergeven.' Toen zei hij tegen de verlamde: 'Sta op, pak uw bed en ga naar huis.' 7 En hij stond op en ging naar huis. 8 Bij het zien hiervan werden de mensen met ontzag vervuld en ze loofden God, om de macht die hij aan mensen heeft verleend.

9 Toen Jezus van daar verderging, zag hij bij het tolhuis een man zitten die Matteüs heette, en hij zei tegen hem: 'Volg mij.' Hij stond op en volgde hem. 10 Toen hij thuis aanlag voor de maaltijd, kwam er ook een groot aantal tollenaars en zondaars, die samen met hem en zijn leerlingen aan de maaltijd deelnamen. 11 De Farizeeën zagen dit en zeiden tegen zijn leerlingen: 'Waarom eet uw meester met tollenaars en zondaars?' 12 Hij hoorde dit en gaf als antwoord: 'Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar zieken wel. 13 Overdenk eens goed wat dit wil zeggen: "Barmhartigheid wil ik, geen offers." Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.'

14 Daarop kwamen de leerlingen van Johannes bij hem en vroegen: 'Waarom vasten wij en de Farizeeën wel regelmatig, en uw leerlingen niet?' 15 Jezus antwoordde: 'Bruiloftsgasten kunnen toch niet treuren zolang de bruidegom bij hen is? Maar er komt een dag dat de bruidegom bij hen wordt weggehaald, dan zullen ze vasten. 16 Niemand verstelt een oude mantel met een lap die nog niet gekrompen is. Want dan trekt de nieuwe lap de mantel kapot en wordt de scheur nog groter. 17 Evenmin giet men jonge wijn in oude leren zakken. Anders scheuren de zakken, dan wordt de wijn verspild en gaan de zakken verloren. Maar gaat de nieuwe wijn in nieuwe zakken, dan blijven beide behouden.'

Verschillende genezingen

18 Hij was nog niet uitgesproken of er kwam een leider van de synagoge naar hen toe die voor Jezus neerviel en zei: 'Mijn dochter is zojuist gestorven. Kom alstublieft en leg haar de hand op, dan zal ze weer leven.' 19 Jezus stond op en volgde hem met zijn leerlingen. 20 Plotseling naderde hen van achteren een vrouw die al twaalf jaar aan bloedverlies leed. Ze raakte de zoom van zijn bovenkleed aan, 21 want ze dacht: Als ik alleen mijn bovenkleed maar kan aanraken, zal ik al genezen worden. 22 Jezus draaide zich om, en bij het zien van de vrouw zei hij: 'Wees gerust, uw geloof heeft u gered.' En vanaf dat moment was de vrouw genezen.

23 Toen Jezus bij het huis van de leider van de synagoge aankwam en er de fluitspelers en de luid weeklagende menigte zag, 24 zei hij: 'Ga naar huis, het meisje is immers niet gestorven, ze slaapt.' Men lachte smalend. 25 Nadat iedereen was weggestuurd, ging hij naar binnen. Hij pakte het meisje bij de hand, en ze stond op. 26 Het verhaal hierover verspreidde zich in de hele omgeving.

27 Toen Jezus van daar verderging, volgden hem twee blinden die luidkeels riepen: 'Heb medelijden met ons, Zoon van David!' 28 En nadat hij een huis was binnengegaan, kwamen de blinden naar hem toe. Jezus vroeg hun: 'Geloof u dat ik dit kan doen?' Ze antwoordden: 'Zeker, Heer!' 29 Daarop raakte hij hun ogen aan en zei: 'Zoals u gelooft, zo zal het ook gebeuren.' 30 En hun ogen gingen open. Jezus waarschuwde hen uitdrukkelijk: 'Zorg ervoor dat niemand het te weten komt!' 31 Maar na hun vertrek verspreidden ze het nieuws over hem in de hele omgeving.

32 Terwijl ze het huis weer verlieten, bracht men iemand bij hem die bezeten was en niet kon spreken. 33 Nadat de demon was uitgedreven, begon de stomme te spreken. De mensenmassa stond versteld, men zei: 'Zoiets hebben we in Israël nog nooit gezien!' 34 Maar de Farizeeën zeiden: 'Het is dankzij de vorst der demonen dat hij demonen kan uitdrijven.'

Uitzending van de twaalf

35 Jezus trok rond langs alle steden en dorpen, hij gaf er onderricht in de synagogen, verkondigde het goede nieuws over het koninkrijk en genas iedere ziekte en elke kwaal. 36 Toen hij de mensenmenigte zag, voelde hij medelijden met hen, omdat ze er uitgeput en hulpeloos uitzagen, als schapen zonder herder. 37 Hij zei tegen zijn leerlingen: 'De oogst is groot, maar er zijn weinig arbeiders. 38 Vraag dus de eigenaar van de oogst of hij arbeiders wil sturen om de oogst binnen te halen.'

10

1 Daarop riep hij zijn twaalf leerlingen bij zich en gaf hun de macht om onreine geesten uit te drijven en iedere ziekte en elke kwaal te genezen.

2 Dit zijn de namen van de twaalf apostelen: als eerste Simon, die Petrus genoemd wordt, en zijn broer Andreas, Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en zijn broer Johannes, 3 Filippus en Bartolomeüs, Tomas en de tollenaar Matteüs, Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Taddeüs, 4 en ten slotte Simon Kananeüs en Judas Iskariot, die hem zou uitleveren.

5 Deze twaalf zond Jezus uit, en hij gaf hun de volgende instructies: 'Sla niet de weg naar de heidenen in en bezoek geen Samaritaanse stad. 6 Ga liever op zoek naar de verloren schapen van het volk van Israël. 7 Ga op weg en verkondig: "Het koninkrijk van de hemel is nabij." 8 Genees zieken, wek doden op, maak mensen die aan huidvraat lijden rein en drijf demonen uit. Om niet hebben jullie ontvangen, om niet moeten jullie geven! 9 Neem in je beurs geen gouden, zilveren of koperen munten mee, 10 schaf je voor onderweg geen reistas aan, geen extra kleren, geen sandalen en geen stok, want een arbeider is het waard dat er in zijn onderhoud wordt voorzien. 11 In elke stad en in elk dorp waar je komt, moet je uitzoeken wie het waard is je te ontvangen; blijf daar dan tot je weer verder gaat. 12 Groet de bewoners van het huis dat je binnengaat. 13 Laat jullie vrede over dat huis komen als het dat waard is, maar als het dat niet waard is, laat dan die vrede naar je terugkeren. 14 En als je niet willen ontvangen noch naar je woorden willen luisteren, verlaat dan dat huis of die stad en schud het stof van je

voeten. **15** Ik verzeker jullie: de dag van het oordeel zal voor het land van Sodom en Gomorra draaglijker zijn dan voor die stad.

16 Bedenk wel, ik zend jullie als schapen onder de wolven. Wees dus scherpzinnig als een slang, maar behoud de onschuld van een duif. **17** Pas op voor de mensen, want ze zullen je voor het gerecht brengen en je geselen in hun synagogen. **18** Jullie zullen omwille van mij worden voorgeleid aan gouverneurs en koningen, en een getuigenis moeten afleggen ten overstaan van hen en de heidenen. **19** Wanneer ze je uitleveren, vraag je dan niet bezorgd af hoe je moet spreken of wat je moet zeggen. Want wat je moet zeggen, zal je op dat moment worden ingegeven. **20** Jullie zijn het immers niet zelf die dan spreken, het is de Geest van jullie Vader die in jullie spreekt. **21** De ene broer zal de andere uitleveren om hem te laten doden, en vaders zullen hetzelfde doen met hun kinderen, en kinderen zullen zich tegen hun ouders keren en hen laten terechtstellen. **22** Jullie zullen door iedereen worden gehaat omwille van mijn naam; maar wie standhoudt tot het einde zal worden gered. **23** Wanneer ze jullie vervolgen in de ene stad, vlucht dan naar de volgende. Ik verzeker jullie: voor je in elke stad van Israël bent geweest, zal de Mensenzoon gekomen zijn.

24 Een leerling staat niet boven zijn leermeester en een slaaf niet boven zijn heer. **25** Een leerling moet er genoeg mee nemen te worden als zijn leermeester, en de slaaf als zijn heer. Als ze de heer des huizes al Beëlzebul genoemd hebben, waarvoor zullen ze dan zijn huisgenoten wel niet uitmaken? **26** Wees dus niet bang voor hen. Want niets is verborgen dat niet onthuld zal worden en niets is geheim dat niet bekend zal worden. **27** Wat ik jullie in het duister zeg, spreek dat uit in het volle licht, en wat jullie in het oor gefluisterd wordt, schreeuw dat van de daken. **28** Wees niet bang voor hen die wel het lichaam maar niet de ziel kunnen doden. Wees liever bang voor hem die in staat is én ziel én lichaam om te laten komen in de Gehenna. **29** Wat kosten twee mussen? Zo goed als niets. Maar er valt er niet één dood neer als jullie Vader het niet wil. **30** Bij jullie zijn zelfs alle haren op je hoofd geteld. **31** Wees dus niet bang, jullie zijn meer waard dan een hele zwerm mussen. **32** Iedereen die mij zal erkennen bij de mensen, zal ook ik erkennen bij mijn Vader in de hemel. **33** Maar wie mij verloochent bij de mensen, zal ook ik verloochenen bij mijn Vader in de hemel.

34 Denk niet dat ik gekomen ben om op aarde vrede te brengen. Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. **35** Want ik kom een wig drijven tussen een man en zijn vader, tussen een dochter en haar moeder en tussen een schoondochter en haar schoonmoeder; **36** de vijanden van de mensen zijn hun eigen huisgenoten! **37** Wie meer van zijn vader of moeder houdt dan van mij, is mij niet waard, en wie meer houdt van zijn zoon of dochter dan van mij, is mij niet waard. **38** Wie niet zijn kruis op zich neemt en mij volgt, is mij niet waard. **39** Wie zijn leven probeert te behouden zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van mij, die zal het behouden.

40 Wie jullie ontvangt ontvangt mij, en wie mij ontvangt ontvangt hem die mij gezonden heeft. **41** Wie een profeet ontvangt omdat het een profeet is, zal als een profeet beloond worden, en wie een rechtvaardige ontvangt omdat het een rechtvaardige is, zal als een rechtvaardige beloond worden. **42** En wie een van deze geringe mensen een beker koel water te drinken geeft alleen omdat het een leerling van mij is, ik verzeker jullie: die zal zeker beloond worden.'

11

1 Toen Jezus uitgesproken was en de twaalf leerlingen zijn opdrachten had gegeven, trok hij weer verder om in hun steden onderricht te geven en er het goede nieuws te verkondigen.

Jezus en Johannes

2 Toen Johannes in de gevangenis over het optreden van de messias hoorde, stuurde hij enkele van zijn leerlingen naar hem toe **3** met de vraag: 'Bent u degene die komen zou of moeten we een ander verwachten?' **4** Jezus antwoordde: 'Zeg tegen Johannes wat jullie horen en zien: **5** blinden kunnen weer zien en verlamden weer lopen, mensen met huidvraat worden gereinigd en doven kunnen weer horen, doden worden opgewekt en aan armen wordt het goede nieuws bekendgemaakt. **6** Gelukkig is degene die aan mij geen aanstoot neemt.'

7 Toen ze weer vertrokken, begon Jezus met de mensen over Johannes te spreken: 'Waar zijn jullie in de woestijn naar gaan kijken? Naar het wuiven van het riet in de wind? **8** Wat zijn jullie dan gaan zien? Een mens die rijk gekleed ging? Welnee, wie rijk gekleed is, verkeert in koninklijke kringen. **9** Maar wat zijn jullie dan wel gaan zien? Een profeet? Jazeker, zeg ik jullie, en zelfs meer dan een profeet. **10** Hij is degene over wie geschreven staat: "Let op, ik zend mijn bode voor je uit, hij zal een weg voor je banen." **11** Ik verzeker jullie: er is onder allen die uit een vrouw geboren zijn nooit iemand opgetreden die groter was dan Johannes de Doper; maar in het koninkrijk van de hemel is de kleinste nog groter dan hij. **12** Sinds de dagen van Johannes de Doper wordt het koninkrijk van de hemel door geweld bedreigd en proberen sommigen er zelfs met geweld beslag op te leggen. **13** Want de profetieën van alle profeten en van de wet reiken tot de dagen van Johannes. **14** En voor wie het wil aannemen: hij is Elia die komen zou. **15** Laat wie oren heeft goed luisteren!

16 Waarmee zal ik de mensen van deze generatie vergelijken? Ze lijken op kinderen die op het marktplein zitten en elkaar toeroepen:

17 "Toen we voor jullie op de fluit speelden, wilden jullie niet dansen, toen we een klaaglied zongen, wilden jullie niet rouwen."

18 Want toen Johannes kwam, en niet at en dronk, zei men: “Hij is door een demon bezeten.” 19 Nu is de Mensenzoon gekomen, hij eet en drinkt wel, en nu zegt men: “Kijk toch eens, wat een veelvraat, wat een dronkaard, die vriend van tollenaars en zondaars.” En toch is de Wijsheid door heel haar optreden in het gelijk gesteld.’

20 Daarop maakte hij de steden waar bijna al zijn wonderen hadden plaatsgevonden, het verwijt dat ze niet tot inkeer waren gekomen: 21 ‘Wee Chorazin, wee Betsaida, want als in Tyrus en Sidon de wonderen waren gebeurd die bij jullie gebeurd zijn, dan zouden de inwoners van die steden zich allang in een boetekleed hebben gehuld en met stof op hun hoofd tot inkeer gekomen zijn. 22 Ik zeg jullie: op de dag van het oordeel zal het lot van Tyrus en Sidon draaglijker zijn dan dat van jullie. 23 En jij dan, Kafarnaüm, je denkt toch niet dat je tot in de hemel zult worden verheven? In het diepste van het dodenrijk zul je afdalen! Want als in Sodom de wonderen waren gebeurd die bij jou gebeurd zijn, dan was het tot op de huidige dag blijven bestaan. 24 Ik zeg je dat op de dag van het oordeel het lot van Sodom draaglijker zal zijn dan dat van jou.’

25 In die tijd zei Jezus ook: ‘Ik loof u, Vader, Heer van hemel en aarde, omdat u deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt gehouden, maar ze aan eenvoudige mensen hebt onthuld. 26 Ja, Vader, zo hebt u het gewild. 27 Alles is mij toevertrouwd door mijn Vader, en niemand dan de Vader weet wie de Zoon is, en wie de Vader is, dat weet alleen de Zoon, en iedereen aan wie de Zoon het wil openbaren.

28 Kom naar mij, jullie die vermoeid zijn en onder lasten gebukt gaan, dan zal ik jullie rust geven. 29 Neem mijn juk op je en leer van mij, want ik ben zachtmoedig en nederig van hart. Dan zullen jullie werkelijk rust vinden, 30 want mijn juk is zacht en mijn last is licht.’

Jezus en de sabbat

12

1 In die tijd liep Jezus op een sabbat door de korenvelden. Zijn leerlingen hadden honger en begonnen aren te plukken en ervan te eten. 2 Toen de Farizeeën dat zagen, zeiden ze tegen hem: ‘Kijk, uw leerlingen doen iets dat op sabbat niet mag.’ 3 Hij antwoordde: ‘Hebt u niet gelezen wat David deed toen hij en zijn metgezellen honger hadden, 4 hoe hij het huis van God binnenging en er met hen van de toonbroden at, terwijl noch hij noch zijn mannen daarvan mochten eten, alleen de priesters?’ 5 En hebt u niet in de wet gelezen dat de priesters die op sabbat in de tempel dienst doen en zo de sabbat ontwijden, onschuldig zijn? 6 Ik zeg u: hier gaat het om meer dan de tempel! 7 Als u begrepen had wat bedoeld wordt met: “Barmhartigheid wil ik, geen offers,” dan zou u geen onschuldigen hebben veroordeeld. 8 Want de Mensenzoon is heer en meester over de sabbat.’

9 Hij trok weer verder en kwam in hun synagoge. 10 Daar stond iemand met een verschrompelde hand. Omdat ze Jezus wilden aanklagen, vroegen ze: ‘Is het toegestaan op sabbat te genezen?’ 11 Hij antwoordde: ‘Stel dat u maar één schaap hebt en dat valt op sabbat in een kuil, wie van u zou het niet vastgrijpen en het er weer uit halen? 12 En is een mens niet veel meer waard dan een schaap? Daaruit volgt dat we op sabbat goed mogen doen.’ 13 Toen zei hij tegen de man: ‘Steek uw hand uit.’ Hij stak hem uit en er kwam weer leven in, zijn hand werd weer even gezond als de andere. 14 De Farizeeën dropen af en besloten hem uit de weg te ruimen. 15 Jezus besepte dat en week uit naar elders.

Grote massa’s mensen volgden hem, en hij genas hen allen. 16 Hij verbood hun uitdrukkelijk bekend te maken wie hij was. 17 Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jesaja:

18 ‘Hier is de dienaar die ik mij gekozen heb, die ik liefheb en in wie ik vreugde vind.

Ik zal hem vervullen met mijn geest, aan alle volken zal hij het recht verkondigen.

19 Hij zal geen woordenstrijd aangaan en op straat zijn stem niet verheffen.

20 Het geknakte riet breekt hij niet af, noch dooft hij de kwijnende vlam, totdat het recht dankzij hem overwint.

21 Op zijn naam zullen alle volken hun hoop vestigen.’

Confrontatie met Farizeeën en schriftgeleerden

22 Toen bracht men een blinde bij hem die bezeten was en niet kon spreken, en hij genas hem, zodat hij weer kon spreken en zien. 23 Alle omstanders stonden versteld en zeiden: ‘Zou hij de Zoon van David zijn?’ 24 Maar de Farizeeën die dit hoorden, zeiden tegen elkaar: ‘Hij kan die demonen alleen maar uitdrijven dankzij Beëlzebul, de vorst der demonen.’ 25 Jezus wist wat ze dachten en zei tegen hen: ‘Elk koninkrijk dat innerlijk verdeeld is wordt verwoest, en geen enkele stad of gemeenschap die innerlijk verdeeld is zal standhouden. 26 Als Satan Satan uitdrijft, keert hij zich tegen zichzelf. Hoe kan zijn koninkrijk dan standhouden? 27 En als ik inderdaad door Beëlzebul demonen uitdrijf, door wie drijven uw eigen mensen ze dan uit? Zij zullen dan ook uw rechters zijn! 28 Maar als ik door de Geest van God demonen uitdrijf, dan is het koninkrijk van God bij jullie gekomen. 29 Trouwens, hoe kan iemand het huis van een sterkere binnegaan en zijn inboedel roven, als hij die sterkere niet

eerst heeft vastgebonden? Pas dan zal hij zijn huis kunnen leegroven. **30** Wie niet met mij is, is tegen mij, en wie niet met mij samenbrengt, drijft uiteen. **31** Daarom zeg ik u: elke zonde en elke godslastering kan de mensen worden vergeven, maar wie de Geest lastert kan niet worden vergeven. **32** En iedereen die iets ten nadele van de Mensenzoon zegt, zal worden vergeven. Maar wie kwaadspreekt van de heilige Geest zal niet worden vergeven, noch in deze wereld, noch in de komende.

33 Wanneer een boom goed is, dan zijn ook zijn vruchten goed. Is een boom daarentegen slecht, dan zijn ook zijn vruchten slecht. Want aan de vruchten herkent men de boom. **34** Addergebroed! Hoe kunt u iets goeds zeggen terwijl u zelf slecht bent? Waar het hart vol van is, daar loopt de mond van over. **35** Een goed mens haalt uit zijn schatkamer met goede dingen het goede te voorschijn, terwijl een slecht mens uit zijn schatkamer met slechte dingen het slechte te voorschijn haalt. **36** Ik zeg u: van elk nutteloos woord dat mensen spreken, zullen ze op de dag van het oordeel rekenschap moeten afleggen. **37** Want op grond van je woorden zul je worden vrijgesproken, en op grond van je woorden zul je worden veroordeeld.'

38 Daarop reageerden enkele schriftgeleerden en Farizeeën met een vraag: 'Meester, we zouden graag een teken van u zien.' **39** Hij antwoordde: 'Dit is een verdorven en trouweloze generatie. Ze verlangt een teken, maar zal geen ander teken krijgen dan dat van de profeet Jona. **40** Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van een grote vis zat, zo zal de Mensenzoon drie dagen en drie nachten in het binnenste van de aarde verblijven. **41** Op de dag van het oordeel zullen de Ninevieten samen met deze generatie opstaan en haar veroordelen; want zij hadden zich bekeerd na de prediking van Jona, en hier ziet u iemand die meer is dan Jona! **42** Op de dag van het oordeel zal de koningin van het Zuiden samen met deze generatie opstaan en haar veroordelen; want zij was van het uiteinde van de aarde gekomen om te luisteren naar de wijsheid van Salomo, en hier ziet u iemand die meer is dan Salomo!

43 Wanneer een onreine geest iemand verlaat, trekt hij door dorre oorden op zoek naar een rustplaats. Maar als hij die niet vindt, **44** zegt hij: "Ik zal terugkeren naar mijn huis, dat ik verlaten heb." En wanneer hij terugkeert, merkt hij dat het leegstaat, schoongemaakt is en op orde gebracht. **45** Dan gaat hij weg en haalt er zeven andere demonen bij, die slechter zijn dan hijzelf, en zij allen nemen daar blijvend hun intrek. En zo is de mens bij wie de demon intrekt er ten slotte veel slechter aan toe dan voorheen. Zo zal het ook gaan met deze verdorven generatie.'

46 Terwijl hij nog met de mensen in gesprek was, dienden zich buiten zijn moeder en zijn broers aan. Ze vroegen hem dringend te spreken. **47** Iemand zei tegen hem: 'Uw moeder en uw broers staan buiten, ze willen u spreken.'*

(12:47) In andere handschriften ontbreekt dit vers.

48 Hij antwoordde: 'Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broers?' **49** Hij maakte een gebaar naar zijn leerlingen en zei: 'Zij zijn mijn moeder en mijn broers. **50** Want ieder die de wil van mijn Vader in de hemel doet, is mijn broer en zuster en moeder.'

Gelijkenissen over het koninkrijk van de hemel

13

1 Die dag verliet Jezus het huis en ging aan de oever van het meer zitten. **2** Er kwam een grote mensenmassa om hem heen staan, en daarom ging hij in een boot zitten, terwijl de menigte op de oever bleef. **3** Hij sprak hen uitvoerig toe en vertelde gelijkenissen: 'Iemand ging eens naar zijn land om te zaaien. **4** Tijdens het zaaien viel een deel van het zaad op de weg, en er kwamen vogels die het opaten. **5** Een ander deel viel op rotsachtige grond, waar maar weinig aarde was, en het schoot meteen op omdat het niet diep in de grond kon doordringen. **6** Toen de zon opkwam verschroefde het, en omdat het geen wortel had droogde het uit. **7** Weer een ander deel viel tussen de distels, en toen die opschoten verstikten ze het zaaigoed. **8** Maar er viel ook wat zaad in goede grond, en dat bracht vrucht voort, deels honderdvoudig, deels zestigvoudig, deels dertigvoudig. **9** Laat wie oren heeft goed luisteren!'

10 De leerlingen kwamen naar hem toe en vroegen: 'Waarom spreekt u in gelijkenissen tot hen?' **11** Hij antwoordde: 'Jullie mogen de geheimen van het koninkrijk van de hemel kennen, hun is dat niet gegeven. **12** Want wie heeft zal nog meer krijgen, en het zal overvloedig zijn; maar wie niets heeft zal zelfs het laatste worden ontnomen. **13** Dit is de reden waarom ik in gelijkenissen tot hen spreek: omdat zij ziende blind en horende doof zijn en niets begrijpen. **14** In hen komt deze profetie van Jesaja tot vervulling:

"Jullie zullen goed luisteren maar niets begrijpen,
en jullie zullen goed kijken maar geen inzicht hebben.

15 Want het hart van dit volk is afgestompt,
hun oren zijn doof

en hun ogen houden zij gesloten.

Met hun ogen willen ze niets zien,

met hun oren niets horen,

met hun hart niets begrijpen.

Want anders zouden ze tot inkeer komen en zou ik hen genezen.”

16 Gelukkig jullie ogen omdat ze zien, en jullie oren omdat ze horen! 17 Want ik verzeker jullie: vele profeten en rechtvaardigen hebben ernaar verlangd te zien wat jullie zien, maar ze kregen het niet te zien, en te horen wat jullie horen, maar ze kregen het niet te horen.

18 Hoor en begrijp dan nu de gelijkenis van de zaaier: 19 bij ieder die het woord van het koninkrijk hoort maar het niet begrijpt, komt hij die het kwaad zelf is en rooft wat hun in het hart is gezaaid; bij hen is op de weg gezaaid. 20 Het zaad dat op rotsachtige grond is gezaaid, dat zijn zij die het woord horen en het meteen met vreugde in zich opnemen. 21 Het schiet echter geen wortel in hen, oppervlakkig als ze zijn. Worden ze vanwege het woord beproefd of vervolgd, dan houden ze geen ogenblik stand. 22 Het zaad dat tussen de distels is gezaaid, dat zijn zij die het woord horen, maar bij wie de zorg om het dagelijkse bestaan en de verleiding van de rijkdom het woord verstikken, zodat het zonder vrucht blijft. 23 Het zaad dat in goede grond is gezaaid, dat zijn zij die het woord horen en begrijpen. Zij dragen dan ook rijkelijk vrucht, deels honderdvoudig, deels zestigvoudig, deels dertigvoudig.’

24 Hij hield hun een andere gelijkenis voor: ‘Het is met het koninkrijk van de hemel als met een mens die goed zaad op zijn akker uitzaaide. 25 Terwijl de mensen sliepen, kwam zijn vijand onkruid tussen het graan zaaien en vertrok weer. 26 Toen het jonge gewas opschoot en vrucht begon te dragen, kwam ook het onkruid te voorschijn. 27 De knechten kwamen de heer des huizes vragen: “Heer, hebt u soms geen goed zaad op uw akker gezaaid? Waar komt dat onkruid dan vandaan?” 28 Hij antwoordde: “Dat is het werk van een vijand.” De knechten zeiden tegen hem: “Wilt u dat wij er het onkruid tussenuit wieden?” 29 Hij antwoordde: “Nee, want dan zouden jullie met het onkruid ook het graan lostrekken. 30 Laat beide samen opgroeien tot aan de oogst, dan zal ik, wanneer het oogsttijd is, tegen de maaiers zeggen: ‘Wied eerst het onkruid, bind het in bundels bij elkaar en verbrand het. Breng dan het graan bijeen in mijn schuur.’”

31 Hij hield hun een andere gelijkenis voor: ‘Het koninkrijk van de hemel lijkt op een zaadje van de mosterdplant dat iemand meenam en in zijn akker zaaide. 32 Het is weliswaar het kleinste van alle zaden, maar het groeit uit tot de grootste onder de planten. Het wordt een struik, en de vogels van de hemel komen nestelen in de takken.’

33 Hij vertelde hun een andere gelijkenis: ‘Het koninkrijk van de hemel lijkt op zuurdesem die door een vrouw met drie zakken meel werd vermengd tot alle meel doordesemd was.’

34 Al deze dingen zei Jezus in gelijkenissen tot de menigte; hij sprak uitsluitend in gelijkenissen tot hen. 35 Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet: ‘Ik zal het woord nemen en spreken in gelijkenissen; ik zal bekendmaken wat sinds de grondvesting van de wereld verborgen was.’

36 Daarop stuurde hij de mensen weg en ging naar huis. Zijn leerlingen kwamen bij hem en vroegen: ‘Wilt u ons de gelijkenis van het onkruid op de akker uitleggen?’ 37 Hij antwoordde hun: ‘Hij die het goede zaad zaait is de Mensenzoon, 38 de akker is de wereld, het goede zaad dat zijn de kinderen van het koninkrijk; het onkruid dat zijn de kinderen van het kwaad, 39 de vijand die het zaait is de duivel, de oogst staat voor de voltooiing van deze wereld en de maaiers zijn de engelen. 40 Zoals het onkruid bijeengebonden wordt en in het vuur verbrand, zo zal het gaan bij de voltooiing van deze wereld: 41 de Mensenzoon zal zijn engelen erop uitsuren, en ze zullen uit zijn koninkrijk allen die anderen ten val hebben gebracht en de wetten hebben verkracht bijeenbrengen 42 en hen in de vuuroven werpen; daar zullen ze jammeren en knarsetanden. 43 Dan zullen de rechtvaardigen in het koninkrijk van hun Vader stralen als de zon. Laat wie oren heeft goed luisteren!’

44 Het is met het koninkrijk van de hemel als met een schat die verborgen lag in een akker. Iemand vond hem en verborg hem opnieuw, en in zijn vreugde besloot hij alles te verkopen wat hij had en die akker te kopen.

45 Ook is het met het koninkrijk van de hemel als met een koopman die op zoek was naar mooie parels. 46 Toen hij een uitzonderlijk waardevolle parel vond, besloot hij alles te verkopen wat hij had en die te kopen.

47 Het is met het koninkrijk van de hemel ook als met een sleepnet dat in een meer werd geworpen en waarmee allerlei soorten vis werden gevangen. 48 Toen het net vol was, trok men het op de oever en ging men zitten om de goede vis in kuipen te doen; de slechte vis werd weggegooid. 49 Zo zal het gaan bij de voltooiing van deze wereld: de engelen zullen erop uittrekken en de kwaadwilligen van de rechtvaardigen scheiden, 50 en ze zullen hen in de vuuroven werpen, waar ze zullen jammeren en knarsetanden.

51 Hebben jullie dit alles begrepen?’ ‘Ja,’ antwoordden ze. 52 Hij zei hun: ‘Zo lijkt iedere schriftgeleerde die leerling in het koninkrijk van de hemel is geworden op een huismeester die uit zijn voorraadkamer nieuwe en oude dingen te voorschijn haalt.’

53 Toen Jezus deze gelijkenissen had uitgesproken, verliet hij die plaats. 54 Hij kwam aan in zijn vaderstad en gaf de bewoners onderricht in hun synagoge, zodat ze stomverbaasd waren en zeiden: ‘Hoe komt hij aan die wijsheid en hoe kan hij die wonderen doen?’ 55 Hij is toch de zoon van de timmerman? Maria is toch zijn moeder, en Jakobus en Josef en Simon en Judas, dat zijn toch zijn broers? 56 En wonen zijn zusters niet allemaal bij ons? Waar heeft hij dat alles dan vandaan?’ 57 En ze namen aanstoot aan hem. Maar Jezus zei tegen hen: ‘Nergens wordt een profeet zo miskend als in zijn eigen stad en in zijn eigen familie.’ 58 En hij verrichtte daar niet veel wonderen, vanwege hun ongelooft.

De dood van Johannes

14

¹ In die tijd hoorde ook Herodes, de tetrarch, over Jezus vertellen, ² en hij zei tegen zijn hovelingen: ‘Dat moet Johannes de Doper zijn; hij is opgestaan uit de dood en daardoor beschikt hij over zulke wonderbaarlijke krachten.’ ³ Herodes had Johannes destijds laten arresteren en in de boeien laten slaan en hem in de gevangenis geworpen vanwege Herodias, de vrouw van zijn broer Filippus. ⁴ Johannes had namelijk tegen hem gezegd: ‘U mag haar niet tot vrouw nemen.’ ⁵ En hoewel hij hem wilde doden, deed hij dat niet uit vrees voor het volk, dat hem voor een profeet hield.

⁶ Toen Herodes een feest gaf ter gelegenheid van zijn verjaardag, danste de dochter van Herodias te midden van de aanwezigen, en dat viel bij Herodes in de smaak. ⁷ Daarom zei hij dat ze zou krijgen wat ze maar zou vragen, en hij bezegelde die belofte met een eed. ⁸ Door haar moeder daartoe aangezet zei ze: ‘Breng me dan op een schaal het hoofd van Johannes de Doper.’ ⁹ Deze vraag bedroefde de koning, maar omdat hij in het bijzijn van zijn tafelgasten een eed gezworen had, beval hij dat men het haar zou brengen, ¹⁰ en hij gaf opdracht Johannes in de gevangenis te onthoofden. ¹¹ Het hoofd werd op een schaal binnengebracht en aan het meisje gegeven, en zij bracht het naar haar moeder. ¹² Zijn leerlingen kwamen het lijk halen, begroeven het en gingen daarna naar Jezus om het hem te vertellen.

Overvloed aan brood, gebrek aan geloof

¹³ Toen Jezus hiervan hoorde, week hij per boot uit naar een afgelegen plaats waar hij alleen kon zijn. Maar de mensen kwamen het te weten, en vanuit de steden volgden ze hem over land. ¹⁴ Toen hij uit de boot stapte en de grote menigte zag, voelde hij medelijden met hen en hij genas hun zieken.

¹⁵ Bij het vallen van de avond kwamen de leerlingen naar hem toe en zeiden: ‘Dit is een afgelegen plaats en het is al laat. Stuur de mensen weg, laat ze naar de dorpen gaan om eten voor zichzelf te kopen.’ ¹⁶ Maar Jezus zei: ‘Ze hoeven niet weg, geven jullie hun maar te eten.’ ¹⁷ Ze antwoordden hem: ‘We hebben hier niets, alleen vijf broden en twee vissen.’ ¹⁸ Hij zei: ‘Breng ze mij.’ ¹⁹ En nadat hij de mensen opdracht had gegeven op het gras te gaan zitten, nam hij de vijf broden en de twee vissen, keek omhoog naar de hemel, sprak het zegengebed uit en brak de broden; hij gaf ze aan de leerlingen, en de leerlingen gaven ze door aan de mensen. ²⁰ Iedereen at en werd verzadigd, en toen ze de stukken brood die over waren ophaalden, hadden ze twaalf manden vol. ²¹ Er hadden ongeveer vijfduizend man gegeten, vrouwen en kinderen niet meegeteld.

²² Meteen daarna gelastte hij de leerlingen in de boot te stappen en alvast vooruit te gaan naar de overkant, hij zou ook komen nadat hij de mensen had weggestuurd. ²³ Toen hij hen weggestuurd had, ging hij de berg op om er in afzondering te bidden. De nacht viel, en hij was daar helemaal alleen. ²⁴ De boot was intussen al vele stadiën van de vaste wal verwijderd en werd, als gevolg van de tegenwind, door de golven geteisterd. ²⁵ Tegen het einde van de nacht kwam hij naar hen toe, lopend over het meer. ²⁶ Toen de leerlingen hem op het meer zagen lopen, raakten ze in paniek. Ze riepen: ‘Een spook!’ en schreeuwden het uit van angst. ²⁷ Meteen sprak Jezus hen aan: ‘Blijf kalm! Ik ben het, wees niet bang!’ ²⁸ Petrus antwoordde: ‘Heer, als u het bent, zeg me dan dat ik over het water naar u toe moet komen.’ ²⁹ Hij zei: ‘Kom!’ Petrus stapte uit de boot en liep over het water naar Jezus toe. ³⁰ Maar toen hij voelde hoe sterk de wind was, werd hij bang. Hij begon te zinken en schreeuwde het uit: ‘Heer, red me!’ ³¹ Meteen strekte Jezus zijn hand uit, hij greep hem vast en zei: ‘Kleingelovige, waarom heb je getwijfeld?’ ³² Toen ze in de boot stapten, ging de wind liggen. ³³ In de boot bogen de anderen zich voor hem neer en zeiden: ‘U bent werkelijk Gods Zoon!’

³⁴ Toen ze overgestoken waren, gingen ze aan land bij Gennesaret. ³⁵ De mensen daar herkenden hem en maakten zijn komst overal in de omgeving bekend, en men bracht allen die ziek waren bij hem. ³⁶ Die smeekten hem alleen maar de zoom van zijn kleed te mogen aanraken. En iedereen die dat deed werd genezen en was volkomen gezond.

Rein en onrein

15

¹ Toen kwamen er vanuit Jeruzalem Farizeeën en schriftgeleerden naar Jezus. Ze vroegen hem: ² ‘Waarom overtreden uw leerlingen de tradities van onze voorouders? Ze wassen hun handen niet voor ze hun brood eten.’ ³ Hij gaf hun ten antwoord: ‘En waarom overtreedt u het gebod van God, alleen om uw eigen traditie in stand te houden?’ ⁴ Want God heeft gezegd: ‘Toon eerbied voor uw vader en moeder,’ en ook: ‘Wie zijn vader of moeder vervloekt, moet ter dood gebracht worden.’ ⁵ Maar u leert: ‘Wie tegen zijn vader of moeder zegt: ‘Alles wat van mij is en voor u van nut had kunnen zijn, bestem ik tot offergave,’ ⁶ die hoeft zijn ouders geen eerbied te tonen.’ Zo ontkracht u het woord van God uit eerbied voor uw eigen traditie. ⁷ Huichelaars, wat is Jesaja’s profetie toch toepasselijk op u:

⁸ ‘Dit volk eert mij met de lippen, maar hun hart is ver van mij;

⁹ tevergeefs vereren ze mij,

want ze onderwijzen hun eigen leer, voorschriften van mensen.”

10 Nadat hij de mensen bij zich geroepen had, zei hij tegen hen: ‘Luister en kom tot inzicht. 11 Niet wat de mond ingaat maakt een mens onrein, maar wat de mond uitkomt, dat maakt een mens onrein.’

12 Daarop kwamen de leerlingen bij hem en zeiden: ‘Weet u dat de Farizeeën uw uitspraak gehoord hebben en dat ze die stuitend vinden?’ 13 Hij antwoordde: ‘Elke plant die niet door mijn hemelse Vader is geplant, zal met wortel en al worden uitgerukt. 14 Laat ze toch, die blinde blindengeleiders! Als de ene blinde de andere leidt, vallen ze samen in een kuil.’ 15 Toen stelde Petrus de vraag: ‘Wilt u ons die uitspraak uitleggen?’ 16 Jezus zei: ‘Begrijpen ook jullie het dan nog steeds niet? 17 Zien jullie dan niet in dat alles wat de mond ingaat in de maag terecht komt en in de beerput weer verdwijnt? 18 Wat daarentegen de mond uitgaat komt uit het hart, en die dingen maken een mens onrein. 19 Want uit het hart komen boze gedachten, moord, overspel, ontucht, diefstal, valse getuigenissen en laster. 20 Dat maakt een mens onrein, niet eten met ongewassen handen.’

Naar Tyrus en Sidon

21 En weer vertrok Jezus; hij week uit naar het gebied van Tyrus en Sidon. 22 Plotseling klonk de roep van een Kanaänitische vrouw die uit die streek afkomstig was: ‘Heb medelijden met mij, Heer, Zoon van David! Mijn dochter wordt vreselijk gekweld door een demon.’ 23 Maar hij keurde haar geen woord waardig. Zijn leerlingen kwamen naar hem toe en vroegen hem dringend: ‘Stuur haar toch weg, anders blijft ze maar achter ons aan schreeuwen.’ 24 Hij antwoordde: ‘Ik ben alleen gezonden naar de verloren schapen van het volk van Israël.’ 25 Maar zij kwam dichterbij, wierp zich voor hem neer en zei: ‘Heer, help mij!’ 26 Hij antwoordde: ‘Het is niet goed om de kinderen hun brood af te nemen en het aan de honden te voeren.’ 27 Ze zei: ‘Zeker, Heer, maar de honden eten toch de kruimels op die van de tafel van hun baas vallen.’ 28 Toen antwoordde Jezus haar: ‘U hebt een groot geloof! Wat u verlangt, zal ook gebeuren.’ En vanaf dat moment was haar dochter genezen.

29 Jezus trok weer verder. Bij het Meer van Galilea ging hij de berg op; daar ging hij zitten. 30 Er kwamen grote mensenmassa’s op hem af. Men had verlamden, blinden, kreupelen, doofstommen en vele anderen meegebracht, die men aan zijn voeten legde, en hij genas hen allen. 31 De mensen zagen vol verwondering hoe doofstommen gingen spreken, kreupelen beter werden, verlamden gingen lopen en blinden weer konden zien, en ze brachten hulde aan de God van Israël.

32 Nadat Jezus zijn leerlingen bij zich had geroepen, zei hij: ‘Ik heb medelijden met al die mensen, want ze zijn nu al drie dagen bij me en ze hebben niets meer te eten. En hen met een lege maag naar huis sturen wil ik niet, want dan zouden ze onderweg bezwijken.’ 33 De leerlingen antwoordden: ‘Maar waar halen we in deze verlatenheid genoeg brood vandaan om al die mensen te voeden?’ 34 Jezus vroeg hun: ‘Hoeveel broden hebben jullie?’ Ze zeiden: ‘Zeven, en wat visjes.’ 35 Hij gaf de mensen opdracht op de grond te gaan zitten. 36 Toen nam hij de zeven broden en de vissen, sprak het dankgebed uit, brak de broden en deelde ze uit aan de leerlingen, en de leerlingen gaven ze aan de mensen. 37 Iedereen at en werd verzadigd, en toen ze de stukken brood die over waren ophaalden, hadden ze zeven manden vol. 38 Er hadden ongeveer vierduizend man gegeten, vrouwen en kinderen niet meegeteld. 39 Nadat hij de mensen had weggestuurd, stapte hij in de boot en voer naar de omgeving van Magadan.

De zuurdesem van de Farizeeën en de Sadduceeën

16

1 De Farizeeën en de Sadduceeën kwamen hem op de proef stellen met de vraag hun een teken uit de hemel te tonen. 2 Hij gaf hun daarop dit antwoord: ‘Wanneer de avond valt, zegt u: “Morgen mooi weer, want de hemel kleurt rood.” 3 En ’s ochtends: “Storm op til, want het rood aan de hemel is dreigend.” De aanblik van de hemel weet u wel te duiden, en de tekenen van de tijd niet? 4 Dit is een verdorven en trouweloze generatie. Ze verlangt een teken, maar zal geen ander teken krijgen dan dat van Jona.’ Zo liet hij hen staan en vertrok.

5 De leerlingen voeren naar de overkant, maar waren vergeten brood mee te nemen. 6 Dus toen Jezus tegen hen zei: ‘Wees terdege op je hoede voor de zuurdesem van de Farizeeën en de Sadduceeën,’ 7 begonnen ze er met elkaar over te praten dat ze geen brood hadden meegenomen. 8 Jezus merkte het en zei: ‘Kleingelovigen, waarom bespreken jullie met elkaar dat je geen brood bij je hebt? 9 Begrijpen jullie het dan nog niet, en herinneren jullie je ook de vijf broden voor de vijfduizend niet, en hoeveel manden jullie weer ophaalden? 10 En ook niet de zeven broden voor de vierduizend en hoeveel manden jullie toen weer ophaalden? 11 Hoe is het mogelijk dat jullie niet begrijpen dat ik het niet over brood had? Wees op je hoede voor de zuurdesem van de Farizeeën en de Sadduceeën!’ 12 Toen begrepen ze dat hij niet bedoelde dat ze op hun hoede moesten zijn voor de zuurdesem in het brood, maar voor het onderricht van de Farizeeën en de Sadduceeën.

Wie is Jezus?

13 Toen Jezus in het gebied van Caesarea Filippi kwam, vroeg hij zijn leerlingen: ‘Wie zeggen de mensen dat de Mensenzoon is?’ 14 Ze antwoordden: ‘Sommigen zeggen Johannes de Doper, anderen Elia, weer anderen Jeremia of een van de andere profeten.’ 15 Toen vroeg hij hun: ‘En wie ben ik volgens jullie?’ 16 ‘U bent de messias, de Zoon van de levende God,’ antwoordde Simon Petrus. 17 Daarop zei Jezus tegen hem: ‘Gelukkig ben

je, Simon Barjona, want dit is je niet door mensen van vlees en bloed geopenbaard, maar door mijn Vader in de hemel. **18** En ik zeg je: jij bent Petrus, de rots waarop ik mijn kerk zal bouwen,*

(16:18) *jij bent Petrus, de rots waarop ik mijn kerk zal bouwen* – In het Grieks is er een woordspel tussen het woord *petra*, ‘steen’ of ‘rotsblok’, en de naam Petrus.

en de poorten van het dodenrijk zullen haar niet kunnen overweldigen. **19** Ik zal je de sleutels van het koninkrijk van de hemel geven, en al wat je op aarde bindend verklaart zal ook in de hemel bindend zijn, en al wat je op aarde ontbindt zal ook in de hemel ontbonden zijn.’ **20** Daarop verbood hij de leerlingen ook maar tegen iemand te zeggen dat hij de messias was.

21 Vanaf die tijd begon Jezus zijn leerlingen duidelijk te maken dat hij naar Jeruzalem moest gaan en veel zou moeten lijden door toedoen van de oudsten, de hogepriesters en de schriftgeleerden, en dat hij gedood zou worden, maar op de derde dag uit de dood zou worden opgewekt. **22** Petrus nam hem ter zijde en begon hem fel terecht te wijzen: ‘God verhoede het, Heer! Dat zal u zeker niet gebeuren!’ **23** Maar Jezus keerde hem de rug toe met de woorden: ‘Ga terug, achter mij, Satan! Je zou me nog van de goede weg afbrengen. Je denkt niet aan wat God wil, maar alleen aan wat de mensen willen.’

24 Toen zei Jezus tegen zijn leerlingen: ‘Wie achter mij aan wil komen, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen en mij volgen. **25** Want ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van mij, zal het behouden. **26** Wat heeft een mens eraan de hele wereld te winnen als hij er het leven bij inschiet? Wat zou een mens niet overhebben voor zijn leven? **27** Wanneer de Mensenzoon komt, in gezelschap van zijn engelen en bekleed met de stralende luister van zijn Vader, dan zal hij iedereen naar zijn daden belonen. **28** Ik verzeker jullie: sommigen van de hier aanwezigen zullen niet sterven voor ze de komst van de Mensenzoon en zijn koninklijke heerschappij hebben meegemaakt.’

Een stem uit de hemel

17

1 Zes dagen later nam Jezus Petrus, Jakobus en diens broer Johannes met zich mee een hoge berg op, waar ze alleen waren. **2** Voor hun ogen veranderde hij van gedaante, zijn gezicht straalde als de zon en zijn kleren werden wit als het licht. **3** Plotseling verschenen aan hen Mozes en Elia, die met Jezus in gesprek waren. **4** Petrus nam het woord en zei tegen Jezus: ‘Heer, het is goed dat wij hier zijn. Als u wilt zal ik hier drie tenten opslaan, een voor u, een voor Mozes en een voor Elia.’ **5** Hij was nog niet uitgesproken, of de schaduw van een stralende wolk gleed over hen heen, en uit de wolk klonk een stem: ‘Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde. Luister naar hem!’ **6** Toen de leerlingen dit hoorden, wierpen ze zich neer en verborgen uit angst hun gezicht. **7** Jezus kwam dichterbij, raakte hen aan en zei: ‘Sta op, jullie hoeven niet bang te zijn.’ **8** Ze keken op en zagen niemand meer, Jezus was alleen.

9 Toen ze van de berg afdaalden, gebod Jezus hun: ‘Praat met niemand over wat jullie hebben gezien voordat de Mensenzoon uit de dood is opgewekt.’ **10** De leerlingen vroegen hem: ‘Waarom zeggen de schriftgeleerden toch dat Elia eerst moet komen?’ **11** Hij antwoordde: ‘Elia zou inderdaad komen en alles herstellen. **12** Maar ik zeg jullie dat Elia al gekomen is, ze hebben hem alleen niet herkend, en ze hebben met hem gedaan wat ze wilden. Zo zal ook de Mensenzoon door hun toedoen moeten lijden.’ **13** Toen begrepen de leerlingen dat hij op Johannes de Doper doelde.

Gebrek aan geloof

14 Toen ze zich weer bij de mensenmassa voegden, kwam er iemand naar hem toe die voor hem op zijn knieën viel **15** en zei: ‘Heer, heb medelijden met mijn zoon, want hij is maanziek en lijdt daar erg onder; hij valt dikwijls in het vuur of in het water. **16** Ik heb hem bij uw leerlingen gebracht, maar zij konden hem niet genezen.’ **17** Jezus antwoordde: ‘Wat zijn jullie toch een ongelovig en dwars volk, hoe lang moet ik nog bij jullie blijven? Hoe lang moet ik jullie nog verdragen? Breng hem bij me.’ **18** Daarop sprak Jezus de demon op strenge toon toe. Deze ging uit de jongen weg, en vanaf dat moment was hij genezen. **19** Later kwamen de leerlingen naar Jezus toe. Eenmaal met hem alleen vroegen ze: ‘Waarom konden wij die geest niet uitdrijven?’ **20** Hij antwoordde: ‘Vanwege jullie gebrek aan geloof. Ik verzeker jullie: als jullie geloof hebben als een mosterdzaadje, dan zullen jullie tegen die berg zeggen: “Verplaats je van hier naar daar!” en dan zal hij zich verplaatsen. Niets zal voor jullie onmogelijk zijn.*’

(17:20) Andere handschriften hebben een extra vers: “[**21**] Dit soort kan alleen door gebed en vasten worden uitgedreven.’

22 Terwijl ze door Galilea trokken, zei Jezus tegen hen: ‘De Mensenzoon zal uitgeleverd worden aan de mensen. **23** Die zullen hem doden, maar op de derde dag zal hij uit de dood worden opgewekt.’ Dit maakte hen zeer bedroefd.

Onderricht aan Petrus en de leerlingen

24 Toen ze in Kafarnaüm waren aangekomen, kwamen de inners van de tempelbelasting bij Petrus en vroegen: 'Draagt uw meester de dubbeldrachme niet af?' 25 Hij antwoordde: 'Zeker wel!' Toen hij thuiskwam, was Jezus hem voor met de vraag: 'Wat denk je, Simon? Van wie innen de heersers op aarde tol of belasting? Van hun eigen kinderen of van anderen?' 26 Op zijn antwoord: 'Van anderen,' zei Jezus tegen hem: 'Dan zijn de kinderen dus vrijgesteld. 27 Maar laten we hen niet voor het hoofd stoten; ga naar het meer, werp daar je hengel uit en haal de vis die het eerst bijt van de haak. Als je zijn bek opent, zul je een vierdrachmenstuk vinden. Neem dat mee en betaal hun voor ons allebei.'

18

1 Op dat moment kwamen de leerlingen Jezus vragen: 'Wie is eigenlijk de grootste in het koninkrijk van de hemel?' 2 Hij riep een kind bij zich, zette het in hun midden neer 3 en zei: 'Ik verzeker jullie: als je niet verandert en wordt als een kind, dan zul je het koninkrijk van de hemel zeker niet binnengaan. 4 Wie zichzelf vernedert en wordt als dit kind, die is de grootste in het koninkrijk van de hemel. 5 En wie in mijn naam één zo'n kind bij zich opneemt, neemt mij op. 6 Wie een van de geringen die in mij geloven van de goede weg afbrengt, die kan maar beter met een molensteen om zijn nek in zee geworpen worden en in de diepte verdrinken. 7 Wee de wereld met haar valstrikken. Het is onvermijdelijk dat er mensen ten val worden gebracht, maar wee de mens die de valstrik zet! 8 En als je hand of je voet je op de verkeerde weg brengt, hak hem dan af en werp hem weg: je kunt beter verminkt of kreupel het leven binnengaan dan in het bezit van twee handen of twee voeten in het eeuwigbrandend vuur geworpen worden. 9 Brengt je oog je op de verkeerde weg, ruk het dan uit en werp het weg: je kunt beter met één oog het leven binnengaan dan in het bezit van twee ogen in het vuur van de Gehenna geworpen worden.

10 Waak ervoor ook maar een van deze geringen te verachten. Want ik zeg jullie: hun engelen in de hemel aanschouwen onophoudelijk het gelaat van mijn hemelse Vader.*

(18:10) Andere handschriften hebben een extra vers: '[11] De Mensenzoon is gekomen om te zoeken en te redden wat verloren was.'

12 Wat denken jullie? Als iemand honderd schapen bezit en een daarvan dwaalt af, zal hij er dan niet negenennegentig in de bergen achterlaten en op weg gaan om het afgedwaalde dier te zoeken? 13 Als het hem lukt het te vinden, dan zal hij zich, dat verzeker ik jullie, over dat ene meer verheugen dan over de negenennegentig andere die niet afgedwaald waren. 14 Zo is het ook bij jullie Vader in de hemel: hij wil niet dat een van deze geringen verloren gaat.

15 Als een van je broeders of zusters tegen je zondigt, moet je die daarover onder vier ogen aanspreken. Als ze luisteren, dan heb je ze voor de gemeente behouden. 16 Luisteren ze niet, neem dan een of twee anderen mee, zodat de zaak zijn beslag krijgt dankzij de verklaring van ten minste twee getuigen. 17 Als ze naar hen niet luisteren, leg het dan voor aan de gemeente. Weigeren ze ook naar de gemeente te luisteren, behandel hen dan zoals je een heiden of een tollenaar behandelt. 18 Ik verzeker jullie: al wat jullie op aarde bindend verklaren zal ook in de hemel bindend zijn, en al wat jullie op aarde ontbinden zal ook in de hemel ontbonden zijn. 19 Ik verzeker het jullie nogmaals: als twee van jullie hier op aarde eensgezind om iets vragen, wat het ook is, dan zal mijn Vader in de hemel het voor hen laten gebeuren. 20 Want waar twee of drie mensen in mijn naam samen zijn, ben ik in hun midden.'

21 Daarop kwam Petrus bij hem staan en vroeg: 'Heer, als mijn broeder of zuster tegen mij zondigt, hoe vaak moet ik dan vergeving schenken? Tot zevenmaal toe?' 22 Jezus antwoordde: 'Niet tot zevenmaal toe, zeg ik je, maar tot zeventig maal zeven. 23 Daarom is het met het koninkrijk van de hemel als met een koning die rekenschap wilde vragen van zijn dienaren. 24 Toen hij daarmee begonnen was, bracht men iemand bij hem die hem tienduizend talent schuldig was. 25 Omdat hij niets kon terugbetalen, gaf zijn heer bevel dat de man samen met zijn vrouw en kinderen en alles wat hij bezat verkocht moest worden, zodat de schuld kon worden ingelost. 26 Toen wierp de dienaar zich aan de voeten van zijn heer en smeekte hem: "Heb geduld met mij, ik zal u alles terugbetalen." 27 Zijn heer kreeg medelijden, hij liet hem vrij en schold hem de geleende som kwijt. 28 Toen deze dienaar naar buiten ging, trof hij daar een van de andere dienaren, die hem honderd denarie schuldig was. Hij nam hem in een wurggreep en beet hem toe: "Betaal me alles wat je me schuldig bent!" 29 Toen wierp deze zich voor hem neer en smeekte hem: "Heb geduld met mij, ik zal je betalen." 30 Maar hij wilde daar niet van weten, integendeel, hij liet hem gevangenzetten tot hij de hele schuld zou hebben afbetaald. 31 Toen de andere dienaren begrepen wat er gebeurd was, waren ze zeer ontdaan, en gingen ze naar hun heer om hem alles te vertellen. 32 Daarop liet zijn heer hem bij zich roepen en hij zei tegen hem: "Je bent een slechte dienaar. Heel die schuld heb ik je kwijtgescholden, omdat je me erom smeekte. 33 Dan had jij toch zeker ook medelijden moeten hebben met die andere dienaar, zoals ik medelijden heb gehad met jou?" 34 En zijn heer was zo kwaad dat hij hem in handen van de gerechtsbeulen gaf tot hij de hele schuld zou hebben terugbetaald. 35 Zo zal mijn hemelse Vader ook ieder van jullie behandelen die zijn broeder of zuster niet van harte vergeeft.'

Leven met het oog op het koninkrijk van de hemel

19

¹ Nadat Jezus deze rede had uitgesproken, verliet hij Galilea en ging hij langs de overkant van de Jordaan naar Judea. ² Grote massa's mensen volgden hem, en hij genas hen ter plekke. ³ Toen kwamen er Farizeeën op hem af om hem op de proef te stellen. Ze vroegen: 'Mag een man zijn vrouw om willekeurig welke reden verstoten?' ⁴ Hij zei: 'Hebt u niet gelezen dat de schepper de mens bij het begin mannelijk en vrouwelijk heeft gemaakt?' ⁵ En hij vervolgde: 'Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich hechten aan zijn vrouw, en die twee zullen één worden; ⁶ ze zijn dan niet langer twee, maar één. Wat God heeft verbonden, mag een mens niet scheiden.' ⁷ Toen vroegen ze hem: 'Waarom heeft Mozes dan voorgeschreven haar een scheidingsbrief te geven en haar zo te verstoten?' ⁸ Hij antwoordde: 'Omdat u harteloos en koppig bent, daarom heeft Mozes u toegestaan uw vrouw te verstoten. Maar dat is niet vanaf het begin zo geweest. ⁹ Ik zeg u: wie zijn vrouw verstoet en met een ander trouwt, pleegt overspel, tenzij er sprake was van een ongeoorloofde verbintenis.'*

(19:9) *verbintenis* – Andere handschriften lezen: 'verbintenis. En wie trouwt met een verstoten vrouw, pleegt overspel'.

¹⁰ Hierop zeiden zijn leerlingen: 'Als het met de verhouding tussen man en vrouw zo gesteld is, kun je maar beter niet trouwen.' ¹¹ Hij zei tegen hen: 'Niet iedereen kan deze kwestie begrijpen, alleen degenen aan wie het gegeven is: ¹² er zijn mannen die niet trouwen omdat ze onvruchtbaar geboren werden, andere omdat ze door mensen onvruchtbaar gemaakt zijn, en er zijn mannen die niet trouwen omdat ze zichzelf onvruchtbaar gemaakt hebben met het oog op het koninkrijk van de hemel. Laat wie bij machte is dit te begrijpen het begrijpen!'

¹³ Daarop brachten de mensen kinderen bij hem, ze wilden dat hij hun de handen zou opleggen en zou bidden. Toen de leerlingen hen berispten, ¹⁴ zei Jezus: 'Laat de kinderen ongemoeid, belet ze niet bij mij te komen, want het koninkrijk van de hemel behoort toe aan wie is zoals zij.' ¹⁵ En nadat hij hun de handen had opgelegd, trok hij weer verder.

Binnengaan in het koninkrijk van de hemel

¹⁶ Nu kwam er iemand naar Jezus toe met de vraag: 'Meester, wat voor goeds moet ik doen om het eeuwige leven te verwerven?' ¹⁷ Hij antwoordde: 'Waarom vraag je me naar het goede? Er is er maar één die goed is. Als je het leven wilt binnengaan, houd je dan aan zijn geboden.' ¹⁸ 'Welke?' vroeg hij. 'Deze,' antwoordde Jezus, 'pleeg geen moord, pleeg geen overspel, steel niet, leg geen vals getuigenis af, ¹⁹ toon eerbied voor uw vader en moeder, en ook: heb uw naaste lief als uzelf.' ²⁰ De jongeman zei: 'Daar houd ik me aan. Wat kan ik nog meer doen?' ²¹ Jezus antwoordde hem: 'Als je volmaakt wilt zijn, ga dan naar huis, verkoop alles wat je bezit en geef de opbrengst aan de armen; dan zul je een schat in de hemel bezitten. Kom daarna terug en volg mij.' ²² Na dit antwoord ging de jongeman terneergeslagen weg; hij had namelijk veel bezittingen.

²³ Jezus wendde zich tot zijn leerlingen: 'Ik verzeker jullie: slechts met grote moeite zal een rijke het koninkrijk van de hemel binnengaan. ²⁴ Ik zeg het jullie nog eens: het is gemakkelijker voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan.' ²⁵ Toen de leerlingen dit hoorden, waren ze hevig ontzet en vroegen: 'Wie kan er dan nog gered worden?' ²⁶ Jezus keek hen aan en antwoordde hun: 'Bij mensen is dat onmogelijk, maar bij God is alles mogelijk.' ²⁷ Daarop vroeg Petrus: 'Wij hebben alles achtergelaten en zijn u gevolgd. Waar kunnen wij naar uitzien?' ²⁸ Jezus zei tegen hen: 'Ik verzeker jullie: wanneer de tijd aanbreekt dat alles vernieuwd wordt, wanneer de Mensenzoon in zijn majesteit zal zetelen op zijn troon, zullen ook jullie die mij gevolgd zijn plaatsnemen op de twaalf tronen en rechtspreken over de twaalf stammen van Israël. ²⁹ En ieder die broers of zusters, vader, moeder of kinderen, akkers of huizen heeft achtergelaten omwille van mijn naam, zal het honderdvoudige ontvangen en deel krijgen aan het eeuwige leven. ³⁰ Vele eersten zullen de laatsten zijn en vele laatsten de eersten.'

20

¹ Het is met het koninkrijk van de hemel als met een landheer die er bij het ochtendgloren op uittrok om dagloners voor zijn wijngaard te zoeken. ² Nadat hij met de arbeiders een dagloon van een denarie overeengekomen was, stuurde hij hen naar zijn wijngaard. ³ Drie uur later trok hij er opnieuw op uit, en toen hij anderen werkloos op het marktplein zag staan, ⁴ zei hij ook tegen hen: "Gaan jullie ook maar naar de wijngaard, de betaling zal rechtvaardig zijn." ⁵ En ze gingen erheen. Rond het middaguur ging hij er nogmaals op uit, en drie uur later weer, en handelde als tevoren. ⁶ Toen hij tegen het elfde uur van de dag nog eens op weg ging, trof hij een groepje dat er nog steeds stond. Hij vroeg hun: "Waarom staan jullie hier de hele dag zonder werk?" ⁷ "Niemand wilde ons in dienst nemen," antwoordden ze. Hij zei hun: "Gaan jullie ook maar naar de wijngaard." ⁸ Toen de avond gevallen was, zei de heer van de wijngaard tegen zijn rentmeester: "Roep de arbeiders bij je en betaal hun het loon uit. Begin daarbij met de laatsten en eindig met de eersten." ⁹ En zij die er vanaf het elfde uur waren, kwamen naar voren en kregen ieder een denarie. ¹⁰ En toen zij die als eersten waren gekomen naar voren stapten, dachten ze dat zij wel meer zouden krijgen. Maar ook zij kregen ieder die ene denarie. ¹¹ Toen ze die in handen hadden, gingen ze bij de landheer hun beklag doen: ¹² "Die laatsten hebben één uur gewerkt en u behandelt hen zoals u ons behandelt, terwijl wij het onder de brandende zon de hele dag hebben volgehouden."

13 Hij gaf een van hen ten antwoord: “Beste man, ik behandel je toch niet onrechtvaardig? Je hebt toch ingestemd met het loon van één denarie? 14 Neem dan aan wat je toekomt en ga. Ik wil aan die laatsten nu eenmaal hetzelfde betalen als aan jou. 15 Of mag ik met mijn geld niet doen wat ik wil? Zet het kwaad bloed dat ik goed ben?” 16 Zo zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten.’

Op weg naar Jeruzalem

17 Onderweg naar Jeruzalem nam Jezus de twaalf leerlingen apart. Hij zei tegen hen: 18 ‘We zijn nu op weg naar Jeruzalem, waar de Mensenzoon zal worden uitgeleverd aan de hogepriesters en de schriftgeleerden, die hem ter dood zullen veroordelen. 19 Ze zullen hem uitleveren aan de heidenen, die de spot met hem zullen drijven en hem zullen geselen en kruisigen. Maar op de derde dag zal hij worden opgewekt uit de dood.’

20 Daarop kwam de moeder van de zonen van Zebedeüs met haar zonen naar hem toe. Ze viel voor hem neer om hem een gunst te vragen. 21 Hij vroeg haar: ‘Wat wilt u?’ Ze antwoordde: ‘Beloof me dat deze twee zonen van mij in uw koninkrijk naast u mogen zitten, de een rechts van u en de ander links.’ 22 Maar Jezus zei hun: ‘Jullie weten niet wat je vraagt. Kunnen jullie de beker drinken die ik zal moeten drinken?’ ‘Ja, dat kunnen wij,’ antwoordden ze. 23 Toen zei hij: ‘Uit mijn beker zullen jullie inderdaad drinken, maar wie er rechts en links van mij zullen zitten kan ik niet bepalen, die plaatsen behoren toe aan hen voor wie mijn Vader ze heeft bestemd.’ 24 Toen de andere leerlingen hiervan hoorden, werden ze woedend op de twee broers. 25 Jezus riep hen bij zich en zei: ‘Jullie weten dat heersers hun volken onderdrukken en dat leiders hun macht misbruiken. 26 Zo zal het bij jullie niet mogen gaan. Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de anderen moeten dienen, 27 en wie van jullie de eerste wil zijn, zal jullie dienaar moeten zijn 28 – zoals de Mensenzoon niet gekomen is om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.’

29 Toen ze uit Jericho vertrokken, volgde hem een grote menigte. 30 Er zaten daar twee blinden langs de weg die, toen ze hoorden dat Jezus voorbijkwam, begonnen te roepen: ‘Heer, Zoon van David, heb medelijden met ons!’ 31 Men snauwde hun toe dat ze hun mond moesten houden. Maar ze riepen nog harder: ‘Heer, Zoon van David, heb medelijden met ons!’ 32 Jezus bleef staan, hij riep hen en vroeg: ‘Wat wilt u dat ik voor u doe?’ 33 Ze antwoordden: ‘Heer, open onze ogen!’ 34 Jezus kreeg medelijden en raakte hun ogen aan. Meteen konden ze weer zien en ze volgden hem.

Intocht in Jeruzalem

21

1 Toen ze Jeruzalem naderden en bij Betfage op de Olijfberg kwamen, stuurde Jezus er twee leerlingen op uit. 2 Zijn opdracht luidde: ‘Ga naar het dorp dat daar ligt. Vrijwel direct zullen jullie er een ezelin zien, die daar vastgebonden staat met haar veulen. Maak de dieren los en breng ze bij me. 3 En als iemand jullie iets vraagt, antwoord dan: “De Heer heeft ze nodig.” Dan zal men ze meteen meegeven.’ 4 Dit is gebeurd opdat in vervulling zou gaan wat gezegd is door de profeet: 5 ‘Zeg tegen Sion: “Kijk, je koning is in aantocht, hij is zachtmoedig en rijdt op een ezelin en op een veulen, het jong van een lastdier.”’

6 De leerlingen gingen op weg en deden wat Jezus hun had opgedragen. 7 Ze brachten de ezelin en het veulen mee, legden er mantels op en lieten Jezus daarop plaatsnemen. 8 Vanuit de menigte spreidden velen hun mantels op de weg uit, anderen braken twijgen van de bomen en spreidden die uit op de weg. 9 De talloze mensen die voor hem uit liepen en achter hem aan kwamen, riepen luidkeels: ‘Hosanna voor de Zoon van David! Gezegend hij die komt in de naam van de Heer. Hosanna in de hemel!’

10 Toen hij Jeruzalem binnenging, raakte de hele stad in rep en roer. ‘Wie is die man?’ wilde men weten. 11 Uit de menigte werd geantwoord: ‘Dat is Jezus, de profeet uit Nazaret in Galilea.’ 12 Jezus ging de tempel binnen, hij joeg iedereen weg die daar iets kocht of verkocht, gooide de tafels van de geldwisselaars en de stoelen van de duivenverkopers omver 13 en riep hun toe: ‘Er staat geschreven: “Mijn huis moet een huis van gebed zijn,” maar jullie maken er een rovershol van!’

14 Toen kwamen er in de tempel blinden en verlamden naar hem toe, en hij genas hen. 15 De hogepriesters en de schriftgeleerden zagen welke wonderen hij verrichtte en hoorden de kinderen in de tempel ‘Hosanna voor de Zoon van David!’ roepen, en ze waren hoogst verontwaardigd. 16 Ze gingen hem vragen: ‘Hooft u wat ze zeggen?’ En Jezus antwoordde hun: ‘Jazeker! Hebt u dan nooit gelezen: “Door de mond van kinderen en zuigelingen hebt u zich een loflied laten zingen?”’ 17 Zo liet hij hen staan, en hij ging de stad uit, naar Betanië, waar hij de nacht doorbracht.

Het teken van de vijgenboom

18 Toen hij vroeg in de morgen naar de stad terugkeerde, kreeg hij honger. 19 Langs de weg zag hij een vijgenboom staan. Hij liep ernaartoe, maar er zaten alleen maar bladeren aan. Daarop zei hij tegen de boom: ‘Nooit ofte nimmer zul je meer vrucht dragen!’ Ogenblikkelijk verdorde de vijgenboom. 20 Toen de leerlingen dat zagen, vroegen ze verbaasd: ‘Hoe kan het dat die vijgenboom zo plotseling verdorde?’ 21 Jezus antwoordde: ‘Ik verzeker jullie: als jullie geloven zonder te twijfelen, zul je niet alleen teweeg kunnen brengen wat er gebeurde met de vijgenboom, maar zul je zelfs tegen die berg kunnen zeggen: “Kom van je plaats en stort je in zee,” en het zal gebeuren. 22 Alles waarom jullie in je gebeden vragen zullen jullie krijgen, als je maar gelooft.’

Onderricht aan hogepriesters, oudsten en Farizeeën

²³ Toen hij naar de tempel was gegaan en daar onderricht gaf, kwamen de hogepriesters en de oudsten van het volk naar hem toe. Ze vroegen hem: ‘Op grond van welke bevoegdheid doet u die dingen? En wie heeft u die bevoegdheid gegeven?’ ²⁴ Jezus gaf hun ten antwoord: ‘Ik zal u ook een vraag stellen, en als u mij daarop antwoord geeft, zal ik u zeggen op grond van welke bevoegdheid ik die dingen doe. ²⁵ In wiens opdracht doopte Johannes? Kwam die opdracht van de hemel of van mensen?’ Ze overlegden met elkaar en zeiden: ‘Als we zeggen: “Van de hemel,” dan zal hij tegen ons zeggen: “Waarom hebt u hem dan niet geloofd?” ²⁶ Maar als we zeggen: “Van mensen,” dan krijgen we het volk over ons heen, want iedereen houdt Johannes voor een profeet.’ ²⁷ Dus gaven ze Jezus als antwoord: ‘We weten het niet.’ Daarop zei hij tegen hen: ‘Dan zeg ik u ook niet op grond van welke bevoegdheid ik die dingen doe.

²⁸ Wat denkt u van het volgende? Iemand had twee zonen. Hij zei tegen de een: “Jongen, ga vandaag in de wijngaard aan het werk.” ²⁹ De zoon antwoordde: “Ik wil niet,” maar later bedacht hij zich en ging alsnog. ³⁰ Tegen de ander zei de man precies hetzelfde. Die antwoordde: “Ja, vader,” maar ging niet. ³¹ Wie van de twee heeft nu de wil van zijn vader gedaan?’ Ze zeiden: ‘De eerste.’ Daarop zei Jezus: ‘Ik verzeker u: de tollenaars en de hoeren zijn u voor bij het binnengaan van het koninkrijk van God. ³² Want Johannes koos de weg van de gerechtigheid toen hij naar u toe kwam. U geloofde hem niet, de tollenaars en de hoeren wel. En ook al zag u dat, u hebt u niet willen bedenken en hem alsnog willen geloven.

³³ Luister naar een andere gelijkenis. Er was eens een landheer die een wijngaard aanlegde en hem omheinde. Hij groef er een kuil voor de wijnpers en bouwde een uitkijktoren. Toen verpachtte hij hem aan wijnbouwers en ging op reis. ³⁴ Tegen de tijd van de druivenoogst stuurde hij zijn knechten naar de wijnbouwers om zijn vruchten in ontvangst te nemen. ³⁵ Maar de wijnbouwers grepen de knechten, ze mishandelden er een, doodden een ander en stenigden een derde. ³⁶ Daarna stuurde de landheer andere knechten, een grotere groep dan eerst, maar met hen deden ze hetzelfde. ³⁷ Ten slotte stuurde hij zijn zoon naar hen toe, met de gedachte: Voor mijn zoon zullen ze wel ontzag hebben. ³⁸ Toen de wijnbouwers de zoon zagen, zeiden ze onder elkaar: “Dat is de erfgenaam! Kom op, laten we hem doden en zo zijn erfenis opstrijken,” ³⁹ en ze grepen hem vast, gooiden hem de wijngaard uit en doodden hem. ⁴⁰ Wanneer nu de eigenaar van de wijngaard komt, wat moet hij dan met die wijnbouwers doen?’ ⁴¹ Ze antwoordden: ‘De onmenssen! Laat hij ze op een mensonwaardige manier ombrengen en de wijngaard verpachten aan andere wijnbouwers, die de vruchten wel aan hem afdragen wanneer het daar de tijd voor is.’ ⁴² Daarop zei Jezus tegen hen: ‘Hebt u dit nooit in de Schriften gelezen:

“De steen die de bouwers afkeurden
is de hoeksteen geworden.

Dankzij de Heer is dit gebeurd,
wonderbaarlijk is het om te zien.”

⁴³ Daarom zeg ik u: het koninkrijk van God zal u worden ontnomen, en gegeven worden aan een volk dat het wel vrucht laat dragen. ⁴⁴ Wie over die steen struikelt zal gebroken worden, en iedereen op wie die steen valt zal worden verpletterd.’*

(21:44) In andere handschriften ontbreekt dit vers.

⁴⁵ Toen de hogepriesters en de Farizeeën zijn gelijkenissen hoorden, begrepen ze dat hij over hen sprak. ⁴⁶ Ze wilden hem graag gevangennemen, maar ze waren bang voor de reactie van de volksmassa, daar men hem voor een profeet hield.

22

¹ Daarop vertelde Jezus hun opnieuw een gelijkenis: ² ‘Het is met het koninkrijk van de hemel als met een koning die een bruiloftsfeest gaf voor zijn zoon. ³ Hij stuurde zijn dienaren erop uit om de bruiloftsgasten uit te nodigen, maar die wilden niet komen. ⁴ Daarna stuurde hij andere dienaren op pad met de opdracht: “Zeg tegen de genodigden: ‘Ik heb een feestmaal bereid, ik heb mijn stieren en het mestvee laten slachten. Alles staat klaar, kom dus naar de bruiloft!’” ⁵ Maar ze negeerden hen en vertrokken, de een naar zijn akker, de ander naar zijn handel. ⁶ De overigen namen zijn dienaren gevangen, mishandelden en doodden hen. ⁷ De koning ontstak in woede en stuurde zijn troepen erop af, hij liet de moordenaars ombrengen en hun stad in brand steken. ⁸ Vervolgens zei hij tegen zijn dienaren: “Alles staat klaar voor het bruiloftsfeest, maar de gasten waren het niet waard genodigd te worden. ⁹ Ga daarom naar de toegangswegen van de stad en nodig voor de bruiloft iedereen uit die je tegenkomt.” ¹⁰ De dienaren gingen de straat op en brachten zo veel mogelijk mensen samen, zowel goede als slechte. En de bruiloftszaal vulde zich met gasten voor de maaltijd. ¹¹ Toen de koning binnenkwam om te zien wie er allemaal aanlagen, zag hij iemand die zich niet in bruiloftskleren gestoken had, ¹² en hij vroeg hem: “Vriend, hoe ben je hier binnengekomen terwijl je niet eens een bruiloftskleed aanhebt?” De man wist niets te zeggen. ¹³ Daarop zei de koning tegen zijn hofdienaren: “Bind zijn handen en voeten vast en gooi hem eruit, in de uiterste duisternis, waar men jammert en knarsetandt. ¹⁴ Velen zijn geroepen, maar slechts weinigen uitverkoren.”’

Debat met Farizeeën, Herodianen en Sadduceeën

15 Nu trokken de Farizeeën zich terug om zich erop te beraden hoe ze hem met een uitspraak in de val konden lokken. 16 Ze stuurden enkele van hun leerlingen samen met een aantal Herodianen naar hem toe, met de vraag: ‘Meester, wij weten dat u oprecht bent en in alle oprechtheid onderricht geeft over de weg van God. We weten dat u zich aan niemand iets gelegen laat liggen, u kijkt immers niemand naar de ogen. 17 Zeg ons daarom wat u vindt: is het toegestaan de keizer belasting te betalen of niet?’ 18 Maar Jezus had hun boze opzet door en zei: ‘Waarom stelt u me op de proef, huichelaars? 19 Laat me de belastingmunt zien.’ Ze reikten hem een denarie aan. 20 Hij vroeg hun: ‘Van wie is dit een afbeelding en van wie is het opschrift?’ 21 Ze antwoordden: ‘Van de keizer.’ Daarop zei hij tegen hen: ‘Geef dan wat van de keizer is aan de keizer, en geef aan God wat God toebehoort.’ 22 Ze waren zeer verbaasd toen ze dit hoorden. Ze lieten hem staan en gingen weg.

23 Diezelfde dag kwamen er Sadduceeën, die beweren dat er geen opstanding uit de dood is, naar hem toe. Ze stelden hem deze vraag: 24 ‘Meester, Mozes heeft gezegd: “Indien iemand kinderloos sterft, moet zijn broer met de weduwe trouwen omdat hij haar zwager is, en voor zijn broer nakomelingen verwekken.” 25 Nu kennen wij een geval met zeven broers. De eerste trouwde, maar stierf kinderloos en liet zijn vrouw na aan zijn broer. 26 Hetzelfde gebeurde met de tweede en de derde broer, tot aan de zevende toe. 27 Het laatst van allen stierf de vrouw. 28 Wiens vrouw zal zij dan bij de opstanding zijn? Alle zeven zijn ze immers met haar getrouwd geweest.’ 29 Jezus gaf hun ten antwoord: ‘U dwaalt, blijkbaar kent u de Schriften niet, en de macht van God evenmin! 30 Want bij de opstanding trouwen de mensen niet en worden ze niet uitgehuwelijkt, ze zijn dan als engelen in de hemel. 31 Hebt u niet gelezen wat God u over de opstanding van de doden heeft gezegd? Dit is wat hij zei: 32 “Ik ben de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob.” Hij is geen God van doden, maar van levenden.’ 33 Toen de talrijke omstanders dit hoorden, stonden ze versteld over zijn onderricht.

34 Nadat de Farizeeën hadden vernomen dat hij de Sadduceeën tot zwijgen had gebracht, kwamen ze bij elkaar. 35 Om hem op de proef te stellen vroeg een van hen, een wetgeleerde: 36 ‘Meester, wat is het grootste gebod in de wet?’ 37 Hij antwoordde: ‘Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. 38 Dat is het grootste en eerste gebod. 39 Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf. 40 Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de Wet en de Profeten staat.’

41 Nu de Farizeeën om hem heen stonden, stelde Jezus hun deze vraag: 42 ‘Wat denkt u over de messias? Van wie is hij een zoon?’ ‘Van David,’ antwoordden ze. 43 Jezus vroeg: ‘Hoe kan David hem dan, geïnspireerd door de Geest, Heer noemen? Want hij zegt: 44 “De Heer sprak tot mijn Heer: ‘Neem plaats aan mijn rechterhand, tot ik je vijanden onder je voeten heb gelegd.”’ 45 Als David hem dus Heer noemt, hoe kan hij dan zijn zoon zijn?’ 46 En niemand was in staat hem een antwoord te geven, noch durfde iemand hem vanaf die dag nog een vraag te stellen.

Wee de schriftgeleerden en de Farizeeën

23

1 Daarna richtte Jezus zich tot de menigte en tot zijn leerlingen 2 en zei: ‘De schriftgeleerden en de Farizeeën hebben plaatsgenomen op de stoel van Mozes. 3 Houd je dus aan alles wat ze jullie zeggen en handel daarnaar; maar handel niet naar hun daden, want ze doen zelf niet wat ze jullie voorhouden. 4 Ze bundelen alle voorschriften tot een zware last*’

(23:4) *tot een zware last* – Andere handschriften lezen: ‘tot een zware en ondraaglijke last’.

en leggen die de mensen op de schouders, terwijl ze zelf geen vinger uitsteken om die te verlichten. 5 Al hun daden zijn erop gericht om door de mensen gezien te worden. Ze verbreden immers hun gebedsriemen en maken de kwastjes aan hun kleren langer, 6 ze verlangen een ereplaats bij feestmaaltijden en in synagogen, 7 en hechten eraan op het marktplein eerbiedig te worden begroet en door de mensen rabbi te worden genoemd. 8 Jullie moeten je niet rabbi laten noemen, want jullie hebben maar één meester, en jullie zijn elkaars broeders en zusters. 9 En noem niemand op aarde vader, want jullie hebben maar één vader, de Vader in de hemel. 10 Laat je ook niet leraar noemen, want jullie hebben maar één leraar, de messias. 11 De belangrijkste onder jullie zal jullie dienaar zijn. 12 Wie zichzelf verhoogt zal worden vernederd, en wie zichzelf vernedert zal worden verhoogd.

13 Wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, jullie versperren de mensen de toegang tot het koninkrijk van de hemel. Jullie gaan er zelf niet binnen, maar laten ook degenen die er willen binnengaan niet toe.*

(23:13) Andere handschriften hebben een extra vers: ‘**[14]** Wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, jullie verslinden de huizen van de weduwen en zeggen voor de schijn lange gebeden op. Over jullie zal strenger worden geoordeeld dan over anderen.’

15 Wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, jullie bereizen landen en zeeën om één enkele proseliet te winnen, en wanneer je hem eenmaal voor je gewonnen hebt, wordt hij dankzij jullie tot een hellekind in het kwadraat.

16 Wee jullie, blinde leiders, jullie zeggen: “Wanneer iemand zweert bij de tempel, is dat niet geldig. Alleen wie zweert bij het goud van de tempel, is aan die eed gebonden.” 17 Dwaas zijn jullie en blind, wat is nu van

meer waarde: het goud of de tempel die het goud geheiligd heeft? **18** Zo zeggen jullie ook: “Wanneer iemand zweert bij het altaar, is dat niet geldig. Alleen wie zweert bij de offergave die daarop ligt, is aan die eed gebonden.” **19** Blind zijn jullie, wat is nu van meer waarde: de offergave of het altaar dat de offergave heiligt? **20** Wie dus zweert bij het altaar, zweert daarbij en bij alles wat daarop ligt. **21** En wie zweert bij de tempel, zweert daarbij en bij degene die hem bewoont. **22** En wie zweert bij de hemel, zweert bij de troon van God en bij hem die daarop gezeten is.

23 Wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, jullie geven tienden van munt, dille en komijn, maar veronachtzamen wat in de wet zwaarder weegt: recht, barmhartigheid en trouw, terwijl men het een zou moeten doen zonder het andere te laten. **24** Blinde leiders zijn jullie, die uit hun drank de muggen ziften, maar een kameel wegslikken.

25 Wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, de buitenkant van bekens en schalen spoelen jullie af, maar de binnenkant blijft vol roofzucht en onmatigheid. **26** Blinde Farizeeër, spoel eerst de binnenkant van de beker om, dan wordt de buitenkant vanzelf ook schoon.

27 Wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, jullie lijken op witgepleisterde graven, die er vanbuiten wel fraai uitzien, maar vol liggen met doodsbeenderen en andere onreinheden. **28** Zo lijken ook jullie voor de mensen uiterlijk op rechtvaardigen, terwijl jullie innerlijk vol huichelarij en wetsverachting zijn.

29 Wee jullie, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, jullie bouwen grafmonumenten voor de profeten en versieren de graven van de rechtvaardigen, **30** en jullie zeggen: “Als wij geleefd hadden in de tijd van onze voorouders, zouden wij ons niet zoals zij schuldig hebben gemaakt aan de moord op de profeten.” **31** Daarmee erkennen jullie zelf dat jullie kinderen zijn van hen die de profeten vermoord hebben. **32** Maak de maat van jullie voorouders dan maar vol! **33** Slangen zijn jullie, addergebroed, hoe denken jullie te kunnen ontkomen aan een veroordeling tot de Gehenna?

34 Dat is de reden waarom ik profeten en wijzen en schriftgeleerden naar jullie zal sturen. Jullie zullen sommigen van hen doden, kruisigen zelfs, en anderen in jullie synagogen geselen en van stad tot stad vervolgen. **35** Al het onschuldige bloed dat op aarde is vergoten zal jullie worden aangerekend, vanaf het bloed van Abel, de rechtvaardige, tot het bloed van Zecharja, de zoon van Berechja, die jullie vermoord hebben tussen het heiligdom en het brandofferaltaar. **36** Ik verzeker jullie: op deze generatie zal dit alles neerkomen. **37** Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt en stenigt wie naar haar toe zijn gestuurd! Hoe vaak heb ik je kinderen niet bijeen willen brengen zoals een hen haar kuikens verzamelt onder haar vleugels, maar jullie hebben het niet gewild. **38** Jullie stad wordt eenzaam aan haar lot overgelaten. **39** Ik verzeker jullie: vanaf nu zullen jullie mij niet meer zien, tot de tijd dat je zult zeggen: “Gezegend hij die komt in de naam van de Heer!”

De komst van de Mensenzoon

24

1 Nadat Jezus de tempel had verlaten, wendden zijn leerlingen zich onderweg tot hem en vestigden zijn aandacht op de tempelgebouwen. **2** Hij zei tegen hen: ‘Hebben jullie dat alles goed gezien? Ik verzeker jullie: geen enkele steen zal op de andere blijven, alles zal worden afgebroken!’

3 Op de Olijfberg ging hij zitten met zijn leerlingen om zich heen, en nu ze onder elkaar waren vroegen ze: ‘Vertel ons, wanneer zal dat allemaal gebeuren en aan welk teken kunnen we uw komst en de voltooiing van deze wereld herkennen?’ **4** Jezus antwoordde hun: ‘Pas op dat niemand jullie misleidt. **5** Want er zullen velen komen die mijn naam gebruiken en zeggen: “Ik ben de messias,” en ze zullen veel mensen misleiden. **6** Jullie zullen berichten horen over oorlogen en oorlogsdreiging. Laat dat je dan niet verontrusten, die dingen moeten namelijk gebeuren, al is daarmee het einde nog niet gekomen. **7** Het ene volk zal tegen het andere ten strijde trekken en het ene koninkrijk tegen het andere, en overal zullen er hongersnoden uitbreken en zal de aarde beven: **8** dat alles is het begin van de weeën. **9** Dan zal men jullie onderdrukken en doden, en jullie zullen door alle volken worden gehaat omwille van mijn naam. **10** Velen zullen dan ten val komen, ze zullen elkaar verraden en elkaar haten. **11** Er zullen talrijke valse profeten komen die velen zullen misleiden. **12** En doordat de wetteloosheid toeneemt, zal bij velen de liefde bekoelen. **13** Maar wie standhoudt tot het einde, zal worden gered. **14** Pas als het goede nieuws over het koninkrijk in de hele wereld wordt verkondigd als getuigenis voor alle volken, zal het einde komen.

15 Wanneer jullie dus de “verwoestende gruwel” waarover gesproken is door de profeet Daniël, zien staan op de heilige plaats (lezer, begrijp dit goed), **16** dan moet iedereen in Judea de bergen en vluchten; **17** wie op het dak van zijn huis is moet niet naar beneden gaan om nog spullen te halen, **18** en wie op het land is moet niet terugkeren om zijn mantel te halen. **19** Wat zal het rampzalig zijn voor de vrouwen die in die tijd zwanger zijn of een kind aan de borst hebben! **20** Bid dat jullie niet in de winter zullen moeten vluchten en ook niet op sabbat. **21** Want het zal een tijd zijn van enorme verschrikkingen, zoals er sinds het ontstaan van de wereld tot nu nooit geweest zijn en er ook niet meer zullen komen. **22** En als die tijd niet verkort zou worden, dan zou geen enkel mens worden gered; maar omwille van de uitverkorenen zal die tijd worden verkort. **23** Als iemand dan tegen jullie zegt: “Kijk, dit is de messias,” of: “Daar is hij,” geloof dat dan niet. **24** Want er zullen valse messiassen en valse profeten komen, die indrukwekkende tekenen en wonderen zullen verrichten om ook Gods uitverkorenen

zo mogelijk te misleiden. **25** Let op, ik heb jullie dit van tevoren gezegd. **26** Wanneer ze dus tegen jullie zeggen: “Kom mee, hij is in de woestijn,” ga er dan niet heen, of als ze zeggen: “Kijk, hij is daarbinnen,” geloof dat dan niet. **27** Want zoals een bliksemschicht vanuit het oosten weerlicht tot in het westen, zo zal ook de Mensenzoon komen. **28** Waar een lijk is, daar zullen de gieren zich verzamelen.

29 Meteen na de verschrikkingen van die dagen zal de zon verduisterd worden en de maan geen licht meer geven, de sterren zullen uit de hemel vallen en de hemelse machten zullen wankelen. **30** Dan zal aan de hemel het teken zichtbaar worden dat de komst van de Mensenzoon aankondigt, en alle stammen op aarde zullen zich van ontzetting op de borst slaan als ze de Mensenzoon zien komen op de wolken van de hemel, bekleed met macht en grote luister. **31** Dan zal hij zijn engelen uitzenden, en onder luid bazuingeschal zullen zij zijn uitverkorenen uit de vier windstreken bijeenbrengen, van het ene uiteinde van de hemelkoepel tot het andere. **32** Leer van de vijgenboom deze les: zo gauw zijn takken uitlopen en in blad schieten, weet je dat de zomer in aantocht is. **33** Zo moeten jullie ook weten, wanneer je dat alles ziet, dat het einde nabij is. **34** Ik verzeker jullie: deze generatie zal zeker nog niet verdwenen zijn wanneer al die dingen gebeuren. **35** Hemel en aarde zullen verdwijnen, maar mijn woorden zullen nooit verdwijnen.

36 Niemand weet wanneer die dag en dat moment zullen aanbreken, ook de hemelse engelen en de Zoon niet, alleen de Vader weet het. **37** Zoals het was in de dagen van Noach, zo zal het zijn wanneer de Mensenzoon komt. **38** Want zoals men in de dagen voor de vloed alleen maar bezig was met eten en drinken, met trouwen en uithuwelijken, tot aan de dag waarop Noach de ark binnenging, **39** en zoals men niet wist dat de vloed zou komen, totdat die kwam en iedereen wegnam, zo zal het ook zijn wanneer de Mensenzoon komt. **40** Dan zullen er twee op het land aan het werk zijn, van wie de een zal worden meegenomen en de ander achtergelaten. **41** Van twee vrouwen die samen aan de molen draaien, zal de ene worden meegenomen en de andere achtergelaten. **42** Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag jullie Heer komt. **43** Besef wel: als de heer des huizes had geweten in welk deel van de nacht de dief zou komen, dan zou hij wakker gebleven zijn en niet in zijn huis hebben laten inbreken. **44** Daarom moeten ook jullie klaarstaan, want de Mensenzoon komt op een tijdstip waarop je het niet verwacht.

45 Wie is die betrouwbare en verstandige dienaar die de heer heeft aangesteld over zijn huispersoneel om hun op tijd te eten te geven? **46** Gelukkig de dienaar die daarmee bezig is wanneer zijn heer komt. **47** Ik verzeker jullie: hij zal hem aanstellen over alles wat hij bezit. **48** Slecht is echter de dienaar die bij zichzelf zegt: Mijn heer blijft voorlopig nog weg, **49** en die zijn mededienaren begint te slaan en het met dronkaards op een slempen zet. **50** Dan zal de heer van die dienaar komen op een dag waarop hij het niet verwacht en op een tijdstip dat hij niet kent, **51** en hij zal hem straffen met zijn zwaard en hem het lot van de huichelaars laten ondergaan; daar zal hij met hen jammeren en knarsetanden.

25

1 Dan zal het met het koninkrijk van de hemel zijn als met tien meisjes die hun olielampen hadden gepakt en erop uittrokken, de bruidegom tegemoet. **2** Vijf van hen waren dwaas, de andere vijf waren wijs. **3** De dwaze meisjes hadden wel hun lampen gepakt, maar geen extra olie. **4** De wijze meisjes hadden behalve hun lampen ook olie in kruiken bij zich. **5** Omdat de bruidegom op zich liet wachten, werden ze allemaal slaperig en dommelden ze in. **6** Midden in de nacht klonk er luid geroep: “Daar is de bruidegom! Kom, ga hem tegemoet.” **7** Dat wekte de meisjes en ze brachten hun olielampen in orde. **8** De dwaze meisjes zeiden tegen de wijze: “Geef ons wat van jullie olie, want onze lampen gaan al uit.” **9** De wijze meisjes antwoordden: “Nee, straks is er nog te weinig voor ons en jullie samen. Zoek liever een verkoper en koop zelf olie.” **10** Terwijl zij op olie uit waren, arriveerde de bruidegom, en zij die klaarstonden gingen met hem naar binnen voor het bruiloftsfeest, waarna de deur gesloten werd. **11** Enige tijd later kwamen ook de andere meisjes. Ze riepen: “Heer, heer, laat ons binnen!” **12** Maar hij antwoordde: “Ik ken jullie werkelijk niet.” **13** Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag en op welk tijdstip hij komt.

14 Of het zal zijn als met een man die op reis ging, zijn dienaren bij zich riep en het geld dat hij bezat aan hen in beheer gaf. **15** Aan de een gaf hij vijf talent, aan een ander twee, en aan nog een ander één, ieder naar wat hij aankon. Toen vertrok hij. Meteen **16** ging de man die vijf talent ontvangen had op weg om er handel mee te drijven, en zo verdiende hij er vijf talent bij. **17** Op dezelfde wijze verdiende de man die er twee had gekregen er twee bij. **18** Degene die één talent ontvangen had, besloot het geld van zijn heer te verstoppen: hij begruof het.

19 Na lange tijd keerde de heer van die dienaren terug en vroeg hun rekenschap. **20** Degene die vijf talent ontvangen had, kwam naar hem toe en overhandigde hem nog vijf talent erbij met de woorden: “Heer, u hebt mij vijf talent in beheer gegeven, alstublieft, ik heb er vijf talent bij verdiend.” **21** Zijn heer zei tegen hem: “Voortreffelijk, je bent een goede en betrouwbare dienaar. Omdat je betrouwbaar bent gebleken in het beheer van een klein bedrag, zal ik je over veel meer aanstellen. Wees welkom bij het feestmaal van je heer.” **22** Ook degene die twee talent ontvangen had, kwam naar hem toe en zei: “Heer, u hebt mij twee talent in beheer gegeven, alstublieft, ik heb er twee talent bij verdiend.” **23** Zijn heer zei tegen hem: “Voortreffelijk, je bent een

goede en betrouwbare dienaar. Omdat je betrouwbaar was in het beheer van een klein bedrag, zal ik je over veel meer aanstellen. Wees welkom bij het feestmaal van je heer.” ²⁴ Nu kwam ook degene die één talent ontvangen had naar hem toe, hij zei: “Heer, ik wist van u dat u streng bent, dat u maait waar u niet hebt gezaaid en oogst waar u niet hebt geplant, ²⁵ en uit angst besloot ik uw talent te begraven; alstublieft, hier hebt u het terug.” ²⁶ Zijn heer antwoordde hem: “Je bent een slechte, laffe dienaar. Je wist dus dat ik maai waar ik niet heb gezaaid en oogst waar ik niet heb geplant? ²⁷ Had mijn geld dan bij de bank in bewaring gegeven, dan zou ik bij terugkomst mijn kapitaal met rente hebben terugontvangen. ²⁸ Pak hem dat talent maar af en geef het aan degene die er tien heeft. ²⁹ Want wie heeft zal nog meer krijgen, en wel in overvloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen. ³⁰ En die nutteloze dienaar, gooi die eruit, in de uiterste duisternis, waar men jammert en knarsetandt.”

³¹ Wanneer de Mensenzoon komt, omstraald door luister en in gezelschap van alle engelen, zal hij plaatsnemen op zijn glorievolle troon. ³² Dan zullen alle volken voor hem worden samengebracht en zal hij de mensen van elkaar scheiden zoals een herder de schapen van de bokken scheidt; ³³ de schapen zal hij rechts van zich plaatsen, de bokken links. ³⁴ Dan zal de koning tegen de groep rechts van zich zeggen: “Jullie zijn door mijn Vader gezegend, kom en neem deel aan het koninkrijk dat al sinds de grondvesting van de wereld voor jullie bestemd is. ³⁵ Want ik had honger en jullie gaven mij te eten, ik had dorst en jullie gaven mij te drinken. Ik was een vreemdeling, en jullie namen mij op, ³⁶ ik was naakt, en jullie kleedden mij. Ik was ziek en jullie bezochten mij, ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe.” ³⁷ Dan zullen de rechtvaardigen hem antwoorden: “Heer, wanneer hebben wij u hongerig gezien en te eten gegeven, of dorstig en u te drinken gegeven? ³⁸ Wanneer hebben wij u als vreemdeling gezien en opgenomen, u naakt gezien en gekleed? ³⁹ Wanneer hebben wij gezien dat u ziek was of in de gevangenis zat en zijn we naar u toe gekomen?” ⁴⁰ En de koning zal hun antwoorden: “Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan.” ⁴¹ Daarop zal hij ook de groep aan zijn linkerkant toespreken: “Jullie zijn vervloekt, verdwijn uit mijn ogen naar het eeuwige vuur dat bestemd is voor de duivel en zijn engelen. ⁴² Want ik had honger en jullie gaven mij niet te eten, ik had dorst en jullie gaven me niet te drinken. ⁴³ Ik was een vreemdeling en jullie namen mij niet op, ik was naakt en jullie kleedden mij niet. Ik was ziek en zat in de gevangenis en jullie bezochten mij niet.” ⁴⁴ Dan zullen ook zij antwoorden: “Heer, wanneer hebben wij u hongerig gezien of dorstig, als vreemdeling of naakt, ziek of in de gevangenis, en hebben wij niet voor u gezorgd?” ⁴⁵ En hij zal hun antwoorden: “Ik verzeker jullie: alles wat jullie voor een van deze onaanzienlijken niet gedaan hebben, hebben jullie ook voor mij niet gedaan.” ⁴⁶ Hun staat een eeuwige bestraffing te wachten, de rechtvaardigen daarentegen het eeuwige leven.”

Jezus met kostbare olie gebalsemd

26

¹ Toen Jezus deze laatste rede had uitgesproken, zei hij tegen zijn leerlingen: ² ‘Over twee dagen is het, zoals jullie weten, Pesach. Dan wordt de Mensenzoon uitgeleverd om gekruisigd te worden.’

³ Ondertussen kwamen de hogepriesters en de oudsten van het volk bijeen in het paleis van de hogepriester, Kajafas. ⁴ Daar beraamden ze het plan om Jezus door middel van een list gevangen te nemen en hem te doden. ⁵ ‘Maar niet op het feest,’ zeiden ze, ‘want dan komt het volk in opstand.’

⁶⁻⁷ Toen Jezus in Betanië in het huis van Simon – degene die aan huidvraat had geleden – aanlag voor een maaltijd, kwam er een vrouw naar hem toe. Ze had een albasten flesje met zeer kostbare olie bij zich en goot die uit over zijn hoofd. ⁸ De leerlingen ergerden zich toen ze dit zagen en zeiden: ‘Wat een verspilling! ⁹ Die olie had immers duur verkocht kunnen worden, dan hadden we het geld aan de armen kunnen geven.’ ¹⁰ Jezus hoorde het en zei: ‘Waarom vallen jullie deze vrouw lastig? Zij heeft iets goeds voor mij gedaan. ¹¹ Want de armen zijn altijd bij jullie, maar ik zal niet altijd bij jullie zijn. ¹² Door die olie over mij uit te gieten, heeft ze mijn lichaam voorbereid op het graf. ¹³ Ik verzeker jullie: waar ook ter wereld het goede nieuws verkondigd zal worden, zal ter herinnering aan haar verteld worden wat zij heeft gedaan.’

¹⁴ Daarop ging een van de twaalf, die met de naam Judas Iskariot, naar de hogepriesters ¹⁵ en zei: ‘Wat krijg ik van u als ik hem aan u uitlever?’ Ze betaalden hem dertig zilverstukken. ¹⁶ Vanaf dat moment zocht hij een gunstige gelegenheid om hem uit te leveren.

Het pesachmaal

¹⁷ Op de eerste dag van het feest van het Ongedesemde brood kwamen de leerlingen naar Jezus toe en vroegen: ‘Waar wilt u dat wij voorbereidingen treffen zodat u het pesachmaal kunt eten?’ ¹⁸ Hij zei: ‘Ga naar de stad en zeg tegen de persoon die jullie bekend is: “De meester zegt: ‘Mijn tijd is nabij, bij jou wil ik met mijn leerlingen het pesachmaal gebruiken.’”’ ¹⁹ De leerlingen deden wat Jezus hun had opgedragen en bereidden het pesachmaal.

²⁰ Toen de avond was gevallen, lag hij samen met de twaalf aan voor de maaltijd. ²¹ Onder het eten zei hij tegen hen: ‘Ik verzeker jullie: een van jullie zal mij uitleveren.’ ²² Dit bedroefde hen zeer, en de een na de ander

gezicht en sloegen hem. Anderen stompten hem 68 en zeiden: ‘Profeteer dan maar eens voor ons, messias, wie is het die je geslagen heeft?’

69 Petrus zat buiten, op de binnenplaats. Er kwam een dienstmeisje naar hem toe, dat zei: ‘Jij hoorde ook bij die Jezus uit Galilea!’ 70 Maar hij ontkende dat met klem, zodat allen het konden horen: ‘Ik weet niet waar je het over hebt.’ 71 Toen hij wilde weggaan naar het poortgebouw, zag een ander meisje hem. Ze zei tegen de omstanders: ‘Die man hoorde bij Jezus van Nazaret!’ 72 En opnieuw ontkende hij en zwoer: ‘Echt, ik ken de man niet!’ 73 Even later kwamen de omstanders naar Petrus toe, ze zeiden: ‘Jij bent wel degelijk een van hen, trouwens, je accent verraadt je.’ 74 Daarop begon hij te vloeken en hij bezwoer hun: ‘Ik ken die man niet!’ En meteen kraaide er een haan. 75 Toen herinnerde Petrus zich wat Jezus gezegd had: ‘Voordat er een haan gekraaid heeft, zul je mij driemaal verloochenen.’ Hij ging naar buiten en huilde bitter.

Jezus voor Pilatus

27

1 De volgende ochtend vroeg namen alle hogepriesters met de oudsten van het volk het besluit Jezus ter dood te brengen. 2 Nadat ze hem geboeid hadden, leidden ze hem weg en leverden hem over aan Pilatus, de prefect. 3 Toen Judas, die hem had uitgeleverd, zag dat Jezus ter dood veroordeeld was, kreeg hij berouw. Hij bracht de dertig zilverstukken naar de hogepriesters en oudsten terug 4 en zei: ‘Ik heb een zonde begaan door een onschuldige uit te leveren.’ Maar zij zeiden: ‘Wat gaat ons dat aan? Zie dat zelf maar op te lossen!’ 5 Toen smet hij de zilverstukken de tempel in, vluchtte weg en verhing zich. 6 De hogepriesters verzamelden de zilverstukken en zeiden tegen elkaar: ‘We mogen ze niet bij de tempelschat voegen, aangezien het bloedgeld is.’ 7 Na ampel beraad kochten ze er de akker van de pottenbakker mee, die dan als begraafplaats voor vreemdelingen kon dienen. 8 Daarom heet die akker tot op de dag van vandaag de Bloedakker. 9 Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jeremia: ‘En ze verzamelden de dertig zilverstukken, het bedrag waarop hij geschat was en dat ze hadden bepaald met de zonen van Israël, 10 en ze betaalden er de akker van de pottenbakker mee, zoals de Heer mij had opgedragen.’

11 Toen Jezus voor de prefect stond, stelde deze hem de vraag: ‘Bent u de koning van de Joden?’ Jezus zei: ‘U zegt het.’ 12 Maar op de beschuldigingen die de hogepriesters en oudsten tegen hem inbrachten, antwoordde hij niet één keer. 13 Daarop zei Pilatus tegen hem: ‘Hooft u niet wat deze getuigen allemaal tegen u inbrengen?’ 14 Hij gaf op geen enkele beschuldiging enig weerwoord, wat de prefect zeer verwonderde.

15 Nu had de prefect de gewoonte om op elk pesachfeest één gevangene vrij te laten, en die door het volk te laten kiezen. 16 Er zat toen een beruchte gevangene vast, die Jezus Barabbas genoemd werd. 17 En dus vroeg Pilatus hun, toen ze daar waren samengestroomd: ‘Wie wilt u dat ik vrijlaat, Jezus Barabbas of Jezus die de messias wordt genoemd?’ 18 Hij wist namelijk dat ze hem uit afgunst hadden uitgeleverd. 19 Terwijl hij op de rechterstoel zat, werd hem een boodschap van zijn vrouw gebracht: ‘Laat je niet in met die rechtvaardige! Om hem heb ik namelijk vannacht in een droom veel moeten doorstaan.’ 20 Ondertussen haalden de hogepriesters en de oudsten het volk over: ze moesten om Barabbas vragen, en Jezus laten doden. 21 Weer nam de prefect het woord en hij vroeg opnieuw: ‘Wie van de twee wilt u dat ik vrijlaat?’ ‘Barabbas!’ riepen ze. 22 Pilatus vroeg hun: ‘Wat moet ik dan doen met Jezus die de messias wordt genoemd?’ Allen antwoordden: ‘Aan het kruis met hem!’ 23 Hij vroeg: ‘Wat heeft hij dan misdaan?’ Maar ze schreeuwden alleen maar harder: ‘Aan het kruis met hem!’ 24 Toen Pilatus inzag dat zijn tussenkomst nergens toe leidde, dat het er integendeel naar uitzag dat men in opstand zou komen, liet hij water brengen, waste ten overstaan van de menigte zijn handen en zei: ‘Ik ben onschuldig aan de dood van deze man. Zie het zelf maar op te lossen.’ 25 En heel het volk antwoordde: ‘Laat zijn bloed óns dan maar worden aangerekend, en onze kinderen!’ 26 Daarop liet Pilatus Barabbas vrij, maar Jezus leverde hij uit om gekruisigd te worden, nadat hij hem eerst nog had laten geselen.

Kruisiging

27 De soldaten van de prefect namen Jezus mee naar het pretorium en verzamelden de hele cohort om hem heen. 28 Ze kleedden hem uit en deden hem een scharlakenrode mantel om, 29 ze vlochten een kroon van doornakken en zetten die op zijn hoofd. Ze gaven hem een rietstok in zijn rechterhand en vielen voor hem op de knieën. Spottend zeiden ze: ‘Gegroet, koning van de Joden,’ 30 en ze spuwden op hem, paktten hem de rietstok weer af en sloegen hem tegen het hoofd. 31 Nadat ze hem zo hadden bespot, trokken ze hem de mantel uit, deden hem zijn kleren weer aan en leidden hem weg om hem te kruisigen.

32 Bij het verlaten van het pretorium troffen ze een man uit Cyrene die Simon heette, en hem dwongen ze het kruis te dragen. 33 Zo kwamen ze bij de plek die Golgota genoemd wordt, wat ‘schedelplaats’ betekent. 34 Ze gaven Jezus met gal vermengde wijn, maar toen hij die geproefd had, weigerde hij ervan te drinken. 35 Nadat ze hem gekruisigd hadden, verdeelden ze zijn kleren onder elkaar door erom te dobbelen, 36 en ze bleven daar zitten om hem te bewaken. 37 Boven zijn hoofd bevestigden ze de aanklacht, die luidde: ‘Dit is Jezus, de koning van de Joden’. 38 Daarna werden er naast hem twee misdadigers gekruisigd, de een rechts van hem, de ander links. 39 De voorbijgangers keken hoofdschuddend toe en dreven de spot met hem: 40 ‘Jij was toch de man die de tempel kon afbreken en in drie dagen weer opbouwen? Als je de Zoon van God bent, red jezelf dan maar en kom van dat

kruis af!’ ⁴¹ Ook de hogepriesters, de schriftgeleerden en de oudsten maakten zulke spottende opmerkingen: ⁴² ‘Anderen heeft hij gered, maar zichzelf redden kan hij niet. Hij is toch koning van Israël, laat hij dan nu van het kruis afkomen, dan zullen we in hem geloven.’ ⁴³ Hij heeft zijn vertrouwen in God gesteld, laat die hem nu dan redden, als hij hem tenminste goedgezind is. Hij heeft immers gezegd: “Ik ben de Zoon van God.”’ ⁴⁴ Precies zo beschimpten hem de misdadigers die samen met hem gekruisigd waren.

⁴⁵ Rond het middaguur viel er duisternis over het hele land, die drie uur aanhield. ⁴⁶ Aan het einde daarvan, in het negende uur, gaf Jezus een schreeuw en riep luid: ‘*Eli, Eli, lema sabachtani?*’ Dat wil zeggen: ‘Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?’ ⁴⁷ Toen de omstanders dat hoorden, zeiden enkelen van hen: ‘Hij roept om Elia!’ ⁴⁸ Meteen kwam er uit hun midden iemand toegesneld die een spons pakte en in zure wijn doopte. Hij stak de spons op een stok en probeerde hem te laten drinken. ⁴⁹ De anderen zeiden: ‘Niet doen, laten we eens kijken of Elia hem komt redden.’ ⁵⁰ Nog eens schreeuwde Jezus het uit, toen gaf hij de geest. ⁵¹ Op dat moment scheurde in de tempel het voorhangsel van boven tot onder in tweeën, en de aarde beefde en de rotsen spleten. ⁵² De graven werden geopend en de lichamen van veel gestorven heiligen werden tot leven gewekt; ⁵³ na Jezus’ opstanding kwamen ze uit de graven, gingen de heilige stad binnen en maakten zich bekend aan een groot aantal mensen. ⁵⁴ Toen de centurio en degenen die met hem Jezus bewaakten de aardbeving voelden en merkten wat er gebeurde, werden ze door een hevige angst overvallen en zeiden: ‘Hij was werkelijk Gods Zoon.’

⁵⁵ Vele vrouwen, die Jezus vanuit Galilea gevolgd waren om voor hem te zorgen, stonden van een afstand toe te kijken. ⁵⁶ Onder hen bevonden zich Maria uit Magdala, Maria de moeder van Jakobus en Josef, en de moeder van de zonen van Zebedeüs.

Het graf

⁵⁷ Toen de avond gevallen was, arriveerde er een rijke man die uit Arimatea afkomstig was. Hij heette Josef en was ook een leerling van Jezus geworden. ⁵⁸ Hij meldde zich bij Pilatus en vroeg hem om het lichaam van Jezus. Hierop gaf Pilatus bevel het aan hem af te staan. ⁵⁹ Josef nam het lichaam mee, wikkelde het in zuiver linnen ⁶⁰ en legde het in het nieuwe rotsgraf dat hij voor zichzelf had laten uithouwen. Toen rolde hij een grote steen voor de ingang van het graf en vertrok. ⁶¹ Maria uit Magdala en de andere Maria bleven achter, ze waren tegenover het graf gaan zitten.

⁶² De volgende dag, dus na de voorbereidingsdag, gingen de hogepriesters en de Farizeeën samen naar Pilatus. ⁶³ Ze zeiden tegen hem: ‘Heer, het schoot ons te binnen dat die bedrieger, toen hij nog leefde, gezegd heeft: “Na drie dagen zal ik uit de dood opstaan.”’ ⁶⁴ Geef u alstublieft bevel om het graf tot de derde dag te bewaken, anders komen zijn leerlingen hem heimelijk weghalen en zullen ze tegen het volk zeggen: “Hij is opgestaan uit de dood,” en die laatste leugen zal nog erger zijn dan de eerste.’ ⁶⁵ Pilatus antwoordde: ‘U kunt bewaking krijgen. Ga nu en regel het zo goed als u kunt.’ ⁶⁶ Ze gingen erheen en beveiligden het graf door het te verzegelen en er bewakers voor te zetten.

Opstanding uit de dood

28

¹ Na de sabbat, toen de ochtend van de eerste dag van de week gloorde, kwam Maria uit Magdala met de andere Maria naar het graf kijken. ² Plotseling begon de aarde hevig te beven, want een engel van de Heer daalde af uit de hemel, liep naar het graf, rolde de steen weg en ging erop zitten. ³ Hij lichtte als een bliksem en zijn kleding was wit als sneeuw. ⁴ De bewakers beefden van angst en vielen als dood neer. ⁵ De engel richtte zich tot de vrouwen en zei: ‘Wees niet bang, ik weet dat jullie Jezus, de gekruisigde, zoeken. ⁶ Hij is niet hier, hij is immers opgestaan, zoals hij gezegd heeft. Kijk maar, dat is de plaats waar hij gelegen heeft. ⁷ En ga nu snel naar zijn leerlingen en zeg hun: “Hij is opgestaan uit de dood, en dit moeten jullie weten: hij gaat jullie voor naar Galilea, daar zul je hem zien.” Dat is wat ik jullie te zeggen had.’

⁸ Ontzet en opgetogen verlieten ze haastig het graf om het aan zijn leerlingen te gaan vertellen. ⁹ Op dat moment kwam Jezus hun tegemoet en groette hen. Ze liepen op hem toe, grepen zijn voeten vast en bewezen hem eer. ¹⁰ Daarop zei Jezus: ‘Wees niet bang. Ga mijn broeders vertellen dat ze naar Galilea moeten gaan, daar zullen ze mij zien.’

¹¹ Terwijl de vrouwen onderweg waren, gingen enkele van de bewakers naar de stad. Daar vertelden ze de hogepriesters alles wat er gebeurd was. ¹² Die vergaderden met de oudsten en besloten de soldaten een flinke som geld te geven ¹³ en hun op te dragen: ‘Zeg maar: “Zijn leerlingen zijn ’s nachts gekomen en hebben hem heimelijk weggehaald terwijl wij sliepen.”’ ¹⁴ En mocht dit de prefect ter ore komen, dan zullen wij hem wel bepraten en ervoor zorgen dat jullie buiten schot blijven.’ ¹⁵ Ze namen het geld aan en deden zoals hun was opgedragen. En tot op de dag van vandaag doet dit verhaal onder de Joden de ronde.

Uitzending van de leerlingen

¹⁶ De elf leerlingen gingen naar Galilea, naar de berg waar Jezus hen had onderricht, ¹⁷ en toen ze hem zagen bewezen ze hem eer, al twijfelden enkelen nog. ¹⁸ Jezus kwam op hen toe en zei: ‘Mij is alle macht gegeven in de hemel en op de aarde. ¹⁹ Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam

van de Vader en de Zoon en de heilige Geest, 20 en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb. En houd dit voor ogen: ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld.'

1

1 Het begin van het evangelie van Jezus Christus, Zoon van God.*

(1:1) *Jezus Christus, Zoon van God* – Andere handschriften lezen: ‘Jezus Christus’.

2 Het staat geschreven bij de profeet Jesaja:

‘Let op, ik zend mijn bode voor je uit,
hij zal een weg voor je banen.

3 Luid klinkt een stem in de woestijn:

“Maak de weg van de Heer gereed,
maak recht zijn paden!”

4 Dit gebeurde toen Johannes de Doper naar de woestijn ging*

(1:4) *toen Johannes de Doper naar de woestijn ging* – Andere handschriften lezen: ‘toen Johannes in de woestijn doopte’.

en de mensen opriep zich te laten dopen en tot inkeer te komen, om zo vergeving van zonden te verkrijgen. 5 Alle inwoners van Judea en Jeruzalem stroomden toe en lieten zich door hem dopen in de rivier de Jordaan, terwijl ze hun zonden beleden. 6 Johannes droeg een ruwe mantel van kameelhaar met een leren gordel; hij leefde van sprinkhanen en wilde honing. 7 Hij verkondigde: ‘Na mij komt iemand die meer vermag dan ik; ik ben zelfs niet goed genoeg om me voor hem te bukken en de riem van zijn sandalen los te maken. 8 Ik heb jullie gedoopt met water, maar hij zal jullie dopen met de heilige Geest.’

9 In die tijd kwam Jezus vanuit Nazaret, dat in Galilea ligt, naar de Jordaan om zich door Johannes te laten dopen. 10 Op het moment dat hij uit het water omhoogkwam, zag hij de hemel openscheuren en de Geest als een duif op zich neerdalen, 11 en er klonk een stem uit de hemel: ‘Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde.’

12 Meteen daarna dreef de Geest hem de woestijn in. 13 Veertig dagen bleef hij in de woestijn, waar hij door Satan op de proef werd gesteld. Hij leefde er te midden van de wilde dieren, en engelen zorgden voor hem.

14 Nadat Johannes gevangen was genomen, ging Jezus naar Galilea, waar hij Gods goede nieuws verkondigde. 15 Dit was wat hij zei: ‘De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en hecht geloof aan dit goede nieuws.’

Simon, Andreas, Jakobus en Johannes geroepen

16 Toen Jezus langs het Meer van Galilea liep, zag hij Simon en Andreas, de broer van Simon, die hun netten uitwierpen in het meer; het waren vissers. 17 Jezus zei tegen hen: ‘Kom, volg mij! Ik zal van jullie vissers van mensen maken.’ 18 Meteen lieten ze hun netten achter en volgden hem. 19 Iets verderop zag hij Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en zijn broer Johannes, die in hun boot bezig waren met het herstellen van de netten, 20 en direct riep hij hen. Ze lieten hun vader Zebedeüs met de dagloners achter in de boot en volgden hem.

Een nieuwe leer met gezag

21 Ze gingen op weg naar Kafarnaüm, en op de eerstvolgende sabbat ging Jezus naar de synagoge en onderwees er de mensen. 22 Ze waren diep onder de indruk van zijn onderricht, want hij sprak hen toe als iemand met gezag, niet zoals de schriftgeleerden. 23 Er was in de synagoge ook een man die bezeten was door een onreine geest, en hij schreeuwde: 24 ‘Wat hebben wij met jou te maken, Jezus van Nazaret? Ben je gekomen om ons te vernietigen? Ik weet wel wie je bent, de heilige van God.’ 25 Jezus sprak hem streng toe en zei: ‘Zwijg en ga uit hem weg!’ 26 De onreine geest deed de man stuip trekken en verliet hem met een luide schreeuw. 27 Iedereen was zo verbijsterd dat ze tegen elkaar zeiden: ‘Wat is dit allemaal? Een nieuwe leer met groot gezag! Zelfs als hij onreine geesten een bevel geeft, wordt hij gehoorzaamd.’ 28 Het nieuws over Jezus verspreidde zich al gauw overal in Galilea.

29 Toen ze uit de synagoge kwamen, gingen ze rechtstreeks naar het huis van Simon en Andreas, samen met Jakobus en Johannes. 30 Simons schoonmoeder lag met koorts in bed, en ze spraken met Jezus over haar. 31 Hij ging naar haar toe, pakte haar hand vast en hielp haar overeind. Toen verliet de koorts haar, en ze begon voor hen te zorgen.

32 ’s Avonds laat, toen de zon al was ondergegaan, brachten de mensen alle zieken en bezetenen naar hem toe; 33 alle inwoners van de stad hadden zich bij de deur van het huis verzameld. 34 Hij genas vele zieken van allerlei kwalen en hij dreef veel demonen uit, maar stond ze niet toe om iets te zeggen, want ze wisten wie hij was.

35 Vroeg in de ochtend, toen het nog helemaal donker was, stond hij op, ging naar buiten en liep naar een eenzame plek om daar te bidden. 36 Maar Simon en de anderen die bij hem waren, gingen hem vlug achterna, 37 en toen ze hem gevonden hadden zeiden ze tegen hem: ‘Iedereen is naar u op zoek!’ 38 Toen zei hij: ‘Laten we ergens anders heen gaan, naar de dorpen hier in de omtrek, zodat ik ook daar het goede nieuws kan brengen. Daarvoor ben ik immers op weg gegaan.’

39 In heel Galilea bracht hij het nieuws in de synagogen en dreef hij demonen uit. 40 Er kwam iemand naar hem toe die aan huidvraat leed; hij smeekte hem om hulp en zei, terwijl hij op zijn knieën viel: ‘Als u wilt, kunt u mij rein maken.’ 41 Jezus kreeg medelijden, stak zijn hand uit, raakte hem aan en zei: ‘Ik wil het, word rein.’ 42 En meteen verdween zijn huidvraat en hij was rein. 43 Jezus stuurde hem weg met de ernstige waarschuwing: 44 ‘Denk erom dat u tegen niemand iets zegt, maar ga u aan de priester laten zien en breng het reinigingsoffer dat Mozes heeft voorgeschreven, als getuigenis voor de mensen.’ 45 Maar toen de man vertrokken was, ging hij overal breeduit rondvertellen wat er gebeurd was, met als gevolg dat Jezus niet langer openlijk in een stad kon verschijnen, maar op eenzame plaatsen buiten de steden moest blijven. Toch bleven de mensen van alle kanten naar hem toe komen.

Jezus’ gezag betwist

2

1 Toen hij enkele dagen later terugkwam in Kafarnaüm, werd bekend dat hij weer thuis was. 2 Er stroomden zo veel mensen toe dat er zelfs voor de deur geen plaats meer was, en hij verkondigde hun de heilsboodschap. 3 Er werd ook een verlamde bij hem gebracht, die door vier mensen gedragen werd. 4 Omdat ze zich niet door de menigte konden wringen, haalden ze een stuk van het dak weg boven de plaats waar Jezus zat, en toen ze een opening hadden gemaakt, lieten ze de verlamde op zijn draagbed naar beneden zakken. 5 Bij het zien van hun geloof zei Jezus tegen de verlamde: ‘Vriend, uw zonden worden u vergeven.’

6 Er zaten ook een paar schriftgeleerden tussen de mensen, en die dachten bij zichzelf: 7 Hoe durft hij dat te zeggen? Hij slaat godslasterlijke taal uit: alleen God kan immers zonden vergeven! 8 Jezus had meteen door wat ze dachten en dus zei hij: ‘Waarom denkt u zoiets? 9 Wat is gemakkelijker, tegen een verlamde zeggen: “Uw zonden worden u vergeven” of: “Sta op, pak uw bed en loop”?’ 10 Ik zal u laten zien dat de Mensenzoon volmacht heeft om op aarde zonden te vergeven.’ Toen zei hij tegen de verlamde: 11 ‘Ik zeg u, sta op, pak uw bed en ga naar huis.’ 12 Meteen stond hij op, pakte zijn bed en ging weg; allen die dit zagen, stonden versteld en loofden God. ‘Zoiets hebben we nog nooit gezien,’ zeiden ze.

13 Jezus vertrok en ging weer naar het meer. Een grote mensenmenigte kwam naar hem toe, en hij onderwees hen. 14 Toen hij langs het meer liep, zag hij Levi, de zoon van Alfeüs, bij het tolhuis zitten, en hij zei tegen hem: ‘Volg mij.’ Levi stond op en volgde hem. 15 Op een keer was hij bij Levi thuis uitgenodigd voor een maaltijd, samen met zijn leerlingen en een groot aantal tollenaars en zondaars, want velen van hen volgden hem. 16 Toen de Farizeese schriftgeleerden zagen dat hij samen met zondaars en tollenaars at, zeiden ze tegen zijn leerlingen: ‘Eet hij met tollenaars en zondaars?’ 17 Jezus hoorde dit en zei tegen hen: ‘Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar zieken wel; ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.’

18 De leerlingen van Johannes en de Farizeeën hadden de gewoonte regelmatig te vasten. Er kwamen mensen naar Jezus toe, die hem vroegen: ‘Waarom vasten de leerlingen van Johannes en de leerlingen van de Farizeeën wel, maar uw leerlingen niet?’ 19 Jezus antwoordde: ‘Bruiloftsgasten kunnen toch niet vasten zolang de bruidegom bij hen is? Nee, zolang ze de bruidegom bij zich hebben, kunnen ze niet vasten. 20 Maar er komt een dag dat de bruidegom bij hen wordt weggehaald, en dan is het hun tijd om te vasten. 21 Niemand verstelt een oude mantel met een lap die nog niet gekrompen is, want dan trekt de nieuwe lap de oude stof kapot en wordt de scheur nog groter. 22 Niemand giet jonge wijn in oude leren zakken, want dan scheuren ze open en gaat de wijn verloren, net als de zakken zelf. Jonge wijn hoort in nieuwe zakken.’

23 Eens liep hij op een sabbat tussen de korenvelden door. Zijn leerlingen gingen de velden in en begonnen aren te plukken. 24 ‘Kijk eens!’ zeiden de Farizeeën tegen hem. ‘Waarom doen ze iets dat op sabbat niet mag?’ 25 Maar hij antwoordde: ‘Hebt u dan nooit gelezen wat David deed toen hij en zijn metgezellen gebrek leden en honger hadden? 26 Hij ging het huis van God binnen – Abjatar was toen hogepriester – en at van de toonbroden, waarvan alleen de priesters mogen eten. En hij gaf ze ook aan zijn mannen te eten.’ 27 En hij voegde eraan toe: ‘De sabbat is er voor de mens, en niet de mens voor de sabbat; 28 en dus is de Mensenzoon ook heer en meester over de sabbat.’

3

1 Weer ging hij naar de synagoge. Daar was iemand met een verschrompelde hand. 2 Ze letten op hem om te zien of hij die op sabbat zou genezen, zodat ze hem zouden kunnen aanklagen. 3 Hij zei tegen de man met de verschrompelde hand: ‘Kom in het midden staan.’ 4 Aan de anderen vroeg hij: ‘Wat mag men op sabbat doen: goed of kwaad? Een leven redden of het vernietigen?’ Maar ze zwegen. 5 Hij keek hen boos aan, maar ook diepbedroefd vanwege hun hardleersheid, en toen zei hij tegen de man die in het midden stond: ‘Steek uw hand

uit.' Hij stak zijn hand uit en er kwam weer leven in. ⁶ De Farizeeën verlieten de synagoge en gingen meteen met de Herodianen overleggen hoe ze hem uit de weg zouden kunnen ruimen.

Jezus, de menigte en zijn leerlingen

⁷ Jezus week met zijn leerlingen uit naar het meer, en een grote menigte uit Galilea volgde hem. Ook uit Judea ⁸ en Jeruzalem, uit Idumea en het gebied aan de overkant van de Jordaan en uit de omgeving van Tyrus en Sidon kwamen veel mensen naar hem toe, omdat ze hadden gehoord wat hij allemaal deed. ⁹ Hij zei tegen zijn leerlingen dat ze een boot voor hem gereed moesten houden, om te voorkomen dat hij door de menigte onder de voet zou worden gelopen. ¹⁰ Allerlei zieken verdrongen zich om hem aan te raken, want hij had al veel mensen genezen. ¹¹ Telkens als de onreine geesten hem zagen, vielen ze voor hem neer en schreeuwden: 'Jij bent de Zoon van God!' ¹² Hij sprak hen bestraffend toe, en verbood hun bekend te maken wie hij was.

¹³ Hij ging de berg op en riep al degenen bij zich op wie hij zijn keuze had laten vallen, en ze kwamen naar hem toe. ¹⁴ Hij stelde twaalf van hen aan als apostel;*

(3:14) *Hij stelde twaalf van hen aan als apostel* – Andere handschriften lezen: 'Hij stelde twaalf van hen aan'.

ze moesten hem vergezellen, en hij wilde hen ook uitzenden om het goede nieuws bekend te maken. ¹⁵ Ze kregen de macht om demonen uit te drijven. ¹⁶ De twaalf die hij aanstelde, waren achtereenvolgens Simon, die hij de naam Petrus gaf, ¹⁷ Jakobus, de zoon van Zebedeüs, Johannes, de broer van Jakobus (aan deze twee gaf hij de naam Boanerges, wat 'zonen van de donder' betekent), ¹⁸ Andreas, Filippus, Bartolomeüs, Matteüs, Tomas, Jakobus, de zoon van Alfeüs, Taddeüs, Simon Kananeüs ¹⁹ en Judas Iskariot, die hem heeft uitgeleverd.

Jezus, de schriftgeleerden en zijn verwanten

²⁰ Hij ging terug naar huis, en weer verzamelde zich een menigte, zodat ze zelfs niet de kans kregen om te gaan eten. ²¹ Toen zijn verwanten hiervan hoorden, gingen ze op weg om hem, desnoods onder dwang, mee te nemen, want volgens hen had hij zijn verstand verloren.

²² Ook de schriftgeleerden die uit Jeruzalem gekomen waren, zeiden: 'Hij is bezeten door Beëlzebul,' en: 'Dankzij de vorst der demonen kan hij demonen uitdrijven.' ²³ Toen hij hen bij zich geroepen had, sprak hij tot hen in gelijkenissen: 'Hoe kan Satan zichzelf uitdrijven? ²⁴ Als een koninkrijk innerlijk verdeeld is, kan dat koninkrijk niet standhouden; ²⁵ als een gemeenschap innerlijk verdeeld is, zal die gemeenschap niet kunnen standhouden. ²⁶ En als Satan tegen zichzelf in opstand is gekomen en verdeeld is, kan ook hij niet standhouden, maar gaat hij zijn einde tegemoet. ²⁷ Bovendien kan niemand het huis van een sterkere binnengaan om zijn inboedel te roven, als hij die sterkere niet eerst vastgebonden heeft; pas dan kan hij zijn huis leeghalen. ²⁸ Ik verzeker u: alle wandaden en godslasteringen, hoe erg ook, kunnen de mensen worden vergeven, ²⁹ maar wie lastertaal spreekt tegen de heilige Geest, krijgt in alle eeuwigheid geen vergeving, want zo iemand is schuldig aan een onuitwisbaar vergrijp.' ³⁰ Dit omdat ze gezegd hadden: 'Hij is bezeten door een onreine geest.'

³¹ Intussen waren zijn moeder en zijn broers aangekomen. Ze stuurden iemand naar binnen om hem te halen. Zelf bleven ze buiten wachten. ³² Er zat een groot aantal mensen om hem heen, en die zeiden tegen hem: 'Uw moeder en uw broers*'

(3:32) *uw broers* – Andere handschriften lezen: 'uw broers en uw zusters'.

staan buiten en zoeken u.' ³³ Hij antwoordde: 'Wie zijn mijn moeder en mijn broers?' ³⁴ Hij keek de mensen aan die in een kring om hem heen zaten en zei: 'Jullie zijn mijn moeder en mijn broers. ³⁵ Want iedereen die de wil van God doet, die is mijn broer en zuster en moeder.'

Gelijkenissen over het koninkrijk van God

4

¹ Weer ging hij naar het meer om de mensen te onderwijzen; er kwam een enorme menigte om hem heen staan. Daarom ging hij in de boot op het meer zitten, terwijl de menigte op de oever bleef staan. ² Hij onderwees hen uitvoerig en sprak hen toe in gelijkenissen. Hij zei: ³ 'Luister. Iemand ging eens naar zijn land om te zaaien. ⁴ Tijdens het zaaien viel een deel van het zaad op de weg, en de vogels kwamen en aten het op. ⁵ Een ander deel viel op rotsachtige grond, waar maar weinig aarde was, en het schoot meteen op omdat het niet diep in de grond kon doordringen; ⁶ en toen de zon opkwam verschroeide het jonge groen, en omdat het geen wortel had droogde het uit. ⁷ Weer ander zaad viel tussen de distels, en de distels schoten op en verstikten het en het bracht geen vrucht voort. ⁸ Maar er waren ook zaadjes die in goede grond vielen en wel vrucht voortbrachten: ze schoten op en groeiden en droegen vrucht. Sommige leverden het dertigvoudige op, andere het zestigvoudige en weer andere het honderdvoudige.' ⁹ En hij zei: 'Wie oren heeft om te horen, moet goed luisteren!'

¹⁰ Toen hij weer alleen was met zijn volgelingen en met de twaalf, stelden ze hem vragen over de gelijkenissen. ¹¹ Hij zei tegen hen: 'Aan jullie is het geheim van het koninkrijk van God onthuld; maar zij die

buiten blijven staan, krijgen alles te horen in gelijkenissen, 12 “opdat ze scherp zien, maar geen inzicht hebben, opdat ze goed horen, maar niets begrijpen, anders zouden ze zich bekeren en vergeving krijgen.”

13 Hij zei tegen hen: ‘Begrijpen jullie deze gelijkenis niet? Hoe zullen jullie alle andere gelijkenissen dan begrijpen? 14 De zaaier zaait het woord. 15 Sommigen zijn als het zaad dat op de weg valt: het woord wordt wel gezaaid, maar wanneer ze het gehoord hebben, komt meteen Satan om het woord weg te graaien dat in hen gezaaid is. 16 Anderen zijn als het zaad dat op rotsgrond is gezaaid: wanneer zij het woord hebben gehoord, nemen ze het meteen met vreugde in zich op, 17 maar in hen schiet het geen wortel, ze zijn te oppervlakkig, en als ze vanwege het woord worden beproefd of vervolgd, houden ze geen ogenblik stand. 18 Weer anderen zijn als het zaad dat tussen de distels is gezaaid: ze hebben het woord wel gehoord, 19 maar de zorgen om het dagelijks bestaan en de verleiding van de rijkdom en hun verlangens naar allerlei andere dingen komen ertussen en verstikken het woord, zodat het zonder vrucht blijft. 20 Maar er zijn ook mensen die zijn als het zaad dat op goede grond is gezaaid: zij horen het woord en aanvaarden het en dragen vrucht, sommigen dertigvoudig, anderen zestigvoudig en weer anderen honderdvoudig.’

21 Tegen de menigte zei hij: ‘Je steekt toch geen lamp aan om hem onder de korenmaat te laten uitdoven of onder een bed weg te bergen? Nee, je zet hem op een standaard. 22 Alles wat verborgen is, moet openbaar worden gemaakt, en alles wat in het geheim is ontstaan, moet aan het licht komen. 23 Wie oren heeft om te horen, moet goed luisteren!’

24 Hij zei ook tegen hen: ‘Let goed op wat je hoort: met de maat waarmee je meet, zal jou de maat genomen worden, en er zal je zelfs meer worden toebedeeld. 25 Want wie heeft zal nog meer krijgen; maar wie niets heeft zal zelfs het laatste worden ontnomen.’

26 En hij zei: ‘Het is met het koninkrijk van God als met een mens die zaad uitstrooit op de aarde: 27 hij slaapt en staat weer op, dag in dag uit, terwijl het zaad ontkiemt en opschiet, ook al weet hij niet hoe. 28 De aarde brengt uit zichzelf vrucht voort, eerst de halm, dan de aar, en dan het rijpe graan in de aar. 29 Maar zo gauw het graan het toelaat, slaat hij er de sikkel in, omdat het tijd is voor de oogst.’

30 En hij zei: ‘Waarmee kunnen we het koninkrijk van God vergelijken en door welke gelijkenis kunnen we het voorstellen? 31 Het is als een zaadje van de mosterdplant, het kleinste van alle zaden op aarde wanneer het gezaaid wordt. 32 Maar als het na het zaaien opschiet, wordt het het grootste van alle planten en krijgt het grote takken, zodat de vogels van de hemel in zijn schaduw kunnen nestelen.’

33 Met zulke en andere gelijkenissen maakte hij hun het goede nieuws bekend, voorzover ze het konden begrijpen; 34 hij sprak alleen in gelijkenissen tegen hen, maar wanneer hij alleen was met zijn leerlingen, verklaarde hij hun alles.

Vijf confrontaties: geloof en ongeloof

35 Aan het eind van die dag, toen het avond was geworden, zei hij tegen hen: ‘Laten we het meer oversteken.’ 36 Ze stuurden de menigte weg en namen hem mee in de boot waarin hij al zat, en voeren samen met de andere boten het meer op. 37 Er stak een hevige storm op en de golven beukten tegen de boot, zodat die vol water kwam te staan. 38 Maar hij lag achter in de boot op een kussen te slapen. Ze maakten hem wakker en zeiden: ‘Meester, kan het u niet schelen dat we vergaan?’ 39 Toen hij wakker geworden was, sprak hij de wind bestraffend toe en zei tegen het meer: ‘Zwijg! Wees stil!’ De wind ging liggen en het meer kwam helemaal tot rust. 40 Hij zei tegen hen: ‘Waarom hebben jullie zo weinig moed? Geloven jullie nog steeds niet?’ 41 Ze werden bevangen door grote schrik en zeiden tegen elkaar: ‘Wie is hij toch, dat zelfs de wind en het meer hem gehoorzamen?’

5

1 Ze kwamen aan de overkant van het meer, in het gebied van de Gerasenen.*

(5:1)

Gerasenen

– Andere handschriften lezen: ‘Gadarenen’ of ‘Gergesenen’.

2 Toen hij uit de boot gestapt was, kwam hem meteen vanuit de grafspelonken een man tegemoet die door een onreine geest bezeten was 3 en in de spelonken woonde. Zelfs als hij vastgebonden was met een ketting kon niemand hem in bedwang houden. 4 Hij was al dikwijls aan handen en voeten geketend geweest, maar dan trok hij de kettingen los en sloeg hij de boeien stuk, en niemand was sterk genoeg om hem te bedwingen. 5 En altijd, dag en nacht, liep hij schreeuwend tussen de rotsgraven en door de bergen en sloeg hij zichzelf met stenen. 6 Toen hij Jezus in de verte zag, rende hij op hem af en viel voor hem neer, 7 en luid schreeuwend zei hij: ‘Wat heb ik met jou te maken, Jezus, Zoon van de allerhoogste God? Ik bezweer je bij God: doe me geen pijn!’ 8 Want hij had tegen hem gezegd: ‘Onreine geest, ga weg uit die man.’ 9 Jezus vroeg hem: ‘Wat is je naam?’ En hij antwoordde: ‘Legioen is mijn naam, want we zijn met velen.’ 10 Hij smeekte hem dringend om hen niet uit deze streek te verjagen. 11 Nu liep er op de berghelling een grote kudde varkens te grazen. 12 De onreine geesten smeekten hem: ‘Stuur ons naar die varkens, dan kunnen we bij ze intrekken.’ 13 Hij stond hun dat toe. Toen de onreine geesten de man verlaten hadden, trokken ze in de varkens, en de kudde van wel tweeduizend stuks stormde de steile helling af, het meer in, en verdronk in het water.

14 De varkenshoeders sloegen op de vlucht en vertelden in de stad en in de dorpen wat ze hadden meegemaakt, en de mensen gingen kijken wat er was gebeurd. 15 Ze kwamen bij Jezus en zagen de bezetene daar

zitten, gekleed en bij zijn volle verstand, dezelfde man die altijd bezeten was geweest door het legioen, en ze werden door schrik bevangen. **16** Degenen die alles gezien hadden, legden uit wat er met de bezetene en met de varkens was gebeurd. **17** Daarop drongen de mensen er bij Jezus op aan om hun gebied te verlaten. **18** Toen hij in de boot stapte, smeekte de man die bezeten was geweest om bij hem te mogen blijven. **19** Dat stond hij hem niet toe, maar hij zei tegen hem: ‘Ga naar huis, naar uw eigen mensen, en vertel hun wat de Heer allemaal voor u heeft gedaan en hoe hij zich over u heeft ontfemd.’ **20** De man ging weg en maakte in Dekapolis bekend wat Jezus voor hem had gedaan, en iedereen stond verbaasd.

21 Toen Jezus weer met de boot was overgestoken, verzamelde er zich een grote menigte bij hem, en hij bleef aan het meer. **22** Een van de leiders van de synagoge, die Jairus heette, kwam naar hem toe, en toen hij Jezus zag viel hij aan zijn voeten neer. **23** Hij smeekte hem dringend: ‘Mijn dochter ligt op sterven; kom haar de handen opleggen om haar te redden en te zorgen dat ze in leven blijft.’ **24** Hij ging met hem mee. Een grote menigte volgde hem en verdrong zich om hem heen. **25** Onder hen was ook een vrouw die al twaalf jaar aan bloedverlies leed. **26** Ze had veel ellende doorgemaakt door de behandeling van allerlei artsen, aan wie ze haar hele vermogen had uitgegeven zonder dat ze ergens baat bij had gehad; integendeel, ze was alleen maar achteruitgegaan. **27** Ze had gehoord over Jezus, en ze begaf zich tussen de menigte en raakte zijn bovenkleed van achteren aan. **28** Want ze dacht: Als ik alleen zijn kleren maar kan aanraken, zal ik al gered worden. **29** En meteen hield het bloed op te vloeien en merkte ze aan haar lichaam dat ze voorgoed van de kwaal genezen was. **30** Op hetzelfde ogenblik werd Jezus zich ervan bewust dat er kracht uit hem was weggestroomd. Midden in de menigte draaide hij zich om en vroeg: ‘Wie heeft mijn kleren aangeraakt?’ **31** Zijn leerlingen zeiden tegen hem: ‘U ziet dat de menigte zich om u verdringt en dan vraagt u: “Wie heeft mij aangeraakt?”’ **32** Maar hij keek om zich heen om te zien wie het gedaan had. **33** De vrouw, die bang was geworden en stond te trillen omdat ze wist wat er met haar was gebeurd, kwam naar hem toe en viel voor hem neer en vertelde hem de hele waarheid. **34** Toen zei hij tegen haar: ‘Uw geloof heeft u gered; ga in vrede en wees genezen van uw kwaal.’

35 Nog voor hij uitgesproken was, kwamen enkele mensen tegen de leider van de synagoge zeggen: ‘Uw dochter is gestorven, waarom valt u de meester nog lastig?’ **36** Maar Jezus hoorde dat en zei tegen de leider van de synagoge: ‘Wees niet bang, maar blijf geloven.’ **37** Hij stond niemand toe om met hem mee te gaan, behalve Petrus, Jakobus en Johannes, de broer van Jakobus. **38** Ze kwamen bij het huis van de leider van de synagoge en zagen daar een groep mensen die luid stonden te huilen en te weeklagen. **39** Hij ging naar binnen en zei tegen hen: ‘Waarom maken jullie zo’n misbaar en huilen jullie? Het kind is niet gestorven, het slaapt.’ **40** Ze lachten hem uit. Maar hij stuurde hen allemaal naar buiten en ging met de vader en moeder van het kind en de leerlingen die bij hem waren de kamer van het kind binnen. **41** Hij pakte de hand van het kind vast en zei tegen haar: ‘*Talita koem!*’ In onze taal betekent dat: ‘Meisje, ik zeg je, sta op!’ **42** Meteen stond het meisje op en begon heen en weer te lopen. Ze was twaalf jaar. Iedereen was met stomheid geslagen. **43** Hij drukte hun op het hart dat niemand dit te weten mocht komen, en zei dat ze haar te eten moesten geven.

6

1 Hij vertrok weer en ging naar zijn vaderstad, gevolgd door zijn leerlingen. **2** Toen de sabbat was aangebroken, gaf hij onderricht in de synagoge, en vele toehoorders waren stomverbaasd en zeiden: ‘Waar haalt hij dat allemaal vandaan? Wat is dat voor wijsheid die hem gegeven is? En dan die wonderen die zijn handen tot stand brengen!’ **3** Hij is toch die timmerman, de zoon van Maria en de broer van Jakobus en Joses en Judas en Simon? En wonen zijn zusters niet hier bij ons?’ En ze namen aanstoot aan hem. **4** Jezus zei tegen hen: ‘Nergens wordt een profeet zo miskend als in zijn eigen stad, onder zijn verwanten en huisgenoten.’ **5** Hij kon daar geen enkel wonder doen, behalve dat hij een paar zieken de handen oplegde en hen genas. **6** Hij stond verbaasd over hun ongelooft.

Uitzending van de twaalf leerlingen

Hij trok rond langs de dorpen in de omtrek en onderwees de mensen. **7** Hij riep de twaalf bij zich en zond hen twee aan twee uit, en gaf hun macht over de onreine geesten. **8** Hij droeg hun op niets mee te nemen voor onderweg, geen brood, geen reistas en geen geld, alleen een stok. **9** Sandalen mochten ze wel dragen. ‘Maar,’ zei hij, ‘trek geen extra kleren aan.’ **10** En ook zei hij: ‘Als jullie ergens onderdak krijgen, moet je daar blijven tot je verder reist. **11** Maar als jullie ergens niet welkom zijn en de mensen niet naar jullie willen luisteren, moet je daar weggaan en het stof van je voeten schudden ten teken dat je niets meer met hen te maken wilt hebben.’ **12** Ze gingen op weg en maakten het goede nieuws bekend om de mensen tot inkeer te brengen, **13** en ze dreven veel demonen uit en zalfden veel zieken met olie en genazen hen.

De dood van Johannes

14 Koning Herodes hoorde van hem, want zijn naam was overal bekend geworden. Sommigen zeiden: ‘Johannes de Doper is opgewekt uit de dood en daardoor beschikt hij over zulke wonderbaarlijke krachten.’ **15** Maar anderen zeiden: ‘Het is Elia,’ en weer anderen zeiden: ‘Hij is een profeet zoals die er vroeger waren.’ **16** Toen Herodes dit allemaal hoorde, zei hij: ‘Het is Johannes, die ik heb onthoofd, die weer is opgestaan.’ **17** Want

Herodes had Johannes gevangen laten nemen en hem, aan handen en voeten geketend, laten opsluiten vanwege Herodias, de vrouw van zijn broer Filippus, met wie hij getrouwd was. ¹⁸ Johannes had namelijk tegen Herodes gezegd: ‘U mag niet trouwen met de vrouw van uw broer.’ ¹⁹ Sindsdien had Herodias het op hem gemunt en wilde ze hem uit de weg ruimen, maar ze kreeg er de kans niet toe, ²⁰ want Herodes had ontzag voor Johannes, omdat hij wist dat hij een rechtvaardig en heilig man was, en hij nam hem in bescherming. En hoewel hij altijd in grote onzekerheid verkeerde als hij naar hem geluisterd had, bleef hij hem toch graag horen. ²¹ Op een keer deed zich echter een gunstige gelegenheid voor, toen Herodes op zijn verjaardag een feestmaal gaf voor zijn hovelingen en de hoge militairen en de voornaamste inwoners van Galilea. ²² De dochter van Herodias*

(6:22) *De dochter van Herodias* – Andere handschriften lezen: ‘Zijn dochter Herodias’.

kwam binnen om voor Herodes en zijn gasten te dansen, wat bij hen erg in de smaak viel. De koning zei tegen het meisje: ‘Vraag me wat je maar wilt, en ik zal het je geven.’ ²³ En hij bezwoer haar: ‘Wat je ook vraagt, ik zal het je geven, al was het de helft van mijn koninkrijk!’ ²⁴ Ze ging naar haar moeder en vroeg: ‘Wat zal ik vragen?’ Haar moeder zei: ‘Het hoofd van Johannes de Doper.’ ²⁵ Haastig ging ze weer naar binnen, stapte recht op de koning af en zei tegen hem: ‘Ik wil dat u me nu meteen op een schaal het hoofd van Johannes de Doper geeft.’ ²⁶ Deze vraag bedroefde de koning zeer, maar hij wilde het haar niet weigeren omdat hij in het bijzijn van zijn gasten een eed had gezworen. ²⁷ Hij stuurde iemand van zijn garde weg met het bevel hem het hoofd te brengen. De soldaat ging naar de gevangenis en onthoofdde Johannes. ²⁸ Hij bracht het hoofd binnen op een schaal en gaf het aan het meisje, en zij gaf het aan haar moeder. ²⁹ Toen zijn leerlingen hiervan hoorden, gingen ze zijn lijk halen en legden het in een graf.

Het teken van de broden

³⁰ De apostelen kwamen weer terug bij Jezus en vertelden hem over alles wat ze gedaan hadden en wat ze de mensen onderwezen hadden. ³¹ Hij zei tegen hen: ‘Ga nu mee naar een eenzame plaats om alleen te zijn en een tijdje uit te rusten.’ Want het was een voortdurend komen en gaan van mensen, zodat ze zelfs niet de kans kregen om te eten.

³² Ze voeren met de boot naar een afgelegen plaats, om daar alleen te kunnen zijn. ³³ Maar hun vertrek werd opgemerkt en velen hoorden ervan, en uit alle steden haastten de mensen zich over land naar die plaats en kwamen er nog eerder aan dan Jezus en de apostelen. ³⁴ Toen hij uit de boot stapte, zag hij een grote menigte en voelde medelijden met hen, omdat ze leken op schapen zonder herder, en hij onderwees hen langdurig. ³⁵ Toen er al veel tijd was verstreken, kwamen zijn leerlingen naar hem toe en zeiden: ‘Dit is een afgelegen plaats en het is al laat. ³⁶ Stuur hen weg, dan kunnen ze naar de dorpen en gehuchten in de omtrek gaan om eten te kopen.’ ³⁷ Maar hij zei: ‘Geven jullie hun maar te eten!’ Ze vroegen hem: ‘Moeten wij dan voor tweehonderd denarie brood gaan kopen om hun te eten te geven?’ ³⁸ Toen zei hij: ‘Hoeveel broden hebben jullie bij je? Ga eens kijken.’ En nadat ze waren gaan kijken wat ze bij zich hadden, zeiden ze: ‘Vijf, en twee vissen.’ ³⁹ Hij zei tegen hen dat ze de mensen opdracht moesten geven om in groepen in het groene gras te gaan zitten. ⁴⁰ Ze gingen zitten in groepen van honderd en groepen van vijftig. ⁴¹ Hij nam de vijf broden en de twee vissen, keek omhoog naar de hemel, sprak het zegengebied uit, brak de broden en gaf ze aan zijn leerlingen om ze aan de menigte uit te delen; ook de twee vissen verdeelde hij onder allen die er waren. ⁴² Iedereen at en werd verzadigd. ⁴³ Ze haalden de overgebleven stukken brood op, waar wel twaalf manden mee konden worden gevuld, en ook wat er over was van de vissen. ⁴⁴ Vijfduizend mensen hadden van de broden gegeten.

Naar de overkant van het meer

⁴⁵ Meteen daarna gelastte hij zijn leerlingen in de boot te stappen en alvast naar de overkant te varen, naar Betsaida; intussen zou hijzelf de menigte wegsturen. ⁴⁶ Nadat hij afscheid van de mensen had genomen, ging hij de berg op om er te bidden. ⁴⁷ Bij het vallen van de avond was de boot midden op het meer, en hij was alleen aan land. ⁴⁸ Toen hij zag dat de leerlingen door de hevige tegenwind maar nauwelijks vooruitkwamen, hoe hard ze ook roeiden, liep hij tegen het einde van de nacht over het meer naar hen toe, en hij wilde hen voorbijlopen. ⁴⁹ Toen ze hem over het water zagen lopen, dachten ze dat hij een geestverschijning was en ze schreeuwden het uit. ⁵⁰ Ze hadden hem allemaal gezien en raakten in paniek. Maar hij sprak hen meteen aan en zei: ‘Blijf kalm! Ik ben het, wees niet bang.’ ⁵¹ Hij stapte bij hen in de boot en de wind ging liggen. Zijn leerlingen waren helemaal van hun stuk gebracht. ⁵² Ze waren niet tot inzicht gekomen door wat er met de broden was gebeurd, omdat ze hardleers waren.

⁵³ Nadat ze waren overgestoken, kwamen ze bij Gennesaret aan land en daar legden ze aan. ⁵⁴ Toen ze uit de boot stapten, werd hij meteen herkend. ⁵⁵ In het hele gebied ontstond een druk komen en gaan van mensen, die zieken op draagbedden meenamen naar elke plaats waarvan ze hoorden dat hij daar was. ⁵⁶ Overal waar hij kwam, in dorpen, steden en gehuchten, legden ze de zieken op het plein. Ze smeekten hem of ze ten minste de zoom van zijn kleed mochten aanraken. En iedereen die hem aanraakte, werd gered en genas.

Rein en onrein

7

1 Ook de Farizeeën en enkele van de schriftgeleerden die uit Jeruzalem waren gekomen, hielden zich in zijn nabijheid op. 2 En toen ze zagen dat sommige leerlingen brood aten met onreine handen, dat wil zeggen, met ongewassen handen 3 (de Farizeeën en alle andere Joden eten namelijk pas als ze hun handen gewassen hebben, omdat ze zich aan de traditie van hun voorouders houden, 4 en als ze van de markt komen, eten ze pas als ze zich helemaal gewassen hebben, en er zijn nog allerlei andere tradities waaraan ze zich houden, zoals het schoonspoelen van bekers en kruiken en ketels)*

(7:4) *ketels* – Andere handschriften lezen: ‘ketels en bedden’.

), 5 toen vroegen de Farizeeën en de schriftgeleerden hem: ‘Waarom houden uw leerlingen zich niet aan de tradities van onze voorouders en eten ze hun brood met onreine handen?’ 6 Maar hij antwoordde: ‘Wat is de profetie van Jesaja toch toepasselijk op huichelaars als u! Er staat immers geschreven:

“Dit volk eert mij met de lippen,

maar hun hart is ver van mij;

7 tevergeefs vereren ze mij,

want ze onderwijzen hun eigen leer,

voorschriften van mensen.”

8 De geboden van God geeft u op, maar aan tradities van mensen houdt u vast.’ 9 En hij vervolgde: ‘Mooi is dat, hoe u Gods geboden ongeldig maakt om uw eigen tradities overeind te houden! 10 Heeft Mozes niet gezegd:

“Toon eerbied voor uw vader en uw moeder”, en ook: “Wie zijn vader of moeder vervloekt, moet ter dood gebracht worden”?

11 Maar u leert dat iemand tegen zijn vader of moeder mag zeggen: “Alles wat van mij is en voor u van nut had kunnen zijn is *korban*” (wat ‘offergave’ betekent), 12 ‘waarmee u hem niet toestaat nog iets voor zijn vader of moeder te doen, 13 en zo ontkracht u het woord van God door de tradities die u doorgeeft; en u doet nog veel meer van dit soort dingen.’

14 Nadat hij de menigte weer bij zich had geroepen, zei hij: ‘Luister allemaal naar mij en kom tot inzicht. 15 Niets dat van buitenaf in de mens komt kan hem onrein maken, het zijn de dingen die uit de mens naar buiten komen die hem onrein maken.’*

(7:15) Andere handschriften hebben een extra vers: ‘[16] Wie oren heeft om te horen, moet goed luisteren!’

17 Toen hij een huis was binnengegaan, weg van de menigte, vroegen zijn leerlingen hem om uitleg over deze uitspraak. 18 Hij zei tegen hen: ‘Begrijpen ook jullie het dan nog niet? Zien jullie dan niet in dat niets dat van buitenaf in de mens komt, hem onrein kan maken 19 omdat het niet in zijn hart, maar in zijn maag komt en in de beerput weer verdwijnt?’ Zo verklaarde hij alle spijzen rein. 20 Hij zei: ‘Wat uit de mens komt, dat maakt hem onrein. 21 Want van binnenuit, uit het hart van de mensen, komen slechte gedachten, ontucht, diefstal, moord, 22 overspel, hebzucht, kwaadaardigheid, bedrog, losbandigheid, afgunst, laster, hoogmoed, dwaasheid; 23 al deze slechte dingen komen van binnenuit, en die maken de mens onrein.’

Naar Tyrus, Sidon en Dekapolis

24 Hij ging weg en vertrok naar de omgeving van Tyrus. Daar nam hij zijn intrek in een huis, en hoewel hij niet wilde dat iemand dat te weten zou komen, lukte het hem niet onopgemerkt te blijven. 25 Integendeel, er kwam al meteen een vrouw die over hem gehoord had naar hem toe, en zij viel voor zijn voeten neer. Ze had een dochter die door een onreine geest bezeten was. 26 Deze vrouw was van Syro-Fenicische afkomst en geen Jodin; ze smeekte hem om bij haar dochter de demon uit te drijven. 27 Hij zei tegen haar: ‘Eerst moeten de kinderen genoeg te eten krijgen; het is niet goed om de kinderen hun brood af te pakken en het aan de honden te voeren.’ 28 De vrouw antwoordde: ‘Heer, de honden onder de tafel eten toch de kruimels op die de kinderen laten vallen.’ 29 Hij zei tegen haar: ‘Dat hebt u goed gezegd. Ga naar huis, de demon heeft uw dochter al verlaten.’ 30 En toen ze thuiskwam, lag haar kind op bed en bleek de demon verdwenen te zijn.

31 Hij vertrok weer uit de omgeving van Tyrus en ging via Sidon naar het Meer van Galilea, dwars door het gebied van Dekapolis. 32 Daar werd iemand bij hem gebracht die doof was en gebrekkig sprak, en men smeekte hem om deze man de hand op te leggen. 33 Hij nam de man apart, weg van de menigte, stak zijn vingers in diens oren en raakte met speeksel zijn tong aan. 34 Hij sloeg zijn blik op naar de hemel, zuchtte diep en zei tegen hem: ‘*Effata!*’, wat betekent: ‘Ga open!’ 35 Meteen gingen zijn oren open, zijn tong kwam los en hij kon normaal spreken. 36 Hij beval de omstanders om aan niemand te vertellen wat er gebeurd was; maar hoe strenger hij het hun verbood, hoe meer ze het rondvertelden. 37 De mensen waren geweldig onder de indruk en zeiden: ‘Alles wat hij doet is goed: zelfs doven laat hij horen en stommen laat hij spreken.’

Het tweede teken van de broden

8

1 Toen er op een keer weer een grote menigte bijeen was, en ze niets meer te eten hadden, riep hij de leerlingen bij zich en zei tegen hen: 2 ‘Ik heb medelijden met al die mensen, want ze zijn nu al drie dagen bij me en hebben niets meer te eten. 3 Als ik hen met een lege maag naar huis stuur, zullen ze onderweg bezwijken; sommigen zijn immers van ver gekomen.’ 4 Zijn leerlingen antwoordden: ‘Maar hoe zou iemand hen hier, in deze verlatenheid, van genoeg brood kunnen voorzien?’ 5 Hij vroeg hun: ‘Hoeveel broden hebben jullie?’ ‘Zeven,’ antwoordden ze.

6 Hij zei tegen de mensen dat ze op de grond moesten gaan zitten; hij nam de zeven broden, sprak het dankgebed uit, brak de broden en gaf ze aan de leerlingen om ze aan de mensen uit te delen, en dat deden ze. 7 Ze hadden ook een paar kleine vissen bij zich; hij sprak er het zegengebed over uit en zei dat ze ook de vissen moesten uitdelen. 8 De mensen aten tot ze verzadigd waren; de leerlingen haalden op wat er van het eten overschoot: zeven manden vol. 9 Er waren ongeveer vierduizend mensen. Toen stuurde hij hen weg.

10 Meteen daarna stapte hij met zijn leerlingen in de boot en voer naar het gebied van Dalmanuta. 11 Daar kwamen de Farizeeën op hem af, en ze begonnen met hem te discussiëren. Om hem op de proef te stellen, verlangden ze van hem een teken uit de hemel. 12 Jezus slaakte een diepe zucht en zei: ‘Waarom verlangt uw soort mensen een teken? Ik verzeker u: aan mensen als u zal zeker geen teken gegeven worden!’ 13 Hij liet hen staan waar ze stonden, stapte weer in de boot en voer naar de overkant.

14 De leerlingen waren vergeten genoeg brood mee te nemen; ze hadden maar één brood bij zich in de boot. 15 Hij waarschuwde hen: ‘Pas op, hoed je voor de zuurdesem van de Farizeeën en voor de zuurdesem van Herodes.’ 16 Ze hadden het er met elkaar over dat ze geen brood hadden. 17 Toen hij dit merkte, zei hij: ‘Waarom praten jullie erover dat je geen brood hebt? Begrijpen jullie het dan nog niet, en ontbreekt het jullie aan inzicht? Zijn jullie dan zo hardleers?’ 18 Jullie hebben oren, maar zien niet? Jullie hebben oren, maar horen niet? Weten jullie dan niet meer 19 hoeveel manden vol stukken brood jullie hebben opgehaald toen ik vijf broden brak voor vijfduizend mensen?’ ‘Twaalf,’ antwoordden ze. 20 ‘En toen ik zeven broden brak voor vierduizend mensen, hoeveel manden vol stukken brood hebben jullie toen opgehaald?’ ‘Zeven,’ antwoordden ze. 21 Toen zei hij: ‘Begrijpen jullie het dan nog niet?’

Genezing van een blinde

22 Ze kwamen in Betsaida. Er werd een blinde bij hem gebracht, en men smeekte hem om de man aan te raken. 23 Hij pakte de blinde bij de hand en bracht hem buiten het dorp. Hij deed wat speeksel op zijn ogen, legde er zijn handen op en vroeg: ‘Ziet u iets?’ 24 Hij begon weer te zien en zei: ‘Ik zie mensen, het zijn net bomen, maar ze lopen rond.’ 25 Daarna legde hij weer zijn handen op de ogen van de blinde. Deze sperde zijn ogen open en genas; hij zag alles nu heel helder. 26 Hij stuurde hem naar huis met de waarschuwing: ‘Ga het dorp niet in!’

Wie is Jezus?

27 Jezus vertrok met zijn leerlingen naar de dorpen in de buurt van Caesarea Filippi. Onderweg vroeg hij aan zijn leerlingen: ‘Wie zeggen de mensen dat ik ben?’ 28 Ze antwoordden: ‘Johannes de Doper, en anderen zeggen Elia, en weer anderen zeggen dat u een van de profeten bent.’ 29 Toen vroeg hij hun: ‘En wie ben ik volgens jullie?’ Petrus antwoordde: ‘U bent de messias.’*

(8:29) *de messias* – Zie de noot bij Matteüs 2:4.

30 Hij verbood hun op strenge toon om met iemand hierover te spreken.

31 Hij begon hun te leren dat de Mensenzoon veel zou moeten lijden en door de oudsten van het volk, de hogepriesters en de schriftgeleerden verworpen zou worden, en dat hij gedood zou worden, maar drie dagen later zou opstaan; 32 hij sprak hierover in alle openheid. Toen nam Petrus hem apart en begon hem fel terecht te wijzen. 33 Maar hij draaide zich om, keek zijn leerlingen aan en wees Petrus streng terecht met de woorden: ‘Ga terug, achter mij, Satan! Je denkt niet aan wat God wil, maar alleen aan wat de mensen willen.’

34 Hij riep de menigte samen met de leerlingen bij zich en zei: ‘Wie mijn volgeling wil zijn, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen en zo achter mij aan komen. 35 Want ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van mij en het evangelie, zal het behouden. 36 Wat heeft een mens eraan als hij de hele wereld wint, maar er het leven bij inschiet? 37 Wat zou een mens niet overhebben voor zijn leven? 38 Wie zich tegenover de trouweloze en zondige mensen van deze tijd schaamt voor mij en mijn woorden, zal merken dat de Mensenzoon zich ook voor hem schaamt, wanneer hij komt in het gezelschap van de heilige engelen en bekleed met de stralende luister van zijn Vader.’

9

1 Verder zei hij ook nog: ‘Ik verzeker jullie: sommigen die hier aanwezig zijn zullen niet sterven voordat ze de komst van het koninkrijk van God in al zijn kracht hebben meegemaakt.’

Een stem uit de hemel

2 Zes dagen later nam Jezus Petrus, Jakobus en Johannes met zich mee een hoge berg op, waar ze helemaal alleen waren. Voor hun ogen veranderde hij van gedaante, 3 zijn kleren gingen helder wit glanzen, zo wit als geen enkele wolwasser op aarde voor elkaar zou kunnen krijgen. 4 Toen verscheen Elia aan hen, samen met Mozes, en ze spraken met Jezus. 5 Petrus nam het woord en zei tegen Jezus: ‘Rabbi, het is goed dat wij hier zijn; laten we drie tenten opslaan, een voor u, een voor Mozes en een voor Elia.’ 6 Hij wist niet goed wat hij moest zeggen, want ze waren door schrik overweldigd. 7 Toen viel de schaduw van een wolk over hen, en uit de wolk klonk een stem: ‘Dit is mijn geliefde Zoon, luister naar hem!’ 8 Ze keken om zich heen en zagen opeens niemand meer, behalve Jezus, die nog bij hen stond.

9 Toen ze de berg afdaalden, zei hij tegen hen dat ze aan niemand mochten vertellen wat ze hadden gezien voordat de Mensenzoon uit de dood zou zijn opgestaan. 10 Ze namen zijn woorden ter harte, maar vroegen zich onder elkaar wel af wat hij bedoelde met deze opstanding uit de dood. 11 Ze vroegen hem: 'Waarom zeggen de schriftgeleerden dat Elia eerst moet komen?' 12 Hij antwoordde: 'Elia komt inderdaad eerst en herstelt alles, maar over de Mensenzoon staat toch geschreven dat hij veel moet lijden en met verachting behandeld zal worden?' 13 Ik zeg jullie: Elia is al gekomen, en ze hebben met hem gedaan wat ze wilden, zoals over hem geschreven staat.'

Geloof en ongelooft

14 Toen ze terugkwamen bij de andere leerlingen, zagen ze een grote menigte om hen heen staan. Er waren ook schriftgeleerden bij, die met hen aan het discussiëren waren. 15 De mensen waren verbaasd toen ze hem zagen, en liepen meteen naar hem toe om hem te begroeten. 16 Hij vroeg hun: 'Waarover zijn jullie met hen aan het discussiëren?' 17 Iemand uit de menigte antwoordde: 'Meester, ik heb mijn zoon naar u gebracht omdat hij door een geest bezeten is en niet kan praten; 18 steeds wanneer de geest hem overweldigt, gooit die hem op de grond, en dan komt het schuim hem op de mond te staan, hij knarst met zijn tanden en wordt helemaal stijf. Ik zei tegen uw leerlingen dat ze hem moesten uitdrijven, maar dat konden ze niet.' 19 Hij zei tegen hen: 'Wat zijn jullie toch een ongelovig volk, hoe lang moet ik nog bij jullie blijven? Hoe lang moet ik jullie verdragen? Breng hem bij me.' 20 Ze brachten de jongen bij hem. Toen de geest hem zag, deed hij de jongen meteen stuiptrekken, en met het schuim op de lippen viel hij op de grond en rolde heen en weer. 21 Jezus vroeg aan zijn vader: 'Hoe lang heeft hij hier al last van?' Hij antwoordde: 'Al vanaf zijn vroegste jeugd, 22 en hij heeft hem zelfs vaak in het vuur gegooit en in het water met de bedoeling hem te doden; maar als u iets kunt doen, heb dan medelijden met ons en help ons.' 23 Toen zei Jezus tegen hem: 'Of ik iets kan doen? Alles is mogelijk voor wie gelooft.' 24 Meteen riep de vader van het kind uit: 'Ik geloof! Kom mijn ongelooft te hulp.' 25 Toen Jezus zag dat er een grote groep mensen toestroomde, sprak hij de onreine geest op strenge toon toe en zei: 'Geest die doof en stom maakt, ik gebied je: ga uit hem weg en keer niet meer in hem terug.' 26 Onder geschreeuw en met hevige stuiptrekkingen ging hij uit hem weg; de jongen bleef voor dood achter, zodat de mensen zeiden dat hij was gestorven. 27 Maar Jezus pakte hem bij de hand om hem overeind te helpen en hij stond op.

28 Hij ging een huis in, en toen ze weer alleen waren, vroegen zijn leerlingen hem: 'Waarom konden wij die geest niet uitdrijven?' 29 Hij antwoordde: 'Dit soort kan alleen door gebed worden uitgedreven.'

Onderricht aan de leerlingen

30 Ze vertrokken uit die streek en reisden door Galilea, maar hij wilde niet dat iemand dat te weten kwam, 31 want hij was bezig zijn leerlingen onderricht te geven. Hij zei tegen hen: 'De Mensenzoon wordt uitgeleverd aan de mensen. Die zullen hem doden, maar na drie dagen zal hij uit de dood opstaan.' 32 Ze begrepen deze uitspraak niet, maar durfden hem geen vragen te stellen.

33 Ze kwamen in Kafarnaüm. Toen ze in huis waren, vroeg hij hun: 'Waarover waren jullie onderweg aan het redetwisten?' 34 Ze zwegen, want ze hadden onderweg met elkaar getwist over de vraag wie van hen de belangrijkste was. 35 Hij ging zitten en riep de twaalf bij zich. Hij zei tegen hen: 'Wie de belangrijkste wil zijn, moet de minste van allemaal willen zijn en ieders dienaar.' 36 Hij pakte een kind op en zette het in hun midden neer; hij sloeg zijn arm eromheen en zei tegen hen: 37 'Wie in mijn naam één zo'n kind bij zich opneemt, neemt mij op; en wie mij opneemt, neemt niet mij op, maar hem die mij gezonden heeft.'

38 Johannes zei tegen hem: 'Meester, we hebben iemand gezien die in uw naam demonen uitdreef en we hebben geprobeerd hem dat te beletten omdat hij zich niet bij ons wilde aansluiten.' 39 Jezus zei: 'Belet het hem niet. Want iemand die een wonder verricht in mijn naam kan onmogelijk het volgende moment kwaad van mij spreken. 40 Wie niet tegen ons is, is voor ons. 41 Ik verzeker je: wie jullie een beker water te drinken geeft omdat jullie bij Christus horen, die zal zeker beloond worden.

42 Wie een van de geringen die in mij geloven van de goede weg afbrengt, zou beter af zijn als hij met een molensteen om zijn nek in zee gegooit werd. 43 Als je hand je op de verkeerde weg brengt, hak hem dan af: je kunt beter verminkt het leven binnengaan dan in het bezit van twee handen naar de Gehenna te moeten gaan, naar het onblusbare vuur.*

(9:43) Andere handschriften hebben een extra vers: '[44]' waar de wormen blijven knagen en het vuur niet dooft'.

45 Als je voet je op de verkeerde weg brengt, hak hem dan af: je kunt beter kreupel het leven binnengaan dan in het bezit van twee voeten in de Gehenna geworpen worden.*

(9:45) Andere handschriften hebben een extra vers: '[46]' waar de wormen blijven knagen en het vuur niet dooft'.

47 En als je oog je op de verkeerde weg brengt, ruk het dan uit: je kunt beter met één oog het koninkrijk van God binnengaan dan in het bezit van twee ogen in de Gehenna geworpen worden, 48 waar de wormen blijven knagen en het vuur niet dooft.

49 Iedereen moet met vuur gezouten worden. 50 Zout is goed! Maar als het zout zijn kracht verliest, hoe zullen jullie het zijn kracht dan teruggeven? Zorg dat jullie het zout in jezelf niet verliezen en bewaar onder elkaar de vrede.'

Twistgesprek met Farizeeën

10

1 Hij vertrok uit Kafarnaüm naar Judea en het gebied aan de overkant van de Jordaan, en de mensen verzamelden zich weer in groten getale om hem heen; hij onderwees hen zoals hij gewoon was te doen. 2 Er kwamen ook Farizeeën op hem af. Ze vroegen hem of een man zijn vrouw mag verstoten. Zo wilden ze hem op de proef stellen. 3 Hij vroeg hun: 'Hoe luidt het voorschrift van Mozes?' 4 Ze zeiden: 'Mozes heeft de man toegestaan een scheidingsbrief te schrijven en haar te verstoten.' 5 Jezus zei tegen hen: 'Hij heeft dat voor u opgeschreven omdat u zo harteloos en koppig bent. 6 Maar al bij het begin van de schepping heeft God de mens mannelijk en vrouwelijk gemaakt; 7 daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich hechten aan zijn vrouw, 8 en die twee zullen één worden, ze zijn dan niet langer twee, maar één. 9 Wat God heeft verbonden, mag een mens niet scheiden.'

10 In huis stelden de leerlingen hem hier weer vragen over. 11 Hij zei tegen hen: 'Wie zijn vrouw verstoot en met een ander trouwt, pleegt overspel; 12 en als zij haar man verstoot en met een ander trouwt, pleegt zij overspel.'

Binnengaan in het koninkrijk van God

13 De mensen probeerden kinderen bij hem te brengen om ze door hem te laten aanraken, maar de leerlingen berispten hen. 14 Toen Jezus dat zag, wond hij zich erover op en zei tegen hen: 'Laat de kinderen bij me komen, houd ze niet tegen, want het koninkrijk van God behoort toe aan wie is zoals zij. 15 Ik verzeker jullie: wie niet als een kind openstaat voor het koninkrijk van God, zal er zeker niet binnengaan.' 16 Hij nam de kinderen in zijn armen en zegende hen door hun de handen op te leggen.

17 Toen hij zijn weg vervolgde, kwam er iemand naar hem toe die voor hem op zijn knieën viel en vroeg: 'Goede meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?' 18 Jezus antwoordde: 'Waarom noemt u mij goed? Niemand is goed, behalve God. 19 U kent de geboden: pleeg geen moord, pleeg geen overspel, steel niet, leg geen vals getuigenis af, bedrieg niemand, toon eerbied voor uw vader en uw moeder.' 20 Toen zei de man: 'Meester, sinds mijn jeugd heb ik me daaraan gehouden.' 21 Jezus keek hem liefdevol aan en zei tegen hem: 'Eén ding ontbreekt u: ga naar huis, verkoop alles wat u hebt en geef het geld aan de armen, dan zult u een schat in de hemel bezitten; kom dan terug en volg mij.' 22 Maar de man werd somber toen hij dit hoorde en ging terneergeslagen weg; hij had namelijk veel bezittingen.

23 Jezus keek de kring rond en zei tegen zijn leerlingen: 'Wat is het moeilijk voor rijken om het koninkrijk van God binnen te gaan.' 24 De leerlingen schrokken van zijn woorden. Maar Jezus zei nog eens uitdrukkelijk: 'Kinderen, wat is het moeilijk om het koninkrijk van God binnen te gaan: 25 het is gemakkelijker voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan.' 26 Nu waren ze nog meer ontzet, en ze zeiden tegen elkaar: 'Wie kan er dan nog gered worden?' 27 Jezus keek hen aan en zei: 'Bij mensen is dat onmogelijk, maar niet bij God, want bij God is alles mogelijk.' 28 Petrus nam het woord en zei: 'Maar wij hebben alles achtergelaten om u te volgen!' 29 Jezus zei: 'Ik verzeker jullie: iedereen die broers of zusters, moeder, vader of kinderen, huis of akkers heeft achtergelaten omwille van mij en het evangelie, 30 zal het honderdvoudige ontvangen: in deze tijd broers en zusters, moeders en kinderen, huizen en akkers, al zal dat gepaard gaan met vervolging, en in de tijd die komt het eeuwige leven. 31 Vele eersten zullen de laatsten zijn en vele laatsten de eersten.'

Op weg naar Jeruzalem

32 Ze waren onderweg naar Jeruzalem en Jezus liep voor hen uit; de leerlingen waren ongerust en ook de mensen die hen volgden waren bang. Hij nam de twaalf weer apart en vertelde hun wat hem zou overkomen: 33 'We zijn nu op weg naar Jeruzalem, waar de Mensenzoon zal worden uitgeleverd aan de hogepriesters en de schriftgeleerden, die hem ter dood zullen veroordelen en hem zullen uitleveren aan de heidenen. 34 Ze zullen de spot met hem drijven en hem bespuwen en hem geselen en doden, maar na drie dagen zal hij opstaan.'

35 Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeüs, kwamen bij hem en zeiden: 'Meester, we willen dat u voor ons doet wat we u vragen.' 36 Hij vroeg hun: 'Wat willen jullie dan dat ik voor je doe?' 37 Ze zeiden: 'Wanneer u heerst in uw glorie, laat een van ons dan rechts van u zitten en de ander links.' 38 Maar Jezus zei tegen hen: 'Jullie weten niet wat je vraagt. Kunnen jullie de beker drinken die ik moet drinken of de doop ondergaan die ik moet ondergaan?' 39 'Ja, dat kunnen wij,' antwoordden ze. Toen zei Jezus tegen hen: 'Jullie zullen de beker drinken die ik zal drinken en de doop ondergaan die ik zal ondergaan, 40 maar wie er rechts of links van mij zal zitten, kan ik niet bepalen, die plaatsen behoren toe aan hen voor wie ze zijn bestemd.'

41 Toen de andere leerlingen hiervan hoorden, werden ze woedend op Jakobus en Johannes. 42 Jezus riep hen bij zich en zei tegen hen: 'Jullie weten dat de volken onderdrukt worden door hun eigen heersers en dat hun leiders hun macht misbruiken. 43 Zo mag het bij jullie niet gaan. Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de

anderen moeten dienen, ⁴⁴ en wie van jullie de eerste wil zijn, zal ieders dienaar moeten zijn, ⁴⁵ want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.'

⁴⁶ Ze kwamen in Jericho. Toen hij met zijn leerlingen en gevolgd door een grote menigte weer uit Jericho vertrok, zat daar een blinde bedelaar langs de weg, een zekere Bartimeüs, de zoon van Timeüs. ⁴⁷ Toen hij hoorde dat Jezus uit Nazaret voorbijkwam, begon hij te schreeuwen: 'Zoon van David, Jezus, heb medelijden met mij!' ⁴⁸ De omstanders snauwden hem toe dat hij zijn mond moest houden, maar hij schreeuwde des te harder: 'Zoon van David, heb medelijden met mij!' ⁴⁹ Jezus bleef staan en zei: 'Roep hem.' Ze riepen de blinde en zeiden tegen hem: 'Houd moed, sta op, hij roept u.' ⁵⁰ Hij gooide zijn mantel af, sprong op en ging naar Jezus. ⁵¹ Jezus vroeg hem: 'Wat wilt u dat ik voor u doe?' De blinde antwoordde: '*Rabboeni*, zorg dat ik weer kan zien.' ⁵² Jezus zei tegen hem: 'Ga heen, uw geloof heeft u gered.' En meteen kon hij weer zien en hij volgde hem op zijn weg.

Intocht in Jeruzalem

11

¹ Toen ze Jeruzalem naderden en in de buurt waren van Betfage en Betanië bij de Olijfberg, stuurde hij twee van zijn leerlingen vooruit. ² Hij zei tegen hen: 'Ga naar het dorp dat daar ligt. Zodra jullie er binnenkomen, zul je daar een ezelsveulen vastgebonden zien staan, dat nog nooit door iemand bereden is; maak het los en breng het hier.' ³ En als iemand jullie vraagt waarom jullie dat doen, zeg dan: "De Heer heeft het nodig, hij zal het meteen weer terugsturen." ⁴ Ze gingen op weg en vonden een veulen dat buiten op straat bij een deur was vastgebonden en ze maakten het los. ⁵ Er stonden een paar mensen die vroegen: 'Waarom maken jullie dat veulen los?' ⁶ Ze zeiden wat Jezus hun had opgedragen te zeggen en de mensen lieten hen begaan. ⁷ Ze brachten het veulen naar Jezus en legden hun mantels op het dier en hij ging erop zitten. ⁸ Velen spreidden hun mantels uit op de weg, anderen spreidden takken met bladeren uit, die ze in het veld afhakten. ⁹ Allen die voor hem uit liepen of achter hem aan kwamen, riepen luidkeels:

'Hosanna!

Gezegend hij die komt in de naam van de Heer.

¹⁰ Gezegend het komende koninkrijk van onze vader David.

Hosanna in de hemel!

¹¹ Hij trok Jeruzalem in en ging naar de tempel. Nadat hij alles in ogenschouw had genomen, ging hij – want het was al laat geworden – met de twaalf terug naar Betanië.

De vijgenboom en de tempel

¹² Toen ze de volgende dag uit Betanië vertrokken, kreeg hij honger. ¹³ Hij zag in de verte een vijgenboom die in blad stond en ging erheen in de hoop iets eetbaars te vinden, maar toen hij bij de boom gekomen was, vond hij geen vruchten; het was namelijk nog niet de tijd voor vijgen. ¹⁴ Hij zei tegen de boom: 'Nooit ofte nimmer zal er nog iemand vruchten van jou eten!' Zijn leerlingen hoorden dit.

¹⁵ Ze kwamen in Jeruzalem. Hij ging de tempel binnen en begon iedereen die daar iets kocht of verkocht weg te jagen; hij gooide de tafels van de geldwisselaars en de stoelen van de duivenverkopers omver, ¹⁶ en hij liet niet toe dat iemand voorwerpen over het tempelplein droeg. ¹⁷ Hij hield de omstanders voor: 'Staat er niet geschreven: "Mijn huis moet voor alle volken een huis van gebed zijn"?' Maar jullie hebben er een rovershol van gemaakt!' ¹⁸ De hogepriesters en de schriftgeleerden hoorden wat er gebeurd was en zochten naar een mogelijkheid om hem uit de weg te ruimen; ze waren bang voor hem, omdat het hele volk in de ban was van zijn onderricht. ¹⁹ Nadat de avond gevallen was, gingen Jezus en zijn leerlingen weg uit de stad.

²⁰ Toen ze 's morgens vroeg weer langs de vijgenboom kwamen, zagen ze dat hij tot aan de wortels verdord was. ²¹ Petrus herinnerde zich het voorval en zei: 'Rabbi, kijk, de vijgenboom die u vervloekt hebt, is verdord.' ²² Jezus zei tegen hen: 'Heb vertrouwen in God. ²³ Ik verzeker jullie: als iemand tegen die berg zegt: "Kom van je plaats en stort je in zee," en niet twijfelt in zijn hart, maar gelooft dat gebeuren zal wat hij zegt, dan zal het ook gebeuren. ²⁴ Daarom zeg ik jullie: alles waarom jullie bidden en vragen, geloof dat je het al ontvangen hebt, en je zult het krijgen. ²⁵ Wanneer je staat te bidden en je hebt een ander iets te verwijten, vergeef hem dan, opdat ook jullie Vader in de hemel jullie je misstappen vergeeft.' ✠

(11:25) Andere handschriften hebben een extra vers: '[**26**] Maar als jullie niet vergeven, zal ook jullie Vader in de hemel jullie je misstappen niet vergeven.'

Confrontatie met hogepriesters, schriftgeleerden en oudsten

²⁷ Ze kwamen weer in Jeruzalem aan. Toen Jezus zich in de tempel ophield, kwamen de hogepriesters, de schriftgeleerden en de oudsten van het volk naar hem toe ²⁸ en vroegen hem: 'Op grond van welke bevoegdheid doet u die dingen? Wie heeft u het recht gegeven om zo te handelen?' ²⁹ Jezus antwoordde: 'Ik zal u een vraag stellen; als u me daarop antwoord geeft, zal ik u zeggen op grond van welke bevoegdheid ik zo handel. ³⁰ Doopte Johannes in opdracht van de hemel of in opdracht van mensen? Antwoord mij.' ³¹ Ze overlegden met elkaar en

zeiden: ‘Als we zeggen: “Van de hemel,” zal hij zeggen: “Waarom hebt u hem dan niet geloofd?”’ ³² Maar als we zeggen: “Van mensen,” wat dan?’ Ze waren namelijk bang voor de menigte, want iedereen hield Johannes voor een echte profeet. ³³ Dus zeiden ze tegen Jezus: ‘We weten het niet.’ En Jezus zei tegen hen: ‘Dan zeg ik ook niet op grond van welke bevoegdheid ik die dingen doe.’

12

¹ Hij begon tegen hen te spreken in gelijkenissen: ‘Een man legde een wijngaard aan en omheinde die. Hij groef een kuil voor de wijnpers en bouwde een uitkijktoren. Hij verpachtte de wijngaard aan wijnbouwers en ging op reis. ² Na verloop van tijd stuurde hij een knecht naar de wijnbouwers om zijn deel van de opbrengst van hen te ontvangen; ³ maar ze grepen hem vast, mishandelden hem en stuurden hem met lege handen terug. ⁴ Daarna stuurde hij een andere knecht naar hen toe, die ze in het gezicht sloegen en vernederden. ⁵ Hij stuurde nog een derde, die ze doodden, en nog vele anderen; sommigen werden door de wijnbouwers mishandeld en anderen werden door hen gedood. ⁶ Ten slotte was alleen nog zijn geliefde zoon over; die stuurde hij als laatste naar hen toe, met de gedachte: Voor mijn zoon zullen ze wel ontzag hebben. ⁷ Maar de wijnbouwers zeiden tegen elkaar: “Dat is de erfgenaam. Kom op, laten we hem doden, dan is de erfenis van ons.” ⁸ Ze grepen hem vast en doodden hem en gooiden zijn lichaam buiten de wijngaard. ⁹ Wat zal de eigenaar van de wijngaard daarna doen? Hij zal zelf komen om de wijnbouwers om te brengen en hij zal de wijngaard aan anderen geven. ¹⁰ Hebt u deze schrifttekst dan niet gelezen:

“De steen die de bouwers afkeurden
is de hoeksteen geworden

¹¹ Dankzij de Heer is dit gebeurd,
wonderbaarlijk is het om te zien.”

¹² Daarop wilden ze hem gevangennemen, want ze wisten dat hij hen op het oog had bij het vertellen van deze gelijkenis, maar ze waren bang voor de reactie van de menigte. Dus lieten ze hem staan en gingen weg.

Confrontatie met Farizeeën, Herodianen en Sadduceeën

¹³ Ze stuurden enkele Farizeeën en Herodianen naar hem toe om hem een ongeoorloofde uitspraak te ontlokken.

¹⁴ Toen ze bij hem gekomen waren, zeiden ze tegen hem: ‘Meester, we weten dat u oprecht bent en dat u zich aan niemand iets gelegen laat liggen. U kijkt niemand naar de ogen, maar geeft in alle oprechtheid onderricht over de weg van God. Is het toegestaan belasting te betalen aan de keizer of niet? Moeten we betalen of niet?’ ¹⁵ Maar omdat hij hun huichelarij doorzag, antwoordde hij: ‘Waarom stelt u me op de proef? Laat me eens een geldstuk zien.’ ¹⁶ Ze gaven hem een munt en hij vroeg hun: ‘Van wie is dit een afbeelding en van wie is het opschrift?’ ‘Van de keizer,’ antwoordden ze. ¹⁷ Toen zei Jezus tegen hen: ‘Geef wat van de keizer is aan de keizer, en geef aan God wat God toebehoort.’ En ze waren met stomheid geslagen.

¹⁸ Er kwamen enkele Sadduceeën naar hem toe; volgens de Sadduceeën is er geen opstanding uit de dood. Ze vroegen hem: ¹⁹ ‘Meester, Mozes heeft ons het volgende voorgeschreven: “Als iemand sterft en een vrouw achterlaat, maar geen kinderen, moet zijn broer die vrouw bij zich nemen en nakomelingen verwekken voor zijn broer.”’ ²⁰ Er waren eens zeven broers. De eerste nam een vrouw en stierf zonder nakomelingen; ²¹ de tweede nam haar tot vrouw, maar stierf ook zonder nakomelingen; en met de derde ging het net zo. ²² Geen van de zeven kreeg nakomelingen. Het laatst van allen stierf de vrouw. ²³ Wiens vrouw zal ze dan zijn bij de opstanding, wanneer ze opstaan uit de dood? Alle zeven zijn ze immers met haar getrouwd geweest.’ ²⁴ Jezus antwoordde: ‘Dwaalt u niet? U kent blijkbaar de Schriften niet en evenmin de macht van God. ²⁵ Want wanneer de mensen uit de dood opstaan, trouwen ze niet en worden ze niet uitgehuwelijkt, maar zijn ze als engelen in de hemel. ²⁶ Wat betreft de opwekking van de doden, hebt u in het boek van Mozes in het gedeelte over de doornstruik niet gelezen dat God tegen hem zei: “Ik ben de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob”? ²⁷ Hij is geen God van doden, maar van levenden; u dwaalt vreselijk!’

²⁸ Een van de schriftgeleerden die naar hen geluisterd had terwijl ze discussieerden, en gemerkt had dat hij hun correct had geantwoord, kwam dichtbij en vroeg: ‘Wat is van alle geboden het belangrijkste gebod?’ ²⁹ Jezus antwoordde: ‘Het voornaamste is: “Luister, Israël! De Heer, onze God, is de enige Heer; ³⁰ heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met heel uw kracht.”’ ³¹ Het op een na belangrijkste is dit: “Heb uw naaste lief als uzelf.” Er zijn geen geboden belangrijker dan deze.’ ³² De schriftgeleerde zei tegen hem: ‘Inderdaad, meester, wat u zegt is waar: hij alleen is God en er is geen andere God dan hij, ³³ en hem liefhebben met heel ons hart en met heel ons inzicht en met heel onze kracht, en onze naaste liefhebben als onszelf betekent veel meer dan alle brandoffers en andere offers.’ ³⁴ Jezus vond dat hij verstandig had geantwoord en zei tegen hem: ‘U bent niet ver van het koninkrijk van God.’ En niemand durfde hem nog een vraag te stellen.

Onderricht in de tempel

³⁵ Jezus vroeg de mensen bij zijn onderricht in de tempel: ‘Hoe kunnen de schriftgeleerden beweren dat de messias een zoon van David is? ³⁶ Zelf heeft David, geïnspireerd door de heilige Geest, gezegd: “De Heer sprak

tot mijn Heer: 'Neem plaats aan mijn rechterhand, tot ik je vijanden onder je voeten heb gelegd.'" ³⁷ David noemt hem Heer, hoe kan hij dan zijn zoon zijn?' De talrijke aanwezigen luisterden graag naar hem.

³⁸ Tijdens zijn onderricht zei hij: 'Pas op voor de schriftgeleerden die zo graag in dure gewaden rondlopen en eerbiedig begroet willen worden op het marktplein, ³⁹ en een ereplaats willen in de synagogen en bij feestmaaltijden: ⁴⁰ ze verslinden de huizen van de weduwen en zeggen voor de schijn lange gebeden op. Over hen zal strenger worden geoordeeld dan over anderen!'

⁴¹ Hij ging tegenover de offerkist zitten en keek hoe de mensen er geld in wierpen. Veel rijken gooiden veel geld in de kist. ⁴² Er kwam ook een arme weduwe, die er twee muntjes in gooide, ter waarde van niet meer dan een quadrans. ⁴³ Hij riep zijn leerlingen bij zich en zei tegen hen: 'Ik verzeker jullie: deze arme weduwe heeft meer in de offerkist gedaan dan alle anderen die er geld in hebben gegooid; ⁴⁴ want die hebben gegeven van hun overvloed, maar zij heeft van haar armoede alles gegeven wat ze had, haar hele levensonderhoud.'

De komst van de Mensenzoon

13

¹ Toen hij de tempel verliet, zei een van zijn leerlingen tegen hem: 'Meester, kijk eens, wat een enorme stenen en wat een imposante gebouwen!' ² Jezus zei tegen hem: 'Die grote gebouwen die je nu ziet – wees er maar zeker van dat geen enkele steen op de andere zal blijven; alles zal worden afgebroken.'

³ Toen hij op de Olijfberg was gaan zitten, tegenover de tempel, en Petrus, Jakobus, Johannes en Andreas alleen met hem waren, stelde Petrus hem de vraag: ⁴ 'Vertel ons, wanneer zal dat allemaal gebeuren en aan welk teken kunnen we herkennen dat het zover is?' ⁵ Jezus antwoordde: 'Pas op dat niemand jullie misleidt. ⁶ Want er zullen velen komen die mijn naam gebruiken en zich voor mij zullen uitgeven, en ze zullen veel mensen misleiden. ⁷ Als jullie berichten horen over oorlog en oorlogsdreiging, wees dan niet verontrust. Die dingen moeten gebeuren, maar daarmee is het einde nog niet gekomen. ⁸ Het ene volk zal tegen het andere ten strijde trekken en het ene koninkrijk zal de strijd aanbinden met het andere, overal zullen er aardbevingen en hongersnoden zijn: dat is het begin van de weëën. ⁹ Wat jullie zelf betreft: pas goed op. Jullie zullen voor het gerecht worden geslept en in synagogen worden gezeseld, en jullie zullen voor gouverneurs en koningen moeten verschijnen om voor hen van mij te getuigen. ¹⁰ Want eerst moet aan alle volken het goede nieuws worden verkondigd. ¹¹ Wanneer jullie worden weggevoerd om te worden uitgeleverd, maak je dan vooraf geen zorgen over wat je zult gaan zeggen; zeg wat jullie op dat tijdstip wordt ingegeven, want jullie zijn het niet die dan spreken, maar het is de heilige Geest. ¹² De ene broer zal de andere uitleveren om hem te laten doden, en vaders zullen hetzelfde doen met hun kinderen, en kinderen zullen zich tegen hun ouders keren en hen laten terechtstellen. ¹³ Jullie zullen door iedereen worden gehaat omwille van mijn naam, maar wie standhoudt tot het einde zal worden gered.

¹⁴ Wanneer jullie de "verwoestende gruwel" zien staan waar hij niet hoort (lezer, begrijp dit goed), dan moet iedereen in Judea de bergen in vluchten; ¹⁵ wie op het dak van zijn huis is moet niet naar beneden gaan om nog iets uit zijn huis mee te nemen, ¹⁶ en wie op het land is moet niet naar huis gaan om zijn mantel te halen. ¹⁷ Wat zal het rampzalig zijn voor de vrouwen die in die tijd zwanger zijn of een kind aan de borst hebben! ¹⁸ Bid dat het niet in de winter gebeurt, ¹⁹ want zulke verschrikkingen als er in die tijd zullen plaatsvinden, zijn er sinds het begin van Gods schepping nooit geweest en zullen er ook nooit meer komen. ²⁰ En als de Heer die tijd niet had verkort, zou geen enkel mens worden gered, maar omwille van de uitverkorenen die hij tot de zijnen heeft gemaakt, heeft hij die tijd verkort. ²¹ Als iemand dan tegen jullie zegt: "Kijk, dit is de messias," of: "Daar is hij," geloof het dan niet, ²² want er zullen valse messiassen en valse profeten komen, die tekenen en wonderen zullen verrichten om Gods uitverkorenen zo mogelijk te misleiden. ²³ Jullie moeten oppassen, ik heb het jullie allemaal van tevoren gezegd.

²⁴ Maar in de dagen na de verschrikkingen zal de zon verduisterd worden en de maan geen licht meer geven, ²⁵ de sterren zullen uit de hemel vallen en de hemelse machten zullen wankelen. ²⁶ Dan zal men de Mensenzoon zien komen op de wolken, bekleed met grote macht en luister. ²⁷ Dan zal hij de engelen erop uitsturen om zijn uitverkorenen uit de vier windstreken bijeen te brengen, van het uiteinde van de aarde tot het uiteinde van de hemel.

²⁸ Leer van de vijgenboom deze les: zo gauw zijn takken uitlopen en in blad schieten, weet je dat de zomer in aantocht is. ²⁹ Zo moeten jullie ook weten, wanneer je die dingen ziet gebeuren, dat het einde nabij is. ³⁰ Ik verzeker jullie: deze generatie zal zeker nog niet verdwenen zijn wanneer al die dingen gebeuren. ³¹ Hemel en aarde zullen verdwijnen, maar mijn woorden zullen nooit verdwijnen. ³² Niemand weet wanneer die dag of dat moment zal aanbreken, de engelen in de hemel niet en de Zoon niet, alleen de Vader.

³³ Pas op, wees waakzaam, want jullie weten niet wanneer die tijd zal komen. ³⁴ Het is als met een man die op reis ging: hij verliet zijn huis en droeg het beheer over aan zijn dienaren, die elk een eigen taak kregen, en de deurwachter gaf hij opdracht om de wacht te houden. ³⁵ Wees dus waakzaam, want jullie weten niet wanneer de heer des huizes komt, 's avonds, of midden in de nacht, of bij het eerste hanengekraai, of 's morgens vroeg. ³⁶ Laat hij jullie niet slapend aantreffen wanneer hij plotseling komt. ³⁷ Wat ik tegen jullie zeg, zeg ik tegen iedereen: wees waakzaam!

Jezus met kostbare olie gebalsemd

14

¹ De volgende dag zou het feest van Pesach en het Ongedesemde brood beginnen. De hogepriesters en schriftgeleerden zochten naar een mogelijkheid om hem door middel van een list gevangen te nemen en te doden. ² Ze zeiden bij zichzelf: Tijdens het feest kan dat niet, want dan komt het volk in opstand.

³ Toen hij in Betanië in het huis van Simon – degene die aan huidvraat had geleden – aanwezig was bij een feestmaal, kwam er een vrouw binnen. Ze had een albasten flesje bij zich dat gevuld was met zeer kostbare, zuivere nardusolie. Ze brak het flesje en goot de olie uit over zijn hoofd. ⁴ Sommige aanwezigen zeiden geërgerd tegen elkaar: ‘Waar is deze verkwisting goed voor?’ ⁵ Die olie had immers voor meer dan driehonderd denarie verkocht kunnen worden, en dat geld hadden we aan de armen kunnen geven.’ Ze voeren tegen haar uit. ⁶ Maar Jezus zei: ‘Laat haar met rust, waarom vallen jullie haar lastig? Ze heeft iets goeds voor mij gedaan.’ ⁷ Want de armen zijn altijd bij jullie, en jullie kunnen weldaden aan hen bewijzen wanneer je maar wilt, maar ik zal niet altijd bij jullie zijn. ⁸ Wat ze kon, heeft ze gedaan: ze heeft mijn lichaam nu al met olie gebalsemd, met het oog op mijn begrafenis. ⁹ Ik verzeker jullie: waar ook maar ter wereld het goede nieuws verkondigd wordt, zal ter herinnering aan haar verteld worden wat zij heeft gedaan.’

¹⁰ Toen ging Judas Iskariot, een van de twaalf, naar de hogepriesters om hem aan hen uit te leveren. ¹¹ Toen zij dit hoorden, waren ze opgetogen en beloofden ze hem geld te zullen geven. En hij zong op een mogelijkheid om hem op een geschikt moment uit te leveren.

Het pesachmaal

¹² Op de eerste dag van het feest van het Ongedesemde brood, wanneer het pesachlam wordt geslacht, zeiden zijn leerlingen tegen hem: ‘Waar wilt u dat wij voorbereidingen gaan treffen zodat u het pesachmaal kunt eten?’

¹³ Hij stuurde twee van zijn leerlingen op pad en zei tegen hen: ‘Ga naar de stad. Daar zal een man die een kruik water draagt jullie tegemoet komen; volg hem, ¹⁴ en wanneer hij ergens binnegaat, moeten jullie tegen de heer des huizes zeggen: “De Meester vraagt: ‘Waar is het gastenvertrek waar ik met mijn leerlingen het pesachmaal kan eten?’”’ ¹⁵ Hij zal jullie een grote bovenzaal wijzen, die al is ingericht en waar alles gereedstaat; maak daar het pesachmaal voor ons klaar.’ ¹⁶ De leerlingen vertrokken naar de stad, en alles gebeurde zoals hij gezegd had, en ze bereidden het pesachmaal.

¹⁷ Toen de avond was gevallen, kwam hij met de twaalf. ¹⁸ Terwijl ze aanlagen voor de maaltijd, zei Jezus: ‘Ik verzeker jullie: een van jullie, die met mij eet, zal mij uitleveren.’ ¹⁹ Ze werden bedroefd en vroegen een voor een aan hem: ‘Ik ben het toch niet?’ ²⁰ Maar hij zei tegen hen: ‘Het is een van jullie twaalf, die met mij uit dezelfde kom eet.’ ²¹ Want de Mensenzoon zal heengaan zoals over hem geschreven staat, maar wee de mens door wie de Mensenzoon uitgeleverd wordt: het zou beter voor hem zijn als hij nooit geboren was.’

²² Terwijl ze aten, nam hij een brood, sprak het zegengebed uit, brak het brood, deelde het uit en zei: ‘Neem hiervan, dit is mijn lichaam.’ ²³ En hij nam een beker, sprak het dankgebed uit en gaf hun de beker, en allen dronken eruit. ²⁴ Hij zei tegen hen: ‘Dit is mijn bloed, het bloed van het verbond, dat voor velen vergoten wordt.’ ²⁵ Ik verzeker jullie: ik zal niet meer van de vrucht van de wijnstok drinken tot de dag komt dat ik er opnieuw van zal drinken in het koninkrijk van God.’

²⁶ Nadat ze de lofzang hadden gezongen, vertrokken ze naar de Olijfberg. ²⁷ Jezus zei tegen hen: ‘Jullie zullen allemaal ten val komen, want er staat geschreven: “Ik zal de herder doden, en de schapen zullen uiteengedreven worden.”’ ²⁸ Maar nadat ik uit de dood ben opgewekt, zal ik jullie voorgaan naar Galilea.’ ²⁹ Petrus zei tegen hem: ‘Misschien zal iedereen ten val komen, maar ik niet!’ ³⁰ Jezus antwoordde: ‘Ik verzeker je: juist jij zult me vannacht, nog voor de haan tweemaal gekraaid heeft, driemaal verloochenen.’ ³¹ Maar Petrus hield met grote stelligheid vol: ‘Al zou ik met u moeten sterven, ik zal u nooit verloochenen.’ Alle anderen zeiden iets dergelijks.

Nachtwake en arrestatie

³² Ze kwamen bij een olijfgaard die Getsemane heette, en hij zei tegen zijn leerlingen: ‘Blijven jullie hier zitten, terwijl ik ga bidden.’ ³³ Hij nam Petrus, Jakobus en Johannes met zich mee. Hij voelde zich onrustig en angstig worden ³⁴ en zei tegen hen: ‘Ik voel me dodelijk bedroefd; blijf hier waken.’ ³⁵ Hij liep nog een stukje verder, liet zich toen op de grond vallen en bad dat dit uur zo mogelijk aan hem voorbij mocht gaan. ³⁶ Hij zei: ‘Abba, Vader, voor u is alles mogelijk, neem deze beker van mij weg. Maar laat niet gebeuren wat ik wil, maar wat u wilt.’ ³⁷ Hij liep terug en zag dat zijn leerlingen lagen te slapen. Hij zei tegen Petrus: ‘Simon, slaap je? Kon je niet één uur waken?’ ³⁸ Blijf wakker en bid dat jullie niet in beproeving komen; de geest is wel gewillig, maar het lichaam is zwak.’ ³⁹ Weer ging hij weg om te bidden, met dezelfde woorden als daarvoor. ⁴⁰ Toen hij weer terugkwam, lagen ze opnieuw te slapen, want hun ogen vielen steeds dicht, en ze wisten niet wat ze hem moesten antwoorden. ⁴¹ Toen hij voor de derde maal terugkwam, zei hij tegen hen: ‘Liggen jullie daar nog steeds te slapen en te rusten? Het is zover: het ogenblik is gekomen waarop de Mensenzoon wordt uitgeleverd aan de zondaars.’ ⁴² Sta op, laten we gaan; kijk, hij die me uitlevert, is al vlakbij.’

43 Nog voor hij uitgesproken was, kwam Judas eraan, een van de twaalf, in gezelschap van een met zwaarden en knuppels bewapende bende, die door de hogepriesters, schriftgeleerden en oudsten was gestuurd. 44 Met hen had zijn verrader een teken afgesproken. Hij had gezegd: 'Degene die ik kus, die is het. Neem hem gevangen en voer hem weg onder strenge bewaking.' 45 Toen hij eraan kwam, liep hij recht op Jezus af, zei: 'Rabbi!' en kustte hem. 46 Ze grepen hem vast en namen hem gevangen. 47 Een van de omstanders trok een zwaard, ging de dienaar van de hogepriester te lijf en sloeg hem een oor af. 48 Jezus zei tegen hen: 'U bent er met zwaarden en knuppels op uitgetrokken om mij te arresteren, alsof ik een misdadiger ben! 49 Dagelijks was ik bij jullie in de tempel om onderricht te geven, en toen hebben jullie me niet gevangengenomen; maar dit gebeurt omdat de Schriften in vervulling moeten gaan.' 50 Toen lieten allen hem in de steek en vluchtten weg. 51 Een jongeman, die alleen een linnen kleed aanhad, probeerde bij hem te blijven, maar toen ook hij werd vastgegrepen, 52 liet hij het kleed in hun handen achter en vluchtte naakt weg.

Jezus verhoord en verloochend

53 Jezus werd meegevoerd naar het huis van de hogepriester om te worden voorgeleid, en alle hogepriesters, oudsten en schriftgeleerden kwamen daar bijeen. 54 Petrus volgde hem op een afstand tot op de binnenplaats van het huis van de hogepriester, waar hij tussen de knechten ging zitten en zich warmde aan het vuur.

55 De hogepriesters en het hele Sanhedrin probeerden iemand een getuigenverklaring tegen Jezus te laten afleggen op grond waarvan ze hem ter dood konden veroordelen, maar dat lukte hun niet; 56 want hoewel veel mensen een valse verklaring aflegden, waren hun getuigenissen niet eensluidend. 57 Toen kwamen er een paar met de volgende valse verklaring: 58 'We hebben hem horen zeggen: "Ik zal die door mensenhanden gemaakte tempel afbreken en in drie dagen een andere opbouwen die niet door mensenhanden gemaakt is."' 59 Maar ook op dit punt waren de getuigenverklaringen niet afdoende. 60 De hogepriester stond op en vroeg Jezus: 'Waarom antwoordt u niet? U hoort toch wat deze getuigen zeggen?' 61 Maar hij bleef zwijgen en antwoordde niet. Toen vroeg de hogepriester hem: 'Bent u de messias, de Zoon van de Gezegende?' 62 Jezus zei: 'Dat ben ik, en u zult de Mensenzoon aan de rechterhand van de Machtige zien zitten en hem zien komen op de wolken van de hemel.' 63 De hogepriester scheurde zijn kleren en zei: 'Waarvoor hebben we nog getuigen nodig? 64 U hebt de godslastering gehoord; wat is uw oordeel?' Allen oordeelden dat hij schuldig was en de doodstraf verdiende. 65 Toen begonnen sommigen hem te bespuwen; ze blinddoekten hem en sloegen hem in het gezicht en zeiden tegen hem: 'Profeteer nu maar!', en ook de dienaren onthaalden hem op vuistslagen.

66 Terwijl Petrus beneden op de binnenplaats was, kwam een van de dienstmeisjes van de hogepriester voorbij. 67 Toen ze Petrus bij het vuur zag zitten, keek ze hem aan en zei: 'Jij was ook bij die Jezus van Nazaret!' 68 Maar hij ontkende dat en zei: 'Ik weet niet waar je het over hebt, ik begrijp echt niet wat je bedoelt.' Hij ging naar buiten, naar het voorportaal, en er kraaide een haan. ✠

(14:68) naar het voorportaal, en er kraaide een haan – Andere handschriften lezen: 'naar het voorportaal'.

69 Toen het meisje hem daar weer zag, zei ze opnieuw, nu tegen de omstanders: 'Hij is een van hen!' 70 Maar hij ontkende het weer. En al gauw zeiden ook de omstanders tegen Petrus: 'Je bent wel degelijk een van hen, jij komt immers ook uit Galilea.' 71 Maar hij begon te vloeken en zwoer: 'Ik ken die man over wie jullie het hebben niet!' 72 En meteen kraaide de haan voor de tweede keer. En Petrus herinnerde zich dat Jezus tegen hem gezegd had: 'Voordat een haan tweemaal heeft gekraaid, zul je mij driemaal verloochenen.' En toen hem dat te binnen schoot, begon hij te huilen.

Jezus voor Pilatus

15

1's Ochtends in alle vroegte kwamen de hogepriesters, de oudsten en de schriftgeleerden en het hele Sanhedrin in vergadering bijeen. Na Jezus geboeid te hebben, brachten ze hem weg en leverden hem over aan Pilatus.

2 Pilatus vroeg hem: 'Bent u de koning van de Joden?' Hij antwoordde: 'U zegt het.' 3 De hogepriesters brachten allerlei beschuldigingen tegen hem in. 4 Pilatus vroeg hem toen: 'Waarom antwoordt u niet? U hoort toch waar ze u allemaal van beschuldigen?' 5 Maar Jezus zei helemaal niets meer, tot verwondering van Pilatus. 6 Pilatus had de gewoonte om op elk pesachfeest één gevangene vrij te laten op verzoek van het volk. 7 Op dat moment zat er een zekere Barabbas gevangen, samen met de andere opstandelingen die tijdens het oproer hadden vermoord. 8 Een grote groep mensen trok naar Pilatus en begon hem te vragen om ook nu te doen wat zijn gewoonte was. 9 Pilatus vroeg hun: 'Wilt u dat ik de koning van de Joden vrijlaat?' 10 Want hij begreep wel dat de hogepriesters hem uit afgunst hadden uitgeleverd. 11 Maar de hogepriesters hitsten de menigte op om te zeggen dat hij Barabbas moest vrijlaten. 12 Toen zei Pilatus tegen hen: 'Wat wilt u dan dat ik doe met die man die u de koning van de Joden noemt?' 13 En ze begonnen weer te schreeuwen. 'Kruisig hem!' riepen ze. 14 Pilatus vroeg: 'Wat heeft hij dan misdaan?' Maar ze schreeuwden nog harder: 'Kruisig hem!'

15 Omdat Pilatus de menigte tevreden wilde stellen, liet hij Barabbas vrij. Jezus leverde hij uit om gekruisigd te worden, nadat hij hem eerst nog had laten geselen.

Kruisiging

16 De soldaten leidden hem weg, het paleis (dat wil zeggen het pretorium) in, en riepen de hele cohort bijeen. 17 Ze trokken hem een purperen gewaad aan, vlochten een kroon van doornakken en zetten hem die op. 18 Daarna brachten ze hem hulde met de woorden: ‘Gegroet, koning van de Joden!’ 19 Ze sloegen hem met een rietstok tegen het hoofd en bespuwden hem, en bogen onderdanig voor hem. 20 Nadat ze hem zo hadden bespot, trokken ze hem het purperen gewaad uit en deden hem zijn kleren weer aan.

Toen brachten ze hem naar buiten om hem te kruisigen. 21 Ze dwongen een voorbijganger die net de stad binnenkwam, Simon van Cyrene, de vader van Alexander en Rufus, om het kruis te dragen. 22 Ze brachten hem naar Golgota, wat in onze taal ‘schedelplaats’ betekent. 23 Ze wilden hem met mirre vermengde wijn geven, maar hij nam die niet aan. 24 Ze kruisigden hem en verdeelden zijn kleren onder elkaar; ze dobbelden erom wie wat zou krijgen. 25 Het was in het derde uur na zonsopgang toen ze hem kruisigden. 26 Het opschrift met de aanklacht tegen hem luidde: ‘De koning van de Joden’. 27 Samen met hem kruisigden ze twee misdadigers, de een rechts van hem, de ander links. ✱

(15:27) Andere handschriften hebben een extra vers: ‘[28] Zo ging in vervulling wat de Schrift zegt: “Hij werd gerekend tot de wettelozen.”’

29 De voorbijgangers keken hoofdschuddend toe en dreven de spot met hem: ‘Ach, kijk nu toch eens! Jij die de tempel afbreekt en in drie dagen weer opbouwt, 30 red jezelf toch door van het kruis af te komen.’ 31 Ook de hogepriesters en de schriftgeleerden maakten onder elkaar zulke spottende opmerkingen: ‘Anderen heeft hij gered, maar zichzelf redden kan hij niet; 32 laat die messias, die koning van Israël, nu van het kruis afkomen. Als we dat zien, zullen we geloven!’ Ook de twee andere gekruisigden beschimpten hem.

33 Op het middaguur viel er een duisternis over het hele land, die drie uur aanhield. 34 Aan het einde daarvan, in het negende uur, riep Jezus met luide stem: ‘*Eloi, Eloi, lema sabachtani?*’, wat in onze taal betekent: ‘Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?’ 35 Toen de omstanders dat hoorden, zeiden enkelen van hen: ‘Hoor, hij roept Elia!’ 36 Iemand ging snel een spons halen, doordrenkte die met zure wijn, stak de spons op een stok en probeerde hem te laten drinken, terwijl hij zei: ‘Laten we eens kijken of Elia komt om hem eraf te halen.’ 37 Maar Jezus slaakte een luide kreet en blies de laatste adem uit. 38 En het voorhangsel van de tempel scheurde van boven tot onder in tweeën. 39 Toen de centurio, die recht tegenover hem stond, hem zo zijn laatste adem zag uitblazen, zei hij: ‘Werkelijk, deze mens was Gods Zoon.’

Graflegging

40 Van een afstand keken ook enkele vrouwen toe, onder wie Maria uit Magdala en Maria de moeder van Jakobus de jongere en van Joses, en Salome. 41 Toen hij in Galilea verbleef, waren deze vrouwen hem gevolgd en hadden ze voor hem gezorgd, net als vele andere vrouwen die met hem waren meegereisd naar Jeruzalem.

42 Toen de avond al gevallen was (het was de ‘voorbereidingsdag’, dat wil zeggen de dag voor de sabbat), 43 kwam Josef van Arimatea, een vooraanstaand raadsheer, die zelf ook de komst van het koninkrijk van God verwachtte. Hij raapte al zijn moed bijeen en ging naar Pilatus, die hij om het lichaam van Jezus vroeg. 44 Het bevreesde Pilatus dat hij al dood zou zijn en hij riep de centurio bij zich, aan wie hij vroeg of Jezus al gestorven was, 45 en toen de centurio dat bevestigd had, gaf hij het lijk aan Josef. 46 Josef kocht een stuk linnen, haalde Jezus van het kruis en wikkelde hem in het linnen. Daarna legde hij hem in een graf dat in de rots was uitgehouwen en rolde een steen voor de ingang.

47 Maria uit Magdala en Maria de moeder van Joses keken toe in welk graf hij werd gelegd.

Het lege graf

16

1 Toen de sabbat voorbij was, kochten Maria uit Magdala en Maria de moeder van Jakobus, en Salome geurige olie om hem te balsemen. 2 Op de eerste dag van de week gingen ze heel vroeg in de ochtend, vlak na zonsopgang, naar het graf. 3 Ze zeiden tegen elkaar: ‘Wie zal voor ons de steen voor de ingang van het graf weggrollen?’ 4 Maar toen ze opkeken, zagen ze dat de steen al was weggerold; het was een heel grote steen. 5 Toen ze het graf binnengingen, zagen ze rechts een in het wit geklede jongeman zitten. Ze schrokken vreselijk. 6 Maar hij zei tegen hen: ‘Wees niet bang. U zoekt Jezus, de man uit Nazaret die gekruisigd is. Hij is opgewekt uit de dood, hij is niet hier; kijk, dat is de plaats waar hij was neergelegd. 7 Ga terug en zeg tegen zijn leerlingen en tegen Petrus: “Hij gaat jullie voor naar Galilea, daar zullen jullie hem zien, zoals hij jullie heeft gezegd.”’

8 Ze gingen naar buiten en vluchtten bij het graf vandaan, want ze waren bevangen door angst en schrik. Ze waren zo erg geschrokken dat ze tegen niemand iets zeiden.

Na de opstanding

9 Toen hij vroeg op de eerste dag van de week uit de dood was opgestaan, verscheen hij eerst aan Maria uit Magdala, bij wie hij zeven demonen had uitgedreven. ✱

(16:9-20) In andere handschriften ontbreken deze verzen. Weer andere handschriften hebben na vers 8 en voor vers 9 nog de volgende tekst: ‘Alles wat hun opgedragen was, meldden zij in het kort aan de kring rond Petrus. Daarna stuurde Jezus zelf zijn leerlingen erop uit om van het oosten tot het westen de heilige en onvergankelijke boodschap van de eeuwige verlossing te verkondigen. Amen.’

10 Ze ging het nieuws vertellen aan de mensen die hem hadden vergezeld en die nu om hem treurden en rouwden. **11** Toen ze hoorden dat hij leefde en dat zij hem had gezien, geloofden ze het niet. **12** Daarna verscheen hij in een andere gedaante aan twee van hen toen ze buiten de stad aan het wandelen waren. **13** Ze gingen terug en vertelden het aan de anderen; maar ook zij werden niet geloofd. **14** Ten slotte verscheen hij aan de elf terwijl ze aan het eten waren, en hij verweet hun hun ongeloof en halsstarrigheid, omdat ze geen geloof hadden geschonken aan degenen die hem hadden gezien nadat hij uit de dood was opgewekt. **15** En hij zei tegen hen: ‘Trek heel de wereld rond en maak aan ieder schepsel het goede nieuws bekend. **16** Wie gelooft en gedoopt is zal worden gered, maar wie niet gelooft zal worden veroordeeld. **17** Degenen die tot geloof zijn gekomen, zullen herkenbaar zijn aan de volgende tekenen: in mijn naam zullen ze demonen uitdrijven, ze zullen spreken in onbekende talen, **18** met hun handen zullen ze slangen oppakken en als ze een dodelijk gif drinken zal dat hun niet deren, en ze zullen zieken weer gezond maken door hun de handen op te leggen.’

19 Nadat hij dit tegen hen had gezegd, werd de Heer Jezus in de hemel opgenomen en nam hij plaats aan de rechterhand van God. **20** En zij gingen op weg om overal het nieuws bekend te maken. De Heer hielp hen daarbij en zette hun verkondiging kracht bij met de tekenen die ermee gepaard gingen.

Proloog

1

¹ Nadat reeds velen zich tot taak hebben gesteld om een verslag te schrijven over de gebeurtenissen die zich in ons midden hebben voltrokken, ² en die ons zijn overgeleverd door degenen die vanaf het begin ooggetuigen zijn geweest en dienaren van het Woord zijn geworden, ³ leek het ook mij goed om alles van de aanvang af nauwkeurig na te gaan en deze gebeurtenissen in ordelijke vorm voor u, hooggeachte Theofilus, op schrift te stellen, ⁴ om u te overtuigen van de betrouwbaarheid van de zaken waarin u onderricht bent.

Aankondiging van de geboorte van Johannes

⁵ Toen Herodes koning van Judea was, leefde er een priester die Zacharias heette en tot de priesterafdeling Abia behoorde. Zijn vrouw, Elisabet, stamde af van Aäron. ⁶ Beiden waren vrome en gelovige mensen, die zich strikt aan alle geboden en wetten van de Heer hielden. ⁷ Ze hadden geen kinderen, want Elisabet was onvruchtbaar, en beiden waren al op leeftijd.

⁸ Toen de afdeling van Zacharias eens aan de beurt was om de priesterdienst te vervullen, ⁹ werd er volgens het gebruik van de priesters geloot en werd Zacharias door het lot aangewezen om het reukoffer op te dragen in het heiligdom van de Heer. ¹⁰ De samengestroomde menigte bleef buiten staan bidden terwijl het offer werd gebracht. ¹¹ Opeens verscheen hem een engel van de Heer, die aan de rechterkant van het reukofferaltaar stond. ¹² Zacharias schrok hevig bij het zien van de engel en hij werd door angst overvallen. ¹³ Maar de engel zei tegen hem: 'Wees niet bang, Zacharias, je gebed is verhoord: je vrouw Elisabet zal je een zoon baren, en je moet hem Johannes noemen. ¹⁴ Vreugde en blijdschap zullen je ten deel vallen, en velen zullen zich over zijn geboorte verheugen. ¹⁵ Hij zal groot zijn in de ogen van de Heer, en wijn en andere gegiste drank zal hij niet drinken. Hij zal vervuld worden met de heilige Geest terwijl hij nog in de schoot van zijn moeder is, ¹⁶ en hij zal velen uit het volk van Israël tot de Heer, hun God, brengen. ¹⁷ Als bode zal hij voor God uit gaan met de geest en de kracht van Elia om ouders met hun kinderen te verzoenen en om zondaars tot rechtvaardigheid te brengen, en zo zal hij het volk gereedmaken voor de Heer.'

¹⁸ Zacharias vroeg aan de engel: 'Hoe kan ik weten of dat waar is? Ik ben immers een oude man en ook mijn vrouw is al op leeftijd.' ¹⁹ De engel antwoordde: 'Ik ben Gabriël, die altijd in Gods nabijheid is, en ik ben uitgezonden om je dit goede nieuws te brengen. ²⁰ Maar omdat je geen geloof hebt gehecht aan mijn woorden, die op de voorbestemde tijd in vervulling zullen gaan, zul je stom zijn en niet kunnen spreken tot de dag waarop dit alles gaat gebeuren.'

²¹ De menigte stond buiten op Zacharias te wachten, en de mensen vroegen zich af waarom hij zo lang in het heiligdom bleef. ²² Maar toen hij naar buiten kwam, kon hij niets tegen hen zeggen. Ze begrepen dat hij in het heiligdom een visioen had gezien; hij maakte gebaren tegen hen, maar spreken kon hij niet. ²³ Toen zijn tempeldienst voorbij was, ging hij terug naar huis.

²⁴ Korte tijd later werd zijn vrouw Elisabet zwanger. Ze leefde vijf maanden lang in afzondering en zei bij zichzelf: ²⁵ De Heer heeft zich mijn lot aangetrokken. Hij heeft dit voor mij gedaan opdat de mensen me niet langer verachten.

Aankondiging van de geboorte van Jezus

²⁶ In de zesde maand zond God de engel Gabriël naar de stad Nazaret in Galilea, ²⁷ naar een meisje dat was uitgehuwelijkt aan een man die Jozef heette, een afstammeling van David. Het meisje heette Maria. ²⁸ Gabriël ging haar huis binnen en zei: 'Gegroet Maria, je bent begenadigd, de Heer is met je.' ²⁹ Ze schrok hevig bij het horen van zijn woorden en vroeg zich af wat die begroeting te betekenen had. ³⁰ Maar de engel zei tegen haar: 'Wees niet bang, Maria, God heeft je zijn gunst geschonken. ³¹ Luister, je zult zwanger worden en een zoon baren, en je moet hem Jezus noemen. ³² Hij zal een groot man worden en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd, en God, de Heer, zal hem de troon van zijn vader David geven. ³³ Tot in eeuwigheid zal hij koning zijn over het volk van Jakob, en aan zijn koningschap zal geen einde komen.'

³⁴ Maria vroeg aan de engel: 'Hoe zal dat gebeuren? Ik heb immers nog nooit gemeenschap met een man gehad.' ³⁵ De engel antwoordde: 'De heilige Geest zal over je komen en de kracht van de Allerhoogste zal je als een schaduw bedekken. Daarom zal het kind dat geboren wordt, heilig worden genoemd en Zoon van God. ³⁶ Luister, ook je familielid Elisabet is zwanger van een zoon, ondanks haar hoge leeftijd. Ze is nu, ook al hield men haar voor onvruchtbaar, in de zesde maand van haar zwangerschap, ³⁷ want voor God is niets onmogelijk.' ³⁸ Maria zei: 'De Heer wil ik dienen: laat er met mij gebeuren wat u hebt gezegd.' Daarna liet de engel haar weer alleen.

Maria en Elisabet

³⁹ Kort daarop reisde Maria in grote haast naar het bergland, naar een stad in Juda, ⁴⁰ waar ze het huis van Zacharias binnenging en Elisabet begroette. ⁴¹ Toen Elisabet de groet van Maria hoorde, sprong het kind op in haar schoot; ze werd vervuld met de heilige Geest ⁴² en riep luid: 'De meest gezegende ben je van alle vrouwen, en gezegend is de vrucht van je schoot! ⁴³ Wie ben ik dat de moeder van mijn Heer naar mij toe komt? ⁴⁴ Toen ik

je groet hoorde, sprong het kind van vreugde op in mijn schoot. ⁴⁵ Gelukkig is zij die geloofd heeft dat de woorden van de Heer in vervulling zullen gaan.’

⁴⁶ Maria zei:

‘Mijn ziel prijst en looft de Heer,

⁴⁷ mijn hart juicht om God, mijn redder:

⁴⁸ hij heeft oog gehad voor mij, zijn minste dienaar.

Alle geslachten zullen mij voortaan gelukkig prijzen,

⁴⁹ ja, grote dingen heeft de Machtige voor mij gedaan, heilig is zijn naam.

⁵⁰ Barmhartig is hij, van geslacht op geslacht, voor al wie hem vereert.

⁵¹ Hij toont zijn macht en de kracht van zijn arm

en drijft uiteen wie zich verheven wanen,

(1:51) *en drijft uiteen wie zich verheven wanen* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘de plannen van hoogmoedigen stuurt hij in de war’.

⁵² heersers stoot hij van hun troon

en wie gering is geeft hij aanzien.

⁵³ Wie honger heeft overlaadt hij met gaven, maar rijken stuurt hij weg met lege handen.

⁵⁴⁻⁵⁵ Hij trekt zich het lot aan van Israël, zijn dienaar, zoals hij aan onze voorouders heeft beloofd:

hij herinnert zich zijn barmhartigheid

jegens Abraham en zijn nageslacht,

tot in eeuwigheid.’

⁵⁶ Maria bleef ongeveer drie maanden bij haar, en ging toen terug naar huis.

De geboorte van Johannes

⁵⁷ Toen de dag van haar bevalling was aangebroken, bracht Elisabet een zoon ter wereld. ⁵⁸ Haar burens en verwanten hoorden hoe barmhartig de Heer voor haar was geweest, en ze verheugden zich samen met haar. ⁵⁹ Op de achtste dag kwamen ze het kind besnijden, en ze wilden het Zacharias noemen, naar zijn vader. ⁶⁰ Maar zijn moeder zei: ‘Nee, Johannes zal hij heten!’ ⁶¹ Ze zeiden tegen haar: ‘Er is niemand in je familie die zo heet.’ ⁶² Ze beduidden zijn vader te laten weten hoe hij het kind wilde noemen. ⁶³ Hij vroeg om een schrijftablet en schreef erop: ‘Johannes is zijn naam.’ Iedereen was verbaasd. ⁶⁴ En meteen werd de verlamming van zijn mond en zijn tong ongedaan gemaakt, en hij begon te spreken en loofde God. ⁶⁵ Alle omwonenden waren diep onder de indruk, en in heel het bergland van Judea werden deze gebeurtenissen besproken. ⁶⁶ Ieder die het hoorde bleef erover nadenken, en vroeg zich af: Hoe zal het verder gaan met dit kind? Want de machtige hand van de Heer beschermde hem.

⁶⁷ Zijn vader Zacharias werd vervuld met de heilige Geest en sprak deze profetie:

⁶⁸ ‘Geprezen zij de Heer, de God van Israël,

hij heeft zich om zijn volk bekommerd en het verlost.

⁶⁹ Een reddende kracht heeft hij voor ons opgewekt

uit het huis van David, zijn dienaar,

⁷⁰ zoals hij van oudsher heeft beloofd bij monde van zijn heilige profeten:

⁷¹ bevrijd zouden we worden van onze vijanden,

gered uit de greep van allen die ons haten.

⁷² Zo toont hij zich barmhartig jegens onze voorouders en herinnert hij zich zijn heilig verbond:

⁷³ de eed die hij gezworen had aan Abraham, onze vader,

dat wij, ⁷⁴ ontkomen aan onze vijanden,

hem zonder angst zouden dienen, ⁷⁵ toegewijd en oprecht,

altijd levend in zijn nabijheid.

⁷⁶ En jij, kind, jij zult genoemd worden: profeet van de Allerhoogste,

want voor de Heer zul je uit gaan om de weg voor hem gereed te maken,

⁷⁷ en om zijn volk bekend te maken met hun redding

door de vergeving van hun zonden.

⁷⁸ Dankzij de liefdevolle barmhartigheid van onze God

zal het stralende licht uit de hemel over ons opgaan

⁷⁹ en verschijnen aan allen die leven in duisternis

en verkeren in de schaduw van de dood,

zodat we onze voeten kunnen zetten op de weg van de vrede.’

80 Het kind groeide op en werd gesterkt door de Geest. Johannes leefde in de woestijn tot de dag aanbrak waarop hij zich kenbaar maakte aan het volk van Israël.

De geboorte van Jezus

2

1 In die tijd kondigde keizer Augustus een decreet af dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven. 2 Deze eerste volkstelling vond plaats tijdens het bewind van Quirinius over Syrië. 3 Iedereen ging op weg om zich te laten inschrijven, ieder naar de plaats waar hij vandaan kwam. 4 Jozef ging van de stad Nazaret in Galilea naar Judea, naar de stad van David die Betlehem heet, aangezien hij van David afstamde, 5 om zich te laten inschrijven samen met Maria, zijn aanstaande vrouw, die zwanger was. 6 Terwijl ze daar waren, brak de dag van haar bevalling aan, 7 en ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde hem in een doek en legde hem in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf van de stad.

8 Niet ver daarvandaan brachten herders de nacht door in het veld, ze hielden de wacht bij hun kudde. 9 Opeens stond er een engel van de Heer bij hen en werden ze omgeven door het stralende licht van de Heer, zodat ze hevig schrokken. 10 De engel zei tegen hen: ‘Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen, dat het hele volk met grote vreugde zal vervullen: 11 vandaag is in de stad van David voor jullie een redder geboren. Hij is de messias.*

(2:11) *de messias* – Zie de noot bij Matteüs 2:4.

de Heer. 12 Dit zal voor jullie het teken zijn: jullie zullen een pasgeboren kind vinden dat in een doek gewikkeld in een voederbak ligt.’ 13 En plotseling voegde zich bij de engel een groot hemels leger dat God prees met de woorden:

14 ‘Eer aan God in de hoogste hemel en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft.’*

(2:14) *en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft* – Andere handschriften lezen: ‘en vrede op aarde;

hij vindt vreugde in de mensen’.

15 Toen de engelen waren teruggegaan naar de hemel, zeiden de herders tegen elkaar: ‘Laten we naar Betlehem gaan om met eigen ogen te zien wat er gebeurd is en wat de Heer ons bekend heeft gemaakt.’ 16 Ze gingen meteen op weg, en troffen Maria aan en Jozef en het kind dat in de voederbak lag. 17 Toen ze het kind zagen, vertelden ze wat hun over dat kind was gezegd. 18 Allen die het hoorden stonden verbaasd over wat de herders tegen hen zeiden, 19 maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken. 20 De herders gingen terug, terwijl ze God loofden en prezen om alles wat ze gehoord en gezien hadden, precies zoals het hun was gezegd.

21 Toen er acht dagen verstreken waren en hij besneden zou worden, kreeg hij de naam Jezus, die de engel had genoemd nog voordat hij in de schoot van zijn moeder was ontvangen.

Toewijding van Jezus in de tempel

22 Toen de tijd was aangebroken dat ze zich overeenkomstig de wet van Mozes rein moesten laten verklaren, brachten ze hem naar Jeruzalem om hem aan de Heer aan te bieden, 23 zoals is voorgeschreven in de wet van de Heer: ‘Elke eerstgeboren zoon moet aan de Heer worden toegewijd.’ 24 Ook wilden ze het offer brengen dat de wet van de Heer voorschrijft: een koppel tortelduiven of twee jonge gewone duiven.

25 Er woonde toen in Jeruzalem een zekere Simeon. Hij was een rechtvaardig en vroom man, die uitzag naar de tijd dat God Israël vertroosting zou schenken, en de heilige Geest rustte op hem. 26 Het was hem door de heilige Geest geopenbaard dat hij niet zou sterven voordat hij de messias van de Heer zou hebben gezien. 27 Gedreven door de Geest kwam hij naar de tempel, en toen Jezus’ ouders hun kind daar binnenbrachten om met hem te doen wat volgens de wet gebruikelijk is, 28 nam hij het in zijn armen en loofde hij God met de woorden: 29 ‘Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede heengaan, zoals u hebt beloofd.

30 Want met eigen ogen heb ik de redding gezien
31 die u bewerkt hebt ten overstaan van alle volken:
32 een licht dat geopenbaard wordt aan de heidenen
en dat tot eer strekt van Israël, uw volk.’

33 Zijn vader en moeder*

(2:33) *Zijn vader en moeder* – Andere handschriften lezen: ‘Jozef en zijn moeder’.

waren verbaasd over wat er over hem werd gezegd. 34 Simeon zegende hen en zei tegen Maria, zijn moeder: ‘Weet wel dat velen in Israël door hem ten val zullen komen of juist zullen opstaan. Hij zal een teken zijn dat betwist wordt, 35 en zelf zult u als door een zwaard doorstoken worden. Zo zal de gezindheid van velen aan het licht komen.’

³⁶ Er was daar ook een profetes, Hanna, de dochter van Fanuël, uit de stam Aser. Ze was hoogbejaard; vanaf haar huwbare leeftijd had ze zeven jaar met haar man geleefd, ³⁷ en ze was nu al vierentachtig jaar weduwe. Ze was altijd in de tempel, waar ze God dag en nacht diende met vasten en bidden. ³⁸ Op dat moment kwam ze naar hen toe, bracht hulde aan God en sprak over het kind met allen die uitzagen naar de bevrijding van Jeruzalem.

³⁹ Toen ze alles overeenkomstig de wet van de Heer hadden gedaan, keerden ze terug naar Galilea, naar hun woonplaats Nazaret. ⁴⁰ Het kind groeide op, werd sterk en was begiftigd met wijsheid; Gods genade rustte op hem.

De twaalfjarige Jezus in de tempel

⁴¹ Zijn ouders gingen jaarlijks voor het pesachfeest naar Jeruzalem. ⁴² Toen hij twaalf jaar was, maakten ze weer hun gebruikelijke pelgrimstocht. ⁴³ Na afloop van het feest vertrokken ze naar huis, maar Jezus bleef in Jeruzalem achter zonder dat zijn ouders*

(2:43) *zijn ouders* – Andere handschriften lezen: ‘Jozef en zijn moeder’.

het wisten. ⁴⁴ In de veronderstelling dat hij zich bij het reisgezelschap bevond, reisden ze een hele dag voordat ze hem overal onder hun verwanten en bekenden begonnen te zoeken. ⁴⁵ Toen ze hem niet vonden, keerden ze terug naar Jeruzalem om hem daar te zoeken. ⁴⁶ Na drie dagen vonden ze hem in de tempel, waar hij tussen de leraren zat, terwijl hij naar hen luisterde en hun vragen stelde. ⁴⁷ Allen die hem hoorden stonden versteld van zijn inzicht en zijn antwoorden. ⁴⁸ Toen zijn ouders hem zagen, waren ze ontzet, en zijn moeder zei tegen hem: ‘Kind, wat heb je ons aangedaan? Je vader en ik hebben met angst in het hart naar je gezocht.’ ⁴⁹ Maar hij zei tegen hen: ‘Waarom hebt u naar me gezocht? Wist u niet dat ik in het huis van mijn Vader moest zijn?’ ⁵⁰ Maar ze begrepen niet wat hij tegen hen zei. ⁵¹ Hij reisde met hen terug naar Nazaret en was hun voortaan gehoorzaam. Zijn moeder sloot alles wat er met hem gebeurd was in haar hart. ⁵² Jezus groeide verder op en zijn wijsheid nam nog toe. Hij kwam steeds meer in de gunst bij God en de mensen.

Optreden van Johannes

3

¹ In het vijftiende jaar van de regering van keizer Tiberius, toen Pontius Pilatus Judea bestuurde, en Herodes tetrarch was over Galilea, zijn broer Filippus over het gebied van Iturea en Trachonitis, en Lysanias over Abilene, ² en toen Annas en Kafafas hogepriester waren, richtte God zich in de woestijn tot Johannes, de zoon van Zacharias. ³ Daar ging Johannes in de omgeving van de Jordaan verkondigen dat de mensen zich moesten laten dopen en tot inkeer moesten komen, om zo vergeving van zonden te verkrijgen, ⁴ zoals geschreven staat in het boek met de uitspraken van de profeet Jesaja:

‘Luid klinkt een stem in de woestijn:

“Maak de weg van de Heer gereed,
maak recht zijn paden!

⁵ Iedere kloof zal worden gedicht,
elke berg en heuvel geslecht,
kromme wegen recht gemaakt,
hobbelige wegen geëffend;

⁶ en al wat leeft zal zien hoe God redding brengt.”

⁷ Johannes zei tegen de mensen die massaal uitliepen om zich door hem te laten dopen: ‘Addergebroed, wie heeft jullie wijsgemaakt dat je veilig bent voor het komende oordeel? ⁸ Breng vruchten voort die een nieuw leven waardig zijn, en zeg niet meteen bij jezelf: Wij hebben Abraham als vader. Want ik zeg jullie: God kan uit deze stenen kinderen van Abraham verwekken! ⁹ Ja, de bijl ligt al aan de wortel van de boom: iedere boom die geen goede vruchten draagt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen.’

¹⁰ De mensen vroegen hem: ‘Wat moeten we dan doen?’ ¹¹ Hij antwoordde: ‘Wie twee stel onderkleden heeft, moet delen met wie er geen heeft, en wie eten heeft moet hetzelfde doen.’ ¹² Er kwamen ook tollenaars om zich te laten dopen, en die vroegen hem: ‘Meester, wat moeten wij doen?’ ¹³ Hij zei tegen hen: ‘Vorder niet meer dan wat jullie is opgedragen.’ ¹⁴ Ook soldaten kwamen hem vragen: ‘En wij, wat moeten wij doen?’ Tegen hen zei hij: ‘Jullie mogen niemand afpersen en je ook niet laten omkopen, neem genoeg met je soldij.’

¹⁵ Het volk was vol verwachting, en allen vroegen zich af of Johannes misschien de messias was, ¹⁶ maar Johannes zei tegen hen: ‘Ik doop jullie met water, maar er komt iemand die meer vermag dan ik; ik ben zelfs niet goed genoeg om de riem van zijn sandalen los te maken. Hij zal jullie dopen met de heilige Geest en met vuur; ¹⁷ hij houdt de wan in zijn hand om de dorsvloer te reinigen, het graan zal hij bijeenbrengen in zijn schuur en het kaf in onblusbaar vuur verbranden.’

¹⁸ Op deze en andere wijze spoorde hij de mensen aan en verkondigde hij hun het goede nieuws. ¹⁹ Maar de tetrarch Herodes, die door Johannes was terechtgewezen in verband met Herodias, de vrouw van zijn broer, en vanwege al zijn andere wandaden, ²⁰ voegde aan alle slechte dingen die hij had gedaan nog toe dat hij Johannes opsloot in de gevangenis.

21 Heel het volk liet zich dopen, en toen ook Jezus was gedoopt en hij aan het bidden was, werd de hemel geopend 22 en daalde de heilige Geest in de gedaante van een duif op hem neer, en er klonk een stem uit de hemel: 'Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde.'

Geslachtslijst van Jezus

23 Jezus begon zijn verkondiging toen hij ongeveer dertig jaar was. Hij was, zoals algemeen werd aangenomen, de zoon van Jozef, die de zoon was van Eli, 24 de zoon van Mattat, de zoon van Levi, de zoon van Melchi, de zoon van Jannai, de zoon van Josef, 25 de zoon van Mattatias, de zoon van Amos, de zoon van Naüm, de zoon van Hesli, de zoon van Naggai, 26 de zoon van Maät, de zoon van Mattatias, de zoon van Semeïn, de zoon van Josech, de zoon van Joda, 27 de zoon van Joanan, de zoon van Resa, de zoon van Zerubbabel, de zoon van Sealtiël, de zoon van Neri, 28 de zoon van Melchi, de zoon van Addi, de zoon van Kosam, de zoon van Elmadan, de zoon van Er, 29 de zoon van Jozua, de zoon van Eliëzer, de zoon van Jorim, de zoon van Mattat, de zoon van Levi,

30 de zoon van Simeon, de zoon van Juda, de zoon van Josef, de zoon van Jonan, de zoon van Eljakim, 31 de zoon van Melea, de zoon van Menna, de zoon van Mattatta, de zoon van Natan, de zoon van David, 32 de zoon van Isai, de zoon van Obed, de zoon van Boaz, de zoon van Selach, de zoon van Nachson, 33 de zoon van Amminadab, de zoon van Admin, de zoon van Arni, de zoon van Chesron, de zoon van Peres, de zoon van Juda, 34 de zoon van Jakob, de zoon van Isaak, de zoon van Abraham, de zoon van Terach, de zoon van Nachor, 35 de zoon van Serug, de zoon van Reü, de zoon van Peleg, de zoon van Eber, de zoon van Selach, 36 de zoon van Kenan, de zoon van Arpachsad, de zoon van Sem, de zoon van Noach, de zoon van Lamech, 37 de zoon van Metuselach, de zoon van Henoch, de zoon van Jered, de zoon van Mahalalel, de zoon van Kenan, 38 de zoon van Enos, de zoon van Set, de zoon van Adam, de zoon van God.

Jezus door de duivel op de proef gesteld

4

1 Vervuld van de heilige Geest trok Jezus weg van de Jordaan, en geleid door de Geest zwierf hij veertig dagen rond in de woestijn, 2 waar hij door de duivel op de proef werd gesteld. Al die tijd at hij niets, en toen de veertig dagen verstreken waren, had hij grote honger. 3 De duivel zei tegen hem: 'Als u de Zoon van God bent, beveel die steen dan in een brood te veranderen.' 4 Maar Jezus antwoordde: 'Er staat geschreven: "De mens leeft niet

van brood alleen.'"

(4:4) *De mens leeft niet van brood alleen* – Andere handschriften lezen: 'De mens leeft niet van brood alleen, maar van elk woord dat komt van God'.

5 Toen bracht de duivel hem naar een hooggelegen plaats en liet hem in een en hetzelfde ogenblik alle koninkrijken van de wereld zien. 6 De duivel zei tegen hem: 'Ik geef u de macht over dat alles en ook de roem die ermee gepaard gaat, want ik kan daarover beschikken en ik geef het aan wie ik wil; 7 als u in aanbidding voor mij neervalt, zal dat allemaal van u zijn.' 8 Maar Jezus antwoordde: 'Er staat geschreven: "Aanbid de Heer, uw God, vereer alleen hem.'" 9 De duivel bracht Jezus naar Jeruzalem en zette hem op het hoogste punt van de tempel, en hij zei tegen hem: 'Als u de Zoon van God bent, spring dan naar beneden. 10 Want er staat geschreven: "Zijn engelen zal hij opdracht geven om over u te waken." 11 En ook: "Op hun handen zullen zij u dragen, zodat u uw voet niet zult stoten aan een steen.'" 12 Maar Jezus antwoordde: 'Er is gezegd: "Stel de Heer, uw God, niet op de proef.'" 13 Toen de duivel Jezus aan al deze beproevingen had onderworpen, ging hij voor een tijd bij hem vandaan.

Optreden van Jezus in Nazaret

14 Jezus keerde, gesterkt door de Geest, terug naar Galilea. Het nieuws over hem verspreidde zich in de hele streek. 15 Hij gaf onderricht in de synagogen en werd door allen geprezen. 16 Hij kwam ook in Nazaret, waar hij was opgegroeid, en volgens zijn gewoonte ging hij op sabbat naar de synagoge. Toen hij opstond om voor te lezen, 17 werd hem de boekrol van de profeet Jesaja overhandigd, en hij rolde hem af tot de plaats waar geschreven staat:

18 'De Geest van de Heer rust op mij,
want hij heeft mij gezalfd.
Om aan armen het goede nieuws te brengen
heeft hij mij gezonden,
om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken
en aan blinden het herstel van hun zicht,
om onderdrukten hun vrijheid te geven,
19 om een genadejaar van de Heer uit te roepen.'

20 Hij rolde de boekrol op, gaf hem terug aan de dienaar en ging weer zitten; de ogen van alle aanwezigen in de synagoge waren op hem gericht. 21 Hij zei tegen hen: 'Vandaag hebben jullie deze schrifttekst in vervulling

horen gaan.' 22 Allen betuigden hem hun bijval en verwonderden zich over de genaderijke woorden die uit zijn mond vloeiden, en ze zeiden: 'Dat is toch de zoon van Jozef?' 23 En hij zei tegen hen: 'Ongetwijfeld zullen jullie me dit gezegde voorhouden: Geneesheer, genees uzelf. Doe alles waarvan wij gehoord hebben dat het in Kafarnaüm gebeurd is, ook hier in uw vaderstad.' 24 Hij vervolgde: 'Luister, ik zeg jullie dat geen enkele profeet welkom is in zijn vaderstad. 25 Maar ik zeg het jullie zoals het is: in de tijd van Elia, toen de hemel drie jaar en zes maanden lang gesloten bleef en er in het land een grote hongersnood uitbrak, waren er veel weduwen in Israël. 26 Toch werd Elia niet naar een van hen gezonden, maar naar een weduwe in Sarepta bij Sidon. 27 En in de tijd van de profeet Elisa waren er veel mensen in Israël die leden aan huidvraat, maar niemand van hen werd gereinigd, behalve de Syriër Naäman.' 28 Toen de aanwezigen in de synagoge dit hoorden, ontstaken ze in grote woede. 29 Ze sprongen op en dreven hem de stad uit, naar de rand van de berg waarop hun stad gebouwd was, om hem in de afgrond te storten. 30 Maar hij liep midden tussen hen door en vertrok.

Optreden van Jezus in Kafarnaüm

31 Hij ging naar Kafarnaüm, een stad in Galilea, waar hij de inwoners steeds op sabbat onderwees. 32 Ze waren diep onder de indruk van zijn onderricht, want hij sprak met gezag. 33 Er was in de synagoge iemand die bezeten was door een geest, een onreine demon, en deze schreeuwde luidkeels: 34 'Aah! Wat hebben wij met jou te maken, Jezus van Nazaret? Ben je gekomen om ons te vernietigen? Ik weet wel wie je bent, de heilige van God.' 35 Maar Jezus sprak hem streng toe en zei: 'Zwijg en ga uit hem weg!' De demon smeede de man op de grond en ging uit hem weg zonder hem te verwonden. 36 Allen waren verbijsterd. Ze bespraken het voorval met elkaar en zeiden: 'Wat zijn dat voor dingen die hij zegt? Hoe komt het dat hij het gezag en de macht heeft om onreine geesten zijn bevelen te geven zodat zij de mensen verlaten?' 37 Het nieuws over hem verspreidde zich overal in de streek.

38 Na het verlaten van de synagoge ging hij naar het huis van Simon. Simons schoonmoeder had hoge koorts, en ze vroeg Jezus om haar te helpen. 39 Hij boog zich over haar heen en sprak de koorts bestraffend toe. Die verliet haar, en meteen stond ze op en begon voor hen te zorgen. 40 Toen de zon was ondergegaan, brachten de mensen al hun zieken naar hem toe, aan welke kwaal ze ook leden. Hij legde hun een voor een de hand op en genas hen. 41 Hij dreef ook veel demonen uit, die schreeuwden: 'Jij bent de Zoon van God!' Hij sprak hen bestraffend toe en verbood hun iets te zeggen; ze wisten immers dat hij de messias was.

42 Bij het aanbreken van de dag vertrok hij en ging naar een eenzame plaats. De mensen gingen hem zoeken, en toen ze hem gevonden hadden probeerden ze hem ervan te weerhouden bij hen weg te gaan. 43 Maar hij zei tegen hen: 'Ook in de andere steden moet ik het goede nieuws over het koninkrijk van God brengen, want daarvoor ben ik gezonden.' 44 En hij maakte dat goede nieuws bekend in de synagoge van Judea.

Simon Petrus, Jakobus en Johannes geroepen

5

1 Toen hij eens aan de oever van het Meer van Gennesaret stond en het volk zich om hem verdrong om naar het woord van God te luisteren, 2 zag hij twee boten aan de oever van het meer liggen; de vissers waren eruit gestapt, ze waren bezig de netten te spoelen. 3 Hij stapte in een van de boten, die van Simon was, en vroeg hem een eindje van het land weg te varen; hij ging zitten en gaf de menigte onderricht vanuit de boot. 4 Toen hij was opgehouden met spreken, zei hij tegen Simon: 'Vaar naar diep water en gooi jullie netten uit om vis te vangen.' 5 Simon antwoordde: 'Meester, de hele nacht hebben we ons ingespannen en niets gevangen. Maar als u het zegt, zal ik de netten uitwerpen.' 6 En toen ze dat gedaan hadden, zwom er zo'n enorme school vissen in de netten dat die dreigden te scheuren. 7 Ze gebaarden naar de mannen in de andere boot dat die hen moesten komen helpen; nadat dezen bij hen waren gekomen, vulden ze de beide boten met zo veel vis dat ze bijna zonken. 8 Toen Simon Petrus dat zag, viel hij op zijn knieën voor Jezus neer en zei: 'Ga weg van mij, Heer, want ik ben een zondig mens.' 9 Hij was verbijsterd, net als allen die bij hem waren, over de enorme hoeveelheid vis die ze gevangen hadden; 10 zo verging het ook Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeüs, die met Simon samenwerkten. Jezus zei tegen Simon: 'Wees niet bang, voortaan zul je mensen vangen.' 11 En nadat ze de boten aan land hadden gebracht, lieten ze alles achter en volgden hem.

Genezing van huidvraat

12 In een van de steden waar hij kwam, stond er plotseling een man voor hem die door huidvraat getekend was. Toen hij Jezus zag, liet hij zich languit op de grond vallen en smeekte hem om hulp met de woorden: 'Heer, als u wilt, kunt u mij rein maken.' 13 Jezus stak zijn hand uit, raakte hem aan en zei: 'Ik wil het, word rein!' En meteen verdween zijn huidvraat. 14 Hij beval hem er met niemand over te spreken, maar zei: 'Ga u aan de priester laten zien en breng een offer voor uw reiniging, zoals Mozes heeft voorgeschreven, als getuigenis voor de mensen.' 15 Maar het nieuws over hem verspreidde zich juist verder, en grote mensenmassa's verzamelden zich om naar hem te luisteren en zich van hun ziekten te laten genezen. 16 Hijzelf trok zich geregeld terug op eenzame plaatsen om er te bidden.

Genezing en vergeving van zonden

17 Toen hij op een dag onderricht gaf, bevonden zich onder zijn gehoor ook Farizeeën en wetgeleerden die uit allerlei plaatsen in Galilea en Judea en uit Jeruzalem waren gekomen. De kracht van de Heer was werkzaam in hem, opdat hij zieken zou genezen. 18 Er kwamen een paar mannen met een verlamde op een draagbed, die ze naar binnen wilden brengen om hem voor Jezus neer te leggen. 19 Maar ze zagen geen kans om door de mensenmassa heen te komen, en dus gingen ze het dak op en lieten hem op het bed door een opening in het tegeldak naar beneden zakken tot vlak voor Jezus. 20 Toen hij hun geloof zag, zei hij tegen hem: 'Uw zonden zijn u vergeven.' 21 De schriftgeleerden en de Farizeeën begonnen zich af te vragen: Wie is die man dat hij deze godslasterlijke taal spreekt? Wie kan zonden vergeven dan God alleen? 22 Maar Jezus begreep wat ze dachten en zei tegen hen: 'Vanwaar toch al die bedenkingen? 23 Wat is gemakkelijker, te zeggen: "Uw zonden zijn u vergeven" of: "Sta op en loop"? 24 Ik zal u laten zien dat de Mensenzoon volmacht heeft om op aarde zonden te vergeven.' En hij zei tegen de verlamde: 'Ik zeg u, sta op, pak uw bed en ga naar huis.' 25 En onmiddellijk stond hij voor de ogen van alle aanwezigen op, pakte het bed waarop hij altijd had gelegen en vertrok naar huis, terwijl hij God loofde. 26 Allen stonden versteld en ze loofden God, en zeiden, vervuld van ontzag: 'Vandaag hebben we iets ongelooflijks gezien!'

Jezus bij Levi

27 Daarna ging hij naar buiten en zag hij bij het tolhuis een tollenaar zitten die Levi heette. Hij zei tegen hem: 'Volg mij!' 28 Levi stond op, liet alles achter en volgde hem. 29 Hij richtte in zijn huis een groot feestmaal voor hem aan, waarop een groot aantal tollenaars en anderen samen met Jezus aanwezig waren. 30 De Farizeeën en hun schriftgeleerden zeiden morrend tegen zijn leerlingen: 'Waarom eet en drinkt u met tollenaars en zondaars?' 31 Maar Jezus antwoordde: 'Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar wie ziek is wel; 32 ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar om zondaars aan te sporen een nieuw leven te beginnen.'

33 Ze zeiden tegen hem: 'De leerlingen van Johannes vasten dikwijls en zeggen hun gebeden, zoals ook de leerlingen van de Farizeeën doen, maar die van u eten en drinken maar.' 34 Jezus zei: 'U kunt toch niet verlangen dat de bruiloftsgasten vasten zolang de bruidegom bij hen is? 35 Maar er komt een dag dat de bruidegom bij hen wordt weggehaald, en dan is het hun tijd om te vasten.' 36 Hij vertelde hun ook een gelijkenis: 'Niemand scheurt een lap van een nieuwe mantel om daarmee een oude mantel te verstellen, want dan scheurt hij de nieuwe, terwijl de lap niet bij de oude past. 37 En niemand giet jonge wijn in oude leren zakken, want dan scheuren de zakken door de jonge wijn en wordt de wijn verspild, terwijl de zakken verloren gaan. 38 Jonge wijn moet in nieuwe zakken worden gedaan. 39 Maar niemand die oude wijn gedronken heeft, wil jonge; hij zegt immers: "De oude wijn is goed!"'

Jezus en de sabbat

6

1 Toen Jezus op sabbat eens door de korenvelden liep, begonnen zijn leerlingen aren te plukken. Ze wreven die stuk tussen hun handen en aten ervan. 2 Enkele Farizeeën zeiden echter: 'Waarom doet u iets dat op sabbat niet mag?' 3 Jezus antwoordde: 'Hebt u dan niet gelezen wat David deed toen hij en zijn metgezellen honger hadden, 4 hoe hij het huis van God binnenging, de toonbroden nam, ervan at en ze uitdeelde aan zijn mannen, ook al mogen alleen de priesters van die broden eten?' 5 En hij voegde eraan toe: 'De Mensenzoon is heer en meester over de sabbat.'

6 Op een andere sabbat ging hij naar de synagoge, waar hij onderricht gaf. Daar was ook iemand met een verschrompelde rechterhand. 7 De schriftgeleerden en de Farizeeën letten op hem om te zien of hij op sabbat iemand zou genezen, want dan zouden ze hem op grond daarvan kunnen aanklagen. 8 Maar hij wist wat ze van plan waren en zei tegen de man met de verschrompelde hand: 'Sta op en kom in het midden staan.' Dat deed de man. 9 Jezus zei tegen de Farizeeën en schriftgeleerden: 'Ik vraag u of men op sabbat goed mag doen of kwaad, of men een leven mag redden of verloren laten gaan.' 10 Nadat hij hen een voor een had aangekeken, zei hij tegen de man: 'Strek uw hand uit.' Dat deed hij en er kwam weer leven in zijn hand. 11 De schriftgeleerden en de Farizeeën raakten bijna buiten zinnen en begonnen onderling te overleggen wat ze met Jezus zouden doen.

Aanstelling van de twaalf apostelen

12 Op een van die dagen trok Jezus zich terug op de berg om te bidden. De hele nacht bleef hij tot God bidden. 13 Toen de dag aanbrak, riep hij de leerlingen bij zich en koos twaalf van hen uit, die hij apostelen noemde: 14 Simon, aan wie hij de naam Petrus gaf, diens broer Andreas, Jakobus en Johannes, Filippus en Bartolomeüs, 15 Matteüs en Tomas, Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon, die de IJveraar genoemd wordt, 16 Judas, de zoon van Jakobus, en Judas Iskariot, die een verrader werd.

Onderricht aan de leerlingen

17 Toen hij met hen de berg was afgedaald, bleef hij staan op een plaats waar het vlak was. Daar had een groot aantal van zijn leerlingen zich verzameld, evenals een menigte mensen uit heel Judea en Jeruzalem en uit de kuststreek van Tyrus en Sidon. 18 Ze waren gekomen om naar hem te luisteren en zich van hun ziekten te laten genezen; ook degenen die gekweld werden door onreine geesten werden genezen, 19 en de hele menigte probeerde hem aan te raken, want er ging een kracht van hem uit die allen genas.

20 Hij richtte zijn blik op zijn leerlingen en zei: ‘Gelukkig jullie die arm zijn, want van jullie is het koninkrijk van God. 21 Gelukkig jullie die honger hebben, want je zult verzadigd worden. Gelukkig wie nu huilt, want je zult lachen. 22 Gelukkig zijn jullie wanneer de mensen jullie omwille van de Mensenzoon haten en buitensluiten en beschimpen en je naam door het slijk halen. 23 Wees verheugd als die dag komt en spring op van blijdschap, want jullie zullen rijkelijk beloond worden in de hemel. Vergeet niet dat hun voorouders de profeten op dezelfde wijze hebben behandeld.

24 Maar wee jullie die rijk zijn, jullie hebben je deel al gehad. 25 Wee jullie die nu verzadigd zijn, want je zult hongeren. Wee jullie die nu lachen, want je zult treuren en huilen. 26 Wee jullie wanneer alle mensen lovend over je spreken, want hun voorouders hebben de valse profeten op dezelfde wijze behandeld.

27 Tot jullie die naar mij luisteren zeg ik: heb je vijanden lief, wees goed voor wie jullie haten, 28 zegen wie jullie vervloeken, bid voor wie jullie slecht behandelen. 29 Als iemand je op de wang slaat, bied hem dan ook de andere wang aan, en weiger iemand die je je bovenkleed afneemt niet ook je onderkleed. 30 Geef aan ieder die iets van je vraagt, en eis je bezit niet terug als iemand het je afneemt. 31 Behandel anderen zoals je wilt dat ze jullie behandelen. 32 Is het een verdienste als je liefhebt wie jullie liefhebben? Want ook de zondaars hebben degenen lief die hen liefhebben. 33 En is het een verdienste als je weldaden bewijst aan wie weldaden bewijzen aan jullie? Ook de zondaars handelen zo. 34 En is het een verdienste als je geld leent aan degenen van wie jullie iets terug verwachten? Ook zondaars lenen geld aan zondaars in de verwachting alles terug te krijgen. 35 Nee, heb je vijanden lief, doe goed en leen geld aan anderen zonder iets terug te verwachten; dan zullen jullie rijkelijk worden beloond, en zullen jullie kinderen van de Allerhoogste zijn, want ook hij is goed voor wie ondankbaar en kwaadwillig is.

36 Wees barmhartig zoals jullie Vader barmhartig is. 37 Oordeel niet, dan zal er niet over je geoordeeld worden. Veroordeel niet, dan zul je niet veroordeeld worden. Vergeef, dan zal je vergeven worden. 38 Geef, dan zal je gegeven worden; een goede, stevig aangedrukte, goed geschudde en overvolle maat zal je worden toebedeeld. Want de maat die je voor anderen gebruikt, zal ook voor jullie worden gebruikt.’

39 Hij sprak ook in gelijkenissen tegen hen: ‘Kan de ene blinde de andere blinde leiden? Vallen ze dan niet beiden in een kuil? 40 Een leerling staat niet boven zijn leermeester; pas als iemand zich alles heeft eigen gemaakt, zal hij de gelijke zijn van zijn leermeester.

41 Waarom kijk je naar de splinter in het oog van je broeder of zuster, terwijl je de balk in je eigen oog niet opmerkt? 42 Hoe kun je tegen hen zeggen: “Laat mij de splinter in je oog verwijderen,” terwijl je de balk in je eigen oog niet ziet? Huichelbaar, verwijder eerst de balk uit je eigen oog, pas dan zul je scherp genoeg zien om de splinter in het oog van je broeder of zuster te verwijderen.

43 Een goede boom brengt geen slechte vruchten voort, en evenmin brengt een slechte boom goede vruchten voort. 44 Elke boom kun je aan zijn vruchten kennen, want van distels pluk je geen vijgen en van doornstruiken geen druiven. 45 Een goed mens brengt uit de goede schatkamer van zijn hart het goede voort, maar een slecht mens brengt uit zijn slechte schatkamer het kwade voort; want waar het hart vol van is daar loopt de mond van over.

46 Waarom roepen jullie “Heer, Heer” tegen mij, maar doen jullie niet wat ik zeg? 47 Ik zal jullie vertellen op wie degene lijkt die bij me komt, naar mijn woorden luistert en ernaar handelt: 48 hij lijkt op iemand die bij het bouwen van zijn huis een diep gat groef en het fundament op rotsgrond legde. Toen er een overstroming kwam, beukte het water tegen het huis, maar het stortte niet in omdat het degelijk gebouwd was. 49 Wie wel naar mijn woorden luistert maar niet doet wat ik zeg, lijkt op iemand die een huis bouwde zonder fundament, zodat het meteen instortte toen het water ertegen beukte en er alleen een bouwval overbleef.’

Genezing en dodenopwekking

7

1 Toen Jezus aan het eind was gekomen van zijn toespraak tot de menigte ging hij Kafarnaüm in. 2 Een centurio die daar woonde had een slaaf die ernstig ziek was en op sterven lag; de centurio was erg op deze slaaf gesteld. 3 Toen hij over Jezus hoorde, zond hij enkele Joodse leiders naar hem toe om hem te vragen bij hem te komen en zijn slaaf van de dood te redden. 4 Toen ze bij Jezus waren gekomen, drongen ze er bij hem op aan mee te gaan. Ze zeiden: ‘De man die u dit verzoekt, verdient het dat u hem deze gunst bewijst. 5 Want hij is ons volk goedgezind en heeft voor ons de synagoge laten bouwen.’ 6 Jezus ging samen met hen op weg. Hij was al niet ver meer van het huis verwijderd, toen de centurio enkele vrienden naar hem toe stuurde met de mededeling: ‘Heer, spaar u de moeite, want ik ben het niet waard dat u onder mijn dak komt. 7 Daarom ook achtte ik mij niet waardig om zelf naar u toe te gaan. Maar u hoeft maar te spreken en mijn knecht zal genezen zijn. 8 Ook ik ben iemand die onder andermans gezag staat en zelf weer soldaten onder zich heeft, en als ik tegen een soldaat zeg: “Ga!” dan gaat hij, en tegen een andere: “Kom!” dan komt hij, en als ik tegen mijn slaaf zeg: “Doe dit!” dan doet hij het.’ 9 Toen Jezus dit hoorde, verbaasde hij zich over hem; hij keerde zich om naar de menigte die hem volgde en zei: ‘Ik zeg jullie, zelfs in Israël heb ik niet zo’n groot geloof gevonden!’ 10 Toen de vrienden van de centurio terugkeerden naar zijn huis, troffen ze daar de slaaf in goede gezondheid aan.

11 Niet lang daarna ging Jezus naar een stad die Naïn heet, en zijn leerlingen en een grote menigte gingen met hem mee. 12 Toen hij de poort van de stad naderde, werd er net een dode naar buiten gedragen, de enige zoon van een weduwe. Een groot aantal mensen vergezelde haar. 13 Toen de Heer haar zag, werd hij door medelijden bewogen en zei tegen haar: 'Weeklaag niet meer.' 14 Hij kwam dichterbij, raakte de lijkbaar aan – de dragers bleven stilstaan – en zei: 'Jongeman, ik zeg je: sta op!' 15 De dode richtte zich op en begon te spreken, en Jezus gaf hem terug aan zijn moeder. 16 Allen werden vervuld van ontzag en loofden God met de woorden: 'Een groot profeet is onder ons opgestaan,' en: 'God heeft zich om zijn volk bekommerd!' 17 Het nieuws over hem verspreidde zich in heel Judea en in de wijde omtrek.

Jezus en Johannes

18 Johannes kreeg van zijn leerlingen bericht over al deze gebeurtenissen. Hij riep twee van zijn leerlingen bij zich 19 en stuurde hen naar de Heer, aan wie ze moesten vragen: 'Bent u degene die komen zou of moeten we een ander verwachten?' 20 Toen de mannen bij hem gekomen waren, zeiden ze: 'Johannes de Doper heeft ons naar u gezonden om u te vragen: "Bent u degene die komen zou of moeten we een ander verwachten?"' 21 Hij genas toen juist veel mensen van ziekten en allerlei aandoeningen en van boze geesten en hij gaf tal van blinden het gezichtsvermogen terug. 22 Hij antwoordde: 'Zeg tegen Johannes wat jullie gezien en gehoord hebben: blinden kunnen weer zien, verlamden weer lopen, mensen met huidvraat worden gereinigd en doven kunnen weer horen, doden worden opgewekt, aan armen wordt het goede nieuws bekendgemaakt. 23 Gelukkig is degene die aan mij geen aanstoot neemt.'

24 Toen de afgezanten van Johannes vertrokken waren, zei hij tegen de menigte over Johannes het volgende: 'Waar zijn jullie in de woestijn naar gaan kijken? Naar het wuiven van het riet in de wind? 25 Wat zijn jullie dan gaan zien? Een mens die zich in fraaie gewaden hulde? Welnee, want wie voornam kleding draagt en in weelde leeft, woont in een paleis. 26 Wat zijn jullie dan wel gaan zien? Een profeet? Jazeker, zeg ik jullie, en zelfs meer dan een profeet. 27 Hij is degene over wie geschreven staat: "Let op, ik zend mijn bode voor je uit, hij zal een weg voor je banen." 28 Ik zeg jullie: van allen die geboren zijn uit een vrouw is niemand groter dan Johannes, maar in het koninkrijk van God is de kleinste nog groter dan hij.'

29 Alle mensen die dit hoorden, ook de tollenaars, brachten hulde aan God en zijn gerechtigheid: zij hadden zich immers door Johannes laten dopen. 30 Maar de Farizeeën en wetgeleerden verwierpen het plan van God: zij hadden zich immers niet door hem laten dopen.

31 'Waarmee zal ik dan de mensen van deze generatie vergelijken, waarop lijken ze? 32 Ze lijken op kinderen die op het marktplein zitten en elkaar toeroepen: "Toen we voor jullie op de fluit speelden, wilden jullie niet dansen, toen we een klaaglied zongen, wilden jullie niet treuren."

33 Want Johannes de Doper is gekomen, hij eet geen brood en drinkt geen wijn, en jullie zeggen: "Hij is door een demon bezeten." 34 De Mensenzoon is gekomen, hij eet en drinkt wel, en jullie zeggen: "Kijk, wat een veelvraat, wat een dronkaard, die vriend van tollenaars en zondaars." 35 En toch is de Wijsheid door al haar kinderen in het gelijk gesteld.'

De liefde van een zondares

36 Een van de Farizeeën nodigde hem uit voor de maaltijd, en toen hij het huis van de Farizeeër was binnengegaan, ging hij aan tafel aanliggen. 37 Een vrouw die in de stad bekendstond als zondares had gehoord dat hij bij de Farizeeër thuis zou eten, en ze ging naar het huis met een albasten flesje met geurige olie. 38 Ze ging achter Jezus staan, aan het voeteneinde van het aanligbed; ze hilde en zijn voeten werden nat door haar tranen. Ze droogde ze met haar haar, kuste ze en wreef ze in met de olie. 39 Toen de Farizeeër die hem had uitgenodigd dit zag, zei hij bij zichzelf: Als hij een profeet was, zou hij weten wie de vrouw is die hem aanraakt, dat ze een zondares is. 40 Maar Jezus zei tegen hem: 'Simon, ik heb je iets te zeggen.' 'Meester, spreek!' zei hij. 41 'Er was eens een geldschietter die twee schuldenaars had: de een was hem vijfhonderd denarie schuldig, de ander vijftig. 42 Omdat ze het geld niet konden terugbetalen, schold hij beiden hun schuld kwijt. Wie van de twee zal hem de meeste liefde betonen?' 43 Simon antwoordde: 'Ik veronderstel degene aan wie hij het grootste bedrag heeft kwijtgescholden.' Hij zei tegen hem: 'Dat is juist geoordeeld.' 44 Toen draaide hij zich om naar de vrouw en vroeg aan Simon: 'Zie je deze vrouw? Ik ben in jouw huis te gast, en je hebt me geen water voor mijn voeten gegeven; maar zij heeft met haar tranen mijn voeten natgemaakt en ze met haar haar afgedroogd. 45 Je hebt me niet begroet met een kus; maar zij heeft, sinds ik hier binnenkwam, onophoudelijk mijn voeten gekust. 46 Je hebt mijn hoofd niet met olie ingewreven; maar zij heeft met geurige olie mijn voeten ingewreven. 47 Daarom zeg ik je: haar zonden zijn haar vergeven, al waren het er vele, want ze heeft veel liefde betoond; maar wie weinig wordt vergeven, betoont ook weinig liefde.' 48 Toen zei hij tegen haar: 'Uw zonden zijn u vergeven.' 49 Zijn tafelgenoten dachten bij zichzelf: Wie is hij, dat hij zelfs zonden vergeeft? 50 Hij zei tegen de vrouw: 'Uw geloof heeft u gered; ga in vrede.'

Verkondiging van het koninkrijk van God

8

1 Kort daarop begon hij rond te trekken van stad tot stad en van dorp tot dorp om het goede nieuws over het koninkrijk van God te verkondigen. De twaalf vergezelden hem, 2 en ook enkele vrouwen die van boze geesten en ziekten genezen waren: Maria uit Magdala, bij wie zeven demonen waren uitgedreven, 3 Johanna, de vrouw van Chusas, de rentmeester van Herodes, en Susanna – en nog tal van anderen, die uit hun eigen middelen voor hen zorgden.

4 Toen er vanuit de steden mensen naar hem toe gekomen waren en er zich een grote menigte verzameld had, vertelde hij deze gelijkenis: 5 'Iemand ging eens naar zijn land om te zaaien. Terwijl hij daarmee bezig was, viel er wat zaad op de weg. Het werd vertrapt en door de vogels opgegeten. 6 Er viel ook wat zaad op rotsachtige bodem, maar toen het opschoot, droogde het uit door gebrek aan water. 7 Ander zaad viel tussen de distels, en toen de distels opschoten verstikten ze het. 8 Maar er viel ook wat zaad in vruchtbare aarde, en dat bracht honderdvoudig vrucht voort toen het was opgeschoten.' Hij voegde er met luide stem aan toe: 'Wie oren heeft om te horen, moet goed luisteren.'

9 Zijn leerlingen vroegen hem wat deze gelijkenis betekende. 10 Hij antwoordde: 'Jullie mogen de geheimen van het koninkrijk van God kennen, maar de anderen krijgen alles in gelijkenissen te horen, opdat ze zien zonder inzicht en horen zonder iets te begrijpen. 11 Dit is de betekenis van de gelijkenis: Het zaad is het woord van God. 12 Het zaad op de weg, dat zijn zij die geluisterd hebben, maar daarna komt de duivel en graait het woord weg uit hun hart, om te voorkomen dat ze worden gered door te geloven. 13 Het zaad op de rotsachtige bodem, dat zijn zij die het woord vol vreugde aannemen wanneer ze het horen, maar het schiet geen wortel; ze geloven zolang het hun goed uitkomt, maar als ze op de proef worden gesteld, worden ze afvallig. 14 Het zaad dat tussen de distels valt, dat zijn zij die wel geluisterd hebben, maar door zorgen en rijkdom en de genoegens van het leven worden ze gaandeweg verstikt, zodat ze geen vrucht dragen. 15 Het zaad in de vruchtbare grond, dat zijn zij die met een goed en eerlijk hart naar het woord hebben geluisterd, het koesteren en door standvastigheid vrucht dragen.

16 Wie een lamp heeft aangestoken, dooft hem niet meteen weer door hem te bedekken en zet hem ook niet onder een bed, nee, hij plaatst hem op een standaard, zodat iedereen die binnenkomt het licht ziet. 17 Want niets dat verborgen is blijft geheim; alles wat verborgen is zal bekend worden en aan het licht komen. 18 Let dus goed op hoe jullie luisteren: want wie iets heeft zal nog meer krijgen; maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij denkt te hebben worden ontnomen.'

19 Zijn moeder en zijn broers kwamen naar hem toe, maar ze konden niet bij hem komen vanwege de menigte. 20 Zijn toehoorders zeiden tegen hem: 'Uw moeder en uw broers staan buiten, ze willen u spreken.' 21 Maar hij antwoordde: 'Mijn moeder en mijn broers zijn degenen die naar het woord van God luisteren en ernaar handelen.'

Naar de overkant van het meer

22 Op een van die dagen stapte hij in een boot, samen met zijn leerlingen, en zei tegen hen: 'Laten we naar de overkant van het meer gaan,' en ze voeren het meer op. 23 Onderweg viel hij in slaap. Er kwam een wervelstorm opzetten, zodat de boot water maakte en dreigde te zinken. 24 Ze maakten hem wakker en riepen: 'Meester, Meester, we vergaan!' Hij stond op en sprak de wind en de golven bestraffend toe. Daarop ging de wind liggen en kwam het water tot rust. 25 Hij vroeg hun: 'Waar is jullie geloof?' De leerlingen waren geschrokken en zeiden vol verbazing tegen elkaar: 'Wie is hij toch, dat zelfs de wind en het water zijn bevelen gehoorzamen?'

26 Ze voeren verder naar het gebied van de Gerasenen, dat tegenover Galilea ligt. 27 Toen hij aan land stapte, kwam hem vanuit de stad een man tegemoet die door demonen bezeten was. Deze man droeg al geruime tijd geen kleren meer en woonde niet in een huis, maar in de rotsgraven. 28 Toen hij Jezus zag, viel hij schreeuwend voor hem neer en riep luidkeels: 'Wat heb ik met jou te maken, Jezus, Zoon van de allerhoogste God? Ik smeed je, doe me geen pijn!' 29 Jezus stond namelijk op het punt de onreine geest te bevelen uit de man weg te gaan. Want die had hem al heel lang in zijn macht, en gewoonlijk werd de man voor de veiligheid aan handen en voeten geboeid, maar telkens trok hij de boeien kapot en werd hij door de demon naar eenzame plaatsen gedreven. 30 Jezus vroeg hem: 'Hoe heet je?' Hij antwoordde: 'Legioen' – er woonden namelijk veel demonen in hem. 31 Ze smeekten hem hun niet te bevelen naar de onderwereld te gaan. 32 Op de berghelling liep op dat ogenblik een grote kudde varkens te grazen, en de demonen smeekten Jezus om hun toe te staan hun intrek in de varkens te nemen. Hij stond hun dat toe. 33 Toen ze uit de man waren weggegaan, trokken ze in de varkens, waarop de kudde de steile helling afstormde, het meer in, en verdrong. 34 Toen de varkenshoeders dat zagen, sloegen ze op de vlucht en vertelden in de stad en in de dorpen wat er was gebeurd. 35 Vele mensen gingen op weg om met eigen ogen te zien wat er was voorgevallen. Toen ze bij Jezus kwamen, troffen ze daar de man aan uit wie de demonen waren weggegaan. Hij zat aan Jezus' voeten, gekleed en bij zijn volle verstand, en toen ze dat zagen, werden ze door schrik bevangen. 36 Degenen die alles gezien hadden, vertelden hun hoe de bezetene was gered. 37 En de hele mensenmenigte uit het gebied van de Gerasenen verzocht hem hen te verlaten, want angst en ontzetting hadden hen aangegrepen. Jezus stapte in de boot om terug te gaan. 38 De man bij wie de demonen waren weggegaan, vroeg hem met aandrang bij hem te mogen blijven. Maar hij stuurde hem weg met de woorden: 39 'Ga terug naar huis en vertel alles wat God voor u heeft gedaan.' Hij ging weg en maakte overal in de stad bekend wat Jezus voor hem had gedaan.

Genezing en dodenopwekking

40 Toen Jezus terugkeerde, werd hij door de menigte opgewacht; iedereen stond naar hem uit te kijken. 41 Er was ook een man onder hen die Jairus heette, een leider van een synagoge. Hij kwam op Jezus af, viel aan zijn voeten neer en smeekte hem mee te gaan naar zijn huis, 42 want hij had een dochter van ongeveer twaalf jaar oud, die op sterven lag; ze was zijn enige kind. Toen Jezus op weg ging, begonnen de mensen van alle kanten te duwen. 43 Een vrouw die al twaalf jaar aan bloedverlies leed – en door niemand genezen had kunnen worden, al had ze haar hele kapitaal aan artsen uitgegeven – 44 naderde hem van achteren en raakte de zoom van zijn bovenkleed aan; meteen hield de bloedvloeïing op. 45 Jezus vroeg: ‘Wie heeft mij aangeraakt?’ Iedereen ontkende de aanraking en Petrus zei: ‘Meester, de mensen om u heen staan te duwen en te dringen!’ 46 Maar Jezus zei: ‘Iemand heeft me aangeraakt, want ik heb kracht uit me voelen wegstromen.’ 47 Toen het de vrouw duidelijk werd dat haar aanraking niet onopgemerkt was gebleven, kwam ze trillend naar voren, viel voor hem neer en legde ten overstaan van de hele menigte uit waarom ze hem had aangeraakt en hoe ze meteen was genezen. 48 Hij zei tegen haar: ‘Uw geloof heeft u gered; ga in vrede.’

49 Nog voor hij uitgesproken was, kwam er iemand uit het huis van Jairus tegen de leider van de synagoge zeggen: ‘Uw dochter is gestorven. Val de meester niet langer lastig.’ 50 Maar Jezus hoorde het en zei: ‘Wees niet bang, maar geloof, dan zal ze worden gered.’ 51 Toen hij bij het huis kwam, stond hij niemand toe om met hem naar binnen te gaan behalve Petrus, Johannes en Jakobus, en de vader en moeder van het meisje. 52 Alle aanwezigen waren aan het weklagen en sloegen zich van verdriet op de borst. Hij zei: ‘Houd op met klagen, want ze is niet gestorven maar slaapt.’ 53 Ze lachten hem uit, omdat ze wisten dat ze gestorven was. 54 Hij nam haar hand vast en zei met luide stem: ‘Meisje, sta op!’ 55 Haar levensadem keerde terug en ze stond meteen op. Hij gaf opdracht haar iets te eten te geven. 56 Haar ouders waren verbijsterd; hij gebood hun tegen niemand te zeggen wat er was gebeurd.

Uitzending van de twaalf

9

1 Hij riep de twaalf bij zich en gaf hun macht en gezag over alle demonen, en de kracht om ziekten te genezen. 2 Daarna zond hij hen uit om het koninkrijk van God te verkondigen en zieken te genezen. 3 Hij zei tegen hen: ‘Neem niets mee voor onderweg, geen stok, geen reistas, geen brood en geen geld, en ook geen extra kleren. 4 Blijf in het huis waar je onderdak hebt gevonden tot je van daar weer verdergaat. 5 Als ze jullie niet willen ontvangen, schud dan het stof van je voeten ten teken dat je niets meer met hen te maken wilt hebben.’ 6 Ze gingen op weg en trokken van de ene plaats naar de andere, terwijl ze het goede nieuws verkondigden en overal zieken genazen.

7 Herodes, de tetrarch, hoorde wat er allemaal gebeurde en raakte in grote verwarring omdat sommigen zeiden dat Johannes uit de dood was opgestaan, 8 terwijl anderen beweerden dat Elia was verschenen, en weer anderen dat een van de oude profeten was opgestaan. 9 Herodes zei: ‘Johannes heb ik laten onthoofden; wie is dan degene over wie ik dergelijke dingen hoor?’ Hij zocht naar een gelegenheid om hem te ontmoeten.

10 Toen de apostelen terugkeerden, vertelden ze Jezus alles wat ze gedaan hadden. Hij trok zich met hen terug in een stad die Betsaida heet. 11 Maar de mensen kwamen het te weten en volgden hem. Hij ontving hen vriendelijk en sprak tot hen over het koninkrijk van God, en de degenen die genezing nodig hadden maakte hij weer gezond. 12 De dag liep ten einde. De twaalf kwamen naar hem toe en zeiden: ‘Stuur de mensen weg, dan kunnen ze naar de dorpen en gehuchten in de omgeving gaan om daar te overnachten en op zoek te gaan naar eten, want dit is een afgelegen plaats.’ 13 Maar hij zei tegen hen: ‘Geven jullie hun te eten.’ Ze zeiden: ‘We hebben maar vijf broden en twee vissen. Moeten wij dan eten gaan kopen voor al die mensen?’ 14 Er waren ongeveer vijfduizend mensen bijeen. Jezus zei tegen zijn leerlingen: ‘Zeg dat ze in groepen van ongeveer vijftig bij elkaar moeten gaan zitten.’ 15 Ze deden wat Jezus hun opdroeg en lieten iedereen in groepen bij elkaar zitten. 16 Jezus nam de vijf broden en de twee vissen, keek omhoog naar de hemel en sprak er het zegengebed over uit. Daarna brak hij het brood en gaf het met de vissen aan zijn leerlingen om aan de menigte uit te delen. 17 De mensen aten en allen werden verzadigd; de stukken brood die overbleven werden opgehaald, twaalf manden vol.

Onderricht aan de leerlingen

18 Toen Jezus eens aan het bidden was en alleen de leerlingen bij hem waren, stelde hij hun de vraag: ‘Wie zeggen de mensen dat ik ben?’ 19 Ze antwoordden: ‘Johannes de Doper, maar anderen zeggen Elia, en weer anderen beweren dat een van de oude profeten is opgestaan.’ 20 Hij zei tegen hen: ‘En wie ben ik volgens jullie?’ Petrus antwoordde: ‘De door God gezonden messias.’ 21 Hij beval hun op strenge toon dat tegen niemand te zeggen. 22 Hij zei: ‘De Mensenzoon zal veel moeten lijden en door de oudsten, de hogepriesters en de schriftgeleerden worden verworpen en gedood, maar op de derde dag zal hij uit de dood worden opgewekt.’

23 Tegen allen zei hij: ‘Wie achter mij aan wil komen, moet zichzelf verloochenen en dagelijks zijn kruis op zich nemen en mij volgen. 24 Want ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen; maar wie zijn leven verliest omwille van mij, zal het behouden. 25 Wat heeft een mens eraan als hij de hele wereld wint, maar zichzelf verliest of schade toebrengt? 26 Wie zich schaamt voor mij en mijn woorden, zal merken dat de

Mensenzoon zich ook voor hem schaamt, wanneer hij komt in de stralende luister die hemzelf, de Vader en de heilige engelen omgeeft. **27** Ik verzeker jullie dat sommigen die hier aanwezig zijn niet zullen sterven voor ze het koninkrijk van God hebben gezien.'

28 Ongeveer acht dagen nadat hij dit had gezegd ging hij met Petrus, Johannes en Jakobus de berg op om te bidden. **29** Terwijl hij aan het bidden was, veranderde de aanblik van zijn gezicht en werd zijn kleding stralend wit. **30** Opeens stonden er twee mannen met hem te praten: het waren Mozes en Elia, **31** die in hemelse luister verschenen waren. Ze spraken over het levenseinde dat hij in Jeruzalem zou moeten volbrengen. **32** Petrus en de beide anderen waren in een diepe slaap gevallen; toen ze wakker schoten, zagen ze de luister die Jezus omgaf en de twee mannen die bij hem stonden. **33** Toen de mannen zich van hem wilden verwijderen, zei Petrus tegen Jezus: 'Meester, het is goed dat wij hier zijn, laten we drie tenten opslaan, een voor u, een voor Mozes en een voor Elia,' maar hij wist niet wat hij zei. **34** Terwijl hij nog aan het spreken was, kwam er een wolk aandrijven, die een schaduw over hen wierp; ze werden bang toen de wolk hen omhulde. **35** Er klonk een stem uit de wolk, die zei: 'Dit is mijn Zoon, mijn uitverkorene, luister naar hem!' **36** Toen de stem verstomd was, was Jezus weer alleen. Ze zwegen over het voorval en vertelden in die tijd aan niemand wat ze hadden gezien.

37 Toen ze de volgende dag de berg afdaalden, kwam een grote menigte Jezus tegemoet. **38** Opeens begon een man in de menigte luid te roepen: 'Meester, ik smeed u, help mijn zoon, want hij is mijn enige kind. **39** Telkens weer neemt een geest bezit van hem, en dan begint hij opeens te schreeuwen en krijgt hij stuip trekkingen en komt het schuim hem op de lippen te staan. En de geest wil hem pas loslaten wanneer hij hem bont en blauw heeft geslagen. **40** Ik heb uw leerlingen gesmeekt om hem uit te drijven, maar dat konden ze niet.' **41** Jezus zei: 'Wat zijn jullie toch een ongelovig en dwars volk, hoe lang moet ik bij jullie blijven en jullie nog verdragen? Breng uw zoon hier.' **42** Terwijl de jongen naar hem toe liep, gooide de demon hem op de grond en liet hem stuip trekken. Maar Jezus sprak de onreine geest op strenge toon toe, genas de jongen en gaf hem terug aan zijn vader. **43** Allen waren met stomheid geslagen vanwege de grootheid van God.

Terwijl iedereen nog onder de indruk was van zijn daden, zei Jezus tegen zijn leerlingen: **44** 'Onthoud wat ik tegen jullie zeg: de Mensenzoon zal aan de mensen uitgeleverd worden.' **45** Maar ze begrepen deze uitspraak niet; de betekenis bleef voor hen verborgen, en ze durfden hem niet naar de zin van die uitspraak te vragen.

46 Ze begonnen onderling te redetwisten over wie van hen de belangrijkste was. **47** Jezus merkte wat hen bezighield en hij nam een kind bij zich, dat hij naast zich neerzette. **48** Hij zei tegen hen: 'Wie dit kind in mijn naam bij zich opneemt, neemt mij op; en wie mij opneemt, neemt hem op die mij gezonden heeft. Want wie de kleinste onder jullie allen is, die is werkelijk groot.' **49** Daarop zei Johannes: 'Meester, we hebben iemand gezien die in uw naam demonen uitdreef en we hebben geprobeerd hem dat te beletten, omdat hij u niet samen met ons volgt.' **50** Jezus zei tegen hem: 'Verhinder het niet! Want wie niet tegen jullie is, is voor jullie.'

Op weg naar Jeruzalem

51 Toen de tijd naderde dat Jezus van de aarde zou worden weggenomen, ging hij vastberaden op weg naar Jeruzalem. **52** Hij stuurde boden voor zich uit. In een Samaritaans dorp, waar ze kwamen om zijn komst voor te bereiden, **53** wilden de dorpingen hem niet ontvangen, omdat Jeruzalem het doel van zijn reis was. **54** Toen de leerlingen Jakobus en Johannes merkten dat Jezus niet welkom was, vroegen ze: 'Heer, wilt u dat wij vuur uit de hemel afroepen dat hen zal verteren?' **55** Maar hij draaide zich naar hen om en wees hen streng terecht. **56** Ze gingen verder naar een ander dorp.

57 Terwijl ze hun weg vervolgden, zei iemand tegen hem: 'Ik zal u volgen waarheen u ook gaat.' **58** Jezus zei tegen hem: 'De vossen hebben holen en de vogels hebben nesten, maar de Mensenzoon kan zijn hoofd nergens te ruste leggen.' **59** Tegen een ander zei hij: 'Volg mij!' Maar deze zei: 'Heer, sta me toe eerst terug te gaan om mijn vader te begraven.' **60** Jezus zei tegen hem: 'Laat de doden hun doden begraven, maar ga jij op weg om het koninkrijk van God te verkondigen.' **61** Weer een ander zei: 'Ik zal u volgen, Heer, maar sta me toe dat ik eerst afscheid neem van mijn huisgenoten.' **62** Jezus zei tegen hem: 'Wie de hand aan de ploeg slaat en achterom blijft kijken, is niet geschikt voor het koninkrijk van God.'

Uitzending van de tweeënzeventig leerlingen

10

¹ Daarna stelde de Heer tweeënzeventig anderen*

(10:1) *tweeënzeventig anderen* – Andere handschriften lezen: 'zeventig anderen'.

aan, die hij twee aan twee voor zich uit zond naar iedere stad en plaats waar hij van plan was heen te gaan. **2** Hij zei tegen hen: 'De oogst is groot, maar arbeiders zijn er weinig; vraag dus de eigenaar van de oogst of hij arbeiders wil sturen om de oogst binnen te halen. **3** Ga op weg, en bedenk wel: ik zend jullie als lammeren onder de wolven. **4** Neem geen geldbuidel, geen reistas en geen sandalen mee, en groet onderweg niemand. **5** Als jullie een huis binnegaan, zeg dan eerst: "Vrede voor dit huis!" **6** Als er een vredelievend mens woont, zal jullie vrede met hem zijn; zo niet, dan zal die vrede bij je terugkeren. **7** Blijf in dat huis, en eet en drink wat men je aanbiedt, want de arbeider is zijn loon waard. Ga niet van het ene huis naar het andere. **8** En als jullie een stad binnegaan en daar welkom zijn, eet dan wat je wordt voorgezet, **9** genees de zieken die er zijn en zeg tegen hen: "Het

koninkrijk van God heeft jullie bereikt.” **10** Maar als jullie een stad binnengaan waar je niet welkom bent, trek dan door de straten en zeg: **11** “Zelfs het stof van uw stad dat aan onze voeten kleeft, vegen we van ons af als aanklacht tegen u; maar bedenk wel: het koninkrijk van God is nabij!” **12** Ik zeg jullie: het lot van Sodom zal op die dag draaglijker zijn dan het lot van die stad. **13** Wee Chozazin, wee Betsaida, want als in Tyrus en Sidon de wonderen waren gebeurd die bij jullie gebeurd zijn, zouden de inwoners van die steden zich allang in een boetekleed hebben gehuld en met stof op hun hoofd tot inkeer gekomen zijn. **14** Wanneer het oordeel komt, zal het lot van Tyrus en Sidon draaglijker zijn dan dat van jullie. **15** En jij, Kafarnaüm, je denkt toch niet dat je tot in de hemel zult worden verheven? In het diepst van het dodenrijk zul je afdalen! **16** Wie naar jullie luistert, luistert naar mij, en wie jullie afwijst, wijst mij af. En wie mij afwijst, wijst hem af die mij gezonden heeft.’

17 De tweeënzeventig*

(10:17) *De tweeënzeventig* – Andere handschriften lezen: ‘De zeventig’.

keerden vol vreugde terug en zeiden: ‘Heer, zelfs de demonen onderwerpen zich aan ons bij het horen van uw naam.’ **18** Hij zei tegen hen: ‘Ik heb Satan als een lichtflits uit de hemel zien vallen! **19** Bedenk wel: ik heb jullie de macht gegeven om slangen en scorpioenen te vertrappen en om de kracht van de vijand te breken, zodat niets jullie kan schaden. **20** Verheug je er echter niet over dat de geesten zich aan jullie onderwerpen, maar verheug je omdat jullie naam in de hemel opgetekend is.’ **21** Op dat moment begon hij vervuld van de heilige Geest te juichen en zei: ‘Ik loof u, Vader, Heer van hemel en aarde, omdat u deze dingen voor wijzen en verstandigen hebt verborgen, maar ze aan eenvoudige mensen hebt onthuld. Ja, Vader, zo hebt u het gewild. **22** Alles is mij toevertrouwd door mijn Vader, en niemand dan de Vader weet wie de Zoon is, en wie de Vader is weet alleen de Zoon en iedereen aan wie de Zoon het wil openbaren.’

23 Jezus richtte zich apart tot de leerlingen en zei tegen hen: ‘Gelukkig de ogen die zien wat jullie zien! **24** Want ik zeg jullie dat vele profeten en koningen hebben willen zien wat jullie zien, maar ze kregen het niet te zien, en hebben willen horen wat jullie horen, maar ze kregen het niet te horen.’

Het enig noodzakelijke

25 Er kwam een wetgeleerde die hem op de proef wilde stellen. Hij vroeg: ‘Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?’ **26** Jezus antwoordde: ‘Wat staat er in de wet geschreven? Wat leest u daar?’ **27** De wetgeleerde antwoordde: ‘Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.’ **28** ‘U hebt juist geantwoord,’ zei Jezus tegen hem. ‘Doe dat en u zult leven.’ **29** Maar de wetgeleerde wilde zich rechtvaardigen en vroeg aan Jezus: ‘Wie is mijn naaste?’ **30** Toen vertelde Jezus hem het volgende: ‘Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten. **31** Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen. **32** Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen. **33** Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag liggen. **34** Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde. **35** De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: ‘Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden.’ **36** Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?’ **37** De wetgeleerde zei: ‘De man die medelijden met hem heeft getoond.’ Toen zei Jezus tegen hem: ‘Doet u dan voortaan net zo.’

38 Toen ze verder trokken ging hij een dorp in, waar hij gastvrij werd ontvangen door een vrouw die Marta heette. **39** Haar zuster, Maria, ging aan de voeten van de Heer zitten en luisterde naar zijn woorden. **40** Maar Marta werd helemaal in beslag genomen door de zorg voor haar gasten. Ze ging naar Jezus toe en zei: ‘Heer, kan het u niet schelen dat mijn zuster mij al het werk alleen laat doen? Zeg tegen haar dat ze mij moet helpen.’ **41** De Heer zei tegen haar: ‘Marta, Marta, je bent zo bezorgd en je maakt je veel te druk. **42** Er is maar één ding noodzakelijk. Maria heeft het beste deel gekozen, en dat zal haar niet worden ontnomen.’

Het gebed

11

1 Eens was Jezus aan het bidden, en toen hij zijn gebed beëindigd had, zei een van zijn leerlingen tegen hem: ‘Heer, leer ons bidden, zoals ook Johannes het zijn leerlingen geleerd heeft.’ **2** Hij zei tegen hen: ‘Wanneer jullie bidden, zeg dan:

“Vader,*

(11:2) *Vader* – Andere handschriften lezen: ‘Onze Vader die in de hemel is’. En aan het einde van het vers:

‘Laat uw wil gedaan worden, op aarde zoals in de hemel’.

laat uw naam geheiligd worden

en laat uw koninkrijk komen.

3 Geef ons dagelijks het brood dat wij nodig hebben.

4 Vergeef ons onze zonden,
want ook wijzelf vergeven iedereen
die ons iets schuldig is.

En breng ons niet in beproeving.”

5 Daarna zei hij tegen hen: ‘Stel dat iemand van jullie een vriend heeft en midden in de nacht naar hem toe gaat en tegen hem zegt: “Wil je mij drie broden lenen, 6 want een vriend van me is na een reis bij mij gekomen en ik heb niets om hem voor te zetten.” 7 En veronderstel nu eens dat die vriend dan zegt: “Val me niet lastig! De deur is al gesloten en mijn kinderen en ik zijn al naar bed. Ik kan niet opstaan om je te geven wat je vraagt.” 8 Ik zeg jullie, als hij al niet opstaat en het hem geeft omdat ze vrienden zijn, dan zal hij wel opstaan omdat zijn vriend zo onbeschaamd blijft aandringen, en hem alles geven wat hij nodig heeft. 9 Daarom zeg ik jullie: vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop en er zal voor je worden opgedaan. 10 Want wie vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden opgedaan. 11 Welke vader onder jullie zou zijn kind, als het om een vis vraagt, in plaats van een vis een slang geven? 12 Of een scorpioen, als het om een ei vraagt? 13 Als jullie dus, ook al zijn jullie slecht, je kinderen al goede gaven schenken, hoeveel te meer zal de Vader in de hemel dan niet de heilige Geest geven aan wie hem erom vragen.’

Toespraak tot de menigte

14 Hij dreef een demon uit die niet kon spreken. Toen de demon verdreven was, begon de stomme te spreken en de mensenmenigte stond verbaasd. 15 Maar enkelen van hen zeiden: ‘Dankzij Beëlzebul, de vorst der demonen, kan hij demonen uitdrijven.’ 16 Anderen verlangden van hem een teken uit de hemel om hem op de proef te stellen. 17 Maar hij kende hun gedachten en zei tegen hen: ‘Elk koninkrijk dat innerlijk verdeeld is wordt verwoest, en huis na huis stort in. 18 Als ook Satan innerlijk verdeeld is, hoe kan zijn koninkrijk dan standhouden? Jullie zeggen toch dat ik dankzij Beëlzebul demonen uitdrijf! 19 Als ik inderdaad dankzij Beëlzebul demonen uitdrijf, door wie drijven jullie eigen mensen ze dan uit? Zij zullen dan ook jullie rechters zijn! 20 Maar als ik dankzij een kracht die van God komt demonen uitdrijf, dan is het koninkrijk van God bij jullie gekomen. 21 Wanneer een sterk, goed bewapend man zijn domein bewaakt, dan zijn zijn bezittingen veilig. 22 Maar zo gauw iemand die sterker is hem aanvalt en hem overwint, dan neemt die sterkere hem de wapenrusting waarop hij vertrouwde af en verdeelt hij de buit. 23 Wie niet met mij is, is tegen mij, en wie niet met mij samenbrengt, drijft uiteen.

24 Wanneer een onreine geest iemand verlaat, trekt hij door dorre oorden op zoek naar een rustplaats. Maar als hij die niet vindt, zegt hij: “Ik zal terugkeren naar mijn huis, dat ik verlaten heb.” 25 En wanneer hij terugkeert, merkt hij dat het schoongemaakt is en op orde gebracht. 26 Dan gaat hij weg en haalt er zeven andere demonen bij, slechter dan hijzelf, en ze nemen daar blijvend hun intrek. En zo is de mens bij wie de demon intrekt er ten slotte veel slechter aan toe dan voorheen.’

27 Terwijl hij dit zei, verhief een vrouw uit de menigte haar stem en riep tegen hem: ‘Gelukkig de schoot die u gedragen heeft en de borsten waaraan u gedronken hebt!’ 28 Maar hij zei: ‘Gelukkiger zijn zij die naar het woord van God luisteren en ernaar leven.’

29 Toen er steeds meer mensen toestroomden, zei hij: ‘Dit is een verdorven generatie! Ze verlangt een teken, maar zal geen ander teken krijgen dan dat van Jona. 30 Zoals Jona een teken was voor de inwoners van Nineve, zo zal de Mensenzoon een teken voor deze generatie zijn. 31 Op de dag van het oordeel zal de koningin van het Zuiden samen met de mensen van deze generatie opstaan en hen veroordelen, want zij was van het uiteinde van de aarde gekomen om te luisteren naar de wijsheid van Salomo, en hier zien jullie iemand die meer is dan Salomo! 32 Op de dag van het oordeel zullen de Ninevieten samen met deze generatie opstaan en haar veroordelen; want zij hadden zich bekeerd na de prediking van Jona, en hier zien jullie iemand die meer is dan Jona!

33 Wie een lamp aansteekt, zet hem niet weg in een donkere nis, *

(11:33) *in een donkere nis* – Andere handschriften lezen: ‘in een donkere nis of onder een korenmaat’.

maar plaatst hem op de standaard, zodat degenen die binnenkomen het licht kunnen zien. 34 Het oog is de lamp van het lichaam. Als je oog helder is, is je hele lichaam verlicht. Maar als het troebel is, verkeert je lichaam in duisternis. 35 Let dus op of het licht dat in je is, niet verduisterd is. 36 Als je hele lichaam verlicht is, zonder dat ook maar een deel in duisternis verkeert, dan is het zo licht als wanneer een lamp je met zijn stralen verlicht.’

Confrontatie met Farizeeën en schriftgeleerden

37 Toen hij uitgesproken was, nodigde een Farizeeër hem uit voor de maaltijd. Hij ging naar binnen en ging aan tafel aanliggen. 38 Toen de Farizeeër dat zag, verwonderde hij zich erover dat hij zich niet eerst gewassen had voor de maaltijd. 39 Maar de Heer zei tegen hem: ‘Ach, jullie Farizeeën! De buitenkant van de beker en de schotel reinigen jullie, maar jullie eigen binnenkant is vol roofzucht en slechtheid. 40 Dwazen, heeft hij die de buitenkant gemaakt heeft niet ook de binnenkant gemaakt? 41 Geef liever de inhoud van beker en schotel als aalmoes, dan is niets meer onrein voor jullie! 42 Maar wee jullie Farizeeën, want jullie geven tienden van munt, wijnruit en andere kruiden, maar gaan voorbij aan de gerechtigheid en de liefde tot God; je zou het een moeten doen zonder het andere te laten. 43 Wee jullie Farizeeën, want jullie zitten graag op een ereplaats in de synagoge

en worden graag begroet op het marktplein. ⁴⁴ Wee jullie, want jullie zijn als ongemarkeerde graven waar de mensen overheen lopen zonder het te weten.'

⁴⁵ Daarop zei een wetgeleerde tegen hem: 'Meester, door die dingen te zeggen beledigt u ook ons.' ⁴⁶ Maar Jezus zei: 'Wee ook jullie, wetgeleerden! Want jullie leggen de mensen ondraaglijke lasten op, maar raken die zelf met geen vinger aan. ⁴⁷ Wee jullie, want jullie bouwen graftomben voor de profeten, terwijl jullie voorouders hen hebben gedood. ⁴⁸ Jullie zijn getuigen die instemmen met de daden van jullie voorouders, want zij hebben hen gedood en jullie bouwen de tomben! ⁴⁹ Daarom heeft God in zijn wijsheid gezegd: "Ik zal profeten en apostelen naar hen zenden, maar ze zullen sommigen van hen doden en anderen vervolgen." ⁵⁰ Voor het bloed van al de profeten dat sinds de grondvesting van de wereld vergoten is, zal van deze generatie genoegdoening worden geëist, ⁵¹ van het bloed van Abel tot het bloed van Zecharja, die omkwam tussen het brandofferaltaar en het heiligdom. Ja, ik zeg jullie, van deze generatie zal genoegdoening worden geëist! ⁵² Wee jullie wetgeleerden, want jullie hebben de sleutel tot de kennis weggenomen; zelf zijn jullie niet binnengegaan, en anderen die wel binnen wilden gaan hebben jullie tegengehouden.' ⁵³ Toen hij het huis verliet, waren de schriftgeleerden en de Farizeeën uitzinnig van woede; ze begonnen hem over van alles uit te vragen, ⁵⁴ in een arglistige poging om hem te betrapen op een ongeoorloofde uitspraak.

Onderricht aan de leerlingen en de menigte

12

¹ Intussen had er zich een enorme menigte verzameld. De mensen verdrongen elkaar, maar hij richtte zich eerst tot zijn leerlingen: 'Hoed je voor de zuurdesem, dat wil zeggen de huichelarij van de Farizeeën. ² Niets is verborgen dat niet onthuld zal worden, en niets is geheim dat niet bekend zal worden. ³ Alles wat jullie in het duister zeggen, zal in het licht worden gehoord, en wat jullie binnenskamers in iemands oor fluisteren, zal vanaf de daken bekend worden gemaakt. ⁴ Tegen jullie, mijn vrienden, zeg ik: wees niet bang voor degenen die het lichaam kunnen doden, maar niet tot iets ergers in staat zijn. ⁵ Ik zal jullie zeggen voor wie je bang moet zijn. Wees bang voor hem die de macht heeft om iemand niet alleen te doden maar ook in de Gehenna te werpen. Ja, ik zeg jullie, wees bang voor hem! ⁶ Wat kosten vijf mussen? Bijna niets. Toch wordt er niet één door God vergeten. ⁷ Zelfs de haren op jullie hoofd zijn alle geteld. Wees niet bang, jullie zijn meer waard dan een hele zwerm mussen. ⁸ Ik zeg jullie: iedereen die mij erkent bij de mensen, zal ook door de Mensenzoon worden erkend bij de engelen van God. ⁹ Maar wie mij verloochent bij de mensen, zal verloochend worden bij de engelen van God. ¹⁰ En iedereen die iets ten nadele van de Mensenzoon zegt, zal worden vergeven. Maar wie lastertaal spreekt tegen de heilige Geest zal niet worden vergeven. ¹¹ Wanneer ze jullie voor de synagogen en de autoriteiten en het gerecht slepen, vraag je dan niet bezorgd af hoe of waarmee je je moet verdedigen of wat je moet zeggen, ¹² want de heilige Geest zal jullie op dat moment ingeven wat je moet zeggen.'

¹³ Iemand uit de menigte zei tegen hem: 'Meester, zeg tegen mijn broer dat hij de erfenis met mij moet delen!' ¹⁴ Maar Jezus antwoordde: 'Wie heeft mij als rechter of bemiddelaar over jullie aangesteld?' ¹⁵ Hij zei tegen hen: 'Pas op, hoed je voor iedere vorm van hebzucht, want iemands leven hangt niet af van zijn bezittingen, zelfs niet wanneer hij die in overvloed heeft.' ¹⁶ En hij vertelde hun de volgende gelijkenis: 'Het landgoed van een rijke man had veel opgebracht, ¹⁷ en daarom vroeg hij zich af: Wat moet ik doen? Ik heb geen ruimte om mijn voorraden op te slaan. ¹⁸ Toen zei hij bij zichzelf: Wat ik zal doen is dit: ik breek mijn schuren af en bouw grotere, waar ik al mijn graan en goederen kan opslaan, ¹⁹ en dan zal ik tegen mezelf zeggen: Je hebt veel goederen in voorraad, genoeg voor vele jaren! Neem rust, eet, drink en vermaak je. ²⁰ Maar God zei tegen hem: "Dwaas, nog deze nacht zal je leven van je worden teruggevorderd. Voor wie zijn dan de schatten die je hebt opgeslagen?"' ²¹ Zo vergaat het iemand die schatten verzamelt voor zichzelf, maar niet rijk is bij God.'

²² Hij zei tegen zijn leerlingen: 'Om deze reden zeg ik tegen jullie: maak je geen zorgen over jezelf en over wat je zult eten, noch over je lichaam en over wat je zult aantrekken. ²³ Want het leven is meer dan voedsel en het lichaam meer dan kleding. ²⁴ Kijk naar de raven: ze zaaien niet en oogsten niet, ze hebben geen voorraadkamer en geen schuur, het is God die ze voedt. Hoeveel meer zijn jullie niet waard dan de vogels! ²⁵ Wie van jullie kan door zich zorgen te maken één el aan zijn levensduur toevoegen? ²⁶ Als jullie dus zelfs het geringste al niet kunnen, waarom maken jullie je dan zorgen over de rest? ²⁷ Kijk naar de lelies, kijk hoe ze groeien. Ze werken niet en weven niet. Ik zeg jullie: zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen. ²⁸ Als God het groen dat vandaag nog op het veld staat en morgen in de oven gegooid wordt al met zo veel zorg kleedt, met hoeveel meer zorg zal hij jullie dan niet kleden, kleingelovigen? ²⁹ Ook jullie moeten niet nadenken over wat je zult eten en wat je zult drinken, en jullie moeten je niet door zorgen laten kwellen. ³⁰ De volken van deze wereld jagen die dingen na, maar jullie Vader weet dat je ze nodig hebt. ³¹ Zoek liever zijn koninkrijk, en die andere dingen zullen je erbij gegeven worden. ³² Vrees niet, kleine kudde, want jullie Vader heeft jullie het koninkrijk willen schenken.

³³ Verkoop je bezittingen en geef aalmoezen. Maak voor jezelf een geldbuidel die niet verslijt, een schat in de hemel die niet opraakt, waar een dief niet bij kan en die door geen mot kan worden aangevreten. ³⁴ Waar jullie schat is, daar zal ook jullie hart zijn.

35 Sta klaar, doe je gordel om en houd de lampen brandend, 36 en wees als knechten die hun heer opwachten wanneer hij terugkeert van een bruiloft, zodat ze direct voor hem opendoen wanneer hij aanklopt. 37 Gelukkig de knechten die de heer bij zijn komst wakend aantreft. Ik verzeker jullie: hij zal zijn gordel omdoen, hen aan tafel nodigen en hen bedienen. 38 Gelukkig degenen die hij zo aantreft, ook al komt hij midden in de nacht of kort voor het aanbreken van de dag. 39 Besef wel: als de heer des huizes had geweten op welk uur de dief zou komen, dan zou hij niet in zijn huis hebben laten inbreken. 40 Ook jullie moeten klaarstaan, want de Mensenzoon komt op een tijdstip waarop je het niet verwacht.'

41 Petrus vroeg: 'Heer, is deze gelijkenis alleen voor ons bedoeld of voor iedereen?' 42 De Heer antwoordde: 'Wie is die betrouwbare en verstandige rentmeester die de heer zal aanstellen over zijn knechten om hun op tijd het eten te geven dat hun toekomt? 43 Gelukkig de dienaar die daarmee bezig is wanneer zijn heer komt. 44 Ik verzeker jullie: hij zal hem aanstellen over alles wat hij bezit. 45 Maar als die dienaar bij zichzelf zegt: Mijn heer komt maar niet, en als hij de knechten en dienstmeisjes gaat slaan, zich volvreet en zich bedrinkt, 46 dan komt de heer van die dienaar op een dag waarop hij het niet verwacht en op een tijdstip dat hij niet kent, en dan zal hij hem straffen met zijn zwaard en hem het lot van de trouwelozen doen ondergaan. 47 De dienaar die weet wat zijn heer wil, maar geen voorbereidingen treft en niet overeenkomstig zijn wil handelt, zal veel slagen te verduren krijgen. 48 Maar wie niet weet wat zijn heer wil en zo handelt dat hij slaag verdient, zal weinig slagen te verduren krijgen. Van iedereen aan wie veel gegeven is, zal veel worden geëist, en hoe meer aan iemand is toevertrouwd, des te meer zal van hem worden gevraagd.'

49 Ik ben gekomen om op aarde een vuur te ontsteken, en wat zou ik graag willen dat het al brandde! 50 Ik moet een doop ondergaan, en ik word hevig gekweld zolang die niet volbracht is. 51 Denken jullie dat ik gekomen ben om vrede te brengen op aarde? Geenszins, zeg ik jullie, ik kom verdeeldheid brengen. 52 Vanaf heden zullen vijf in één huis verdeeld zijn: drie tegen twee en twee tegen drie. 53 De vader zal tegenover zijn zoon staan en de zoon tegenover zijn vader, de moeder tegenover haar dochter en de dochter tegenover haar moeder, de schoonmoeder tegenover haar schoondochter en de schoondochter tegenover haar schoonmoeder.'

54 Tegen de menigte zei hij: 'Wanneer jullie een wolk zien opkomen in het westen, zeggen jullie meteen dat er regen op komst is, en dat is ook zo. 55 En wanneer jullie merken dat de wind uit het zuiden komt, zeggen jullie dat er hitte op komst is, en dat is ook zo. 56 Huichelaars! De aanblik van de aarde en de hemel kunnen jullie duiden, hoe kan het dan dat jullie deze tijd niet kunnen duiden? 57 Waarom bepalen jullie niet uit jezelf wat juist is? 58 Als je met je tegenstander op weg bent naar een hoge autoriteit, doe dan moeite om nog onderweg tot een vergelijk met hem te komen, anders sleept hij je voor de rechter, en de rechter zal je uitleveren aan de gerechtsdienaar, en die zal je in de gevangenis gooien. 59 Ik zeg je, dan kom je niet vrij voor je ook de laatste cent betaald hebt.'

13

1 Er waren op dat moment ook enkele mensen aanwezig die hem vertelden over de Galileeërs van wie Pilatus het bloed vermengd had met hun offers. 2 Hij zei tegen hen: 'Denken jullie dat die Galileeërs grotere zondaars waren dan alle andere Galileeërs, omdat ze dat ondergaan hebben? 3 Zeker niet, zeg ik jullie, maar als jullie niet tot inkeer komen, zul je allemaal op dezelfde wijze omkomen. 4 Of die achttien die stierven doordat de Siloamtoren op hen viel – denken jullie dat zij schuldiger waren dan alle andere mensen die in Jeruzalem wonen? 5 Zeker niet, zeg ik jullie, maar als jullie niet tot inkeer komen, zul je allemaal net zo sterven als zij.'

6 Hij vertelde hun deze gelijkenis: 'Iemand had een vijgenboom in zijn wijngaard geplant en ging kijken of de boom vrucht droeg, maar hij vond geen vijgen. 7 Hij zei tegen de wijngaardenier: "Al drie jaar kom ik kijken of die vijgenboom vrucht draagt, maar tevergeefs. Hak hem maar om, want hij dient tot niets en put alleen de grond uit." 8 Maar de wijngaardenier zei: "Heer, laat hem ook dit jaar nog met rust, tot ik de grond eromheen heb omgespit en hem mest heb gegeven, 9 misschien zal hij dan het komende jaar vrucht dragen, en zo niet, dan kunt u hem alsnog omhakken."

Genezing op sabbat

10 Hij gaf op sabbat onderricht in een synagoge. 11 Er was daar ook een vrouw die al achttien jaar bezeten was door een geest die haar ziek maakte. Ze was helemaal krom en kon met geen mogelijkheid rechtop staan. 12 Toen Jezus haar zag, riep hij haar bij zich en zei tegen haar: 'U bent verlost van uw ziekte,' 13 en hij legde haar de handen op. Meteen ging ze rechtop staan en loofde God. 14 Maar de leider van de synagoge werd boos omdat Jezus op sabbat genas en zei tegen de menigte: 'Er zijn zes dagen om te werken. Kom dus op die dagen om u te laten genezen en niet als het sabbat is!' 15 Maar de Heer zei: 'Huichelaars! Maakt niet ieder van jullie op sabbat zijn os of ezel los van de voederbak om hem te laten drinken? 16 Mocht deze vrouw, die een dochter is van Abraham en al achttien jaar door Satan geboeid werd gehouden, mocht zij op sabbat niet uit deze boeien worden losgemaakt?' 17 Toen hij dat zei, stonden al zijn tegenstanders beschaamd, maar de hele menigte was verheugd over de machtige daden die door hem werden verricht.

18 Daarop zei hij: 'Waarop lijkt het koninkrijk van God en waarmee zal ik het vergelijken? 19 Het lijkt op een zaadje van de mosterdplant dat iemand meenam en in zijn tuin zaaide, waarna het groeide en een grote struik werd, waar de vogels van de hemel in de takken kwamen nestelen.' 20 En opnieuw zei hij: 'Waarmee zal ik het

koninkrijk van God vergelijken? ²¹ Het lijkt op zuurdesem die door een vrouw met drie zakken meel werd vermengd tot alle meel doordesemd was.'

Verder naar Jeruzalem

²² Op weg naar Jeruzalem trok hij verder langs steden en dorpen, terwijl hij onderricht gaf. ²³ Iemand vroeg hem: 'Heer, zijn er maar weinigen die worden gered?' Hij antwoordde: ²⁴ 'Doe alle moeite om door de smalle deur naar binnen te gaan, want velen, zeg ik jullie, zullen proberen naar binnen te gaan maar er niet in slagen. ²⁵ Als de heer des huizes eenmaal is opgestaan en de deur heeft gesloten, en jullie staan buiten op de deur te kloppen en roepen: "Heer, doe open voor ons!", dan zal hij antwoorden: "Ik ken jullie niet, waar komen jullie vandaan?"' ²⁶ Jullie zullen zeggen: "We hebben in uw bijzijn gegeten en gedronken en u hebt in onze straten onderricht gegeven." ²⁷ Maar hij zal tegen jullie zeggen: "Ik ken jullie niet, waar komen jullie vandaan? Weg met jullie, rechtsverkrachters!" ²⁸ Dan zullen jullie jammeren en knarsetanden wanneer je Abraham, Isaak en Jakob en al de profeten in het koninkrijk van God ziet, maar zelf buitengesloten wordt. ²⁹ Uit het oosten en het westen en uit het noorden en het zuiden zullen ze komen, en ze zullen aan tafel genodigd worden in het koninkrijk van God. ³⁰ En bedenk wel: er zijn laatsten die de eersten zullen zijn, en er zijn eersten die de laatsten zullen zijn.'

³¹ Precies op dat ogenblik kwamen er enige Farizeeën die tegen hem zeiden: 'Vertrek, ga weg van hier, want Herodes wil u doden!' ³² Hij antwoordde: 'Zeg tegen die vos: "Let op, ik drijf demonen uit en vandaag en morgen genees ik mensen, en op de derde dag bereik ik de voltooiing." ³³ Maar ik moet vandaag en morgen en de volgende dag op weg blijven, want het gaat niet aan dat een profeet omkomt buiten Jeruzalem ³⁴ – Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt, en stenigt wie naar haar toe zijn gestuurd! Hoe vaak heb ik je kinderen niet bijeen willen brengen zoals een hen haar kuikens onder haar vleugels hoedt, maar jullie hebben het niet gewild. ³⁵ Jullie stad wordt aan haar lot overgelaten. Ik verzeker jullie: jullie zullen mij niet meer zien, tot de tijd komt dat je zult zeggen: "Gezegend hij die komt in de naam van de Heer!"'

Een feestmaal op sabbat

14

¹ Toen hij op sabbat naar het huis van een vooraanstaande Farizeeër ging, waar hij voor een maaltijd was uitgenodigd, hielden ze hem in het oog. ² Er was daar iemand met waterzucht. ³ Jezus vroeg aan de wetgeleerden en de Farizeeën: 'Is het toegestaan hem op sabbat te genezen of niet?' ⁴ Maar ze zwegen. Hij pakte de man bij de hand, genas hem en stuurde hem weg. ⁵ En tegen de Farizeeën en wetgeleerden zei hij: 'Als uw zoon of uw os in een put valt, dan haalt u hem er toch meteen uit, ook al is het sabbat?' ⁶ En daarop hadden ze geen antwoord.

⁷ Hij vertelde de genodigden een gelijkenis, want hij had gezien hoe ze de ereplaatsen voor zichzelf kozen. Hij zei tegen hen: ⁸ 'Wanneer u door iemand wordt uitgenodigd voor een bruiloft, kies dan niet de ereplaats, want misschien is er wel iemand uitgenodigd die voornamer is dan u, ⁹ en dan moet uw gastheer tegen u zeggen: "Sta uw plaats aan hem af." Dan zult u beschaamd de minste plaats moeten innemen. ¹⁰ Als u wordt uitgenodigd, kies dan de minste plaats, zodat uw gastheer tegen u zal zeggen: "Kom toch dichterbij!" Dan wordt u eer betoond ten overstaan van iedereen die samen met u aan tafel aanligt. ¹¹ Want wie zichzelf verhoogt zal vernederd worden, en wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden.'

¹² Hij zei ook tegen degene die hem had uitgenodigd: 'Wanneer u een maaltijd aanbiedt of een feestmaal geeft, vraag dan niet uw vrienden, uw broers, uw verwanten of uw rijke burens, in de verwachting dat zij u op hun beurt zullen uitnodigen om iets terug te doen. ¹³ Wanneer u mensen ontvangt, nodig dan armen, kreupelen, verlamden en blinden uit. ¹⁴ Dan zult u gelukkig zijn, zij kunnen voor u dan wel niets terugdoen, maar u zult ervoor beloond worden bij de opstanding van de rechtvaardigen.'

¹⁵ Toen een van de anderen die aan tafel aanlagen dit hoorde, zei hij tegen hem: 'Gelukkig al wie zal deelnemen aan de maaltijd in het koninkrijk van God!' ¹⁶ Jezus vervolgde: 'Iemand wilde een groot feestmaal geven en nodigde tal van gasten uit. ¹⁷ Toen het tijd was voor het feestmaal, stuurde hij zijn dienaar naar de genodigden om tegen hen te zeggen: "Kom, want alles is klaar." ¹⁸ Maar een voor een begonnen ze zich te verontschuldigen. De eerste zei: "Ik heb net een akker gekocht, die ik beslist moet gaan bekijken. Tot mijn spijt kan ik de uitnodiging niet aannemen." ¹⁹ En een ander zei: "Ik heb vijf span ossen gekocht en ik ga ze keuren; tot mijn spijt kan ik de uitnodiging niet aannemen." ²⁰ Weer een ander zei: "Ik ben pas getrouwd en daarom kan ik niet komen." ²¹ Toen de dienaar teruggekomen was, bracht hij zijn heer verslag uit. De heer des huizes ontstak in woede en zei tegen zijn dienaar: "Ga vlug de stad in en breng uit de straten en stegen de armen en kreupelen en blinden en verlamden hierheen." ²² Toen de dienaar hem kwam melden: "Heer, wat u hebt opgedragen is gebeurd, en nog is er plaats," ²³ zei de heer tegen hem: "Ga naar de wegen en de akkers buiten de stad en nodig iedereen met klem uit, want mijn huis moet vol zijn. ²⁴ Ik zeg jullie: niemand van degenen die eerst uitgenodigd waren, zal van mijn feestmaal proeven.'"

Het volgen van Jezus

²⁵ Grote mensenmenigten trokken met Jezus mee. Hij wendde zich tot hen en zei: ²⁶ 'Wie mij volgt, maar niet breekt met zijn vader en moeder en vrouw en kinderen en broers en zusters, ja zelfs met zijn eigen leven, kan niet mijn leerling zijn. ²⁷ Wie niet zijn kruis draagt en mij op mijn weg volgt, kan niet mijn leerling zijn.'

28 Want wie van jullie die een toren wil bouwen gaat niet eerst de kosten berekenen, om te zien of hij wel genoeg heeft voor de bouw? 29 Als hij het fundament gelegd heeft maar de bouw niet kan voltooien, zal iedereen die dat ziet hem uitlachen 30 en zeggen: “Die man begon te bouwen, maar het karwei afmaken kon hij niet.” 31 En welke koning die erop uittrekt om met een andere koning oorlog te voeren, zal niet eerst bij zichzelf te rade gaan of hij wel met tienduizend man kan optrekken tegen iemand die met twintigduizend man tegen hem oprukt? 32 Als hij dat niet kan, stuurt hij eerst, wanneer de troepen nog ver van elkaar verwijderd zijn, een gezant om naar de voorwaarden voor vrede te vragen. 33 Zo geldt ook voor jullie: wie geen afstand doet van al zijn bezittingen, kan mijn leerling niet zijn. 34 Zout is iets goeds. Maar als ook het zout zijn smaak verliest, hoe kunnen we het dan zijn kracht teruggeven? 35 Ook voor de bemesting van de grond is het niet meer bruikbaar, dus wordt het weggegooid. Wie oren heeft om te horen, moet goed luisteren!

De zorg om wat verloren is

15

1 Alle tollenaars en zondaars kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren. 2 Maar zowel de Farizeeën als de schriftgeleerden zeiden morrend tegen elkaar: ‘Die man ontvangt zondaars en eet met hen.’ 3 Jezus vertelde hun toen deze gelijkenis: 4 ‘Als iemand van u honderd schapen heeft waarvan er één verloren is geraakt, laat hij dan niet de negenennegentig andere in de woestijn achter om naar het verdwaalde dier op zoek te gaan tot hij het gevonden heeft? 5 En als hij het gevonden heeft, legt hij het vol vreugde op zijn schouders 6 en gaat hij naar huis. Daar roept hij zijn vrienden en burens bijeen en zegt tegen hen: “Deel in mijn vreugde, want ik heb het schaap gevonden dat verdwaald was.” 7 Ik zeg u: zo zal er in de hemel meer vreugde zijn over één zondaar die tot inkeer komt dan over negenennegentig rechtvaardigen die geen inkeer nodig hebben.

8 En als een vrouw tien drachmen heeft en er één verliest, steekt ze toch de lamp aan, veegt het hele huis schoon en zoekt ze alles af tot ze het muntstuk gevonden heeft? 9 En als ze het gevonden heeft, roept ze haar vriendinnen en burens bijeen en zegt: “Deel in mijn vreugde, want ik heb de drachme gevonden die ik kwijt was.” 10 Zo, zeg ik u, heerst er ook vreugde onder de engelen van God over één zondaar die tot inkeer komt.’

11 Vervolgens zei hij: ‘Iemand had twee zonen. 12 De jongste van hen zei tegen zijn vader: “Vader, geef mij het deel van uw bezit waarop ik recht heb.” De vader verdeelde zijn vermogen onder hen. 13 Na enkele dagen verzilverde de jongste zoon zijn bezit en reisde af naar een ver land, waar hij een losbandig leven leidde en zijn vermogen verkwistte. 14 Toen hij alles had uitgegeven, werd dat land getroffen door een zware hongersnood, en begon hij gebrek te lijden. 15 Hij vroeg om werk bij een van de inwoners van dat land, die hem op het veld zijn varkens liet hoeden. 16 Hij had graag zijn maag willen vullen met de peulen die de varkens te eten kregen, maar niemand gaf ze hem. 17 Toen kwam hij tot zichzelf en dacht: De dagloners van mijn vader hebben eten in overvloed, en ik kom hier om van de honger. 18 Ik zal naar mijn vader gaan en tegen hem zeggen: “Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, 19 ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw dagloners.” 20 Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader.

Zijn vader zag hem in de verte al aankomen. Hij kreeg medelijden en rende op zijn zoon af, viel hem om de hals en kustte hem. 21 “Vader,” zei zijn zoon tegen hem, “ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden.” 22 Maar de vader zei tegen zijn knechten: “Haal vlug het mooiste gewaad en trek het hem aan, doe hem een ring aan zijn vinger en geef hem sandalen. 23 Breng het gemeste kalf en slacht het. Laten we eten en feestvieren, 24 want deze zoon van mij was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden.” En ze begonnen feest te vieren.

25 De oudste zoon was op het veld. Toen hij naar huis ging en al dichtbij was, hoorde hij muziek en gedans. 26 Hij riep een van de knechten bij zich en vroeg wat dat te betekenen had. 27 De knecht zei tegen hem: “Uw broer is thuisgekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht omdat hij hem gezond en wel heeft teruggekregen.” 28 Hij werd woedend en wilde niet naar binnen gaan, maar zijn vader kwam naar buiten en trachtte hem te bedaren. 29 Hij zei tegen zijn vader: “Al jarenlang werk ik voor u en nooit ben ik u ongehoorzaam geweest als u mij iets opdroeg, en u hebt mij zelfs nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. 30 Maar nu die zoon van u is thuisgekomen die uw vermogen heeft verkwanseld aan de hoeren, hebt u voor hem het gemeste kalf geslacht.” 31 Zijn vader zei tegen hem: “Mijn jongen, jij bent altijd bij me, en alles wat van mij is, is van jou. 32 Maar we konden toch niet anders dan feestvieren en blij zijn, want je broer was dood en is weer tot leven gekomen. Hij was verloren en is teruggevonden.”

Rijkdom en gerechtigheid

16

1 Hij richtte zich ook tot zijn leerlingen: ‘Er was eens een rijke man die een rentmeester had en te horen kreeg dat de rentmeester zijn eigendommen verkwistte. 2 De rijke man riep de rentmeester bij zich en zei tegen hem: “Wat hoor ik over jou? Leg verantwoording af van je beheer, want je kunt niet langer rentmeester blijven.” 3 Toen zei de rentmeester bij zichzelf: Wat moet ik doen nu mijn heer mij het beheer afneemt? Werken op het land kan ik niet, en voor bedelen schaam ik me. 4 Maar ik weet al wat ik moet doen om ervoor te zorgen dat de mensen,

wanneer ik van mijn beheerderstaak ben ontheven, mij bij hen thuis ontvangen. **5** Een voor een riep hij de schuldenaars van zijn heer bij zich. De eerste vroeg hij: “Hoeveel bent u mijn heer schuldig?” **6** “Honderd vaten olijfolie,” antwoordde de schuldenaar. De rentmeester zei tegen hem: “Hier is uw schuldbewijs, ga zitten en maak er gauw vijftig van.” **7** Daarna vroeg hij aan de volgende schuldenaar: “En u, hoeveel bent u schuldig?” “Honderd balen graan,” luidde het antwoord. De rentmeester zei: “Hier is uw schuldbewijs, maak er tachtig van.” **8** En de heer prees de oneerlijke rentmeester omdat hij slim had gehandeld. De kinderen van deze wereld gaan immers slimmer met elkaar om dan de kinderen van het licht. **9** Ook ik zeg jullie: maak vrienden met behulp van de valse mammon, opdat jullie in de eeuwige tenten worden opgenomen wanneer de mammon er niet meer is.

10 Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook betrouwbaar als het om veel gaat, en wie oneerlijk is in het geringste is ook oneerlijk als het om veel gaat. **11** Als jullie onbetrouwbaar blijken in de omgang met de valse mammon, wie zal jullie dan werkelijk belangrijke dingen toevertrouwen? **12** En als jullie onbetrouwbaar blijken met wat een ander toebehoort, wie zal jullie dan geven wat jullie zelf toekomt? **13** Geen enkele knecht kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon.’

14 De Farizeeën, die geldzuchtig waren, hoorden dit alles aan en ze haalden honend hun neus voor hem op. **15** Maar Jezus zei tegen hen: ‘U wilt bij de mensen altijd voor rechtvaardig doorgaan, maar God kent uw hart. Wat bij de mensen in hoog aanzien staat, is een gruwel in de ogen van God.

16 De Wet en de Profeten gaan tot aan Johannes: sindsdien wordt het koninkrijk van God verkondigd, en iedereen wordt met klem genodigd binnen te komen. **17** Maar nog eerder vergaan hemel en aarde dan dat er ook maar één tittel van de wet wegvalt. **18** Wie zijn vrouw verstoot en met een ander trouwt, pleegt overspel, en ook wie trouwt met een vrouw die door haar man is verstoten, pleegt overspel.

19 Er was eens een rijke man die gewoon was zich te kleden in purperen gewaden en fijn linnen en die dagelijks uitbundig feestvierde. **20** Een bedelaar die Lazarus heette, lag voor de poort van zijn huis, overdekt met zweren. **21** Hij hoopte zijn maag te vullen met wat er overschoot van de tafel van de rijke man; maar er kwamen alleen honden aanlopen, die zijn zweren likten. **22** Op zekere dag stierf de bedelaar, en hij werd door de engelen weggedragen om aan Abrahams hart te rusten. Ook de rijke stierf en werd begraven. **23** Toen hij in het dodenrijk, waar hij hevig gekweld werd, zijn ogen opsloeg, zag hij in de verte Abraham met Lazarus aan zijn zijde. **24** Hij riep: “Vader Abraham, heb medelijden met mij en stuur Lazarus naar me toe. Laat hem het topje van zijn vinger in water dompelen om mijn tong te verkoelen, want ik lijd pijn in deze vlammen.” **25** Maar Abraham zei: “Kind, bedenk wel dat jij je deel van het goede al tijdens je leven hebt ontvangen, terwijl Lazarus niets dan ongeluk heeft gekend; nu vindt hij hier troost, maar lijd jij pijn. **26** Bovendien ligt er een wijde kloof tussen ons en jullie, zodat wie van hier naar jullie wil gaan dat niet kan, en ook niemand van jullie naar ons kan oversteken.” **27** Toen zei de rijke man: “Dan smeed ik u, vader, dat u hem naar het huis van mijn vader stuurt, **28** want ik heb nog vijf broers. Hij kan hen dan waarschuwen, zodat ze niet net als ik in dit oord van martelingen terechtkomen.” **29** Abraham zei: “Ze hebben Mozes en de profeten: laten ze naar hen luisteren!” **30** De rijke man zei: “Nee, vader Abraham, maar als iemand van de doden naar hen toe komt, zullen ze tot inkeer komen.” **31** Maar Abraham zei: “Als ze niet naar Mozes en de profeten luisteren, zullen ze zich ook niet laten overtuigen als er iemand uit de dood opstaat.””

Oproep aan de leerlingen

17

1 Tegen zijn leerlingen zei hij: ‘Het is onvermijdelijk dat er mensen ten val worden gebracht, alleen: wee degene die daarvoor verantwoordelijk is! **2** Het zou beter voor hem zijn als hij met een molensteen om zijn hals in zee werd geworpen dan dat hij ook maar een van deze geringen ten val zou brengen. **3** Let dus goed op jezelf!

Indien je broeder zondigt, spreek hem dan ernstig toe; en als hij berouw heeft, vergeef hem. **4** En als hij zevenmaal op een dag tegen je zondigt en zevenmaal naar je terugkeert en zegt: “Ik heb berouw,” dan moet je hem vergeven.’

5 Toen zeiden de apostelen tegen de Heer: ‘Geef ons meer geloof!’ **6** De Heer zei: ‘Als jullie geloof hadden als een mosterdzaadje, zouden jullie tegen die moerbeiboom zeggen: “Trek je wortels uit de grond en plant jezelf in de zee!” en hij zou jullie gehoorzamen.

7 Als iemand van jullie een knecht zou hebben die ploegt of de kudde weidt, dan zal hij, wanneer die thuiskomt van het land, toch niet tegen hem zeggen: “Ga maar meteen aan tafel!”? **8** Zal hij niet veel eerder tegen hem zeggen: “Maak iets te eten voor me klaar, doe je gordel om en bedien me terwijl ik eet en drink, en daarna kun je zelf eten en drinken?”? **9** Hij bedankt de knecht toch niet omdat die gedaan heeft wat hem is opgedragen? **10** Hetzelfde geldt voor jullie; wanneer jullie alles gedaan hebben wat jullie is opgedragen, zeg dan: “Wij zijn maar knechten, we hebben enkel onze plicht gedaan.””

In het grensgebied van Samaria

11 Op weg naar Jeruzalem trok Jezus door het grensgebied van Samaria en Galilea. 12 Toen hij daar een dorp wilde binnengaan, kwamen hem tien mensen tegemoet die aan huidvraat leden; ze bleven op een afstand staan. 13 Ze verhieven hun stem en riepen: ‘Jezus, meester, heb medelijden met ons!’ 14 Toen hij hen zag, zei hij tegen hen: ‘Ga u aan de priesters laten zien.’ Terwijl ze gingen werden ze gereinigd. 15 Een van hen, die zag dat hij genezen was, keerde terug en loofde God met luide stem. 16 Hij viel neer aan Jezus’ voeten om hem te danken. Het was een Samaritaan. 17 Toen zei Jezus: ‘Zijn er niet tien gereinigd? Waar zijn de negen anderen?’ 18 Wilde niemand anders terugkomen om God eer te bewijzen dan alleen deze vreemdeling?’ 19 Hij zei tegen de Samaritaan: ‘Sta op en ga. Uw geloof heeft u gered.’

De komst van de Mensenzoon

20 Toen de Farizeeën Jezus vroegen wanneer het koninkrijk van God zou komen, antwoordde hij hun: ‘De komst van het koninkrijk van God laat zich niet aanwijzen, 21 en men kan niet zeggen: “Kijk, hier is het!” of: “Daar is het!” Maar weet wel: het koninkrijk van God ligt binnen uw bereik.’

22 Tegen de leerlingen zei hij: ‘Er komt een tijd dat jullie ernaar zullen verlangen een van de dagen van de Mensenzoon te zien, maar jullie zullen die dag niet meemaken. 23 Dan zullen de mensen tegen jullie zeggen: “Kijk daar!” of: “Kijk hier!” Maar doe dat niet en schenk er geen aandacht aan. 24 Want zoals de bliksem licht geeft wanneer hij van de ene naar de andere kant van de hemel flitst, zo zal de Mensenzoon verschijnen. 25 Maar eerst moet hij veel lijden en door deze generatie verworpen worden. 26 En zoals het eraan toeging in de dagen van Noach, zo zal het ook zijn in de dagen van de Mensenzoon: 27 ze aten, ze dronken, ze huwden, ze werden uitgehuwelijkt, tot aan de dag waarop Noach de ark binnenging en de vloed kwam die iedereen verzwolg. 28 Of zoals het eraan toeging in de dagen van Lot: ze aten, ze dronken, ze kochten, ze verkochten, ze plantten, ze bouwden; 29 maar op de dag waarop Lot wegtrok uit Sodom, regende het vuur en zwavel uit de hemel en kwamen allen om. 30 Zo zal het ook gaan op de dag waarop de Mensenzoon wordt geopenbaard. 31 Wie op die dag op het dak van zijn huis is moet niet naar beneden gaan om zijn bezittingen te gaan halen, en wie op het land is moet niet naar huis terug willen gaan. 32 Denk aan de vrouw van Lot! 33 Wie probeert zijn leven veilig te stellen zal het verliezen, maar wie het verliest zal het behouden. 34 Ik zeg jullie, die nacht zullen er twee in één bed liggen: de een zal worden meegenomen, de ander achtergelaten. 35 Van twee vrouwen die samen aan het malen zijn, zal de een worden meegenomen, de ander worden achtergelaten.’*

(17:35) Andere handschriften hebben een extra vers: ‘[36] Van twee mensen die samen op het land zijn, zal de een worden meegenomen en de ander worden achtergelaten.’

37 Ze vroegen hem: ‘Waar, Heer?’ Hij antwoordde: ‘Waar een lijk is, daar zullen de gieren zich verzamelen.’

18

1 Hij vertelde hun een gelijkenis over de noodzaak om altijd te bidden en niet op te geven: 2 ‘Er was eens een rechter in een stad die geen ontzag had voor God en zich niets aan de mensen gelegen liet liggen. 3 Er woonde ook een weduwe in die stad, die steeds weer naar hem toe ging met het verzoek: “Doe mij recht in het geschil met mijn tegenstander.” 4 Maar lange tijd wilde hij dat niet doen. Ten slotte zei hij bij zichzelf: Ook al heb ik geen ontzag voor God en laat ik mij niets aan de mensen gelegen liggen, 5 toch zal ik die weduwe recht verschaffen omdat ze me last bezorgt. Anders blijft ze eindelijk bij me komen en vliegt ze me nog aan.’ 6 Toen zei de Heer: ‘Luister naar wat deze rechter zegt, al minacht hij ook het recht. 7 Zal God dan niet zeker recht verschaffen aan zijn uitverkorenen die dag en nacht tot hem roepen? Of laat hij hen wachten? 8 Ik zeg jullie dat hij hun spoedig recht zal verschaffen. Maar als de Mensenzoon komt, zal hij dan geloof vinden op aarde?’

De erfgenamen van het koninkrijk van God

9 Met het oog op sommigen die zichzelf rechtvaardig vinden en anderen minachten, vertelde hij de volgende gelijkenis. 10 ‘Twee mensen gingen naar de tempel om te bidden, de een was een Farizeeër en de ander een tollenaar. 11 De Farizeeër stond daar rechtop en bad bij zichzelf: “God, ik dank u dat ik niet ben als de andere mensen, die roofzuchtig of onrechtvaardig of overspelig zijn, en dat ik ook niet ben als die tollenaar. 12 Ik vast tweemaal per week en draag een tiende van al mijn inkomsten af.” 13 De tollenaar echter bleef op een afstand staan en durfde niet eens zijn blik naar de hemel te richten. In plaats daarvan sloeg hij zich op de borst en zei: “God, wees mij zondaar genadig.” 14 Ik zeg jullie, hij ging naar huis als iemand die rechtvaardig is in de ogen van God, maar die ander niet. Want wie zichzelf verhoogt zal vernederd worden, maar wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden.’

15 De mensen probeerden ook kleine kinderen bij hem te brengen om ze door hem te laten aanraken. Toen de leerlingen dat zagen, berispten ze hen. 16 Maar Jezus riep de kinderen bij zich en zei: ‘Laat ze bij me komen, houd ze niet tegen, want het koninkrijk van God behoort toe aan wie is zoals zij. 17 Ik verzeker jullie: wie niet als een kind openstaat voor het koninkrijk van God, zal er zeker niet binnengaan!’

18 Een hooggeplaatst persoon vroeg hem: ‘Goede meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?’ 19 Jezus antwoordde: ‘Waarom noemt u mij goed? Niemand is goed, alleen God. 20 U kent de geboden: pleeg geen overspel, pleeg geen moord, steel niet, leg geen vals getuigenis af, toon eerbied voor uw vader en uw moeder.’ 21 De man zei: ‘Aan dat alles heb ik me sinds mijn jeugd gehouden.’ 22 Toen Jezus dat

hoorde, zei hij: ‘Nog één ding ontbreekt u. Verkoop alles wat u hebt en verdeel de opbrengst onder de armen, dan zult u een schat in de hemel bezitten. Kom daarna terug en volg mij!’ **23** Toen de man dat hoorde, werd hij diepbedroefd. Hij was namelijk zeer rijk.

24 Toen Jezus zag dat de man zo bedroefd werd, zei hij: ‘Wat is het moeilijk voor rijken om het koninkrijk van God binnen te gaan. **25** Het is gemakkelijker voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan.’ **26** Daarop zeiden zijn toehoorders: ‘Wie kan er dan nog gered worden?’ **27** Jezus zei: ‘Wat bij de mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God.’ **28** Toen zei Petrus: ‘Maar wij hebben alles wat we bezaten achtergelaten om u te volgen.’ **29** Jezus zei tegen hen: ‘Ik verzeker jullie: iedereen die huis of vrouw, broers of zusters, ouders of kinderen heeft achtergelaten omwille van het koninkrijk van God, **30** zal reeds in deze tijd het veelvoudige ontvangen en in de tijd die komt het eeuwige leven.’

Optreden in Jericho

31 Hij nam de twaalf apart en zei tegen hen: ‘We zijn nu op weg naar Jeruzalem, en alles wat door de profeten is geschreven zal men de Mensenzoon laten ondergaan. **32** Want hij zal worden uitgeleverd aan de heidenen en worden bespot en mishandeld en bespuwd. **33** En nadat hij is gezeseld, zal hij worden gedood, maar op de derde dag zal hij opstaan.’ **34** De leerlingen begrepen er niets van. De betekenis van Jezus’ woorden bleef voor hen verborgen, en ze konden maar niet bevatten wat hij had gezegd.

35 Toen hij in de buurt van Jericho kwam, zat er langs de weg een blinde te bedelen. **36** Toen de blinde een menigte voorbij hoorde komen, vroeg hij wat er gaande was. **37** Ze zeiden tegen hem: ‘Jezus uit Nazaret komt voorbij.’ **38** Daarop riep de blinde: ‘Jezus, Zoon van David, heb medelijden met mij!’ **39** Degenen die voorop liepen, snauwden hem toe dat hij moest zwijgen, maar hij schreeuwde des te harder: ‘Zoon van David, heb medelijden met mij!’ **40** Jezus bleef staan en zei dat men de blinde bij hem moest brengen. Toen deze voor hem stond, vroeg hij hem: **41** ‘Wat wilt u dat ik voor u doe?’ De blinde antwoordde: ‘Heer, zorg dat ik weer kan zien.’ **42** Jezus zei: ‘Zie weer! Uw geloof heeft u gered.’ **43** Onmiddellijk kon hij weer zien en hij volgde hem terwijl hij God loofde. Alle mensen die getuige waren geweest van dit voorval brachten hulde aan God.

19

1 Jezus ging Jericho in en trok door de stad. **2** Er was daar een man die Zacheüs heette, een rijke hoofdtollenaar. **3** Hij wilde Jezus zien, om te weten te komen wat voor iemand het was, maar dat lukte hem niet vanwege de menigte, want hij was klein van stuk. **4** Daarom liep hij snel vooruit en klom in een vijgenboom om Jezus te kunnen zien wanneer hij voorbijkwam. **5** Toen Jezus daar langskwam, keek hij naar boven en zei: ‘Zacheüs, kom vlieg naar beneden, want vandaag moet ik in jouw huis verblijven.’ **6** Zacheüs kwam meteen naar beneden en ontving Jezus vol vreugde bij zich thuis. **7** Allen die dit zagen, zeiden morrend tegen elkaar: ‘Hij is het huis van een zondig mens binnengegaan om onderdak te vinden voor de nacht.’ **8** Maar Zacheüs was gaan staan en zei tegen de Heer: ‘Kijk, Heer, de helft van mijn bezittingen geef ik aan de armen, en als ik iemand iets heb afgeperst vergoed ik het viervoudig.’ **9** Jezus zei tegen hem: ‘Vandaag is dit huis redding ten deel gevallen, want ook hij is een zoon van Abraham. **10** De Mensenzoon is gekomen om te zoeken en te redden wat verloren was.’

De gelijkenis van de koning en de drachmen

11 Aan de mensen die stonden te luisteren, vertelde hij nog een gelijkenis, aangezien hij nu dicht bij Jeruzalem was en zij dachten dat het koninkrijk van God nu spoedig zou aanbreken. **12** Hij zei: ‘Een man van voorname afkomst ging op reis naar een ver land om het koningschap in ontvangst te nemen en dan terug te keren. **13** Hij riep tien van zijn dienaren bij zich, gaf elk van hen honderd drachme en zei tegen hen: “Ga daarmee handeldrijven terwijl ik weg ben.” **14** Maar zijn landgenoten haatten hem en stuurden afgevaardigden achter hem aan met de boodschap: “We willen niet dat die man koning over ons wordt!” **15** Bij zijn terugkeer, toen hij het koningschap had ontvangen, liet hij de dienaren aan wie hij het geld had gegeven bij zich roepen om te vernemen wat ze met handeldrijven hadden verdiend. **16** De eerste kwam en zei: “Heer, uw geld heeft het tienvoudige opgeleverd.” **17** Zijn meester zei: “Voortreffelijk, je bent een goede dienaar. Omdat je betrouwbaar bent geweest in iets zeer gerings verleen ik je het bestuur over tien steden.” **18** De tweede kwam zeggen: “Uw geld, heer, heeft het vijfvoudige opgebracht.” **19** Tegen hem zei hij: “Jij krijgt het bestuur over vijf steden.” **20** Toen kwam de derde dienaar, die zei: “Heer, hier is uw geld, ik heb het in een doek voor u bewaard. **21** Ik was bang voor u, omdat u een streng man bent die terugvordert wat hij niet heeft gestort en oogst wat hij niet heeft gezaaid.” **22** Zijn meester zei tegen hem: “Je bent een slechte dienaar, met je eigen woorden zal ik je veroordelen! Je wist dat ik een streng man ben en terugvorder wat ik niet heb gestort en oogst wat ik niet heb gezaaid?” **23** Waarom heb je mijn geld dan niet bij de bank in bewaring gegeven? Dan had ik het bij mijn terugkeer met rente kunnen opvorderen.” **24** En tegen degenen die erbij stonden zei hij: “Neem hem de honderd drachme af en geef ze aan de knecht die het tienvoudige verworven heeft.” **25** Ze zeiden tegen hem: “Heer, hij heeft al het tienvoudige!” **26** “Ik zeg jullie: wie heeft zal nog meer krijgen; maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft worden ontnomen. **27** En die vijanden van mij die niet wilden dat ik koning over hen werd, breng hen hier en dood ze voor mijn ogen.”’

28 Na deze woorden trok Jezus verder, op weg naar Jeruzalem.

Intocht in Jeruzalem

29 Toen hij Betfage en Betanië bij de Olijfberg naderde, stuurde hij twee van de leerlingen vooruit 30 en zei tegen hen: ‘Ga naar het dorp daarginds. Daar zullen jullie een vastgebonden veulen vinden, dat nog nooit door iemand bereiden is. Maak het los en breng het hier. 31 Als iemand jullie vraagt: “Waarom maken jullie het los?” moeten jullie antwoorden: “De Heer heeft het nodig.”’*

(19:31-34) *De Heer heeft het nodig* [...] *de eigenaars* [...] *De Heer heeft het nodig* – De Griekse tekst gebruikt voor de woorden ‘(de) Heer’ en ‘(de) eigenaars’ hetzelfde woord, *kurios*, dat ‘heer, meester, eigenaar’ betekent.

32 De beide leerlingen gingen op weg en vonden het veulen, precies zoals Jezus had gezegd. 33 Toen ze het dier losmaakten, vroegen de eigenaars hun: ‘Waarom maken jullie het los?’ 34 Ze antwoordden: ‘De Heer heeft het nodig.’ 35 Daarna brachten ze het veulen naar Jezus. Ze wierpen hun mantels over het dier en lieten Jezus erop zitten. 36 Onderweg spreidden de leerlingen hun mantels voor hem op de grond uit. 37 Toen hij op het punt stond de Olijfberg af te dalen, begon de hele groep leerlingen vol vreugde en met luide stem God te prijzen om alle wonderdaden die ze hadden gezien. 38 Ze riepen: ‘Gezegend hij die komt als koning, in de naam van de Heer! Vrede in de hemel en eer aan de Allerhoogste!’ 39 Enkele Farizeeën in de menigte zeiden tegen Jezus: ‘Meester, berisp uw leerlingen.’ 40 Maar hij antwoordde: ‘Ik zeg u: als zij zouden zwijgen, dan zouden de stenen het uitschreeuwen.’

41 Toen hij Jeruzalem voor zich zag liggen, begon hij te huilen over het lot van de stad. 42 Hij zei: ‘Had ook jij op deze dag maar geweten wat vrede kan brengen! Maar dat blijft voor je verborgen, ook nu. 43 Want er zal een tijd komen dat je vijanden belegeringswerken tegen je oprichten, je omsingelen en je van alle kanten insluiten. 44 Ze zullen je met de grond gelijk maken en je kinderen verdelen, en ze zullen geen steen op de andere laten, omdat je de tijd van Gods ontferming niet hebt herkend.’

45 Hij ging naar de tempel, waar hij de handelaars begon weg te jagen, 46 terwijl hij hun toevoegde: ‘Er staat geschreven: “Mijn huis moet een huis van gebed zijn,” maar jullie hebben er een rovershol van gemaakt!’ 47 Dagelijks gaf hij onderricht in de tempel. De hogepriesters, de schriftgeleerden en de leiders van het volk wilden hem uit de weg ruimen, 48 maar ze wisten niet hoe ze dat moesten doen, want het hele volk hing aan zijn lippen.

Jezus in de tempel belaagd

20

1 Op een van de dagen dat Jezus het volk in de tempel onderricht gaf en er het goede nieuws verkondigde, kwamen opeens de hogepriesters en de schriftgeleerden, samen met de oudsten, op hem af 2 en vroegen hem: ‘Op grond van welke bevoegdheid doet u die dingen? En wie heeft u die bevoegdheid gegeven? Zeg ons dat eens.’ 3 Jezus antwoordde: ‘Ook ik zal u iets vragen waarop u antwoord moet geven: 4 Doopte Johannes in opdracht van de hemel of van mensen?’ 5 Ze overlegden met elkaar: ‘Als we antwoorden: “Van de hemel,” zal hij vragen: “Waarom hebt u hem dan niet geloofd?” 6 Maar als we antwoorden: “Van mensen,” zal het volk ons willen stenigen, omdat iedereen ervan overtuigd is dat Johannes een profeet was.’ 7 Dus antwoordden ze dat ze het niet wisten. 8 Daarop zei Jezus tegen hen: ‘Dan zeg ik u ook niet op grond van welke bevoegdheid ik die dingen doe.’

9 Hij vertelde de menigte de volgende gelijkenis: ‘Een man legde een wijngaard aan en verpachtte die aan wijnbouwers, waarna hij voor geruime tijd op reis ging. 10 Na verloop van tijd stuurde hij een knecht naar de wijnbouwers, die het deel van de oogst dat de eigenaar toekwam in ontvangst moest nemen. Maar de wijnbouwers ranselden hem af en stuurden hem met lege handen weg. 11 Daarna stuurde hij een andere knecht. Ook die werd afgeranseld, en nadat ze hem hadden vernederd stuurden ze ook hem met lege handen weg. 12 De eigenaar stuurde toen een derde knecht, maar ook die werd afgetuigd en de wijngaard uitgegooid. 13 Toen zei de eigenaar van de wijngaard: “Wat moet ik doen? Ik zal mijn geliefde zoon naar hen toe sturen, voor hem zullen ze toch wel ontzag hebben.” 14 Toen de wijnbouwers hem zagen, overlegden ze met elkaar en zeiden: “Dat is de erfgenaam! Laten we hem doden, dan is de erfenis voor ons.” 15 En ze gooiden hem de wijngaard uit en doodden hem. Wat zal de eigenaar van de wijngaard nu met hen doen? 16 Hij komt zelf, doodt de wijnbouwers en geeft de wijngaard aan anderen.’ Toen de mensen dit hoorden, zeiden ze: ‘Dat nooit!’ 17 Maar hij keek hen aan en vroeg: ‘Wat betekent dan wat er geschreven staat: “De steen die de bouwers afkeurden is de hoeksteen geworden”?’ 18 Iedereen die over die steen struikelt zal gebroken worden, en iedereen op wie die steen valt zal worden verpletterd.’ 19 De schriftgeleerden en hogepriesters, die wisten dat Jezus deze gelijkenis met het oog op hen verteld had, wilden hem op dat moment laten grijpen, maar ze waren bang voor de reactie van het volk.

20 Ze hielden hem echter in de gaten en stuurden er spionnen op uit die zich als rechtvaardigen moesten voordoen, in de hoop hem op een onwettige uitspraak te betrappen, zodat ze hem konden uitleveren aan de overheid, aan het gezag van de prefect. 21 Ze vroegen hem het volgende: ‘Meester, we weten dat wat u zegt en leert juist is en dat u spreekt zonder aanzien des persoons, en dat u in alle oprechtheid onderricht geeft over de

weg van God. ²² Welnu, is het toegestaan belasting te betalen aan de keizer of niet?’ ²³ Maar Jezus doorzag hun sluwe opzet en antwoordde: ²⁴ ‘Laat mij eens een denarie zien. Van wie zijn de afbeelding en het opschrift op deze munt?’ ‘Van de keizer,’ antwoordden ze. ²⁵ Daarop zei hij tegen hen: ‘Geef wat van de keizer is aan de keizer, en geef aan God wat God toebehoort.’ ²⁶ Ze slaagden er dus niet in om hem ten overstaan van het volk te betrappen op een onwettige uitspraak, en omdat ze geen raad wisten met zijn antwoord, deden ze er het zwijgen toe.

Onderricht in de tempel

²⁷ Enkele Sadduceeën, die ontkennen dat er een opstanding is, kwamen naar hem toe en vroegen hem: ²⁸ ‘Meester, Mozes heeft ons het volgende voorgeschreven: als een gehuwd man sterft zonder dat zijn vrouw kinderen heeft gebaard, moet zijn broer met die vrouw trouwen en nakomelingen verwekken voor zijn broer. ²⁹ Nu waren er zeven broers. De eerste was gehuwd, maar stierf kinderloos; ³⁰ daarna trouwde de tweede broer met de vrouw ³¹ en vervolgens de derde, en toen de andere broers, maar alle zeven waren ze kinderloos toen ze stierven. ³² Ten slotte stierf ook de vrouw. ³³ Wiens vrouw is ze dan bij de opstanding? Alle zeven zijn ze immers met haar getrouwd geweest.’ ³⁴ Jezus zei tegen hen: ‘De kinderen van deze wereld huwen en worden uitgehuwelijkt, ³⁵ maar wie waardig bevonden is deel te krijgen aan de komende wereld en aan de opstanding van de doden, huwt niet en wordt niet uitgehuwelijkt. ³⁶ Zij kunnen ook niet meer sterven, want ze zijn als engelen en ze zijn kinderen van God omdat ze deel hebben aan de opstanding. ³⁷ Dat de doden opgewekt worden, dat heeft ook Mozes al duidelijk gemaakt in de tekst over de doornstruik, waar hij spreekt over de Heer als de God van Abraham en de God van Isaak en de God van Jakob. ³⁸ Hij is geen God van doden, maar van levenden, want voor hem zijn allen in leven.’ ³⁹ Enkele schriftgeleerden zeiden: ‘Meester, wat u zegt is juist.’ ⁴⁰ En niemand durfde hem nog een vraag te stellen.

⁴¹ Hij zei tegen hen: ‘Hoe kan men beweren dat de messias een zoon van David is? ⁴² Want David zelf zegt in het boek van de Psalmen: “De Heer sprak tot mijn Heer: ‘Neem plaats aan mijn rechterhand, ⁴³ tot ik van je vijanden een bank voor je voeten heb gemaakt.”’ ⁴⁴ David noemt hem dus Heer, hoe kan hij dan zijn zoon zijn?’

⁴⁵ Terwijl de menigte luisterde, zei hij tegen zijn leerlingen: ⁴⁶ ‘Pas op voor de schriftgeleerden die zo graag in dure gewaden rondlopen en op het marktplein eerbiedig begroet willen worden, en een ereplaats verlangen in de synagogen en bij feestmaaltijden: ⁴⁷ ze verslinden de huizen van de weduwen en zeggen voor de schijn lange gebeden op. Over hen zal strenger worden geoordeeld dan over anderen!’

21

¹ Toen hij opkeek, zag hij hoe rijken hun giften in de offerkist kwamen werpen. ² Hij zag ook dat een arme weduwe er twee muntjes in gooide, ³ en hij zei: ‘Ik verzeker jullie: deze arme weduwe heeft meer gegeven dan alle anderen. ⁴ Want de anderen hebben iets van hun overvloed geofferd, maar zij heeft van haar armoede alles gegeven wat ze nodig had voor haar levensonderhoud.’

De komst van de Mensenzoon

⁵ Toen er gesproken werd over de tempel, over de mooie stenen en wijgeschenken waarmee hij versierd was, zei hij: ⁶ ‘Wat jullie hier zien – er zullen dagen komen waarop geen steen op de andere zal blijven; alles zal worden afgebroken.’ ⁷ Ze stelden hem toen de vraag: ‘Meester, wanneer zal dat allemaal gebeuren en aan welk teken kunnen we het herkennen?’ ⁸ Jezus zei: ‘Let op, laat je niet misleiden. Want er zullen velen komen die mijn naam gebruiken en zeggen: “Ik ben het,” of: “De tijd is gekomen.” Volg hen niet! ⁹ Als jullie berichten horen over oorlog en opstand, raak dan niet in paniek. Die dingen moeten eerst gebeuren, maar dat is nog niet meteen het einde.’ ¹⁰ Hij vervolgde: ‘Het ene volk zal tegen het andere ten strijde trekken en het ene koninkrijk zal de strijd aanbinden met het andere, ¹¹ er zullen zware aardbevingen komen en hongersnoden en epidemieën alom, en er zullen aan de hemel grote en verschrikkelijke tekenen verschijnen. ¹² Maar eerst zullen jullie worden mishandeld en vervolgd en uitgeleverd aan de synagogen, jullie zullen worden opgesloten in de gevangenis en worden voorgeleid aan koningen en gouverneurs omwille van mijn naam. ¹³ Dan zullen jullie moeten getuigen. ¹⁴ Bedenk wel dat jullie je verdediging niet moeten voorbereiden. ¹⁵ Want ik zal jullie woorden van wijsheid schenken die door geen van je tegenstanders kunnen worden weerstaan of weersproken. ¹⁶ Zelfs je ouders en broers, verwanten en vrienden zullen je uitleveren, sommigen van jullie zullen worden terechtgesteld, ¹⁷ en jullie zullen door iedereen worden gehaat omwille van mijn naam. ¹⁸ Maar geen haar van je hoofd zal verloren gaan. ¹⁹ Red je leven door standvastigheid!’

²⁰ Wanneer jullie zien dat Jeruzalem door legertroepen omsingeld is, weet dan dat de verwoesting van de stad nabij is. ²¹ Wie in Judea is moet dan de bergen in vluchten, wie in Jeruzalem is moet er wegtrekken, en wie op het land is moet niet naar de stad gaan, ²² want in die dagen wordt de straf voltrokken, waardoor alles wat geschreven staat in vervulling zal gaan. ²³ Wat zal het rampzalig zijn voor de vrouwen die in die tijd zwanger zijn of een kind aan de borst hebben! Want er zal ontzaglijk veel leed zijn in het land, en een zwaar vonnis zal de bevolking treffen. ²⁴ De inwoners zullen omkomen door het zwaard of in gevangenschap worden weggevoerd en onder alle volken worden verstrooid, terwijl Jeruzalem vertrappt zal worden door heidenen, tot de tijd van de heidenen voorbij is. ²⁵ Dan zullen er tekenen zijn aan de zon en de maan en de sterren, en op aarde zullen de

volken sidderen van angst voor het gebulder en het geweld van de zee; 26 de mensen worden onmachtig van angst voor wat er met de wereld zal gebeuren, want de hemelse machten zullen wankelen. 27 Maar dan zullen ze op een wolk de Mensenzoon zien komen, bekleed met macht en grote luister. 28 Wanneer dat alles staat te gebeuren, richt je dan op en hef je hoofd, want jullie verlossing is nabij!

29 Hij vertelde hun ook een gelijkenis: 'Kijk naar de vijgenboom en al de andere bomen. 30 Als je ziet dat ze uitlopen, weet je dat de zomer in aantocht is. 31 Zo moeten jullie ook weten, wanneer je die dingen ziet gebeuren, dat het koninkrijk van God nabij is. 32 Ik verzeker jullie: deze generatie zal zeker niet verdwenen zijn wanneer dit alles gebeurt. 33 Hemel en aarde zullen verdwijnen, maar mijn woorden zullen nooit verdwijnen. 34 Pas op dat jullie hart niet afgestompt raakt door de roes en de dronkenschap en de zorgen van het dagelijks leven, zodat die dag jullie overvalt, 35 onvoorspelbaar als een val die dichtklapt. Want plotseling zal hij komen over allen die waar ook op aarde wonen. 36 Wees waakzaam en bid onophoudelijk om te ontkomen aan de dingen die gebeuren gaan en om voor de Mensenzoon te kunnen verschijnen.'

37 Overdag gaf hij onderricht in de tempel, maar 's avonds vertrok hij om de nacht door te brengen op de Olijfberg. 38 Iedere ochtend kwam het hele volk al vroeg naar de tempel om naar hem te luisteren.

Het pesachmaal

22

1 Het feest van het Ongedesemde brood, dat Pesach genoemd wordt, was bijna aangebroken. 2 De hogepriesters en de schriftgeleerden zochten naar een mogelijkheid om hem uit de weg te ruimen, maar dan heimelijk, bang als ze waren voor de reactie van het volk. 3 Toen nam Satan bezit van Judas, bijgenaamd Iskariot, een van de twaalf. 4 Hij ging naar de hogepriesters en tempelwachters en besprak met hen hoe hij Jezus aan hen zou kunnen uitleveren. 5 Ze waren opgetogen en spraken af dat ze hem voor zijn diensten zouden betalen. 6 Judas nam hun aanbod aan en zocht een gunstige gelegenheid om Jezus aan hen uit te leveren, zonder dat het volk het zou merken.

7 De dag van het Ongedesemde brood waarop het pesachlam geslacht moest worden, brak aan. 8 Jezus stuurde Petrus en Johannes op pad met de woorden: 'Ga voor ons het pesachmaal bereiden, zodat we het kunnen eten.' 9 Ze vroegen hem: 'Waar wilt u dat we het bereiden?' 10 Hij antwoordde: 'Let op, wanneer jullie de stad in gegaan zijn, zal jullie een man tegemoet komen die een kruik water draagt. Volg hem naar het huis waar hij binnengaat, 11 en zeg tegen de heer van dat huis: "De Meester vraagt u: "Waar is het gastenvertrek waar ik met mijn leerlingen het pesachmaal kan eten?"'" 12 Hij zal jullie een grote bovenzaal wijzen die al is ingericht; maak het daar klaar.' 13 Ze gingen op weg, en alles gebeurde zoals hij gezegd had, en ze bereidden het pesachmaal.

14 Toen het zover was, ging hij samen met de apostelen aanliggen voor de maaltijd. 15 Hij zei tegen hen: 'Ik heb er hevig naar verlangd dit pesachmaal met jullie te eten voor de tijd van mijn lijden aanbreekt. 16 Want ik zeg jullie: ik zal geen pesachmaal meer eten voordat het zijn vervulling heeft gevonden in het koninkrijk van God.' 17 Hij nam een beker, sprak het dankgebed uit en zei: 'Neem deze beker en geef hem aan elkaar door. 18 Want ik zeg jullie: vanaf nu zal ik niet meer drinken van de vrucht van de wijnstok tot het koninkrijk van God gekomen is.' 19 En hij nam een brood, sprak het dankgebed uit, brak het brood, deelde het uit en zei: 'Dit is mijn lichaam dat voor jullie gegeven wordt. Doe dit, telkens opnieuw, om mij te gedenken.' 20 Zo nam hij na de maaltijd ook de beker, en zei: 'Deze beker, die voor jullie wordt uitgegoten, is het nieuwe verbond dat door mijn bloed gesloten wordt.'

21 Maar weet wel dat degene die mij zal uitleveren samen met mij aan deze tafel aanligt. 22 Want de Mensenzoon moet heengaan zoals het voor hem bepaald is, maar wee de mens die hem zal uitleveren.' 23 Ze vroegen zich onder elkaar af wie van hen zo iets zou kunnen doen.

24 Toen ontstond er onder hen onenigheid over de vraag wie van hen de belangrijkste was. 25 Jezus zei tegen hen: 'Vorsten oefenen heerschappij uit over de aan hen onderworpen volken, en wie macht heeft laat zich weldoener noemen. 26 Laat dat bij jullie niet zo zijn! De belangrijkste van jullie moet de minste worden en de leider de dienaar. 27 Want wie is belangrijker, degene die aanligt om te eten of degene die bedient? Is het niet degene die aanligt? Maar ik ben in jullie midden als iemand die dient.'

28 Jullie zijn in al mijn beproevingen steeds bij mij gebleven. 29 Ik bestem jullie voor het koningschap zoals mijn Vader mij voor het koningschap bestemd heeft: 30 jullie zullen in mijn koninkrijk eten en drinken aan mijn tafel, en zetelen op een troon om recht te spreken over de twaalf stammen van Israël.

31 Simon, Simon, weet dat Satan jullie voor zich heeft opgeëist om jullie als graan te mogen zeven. 32 Maar ik heb voor je gebeden opdat je geloof niet zou bezwijken. En als jij eenmaal tot inkeer bent gekomen, moet jij je broeders sterken.' 33 Simon antwoordde: 'Heer, ik ben zelfs bereid om met u de gevangenis in te gaan en te sterven.' 34 Maar Jezus zei: 'Ik zeg je, Petrus, deze nacht zal de haan niet kraaien voordat je driemaal geloofchend hebt dat je mij kent.'

35 Daarna zei hij tegen hen: 'Toen ik jullie uitzond zonder geldbuidel, reistas en sandalen, kwamen jullie toen iets tekort?' 'Niets!' antwoordden ze. 36 Hij zei: 'Maar wie nu een geldbuidel heeft, moet die meenemen, evenals zijn reistas, en wie er geen heeft moet zijn mantel verkopen en zich een zwaard aanschaffen. 37 Want ik zeg jullie: wat geschreven staat, moet in mij tot vervulling komen, namelijk: "Hij werd gerekend tot de wettelozen."

Inderdaad, nu wordt voltrokken wat over mij gezegd is.' 38 Ze zeiden: 'Kijk Heer, hier zijn twee zwaarden.' Maar hij zei tegen hen: 'Genoeg hierover!'

Jesus gevangengenomen en verloochend

39 Hij vertrok en ging volgens zijn gewoonte naar de Olijfberg. De leerlingen volgden hem. 40 Toen hij daar was aangekomen, zei hij tegen hen: 'Bid dat jullie niet in beproeving komen.' 41 En hij liep bij hen weg, tot ongeveer een steenworp ver, en knielde daarna neer om te bidden. Hij bad: 42 'Vader, als u het wilt, neem dan deze beker van mij weg. Maar laat niet wat ik wil, maar wat u wilt gebeuren.' 43 Uit de hemel verscheen hem een engel om hem kracht te geven.*

(22:43-44) In andere handschriften ontbreken deze verzen.

44 Hij werd overvallen door doodsangst, maar bleef bidden; zijn zweet viel in grote druppels als bloed op de grond. 45 Toen hij na zijn gebed opstond en terugliep naar de leerlingen, zag hij dat ze van verdriet in slaap waren gevallen, 46 en hij zei tegen hen: 'Waarom slapen jullie? Sta op en bid dat jullie niet in beproeving komen.'

47 Terwijl hij nog sprak, kwam er opeens een horde mensen aan. Voorop liep de man die Judas heette, een van de twaalf; hij ging naar Jezus toe om hem te kussen. 48 Maar Jezus zei tegen hem: 'Judas, lever je de Mensenzoon uit met een kus?' 49 Toen degenen die bij hem stonden zagen wat er ging gebeuren, vroegen ze: 'Heer, zullen we er met het zwaard op los slaan?' 50 En een van hen sloeg in op de dienaar van de hogepriester en sloeg hem zijn rechteroor af. 51 Maar Jezus zei: 'Houd daarmee op. Zo is het genoeg!' Hij raakte het oor aan en genas de man. 52 Tegen de hogepriesters en tempelwachters en de oudsten van het volk die op hem afgekomen waren, zei hij: 'Als tegen een misdadiger bent u uitgetrokken met zwaarden en knuppels? 53 Dagelijks was ik bij u in de tempel, en toen hebt u geen vinger naar me uitgestoken, maar dit is uw uur, het uur van de macht van de duisternis.'

54 Ze grepen hem vast en voerden hem weg, en brachten hem naar het huis van de hogepriester. Petrus volgde hen op een afstand. 55 Ze staken een vuur aan midden op de binnenplaats en gingen eromheen zitten; Petrus voegde zich bij hen. 56 Een dienstmeisje zag hem bij het vuur zitten, keek hem strak aan en zei: 'Die man hoorde er ook bij!' 57 Maar hij ontkende het: 'Ik ken hem niet eens!' 58 Even later merkte een ander hem op en zei: 'Jij bent ook een van hen!' Maar Petrus zei: 'Welnee man, helemaal niet.' 59 En ongeveer een uur later zei nog iemand met grote stelligheid: 'Ja zeker, die man was ook in zijn gezelschap, hij komt immers ook uit Galilea.' 60 Maar Petrus zei: 'Ik weet niet waar je het over hebt.' En op datzelfde moment, terwijl hij nog sprak, kraaide er een haan. 61 De Heer draaide zich om en keek Petrus aan, en toen herinnerde Petrus zich de woorden van de Heer: 'Nog voor er vannacht een haan heeft gekraaid zul je mij driemaal verloochenen.' 62 Hij ging naar buiten en huilde bitter.

63 De mannen die Jezus gevangenhielden, dreven de spot met hem en geselden hem. 64 Ze blinddoekten hem en zeiden: 'Profeteer nu maar, wie is het die je geslagen heeft?' 65 En ze zeiden nog tal van andere lasterlijke dingen tegen hem.

Het verhoor

66 Toen het dag werd, kwam de raad van oudsten van het volk bijeen, hogepriesters zowel als schriftgeleerden, en ze leidden hem voor in hun raadszitting. 67 Ze zeiden: 'Als u de messias bent, zeg het ons dan.' Maar Jezus antwoordde: 'Als ik het u zeg, gelooft u mij toch niet. 68 En als ik een vraag stel, antwoordt u toch niet. 69 Maar vanaf nu zal de Mensenzoon gezeten zijn aan de rechterhand van de Almachtige.' 70 Toen zeiden allen: 'U bent dus de Zoon van God?' Hij antwoordde: 'U zegt dat ik het ben.' 71 Ze zeiden: 'Waarvoor hebben we nog getuigenverklaringen nodig? We hebben het immers zelf uit zijn eigen mond gehoord!'

23

1 Ze stonden allen op en leidden hem voor aan Pilatus.

2 Daar brachten ze de volgende beschuldigingen tegen hem in: 'We hebben vastgesteld dat deze man ons volk van het rechte pad afbrengt en de mensen ervan weerhoudt belastingen aan de keizer te betalen en dat hij van zichzelf zegt de messiaanse koning te zijn.' 3 Pilatus vroeg hem: 'Bent u de koning van de Joden?' Jezus antwoordde: 'U zegt het.' 4 Daarop zei Pilatus tegen de hogepriesters en de samengeschoolde menigte: 'Ik vind niets waaraan deze man schuldig is.' 5 Maar ze bleven hardnekkig beweren: 'In heel Judea ruit hij met zijn onderricht het volk op, van Galilea tot hier!' 6 Toen Pilatus dit hoorde, vroeg hij aan Jezus of hij uit Galilea kwam, 7 en toen hij beseftte dat hij onder Herodes' gezag viel, stuurde hij hem naar Herodes, die op dat moment in Jeruzalem verbleef.

8 Herodes was bijzonder blij toen hij Jezus zag, want hij wilde hem al heel lang ontmoeten omdat hij veel over hem gehoord had. Bovendien hoopte hij hem een wonder te zien doen. 9 Hij ondervroeg hem uitvoerig, maar Jezus antwoordde hem niet één keer. 10 De hogepriesters en de schriftgeleerden die erbij stonden, brachten zware beschuldigingen tegen hem in. 11 Hierop begonnen Herodes en zijn soldaten Jezus te honen, en ze dreven de spot met hem door hem een pronkgewaad om te hangen. Zo stuurde hij hem terug naar Pilatus. 12 Op die dag werden Herodes en Pilatus vrienden, terwijl ze altijd elkaars vijanden waren geweest.

13 Pilatus riep de hogepriesters en de leiders en het volk bij zich 14 en zei tegen hen: ‘U hebt die man voor mij gebracht als iemand die het volk van het rechte pad afbrengt, maar u weet dat ik hem, toen ik hem in uw bijzijn verhoorde, aan geen van de zaken waarvan u hem beticht schuldig heb bevonden. 15 En Herodes evenmin, hij heeft hem immers naar ons teruggestuurd; hij heeft niets gedaan waarop de doodstraf staat. 16 Dus zal ik hem vrijlaten, nadat ik hem heb laten geselen.’*

(23:16) Andere handschriften hebben een extra vers: ‘**[17]** Hij was verplicht om op elk pesachfeest één gevangene vrij te laten.’

18 Maar ze begonnen met zijn allen luidkeels te schreeuwen: ‘Weg met hem! Laat Barabbas vrij!’ 19 Deze laatste was gevangengezet wegens een oproer dat in de stad had plaatsgevonden en wegens moord. 20 Pilatus praatte opnieuw op hen in omdat hij Jezus wilde vrijlaten. 21 Maar ze schreeuwden het uit: ‘Kruisig hem, kruisig hem!’ 22 Voor de derde maal zei hij tegen hen: ‘Wat voor kwaad heeft die man dan gedaan? Ik heb niets gevonden waarvoor hij de doodstraf verdient. Dus zal ik hem vrijlaten, nadat ik hem heb laten geselen.’ 23 Maar ze bleven luidkeels eisen dat hij gekruisigd zou worden, en met hun geschreeuw wonnen ze het pleit: 24 Pilatus besloot hun eis in te willigen. 25 Hij liet de man gaan die wegens oproer en moord gevangen was gezet en om wiens vrijlating ze hadden gevraagd, en leverde Jezus uit aan hun willekeur.

Kruisiging en graflegging

26 Toen Jezus werd weggeleid, hielden de soldaten een zekere Simon van Cyrene aan, die net de stad binnenkwam. Ze legden het kruis op zijn rug en lieten het hem achter Jezus aan dragen. 27 Een grote volksmenigte volgde Jezus, evenals enkele vrouwen die zich op de borst sloegen en over hem weeklaagden. 28 Jezus keerde zich echter naar hen om en zei: ‘Dochters van Jeruzalem, huil niet om mij. Huil liever om jezelf en je kinderen, 29 want weet, de tijd zal aanbreken dat men zal zeggen: “Gelukkig wie onvruchtbaar is, gelukkig de moederschoot die niet gebaard heeft en de borst die geen kind heeft gezoogd.” 30 Dan zullen de mensen tegen de bergen zeggen: “Val op ons neer!” en tegen de heuvels: “Bedeck ons!” 31 Want als dit gebeurt met het jonge hout, wat zal het verdorde hout dan niet te wachten staan?’ 32 Samen met Jezus werden nog twee anderen, beiden misdadigers, weggeleid om terechtgesteld te worden.

33 Aangekomen bij de plek die de Schedelplaats heet, werd hij gekruisigd, samen met de twee misdadigers, de een rechts van hem, de ander links. 34 Jezus zei: ‘Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.’*

(23:34) Jezus zei: ‘Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.’ – In andere handschriften ontbreken deze woorden.

De soldaten verdeelden zijn kleren onder elkaar door erom te dobbelen. 35 Het volk stond toe te kijken. De leiders hoonden hem en zeiden: ‘Anderen heeft hij gered; laat hij nu zichzelf redden als hij de messias van God is, zijn uitverkorene!’ 36 Ook de soldaten dreven de spot met hem, ze gingen voor hem staan en boden hem zure wijn aan, 37 terwijl ze zeiden: ‘Als je de koning van de Joden bent, red jezelf dan!’ 38 Boven hem was een opschrift aangebracht: ‘Dit is de koning van de Joden’. 39 Een van de gekruisigde misdadigers zei spottend tegen hem: ‘Jij bent toch de messias? Red jezelf dan en ons erbij!’ 40 Maar de ander wees hem terecht met de woorden: ‘Heb jij dan zelfs geen ontzag voor God nu je dezelfde straf ondergaat? 41 Wij hebben onze straf verdiend en worden beloond naar onze daden. Maar die man heeft niets onwettigs gedaan.’ 42 En hij zei: ‘Jezus, denk aan mij wanneer u in uw koninkrijk komt.’ 43 Jezus antwoordde: ‘Ik verzeker je: nog vandaag zul je met mij in het paradijs zijn.’

44-45 Rond het middaguur werd het donker in het hele land omdat de zon verduisterde. De duisternis hield drie uur aan. Toen scheurde het voorhangsel van de tempel doormidden. 46 En Jezus riep met luide stem: ‘Vader, in uw handen leg ik mijn geest.’ Toen hij dat gezegd had, blies hij de laatste adem uit. 47 De centurio zag wat er gebeurd was en loofde God met de woorden: ‘Werkelijk, deze mens was een rechtvaardige!’ 48 De mensen die voor het schouwspel samengekomen waren en de gebeurtenissen hadden gadegeslagen, keerden terug naar huis, terwijl ze zich op de borst sloegen. 49 Alle mensen die Jezus gekend hadden waren op een afstand blijven staan, ook de vrouwen die hem vanuit Galilea gevolgd waren en alles hadden zien gebeuren.

50-51 Er was ook een man die Josef heette en afkomstig was uit de Joodse stad Arimatea. Hij was een raadsheer, een goed en rechtvaardig mens, die de komst van het koninkrijk van God verwachtte en niet had ingestemd met het besluit en de handelwijze van de raad. 52 Hij ging naar Pilatus en vroeg hem om het lichaam van Jezus. 53 Nadat hij het lichaam van het kruis had gehaald, wikkelde hij het in linnen doeken en legde het in een rotsgraf dat nog nooit was gebruikt. 54 Het was de voorbereidingsdag, de sabbat was bijna aangebroken. 55 De vrouwen die met Jezus waren meegereisd uit Galilea, volgden Josef naar het graf om het te bekijken en om te zien hoe Jezus' lichaam er werd neergelegd. 56 Daarna gingen ze naar huis en bereidden ze geurige olie en balsem. Op sabbat namen ze de voorgeschreven rust in acht.

Het lege graf

24

1 Maar op de eerste dag van de week gingen ze bij het ochtendgloren naar het graf met de geurige olie die ze bereid hadden. 2 Bij het graf aangekomen, zagen ze echter dat de steen voor het graf was weggerold, 3 en toen ze naar binnen gingen, vonden ze het lichaam van de Heer Jezus niet. 4 Hierdoor raakten ze helemaal van streek. Plotseling stonden er twee mannen in stralende gewaden bij hen. 5 Ze werden door schrik bevangen en sloegen de handen voor hun ogen. De mannen zeiden tegen hen: 'Waarom zoekt u de levende onder de doden?' 6 Hij is niet hier, hij is uit de dood opgewekt. Herinner u wat hij u gezegd heeft toen hij nog in Galilea was: 7 de Mensenzoon moest worden uitgeleverd aan zondaars en moest gekruisigd worden en op de derde dag opstaan.' 8 Toen herinnerden ze zich zijn woorden.

9 Ze keerden terug van het graf en gingen aan de elf en aan alle anderen vertellen wat er was gebeurd. 10 De vrouwen die het graf bezochten, waren Maria uit Magdala, Johanna, Maria de moeder van Jakobus, en nog enkele andere vrouwen die hen vergezelden. Ze vertelden de apostelen wat er was gebeurd, 11 maar die vonden het maar kletspraat en geloofden hen niet. 12 Petrus echter stond op en rende naar het graf. Hij bukte zich om te kijken, maar zag alleen de linnen doeken liggen. Daarop ging hij terug, vol verwondering over wat er gebeurd was.

Verschijningen en hemelvaart

13 Diezelfde dag gingen twee van de leerlingen op weg naar een dorp dat Emmaüs heet en zestig stadië van Jeruzalem verwijderd ligt. 14 Ze spraken met elkaar over alles wat er was voorgevallen. 15 Terwijl ze zo met elkaar in gesprek waren, kwam Jezus zelf naar hen toe en liep met hen mee, 16 maar hun blik werd vertroebeld, zodat ze hem niet herkenden. 17 Hij vroeg hun: 'Waar loopt u toch over te praten?' Daarop bleven ze somber gestemd staan. 18 Een van hen, die Kleopas heette, antwoordde: 'Bent u dan de enige vreemdeling in Jeruzalem die niet weet wat daar deze dagen gebeurd is?' 19 Jezus vroeg hun: 'Wat dan?' Ze antwoordden: 'Wat er gebeurd is met Jezus uit Nazaret, een machtig profeet in woord en daad in de ogen van God en van het hele volk. 20 Onze hogepriesters en leiders hebben hem ter dood laten veroordelen en laten kruisigen. 21 Wij leefden in de hoop dat hij degene was die Israël zou bevrijden, maar inmiddels is het de derde dag sinds dit alles gebeurd is. 22 Bovendien hebben enkele vrouwen uit ons midden ons in verwarring gebracht. Toen ze vanmorgen vroeg naar het graf gingen, 23 vonden ze zijn lichaam daar niet en ze kwamen zeggen dat er engelen aan hen waren verschenen. De engelen zeiden dat hij leeft. 24 Een paar van ons zijn toen ook naar het graf gegaan en troffen het aan zoals de vrouwen hadden gezegd, maar Jezus zagen ze niet.' 25 Toen zei hij tegen hen: 'Hebt u dan zo weinig verstand en bent u zo traag van begrip dat u niet gelooft in alles wat de profeten gezegd hebben?' 26 Moest de messias al dat lijden niet ondergaan om zijn glorie binnen te gaan?' 27 Daarna verklaarde hij hun wat er in al de Schriften over hem geschreven stond, en hij begon bij Mozes en de Profeten.

28 Ze naderden het dorp waarheen ze op weg waren. Jezus deed alsof hij verder wilde reizen. 29 Maar ze drongen er sterk bij hem op aan om dat niet te doen en zeiden: 'Blijf bij ons, want het is bijna avond en de dag loopt ten einde.' Hij ging mee het dorp in en bleef bij hen. 30 Toen hij met hen aan tafel aanlag, nam hij het brood, sprak het zegengebed uit, brak het en gaf het hun. 31 Nu werden hun ogen geopend en herkenden ze hem. Maar hij werd onttrokken aan hun blik. 32 Daarop zeiden ze tegen elkaar: 'Brandde ons hart niet toen hij onderweg met ons sprak en de Schriften voor ons ontsloot?' 33 Ze stonden op en gingen meteen terug naar Jeruzalem, waar ze de elf en de anderen aantroffen, 34 die tegen hen zeiden: 'De Heer is werkelijk uit de dood opgewekt en hij is aan Simon verschenen!' 35 De twee leerlingen vertelden wat er onderweg gebeurd was en hoe hij zich aan hen kenbaar had gemaakt door het breken van het brood.

36 Terwijl ze nog aan het vertellen waren, kwam Jezus zelf in hun midden staan en zei: 'Vrede zij met jullie.' 37 Verbijsterd en door angst overmand, meenden ze een geestverschijning te zien. 38 Maar hij zei tegen hen: 'Waarom zijn jullie zo ontzet en waarom zijn jullie ten prooi aan twijfel?' 39 Kijk naar mijn handen en voeten, ik ben het zelf! Raak me aan en kijk goed, want een geest heeft geen vlees en beenderen zoals jullie zien dat ik heb.' 40 Daarna toonde hij hun zijn handen en zijn voeten. 41 Omdat ze het van vreugde nog niet konden geloven en stomverbaasd waren, vroeg hij hun: 'Hebben jullie hier iets te eten?' 42 Ze gaven hem een stuk geroosterde vis. 43 Hij nam het aan en at het voor hun ogen op. 44 Hij zei tegen hen: 'Toen ik nog bij jullie was, heb ik tegen jullie gezegd dat alles wat in de Wet van Mozes, bij de Profeten en in de Psalmen over mij geschreven staat in vervulling moest gaan.' 45 Daarop maakte hij hun verstand ontvankelijk voor het begrijpen van de Schriften. 46 Hij zei tegen hen: 'Er staat geschreven dat de messias zal lijden en sterven, maar dat hij op de derde dag zal opstaan uit de dood, 47-48 en dat in zijn naam alle volken opgeroepen zullen worden om tot inkeer te komen, opdat hun zonden worden vergeven. Jullie zullen hiervan getuigenis afleggen, te beginnen in Jeruzalem. 49 Ik zal ervoor zorgen dat de belofte van mijn Vader aan jullie wordt ingelost. Blijf in de stad tot jullie met kracht uit de hemel zijn bekleed.'

50 Hij nam hen mee de stad uit, tot bij Betanië. Daar hief hij zijn handen op en zegende hen. 51 Terwijl hij hen zegende, ging hij van hen heen en werd opgenomen in de hemel. 52 Ze brachten hem hulde en keerden in grote vreugde terug naar Jeruzalem, 53 waar ze voortdurend in de tempel waren en God loofden.

Het Woord is mens geworden

1

1 In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. 2 Het was in het begin bij God. 3 Alles is erdoor ontstaan en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat.*

(1:3-4) *en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat. In het Woord was leven* – Ook mogelijk is de

vertaling: ‘en zonder dit was er niets. Wat bestaat, had leven in het Woord’.

4 In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. 5 Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen.

6 Er kwam iemand die door God was gezonden; hij heette Johannes. 7 Hij kwam als getuige, om van het licht te getuigen, opdat iedereen door hem zou geloven. 8 Hij was niet zelf het licht, maar hij was er om te getuigen van het licht: 9 het ware licht, dat ieder mens verlicht en naar de wereld kwam. 10 Het Woord was in de wereld, de wereld is door hem ontstaan en toch kende de wereld hem niet. 11 Hij kwam naar wat van hem was, maar wie van hem waren hebben hem niet ontvangen. 12 Wie hem wel ontvingen en in zijn naam geloven, heeft hij het voorrecht gegeven om kinderen van God te worden. 13 Zij zijn niet op natuurlijke wijze geboren, niet uit lichamelijk verlangen of uit de wil van een man, maar uit God.

14 Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol van goedheid en waarheid, en wij hebben zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader. 15 Van hem getuigde Johannes toen hij uitriep: ‘Hij is het over wie ik zei: “Die na mij komt is meer dan ik, want hij was er vóór mij!”’ 16 Uit zijn overvloed zijn wij allen met goedheid overstelpt. 17 De wet is door Mozes gegeven, maar goedheid en waarheid zijn met Jezus Christus gekomen. 18 Niemand heeft ooit God gezien, maar de enige Zoon, die zelf God is,*

(1:18) *de enige Zoon, die zelf God is* – Andere handschriften lezen: ‘de enige Zoon, die is’.

die aan het hart van de Vader rust, heeft hem doen kennen.

Getuigenissen

19 Dit is het getuigenis van Johannes. De Joden hadden vanuit Jeruzalem priesters en Levieten naar hem toe gestuurd om hem te vragen: ‘Wie bent u?’ 20 Hij gaf zonder aarzelen antwoord en verklaarde ronduit: ‘Ik ben niet de messias.’ 21 Toen vroegen ze hem: ‘Wie dan? Bent u Elia?’ Hij zei: ‘Die ben ik ook niet.’ ‘Bent u de profeet?’ ‘Nee,’ antwoordde hij. 22 ‘Maar wie bent u dan?’ vroegen ze hem. ‘Wij moeten antwoord kunnen geven aan degenen die ons gestuurd hebben – wie zegt u zelf dat u bent?’ 23 Hij zei: ‘Ik ben de stem die roept in de woestijn: “Maak recht de weg van de Heer,” zoals de profeet Jesaja gezegd heeft.’ 24 De afgevaardigden die uit de kring van de Farizeeën kwamen, 25 vroegen verder: ‘Waarom doopt u dan, als u niet de messias bent, en ook niet Elia of de profeet?’ 26 ‘Ik doop met water,’ antwoordde Johannes. ‘Maar in uw midden is iemand die u niet kent, 27 hij die na mij komt – ik ben het niet eens waard om de riemen van zijn sandalen los te maken.’ 28 Dit gebeurde in Betanië, aan de overkant van de Jordaan, waar Johannes doopte.

29 De volgende dag zag hij Jezus naar zich toe komen, en hij zei: ‘Daar is het lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt. 30 Hij is het over wie ik zei: “Na mij komt iemand die meer is dan ik, want hij was er vóór mij.”’ 31 Ook ik wist niet wie hij was, maar ik kwam met water dopen opdat hij aan Israël geopenbaard zou worden.’ 32 En Johannes getuigde: ‘Ik heb de Geest als een duif uit de hemel zien neerdalen, en hij bleef op hem rusten. 33 Nog wist ik niet wie hij was, maar hij die mij gezonden heeft om met water te dopen, zei tegen mij: “Wanneer je ziet dat de Geest op iemand neerdaalt en blijft rusten, dan is dat degene die doopt met de heilige Geest.”’ 34 En dat heb ik gezien, en ik getuig dat hij de Zoon van God is.’

35 De volgende dag stond Johannes er weer met twee van zijn leerlingen. 36 Toen hij Jezus voorbij zag komen, zei hij: ‘Daar is het lam van God.’ 37 De twee leerlingen hoorden wat hij zei en gingen met Jezus mee. 38 Jezus draaide zich om, en toen hij zag dat ze hem volgden, zei hij: ‘Wat zoeken jullie?’ ‘Rabbi,’ zeiden zij tegen hem (dat is in onze taal ‘meester’), ‘waar logeert u?’ 39 Hij zei: ‘Kom maar mee, dan zul je het zien.’ Ze gingen met hem mee en zagen waar hij onderdak had gevonden; het was ongeveer twee uur voor zonsondergang en ze bleven die dag bij hem.

40 Een van de twee die gehoord hadden wat Johannes zei en Jezus gevolgd waren, was Andreas, de broer van Simon Petrus. 41 Vlak daarna kwam hij zijn broer Simon tegen, en hij zei tegen hem: ‘Wij hebben de messias*’

(1:41) *de messias* – Zie de noot bij Matteüs 2:4.

gevonden’ (dat is Christus, ‘gezalfd’), 42 en hij nam hem mee naar Jezus. Jezus keek hem aan en zei: ‘Jij bent Simon, de zoon van Johannes, maar voortaan zul je Kefas heten’ (dat is Petrus, ‘rots’).

43 De volgende dag besloot Jezus naar Galilea te gaan en daar ontmoette hij Filippus. Hij zei tegen hem: ‘Ga met mij mee.’ 44 Filippus kwam uit Betsaida, uit dezelfde stad als Andreas en Petrus. 45 Hij kwam Natanaël tegen en zei tegen hem: ‘We hebben de man gevonden over wie Mozes in de wet geschreven heeft en over wie ook de profeten spreken: Jezus, de zoon van Jozef, uit Nazaret!’ 46 ‘Uit Nazaret?’ zei Natanaël. ‘Kan daar iets goeds vandaan komen?’ ‘Ga zelf maar kijken,’ zei Filippus. 47 Jezus zag Natanaël aankomen en zei: ‘Dat is nu een

echte Israëliet, een mens zonder bedrog.’ 48 ‘Waar kent u mij van?’ vroeg Natanaël. Jezus antwoordde: ‘Ik had je al gezien voordat Filippus je riep, toen je onder de vijgenboom zat.’ 49 ‘Rabbi, u bent de Zoon van God, u bent de koning van Israël!’ zei Natanaël. 50 Jezus vroeg: ‘Geloof je omdat ik tegen je zei dat ik je onder de vijgenboom zag zitten? Je zult nog grotere dingen zien.’ 51 ‘Waarachtig, ik verzeker jullie,’ voegde hij eraan toe, ‘jullie zullen de hemel geopend zien, en de engelen van God zien omhooggaan en neerdalen naar de Mensenzoon.’

Bruiloft in Kana

2

1 Op de derde dag was er een bruiloft in Kana, in Galilea. De moeder van Jezus was er, 2 en ook Jezus en zijn leerlingen waren op de bruiloft uitgenodigd. 3 Toen de wijn bijna op was, zei de moeder van Jezus tegen hem: ‘Ze hebben geen wijn meer.’ 4 ‘Wat wilt u van me?’ zei Jezus. ‘Mijn tijd is nog niet gekomen.’ 5 Daarop sprak zijn moeder de bedienden aan: ‘Doe maar wat hij jullie zegt, wat het ook is.’ 6 Nu stonden daar voor het Joodse reinigingsritueel zes stenen watervaten, elk met een inhoud van twee à drie metrete. 7 Jezus zei tegen de bedienden: ‘Vul de vaten met water.’ Ze vulden ze tot de rand. 8 Toen zei hij: ‘Schep er nu wat uit, en breng dat naar de ceremoniemeester.’ Dat deden ze. 9 En toen de ceremoniemeester het water dat wijn geworden was, proefde – hij wist niet waar die vandaan kwam, maar de bedienden die het water geschept hadden wisten het wel – riep hij de bruidegom 10 en zei tegen hem: ‘Iedereen zet zijn gasten eerst de goede wijn voor en als ze dronken zijn de minder goede. Maar u hebt de beste wijn tot nu bewaard!’ 11 Dit heeft Jezus in Kana, in Galilea, gedaan als eerste wonderteken; hij toonde zo zijn grootheid en zijn leerlingen geloofden in hem.

12 Daarna ging hij naar Kafarnaüm, met zijn moeder, zijn broers en zijn leerlingen, en daar bleven ze een paar dagen.

Jezus in de tempel

13 Kort voor Pesach, het Joodse paasfeest, reisde Jezus naar Jeruzalem. 14 Daar trof hij op het tempelplein de handelaars in runderen, schapen en duiven aan, en de geldwisselaars die daar altijd zaten. 15 Hij maakte een zweep van touw en joeg ze allemaal de tempel uit, met hun schapen en runderen. Hij smet het geld van de wisselaars op de grond, gooide hun tafels omver 16 en riep tegen de duivenverkopers: ‘Weg ermee! Jullie maken een markt van het huis van mijn Vader!’ 17 Zijn leerlingen dachten aan wat er geschreven staat: ‘De hartstocht voor uw huis zal mij verteren.’ 18 Maar de Joden vroegen: ‘Met welk teken kunt u bewijzen dat u dit mag doen?’ 19 Jezus antwoordde hun: ‘Breek deze tempel maar af, en ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.’ 20 ‘Zesenveertig jaar heeft de bouw van deze tempel geduurd,’ zeiden de Joden, ‘en u wilt hem in drie dagen weer opbouwen?’ 21 Maar hij sprak over de tempel van zijn lichaam. 22 Na zijn opstanding uit de dood herinnerden zijn leerlingen zich dat hij dit gezegd had, en zij geloofden de Schrift en alles wat Jezus gezegd had.

Gesprek met Nikodemus

23 Toen Jezus op Pesach in Jeruzalem was, kwamen veel mensen tot geloof in zijn naam, omdat ze de wondertekenen zagen die hij deed. 24 Maar Jezus had geen vertrouwen in hen, omdat hij hen allemaal kende, 25 en niemand hoefde hem iets over de mens te vertellen, want hij wist zelf wat er in een mens omgaat.

3

1 Zo was er een Farizeeër, een van de Joodse leiders, met de naam Nikodemus. 2 Hij kwam in de nacht naar Jezus toe. ‘Rabbi,’ zei hij, ‘wij weten dat u een leraar bent die van God gekomen is, want alleen met Gods hulp kan iemand de wondertekenen doen die u verricht.’ 3 Jezus zei: ‘Waarachtig, ik verzeker u: alleen wie opnieuw wordt geboren, kan het koninkrijk van God zien.’ 4 ‘Hoe kan iemand geboren worden als hij al oud is?’ vroeg Nikodemus. ‘Hij kan toch niet voor de tweede keer de moederschoot ingaan en weer geboren worden?’ 5 Jezus antwoordde: ‘Waarachtig, ik verzeker u: niemand kan het koninkrijk van God binnengaan, tenzij hij geboren wordt uit water en geest. 6 Wat geboren is uit een mens is menselijk, en wat geboren is uit de Geest is geestelijk. 7 Wees niet verbaasd dat ik zei dat jullie allemaal opnieuw geboren moeten worden. 8 De wind waait waarheen hij wil; je hoort zijn geluid, maar je weet niet waar hij vandaan komt en waar hij heen gaat. Zo is het ook met iedereen die uit de Geest geboren is.’ 9 ‘Maar hoe kan dat?’ vroeg Nikodemus. 10 ‘Begrijpt u dit niet,’ zei Jezus, ‘terwijl u een leraar van Israël bent? 11 Waarachtig, ik verzeker u: wij spreken over wat we weten en we getuigen van wat we gezien hebben, maar jullie accepteren ons getuigenis niet. 12 Wanneer jullie me niet geloven als ik over aardse dingen spreek, hoe zouden jullie me dan geloven als ik over hemelse dingen spreek? 13 Er is toch nooit iemand opgestegen naar de hemel behalve degene die uit de hemel is neergedaald: de Mensenzoon?*

(3:13) *de Mensenzoon* – Andere handschriften lezen: ‘de Mensenzoon die in de hemel is’.

14 De Mensenzoon moet hoog verheven worden, zoals Mozes in de woestijn de slang omhooggeheven heeft, 15 opdat iedereen die gelooft, in hem eeuwig leven heeft. 16 Want God had de wereld zo lief dat hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft. 17 God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gestuurd om een oordeel over haar te vellen, maar om de wereld door hem te

redden. **18** Over wie in hem gelooft wordt geen oordeel uitgesproken, maar wie niet in hem gelooft is al veroordeeld, omdat hij niet wilde geloven in de naam van Gods enige Zoon. **19** Dit is het oordeel: het licht kwam in de wereld en de mensen hielden meer van de duisternis dan van het licht, want hun daden waren slecht. **20** Wie kwaad doet, haat het licht; hij schuwt het licht omdat anders zijn daden bekend worden. **21** Maar wie oprecht handelt zoekt het licht op, zodat zichtbaar wordt dat God werkzaam is in alles wat hij doet.’

Getuigenis van Johannes de Doper

22 Daarna ging Jezus met zijn leerlingen naar Judea. Daar bleef hij enige tijd en hij doopte er. **23** Johannes doopte toen ook, in Enon, dicht bij Salim, een waterrijk gebied. Daar kwamen de mensen naartoe om zich te laten dopen. **24** Johannes was immers nog niet gevangengezet. **25** Er ontstond een discussie tussen de leerlingen van Johannes en een Jood over het reinigingsritueel. **26** Ze gingen naar Johannes en zeiden tegen hem: ‘Rabbi, de man die bij u aan de overkant van de Jordaan was, over wie u een getuigenis afgelegd hebt, is aan het dopen en iedereen gaat naar hem toe!’ **27** Johannes antwoordde: ‘Een mens kan alleen ontvangen wat hem door de hemel gegeven wordt. **28** Jullie kunnen van mij getuigen dat ik gezegd heb: “Ik ben de messias niet, maar ik ben voor hem uit gezonden.” **29** De bruidegom krijgt de bruid; de vriend van de bruidegom staat te luisteren en is blij dat hij de stem van de bruidegom hoort. Dat vervult mij met grote vreugde. **30** Hij moet groter worden en ik kleiner.

31 Hij die van boven komt staat boven allen, wie uit de aarde voortkomt is aards en spreekt de taal van de aarde. Hij die uit de hemel komt en boven allen staat, **32** getuigt van wat hij gezien en gehoord heeft, en toch wordt zijn getuigenis door niemand aanvaard. **33** Wie zijn getuigenis wel aanvaardt, bevestigt daarmee dat God betrouwbaar is. **34** Hij die door God gezonden is, spreekt de woorden van God, en God schenkt de Geest in overvloed. **35** De Vader heeft de Zoon lief en heeft alle macht aan hem overgedragen. **36** Wie in de Zoon gelooft heeft eeuwig leven, wie de Zoon niet wil gehoorzamen zal dat leven niet kennen; integendeel, Gods toorn blijft op hem rusten.’

Gesprek met een Samaritaanse vrouw

4

1 Toen Jezus hoorde dat aan de Farizeeën verteld werd dat hij meer leerlingen maakte en er ook meer doopte dan Johannes **2** – Jezus doopte overigens niet zelf, zijn leerlingen deden dat –, **3** verliet hij Judea en ging weer naar Galilea. **4** Daarvoor moest hij door Samaria heen. **5** Zo kwam hij bij de Samaritaanse stad Sichar, dicht bij het stuk grond dat Jakob aan zijn zoon Jozef gegeven had, **6** waar de Jakobsbron is. Jezus was vermoeid van de reis en ging bij de bron zitten; het was rond het middaguur. **7** Toen kwam er een Samaritaanse vrouw water putten. Jezus zei tegen haar: ‘Geef mij wat te drinken.’ **8** Zijn leerlingen waren namelijk naar de stad gegaan om eten te kopen. **9** De vrouw antwoordde: ‘Hoe kunt u, als Jood, mij om drinken vragen? Ik ben immers een Samaritaanse!’ Joden gaan namelijk niet met Samaritanen om. **10** Jezus zei tegen haar: ‘Als u wist wat God wil geven, en wie het is die u om water vraagt, zou u hém erom vragen en dan zou hij u levend water geven.’ **11** ‘Maar heer,’ zei de vrouw, ‘u hebt geen emmer, en de put is diep – waar wilt u dan levend water vandaan halen?’ **12** U kunt toch niet meer dan Jakob, onze voorvader? Hij heeft ons die put gegeven en er zelf nog uit gedronken, en ook zijn zonen en zijn vee.’ **13** ‘Iedereen die dit water drinkt zal weer dorst krijgen,’ zei Jezus, **14** ‘maar wie het water drinkt dat ik hem geef, zal nooit meer dorst krijgen. Het water dat ik geef, zal in hem een bron worden waaruit water opwelt dat eeuwig leven geeft.’ **15** ‘Geef mij dat water, heer,’ zei de vrouw, ‘dan zal ik geen dorst meer hebben en hoef ik ook niet meer hierheen te komen om water te putten.’ **16** Toen zei Jezus tegen haar: ‘Ga uw man eens roepen en kom dan weer terug.’ **17** ‘Ik heb geen man,’ zei de vrouw. ‘U hebt gelijk als u zegt dat u geen man hebt,’ zei Jezus, **18** ‘u hebt vijf mannen gehad, en degene die u nu hebt is uw man niet. Wat u zegt is waar.’ **19** Daarop zei de vrouw: ‘Nu begrijp ik, heer, dat u een profeet bent! **20** Onze voorouders vereerden God op deze berg, en bij u zegt men dat in Jeruzalem de plek is waar God vereerd moet worden.’ **21** ‘Geloof me,’ zei Jezus, ‘er komt een tijd dat jullie noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zullen aanbidden. **22** Jullie weten niet wat je vereert, maar wij weten dat wel; de redding komt immers van de Joden. **23** Maar er komt een tijd, en die tijd is nu gekomen, dat wie de Vader echt aanbidt, hem aanbidt in Geest en in waarheid. De Vader zoekt mensen die hem zo aanbidden, **24** want God is Geest, dus wie hem aanbidt, moet dat doen in Geest en in waarheid.’ **25** De vrouw zei: ‘Ik weet wel dat de messias zal komen’ (dat betekent ‘gezalvde’), ‘wanneer hij komt zal hij ons alles vertellen.’ **26** Jezus zei tegen haar: ‘Dat ben ik, die met u spreekt.’

27 Op dat moment kwamen zijn leerlingen terug, en ze verbaasden zich erover dat hij met een vrouw in gesprek was. Toch vroeg niemand: ‘Wat wilt u daarmee?’ of ‘Waarom spreekt u met haar?’ **28** De vrouw liet haar kruik staan, ging terug naar de stad en zei tegen de mensen daar: **29** ‘Kom mee, er is iemand die alles van mij weet. Zou dat niet de messias zijn?’ **30** Toen gingen de mensen de stad uit, naar hem toe.

31 Intussen zeiden de leerlingen tegen Jezus: ‘Rabbi, u moet iets eten.’ **32** Maar hij zei: ‘Ik heb voedsel dat jullie niet kennen.’ **33** ‘Zou iemand hem iets te eten gebracht hebben?’ zeiden ze tegen elkaar. **34** Maar Jezus zei: ‘Mijn voedsel is: de wil doen van hem die mij gezonden heeft en zijn werk voltooien. **35** Jullie zeggen toch: “Nog vier maanden en dan komt de oogst”? Ik zeg jullie: kijk om je heen, dan zie je dat de velden rijp zijn voor de oogst! **36** De maaier krijgt zijn loon al en verzamelt vruchten voor het eeuwig leven, zodat de zaaier en de

maaiër tegelijk feest kunnen vieren. **37** Hier is het gezegde van toepassing: De een zaait, de ander maait. **38** Ik stuur jullie erop uit om een oogst binnen te halen waarvoor je geen moeite hebt hoeven doen; dat hebben anderen gedaan en jullie maken hun werk af.’

39 In die stad kwamen veel Samaritanen tot geloof in hem door het getuigenis van de vrouw: ‘Hij weet alles van me.’ **40** Ze gingen naar hem toe en vroegen hem bij hen te blijven. Toen bleef hij nog twee dagen. **41** Nog veel meer mensen kwamen tot geloof door wat hij zei; **42** ze zeiden tegen de vrouw: ‘Wij geloven nu niet meer om wat jij gezegd hebt, maar we hebben hem zelf gehoord en we weten dat hij werkelijk de redder van de wereld is.’

Genezing in Kana

43 Na die twee dagen trok Jezus verder naar Galilea, **44** want hij had zelf gezegd dat een profeet in zijn vaderland niet wordt geëerd. **45** Toen hij in Galilea kwam, ontvingen de mensen hem gastvrij; ze hadden alles gezien wat hij op het feest in Jeruzalem gedaan had, want daar waren ze zelf bij geweest. **46** Hij ging in Galilea weer naar Kana, waar hij van water wijn had gemaakt.

Er was daar een hoveling uit Kafarnaüm wiens zoon ziek was. **47** Omdat hij gehoord had dat Jezus uit Judea naar Galilea was teruggekeerd, was hij naar hem toe gekomen, en nu vroeg hij of Jezus mee wilde gaan om zijn zoon, die op sterven lag, te genezen. **48** Jezus zei tegen hem: ‘Als jullie geen tekenen en wonderen zien, geloven jullie niet!’ **49** Maar de hoveling drong aan: ‘Heer, ga toch mee, voordat mijn kind sterft.’ **50** ‘Ga maar naar huis,’ zei Jezus, ‘uw zoon leeft.’ De man geloofde wat Jezus tegen hem zei en ging weg. **51** En terwijl hij nog onderweg was, kwamen zijn dienaren hem al tegemoet om te zeggen dat zijn kind in leven was. **52** Hij vroeg hen sinds wanneer het beter met hem was gegaan. Ze zeiden: ‘Gisteren, een uur na de middag, is de koorts verdwenen.’ **53** De vader beseftte dat dat het moment was dat Jezus tegen hem gezegd had ‘uw zoon leeft’. Hij kwam tot geloof, hij en al zijn huisgenoten. **54** Dit deed Jezus toen hij uit Judea naar Galilea was teruggekeerd; het was zijn tweede wonderteken.

Genezing in het bad van Betzata

5

1 Daarna was er een Joods feest, en Jezus ging naar Jeruzalem. **2** In Jeruzalem is bij de Schaapspoort een bad met vijf zuilengangen dat in het Hebreeuws Betzata*.

(5:2) *Betzata* – Andere handschriften lezen: ‘Betesda’; weer andere handschriften lezen: ‘Betsaïda’.

heet. **3** Daar lag een groot aantal zieken, blinden, kreupelen en misvormden.*

(5:3) *misvormden* – Andere handschriften hebben hierna nog de volgende tekst: ‘en verlamden, die het

moment waarop het water in beweging kwam afwachtten. **[4]** Want op een bepaald moment daalde een engel van de Heer neer in het bad en die bracht het water in beweging. En wie het eerst in het bad was zodra het water was gaan bewegen, werd gezond, wat voor ziekte hij ook had’.

5 Er was ook iemand bij die al achtendertig jaar ziek was. **6** Jezus zag hem liggen; hij wist hoe lang hij al ziek was en zei tegen hem: ‘Wilt u gezond worden?’ **7** De zieke antwoordde: ‘Heer, als het water gaat bewegen is er niemand om mij erin te helpen; ik probeer het wel, maar altijd is een ander al vóór mij in het water.’ **8** Jezus zei: ‘Sta op, pak uw mat op en loop.’ **9** En meteen werd de man gezond: hij pakte zijn slaapmat op en liep. Nu was het die dag sabbat. **10** De Joden zeiden dan ook tegen de man die genezen was: ‘Het is sabbat, het is niet toegestaan een slaapmat te dragen!’ **11** Maar hij zei tegen hen: ‘Degene die mij genezen heeft, zei tegen mij: “Pak uw mat op en loop.”’ **12** ‘Wie zei dat tegen u?’ vroegen ze. **13** Maar de man die genezen was kon niet zeggen wie het was, want Jezus was al verdwenen omdat daar zoveel mensen waren.

14 Later kwam Jezus hem tegen in de tempel en toen zei hij tegen hem: ‘U bent nu gezond; zondig daarom niet meer, anders zal u iets ergers overkomen.’ **15** De man ging aan de Joden vertellen dat het Jezus was die hem gezond gemaakt had. **16** Het was omdat Jezus zulke dingen deed op sabbat, dat de Joden tegen hem optraden. **17** Maar Jezus zei: ‘Mijn Vader werkt aan één stuk door, en daarom doe ik dat ook.’ **18** Vanaf dat moment probeerden de Joden hem te doden, omdat hij niet alleen de sabbat ondermijnde, maar bovendien God zijn eigen Vader noemde, en zichzelf zo aan God gelijkstelde.

Jezus en de Vader

19 Jezus reageerde hierop met de volgende woorden: ‘Waarachtig, ik verzeker u: de Zoon kan niets uit zichzelf doen, hij kan alleen doen wat hij de Vader ziet doen; en wat de Vader doet, dat doet de Zoon op dezelfde manier.

20 De Vader heeft de Zoon immers lief en laat hem alles zien wat hij doet. Hij zal hem nog grotere dingen laten zien, u zult verbaasd staan! **21** Want zoals de Vader doden opwekt en levend maakt, zo maakt ook de Zoon levend wie hij wil. **22** De Vader zelf vel't over niemand een oordeel, maar hij heeft het oordeel geheel aan de Zoon toevertrouwd. **23** Dan zal iedereen de Zoon eer betuigen zoals men de Vader eert. Wie de Zoon niet eert, eert ook de Vader niet die hem gezonden heeft.

24 Waarachtig, ik verzeker u: wie luistert naar wat ik zeg en hem gelooft die mij gezonden heeft, heeft eeuwig leven; over hem wordt geen oordeel uitgesproken, hij is van de dood overgegaan naar het leven. 25 Ik verzeker u: er komt een tijd, en het is nu al zover, dat de doden de stem van Gods Zoon zullen horen en dat wie hem horen, zullen leven. 26 Zoals de Vader leven heeft in zichzelf, zo heeft ook de Zoon leven in zichzelf; dat heeft de Vader hem gegeven. 27 En omdat hij de Mensenzoon is, heeft hij hem ook gezag gegeven om het oordeel te vellen. 28 Wees hierover niet verwonderd, er komt een moment waarop alle doden zijn stem zullen horen 29 en uit hun graf zullen komen: wie het goede gedaan heeft staat op om te leven, wie het slechte gedaan heeft staat op om veroordeeld te worden.

30 Ik kan niets doen uit mijzelf: ik oordeel naar wat ik hoor, en mijn oordeel is rechtvaardig omdat ik mij niet richt op wat ik zelf wil, maar op de wil van hem die mij gezonden heeft. 31 Als ik nu over mezelf zou getuigen, dan was mijn verklaring niet betrouwbaar, 32 maar iemand anders getuigt over mij, en ik weet dat zijn verklaring over mij betrouwbaar is. 33 U hebt boden naar Johannes gestuurd en hij heeft een betrouwbaar getuigenis afgelegd. 34 Niet dat ik het getuigenis van een mens nodig heb, maar ik zeg dit om u te redden. 35 Johannes was een lamp die helder brandde, en u hebt zich een tijd in zijn licht verheugd. 36 Maar ik heb een belangrijker getuigenis dan Johannes: het werk dat de Vader mij gegeven heeft om te volbrengen. Wat ik doe getuigt ervan dat de Vader mij heeft gezonden. 37 De Vader die mij gezonden heeft, heeft dus zelf een getuigenis over mij afgelegd. Maar u hebt zijn stem nooit gehoord en zijn gestalte nooit gezien, 38 en u hebt zijn woord niet blijvend in u opgenomen, want aan degene die hij gezonden heeft, schenkt u geen geloof.

39 U bestudeert de Schriften en u denkt daardoor eeuwig leven te hebben. Welnu, de Schriften getuigen over mij, 40 maar bij mij wilt u niet komen om leven te ontvangen. 41 Niet dat de mensen mij moeten eren, 42 maar ik ken u: u hebt geen liefde voor God in u. 43 Ik ben gekomen namens mijn Vader, maar u accepteert mij niet, terwijl u iemand die namens zichzelf komt, wel zou accepteren. 44 Hoe zou u ooit tot geloof kunnen komen? Van elkaar wilt u wel eer ontvangen, maar u zoekt niet de eer die de enige God u kan geven. 45 U moet niet denken dat ik u bij de Vader zal aanklagen; Mozes, op wie u uw hoop hebt gevestigd, klaagt u aan. 46 Als u Mozes zou geloven, zou u ook mij geloven, hij heeft immers over mij geschreven. 47 Maar als u niet gelooft wat hij geschreven heeft, hoe zou u dan geloven wat ik zeg?"

Het teken van het brood

6

1 Daarna ging Jezus naar de overkant van het Meer van Galilea (ook wel het Meer van Tiberias genoemd). 2 Een grote menigte mensen volgde hem, omdat ze gezien hadden welke wondertekene hij bij zieken deed. 3 Jezus ging de berg op, en ging daar met zijn leerlingen zitten. 4 Het was kort voor het Joodse pesachfeest.

5 Toen Jezus om zich heen keek en zag dat die menigte naar hem toe kwam, vroeg hij aan Filippus: 'Waar kunnen we brood kopen om deze mensen te eten te geven?' 6 Hij vroeg dat om Filippus op de proef te stellen, want zelf wist hij al wat hij zou gaan doen. 7 Filippus antwoordde: 'Zelfs tweehonderd denarie zou niet voldoende zijn om iedereen een klein stukje brood te geven.' 8 Een van de leerlingen, Andreas, de broer van Simon Petrus, zei: 9 'Er is hier wel een jongen met vijf gerstebroden en twee vissen – maar wat hebben we daaraan voor zoveel mensen?' 10 Jezus zei: 'Laat iedereen gaan zitten.' Er was daar veel gras, en ze gingen zitten; er waren ongeveer vijfduizend mannen. 11 Jezus nam de broden, sprak het dankgebed uit en verdeelde het brood onder de mensen die er zaten. Hij gaf hun ook vis, zoveel als ze wilden. 12 Toen iedereen volop gegeten had zei hij tegen zijn leerlingen: 'Verzamel nu de overgebleven stukken brood, zodat er niets verloren gaat.' 13 Dat deden ze en ze vulden twaalf manden met wat overgebleven was van de vijf gerstebroden die men had gegeten. 14 Toen de mensen het wonderteken dat hij gedaan had zagen, zeiden ze: 'Hij moet wel de profeet zijn die in de wereld zou komen.' 15 Jezus begreep dat ze hem wilden dwingen om mee te gaan en hem dan tot koning zouden uitroepen. Daarom trok hij zich terug op de berg, alleen.

16 Bij het vallen van de avond daalden zijn leerlingen af naar het meer; 17 ze stapten in een boot en zetten koers naar de overkant, naar Kafarnaüm. Het was al donker geworden, en Jezus was nog niet naar hen toe gekomen. 18 Er stak een hevige wind op en het meer werd onstuimig. 19 Toen ze vijftientig of dertig stadië geroeid hadden, zagen ze plotseling Jezus over het meer lopen; hij was dicht bij de boot en ze werden bang. 20 Maar hij zei: 'Ik ben het, wees niet bang.' 21 Ze wilden hem aan boord nemen, maar meteen kwam de boot aan land op de plaats waar ze naartoe wilden.

22 De volgende dag stond de menigte weer aan de oever van het meer. Ze hadden gezien dat er maar één boot was en dat Jezus niet aan boord was gegaan, maar dat zijn leerlingen alleen vertrokken waren. 23 Nu legden er andere boten uit Tiberias aan, dicht bij de plek waar ze het brood gegeten hadden nadat de Heer het dankgebed had uitgesproken. 24 Toen de mensen zagen dat Jezus en zijn leerlingen er niet waren, stapten ze in die boten en voeren ze naar Kafarnaüm om hem te zoeken.

25 Ze vonden hem aan de overkant van het meer en vroegen: 'Rabbi, wanneer bent u hier gekomen?' 26 Jezus zei: 'Waarachtig, ik verzeker u: u zoekt me niet omdat u tekenen hebt gezien, maar omdat u brood gegeten hebt en verzadigd bent. 27 U moet geen moeite doen voor voedsel dat vergaet, maar voor voedsel dat niet vergaet en eeuwig leven geeft; de Mensenzoon zal het u geven, want de Vader, God zelf, heeft hem die volmacht gegeven.'

28 Ze vroegen: ‘Wat moeten we doen? Hoe doen we wat God wil?’ 29 ‘Dit moet u voor God doen: geloven in hem die hij gezond heeft,’ antwoordde Jezus.

30 Toen vroegen ze: ‘Welk wonderteken kunt u dan verrichten? Als we iets zien zullen we in u geloven. Wat kunt u doen?’ 31 Onze voorouders hebben immers manna in de woestijn gegeten, zoals geschreven staat: “Brood uit de hemel heeft hij hun te eten gegeven.” 32 Maar Jezus zei: ‘Waarachtig, ik verzeker u: niet Mozes heeft u het brood uit de hemel gegeven, maar mijn Vader; hij geeft u het ware brood uit de hemel. 33 Het brood van God is het brood dat neerdaalt uit de hemel en dat leven geeft aan de wereld.’ 34 ‘Geef ons altijd dat brood, Heer!’ zeiden ze toen. 35 ‘Ik ben het brood dat leven geeft,’ zei Jezus. ‘Wie bij mij komt zal geen honger meer hebben, en wie in mij gelooft zal nooit meer dorst hebben. 36 Maar ik heb u al gezegd dat u niet gelooft, ook al hebt u me gezien. 37 Iedereen die de Vader mij geeft zal bij mij komen, en wie bij mij komt zal ik niet wegsturen, 38 want ik ben niet uit de hemel neergedaald om te doen wat ik wil, maar om te doen wat hij wil die mij gezond heeft. 39 Dit is de wil van hem die mij gezond heeft: dat ik niemand van wie hij mij gegeven heeft verloren laat gaan, maar dat ik hen allen laat opstaan op de laatste dag. 40 Dit wil mijn Vader: dat iedereen die de Zoon ziet en in hem gelooft, eeuwig leven heeft, en dat ik hen op de laatste dag uit de dood zal opwekken.’

41 De Joden begonnen te protesteren omdat hij zei dat hij het brood was dat uit de hemel was neergedaald. 42 ‘Dat is toch Jezus, de zoon van Jozef? We weten toch wie zijn vader en moeder zijn? Hoe kan hij dan zeggen dat hij uit de hemel is neergedaald?’ 43 Jezus zei: ‘Ik hoor u bezwaren maken. 44 Toch kan niemand bij mij komen, tenzij de Vader die mij gezond heeft hem bij me brengt, en ik zal hem op de laatste dag tot leven wekken. 45 Het staat geschreven in de Profeten: “Zij zullen allemaal door God onderricht worden.” Iedereen die naar de Vader luistert en van hem leert komt bij mij. 46 Niet dat iemand ooit de Vader gezien heeft – alleen hij die van God komt, heeft hem gezien. 47 Waarachtig, ik verzeker u: wie gelooft,*

(6:47) *wie gelooft* – Andere handschriften lezen: ‘wie gelooft in mij’.

heeft eeuwig leven. 48 Ik ben het brood dat leven geeft. 49 Uw voorouders hebben in de woestijn manna gegeten en toch zijn zij gestorven. 50 Maar dit is het brood dat uit de hemel is neergedaald; wie dit eet sterft niet. 51 Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald; wanneer iemand dit brood eet zal hij eeuwig leven. En het brood dat ik zal geven voor het leven van de wereld, is mijn lichaam.’

52 Nu begonnen de Joden heftig met elkaar te discussiëren: ‘Hoe kan die man ons zijn lichaam te eten geven!’ 53 Daarop zei Jezus: ‘Waarachtig, ik verzeker u: als u het lichaam van de Mensenzoon niet eet en zijn bloed niet drinkt, hebt u geen leven in u. 54 Wie mijn lichaam eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en hem zal ik op de laatste dag uit de dood opwekken. 55 Mijn lichaam is het ware voedsel en mijn bloed is de ware drank. 56 Wie mijn lichaam eet en mijn bloed drinkt, blijft in mij en ik blijf in hem. 57 De levende Vader heeft mij gezond, en ik leef door de Vader; zo zal wie mij eet, leven door mij. 58 Dit is het brood dat uit de hemel is neergedaald. Het is niet het brood dat uw voorouders aten; zij zijn gestorven, maar wie dit brood eet zal eeuwig leven.’ 59 Dit alles zei hij in de synagoge van Kafarnaüm toen hij daar onderricht gaf.

60 Veel leerlingen die het gehoord hadden zeiden: ‘Dit zijn harde woorden, wie kan daarnaar luisteren?’ 61 Jezus wist wel dat zijn leerlingen protesteerden en zei tegen hen: ‘Ergeren jullie je hieraan? 62 Maar als jullie nu de Mensenzoon zouden zien opstijgen naar waar hij eerst was? 63 De Geest maakt levend, het lichaam dient tot niets. Wat ik gezegd heb is Geest, en leven. 64 Maar sommigen van jullie geloven niet.’ Jezus wist namelijk vanaf het begin wie er niet geloofden en wie hem zou uitleveren. 65 ‘Daarom heb ik jullie gezegd,’ zei hij, ‘dat iemand alleen bij mij kan komen als het hem door de Vader gegeven is.’ 66 Toen trokken veel leerlingen zich terug en gingen niet verder met hem mee.

67 Jezus vroeg nu aan de twaalf: ‘Willen jullie soms ook weggaan?’ 68 Simon Petrus gaf antwoord: ‘Naar wie zouden we moeten gaan, Heer? U spreekt woorden die eeuwig leven geven, 69 en wij geloven en weten dat u de Heilige van God*’

(6:69) *de Heilige van God* – Andere handschriften lezen: ‘de messias, de Zoon van de levende God’.

bent.’ 70 Jezus zei: ‘Ikzelf heb jullie alle twaalf uitgekozen, en toch is een van jullie een duivel.’ 71 Hiermee doelde hij op Judas, de zoon van Simon Iskariot, want hij, een van de twaalf, zou hem uitleveren.

Jezus op het Loofhuttenfeest

7

1 Daarna trok Jezus door Galilea; in Judea wilde hij niet komen, omdat de Joden daar hem wilden doden. 2 Nu naderde het Joodse Loofhuttenfeest, 3 en daarom spoorden Jezus’ broers hem aan: ‘Blijf toch niet hier, ga naar Judea; dan zien ook je leerlingen het werk dat je doet. 4 Niemand doet toch iets in het geheim als hij bekend wil worden. Als je dit soort dingen doet, laat je dan zien aan de wereld.’ 5 Ook zijn broers geloofden namelijk niet in hem. 6 Maar Jezus zei: ‘Mijn tijd is nog niet gekomen, voor jullie is elke tijd goed. 7 De wereld kan jullie niet haten, maar mij haat ze wel, omdat ik verklaar dat wat ze doet slecht is. 8 Gaan jullie maar naar het feest; ik ga niet, omdat de tijd voor mij nog niet rijp is.’ 9 Dat zei hij, en hij bleef in Galilea.

10 Maar toen zijn broers naar het feest vertrokken waren, ging hij zelf ook, niet openlijk, maar in het geheim. 11 Intussen keken de Joden op het feest al naar hem uit en ze vroegen zich af waar hij was. 12 Overall werd over hem gesproken: sommigen vonden dat hij een goed mens was, anderen meenden dat hij het volk misleidde. 13 Maar niemand durfde openlijk over hem te spreken uit angst voor de Joden.

14 Toen het feest al halverwege was, ging Jezus naar de tempel en hij gaf er onderricht. 15 De Joden waren verbaasd: 'Hoe weet hij dat allemaal, terwijl hij geen opleiding heeft gehad?' 16 Jezus zei: 'Wat ik onderwijs heb ik niet van mijzelf, maar van hem die mij gezonden heeft. 17 Wie ernaar streeft te doen wat God wil, zal weten of mijn leer van God komt of dat ik namens mezelf spreek. 18 Wie namens zichzelf spreekt, is uit op zijn eigen eer, maar wie uit is op de eer van wie hem gezonden heeft is betrouwbaar; hij bedriegt niemand. 19 U hebt van Mozes toch de wet gekregen? Maar niemand houdt zich aan de wet. Waarom probeert u mij te doden?' 20 'U bent bezeten!' riepen de mensen. 'Wie probeert u dan te doden?' 21 Jezus antwoordde: 'Eén ding heb ik gedaan, en u staat allemaal versteld. 22 Nu heeft Mozes u de besnijdenis gegeven – niet dat die van Mozes komt, ze komt van de aartsvaders – en u besnijdt ook op sabbat. 23 Als er op sabbat besneden wordt omdat anders de wet van Mozes wordt overtreden, waarom bent u dan kwaad wanneer ik op sabbat iemand helemaal gezond maak? 24 Ga in uw oordeel niet op de schijn af, maar laat uw oordeel rechtvaardig zijn.'

25 Sommige Jeruzalemmers zeiden: 'Is dat niet die man die ze willen doden?' 26 Moet je zien, hij spreekt vrijuit en ze zeggen niets tegen hem. Zouden onze leiders werkelijk tot de overtuiging zijn gekomen dat hij de messias is? 27 Wanneer de messias komt, zal niemand weten waar hij vandaan komt, maar van hem weten we wel waar hij vandaan komt.' 28 Bij zijn onderricht in de tempel zei Jezus luid en duidelijk: 'U kent mij en u weet waar ik vandaan kom. Maar ik ben niet namens mezelf gekomen; ik ben gezonden door iemand die betrouwbaar is, en hem kent u niet. 29 Ik ken hem, omdat ik bij hem vandaan kom en hij mij heeft gezonden.' 30 Toen wilden ze hem grijpen, maar niemand deed hem iets, omdat zijn tijd nog niet gekomen was. 31 Onder het volk waren er velen in hem gaan geloven, 'want,' zeiden ze, 'wanneer de messias komt, zal die niet meer wondertekene verrichten dan hij heeft gedaan.' 32 Toen de Farizeeën hoorden hoe er door de mensen over hem gesproken werd, stuurden zij en de hogepriesters dienaren om hem te arresteren.

33 Jezus zei: 'Ik zal nog een korte tijd bij u zijn, dan ga ik naar hem die mij gezonden heeft. 34 U zult me zoeken maar me niet vinden; u zult niet kunnen komen waar ik ben.' 35 Toen zeiden de Joden tegen elkaar: 'Waar gaat hij dan naartoe, dat wij hem niet kunnen vinden? Hij zal toch niet naar de Griekse diaspora gaan om de Grieken onderricht te geven?' 36 Wat bedoelde hij dan toen hij zei: "U zult me zoeken maar me niet vinden; u zult niet kunnen komen waar ik ben"?'

37 Op de laatste dag, het hoogtepunt van het feest, stond Jezus in de tempel, en hij riep: 'Laat wie dorst heeft bij mij komen en drinken! 38 "Rivieren van levend water zullen stromen uit het hart van wie in mij gelooft," zo zegt de Schrift.' 39 Hiermee doelde hij op de Geest die zij die in hem geloofden zouden ontvangen; de Geest was er namelijk nog niet, want Jezus was nog niet tot Gods majesteit verheven.

40 Toen de mensen in de menigte dit hoorden zeiden ze: 'Dit moet wel de profeet zijn.' 41 Anderen beweerden: 'Het is de messias,' maar er werd ook gezegd: 'De messias komt toch niet uit Galilea? 42 De Schrift zegt toch dat de messias uit het nageslacht van David komt en uit Betlehem, waar David woonde?' 43 Zo ontstond er verdeeldheid in de menigte, 44 en sommigen wilden hem grijpen, maar niemand deed hem iets.

45 De dienaren van de hogepriesters en de Farizeeën gingen terug. Toen hun werd gevraagd: 'Waarom hebben jullie hem niet meegebracht?' 46 antwoordden ze: 'Nog nooit heeft een mens zo gesproken!' 47 Maar de Farizeeën zeiden: 'Hebben jullie je ook al laten misleiden? 48 Er is toch geen enkele leider of Farizeeër tot geloof in hem gekomen? 49 Alleen de massa die de wet niet kent – vervloekt zijn ze!' 50 Maar Nikodemus, die destijds bij Jezus was geweest, iemand uit hun eigen kring, zei: 51 'Onze wet veroordeelt iemand toch pas als hij gehoord is en als bekend is wat hij heeft gedaan?' 52 Ze zeiden tegen hem: 'Kom jij soms ook uit Galilea? Zoek het maar na, dan zul je zien dat er uit Galilea geen profeet kan komen.' 53 Daarop ging iedereen terug naar huis.*

(7:53-8:11) In andere handschriften ontbreken deze verzen.

Een vrouw op overspel betrapt

8

1 Jezus ging naar de Olijfberg, 2 en vroeg in de morgen was hij weer in de tempel. Het hele volk kwam naar hem toe, hij ging zitten en gaf hun onderricht. 3 Toen brachten de schriftgeleerden en de Farizeeën een vrouw bij hem die op overspel betrapt was. Ze zetten haar in het midden en 4 zeiden tegen Jezus: 'Meester, deze vrouw is op heterdaad betrapt toen ze overspel pleegde. 5 Mozes draagt ons in de wet op zulke vrouwen te stenigen. Wat vindt u daarvan?' 6 Dit zeiden ze om hem op de proef te stellen, om te zien of ze hem konden aanklagen. Jezus bukte zich en schreef met zijn vinger op de grond. 7 Toen ze bleven aandringen, richtte hij zich op en zei: 'Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen naar haar werpen.' 8 Hij bukte zich weer en schreef op de grond. 9 Toen ze dat hoorden gingen ze weg, een voor een, de oudsten het eerst, en ze lieten hem alleen, met de vrouw die in het midden stond. 10 Jezus richtte zich op en vroeg haar: 'Waar zijn ze? Heeft niemand u

veroordeeld?' 11 'Niemand, heer,' zei ze. 'Ik veroordeel u ook niet,' zei Jezus. 'Ga naar huis, en zondig vanaf nu niet meer.'

Jezus getuigt over zichzelf

12 Jezus nam opnieuw het woord. Hij zei: 'Ik ben het licht voor de wereld. Wie mij volgt loopt nooit meer in de duisternis, maar heeft licht dat leven geeft.' 13 De Farizeeën wierpen tegen: 'Uw getuigenis is niet betrouwbaar, want u getuigt over uzelf.' 14 Maar Jezus ging verder: 'Ook al getuig ik over mezelf, toch is mijn getuigenis betrouwbaar, omdat ik weet waar ik vandaan gekomen ben en waar ik naartoe ga. Maar u weet niet waar ik vandaan kom of waar ik naartoe ga.' 15 U oordeelt met menselijke maatstaven, maar ik oordeel over niemand. 16 En wanneer ik toch een oordeel vel, is mijn oordeel betrouwbaar, omdat ik niet alleen ben, maar samen met de Vader die mij gezonden heeft. 17 In uw wet staat geschreven dat het getuigenis van twee mensen betrouwbaar is. 18 Wel, ik getuig over mezelf, en de Vader die mij gezonden heeft, getuigt over mij.' 19 Toen vroegen ze: 'Waar is uw vader dan?' 'U kent noch mij, noch mijn Vader,' antwoordde Jezus. 'Als u mij zou kennen zou u mijn Vader ook kennen.' 20 Dit zei hij in de schatkamer van de tempel, waar hij onderricht gaf. Niemand greep hem, want zijn tijd was nog niet gekomen.

21 Hij nam opnieuw het woord en zei: 'Ik ga weg, en u zult me zoeken. Maar u zult in uw zonde sterven. Waar ik naartoe ga, daar kunt u niet komen.' 22 De Joden zeiden: 'Hij zal toch geen zelfmoord plegen, dat hij zegt dat hij ergens naartoe gaat waar wij niet kunnen komen?' 23 Jezus vervolgde: 'U bent van beneden, ik ben van boven; u hoort bij deze wereld, ik hoor niet bij deze wereld.' 24 Ik heb tegen u gezegd dat u in uw zonden zult sterven, want als u niet gelooft dat ik het ben, zult u inderdaad in uw zonden sterven.' 25 'Wie bent u dan?' vroegen ze. Jezus zei: 'Wat ik vanaf het begin al tegen u gezegd heb. 26 Ik heb veel over u te zeggen, en veel in uw nadeel, maar ik zeg tegen de wereld wat ik gehoord heb van hem die mij gezonden heeft, en hij is betrouwbaar.' 27 De mensen begrepen niet dat hij over de Vader sprak. 28 'Wanneer u de Mensenzoon hoog verheven hebt,' ging Jezus verder, 'dan zult u weten dat ik het ben, en dat ik niets uit mijzelf doe, maar over deze dingen spreek zoals de Vader het mij geleerd heeft. 29 Hij die mij gezonden heeft is bij mij; hij heeft me niet alleen gelaten, omdat ik altijd doe wat hij wil.'

30 Toen hij deze dingen zei, kwamen velen tot geloof in hem. 31 En tegen de Joden die in hem geloofden zei Jezus: 'Wanneer u bij mijn woord blijft, bent u werkelijk mijn leerlingen. 32 U zult de waarheid kennen, en de waarheid zal u bevrijden.' 33 Ze zeiden: 'Wij zijn nakomelingen van Abraham en we zijn nooit iemands slaaf geweest – hoe kunt u dan zeggen dat wij bevrijd zullen worden?' 34 Jezus antwoordde: 'Waarachtig, ik verzeker u: iedereen die zondigt is een slaaf van de zonde. 35 Nu blijft een slaaf niet voor eeuwig in huis, maar de Zoon blijft wel voor eeuwig. 36 Dus wanneer de Zoon u vrij zal maken, zult u werkelijk vrij zijn.'

37 Ik weet wel dat u nakomelingen van Abraham bent. Toch wilt u mij doden, omdat er in u geen ruimte is voor wat ik zeg. 38 Ik spreek over wat ik gezien heb bij de Vader, u doet wat u gehoord hebt van uw vader.' 39 'Onze vader is Abraham,' zeiden ze. Maar Jezus zei: 'Als u echt kinderen van Abraham bent, zou u moeten doen wat Abraham deed. 40 Maar nee, u wilt mij, iemand die u de waarheid heeft gezegd die hij van God gehoord heeft, doden – zoiets heeft Abraham niet gedaan. 41 Maar u doet inderdaad wat úw vader deed!' Ze zeiden: 'Wij zijn geen bastaardkinderen! We hebben maar één Vader: God.' 42 'Als God uw Vader was,' zei Jezus tegen hen, 'zou u mij liefhebben, want ik ben bij God vandaan gekomen toen ik hiernaartoe kwam. Ik ben niet namens mezelf gekomen, maar hij heeft mij gezonden. 43 Waarom begrijpt u niet wat ik zeg? Omdat u mijn woorden niet kunt aanhoren. 44 Uw vader is de duivel, en u doet maar al te graag wat uw vader wil. Hij is vanaf het begin een moordenaar geweest. Hij hoort niet bij de waarheid, omdat er geen waarheid in hem is. Wanneer hij liegt, spreekt hij zoals hij is: een aartsleugenaar, de vader van de leugen. 45 Maar mij gelooft u niet, want ik spreek de waarheid. 46 Kan een van u mij van zonde beschuldigen? Als ik de waarheid spreek, waarom gelooft u me dan niet? 47 Wie van God is, luistert naar de woorden van God. U luistert niet, omdat u niet van God bent.'

48 De Joden riepen: 'Zeggen we soms ten onrechte dat u een Samaritaan bent, en dat u bezeten bent?' 49 'Ik ben niet bezeten,' zei Jezus. 'Ik eer mijn Vader, maar u eert mij niet. 50 Ik ben niet uit op eigen eer; iemand anders is uit op mijn eer en hij zal oordelen. 51 Waarachtig, ik verzeker u: als iemand mijn woord bewaart zal hij de dood nooit zien.' 52 Toen zeiden de Joden: 'Nu weten we zeker dat u bezeten bent! Abraham is gestorven, en de profeten ook, en u zegt: "Wie mijn woord bewaart zal de dood nooit proeven"! 53 Bent u soms meer dan onze vader Abraham, die gestorven is? Ook de profeten zijn gestorven. Wie denkt u wel dat u bent?' 54 Jezus antwoordde: 'Wanneer ik mezelf zou eren, zou mijn eer niets betekenen, maar het is de Vader die mij eert, de Vader van wie u zegt dat hij onze God is, 55 hoewel u hem niet kent. Ik ken hem. Als ik zou zeggen dat ik hem niet ken, zou ik een leugenaar zijn, net als u. Maar ik ken hem wel, en ik bewaar zijn woord. 56 Abraham, uw vader, verheugde zich op mijn komst, en toen hij die meemaakte was hij blij.' 57 De Joden zeiden: 'U bent nog geen vijftig en u zou Abraham gezien hebben?' 58 'Waarachtig, ik verzeker u,' antwoordde Jezus, 'van voordat Abraham er was, ben ik er.' 59 Toen raaptten ze stenen op om naar hem te gooien. Maar Jezus wist onopgemerkt uit de tempel te ontkomen.

Genezing van een blinde

9

1 In het voorbijgaan zag Jezus iemand die al vanaf zijn geboorte blind was. 2 Zijn leerlingen vroegen: ‘Rabbi, hoe komt het dat hij blind was toen hij geboren werd? Heeft hij zelf gezondigd of zijn ouders?’ 3 ‘Hij niet en zijn ouders ook niet,’ was het antwoord van Jezus, ‘maar Gods werk moet door hem zichtbaar worden. 4 Zolang het dag is, moeten we het werk doen van hem die mij gezonden heeft; straks komt de nacht en dan kan niemand iets doen. 5 Zolang ik in de wereld ben, ben ik het licht voor de wereld.’ 6 Na deze woorden spuwde hij op de grond. Met het speeksel maakte hij wat modder, hij streek die op de ogen van de blinde 7 en zei tegen hem: ‘Ga naar het badhuis van Siloam en was u daar.’ (Siloam is in onze taal ‘gezondene’.) De man ging weg, waste zich, en toen hij terugkwam kon hij zien.

8 Zijn burens en de mensen die hem kenden als bedelaar zeiden: ‘Is dat niet de man die altijd zat te bedelen?’ 9 De een zei: ‘Ja, die is het,’ en de ander: ‘Nee, maar hij lijkt er wel op.’ De man zelf zei: ‘Ik ben het echt.’ 10 Toen vroegen ze: ‘Hoe zijn je ogen opengegaan?’ 11 Hij zei: ‘Iemand die Jezus heet, maakte wat modder, streek die op mijn ogen en zei: “Ga naar Siloam om u te wassen.” Ik ging erheen, en toen ik me gewassen had kon ik zien.’ 12 Ze vroegen: ‘Waar is die man?’ ‘Dat weet ik niet,’ zei hij.

13 Toen namen ze de man die blind geweest was mee naar de Farizeeën. 14 De dag dat Jezus modder gemaakt had en zijn ogen geopend had, was namelijk een sabbat. 15 Ook de Farizeeën vroegen hoe het kwam dat hij kon zien. En weer vertelde hij: ‘Hij heeft wat modder op mijn ogen gedaan, ik heb me gewassen en nu kan ik zien.’ 16 Sommige Farizeeën meenden: ‘Zo iemand komt niet van God, want hij houdt zich niet aan de sabbat,’ maar anderen zeiden: ‘Hoe zou een zondig mens zulke wondertekens kunnen doen?’ Er ontstond verdeeldheid. 17 Daarop vroegen ze aan de blinde: ‘Wat denk jij van die man? Het zijn immers jouw ogen die hij genezen heeft.’ ‘Hij is een profeet,’ was zijn antwoord.

18 Maar de Joden wilden niet geloven dat hij blind geweest was en nu kon zien. Ze riepen zijn ouders 19 en vroegen hun: ‘Is dat uw zoon die blind geboren zou zijn? Hoe kan hij dan nu zien?’ 20 ‘Dit is onze zoon,’ zeiden zijn ouders, ‘en hij is blind geboren, dat weten we zeker. 21 Maar hoe hij nu kan zien, dat weten we niet, en wie zijn ogen geopend heeft, weten we ook niet. Vraag het hem zelf maar. Hij is oud genoeg om voor zichzelf te spreken.’ 22 Dat zeiden de ouders omdat ze bang waren voor de Joden, omdat die toen al besloten hadden dat ze iedereen die Jezus als de messias zou erkennen uit de synagoge zouden zetten. 23 Daarom zeiden de ouders dus dat hij oud genoeg was en dat ze het hem zelf moesten vragen.

24 Toen riepen ze de man die blind geweest was weer bij zich. ‘Geef Góð de eer,’ zeiden ze, ‘die man is een zondaar, dat weten we toch.’ 25 ‘Of hij een zondaar is weet ik niet,’ zei hij, ‘maar één ding weet ik wel: ik was blind en nu kan ik zien.’ 26 Ze drongen aan: ‘Wat heeft hij met je gedaan? Hoe heeft hij je ogen geopend?’ 27 ‘Dat heb ik u toch al verteld,’ zei hij, ‘maar u luistert niet! Wat wilt u nog meer horen? Wilt u soms leerling van hem worden?’ 28 Nu vielen ze tegen hem uit: ‘Je bent zelf een leerling van hem! Wij zijn leerlingen van Mozes. 29 Van Mozes weten we dat God met hem gesproken heeft, maar van deze man weten we niet waar hij vandaan komt.’ 30 De man antwoordde: ‘Wat vreemd dat u niet begrijpt waar hij vandaan komt, terwijl hij mijn ogen geopend heeft. 31 We weten dat God niet naar zondaars luistert, maar wel naar iemand die vroom is en zijn wil doet. 32 Dat de ogen van iemand die blind geboren is geopend worden – dat is nog nooit vertoond! 33 Als die man niet van God kwam, zou hij dit toch niet hebben kunnen doen?’ 34 Toen riepen ze: ‘Jij, sinds je geboorte een en al zonde, wil jij ons de les lezen?’ En ze joegen hem weg.

35 Jezus hoorde dat en zocht hem op. Hij vroeg: ‘Geloofst u in de Mensenzoon?’ 36 ‘Als ik wist wie het was, heer, zou ik in hem geloven,’ zei hij. 37 ‘U kijkt naar hem en u spreekt met hem,’ zei Jezus. 38 Toen zei de man: ‘Ik geloof, Heer,’ en hij boog zich voor Jezus neer. 39 Jezus zei: ‘Ik ben in de wereld gekomen om het oordeel te vellen. Dan zullen zij die niet zien, zien en zij die zien, zullen blind worden.’ 40 Een paar Farizeeën die bij hem stonden en dat hoorden, zeiden: ‘Wij zijn toch zeker niet blind!’ 41 ‘Was u maar blind,’ zei Jezus, ‘dan zou u zonder zonde zijn. Maar u beweert dat u kunt zien, en dus blijft uw zonde.’

De goede herder

10

1 ‘Waarachtig, ik verzeker u: wie de schaapskooi niet binnengaat door de deur maar ergens anders naar binnen klimt, is een dief of een rover. 2 Wie door de deur naar binnen gaat, is de herder van de schapen. 3 Voor hem doet de bewaker open. De schapen luisteren naar zijn stem, hij roept zijn eigen schapen bij hun naam en leidt ze naar buiten. 4 Wanneer hij al zijn schapen naar buiten gebracht heeft, loopt hij voor ze uit en de schapen volgen hem omdat ze zijn stem kennen. 5 Iemand anders volgen ze niet, ze lopen juist van hem weg omdat ze de stem van een vreemde niet kennen.’ 6 Jezus vertelde hun deze gelijkenis, maar ze begrepen niet wat hij bedoelde.

7 Hij ging verder: ‘Waarachtig, ik verzeker u: ik ben de deur voor de schapen. 8 Wie vóór mij kwamen waren allemaal dieven en rovers, maar de schapen hebben niet naar hen geluisterd. 9 Ik ben de deur: wanneer iemand door mij binnenkomt zal hij gered worden; hij zal in en uit lopen, en hij zal weidegrond vinden. 10 Een dief komt

alleen om te roven, te slachten en te vernietigen, maar ik ben gekomen om hun het leven te geven in al zijn volheid.

11 Ik ben de goede herder. Een goede herder geeft zijn leven voor de schapen. 12 Een huurling, iemand die geen herder is, en die niet de eigenaar van de schapen is, laat de schapen in de steek en slaat op de vlucht zodra hij een wolf ziet aankomen. De wolf valt de kudde aan en jaagt de schapen uiteen; 13 de man is een huurling en de schapen kunnen hem niets schelen. 14 Ik ben de goede herder. Ik ken mijn schapen en mijn schapen kennen mij, 15 zoals de Vader mij kent en ik de Vader ken. Ik geef mijn leven voor de schapen. 16 Maar ik heb ook nog andere schapen, die niet uit deze schaapskooi komen. Ook die moet ik hoeden, ook zij zullen naar mijn stem luisteren: dan zal er één kudde zijn, met één herder. 17 De Vader heeft mij lief omdat ik mijn leven geef, om het ook weer terug te nemen. 18 Niemand neemt mijn leven, ik geef het zelf. Ik ben vrij om het te geven en om het weer terug te nemen – dat is de opdracht die ik van mijn Vader heb gekregen.'

19 Opnieuw ontstond er verdeeldheid onder de Joden om wat hij zei. 20 Veel mensen zeiden: 'Hij is bezeten, hij is gek. Waarom luisteren jullie nog naar hem?' 21 Maar anderen zeiden: 'Dit zijn niet de woorden van iemand die bezeten is, en een demon kan de ogen van blinden niet openen.'

Geloof en ongeloof

22 In Jeruzalem werd het feest van de Tempelwijding gevierd; het was winter. 23 Jezus liep in de tempel, in de zuilengang van Salomo. 24 Daar kwamen de Joden om hem heen staan, en ze vroegen hem: 'Hoe lang houdt u ons nog in het onzekere? Als u de messias bent, zeg het ons dan ronduit.' 25 Jezus antwoordde: 'Dat heb ik u al gezegd, maar u gelooft het niet. Wat ik namens mijn Vader doe getuigt over mij, 26 maar u wilt me niet geloven, omdat u niet bij mijn schapen hoort. 27 Mijn schapen luisteren naar mijn stem, ik ken ze en zij volgen mij. 28 Ik geef ze eeuwig leven: ze zullen nooit verloren gaan en niemand zal ze uit mijn hand roven. 29 Wat mijn Vader mij gegeven heeft gaat alles te boven,*

(10:29) *Wat mijn Vader mij gegeven heeft gaat alles te boven* – Andere handschriften lezen: 'De Vader die [ze] mij gegeven heeft, is groter dan allen'.

niemand kan het uit de hand van mijn Vader roven, 30 en de Vader en ik zijn één.'

31 Toen de Joden weer stenen oprapten omdat ze hem wilden stenigen, 32 zei Jezus: 'Ik heb door de Vader veel goeds voor u gedaan; waarom wilt u me stenigen?' 33 'Voor een goede daad zullen we u niet stenigen,' antwoordden ze, 'maar wel voor godslastering: u bent een mens, maar u beweert dat u God bent!' 34 Jezus zei: 'Staat er in uw wet niet geschreven: "Ik heb gezegd: "U bent goden"?' 35 De Schrift blijft altijd van kracht; als mensen tot wie God spreekt goden genoemd worden, 36 hoe kunt u mij, door de Vader geheiligd en naar de wereld gezonden, dan beschuldigen van godslastering wanneer ik zeg dat ik Gods Zoon ben? 37 Als wat ik doe niet van mijn Vader komt, geloof me dan niet, 38 maar als dat wel het geval is en u gelooft me toch niet, geloof dan tenminste wat ik doe. Dan zult u begrijpen dat de Vader in mij is en dat ik in de Vader ben.' 39 En weer wilden ze hem grijpen, maar hij ontsnapte.

40 Hij ging terug naar de overkant van de Jordaan, naar de plaats waar Johannes eerder gedoopt had. Daar bleef hij. 41 Veel mensen kwamen naar hem toe; ze zeiden: 'Johannes heeft weliswaar geen wonderteken gedaan, maar alles wat hij over deze man gezegd heeft is waar.' 42 En velen kwamen daar tot geloof in hem.

Lazarus uit de dood opgewekt

11

1 Er was iemand ziek, een zekere Lazarus uit Betanië, het dorp waar Maria en haar zuster Marta woonden 2 – dat was de Maria die Jezus met olie gezalfd heeft en zijn voeten met haar haar heeft afgedroogd; de zieke Lazarus was haar broer. 3 De zusters stuurden iemand naar Jezus met de boodschap: 'Heer, uw vriend is ziek.' 4 Toen Jezus dit hoorde zei hij: 'Deze ziekte loopt niet uit op de dood, maar op de eer van God, zodat de Zoon van God geëerd zal worden.' 5 Jezus hield veel van Marta en haar zuster, en van Lazarus. 6 Maar toen hij gehoord had dat Lazarus ziek was, bleef hij toch nog twee dagen waar hij was. 7 Daarna zei hij tegen zijn leerlingen: 'Laten we teruggaan naar Judea.' 8 'Maar rabbi,' protesteerden de leerlingen, 'de Joden wilden u stenigen, en nu wilt u daar toch weer naartoe?' 9 Jezus zei: 'Telt een dag niet twaalf uren? Wie overdag loopt, struikelt niet, want hij ziet het licht van deze wereld, 10 maar wie 's nachts loopt, struikelt doordat hij geen licht heeft.' 11 Nadat hij dat gezegd had zei hij: 'Onze vriend Lazarus is ingeslapen, ik ga hem wakker maken.' 12 De leerlingen zeiden: 'Als hij slaapt, zal hij wel beter worden, Heer.' 13 Zij dachten dat hij het over slapen had, terwijl Jezus bedoelde dat hij gestorven was. 14 Toen zei hij hun ronduit: 'Lazarus is gestorven, 15 en om jullie ben ik blij dat ik er niet bij was: nu kunnen jullie tot geloof komen. Laten we dan nu naar hem toe gaan.' 16 Tomas (dat betekent 'tweeling') zei tegen de anderen: 'Laten ook wij maar gaan, om met hem te sterven.'

17 Toen Jezus daar aankwam, hoorde hij dat Lazarus al vier dagen in het graf lag. 18 Betanië lag dicht bij Jeruzalem, op een afstand van ongeveer vijftien stadie, 19 en er waren dan ook veel Joden naar Marta en Maria gekomen om hen te troosten nu hun broer gestorven was. 20 Toen Marta hoorde dat Jezus onderweg was ging ze hem tegemoet, terwijl Maria thuisbleef. 21 Marta zei tegen Jezus: 'Als u hier was geweest, Heer, zou mijn broer niet gestorven zijn. 22 Maar zelfs nu weet ik dat God u alles zal geven wat u vraagt.' 23 Jezus zei: 'Je broer zal uit

de dood opstaan.’ 24 ‘Ja,’ zei Marta, ‘ik weet dat hij bij de opstanding op de laatste dag zal opstaan.’ 25 Maar Jezus zei: ‘Ik ben de opstanding en het leven. Wie in mij gelooft zal leven, ook wanneer hij sterft, 26 en ieder die leeft en in mij gelooft zal nooit sterven. Geloof je dat?’ 27 ‘Ja Heer,’ zei ze, ‘ik geloof dat u de messias bent, de Zoon van God die naar de wereld zou komen.’

28 Na deze woorden ging ze terug, ze nam haar zuster Maria apart en zei: ‘De meester is er, en hij vraagt naar je.’ 29 Zodra Maria dit hoorde ging ze naar Jezus toe, 30 die nog niet in het dorp was, maar op de plek waar Marta hem tegemoet was gekomen. 31 Toen de Joden die bij haar in huis waren om haar te troosten, Maria zo haastig zagen weggaan, liepen ze achter haar aan, want ze dachten dat ze naar het graf ging om daar te weeklagen.

32 Zodra Maria op de plek kwam waar Jezus was en hem zag, viel ze aan zijn voeten neer. Ze zei: ‘Als u hier was geweest, Heer, zou mijn broer niet gestorven zijn!’ 33 Jezus zag hoe zij en de Joden die bij haar waren weeklaagden, en dat ergerde hem. Diep bewogen 34 vroeg hij: ‘Waar hebben jullie hem neergelegd?’ Ze zeiden: ‘Kom maar kijken, Heer.’ 35 Jezus begon ook te huilen, 36 en de Joden zeiden: ‘Wat heeft hij veel van hem gehouden!’ 37 Maar er werd ook gezegd: ‘Hij heeft de ogen van een blinde geopend, hij had nu toch ook de dood van Lazarus kunnen voorkomen?’ 38 Ook dit ergerde Jezus. Hij liep naar het graf, een spelonk met een steen voor de opening. 39 Hij zei: ‘Haal de steen weg.’ Marta, de zuster van de dode, zei: ‘Maar Heer, de stank! Hij ligt er al vier dagen!’ 40 Jezus zei tegen haar: ‘Ik heb je toch gezegd dat je Gods grootheid zult zien als je gelooft?’ 41 Toen haalden ze de steen weg. Daarop keek hij omhoog en zei: ‘Vader, ik dank u dat u mij hebt verhoord. 42 U verhoort mij altijd, dat weet ik, maar ik zeg dit ter wille van al die mensen hier, opdat ze zullen geloven dat u mij gezond hebt.’ 43 Daarna riep hij: ‘Lazarus, kom naar buiten!’ 44 De dode kwam te voorschijn, zijn handen en voeten in linnen gewikkeld, en zijn gezicht bedekt door een doek. Jezus zei tegen de omstanders: ‘Maak de doeken los, en laat hem gaan.’

45 Veel Joden die naar Maria toe gekomen waren en gezien hadden wat Jezus deed, kwamen tot geloof in hem. 46 Maar enkelen gingen naar de Farizeeën om hun te vertellen wat Jezus gedaan had. 47 Daarop riepen de hogepriesters en de Farizeeën het Sanhedrin bijeen: ‘Wat moeten we doen? Deze man doet veel wondertekenen, 48 en als we hem zijn gang laten gaan, zal iedereen in hem gaan geloven. Straks grijpen de Romeinen in; dan zullen ze onze tempel en ons volk vernietigen.’ 49 Een van hen, Kajafas, die dat jaar hogepriester was, zei tegen de anderen: ‘Jullie begrijpen het niet! 50 Besef toch dat het in jullie eigen belang is dat één man sterft voor het hele volk, zodat niet het hele volk verloren gaat.’ 51 Dat zei hij niet uit zichzelf: als hogepriester in dat jaar sprak hij de profetie dat Jezus zou sterven voor het volk, 52 en niet alleen voor het volk, maar ook om de verstrooide kinderen van God bijeen te brengen. 53 Vanaf die dag overlegden ze hoe ze hem zouden doden.

54 Jezus trad onder de Joden niet meer in het openbaar op, maar vertrok naar de omgeving van de woestijn, naar de stad Efraïm. Daar bleef hij met zijn leerlingen.

Maria zalft Jezus

55 Het was kort voor Pesach, het Joodse paasfeest, en veel mensen uit de omgeving gingen al vóór het feest naar Jeruzalem om zich te reinigen. 56 Daar keken ze uit naar Jezus; ze stonden in de tempel en zeiden tegen elkaar: ‘Wat denk je? Zou hij niet meer naar het feest komen?’ 57 De hogepriesters en de Farizeeën hadden opdracht gegeven hem aan te geven als men wist waar hij was, zodat ze hem konden arresteren.

12

1 Zes dagen voor Pesach ging Jezus naar Betanië, naar Lazarus die hij uit de dood had opgewekt. 2 Daar hield men ter ere van hem een maaltijd; Marta bediende, en Lazarus was een van de mensen die met hem aanlagen. 3 Maria nam een kruikje kostbare, zuivere nardusolie, zalfde de voeten van Jezus en droogde ze af met haar haar. De geur van de olie trok door het hele huis. 4 Judas Iskariot, een van de leerlingen, degene die hem zou uitleveren, vroeg: 5 ‘Waarom is die olie niet voor driehonderd denarie verkocht om het geld aan de armen te geven?’ 6 Dat zei hij niet omdat hij zich om de armen bekommerde – hij was een dief: hij beheerde de kas en stal eruit. 7 Maar Jezus zei: ‘Laat haar, ze doet dit voor de dag van mijn begrafenis; 8 de armen zijn immers altijd bij jullie, maar ik niet.’

9 Intussen hadden de Joden gehoord dat Jezus daar was en ze gingen in groten getale naar hem toe, niet alleen om hemzelf, maar ook om Lazarus te zien die hij uit de dood had opgewekt. 10 De hogepriesters beraamden intussen een plan om ook Lazarus te doden, 11 omdat hij er de oorzaak van was dat veel Joden bij Jezus kwamen en in hem gingen geloven.

Intocht in Jeruzalem

12 De volgende dag was er al een grote menigte in Jeruzalem voor het feest. Toen ze hoorden dat Jezus ook zou komen, 13 haalden ze palmtakken en liepen ze de stad uit, hem tegemoet, terwijl ze riepen: ‘Hosanna! Gezegend hij die komt in de naam van de Heer, de koning van Israël.’ 14 Jezus zag een ezel staan en ging erop zitten, zoals geschreven staat: 15 ‘Vrees niet, Sion, je koning is in aantocht, en hij zit op een ezelsveulen.’ 16 Zijn leerlingen begrepen dit aanvankelijk niet, maar later, toen Jezus tot majesteit verheven was, herinnerden ze zich dat dit over hem geschreven stond, en dat het zo ook gebeurd was. 17 De mensen die erbij waren geweest toen hij Lazarus uit het graf riep en uit de dood opwekte, waren van die gebeurtenis blijven getuigen. 18 Daarom ging de menigte

hem ook tegemoet, omdat ze gehoord hadden dat hij dit wonderteken had gedaan. **19** En de Farizeeën zeiden tegen elkaar: 'Je ziet dat we niets bereikt hebben: kijk maar, de hele wereld loopt achter hem aan.'

Jezus spreekt over zijn dood

20 Nu was er ook een aantal Grieken naar het feest gekomen om God te aanbidden. **21** Zij gingen naar Filippus uit Betsaida in Galilea, en vroegen hem of ze Jezus konden ontmoeten. **22** Filippus ging dat tegen Andreas zeggen en samen gingen ze naar Jezus. **23** Jezus zei: 'De tijd is gekomen dat de Mensenzoon tot majesteit wordt verheven.

24 Waarachtig, ik verzeker u: als een graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft het één graankorrel, maar wanneer hij sterft draagt hij veel vrucht. **25** Wie zijn leven liefheeft verliest het, maar wie in deze wereld zijn leven haat, behoudt het voor het eeuwige leven. **26** Wie mij dient moet mij volgen: waar ik ben zal ook mijn dienaar zijn, en wie mij dient zal door de Vader geëerd worden.

27 Nu ben ik doodsbang. Wat moet ik zeggen? Vader, laat dit ogenblik aan mij voorbijgaan? Maar hiervoor ben ik juist gekomen. **28** Laat nu zien hoe groot uw naam is, Vader.' Toen klonk er een stem uit de hemel: 'Ik heb mijn grootheid getoond en ik zal mijn grootheid weer tonen.' **29** De mensen die daar stonden en dit hoorden, zeiden: 'Een donderslag!' Maar er waren er ook die zeiden dat het een engel was die tegen hem gesproken had.

30 Jezus zei: 'Die stem heeft niet voor mij gesproken, maar voor u. **31** Nu wordt het oordeel over deze wereld geveld, nu zal de heerser van deze wereld uitgebannen worden. **32** Wanneer ik van de aarde omhooggeheven word, zal ik iedereen naar mij toe halen.' **33** Daarmee bedoelde hij de wijze waarop hij zou sterven. **34** 'Maar wij hebben uit de wet begrepen dat de messias eeuwig blijft leven,' zeiden de mensen, 'waarom zegt u dan dat de Mensenzoon omhooggeheven moet worden? Wie is die Mensenzoon?' **35** 'Nog een korte tijd is het licht bij u,' antwoordde Jezus. 'Ga uw weg zolang het licht is en laat de duisternis u niet overvallen; wie in het donker loopt weet niet waar hij heen gaat. **36** Geloof in het licht zolang u het licht bij u hebt, dan bent u kinderen van het licht.' Na deze woorden ging Jezus weg en hij hield zich voor hen schuil.

Ongeloof

37 Ondanks de wondertekenen die hij voor hun ogen gedaan had, geloofden ze niet in hem. **38** Zo gingen de woorden van de profeet Jesaja in vervulling, die zei:

'Heer, wie heeft onze boodschap geloofd?

Aan wie is de macht van de Heer geopenbaard?'

39 Ze konden niet tot geloof komen, want Jesaja heeft ook gezegd:

40 'Hij heeft hun ogen verblind

en hun hart gesloten,

anders zouden zij met hun ogen zien

en met hun hart begrijpen,

zij zouden zich omkeren

en ik zou hen genezen.'

41 Jesaja doelde op Jezus toen hij dit zei, omdat hij zijn majesteit zag. **42** Toch waren er ook veel leiders die wel in hem geloofden, maar vanwege de Farizeeën kwamen ze daar niet openlijk voor uit, omdat ze niet uit de synagoge gezet wilden worden. **43** Ze stelden meer prijs op de eer van mensen dan op de eer van God.

44 Jezus had luid en duidelijk gezegd: 'Wie in mij gelooft, gelooft niet in mij, maar in hem die mij gezonden heeft, **45** en wie mij ziet, ziet hem die mij gezonden heeft. **46** Ik ben het licht dat naar de wereld is gekomen, opdat iedereen die in mij gelooft niet meer in de duisternis is. **47** Als iemand mijn woorden hoort maar ze niet bewaart, zal ik niet over hem oordelen. Ik ben immers niet gekomen om over de wereld te oordelen, maar om de wereld te redden. **48** Wie mij afwijst en mijn woorden niet aanneemt heeft al een rechter: alles wat ik gezegd heb zal op de laatste dag over hem oordelen. **49** Ik heb niet namens mezelf gesproken, maar de Vader die mij gezonden heeft, heeft me opgedragen wat ik moest zeggen en hoe ik moest spreken. **50** Ik weet dat zijn opdracht eeuwig leven betekent. Alles wat ik zeg, zeg ik zoals de Vader het mij verteld heeft.'

Jezus wast de voeten van de leerlingen

13

1 Het was kort voor het pesachfeest. Jezus wist dat zijn tijd gekomen was en dat hij uit de wereld terug zou keren naar de Vader. Hij had de mensen die hem in de wereld toebehoorden lief, en zijn liefde voor hen zou tot het uiterste gaan. **2** Jezus en zijn leerlingen hielden een maaltijd. De duivel had intussen Judas, de zoon van Simon Iskariot, ertoe aangezet Jezus te verraden. **3** Jezus, die wist dat de Vader hem alle macht had gegeven, dat hij van God was gekomen en weer naar God terug zou gaan, **4** stond tijdens de maaltijd op. Hij legde zijn bovenkleed af, sloeg een linnen doek om **5** en goot water in een waskom. Hij begon de voeten van zijn leerlingen te wassen en droogde ze af met de doek die hij omgeslagen had. **6** Toen hij bij Simon Petrus kwam, zei deze: 'U wilt toch niet mijn voeten wassen, Heer?' **7** Jezus antwoordde: 'Wat ik doe, begrijp je nu nog niet, maar later zul je het wel begrijpen.' **8** 'O nee,' zei Petrus, 'mijn voeten zult u niet wassen, nooit!' Maar toen Jezus zei: 'Als ik ze niet mag wassen, kun je niet bij mij horen,' **9** antwoordde hij: 'Heer, dan niet alleen mijn voeten, maar ook mijn handen en mijn hoofd!' **10** Hierop zei Jezus: 'Wie gebaad heeft hoeft alleen nog zijn voeten te wassen, hij is al helemaal

rein. Jullie zijn dus rein – maar niet allemaal.’ **11** Hij wist namelijk wie hem zou verraden, daarom zei hij dat ze niet allemaal rein waren.

12 Toen hij hun voeten gewassen had, deed hij zijn bovenkleed aan en ging weer naar zijn plaats. ‘Begrijpen jullie wat ik gedaan heb?’ vroeg hij. **13** ‘Jullie zeggen altijd “meester” en “Heer” tegen mij, en terecht, want dat ben ik ook. **14** Als ik, jullie Heer en jullie meester, je voeten gewassen heb, moet je ook elkaars voeten wassen. **15** Ik heb een voorbeeld gegeven; wat ik voor jullie heb gedaan, moeten jullie ook doen. **16** Waarachtig, ik verzeker jullie: een slaaf is niet meer dan zijn meester, en een afgezant niet meer dan wie hem zendt. **17** Je zult gelukkig zijn als je dit niet alleen begrijpt, maar er ook naar handelt. **18** Ik doel niet op jullie allemaal: ik weet wie ik heb uitgekozen. Wat in de Schrift staat zal in vervulling gaan: “Hij die at van mijn brood heeft zich tegen mij gekeerd.” **19** Ik zeg het jullie nu al, voor het gaat gebeuren; wanneer het dan gebeurt, zullen jullie geloven dat ik het ben. **20** Ik verzeker jullie: wie iemand ontvangt die door mij gezonden is ontvangt mij, en wie mij ontvangt ontvangt hem die mij gezonden heeft.’

21 Nadat hij dit gezegd had werd Jezus diepbedroefd, en hij verklaarde: ‘Waarachtig, ik verzeker jullie: een van jullie zal mij verraden.’ **22** De leerlingen keken elkaar aan en vroegen zich af wie hij bedoelde. **23** Een van hen, de leerling van wie Jezus veel hield, lag naast hem aan tafel aan, **24** en Simon Petrus beduidde hem dat hij moest vragen wie Jezus bedoelde. **25** Hij boog zich dicht naar Jezus toe en vroeg: ‘Wie, Heer?’ **26** ‘Degene aan wie ik het stuk brood geef dat ik nu in de schaal doop,’ zei Jezus. Hij doopte een stuk brood in de schaal en gaf het aan Judas, de zoon van Simon Iskariot. **27** Op dat moment nam de duivel bezit van Judas. Jezus zei: ‘Doe maar meteen wat je van plan bent.’ **28** Niemand aan tafel begreep waarom hij dit zei; **29** omdat Judas de kas beheerde, dachten sommigen dat Jezus bedoelde dat hij inkopen voor het feest moest doen, of dat hij iets aan de armen moest geven. **30** Judas nam het brood aan en ging meteen weg. Het was nacht.

Jezus gaat naar de Vader

31 Toen hij weg was zei Jezus: ‘Nu is de grootheid van de Mensenzoon zichtbaar geworden, en door hem de grootheid van God. **32** Als Gods grootheid door hem zichtbaar geworden is, zal God hem ook in die grootheid laten delen, nu onmiddellijk. **33** Kinderen, ik blijf nog maar een korte tijd bij jullie. Jullie zullen me zoeken, maar wat ik tegen de Joden gezegd heb, zeg ik nu ook tegen jullie: “Waar ik heen ga, daar kunnen jullie niet komen.”’ **34** Ik geef jullie een nieuw gebod: heb elkaar lief. Zoals ik jullie heb liefgehad, zo moeten jullie elkaar liefhebben. **35** Aan jullie liefde voor elkaar zal iedereen zien dat jullie mijn leerlingen zijn.’

36 Simon Petrus vroeg: ‘Waar gaat u naartoe, Heer?’ Jezus antwoordde: ‘Ik ga ergens naartoe waar jij nog niet kunt komen, later zul je mij volgen.’ **37** ‘Waarom kan ik u nu niet volgen, Heer? Ik wil mijn leven voor u geven!’ zei Petrus. **38** Maar Jezus zei: ‘Jij je leven voor mij geven? Waarachtig, ik verzeker je: nog voor de haan kraait zul jij mij driemaal verloochenen.’

14

1 Wees niet ongerust, maar vertrouw op God en op mij. **2** In het huis van mijn Vader zijn veel kamers; zou ik anders gezegd hebben dat ik een plaats voor jullie gereed zal maken? **3** Wanneer ik een plaats voor jullie gereedgemaakt heb, kom ik terug. Dan zal ik jullie met me meenemen, en dan zullen jullie zijn waar ik ben. **4** Jullie kennen de weg naar waar ik heen ga.’ **5** Toen zei Tomas: ‘Wij weten niet eens waar u naartoe gaat, Heer, hoe zouden we dan de weg daarheen kunnen weten?’ **6** Jezus zei: ‘Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand kan bij de Vader komen dan door mij. **7** Als jullie mij kennen zullen jullie ook mijn Vader kennen, en vanaf nu kennen jullie hem, want jullie hebben hem zelf gezien.’ **8** Daarop zei Filippus: ‘Laat ons de Vader zien, Heer, meer verlangen we niet.’ **9** Jezus zei: ‘Ik ben nu al zo lang bij jullie, en nog ken je me niet, Filippus? Wie mij gezien heeft, heeft de Vader gezien. Waarom vraag je dan om de Vader te mogen zien? **10** Geloof je niet dat ik in de Vader ben en dat de Vader in mij is? Ik spreek niet namens mezelf als ik tegen jullie spreek, maar de Vader die in mij blijft, doet zijn werk door mij. **11** Geloof me: ik ben in de Vader en de Vader is in mij. Als je mij niet gelooft, geloof het dan om wat hij doet. **12** Waarachtig, ik verzeker jullie: wie op mij vertrouwt zal hetzelfde doen als ik, en zelfs meer dan dat, ik ga immers naar de Vader. **13** En wat jullie dan in mijn naam vragen, dat zal ik doen, zodat door de Zoon de grootheid van de Vader zichtbaar wordt. **14** Wanneer je iets in mijn naam vraagt, zal ik het doen.’

15 Als je mij liefhebt, houd je dan aan mijn geboden. **16** Dan zal ik de Vader vragen jullie een andere pleitbezorger te geven, die altijd bij je zal zijn: **17** de Geest van de waarheid. De wereld kan hem niet ontvangen, want ze ziet hem niet en kent hem niet. Jullie kennen hem wel, want hij woont in jullie en zal in jullie blijven. **18** Ik laat jullie niet als wezen achter, ik kom bij jullie terug. **19** Nog een korte tijd en de wereld zal mij niet meer zien, maar jullie zullen mij wel zien, want ik leef en ook jullie zullen leven. **20** Dan zul je begrijpen dat ik in mijn Vader ben, dat jullie in mij zijn en dat ik in jullie ben. **21** Wie mijn geboden kent en zich eraan houdt, heeft mij lief. Wie mij liefheeft zal de liefde van mijn Vader en mij ontvangen, en ik zal mij aan hem bekendmaken.’ **22** Toen vroeg Judas (niet Judas Iskariot) aan Jezus: ‘Waarom zult u zich wel aan ons, maar niet aan de wereld bekendmaken, Heer?’ **23** Jezus antwoordde: ‘Wanneer iemand mij liefheeft zal hij zich houden aan wat ik zeg, mijn Vader zal hem liefhebben en mijn Vader en ik zullen bij hem komen en bij hem wonen. **24** Maar wie mij niet liefheeft, houdt zich niet aan wat ik zeg, en wat jullie mij horen zeggen, zijn niet mijn woorden, maar de

woorden van de Vader door wie ik gezonden ben. **25** Dit alles zeg ik tegen jullie nu ik nog bij jullie ben. **26** Later zal de pleitbezorger, de heilige Geest die de Vader jullie namens mij zal zenden, jullie alles duidelijk maken en alles in herinnering brengen wat ik tegen jullie gezegd heb.

27 Ik laat jullie vrede na; mijn vrede geef ik jullie, zoals de wereld die niet geven kan. Maak je niet ongerust en verlies de moed niet. **28** Jullie hebben toch gehoord dat ik zei dat ik wegga en bij jullie terug zal komen? Als je me liefhad zou je blij zijn dat ik naar mijn Vader ga, want de Vader is meer dan ik. **29** Ik vertel jullie dit nu, voordat het gebeurt, zodat jullie het geloven wanneer het zover is. **30** Ik kan niet lang meer met jullie spreken, want de heerser van deze wereld is al onderweg. Hij heeft geen macht over mij, **31** maar zo zal de wereld weten dat ik de Vader liefheb en doe wat de Vader me heeft opgedragen. Kom, laten we hier weggaan.'

De wijnstok en de ranken

15

1 'Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de wijnbouwer. **2** Iedere rank aan mij die geen vrucht draagt snijdt hij weg, en iedere rank die wel vrucht draagt snoeit hij bij, opdat hij meer vruchten draagt. **3** Jullie zijn al rein door alles wat ik tegen jullie gezegd heb. **4** Blijf in mij, dan blijf ik in jullie. Een rank die niet aan de wijnstok blijft, kan uit zichzelf geen vrucht dragen. Zo kunnen jullie geen vrucht dragen als jullie niet in mij blijven. **5** Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken. Als iemand in mij blijft en ik in hem, zal hij veel vrucht dragen. Maar zonder mij kun je niets doen. **6** Wie niet in mij blijft wordt weggegooid als een wijnrank en verdort; hij wordt met andere ranken verzameld, in het vuur gegooid en verbrand. **7** Als jullie in mij blijven en mijn woorden in jullie, kun je vragen wat je wilt en het zal gebeuren. **8** De grootheid van mijn Vader zal zichtbaar worden wanneer jullie veel vrucht dragen en mijn leerlingen zijn.

9 Ik heb jullie liefgehad, zoals de Vader mij heeft liefgehad. Blijf in mijn liefde: **10** je blijft in mijn liefde als je aan mijn geboden houdt, zoals ik me ook aan de geboden van mijn Vader gehouden heb en in zijn liefde blijf. **11** Dit zeg ik tegen jullie om je mijn vreugde te geven, dan zal je vreugde volkomen zijn. **12** Mijn gebod is dat jullie elkaar liefhebben zoals ik jullie heb liefgehad. **13** Er is geen grotere liefde dan je leven te geven voor je vrienden. **14** Jullie zijn mijn vrienden wanneer je doet wat ik zeg. **15** Ik noem jullie geen slaven meer, want een slaaf weet niet wat zijn meester doet; vrienden noem ik jullie, omdat ik alles wat ik van de Vader heb gehoord, aan jullie bekendgemaakt heb. **16** Jullie hebben niet mij uitgekozen, maar ik jullie, en ik heb jullie opgedragen om op weg te gaan en vrucht te dragen, blijvende vrucht. Wat je de Vader in mijn naam vraagt, zal hij je geven. **17** Dit draag ik jullie op: heb elkaar lief.

De haat van de wereld

18 Wanneer de wereld je haat, bedenk dan dat ze mij eerder haatte dan jullie. **19** Als jullie bij de wereld zouden horen, zou ze jullie hebben liefgehad als iets van haarzelf, maar jullie horen niet bij haar, want ik heb jullie uit de wereld weggeroepen. Daarom haat ze jullie. **20** Denk aan wat ik gezegd heb: een slaaf is niet meer dan zijn meester. Ze hebben mij vervolgd, dus zullen ze ook jullie vervolgen; maar wie zich aan mijn woorden gehouden heeft, zal zich ook aan jullie woorden houden. **21** Dit alles zullen ze jullie vanwege mij aandoen, want ze kennen hem niet die mij gezonden heeft. **22** Ze zouden niet schuldig zijn als ik niet was gekomen en tegen hen had gesproken. Maar nu hebben ze geen excuus voor hun zonde. **23** Wie mij haat, haat ook mijn Vader. **24** En ze zouden niet schuldig zijn als ik niet bij hen had gedaan wat niemand anders ooit heeft gedaan. Maar ze hebben het gezien en toch mij en mijn Vader gehaat. **25** Zo ging in vervulling wat in hun wet geschreven staat: "Ze hebben mij zonder reden gehaat." **26** Wanneer de pleitbezorger komt die ik van de Vader naar jullie zal zenden, de Geest van de waarheid die van de Vader komt, zal die over mij getuigen. **27** Ook jullie moeten mijn getuigen zijn, want jullie zijn vanaf het begin bij mij geweest.

16

1 Dit alles heb ik tegen jullie gezegd om te voorkomen dat jullie je geloof verliezen. **2** Jullie zullen uit de synagoge gezet worden, en er komt zelfs een tijd dat iedereen die jullie doodt, meent daarmee God te dienen. **3** Maar ze doen dat omdat ze de Vader en mij niet kennen. **4** Ik zeg jullie dit nu, en wanneer die tijd komt zullen jullie denken aan wat ik gezegd heb. Ik heb dit niet al eerder verteld omdat ik nog bij jullie was. **5** Nu ga ik weg, naar hem die mij gezonden heeft, maar niemand van jullie vraagt: "Waar gaat u naartoe?" **6** Jullie zijn verdrietig, omdat ik jullie dat gezegd heb. **7** Werkelijk, het is goed voor jullie dat ik ga, want als ik niet ga zal de pleitbezorger niet bij jullie komen, maar als ik weg ben, zal ik hem jullie zenden. **8** Wanneer hij komt zal hij de wereld duidelijk maken wat zonde, gerechtigheid en oordeel is: **9** zonde – dat ze niet in mij geloven, **10** gerechtigheid – dat ik naar de Vader ga en jullie me niet meer zien, **11** oordeel – dat de heerser over deze wereld is veroordeeld.

12 Ik heb jullie nog veel meer te zeggen, maar jullie kunnen het nog niet verdragen. **13** De Geest van de waarheid zal jullie, wanneer hij komt, de weg wijzen naar de volle waarheid. Hij zal niet namens zichzelf spreken, maar hij zal zeggen wat hij hoort en jullie bekendmaken wat komen gaat. **14** Door jullie bekend te maken wat hij van mij heeft, zal hij mij eren. **15** Alles wat van de Vader is, is van mij – daarom heb ik gezegd dat

hij alles wat hij jullie bekend zal maken, van mij heeft. **16** Nog een korte tijd en jullie zien me niet meer, maar kort daarna zien jullie me terug.*

(16:16) *maar kort daarna zien jullie me terug* – Andere handschriften lezen: ‘maar kort daarna zien jullie mij omdat ik naar de Vader ga’.

17 Daarop zeiden een paar leerlingen tegen elkaar: ‘Wat betekent wat hij nu zegt: “Nog een korte tijd en jullie zien me niet meer, maar kort daarna zien jullie me terug”? En: “Ik ga naar de Vader”? **18** Wat betekent “nog een korte tijd”? Wat bedoelt hij toch?’ **19** Jezus begreep dat ze hem iets wilden vragen. Hij zei: ‘Proberen jullie te begrijpen wat ik bedoelde met “Nog een korte tijd en jullie zien me niet meer, maar kort daarna zien jullie me terug”? **20** Waarachtig, ik verzeker jullie: je zult huilen en weklagen, terwijl de wereld blij zal zijn. Je zult bedroefd zijn, maar je verdriet zal in vreugde veranderen. **21** Ook een vrouw die baart heeft het zwaar als haar tijd gekomen is, maar wanneer haar kind geboren is, herinnert ze zich de pijn niet meer, omdat ze blij is dat er een mens ter wereld is gekomen. **22** Jullie hebben nu verdriet, maar ik zal jullie terugzien, en dan zul je blij zijn, en niemand zal je je vreugde afnemen. **23** Dan hoeven jullie mij niets meer te vragen. Maar ik verzeker jullie: wat je de Vader ook vraagt in mijn naam – hij zal het je geven. **24** Tot nu toe hebben jullie niets in mijn naam gevraagd, maar vraag het en je zult het ontvangen. Dan zal je vreugde volmaakt zijn.

25 Ik heb jullie dit alles in beelden verteld, maar er komt een tijd dat ik niet meer in beelden spreek, maar jullie zonder omwegen over de Vader vertel. **26** Als je dan iets vraagt in mijn naam, hoef ik het niet meer namens jullie aan de Vader te vragen, **27** want de Vader zelf heeft jullie lief, omdat jullie mij liefhebben en geloven dat ik van God ben gekomen. **28** Ik ben bij de Vader vandaan gegaan en naar de wereld gekomen, nu verlaat ik de wereld weer en ga ik terug naar de Vader.’

29 Toen zeiden de leerlingen: ‘Ja, nu spreekt u rechtstreeks en niet in beelden. **30** Nu begrijpen we dat u alles weet en dat niemand u iets hoeft te vragen, nu geloven we dat u van God bent gekomen.’ **31** Jezus vroeg: ‘Nu geloven jullie? **32** Er komt een tijd, en die tijd is er al, dat jullie uiteengedreven worden, dat ieder zijn eigen weg gaat en mij alleen achterlaat. Maar ik ben niet alleen, want de Vader is bij mij. **33** Ik heb dit gezegd opdat jullie vrede vinden bij mij. Jullie zullen het zwaar te verduren krijgen in de wereld, maar houd moed: ik heb de wereld overwonnen.’

17

1 Zo sprak hij. Daarna sloeg Jezus zijn ogen op naar de hemel en zei: ‘Vader, nu is de tijd gekomen, toon nu de grootheid van uw Zoon, dan zal de Zoon uw grootheid tonen. **2** Hij heeft van u macht over alle mensen ontvangen, de macht om iedereen die u hem gegeven hebt het eeuwige leven te schenken. **3** Het eeuwige leven, dat is dat zij u kennen, de enige ware God, en hem die u gezonden hebt, Jezus Christus. **4** Ik heb op aarde uw grootheid getoond door het werk te volbrengen dat u mij opgedragen hebt. **5** Vader, verhef mij nu tot uw majesteit, tot de grootheid die ik bij u had voordat de wereld bestond.

6 Ik heb aan de mensen die u mij uit de wereld gegeven hebt uw naam bekendgemaakt. Zij waren van u, maar u hebt hen aan mij gegeven. Ze hebben uw woord bewaard, **7** en nu begrijpen ze dat alles wat u mij hebt gegeven, van u komt. **8** Ik heb de woorden die ik van u ontvangen heb aan hen doorgegeven, zij hebben ze aanvaard en nu weten ze echt dat ik van u gekomen ben, en ze geloven dat u mij hebt gezonden.

9 Ik bid voor hen. Ik bid niet voor de wereld, maar voor de mensen die u mij hebt gegeven, omdat zij van u zijn **10** – alles wat van mij is, is van u, en alles wat van u is, is van mij – en omdat in hen mijn grootheid zichtbaar geworden is. **11** Ik ben al niet meer in de wereld, ik ga naar u toe, maar zij blijven wel in de wereld. Heilige Vader, bewaar hen door uw naam, de naam die u ook aan mij gegeven hebt, zodat zij één zijn zoals wij één zijn. **12** Zolang ik bij hen was heb ik hen door uw naam, die u mij gegeven hebt, bewaard en over hen gewaakt: geen van hen is verloren gegaan behalve hij die verloren moest gaan, opdat de Schrift in vervulling ging. **13** Nu kom ik naar u toe, en ik zeg dit terwijl ik nog in de wereld ben, opdat zij vervuld worden van mijn vreugde. **14** Ik heb hun uw woord gegeven. De wereld haat hen, omdat ze niet bij de wereld horen, zoals ook ik niet bij de wereld hoor. **15** Ik vraag niet of u hen uit de wereld weg wilt nemen, maar of u hen wilt beschermen tegen de duivel. **16** Ze horen niet bij de wereld, zoals ik niet bij de wereld hoor. **17** Heilig hen dan door de waarheid. Uw woord is de waarheid. **18** Ik zend hen naar de wereld, zoals u mij naar de wereld hebt gezonden. **19** Ik heb mij geheiligd omwille van hen, zo zullen ook zij door de waarheid geheiligd zijn.

20 Ik bid niet alleen voor hen, maar voor allen die door hun verkondiging in mij geloven. **21** Laat hen allen één zijn, Vader. Zoals u in mij bent en ik in u, laat hen zo ook in ons zijn, opdat de wereld gelooft dat u mij hebt gezonden. **22** Ik heb hen laten delen in de grootheid die u mij gegeven hebt, opdat zij één zijn zoals wij: **23** ik in hen en u in mij. Dan zullen zij volkomen één zijn en zal de wereld begrijpen dat u mij hebt gezonden, en dat u hen liefhad zoals u mij liefhad.

24 Vader, u hebt hen aan mij geschonken, laat hen dan zijn waar ik ben. Dan zullen zij de grootheid zien die u mij gegeven hebt omdat u mij al liefhad voordat de wereld gegrondvest werd. **25** Rechtvaardige Vader, de wereld kent u niet, maar ik ken u, en zij weten dat u mij hebt gezonden. **26** Ik heb hun uw naam bekendgemaakt en dat zal ik blijven doen, zodat de liefde waarmee u mij liefhad in hen zal zijn en ik in hen.’

Jezus gevangengenomen en verhoord

18

¹ Nadat Jezus dit alles gezegd had, ging hij met zijn leerlingen naar de overkant van de Kidronbeek. Daar liep hij een olijfgaard in, met zijn leerlingen. ² Judas, zijn verrader, kende deze plek ook, want Jezus was er vaak met zijn leerlingen samengekomen. ³ Judas ging ernaartoe, samen met een cohort soldaten en dienaren van de hogepriesters en de Farizeeën. Ze waren gewapend en droegen fakkels en lantaarns. ⁴ Jezus wist precies wat er met hem zou gebeuren. Hij liep naar hen toe en vroeg: ‘Wie zoeken jullie?’ ⁵ Ze antwoordden: ‘Jezus uit Nazaret.’ ‘Ik ben het,’ zei Jezus, terwijl Judas, zijn verrader, erbij stond. ⁶ Toen hij zei: ‘Ik ben het,’ deinsden ze achteruit en vielen op de grond. ⁷ Weer vroeg Jezus: ‘Wie zoeken jullie?’ en weer zeiden ze: ‘Jezus uit Nazaret.’ ⁸ ‘Ik heb jullie al gezegd: “Ik ben het,”’ zei Jezus. ‘Als jullie mij zoeken, laat deze mensen dan gaan.’ ⁹ Zo gingen de woorden in vervulling die hij gesproken had: ‘Geen van hen die u mij gegeven hebt, heb ik verloren laten gaan.’ ¹⁰ Daarop trok Simon Petrus het zwaard dat hij bij zich had, haalde uit naar de slaaf van de hogepriester en sloeg hem zijn rechteroor af; Malchus heette die slaaf. ¹¹ Maar Jezus zei tegen Petrus: ‘Steek je zwaard in de schede. Zou ik de beker die de Vader mij gegeven heeft niet drinken?’

¹² De soldaten met hun tribuun en de Joodse gerechtsdienaars grepen Jezus en boeiden hem. ¹³ Ze brachten hem eerst naar Annas, de schoonvader van Kajafas. Kajafas was dat jaar hogepriester ¹⁴ en hij was het die de Joden had voorgehouden: ‘Het is goed dat één man sterft voor het hele volk.’ ¹⁵ Simon Petrus liep met een andere leerling achter Jezus aan. Deze andere leerling kende de hogepriester en ging met Jezus het paleis van de hogepriester in, ¹⁶ maar Petrus bleef buiten bij de poort staan. Daarop kwam de andere leerling, de kennis van de hogepriester, weer naar buiten; hij sprak met de portierster en nam Petrus mee naar binnen. ¹⁷ Het meisje sprak Petrus aan: ‘Ben jij soms ook een leerling van die man?’ ‘Nee, ik niet,’ zei hij. ¹⁸ De slaven en de gerechtsdienaars stonden zich te warmen bij een vuur dat ze hadden aangelegd omdat het koud was; ook Petrus ging zich erbij staan warmen.

¹⁹ De hogepriester ondervroeg Jezus over zijn leerlingen en over zijn leer. ²⁰ Jezus zei: ‘Ik heb in het openbaar tot de wereld gesproken. Ik heb steeds onderricht gegeven op plaatsen waar de Joden bij elkaar komen, in synagogen en in de tempel, en nooit heb ik iets in het geheim gezegd. ²¹ Waarom ondervraagt u mij? Vraag het toch aan de mensen die mij gehoord hebben, zij weten wat ik gezegd heb.’ ²² Toen Jezus dat zei gaf een van de dienaren die erbij stonden, hem een klap in het gezicht: ‘Is dat een manier om de hogepriester te antwoorden?’ ²³ Jezus zei: ‘Als ik iets verkeerd gezegd heb, zeg dan wat er verkeerd was, maar als het juist is wat ik heb gezegd, waarom slaat u me dan?’ ²⁴ Daarna stuurde Annas hem geboeid naar Kajafas, de hogepriester.

²⁵ Simon Petrus stond zich intussen nog steeds te warmen. ‘Ben jij soms ook een leerling van hem?’ vroegen ze. ‘Nee,’ ontkende Petrus, ‘ik niet.’ ²⁶ Maar een van de slaven van de hogepriester, een familielid van de man van wie Petrus het oor had afgeslagen, zei: ‘Maar ik heb toch gezien dat je bij hem was in de olijfgaard?’ ²⁷ Weer ontkende Petrus, en meteen kraaide er een haan.

²⁸ Jezus werd van Kajafas naar het pretorium gebracht. Het was nog vroeg in de morgen. Zelf gingen ze niet naar binnen, om zich niet te verontreinigen voor het pesachmaal. ²⁹ Daarom kwam Pilatus naar buiten en vroeg: ‘Waarvan beschuldigt u deze man?’ ³⁰ Ze antwoordden: ‘Als hij geen misdadiger was, zouden we hem niet aan u uitgeleverd hebben.’ ³¹ Pilatus zei: ‘Neem hem dan mee, en veroordeel hem volgens uw eigen wet.’ Maar de Joden wierpen tegen: ‘Wij hebben het recht niet om iemand ter dood te brengen.’ ³² Zo ging de uitspraak van Jezus in vervulling waarin hij aanduidde welke dood hij sterven zou.

³³ Nu ging Pilatus het pretorium weer in. Hij liet Jezus bij zich komen en vroeg hem: ‘Bent u de koning van de Joden?’ ³⁴ Jezus antwoordde: ‘Vraagt u dit uit uzelf of hebben anderen dit over mij gezegd?’ ³⁵ ‘Ik ben toch geen Jood,’ antwoordde Pilatus. ‘Uw volk en uw hogepriesters hebben u aan mij uitgeleverd – wat hebt u gedaan?’ ³⁶ Jezus antwoordde: ‘Mijn koningschap hoort niet bij deze wereld. Als mijn koningschap bij deze wereld hoorde, zouden mijn dienaren wel gevochten hebben om te voorkomen dat ik aan de Joden werd uitgeleverd. Maar mijn koninkrijk is niet van hier.’ ³⁷ Pilatus zei: ‘U bent dus koning?’ ‘U zegt dat ik koning ben,’ zei Jezus. ‘Ik ben geboren en naar de wereld gekomen om van de waarheid te getuigen, en ieder die de waarheid is toegedaan, luistert naar wat ik zeg.’ ³⁸ Hierop zei Pilatus: ‘Maar wat is waarheid?’

Na deze woorden ging hij weer naar de Joden buiten. ‘Ik heb geen schuld in hem gevonden,’ zei hij. ³⁹ ‘Maar het is bij u gebruikelijk dat ik met Pesach iemand vrijlaat – wilt u dat ik de koning van de Joden vrijlaat?’ ⁴⁰ Toen begon iedereen te schreeuwen: ‘Hem niet, maar Barabbas!’ Barabbas was een misdadiger.

19

¹ Toen liet Pilatus Jezus geselen. ² De soldaten vlochten een kroon van doornen, zetten die op zijn hoofd en deden hem een purperen mantel aan. ³ Ze liepen naar hem toe en zeiden: ‘Leve de koning van de Joden!’, en ze sloegen hem in het gezicht. ⁴ Pilatus liep weer naar buiten en zei: ‘Ik zal hem hier buiten aan u tonen om u duidelijk te maken dat ik geen enkel bewijs van zijn schuld heb gevonden.’ ⁵ Daarop kwam Jezus naar buiten, met de doornenkroon op en de purperen mantel aan. ‘Hier is hij, de mens,’ zei Pilatus. ⁶ Maar toen de

hogepriesters en de gerechtsdienaars hem zagen begonnen ze te schreeuwen: 'Kruisig hem, kruisig hem!' Toen zei Pilatus: 'Neem hem dan maar mee en kruisig hem zelf, want ik zie niet waaraan hij schuldig is.' ⁷ De Joden zeiden: 'Wij hebben een wet die zegt dat hij moet sterven, omdat hij zich de Zoon van God heeft genoemd.' ⁸ Toen Pilatus dat hoorde werd hij erg bang. ⁹ Hij ging het pretorium weer in en vroeg aan Jezus: 'Waar komt u vandaan?' Maar Jezus gaf geen antwoord. ¹⁰ 'Waarom zegt u niets tegen mij?' vroeg Pilatus. 'Weet u dan niet dat ik de macht heb om u vrij te laten of u te kruisigen?' ¹¹ Jezus antwoordde: 'De enige macht die u over mij hebt, is u van boven gegeven. Daarom draagt degene die mij aan u uitgeleverd heeft de meeste schuld.' ¹² Vanaf dat moment wilde Pilatus hem vrijlaten. Maar de Joden riepen: 'Als u die man vrijlaat bent u geen vriend van de keizer, want iedereen die zichzelf tot koning uitroept pleegt verzet tegen de keizer.' ¹³ Pilatus hoorde dat, liet Jezus naar buiten brengen en nam plaats op de rechterstoel op het zogeheten Mozaïekterras, in het Hebreeuws Gabbata. ¹⁴ Het was rond het middaguur op de voorbereidingsdag van Pesach. Pilatus zei tegen de Joden: 'Hier is hij, uw koning.' ¹⁵ Meteen schreeuwden ze: 'Weg met hem, weg met hem, aan het kruis met hem!' Pilatus vroeg: 'Moet ik uw koning kruisigen?' Maar de hogepriesters antwoordden: 'Wij hebben geen andere koning dan de keizer!' ¹⁶ Toen droeg Pilatus hem aan hen over om hem te laten kruisigen.

Jezus gekruisigd en begraven

Zij voerden Jezus weg; ¹⁷ hij droeg zelf het kruis naar de zogeheten Schedelplaats, in het Hebreeuws Golgota. ¹⁸ Daar kruisigden ze hem, met twee anderen, aan weerskanten één, en Jezus in het midden. ¹⁹ Pilatus had een inscriptie laten maken die op het kruis bevestigd werd. Er stond op 'Jezus uit Nazaret, koning van de Joden'. ²⁰ Het stond er in het Hebreeuws, het Latijn en het Grieks, en omdat de plek waar Jezus gekruisigd werd dicht bij de stad lag, werd deze inscriptie door veel Joden gelezen. ²¹ De hogepriesters van de Joden zeiden tegen Pilatus: 'U moet niet "koning van de Joden" schrijven, maar "Deze man heeft beweed: Ik ben de koning van de Joden".'²² 'Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven,' was het antwoord van Pilatus.

²³ Nadat ze Jezus gekruisigd hadden, verdeelden de soldaten zijn kleren in vieren, voor iedere soldaat een deel. Maar zijn onderkleed was in één stuk geweven, van boven tot beneden. ²⁴ Ze zeiden tegen elkaar: 'Laten we het niet scheuren, maar laten we loten wie het hebben mag.' Zo ging in vervulling wat de Schrift zegt: 'Ze verdeelden mijn kleren onder elkaar en wierpen het lot om mijn mantel.' Dat is wat de soldaten deden.

²⁵ Bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder met haar zuster, Maria, de vrouw van Klopas, en Maria uit Magdala. ²⁶ Toen Jezus zijn moeder zag staan, en bij haar de leerling van wie hij veel hield, zei hij tegen zijn moeder: 'Dat is uw zoon,' ²⁷ en daarna tegen de leerling: 'Dat is je moeder.' Vanaf dat moment nam die leerling haar bij zich in huis.

²⁸ Toen wist Jezus dat alles was volbracht, en om de Schrift geheel in vervulling te laten gaan zei hij: 'Ik heb dorst.' ²⁹ Er stond daar een vat water met azijn; ze staken er een majoraantak met een spons in en brachten die naar zijn mond. ³⁰ Nadat Jezus ervan gedronken had zei hij: 'Het is volbracht.' Hij boog zijn hoofd en gaf de geest.

³¹ Het was voorbereidingsdag, en de Joden wilden voorkomen dat de lichamen op sabbat, en nog wel een bijzondere sabbat, aan het kruis zouden blijven hangen. Daarom vroegen ze Pilatus of de benen van de gekruisigden gebroken mochten worden en of ze de lichamen mochten meenemen. ³² Toen braken de soldaten de benen van de eerste die tegelijk met Jezus gekruisigd was, en ook die van de ander. ³³ Vervolgens kwamen ze bij Jezus, maar ze zagen dat hij al gestorven was. Daarom braken ze zijn benen niet. ³⁴ Maar een van de soldaten stak een lans in zijn zij en meteen vloeide er bloed en water uit. ³⁵ Hiervan getuigt iemand die het zelf heeft gezien, en zijn getuigenis is betrouwbaar. Hij weet dat hij de waarheid spreekt en wil dat ook u gelooft. ³⁶ Zo ging de Schrift in vervulling: 'Geen van zijn beenderen zal verbrijzeld worden.' ³⁷ Een andere schrifttekst zegt: 'Zij zullen hun blik richten op hem die ze hebben doorstoken.'

³⁸ Na deze gebeurtenissen vroeg Josef uit Arimatea – die uit vrees voor de Joden in het geheim een leerling van Jezus was – aan Pilatus of hij het lichaam van Jezus mocht meenemen. Pilatus gaf toestemming en Josef nam het lichaam mee. ³⁹ Nikodemus, die destijds 's nachts naar Jezus toe gegaan was, kwam ook; hij had een mengsel van mirre en aloë bij zich, wel honderd litera. ⁴⁰ Ze wikkelden Jezus' lichaam met de balsem in linnen, zoals gebruikelijk is bij een Joodse begrafenis. ⁴¹ Dicht bij de plaats waar Jezus gekruisigd was lag een olijfgaard, en daar was een nieuw graf, waarin nog nooit iemand begraven was. ⁴² Omdat het voor de Joden voorbereidingsdag was en dat graf dichtbij was, legden ze Jezus daarin.

Opstanding

20

¹ Vroeg op de eerste dag van de week, toen het nog donker was, kwam Maria uit Magdala bij het graf. Ze zag dat de steen van de opening van het graf was weggehaald. ² Ze liep snel terug naar Simon Petrus en de andere leerling, van wie Jezus veel hield, en zei: 'Ze hebben de Heer uit het graf weggehaald en we weten niet waar ze hem nu neergelegd hebben.' ³ Petrus en de andere leerling gingen op weg naar het graf. ⁴ Ze liepen beiden snel, maar de andere leerling rende vooruit, sneller dan Petrus, en kwam als eerste bij het graf. ⁵ Hij boog zich voorover en zag de linnen doeken liggen, maar hij ging niet naar binnen. ⁶ Even later kwam Simon Petrus en hij

ging het graf wel in. Ook hij zag de linnen doeken, **7** en hij zag dat de doek die Jezus' gezicht bedekt had niet bij de andere doeken lag, maar apart opgerold op een andere plek. **8** Toen ging ook de andere leerling, die het eerst bij het graf gekomen was, het graf in. Hij zag het en geloofde. **9** Want ze hadden uit de Schrift nog niet begrepen dat hij uit de dood moest opstaan. **10** De leerlingen gingen terug naar huis.

11 Maria stond nog bij het graf en huilde. Huilend boog ze zich naar het graf, **12** en daar zag ze twee engelen in witte kleren zitten, een bij het hoofdeind en een bij het voeteneind van de plek waar het lichaam van Jezus had gelegen. **13** 'Waarom huil je?' vroegen ze haar. Ze zei: 'Ze hebben mijn Heer weggehaald en ik weet niet waar ze hem naartoe gebracht hebben.' **14** Na deze woorden keek ze om en zag ze Jezus staan, maar ze wist niet dat het Jezus was. **15** 'Waarom huil je?' vroeg Jezus. 'Wie zoek je?' Maria dacht dat het de tuinman was en zei: 'Als u hem hebt weggehaald, vertel me dan waar u hem hebt neergelegd, dan kan ik hem meenemen.' **16** Jezus zei tegen haar: 'Maria!' Ze draaide zich om en zei: '*Rabboeni!*' (Dat betekent 'meester'.) **17** 'Houd me niet vast,' zei Jezus. 'Ik ben nog niet opgestegen naar de Vader. Ga naar mijn broeders en zusters en zeg tegen hen dat ik opstijg naar mijn Vader, die ook jullie Vader is, naar mijn God, die ook jullie God is.' **18** Maria uit Magdala ging naar de leerlingen en zei tegen hen: 'Ik heb de Heer gezien!' En ze vertelde alles wat hij tegen haar gezegd had.

Verschijningen

19 Op de avond van die eerste dag van de week waren de leerlingen bij elkaar; ze hadden de deuren afgesloten, omdat ze bang waren voor de Joden. Jezus kwam in hun midden staan en zei: 'Ik wens jullie vrede!' **20** Na deze woorden toonde hij hun zijn handen en zijn zijde. De leerlingen waren blij omdat ze de Heer zagen. **21** Nog eens zei Jezus: 'Ik wens jullie vrede! Zoals de Vader mij heeft uitgezonden, zo zend ik jullie uit.' **22** Na deze woorden blies hij over hen heen en zei: 'Ontvang de heilige Geest. **23** Als jullie iemands zonden vergeven, dan zijn ze vergeven; vergeven jullie ze niet, dan zijn ze niet vergeven.'

24 Een van de twaalf, Tomas (dat betekent 'tweeling'), was er niet bij toen Jezus kwam. **25** Toen de andere leerlingen hem vertelden: 'Wij hebben de Heer gezien!' zei hij: 'Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zijde kan leggen, zal ik het geloven.' **26** Een week later waren de leerlingen weer bij elkaar en Tomas was er nu ook bij. Terwijl de deuren gesloten waren, kwam Jezus in hun midden staan. 'Ik wens jullie vrede!' zei hij, **27** en daarna richtte hij zich tot Tomas: 'Leg je vingers hier en kijk naar mijn handen, en leg je hand in mijn zijde. Wees niet langer ongelovig, maar geloof.' **28** Tomas antwoordde: 'Mijn Heer, mijn God!' **29** Jezus zei tegen hem: 'Omdat je me gezien hebt, geloof je. Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven.'

30 Jezus heeft nog veel meer wondertekens voor zijn leerlingen gedaan, die niet in dit boek staan, **31** maar deze zijn opgeschreven opdat u gelooft dat Jezus de messias is, de Zoon van God, en opdat u door te geloven leeft door zijn naam.

21

1 Hierna verscheen Jezus weer aan de leerlingen, nu bij het Meer van Tiberias. Dat gebeurde als volgt. **2** Bij het meer waren Simon Petrus en Tomas (dat betekent 'tweeling'), Natanaël uit Kana in Galilea, de zonen van Zebedeüs en nog twee andere leerlingen. **3** Petrus zei: 'Ik ga vissen.' 'Wij gaan met je mee,' zeiden de anderen. Ze stapten in de boot, maar de hele nacht vingen ze niets. **4** Toen het al ochtend werd, stond Jezus op de oever, al wisten de leerlingen niet dat het Jezus was. **5** Hij riep: 'Hebben jullie soms iets te eten?' 'Nee,' antwoordden ze. **6** 'Gooi het net aan stuurboord uit,' riep Jezus, 'dan lukt het wel.' Ze wierpen het net uit en er zat zo veel vis in dat ze het niet omhoog konden trekken. **7** De leerling van wie Jezus hield zei tegen Petrus: 'Het is de Heer!' Zodra Simon Petrus dat hoorde, schortte hij zijn bovenkleed op – meer had hij niet aan – en sprong in het water. **8** De andere leerlingen kwamen met de boot en sleepten het net vol vis achter zich aan. Ze waren niet ver van de oever, ongeveer tweehonderd el. **9** Toen ze aan land kwamen zagen ze een vuurtje met vis erop en brood. **10** Jezus zei: 'Breng ook wat van de vis die jullie net gevangen hebben.' **11** Simon Petrus ging weer aan boord en trok het net aan land. Het zat vol grote vissen, welgeteld honderddrieënvijftig, en toch scheurde het niet. **12** Jezus zei tegen hen: 'Kom, eet iets.' Geen van de leerlingen durfde hem te vragen wie hij was, ze begrepen dat het de Heer was. **13** Jezus nam het brood en gaf hun ervan, en hij gaf hun ook vis. **14** Dit was al de derde keer dat Jezus aan de leerlingen verscheen nadat hij uit de dood was opgestaan.

15 Toen ze gegeten hadden, sprak Jezus Simon Petrus aan: 'Simon, zoon van Johannes, heb je mij lief, meer dan de anderen hier?' Petrus antwoordde: 'Ja, Heer, u weet dat ik van u houd.' Hij zei: 'Weid mijn lammeren.' **16** Nog eens vroeg hij: 'Simon, zoon van Johannes, heb je me lief?' Hij antwoordde: 'Ja, Heer, u weet dat ik van u houd.' Jezus zei: 'Hoed mijn schapen,' **17** en voor de derde maal vroeg hij hem: 'Simon, zoon van Johannes, houd je van me?' Petrus werd verdrietig omdat hij voor de derde keer vroeg of hij van hem hield. Hij zei: 'Heer, u weet alles, u weet toch dat ik van u houd.' Jezus zei: 'Weid mijn schapen. **18** Waarachtig, ik verzeker je: toen je jong was deed je zelf je gordel om en ging je waarheen je wilde, maar wanneer je oud wordt zal een ander je handen grijpen, je je gordel omdoen en je brengen waar je niet naartoe wilt.' **19** Met deze woorden duidde hij aan hoe Petrus zou sterven tot eer van God. Daarna zei hij: 'Volg mij.'

20 Toen Petrus zich omdraaide zag hij dat de leerling van wie Jezus hield hen volgde – de leerling die zich tijdens de maaltijd naar Jezus toegebogen had om te vragen wie het was die hem zou verraden. **21** Toen Petrus

hem zag vroeg hij Jezus: 'En wat gebeurt er met hem, Heer?' ²² Maar Jezus antwoordde: 'Het is niet jouw zaak of hij in leven blijft totdat ik kom. Maar jij moet mij volgen.' ²³ Op grond van deze uitspraak hebben sommige broeders en zusters gedacht dat deze leerling niet zou sterven, maar Jezus had niet gezegd: 'Hij zal niet sterven,' maar: 'Het is niet jouw zaak of hij in leven blijft totdat ik kom.'

²⁴ Het is deze leerling die over dit alles getuigenis aflegt, en het ook heeft opgeschreven. Wij weten dat zijn getuigenis betrouwbaar is. ²⁵ Jezus heeft nog veel meer gedaan: als al zijn daden, een voor een, opgeschreven zouden worden, zou de wereld, denk ik, te klein zijn voor de boeken die dan geschreven moesten worden.

Jezus opgenomen in de hemel

1

¹ In mijn eerste boek, Theofilus, heb ik de daden en het onderricht van Jezus beschreven, ² vanaf het begin tot aan de dag waarop hij in de hemel werd opgenomen, nadat hij de apostelen die hij door de heilige Geest had uitgekozen, had gezegd wat hun opdracht was. ³ Na zijn lijden en dood heeft hij hun herhaaldelijk bewezen dat hij leefde; gedurende veertig dagen is hij in hun midden verschenen en sprak hij met hen over het koninkrijk van God.

⁴ Toen hij eens bij hen was, droeg hij hun op: ‘Ga niet weg uit Jeruzalem, maar blijf daar wachten tot de belofte van de Vader, waarover jullie van mij hebben gehoord, in vervulling zal gaan. ⁵ Johannes doopte met water, maar binnenkort worden jullie gedoopt met de heilige Geest.’ ⁶ Zij die bijeengekomen waren, vroegen hem: ‘Heer, gaat u dan binnen afzienbare tijd het koningschap over Israël herstellen?’ ⁷ Hij antwoordde: ‘Het is niet jullie zaak om te weten wat de Vader in zijn macht heeft vastgesteld over de tijd en het ogenblik waarop deze gebeurtenissen zullen plaatsvinden. ⁸ Maar wanneer de heilige Geest over jullie komt, zullen jullie kracht ontvangen en van mij getuigen in Jeruzalem, in heel Judea en Samaria, tot aan de uiteinden van de aarde.’

⁹ Toen hij dit gezegd had, werd hij voor hun ogen omhooggeheven en opgenomen in een wolk, zodat ze hem niet meer zagen. ¹⁰ Terwijl hij zo van hen wegging en zij nog steeds naar de hemel staarden, stonden er opeens twee mannen in witte gewaden bij hen. ¹¹ Ze zeiden: ‘Galileeërs, wat staan jullie naar de hemel te kijken? Jezus, die uit jullie midden in de hemel is opgenomen, zal op dezelfde wijze terugkomen als jullie hem naar de hemel hebben zien gaan.’

¹² Daarop keerden de apostelen van de Olijfberg terug naar Jeruzalem. Deze berg ligt vlak bij de stad, op een sabbatsreis afstand. ¹³ Toen ze in de stad waren aangekomen, gingen ze naar het bovenvertrek waar ze verblijf hielden: Petrus en Johannes, Jakobus en Andreas, Filippus en Tomas, Bartolomeüs en Matteüs, Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon de IJveraar en Judas, de zoon van Jakobus. ¹⁴ Vurig en eensgezind wijdden ze zich aan het gebed, samen met de vrouwen en met Maria, de moeder van Jezus, en met zijn broers.

Judas vervangen

¹⁵ In die dagen stond Petrus op te midden van de leerlingen – er was een groep van ongeveer honderdtwintig mensen bijeen – en zei: ¹⁶ ‘Broeders en zusters, het schriftwoord waarin de heilige Geest bij monde van David heeft gesproken over Judas, de gids van hen die Jezus gevangen hebben genomen, moest in vervulling gaan. ¹⁷ Judas was een van ons en had deel aan onze dienende taak. ¹⁸ Van de beloning voor zijn schandaad kocht hij een stuk grond, maar bij een val werd zijn buik opengereten, zodat zijn ingewanden naar buiten kwamen. ¹⁹ Alle inwoners van Jeruzalem hebben van deze gebeurtenis gehoord, en daarom noemen ze dat stuk grond in hun eigen taal Akeldama, wat ‘bloedgrond’ betekent. ²⁰ In het boek van de Psalmen staat namelijk geschreven: “Laat zijn woonplaats een woestijn worden en laat niemand daar meer verblijven.” En ook: “Laat een ander zijn taak overnemen.” ²¹ Daarom moet een van de mannen die steeds bij ons waren toen de Heer Jezus onder ons verkeerde, ²² vanaf de doop door Johannes tot de dag waarop hij in de hemel werd opgenomen, samen met ons getuigen van zijn opstanding.’

²³ Ze stelden twee kandidaten voor: Josef Barsabbas, die de bijnaam Justus had, en Mattias. ²⁴ Daarna baden ze als volgt: ‘U, Heer, doorgrond ieders gedachten. Wijs van deze beide mannen degene aan die u gekozen hebt ²⁵ om als apostel zijn dienende taak te verrichten en de plaats in te nemen van Judas, die zijn ondergang tegemoet is gegaan.’ ²⁶ Ze lieten hen loten en het lot viel op Mattias. Hij werd aan de elf apostelen toegevoegd.

De komst van de heilige Geest

2

¹ Toen de dag van het Pinksterfeest aanbrak waren ze allen bij elkaar. ² Plotseling klonk er uit de hemel een geluid als van een hevige windvlaag, dat het huis waar ze zich bevonden geheel vulde. ³ Er verschenen aan hen een soort vlammen, die zich als vuurtongen verspreidden en zich op ieder van hen neerzetten, ⁴ en allen werden vervuld van de heilige Geest en begonnen op luide toon te spreken in vreemde talen, zoals hun door de Geest werd ingegeven.

⁵ In Jeruzalem woonden destijds vrome Joden, die afkomstig waren uit ieder volk op aarde. ⁶ Toen het geluid weerklonk, dromden ze samen en ze raakten geheel in verwarring omdat ieder de apostelen en de andere leerlingen in zijn eigen taal hoorde spreken. ⁷ Ze waren buiten zichzelf van verbazing en zeiden: ‘Het zijn toch allemaal Galileeërs die daar spreken?’ ⁸ Hoe kan het dan dat wij hen allemaal in onze eigen moedertaal horen? ⁹ Parten, Meden en Elamiëten, inwoners van Mesopotamië, Judea en Kappadocië, mensen uit Pontus en Asia, ¹⁰ Frygië en Pamfylië, Egypte en de omgeving van Cyrene in Libië, en ook Joden uit Rome die zich hier gevestigd hebben, ¹¹ Joden en proselieten, mensen uit Kreta en Arabië – wij allen horen hen in onze eigen taal spreken over Gods grote daden.’ ¹² Verbijsterd en geheel van hun stuk gebracht vroegen ze aan elkaar: ‘Wat heeft dit toch te betekenen?’ ¹³ Maar sommigen zeiden spottend: ‘Ze zullen wel dronken zijn.’

Toespraak van Petrus

14 Daarop trad Petrus naar voren, samen met de elf andere apostelen, verhief zijn stem en sprak de menigte toe: ‘U, Joden en inwoners van Jeruzalem, luister naar mijn woorden en neem ze ter harte. 15 Deze mensen zijn niet dronken, zoals u denkt; het is immers pas het derde uur na zonsopgang. 16 Wat hier nu gebeurt, is aangekondigd door de profeet Joël:

17 ‘Aan het einde der tijden, zegt God, zal ik over alle mensen mijn geest uitgieten. Dan zullen jullie zonen en dochters profeteren, jongeren zullen visioenen zien en oude mensen droomgezichten.

18 Ja, over al mijn dienaren en dienaressen zal ik in die tijd mijn geest uitgieten, zodat ze zullen profeteren.

19 Ik zal wonderen doen verschijnen aan de hemel boven en tekenen geven op de aarde beneden, bloed en vuur en rook.

20 De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed voordat de grote, stralende dag van de Heer komt.

21 Dan zal ieder die de naam van de Heer aanroept worden gered.’

22 Israëlieten, luister naar wat ik u zeg: Jezus uit Nazaret is door God tot u gezonden, hetgeen gebleken is uit de grote daden en de wonderen en tekenen die God, zoals u bekend is, door zijn toedoen onder u heeft verricht.

23 Deze Jezus, die overeenkomstig Gods bedoeling en voorkennis is uitgeleverd, hebt u door heidenen laten kruisigen en doden. 24 God heeft hem echter tot leven gewekt en de last van de dood van hem afgenomen, want de dood kon zijn macht over hem niet behouden. 25 David zegt immers over hem:

‘Steeds houd ik de Heer voor ogen, hij is aan mijn zijde, ik wankel niet.

26 Daarom verheugt zich mijn hart en jubelt mijn tong van blijdschap.

Ja, mijn lichaam zal behouden blijven,

27 want u zult mij niet overleveren aan het dodenrijk en het lichaam van uw trouwe dienaar zal niet tot ontbinding overgaan.

28 U hebt mij de weg naar het leven getoond, Uw nabijheid zal mij vervullen met vreugde.’

29 Broeders en zusters, u zult mij wel toestaan dat ik over de aartsvader David zeg dat hij gestorven en begraven is; zijn graf bevindt zich immers nog steeds hier. 30 Maar omdat hij een profeet was en wist dat God hem onder ede beloofd had dat een van zijn nakomelingen zijn troon zou bestijgen, 31 heeft hij de opstanding van de messias ✠

(2:31) *de messias* – Zie de noot bij Matteüs 2:4.

voorzien en gezegd dat deze niet aan het dodenrijk zou worden overgeleverd en dat zijn lichaam niet tot ontbinding zou overgaan. 32 Jezus is door God tot leven gewekt, daarvan getuigen wij allen. 33 Hij is door God verheven, zit aan zijn rechterhand, en heeft van de Vader de heilige Geest, die ons beloofd is, ontvangen. Die Geest heeft hij op ons doen neerdalen, en dat is wat u ziet en hoort. 34 David is weliswaar niet naar de hemel opgestegen, maar toch zegt hij: ‘De Heer sprak tot mijn Heer: ‘Neem plaats aan mijn rechterhand, 35 tot ik je vijanden onder je voeten heb gelegd.’’ 36 Laat het hele volk van Israël er daarom zeker van zijn dat Jezus, die u gekruisigd hebt, door God tot Heer en messias is aangesteld.’

37 Toen ze dit hoorden, waren ze diep getroffen en vroegen aan Petrus en de andere apostelen: ‘Wat moeten we doen, broeders?’ 38 Petrus antwoordde: ‘Keer u af van uw huidige leven en laat u dopen onder aanroeping van Jezus Christus om vergeving te krijgen voor uw zonden. Dan zal de heilige Geest u geschonken worden, 39 want voor u geldt deze belofte, evenals voor uw kinderen en voor allen die ver weg zijn en die de Heer, onze God, tot zich zal roepen.’ 40 Ook op nog andere wijze legde hij getuigenis af, waarbij hij een dringend beroep op zijn toehoorders deed met de woorden: ‘Laat u redden uit dit verdorven mensengeslacht!’

41 Degenen die zijn woorden aanvaardden, lieten zich dopen; op die dag breidde het aantal leerlingen zich uit met ongeveer drieduizend. 42 Ze bleven trouw aan het onderricht van de apostelen, vormden met elkaar een gemeenschap, braken het brood en wijdden zich aan het gebed.

Het leven van de eerste gemeente

43 De vele tekenen en wonderen die de apostelen verrichtten, vervulden iedereen met ontzag. 44 Allen die het geloof hadden aanvaard, bleven bijeen en hadden alles gemeenschappelijk. 45 Ze verkochten al hun bezittingen en verdeelden de opbrengst onder degenen die iets nodig hadden. 46 Elke dag kwamen ze trouw en eensgezind samen in de tempel, braken het brood bij elkaar thuis en gebruikten hun maaltijden in een geest van eenvoud en vol vreugde. 47 Ze loofden God en stonden in de gunst bij het hele volk. De Heer breidde hun aantal dagelijks uit met mensen die gered wilden worden.

Genezing van een verlamde

3

1 Op een dag gingen Petrus en Johannes zoals gewoonlijk omstreeks het negende uur naar de tempel voor het middagebed. **2** Men had ook een man die al sinds zijn geboorte verlamd was naar de tempel gebracht; hij werd daar elke dag neergelegd bij de poort die de Schone heet, om te bedelen bij de bezoekers van de tempel. **3** Toen hij zag dat Petrus en Johannes de tempel wilden binnengaan, vroeg hij om een aalmoes. **4** Petrus richtte zijn blik op hem, evenals Johannes, en zei: 'Kijk ons aan.' **5** De bedelaar keek naar hen op, in de verwachting iets van hen te krijgen. **6** Maar Petrus zei: 'Geld heb ik niet, maar wat ik wel heb, geef ik u: in de naam van Jezus Christus van Nazaret, sta op en loop.' **7** Hij pakte hem bij zijn rechterhand om hem overeind te helpen. Onmiddellijk kwam er kracht in zijn voeten en enkels. **8** Hij sprong op, ging staan en begon te lopen. Daarna ging hij samen met hen de tempel binnen, lopend en springend en God lovend. **9** Alle tempelbezoekers zagen hem lopen en hoorden hem God loven. **10** Ze herkenden hem als de bedelaar die altijd bij de tempelpoort had gezeten en waren buiten zichzelf van verbazing over wat er met hem was gebeurd.

Toespraak van Petrus

11 De bedelaar klampte zich aan Petrus en Johannes vast, terwijl de hele menigte stomverbaasd rond hen samenstroomde in de zuilengang van Salomo. **12** Toen Petrus dat zag, richtte hij het woord tot het volk: 'Israëlieten, waarom bent u zo verbaasd en waarom staart u ons aan alsof het aan onze eigen kracht of vroomheid te danken is dat deze man weer kan lopen?' **13** Dit kon gebeuren omdat de God van Abraham en de God van Isaak en de God van Jakob, de God van onze voorouders, aan Jezus, zijn dienaar, de hoogste eer heeft bewezen. Het is deze Jezus die door u is uitgeleverd en verstoten, ook toen Pilatus bereid was hem vrij te laten. **14** U hebt de Heilige en Rechtvaardige verstoten en geëist dat aan een moordenaar gratie verleend zou worden. **15** Hem die de weg naar het leven wijst hebt u gedood, maar God heeft hem uit de dood doen opstaan, en daarvan getuigen wij. **16** Het komt door zijn naam en door het geloof in zijn naam dat deze man, die u hier voor u ziet en die u kent, kan lopen; het geloof dat Jezus schenkt, heeft hem in aanwezigheid van u allen gezond gemaakt. **17** Volksgenoten, ik weet dat u uit onwetendheid hebt gehandeld, evenals uw leiders. **18** Zo heeft God echter in vervulling doen gaan wat hij bij monde van alle profeten had aangekondigd: dat zijn messias zou lijden en sterven. **19** Wend u af van uw huidige leven en keer terug tot God om vergeving te krijgen voor uw zonden. **20** Dan zal de Heer een tijd van rust doen aanbreken en zal hij de messias zenden die hij voor u bestemd heeft. Dat is Jezus, **21** die in de hemel moest worden opgenomen tot de tijd aanbreekt waarover God van oudsher bij monde van zijn heilige profeten heeft gesproken en waarin alles zal worden hersteld. **22** Mozes heeft al gezegd: "De Heer, uw God, zal in uw midden een profeet zoals ik laten opstaan; luister naar hem en naar alles wat hij u zal zeggen. **23** Wie niet naar deze profeet luistert, zal uit het volk gestoten worden." **24** Samuël en alle profeten na hem hebben deze tijd aangekondigd. **25** U bent de erfgenamen van de profeten; met uw voorouders heeft God zijn verbond gesloten toen hij tegen Abraham zei: "In jouw nageslacht zullen alle volken op aarde gezegend worden." **26** God heeft zijn dienaar allereerst voor u laten opstaan en hem naar u gezonden om ieder van u die zich afkeert van zijn slechte daden te zegenen.'

Ondervraging door de Joodse leiders

4

1 Terwijl Petrus en Johannes de menigte nog toespraken, kwamen de priesters, het hoofd van de tempelwacht en de Sadduceeën op hen af, **2** hevig ontstemd omdat ze het volk onderrichtten en de opstanding uit de dood verkondigden op grond van wat er met Jezus was gebeurd. **3** Ze grepen hen vast en zetten hen gevangen tot de volgende dag, omdat het al avond was. **4** Maar van degenen die naar de toespraak hadden geluisterd, bekeerden velen zich, zodat het aantal gelovigen aangroeide tot ongeveer vijfduizend.

5 De volgende dag kwamen de leiders, de oudsten en de schriftgeleerden bijeen in Jeruzalem, **6** samen met Annas, de hogepriester, Kajafas, Johannes en Alexander, en allen die tot de hogepriesterlijke familie behoorden. **7** Nadat ze Petrus en Johannes in het midden hadden doen plaatsnemen, begonnen ze het verhoor met de vraag: 'Door welke kracht of in wiens naam hebt u die daad verricht?' **8** Petrus antwoordde, vervuld van de heilige Geest: 'Leiders van het volk en oudsten, **9** nu wij vandaag worden verhoord omdat we een zieke hebben geholpen, en nu ons wordt gevraagd hoe het komt dat hij is genezen, **10** dient u allen en het hele volk van Israël te weten dat deze man hier gezond voor u staat dankzij de naam van Jezus Christus uit Nazaret, die door u gekruisigd is, maar die door God uit de dood is opgewekt. **11** Jezus is de steen die door u, de bouwlieden, vol verachting is weggeworpen, maar die nu de hoeksteen geworden is. **12** Door niemand anders kunnen wij worden gered, want zijn naam is de enige op aarde die de mens redding biedt.'

13 Toen de leden van het Sanhedrin zagen hoe vrijmoedig Petrus en Johannes optraden en begrepen dat het gewone, ongeletterde mensen waren, stonden ze verbaasd, en ze realiseerden zich dat beiden in Jezus' gezelschap hadden verkeerd. **14** Maar omdat ze de man die genezen was bij hen zagen staan, konden ze niets tegen hun woorden inbrengen. **15** Nadat ze hun bevolen hadden de raadszaal te verlaten, overlegden ze met

elkaar. **16** Ze zeiden: ‘Wat moeten we met hen doen? Voor alle inwoners van Jeruzalem is het duidelijk dat ze een wonder hebben verricht, en wij kunnen dat niet ontkennen. **17** Maar om te voorkomen dat het gerucht zich nog verder onder het volk verspreidt, moeten we hen waarschuwen met niemand meer over Jezus te spreken en hun verbieden zijn naam nog te gebruiken.’ **18** Ze riepen hen terug en bevalen hun de naam van Jezus op geen enkele manier meer te gebruiken en het volk niet meer over hem te onderrichten. **19** Maar Petrus en Johannes zeiden: ‘Kunnen wij het tegenover God verantwoorden om wel naar u te luisteren en niet naar hem? Oordeelt u zelf! **20** We moeten immers wel spreken over wat we gezien en gehoord hebben.’ **21** Na hen nogmaals dreigend te hebben toegesproken lieten ze hen vrij, want ze wisten niet hoe ze hen konden straffen nu de mensen God loofden en eerden om wat er was gebeurd. **22** De man die zo wonderbaarlijk was genezen, was namelijk meer dan veertig jaar verlamd geweest.

Gebed van de gelovigen

23 Nadat Petrus en Johannes waren vrijgelaten, gingen ze naar de leerlingen en vertelden wat de hogepriesters en de oudsten hadden gezegd. **24** Toen de leerlingen dat hoorden, riepen ze God eensgezind aan met de woorden: ‘Heer, u hebt de hemel en de aarde en de zee geschapen en alles wat daar leeft, **25** u hebt door de heilige Geest, bij monde van onze voorvader David, uw dienaar, gezegd:

“Waarom snoeven de volken
en beramen de volksstammen zinloze plannen?

26 De koningen van de aarde zijn aangetreden
en de heersers spannen samen
tegen de Heer en zijn gezalfde.”

27 Want inderdaad, in deze stad hebben allen samengespannen tegen Jezus, uw heilige dienaar, die door u is gezalfd: Herodes, Pontius Pilatus, alle volken en ook de stammen van Israël, **28** om datgene te doen waarvan u had bepaald en voorbestemd dat het moest gebeuren. **29** Welnu, Heer, sla ook nu acht op hun dreigementen en stel ons, uw dienaren, in staat om vrijmoedig over uw boodschap te spreken **30** door ons bij te staan, zodat zieken genezing vinden en er tekenen en wonderen gebeuren in de naam van Jezus, uw heilige dienaar.’ **31** Toen ze hun gebed beëindigd hadden, begon de plaats waar ze bijeen waren te beven, en allen werden vervuld van de heilige Geest en spraken vrijmoedig over de boodschap van God.

Het gemeenschappelijke bezit

32 De groep mensen die het geloof had aanvaard, leefde eendrachtig samen. Geen van hen beschouwde zijn bezittingen als zijn persoonlijk eigendom, want ze hadden alles gemeenschappelijk. **33** De apostelen bleven met grote kracht getuigen van de opstanding van de Heer Jezus, en God begunstigde allen rijkelijk. **34** Niemand onder hen leed enig gebrek: wie een stuk grond of een huis bezat, verkocht het, bracht de opbrengst naar de apostelen **35** en legde die aan hun voeten neer, waarna het geld naar behoefte onder de gelovigen werd verdeeld.

36 Een van hen was Josef, een Leviet uit Cyprus, die van de apostelen de bijnaam Barnabas had gekregen, wat in onze taal ‘zoon van de vertroosting’ betekent. **37** Hij bezat een akker, die hij verkocht, waarna hij het geld naar de apostelen bracht.

5

1 Een zekere Ananias verkocht samen met zijn vrouw Saffira eveneens een stuk grond, **2** maar hield een deel van de opbrengst achter – ook zijn vrouw wist daarvan – en bracht de rest van het geld naar de apostelen. **3** Maar Petrus zei: ‘Ananias, waarom heb je je door Satan laten misleiden en heb je de heilige Geest bedrogen door een deel van de opbrengst van het stuk grond achter te houden? **4** Je had het immers niet hoeven te verkopen, en nu je het wel verkocht hebt, had je met de opbrengst toch kunnen doen wat je wilde? Wat heeft je bezielde om je zo te gedragen? Niet de mensen heb je bedrogen, maar God zelf.’ **5** Bij het horen van deze woorden viel Ananias neer en stierf, en iedereen wie dit ter ore kwam schrok hevig. **6** Enkele jongemannen wikkelden hem in een lijkwade, droegen hem naar buiten en begroeven hem.

7 Ongeveer drie uur later kwam zijn vrouw binnen, die niet wist wat er gebeurd was. **8** Petrus vroeg haar: ‘Zeg me, heb je het stuk grond voor dit bedrag verkocht?’ Ze antwoordde: ‘Ja, voor dit bedrag.’ **9** Daarop zei Petrus: ‘Hoe heb je durven besluiten om de Geest van de Heer te trotseren? Kijk, degenen die je man begraven hebben staan voor de deur, en ze zullen ook jou naar je graf dragen.’ **10** Onmiddellijk viel ze voor zijn voeten neer en stierf. Toen de jongemannen binnenkwamen, troffen ze haar dood aan. Ze droegen haar naar buiten en begroeven haar bij haar man. **11** De hele gemeente en allen die hiervan hoorden, werden door grote schrik bevangen.

Wonderbaarlijke genezingen

12 De apostelen verrichtten vele tekenen en wonderen onder het volk. De gelovigen kwamen eensgezind bijeen in de zuilengang van Salomo, **13** en ofschoon niemand zich daar bij hen durfde te voegen, sprak het volk vol lof over hen. **14** Steeds meer mensen gingen in de Heer geloven, een groot aantal mannen zowel als vrouwen, **15** en ze legden zelfs zieken op draagbedden of matrassen buiten op straat, in de hoop dat toch ten minste de schaduw van Petrus, wanneer hij voorbijkwam, op een van hen zou vallen. **16** Ook vanuit de steden rondom Jeruzalem

stroomden de mensen toe; ze brachten zieken mee en mensen die door onreine geesten gekweld werden, en allen werden genezen.

Gevangenneming van de apostelen

17 Daarop besloten de hogepriester en zijn medestanders, de Sadduceeën, in te grijpen. Vervuld van jaloezie als ze waren, 18 lieten ze de apostelen gevangennemen en opsluiten. 19 's Nachts opende een engel van de Heer echter de deuren van de gevangenis, bracht hen naar buiten en zei: 20 'Ga naar de tempel en spreek daar tot het volk over alles wat dit nieuwe leven aangaat.' 21 De apostelen gaven hieraan gehoor en gingen bij het aanbreken van de dag naar de tempel, waar ze hun onderricht voortzetten.

Toen de hogepriester en de Sadduceeën gearriveerd waren, riepen ze het Sanhedrin bijeen, de hele raad van oudsten van de Israëlieten, en zonden ze tempelwachters naar de gevangenis om de apostelen te halen. 22 Maar toen de wachters daar kwamen, troffen ze hen er niet aan. Ze keerden terug om verslag uit te brengen 23 en zeiden: 'De gevangenis was zorgvuldig afgesloten en de bewakers stonden bij de deuren, maar nadat we die geopend hadden, troffen we er niemand aan.' 24 Toen het hoofd van de tempelwacht en de priesters dit hoorden, vroegen ze zich vertwijfeld af wat de gevolgen hiervan zouden zijn. 25 Kort daarop kwam iemand zeggen: 'De mannen die u gevangen hebt gezet, zijn in de tempel en onderrichten het volk.' 26 Daarop ging het hoofd van de tempelwacht hen met zijn wachters halen, maar zonder geweld te gebruiken, omdat ze bang waren dat het volk hen zou stenigen.

27 Ze namen de apostelen mee en leidden hen voor het Sanhedrin. De hogepriester begon het verhoor met de vraag: 28 'Hebben wij u niet nadrukkelijk verboden de naam van Jezus nog te gebruiken en onderricht over hem te geven? En toch verspreidt u uw leer in heel Jeruzalem en stelt u ons aansprakelijk voor de dood van deze man.' 29 Petrus en de andere apostelen antwoordden: 'Men moet God meer gehoorzamen dan de mensen. 30 De God van onze voorouders heeft Jezus weer tot leven gewekt, nadat u hem had vermoord door hem aan een kruishout te hangen. 31 God heeft hem een plaats gegeven aan zijn rechterhand, hem tot leidsman en redder verheven om de Israëlieten tot inkeer te brengen en hun zonden te vergeven. 32 Daarvan getuigen wij, en daarvan getuigt ook de heilige Geest, die God geschonken heeft aan wie hem gehoorzamen.'

33 Toen de leden van het Sanhedrin dit hoorden, ontstaken ze in woede en wilden ze de apostelen ter dood brengen. 34 Maar toen stond een van hen op, een Farizeeër die Gamaliël heette en die als wetsleraar bij het hele volk in aanzien stond. Hij gaf opdracht de apostelen een ogenblik naar buiten te brengen 35 en zei vervolgens: 'Israëlieten, overweeg nog eens goed wat u van plan bent met deze mensen te doen. 36 Immers, enige tijd geleden wierp Teudas zich op als een man die het volk zou leiden, en ongeveer vierhonderd mensen sloten zich bij hem aan; hij werd gedood, zijn aanhang viel uiteen en verdween in het niets. 37 Na hem was er Judas de Galileeër, die ten tijde van de volkstelling met zijn volgelingen in opstand kwam; ook hij ging ten onder, en al zijn volgelingen werden uiteengedreven. 38 Daarom zeg ik u: houd u afzijdig van deze mensen en laat hen begaan, want als het mensenwerk is wat ze nastreven, zal het op niets uitlopen, 39 maar als het Gods werk is, zult u niets tegen hen kunnen uitrichten, of het zou weleens kunnen blijken dat u tegen God strijdt.' De leden van het Sanhedrin stemden met hem in 40 en riepen de apostelen weer binnen. Ze lieten hen geselen, bevalen hun de naam van Jezus niet meer te gebruiken en lieten hen vrij.

41 De apostelen verlieten het Sanhedrin, verheugd dat ze waardig bevonden waren deze vernedering te ondergaan omwille van de naam van Jezus. 42 Ze bleven dagelijks onderricht geven in de tempel of bij iemand thuis en gingen door met het verkondigen van het goede nieuws dat Jezus de messias is.

Conflict binnen de gemeente en verdere groei

6

1 Toen het aantal leerlingen toenam, ontstond er op een gegeven moment ontevredenheid bij de Griekstaligen, die de Arameessprekenden verweten dat de weduwen uit hun groep bij de dagelijkse ondersteuning werden achtergesteld. 2 Daarop riepen de twaalf apostelen de voltallige gemeenschap van leerlingen bijeen en zeiden: 'Het is niet goed dat wij de zorg dragen voor de gemeenschappelijke maaltijden, want daardoor verwaarlozen we de verkondiging van Gods woord. 3 Kies daarom, broeders en zusters, uit uw midden zeven wijze mannen die goed bekendstaan en vervuld zijn van de heilige Geest. Aan hen zullen we deze taak opdragen, 4 terwijl wij ons zullen wijden aan het gebed en aan de verkondiging van het woord van God.' 5 Alle leerlingen stemden met dit voorstel in. Ze kozen Stefanus, een diepgelovig man, die vervuld was van de heilige Geest, en verder ook Filippus, Prochorus, Nikanor, Timon, Parmenas en Nikolaüs, een proseliet uit Antiochië. 6 Ze lieten deze mannen plaatsnemen voor de apostelen, die een gebed uitspraken en hun daarna de handen oplegden. 7 Het woord van God vond steeds meer gehoor, zodat het aantal leerlingen in Jeruzalem sterk groeide; ook een grote groep priesters aanvaardde het geloof.

De aanklacht tegen Stefanus

8 Stefanus verrichtte dankzij Gods genade en kracht grote wonderen en tekenen onder het volk. 9 Enkele leden van de synagoge van de Vrijgelatenen, waartoe ook Joden uit Cyrene en Alexandrië behoorden, evenals Joden uit Cilicië en Asia, kwamen echter in verzet en begonnen met hem te redetwisten, 10 maar ze konden niet op

tegen zijn wijsheid en tegen de heilige Geest die hem bezielde. **11** Daarop zetten ze anderen ertoe aan te verklaren dat ze hadden gehoord dat Stefanus Mozes en God had gelasterd. **12** Ook het volk hitsten ze op, evenals de oudsten en de schriftgeleerden. Ten slotte namen ze Stefanus gevangen en brachten hem voor het Sanhedrin. **13** Ze lieten valse getuigen komen, die verklaarden: ‘Deze man keert zich steeds weer tegen de tempel en de wet, **14** want we hebben hem horen zeggen dat Jezus uit Nazaret de heilige plaats zal afbreken en de gebruiken die Mozes ons heeft overgeleverd zal veranderen.’ **15** Alle leden van het Sanhedrin vestigden hun blik op Stefanus en zagen dat zijn gezicht leek op dat van een engel.

De verdediging van Stefanus

7

1 De hogepriester vroeg: ‘Is dat waar?’ **2** Stefanus antwoordde: ‘Broeders en leden van het Sanhedrin, luister naar wat ik u te zeggen heb. Toen Abraham, de vader van ons volk, nog in Mesopotamië woonde, voordat hij zich in Charan vestigde, verscheen God in al zijn luister aan hem **3** en zei: “Trek weg uit je land, verlaat je familie, en ga naar het land dat ik je zal wijzen.” **4** Toen trok Abraham weg uit het land van de Chaldeeën en vestigde zich in Charan. Na de dood van zijn vader bracht God hem naar dit land, waar u nu woont. **5** Hij gaf hem hier zelfs niet het kleinste stuk grond in eigendom, maar beloofde wel dat hij en zijn nakomelingen het eens in bezit zouden krijgen, ook al had hij toen nog geen zoon. **6** God zei tegen Abraham dat zijn nakomelingen vierhonderd jaar in een vreemd land zouden wonen, waar ze in slavernij zouden leven en slecht behandeld zouden worden. **7** “Maar,” zo luidden Gods woorden, “het volk dat ze als slaaf zullen dienen, zal ik straffen, en daarna zullen ze wegtrekken en mij vereren op de heilige plaats.” **8** God sloot met Abraham het verbond van de besnijdenis, en daarom besneed Abraham zijn zoon Isaak, acht dagen na diens geboorte, en Isaak deed hetzelfde met Jakob, en Jakob met de twaalf stamvaders.

9 Omdat de stamvaders jaloers waren op Jozef, verkochten ze hem als slaaf aan de Egyptenaren. Maar God beschermde hem **10** en maakte een eind aan al zijn beproevingen door hem in de gunst te laten komen bij de farao, de koning van Egypte, die hem wegens zijn wijsheid belastte met het bestuur over Egypte en hem de leiding gaf over zijn hele hofhouding. **11** Er brak echter een grote hongersnood uit in Egypte en Kanaän, die veel ellende veroorzaakte, zodat onze voorouders niets meer te eten hadden. **12** Toen Jakob hoorde dat er graan was in Egypte, stuurde hij onze voorouders daar voor de eerste keer heen. **13** Tijdens hun tweede bezoek onthulde Jozef aan zijn broers wie hij was, waarna zijn afkomst ook aan de farao bekend werd. **14** Jozef liet zijn vader Jakob overkomen met zijn hele familie van vijfenzeventig mensen. **15** Jakob vertrok naar Egypte en stierf daar, evenals onze voorouders; **16** ze werden overgebracht naar Sichem en bijgezet in het graf dat Abraham van de zonen van Chamor uit Sichem had gekocht.

17 Naarmate de tijd naderde dat Gods belofte aan Abraham in vervulling zou gaan, nam het volk in Egypte in aantal toe en werd het steeds groter, **18** tot er een andere koning in Egypte aan de macht kwam, die Jozef niet had gekend. **19** Deze koning trof een sluwe maatregel om zich van ons volk te ontdoen: hij dwong onze voorouders hun pasgeboren kinderen te vondeling te leggen, zodat die zouden sterven. **20** In die tijd werd Mozes geboren. Hij was een uitzonderlijk mooi kind. Drie maanden lang werd hij in het huis van zijn vader verzorgd, **21** maar toen hij te vondeling werd gelegd, ontfermde de dochter van de farao zich over hem en liet hem opvoeden als haar eigen zoon. **22** Mozes werd onderwezen in alle kennis van de Egyptenaren en werd een machtig man in woord en daad. **23** Toen hij veertig jaar was, besloot hij zich te bekommeren om het lot van de Israëlieten, zijn eigen volk. **24** Op een dag zag hij dat een van hen werd mishandeld door een Egyptenaar, waarop hij de man wie dit onrecht werd aangedaan te hulp schoot en wraak nam door de Egyptenaar te doden. **25** Hij meende dat zijn volksgenoten zouden begrijpen dat God hen door zijn toedoen wilde bevrijden, maar ze begrepen het niet. **26** De volgende dag kwam hij tussenbeide toen twee Israëlieten aan het vechten waren, en hij probeerde hen met elkaar te verzoenen door te zeggen: “Jullie zijn toch broeders? Waarom doen jullie elkaar dan kwaad?” **27** Maar de man die zijn volksgenoot mishandelde, duwde hem weg en zei: “Wie heeft jou als leider en rechter over ons aangesteld? **28** Of wil je mij ook doden, zoals gisteren die Egyptenaar?” **29** Toen Mozes dat hoorde, nam hij de vlucht en vestigde zich als vreemdeling in Midjan, waar hij twee zonen kreeg. **30** Nadat er veertig jaren waren verstreken, verscheen er in de woestijn bij de berg Sinai een engel aan hem in de vlammen van een brandende doornstruik. **31** Vol verwondering keek Mozes naar dit schouwspel, maar toen hij dichterbij kwam om het te onderzoeken, klonk de stem van de Heer: **32** “Ik ben de God van je voorouders, de God van Abraham, Isaak en Jakob.” Bevend van schrik wendde Mozes zijn blik af. **33** Maar de Heer zei tegen hem: “Trek je sandalen uit, want de grond waarop je staat, is heilig. **34** Ik heb gezien hoe ellendig mijn volk er in Egypte aan toe is en ik heb hun jammerklachten gehoord, zodat ik ben afgedaald om hen te bevrijden. Daarom stuur ik je nu naar Egypte.”

35 Het was deze Mozes die door zijn volksgenoten werd afgewezen met de woorden: “Wie heeft jou als leider en rechter aangesteld?” Maar God zond hem als leider en bevrijder naar hen toe, door tussenkomst van de engel die in de doornstruik aan hem verschenen was. **36** Het was deze Mozes die het volk wegleidde uit Egypte onder het verrichten van tekenen en wonderen, niet alleen in Egypte, maar ook bij de Rode Zee en in de woestijn, veertig jaar lang. **37** Mozes was het die tegen de Israëlieten zei: “God zal in uw midden een profeet zoals ik laten opstaan.” **38** Hij was het die, toen het volk in de woestijn bijeen was, als bemiddelaar optrad tussen onze

voorouders en de engel die op de berg Sinai tegen hem sprak, hij was het die de levenbrengende woorden ontving om ze aan ons door te geven. ³⁹ Maar onze voorouders wilden hem niet gehoorzamen: ze wezen hem af en verlangden terug naar Egypte. ⁴⁰ Daarom zeiden ze tegen Aäron: “Maak goden voor ons die voor ons uit kunnen gaan, want wat er gebeurd is met die Mozes, die ons uit Egypte heeft geleid, weten we niet.” ⁴¹ Toen maakten ze een beeld in de vorm van een stierkalf, brachten er offers aan en verheugden zich over hun eigen maaksel. ⁴² Maar God keerde zich van hen af en liet hen de sterren en hemelgoden aanbidden, zoals in het boek van de Profeten geschreven staat: “Hebben jullie mij soms dierenoffers en brandoffers gebracht toen jullie veertig jaar door de woestijn trokken, volk van Israël? ⁴³ Nee, jullie hebben de tent van Moloch meedragen en de ster van jullie god Refan, beelden die jullie zelf gemaakt hebben om te aanbidden. Daarom zal ik jullie wegvoeren, tot voorbij Babylon.”

⁴⁴ Onze voorouders hadden in de woestijn de verbondstent bij zich, gemaakt in opdracht van de engel die met Mozes sprak, naar het ontwerp dat Mozes had gezien. ⁴⁵ Onze voorouders hadden deze tent bij zich toen ze onder leiding van Jozua het land veroverden van de volken die God voor hen verdreef; dit duurde tot in de tijd van David. ⁴⁶ David werd door God begunstigd en vroeg om een heiligdom voor het volk van Jakob. ⁴⁷ Maar het was Salomo die voor God een tempel bouwde. ⁴⁸ Toch woont de Allerhoogste niet in een huis dat door mensenhanden is gemaakt, zoals de profeet zegt: ⁴⁹ “De hemel is mijn troon, de aarde mijn voetenbank. Hoe zouden jullie dan een huis voor mij kunnen bouwen – zegt de Heer –, een plaats waar ik kan rusten? ⁵⁰ Heb ik dit alles niet met eigen handen gemaakt?” ⁵¹ Halsstarrige ongelovigen, u wilt niet luisteren en verzet u steeds weer tegen de heilige Geest, zoals uw voorouders ook al deden. ⁵² Wie van de profeten hebben uw voorouders niet vervolgd? Degenen die de komst van de Rechtvaardige aankondigden hebben ze gedood, en zelf hebt u nu de Rechtvaardige verraden en vermoord, ⁵³ u die de wet ontvangen hebt door tussenkomst van de engelen, maar er niet naar hebt geleefd.’

De steniging van Stefanus

⁵⁴ Toen ze dit hoorden, ontstaken ze in woede en begonnen te knarsetanden. ⁵⁵ Maar vervuld van de heilige Geest sloeg Stefanus zijn blik op naar de hemel en zag de luister van God, en Jezus, die aan Gods rechterhand stond, ⁵⁶ en hij zei: ‘Ik zie de hemel geopend en de Mensenzoon, die aan Gods rechterhand staat.’ ⁵⁷ Maar ze schreeuwden en tierden, hielden hun handen voor hun oren en stormden met zijn allen op hem af. ⁵⁸ Ze dreven hem de stad uit om hem te stenigen. De getuigen gaven hun mantel in bewaring bij een jongeman die Saulus heette. ⁵⁹ Terwijl Stefanus gestenigd werd, riep hij uit: ‘Heer Jezus, ontvang mijn geest.’ ⁶⁰ Hij viel op zijn knieën en riep luidkeels: ‘Heer, reken hun deze zonde niet aan!’ En na deze woorden stierf hij.

8

¹ Saulus keurde de moord op hem goed.

Vervolging van de gemeente

Nog diezelfde dag brak er een hevige vervolging los tegen de gemeente in Jeruzalem, zodat allen verspreid werden over Judea en Samaria, met uitzondering van de apostelen. ² Vrome mannen begroeven Stefanus en hielden een luide dodenklacht voor hem. ³ Saulus probeerde de gemeente te vernietigen door mannen en vrouwen met geweld uit hun huizen te sleuren en hen te laten opsluiten in de gevangenis.

Verkondiging in Samaria

⁴ Degenen die verdreven waren, trokken rond en verkondigden het woord van God. ⁵ Filippus ging naar de stad Samaria, en verkondigde hun de messias. ⁶ Alle inwoners luisterden met grote belangstelling en vol ontzag naar wat hij zei toen ze de wonderen zagen die hij verrichtte: ⁷ veel mensen werden bevrijd van onreine geesten, die hen onder luid geschreeuw verlieten, en tal van verlamden en kreupelen werden genezen. ⁸ Daarover ontstond grote vreugde in de stad.

⁹ Voordien had een zekere Simon in de stad magie bedreven en de bevolking verstedeld doen staan. Hij beweerde over bijzondere gaven te beschikken, ¹⁰ en iedereen, van groot tot klein, keek vol ontzag naar hem op omdat ze werkelijk meenden dat de grote macht van God in hem zichtbaar werd. ¹¹ Hij boezemde de bevolking ontzag in omdat hij hen geruime tijd verbaasd had met zijn magische kunsten. ¹² Maar toen Filippus hen door zijn verkondiging van het koninkrijk van God en de naam van Jezus Christus tot geloof had gebracht, lieten ze zich dopen, mannen zowel als vrouwen. ¹³ Ook Simon aanvaardde het geloof, en na zijn doop bleef hij voortdurend bij Filippus; en hij stond verstedeld van de tekenen en de machtige wonderen die hij zag gebeuren.

¹⁴ Toen de apostelen in Jeruzalem hoorden dat de inwoners van Samaria het woord van God hadden aanvaard, stuurden ze Petrus en Johannes naar hen toe. ¹⁵ Nadat ze waren aangekomen, baden ze dat ook de Samaritanen de heilige Geest mochten ontvangen, ¹⁶ want deze was nog op niemand van hen neergedaald; ze waren alleen gedoopt in de naam van de Heer Jezus. ¹⁷ Na het gebed legden Petrus en Johannes hun de handen op, en zo ontvingen ze de heilige Geest. ¹⁸ Toen Simon zag dat de mensen door de handoplegging van de apostelen vervuld raakten van de Geest, bood hij Petrus en Johannes geld aan ¹⁹ en zei: ‘Geef ook mij deze macht, zodat iedereen wie ik de handen opleg de heilige Geest ontvangt.’ ²⁰ Maar Petrus zei tegen hem: ‘U zult in het verderf worden gestort, u met uw geld, omdat u denkt te kunnen kopen wat God geschonken heeft. ²¹ U kunt beslist geen

deel hebben aan onze taak, want uw houding tegenover God is niet oprecht. **22** Toon berouw over uw verfoeilijke gedrag en smeed de Heer of hij u uw slechte gedachten wil vergeven, **23** want ik zie dat u vol venijn zit en verstrikt bent in het kwaad.’ **24** Toen zei Simon: ‘Bid voor mij tot de Heer dat het me niet zal vergaan zoals u hebt gezegd.’ **25** Nadat Petrus en Johannes getuigenis hadden afgelegd van de Heer en zijn boodschap hadden verkondigd, aanvaardden ze de terugreis naar Jeruzalem en brachten het evangelie in tal van dorpen in Samaria.

Filippus en de Ethiopiër

26 Een engel van de Heer zei tegen Filippus: ‘Ga tegen de middag naar de verlaten weg van Jeruzalem naar Gaza.’ **27** Filippus deed wat hem gezegd werd en ging naar die weg toe. Daar kwam hij een Ethiopiër tegen, een eunuch, een hoge ambtenaar van de kandake, de koningin van Ethiopië, die belast was met het beheer van haar schatkist. Hij was in Jeruzalem geweest om daar God te aanbidden **28** en zat nu op de terugweg in zijn reiswagen de profeet Jesaja te lezen. **29** De Geest zei tegen Filippus: ‘Ga naar die man daar in de wagen.’ **30** Filippus haastte zich naar hem toe en hoorde hem de profeet Jesaja lezen, waarop hij vroeg: ‘Begrijpt u ook wat u leest?’ **31** De Ethiopiër antwoordde: ‘Hoe zou dat kunnen als niemand mij uitleg geeft?’ Hij nodigde Filippus uit om in te stappen en bij hem te komen zitten. **32** Dit was het schriftgedeelte dat hij las:

‘Als een schaap werd hij naar de slacht geleid;
als een lam dat stil is bij zijn scheerder
deed hij zijn mond niet open.

33 Hij werd vernederd en hem werd geen recht gedaan,
wie zal van zijn nakomelingen verhalen?
Want op aarde leeft hij niet meer.’

34 De eunuch vroeg aan Filippus: ‘Kunt u me zeggen over wie de profeet het heeft? Over zichzelf of over een ander?’ **35** Daarop begon Filippus met hem te spreken over het evangelie van Jezus, waarbij hij deze schrifttekst als uitgangspunt nam. **36** Onderweg kwamen ze bij een plaats waar water was, en de eunuch zei: ‘Kijk, water! Waarom zou ik niet gedoopt kunnen worden?’ ✱

(8:36) Andere handschriften hebben een extra vers: ‘**[37]** Filippus zei tegen hem: “Indien u gelooft met heel uw hart, is het toegestaan.” Hij antwoordde: “Ik geloof dat Jezus Christus de Zoon van God is.”’

38 Hij liet de wagen stilhouden en beiden liepen het water in, zowel Filippus als de eunuch, waarna Filippus hem doopte. **39** Toen ze uit het water kwamen, greep de Geest van de Heer Filippus en nam hem mee, en de eunuch zag hem niet meer, maar vervolgde zijn weg vol vreugde. **40** Filippus kwam terecht in Azotus; van daar reisde hij verder en verkondigde in alle steden het evangelie, tot hij in Caesarea aankwam.

Saulus geroepen

9

1 Intussen bedreigde Saulus de leerlingen van de Heer nog steeds met de dood. Hij ging naar de hogepriester **2** met het verzoek hem aanbevelingsbrieven mee te geven voor de synagogen in Damascus, opdat hij de aanhangers van de Weg die hij daar zou aantreffen, mannen zowel als vrouwen, gevangen kon nemen en kon meevoeren naar Jeruzalem. **3** Toen hij onderweg was en Damascus naderde, werd hij plotseling omstraald door een licht uit de hemel. **4** Hij viel op de grond en hoorde een stem tegen hem zeggen: ‘Saul, Saul, waarom vervolgt u mij?’ **5** Hij vroeg: ‘Wie bent u, Heer?’ Het antwoord was: ‘Ik ben Jezus, die jij vervolgt. **6** Maar sta nu op en ga de stad in, daar zal je gezegd worden wat je moet doen.’ **7** De mannen die met Saulus meereisden, stonden sprakeloos; ze hoorden de stem wel, maar zagen niemand. **8** Saulus kwam overeind, en hoewel hij zijn ogen open had, kon hij niets zien. Zijn metgezellen paktten hem bij de hand en brachten hem naar Damascus. **9** Drie dagen lang bleef hij blind en at en dronk hij niet.

10 In Damascus woonde een leerling die Ananias heette. In een visioen zei de Heer tegen hem: ‘Ananias!’ Hij antwoordde: ‘Ik luister, Heer.’ **11** Daarop zei de Heer: ‘Ga naar de Rechte Straat en vraag daar in het huis van Judas naar iemand uit Tarsus die Saulus heet. Hij is aan het bidden, **12** en hij heeft in een visioen gezien hoe een man die Ananias heet, binnenkomt en hem de handen oplegt om hem weer te laten zien.’ **13** Ananias antwoordde: ‘Heer, van veel kanten heb ik gehoord over deze man en over al het kwaad dat hij uw heiligen in Jeruzalem heeft aangedaan. **14** Bovendien heeft hij toestemming van de hogepriesters om hier iedereen die uw naam aanroep in de boeien te slaan.’ **15** Maar de Heer zei: ‘Ga, want hij is het instrument dat ik gekozen heb om mijn naam uit te dragen onder alle volken en heersers en onder al de Israëlieten. **16** Ik zal hem tonen hoezeer hij moet lijden omwille van mijn naam.’ **17** Ananias vertrok en ging naar het huis, waar hij Saulus de handen oplegde, terwijl hij zei: ‘Saul, broeder, ik ben gezonden door de Heer, door Jezus, die aan u verschenen is op de weg hierheen, om ervoor te zorgen dat u weer kunt zien en vervuld wordt van de heilige Geest.’ **18** Meteen was het alsof er schellen van Saulus’ ogen vielen; hij kon weer zien, stond op en liet zich dopen, **19** en nadat hij gegeten had, kwam hij weer op krachten.

Hij bleef enkele dagen bij de leerlingen in Damascus **20** en ging onmiddellijk in de synagogen verkondigen dat Jezus de Zoon van God is. **21** Allen die hem hoorden waren stomverbaasd en vroegen: ‘Dat is toch de man die in Jeruzalem de volgelingen van die Jezus naar het leven stond, en hij is toch hierheen gekomen om hen gevangen

te nemen en uit te leveren aan de hogepriesters?’ 22 Saulus’ optreden werd echter steeds krachtiger, en hij bracht de in Damascus wonende Joden in verwarring door aan te tonen dat Jezus de messias is.

23 Al spoedig beraamden de Joden een plan om hem te vermoorden. 24 Saulus raakte echter van hun voornemen op de hoogte. Ze bewaakten zelfs dag en nacht de stadspoorten om hem te kunnen doden. 25 Maar Saulus’ leerlingen brachten hem ’s nachts naar de stadsmuur en lieten hem daar in een mand naar beneden zakken.

26 Toen hij terug was in Jeruzalem wilde hij zich aansluiten bij de leerlingen, maar die waren bang voor hem omdat ze niet geloofden dat ook hij een leerling was geworden. 27 Barnabas nam hem echter onder zijn hoede en bracht hem naar de apostelen, aan wie hij vertelde dat Saulus onderweg de Heer had gezien, dat hij met hem had gesproken en dat hij in Damascus vrijmoedig de naam van Jezus had verkondigd. 28 Saulus liep nu openlijk met de apostelen in Jeruzalem rond en verkondigde vrijmoedig de naam van de Heer. 29 Hij ging in debat met de Griekstalige Joden, maar die beraamden een aanslag op zijn leven. 30 Toen de broeders dat te weten kwamen, brachten ze hem naar Caesarea en stuurden hem van daar naar Tarsus.

31 In heel Judea en Galilea en Samaria leefde de gemeente in vrede en kwam tot bloei. De gelovigen leefden in ontzag voor de Heer, en dankzij de bijstand van de heilige Geest nam hun aantal steeds meer toe.

Petrus in Lydda en Joppe

32 Toen Petrus door het land reisde, kwam hij ook bij de heiligen die in Lydda woonden. 33 Hij trof daar een man aan die Eneas heette en al acht jaar verlamd op bed lag. 34 Petrus zei tegen hem: ‘Eneas, Jezus Christus geneest u! Sta op en breng nu zelf uw bed in orde.’ Onmiddellijk stond hij op. 35 Alle inwoners van Lydda en van de Saronvlakte zagen wat er gebeurd was en bekeerden zich tot de Heer.

36 In Joppe woonde een leerlinge die Tabita heette, in onze taal is dat Dorkas.*

(9:36) *Dorkas* – Dorkas kan worden vertaald als ‘gazelle’.

Ze deed veel goeds voor anderen en gaf vaak aalmoezen. 37 Maar juist in die tijd werd ze ziek en stierf. Ze werd gewassen en in het bovenvertrek opgebaard. 38 Omdat Lydda dicht bij Joppe ligt, stuurden de leerlingen, die gehoord hadden dat Petrus daar was, twee mannen naar hem toe met het dringende verzoek om direct bij hen te komen. 39 Petrus ging meteen met hen mee. Na zijn aankomst werd hij naar het bovenvertrek gebracht, waar de weduwen om hem heen kwamen staan en hem huilend de tunica’s en mantels lieten zien die Dorkas nog maar pas gemaakt had. 40 Petrus stuurde iedereen weg, waarna hij knielde om te bidden. Na het gebed draaide hij zich om naar het lichaam en zei: ‘Tabita, sta op!’ Ze opende haar ogen, en toen ze Petrus zag ging ze rechtop zitten. 41 Hij nam haar bij de hand en hielp haar overeind, en toen hij de heiligen en de weduwen weer binnengeroepen had, liet hij hun zien dat ze weer leefde. 42 Dit voorval werd in heel Joppe bekend en velen gingen in de Heer geloven. 43 Petrus bleef nog enige tijd in Joppe, bij Simon, een leerlooier.

De doop van Cornelius

10

1 Een van de inwoners van Caesarea was een centurio van de Italiaanse cohort, die Cornelius heette. 2 Hij was een vroom man die, net als zijn huisgenoten, God vereerde. Hij gaf rijkelijk aalmoezen aan het volk en bad veelvuldig tot God. 3 Op een dag kreeg hij omstreeks het negende uur een visioen, waarin hij duidelijk zag hoe een engel van God zijn huis binnenkwam. Hij hoorde hem zeggen: ‘Cornelius!’ 4 Hij staarde de engel verschrikt aan en vroeg: ‘Wat is er, heer?’ De engel antwoordde: ‘Je gebeden en aalmoezen zijn door God als offer aanvaard. 5 Stuur daarom een paar van je mannen naar Joppe om Simon te halen, die ook wel Petrus wordt genoemd. 6 Hij verblijft bij een leerlooier die eveneens Simon heet en in een huis aan zee woont.’ 7 Toen de engel die met hem had gesproken was weggegaan, liet Cornelius twee dienaren bij zich komen en een vrome soldaat uit zijn gevolg. 8 Nadat hij had uitgelegd waar het om ging, stuurde hij hen naar Joppe.

9 De volgende dag, nog voordat de afgezanten van Cornelius in Joppe waren aangekomen, ging Petrus omstreeks het middaguur naar het dak van het huis om daar te bidden. 10 Maar hij kreeg honger en wilde iets eten. Terwijl er eten voor hem werd klaargemaakt, werd hij gegrepen door een visioen. 11 Hij zag hoe vanuit de geopende hemel een voorwerp dat op een groot linnen kleed leek aan vier punten op de aarde werd neergelaten. 12 Op het kleed bevonden zich alle lopende en kruipende dieren van de aarde en alle vogels van de hemel. 13 Hij hoorde een stem zeggen: ‘Ga je gang, Petrus, slacht en eet.’ 14 Maar Petrus antwoordde: ‘Nee, Heer, in geen geval, want ik heb nog nooit iets gegeten dat verwerpelijk of onrein is.’ 15 En voor de tweede maal hoorde hij de stem: ‘Wat God rein heeft verklaard, zul jij niet als verwerpelijk beschouwen.’ 16 Tot driemaal toe hoorde hij de stem, en direct daarna werd het voorwerp weer in de hemel opgenomen. 17 Petrus vroeg zich verbijsterd af wat de betekenis kon zijn van het visioen dat hij had gezien. Juist op dat moment arriveerden de afgezanten van Cornelius bij de poort, nadat ze overal navraag hadden gedaan naar het huis van Simon. 18 Ze trokken door geroep de aandacht van de bewoners en vroegen of Simon Petrus in dit huis verbleef. 19 Terwijl Petrus nog nadacht over het visioen, zei de Geest tegen hem: ‘Er zijn hier drie mannen die naar je op zoek zijn. 20 Ga meteen naar beneden en ga zonder aarzelen met hen mee, want ik heb hen gezonden.’ 21 Petrus ging naar beneden en zei tegen de mannen: ‘Ik ben degene die u zoekt. Wat is de reden van uw komst?’ 22 Ze

antwoordden: ‘Cornelius, een centurio, een rechtvaardig man die God vereert en bij het hele Joodse volk in aanzien staat, heeft van een heilige engel opdracht gekregen u naar zijn huis te laten komen om te luisteren naar wat u te zeggen hebt.’ ²³ Daarop nodigde Petrus de mannen uit om binnen te komen en bood hun onderdak.

De volgende dag ging hij samen met hen op weg, en enkele broeders uit Joppe gingen met hem mee. ²⁴ Een dag later kwam hij in Caesarea aan, waar hij werd opgewacht door Cornelius, die zijn familieleden en zijn naaste vrienden bijeen had geroepen. ²⁵ Toen Petrus het huis wilde binnengaan, kwam Cornelius hem tegemoet, en hij wierp zich eerbiedig voor zijn voeten ter aarde. ²⁶ Maar Petrus hielp hem overeind en zei: ‘Sta op. Ik ben ook maar een mens.’ ²⁷ Al pratend met Cornelius ging hij naar binnen, waar hij een groot aantal mensen aantrof. ²⁸ Hij zei tegen hen: ‘U weet dat het Joden verboden is met niet-Joden om te gaan en dat ze niet bij hen aan huis mogen komen, maar God heeft me duidelijk gemaakt dat ik geen enkel mens als verwerpelijk of onrein mag beschouwen. ²⁹ Daarom heb ik me niet verzet toen ik naar u toe werd gestuurd. Mag ik weten waarom u mij hebt laten komen?’ ³⁰ Cornelius antwoordde: ‘Vier dagen geleden zei ik op ditzelfde tijdstip in mijn huis het namiddaggebed toen er opeens een man in een stralend gewaad voor me stond, ³¹ die me als volgt toesprak: “Cornelius, je gebed is verhoord en God heeft je aalmoezen aanvaard. ³² Stuur daarom iemand naar Joppe om Simon, die ook Petrus genoemd wordt, te laten komen; hij verblijft bij Simon, de leerlooier, in een huis aan zee.” ³³ Ik heb meteen een paar mannen naar u toe gestuurd, en het is goed dat u gekomen bent. We zijn hier ten overstaan van God bijeen om te luisteren naar alles wat u door de Heer is opgedragen.’

³⁴ Daarop nam Petrus het woord en zei: ‘Nu begrijp ik pas goed dat God geen onderscheid maakt tussen mensen, ³⁵ maar dat hij zich het lot aantrekt van iedereen, uit welk volk dan ook, die ontzag voor hem heeft en rechtvaardig handelt. ³⁶ God heeft aan de Israëlieten bekendgemaakt dat hij door Jezus Christus het goede nieuws van de vrede is komen brengen. Deze Jezus is de Heer van alle mensen. ³⁷ U weet wat er in heel het Joodse land is gebeurd, hoe het begon in Galilea, hoe God, na de doop waartoe Johannes opriep, ³⁸ Jezus uit Nazaret met de heilige Geest heeft gezalfd en met kracht heeft bekleed. Hij trok als weldoener door het land en genas iedereen die in de macht van de duivel was, want God stond hem bij. ³⁹ Wij zijn de getuigen van alles wat hij gedaan heeft, in het land van de Joden en ook in Jeruzalem. Zeker, ze hebben hem gedood door hem aan een kruishout te hangen, ⁴⁰ maar God heeft hem op de derde dag weer tot leven gewekt en hem aan de mensen laten verschijnen, ⁴¹ niet aan het hele volk, maar aan enkele getuigen die daartoe door God waren aangewezen, aan ons namelijk, die samen met hem gegeten en gedronken hebben nadat hij uit de dood was opgestaan. ⁴² Hij heeft ons opgedragen daarvan getuigenis af te leggen en aan het volk bekend te maken dat hij het is die door God is aangesteld als rechter over de levenden en de doden. ⁴³ Van hem getuigen alle profeten dat iedereen die in hem gelooft door zijn naam vergeving van zonden krijgt.’

⁴⁴ Terwijl Petrus nog aan het woord was, daalde de heilige Geest neer op iedereen die naar zijn toespraak luisterde. ⁴⁵ De Joodse gelovigen die met Petrus waren meegekomen, zagen vol verbazing dat ook heidenen het geschenk van de heilige Geest ontvingen, ⁴⁶ want ze hoorden hen in klanktaal spreken en God prijzen. Toen merkte Petrus op: ⁴⁷ ‘Wie kan nu nog weigeren deze mensen met water te dopen, nu ze net als wij de heilige Geest hebben ontvangen?’ ⁴⁸ En hij gaf opdracht hen te dopen in de naam van Jezus Christus. Daarna vroegen ze hem of hij nog enkele dagen wilde blijven.

Petrus over de doop van de heidenen

11

¹ De apostelen en de gemeenteleden in Judea hoorden dat ook de heidenen Gods woord hadden aanvaard. ² Toen Petrus terugkwam in Jeruzalem, spraken de Joodse gelovigen hem hierover aan ³ en verweten hem dat hij onbesnedenen had bezocht en samen met hen had gegeten. ⁴ Daarop zette Petrus uiteen wat er precies gebeurd was. Hij zei: ⁵ ‘Toen ik in Joppe aan het bidden was, werd ik gegrepen door een visioen: een voorwerp dat op een groot linnen kleed leek, werd aan vier punten uit de hemel neergelaten tot vlak bij mij. ⁶ Ik keek er aandachtig naar en zag de lopende en kruipende dieren van de aarde, en ook de wilde dieren en de vogels van de hemel. ⁷ En ik hoorde een stem tegen me zeggen: “Ga je gang, Petrus, slacht en eet.” ⁸ Maar ik antwoordde: “Nee, Heer, in geen geval, want ik heb nog nooit gegeten van iets dat verwerpelijk of onrein is.” ⁹ Maar voor de tweede keer kwam er een stem uit de hemel: “Wat God rein heeft verklaard, zul jij niet als verwerpelijk beschouwen.” ¹⁰ Dat gebeurde tot driemaal toe; daarna werd alles weer omhooggetrokken naar de hemel. ¹¹ Precies op dat moment kwamen er bij het huis waar wij verbleven drie mannen aan; ze waren uit Caesarea naar mij toe gestuurd. ¹² De Geest zei tegen me dat ik zonder aarzelen met hen mee moest gaan. Deze zes broeders hebben me vergezeld, en samen zijn we het huis binnengegaan van de man die ons had laten komen. ¹³ Hij vertelde ons dat hij in zijn huis een engel had zien staan, die tegen hem zei: “Stuur iemand naar Joppe om Simon, die ook Petrus wordt genoemd, te halen. ¹⁴ Hij zal je vertellen hoe jij en al je huisgenoten kunnen worden gered.” ¹⁵ Ik was nog maar nauwelijks begonnen te spreken, of de heilige Geest daalde op hen neer, zoals destijds ook op ons. ¹⁶ Ik herinnerde me dat de Heer tegen ons zei: “Johannes doopte met water, maar jullie zullen gedoopt worden met de heilige Geest.” ¹⁷ Als God hun wegens hun geloof in de Heer Jezus Christus hetzelfde geschenk wilde geven als ons, hoe had ik hem daar dan van kunnen weerhouden?’ ¹⁸ Toen ze dat gehoord hadden, waren

ze gerustgesteld en loofden ze God met de woorden: ‘Dan geeft God dus ook de heidenen de kans om tot inkeer te komen en het nieuwe leven te ontvangen.’

De gemeente in Antiochië

19 De leerlingen die verdreven waren als gevolg van de onderdrukking die na de dood van Stefanus was begonnen, trokken naar Fenicië, Cyprus en Antiochië, maar verkondigden Gods boodschap uitsluitend aan de Joden. **20** Enkele Cyprioten en Cyreneërs onder hen, die naar Antiochië waren gereisd, maakten daar echter ook de Griekse bevolking bekend met het evangelie van de Heer Jezus. **21** De Heer steunde hen bij deze taak, zodat veel mensen overgingen tot het geloof in de Heer. **22** Het nieuws over hun optreden bereikte de gemeente in Jeruzalem, waar men besloot Barnabas naar Antiochië te zenden. **23** Toen hij daar was aangekomen en zag wat God in zijn goedgunstigheid had bewerkt, verheugde hij zich en spoorde hij iedereen aan om standvastig te zijn en trouw te blijven aan de Heer. **24** Hij was een voortreffelijk en diepgelovig man, die vervuld was van de heilige Geest. Een groot aantal mensen werd voor de Heer gewonnen.

25 Hierna vertrok Barnabas naar Tarsus om Saulus te zoeken, **26** en toen hij hem gevonden had, nam hij hem mee naar Antiochië. Een heel jaar lang kwamen ze met de gemeente daar bijeen en gaven ze onderricht aan tal van mensen. Het was in Antiochië dat de leerlingen voor het eerst christenen werden genoemd.

27 In diezelfde tijd kwamen er vanuit Jeruzalem profeten naar Antiochië. **28** Een van hen, die Agabus heette, voorspelde door de Geest dat de wereld door een grote hongersnood zou worden getroffen, iets dat tijdens de regering van Claudius inderdaad gebeurd is. **29** De leerlingen besloten dat de broeders en zusters in Judea ondersteund moesten worden. Ze droegen elk naar vermogen bij **30** en lieten hun gift door Barnabas en Saulus naar de oudsten brengen.

Petrus gevangengenomen en bevrijd

12

1 Omstreeks die tijd nam koning Herodes enkele leden van de gemeente gevangen en mishandelde hen. **2** Jakobus, de broer van Johannes, liet hij met het zwaard ter dood brengen. **3** Toen hij zag dat de Joden hier gunstig op reageerden, liet hij ook Petrus aanhouden – dat was tijdens het feest van het Ongedesemde brood. **4** Na de arrestatie sloot hij hem op in de gevangenis, waar hij hem door vier groepen soldaten van steeds vier man liet bewaken, met de bedoeling hem na het pesachfeest ten overstaan van het volk te berechten. **5** Terwijl Petrus onder zware bewaking zat opgesloten, bleef de gemeente vol vuur voor hem bidden tot God.

6 In de nacht voordat hij voorgeleid zou worden, lag Petrus te slapen tussen twee soldaten, aan wie hij met twee kettingen was vastgeketend. Ook voor de deur van de kerker stonden bewakers. **7** Toen verscheen er plotseling een engel van de Heer en een stralend licht vulde de hele ruimte. De engel stootte Petrus aan om hem wakker te maken en zei: ‘Vlug, sta op.’ Meteen vielen de ketens van zijn handen. **8** De engel zei tegen hem: ‘Doe je gordel om en trek je sandalen aan.’ Dat deed hij. Daarop zei de engel: ‘Sla je mantel om en volg mij.’ **9** Petrus volgde de engel naar buiten, maar zonder te beseffen dat de dingen die de engel liet gebeuren werkelijk plaatsvonden; hij meende een visioen te zien. **10** Toen ze de eerste en tweede wachtpost voorbij waren, kwamen ze bij de ijzeren poort die toegang gaf tot de stad. De poort ging vanzelf voor hen open, en toen ze buiten waren gekomen liepen ze nog één straat verder, waarna de engel Petrus opeens alleen achterliet. **11** Nadat Petrus weer tot zichzelf gekomen was, zei hij: ‘Nu weet ik zeker dat de Heer zijn engel heeft gezonden om me uit de handen van Herodes te bevrijden en me te behoeden voor wat het Joodse volk hoopte dat gebeuren zou.’ **12** Toen dit tot hem was doorgedrongen, ging hij naar het huis van Maria, de moeder van Johannes Marcus, waar een groot gezelschap bijeen was gekomen om te bidden. **13** Nadat hij op de deur van het voorportaal had geklopt, kwam er een dienstmeisje, dat Rhode heette, om open te doen, **14** maar toen ze de stem van Petrus herkende, was ze zo blij dat ze vergat de deur te openen en naar binnen rende om te zeggen dat Petrus voor de poort stond. **15** ‘Je bent niet goed wijs,’ zeiden ze tegen haar, maar ze bleef volhouden dat het echt zo was. ‘Dan is het zijn beschermengel,’ zeiden ze ten slotte. **16** Intussen stond Petrus nog steeds aan de poort te kloppen. Toen ze dan toch opendeden, zagen ze tot hun grote verbazing dat hij het was. **17** Hij gebaarde dat ze moesten zwijgen en legde uit hoe de Heer hem uit de gevangenis had bevrijd. Daarna zei hij: ‘Stel Jakobus en de anderen hiervan op de hoogte.’ Toen vertrok hij naar elders.

18 Bij het aanbreken van de dag ontstond er enorme opschudding onder de soldaten, die zich afvroegen wat er met Petrus gebeurd kon zijn. **19** Herodes liet tevergeefs naar hem zoeken. Na de bewakers verhoord te hebben, gaf hij bevel hen terecht te stellen. Vervolgens reisde hij van Judea naar Caesarea, waar hij enige tijd bleef.

De dood van Herodes

20 Destijds was Herodes de inwoners van Tyrus en Sidon vijandig gezind. De beide steden stuurden gezamenlijk enkele afgezanten naar het hof, waar ze Blastus, de kamerheer van de koning, voor hun zaak wisten te winnen. Ze wilden vrede sluiten omdat hun gebied voor de voedselvoorziening afhankelijk was van dat van de koning. **21** Op de overeengekomen dag nam Herodes in zijn koninklijke gewaad plaats op zijn troon en sprak het volk toe. **22** De mensen riepen luidkeels: ‘Hier spreekt een god, geen mens!’ **23** Onmiddellijk werd Herodes geveld door

een engel van de Heer omdat hij God niet de verschuldigde eer had bewezen, en door wormen aangevreten blies hij de laatste adem uit.

24 Het woord van God verspreidde zich en vond steeds meer gehoor. **25** Barnabas en Saulus keerden terug uit Jeruzalem na daar hun gift overhandigd te hebben. Ze namen Johannes Marcus met zich mee.

Uitzending van Barnabas en Saulus: de eerste reis

13

1 Er waren in de gemeente van Antiochië profeten en leraren, onder wie Barnabas, Simeon die Niger werd genoemd, Lucius de Cyreneër, Manaën, een jeugdvriend van de tetrarch Herodes, en Saulus. **2** Op een dag, toen ze aan het vasten waren en een gebedsdienst hielden voor de Heer, zei de heilige Geest tegen hen: ‘Stel mij Barnabas en Saulus ter beschikking voor de taak die ik hun heb toebedeeld.’ **3** Nadat ze gevast en gebeden hadden, legden ze hun de handen op en lieten hen vertrekken.

4 Zo werden Barnabas en Saulus uitgezonden door de heilige Geest. Ze gingen eerst naar Seleucië en van daar per schip naar Cyprus, **5** waar ze aankwamen in Salamis. Daar verkondigden ze Gods boodschap in de synagogen van de Joden. Johannes was met hen meegegaan om hen te helpen. **6** Ze reisden het hele eiland rond tot ze in Pafos kwamen, waar ze een Joodse magiër aantroffen, een valse profeet die Barjesus heette **7** en tot het gevolg behoorde van Sergius Paulus, de proconsul. Sergius Paulus, een verstandig man, liet Barnabas en Saulus bij zich komen omdat hij meer wilde horen over het woord van God. **8** Maar Elymas, zoals Barjesus ook wel werd genoemd – want Elymas betekent ‘magiër’ –, stelde zich tegen hen tweer en probeerde de proconsul van het geloof af te houden. **9** Daarop keek Saulus (die ook bekendstond als Paulus) hem strak aan, en vervuld van de heilige Geest **10** zei hij: ‘U bent een bedrieger, een gewetenloze oplichter, een kind van de duivel en een vijand van elke vorm van gerechtigheid. Hoe durft u de rechte wegen van de Heer te veranderen in kronkelpaden?’ **11** Let op: de hand van de Heer zal u treffen, u zult blind zijn en voorlopig geen zonlicht meer zien.’ Onmiddellijk werd alles donker om hem heen, zodat hij tastend zijn weg moest zoeken en anderen moest vragen of ze hem wilden leiden. **12** Toen de proconsul dit zag, aanvaardde hij het geloof, diep onder de indruk als hij was van wat hij over de Heer had geleerd.

Paulus en Barnabas in Antiochië in Pisidië

13 Paulus en zijn reisgenoten scheidten zich in Pafos in om naar Perge in Pamfylië te reizen. Daar verliet Johannes de beide anderen en keerde terug naar Jeruzalem. **14** Paulus en Barnabas trokken van Perge verder naar Antiochië in Pisidië. Daar aangekomen gingen ze op sabbat naar de synagoge en namen er plaats. **15** Na de voorlezing uit de Wet en de Profeten werd hun namens de leiders van de synagoge gezegd: ‘Broeders, als u voor de mensen een bemoedigend woord hebt, ga dan uw gang.’ **16** Paulus stond op, gebaarde om stilte en zei: ‘Israëlieten en alle anderen die God vereren, luister naar wat ik u te zeggen heb. **17** De God van het volk van Israël heeft onze voorouders uitverkoren; hij heeft hen, toen ze als vreemdelingen in Egypte woonden, groot en machtig gemaakt. Met opgeheven arm heeft hij onze voorouders weggeleid uit Egypte, **18** en ongeveer veertig jaar lang heeft hij hen in de woestijn geduldig verdragen. **19** In Kanaän onderwierp hij zeven volken, en hun land gaf hij in bezit aan onze voorouders. **20** Dit alles vond plaats in ongeveer vierhonderdvijftig jaar. Vervolgens stelde hij rechters aan, die heersten tot de tijd van de profeet Samuël. **21** Daarna vroeg het volk om een koning, en God gaf hun Saul, de zoon van Kis, een man uit de stam Benjamin, die veertig jaar regeerde. **22** Toen stootte God hem van de troon en maakte David koning, van wie hij getuigde: “In David, de zoon van Isai, heb ik een man naar mijn hart gevonden, die geheel naar mijn wil zal handelen.” **23** En uit Davids nageslacht heeft God, overeenkomstig zijn belofte, een redder voor Israël voortgebracht, Jezus. **24** Voor zijn komst had Johannes het hele volk van Israël opgeroepen om zich te laten dopen en een nieuw leven te beginnen. **25** Toen zijn levenswerk ten einde liep, heeft Johannes gezegd: “Wie jullie denken dat ik ben, ben ik niet. Maar let op: na mij komt iemand anders, en ik ben het niet waard om zelfs maar zijn sandalen los te maken.”

26 Broeders en zusters, nakomelingen van Abraham en alle anderen die God vereren, ons werd het nieuws over deze redding bekendgemaakt. **27** De inwoners van Jeruzalem en hun leiders hebben niet alleen Jezus miskend, maar ook de uitspraken van de profeten die elke sabbat worden voorgelezen. Door Jezus te veroordelen hebben ze deze uitspraken in vervulling doen gaan. **28** Ofschoon ze geen enkele grond voor een doodvonnis konden vinden, drongen ze er bij Pilatus op aan hem terecht te stellen. **29** Toen ze alles ten uitvoer hadden gebracht wat er over hem geschreven staat, haalden ze hem van het kruishout en legden hem in een graf. **30** Maar God heeft hem opgewekt uit de dood; **31** gedurende ettelijke dagen is hij verschenen aan degenen die met hem van Galilea naar Jeruzalem waren getrokken en die nu onder het volk van hem getuigen. **32** Wij verkondigen u het goede nieuws dat God zijn belofte aan onze voorouders **33** in vervulling heeft doen gaan ten behoeve van hun kinderen – ten behoeve van ons – doordat hij Jezus tot leven heeft gewekt. Daarover staat in de tweede psalm geschreven: “Jij bent mijn zoon, ik heb je vandaag verwekt.”

34 Dat hij Jezus uit de dood heeft doen opstaan en hem niet weer aan de ontbinding zal prijsgeven, heeft hij aangekondigd met deze woorden: “Ik zal jullie schenken wat ik David plechtig beloofd heb.” **35** In verband hiermee wordt in een andere psalm gezegd: “Het lichaam van uw trouwe dienaar zal niet tot ontbinding

overgaan.” ³⁶ Wat David betreft, hij is, nadat hij de mensen uit zijn eigen tijd had gediend, overeenkomstig Gods wil gestorven en met zijn voorouders verenigd; hij is tot ontbinding overgegaan, ³⁷ maar hij die door God tot leven is gewekt, is niet tot ontbinding overgegaan. ³⁸ U moet dus weten, broeders en zusters, dat het dankzij hem is dat aan u de vergeving van de zonden verkondigd wordt; iedereen die op grond van de wet van Mozes geen vrijspraak kon krijgen, ³⁹ wordt door hem geheel vrijgesproken, mits hij gelooft. ⁴⁰ Zorg daarom dat op u niet van toepassing wordt wat door de profeten is gezegd: ⁴¹ “Kijk, spotters, sta verbaasd en ga te gronde, want ik zal in jullie tijd een daad stellen, iets dat je niet zult geloven als het je wordt verteld.”

⁴² Toen Paulus en Barnabas de synagoge verlieten, kregen ze het verzoek om de volgende sabbat opnieuw over dit onderwerp te spreken. ⁴³ Na afloop van de samenkomst liep een groot deel van de Joden en de vrome proselieten met Paulus en Barnabas mee, die hen toespraken en hen aanspoorden zich over te geven aan de goedgunstigheid van God.

⁴⁴ De volgende sabbat kwam bijna de hele stad bijeen om naar het woord van de Heer te luisteren. ⁴⁵ Bij het zien van de mensenmenigte werden de Joodse leiders jaloers en begonnen ze de woorden van Paulus op godslasterlijke wijze verdacht te maken. ⁴⁶ Maar Paulus en Barnabas zeiden onomwonden: ‘De boodschap van God moest het eerst onder u worden bekendgemaakt, maar aangezien u die afwijst en uzelf het eeuwige leven niet waardig acht, zullen we ons tot de heidenen wenden. ⁴⁷ Want de Heer heeft ons het volgende opgedragen: “Ik heb je bestemd tot een licht voor alle volken om redding te brengen, tot aan de uiteinden van de aarde.”’

⁴⁸ Toen de heidenen dit hoorden, verheugden ze zich en spraken ze vol lof over het woord van de Heer, en allen die voor het eeuwige leven bestemd waren aanvaardden het geloof. ⁴⁹ Het woord van de Heer verspreidde zich over de hele streek.

⁵⁰ De Joden hitsten echter de vrome vrouwen uit de hogere kringen op, evenals de vooraanstaande burgers van de stad, en wisten hen zover te krijgen dat ze zich tegen Paulus en Barnabas keerden, zodat die uit het gebied werden verdreven. ⁵¹ Maar zij schudden het stof van hun voeten omdat ze niets meer met hen te maken wilden hebben en vertrokken naar Ikonium. ⁵² De achterblijvende leerlingen waren vervuld van vreugde en van de heilige Geest.

Paulus en Barnabas in Ikonium

14

¹ Ook in Ikonium bezochten ze de synagoge van de Joden, en ook daar werd een groot aantal mensen, Joden zowel als Grieken, door hun verkondiging tot geloof gebracht. ² Maar er waren ook Joden die niets van hun boodschap wilden weten, en dezen deden hun best om bij de heidenen een vijandige stemming jegens de gelovigen te kweken. ³ Paulus en Barnabas bleven geruime tijd in de stad en spraken vrijmoedig over Gods woord, vol vertrouwen in de Heer, die de verkondiging van zijn genade kracht bijzette door hen tekenen en wonderen te laten verrichten. ⁴ Er ontstond echter verdeeldheid onder de inwoners van de stad, van wie sommigen partij kozen voor de Joden en anderen voor de apostelen. ⁵ Toen Paulus en Barnabas merkten dat heidenen en Joden samen met hun leiders op het punt stonden om geweld te gebruiken en hen wilden stenigen, ⁶⁻⁷ vluchtten ze naar een ander deel van Lykaonië, waar ze onder meer in de steden Lystra en Derbe het evangelie verkondigden.

Paulus en Barnabas in Lystra

⁸ In Lystra zat een man op straat die geen kracht in zijn voeten had; hij was al sinds zijn geboorte verlamd en had nooit kunnen lopen. ⁹ Toen deze man naar een toespraak van Paulus luisterde, keek Paulus hem strak aan en zag dat hij geloofde dat hij genezen kon worden. ¹⁰ Daarom riep hij hem toe: ‘Kom overeind en ga op uw benen staan!’ De man sprong op en begon te lopen. ¹¹ Toen de mensen zagen wat Paulus had gedaan, verhieven zij hun stem en ze zeiden in het Lykaonisch: ‘De goden zijn in mensengedaante naar ons afgedaald!’ ¹² Ze noemden Barnabas Zeus en Paulus Hermes, omdat hij de woordvoerder was. ¹³ De priester van Zeus, wiens tempel vlak buiten de stad lag, bracht met bloemenkransen getooide stieren naar de stadspoort, die hij en het volk wilden offeren. ¹⁴ Maar toen de apostelen Barnabas en Paulus merkten wat de bedoeling was, scheurden ze van ontzetting hun kleren, drongen zich door de menigte heen en riepen: ¹⁵ ‘Wat doet u toch? Wij zijn mensen, net als u. Onze boodschap is nu juist dat u geen afgoden moet vereren, maar de levende God, die de hemel en de aarde en de zee heeft geschapen en alles wat daar leeft. ¹⁶ Hij heeft in het verleden alle volken hun eigen weg laten gaan, ¹⁷ maar heeft toch blijk gegeven van zijn goedheid: vanuit de hemel heeft hij u regen geschonken en vruchtbare seizoenen, hij heeft u overvloedig te eten gegeven en u zodoende vreugde gebracht.’ ¹⁸ Door deze woorden slaagden ze er met moeite in de mensenmenigte ervan te weerhouden om aan hen een offer te brengen.

¹⁹ Na verloop van tijd kwamen er echter Joden uit Antiochië en Ikonium die de mensen ompraatten. Ze stenigden Paulus en sleepten hem vervolgens de stad uit, in de veronderstelling dat hij dood was. ²⁰ Maar toen de leerlingen om hem heen waren gaan staan, kwam hij overeind en ging de stad weer in. De volgende dag vertrok hij met Barnabas naar Derbe.

Terugreis naar Antiochië in Syrië

21 In Derbe verkondigden Paulus en Barnabas het evangelie en ze maakten er veel leerlingen. Daarna keerden ze terug naar Lystra en vervolgens naar Ikonium en Antiochië. 22 Ze bemoedigden de leerlingen en spoorden hen aan te volharden in het geloof, maar wezen hun erop 'dat wij pas na veel beproevingen het koninkrijk van God binnen kunnen gaan'. 23 In elke gemeente stelden ze oudsten aan, en na gevast en gebeden te hebben bevalen ze hen aan bij de Heer, in wie ze hun vertrouwen hadden gesteld. 24 Na hun reis door Pisidië kwamen ze in Pamfylië, 25 waar ze in Perge de heilsboodschap verkondigden. Vervolgens reisden ze verder naar Attalia. 26 Van daar gingen ze per schip naar Antiochië, de stad waar ze aan Gods genade waren toevertrouwd toen hun de taak was opgelegd die ze nu hadden volbracht. 27 Daar aangekomen riepen ze de gemeente bijeen en brachten verslag uit van alles wat God door hen tot stand had gebracht. Ze vertelden hoe hij voor de heidenen de deur naar het geloof had geopend. 28 Ze bleven nog geruime tijd bij de leerlingen.

Bijeenkomst van de apostelen

15

1 Er kwamen enkele leerlingen uit Judea, die betoogden dat de broeders zich moesten laten besnijden, overeenkomstig het door Mozes overgeleverde gebruik, omdat ze anders niet konden worden gered. 2 Dit leidde tot grote onenigheid met Paulus en Barnabas en mondde uit in een felle woordenstrijd. Besloten werd dat Paulus en Barnabas, samen met enkele andere leerlingen, naar Jeruzalem zouden gaan om deze kwestie voor te leggen aan de apostelen en de oudsten. 3 Nadat de gemeente hun uitgeleide had gedaan, gingen ze op weg en trokken ze door Fenicië en Samaria. Daar verhaalden ze uitvoerig over de bekering van de heidenen, iets dat bij alle gelovigen grote vreugde wekte. 4 Bij hun aankomst in Jeruzalem werden ze verwelkomd door de apostelen en de oudsten en door de rest van de gemeente. Ze brachten verslag uit van alles wat God door hen tot stand had gebracht. 5 Enkele gelovigen die tot de partij van de Farizeeën behoorden, gaven echter te verstaan dat ook de niet-Joodse gelovigen dienden te worden besneden en opdracht moesten krijgen zich aan de wet van Mozes te houden.

6 De apostelen en de oudsten kwamen bijeen om nader op deze zaak in te gaan. 7 Toen het tot een hevige woordenstrijd kwam, stond Petrus op en zei: 'Broeders, u weet dat God mij al in het begin uit uw midden heeft gekozen om de boodschap van het evangelie onder de heidenen te verspreiden en hen tot geloof te brengen. 8 God, die weet wat er in de mensen omgaat, heeft blijk gegeven van zijn vertrouwen in de heidenen door hun de heilige Geest te schenken, zoals hij die ook aan ons geschonken heeft. 9 Hij heeft geen enkel onderscheid gemaakt tussen ons en hen, want hij heeft hen door het geloof innerlijk gereinigd. 10 Waarom wilt u God dan trotseren door op de schouders van deze leerlingen een juk te leggen dat onze voorouders noch wijzelf konden dragen? 11 Nee, we geloven dat we alleen door de genade van de Heer Jezus gered kunnen worden, op dezelfde wijze als zij.' 12 Daarop zwegen alle aanwezigen, en men luisterde naar Barnabas en Paulus, die vertelden welke grote tekenen en wonderen God door hen onder de heidenen had verricht. 13 Toen ze waren uitgesproken, nam Jakobus het woord. Hij zei: 'Broeders, luister. 14 Simeon heeft uiteengezet hoe God zelf het plan heeft opgevat om uit de heidenen een volk te vormen dat zijn naam vereert. 15 Dat stemt overeen met de woorden van de profeten; er staat immers geschreven: 16 "Dan keer ik terug op mijn schreden. Ik zal het vervallen huis van David herbouwen, uit het puin zal ik het weer opbouwen. Ik zal dit huis doen herrijzen, 17-18 zodat de mensen die overgebleven zijn de Heer zullen zoeken, evenals alle heidenen over wie mijn naam is uitgeroepen. Zo spreekt de Heer, die dit van oudsher heeft aangekondigd."

19 Daarom ben ik van mening dat we de heidenen die zich tot God bekeren geen al te zware lasten moeten opleggen, 20 maar dat we hun moeten schrijven dat ze zich dienen te onthouden van wat door de afgodendienst bezoedeld is, van ontucht, van vlees waar nog bloed in zit en van het bloed zelf. 21 In haast elke stad wordt de wet van Mozes immers al sinds mensenheugenis verkondigd en op iedere sabbat in de synagogen voorgelezen.'

22 Daarop besloten de apostelen en de oudsten in overleg met de hele gemeente enkele afgevaardigden met Paulus en Barnabas mee te zenden naar Antiochië. De keuze viel op twee leiders uit de gemeente: Judas, wiens bijnaam Barsabbas luidde, en Silas. 23 Men gaf hun een brief mee met de volgende inhoud:

'Van de apostelen en de oudsten. Aan hun broeders en zusters in Antiochië, Syrië en Cilicië die uit de heidense volken afkomstig zijn: gegroet! 24 Wij hebben vernomen dat enkelen van ons u een bezoek hebben gebracht – zonder dat wij hun dat hadden opgedragen – en dat hun uitspraken aanleiding zijn geweest tot verwarring en verontrusting. 25 Daarom hebben we eensgezind besloten enkele broeders naar u toe te zenden in het gezelschap van onze geliefde Barnabas en Paulus, 26 mensen die hun leven op het spel hebben gezet voor de naam van onze Heer Jezus Christus. 27 We hebben Judas en Silas afgevaardigd, en zij zullen de inhoud van deze brief mondeling toelichten. 28 In overeenstemming met de heilige Geest hebben wij namelijk besloten u geen andere verplichtingen op te leggen dan wat strikt noodzakelijk is: 29 onthoud u van offervlees dat bij de afgodendienst is gebruikt, van bloed, van vlees waar nog bloed in zit, en van ontucht. Als u zich hier aan houdt, doet u wat juist is. Het ga u goed.'

30 Ze namen afscheid en vertrokken naar Antiochië, en nadat ze daar de gemeente hadden bijeengeroepen, overhandigden ze de brief. 31 Toen de brief was voorgelezen, verheugde de gemeente zich over de bemoedigende inhoud. 32 Judas en Silas, die zelf ook profeten waren, hielden een lange toespraak waarin ze de gelovigen

bemoedigden en sterkten. ³³ Ze brachten enige tijd in Antiochië door en werden toen met een vredeswens door de gelovigen teruggezonden naar degenen die hen hadden afgevaardigd.*

(15:33) Andere handschriften hebben een extra vers: ‘^[34] Maar Silas besloot daar te blijven.’ Weer andere handschriften hebben: ‘^[34] Maar Silas besloot bij hen te blijven; alleen Judas vertrok.’

³⁵ Paulus en Barnabas bleven in Antiochië, waar ze met nog vele anderen de boodschap van de Heer onderwezen en verkondigden.

De tweede zendingsreis

³⁶ Niet lang daarna zei Paulus tegen Barnabas: ‘Laten we teruggaan naar alle steden waar we het woord van de Heer hebben verkondigd, om te zien hoe het daar met de leerlingen gaat.’ ³⁷ Barnabas wilde ook Johannes Marcus meenemen, ³⁸ maar Paulus voelde daar niets voor, omdat hij hen in Pamfylië in de steek had gelaten en niet langer had deelgenomen aan hun zendingswerk. ³⁹ Een en ander leidde tot grote onenigheid, zodat ze uit elkaar gingen en Barnabas samen met Marcus naar Cyprus vertrok. ⁴⁰ Paulus koos Silas als reisgezel en vertrok eveneens, nadat de gelovigen hem aan de genade van de Heer hadden toevertrouwd. ⁴¹ Hij trok door Syrië en Cilicië, waar hij de gemeenten bemoedigde.

16

¹ Hij kwam ook in Derbe en Lystra. In Lystra ontmoette hij een leerling die Timoteüs heette, de zoon van een gelovig geworden Joodse vrouw en een niet-Joodse vader. ² Timoteüs stond goed aangeschreven bij de gelovigen in Lystra en Ikonium, ³ en Paulus wilde hem met zich meenemen op reis. Hij liet hem eerst besnijden ter wille van de Joden in Lystra en Ikonium, die immers allen wisten dat Timoteüs een niet-Joodse vader had. ⁴ Op hun tocht langs de steden stelden ze de gemeenteleden op de hoogte van de besluiten die door de apostelen en de oudsten in Jeruzalem waren genomen en droegen hun op zich daaraan te houden. ⁵ De gemeenten werden steeds sterker in het geloof en het aantal leerlingen nam dagelijks toe.

⁶ Ze trokken door Frygië en de landstreek Galatië, omdat ze door de heilige Geest werden verhinderd Gods woord in Asia te verkondigen. ⁷ Toen ze bij de grens van Mysië kwamen, wilden ze doorreizen naar Bitynië, maar dat stond de Geest van Jezus hun niet toe. ⁸ Daarom trokken ze door Mysië tot ze de kust bereikten en in Troas aankwamen. ⁹ Daar kreeg Paulus 's nachts een visioen, waarin een man uit Macedonië hem toeriep: ‘Steek over naar Macedonië en kom ons te hulp!’ ¹⁰ Toen Paulus dit visioen had gezien, wilden we meteen naar Macedonië vertrekken, omdat we eruit opmaakten dat God ons geroepen had om aan de mensen daar het evangelie te verkondigen.

De gebeurtenissen in Filippi

¹¹ We gingen in Troas aan boord van een schip en zetten rechtstreeks koers naar Samotrake; de dag daarop voeren we verder naar Neapolis. ¹² Van daar reisden we naar Filippi, een belangrijke stad in dat deel van Macedonië. In deze stad, die volgens Romeins recht wordt bestuurd, bleven we enkele dagen. ¹³ Op sabbat gingen we de stadspoort uit in de richting van de rivier, want we vermoedden dat daar een gebedsplaats was. We gingen zitten en spraken de vrouwen toe die daar bijeen waren gekomen. ¹⁴ Een van onze toehoorders was een vrouw uit Tyatira die in purperstoffen handelde; ze heette Lydia en vereerde God. De Heer opende haar hart voor de woorden van Paulus. ¹⁵ Nadat zij en haar huisgenoten waren gedoopt, nodigde ze ons uit met de woorden: ‘Als u ervan overtuigd bent dat ik in de Heer geloof, neem dan bij mij uw intrek.’ Ze drong er bij ons sterk op aan.

¹⁶ Een andere keer, toen we weer op weg waren naar de gebedsplaats, kwamen we een jonge slavin tegen die bezeten was door een geest en zo de toekomst kon voorspellen. Met haar waarzeggerij verdiende ze veel geld voor haar eigenaars. ¹⁷ Terwijl ze achter Paulus en ons aanliep, schreeuwde ze aan één stuk door: ‘Deze mensen zijn dienaren van de allerhoogste God en verkondigen u hoe u gered kunt worden!’ ¹⁸ Dat ging verscheidene dagen zo door. Toen Paulus er genoeg van kreeg, sprak hij de geest als volgt toe: ‘Ik beveel je in de naam van Jezus Christus: verlaat haar!’ En op datzelfde moment ging de geest uit haar weg.

¹⁹ Toen haar eigenaars merkten dat ze hun bron van inkomsten kwijt waren, grepen ze Paulus en Silas vast en sleurden hen naar het marktplein, ²⁰ waar ze hen voorleidden aan de stadsbestuurders. Ze zeiden: ‘Deze mensen brengen onze stad in rep en roer. Het zijn Joden, ²¹ die een levenswijze verkondigen waarmee wij, als Romeinen, niet mogen instemmen en die we niet in praktijk mogen brengen.’ ²² Ook de verzamelde menigte keerde zich tegen Paulus en Silas, waarna de stadsbestuurders hun de kleren van het lijf lieten scheuren en bevel gaven hen met stokslagen te straffen. ²³ Nadat ze een groot aantal slagen hadden gekregen, werden ze opgesloten in de gevangenis, waar de gevangenvaarder opdracht kreeg hen streng te bewaken. ²⁴ Overeenkomstig dit bevel bracht hij hen naar de binnenste kerker en sloot hun voeten in het blok.

²⁵ Om middernacht waren Paulus en Silas aan het bidden en zongen ze lofliederen voor God. De andere gevangenen luisterden aandachtig naar hen. ²⁶ Plotseling deed zich een hevige aardstok voor, zodat de gevangenis op haar grondvesten trilde; alle deuren sprongen open en bij iedereen schoten de boeien los. ²⁷ De gevangenvaarder schrok wakker, en toen hij zag dat de deuren van de gevangenis openstonden, trok hij zijn

zwaard om zelfmoord te plegen, want hij dacht dat de gevangenen ontsnapt waren. **28** Maar Paulus riep hem luidkeels toe: ‘Doe uzelf niets aan, we zijn immers nog allemaal hier!’ **29** De bewaarder vroeg om een fakkel, rende naar binnen en viel bevend voor Paulus en Silas op de grond. **30** Hij bracht hen naar buiten en vroeg: ‘Zegt u mij, heren, wat moet ik doen om gered te worden?’ **31** Ze antwoordden: ‘Geloof in de Heer Jezus en u zult gered worden, u en uw huisgenoten.’ **32** En ze verkondigden het woord van de Heer aan hem en aan iedereen die bij hem woonde. **33** Hoewel het midden in de nacht was, nam hij hen mee en maakte hun wonden schoon. Meteen daarna werden hij en zijn huisgenoten gedoopt. **34** Hij bracht hen naar zijn woning boven de gevangenis en zette hun daar een maaltijd voor. Hij en al zijn huisgenoten waren buitengewoon verheugd dat hij nu in God geloofde.

35 Bij het aanbreken van de dag zonden de stadsbestuurders enkele gerechtsdienaars naar de gevangenis met de opdracht om Paulus en Silas vrij te laten. **36** De gevangenenbewaarder stelde Paulus daarvan op de hoogte: ‘Het stadsbestuur heeft mensen gestuurd om u vrij te laten. U mag dus vertrekken. Ga in vrede!’ **37** Maar Paulus zei tegen de gerechtsdienaars: ‘Ze hebben ons zonder vorm van proces in het openbaar stokslagen laten geven, hoewel we Romeins staatsburger zijn. Daarna hebben ze ons in de gevangenis opgesloten, en nu willen ze ons heimelijk laten gaan? Geen sprake van! Laat ze zelf maar komen om ons vrij te laten!’ **38** De gerechtsdienaars brachten deze woorden over aan de stadsbestuurders, wie de schrik om het hart sloeg toen ze hoorden dat Paulus en Silas Romeinse burgers waren. **39** Dus gingen ze zelf naar de gevangenis, spraken op vriendelijke toon tegen hen en lieten hen vrij met het verzoek uit de stad te vertrekken. **40** Paulus en Silas verlieten de gevangenis en gingen naar het huis van Lydia, waar ze de gelovigen aantroffen. Na hen bemoedigend te hebben toegesproken, vertrokken ze.

In Tessalonica en Berea

17

1 Via Amfipolis en Apollonia reisden ze naar Tessalonica, waar de Joden een synagoge hadden. **2** Zoals gewoonlijk ging Paulus naar hen toe, en drie sabbatdagen achtereen debatteerde hij met hen. Aan de hand van teksten uit de Schrift **3** toonde hij aan dat de messias moest lijden en sterven en daarna uit de dood moest opstaan. ‘Deze messias,’ zo zei hij, ‘is Jezus, die ik u nu verkondig.’ **4** Sommigen lieten zich overtuigen en sloten zich aan bij Paulus en Silas, evenals veel Grieken die God vereerden, en een groot aantal vrouwen uit de hogere kringen. **5** Maar de Joden die het geloof niet hadden aanvaard, werden vervuld van jaloezie en riepen enkele raddraaiers te hulp, die een volksooploop veroorzaakten en grote beroering in de stad teweegbrachten. Ze trokken naar het huis van Jason om Paulus en Silas aan een volksgericht te onderwerpen, **6** maar toen ze hen daar niet aantroffen, sleepten ze Jason en enkele andere leerlingen mee naar de stadsprefecten, tegen wie ze schreeuwden: ‘De mensen die in het hele rijk de orde verstoren, zijn nu ook hier gekomen, **7** en Jason heeft hun onderdak verleend. Allemaal overtreden ze de verordeningen van de keizer door te beweren dat iemand anders koning is, namelijk Jezus!’ **8** De te hoop gelopen menigte en de stadsprefecten raakten in verwarring bij het horen van deze woorden. **9** Jason en de anderen werden op borgtocht vrijgelaten.

10 Nog diezelfde nacht stuurden de leerlingen Paulus en Silas naar Berea. Toen ze daar waren aangekomen, gingen ze naar de synagoge. **11** De Joden in Berea waren welwillender dan die in Tessalonica, want ze luisterden vol belangstelling naar de verkondiging van het evangelie en bestudeerden dagelijks de Schriften om te zien of het inderdaad waar was wat er werd gezegd. **12** Velen van hen aanvaardden dan ook het geloof, evenals een groot aantal Griekse mannen en vooraanstaande vrouwen. **13** Maar toen de Joden van Tessalonica vernamen dat Paulus ook in Berea Gods woord verkondigde, kwamen ze ook daar het volk opruien en in verwarring brengen. **14** De leerlingen stuurden Paulus toen onmiddellijk weg, naar de kust, maar Silas en Timoteüs bleven in Berea. **15** Paulus’ begeleiders brachten hem naar Athene en keerden daarna weer terug, met de opdracht om tegen Silas en Timoteüs te zeggen dat ze zich zo spoedig mogelijk bij hem moesten voegen.

Paulus in Athene

16 Terwijl Paulus in Athene op hen wachtte, raakte hij hevig verontwaardigd bij het zien van de vele godenbeelden in de stad. **17** In de synagoge sprak hij met de Joden en met de Grieken die God vereerden, en op het marktplein ging hij dagelijks in debat met de mensen die hij daar aantrof. **18** Onder hen waren ook enkele epicurische en stoïsche filosofen, van wie sommigen zeiden: ‘Wat beweert die praatjesmaker toch?’ Anderen merkten op: ‘Hij schijnt een boodschapper van uitheemse goden te zijn,’ omdat ze dachten dat hij predikte over Jezus en een godin die Opstanding heette. **19** Ze namen hem mee naar de Areopagus en zeiden: ‘Kunt u ons uitleggen wat die nieuwe leer is die door u wordt uitgedragen?’ **20** Want wat u zegt, klinkt ons vreemd in de oren; we willen graag weten wat u bedoelt.’ **21** Alle Atheners en de vreemdelingen die er wonen hebben immers voor haast niets anders tijd dan voor het uitwisselen van de nieuwste ideeën.

22 Paulus richtte zich tot de leden van de Areopagus en zei: ‘Atheners, ik heb gezien hoe buitengewoon godsdienstig u in ieder opzicht bent. **23** Want toen ik in de stad rondliep en alles wat u vereert nauwlettend in ogenschouw nam, ontdekte ik ook een altaar met het opschrift: “Aan de onbekende god”. Wat u vereert zonder het te kennen, dat kom ik u verkondigen. **24** De God die de wereld heeft gemaakt en alles wat er leeft, hij die over

hemel en aarde heerst, woont niet in door mensenhanden gemaakte tempels. **25** Hij laat zich ook niet bedienen door mensenhanden alsof er nog iets is dat hij nodig heeft, hij die zelf aan iedereen leven en adem en al het andere schenkt. **26** Uit één mens heeft hij de hele mensheid gemaakt, die hij over de hele aarde heeft verspreid; voor elk volk heeft hij een tijdperk vastgesteld en hij heeft de grenzen van hun woongebied bepaald. **27** Het was Gods bedoeling dat ze hem zouden zoeken en hem al tastend zouden kunnen vinden, aangezien hij van niemand van ons ver weg is. **28** Want in hem leven wij, bewegen wij en zijn wij. Of, zoals ook enkele van uw eigen dichters hebben gezegd: “Uit hem komen ook wij voort.” **29** Maar als wij dan uit God voortkomen, mogen we niet denken dat het goddelijke gelijk is aan een beeld van goud of zilver of steen, het werk van een ambachtsman, door mensen bedacht. **30** God slaat echter geen acht op de tijd waarin men hem niet kende, maar roept nu overal de mensen op om een nieuw leven te beginnen, **31** want hij heeft bepaald dat er een dag komt waarop hij een rechtvaardig oordeel over de mensheid zal laten vellen door een man die hij voor dat doel heeft aangewezen. Het bewijs dat het om deze man gaat, heeft hij geleverd door hem uit de dood te doen opstaan.’

32 Toen ze hoorden van een opstanding van de doden dreven sommigen daar de spot mee, terwijl anderen zeiden: ‘Daarover moet u ons een andere keer nog maar eens vertellen.’ **33** Zo vertrok Paulus uit hun midden. **34** Toch sloten enkelen zich bij hem aan en aanvaardden het geloof, onder wie ook een Areopagiet, Dionysius, een vrouw die Damaris heette en nog een aantal anderen.

Paulus in Korinte

18

1 Na deze gebeurtenissen verliet hij Athene en ging naar Korinte. **2** Daar leerde hij Aquila kennen, een Jood uit Pontus, die kort daarvoor met zijn vrouw Priscilla uit Italië was gekomen omdat Claudius had bevolen dat alle Joden Rome moesten verlaten. Paulus bracht hun een bezoek, **3** en omdat ze hetzelfde ambacht uitoefenden als hij – ze waren leerbewerker van beroep – trok hij bij hen in en ging bij hen werken.

4 Elke sabbat sprak Paulus in de synagoge en trachtte hij Joden en Grieken te overtuigen. **5** Nadat Silas en Timoteüs uit Macedonië waren aangekomen, richtte Paulus zich volledig op de verkondiging en getuigde ten overstaan van de Joden dat Jezus de messias is. **6** Maar omdat ze zich verzetten en lasterlijke taal spraken, schudde hij het stof van zijn kleren en zei: ‘U roept zelf het onheil over u af! Mij treft geen blaam. Voortaan zal ik me tot de heidenen richten.’ **7** Hij verruilde de synagoge voor het huis van Titius Justus, iemand die God vereerde en wiens huis naast de synagoge stond. **8** Crispus, een leider van de synagoge, aanvaardde echter samen met al zijn huisgenoten het geloof in de Heer, en ook veel Korintiërs die Paulus hadden gehoord gingen over tot het geloof en lieten zich dopen. **9** ’s Nachts zei de Heer in een visioen tegen Paulus: ‘Wees niet bang, maar blijf spreken en zwijg niet! **10** Ik sta je bij en niemand zal een vinger naar je uitsteken om je kwaad te doen, want veel mensen in deze stad behoren mij toe.’ **11** Paulus bleef anderhalf jaar in Korinte en onderrichtte de inwoners over Gods boodschap.

12 Toen Gallio proconsul van Achaje was, keerden de Joden zich echter gezamenlijk tegen Paulus en daagden hem voor het gerecht. **13** Ze namen hem mee naar Gallio en zeiden: ‘Deze man haalt de mensen over om God te vereren op een wijze die in strijd is met de wet.’ **14** Nog voordat Paulus daarop kon reageren, zei Gallio tegen de Joden: ‘Als er sprake was van een misdrijf of een ernstige vorm van wangedrag, zou ik uw aanklacht uiteraard ontvankelijk hebben verklaard, **15** maar aangezien het een geschil betreft over woorden en namen en uw eigen wet, moet u zelf maar zien wat u doet; over die zaken wil ik geen recht spreken.’ **16** En hij liet hen uit de rechtszaal verwijderen. **17** Toen grepen de omstanders met zijn allen Sostenes vast, een leider van de synagoge, en ranselden hem voor het gerechtgebouw af. Gallio trok zich van dit alles echter niets aan.

Terugreis naar Antiochië in Syrië

18 Nadat Paulus nog geruime tijd bij de leerlingen had doorgebracht, nam hij afscheid en vertrok per schip naar Syrië, samen met Priscilla en Aquila. Voor zijn vertrek had hij in Kenchreeën zijn hoofd laten kaalscheren, omdat hij aan een gelofte gebonden was. **19** Ze kwamen aan in Efeze, waar hij hen achterliet; zelf ging hij nog naar de synagoge om met de Joden te spreken. **20** Op hun verzoek om langere tijd te blijven, ging hij niet in, **21** maar hij nam afscheid met de woorden: ‘Ik zal later bij jullie terugkomen, als God het wil.’ Zo vertrok hij uit Efeze. **22** Nadat hij in Caesarea aan land was gegaan, reisde hij via Jeruzalem, waar hij een bezoek bracht aan de gemeente, naar Antiochië.

De derde zendingsreis: verkondiging in Efeze

23 Toen Paulus enige tijd in Antiochië had doorgebracht, vertrok hij voor een rondreis door Galatië en Frygië, waar hij alle leerlingen moed insprak.

24 Intussen arriveerde er in Efeze een uit Alexandrië afkomstige Jood, die Apollos heette. Hij was een ontwikkeld man, die goed onderlegd was in de Schriften. **25** Hij had onderricht gekregen in de Weg van de Heer en verkondigde geestdriftig de leer over Jezus, die hij zorgvuldig uiteenzette, ook al was hij alleen bekend met de doop zoals Johannes die had verricht. **26** In de synagoge begon hij nu vrijmoedig het woord te voeren. Toen Priscilla en Aquila hem hoorden, namen ze hem terzijde en legden hem uit wat de Weg van God precies inhield. **27** Toen hij naar Achaje wilde afreizen, moedigten de leerlingen hem aan en gaven hem een brief mee voor de

gemeenteleden met het verzoek hem gastvrij te ontvangen. Na zijn aankomst bleek hij door Gods genade een grote steun te zijn voor de gelovigen, **28** want hij slaagde erin de Joden in het openbaar in het ongelijk te stellen door op grond van de Schriften aan te tonen dat Jezus de messias is.

19

1 Terwijl Apollos in Korinte verbleef, kwam Paulus na zijn reis door het binnenland in Efeze aan. Hij ontmoette daar enkele leerlingen, **2** aan wie hij vroeg: 'Hebben jullie de heilige Geest ontvangen toen jullie het geloof aanvaardden?' Ze antwoordden: 'Nee, we hebben zelfs niet gehoord van het bestaan van een heilige Geest.' **3** Hij vroeg: 'Hoe zijn jullie dan gedoopt?' 'Met de doop van Johannes,' antwoordden ze. **4** Daarop zei Paulus: 'Johannes doopte de mensen om hen een nieuw leven te laten beginnen en zei tegen hen dat ze moesten geloven in degene die na hem kwam, in Jezus.' **5** Toen ze dat gehoord hadden, lieten ze zich dopen in de naam van de Heer Jezus, **6** en toen Paulus hun de handen had opgelegd daalde de heilige Geest op hen neer, zodat ze in klanktaal gingen spreken en profeteerden. **7** De voltallige groep bestond uit ongeveer twaalf mensen.

8 De volgende drie maanden ging hij regelmatig naar de synagoge, waar hij vrijmoedig met de bezoekers sprak over het koninkrijk van God en hen met zijn uiteenzettingen trachtte te overtuigen. **9** Maar toen sommigen zijn boodschap halsstarrig bleven afwijzen en de Weg bij iedereen belachelijk maakten, vertrok hij en nam de leerlingen met zich mee. Voortaan sprak hij dagelijks in de school van Tyrannus, **10** iets dat hij twee jaar bleef doen, zodat alle inwoners van Asia kennismaakten met de boodschap van de Heer, Joden zowel als Grieken. **11** Door Gods toedoen verrichtte Paulus buitengewoon grote wonderen: **12** zelfs de doeken en de werkkleren die hij gedragen had werden naar de zieken gebracht, zodat ze genazen en de boze geesten hen verlieten.

13 Ook enkele rondtrekkende Joodse geestenbezweerders probeerden boze geesten uit te drijven door het uitspreken van de naam van de Heer Jezus. Ze zeiden: 'Ik bezweer jullie bij Jezus, die door Paulus wordt verkondigd!' **14** Het waren de zeven zonen van Skevas, een Joodse hogepriester, die dit deden. **15** Maar de boze geest gaf hun ten antwoord: 'Jezus ken ik, en Paulus ook, maar wie zijn jullie?' **16** De man die door de boze geest bezeten was, sprong op hen af en ging hen met zo veel geweld te lijf dat ze naakt en gewond uit het huis wegluchtten. **17** Alle Joodse en Griekse inwoners van Efeze hoorden van dit voorval, dat hen met diep ontzag vervulde; allen prezen en eerden de naam van de Heer Jezus. **18** Veel nieuwe gelovigen kwamen in het openbaar hun praktijken opbiechten. **19** Onder hen waren ook velen die magie hadden bedreven, maar die nu hun boekrollen verzamelden en publiekelijk verbrandden. Toen de waarde ervan werd berekend, kwam men uit op een bedrag van vijftigduizend zilverstukken. **20** Zo zegevierde het woord van de Heer en vond het steeds meer gehoor.

Paulus' reischema

21 Na deze gebeurtenissen vatte Paulus het plan op om eerst nog naar Macedonië en Achaje te reizen en vervolgens naar Jeruzalem te gaan. Hij verklaarde: 'Als ik daar ben geweest, moet ik ook een bezoek aan Rome brengen.' **22** Hij zond twee van zijn medewerkers, Timoteüs en Erastus, naar Macedonië en bleef zelf nog enige tijd in Asia.

Volksoproer in Efeze

23 Omstreeks die tijd ontstond er grote opschudding naar aanleiding van de Weg. **24** Dat kwam door een zekere Demetrius, een zilversmid die Artemistempeltjes vervaardigde en zo zijn ambachtslieden een ruim inkomen verschaft. **25** Hij riep hen en de arbeiders die bij de werkzaamheden betrokken waren bijeen en zei tegen hen: 'Mannen, jullie weten dat onze welvaart afhankelijk is van dit werk. **26** Maar jullie hebben uiteraard ook gemerkt dat Paulus niet alleen in Efeze, maar in bijna heel Asia een grote groep mensen heeft weten te overtuigen van zijn opvatting dat goden die door mensenhanden worden gemaakt geen goden zijn. **27** Daardoor dreigt niet alleen ons beroep in diskrediet te raken, maar bestaat ook het gevaar dat de tempel van de grote godin Artemis in aanzien zal dalen en dat zijzelf, die in heel Asia en in de hele wereld wordt vereerd, van haar luister zal worden beroofd.' **28** Bij het horen van deze woorden ontstaken zijn toehoorders in hevige woede en barstten los in geschreeuw: 'Groot is de Artemis van Efeze!' **29** De hele stad raakte in rep en roer. De menigte liep te hoop bij het theater en sleurde Gajus en Aristarchus mee, twee Macedonische reisgenoten van Paulus. **30** Paulus wilde zich onder de menigte begeven, maar de leerlingen weerhielden hem daarvan. **31** Bovendien stuurden enkele hoge functionarissen, die hem vriendschappelijk gezind waren, een boodschap naar hem met het dringende advies om niet naar het theater te gaan. **32** Daar schreeuwde de menigte inmiddels van alles door elkaar, want er heerste grote verwarring en de meeste mensen wisten niet eens waarom ze bijeengekomen waren. **33** De Joden duwden Alexander naar voren, die van sommigen uit de menigte tekst en uitleg kreeg; met een handgebaar gaf hij te kennen dat hij een verdedigingsrede wilde houden voor het volk. **34** Maar toen men merkte dat hij een Jood was, hief de menigte de kreet aan: 'Groot is de Artemis van Efeze!' Dit geschreeuw hield wel twee uur aan.

35 Uiteindelijk bracht de stadssecretaris de menigte tot bedaren. Hij zei: 'Efeziërs, er is toch geen mens die niet weet dat onze stad de zorg draagt voor de tempel van de grote Artemis en voor het beeld dat uit de hemel gekomen is? **36** Niemand kan dat feit ontkennen; daarom moet u kalm blijven en niet onbezonnen te werk gaan. **37** De mannen die u hierheen hebt gebracht, zijn immers geen tempelschenners en belasteren evenmin onze

godin. **38** Mochten Demetrius en zijn ambachtslieden met iemand een geschil hebben, dan bestaan daar rechtszittingen en proconsuls voor, laten ze dan maar een aanklacht indienen. **39** Als er daarbuiten nog iets anders is dat u wenst, zal dat op een officiële volksvergadering behandeld worden. **40** We lopen toch al het gevaar dat we ter verantwoording worden geroepen voor het oproer van vandaag, daar we deze onlusten op geen enkele manier kunnen goedpraten.’ Na deze woorden maakte hij een einde aan de bijeenkomst.

Via Macedonië en Griekenland naar Troas

20

1 Toen het tumult bedaard was, riep Paulus de leerlingen bij zich om hun moed in te spreken. Daarna nam hij afscheid en vertrok naar Macedonië. **2** Op zijn reis door dat gebied bemoedigde hij de gelovigen op velerlei wijze. Ten slotte kwam hij in Griekenland aan, **3** waar hij drie maanden bleef. Kort voordat hij per schip naar Syrië wilde afreizen, bleek dat de Joden een aanslag op hem beraamden, zodat hij besloot terug te keren via Macedonië. **4** Hij werd vergezeld door Sopatrus, de zoon van Pyrrhus uit Berea, door Aristarchus en Secundus uit Tessalonica, Gajus uit Derbe en Timoteüs, Tychikus en Trofimius uit Asia. **5** Zij reisden vooruit en bleven in Troas op ons wachten. **6** Wijzelf voeren na het feest van het Ongedesemde brood weg uit Filippi en kwamen vijf dagen later eveneens in Troas aan, waar we zeven dagen doorbrachten.

7 Op de eerste dag van de week kwamen we bijeen voor het breken van het brood. Paulus, die van plan was om de volgende dag verder te reizen, hield een toespraak voor de leerlingen die tot midden in de nacht duurde. **8** We waren bijeengekomen in een bovenvertrek, waar veel olielampen brandden. **9** Een jongeman die Eutyclus heette, zat in het venster en werd door slaap overmand toen Paulus maar doorging met zijn toespraak. Diep in slaap verzonken viel hij van de derde verdieping naar beneden; toen men hem optilde bleek hij dood te zijn. **10** Paulus ging naar beneden, ging op hem liggen, sloeg zijn armen om hem heen en zei: ‘Houd op met dat misbaar, want hij leeft!’ **11** Hij ging weer naar boven, brak het brood en at. Daarna onderhield hij zich nog lange tijd met de leerlingen, tot het aanbreken van de ochtend. Toen vertrok hij. **12** De leerlingen namen de jongeman, die weer tot leven was gekomen, met zich mee en voelden zich gesterkt door wat er was gebeurd.

Afscheid van de gemeente van Efeze

13 Wij scheepten ons in en voeren alvast naar Assus, waar we Paulus overeenkomstig zijn wens aan boord zouden nemen, want hij wilde het eerste stuk te voet afleggen. **14** Toen hij zich in Assus weer bij ons had gevoegd aan boord van het schip, voeren we verder naar Mitylene, **15** vanwaar we de volgende dag vertrokken om bij Chios voor anker te gaan. De dag daarna staken we over naar Samos en weer een dag later kwamen we aan in Milete. **16** Paulus had namelijk besloten Efeze voorbij te varen om te voorkomen dat hij in Asia zou worden opgehouden. Hij wilde als het maar enigszins mogelijk was op het Pinksterfeest in Jeruzalem zijn.

17 Vanuit Milete stuurde hij iemand naar Efeze met het verzoek aan de oudsten van de gemeente om bij hem te komen. **18** Toen ze waren gearriveerd, sprak hij hen als volgt toe: ‘U weet hoe ik te midden van u geleefd heb, vanaf de eerste dag dat ik in Asia was: **19** ik heb de Heer in alle nederigheid gediend en heb al het verdriet en de beproevingen als gevolg van de samenzweringen van de Joden doorstaan. **20** U weet ook dat ik alles bekend heb gemaakt wat uw welzijn ten goede komt en dat ik u daarover in het openbaar en thuis heb onderricht. **21** Zowel Joden als Grieken heb ik opgeroepen zich te bekeren tot God en te geloven in Jezus, onze Heer. **22** Nu ben ik op weg naar Jeruzalem, gedreven door de Geest, zonder te weten wat me daar te wachten staat, **23** behalve dan dat de heilige Geest me in iedere stad verzekert dat gevangenschap en vervolging mijn deel zullen zijn. **24** Ik hecht echter niet de minste waarde aan het behoud van mijn leven, als ik mijn levenstaak maar kan voltooien en de opdracht uitvoeren die ik van de Heer Jezus ontvangen heb: getuigen van het evangelie van Gods genade.

25 Ik weet dat niemand van u, aan wie ik op mijn reizen het koninkrijk heb verkondigd, mij terug zal zien. **26** Daarom verklaar ik hier op deze dag dat ik voor niemands ondergang verantwoordelijk ben; **27** ik heb immers mijn uiterste best gedaan om u vertrouwd te maken met Gods wil. **28** Zorg voor uzelf en voor de hele kudde waarover de heilige Geest u als herder heeft aangesteld; u bent de opzieners van Gods gemeente, die hij verworven heeft door het bloed van zijn eigen Zoon. **29** Ik weet dat er na mijn vertrek woeste wolven bij u zullen binnendringen, die de kudde niet zullen ontzien. **30** Uit uw eigen kring zullen mensen voortkomen die de waarheid verdraaien om de leerlingen voor zich te winnen. **31** Wees daarom waakzaam en vergeet niet hoe ik ieder van u drie jaar lang dag en nacht onder tranen steeds weer raad heb gegeven.

32 Nu vertrouw ik u toe aan God en aan het evangelie van zijn genade, dat onze gemeenschap kan opbouwen en dat het beloofde erfdeel zal schenken aan allen die hem toebehoren. **33** Geld of kleding heb ik van niemand verlangd; **34** u weet wel dat ik eigenhandig heb voorzien in mijn levensonderhoud en dat van mijn metgezellen. **35** In alles heb ik u getoond dat u de zwakken zo, door hard te werken, moet steunen, indachtig de woorden van de Heer Jezus, die immers gezegd heeft: “Geven maakt gelukkiger dan ontvangen.”

36 Toen hij uitgesproken was, knielde hij samen met de aanwezigen neer om te bidden. **37** Niemand kon zijn tranen bedwingen. Allen vielen ze Paulus om de hals en kusten hem. **38** Ze waren vooral zo ontdaan omdat hij gezegd had dat ze hem niet terug zouden zien. Toen deden ze hem uitgeleide naar het schip.

Naar Tyrus en Caesarea

21

1 Nadat we ons met moeite van hen hadden losgemaakt, kozen we zee en zetten rechtstreeks koers naar Kos. De dag daarop bereikten we Rhodos, en van daar voeren we naar Patara. **2** Daar vonden we een schip dat de oversteek naar Fenicië zou maken. We gingen aan boord en voeren weg. **3** We kregen Cyprus in zicht, maar lieten het links liggen en zeilden verder naar Syrië, waar we de haven van Tyrus binnenliepen. Daar moest het schip zijn lading lossen. **4** We gingen op zoek naar de leerlingen en bleven een week bij hen. Geïnspireerd door de Geest zeiden ze tegen Paulus dat hij niet moest doorreizen naar Jeruzalem. **5** Maar toen ons oponthoud ten einde liep, vertrokken we weer, uitgeleide gedaan door alle leerlingen met hun vrouwen en kinderen. We gingen de stad uit en knielden samen neer op het strand om te bidden. **6** Toen namen we afscheid van elkaar. Wij gingen aan boord van het schip en de leerlingen keerden terug naar huis.

7 Vanuit Tyrus kwamen we in Ptolemais aan, waar we onze zeereis beëindigden. We begroetten de broeders en zusters en bleven één dag bij hen. **8** De volgende dag vertrokken we weer en gingen op weg naar Caesarea. Daar vonden we onderdak bij Filippus, een verkondiger van het evangelie en een van de zeven wijze mannen. **9** Hij had vier ongetrouwde dochters, die de gave van de profetie bezaten. **10** Na enkele dagen kwam er een profeet uit Judea, die Agabus heette. **11** Hij zocht ons op, pakte Paulus' gordel en bond daarmee zijn eigen handen en voeten vast. Toen zei hij: 'Dit zegt de heilige Geest: "Zo zal de man van wie deze gordel is, worden vastgebonden door de Joden in Jeruzalem, die hem aan de heidenen zullen uitleveren."' **12** Toen we dit hoorden, drongen wij en de gelovigen van Caesarea er bij Paulus op aan om niet naar Jeruzalem te reizen. **13** Maar Paulus antwoordde: 'Waarom proberen jullie me door je tranen te vermurwen? Ik ben niet alleen bereid me in Jeruzalem gevangen te laten nemen, maar ook om er te sterven omwille van de naam van de Heer Jezus.' **14** Omdat hij zich niet liet overreden, deden we er het zwijgen toe en zeiden alleen nog: 'Laat gebeuren wat de Heer wil.'

Ontvangst in Jeruzalem

15 Korte tijd later maakten we ons reisvaardig en gingen naar Jeruzalem. **16** Enkele leerlingen uit Caesarea gingen met ons mee. Ze brachten ons naar Mnason, een Cyprioot die al vanaf het begin bij de leerlingen hoorde en bij wie we zouden verblijven. **17** Bij onze aankomst in Jeruzalem ontvingen de gelovigen ons gastvrij.

18 De volgende dag ging Paulus met ons naar Jakobus, bij wie alle oudsten waren samengekomen. **19** Nadat Paulus hen begroet had, vertelde hij tot in bijzonderheden wat God door zijn verkondigingswerk onder de heidenen tot stand had gebracht. **20** Toen ze dat hoorden, prezen en eerden ze God en zeiden: 'Je hebt kunnen zien, broeder, dat ook vele duizenden Joden het geloof hebben aanvaard, en allen leven vol overtuiging volgens de wet. **21** Nu is hun verteld dat jij de Joden die onder de heidenen wonen aanspoort tot ontrouw aan Mozes; je zou beweren dat ze hun kinderen niet hoeven te besnijden en dat ze zich niet aan de voorschriften hoeven te houden. **22** Hoe weerleggen we dit? Ze zullen ongetwijfeld horen van je komst. **23** Doe daarom wat wij je zeggen. Er zijn bij ons vier mannen die een gelofte hebben afgelegd. **24** Neem hen met je mee, laat je samen met hen reinigen en betaal voor hen de kosten van de offers, waarna ze hun haar kunnen laten afscheren. Dan zal iedereen inzien dat de verhalen die over jou worden verteld onwaar zijn, en dat ook jij doet wat de wet voorschrijft. **25** Wat betreft de heidenen die het geloof hebben aanvaard, hen hebben we schriftelijk op de hoogte gesteld van onze beslissing dat ze zich in acht moeten nemen voor vlees dat bij de afgodendienst is gebruikt, voor bloed, voor vlees waar nog bloed in zit, en voor ontucht.' **26** Daarop nam Paulus de vier mannen met zich mee. De volgende dag liet hij zich samen met hen reinigen en ging de tempel binnen, waar hij bekendmaakte wanneer de reinigingsperiode zou aflopen, zodat daarna voor ieder van hen het offer gebracht kon worden.

Paulus gearresteerd

27 Toen de zeven dagen van de reiniging bijna verstreken waren, zagen Joden uit Asia Paulus in de tempel. Ze grepen hem vast en brachten grote opschudding teweeg onder de tempelbezoekers. **28** Ze schreeuwden: 'Israëlieten, kom ons helpen! Dit is de man die zich telkens weer tegen het Joodse volk keert en tegen de wet en de tempel. Bovendien heeft hij ook Grieken de tempel binnengebracht, en daarmee heeft hij deze heilige plaats ontwijfd.' **29** Ze hadden hem namelijk kort tevoren met de Efeziër Trofimus in de stad gezien, en ze dachten dat Paulus hem had meegenomen naar de tempel. **30** De hele stad raakte in rep en roer en er ontstond een volksoploop. Paulus werd hardhandig de tempel uit gesleurd, en meteen werden de tempelportalen gesloten.

31 Terwijl de menigte probeerde hem te vermoorden, ontving de tribuun van de in Jeruzalem gelegeerde cohort bericht dat er grote opschudding was ontstaan in de stad. **32** Meteen verzamelde hij een groep soldaten en centurio's en haastte zich de trappen af naar de tempel. Toen de Joden de tribuun met zijn soldaten zagen naderen, hielden ze op Paulus te slaan. **33** Zodra de tribuun bij hen was gekomen, arresteerde hij Paulus en gaf opdracht hem met twee kettingen te boeien. Aan de omstanders vroeg hij wie Paulus was en wat hij had gedaan. **34** De mensen riepen echter van alles door elkaar. Omdat de tribuun door al het tumult de ware toedracht niet kon achterhalen, gaf hij bevel Paulus mee te nemen naar de kazerne. **35** Bij de trappen begon de menigte echter zo te dringen dat de soldaten hem moesten dragen, **36** want de mensen liepen achter hen aan en schreeuwden: 'Weg met hem!'

Verdedigingsrede van Paulus

37 Vlak voordat Paulus de kazerne binnengebracht zou worden, zei hij tegen de tribuun: ‘Mag ik u iets vragen?’ De tribuun antwoordde: ‘Spreekt u Grieks?’ 38 Bent u dan niet die Egyptenaar die onlangs in opstand kwam en met vierduizend oproerkraaiers de woestijn is ingetrokken?’ 39 Paulus zei: ‘Ik ben een Jood uit Tarsus in Cilicië, burger van een niet onbelangrijke stad. Ik zou graag willen dat u me toestemming geeft om het volk toe te spreken.’ 40 Zodra de tribuun dit had toegestaan, maande Paulus, die boven aan de trappen stond, de mensen met een handgebaar tot stilte. Daarna sprak hij hen in het Hebreeuws als volgt toe:

22

1 ‘Broeders, zusters, en u, leden van het Sanhedrin, luister naar wat ik tot mijn verdediging heb aan te voeren.’ 2 Toen de menigte hoorde dat hij hen in het Hebreeuws toesprak, werd het nog stiller. Paulus vervolgde: 3 ‘Ik ben een Jood, geboren in Tarsus in Cilicië, maar opgegroeid in deze stad. Ik heb als leerling aan de voeten van Gamaliël gezeten en ben strikt volgens de voorschriften van de wet van onze voorouders opgevoed. Ik ben een vurig dienaar van God, en u allen geeft vandaag blijk van hetzelfde.’ 4 Ik heb de aanhangers van de Weg tot de dood toe vervolgd. Mannen en vrouwen heb ik gevangengenomen en laten opsluiten, 5 iets dat de hogepriester en de hele raad van oudsten kunnen bevestigen. Ik heb van hen zelfs aanbevelingsbrieven gekregen voor onze broeders in Damascus, toen ik daarheen ging om de volgelingen van Jezus in die stad gevangen te nemen en hen naar Jeruzalem te brengen, waar ze hun straf moesten ondergaan. 6 Maar onderweg, niet ver van Damascus, gebeurde er tegen het middaguur iets onverwachts: opeens werd ik omstraald door een fel licht uit de hemel. 7 Ik viel op de grond en hoorde een stem tegen me zeggen: “Saul, Saul, waarom vervolgt je mij?” 8 Ik vroeg: “Wie bent u, Heer?” En de Heer antwoordde: “Ik ben Jezus van Nazaret, die jij vervolgt.” 9 De mensen die bij me waren, zagen wel het licht, maar hoorden niet de stem van hem die tegen me sprak. 10 Ik vroeg: “Wat moet ik doen, Heer?” De Heer zei tegen mij: “Sta op en ga naar Damascus, daar krijg je precies te horen wat je opdracht is.” 11 Omdat het stralende licht me blind gemaakt had, namen mijn reisgenoten me bij de hand en brachten me zo naar Damascus.

12 Daar kwam een zekere Ananias naar me toe, een man die de wet trouw naleefde en bij alle Joodse inwoners van de stad in hoog aanzien stond. 13 Hij ging voor me staan en zei: “Saul, broeder, open je ogen!” En op datzelfde ogenblik kon ik hem zien. 14 Hij zei: “De God van onze voorouders heeft jou uitgekozen om je zijn wil bekend te maken, om de Rechtvaardige te zien en hem te horen spreken, 15 want je zult zijn getuige zijn en aan alle mensen verkondigen wat je gezien en gehoord hebt. 16 Wat aarzel je dan nog? Sta op, laat je dopen en je zonden wegwassen, terwijl je zijn naam aanroept.”

17 Later, toen ik terug was in Jeruzalem en in de tempel aan het bidden was, werd ik opeens gegrepen door een visioen. 18 Ik zag de Heer, die tegen me zei: “Haast je en vertrek meteen uit Jeruzalem, want ze zullen van jou geen getuigenis over mij aanvaarden.” 19 Ik zei: “Heer, ze weten toch dat ik vroeger de mensen die in u geloven heb laten opsluiten in de gevangenis en dat ik hen in de synagogen heb laten geselen?” 20 Ook toen Stefanus zijn getuigenis over u met de dood moest bekopen, was ik erbij. Ik hield de mantels van degenen die hem doodden in bewaring en keurde de moord op hem goed.” 21 Maar hij zei tegen mij: “Ga, want ik wil je naar de heidenen sturen, ver van hier.”

22 Tot zover had de menigte naar Paulus geluisterd, maar nu begon iedereen luidkeels te roepen: ‘Weg met die man! Zo iemand heeft niet het recht om te leven!’ 23 Ze schreeuwden, gooiden met hun mantels en wierpen stof in de lucht. 24 Daarop beval de tribuun Paulus de kazerne binnen te brengen. Hij gaf opdracht hem onder het toedienen van zweepslagen te verhoren, om te achterhalen waarom het volk zo tegen hem tekeerging. 25 Maar toen ze hem al vastgebonden hadden voor de zweepslagen, zei Paulus tegen de centurio die erbij was: ‘Mogen jullie een Romeins burger geselen, en dan nog wel zonder vorm van proces?’ 26 Toen de centurio dit hoorde, ging hij naar de tribuun om hem op de hoogte te stellen. Hij zei: ‘Wat bent u aan het doen? Die man is een Romein!’ 27 De tribuun ging naar Paulus toe en vroeg: ‘Bent u werkelijk een Romeins burger?’ ‘Jazeker,’ antwoordde Paulus. 28 De tribuun zei: ‘Ik heb een vermogen moeten betalen voor dat burgerrecht.’ Daarop zei Paulus: ‘Ik ben als Romeins burger geboren.’ 29 Meteen lieten de soldaten, die op het punt stonden hem te verhoren, hem met rust, en ook de tribuun sloeg de schrik om het hart nu hij beseftte dat hij een Romeins burger had laten vastbinden.

Voor het Sanhedrin

30 Omdat de tribuun nauwkeurig wilde vaststellen welke beschuldiging door de Joden tegen Paulus werd ingebracht, liet hij hem de volgende dag uit de gevangenis halen en verordondeerde hij dat de hogepriesters en het hele Sanhedrin bijeen moesten komen. Hij liet Paulus naar het tempelgebouw brengen om voor hen te verschijnen.

23

1 Paulus vestigde zijn blik op de leden van het Sanhedrin en zei: ‘Broeders, ik heb een volstrekt zuiver geweten, want tot op de dag van vandaag heb ik mijn leven altijd in dienst gesteld van God.’ 2 Ananias, de hogepriester, gaf degenen die naast hem stonden opdracht hem op zijn mond te slaan. 3 Daarop zei Paulus tegen hem: ‘God zal

ú slaan, huichelaar! U zit daar om volgens de wet recht over mij te spreken, en toch overtreedt u zelf de wet door bevel te geven mij te slaan?’ 4 De omstanders zeiden: ‘Scheld je de hogepriester van God uit?’ 5 Toen zei Paulus: ‘Ik wist niet, broeders, dat hij de hogepriester is. Er staat inderdaad geschreven: “Een leider van je volk mag je niet verwensen.”’

6 Paulus wist dat het Sanhedrin deels uit Sadduceeën bestond en deels uit Farizeeën, en daarom riep hij hun toe: ‘Broeders, ik ben een Farizeeër uit een geslacht van Farizeeën, en ik sta hier terecht omwille van de verwachting dat de doden zullen opstaan!’ 7 Toen hij dit gezegd had, ontstond er onenigheid tussen de Farizeeën en de Sadduceeën en raakte de vergadering verdeeld. 8 De Sadduceeën beweren immers dat er geen opstanding is en dat engelen en geesten niet bestaan, maar de Farizeeën geloven zowel het een als het ander. 9 Er ontstond groot tumult, en enkele schriftgeleerden uit de kring van de Farizeeën stonden op en betoogden heftig: ‘Wij vinden dat deze man niets heeft misdaan! Het kan toch dat een geest of een engel met hem gesproken heeft?’

10 Toen de onenigheid nog toenam, vreesde de tribuun dat Paulus door de leden van het Sanhedrin verscheurd zou worden. Hij liet een afdeling soldaten komen om hem te ontzetten en hem terug te brengen naar de kazerne.

11 Die nacht kwam de Heer bij Paulus en zei: ‘Houd moed! Want zoals je in Jeruzalem getuigenis van mij hebt afgelegd, zo moet je ook in Rome van mij getuigen.’

Samenzwering tegen Paulus

12 Toen de dag aanbrak, verzamelde zich een groep Joden, die zwoeren dat ze niet zouden eten of drinken voor ze Paulus hadden gedood. 13 Meer dan veertig mannen namen aan deze samenzwering deel. 14 Ze gingen naar de hogepriesters en de oudsten en zeiden: ‘We hebben een heilige eed gezworen om niets meer te eten voor we Paulus hebben gedood. 15 Dient u daarom nu, onder het voorwendsel dat u de beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht nader wilt onderzoeken, namens het hele Sanhedrin een verzoek in bij de tribuun om hem naar u toe te laten brengen. Dan staan wij klaar om hem nog vóór zijn aankomst te doden.’

16 De zoon van Paulus’ zuster hoorde echter van dit plan. Hij ging naar de kazerne, en nadat hij daar was binnengelaten, stelde hij Paulus van de samenzwering op de hoogte. 17 Paulus liet een van de centurio’s bij zich komen en zei: ‘Breng deze jongeman naar de tribuun, want hij heeft hem iets mee te delen.’ 18 De centurio ging met hem naar de tribuun en zei: ‘De gevangene Paulus heeft me bij zich laten komen en me verzocht deze jongeman naar u toe te brengen, omdat hij u iets te zeggen heeft.’ 19 De tribuun nam hem mee naar een plek waar niemand hen kon horen, en vroeg: ‘Wat heb je me te melden?’ 20 De jongeman antwoordde: ‘De Joden hebben afgesproken u te verzoeken Paulus morgen naar hun raad te laten brengen, onder het voorwendsel dat ze zijn zaak nader willen onderzoeken. 21 Maar u moet hen niet geloven: meer dan veertig van hen willen hem in een hinderlaag lokken. Ze hebben een eed gezworen dat ze pas weer zullen eten en drinken als ze hem vermoord hebben; ze staan al klaar en wachten alleen nog tot u hun verzoek hebt ingewilligd.’ 22 De tribuun liet de jongeman vertrekken, maar beval hem: ‘Vertel aan niemand dat je me hiervan op de hoogte hebt gesteld.’ 23 Daarna liet hij twee centurio’s komen en zei: ‘Zorg dat er vanavond, drie uur na zonsondergang, tweehonderd soldaten klaarstaan om naar Caesarea te gaan, samen met zeventig ruiters en tweehonderd lichtbepappende mannen; 24 zorg ook voor een stel rijdieren om Paulus veilig naar procurator Felix te brengen.’ 25 Ook schreef hij een brief met de volgende inhoud:

26 ‘Claudius Lysias aan zijne excellentie procurator Felix: gegroet! 27 Toen deze man werd opgepakt door de Joden en ze op het punt stonden hem te vermoorden, heb ik hem met behulp van mijn soldaten ontzet, daar ik vernam dat hij een Romeins burger is. 28 Omdat ik wilde weten waarvan ze hem beschuldigden, bracht ik hem naar hun raad, 29 en stelde toen vast dat de beschuldigingen betrekking hadden op geschilpunten inzake hun wet; er werd hem niets ten laste gelegd dat met de dood of gevangenschap wordt bestraft. 30 Ik werd er vervolgens van op de hoogte gesteld dat er een aanslag tegen hem werd beraamd, waarna ik hem onmiddellijk naar u heb gezonden. Ook heb ik degenen die hem beschuldigen gelast dat ze hun grieven jegens hem aan u moeten voorleggen.’

31 De soldaten namen Paulus mee, zoals hun opgedragen was, en brachten hem ’s nachts naar Antipatris. 32 De volgende ochtend lieten ze de ruiters met hem verder reizen en keerden ze zelf terug naar de kazerne. 33 Na aankomst in Caesarea overhandigden Paulus’ begeleiders de brief aan de procurator en droegen Paulus over aan zijn gezag. 34 Nadat Felix de brief had gelezen vroeg hij uit welke provincie Paulus afkomstig was, en toen hij had gehoord dat Paulus uit Cilicië kwam, 35 zei hij: ‘Ik zal u verhoren zodra ook uw aanklagers aangekomen zijn.’ Hij gaf bevel hem gevangen te houden in het pretorium van Herodes.

De aanklacht tegen Paulus en zijn verdediging voor Felix

24

1 Vijf dagen later arriveerde Ananias, de hogepriester, samen met enkele oudsten en met Tertullus, een advocaat. Ze dienden hun klacht tegen Paulus in bij de procurator. 2 Toen deze voor het gerecht geroepen was, begon Tertullus zijn requisitoir als volgt: ‘Excellentie, dat wij dankzij u in duurzame vrede leven en dat door uw vooruitziend beleid hervormingen ten gunste van het Joodse volk totstandkomen, 3 erkennen we van ganser harte, en we zijn u daarvoor veel dank verschuldigd. 4 Ik wil u echter niet langer ophouden dan nodig is, en

daarom doe ik een beroep op uw welwillendheid om een ogenblik naar ons te luisteren. ⁵ Het is ons gebleken dat deze man een ware pest is en dat hij overal ter wereld onlusten onder de Joden veroorzaakt. Als een van de voornaamste leiders van de sekte van de Nazoreeërs ⁶ heeft hij zelfs een poging ondernomen om de tempel te ontwijden, waarna we hem hebben overmeesterd.*

(24:6) Andere handschriften hebben na 'overmeesterd' en voor 'Dat al onze beschuldigingen' nog de volgende tekst: 'om hem volgens onze wet te berechten. ^[7] Toen greep Lysias, de tribuun, echter in. Hij haalde hem met grof geweld bij ons weg ^[8] en beval zijn aanklagers voor u te verschijnen.'

⁸ Dat al onze beschuldigingen juist zijn, kunt u uit zijn eigen mond vernemen als u hem ondervraagt.' ⁹ De Joden steunden de aanklacht en bevestigden de juistheid ervan.

¹⁰ Toen de procurator Paulus toeknikte ten teken dat hij het woord mocht voeren, sprak hij als volgt: 'Ik weet dat u al vele jaren rechtspreekt over het Joodse volk, en daarom verdedig ik mijn zaak in goed vertrouwen. ¹¹ U kunt u ervan vergewissen dat ik pas twaalf dagen geleden naar Jeruzalem ben gegaan om daar God te aanbidden. ¹² Ik heb in al die tijd nooit een debat uitgelokt of een volksoploop veroorzaakt, niet in de tempel, niet in de synagogen en ook niet elders in de stad. ¹³ Mijn aanklagers beschikken over geen enkel bewijs voor hun beschuldigingen. ¹⁴ Maar wel wil ik hier verklaren dat ik overeenkomstig de Weg, die zij een sekte noemen, de God van onze voorouders dien en dat ik geloof in alles wat in de Wet en de Profeten geschreven staat; ¹⁵ en evenals mijn aanklagers hoop en verwacht ik dat God zowel de rechtvaardigen als de onrechtvaardigen uit de dood zal doen opstaan. ¹⁶ Daarom tracht ook ik steeds mijn geweten zuiver te houden tegenover God en de mensen. ¹⁷ Na verscheidene jaren ben ik naar Jeruzalem gekomen om giften te brengen voor mijn volk en offers op te dragen. ¹⁸ Ik was daarmee bezig en had me al gereinigd, toen enkele Joden uit Asia me in de tempel aantroffen – er had zich geen menigte verzameld, en er was ook geen sprake van tumult. ¹⁹ Zij zijn het die voor u hadden moeten verschijnen om me aan te klagen, aangenomen dat ze iets tegen me hadden kunnen inbrengen. ²⁰ En anders moeten deze mensen hier maar eens zeggen van welk misdrijf ze me konden betichten toen ik voor het Sanhedrin verscheen, ²¹ of het moest zijn dat ik heb uitgeroepen, toen ik voor hen stond: "Omwille van de opstanding van de doden sta ik vandaag voor u terecht."'

²² Felix, die goed bekend was met alles wat op de Weg betrekking had, verdaagde daarop de zitting en zei: 'Zodra Lysias, de tribuun, is aangekomen zal ik in uw zaak uitspraak doen.' ²³ Hij gaf de centurio opdracht Paulus in hechtenis te houden, maar onder een mild regime, en gelastte dat niemand uit zijn kring verhinderd mocht worden voor hem te zorgen.

Felix en Paulus

²⁴ Enkele dagen later ging Felix samen met zijn vrouw Drusilla, die een Jodin was, naar de gevangenis. Hij liet Paulus halen om te horen wat hij over het geloof in Christus Jezus te zeggen had. ²⁵ Maar toen Paulus sprak over gerechtigheid en zelfbeheersing en over het komende oordeel van God werd Felix bang en zei: 'Voorlopig kunt u gaan. Wanneer ik in de gelegenheid ben, zal ik u weer laten roepen.' ²⁶ Maar intussen hoopte hij dat Paulus hem geld zou aanbieden; daarom liet hij hem telkens weer komen voor een gesprek. ²⁷ Toen er twee jaren verstreken waren, werd Felix opgevolgd door Porcius Festus. Om de Joden ter wille te zijn, liet hij Paulus in gevangenschap achter.

Het beroep op de keizer

25

¹ Drie dagen nadat Festus zijn intrede in de provincie had gedaan, ging hij van Caesarea naar Jeruzalem. ² Daar dienden de hogepriesters en de andere Joodse leiders een klacht tegen Paulus bij hem in. Bovendien vroegen ze hem ³ of hij hun een gunst wilde bewijzen door Paulus naar Jeruzalem te laten overbrengen, want ze hadden het plan opgevat hem onderweg te vermoorden. ⁴ Festus antwoordde dat Paulus in Caesarea in hechtenis zou blijven, maar dat hijzelf daar binnenkort weer heen zou gaan. ⁵ 'Laten degenen onder u die bevoegd zijn meegaan,' zei hij, 'en laten ze deze man aanklagen als hij iets heeft gedaan dat ontoelaatbaar is.'

⁶ Hij bleef niet langer dan acht tot tien dagen bij hen, en vertrok toen naar Caesarea. De volgende dag al opende hij de rechtszitting en gaf bevel om Paulus voor te leiden. ⁷ Toen Paulus verscheen, gingen de Joden uit Jeruzalem om hem heen staan en brachten allerlei zware beschuldigingen tegen hem in, die ze niet konden bewijzen. ⁸ Paulus voerde tot zijn verdediging aan: 'Ik heb geen enkel misdrijf gepleegd, niet tegen de Joodse wet, niet tegen de tempel en niet tegen de keizer!' ⁹ Maar Festus wilde de Joden ter wille zijn, en daarom vroeg hij Paulus: 'Wilt u naar Jeruzalem gaan om daar in mijn aanwezigheid voor deze zaak terecht te staan?' ¹⁰ Paulus antwoordde echter: 'Ik sta hier voor de keizerlijke rechtbank, en hier moet ik terechtstaan. Ik heb de Joden geen enkel onrecht aangedaan, zoals ook u heel goed weet. ¹¹ Mocht ik toch schuldig zijn en iets hebben gedaan waarop de doodstraf staat, dan zal ik me niet aan deze straf onttrekken, maar als de beschuldigingen die deze mensen tegen me inbrengen op niets berusten, kan niemand me aan hen uitleveren. Ik beroep me op de keizer!' ¹² Na overleg met zijn raadgevers verklaarde Festus toen: 'U hebt u beroepen op de keizer, dan zult u ook naar de keizer gaan!'

Festus overlegt met Agrippa

13 Enkele dagen later kwamen koning Agrippa en Bernice naar Caesarea om bij Festus hun opwachting te maken. 14 Tijdens hun verblijf, dat verscheidene dagen duurde, sprak Festus met de koning over de rechtszaak tegen Paulus. Hij zei: 'Er is hier een man die door Felix als gevangene is achtergelaten. 15 Toen ik in Jeruzalem was hebben de hogepriesters en de oudsten van de Joden een klacht tegen hem ingediend en om zijn veroordeling verzocht. 16 Ik heb hun geantwoord dat het bij de Romeinen niet gebruikelijk is iemand uit te leveren zonder dat hij tegenover zijn aanklagers heeft gestaan en de kans heeft gekregen zich tegen de aanklacht te verdedigen. 17 Toen ze hier bijeen waren gekomen, heb ik de zaak niet langer uitgesteld, maar heb ik al de volgende dag de rechtszitting geopend en bevel gegeven hem voor te leiden. 18 De aanklagers gingen om hem heen staan, maar beschuldigden hem niet van het soort misdrijven dat ik had verwacht. 19 Wel bleken er geschilpunten te bestaan met betrekking tot hun godsdienst en een zekere Jezus, die dood is, maar van wie Paulus beweert dat hij leeft. 20 Omdat ik niet goed wist hoe ik deze kwesties moest onderzoeken, vroeg ik of hij bereid was naar Jeruzalem te gaan om daar terecht te staan. 21 Maar toen beriep hij zich op de keizer en verkoos om in gevangenschap te blijven tot zijne keizerlijke hoogheid een uitspraak heeft gedaan. Ik heb opdracht gegeven om hem in hechtenis te houden tot ik hem naar de keizer kan zenden.' 22 Agrippa zei tegen Festus: 'Ik zou die man zelf weleens willen horen.' 'Morgen,' zei Festus, 'zult u hem horen.'

Verdedigingsrede van Paulus voor Agrippa

23 De volgende dag verschenen Agrippa en Bernice in vol ornaat. Samen met de legeraanvoerders en de voornaamste inwoners van de stad betraden ze de ontvangstzaal, waarna Paulus op bevel van Festus werd voorgeleid. 24 Festus zei: 'Koning Agrippa, en u allen die hier aanwezig bent, dit is de man om wie de hele Joodse bevolking zich tot mij heeft gewend, zowel hier als in Jeruzalem, terwijl ze luidkeels te kennen gaven dat hij niet langer het recht had om te leven. 25 Voorzover ik weet heeft hij niets misdreven waarop de doodstraf staat, maar aangezien hij zich op zijne keizerlijke hoogheid heeft beroepen, heb ik besloten hem naar Rome te zenden. 26 Ik kan mijn heer echter niets concreets over hem schrijven, en daarom heb ik hem hier laten voorleiden, in het bijzonder voor u, koning Agrippa, om na afloop van dit verhoor iets op schrift te kunnen stellen. 27 Het lijkt me namelijk zinloos om een gevangene naar Rome te sturen zonder melding te maken van de tegen hem ingebrachte beschuldigingen.'

26

1 Agrippa zei tegen Paulus: 'U mag uw zaak bepleiten.' Paulus hief zijn hand op en verdedigde zich als volgt: 2 'Ik prijs me gelukkig, koning Agrippa, dat ik me vandaag juist in uw bijzijn mag verdedigen tegen alle aanklachten die door de Joden tegen me zijn ingediend, 3 vooral omdat u zo goed op de hoogte bent van al hun gebruiken en onderlinge geschillen; daarom verzoek ik u om welwillend naar me te luisteren.

4 Het is alle Joden bekend welk leven ik sinds mijn vroegste jeugd te midden van mijn volk en in Jeruzalem heb geleid; 5 ze kennen me lang genoeg om te kunnen bevestigen dat ik als Farizeeër volgens de strengste richting van onze godsdienst heb geleefd. 6 Nu sta ik terecht omdat ik hoop op de vervulling van de belofte die God aan onze voorouders heeft gedaan. 7 Ook de twaalf stammen van ons volk hopen daarop en dienen God volhardend, dag en nacht. Omwille van deze hoop word ik door de Joden aangeklaagd, majesteit! 8 Waarom is het toch zo moeilijk te geloven dat God mensen uit de dood opwekt?

9 Indertijd vond ik dat ik de verspreiding van de naam van Jezus van Nazaret met kracht moest tegengaan, 10 en daarvoor heb ik me in Jeruzalem dan ook ingezet. Met toestemming van de hogepriesters heb ik een groot aantal heiligen in de gevangenis laten opsluiten, en als ze ter dood gebracht werden gebeurde dat met mijn instemming. 11 In de synagogen probeerde ik keer op keer hen door strafmaatregelen te dwingen hun geloof af te zweren; ik bestreed hen zo vurig dat ik hen zelfs in de steden buiten onze grenzen vervolgde. 12 Zo was ik eens, met een volmacht van de hogepriesters en in hun opdracht, op weg naar Damascus, 13 toen ik midden op de dag zag hoe een licht uit de hemel, feller dan de zon, mij en mijn reisgenoten omstraalde. 14 We vielen allen op de grond en ik hoorde een stem in het Hebreeuws tegen me zeggen: "Saul, Saul, waarom vervolgt je mij? Je kwelt jezelf door je zinloze halsstarrigheid!" 15 Ik vroeg: "Wie bent u, Heer?" De Heer antwoordde: "Ik ben Jezus, die jij vervolgt. 16 Maar kom nu overeind, sta op, want ik ben aan je verschenen om je aan te stellen als mijn dienaar, opdat je bekend zult maken dat je mij hebt gezien en zult getuigen van alles wat ik je nog zal laten zien. 17 Ik zal je daarbij beschermen tegen je eigen volk en tegen de heidenen, naar wie ik je uitzend 18 om hun de ogen te openen, zodat ze zich van de duisternis naar het licht keren, en van de macht van Satan naar God. Door het geloof in mij zullen ze vergeving krijgen voor hun zonden, en samen met allen die mij toebehoren zullen ze deel krijgen aan mijn koninkrijk."

19 Ik heb dan ook gedaan wat me door deze hemelse verschijning werd opgedragen, koning Agrippa, 20 en heb eerst aan de inwoners van Damascus en Jeruzalem, en aan allen die in Judea wonen, en later ook aan de heidenen verkondigd dat ze tot inkeer moesten komen en God moesten eren, en zich dienden te gedragen zoals dat bij hun nieuwe leven paste. 21 Dat is de reden waarom de Joden me gegrepen hebben toen ik me in de tempel bevond en geprobeerd hebben me te vermoorden. 22 Omdat God mij echter tot op de dag van vandaag bijstaat, blijf ik mijn

getuigenis zonder onderscheid aan iedereen bekendmaken, en daarbij zeg ik niets anders dan wat volgens de profeten en Mozes moest gebeuren, **23** namelijk dat de messias zou lijden en sterven en dat hij als eerste van de doden zou opstaan om aan zijn eigen volk en aan de heidenen het licht te verkondigen.'

24 Toen Paulus dat tot zijn verdediging aanvoerde, riep Festus: 'U slaat wartaal uit, Paulus! Het vele studeren drijft u tot waanzin!' **25** Maar Paulus zei: 'Het is geen wartaal, excellentie. Integendeel, wat ik zeg is waar en getuigt van gezond verstand. **26** Bovendien weet de koning waarover het gaat, en daarom kan ik vrijuit tegen hem spreken. Ik denk niet dat iets hiervan hem is ontgaan, het heeft zich immers niet in een uithoek afgespeeld. **27** Koning Agrippa, hecht u geloof aan de woorden van de profeten? Ik ben ervan overtuigd dat u dat doet.' **28** Agrippa zei tegen Paulus: 'Dadelijk krijgt u me nog zover dat ik me voor christen uitgeef.' **29** Paulus zei: 'Of het nu dadelijk is of niet, ik zou tot God willen bidden dat niet alleen u, maar allen die nu naar me luisteren net zo worden als ik, afgezien dan van deze boeien.'

30 De koning stond op, evenals de procurator en Bernice en de anderen die de zitting hadden bijgewoond. **31** Ze trokken zich terug en overlegden met elkaar. 'Deze man heeft niets gedaan dat met de dood of gevangenschap wordt bestraft,' zeiden ze. **32** En Agrippa zei tegen Festus: 'Hij had al vrij kunnen zijn als hij zich niet op de keizer had beroepen.'

Zeereis naar Italië en schipbreuk

27

1 Toen het besluit gevallen was dat wij naar Italië zouden gaan, werden Paulus en enkele andere gevangenen overgedragen aan Julius, een centurio van een van de keizerlijke cohorten. **2** We gingen aan boord van een schip uit Adramyttium, dat de havens langs de kust van Asia zou aandoen, en voeren weg. Aristarchus, de Macedoniër uit Tessalonica, reisde met ons mee. **3** De volgende dag liepen we de haven van Sidon binnen, en Julius, die Paulus heel voorkomend behandelde, vond het goed dat hij naar zijn vrienden ging om door hen verzorgd te worden. **4** Nadat we uit Sidon vertrokken waren hadden we met veel tegenwind te kampen, en daarom voeren we om Cyprus heen. **5** We doorkruisten de zee bezuiden Cilicië en Pamfylië en liepen Myra in Lycië binnen. **6** Daar vond de centurio een schip uit Alexandrië met Italië als bestemming, en hij scheepte ons daarop in. **7** Ettelijke dagen lang maakten we nauwelijks vaart, zodat we slechts met moeite ter hoogte van Knidus kwamen. Omdat de wind ons niet vooruit liet komen, voeren we om Kreta heen, langs kaap Salmone, **8** en nadat we met moeite een eind langs de kust hadden gezeild, legden we aan in een plaats die Goede Havens heet, vlak bij de stad Lasea.

9 Er was al geruime tijd verstreken en ook de tijd van het vasten was al voorbij, zodat het gevaarlijk werd om uit te varen. Daarom waarschuwde Paulus de bemanning als volgt: **10** 'Ik voorzie grote moeilijkheden als we nu uitvaren: niet alleen lopen de lading en het schip gevaar, maar ook onze levens.' **11** Maar de centurio stelde meer vertrouwen in de stuurman en de kapitein dan in de woorden van Paulus. **12** Omdat de haven ongeschikt was voor overwintering, nam de meerderheid het besluit uit te varen in de hoop Feniks te bereiken, een haven op Kreta die bescherming biedt tegen de zuid- en noordwestenwind, en daar te overwinteren.

13 Toen er vanuit het zuiden een lichte bries opstak, dachten ze hun plan te kunnen uitvoeren. Ze lichtten het anker en kozen zee, en voeren zo dicht mogelijk onder de kust van Kreta. **14** Maar al spoedig stak er een hevige afluende wind op, die Eurakylon wordt genoemd. **15** Omdat het schip werd meegesleurd en we geen kans zagen bij te draaien, gaven we onze pogingen op en lieten ons meedrijven. **16** Toen we onder de lij van het eilandje Kauda kwamen, lukte het ons met de nodige moeite om de sloep langs zij te krijgen. **17** De bemanning hees de sloep omhoog en verstevigde bij wijze van veiligheidsmaatregel de romp van het schip met touwen. Uit angst om in de Syrte aan de grond te lopen, wierpen ze het drijfanker uit en lieten het schip drijven. **18** Het geweld van de storm was zo groot dat ze de volgende dag een deel van de lading overboord gooiden, **19** en de dag daarna wierpen ze zelfs de scheepsuitrusting in zee. **20** Dagenlang waren de zon noch de sterren te zien en bleef de storm in alle hevigheid woeden, zodat we ten slotte elke hoop op redding verloren.

21 Al geruime tijd had niemand aan boord nog iets gegeten. Toen sprak Paulus de opvarenden als volgt toe: 'Had maar naar mij geluisterd, dan waren we op Kreta gebleven. Dan waren ons deze moeilijkheden bespaard gebleven en was er niets verloren gegaan. **22** Maar toch roep ik jullie op om moed te houden, want niemand van jullie zal omkomen, alleen het schip zal verloren gaan. **23** De afgelopen nacht werd ik namelijk bezocht door een engel van de God aan wie ik toebehoor en die ik dien. **24** Hij zei: "Wees niet bang, Paulus, je moet voor de keizer verschijnen, en daarom heeft God je in zijn goedheid het leven van alle opvarenden geschonken." **25** Houd dus moed, mannen, want ik stel vertrouwen in God en verwacht dat het zo zal gaan als me gezegd is. **26** We zullen stranden op een of ander eiland.'

27 Toen de veertiende nacht aanbrak, waren we nog steeds op drift in de Adriatische Zee. Omstreeks middernacht vermoedde de bemanning dat we land naderden. **28** Ze gooiden het dieplood uit en peilden twintig vadem, en na even gewacht te hebben gooiden ze het lood nog eens uit en peilden toen vijftien vadem. **29** Uit angst om op een klip te lopen, wierpen ze van de achterstevan vier ankers uit en baden dat het dag mocht worden. **30** Maar toen de bemanning het schip wilde verlaten en de sloep te water liet onder het mom dat ze ook boegankers wilden uitbrengen, **31** zei Paulus tegen de centurio en de soldaten: 'Als zij niet aan boord blijven, kunnen jullie niet worden gered.' **32** Daarop kaptten de soldaten de touwen van de sloep en lieten hem in zee

vallen. **33** Kort voor het aanbreken van de dag spoorde Paulus iedereen aan om iets te eten. Hij zei: ‘Jullie wachten nu al veertien dagen af, zonder ook maar iets gegeten te hebben. **34** Ik raad jullie aan om nu iets te eten, want dat zal bijdragen tot jullie redding; niemand van jullie zal een haar worden gekrenkt.’ **35** Toen hij dat gezegd had, nam hij een stuk brood, dankte God in aanwezigheid van allen, brak het brood en begon te eten. **36** Dat gaf de anderen moed, zodat ook zij gingen eten. **37** In totaal waren we met tweehonderdzesenzeventig mensen aan boord. **38** Nadat iedereen genoeg had gegeten, maakten ze het schip lichter door het graan overboord te gooien.

39 Toen het licht werd, herkenden ze de kust niet, maar ze zagen een baai met een strand en besloten een poging te doen om het schip daar aan de grond te zetten. **40** Ze maakten de ankers los en gaven ze prijs aan de zee, en tegelijkertijd haalden ze de riemen weg waarmee het dubbelroer vastzat. Toen hesen ze het voorzeil en hielden voor de wind aan op het strand. **41** Ze stootten echter op een zandbank, en daar liep het schip aan de grond. De boeg kwam onbeweeglijk vast te zitten, en door het geweld van de golven begon de achterstevan te breken. **42** De soldaten vatten het plan op om de gevangenen te doden, zodat niemand zwemmend zou kunnen vluchten. **43** Maar de centurio, die wilde dat Paulus in leven bleef, verijdelde hun plan en gaf bevel dat eerst degenen die konden zwemmen overboord moesten springen om aan land te gaan **44** en daarna de anderen, op planken of stukken wrakhout. En zo kwamen allen behouden aan wal.

Verblijf op Malta

28

1 Pas toen we veilig en wel aan land waren gekomen, hoorden we dat het eiland Malta heette. **2** De plaatselijke bevolking gedroeg zich buitengewoon vriendelijk: ze verwelkomden ons en staken een vuur aan omdat het was gaan regenen en het koud was. **3** Paulus sprokkelde een grote bos dor hout en legde die op het vuur, maar door de hitte kwam er een gifslang uit kruipen die zich in zijn hand vastbeet. **4** Toen de Maltezers het beest aan zijn hand zagen hangen, zeiden ze tegen elkaar: ‘Die man is vast een moordenaar. Hij is aan de zee ontsnapt, maar Dikè wil niet dat hij blijft leven.’ **5** Paulus schudde de slang echter van zich af in het vuur en bleef volstrekt ongedeerd. **6** De Maltezers verwachtten dat zijn hand zou opzwellen of dat hij plotseling dood zou neervallen. Maar toen ze na geruime tijd zagen dat hem nog steeds niets mankeerde, veranderden ze van mening en zeiden dat hij een god was.

7 Niet ver daarvandaan lag een landgoed, dat het eigendom was van de gouverneur van het eiland, een zekere Publius. Hij liet ons bij zich komen en onthaalde ons drie dagen lang bijzonder gastvrij. **8** Het geval wilde dat de vader van Publius ernstig ziek op bed lag, gekweld door koorts en buikloop. Paulus ging naar hem toe, legde hem onder gebed de handen op en genas hem. **9** Daarna kwamen ook de andere zieken op het eiland naar hem toe en kregen hun gezondheid terug. **10** Ze overlaadden ons met eerbewijzen en voorzagen ons bij ons vertrek van alles wat we nodig hadden.

Verkondiging in Rome

11 Na drie maanden vertrokken we met een schip dat op het eiland had overwinterd. Het was een schip uit Alexandrië met de Dioscuren als boegbeeld. **12** We deden de haven van Syracuse aan, waar we drie dagen bleven liggen. **13** Daarna lichtten we de ankers weer en kwamen we aan in Regium. De volgende dag stak er een zuidenwind op, zodat we binnen twee dagen Puteoli bereikten. **14** Daar troffen we leerlingen aan, die ons uitnodigden om een week bij hen te blijven. Vervolgens gingen we op weg naar Rome. **15** De leerlingen, die van onze komst hadden gehoord, kwamen ons vanuit Rome tegemoet tot Forum Appii en Tres Tabernae, en toen Paulus hen zag dankte hij God en vatte moed. **16** Bij onze aankomst in Rome kreeg Paulus toestemming om een eigen woning te betrekken, met een soldaat als bewaker.

17 Na drie dagen riep hij de Joodse leiders bij zich. Toen ze bijeengekomen waren, zei hij tegen hen: ‘Broeders, ofschoon ik ons volk niets heb misdaan en de gebruiken van onze voorouders niet heb geschonden, ben ik door de Joden in Jeruzalem gevangengenomen en uitgeleverd aan de Romeinen, **18** die me na verhoor wilden vrijlaten omdat er geen enkele grond was om mij ter dood te veroordelen. **19** De Joden tekenden daar echter bezwaar tegen aan, zodat ik me gedwongen zag me op de keizer te beroepen, overigens zonder mijn volk van iets te willen beschuldigen. **20** Dat is de reden waarom ik u verzocht heb hier met mij te komen spreken, want het is juist omwille van de hoop die Israël koestert dat ik deze boeien draag.’ **21** Ze zeiden tegen hem: ‘We hebben uit Judea geen brief over u ontvangen, en ook heeft niemand van onze broeders ons bezocht om iets slechts over u te berichten of kwaad van u te spreken. **22** Wel zouden we graag van u horen wat uw denkbeelden zijn, want het is ons bekend dat de groep waartoe u behoort overal op verzet stuit.’

23 Ze maakten een afspraak en kwamen op de vastgestelde dag in groten getale naar hem toe. Van de ochtend tot de avond legde Paulus getuigenis af en sprak hij uitvoerig met hen over het koninkrijk van God, terwijl hij hen op grond van de Wet van Mozes en de Profeten voor Jezus probeerde te winnen. **24** Sommigen lieten zich overtuigen door zijn woorden, maar anderen bleven ongelovig. **25** Ze werden het niet met elkaar eens en gingen uiteen, maar niet voordat Paulus nog een laatste woord had gesproken: ‘Volkomen terecht heeft de heilige Geest bij monde van de profeet Jesaja tegen uw voorouders gezegd: **26** “Ga naar dat volk en zeg: ‘Jullie zullen goed

luisteren maar niets begrijpen, en jullie zullen goed kijken maar geen inzicht hebben. ²⁷ Want het hart van dit volk is afgestompt, hun oren zijn doof en hun ogen houden zij gesloten. Met hun ogen willen ze niets zien, met hun oren niets horen, met hun hart niets begrijpen. Want anders zouden ze tot inkeer komen en zou ik hen genezen.”” ²⁸ U moet dan ook weten dat God deze boodschap van redding al aan de heidenen bekendgemaakt heeft; zij zullen wel luisteren. ✠

(28:28) Andere handschriften hebben een extra vers: ‘**[29]** Toen hij dit gezegd had, vertrokken de Joden onder hevig geredetwist.’

³⁰ Paulus verbleef twee jaar in het huis dat hij gehoord had en ontving daar iedereen die naar hem toe kwam.

³¹ Hij verkondigde het koninkrijk van God en onderrichtte vrijmoedig over de Heer Jezus Christus, zonder dat hem iets in de weg werd gelegd.

1

1 Van Paulus, dienaar van Christus Jezus, geroepen tot apostel en uitgekozen om het evangelie van God te verkondigen, **2** dat al bij monde van zijn profeten in de heilige geschriften is beloofd: **3** het evangelie over zijn Zoon, een mens voortgekomen uit het nageslacht van David, **4** aangewezen als Zoon van God en door de heilige Geest bekleed met macht toen hij, Jezus Christus, onze Heer, opstond uit de dood. **5** Hij heeft mij de genade geschonken apostel te zijn, opdat ik omwille van hem aan alle volken gehoorzaamheid en geloof zou verkondigen – **6** ook aan u, die geroepen bent door Jezus Christus. **7** Aan allen in Rome, geliefden van God, geroepen om zijn heiligen te zijn. Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer Jezus Christus.

8 Allereerst dank ik door Jezus Christus mijn God voor u allen, omdat er in de hele wereld over uw geloof gesproken wordt. **9** God, die ik door de verkondiging van het evangelie over zijn Zoon vol overgave dien, is mijn getuige dat ik u onophoudelijk in mijn gebeden noem. **10** En altijd vraag ik dan of God mij de gelegenheid wil geven eindelijk naar u toe te komen. **11** Want ik verlang ernaar u te ontmoeten en u te laten delen in een geestelijke gave, om u te sterken, **12** of liever, om door elkaar bemoedigd te worden: ik door uw geloof en u door het mijne. **13** U moest eens weten, broeders en zusters, hoe vaak ik me heb voorgenomen naar u toe te komen, om net als bij de andere volken ook bij u vruchtbaar werk te doen. Maar ik was tot nu toe steeds verhinderd. **14** Ik sta ten dienste van alle volken: van beschaafde en niet beschaafde, geletterde en ongeletterde, **15** en daarom is het mijn wens het evangelie ook aan u in Rome te verkondigen.

God veroordeelt kwaad en onrecht

16 Voor dit evangelie schaam ik mij niet, want het is Gods reddende kracht voor allen die geloven, voor Joden in de eerste plaats, maar ook voor andere volken. **17** In het evangelie openbaart zich dat God enkel en alleen wie gelooft als rechtvaardige aanneemt, zoals ook geschreven staat: ‘De rechtvaardige zal leven door geloof.’ **18** En vanuit de hemel openbaart Gods toorn zich over al het kwaad en onrecht van hen die met hun onrechtvaardigheid de waarheid geweld aandoen. **19** Want wat een mens over God kan weten is hun bekend omdat God het aan hen kenbaar heeft gemaakt. **20** Zijn onzichtbare eigenschappen zijn vanaf de schepping van de wereld zichtbaar in zijn werken, zijn eeuwige kracht en goddelijkheid zijn voor het verstand waarneembaar. Er is niets waardoor zij te verontschuldigen zijn, **21** want hoewel ze God kennen, hebben ze hem niet de eer en dank gebracht die hem toekomen. Hun overpeinzingen zijn volkomen zinloos en hun onverstandig hart is verduisterd. **22** Terwijl ze beweren wijs te zijn, zijn ze dwaas **23** en hebben ze de majesteit van de onvergankelijke God ingewisseld voor beelden van vergankelijke mensen, vogels, lopende en kruipende dieren. **24** Daarom heeft God hen in hun lage begeerten uitgeleverd aan zedeloosheid, waarmee ze hun lichaam ontteren. **25** Ze hebben de waarheid over God ingewisseld voor de leugen; ze vereren en aanbidden het geschapene in plaats van de schepper, die moet worden geprezen tot in eeuwigheid. Amen. **26** Daarom heeft God hen uitgeleverd aan ontterende verlangens. De vrouwen hebben de natuurlijke omgang verruild voor de tegennatuurlijke, **27** en ook de mannen hebben de natuurlijke omgang met vrouwen losgelaten en zijn in hartstocht voor elkaar ontbrand. Mannen plegen ontucht met mannen; zo worden ze ervoor gestraft dat ze van God zijn afgedwaald. **28** Omdat ze het beneden hun waardigheid achtten God te erkennen, heeft God hen overgeleverd aan hun eigen onbetrouwbaarheid en doen ze wat verwerpelijk is. **29** Ze zijn door en door onrechtvaardig en boosaardig, hebzuchtig en slecht. Ze zijn door en door afgunstig, moordzuchtig en twistziek, doortrapt en kwaadaardig. Ze roddelen **30** en spreken kwaad, haten God, zijn hoogmoedig, trots en verwaand. Ze zijn vindingrijk in het kwaad, tonen geen ontzag voor hun ouders, **31** zijn kortzichtig en trouweloos, zonder liefde en onbarmhartig. **32** En hoewel ze het vonnis van God kennen en weten dat mensen die dergelijke dingen doen de dood verdienen, doen ze dit alles toch. Sterker nog, ze juichen het zelfs toe dat anderen het ook doen.

2

1 Natuurlijk, u veroordeelt dit alles. Maar u bent evenmin te verontschuldigen. Het oordeel dat u over anderen velt, velt u over uzelf, want de dingen die u veroordeelt doet u zelf ook. **2** Wij weten dat God hen die dergelijke dingen doen terecht veroordeelt. **3** Of denkt u soms dat u, die zelf doet wat u in anderen veroordeelt, de straf van God kunt ontlopen? **4** Veracht u dan zijn onbegrensde goedheid, geduld en verdraagzaamheid, en weet u niet dat zijn goedheid u tot inkeer wil brengen? **5** Doordat u zo hardleers bent en niet tot inkeer wilt komen, maakt u dat de straf waartoe God u veroordeelt op de dag dat hij zijn rechtvaardig vonnis uitspreekt en uitvoert, alleen maar zwaarder wordt. **6** God beloont ieder mens naar zijn daden. **7** Aan wie het goede doet en daarin volhardt, aan wie glorie, eer en onsterfelijkheid zoekt, schenkt hij het eeuwige leven. **8** Maar wie handelt uit geldingsdrang, de waarheid niet eerbiedigt en zich laat leiden door onrecht, straft hij met zijn toorn en woede. **9** Iedereen die het slechte doet wacht leed en ellende, de Joden in de eerste plaats, maar ook de andere volken. **10** Iedereen die het goede doet wacht glorie, eer en vrede, de Joden in de eerste plaats, maar ook de andere volken. **11** God maakt geen onderscheid.

12 Allen die gezondigd hebben zonder de wet te kennen, zullen ook zonder de wet verloren gaan; en allen die gezondigd hebben terwijl ze de wet wel kennen, zullen door de wet worden veroordeeld. 13 Niet wie de wet slechts aanhoort zal voor God rechtvaardig zijn, maar wie de wet naleeft. 14 Wanneer namelijk heidenen, die de wet niet hebben, de wet van nature naleven, dan zijn ze zichzelf tot wet, ook al hebben ze hem niet. 15 Ze bewijzen door hun daden dat wat de wet eist in hun hart geschreven staat; en hun geweten bevestigt dit, omdat ze zichzelf met hun gedachten beschuldigen of vrijpleiten. 16 Dit alles zal blijken op de dag waarop, volgens het evangelie dat ik verkondig, God door Christus Jezus oordeelt over wat er in de mens verborgen is.

De Joden en de wet

17 En u die uzelf een Jood noemt, op de wet vertrouwt en u op God laat voorstaan; 18 u die zijn wil kent en zo uitstekend weet waar het op aankomt, omdat u wordt onderwezen door de wet; 19 u die ervan overtuigd bent dat u zelf een leidsman van blinden bent, een licht voor hen die in het duister zijn, 20 een opvoeder van onverstandigen, een leraar van onwetenden, omdat u in de wet de belichaming van de kennis en de waarheid hebt – 21 u die anderen onderwijst, onderwijst u uzelf eigenlijk wel? U zegt dat men niet stelen mag, maar steelt u niet zelf? 22 U zegt dat men geen overspel mag plegen, maar pleegt u zelf geen overspel? U verafschuwt afgodsbeelden, maar pleegt u zelf geen heiligschennis? 23 U laat u voorstaan op de wet, maar onteert God door de wet te overtreden, 24 want er staat geschreven: ‘Door uw toedoen wordt de naam van God onder de volken gelasterd.’ 25 Dat u besneden bent strekt u weliswaar tot voordeel wanneer u de wet naleeft, maar wanneer u de wet overtreedt bent u toch in wezen onbesneden. 26 En wanneer iemand die niet besneden is de voorschriften van de wet in acht neemt, zal hij dan door God niet als besneden worden beschouwd? 27 Wie onbesneden is gebleven maar zich aan de wet houdt, zal zijn oordeel vellen over u die, ook al hebt u de wet op schrift en bent u besneden, de wet overtreedt. 28 Jood is men niet door zijn uiterlijk, en de besnijdenis is geen lichamelijke besnijdenis. 29 Jood is men door zijn innerlijk, en de besnijdenis is een innerlijke besnijdenis. Het is het werk van de Geest, niet een voorschrift uit de wet, dus wie innerlijk een Jood is, ontvangt geen lof van mensen maar van God.

3

1 Wat hebben de Joden dan nog voor op anderen? Heeft het enig nut dat men besneden is? 2 Zeer zeker, en in ieder opzicht. In de eerste plaats zijn het de Joden aan wie God zijn woord heeft toevertrouwd. 3 Maar wat is daarvan de zin? Wanneer sommigen van hen God ontrouw zijn geworden, zal dat dan geen einde maken aan Gods trouw? 4 Natuurlijk niet. Ieder mens is onbetrouwbaar, maar God is betrouwbaar, zoals ook geschreven staat: ‘U blijkt rechtvaardig wanneer u rechtspreekt, u overwint wanneer u vonnist.’ 5 Maar wanneer het onrecht dat wij doen bewijst dat God rechtvaardig is, is het dan niet zo – ik redeneer nu zoals anderen zouden doen – dat God onrechtvaardig is wanneer hij ons toch nog veroordeelt? 6 Dat in geen geval. Hoe kan God anders rechter van de wereld zijn? 7 Maar wanneer door mijn onbetrouwbaarheid Gods trouw alleen maar toeneemt en daardoor ook zijn eer, waarom word ik dan toch nog als een zondaar veroordeeld? 8 Kunnen we niet beter het kwade doen, opdat het goede eruit voortkomt? Er wordt gezegd dat wij dat beweren, maar wie ons zo belastert zal zijn gerechte straf niet ontlopen.

9 Wat betekent dit alles? Zijn we als Joden nu bevoordeeld? Niet in alle opzichten, want ik heb immers al heel duidelijk gemaakt dat allen, zowel de Joden als de andere volken, in de macht van de zonde zijn. 10 Zo staat er ook geschreven:

‘Er is geen mens rechtvaardig, zelfs niet één,

11 er is geen mens verstandig,
er is geen mens die God zoekt.

12 Allen hebben ze zich afgewend,
heel de mensheid is verdorven.

Er is geen mens die nog het goede doet,
er is er zelfs niet één.

13 Hun keel is een open graf,
hun tong is bedrieglijk,
achter hun lippen schuilt het gif van een adder,

14 hun mond is vol vervloeking en venijn.

15 Ze haasten zich om bloed te vergieten,

16 brengen ellende en vernietiging.

17 De weg van de vrede kennen ze niet,

18 angst voor God kennen ze niet.’

19 Wij weten dat de wet in alles wat hij zegt alleen tot degenen spreekt die aan de wet zijn onderworpen. Maar uiteindelijk wordt ieder mens het zwijgen opgelegd en staat de hele wereld schuldig voor God. 20 Daarom is voor hem geen sterveling onschuldig omdat hij de wet naleeft, want juist de wet leert ons de zonde kennen.

Rechtvaardig voor God door het geloof in Jezus Christus

21 Gods gerechtigheid, waarvan de Wet en de Profeten al getuigen, wordt nu ook buiten de wet zichtbaar: 22 God schenkt vrijspraak aan allen die in Jezus Christus geloven. En er is geen onderscheid. 23 Iedereen heeft gezondigd en ontbeert de nabijheid van God; 24 en iedereen wordt uit genade, die niets kost, door God als een rechtvaardige aangenomen omdat hij ons door Christus Jezus heeft verlost. 25-26 Hij is door God aangewezen om door zijn dood het middel tot verzoening te zijn voor wie gelooft. Hiermee bewijst God dat hij rechtvaardig is, want in zijn verdraagzaamheid gaat hij voorbij aan de zonden die in het verleden zijn begaan. Hij wil ons nu, in deze tijd, zijn gerechtigheid bewijzen: hij laat ons zien dat hij rechtvaardig is door iedereen vrij te spreken die in Jezus gelooft.

27 Kunnen wij ons dan nog ergens op laten voorstaan? Dat is uitgesloten. En door welke wet komt dat? Door de wet die eist dat u hem naleeft? Nee, door de wet die eist dat u gelooft. 28 Ik heb u er immers op gewezen dat een mens wordt vrijgesproken door te geloven, en niet door de wet na te leven. 29 Is God soms alleen de God van de Joden en niet die van de heidenen? Zeker ook die van de heidenen, 30 want er is maar één God, en hij zal zowel besnedenen als onbesnedenen op grond van hun geloof als rechtvaardigen aannemen. 31 Stellen wij door het geloof de wet buiten werking? Integendeel, wij bevestigen de wet juist.

Abraham

4

1 Wat moeten wij nu zeggen over onze stamvader Abraham? 2 Indien hij als een rechtvaardige zou zijn aangenomen op grond van zijn daden, dan had hij zich daarop kunnen laten voorstaan. Maar niet tegenover God, 3 want wat zegt de Schrift? 'Abraham vertrouwde op God, en dat werd hem als een daad van gerechtigheid toegerekend.' 4 Iemand die zijn loon verdient, krijgt het niet als een gunst maar als een recht. 5 Maar iemand zonder verdienste, die echter vertrouwt op hem die de schuldige vrijspreekt, wordt vanwege zijn vertrouwen rechtvaardig verklaard. 6 Zo prijst ook David de mens gelukkig die door God rechtvaardig wordt verklaard zonder dat hij enige verdienste heeft: 7 'Gelukkig is de mens wiens onrecht is vergeven, wiens zonden zijn bedekt; 8 gelukkig is de mens wiens zonden de Heer niet telt.' 9 Prijzen deze woorden een besneden of een onbesneden mens gelukkig? We zagen al dat Abrahams vertrouwen hem werd toegerekend als een daad van gerechtigheid. 10 Maar wanneer gebeurde dat? Toen hij al besneden was of daarvoor? Het laatste, toen hij nog niet besneden was. 11 De besnijdenis ontving hij later als een bezegeling en teken dat hij als onbesneden rechtvaardig was omdat hij op God vertrouwde. Zo werd hij de vader van alle onbesnedenen die geloven, zodat ook zij als rechtvaardigen konden worden aangenomen. 12 En hij werd eveneens de vader van hen die besneden zijn, althans van hen die zich niet alleen hebben laten besnijden maar ook onze vader Abraham volgen in het geloof dat hij als onbesneden bezat. 13 Immers, niet door de wet ontvingen Abraham en zijn nageslacht de belofte dat ze de wereld in bezit zouden krijgen, maar door de gerechtigheid die het geloof schenkt. 14 Als men op grond van de wet erfgenaam zou zijn, zou het geloof zijn betekenis hebben verloren en de belofte zijn ontkracht. 15 De wet maakt namelijk alleen dat God straft, want zonder wet is er ook geen overtreding. 16 Maar de belofte had alles te maken met vertrouwen omdat ze een gave van God moest zijn, want alleen zo kon ze voor heel het nageslacht blijven gelden. Niet alleen voor wie de wet heeft, maar ook voor wie op God vertrouwt zoals Abraham, die de vader van ons allen is. 17 Er staat immers geschreven: 'Ik heb je een vader van vele volken gemaakt.' En hij is dit ten overstaan van God, op wie hij vertrouwde, die de doden levend maakt en in het leven roept wat niet bestaat. 18 Hoewel het eigenlijk niet kon, bleef Abraham hopen en geloven dat hij de vader van vele volken zou worden, zoals hem was beloofd: 'Zo talrijk zullen je nakomelingen zijn.' 19 En zijn geloof verzwakte niet toen hij, ongeveer honderd jaar oud, besepte dat zijn krachten hem hadden verlaten en Sara niet langer vruchtbaar was. 20 Hij twijfelde niet aan Gods belofte; zijn geloof verloor hij niet, integendeel, hij werd erin gesterkt en bewees zo eer aan God. 21 Hij was ervan overtuigd dat God bij machte was te doen wat hij had beloofd, 22 en dat werd hem als een daad van gerechtigheid toegerekend. 23 En dit is niet alleen voor hem geschreven, 24 maar ook voor ons, want ook wij zullen als rechtvaardigen worden aangenomen omdat we geloven in hem die Jezus, onze Heer, uit de dood heeft opgewekt: 25 hij die werd prijsgegeven om onze zonden en werd opgewekt omwille van onze rechtvaardiging.

Leven in vrede met God

5

1 Wij zijn dus als rechtvaardigen aangenomen op grond van ons geloof en leven in vrede met God, door onze Heer Jezus Christus. 2 Dankzij hem hebben we door het geloof toegang gekregen tot Gods genade, die ons fundament is, en in de hoop te mogen delen in zijn luister prijzen we ons gelukkig. 3 En dat niet alleen, we prijzen ons zelfs gelukkig onder alle ellende, omdat we weten dat ellende tot volharding leidt, 4 volharding tot betrouwbaarheid, en betrouwbaarheid tot hoop. 5 Deze hoop zal niet worden beschaamd, omdat Gods liefde in ons hart is uitgegoten door de heilige Geest, die ons gegeven is. 6 Toen wij nog hulpeloos waren is Christus immers voor ons, die op dat moment nog schuldig waren, gestorven. 7 Er is bijna niemand die voor een rechtvaardig mens wil sterven; slechts een enkeling durft voor een goed mens zijn leven te geven. 8 Maar God

beweest ons zijn liefde doordat Christus voor ons gestorven is toen wij nog zondaars waren. **9** Des te zekerder is het dus dat wij, nu we door zijn dood zijn vrijgesproken, dankzij hem zullen worden gered en niet veroordeeld. **10** Werden we in de tijd dat we nog Gods vijanden waren al met hem verzoend door de dood van zijn Zoon, des te zekerder is het dat wij, nu we met hem zijn verzoend, worden gered door diens leven. **11** En meer nog, dat wij God prijzen danken we aan onze Heer Jezus Christus, door wie we nu al met God zijn verzoend.

12 Door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood, en zo is de dood voor ieder mens gekomen, want ieder mens heeft gezondigd. **13** Er was al zonde in de wereld voordat de wet er was; alleen, zonder wet wordt er van de zonde geen rekening bijgehouden. **14** Toch heerste de dood in de tijd van Adam tot Mozes over alle mensen, ook al begingen ze met hun zonden niet dezelfde overtreding als Adam. Nu is Adam de voorafbeelding van hem die komen zou. **15** Maar de genade gaat zijn overtreding verre te boven. Door de overtreding van één mens moesten alle mensen sterven, maar de genade die God aan alle mensen schenkt door die ene mens, Jezus Christus, is veel overvloediger. **16** Dit geschenk gaat het gevolg van de zonde van één mens verre te boven, want die ene overtreding heeft tot veroordeling geleid, maar de genade die na talloze overtredingen geschonken werd, heeft tot vrijspraak geleid. **17** Als de dood heeft geheerst door de overtreding van één mens, is het des te zekerder dat allen die de genade en de vrijspraak in zo'n overvloed hebben ontvangen, zullen heersen in het eeuwige leven, dankzij die ene mens, Jezus Christus. **18** Kortom, zoals de overtreding van één enkel mens ertoe heeft geleid dat allen werden veroordeeld, zo zal de rechtvaardigheid van één enkel mens ertoe leiden dat allen worden vrijgesproken en daardoor zullen leven. **19** Zoals door de ongehoorzaamheid van één mens alle mensen zondaars werden, zo zullen door de gehoorzaamheid van één mens alle mensen rechtvaardigen worden. **20** En later is de wet erbij gekomen, zodat de overtredingen toenamen; maar waar de zonde toenam, werd ook de genade steeds overvloediger. **21** Zoals de zonde heeft geheerst en tot de dood heeft geleid, zo moest door de vrijspraak de genade heersen en tot het eeuwige leven leiden, dankzij Jezus Christus, onze Heer.

Met Christus gestorven, dood voor de zonde

6

1 Betekent dit nu dat we moeten blijven zondigen om de genade te laten toenemen? **2** Dat in geen geval. Hoe zouden wij, die dood zijn voor de zonde, nog in zonde kunnen leven? **3** Weet u niet dat wij die gedoopt zijn in Christus Jezus, zijn gedoopt in zijn dood? **4** We zijn door de doop in zijn dood met hem begraven om, zoals Christus door de macht van de Vader uit de dood is opgewekt, een nieuw leven te leiden. **5** Als wij delen in zijn dood, zullen wij ook delen in zijn opstanding. **6** Immers, we weten dat ons oude bestaan met hem gekruisigd is omdat er een einde moest komen aan ons zondige leven: we mochten niet langer slaven van de zonde zijn. **7** Wie gestorven is, is rechtens vrij van de zonde. **8** Wanneer wij met Christus zijn gestorven, geloven we dat we ook met hem zullen leven, **9** omdat we weten dat hij, die uit de dood is opgewekt, niet meer sterft. De dood heeft geen macht meer over hem. **10** Hij is gestorven om een einde te maken aan de zonde, voor eens en altijd; en nu hij leeft, leeft hij voor God. **11** Zo moet u ook uzelf zien: dood voor de zonde, maar in Christus Jezus levend voor God. **12** Laat de zonde dus niet heersen over uw sterfelijke bestaan, geef niet toe aan uw begeerten. **13** Stel uzelf niet langer in dienst van de zonde als een werktuig voor het onrecht, maar stel uzelf in dienst van God. Denk aan uzelf als levenden die uit de dood zijn opgewekt en stel uzelf in dienst van God als een werktuig voor de gerechtigheid. **14** De zonde mag niet langer over u heersen, want u staat niet onder de wet, maar leeft onder de genade.

15 Betekent dit nu dat we vrijuit mogen zondigen omdat we niet onder de wet staan, maar onder de genade leven? Absoluut niet. **16** Wanneer u zich als slaaf in iemands dienst stelt, weet u toch dat u hem moet gehoorzamen? Wanneer u de zonde dient, leidt dat tot de dood; wanneer u God gehoorzaamt, leidt dat tot vrijspraak. **17** Maar God zij gedankt: u was slaven van de zonde, maar nu gehoorzaamt u van ganser harte de leer waaraan u zich hebt toevertrouwd, **18** en bevrijd van de zonde hebt u zich in dienst gesteld van de gerechtigheid. **19** Ik druk me zo gewoon mogelijk uit, omdat het anders uw begrip te boven gaat. Zoals u zich ooit in dienst stelde van zedeloosheid en onrecht om een wetteloos leven te leiden, zo stelt u zich nu in dienst van de gerechtigheid om heilig te leven. **20** Toen u nog slaven van de zonde was, was u niet gebonden aan de gerechtigheid. **21** Wat hebt u daarmee geoogst? Dingen waarvoor u zich nu schaamt, want ze leiden tot de dood. **22** Maar nu, bevrijd van de zonde en in dienst van God, oogst u toewijding aan hem en zelfs het eeuwige leven. **23** Het loon van de zonde is de dood, maar het geschenk van God is het eeuwige leven in Christus Jezus, onze Heer.

7

1 Weet u dan niet, broeders en zusters – ik spreek immers tot mensen die de wet kennen –, dat de wet alleen gezag over een mens heeft zolang hij leeft? **2** Een getrouwde vrouw is door de wet gebonden aan haar man zolang hij leeft, maar wanneer hij sterft is zij van deze verplichting ontslagen. **3** Als ze zich zolang haar man in leven is met iemand anders inlaat, noemt men haar overspelig. Maar sterft haar man, dan is ze niet langer aan de wet gebonden, dan pleegt ze geen overspel wanneer ze de vrouw van een andere man wordt. **4** Zo bent ook u,

broeders en zusters, dood voor de wet dankzij de dood van Christus en behoort u nu een ander toe: hem die uit de dood is opgewekt. Ons leven moet vrucht dragen voor God. **5** Toen we ons nog lieten leiden door onze eigen wil, werd ons bestaan beheerst door zondige hartstochten die de wet in ons opriep en droeg het alleen vrucht voor de dood. **6** We waren aan de wet geketend, maar nu zijn we bevrijd; we zijn dood voor de wet, zodat we niet meer de oude orde van de wet dienen, maar de nieuwe orde van de Geest.

De wet en de zonde

7 Moeten we nu vaststellen dat de wet hetzelfde is als de zonde? Absoluut niet. Ik ben me echter pas door de wet bewust geworden van de zonde. Ik zou immers niet weten wat begeerte was als de wet niet zei: ‘Zet uw zinnen niet op wat van een ander is.’ **8** Maar de zonde heeft van het gebod gebruik gemaakt om begeerten in mij op te wekken, want zonder de wet is de zonde krachteloos. **9** Eens leefde ik zonder de wet, maar door de komst van het gebod kwam de zonde tot leven **10** en daardoor stierf ik. Het gebod, dat tot leven had moeten leiden, bleek juist tot mijn dood te leiden. **11** De zonde heeft gebruik gemaakt van het gebod: ze heeft mij misleid en mij door het gebod gedood. **12** Kortom, de wet zelf is heilig en de geboden zijn heilig, rechtvaardig en goed.

13 Is het dan het goede dat mij heeft gedood? Natuurlijk niet, het is de zonde. Maar om mij te doden heeft ze van het goede gebruik gemaakt; alleen zo kon duidelijk worden wat de zonde is. Door het gebod te gebruiken laat de zonde zien hoe verderfelijke ze is. **14** Wij weten dat de wet het werk van de Geest is, maar door mijn natuur ben ik uitgeleverd aan de zonde. **15** Wat ik doe, doorzie ik niet, want ik doe niet wat ik wil, ik doe juist wat ik haat. **16** Maar wanneer mijn daden in strijd zijn met mijn wil, dan erken ik dat de wet goed is. **17** Dan ben ik het niet die handelt, maar de zonde die in mij heerst. **18** Immers, ik besef dat in mij, in mijn eigen natuur, het goede niet aanwezig is. Ik wil het goede wel, maar het goede doen kan ik niet. **19** Wat ik verlang te doen, het goede, laat ik na; wat ik wil vermijden, het kwade, dat doe ik. **20** Maar wanneer mijn daden in strijd zijn met mijn wil, ben ik daar niet zelf de oorzaak van, maar de zonde die in mij heerst. **21** Ik ontdek in mij de wetmatigheid dat het kwade zich aan mij opdringt, ook al wil ik het goede doen. **22** Innerlijk stem ik vol vreugde in met de wet van God, **23** maar in alles wat ik doe zie ik die andere wet. Hij voert strijd tegen de wet waarmee ik met mijn verstand instem en maakt van mij een gevangene van de wet van de zonde, die in mij leeft. **24** Wie zal mij, ongelukkig mens, redden uit dit bestaan dat beheerst wordt door de dood? **25** God zij gedankt, door Jezus Christus, onze Heer. Met mijn verstand onderwerp ik mij aan de wet van God, maar door mijn natuur onderwerp ik mij aan de wet van de zonde.

Leven door de Geest

8

1 Dus wie in Christus Jezus zijn, worden niet meer veroordeeld.*

(8:1)

worden niet meer veroordeeld

– Andere handschriften lezen: ‘worden niet meer veroordeeld en laten

hun leven niet langer beheersen door hun eigen wil, maar door de Geest’.

2 De wet van de Geest die in Christus Jezus leven brengt, heeft u bevrijd van de wet van de zonde en de dood. **3** Waartoe de wet niet in staat was, machteloos als hij was door de menselijke natuur, dat heeft God tot stand gebracht. Vanwege de zonde heeft hij zijn eigen Zoon als mens in dit zondige bestaan gestuurd; zo heeft hij in dit bestaan met de zonde afgerekend, **4** opdat in ons wordt volbracht wat de wet van ons eist. Ons leven wordt immers niet langer beheerst door onze eigen natuur, maar door de Geest. **5** Wie zich door zijn eigen natuur laat leiden is gericht op wat hij zelf wil, maar wie zich laat leiden door de Geest is gericht op wat de Geest wil. **6** Wat onze eigen natuur wil brengt de dood, maar wat de Geest wil brengt leven en vrede. **7** Onze eigen wil staat vijandig tegenover God, want hij onderwerpt zich niet aan zijn wet en is daar ook niet toe in staat. **8** Wie zich door zijn eigen wil laat leiden, kan God niet behagen. **9** Maar u leeft niet zo. U laat u leiden door de Geest, want de Geest van God woont in u. Iemand die zich niet laat leiden door de Geest van Christus behoort Christus ook niet toe. **10** Als Christus echter in u leeft, bent u door de zonde weliswaar sterfelijk, maar de Geest schenkt u leven, omdat u door God als rechtvaardigen bent aangenomen. **11** Want als de Geest van hem die Jezus uit de dood heeft opgewekt in u woont, zal hij die Christus heeft opgewekt ook u die sterfelijk bent, levend maken door zijn Geest, die in u leeft.

12 Broeders en zusters, we hoeven ons niet langer te laten leiden door onze eigen wil. **13** Als u dat wel doet, zult u zeker sterven. Als u echter uw zondige wil doodt door de Geest, zult u leven. **14** Allen die door de Geest van God worden geleid, zijn kinderen van God. **15** U hebt de Geest niet ontvangen om opnieuw als slaven in angst te leven, u hebt de Geest ontvangen om Gods kinderen te zijn, en om hem te kunnen aanroepen met ‘Abba, Vader’. **16** De Geest zelf verzekert onze geest dat wij Gods kinderen zijn. **17** En nu we zijn kinderen zijn, zijn we ook zijn erfgenamen, erfgenamen van God. Samen met Christus zijn wij erfgenamen: wij moeten delen in zijn lijden om met hem te kunnen delen in Gods luister.

18 Ik ben ervan overtuigd dat het lijden van deze tijd in geen verhouding staat tot de luister die ons in de toekomst zal worden geopenbaard. **19** De schepping ziet er reikhalzend naar uit dat openbaar wordt wie Gods kinderen zijn. **20** Want de schepping is ten prooi aan zinloosheid, niet uit eigen wil, maar door hem die haar

daaraan heeft onderworpen. Maar ze heeft hoop gekregen, **21** omdat ook de schepping zelf zal worden bevrijd uit de slavernij van de vergankelijkheid en zal delen in de vrijheid en luister die Gods kinderen geschonken wordt. **22** Wij weten dat de hele schepping nog altijd als in barensweeën zucht en lijdt. **23** En dat niet alleen, ook wijzelf, die als voorschot de Geest hebben ontvangen, ook wij zuchten in onszelf in afwachting van de openbaring dat we kinderen van God zijn, de verlossing van ons sterfelijk bestaan. **24** In deze hoop zijn we gered. Als we echter nu al zouden zien waarop we hopen, zou het geen hoop meer zijn. Wie hoopt er nog op wat hij al kan zien? **25** Maar als wij hopen op wat nog niet zichtbaar is, blijven we in afwachting daarvan volharden. **26** De Geest helpt ons in onze zwakheid; wij weten immers niet wat we in ons gebed tegen God moeten zeggen, maar de Geest zelf pleit voor ons met woordloze zuchten. **27** God, die ons doorgrondt, weet wat de Geest wil zeggen. Hij weet dat de Geest volgens zijn wil pleit voor allen die hem toebehoren. **28** En wij weten dat voor wie God liefhebben, voor wie volgens zijn voornemen geroepen zijn, alles bijdraagt aan het goede. **29** Wie hij al van tevoren heeft uitgekozen, heeft hij er ook van tevoren toe bestemd om het evenbeeld te worden van zijn Zoon, die de eerstgeborene moest zijn van talloze broeders en zusters. **30** Wie hij hiertoe heeft bestemd, heeft hij ook geroepen; en wie hij heeft geroepen, heeft hij ook vrijgesproken; en wie hij heeft vrijgesproken, heeft hij nu al laten delen in zijn luister.

31 Wat moeten wij hier verder over zeggen? Als God voor ons is, wie kan dan tegen ons zijn? **32** Zal hij, die zijn eigen Zoon niet heeft gespaard, maar hem omwille van ons allen heeft prijsgegeven, ons met hem niet alles schenken? **33** Wie zal Gods uitverkorenen aanklagen? God zelf spreekt hen vrij. **34** Wie zal hen veroordelen? Christus Jezus, die gestorven is, meer nog, die is opgewekt en aan de rechterhand van God zit, pleit voor ons. **35** Wat zal ons scheiden van de liefde van Christus? Tegenspoed, ellende of vervolging, honger of armoede, gevaar of het zwaard? **36** Er staat geschreven: ‘Om u worden wij dag na dag gedood en afgevoerd als schapen voor de slacht.’ **37** Maar wij zegevieren in dit alles glansrijk dankzij hem die ons heeft liefgehad. **38** Ik ben ervan overtuigd dat dood noch leven, engelen noch machten noch krachten, heden noch toekomst, **39** hoogte noch diepte, of wat er ook maar in de schepping is, ons zal kunnen scheiden van de liefde van God, die hij ons gegeven heeft in Christus Jezus, onze Heer.

De trouw en de barmhartigheid van God

9

1 Omdat ik één ben met Christus spreek ik de waarheid, en mijn geweten, geleid door de heilige Geest, is mijn getuige dat ik niet lieg: **2** ik ben diepbedroefd en word voortdurend door verdriet gekweld. **3** Omwille van mijn volksgenoten, de broeders en zusters met wie ik mijn afkomst deel, zou ik bijna bidden zelf vervloekt te worden en van Christus gescheiden te zijn; **4** omwille van hen, de Israëlieten, die God als zijn kinderen heeft aangenomen en aan wie hij zijn nabijheid, de verbonden, de wet, de tempeldienst en de beloften heeft geschonken; **5** omwille van het volk dat van de aartsvaders afstamt en waaruit Christus is voortgekomen. God, die boven alles verheven is, zij geprezen tot in eeuwigheid.*

(9:5) *en waaruit Christus is voortgekomen. God, die boven alles verheven is, zij geprezen tot in eeuwigheid*

– Ook mogelijk is de vertaling: ‘en waaruit Christus is voortgekomen – hij die God is, die boven alles verheven is en geprezen zij tot in eeuwigheid’.

Amen.

6 God heeft zijn belofte niet gebroken. Want niet alle Israëlieten behoren werkelijk tot Israël, **7** niet alle nakomelingen van Abraham zijn ook werkelijk zijn kinderen. Er staat immers geschreven: ‘Alleen de nakomelingen van Isaak zullen gelden als jouw nageslacht.’ **8** Dat wil zeggen: ze zijn niet door hun natuurlijke afstamming kinderen van God, maar gelden als nageslacht van Abraham op grond van Gods belofte. **9** Als iets een belofte is dan zijn het deze woorden: ‘Over een jaar kom ik terug en dan heeft Sara een zoon.’ **10** Sterker nog, Rebekka was van onze vader Isaak zwanger van een tweeling, **11-12** en al voor ze geboren waren en nog niets goeds of slechts hadden gedaan, werd haar gezegd: ‘De oudste zal de jongste dienen.’ Gods besluit blijft namelijk van kracht: God kiest een mens niet uit op grond van zijn daden, maar omdat hij hem roept. **13** Zo staat er ook geschreven: ‘Jakob heb ik liefgehad, Esau heb ik gehaat.’

14 Moeten we dan zeggen dat God onrechtvaardig is? Natuurlijk niet. **15** Hij zegt immers tegen Mozes: ‘Ik ben barmhartig voor wie ik barmhartig wil zijn, ik schenk genade aan wie ik genade wil schenken.’ **16** Alles hangt dus af van God en zijn barmhartigheid, niet van de wil of de inspanning van de mens. **17** Zo zegt hij volgens de Schrift tegen de farao: ‘Ik heb u alleen in leven gelaten om u mijn macht te tonen en om iedereen op aarde te laten weten wie ik ben.’ **18** Dus God is barmhartig voor wie hij wil en maakt halsstarrig wie hij wil.

19 Maar nu zult u vragen: ‘Waarom roept God ons dan nog ter verantwoording? Niemand gaat toch in tegen zijn wil?’ **20** Wie bent u eigenlijk dat u, een mens, iets tegen God zou inbrengen? Vraagt het aardewerk soms aan de pottenbakker: ‘Waarom hebt u me gemaakt zoals ik eruitzie?’ **21** Heeft de pottenbakker niet de vrijheid om van dezelfde klomp klei zowel een kostbare vaas als een alledaagse pot te maken? **22** God heeft degenen die het voorwerp van zijn toorn zijn en die hij heeft bestemd voor de ondergang, met veel geduld verdragen omdat hij

zijn toorn ook wil tonen en zijn macht kenbaar wil maken. **23** En omdat hij zijn overweldigende majesteit wil tonen, heeft hij degenen die het voorwerp zijn van zijn barmhartigheid ertoe voorbestemd om in zijn majesteit te delen. **24** Hen heeft hij ook geroepen: ons, die niet alleen uit het Joodse volk afkomstig zijn, maar uit alle volken, **25** zoals ook bij Hosea staat geschreven: ‘Wat mijn volk niet was, zal ik mijn volk noemen; wie mijn geliefde niet was, zal ik mijn geliefde noemen. **26** En waar tegen hen gezegd is: “Jullie zijn mijn volk niet,” zullen ze kinderen van de levende God worden genoemd.’ **27** En Jesaja roept over Israël uit: ‘Al zou het volk van Israël zo talrijk zijn als zandkorrels aan de zee, slechts een klein deel zal worden gered. **28** Want de Heer zal zijn woord op aarde gestand doen, onvoorwaardelijk en onverkort.’ **29** En zoals Jesaja al heeft gezegd: ‘Had de Heer van de hemelse machten ons geen nageslacht gelaten, het zou ons zijn vergaan als Sodom en Gomorra.’

Onbegrip bij Israël

30 Wat kunnen we hieruit nu opmaken? Hoewel ze er niet naar hebben gestreefd, zijn heidenen als rechtvaardigen aangenomen, op grond van hun geloof. **31** Maar Israël, dat ernaar streefde door de wet rechtvaardig te worden, heeft dat niet bereikt. **32** Wat is daarvan de oorzaak? Ze handelden alsof het van hun daden afhing, en niet van geloof. Ze zijn over de steen gestruikeld **33** waarover geschreven staat: ‘In Sion leg ik een steen neer waarover men struikelt, een rotsblok waaraan men zich stoot. Maar wie in hem gelooft, komt niet bedrogen uit.’

10

1 Broeders en zusters, ik wens uit de grond van mijn hart en bid tot God dat ze zullen worden gered. **2** Ik kan van hen getuigen dat ze God vol toewijding dienen, maar het ontbreekt hun aan inzicht. **3** Omdat ze Gods gerechtigheid niet kennen, proberen ze hun eigen gerechtigheid te laten gelden en verlaten ze zich niet op Gods vrijspraak. **4** De wet vindt zijn doel in Christus, zodat iedereen die gelooft rechtvaardig zal worden verklaard. **5** Zeker, Mozes zegt over de rechtvaardigheid die op grond van de wet verkregen wordt: ‘Wie doet wat de wet voorschrijft, zal leven.’ **6** En over de rechtvaardigheid die op grond van geloof geschonken wordt staat geschreven: ‘Zeg niet bij uzelf: Wie zal opstijgen naar de hemel?’ – en dat betekent: wie zal Christus naar beneden brengen? **7** Of: ‘Wie zal afdalen naar de onderwereld?’ – en dat betekent: Christus bij de doden vandaan naar boven brengen. **8** Maar vervolgens zegt Mozes: ‘Het woord is dicht bij u, in uw mond en in uw hart’ – en dat betekent: de boodschap van het geloof die wij verkondigen, is dicht bij u. **9** Als uw mond belijdt dat Jezus de Heer is en uw hart gelooft dat God hem uit de dood heeft opgewekt, zult u worden gered. **10** Als uw hart gelooft, zult u rechtvaardig worden verklaard; als uw mond belijdt, zult u worden gered. **11** Want de Schrift zegt: ‘Wie in hem gelooft, komt niet bedrogen uit.’ **12** En er is geen onderscheid tussen Joden en andere volken, want ze hebben allen dezelfde Heer. Hij geeft zijn rijke gaven aan allen die hem aanroepen, **13** want er staat: ‘Ieder die de naam van de Heer aanroept, zal worden gered.’

14 Maar hoe kunnen ze hem aanroepen als ze niet in hem geloven? En hoe kunnen ze in hem geloven als ze niet over hem hebben gehoord? En hoe kunnen ze over hem horen als hij niet verkondigd wordt? **15** En hoe kan iemand verkondigen als hij niet is uitgezonden? Het is zoals geschreven staat: ‘Welkom zijn zij die goed nieuws verkondigen.’*

(10:15)

Welkom zijn zij die goed nieuws verkondigen – Andere handschriften lezen: ‘Welkom zijn zij die vrede verkondigen, die goed nieuws verkondigen’.

16 Toch hebben slechts weinigen aan het evangelie gehoor gegeven, want Jesaja vraagt: ‘Heer, heeft iemand geloofd wat wij hebben gezegd?’ **17** Dus door te luisteren komt men tot geloof, en wat men hoort is de verkondiging van Christus. **18** Maar dan is mijn vraag: hebben ze de boodschap soms niet gehoord? Natuurlijk wel, want er staat: ‘Hun roep klinkt over heel de aarde, hun woorden tot de uiteinden van de wereld.’ **19** Maar dan vraag ik weer: heeft Israël de boodschap niet begrepen? Welnu, Mozes zegt al: ‘Ik zal jullie afgunstig maken op een volk dat geen volk is, ik daag jullie uit met een volk zonder verstand.’ **20** En bij Jesaja staat zelfs: ‘Ik heb me laten vinden door wie mij niet zochten, ik heb me bekend gemaakt aan wie niet naar mij hebben gevraagd.’ **21** Maar bij Jesaja staat over Israël: ‘Heel de dag heb ik mijn handen uitgestrekt naar mijn ongehoorzaam en opstandig volk.’

Israëls redding, bescheidenheid voor de heidenen

11

1 Dan is nu mijn vraag: heeft God zijn volk soms verstoten? Beslist niet. Ik ben immers zelf een Israëliet, een nakomeling van Abraham, afkomstig uit de stam Benjamin. **2** God heeft zijn volk, dat hij al van tevoren uitgekozen heeft, niet verstoten. Of weet u niet wat de Schrift over Elia zegt, hoe hij Israël bij God aanklaagt? **3** ‘Heer, uw profeten hebben ze gedood, uw altaren verwoest. Ik ben als enige overgebleven, en nu hebben ze het ook op mijn leven voorzien.’ **4** Maar hoe luidt het antwoord van God aan hem? ‘Ik heb zeventuizend mensen voor mijzelf in leven gelaten; die hebben niet voor Baäl geknield.’ **5** Zo is ook nu een klein deel over dat God uit

genade uitgekozen heeft. **6** Maar wanneer ze uit genade zijn uitgekozen, dan is dat niet omdat ze de wet naleven, want in dat geval zou de genade geen genade meer zijn.

7 Wat betekent dit alles? Wat Israël heeft nagestreefd, heeft het niet bereikt; alleen zij die zijn uitgekozen hebben het bereikt. De overigen werden onbuigzaam, **8** zoals ook geschreven staat: ‘God heeft hun geest verdoofd, hun ogen blind gemaakt en hun oren doof, tot op de dag van vandaag.’ **9** En David zegt: ‘Laat hun tafel een valstrik worden, een strik, een valkuil en een straf. **10** Laat het licht uit hun ogen verdwijnen, krom hun rug voorgoed.’ **11** Maar nu vraag ik weer: ze zijn toch niet gestruikeld om ten val te komen? Dat in geen geval, maar door hun overtreding konden de heidenen worden gered en daarop moesten zij afgunstig worden. **12** Maar als hun overtreding al een rijke gave voor de wereld is en hun falen een rijke gave voor de heidenen, hoeveel rijker zal dan de gave zijn wanneer zij zich allen hebben bekeerd. **13** Ik spreek nu tot degenen onder u die uit heidense volken komen. Zeker, ik ben een apostel voor de heidenen, maar ik schat mijn taak juist dáárom zo hoog **14** omdat ik hoop afgunst bij mijn volksgenoten op te wekken en een deel van hen te redden. **15** Als God zich met de wereld heeft verzoend toen hij hen verwierp, wat zal hij dan, wanneer hij hen opnieuw aanvaardt, anders teweegbrengen dan hun opstanding uit de dood? **16** Als een klein deel van het deeg aan God is gewijd, is al het andere deeg het ook; als de wortel aan God is gewijd, zijn de takken het ook. **17** En als nu sommige takken van de edele olijfbroom zijn afgebroken en u, loten van een wilde olijfbroom, tussen de overgebleven takken bent geënt en mag delen in de vruchtbaarheid van de wortel, **18** dan moet u zich niet boven de takken verheffen. Als u dat doet, moet u goed bedenken dat niet u de wortel draagt, maar de wortel u. **19** Maar nu zult u tegenwerpen: ‘Die takken zijn toch afgebroken zodat ik geënt kon worden?’ **20** Zeker, ze zijn afgebroken vanwege hun ongelof en u dankt uw plaats aan uw geloof. Wees daarom echter niet hoogmoedig, maar heb ontzag voor God: **21** als hij de oorspronkelijke takken al niet heeft gespaard, zou hij u dan wel sparen? **22** Houd daarom voor ogen dat God niet alleen goed is, maar ook streng. Hij is streng voor wie gevallen zijn, maar goed voor u – als u tenminste trouw blijft aan zijn goedheid, want anders wordt ook u afgekap. **23** En als de Israëlieten niet volharden in hun ongelof, zullen ook zij worden geënt, want God is bij machte hen opnieuw te enten. **24** Immers, als u die van nature een tak van de wilde olijfbroom bent, tegen de natuur in op de edele olijfbroom bent geënt, hoeveel eerder zullen dan zij die er van nature bij horen, op die boom worden geënt!

25 Er is, broeders en zusters, een goddelijk geheim dat ik u niet wil onthouden, omdat ik wil voorkomen dat u op uw eigen inzicht afgaat. Slechts een deel van Israël werd onbuigzaam, en dat alleen tot het moment dat alle heidenen zijn toegetreden. **26** Dan zal heel Israël worden gered, zoals ook geschreven staat: ‘De redder zal uit Sion komen, en wentelt dan de schuld af van Jakobs nageslacht. **27** Dit is mijn verbond met hen, wanneer ik hun zonden wegneem.’ **28** Ze zijn Gods vijanden geworden opdat het evangelie aan u kon worden verkondigd, maar God blijft hen liefhebben omdat hij de aartsvaders heeft uitgekozen. **29** De genade die God schenkt neemt hij nooit terug, wanneer hij iemand roept maakt hij dat niet ongedaan. **30** Zoals u God eens ongehoorzaam was, maar door hun ongehoorzaamheid Gods barmhartigheid hebt ondervonden, **31** zo zijn zij nu ongehoorzaam om door de barmhartigheid die u ondervonden hebt, ook zelf barmhartigheid te ondervinden. **32** Want God heeft ieder mens uitgeleverd aan de ongehoorzaamheid, opdat hij voor ieder mens barmhartig kan zijn.

33 Hoe onuitputtelijk zijn Gods rijkdom, wijsheid en kennis, hoe ondoorgrondelijk zijn oordelen en hoe onbegrijpelijk zijn wegen. **34** ‘Wie kent de gedachten van de Heer, wie was ooit zijn raadsman? **35** Wie heeft hem iets gegeven dat door hem moest worden terugbetaald?’ **36** Alles is uit hem ontstaan, alles is door hem geschapen, alles heeft in hem zijn doel. Hem komt de eer toe tot in eeuwigheid. Amen.

Leef volgens de wil van God

12

1 Broeders en zusters, met een beroep op Gods barmhartigheid vraag ik u om uzelf als een levend, heilig en God welgevallig offer in zijn dienst te stellen, want dat is de ware eredienst voor u. **2** U moet uzelf niet aanpassen aan deze wereld, maar veranderen door uw gezindheid te vernieuwen, om zo te ontdekken wat God van u wil en wat goed, volmaakt en hem welgevallig is.

3 Met een beroep op de genade die mij geschonken is, zeg ik u allen dat u zichzelf niet hoger moet aanslaan dan u kunt verantwoorden, maar verstandig over uzelf moet denken. Denk overeenkomstig het geloof, dat is de maatstaf die God u heeft gegeven. **4** Zoals ons ene lichaam vele delen heeft en die delen niet allemaal dezelfde functie hebben, **5** zo zijn we samen één lichaam in Christus en zijn we, ieder apart, elkaars lichaamsdelen. **6** We hebben verschillende gaven, onderscheiden naar de genade die ons geschonken is. Wie de gave heeft te profeteren, moet die in overeenstemming met het geloof gebruiken. **7** Wie de gave heeft bijstand te verlenen, moet bijstand verlenen. Wie de gave heeft te onderwijzen, moet onderwijzen. **8** Wie de gave heeft te troosten, moet troosten. Wie iets weggeeft, moet dat zonder bijbedoeling doen. Wie leiding geeft, moet dat doen met volle inzet. Wie barmhartig voor een ander is, moet daarin blijmoedig zijn.

9 Laat uw liefde oprecht zijn. Verafschuw het kwaad en wees het goede toegedaan. **10** Heb elkaar lief met de innige liefde van broeders en zusters en acht de ander hoger dan uzelf. **11** Laat uw enthousiasme niet bekoelen, maar laat u aanvuren door de Geest en dien de Heer. **12** Wees verheugd door de hoop die u hebt, wees standvastig

wanneer u tegenspoed ondervindt, en bid onophoudelijk. **13** Bekommer u om de noden van de heiligen en wees gastvrij. **14** Zegen uw vervolgers; zegen hen, vervloek hen niet. **15** Wees blij met wie zich verblijdt, heb verdriet met wie verdriet heeft. **16** Wees eensgezind; wees niet hoogmoedig, maar zet uzelf aan tot bescheidenheid. Ga niet af op uw eigen inzicht. **17** Vergeld geen kwaad met kwaad, maar probeer voor alle mensen het goede te doen. **18** Stel, voorzover het in uw macht ligt, alles in het werk om met alle mensen in vrede te leven. **19** Neem geen wraak, geliefde broeders en zusters, maar laat God uw wreker zijn, want er staat geschreven dat de Heer zegt: 'Het is aan mij om wraak te nemen, ik zal vergelden.' **20** Maar 'als uw vijand honger heeft, geef hem dan te eten, als hij dorst heeft, geef hem dan te drinken. Dan stapelt u gloeiende kolen op zijn hoofd'. **21** Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede.

13

1 Iedereen moet het gezag van de overheid erkennen, want er is geen gezag dat niet van God komt; ook het huidige gezag is door God ingesteld. **2** Wie zich tegen dit gezag verzet, verzet zich dus tegen een instelling van God, en wie dat doet roept over zichzelf zijn veroordeling af. **3** Wie doet wat goed is heeft van de gezagsdragers niets te vrezen, alleen wie doet wat slecht is. U wilt niets van de overheid te vrezen hebben? Doe dan wat goed is en ze zal u prijzen, **4** want ze staat in dienst van God en is er voor uw welzijn. Maar wanneer u doet wat slecht is, kunt u haar beter vrezen: ze voert het zwaard niet voor niets, want ze staat in dienst van God, en door hem die het slechte doet zijn verdiende straf te geven, toont ze Gods toorn. **5** U moet haar gezag dus erkennen, en niet alleen uit angst voor Gods toorn, maar ook omwille van uw geweten. **6** Daarom betaalt u ook belasting en staat wie belasting int in dienst van God. **7** Geef iedereen wat hem toekomt: belasting aan wie u belasting verschuldigd bent, accijns aan wie u accijns verschuldigd bent, ontzag aan wie ontzag toekomt, eerbied aan wie eerbied toekomt.

8 Wees elkaar niets schuldig, behalve liefde, want wie de ander liefheeft, heeft de gehele wet vervuld. **9** Want: 'Pleeg geen overspel, pleeg geen moord, steel niet, zet uw zinnen niet op wat van een ander is' – deze en alle andere geboden worden samengevat in deze ene uitspraak: 'Heb uw naaste lief als uzelf.' **10** De liefde berokkent uw naaste geen kwaad, dus de wet vindt zijn vervulling in de liefde.

11 U kent de huidige tijd: het moment is gekomen waarop u uit de slaap moet ontwaken, want de redding is ons meer nabij dan toen we tot geloof kwamen. **12** De nacht loopt ten einde, de dag nadert al. Laten we ons daarom ontdoen van de praktijken van de duisternis en ons omgorden met de wapens van het licht. **13** Laten we daarom zo eerzaam leven als past bij de dag en ons onthouden van bras- en slemppartijen, ontucht en losbandigheid, tweespalt en jaloezie. **14** Omkleed u met de Heer Jezus Christus en geef niet toe aan uw eigen wil, die begeerten in u opwekt.

Aanvaard elkaar, zoals Christus u heeft aanvaard

14

1 Aanvaard mensen met een zwak geloof zonder hun overtuiging te bestrijden. **2** De een gelooft dat hij alles mag eten, maar iemand die een zwak geloof heeft eet alleen groenten. **3** Wie alles eet mag niet neerzien op iemand die dat niet doet, en wie niet alles eet mag geen oordeel vellen over iemand die dat wel doet, want God heeft hem aanvaard. **4** Wie bent u dat u een oordeel velt over de dienaar van een ander? Of hij wel of niet volhardt in het geloof gaat alleen zijn eigen meester aan – en hij zal volharden, want de Heer heeft de macht hem dat te laten doen. **5** De een beschouwt bepaalde dagen als een feestdag, voor de ander zijn alle dagen gelijk. Laat iedereen zijn eigen overtuiging volgen. **6** Wie een feestdag viert, doet dat om de Heer te eren; wie alles eet, doet dat om de Heer te eren, en hij dankt God voor zijn voedsel. Wie iets niet wil eten, laat het staan om de Heer te eren, en ook hij dankt God. **7** Niemand van ons leeft voor zichzelf, en niemand van ons sterft voor zichzelf. **8** Zolang wij leven, leven we voor de Heer; en wanneer wij sterven, sterven we voor de Heer. Dus of we nu leven of sterven, we zijn altijd van de Heer. **9** Want Christus is gestorven en weer tot leven gekomen om te heersen over de doden en de levenden. **10** Wie bent u dat u een oordeel velt over uw broeder of zuster? Wie bent u dat u neerziet op uw broeder of zuster? Wij zullen allen voor Gods rechterstoel komen te staan, **11** want er staat geschreven: 'Zo waar ik leef – zegt de Heer –, voor mij zal elke knie zich buigen, en elke tong zal God loven.' **12** Ieder van ons zal zich dus tegenover God moeten verantwoorden.

13 Laten we elkaar daarom niet langer veroordelen, maar neem u voor, uw broeder en zuster geen aanstoot te geven en hun niet te ergeren. **14** Omdat ik één ben met de Heer Jezus weet ik, en ben ik ervan overtuigd, dat niets op zichzelf onrein is, maar dat iets onrein is voor wie het als onrein beschouwt. **15** Als u dus uw broeder of zuster kwetst door wat u eet, handelt u niet langer overeenkomstig de liefde. Laat hen voor wie Christus gestorven is niet verloren gaan door het voedsel dat u eet. **16** Breng het goede dat God u schenkt geen schade toe, **17** want het koninkrijk van God is geen zaak van eten en drinken, maar van gerechtigheid, vrede en vreugde door de heilige Geest. **18** Wie Christus zo dient, doet wat God wil en wordt door de mensen gerespecteerd. **19** Laten we daarom streven naar wat de vrede bevordert en naar wat opbouwend is voor elkaar. **20** Breek het werk van God niet af omwille van wat u eet. Weliswaar is alle voedsel rein, maar het is verkeerd om iets te eten dat iemand aanstoot

geeft. **21** Vlees, wijn of iets anders waaraan uw broeder of zuster aanstoot neemt, kunt u beter laten staan. **22** Uw overtuiging is een aangelegenheid tussen u en God. Gelukkig is wie zich niet schuldig voelt over zijn overtuiging, **23** maar wie twijfelt of hij alles mag eten, is op het moment dat hij alles eet al veroordeeld. Want het komt niet voort uit geloof, en alles wat niet uit geloof voortkomt is zondig.

15

1 Wij, de sterken, moeten de zwakken in hun kwetsbaarheid helpen en niet ons eigen belang dienen. **2** Laat ieder van ons zich richten op het belang van de ander, op wat goed en opbouwend voor hem is. **3** Ook Christus zocht niet zijn eigen belang; integendeel, er staat geschreven: 'De smaad van wie u smaadt, is op mij neergekomen.' **4** Alles wat vroeger is geschreven, is geschreven om ons te onderwijzen, opdat wij door te volharden en door troost te putten uit de Schriften zouden blijven hopen. **5** Moge God, die ons doet volharden en ons troost geeft, u de eensgezindheid geven die Christus Jezus van ons vraagt. **6** Dan zult u eendrachtig en eenstemmig lof brengen aan de God en Vader van onze Heer Jezus Christus.

7 Aanvaard elkaar daarom ter ere van God, zoals Christus u heeft aanvaard. **8** Ik bedoel dit: Christus is een dienaar van de Joden geworden om hun te tonen dat God trouw is en om de beloften aan de aartsvaders te vervullen, **9** maar hij is ook gekomen om de heidenen in staat te stellen God te loven om zijn barmhartigheid, zoals geschreven staat: 'Daarom zal ik u prijzen onder de heidenen, psalmzingen ter ere van uw naam.' **10** En verder staat er: 'Verheug u, heidenen, samen met zijn volk.' **11** En er staat ook: 'Loof de Heer, alle heidenen; prijs hem, alle volken.' **12** En verder zegt Jesaja: 'Isaï zal een telg voortbrengen: hij die komt om over de heidenen te heersen; op hem zullen zij hun hoop vestigen.' **13** Moge God, die ons hoop geeft, u in het geloof geheel en al vervullen met vreugde en vrede, zodat uw hoop overvloedig zal zijn door de kracht van de heilige Geest.

Reisplannen en groeten

14 Broeders en zusters, ikzelf ben ervan overtuigd dat u inderdaad niets dan het goede wilt en dat het u niet aan kennis ontbreekt, zodat u ook in staat bent om elkaar terecht te wijzen. **15** Ik heb u hier en daar nogal vrijmoedig geschreven, maar alleen om u te herinneren aan wat u al weet. Ik doe dat vanwege de genade die God mij geschonken heeft: **16** ik moet in volledige toewijding aan zijn evangelie een dienaar van Christus Jezus voor de heidenen zijn, zodat zij een God welgevallig offer kunnen worden, geheiligd door de heilige Geest. **17** Dat ik trots kan zijn op mijn werk voor God, dank ik aan Christus Jezus. **18** Ik zal over niets anders spreken dan wat Christus door mij tot stand brengt om de heidenen tot gehoorzaamheid te brengen: door wat ik zeg en doe, **19** door zijn macht waarmee ik tekenen en wonderen verricht door de macht van Gods Geest. Zo heb ik vanuit Jeruzalem en helemaal tot aan Illyrië het evangelie van Christus verspreid, **20** maar ik heb er een eer in gesteld het niet op plaatsen te verkondigen waar Christus al bekend was. Ik wilde niet op het fundament van een ander bouwen, **21** want er staat geschreven: 'Zij aan wie hij niet verkondigd is, zullen zien; zij die niet over hem hebben gehoord, zullen tot inzicht komen.' **22** Het is dan ook om deze reden dat het mij nog niet is gelukt u te bezoeken. **23** Maar ik heb mijn taak in deze streken nu beëindigd; en omdat ik er zo naar verlang om na al die jaren naar u toe te komen, **24** hoop ik dat te doen wanneer ik naar Spanje ga. Ik hoop u op weg daarheen te ontmoeten om mijn reis daarna met uw hulp voort te zetten, maar niet voordat ik enige tijd van uw gezelschap genoten heb. **25** Nu sta ik echter op het punt naar Jeruzalem te gaan om de heiligen daar bijstand te verlenen, **26** want Macedonië en Achaje hebben voor de armen onder hen een collecte gehouden. **27** Ze hebben daartoe vrijwillig besloten, maar ze staan dan ook bij hen in de schuld. Immers, omdat de heidenen deel hebben gekregen aan wat de heiligen in Jeruzalem in geestelijk opzicht geschonken hebben, zijn ze ertoe verplicht hen bij te staan in materiële zaken. **28** Nadat ik mij van deze taak gekwetend heb, en de opbrengst van de collecte officieel aan hen heb overhandigd, zal ik u op doorreis naar Spanje bezoeken. **29** En ik weet dat wanneer ik kom, ik met de volle zegen van Christus kom.

30 Broeders en zusters, in de naam van onze Heer Jezus Christus en met een beroep op de liefde van de Geest, vraag ik u dringend om samen met mij vurig tot God te bidden. **31** Bid voor mij dat ik zal worden gered van de ongelovigen in Judea en dat mijn hulp door de heiligen in Jeruzalem zal worden gewaardeerd. **32** Dan kan ik, indien God het wil, vol vreugde naar u toe komen om in uw gezelschap nieuwe kracht op te doen. **33** De God van de vrede zij met u allen. Amen.

16

1 Ik beveel onze zuster Febe bij u aan, die in dienst staat van de gemeente in Kenchreeën. **2** Ontvang haar in de naam van de Heer, op een wijze die bij de heiligen past. En sta haar bij wanneer ze uw hulp ergens voor nodig heeft, want ze is velen tot steun geweest, ook mij.

3 Groet Prisca en Aquila, mijn medewerkers in de dienst aan Christus Jezus, **4** die voor mij hun leven op het spel hebben gezet. Niet alleen ik ben hun dankbaar, maar ook alle gemeenten van de heidenen. **5** Groet ook de gemeente die bij hen in huis samenkomt. Groet mijn geliefde Epenetus, die als eerste in Asia tot het geloof in Christus is gekomen. **6** Groet Maria, die zich veel moeite voor u heeft getroost. **7** Groet Andronikus en Junia,

mijn volksgenoten die met mij in de gevangenis hebben gezeten, die als apostelen veel aanzien genieten en die eerder dan ik één met Christus zijn geworden. **8** Groet mijn geliefde Ampliatus, die in de Heer gelooft. **9** Groet Urbanus, onze medewerker in de dienst aan Christus, en groet mijn geliefde Stachys. **10** Groet Apelles, wiens trouw aan Christus beproefd is. Groet de huisgenoten van Aristobulus. **11** Groet Herodion, mijn volksgenoot. Groet de huisgenoten van Narcissus die in de Heer geloven. **12** Groet Tryfena en Tryfosa, die zich hebben ingespannen voor de dienst aan de Heer. Groet onze geliefde Persis, ook zij heeft zich ingespannen voor de dienst aan de Heer. **13** Groet Rufus, die door de Heer is uitgekozen, en zijn moeder, die ook voor mij een moeder is. **14** Groet Asynkritis, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas en de broeders en zusters die bij hen samenkomen. **15** Groet Filologus en Julia, Nereus en zijn zuster, en Olympas en alle heiligen die bij hen samenkomen. **16** Groet elkaar met een heilige kus. Alle gemeenten van Christus laten u groeten.

17 Ik spoor u aan, broeders en zusters, op te passen voor degenen die tweedracht zaaien en anderen in de weg staan, en die daarmee ingaan tegen alles wat u hebt geleerd. Ga hun uit de weg, **18** want zulke mensen dienen niet Christus, onze Heer, maar alleen hun eigen lusten, en door fraaie en welluidende woorden misleiden ze argeloze mensen. **19** Uw gehoorzaamheid is overal bekend geworden; ik ben dus vol blijdschap over u en zou graag zien dat u de wijsheid hebt om het goede te doen en dat u standhoudt tegen het kwaad. **20** De God van de vrede zal Satan nu spoedig vertrappen en aan u onderwerpen. De genade van onze Heer Jezus zij met u.

21 Timoteüs, mijn medewerker, laat u groeten, evenals Lucius, Jason en Sosipatrus, mijn volksgenoten. **22** Ook ik, Tertius, die deze brief heb opgeschreven, groet u als iemand die in de Heer met u verbonden is. **23** Gajus, die mijn gastheer is en die zijn huis voor de hele gemeente openstelt, laat u groeten. Erastus, die de gelden van de stad beheert, en mijn broeder Quartus laten u groeten.*

(16:23) Andere handschriften hebben een extra vers: '[**24**] De genade van onze Heer Jezus Christus zij met u allen. Amen.'

25 Aan hem die bij machte is u kracht te geven, overeenkomstig het evangelie van Jezus Christus dat ik verkondig, overeenkomstig de onthulling van het geheim waarover eeuwenlang gezweven is,*

(16:25-27) Deze verzen ontbreken in sommige handschriften. In andere handschriften zijn ze **na 14:23** geplaatst, in weer andere **na 15:33**, en in een aantal na zowel **14:23** als **15:33**.

26 maar dat nu is geopenbaard en op bevel van de eeuwige God door de geschriften van de profeten bij alle volken bekend is geworden om ze tot gehoorzaamheid en geloof te brengen – **27** aan hem, de enige, alwijze God, komt de eer toe, door Jezus Christus, tot in eeuwigheid. Amen.

1

1 Van Paulus, apostel van Christus Jezus, geroepen door de wil van God, en van onze broeder Sostenes. **2** Aan de gemeente van God in Korinte, geheiligd door Christus Jezus, aan hen die zijn geroepen om zijn heiligen te zijn, en aan allen die de naam van onze Heer Jezus Christus aanroepen, waar dan ook, bij hen en bij ons. **3** Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer Jezus Christus.

4 Ik dank mijn God altijd voor u, omdat hij u in Christus Jezus zijn genade heeft geschonken. **5** Door hem bent u in elk opzicht rijk geworden. Alles wat u zegt en al uw kennis **6** bewijst dat het getuigenis over Christus bij u verankerd is, **7** en hierdoor ontbreekt het u terwijl u op de komst van onze Heer Jezus Christus wacht, aan geen enkele gave van de Geest. **8** Hij is het ook die u tot het einde toe de zekerheid geeft dat u geen blaam zal treffen op de dag van onze Heer Jezus Christus. **9** God, door wie u geroepen bent om één te zijn met zijn Zoon Jezus Christus, onze Heer, is trouw.

Verdeeldheid in de gemeente

10 Broeders en zusters, in de naam van onze Heer Jezus Christus roep ik u op om allen eensgezind te zijn, om scheuringen te vermijden, om in uw denken en uw overtuiging volkomen één te zijn. **11** Door Chloë's huisgenoten is mij namelijk verteld, broeders en zusters, dat er verdeeldheid onder u heerst. **12** Ik bedoel dat de een zegt: 'Ik ben van Paulus,' een ander: 'Ik van Apollos,' een derde: 'Ik van Kefas,' en een vierde: 'Ik van Christus.' **13** Is Christus dan verdeeld? Is Paulus soms voor u gekruisigd? Of is het in de naam van Paulus dat u bent gedoopt? **14** Ik dank God dat ik niemand van u – behalve dan Crispus en Gajus – heb gedoopt; **15** niemand van u kan dus zeggen dat hij in mijn naam is gedoopt. **16** Ja, ik heb ook nog Stefanus en zijn huisgenoten gedoopt, maar ik kan mij niet herinneren dat ik nog iemand anders heb gedoopt. **17** Ik ben immers niet door Christus gezonden om te dopen, maar om te verkondigen – en niet door middel van diepzinnige welsprekendheid, want dan zou het kruis van Christus van zijn kracht worden beroofd.

De ware wijsheid

18 De boodschap over het kruis is dwaasheid voor wie verloren gaan, maar voor ons die worden gered is het de kracht van God. **19** Er staat namelijk geschreven: 'Ik zal de wijsheid van de wijzen vernietigen, het verstand van de verstandigen zal ik tenietdoen.' **20** Waar is de wijze, waar de schriftgeleerde, waar de redenaar van deze wereld? Heeft God de wijsheid van de wereld niet in dwaasheid veranderd? **21** Want zoals God in zijn wijsheid bepaalde, heeft de wereld hem niet door haar wijsheid gekend, en hij heeft besloten hen die geloven te redden door de dwaasheid van onze verkondiging. **22** De Joden vragen om wonderen en de Grieken zoeken wijsheid, **23** maar wij verkondigen een gekruisigde Christus, voor Joden aanstootgevend en voor heidenen dwaas. **24** Maar voor wie geroepen zijn, zowel Joden als Grieken, is Christus Gods kracht en wijsheid, **25** want het dwaze van God is wijzer dan mensen, en het zwakke van God is sterker dan mensen.

26 Denk eens aan uw roeping, broeders en zusters. Onder u waren er niet veel die naar menselijke maatstaf wijs waren, niet veel die machtig waren, niet veel die van voorname afkomst waren. **27** Maar wat in de ogen van de wereld dwaas is, heeft God uitgekozen om de wijzen te beschamen; wat in de ogen van de wereld zwak is, heeft God uitgekozen om de sterken te beschamen; **28** wat in de ogen van de wereld onbeduidend is en wordt veracht, wat niets is, heeft God uitgekozen om wat wél iets is teniet te doen. **29** Zo kan geen mens zich tegenover God op iets beroemen. **30** Door hem bent u één met Christus Jezus, die dankzij God onze wijsheid is geworden. Door Christus worden wij rechtvaardig en heilig en door hem worden wij verlost, **31** opdat het zal zijn zoals geschreven staat: 'Wil iemand zich op iets beroemen, laat hij zich op de Heer beroemen.'

2

1 Broeders en zusters, toen ik bij u kwam om u het geheim van God te verkondigen, beschikte ook ik niet over uitzonderlijke welsprekendheid of wijsheid. **2** Ik had besloten u geen andere kennis te brengen dan die over Jezus Christus – de gekruisigde. **3** Bovendien kwam ik bij u in al mijn zwakte en was ik angstig en onzeker. **4** De boodschap die ik verkondigde overtuigde niet door wijsheid, maar bewees zich door de kracht van de Geest, **5** want uw geloof moest niet op menselijke wijsheid steunen, maar op de kracht van God.

6 Toch is wat wij verkondigen wijsheid voor wie volwassen is in het geloof. Het is echter niet de wijsheid van deze wereld en haar machthebbers, die ten onder zullen gaan. **7** Waar wij over spreken is Gods verborgen en geheime wijsheid, een wijsheid waarover God vóór alle tijden besloten heeft dat wij door haar zouden delen in zijn luister. **8** Geen van de machthebbers van deze wereld heeft die wijsheid gekend; zouden ze haar wel hebben gekend, dan zouden ze de Heer die deelt in Gods luister niet hebben gekruisigd. **9** Maar het is zoals geschreven staat: 'Wat het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord, wat in geen mensenhart is opgekomen, dat heeft God bestemd voor wie hem liefheeft.' **10** God heeft ons dit geopenbaard door de Geest, want de Geest doorgrondt alles, ook de diepten van God. **11** Wie is in staat de mens te kennen, behalve de geest van de mens? Zo is alleen de Geest van God in staat om God te kennen. **12** Wij hebben niet de geest van de wereld ontvangen, maar de Geest die van God komt, opdat we zouden weten wat God ons in zijn goedheid heeft geschonken. **13**

Daarover spreken wij, niet op een manier die ons door menselijke wijsheid is geleerd, maar zoals de Geest het ons leert: wij verklaren het geestelijke met het geestelijke. **14** Een mens die de Geest niet bezit, aanvaardt niet wat van de Geest van God komt, want voor hem is het dwaasheid. Hij kan het ook niet begrijpen, omdat het geestelijk moet worden beoordeeld. **15** Maar een mens die de Geest wel bezit, kan alles beoordelen, en zelf wordt hij door niemand beoordeeld. **16** Er staat immers geschreven: ‘Wie kent de gedachten van de Heer, zodat hij hem zou kunnen onderwijzen?’ Welnu, onze gedachten zijn die van Christus.

Het apostelschap en de gemeente

3

1 Maar, broeders en zusters, ik kon tot u niet spreken als tot geestelijke mensen. Ik sprak tot mensen van deze wereld, tot niet meer dan kinderen in het geloof in Christus. **2** Ik heb u melk gegeven, geen vast voedsel; daar was u niet aan toe. En ook nu nog niet, **3** want u bent nog gebonden aan de wereld. Wanneer u afgunstig en verdeeld bent, dan bent u toch gebonden aan de wereld, dan leeft u toch als ieder ander? **4** Wanneer de een zegt: ‘Ik ben van Paulus,’ en een ander: ‘Ik van Apollos,’ bent u dan niet als alle andere mensen?

5 Wat is Apollos eigenlijk? En wat is Paulus? Zij zijn niet meer dan dienaren die u tot geloof hebben gebracht, beiden op de wijze die de Heer hun heeft geschonken. **6** Ik heb geplant, Apollos heeft water gegeven, maar God heeft doen groeien. **7** Het is niet belangrijk wie plant of wie begiet; alleen God is belangrijk, want hij doet groeien. **8** Wie plant en wie begiet hebben hetzelfde doel, al worden ze ieder apart beloond overeenkomstig de moeite die ze zich hebben gegeven. **9** Dus wij zijn medewerkers van God en u bent zijn akker.

U bent een bouwwerk van God. **10** Overeenkomstig de taak die God mij uit genade heeft opgelegd, heb ik als een kundig bouwmeester het fundament gelegd, en anderen bouwen daarop voort. Laat ieder erop letten hoe hij bouwt, **11** want niemand kan een ander fundament leggen dan er al ligt – Jezus Christus zelf. **12** Of er op dat fundament nu verder wordt gebouwd met goud, zilver en edelstenen of met hout, hooi en stro, **13** van ieders werk zal duidelijk worden wat het waard is. Op de dag van het oordeel zal dat blijken, want dan zal het door vuur aan het licht worden gebracht. Het vuur zal laten zien wat ieders werk waard is. **14** Wanneer iemands bouwwerk blijft staan, zal hij worden beloond. **15** Wanneer het verbrandt, zal hij daarvoor de prijs betalen; hijzelf zal echter worden gered, maar door het vuur heen.

16 Weet u niet dat u een tempel van God bent en dat de Geest van God in uw midden woont? **17** Indien iemand Gods tempel vernietigt, zal God hem vernietigen, want Gods tempel is heilig – en die tempel bent u zelf. **18** Laat niemand zichzelf bedriegen. Wanneer iemand van u denkt dat hij in deze wereld wijs is, moet hij eerst dwaas worden; pas dan kan hij wijs worden. **19** Wat namelijk in deze wereld wijsheid is, is dwaasheid bij God, want er staat geschreven: ‘Hij vangt de wijzen in hun eigen sluwheid.’ **20** En er staat ook geschreven: ‘De Heer kent de gedachten van de wijzen; hij weet dat ze niet meer dan lucht zijn.’ **21** Niemand van u moet zich daarom laten voorstaan op een ander mens, want álles is van u; **22** of het nu Paulus, Apollos of Kefas is, wereld, leven of dood, heden of toekomst – álles is van u. **23** Maar u bent van Christus en Christus is van God.

4

1 Men moet ons beschouwen als dienaren van Christus, aan wie het beheer over de geheimen van God is toevertrouwd. **2** Van iemand die deze taak vervult, wordt verlangd dat hij betrouwbaar is. **3** Maar hoe u of een menselijke instelling over mij oordeelt interesseert me niet, en hoe ik over mezelf oordeel telt evenmin. **4** Ik ben me weliswaar van geen kwaad bewust, maar dat betekent niet dat mij niets ten laste kan worden gelegd. Het is de Heer die over mij oordeelt. **5** Houd dus op te oordelen en wacht de tijd af dat de Heer komt, omdat hij het is die aan het licht zal brengen wat in het duister verborgen is en zal onthullen wat de mensen heimelijk beweegt. En dan zal God het zijn die ieder de lof geeft die hem toekomt.

6 Broeders en zusters, ik heb hiervoor over Apollos en mijzelf gesproken. Dat heb ik gedaan omwille van u. U moet namelijk uit ons voorbeeld deze regel leren: houd u aan wat geschreven staat. U mag uzelf niet belangrijk maken door de een te verheerlijken boven de ander. **7** Wie denkt u dat u bent? Bezit u ook maar iets dat u niet geschonken is? Alles is u geschonken, dus waarom scheidt u dan op alsof u het zelf verworven hebt? **8** Maar natuurlijk – u bent al helemaal verzadigd, u bent al rijk, u bent al koningen geworden zonder ons. Was u maar koningen geworden, dan zouden wij het ook zijn. **9** Maar volgens mij heeft God ons, apostelen, de laagste plaats toegewezen, alsof we ter dood veroordeeld zijn. We zijn voor heel de wereld, zowel voor engelen als mensen, een schouwspel geworden. **10** Wij zijn dwaas omwille van Christus, terwijl u dankzij Christus zo geweldig wijs bent; wij zijn zwak, terwijl u zo geweldig sterk bent; u staat enorm in aanzien, terwijl wij worden veracht. **11** Tot op de dag van vandaag lijden we honger en dorst, hebben we nauwelijks kleren, worden we mishandeld, zijn we dakloos, **12** zwoegen we voor ons eigen brood. Worden we bespot, dan zegenen we; worden we vervolgd, dan verdragen we het; **13** worden we beledigd, dan antwoorden we vriendelijk. Tot op dit ogenblik zijn wij het uitschot van de wereld, het uitvaagsel van de mensheid.

14 Ik schrijf dit alles niet om u te beschamen, maar om u als mijn geliefde kinderen terecht te wijzen. **15** Hoeveel opvoeders in het geloof in Christus u ook zult hebben, u hebt maar één vader. Door Christus Jezus ben

ik uw vader geworden, omdat ik u het evangelie heb gebracht. **16** Ik roep u dus op mij na te volgen. **17** Daarom ook stuur ik Timoteüs naar u toe, die mijn geliefd kind is, trouw aan de Heer. Hij zal u in herinnering brengen hoe ik in verbondenheid met Christus Jezus leef. Dat is wat ik overal aan iedere gemeente leer. **18** Sommigen van u doen alsof ze heel wat zijn, omdat ze denken dat ik toch niet kom. **19** Maar ik zal spoedig naar u toe komen, indien de Heer het wil, en dan zal ik wel te weten komen of die opscheppers het bij woorden laten of dat ze werkelijk kracht bezitten. **20** Want het koninkrijk van God bestaat niet uit woorden, maar uit kracht. **21** Dus wat wilt u? Moet ik met de stok naar u toe komen, of liefdevol en zachtmoedig?

Misstanden in de gemeente

5

1 Het is algemeen bekend dat er een geval van ontucht bij u is dat zelfs bij de heidenen niet voorkomt: er is iemand die met de vrouw van zijn vader leeft. **2** En u blijft maar trots op uzelf. Zou u niet eerder geschokt en bedreefd moeten zijn en degene die dit doet uit uw midden moeten verwijderen? **3-4** Wat mijzelf betreft, in persoon ben ik afwezig, maar in de geest ben ik aanwezig; en alsof ik bij u was, heb ik in de naam van onze Heer Jezus de man die dit doet al veroordeeld. Wanneer u en ik dus in de geest bij elkaar zijn, en de kracht van onze Heer Jezus bij ons is, **5** moet u die persoon aan Satan uitleveren. Dan gaat zijn huidige bestaan verloren, opdat hij zal worden gered op de dag van de Heer.

6 U hebt geen enkele reden om zo zelfvoldaan te zijn. Weet u niet dat al een beetje desem het hele deeg zuur maakt? **7** Doe de oude desem weg en wees als nieuw deeg. U bent immers als ongedesemd brood omdat ons pesachlam, Christus, is geslacht. **8** Laten we daarom het feest niet vieren met de oude desem van kwaad en ontucht, maar met het ongedesemde brood van reinheid en waarheid. **9** Ik heb u in mijn vorige brief gezegd dat u niet moet omgaan met ontuchtplegers, **10** maar dat betekent niet dat u alle ontuchtplegers die er in de wereld zijn, of alle geldwolven, uitbuiters en afgodendienaars moet mijden. Dan zou u de wereld moeten verlaten. **11** Wat ik bedoel is dit: u mag niet omgaan met iemand die zichzelf een broeder of zuster noemt, maar in feite een ontuchtpleger is, een geldwolf, afgodendienaar, lasteraar, dronkaard of uitbouter. Met zo iemand mag u beslist niet eten. **12** Waarom zouden we over buitenstaanders oordelen? U hoeft toch alleen te oordelen over leden van de gemeente? **13** Over de buitenstaanders zal God oordelen. Maar binnen de gemeente geldt: 'Verwijder wie kwaad doet uit uw midden.'

6

1 Hoe durft u onderlinge rechtsgeschillen voor ongelovigen te brengen in plaats van voor de gelovigen! **2** Weet u dan niet dat Gods heiligen over de wereld zullen oordelen? En als u over de wereld zult oordelen, zou u dan niet in staat zijn om te oordelen over de meest onbeduidende rechtsgeschillen? **3** Weet u niet dat wij over engelen zullen oordelen? Dan kunnen we dat toch zeker ook over alledaagse zaken? **4** Wilt u werkelijk uw alledaagse geschillen aanhangig maken bij mensen die bij de gemeente geen aanzien genieten? **5** U moest u schamen. Is er dan niet één wijs mens onder u die tussen broeders en zusters uitspraak kan doen? **6** Is het werkelijk nodig dat de een de ander voor het gerecht sleept, en nog wel voor dat van ongelovigen? **7** Het is al treurig genoeg dat er rechtsgeschillen bij u voorkomen. Waarom lijdt u niet liever onrecht? Waarom laat u zich niet liever benadelen? **8** In plaats daarvan begint u zelf onrecht en benadeelt u anderen, en dan nog wel broeders en zusters. **9** Weet u niet dat wie onrecht doet geen deel zal hebben aan het koninkrijk van God? Vergis u niet. Ontuchtplegers noch afgodendienaars, overspeligen, schandknepen noch knapenschenders, **10** dieven noch geldwolven, dronkaards, lasteraars noch uitbuiters zullen deel hebben aan het koninkrijk van God. **11** Sommigen van u zijn dat ooit geweest, maar u bent gereinigd, u bent geheiligd, u bent rechtvaardig verklaard in de naam van de Heer Jezus Christus en door de Geest van onze God.

12 U zegt: 'Alles is mij toegestaan.' Maar niet alles is goed voor u. Zeker, alles is mij toegestaan, maar ik mag me door niets laten beheersen. **13** U zegt: 'Het voedsel is er voor de buik en de buik is er voor het voedsel, en God zal aan beide een einde maken.' Maar bedenk dat het lichaam er niet is om ontucht mee te plegen: het is er voor de Heer en de Heer is er voor het lichaam. **14** God heeft de Heer opgewekt, en door zijn macht zal hij ook ons opwekken. **15** Weet u niet dat uw lichaam een deel is van het lichaam van Christus? Zou ik dan van de delen van zijn lichaam de lichaamsdelen van een hoer maken? Dat nooit! **16** Of weet u niet dat wie zich met een hoer verenigt samen met haar één lichaam wordt? Want de Schrift zegt: 'Zij zullen één lichaam zijn.' **17** Maar wie zich met de Heer verenigt wordt met hem één geest. **18** Ga ontucht uit de weg! Geen enkele andere zonde die een mens kan begaan tast het lichaam aan, maar wie ontucht pleegt zondigt tegen het eigen lichaam. **19** Of weet u niet dat uw lichaam een tempel is van de heilige Geest, die in u woont en die u ontvangen hebt van God, en weet u niet dat u niet van uzelf bent? **20** U bent gekocht en betaald, dus bewijs God eer met uw lichaam.*

(6:20) *met uw lichaam* – Andere handschriften lezen: 'met uw lichaam en met uw geest, die van God zijn'.

De gehuwde en de ongehuwde staat

7

1 Dan nu de punten waarover u mij geschreven hebt.

U zegt dat het goed is dat een man geen gemeenschap met een vrouw heeft. 2 Maar om ontucht te vermijden moet iedere man zijn eigen vrouw hebben en iedere vrouw haar eigen man. 3 En een man moet zijn vrouw geven wat haar toekomt, evenals een vrouw haar man. 4 Een vrouw heeft niet zelf de zeggenschap over haar lichaam, maar haar man; en ook een man heeft niet zelf de zeggenschap over zijn lichaam, maar zijn vrouw. 5 Weiger elkaar de gemeenschap niet, of het moest zijn dat u er wederzijds mee instemt u enige tijd aan het gebed te wijden. Kom daarna echter weer samen; anders zal Satan uw gebrek aan zelfbeheersing gebruiken om u te verleiden. 6 Ik zeg u dit niet om u iets op te leggen, maar om u tegemoet te komen. 7 Ik zou liever zien dat alle mensen waren zoals ik, maar iedereen heeft van God zijn eigen gave gekregen, de een deze, de ander die.

8 Wat de weduwen en weduwnaars betreft, zeg ik dat het goed voor hen zou zijn alleen te blijven, zoals ik. 9 Maar wanneer ze dat niet kunnen opbrengen, moeten ze trouwen, want het is beter te trouwen dan te branden van begeerte.

10 Degenen die getrouwd zijn geef ik, nee, niet ik – de Heer geeft hun het volgende gebod: een vrouw mag niet scheiden van haar man 11 (is ze al gescheiden, dan moet ze dat blijven of zich met haar man verzoenen), en een man mag zijn vrouw niet wegsturen.

12 Verder geef ik zelf nog – niet de Heer – het volgende voorschrift: wanneer een broeder een ongelovige vrouw heeft die bij hem wil blijven, mag hij niet van haar scheiden. 13 Dit geldt ook voor een zuster: wanneer ze een ongelovige man heeft die bij haar wil blijven, mag ze niet van hem scheiden. 14 Want de ongelovige man behoort dankzij zijn vrouw God toe en de ongelovige vrouw dankzij haar man eveneens. Zou dat niet zo zijn, dan zouden uw kinderen onrein zijn. Maar nu zijn ze geheiligd. 15 Maar als de ongelovige partij wil scheiden, moet dat maar gebeuren; in dat geval is de broeder of zuster niet gebonden. Bedenk echter dat u*

(7:15-16) *Bedenk echter dat u [...] u kunt uw vrouw toch redden?* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘Bedenk dat u door God geroepen bent om in vrede te leven. Hoe zou u kunnen weten dat u uw man kunt redden? En hoe weet u dat u uw vrouw kunt redden?’

door God geroepen bent om in vrede te leven. 16 Wie weet, u zou uw man toch kunnen redden? En wie weet, u kunt uw vrouw toch redden?

17 In het algemeen: laat ieder in de positie blijven die de Heer hem heeft gegeven, blijven wat hij was toen God hem riep. Dat schrijf ik voor aan alle gemeenten. 18 Iemand die besneden was toen God hem riep, moet het niet ongedaan laten maken. Iemand die onbesneden was toen God hem riep, moet zich niet laten besnijden. 19 Het is volkomen onbelangrijk of men wel of niet besneden is, belangrijk is dat men de geboden van God in acht neemt. 20 Laat ieder blijven wat hij was toen hij geroepen werd. 21 Wanneer u als slaaf geroepen bent, moet u dat niets kunnen schelen (hoewel u de kans om vrij te worden zeker moet benutten). 22 Want een slaaf die door de Heer geroepen is, is een vrijgelatene van de Heer, zoals degene die als vrij man geroepen is een slaaf van Christus is. 23 U bent gekocht en betaald, dus wees geen slaven van mensen. 24 Laat, broeders en zusters, ieder voor God blijven wat hij was toen hij geroepen werd.

25 Voor de ongehuwden heb ik geen voorschrift van de Heer, dus ik geef mijn eigen mening, als iemand die door de barmhartigheid van de Heer betrouwbaar is. 26 Ik meen dat het vanwege de huidige beproevingen voor een mens goed is te blijven wat hij is. 27 Hebt u een vrouw beloofd met haar te trouwen, verbreek die belofte dan niet; bent u niet gebonden aan een vrouw, zoek er dan ook geen. 28 Het is weliswaar niet zo dat u door te trouwen zondigt, en ook wanneer een meisje trouwt zondigt ze niet, maar het huwelijk wordt een zware belasting die ik u graag zou besparen.

29 Wat ik bedoel, broeders en zusters, is dat er maar weinig tijd rest. Laat daarom ieder die een vrouw heeft zo leven dat het hem niet in beslag neemt, 30 ieder die verdriet heeft zo dat hij er niet door wordt beheerst, ieder die vreugde voelt zo dat hij er niet in opgaat, ieder die bezit verwerft alsof het niet zijn eigendom is, 31 ieder die in deze wereld leeft alsof ze voor hem niet meer van belang is. Want de wereld die wij kennen gaat ten onder. 32 Ik zou willen dat u geen zorgen hebt. Een ongetrouwde man draagt zorg voor de zaak van de Heer en wil de Heer behagen. 33 Een getrouwde man draagt zorg voor aardse zaken en wil zijn vrouw behagen, 34 dus zijn aandacht is verdeeld. Een ongetrouwde vrouw en een meisje dat nog niet getrouwd is, dragen zorg voor de zaak van de Heer, en wel zo dat ze God met heel hun lichaam en geest zijn toegewijd. Maar een getrouwde vrouw draagt zorg voor aardse zaken en wil haar man behagen. 35 Ik zeg dit in uw eigen belang, niet om u aan banden te leggen, maar om u tot onberispelijk gedrag en onverminderde toewijding aan de Heer te brengen.

36 Maar wanneer iemand bang is zich tegenover zijn toekomstige vrouw te misdragen, omdat zijn verlangen naar haar te groot wordt, laat hij dan gevolg geven aan zijn wens met haar te trouwen. Dat dient dan te gebeuren. Het is geen zonde. 37 Iemand echter die uit overtuiging, dus zonder dwang en uit vrije wil, voor zichzelf besloten heeft niet met haar te trouwen, handelt uitstekend. 38 Dus iemand die met haar trouwt handelt goed, maar iemand die niet met haar trouwt handelt beter.

39 Een vrouw is gebonden aan haar man zolang hij leeft, maar wanneer hij is gestorven, is ze vrij om te trouwen met wie ze wil, mits het een huwelijk is in verbondenheid met de Heer. **40** Maar ze is gelukkiger wanneer ze ongetrouwd blijft. Dat is althans mijn mening, en ik meen dat ook ik de Geest van God bezit.

Heidens offervlees

8

1 Dan nu over heidens offervlees. Zeker, het is waar dat wij allen kennis bezitten. Maar kennis maakt verwaand; alleen de liefde bouwt op. **2** Wanneer iemand zich inbeeldt dat hij kennis bezit, is het toch nog niet de ware kennis. **3** Maar wanneer iemand God liefheeft, is hij door God gekend. **4** Wat nu het eten van offervlees betreft: wij weten dat er in de hele wereld niet één afgod echt bestaat en dat er maar één God is. **5** Ook al zijn er zogenaamde goden in de hemel of op aarde – en zo zijn er immers heel wat goden en heren –, **6** wij weten: er is één God, de Vader, uit wie alles is ontstaan en voor wie wij zijn bestemd, en één Heer, Jezus Christus, door wie alles bestaat en door wie wij leven. **7** Maar niet iedereen bezit deze kennis. Sommigen van u zijn zo aan hun afgod gewend dat ze het offervlees nog altijd als een offer aan die afgod zien. Hierdoor wordt hun geweten, dat zwak is, bezwaard. **8** Nu zal ons voedsel ons niet bij God brengen: eten wij niet, dan zal ons dat niet tot nadeel strekken; eten wij wel, dan zal ons dat niet tot voordeel strekken. **9** Maar let erop dat de vrijheid die u hebt geen struikelblok wordt voor de zwakken onder u. **10** Wanneer namelijk iemand met een zwak geweten ziet dat u, met uw kennis, in een afgodentempel deelneemt aan een maaltijd, wordt hij er dan niet toe verleid dat offervlees te eten? **11** Zo gaat de zwakke door uw kennis verloren, een broeder of zuster voor wie Christus gestorven is. **12** Op die manier zondigt u tegen hen, en door hun zwakke geweten te ondermijnen zondigt u tegen Christus. **13** Als ik dus door vlees te eten mijn broeder of zuster ten val breng, wil ik het nooit ofte nimmer meer eten; dan breng ik hen niet ten val.

De vrijheid van de apostelen

9

1 Ik zou zelf niet vrij zijn? Ik zou geen apostel zijn? Maar heb ik dan niet Jezus, onze Heer, gezien? Bent u niet het werk dat ik dankzij de Heer tot stand heb gebracht? **2** Ook al erkennen anderen mij niet als apostel, u zou het wel moeten doen, want u bent door uw geloof in de Heer het waarmerk van mijn apostelschap.

3 Ziehier mijn verdediging tegen wie zich een oordeel over mijn apostelschap aanmatigen. **4** Hebben wij geen recht op eten en drinken? **5** Zouden wij niet het recht hebben een gelovige echtgenote op onze reizen mee te nemen, zoals de andere apostelen, de broers van de Heer en Kefas? **6** Of zouden nu uitgerekend Barnabas en ik in ons eigen levensonderhoud moeten voorzien? **7** Wie gaat er nu op eigen kosten in krijgsdienst? Wie plant er een wijngaard en eet niet van de vruchten? Of wie hoedt er een kudde en drinkt niet van de melk? **8** Dit is niet alleen een algemene waarheid, het staat ook in de wet, **9** want in de wet van Mozes staat: ‘U mag een dorsend rund niet muilbanden.’ Maar bekommert God zich dan om runderen? **10** Of zegt hij dit om ons? Om ons natuurlijk, want het is ook om ons dat er staat: ‘Een ploeger en een dorser werken beiden in de hoop op een aandeel in de oogst.’ **11** Als wij geestelijke zaken onder u hebben gezaaid, is het dan te veel gevraagd dat we materiële zaken van u oogsten? **12** Als anderen hierop al aanspraak kunnen maken, kunnen wij het dan niet des te meer? We hebben echter geen gebruik gemaakt van onze rechten; integendeel, we verdragen alles, omdat we de verkondiging van het evangelie van Christus niets in de weg willen leggen. **13** U weet toch dat wie in de tempel dienst doen daarvan leven, en dat wie aan het altaar dienen een deel van het offervlees krijgen? **14** Voor hen die het evangelie bekendmaken geldt hetzelfde: de Heer heeft bepaald dat zij door te verkondigen in hun levensonderhoud mogen voorzien.

15 Maar ik heb van geen van deze rechten ooit gebruik gemaakt, en dat schrijf ik niet om ze nu bij u op te eisen. Ik zou liever sterven. Geen mens zal me deze roem ontnemen. **16** Dat ik verkondig is niet iets om me op te laten voorstaan. Ik kan niet anders, en het zou me slecht vergaan als ik het niet zou doen. **17** Als ik het uit eigen beweging zou doen, zou ik recht op betaling hebben. Maar ik doe het niet uit vrije wil; deze opdracht is mij toevertrouwd. **18** Wat is nu mijn loon? Dat ik het evangelie verkondig zonder er iets voor terug te vragen en dus geen gebruik maak van de rechten die de verkondiging mij geeft. **19** Vrij als ik ben ten opzichte van iedereen, ben ik de slaaf van iedereen geworden om zo veel mogelijk mensen te winnen. **20** Voor de Joden ben ik als een Jood geworden om hen te winnen. Ikzelf sta niet onder de Joodse wet, maar toch heb ik me eraan onderworpen om hen die er wel onder staan te winnen. **21** En voor hen die niet onder de Joodse wet staan, ben ik als iemand geworden die de wet niet heeft, om hen te winnen. Dit betekent niet dat ik de wet van God heb losgelaten, maar dat ik mij heb onderworpen aan de wet van Christus. **22** Voor de zwakken ben ik zwak geworden om hen te winnen. Ik ben voor iedereen wel iets geworden, om in elke situatie althans enkelen te redden. **23** Ik doe alles voor het evangelie om ook zelf aan de beloften ervan deel te krijgen.

24 Weet u niet dat van de atleten die in het stadion een wedloop houden er maar één de prijs kan winnen? Ren als de atleet die wint. **25** Iedereen die aan een wedstrijd deelneemt beheerst zich in alles; atleten doen het voor een vergankelijk erekrans, wij echter voor een onvergankelijke. **26** Daarom ren ik niet als iemand die geen doel

heeft, vecht ik niet als een vuistvechter die in de lucht slaat. **27** Ik hard mezelf en oefen me in zelfbeheersing, want ik wil niet aan anderen de spelregels opleggen om uiteindelijk zelf te worden gediskwalificeerd.

Israël als voorbeeld

10

1 Broeders en zusters, ik wil graag dat u weet dat onze voorouders allemaal door de wolk werden beschermd en allemaal door de zee trokken, **2** dat ze zich allemaal in de naam van Mozes lieten dopen in de wolk en in de zee. **3** En ze aten allemaal hetzelfde geestelijke voedsel **4** en dronken allemaal dezelfde geestelijke drank. Ze dronken uit de geestelijke rots die hen volgde – en die rots was Christus. **5** Toch wees God de meesten van hen af, want hij liet hen bezwijken in de woestijn.

6 Dit alles strekt ons tot voorbeeld: wij moeten niet uit zijn op het kwade, zoals zij. **7** Dien geen afgoden, zoals een deel van hen, over wie geschreven staat: ‘Het volk ging zitten om te eten en te drinken en het stond op om te dansen.’ **8** Laten we geen ontucht plegen, zoals een aantal van hen, want daardoor stierven er op één dag drieëntwintigduizend. **9** En laten we Christus niet tarten, zoals anderen deden, want daardoor werden ze door slangen doodgebeten. **10** En kom niet in opstand, zoals weer anderen deden, want daardoor werden ze door de doodsengel vernietigd. **11** Wat hun overkomen is, moet ons tot voorbeeld strekken; het is geschreven om ons, voor wie de tijd ten einde loopt, te waarschuwen. **12** Laat daarom iedereen die denkt dat hij stevig overeind staat oppassen dat hij niet valt. **13** U hebt geen beproevingen te doorstaan die niet voor mensen te dragen zijn. God is trouw en zal niet toestaan dat u boven uw krachten wordt beproefd: hij geeft u mét de beproeving ook de uitweg, zodat u haar kunt doorstaan.

14 Om deze reden moet u, geliefde broeders en zusters, u verre houden van afgodendienst. **15** Ik spreek tot verstandige mensen, dus u kunt wat ik nu zeg naar waarde schatten. **16** Maakt de beker waarvoor wij God loven en danken ons niet één met het bloed van Christus? Maakt het brood dat wij breken ons niet één met het lichaam van Christus? **17** Omdat het één brood is zijn wij, hoewel met velen, één lichaam, want wij hebben allen deel aan dat ene brood. **18** Kijkt u eens naar het volk van Israël. Hebben tempeldienaars die van de offers eten niet eveneens deel aan hetgeen geofferd wordt? **19** Wat wil ik met dit alles zeggen? Dat offerveles een bijzondere betekenis heeft? Of dat afgoden echt bestaan? **20** Dat niet, maar wel dat heidenen aan demonen offeren en niet aan God, en ik wil niet dat u één wordt met demonen. **21** U kunt niet drinken uit de beker van de Heer en ook uit die van demonen, u kunt niet deelnemen aan de maaltijd van de Heer en ook aan die van demonen. **22** Of willen we de Heer tergen? Zijn we soms sterker dan hij?

Het juiste gebruik van de vrijheid

23 U zegt: ‘Alles is toegestaan.’ Zeker, maar niet alles is goed. Alles is toegestaan, maar niet alles is opbouwend. **24** Wees niet op uzelf gericht, maar op de ander. **25** U mag alles eten wat er in de vleeshal wordt verkocht; u hoeft niet omwille van uw geweten na te gaan waar het vandaan komt. **26** Immers: ‘Van de Heer is de aarde en haar rijkdom.’ **27** Wanneer een ongelovige u uitnodigt om bij hem te komen eten en u neemt zijn uitnodiging aan, kunt u rustig alles eten wat u aangeboden wordt. Het is niet nodig dat u omwille van uw geweten vraagt waar het vandaan komt. **28** Maar wanneer iemand u erop wijst dat u vlees van offerdieren eet, laat het dan omwille van hem staan. Houd rekening met het geweten. **29** Ik bedoel nu niet uw eigen geweten, maar dat van die ander. Mijn vrijheid wordt door zijn geweten toch niet aangetast? **30** Er is toch niemand die kwaad van mij kan spreken om wat ik eet, als ik God maar voor mijn eten dank? **31** Dus of u nu eet of drinkt of iets anders doet, doe alles ter ere van God. **32** Geef geen aanstoot aan de Joden, aan andere volken of aan Gods gemeente. **33** Ikzelf doe dat ook niet. Ik wil iedereen ter wille zijn, in welk opzicht dan ook; ik zoek niet mijn eigen voordeel, maar dat van alle anderen, opdat ze worden gered.

11

1 Dus volg mij na, zoals ik Christus navolg.

De hoofdbedekking van de vrouw

2 Ik prijs het in u dat u mij bij alles als voorbeeld neemt en u aan de voorschriften houdt die ik u gegeven heb. **3** Ik moet u echter nog het volgende zeggen.

Christus is het hoofd van de man, de man het hoofd van de vrouw en God het hoofd van Christus. **4** Iedere man die met bedekt hoofd bidt of profeteert, maakt zijn hoofd te schande. **5** Maar een vrouw maakt haar hoofd te schande wanneer ze met onbedekt hoofd bidt of profeteert, want ze is in dat geval precies hetzelfde als een kaalgeschoren vrouw. **6** Een vrouw die haar hoofd niet bedekt, kan zich maar beter laten kaalknippen. Wanneer ze dat een schande vindt, moet ze haar hoofd bedekken.

7 Een man mag zijn hoofd niet bedekken omdat hij Gods beeld en luister is. De vrouw is echter de luister van de man. **8** (De man is immers niet uit de vrouw voortgekomen, maar de vrouw uit de man; **9** en de man is niet omwille van de vrouw geschapen, maar de vrouw omwille van de man.) **10** Daarom, en omwille van de engelen, moet een vrouw zeggenschap over haar hoofd hebben. **11** Echter, in hun verbondenheid met de Heer is de vrouw niets zonder de man, en ook de man niets zonder de vrouw. **12** Want zoals de vrouw uit de man is voortgekomen,

zo bestaat de man door de vrouw – en alles is ontstaan uit God. **13** Oordeelt u daarom zelf. Is het gepast dat een vrouw met onbedekt hoofd tot God bidt? **14** Leert de natuur zelf u niet dat lang haar een man te schande maakt, **15** terwijl het een vrouw tot eer strekt? Het haar van de vrouw is haar gegeven om een hoofdbedekking te dragen.

16 Iemand die meent zo eigenzinnig te moeten zijn af te wijken van wat ik zeg, dient te bedenken dat wij noch de gemeenten van God een ander gebruik kennen.

De viering van de maaltijd van de Heer

17 Nu ik u toch aanwijzingen geef: ik kan u niet prijzen om uw samenkomsten. Die doen meer kwaad dan goed.

18 Om te beginnen: ik hoor dat u bij uw samenkomsten in de gemeente partijen vormt. Tot op zekere hoogte geloof ik dat ook. **19** Het is onvermijdelijk dat er partijvorming onder u is, zodat duidelijk wordt wie van u betrouwbaar is. **20** Alleen, u komt niet samen om de maaltijd van de Heer te vieren. **21** Van wat u hebt meegebracht eet u alleen zelf, zodat de een honger heeft en de ander dronken is. **22** Hebt u soms geen eigen huis waar u kunt eten en drinken? Of veracht u de gemeente van God en wilt u de armen onder u vernederen? Wat moet ik hierover zeggen? Moet ik u soms prijzen? Dat doe ik in geen geval.

23 Want wat ik heb ontvangen en aan u heb doorgegeven, gaat terug op de Heer zelf. In de nacht waarin de Heer Jezus werd uitgeleverd nam hij een brood, **24** sprak het dankgebed uit, brak het brood en zei: ‘Dit is mijn lichaam voor jullie.’

(11:24) *Dit is mijn lichaam voor jullie* – Andere handschriften lezen: ‘Neem, eet, dit is mijn lichaam dat voor jullie gebroken wordt’.

Doe dit, telkens opnieuw, om mij te gedenken.’ **25** Zo nam hij na de maaltijd ook de beker, en hij zei: ‘Deze beker is het nieuwe verbond dat door mijn bloed gesloten wordt. Doe dit, telkens als jullie hieruit drinken, om mij te gedenken.’ **26** Dus altijd wanneer u dit brood eet en uit de beker drinkt, verkondigt u de dood van de Heer, totdat hij komt.

27 Daarom maakt iemand die op onwaardige wijze van het brood eet en uit de beker van de Heer drinkt, zich schuldig tegenover het lichaam en het bloed van de Heer. **28** Laat daarom iedereen zichzelf eerst toetsen voordat hij van het brood eet en uit de beker drinkt, **29** want wie eet en drinkt maar niet beseft dat het om het lichaam van de Heer gaat, roept zijn veroordeling af over zichzelf. **30** Daarom zijn er onder u veel zwakke en zieke mensen en zijn er al velen onder u gestorven. **31** Als we onszelf zouden toetsen, zouden we niet worden veroordeeld. **32** Maar nu velde de Heer zijn oordeel over ons en wijst hij ons terecht, opdat we niet samen met de wereld zullen worden veroordeeld. **33** Daarom, broeders en zusters, wees gastvrij voor elkaar wanneer u samenkomt voor de maaltijd. **34** Wie honger heeft kan beter thuis eten. Dan leiden uw samenkomsten tenminste niet tot uw veroordeling.

De overige zaken zal ik regelen wanneer ik kom.

Vele gaven, één Geest

12

1 Broeders en zusters, over de gaven van de Geest wil ik u het volgende zeggen.

2 Zoals u weet was u in de tijd dat u nog heidenen was volledig in de ban van goden die taal noch teken geven. **3** Daarom zeg ik u nadrukkelijk: niemand kan ooit door toedoen van de Geest van God zeggen: ‘Vervloekt is Jezus,’ en niemand kan ooit zeggen: ‘Jezus is de Heer,’ behalve door toedoen van de heilige Geest.

4 Er zijn verschillende gaven, maar er is één Geest; **5** er zijn verschillende dienende taken, maar er is één Heer; **6** er zijn verschillende uitingen van bijzondere kracht, maar het is één God die ze allemaal en bij iedereen teweegbrengt. **7** In iedereen is de Geest zichtbaar aan het werk, ten bate van de gemeente. **8** Aan de een wordt door de Geest het verkondigen van wijsheid geschonken, aan de ander door diezelfde Geest het overdragen van kennis; **9** de een ontvangt van de Geest een groot geloof, de ander de gave om te genezen. **10** En weer anderen de kracht om wonderen te verrichten, om te profeteren, om te onderscheiden wat wel en wat niet van de Geest afkomstig is, om in klanktaal te spreken of om uit te leggen wat daar de betekenis van is. **11** Al deze gaven worden geschonken door een en dezelfde Geest, die ze aan iedereen afzonderlijk toebedeelt zoals hij wil.

12 Een lichaam is een eenheid die uit vele delen bestaat; ondanks hun veelheid vormen al die delen samen één lichaam. Zo is het ook met het lichaam van Christus. **13** Wij zijn allen gedoopt in één Geest en zijn daardoor één lichaam geworden, wij zijn allen van één Geest doordrenkt, of we nu uit het Joodse volk of uit een ander volk afkomstig zijn, of we nu slaven of vrije mensen zijn. **14** Immers, een lichaam bestaat niet uit één deel, maar uit vele. **15** Als de voet zou zeggen: ‘Ik ben geen hand, dus ik hoor niet bij het lichaam,’ hoort hij er dan werkelijk niet bij? **16** En als het oor zou zeggen: ‘Ik ben geen oog, dus ik hoor niet bij het lichaam,’ hoort het er dan werkelijk niet bij? **17** Als het hele lichaam oog zou zijn, waarmee zou het dan kunnen horen? Als het hele lichaam oor zou zijn, waarmee zou het dan kunnen ruiken? **18** God heeft nu eenmaal alle lichaamsdelen hun eigen plaats gegeven, precies zoals hij dat wilde. **19** Als ze met elkaar slechts één lichaamsdeel zouden vormen, zou dat dan een lichaam zijn? **20** Het is juist zo dat er een groot aantal delen is en dat die met elkaar één lichaam vormen. **21** Het oog kan niet tegen de hand zeggen: ‘Ik heb je niet nodig,’ en het hoofd kan dat evenmin tegen de voeten zeggen. **22** Integendeel, juist die delen van het lichaam die het zwakst lijken zijn het meest noodzakelijk. **23** De delen van ons lichaam waarvoor we ons schamen en die we liever bedekken, behandelen we zorgvuldiger

en met meer respect **24** dan die waarvoor we ons niet schamen. Die hebben dat niet nodig. God heeft ons lichaam zo samengesteld dat de delen die het nodig hebben ook zorgvuldiger behandeld worden, **25** zodat het lichaam niet zijn samenhang verliest, maar alle delen elkaar met dezelfde zorg omringen. **26** Wanneer één lichaamsdeel pijn lijdt, lijden alle andere mee; wanneer één lichaamsdeel met respect behandeld wordt, delen alle andere in die vreugde. **27** Welnu, u bent het lichaam van Christus en ieder van u maakt daar deel van uit. **28** God heeft in de gemeente aan allerlei mensen een plaats gegeven: ten eerste aan apostelen, ten tweede aan profeten en ten derde aan leraren. Dan is er het vermogen om wonderen te verrichten, de gave om te genezen en het vermogen om bijstand te verlenen, leiding te geven of in klanktaal te spreken. **29** Is iedereen soms een apostel? Of een profeet? Is iedereen een leraar? Kan iedereen wonderen verrichten? **30** Of kan iedereen genezen? Kan iedereen in klanktaal spreken en kan iedereen die uitleggen?

31 Richt u op de hoogste gaven. Maar eerst wijs ik u een weg die nog voortreffelijker is.

De liefde

13

1 Al sprak ik de talen van alle mensen en die van de engelen – had ik de liefde niet, ik zou niet meer zijn dan een dreunende gong of een schelle cimbaal. **2** Al had ik de gave om te profeteren en doorgrondde ik alle geheimen, al bezat ik alle kennis en had ik het geloof dat bergen kan verplaatsen – had ik de liefde niet, ik zou niets zijn. **3** Al verkocht ik mijn bezittingen omdat ik voedsel aan de armen wilde geven, al gaf ik mijn lichaam prijs en kon ik daar trots op zijn – had ik de liefde niet, het zou mij niet baten.

4 De liefde is geduldig en vol goedheid. De liefde kent geen afgunst, geen ijdel vertoon en geen zelfgenoegzaamheid. **5** Ze is niet grof en niet zelfzuchtig, ze laat zich niet boos maken en rekent het kwaad niet aan, **6** ze verheugt zich niet over het onrecht maar vindt vreugde in de waarheid. **7** Alles verdraagt ze, alles gelooft ze, alles hoopt ze, in alles volhardt ze.

8 De liefde zal nooit vergaan. Profetieën zullen verdwijnen, klanktaal zal verstommen, kennis verloren gaan – **9** want ons kennen schiet tekort en ons profeteren is beperkt. **10** Wanneer het volmaakte komt zal wat beperkt is verdwijnen. **11** Toen ik nog een kind was sprak ik als een kind, dacht ik als een kind, redeneerde ik als een kind. Nu ik volwassen ben heb ik al het kinderlijke achter me gelaten. **12** Nu kijken we nog in een wazige spiegel, maar straks staan we oog in oog. Nu is mijn kennen nog beperkt, maar straks zal ik volledig kennen, zoals ik zelf gekend ben. **13** Ons resten geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de grootste daarvan is de liefde.

Profetie en klanktaal

14

1 Jaag de liefde na en streef naar de gaven van de Geest, vooral naar die van de profetie. **2** Iemand die in klanktaal spreekt, spreekt niet tot mensen maar alleen tot God. Niemand kan hem verstaan, want door toedoen van de Geest spreekt hij onbegrijpelijke taal. **3** Maar iemand die profeteert spreekt tot mensen, en wat hij zegt is opbouwend, troostend en bemoedigend. **4** Iemand die in klanktaal spreekt is daar alleen zelf bij gebaat; iemand die profeteert doet dat ten bate van de gemeente. **5** Ik zou willen dat u allen in klanktaal kon spreken, maar ik wil nog liever dat u profeteert. Iemand die profeteert is nuttiger dan iemand die in klanktaal spreekt, tenzij hij uitlegt wat hij zegt, zodat de gemeente er baat bij heeft.

6 Broeders en zusters, welk nut zou ik voor u hebben als ik bij u in klanktaal zou spreken zonder u tegelijk iets te openbaren, zonder kennis door te geven of iets te profeteren, of zonder u te onderwijzen? **7** Het is als met een instrument, bijvoorbeeld een fluit of citer. Als er geen verschil tussen de tonen is, hoe kan men dan horen welke melodie er wordt gespeeld? **8** En als een trompet een onduidelijk signaal geeft, wie maakt zich dan gereed voor de strijd? **9** Voor u geldt hetzelfde: hoe moet men u begrijpen als u in onverstanebare klanken spreekt? Uw woorden verdwijnen in het niets. **10** Er zijn ik weet niet hoeveel talen in de wereld en ze hebben allemaal betekenis. **11** Als ik de taal van iemand die tot mij spreekt niet ken, blijven we vreemdelingen voor elkaar. **12** Dit geldt ook voor u: als u zo graag geestelijke gaven bezit, moet u ernaar streven uit te blinken in de opbouw van de gemeente.

13 Daarom moet iemand die in klanktaal spreekt bidden om de gave die te kunnen uitleggen. **14** Wanneer ik namelijk in klanktaal bid, bid ik weliswaar met mijn geest, maar doe ik niets nuttigs met mijn verstand. **15** Dus wat moet ik doen? Ik moet bidden met mijn geest, maar ook met mijn verstand; ik moet zingen met mijn geest, maar ook met mijn verstand. **16** Als u God alleen maar dankzegt met uw geest, hoe zou dan iemand die net als een buitenstaander uw klanktaal niet verstaat, uw woorden met ‘amen’ kunnen bevestigen? Hij begrijpt niet wat u zegt. **17** Het is natuurlijk goed dat u God dankzegt, maar op die manier is een ander er niet bij gebaat. **18** Ik dank God dat ik meer dan u allen de gave heb in klanktaal te spreken; **19** maar om in de gemeente anderen te onderwijzen, gebruik ik liever een paar begrijpelijke woorden dan ontelbaar veel in klanktaal.

20 Broeders en zusters, wees in uw denken niet als kinderen. Wees kinderen in het kwaad, maar wees in uw denken volwassen. **21** Er staat in de wet: ‘Ik zal tot dit volk spreken door mensen die vreemde talen spreken, door de mond van vreemdelingen, en zelfs dan zullen ze niet naar mij luisteren – zegt de Heer.’ **22** Klanktaal is dus

een teken dat niet bestemd is voor gelovigen maar voor ongelovigen, en profeteren is niet voor ongelovigen maar voor gelovigen. **23** Wanneer namelijk de hele gemeente samenkomt en iedereen zich in klanktaal uit, zullen ongelovige buitenstaanders die de samenkomst bezoeken dan niet zeggen dat u krankzinnig bent? **24** Maar profeteert iedereen, dan zal een ongelovige buitenstaander door iedereen worden beoordeeld en terechtgewezen. **25** Alles wat hem heimelijk beweegt zal aan het licht komen en dan zal hij zich ter aarde werpen, God aanbidden en belijden: ‘Werkelijk, God is in uw midden.’

26 Broeders en zusters, wat betekent dit voor uw samenkomsten? Wanneer u samenkomt draagt iedereen wel iets bij: een lied, een onderwijzing, een openbaring, een uiting in klanktaal of de uitleg daarvan. Laat alles tot opbouw van de gemeente zijn. **27** Er mogen twee, hoogstens drie van u in klanktaal spreken, ieder op zijn beurt en bovendien met iemand die de uitleg geeft. **28** Is er niemand die dit kan, dan moeten ze zwijgen en alleen voor zichzelf tot God spreken. **29** Laat van hen die profeteren er telkens twee of drie spreken; daarna moeten de anderen het beoordelen. **30** Wanneer aan iemand die nog op zijn plaats zit iets geopenbaard wordt, moet degene die op dat moment spreekt verder zwijgen. **31** U kunt ieder op uw beurt profeteren, zodat ieder van u kan worden onderwezen en bemoedigd. **32** En wie profeteert heeft macht over zijn geest, **33** want God is niet een God van wanorde maar van vrede. Zo is het in alle gemeenten van de heiligen.

34 Vrouwen moeten gedurende uw samenkomsten zwijgen. Ze mogen niet spreken, maar moeten ondergeschikt blijven, zoals ook in de wet staat. **35** Als ze iets willen leren, moeten ze het thuis aan hun man vragen, want het is een schande voor een vrouw als ze tijdens een samenkomst spreekt.

36 Heeft het woord van God zich soms verspreid vanuit uw gemeente? Of heeft het enkel u bereikt? **37** Wie van u denkt te kunnen profeteren of in het bezit van de Geest te zijn, dient te erkennen dat wat ik u schrijf een bevel van de Heer is. **38** Doet hij dat niet, dan wordt hij zelf niet erkend. **39** Kortom, broeders en zusters, streef ernaar te profeteren en verhinder niet dat er in klanktaal gesproken wordt. **40** Alles moet op gepaste wijze en in goede orde gebeuren.

De opstanding van de doden

15

1 Broeders en zusters, ik herinner u aan het evangelie dat ik u verkondigd heb, dat u ook hebt aangenomen, dat uw fundament is **2** en uw redding, als u tenminste vasthoudt aan de boodschap die ik u verkondigd heb. Anders bent u tevergeefs tot geloof gekomen. **3** Het belangrijkste dat ik u heb doorgegeven, heb ik op mijn beurt ook weer ontvangen: dat Christus voor onze zonden is gestorven, zoals in de Schriften staat, **4** dat hij is begraven en op de derde dag is opgewekt, zoals in de Schriften staat, **5** en dat hij is verschenen aan Kefas en vervolgens aan de twaalf leerlingen. **6** Daarna is hij verschenen aan meer dan vijfhonderd broeders en zusters tegelijk, van wie er enkelen gestorven zijn, maar de meesten nu nog leven. **7** Vervolgens is hij aan Jakobus verschenen en daarna aan alle apostelen. **8** Pas op het laatst is hij ook aan mij verschenen, aan het misbaksel dat ik was. **9** Want ik ben de minste van de apostelen, ik ben de naam apostel niet waard omdat ik Gods gemeente heb vervolgd. **10** Alleen dankzij zijn genade ben ik wat ik ben. En zijn genade is bij mij niet zonder uitwerking gebleven. Integendeel, ik heb harder gezwoegd dan alle andere apostelen, niet op eigen kracht maar dankzij Gods genade. **11** Hoe dan ook, of zij het nu zijn of ik, wij verkondigen allemaal dezelfde boodschap, en door die boodschap bent u tot geloof gekomen.

12 Maar wanneer nu over Christus wordt verkondigd dat hij uit de dood is opgewekt, hoe kunnen sommigen van u dan zeggen dat de doden niet zullen opstaan? **13** Als de doden niet opstaan, is ook Christus niet opgewekt; **14** en als Christus niet is opgewekt, is onze verkondiging zonder inhoud en uw geloof zinloos. **15** Dan blijkt dat wij als getuigen van God over hem hebben gelogen, omdat we verklaard hebben dat hij Christus heeft opgewekt – want als er geen doden worden opgewekt, dan kan hij dat niet hebben gedaan. **16** Wanneer de doden niet worden opgewekt, is ook Christus niet opgewekt. **17** Maar als Christus niet is opgewekt, is uw geloof nutteloos, bent u nog een gevangene van uw zonden **18** en worden de doden die Christus toebehoren niet gered. **19** Als wij alleen voor dit leven op Christus hopen, zijn wij de beklagenswaardigste mensen die er zijn.

20 Maar Christus is werkelijk uit de dood opgewekt, als de eerste van de gestorvenen. **21** Zoals de dood er is gekomen door een mens, zo is ook de opstanding uit de dood er gekomen door een mens. **22** Zoals wij door Adam allen sterven, zo zullen wij door Christus allen levend worden gemaakt. **23** Maar ieder op de voor hem bepaalde tijd: Christus als eerste en daarna, wanneer hij komt, zij die hem toebehoren. **24** En dan komt het einde en draagt hij het koningschap over aan God, de Vader, nadat hij alle heerschappij en elke macht en kracht vernietigd heeft. **25** Want hij moet koning zijn totdat ‘God alle vijanden aan zijn voeten heeft gelegd’. **26** De laatste vijand die vernietigd wordt is de dood, **27** want er staat: ‘Hij heeft alles aan zijn voeten gelegd.’ Wanneer er ‘alles’ staat, is dat natuurlijk uitgezonderd degene die alles aan hem onderwerpt. **28** En op het moment dat alles aan hem onderworpen is, zal de Zoon zichzelf onderwerpen aan hem die alles aan hem onderworpen heeft, opdat God over alles en allen zal regeren.

29 Wat denken zij die zich voor de doden laten dopen te bereiken? Als de doden toch niet worden opgewekt, waarom zouden zij zich dan voor hen laten dopen? **30** En waarom zouden wij ons voortdurend aan gevaren blootstellen? **31** Elke dag sterf ik opnieuw, broeders en zusters, zo waar als ik dankzij Christus Jezus, onze Heer,

trots op u kan zijn. **32** In Efeze heb ik op leven en dood gevochten; wat zou ik daarmee hebben bereikt als ik geen hoop had? Wanneer de doden toch niet worden opgewekt, kunnen we maar beter zeggen: ‘Laten we eten en drinken, want morgen sterven we.’ **33** Maar vergis u niet: slecht gezelschap bederft goede zeden. **34** Kom tot bezinning, zoals het u betaamt, en zondig niet langer. Sommigen van u hebben geen enkele kennis van God. U moest u schamen.

35 Nu zou iemand kunnen vragen: ‘Maar hoe worden de doden opgewekt? Hoe zou hun lichaam eruit moeten zien?’ **36** Dwaas die u bent! Als u iets zaait, moet dat eerst sterven voordat het tot leven kan komen. **37** En wat u zaait heeft nog niet de vorm die het later krijgt; het is nog maar een naakte korrel, een graankorrel misschien of iets anders. **38** God geeft daaraan de vorm die hij heeft vastgesteld, en hij geeft elke zaadkorrel zijn eigen vorm. **39** Elk aards lichaam is anders; het lichaam van een mens is enig in zijn soort, dat van een dier eveneens, dat van een vogel ook, en ook dat van een vis. **40** Er zijn lichamen aan de hemel en lichamen op aarde, maar de schittering van een hemellichaam is anders dan die van een aards lichaam. **41** De zon heeft een andere schittering dan de maan, de maan weer een andere dan de sterren, en de sterren onderling verschillen ook in schittering. **42** Zo zal het ook zijn wanneer de doden opstaan. Wat in vergankelijke vorm wordt gezaaid, wordt in onvergankelijke vorm opgewekt, **43** wat onaanzienlijk en zwak is wanneer het wordt gezaaid, wordt met schittering en kracht opgewekt. **44** Er wordt een aards lichaam gezaaid, maar een geestelijk lichaam opgewekt. Wanneer er een aards lichaam is, is er ook een geestelijk lichaam. **45** Zo staat er ook geschreven: ‘De eerste mens, Adam, werd een levend, aards wezen.’ Maar de laatste Adam werd een levendmakende geest. **46** Niet het geestelijke is er als eerste, maar het aardse; pas daarna komt het geestelijke. **47** De eerste mens kwam uit de aarde voort en was stoffelijk, de tweede mens is hemels. **48** Ieder stoffelijk mens is als de eerste mens, ieder hemels mens is als de tweede. **49** Zoals we nu de gestalte van de stoffelijke mens hebben, zo zullen we straks de gestalte van de hemelse mens hebben.

50 Wat ik bedoel, broeders en zusters, is dit: wat uit vlees en bloed bestaat kan geen deel hebben aan het koninkrijk van God; het vergankelijke krijgt geen deel aan de onvergankelijkheid. **51** Ik zal u een geheim onthullen: wij zullen niet allemaal eerst sterven – toch zullen wij allemaal veranderd worden, **52** in een ondeelbaar ogenblik, in een oogwenk, wanneer de bazuin het einde inluidt. Wanneer de bazuin weerklinkt, zullen de doden worden opgewekt met een onvergankelijk lichaam en zullen ook wij veranderen. **53** Want het vergankelijke lichaam moet worden bekleed met het onvergankelijke, het sterfelijke lichaam met het onsterfelijke. **54** En wanneer dit vergankelijke lichaam is bekleed met het onvergankelijke, dit sterfelijke met het onsterfelijke, zal wat geschreven staat in vervulling gaan: ‘De dood is opgeslokt en overwonnen. **55** Dood, waar is je overwinning? Dood, waar is je angel?’ **56** De angel van de dood is de zonde, en de zonde ontleent haar macht aan de wet. **57** Maar laten we God danken, die ons door Jezus Christus, onze Heer, de overwinning geeft.

58 Kortom, geliefde broeders en zusters, wees standvastig en onwankelbaar en zet u altijd volledig in voor het werk van de Heer, in het besef dat door de Heer uw inspanningen nooit tevergeefs zijn.

Reisplannen en groeten

16

1 Wat de collecte voor de heiligen betreft, moet u de richtlijn volgen die ik aan de gemeenten in Galatië gegeven heb: **2** laat ieder van u elke eerste dag van de week naar vermogen iets opzij leggen. Dan hoeft er bij mijn komst geen geld meer te worden ingezameld. **3** Wanneer ik eenmaal bij u ben, zal ik degenen die u hebt uitgekozen om de gaven te overhandigen, met aanbevelingsbrieven naar Jeruzalem laten gaan. **4** Als ik zelf ook de mogelijkheid heb naar Jeruzalem te gaan, zullen ze mij vergezellen.

5 Ik kom naar u toe zodra ik Macedonië achter me gelaten heb (ik ben namelijk van plan via Macedonië te reizen). **6** Dan denk ik enige tijd bij u te blijven, misschien wel de hele winter, zodat u mij op weg kunt helpen naar mijn volgende bestemming. **7** Ik wil u dus niet alleen op doorreis bezoeken, maar hoop wat langer bij u te blijven, als de Heer het toestaat. **8** Tot het Pinksterfeest ben ik in Efeze, **9** want de deur staat hier wijd open voor mijn werk, hoewel er ook veel tegenstanders zijn.

10 Zorg ervoor dat u Timoteüs niet afschrikt wanneer hij bij u komt, want hij werkt net als ik ten dienste van de Heer. **11** Dus niemand mag op hem neerzien. Zorg er ook voor dat hij veilig naar mij terug kan reizen, want ik zie naar hem uit, net als de andere broeders en zusters. **12** Wat onze broeder Apollos betreft: ik heb er herhaaldelijk bij hem op aangedrongen om in gezelschap van de broeders naar u toe te gaan, maar op dit moment wil hij beslist niet weg. Hij komt zodra hij de gelegenheid vindt.

13 Wees waakzaam, volhard in het geloof, wees moedig en sterk. **14** Alles wat u doet, moet u met liefde doen.

15 Ik heb nog een verzoek aan u, broeders en zusters. U weet dat Stefanus en zijn huisgenoten als eersten in Achaje tot geloof gekomen zijn en dat ze zich in dienst van de heiligen hebben gesteld. **16** Aanvaard hun gezag en dat van alle anderen die zich samen met hen zoveel moeite geven. **17** Ik ben heel blij met de komst van Stefanus, Fortunatus en Achaïkus, want zij maken goed dat ik u moet missen. **18** Ze hebben zowel u als mijn nieuwe kracht gegeven. Houd zulke mensen in ere.

19 De gemeenten van Asia groeten u. Ook Aquila en Prisca en de gemeente die bij hen in huis samenkomt laten u, met wie zij één zijn in de Heer, hartelijk groeten. 20 Alle broeders en zusters laten u groeten. Groet elkaar met een heilige kus.

21 Een eigenhandig geschreven groet van mij, Paulus. 22 Als iemand de Heer niet liefheeft – hij zij vervloekt! *Maranata!*

(16:22) *Maranata* – Aramees; kan worden vertaald als ‘Kom, Heer’.

23 De genade van de Heer Jezus zij met u. 24 Mijn liefde gaat uit naar u allen, met wie ik één ben in Christus Jezus.

1

1 Van Paulus, apostel van Christus Jezus door de wil van God, en van onze broeder Timoteüs. Aan de gemeente van God in Korinte en aan alle heiligen in heel Achaje. 2 Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer Jezus Christus.

3 Geprezen zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, de Vader die zich over ons ontfermt, de God die ons altijd troost 4 en ons in al onze ellende moed geeft, zodat wij door de troost die wijzelf van God ontvangen, anderen in al hun ellende moed kunnen geven. 5 Zoals wij volop delen in het lijden van Christus, zo delen wij volop in de troost die God ons door Christus geeft. 6 Ondervinden we tegenspoed, dan is het opdat u bemoedigd en gered wordt. Worden we bemoedigd, dan is het opdat u de moed krijgt te volharden in hetzelfde lijden als wij ondergaan. 7 De hoop die wij voor u hebben is gegrond: we weten dat zoals u deelt in ons lijden, u ook deelt in de troost die ons gegeven wordt.

8 U moet weten, broeders en zusters, dat de tegenspoed die we in Asia hebben moeten doorstaan, uitzonderlijk groot was. We hadden het zwaar te verduren, zo zwaar dat het onze krachten te boven ging. We vreesden ernstig voor ons leven, 9 we waren er zelfs zeker van dat het doodvonnis al over ons was uitgesproken. Maar juist dat liet ons beseffen dat we niet op onszelf moeten vertrouwen, maar alleen op de God die de doden opwekt, 10 die ons heeft gered en ons opnieuw zal redden uit eenzelfde doodsgevaar. Op hem hebben we onze hoop gevestigd: hij zal ons altijd redden. 11 En ook u bent ons tot steun door voor ons te bidden. Zo klinkt uit talloze monden de dankzegging voor de gunst die hij ons bewezen heeft.

Gewijzigde reisplannen

12 Hierop kunnen wij ons laten voorstaan: ons geweten kan getuigen dat we ons overal in deze wereld, en vooral bij u, hebben laten leiden door de oprechtheid en zuiverheid die God van ons verlangt, dat we niet werden geleid door de wijsheid van deze wereld, maar door Gods genade. 13 Wat u in onze brieven leest en eruit begrijpt, hebben we ook precies zo bedoeld. Ik hoop dat u eens ten volle zult begrijpen 14 wat u al gedeeltelijk begrepen hebt, namelijk dat u op de dag van onze Heer Jezus trots op ons kunt zijn, zoals wij op u.

15 Ik had wat dit betreft alle vertrouwen in u en had u daarom graag niet eenmaal, maar tweemaal met een bezoek verblijd. 16 Het was mijn bedoeling via u naar Macedonië te reizen en vanuit Macedonië weer naar u terug te gaan, om vervolgens door u op weg te worden geholpen naar Judea. 17 Was dit inderdaad een lichtvaardig voornemen? Komen al mijn plannen werkelijk voort uit wispelturigheid, zodat ik het ene moment ja zeg en het andere moment nee? 18 Zo waar God trouw is, wanneer ik ja tegen u zeg bedoel ik ook ja, niet nee. 19 De Zoon van God, Jezus Christus, die wij, Silvanus, Timoteüs en ik, aan u verkondigd hebben, was immers ook niet iemand die ja zei en nee bedoelde. Hij belichaamt het ja. 20 In hem worden alle beloften van God ingelost; en daarom is het ook door hem dat we amen zeggen, tot Gods eer. 21 Het is God die u en ons Christus als fundament geeft, die ons allen heeft gezalfd, 22 heeft gewaarmerkt als zijn eigendom en ons als voorschot de Geest gegeven heeft.

23 Ik roep God op als mijn getuige, ik zweer bij mijn leven dat ik van een tweede bezoek aan Korinte heb afgezien om u te sparen. 24 Ik bedoel dit: wij willen niet over uw geloof heersen, maar juist bijdragen aan uw vreugde. U hebt tenslotte een vast geloof.

2

1 Ik had mezelf dus voorgenomen u niet opnieuw zo'n verdrietig bezoek te brengen. 2 Want als ik u verdriet doe, wie moet mij dan blij maken? Toch alleen u – en u zou nu juist verdriet door mij hebben. 3 Dat is ook precies wat ik u geschreven heb: ik wilde niet dat ik bij mijn bezoek verdriet van u zou hebben, terwijl u mij juist blij had moeten maken. En ik had er alle vertrouwen in dat u allen in mijn vreugde zou delen. 4 Toen ik u schreef was ik terneergeslagen en bedrukt en stonden de tranen in mijn ogen. Ik wilde u geen pijn doen, maar u laten weten hoezeer ik u liefheb.

5 Als er iemand is die mij verdriet heeft gedaan, dan heeft hij niet alleen mij verdriet gedaan maar tot op zekere hoogte – laat ik niet overdrijven – u allen. 6 De straf die hem door de meerderheid van u is opgelegd, is zwaar genoeg geweest; 7 u kunt hem nu maar beter vergeven en bemoedigen, anders verliest hij nog alle hoop. 8 Daarom roep ik u op hem weer in liefde te aanvaarden. 9 Ik heb u ook geschreven omdat ik te weten wilde komen of u mij werkelijk in alles gehoorzaamt. 10 Als u hem vergeeft, doe ik het ook. En als ik hem iets te vergeven heb, doe ik het omwille van u, ten overstaan van Christus. 11 We moeten er namelijk voor oppassen dat Satan ons niet gebruikt; zijn plannen kennen we maar al te goed.

12 Toen ik in Troas kwam om het evangelie van Christus te verkondigen, gaf de Heer mij daartoe goede mogelijkheden. 13 Maar ik vond geen rust, omdat ik mijn broeder Titus niet aantrof. Daarom nam ik weer afscheid en vertrok naar Macedonië.

Het apostelschap

14 God zij gedankt dat hij ons, die één zijn met Christus, in zijn triomftocht meevoert en dat hij overal door ons de kennis over hem verspreidt als een aangename geur. 15 Wij zijn de wierook die Christus brandt voor God, zowel onder hen die worden gered als onder hen die verloren gaan. 16 Voor de laatsten is het een onaangename geur die tot de dood leidt, voor de eersten een heerlijke geur die leven schenkt. Wie is geschikt voor deze taak? 17 Wij zijn niet als zoveel anderen, die aan het woord van God willen verdienen; wij spreken erover in alle oprechtheid, in opdracht van God, ten overstaan van hem en in eenheid met Christus.

3

1 Beginnen we onszelf weer aan te bevelen? Of hebben we net als sommige anderen aanbevelingsbrieven voor of van u nodig? 2 U bent zelf onze aanbevelingsbrief, in ons hart geschreven, maar voor iedereen te zien en te lezen: 3 u bent zelf een brief van Christus, door ons opgesteld, niet met inkt geschreven maar met de Geest van de levende God, niet in stenen platen gegrift maar in het hart van mensen. 4 Dit vertrouwen kunnen wij dankzij Christus tegenover God uitspreken. 5 Niet dat wij vanuit onszelf zo bekwaam zijn dat we dit als ons eigen werk kunnen beschouwen; onze bekwaamheid danken we aan God. 6 Hij heeft ons geschikt gemaakt om het nieuwe verbond te dienen: niet het verbond van een geschreven wet, maar dat van zijn Geest. Want de letter doodt, maar de Geest maakt levend.

7 Wanneer wat de dood bracht en met letters in steen werd gegrift, al met zoveel luister verscheen dat het volk van Israël niet naar Mozes kon kijken door de stralende glans op zijn gezicht – een glans die verdween –, 8 zal dan wat de Geest brengt niet nog groter luister hebben? 9 Wanneer wat tot veroordeling leidt al met luister is bekleed, dan is wat tot vrijspraak leidt dat des te meer. 10 De luister van toen is niets in vergelijking met de overweldigende luister van nu. 11 Wanneer wat verdwijnt al luister bezit, geldt dat des te meer voor wat blijft. 12 Dit is onze hoop, en daarom handelen we in alle openheid 13 en zijn we niet als Mozes, die zijn gezicht met een sluier bedekte, zodat de Israëlieten niet konden zien dat de glans verdween. 14 Hun denken verstarde, en dezelfde sluier ligt tot op de dag van vandaag over het oude verbond wanneer het voorgelezen wordt. Hij wordt alleen in Christus weggenomen. 15 Tot op de dag van vandaag ligt er een sluier over hun hart, telkens als de wet van Mozes wordt voorgelezen. 16 Maar telkens als iemand zich tot de Heer wendt, wordt de sluier weggenomen. 17 Welnu, met de Heer wordt de Geest bedoeld, en waar de Geest van de Heer is, daar is vrijheid. 18 Wij allen die met onbedekt gezicht de luister van de Heer aanschouwen, zullen meer en meer door de Geest van de Heer naar de luister van dat beeld worden veranderd.

4

1 Omdat God ons in zijn barmhartigheid deze taak gegeven heeft, verzaken wij onze plicht niet. 2 Integendeel, we hebben ons afgekeerd van heimelijke lafheid: we gaan niet sluw te werk, vervalsen het woord van God niet, maar maken de waarheid openlijk bekend. Zo bevelen we ons ten overstaan van God aan bij ieders geweten. 3 Wanneer er dan toch nog een sluier ligt over het evangelie dat wij verkondigen, geldt dit alleen voor hen die verloren gaan: 4 de ongelovigen, van wie de gedachten door de god van deze wereld zijn verblind, waardoor ze het licht van het evangelie niet kunnen zien, de luister van Christus, die het beeld van God is. 5 Wij verkondigen niet onszelf, wij verkondigen dat Jezus Christus de Heer is en dat wij omwille van hem uw dienaren zijn. 6 De God die heeft gezegd: ‘Uit de duisternis zal licht schijnen,’ heeft in ons hart het licht doen schijnen om ons te verlichten met de kennis van zijn luister, die afstraalt van het gezicht van Jezus Christus.

Het huidige leven en de toekomstige luister

7 Maar wij zijn slechts een aarden pot voor deze schat; het moet duidelijk zijn dat onze overweldigende kracht niet van onszelf komt, maar van God. 8 We worden van alle kanten belaagd, maar raken niet in het nauw. We worden aan het twijfelen gebracht, maar raken niet vertwijfeld. 9 We worden vervolgd, maar worden niet in de steek gelaten. We worden geveeld, maar gaan niet te gronde. 10 We dragen in ons bestaan altijd het sterven van Jezus met ons mee, opdat ook het leven van Jezus in ons bestaan zichtbaar wordt. 11 Wij levenden worden altijd omwille van Jezus aan de dood prijsgegeven, opdat in ons sterfelijke bestaan ook het leven van Jezus zichtbaar wordt. 12 Zo is in ons de dood werkzaam, en in u het leven. 13 Er staat geschreven: ‘Ik bleef vertrouwen, daardoor kon ik spreken.’ In datzelfde vertrouwen spreken ook wij, omdat we geloven 14 en weten dat hij die de Heer Jezus heeft opgewekt ook ons, net als Jezus, zal opwekken en ons samen met u naar zich toe zal voeren. 15 Dit alles gebeurt omwille van u, zodat Gods goedheid, die zich door steeds meer mensen verbreidt, ook tot steeds meer dankzegging leidt, tot eer van God.

16 Daarom verzaken wij onze plicht niet. Ook al gaat ons uiterlijke bestaan verloren, ons innerlijke bestaan wordt van dag tot dag vernieuwd. 17 De geringe last die we tijdelijk te dragen hebben, brengt ons een eeuwige luister, die alles omvat en alles overtreft. 18 Wij richten ons niet op de zichtbare dingen maar op de onzichtbare, want de zichtbare dingen zijn tijdelijk, de onzichtbare eeuwig.

5

1 Wij weten dat wanneer onze aardse tent, het lichaam waarin wij wonen, wordt afgebroken, we van God een woning krijgen: een eeuwige, niet door mensenhanden gemaakte woning in de hemel. 2 Wij zuchten in onze aardse tent en zouden willen dat onze hemelse woning er nu al over wordt aangetrokken. 3 We zijn er echter zeker van dat we ook ontkleed niet naakt zullen zijn.*

(5:3) *dat we ook ontkleed niet naakt zullen zijn* – Andere handschriften lezen: ‘dat we eenmaal bekleed niet naakt zullen zijn’.

4 Zolang we in onze aardse tent verblijven zuchten we onder een zware last, omdat we niet willen dat deze kleding wordt uitgetrokken; we willen dat er nieuwe over wordt aangetrokken, zodat het sterfelijke door het leven wordt verslonden. 5 Hiervoor heeft God zelf ons gereedgemaakt, door ons de Geest als onderpand te geven.

6 Dus wij blijven altijd vol goede moed, ook al weten we dat zolang dit lichaam onze woning is, we ver van de Heer wonen. 7 We leven in vertrouwen op God; wat komen gaat is nog niet zichtbaar. 8 We blijven vol goede moed, ook al zouden we ons lichaam liever verlaten om onze intrek bij de Heer te nemen. 9 Daarom ook stellen wij er een eer in te doen wat God wil, zowel in dit bestaan als in ons bestaan bij hem. 10 Want wij moeten allen voor de rechterstoel van Christus verschijnen, zodat ieder van ons krijgt wat hij verdient voor wat hij in zijn leven heeft gedaan, of het nu goed is of slecht.

Door Christus met God verzoend

11 Vervuld van ontzag voor de Heer, proberen we iedereen te overtuigen. God weet precies wie en wat wij zijn; hopelijk weet u het ook wanneer u te rade gaat bij uw geweten. 12 We bevelen onszelf niet opnieuw aan, maar geven u de mogelijkheid trots op ons te zijn, zodat u zich kunt verdedigen tegen wie zich op uiterlijke zaken laat voorstaan in plaats van op innerlijke. 13 Zijn we in extase, dan is het voor God; zijn we bij zinnen, dan is het voor u. 14 Wat ons drijft is de liefde van Christus, omdat we ervan overtuigd zijn dat één mens voor alle mensen is gestorven, waardoor alle mensen zijn gestorven, 15 en dat hij voor allen is gestorven opdat de levenden niet langer voor zichzelf zouden leven, maar voor hem die voor de levenden is gestorven en is opgewekt. 16 Daarom beoordelen we vanaf nu niemand meer volgens de maatstaven van deze wereld; ook Christus niet, die we vroeger wel volgens die maatstaven beoordeelden. 17 Daarom ook is iemand die één met Christus is, een nieuwe schepping. Het oude is voorbij, het nieuwe is gekomen. 18 Dit alles is het werk van God. Hij heeft ons door Christus met zich verzoend en ons de verkondiging daarover toevertrouwd. 19 Het is God die door Christus de wereld met zich heeft verzoend: hij heeft de wereld haar overtredingen niet aangerekend. En ons heeft hij de verkondiging van de verzoening toevertrouwd. 20 Wij zijn gezanten van Christus, God doet door ons zijn oproep. Namens Christus vragen wij: laat u met God verzoenen. 21 God heeft hem die de zonde niet kende voor ons één gemaakt met de zonde, zodat wij door hem rechtvaardig voor God konden worden.

6

1 Als Gods medewerkers sporen wij u dan ook aan: laat de goedheid die hij u bewijst niet tevergeefs zijn. 2 God zegt: ‘Wanneer de tijd daarvoor gekomen is, luister ik naar je, op de dag van de redding help ik je.’ Nu is de tijd daarvoor gekomen, nu is de dag van de redding. 3 Om onze verkondiging niet te schaden, geven wij niemand ook maar enige aanstoot. 4 We willen juist laten zien dat we dienaren van God zijn, door altijd te volharden: in tegenspoed, nood en ellende, 5 onder lijfstraffen, in gevangenschap en onder volkswoede, onder zware inspanningen, slaapgebrek en honger, 6 door oprechtheid en kennis, door geduld en vriendelijkheid, door de gaven van de heilige Geest en ongeveinsde liefde, 7 door de verkondiging van de waarheid en de kracht van God. We vallen aan en verdedigen ons met de wapens van de gerechtigheid, 8 we worden geëerd en gesmaad, belasterd en geprezen. We worden bedriegers genoemd maar spreken de waarheid, 9 we zijn vreemdelingen maar toch bij iedereen bekend, we sterven maar toch leven we, we worden gestraft maar niet ter dood veroordeeld, 10 we hebben verdriet maar toch zijn we altijd verheugd, we zijn arm maar toch maken we velen rijk, we bezitten niets maar toch hebben we alles. 11 Wij zeggen u dit alles ronduit, Korintiërs, want wij hebben u in ons hart gesloten. 12 Niet wij schieten in onze genegenheid voor u tekort, maar u in uw genegenheid voor ons. 13 Nu dan, ik vraag u alsof u mijn eigen kinderen bent: sluit op uw beurt ons in uw hart.

Waarschuwingen

14 Loop niet in een en hetzelfde span met ongelovigen. Wat is de verwantschap tussen gerechtigheid en wetteloosheid? Wat heeft licht met duisternis te maken? 15 Waarin lijken Christus en Beliar op elkaar? Wat hebben een gelovige en een ongelovige gemeen? 16 Wat heeft de tempel van God met afgoden te maken? Wijzelf zijn de tempel van de levende God, zoals God heeft gezegd: ‘Ik zal bij hen wonen en in hun midden verkeren, ik zal hun God zijn en zij mijn volk.’ 17 Daarom zegt de Heer: Ga weg bij de ongelovigen, zonder je van hen af en raak niets aan dat onrein is. Dan zal ik jullie aannemen 18 en jullie vader zijn, en jullie mijn zonen en dochters – zegt de almachtige Heer.’

7

1 Omdat ons deze beloften zijn gegeven, geliefde broeders en zusters, moeten we onszelf reinigen van alle lichamelijke en geestelijke smetten en vol ontzag voor God ons hele leven heiligen.

2 Toon uw genegenheid voor ons. Wij hebben niemand onrecht aangedaan, niemand te gronde gericht, niemand uitgebuit. 3 Ik zeg dit niet om u te beschuldigen, want ik heb u al eerder gezegd dat u ons zo na aan het hart ligt dat we met u in leven en sterven verbonden zijn. 4 Hoe openhartig kan ik tegen u spreken, hoe trots kan ik op u zijn! In al mijn ellende ben ik vervuld van troost en word ik overweldigd door vreugde.

Blijdschap over de gemeente in Korinte

5 Toen we in Macedonië kwamen, vonden we geen rust maar werden we van alle kanten belaagd: van buitenaf door vijanden, van binnenuit door zorgen. 6 Maar God geeft moed aan wie terneergeslagen is, en door de komst van Titus heeft hij ook ons moed gegeven. 7 En niet alleen daardoor, ook door diens bericht over de manier waarop u hem bemoedigd hebt. Hij heeft ons verteld hoe graag u ons weer wilt zien, hoezeer u om dat voorval treurt en met hoeveel overtuiging u zich aan mijn kant hebt geschaard. Hierdoor werd ik met blijdschap vervuld. 8 Ook al heb ik u met mijn brief verdriet gedaan, ik heb er toch geen spijt van. Aanvankelijk wel, maar nu ik weet dat mijn brief u slechts voor korte tijd verdriet deed, 9 ben ik blij dat ik hem geschreven heb. Niet omdat u verdriet hebt gehad, maar omdat u daardoor tot inkeer bent gekomen. U had verdriet op een manier die God wilde, ik heb u dus in geen enkel opzicht geschaad. 10 Verdriet dat God geeft leidt tot inkeer die men nooit berouwt en tot redding; verdriet dat de wereld geeft leidt alleen maar tot de dood. 11 Zie nu zelf waartoe uw verdriet dat God gegeven heeft, uiteindelijk heeft geleid. Hoe groot is uw inzet niet geworden; meer nog, hoe fel hebt u zich niet verdedigd, hoe verontwaardigd was u niet, hoe bang was u niet voor mij, hoezeer verlangde u niet naar mij, wat een ijver hebt u niet getoond om die broeder te straffen. In ieder opzicht hebt u bewezen dat u in deze zaak niets te verwijten valt. 12 Dus ook al heb ik u geschreven, ik heb het niet gedaan vanwege hem die onrecht heeft begaan, en ook niet vanwege hem die onrecht heeft geleden. Het was mijn bedoeling dat tegenover God zou blijken hoe groot uw inzet voor ons is. 13 Dit alles heeft ons moed gegeven. Bovendien zijn we uitermate verheugd dat Titus zo blij is, omdat u allen hem nieuwe kracht gegeven hebt. 14 Ik had tegenover hem hoog van u opgegeven, en u hebt me niet teleurgesteld. Integendeel, zoals ik de waarheid sprak in alles wat ik tegen u heb gezegd, zo sprak ik ook de waarheid toen ik tegenover Titus zo hoog van u opgaf. 15 Hij is u des te meer genegen omdat u naar hem geluisterd hebt en hem met zoveel ontzag ontvangen hebt. 16 Het verheugt me dat ik in alles op u kan vertrouwen.

Collecte voor Jeruzalem

8

1 Broeders en zusters, wij willen u niet onthouden wat Gods genade tot stand heeft gebracht in de gemeenten van Macedonië: 2 ze zijn door ellende zwaar op de proef gesteld, maar vervuld van een overstelpende vreugde en ondanks hun grote armoede zeer vrijgevig. 3 Ik verzeker u dat ze naar vermogen hebben gegeven, ja, zelfs boven hun vermogen. 4 Uit eigen beweging hebben ze ons dringend verzocht mee te mogen doen aan de collecte, waarmee de heiligen in Jeruzalem zullen worden ondersteund. 5 En ze gaven aanzienlijk meer dan we hadden verwacht: door Gods wil gaven ze zichzelf in de eerste plaats aan de Heer, en vervolgens ook aan ons. 6 We hebben er dan ook bij Titus op aangedrongen dat hij dit goede werk, waarmee hij al bij u begonnen is, voltooit. 7 U blinkt in alles uit: in geloof, in kennis en welsprekendheid, in inzet op elk gebied, in de liefde die wij in u hebben gewekt – blink dus ook uit in dit goede werk. 8 Ik zeg dit niet als een bevel; door op de inzet van anderen te wijzen wil ik nagaan of uw liefde oprecht is. 9 Tenslotte kent u de liefde die onze Heer Jezus Christus heeft gegeven: hij was rijk, maar is omwille van u arm geworden opdat u door zijn armoede rijk zou worden. 10 In uw eigen belang raad ik u het volgende aan. U hebt al een jaar geleden uw goede bedoelingen getoond door met de collecte een begin te maken. 11 Rond deze nu met dezelfde inzet af als waarmee u begonnen bent, dan blijft het niet bij goede bedoelingen. Dus geef naar vermogen. 12 Als u bereid bent mee te doen, wordt niet verwacht dat u geeft van wat u niet heeft, maar van wat u heeft. 13 Het is niet de bedoeling dat u door anderen te helpen zelf in moeilijkheden raakt. Er moet evenwicht zijn. 14 Op dit moment lenigt u met uw overvloed de nood van de heiligen in Jeruzalem, zodat zij later met hun overvloed uw nood kunnen lenigen. Zo is er evenwicht, 15 zoals ook geschreven staat: 'Hij die meer had, had niet te veel; hij die minder had, had niet te weinig.'

16 Ik dank God dat hij Titus net zo enthousiast over u heeft gemaakt als ik ben. 17 Toen ik hem vroeg opnieuw naar u toe te gaan, bleek dat hij, geestdriftig, daartoe zelf al had besloten. 18 Wij sturen een broeder met hem mee die om zijn werk voor het evangelie door alle gemeenten geprezen wordt. 19 Bovendien is hij door de gemeenten in Macedonië gekozen om met ons mee op reis te gaan en ons te helpen bij dit goede werk, dat wij verrichten ter ere van de Heer en om onze goede bedoelingen te tonen. 20 We willen vermijden dat ons beheer van deze rijke gaven onder verdenking komt te staan, 21 want we proberen niet alleen tegenover de Heer het goede te doen, maar ook tegenover mensen. 22 Verder sturen we een broeder mee wiens inzet we al bij veel gelegenheden hebben leren kennen, maar die zich deze keer door zijn grote vertrouwen in u nog meer wil inspannen. 23 Wat Titus betreft: hij is mijn metgezel en werkt met ons mee ten dienste van u. Wat de twee andere broeders betreft:

ze zijn de vertegenwoordigers van de gemeenten in Macedonië en strekken Christus tot eer. **24** Bewijs hun, en daarmee de gemeenten, dat u hen liefhebt en laat zien dat wij terecht zo trots op u zijn.

9

1 Eigenlijk hoef ik u niets te schrijven over de collecte voor de heiligen in Jeruzalem, **2** want ik weet dat u bereid bent mee te doen. Daarom kon ik vol trots tegen de Macedoniërs zeggen: ‘Achaje is vorig jaar al begonnen.’ Uw inzet heeft de meesten van hen tot navolging geprikkeld. **3** Ik stuur de broeders naar u toe om ervoor te zorgen dat we inderdaad trots op u kunnen zijn. Ik wil dat u ook werkelijk gereed bent, zoals ik heb gezegd. **4** Het mag niet zo zijn dat, wanneer een aantal Macedoniërs met mij meekomt, blijkt dat u nog niets hebt ingezameld. Die schande wil ik ons, beter gezegd: u, in deze zaak besparen. **5** Dus daarom vond ik het nodig de broeders te vragen vooruit te gaan. Dan kunnen ze de gift die u al hebt toegezegd, nog voor mijn komst inzamelen, zodat deze niet hoeft te worden bijeengeschraapt wanneer ik aankom, maar als een gulle gave klaarligt.

6 Bedenk dit: wie karig zaait, zal karig oogsten; wie overvloedig zaait, zal overvloedig oogsten. **7** Laat ieder zoveel geven als hij zelf besloten heeft, zonder tegenzin of dwang, want God heeft lief wie blijmoedig geeft. **8** God heeft de macht u te overstelpen met al zijn gaven, zodat u altijd en in alle opzichten voldoende voor uzelf hebt en ook nog ruimschoots kunt bijdragen aan allerlei goed werk. **9** Zo staat er geschreven: ‘Gul deelt hij uit aan de armen, zijn rechtvaardigheid houdt stand, voor altijd.’ **10** God, die zaad geeft om te zaaien en brood om te eten, zal ook u zaad geven en het laten ontkiemen, zodat uw vrijgevigheid een rijke oogst opbrengt. **11** U bent in ieder opzicht rijk geworden om in alles vrijgevig te kunnen zijn, en uw vrijgevigheid leidt door onze bemiddeling tot dankzegging aan God. **12** Uw bijdrage aan de collecte heft immers niet alleen het gebrek van de heiligen in Jeruzalem op, maar leidt er bovendien toe dat ze God uitbundig danken. **13** Ze prijzen God omdat u er blijk van geeft gehoorzaam te zijn aan het evangelie van Christus, wat u bewijst door de ruimhartigheid waarmee u met hen en alle anderen wilt delen. **14** In hun gebed voor u spreken ze hun verlangen naar u uit, omdat ze zien hoe overstelpend goed God voor u is geweest. **15** Laten we God danken voor zijn onbeschrijfelijk geschenk.

Oproep tot gehoorzaamheid

10

1 Ik, Paulus, die me volgens zeggen zo bedeesd gedraag wanneer ik bij u ben en alleen uit de verte flink tegen u doe, ik wil u bij de zachtmoedigheid en mildheid van Christus iets vragen: **2** zorg ervoor dat ik bij u niet streng hoef op te treden tegen die paar mensen die denken dat we uit zwakheid handelen. Ik heb me dat zeker voorgenomen. **3** We leven wel in deze wereld, maar vechten niet met de wapens van deze wereld. **4** De wapens waarmee wij ten strijde trekken dienen niet ons eigen belang, maar zijn er om met hun kracht bolwerken te slechten voor God. We halen spitsvondigheden neer **5** en iedere verschansing die wordt opgetrokken tegen de kennis van God, we maken iedere gedachte krijgsgevangene om haar aan Christus te onderwerpen **6** en zullen op het moment dat u hem volledig gehoorzaam bent geworden, paraat staan om anderen voor hun ongehoorzaamheid te straffen.

7 Zie nu eens de feiten onder ogen! Wanneer iemand er zo van overtuigd is dat hij Christus dient, moet hij goed bedenken dat ook wij dat doen. **8** Zelfs al zou ik overdreven hoog opgeven van het gezag dat de Heer ons heeft toevertrouwd – overigens, een gezag om uw belang te dienen, niet om het te schaden –, dan nog zou blijken dat ik de waarheid spreek. **9** Ik wil niet de indruk wekken u alleen door middel van brieven te waarschuwen. **10** Er zijn er namelijk die zeggen: ‘In zijn brieven slaat hij weliswaar een gewichtige en imponerende toon aan, maar zijn persoonlijk optreden is zwak en wat hij zegt heeft weinig te betekenen.’ **11** Laat iemand die dat beweert gezegd zijn dat ik, eenmaal bij u, precies zo zal optreden als in mijn brieven.

12 We zijn niet zo overmoedig ons te vergelijken met degenen die zichzelf zo aanprijzen, laat staan ons aan hen gelijk te stellen. Zij tonen hoe dom ze zijn door zichzelf als maatstaf en norm te nemen. **13** Wij daarentegen willen niet zo buitensporig hoog van onszelf opgeven, we blijven binnen de grenzen die God ons heeft gesteld. Ook u valt daarbinnen. **14** U behoort tot ons gebied, dus we overschrijden geen enkele grens. We hebben immers ook bij u als eersten het evangelie van Christus gebracht. **15** Bovendien willen we ons niet laten voorstaan op werk buiten ons gebied, op de inspanningen van anderen. We hopen alleen dat uw geloof groeit en dat u ons werk uitbundig zult prijzen binnen de grenzen die God voor ons heeft vastgesteld. **16** En we hopen eveneens het evangelie in verder gelegen gebieden te verkondigen, zonder ons te laten voorstaan op de resultaten in andermans gebied. **17** ‘Wil iemand zich op iets beroemen, laat hij zich op de Heer beroemen,’ **18** want niet wie zichzelf aanprijst is betrouwbaar, maar wie door de Heer wordt aangeprezen.

Verdediging tegen schijnapostelen

11

1 U staat me wel toe dat ik een beetje dwaas doe. Daar hebt u vast geen bezwaar tegen. **2** Ik waak over u zoals God over u waakt. Ik heb u aan één man uitgehuwelijkt, aan Christus, en ik wil u als een kuise bruid aan hem geven. **3** Alleen vrees ik dat, zoals Eva door de slang op sluwe wijze bedrogen werd, uw gedachten worden weggelokt van de oprechte en zuivere toewijding aan Christus. **4** U hebt er immers geen enkel bezwaar tegen dat iemand u een andere Jezus verkondigt dan wij hebben gedaan, of dat u een andere Geest of een ander evangelie ontvangt dan u ontvangen hebt.

5 Ik denk dat ik in geen enkel opzicht de mindere ben van die geweldige apostelen van u. **6** Ook al ontbreekt het mij aan welsprekendheid, kennis bezit ik genoeg. Dat heb ik u meer dan eens op allerlei manieren bewezen. **7** Of heb ik soms een misdaad begaan door u zonder enige vergoeding Gods evangelie te verkondigen? Wanneer ik me daarmee vernederd heb, was het alleen om u te verheffen. **8** Andere gemeenten heb ik geplunderd door geld aan te nemen om u van dienst te kunnen zijn. **9** Maar tijdens mijn verblijf bij u heb ik niemand om hulp gevraagd toen ik in geldnood kwam; het zijn de broeders uit Macedonië geweest die me hebben geholpen. Ik heb er altijd voor gewaakt u iets te kosten, en zal dat blijven doen. **10** Zo zeker als de waarheid van Christus in mij is, die roem zal ik mij nergens in Achaje laten ontnemen. **11** En waarom niet? Omdat ik u niet lief zou hebben? God weet dat ik dat wel doe. **12** Ik zal mijn werk op dezelfde manier blijven doen om die apostelen de kans te ontnemen met hun gewichtigdoenerij dezelfde roem te oogsten als wij. **13** Schijnapostelen zijn het, die zich door oneerlijk te werk te gaan voordoen als apostelen van Christus. **14** Dat is ook geen wonder, want niemand minder dan Satan vermomt zich als een engel van het licht. **15** Het ligt dus voor de hand dat ook zijn dienaren zich voordoen als dienaren van de gerechtigheid. Maar ze zullen krijgen wat ze verdienen.

16 Nogmaals, laat niemand denken dat ik een dwaas ben. Maar mocht u dat toch denken, accepteer me dan ook als een dwaas en sta me toe dat ook ik eens opschep over mezelf. **17** Want wat ik nu ga zeggen komt niet van de Heer, het is de grootspraak van een dwaas. **18** Wanneer er zo velen zijn die zich op hun afkomst laten voorstaan, zal ik dat ook maar doen. **19** U, die zo verstandig bent, verdraagt dwazen toch met het grootste gemak. **20** Tenslotte verdraagt u het ook dat men u tiranniseert, uitzuigt, onderwerpt, zich boven u verheft en u beledigt. **21** Nu, ik moet u tot mijn schande bekennen dat wij daarvoor te zwak zijn geweest.

Als anderen over zichzelf durven op te scheppen, durf ik het ook. Ik ben toch maar een dwaas. **22** Zijn zij Hebreeën? Dat ben ik ook. Zijn zij Israëlieten? Dat ben ik ook. Zijn zij nakomelingen van Abraham? Dat ben ik ook. **23** Zijn zij dienaren van Christus? Ik ben zo gek dat ik durf te zeggen: ik nog meer. Ik heb harder gezwoegd, heb vaker gevangen gezeten, heb veel meer lijfstraffen ondergaan, ben vaker in doodsgevaar geweest. **24** Door de Joden ben ik vijfmaal met veertig min één zweepslagen gestraft, **25** ik ben driemaal met stokslagen gestraft, ik ben eenmaal met stenen bekogeld en heb driemaal schipbreuk geleden. Eén keer heb ik een heel etmaal op zee rondgedreven. **26** Voortdurend was ik onderweg, bedreigd door rivieren, rovers, volksgenoten en vreemdelingen, in gevaar in de stad, in de woestijn, op zee en te midden van schijngeelovigen. **27** Ik heb gezwoegd en geploeterd, vaak zonder te slapen, hongerig en dorstig, vaak zonder te eten, verkleumd en zonder kleren. **28** En dan laat ik al het andere nog buiten beschouwing: de druk waaronder ik dagelijks sta vanwege mijn zorg voor de gemeenten. **29** Als er iemand zwak is, dan ben ik het wel; gaan anderen onder verleidingen gebukt – ik word erdoor verteerd. **30** Als ik mij dan toch op iets moet laten voorstaan, doe ik het op mijn zwakheid. **31** De God en Vader van de Heer Jezus, de God die moet worden geprezen tot in eeuwigheid, weet dat ik niet lieg. **32** Toen ik in Damascus was, liet de stadhouder van koning Aretas de stad afsluiten om mij gevangen te nemen; **33** ik kon alleen aan hem ontkomen doordat ik in een mand door een venster in de muur werd neergelaten.

12

1 Ik word er wel toe gedwongen hoog van mezelf op te geven. Daarom zal ik, hoewel het geen enkel doel dient, het hebben over visioenen en openbaringen die de Heer ons schenkt. **2** Ik ken een volgeling van Christus die veertien jaar geleden tot in de derde hemel werd weggevoerd – in zijn lichaam of buiten zijn lichaam, dat weet ik niet, dat weet God alleen. **3** Maar ik weet dat deze man – in zijn lichaam of zonder zijn lichaam, dat weet ik niet, dat weet God alleen – **4** werd weggevoerd tot in het paradijs en dat hij daar woorden hoorde die door geen mens mogen worden uitgesproken. **5** Van zo iemand wil ik hoog opgeven. Wat mijzelf betreft zal ik me slechts op mijn zwakheid laten voorstaan. **6** En zelfs al zou ik hoog van mezelf willen opgeven, dan nog zou ik geen dwaas zijn, want ik zou de waarheid spreken. Maar ik zie ervan af, want ik wil worden beoordeeld op grond van wat men van mij hoort en ziet, **7** niet op grond van de uitzonderlijke openbaringen die ik heb gekregen. Om te verhinderen dat ik mezelf zou verheffen, werd mij een doorn in het vlees gestoken: ik word gekweld door een engel van Satan. **8** Ik heb de Heer driemaal gesmeekt mij van hem te bevrijden, **9** maar hij zei: ‘Je hebt niet meer dan mijn genade nodig, want kracht wordt zichtbaar in zwakheid.’ Dus laat ik mij veel liever voorstaan op mijn zwakheid, zodat de kracht van Christus in mij zichtbaar wordt. **10** Omdat Christus mij kracht schenkt, schep ik vreugde in mijn zwakheid: in beledigingen, nood, vervolging en ellende. In mijn zwakheid ben ik sterk.

11 Ik heb me aangesteld als een dwaas, maar u hebt me ertoe gedwongen. U had me moeten aanbevelen. Want ik mag dan onbeduidend zijn, ik doe toch echt niet onder voor die geweldige apostelen. **12** Alles wat een apostel tot apostel maakt, heb ik u laten zien: elke volharding, alle tekenen en wonderen, elke kracht. **13** U bent in

vergelijking met de andere gemeenten niets tekortgekomen, op één ding na: ik heb u niets gekost. Vergeef me deze onrechtvaardigheid.

Aankondiging van een derde bezoek

14 Ik sta klaar om u nu voor de derde keer te bezoeken, en ik zal u niets kosten. Het gaat mij niet om uw geld, maar om u. Niet de kinderen moeten voor de ouders sparen, maar de ouders voor de kinderen. **15** Ik wil graag alles wat ik bezit aan u geven, tot mezelf toe. Maar neemt uw liefde voor mij soms af naarmate mijn liefde voor u toeneemt? **16** U geeft toe dat ik geen beroep op u heb gedaan, maar ik zou volgens u wel zo geslepen zijn geweest dat ik u bedrogen heb. **17** Is er ook maar iemand die ik naar u heb toegestuurd om u uit te buiten? **18** Ik heb Titus aangespoord opnieuw naar u toe te gaan en een broeder met hem meegestuurd. Heeft Titus u uitgebuit? Hebben hij en ik niet in dezelfde geest gehandeld? Hebben wij niet hetzelfde spoor gevolgd? **19** U denkt natuurlijk al de hele tijd dat we ons tegenover u aan het verdedigen zijn. Maar wij spreken ten overstaan van God en in eenheid met Christus, en alles wat we zeggen, geliefde broeders en zusters, is in uw belang. **20** Ik ben namelijk bang dat ik u bij mijn komst anders zal aantreffen dan ik zou wensen, en dat onze ontmoeting dus anders zal uitpakken dan u wilt. Ik ben bang voor tweespalt, jaloezie, woede, gekonkel, kwaadsprekerij, geroddel, arrogantie en wanorde. **21** Ik ben bang dat God mij bij mijn bezoek opnieuw zal vernederen en ik opnieuw verdriet zal hebben om al die broeders en zusters die zijn blijven zondigen en zich niet hebben afgekeerd van hun zedeloosheid, ontucht en losbandigheid.

13

1 Ik kom nu voor de derde keer naar u toe. Er staat geschreven dat een aanklacht rechtsgeldig wordt op grond van ten minste twee getuigenverklaringen. **2** Welnu, toen ik de tweede keer bij u was, heb ik al tegen degenen die maar bleven zondigen gezegd dat ik u niet zou sparen wanneer ik weer zou komen. Ik heb dat ook tegen alle anderen gezegd en zeg het u op dit moment, nu ik nog niet bij u ben, opnieuw. **3** U wilt toch een bewijs dat mijn woorden die van Christus zijn? Ik zeg u dat hij tegenover u niet zwak is, maar dat hij u zijn kracht toont. **4** Dat hij gekruisigd werd past bij zijn zwakheid, maar nu leeft hij door Gods kracht. Wij apostelen zijn net als Christus zwak, maar u zult merken dat wij net als hij leven door Gods kracht.

5 Onderzoek bij uzelf of u vast op God vertrouwt, stel uzelf op de proef. U weet toch van uzelf dat Jezus Christus in u is? Als dat niet zo is, dan hebt u de proef niet doorstaan. **6** Hopelijk begrijpt u dat dit wel voor ons geldt. **7** Wij bidden God dat u het kwade nalaat, niet om te bewijzen dat wij geslaagd zijn, maar omdat u het goede moet doen, ook al zouden wij mislukt zijn. **8** Wij kunnen ons niet tegen de waarheid verzetten, we kunnen ons er slechts voor inzetten. **9** Het verheugt ons werkelijk dat wanneer wij zwak zijn, u zo sterk bent; we bidden ervoor dat u zich zult beteren. **10** Ik ben nu niet bij u, maar schrijf u dit alles om bij mijn bezoek niet streng te hoeven optreden, want het gezag dat de Heer mij heeft gegeven is bedoeld om op te bouwen, niet om af te breken.

11 Tot slot, broeders en zusters, groet ik u. Beter uw leven, neem mijn vermaningen ter harte, wees eensgezind, leef in vrede met elkaar – dan zal de God van de liefde en de vrede met u zijn. **12** Groet elkaar met een heilige kus. Alle heiligen die hier zijn laten u groeten.

13 De genade van de Heer Jezus Christus, de liefde van God en de eenheid met de heilige Geest zij met u allen.

1

1 Van Paulus, een apostel die niet is aangesteld of gezonden door mensen, maar door Jezus Christus en God, de Vader, die Christus uit de dood heeft opgewekt. 2 Aan de gemeenten in Galatië, ook namens alle broeders en zusters die bij mij zijn. 3 Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van onze Heer Jezus Christus, 4 die zichzelf gegeven heeft voor onze zonden om ons te bevrijden uit deze door het kwaad beheerste wereld. Dat is de wil van onze God en Vader. 5 Hem komt de eer toe tot in alle eeuwigheid. Amen.

Het ware evangelie

6 Het verbaast me dat u zich zo snel hebt afgewend van hem die u door de genade van Christus heeft geroepen en dat u zich tot een ander evangelie hebt gekeerd. 7 Er is geen ander evangelie, er zijn alleen maar mensen die u in verwarring brengen en het evangelie van Christus willen verdraaien. 8 Wanneer iemand u iets verkondigt dat in strijd is met wat ik u verkondigd heb, al was ik het zelf of een engel uit de hemel – vervloekt is hij! 9 Ik heb het al eerder gezegd en zeg het nu opnieuw: wanneer iemand u iets verkondigt dat in strijd is met wat u hebt ontvangen – vervloekt is hij! 10 Probeer ik nu mensen te overtuigen of God? Probeer ik soms mensen te behagen? Als ik dat nog altijd zou doen, zou ik geen dienaar van Christus zijn. 11 Ik verzeker u, broeders en zusters, dat het evangelie dat ik u verkondigd heb niet door mensen is bedacht 12 – ik heb het ook niet van een mens ontvangen of geleerd – maar dat Jezus Christus mij is geopenbaard.

13 U hebt gehoord hoe ik vroeger volgens de Joodse godsdienst leefde, dat ik de gemeente van God fanatiek vervolgde en haar probeerde uit te roeien. 14 Ik leefde de Joodse wetten heel wat strikter na dan velen van mijn generatie en zette mij vol overgave in voor de tradities van ons voorgeslacht. 15 Maar toen besloot God, die mij al vóór mijn geboorte had uitgekozen en die mij door zijn genade heeft geroepen, 16 zijn Zoon in mij te openbaren, opdat ik hem aan de heidenen zou verkondigen. Ik heb toen geen mens om raad gevraagd 17 en ben ook niet naar Jeruzalem gegaan, naar hen die eerder apostel waren dan ik. Ik ben onmiddellijk naar Arabia gegaan en ben van daar weer teruggekeerd naar Damascus. 18 Pas drie jaar later ging ik naar Jeruzalem om Kefas te ontmoeten, en bij hem bleef ik twee weken. 19 Maar van de overige apostelen heb ik niemand gezien, behalve Jakobus, de broer van de Heer. 20 God is mijn getuige dat ik u de waarheid schrijf. 21 Daarna ging ik naar het kustgebied van Syrië en van Cilicië. 22 De christengemeenten in Judea hadden mij nog nooit ontmoet, 23 maar iedereen had over mij horen vertellen: ‘De man die ons vroeger vervolgde, verkondigt nu het geloof dat hij toen probeerde uit te roeien.’ 24 En zij prezen God om mij.

2

1 Na verloop van veertien jaar ging ik opnieuw naar Jeruzalem, samen met Barnabas en Titus. 2 Dat was mij in een openbaring opgedragen. In besloten kring legde ik de belangrijkste broeders het evangelie voor dat ik aan de heidenen verkondig, want ik wilde me ervan overtuigen dat mijn inspanningen, toen en nu, niet voor niets waren. 3 Maar zelfs Titus, die mij vergezelde, werd niet gedwongen zich te laten besnijden, hoewel hij toch een Griek is. 4 Dat wilden alleen een paar schijnbroeders, die als spionnen waren binnengedrongen om erachter te komen hoe wij onze vrijheid, die we in Christus Jezus hebben, gebruikten. Ze wilden slaven van ons maken. 5 Maar we zijn geen moment voor hen gezwicht, want de waarheid van het evangelie moest in uw belang behouden blijven. 6 De belangrijkste broeders – hun positie interesseert me trouwens niet, God slaat geen acht op het aanzien van een mens – hebben mij tot niets verplicht. 7 Integendeel, toen ze inzagen dat mij de verkondiging onder de heidenen was toevertrouwd, zoals aan Petrus de verkondiging onder de besnedenen 8 – want zoals God Petrus kracht had gegeven voor zijn werk onder de Joden, zo had hij mij kracht gegeven voor mijn werk onder de onbesnedenen –, 9 en ze dus de genade onderkenden die mij geschonken was, toen reikten Jakobus, Kefas en Johannes, die als steunpilaren golden, mij en Barnabas de broederhand: wij zouden naar de heidenen gaan, zij naar de besnedenen. 10 Onze enige verplichting was dat we de armen ondersteunden, en dat is ook precies waarvoor ik mij heb ingezet.

11 Maar toen Kefas in Antiochië was, heb ik me openlijk tegen hem verzet, want zijn gedrag was verwerpelijk. 12 Hij at altijd met de heidenen, maar toen er afgezanten van Jakobus kwamen, trok hij zich terug en at hij apart, uit angst voor de voorstanders van de besnijdenis. 13 De andere Joden deden met hem mee, en zelfs Barnabas liet zich meeslepen door hun huichelarij. 14 Toen ik zag dat ze niet de rechte weg naar het ware evangelie bewandelden, zei ik tegen Kefas, in aanwezigheid van iedereen: ‘Jij bent een Jood, maar je leeft als een heiden en houdt je niet aan de Joodse gebruiken; hoe kun je dan opeens heidenen dwingen als Joden te leven?’

Rechtvaardig voor God door het geloof in Jezus Christus

15 Hoewel wij Joden van geboorte zijn en geen zondaars uit andere volken, 16 weten we dat niemand als rechtvaardige wordt aangenomen door de wet na te leven, maar door het geloof in Jezus Christus. Ook wij zijn tot geloof in Christus Jezus gekomen om daardoor, en niet door de wet, rechtvaardig te worden, want niemand wordt rechtvaardig door de wet na te leven. 17 En in ons streven om door Christus rechtvaardig te worden, blijkt dat wijzelf ook zondaars zijn. Betekent dit dat Christus dus in dienst staat van de zonde? Natuurlijk niet. 18 Maar

wanneer ik weer aanneem wat ik had verworpen, maak ik van mezelf opnieuw een overtreder. ¹⁹ Want ik ben gestorven door de wet en leef niet langer voor de wet, maar voor God. Met Christus ben ik gekruisigd: ²⁰ ikzelf leef niet meer, maar Christus leeft in mij. Mijn leven hier op aarde leef ik in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zich voor mij heeft prijsgegeven. ²¹ Ik verwerp Gods genade niet; als we door de wet rechtvaardig zouden kunnen worden, zou Christus voor niets gestorven zijn.

Het geloof en de wet

3

¹ Galaten, u hebt uw verstand verloren! Wie heeft u in zijn ban gekregen? Ik heb u Jezus Christus toch openlijk en duidelijk als de gekruisigde bekendgemaakt? ² Ik wil maar één ding van u weten: hebt u de Geest ontvangen door de wet na te leven of door te luisteren en te geloven? ³ Bent u werkelijk zo dwaas weer op uw eigen kracht te vertrouwen, en niet langer op de Geest? ⁴ Is alles wat u hebt meegemaakt dan voor niets geweest? Dat kan toch niet! ⁵ Geeft God u de Geest en goddelijke krachten omdat u de wet naleeft? Of geeft hij ze omdat u naar hem luistert en op hem vertrouwt?

⁶ Van Abraham wordt gezegd: 'Hij vertrouwde op God, en dat werd hem als een daad van gerechtigheid toegerekend.' ⁷ U ziet dus dat zij die geloven kinderen van Abraham zijn. ⁸ Nu heeft de Schrift voorzien dat God ook andere volken door geloof zou aannemen en daarom aan Abraham verkondigd: 'In jou zullen alle volken gezegend worden.' ⁹ En dus wordt iedereen die gelooft samen met Abraham, de gelovige, gezegend. ¹⁰ Maar iedereen die op de wet vertrouwt is vervloekt, want er staat geschreven: 'Vervloekt is eenieder die niet alles doet wat het boek van de wet bepaalt.' ¹¹ Dat niemand door de wet voor God rechtvaardig wordt, is volkomen duidelijk, want er staat ook geschreven: 'De rechtvaardige zal leven door geloof.' ¹² De wet daarentegen is niet gegrond op geloof, want er staat: 'Wie doet wat de wet voorschrijft, zal leven.' ¹³ Maar Christus Jezus heeft ons vrijgekocht van deze vloek door voor ons te worden vervloekt, want er staat geschreven: 'Vervloekt is ieder mens die aan een paal hangt.' ¹⁴ Zo zouden door hem alle volken delen in de zegen van Abraham en zouden wij, zoals ons is beloofd, door het geloof de Geest ontvangen.

¹⁵ Broeders en zusters, ik geef u het voorbeeld van een rechtsgeldig testament, een testament dat door een mens bekrachtigd is. Niemand kan zo'n testament ongeldig verklaren of er iets aan toevoegen. ¹⁶ Nu gaf God zijn beloften aan Abraham en zijn nakomeling. Let wel, er staat niet 'nakomelingen', alsof het velen betreft, maar het gaat om één: 'je nakomeling' – en die nakomeling is Christus. ¹⁷ Ik bedoel dit: de wet, die vierhonderddertig jaar na de belofte werd gegeven, maakt het testament dat door God bekrachtigd is niet ongeldig. De wet kan de belofte nooit ontkrachten. ¹⁸ Immers, als de erfenis afhankelijk van de wet zou zijn, zou ze niet afhankelijk zijn van de belofte, maar het is nu juist door zijn belofte dat God zijn genade aan Abraham heeft geschonken.

¹⁹ Waarom dan toch de wet? De wet is later ingevoerd om ons bewust te maken van de zonde, in de tijd dat de nakomeling aan wie de belofte was gedaan nog komen moest. Ze werd door engelen aan een bemiddelaar gegeven. ²⁰ Maar bemiddeling is niet nodig wanneer er maar één is die handelt, en God handelt alleen. ²¹ Is de wet daarom in strijd met Gods belofte? Absoluut niet. Als de wet leven zou kunnen brengen, zou de wet ons ook rechtvaardig kunnen maken. ²² Maar de Schrift heeft alles in de macht van de zonde gelegd, zodat de belofte kon worden gegeven op grond van geloof in Jezus Christus, aan wie op hem vertrouwen. ²³ Voordat dit geloof kwam, werden we door de wet bewaakt; we leefden in gevangenschap tot het geloof geopenbaard zou worden. ²⁴ Kortom, de wet hield toezicht op ons totdat Christus kwam, zodat we door ons vertrouwen op God als rechtvaardigen konden worden aangenomen. ²⁵ Maar nu het geloof gekomen is, staan we niet langer onder toezicht, ²⁶ want door het geloof en in Christus Jezus bent u allen kinderen van God. ²⁷ U allen die door de doop één met Christus bent geworden, hebt u met Christus omkleed. ²⁸ Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen één in Christus Jezus. ²⁹ En omdat u Christus toebehoort, bent u nakomelingen van Abraham, erfgenamen volgens de belofte.

4

¹ Ik bedoel dit: zolang een erfgenaam onmondig is, verschilt hij in niets van een slaaf, ook al is hij reeds de eigenaar van de hele erfenis. ² Hij staat onder voogdij en toezicht tot het door zijn vader vastgestelde tijdstip is gekomen. ³ Op dezelfde manier waren ook wij, toen we nog onmondig waren, onderworpen aan de machten van de wereld. ⁴ Maar toen de tijd gekomen was zond God zijn Zoon, geboren uit een vrouw en onderworpen aan de wet, ⁵ maar gezonden om ons vrij te kopen van de wet opdat wij zijn kinderen zouden worden. ⁶ En omdat u zijn kinderen bent, heeft God ons de Geest van zijn Zoon gegeven, die 'Abba, Vader' roept. ⁷ U bent nu geen slaven meer, u bent kinderen van God en als zijn kinderen bent u erfgenamen, door de wil van God. ⁸ Toen u God nog niet kende, was u onderworpen aan goden die helemaal geen goden zijn. ⁹ Hoe is het dan toch mogelijk dat u die God hebt leren kennen, meer nog, door God gekend bent, u opnieuw tot die zwakke, armzalige machten wendt en u daaraan als slaven onderwerpen wilt? ¹⁰ U houdt u werkelijk aan vaste feestdagen, maanden, seizoenen en jaren? ¹¹ Ik vrees dat al mijn inspanningen voor u volkomen zinloos zijn geweest.

Vrijheid en slavernij

12 Broeders en zusters, ik smeed u, wees zoals ik, want ik ben zoals u. U hebt mij nooit enig kwaad gedaan. **13** Herinnert u zich niet de eerste keer dat ik u het evangelie heb verkondigd? Ik kwam bij u toen ik ziek was, **14** en hoewel mijn ziekte u er alle aanleiding toe gaf, hebt u mij toch niet veracht of verstoten. U hebt mij in uw midden opgenomen als een engel van God, als Christus Jezus zelf. **15** Toen prees u zich gelukkig. Wat is daar nu nog van over? Ik kan van u getuigen dat u zelfs uw ogen zou hebben uitgerukt om ze mij te geven. **16** Ben ik dan nu ineens uw vijand geworden, omdat ik u de waarheid zeg? **17** Die anderen doen alles voor u, maar hun bedoelingen zijn slecht: ze drijven een wig tussen u en mij, en dan moet u alles voor hén doen. **18** Het is goed als u zich inspant, maar doe het dan ook voor de goede zaak, en doe het bovendien altijd, dus niet alleen wanneer ik bij u ben. **19** Kinderen, zolang Christus geen gestalte in u krijgt, doorsta ik telkens weer barensweeën om u. **20** Hoe graag zou ik nu bij u willen zijn en op een andere toon met u spreken, want ik maak me zorgen over u.

21 Vertelt u eens, u wilt u onderwerpen aan de wet, maar luistert u wel naar de wet? **22** Er staat geschreven dat Abraham twee zonen had: een van zijn slavin en een van zijn vrijgeboren vrouw. **23** De zoon van de slavin dankte zijn geboorte aan de loop van de natuur, maar die van de vrijgeboren vrouw aan de belofte. **24-25** Dit is een beeld: de vrouwen staan voor twee verbonden. Hagar staat voor het verbond van de berg Sinai in Arabia, dat slaven baart. Als beeld van dat verbond belichaamt Hagar het huidige Jeruzalem, dat met zijn kinderen in slavernij leeft. **26** Maar het hemelse Jeruzalem is vrij, en dat is onze moeder, **27** want er staat geschreven: 'Wees verheugd, onvruchtbare vrouw, jij die niet baart. Jubel en juich, jij die geen weeën kent. Want zij die zonder man is, heeft meer kinderen dan zij die met een man is.' **28** En u, broeders en zusters, bent net als Isaak kinderen van de belofte. **29** Maar zoals de zoon die krachtens de natuur geboren werd de zoon vervolgde die krachtens de Geest geboren werd, zo worden nu ook wij vervolgd. **30** Maar wat zegt de Schrift? 'Jaag de slavin en haar zoon weg, want de zoon van de vrijgeboren vrouw mag niet de erfenis delen met de zoon van de slavin.' **31** Daarom dus, broeders en zusters, zijn wij geen kinderen van de slavin, maar van de vrijgeboren vrouw.

5

1 Christus heeft ons bevrijd opdat wij in vrijheid zouden leven; houd dus stand en laat u niet opnieuw een slavenjuk opleggen. **2** Luister naar wat ik, Paulus, tegen u zeg: als u zich laat besnijden, zal Christus u niets baten. **3** Ik verzeker u dat iedereen die zich laat besnijden verplicht is om de wet volledig na te leven. **4** Als u probeert door God als een rechtvaardige te worden aangenomen door de wet na te leven, bent u van Christus losgemaakt en hebt u Gods genade verspeeld. **5** Want door de Geest hopen en verwachten wij dat we op grond van geloof als rechtvaardigen worden aangenomen. **6** In Christus Jezus is het volkomen onbelangrijk of men wel of niet besneden is. Belangrijk is dat men gelooft en de liefde kent, die het geloof zijn kracht verleent.

7 U was zo goed op weg, wie heeft u verhinderd de waarheid te blijven volgen? **8** Niet hij die u geroepen heeft. **9** Bedenk goed: Al een beetje desem maakt het hele deeg zuur. **10** De Heer geeft mij de overtuiging dat u en ik het daar volledig over eens zijn. Maar degenen die u in verwarring brengen zullen worden gestraft, wie ze ook zijn. **11** En wat mijzelf betreft, broeders en zusters, als ik nog altijd de besnijdenis zou verkondigen, waarom word ik dan vervolgd? Dan zou het kruis toch zijn kracht verliezen en niet langer een struikelblok zijn? **12** Ze moesten zich laten castreren, die onruststokers!

Leven door de Geest

13 Broeders en zusters, u bent geroepen om vrij te zijn. Misbruik die vrijheid niet om uw eigen verlangens te bevredigen, maar dien elkaar in liefde, **14** want de hele wet is vervuld in één uitspraak: 'Heb uw naaste lief als uzelf.' **15** Maar wanneer u elkaar aanvliegt, pas dan maar op dat u niet door elkaar wordt verslonden. **16** Ik zeg u dus: laat u leiden door de Geest, dan bent u niet gericht op uw eigen begeerten. **17** Wat wij uit onszelf najagen is in strijd met de Geest, en wat de Geest verlangt is in strijd met onszelf. Het een gaat in tegen het ander, dus u kunt niet doen wat u maar wilt. **18** Maar wanneer u door de Geest geleid wordt, bent u niet onderworpen aan de wet. **19** Het is bekend wat onze eigen wil allemaal teweegbrengt: ontucht, zedeloosheid en losbandigheid, **20** afgoderij en toverij, vijandschap, tweespalt, jaloezie en woede, gekonkel, geruzie en rivaliteit, **21** afgunst, brassen slamppartijen, en nog meer van dat soort dingen. Ik herhaal de waarschuwing die ik u al eerder gaf: wie zich aan deze dingen overgeven, zullen geen deel hebben aan het koninkrijk van God. **22** Maar de vrucht van de Geest is liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, **23** zachtmoedigheid en zelfbeheersing. Er is geen wet die daar iets tegen heeft. **24** Wie Christus Jezus toebehoort, heeft zijn eigen natuur met alle hartstocht en begeerte aan het kruis geslagen. **25** Wanneer de Geest ons leven leidt, laten we dan ook de richting volgen die de Geest ons wijst. **26** Laten we elkaar niet uit eigenwaan de voet dwarszetten en elkaar geen kwaad hart toedragen.

6

1 Broeders en zusters, wanneer u merkt dat een van u een misstap heeft begaan moet u, die door de Geest geleid wordt, hem zachtmoedig weer op het rechte pad brengen. Pas op dat u ook zelf niet tot misstappen wordt verleid. **2** Draag elkaars lasten, zo leeft u de wet van Christus na. **3** Wie denkt dat hij iets is terwijl hij niets is,

bedriegt zichzelf. **4** Laat iedereen zijn eigen daden toetsen, dan heeft hij misschien iets om trots op te zijn, zonder zich er bij anderen op te laten voorstaan. **5** Want ieder mens moet zijn eigen last dragen.

6 Wie onderwezen wordt, moet al het goede dat hij leert met zijn leermeester delen. **7** Vergis u niet, God laat niet met zich spotten: wat een mens zaait, zal hij ook oogsten. **8** Wie op de akker van zijn zondige natuur zaait oogst de dood, maar wie op de akker van de Geest zaait oogst het eeuwige leven. **9** Laten we daarom het goede doen, zonder op te geven, want als we niet verzwakken zullen we oogsten wanneer de tijd daarvoor gekomen is. **10** Laten we dus, in de tijd die ons nog rest, voor iedereen het goede doen, vooral voor onze geloofsgenoten.

11 U ziet het aan de grote letters: ik schrijf u nu eigenhandig. **12** Degenen die er zo op aandringen dat u zich laat besnijden, willen alleen een goede indruk maken en voorkomen dat ze worden vervolgd omwille van het kruis van Christus. **13** Ze zijn voor de besnijdenis maar leven zelf niet volgens de wet; ze willen dat u zich laat besnijden om zich daarop te kunnen laten voorstaan. **14** Maar ik – ik wil me op niets anders laten voorstaan dan het kruis van Jezus Christus, onze Heer, waardoor de wereld voor mij is gekruisigd en ik voor de wereld. **15** Het is volkomen onbelangrijk of men wel of niet besneden is, belangrijk is dat men een nieuwe schepping is. **16** Laat er vrede en barmhartigheid zijn voor allen die bij deze maatstaf blijven, en voor het Israël van God. **17** En laat voortaan niemand mij meer tegenwerken, want ik draag de littekens van Christus in mijn lichaam.

18 Broeders en zusters, de genade van onze Heer Jezus Christus zij met u. Amen.

1

1 Van Paulus, door Gods wil apostel van Christus Jezus. Aan de heiligen in Efeze, aan de gelovigen die één zijn in Christus Jezus. **2** Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van Jezus Christus, de Heer.

Lof en dank

3 Gezegend zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, die ons in de hemelsferen, in Christus, met talrijke geestelijke zegeningen heeft gezegend.

4 In Christus immers heeft God, voordat de wereld gegrondvest werd, ons vol liefde uitgekozen om voor hem heilig en zuiver te zijn, **5** en hij heeft ons naar zijn wil en verlangen voorbestemd om in Jezus Christus zijn kinderen te worden, **6** tot eer van de grootheid van Gods genade, ons geschonken in zijn geliefde Zoon.

7 In hem zijn wij door zijn bloed verlost en zijn onze zonden vergeven, dankzij de rijke genade **8** die God ons in overvloed heeft geschonken. Hij heeft ons in al zijn wijsheid en inzicht **9-10** dit mysterie onthuld: zijn voornemen om met Christus de voltooiing van de tijd te verwezenlijken en zijn besluit om alles in de hemel en op aarde onder één hoofd bijeen te brengen, onder Christus.

11 In hem heeft God, die alles naar zijn wil en besluit tot stand brengt, ons de bestemming toebedeeld **12** om vanaf het begin onze hoop te vestigen op Christus, tot eer van Gods grootheid.

13 In hem hebt ook u de boodschap van de waarheid gehoord, het evangelie van uw redding, in hem bent u, door uw geloof, gemerkt met het stempel van de heilige Geest die ons beloofd is **14** als voorschot op onze erfenis, opdat allen die hij zich heeft verworven verlost zullen worden, tot eer van Gods grootheid.

15 Daarom, en ook omdat ik gehoord heb over uw geloof in Jezus, de Heer, en over uw liefde voor alle heiligen, **16** dank ik God onophoudelijk voor u en noem ik u in mijn gebeden. **17** Moge de God van onze Heer Jezus Christus, de vader van alle luister, u een geest van inzicht schenken in wat geopenbaard is, opdat u hem zult kennen. **18** Moge uw hart verlicht worden, zodat u zult zien waarop u hopen mag nu hij u geroepen heeft, hoe rijk de luister is die de heiligen zullen ontvangen, **19** en hoe overweldigend groot de krachtige werking van Gods macht is voor ons die geloven. **20** Die macht was ook werkzaam in Christus toen God hem opwekte uit de dood en hem in de hemelsferen een plaats gaf aan zijn rechterhand, **21** hoog boven alle hemelse vorsten en heersers, alle machten en krachten en elke naam die genoemd wordt, niet alleen in deze wereld maar ook in de toekomstige. **22** Hij heeft alles aan zijn voeten gelegd en hem als hoofd over alles aangesteld, voor de kerk, **23** die zijn lichaam is, de volheid van hem die alles in allen vervult.

Eén in Christus

2

1 U was dood door de misstappen en zonden **2** waarmee u de weg ging van de god van deze wereld, de heerser over de machten in de lucht, de geest die nu werkzaam is in hen die God ongehoorzaam zijn. **3** Net als zij lieten ook wij allen ons eens beheersen door onze wereldse begeerten, wij volgden alle zelfzuchtige verlangens en gedachten die in ons opkwamen en stonden van nature bloot aan Gods toorn, net als ieder ander. **4** Maar omdat God zo barmhartig is, omdat de liefde die hij voor ons heeft opgevat zo groot is, **5** heeft hij ons, die dood waren door onze zonden, samen met Christus levend gemaakt. Ook u bent nu door zijn genade gered. **6** Hij heeft ons samen met hem uit de dood opgewekt en ons een plaats gegeven in de hemelsferen, in Christus Jezus. **7** Zo zal hij, in de eeuwen die komen, laten zien hoe overweldigend rijk zijn genade is, hoe goed hij voor ons is door Christus Jezus. **8** Door zijn genade bent u nu immers gered, dankzij uw geloof. Maar dat dankt u niet aan uzelf; het is een geschenk van God **9** en geen gevolg van uw daden, dus niemand kan zich erop laten voorstaan. **10** Want hij heeft ons gemaakt tot wat wij nu zijn: in Christus Jezus geschapen om de weg te gaan van de goede daden die God mogelijk heeft gemaakt.

11 Bedenk daarom dat u – u die eigenlijk door uw afkomst heidenen bent en onbesnedenen genoemd wordt door hen die door mensenhanden besneden zijn – **12** bedenk dat u destijds niet verbonden was met Christus, geen deel had aan het burgerschap van Israël en niet betrokken was bij de verbondssluitingen en de beloften die daarbij hoorden. U leefde in een wereld zonder hoop en zonder God. **13** Maar nu bent u, die eens ver weg was, in Christus Jezus dichtbij gekomen, door zijn bloed. **14** Want hij is onze vrede, hij die met zijn dood de twee werelden één heeft gemaakt, de muur van vijandschap ertussen heeft afgebroken **15** en de wet met zijn geboden en voorschriften buiten werking heeft gesteld, om uit die twee in zichzelf één nieuwe mens te scheppen. Zo bracht hij vrede **16** en verzoende hij door het kruis beide in één lichaam met God, door in zijn lichaam de vijandschap te doden. **17** Vrede kwam hij verkondigen aan u die ver weg was en vrede aan hen die dichtbij waren: **18** dankzij hem hebben wij allen door één Geest toegang tot de Vader.

19 Zo bent u dus geen vreemdelingen of gasten meer, maar burgers, net als de heiligen, en huisgenoten van God, **20** gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, met Christus Jezus zelf als de hoeksteen. **21** Vanuit hem groeit het hele gebouw, steen voor steen, uit tot een tempel die gewijd is aan hem, de Heer, **22** in wie ook u samen opgebouwd wordt tot een plaats waar God woont door zijn Geest.

3

1 Daarom is het dat ik, Paulus, gevangene omwille van Christus Jezus, voor u, heidenen, bid. **2** U moet toch wel gehoord hebben dat God mij de taak heeft toevertrouwd om de genade door te geven die mij met het oog op u geschonken is. **3** Mij is in een openbaring het mysterie onthuld waarover ik hiervoor in het kort heb geschreven. **4** Aan de hand daarvan kunt u zich, wanneer u dat leest, een beeld vormen van mijn inzicht in dit mysterie van Christus. **5** Het is onder vorige generaties niet aan de mensen onthuld, maar nu door de Geest geopenbaard aan zijn heilige apostelen en profeten: **6** de heidenen delen door Christus Jezus ook in de erfenis, maken deel uit van hetzelfde lichaam en hebben ook deel aan de belofte, op grond van het evangelie. **7** Van dat evangelie ben ik een dienaar geworden door de gave van Gods genade, die ik ontvangen heb door zijn kracht die in mij werkt. **8** Mij, de allerminste van alle heiligen, is de genade geschonken om de heidenen de ondoorgrondelijke rijkdom van Christus te verkondigen, **9** en voor allen in het licht te stellen hoe het mysterie dat in alle eeuwen verborgen was in God, de schepper van het al, werkelijkheid wordt. **10** Zo zal nu door de kerk de wijsheid van God in al haar schakeringen bekend worden aan alle vorsten en heersers in de hemelsferen, **11** naar het eeuwenoude plan dat hij heeft verwezenlijkt in Christus Jezus, onze Heer, **12** in wie wij vrijelijk toegang hebben tot God, vol vertrouwen door ons geloof in hem. **13** Ik vraag u dan ook de moed niet te verliezen wanneer ik lijd omwille van u, want daaraan kunt u eer ontlennen.

14 Daarom buig ik mijn knieën voor de Vader, **15** die de vader is van elke gemeenschap in de hemelsferen en op aarde. **16** Moge hij vanuit zijn rijke luister uw innerlijke wezen kracht en sterkte schenken door zijn Geest, **17** zodat door uw geloof Christus kan gaan wonen in uw hart, en u geworteld en gegrondvest blijft in de liefde. **18** Dan zult u met alle heiligen de lengte en de breedte, de hoogte en de diepte kunnen begrijpen, **19** ja de liefde van Christus kennen die alle kennis te boven gaat, opdat u zult volstromen met Gods volkomenheid.

20 Aan hem die door de kracht die in ons werkt bij machte is oneindig veel meer te doen dan wij vragen of denken, **21** aan hem komt de eer toe, in de kerk en in Christus Jezus, tot in alle generaties, tot in alle eeuwigheid. Amen.

Christus als fundament

4

1 Ik, die gevangen zit omwille van de Heer, vraag u dan ook dringend de weg te gaan die past bij de roeping die u hebt ontvangen: **2** wees steeds bescheiden, zachtmoedig en geduldig, en verdraag elkaar uit liefde. **3** Span u in om door de samenbindende kracht van de vrede de eenheid te bewaren die de Geest u geeft: **4** één lichaam en één geest, zoals u één hoop hebt op grond van uw roeping, **5** één Heer, één geloof, één doop, **6** één God en Vader van allen, die boven allen, door allen en in allen is.

7 Aan ieder van ons is genade geschonken naar de maat waarmee Christus geeft. **8** Daarom staat er: 'Toen hij opsteeg naar omhoog, voerde hij gevangenen mee en schonk hij gaven aan de mensen.' **9** 'Hij steeg op' – wat betekent dat anders dan dat hij ook is afgedaald naar wat lager ligt, naar de aarde? **10** Hij die is afgedaald is dezelfde als hij die opsteeg, tot boven de hemelsferen, om alles met zijn aanwezigheid te vullen. **11** En hij is het die apostelen heeft aangesteld, en profeten, evangelieverkondigers, herders en leraren, **12** om de heiligen toe te rusten voor het werk in zijn dienst. Zo wordt het lichaam van Christus opgebouwd, **13** totdat wij allen samen door ons geloof en door onze kennis van de Zoon van God een eenheid vormen, de eenheid van de volmaakte mens, van de tot volle wasdom gekomen volheid van Christus. **14** Dan zijn we geen onmondige kinderen meer die stuurloos ronddobberen en met elke wind meewaaien, met wat er maar verkondigd wordt door mensen die tot alles in staat zijn wanneer ze anderen listig en doortrapt op een dwaalspoor willen brengen. **15** Dan zullen we, door ons aan de waarheid te houden en elkaar lief te hebben, samen volledig toe groeien naar hem die het hoofd is: Christus. **16** Vanuit dat hoofd krijgt het lichaam samenhang, en wordt het ondersteund en bijeengehouden door alle gewrichtsbanden. Ieder deel draagt naar vermogen bij tot de groei van het lichaam, dat zo zichzelf opbouwt door de liefde.

17 Op gezag van de Heer zeg ik u dus met klem: ga niet langer de weg van de heidenen met hun loze denkbeelden. **18** In hun geest heerst duisternis en ze zijn vervreemd van het leven met God, omdat ze hem niet kennen en hun hart voor hem gesloten hebben. **19** Afgestompt als ze zijn, geven ze zich over aan losbandigheid en storten ze zich in allerlei zedeloze praktijken. **20** Maar zo hebt u Christus niet leren kennen! **21** U hebt toch over hem gehoord, u hebt toch onderricht over hem gekregen? Door Jezus wordt duidelijk **22** dat u uw vroegere levenswandel moet opgeven en de oude mens, die te gronde gaat aan bedrieglijke begeerten, moet afleggen, **23** dat uw geest en uw denken voortdurend vernieuwd moeten worden **24** en dat u de nieuwe mens moet aantrekken, die naar Gods wil geschapen is in waarachtige rechtvaardigheid en heiligheid.

Het nieuwe leven

25 Leg daarom de leugen af en spreek de waarheid tegen elkaar, want wij zijn elkaars ledematen. **26** Als u boos wordt, zondig dan niet: laat de zon niet ondergaan over uw boosheid, **27** geef de duivel geen kans. **28** Laat wie steelt niet meer stelen, maar eerlijk de kost verdienen door zelf hard te werken om iets weg te kunnen geven aan

wie het nodig heeft. **29** Laat geen vuile taal over uw lippen komen, maar alleen goede en waar nodig opbouwende woorden, die goed doen aan wie ze hoort. **30** Maak Gods heilige Geest niet bedroefd, want hij is het stempel waarmee u gemerkt bent voor de dag van de verlossing. **31** Laat alle wrok en drift en boosheid varen, alle geschreeuw en gevloek, en alle kwaadaardigheid.

32 Wees goed voor elkaar en vol medeleven; vergeef elkaar zoals God u in Christus vergeven heeft.

5

1 Volg dus het voorbeeld van God, als kinderen die hij liefheeft, **2** en ga de weg van de liefde, zoals Christus, die ons heeft liefgehad en zich voor ons gegeven heeft als offer, als een geurige gave voor God.

3 Laat er bij u geen sprake zijn van ontucht of zedeloosheid, of van hebzucht – deze dingen horen niet bij heiligen. **4** Ook dubbelzinnige, oppervlakkige en platvloerse taal is ongepast – spreek liever woorden van dank. **5** Want u moet goed weten dat iemand die in ontucht leeft, zedeloos of hebzuchtig is – dat is allemaal afgoderij – geen deel kan hebben aan het koninkrijk van Christus en van God. **6** Laat u door niemand met loze woorden misleiden, want wie God ongehoorzaam is, wordt getroffen door zijn toorn. **7** Gedraag u dus niet zoals zij, **8** want eens was u duisternis maar nu bent u licht, door uw bestaan in de Heer. Ga de weg van de kinderen van het licht. **9** Het licht brengt goedheid voort en gerechtigheid en waarheid. **10** Onderzoek wat de wil van de Heer is. **11** Neem geen deel aan de vruchteloze praktijken van de duisternis maar ontmasker die juist, **12** want wat daar in het verborgene gebeurt, is te schandelijk voor woorden. **13** Maar alles wat door het licht ontmaskerd wordt, wordt openbaar, **14** en alles wat openbaar wordt, is zelf licht. Daarom staat er:

‘Ontwaak uit uw slaap,

sta op uit de dood,

en Christus zal over u stralen.’

15 Let dus goed op welke weg u bewandelt, gedraag u niet als dwazen maar als verstandige mensen. **16** Gebruik uw dagen goed, want we leven in een slechte tijd. **17** Wees niet onverstandig, maar probeer te begrijpen wat de Heer wil. **18** Bedrink u niet, want dat leidt tot uitspattingen, maar laat de Geest u vervullen **19** en zing met elkaar psalmen, hymnen en liederen die de Geest u ingeeft. Zing en jubel met heel uw hart voor de Heer **20** en dank God, die uw Vader is, altijd voor alles in de naam van onze Heer Jezus Christus.

21 Aanvaard elkaars gezag uit eerbied voor Christus. **22** Vrouwen, erken het gezag van uw man als dat van de Heer, **23** want een man is het hoofd van zijn vrouw, zoals Christus het hoofd is van de kerk, het lichaam dat hij gered heeft. **24** En zoals de kerk het gezag van Christus erkent, zo moeten vrouwen in ieder opzicht het gezag van hun man erkennen. **25** Mannen, heb uw vrouw lief, zoals Christus de kerk heeft liefgehad en zich voor haar heeft prijsgegeven **26** om haar te heiligen, haar te reinigen met water en woorden **27** en om haar in al haar luister bij zich te nemen, zodat ze zonder vlek of rimpel of iets dergelijks zal zijn, heilig en zuiver. **28** Zo moeten mannen hun vrouw liefhebben, als hun eigen lichaam. Wie zijn vrouw liefheeft, heeft zichzelf lief. **29** Niemand haat ooit zijn eigen lichaam, integendeel: men voedt en verzorgt het, zoals Christus de kerk, **30** want dat is zijn lichaam en wij zijn de ledematen. **31** ‘Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich hechten aan zijn vrouw, en die twee zullen één lichaam zijn.’ **32** Dit mysterie is groot – en ik betrek het op Christus en de kerk. **33** Maar ook voor elk van u geldt dat ieder zijn vrouw moet liefhebben als zichzelf, en dat een vrouw ontzag moet hebben voor haar man.

6

1 Kinderen, wees gehoorzaam aan je ouders uit ontzag voor de Heer, want zo hoort het. **2** ‘Toon eerbied voor uw vader en moeder,’ dat is het eerste gebod waaraan een belofte verbonden is: **3** ‘Dan zal het u goed gaan en zult u lang leven op aarde.’ **4** Vaders, maak uw kinderen niet verbitterd, maar vorm en vermaan hen bij het opvoeden zoals de Heer dat wil.

5 Slaven, gehoorzaam uw aardse meester zoals u Christus gehoorzaamt, met ontzag, respect en oprechtheid; **6** niet met uiterlijk vertoon om bij de mensen in de gunst te komen, maar als slaven van Christus die van harte alles doen wat God wil. **7** Doe uw werk met plezier, alsof het voor de Heer is en niet voor de mensen, **8** want u weet dat allen door de Heer beloond worden voor het goede dat ze doen, zowel slaven als vrije mensen. **9** Meesters, behandel uw slaven op dezelfde manier. Laat dreigementen achterwege, want u weet dat zij en u dezelfde Heer in de hemel hebben, en dat hij geen onderscheid maakt.

Houd stand

10 Ten slotte, zoek uw kracht in de Heer, in de kracht van zijn macht. **11** Trek de wapenrusting van God aan om stand te kunnen houden tegen de listen van de duivel. **12** Onze strijd is niet gericht tegen mensen maar tegen hemelse vorsten, de heersers en de machthebbers van de duisternis, tegen de kwade geesten in de hemelsferen. **13** Neem daarom de wapens van God op om weerstand te kunnen bieden op de dag van het kwaad, om goed voorbereid stand te kunnen houden. **14** Houd stand, met de waarheid als gordel om uw heupen, de gerechtigheid als harnas om uw borst, **15** de inzet voor het evangelie van de vrede als sandalen aan uw voeten, **16** en draag

bovenal het geloof als schild waarmee u alle brandende pijlen van hem die het kwaad zelf is kunt doven. **17** Draag als helm de verlossing en als zwaard de Geest, dat wil zeggen Gods woorden.

18 Laat u bij het bidden leiden door de Geest, iedere keer dat u bidt; blij waakzaam en bid voortdurend voor alle heiligen. **19** Bid ook voor mij, dat mij de juiste woorden gegeven worden wanneer ik verkondig, zodat ik met vrijmoedigheid het mysterie mag openbaren van het evangelie **20** waarvan ik gezant ben, ook in de gevangenis. Bid dat ik daarbij zo vrijmoedig spreek als nodig is.

21 Opdat ook u weet hoe ik het maak, zal Tychikus, onze geliefde broeder, die zo trouw de Heer dient, u alles vertellen. **22** Juist met dit doel stuur ik hem naar u toe, om u over onze omstandigheden in te lichten en om u moed in te spreken.

23 Vrede zij met de broeders en zusters, en liefde en geloof, van God, de Vader, en van Jezus Christus, de Heer. **24** Genade en onvergankelijkheid zij met allen die onze Heer Jezus Christus liefhebben.

1

1 Van Paulus en Timoteüs, dienaren van Christus Jezus. Aan alle heiligen in Filippi die één zijn in Christus Jezus, en aan hun opzieners en dienaren. 2 Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer Jezus Christus.

3 Ik dank mijn God altijd wanneer ik aan u denk, 4 telkens wanneer ik voor u allen bid. Dat doe ik vol vreugde, 5 omdat u vanaf de eerste dag tot nu toe hebt bijgedragen aan de verspreiding van het evangelie. 6 Ik ben ervan overtuigd dat hij die dit goede werk bij u begonnen is, het ook zal voltooien op de dag van Christus Jezus.

7 Het spreekt vanzelf dat ik zo over u denk, want u allen ligt me na aan het hart. U hebt immers allen deel aan de genade die mij geschonken is, of ik nu gevangen zit of de waarheid van het evangelie verdedig. 8 God kan getuigen dat ik naar u allen verlang met de genegenheid van Christus Jezus. 9 En ik bid dat uw liefde blijft groeien door inzicht en fijnzinnigheid, 10 zodat u kunt onderscheiden waar het op aankomt. Dan zult u op de dag van Christus zuiver en onberispelijk zijn, 11 vol van de vruchten van de gerechtigheid, die u dankt aan Jezus Christus, tot lof en eer van God.

Gevangen omwille van Christus Jezus

12 U moet weten, broeders en zusters, dat wat mij is overkomen er juist toe bijdraagt dat het evangelie wordt verspreid. 13 Het is iedereen in het Romeinse hoofdkwartier en alle anderen duidelijk geworden dat ik gevangen zit omwille van Christus. 14 Bovendien durven de meeste broeders en zusters, omdat ze door mijn gevangenschap vertrouwen in de Heer hebben gekregen, de boodschap nu nog onbevreesd te verkondigen. 15 Sommigen doen het weliswaar uit afgunst en rivaliteit, maar anderen verkondigen Christus met goede bedoelingen. 16 Zij doen het uit liefde, in het besef dat ik de taak heb het evangelie te verdedigen. 17 Maar de eersten verkondigen Christus uit geldingsdrang, met onzuivere bedoelingen, om mijn gevangenschap te verzwaren.

18 Maar wat doet het er eigenlijk toe! Wat telt is dat Christus verkondigd wordt. Of het nu uit valse of oprechte motieven gebeurt – dát het gebeurt verheugt me. En mijn vreugde is blijvend, 19 omdat ik weet dat dit alles door uw gebed en de hulp van de Geest van Jezus Christus tot mijn redding leidt. 20 Het is mijn stellige hoop en verwachting dat ik mij nergens voor zal hoeven te schamen, maar dat Christus bij alles wat mij overkomt in alle openheid geëerd zal worden, of ik nu in leven blijf of moet sterven. 21 Want voor mij is leven Christus en sterven winst. 22 Als ik blijf leven, kan ik vruchtbaar werk doen, maar toch weet ik niet wat ik moet kiezen. 23 Ik word naar twee kanten getrokken: enerzijds verlang ik ernaar te sterven en bij Christus te zijn, want dat is het allerbeste; 24 anderzijds is het omwille van u beter dat ik blijf leven. 25 Omdat ik hiervan overtuigd ben, weet ik dat ik inderdaad voor u behouden zal blijven, zodat uw geloof groter en vreugdevoller wordt. 26 Wanneer ik bij u terugkeer, hebt u des te meer reden om u op Christus Jezus te laten voorstaan.

Aansporing tot volharding en eensgezindheid

27 Leef in overeenstemming met het evangelie van Christus, zodat ik kan horen, of straks zelf kan zien, dat u één van geest bent en samen voor het geloof in het evangelie strijdt. 28 Laat u op geen enkele manier door uw tegenstanders angst aanjagen, want dat is een teken van God: voor hen dat ze ten onder gaan, voor u dat u wordt gered. 29 Aan u is de genade geschonken niet alleen in Christus te geloven, maar ook omwille van hem te lijden. 30 U voert dezelfde strijd die u mij vroeger hebt zien voeren en die ik, zoals u hoort, nog steeds voer.

2

1 Nu u door Christus zozeer bemoedigd wordt en liefdevol getroost, nu er onder u zo'n grote verbondenheid met de Geest is, zo veel ontferming en medelijden, 2 maak mij dan volmaakt gelukkig door eensgezind te zijn, één in liefde, één in streven, één van geest. 3 Handel niet uit geldingsdrang of eigenwaan, maar acht in alle bescheidenheid de ander belangrijker dan uzelf. 4 Heb niet alleen uw eigen belangen voor ogen, maar ook die van de ander. 5 Laat onder u de gezindheid heersen die Christus Jezus had. 6 Hij die de gestalte van God had, hield zijn gelijkheid aan God niet vast, 7 maar deed er afstand van. Hij nam de gestalte aan van een slaaf en werd gelijk aan een mens. 8 En als mens verschenen, heeft hij zich vernederd en werd gehoorzaam tot in de dood – de dood aan het kruis. 9 Daarom heeft God hem hoog verheven en hem de naam geschonken die elke naam te boven gaat, 10 opdat in de naam van Jezus elke knie zich zal buigen, in de hemel, op de aarde en onder de aarde, 11 en elke tong zal belijden: 'Jezus Christus is Heer,' tot eer van God, de Vader.

12 Geliefde broeders en zusters, u bent altijd gehoorzaam geweest toen ik bij u was. Wees het des te meer nu ik niet bij u ben. Blijf u inspanssen voor uw redding, en doe dat in diep ontzag voor God, 13 want het is God die zowel het willen als het handelen bij u teweegbrengt, omdat het hem behaagt. 14 Doe alles zonder morren en tegenspreken, 15 opdat u zuiver en smetteloos bent, onberispelijke kinderen van God te midden van een verdorven en ontaarde generatie, waartussen u schittert als sterren aan de hemel. 16 Houd daarbij vast aan het woord dat leven brengt. Dan kan ik op de dag van Christus trots zijn omdat ik me niet voor niets heb ingespannen en afgemat. 17 Ook al zou mijn bloed als een offer worden uitgegoten, samen met het offer dat u

brengt door de dienst van uw geloof, toch ben ik vol vreugde, samen met u allen. 18 Wees dus ook vol vreugde, samen met mij.

Timoteüs en Epafroditus naar Filippi

19 In vertrouwen op de Heer Jezus hoop ik dat ik Timoteüs snel naar u toe kan sturen; het zal mij goed doen te weten hoe het met u gaat. 20 Er is verder niemand die zich net zo oprecht als ik om u bekommert, 21 want alle anderen jagen alleen hun eigen belangen na in plaats van die van Jezus Christus. 22 U weet dat hij betrouwbaar is en dat hij zich samen met mij, als een kind met zijn vader, voor het evangelie heeft ingezet. 23 Hem hoop ik dus te sturen, zodra het duidelijk is wat er met me zal gebeuren. 24 De Heer geeft mij het vertrouwen dat ik zelf ook spoedig kan komen.

25 Ik vind het nodig Epafroditus naar u terug te sturen. Hij is mijn broeder, medewerker en medestrijder geweest, en heeft mij namens u bijgestaan in mijn nood. 26 Maar hij verlangt ernaar u allen weer te zien en maakt zich grote zorgen, omdat u van zijn ziekte hebt gehoord. 27 Hij was inderdaad ziek en is bijna gestorven, maar God heeft zich over hem ontfermd. En niet alleen over hem, ook over mij: hij heeft me nog meer verdriet bespaard. 28 Ik stuur hem nu zo snel mogelijk; dan kunt u weer verheugd zijn wanneer u hem terugziet en heb ik minder zorgen. 29 Verwelkom hem vol vreugde als iemand die één is met de Heer. Houd mensen zoals hij in ere; 30 hij heeft immers door zijn werk voor Christus oog in oog met de dood gestaan. Hij heeft zijn leven op het spel gezet om mij de hulp te geven die u niet kon bieden.

Laat de Heer uw vreugde blijven

3

1 Voor het overige, broeders en zusters, laat de Heer uw vreugde blijven. Ik heb er geen moeite mee te herhalen wat ik u al geschreven heb; het is voor uw eigen bestwil. 2 Pas op voor die honden met hun kwalijke praktijken, pas op voor die versnijdenis van ze! 3 Wij zijn het die besneden zijn, wij verrichten onze dienst door de Geest van God en laten ons voorstaan op Christus Jezus, niet op onszelf, 4 hoewel ik redenen genoeg zou hebben om op mezelf te vertrouwen. Als anderen menen dat te kunnen doen, dan kan ik dat zeker. 5 Ik werd besneden toen ik acht dagen oud was en behoor tot het volk van Israël, tot de stam Benjamin, ik ben een geboren Hebreëer met de wetsopvatting van een Farizeeër 6 en heb de gemeente fanatiek vervolgd. Aan wat er in de wet over gerechtigheid staat, voldeed ik volledig. 7 Maar wat voor mij winst was, ben ik omwille van Christus als verlies gaan beschouwen. 8 Sterker nog, alles beschouw ik als verlies. Het kennen van Christus Jezus, mijn Heer, overtreft immers alles. Omwille van hem heb ik alles prijsgegeven; ik heb alles als afval weggegooid. Ik wilde Christus winnen 9 en één met hem zijn – niet door mijn eigen rechtvaardigheid omdat ik de wet naleef, maar door die van God, de rechtvaardigheid die er is door het geloof in Christus. 10 Ik wil Christus kennen en de kracht van zijn opstanding ervaren, ik wil delen in zijn lijden en aan hem gelijk worden in zijn dood, 11 in de hoop misschien ook zelf uit de dood op te staan.

12 Niet dat ik al zover ben en mijn doel al heb bereikt. Maar ik houd vol in de hoop eens dat te kunnen grijpen waarvoor Christus Jezus mij gegrepen heeft. 13 Broeders en zusters, ik beeld me niet in dat ik het al heb bereikt, maar één ding is zeker: ik vergeet wat achter me ligt en richt mij op wat voor me ligt. 14 Ik ga recht op mijn doel af: de hemelse prijs waartoe God mij door Christus Jezus roept. 15 Hierop moeten wij ons allen als volmaakte mensen richten. Mocht u er op enig punt anders over denken, dan zal God het u wel duidelijk maken. 16 In ieder geval, laten we op de ingeslagen weg voortgaan.

17 Volg mij na, broeders en zusters, en kijk naar hen die leven volgens het voorbeeld dat wij u gegeven hebben. 18 Ik heb u al vaak gezegd, en zeg nu zelfs met tranen in mijn ogen: velen leven als vijand van het kruis van Christus 19 en gaan hun ondergang tegemoet. Hun god is hun buik, hun eer is schaamteloosheid en hun aandacht is alleen gericht op aardse zaken. 20 Maar wij hebben ons burgerrecht in de hemel, en van daar verwachten wij onze redder, de Heer Jezus Christus. 21 Met de kracht waarmee hij in staat is alles aan zich te onderwerpen, zal hij ons armzalig lichaam gelijk maken aan zijn verheerlijkt lichaam.

4

1 Daarom, broeders en zusters, die ik liefheb en naar wie ik verlang, die mijn vreugde en erekrans zijn, blijf standvastig in de Heer.

2 Euodia en Syntyche, ik dring er bij u op aan eensgezind te zijn, want u bent één met de Heer. 3 En u, trouwe vriend, vraag ik hen te helpen. Ze hebben samen met mij voor het evangelie gestreden, evenals Clemens en mijn overige medewerkers, van wie de namen in het boek van het leven staan.

4 Laat de Heer uw vreugde blijven; ik zeg u nogmaals: wees altijd verheugd. 5 Laat iedereen u kennen als vriendelijke mensen. De Heer is nabij. 6 Wees over niets bezorgd, maar vraag God wat u nodig hebt en dank hem in al uw gebeden. 7 Dan zal de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, uw hart en gedachten in Christus Jezus bewaren.

8 Ten slotte, broeders en zusters, schenk aandacht aan alles wat waar is, alles wat edel is, alles wat rechtvaardig is, alles wat zuiver is, alles wat lieflijk is, alles wat eervol is, kortom, aan alles wat deugdzaam is en

lof verdient. **9** Doe alles wat ik u heb geleerd en overgedragen, wat ik u heb verteld en laten zien. Doe het, en de God van de vrede zal met u zijn.

Dankbetuiging

10 De Heer heeft mij veel vreugde gegeven nu u eindelijk uw zorg voor mij hebt kunnen tonen. U dacht altijd al aan mij, maar vond niet de gelegenheid het te laten zien. **11** Ik zeg dit niet omdat ik gebrek lijd; ik heb geleerd om in alle omstandigheden voor mezelf te zorgen. **12** Ik weet wat het is om gebrek te lijden, maar ook wat het is om in rijkdom te leven. Ik heb alles aan den lijve ondervonden: overvloed en honger, rijkdom en gebrek. **13** Ik ben tegen alles bestand door hem die mij kracht geeft.

14 Toch hebt u er goed aan gedaan in mijn moeilijkheden te delen. **15** U weet zelf, Filippenzen, dat toen ik na mijn vertrek uit Macedonië met de verkondiging begon, uw gemeente de enige is geweest die gedeeld heeft in mijn tegoden en tekorten. **16** Al in Tessalonica hebt u mij meer dan eens iets gestuurd om mijn tekorten aan te vullen. **17** Niet dat het mij om uw gaven te doen is, ik ben er juist op uit dat het tegoed op uw rekening oploopt. **18** Nu is alles mij vergoed, en heb ik zelfs veel meer ontvangen. Mij ontbreekt niets dankzij de gaven die Epafroditus namens u heeft gebracht; ze zijn een geurig en aangenaam offer, dat God behaagt. **19** Mijn God zal uit de overvloed van zijn majesteit elk tekort van u aanvullen, door Christus Jezus. **20** Aan onze God en Vader komt de eer toe tot in alle eeuwigheid. Amen.

21 Groet alle heiligen in Christus Jezus. De broeders en zusters die bij mij zijn, laten u groeten. **22** Alle heiligen laten u groeten, vooral zij die in dienst van de keizer staan.

23 De genade van de Heer Jezus Christus zij met u.

1

1 Van Paulus, door Gods wil apostel van Christus Jezus, en van onze broeder Timoteüs. **2** Aan de heiligen in Kolosse, gelovige broeders en zusters die één zijn in Christus. Genade zij u en vrede van God, onze Vader.*

(1:2) *van God, onze Vader* – Andere handschriften lezen: ‘van God, onze Vader, en van de Heer Jezus Christus’.

Evangelie en verzoening

3 In al onze gebeden danken wij God, de Vader van onze Heer Jezus Christus, voor u, **4** want we hebben gehoord dat u in Christus Jezus gelooft en alle heiligen liefhebt, **5** omdat u hoopt op wat in de hemel voor u gereedligt. Daarover hebt u gehoord toen aan u de waarheid verkondigd werd en het evangelie **6** u bereikte. Overal in de wereld draagt het vrucht en groeit het, ook bij u, vanaf de dag dat u over Gods genade hoorde en de ware betekenis ervan begreep. **7** Onze geliefde medewerker Epafras, die zich als trouw dienaar van Christus voor u inzet, heeft u daarin onderwezen. **8** En hij heeft ons verteld over de liefde die de Geest in u opwekt.

9 Daarom bidden wij onophoudelijk voor u, vanaf de dag dat we dat gehoord hebben. We vragen dat u Gods wil ten volle mag leren kennen door de wijsheid en het inzicht die zijn Geest u schenkt. **10** Dan zult u leven zoals het past tegenover de Heer, hem volkomen welgevallig. U zult vrucht dragen door al het goede dat u doet, uw kennis van God zal groeien **11** en u zult door zijn luisterrijke macht de kracht ontvangen om alles vol te houden en alles te verdragen.

12 Breng dus met vreugde dank aan de Vader. Hij stelt u in staat om te delen in de erfenis die alle heiligen wacht in het licht. **13** Hij heeft ons gered uit de macht van de duisternis en ons overgebracht naar het rijk van zijn geliefde Zoon, **14** die ons de verlossing heeft gebracht, de vergeving van onze zonden.

15 Beeld van God, de onzichtbare, is hij, eerstgeborene van heel de schepping:

16 in hem is alles geschapen,
alles in de hemel en alles op aarde,
het zichtbare en het onzichtbare,
vorsten en heersers, machten en krachten,
alles is door hem en voor hem geschapen.

17 Hij bestaat vóór alles en alles bestaat in hem.

18 Hij is het hoofd van het lichaam, de kerk.

Oorsprong is hij,
eerstgeborene van de doden,
om in alles de eerste te zijn:

19 in hem heeft heel de volheid willen wonen
20 en door hem en voor hem alles met zich willen verzoenen,
alles op aarde en alles in de hemel,
door vrede te brengen met zijn bloed aan het kruis.

21 Eerst was u van hem vervreemd en was u hem in al het kwaad dat u deed vijandig gezind, **22** maar nu heeft hij u door de dood van zijn aardse lichaam met zich verzoend om u heilig, zuiver en onberispelijk bij zich te brengen. **23** Maar dan moet u blijven geloven, onwrikbaar gegrondvest zijn in de hoop die het evangelie brengt, het evangelie dat u gehoord hebt en dat aan alle schepselen onder de hemel verkondigd is, en waarvan ik, Paulus, de dienaar ben geworden.

Strijd in dienst van Christus

24 Ik ben blij dat ik nu voor u lijd en dat ik in mijn lichaam mag aanvullen wat er nog aan Christus' lijden ontbreekt, ten behoeve van zijn lichaam, de kerk, **25** waarvan ik de dienaar ben. Met het oog op u heeft God mij die dienende taak toevertrouwd, opdat zijn boodschap in al haar volheid verkondigd wordt: **26** het mysterie dat in alle eeuwen en voor alle generaties verborgen is geweest, maar nu aan zijn heiligen onthuld is. **27** Aan hen heeft God bekend willen maken hoe glorieus dit mysterie is voor alle volken: Christus is in u, hij is uw hoop op goddelijke luister. **28** Hem verkondigen wij wanneer we iedereen waarschuwen en in alle wijsheid onderrichten, om iedereen tot volmaaktheid in Christus te brengen. **29** Daarvoor span ik mij in en strijd ik met zijn kracht, die volop in mij werkzaam is.

2

1 Ik wil dat u weet hoe zwaar de strijd is die ik voor u en de gelovigen in Laodicea voer, en voor alle anderen die mij nog nooit in levenden lijve hebben gezien. **2** Zo wil ik hen bemoedigen en hen in liefde bijhouden, opdat ze tot de volle rijkdom van allesomvattend inzicht komen, tot de kennis van Gods mysterie: Christus,*

(2:2) *Gods mysterie: Christus* – Andere handschriften lezen: ‘het mysterie van God (en van) de Vader en van Christus’.

3 in wie alle schatten van wijsheid en kennis verborgen liggen.

4 Dit alles schrijf ik opdat niemand u met fraaie redeneringen op een dwaalspoor brengt. **5** Want hoewel ik lijfelijk niet aanwezig ben, ben ik in de geest wel bij u, en ik zie met vreugde hoe hecht u met elkaar verbonden bent en hoe onwrikbaar uw geloof in Christus is.

Met Christus gestorven en opgewekt uit de dood

6 Volg de weg van Christus Jezus, nu u hem als uw Heer aanvaard hebt. **7** Blijf in hem geworteld en gegrondvest, houd vast aan het geloof dat u geleerd is en wees vervuld van dankbaarheid. **8** Wees op uw hoede en laat u niet meeslepen door holle en misleidende theorieën die op menselijke tradities zijn gebaseerd en zich richten op de machten van de wereld en niet op Christus. **9** Want in hem is de goddelijke volheid lichamelijk aanwezig, **10** en omdat u één bent met hem, het hoofd van alle machten en krachten, bent ook u van die volheid vervuld. **11** In hem bent u ook besneden, niet door mensenhanden, maar met de besnijdenis van Christus, door het afleggen van het aardse lichaam. **12** Toen u gedoopt werd bent u immers met hem begraven, en met hem bent u ook tot leven gewekt, omdat u gelooft in de kracht van God die hem uit de dood heeft opgewekt. **13** U was dood door uw zonden en door uw onbesneden staat, maar God heeft u samen met Christus levend gemaakt toen hij ons al onze zonden kwijtschold. **14** Hij heeft het document met voorschriften waarin wij werden aangeklaagd, uitgewist en het vernietigd door het aan het kruis te nagelen. **15** Hij heeft zich ontdaan van de machten en krachten, hij heeft hen openlijk te schande gemaakt en in Christus over hen getriomfeerd.

16 Laat niemand u iets voorschrijven op het gebied van eten en drinken of het vieren van feestdagen, nieuwemaan en sabbat. **17** Dit alles is slechts een schaduw van wat komt – de werkelijkheid is Christus. **18** Laat u niet veroordelen door mensen die opgaan in zelfvernedering en engelenverering, zich verdiepen in visioenen✠

(2:18) *in visioenen* – Andere handschriften lezen: ‘in wat hij niet gezien heeft’.

of zich laten voorstaan op eigen bedenkzels. **19** Zulke mensen richten zich niet naar het hoofd, van waaruit God het hele lichaam, door gewrichtsbanden en pezen ondersteund en bijeengehouden, doet groeien. **20** Als u met Christus dood bent voor de machten van de wereld, waarom laat u zich dan geboden opleggen alsof u nog in de wereld leeft? **21** ‘Raak dit niet aan, proef dat niet, blijf daarvan af’ – **22** het zijn menselijke voorschriften en principes over zaken die door het gebruik vergaan. **23** Dat moet allemaal voor wijsheid doorgaan, maar het is zelfbedachte godsdienst, zelfvernedering en verachting van het lichaam; het heeft geen enkele waarde en dient alleen maar tot eigen bevrediging.

3

1 Als u nu met Christus uit de dood bent opgewekt, streef dan naar wat boven is, waar Christus zit aan de rechterhand van God. **2** Richt u op wat boven is, niet op wat op aarde is. **3** U bent immers gestorven, en uw leven ligt met Christus verborgen in God. **4** En wanneer Christus, uw leven, verschijnt, zult ook u, samen met hem, in luister verschijnen.

Het nieuwe leven

5 Laat dus wat aards in u is afsterven: ontucht, zedeloosheid, hartstocht, lage begeerten en ook hebzucht – hebzucht is afgoderij –, **6** want om deze dingen treft Gods toorn degenen die hem ongehoorzaam zijn. **7** Vroeger hebt u ook die weg gevolgd en zo geleefd, **8** maar nu moet u alles wat slecht is opgeven: woede en drift, vloeken en schelden. **9** Bedrieg elkaar niet, nu u de oude mens en zijn leefwijze afgelegd hebt **10** en de nieuwe mens hebt aangetrokken, die steeds vernieuwd wordt naar het beeld van zijn schepper en zo tot inzicht komt. **11** Dan is er geen sprake meer van Grieken of Joden, besnedenen of onbesnedenen, barbaren, Skythen, slaven of vrijen, maar dan is Christus alles in allen.

12 Omdat God u heeft uitgekozen, omdat u zijn heiligen bent en hij u liefheeft, moet u zich kleden in innig medeleven, in goedheid, bescheidenheid, zachtmoedigheid en geduld. **13** Verdraag elkaar en vergeef elkaar als iemand een ander iets te verwijten heeft; zoals de Heer u vergeven heeft, moet u elkaar vergeven. **14** En bovenal, kleed u in de liefde, dat is de band die u tot een volmaakte eenheid maakt. **15** Laat in uw hart de vrede van Christus heersen, want daartoe bent u geroepen als de leden van één lichaam. Wees ook dankbaar. **16** Laat Christus’ woorden in al hun rijkdom in u wonen; onderricht en vermaan elkaar in alle wijsheid, zing met heel uw hart psalmen en hymnen voor God en liederen die de Geest u vol genade ingeeft. **17** Doe alles wat u zegt of doet in de naam van de Heer Jezus, terwijl u God, de Vader, dankt door hem.

18 Vrouwen, erken het gezag van uw man, zoals past bij uw verbondenheid met de Heer. **19** Mannen, heb uw vrouw lief en wees niet bitter tegen haar. **20** Kinderen, gehoorzaam je ouders in alles, want dat is de wil van de Heer. **21** Vaders, vit niet op uw kinderen, want dat maakt ze moedeloos. **22** Slaven, gehoorzaam uw aardse meester in alles, niet met uiterlijk vertoon om bij de mensen in de gunst te komen, maar oprecht en met ontzag voor de Heer. **23** Wat u ook doet, doe het van harte, alsof het voor de Heer is en niet voor de mensen, **24** want u

weet dat u van de Heer een erfenis als beloning zult ontvangen – uw meester is Christus! ²⁵ Maar iedereen die onrecht doet zal daarvoor boeten, en daarbij wordt geen onderscheid gemaakt.

4

¹ Meesters, geef uw slaven waar ze recht op hebben en wat redelijk is, want u weet dat ook u een meester hebt, in de hemel.

² Blijf bidden en blijf daarbij waakzaam en dankbaar. ³ En bid dan ook voor ons, dat God deuren voor ons opent om het mysterie van Christus te verkondigen waarvoor ik gevangen zit, ⁴ en bid dat ik het mag onthullen zoals het moet. ⁵ Gedraag u wijs tegenover buitenstaanders en benut iedere gelegenheid, ⁶ en als u wilt weten hoe u op de mensen moet reageren: vriendelijk, maar beslist.

Groeten

⁷ Tychikus, onze geliefde broeder, onze trouwe helper en mededienaar van de Heer, zal u alles over mij vertellen. ⁸ Hem stuur ik naar u toe om u over onze omstandigheden in te lichten en om u moed in te spreken, ⁹ samen met Onesimus, onze trouwe en geliefde broeder die een van u is; zij beiden zullen u vertellen hoe het hier gaat.

¹⁰ Aristarchus, mijn medegevangene, Barnabas' neef Marcus (over wie u al instructies hebt gekregen: ontvang hem gastvrij wanneer hij bij u komt) ¹¹ en Jezus Justus groeten u; zij zijn de enige Joden die met mij meewerken voor Gods koninkrijk, en ze zijn dan ook een grote troost voor me geweest. ¹² Epafraas, een dienaar van Christus Jezus en een van u, groet u; in al zijn gebeden strijdt hij voor u en bidt hij dat u als volmaakte mensen en met volle overtuiging zult vasthouden aan alles wat God wil. ¹³ Ik kan van hem getuigen dat hij zich erg voor u inspannt en ook voor de mensen in Laodicea en Hiërapolis. ¹⁴ Ook Lucas, onze geliefde arts, en Demas groeten u. ¹⁵ Wilt u de broeders en zusters in Laodicea groeten, en ook Nymfa en de gemeente die bij haar thuis samenkomt? ¹⁶ Wanneer deze brief bij u is voorgelezen, moet u ervoor zorgen dat hij ook in de gemeente van Laodicea wordt voorgelezen, en dat u de brief aan hen te lezen krijgt. ¹⁷ En zeg tegen Archippus: 'Let erop dat u de taak die u van de Heer hebt ontvangen, ook vervult.'

¹⁸ Een eigenhandig geschreven groet van mij, Paulus. Denk aan mijn boeien! Genade zij met u.

1

1 Van Paulus, Silvanus en Timoteüs. Aan de gemeente in Tessalonica, die toebehoort aan God, de Vader, en de Heer Jezus Christus. Genade zij u en vrede.*

(1:1) *Genade zij u en vrede* – Andere handschriften lezen: ‘Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en de Heer Jezus Christus’.

2 Wij danken God altijd voor u allen: wij noemen u onophoudelijk in onze gebeden **3** en gedenken dan voor onze God en Vader hoeveel uw geloof tot stand brengt, hoe krachtig uw liefde is en hoe standvastig u blijft hopen op de komst van Jezus Christus, onze Heer. **4** God heeft u lief, broeders en zusters. Wij weten dat hij u heeft uitgekozen: **5** onze verkondiging aan u overtuigde immers niet alleen door onze woorden, maar ook door de overweldigende kracht van de heilige Geest. U weet hoeveel we voor u hebben betekend toen we in uw midden waren. **6** U hebt ons nagevolgd, en daarmee de Heer: onder zware beproevingen hebt u het woord ontvangen met de vreugde van de heilige Geest. **7** Zo bent u een voorbeeld voor alle gelovigen in Macedonië en Achaje geworden. **8** Want het woord van de Heer heeft zich vanuit uw gemeente niet alleen in Macedonië en Achaje verspreid, uw geloof in God vindt ook weerklank buiten die gebieden. Wij hoeven daarover niets te vertellen; **9** iedereen praat erover hoe wij door u zijn ontvangen en hoe u zich van de afgoden hebt afgewend om u tot God te keren – om hem, de levende en ware God, te dienen **10** en om zijn Zoon te verwachten uit de hemel: Jezus, die hij uit de dood heeft doen opstaan en die ons zal redden van het komende oordeel.

Bezoek aan Tessalonica

2

1 U weet zelf, broeders en zusters, dat ons bezoek aan u niet tevergeefs is geweest. **2** Ondanks de mishandelingen en beledigingen die wij, zoals u bekend is, in Filippi te verduren hadden, vonden we in vertrouwen op onze God de moed u bekend te maken met zijn evangelie. Daarvoor hebben we ons tot het uiterste ingespannen. **3** Onze oproep berust niet op een dwaling, op oneerlijkheid of bedrog. **4** Wij spreken alleen omdat God ons daartoe waardig heeft gekeurd en ons het evangelie heeft toevertrouwd – niet om mensen te behagen, maar God, die de mensen doorgrondt. **5** U weet dat we u nooit naar de mond hebben gepraat en dat onze woorden nooit een dekmantel voor hebzucht waren. God is onze getuige. **6** We hebben ook niet geprobeerd de gunst van mensen af te dwingen, niet bij u en niet bij anderen. **7** Hoewel we ons als apostelen van Christus hadden kunnen laten gelden, zijn we u tegemoet getreden met de tederheid van een voedster*.

(2:7) *met de tederheid van een voedster* – Andere handschriften lezen: ‘als onmondige kinderen, als een voedster’.

die haar kinderen koestert. **8** In die gezindheid, vol liefde voor u, waren we niet alleen bereid u te laten delen in Gods evangelie, maar ook in ons eigen leven. Zo dierbaar was u ons geworden. **9** U herinnert u, broeders en zusters, hoe we ons hebben ingezet en ingespannen, hoe we dag en nacht hebben gewerkt om niemand van u tot last te zijn. Op die manier hebben we u het evangelie van God verkondigd. **10** U kunt getuigen, en God zelf, hoe toegewijd, hoe oprecht en zuiver we bij u, die tot geloof gekomen bent, hebben geleefd. **11** U weet dat we voor ieder van u waren als een vader voor zijn kinderen. **12** We hebben u aangespoord en bemoedigd en u op het hart gedrukt zo te leven dat u God eer bewijst. Hij roept u tot zijn koninkrijk en luister.

13 Wij danken God dan ook onophoudelijk dat u zijn woord, dat u van ons ontvangen hebt, niet hebt aangenomen als een boodschap van mensen, maar als wat het werkelijk is: als het woord van God dat ook werkzaam is in u, die gelooft. **14** Het is u vergaan, broeders en zusters, als Gods gemeenten in Judea die Christus Jezus toebehoren. U hebt even zwaar onder uw stadsgenoten geleden als zij onder de Joden. **15** Die hebben de Heer Jezus en de profeten gedood en ons tot het uiterste vervolgd. Ze mishagen God en zijn alle mensen vijandig gezind, **16** omdat ze ons beletten andere volken bekend te maken hoe ze kunnen worden gered. De maat van hun zonden raakt nu vol, en Gods veroordeling is ten volle over hen gekomen.

17 Broeders en zusters, nu wij voor korte tijd van u gescheiden zijn bent u weliswaar uit het oog, maar daarom nog niet uit het hart, en omdat we zo naar u verlangden hebben we ons alle moeite gegeven u te zien. **18** We stonden dan ook meer dan eens op het punt naar u toe te komen – ik, Paulus, niet in de laatste plaats –, maar Satan heeft het ons belet. **19** Want wie is onze hoop en vreugde? Wie is onze erekrans wanneer we voor Jezus, onze Heer, staan bij zijn komst? Wie anders dan u? **20** Ja, u bent onze eer en vreugde.

3

1-2 Omdat we het niet langer uithielden, besloten we Timoteüs naar u toe te sturen, onze broeder en Gods medewerker in de verkondiging van het evangelie van Christus. Zelf bleven we in Athene achter. Timoteüs moest u sterken en aanmoedigen in uw geloof, **3** zodat u zich niet uit het veld zou laten slaan door de tegenspoed

die u ondervindt. U weet tenslotte zelf dat wij die moeten ondergaan. **4** Toen we bij u waren, hebben we u al gezegd dat ons tegenspoed te wachten stond; die is dan ook gekomen, zoals u ondervonden hebt. **5** Ik heb Timoteüs dus gestuurd omdat ik het niet langer kon uithouden. Ik wilde weten of uw geloof standhield, want ik was bang dat de verleider u had verleid en onze inspanningen voor niets waren geweest.

6 Maar nu is Timoteüs teruggekomen met het goede bericht over uw geloof en liefde. Hij heeft ons bovendien verteld hoezeer u ons altijd als voorbeeld neemt en hoe u er even vurig naar verlangt ons te zien als wij u. **7** Daardoor, broeders en zusters, zijn we over u gerustgesteld. In al onze nood en ellende voelen we ons gesterkt door uw geloof, **8** want nu opnieuw blijkt dat de Heer uw fundament is, leven we weer op. **9** Kunnen we God ooit genoeg voor u danken? Kunnen we hem ooit genoeg danken voor de vreugde die hij ons met u geschonken heeft? **10** Wij bidden dag en nacht met volle overgave dat we u weer zullen zien en kunnen aanvullen wat er nog aan uw geloof ontbreekt. **11** Mogen God, onze Vader, en onze Heer Jezus ons pad naar u leiden. **12** Moge de Heer uw liefde voor elkaar en ieder ander groter maken, zodat uw liefde even overvloedig wordt als onze liefde voor u. **13** Moge de Heer u door die liefde kracht geven, zodat u zuiver en heilig voor onze God en Vader zult staan wanneer onze Heer Jezus komt met al zijn engelen. Amen.

Aansporingen

4

1 Broeders en zusters, in naam van de Heer Jezus vragen we u met klem te leven zoals wij het u hebben geleerd, dus zo dat het God behaagt. U doet dat al, maar wij sporen u aan het nog veel meer te doen. **2** U kent de voorschriften die wij u op gezag van de Heer Jezus hebben gegeven. **3** Het is de wil van God dat u een heilig leven leidt: dat u zich onthoudt van ontucht, **4** dat ieder van u zijn lichaam heiligt en in eerbaarheid weet te beheersen*

(4:4) *dat ieder van u zijn lichaam heiligt en in eerbaarheid weet te beheersen* – Ook mogelijk is de

vertaling: 'dat ieder van u heilig en eerbaar met zijn vrouw leeft'.

5 en dat u niet zoals de ongelovigen, die God niet kennen, toegeeft aan uw hartstocht en begeerte. **6** Schaad of bedrieg uw broeder of zuster in dit opzicht niet, want de Heer vergeldt dit alles, zoals wij u vroeger al nadrukkelijk hebben voorgehouden. **7** God heeft ons niet geroepen tot zedeloosheid, maar tot een heilig leven. **8** Dus wie deze voorschriften verwerpt, verwerpt niet een mens, maar God, die u zijn heilige Geest geeft.

9 Over de onderlinge liefde hoeven wij u niets te schrijven, want u hebt zelf van God geleerd hoe u in liefde met elkaar moet omgaan. **10** U doet dat al met alle gelovigen in heel Macedonië, maar, broeders en zusters, wij sporen u aan het nog veel meer te doen **11** en er een eer in te stellen in alle rust uw eigen zaken te behartigen en uw eigen brood te verdienen. Dat hebben wij u opgedragen, **12** opdat u een eerzaam leven zult leiden in de ogen van hen die niet tot de gemeente behoren, en u van niemand afhankelijk bent.

13 Broeders en zusters, wij willen u niet in het ongewisse laten over de doden, zodat u niet hoeft te treuren, zoals zij die geen hoop hebben. **14** Want als wij geloven dat Jezus is gestorven en is opgestaan, moeten wij ook geloven dat God door Jezus de doden naar zich toe zal leiden, samen met Jezus zelf. **15** Wij zeggen u met een woord van de Heer: wij, die in leven blijven tot de komst van de Heer, zullen de doden in geen geval voorgaan. **16** Wanneer het signaal gegeven wordt, de aartsengel zijn stem verheft en de bazuin van God weerklinkt, zal de Heer zelf uit de hemel neerdalen. Dan zullen eerst de doden die Christus toebehoren opstaan, **17** en daarna zullen wij, die nog in leven zijn, samen met hen worden weggevoerd op de wolken en gaan we de Heer in de lucht tegemoet. Dan zullen we altijd bij hem zijn. **18** Troost elkaar met deze woorden.

5

1 Broeders en zusters, ik hoef u niet te schrijven over het moment waarop dit zal gebeuren, **2** want u weet zelf maar al te goed dat de dag van de Heer komt als een dief in de nacht. **3** Als de mensen zeggen dat er vrede en veiligheid is, worden ze plotseling getroffen door de ondergang, zoals een zwangere vrouw door barensweeën. Vluchten is dan onmogelijk. **4** Maar u, broeders en zusters, u leeft niet in de duisternis, zodat de dag van de Heer u zou kunnen overvallen als een dief, **5** want u bent allen kinderen van het licht en van de dag. Wij behoren niet toe aan de nacht en de duisternis, **6** dus laten we niet slapen, zoals anderen, maar waken en op onze hoede zijn. **7** Wie slaapt, slaapt 's nachts, en wie zich bedrinkt, is 's nachts dronken; **8** maar laten wij, die toebehoren aan de dag, op onze hoede zijn, omgord met het harnas van geloof en liefde, en getooid met de helm van de hoop op redding. **9** Want Gods bedoeling met ons is niet dat wij veroordeeld worden, maar dat wij gered worden door onze Heer Jezus Christus. **10** Hij is voor ons gestorven opdat wij, of we nu op aarde zijn of gestorven zijn, samen met hem zullen leven. **11** Dus troost elkaar en wees elkaar tot voorbeeld, zoals u trouwens al doet.

12 Wij vragen u, broeders en zusters, diegenen onder u te erkennen die zich op gezag van de Heer ervoor inzetten u te leiden en terecht te wijzen. **13** U moet hun om hun werk veel liefde en respect betonen. Leef in vrede met elkaar. **14** Wij sporen u aan, broeders en zusters, iedereen die zijn dagelijks werk verwaarloost terecht te wijzen, de moedelozen hoop te geven, op te komen voor de zwakken, met iedereen geduld te hebben. **15** Zie erop

toe dat niemand kwaad met kwaad vergeldt en streef altijd naar het goede, zowel voor elkaar als voor ieder ander. **16** Wees altijd verheugd, **17** bid onophoudelijk, **18** dank God onder alle omstandigheden, want dat is wat hij van u, die één bent met Christus Jezus, verlangt. **19** Doof de Geest niet uit **20** en veracht de profetieën niet die hij u ingeeft. **21** Onderzoek alles, behoud het goede **22** en vermijd elk kwaad, in welke vorm het zich ook voordoet. **23** Moge de God van de vrede zelf uw leven in alle opzichten heiligen, en mogen heel uw geest, ziel en lichaam zuiver bewaard zijn bij de komst van onze Heer Jezus Christus. **24** Hij die u roept is trouw en doet zijn belofte gestand.

25 Broeders en zusters, bid ook voor ons **26** en groet elkaar met een heilige kus. **27** In de naam van de Heer verzoek ik u dringend deze brief voor te lezen aan alle broeders en zusters. **28** De genade van onze Heer Jezus Christus zij met u.

1

¹ Van Paulus, Silvanus en Timoteüs. Aan de gemeente in Tessalonica, die toebehoort aan God, onze Vader, en de Heer Jezus Christus. ² Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en de Heer Jezus Christus.

Lijden voor het koninkrijk van God

³ Broeders en zusters, wij moeten God altijd voor u danken. Het past ons dit te doen, omdat uw geloof sterk groeit en uw liefde voor elkaar groter wordt. ⁴ Wij spreken dan ook in de gemeenten van God vol trots over uw standvastigheid en trouw onder de vervolgingen en onderdrukking die u moet doorstaan. ⁵ Ze zijn het bewijs dat God rechtvaardig oordeelt door u zijn koninkrijk, waarvoor u nu lijdt, waardig te achten. ⁶ God is inderdaad rechtvaardig: hij zal uw onderdrukkers straffen met onderdrukking ⁷⁻⁸ en u, die nu onderdrukt wordt, samen met ons van alle last bevrijden wanneer Jezus, de Heer, vanuit de hemel verschijnt. Dan komt hij in een vlammend vuur en omringd door engelen, door wie hij zijn macht manifesteert; dan straft hij hen die God niet erkennen en het evangelie van onze Heer Jezus niet gehoorzamen. ⁹ Ze zullen voor eeuwig worden verstoten, ver van de Heer en van zijn kracht en majesteit. ¹⁰ Op die dag komt hij om te worden geprezen door al de zijnen, om te worden geëerd door allen die tot geloof gekomen zijn – ook door u, want u hebt ons getuigenis aangenomen. ¹¹ Daarom bidden wij altijd dat onze God u deze roeping in ere doet houden, dat hij u door zijn kracht de vaste wil geeft het goede te doen en u door uw geloof al het mogelijke tot stand laat brengen. ¹² Dan zal door de genade van onze God en van de Heer Jezus Christus de naam van onze Heer Jezus door u geprezen worden, en u door hem.

Wat voorafgaat aan de komst van de Heer

2

¹ Broeders en zusters, over de komst van onze Heer Jezus Christus en het tijdstip waarop we met hem worden verenigd, zeggen we u: ² verlies niet meteen uw verstand en raak niet in paniek wanneer een profetie, een uitspraak of een brief die door ons zou zijn geschreven, het voorstelt alsof de dag van de Heer op het punt staat aan te breken. ³ Laat u door niemand misleiden, op geen enkele manier. De dag van de Heer breekt niet aan voordat velen zich van het geloof hebben afgekeerd en de wetteloze mens verschenen is, hij die verloren zal gaan. ⁴ Hij zal alles wat goddelijk en heilig is bestrijden en zich erboven verheffen, om in Gods tempel plaats te nemen op de troon en zich voor te doen als God zelf. ⁵ Herinnert u zich niet dat ik u dit herhaalde malen heb gezegd toen ik bij u was? ⁶ Dan weet u ook wat hem nog tegenhoudt en dat hij pas zal verschijnen op de voor hem vastgestelde tijd. ⁷ Hoewel in het verborgene de wetteloosheid nu al werkzaam is, moet eerst degene die hem tegenhoudt verdwijnen. ⁸ Pas dan verschijnt hij – en dan zal de Heer Jezus hem doden met de adem van zijn mond en vernietigen door de aanblik van zijn komst. ⁹ De komst van de wetteloze mens is het werk van Satan en gaat gepaard met groot machtsvertoon en valse tekenen en wonderen, ¹⁰ en allen die verloren zullen gaan, zal hij met zijn kwaadaardigheid verleiden. Want ze hebben de liefde voor de waarheid, die hen had kunnen redden, niet aanvaard. ¹¹ Daarom treft God hen met verblinding, zodat ze dwalen en de leugen geloven. ¹² Zo zal iedereen die de waarheid niet gelooft maar behagen schept in onrecht, worden veroordeeld.

¹³ Maar voor u, broeders en zusters, geliefden van de Heer, moeten wij God altijd danken. Hij heeft u als eersten uitgekozen om te worden gered door de Geest die heilig maakt en door het geloof in de waarheid. ¹⁴ Hij heeft u daartoe geroepen door het evangelie dat wij u verkondigd hebben en waardoor u zult delen in de luister van onze Heer Jezus Christus. ¹⁵ Wees standvastig, broeders en zusters, en blijf bij de traditie waarin u door ons onderwezen bent, in woord of geschrift. ¹⁶ Mogen onze Heer Jezus Christus en God, onze Vader, die ons zijn liefde heeft getoond en ons door zijn genade blijvende steun en goede hoop gegeven heeft, ¹⁷ u aanmoedigen en sterken in al het goede dat u doet en zegt.

Doe uw dagelijks werk

3

¹ Voor het overige, broeders en zusters, bid voor ons. Bid dat het woord van de Heer zich elders even snel verspreidt en evenzeer geprezen wordt als bij u. ² Bid ook dat wij worden behoed voor slechte en kwaadaardige mensen, want niet iedereen is betrouwbaar. ³ Maar de Heer is trouw, hij zal u kracht geven en u tegen het kwaad beschermen. ⁴ De Heer geeft ons de overtuiging dat u doet wat wij u opdragen en dat zult blijven doen. ⁵ Moge de Heer uw wil en verlangen richten op de liefde voor God en de standvastige trouw aan Christus.*

(3:5) *de liefde voor God en de standvastige trouw aan Christus* – Ook mogelijk is de vertaling: ‘Gods liefde en Christus’ standvastigheid’.

⁶ Broeders en zusters, op gezag van onze Heer Jezus Christus dragen wij u op u niet in te laten met broeders of zusters die hun werk verwaarlozen en niet leven volgens de traditie die wij hebben doorgegeven. ⁷ U weet zelf wat het betekent ons na te volgen. Toen we bij u waren, hebben we ons dagelijks werk niet verwaarloosd ⁸ en op niemands kosten geleefd. Integendeel, we hebben ons ingezet en ingespannen, dag en nacht hebben we gewerkt

om niemand van u tot last te zijn. **9** Niet dat we geen aanspraak konden maken op uw ondersteuning, maar we wilden onszelf tot voorbeeld stellen, zodat u ons zou navolgen. **10** Toen we bij u waren, hebben we herhaaldelijk gezegd dat wie niet wil werken, niet zal eten. **11** We horen dat sommigen van u hun werk verwaarlozen, dat ze zich niet nuttig maken maar zich slechts onledig houden met nutteloze bezigheden. **12** In naam van de Heer Jezus Christus dragen wij dergelijke mensen nadrukkelijk op rustig hun werk te doen en hun eigen brood te verdienen. **13** Broeders en zusters, doe het goede, zonder op te geven, **14** en wees op uw hoede voor wie geen gehoor geven aan wat wij in deze brief schrijven. Ga niet met hen om, dan zullen ze zich schamen. **15** Behandel hen echter niet als vijanden, maar wijs hen als uw broeders en zusters terecht. **16** Moge de Heer van de vrede zelf u altijd en op elke wijze vrede geven. De Heer zij met u allen.

17 Ik, Paulus, groet u in mijn eigen handschrift. Dat is in elke brief het waarmerk dat ik hem zelf geschreven heb.

18 De genade van onze Heer Jezus Christus zij met u allen.

1

1 Van Paulus, apostel van Christus Jezus in opdracht van God, onze redder, en van Christus Jezus, onze hoop. 2 Aan Timoteüs, mijn waarachtig kind in het geloof. Genade, barmhartigheid en vrede van God, de Vader, en Christus Jezus, onze Heer!

Opdracht aan Timoteüs

3 Toen ik naar Macedonië vertrok, heb ik je gevraagd in Efeze te blijven. Je moet voorkomen dat bepaalde mensen daar een afwijkende leer onderwijzen 4 en zich verdiepen in verzinsels en eindeloze geslachtsregisters. Die leiden meer tot speculaties dan tot de vervulling van de taak die God met het geloof gegeven heeft. 5 Het doel van je opdracht is de liefde die voortkomt uit een rein hart, een zuiver geweten en een oprecht geloof. 6 Sommigen hebben zich daarvan afgewend en zijn vervallen tot zinloos gepraat. 7 Zij willen de wet van God onderwijzen, maar weten niet wat ze zeggen en begrijpen niets van wat ze zo stellig beweren. 8 Wij daarentegen weten dat de wet goed is als hij op de juiste wijze gebruikt wordt. 9 We weten ook dat de wet er niet is voor de rechtvaardige, maar voor wie zich aan wet of gezag niet stoort, voor goddelozen en zondaars, die alles wat heilig is verachten en ontwijden, die hun eigen vader of moeder doden, voor moordenaars, 10 ontuchtplegers, knapenschenders, slavenhandelaars, leugenaars en plegers van meened. De wet is er voor alles wat indruist tegen de heilzame leer, 11 die in overeenstemming is met het evangelie dat mij is toevertrouwd, het evangelie over de majesteit van de gelukzalige God. 12 Ik dank Christus Jezus, onze Heer, dat hij mij kracht gegeven heeft en het mij heeft toevertrouwd hem te dienen, 13 hoewel ik hem vroeger heb bespot, vervolgd en beschimpt. Toch heeft hij zich over mij ontfermd, omdat ik door mijn ongeloof niet wist wat ik deed. 14 Onze Heer heeft mij zijn genade in overvloed geschonken, evenals het geloof en de liefde die we in Christus Jezus bezitten. 15 Deze boodschap is betrouwbaar en verdient onze volledige instemming: Christus Jezus is in de wereld gekomen om zondaars te redden. Ik was de eerste, 16 en juist over mij heeft Christus Jezus zich ontfermd; ik was de eerste aan wie hij zijn grote geduld toonde, zodat ik een voorbeeld werd voor allen die in hem geloven en het eeuwige leven zullen ontvangen. 17 Aan de koning der eeuwen, de onvergankelijke, onzichtbare en enige God, zij de eer en glorie tot in alle eeuwigheid. Amen.

18 Timoteüs, mijn kind, ik vertrouw je deze opdracht toe op grond van de profetische woorden die destijds over jou zijn uitgesproken. Laten die je tot steun zijn in de goede strijd die je, 19 toegerust met geloof en een zuiver geweten, moet voeren. Doordat sommigen hun geweten hebben verloochend, heeft hun geloof schipbreuk geleden. 20 Onder hen bevinden zich Hymeneüs en Alexander, die ik aan Satan heb overgeleverd om hun te leren dat ze God niet moeten lasteren.

Aanwijzingen voor de gemeente

2

1 Allereerst vraag ik dat er voor alle mensen gebeden wordt, dat er smeekbeden, voorbeden en dankgebeden voor hen worden uitgesproken. 2 Bid voor alle koningen en gezagsdragers, opdat we rustig en ongestoord kunnen leven, in alle vroomheid en waardigheid. 3 Dat is goed en welgevallig in de ogen van God, onze redder, 4 die wil dat alle mensen worden gered en de waarheid leren kennen. 5 Want er is maar één God, en maar één bemiddelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus, 6 die zichzelf gegeven heeft als losgeld voor allen, als het getuigenis voor de vastgestelde tijd. 7 Om dit te verkondigen ben ik als apostel aangesteld. Ik spreek de waarheid, ik lieg niet – ik ben aangesteld als leraar voor de heidenen om hun het geloof en de waarheid te onderwijzen.

8 Ik wil dat bij iedere samenkomst de mannen met geheven handen bidden, vol toewijding, zonder wrok of onenigheid. 9 Ook wil ik dat de vrouwen zich waardig, sober en ingetogen kleden. Ze moeten niet opvallen door een opzichtige haardracht, dure kleding, goud of parels, 10 maar door goede daden, zoals gepast is voor vrouwen die zeggen dat ze God vereren. 11 Een vrouw dient zich gehoorzaam en bescheiden te laten onderwijzen; 12 ik sta haar dus niet toe dat ze zelf onderwijst of gezag over mannen heeft; ze moet bescheiden zijn. 13 Want Adam werd als eerste geschapen, pas daarna Eva. 14 En niet Adam werd misleid, maar de vrouw; zij overtrad Gods gebod. 15 Ze zal worden gered doordat ze kinderen baart, als ze tenminste volhardt in het geloof, de liefde en een heilige, ingetogen levenswijze.

3

1 Het is een waar woord: als iemand opziener wil worden, is dat een eerzaam streven. 2 Een opziener moet onberispelijk zijn. Hij kan slechts de man van één vrouw zijn en hij moet sober, bezonnen, gematigd, gastvrij en een goede leraar zijn. 3 Hij mag niet te veel drinken of driftig zijn, maar hij moet vredelievend en vriendelijk zijn, en niet geldzuchtig. 4 Hij moet zijn huisgezin goed leiden en op een waardige manier gezag over zijn kinderen uitoefenen. 5 Als iemand geen leiding kan geven aan zijn huisgezin, hoe zou hij dan voor de gemeente van God kunnen zorgen? 6 Hij mag ook niet iemand zijn die net bekeerd is; anders raakt hij verblind en valt hij

ten prooi aan de duivel. **7** Verder moet hij buiten de gemeente een goede reputatie hebben, zodat hij niet in opspraak komt en door de duivel wordt gestrikt.

8 Ook een diaken moet zich waardig gedragen. Hij moet oprecht zijn, mag niet overmatig veel wijn drinken en niet hebzuchtig zijn; **9** hij moet vasthouden aan het mysterie van het geloof, met een zuiver geweten. **10** Ook hij moet eerst op zijn geschiktheid worden getoetst; pas daarna, als blijkt dat hij een onberispelijk mens is, kan hij zijn dienst verrichten. **11** Dit geldt ook voor de vrouwen: ook zij moeten zich waardig gedragen, ze mogen niet kwaadspreken en moeten sober en in alles betrouwbaar zijn. **12** Een diaken mag maar één vrouw hebben en moet goed leiding geven aan zijn kinderen en zijn huisgenoten. **13** Degenen die hun dienst goed verrichten, verwerven aanzien en kunnen door hun geloof in Christus Jezus vrijuit spreken.

14 Hoewel ik hoop spoedig naar je toe te komen, schrijf ik je dit alles **15** voor het geval ik mocht worden opgehouden. Dan weet je hoe men zich moet gedragen in het huis van God, dat wil zeggen de kerk van de levende God, fundament en pijler van de waarheid. **16** Ongetwijfeld is dit het grote mysterie van ons geloof: Hij is geopenbaard in een sterfelijk lichaam, in het gelijk gesteld door de Geest, is verschenen aan de engelen, verkondigd onder de volken, vond geloof in de wereld, is opgenomen in majesteit.

4

1 Maar de Geest zegt nadrukkelijk dat in de eindtijd sommigen het geloof zullen verlaten, doordat ze luisteren naar dwaalgeesten en naar wat demonen hun leren. **2** Ze worden hiertoe aangezet door huichelachtige leugenaars, die hun eigen geweten hebben dichtgeschroeid, **3** die het huwelijk verbieden en hen dwingen tot onthouding van voedsel dat God geschapen heeft om door de gelovigen, die de waarheid kennen, onder dankzegging te worden gegeten. **4** Alles wat God geschapen heeft is goed. Niets hoeft te worden verworpen als het onder dank wordt aangenomen, **5** want het is geheiligd door het woord van God en door het gebed.

6 Wanneer je dit alles aan de broeders en zusters voorhoudt, zul je een goede dienaar van Christus Jezus zijn, gevoed door de woorden van het geloof en de juiste leer, waarvan je een trouw aanhanger bent. **7** Verwerp heilloze bakerpraat en verzinsels. Oefen jezelf in een vroom leven. **8** Oefening van het lichaam heeft wel enig nut, maar het nut van een vroom leven is grenzeloos, omdat het een belofte inhoudt voor dit leven en het leven dat komen zal. **9** Deze boodschap is betrouwbaar en verdient onze volledige instemming. **10** Hiervoor zwoegen en strijden wij, omdat wij onze hoop gevestigd hebben op de levende God, die de redder is van alle mensen, bovenal van de gelovigen.

Aanwijzingen voor Timoteüs

11 Draag dit alles over in je onderricht. **12** Sta niemand toe dat hij vanwege je jeugdige leeftijd op je neerkijkt, maar wees voor de gelovigen een voorbeeld in wat je zegt, in je levenswijze, in liefde, geloof en zuiverheid. **13** In afwachting van mijn komst moet je je toeleggen op het voorlezen uit de Schrift, op de prediking en het onderricht. **14** Veronachtzaam de genade die je geschonken is niet; je dankt haar aan de profetische woorden die de raad van oudsten over jou, onder handoplegging, heeft uitgesproken. **15** Richt je hierop, maak het je eigen, zodat voor iedereen duidelijk wordt dat je vorderingen maakt. **16** Neem je in acht, houd je aan de leer en blijf dat doen; dan red je zowel jezelf als hen die naar je luisteren.

5

1 Ga niet tekeer tegen een oude man. Als je hem vermaant, beschouw hem dan als een vader, zoals je jonge mannen als broers moet zien, **2** oude vrouwen als moeders en jonge vrouwen als zusters – en dit in alle zuiverheid.

3 Ondersteun weduwen die alleen staan. **4** Als een weduwe kinderen of kleinkinderen heeft, moeten die godvruchtig voor haar huishouding zorgen. Zo betalen ze hun voorouders terug, en dat is God welgevallig. **5** Een weduwe die helemaal alleen staat, houdt haar hoop op God gevestigd en blijft smeken en bidden, dag en nacht. **6** Maar een weduwe die losbandig leeft, is levend dood. **7** Houd hun dit voor, zodat ze een onberispelijk leven kunnen leiden. **8** Wie niet voor de eigen familie zorgt, zelfs niet voor huisgenoten, heeft het geloof verloochend en is slechter dan een ongelovige.

9 Als weduwe mogen alleen vrouwen worden ingeschreven van boven de zestig jaar die maar één man hebben gehad **10** en bekendstaan om hun goede daden, kinderen hebben opgevoed, gastvrij zijn geweest, gelovigen de voeten hebben gewassen en zich hebben ingezet voor verdrukten, die, kortom, allerlei goede daden hebben verricht. **11** Wijs jongere weduwen af. Wanneer hun hartstocht hen van Christus vervreemdt, zullen ze weer willen trouwen, **12** en dan wordt het hun aangerekend dat ze hun belofte aan hem breken. **13** Bovendien zullen ze er een gewoonte van maken hun tijd te verdoen door overal op bezoek te gaan; en dat niet alleen, in hun bemoeizucht praten ze ook over dingen die geen pas geven. **14** Daarom wil ik dat jonge weduwen hertrouwen,

kinderen krijgen, het huishouden regelen en onze tegenstanders geen aanleiding geven om kwaad van ons te spreken. **15** Sommigen van hen zijn immers al van het rechte pad afgeweken, Satan achterna.

16 Als een gelovige vrouw weduwen in haar familie heeft, moet zij die zelf ondersteunen en niet de gemeente met de zorg belasten. Dan kan de gemeente voor weduwen zorgen die alleen staan.

17 Oudsten die goed leiding geven moeten dubbel worden beloond, vooral degenen die zich veel moeite geven voor de prediking en het onderricht. **18** De Schrift zegt immers: 'U mag een dorsend rund niet muilkorven' en 'De arbeider is zijn loon waard'. **19** Geef alleen gehoor aan een aanklacht tegen een oudste als die bevestigd wordt door ten minste twee getuigen. **20** Wie gezondigd hebben moet je in aanwezigheid van alle anderen terechtwijzen, zodat ook zij gewaarschuwd zijn. **21** Ten overstaan van God, Christus Jezus en de uitverkoren engelen roep ik je dringend op dit alles onbevooroordeeld en zonder enige partijdigheid in acht te nemen. **22** Leg iemand niet te snel de handen op, maak jezelf niet medeverantwoordelijk voor zijn zonden, zorg ervoor dat je rein blijft. **23** Drink niet alleen maar water, doe er vanwege je zwakke maag en je andere kwalen wat wijn bij. **24** Van sommige mensen zijn de zonden overduidelijk nog voordat erover geoordeeld wordt; bij anderen komen ze pas bij het oordeel aan het licht. **25** Zo zijn ook goede daden duidelijk zichtbaar; en wanneer ze dat niet zijn, blijven ze niet voor altijd verborgen.

6

1 Wie het slavenjuk draagt, moet zijn meester hoogachten, zodat Gods naam en de leer niet worden bespot. **2** Een slaaf die een gelovige meester heeft, mag zijn meester niet zijn respect onthouden omdat ze broeders zijn. Integendeel, hij moet hem met nog meer inzet dienen, juist omdat hij met degene die van zijn diensten gebruik maakt, in geloof en liefde verbonden is.

De ware rijkdom

Onderwijs dit alles en spoor ertoe aan. **3** Iemand die iets anders onderwijst en niet instemt met de heilzame woorden van onze Heer Jezus Christus en de leer van ons geloof, **4** is verblind. Zo iemand begrijpt niets, maar is ziek door zijn geredetwist en geruzie; dat leidt tot afgunst, onenigheid, laster en kwaadaardige verdachtmakingen, **5** en tot eindeloos gekrakeel tussen mensen van wie de geest verziekt is, die van de waarheid beroofd zijn en denken dat het geloof hun geldelijk gewin brengt.*

(6:5) *gewin brengt* – Andere handschriften lezen: 'gewin brengt. Houd je verre van zulk soort mensen'.

6 Maar voor wie tevreden is met wat hij heeft, is het geloof grote winst. **7** Wij hebben niets in deze wereld meegebracht en kunnen er ook niets uit meenemen. **8** Wij hebben voedsel en kleren, laten we daar tevreden mee zijn. **9** Wie rijk wil worden, staat bloot aan verleiding, raakt in een valstrik en valt ten prooi aan dwaze en schadelijke begeerten die een mens in het verderf storten en ten onder doen gaan. **10** Want de wortel van alle kwaad is geldzucht. Door zich daaraan over te geven, zijn sommigen van het geloof afgedwaald en hebben ze zichzelf veel leed berokkend.

11 Maar jij, een dienaar van God, moet je hier verre van houden. Streef naar rechtvaardigheid, vroomheid, geloof, liefde, volharding en zachtmoedigheid. **12** Strijd de goede strijd van het geloof, win het eeuwige leven waartoe je geroepen bent en waarvan je in aanwezigheid van velen zo'n krachtig getuigenis hebt afgelegd. **13** Ten overstaan van God, die alles in leven houdt, en Christus Jezus, die voor Pontius Pilatus een krachtig getuigenis heeft afgelegd, draag ik je op **14** je taak vlekkeloos en onberispelijk uit te voeren, totdat onze Heer Jezus Christus verschijnt **15** op de dag die is vastgesteld door de verheven en enige heerser, de hoogste Heer en koning. **16** Hij alleen is onsterfelijk en hij woont in een ontoegankelijk licht; geen mens heeft hem ooit gezien of kan hem zien. Aan hem zij de eer en de eeuwige kracht. Amen.

17 Draag de rijken van deze wereld op niet hoogmoedig te zijn en hun hoop niet in zoiets onzekers te stellen als rijkdom, maar op God, die ons rijkelijk van alles voorziet om ervan te genieten. **18** En draag hun op om goed te doen, rijk te zijn aan goede daden, vrijgevig, en bereid om te delen. **19** Zo leggen ze een stevig fundament voor de toekomst, en winnen ze het ware leven.

20 Timoteüs, waak over hetgeen je is toevertrouwd en mijd het goddeloze gepraat en de tegenstrijdigheden van wat ten onrechte kennis wordt genoemd **21** en wordt verkondigd door mensen die van het geloof zijn afgedwaald. Genade zij met jullie allen.

1

1 Van Paulus, apostel van Christus Jezus door de wil van God, gezonden om de belofte te verkondigen van het leven in eenheid met Christus Jezus. 2 Aan Timoteüs, mijn geliefd kind. Genade, barmhartigheid en vrede van God, de Vader, en van Christus Jezus, onze Heer!

Houd vast aan het geloof

3 Telkens als ik je in mijn gebeden noem, elke dag en elke nacht, dank ik God, die ik net als mijn voorouders met een zuiver geweten dien. 4 Als ik aan je tranen denk, verlang ik ernaar je terug te zien; dat zal me met vreugde vervullen. 5 Ik denk vaak aan het oprechte geloof dat je grootmoeder Loïs en je moeder Eunike hadden en dat – daarvan ben ik overtuigd – jij nu ook hebt.

6 Daarom spoor ik je aan het vuur brandend te houden van de gave die God je schonk toen ik je de handen oplegde. 7 God heeft ons niet een geest van lafhartigheid gegeven, maar een geest van kracht, liefde en bezonnenheid. 8 Schaam je er dus niet voor om van onze Heer te getuigen; schaam je ook niet voor mij, die omwille van hem gevangen zit, maar deel in het lijden voor het evangelie, met de kracht die God je geeft. 9 Hij heeft ons gered en ons geroepen tot een heilige taak, niet op grond van onze daden, maar omdat hij daartoe uit genade besloten had. Deze genade was ons al vóór alle tijden gegeven in Christus Jezus, 10 maar nu is ze bekend geworden doordat onze redder Christus Jezus is verschenen, die de dood heeft vernietigd en onvergankelijk leven heeft doen oplichten door het evangelie.

11 Van dit evangelie ben ik verkondiger, apostel en leraar; 12 daarom moet ik dit alles ondergaan. Maar ik schaam mij niet, want ik weet in wie ik mijn vertrouwen heb gesteld en ben ervan overtuigd dat hij bij machte is om wat mij is toevertrouwd te bewaren, tot de grote dag aanbreekt. 13 Neem als richtsnoer de heilzame woorden die je van mij hebt gehoord, houd vast aan het geloof en aan de liefde die in Christus Jezus zijn. 14 Bewaar door de heilige Geest, die in ons woont, het goede dat je is toevertrouwd.

15 Zoals je weet heeft iedereen in Asia zich van mij afgekeerd, ook Fygelus en Hermogenes. 16 Moge de Heer zich ontfermen over de huisgenoten van Onesiforus, want hij heeft mij vaak opgemonterd en zich niet voor mijn gevangenschap geschaamd. 17 Toen hij in Rome kwam, is hij meteen naar me op zoek gegaan, en hij heeft me ook gevonden. 18 Moge de Heer zich op de grote dag over hem ontfermen. En welke diensten hij in Efeze verleend heeft, weet je zelf het beste.

Deel in het lijden

2

1 Mijn kind, wees sterk door de genade van Christus Jezus. 2 Geef wat je in aanwezigheid van velen van mij hebt gehoord, door aan betrouwbare mensen die geschikt zijn om anderen te onderwijzen. 3 Deel in het lijden als een goed soldaat van Christus Jezus. 4 Iemand die in krijgsdienst is, laat zich niet afleiden door het leven daarbuiten, want zijn bevelhebber moet tevreden over hem zijn. 5 Een atleet wordt niet gelauwerd als hij zich niet aan de regels houdt. 6 De boer die het zware werk doet, heeft als eerste recht op de oogst. 7 Denk na over wat ik je heb gezegd; de Heer zal ervoor zorgen dat je dit alles ook begrijpt.

8 Houd Jezus Christus in gedachten, uit het nageslacht van David, die uit de dood is opgewekt. Dit heb ik verkondigd, 9 daarom heb ik veel te verduren en ben ik zelfs als een misdadiger gevangengezet. Maar het woord van God laat zich niet gevangenzetten; 10 daarom verdraag ik alles omwille van de uitverkorenen, opdat ook zij in Christus Jezus gered worden en eeuwig luister ontvangen. 11 Deze boodschap is betrouwbaar:

Als wij met hem gestorven zijn,
zullen we ook met hem leven;

12 als wij volharden,
zullen we ook met hem heersen;
als wij hem verloochenen,
zal hij ons ook verloochenen;

13 als wij hem ontrouw zijn,
blijft hij ons trouw,
want zichzelf verloochenen kan hij niet.

Aanwijzingen voor de omgang met dwaalleraren

14 Blijf dit de gelovigen voorhouden en roep hen ten overstaan van God dringend op om niet te redetwisten. Dat heeft geen enkel nut en leidt er alleen maar toe dat de toehoorders ten onder gaan. 15 Span je in om voor God te staan als iemand die betrouwbaar is. Zorg dat je je niet voor je werk hoeft te schamen en verkondig regelrecht de waarheid. 16 Luister niet naar zinloos en leeg gezwets, want het voert steeds verder van God weg. 17 Wat dwaalleraren vertellen, woekert voort als een gezwel. Ook Hymeneüs en Filetus 18 zijn van de waarheid afgedwaald door te beweren dat de opstanding al heeft plaatsgevonden. Daarmee ondermijnen ze het geloof van anderen. 19 Maar het fundament dat God gelegd heeft, ligt onwrikbaar vast en draagt het opschrift: ‘De Heer weet wie hem toebehoren’ en ‘Laat ieder die de naam van de Heer noemt, onrecht uit de weg gaan’. 20 In een

groot huis zijn er niet alleen voorwerpen van goud en zilver, maar ook van hout en aardewerk. De eerste zijn voor bijzondere gelegenheden, de laatste voor dagelijks gebruik. **21** Als iemand zich van alle kwaad gereinigt heeft, wordt hij een bijzonder en geheiligd voorwerp, dat zijn eigenaar vele diensten kan bewijzen en geschikt is voor elk goed doel.

22 Mijd de begeerten van de jeugd, streef naar rechtvaardigheid, geloof, liefde en vrede met hen die de Heer met een zuiver hart aanroepen. **23** Verwerp dwaze en onzinnige speculaties; je weet dat ze tot ruzie leiden. **24** Een dienaar van de Heer moet geen ruzie maken, maar voor iedereen vriendelijk zijn; hij moet een goede leraar zijn en een verdraagzaam mens, **25** en zijn tegenstanders zachtmoedig terechtwijzen. Dan brengt de Heer hen misschien tot inkeer, zodat zij de waarheid leren kennen **26** en ontsnappen uit de valstrik van de duivel, die hen levend gevangen heeft genomen en hen dwingt zijn wil te doen.

3

1 Weet dat de laatste dagen zwaar zullen zijn. **2** De mensen zullen egoïstisch zijn, geldzuchtig, zelfingenomen en arrogant. Ze zullen God lasteren, geen ontzag tonen voor hun ouders, ondankbaar zijn en niets heilig achten. **3** Ze zullen harteloos zijn, onverzoeelijk, lasterziek, onbeheerst en wreed. Ze zullen het goede haten **4** en onbetrouwbaar, roekeloos en verblind zijn. Het genot zullen ze meer liefhebben dan God, **5** ze zullen de schijn van vroomheid ophouden, maar de kracht ervan miskennen. Keer je af van zulke mensen. **6** Sommigen van hen dringen zich op aan hele families en krijgen dan vrouwen in hun macht die met zonde beladen zijn en door allerlei begeerten worden gedreven, **7** die almaar willen leren maar nooit in staat zullen zijn de waarheid te kennen. **8** Zoals Jannes en Jambres zich tegen Mozes hebben verzet, zo verzetten deze dwaalleren zich tegen de waarheid. Het zijn mensen met een zieke geest en een onbetrouwbaar geloof. **9** Maar ze zullen niet veel bereiken, want iedereen zal hun dwaasheid snel doorzien, zoals ook met Jannes en Jambres gebeurde.

10 Jij daarentegen bent mij trouw gevolgd in mijn leer, mijn levenswijze, streven, geloof, geduld, liefde, volharding, **11** en je hebt hetzelfde lijden en dezelfde vervolgingen ondergaan die mij in Antiochië, Ikonium en Lystra hebben getroffen. Ik heb ze allemaal doorstaan, de Heer heeft mij steeds weer gered. **12** Allen die vroom en in eenheid met Christus Jezus willen leven, zullen worden vervolgd. **13** Slechte mensen en oplichters zullen van kwaad tot erger vervallen; het zijn bedriegers die zelf bedrogen worden. **14** Maar jij, blijf bij alles wat je geleerd hebt en met overtuiging hebt aangenomen. Je weet wie je leraren waren **15** en bent van kindsbeen af vertrouwd met de heilige geschriften die je wijsheid kunnen geven, zodat je wordt gered door het geloof in Christus Jezus. **16** Elke schrifttekst is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen, en om op te voeden tot een deugdzaam leven, **17** zodat een dienaar van God voor zijn taak berekend is en voor elk goed doel volledig is toegerust.

4

1 Ik roep je dringend op, ten overstaan van God en van Christus Jezus, die zal oordelen over de levenden en de doden, ik bezweer je bij zijn komst en heerschappij: **2** Verkondig de boodschap, blij aandringen, of het nu uitkomt of niet, wijs terecht, straf en vermaan met alle geduld dat het onderricht vereist. **3** Want er komt een tijd dat de mensen de heilzame leer niet meer verdragen, maar leraren om zich heen verzamelen die aan hun verlangens tegemoetkomen en hen naar de mond praten. **4** Ze zullen niet meer naar de waarheid luisteren, maar naar verzinsels. **5** Jij echter moet in alles nuchter zijn, je lijden aanvaarden, je werk als verkondiger van het evangelie doen, je dienende taak vervullen.

6 Mijn bloed wordt al als een offer uitgegoten, het moment waarop ik heenga nadert. **7** Maar ik heb de goede strijd gestreden, de wedloop volbracht, het geloof behouden. **8** Nu wacht mij de krans van de gerechtigheid die de Heer, de rechtvaardige rechter, aan mij zal geven op de grote dag; en niet alleen aan mij, maar aan allen die naar zijn komst hebben uitgezien.

Laatste aanwijzingen

9 Kom snel naar me toe, **10** want Demas heeft me verlaten; hij heeft deze wereld lief gekregen en is naar Tessalonica vertrokken. Crescens is naar Galatië gegaan, Titus naar Dalmatië. **11** Alleen Lucas is bij me gebleven. Haal Marcus op en neem hem met je mee, want hij kan mij goede diensten bewijzen. **12** Tychikus heb ik naar Efeze gestuurd. **13** Als je komt, neem dan de mantel mee die ik in Troas bij Karpus heb laten liggen, en ook de boeken, vooral die van perkament. **14** Alexander, de kopersmid, heeft mij veel kwaad gedaan; de Heer zal hem zijn verdiende loon geven. **15** Ook jij moet voor hem oppassen, hij heeft onze verkondiging sterk tegengewerkt.

16 Bij mijn eerste verdediging heeft niemand mij bijgestaan, ze hebben mij allemaal in de steek gelaten. Moge het hun niet worden aangerekend. **17** Maar de Heer heeft me ter zijde gestaan en me kracht gegeven, zodat ik de verkondiging tot een goed einde heb gebracht en alle volken de boodschap hebben gehoord. Ik ben gered uit de muil van de leeuw. **18** De Heer zal me van alle kwaad redden en me veilig naar zijn hemels koninkrijk brengen. Hem komt de eer toe tot in alle eeuwigheid. Amen.

19 Groet Prisca en Aquila, en de huisgenoten van Onesiforus. **20** Erastus is in Korinte gebleven, Trofimus heb ik ziek in Milete achtergelaten. **21** Probeer voor de winter te komen. Eubulus, Pudens, Linus, Claudia en alle andere broeders en zusters laten je groeten.

22 De Heer zij met je. Genade zij met jullie.

1

1 Van Paulus, dienaar van God, apostel van Jezus Christus, met de opdracht om Gods uitverkorenen tot geloof te brengen en tot de kennis van de ware vroomheid, **2** die hoop geeft op het eeuwige leven dat God, die niet liegt, vóór alle tijden heeft beloofd. **3** Hij heeft de tijd bepaald waarop zijn woord door de verkondiging bekendgemaakt werd, en deze verkondiging is mij nu in opdracht van God, onze redder, toevertrouwd. **4** Aan Titus, mijn waarachtig kind in ons gemeenschappelijk geloof. Genade en vrede van God, de Vader, en van Christus Jezus, onze redder!

Titus' taak op Kreta

5 Ik heb je op Kreta achtergelaten om, volgens mijn richtlijnen, de resterende zaken te regelen en in elke stad oudsten aan te stellen: **6** onberispelijke mannen, die maar één vrouw hebben, en gelovige kinderen die niet kunnen worden beschuldigd van schandelijk gedrag en ongehoorzaamheid. **7** Een opziener moet als beheerder van Gods huis onberispelijk zijn: hij mag niet eigenzinnig optreden, niet driftig zijn, niet te veel drinken, niet gewelddadig zijn en niet hebzuchtig; **8** hij moet juist gastvrij zijn, goedwillend, bezonnen, rechtvaardig, toegewijd en beheerst. **9** En hij moet zich houden aan de betrouwbare boodschap die in overeenstemming is met de leer, zodat hij in staat is om anderen met heilzaam onderricht te bemoedigen en dwarsliggers terecht te wijzen. **10** Want er zijn veel ongehoorzame mensen, praatjesmakers en bedriegers, vooral onder Joodse gelovigen. **11** Hun moet de mond worden gesnoerd; ze richten hele families te gronde door uit schandelijk winstbejag de verkeerde dingen te onderwijzen. **12** Een van hun eigen profeten, zelf een Kretenzer, heeft gezegd: 'Kretenzers zijn onverbeterbare leugenaars, gemene beesten, vadsige vreters.' **13** Dát is pas een waar woord! Wijs hen daarom streng terecht, zodat ze een heilzaam geloof krijgen, **14** zich niet langer interesseren voor Joodse verzinsels en zich geen regels laten opleggen door mensen die zich van de waarheid hebben afgekeerd. **15** Voor wie rein zijn, is alles rein; maar voor wie bezoedeld en ongelovig zijn, is niets rein, want zowel hun verstand als hun geweten is bezoedeld. **16** Ze belijden dat ze God kennen, maar hun daden weerspreken dat. Weerzinwekkend zijn ze, onwillig en niet in staat tot ook maar iets goeds.

Praktische aanwijzingen

2

1 Maar jij moet verkondigen wat overeenkomt met de heilzame leer. **2** Oudere mannen moeten sober, waardig en bezonnen zijn, en gezond in het geloof, de liefde en de volharding. **3** Ook oudere vrouwen moeten zich ingetogen gedragen, ze mogen niet kwaadspreken of verslaafd zijn aan wijn. Ze moeten goede raad weten te geven, **4** en de jonge vrouwen voorhouden dat ze hun man en kinderen moeten liefhebben, **5** dat ze ingetogen, kuis, zorgzaam in het huishouden en vriendelijk moeten zijn, en dat ze het gezag van hun man moeten erkennen. Dan wordt het woord van God in ere gehouden.

6 Roep ook jonge mannen op in alles ingetogen te zijn. **7** Geef zelf met goede daden het voorbeeld, laat je leer zuiver en waardig zijn, **8** en verkondig de heilzame, onbetwistbare boodschap, zodat onze tegenstanders beschaamd staan en niets kwaads over ons kunnen zeggen.

9 Slaven moeten in alles het gezag van hun meester erkennen en het hem naar de zin maken. Ze mogen hem niet tegenspreken **10** of van hem stelen, maar moeten laten zien dat ze volkomen betrouwbaar zijn. Dan verhogen ze in alles wat ze doen het aanzien van de leer van God, onze redder.

11 Gods genade is openbaar geworden tot redding van alle mensen. **12** Ze leert ons dat we goddeloze en wereldse begeerten moeten afwijzen en bezonnen, rechtvaardig en vroom in deze wereld moeten leven, **13** in afwachting van het geluk waarop wij hopen: de verschijning van de majesteit van de grote God en van onze redder Jezus Christus.*

(2:13)

van de grote God en van onze redder Jezus Christus

– Ook mogelijk is de vertaling: 'van onze grote

God en redder Jezus Christus'.

14 Hij heeft zichzelf voor ons gegeven om ons van alle zonde vrij te kopen, ons te reinigen en ons tot zijn volk te maken, dat vol ijver is om het goede te doen. **15** Gebruik je gezag om dit te verkondigen, moedig aan en wijs terecht. Laat niemand op je neerkijken.

3

1 Herinner allen eraan dat ze overheid en gezag moeten erkennen en gehoorzaam moeten zijn, bereid om altijd het goede te doen, **2** dat ze van niemand mogen kwaadspreken, vredelievend en vriendelijk moeten zijn en zich tegenover iedereen zachtmoedig moeten gedragen. **3** Ook wij waren eens onverstandig, ongehoorzaam, op de verkeerde weg, slaaf van allerlei begeerten en lusten. Ons leven stond in het teken van boosaardigheid en afgunst, we verafschuwden en haatten elkaar. **4** Maar toen zijn de goedheid en mensliefde van God, onze redder, openbaar geworden **5** en heeft hij ons gered, niet vanwege onze rechtvaardige daden, maar uit

barmhartigheid. Hij heeft ons gered door het bad van de wedergeboorte en de vernieuwende kracht van de heilige Geest, **6** die hij door Jezus Christus, onze redder, rijkelijk over ons heeft uitgegoten. **7** Zo zijn wij door zijn genade als rechtvaardigen aangenomen en krijgen we deel aan het eeuwige leven waarop we hopen.

8 Deze boodschap is betrouwbaar. Ik wil dat je hierover met overtuiging spreekt, opdat zij die op God vertrouwen zich erop toeleggen het goede te doen. Daar heeft iedereen baat bij. **9** Maar houd je verre van dwaze speculaties en geslachtsregisters en dat geruzie en geredetwist over de wet, want dat is allemaal nutteloos en dwaas. **10** Wie na twee keer te zijn terechtgewezen nog steeds verdeeldheid zaait, moet je uit de gemeente verwijderen; **11** je weet dat zo iemand het spoor volkomen bijster is en door te zondigen zichzelf veroordeelt.

12 Zodra ik Artemas of Tychikus naar je toe heb gestuurd, moet je bij mij in Nikopolis komen. Ik heb besloten daar de winter door te brengen. **13** Rust Zenas, de rechtsgeleerde, en Apollos goed toe voor hun reis, zodat het hun aan niets ontbreekt. **14** Laten ook onze mensen leren zich in te spannen om het goede te doen waar dat dringend nodig is. Zo maken ze zich nuttig. **15** Allen die bij mij zijn, groeten je. Groet al onze vrienden in het geloof.

Genade zij met jullie allen.

1

1 Van Paulus, gevangene omwille van Christus Jezus, en van onze broeder Timoteüs. Aan onze geliefde medewerker Filemon, 2 aan onze zuster Apfia en onze medestrijder Archippus, en aan de gemeente die bij u thuis samenkomt. 3 Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer Jezus Christus.

4 Ik dank mijn God altijd wanneer ik u in mijn gebeden noem, 5 want ik hoor vaak over de liefde en de trouw die u de Heer Jezus en alle heiligen toedraagt. 6 Ik bid dat het geloof dat u met ons deelt u een dieper inzicht geeft in al het goede dat ons nader tot Christus brengt. 7 Uw liefde heeft mij veel vreugde en troost gegeven, broeder, want u hebt de heiligen gesterkt.

8 In mijn verbondenheid met Christus heb ik het volste recht u te zeggen wat u moet doen, 9 maar vanwege uw liefde doe ik u liever een verzoek – ik, Paulus, een man van respectabele leeftijd, die gevangen zit omwille van Christus Jezus. 10 Ik zou u om een gunst willen vragen voor Onesimus, die tijdens mijn gevangenschap mijn kind is geworden. 11 Hij was u destijds niet van nut; nu kan hij echter niet alleen mij, maar ook u goede diensten bewijzen. 12 Ik stuur hem naar u terug, hoewel hij me na aan het hart ligt 13 en ik hem graag bij me gehouden had. Dan had hij namens u voor mij kunnen zorgen nu ik omwille van het evangelie gevangen zit. 14 Maar ik heb zonder uw medeweten niets willen ondernemen, want u moet mij niet een gunst verlenen omdat ik u onder druk zet, maar omdat u het zelf wilt.

15 Misschien hebt u hem korte tijd moeten missen om hem voor altijd terug te krijgen, 16 niet meer als een slaaf, maar als veel meer dan dat, als een geliefde broeder. Voor mij is hij dat al, hoeveel te meer moet hij het dus voor u zijn, zowel in het dagelijks leven als in het geloof in de Heer. 17 Dus, als u met mij verbonden bent, ontvang hem dan zoals u mij zou ontvangen. 18 En mocht hij u hebben benadeeld of u iets schuldig zijn, breng het mij dan in rekening. 19 Ik, Paulus, schrijf hier eigenhandig neer dat ik u zal betalen. Ik ga er dan maar aan voorbij dat u mij uw eigen leven schuldig bent. 20 Kom, broeder, bewijs mij deze dienst omwille van de Heer, stel mij omwille van Christus gerust.

21 Ik heb u geschreven in het volste vertrouwen dat u mijn verzoek zult inwilligen, ik weet dat u zelfs meer zult doen dan dat. 22 Ten slotte: maak voor mij een kamer in orde, want ik heb goede hoop dat ik dankzij de gebeden van u allen aan u teruggegeven word.

23 Epafras, die samen met mij omwille van Christus Jezus gevangen zit, laat u groeten, 24 evenals mijn medewerkers Marcus, Aristarchus, Demas en Lucas.

25 De genade van de Heer Jezus Christus zij met u.

1

1 Op velerlei wijzen en langs velerlei wegen heeft God in het verleden tot de voorouders gesproken door de profeten, 2 maar nu de tijd ten einde loopt heeft hij tot ons gesproken door zijn Zoon, die hij heeft aangewezen als enig erfgenaam en door wie hij de wereld heeft geschapen. 3 In hem schittert Gods luister, hij is zijn evenbeeld, hij schraagt de schepping met zijn machtig woord; hij heeft, na de reiniging van de zonden te hebben voltrokken, plaatsgenomen aan de rechterzijde van Gods hemelse majesteit, 4 ver verheven boven de engelen omdat hij een eerbiedwaardiger naam heeft ontvangen dan zij. 5 Tegen wie van de engelen heeft God immers ooit gezegd: ‘Jij bent mijn zoon, ik heb je vandaag verwekt’? Of: ‘Ik zal een vader voor hem zijn, en hij voor mij een zoon’? 6 Maar wanneer hij de eerstgeborene de wereld weer binnenleidt, zegt hij: ‘Laten al Gods engelen hem eer bewijzen.’ 7 Over de engelen zegt hij: ‘Die zijn engelen inzet als windvlagen, en zijn dienaren als een vlamvend vuur.’ 8 Maar tegen de Zoon zegt hij: ‘God, uw troon houdt stand tot in alle eeuwigheid, en de scepter van het recht is de scepter van uw koningschap. 9 Gerechtigheid hebt u liefgehad en onrecht gehaat; daarom, God, heeft uw God u gezalfd met vreugdeolie, als geen van uw gelijken.’ 10 En ook: ‘In het begin hebt u, Heer, de aarde gegrondvest, en de hemel is het werk van uw handen. 11 Zij zullen vergaan, maar u houdt stand, ze zullen als een gewaad verslijten, 12 als een mantel zult u ze oprollen, als een gewaad zullen ze worden verwisseld; maar u blijft dezelfde, en uw jaren zullen geen einde nemen.’ 13 Tegen wie van de engelen heeft hij ooit gezegd: ‘Neem plaats aan mijn rechterhand, tot ik van je vijanden een bank voor je voeten heb gemaakt’? 14 Zijn zij niet allen dienende geesten, uitgezonden om hen bij te staan die deel zullen krijgen aan de redding?

Jezus en zijn broeders en zusters

2

1 Daarom moeten wij al onze aandacht richten op wat we gehoord hebben, dan zullen we niet uit de koers raken. 2 Want als het door engelen gesproken woord al zo veel rechtskracht bezat dat op elke overtreding en ongehoorzaamheid een rechtmatige straf volgde, 3 hoe zullen wij dan aan die straf ontkomen wanneer we geen acht slaan op de zoveel meer omvattende redding die begonnen is met de woorden van de Heer, en die voor ons bevestigd werd door hen die deze woorden hebben gehoord? 4 Ook God zelf getuigde daarvan, door tekenen en wonderen en allerlei grote daden te verrichten, en door de gaven van de heilige Geest overeenkomstig zijn wil te verdelen. 5 Welnu, de komende wereld, waarover wij hier spreken, heeft hij niet onder het gezag van engelen gesteld. 6 Veeleer geldt dit getuigenis, ooit door iemand afgelegd: ‘Wat is de mens dat u aan hem denkt, het menskind dat u naar hem omziet? 7 U hebt hem voor korte tijd lager dan de engelen geplaatst; u hebt hem met eer en luister gekroond,*

(2:7)

hem met eer en luister gekroond

– Andere handschriften lezen: ‘hem met eer en luister gekroond, en u hebt hem aangesteld over het werk van uw handen’.

8 alles hebt u aan hem onderworpen.’

Doordat hij alles aan hem onderworpen heeft, rest er niets dat niet onder zijn gezag is gesteld. Dat alles aan hem onderworpen is, zien wij echter nu nog niet; 9 wel zien we dat Jezus – die voor korte tijd lager dan de engelen geplaatst was opdat zijn dood door Gods genade iedereen ten goede zou komen – vanwege zijn lijden en dood nu met eer en luister gekroond is. 10 Want om vele kinderen in zijn luister te laten delen achtte God, voor wie en door wie alles bestaat, het passend de bereider van hun redding door het lijden naar de uiteindelijke volmaaktheid te voeren. 11 Hij die heiligt en zij die geheiligt worden hebben een en dezelfde oorsprong, en daarom schaamt hij zich er niet voor hen zijn broeders en zusters te noemen 12 wanneer hij zegt: ‘Ik zal uw naam bekendmaken aan mijn broeders en zusters, u loven in de kring van mijn volk.’ 13 Zo zegt hij ook: ‘Ik zal steeds op hem vertrouwen,’ en verder: ‘Hier sta ik met de kinderen die God mij gegeven heeft.’

14 Omdat die kinderen mensen zijn van vlees en bloed, is de Zoon een mens geworden als zij om door zijn dood definitief af te rekenen met de heerser over de dood, de duivel, 15 en zo allen te bevrijden die slaaf waren van hun levenslange angst voor de dood. 16 Het moge duidelijk zijn: hij is niet begaan met het lot van engelen,

hij is begaan met het lot van de nakomelingen van Abraham. **17** Daarom moest hij in alles gelijk worden aan zijn broeders en zusters; alleen dan zou hij in aangelegenheden tussen God en zijn volk een barmhartige en betrouwbare hogepriester zijn, die verzoening bewerkt voor hun zonden. **18** Juist omdat hij zelf op de proef werd gesteld en het lijden volbracht heeft, kan hij ieder die beproefd wordt bijstaan.

Luisteren naar zijn stem

3

1 U allen, heilige broeders en zusters, die deel hebt aan de hemelse roeping, richt uw aandacht op Jezus, de apostel en hogepriester van het geloof dat wij belijden, **2** die trouw is aan wie hem heeft aangesteld, zoals Mozes in heel Gods huis zijn taak trouw vervulde. **3** Jezus echter werd groter eer waardig geacht dan Mozes, zoals de bouwer van een huis meer eer krijgt dan het huis zelf. **4** Elk huis heeft zijn bouwer, maar God is de bouwer van alles. **5** Mozes vervulde trouw zijn taak in heel Gods huis, als dienaar die getuigde van de komende openbaringen, **6** Christus echter is trouw als Zoon die over dat huis is aangesteld. Wij vormen dat huis, mits we trots en zonder schroom vasthouden aan datgene waarop wij hopen. **7** De heilige Geest zegt immers:

‘Horen jullie vandaag zijn stem,

8 wees dan niet koppig, als tijdens de opstand,

toen jullie mij beproefden in de woestijn,

9 waar jullie voorouders mij op de proef stelden en tartten

hoewel ze mijn daden hadden gezien, **10** veertig jaar lang.

Daarom werd die generatie door mijn woede getroffen, ik zei:

“Altijd weer dwaalt hun hart,

mijn wegen kennen ze niet.”

11 En in mijn toorn heb ik gezworen:

“Nooit zullen ze binnengaan in mijn rust.””

12 Zie er dus op toe, broeders en zusters, dat niemand van u door een kwaadwillig, ongelovig hart afvallig wordt van de levende God, **13** maar wijs elkaar terecht, elke dag dat dit ‘vandaag’ nog geldt, opdat niemand van u halsstarrig wordt omdat hij door zonde verleid werd. **14** Want alleen als we tot het einde toe resoluut vasthouden aan ons aanvankelijk vertrouwen, blijven we deelgenoten van Christus. **15** Wanneer er gezegd wordt ‘Horen jullie vandaag zijn stem, wees dan niet koppig, als tijdens de opstand’ – **16** wie waren het dan die zijn stem hoorden en toch opstandig werden? Waren dat niet degenen die onder Mozes’ leiding uit Egypte waren weggetrokken? **17** Wie werden veertig jaar lang door zijn woede getroffen? Waren dat niet degenen die gezondigd hadden en van wie de lijken neervielen in de woestijn? **18** En aan wie zwoer hij dat ze niet zouden binnengaan in zijn rust – toch zeker aan hen die ongehoorzaam waren? **19** Zo zien we dat zij er niet konden binnengaan vanwege hun ongelooft.

4

1 Aangezien de belofte om binnen te gaan in Gods rust nog steeds van kracht is, moeten we ervoor waken dat iemand van u ook maar de schijn wekt deze gelegenheid aan zich voorbij te laten gaan. **2** Want aan ons is het goede nieuws verkondigd, net als indertijd aan hen; maar anders dan voor wie het in geloof aannemen, was het verkondigde woord voor hen niet heilzaam. **3** Omdat wij echter geloven, gaan we binnen in de rust waarvan eerder sprake was: ‘In mijn toorn heb ik gezworen: “Nooit zullen ze binnengaan in mijn rust,”’ – en dat terwijl zijn werk toch al met de grondvesting van de wereld voltooid werd! **4** Over de zevende dag wordt immers ergens gezegd: ‘En op de zevende dag rustte God van al zijn werk,’ **5** terwijl hier wordt gezegd: ‘Nooit zullen ze binnengaan in mijn rust.’ **6** Het staat dus vast dat er wel mensen in kunnen binnengaan. En omdat zij aan wie vroeger het goede nieuws verkondigd is, er vanwege hun ongehoorzaamheid niet zijn binnengegaan, **7** legt God nu opnieuw een dag vast, een ‘vandaag’, waarover hij, zoals eerder is opgemerkt, lange tijd later David heeft laten zeggen: ‘Horen jullie vandaag zijn stem, wees dan niet koppig.’ **8** Was de rust hun al door Jozua gegeven, dan zou God daarna niet meer over een andere dag hebben gesproken. **9** Er wacht het volk van God dus nog steeds een sabbatsrust. **10** En wie is binnengegaan in zijn rust, vindt rust na zijn werk zoals God na het zijne. **11** Laten we dus alles op alles zetten om te kunnen binnengaan in die rust, en zo voorkomen dat ook maar iemand dit voorbeeld van ongehoorzaamheid volgt en te gronde gaat. **12** Want levend en krachtig is het woord van God, en scherper dan een tweesnijdend zwaard: het dringt diep door tot waar ziel en geest, been en merg elkaar raken, en het is in staat de opvattingen en gedachten van het hart te ontleden. **13** Niets van wat geschapen is blijft voor hem verborgen, alles is onverhuld en volkomen zichtbaar voor de ogen van hem aan wie wij rekenschap moeten afleggen.

Trouw blijven aan de belijdenis

14 Nu wij een hooggeplaatste hogepriester hebben die de hemel is doorgedaan, Jezus, de Zoon van God, moeten we vasthouden aan het geloof dat we belijden. **15** Want de hogepriester die wij hebben is er een die met onze zwakheden kan meevoelen, juist omdat hij, net als wij, in elk opzicht op de proef is gesteld, met dit verschil dat

hij niet vervallen is tot zonde. **16** Laten we dus zonder schroom naderen tot de troon van de Genadige, waar we telkens als we hulp nodig hebben barmhartigheid en genade vinden.

5

1 Wie uit het volk tot hogepriester wordt gekozen, wordt aangesteld om tussen God en de mensen te bemiddelen, om gaven en offers te brengen voor de zonden. **2** Doordat hij zelf aan zwakheden ten prooi kan vallen, is hij bij machte begrip op te brengen voor hen die uit onwetendheid dwalen, **3** en daarom moet hij niet alleen offers opdragen voor de zonden van het volk maar ook voor zijn eigen zonden. **4** Niemand kan zich die waardigheid toe-eigenen, men wordt daartoe door God geroepen, zoals ook met Aäron gebeurde. **5** Christus heeft zich de eer hogepriester te worden evenmin zelf verleend, dat deed degene die tegen hem zei: ‘Jij bent mijn zoon, ik heb je vandaag verwekt.’ **6** Ergens anders zegt hij iets vergelijkbaars: ‘Jij zult voor eeuwig priester zijn, zoals ook Melchisedek dat was.’ **7** Christus heeft tijdens zijn leven op aarde onder tranen en met luide stem gesmeekt en gebeden tot hem die hem kon redden van de dood, en werd verhoord vanwege zijn diep ontzag voor God. **8** Hoewel hij zijn Zoon was, heeft hij moeten lijden, en zo heeft hij gehoorzaamheid geleerd. **9** En toen hij naar de uiteindelijke volmaaktheid gevoerd was, werd hij voor allen die hem gehoorzamen een bron van eeuwige redding, **10** omdat God hem heeft uitgeroepen tot hogepriester zoals Melchisedek dat was.

11 Hierover valt nog veel te zeggen, maar het is moeilijk aan u uit te leggen, omdat u traag van begrip bent geworden. **12** Werkelijk, u had toch inmiddels allemaal leraar moeten zijn! In plaats daarvan hebt u er zelf een nodig om u opnieuw de grondslagen van het woord van God bij te brengen; het is met u zo ver gekomen dat u weer aangewezen bent op melk in plaats van op vast voedsel. **13** Wie melk drinkt is nog een klein kind en heeft geen weet van de draagwijdte van de verkondigde gerechtigheid. **14** Vast voedsel is voor volwassenen; hun zintuigen zijn door ervaring geoefend en zij zijn in staat onderscheid te maken tussen goed en kwaad.

6

1 We moeten de eerste beginselen van de leer over Christus hier toch maar laten rusten en ons richten op wat voor volwassenen bedoeld is. We willen niet nog eens het fundament leggen en spreken over het zich afkeren van daden die tot de dood leiden, over het geloof in God, **2** de leer over het dopen en de handoplegging, en over de opstanding van de doden en het laatste oordeel. **3** We maken deze keuze in het vertrouwen dat God het ons toestaat. **4** Want wie ooit door het licht beschenen is, geproefd heeft van de hemelse gave en deel gekregen heeft aan de heilige Geest, **5** wie het weldadig woord van God en de kracht van de komende wereld ervaren heeft **6** en vervolgens avallig is geworden, kan onmogelijk een tweede maal worden bekeerd, omdat zo iemand voor zichzelf de Zoon van God opnieuw kruisigt en aan bespottig blootstelt. **7** Land dat de overvloedige regen opneemt, en nuttige gewassen oplevert aan wie het bewerken, ontvangt Gods zegen, **8** maar land dat dorren en distels voortbrengt, is waardeloos en rijp voor vervloeking; het zal uiteindelijk in vlammen opgaan.

9 We zeggen dit nu wel, geliefde broeders en zusters, maar we zijn ervan overtuigd dat u op de goede weg bent en dat u gered zult worden. **10** Want God is niet zo onrechtvaardig dat hij vergeet wat u hebt gedaan, hoeveel liefde u aan zijn naam hebt betoond door sinds jaar en dag steun te verlenen aan de gelovigen. **11** Het is onze vurige wens dat ieder van u tot het einde toe dezelfde ijver aan de dag blijft leggen, totdat alles waarop wij hopen verwezenlijkt zal zijn, **12** en dat u niet achterblijft, maar in het spoor treedt van hen die dankzij hun standvastig geloof ontvangen hebben wat hun beloofd was. **13** Toen God aan Abraham zijn belofte deed, kon hij bij niemand zweren die hoger was dan hijzelf, en dus zwoer hij bij zichzelf: **14** ‘Ik zal je rijkelijk zegenen en je talloze nakomelingen geven.’ **15** En zo heeft Abraham, dankzij zijn standvastig vertrouwen, gekregen wat hem beloofd was. **16** Mensen zweren altijd bij iemand die hoger is dan zichzelf, en met hun eed bekrachtigen ze de waarheid en beëindigen ze elke twist. **17** Toen God de erfgenamen van de belofte ervan wilde doordringen hoe vast zijn voornemen was, stelde hij zich op dezelfde manier met een eed garant. **18** Met deze twee onomkeerbare daden – die uitsluiten dat God liegt – heeft hij ons krachtig moed in willen spreken. Onze toevlucht is het vast te houden aan de hoop op wat voor ons in het verschiet ligt. **19** Die hoop is als een betrouwbaar en zeker anker voor onze ziel, en gaat ons voor tot voorbij het voorhangsel, **20** waar Jezus als voorloper al is binnengegaan, ten behoeve van ons: hij is hogepriester voor eeuwig, zoals ook Melchisedek dat was.

Priester voor altijd

7

1 Want deze Melchisedek, koning van Salem en priester van de allerhoogste God, ging Abraham tegemoet toen deze terugkeerde van zijn overwinning op de koningen, en zegende hem, **2** waarna Abraham hem een tiende van alle buit gaf. Zijn naam betekent ‘koning van de gerechtigheid’, en verder is hij ook koning van Salem, dat is ‘koning van de vrede’. **3** Hij heeft geen vader of moeder, geen stamboom, geen oorsprong of levenseinde en lijkt op de Zoon van God – hij is priester voor altijd. **4** Geef u rekenschap van zijn grootheid: Abraham, de aartsvader, gaf hem een tiende van wat hij had buitgemaakt. **5** De afstammelingen van Levi die het priesterambt ontvangen, moeten volgens de wet tienden heffen van het volk, dat wil zeggen van hun broeders en zusters, die toch ook

nakomelingen van Abraham zijn. **6** Maar hoewel hij niet met hen verwant was, heeft Melchisedek tienden geïnd van Abraham en hem gezegend aan wie de beloften gedaan zijn. **7** Het staat buiten kijf dat de mindere altijd gezegend wordt door de meerdere. **8** Bovendien worden in het ene geval tienden ontvangen door sterfelijke mensen, in het andere door iemand van wie wordt getuigd dat hij leeft. **9** Zo zouden we dan kunnen zeggen dat ook Levi, de ontvanger van tienden, tienden afgedragen heeft, en wel via Abraham, **10** aangezien Levi nog in de schoot van zijn vader was toen Melchisedek Abraham tegemoet kwam.

11 Had het Levitische priesterschap – dat de basis vormde voor de wet die het volk ontving – de volmaaktheid gebracht, dan zou het niet nodig zijn geweest dat er een andere priester werd aangesteld, die was zoals Melchisedek, en niet zoals Aäron. **12** Maar wanneer de aard van het priesterschap verandert, verandert onherroepelijk ook de wet. **13** Welnu, degene over wie dit alles wordt gezegd, behoort tot een andere stam, waarvan niemand zich in dienst van het altaar gesteld heeft. **14** Het is immers bij iedereen bekend dat onze Heer is voortgekomen uit Juda, en deze stam is door Mozes nooit met priesters in verband gebracht. **15** Nog duidelijker wordt het als we ons realiseren dat deze nieuwe priester, het evenbeeld van Melchisedek, **16** geen priester geworden is op grond van de in de wet vereiste menselijke afstamming, maar door de kracht van zijn onvergankelijk leven. **17** Over hem wordt immers verklaard: ‘Jij zult voor eeuwig priester zijn, zoals ook Melchisedek dat was.’ **18** Het eerder gegeven gebod wordt ongeldig verklaard omdat het te beperkt is en niet voldoet **19** – de wet heeft trouwens in geen enkel opzicht de volmaaktheid gebracht –, maar de hoop op iets beters treedt ervoor in de plaats, waardoor wij weer dichter tot God kunnen naderen. **20** Bovendien is er sprake van een bekrachtiging onder ede. De Levitische priesters ontvingen het priesterschap zonder dat het door een eed bekrachtigd werd, **21** Jezus daarentegen ontving het mét een dergelijke bekrachtiging, toen tegen hem werd gezegd: ‘De Heer heeft gezworen, en komt op zijn eed niet terug: “Jij bent priester voor eeuwig.”’*

(7:21)

voor eeuwig

– Andere handschriften lezen: ‘voor eeuwig, zoals Melchisedek dat was’.

22 Daardoor staat Jezus garant voor een veel beter verbond. **23** Zij volgden elkaar generaties lang op, omdat de dood hun belette priester te blijven, **24** terwijl hij priester zonder opvolger is, omdat hij tot in eeuwigheid blijft. **25** Zo kan hij ieder die door hem tot God komt volkomen redden, omdat hij voor altijd leeft en zo voor hen kan pleiten. **26** Een hogepriester als hij hadden we ook nodig, iemand die heilig, schuldeloos en zuiver is, van de zondaars afgescheiden en ver boven de hemel verheven. **27** Hij hoeft niet, zoals de andere hogepriesters, elke dag eerst offers op te dragen voor zijn eigen zonden en dan voor die van het volk; dat heeft hij immers voor eens en altijd gedaan toen hij het offer van zijn leven bracht. **28** De wet stelt mensen aan als hogepriester, en mensen zijn behept met zwakheid, maar met de bekrachtiging onder ede die later werd uitgesproken dan de wet, is de Zoon aangesteld, die voor altijd de volmaaktheid heeft bereikt.

Het eerste verbond en het nieuwe verbond

8

1 De kern van mijn betoog is dat wij een hogepriester hebben die in de hemel plaatsgenomen heeft aan de rechterzijde van de troon van Gods majesteit **2** en die de dienst vervult in het ware heiligdom, de tent die door de Heer en niet door mensenhanden is opgericht. **3** Iedere hogepriester wordt aangesteld om gaven en offers op te dragen, en dus heeft ook hij iets nodig dat hij kan opdragen. **4** Op aarde zou Jezus geen priester zijn, want daar zijn al priesters die offergaven opdragen zoals de wet dat voorschrijft. **5** Zij verrichten hun dienst in wat de afspiegeling en de voorafschaduwing is van het hemelse heiligdom, zoals dat aan Mozes geopenbaard werd toen hij begon met het oprichten van de tabernakel: ‘Let erop,’ staat er immers, ‘dat je alles vervaardigt volgens het ontwerp dat je op de berg getoond is.’ **6** Maar Jezus is dus aangesteld voor een eerbiedwaardiger dienst, in die zin dat hij bemiddelaar is van een beter verbond, dat zijn wettelijke grondslag heeft gekregen in betere beloften. **7** Zou het eerste verbond zonder gebreken zijn geweest, dan zou er geen tweede voor in de plaats hebben hoeven komen. **8** Maar God berispt zijn volk met de woorden: ‘De dag zal komen – spreekt de Heer – dat ik een nieuw verbond zal sluiten met het volk van Israël en met het volk van Juda. **9** Niet een verbond zoals ik dat sloot met hun voorouders toen ik hen bij de hand nam om hen weg te leiden uit Egypte, want aan dat verbond zijn ze niet trouw gebleven. Daarom heb ik mijn handen van hen afgetrokken – spreekt de Heer. **10** Maar dit is het verbond dat ik in de toekomst met het volk van Israël zal sluiten – spreekt de Heer: In hun verstand zal ik mijn wetten leggen en in hun hart zal ik ze neerschrijven. Dan zal ik hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn. **11** Volksgenoten zullen elkaar niet meer hoeven te onderwijzen, men zal elkaar niet meer hoeven te zeggen: “Ken de Heer!”, want allen zullen mij kennen, van klein tot groot. **12** Ik zal hun wandaden vergeven en aan hun zonden zal ik niet meer denken.’ **13** Op het moment dat hij spreekt over een nieuw verbond heeft hij het eerste al als verouderd bestempeld. Welnu, wat verouderd is en versleten, is de teloorgang nabij.

9

1 Het eerste verbond*

(9:1) *Het eerste verbond* – Andere handschriften lezen: ‘Ook het eerste verbond’.

bevatte bepalingen voor de rituelen van de dienst en het aardse heiligdom. **2** De voorste tent, die is ingericht met de lampenstandaard en de tafel voor de toonbroden, wordt het heilige genoemd. **3** Achter het tweede voorhangsel bevindt zich de tent die het allerheiligste genoemd wordt. **4** Daar staan het vergulde reukofferaltaar en de ark van het verbond, die langs alle zijden met goud overtrokken is en waarin zich de vergulde kruik met het manna, Aärons staf die gebloeid heeft en de platen met de verbondstekst bevinden; **5** daarop staan de cherubs als teken van Gods majesteit, zij bedekken de verzoeningsplaat met hun schaduw. Op dit alles kunnen we nu niet in detail ingaan. **6** In het aldus ingerichte heiligdom gaan de priesters voortdurend de voorste tent binnen om hun dienst te vervullen, **7** maar in de tweede tent gaat alleen de hogepriester binnen, slechts eenmaal per jaar en nooit zonder het bloed dat hij offert voor zichzelf en voor de zonden die het volk uit onwetendheid heeft begaan. **8** Hiermee maakt de heilige Geest duidelijk dat de weg naar het hemelse heiligdom niet zichtbaar is zolang de eerste tent nog dienst doet. **9** Dit alles is een zinnebeeld voor de huidige tijd: er worden daar gaven en offers gebracht die het geweten van degenen die ze opdragen niet tot volmaakte zuiverheid kunnen brengen; **10** het gaat alleen om voedsel, drank en rituele wassingen, om bepalingen over uiterlijkheden die slechts gelden tot aan de nieuwe orde.

11 Christus daarentegen is aangetreden als hogepriester van al het goede dat ons is toebedacht: hij is door een indrukwekkender en volmaakter tent – die niet door mensenhanden gemaakt is en niet behoort tot onze schepping – **12** voor eens en altijd het hemelse heiligdom binnengegaan, en dan niet met bloed van bokken en jonge stieren maar met zijn eigen bloed. Zo heeft hij een eeuwige verlossing verworven. **13** Want als het lichaam van wie onrein is al wordt gereinigd en geheiligd wanneer het besprenkeld wordt met het bloed van bokken en stieren of bestrooid met de as van een jonge koe, **14** hoeveel te meer zal dan niet het bloed van Christus, die dankzij de eeuwige Geest zichzelf heeft kunnen opdragen als offer zonder smet, ons geweten reinigen van daden die tot de dood leiden, en het heiligen voor de dienst aan de levende God?

15 Zo is hij dan bemiddelaar van een nieuw verbond;✠

(9:15-16) *verbond* [...] *verbond* [...] *testament* – In het Grieks is het woord voor ‘verbond’ en

‘testament’ hetzelfde; er wordt gespeeld met de twee betekenissen.

hij is immers gestorven om ons te verlossen van de overtredingen tegen het eerste verbond. Nu kunnen allen die geroepen zijn het beloofde eeuwige erfdeel ontvangen. **16** Bij een testament is het noodzakelijk dat de dood van de erflater wordt vastgesteld. **17** Een testament is immers pas geldig na overlijden, het heeft geen rechtskracht wanneer de erflater nog leeft. **18** Daarom is ook het eerste verbond niet zonder bloed ingewijd. **19** Want nadat Mozes alle voorschriften van de wet aan heel het volk had voorgelezen, nam hij het bloed van jonge stieren en bokken,✠

(9:19) *en bokken* – In andere handschriften ontbreken deze woorden.

water, karmozijnrode wol en majoraan, en besprenkelde zowel het boek zelf als heel het volk, **20** en verklaarde: ‘Dit is het bloed van het verbond dat God aan u heeft opgelegd.’ **21** Vervolgens besprenkelde hij op dezelfde manier de tabernakel en alle voor de eredienst benodigde voorwerpen met het bloed. **22** Volgens de wet wordt inderdaad vrijwel alles met bloed gereinigd, want als er geen bloed wordt uitgegoten, vindt er geen vergeving plaats.

23 Als het dus noodzakelijk is dat de afbeeldingen van wat zich in de hemel bevindt op die manier gereinigd worden, dan moet wat in de hemel zelf is met veel betere offergaven worden gereinigd. **24** Christus is immers niet binnengegaan in een heiligdom dat door mensenhanden is gemaakt, in de voorafbeelding van het hemelse heiligdom, maar in de hemel zelf, waar hij nu bij God voor ons pleit. **25** Hij brengt daar niet telkens opnieuw het offer van zijn leven; hij is dus niet te vergelijken met de hogepriester die elk jaar het heiligdom binnengaat, en dat met bloed dat niet het zijne is, **26** want dan zou hij sinds de grondvesting van de wereld telkens opnieuw hebben moeten lijden. Nee, hij heeft zich bij de voltooiing van de tijden eenmaal geopenbaard, om met zijn offer de zonde teniet te doen. **27** Eens moeten mensen sterven en daarna volgt het oordeel. **28** Net zo zeker is het dat Christus, die eenmaal is geofferd om de zonden van velen te dragen, voor een tweede maal zal verschijnen om te redden wie hem verwachten, maar dan gaat het niet meer om de zonde.

10

1 Omdat de wet slechts een voorafschaduwing toont van al het goede dat nog komen moet en daarvan niet de gestalte zelf laat zien, heeft hij ook niet de kracht om degenen die jaar in jaar uit met steeds dezelfde offers aan de dienst deelnemen ooit tot volmaaktheid te brengen. **2** Anders zouden die offers allang niet meer gebracht worden; degenen die aan de dienst deelnemen, zouden immers als ze eenmaal gereinigd zijn geen enkel zondebesef meer hebben. **3** Het tegendeel is echter waar: elk jaar worden met dezelfde offers de zonden weer in herinnering geroepen – **4** bloed van stieren en bokken kan mensen onmogelijk van hun zonden bevrijden. **5** Daarom zegt Christus bij zijn komst in de wereld:

‘Offers en gaven hebt u niet verlangd,
maar u hebt mij een lichaam gegeven;
6 brand- en reinigingsoffers behaagden u niet.

7 Toen heb ik gezegd: “Hier ben ik,”
want dit staat in de boekrol over mij geschreven:
“Ik ben gekomen, God, om uw wil te doen.””

8 Eerst zegt hij: ‘Offers en gaven hebt u niet verlangd, brand- en reinigingsoffers behaagden u niet’ – daarmee bedoelt hij de offers die volgens de wet worden gebracht. 9 Dan zegt hij: ‘Hier ben ik, ik ben gekomen om uw wil te doen,’ waarmee hij het eerste opheft om het tweede van kracht te doen zijn. 10 Op grond van die wil zijn wij voor eens en altijd geheiligd, door het offer van het lichaam van Jezus Christus.

11 De priesters blijven dagelijks hun dienst verrichten en steeds opnieuw dezelfde offers opdragen die de zonden nooit teniet zullen kunnen doen, 12 terwijl hij, na zijn eenmalig offer voor de zonden, voorgoed zijn plaats aan Gods rechterhand heeft ingenomen, 13 waar hij wacht op het moment dat zijn vijanden voor hem tot een bank voor zijn voeten zijn gemaakt. 14 Door deze ene offergave heeft hij hen die zich door hem laten heiligen voorgoed tot volmaaktheid gebracht. 15 Hiervan legt ook de heilige Geest voor ons getuigenis af, want eerst staat er: 16 ‘Dit is het verbond dat ik na die tijd met het volk van Israël zal sluiten – spreekt de Heer: In hun hart zal ik mijn wetten leggen, in hun verstand zal ik ze neerschrijven,’ 17 en even verder staat er: ‘Aan hun zonden en hun wetteloosheid zal ik niet meer denken.’ 18 Waar dat alles vergeven is, daar is geen offer voor de zonde meer nodig.

Geloof en volharding

19 Broeders en zusters, dankzij het bloed van Jezus kunnen we zonder schroom binnengaan in het heiligdom, 20 omdat hij voor ons met zijn lichaam een weg naar een nieuw leven gebaad heeft, door het voorhangsel heen. 21 We hebben nu een hogepriester die dienst doet in het huis van God; 22 laten we God dan naderen met een oprecht hart en een vast geloof, nu ons hart gereinigd is, wij van een slecht geweten bevrijd zijn en ons lichaam met zuiver water is gewassen. 23 Laten we zonder te wankelen datgene blijven belijden waarop we hopen, want hij die de belofte heeft gedaan is trouw. 24 Laten we opmerkelijk blijven en elkaar ertoe aansporen lief te hebben en goed te doen, 25 en in plaats van weg te blijven van onze samenkomsten, zoals sommigen doen, elkaar juist bemoedigen, en dat des te meer naarmate u de dag van zijn komst ziet naderen.

26 Wanneer we willens en wetens blijven zondigen nadat we de waarheid hebben leren kennen, is er geen enkel offer voor de zonden meer mogelijk, 27 en kunnen we niet anders dan huiverend wachten op het oordeel en op het vuur dat de tegenstanders gretig zal verslinden. 28 Voor wie de wet van Mozes naast zich neerlegt is er geen pardon; wanneer er ten minste twee getuigen een verklaring tegen hem afleggen, moet hij sterven. 29 Hoeveel zwaarder zal dan de straf niet zijn, denkt u, voor wie de Zoon van God vertrappt, het bloed van het verbond ontheiligt – terwijl hij erdoor geheiligd is – en de Geest van de genade veracht? 30 We kennen immers degene die gezegd heeft: ‘Het is aan mij om te wreken, ik zal vergelden,’ en ook: ‘De Heer zal oordelen over zijn volk.’ 31 Huiveringwekkend is het te vallen in de handen van de levende God!

32 Herinner u de dagen van weleer, toen u, door het licht beschenen, in een moeizame worsteling met het lijden hebt standgehouden: 33 enerzijds kreeg u publiekelijk smaad en beproevingen te verduren, anderzijds was u solidair met hen die hetzelfde moesten doormaken. 34 U hebt meegeleefd met de gevangenen onder u, en toen u van uw bezittingen beroofd werd, hebt u dat in vreugde aanvaard, in de wetenschap dat u iets beters bezit, een blijvend bezit voor uzelf. 35 Leg die onbeschroomdheid dus niet af, u zult er ruim voor worden beloond. 36 Blijf juist volharden, want als u de wil van God doet, zult u ontvangen wat u beloofd is. 37 Immers: ‘Nog een heel korte tijd, dan komt hij die komen zal, hij blijft niet lang meer weg, 38 en dan zullen mijn rechtvaardigen leven door hun geloof,’ maar ook: ‘Wie terugdeinst ben ik niet langer welgezind.’ 39 Wij echter behoren niet tot degenen die terugdeinsten en ten onder gaan, maar tot hen die door hun geloof behouden blijven.

Voorbeeldig geloof

11

1 Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien. 2 Om hun geloof werden de mensen uit vroeger tijden geprezen. 3 Door geloof komen we tot het inzicht dat de wereld door het woord van God geordend is, dat dus het zichtbare is ontstaan uit het niet-zichtbare.

4 Door zijn geloof had het offer dat Abel aan God bracht meer waarde dan dat van Kaïn. Over Abel wordt dan ook lovend gesproken als over een rechtvaardige – God zelf liet zich prijzend uit over zijn gaven –, en door zijn geloof klinkt zijn stem nog steeds, ook al is hij gestorven. 5 Door zijn geloof werd Henoch naar elders overgebracht, om niet te hoeven sterven; hij werd niet meer gevonden, omdat God hem had weggenomen. Hij stond immers al vóór zijn opneming bekend als iemand in wie God vreugde vond. 6 Zonder geloof is het onmogelijk God vreugde te geven; wie hem wil naderen moet immers geloven dat hij bestaat, en wie hem zoekt zal door hem worden beloond. 7 Door zijn geloof bouwde Noach, toen hem te kennen was gegeven wat er zou

gebeuren, nog voordat dit voor iemand zichtbaar was, gehoorzaam een ark om daarmee zijn huisgenoten te redden. Zo veroordeelde hij de wereld en verwierf hij de gerechtigheid die voortkomt uit het geloof.

8 Door zijn geloof ging Abraham, toen hij geroepen werd, gehoorzaam op weg naar een plaats die hij in bezit zou krijgen, en hij ging op weg zonder te weten waarheen. 9 Door zijn geloof trok hij naar het land dat hem beloofd was maar hem nog niet toebehoorde. Samen met Isaak en Jakob, mede-erfgenamen van de belofte, woonde hij daar in tenten 10 omdat hij uitzag naar een stad met fundamenten, door God zelf ontworpen en gebouwd. 11 Door haar geloof ontving ook Sara, hoewel ze onvruchtbaar was gebleven en niet meer in de bloei van haar leven was, de kracht om een kind te verwekken, en wel omdat ze vertrouwde op degene die de belofte had gedaan. 12 Zo bracht één man, wiens kracht al gestorven was, zoveel nakomelingen voort als er sterren aan de hemel staan, ontelbaar als zandkorrels op het strand langs de zee.

13 Zij allen zijn in geloof gestorven; wat hun beloofd was zagen ze geen werkelijkheid worden, ze hebben slechts een glimp ervan begroet, en ze zeiden van zichzelf dat zij op aarde leefden als vreemdelingen en gasten. 14 Door zo te spreken lieten ze blijken op doorreis te zijn naar een vaderland. 15 En daarmee bedoelden ze niet het vaderland waaruit ze weggetrokken waren, anders waren ze daarheen wel teruggekeerd. 16 Nee, ze keken reikhalzend uit naar een beter vaderland: het hemelse. Daarom schaamt God zich er niet voor hun God genoemd te worden en heeft hij voor hen een stad gereedgemaakt.

17 Door zijn geloof kon Abraham, toen hij op de proef werd gesteld, Isaak als offer opdragen. Hij die de beloften had ontvangen, was bereid zijn enige zoon te offeren. 18 Terwijl er tegen hem gezegd was: 'Alleen door Isaak zul je nageslacht krijgen,' 19 zei hij bij zichzelf dat het voor God mogelijk moest zijn iemand uit de dood op te wekken, en daarom kreeg hij hem ook terug, bij wijze van voorafbeelding. 20 Door zijn geloof zegende Isaak Jakob en Esau, en hij dacht daarbij aan wat er in de toekomst zou gebeuren. 21 Door zijn geloof kon Jakob op zijn sterfbed de beide zonen van Jozef zegenen; daarna knielde hij neer, steunend op de greep van zijn stok. 22 Door zijn geloof sprak Jozef aan het eind van zijn leven al over de uittocht van het volk van Israël en gaf hij opdracht zijn gebeente dan mee te nemen.

23 Door hun geloof konden Mozes' ouders hem na zijn geboorte drie maanden verborgen houden. Ze vonden hun kind erg mooi en waren niet bang voor het bevel van de koning. 24 Door zijn geloof weigerde Mozes, toen hij volwassen werd, aangesproken te worden als zoon van een dochter van de farao. 25 Liever werd hij even slecht behandeld als het volk van God dan dat hij vluchtig voordeel had bij de zonde; 26 omdat hij uitzag naar de beloning waardeerde hij de smaad van Christus hoger dan de schatten van Egypte. 27 Door zijn geloof verliet hij Egypte zonder angst voor de woede van de koning; hij volhardde, als zag hij de Onzienlijke. 28 Door zijn geloof liet hij het pesachfeest vieren, en de deurposten met bloed besprenkelen opdat de doodsengel hun eerstgeborenen geen haar zou krenken. 29 Door het geloof kon het volk door de Rode Zee trekken als over droog land; toen de Egyptenaren dat ook probeerden werden ze verzwolgen. 30 Door dat geloof vielen de muren van Jericho toen het volk er zeven dagen lang omheen getrokken was. 31 Door haar geloof ontving de hoer Rachab de verkenners gastvrij in haar huis en is ze niet met de ongehoorzame bewoners van haar stad omgekomen.

32 Wat valt hier nog aan toe te voegen? De tijd ontbreekt me om te vertellen over Gideon en Barak, Simson en Jefta, David en Samuël, en over de profeten, 33 die door hun geloof koninkrijken overwonnen, gerechtigheid lieten gelden, en kregen wat hun beloofd was; die leeuwen de muil toeklemden, 34 aan vuur de laaiende kracht ontnamen en ontkwamen aan de houw van het zwaard; die hun zwakheid krachtig overwonnen, in de oorlog machtige helden werden en vijandelijke legers op de vlucht joegen. 35 Vrouwen kregen hun doden terug doordat die uit de dood opstonden. Anderen werden gemarteld tot de dood erop volgde en wilden van geen vrijlating weten, omdat ze uitzagen naar een betere opstanding. 36 Weer anderen kregen te maken met bespottung en geseling, zelfs met arrestatie en gevangenschap. 37 Ze werden gestenigd of doormidden gezaagd, of stierven door een moordend zwaard. Ze zwierven rond in schapenvachten of geitenvellen, berooid, vernederd en mishandeld. 38 Ze doolden door verlaten oorden en berggebieden en verscholen zich in grotten en holen onder de grond. Ze waren voor de wereld te goed. 39 Al deze mensen, die van oudsher om hun geloof geprezen worden, hebben de belofte niet in vervulling zien gaan 40 omdat God voor ons iets beters had voorzien, en hij hen niet zonder ons de volmaaktheid wilde laten bereiken.

12

1 Nu wij door zo'n menigte geloofsgetuigen omringd zijn, moeten ook wij de last van de zonde, waarin we steeds weer verstrikt raken, van ons afwerpen en vastberaden de wedstrijd lopen die voor ons ligt. 2 Laten we daarbij de blik gericht houden op Jezus, de grondlegger en voltooiër van ons geloof: denkend aan de vreugde die voor hem in het verschiet lag, liet hij zich niet afschrikken door de schande van het kruis. Hij hield stand en nam plaats aan de rechterzijde van de troon van God. 3 Laat tot u doordringen hoe hij standhield toen de zondaars zich zo tegen hem verzetten, opdat u niet de moed verliest en het opgeeft. 4 U hebt in uw strijd tegen de zonde uw leven nog niet op het spel gezet. 5 Kennelijk bent u de bemoediging vergeten die tot u als tot kinderen wordt gericht: 'Mijn zoon, je mag een vermaning van de Heer nooit terzijde schuiven en nooit opgeven als je door hem terechtgewezen wordt, 6 want de Heer berispt wie hij liefheeft, straft elke zoon van wie hij houdt.' 7 Houd vol, het betreft hier immers een leerschool, God behandelt u als zijn kinderen. Welk kind wordt niet door zijn vader

berispt? **8** Maar als u die leerschool niet doorloopt zoals alle anderen vóór u, dan bent u geen kinderen, maar bastaards. **9** Daar komt nog bij dat wij voor onze aardse vaders, door wie we werden opgevoed, respect hadden; hoeveel te meer zullen we ons dan niet onderwerpen aan het gezag van de Vader van alle geesten, en dan leven? **10** Onze aardse vaders berispten ons maar voor korte tijd en naar eigen goeddunken, maar hij berispt ons voor onze eigen bestwil, om ons te laten delen in zijn heiligheid. **11** Een vermaning lijkt op het moment zelf geen vreugde te brengen, slechts verdriet, maar op den duur plukt wie erdoor gevormd is er de vruchten van: een leven in vrede en gerechtigheid. **12** Hef daarom uw slappe handen op, strek uw knikkende knieën, **13** en kies rechte paden, zodat een voet die gekneusd is niet verder ontwricht raakt, maar juist geneest.

Aansporingen en groeten

14 Streef ernaar in vrede te leven met allen en leid een heilig leven; wie dat niet doet zal de Heer niet zien. **15** Zorg ervoor dat niemand zich de genade van God laat ontgaan, dat er geen giftige kiem opschiet die onrust veroorzaakt en met zijn bitterheid velen besmet, **16** en dat niemand overspel pleegt of het heilige zozeer minacht als Esau, die voor één enkel bord eten zijn eerstgeboorterecht verkocht. **17** U weet immers dat hij daarna, toen hij alsnog de zegen wilde verkrijgen, afgewezen werd; hij kreeg geen kans meer om het goed te maken, ook al smeekte hij er in tranen om.

18 U hebt niet, zoals het volk destijds, voor een laaiend en alles verzengend vuur gestaan, of in dreigende duisternis en woeste wind, **19** noch te midden van bazuingeschal en stemgedonder. Het volk dat dit alles onderging smeekte dan ook dat er geen woord meer tot hen zou worden gesproken, **20** omdat wat hun werd opgedragen ondraaglijk was: 'Zelfs een dier dat de berg aanraakt, moet gestenigd worden!' **21** Zo schrikbarend was de verschijning dat Mozes uitriep: 'Ik sidder van angst!' **22** Nee, u staat voor de Sionsberg, voor de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem, en voor duizenden engelen die in vreugde bijeen zijn, **23** voor de gemeenschap van eerstgeborenen, die in de hemel ingeschreven zijn, voor God, de rechter van allen, en voor de geesten van de rechtvaardigen, die tot volmaaktheid gekomen zijn, **24** voor de bemiddelaar van een nieuw verbond, Jezus, en voor het gesprende bloed dat krachtiger spreekt dan dat van Abel.

25 Let op dat u hem die spreekt niet afwijst. Want als zij al niet ontkomen zijn toen ze degene afwezen die hen op aarde onderrichtte, dan kunnen wij, wanneer we ons afkeren van degene die dat vanuit de hemel doet, helemaal niet ontkomen. **26** Destijds deed zijn stem de aarde beven, nu heeft hij deze belofte gedaan: 'Nog eenmaal zal ik de aarde doen beven, en met de aarde ook de hemel.' **27** Met dat 'nog eenmaal' wordt bedoeld dat wat geschapen is, wankelt en verdwijnt, zodat alleen blijft wat onwankelbaar is. **28** Laten we daarom het onwankelbare koninkrijk in dankbaarheid aanvaarden, om God zo te dienen dat hij er behagen in schept, met eerbied en ontzag. **29** Onze God is een verterend vuur!

13

1 Houd de onderlinge liefde in stand **2** en houd de gastvrijheid in ere, want zo hebben sommigen zonder het te weten engelen ontvangen. **3** Bekommer u om de gevangenen alsof u samen met hen gevangen zat, en om de mishandelden als om mensen die net zo'n lichaam hebben als u.

4 Houd het huwelijk in ere, in alle omstandigheden, en houd het echtelijk bed zuiver, want overspeligen en echtbrekers zal God veroordelen. **5** Laat uw leven niet beheersen door geldzucht, neem genoeg met wat u hebt. Hij heeft immers zelf gezegd: 'Nooit zal ik u afvallen, nooit zal ik u verlaten,' **6** zodat we vol vertrouwen kunnen zeggen: 'De Heer is mijn helper, ik heb niets te vrezen. Wat zouden mensen mij kunnen doen?'

7 Denk aan uw leiders, die het woord van God aan u hebben verkondigd, neem een voorbeeld aan hun geloof en kijk vooral goed hoe hun levenswandel eindigt. **8** Jezus Christus blijft dezelfde, gisteren, vandaag en tot in eeuwigheid!

9 Laat u niet misleiden door allerlei vreemdsoortige leerstellingen; we doen er goed aan ons te laten sterken door genade, niet door spijzen waar de aanhangers van die stellingen in het geheel geen baat bij hadden. **10** Wij hebben een altaar waarvan zij die in de tent dienst doen niet mogen eten. **11** Het bloed dat bestemd is voor het reinigingsoffer wordt door de hogepriester het heiligdom binnengedragen, de kadavers van de offerdieren worden buiten het kamp verbrand. **12** Daarom heeft ook Jezus, om met zijn eigen bloed het volk te heiligen, buiten de stadspoort geleden. **13** Laten we dus het kamp verlaten, ons bij hem voegen en delen in zijn vernedering. **14** Onze stad is immers niet blijvend, wij kijken juist verlangend uit naar de stad die komt. **15** Laten we met Jezus' tussenkomst een dankoffer brengen aan God: het huldebetoon van lippen die zijn naam prijzen, ononderbroken. **16** En houd de liefdadigheid en de onderlinge solidariteit in ere, want dat zijn offers waarin God behagen schept.

17 Gehoorzaam uw leiders en schik u naar hen, want zij waken over uw leven en zullen daarvan ook rekenschap moeten afleggen. Zorg ervoor dat zij hun taak met vreugde kunnen vervullen, zodat ze geen reden tot klagen hebben: dat zou u zeker niet ten goede komen.

18 Bid voor ons. We zijn er weliswaar van overtuigd dat ons geweten zuiver is, omdat we er op elk terrein naar streven het goede te doen, **19** maar toch vraag ik dringender dan ooit om uw gebed, zodat ik des te eerder bij u zal worden teruggebracht. **20** Moge de God van de vrede, die onze Heer Jezus, de machtige herder van de schapen, door het bloed van het eeuwig verbond uit de wereld van de doden heeft weggeleid, **21** u toerusten met

al het goede, zodat u zijn wil kunt doen. Moge hij in ons datgene tot stand brengen wat hem welgevallig is, door Jezus Christus, aan wie de eer toekomt, tot in alle eeuwigheid. Amen.

22 Ik vraag u dringend, broeders en zusters, ontvankelijk te zijn voor deze woorden van bemoediging, ook al heb ik u maar beknopt geschreven. **23** Wist u dat onze broeder Timoteüs is vrijgelaten? Als hij snel genoeg komt, zullen wij u samen kunnen bezoeken.

24 Groet al uw leiders en alle heiligen. De gelovigen uit Italië laten u groeten. **25** Genade zij met u allen.

1

1 Van Jakobus, dienaar van God en van de Heer Jezus Christus. Aan de twaalf stammen in de diaspora. Ik groet u.

Geloof en standvastigheid

2 Het moet u tot grote blijdschap stemmen, broeders en zusters, als u allerlei beproevingen ondergaat. 3 Want u weet: wanneer uw geloof op de proef wordt gesteld, leidt dat tot standvastigheid. 4 Als die standvastigheid ook daadwerkelijk blijkt, zult u volmaakt en volkomen zijn, zonder enige tekortkoming.

5 Komt een van u wijsheid tekort? Vraag God erom en hij, die aan iedereen geeft, zonder voorbehoud en zonder verwijt, zal u wijsheid geven. 6 Vraag vol vertrouwen, zonder enige twijfel. Wie twijfelt is als een golf in zee, die door de wind heen en weer wordt bewogen. 7-8 Wie zo aarzelend en onberekenbaar is bij alles wat hij doet, moet niet denken dat hij iets van de Heer zal krijgen.

9 Laat de onaanzienlijke gelovige trots zijn op zijn hoge waarde, 10 en de rijke op zijn nederige staat, want hij zal vergaan als een bloem in het veld. 11 Als de zon gaat branden en het gras door de hitte verdort, valt de bloem af en is het gedaan met zijn schoonheid. Zo zal ook de rijke vergaan terwijl hij volop met zijn zaken bezig is.

12 Gelukkig is de mens die in de beproeving staande blijft. Want wie de proef doorstaat, ontvangt als lauwerkrans het leven, zoals God heeft beloofd aan iedereen die hem liefheeft. 13 Wie in verleiding komt, moet niet beweren: 'Die verleiding komt van God.' Want God stelt niemand aan verleiding bloot, zoals hij zelf ook niet door iets slechts in verleiding kan worden gebracht. 14 Iedereen komt in verleiding door zijn eigen begeerte, die hem lokt en meeslept. 15 Is de begeerte bevrucht, dan baart ze zonde; en is de zonde volgroeid, dan brengt ze de dood voort.

16 Geliefde broeders en zusters, vergis u niet: 17 elke goede gave, elk volmaakt geschenk komt van boven, van de Vader van de hemellichten; bij hem is nooit enige verandering of verduistering waar te nemen. 18 Hij wilde ons door de verkondiging van de waarheid tot leven roepen, om ons de eersten te maken in zijn schepping.

Geloven en doen

19 Geliefde broeders en zusters, onthoud dit goed: ieder mens moet zich haasten om te luisteren, maar traag zijn om te spreken, traag ook in het kwaad worden. 20 Want de woede van een mens brengt niets voort dat in Gods ogen rechtvaardig is. 21 Wees daarom zachtmoedig en leg alle verdorvenheid en elk denkbaar wangedrag af. En aanvaard zo de boodschap die in u is geplant en die u kan redden. 22 Vergis u niet: alleen horen is niet genoeg, u moet wat u gehoord hebt ook doen. 23 Want wie de boodschap hoort maar er niets mee doet, is net als iemand die het gezicht waarmee hij is geboren in de spiegel bekijkt: 24 hij ziet zichzelf, maar zodra hij wegloopt is hij vergeten hoe hij eruitzag. 25 Wie zich daarentegen spiegelt in de volmaakte wet die vrijheid brengt, en dat blijft doen, niet als iemand die hoort en vergeet, maar als iemand die ernaar handelt – hem valt geluk ten deel, juist om wat hij doet. 26 Wie meent dat hij God dient, terwijl hij zijn tong niet kan beteugelen, zit op een dwaalspoor, en heel zijn godsdienst is vergeefse moeite. 27 Voor God, de Vader, is alleen dit reine, zuivere godsdienst: weduwen en wezen bijstaan in hun nood, en je in acht nemen voor de wereld en onberispelijk blijven.

2

1 Broeders en zusters, het geloof in Jezus Christus, onze glorierijke Heer, staat niet toe dat u mensen op hun uiterlijk beoordeelt. 2 Stel dat uw samenkomst wordt bezocht door iemand die prachtige kleren en gouden ringen draagt, en tegelijkertijd door een arme in vossen. 3 Als u dan de eerste met alle zorg omringt en tegen hem zegt: 'Neemt u plaats, hier zit u goed,' terwijl u tegen de tweede zegt: 'Ga daar maar staan, of ga maar bij mijn voetenbank op de grond zitten,' 4 maakt u dan geen ongeoorloofd onderscheid en wordt uw oordeel niet door verkeerde overwegingen bepaald? 5 Luister, geliefde broeders en zusters: heeft God niet juist hen die naar wereldse maatstaven arm zijn, uitgekozen om rijk te zijn door het geloof en deel te krijgen aan het koninkrijk dat hij heeft beloofd aan wie hem liefhebben? 6 Maar u behandelt arme mensen met minachting. Zijn het dan niet de rijken die u onderdrukken en u voor de rechter slepen? 7 Zijn zij het niet die de voortreffelijke naam die over u is uitgesproken, door het slijk halen? 8 Wanneer u echter het koninklijke gebod volbrengt dat de Schrift geeft: 'Heb uw naaste lief als uzelf,' dan handelt u juist. 9 Maar als u op het uiterlijk afgaat, begaat u een zonde en bestempelt de wet u als overtreders. 10 Wie de hele wet onderhoudt maar op één punt struikelt, blijft ten aanzien van alle geboden in gebreke. 11 Want hij die gezegd heeft: 'Pleeg geen overspel,' heeft ook gezegd: 'Pleeg geen moord.' Als u geen overspel pleegt maar wel een moord, overtreedt u toch de wet. 12 Zorg ervoor dat uw spreken en uw handelen de toets kunnen doorstaan van de wet die vrijheid brengt. 13 Onbarmhartig zal het oordeel zijn over wie geen barmhartigheid heeft bewezen; maar de barmhartigheid overwint het oordeel.

14 Broeders en zusters, wat heeft het voor zin als iemand zegt te geloven, maar hij handelt er niet naar? Zou dat geloof hem soms kunnen redden? 15 Als een broeder of zuster nauwelijks kleren heeft en elke dag eten tekortkomt, 16 en een van u zegt dan: 'Het ga je goed! Kleed je warm en eet smakelijk!' zonder de ander te voorzien van de eerste levensbehoeften – wat heeft dat voor zin? 17 Zo is het ook met geloof: als het zich niet daadwerkelijk bewijst, is het dood. 18 Maar dan zegt iemand: 'De een gelooft, de ander doet.' Laat mij maar eens

zien dat je kunt geloven zonder daden; ik zal u door mijn daden tonen dat ik geloof. **19** U gelooft dat God de enige is? Daar doet u goed aan. Maar de demonen geloven dat ook, en ze sidderen. **20** Dwaas, wilt u het bewijs dat geloof zonder daden nutteloos is? **21** Werd het onze voorvader Abraham niet als een rechtvaardige daad toegerekend dat hij zijn zoon Isaak op het altaar wilde offeren? **22** U ziet hoe geloof en handelen daar hand in hand gaan, en hoe het geloof vervolmaakt wordt door daden. **23** Zo ging in vervulling wat de Schrift zegt: ‘Abraham vertrouwde op God, en dat werd hem toegerekend als een rechtvaardige daad.’ Hij wordt zelfs Gods vriend genoemd. **24** U ziet dus dat iemand rechtvaardig wordt verklaard om wat hij doet, en niet alleen om zijn geloof. **25** Werd niet ook Rachab, de hoer, rechtvaardig verklaard om wat ze deed, toen ze de verkenners ontving en langs een andere weg liet vertrekken? **26** Zoals het lichaam dood is zonder de ziel, zo is ook geloof zonder daden dood.

3

1 Broeders en zusters, u moet niet allemaal leraar willen zijn. U weet dat ons leraren een strenger oordeel te wachten staat. **2** En hoe vaak struikelen we niet allemaal! Wie nooit struikelt in het spreken kan zich een volmaakt mens noemen, die in staat is om zelfs het hele lichaam in toom te houden. **3** Paarden doen we een bit in de mond om ze te laten gehoorzamen, en zo kunnen we hun hele lijf sturen. **4** En kijk eens hoe reusachtige schepen, voortgestuwd door hevige wind, met een klein roer in de richting worden gestuurd die de stuurman bepaalt. **5** Zo is ook de tong een klein orgaan, maar wat een grootspraak kan hij voortbrengen! Bedenk eens hoe een kleine vlam een enorme bosbrand veroorzaakt. **6** Onze tong is net zo’n vlam: een wereld van onrecht, die onze lichaamsdelen in brand steekt. Want hij besmet het hele lichaam, hij steekt het rad van het leven in brand, met vuur uit de Gehenna. **7** De mens heeft alle mogelijke soorten dieren weten te temmen, wilde dieren, vogels, kruipende dieren en zeedieren, **8** maar er is geen mens die de tong kan temmen, dat onberekenbare kwaad, vol dodelijk venijn. **9** Met onze tong zegenen we onze Heer en Vader, en we vervloeken er mensen mee die God heeft geschapen als zijn evenbeeld. **10** Uit dezelfde mond klinkt zegen en vervloeking. Dat kan toch niet goed zijn, broeders en zusters? **11** Laat een bron soms uit eenzelfde ader zoet en bitter water opwellen? **12** Of kan een vijgenboom olijven voortbrengen, of een wijnstok vijgen? Net zomin geeft een zilte bron zoet water.

13 Wie van u kan wijs en verstandig genoemd worden? Laat hij het daadwerkelijk bewijzen door een onberispelijk leven en door wijze zachtmoedigheid. **14** Maar als u zich laat beheersen door bittere jaloezie of egoïsme, kunt u beter niet zo hoog van de toren blazen; u zou de waarheid geweld aandoen. **15** Dat soort wijsheid komt niet van boven; ze is aards, ongeestelijk, demonisch. **16** Waar jaloezie en egoïsme heersen, vieren wanorde en allerlei kwaad hoogtij. **17** De wijsheid van boven daarentegen is vóór alles zuiver, en verder vredelievend, mild en meegaand; ze is rijk aan ontferming en brengt niets dan goede vruchten voort, ze is onpartijdig en oprecht. **18** Waar in vrede wordt gezaaid, brengt gerechtigheid haar vruchten voort voor hen die vrede stichten.

Onderwerp u aan God

4

1 Waar komt al die strijd, waar komen al die conflicten bij u toch uit voort? Is het niet uit de hartstochten die strijd leveren in uw binnenste? **2** U verlangt naar iets, maar krijgt het niet. U bent jaloers en moordlustig, maar bereikt uw doel niet. U bekvecht en twist met elkaar. U krijgt niets omdat u niet bidt. **3** En als u bidt ontvangt u niets, omdat u verkeerd bidt: u wilt alleen uw eigen hartstochten bevredigen. **4** Trouwelozen! Beseft u dan niet dat vriendschap met de wereld vijandschap jegens God betekent? Wie bevriend wil zijn met de wereld, maakt zich tot vijand van God. **5** Denk toch niet dat dit loze woorden zijn in de Schrift: ‘Hij die ons het leven gaf, maakt er vurig aanspraak op; **6** maar de genade die hij schenkt is nog groter.’ Daarom staat er: ‘God keert zich tegen hoogmoedigen, maar aan nederigen schenkt hij zijn genade.’ **7** Onderwerp u dus aan God, en verzet u tegen de duivel, dan zal die van u wegluchten. **8** Nader tot God, dan zal hij tot u naderen. Reinig uw handen, zondaars; zuiver uw hart, weifelaars. **9** Weeklaag, wees treurig en laat uw tranen vloeien. Laat uw lachen veranderen in droefheid en uw vreugde in somberheid. **10** Verneder u voor de Heer, dan zal hij u verheffen.

11 Spreek geen kwaad van elkaar, broeders en zusters. Wie kwaadspreekt van een ander of een ander veroordeelt, spreekt kwaad van de wet en veroordeelt de wet. En als u de wet veroordeelt, handelt u niet naar de wet, maar treedt u op als rechter. **12** Er is maar één wetgever en rechter: hij die bij machte is te redden of in het verderf te storten. Maar wie bent u, om uw naaste te veroordelen?

13 Dan iets voor u die zegt: ‘Vandaag of morgen gaan wij naar die en die stad. Daar blijven we een jaar, we zullen er handeldrijven en geld verdienen.’ **14** U weet niet eens hoe uw leven er morgen uitziet. U bent immers maar damp, die heel even verschijnt en dan al verdwijnt. **15** U zou moeten zeggen: ‘Als de Heer het wil, zijn we dan in leven en zullen we dit of dat doen.’ **16** Maar u slaat een hoge toon aan en bent daar nog trots op ook. Dat soort trots is volkomen ongepast. **17** Als iemand weet hoe het hoort maar er niet naar handelt, dan zondigt hij.

5

1 En nu iets voor u, rijken! Weeklaag en jammer om de ramspoed die over u komt. 2 Uw rijkdom is verrot en uw kleding is door de mot aangevreten. 3 Uw goud en zilver is verroest, en die roest zal tegen u getuigen en als een vuur uw lichaam verteren. U hebt uw schatkamers gevuld, hoewel de tijd ten einde loopt. 4 Hoor de klacht van het loon dat u de arbeiders die uw velden maaiden hebt onthouden. Het geroep van de maaiers is tot de Heer van de hemelse machten doorgedrongen. 5 U hebt op aarde in weelde gebaad en losbandig geleefd, u hebt uzelf vetgemest voor de slachttijd. 6 U hebt de rechtvaardige veroordeeld en vermoord, en hij heeft zich niet tegen u verzet.

Bemoediging en raadgevingen

7 Heb geduld, broeders en zusters, tot de Heer komt. Denk eens aan de boer, die geduldig blijft wachten op de kostbare opbrengst van zijn land, tot de regens van najaar en voorjaar zijn gevallen. 8 Wees net zo geduldig en houd moed, want de Heer zal spoedig komen. 9 Klaag niet over elkaar, broeders en zusters, want daarmee roept u het oordeel over u af. Bedenk dat de rechter voor de deur staat. 10 Neem een voorbeeld aan het geduldige lijden van de profeten die in de naam van de Heer spraken. 11 Degenen die standhielden prijzen we gelukkig! U hebt gehoord hoe standvastig Job was, en u weet welke uitkomst de Heer gaf; de Heer is immers liefdevol en barmhartig.

12 Maar bovenal, broeders en zusters, zweer geen enkele eed, niet bij de hemel, niet bij de aarde, nergens bij. Laat uw ja ja zijn, en uw nee nee, anders zult u ervoor gestraft worden.

13 Als een van u het moeilijk heeft, laat hij bidden; is hij vrolijk, laat hij een loflied zingen. 14 Laat iemand die ziek is de oudsten van de gemeente bij zich roepen; laten ze voor hem bidden en hem met olie zalven in de naam van de Heer. 15 Het gelovige gebed zal de zieke redden, en de Heer zal hem laten opstaan. Wanneer hij gezondigd heeft, zal het hem vergeven worden. 16 Beken elkaar uw zonden en bid voor elkaar, dan zult u genezen. Want het gebed van een rechtvaardige is krachtig en mist zijn uitwerking niet. 17 Elia was een mens als wij, en nadat hij vurig had gebeden dat het niet zou regenen, is er drieënehalf jaar lang geen regen gevallen op het land. 18 Toen bad hij opnieuw, en de hemel gaf regen, en het land bracht zijn vrucht weer voort.

19 Broeders en zusters, als een van u afdwaalt van de waarheid en een ander laat hem daarheen terugkeren, 20 dan mag hij weten: wie een zondaar van het dwaalspoor terugbrengt, redt hem van de dood en wist tal van zonden uit.

1

1 Van Petrus, apostel van Jezus Christus. Aan de uitverkorenen die als vreemdelingen verspreid in Pontus, Galatië, Kappadocië, Asia en Bitynië verblijven, **2** door God, de Vader, voorbestemd om, geheiligd door de Geest, gehoorzaam te zijn aan Jezus Christus en met zijn bloed besprenkeld te worden. Genade zij u en vrede, in overvloed.

Het nieuwe leven

3 Geprezen zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus: in zijn grote barmhartigheid heeft hij ons opnieuw geboren doen worden door de opstanding van Jezus Christus uit de dood, waardoor wij leven in hoop. **4-5** Er wacht u, die door Gods kracht wordt beschermd omdat u gelooft, in de hemel een onvergankelijke, ongerepte erfenis die nooit verwelkt. U ziet de redding tegemoet, die aan het einde van de tijd zeker geopenbaard zal worden. **6** Verheug u hierover, ook al moet u nu tot uw verdriet nog een korte tijd allerlei beproevingen verduren. **7** Zo kan de echtheid blijken van uw geloof – zoveel kostbaarder dan vergankelijk goud, dat toch ook in het vuur wordt getoetst – en zo verwerft u lof, eer en roem wanneer Jezus Christus zich zal openbaren. **8** U hebt hem lief zonder hem ooit gezien te hebben; en zonder hem nu te zien gelooft u in hem en ervaart u een onuitsprekelijke, hemelse vreugde, **9** omdat u het einddoel van uw geloof bereikt: uw redding. **10** Wat die redding inhoudt, trachtten de profeten te achterhalen toen ze profeteerden over de genade die u ten deel zou vallen. **11** Zij probeerden vast te stellen op welke tijd en op welke omstandigheden Christus' Geest, die in hen werkzaam was, doelde toen deze hun zei dat Christus zou lijden en daarna in Gods luister zou delen. **12** Er werd hun geopenbaard dat deze boodschap niet voor henzelf bestemd was maar voor u, en nu is deze boodschap u verkondigd door hen die u het evangelie hebben gebracht, gedreven door de heilige Geest die vanuit de hemel werd gezonden. Het zijn geheimen waarin zelfs engelen graag zouden doordringen.

13 Laat uw geest daarom voortdurend paraat zijn, wees waakzaam en vestig al uw hoop op de genade die u ontvangen zult wanneer Jezus Christus zich openbaart. **14** Wees als gehoorzame kinderen en geef niet opnieuw toe aan de begeerten waardoor u vroeger, toen u nog onwetend was, werd beheerst, **15** maar leid een leven dat in alle opzichten heilig is, zoals hij die u geroepen heeft heilig is. **16** Er staat immers geschreven: 'Wees heilig, want ik ben heilig.' **17** En aangezien u hem die iedereen beoordeelt naar zijn daden, zonder aanzien des persoons, Vader noemt, moet u tijdens uw leven als vreemdeling ook ontzag voor hem hebben. **18** U weet immers dat u niet met zoiets vergankelijks als zilver of goud bent vrijgekocht uit het zinloze leven dat u van uw voorouders had geërfd, **19** maar met kostbaar bloed, van een lam zonder smet of gebrek, van Christus. **20** Al voor de grondvesting van de wereld is hij door God uitgekozen, en nu is hij, aan het einde van de tijd, verschenen omwille van u. **21** Door hem gelooft u in God, die hem uit de dood heeft opgewekt en hem laat delen in zijn luister, zodat uw geloof tevens hoop is op God.

22 Nu u gehoorzaam bent aan de waarheid, is uw hart gelouterd en kunt u oprecht van uw broeders en zusters houden; heb elkaar dan ook onvoorwaardelijk lief, met een zuiver hart, **23** als mensen die opnieuw zijn geboren, niet uit vergankelijk maar uit onvergankelijk zaad, door Gods levende en altijd blijvende woord. **24** 'De mens is als gras en zijn schoonheid als een bloem in het veld: het gras verdort en de bloem valt af, **25** maar het woord van de Heer blijft eeuwig bestaan.' Dit woord is het evangelie dat u verkondigd is.

2

1 Ontdoe u dus van alles wat slecht is, van alle bedrog en huichelarij, alle afgunst en kwaadsprekerij, **2** en verlang als pasgeboren zuigelingen naar de zuivere melk van het woord, opdat u daardoor groeit en uw redding bereikt. **3** U hebt toch ondervonden hoe goed de Heer is? **4** Voeg u bij hem, bij de levende steen die door de mensen werd afgekeurd maar door God werd uitgekozen om zijn kostbaarheid, **5** en laat u ook zelf als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijke tempel. Vorm een heilige priesterschap om geestelijke offers te brengen die God, dankzij Jezus Christus, welgevallig zijn. **6** In de Schrift staat immers: 'In Sion leg ik een hoeksteen die ik heb uitgekozen om zijn kostbaarheid; wie daarop vertrouwt, komt niet bedrogen uit.' **7** Kostbaar is hij voor u, die erop vertrouwen. Voor wie er niet op vertrouwen, geldt echter: 'De steen die de bouwers afkeurden is de hoeksteen geworden.' **8** En: 'Het is een steen waarover men struikelt, een rotsblok waaraan men zich stoot.' Zij struikelen omdat ze Gods woord niet gehoorzamen, daartoe zijn ze bestemd. **9** Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft om de grote daden te verkondigen van hem die u uit de duisternis heeft geroepen naar zijn wonderbaarlijke licht. **10** Eens was u geen volk, nu bent u Gods volk; eens viel Gods ontferming u niet ten deel, nu wordt zijn ontferming u geschonken.

De goede levenswandel

11 Geliefde broeders en zusters, u bent als vreemdelingen die ver van huis zijn; ik vraag u dringend niet toe te geven aan zelfzuchtige verlangens, die uw ziel in gevaar brengen. **12** Leid te midden van de ongelovigen een goed leven, opdat zij die u nu voor misdadigers uitmaken, door uw goede daden tot inzicht komen en God eer bewijzen op de dag waarop hij komt rechtspreken. **13** Erken omwille van de Heer het gezag van de bestuurders

die door de mensen zijn aangesteld: van de keizer, de hoogste autoriteit, **14** en van de gouverneurs, die hij heeft afgevaardigd om misdadigers te straffen en om te belonen wie het goede doen. **15** God wil namelijk dat u door het goede te doen onwetende dwazen de mond snoert. **16** Leef als vrije mensen, en verschuil u niet achter uw vrijheid om u te misdragen, maar handel als dienaren van God. **17** Houd iedereen in ere, heb uw broeders en zusters lief, heb ontzag voor God en eerbiedig de keizer.

18 Slaven, erken het gezag van uw meesters en heb ontzag voor hen, niet alleen voor de goede en rechtvaardige, maar ook voor de onrechtvaardige. **19** Het is een blijk van genade als iemand, doordat zijn aandacht op God gericht is, in staat is onverdiend leed te verdragen. **20** Immers, is er enige reden om trots te zijn wanneer u de slagen verdraagt die u als straf voor uw wangedrag krijgt? Het is echter een blijk van Gods genade wanneer u verdraagt wat u moet lijden voor uw goede daden. **21** Dat is uw roeping; ook Christus heeft geleden, om uwentwil, en u daarmee een voorbeeld gegeven. Treed dus in de voetsporen van hem **22** die geen enkele zonde beging en over wiens lippen geen leugen kwam. **23** Hij werd gehoond en hoonde zelf niet, hij leed en dreigde niet, hij liet het oordeel over aan hem die rechtvaardig oordeelt. **24** Hij heeft in zijn lichaam onze zonden het kruishout op gedragen, opdat wij, dood voor de zonde, rechtvaardig zouden leven. Door zijn striemen bent u genezen. **25** Eens dwaalde u als schapen, nu bent u teruggekeerd naar hem die de herder is, naar hem die uw ziel behoedt.

3

1 Voor u, vrouwen, geldt hetzelfde: erken het gezag van uw man. Dan zullen mannen die weigeren Gods boodschap te aanvaarden daarvoor gewonnen worden door het gedrag van hun vrouw, zonder dat zij iets hoeft te zeggen, **2** omdat ze zien hoe zuiver u leeft uit ontzag voor God. **3** Uw schoonheid moet niet gelegen zijn in uiterlijkheden, zoals kunstig gevlochten haar, gouden sieraden of elegante kleding, **4** maar in wat verborgen ligt in uw hart, in een zacht en stil gemoed. Dat is een onvergankelijk sieraad dat God kostbaar acht. **5** Daarmee tooiden zich vroeger ook de heilige vrouwen die hun hoop op God vestigden en het gezag van hun man erkenden, **6** zoals Sara; zij gehoorzaamde Abraham en noemde hem 'heer'. U bent haar dochters wanneer u het goede doet en u zich geen angst laat aanjagen.

7 U, mannen, moet verstandig omgaan met uw vrouw, die brozer is dan u. Behandel haar met respect, want zij deelt samen met u in de genade van het nieuwe leven. Dan staat niets uw gebeden in de weg.

8 Tot slot vraag ik u: Wees allen eensgezind, leef met elkaar mee, heb elkaar lief als broeders en zusters, wees barmhartig en bereid de minste te zijn. **9** Vergeld geen kwaad met kwaad, en als u wordt uitgescholden, scheld dan niet terug; zegen juist, opdat u ook zelf zegen ontvangt, want daartoe bent u geroepen. **10** Immers: 'Wie het leven liefheeft en gelukkig wil zijn, moet geen laster of leugens over zijn lippen laten komen, **11** hij moet het kwaad uit de weg gaan en het goede doen, en voortdurend vrede nastreven. **12** Want de Heer verliest de rechtvaardigen niet uit het oog en luistert naar hun gebeden, maar hij keert zich tegen wie kwaad doen.'

Het lijden in de eindtijd

13 Overigens, wie zou u kwaad doen als u zich volledig inzet voor het goede? **14** Maar zelfs als u zou lijden omwille van de gerechtigheid, dan bent u toch gelukkig te prijzen. Wees daarom niet bang voor de mensen en laat u door niets in verwarring brengen; **15** erken Christus als Heer en eer hem met heel uw hart. Vraagt iemand u waarop de hoop die in u leeft gebaseerd is, wees dan steeds bereid om u te verantwoorden. **16** Doe dat dan vooral zachtmoedig en met respect, houd uw geweten zuiver; dan zullen de mensen die zich honend over uw goede, christelijke levenswandel uitlaten, zich schamen over hun laster. **17** Het is beter te lijden, indien God dat wil, omdat men goed doet dan omdat men kwaad doet.

18 Ook Christus immers heeft, terwijl hij zelf rechtvaardig was, geleden voor de zonden van onrechtvaardigen, voor eens en altijd, om u zo bij God te brengen. Naar het lichaam werd hij gedood maar naar de geest tot leven gewekt. **19** Hij is naar de geesten gegaan die gevangen zaten, om dit alles te verkondigen **20** aan hen die ten tijde van Noach weigerden te gehoorzamen, toen God geduldig wachtte en de ark gebouwd werd. In de ark werden slechts enkele mensen, acht in totaal, van de watervloed gered, **21** en dat water is een voorafbeelding van het water van de doop, waardoor u nu wordt gered. De doop wast niet het vuil van uw lichaam, het is een vraag aan God om een zuiver geweten. Hierom kunt u vragen dankzij de opstanding van Jezus Christus, **22** die de hemel is binnengegaan en nu aan Gods rechterhand zit, terwijl de engelen, machten en krachten aan hem onderworpen zijn.

4

1 Nu dan, omdat Christus tijdens zijn leven op aarde heeft geleden, moet u zich net als hij wapenen met de gedachte dat wie in zijn aardse leven geleden heeft, met de zonde heeft afgerekend. **2** Zo iemand laat zich gedurende de rest van zijn leven niet meer leiden door menselijke verlangens maar door Gods wil. **3** U hebt al genoeg tijd verspild aan allerlei zaken waarin de ongelovigen plezier hebben: losbandigheid, wellust, dronkenschap, bras- en slemppartijen en verwerpelijke afgodendienst. **4** Zij vinden het vreemd dat u niet langer meedoet aan hun liederlijke uitspattingen en ze spreken daarom kwaad over u. **5** Maar ze zullen zich daarvoor

moeten verantwoorden tegenover hem die zich gereedhoudt om recht te spreken over levenden en doden. **6** Ook aan de doden is het evangelie verkondigd, opdat ook zij, al zijn ze naar hun leven op aarde door de mensen veroordeeld, bij God in de geest kunnen leven.

7 Het einde van alles is nabij. Kom daarom tot bezinning en wees helder van geest, zodat u kunt bidden. **8** Heb elkaar vóór alles innig lief, want liefde bedekt tal van zonden. **9** Wees gastvrij voor elkaar, zonder te klagen. **10** Laat ieder van u de gave die hij van God gekregen heeft, gebruiken om de anderen daarmee te helpen, zoals het goede beheerders van Gods veelsoortige gaven betaamt. **11** Voert u het woord, laat dan Gods woorden doorklinken in wat u zegt. Helpt u anderen, doe dat dan vanuit de kracht die God u geeft. Want zo doet u alles tot eer van God, dankzij Jezus Christus, aan wie alle eer en macht toekomt, voor eeuwig. Amen.

12 Geliefde broeders en zusters, wees niet verbaasd over de vuurproef die u ondergaat; er overkomt u niets uitzonderlijks. **13** Hoe meer u deel hebt aan Christus' lijden, des te meer moet u zich verheugen, en des te uitbundiger zal uw vreugde zijn wanneer zijn luister geopenbaard wordt. **14** Als u gehoond wordt omdat u de naam van Christus draagt, prijs u dan gelukkig, want dat betekent dat de Geest van God in al zijn luister op u rust. **15** Laat niemand van u moeten lijden omdat hij een moordenaar is, een dief, misdadiger of onruststoker. **16** Maar als u lijdt omdat u christen bent, schaam u dan niet en draag die naam tot eer van God. **17** Besef goed dat de tijd van het oordeel is aangebroken. Dat oordeel begint bij Gods eigen mensen. Als het bij ons begint, hoe zal het dan aflopen met hen die weigeren het evangelie van God te aanvaarden? **18** Als zij die rechtvaardig leven al ternauwernood gered kunnen worden, hoe moet het dan gaan met hen die zondigen doordat ze God niet gehoorzamen? **19** Daarom moeten allen die lijden omdat God dat wil, het goede blijven doen en hun leven toevertrouwen aan hem op wie wij mogen vertrouwen omdat hij ons heeft geschapen.

Het gezag in de gemeente

5

1 Ik doe een beroep op de oudsten onder u. Als uw mede-oudste en als ooggetuige van Christus' lijden, en omdat ik evenals u zal delen in de luister die binnenkort zal worden geopenbaard, vraag ik u: **2** Hoed Gods kudde waarvoor u de verantwoordelijkheid hebt, houd goed toezicht – niet gedwongen maar vrijwillig, zoals God dat wil, en niet om er zelf beter van te worden maar met belangeloze toewijding. **3** Stel u niet heerszuchtig op tegenover de kudde die aan u is toevertrouwd, maar geef het goede voorbeeld. **4** Dan zult u wanneer de hoogste herder verschijnt de krans van de luister ontvangen, die nooit verwelkt. **5** En u, jongeren, moet van uw kant het gezag van de oudsten erkennen. Overigens, in de omgang met elkaar moet ieder van u altijd de minste willen zijn, want God keert zich tegen hoogmoedigen, maar aan nederigen schenkt hij zijn genade. **6** Onderwerp u dus nederig aan Gods hoge gezag, dan zal hij u op de bestemde tijd een eervolle plaats geven. **7** U mag uw zorgen op hem afwentelen, want u ligt hem na aan het hart.

8 Wees waakzaam, wees op uw hoede, want uw vijand, de duivel, zwerft rond als een brullende leeuw, op zoek naar een prooi. **9** Stel u tegen hem teweer, gesterkt door uw geloof, in het besef dat uw broeders en zusters, waar ook ter wereld, onder hetzelfde leed gebukt gaan. **10** Maar al moet u nog korte tijd lijden, God, de bron van alle genade, heeft u geroepen om in Christus Jezus deel te krijgen aan zijn eeuwige luister. God zal u sterk en krachtig maken, zodat u staande zult blijven en niet meer zult wankelen. **11** Hem komt de macht toe, voor eeuwig. Amen.

12 Met de hulp van Silvanus, die ik als een betrouwbare broeder beschouw, heb ik u deze korte brief geschreven, om u moed in te spreken en om u er nadrukkelijk van te verzekeren dat het werkelijk de genade van God is die u staande houdt. **13** De uitverkorenen in Babylon en mijn zoon Marcus groeten u. **14** Groet elkaar met een kus als teken van uw onderlinge liefde. Vrede zij met u allen, die één bent in Christus. wij mogen vertrouwen omdat hij ons heeft geschapen.

1

1 Van Simeon Petrus, dienaar en apostel van Jezus Christus. Aan allen die dankzij de rechtvaardigheid van onze God en van onze redder Jezus Christus✳

(1:1)

van onze God en van onze redder Jezus Christus

– Ook mogelijk is de vertaling: ‘van onze God en redder Jezus Christus’.

hetzelfde kostbare geloof hebben ontvangen als wij. 2 Genade zij u en vrede, in overvloed, door de kennis van God en van Jezus, onze Heer.

Maak uw roeping waar

3 Zijn goddelijke macht heeft ons alles geschonken wat nodig is voor een vroom leven, door de kennis van hem die ons geroepen heeft door zijn majesteit en wonderbaarlijke kracht. 4 Hiermee zijn ons kostbare, rijke beloften gedaan, opdat u zou ontkomen aan het verderf dat de wereld beheerst als gevolg van de begeerte, en opdat u deel zou krijgen aan de goddelijke natuur. 5 Span daarom al uw krachten in om uw geloof te verrijken met deugdzaamheid, uw deugdzaamheid met kennis, 6 uw kennis met zelfbeheersing, uw zelfbeheersing met volharding, uw volharding met vroomheid, 7 uw vroomheid met liefde voor uw broeders en zusters, en uw liefde voor uw broeders en zusters met liefde voor allen. 8 Als u deze eigenschappen in overvloed bezit, is uw kennis van onze Heer Jezus Christus niet nutteloos maar vruchtbaar. 9 Wie ze niet bezit is kortzichtig, ja blind, en vergeet dat hij van zijn vroegere zonden gereinigd is. 10 Span u daarom des te meer in om uw roeping en uitverkiezing waar te maken, broeders en zusters. Als u dit alles doet, komt u nooit ten val 11 en zal u onbelemmerd toegang worden verleend tot het eeuwige koninkrijk van onze Heer en redder Jezus Christus.

Waarschuwing tegen dwaling

12 Daarom zal ik u hieraan blijven herinneren, hoewel u dit alles wel weet en gegrondvest bent in de waarheid die u hebt leren kennen. 13 Maar het lijkt me goed u wakker te houden door het telkens opnieuw onder uw aandacht te brengen zolang ik in deze tent verblijf. 14 Ik weet dat mijn tent binnenkort zal worden afgebroken – dat heeft onze Heer Jezus Christus mij te kennen gegeven –, 15 en ik doe er mijn uiterste best voor dat u zich dit alles ook na mijn heengaan steeds weer voor de geest zult kunnen halen.

16 Toen wij u de glorievolle komst van onze Heer Jezus Christus verkondigden, baseerden wij ons niet op vernuftige verzinsels – integendeel, wij hebben met eigen ogen zijn grootheid gezien. 17 Want hij ontving van God, de Vader, eer en luister, toen de stem van de majesteitelijke luister tegen hem zei: ‘Dit is mijn geliefde zoon, in hem vind ik vreugde.’ 18 Die stem hebben wij zelf uit de hemel horen klinken toen wij met hem op de heilige berg waren. 19 Ons vertrouwen in de woorden van de profeten is daardoor alleen maar toegenomen. U doet er goed aan uw aandacht altijd daarop gericht te houden, als op een lamp die in een donkere ruimte schijnt, totdat de dag aanbreekt en de morgenster opgaat in uw hart. 20 Besef daarbij vooral dat geen enkele profetie uit de Schrift een eigenmachtige uitleg toelaat, 21 want nooit is een profetie voortgekomen uit menselijk initiatief: mensen die namens God spraken werden daartoe altijd gedreven door de heilige Geest.

2

1 Toch zijn er destijds onder het volk ook valse profeten opgetreden, en zo zullen er ook onder u dwaalleraren verschijnen. Ze zullen met verderfelijke ketterijen komen en zelfs de meester die hen heeft vrijgekocht verloochenen. Daarmee bewerken ze spoedig hun eigen ondergang. 2 Velen zullen hun losbandig gedrag overnemen en zo de weg van de waarheid in opspraak brengen. 3 Gedreven door hebzucht zullen ze u bedriegen met misleidende verhalen, maar hun vonnis is allang geveld, hun ondergang laat niet op zich wachten.

4 Immers, God heeft zelfs engelen die gezondigd hadden niet gespaard maar hen in de Tartarus geworpen. Daar, in de diepste duisternis, blijven ze opgesloten om hun vonnis af te wachten. 5 Evenmin heeft hij de wereld uit de voortijd gespaard; alleen Noach, de heraut van de rechtvaardigheid, liet hij met zeven anderen in leven toen hij de watervloed over die wereld vol zondaars liet komen. 6 Ook Sodom en Gomorra heeft hij tot de vernietiging veroordeeld, hij heeft die steden in de as gelegd en ze daarmee ten voorbeeld gesteld aan alle zondaars van latere tijden. 7 Maar Lot, die rechtvaardig was en zwaar leed onder de losbandige levenswandel van die wettelosen, redde hij. 8 Deze rechtvaardige woonde te midden van hen, en dag in dag uit werd zijn rechtschapen ziel gekweld wanneer hij hoorde en zag hoe ze zich aan God noch gebod stoorden. 9 De Heer blijft dus vromen uit de beproeving te kunnen redden en onrechtvaardigen gevangen te kunnen houden tot de dag van het oordeel, om hen dan te straffen. 10 Hij straft vooral diegenen die zich, door onreine verlangens gedreven, overgeven aan schaamteloze losbandigheid en het gezag van de Heer verachten.

Overmoedig en arrogant als ze zijn, schrikken ze er niet voor terug hemelse machten te lasteren, 11 terwijl zelfs engelen, in kracht en macht toch hun meerderen, het niet aandurven om die machten namens de Heer te beschuldigen en te veroordelen. 12 Maar deze mensen, die net redeloze dieren zijn, van nature bestemd om gevangen en gedood te worden, lasteren wat ze niet eens kennen. Ze zullen aan hun eigen verderfelijke gedrag ten onder gaan 13 en onrecht lijden als loon voor hun eigen onrecht. Ze genieten ervan om zich op klaarlichte dag

volledig te laten gaan. En wanneer ze samen met u aan een feestmaal deelnemen, zijn ze een schandvlek voor uw gezelschap, omdat ze zwelgen in hun bedrieglijk genot. **14** Hun ogen zijn voortdurend op zoek naar overspel en ze zondigen onophoudelijk, ze verleiden onstandvastige zielen en zijn een en al hebzucht. Vervloekt zijn ze! **15** Ze zijn afgedwaald, ze hebben de rechte weg verlaten en treden in de voetsporen van Bileam, de zoon van Bosor, die zich maar al te graag liet betalen voor onrecht. **16** Maar hij werd voor zijn vergrijp terechtgewezen: een stom lastdier, dat met de stem van een mens sprak, maakte een eind aan de waanzin van die profeet.

17 Droogstaande bronnen zijn het, mistflarden die door een wervelwind voortgejaagd worden. De diepste duisternis wacht hun, **18** want met loos gebral en schaamteloze uitpattingen verleiden ze hen die zich nog maar net hebben losgemaakt van degenen die dwalen. **19** Ze beloven vrijheid, maar zijn zelf slaven van het verderf, want waar men door beheerst wordt, daarvan is men slaaf. **20** En als zij die zich door hun kennis van onze Heer en redder Jezus Christus hebben losgemaakt van het vuil van de wereld, daar weer in verstrikt raken en er opnieuw door worden beheerst, zijn ze er erger aan toe dan voorheen. **21** Het was beter voor hen geweest de weg van de rechtvaardigheid nooit gekend te hebben dan die weg wel te kennen, en zich vervolgens af te wenden van het heilige gebod dat hun is overgeleverd. **22** Op hen is het spreekwoord 'Een hond keert terug naar zijn eigen braaksel' volledig van toepassing, of 'Een gewassen zeug rolt al snel weer door de modder'.

De dag van de Heer

3

1 Geliefde broeders en zusters, dit is al de tweede brief die ik u schrijf. Met beide wil ik u tot een helder inzicht brengen, **2** en wel door u te herinneren aan de woorden die de heilige profeten destijds hebben gesproken en aan het gebod van onze Heer en redder dat uw apostelen u hebben doorgegeven. **3** Vergeet vooral niet dat er aan het einde van de tijd spotters zullen komen, die hun eigen begeerte volgen en smalend **4** vragen: 'Waar blijft hij nu? Hij had toch beloofd te komen? De generatie voor ons is al gestorven, maar alles is nog steeds zoals het sinds het begin van de schepping geweest is.' **5** Ze gaan er dan willens en wetens aan voorbij dat er in het begin al eens een hemel is geweest en een aarde die door Gods woord gevormd was uit water en door middel van water, **6** en dat de toenmalige wereld vergaan is toen ze door het water werd overspoeld. **7** Maar de tegenwoordige hemel en aarde worden door datzelfde woord bewaard om op de dag van het oordeel, waarop de goddelozen ten onder zullen gaan, te worden prijsgegeven aan het vuur.

8 Eén ding mag u niet over het hoofd zien, geliefde broeders en zusters: voor de Heer is één dag als duizend jaar en duizend jaar als één dag. **9** De Heer is niet traag met het nakomen van zijn belofte, zoals sommigen menen; hij heeft alleen maar geduld met u, omdat hij wil dat iedereen tot inkeer komt en niemand verloren gaat.

10 De dag van de Heer zal komen als een dief. De hemelsferen zullen die dag met luid gedreun vergaan, de elementen gaan in vlammen op, de aarde wordt blootgelegd en alles wat daarop gedaan is komt aan het licht. ✱

(3:10)

de aarde wordt blootgelegd en alles wat daarop gedaan is komt aan het licht – Andere

handschriften lezen: 'de aarde en alles wat daarop gedaan is zal platgebrand worden'.

11 Als dit allemaal op die manier te gronde gaat, hoe heilig en vroom moet u dan niet leven, **12** u die uitziet naar de dag van God en het aanbreken daarvan bespoedigt! Die dag gaan de hemelsferen in vlammen op, en de elementen vatten vlam en smelten weg. **13** Maar wij vertrouwen op Gods belofte en zien uit naar een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont.

14 Omdat u hiernaar uitziet, geliefde broeders en zusters, moet u zich inspannen om smetteloos, onberispelijk en in vrede door hem te worden aangetroffen. **15** Bedenk dat het geduld van onze Heer uw redding is. Dat heeft ook onze geliefde broeder Paulus u geschreven met de wijsheid die hem is geschonken. **16** Hij schrijft dit overigens in alle brieven waarin hij dit onderwerp ter sprake brengt. Daarin staat een en ander dat moeilijk te begrijpen is en dat door onwetende en onstandvastige mensen, tot hun eigen ondergang, wordt verdraaid; dat doen ze trouwens ook met de overige geschriften.

17 Geliefde broeders en zusters, u weet van tevoren wat er gaat komen. Wees daarom op uw hoede en laat u niet meeslepen op de dwaalwegen van wettelozen. Laat uw standvastigheid niet varen, **18** maar groei in de genade en in de kennis van onze Heer en redder Jezus Christus. Hem komt de eer toe, nu en in eeuwigheid. Amen.

1

1 Wat er was vanaf het begin, wat wij gehoord hebben, wat wij met eigen ogen gezien en aanschouwd hebben, wat onze handen hebben aangeraakt, dat verkondigen wij: het Woord dat leven is. 2 Het leven is verschenen, wij hebben het gezien en getuigen ervan, we verkondigen u het eeuwige leven dat bij de Vader was en aan ons verschenen is. 3 Wat wij gezien en gehoord hebben, verkondigen we ook aan u, opdat ook u met ons verbonden bent. En verbonden zijn met ons is verbonden zijn met de Vader en met zijn Zoon Jezus Christus. 4 We schrijven u deze brief om onze vreugde volkomen te maken.

Licht en duisternis

5 Dit is wat wij hem hebben horen verkondigen en wat we u verkondigen: God is licht, er is in hem geen spoor van duisternis. 6 Als we zeggen dat we met hem verbonden zijn terwijl we onze weg in het duister gaan, liegen we en leven we niet volgens de waarheid. 7 Maar gaan we onze weg in het licht, zoals hijzelf in het licht is, dan zijn we met elkaar verbonden en reinigt het bloed van Jezus, zijn Zoon, ons van alle zonde. 8 Als we zeggen dat we de zonde niet kennen, misleiden we onszelf en is de waarheid niet in ons. 9 Belijden we onze zonden, dan zal hij, die trouw en rechtvaardig is, ons onze zonden vergeven en ons reinigen van alle kwaad. 10 Als we zeggen dat we nooit gezondigd hebben, maken we hem tot een leugenaar en is zijn woord niet in ons.

2

1 Kinderen, ik schrijf u dit opdat u niet zondigt. Mocht een van u echter toch zondigen, dan hebben wij een pleitbezorger bij de Vader: Jezus Christus, de rechtvaardige. 2 Hij is het die verzoening brengt voor onze zonden, en niet alleen voor die van ons, maar voor de zonden van de hele wereld.

3 Dat wij God kennen weten we doordat we ons aan zijn geboden houden. 4 Wie zegt: 'Ik ken hem,' maar zich niet aan zijn geboden houdt, is een leugenaar; de waarheid is niet in hem. 5 In wie zich aan Gods woord houdt, is zijn liefde ten volle werkelijkheid geworden; hierdoor weten we dat we in hem zijn. 6 Wie zegt in hem te blijven, behoort in de voetsporen van Jezus te treden. 7 Geliefde broeders en zusters, ik houd u in deze brief geen nieuw gebod voor maar een oud, dat u vanaf het begin bekend is. Dat oude gebod is de boodschap die u gehoord hebt. 8 Toch is het ook een nieuw gebod, omdat de duisternis wijkt en het ware licht al schijnt, en dit is werkelijkheid in Jezus' leven en in uw leven. 9 Wie zegt in het licht te zijn maar zijn broeder of zuster haat, bevindt zich nog altijd in de duisternis. 10 Wie de ander liefheeft, blijft in het licht en komt niet ten val, 11 maar wie de ander haat, bevindt zich in de duisternis. Hij gaat zijn weg in het duister, zonder te weten waarheen die weg voert, want de duisternis heeft hem blind gemaakt.

12 Kinderen, ik schrijf u dat uw zonden u vergeven zijn omwille van zijn naam. 13 Ik schrijf u, ouderen: u kent hem die er is vanaf het begin. Ik schrijf u, jongeren: u hebt hem die het kwaad zelf is overwonnen. 14 Kinderen, ik schrijf u dus dat u de Vader kent. Ouderen, u schrijf ik: u kent hem die er is vanaf het begin. Jongeren, u schrijf ik: u bent sterk, het woord van God blijft in u, en u hebt het kwaad overwonnen.

15 Heb de wereld en wat in de wereld is niet lief. Als iemand de wereld liefheeft, is de liefde van de Vader niet in hem, 16 want alles wat in de wereld is – zelfzuchtige begeerte, afgunstige inhaligheid, pronkzucht –, dat alles komt niet uit de Vader voort maar uit de wereld. 17 De wereld met haar begeerte gaat voorbij, maar wie Gods wil doet blijft tot in eeuwigheid.

Kinderen van God en kinderen van de duivel

18 Kinderen, het laatste uur is aangebroken. U hebt gehoord dat de antichrist zal komen. Nu al treden er veel antichristen op, en daardoor weten we dat dit het laatste uur is. 19 Ze zijn uit ons midden voortgekomen maar ze hoorden niet bij ons, want als ze werkelijk bij ons hadden gehoord, zouden ze bij ons gebleven zijn. Maar het moest aan het licht komen dat niemand van hen bij ons hoorde. 20 U echter bent gezalfd door de Heilige, u allen weet dat.*

(2:20)

u allen weet dat

– Ook mogelijk is de vertaling: 'u allen bezit kennis'.

21 Ik schrijf u niet omdat u de waarheid niet zou kennen, maar juist omdat u die kent en omdat uit de waarheid nooit een leugen voortkomt. 22 Bestaat er een grotere leugenaar dan iemand die ontkent dat Jezus de christus*?

(2:22)

de christus

– Griekse titel, elders weergegeven als 'de messias' (zie de noot bij Matteüs 2:4), hier

als 'de christus' vanwege het verband met 'de antichrist'.

is? De antichrist is ieder die de Vader en de Zoon niet erkent. 23 Ieder die de Zoon niet erkent, heeft ook de Vader niet. Wie de Zoon erkent, heeft ook de Vader. 24 Wat uzelf betreft: wat u vanaf het begin hebt gehoord, laat dat in u blijven. Als in u blijft wat u vanaf het begin hebt gehoord, zult u in de Zoon en in de Vader blijven. 25 En dit is wat hij ons heeft beloofd: het eeuwige leven. 26 Dit wilde ik u schrijven over hen die proberen u te misleiden. 27 Wat uzelf betreft: de zalving die u van hem ontvangen hebt is blijvend, u hebt geen leraar nodig. Zijn zalving leert u alles naar waarheid, zonder bedrog. Blijf daarom in hem, zoals zijn zalving u geleerd heeft.

28 Blijf dus in hem, kinderen. Dan kunnen we vol vertrouwen zijn wanneer hij verschijnt en hoeven we ons niet te schamen bij zijn komst. **29** U weet dat hij rechtvaardig is, en u moet daarom wel inzien dat ieder die rechtvaardig leeft uit God geboren is.

3

1 Bedenk toch hoe groot de liefde is die de Vader ons heeft geschonken! Wij worden kinderen van God genoemd, en dat zijn we ook. Dat de wereld ons niet kent, komt doordat de wereld hem niet kent. **2** Geliefde broeders en zusters, wij zijn nu al kinderen van God. Wat we zullen zijn is nog niet geopenbaard, maar we weten dat we aan hem gelijk zullen zijn wanneer hij zal verschijnen, want dan zien we hem zoals hij is. **3** Ieder die dit vol vertrouwen van hem verwacht maakt zich rein, zoals ook Jezus rein is. **4** Ieder die zondigt overtreedt Gods wet, want zondigen is Gods wet overtreden. **5** U weet dat Jezus verschenen is om de zonden weg te nemen; er is in hem geen zonde. **6** Ieder die in hem blijft, zondigt niet. Ieder die zondigt, heeft hem nooit gezien en kent hem niet.

7 Kinderen, laat niemand u misleiden: wie rechtvaardig leeft is een rechtvaardige, zoals ook Jezus rechtvaardig is, **8** en wie zondigt komt uit de duivel voort, want de duivel heeft vanaf het begin gezondigd. De Zoon van God is dan ook verschenen om de daden van de duivel teniet te doen. **9** Wie uit God geboren is zondigt niet, want Gods zaad is blijvend in hem. Hij kán zelfs niet zondigen, want hij is uit God geboren. **10** Hieraan is te zien wie kinderen van God en wie kinderen van de duivel zijn: wie niet rechtvaardig leeft, komt niet uit God voort. Hetzelfde geldt voor wie zijn broeder of zuster niet liefheeft.

Heb elkaar lief

11 Dit is immers wat u vanaf het begin hebt horen verkondigen: dat we elkaar moeten liefhebben **12** en niet moeten doen zoals Kaïn, die voortkwam uit hem die het kwaad zelf is, en zijn broer dood sloeg. En waarom sloeg hij hem dood? Omdat zijn eigen daden slecht waren en die van zijn broer rechtvaardig. **13** Wees niet verbaasd, broeders en zusters, als de wereld u haat. **14** Wij weten dat we van de dood zijn overgegaan naar het leven omdat we elkaar liefhebben. Wie niet liefheeft blijft in de dood. **15** Iedereen die zijn broeder of zuster haat, is een moordenaar, en u weet dat een moordenaar het eeuwige leven niet blijvend in zich heeft. **16** Wat liefde is, hebben we geleerd van hem die zijn leven voor ons gegeven heeft. Daarom horen ook wij ons leven te geven voor onze broeders en zusters. **17** Hoe kan Gods liefde in iemand blijven die meer dan genoeg heeft om van te bestaan, maar zijn hart sluit voor een broeder of zuster die hij gebrek ziet lijden?

18 Kinderen, we moeten niet liefhebben met de mond, met woorden, maar waarachtig, met daden. **19** Dan weten we dat we voortkomen uit de waarheid en kunnen we met een gerust hart voor God staan. **20** En zelfs als ons hart ons aanklaagt: God is groter dan ons hart, hij weet alles. **21** Geliefde broeders en zusters, als ons hart ons niet aanklaagt, kunnen we ons vol vertrouwen tot God wenden **22** en ontvangen we van hem wat we maar vragen, omdat we ons aan zijn geboden houden en doen wat hij wil. **23** Dit is zijn gebod: dat we geloven in de naam van zijn Zoon Jezus Christus en elkaar liefhebben, zoals hij ons heeft opgedragen. **24** Wie zich aan zijn geboden houdt blijft in God, en God blijft in hem. Dat hij in ons blijft, weten we door de Geest die hij ons heeft gegeven.

Wie de Zoon heeft, heeft het leven

4

1 Geliefde broeders en zusters, vertrouw niet elke geest. Onderzoek altijd of een geest van God komt, want er zijn veel valse profeten in de wereld verschenen. **2** De Geest van God herkent u hieraan: iedere geest die belijdt dat Jezus Christus als mens gekomen is, komt van God. **3** Iedere geest die dit niet belijdt, ✠

(4:3)

Iedere geest die dit niet belijdt

– Andere handschriften lezen: ‘Iedere geest die niet belijdt dat Jezus Christus als mens gekomen is’.

komt niet van God; dat is de geest van de antichrist, waarvan u hebt gehoord dat hij zal komen – nu al is hij in de wereld. **4** U, kinderen, komt uit God voort en u hebt de valse profeten overwonnen, want hij die in u is, is machtiger dan hij die in de wereld heerst. **5** Die valse profeten komen uit de wereld voort. Daarom spreken zij de taal van de wereld en luistert de wereld naar hen. **6** Wij komen uit God voort. Wie God kent luistert naar ons. Wie niet uit God voortkomt luistert niet naar ons. Hieraan kunnen we de geest van de waarheid en de geest van de dwaling herkennen.

7 Geliefde broeders en zusters, laten wij elkaar liefhebben, want de liefde komt uit God voort. Ieder die liefheeft is uit God geboren en kent God. **8** Wie niet liefheeft kent God niet, want God is liefde. **9** En hierin is Gods liefde ons geopenbaard: God heeft zijn enige Zoon in de wereld gezonden, opdat we door hem zouden leven. **10** Het wezenlijke van de liefde is niet dat wij God hebben liefgehad, maar dat hij ons heeft liefgehad en zijn Zoon heeft gezonden om verzoening te brengen voor onze zonden.

11 Geliefde broeders en zusters, als God ons zo heeft liefgehad, moeten ook wij elkaar liefhebben. **12** Niemand heeft God ooit gezien. Maar als we elkaar liefhebben, blijft God in ons en is zijn liefde in ons ten volle werkelijkheid geworden. **13** Dat wij in hem blijven en hij in ons, weten we doordat hij ons heeft laten delen in

zijn Geest. **14** En we hebben zelf gezien waarvan we nu getuigen: dat de Vader zijn Zoon gezonden heeft als redder van de wereld. **15** Als iemand belijdt dat Jezus de Zoon van God is, blijft God in hem en blijft hij in God. **16** Wij hebben Gods liefde, die in ons is, leren kennen en vertrouwen daarop. God is liefde. Wie in de liefde blijft, blijft in God, en God blijft in hem.

17 Zo is de liefde bij ons werkelijkheid geworden, en daardoor kunnen we op de dag van het oordeel vol vertrouwen zijn, want hoewel wij nog in deze wereld zijn, zijn we als Jezus. **18** De liefde laat geen ruimte voor angst; volmaakte liefde sluit angst uit, want angst veronderstelt straf. In iemand die angst kent, is de liefde geen werkelijkheid geworden. **19** Wij hebben lief omdat God ons het eerst heeft liefgehad. **20** Als iemand zegt: 'Ik heb God lief,' maar hij haat zijn broeder of zuster, is hij een leugenaar. Want iemand kan onmogelijk God, die hij nooit gezien heeft, liefhebben als hij de ander, die hij wel ziet, niet liefheeft. **21** We hebben dan ook dit gebod van hem gekregen: wie God liefheeft, moet ook de ander liefhebben.

5

1 Ieder die gelooft dat Jezus de christus is, is uit God geboren, en ieder die de Vader liefheeft, heeft ook lief wie uit hem geboren zijn. **2** Dat wij Gods kinderen liefhebben weten we doordat we God liefhebben en zijn geboden naleven. **3** Want God liefhebben houdt in dat we ons aan zijn geboden houden. Zijn geboden zijn geen zware last, **4** want ieder die uit God geboren is, overwint de wereld. En de overwinning op de wereld hebben wij behaald met ons geloof.

5 Wie anders kan de wereld overwinnen dan hij die gelooft dat Jezus de Zoon van God is? **6** Hij, Jezus Christus, is gekomen door water en bloed – niet door het water alleen, maar door het water en het bloed. En de Geest getuigt ervan, omdat de Geest de waarheid is. **7** Er zijn dus drie getuigen:✠

(5:7-8)

Er zijn dus drie getuigen: de Geest, het water en het bloed, en het getuigenis van deze drie is

eensluidend

– Andere handschriften lezen: 'Er zijn dus drie getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de heilige Geest; en deze drie zijn één. En er zijn drie getuigen op de aarde: de Geest, het water en het bloed; en deze drie zijn één'.

8 de Geest, het water en het bloed, en het getuigenis van deze drie is eensluidend. **9** Als we het getuigenis van mensen aannemen, zullen we zeker het getuigenis van God aannemen, dat zoveel meer gezag heeft, want het is het getuigenis dat God over zijn Zoon gegeven heeft. **10** Wie in de Zoon van God gelooft, draagt het getuigenis in zich. Wie God niet gelooft, maakt hem tot leugenaar, omdat hij geen geloof hecht aan het getuigenis dat God over zijn Zoon gegeven heeft. **11** Dit getuigenis luidt: God heeft ons eeuwig leven geschonken en dat leven is in zijn Zoon. **12** Wie de Zoon heeft, heeft het leven. Wie de Zoon van God niet heeft, heeft het leven niet.

Laatste opmerkingen

13 Dit alles schrijf ik u omdat u moet weten dat u eeuwig leven hebt, u die gelooft in de naam van de Zoon van God.✠

(5:13)

Dit alles schrijf ik u omdat u moet weten dat u eeuwig leven hebt, u die gelooft in de naam van de

Zoon van God

– Andere handschriften lezen: 'Dit alles schrijf ik aan u die gelooft in de naam van de Zoon van God, omdat u moet weten dat u eeuwig leven hebt, u die gelooft in de naam van de Zoon van God'.

14 Wij kunnen ons vol vertrouwen tot God wenden, in de zekerheid dat hij naar ons luistert als we hem iets vragen dat in overeenstemming is met zijn wil. **15** En omdat we weten dat hij naar ons luistert, wat we hem ook vragen, weten we ook dat we alles al hebben gekregen wat we hem gevraagd hebben. **16** Als iemand zijn broeder of zuster een zonde ziet begaan die niet tot de dood leidt, moet hij voor hem of voor haar bidden en zo de zondaar het leven geven. Dit geldt wanneer er sprake is van een zonde die niet tot de dood leidt. Er bestaat ook zonde die wel tot de dood leidt. In dat geval geldt mijn aansporing om te bidden niet. **17** Alle kwaad is zonde, maar niet elke zonde leidt tot de dood.

18 We weten dat iemand die uit God geboren is niet zondigt. De Zoon, die uit God geboren werd, beschermt hem, zodat het kwaad geen vat op hem heeft. **19** We weten dat wij uit God voortkomen, terwijl de hele wereld in de macht is van hem die het kwaad zelf is. **20** We weten ook dat de Zoon van God gekomen is en ons inzicht heeft gegeven om de Waarachtige te kennen. En wij zijn in de Waarachtige, omdat we in zijn Zoon Jezus Christus zijn. Hij is de ware God, hij is het eeuwig leven. **21** Kinderen, wees op uw hoede voor de afgoden.

1

1 Van de oudste. Aan de uitverkoren vrouw en haar kinderen, die ik werkelijk liefheb – en niet alleen ik, maar allen die de waarheid hebben leren kennen – **2** op grond van de waarheid die in ons blijft en bij ons zal zijn tot in eeuwigheid. **3** Genade, barmhartigheid en vrede zullen bij ons zijn, van God, de Vader, en van Jezus Christus, de Zoon van de Vader, in waarheid en liefde.

4 Ik was zeer verheugd te merken dat verscheidene van uw kinderen de weg van de waarheid volgen, in overeenstemming met het gebod dat de Vader ons gegeven heeft. **5** En nu heb ik een verzoek aan u. Ik houd u in deze brief geen nieuw gebod voor, maar een gebod dat ons vanaf het begin bekend is: laten we elkaar liefhebben. **6** Liefhebben houdt in dat we leven volgens Gods geboden. Volgens dit gebod, dat u vanaf het begin gehoord hebt, moet u leven.

7 Er zijn veel dwaalleraren in de wereld verschenen die de komst van Jezus Christus als mens niet belijden. Dat nu is de verleider, de antichrist! **8** Wees op uw hoede en verspeel niet wat we bereikt hebben, maar zorg dat u het volle loon ontvangt. **9** Wie niet bij de leer van Christus blijft maar verder wil gaan, heeft God niet. Wie bij die leer blijft, heeft zowel de Vader als de Zoon. **10** Als er iemand bij u komt die deze leer niet uitdraagt, ontvang hem dan niet in uw huis en groet hem niet, **11** want wie zo iemand groet, is medeplichtig aan zijn kwalijke praktijken.

12 Hoewel ik u nog veel te zeggen heb, wil ik dat niet doen met inkt op papyrus. Ik hoop naar u toe te komen en persoonlijk met u te spreken; dan zal onze vreugde volkomen zijn. **13** De kinderen van uw uitverkoren zuster groeten u.

1

1 Van de oudste. Aan mijn geliefde broeder Gajus, die ik werkelijk liefheb.

2 Geliefde broeder, ik hoop dat het u in alle opzichten goed gaat en dat u gezond bent. Dat het uw ziel goed gaat weet ik, 3 want tot mijn grote blijdschap kwamen hier telkens weer broeders die van uw trouw aan de waarheid getuigden; ze vertelden dat u de weg van de waarheid volgt. 4 Niets verheugt mij meer dan te horen dat mijn kinderen de weg van de waarheid volgen.

5 Geliefde broeder, uw trouw blijkt uit alles wat u voor de broeders doet, zelfs al kent u hen niet. 6 Ten overstaan van de gemeente hebben zij van uw liefde getuigd. Wees zo goed hen voor de verdere reis uit te rusten op een wijze die God waardig is. 7 Ze zijn immers omwille van de Naam op reis gegaan en hebben van de ongelovigen niets aangenomen. 8 Daarom horen wij zulke mensen gastvrij te ontvangen en zo mee te werken aan de verkondiging van de waarheid.

9 Ik heb hierover al aan de gemeente geschreven, maar Diotrefes, die daar de dienst wil uitmaken, trekt zich niets van ons aan. 10 Als ik kom, zal ik zijn gedrag ter sprake brengen. Die man verspreidt laster over ons, en daar laat hij het niet bij: hij weigert de broeders te ontvangen, en houdt degenen tegen die dat wel willen en verjaagt hen uit de gemeente.

11 Geliefde broeder, volg niet het kwade na maar het goede. Wie goed doet komt uit God voort; wie kwaad doet heeft God niet gezien. 12 Van Demetrius is door iedereen een goed getuigenis gegeven, ook door de waarheid zelf. Ook wij doen dat, en u weet dat ons getuigenis betrouwbaar is.

13 Er is nog veel dat ik zou willen zeggen, maar dat wil ik niet doen met pen en inkt. 14 Ik hoop u spoedig te zien; dan kunnen we elkaar persoonlijk spreken. 15 Vrede zij met u. De vrienden hier groeten u. Groet elk van de vrienden bij u persoonlijk.

1

1 Van Judas, dienaar van Jezus Christus en broer van Jakobus. Aan allen die geroepen zijn en aan wie de liefde van God, de Vader, en de bescherming van Jezus Christus ten deel vallen. 2 Barmhartigheid zij u, vrede en liefde, in overvloed.

3 Geliefde broeders en zusters, het was mijn vaste voornemen u te schrijven over de redding van ons allen, maar ik zie mij nu genoodzaakt u in deze brief op te roepen om te strijden voor het geloof dat voor eens en altijd aan de heiligen is overgeleverd. 4 Er hebben zich namelijk ongemerkt mensen onder u gemengd van wie het vonnis al lang geleden schriftelijk is vastgelegd: goddelozen, die de genade van onze God misbruiken als voorwendsel voor losbandigheid en die onze enige meester en Heer, Jezus Christus, verloochenen.

5 Ik wil u eraan herinneren – ook al weet u dit alles wel – dat de Heer zijn volk weliswaar voor eens en altijd uit Egypte heeft bevrijd, maar later allen die niet geloofden gedood heeft. 6 Denk ook aan de engelen die hun oorspronkelijke positie ontrouw werden en de hun toegewezen plaats verlieten: tot het oordeel op de grote dag houdt hij hen met onverbreekbare boeien in de onderwereld gevangen. 7 En herinner u ook Sodom en Gomorra en de naburige steden. Net als die engelen pleegden ze ontucht en liepen ze achter wezens aan die anders waren dan zijzelf, en nu liggen ze daar als afschrikwekkend voorbeeld, gestraft met een nooit dovend vuur. 8 En toch doen deze zogenaamde zieners precies hetzelfde: ze bezoedelen hun lichaam, verwerpen het gezag van de Heer en lasteren de hemelse machten. 9 Zelfs de aartsengel Michaël waagde het niet de duivel te beschuldigen en te veroordelen toen hij met hem twistte over het lichaam van Mozes. Hij zei alleen: ‘Moge de Heer u straffen.’ 10 Maar deze mensen lasteren alles waarvan ze geen weet hebben; en wat ze, net als redeloze dieren, instinctmatig wél begrijpen wordt hun ondergang.

11 Wee hun! Ze gaan de weg van Kaïn, net als Bileam geven ze zich voor geld over aan bedrog, en net als Korach gaan ze aan hun opstandigheid ten onder. 12 Ze zijn een schandvlek op uw liefdemaaltijden: ze doen zich schaamteloos te goed en zorgen alleen voor zichzelf. Wolken zonder water zijn het, voortgejaagd door de wind, bomen die zelfs in het late najaar geen vrucht dragen, tweemaal afgestorven, onworteld, 13 wilde golven op zee die hun eigen schande opschuimen, dwaalsterren die voor eeuwig de diepste duisternis wacht.

14 Zij zijn het ook over wie Henoch, de zevende vanaf Adam, geprofeteerd heeft toen hij zei: ‘Ik zie de Heer komen met zijn heilige tienduizendtallen 15 om over allen zijn vonnis uit te spreken; alle goddeloze zondaars zal hij veroordelen voor alle goddeloze daden die ze in hun goddeloosheid bedreven hebben en voor de harde woorden waarmee ze hem hebben beledigd.’ 16 Ze doen niets anders dan zeuren en zagen, ze laten zich leiden door hun begeerten, brallen maar wat en praten anderen naar de mond om er zelf beter van te worden.

17 Maar, geliefde broeders en zusters, denk aan wat de apostelen van onze Heer Jezus Christus al hebben gezegd: 18 ‘Aan het einde van de tijd zullen er spotters komen, die zich laten leiden door hun goddeloze begeerten.’ 19 Het zijn mensen die verdeeldheid zaaien en alleen op het aardse gericht zijn; ze hebben de Geest niet.

20 Maar u, geliefde broeders en zusters, moet uw leven bouwen op het fundament van uw zeer heilige geloof. Laat u bij het bidden leiden door de heilige Geest, 21 houd vast aan Gods liefde, en zie uit naar de barmhartigheid van onze Heer Jezus Christus, die u het eeuwige leven zal schenken. 22 Ontferm u over wie twijfelen 23 en red anderen door hen aan het vuur te ontrukken. Uw medelijden met nog weer anderen moet gepaard gaan met vrees; verafschuw zelfs de kleren die ze met hun lichaam bezoedeld hebben.

24-25 De enige God, die de macht heeft u voor struikelen te behoeden en u onberispelijk en juichend van vreugde voor zijn majesteit te laten verschijnen, die ons redt door Jezus Christus, onze Heer, hem behoort de luister, de majesteit, de kracht en de macht, vóór alle eeuwigheid, nu en tot in alle eeuwigheid. Amen.

1

1 Openbaring van Jezus Christus, die hij van God ontving om aan de dienaren van God te laten zien wat er binnenkort gebeuren moet. Hij heeft zijn engel deze openbaring laten meedelen aan zijn dienaar Johannes. **2** Johannes maakt bekend wat God gesproken heeft en waarvan Jezus Christus heeft getuigd; dit heeft hij allemaal gezien.

3 Gelukkig is wie dit voorleest, en gelukkig zijn zij die deze profetie horen en zich houden aan wat hier gezegd wordt. Want de tijd is nabij.

Aan de zeven gemeenten

4 Van Johannes, aan de zeven gemeenten in Asia. Genade zij u en vrede van hem die is, die was en die komt, en van de zeven geesten voor zijn troon, **5** en van Jezus Christus, de betrouwbare getuige, de eerstgeborene van de doden, de heerser over de vorsten van de aarde. Aan hem die ons liefheeft en ons van onze zonden heeft bevrijd door zijn bloed, **6** die een koninkrijk uit ons gevormd heeft en ons heeft gemaakt tot priesters voor God, zijn Vader – aan hem komt de eer toe en de macht, tot in eeuwigheid. Amen.

7 Hij komt te midden van de wolken, en dan zal iedereen hem zien, ook degenen die hem doorstoken hebben. Alle volken op aarde zullen over hem weeklagen. Ja, amen.

8 ‘Ik ben de alfa en de omega,’ zegt God, de Heer, ‘ik ben het die is, die was en die komt, de Almachtige.’

9 Ik, Johannes, uw broeder, die net als u in ellende verkeer, maar ook door Jezus met u deel in het koninkrijk en in standvastigheid – ik was op het eiland Patmos omdat ik over God had gesproken en van Jezus had getuigd. **10** Op de dag van de Heer raakte ik in vervoering. Ik hoorde achter me een luide stem, die klonk als een bazuin **11** en die tegen me zei: ‘Schrijf alles wat je ziet in een boek en stuur dat naar de zeven gemeenten, naar Efeze, Smyrna, Pergamum, Tyatira, Sardes, Filadelfia en Laodicea.’ **12** Ik draaide me om, om te zien welke stem er tegen mij sprak. Toen zag ik zeven gouden lampenstandaards, **13** en daartussen iemand die eruitzag als een mens. Hij was gekleed in een lang gewaad en had een gouden band om zijn borst. **14** Zijn hoofd en zijn haren waren wit als witte wol of als sneeuw, en zijn ogen waren als een vlammend vuur. **15** Zijn voeten gloeiden als brons in een oven. Zijn stem klonk als het geluid van geweldige watermassa’s. **16** In zijn rechterhand had hij zeven sterren en uit zijn mond kwam een scherp, tweesnijdend zwaard. Zijn gezicht schitterde als de felle zon. **17** Toen ik hem zag viel ik als dood voor zijn voeten neer. Maar hij legde zijn rechterhand op me en zei: ‘Wees niet bang. Ik ben de eerste en de laatste. **18** Ik ben degene die leeft; ik was dood, maar ik leef, nu en tot in eeuwigheid. Ik heb de sleutels van de dood en van het dodenrijk. **19** Schrijf daarom op wat je gezien hebt, wat er nu is en wat hierna zal gebeuren. **20** Dit is de betekenis van de zeven sterren die je in mijn rechterhand zag en van de zeven gouden lampenstandaards: de zeven sterren zijn de engelen van de zeven gemeenten, en de zeven standaards zijn de zeven gemeenten zelf.’

2

1 Schrijf aan de engel van de gemeente in Efeze:

“Dit zegt hij die de zeven sterren in zijn rechterhand houdt en tussen de zeven gouden lampenstandaards verblijft: **2** Ik weet wat u doet, hoe u zich inzet en standhoudt, en dat u boosdoeners niet verdraagt. Zo hebt u mensen die beweren dat ze apostelen zijn, op de proef gesteld en als leugenaars ontmaskerd. **3** U bent standvastig en hebt veel verdragen omwille van mijn naam, zonder te verslappen. **4** Maar dit heb ik tegen u: u hebt de liefde van weleer opgegeven. **5** Bedenk van welke hoogte u gevallen bent. Breek met het leven dat u nu leidt en doe weer als vroeger. Anders kom ik naar u toe en neem ik, als u geen berouw toont, uw lampenstandaard van zijn plaats. **6** Het pleit echter voor u dat u net als ik de praktijken van de Nikolaiëten verafschuwt.

7 Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt. Wie overwint zal ik laten eten van de levensboom die in Gods paradijs staat.”

8 Schrijf aan de engel van de gemeente in Smyrna:

“Dit zegt hij die de eerste en de laatste is, die dood was en nu leeft: **9** Ik weet van de ellende en de armoede waarin u verkeert, hoewel u rijk bent. Ik weet hoe u belasterd wordt door mensen die zich Joden noemen en het niet zijn, maar bij Satan horen. **10** Wees niet bang voor wat u nog te wachten staat. Sommigen van u zullen door de duivel in de gevangenis worden gegooid, en zo op de proef worden gesteld; tien dagen lang zult u het zwaar te verduren hebben. Wees trouw tot in de dood, dan zal ik u als lauwerkrans het leven geven.

11 Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt. Wie overwint zal van de tweede dood geen schade ondervinden.”

12 Schrijf aan de engel van de gemeente in Pergamum:

“Dit zegt hij die het scherpe, tweesnijdende zwaard heeft: **13** Ik weet waar u woont, namelijk waar Satans troon staat. U bent mijn naam trouw gebleven en hebt uw geloof in mij niet verloochend, ook niet toen Antipas, mijn betrouwbare getuige, werd gedood in uw stad, waar ook Satan woont. **14** Maar enkele dingen heb ik tegen u:

sommigen houden vast aan de leer van Bileam, die Balak liet weten hoe hij voor de Israëlieten een val moest opzetten, waardoor ze heidens offervlees zouden gaan eten en ontucht zouden plegen. **15** Zo is het ook bij u: sommigen houden op dezelfde manier vast aan de leer van de Nikolaiëten. **16** Breek toch met het leven dat u nu leidt, anders kom ik binnenkort naar u toe en zal ik hen met het zwaard uit mijn mond bestrijden.

17 Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt. Wie overwint zal ik van het verborgen manna geven, en ook een wit steentje waarop een nieuwe naam staat die niemand kent, behalve degene die het ontvangt.”

18 Schrijf aan de engel van de gemeente in Tyatira:

“Dit zegt de Zoon van God, die ogen heeft als vlamvend vuur en voeten als brons: **19** Ik weet wat u doet, hoe liefdevol, gelovig, hulpvaardig en standvastig u bent; u doet nu zelfs meer dan vroeger. **20** Maar dit heb ik tegen u: u laat die Izebel, die zichzelf profetes noemt, haar gang gaan terwijl ze mijn dienaren met haar uitspraken tot ontucht en het eten van heidens offervlees verleidt. **21** En hoewel ik haar de tijd heb gegeven om te breken met het leven dat ze leidt, weigert ze haar ontuchtig gedrag op te geven. **22** Ik zal haar ziek maken en hen die overspel met haar plegen in ellende storten, tenzij ze met haar breken; **23** haar kinderen zal ik laten sterven aan een dodelijke ziekte. Laat elke gemeente beseffen dat ik het ben die hart en ziel van de mens doorgrondt en dat ik ieder van u zal belonen naar zijn daden. **24** Tegen de rest van u in Tyatira, al degenen die haar leer niet aanhangen en die zich niet hebben verdiept in de zogenaamde verborgenheden van Satan, zeg ik: ‘Ik leg u maar één last op: **25** houd vast aan wat u hebt, totdat ik kom.’

26 Wie overwint en mij navolgt tot het einde, zal ik macht geven over alle volken. **27** Met een ijzeren herdersstaf zal hij hen hoeden, als aardewerk worden ze verbrijzeld. **28** Ik geef hem macht, zoals mijn Vader die aan mij heeft gegeven. En ik zal hem ook de morgenster geven. **29** Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt.”

3

1 Schrijf aan de engel van de gemeente in Sardes:

“Dit zegt hij die de zeven geesten van God en de zeven sterren heeft: Ik weet wat u doet; overal wordt beweerd dat u het leven hebt, terwijl u dood bent. **2** Word wakker, versterk uw laatste krachten: u bent op sterven na dood. Want ik merk dat uw gedrag tekortschiet in Gods ogen. **3** Herinner u dat u de boodschap hebt ontvangen en begrepen. Houd eraan vast en breek met het leven dat u nu leidt. Maar als u niet wakker wordt, kom ik onverwacht als een dief, op een tijdstip dat u niet kent. **4** Maar enkelen in Sardes hebben hun kleren schoon gehouden. Zij zullen bij me zijn, in het wit gekleed, want ze verdienen het.

5 Wie overwint zal zich ook in het wit kleden. Ik zal zijn naam niet uit het boek van het leven schrappen, maar juist voor hem getuigen ten overstaan van mijn Vader en zijn engelen. **6** Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt.”

7 Schrijf aan de engel van de gemeente in Filadelfia:

“Dit zegt hij die heilig en betrouwbaar is, die de sleutel van David heeft – wanneer hij opendoet, kan niemand sluiten, wanneer hij sluit, kan niemand openen: **8** Ik weet wat u doet. Ik heb ervoor gezorgd dat de deur voor u openstaat, zonder dat iemand hem kan sluiten. Want ook al hebt u weinig invloed, u bent trouw gebleven aan wat ik heb gezegd en hebt mijn naam niet verloochend. **9** Ik zal mensen laten komen die bij Satan horen, leugenaars die zich Joden noemen en het niet zijn; zij zullen zich eerbiedig aan uw voeten neerwerpen en erkennen dat ik u heb liefgehad. **10** Omdat u trouw bent gebleven aan mijn gebod om stand te houden, zal ik u ook trouw zijn wanneer binnenkort de tijd van de beproeving aanbreekt, als heel de aarde en de mensen die er leven op de proef worden gesteld. **11** Ik kom spoedig. Houd vast aan wat u hebt, dan zal niemand u de lauwerkrans kunnen afnemen.

12 Wie overwint maak ik tot een zuil in de tempel van mijn God. Daar zal hij voor altijd blijven staan. Ik zal op hem de naam schrijven van mijn God en van de stad van mijn God, het nieuwe Jeruzalem dat bij mijn God vandaan uit de hemel zal neerdalen, en ook mijn eigen nieuwe naam. **13** Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt.”

14 Schrijf aan de engel van de gemeente in Laodicea:

“Dit zegt Amen, de trouwe en betrouwbare getuige, het begin van Gods schepping: **15** Ik weet wat u doet, hoe u niet koud bent en niet warm. Was u maar koud of warm! **16** Maar nu u lauw bent in plaats van warm of koud, zal ik u uitspuwen. **17** U zegt dat u rijk bent, dat u alles hebt wat u wilt en niets meer nodig hebt. U beseft niet hoe ongelukkig u bent, hoe armzalig, berooid, blind en naakt. **18** Daarom raad ik u aan: koop van mij goud dat in het vuur gelouterd is, en u zult rijk zijn; witte kleren om u te kleden en uw naaktheid te bedekken, zodat u zich niet meer hoeft te schamen; zalf voor uw ogen, zodat u weer kunt zien. **19** Iedereen die ik liefheb wijs ik terecht en bestraf ik. Zet u dus volledig in en breek met het leven dat u nu leidt. **20** Ik sta voor de deur en kloep aan. Als

iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal ik binnenkomen, en we zullen samen eten, ik met hem en hij met mij.

21 Wie overwint zal samen met mij op mijn troon zitten, net zoals ik zelf overwonnen heb en samen met mijn Vader op zijn troon zit. **22** Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt.”

Aanbidding van God en van het lam

4

1 Hierna had ik een visioen. Er stond een deur open in de hemel. De stem die me eerder had toegesproken met het geluid van een bazuin, zei nu: ‘Kom hierboven, dan laat ik je zien wat er hierna gebeuren moet.’ **2** Op hetzelfde moment raakte ik in vervoering. Er stond een troon in de hemel en daarop zat iemand. **3** Degene die daar zat had een uiterlijk als van jaspis en sarder, en rond de troon was een regenboog die eruitzag als smaragd. **4** Om de troon heen stonden vierentwintig andere tronen, waarop vierentwintig oudsten zaten. Ze droegen witte kleren en hadden een gouden krans op hun hoofd. **5** Van de troon gingen bliksemschichten uit en donderslagen en groot geraas. Voor de troon brandden zeven vurige fakkels; dat zijn de zeven geesten van God. **6** Ook lag er voor de troon iets als een zee van glas, van kristal. Midden voor de troon en eromheen waren vier wezens, die van voren en van achteren een en al oog waren. **7** Het eerste wezen zag eruit als een leeuw en het tweede als een jonge stier; het derde had een gezicht als een mens en het vierde leek een vliegende adelaar. **8** Elk van de vier wezens had zes vleugels, met overal ogen langs de randen en aan de binnenkant. Dag en nacht herhalen ze: ‘Heilig, heilig, heilig is God, de Heer, de Almachtige, die was, die is en die komt.’ **9** Telkens als deze wezens lof, eer en dank brengen aan degene die op de troon zit en die tot in eeuwigheid leeft, **10** werpen de vierentwintig oudsten zich neer voor hem die op de troon zit, en aanbidden hem die leeft tot in eeuwigheid, en leggen hun kransen voor zijn troon met de woorden: **11** ‘U komen alle lof, eer en macht toe, Heer, onze God, want u hebt alles geschapen: uw wil is de oorsprong van alles wat er is.’

5

1 Toen zag ik dit: degene die op de troon zat had in zijn rechterhand een boekrol die aan beide kanten beschreven was en met zeven zegels was verzegeld. **2** Ik zag een machtige engel die met luide stem uitriep: ‘Wie komt het toe de zegels te verbreken en de boekrol te openen?’ **3** Maar er was niemand in de hemel of op aarde of onder de aarde die de boekrol kon openen en inzien. **4** Het deed me veel verdriet dat blijkbaar niemand het verdiende om de boekrol te openen en hem in te zien. **5** Toen zei een van de oudsten tegen mij: ‘Wees niet verdrietig. Want de leeuw uit de stam Juda, de telg van David, heeft de overwinning behaald, en daarom mag hij de boekrol met de zeven zegels openen.’ **6** Midden voor de troon, tussen de vier wezens en de oudsten, zag ik een lam staan. Het zag eruit alsof het geslacht was en het had zeven horens en zeven ogen; dat zijn de zeven geesten van God die over de hele wereld zijn uitgestuurd. **7** Het lam ging naar degene die op de troon zat en ontving de boekrol uit zijn rechterhand. **8** Op hetzelfde moment wierpen de vier wezens en de vierentwintig oudsten zich voor het lam neer. Ieder van hen had een lier en een gouden schaal vol wierook; dat zijn de gebeden van de heiligen. **9** En ze zetten een nieuw lied in: ‘U verdient het om de boekrol te ontvangen en zijn zegels te verbreken. Want u bent geslacht en met uw bloed hebt u voor God mensen gekocht*’

(5:9)

mensen gekocht – Andere handschriften lezen: ‘ons gekocht’.

uit alle landen en volken, van elke stam en taal. **10** U hebt voor onze God uit hen een koninkrijk gevormd en hen tot priesters gemaakt. Zij zullen als koningen heersen op aarde.’

11 Daarna hoorde ik het geluid van een groot aantal engelen rondom de troon, de wezens en de oudsten; het waren er oneindig veel, tienduizend maal tienduizenden, duizend maal duizenden. **12** Met luide stem riepen ze: ‘Het lam dat geslacht is, komt alle macht, rijkdom en wijsheid toe, en alle kracht, eer, lof en dank.’ **13** Elk schepsel in de hemel, op aarde, onder de aarde en in de zee, alles en iedereen hoorde ik zeggen: ‘Aan hem die op de troon zit en aan het lam komen de dank, de eer, de lof en de macht toe, tot in eeuwigheid.’ **14** De vier wezens antwoordden: ‘Amen,’ en de oudsten wierpen zich in aanbidding neer.

De eerste zes zegels

6

1 Toen zag ik dit: het lam verbrak een van de zeven zegels en ik hoorde een van de vier wezens roepen met een geluid als een donderslag: ‘Kom!’ **2** Ik zag dit: een wit paard met een ruiter, die een boog droeg. Hij kreeg een zegekrans en trok op als een overwinnaar, de overwinning tegemoet. **3** Toen het lam het tweede zegel verbrak, hoorde ik het tweede wezen zeggen: ‘Kom!’ **4** Er verscheen een ander, vuurrood paard. De ruiter kreeg de opdracht om de vrede uit de wereld te verdrijven, zodat men elkaar zou afslachten. Hij kreeg een groot zwaard. **5** Toen het derde zegel werd verbroken, hoorde ik het derde wezen zeggen: ‘Kom!’ Ik zag dit: een zwart paard met

een ruiter, die een weegschaal in zijn hand hield. **6** Te midden van de vier wezens hoorde ik iets als een stem zeggen: ‘Een dagloon voor een portie tarwe en hetzelfde bedrag voor drie porties gerst. Maar laat wijn en olijfolie ongemoeid.’ **7** Toen het vierde zegel werd verbroken, hoorde ik het vierde wezen zeggen: ‘Kom!’ **8** Toen zag ik een vaalgeel paard. De ruiter heette Dood, en Dodenrijk vergezelde hem. Zij kregen verlof om op een vierde deel van de aarde dood en verderf te zaaien, door middel van het zwaard, hongersnood, dodelijke ziekten en wilde dieren.

9 Toen het lam het vijfde zegel verbrak, zag ik aan de voet van het altaar de zielen van al degenen die geslacht waren omdat ze over God hadden gesproken en vanwege hun getuigenis. **10** Ze riepen luid: ‘O heilige en betrouwbare Heer, wanneer zult u de mensen die op aarde leven eindelijk straffen en ons bloed op hen wreken?’ **11** Ieder van hen kreeg witte kleren. Verder werd hun gezegd nog een korte tijd geduld te hebben, totdat ook de andere dienaren, hun broeders en zusters die net als zij zouden worden gedood, zich bij hen gevoegd zouden hebben.

12 Ik zag, toen het zesde zegel verbroken werd, hoe er een zware aardbeving kwam. De zon werd zwart als een rouwkleed en de maan werd bloedrood. **13** De sterren vielen op de aarde, zoals late vijgen die door een stormwind van de boom worden gerukt. **14** De hemel scheurde los en rolde zich als een boekrol op. Geen berg of eiland bleef op zijn plaats. **15** Koningen, machthebbers, legeraanvoerders, rijken, aanzienlijken, slaven en vrije mensen, iedereen trachtte zich te verbergen in grotten en tussen de rotsen in de bergen. **16** Ze riepen de bergen en de rotsen toe: ‘Val op ons neer! Verberg ons voor het oog van hem die op de troon zit en voor de toorn van het lam!’ **17** Want nu is de grote dag van hun toorn aangebroken, en wie kan die doorstaan?’

De honderdvierenveertigduizend voor de troon

7

1 Hierna zag ik vier engelen bij de vier hoeken van de aarde staan. Zij hielden de vier winden van de aarde in bedwang, om te voorkomen dat er een wind over land of op zee of door de bomen zou waaien. **2** Ik zag in het oosten een andere engel opstijgen, die het zegel van de levende God had. De vier engelen die de opdracht hadden gekregen om schade toe te brengen aan het land en de zee riep hij met luide stem toe: **3** ‘Laat het land en de zee en ook de bomen nog ongemoeid! Eerst moeten wij het zegel van onze God op het voorhoofd van zijn dienaren aanbrengen.’

4 Toen hoorde ik het aantal van hen die het zegel droegen: honderdvierenveertigduizend in totaal, afkomstig uit elke stam van Israël. **5** Twaalfduizend uit de stam Juda die het zegel droegen, twaalfduizend uit de stam Ruben, twaalfduizend uit de stam Gad, **6** twaalfduizend uit de stam Aser, twaalfduizend uit de stam Naftali, twaalfduizend uit de stam Manasse, **7** twaalfduizend uit de stam Simeon, twaalfduizend uit de stam Levi, twaalfduizend uit de stam Issachar, **8** twaalfduizend uit de stam Zebulon, twaalfduizend uit de stam Jozef en ten slotte twaalfduizend uit de stam Benjamin die het zegel droegen.

9 Hierna zag ik dit: een onafzienbare menigte, die niet te tellen was, uit alle landen en volken, van elke stam en taal. In het wit gekleed en met palmtakken in hun hand stonden ze voor de troon en voor het lam. **10** Luid riepen ze: ‘De redding komt van onze God die op de troon zit en van het lam!’ **11** Alle engelen stonden om de troon en de oudsten en de vier wezens heen. Ze bogen zich diep neer voor de troon en aanbaden God **12** met de woorden: ‘Amen! Lof, majesteit en wijsheid, dank en eer en macht en kracht komen onze God toe, tot in eeuwigheid. Amen.’

13 Een van de oudsten sprak mij aan: ‘Wie zijn dat daar in het wit, en waar komen ze vandaan?’ **14** Ik antwoordde: ‘U weet het zelf, heer.’ Hij zei tegen me: ‘Dat zijn degenen die uit de grote verschrikkingen gekomen zijn. Ze hebben hun kleren wit gewassen met het bloed van het lam.’ **15** Daarom staan ze voor Gods troon en zijn ze dag en nacht in zijn tempel om hem te vereren. En hij die op de troon zit zal bij hen wonen. **16** Dan zullen ze geen honger meer lijden en geen dorst, de zon zal hen niet meer steken, de hitte hen niet bevangen. **17** Want het lam midden voor de troon zal hen hoeden, hen naar de waterbronnen van het leven brengen. En God zal alle tranen uit hun ogen wissen.’

Het zevende zegel

8

1 Toen het lam het zevende zegel verbrak, viel er een stilte in de hemel, gedurende ongeveer een half uur. **2** Ik zag de zeven engelen die voor Gods troon staan. Ze kregen alle zeven een bazuin. **3** Toen kwam er een andere engel, die met een gouden wierookschaal bij het altaar ging staan. Hij kreeg een grote hoeveelheid wierook om die op het gouden altaar voor de troon te offeren, samen met de gebeden van alle heiligen. **4** De rook van de wierook steeg met de gebeden van de heiligen uit de hand van de engel op naar God. **5** Toen nam de engel de wierookschaal, vulde hem met vuur van het altaar en wierp dat op de aarde. Er volgden donderslagen, groot geraas, bliksemschichten en een aardbeving.

De eerste zes bazuinen

6 De zeven engelen, ieder met een bazuin, maakten aanstalten om erop te blazen. 7 Toen blies de eerste engel op zijn bazuin. Er kwam hagel en vuur, gemengd met bloed, en dat werd op de aarde geworpen. Een derde deel van de aarde brandde af, evenals een derde deel van de bomen en al het groen. 8 De tweede engel blies op zijn bazuin. Iets dat eruitzag als een grote berg, waar de vlammen uitsloegen, werd in zee gegooid. Een derde deel van het water werd bloed, 9 een derde deel van alle in zee levende wezens ging dood en een derde deel van de schepen verging. 10 De derde engel blies op zijn bazuin. Uit de hemel viel een grote ster, die zo fel brandde als een fakkel. Hij viel op een derde deel van de rivieren en op de waterbronnen. 11 De naam van de ster is Alsem. Dat derde deel van het water werd alsem. Veel mensen stierven door het water dat bitter geworden was. 12 De vierde engel blies op zijn bazuin. Een derde deel van de zon, van de maan en van de sterren werd getroffen, waardoor dat deel verduisterd werd. Een derde deel van de dag en ook van de nacht was er dus geen licht. 13 In mijn visioen hoorde ik de luide roep van een adelaar die hoog in de lucht vloog: 'Wee! Wee! Wee de mensen die op aarde leven! Want dadelijk klinken de bazuinen van de drie engelen die nog niet geblazen hebben.'

9

1 Toen blies de vijfde engel op zijn bazuin. Ik zag een ster die uit de hemel op de aarde was gevallen. Hij kreeg de sleutel van de put naar de onderaardse diepte. 2 Hij opende die put, waaruit rook opsteeg als uit een grote oven. De zon en de hemel werden verduisterd door de rook uit de put. 3 Uit de rook kwamen sprinkhanen neer op de aarde. Ze kregen de beschikking over dezelfde vermogens als schorpioenen op aarde. 4 Maar, werd erbij gezegd, ze moesten de planten, struiken en bomen ongemoeid laten. Alleen de mensen die niet het zegel van God op hun voorhoofd hadden, mochten ze kwaad doen. 5 Doden mochten ze hen niet, alleen pijnigen, vijf maanden lang; die mensen zouden pijn moeten lijden alsof ze door een schorpioen gestoken waren. 6 Dan zullen de mensen de dood zoeken, maar hem niet vinden. Ze zullen naar de dood verlangen, maar de dood vlucht van hen weg.

7 Zo zagen die sprinkhanen eruit: ze leken op paarden die waren toegerust voor de strijd, met op hun hoofd een soort goudachtige krans en met een gezicht als dat van een mens. 8 Hun haar was lang als het haar van een vrouw, hun tanden waren als leeuwentanden. 9 Hun borst leek een pantser van ijzer. Hun vleugels maakten een geluid als het geratel van talloze wagens die ten strijde trekken. 10 Verder hadden ze een staart met een angel, net als schorpioenen. Met die staart konden ze de mensen pijnigen, vijf maanden lang. 11 Hun koning is de engel van de onderaardse diepte; zijn naam luidt Abaddon in het Hebreeuws, in het Grieks Apollyon.*

(9:11)

Apollyon

– Apollyon kan worden vertaald als 'vernietiger'.

12 Het eerste wee is voorbij, maar er komen er nog twee!

13 Toen blies de zesde engel op zijn bazuin. Uit de vier horens van het gouden altaar dat voor God staat, hoorde ik een stem 14 die tegen de zesde engel met de bazuin zei: 'Maak de vier engelen los die bij de grote rivier de Eufraat gevangen zitten.' 15 De vier engelen werden losgemaakt; ze waren gereedgehouden om juist op dit uur van deze dag, in deze maand van dit jaar, een derde deel van de mensen te doden. 16 Het aantal ruiters van de bereden troepen – ik hoorde hoeveel het er waren – bedroeg tienduizend maal tienduizenden. 17 Zo zagen de paarden en de ruiters in het visioen eruit: hun borstpanters waren vuurrood, violet en zwavelgeel; de hoofden van de paarden waren als leuwentanden, en uit hun mond kwamen vuur, rook en zwavel. 18 Een derde deel van de mensen werd gedood door deze drie plagen, het vuur, de rook en de zwavel die uit hun mond kwamen. 19 Want de kracht van de paarden zat in hun mond en in hun staart. Die staarten hadden koppen en leken net slangen; daarmee richtten ze onheil aan. 20 Maar de andere mensen, die deze plagen overleefden, keerden zich niet af van hun zelfgemaakte goden. Ze bleven die goden aanbidden en de beelden van goud, zilver, brons, steen en hout, die niet kunnen horen of zien en zich niet kunnen verroeren. 21 Evenmin braken ze met hun leven van moord en toverij, van ontucht en diefstal.

De geopende boekrol

10

1 Ik zag een andere machtige engel uit de hemel neerdalen. Een wolk omhulde hem en de regenboog was om zijn hoofd. Zijn gezicht was als de zon en zijn benen waren als zuilen van vuur. 2 Hij hield een kleine boekrol geopend in zijn hand. Hij zette zijn rechtervoet op de zee en zijn linkervoet op het land. 3 Hij riep met een luide stem, zoals een leeuw brult, en daarna lieten de zeven donderslagen hun stem horen. 4 Ik wilde opschrijven wat ze gezegd hadden, maar een stem uit de hemel zei tegen mij: 'Wat de zeven donderslagen gezegd hebben, moet je geheimhouden. Schrijf het niet op.'

5 Toen hief de engel die ik op de zee en het land zag staan, zijn rechterhand op naar de hemel. 6 Hij zwoer: 'Zo waar de schepper van de hemel en alles wat daarin is, en van de aarde met alles wat daarop is, en de zee met alles wat daarin is, tot in eeuwigheid leeft: het is de hoogste tijd! 7 Op het moment dat de zevende engel zijn bazuin zal laten klinken, zal Gods geheim werkelijkheid worden, zoals hij zijn dienaren, de profeten, heeft beloofd.'

8 Toen hoorde ik opnieuw die stem uit de hemel. Hij zei tegen me: ‘Haal de geopende boekrol die de engel die op de zee en het land staat in zijn hand heeft.’ 9 Ik ging naar de engel toe en vroeg om het boekje. Hij reikte het mij aan en zei: ‘Eet het op. Het zal branden in je maag, maar in je mond zo zoet zijn als honing.’ 10 Ik pakte het boekje aan en at het op. Het smaakte zoet als honing, maar nadat ik het opgegeten had, brandde het in mijn maag. 11 Toen kreeg ik te horen: ‘Je moet opnieuw over talrijke landen en volken en koningen profeteren.’

De twee getuigen

11

1 Vervolgens kreeg ik een rietstengel als meetstok, met de opdracht: ‘Neem de maten op van Gods tempel en van het altaar, en tel degenen die God daar aanbidden. 2 De voorhof buiten de tempel moet je overslaan. Meet die niet op, want hij is bestemd voor de heidenen, die de heilige stad tweeënveertig maanden lang zullen vertrappen. 3 Ik zal mijn twee getuigen opdracht geven om te profeteren. Gedurende twaalfhonderdzestig dagen zullen ze dat doen, gehuld in een boetekleed. 4 Zij zijn de twee olijfbomen en de twee lampenstandaards die voor de Heer van de wereld staan. 5 Als iemand hun kwaad wil doen, komt er vuur uit hun mond, dat hun vijanden verteert; op die manier zal iedereen die hun kwaad wil doen moeten sterven. 6 Zij hebben de macht om de hemel te sluiten, zodat er geen regen valt zolang zij profeteren. Ook hebben ze de macht om water in bloed te veranderen. Verder kunnen ze de aarde treffen met alle mogelijke plagen, zo vaak ze maar willen. 7 Wanneer zij hun getuigenis hebben afgelegd, zal het beest dat uit de onderaardse diepte opstijgt de strijd met hen aanbinden, hen overwinnen en hen doden. 8 Dan liggen hun lijken op het plein van de grote stad die in figuurlijke zin Sodom of Egypte heet, de stad waar ook hun Heer gekruisigd is. 9 Gedurende drieëneuhalf dag komen er mensen uit alle landen en volken, van elke stam en taal, om hun lijken te zien, en zij dulden niet dat ze begraven worden. 10 De mensen die op aarde leven juichen om de dood van de twee profeten, en opgetogen sturen ze elkaar geschenken, want die profeten waren een grote kwelling voor hen geweest.’

11 Maar toen de drieëneuhalf dag voorbij waren, voer er een levensgeest uit God in hen en kwamen ze weer overeind. Iedereen die hen zag werd doodsbang. 12 Er klonk een luide stem uit de hemel, die tegen hen zei: ‘Kom hierboven.’ Toen stegen ze in de wolk op naar de hemel, voor het oog van hun vijanden. 13 Op dat moment kwam er een zware aardbeving, die een tiende deel van de stad verwoestte. Zevenduizend mensen werden door de aardbeving gedood, de rest werd door vrees bevangen en begon de God van de hemel eer te bewijzen.

14 Het tweede wee is voorbij, maar het derde volgt binnenkort!

De zevende bazuin

15 Toen blies de zevende engel op zijn bazuin. In de hemel klonken luide stemmen, die zeiden: ‘Nu begint de heerschappij van onze Heer over de wereld, en die van zijn messias.*

(11:15)

messias

– Zie de noot bij Matteüs 2:4.

Hij zal heersen tot in eeuwigheid.’ 16 De vierentwintig oudsten op hun tronen bij God wierpen zich neer en aanbaden God 17 met de woorden: ‘Wij danken u, Heer, onze God, Almachtige, die is en die was, want in uw grote macht neemt u nu het koningschap op u. 18 De volken raasden in woede, maar nu laat u uw woede razen. De tijd is gekomen om een oordeel te vellen over de doden; en om uw dienaren, de profeten, te belonen, evenals de heiligen en degenen die, jong en oud, ontzag hebben voor uw naam; en ook om hen die de aarde vernietigen nu zelf te vernietigen.’ 19 Toen ging Gods tempel in de hemel open en verscheen daar de ark van het verbond. Er volgden bliksemschichten, groot geraas, donderslagen, een aardbeving en zware hagel.

De vrouw, de draak en de twee beesten

12

1 Er verscheen in de hemel een indrukwekkend teken: een vrouw, bekleed met de zon, met de maan onder haar voeten en een krans van twaalf sterren op haar hoofd. 2 Ze was zwanger en schreeuwde het uit in haar weeën en haar barensood. 3 Er verscheen een tweede teken in de hemel: een grote, vuurrode draak, met zeven koppen en tien horens, en op elke kop een kroon. 4 Met zijn staart sleepte hij een derde van de sterren aan de hemel mee en smet ze op de aarde. De draak ging voor de vrouw staan die op het punt stond haar kind te baren, om het te verslinden zodra ze bevallen was. 5 Maar toen ze het kind gebaard had – een zoon, die alle volken met een ijzeren herdersstaf zal hoeden –, werd het dadelijk weggevoerd naar God en zijn troon. 6 De vrouw zelf vluchtte naar de woestijn. God had daar een plaats voor haar gereedgemaakt, waar twaalfhonderdzestig dagen lang voor haar gezorgd zou worden.

7 Toen brak er oorlog uit in de hemel. Michaël en zijn engelen bonden de strijd aan met de draak. De draak en zijn engelen boden tegenstand 8 maar werden verslagen; sindsdien is er voor hen in de hemel geen plaats meer. 9 De grote draak werd op de aarde gegooid. Hij is de slang van weleer, die duivel of Satan wordt genoemd en die de hele wereld misleidt. Samen met zijn engelen werd hij op de aarde gegooid. 10 Toen hoorde ik een luide stem in de hemel zeggen: ‘Nu zijn de redding, de macht en het koningschap van onze God werkelijkheid geworden, en de heerschappij van zijn messias. Want de aanklager van onze broeders en zusters, die hen dag en nacht bij

onze God aanklaagde, is ten val gebracht. **11** Zij hebben hem dankzij het bloed van het lam en dankzij hun getuigenis overwonnen. Zij waren niet aan het leven gehecht en hebben hun dood aanvaard. **12** Daarom: juich, hemel, en allen die daar wonen! Maar wee de aarde en de zee: de duivel is naar jullie afgedaald! Hij is woedend, want hij weet dat hij geen tijd te verliezen heeft.’

13 Toen de draak zag dat hij op de aarde gegooid was, achtervolgde hij de vrouw die een zoon gebaard had. **14** Maar de vrouw kreeg de twee vleugels van de grote adelaar om naar haar plaats in de woestijn te vliegen, waar gedurende een tijd en twee tijden en een halve tijd voor haar gezorgd zou worden, buiten het bereik van de slang. **15** Toen spuwde de slang een stroom water als een rivier achter de vrouw aan om haar daarin mee te sleuren. **16** Maar de aarde schoot haar te hulp: de aarde sperde haar mond open en dronk de rivier op die de draak had uitgespuwd. **17** De draak was woedend op de vrouw en ging weg om strijd te leveren met de rest van haar nageslacht, met allen die zich aan Gods geboden houden en bij het getuigenis van Jezus blijven. **18** Hij ging op het strand bij de zee staan.

13

1 Toen zag ik uit de zee een beest opkomen. Het had tien horens en zeven koppen; het had een kroon op elke horen, en er stonden godslasterlijke namen op zijn koppen. **2** Het beest dat ik zag leek op een panter, met poten als van een beer en een bek als de muil van een leeuw. De draak droeg zijn kracht en heerschappij en gezag aan het beest over. **3** Een van de koppen van het beest zag eruit alsof hij geslacht was; het was een dodelijke verwonding, maar de wond genas. Vol bewondering ging de hele wereld achter het beest aan. **4** Iedereen aanbad de draak, omdat hij het beest gezag had gegeven. Ook het beest zelf aanbaden ze, met de woorden: ‘Wie is gelijk aan het beest? Wie kan het tegen hem opnemen?’ **5** Het beest kon zijn bek gebruiken voor grootspraak en godslasteringen, en dat tweeënveertig maanden lang. **6** Het opende zijn bek en lasterde God, zijn naam en zijn woning en hen die in de hemel wonen. **7** Het mocht de strijd met de heiligen aanbinden en hen overwinnen. Ook kreeg het macht over alle landen en volken, over mensen van elke stam en taal. **8** Alle mensen die op aarde leven zullen het beest aanbidden, iedereen van wie de naam niet vanaf het begin van de wereld in het boek van het leven staat, het boek van het lam dat geslacht is.

9 Wie oren heeft, moet horen. **10** Wie gevangenschap moet verduren, zal in gevangenschap gaan. En wie door het zwaard moet sterven, zal sterven door het zwaard. Hier komt het aan op de standvastigheid en trouw van de heiligen.

11 Toen zag ik een tweede beest, dat opkwam uit de aarde. Het had twee horens, net als een lam, en het sprak als een draak. **12** Voor de ogen van het eerste beest oefende het heel diens macht uit. Het dwong de aarde en alle mensen die erop leefden het eerste beest, dat van zijn dodelijke verwonding genezen was, te aanbidden. **13** Het verrichtte indrukwekkende tekenen, het liet voor de ogen van de mensen zelfs vuur uit de hemel neerdalen op de aarde. **14** Het wist de mensen die op aarde leven te misleiden door de tekenen die het voor de ogen van het eerste beest kon verrichten. Het droeg hun op een beeld te maken voor het beest dat ondanks zijn steekwond toch leefde. **15** Het kreeg de macht om dat beeld leven in te blazen, zodat het beeld van het beest ook kon spreken en ervoor kon zorgen dat iedereen die het beeld niet aanbad, gedood zou worden. **16** Verder liet het bij alle mensen, jong en oud, rijk en arm, slaaf en vrije, een merkteken zetten op hun rechterhand of op hun voorhoofd. **17** Alleen mensen met dat teken – dat wil zeggen de naam van het beest of het getal van die naam – konden iets kopen of verkopen.

18 Hier komt het aan op wijsheid. Laat ieder die inzicht heeft het getal van het beest ontcijferen; er wordt een mens mee aangeduid. Het getal is zeshonderdzesenzestig.

Het lam en de zijnen; het oordeel

14

1 Toen zag ik dit: het lam stond op de Sion, en bij het lam waren honderdvierenveertigduizend mensen die zijn naam en die van zijn Vader op hun voorhoofd hadden. **2** Ik hoorde uit de hemel een geluid komen dat klonk als het geluid van geweldige watermassa’s, van zware donderslagen; het klonk als het geluid dat muzikanten maken die op de lier spelen. **3** Er werd voor de troon en voor de vier wezens en de oudsten iets gezongen dat leek op een nieuw lied. Niemand kon het lied begrijpen, behalve de honderdvierenveertigduizend mensen die van de aarde zijn vrijgekocht. **4** Dat zijn degenen die zich niet met vrouwen hebben afgegeven maar maagdelijk zijn gebleven. Zij volgen het lam waarheen het maar gaat. Ze zijn uit de mensheid vrijgekocht om als de eerste opbrengst te worden aangeboden aan God en aan het lam. **5** Geen leugen komt over hun lippen, er valt niets op hen aan te merken.

6 Toen zag ik opnieuw een engel, die hoog in de lucht vloog. Hij had een eeuwig evangelie dat hij bekend moest maken aan de mensen op aarde, uit alle landen en volken, van elke stam en taal. **7** Luid riep hij: ‘Heb ontzag voor God en geef hem eer, want nu is de tijd gekomen dat hij zijn oordeel zal vellen. Aanbid hem die hemel en aarde, zee en waterbronnen geschapen heeft.’ **8** Hij werd gevolgd door een tweede engel, die uitriep: ‘Gevallen, gevallen is Babylon, die grote stad, die door haar ontucht alle volken de wijn van haar wellust heeft

laten drinken.’ ⁹ Zij werden gevolgd door een derde engel, die met luide stem riep: ‘Als iemand het beest en zijn beeld aanbidt en het merkteken op zijn voorhoofd of zijn hand krijgt, ¹⁰ zal hij de wijn van Gods woede moeten drinken, die onverdund in de beker van zijn toorn is geschonken. Hij zal in vuur en zwavel worden gepijnigd, onder de ogen van de heilige engelen en van het lam. ¹¹ De rook van die pijniging zal opstijgen tot in eeuwigheid. Wie het beest en zijn beeld aanbidden, of wie het merkteken van zijn naam draagt, ze krijgen geen rust, overdag niet en ’s nachts niet.’

¹² Hier komt het aan op de standvastigheid van de heiligen, die zich houden aan Gods geboden en aan de trouw van Jezus.

¹³ Ik hoorde een stem uit de hemel zeggen: ‘Schrijf op: “Gelukkig zijn zij die vanaf nu in verbondenheid met de Heer sterven.”’ En de Geest beaamt: ‘Zij mogen uitrusten van hun inspanningen, want hun daden vergezellen hen.’

¹⁴ Toen zag ik dit: een witte wolk, en daarop zat iemand die eruitzag als een mens. Hij had een gouden krans op zijn hoofd en een scherpe sikkel in zijn hand. ¹⁵ Uit de tempel kwam een andere engel, die hem die op de wolk zat met luide stem toeriep: ‘Laat uw sikkel komen om te oogsten. Want de tijd om te oogsten is gekomen; de aarde is meer dan rijp voor de oogst.’ ¹⁶ Toen wierp degene die op de wolk zat zijn sikkel op de aarde, en de aarde werd geoogst. ¹⁷ Er kwam een andere engel uit de hemelse tempel, die ook zo’n scherpe sikkel had. ¹⁸ Bij het altaar vandaan kwam weer een andere engel, degene die zeggenschap heeft over het vuur. Hij riep de engel met de scherpe sikkel luid toe: ‘Laat je scherpe sikkel komen om de druiven te oogsten in de wijngaard op de aarde, want de druiven zijn rijp.’ ¹⁹ Toen wierp de engel zijn sikkel op de aarde, en hij oogstte de druiven in de wijngaard op de aarde en gooide ze in de grote perskuip van Gods woede. ²⁰ De wijnpers werd buiten de stad getreden. Er kwam een grote stroom bloed uit, zestienhonderd stadie lang en zo hoog als het bit bij een paard.

De zeven offerschalen

15

¹ Ik zag in de hemel opnieuw een indrukwekkend, wonderbaarlijk teken: het waren zeven engelen met de zeven laatste plagen, waarmee aan Gods woede een einde komt. ² Toen zag ik iets als een zee van glas, vermengd met vuur. Op de glazen zee stonden zij die het beest, zijn beeld en het getal van zijn naam hadden overwonnen. Ze hadden lieren om daarop te spelen voor God. ³ Ze zongen het lied van Gods dienaar Mozes en het lied van het lam:

‘Groot en wonderbaarlijk zijn uw werken, Heer, onze God, Almachtige, rechtvaardig en betrouwbaar is uw bestuur, vorst van de volken.

⁴ Wie zou u, Heer, niet vereren, uw naam niet prijzen?

Want u alleen bent heilig.

Alle volken zullen komen en zich voor u neerbuigen, want uw rechtvaardige daden zijn geopenbaard.’

⁵ Hierna zag ik de hemelse tempel, de verbondstent, opengaan. ⁶ De zeven engelen met de zeven plagen kwamen naar buiten, in stralende kleren van zuiver linnen en met een gouden band om hun borst. ⁷ Toen gaf een van de vier wezens aan alle zeven engelen een gouden offerschaal, vol met de woede van de God die leeft tot in eeuwigheid. ⁸ Gods majesteit en kracht vulden de tempel met rook. Niemand kon de tempel binnengaan voordat aan de zeven plagen van de zeven engelen een einde was gekomen.

16

¹ Toen hoorde ik een luide stem uit de tempel komen die tegen de zeven engelen zei: ‘Ga nu! Giet de zeven offerschalen met Gods woede leeg op de aarde!’ ² De eerste engel ging weg en goot zijn offerschaal leeg over de aarde. Alle mensen die het merkteken van het beest droegen en zijn beeld aanbadten, kregen kwaadaardige en pijnlijke zweren. ³ De tweede engel goot zijn offerschaal leeg over de zee. Het water werd bloed, als het bloed van een dode, en alle wezens die in zee leefden kwamen om. ⁴ De derde engel goot zijn offerschaal leeg over rivieren en waterbronnen, en het water werd bloed. ⁵ Ik hoorde de engel van al het water zeggen: ‘Rechtvaardig bent u, de heilige, die is en die was, omdat u op deze manier straft. ⁶ Bloed van heiligen en profeten hebben zij vergoten, en bloed laat u hen drinken. Ze hebben het verdiend.’ ⁷ Ik hoorde het altaar antwoorden: ‘Ja, Heer, onze God, Almachtige, uw oordelen zijn betrouwbaar en rechtvaardig.’ ⁸ De vierde engel goot zijn offerschaal leeg over de zon, waardoor ze de mensen kon verbranden met haar vuur. ⁹ De grote hitte verzengde de mensen en ze lasterden de naam van God, die macht heeft over deze plagen. Ze toonden geen berouw en bewezen hem geen eer. ¹⁰ De vijfde engel goot zijn offerschaal leeg over de troon van het beest. Zijn rijk werd in duisternis gehuld. De mensen beten op hun tong van de pijn. ¹¹ Ze lasterden de God van de hemel, vanwege hun pijn en hun zweren, en ze braken niet met het leven dat ze leidden. ¹² De zesde engel goot zijn offerschaal leeg over de grote rivier de Eufraat. De rivier viel droog en maakte de weg vrij voor de koningen uit het oosten. ¹³ Toen zag ik dat uit de bek van de draak, uit de bek van het beest en uit de mond van de valse profeet drie onreine geesten

te voorschijn kwamen in de vorm van kikkers. **14** Dat zijn demonische geesten die tekenen verrichten en erop uitgaan om alle koningen op aarde bijeen te brengen voor de strijd op de grote dag van de almachtige God.

15 'Ik kom onverwacht als een dief!' Gelukkig is wie wakker blijft en zijn kleren aanhoudt: hij hoeft niet naakt rond te lopen en zich voor iedereen te schamen.

16 Ze brachten hen bijeen op de plaats die in het Hebreeuws Harmagedon heet. **17** De zevende engel goot zijn offerschaal leeg over de lucht. Toen klonk er uit de tempel een luide stem vanaf de troon, die uitriep: 'Het is voorbij!' **18** Er volgden bliksemschichten en groot geraas en donderslagen. Er kwam een zware aardbeving, zo zwaar als nog niet was voorgekomen sinds er mensen op aarde waren; verschrikkelijk was die aardbeving. **19** De grote stad viel in drie stukken uiteen en de steden van alle volken werden verwoest. Het grote Babylon moest het ontgelden: God gaf het de beker met de wijn van zijn hevige woede. **20** Alle eilanden verdwenen in het niets en van de bergen was geen spoor meer te vinden. **21** Uit de hemel vielen loodzware hagelstenen op de mensen, en de mensen lasterden God vanwege de plaag van die hagel, want het was een vreselijke plaag.

Het oordeel over Babylon

17

1 Een van de zeven engelen met de offerschalen kwam op me af en zei: 'Ik wil je laten zien hoe de grote hoer die aan talrijke waterstromen zit, veroordeeld wordt. **2** De koningen op aarde hebben ontucht met haar gepleegd, en de mensen die op aarde leven hebben zich bedronken aan de wijn van haar ontucht.' **3** Ik raakte in vervoering, en hij nam mij mee naar de woestijn. Ik zag een vrouw zitten op een scharlakenrood beest vol godslasterlijke namen, met zeven koppen en tien horens. **4** Ze droeg purperen en scharlakenrode kleren en gouden sieraden, edelstenen en parels. In haar hand had ze een gouden beker vol gruwelijkheden, al haar liederlijke wandaden, **5** en op haar voorhoofd stond een naam met een geheime betekenis: 'Het grote Babylon, moeder van alle hoeren en van alle gruwelijkheden ter wereld'. **6** Ik zag dat de vrouw dronken was van het bloed van de heiligen en het bloed van hen die van Jezus hadden getuigd. Ik was ontzet toen ik haar zag. **7** Toen zei de engel: 'Waarom ben je zo ontzet? Ik zal je de betekenis onthullen van die vrouw en het beest waarop ze zit, met zijn zeven koppen en tien horens. **8** Het beest dat je zag, was, en is niet; het stijgt binnenkort op uit de onderaardse diepte en zal vernietigd worden. Alle mensen die op aarde leven van wie de naam niet vanaf het begin van de wereld in het boek van het leven staat, zullen verbaasd zijn bij het zien van het beest, omdat het was, niet is, en toch weer zal zijn.'

9 Hier komt het aan op wijsheid en inzicht.

'De zeven koppen zijn zeven heuvels waarop de vrouw zit, en het zijn zeven koningen. **10** Vijf van hen zijn omgekomen, één is er nu, en de laatste moet nog komen en zal dan maar kort blijven. **11** Het beest dat was, en niet is, is zelf de achtste koning, al is het een van de zeven, en het zal vernietigd worden. **12** De tien horens die je zag zijn tien koningen die nu nog geen koning zijn, maar straks samen met het beest voor één uur koninklijke macht zullen krijgen. **13** Ze hebben allemaal hetzelfde doel voor ogen en dragen hun macht en gezag over aan het beest. **14** Ze binden de strijd aan met het lam, maar het lam zal hen overwinnen. Want het lam is de hoogste heer en koning, en wie hem toebehoren, wie geroepen zijn en uitgekozen, zijn trouw. **15** De waterstromen die je zag,' zei de engel, 'waar de hoer aan zit, zijn vele landen en volken en stammen. **16** De tien horens die je zag en het beest zelf zullen een afschuw krijgen van de hoer en ze zullen haar te gronde richten. Ze zullen haar uitkleden, haar vlees eten en haar in brand steken. **17** Want God heeft hen ertoe aangezet om zijn plan uit te voeren, zodat ze allemaal met hetzelfde doel voor ogen hun macht aan het beest overdragen, tot wat God gezegd heeft werkelijkheid wordt. **18** De vrouw die je zag is de grote stad, die heerst over de koningen op aarde.'

18

1 Hierna zag ik een andere engel uit de hemel neerdalen. Hij had groot gezag en zijn luister verlichtte de aarde. **2** Met een krachtige stem riep hij: 'Gevallen, gevallen is Babylon, die grote stad! Ze is een woonplaats voor demonen geworden, ze biedt onderdak aan elke onreine geest, elke onreine vogel en elk onrein, afschuwelijk dier. **3** Alle volken hebben door haar ontucht de wijn van haar wellust gedronken, de koningen op aarde hebben ontucht met haar gepleegd en de handelaars op aarde zijn van haar overvloedige weelde rijk geworden.'

4 Toen hoorde ik een andere stem uit de hemel zeggen: 'Ga weg uit die stad, mijn volk, zodat je geen deel hebt aan haar zonden en ontkomt aan de plagen die haar zullen treffen. **5** Want haar zonden reiken tot aan de hemel en God zal haar onrecht vergelden. **6** Doe met haar wat zij met anderen deed, ja laat haar dubbel boeten. Laat haar het dubbele drinken uit de beker waaruit zij anderen te drinken gaf. **7** Geef haar net zoveel pijn en rouw te dragen als zij zich luister en overvloed heeft gegund. Ze zegt bij zichzelf: Ik zit hier als een koningin, niet als een arme weduwe. Mij zal niets gebeuren! **8** Daarom zullen alle plagen haar op één dag treffen: dodelijke ziekte, rouw en hongersnood, en ze zal in vlammen opgaan. Want God, de Heer, die dat vonnis heeft geveld, is machtig.

9 De koningen op aarde, die ontucht met haar hebben gepleegd en in weelde hebben geleefd, zullen om haar jammeren en treuren als ze de rook boven haar zien opstijgen. **10** Ze blijven op een afstand, ontzet door de straf

die zij krijgt, en zeggen: “Wee! Wee Babylon, grote, sterke stad! In één uur tijd is je vonnis voltrokken!” ¹¹ De handelaars op aarde treuren en rouwen om haar, want er is niemand die hun waren nog wil kopen: ¹² goud en zilver, edelstenen en parels, linnen, purperen stoffen, zijde, scharlaken stoffen, cipressenhout, allerlei voorwerpen van ivoor en van dure houtsoorten, van brons, ijzer en marmer, ¹³ kaneel en kardemom, reukwerk en balsem, wierook, wijn en olijfolie, meel en tarwe, runderen en schapen, paarden en wagens, slaven en lijfeigenen. ¹⁴ Verloren zijn de vruchten waar je hart naar uitging, verdwenen al je rijkdom, alle weelde – dat alles is voorgoed voorbij. ¹⁵ Degenen die hierin handelden en die hun rijkdom aan haar te danken hebben, blijven op een afstand, ontzet door de straf die zij krijgt. Ze treuren en rouwen om haar ¹⁶ en zeggen: “Wee! Wee grote stad! Je droeg linnen, purperen en scharlakenrode kleren, en gouden sieraden, edelstenen en parels. ¹⁷ Maar in één uur tijd is heel je grote rijkdom vernietigd.” Alle stuurlui, iedereen die op Babylon vaart, het scheepsvolk en alle anderen die op zee werken, bleven op een afstand ¹⁸ en riepen toen ze de rook boven haar zagen opstijgen: “Welke stad is er aan die grote stad gelijk?” ¹⁹ Ze wierpen stof over hun hoofd, treurden en rouwden, en riepen: “Wee! Wee grote stad! Iedereen die schepen op zee had, dankte zijn rijkdom aan haar schatten. Maar in één uur tijd is zij te gronde gericht.” ²⁰ Juich om haar, hemel, juich heiligen, apostelen en profeten! Het vonnis dat zij jullie had toebedacht, heeft God aan haar voltrokken.’

²¹ Toen tilde een sterke engel een steen zo groot als een molensteen op en smet die in zee met de woorden: ‘Zo zal ook Babylon, die grote stad, worden weggeslingerd; ze zal voorgoed verdwijnen.

²² De klank van lier en zang, bazuin en fluit

zal in jou voorgoed verstommen,

de bedrijvigheid van ieder ambacht

zal in jou voorgoed stilvallen.

Het geluid van de molen zal nooit meer in je klinken,

²³ het licht van de lamp nooit meer in je schijnen.

Het feestgedruis rond bruid en bruidegom

zal in jou nooit meer te horen zijn.

Eens waren je handelaars de groten der aarde,

alle volken bezweken voor je verleidende toverij.

²⁴ Maar ook vloeide in deze stad het bloed van profeten en heiligen, van al degenen die op aarde werden geslacht.’

19

¹ Hierna hoorde ik in de hemel een geweldige stem als van een grote menigte zeggen: ‘Halleluja! De redding, de eer en de macht zijn van onze God, ² want zijn vonnis is betrouwbaar en rechtvaardig. Hij heeft immers de grote hoer, die door haar ontucht de wereld in het verderf heeft gestort, veroordeeld en het bloed van zijn dienaren op haar gewroken.’ ³ Opnieuw zeiden ze: ‘Halleluja! Haar rook stijgt op tot in eeuwigheid.’ ⁴ De vierentwintig oudsten en de vier wezens wierpen zich neer voor God, die op de troon zit, en aanbaden hem met de woorden: ‘Amen! Halleluja!’ ⁵ Vanaf de troon klonk een stem, die zei: ‘Loof onze God! Laat al zijn dienaren die ontzag voor hem hebben, jong en oud, hem loven!’ ⁶ Toen hoorde ik iets als een stem van een grote menigte, van geweldige watermassa’s en van krachtige donderslagen zeggen: ‘Halleluja! De Heer, onze God, de Almachtige, heeft het koningschap op zich genomen. ⁷ Laten we blij zijn en jubelen, laten we hem de eer geven! Want de bruiloft van het lam is gekomen en zijn bruid staat klaar. ⁸ Zij mag zich kleden in zuiver, stralend linnen.’ Want dit linnen staat voor al het goede dat gedaan is door de heiligen.

⁹ Toen zei hij tegen mij: ‘Schrijf op: “Gelukkig zijn zij die voor het bruiloftsmaal van het lam zijn uitgenodigd.”’ En hij vervolgde: ‘Wat God hier zegt, is betrouwbaar.’ ¹⁰ Ik wierp me aan zijn voeten neer om hem te aanbidden, maar hij zei: ‘Doe dat niet! Ik ben een dienaar zoals jij en zoals je broeders en zusters die van Jezus getuigen. Je moet God aanbidden.’ Want getuigen van Jezus is profeteren.

Het beest en zijn profeet verslagen

¹¹ Ik zag dat de hemel geopend was, en dit zag ik: een wit paard met een ruiter, die ‘Trouw en betrouwbaar’ heet, die een rechtvaardig vonnis velt en een rechtvaardige strijd voert. ¹² Zijn ogen waren als een vlamvend vuur en op zijn hoofd had hij veel kronen. Er stond een naam op hem geschreven die niemand kende, alleen hijzelf. ¹³ Hij droeg met bloed doordrenkte kleren. Zijn naam luidde ‘Woord van God’. ¹⁴ De hemelse legermacht, gekleed in zuiver, wit linnen, volgde hem op witte paarden. ¹⁵ Uit zijn mond komt een scherp zwaard waarmee hij de volken zal slaan, en hij zal hen met een ijzeren herdersstaf hoeden. Hij zal de wijnpers van de hevige woede van de almachtige God treden. ¹⁶ Op zijn kleding en op zijn dij staat de naam ‘Hoogste Heer en koning’.

¹⁷ Toen zag ik een engel midden in de zon staan. Luid riep hij tegen de vogels die hoog in de lucht vlogen: ‘Kom naar Gods grote maaltijd. ¹⁸ Dan krijg je het vlees te eten van koningen, legeraanvoerders en machthebbers, het vlees van paarden en hun ruiters, van slaven en van vrije mensen, het vlees van jong en oud.’

¹⁹ Ik zag dat het beest en de koningen op aarde zich met hun troepen hadden verzameld om oorlog te voeren met de ruiter op het paard en zijn legermacht. ²⁰ Het beest werd gevangengenomen, samen met de valse profeet die in zijn bijzijn tekenen had verricht, waardoor hij iedereen had misleid die het merkteken van het beest droeg

en zijn beeld aanbad. Levend werden ze in de vuurpoel met brandende zwavel gegooid. **21** De rest werd gedood door het zwaard dat uit de mond van de ruiter op het paard kwam, en alle vogels aten zich vol aan hun vlees.

De eerste opstanding en de tweede dood

20

1 Ik zag een engel uit de hemel neerdalen met de sleutel van de onderaardse diepte en zware ketenen in zijn hand. **2** Hij greep de draak, de slang van weleer, die ook duivel of Satan wordt genoemd, en ketende hem voor duizend jaren. **3** Hij gooide hem in de diepte, sloot de put boven hem en verzegelde die, opdat de volken niet meer door hem misleid zouden worden tot de duizend jaar voorbij waren; daarna moet hij korte tijd worden losgelaten. **4** Ook zag ik tronen, en aan hen die erop zaten werd recht gedaan. Het zijn de zielen van hen die onthoofd waren omdat ze van Jezus hadden getuigd en over God hadden gesproken; zij hadden het beest en zijn beeld niet aanbeden en ook zijn merkteken niet op hun voorhoofd of hun hand gekregen. Zij waren tot leven gekomen en heersten duizend jaar lang samen met de messias. **5** De andere doden kwamen niet tot leven voordat de duizend jaar voorbij waren. Dit is de eerste opstanding.

6 Gelukkig en heilig zijn zij die deelhebben aan de eerste opstanding. De tweede dood heeft geen macht over hen. Zij zullen priester van God en van de messias zijn en duizend jaar lang samen met hem heersen.

7 Wanneer de duizend jaar voorbij zijn, zal Satan uit zijn gevangenis worden losgelaten. **8** Dan gaat hij eropuit om de volken aan de vier hoeken van de aarde, Gog en Magog, te misleiden. Hij brengt hen voor de strijd bijeen, een menigte zo talrijk als zandkorrels aan de zee. **9** Ze trekken op, over de hele breedte van de aarde, en omsingelen het kamp van de heiligen en de geliefde stad. Maar vuur daalt neer uit de hemel en verteert hen. **10** En de duivel, die hen misleidde, wordt in de poel van vuur en zwavel gegooid, bij het beest en de valse profeet. Daar zullen ze dag en nacht worden gepijnigd, tot in eeuwigheid.

11 Toen zag ik een grote witte troon en hem die daarop zat. De aarde en de hemel vluchtten van hem weg en verdwenen in het niets. **12** Ik zag de doden, jong en oud, voor de troon staan. Er werden boeken geopend. Toen werd er nog een geopend: het boek van het leven. De doden werden op grond van wat in de boeken stond geoordeeld naar hun daden. **13** De zee stond de doden die ze in zich had af, en ook de dood en het dodenrijk stonden hun doden af. En iedereen werd geoordeeld naar zijn daden. **14** Toen werden de dood en het dodenrijk in de vuurpoel gegooid. Dit is de tweede dood: de vuurpoel. **15** Wie niet in het boek van het leven bleek te staan werd in de vuurpoel gegooid.

Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde

21

1 Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij, en de zee is er niet meer. **2** Toen zag ik de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, uit de hemel neerdalen, bij God vandaan. Ze was als een bruid die zich mooi heeft gemaakt voor haar man en hem opwacht. **3** Ik hoorde een luide stem vanaf de troon, die uitriep: 'Gods woonplaats is onder de mensen, hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn. **4** Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.'

5 Hij die op de troon zat zei: 'Alles maak ik nieuw!' – Ik hoorde zeggen: 'Schrijf het op, want wat hier wordt gezegd is betrouwbaar en waar.' – **6** Toen zei hij tegen mij: 'Het is voltrokken! Ik ben de alfa en de omega, het begin en het einde. Wie dorst heeft geef ik vrij te drinken uit de bron met water dat leven geeft. **7** Wie overwint komen al deze dingen toe. Ik zal zijn God zijn en hij zal mijn kind zijn. **8** Maar voor hen die laf en trouweloos zijn geweest, die zich hebben ingelaten met gruwelijke dingen, met moord, ontucht, toverij of afgodendienst, voor allen die de leugen hebben gediend: hun deel is de vuurpoel met brandende zwavel, dat is de tweede dood.'

9 Een van de zeven engelen met de offerschalen die gevuld waren met de laatste zeven plagen kwam op me af en zei: 'Ik wil je de bruid laten zien, de vrouw van het lam.' **10** Ik raakte in vervoering, en hij nam mij mee naar een heel hoge berg en liet me de heilige stad Jeruzalem zien, die uit de hemel neerdaalde, bij God vandaan. **11** De stad schitterde door Gods luister, met een schittering als van een edelsteen, als een kristalheldere jaspis. **12** Ze had een grote, hoge muur met twaalf poorten en bij elke poort stond een engel. Op de poorten waren namen geschreven: de namen van de twaalf stammen van Israëls zonen. **13** Vanuit het oosten gezien waren er drie poorten, vanuit het noorden drie, vanuit het zuiden drie en vanuit het westen drie. **14** De stadsmuur had twaalf grondstenen, met daarop de namen van de twaalf apostelen van het lam. **15** Degene die met mij sprak had een gouden meetstok om daarmee de stad, de poorten en de muur op te meten. **16** De stad was vierkant, even lang als breed. Hij mat de stad met zijn meetstok: twaalfduizend stadie, zowel in de lengte als in de breedte en in de hoogte. **17** Hij mat de stadsmuur: honderdvierenveertig el, in gewone mensenmaat, die ook engelenmaat is. **18** De muur was gemaakt van jaspis, en de stad zelf was van zuiver goud, helder als glas. **19** De grondstenen van de stadsmuur waren versierd met allerlei edelstenen. De eerste was van jaspis, de tweede van lazursteen, de derde kornalijn, de vierde smaragd, **20** de vijfde sardonyx, de zesde sarder, de zevende olivijn, de achtste aquamarijn, de negende topaas, de tiende turkoois, de elfde granaat en de twaalfde amethyst. **21** De twaalf stadspoorten waren

twalf parels, elke poort een parel op zich. De straten van de stad waren van zuiver goud en schitterden als glas. **22** Maar een tempel zag ik niet in de stad, want God, de Heer, de Almachtige, is haar tempel, met het lam. **23** De stad heeft het licht van de zon en de maan niet nodig: over haar schijnt Gods luister, en het lam is haar licht. **24** De volken zullen in haar licht leven en de koningen op aarde betuigen daar hun lof. **25** De poorten zullen overdag nooit gesloten worden, en nacht zal het er niet meer zijn. **26** De volken zullen in haar hun lof en eer komen betuigen. **27** Maar alles wat verwerpelijk is en iedereen die zich met gruwelijke dingen en leugens inlaat, komt de stad niet binnen, alleen zij die in het boek van het leven staan, het boek van het lam.

22

1 Hij liet me een rivier zien met water dat leven geeft. De rivier was helder als kristal en ontsprong aan de troon van God en van het lam. **2** In het midden van het plein van de stad en aan weerskanten van de rivier stond een levensboom, die twalf vruchten gaf, elke maand zijn eigen vrucht. De bladeren van de boom brachten de volken genezing. **3** Er zal niets meer zijn waarop nog een vloek rust. De troon van God en van het lam zal daar in de stad staan. Zijn dienaren zullen hem vereren **4** en hem met eigen ogen zien, en zijn naam staat op hun voorhoofd. **5** Het zal er geen nacht meer zijn en het licht van een lamp of het licht van de zon hebben ze niet nodig, want God, de Heer, zal hun licht zijn. En zij zullen als koningen heersen tot in eeuwigheid.

Slot

6 Toen zei hij tegen mij: ‘Wat hier gezegd is, is betrouwbaar en waar. De Heer, de God die profeten bezielt, heeft zijn engel gestuurd om aan zijn dienaren te laten zien wat er binnenkort gebeuren moet.’

7 ‘Ik kom spoedig!’ Gelukkig is wie zich houdt aan de profetie van dit boek.

8 Ik, Johannes, was het die deze dingen hoorde en zag. En toen ik alles gehoord en gezien had, wierp ik me neer aan de voeten van de engel die me deze dingen liet zien, om hem te aanbidden. **9** Maar hij zei: ‘Doe dat niet! Ik ben een dienaar zoals jij en je medeprofeten, en zoals degenen die zich houden aan wat er in dit boek staat. Je moet God aanbidden.’ **10** Verder zei hij tegen me: ‘Houd de profetie van dit boek niet geheim, want de tijd is nabij. **11** Wie onheil aanricht zal nog meer onheil aanrichten, en wie onrein is zal nog onreiner worden. Wie goed doet zal nog meer goed doen, en wie heilig is zal nog heiliger worden.’

12 ‘Ik kom spoedig, en heb het loon bij me om iedereen te belonen naar zijn daden. **13** Ik ben de alfa en de omega, de eerste en de laatste, het begin en het einde.’

14 Gelukkig zijn zij die hun kleren wassen: zij kunnen over de levensboom beschikken en zullen de stad door de poorten binnengaan. **15** Buiten is de plaats voor de honden die zich bezighouden met toverij en ontucht, met moord en afgodendienst, voor iedereen die de leugen koestert en ernaar handelt.

16 ‘Ik, Jezus, heb mijn engel gestuurd om jullie deze dingen bekend te maken voor de gemeenten. Ik ben de telg van David, zijn nakomeling, de stralende morgenster.’

17 De Geest en de bruid zeggen: ‘Kom!’ Laat wie luistert zeggen: ‘Kom!’ Laat wie dorst heeft komen; laat wie dat wil vrij drinken van het water dat leven geeft.

18 Ik verklaar tegenover eenieder die de profetie van dit boek hoort: als iemand er iets aan toevoegt, zal God hem de plagen toevoegen die in dit boek beschreven zijn; **19** en als iemand iets afneemt van wat in het boek van deze profetie staat, zal God hem zijn deel afnemen van de levensboom en van de heilige stad, zoals die in dit boek beschreven zijn.

20 Hij die van deze dingen getuigt, zegt: ‘Ja, ik kom spoedig!’

Amen. Kom, Heer Jezus!

21 De genade van onze Heer Jezus zij met u allen.